

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

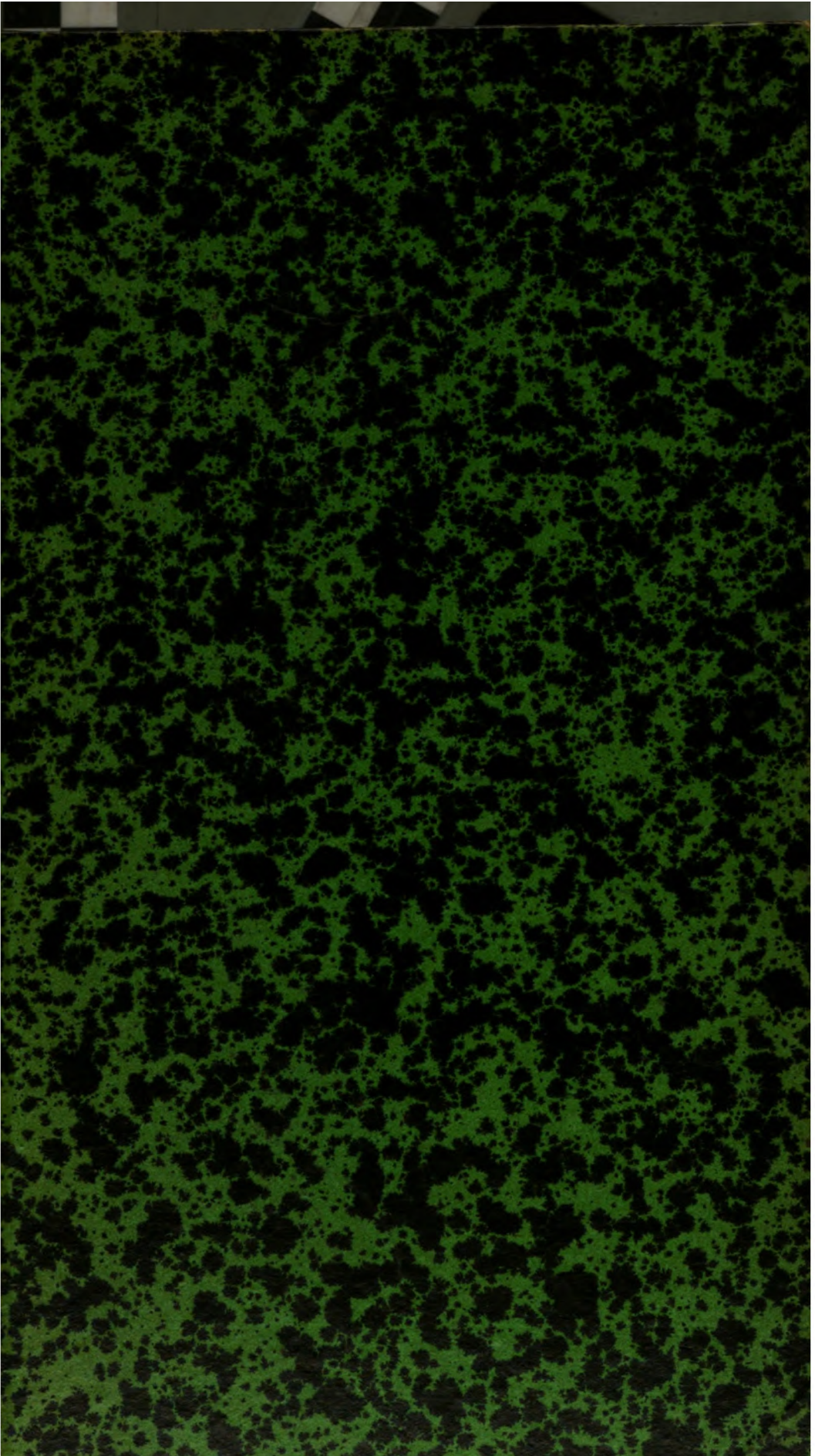
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

41360
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

THUCYDIDES.

EXCUSEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

THUCYDIDIS
HISTORIA BELLI PELOPONNESIACI

CUM NOVA TRANSLATIONE LATINA

F. HAASII,

PROFESSORIS ACADEMIÆ VRATISLAVIENSIS.

ACCEDUNT MARCELLINI VITA, SCHOLIA GRÆCA

EMENDATIUS EXPRESSA,

ET INDICES NOMINUM ET RERUM.

PARISIIS,

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI REGII FRANCIAE TYPOGRAPHO.

•••••
M DCCC XL.

PRÆFATIO.

Quod nobis in toto hoc græcorum scriptorum corpore edendo propositum fuit, ut magna adhibita diligentia et græcam orationem et interpretationem latinam talem exprimeremus, qualis hodie fieri posset quam emendatissima post tot tantorumque virorum studia, qui has litteras doctrina ingenioque suo illustrarunt, id nunc in Thucydide quoque constanter sumus secuti. Et expectari quidem poterat, ut præclarum hoc opus, quod præcipua quadam cura esset hac nostra ætate tractatum, præter cetera integrum ac luculentum prodiret; nec vero obscurum est, multis partibus hodie rectius Thucydidem legi et intelligi quam olim. Sed tamen negari non debet, haud pauca adhuc apud eum superesse aut plane falsa aut incerta et obscura, in quibus necesse est subsistant dubii, quicumque aut dubitare poterunt aut subsistere volent; atque cetera quidem auxiliorum genera in posterum quoque huiusmodi locis magna cum utilitate adhibebuntur, a codicibus manuscriptis vero quæ expectari poterant, omnino desperanda videntur esse. Quod quum ita sit, fecimus quod pro instituti nostri ratione potuimus; græca diligenter expressimus ex altera *Immanuelis Bekkeri* editione, quæ prodiit Berolini 1832, in qua ille certa quadam ratione laudabilique constantia eum tenet emendandi modum, qui libris MSS. continetur. Agitur enim hoc ante omnia, ut insigniorem quemque antiquitatis librum talem proponamus, qualem quemque aut beneficio temporum aut iniquitate traditum accepimus, neque eam potius velimus integritatem ei restituere, ut videatur ipse auctor librum sua manu scriptum reliquisse, sed eam, quæ maxima fuit aut esse potuit uno aliquo seculo, e quo originem duxerunt codices MSS. nobis servati. Quo fit, ut in paucis tantum iisque recentissimis scriptoribus certa fide præstari possit, propriam ipsorum manum a nobis restitui; de ceterorum libris bene agitur, si tales legantur, quales aliquot quam paucissimis seculis post ipsorum ætatem haberi poterant; nonnullorum vero tam adversa fortuna fuit, ut exempla eorum antiquissima haud multum superent eam ætatem, qua codices manu describi desiti sunt. Atque in Thucydide quidem pejus res cecidit, quam vel dignum est tanto scriptore, vel credibile videri solet iis, qui codicum MSS. multitudinem admirantur. Ar-

gumento hoc est, quod graviora quidem vitia omnia, quæ hodieque in ejus libris resident, aut omnium codicum communia sunt, aut certe eorum, qui merito optimi habentur, a quibus qui discrepant, non id faciunt propterea, quod propius absint ab operis origine, sed propterea, quod librarii aut per imprudentiam errarunt, aut pro suo quisque arbitrio emendare studuerunt, quæ mendosa videbantur. Quamobrem una certissima ratio est, ut quam horum librorum formam idoneis argumentis intelligamus antiquissimam esse, eam e codd. MSS. accurate restituamus; quod quum Bekkerus fecerit et judicio rectissimo et constantia majore, quam reliqui omnes, nobis dubitandum non fuit, quin ejus editionem sequeremur. Nam superesse quidem multa, quæ non solum appareat vitiosa esse, sed quæ etiam probabili aliqua ac pæne certa mutatione emendari possint, neque Bekkerum fugit neque nos aut ignoramus aut tegimus; et quum ille ceterique Thucydidis studiosi in hanc rem protulerunt haud pauca, quæ facile credas veriora esse, quam quæ nunc in libris leguntur, tum nos quoque aliquotiens reperisse nobis videmur, quomodo inveteratis quibusdam vitiis præsens aliqua medicina fieri possit. Sed neque nostra hæc neque aliorum inventa pro hujus editionis instituto proferre nobis licuit, eaque non minima causa est, cur sæpissime nobis interpretandi negotium difficillimum ac molestissimum accideret; quod quomodo administraverimus, paucis sic habeto.

Latine jam olim Thucydidem interpretati sunt Laurentius Valla, Vitus Winsemius, Æmilius Portus, Georgius Acacius Enenckelius, e quibus Æmilius Portus eam obtinuit auctoritatem, ut interpretationem ejus reliqui deinceps omnes repeterent; et qui unus eam videtur accuratius inspexisse, Joh. Hudsonus, satis habuit subjicere ei passim aut reliquorum interpretum verba aut aliorum suasve quasdam correctiones, ipsam vero intactam reliquit, id quod etiam Bekkerus fieri passus est in editione Oxoniensi anni 1821. Nimirum in contemptum pæne venit interpretandi illa diligentia, et si a paucis discesseris, qui separatim aliquot Thucydidis particulas latine transtulerunt, nemo exstitit, qui quattuor illorum laudem sua opera obscurare vellet. Et vero est ea res immensi operis, quam nemo facile aggrediatur, qui non cum insigni græcæ linguæ peritia accurataque Thucydidii ingenii intelligentia parem conjunxerit latinæ eloquentiæ facultatem animumque invictum negotii asperitate et variis difficultatibus, quæ quot quantæque sint, nemo recte æstimabit, nisi qui ipse vires in iis periclitatus sit. Quamobrem novam quidem justamque latinam interpretationem talem conficere,

qualem fieri maxime vellemus, nos quoque desperavimus, nec tamen committendum visum est, ut reliquorum exemplo vetus illa Æmilii Porti repeteretur, quæ quum aliis multis nominibus reprehendi debet, tum non efficit, quod unum nobis agendum erat, ut iis, qui ad intelligenda græca non sibi ipsi sufficerent, idoneum aliquod certumque subsidium pararetur. Itaque nos mediam quamdam viam ingressi latinam interpretationem Æmilii Porti recepimus illam quidem et ipsi, nostro tamen usi iudicio mutavimus et correximus tanta assiduitate, ut invitis nobis et imprudentibus pæne nova existeret, quam novam esse nolueramus. Trahebat enim nos ipsa rei difficultas, et quum indignaremur nobilissimi scriptoris orationem aut falso minusve accurate explicari aut inquinari vitioso barbaroque dicendi genere, dum modo huic modo illi malo remedium quærimus, ingens exhausimus tædium insignemque temporis jacturam fecimus molestiorem eam et magis pœnitendam in tam ingrata materia, in qua neque apud alios par laus religiosam diligentiam sequi solet, neque etiam nobis ipsis satisfacere potuimus. Quum enim in hoc instituto nostro non liceret perfectam illam interpretandi rationem sequi, quam mente cernebamus, nihil aliud nunc sumimus nobis, nisi ut repeterimus et ipsi Porti interpretationem, sed correctam tamen et Bekkerianæ editioni accommodatam. Elegantiam vero et non solum puritatem sed etiam aliquam quasi speciem formamque orationis latinæ æquabili studio elaboratam magnaque intelligentia et subtili quodam artificio ad Thucydidi ingenii similitudinem expressam, itemque alia quædam si quis desideret, quæ decora potius quam ad præsentem usum necessaria sunt, is non nobis succensere debet, qui fateamur, nihil nos nunc suscepisse, nisi ut graviores Porti errores corrigeremus; quo si plus egimus, non quod deest, sed quod superest imputari debet. Imprimis autem hoc operam dedimus, ut non quidem artificiose, sed simpliciter ac perspicue Thucydidis sententia explicaretur, et cavimus, ne græcis latina obscuriora essent, neve quam quis in illis ambiguitatem vel dubitationem offendat, eandem et ipsi subdole relinqueremus. Ceterum tanta fuit in Porti interpretatione vitiorum multitudo, ut si quod aliquando diligentiam nostram effugerit, veniam nobis dari æquum sit; neque id tamen crebro accidisse persuasum nobis est, qui vel in iis locis, ubi longiore meditatione non opus esset, bis terve græca cum latinis contenderimus. Sed dum sententiæ rebusque ipsis intenti sumus, facilius accidere potuit, ut ea intacta relinqueremus, quæ aut barbare aut certe minus latine Portus scripserat, præsertim quum ex hoc genere haud pauca pæne

innumerabilibus locis corrigenda essent, quæ ille prava quadam consuetudine aut perversa opinione inductus semper scribere solebat. Inter quæ creberrima illa sunt, quod in præteritis verborum temporibus semper scripsit *victus fuit*, *victus fuerat*, et reliqua eodem exemplo, ubi debebat *victus est*, *victus erat*; quibus accedit magna in temporum modorumque usu negligentia et perturbatio; exempli loco sit, quod non putavit indicativum modum posse cum *quod* particula conjungi; nec minus peccatum in pronominum usu, in quo molestissimum hoc fuit, quod nescio quo elegantiae studio plerumque *ipsum* dixit, ubi aut *eum* debebat aut etiam *se*; nec rara erant pervagata illa : *parum abest*, *tum temporis*, *reversi sunt*, aliaque plura atque etiam graviora. Qualia quamvis omnia studiose corrigas, non tamen ideo plane latina sit ejus oratio, qui non verborum ambitus latino magis quam græco more struere et conjungere audeat, nec relativum pronomen magis fere frequentet quam Græci, nec sibi permittat *μὲν* et *δέ* particulas aliter quam latinis *quidem* et *vero* transferre, et quæ hujus generis reliqua sunt, quæ ego quamvis improbarem, corrigere tamen constanter non potui, si aliquid vellem de Porti interpretatione relinquere.

Neque tamen talia aut illi aut mihi magis vitio vertentur, quam si sententias ipsas perperam intellexerimus, id quod illi quidem, ut tum erant tempora, accidit frequentissime. Ego vero, cui magna commentariorum moles præsto esset, quam Poppo edidit, bono animo eram, nec putabam mihi, ubi forte ipse hærerem, illius aliorumve auxilium defuturum. Sed res spem fefellit; et ut, quod supra dixi, in emendandis Thucydidis libris multa adhuc desiderantur, ita plura etiam in iisdem explicandis. Nam ipse quidem Poppo quantum diligentia doctrinaeque copia Thucydidi profuerit, non opus est nostris laudibus prædicare; eundem tamen in locis multis impeditioribus aut plane tacere videas aut in aliqua improbabili ratione acquiescere, aut, id quod nemini frequentius accidit, consilii dubium esse; nec ea minus pertinent ad reliquos Thucydidis editores. Nobis vero non licebat dubiis esse, nec permisimus nobis, ut ambiguis suspensisque verbis lectorem eluderemus, aut, ubi alii tacuissent, nos quoque probata Porti interpretatione otium ageremus. Itaque factum est, ut, quum sæpissime illis auctoribus peccata corrigeremus, haud raro idem faciendum esset privato nostro arbitratu, ubi quid illi statuerent, nesciebamus; nec nobis dubium est, quin sint in his locis aliquot, ubi illi vulgarem interpretationem probaverint; rursus etiam alii sunt, ubi sciens sprevi, quæ illi vera duxerunt. Augebatur autem molestia eo, quod quæ nobis in corrigenda

latina interpretatione permissa erat libertas, eadem non in græca oratione concedebatur, legemque hanc nobis imposueramus, ut ne ultra Bekkerum sapuisse vellemus. Atque id quidem fecimus, quoad ejus fieri potuit, tantaque fuit continentia nostra, ut ne levi quidem indicio proderemus, quæ ipsi emendanda reppereramus, nisi in locis quibusdam paucissimis, ubi nobis fieri non posse videbatur, quin aut a Bekkeri scriptura aliquantum recederemus, aut sententiam exprimeremus, quæ nulla esset. Et, si unquam alibi, in talibus locis vellem minus taciturnus fuisset Bekkerus, ut sciretur, utrum modo ob codicum consensum scripturam corruptam receperit, an putaverit ejus defendendæ et explicandæ aliquam rationem esse.

Sed de his omnibus singulatim dicere, quæ aut paulum immutata interpretatus sum, aut quæ mihi rectius aliis videor intellexisse, longum est et ab hoc loco alienum; et dioctur de iis et reliquis emendationibus nostris, quarum hic usus esse non poterat, alio loco accuratius. Nonnulla tamen exempli causa proponam, ne cui mira videantur aut per negligentiam commissa. Difficillimi loci duo sunt, in quibus ego aliquid excidisse statuo; eorum alter est lib. VIII, cap. 76 : καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον καταστήσονται, ubi uncis inclusa addidi ea, sine quibus sententia non videbatur constare posse. Alter locus est lib. V, cap. 3 extr. παρὶ πατρίδος βουλευέσθε, ἣν μᾶς περί καὶ ἐς μίαν βουλὴν τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται, ubi item quid addendum censeam, satis indicavi. Facilior ratio est aliorum trium locorum, quæ mihi membris paulo aliter distinctis, quam adhuc factum est, recte interpretatus videor. Nam lib. III, cap. 31, impeditissima sunt verba illa : (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι) καὶ τὴν πρόσδοτον ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἣν ὑφέλωσι. Horum Poppo quattuor explicandi rationes proposuit, quarum nullam neque ipse probavit neque alius facile quisquam probaverit, qui non aut verbis vim facere aut sententiarum aptam structuram pervertere velit. Ego servatis verbis ita ut a Bekkero scripta sunt, una parenthesis signa tollo; præterea verba ἐλπίδα δ' εἶναι statuo per se consistere, a quibus pendere facio membra duo, quæ more Thucydidio inæqualia sunt; spes enim potiundæ Ionizæ, de qua agitur, duabus rebus continetur, quarum altera posita in facto (οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι), altera in faciendo sive conditione conclusa, eaque rursus bipertita ἣν ὑφέλωσι-καὶ ἅμα ἣν δαπάνη γίγνηται. Quorum membrorum utrumque per se aptissime cum primo illo jungatur; quis enim offendant in his : ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆχθαι· et : ἐλπίδα δ' εἶναι, ἣν-ὑφέλωσι? Hæc autem quod quamvis inæ-

qualia sint, inter se conjunguntur, in Thucydide quidem nemo mirari debet.

Breviter significasse sufficit, lib. III, cap. 98, probabilius mihi videri, distinctionem eam, quæ est ante οὔτοι, ponere ante verba τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος, et illic nullam facere, quod quomodo intelligi velim, satis ex interpretatione apparet. Denique lib. V, cap. 91, statui græca sic interpungi debere : οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὔτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν (ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγών), ἀλλ' ἦν οἱ ὑπήκοοί που τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσιν.

Sed lib. III, cap. 43, miratus sum nondum gravissimum aliquod vitium ab aliis sublatum esse, quod est in verbis : χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων. Nam usus quidem ille participii ἀξιοῦν genere neutro positi offendere neminem potest, quum et lib. I, cap. 142, legamus ἐν τῷ μὴ μελετῶντι, et lib. III, cap. 10, ἐν τῷ διαλλάσσουντι τῆς γνώμης, et alia similia multa ubique. Sed quis unquam vidit, ejusmodi participio aliud vel adjectivum vel pronomen apponi, ut hic τὸ τοιῷδε ἀξιοῦν dici creditur? quod a ceteris silentio transmissum quasi vulgare et nullo modo dubium esset, mihi non modo numquam dici, sed ne posse quidem dici videtur; neque id arbitror grammaticos eos negaturos, qui ipsas cujusque usus rationes causasque explorare velint. Proinde scribendum est ἀξιοῦν τι divisivis vocibus, ut ἀξιοῦν sit infinitivus, ἐν τῷ τοιῷδε autem separatim dicatur, quod est frequentissimum; vid. V, cap. 88; item III, cap. 81, § 5, ubi est ἐν τῷ τοιούτῳ; alia exempla collegit Fr. Haase ad Xenoph. de Rep. Lacedd. in ind. v. ἐν pag. 305 sq.

Præterea lib. III, cap. 33, Bekkerus cum aliis Popponis conjecturæ obsecutus neglecto codicum MSS. consensu bis Icari nomen pro Clari recepit, in quo ei non obedi vi propter ea, quæ de hac re exposuit idem Haase in Actis litt. antiq. Darmstad. a. 1836. Nr. 84. Contra lib. VII, cap. 71, ubi legitur διὰ τὸ ἀνώμαλον, interpretando expressi id, quod Bekkerus suaserat δι' αὐτό. Atque sunt alii etiam loci quidam, in quibus aut Bekkeri aut aliorum emendationibus usus sum, quos nunc omnes examinare non attinet.

Plura sunt, quæ ego, priore scriptura servata, nova quadam ratione interpretatus sum, veluti illud οὐ καθ' ἐν μόνον τῶν πραγμάτων lib. VII, cap. 75, ubi καθ' ἐν ita omnes dictum acceperunt, ut est καθ' ἐκάστους, καθ' ἑκαστα, καθ' ἑκαστον I, cap. 36, cap. 145; VII, cap. 8, cap. 64, et alibi sæpe; habet enim καθ' ἐν etiam plane contrariam significationem, de qua alio

quidem loco lib. VIII, cap. 46, nemo dubitavit, ubi res manifestior erat. Eam vero sententiam esse, quam ego expressi, et ex sequentibus verbis satis intelligitur, et comprobant exempla alia, in quibus καὶ ἐν eodem modo dicitur, qualia collegit Haase ad Xenoph. l. c. pag. 304. Quæ reliqua sunt de hoc genere inventa nostra, nolumus nunc memorare.

Superest, ut indicem huic editioni adjectum laude aliqua lectoribus commendem; ipse enim mihi testis sum, confectum eum esse summa diligentia et assiduitate, non quidem ita, ut verbis multis ipsas res gestas enarrarem, quod inutile videbatur, sed ut accurate locos omnes indicarem, quibus quodque nomen legeretur, exceptis nominibus iis, quæ leguntur ubique.

De Scholiis in calce libri dicemus.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΕΥΤΓΡΑΦΗΣ Α.

THUCYDIDIS

LIBER PRIMUS.

Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἐνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντες τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφοτέροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν δρῶνς ἐνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθὺς τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. (2) Κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἑλλήσιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὥς δὲ εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων. Τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὖρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ἔμμεναι οὐ μέγαλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

II. Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὔσαι τὰ πρότερα καὶ βεβαίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες βιαζόμενοι ὑπὸ τινων αἰεὶ πλείονων. (2) Τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης, οὐδ' ἐπιμυγνύντες ἀδελῶς ἀλλήλοις οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοι τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἀδελῶν δὲ ὅποτε τις ἐπελθὼν καὶ ἀτειγίστων ἅμα ὄντων ἄλλους ἀφαιρήσεται, τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι' αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. (3) Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα. (4) Διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἶ τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποιοῦν ἐξ ὧν ἐφθεύροντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἄλλοτρίων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. (5) Τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον διὰ τὸ λεπτόγειον ἀσταςίσσον οὔσαν ἀνθρώποι ὥκουν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ. (6) Καὶ παράδειγμα τὸδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστον ἐστὶ διὰ τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξήθηναί. ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος οἱ πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατότατοι ὡς βέβαιοι δὲ ἀνεχώρουν, καὶ πολῖται γιγνόμενοι εὐθὺς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐποίησαν πλῆθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὑστερον ὡς οὐχ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς ἀποικίας ἐξέμεψαν.

THUCYDIDES.

Thucydides Atheniensis conscripsit bellum Peloponnesiorum Atheniensiumque, ut inter se gesserunt, exorsus statim tum quum oriebatur id bellum et ratus magnum fore omniumque, quæ ante gesta sunt, maxime memorabile, conjecturam ex hoc ducens, quod et florebat ad bellum gerendum utrique omni apparatu, et ceteros Græcos cum alterutris se conjungere videns partim quidem statim, partim vero certe in animo habere. (2) Motus enim hic profecto maximus Græcis exstitit et barbarorum parti, quin dixerim etiam inter maximam humani generis partem. Nam quæ ante hæc acciderant et antiquiora etiam ob temporum vetustatem accuratius quidem comperiri non poterant, sed argumentis ductus, quæ mihi remotissimam antiquitatem spectanti persuasionem præbent, illa non magna fuisse puto neque in bellicis rebus nec in ceteris.

II. Apparet enim eam, quæ Græcia nunc appellatur, non ex antiquo jam tempore constanter habitari, sed antea migrationes esse et facile suas quosque sedes relinquere, quo tiens quique ab aliquo majore numero cogerentur. (2) Nam quum negotiatio nulla esset, nec ullus inter ipsos commercio citra formidinem vel terra vel per mare locus daretur, quumque suam quisque terram hactenus colerent, ut victui sufficeret, nec pecuniæ vim haberent, nec humum arboribus consererent, quia incertum erat, quando quis alius incursione facta, præsertim quum muris non essent muniti, fructum ablaturus esset, et qui quidem in diem necessariis victus esset, eo se rati ubique potituros, haud gravate sedes mutabant, et ob id ipsum nec magnitudine urbium, nec reliquo valebant apparatu. (3) Potissimum vero terræ optimæ his incolarum mutationibus semper erant obnoxie, Thessalia, quæ nunc vocatur, et Bœotia, et Peloponnesi magna pars, præter Arcadiam, et quæ in reliqua Græcia erant præstantissima. (4) Nam propter soli bonitatem et opes nonnullis admodum auctæ seditiones inferebant quibus perdebantur, et simul alienigenarum insidiis magis appetebantur; (5) verum Atticam quidem, quia ut plurimum propter agri tenuitatem seditionum immunis erat, iidem semper homines incolebant. (6) Atque eorum quæ dixi, non minimum indicium hoc est quod ob migrationes ceteræ partes non pariter creverunt; nam ex reliqua Græcia qui aut bello aut seditione excidebant, potentissimi quique ad Athenienses tanquam in tutum se recipiebant, et civium jus adepti statim ab antiquissimis usque temporibus majorem etiam civitatem hominum frequentia fecerunt, quo factum est, ut etiam in Ioniam postea, quod Attica multitudini non sufficeret, colonias emitterent.

III. Δηλοῖ δέ μοι καὶ τότε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς, (2) δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοῦνομα τοῦτο ζύμπασσά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἑλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπὶ κλησὶς αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπὶ πλείστον ἀφ' ἐαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχουσαι, Ἑλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελίᾳ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ διμυλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἑλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἡδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. (3) Τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα Ὀμηρος· πολλῷ γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ζύμπαντας ὠνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, ὅπερ καὶ πρῶτοι Ἑλληνες ἦσαν, Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεισι καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. Οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἶρηκε διὰ τὸ μηδὲ Ἑλληνάς πω, ὡς ἔμοι δοκεῖ, ἀντίπαλον εἰς ἐν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. (4) Οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἑλληνες κατὰ πόλεις τε, ὅσοι ἀλλήλων ζυνέσαν, καὶ ζύμπαντες ὕστερον κληθέντες, οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμείβαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἐπραξαν. (5) Ἀλλὰ κρὶ ταύτην τὴν στρατείαν θαλάσση ἤδη πλείω χρώμενοι ζυνήλθον.

IV. Μίνως γὰρ παλαιτάτος ὢν ἀκοῇ ἴσμεν ναυτικὸν ἐκτῆσατο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς ἐπὶ πλείστον ἐκράτησεν, καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἤρξεν τε καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κῆρας ἐξελάσας καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας· τό τε ληστικὸν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης ἐφ' ὅσον ἡδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον λέναι αὐτῷ.

V. Οἱ γὰρ Ἑλληνες τὸ πάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων ὅτε ἐν τῇ ἡπείρῳ παραθαλάσσιοι καὶ ὅσοι νήσους εἶχον ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς ληστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις καὶ κατὰ κώμας οἰκουμέναις ἤρπαζον καὶ τὸν πλείστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιούντο, οὐκ ἔχοντάς πω αἰσχύνῃν τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον· (2) δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινὲς ἔτι καὶ νῦν, ὅς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν τὰς πύστεις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες εἰ λησταί εἰσιν, ὡς οὔτε ὢν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον, ὅς τ' ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι οὐκ ὀνειδίζόντων. (3) Ἐληίζοντο δὲ καὶ κατ' ἡπειρον ἀλλήλους. Καὶ μέχρι τούδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται περὶ τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνανὰς καὶ τὴν ταύτην ἡπειρον. Τό τε σιδηρορορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἡπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ληστείας ἐμμεμένηκεν.

VI. Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλάς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκήσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ζυνήθη τὴν διαίταν μεθ' ἑπλων ἐποιήσαντο

III. Demonstrat mihi autem hoc quoque præter cetera priscorum temporum tenuitatem : Trojanum enim ante bellum nihil communiter gessisse constat Helladem; (2) et vero, ut mea fert sententia, ne nomen quidem hoc universa Græcia jam habebat, sed ante ætatem Hellenis filii Deucalionis cognomen istud prorsus nullum dum arbitror fuisse, sed singulas gentes quum alias tum Pelasgicam latissime nomen a seipsis terræ fecisse; quum autem Hellen ejusque liberorum res in Phthiotide magna incrementa cepissent, essentque qui eos in alias civitates auxilii causa accerserent, tum quidem jam singulos per commercium sæpius Hellenas vocari, et tamen ne sic quidem longo post tempore id inter omnes poterat obtinere. (3) Argumento est maxime Homerus, qui quamquam multo posterior fuit bello Trojano nusquam tamen neque universos sic appellavit, nec alios, quam eos, qui cum Achille ex Phthiotide venerant, qui quidem primi Ἑλληνες erant; contra Danaos in carminibus suis nominat et Argivos et Achæos. Nec magis tamen barbaros dixit, quod ne Hellenes quidem adhuc, ut mihi videtur, assumpto contrario uno nomine ab illis discreti essent. (4) Jam vero singuli hi pro se quique et oppidatim, quotquot se mutuo intelligebant, et universi postea Hellenes nominati, propter virium imbecillitatem et vitæ genus mutuo commercio carens nihil ante Trojana tempora conjuncti gesserunt. (5) Sed et ad hanc expeditionem conveniunt, quod jam frequentius rebus maritimis operam dabant.

IV. Minos enim eorum, quos auditu cognovimus, antiquissimus classem paravit, maximamque partem maris, quod Græcum nunc vocatur, in suam potestatem redegit Cycladumque insularum et regnum obtinuit, et in earum, plerasque primus colonias deduxit, Caribus expulsis, suisque filiis in imperio constitutis; latronesque, ut par erat, e mari fugabat, quoad poterat, ut reditus ad se facilius venirent.

V. Olim enim Græci, barbarorumque et qui in continente debebant mari vicini, et qui insulas incolebant, postquam navibus alii ad alios mare trajicere frequentius cœperunt, ad latrocinia sese converterunt, virorum potentissimorum ductu, tum quæstus sui causa, tum etiam ut victum pauperibus quærerent; atque adorti civitates nullis muris munitas, et per vicos disjectas diripiebant, et maximam victus partem hinc comparabant, quum quidem hoc facinus nondum ignominiam haberet, imo vero nonnihil etiam gloriæ potius afferret. (2) Hoc autem nunc etiam quum alii nonnulli, qui in continente habitant, manifeste declarant, quibus decori est hoc scite exercere, tum etiam antiqui poetæ, qui faciunt in percontationibus appellentium illorum ubique eodem modo eos interrogari, numquid sint latrones, tamquam neque illi, quos interrogant, rem ut se indignam inficiuntur, nec illi, quibus curæ est scire, exprobrent. (3) Prædabantur vero inter se etiam in continente. Et ad hoc usque tempus magna pars Græciæ prisco more colitur, ut apud Locros Ozolas et Ætolos et Acarnanas, et quæ his finitima continens est; mansitque etiam armorum gestandorum mos apud hos continentis incolas ex veteri latrociniorum consuetudine.

VI. Omnis enim Græcia gestabat arma, tum quia domicilia nullis munitioibus septa habebant, tum quia tuto commeari ultro citroque non poterant; et quotidianam

ὅσπερ οἱ βάρβαροι. (2) Σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἐτι οὕτω νεμόμενα τῶν ποτὲ καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαίτημάτων. (3) Ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνειμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἀβροδίατον οὐ πολλὸς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοὺς ἐπαύσαντο φοροῦντες καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει χρωδύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριγῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπὶ πολλὴ αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχευεν. (4) Μετρίῃ δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι ἰσοδίατοι μάλιστα κατέστησαν· (5) ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι καὶ ἐς τὸ φανερόν ἀποδύντες λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο· τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἐτι ἐπειδὴ πέπαυται. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβαροῖς ἐστὶν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγμῆς καὶ πάλης ἄθλα τίθεται, καὶ διεζωσμένοι τοῦτο δρώσιν. (6) Πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

VII. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ὥκισθησαν καὶ ἤδη πλοῖμυτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τεύχεσιν ἐκτίζοντο καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἑκάστοι ισχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ τὴν ληστείαν ἐπὶ πολλὴ ἀντισχοῦσαν ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ὥκισθησαν, αἷ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἡπείροις (ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ὥκουν), καὶ μέχρι τοῦδε ἐτι ἀνυψισμένοι εἰσίν.

VIII. Καὶ οὐχ ἥσσον λησται ἦσαν οἱ νησιῶται Κἄρες τε ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ὥκισαν. Μαρτύριον δὲ Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἡμισυ Κἄρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεταμμένη καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν ἐτι βάπτουσιν. (2) Καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλοῖμυτέρα ἐγένετο παρ' ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε περ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκισεν. (3) Καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτήσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι βεβαιοτέρων ὥκουν, καὶ τινες καὶ τεῖχη περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνώμενοι· ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν οἱ τε ἥσσους ὑπέμενον τὴν τῶν κραισρόνων δουλείαν, οἱ τε δυνατώτεροι περιουσίας ἔχοντες προσεποιούντο ὑπηρετοὺς τὰς ἐλάσσους πόλεις. (4) Καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες ὑστερον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν,

IX. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὄρκοις κατελιγ-

vitam in armis egerunt, ut barbari. (2) Græciæ autem populi, qui nunc etiam ita vivunt, documento sunt, similia vitæ instituta olim et apud omnes fuisse. (3) At primi fere Athenienses ferrum deposuerunt, et remissiore cultum secuti ad mollius vitæ genus transierunt. Et seniores apud eos e fortunatis propter delicatum vitæ genus haud diu est quod tunicas lineas ferre desierunt, insertisque aureis cicadis tutulum colligere e capitis coma. Unde etiam Ionum seniores propter cognationem cultus iste diu tenuit. (4) Modica contra veste et ad hujus ætatis morem accommodata primi Lacedæmonii usi sunt, et in ceteris quoque rebus locupletiores eandem atque plebei vitæ consuetudinem servarunt. (5) Iidem etiam primi corpora nudarunt, et palam oleo se vestibus depositis unxerunt. Olim vero etiam in corporis exercitationibus in Olympiaco certamine subligacula circum pudenda gestantes athletæ certabant, nec multi sunt anni, ex quo hic mos desit. Quin adhuc etiam apud nonnullos barbaros, præcipue vero Asiaticos, pugilatus et luctæ præmia proponuntur, et subligaculis in his certaminibus utuntur. (6) Ac multis etiam aliis in rebus demonstravit quis priscos Græcos eodem vitæ genere usos, quo hujus ætatis barbari utuntur.

VII. Urbes vero, quotquot novissime sunt conditæ, et ex quo navigatio tutior esse cæpit, quum majorem pecuniarum copiam haberent, ad ipsa littora moenibus cinctæ condebantur, et isthmos occupabant, cum mercaturæ causa, tum potentia inter suos quæque finitimos. At vetustæ urbes, propter latronum infestationem, quæ multum invaluerat, procul a mari potius conditæ sunt tam illæ, quæ in insulis, quam quæ in continente sunt; (nam latrones et invicem se populabantur et reliquos, qui licet rebus maritimis operam non darent, tamen non procul a mari habitarent;) atque ad hoc usque tempus illæ procul a mari sunt.

VIII. Nec vero minus insularum incolæ latrocinia exercebant, qui Cares erant et Phœnices; hi enim plurimas insulas condiderant. Documento hoc est: quum enim Delus insula lustraretur ab Atheniensibus hujus belli tempore conditoriis sublati quotquot erant hominum, qui in hac insula decesserant, supra dimidium Cares inventi sunt, agniti et armorum genere, quæ una cum ipsis sepulta erant, et ipso modo, quo nunc quoque sepeliunt. (2) Sed cum Minois maritimum imperium exstitisset, maria liberius ultro citroque navigari cæperunt; nam et ex insulis prædones ab eo sunt sublati, quo quidem tempore etiam colonias in illarum plerasque deduxit. (3) Et homines, qui prope mare degebant, jam parandæ pecuniæ studio magis dediti, constantius sedibus suis habitabant; quinetiam quidam muris se tutabantur, quippe qui divitiis augerentur. Etenim cupiditate quæstus et qui imbecilliores erant, potentiorum servitutem sustinebant, et qui potentiores, quia magnas habebant facultates, minores civitates suæ ditioni adjungebant. (4) Atque in hac potissimum jam conditione constituti posteriore tempore ad Trojam cum exercitu sunt profecti.

IX. Et Agamemno mihi videtur eo quod ceteros illius sæculi potentia superaret, non autem tantopere, quod Tyn-

μένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων τὸν στόλον ἀγεί-
ραι. (2) Λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννη-
σίων μνήμη παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι Πέλοπα τε
πρῶτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων
ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναμιν περιποιησάμενον τὴν
ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἐπὶ πλῆτην ὄντα ὄμιον σχεῖν, καὶ
ὕστερον τοῖς ἐκγόνοις ἐπὶ μεῖζω ξυνεγεθῆναι, Εὐρυ-
σθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλείδων ἀποθάνον-
τος, Ἀτρεὺς δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτοῦ, καὶ ἐπι-
τρέψαντος Εὐρυσθέως, ὅτ' ἐστράτευε, Μυκῆνας τε καὶ
τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον Ἀτρεΐ· τυγχάνειν δὲ αὐτὸν
φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον, καὶ
ὥς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεὺς, βουλομένων καὶ τῶν
Μυκηναιῶν φόβῳ τῶν Ἡρακλείδων, καὶ ἅμα δυνατόν
δοκούντα εἶναι καὶ τὸν πᾶνθος θεραπευκτότα, τῶν Μυ-
κηναιῶν τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς ἤρχε τὴν βασιλείαν
Ἀτρεῖα παραλαβεῖν, καὶ τῶν Περσείδων τοὺς Πελοπίδας
μεῖζους καταστήναι. (3) Ἄ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων πα-
ραλαβὼν καὶ ναυτικῷ τε ἅμα ἐπὶ πλεόντων ἄλλων
ισχύσας, τὴν στρατείαν οὐ χάριτι τὸ πλεόν ἢ φόβῳ
ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. (4) Φαίνεται γὰρ ναυσὶ τε
πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀρκασί προσπα-
σχών, ὥς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἰ τῷ ἱκανὸς τε-
κμηριώσαι. Καὶ ἐν τοῦ σκῆπτρου ἅμα τῇ παραδόσει
εἰσῆλκεν αὐτὸν πολλῇσι νήσοις καὶ Ἀργεῖ παντὶ ἀνάσ-
σειν· οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιουκιδέων (αὐταὶ δὲ
οὐκ ἂν πολλὰ εἴησαν) ἡπειρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μὴ
τι καὶ ναυτικὸν εἴχεν. (5) Εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ
τῇ στρατείᾳ ὅσα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

X. Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἰ τι τῶν τότε
πολισμάτων νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖς ἂν
τις σημείω χρόμενος ἀπιστοῖ μὴ γενέσθαι τὸν στόλον
τοσοῦτον ὅσον ὅτε ποιηταὶ εἰρήκασιν καὶ ὁ λόγος κατέχει.
(2) Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθεῖ, λειφθεῖ
δὲ τὰ τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν
οἶμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρό-
νου τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι (καίτοι Πε-
λοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοῖρας νέμονται, τῆς τε
ξυμπάσης ἡγούνται καὶ τῶν ἑξω ξυμμάχων πολλῶν·
ὅμως δὲ οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως οὔτε ἱεροῖς καὶ κα-
τασκευαῖς πολυτελεῖσι χρησαμένης, κατὰ κόμης δὲ τῷ
παλαιῷ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν
ὑποδεστέρα), Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων
διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς
ὀφείας τῆς πόλεως ἢ ἔστιν. (3) Οὐκ οὐκ ἀπιστεῖν εἰκός,
οὐδὲ τὰς θύεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνά-
μεις, νομίζειν δὲ τὴν στρατιάν ἐκείνην μεγίστην μὲν
γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῇ
Ὁμήρου αὐτοῖς ποιήσει εἰ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἢ
εἰκὸς ἐπὶ τὸ μείζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμεῖσθαι, ὅμως
δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεστέρα. (4) Πεποιήκε γὰρ
χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν, τὰς μὲν Βοιωτῶν εἰκοσι καὶ
ἐκατὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ Φιλοκτῆτου πεντήκοντα, δηλῶν,
ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γούν

dare iurejurando obstricti essent, expeditionem compa-
rasse. (2) Atque aiunt etiam, qui prae ceteris probabi-
liter Peloponnesiorum res a maioribus memoria traditas
acceperunt, Pelopem primum quum magna vi pecuniarum,
quas secum ex Asia ad homines inopes attulerat, potentiam
parasset, quamvis peregrinus esset, tamen illi regioni ut
nomen daret obtinuisse, et postea longe ampliores res ipsius
posteris accessisse, quum Eurystheus quidem in Attica ab
Heraclidis interfectus esset, Atreus vero ipsius avunculus
esset et commisisset Eurystheus, quum ad expeditionem
proficisceretur, Mycenae et imperium propter cognationem
Atreo; eum vero tum fugere patris metu propter Chrysiippi
necem, et quum Eurystheus nondum jam rediisset, volen-
tibus etiam Mycenensibus Heraclidarum metu, simul etiam quod
vir strenuus esse videretur et multitudinis benevolentiam
sibi conciliasset, regno Mycenarum, et ceterorum omnium,
quibus Eurystheus imperabat, regnum cepisse Atreum et
Persidis Pelopidas majores evasisse. (3) His mihi videtur
Agamemno opibus acceptis et simul etiam re navali supra
ceteros potentia auctus expeditionem illam fecisse non gratia
potius quam metu comparatam. (4) Constat enim eum et
plurimis cum navibus ipsum profectum, et Arcadibus prae-
terea naves praebuisse, ut Homerus hoc declaravit, si
cui idoneus testis videtur; atque etiam in sceptri tradi-
tione, dixit ipsum « Multis insulis, et omni Argo imperare. »
Nequaquam igitur insulas, praeter vicinas (haec autem non
multae esse possint), qui in continente debebat, in sua di-
tione habere potuisset, nisi aliquam etiam classem habuis-
set. (5) Ex hoc autem bellico apparatu etiam conjecturam
facere licet, quales fuerint superiorum saeculorum expe-
ditiones.

X. Jam vero quod Mycenae parvum oppidum fuerint, aut
si quod aliud illorum temporum nunc parvi momenti vide-
tur esse, nequaquam hoc firmum argumentum sit, quo quis
usus minus credat classem tantam fuisse, quantam et
poetae dixerunt, et ipsa fama obtinuit. (2) Nam si Lace-
daemoniorum urbs vastata desoletur, templa vero et aedi-
ficiorum areae relinquantur, multos existimem e posteris
longo temporis progressu de illorum potentia valde dubita-
turos, quae tenuior quam pro gloria videatur (ac tamen de
quinque Peloponnesi partibus duas possident, totiusque
principatum obtinent, multorumque extra Peloponnesum
sociorum; nihilominus vero quoniam neque coedificata est
urbs, neque templis aedificiisque magnificentioribus in-
structa, sed antiquo Graeciae more pagatim condita, non
admodum ampla videatur); Atheniensibus contra hoc si
ipsum accidat, ex manifesta urbis dirutae specie potentiam du-
plo majorem visum iri puto, quam est. (3) Haud igitur in-
credulos esse, nec urbium speciem potius quam vires spe-
ctare consentaneum est, expeditionem autem illam credere
superioribus quidem longe majorem fuisse, sed aetatis no-
strae bellicis rebus inferiorem, si quid hic quoque Homeri
poesi credere convenit; et eam quidem verisimile est ab eo,
qui erat poeta, in majus exornatam esse; verum tamen
et sic inferiorem fuisse manifestum est. (4) Fecit enim
classem mille et ducentarum navium et Bæotiorum quidem
singulas centum et viginti virorum; Philoctetæ vero, quin-
quaginta, demonstrans (ut mihi videtur) et maximas et
minimas; certe de ceterarum magnitudine in navium cata-

μεγέθυς περί ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. Αὐτε-
ρεῖται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιοι πάντες, ἐν ταῖς Φιλο-
κρήτου ναυσὶ δεδήλωκεν· τοῖστας γὰρ πάντας πεποίηκε
τοὺς προσκώπους. Περίνεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς συμ-
πλεῖν ἔξω τῶν βασιλέων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει,
ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαιος περαιώσεσθαι μετὰ
σκευῶν πολεμικῶν, οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατὰφρακτα ἔχον-
τας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ ληστικώτερον παρεσκευ-
ασμένα. (5) Πρὸς τὰς μεγίστας δ' οὖν καὶ ἐλαχίστας
ναὺς τὸ μέσον σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες
ὥς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

XI. Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον ὅσον
ἡ ἀρχηματία. Τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορία τὸν τε στρατὸν
ἐλάσσω ἤγαγον καὶ ὅσον ἡλιπύον αὐτόθεν πολεμοῦντα
βιοτεύειν, ἐπειδὴ τε ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν (δῆ-
λον δέ· τὸ γὰρ ἔρμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχί-
σαντο), φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει
χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερσονήσου τρα-
πέμενοι καὶ ληστείαν τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ. Ἡ καὶ
μᾶλλον οἱ Τρῶες αὐτῶν διεσπαρμένους τὰ δέκα ἔτη ἀν-
τείχον βίᾳ τοῖς αἰὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες.
(1) Περιουσίαν δὲ εἰ ἦλλον ἔχοντες τροφῆς καὶ ὄντες
ἄνθρωποι ἀνευ ληστείας καὶ γεωργίας συνεχώσας τὸν πόλεμον
διέπερον, βραδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες εἶλον, οἳ γε καὶ
οὐκ ἄνθρωποι ἀλλὰ μέρει τῷ αἰὶ παρόντι ἀντείχον· πο-
λιρκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζόμενοι ἐν ἐλάσσονι τε χρόνῳ
καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἶλον. (3) Ἀλλὰ δι' ἀρχη-
ματίαν τὰ τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν καὶ αὐτὰ γε δὴ
ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γεγόμενα δηλοῦται τοῖς
ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ νῦν περὶ
αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος,

XII. ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἡ Ἑλλὰς ἐστὶ μετανέ-
στατο τε καὶ κατωκίετο ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆ-
ναι. (2) Ἡ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου
χρόνια γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς
πόλεσιν ὥς ἐπὶ πολὺ ἐγένοντο, ἀπ' ὧν ἐκπύοντες τὰς
πόλεις ἐκτίζον. (3) Βοιωτοὶ τε γὰρ οἱ νῦν ἐξηκοστῷ
ἔτει μετὰ Διὸς Ἰωσὶν ἐξ Ἀρνης ἀναστάντες ὑπὸ
Θεσσαλῶν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν πρότερον δὲ Καδμηίδα
γῆν καλουμένην ὥκισαν (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδοσμὸς
πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀπ' ὧν καὶ ἐς Ἰλιον ἐστρά-
τευσαν), Δωριεῖς τε ὀγδοηκοστῷ ἔτει ἔξιν Ἡρακλείδαις
Πελοπόννησον ἔσχον. (4) Μόλις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ
ἡσυχάσασα ἡ Ἑλλὰς βεβαίως καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη
ἀποικίας ἐξέπεμψεν, καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νη-
σιωτῶν τοὺς πολλοὺς ὥκισαν, Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας
τὸ πλείστον Πελοποννήσιοι τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος
ἐστὶν ἡ χωρία. Πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωϊ-
κῶν ἐκτίσθη.

XIII. Δυνατωτέρας δὲ γιγνομένης τῆς Ἑλλάδος
καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτήσιν ἐστὶ μᾶλλον ἢ πρότερον
ποιουμένης τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθί-
σαντο, τῶν προσόδων μειζόνων γιγνομένων (πρότερον
δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέραςι πατρικαὶ βασιλεῖαι), ναυτικὰ

logo nullam fecit mentionem; sed remiges fuisse simulque
milites omnes, id vero in Philoctetæ navibus aperte declaravit;
sagittarios enim fecit remiges omnes; vectores vero, præter
reges, et eos, qui summa potestate erant, non multos cum
illis navigasse est verisimile, præsertim quia mare cum
bellico instrumento erant trajecturi; neque tamen lectas
naves habebant, sed prisco more in piratarum potius si-
militudinem constructas. (5) Si igitur mediam quamdam
rationem teneas inter maximas et minimas naves, non
multos, ut ab universa Græcia communiter missos, ve-
nisse constat.

XI. Hujus vero rei causa fuit non tam ipsa hominum quam
pecuniarum penuria. Nam propter commeatus inopiam co-
pias minores duxerunt, et eas tantum, quas ex ipsa belli
sede pugnando victum sibi paraturas sperabant; et postquam
in terram egressi proelio vicerunt (hoc autem est manife-
stum, nec enim munimentum circa castra extruxissent),
apparet ne hic quidem eos omnibus copiis usos esse, sed
ad Chersonesi culturam et ad latrocinium propter commea-
tus inopiam sese convertisse. Quamobrem etiam facilius
ipsis dispersis Trojani per decem annos restiterunt, quod
illis, qui relinquebantur, semper erant pares viribus. (2)
Sed si cum magna commeatus abundantia venissent, unaque
frequentes sine latrocinio et agricultura bellum continenter
gessissent, Trojam proelio superiores facile cepissent, siqui-
dem vel numero non frequenti sed aliqua exercitus parte, quæ
quoque tempore præsto erat, Trojanos sustinebant. Quod
si Trojam assidua obsidione pressissent, et citius et minori
cum labore eam expugnassent. (3) Sed propter rerum ino-
piam, et quæ ante hoc bellum gesta sunt, invalida fuerunt,
et hæc ipsa, quæ omnium superiorum sunt celeberrima, re-
ipsa comperiuntur inferiora fama, et opinione ea, quæ nunc
de illis propter poetas invaluit.

XII. Nam vel post res ad Trojam gestas Græci adhuc mi-
grabant sedesque novas figebant, ita ut eorum opes per
otium non creverint. (2) Nam et tardus Græcorum reditus
ab Illo res multas innovavit, et in plerisque civitatibus
exoriebantur seditiones, quibus qui patria pulsi erant, ur-
bes condebant. (3) Nam et Bæoti, qui nunc appellantur,
sexagesimo post Ilia expugnationem anno Arne a Thessalis
pulsi eum agrum, qui nunc quidem Bæotius vocatur, ante
vero Cadmeus, incoluerunt; (erat autem quædam eorum
portio jam antea in hac terra, unde etiam ad Ilium cum exer-
citu sunt profecti), et Dorienses octogesimo anno cum He-
raclidis Peloponnesum tenuere. (4) Vixque longo post
tempore Græcia plane pacata, nec amplius sedes mutans
colonias emisit; et Athenienses quidem Ioniam et insulas
plerasque colonis occupaverunt; Peloponnesii vero Italiæ et
Siciliæ maximam partem, et nonnulla reliquæ Græciæ loca.
Sed omnes istæ coloniæ post bellum Trojanum conditæ
sunt.

XIII. Sed cum augeretur Græcia potentia et pecuniarum
vim diligentius etiam quam ante, compararet, in plerisque
civitatibus tyrannides constituiebantur, crescentibus in dies
reditibus; (ante enim regna hæreditaria erant certis hono-
ribus definita); et Græci classem parare, rebusque mariti-

τε ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλάς, καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀν-
τείχοντο. (2) Πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα
τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσασθαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ
τρίτεις πρῶτον ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι.
(3) Φαίνεται δὲ καὶ Σαμίους Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος
ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας· ἔτη δ' ἐστὶ μάλιστα
τριακόσια ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου ὅτε Ἀμει-
νοκλῆς Σαμίους ἦλθεν. (4) Ναυμαχία τε παλαιτάτη
ὧν ἴσμεν γίγνεται Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους· ἔτη
δὲ μάλιστα καὶ ταύτη ἐξήκοντα καὶ διακόσια ἐστὶ μέ-
χρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. (5) Οἰκοῦντες γὰρ τὴν πόλιν οἱ
Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ αἰεὶ δὴ ποτε ἐμπόριον εἶχον,
τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ πλεῖον ἢ κατὰ
θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω,
διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισθόντων, χρήμασι
τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δε-
δῆλωται· ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. Ἐπειδὴ
τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἐπλωίζον, τὰς ναῦς κτησάμενοι
τὸ ληστικὸν καθήρουν, καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμ-
φοτέρα δυνατόν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν.
(6) Καὶ Ἰωσιν ὕστερον πολλὴ γίγνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύ-
ρου Περσῶν πρῶτου βασιλεύοντος καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέ-
ος αὐτοῦ, τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦν-
τες ἐκράτησάν τινα χρόνον. Καὶ Πολυκράτης Σάμου
τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου ναυτικῷ ἰσχύων ἄλλας τε τῶν
νῆσων ὑπερκόους ἐποίησας, καὶ Ῥήνειαν ἑλὼν ἀνέθηκε
τῷ Ἀπολλωνί τῷ Δηλίῳ. Φωκαῆς τε Μασσαλίαν
οἰκίζοντες Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.

XIV. δυνατότατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν. Φαί-
νεται δὲ καὶ ταῦτα πολλὰς γενεαῖς ὕστερα γεγνημένα
τῶν Τρωϊκῶν τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντη-
κοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα ὥσπερ
ἐκείνα. (2) Ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δα-
ρείου θανάτου, δε μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε,
τριήρεις περὶ τὴν Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος
ἐγένοντο καὶ Κερκυραῖοι· ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ
τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι
κατέστη. (3) Αἰγινήται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ εἰ τινας
ἄλλοι, βραχεία ἐκέκτηντο, καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεν-
τηκοντόροις· ὅψε τε ἀφ' οὗ Ἀθηναῖοις Θεμιστοκλῆς
ἐπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου
προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι αἴσπερ καὶ
ἐναυμάχῃσαν· καὶ αὗται οὕτω εἶχον διὰ πάσης κατα-
στροφάτα.

XV. Τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα
ἦν, τὰ τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γινόμενα. Ἰσχὺν
δὲ περιποίησαντο ὅμως οὐκ ἑλαχίστην οἱ προσσχόντες
αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδῳ καὶ ἄλλων ἀρχῇ· ἐπι-
πλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα
οἱ μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. (2) Κατὰ γῆν δὲ πολε-
μος, θῆεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη·
πάντες δὲ ἦσαν, οἱ καὶ ἐγένοντο, πρὸς ὁμάρους τοὺς σφε-
τέρους ἐκάστοις, καὶ ἐκδήμιους στρατείας πολλὰ ἀπὸ τῆς
ἐκτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξήεσαν οἱ Ἕλληνες.

mis operam studiosius dare cœperunt. (2) Primi autem
Corinthii feruntur proxime ad eum, qui nunc est, modum
tractasse rem navalem, et triremes primum Corinthi ex
omni Græcia ædificatæ. (3) Constat vero etiam Samiis
Aminoclem Corinthium navium fabricatorem quatuor naves
fecisse. Sunt autem anni ferme trecenti ad hujus belli finem,
quod Aminocles ad Samios ivit; (4) præliumque navale
omnium, quæ novimus, vetustissimum, est Corinthiorum
adversus Corcyræos; sunt autem item anni ducenti et se-
xaginta admodum ad idem tempus. (5) Etenim urbem inco-
lentes Corinthii sitam ad Isthmum semper emporium habe-
bant quia olim Græci, tam illi, qui intra Peloponnesum,
quam qui extra habitant, terra potius, quam mari, per il-
lorum agrum commercia inter se habebant; pecuniaque
præpotentes erant, ut et ab antiquis poetis est declaratum;
opulentam enim cognominarunt urbem illam. Ac postquam
Græci frequentius navigare cœperunt, paratis navibus la-
trocinia sustulerunt, et utrinque emporium præbentes vali-
dam pecuniarum reditu urbem habuerunt. (6) Postea
Iones quoque magnam navium copiam sibi pararunt, Cyri
temporibus, qui fuit primus Persarum rex, et Cambysis,
eius filii, marisque vicini, dum bellum Cyro faciunt, impe-
rium ad aliquod tempus obtinuerunt. Et Polycrates, qui
Cambysis tempore Sami tyrannus erat, classe pollens, cum
alias insulas in suam potestatem redegit, tum etiam Rhe-
neam, quam subactam Apollini Delio consecravit. Ac
Phocaenses, quum Massiliam conderent, Carthaginienses
navali pugna vicerunt.

XIV. Horum enim maxima erat in rebus maritimis po-
tentia. Verumtamen hæ quoque classes, quæ multis post
Trojana tempora sæculis exstiterunt, trirémibus quidem
paucis usæ, et adhuc quinquaginta potius remigum longis-
que navibus videntur instructæ fuisse, ut illis temporibus.
(2) Pauloque ante Medicum bellum et Darei mortem, qui
post Cambysem regnum Persarum obtinuit, major trirémium
copia fuit et tyrannis in Sicilia, et Corcyreis; hæ namque
postremæ ante Xerxis expeditionem classes memoratu dignæ
in Græcia exstiterunt. (3) Æginetæ enim et Athenienses, et
si qui forte alii, exiguas habuerunt classes, easque magnam
partem navium quinquaginta remigum, atque id etiam sero
ex quo Themistocles persuasit Atheniensibus, adversus Ægi-
netas bellum gerentibus, quum quidem simul etiam barbari
adventus expectabatur, ut naves facerent, quibus etiam in
navali prælio sunt usi, quæ ne ipsæ quidem adhuc omnino
constratæ erant.

XV. Navales igitur res Græcorum, et vetustæ, et recen-
tiores, tales fuerunt. Qui tamen illis operam dederunt,
ingentem potentiam sibi compararunt, tam ipso pecunia-
rum reditu, quam imperio in alios. Nam infesta navigantes
classe insulas subigebant, et illi præcipue, qui agrum minus
uberem habebant. (2) Terrestre vero bellum, ex quo ali-
quid potentia accesserit, nullum conflatum est, sed quæ-
cumque fuerunt, contra suos quique finitimos gesserunt, et
peregrinas expeditiones longe a finibus suis aliorum subi-
gendorum causa nullas faciebant Græci; non enim adjunxe-

Οὐ γὰρ ξυνηστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι, οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἰσῆς κοινᾶς στρατείας ἐποιούντο, κατ' ἀλλήλους δὲ μάλλον ὥς ἕκαστοι οἱ ἀστυγέιτονες ἐπολέμουν. (3) Μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὶ γεγόμενον πόλεμον Χαλκιδῶν καὶ Ἐρετριέων καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη.

XVI. Ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ αὐξήσθαι, καὶ Ἰωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων Κύρος καὶ ἡ Περσικὴ βασιλεία Κροίσον καθελούσα καὶ ὅσα ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν ἐπιστράτευσε καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις ἐδούλωσεν, Δαρεῖος δὲ ὕστερον τῷ Φοινίκῳ ναυτικῷ κρατῶν καὶ τὰς νήσους.

XVII. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι ἐς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὖξιν δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα τὰς πόλεις ὥκουν, ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ εἰ τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἐκάστοις· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλείστον ἐχώρησαν δυνάμει. (2) Οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλάς ἐπὶ πολλὸν χρόνον κατείχετο μήτε κοινῇ φανερὸν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

XVIII. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννεύσεως οἱ πλείστοι καὶ τελευταῖοι, πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, μετὰ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἡ γὰρ Λακεδαίμων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων ἐπὶ πλείστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα θμῶς ἐκ καλαιατῆτος καὶ εὐνομήθης καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν· ἔτη γὰρ ἔστι μάλιστα τετραχόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἐς τὴν τελευταίην τοῦδε τοῦ πολέμου ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ ᾠκῶνται, καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν), μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατὰλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. (2) Δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσάμενος ἦλθεν. Καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἱ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμῆσάντων Ἑλλήνων ἠγγίσαντο δυνάμει πρὸνχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνασκευασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. Κοινῇ τε ἀπώσασθαι τὸν βάρβαρον, ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρὸς τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους οἱ τε ἀποστάντες βασιλεῖς Ἑλλήνες καὶ οἱ ξυμπολεμῆσαντες. Δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἰσχυρον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν οἱ δὲ ναυσίν. (3) Καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὁμαχία, ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰ τινὲς που διασταίεν, πρὸς τούτους ᾗδ' ἐχώρουν. Ὡστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τὸνδε αἰὶ τὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι τὰ δὲ πολεμοῦντες ἡ

rant se maximis civitatibus socii illarum imperio parentes, nec magis ipsi iidem ex æquo communes expeditiones faciebant, sed inter se potius singuli vicini bella gerebant.

(3) Præcipue vero in illo pervetusto bello, quod inter Chalcidenses et Eretrienses gestum est, reliqui quoque Græci sese dividerunt, alii aliis auxilium ferentes.

XVI. Impedimenta vero quum aliis aliunde exstiterunt, quominus crescerent, tum Ionibus, quum magna jam incrementa cepissent, Cyrus regnumque Persicum, Cræso profligato, omnibusque, quæ erant cis Halym fluvium ad mare usque, subactis, bellum intulit et urbes, quæ in continente erant, in servitutem redegit; postea vero Dareus, Phœnicum classe pollens insulas etiam subegit.

XVII. Tyranni vero, quotquot in Græcis urbibus erant, suis tantum rebus prospicientes, ut et corpus tuerentur, et suam familiam amplificarent, quam tutissime poterant, urbes incolebant, nullumque facinus memoria dignum ab illis est factum, nisi forte contra suos cujusque vicinos. Nam qui erant in Sicilia, ad maximam potentiam sunt evecti.

(2) Ita Græcia undique longo temporis spatio continebatur, ut neque communiter ullum illustre facinus ederet, et in singulis civitatibus minor audacia esset.

XVIII. Postea vero quam et Atheniensium, et reliquæ Græciæ, quæ diu et ipsa ante tyrannide pressa fuerat, plerosque et postremos tyrannos, exceptis Siculis, Lacedæmonii sustulerunt (nam Lacedæmon post urbem conditam a Doriensibus, qui eam nunc incolunt, diutissime omnium, quantum scimus, seditionibus conflictata tamen ab antiquissimis usque temporibus et bonis legibus est usa, et tyrannidis immunis semper fuit; sunt enim anni maxime quadringenti et paulo plures usque ad hujus belli finem, ex quo Lacedæmonii eadem reipublicæ forma utuntur; et hac ipsa de causa potentes in aliis quoque civitatibus res componebant), verumtamen tyrannis ex Græcia sublatis, non multis post annis Medorum quoque prælium cum Atheniensibus in campis Marathonis est commissum; (2) decimo vero post hanc pugnam anno iterum barbarus cum magnis copiis in Græciam venit, ut eam in servitutem redigeret. Et cum magnum periculum impenderet, et Lacedæmonii Græcorum, qui bellum illud communibus auspiciis susceperant, duces fuerunt quippe potentia præstantes, et Athenienses, Medis adventantibus, cum urbem relinquere in animum induxissent, et fortunis convasatis naves conscendissent, rei navalis studiosi exstiterunt; et quum communiter Græci barbarum reppulissent, non multo post tam illi, qui a rege desciverant, quam qui conjunctis armis bellum ei fecerant, partim ad Athenienses, partim ad Lacedæmonios divisi transierunt; horum enim maxima potentia exstiterat; hi enim terra, illi vero classe multum poterant. (3) Ac breve quidem temporis spacium duravit hæc armorum societas; postea vero Lacedæmonii et Athenienses dissociati bellum inter se gesserunt cum suis utrique sociis, et ex ceteris Græcis, si qui usquam inter se dissidebant, jam ad alterutros sese conferebant. Quamobrem a Medico bello ad hoc usque continenter modo fœdus facientes, modo bellum gerentes aut

ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἐαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιοῦμενοι.

XIX. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἤγουντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσουσι θεραπεύοντες, Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδίᾳ παρασκευῇ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀχραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἦνθησαν.

XX. Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα εὔρον, χαλεπὰ δὲ παντὶ ἐξῆς τεκμηρίῳ πιστεύσαι. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἣν ἐπιγῶρια σφίσιν ἦ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. (2) Ἀθηναῖον γοῦν τὸ πλῆθος Ἱππαρχον οἰοῦνται ὑπ' Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν, καὶ οὐκ ἴσασιν οἱ Ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἤρχε τῶν Πεισιστράτου υἱών, Ἱππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δὲ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρήμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἱππία μεμνηῦσθαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδότες, βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι ὁράσαντές τι καὶ κινδυνεύσαι, τῷ Ἱππαρχῷ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν. (3) Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὁρθῶς οἰοῦνται, ὥσπερ τοὺς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον ἀλλὰ δυοῖν, καὶ τὸν Πιτανάτην λόγον αὐτοῖς εἶναι, ὅς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἐτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.

XXI. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὅμως τοιαῦτα ἂν τις νομίσῃ μάλιστα ἀ διηλθον οὐχ ἁμαρτάνοι, καὶ οὔτε ὡς ποιητὰι ὑμνήκασιν περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μείζον κοσμοῦντες μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκρόσει ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθώδες ἐκνεκικηκότα, εὐρῆσθαι δὲ ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων ὡς παλαιὰ εἶναι ἀποχρώντως. (2) Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσαμένων δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὅμως μείζων γεγεννημένος αὐτῶν.

XXII. Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἡ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἦδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκριβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεύσαι ἦν, ἐμοὶ τε ὦν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ οἱ ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων,

inter se, aut contra socios a se deficientes, præclare res bellicas instruxerunt, et peritiores evaserunt, quum non citra pericula exercerentur.

XIX. Et Lacedæmonii quidem non tributo sociis imposito principatum tenebant, sed officia iis præstantes hoc studebant, ut illi paucorum principatu usi in ipsorum modo commodum rempublicam administrarent; Athenienses contra et navibus urbium sociarum potiti erant, exceptis Chiiis et Lesbiiis, et tributa omnibus, quæ penderent, ordinaverant. Et proprius ipsorum apparatus ad hoc bellum major exstitit, quam fuerat olim, quum in summo flore essent cum integra societate constituti.

XX. Res igitur vetustas tales esse comperi, quibus fides difficulter adhibetur, quamvis ordine argumentum quodque proferatur. Homines enim famam rerum ante suam ætatem gestarum, et si sint domesticæ, promisce sine accurata inquisitione alii ab aliis accipiunt. (2) Veluti Athenienses vulgo Hipparchum ab Harmodio et Aristogitone, dum tyrannus esset, cæsum putant, et ignorant Hippiam, quippe filiorum Pisistrati natu maximum, imperasse, et Hipparchum ac Thessalum ejus fuisse fratres; Harmodium vero et Aristogitonem illo die et in ipsa re suspicatos aliquid a sociis suæ conjurationis Hippiae indicatum, ab hoc quidem ut præmonito abstinuisse, sed cupientes, antequam comprehenderentur, edito aliquo facinore periclitari, quum in Hipparchum incidissent ad fanum, quod Leocorium appellatur, Panathenæicam pompam ornantem, hunc interfecisse. (3) Atque alia etiam multa, quæ hodieque exstant, necdum propter vetustatem memoria exciderunt, ceteri quoque Græci non recte opinantur: veluti Lacedæmoniorum reges in suffragiis ferendis non singulis quemque, sed binis uti calculis; et Pitaten lochum apud eos esse, qui nunquam fuit. Adeo non operosa apud plerosque veritatis investigatio est, et ad ea, quæ sunt in promptu, potius se convertunt.

XXI. Ex his autem argumentis quæ dixi, si quis res tales potissimum fuisse ducat, quas enarravi, non erraverit, non autem neque quales poetæ celebrarunt in majus exornantes, neque quales memoriæ prodiderunt logographi, aptius illi ad capiendos auditorum animos quam verius; siquidem meminerit, res illas certa ratione demonstrari non posse, et de plerisque eorum temporum lapsu incredibiles opiniones fabulis propiores invaluisse, credat vero, ubi argumentis maxime manifestis investigatæ sint, pro vetusta quidem memoria hoc sufficere. (2) Et hoc quidem bellum, quamquam homines, donec bellum gerunt, semper præsens quodque maximum judicant, eoque finito vetera magis admirantur, tamen iis, qui res ipsas æstimant, illis majus exstitisse apparebit.

XXII. Et verbis quidem quæ quique expresserint, aut quum bellum essent gesturi, aut quum id jam gererent, difficile erat ipsam rerum dictarum accuratam rationem memoria retinere et mihi in iis, quæ ipse audiui, et iis, qui aliunde mihi orationes referebant; verum ut singuli de præsentē quaque re videbantur ea, quæ maxime consentanea erant, dixisse, accedenti quidem quam proxime ad universam rerum vere dictarum sententiam, sic commemo-

οὕτως εἰρηται. (3) Τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἤξιωσα γράφειν, οὐδ' ὥς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατόν ἀκριβεῖα περὶ ἐκάστου ἐπέξελθών. (3) Ἐπιπόνως δὲ εὗρίσκειτο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις οὐ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὥς ἑκατέρω τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχει. (4) Καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθώδεις αὐτῶν ἀτερπέστερον φανέται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφές σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιοῦτων καὶ παραπλησιῶν ἴσασθαι, ὥρῃλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει. Κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρήμα ἀκούειν ζύγεται.

XXIII. Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ Μηδικόν, καὶ τοῦτο ὁμῶς δυοῖν ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι ταχέϊαν τὴν κρίσιν ἔσχεν. Τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκος τε μέγα προὔθη, παθήματά τε ζυγηγένη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. (2) Οὕτε γὰρ πόλεις τοσαῖδε ληφθεῖσαι ἡτρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσι δ' αἱ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἀλίσκομεναι), οὕτε φυγαὶ τοσαῖδε ἀνθρώπων καὶ φόνος, ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν. (3) Τὰ τε πρότερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα ἔργα δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα οὐκ ἀπιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι, οἱ ἐπὶ πλεῖστον ἄμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἱ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν, αὐχμοὶ τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοί, καὶ ἡ οὐχ ἥκιστα βλάβασα καὶ μέρος τι φθείραςα ἡ λοιμώδης νόσος· ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τούδε τοῦ πολέμου ἄμα ξυνεπέθετο. (4) Ἡρξάντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι λύσαντες τὰς τριακοντούτεας σπονδὰς αἱ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἔλωσιν. (5) Διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προύγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφορὰς, τοῦ μὴ τίνα ζητῆσαι ποτε ἔξ ὅτου τοσούτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη. (6) Τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δ' ἐς τὸ φανερόν λεγόμεναι αἰτίαι αἰδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.

XXIV. Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλάντι τὸν Ἴόνιον κόλπον προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. (2) Ταύτην ἀπώκισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φαλῖος Ἐρατοκλείδου Κορίνθιος γένος τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς. Ξυνώκισαν δὲ καὶ Κορινθίων τινὲς καὶ τοῦ ἄλλου Δωρικοῦ γένους. (3) Προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Ἐπίδαμνίων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος· (4) στασιάζαντες δὲ ἐν Ἕλλησι ἔτη πολλὰ, ὥς λέγε-

rata sunt. (2) At vero res in ipso bello gestas, non quas a quolibet audiui, dignas duxi, quas scriberem, neque ut mihi videbatur, sed et eas, quibus ipse interfui, et quas singulatim ex aliis, quam potui accuratissime, investigavi. (3) Sed multi laboris erat res cognoscere, quod illi, qui in quaque re interfuerant, non eadem de rebus iisdem dicebant, sed prout cuiusque in alterutros amor aut memoria esset. (4) Atque ad auditionem quidem hæc, quoniam fabulis carent, minus delectationis habere videbuntur; sed si qui vel rerum gestarum veritatem spectare volent, vel in iis, quæ, ut sunt res humanæ, rursus aliquando eventura sunt talia et similia, quid utile sit, æstimare, his hæc sufficient; et potius ut in perpetuum servetur, quam ut in præsens audientium plausum consecetur, liber hic compositus est.

XXIII. Bellorum autem superiorum id, quod cum Medis est gestum, maximum fuit: hoc ipsum tamen duobus navalibus, et totidem pedestribus proeliis celeriter est finitum. At hujus belli tum diuturnitas longe processit, tum clades in ipso Græciæ contigerunt, quales in pari temporis spatio nunquam alias; (2) neque enim tot urbes captæ desolatæque sunt, aliæ a barbaris, aliæ a Græcis ipsis bellum inter se gerentibus (nonnullæ vero etiam captæ incolæ mutarunt), neque tot exilia fuerunt, neque tot cædes aut in ipso bello aut propter seditiones commissæ. (3) Et quæ antea fama quidem ferebantur, sed re ipsa rarius confirmabantur, non incredibilia evaserunt, ut de terræ motibus, qui et maximam orbis terrarum partem occuparunt, et simul vehementissimi fuerunt, et solis defectiones, quæ frequentiores acciderunt, quam de prioribus temporibus traditur; et siccitates, quæ apud nonnullos magnæ fuerunt, et fames ex ipsis natæ, et qui præter cetera damnum magnum intulit partemque hominum absumpsit morbus pestilens; hæc enim omnia cum hoc bello simul invaserunt. (4) Initium autem ejus fecerunt Athenienses et Peloponnesii rupta tricennali pacē, quam post Eubœam captam inter se fecerant. (5) Cur autem eam ruperint, causas, et dissidia in primis scripsi, ne quis aliquando requirat, unde tantum bellum Græcis conflatum sit. (6) Nam verissimam quidem, sed sermone minime celebratam causam hanc puto, quod Athenienses, in dies crescentes et terrorem Lacedæmonii incutientes belli movendi necessitatem ipsis imposuerunt; sed causæ, quæ propalam ferebantur, hæc erant utrisque, propter quas ruptis fœderibus bellum susceperunt.

XXIV. Epidamnus est urbs ad dextram sita navigantibus Ionium sinum versus, eique finitimi sunt Taulantii barbari, gens Illyrica. (2) Hanc urbem Corcyræi quidem missa colonia condiderunt, sed dux coloniz fuit Phalios Eratoclidæ filius, genere Corinthius, ab Hercule oriundus, prisco more ex metropoli arceasitus. Socii autem ejus coloniz etiam nonnulli Corinthii, et alii præterea Doricæ gentis homines fuerunt. (3) Progressu vero temporis Epidamniolorum urbs magna populoque frequens evasit; (4) sed quum cives jam multos annos, ut fertur, seditionibus intestinis laborassent,

ται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφάρησαν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. (5) Τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατοὺς, οἱ δὲ ἀπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐληίζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (6) Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι ἐπειδὴ ἐπείκοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὖσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν φειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλύσαι. (7) Ταῦτα δὲ ἰκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἡραῖον ἐδέοντο. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἰκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

XXV. Γινόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν, ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο θέσθαι τὸ παρόν, καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήρνοντο εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῶντ' ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. Ὅ δ' αὐτοῖς ἀνέειλε παραδοῦναι καὶ ἡγεμόνας ποιεῖσθαι. (2) Ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδωκαν τὴν ἀποικίαν, τὸν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κόρινθου ὄντα καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν διαφειρομένους ἀλλ' ἐπαμῦναι. (3) Κορινθιοὶ δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἥσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι. (4) οὕτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὕτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προχαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφρονούντες δὲ αὐτοὺς καὶ χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκείνους τὸν χρόνον ὁμοῖα τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῶν δὲ καὶ πολλὰ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαίρομενοι, καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοήκῃσιν τῆς Κερκύρας κλῆρος ἔχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς. Ἡ καὶ μᾶλλον ἐξηρτῶντο τὸ ναυτικὸν καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι· τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν.

XXVI. Πάντων οὖν τούτων ἐργλήματα ἔχοντες οἱ Κορινθιοὶ ἐπέμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὠφελίαν, οἰκητόρα τε τὸν βουλούμενον ἰέναι κελεύοντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν φρουροὺς. (2) Ἐπορεύθησαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι. (3) Κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ἥσθοντο τοὺς τε οἰκητορας καὶ φρουροὺς ἥκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον τήν τε ἀποικίαν Κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι ναοὶ καὶ ὑπερὸν ἑτέρῳ στόλῳ τοὺς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς (ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες, τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προῖσθόμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν) τοὺς τε φρουροὺς οὐς Κορινθιοὶ ἐπέμψαν καὶ τοὺς οἰκητορας ἀποπέμπειν.

quodam finitimorum barbarorum bello attriti, magnaue potentia privati sunt. (5) Novissime vero ante hoc bellum illorum plebs optimates eiecit; at hi quum discessissent, cum barbaris eos, qui in urbe erant, terra marique prædabantur.

(6) Epidamnii vero, qui in urbe erant, quum laborarent, Corcyram, ut ad suæ coloniae matrem, legatos mittunt, orantes, ne se perdi sinerent, sed et exules sibi reconciliarent, bellumque barbarorum finirent. (7) Hæc quidem supplices in Junonis templo considentes rogabant; Corcyraei vero preces non admiserunt, sed re infecta eos dimiserunt.

XXV. Quum autem Epidamnii intelligerent nullum sibi a Corcyraeis auxilium esse, ambigebant, quonam modo in præsentis rerum statu se gerere deberent, et legatis Delphos missis Deum consuluerunt Corinthiis ut coloniae deductoribus, urbem dederent, operamque darent, ut aliquid auxilii ab illis impetrarent. Ille vero ipsis respondit, ut illis urbem dederent, eosque sibi duces facerent. (2) Epidamnii vero, Corinthum profecti, coloniam oraculi jussu dederunt, demonstrantes et ducem sibi coloniae Corinthium fuisse, et Dei oraculum declarantes, eosque rogabant, ne se perdi sinerent, sed opem ferrent. (3) Corinthii vero et propter ipsam causæ æquitatem auxilium promiserunt, coloniam istam non minus suam esse rati quam Corcyraeorum, sed simul etiam odio in Corcyraeos adducti, quod hi quamvis coloni sui parum ipsorum observantes erant; (4) quippe qui neque in publicis solennitatibus consuetos honores ipsis tribuebant, neque in sacrificiis, quum viscera distribuebant, a viro Corinthio auspicabantur, quemadmodum ceteræ coloniae, sed illos contemnebant, quod pecuniarum copia vel ditissimis illius sæculi Græcis pares essent, et bellico apparatu pollerent, quin etiam classe interdum se longe præstare gloriabantur, præsertim quod Phæaces Corcyram olim tenuissent, qui rerum nauticarum gloria floruerant: quamobrem studiosius etiam classi parandæ operam dabant, nec erant sane invalidi; centum enim et viginti naves possidebant, quum bellum gerere cœperunt.

XXVI. De his omnibus igitur quum querelas haberent Corinthii, auxilium lubenter Epidamnnum mittebant, omnibus, qui illuc habitandi causa se conferre voluissent, facta eundi potestate, additisque ex Ambraciotis et Leucadiis seque ipsis qui præsidio essent. (2) Hi autem itinere pedestri Apolloniam iverunt, quæ erat Corinthiorum colonia, Corcyraeorum metu, ne ab illis mare trajicere prohiberentur. (3) Corcyraei vero, ubi colonos et præsidia Epidamnnum pervenisse, coloniamque Corinthiis deditam intellexerunt, rem iniquo animo tulerunt, statimque cum XXV navibus profecti, et deinde altera classe, minaciter ipsis imperarunt, ut exsules reciperent (nam Epidamnii exsules Corcyram venerant, demonstrantes monumenta et cognitionem, quam prætendentes orabant ut se in patriam reducerent) et præsidia, quæ Corinthii miserant, et colonos

(4) Οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπῆκουσαν. Ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φυγάδων ὡς κατὰξοντες, καὶ τοὺς Ἰλ-
λυριοὺς προσλαβόντες. (5) Προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν
πάλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ
τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μὴ, ὡς πολεμίοις
χρησίσθαι. Ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι
(ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρχουν τὴν πόλιν.

XXVII. Κορινθιοὶ δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδά-
μνου ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο
στρατιάν, καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπιδάμνον ἐκί-
ρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἵναι· εἰ
δὲ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλοι ξυμπλεῖν, μετέχειν
δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντήκοντα δραχμὰς κατα-
θέντα Κορινθίας μένειν. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλείοντες
πολλοὶ καὶ οἱ τὰργύριον καταβάλλοντες. (2) Ἐδεήθη-
σαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψειν,
εἰ ἄρα κωλύοντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρε-
σκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς
Κεφαλλήνων τέσσαρσιν. Καὶ Ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν,
οἱ παρέσχον πέντε, Ἑρμιονῆς δὲ μίαν καὶ Τροιζήνιοι
δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα καὶ Ἀμπρακίωται ὀκτὼ. Θη-
βαῖοι δὲ χρήματα ἤτησαν καὶ Φλιασίους, Ἥλείους δὲ
ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. Αὐτῶν δὲ Κορινθίων
νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχιλιοὶ δολῖται.

XXVIII. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν
παρασκευήν, ἔλθοντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων
καὶ Σικωνίωνν πρόσθεν, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κο-
ρινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουροὺς τε καὶ οἰκήτορας
ἀπάγειν ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. (2) Εἰ δέ τι
ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ
παρὰ πόλεσιν αἷς ἂν ἀμφοτέρω ξυμδῶσιν· ὁπότερων δ'
ἂν δικασθῇ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν. Ἦθε-
λον δὲ καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. (3) Πό-
λεμον δὲ οὐκ εἶων ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθή-
σονται ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς
οὐ βούλονται ἐτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον ὠφελίως
εἶναι. (4) Οἱ δὲ Κορινθιοὶ ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἦν τὰς
τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπάγῃσι,
βουλεύσεσθαι, πρότερον δ' οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς μὲν
πολιορκεῖσθαι αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. (5) Κερκυραῖοι
δὲ ἀντελεγον, ἦν καὶ ἐκείνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγά-
γῃσι, ποιήσιν ταῦτα· ἐτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμ-
φοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς [δὲ] ποιήσασθαι
ὥς ἂν ἡ δίκη γένηται.

XXIX. Κορινθιοὶ δὲ οὐδὲν τούτων ὑπῆκουσαν, ἀλλ'
ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ ἑυμμάχοι
παρῆσαν, προπέμψαντες χήρυκα πρότερον πόλεμον
προροῦντα Κερκυραῖοις, ἄραντες ἐβδόμηκοντα ναυσὶ
καὶ πέντε δισχιλίους τε δολίταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπί-
δαμνον Κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες. (2) Ἰστρα-
τῆγαι δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεύς ὁ Πελλύχου καὶ Καλ-
λακράτης ὁ Καλλίου καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους, τοῦ δὲ
πατρὸς Ἀρχέτιμος τε ὁ Εὐρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρ-

remitterent. (4) Sed Epidamnii nulla ipsorum imperata
fecerunt. Quamobrem Corcyraei cum quadraginta navibus
et exsilibus, ut eos reducturi, assumptisque Illyriis bellum
illis intulerunt. (5) Urbem autem obsidentes denuntiarunt,
ut et de Epidamniis, qui vellet, et peregrini impune abirent,
alioqui ut hostes tractatum iri. Sed quum non obediretur,
Corcyraei quidem (ille autem locus isthmus est) urbem obsi-
dere cœperunt.

XXVII. Corinthii vero, postquam nuntii Epidamno ad
ipsos venerunt, qui urbem obsideri nuntiarunt, exercitum
comparare instituebant, et simul coloniam Epidamnium de-
ducendam edicebant, ea lege, ut qui vellet illuc ire, pari
similique jure esset; si quis vero non protinus cum ceteris
navigare et tamen coloniae particeps esse vellet, numeratis
quinquaginta drachmis Corinthiis remanere licere; erant au-
tem permulti, et qui navigarent, et qui pecuniam nume-
rarent. (2) Rogarunt etiam Megareses, ut suis navibus
se comitari vellent, si forte suae navigationis cursus a Cor-
cyraeis impediretur. Illi vero cum illis navigare octo na-
vibus parabant, et Palenses Cephalleniorum quatuor. Epi-
dauros quoque rogarunt, qui quinque praeberent; Her-
mionenses vero unam et Troezenii duas, Leucadii decem,
Ambraciotæ octo. A Thebanis vero et Phliasii pecunias
petierunt, ab Eleis naves vacuas et pecunias. Ipsorum
vero Corinthiorum naves triginta, et tria militum gravis
armaturæ millia parabantur.

XXVIII. Postquam vero Corcyraei hunc apparatus au-
dierunt, Corinthum profecti cum Lacedaemoniis Sicyoniis-
que legatis, quos sibi adjunxerant, jubebant Corinthios
praesidia et colonos Epidamno deducere, ut ex urbe, quæ
ad eos nihil pertineret. (2) Quod si eam sibi vindicare
pergerant, in Peloponneso apud illas civitates, de quibus
inter utrosque convenisset, volebant jure diaceptare; utris
autem colonia fuisset adjudicata, hos ea potiri; atque
etiam oraculo Delphico rem committere volebant. (3) Bel-
lum vero facere vetabant; alioqui, si illi vim sibi facerent,
dicebant se coactum iri alios quam qui nunc essent, sibi
facere amicos, quos nollent, magis auxilii causa. (4) Co-
rinthii vero ipsis responderunt, si naves et barbaros ab
Epidamno abducerent, se consultaturos; antea autem rem
non bene se habere, si illi quidem obsiderentur, ipsi vero
judicio contenderent. (5) Contra vero Corcyraei dicebant,
se ista facturos, si et illi abducerent eos, qui Epidamni
erant; sin minus, etiam paratos esse inducias facere, ut
utrique loco manerent, tantisper dum judicium fieret.

XXIX. At Corinthii nihil horum facere voluerunt, sed
postquam ipsorum naves plenæ erant, et socii aderant,
caduceatore præmisso, qui Corcyraeis bellum prius indice-
ret, portu solventes cum septuaginta et quinque navibus,
et duobus millibus gravis armaturæ militum, Epidamnium
versus navigarunt, bellum Corcyraeis illaturi. (2) Navibus
autem præerat Aristeus Pellichi et Callicrates Calliæ et
Timanor Timanthis filius; peditatui vero Archetimus Eury-
timi et Isarchidas Isarchi filius. (3) Postquam autem ad

χου. (3) Ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐστίν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπειψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφῶν καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζεύξαντές τε τὰς παλαιὰς ὥστε πλοῖμους εἶναι καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. (4) Ὡς δὲ ὁ κῆρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὕσαι ὀγδοήκοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρχουν), ἀνταναγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. (5) Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογία ὥστε τοὺς μὲν ἐπὶ ἡλύδας ἀποδοῦσθαι, Κορινθίους δὲ δῆσαντας ἔχειν ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

XXX. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ, τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον. (2) Ὅστερον δὲ ἐπειδὴ οἱ Κορινθιοὶ καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεῦσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον, καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον ἐνέπρηναν, οἱ ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις. (3) Τοῦ τε χρόνου τὸν πλείστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκράτουν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἐφθειρον, μέχρι οὗ Κορινθιοὶ περιόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιά, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξυμμαχοὶ ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπ' Ἀκτίῳ καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσαι σφίσι φίλαι ἦσαν. (4) Ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ ναυσὶ τε καὶ πεζῶ. (5) Ἐπέπλεον τε οὐδέτεροι ἄλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἐκάτεροι.

XXXI. Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν ὑστερον οἱ Κορινθιοὶ ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῶ πείθοντες. (2) Πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἐσπονδοὶ οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς ἂλλοῦσιν ὥς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους γενέσθαι καὶ ὠφελίαν τινὰ πειρᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκεισθαι. (3) Οἱ δὲ Κορινθιοὶ πυθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ τὸ Ἀττικὸν προσγεγόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον ἢ βούλονται. (4) Καταστάσης δὲ ἐυκλείας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον, καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιαύδε.

Actium in agro Anactorio pervenerunt, ubi templum Apollinis est, in faucibus sinus Ambracii, Corcyraei caduceatorem ipsis in navigio actuario praemiservant, qui vetaret illos contra se navigare; simul etiam naves implebant, relictis vetustis, ut navigationi idoneae essent, reliquis vero armamentis instructis. (4) Sed postquam caduceator nihil pacatum a Corinthiis renuntiavit, et ipsorum naves numero octoginta (nam quadraginta Epidamnium obsidebant) expletæ erant, obviam hosti processerunt, et acie instructa navalem pugnam commiserunt. Et Corcyraei longe superiores fuerunt, et XV Corinthiorum naves profligarunt. (5) Eodem autem die ipsis accidit, ut et illi, qui Epidamnium obsidebant, hanc ad deditionem redigerent, ea conditione, ut peregrinos quidem venderent, Corinthios autem in vinculis servarent, donec aliud de ipsis statueretur.

XXX. Post navale praelium autem Corcyraei, cum tropaeum in Leucimna Corcyrae promontorio statuissent, ceteros quidem captivos, quos ceperant, interfecerunt, Corinthios vero viuclos asservarunt. (2) Postea vero, quum Corinthii sociique victi cum classe domum rediissent, totius maris, quod est in illis regionibus, imperium tenebant Corcyraei et navibus ad Leucadem Corinthiorum coloniam profecti, agrum vastarunt, et Cyllenen, Eleorum navalia, incenderunt, quod naves pecuniasque Corinthiis praebuisent. (3) Et maxima ejus temporis parte, post illud navale praelium, maris illius imperium tenebant, et Corinthiorum socios infesta classe navigantes affligebant, donec Corinthii aestate jam adventante navibus exercituque misso, cum ipsorum socii laborarent, ad Actium et circa Chimerium Theoprotidis castra posuerunt, ut et Leucadem et ceteras civitates, quotquot sibi erant amicae, suo praesidio tutarentur. (4) Corcyraei vero et navibus et peditatu in Leucimna e regione hostium castra metati sunt. (5) Et neutri contra alteros navigabant, sed ea aestate stativa opposita habentes, hieme jam adventante domum utrique se receperunt.

XXXI. Toto autem post hoc praelium, et insequenti anno, Corinthii graviter ferentes bellum contra Corcyraeos susceptum, naves struebant et navalem expeditionem optime parabant, remiges cum ex ipsa Peloponneso, tum ex reliqua Graecia cogentes, mercede adductos. (2) Corcyraei vero audito illorum apparatu timere coeperunt, et (nam cum nulla Graecorum civitate foedere erant conjuncti, neque aut in Atheniensium aut Lacedaemoniorum foederibus se adscripserant) visum est ipsis ad Athenienses proficisci, et societatem cum illis contrahere, et operam dare, ut aliquod auxilium ab ipsis impetrarent. (3) Corinthii vero his rebus auditis legatos et ipsi Athenas miserunt, hoc acturos, ne praeter Corcyraeorum classem Attica quoque classis adjuncta impedimento sibi esset, ne bellum arbitrato suo administrarent. (4) Itaque coacta concione in disceptationem venerunt, et Corcyraei quidem haec verba fecerunt.

XXXII. « Αἰκαῖον, ὡς Ἀθηναῖοι, τοὺς μῆτε εὐεργεσίας μεγάλης μῆτε ξυμμαχίας προϋφειλομένης ἦκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφωρα δέονται, εἰ δὲ μή, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι ἦν ἀτυχῶσιν. (2) Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ παῦτα πιστεύοντες ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς. (3) Τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρὸς τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρεῖαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον. (4) Σύμμαχοί τε γὰρ οὐδενὸς πῶ ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἐκούσιοι γενόμενοι, νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἤκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἐρήμοι δι' αὐτὸ καθέσταμεν, καὶ περιέστηκεν ἡ δοκῶσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη. (5) Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ μεῖζον παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὄρμηται καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὄρωμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος ἐἰσομέθα ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντὸς ἐπικουρίας δεῖσθαι, καὶ ξυγγνώμῃ εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἀμαρτίας, τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν.

XXXIII. « Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ξυτυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρεῖας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικούμενοι καὶ οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντες δεξάμενοι ὡς ἀν' ἡμᾶς καὶ μετ' αἰωνίου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθεῖσθε, ναυτικὸν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλεῖστον. (2) Καὶ σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ ἢ ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος ἦνευ κινδύνων καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτήν, καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετὴν, οἷς δ' ἐπαμυνεῖτε χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύϊ· ἢ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἥσσον διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίγνονται. (3) Τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἴημεν, εἰ τις ὑμῶν μὴ οἶται ἐσεσθαι, γνώμης ἀμαρτάνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμέτερῳ πολημείοντας καὶ τοὺς Κορινθίους δυνάμενους παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας καὶ προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμέτεραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθῃ κατ' αὐτῶν μετ' ἄλλήλων στώμεν, μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἀμάρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. (4) Ἡμέτερον δ' αὖ ἔργον προτερῆσαι, τῶν μὲν διδόντων ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν.

XXXII. « Equum est, viri Athenienses, ut qui ad alios auxilii implorandi causa, quemadmodum nos quoque nunc facimus, veniunt, si nullo magno beneficio aut federe ante sibi gratiam conciliarunt, primum demonstrent, maxime quidem utilia esse, quæ petant, sin minus, saltem non detrimento, deinde vero, se firmam ipsi gratiam habituros. Sed si nihil horum planum fecerint, non indigne ferant, si re infecta abeant. (2) Corcyraei vero in societate petenda persuasum habentes, se hæc quoque vobis manifeste probaturos, nos miserunt. (3) Accidit autem, ut idem studium nobis sit et apud vos usu inconsultum et in nostris rebus in præsentia parum commodum. (4) Nam et qui nunquam antehac cujusquam socii voluntarii fuerimus, nunc hoc ipsum ab aliis petitori venimus, et simul in præsentii bello, quod cum Corinthiis gerimus, eam ob causam deserti sumus ab omnibus, et nostra illa, quæ prius prudentia videbatur, quod non societate cum aliis inita aliorum arbitrio simul periclitari volumus, nunc in manifestam imprudentiam et imbecillitatem mutata est. (5) Atque in navali quidem prælio, quod commissum est, soli Corinthios repulimus; nunc vero quandoquidem majore apparatu tam ex Peloponneso, quam ex reliqua Græcia contra nos exorti sunt et nos videmus domesticis tantum viribus fretos non posse superiores evadere, et simul magnum est periculum, si in illorum potestatem redigamur, necesse est et vestra et cujuslibet alius auxilia implorare, et venia digni sumus, si non malitia, sed potius opinionis errore, superiori nostræ quieti res contrarias audemus.

XXXIII. « Erit autem, si nos audieritis, casus hic, qui nobis petendi necessitatem attulit, vobis multis nominibus honorificus, primum quidem, quod iis, qui injuriam patiuntur, non autem aliis nocent, opem feretis, deinde vero, si in maximarum rerum discrimen adductos recipiatis, beneficium quam fieri potest maxime cum æterno testimonio collocetis; et classem habemus, quæ, vestra excepta, omnium maxima est. (2) Ac considerate, quænam rarior prosperitatis occasio, quæve hostibus molestior esse possit, quam si ea potentia, quam vobis esse adjunctam magnæ pecuniæ, magnæque gratiæ anteposuissetis, adsit sponte sua, sine perculis et sumptu se ipsam offerens et præterea apud multitudinem quidem afferens virtutis opinionem; illis vero, quibus opem feretis, gratiam, et vobis ipsis potentiam. Quæ ex omni temporum memoria perpauca simul omnia contigerunt; paucique sunt, qui illis, a quibus belli societatem petunt, præsidium et ornamentum haud minus daturi, quam ab ipsis accepturi veniant. (3) Bellum autem, in quo vobis utiles esse possimus, si quis vestrum sit, qui nullum fore arbitretur, is profecto fallitur opinione, nec videt, Lacedæmonios vestræ potentia metu belli gerendi cupidos esse, et Corinthios apud illos multum valere vobisque inimicos esse, et, dum nos primos nunc aggrediuntur, gradum facere ad vos invadendos, ne communi odio in eos conspiremus, neve alterutro frustrentur, ut prius aut nobis damnum inferant, aut sibi met firmitudinem comparent. (4) Nostrum contra est antevertere illos, dum nos offerimus, vos accipitis societatem, et insidias struere potius, quam defendere.

XXXIV. « Ἦν δὲ λέγωσιν ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθέτωσαν ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ μὲν πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριούται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. (2) Ὡς δὲ ἡδίκουν, σαφὲς ἐστίν· προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέμῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἐδουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. (3) Καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς συγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν· ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖται.

XXXV. « Λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχόμενοι ἡμᾶς μηδετέρων ὄντας συμμάχους· (2) εἰρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμῶς ξυμμαχεῖ, ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἔλθεῖν. (3) Καὶ δεινὸν εἰ τοῖσδε μὲν ἀπὸ τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας εἰρξοῦσι καὶ ἀπὸ τῆς ἀλλοθεν ποθεν ὠφελίας, εἰτα ἐν ἀδικήματι θήσονται πεισθέντων ὑμῶν ἃ δεόμεθα. (4) Πολλὸν δὲ ἐν πλείονι αἰτία ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἔξομεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας ἀπίσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλάβειν περιόψεσθε ἣν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κακείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους, ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν καθ' ὅ τι ἂν πεισθῇτε ὠφελίαν, ἀλίστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοηθεῖν. (5) Πολλὰ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπέποιμεν, τὰ συμφέροντα ἀποδείκνυμεν, καὶ μέγιστον ὅτι οἱ τε αὐτοὶ πολέμιοι ἡμῖν ἦσαν, ὅπερ σαφειστάτῃ πίστις, καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι· καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἡπειρώτιδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἢ ἀλλοτριώσις, ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδὲνα ἄλλον εἶναι κεκτησθαι ναῦς, εἰ δὲ μή, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

XXXVI. « Καὶ ὅτω τάδε συμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχυρὸν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσθαι, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς δὲ πρὸς ἰσχύοντας τοὺς ἐχθροὺς ἀδείστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμῃ οὐ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλεον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὸ αὐτίκα περισκοπῶν ἐνδοιάζῃ χωρίον προσλάβειν ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκιοῦται τε καὶ πολεμοῦται. (2) Τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἔσσαι Πελοποννησίοις ἐπελθεῖν τό τε ἐνθένδε πρὸς τάκει παραπέμψαι, καὶ ἐς τᾶλλα συμφορώτατόν ἐστιν. (3) Βραχυτάτῃ δ' ἂν κεφαλᾷ, τοῖς τε ζύμπασι καὶ καθ'

XXXIV. « Quod si dixerint, iniquum esse suos colonos a vobis recipi, discant, omnem coloniam honore prosequi metropolim, si beneficiis ab ea afficiatur; sed si injuriam accipiat, alienari. Nec enim emittuntur ea conditione, ut sint servi, sed ut cum iis, qui domi relinquuntur, æquali jure sint. (2) Quod autem isti nobis injuriam faciebant, perspicuum est. Nam ad judicium de Epidamni controversia provocati, criminationes suas armis quam jure persequi maluerunt. (3) Atque ea, quæ in nos suos cognatos faciunt, vobis sint documento, ne aut fraude ab ipsis transversi agamini, aut petentibus morem ingenuo geratis. Quem enim minime poenitet beneficiorum in inimicos collatorum, is vitam tutissime deget.

XXXV. « Neque vero fœdera frangetis, quæ cum Lacedæmoniis fecistis, si nos recipiatis, qui neutrorum socii sumus. (2) In illis enim dictum est, quæcunque de Græcis civitatibus cum nullis societatem habeat, ei licere ad utras partes libuerit accedere. (3) Et sane iniquum fuerit, si istis quidem liceat classem instruere et ex fœderatis civitatibus, et præterea etiam ex reliqua Græcia, præcipue vero ex iis civitatibus, quæ vestro imperio parent, nos vero ab hac in medio posita societate et ab alio undecunque auxilio arceant, deinde vero in criminis loco ponant, si concedatis quæ petimus. (4) Nos vero longe majorem vos insimulandi materiam habebimus, si nobis non concedatis; nos enim periclitantes, nec vobis inimicos, repuleritis, istos vero tantum abest, ut hostes quum sint et contra vos veniant, impediat, ut etiam copias ex vestra ditione sibi comparare sinatis, quas non est æquum, at oportet aut illorum quoque milites ex agro vestro mercede conductos continere aut nobis etiam auxilium mittere, quocunque modo vobis persuasum fuerit, potissimum vero aperte nos in societatem recipere et adjuvare. (5) Multa autem, quemadmodum initio significavimus, commoda vobis demonstramus, præcipueque quod et eosdem habemus hostes, quod certissimum est fidei pignus, eosque non infirmos, sed qui nocere iis, qui a se defecerint, valeant; et quum navalis, ac non terrestris societas offeratur, non in levi vobis habendum est, si ea alio convertatur, sed potissimum quidem, si potestis, opera danda est, ut nullos alios classem possidere sinatis, sin minus, ut firmissimum quemque amicum habeatis.

XXXVI. « Atque si quis hæc commoda quidem dictu existimet, metuat vero, ne iis obsequendo fœdera frangat, sciat suum quidem metum viribus armatum adversariis majorem terrorem incussurum, fiduciam vero, si nos non receperit, infirmam, potentibus hostibus minus formidolosam futuram; simul etiam non magis se nunc de Corcyra, quam de Athenis etiam consultare, seque non optime illis prospicere, si præsentem rerum statum spectans, ad futurum et tantum non præsens bellum urbem sibi adjungere dubitet, quæ maximis cum momentis amica redditur inimicave. (2) Sita enim est in loco opportuno ad trajiciendum in Italiam et Siciliam, ita ut nec inde classem contra Peloponnesios venire sinat, et eam, quæ hinc venit, in illa loca transmittat, atque ad reliquas res commoditates egregias habeat. (3) Ut autem universa et singula in brevissimam contraham

διαστον, τῷδ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν ὄντα λόγου ἀξία τοῖς Ἑλλήσι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων, τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο εἰ ταύτων ἔλθειν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραῖοι τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε, δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείους ναυαῖς ταῖς ὑμέτεραις ἀγωνίζεσθαι. » (4) Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιαύδε.

XXXVII. « Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δεῖσθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὥς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικούμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἵεναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον προειδῆτε καὶ τὴν τῶνδε χρεῖαν μὴ ἀλογίστως ἀπώσῃσθε. (2) Φασὶ δὲ ζυμμάχῃαν διὰ τὸ σῶνρον οὐδενός πω δεῖσθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπετῆδυσαν, ζυμμάχον τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τὰδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν, οὔτε παρακαλοῦντες αἰσύνεσθαι. (3) Καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα, αὐτάρχη θέσιν κειμένη, παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάβη τοῖς τινα μάλλον ἢ κατὰ ξυνθήκας γίνεσθαι, διὰ τὸ ἔχιναι ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκη καταίροντας δέχεσθαι. (4) Κἀν τούτῳ τὸ εὐπρεπὲς ἀσπονδον οὐχ ἵνα μὴ ξυνδικήσωσιν ἐτέροις προβέδληνται, ἀλλ' ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι καὶ ὅπως ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι βιάζωνται, οὗ δ' ἂν λάθωσι πλέον ἔχων, ἣν δὲ πού τι προσλάβωσιν ἀναισχυντοῦσιν. (5) Καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες ὥσπερ φασιν ἀγαθοί, ὅσῳ ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τοσῶδε φανερωτέραν ἔξῃν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ δίκαια δεικνύναι.

XXXVIII. « Ἄλλ' οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς τοιοῦδε εἰσὶν, ἀποικίαι δ' ὄντες ἀρεστᾶσι τε διὰ παντός καὶ νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθείησαν. (2) Ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φάμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἡγεμόνε τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. (3) Αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα. (4) καὶ ὅλον ἔτι εἰ τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντες ἐσμεν, τοῖσδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, οὐδ' ἐπιστρατεύομεν ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι. (5) Καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δ' αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα. (6) Ὑβρεὶ δὲ καὶ ἐξουσία πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτήχασι καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὖσαν κακουμένην μὲν οὐ προσεποιούντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἐλόντες βίᾳ ἔχουσιν.

XXXIX. « Καὶ φασὶ δὴ δίκῃ πρότερον ἐβελήσαι κρίνεσθαι, ἣν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι καθιστάντα. (2) Οὕτω δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χω-

summam, hinc cognoscere poteritis, nos non esse deserendos : quum enim Græcis tres sint classes memoratu dignæ, vestra et nostra et Corinthiorum, si harum duas per vestram negligentiam in unum coire permiseritis, et Corinthii nos præoccuparint, simul cum Corcyraeis et Peloponnesiis navale bellum geretis. Sed si nos receperitis, majore vestrarum navium numero cum illis dimicare poteritis. » (4) Atque Corcyraei quidem talia dixerunt. Corinthii vero post eos hæc :

XXXVII. « Quoniam isti Corcyraei non solum de se in societatem recipiendis verba fecerunt, sed etiam se a nobis injuriam accepisse, et iniquo hello premi, necesse est, nos quoque utraque de re pauca primum memorare, atque sic ad reliquam orationem accedere, ut et nostra postulata tutiora esse provideatis, et istorum necessitatem non sine ratione repudietis. (2) Aiunt autem se prudentiæ studio nullius societatem unquam recepisse. Illi vero hoc institutum secuti sunt maleficii non autem virtutis studio, quia nullum scelerum socium, nullumque testem habere, neque aliorum opem implorantes erubescere voluerunt. (3) Simul etiam ipsorum urbs, quæ propter situm firma et se contenta est, hoc iis commodum præbet, ut ipsi potius, si cui injuriam fecerint, arbitri sint, quam ex pactis, propterea quod dum ad finitimos rarissime navigant, alios necessitate illuc appellentes sæpiissime excipiunt. (4) Atque hac in re positum est illud decorum, quod prætendunt, se ab aliorum societate abhorruisse, non ut aliorum in sceleribus perpetrandis societatem fugiant, sed ut soli scelera perpetrent ; utque, ubi quidem potentiores sunt, vim faciant ; ubi vero latent, fraude circumveniant, et si quid ceperint, impudentiam induant. (5) Ac vero si, quemadmodum prædicant, viri essent boni, quo minus ab aliis affligi poterant, eo magis ipsis virtutem ostendere licebat, æquo jure cum aliis discipulando.

XXXVIII. « Sed neque erga alios, neque erga nos tales existunt. Nam quum nostri sint coloni, tamen quum semper ante a nobis alieni fuerunt tum nunc etiam bellum faciunt, dicentes se, non ut maleficiis afficerentur, deductos. (2) Nos vero respondemus, ne nos equidem idcirco coloniam deduxisse, ut ab ipsis contumelia afficeremur, sed ut ipsorum duces essemus, et quoad decet ab illis coleremur. (3) Et vero ceteræ coloniae nos honorant, et maxime a colonis diligimur. (4) Atque patet, si majori numero grati sumus, nos istis solis immerito esse invisos, neque bellum ipsis egregie illaturos esse, nisi etiam insignem aliquam injuriam pateremur. (5) Sed quamvis peccassemus, tamen illis quidem gloriosum erat, iracundiæ nostræ cessasse ; nobis vero sædum, eorum moderationi vim attulisse. (6) Sed petulantia opumque licentia quum alia multa in nos peccaverunt, tum etiam Epidamnium, nostræ ditionis coloniam, donec quidem bello vexaretur, non affectabant ; sed nobis auxilii causa eo profectis, per vim captam retinent.

XXXIX. « Jam vero dictitant, se judicio prius disceptare voluisse, de quo quidem non illum, qui superior est, et qui ex tuto ad disceptationem provocat, oportet videri æqua dicere, sed illum, qui æquo judicio et res et verba antequam bellum incipiat, subjicit. (2) Hi vero non priusquam hanc

ρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέρχοντο. Καὶ δεῦρο ἤκουσιν οὐ τᾷκεῖ μόνον αὐτοὶ ἀμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιούντες οὐ ξυμμαχεῖν ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς. (3) οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλίστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἡδίκημεθα οὗτοι δὲ κινδυνεύουσιν, μὴδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες τῆς ὠφελίας νῦν μεταδώσετε, καὶ τῶν ἀμαρτημάτων ἀπογενόμενοι τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἔχετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.

XL. « Ὡς μὲν οὖν αὐτοὶ τε μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἷδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ, δεδῆλωται· ὥς δ' οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε, μαθεῖν χρῆ. (2) Εἰ γὰρ εἰρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἔλθειν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων ἰοῦσιν ἢ ξυνθήκη ἐστίν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερῶν ἀσφαλείας δαίται, καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῦσι, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἄν. (3) Οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπικούροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πολέμιοι· ἀνάγκη γάρ, εἴ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους. (4) Καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδῶν στῆναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μὴ, τὸυναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἵναι (Κορινθίους μὲν γε ἐνσπονδοὶ ἐστε, Κερκυραίους δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώποτ' ἐγένεσθε), καὶ τὸν νόμον μὴ κατιστάναν ὥστε τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. (5) Οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποστάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν, τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερώς δὲ ἀντεπόμενους προσήκοντας ξυμμαχοῦς αὐτὸν τινα κολάζειν. (6) Εἰ γὰρ τοὺς κακὸν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανέεται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

XLI. « Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἔχθοι ὄντες ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι ὥστ' ἐπιγρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμέν χρῆναι. (2) Νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε πρὸς τὸν Αἰγινήτων ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον παρὰ Κορινθίων εἰκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγινήτων μὲν ἐπικράτησιν Σαμίων δὲ κόλασιν, (3) καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο οἷς μάλιστα ἀνθρώποι ἐπ' ἐχθρῶς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπειρίστοι εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν· φίλον τε γὰρ ἡγούνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἣν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἢ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἣν καὶ τύχῃ φίλος ὢν, ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χειρὸν τίθενται φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

urbem obsiderent, sed postquam nos hanc injuriam non neglecturos existimarent, tunc vero et istam speciosam juris aequitatem protulerunt. Et huc veniunt, non solum in illis rebus ipsi peccare ausi, sed etiam ut vos nunc non dicam in belli, sed in scelerum societatem concedatis, poscentes, et ut adversari nobis se recipiatis. (3) Quos oportebat, quum a periculis erant remotissimi, tunc ad vos accedere; non autem quando nos quidem injuriam ab illis accepimus, ipsi vero periclitantur; neque dum vos et fructu nullo ex ipsorum potentia percepto, auxilia ipsis impertietis; et, quum procul ab illorum facinoribus abfueritis, culpae tamen, quam in nobis violandis contraxerunt, parem partem habebitis; imo olim oportuerat viribus communicatis communes etiam rerum eventus habere.

XL. « Nos igitur justis cum querelis adesse, istos vero violentos et alieni raptore esse, planum est factum. Non autem salvo jure eos a vobis recipi posse, intelligere debetis. (2) Nam quod in fœdere scriptum est, cuilibet civitatum fœderi non adscriptarum licere ad utras velit partes se conferre, hoc non illorum in gratiam pactum est, qui alteri parti damnum illatum veniunt, sed in illorum, qui ab altera parte non deficientes, salutis præsidio indigent, et qui recipientibus, si sapiunt, non sunt bellum pro pace allaturi. Id quod vobis, nisi nos audiat, nunc eveniet. (3) Non solum enim istis auxiliares, verum etiam nobis pro fœderatis hostes eritis. Necesse enim est, si societatem cum ipsis contrahatis, etiam defendere sese illos non sine vestro auxilio. (4) Sed profecto æquum est, vos potissimum quidem neutris adesse; sin minus, contra nobiscum adversus hos proficisci, (nam cum Corinthiis fœdere conjuncti estis, sed cum Corcyraeis ne per inducias quidem fœdus unquam fecistis), neque hanc legem constituere, ut, qui ab alteris defecerint, recipiantur. (5) Nam ne nos quidem, cum Samii a vobis defecissent, sententiam vobis contrariam tulimus, quamquam Peloponnesii varias sententias tulerant, num auxilium illis esset ferendum; sed aperte contra illos diximus, suos quemque socios persequi debere. (6) Nam si eos, qui mali aliquid agant, recipiatis et tueamini, reperientur etiam ex vestris sociis haud pauciores, qui ad nos palam transeant, legemque hanc contra vos ipsos potius, quam contra nos, condideritis.

XLI. « Atque hæc quidem sunt, de jure nostro quæ apud vos dicere habuimus, satis firma illa ex Græcorum institutis; quod autem suademus et postulamus, ut nobis faveatis, hoc tale est, ut nos non inimici, inferendi damni causa, neque etiam amici, justo plus commodi ex amicitia captantes, gratiam vestram pro merito nostro censeamus in præsentem nobis reddi debere. (2) Quum enim olim ante res Medicas in bello contra Æginetas gerendo longarum navium penuria laboraretis, viginti naves a Corinthiis accepistis. Quod nostrum beneficium, et illud de Samiis, quum propter nos Peloponnesii auxilium ipsis non tulerunt, peperit vobis de Æginetis quidem victoriam, de Samiis vero ultionem; (3) atque iis temporibus hoc factum est, quibus potissimum homines, qui adversus hostes suos eunt, propter vincendi studium cetera omnia negligunt. Nam et pro amico habent eum, qui operam præstat, licet ante fuerit inimicus, et pro hoste eum, qui obstiterit, quamvis sit amicus; siquidem vel res domesticas propter præsentis contentionis studium male curant.

XLII. « Ὡν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιοῦτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι, καὶ μὴ νομίῃ δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ζυμφορὰ δέ, εἰ πολεμήσει, ἀλλὰ εἶναι. (2) Τό τε γὰρ ζυμφέρον ἐν ᾧ ἂν τις ἐλάχιστα ἀμαρτάνῃ μάλιστα ἐπίται, καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου ᾧ φοβούμεντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν ἐν ἀφανεί ἔτι κεῖται, καὶ οὐκ ἀξίον ἐπαρθένας αὐτῷ φανεράν ἐχθραν ἥδην καὶ οὐ μέλλουσιν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποχρίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον. (3) ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, καὶ ἐλάσσων ἢ, δύναται μείζον ἐγκλημα λῦσαι. (4) Μηδ' ὅτι ναυτικοῦ ζυμμάχῃαν μεγάλην διδόναι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐγυρωτέρᾳ δυνάμει ἢ τῷ αὐτίκα φανερωῖ ἐπαρθένας διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν.

XLIII. « Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ αὐτοὶ προείπομεν, τοὺς σφετέρους ζυμμάχους αὐτὸν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφελήθοντας τῇ ἡμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. (2) Τὸ δ' ἴσον ἀνταπόδοτε, γινόντες τούτον ἐκείνους εἶναι τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ὅτε ὑποργῶν φίλος μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστάς ἐχθρός. (3) Καὶ Κερκυραίους τούτους μῆτε ζυμμάχους δέχεσθε βίᾳ ἡμῶν μῆτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικούσιν. (4) Καὶ τάδε ποιούντες τὰ προσήκοντά τε δράσατε καὶ τὰ ἀρίστα βουλευσθε ὑμῖν αὐτοῖς. (5) Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον.

XLIV. Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δις ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐκ ἤσσαν τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνευσαν Κερκυραίους ζυμμάχῃαν μὲν μὴ ποιήσασθαι ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ζυμπελεῖν, εὐόντ' ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς Πελοποννησίου σπονδαί), ἐπιμαχίαν δ' ἐποίησαντο τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἢ τὴν Ἀθήνας ἢ τοὺς τούτων ζυμμάχους. (2) Ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίου πόλεμος καὶ ὥς ἐσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσαι Κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ζυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὔσιν, ἢν τι δέη, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς πόλεμον καθιστῶνται. (3) Ἄμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι.

XLV. Τοιαύτη μὲν γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθούς· (2) ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμονίος τε ὁ Κίμωνος καὶ Διώτιμος ὁ Στρομβίχου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. (3) Προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων· σῶτω δὲ κωλύειν κατὰ δύναμιν. (4) Προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λυεῖν ἕνεκα τὰς σπονδάς.

THUCYDIDES.

XLII. « Quæ vobiscum reputantes, et qui sunt inter vos natu minores, hæc ex majoribus natu cognoscentes, æquum æstimate parem gratiam nobis referre, neque existimetis, justa quidem hæc dictu esse, utilia vero, si bellum oriatur, esse alia. (2) Nam et utilitas potissimum sequitur, in quo quis minime peccat, et eventus imminetis belli, quo Corcyraei vos terrent et ad injuriam faciendam hortantur, adhuc est in incerto. Nec vos decet eo commotos inimicitias contra Corinthios suscipere, quæ manifestæ statim sunt, non in posterum imminentes: quin potius prudentiæ erit pristinas suspiciones, propter Megarenses susceptas, ex animis vestris subducere; (3) postremum enim beneficium opportune collatum, licet sit parvum, majorem offensionem diluere potest. (4) Neque vero eo alliciamini, quod ad belli societatem vobis ingentem classem offerunt. Nam injuriam nullam suis paribus facere firmior est potentia, quam præsentium commodorum specie elatos per pericula injuriæ fructum tenere.

XLIII. « Nos autem quum in ea inciderimus, de quibus ipsi Lacedæmoni prædiximus, ut suos quisque socios coerceat, nunc ut idem obtineamus a vobis postulamus, utique, quando a nobis lata sententia adjuti estis, ne vestra nos affligatis. (2) Sed parem gratiam reddite memores hoc illud esse tempus, quo potissimum et ille, qui operam præstat, amicus est, et qui obstiterit, inimicus. (3) Et Corcyraeos istos neque nobis invitis in societatem recipite, neque tuemini eos male facientes. (4) Atque hæc si faciatis, et quæ justa sunt, feceritis, et utilissima rebus vestris consulueritis. (5) Hæc autem et Corinthii dixerunt.

XLIV. Athenienses vero, utriusque auditis et concione bis coacta, in priore quidem Corinthiorum rationes haud minus probarunt; in posteriore vero, mutato consilio, statuerunt nullam quidem belli societatem cum Corcyraeis facere, ut eosdem et inimicos et amicos ducerent (si enim adversus Corinthios Corcyraei ipsos secum navigare juberent, fœdera, quæ ipsis cum Peloponnesiis erant, rupta essent), sed tantum subsidiariam societatem fecerunt, ut alteri alterorum agro mutuum ferrent opem, si quis adversus Corcyram, vel Athenas, vel eorum socios iret. (2) Nam bellum contra Peloponnesios vel sic fore ipsis videbatur, neque Corcyram, quæ tantam classem haberet, Corinthiorum potestati permittere volebant, sed eos quam maxime inter se collidere, ut invalidioribus factis, si quando necesse esset, et Corinthiis et reliquis, qui classem habebant, bellum capesserent. (3) Simul etiam hæc insula ad trajiciendum in Italiam et Siciliam in opportuno loco sita ipsis videbatur.

XLV. Hoc igitur consilio Athenienses Corcyraeos receperunt, nec multo post Corinthiorum discessum decem naves illis auxilio miserunt. (2) Illarum autem duces erant Lacedæmonius Cimonis et Diotimus Strombichi et Proteas Epiclis filius, (3) quibus præceperunt, ne cum Corinthiis pugnarent, si non contra Corcyram navigarent, et ibi facere descensiones vellent, aut contra aliquod ipsorum oppidum; tum demum ut illos pro viribus impedirent. (4) Hæc autem ideo præceperunt, ne fœdera frangerent.

2

XLVI. Αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν, οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκευάστο, ἐπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἦσαν δὲ Ἡλείων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δώδεκα καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ Ἀνακτορίων μία, αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνενήκοντα. (2) στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἐκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός. (3) Ἐπειδὴ δὲ προσέμειξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἡγείρῳ ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. (4) Ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Ἐφύρῃ. Ἐξεῖσι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λιμὴν ἐς θάλασσαν διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτήν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. Πρὶ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρῶν τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντός ἡ ἀκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. (5) Οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἡγείρου ἐνταῦθα ὁρμίζονται τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο,

XLVII. οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς, ὧν ἦρχε Μεισιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύδατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἱ καλοῦνται Σύβοτα· καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρῆσαν. (2) Ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμνῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ δὲ πεζὸς ἦν καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὁπλίται βεδοθηκότες. (3) Ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἡγείρῳ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεδοθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἡγεῖρωται αἰ ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.

XLVIII. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνῆγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυχτός, (2) καὶ ἅμα ἔω πλέοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σπᾶς πλεούσας. (3) Ὡς δὲ κατείδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ Ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοῖς ἐπέιχον τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἐκάστου εἷς. Οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο, (4) Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον καὶ αἱ Ἀμπρακιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι· εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι ταῖς ἀριστα τῶν νεῶν πλεούσαις κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων εἶχον.

XLIX. Συμμερίζαντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἐκατέρωις ἦρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχοντες ἀμφοτέρωι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς, τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. (2) Ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως, πεζομαχία δὲ τὸ πλεον προσφερέως οὖσα. (3) Ἐπειδὴ γὰρ προσβάλλοιεν ἀλλήλους, οὐ βραδίως ἀπελύοντο ὑπὸ τε πλῆθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν, καὶ μᾶλλον τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην, οἱ καταστάντες

XLVI. illae igitur naves in Corcyram pervenerunt, Corinthii vero, quando quidem parati erant, cum CL navibus adversus Corcyram cursum direxerunt, quarum erant Eleorum decem, Megarensium duodecim, Leucadiorum decem, Ambraciotarum XXVII, Anactoriorum una, ipsorum vero Corinthiorum XC. (2) Harum vero sui praefecti quum singularum civitatum erant, tum vero Corinthiorum Xenocles Euthycis filius, cum quatuor collegis. (3) Postquam autem ad continenter Corcyrae oppositam venerunt a Leucade vela facientes, ancoras jaciunt ad Chimerium agri Thesprotici. (4) Est autem portus, et supra eum urbs Ephyre sita est, procul a mari, in ea agri Thesprotici parte, quae Elaeatis vocatur. Juxta hanc palus Acherusia in mare effunditur; Acheron vero fluvius, a quo etiam cognomen est praeta, per agrum Thesproticum fluens in ipsam defertur. Fluit et Thyamis amnis, Thesprotidem Cestrinenque determinans; intra quos Chimerium promontorium eminet. (5.) Corinthii igitur ad istam continentis partem appulerunt, atque castra posuerunt.

XLVII. Corcyraei vero, postquam intellexerunt illos contra se navigare, centum et decem naves armaverunt, quibus praerat Miciades et Aesimides et Eurybatus, et castra posuerunt in una insularum, quae Sybota vocantur; adierant autem etiam decem Atticae naves; (2) in Leucimna vero promontorio peditatus ipsorum erat, et Zacynthiorum mille gravis armaturae milites auxilio missi. (3) Aderant autem Corinthiis quoque in continente multi de barbaris, qui iis auxilio advenerant; nam qui continentis illam partem incolunt, illis semper sunt amici.

XLVIII. Corinthii vero, postquam parati erant, sumptis trium dierum cibariis, a Chimerio noctu solverunt eo animo, ut praelium navale committerent; (2) primoque diluculo navigantes, Corcyraeorum naves altum tenentes et contra se venientes conspexerunt. (3) Ubi vero in mutuum conspectum venerunt, adversam aciem instruxerunt, atque in dextro Corcyraeorum cornu Atticae naves collocatae erant, alterum vero ipsi tenebant, factis tribus navium agminibus, quorum singulis singuli praetores, qui tres erant, imperabant. Hunc igitur in modum Corcyraei aciem instruxerunt. (4) At apud Corinthios dextrum cornu tenebant naves Megarenses, et Ambracienses; in medio vero reliqui socii consistebant pro se quique; sinistrum autem ipsi Corinthii tenebant cum velocissimis navibus, oppositi Atheniensibus et dextro Corcyraeorum cornu.

XLIX. Postquam vero signa utrinque sunt sublata, commisso praelio navali pugnabant, multos utrique gravis armaturae milites, multos sagittarios et jaculatores in tabulatis navium habentes, vetusto adhuc more imperitius instructi. (2) Et erat quidem acre hoc navale praelium, neque tamen pariter artificiosum, sed pedestri pugnae similis. (3) Nam quotiens inter se confluere crepissent, non facile divelli poterant, cum prae multitudine turbae navium, tum etiam quod ad victoriam obtinendam maxime confidebant militibus super tabulatis, qui navibus quietis pugnam sta-

ἐμάχοντο ἡσυχάζουσιν τῶν νεῶν διέκπλοι οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλεον ἑναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. (4) Πανταχῇ μὲν οὖν πολλὸς θόρυβος καὶ ταραχῶδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ᾗ αἱ Ἀττικαὶ νῆες παραγιγνώμεναι τοῖς Κερκυραίοις εἰ πῃ πιέζοντο, φόβον μὲν παρείχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ οὐκ ἤρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόρρησιν τῶν Ἀθηναίων. (5) Μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει· οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἡπειρον μέχρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκθάντες ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνὰς ἐρήμους καὶ τὰ γρήματα διήρπασαν. (6) Ταύτη μὲν οὖν οἱ Κορινθιοὶ καὶ οἱ ἑυμάχοι ἡσυχῶντό τε καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτουν· ἢ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορινθιοὶ, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. (7) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὀρῶντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους μᾶλλον ᾗδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπερόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορινθιοὶ, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἴχετο ᾗδη καὶ διεκέρχrito οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

L. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορινθιοὶ τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἰλον ἀναδόμενοι τῶν νεῶν ἅς καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεῦν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν, τοὺς τε αὐτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι ὅτι ἤσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα, ἀγνοοῦντες ἐκτεῖνον. (2) Πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιξαν ἀλλήλοις, οὐ βραδίως τὴν διάγνωσιν ἵποιοῦντο ὅποιοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο· ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἑλλήσι πρὸς Ἑλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ ἐαυτῆς γεγέννηται. (3) Ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορινθιοὶ ἐς τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο, καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν ὥστε προσκομίσαι πρὸς τὰ Σύβοτα, οἱ αὐτοῖς δὲ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεθεδοθήκει· ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς Θεσπρωτίδος λιμὴν ἐρήμος. (4) Τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὐθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. Οἱ δὲ ταῖς πλοῖμοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντέπλεον, δεισαντες μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν περῶσιν ἀποβαίνειν. (5) Ἡδὴ δὲ ἦν ὁπλὴ καὶ ἐπεπαιώριστο αὐτοὺς ὡς ἐς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορινθιοὶ ἐξαπίνης πρῶταν ἐκρούοντο κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλευσας· ἅς ὕστερον τῶν δέκα βοηθούς ἐξέπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, δεισαντες σπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι καὶ αἱ σφέτεροι δέκα νῆες ἀλγίαι ἀμύνειν ὕπνιν.

LI. Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορινθιοὶ καὶ ὑποτοπίσαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι οὐχ ὅσας εὐρων ἀλλὰ πλείους ὑπανεχώρουν. (2) Τοῖς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον

tariam committabant; nullæ autem navium perruptiones erant, sed animis et robore magis, quam scientia, pugnant. (4) Ubique igitur magnus tumultus et prœlium valde turbulentum erat; in quo naves Atticæ Corcyraeis, sicubi premerentur, adsistentes metum quidem hostibus incutiebant, sed prœlii initium non faciebant, quod earum præfecti metuerent Atheniensium interdictum. (5) Maxime autem dextrum Corinthiorum cornu laborabat; Corcyraei enim, cum eos XX navibus in fugam vertissent, et dispersos ad continentem usque persecuti essent, et usque ad eorum castra navigassent, et in terram descendissent, tentoria deserta incendunt eorumque res diripuerunt. (6) Hac igitur in parte Corinthii eorumque socii vincebantur, et Corcyraei superiores erant; at in sinistro, ubi ipsi Corinthii erant, longe superabant, quia ex minore jam ante numero XX naves Corcyraeorum ab hoste persequendo non redibant. (7) Athenienses vero quum Corcyraeos premi viderent, jam minus dissimulanter illis opem ferebant, primo quidem ita sibi temperantes, ut ne in quem impetum darent; sed postquam fuga aperta erat, et Corinthii instabant, tum vero unusquisque manum ad opus admovit, nec ullum amplius erat discrimen, sed eo necessitatis sunt compulsi, ut Corinthii et Athenienses inter se manus consererent.

L. Sed versis in fugam hostibus, Corinthii alveos navium, quas demersissent, non trahebant remulco, at transcurrentes ad homines trucidandos potius, quam vivos capiendos, se converterunt, et suos amicos per ignorantiam interficiebant, quia illos, qui in dextro cornu erant, superatos nesciebant. (2) Nam quum multæ essent utrorumque naves et late mare occuparent, postquam manus inter se consuerunt, non facile dignoscere poterant, quinam victores, aut qui victi essent. Hoc enim navale prœlium Græcorum cum Græcis commissum navium numero omnia superiora longe superavit. (3) Corinthii vero, postquam Corcyraeos ad terram usque sunt persecuti, ad naves fractas et cadavera suorum se converterunt, et maxima eorum parte politii sunt, ita ut ea ad Sybota comportare possent, quo terrestres barbarum copiae auxilio venerant. Sybota autem est desertus Thesprotidis portus. (4) Hac re gesta rursus collecti Corcyraeos classe invadebant. Illi vero cum suis navibus, quæ ad navigationem adhuc erant aptæ, et quotquot erant reliquæ, una cum Atticis, et ipsi infesta classe occurrebant, veriti, ne illi in suum agrum descendere conarentur. (5) Jam autem erat diei serum et pæana tanquam congressuri cecinerant, quum Corinthii repente in puppim remigare cœperunt, XX naves Atheniensium contra se navigantes conspicati, quas post illas decem auxilio miserant Athenienses, veriti id quod accidit, ne Corcyraei vincerentur, neve suæ decem illæ naves ob numeri paucitatem ab illis vim propulsare non possent.

LI. Has igitur Corinthii mature conspicati, et non quot cernebant, sed plures Athenis adesce suspicati, sensim retro abibant. (2) At Corcyraei eas non videbant, (veniebant

γάρ μάλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἑωρῶντο, καὶ θθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουμένους, πρὶν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν. Τότε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν· ξυνεσχόταζε γὰρ ἤδη, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποίησαντο. (3) Οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεῦτα ἐς νύκτα. (4) Τοῖς Κερκυραίοις δὲ στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ αἱ εἴκοσι νῆες αἱ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν αὐται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἀνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὥφθησαν. (5) Οἱ δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νύξ) ἐφοβήθησαν μὴ πολέμια ὦσιν, ἐπεὶτα δὲ ἐγνώσαν καὶ ὠρμίσαντο.

LII. Τῇ δ' ὑστεραία ἀναγόμεναι αἶ τε Ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλοῖμοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὄρμουν, βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. (2) Οἱ δὲ τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους ἡσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες, δρῶντες προσγεγεννημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀκραίφνεις καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεβηκότα, αἰχμαλῶτων τε περὶ φυλακῆς οὐς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ. (3) Τοῦ δὲ οἰκαδὲ πλοῦ μᾶλλον διεσκόπων δπη κοιμισθήσονται, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδὰς διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ εἴως σφᾶς ἀποπλεῖν.

LIII. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐμβιβάσαντας ἀνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πείραν ποιήσασθαι. Πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε. (2) « Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρομένους ἐμποδὼν ἴστασθε ὅπλα ἀνταιρόμενοι. Εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε εἰ ποὶ βουλόμεθα πλεῖν, καὶ τὰς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τούσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς πολεμίους. » (3) Οἱ μὲν δὲ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν στρατόπεδον ὅσον ἐπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτείνειν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο. (4) « Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὔσι βοηθοὶ ἦλθομεν. Εἰ μὲν οὖν ἄλλοσε ποὶ βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δ' ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων, οὐ περισφόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν. »

LIV. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν Κορίνθιοι τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσχευάζοντο καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἡπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὰ τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλκοντο τὰ κατὰ σφᾶς ἐξεγενχέντα ὑπὸ τε τοῦ ῥοῦ καὶ ἀνέμου, ὃς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῇ, καὶ τροπαῖον ἀντίστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηότες. (2) Γνώμη δὲ ἑκάτεροι τοιᾶδε τὴν νίκην

enim ex occulto) et mirabantur Corinthios in puppim remigare; donec quidam, qui naves viderant, illas contra se navigare dixerunt. Tum vero et ipsi recesserunt; jam enim nox ingruerat; et Corinthii navibus aversis abierant diversi.

(3.) Ita alteri ab alteris dirempti sunt, et hæc navalis pugna sub noctem finiebatur. (4) Quum autem Corcyraei castra in Leucimna haberent, illæ viginti naves Atticæ, quibus Glaucō Leagri et Andocides Leogori filius præerant, per media cadavera et naufragia delatæ, in castra venerunt, non multo postquam conspectæ sunt; (5) Corcyraei vero (erat enim nox) timuerunt, ne hostiles essent; sed postea illas agnovērunt, et in suas stationes receperunt.

LII. Postridie vero et triginta naves Atticæ et Corcyraeorum quotquot ad navigationem erant aptæ, navigarunt in portum, qui est in Sybotis, ubi Corinthii stationem habebant, eo animo, ut cognoscerent, si prælio navali certare vellent. (2) Illi vero, navibus a terra provectis, et acie in alto instructa, quiescebant, sua sponte proelii initium facere in animo non habentes, quod integras Atheniensium naves accessisse, sibi quæ multas difficultates accidisse viderent, cum propter captivorum custodiam, quos in navibus habebant, tum etiam quod in loco deserto naves reficere non possent; (3) sed magis de reditu domum cogitabant, quæ se recipere possent, veriti, ne Athenienses, fœdera rupta esse existimantes, quia ad manus venerant, se illinc navigare non sinerent.

LIII. Placuit igitur viros in scapham impositos sine caduceo ad Athenienses præmittere, et eorum mentem explorare. Per illos autem, quos miserunt, hæc verba fecerunt: (2) « Injuste facitis, Athenienses, quod bello nos lacesitis et fœdera frangitis. Nobis enim, hostes nostros ulciscens, impedimento estis, arma contra expedientes. Quod si vobis est animus nos impedire, ne contra Corcyram aut alio, si quo libet, navigemus, et fœdera rumpitis, nos, qui hic adsumus, primos comprehendite, et ut hostes tractate. » (3) Illi igitur hæc dixerunt. Quotquot vero ex Corcyraeo exercitu exaudire poterant, clamorem statim sustulerunt, ut illos et comprehenderent et interficerent. Sed Athenienses hoc responsum illis dederunt: (4) « Nec lacesimus vos bello, viri Peloponnesii, nec fœdera frangimus, sed istis Corcyraeis sociis auxilio venimus. Si quam igitur aliam in partem voletis navigare, non impedimus; sed si contra Corcyram aliquemve Corcyraeorum locum navigabitis, pro viribus hoc non negligemus. »

LIV. Quum autem Athenienses hoc responsum dedissent, Corinthii quidem se ad navigationem domum parabant, et in Sybotis, quæ sunt in continente, tropæum statuerunt. At Corcyraei navium fragmenta et cadavera susceperunt ad se delata et fluctibus et vento, qui noctu ortus ea in varias partes disjecerat, et in Sybotis, quæ sunt in insula, vicissim et ipsi tropæum tanquam victores statuerunt. (2) Argu-

προσεποιήσαντο. Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων, ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθεύραντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια καὶ νεκρούς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἀντέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. Οὕτω μὲν ἐκάτεροι νικᾶν ἤξιουν.

LV. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἶλον ἀπάτῃ (ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων) καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίουσιν οἰκήτορας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν οἱ ἦσαν δοῦλοι ἀπέδοντο, πενήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δῆσαντες ἐφύλασσαν καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσιν· ἐτίγγανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. (2) Ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγύγεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς· αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναμάχουν.

LVI. Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τότε συνέβη γενέσθαι Ἀθηναίους καὶ Πελοποννησίους διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. (2) Τῶν γὰρ Κορινθίων πρᾶσσόντων ὅπως τιμωρήσονται αὐτοὺς, ὑποποτήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτιδαίτας, οἱ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ζυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν καὶ δηήρους δοῦναι, τοὺς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι οὐς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἐπεμπον, δέσαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπὸ τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τοὺς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θράκης συναποστήσωσι ζυμμάχους.

LVII. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτιδαίτας οἱ Ἀθηναῖοι προσπαρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν· (2) οἱ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερώς ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνων βασιλεὺς ἐπεπολέμωτο ζυμμάχος πρότερον καὶ φίλος ὢν. (3) Ἐπολεμώθη δὲ ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Δέρδᾳ κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιούμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ζυμμαχίαν ἐποιήσαντο. (4) Δεδιώς τε ἔπρασσεν ἐς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσποιεῖτο τῆς Ποτιδαίας ἐνεκα ἀποστάσεως· (5) προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις συναποστῆναι, νομίζων, εἰ ζύμμαχος ταῦτα ἔχοι ὁμοῖα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾶον ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. (6) Ὡς οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι καὶ βουλό-

mento autem tali utrique victoriam sibi vindicarunt. Corinthii quidem, quod navali proelio ad noctem usque vicissent, ita ut plurima navium fragmenta et militum cadavera recepissent, et quod captivos non minus mille haberent, et septuaginta circiter naves demersissent, tropæum statuerunt, Corcyraei vero, quod XXX ferme naves profligassent et post Atheniensium adventum navium fragmenta ad se delata militumque cadavera sustulissent, quodque pridie Corinthii in puppim remigantes ipsis cessissent, naves Atticas conspicati, et, cum Athenienses advenissent, ex Sybotis sibi non occurrissent, hisce de causis tropæum statuerunt. Hoc igitur modo utrique se victores existimabant.

LV. Corinthii vero, illinc domum navigantes, Anactorium, quod in ore sinus Ambracii situm est, per fraudem ceperunt: (erat autem ipsorum commune et Corcyraeorum) et, Corinthiis colonis in eo collocatis, domum redierunt; et Corcyraeorum octingentos, qui servi erant, vendiderunt, ducentos et quinquaginta vinctos asservabant, eosque diligenter et officiose colebant, ut Corcyram ipsorum ditioni revers, adjungerent; eorum autem plerique potentia principes erant civitatis. (2) Sic igitur Corcyra bello Corinthios superavit Atticæque naves domum inde reverterunt. Hæc autem fuit prima causa belli a Corinthiis contra Athenienses suscepti, quod illi fœdere secum manente cum Corcyraeis contra se navali proelio certassent.

LVI. Post hæc autem statim accidit, ut illæ quoque simultates inter Athenienses et Peloponnesios orerentur ad bellum movendum. (2) Cum enim Corinthii hoc studerent, ut illos ulciscerentur, Athenienses, quod eorum inimicitias haberent suspectas, Potidæatas, qui in Pallenes isthmo habitant, Corinthiorum colonos, suosque socios vectigales, muros Pallenen versus ædificatos demoliri et obsides dare jusserunt, et magistratus expellere, nec in posterum recipere, quos Corinthii quotannis mittebant, veriti, ne a Perdicca et Corinthiis sollicitati deficerent, ceterosque socios, qui in Thracia erant, ad defectionem secum traherent.

LVII. Hæc autem Athenienses contra Potidæatas statim post navale proelium ad Corcyram commissum moliri cœperunt. (2) Nam et Corinthii aperte jam erant infensi, et Perdiccas Alexandri filius, Macedonum rex, in hostem mutatus erat, quum ante socius et amicus esset. (3) Ideo autem factus est hostis, quod cum Philippo fratre suo et Derda communiter bellum contra se gerentibus Athenienses societatem fecissent. (4) Et commotus metu Lacedæmonem legatos mitens operam dabat, ut bellum illis cum Peloponnesiis oriretur, et Corinthios sibi conciliabat, ut Potidæa defectionem faceret. (5) Quinetiam cum Chalcidensibus et Bottiæis, qui sunt in Thracia, agebat, ut una defectionem facerent, existimans, si civitates istas agro suo finitimas haberet socias, bellum se cum illis facilius gesturum. (6) Quæ cum cognovissent-

μενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων δέκα στρατηγούντος) ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτιδιαίων τε ὁμήρους λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλάκην ἔχειν ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

LVIII. Ποτιδιαῖται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν περίνεωτερίζειν μηδὲν, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα μετὰ Κορινθίων, [ἐπρασσον] ὅπως ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἣν δέη, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ πρᾶσσοντες οὐδὲν ἡύροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφῶς ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἣν ἐπὶ Ποτιδιαίων ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες. (2) Καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδᾶς τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυνθον μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τ' ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾖ. Καὶ οἱ μὲν ἀνωχίζοντο τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

LIX. αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνουῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης, καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Ποτιδιαίαν καὶ τὰλλα ἀφρεσθηκότα. (2) Ὡρμίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρὸς τε Περδίκκην πολεμεῖν τῇ παρουσίᾳ δυνάμει καὶ τὰ ξυναρπαστώτα χωρὶα τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐξεπέμποντο, καὶ καταστάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

LX. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτιδιαίας ἀφρεσθηκυίας καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ καὶ οἰκείῳ τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντάς καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῷ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὀπλίτας καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους. (2) Ἐστρατήγει δ' αὐτῶν Ἀριστεὺς ὁ Ἀδεϊμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλείστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτιδιαῖταις αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος. (3) Καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θράκης ἢ Ποτιδιαία ἀπέστη.

LXI. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφρεσθῆσιν· καὶ πέμπουσιν, ὥς ᾔσθοντο καὶ τοὺς μετ' Ἀριστεύς ἐπιπαρόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὀπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς τὰ ἀφρεστώτα, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιᾶδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν· (2) οἱ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ἡρηκότας καὶ Πύδναν πολιορκούντας. (3) Προσκαθεζόμενοι δὲ

Athenienses, et harum civitatum defectionem praecoccupare vellent (triginta enim tum naves et mille gravis armaturae milites in ejus agrum miserant, praefecto Archestrato Lycomedis filio, cum decem aliis collegis,) mandarunt navium praefectis, ut et obsides a Potidaeis caperent, et urbis muros demolirentur, et accurate caverent, ne proximae civitates defectionem facerent.

LVIII. At Potidaeatæ, missis ad Athenienses legatis, si forte ipsis persuadere possent, ne quid novi de se statuerent, Lacedaemonem etiam cum Corinthiis profecti [agebant], ut, si foret opus, auxilium sibi pararent, quando opera diu consumpta nihil pacati ab Atheniensibus impetrare potuerant, sed naves in Macedoniam et in se pariter veniebant, et summi magistratus Lacedaemoniorum ipsis promiserant, se, si Athenienses contra Potidæam irent, in Atticam irrupturos, tunc demum cum Chalcidensibus et Bottiæis communiter conjurati deficiunt. (2) Perdiccas quoque Chalcidensibus persuasit, ut relictis et excisis urbibus maritimis commigrarent Olynthum, et hanc unam sibi urbem firmam facerent; atque illis qui pristinas suae patriae sedes relinquebant, agri sui Mydonii partem circa paludem Bolben dedit incolendam, quamdiu bellum contra Athenienses duraret. Atque illi quidem urbes demoliti in loca mediterranea commigrabant, et ad bellum se parabant;

LIX. at triginta Atheniensium naves in Thraciam perveniunt, et Potidæam ceterasque civitates jam defecisse reperiunt. (2) Duces vero existimantes se cum praesentibus copiis non posse simul gerere bellum et adversus Perdiccam, et civitates, quae defecerant, in Macedoniam, quo etiam ante missi erant, se converterunt, et ibi consistentes una cum Philippo et Dardæ fratribus, qui ex locis mediterraneis cum exercitu irruerant, bellum gerebant.

LX. Inter hæc Corinthii, quum Potidæa descivisset, et Atticæ naves circa Macedoniam essent, illi oppido timentes, et domesticum existimantes periculum, mittunt cum de suis voluntarios, tum etiam de ceteris Peloponnesiis mercedo conductos mille et sexcentos omnino gravis armaturæ milites, et quadringentos levis armaturæ. (2) Illis autem praeerat Aristeus Adimanti filius, et propter ejus amicitiam potissimum plurimi voluntarii milites Corintho eum secuti sunt; semper enim Potidaearum studiosus erat. (3) Et quadragesimo die quam Potidæa defecerat, in Thraciam pervenerunt.

LXI. Nuntius autem de istarum civitatum defectione etiam Atheniensibus statim est allatus. Qui cum intellexissent illos etiam, qui cum Aristeo erant, praeterea adesse, ex suis bis mille gravis armaturæ milites, et quadraginta naves, Calliamque Calliadis filium cum quatuor collegis praefectum, in loca, quae defecerant, miserunt. (2) Qui ut in Macedoniam pervenerunt, primum illos mille priores modo Therma potitos, et Pynnam obsidentes reperiunt.

καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρχησαν μὲν, ἔπειτα δὲ
 ζυμῶσιν ποιησάμενοι καὶ ζυμμάχῳ ἀναγκαίαν πρὸς
 τὸν Περδίκαν, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτίδαια καὶ
 ὁ Ἀριστεὺς παρελθούσας, ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακε-
 δονίας, (4) καὶ ἀρικόμενοι ἐς Βέρροιν κάκειθεν ἐπιστρέ-
 φαντες καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου καὶ οὐχ
 ἐλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτίδαιαν, τρι-
 χιλίοις μὲν ὀπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ζυμμάχων
 πολλοῖς, ἵππεῦσι δ' ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ
 Φιλίππου καὶ Πausανίου· ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον
 ἰβδόμηχοντα. (5) Κατ' ὀλίγον δὲ προΐοντες τριτάτῳ
 ἀρικόντο ἐς Γίγωνον καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

LXII. Ποτιδαῖται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστεύς Πελο-
 πονήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπε-
 δεύοντο πρὸς Ὀλύνθω ἐν τῷ ἰσθμῷ, καὶ ἀγορὰν ἔξω
 τῆς πόλεως ἐπεποιήντο. (2) Στρατηγὸν μὲν τοῦ πε-
 ζῶ παντὸς οἱ ζυμμάχοι ἤρηντο Ἀριστεά, τῆς δὲ ἵππου
 Περδίκαν· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων
 καὶ ζυμμάχει τοῖς Ποτιδαῖταις, Ἰόλαον ἀνθ' αὐτοῦ
 καταστήσας ἄρχοντα. (3) Ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀρι-
 στεύς τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι ἐν τῷ
 ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἣν ἐπίωσιν, Χαλκι-
 δέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ζυμμάχους καὶ τὴν παρὰ
 Περδίκου διακοσίαν ἵππων ἐν Ὀλύνθῳ μένειν, καὶ
 ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσιν, κατὰ νότου βοη-
 θούντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. (4)
 Καλλίας δ' αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς καὶ οἱ ζυ-
 μάρχοντες τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ζυμμά-
 χων ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἰργασί-
 τοις ἐκείθεν ἐπιδοσθῇν, αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ
 στρατόπεδον ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν. (6) Καὶ
 ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους
 παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ
 αὐτοὶ, καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ζυνέμισγον. (8) Καὶ αὐτὸ
 μὲν τὸ τοῦ Ἀριστεύς κέρας, καὶ ὅσοι περὶ ἐκείνον ἦσαν
 Κορινθίῳ τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες, ἔτρεψαν τὸ καθ'
 ἑαυτοῦ καὶ ἐπεξῆλθον διώκοντες ἐπὶ πολὺ· τὸ δὲ ἄλλο
 στρατόπεδον τῶν τε Ποτιδαῖταιν καὶ τῶν Πελοποννη-
 σίων ἦσσαντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κα-
 τέφυγεν.

LXIII. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώ-
 ξews, ὡς ὁρᾷ τὸ ἄλλο στρατεύμα ἡσσημένον, ἠπόρησε
 μὲν ὑποτέρωσε διακινδυνεύσῃ χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς
 Ὀλύνθου ἢ ἐς τὴν Ποτίδαιαν, ἔδοξε δ' οὖν ζυναγαγόντι
 τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιά-
 σασθαι ἐς τὴν Ποτίδαιαν, καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν
 χεῖρ διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς,
 ὀλίγους μὲν τινὰς ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας.
 (2) Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτιδαῖταις βοηθοὶ
 (ἀπέχει δὲ ἐξήκοντα μάλιστα σταδίου καὶ ἔστι κατα-
 φανές), ὡς ἡ μάχῃ ἐγένετο καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βραχὺ
 μὲν τι προῆλθον ὡς βοηθήσαντες, καὶ οἱ Μακεδόνες
 ἱππῆς ἀντιπαρετάξαντο ὡς κωλύοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ
 τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο καὶ τὰ σημεῖα

(3) Pydnam autem et ipsi obsederunt; sed postea, facta
 pace et societate necessaria inita cum Perdicca, quando Po-
 tidæa et Aristei adventus eos urgebat, ex Macedonia rece-
 dunt, (4) et Berrhæam profecti et inde reversi, eoque
 oppido prius tentato, nec expugnato, itinere pedestri Poti-
 dæam versus ibant, cum tribus millibus militum gravis
 armaturæ ex suis, præterea vero cum multis sociis, et
 sexcentis Macedonum equitibus, qui cum Philippo Pausa-
 niaque erant, simul etiam naves septuaginta oram legebant;
 (5) lente vero procedentes tertio die Gigonum pervenerunt,
 ibique castra posuerunt.

LXII. At Potidæatæ et Peloponnesii, qui cum Aristeo
 erant, Atheniensium adventum expectantes in isthmo
 prope Olynthum castra habebant, et mercatum extra ur-
 bem instituerant (2) Ducem autem peditatus quidem totius
 socii elegerant Aristæum, equitatus vero Perdiccam; pro-
 tinus enim ab Atheniensibus iterum defecerat, et, Iolao duce
 in suum locum substituto, Potidæatas in bello juvabat. (3)
 Hoc autem erat Aristei consilium, ut cum exercitu eo, quem
 in isthmo secum habebat, Athenienses diligenter observa-
 ret, si accederent; Chalcidenses vero et socii, qui extra
 isthmum erant et ducenti equites a Perdicca missi Olynthi
 manerent, et cum Athenienses contra se venirent, a tergo
 impressionem in hostes facientes eos circumvenirent. (4)
 Contra vero Callias Atheniensium dux ejusque collegæ
 Macedonum equites paucosque socios Olynthum versus mi-
 serunt, ut illos illinc auxilio suis venire prohiberent, ipsi
 vero motis castris Potidæam versus contendebant. (5) Et
 cum ad isthmum venissent, et adversarios se ad prælium
 parantes vidissent, ipsi quoque aciem exadverso instruxe-
 runt, nec multo post conflixerunt. (6) Atque ipsum qui-
 dem Aristei cornu, et quotquot de Corinthiis aliisque mi-
 litibus delecti circum ipsum erant, cornu sibi oppositum
 in fugam verterunt, eosque persequentes longe processer-
 unt; reliquis vero Potidæatarum et Peloponnesiorum exer-
 citus ab Atheniensibus superatus est, et in urbem confugit.

LXIII. Cum autem Aristæus ab hoste persequendo redi-
 ret, postquam reliquum exercitum videt victum, dubitavit,
 utram partem petens, Olynthumne an Potidæam, belli for-
 tunam periclitaretur. Tandem tamen ei placuit, cum suis
 militibus in minimum loci spatium contractis Potidæam
 cursu perrumpere, et pervasis propter crepidinem per mare
 telis petitus, et ægre, paucis quidem amissis, plerisque
 tamen salvis. (2) Qui vero Olyntho auxilium Potidæatis
 laturi prodierant (abest autem locus sexaginta ferme stadiis,
 atque conspicuus est,) postquam pugna committebatur et
 signa sublata sunt, paululum illi quidem processerunt ut
 auxilium laturi; et Macedonum equites aciem contra in-
 struebant, ut eos impedirent. Postquam autem brevissimo
 tempore victoria penes Athenienses erat, et vexilla revulsa

κατεσπάσθη, πάλιν επανεχώρουν ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους· ἱππῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. (3) Μετὰ δὲ τὴν μάχην τροπαῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Ποτιδαῖαις· ἀπέθανον δὲ Ποτιδαιατῶν μὲν καὶ τῶν συμμαχῶν ὀλίγω ἑλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων δ' αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

LXIV. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτείχισαντες ἐφρούρου. Τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἐν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν καὶ ἐς τὴν Παλλήνην διαβάντας τεχνίζειν, δεδιότες μὴ σφίσιν οἱ Ποτιδαῖαται καὶ οἱ σύμμαχοι γιγνομένοις δίχα ἐπιθῶνται. (2) Καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὔσαν, χρόνῳ ὑστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους δπλίτας ἑαυτῶν καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν· δὲ ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἔξ Ἀφύτιος δρμύμενος προσήγαγε τῇ Ποτιδαίᾳ τὸν στρατὸν κατὰ βραχὺ προῖων καὶ κειρῶν ἅμα τὴν γῆν, ὡς δ' οὐδεὶς ἐπεξῆει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος. (3) Καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτιδαία ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο, καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορούσας.

LXV. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτείχισθῆς αὐτῆς, καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας ἦν μὴ τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παράλογον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων ἄνεμον τηρήσασιν τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλεόν ὁ σῖτος ἀντισχῇ, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ' οὐκ ἐπειθεν, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τοῖσι παρασκευάζειν, καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἔξει ὡς ἄριστα, ἐκπλοῦν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων. (2) Καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι τὰ τε ἄλλα ξυνεπολέμει καὶ Ἑρμυλίων λοχῆσας πρὸς τὴν πόλει πολλοὺς διεφθειρεν, ἐς τε τὴν Πελοπόννησον ἐπρασσεν ὅπῃ ὠφελία τις γενήσεται. (3) Μετὰ δὲ τῆς Ποτιδαίας τὴν ἀποτείχισιν Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδήλου, καὶ ἔστιν ἃ καὶ πόλίσματα εἶλεν.

LXVI. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὗται προσγεγέννητο ἐς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις ὅτι τὴν Ποτιδαίαν ἑαυτῶν οὔσαν ἀποικίαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιορκοῦν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν συμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν, καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτιδαιατῶν. Οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερρῶγει, ἀλλ' ἔτι ἀναχωχῇ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορινθιοὶ ἐπραξαν.

LXVII. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαιμόνα τοὺς συμμαχοὺς, καὶ κατεβῶν ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων ὅτι σπονδὰς τε λευκοτέες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν

sunt, in urbem rursus se receperunt, et Macedones ad Athenienses; equites autem neutris adfuerant. (3) Post pugnam vero Athenienses tropæum statuerunt, et cæsorum militum cadavera pace sequestra Potidæatis reddiderunt. Ceciderunt autem ex Potidæatis quidem et sociis paulo pauciores trecentis, ex ipsis vero Atheniensibus, centum et quinquaginta, et Callias eorum dux.

LXIV. Murum autem, qui isthmum spectabat, statim Athenienses circumvallarunt, et præsidio custodire ceperunt. At murus, qui Pallenem versus spectabat, nullo vallo cinctus erat; nec enim existimabant, se posse simul et in isthmo excubias agere, et in Pallenem transgressos murum exstruere, veriti, ne Potidæatæ eorumque socii se, in duas partes diductos, invaderent. (2) Cum autem cognoscerent Athenienses, qui domi erant, Pallenem nullis muris cinctam esse, aliquanto post mille et sexcentos gravis armaturæ milites de suis, et Phormionem Asopii filium, ducem miserunt; qui cum Pallenem pervenisset, ab Aphytide procedens copias Potidææ admovit, paulatim progrediens, et simul agrum vastans. Sed cum nemo ad proelium occurreret, murum, qui Pallenem versus spectabat, vallo cinxit. (3) Atque ita Potidæa jam utrinque vehementer oppugnabatur, simul etiam a mari navibus stationem prope habentibus.

LXV. Aristeus vero, urbe jam circumvallata, quum nullam salutis spem haberet, nisi si quid ex Peloponneso, aut aliud insperatum accideret, auctor erat, ut, quingentis exceptis, ceteri observato vento navibus abirent, ut res frumentaria diutius suppeteret; atque ipse unus esse volebat de numero eorum, qui remanerent. Sed quum illis persuadere non potuisset, cūpiens ea, quæ his consecraria erant, parare, et, ut quæ foris erant, quam optime sese haberent, clam Atheniensium præsidio enavigavit. (2) Et apud Chalcidenses manens, quum alias res bellicas administravit, tum etiam, insidiis ad Hermyliorum urbem locatis, multos occidit, et in Peloponneso agebat, ut aliquod auxilium mitteretur. (3) Post Potidæam circumvallatam Phormio cum illis mille et sexcentis militibus, quos habebat, Chalcidensem et Botticum agrum vastabat, et nonnulla etiam oppidula cepit.

LXVI. Atque hæc quidem accesserant Atheniensibus et Peloponnesiis causæ, quibus alteri in alteros accenderentur, Corinthiis quidem, quod Potidæam, suam coloniam, et viros Corinthios ac Peloponnesios, qui in ea erant, obsiderent; Atheniensibus vero contra Peloponnesios, quod illi civitatem sociam et vectigalem ad defectionem impulsissent, et eo profecti pro Potidæatis aperte secum pugnarent. Non dum tamen bellum quidem conflatum erat, sed ab armis adhuc absteinebatur. Corinthii enim hæc privatim egerant.

LXVII. Sed cum Potidæa obsideretur, non amplius quiescebant, quod et suorum nonnulli una inclusi essent, et de oppido etiam timerent; et protinus socios orare ceperunt, ut Lacedæmona venirent, et profecti eo magnis clamoribus in Athenienses invehebantur, quod et fœderum violatores

Πελοπόννησον. (2) Αἰγινήται τε φανερώς μὲν οὐ προσβέβημενοι, δεδοίκατε τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δὲ οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνήγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. (3) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσπαρεκαλέσαντες τῶν συμμάχων τε καὶ εἰ τίς τι ἄλλο ἔφη ἡδικοῦσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σπῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον. (4) Καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι καὶ Μεγαρήs, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἰργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς παρὰ τὰς σπονδάς. (5) Παρελθόντες δὲ τελευταῖοι Κορίνθιοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παροῦναι τοὺς Λακεδαιμόνιους, ἐπέειπον τοιάδε.

LXVIII. « Τὸ πιστὸν ὑμᾶς ὧ Λακεδαιμόνιοι τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ διπλίας ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους, ἢν τι λέγομεν, καθίστησιν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλεονί πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. (2) Πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμελλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἐκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἕνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδία διαφορῶν λέγουσιν· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς συμμάχους τοῦσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, δοῦν καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελοῦμενοι. (3) Καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἡδίκουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίᾳ ἂν ὡς οὐκ εἰδότες προσέδει· νῦν δὲ τί δαὶ μακρηγορεῖν; ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους δρᾷτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις συμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἰ ποτε πολεμήσονται. (4) Οὐ γὰρ ἂν Κέρκυραν τε ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶχον καὶ Ποτιδαίαν ἐπολιόρκουν, ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θράκης ἀποχρῆσθαι, ἢ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίους.

LXIX. « Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἵτιοι, τὸ τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στήσαι τεύχη, ἐς τότε τε αἰεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη συμμάχους· οὐ γὰρ δὲ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν πῦσαι περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾶν, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. (2) Μόλις δὲ νῦν τε ξυνήλθομεν, καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. Χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅτι ἀμυνόμεθα· οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη καὶ οὐ μέλλοντες ἐπύρρονται. (3) Καὶ ἐπιστάμεθα ὅσα δὲ ὧ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. Καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὧν ἡσσαν θαρσαύσιν, γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγχείσονται. (4) Ἦσυχάζετε γὰρ μόνον Ἑλλήνων, ὧ

existissent et Peloponnesum injuria afficerent. (2) Atque Æginetæ, non palam illi quidem legatione missa, quia Athenienses metuebant, sed clam præter ceteros cum iis bellum suadebant, dicentes se non esse sui juris ex fœdere. (3) Lacedæmonii vero, sociis præterea advocatis, et si quis alia quapiam in re se ab Atheniensibus injuriam accepisse diceret, legitimo suæ gentis concilio convocato, dicere eos jusserunt. (4) Tunc vero quum alii in concionem progressi pro se quique querelas proferebant, tum etiam Megareses, demonstrantes cum alias non paucas controversiarum causas, tum vero præcipue, quod a portubus qui in potestate Atheniensium essent, Atticoque foro, præter fœdus arcerentur. (5) Corinthii vero, quum Lacedæmonios ab aliis prius ad bellum instigari permisissent, in medium novissimi prodierunt, et hæc insuper addiderunt :

LXVIII. « Fides, quam vos, Lacedæmonii, publice privatimque inter vos ipsos servatis, facit, ut, si quid in alios dicamus, minus credatis. Atque hinc moderationis quidem laudem reportatis, sed majore rerum externarum inscitia laboratis. (2) Nobis enim sæpe prædicentibus detrimenta, quibus Athenienses nos erant affecturi, vos tamen non quæ quoque tempore docebamur, cognoscere studebatis, sed potius de dicentibus suspicabamini, propter privatas controversias eos dicere, ideoque non antequam injuriam acciperemus, sed postquam in mediis rebus sumus, socios istos advocastis, apud quos æquum est nos præter ceteros diligenter agere, quo etiam gravissimas querelas habemus, qui ab Atheniensibus quidem contumelia afficimur, a vobis vero negligimur. (3) Quod si illi in aliquo obscuro loco delitescerent injuriam Græciæ facerent, ut ignari necesse haberetis doceri; nunc vero quid longa oratione opus est nobis, quorum alios quidem in servitutem redactos videtis, aliis vero eos insidias struere, et præcipue nostris sociis, ipsosque, si forte unquam bello appetantur, jam pridem præparatos esse? (4) Nec enim Corcyram subreptam invitis nobis retinerent, et Potidæam obsiderent, quarum urbium altera quidem est opportunissima usu ad res Thraciæ obtinendas, altera vero maximam classem Peloponnesiis in bello suppeditasset.

LXIX. « Atque istarum rerum vos ipsi auctores estis, qui et primum passi estis eos post bellum Medicum urbem munire, et postea longos muros ædificare; quique ad hoc usque perpetuo libertate privastis non solum eos, quos illi in servitutem redegerunt, sed jam etiam vestros socios. Nam non is, qui alios in servitutem redegit, sed verius is, qui quum possit impedire, negligit, hoc facit, si quidem etiam virtutis professione se ut Græcorum liberatorem celebrat. (2) Vix tandem vero nunc congregati sumus, et ne nunc quidem de rebus manifestis. Nec enim amplius consultandum erat, num injuriam patiamur, sed qua ratione eam defendamus. Illi enim agentes et consilii certi contra dubios adhuc sententiæ, nec cunctati amplius ingrediuntur; (3) et scimus quali via, et quo modo paulatim Athenienses in alios grassentur. Et quamdiu quidem latere se propter vestrum stuporem putant, minus audaces sunt; sed si cognoverint, vos hæc scientes negligere, summa vi instabunt. (4) Vos enim soli Græcorum, Lacedæmonii, otia

Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινὰ ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὐξήσιν τῶν ἐχθρῶν διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. (5) Καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. Τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἐκὰς ὥσπερ ἐκείνον ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας, καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῶν δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρος αὐτὸν περὶ αὐτῶν τὰ πλείω σφαλόντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρία περιγεγεννημένους, ἐπεὶ αἱ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες ἤδη τινὰς που καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεύσαι ἐφθείραν. (6) Καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἐχθρὰ τὸ πλεόν ἢ αἰτία νομίσῃ τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ φιλῶν ἀνδρῶν ἐστὶν ἀμαρτανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

LXX. « Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομίζομεν εἶναι τοῖς πῆλας φόγον ἐπιεργαεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε, οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε πρὸς οἷους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ δσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἐσται. (2) Οἱ μὲν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοῆσαι ὀρεῖς καὶ ἐπιτελεῖσαι ἔργῳ δ' ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγινῶναι μηδὲν καὶ ἔργῳ οὐδὲ τὰναγκαῖα ἐκικέσθαι. (3) Αὐθὺς δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι, τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι, τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἶεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. (4) Καὶ μὴν καὶ ἄσποιν πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους· οἶονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἂν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐπελθεῖν καὶ τὰ ἐτοιμα ἂν βλάψαι. (5) Κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλείστον ἐξέρχονται, καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. (6) Ἐτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς. (7) Καὶ ἂ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν, οἰκεῖα στέρεσθαι ἡγοῦνται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. Ἦν δ' ἄρα καὶ τοῦ πείρα σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρεῖαν· μόνοι γὰρ ἔχουσιν τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν ἂν ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιῆσθαι ὧν ἂν γνῶσιν. (8) Καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσιν, καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἐορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι, ζυμφορὰν τε οὐχ ἥσσαν ἡσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον· (9) ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ζυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔαν, ὁρθῶς ἂν εἴποι.

agitis, non armorum vi, sed cunctatione vos defendentes, et soli hostium vires non incipientes increscere sed duplicatas evertentes. (5) Atqui cauti esse terebamini: de quibus profecto rumor divulgatus rem ipsam superabat. Nam ipsi scimus et Medum ab extremis orbis terrarum partibus in Peloponnesum prius venisse, quam vos ita ut par erat obviam prodiretis, et nunc Athenienses non longinquos, ut illum, sed vicinos negligitis; et pro bello quod illis inferre debebatis mavultis illos arma vobis inferentes defendere et certantes cum hominibus potentia multum auctis incertos fortunæ casus subire, quamvis sciatia vel ipsam barbarum sua ipsius culpa plerumque offendisse, quinetiam in bello cum ipsis Atheniensibus gesto sæpe jam nos erratis eorum potius, quam vestris auxiliis victoriam reportasse, quum quidem de vestris auxiliis spes jam nonnullos etiam imparatos, quod iis freti erant, everterint. (6) Neque vero aliquis vestrum hæc magis ob odium, quam ad expostulationem dici putet: Nam expostulatio quidem est cum amicis, qui peccant; sed accusatio est contra inimicos, qui injuriam fecerunt.

LXX. « Præterea si qui alii, ipsi nobis digni esse videmur, qui proximis vitium exprobremus, præsertim quum de magni momenti rebus agatur, quarum nullum vos sensum nobis habere videmini, nec unquam considerasse, quales sint Athenienses, cum quibus certamen vobis est futurum, et quomodo vel omnibus in rebus sint vobis longe præstantiores. (2) Nam illi quidem sunt rerum novarum studiosi, celeresque et excogitare et re ipsa exsequi id, quod excogitarint; vos vero præsentia conservare et nihil præterea cognoscere, facto vero ne necessariis quidem satisfacere soletis. (3) Præterea illi quidem vel supra vires sunt audaces, et præter rationem periculorum appetentes et in rebus asperis bonæ spei; vestra vero ratio est, res vestris viribus inferiores gerere, et ne certis quidem et exploratis animi consiliis confidere, et existimare, vos periculis nunquam liberatum iri. (4) Quinetiam illi, si vobiscum conferantur, sunt impigri, vos vero cunctatores; item illi peregrinationis cupidi, vos vero domi tenacissimi. Persuasum enim est illis quidem, absentia se aliquid sibi quaesituros; vobis vero, si peregrina obeatis, vel rerum præsentium jacturam vos facturos. (5) Illi etiam, hostes si superant, longissime progrediuntur; si vincuntur, quam minimum animo consternantur. (6) Præterea vero corporibus quam alienissimis pro republica utuntur, consiliis vero maxime propriis, ut aliquid pro ea agant. (7) Et si cogitata non confecerint, rebus se suis privari putant; si quæ vero armis quaesierint, perexigua se nactos forte judicant præ illis, quæ in posterum sperant. Quod si forte rei alicujus tentatæ conatus eos fallat, nova spe defectum explent. Soli enim pariter et habent et sperant ea, quæ animo conceperint, propterea quod celerime perficere student, quæ in animum induxerunt. (8) Atque hæc omnia cum laboribus et periculis omni tempore moliantur, rebusque partis minimum fruuntur, quia parientis semper intenti sunt, neque diem festum aliud esse putant, quam conficere, quæ opus sunt, et calamitatem haud minorem otium iners quam laboriosum negotium. (9) Quare si quis paucis rem totam complexus eos dixerit ita natos esse, ut quiescere neque ipsi velint, neque alios mortales sinant, is verum dixerit.

LXXI. « Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως ὃ Λακεδαιμόνιοι διαμέλλετε, καὶ οἴεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν οἱ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἣν ἀδικῶνται, δῆλοι ὥσι μὴ ἐπιτρέφοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε ἄλλους καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἴσον νέμετε. (2) Μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ' ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαῖς τροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτοὺς ἔστιν. Ἀνάγκη δ' ὥσπερ τέχνης αἰετὰ ἐπιγυγνόμενα κρατεῖν. (3) καὶ ἡσυχάζουσά μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἀρίστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζόμενοις ἵνα πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ. Διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλεόν ὑμῶν κεκαίνωται. (4) Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὠρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτιδαιαταῖς, ὥσπερ ὑπεδείξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ συγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προῆσθε καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμία πρὸς ἑτέραν τινα ζυμμαχίαν τρέψῃτε. (5) Δρῶμεν δ' ἂν ἀδικούν οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὀρεῶν οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς εὐχὴ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ζυνομάσωσιν. (6) Βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενούμεν· οὔτε γὰρ ὅσια ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι οὔτε ζυνηθεστέροις ἂν ἄλλους εὐροῖμεν. (7) Πρὸς τὰδε βουλευέσθε εὖ, καὶ τὴν Πελοπόννησον πειράσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑμῶν παρέδοσαν. »

LXXII. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεῖα πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παρούσα, καὶ ὡς ἤσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων περὶ μηδὲν ἀπολογησόμενους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλώσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. Καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σμῆναι ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μάλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. (2) Προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔλασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύοι. (3) Οἱ δ' ἐκέλευόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιαῦτα.

LXXIII. « Ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ζυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἐπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ καταβοὴν οὐκ ὀλίγην οὔσαν ἡμῶν παρήλθομεν οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πολεῶν ἀντεροῦντες (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίνοντο) ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ζυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλεύσασθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλώσαι ὡς οὕτω

LXXI. « Et tamen, Lacedæmonii, quum hæc talis respublica sit vobis adversaria, vos cunctamini, et non putatis illis hominibus diuturnam suppetere quietem, qui suo quidem apparatu injuriam nulli faciant, præ se vero ferant, se eo esse animo, ut si laceasantur injuria, eam non sint neglecturi, verum in eo jus et æquitatem ponitis, si neque alios molestiis afficiatis, neque vos ipsi, dum vim propulsatis, ullum detrimentum capiat. (2) Sed hoc vix consequi possetis, etiamsi civitatem vestræ similem finitimam haberetis; nunc autem, quod et paulo ante declaravimus, vestra instituta antiqua et obsoleta sunt præ illis. At necesse est, ut in artibus, novissima quæque semper excellere; (3) et civitati quidem pacatæ maxime conducunt instituta, quæ manent immota; sed illis, qui rebus multis coguntur se implicare, novis etiam artis incrementis est opus. Ideo etiam res Atheniensium propter multam experientiam magis innovatæ sunt quam vestræ. (4) Hactenus igitur hæc vestra tarditas progressa terminetur; nunc vero quum aliis, tum etiam Potidæatis, quemadmodum recepistis, opem ferre, in Atticam celeritate, quanta maxima potestis, irrumperes, ne viros vobis amicos atque cognatos infensissimis prodatis, neve nos ceteros præ desperatione ad aliquam aliam societatem compellatis. (5) Qua in re nullum esset peccatum nostrum neque in deos fœderum conscios, neque adversus homines, quos ea tangunt; solvunt enim fœdera non qui destituti ad alios se convertunt, sed qui opem non ferunt quibuscum jurarunt. (6) Sed si vos animis promptis esse voletis, in fœdere permanebimus; nec enim pie faceremus, si permutata societate vos desereremus, nec alios majore, quam vos estis, familiaritate nobiscum conjunctos inveniremus. (7) Ad hæc diligenter consultate, dateque operam, ut Peloponneso ita præstitis, ut imperium non minus relinquatis, quam quale majores vestri vobis tradidere. »

LXXII. Atque Corinthii quidem hæc dixerunt. Atheniensium vero casu quodam legatio jam antea aliis de causis aderat, et quum hæc verba audissent, in Lacedæmoniorum concionem sibi prodeundum esse censuerunt, non ut ad crimina responderent, quæ civitates objecerant, sed de re tota ut ostenderent, non celeriter decernendum, sed amplius deliberandum esse; simul etiam volebant significare, quanta esset suæ civitatis potentia, et ætate provectoribus in memoriam revocare ea, quæ noverant, et junioribus exponere ea, quorum nullam habebant notitiam, rati eos sua oratione audita ad pacem, quam ad bellum propensiores fore. (2) Quum igitur ad Lacedæmoniorum magistratus accessissent, ad eorum contionem se et ipsos verba facere velle dixerunt, nisi quid prohiberet. (3) Illi vero ubi eos in medium prodire jusserunt, Athenienses in medium progressi hæc dixerunt :

LXXIII. « Legati ad vos non propterea sumus, ut ad crimina nobis a sociis vestris objecta responderemus, sed aliis de rebus, quarum causa civitas nos misit; quum vero intellexissemus, non levem contra nos criminationem factam esse, in medium prodiiimus, non ut ad civitatum crimina respondeamus (neque enim apud vos tamquam iudices aut nostros aut istorum verba fiant), sed ne celeriter magnis de rebus, sociorum verbis adducti, male consultetis; simul etiam, quia de tota accusatione contra nos instituta docere volumus, nos neque præter rationem obti-

ἀπεικώτως ἔχομεν ἂ κεκτήμεθα, ἥ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν. (2) Καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὣν ἀκοαὶ μάλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψεις τῶν ἀκουσόμενων; τὰ δὲ Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μάλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις ἀνάγκη λέγειν· καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἥς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα. (3) Ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μάλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως πρὸς οἷαν πόλιν ὑμῖν μὴ εὖ βουλευομένοις δ' αὖν καταστήσεται. (4) Φαμέν γάρ Μαραθῶνι τε μόνον προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ, καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσθάντες ἐς τὰς ναῦς πανδήμει ἐν Σαλαμῖνι ξυναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλλήλους ἐπιβοηθεῖν. (5) Τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποίησεν· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὥς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὐσῆς τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησεν.

LXXIV. «Τοιοῦτου μέντοι ξυμβάντος τούτου, καὶ σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα, ἀριθμὸν τε νεῶν πλείστον καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον καὶ προθυμίαν ἀκονοτάτην, ναῦς μὲν γε ἐς τὰς τετρακοσίας ὀλίγω ἑλάσσους δύο μοιρῶν, Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς δὴ μάλιστα ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὥς ὑμᾶς ἔλθόντων. (2) Προθυμίαν δὲ καὶ πολλὴν τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἱ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐσθῆθαι, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων ἠξιώσαμεν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεία διαφθείραντες μὴδ' ὥς τὸ τῶν περιλοίπων συμμαχῶν κοινὸν προλιπεῖν, μὴδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ' ἐσθάντες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεύσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε. (3) Ὡστε φαμέν οὐχ ἥσσον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. Ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν, ἐβοηθήσατε (ὅτε γοῦν ἦμεν ἐτι σώοι, οὐ παρεγένεσθε)· ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τε τῆς οὐκ οὐσῆς ἐτι δρμύμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὐσῆς κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτούς. (4) Εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ, δέσαντες ὥσπερ καὶ ἄλλοι περὶ τῇ χώρᾳ, ἢ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσθῆναι ἐς τὰς ναῦς ὥς διεφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἐτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας αὐτὴς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα ἢ ἐβούλετο.

LXXV. «Ἄρ' ἀξίῳ ἔσμεν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἔνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς γε ἥς ἔχομεν τοῖς Ἑλλήσι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακεῖσθαι; (2) καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδ' ἐλάβομεν οὐ βίαν

νere, quæ peperimus, et nostram civitatem dignam esse, cujus ratio habeatur. (2) Ac pervetusta quidem quid opus est recensere, quorum ipsi rumores de illis sparsi potius sunt testes, quam oculi eorum, qui hæc sunt audituri? sed res bello Medico gestas, et quæcumque nobiscum novistis ipsi, quamvis molestiora sint futura, si ea semper jactemus, commemorare est necesse. Etenim quum illa gerabamus, propter communem utilitatem pericula subibamus, cujus re quidem ipsa participes fuistis, commemoratione vero omni, si quid prosit, privari nos par non est. (3) Hæc autem dicentur non tam, ut nos excusemus, quam ut testemur et doceamus, adversus qualem civitatem vobis consilium minus bonum ineuntibus certamen sit futurum. (4) Prædicamus enim, solos nos in campis Marathonii magno cum periculo adversus barbarum propugnasse, et, quum iterum venisset, quia terra ipsum propulsare non poteramus, universos nos navibus consensius ad Salaminem communiter prælium navale commisisse; quæ res illum impedit, ne, infesta classe singulas urbes petens, Peloponnesum vastaret, quum adversus ingentem classem mutuis auxiliis se juvare non possent. (5) Maximum vero hujus rei documentum ipse dedit; nam classe victus, tamquam potentiam parem non amplius haberet, cum majore copiarum parte, celeritate, quanta maxima potuit, se recepit.

LXXIV. «Quum autem res sic acciderint, quumque citra controversiam patefactum sit Græcorum fortunas in navium præsidio sitas fuisse, tria ad has res utilissima contulimus, et maximum navium numerum, et prudentissimum ducem, et impigerrimam animi promptitudinem, naves quidem ad quadringentas, paulo pauciores duabus totius classis partibus, Themistoclem vero ducem, qui præcipuus auctor fuit, ut navale prælium in maris angustiiis committeretur, quod manifeste res servavit; eique propterea, licet vir esset peregrinus, vos honorem habuistis longe majorem, quam ullis aliis, qui ad vos venerunt. (2) Animi vero ardorem vel longe audacissimum demonstravimus, qui quidem, quum terra nobis nemo opem ferret, et ceteri ad nos usque jam in servitutem concessissent, voluimus urbe relicta et re familiari eversa ne sic quidem reliquorum sociorum communionem deserere, neque dispersi inutiles iis esse, sed in naves ingressi periculum adire, nec succensere, quod nobis auxilium ante non tulissetis. (3) Quamobrem prædicamus nos non minorem utilitatem vobis attulisse, quam quæ nobis contigit. Vos enim ex urbibus vestris integris adhuc atque ut eas in posterum habitaretis, quum vobis magis, quam nobis timuissetis, auxilium tulistis (quo enim tempore adhuc eramus salvi, præsto non fuistis): nos vero ex urbe, quæ jam nulla erat, profecti, et pro ea, de cujus salute perexigua spes erat, periculis nos obijcientes, et vos pro parte virili et nos ipsos una servavimus. (4) Sed si Medis ante nos adjunxissemus, agro nostro, ut et alii, timentes, aut si postea naves conscendere ausi non essemus, ut profligati, non sane erat necesse, vos, qui classem satis firmam non habebatis, navali prælio amplius certare, sed sine certamine res barbaro ex animi sententia successissent.

LXXV. «Dignine igitur sumus, Lacedæmonii, et propter animi alacritatem, quam tunc demonstravimus, et consilii prudentiam, qui imperii nomine, quod obtinemus, Græcis hand adeo vehementer invisi simus? (2) Namque hoc ipsum

σάμενοι, ἀλλ' ὁμῶν μὲν οὐκ ἐβελησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπολοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν συμμάχων καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστήναι. (3) Ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελίας. (4) Καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἐστὶ ἐδόκει εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους, καὶ τιῶν καὶ ἤδη ἀποστάντων κατεστραμμένων, ὁμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγγίγνοντο. (5) Πᾶσι δὲ ἀνεπρόβλεπον τὰ συμφέροντα τῶν μεγίστων περὶ κινδύνων εὖ πῶσθαι.

LXXVI. « Ὑμεῖς γοῦν ὦ Λακεδαιμόνιοι τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφελιμον καταστήσάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς συμμάχους καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. (2) Οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιθήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπεῖου τρόπου, εἰ ἀρχὴν τε δεδομένην ἐδεξάμεθα, καὶ ταύτην μὴ ἀνείμεν ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτον τοῦ τοιοῦτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατεβίβασθαι, ἀξιολογῶντες εἶναι, καὶ ὑμῖν δοκοῦντες μέχρι οὗ τὰ συμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθαι, ὅν οὐδεὶς πω παρατυχὸν ἰσχύει τι κτήσασθαι προθεῖς τοῦ μὴ πλεόν ἔχειν ἀπετράπετο. (3) Ἐπαίνεισθαι τε αἰσίου ὅστινες χρῆσάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει ὥστε ἐτέρων ἄρχειν, δικαιοτέροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γέγονται. (4) Ἄλλους γ' ἂν οὐκ οἴομεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα εἰ τι μετριάζομεν ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλεόν ἢ ἔπαινος οὐκ εὐκρίτως περίσσει. »

LXXVII. « Καὶ ἐλασσόμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς συμμάχους δίκαια καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. (2) Καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν τοῖς καὶ ἀλλοθὶ πῶς ἀρχὴν ἔχουσι καὶ ἦσσαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῷ νόμῳ οὕτω οὐκ ἀνείδεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῇ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδόνται. (3) Οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ ὁμιλεῖν, ἥν τι παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι ἢ γνώμῃ ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὁπωσοῦν ἐλασσωνῶσιν, οὗ τοῦ πλεόνος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν. Ἐκείνους δ' οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντελεγον ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. (4) Ἀδικούμενοί τε, ὡς εἴκεν, οἱ ἀνθρωποὶ μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. (5) Ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠναίχοντο, ἢ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ

accepimus non per vim, sed quia et vos ad persequendas reliquias belli contra barbarum gerendi remanere nolueratis, et quia socii ad nos accesserunt et nos ipsi orarunt, ut duces esse vellemus. (3) Itaque coacti sumus ipsa re imperium in hunc statum primum perducere, præcipue quidem præ metu, deinde vero, honoris etiam causa, postremo etiam utilitatis gratia. (4) Nec amplius tutum nobis esse videbatur, quum plerique invisi essemus atque etiam nonnullos, qui defecerant, jam subegissemus, quosque nobis non amplius æque essetis amici, sed suspiciosi et adversi, imperio depositò periclitari; nam qui a nobis defecissent, vobis se adjunxissent. (5) Nec ulli mortalium est invidendum, si in maximis periculis constitutus suis rationibus prospiciat, quam optime potest.

LXXVI. « Et vero vos, Lacedæmonii, civitatibus, quæ sunt in Peloponneso, imperatis, ea reipublicæ administrandæ forma in singulis constituta, quam vobis conducere putatis. Ac si tunc in imperio semper permanentes, hominum odia vobis contraxissetis, quemadmodum nos, certo scimus, vos non minus molestos sociis futuros fuisse, et in necessitatem venturos, ut aut strenue imperium exerceretis, aut ipsi periclitaremini. (2) Ita ne nos quidem mirum quicquam aut ab humanitate alienum fecimus, si imperium oblatum accepimus, idque non deponimus gravissimis rebus coacti, honore et metu et utilitate, neque vero primi hujus exempli auctores exorti, sed perpetuo naturæ jure constituto, ut imbecillior a potentiore coerceatur, et dignos simul nos esse putantes, id quod vobis quoque videbatur ad hoc usque tempus, quo utilitatis rationem ducentes quodam æquitate prætextu utimini, quam nemo unquam, quoties rei per vim parandæ occasio sese ipsi obtulit, anteponeas a rebus suis amplificandis est deterritus. (3) Dignique sunt laude, qui humanum ingenium secuti et ita imperium adepti æquiores fuerunt quam imperii, quod obtinebant, magnitudo ferret. (4) Itaque alios quidem putamus, si hoc nostro imperio poterentur, manifestissime declaratueros, num modeste nos geramus; nobis vero ex hac nostra modestia vituperationis plus quam laudis immerito accidit.

LXXVII. « Etenim in causis, quæ de contractu cum sociis sunt, deteriore antea conditione utentes, postquam institutum, ut apud nos ipsos æquis legibus judicia fiant, litigiosi esse videmur. (2) Nec eorum quisquam considerat, cur hoc ipsum crimen non objiciatur iis etiam, qui usquam alibi imperium habent, et quin subditos minus modeste se gerunt, quam nos; iis enim, qui rei per vim gerendæ potestatem habent, nullis judiciis est opus. (3) At illi assueti jam æquo jure nobiscum disceptare, si quid iis vel nostro judicio, vel propter imperii potentiam, vel etiam quomodoque fuerit detractum, quod ipsi sibi non detrahendum putarint, non habent gratiam de pluribus non ereptis; sed modicum illud, quod detractum est, gravius ferunt, quam si statim ab initio, depositò juris instituto, aperte nostrum commodum quæsissemus. Illo enim modo ne ipsi quidem contradicere potuissent, quin oporteat inferiorem superiori cedere; (4) et injuria, ut videtur, quum afficiuntur homines, magis indignantur, quam quum vim patiuntur; illud enim a pari profectum propter plus habendi cupiditatem fieri videtur; hoc vero a potentiore, videtur inevitabilem necessitatem habere. (5) Idcirco etiam a Medo quamvis his graviora paterentur, tolerabant; at nostrum imperium durum

δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ αἰὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. (6) Ὑμεῖς γ' ἂν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἀρξαιτε, τάχ' ἂν τὴν εὐνοίαν ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε μεταβάλοιτε, εἴπερ ὅα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου ἡγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε. Ἀμικτα γὰρ τὰ τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε, καὶ προσέτι εἰς ἕκαστος ἐξῶν οὔτε τούτους χρῆται οὐθ' οἷς ἡ ἄλλη Ἑλλάς νομίζει.

LXXVIII. « Βουλευέσθε οὖν βραδέως οὐ περὶ βραχέων, καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκεῖον πόνον προσθήσθε, τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστί, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι προδιάγνωτε. (2) μηχανόμενος γὰρ φιλεῖ ἐς τύχας τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὣν ἴσον τε ἀπέχουεν καὶ ὁποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. (3) Ἰόντες τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται, ἢ χρῆν ὕστερον δρᾶν, κακοπαθοῦντες δὲ ᾗδὴ τῶν λόγων ἀπνοῦνται. (4) Ὑμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πῶ τοιαύτῃ ἀμαρτίᾳ ὄντες οὔτ' αὐτοὶ οὐθ' ὑμᾶς ὁρῶντες λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λυεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνηχῆν. Ἡ θεοὺς τοὺς ὀρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ᾗ ἂν ὑφηγήσθε. »

LXXIX. Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. Ἐπειδὴ δὲ τῶν τε ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μετασπασάμενοι πάντας ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων. (2) Καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰετὶ γινώμει ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ᾗδὴ καὶ πολυμητέα εἶναι ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιαύδε.

LXXX. « Καὶ αὐτὸς πολλῶν ᾗδὴ πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι, ὃ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ, ὥστε μήτε ἀπειρία ἐπιθυμῆσαι τίνα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. (2) Εὐροῖτε δ' ἂν τόνδε περὶ οὗ νῦν βουλευέσθε οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο. (3) Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγέιτους παρόμοιους ἡμῶν ἡ ἀλκή, καὶ διὰ ταχέων οἶόντε ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας οἱ γῆν τε ἑκάς ἔχουσι καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοι εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἀρίστα ἐξήρουνται, πλοῦτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ θπλοῖς καὶ ὄγλῳ ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἐνί γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἐστίν, ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι, πῶς χρὴ πρὸς τούτους βραδείως πόλεμον ἀρᾶσθαι καὶ τίνι πιστεῦσαντας ἀπαρασχεύους ἐπειχθῆναι; (4) Πότερον ταῖς ναυσὶν; ἀλλ' ἥσσους ἔσμεν· εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. Ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῷ ἔτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν οὔτε ἐτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.

esse videtur, nec immerito; nam praesens rerum status semper gravis est subditis. (6) Itaque vos ipsi, si eversis nostris rebus imperium gereretis, profecto benevolentiam, quam propter nostri metum suscepistis, commutatis hominum studiis amitteretis, si quidem nunc quoque talia vobis facienda censebitis, qualia vel tunc exiguo illo tempore edidistis, quo in bello contra Medum gerendo praefuistis. Vestra enim et inter vos instituta vehementer a ceteris abhorrent, et unus quisque de vobis peregre proficiscens neque his utitur, neque illis, quibus reliqua Graecia solet uti.

LXXVIII. « Quare lente consultate utpote de rebus non parvis, neque alienis consiliis et criminationibus inducti proprium laborem vobis imponatis. Incertos autem belli eventus, eorumque magnitudinem, antequam in ipso versemini, animo praecipite. (2) Bellum enim, quod producit, plerumque casus varios habere solet, a quibus et pariter absumus, et utro modo res sit cessura, periculosa attemptatur. (3) Et homines plerique, quum ad bellum profiscuntur, ipsas res prius aggrediuntur, quas postea gerere oportebat, et quum malis jam premuntur, consultationibus utuntur. (4) Nos igitur quum neque ipsi adhuc in ulla huiusmodi culpa simus, neque vos in ea esse videamus, suademus vobis, dum liberum utrisque est, recte consulare, ne foedera frangatis, neve iusjurandum violetis, sed controversias iudicio dirimatis ex foederis pacto. Alioqui deos foederum ac jurisjurandi praesides contestati, vos si bello nos lacessatis, propulsare conabimur, quacunque praeveritis. »

LXXIX. Haec Athenienses dixerunt. Postquam autem Lacedaemonii audierunt sociorum querelas adversus Athenienses et quae Athenienses dixerant, summotis omnibus, inter se ipsos de rebus praesentibus consultare coeperunt. (2) Atque major illorum pars consentiens eandem ferebant sententiam, Athenienses jam injuste agere, et quamprimum bellum esse faciendum. Archidamus vero ipsorum rex, qui et prudens et modestus vir esse videbatur, in medium progressus hanc habuit orationem.

LXXX. « Et ipse, Lacedaemonii, multorum jam bellorum sum peritus, et item peritos illos de vobis video, qui sunt eadem aetate, ita ut neque propter imperitiam belli quisquam cupidus sit futurus, id quod multis vulgo acciderit, neque propterea, quod id bonum ac tutum iudicet. (2) Intelligatis autem hoc, de quo nunc consultatis, bellum non minimum fore, si quis id sapienter perpenderit. (3) Nam adversus quidem Peloponnesios et finitimos nostrae vires sunt prope pares, et cito in locum quemque pervenire possumus; sed adversus viros, qui et agrum procul incolunt, et praeterea rerum maritimarum sunt peritissimi, et ceteris omnibus rebus optime sunt instructi, et privatis et publicis opibus et navibus et equis et armis et hominum copia, quanta non in alia una Graeciae civitate est, et praeterea multos socios vectigales habent, quo tandem modo bellum adversus hos facile suscipere oportet? et qua re fretos, quum simus imparati, exsurgere? (4) Utrum classe? At hac inferiores sumus; si vero ei parandae operam dabimus, et nos adversus illos instruemus, tempus intercedet. Sed fortasse pecunia? At ista multo etiam magis impares sumus, et nec in aerario habemus, neque a privatis prompte sumimus.

LXXXI. « Τάχ' ἂν τις θαρσύνῃ ἐτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πληθὲι ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν δηοῦν ἐπιφοιτῶντες. (2) Τοῖς δὲ ἄλλῃ γῇ ἐστὶ πολλὴ ἤς ἀρχουσιν, καὶ ἐκ θαλάσσης ὧν δέονται ἐπάξονται. (3) Εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πειρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν τὸ πλεόν οὐσι νησιώταις. (4) Τίς οὖν ἐστὶ ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἡ ναυσὶ κρατήσομεν ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλεῶν. (5) Κἂν τούτῳ ὠδὲ καταλύεσθαι ἐτι καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ δοξομεν ἀρξαι μάλλον τῆς διαφορᾶς. (6) Μὴ γὰρ δὴ ἐκείνη γε τῇ ἐπιτοῇ ἐπαιρώμεθα ὥς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος ἢν τὴν γῆν αὐτῶν τάμνωμεν. Δέδοικα δὲ μάλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν ὑπολίπωμεν· οὕτως εἰκὸς Ἀθηναίους φρονήματι μῆτε τῇ γῇ δουλεῦσαι μῆτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

LXXXII. « Οὐ μὲν οὐδὲ ἀναισθητῶς αὐτοὺς κελεύω τοὺς τε ξυμμάχους ἡμῶν εἰδὼν βλάπτειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὅπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι μῆτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας μὴθ' ὥς ἐπιτρέφομεν, κἂν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερά αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε παραγωγῇ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἰ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα (ἀνέπιφθογον δὲ, ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλεύομεθα, μὴ Ἑλλήνας μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι), καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκποριζόμεθα. (2) Καὶ ἢν μὲν ἐσακουσώσι τι πρεσβευομένους ἡμῶν, ταῦτα ἀριστα· ἢν δὲ μὴ, διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν ἄμεινον ἤδη, ἢν δοκῇ, πεφραγμένοι ἴμεν ἐπ' αὐτούς. (3) Καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἡδὴ τὴν τε παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοία ὑποσημαίνοντας μάλλον ἂν εἰκοιεν, καὶ γῆν ἐτι ἄτμητον ἔχοντες καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὕτω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι. (4) Μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ δημορον ἔχειν, καὶ οὐχ ἥσσον ὅσω ἄμεινον ἐξείργασται· ἤς φείδεσθαι χρὴ ὥς ἐπὶ πλεῖστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς ἀληπτοτέρους ἔχειν. (5) Εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμνόμεν αὐτήν, δρᾶτε ὅπως μὴ αἰσχίον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξομεν. (6) Ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν οἷόν τε καταλύσαι· πόλεμον δὲ ξυμπαντας ἀραμένους ἔνεκα τῶν ἰδίων, ὅν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι καθ' ὃ τι χωρήσει, οὐ βράδιον εὐπρεπῶς θέσθαι.

LXXXIII. « Καὶ ἀνανδρία μὴδὲν πολλοὺς μιᾶ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν δοκεῖτω εἶναι. (2) Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκαίνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξυμμάχοι, καὶ ἐστὶν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλεόν ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε καὶ ἡπειρώταις πρὸς θαλασσίους. (3) Πορισώμεθα οὖν πρῶτον αὐτήν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα, ὅπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλεόν ἐπ' ἀμφοτέρω

LXXXI. « Confidat forsitan aliquis, quod armis et hominum multitudine illos superemus, ut illorum agrum incursionibus vastare possimus. (2) At illis est etiam alius ager longe lateque patens, quem in sua ditione habent, et res, quibus indigebunt, per mare importabunt. (3) Quod si horum socios ad defectionem sollicitare conabimur, his etiam classe auxilium ferre oportebit, quoniam major pars insulas incolit. (4) Quodnam igitur erit hoc nostrum bellum? Nam nisi aut classe erimus superiores, aut illorum vectigalia, unde classes alunt, subtrahemus, plus damni capiemus. (5) Atque in hoc rerum statu ne honestum quidem amplius fuerit bellum deponere, praesertim si nos dissidii auctores praecipui fuisse videbimur. (6) Neque enim vero illa spe efferamur, hoc bellum cito sedatum iri, si agrum ipsorum vastaverimus. Imo vero vereor, ne liberis etiam nostris ipsum relinquamus: adeo verisimile est, ut Athenienses pro animi magnitudine neque agro serviant, neque tamquam imperiti bello consternerentur.

LXXXII. « Verumtamen non sum adeo hebeti animo, ut jubeam vos pati et nostros socios laedi et insidiantes non deprehendere, sed jubeo arma quidem nondum movere, at legatos mittere et expostulare, ita tamen, ut neque nimis aperte bellum declarem, neque nos illis concessuros, interea vero nostras ipsorum res parare, et socios, tam Græcos, quam barbaros, conciliare, si forte vel classis, vel pecuniæ vires aliquas alicunde nobis præterea adjungere possimus (neque vero vitio vertendum, si qui, ut nos, ab Atheniensibus insidiis petiti salutis suæ causa non solum Græcos, sed etiam barbaros sibi adjunxerint), et simul etiam nostras fortunas expediamus. (2) Quod si nostros legatos audierint, hoc erit optimum; sin minus, duorum triumve annorum elapsorum spatio jam melius instructi bellum illis, si visum fuerit, inferemus. (3) Et fortasse, si nostros apparatus jam cernant, et verba ipsi idem significantia, facilius cedant, et agrum adhuc integrum habentes, et de praesentibus bonis, et nondum corruptis deliberantes. (4) Nihil enim aliud, si agrum eorum habeatis, quam obsidem habere putetis, atque eo magis, quo melius est cultus; cui quam diutissime parcere oportet, neque illos, ad desperationem compulsos, expugnati difficiliore reddere. (5) Si enim imparati, sociorum criminationibus impulsus, ipsum vastabimus, videte, ne plus etiam dedecoris ac damni Peloponneso afferamus. (6) Nam criminationes quidem, et publicæ et privatæ, tolli possunt; bellum vero, quod privatorum causa ab universis est susceptum, quod quorsum evasurum sit sciri non potest, non facile est honeste deponere.

LXXXIII. « Neque cuiquam ignavia videatur esse, quod multi unicam civitatem celeriter non invadant. (2) Sunt enim et illis non pauciores socii, qui tributa pendunt, nec magis armorum bellum est, quam sumptus, propter quem ipsa arma sunt utilia, praecipue vero hominibus mediterraneis adversus maritimos. (3) Primum igitur hunc paremus, neque sociorum verbis prius efferamur; et vero qui eorum, quæ sunt eventura, famam in utramque partem præter cete-

τῆς αἰτίας ἔχομεν, οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν.

LXXXIV. « Καὶ τὸ βραδύ καὶ μέλλον, ὃ μέφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνησθε. Σπεύδοντές τε γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχεῖρεῖν· καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παντός νεμόμεθα, (2) καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι. Μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίας τε οὐκ ἐξυβρίζομεν καὶ συμφοραῖς ἥσσον ἐτέρων εἰκομεν· τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρυνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαίρομεθα ἡδονῇ, καὶ ἦν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μάλλον ἀχθεσθέντες ἀνέπεισθημεν. (3) Πολεμικοὶ τε καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὖχοςμον γιγνώμεθα, τὸ μὲν ὅτι αἰδώς σωφροσύνης πλείστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία, εὐβουλοὶ δὲ ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροφίας παιδεύμενοι καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ τὰ ἀρχεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφομένοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξίεναι, νομίζειν δὲ τὰς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς. (4) Ἀεὶ δὲ ὡς πρὸς εὖ βουλευομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρασκευαζόμεθα· καὶ οὐκ ἔξ ἐκείνων ὡς ἀμαρτησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων. Πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἀνθρώπον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαϊοτάτοις παιδεύεται.

LXXXV. « Ταῦτας οὖν ἃς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδωσαν μελέτας καὶ αὐτοὶ διὰ παντός ὠφελοῦμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶμεν, μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεὶ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημάτων καὶ πόλεων καὶ δόξης βουλευσώμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. Ἐξέστι δ' ἡμῖν μάλλον ἐτέρων διὰ ἰσχύιν. (2) Καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ τῆς Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξυμμάχοι φασιν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐτοίμων ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀδικοῦντα εἶναι. Παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. Ταῦτα γὰρ καὶ κράτιστα βουλευέσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερώτατα. » (3) Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπεν· παρελθὼν δὲ Σθενελαίδας τελευταῖος, εἷς τῶν ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξεν ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

LXXXVI. « Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ γινώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμῶς ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἀξίῳ εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγέννηται. (2) Ἡμεῖς δὲ ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμέν, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἦν σωφρονῶμεν, οὐ περισφόμεθα ἀδικουμένους οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν· οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. (3) Ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά

ros sustinebimus, lidem etiam per otium ea parumper provideamus.

LXXXIV. « Nec tarditatis atque cunctationis, quam in nobis maxime reprehendunt, vos pudeat. Nam si properetis, serius ad finem perventuri estis, quod imparati rem susceperitis; simul etiam liberam et per omnia optima fama ornata civitatem incolimus, (2) atque potest maxime hoc modestia prudens esse. Soli enim propter hoc ipsum et secundis rebus non sumus insolentes, et adversis minus, quam alii, cedimus. Neque si qui nos cum laudatione ad pericula subeunda instigant praeter sententiam nostram, dulcedine ea transversi agimur, et si quis cum vituperatione nos incitet, non magis dolore commoti adsentimur. (3) Et propter modestiam et bellicosi et circumspecti sumus; bellicosi quidem, quia verecundia habet modestiae plurimum, et fortitudo verecundiae; circumspecti vero, quia simplicius instituimur, quam ut leges contemnamus, et severitate adhibita modestius, quam ut iis non pareamus; simul etiam ita, ut non propter eximiam aliquam in rebus inanibus sollicitiam hostium apparatus verbis magnifice indignantes re ipsa debilius persequamur, sed ut et aliorum cogitationes nostris pares esse, et fortunae casus oratione dirimi non posse existimemus. (4) Imo semper, ut adversus bene consultos adversarios, re factisque nos praeparamus; neque spes nostras in peccatis, quae forsitan illi commissuri sint, sed in hoc collocare oportet, quod certa ratione nobis prospicimus. Nec existimandum est, multum interesse inter hominem et hominem; illum vero praestantissimum esse qui in maxima necessitate eruditur.

LXXXV. « Has igitur meditationes, quas patres nobis tradiderunt, quaeque nobis ipsis, eas perpetuo retinentibus, magno emolumento fuere, ne abjiciamus; neve in exigua diei particula de multis capitibus et pecuniis et urbibus et gloria properantes decernamus, sed per otium. Hoc autem nobis magis, quam aliis licet propter potentiam. (2) Et ad Athenienses mittite de Potidæa; mittite etiam de injuriis, quibus socii se affectos dicunt, praesertim quum ipsi parati sint, jure disceptare; ei vero, qui se iudicio offert, bellum ut injuriam facienti prius inferre non licet. Simul etiam bellum parate. Haec enim si faciatis, consilium et vobis optimum, et adversariis maxime formidandum inibitis. » (3) Archidamus quidem haec dixit; Sthenelaidas vero, qui tunc unus erat ex Ephoris, postremus in medium progressus, ita Lacedaemonios est allocutus.

LXXXVI. « Equidem longam Atheniensium orationem non intelligo; nam in suis laudibus praedicandis multi quum essent, nihil tamen contradixerunt, quin injuria nostros socios et Peloponnesum afficiant. Atqui si contra Medos quidem olim boni fuerunt, nunc autem contra nos improbi, duplici poena sunt digni, quod mali ex bonis sunt effecti. (2) Nos vero iidem et tunc et nunc sumus, neque, si sapiamus, socios injuria affici per negligentiam sinemus, neque auxilium mittere cunctabimur; ipsi enim sine ulla cunctatione mala patiuntur. (3) Aliis enim multae sunt pecuniae

ἔστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ ζύμμαχοι ἀγαθοί, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαια καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ παντὶ σθένει. (4) Καὶ ὥς ἡμᾶς πρέπει βουλευέσθαι ἀδικουμένους μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλευέσθαι. (5) Ψηφίζεσθε οὖν ὧς Λακεδαιμόνιοι ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον, καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἔατε μείζους γίνεσθαι, μήτε τοὺς ζυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ζῶν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας. »

LXXXVII. Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφισεν αὐτὸς ἔφορος ὢν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. (2) Ὁ δὲ (κρίνουσι γὰρ βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὑποτέρᾳ μείζων ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερώς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον δρῆσαι ἐλεξεν « ὅτι μὲν ὑμῶν ὧς Λακεδαιμόνιοι δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον » δείξας τι χωρίον αὐτοῖς, « ὅτι δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα. » (3) Ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῶ πλείους ἐγένοντο ὅς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. (4) Προσεκαλέσαντές τε τοὺς ζυμμάχους εἶπον ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ζυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἣν δοκῇ. (5) Καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου διαπραξάμενοι ταῦτα, καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὑστερον ἔφ' ἄπερ ἦλθον χρηματίσαντες, (6) ἥ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας, τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ τῶν τριακοντούτιδων σπονδῶν προκαχωρηκυῶν, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

LXXXVIII. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι οὐ τοσοῦτον τῶν ζυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις ὅσον φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μείζον δυνάμειν, δρώντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα.

LXXXIX. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς ἠϋξήθησαν. (2) Ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῇ ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ζυμμάχους, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ζύμμαχοι ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως ὑπομείναντες Σηστὸν ἐπολιόρχουν Μήδων ἐγόντων, καὶ ἐπιχειμάσαντες εἶλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. (3) Ἀθηναῖων δὲ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βαρβάροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς θέν ἐπεξέθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν περιούσαν κατασκευήν, καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο καὶ τὰ τεῖχη τοῦ

et naves et equi; nobis vero boni socii, qui Atheniensibus non sunt tradendi; neque judiciis verbisque est disceptandum, quum et ipsi non verbis lædantur; sed auxilium est ferendum celeriter, totisque viribus. (4) Nec doceat nos quisquam decere nos consultare, quum injuria nobis inferatur; imo vero eos, qui injuriam facere parant, diu consultare decet. (5) Quamobrem, Lacedæmonii, e dignitate Spartæ bellum decernite, et nec Athenienses majores fieri sinatis, nec socios prodamus, sed deorum auxilio freti bellum illis, qui faciunt injuriam, inferamus. »

LXXXVII. Hæc locutus, quoniam ipse Ephorus erat, in Lacedæmoniorum concione sententias rogavit. (2) Tunc autem (nam voce, non calculis suffragia ferunt) negavit se discernere, utra vox esset major; sed quia volebat ipsos sententiam aperte dicentes ad bellum movendum promptiores esse, dixit: « Cui vestrum, Lacedæmonii, fœdera rupta esse, et Athenienses injuriam facere videntur, surgat, et in locum illum (quemdam locum ipsi ostendens) discedat; cui non videntur, in alterum. » (3) Illi autem, quum surrexissent, discessionem fecerunt, et longe plures fuere, quibus fœdera rupta videbantur. (4) Accitisque sociis, dixerunt, sibi quidem videri, Athenienses injuste agere, velle tamen et socios omnes ad suffragia ferenda accire, ut de communi consilio, si videretur, bellum facerent. (5) Atque illi quidem, his confectis, domum abierunt; et postea etiam Atheniensium legati, rebus transactis, quarum causa venerant. (6) Hoc autem illius concionis decretum, fœdera esse rupta, factum est anno ab initis tricennalibus fœderibus decimo quarto, quæ post res in Eubœa gestas inita erant.

LXXXVIII. Decreverunt autem Lacedæmonii fœdera rupta esse et bellum gerendum esse non tam sociorum verbis inducti, quam metu, ne Athenienses fierent potentiores, quia magnam Græciæ partem illorum imperio jam subjectam videbant.

LXXXIX. Nam Athenienses hoc modo ad res eas venerunt, per quas creverunt. (2) Postquam Medi ex Europa discesserunt, navali pariter ac pedestri pugna a Græcis victi, et qui ex illis ad Mycalen navibus confugerant, profligati sunt, Leotychides quidem Lacedæmoniorum rex, Græcorum, qui apud Mycalen erant, dux, domum abiit cum sociis, qui ex Peloponneso venerant. Athenienses vero et socii, qui ex Ionia et Hellesponto venerant, quum a Rege jam defecissent, perseverantes, obsidebant Sestum, quam Medi tenebant, et ibi hiemantes eam a barbaris derelictam ceperunt. Postea vero ex Hellesponto in suas quicquid urbes navigarunt. (3) Atheniensium vero commune, postquam barbari ipsis ex regione discesserunt, statim abspertarunt illinc, ubi deposuerant liberos et uxores et quicquid suppellectilis supererat, urbisque ædificia et muros instau-

τε γὰρ περιδούλου βραχεία εἰστήκει, καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ πεπτωκεσάν ολίγα δὲ περιῆσαν ἐν αἷς αὐτοὶ ἀσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

XC. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸ μέλλον ἦλθον πρεσβεία, τὰ μὲν καὶ αὐτοὶ ἦδιον ἂν ὄρωντες μὴτ' ἐκείνους μὴτ' ἄλλον μηδὲνα τεῖχος ἔχοντα, τὸ δὲ πλεόν τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρὶν οὐχ ὑπῆρχεν, καὶ τὴν ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. (2) Ἡξίουσαν αὐτοὺς μὴ τευχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξω Πελοποννήσου μᾶλλον ὅσοι εἰστήκει ξυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς περιδούλους, τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὑποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὥς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὖθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπ' ἐχυροῦ ποθέν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὁρμᾶσθαι τὴν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν ἱκανὴν εἶναι ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμὴν. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέους γνώμην τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ' εἰπόντας ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὥς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν εὐθὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὥς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἐλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσοῦτου ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἱκανὸν ἄρῃσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκασιότατου ὕψους· τευχίζειν δὲ πάντας πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, φειδομένους μὴτε ἰδίου μὴτε δημοσίου οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφελία ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιρούντας πάντα. (4) Καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας, καὶ ὑπειπὼν τᾶλλα ὅτι αὐτὸς τάχει πράξει, ὤχετο. (5) Καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἔλθων οὐ προσῆκε πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε καὶ προυφασίζετο. Καὶ ὅποτε τις αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὃ τι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινόν, ἔφη τοὺς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δὲ τινος οὔσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι, προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἤξειν καὶ θαυμάζειν ὥς οὕτω πάρεισιν.

XCI. Οἱ δὲ ἀκούοντες τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπεῖθοντο διὰ φιλίαν αὐτοῦ, τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τευχίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρῆ ἀπιστήσαι. (2) Γινούσ' ἐκείνους κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἀνδράς ὅτινες χρηστοὶ καὶ πιστῶς ἀπαγγελοῦσι σκεψάμενοι. (3) Ἀποστέλλουσιν οὖν, καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει κελεύων ὥς ἥμισυ ἐπιφανῶς κατασχεῖν καὶ μὴ ἀφεῖναι πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν· ἤδη γὰρ καὶ ἦκον αὐτῷ οἱ ξυμπρέσβεις, Ἀδρώνυχός τε ὁ Λυσικλέους καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκανῶς τὸ τεῖχος· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς, ὅποτε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν. (4) Οἱ τε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις ὥσπερ ἐπεστάλη κατεῖχον, καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπέλθων τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα δὴ φανερώς εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετελεσται ἤδη ὥστε ἱκανὴ εἶναι σώζειν τοὺς ἐνοικοῦν-

rare parabant, nam et parvæ tantum partes moenium restabant et sedes pleræque conciderant, paucæque supererant, in quibus ipsi Persarum principes manserant.

XC. Lacedæmonii vero quum intellexissent, quod futurum erat, legati venerunt, partim quidem, quod et ipsi libentius visuri fuissent, nec illos nec alium quemquam muros unquam habentem; partim vero, idque præcipue, quod socii illos instigarent, et metuerent cum classis eorum magnitudinem, quæ paulo ante ipsis non suppetebat, tum etiam audaciam, quam in bello Medico demonstrarant. (2) Postulabant autem ab ipsis, ne muros reficerent, sed potius omnium etiam urbium, quæ extra Peloponnesum erant, quarumcunque ambitus adhuc starent, eos secum demolirentur, ipsam quidem voluntatem animique suspicionem, quam de Atheniensibus habebant, non declarantes, sed quasi hoc consilio, ne barbarus, si rursus bellum inferret, ullum locum munitum haberet, unde proficisceretur, quemadmodum nunc ex Thebanorum urbe; et Peloponnesum omnibus receptaculum et perflugium satis tutum fore dixerunt. (3) Athenienses vero de Themistoclis sententia Lacedæmonios, qui hæc dixerant, confestim dimiserunt, responso dato, legatos hisce de rebus, quas dixissent, a se ad eos missum iri; se autem ut Lacedæmonia primo quoque tempore mitterent, Themistocles suadebat; alios vero legatos, præter se electos, ne statim emitterent, sed tamdiu retinerent, donec murum ad justam altitudinem erexissent, ita ut ex altitudine maxime necessaria vim hostis propulsare possent; opus autem facerent omnes, qui erant in urbe, publico consensu et ipsi, et uxores, et liberi nulli aut privato aut publico ædificio parcentes, unde aliquid utilitatis ad opus percipi posset, sed omnia diruentes. (4) Quum autem ille hæc docuisset, et addidisset, se curaturum cetera, quæ essent illic agenda, discessit. (5) Quumque Lacedæmonia venisset, non adibat magistratus, sed rem trahebat, et speciosas causas prætendebat. Et quoties aliquis de summis magistratibus eum interrogasset, cur ad reipublicæ commune non accederet, suos collegas dicebat a se expectari; eos autem aliqua occupatione impeditos remansisse; se tamen sperare, eos propediem venturos, et mirari quod nondum adessent.

XCI. Illi vero, cum hæc audirent, Themistocli quidem fidem habebant, propter amicitiam, quæ ipsis cum illo intercedebat; sed quum alii venirent, et aperte arguerent, muros ædificari, atque adeo jam sublimes esse, facere non poterant, quin crederent. (2) Quod quum ille intellexisset, suavit ipsis, ne verbis se falli paterentur, sed potius de suorum civium numero probitatis fideique spectatæ viros mitterent, qui rem exploratam fideliter renuntiarent. (3) Illi igitur hos miserunt. Themistocles vero Atheniensibus horum adventum per nuntios clam significavit, suadens, ut quam occultissime possent eos retinerent, neque dimitterent, ante quam ipsi rediissent; jam enim etiam collegæ ejus ad ipsum venerant, Habronichus Lysiclis, et Aristides Lysimachi filius, murum jam satis altum esse nuntiantes; metuebat enim, ne Lacedæmonii, ubi rem plane rescivissent, se non amplius dimitterent. (4) Itaque et Athenienses legatos retinuerunt, ut ipsis per nuntios erat significatum, et Themistocles quum ad Lacedæmoniorum magistratus ivisset, tunc demum aperte dixit, urbem suam muris jam esse cinctam, ita ut eos, qui in ipsa habitarent, tutari pos-

τας, εἰ δέ τι βούλονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ἑμίμαχοι πρὸςθεύεσθαι παρὰ σφῶν, ὥς πρὸς διαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν εἶναι τὰ τε σφίσιν αὐτοῖς ἑμίφορα καὶ τὰ κοινά. (5) Τὴν τε γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσθῆναι, ἀνευ ἐκείνων ἔρπασαν γνόντες τολμήσαι, καὶ ὅσα αὖ μετ' ἐκείνων βουλευέσθαι, οὐδενὸς ὕστεροι γνώμῃ φανῆναι. (6) Δοκεῖν οὖν σφίσι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἐαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας ἑμιμάχους ὠφελιμώτερον εἶσεσθαι. (7) οὐ γὰρ ὁλόν τ' εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὁμοῖόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλευέσθαι. Ἡ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι ἑμιμαχεῖν ἢ καὶ τὰδε νομίζειν ὁρθῶς ἔχειν.

XCII. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες ὁργὴν μὲν φανεράν οὐκ ἐποιούντο τοῖς Ἀθηναίοις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ ἀλλὰ γνώμῃς παρανίσκει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν τὰ μάλιστ' αὐτοῖς ἐτύγχανον), τῆς μὲντοι βουλήσεως ἀμαρτάνοντες ἀδήλως ἤχθοντο. Οἱ τε πρέσβεις ἐκατέρων ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.

XCIII. Τούτῃ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. (2) Καὶ δὴλὴ ἡ οἰκοδομία ἐτι καὶ νῦν ἐστὶν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο· οἱ γὰρ θεμελίῳ παντοίων λίθων ὑπόκεινται καὶ οὐ ξυνεργασμένων ἐστὶν ἤ, ἀλλ' ὥς ἕκαστοί ποτε προσέφερον, πολλαὶ τε στήλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. Μείζων γὰρ ὁ περίβολος πανταχῇ ἐξήχθη τῆς πολέως, καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κινούντες ἡπείγοντο. (3) Ἐπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν (ὑπῆρχτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἥς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναῖοις ἤρξεν) νομίζων τό τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικούς γεγεννημένους μέγα προφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν. (4) τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτὰ ἐστί, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκατεσκεύαζεν. (5) Καὶ ὥκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τεύχους ὅπερ νῦν ἐτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιᾶ· δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντία ἀλλήλαις τοὺς λίθους ἐπῆγον· ἐντὸς δὲ οὔτε χάλις οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυμκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἐξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. Τὸ δὲ ὕψος ἤμισυ μάλιστα ἐτελέσθη οὐδ' ἐνοεῖτο. (6) Ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀριστάναί τὰς τῶν πολέμιων ἐπιβουλάς, ἀνθρωπῶν τε ἐνόμειν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκεῖν τὴν φυλακὴν, τοὺς δ' ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσθῆσεσθαι. (7) Ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο, ἰδὼν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἐφοδὸν εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὔσαν· τὸν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμει τῆς ἄνω πόλεως, καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρήγει, ἣν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάνας ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. (8) Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως

set; sed si Lacedæmonii, sociiue legationem aliqua de re ad se mittere velint, posthac venient ut ad homines, qui bene dignoscere, quid suorum, quid etiam communium commodorum ratio postulare. (5) Quum enim visum esset, salius esse, urbem relinquere, et naves conscendere, re sine illorum consilio intellecta, hæc se ausos dixerunt, et quibuscunque de rebus tum cum illis consultarent, se consilio nullo inferiores visos esse. (6) Sibi igitur nunc etiam videri, melius esse suam urbem mœnibus esse cinctam, idque quum privatim singulis civibus, tum etiam publice universis sociis utilius fore; (7) fieri enim non posse, ut qui non idem præsidium habeant, similia aut paria in commune consulant. Dicebat igitur aut omnes civitates federatas oportere sine muris esse, aut existimare, hæc quoque se recte habere.

XCII. Lacedæmonii vero, his auditis, nullam quidem apertam indignationem contra Athenienses demonstrabant (non enim ut eos prohiberent, sed ut consilio monerent scilicet, ad eorum rempublicam legatos miserant; simul etiam quia ipsos id temporis amore maximo adhuc prosequiebantur, propter singulare illorum adversus Medos studium), verumtamen voto frustrati, rem iniquo animo clam ferebant. Ita autem utrorumque legati citra querelam domum redierunt.

XCIII. Hoc igitur modo Athenienses exiguo temporis spatio urbem muris cinxerunt. (2) Et ex ipsa murorum structura nunc etiam manifestum est, eos festinanter ædificatos esse; fundamenta enim substrata sunt ex omne genere lapidibus constructa, neque coagmentatis alicubi, sed ut quisque forte eos afferbat; multæ etiam columnæ ex monumentis detractæ, et saxa polita sunt congesta. Ambitus enim murorum ab omni urbis parte major productus est, et propterea omnia pariter moventes festinabant. (3) Persuasit autem Themistocles, ut etiam Piræei partes reliquas ædificarent (ejus enim pars ædificari prius est coepta, quo tempore ipse annum magistratum gerens Athenis præfuit); quia existimabat tum locum illum esse opportunum, qui tres portus natura munitos haberet; tum etiam ipse, quando rebus nauticis operam dare cœpissent, magnopere proficere in acquirenda potentia. (4) Primus enim ausus est dicere, eos debere maris imperium sibi vindicare, et confestim eos in hoc imperio parando juvare cœpit. (5) Illius etiam sententiam secuti murum ea latitudine extruxerunt, quæ nunc quoque circa Piræeum exstans apparet; nam duo plaustra per murum occursu adverso saxa portabant; intus vero neque cæmentum neque lutum erat, sed magna coagmentata saxa et paribus sectionum angulis inter se aptata, extrinsecus ferro plumboque inter se vincta. Altitudo vero ad dimidiam partem ejus, quam animo statuerat, est perducta. (6) Volebat enim et altitudine et latitudine hostium impetus avertere, hominumque putabat paucorum et infirmisimorum præsidio locum facile custodiri posse, ceteros vero naves consensuros. (7) Nam in rem nauticam potissimum incumbere, quia, ut mea fert opinio, regis Persarum copias mari facilius, quam terra, invadere posse animadverterat; et Piræeum plus utilitatis, quam superiorem urbem habere putabat, atque adeo sæpe hortabatur Athenienses, si forte unquam terra premerentur, ut in eum descenderent, et classe omnibus resisterent. (8) Athenien-

ἐτειγίσθησαν καὶ τὰλλα κατεσκευάζοντο εὐθύς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

XCIV. Πausanias δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαιμόνος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἰκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων πλῆθος. (2) Καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο, καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἔχόντων, καὶ ἐξεπολιόρχησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.

XCV. Ἦδη δὲ βιαῖον ὄντος αὐτοῦ οἱ τε ἄλλοι Ἑλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Ἴωνες καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλείως νειωστί ἡλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἤξιον αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ συγγενὲς καὶ Πausanίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν ἦν που βιάζεται. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὥς οὐ περιοφόμενοι τὰλλα τε καταστησόμενοι ἢ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. (3) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Πausanίαν ἀνακρινόντες ὧν περὶ ἐπυνθάνοντο· καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. (4) Ξυνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαι τε ἅμα καὶ τοὺς συμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. (5) Ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαίμονα τῶν μὲν ἰδίᾳ πρὸς τινα ἀδικημάτων εὐθύνην, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα μηδισμὸς καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. (6) Καὶ ἐκείνον μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρκιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ στρατιᾶν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ σύμμαχοι τὴν ἡγεμονίαν. (7) Οἱ δὲ αἰσθόμενοι ἀπῆλθον, καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόντες χείρους γίγνωνται, ὅπερ καὶ ἐν τῷ Πausanίᾳ ἐνεῖδον, ἀπαλλὰξιοῦντες δὲ καὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντας ἱκανοὺς ἐξηγεῖσθαι καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδεύουσιν.

XCVI. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκόντων τῶν συμμάχων διὰ τὸ Πausanίῳ μῖσος, ἔταξαν ἅς τε εἶδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον καὶ ἅς ναῦς· πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνασθαι ὧν ἔπαθον δηοῦντας τὴν βασιλείᾳ χώραν. (2) Καὶ ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίους κατέστη ἀρχή, οἱ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. Ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρακόσια τάλαντα καὶ ἐξήκοντα. Ταμειεῖον τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς, καὶ αἱ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.

XCVII. Ἦγούμενοι δὲ αὐτονομίαν τὸ πρῶτον τῶν συμμάχων καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων τὸσαδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρὸς τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους συμμάχους νεωτερίζοντας καὶ Πελοποννησίων τοὺς αἰ

ses igitur hoc modo urbem muris cinxerunt, et cetera exstruebant statim post Medorum discessum.

XCIV. Pausanias vero, Cleombroti filius, a Lacedæmone Græcorum dux, cum viginti navibus Peloponnesiacis est emissus; eumque Athenienses quoque cum triginta navibus comitabantur magnusque ceterorum sociorum numerus. (2) Et cum infesto exercitu in Cyprum insulam iverunt, ejusque maximam partem subegerunt, et deinde Byzantium a Medis occupatum petierunt, et hujus auspiciis ductuque expugnarunt.

XCV. Quum autem hic insolentius jam imperaret, quam alii Græci rem iniquo animo ferebant, tum vero præcipue Iones, et quotquot regio dominatu recens erant liberati. Quamobrem ad Athenienses commeantes volebant, ut hi duces sibi existerent pro necessitudine, quæ iis cum ipsis intercedebat, neve Pausaniæ concederent, si quam vim inferre vellet. (2) Atheniensibus vero hæc verba accepta fuerunt atque animis in istam curam incumbabant, ut eos non neglecturi, et cetera constituturi, quemadmodum sibi e re maxime futurum videretur. (3) Interea vero Lacedæmonii Pausaniam accersebant, quæstionem habituri de rebus, quas audiebant. Etenim multa ejus injusta facinora deferebantur a Græcis, qui Lacedæmona veniebant; et videbatur ea magis tyrannidis quædam imitatio quam prætura. (4) Forte autem accidit, ut eodem temporis articulo et ille arcesceretur domum, et socii ejus odio ad Athenienses transirent, præter milites ex Peloponneso profectos. (5) Lacedæmonia autem profectus, privatarum quidem in aliquos injuriarum damnatus est; maximarum vero est absolutus, et innocens habitus. Præcipue vero accusabatur, quod cum Medis sensisset et videbatur hoc esse manifestissimum. (6) Atque illum quidem non amplius prætorem emiserunt, sed Dorcin, et cum eo nonnullos alios, non magnum exercitum habentes; quibus socii imperium non amplius permittebant. (7) Illi vero hac re cognita diceserunt, nec ullos alios Lacedæmonii postea emiserunt, veriti, ne illi, qui peregre proficiscerentur, deteriores sibi fierent, id quod in Pausania animadverterant; simul etiam cupientes bello Medico liberari et rati Athenienses satis idoneos duces esse, et in illis rebus sibi non adversos.

XCVI. Athenienses igitur, cum imperium hoc modo accepissent, sociis volentibus, propter Pausaniæ odium, statuerunt, a quibus urbibus pecunias, et a quibus naves adversus barbarum præberi oporteret; hoc enim prætexebant, ut injurias acceptas ulciscerentur Regis agrum vastantes. (2) Et tunc primum apud Athenienses constitutus est magistratus Quæstorum Græciæ, qui tributum recipiebant; sic enim appellata est pecuniarum contributio. Primum autem tributum, quod constitutum est, erat quadringentorum et sexaginta talentorum. Eorum vero ærarium fuit Delos, et in ejus templo conventus fiebat.

XCVII. Quum autem initio sociis imperarent liberis, et de communi consilio in publicis conciliis consultantibus, ad tantum imperium pervenerunt bello, rerumque inter hoc et Medicum bellum administratarum opera, quas ipsi gesserunt et contra barbarum et contra suos socios, qui res novas moliebantur, et contra Peloponnesios, qui in quaque

προστυγχάνοντας ἐν ἑκάστῳ. (2) Ἐγραψα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τὸδε δι τὸς πρὸ ἐμοῦ ἄπασιν ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χωρίον καὶ ἡ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ζυνετίθεσαν ἡ αὐτὰ τὰ Μηδικὰ· τούτων δ' ὅσπερ καὶ ἤψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ συγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. Ἀμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἷω τρόπῳ κατέστη.

XCVIII. Πρῶτον μὲν Ἡρόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μῆδων ἐχόντων πολιορκίᾳ εἶλον καὶ ἠνδραποδίσαν, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος. (2) Ἐπειτα Σκύρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ὥκουν Δολοπες, ἠνδραποδίσαν καὶ ὥκισαν αὐτοί. (3) Πρὸς δὲ Καρυστίους αὐτοῖς ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο, καὶ χρόνῳ ζυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν. (4) Ναξίους δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο, πρώτη τε αὕτη πόλις συμμαχίᾳ παρὰ τὸ καθεστῆχος ἐδουλώθη, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστη ζυνέβη.

XCIX. Αἰτίαι δ' ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων καὶ μέγιστα αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἐκδεῖαι, καὶ λοιποστράτιον εἰ τῷ ἐγένετο· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἐπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰσθόσιν οὐδὲ βουλομένοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. (2) Ἦσαν δὲ πως καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ οὐτε ζυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ βράδιον τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους. (3) Ὡν αὐτοὶ αἰτίαι ἐγένοντο οἱ ζυμμάχοι· διὰ γὰρ τὴν ἀπάνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπ' οἴκου ᾤσιν, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν, καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ἤϊετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἣν ἐκεῖνοι συμφέρειον, αὐτοὶ δὲ ὅπότε ἀποσταίεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἀπυροὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

C. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν ζυμμάχων πρὸς Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφοτέρω Ἀθηναῖοι Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγούντος, καὶ εἶλον τριήρεις Φοινίκων καὶ διεφθειραν τὰς πάσας ἐς τὰς διακοσίας. (2) Χρόνῳ τε ὕστερον ζυνέβη Θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι, διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θράκῃ ἐμπορίων καὶ τοῦ μεταλλοῦ ἃ ἐνέμοντο. Καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ Θάσον κλείσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν, (3) ἐπὶ δὲ Στρυμόνα πέμψαντες μυριάς οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ζυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὡς οἰκισύντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδοὺς νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν, ἃς εἶχον Ἡδωνοὶ, προελθόντες δὲ τῆς Θράκης ἐς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἡδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρακῶν ζυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ Ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον.

CI. Θασιοὶ δὲ νικηθέντες μάχαις καὶ πολιορκούμενοι Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐπαμῦναι ἐκέλευον

re forte intererant. (2) Res autem istas scripsi et degresionem ab instituta narratione feci hac de causa, quia hic locus ab omnibus, qui ante me scripserunt, est prætermisus; nam illi vel res ante bellum Medicum a Græcis gestas, vel ipsum bellum Medicum conscribebant. In hoc autem numero est et Hellenicus, qui in Attica historia has res attigit, sed breviter, temporibusque non accurate distinctis mentionem earum fecit. Simul etiam aperte hic demonstratur, quali modo Atheniensium imperium fuerit constitutum.

XCVIII. Primum igitur Eionem, quæ ad Strymonem esse sita, quam Medi tenebant, obsidione expugnarunt, et incolas, urbe direpta, in servitutem abduxerunt, duce Cimone Miltiadis filio. (2) Deinde vero Syrum, insulam in Ægæo sitam, quam Dolopes incolebant, incolis in servitutem abstractis, ipsi colonis occupaverunt. (3) Cum Carystii autem sine aliis Euboensibus, bellum gesserunt, tandemque certis conditionibus compositionem fecerunt. (4) Postea vero Naxiis, qui defecerant, bellum intulerunt, et obsidione in deditionem receperunt; atque hæc prima sociarum civitatum præter juris consuetudinem in servitutem est redacta mox et aliæ, prout cuique contigit.

XCIX. Defectionum vero causæ quum aliæ erant, tum vero præcipuæ, tributorum et navium reliquationes, et militiæ recusatio, si cui contigisset. Nam Athenienses hæc severe exigebant, et molesti erant, quum hominibus, nec assuetis nec volentibus ærumnas perpeti, necessitatem imponerent. (2) Erant autem etiam alioquin Athenienses non amplius pariter jucundi, postquam imperium tenebant, et neque ex æquo cum sociis militabant, et facile iis erat, eos, qui deficerent, in officium redigere. (3) Quarum acerbissimum ipsi socii fuerunt auctores. Nam ob hanc militandi pigritiam eorum plerique, ne domo abessent, pecunias navium loco ad sumptus faciendos pro rata portione conferre statuerunt. Atque Atheniensium quidem res navalis augebatur hoc sumptu, quem illi faciebant; ipsi vero, quoties defectionem facerent, imparati et imperiti bellum suscipiebant.

C. Post hæc autem Athenienses eorumque socii cum pedestre tum navale proelium in Pamphylia ad flumen Eury-medontem cum Medis commiserunt; et eodem die Athenienses ex utroque victoriam, duce Cimone, Miltiadis filio, reportarunt, et Phœnicum triremes ceperunt et corruerunt in universum ad ducentas. (2) Postea vero accidit, ut Thasii ab iis deficerent, orta controversia de emporiis in adversa Thracia, et de metallis, quæ possidebant. Athenienses autem cum navibus in Thasum profecti, navali pugna vicerunt, et in terram descenderunt; (3) quumque sub idem tempus ad Strymonem decem millia colonorum, tum suorum, tum socialium misissent, ut sibi vindicare oppidum, quod tunc quidem Novemviæ vocabatur, nunc vero Amphipolis, Novemviis quidem, quas Edoni tenebant, ipsi potiti sunt; sed in mediterranea Thraciæ loca progressi, ad Drabescum Edonicam profligati sunt ab universis Thracibus, quibus infestus erat locus ille, qui condebatur, Novemviæ appellatus.

CI. Thasii vero victi præliis et obsessi Lacedæmoniorum auxilium implorabant, eosque hortabantur, ut, irruptione

ἐσβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικὴν. (2) Οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἑμῆλλον, διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἰλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιοίκων Θουριάται τε καὶ Αἰθεεῖς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. Πλεῖστοι δὲ τῶν Εἰλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ἥ καὶ Μεσσηνιοὶ ἐκλήθησαν οἱ πάντες. (3) Πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίοις, Θάσιοι δὲ τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι ὁμολόγησαν Ἀθηναίοις τεῖχος τε καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τὴν τε ἡπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

CII. Λακεδαιμόνιοι δέ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμνηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους καὶ Ἀθηναίους· οἱ δ' ἦλθον Κίμωνος στρατηγούτος πληθεὶ οὐκ ὀλίγῃ. (2) Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο ὅτι τειχομαχεῖν ἰδόντων δυνατοὶ εἶναι, τοῖς δὲ πολιορκίας μακρᾷς καθεστηκυίας τούτου ἐνδεᾶ ἐφάνετο· βία γὰρ ἂν εἶλον τὸ χωρίον. (3) Καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βία οὐχ ἥλπισκετο, δέισαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ ἀλλοτρίους ἅμα ἡγησάμενοι, μὴ τι, ἣν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι, μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν, τὴν μὲν υποφίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δ' ὅτι οὐδὲν προσδεύονται αὐτῶν ἔτι. (4) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλὰ τινος ὑπόπτου γενομένου· καὶ δεινὸν ποιησάμενοι καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθύς ἐπειδὴ ἀνέχωρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς Ἀργείοις τοῖς ἐκείνων πολεμίοις ξύμμαχοι ἐγένοντο, καὶ πρὸς Θεσσαλοῦς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.

CIII. Οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῃ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ τε ἐξίσιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· (2) ἣν δέ τις ἄλυσκῃται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. Ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφίεναι. (3) Ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες, καὶ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατήκισαν, ἣν ἔτυχον ἡρκετότερες νεωστὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. (4) Προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρήϊς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὄρων πολέμῳ κατεῖχον· καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαροι καὶ Πηγάς, καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη ὑποδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν, καὶ ἐφρούρουσαν αὐτοί. Καὶ Κορίνθιοι μὲν οὐχ ἥμισυ ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

in Atticam facta, opem sibi ferrent. (2) Illi vero se hoc facturos clam Atheniensibus promiserunt, ac facturi erant, sed terrae motu impediti sunt, in quo et Helotes et ex municipibus Thuriatæ et Ætheenses Ithomen secesserunt. Fuerunt autem ex Helotibus plurimi ab antiquis illis Messeniis, tunc in servitutem redactis, oriundi, quamobrem etiam omnes vocati sunt Messenii. (3) Adversus illos igitur, qui erant Ithomæ, bellum susceperant Lacedæmonii. Thasii vero tertio obsidionis anno Atheniensibus sese dederunt his conditionibus, ut mœnia demolirentur, naves traderent, et imperatam pecuniam persolverent, tam eam, quam in præsentia eos numerare, quam eam, quam in posterum pendere oportebat, utque ipsis et continente et metallis cederent.

CII. Lacedæmonii vero, ut bellum adversus eos, qui Ithomæ erant, producebatur, cum alios socios tum etiam Athenienses auxilio vocaverunt. Illi vero, Cimone duce, cum non exiguis copiis venerunt; (2) potissimum autem illos evocarant, quod ad murorum oppugnationem idonei esse videbantur. Quum autem ipsis longa existeret obsidio, parum satisfaciebatur iis ars illa; vi enim locum expugnassent. (3) Et ob hanc expeditionem dissensio tunc primum inter Lacedæmonios et Athenienses apparuit manifesta Lacedæmonii enim, quum oppidum per vim non caperetur, metuentes Atheniensium audaciam, et ingenium ad res novandas promptum, simul etiam illos alienigenas esse rati, ne quid novi, si diutius mansissent, ab iis, qui Ithomæ erant, impulsi molirentur, solos eos ex sociis dimiserunt, suspicionem quidem nullam aperientes, sed se illorum auxiliis non amplius indigere dicentes. (4) Athenienses vero intellexerunt, se non bona de causa, sed aliqua suspicione orta dimitti. Quare rem atrocem et minime ferendam iudicantes, statim simul ac domum redierunt, relicta societate, quam cum illis contra Medum contraxerant, novam cum Argivis illorum hostibus inierunt; simul etiam utrique, adhibito iurejurando, iisdem conditionibus societatem cum Thessalis fecerunt.

CIII. Illi vero, qui Ithomæ erant, decimo anno, quum diutius resistere non possent, compositionem cum Lacedæmonii fecerunt, his conditionibus, ut fide publica tuti ex Peloponneso excederent, nec unquam amplius in eam reverterentur; si quis autem deprehenderetur, ejus, qui eum prehensisset, servus esset. (2) Erat etiam oraculum quoddam Pythium Lacedæmonii ante redditum, ut Jovis Ithometæ supplicem dimitterent. (3) Exierunt autem ipsi et liberi et uxores; et Athenienses ipsos excipientes propter odium, quo jam Lacedæmonios persequabantur, Naupacti collocarunt, quam a Locris Ozolis occupatam nuper ceperant. (4) At Megarenses etiam, a Lacedæmonii defectione facta, quod eos Corinthii propter agri fines bello premebant, Atheniensium partibus sese adjunxerunt; et Athenienses tenuerunt Megara, et Pegas; et longos muros Megarensibus ab urbe ad Nisæam usque ædificarunt, eosque ipsi tuebantur. Atque hinc præcipue natum est vehemens illud Corinthiorum odium in Athenienses.

CIV. Ἰνάρως δὲ ὁ Ψαμμητίχου, Αἰθίως βασιλεὺς Αἰθίω τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ὁρμώμενος ἐκ Μαρίας τῆς ἐπὶ Φάρου πόλεως ἀπέστησεν Αἰγύπτῳ τὰ πλεῖα ἀπὸ βασιλείας Ἀρτοξέρξου, καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. (2) Οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατεύμενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν συμμάχων) ἦλθον ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον, καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον, τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν, πρὸς τὸ τρίτον μέρος δὲ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος ἐπολέμουν· ἐνῆσαν δὲ αὐτοῖσι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

CV. Ἀθηναίους δὲ ναυσὶν ἀποδοῖαν ἐς Ἀλίαν πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχῃ ἐγένετο, καὶ ἐνίκων Κορινθιοί. Καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐναυμάχησαν ἐπὶ Κεκρυφαλεῖα Πελοποννησίων ναυσὶν, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. (2) Πολέμου δὲ καταστάτος πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναῖοι μετὰ ταῦτα ναυμαχία γίγνεται ἐπ' Αἰγίνῃ μεγάλῃ Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐκείρους παρήσαν, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι καὶ ναῦς ἐβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν καὶ ἐπολιόρχουν, Λεωκράτους τοῦ Στροβίλου στρατηγούντος. (3) Ἐπειτα Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγινήταις ἐς μὲν τὴν Αἰγίναν τριακοσίους ὀπλίτας πρότερον Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους διεβίβασαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανίας κατέλαβον. (4) Καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορινθιοὶ μετὰ τῶν συμμάχων, νομίζοντες ἀδυνάτους εἶσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν ἐν τε Αἰγίνῃ ἀπούσης στρατιᾶς πολλῆς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἦν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ' Αἰγίνης ἀναστῆσαι αὐτούς. (5) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνησαν, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἱ τε πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνούνται ἐς τὰ Μέγαρα Μυρωνίδου στρατηγούντος. (6) Καὶ μάχης γενομένης ἰσορροπία πρὸς Κορινθίους διεκρίθησαν ἀπ' ἑλληλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἐκότεροι οὐκ ἴασσιν εἶναι ἐν τῷ ἔργῳ. (7) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι (ἐκράτησαν γὰρ ὁμῶς μάλλον) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων τροπαῖον ἔστησαν· οἱ δὲ Κορινθιοὶ καχιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρων, καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέρας ὕστερον δώδεκα μάλιστα, ἔλθόντες ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβροθήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων τούς τε τὸ τροπαῖον ἰσάντας διαφθεύουσι καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντας ἐκράτησαν.

CVI. Οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώρουν, καὶ τι αὐτῶν μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ ἐπέτασεν ἐς τοῦ χωρίου ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γνόντες κατὰ πρόσωπόν τε ἔργον τοῖς ὀπλίταις καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς φιλοὺς κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐπελθόντας, καὶ πάθος μέγα τοῦτο Κορινθίους ἐγένετο. Τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἢ οὐκ οὐ.

CIV. Inaros autem Psammetichi filius, Afer, rex Afrorum Ægypto finitimorum, ex urbe Marea, quæ supra Pharum est sita, profectus, majorem Ægypti partem ad defectionem a rege Artaxerxe faciendam impulit, et ipse dux creatus Athenienses accivit. (2) Illi vero (tunc enim forte cum ducentis navibus et suis et sociorum bellum Cypro intulerant) Cypro relicta venerunt, et ex masi Nilum ingressi, et flumine ipso et duabus Memphidis partibus potiti, ad tertiam partem, quæ Murus albus appellatur, bellum gerebant. Ibi autem inerant Persæ et Medi, qui eo confugerant, et quotquot ex Ægyptiis non defecerant.

CV. Athenienses vero navibus ad Halias egressi, prælium cum Corinthiis et Epidauriis commiserunt, et Corinthii superiores erant. Posteaque Athenienses navali pugna ad Cecryphaleam cum Peloponnesiorum classe conflixerunt, et superiores erant Athenienses. (2) Postea autem, bello adversus Æginetas ab Atheniensibus moto, magnum navale prælium ad Æginam inter Æginetas et Athenienses commissum est, et in eo socii utrisque aderant. Athenienses vero vincebant, captisque illorum septuaginta navibus, in terram descenderunt, et duce Leocrate Stræbi filio urbem obsidere cœperunt. (3) Deinde Peloponnesii, quum opem Æginetis ferre vellent, trecentos graves armaturæ milites, qui Corinthiis et Epidauriis auxilium ante tulerant, in Æginam transmiserunt, et Geranæ summa juga occuparunt. (4) Corinthii vero cum sociis in agrum Megarenssem descenderunt, rati Athenienses propter absentiam magnarum copiarum, quæ partim in Ægina, partim in Ægypto erant, Megarensibus opem ferre non posse; et, etiam si opem illis ferrent, ex Ægina eos discessuros. (5) At Athenienses copias quidem, quæ ad Æginam erant, loco non moverunt, sed ex iis, qui domi relictis erant, tam seniores, quam juniores, duce Myronide, Megara se contulerunt. (6) Et, pugna æquo Marte cum Corinthiis commissa, alteri ab alteris dirempti sunt, et utrique non deteriore conditione rem in prælio a se gestam existimarunt. (7) Et Athenienses quidem (nam fuerant tamen potius superiores) post Corinthiorum discessum tropeum statuerunt. Corinthii vero increpiti a senioribus, qui in urbe erant, copiis instructis duodecim ferme diebus post venerunt, et tropeum contra et ipsi tanquam victores statuebant. Sed Athenienses Megaris egressi et illos, qui tropeum erigebant, interficiunt, et ceteros aggressi vicerunt.

CVI. Illi vero inferiores recedebant; quædam eorum autem non exigua pars, quæ ab hoste insequente premebatur, et a via aberraverat, incidit in cujusdam hominis privati prædium, quod magna fossa undique cingebatur nec erat exitus ullus. (2) Athenienses vero, re cognita, oppositis a fronte gravis armaturæ militibus, exitu prohibebant, et, levis armaturæ militibus circa collocatis, eos omnes, qui ingressi erant, lapidibus obruerunt; atque clades hæc magna Corinthiis accidit. Reliqua vero illorum exercitus turba domum rediit.

CVII. Ἦρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη ἐς θάλασσαν Ἀθηναῖοι οἰκοδομεῖν, τότε Φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. (2) Καὶ Φωκίων στρατευσάντων ἐς Δωριᾶς τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοῖον καὶ Κυτίνιον καὶ Ἐρινεόν, καὶ ἐλόντων ἐν τῶν πολισμάτων τούτων, οἱ Λακεδαιμόνιοι Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πειστοάνακτος τοῦ Πανσανίου βασιλέως νέου ὄντος ἐτι ἡγουμένου ἐβόηθησαν τοῖς Δωριεῦσιν ἑαυτῶν τε πενταχοσίοις καὶ χιλοῖς δπλίταις καὶ τῶν ζυμμάχων μυρίοις, καὶ τοὺς Φωκίας δμολογία ἀναγκάσαντες ἀποδοῦναι τὴν πόλιν ἀπεχώρουν πάλιν. (3) Καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτοὺς, διὰ τοῦ Κρισαίου κόλπου εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαντες ἐμειλλον κωλύσειν· διὰ δὲ τῆς Γερανίας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς Ἀθηναίων ἐχόντων Μέγαρα καὶ Πηγάς πορεύεσθαι. Δύσοδος τε γὰρ ἡ Γερανία καὶ ἐφρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ τότε ἡσθάνοντο αὐτοὺς μελλόντας καὶ ταύτη κωλύσειν. (4) Ἐδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέψασθαι ὅτι τὴν τρόπον ἀσφαλέστατα διαπορεύονται. Τὸ δὲ τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύφα, ἐλπίσαντες δῆμόν τε καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη οἰκοδομοῦμενα. (5) Ἐβόηθησαν δ' ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεὶ καὶ Ἀργείων χιλοὶ καὶ τῶν ἄλλων ζυμμάχων ὡς ἑκαστοὶ ζύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρακισχιλοὶ καὶ μύριοι. (6) Νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν ὅτι διελθωσιν ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς, καὶ τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως ὑποψία. (7) Ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ζυμμαχικόν, οἱ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους.

CVIII. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, καὶ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολὺς. (2) Καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες καὶ δεινδροτομήσαντες πάλιν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου διὰ Γερανίας καὶ Ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρα καὶ ἐξηκοστὴ ἡμέρα μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτοὺς Μυρωνίδου στρατηγούντος, (3) καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες τῆς τε χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον, καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας δμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον, τὰ τε τεῖχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν. (4) Ὡμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγινῆται μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, τεῖχη τε περιελόντες καὶ ναῦς παραδόντες φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. (5) Καὶ Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγούντος, καὶ τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν, καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἶλον, καὶ Σικωνίους ἐν ἀποδόσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

CIX. Οἱ δ' ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ἐπέμενον, καὶ αὐτοῖς πολλὰ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. (2) Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ βασιλεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσῃν χρήματα ἔχοντα, ὅπως ἐς τὴν

CVII. Sub eadem tempora Athenienses longos etiam muros ad mare usque cœperunt edificare, alterum ad Phalerum usque, alterum ad Piræeum. (2) Quum autem Phocenses expeditionem suscepissent contra Dorienses, Lacedæmoniorum metropolin, Bœum et Cytinium et Erineum, quumque unum ex his oppidis cepissent, Lacedæmonii, duce Nicomede Cleombroti filio, pro Plistoanacte Pausaniæ regis filio, qui adhuc erat junior, Doriensibus opem tulerunt cum mille et quingentis militibus de suis et decem millibus sociorum; cumque Phocenses, deditione certis conditionibus facta, urbem reddere coegissent, domum redihant. (3) Eos autem, si per sinum Crissæum mari transire voluissent, Athenienses navibus circumvecti impedituri erant; per Geraneam vero transire non tutum ipsis esse videbatur, quod Athenienses Megara et Pegas tenerent; nam Geranea et transitu difficilis erat, et Atheniensium præsidio semper custodiebatur; tunc autem præsenſerunt, fore ut illi hac quoque parte se prohiberent. (4) Quamobrem visum est ipsis, apud Bœolos subsistere, et dispicere, quam rationem quam tutissime transire possent. Quinetiam Atheniensium nonnulli clam ipsos sollicitabant, quia democratiam, et longos muros, qui ædificabantur, tolli sperabant. (5) Athenienses vero prodierunt adversus eos publice omnes et Argivorum mille, et ceteri socii pro se quique; universorum autem fuerunt quatuordecim hominum millia. (6) Credentes autem eos nescire, qua transire possent, obviam illis processerunt, et erat etiam suspicio, ne popularem statum everterent. (7) Venerunt etiam Thessalorum equites ad Athenienses ex societatis jure, qui in ipso prælio ad Lacedæmonios transierunt.

CVIII. Prælio autem ad Tanagram Bœotiarum commisso, Lacedæmonii eorumque socii superiores erant; et utrinque magna strages est facta. (2) Et Lacedæmonii quidem in agrum Megarensē ingressi arboribus cæsis per Geraneam et Isthmum domum reverterunt. Athenienses vero altero et sexagesimo ab hac pugna die expeditionem in Bœotias, duce Myronide, susceperunt, (3) et apud Cenophyta Bœotis prælio superatis et agrum Bœotium ac Phocensem in suam potestatem redegerunt, et Tanagrarum muros demoliti sunt, et Locrorum Opuntiorum centum viros opulentissimos obsides ceperunt, suosque longos muros absolverunt. (4) Post hæc Æginetæ quoque se Atheniensibus dediderunt, his conditionibus, ut et muros demolirentur et naves traderent et imperatum tributum in posterum penderent. (5) Peloponnesum etiam Athenienses navibus circumvecti sunt, duce Tolmida Tolmæi filio, et Lacedæmoniorum navalia incenderunt, et Chalcidem Corinthiorum urbem ceperunt, et exscensu e navibus in terram facto Sicyonios prælio vicerunt.

CIX. Qui vero, in Ægypto erant Athenienses et socii, adhuc ibi manebant, et varia bellorum genera experti sunt. (2) Primo enim Athenienses Ægypto potiebantur, et Persarum rex misit Lacedæmonia Megabazum, virum Persam,

Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων τῶν Πελοποννησίων ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθηναῖους. (3) Ὡς δ' αὐτῷ οὐ προῦρώρει καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβας καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἐκομίσθη, Μεγάβου δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει ἄνδρα Πέρσῃν μετὰ στρατιᾶς πολλῆς. (4) ὃς ἀφικόμενος κατὰ γῆν τοὺς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς συμμάχους μάχῃ ἐκράτησεν, καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἕλληνας, καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλησεν, καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ ἐξ ἡμέρας, μέχρι οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα καὶ παρατρέψας ἄλλη τὸ ὕδωρ τὰς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον, καὶ διαβάς εἶλε τὴν νῆσον περὶ.

CX. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη, ἔτι πολέμησαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιθύης ἐς Κυρήνην ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλείστοι ἀπώλοντο. (2) Αἰγύπτου δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλείᾳ ἐγένετο πλὴν Ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἔλεσι βασιλέως τοῦτον δὲ διὰ μέγεθος τε τοῦ ἔλους οὐκ ἐδύναντο εἶναι, καὶ ἅμα μαχημῶτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ εἰσι. (3) Ἰνάρκως δὲ ὁ Λιδῶν βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἐπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς ἀνεσταυρώθη. (4) Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης συμμάχου πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον ἔσχον κατὰ τὸ Μενόχσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων οὐδέν· καὶ αὐτοῖς ἐκ τε γῆς ἐπιπεσόντες περὶ καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον πάλιν. (5) Τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατείαν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

CXI. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκράτιδου υἱὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως φεύγων ἐπεισεν Ἀθηναίους ἐαυτὸν κατὰγειν· καὶ παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκίας ὄντας συμμάχους Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν πρὸς Θεσσαλίαν ἐπὶ Φάρσαλον. Καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουσαν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν θπλων (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον), τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἶλον, οὐδ' ἄλλο προῦρώρει αὐτοῖς οὐδὲν ὧν ἐνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ' ἀπεχώρησαν πάλιν Ὀρέστην ἔχοντας ἀπρακτοί. (2) Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάντες (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγὰς) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα Περικλέους τοῦ Ξανθίπου στρατηγούντος, καὶ ἀποβάντες Σικυωνίων τοὺς προσμύξαντας μάχῃ ἐκράτησαν. (3) Καὶ εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς καὶ διαπλεύσαντες πέραν τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν καὶ ἐπολιόρκουν, οὐ μέντοι εἰλὸν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἶκον.

CXII. Ὑστερον δὲ διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν σπονδαὶ γίνονται Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις πενταετείς. (2) Καὶ Ἑλληνικῷ μὲν πολέμῳ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστράτευσαν ναυαὶ διαχοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν συμμάχων Κίμωνος στρατηγούντος. (3) Καὶ

cum pecuniis, ut, Peloponnesiis ad irruptionem in agrum Atticum faciendam impulsis, ab Ægypto Athenienses averteret. (3) Sed quum res ipsi non succederet, et pecuniæ frustra consumerentur, Megabazus quidem cum pecuniis, quæ reliquæ erant, in Asiam rediit; Megabyzum vero Zopyri filium, virum Persam, cum ingentibus copiis misit; (4) qui terrestri itinere profectus et Ægyptios et socios prælio vicit, et Græcos Memphide expulit, tandemque in Prosoptide insula eos inclusit; atque in ea annum integrum et sex menses obsidebat donec, exsiccatō fossæ alveo et aqua alio aversa, effecit, ut naves in sicco considerent, et magna insulæ pars continentis instar esset; insulamque cum pedatatu eo trajiciens cepit.

CX. Sic igitur perierunt res Græcorum, qui bellum sex annos gesserant, et ex multis pauci per Africam transeuntes Cyrenen salvi pervenerunt; sed plerique perierant. (2) Ægyptus vero in Regis ditionem rediit, præter regem Amyrtæum, qui in paludibus regnabat; hunc enim propter paludis magnitudinem expugnare nequibant, simul etiam, qui paludes incolunt, sunt Ægyptiorum bellicosissimi. (3) Inaros vero Afrorum rex, qui fuerat auctor omnium harum rerum, quæ in Ægypto sunt gestæ, per prodicionem captus in crucem est actus. (4) Athenienses vero alique socii, qui quinquaginta triremibus vecti, suis successuri, in Ægyptum navigabant, rerum gestarum prorsus ignari ad Mendesium Nili cornu appulerunt. Quum autem et a terra pedites impressionem in ipsos fecissent, et a mari Phœnicum classis, plerasque naves illorum profligarunt; pauciores fuga se retro proripientes evaserunt. (5) Magna igitur illa Atheniensium et sociorum expeditio in Ægyptum facta hunc habuit exitum.

CXI. Orestes autem Echecratidæ Thessalorum regis filius, ex Thessalia profugus, Atheniensibus persuasit, ut se reducerent. Athenienses vero assumptis Bœotis et Phocensibus sociis expeditionem adversus Pharsalum Thessaliæ susceperunt; et agrum quidem in sua potestate eatenus habebant, ut a castris non longe procederent (Thessalorum enim equites prohibebant), urbem vero non ceperunt, nec aliud quicquam eorum, quorum causa illam expeditionem susceperant, ipsis succedebat, sed una cum Oreste redierunt re infecta. (2) Deinde vero non multo post mille Athenienses, navibus conscensis, quæ Pegis erant, (ipsi autem Pegas tenebant) duce Pericle Xanthippi filio contra Sicyonem navigarunt, et, excensu e navibus in terram facto, Sicyonios, qui secum conflixerant, prælio vicerunt. (3) Quumque statim Achæos assumpsissent et in ultiores partes trajecissent, CEniadis Acarnaniæ civitati bellum intulerunt, eamque obsidebant; neque tamen ceperunt, sed domum reverterunt.

CXII. Postea vero, intermisso triennio, fœdera quinquennialia inter Peloponnesios et Athenienses inita sunt. (2) Et Athenienses Græco quidem bello supersederunt; sed in Cyprum expeditionem faciebant cum ducentis tum suorum tum sociorum navibus Climonis ductu. (3) Atque ex his sexa-

ἐξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ' αὐτῶν ἐπλευσαν, Ἄμυρταῖοι μεταπέμποντος τοῦ ἐν τοῖς ἔλεσι βασιλέως, αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρχουν. (4) Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου, καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμίνος τῆς ἐν Κύπρῳ Φοίνιξι καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἅμα, καὶ νικήσαντες ἀμφοτέρω ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθοῦσαι μετ' αὐτῶν. (5) Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν, καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ παρέδοσαν Δελφοῖς· καὶ αὐθις ὕστερον Ἀθηναῖοι ἀποχωρησάντων αὐτῶν στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσιν.

CXIII. Καὶ χρόνου ἔγγενομένου μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομένων καὶ Χαιρώνειαν καὶ ἄλλ' ἅττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἑαυτῶν μὲν χιλιῖς ὀπλίταις τῶν δὲ συμμάχων ὡς ἐκάστοις ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος. Καὶ Χαιρώνειαν ἐλόντες [καὶ ἀνδραποδίσαντες] ἀπεχώρουν φυλακὴν καταστήσαντες. (2) Πορευομένοις δ' αὐτοῖς ἐν Κορωνεῖᾳ ἐπιτίθενται οἱ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενῶς φυγάδες Βοιωτῶν καὶ Λοκρῶν μετ' αὐτῶν καὶ Εὐβοέων φυγάδες καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον. (3) Καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. (4) Καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.

CXIV. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον Εὐβοία ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότες ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων ἡγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μεγαρά ἀπέστη καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων, πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπαγαγόμενοι δὲ Κορινθίους καὶ Σικωνίους καὶ Ἐπιδαυρίους ἀπέστησαν οἱ Μεγαρεῖς. Ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς Εὐβοίας. (2) Καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θριώζε ἐσβαλόντες ἐδήλωσαν Πλειστοάνακτος τοῦ Πausanias βασιλέως Λακεδαιμονίων ἡγούμενου, καὶ τὸ πλεόν οὐκέτι προελθόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (3) Καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὐβοίαν διαβάντες Περικλέους στρατηγοῦντος κατεστρέψαντο πᾶσαν, καὶ τὴν μὲν ἄλλην δολογίᾳ κατεστήσαντο, Ἐσταιῖδς δ' ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

CXV. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπ' Εὐβοίας οὐ πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποίησαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους τριακοντούταις, ἀποδόντες Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν· ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων.

2. Ἐκτῷ δὲ ἔτει Σαμίους καὶ Μιλησίους πόλεμος ἐγένετο περὶ Πριήνης, καὶ οἱ Μιλησίοι ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες κατεβῶν τῶν

ginta naves in Ægyptum navigarunt, quas Amyrtaeus, qui in paludibus regnabat, accersebat; reliquæ vero Citium obsidebant. (4) Sed Cimone vita defuncto fameque exorta a Citio recesserunt, cursumque navigationis tenentes supra Salaminem, quæ est in Cyprio, cum Phœnicibus et Cypriis et Cilicibus navalem ac pedestrem pugnam simul commiserunt; et victoria ex utroque prælio reportata, domum redierunt, itemque naves ex Ægypto, quæ cum ipsis venerant. (5) Lacedæmonii vero post hæc bellum, quod sacrum appellatur, susceperunt; potitque templum, quod Delphis est, tradiderunt Delphis; Athenienses vero contra post illorum discessum cum exercitu profecti et potiti Phocensibus tradiderunt.

CXIII. Interjecto deinde tempore quum Bœotolorum exsules Orchomenum et Chæroneam aliaque quædam Bœotiæ oppida tenerent, Athenienses cum mille gravis armaturæ militibus ex suis et ex sociis quot miserant pro se quique, in illa loca, quæ inimica erant, expeditionem Tolmidæ Tolmæi filii ductu susceperunt. Et, Chæronea capta [et in servitutem redacta] præsidio in ea collocato, discedebant. (2) Bœotolorum vero exsules, et cum ipsis Locri, et Euboensium exsules, et alii quotquot earumdem partium erant, Orchomeno facta eruptione, illos iter facientes prope Coroneam invaserunt; cumque ipsos prælio superassent, Atheniensium alios interfecerunt, alios vivos ceperunt. (3) Atque Bœotiam Athenienses totam reliquerunt, induciis ea conditione factis, ut captivos reciperent. (4) Et Bœotolorum exsules in patrias reversi cæterique omnes rursus liberi, suisque legibus vixerunt.

CXIV. Neque multo post hæc Eubœa ab Atheniensibus defecit. Cum autem Pericles cum Atheniensium exercitu in eam jam trajecisset, ipsi nuntiatum est, Megara defectionem fecisse et Peloponnesios irruptionem in Atticam facturos et Atheniensium præsidarios milites a Megarensibus cæsos, illis exceptis, qui Nisæam confugissent; defecerant autem Megarenses advocatis Corinthiis et Sicyoniis et Epidauriis. Pericles vero confestim copias ex Eubœa reducebat. (2) Quo facto Lacedæmonii, irruptione facta in Atticæ Eleusinem et Thriasios campos, eos vastarunt, duce Plistoanacte, Pausaniæ filio, Lacedæmoniorum rege, nec ulterius fere progressi domum redierunt. (3) Et Athenienses duce Pericle in Eubœam rursus trajecerunt, totamque subegerunt, et reliquas quidem ejus partes conditionibus in fidem receperunt, Hestiazenses vero sede sua expulerunt eorumque agrum tenuerunt.

CXV. Ex Eubœa autem reversi, non multo post cum Lacedæmoniiis sociisque tricennalia fœdera percusserunt, redditis Nisæa, Achaia, Pegis, et Trœzene; hæc enim tenebant Athenienses Peloponnesi. (2) Sexto autem anno bellum inter Samios et Milesios de Priene est excitatum. Et Milesii, quum armis essent inferiores, ad Athenienses profecti, in Samios invehi cœperunt; adjuvabant autem eos

Σαμίω. Συνεπλευρόμενοι δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιῶται νεωτερίσαι βουλόμενοι τὴν πολιτείαν. (α) Πλευσάντες οὖν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα δημοκρατίαν κατέστησαν, καὶ ἡμέρους ὁδοῦ τῶν Σαμίω πενήντην μὲν παῖδας ἰσούς δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς Ἀθήνας, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. (α) Τῶν δὲ Σαμίω (ἦσαν γὰρ τινες οἱ οὐχ ὑπέμενοι ἀλλ' ἐφυγον ἐς τὴν ἡπειρόν) ζυγόμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις καὶ Πισσοῦνῃ τῷ Ὑστάπου ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε Σάρδεες τότε, ἐπικούρους τε συλλέξαντες ἐς ἑπτακοσίους διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον, (β) καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανεστήσαν καὶ ἐκράττησαν τῶν πλείστων, ἔπειτα τοὺς ἡμέρους κλέψαντες ἐκ Ἀθήνων τοὺς αὐτῶν ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς Ἀθηναίω καὶ τοὺς ἔρχοντας οἱ ἦσαν παρὰ σφίσιν ἐξέδοσαν Πισσοῦνῃ, ἐπὶ τῇ Μιλήτῳ εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. Συνεστήσαν δ' αὐτοῖς καὶ Βυζάντιοι.

CXVI. Ἀθηναῖοι δ' ὥς ᾔσθοντο, πλεύσαντες ναυσὶν ἐρχόμενοι ἐπὶ Σάμου ταῖς μὲν ἑκατὶδε τῶν νεῶν οὐκ ἐνέχοντο (ἐτυχον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ Καρίας ἐς προσκοπήν τῶν Φοινισσῶν νεῶν οὐχόμεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου καὶ Λέσβου περιγαγέλλουσαι βοηθεῖν), τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι Περικλέους δεκάτῳ αὐτοῦ στρατηγούτῳ ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ Σαμίω ναυσὶν ἐβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιωτίδες· ἐτυχον δὲ αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι. Καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. (2) Ὑστερον δ' αὐτοῖς ἐδόθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν νῆες τεσσαράκοντα καὶ Χίων καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ ἀποβάντες καὶ κρατοῦντες τῷ πᾶσι ἐπολιόρχουν τρισὶ τείχεσι τὴν πόλιν, καὶ ἐκ θαλάσσης ἄμα. (3) Περικλῆς δὲ λαβὼν ἐρχόμενα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν ὥχετο κατὰ τάχος ἐπὶ Καῦνο καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοινίσσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν· ὥχετο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σάμου πέντε ναυσὶ Σησαγόρας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.

CXVII. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἑξαπιναιῶς ἐκπλουν ποισάμενοι ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες τὰς τε προφυλακίδας ναῦς διέφθειραν καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀνταγομμένας ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τεσσαρασκαίδεκα, καὶ ἐσχομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. (α) Ἐλθόντος δὲ Περικλέους πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλήσθησαν. Καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὕστερον προσεδοθήσαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ Θουκυδίδου καὶ Ἀγνώως καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους, ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσβου τριάκοντα. (3) Καὶ ναυμαχίαν μὲν τινα βραχεῖαν ἐποίησαντο οἱ Σάμιοι, ἀδύνατοι δὲ δύναιτο ἀντιστεῖν ἐξεπολιόρχηθησαν ἐνάτῳ μηνὶ καὶ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τείχος τε καθελόντες καὶ ἡμέρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. Συνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι ὥσπερ καὶ πρότερον ἡπύχοι εἶναι.

et ex ipsa Samo nonnulli homines privati, qui rerum novarum studio reipublicæ statum immutare cupiebant. (3) Athenienses igitur cum quadraginta navibus Samum profecti, statum popularem constituerunt, et obsides a Samiis acceperunt, quinquaginta pueros, totidemque viros, quos in Lemno deposuerunt; et præsidio ibi relicto discesserunt. (4) Quidam autem ex Samiis (nonnulli enim erant, qui ferre non potuerant, sed in continentem fugerant) cum potentissimis eorum, qui in urbe erant, et cum Pissuthne Hystaspis filio, qui tunc Sardibus præerat, inita societate, collectisque septingentis ferme auxiliariis militibus sub noctem in Samum trajecerunt. (5) Et primum quidem factionem popularem aggressi sunt et maximam ejus partem in suam potestatem redegerunt; deinde vero, obsidibus suis ex Lemno surreptis, suos, ut deficerent, perpulerunt; et præsidium Atheniensium et præfectos, quos penes se habebant, Pissuthnæ tradiderunt; atque expeditionem etiam in Miletum statim parare cœperunt. Cum illis autem et Byzantii defectionem fecerunt.

CXVI. Athenienses vero his auditis, cum sexaginta navibus adversus Samum profecti, harum quidem sexdecim navibus non sunt usi (aliæ enim in Cariam iverant, ut Phœnicum naves specularentur, aliæ vero in Chium et Lesbium, ut auxilia inde evocarent); quatuor vero et quadraginta navibus, Pericle duce cum novem collegis, ad insulam Tragam cum Samiorum septuaginta navibus pugnarunt, in quarum numero erant viginti, quæ milites vehebant, omnes autem Miletu veniebant; et Athenienses victores erant. (2) Postea vero auxilium ipsis tulerunt quadraginta naves Athenis profectæ, et Chiorum ac Lesbiorum XXV. Et exscensu e navibus in terram facto, pugnaque pedestri victores, urbem tribus munitionibus et simul etiam a mari obsederunt. (3) Pericles vero sumptis sexaginta navibus ex iis, quæ erant in statione, Caunum versus et in Cariam quam celerime contendit, quia nuntium acceperat, Phœnicum naves contra se navigare. Jam enim et Stesagoras Samo abierat cum quinque navibus et alii ad Phœnicum classem.

CXVII. Interea vero Samii, repentina eruptione navibus facta, castraque nullis munitionibus septa aggressi, naves, quæ pro castris in statione erant, profligarunt, et ceteras, quæ contra se in aciem educabantur, prælio navali superarunt; et mare finibus suis proximum per quatuordecim ferme dies in sua potestate tenuerunt; et quæcumque volebant, importarunt et exportarunt. (2) Sed reverso Pericle navibus iterum conclusi sunt. Postea vero Athenis et aliæ quadraginta naves cum Thucydide et Hagnone et Phormione suis subsidio venerunt; et viginti cum Tlepolemo et Anticle, et ex Chio ac Lesbo triginta. (3) Samii autem quandam quidem parvam navalem pugnam commiserunt; sed, cum resistere non possent, nono mense expugnati sunt, et Atheniensibus sese his conditionibus dederunt, ut moenia demolirentur, obsides darent, naves traderent, et pecunias, quæ erant impensæ, certis statisque temporibus persolverent, prout ipsis imperatum erat. Byzantii quoque compositionem ea conditione fecerunt, ut illorum imperio, sicut ante, parerent.

CXVIII. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα, τὰ τε Κερκυραϊκὰ καὶ τὰ Ποτιδαϊτικὰ καὶ ὅσα πρόφασις τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη. (2) Ταῦτα δὲ ξύμπαντ' ὅσα ἐπραξαν οἱ Ἑλλήνες πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον, ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα μεταξὺ τῆς Ξέρξου ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τὴν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν κατεστήσαντο καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμει, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὔτε ἐκώλυον εἰ μὴ ἐπὶ βραχὺ, ἡσύχαζόν τε τὸ πλεόν τοῦ χρόνου, ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς ἵέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι, πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρετο καὶ τῆς ζυμμάχιας αὐτῶν ἤπτοντο. Τότε δ' οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάση προθυμίᾳ καὶ καθαιρετέα ἡ ἰσχὺς, ἣν δύνωνται, ἀραμένους τόνδε τὸν πόλεμον. (3) Αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν, πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπρωτῶν τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται· ὁ δὲ ἀνέειλεν αὐτοῖς, ὥς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἐσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἐφη ξυλλήψεσθαι καὶ παρακαλούμενος καὶ ἀκλητος.

CXIX. Αὖθις δὲ τοὺς ζυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν. Καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβειων ἀπὸ τῆς ζυμμάχιας καὶ ξυνόδου γενομένης οἱ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι, καὶ οἱ Κορίνθιοι δευθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἐκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδοίτες περὶ τῇ Ποτιδαίᾳ μὴ προδιασθαρῇ, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

CXX. « Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους, ὧ ἄνδρες ζυμμάχοι, οὐκ ἂν εἴ τι αἰτιασαίμεθα ὥς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πολέμον εἰσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνάγον. Χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. (2) Ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν, οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάεσθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειον μάλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατωκημένους εἰδέναι χρὴ ὅτι, τοῖς κάτω ἢ μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἔξουσιν τὴν κατακομιδὴν τῶν ὠραίων καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἡπείρῳ δίδωσιν, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς ὥς μὴ προσήκόντων εἶναι, προσδέχεσθαι δὲ ποτε, εἰ τὰ κάτω προείντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἥσσον νῦν βουλευέσθαι. (3) Διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. Ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἔστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσύχαζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένων ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχόν ἐκ πολέμου πάλιν ζυμβῆναι, καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῇ ἡσυχίᾳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖν.

CXVIII. Jam vero non multis post hæc annis acciderunt ea, quæ supra commemoravi, de Corcyra et Potidæa et quæcunque hujus belli causa extiterunt. (2) Hæc autem omnia, quæ Græci vel inter se, vel adversus barbarum gesserunt, intra quinquaginta ferme annos gesta sunt a discesu Xerxis usque ad hujus belli initium; quorum annorum spatio Athenienses imperium confirmarunt, et ipsi in magnam potentiam provecti sunt. Lacedæmonii vero, quamvis hoc intelligerent, non impediabant, nisi aliquatenus, majoremque temporis partem ab armis abstinebant, quippe etiam antea ad bella suscipienda non admodum celeres, nisi cogerentur, tum etiam bellis domesticis impediti, priusquam Atheniensium potentia aperte exsurrexit suosque socios jam attrahabant. Tunc enim rem non amplius ferendam judicabant, sed conandum omni studio videbatur et potentia illorum frangenda, si possent, bello hoc suscepto. (3) Lacedæmonii igitur apud se quidem statuerant fœdera esse fracta, et Athenienses injuste facere; sed tamen, legis Delphos missis, deum interrogarunt, essetne sibi res feliciter eventura, si bellum susciperent. Ille vero, ut aiunt, respondit ipsis, si totis viribus bellum gererent, victoriam eos secuturam, atque se ipsum dixit et vocatum et non vocatum adfuturum.

CXIX. Rursus autem socios accitos in suffragia mittere volebant, utrum bellum gerendum esset necne. Quum autem legati a sociis missi venissent, et concilium haberetur, quum alii dixerunt, quæ volebant, accusantes plerique Athenienses, et bellum suscipiendum censes; tum etiam Corinthii, et antea singulas civitates separatim precati, ut suis suffragiis bellum decernerent, quia Potidææ metuebant, ne prius everteretur; tunc vero item præsentem, et postremo loco in medium prodeuntem, habuerunt hanc orationem:

CXX. « De Lacedæmoniis, o socii, non amplius conquiri possumus, quasi non et ipsi bellum decreverint, et nos nunc ad hoc convocarint. Decet enim duces, in suis rebus pari conditione usos, publica commoda præcipue spectare. (2) De nobis vero, quotquot commercium cum Atheniensibus jam habuerunt, non sunt admonendi, ut ab illis caveant; sed illos potius, qui loca mediterranea incolunt, nec in aditu aliquo habitant, scire oportet, nisi hominibus loca maritima incolentibus opem ferant, majore eos cum difficultate fructus, quos anni tempora ferunt, comportaturos, et vicissim eorum, quæ maris usus continenti suppeditat, perceptionem difficiliorum habituros; nec oportet eos malos esse judices rerum, quæ nunc dicuntur, quasi ad ipsos minime pertineant; sed exspectare, si res hominum oram maritimam incolentium neglexerint, calamitatem istam ad se quoque tandem perventuram; et se nunc de se ipsis non minus consultare. (3) Quamobrem etiam dubitandum iis non est, quin bellum pro pace sumant. Nam virorum quidem modestorum est, quiescere, si non lacesantur injuria, fortium vero, si injuria afficiantur, post pacem bellum gerere et si commode fieri possit, rursus in gratiam redire, et nec felici bellorum successu extolli, neque

σθαι. (4) Ὁ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς βραδύτητος τοῦ τερπνῶν δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, ὃ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχία πλεονάζων οὐκ ἐν-τεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαυρόμενος. (5) Πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ ἔτι πλεῶν ἀ καλῶς δοκούντα βουλευ-θῆναι ἐς τοῦναντίον αἰσχυρῶς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἔλλειπομεν.

CXXI. « Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυ-νώμεθα Ἀθηναίους, καταθυσόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. (2) Κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλῆθει πρὸνχοντας καὶ ἐμπειρία πολέμου, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας. (3) Ναυτικόν τε, ὃ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκά-στοις οὐσίαις ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπο-λαβεῖν ὅλοι τ' ἐσμὲν μισθῷ μέζονι τοὺς ζήνους αὐτῶν ναυδάτας. Ὡνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσαν ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώ-μασι τοῖς πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασιν. (4) Μιᾶ τε νύκτι ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἀλίσκονται· εἰ δ' ἀν-τίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλεόν χρόνῳ τὰ ναυτικά, καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστή-σωμεν, τῇ γε εὐφυχίᾳ δὴ πού περιεσόμεθα. Ὁ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο δι-δαγῇ· ὃ δ' ἐκείνοι ἐπιστήμην πρὸνχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστὶ μελέτη. (5) Χρήματα δ' ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτά, αἰσόμεν· ἡ δεινὸν ἂν εἴη εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ζύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῷ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σώ-ζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν, καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ' ἐκεί-νων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τοῖς κακῶς πάσχειν.

CXXII. « Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, ζυμμάγων τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὐσα τῶν προσόδων αἷς ἰσχύουσιν, καὶ ἐπιτεχνισμὸς τῇ χώρᾳ, ἅλλα τε ὅσα οὐκ ἂν τις νῦν προῖδοι. Ἡκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ βῆτοισι χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ δὲ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαίωτορος, ὃ δ' ὀργι-σθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσῳ πταίει. (2) Ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὄρων διαφοραί, οἷστον ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ζύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν ἐπὶ δυνατώτεροι, ὥστε εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἑκαστὸν ἄστῳ μιᾷ γνώμῃ ἀμυνόμεθα αὐτούς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρῶσονται. Καὶ τὴν ἦσαν, εἰ καὶ δεινὸν τῷ ἀκούσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσιν ἢ ἀνταρξὸς δουλείαν· (3) δὲ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχυρὸν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακο-παθεῖν. Ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι, καὶ τῶν πατέρων χείρους φαίνε-

pacis tranquillitate delectatum injurias perferre. (4) Ete- nim et qui propter voluptatem dubitat, celerrime priva- bitur hac otii jucunditate, propter quam dubitat, si quie- scat; et qui felici rerum successu in bellis abundat, is se au- dacia infida efferri non animadvertit. (5) Multa enim male consulta, quum hostes inconsultiores extitissent, felicem exitum habuerunt; et longe plura, quæ recte consulta videbantur, contra turpiter ceciderunt. Destinat enim animi fiducia nemo eadem atque in ipso opere exsequitur, sed cum securitate opinamur, cum timore in opere deficimus.

CXXI. « Nos vero nunc et injuriam patientes bellum excitamus et idoneas habentes querendi causas, et postquam Athenienses uli erimus, hoc deponemus in tempore. (2) Multis autem de causis verisimile est, nos fore superiores: primum quidem, quia et numero et rerum bellicarum peritia præstamus; deinde vero, quia pariter omnes ad Imperata faciendum imus; (3) et classem qua illi pollent, instruemus quum ex facultatibus, quæ quibusque suppetunt, tum etiam ex Delphicis et Olympicis pecuniis. Nam mutuati pecuniam peregrinos illorum nautas majori mercede subducere pos- sumus; emptæ enim magis sunt Atheniensium copiarum domesticæ; sed nostris hoc minus contingit, siquidem plus corporibus, quam pecuniis pollent. (4) Quod si illi vel unico navali prælio superati fuerint, capi eos verisimile est; sin vero resistent, nos etiam interposito majori temporis spatio res nauticas meditabimur, et ubi parem scientiam erimus assecuti, animi certe fortitudine superiores eri- mus. Nam quod nos bonum natura insitum habemus, hoc illi disciplina nunquam adipiscuntur; quo vero illi propter scientiam præstant, id evertendum nobis est meditatione. (5) Pecunias etiam conferemus, ut ad ea suppetant; aut vero indignum fuerit, si illorum quidem socii in hoc, ut servitutem suam tueantur, pecunias conferre non desistent, nos vero in hoc, ut hostes ulciscantes ipsi simul servemur, nullas pecunias consumere volumus; et in hoc, ne iis pri- vati ab illis, his ipsis male mulctemur.

CXXII. « Adsunt nobis præterea aliæ quoque belli ge- rendi viæ, et sociorum sollicitatio, quæ præcipua est ever- sio redituum, in quibus sita est ipsorum potentia; et ædifi- catio munitionum, quæ illorum agrum oppugnet; et multa alia, quæ nemo nunc prospicere possit. Belli enim progres- sus omnium minime certis legibus fiunt, sed ipsum per se plerumque comminiscitur quæ ad quemque eventum commo- da sunt; in quo is quidem, qui in eo animo moderato se gerit, tutior existit; is vero, qui in eo animi affectu abripi- tur, non leviter offendit. (2) Cogitemus autem, si singulis quidem nostrum cum paribus adversariis de agri finibus esset controversia, ferendum hoc erat; jam vero Athenien- ses et adversus nos universos satis virium habent, et adver- sus singulas civitates etiam potentiores sunt, ut nisi et universi et per nationes et per singulas civitates uno con- sensu ipsos propulsabimus, divisos nos sine labore in suam potestatem redigent, et cladem, licet hoc alicui sit grave auditu, sciat tamen nihil aliud, quam servitutem manifeste nobis allaturam; (3) quod vel dubia oratione commemorare turpe est Peloponneso, et tot urbes ab una vexari. Qua in re aut merito pati aut propter ignaviam hæc perferre, et a majoribus, qui Græciam liberaverunt, degenerare videbi-

σθαι, οἱ τὴν Ἑλλάδα ἡλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιούμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἔωμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιοῦμεν καταλύειν.

(4) Καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπῆλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας. Οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάβασαν καταφρόνησιν κερωρήκατε, ἢ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλιν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται.

CXXIII. « Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαιπωρεῖν· πάτριον γὰρ ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι· καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλοῦτω τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε (οὐ γὰρ δίκαιον ἂν τῇ ἀπορίᾳ ἐκτῆθαι τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι), ἀλλὰ θαρσοῦντας ἵνα κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι καὶ τῆς ἀλλῆς Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβῳ τὰ δ' ὠφελίᾳ. (2) Σπονδὰς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραβεβᾶσθαι, ἡδίκημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύσει γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

CXXIV. « Ὅτε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ἡμῖν πολεμεῖν, καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταῦτα ξυμφέροντα καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτιδαῖταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὕσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ Ἴωνων πολιορκουμένοις, ὃδ' πρότερον ἦν τούναντιον, καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἑλευθερίαν, (2) ὥς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθὸς μέγα ξυνελθόντες μὲν ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐπ' ἀνάγκην ἀφῆχθαι, ὧς ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἀριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνην μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκινδύνον. (3) Καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες, καὶ αὐτοὶ ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν, καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἑλλήνας ἑλευθερώσωμεν. » Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

CXXV. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ' ἀπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἀπασιν ὅσοι παρῆσαν ἐξῆς, καὶ μέizon καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. (2) Δεδογμένον δὲ αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκευοῖς οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἐκάστοις ἂν πρόσφορα ἦν καὶ μὴ εἶναι μέλλουσιν. Ὅμως δὲ καθιστάμενοι ὧν ἔδει ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἀρασθαι φανερώς.

CXXVI. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς

mur; nos vero ne nobis quidem ipsis hoc stabilimus, sed civitatem quidem inter nos tyrannum fieri sinimus; qui vero singuli in una civitate imperant, de medio tollere volumus. (4) Nec intelligimus quomodo hæc tribus maximis vitiis careant, imprudentia et ignavia et negligentia. Nec enim ab istis vitiis alieni accessistis ab contemptum, quæ plurimos jam læsit; quæ quia multos in errorem induxit, contrario nomine stultitia est appellata.

CXXIII. « Sed quid opus est de præteritis conqueri pluribus, quam quatenus rebus præsentibus expedit? At futurorum causa rebus præsentibus opem ferre, et labores ultro subire oportet; patrium enim nobis est, virtutes laboribus parare; nec mores mutare, licet divitiis ac potentia nunc aliquantum superetis; (non enim æquum est, res per paupertatem partas per opulentiam perdi), sed confidentes ad bellum ire cum multis aliis de causis, tum propter dei oraculum et promissum, se nobis adfuturum, tum etiam quia tota reliqua Græcia, partim metu, partim utilitate nos adjuvabit. (2) Nec fœdera priores rumpetis, quæ quidem vel ipse deus bellum facere iubens violata censet, sed potius ruptis opem feretis. Non enim qui vim illatam propulsant, sed qui priores aliis vim inferunt, fœdera rumpunt.

CXXIV. « Quamobrem cum omnibus de causis bellum vobis honeste suscipere liceat, et nos communiter hæc suadeamus, si quidem certissimum est, hæc et rebus publicis et privatis conducere, ne cunctemini et Potidaeis, qui sunt Dorienses, et qui ab Ionibus obsidentur, quod olim contra fiebat, opem ferre, et reliquorum libertatem recuperare, (2) quia non amplius licet nos cunctando partim jam nunc injuriis affici, partim vero, si cognitum fuerit, nos concilium quidem habuisse, sed tamen injurias illatas propulsare non audere, non multo post idem pati; sed existimantes, viri socii, vos in necessitatem devenisse, simul etiam hæc quæ a nobis dicuntur, optima esse, bellum jam decernite, non metuentes præsentem asperitatem, sed pacis, quæ diuturnior ex eo est secutura, cupiditate moti; nam secundum bellum quidem pax magis confirmatur; at propter pacis cupiditatem bellum gerere nolle, non item periculo caret; (3) existimantes etiam civitatem, quæ in Græcia se tyrannum constituit, æqualiter in omnes esse constitutam, ita ut aliis quidem jam imperet, aliis vero imperare cogitet, eam armis illatis in potestatem nostram redigamus; et tum nos ipsi sine periculis in posterum vivamus, tum etiam Græcos, in servitutem nunc redactos, in libertatem vindicemus. » Corinthii quidem hæc dixerunt.

CXXV. Lacedæmonii vero, auditis omnium sententiis, omnibus sociis, qui aderant, ordine, majori pariter et minori civitati, suffragii ferendi potestatem fecerunt; et major illorum pars bellum gerendum esse decrevit. (2) Quamvis autem illi hoc apud se constituissent, statim tamen bellum suscipere non poterant quod erant imparati, sed singuli res, quæ forent utiles, parandas, nec ullam moram interponendam censuerunt. Verumtamen in hoc rerum necessariorum apparatu non integer annus est consumptus, sed minus, antequam in Atticam irrumperet et bellum aperte susciperent.

CXXVI. Interea vero legatos ad Athenienses miserant,

τοὺς Ἀθηναίους ἐγλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσις ἐτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἣν μή τι ἐσακούουσιν. (2) Καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ· τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε. (3) Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης ἀνὴρ Ἀθηναῖος τῶν πάλαι εὐγενῆς τε καὶ δυνατός, ἐγεγαμῆκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. (4) Χρωμένω δὲ τῷ Κύλῳ ἐν Δελφοῖς ἀνέειλεν ὁ θεὸς ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἐορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. (5) Ὁ δὲ παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀναπέσας, ἐπειδὴ ἐπῆλθεν Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἐορτὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν Ὀλύμπια νενικησέν. (6) Εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθι που ἡ μεγίστη ἐορτὴ εἴρητο, οὕτε ἐκείνος ἐτι κατενόησε τό τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου (ἐστὶ γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι Διάσια ἃ καλεῖται Διὸς ἐορτὴ Μεσιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ᾗ πανδημεῖ θοοὺσι πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια), δοκῶν δὲ ὀρθῶς γινώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. (7) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐδοθήσαν τε πανδημεῖ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν. (8) Χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ Ἀθηναῖοι τρυχόμενοι τῇ προσεδρεῖα ἀπῆλθον οἱ πολλοί, ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐννέα ἀρχοῦσι τὴν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορι διαθεῖναι ἢ ἂν ἀρίστα διαγιγνώσκουσιν· τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα ἀρχόντες ἐπρασσον. (9) Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορίαν. (10) Ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο καὶ τινες καὶ ἀπέστησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. (11) Ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἑώρων ἀποπνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακῶν ποιήσουσιν, ἀπαγαγόντες ἀπέκτειναν· καθεζομένων δὲ τινος καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. Καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτῆριοι τῆς θεοῦ ἐκείνοι τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκεῖνων. (12) Ἥλασαν μὲν οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους, ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων, τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὅσα ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατῆλθον μὲντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἐτι ἐν τῇ πόλει.

CXXVII. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλαύνειν ἐκέλευον ὅθιεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέαν τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα, καὶ νομίζοντες ἐκπεσόντος αὐτοῦ ῥῶον σφίσι προχωρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. (2) Οὐ μέντοι τοσούτων ἡλιζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ὡς καὶ διὰ τὴν εἰκίνου συμφορὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος. (3) Ὡν

qui de illorum injuriis conquererentur, ut quam speciosissimam belli gerendi causam haberent, si illi nulla in re sibi morem gerere voluissent. (2) Ac primum quidem Lacedæmonii legatis ad Athenienses missis imperabant, ut piaculum deæ pellerent. Piaculum vero hujusmodi fuit. (3) Cylo quidam Atheniensis fuit, vir, qui in ludis Olympiacis vicerat, inter veteres et generis nobilitate florens et opibus potens. Uxorem autem duxerat filiam Theagenis, viri Megarensis, qui tunc Megaris tyrannus erat. (4) Cum autem Cylo Delphis oraculum consulisset, deus respondit, ut celeberrimo Jovis die festo Athenarum arcem occuparet. (5) Ille vero, acceptis a Theagene copiis, et amicis persuasis, ubi advenirent Olympia, quæ in Peloponneso celebrantur, urbis arcem occupavit, ut qui tyrannidem sibi pararet, ratus et esse hunc maximum illum Jovis diem festum, et cum ad se, qui in ludis Olympiacis victor fuisset, nonnihil pertinere. (6) Sed utrum in Attica, an uspiam alibi hic maximus dies festus dictus esset, nec ipse tunc animadverterat, neque oraculum declarabat (nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quæ maximus Jovis Milichii dies festus vocantur, extra urbem, in quo omnis civitas sacrificant, multi non victimas, sed liba illic usitata), sed cum oraculum se recte intelligere existimaret, opus est aggressus. (7) Quod postquam Athenienses acceperunt, universi ex agris concurrentes opem contra istos tulerunt, et cinctos eos obaidere cœperunt. (8) Sed quum tempus protraheretur, Athenienses attriti diuturna obsidione, magna ex parte discesserunt, custodia imperique summa novem Archontibus commissa, qui prout optimum fore judicarent, arbitrato suo rem administrarent. Tunc autem novem Archontes maximam rerum ad rempublicam pertinentium partem administrabant. (9) At qui cum Cylone obsidebantur, male se habebant, quia cibi et aquæ inopia premebantur. (10) Itaque Cylo quidem ejusque frater aufugerunt; ceteri vero, cum premerentur, atque etiam nonnulli fame perirent, ad aram, quæ est in arce, supplices consederunt. (11) Sed illi, quibus custodia ex Atheniensibus commissa erat, cum ipsos in templo morientes viderent, surgere jusserunt, ea conditione ut nullo malo ipsos afficerent; et tamen abductos interfecerunt, nonnullos etiam, qui apud venerandas deas in aris considebant, in transitu interemerunt. Atque hac de causa scelerati et impii, quod scelus ac piaculum in deam admisissent, tam illi quam omnes ab illis oriundi appellabantur. (12) Athenienses igitur et ipsi eos, qui huic piaculo erant obnoxii, in exsilium pepulerunt; postea vero etiam Cleomenes Lacedæmonius una cum Atheniensibus seditione laborantibus expulit, pulsus qui superstites erant mortuorumque ossibus sublati et extra fines projectis; postea tamen redierunt, eorumque genus est adhuc in civitate.

CXXVII. Hoc igitur piaculum Lacedæmonii exterminari jubebant, diis scilicet primum opem ferentes, sed scientes, Periclem Xanthippi filium huic piaculo propter maternum genus affinem esse, et credentes illo expulso, sibi facilius successuras res Athenienses. (2) Non tamen tam sperabant, hoc illi eventurum, quam hoc ipsum invidiam apud populum illi conflaturum, quasi ob illius labem ex parte hoc bellum esset futurum. (3) Nam quum potentissimus esset

γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν ἡναιτιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ οὐκ εἶα ὑπείκειν ἄλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς Ἀθηναίους.

CXXVIII. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἰλώτων ἱκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν, διὸ δὴ καὶ σπρίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμόν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. (2) Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοῖκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιόνδε. (3) Ἐπειδὴ Πausanίας ὁ Λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριτῇ λαβῶν Ἑρμιονίδα ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλησπόντον, τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐπεχειρήσαν, ἐφίεμενος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. (4) Εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο καὶ τοῦ παντός πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο. (5) Βυζάντιον γὰρ ἑλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτό, καὶ βασιλεὺς προσήκοντές τινες καὶ ξυγγενεῖς [οἱ] ἐάλωσαν ἐν αὐτῷ), τότε τούτους οὐς ἔλαθεν ἀποπέμπει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. (6) Ἐτρασε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου τοῦ Ἑρετριεύς, ὥσπερ ἐπέτρεψε τὸ τε Βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐπεμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα αὐτῷ· ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε ἐν αὐτῇ, ὥς ὕστερον ἀνευρέθη. (7) « Πausanίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει δορὶ ἑλὼν, καὶ γνώμην ποιοῦμαι, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ, θυγχετέρα τε τὴν σὴν γῆμαι καὶ σοὶ Σπάρτῃν τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. Δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πράξαι μετὰ σοῦ βουλευόμενος. Εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα. »

CXXIX. Τσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου, Ξέρξης δὲ ᾗσθη τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν, καὶ κελεύει αὐτὸν τὴν τε Δασκυλίτιν σατραπείαν παραλαβεῖν, Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα δὲ πρότερον ἔρχεν, καὶ παρὰ Πausanίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ ὥς τάχιστα διαπέμψαι καὶ τὴν σφραγίδα ἀποδειξαι, καὶ ἣν τι αὐτῷ Πausanίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὥς ἄριστα καὶ πιστότατα. (2) Ὁ δὲ ἀφικόμενος τά τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἴρητο καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν· ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. (3) « Ὡδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Πausanίᾳ· Καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου ἔσωσας κεῖται σοὶ εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἔσαι ἀνάγραφτος, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. Καὶ σε μήτε νύξ μήθ' ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὧν

omnium suae aetatis hominum, in republica administranda per omnia adversabatur Lacedaemoniis, nec sinebat Athenienses illis cedere, sed ad bellum eos incitabat.

CXXVIII. Athenienses vero et ipsi vicissim Lacedaemoniis imperabant, ut illos, qui piaculo ad Tænarum admissio tenebantur, ex urbe pellerent. Lacedaemonii enim cum olim Helotas supplices ex Neptuni templo a Tænaro excitasent, eos abductos interfecerunt, qua quidem causa et ipsi sibi magnum illum terræ motum Spartæ accidisse putant. (2) Jubebant præterea etiam piaculum Palladis Chalciocæe pellere. Id vero hujusmodi fuit. (3) Postquam Pausanias Lacedaemonius a Spartanis primum revocatus ab imperio, quod in Hellesponto habebat, causaque apud illos dicta, ab ipsis est absolutus et innocens habitus, publice quidem ad nullam expeditionem postea amplius est emissus, sed ipse privatim sumpta trirēmi Hermionide, sine Lacedaemoniis abiit in Hellespontum, verbis quidem, ad Græcum bellum, re ipsa vero, quia negotia cum Rege transigere volebat, quemadmodum et initio conatus erat, Græciæ principatum affectans. (4) Beneficium autem ex hac re primum apud Regem collocavit, totiusque rei fecit initium. (5) Cum enim post suum e Cypro reditum, priore adventu Byzantium occupasset (tenebant autem Medi eam et quidam regis necessarii et cognati [qui] in ea capti erant), tunc hos, quos ceperat, clam ceteris sociis ad Regem remisit; sed verbo ex ipsius manibus aufugerant. (6) In his autem peragendis utebatur opera Gongyli Eretriensis, cujus fidei et Byzantium et captivos commiserat. Misit autem etiam epistolam, quam Gongylus ad ipsum ferret. Hæc autem in ea continebantur, ut postea compertum est. (7) « Pausanias dux Spartæ, et hos, tibi gratificari cupiens, remittit, quos armis cepit, et habeo in animo, si tibi quoque placet, filiam tuam in matrimonium ducere, et Spartam ceteramque Græciam sub tuam potestatem redigere. Existimo autem me posse hæc peragere, si tecum consilia communice. Si quid igitur horum tibi placet, hominem fidum ad mare mittas face, per quem posthac colloquemur. »

CXXIX. Atque hæc sunt, quæ in illa epistola verbis disertis continebantur. Xerxes vero lætatus est hac epistola, et Artabazum Pharnaci filium ad mare misit, eumque jussit accipere provinciam Dascylium, Megabate, qui ei ante præerat, dimisso; eique vicissim epistolam ad Pausaniam dedit, imperans, ut eam Byzantium quam celerrime mitteret, illique sigillum ostenderet; et, si quid Pausanias de suis negotiis mandaret, quam rectissime et quam fidelissime conticeret. (2) Ille vero profectus cum alia fecit, quemadmodum imperatum erat, tum etiam epistolam misit. Hoc autem responsum in ea scriptum erat. (3) « Sic respondet Xerxes rex Pausaniæ: Quum ob viros, quos mihi trans mare incolumes Byzantio remisisti, beneficii gratia in domo nostra tibi perpetuo manebit reposita, scriptisque nunquam delendis mandata; tum etiam tua verba mihi placent. Ac te neque nox neque dies remoretur, ita ut

ἔμοι ὑπισχνῇ, μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεω-
λύσθω, μηδὲ στρατιᾶς πλῆθει, εἰ ποὶ δεῖ παραγίγνε-
σθαι· ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὃν σοὶ
ἐπιμυθεύω, πρᾶσσε θαρσύνειν καὶ τὰ ἑμὰ καὶ τὰ σὰ θῆναι κάλ-
ιστα καὶ ἀριστα εἴξει ἀμφοτέροισι. »

CXXX. Ταῦτα λαβὼν ὁ Πausanias τὰ γράμματα,
ὧν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλή-
νων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῶν τότε μάλλον
ἤτο, καὶ οὐκέτι ἡδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότῳ τρόπῳ
βιοτεύειν, ἀλλὰ σκευὰς τε Μηδικὰς ἐνδύμενος ἐκ τοῦ
Βυζαντίου ἐξῆλθε, καὶ διὰ τῆς Θράκης πορευόμενος αὐ-
τὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρου, (2) τράπεζάν
τε Περσικὴν παρετίθετο, καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν
οὐκ ἡδύνατο, ἀλλ' ἔργου βραχέσι προουδύλου ἂν τῇ
γνώμῃ μειζώνας ἐσέπειτα ἔμελλε πράξειν. Δυσπρόσ-
οδόν τε αὐτὸν παρεῖχεν, καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ
ἐχρήσθη ἐς πάντας ὁμοίως ὥστε μηδὲν δύνασθαι προσ-
μῖναι· διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥμισυ αὖτε
ἑμιμαχία μετέστη.

CXXXI. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε
πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ
τῇ Ἑρμιονίδι νηὶ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας οὐ κελευσάν-
των αὐτῶν τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν, καὶ ἐκ τοῦ Βυζαν-
τίου βίᾳ ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς ἐς μὲν τὴν
Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωάδας
ἰδρυθεὶς πρᾶσσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρ-
βάρους καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῇ τὴν μονὴν ποιούμενος, οὕτω
δὲ οὐκέτι ἐπέσχον, ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἐφόροι
καὶ σκυτάλην εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι, εἰ δὲ
μὴ, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν. (2) Ὁ
δὲ βουλούμενος ὡς ἥμισυ ὑποπτος εἶναι καὶ πιστεύων
χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν ἀνεχώρει τὸ δεύτερον
ἐς Σπάρτην. Καὶ ἐς μὲν τὴν εἰρκτὴν ἐσπίπτει τὸ πρῶ-
τον ὑπὸ τῶν ἐφόρων (ἔξεστι δὲ τοῖς ἐφόροις τὸν βασιλέα
δρᾶσαι τοῦτο), ἔπειτα διαπραζάμενος ὑστερον ἐξῆλθε,
καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ
αὐτὸν ἐλέγχειν.

CXXXII. Καὶ φανερόν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρ-
τιάται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ οὔτε ἡ πᾶσα πόλις,
ὅτω ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους
τε τοῦ βασιλείου ὄντα καὶ ἐν τῷ παρόντι τιμὴν ἔχοντα
(Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου ὄντα βασιλέα καὶ νέον
ἔτι ἀνεψιὸς ὧν ἐπετρόπευεν). (2) ὑποψίας δὲ πολλὰς
παρεῖχε τῇ τε παρανομίᾳ καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων
μὴ ἴσως βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσιν, τὰ τε ἄλλα
αὐτοῦ ἀνεσκόπου, εἰ τι που ἐξεδεδήτητο τῶν καθε-
στῶτων νομίμων, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδά ποτε τὸν ἐν
Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων
ἐκροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλε-
γεῖον τὸδε,

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Πausanias Φοῖβῳ μνημ' ἀνέθηκε τότε.

(3) Τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν
εὐθύς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο, καὶ ἐπέγραψαν ὀνο-
μασθέντες.

remisse agas quicquam eorum, quæ mihi polliceris, neque
auri et argenti impensis impedire, nec ulla copiarum mul-
titudine, si quo sit veniendum; sed cum Artabazo viro probo,
quem ad te misi, age confidenter meas tuasque res, prout
maxime e dignitate et utilitate utriusque nostrum erit.

CXXX. His litteris Pausanias acceptis, quum magnam au-
ctoritatem jam ante apud Græcos haberet, propter imperium
ad Platæas gestum, tunc longe majores spiritus sumpsit
nec amplius consuetis institutis vivere poterat, sed cultu
Medico ornatus prodiit Byzantio, ejusque per Thraciam
euntis latera Medi et Ægyptii satellites armati stipabant,
(2) mensamque Persicam sibi apponi curabat, neque cogi-
tationes suas amplius continere poterat, sed rebus levibus
aperte prœdebat, quæ apud animum suum magnificentius in
posterum agere destinabat. Præterea se aditu difficilem
præbebat, et iracundia adeo gravi in omnes pariter uteba-
tur, ut nemo posset accedere. Quæ res etiam non minima
causa fuit, cur socii ad Atheniensium partes transirent.

CXXXI. Lacedæmonii vero his auditis, propter hæc ipsa
et primum eum revocarant, et postquam iterum Hermio-
nide navi vectus ipsorum injussu hujusmodi facinora facere
videbatur, et Byzantio ab Atheniensibus obsessio per vim
pulsus, non Spartam revertebatur, sed sedibus apud Colo-
nas in agro Trojano positus consilia cum barbaris agitare
nunciabatur, neque bono consilio manere: ita demum non
amplius se continuerunt, sed caduceatore misso ephori et
scytala imperarunt, ne a caduceatore discederet; alioqui
Spartanos ei bellum indicere. (2) Ille vero, quum quam
minimum suspectus esse vellet, et crimen obiectum se pec-
cuniis diluere posse speraret, iterum Spartam redibat.
Ac primum quidem ab ephoris in carcerem est conjectus,
(ephoris enim regi hoc facere licet,) deinde vero perfecit
ut exiret, seque reum constituit, si qui se coarguere vel-
lent.

CXXXII. Spartani vero manifestum quidem indicium
nullum habebant, neque ipsius inimici, neque universa ci-
vitas, quo sine dubitatione confisi supplicium sumerent de
viro, qui et regio genere natus, et honore regio id temporis
præditus erat (Plistarchi enim Leonidæ filii, quum rex et
puer adhuc esset, ipse ejus consobrinus tutelam gerebat);
(2) ceterum suspiciones multas præbebat morum insolentia
et barbarorum æmulatione, se nolle in præsentī rerum
statu acquiescere; et quum alias ejus actiones accurate con-
siderabant, si qua in re a moribus receptis et patriis insti-
tutis recessisset, tum etiam quod olim in tripode Delphis
quem Græci ex primitiis manubiarum Medis ablatarum
dicaverant, hoc distichum ipse privatim inscribi voluisset,

Græcorum postquam dux agmina Medica fudit,
Phebo Pausanias hæc monumenta dedit.

(3) Sed Lacedæmonii hoc epigramma jam tunc protinus ex
tripode exsculperant, et in eo singulas civitates nominatim

μαστὶ τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα· τοῦ μέντοι Πausανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῶν μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρουσίᾳ διανοίᾳ. (4) Ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Εἰλωτας πράσσειν τι αὐτὸν, καὶ ἦν δὲ οὕτως· ἐλευθέρωσιν τε γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτεῖαν, ἣν ξυνεπανάστωσι καὶ τὸ πᾶν ξυγκατεργάσσονται. (5) Ἄλλ' οὐδ' ὥς οὐδὲ τῶν Εἰλωτῶν μηνυταῖς τισὶ πιστεύσαντες ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτόν, χρώμενοι τῇ τρόπῳ ὅπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτούς, μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου ἀνευ ἀναμφισβήτητων τεκμηρίων βουλευσαί τι ἀνῆκεστον, πρὶν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖς ἐπιστολάς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικὰ ποτε ὦν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτὴς γίνεταί, δέσας κατὰ ἐνθύμησίν τινα ὅτι οὐδεὶς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο, καὶ παραποιστάμενος σφραγίδα, ἵνα ἦν ψευθεῖ τῆς δόξης ἣ καὶ ἐκεῖνός τι μεταγράψαι αἰτήσῃ μὴ ἐπιγνῶν, λυεῖ τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς ὑπονοήσας τι τοιοῦτο προσεπεστάλθαι καὶ αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

CXXXIII. Τότε δὲ οἱ ἔφοροι δεξάντος αὐτοῦ τὰ γράμματα μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Πausανίου τι λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἰκέτου οἰχομένου καὶ σκηνησαμένου διπλῇ διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν τε ἐφόρων ἐντός τινας ἔκρυψε, καὶ Πausανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας ἥσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τα τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα καὶ τᾶλλ' ἀποφαίνοντος καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα διακονίαις παραβάλοιτο, προτιμηθεῖ δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν, χάκειναι αὐτὰ ταῦτα ξυνομολογοῦντος καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἔωντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πῶστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀξιοῦντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι καὶ μὴ τὰ πρassόμενα διακυλῦειν.

CXXXIV. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ ἔφοροι, βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιούντο. Λέγεται δ' αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθῆσθαι ἐν τῇ δόῳ, ἐνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ προσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γυνῶναι ἐφ' ᾗ ἔχῳρει, ἀλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοῖκου χωρῆσαι δρόμῳ καὶ προκαταφυγεῖν ἦν δ' ἐγγὺς τὸ τέμενος. Καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα δ' ἦν τοῦ ἱεροῦ ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος τάλαιπωροίη, ἡσύχαζεν. (2) Οἱ δὲ τὸ παραυτίκα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροπον ἀφείλον καὶ τὰς θύρας ἐνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ ἀπολαβόντες εἰσω ἀπωκοδόμησαν, προσκαθεζόμενοι τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῶ. (3) Καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποφύχειν ὥσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκήματι, αἰσθόμενοι τε ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπουν ὄντα, καὶ

inscripserant, quotquot participes victoriae de barbaro donum istud dicaverant; Pausaniae tamen et hoc ut injustum facinus imputabatur, et postquam in hoc statu res ejus esse coeperunt, multo etiam magis illud consentaneum factum videbatur consilio ei, quo nunc uteretur. (4) Quinetiam audiebant eum aliquid cum Helotis agitare, idque verum erat; etenim et libertatem ipsis pollicebatur et civitatem, si secum insurrexissent summamque rei secum transegissent. (5) Sed tamen ne sic quidem ullis servorum indiciiis fide habita quicquam novi in ipsum statuere voluerunt, utentes more, quo consueverunt inter se ipsos, ut non sint celeres ad aliquid gravius de viro Spartano sine manifestissimis ac minime dubiis indiciiis decernendum: donec tandem quidam, ut fertur, qui postremas epistolas Regi scriptas erat ad Artabazum perlaturus, vir Argilius, qui quondam ejus amasius fuerat idemque illi fidelissimus, indicium professus est, metu percussus, quum ipsi in suspicionem venisset nullum de nuntiis ante se missis adhuc rediisse. Quare cum sigillum subditicium sibi effinxisset ut, si opinione falleretur, aut etiam si quid ille mutare voluisset, ne agnosceret, epistolas aperit, in quibus suspicatus aliquid hujusmodi praeterea mandatum esse, se quoque scriptum caedique destinatum invenit.

CXXXIII. Tum vero ephori, cum ille litteras ostendisset, vehementius illi quidem crediderunt, sed quia praeterea suis ipsorum auribus aliquid ipsius Pausaniae loquentis ore prolutum audire vellent, ex composito vir ille supplex ad Tænarum confugit, ibique tugurium construxit septo interposito disclusum, in quo quosdam de ephoris abscondidit; et quum Pausanias ad ipsum venisset, et supplicationis causam ex illo quaereret, omnia plane audiverunt, dum ille conquereretur de rebus in suam perniciem ab ipso scriptis, et reliqua singulatim declararet, quomodo nunquam in obediendis apud Regem ministeriis ipsum ullis periculis objecisset, et tamen dignus habitus esset, qui, aequae ac plurimi ipsius ministri, caederetur, et dum ille hæc ipsa confiteretur, nec eum propter id, quod tunc acciderat, irasci vellet sed fidem ei daret de discessu ex templo et postularet, ut quam celerrime pergeret, neve impediret, quæ agerentur.

CXXXIV. Tunc vero ephori, his diligenter auditis, abierunt, et rem plane jam compertam habentes eum in urbe comprehendere parabant. Fama autem est, ipsum, cum in via jam in eo esset, ut comprehenderetur, conspecto unius ephororum ad se accedentis vultu intellexisse qua de causa veniret; et cum alius pro benevolentia nutu clandestino rem significasset, ad templum Palladis Chalcioecæ cursu se propripuisse et fuga antevertisse; erat autem fanum vicinum. Et in exiguum templi aediculum ingressus, ne sub dio agens tempestatis injurias pateretur, in ea se continebat. (2) Illi vero in praesenti quidem assequi non potuerunt; sed postea et aediculæ tectum sustulerunt et valvas, cum eum intus esse observassent et ingressum circumdedidissent, muro obstruxerunt; eumque obsidentes fame expugnarunt. (3) Et quum animam jam esset efflaturus, ut erat in aedícula, illi hoc videntes eum ex templo educunt adhuc spirantem et quum

ἐσθλούς ἀπέθανε παραχρῆμα. (4) Καὶ αὐτὸν ἐμάλ-
λησαν μὲν ἐς τὸν Καϊάδαν, ὅπερ τοὺς κακούργους,
ἐμβαλλεῖν· ἔπειτα ἔδοξε πηλείων που κατορύξαι. Ὁ
δὲ θεὸς δ' ἐν Δελφοῖς τὸν τε τάφον ὕστερον ἐχρησε τοῖς
Λακεδαιμονίοις μετανεγκεῖν ὅπερ ἀπέθανεν (καὶ νῦν
κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, δ' γραφῇ στήλαι δηλοῦ-
σιν)· καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς δὴ τὸ πεπραγμένον δύο σώ-
ματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοῖα ἀποδοῦναι. Οἱ δὲ ποι-
ησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ Πausανίου
ἀνέθεσαν.

CXXXV. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος
κρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν
αὐτά. (2) Τοῦ δὲ μηδισμοῦ τοῦ Πausανίου Λακεδαι-
μόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ξυνε-
πηγνύοντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς εὗρισκον ἐκ τῶν
περὶ Πausανίαν ἐλέγχων, ἠξίουσαν τε τοῖς αὐτοῖς κολά-
ζεσθαι αὐτόν. (3) Οἱ δὲ πεισθέντες (ἐτυχε γὰρ ὡστρα-
κισμένος καὶ ἔχων δίαίταν μὲν ἐν Ἀργεῖ, ἐπιφροῦν δὲ
καὶ ἐς τὴν Ἑλλην Πελοπόννησον) πέμπουσιν μετὰ τῶν
Λακεδαιμονίων ἐτοιμῶν δυνάμεων ξυνδιώκειν ἀνδράς οἷς ἐ-
ρῶτο ἄγειν δπου ἂν περιτύχουσιν.

CXXXVI. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος φεύγει
ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὧν αὐτῶν εὐεργέτης.
Δεδίοντο δὲ φασκόντων Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν ὥστε
Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἀπέχθασθαι, διακομίζε-
ται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἡπειρον τὴν καταντικρύν. (2) Καὶ
διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων κατὰ πύστιν ἢ
χωροῖ, ἀναγκάζεται κατὰ τι ἄπορον παρὰ Ἀδμήτον
τὸν Μολοσσῶν βασιλέα ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον καταλύσαι.
(3) Καὶ δ' οὐ μὲν οὐκ ἐτυχεν ἐπιδημῶν, δ' δὲ τῆς γυναικὸς
ἱκέτης γενόμενος διδάσκειται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν
λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἐστίαν. Καὶ ἐλθόντος οὐ
πολὺ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου δημοῖ τε δὲ ἐστίν, καὶ οὐκ
ἔτι, εἰ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεο-
μένῳ, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι· καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου
πολλῶ ἀσθενεστέρου ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν, γεν-
ναῖον δὲ εἶναι τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ Ἰσού τιμωρεῖσθαι.
Καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρεῖας τινὸς καὶ οὐκ ἐς τὸ
σῶμα σώζεσθαι ἐναντιωθῆναι, ἐκείνῳ δ' ἂν, εἰ ἐκδοῖται
αὐτόν, (εἰπὼν ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται) σωτηρίας ἂν
τῆς ψυχῆς ἀποστερήσῃ.

CXXXVII. Ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε αὐτὸν μετὰ
τοῦ ἑαυτοῦ υἱός, ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο,
καὶ μέγιστον ἦν ἱκέτευμα τοῦτο, καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ
τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι καὶ πολλὰ
εἰποῦσιν οὐκ ἐκδιδῶσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει βουλόμενον ὡς
βασιλέα πορευθῆναι ἐπὶ τὴν ἐτέραν θάλασσαν περὶ τὴν
Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. (2) Ἐν ἢ ὁλκάδος τυχὼν
ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας καὶ ἐπιβάς καταφέρεται χειμῶνι
ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον, δ' ἐπολιόρκει Νάξον.
Καὶ (ἦν γὰρ ἀγνώστῳ τοῖς ἐν τῇ νήϊ) δέσας φράζει τῷ
ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ δι' αὐτὸν φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει
αὐτόν, ἔφη ἔρεῖν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ
ἀπράδειαν εἶναι μηδὲν ἐκθνήαι ἐκ τῆς νεῶς μέχρι

eductus esset, oblit confestim. (4) Atque in Cœadem eum
dejecturi erant, quo facinorosos homines dejicere solent;
sed postea visum est eum in aliquo loco propinquo defodere.
Sed dens Delphicus oraculum postea reddidit Lacedæmoniis,
ut sepulcrum eo transferrent, ubi animam efflaverat;
(et nunc in fani vestibulo situs est, quod columnæ literis
incisis declarant;) et quia hoc ipsorum facinus piaculo
non careret, ut duo corpora pro uno Palladi Chalcioecæ
darent. Illi vero duas statuas æneas fecerunt, quas pro
Pausania deæ consecrarunt.

CXXXV. Athenienses vero, quod vel ipse deus piaculum
hoc judicasset, vicissim et ipsi Lacedæmonii imperarunt,
ut hoc exterminarent. (2) At Pausaniæ crimine, quod
cum Medis sensisset, Lacedæmonii legatis ad Athenienses
missis Themistoclem etiam arcescebant, ut ex indicibus quæ-
stionis de Pausaniæ habitæ reperiabant, et petebant, ut ille
iisdem suppliciis afficeretur. (3) Illi vero, fidem verbis
illorum habentes (jam enim Themistocles patria per ostracismum
pulsus erat, et Argis quidem habitabat, sed tamen
et per ceteras Peloponnesi partes crebro commeabat) mit-
tunt una cum Lacedæmoniiis, ad illum simul persequendum
paratis, quosdam cum mandatis, ut eum adducerent, ubi-
cunque deprehenderent.

CXXXVI. Themistocles vero quum rem præsensisset, ex
Peloponneso in Corcyram profugit, quippe qui de iis bene
meritus esset. Sed quum illi dicerent, se extimescere eum
ita tueri, ut in Lacedæmoniorum et Atheniensium odium
incurrerent, transmittitur ab iis in oppositam continentem.
(2) Et insequentibus illis, qui jussi erant sciscitari quo
iret; aliquando consilii inops coactus est devertere ad Adme-
tum, Molossorum regem, qui non erat ipsi amicus. (3)
Atque ille quidem tunc forte domi non erat, hic vero ab
illius uxore, ad quam simplex accesserat, eductus monetur,
ut sumpto ipsorum filio ad lares consideret. Quumque non
multo post Admetus rediisset, ei indicavit quis esset, et
indignum fore dixit, si quid forte ipse illi cum Atheniensibus
agenti adversatus esset, profugum ulcisci; fieri enim
posse, ut ab ipso, quamvis multo debillior in presenti esset,
mali aliquid pateretur; sed generosi esse animi pares in pari
conditione ulcisci; simul etiam se quidem illi de commodo
quodam, non autem de capite laboranti adversatum esse;
illum vero, si se proderet, (quum dixisset, a quibus et qua
de causa premeretur) se vitæ incolumitate privaturum.

CXXXVII. Ille vero his auditis, eum cum suo filio, ut
illum tenens sedebat, surgere jussit; hoc autem maximum
erat supplicandi genus / et non multo post quum Lacedæ-
monii et Athenienses advenissent et longa oratione uai es-
sent, eum non prodidit sed dimisit, quum ad Regem pergere
vellet, itinere pedestri ad alterum mare, ad urbem Pydnam,
quæ erat Alexandri. (2) Ubi navem onerariam nactus,
quæ in Ioniam proficiscebatur, eam conscendit, et tempestate
delatus est in castra Atheniensium, qui Naxum obsidebant.
Et (ignotus enim erat iis, qui in navi vehebantur) territus
nauclero declaravit, quis esset, et qua de causa fugeret, et
nisi se servaret, se dixit professurum, se ab eo pecuniam
adducto duci; periculum autem vitari posse, si nullus ex
navi exiret, donec idonea navigandi tempestas sese ipsis of-

πλοῦς γένηται· πειθομένῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνήσκειται ἀξίαν. Ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦτα καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς Ἑφeson. (3) Καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἐκ τε Ἀθηναίων παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ Ἀργούς & ὑπεξέκειτο) καὶ μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινὸς πορευθεὶς ἄνω ἐσπέμπει γράμματα ὡς βασιλέα Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ βασιλεύοντα. (4) Ἐδῆλου δ' ἡ γραφὴ ὅτι « Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ, δε κακὰ μὲν πλείστα Ἑλλήνων εἰργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἡμυνόμην, πολλὸν δ' ἔτι πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί, ἐκεῖνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίνετο. Καὶ μοι εὐεργεσία ὀφείλεται (γράφας τὴν ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσηγορήσατο, τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν), καὶ νῦν ἔχουν σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάριμι, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. Βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχῶν αὐτὸς σοι περὶ ὧν ἦκω δηλῶσαι. »

CXXXVIII. Βασιλεὺς δέ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτῷ τὴν διάνοιαν καὶ ἐκέλευε ποιεῖν οὕτως. Ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε τῆς Περσίδος γλώσσης ὅσα ἡδύνατο κατενόησε καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας· (2) ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν γίνεταί παρ' αὐτῷ μέγας καὶ ὅσος οὐδεὶς πω Ἑλλήνων διὰ τε τὴν προὔπαρχουσαν ἀξίωσιν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα, ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πείραν διδοὺς ξυνετοῖς φαίνεσθαι. (3) Ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχυρὸν δηλώσας καὶ διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μάλλον ἐτέρου ἀξίος θαυμάσαι· οἰκεία γὰρ ξυνέσει, καὶ οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὐτ' ἐπιμαθὼν, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλείστον τοῦ γενησομένου ἀριστος εἰκαστής. Καὶ ἂ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε, ὧν δ' ἀπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπῆλλακτο· τό τε ἀμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεί ἔτι προεώρα μάλιστα. Καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει μελέτης δὲ βραχύτῃ κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. (4) Νοσήσας δὲ τελευτᾷ τὸν βίον· λέγουσι δὲ τινες καὶ ἐκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτόν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ & ὑπέσχετο. (5) Μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, Λάμψακον δὲ οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυονότατον τῶν τότε εἶναι), Μυσοῦντα δὲ ὄβον. (6) Τὰ δὲ ὅσα φασὶ κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἵκαδε κελύσαντος ἐκεῖνου καὶ ταῖσιν αὐτῷ κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. (7) Τὰ μὲν κατὰ Πausανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον

ferret; quod si sibi morem gessisset, dixit se memori animo pro meriti magnitudine gratiam ei relaturum. Nauclerus hæc fecit, et quum diem ac noctem ad ancoras in salo stetisset supra castra, postea Ephesum pervenit. (3) Themistocles vero eum liberaliter est prosecutus, pecunias ei largitus (postea enim pecuniæ ad eum venerunt et Athenis ab amicis missæ, et Argis eæ, quæ depositæ erant), et cum quodam illorum Persarum, qui ad oram maritimam versabantur, in loca superiora profectus, literas misit ad regem Artaxerxem, Xerxis filium, qui nuper regnare cœperat. (4) Hoc autem in illis literis erat scriptum : « Themistocles ad te advenio, qui ex omnibus Græcis unus vestram familiam plurimis affeci malis, quamdiu necessitate compulsus patrem tuum, qui mihi bellum inferebat, propulsabam, sed longe pluribus etiam beneficiis, postquam mihi quidem tuta, illi vero periculosa reversio erat. Et beneficium mihi debetur; (scripserat autem quomodo et ante monuisset de recepto ex Salamine, et de pontibus tunc sua opera non solutis, quos solutum iri falso simulaverat) et nunc ego, qui magnis beneficiis te afficere possum, adsum, quem Græci persequuntur propter benevolentiam tuam. Anno autem supersedens, ipse coram adventus mei causam tibi declarare volo. »

CXXXVIII. Rex vero, ut aiunt, ejus animum est admiratus, eumque ita facere jussit. Hic vero unius anni spatium, quo supersedit, quicquid poterat et linguæ Persicæ et morum illius regionis, didicit; (2) exactoque anno apud eum magnam auctoritatem est adeptus, et quantam nullus unquam Græcorum, quum propter pristinam dignitatem, tum etiam propter spem de Græcis, quam ei præbebat fore, ut eos in potestatem suam redigeret; præcipue vero quod specimine sui dato prudens esse videretur. (3) Themistocles enim manifestam sui ingenii vim certissime demonstraverat, et hac in re multo majore admiratione, quam ullus alius, dignus erat; suapte enim innata prudentia neque procedente neque accedente ulla ad eam disciplina et rerum improvisarum cum brevissima deliberatione judex erat præstantissimus, et instantium in longissimum futuri temporis spacium optimus conjector; quæ autem in manibus haberet, ea etiam explicare poterat; quorum vero esset imperitus, ab his commodè judicandis non erat alienus; et quid melius, quidve deterius esset in rebus abduc obscuris optime prospiciebat. Utque rem totam comprehendam, et naturæ bonitate, et meditationis celeritate vir iste maxime idoneus fuit ad explicandum ex tempore, quæ opus essent. (4) Morbo autem correptus vita est defunctus. Quidam autem aiunt eum sponte etiam hausto veneno decessisse, quod existimasset, se non posse præstare, quæ Regi promississet. (5) Monumentum vero ejus exstat in foro urbis Magnesiæ, quæ est in Asia; nam huic regioni præerat, quum rex ipsi Magnesiæ dedisset pro pane, quæ quotannis quinquaginta talenta pendebat; Lampsacum vero pro vino (hæc enim tum vini copia excellere videbatur); Myntem vero pro opsonio. (6) Ejus autem ossa propinqui ipsius dicunt domum ipsius jussu reportata et clam Atheniensibus in agro Attico humata esse; non enim licebat sepelire, ut qui esset proditionis reus. (7) Pausanias igitur Lacedæ-

καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων, οὕτως ἐτελεῦθαι.

CXXXIX. Λακεδαιμόνιοι δ' ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξαν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποτιδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον καὶ Αἰγιναν αὐτόνομον ἀφίεναι, καὶ μάλιστα γε πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελούσι μὴ ἂν γίνεσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἰρήτη αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ μὴ δὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὔτε τᾶλλα ὑπέκουν οὔτε τὸ ψήφισμα καθήρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπεγρασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχῇ τῶν ἀφισταμένων. (3) Τίλος δὲ ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβων ἐκ Λακεδαιμόνος, Ῥαμφίου τε καὶ Μελεσίππου καὶ Ἀγισάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὢν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τάδε οἱ Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ τοὺς Ἑλλήνας αὐτόνομους ἀφίτε, ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπας περὶ ἀπάντων βουλευσαμένους ἀπακρίνασθαι. (4) Καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφοτέρα γινόμενοι ταῖς γνώμας, καὶ ὥς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὥς μὴ ἐμποδῖον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατότατος, παρήγει τοιαῦτα.

CXL. « Τῆς μὲν γνώμης ὧς Ἀθηναῖοι δεῖ τῆς αὐτῆς ἔχουμαι, μὴ εἰκὲν Πελοποννησίους, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὁργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ζυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. Ὅρῳ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παραπλήσια ζυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαίῳ τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἢ ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν ἢ μὴ δὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. Ἐνδέχεται γὰρ τὰς ζυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἥσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢν καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παρὰ λόγον ζυμβῇ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. (2) Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ᾗσαν ἐπιβουλευόντες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. Εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφορῶν ἄλλοις δίδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἐκατέρους ἂν ἔχουεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πῶς ἤτησαν οὔτε ἡμῶν δίδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεσιν. (3) Ποτιδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ Αἰγιναν αὐτόνομον ἀφίεναι καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οὐδε ἥκοντες καὶ τοὺς Ἑλλήνας προαγορεύουσιν αὐτόνομους ἀφίεναι. (4) Ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίσῃ περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν, ὅπερ μάλιστα προύχονται, εἰ καθαιρεθῇ, μὴ ἂν γίνεσθαι τὸν πόλεμον· μὴδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰ-

monius, et Themistocles Atheniensis, viri omnium suae aetatis Græcorum nobilissimi, hunc exitum habuerunt.

CXXXIX. Lacedæmonii autem in prima quidem legatione hæc de piaculis tollendis iusserunt, et vicissim jussi sunt; deinde vero ad Athenienses profecti, ut a Potidææ obsidione recederent, postulabant, et Æginam suis legibus vivere sinerent; et in primis quidem omnium et apertissime prædabant, si decretum de Megarensibus factum rescinderent, bellum non fore, quo decreto interdictum erat iis, quominus uterentur portubus in Atheniensium dititione sitis, et foro Attico. (2) Sed Athenienses neque ceteris in rebus morem illis gerebant neque decretum illud rescindebant, criminaldantes Megarensibus, quod sacrum nullisque limitibus finitum solum colerent, quodque servos fugitivos reciperent. Tandem vero, cum postremi legati Lacedæmone venissent, Rhamphius et Melesippus et Agesander, neque aliud quidquam dicerent eorum, quæ prius dicere consueverant, sed ipsa hæc: « Lacedæmonii pacem esse volunt, erit autem, si Græcos liberos esse sinatis; » Athenienses, convocata concione, sibi ipsis sententias dicendi potestatem faciebant, et placebat, semel habita consultatione de summa rerum respondere (4) Tunc autem quum alii multi in medium progressi verba fecerunt in utramque partem sententiis discedentes et quod bellum gerere oporteat, et quod non debeat decretum illud officere paci, sed rescindi; tum etiam progressus Pericles Xanthippi filius, vir illis temporibus primus Atheniensium, et in dicendo et agendo præstantissimus, suadebat hæc.

CXL. « In eadem sententia, Athenienses, semper permaneo, Peloponnesiis non esse cedendum, quamvis sciam, homines non eodem animi impetu adduci, ut bellum gerant, atque in ipso opere versari, sed pro variis rerum eventis sententias etiam mutare. Video autem etiam nunc similia et paria mihi suadenda esse, et ab iis inter vos, quibus hæc probantur, jure meo exigo, ut iis quæ publice decreta fuerint, etiam si qua forte in re offendamus, opem ferant, aut si res feliciter succedat, ne velint prudentiæ laudis participes esse. Usu enim venire solet, ut rerum eventus æque sint fallaces, atque hominum cogitationes; quamobrem etiam, si quid præter rationem accidit, fortunam solemus accusare. (2) Lacedæmonios autem cum ante manifestum erat insidiari nobis, tum vel maxime nunc. Quum enim constitutum esset, ut de rebus controversis iudicio vicissim inter nos disceptaretur, et utrique ea retineremus quæ tenemus, tamen nec ipsi adhuc postularunt iudicium, neque a nobis oblatum accipiunt, sed armis, quam verbis, crimina dilui malunt, et adsunt jam, ut imperent, nec amplius, ut expostulent. (3) Imperant enim ut a Potidææ obsidione recedamus, et Æginam suis legibus vivere sinamus, et decretum de Megarensibus rescindamus; quin etiam, qui postremi huc venerunt, præcipiunt, ut Græcos suis legibus vivere permittamus. (4) Nemo tamen vestrum existimet, bellum de re levi nos suscepturos, si decretum de Megarensibus factum non rescindamus, quod illi maxime jactant si rescindatur, bellum nullum fore; neve in animis

τιαν ὑπολίπησθε ὥς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. (6) Τὸ γὰρ βραχὺ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πείραν τῆς γνώμης. Οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μείζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε ὥς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες ἀπισχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἰσού ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι.

CXLI. « Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν πρὶν τι βλαπθῆναι, ἢ εἰ πολεμήσομεν, ὥς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, καὶ ἐπὶ μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως προφάσει μὴ εἰζόντες μὴδὲ ζῆν φόβῳ ἔχοντες ἃ κεκτήμεθα· τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἔλαχίστη δικαίως ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. (2) Τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐκατέρους ὑπαρχόντων ὥς οὐκ ἀσθενέστερα ἔχομεν, γνῶτε καθ' ἕκαστον ἀκούοντες. (3) Αὐτουργοὶ τε γὰρ εἰσι Πελοποννήσιοι καὶ οὕτε ἰδίᾳ οὐτ' ἐν κοινῷ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρόνιων πολέμων καὶ διαποντιῶν ἀπειροὶ διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πένιας ἐπιφέρειν. (4) Καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐτε ναῦς πληροῦντες οὐτε πεζῆς στρατιάς πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης εἰργόμενοι. (5) αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσιν. Σώμασι τε ἐτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον· μὴ οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκόσ, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηχανήται. (6) Μάχῃ μὲν γὰρ μῖθ' ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μῆτε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρώμενοι παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελώσιν, πάντες τε ἰσόφημοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ μὴδὲν ἐπιτελεῖς γίγνεσθαι. (7) Καὶ γὰρ οἱ μὲν ὥς μάλιστα τιμωρήσασθαι τινα βούλονται, οἱ δὲ ὥς ἥκιστα τὰ οἰκεῖα φθεῖραι. Χρόνιοι τε ἐξυιόντες ἐν βραχεὶ μὲν μορίῳ σκοποῦσι τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλεονί τὰ οἰκεῖα πρᾶσσουσιν. Καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμελείαν οἶεται βλάψαι, μέλειν δὲ τῇ καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προῖδεῖν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάσματος λαμβάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.

CXLII. « Μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύσονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμελλωσιν· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. (2) Καὶ μὴν οὐδ' ἢ ἐπιτείχισις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆναι. (3) Τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευάσασθαι, ἢ που δὴ ἐν πολέμῳ τε καὶ οὐχ ἥσσαν ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετερισμένῳ. (4) Φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτειν ἂν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολαῖς, οὐ μόντοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτελεῖν τε κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων καὶ ἥπερ ἰσχυόμεν ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. (5) πλεον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ

vestris criminationem hanc relinquatis, quasi levi de causa bellum susceperitis. (5) Nam levis hæc res omne documentum vestrae constantiae et animi experimentum continet. Quibus si concedetis, etiam aliud quid majus protinus imperabitur, quasi metu percussi hac quoque in re morem gessissetis; sed si fortiter responderitis, planum ipsis feceritis, ut ex æquo vobiscum potius agant.

CXLI. « Hinc igitur statuite vel imperata facere, antequam ullam cladem accipiamus, vel num bellum geramus, id quod mihi satius esse videtur, nulla pariter nec magna nec parva de causa cessuri neque cum metu habituri ea, quæ possidemus. Nam eadem servitute constat, sive maxima, sive minima sint ea, quæ aliis ante iudicium a paribus imperantur. (2) De belli vero apparatu et facultatibus quæ utrisque nostrum adsunt, non inferiores nos fore, intelligite singulatim de re quaque audientes. (3) Peloponnesii enim sunt inopes, nec privatim, nec publice pecunias habent: deinde diuturnorum ac maritimorum bellorum sunt imperiti, quia propter paupertatem ipsi bellum inter se ad exiguum temporis spatium gerunt. (4) Hujusmodi autem homines neque hæves explere neque pedestres exercitus sæpe emittere possunt, quod simul et a re familiari absunt, et sumptus de suis privatis facultatibus faciunt, et præterea etiam maris usu prohibentur. (5) Atqui opes bella magis quam violentæ pecuniarum collationes sustinent. Homines autem inopes ad bellum gerendum corporibus, quam pecuniis sunt promptiores; nam illa quidem ex periculis evasura confidunt, has vero non certi sunt, fore ut non vel ante belli finem consumant, præsertim si, quod est verisimile, bellum præter ipsorum opinionem producat. (6) Nam in uno quidem proelio Peloponnesii eorumque socii Græcis omnibus resistere possunt; sed cum dissimili adversariorum apparatu bellum gerere non possunt, quando neque uno eodemque concilio utentes in tempore aliquid acriter conficere possunt, et omnes par suffragii ferendi jus habentes diversasque patrias suam quisque rem urgent, unde nihil ad finem perducere solet. (7) Alii enim nonnullis quam maxime cupiunt ulcisci, alii vero, res domesticas quam minime corrumpi. Quumque post longam cunctationem vix tandem in unum convenient, exiguo tantum temporis momento de communibus rebus consultant, majorem vero temporis partem in rebus privatis curandis ponunt. Et unusquisque non per suam negligentiam stare putat, ut damnum fiat, sed et aliquem alium esse, qui sibi prospiciat, ut eadem ab omnibus privatim opinione universa respublica ipsis inasciis perdat.

CXLII. « Quod autem maximum est, pecuniarum inopia prohibebuntur, dum eas tarde expedientes cunctantur; sed belli occasiones non exspectant. (2) Neque vero magis illorum aut munitionum exstructio aut classis digna est, quæ metuatur. (3) Illas enim difficile est vel in pace ut paris potentiae urbem exstruere, nedum in hostico, et cum nos adversus illos non minus muniti simus. (4) Præsidium autem sicubi collocabunt, aliquam quidem agri partem excursionibus et transfugiis affligent, sed tamen hoc non poterit nos circumvallare et impedire, ne in ipsorum agrum navigemus, et, qua re pollemus, navibus illos ulciscamur. (5) Nam ex usu rerum nauticarum plus peritiae ad prælia

ἡμπερίας ἢ ἐκείνοι ἐκ τοῦ κατ' ἡπειρον ἐς τὰ ναυτικά. (6) Τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι οὐ βραδύως αὐτοῖς προσγενήσεται. (7) Οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς μελετῶντες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐξείργασθε· πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλὰς ναυσὶν αἰεὶ ἐφορμῆσθαι, ἄξιον ἂν τι δρῶεν; (8) Πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας καὶ διακινδυνεύσειαν, πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες, πολλὰς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. (9) Τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστὶν ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχῃ, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ παρέργον ἄλλο γίνεσθαι.

CXLIII. « Εἴτε καὶ κινήσαντες τῶν Ὀλυμπιάσιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων μισθῷ μείζονι πειρῶντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτικῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων, ἐσθάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων, δεινὸν ἂν ᾦ· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει, καὶ ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχοντες πολίτας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἡ ἄλλη Ἑλλάς. (2) Καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τὴν τε αὐτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἡσσανος ἀμα ἐλπίδος, ὀλίγων ἡμερῶν ἐνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως, ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι. (3) Καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε ὧν περ ἐκείνοις ἐμειψάμεν ἀπηλλαγχαὶ καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν. (4) Ἦν' ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἡμῶν περὶ ἰωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσούμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννησοῦ μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεῖ, ἡμῖν δ' ἐστὶ γῇ πολλὴ καὶ ἐν νήσοις καὶ κατ' ἡπειρον. Μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. (5) Σκέψασθε δέ· εἰ γὰρ ἦμεν νησιῶται, τίνας ἂν ἀληπτότεροι ᾖσαν; καὶ νῦν χρὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοθεύοντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίαν ἀφείναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῶν πλείους μὴ διαμάχεσθαι (κρατήσαντές τε γὰρ αὐθὺς οὐκ ἐλάσσοσι μαχοῦμεθα, καὶ ἢν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσπολλυταί· οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν), τὴν τε δόφουρσιν μὴ οἰκῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωματῶν· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. Καὶ εἰ ὧμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δρῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις ὅτι τούτων γε ἐνεκα οὐχ ὑπακούεσθε.

CXLIV. « Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσθαι, ἣν ἐθέλητε ἀρχήν τε μὴ ἐπιτελεῖσθαι ἀμα πολυμῶντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκίας ἡμῶν ἀμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντιῶν διανοίας. (2) Ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἀμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν

terrestria habemus, quam illi ex usu militiæ terrestris ad pugnas navales. (6) Rerum vero maritimarum scientiam non facile poterunt adipisci. (7) Nam ne vos quidem his operam dantes statim a bello Medico perfecistis. Quoniam igitur modo homines, qui agriculturæ, non autem rebus maritimis dant operam, et qui præterea ne facultatem quidem in hoc studio se exercendi habebunt propter assiduas nostras classis incursiones, facinus aliquod dignum edent? (8) Nam adversus paucas quidem naves incursionem facientes periculum fortasse subeant, multitudine suam imperitiam audacius confirmantes; sed, si multis prohibeantur, quiescent, et dum se in his non exercent, erunt imperitiores, et hac ipsa de causa etiam cunctantiores. (9) At res nauticæ si qua alia res, artem desiderant, nec fortuito subcisivis operis disci possunt, imo vero nullius alius rei subcisivum studium relinquunt.

CXLIII. « Atque etiam si pecunias, quæ sunt Olympias aut Delphis, moverint, et majore mercede nautas peregrinos a nobis conductos subtrahere conentur, hoc profecto grave esset, si nos, cum iniquis nostris naves conscendentes, ipsis resistere non possemus; nunc vero simul et hoc nobis adest, et id quod est præstantissimum, gubernatores habemus cives, et alios ministros et plures et peritiores, quam reliqua omnis Græcia. (2) Nec vero ob impendens periculum quicquam externorum militum in animum induxerit, et a patria sua exulare, et cum minore simul spe propter majoris stipendii in paucos dies pensionem illos in bello gerendo juvare. (3) Ac res quidem Peloponnesiorum tales, et his similes esse videntur; at nostræ, cum iis, quæ in illis reprehendi, carere, tum etiam alia longe majora habere. (4) Quod si pedestribus copiis nostrum agrum invaserint, nos in illorum agrum classe incursiones faciemus. Hic vero jactura non erit æqualis, si Peloponnesi aliqua pars, et Attica tota vastetur. Illi enim nullum alium agrum habebunt, quem pro altero sine prælio occupent; nobis vero et in insulis et in continente amplius est ager. Magna enim res est maris imperium. (5) Considerate autem: si enim insulam incolemus, quinam minus essent expugnabiles? Nunc autem oportet nos quam proxime ad istam rem cogitatione accedentes agrum quidem et ædificia missa facere, at mare urbemque tueri, neque cum Peloponnesiis, illorum causa iratos, si longe plures sint, prælio dimicare (nam si vicerimus, et rursus cum non inferiore numero configemus; et si quam cladem acceperimus, sociorum quoque auxilia, unde nostrum robur pendet, insuper perierint; nec enim quiescent, si nos bellum ipsi inferre nequeamus), nec villas et agros, sed hominum corpora deploreare; non enim res istæ viros, sed viri res istas parant. Et si existimarem, me vobis hoc persuasurum, suaderem, ut vos ipsi ex urbe exeuntes has res vastaretis, et demonstraretis Peloponnesiis, vos harum quidem rerum causa imperata non facturos.

CXLIV. « Quanquam et alia multa præterea habeo, quæ mihi magnam victoriæ spem afferunt, si modo voletis et imperium non propagare inter bellandum, et non voluntaria pericula addere; nam magis extimesco domestica nostrorum civium peccata quam adversariorum consilia. (2) Verum illa quidem etiam in alia oratione inter opus ipsum decla-

δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμφωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἦν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μῆτε ἡμῶν μῆτε τῶν ἡμετέρων συμμάχων (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε), τὰς δὲ πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπείσασμεθα, καὶ ὅταν κἀκείνοι ταῖς αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδεύεις αὐτονομεῖσθαι, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκάστοις ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνθήκας, πολέμου δὲ οὐκ ἀρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνόμεθα. Ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῇδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. (3) Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἀνάγκη πολέμειν· ἦν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεχόμεθα, ἥσπον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔχομεν· ἐκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιωτῇ μέγισται τιμαὶ περιγίγνονται. (4) Οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους, καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε δρμύμενοι ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμη τε πλείονι ἢ τύχῃ καὶ τολμῇ μείζονι ἢ δυνάμει τὸν τε βάρβαρον ἀπέωσαντο καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά. (5) Ὡς οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι. »

CXLV. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινέειν αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευεν, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο· τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἑκαστά τε ὡς ἔφρασεν, καὶ τὸ ξύμπαν οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσιν, δίκῃ δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἐτοῖμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. Καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ οὐκέτι ὑστερον ἐπρεσβεύοντο·

CXLVI. αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρᾳ· ἐπεμίνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων, ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὐ· σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολέμου.

rabantur; nunc autem hoc dato responso istos dimittamus: nos Megarensibus quidem esse permissuros usum mercatum, si etiam Lacedæmonii peregrinorum exactiones non faciant neque contra nos, neque contra socios nostros (nam neque illud, neque hoc in fœderibus prohibetur); præterea nos etiam permissuros, ut civitates suis legibus vivant, si modo suis legibus viventes tunc habebamus, quum fœdus est initum: et si ipsi quoque civitatibus, quas in sua ditione habent, concedant, ut non in Lacedæmoniorum usum suis legibus vivant, sed suo quæque arbitratu; præterea nos ex fœderum pactis ad iudicium subeundum paratos esse; nec belli initium nos facturos, at ab ipsis illatum propulsaturos. Hæc enim responsa sunt simul et justa et ex dignitate huius reipublicæ. (3) Sciendum autem est, bellum geri necesse esse; quod si nostra sponte potius excipiamus, adversarios minus infestos habebimus; sciendum etiam, ex maximis periculis quum ad rempublicam, tum etiam ad homines privatos maximos honores redundare. (4) Itaque majores nostri, quum Medos sustinuerunt, nequaquam a tantis rebus profecti, sed etiam ea, quæ possidebant, relinquentes, consilio potius, quam fortunæ opibus, et confidentia majore, quam potentia, quum ipsam barbarum repulerunt, tum etiam imperium ad tantam amplitudinem provexerunt. (5) A quibus degenerare non debemus, sed hostes omni ratione ulcisci, et operam dare, ut hoc imperium non diminutum posteris tradamus. »

CXLV. Atque Pericles quidem hæc dixit. Athenienses vero, rati optimum sibi consilium ab illo dari decreverunt quæ jubebat; et Lacedæmoniis responderunt de illius consilio, quum singulatim, ut ille monuerat, tum etiam generatim, se nihil facturos, quod juberentur; iudicio vero se ex fœderum pactis paratos esse de controversiis pari jure parique conditione compositionem facere. Atque illi quidem domum redierunt, nec ulla legatio amplius postea mittebatur.

CXLVI. Hæc igitur querelæ et discordiæ inter utrosque ante bellum exstiterunt, statim ex rebus ad Epidamnium et Corcyram gestis ortæ. Veruntamen inter has commercia inter se habebant, et alteri ad alteros ibant sine caducatore quidem, sed non sine suspitione. Nam quæ fiebant, erant fœderum perturbatio et belli prætextus.

BIBAION B.

Ἀρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ᾗδ' Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἐκατέρους ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίσγυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δ' ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγένετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

II. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούταις σπονδαὶ αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας Ἰωσίν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργεὶ τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίῳ ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρῳ ἔτι δύο μῆνας ἀρχοντος Ἀθηναίους, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτὸν βοιωταρχοῦντες Πυθαγγελὸς τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμφορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσθλὸν περὶ πρῶτον ὕπνον ζῶν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. (2) Ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέβησαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσι ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. (3) Ἐπράξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου· προΐδοντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἡβούλονται τὴν Πλάταιαν ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μῆπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. Ἡ καὶ ῥῶν ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. (4) Θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπέιδοντο ὥστ' εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἵνα ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δ' ἐποιῶντο κηρύγμασι τε χρῆσασθαι ἐπιτηδείους καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν, καὶ ἀνέειπεν ὁ κῆρυξ, εἰ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα, νομίζοντες σφίσι βραδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

III. Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ἥσθοντο ἐνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἐξαπινάως κατελιγμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι (οὐ γὰρ εἰώρων ἐν τῇ νυκτί) πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτρίζον. (2) Πράσσοντες δὲ πῶς ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι βραδίως κρατῆσαι· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. (3) Ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι, καὶ ξυελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανοὶ ὦσιν ἰόντες·

LIBER II.

Hinc igitur jam incipit bellum inter Athenienses et Peloponnesios et utrorumque socios, in quo nullis inter se commercii amplius sine caduceatore miscebantur, et semel armis captis continenter bellabant; scriptum autem est ordine, prout singula quæque acta sunt, per æstatem et hiemem.

II. Quatuor enim et decem annos duraverant tricennalia fœdera, quæ post captam Eubœam inita sunt; quinto autem et decimo anno, quum Chrysis sacerdos Argis duodequingagesimum sacerdotii annum ageret, et Ænesias Spartæ ephorus esset, et Pythodoro, tunc Athenis archonti, duo menses adhuc superessent, sexto mense a pugna ad Potidæam commissa, statim ineunte vero, Thebanorum quidam paulo plures trecentis (præerant vero ipsis Bœotarchæ Pythangelus Phylidæ, et Diemporus Onetoridæ filius), ingressi sunt circa primum somnum cum armis Platæam Bœotiæ urbem, Atheniensium sociam. (2) Illos autem advocaverant et portas illis aperuerant quidam Platæenses, Naucrides, et qui cum eo erant; qui, ut privatam potentiam sibi pararent, cives sibi inimicos de medio tollere, urbemque Thebanis adjungere volebant. (3) Egerunt autem hæc per Eurymachum Leontiadæ filium, virum Thebanorum potentissimum. Thebani enim, quum bellum fore præviderent, volebant Platæam, quæ similitates secum semper gerebat, rebus adhuc tranquillis belloque nondum palam moto, intercipere. Quamobrem etiam facilius clam ingressi sunt, nulla dum posita custodia. (4) Et quum in foro constitissent, illis quidem, a quibus inducti erant, morem non gerebant, ita ut statim rem aggredierentur, et in inimicorum ædes ingrederentur; sed decreverant et edictis humanis præconis voce promulgatis uti, et civitatem potius ad compositionem et amicitiam adducere. Quare præco edixit, si quis ex patriis Bœotorum universorum institutis belli societatem sequi vellet, apud ipsos arma poneret, rati sibi facile hoc modo adjuncium iri civitatem.

III. Platæenses vero, cum Thebanos et intus esse, et urbem repente occupatam sensissent, perterriti, et suspicati longe plures ingressos esse (nec enim per noctis caliginem eos cernere poterant), ad compositionem venerunt, et conditionibus acceptis, quiescebant, præsertim quum nihil novi in quemquam molirentur. (2) At dum hæc utique agunt, animadverterunt, non multos esse Thebanos, et si illos invaderent, a se facile superari posse existimarunt; nam Platæensis populus ab Atheniensibus deficiebat invitus. (3) Placebat igitur rem tentandam esse, et inter se coibant, perfoesis communibus aedium parietibus, ne, si per vias

ἀμάρξας τε ἀνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾗ, καὶ τᾶλλα ἐξήρτων ἢ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἐσσεσθαι. (4) Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοῖμα ἦν, φυλάξαντες ἐτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὔσι προσφέρωνται καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ Ἰσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἡσσοὺς ὥσι τῆς σφετέρως ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. Προσέβαλον τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἤσαν κατὰ τάχος.

IV. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἡπατημένοι, ξυνεστρέφοντο τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς ἢ προσπίπτοιεν ἀπευθύνοντο. (2) Καὶ δις μὲν ἢ τρις ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῶν θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένον, λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ δευτοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἐφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἀπείροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διόδων ἢ χρῆ σωθῆναι (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γινόμενα ἦν), ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. (3) Τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας ἢ ἐσῆλθον καὶ αἵπει ἦσαν ἀνεωγμέναι μόναι, ἔκλῃσε στυρακίῳ ἀκοντίῳ ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μὴδὲ ταύτῃ ἐτι ἐξοδὸν εἶναι. (4) Διωκόμενοι τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πελειῶν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλόν ἐξῆλθον οὐ πολλοί (αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο), ἄλλοι δὲ ἄλλη τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλλυντο. (5) Τὸ δὲ πλείστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον, σπίνπτουσιν ἐς οἶκῆμα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεωγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς διόδον ἐς τὸ ἔξω. (6) Ὁρῶντες δ' αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἶκῆμα, εἴτε τι ἄλλο χρήσωνται. (7) Τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θεβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα χρήσασθαι ὅτι ἂν βούλωνται. Οἱ μὲν δὲ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράξαν.

V. οἱ δ' ἄλλοι Θεβαῖοι, οὓς ἔδει ἐτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιά, εἰ τι ἄρα μὴ προχωροῖη τοῖς ἐσεληλυθόσιν, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς βρθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεδοθήβουν. (2) Ἀπέχει δ' ἢ Πλάταια τῶν Θεβῶν σταδίους ἐβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρῆν μέγας καὶ οὐ βράδιος διαβατὸς ἦν. (3) Πορευόμενοι τε ἐν βετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἥδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων

commearent, conspicerentur; plaustraque sine jumentis in viis statuebant, ut muri loco essent, et cetera parabant, prout quidque rebus praesentibus utile fore videbatur. (4) Postquam autem res pro facultate paratae erant, tempore, quo nox adhuc erat, et ipso diluculi adventu observato, ex aedibus in ipsos invaserunt, ne in luce cum illis confidentioribus congregarentur, atque ita pari conditione secum essent, sed per tenebras magis perterrefacti, sua peritia, quam urbis locorum habebant, inferiores essent. Atque statim eos invaserunt, et ad manus celeriter venerunt.

IV. Illi vero ubi cognoverunt se opinione deceptos, inter se ipsos conglobabantur, et hostium impressionem, qua iruebant, propulsabant. (2) Ac bis terve eos repulerunt; postea, quum magno strepitu et ipsi irruerent, et mulieres atque servi simul ex aedibus clamores et ululatus ederent, eosque lapidibus et tegulis peterent, simul etiam quum illa nocte magna pluvia ingruisset, territi sunt, et dantes terga per urbem fugere coeperunt, quum quidem plurimi ignari essent viarum per tenebras et lutum, qua servari possent (nam sub ipsum mensis finem haec accidebant), et bene gnaros hostes haberent insequentes, ne effugerent. Quamobrem peribant multi. (3) Quidam autem Plataensium portas, qua intrarant, et quae solae apertae erant, jaculi spiculo pessuli loco usus, et in vectis seram injecto clausit; ita ut ne hac quidem exitus pateret. (4) Quum autem illos hostis persequeretur per urbem, quidam ex iis muros conscenderunt, et se foras dejecerunt, ac plerique interierunt; alii vero per portas desertas, quum mulier quaedam securim ipsis dedisset, clam effracto vecte exiverunt non multi (cito enim rescitum est), alii vero alibi per urbem passim trucidabantur. (5) Maxima tamen pars, et qui praecipue conglobati erant, irruerunt in magnum aedificium, quod erat muro contiguum, cujus in propinquo fores erant apertae, existimantes has hujus aedificii fores esse portas, et ex adverso exitum, qui extra ferret. (6) Plataenses vero, postquam eos conclusos viderunt, deliberare coeperunt, utrum eos, ita ut erant, incenso illo aedificio, concremarent, an aliud aliquod praenae genus in illos statuerent. (7) Tandem vero et hi et ceteri Thebani, qui supererant, per urbem vagantes, sese et arma Plataensibus dediderunt, ut quicquid illis visum fuerit, de se statuerent. Qui igitur Plataeae erant, hunc rerum exitum habuerant.

V. Ceteri vero Thebani, quos in ipsa adhuc nocte cum omnibus copiis adesse oportuerat, siquid forte minus succederet illis, qui urbem intrarant, cum iis in ipso itinere nuntius de rebus gestis allatus esset, auxilio veniebant. (2) Abest autem Plataea a Thebis septuaginta stadia, et aqua, quae illa nocte deciderat, effecit, ut iter tardius conficerent. Asopus enim fluvius multus fluxerat, nec facile transiri poterat. (3) Quare per pluviam iter facientes, fluvioque vix trajecto, sero venerunt, quum illorum milites partim jam es-

τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. (4) Ὡς δ' ᾔσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεδούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν· ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγρούς καὶ κατασκευὴ οἷα ἀπροσδοκῆτου κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου· ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἐνδον, ἣν ἄρα τύχῳσ' ἴτινες ἐζωγρημένοι. (5) Καὶ οἱ μὲν ταῦτα διανοοῦντο, οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλεύομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δέισαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα δόσις δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τὰ τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδοκεῖν. Εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας. (6) Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἦν τι ζυμβαίνωσιν, καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν. (7) Ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθὺς. Ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ Εὐρύμαχος εἰς αὐτῶν ἦν, πρὸς δὲ ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

VI. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἀγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα ἣ ἐδόκει αὐτοῖς. (2) Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἡγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παρακρήμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, καλεῦντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσώσι περὶ αὐτῶν· (3) οὐ γὰρ ἡγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. Ἄμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἀγγελος ἐξῆι, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνελημμένων· καὶ τῶν ὑστερον οὐδὲν ᾔδεσαν. Οὕτω δὲ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος εὔρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. (4) Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν αἰτόν τε ἐσῆγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειστάτους ξὺν γυναίξιν καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

VII. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζυμμάχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντας πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθέν τινα ὠφελίαν ἥλιπον ἑκάτεροι προσλήψασθαι, πόλεις τε ζυμμάχιδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. (2) Καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τάκεσιν ἐλομένους ναῦς ἐπετάχθη-

sunt interfecti, partim vivi detinerentur. (4) Postquam vero Thebani intellexerunt id, quod acciderat, Plataeensibus, qui erant extra urbem, insidias struebant. Nam et homines in agris erant, et supellex, quippe quod hoc malum inopinatum pacis tempore contigisset. Volebant enim, si quem cepissent, eum sibi eorum loco esse, qui in urbe erant, si qui forte vivi capti essent. (5) Atque hi quidem hæc in animo habebant. Plataenses vero, cum illi adhuc consultarent, suspicati aliquid hujusmodi eventurum, sollicitique de civibus, qui foris erant, caduceatorem ad Thebanos emisunt, dicentes, neque fas iis fuisse facere ea, quæ facta erant, qui stante fœdere suam urbem occupare conati essent; et quæ foris erant, dicebant ne affligerent. Alioqui dicebant, fore, ut et ipsi illorum milites interficerent, quos vivos haberent; si vero ex suo agro recederent, hos illis redderent. (6) Thebani quidem hæc dicunt, et illos etiam jusjurandum addidisse perhibent. Plataenses vero negant, se statim pollicitos esse, ut captivos redderent, sed colloquio prius habito si quam compositionem inter se facere potuissent, et jusjurandum addidisse negant. (7) Recesserunt igitur Thebani ex illorum finibus, nulla injuria facta, Plataenses vero, simul atque ex agris omnia in urbem comportarunt, confestim captivos interfecerunt. Erant autem numero centum et octoginta, qui capti erant, et ex illis unus erat Eurymachus, cum quo proditores egerant.

VI. His autem peractis, Athenas nuntium mittebant, et militum a se cæsorum cadavera Thebanis per inducias reddiderunt; et res urbanas, pro præsentis rerum statu, arbitratu suo constituerunt. (2) Rerum autem a Plataeensibus gestarum nuntii statim ad Athenienses venerant, et Bæotos, quotquot erant in Attica, protinus comprehenderant; et præconem Plataeam cum mandatis miserant, ut ipsis denuntiaret, nequid novi statuerent in Thebanos, quos habebant, antequam et ipsi aliquid de illis statuissent; (3) nondum enim illis nuntiatum erat, eos jam esse mortuos. Nam simul ac Thebani Plataeam sunt ingressi, primus nuntius exierat; secundus vero, illis modo victis et captis; et eorum nihil intellexerant, quæ postea contigerunt. Sic igitur Athenienses, rerum istarum prorsus ignari, mittebant. Sed præco quum Plataeam pervenisset, viros illos comperit interfectos. (4) Postea autem Athenienses cum exercitu Plataeam profecti et frumentum importarunt et præsidium in urbe reliquerunt, et hominum inutilissimos cum feminis ac pueris exportarunt.

VII. Hoc autem facinore Platæis patrato et fœderibus aperte ruptis, Athenienses se parabant ad gerendum bellum; parabant se autem Lacedæmonii quoque eorumque socii et utrique legationes ad Regem et ad alios barbaros erant misuri, si quod auxilium alicunde se sibi adjuncturos sperabant; et societatem coibant cum civitatibus, quæ erant extra ipsorum imperium. (2) Et Lacedæmonii quidem, præter illas, quas ibi in sua ditione habebant, ex Italia et Sicilia iis, qui ipsorum partes sequebantur, imperarunt naves facere pro ci-

σαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὥς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἐτοιμάζειν, τὰ τ' ἄλλα ἡσυχάζοντας καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μίϛ νηὶ ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. (3) Ἀθηναῖοι δὲ τὴν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρὶα ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ Ἀχαρνᾶνας καὶ Ζάκυνθον, δρώντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ' εἴη, βεβαίως περὶ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.

VIII. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφοτέροι, ἀλλ' ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον οὐκ ἀπεικόντως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες δέξτερον ἀνταλαμβάνονται, τότε δὲ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πολλὴ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις οὐκ ἀκούσιως ὑπὸ ἀπειρίας ἤπτετο τοῦ πολέμου, ἥ τε ἄλλη Ἑλλάς πᾶσα μετέωρος ἦν ξυνιουσῶν τῶν πρώτων πόλεων. (2) Καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγετο, πολλὰ δὲ χρησμολόγοι ἦδον ἐν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. (3) Ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸ τούτων, πρότερον οὕτω σεισθεῖσα ἀπ' οὗ Ἑλληνες μέμνηνται· ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημήναι. Εἰ τέ τι ἄλλο τοιοῦτότροπον ξυζέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. (4) Ἡ δὲ εὐνοία παρὰ πολλοὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. Ἐρρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις εἰ τι δύναιτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ τε κεκυλῦσθαι ἐδόκει ἐκάστω τὰ πράγματα ᾧ μὴ τις αὐτὸς παρέσται. (5) Οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι.

IX. Παρασκευὴ μὲν οὖν τοιαύτη καὶ γνώμη ὤρμητο, πόλεις δ' ἐκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. (2) Λακεδαιμονίων μὲν οἷδε ξύμμαχοι, Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς Ἰσθμοῦ πάντες πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν (τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φίλια ἦν· Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν μόνον ξυνεπολέμουν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες), ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαρῆς, Φωκῆς, Λοκροί, Βοιωτοί, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι. (3) Τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυῶνιοι, Πελληνῆς, Ἡλείοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, ἱππέας δὲ Βοιωτοί, Φωκῆς, Λοκροί· αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεζὸν παρείχον. Αὕτη Λακεδαιμονίων ξυμμαχία, (4) Ἀθηναίων δὲ Χίοι, Λέσβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀχαρνᾶνων οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε, Καρία ἡ ἐπὶ θαλάσῃ, Δωριεῖς Καροὶ πρόσοικοι, Ἰωνία, Ἑλλησποντος, τὰ ἐπὶ Θράκης, νῆσοι δσαὶ ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες πλὴν Μήλου καὶ Θήρας. (5) Τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χίοι, Λέβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ γρημάτα.

vitatum magnitudine, ita ut universarum numerus et summa esset quingentarum navium, et certam pecuniae summam parare; cetera quiescentes, et Athenienses, si unica navi venirent, recipientes, donec haec essent parata. (3) Athenienses vero quum pristinos socios recensebant, tum etiam accuratius in loca circa Peloponnesum legatos mittebant, in Corcyram, et Cephalleniam, et Acarnaniam, et Zacynthum, quia videbant, si haec loca sibi essent amica, se tutius circa Peloponnesi fines bellum esse gesturos.

VIII. Utrique autem nihil parvum animis versabant, sed totis viribus in hoc bellum incumbabant, idque non injuria. Omnes enim mortales rerum initia ardentius capessere solent; tunc vero etiam magna juventutis copia, quae in Peloponneso, magna item, quae Athenis erat, propter rerum imperitiam non invita bellum suscipiebat, et reliqua Graecia tota animis erat erecta, quum primae civitates concurrerent. (2) Multa quoque oracula ferebantur, multa vates canebant, tam in iis civitatibus, quae bellum erant gesturæ, quam in aliis. (3) Præterea Delus etiam paulo ante hæc tremuit, quæ nunquam antea post Græcorum memoriam mota fuerat. Hæc autem et dicebantur et videbantur esse rerum futurarum prodigia. Et, si qua alia hujusmodi signa forte contigissent, omnia conquirebantur. (4) Hominum autem benivolentia longe major ad Lacedæmonios inclinabat, præcipue quod illi Græciam a se in libertatem vindicari prædicarant. Et pro se quisque et privati et civitates omni ope nitebantur, si quo modo illos aut verbis aut factis adjuvare possent; et in eo singuli moram rebus gerendis aliatam arbitrabantur, si ipsi rebus non interessent. (5) Ea erat indignatio, qua plerique in Athenienses ferebantur, alii quod eorum imperio se liberari cupiebant, alii quod metuebant, ne illorum imperio parere cogerentur.

IX. Hoc igitur apparatu atque his animis ad bellum utrique concitati ferebantur; civitates autem utrisque hæ sociæ erant, quum bellum gerere cœperunt. (2) Lacedæmoniorum fuere socii omnes Peloponnesii, qui sunt intra Isthmum, præter Argivos, et Achæos; (his enim amicitia cum utrisque intercedebat; primo autem soli ex Achæis Pellenenses in bello gerendo aderant, deinde postea et ceteri omnes); extra Peloponnesum autem Megarenses, Phocenses, Locri, Bæoti, Ampraciotæ, Leucadii, Anactorii. (3) Ex his Corinthii, Megarenses, Sicyonii, Pellenenses, Elei, Ampraciotæ, Leucadii præbebant classem; equitatum Bæoti, Phocenses, Locri; ceteræ vero civitates peditatum præbebant. Atque hi quidem erant Lacedæmoniorum socii. (4) Atheniensium vero Chii, Lesbii, Plataenses, Messenii, qui Naupactum incolebant, Acarnanum plerique, Corcyraei, Zacynthii, et aliæ civitates, quæ inter tot nationes erant vectigales: Caria, quæ ad mare est sita, Dorienses Caribus finitimi, Ionia, Hellespontus, Thraciæ urbes, et insularum quotquot intra Peloponnesum et Cretam ad solem orientem vergunt, et ceteræ omnes Cyclades exceptis Melo et Thera. (5) Ex his naves præbebant Chii, Lesbii, Corcyraei; ceteri

(ε) Συμμαχία μὲν αὕτη ἐκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν.

X. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐ-
θὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἑξω-
συμμαχίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι τά-
τε ἐπιτήδεια ὅσα εἰκὸς ἐπὶ ἐξοδὸν ἐκδημον ἔχειν, ὥς
ἐσβαλοῦντες ἐς τὴν Ἀττικὴν. (2) Ἐπειδὴ δὲ ἐκάστοις
ἐτοίμα γίγνοιτο κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον, ξυνή-
σαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἐκάστης ἐς τὸν Ἴσθμόν.
(3) Καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν,
Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ
ἤγειτο τῆς ἐξόδου ταύτης, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς
τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιο-
λογητάτους παρεῖναι τοιάδ' ἔλεξεν.

XI. « Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι, καὶ
οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελο-
ποννήσῳ καὶ ἑξω ἐποίησαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρε-
σβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὁμοῦ δὲ τῆσδε
οὕτω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ
πλείστοι καὶ ἀριστοὶ στρατεύοντες. (2) Δίκαιον οὖν
ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν
αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα
τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπὶ τῇ καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν
ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπι-
νοοῦμεν. (3) Οὐκ οὖν χρὴ, εἰ τῷ καὶ δοκοῦμεν πληθεῖ
ἐπιέναι, καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἔλθειν τοὺς
ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τοῦτον ἐνεκα ἀμελέστερόν
τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἐκάστης
ἡγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὐτὸν αἰεὶ προσδέχε-
σθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἔξεν. (4) Ἀδελφοὶ γὰρ τὰ τῶν
πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ, καὶ δι' ὅρτης αἱ ἐπι-
χειρήσεις γίνονται· πολλάκις τε τὸ ἐλασσὸν πλῆθος
δεδιὸς ἄμεινον ἡμῶν αὐτὸ τοὺς πλείονας διὰ τὸ καταφρο-
νῶντας ἀπαρασκευάστους γενέσθαι. (5) Χρὴ δὲ αἰεὶ ἐν τῇ
πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέως στρατεύειν, τῇ δ'
ἐργῷ δεδιότας παρασκευάζεσθαι· οὕτω γὰρ πρὸς τε τὸ
ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἴεν, πρὸς τε τὸ
ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. (6) Ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ
ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς
πᾶσιν ἀρίστα παρεσκευασμένην, ὥστε χρὴ καὶ πάνυ
ἐπιείκην διὰ μάχης εἶναι αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμη-
ται ἐν ᾧ οὕτω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ δρῶσιν
ἡμᾶς δηρῶντάς τε καὶ τάκλεινων φθείροντας. (7) Πᾶσι
γὰρ ἐν τοῖς ὁμίαισι καὶ ἐν τῷ παραυτίκῳ δρᾶν πά-
σχοντάς τι ἀήθεις ὁργὴ προσπίπτει· καὶ οἱ λογισμῷ
ἐλάχιστοι χρώμενοι θυμῷ πλείοστα ἐς ἔργον καθίστανται.
(8) Ἀθηναίους δὲ καὶ πλείον τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο
δρᾶσαι, οἱ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες
τὴν τῶν πελας δρῶν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν δρᾶν. (9)
Ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες, καὶ μεγίστην
δοῖαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ'
ἀμφοτέρῃ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἔπειθ' ὅπῃ ἂν τις
ῥηγῇται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιοῦμενοι

vero peditatum et pecunias. (6) Atque hi erant utrorumque
socii et apparatus ad bellum.

X. Lacedæmonii vero post res Plateis gestas continuo mun-
tiis missis circa Peloponnesum et agrum socialem, qui extra
erat, imperabant civitatibus, ut pararent exercitum, et res
necessarias; quemadmodum parare deceret ad expeditionem
faciendam extra fines suos, quippe ut irruptionem in Atti-
cam facturi. (2) Ubi autem res quibusque paratæ essent
ad præstitutam diem, coibant ex singulis civitatibus duas
partes ad Isthmum. (3) Ac postquam omnis exercitus in
unum locum coactus erat, Archidamus Lacedæmoniorum
rex, hujus expeditionis dux, convocatis omnium civitatum
prætoribus, et qui summa dignitate præditi erant, quosve
maxime conveniebat adesse, in hunc modum est locutus.

XI. « Viri Peloponnesii et socii, majores quoque nostri
multas expeditiones tum in ipsa Peloponneso, tum extra
fecerunt, et de nobis ipsis qui ætate sunt proveciore, re-
rum bellicarum non sunt imperiti; veruntamen nunquam
cum apparatu, qui esset hoc major, sumus egressi, sed et
adversus potentissimam civitatem nunc proficiscimur, et
nos ipsi cum maximo et robustissimo exercitu bellum illi
inferimus. (2) Æquum igitur est, ut nos neque majoribus
deteriores præbeamus neque ipsorum nostrum opinione in-
feriores. Nam universa Græcia hoc motu mentes exspe-
ctatione erectas habet et animum advertit, et nobis benivola
sperat propter odium, quo Athenienses persequitur, nos ex
animi sententia rem gesturos. (3) Quamvis igitur alicui
videamur vel maximo cum exercitu contra hostes proficisci,
et certissima spes sit, eos nobiscum manus conserere non
ausuros, non tamen idcirco oportet nos negligentius instru-
ctos prodire, sed et uniuscujusque civitatis tam ducem quam
militem exspectare semper pro se quemque ut in aliquod pe-
riculum veniat. (4) Nam incerti sunt bellorum casus, et
parvis momentis res magnæ vertuntur et per animi impetum
victoriæ occasiones præbentur; et sæpe minor manus, quæ
timeret, majorem fortius propulsavit, quod propter contem-
ptum esset imparata. (5) Oportet autem in hostili agro milites
animis quidem semper esse confidentes, sed ad rem gerendam
se cum metu parare; sic enim et ad invadendos hostes ani-
mis erunt paratissimi, et adversus hostium conatus tutissi-
mi. (6) Nos vero adversus civitatem proficiscimur, quæ
non est adeo infirma ad bellum propulsandum, sed quæ re-
bus omnibus est optime instructa; quare omnino credendum
est, illos pugnam nobiscum esse commissuros, licet jam
sese non moverint, quum nondum adsumus, at quum in
agro suo nos videbunt prædam agentes et res suas perden-
tes. (7) Omnes enim, qui in conspectu suo repentinam
aliquam et insolitam rerum suarum cladem cernunt, ira
invadit: et qui ratione minimum utuntur, animi impetu ple-
rumque rem aggrediuntur. (8) Athenienses autem omnium
maxime hoc facturos, verisimile est, qui censent, se dignos
esse, qui aliis imperent, et armis infestis aliorum agros va-
stent potius, quam suum cernant. (9) Quum igitur tantæ
civitati bellum inferamus, et maximam famam tam nostris
majoribus, quam nobis ipsis allaturi simus in utramque
partem pro rerum eventu, sequimini quocumque vos aliquis
duxerit, hoc præter cetera agentes, ut ordinem conservetis

καὶ τὰ παραγγελόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλλιστον γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέστατον, πολλοὺς ὄντας ἐνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι. »

XII. Τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ζύλλονον ὁ Ἀρχίδαμος Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας τὸν Διακρίτου ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοίεν οἱ Ἀθηναῖοι ὁρῶντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. (1) Οἱ δὲ οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξστρατευμένων· ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὅρων εἶναι αὐτομηρόν, τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἣν τι βούλονται, πρεσβεύεσθαι. Ξυμπέμπουσιν τε τῷ Μελήσιππῳ ἀγωγούς, ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται. (2) Ὁ δ' ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο καὶ ἐμελλε διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπὶ ῥεύετο ὅτι ἦδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἑλλήσι μεγάλων κακῶν ἄρξει. (3) Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδύσουσιν, οὕτω δὲ ἄρας τῷ στρατῷ προχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. (4) Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἱππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρατεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τῇ γῇ ἐδύοντο.

XIII. Ἐτι δὲ τῶν Πελοποννησίων συλλεγομένων τε ἐς τὸν Ἴσθμὸν καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος αὐτός, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπῃ καὶ μὴ δῶσῃ, ἢ καὶ Λακεδαιμονίων κελευσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἀγῇ ἐλαύνειν προεῖπον ἔνεκα ἐκείνου, προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν οἱ ξένος εἶη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο, τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἦν ἄρα μὴ δῶσωσιν οἱ πολέμιοι ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφήσιν αὐτὰ δημόσια εἶναι καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι. (1) Παρήνει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαι τε ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι, ἐς τε μάχην μὴ ἐπεξίεναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικὸν ἥπερ ἰσχύουσιν ἐξαρτέεσθαι, τὰ τε τῶν συμμαχῶν διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμῃ καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. (2) Θαρσεῖν τε ἐκέλευε προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν συμμαχῶν τῇ πόλει ἔνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπιστήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων (τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδόντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἐς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὰλλα οἰκοδομήματα καὶ ἐς Ποτιδαίαν ἀπανηλώθη),

tutisque sitis, et imperata alacriter excipientes; pulcherrimum enim hoc est et tutissimum, si in magna multitudine omnes tamen eandem disciplinam servantes cernantur. »

XII. Hæc locutus, dimisso concilio Archidamus primum Melesippum Diacriti filium, virum Spartanum, Athenas misit, si forte Athenienses de sua pertinacia remitterent, quum se in itinere jam viderent. (2) Illi vero nec in urbem, nec publice eum admiserunt; Periclis enim sententia jam ante obtinuerat, ut neque caduceatorem neque legatum Lacedæmoniorum admitterent, si exercitum eduxissent. Illum igitur remiserunt, antequam audirent, et illo ipso die finibus excedere jusserunt, et in posterum, in sua prius regressi, si quid vellent, legatos mitterent; addiderunt etiam Melesippo, qui eum deducerent, ne cum quoquam colloqueretur. (3) Ille vero, quum ad fines pervenisset, et jamjam discessurus esset, hoc tantum locutus abiit: hic dies ingentium malorum Græcis erit initium. (4) Quum autem ad castra redisset, et Archidamus cognovisset, Athenienses nondum quicquam remissuros, ita demum motis castris cum exercitu in ipsorum agrum est profectus. (5) Bæoti vero suam quidem militum partem et equites Peloponnesiis dederunt, ut illos ad bellum sequerentur; cum reliquis vero ad Platæam profecti, agrum vastare cœperunt.

XIII. Dum autem Peloponnesiorum copię in Isthmum adhuc coguntur et in ipso itinere sunt, antequam in Atticam irrumperent, Pericles, Xanthippi filius, Atheniensium dux decimus ipse, ut cognovit, irruptionem factum iri, suspicatus fore, ut Archidamus, qui ipsius erat hospes, aut ipse privatim sibi gratificans suos agros præteriret et non vastaret, aut etiam Lacedæmoniorum jussu, ad invidiam sibi conflandam, hoc fieret, quemadmodum etiam piacula tolli ante jusserant ipsius causa, prædixit Atheniensibus in concione, sibi hospitem esse Archidamum, non fore tamen id malo reipublicæ; se vero agros villasque suas, si non, ut ceterorum, ab hostibus vastarentur, velle reipublicæ esse; neve eo nomine se in ullam suspicionem vocarent. (2) Quod autem ad res præsentis attinebat, eadem, quæ et ante suadebat, ut se ad bellum pararent, et omnem supellectilem ex agris in urbem comportarent, neque ad prælium egrederentur, sed urbem ingressi tuerentur; et classem, qua pollebant, instruerent, et sociorum res manu tenerent, docens potentiam ipsorum sitam esse in vectigalibus, quæ a sociis pendebantur, et plerasque belli partes consilio et pecuniarum copia obtineri. (3) Eosque confidere jubebat, tum quod propemodum sexcenta talenta quotannis a sociis pro tributo reipublicæ penderentur, præter alios proventus; tum etiam, quod vel tunc sex millia talentorum argenti signati in arce adhuc essent (nam maxima summa fuerant decem millia talentorum, trecentis minus, unde pars in arcis propylæa et alia ædificia et in Potidæam erat insumpta), (4) præterea vero auri et argenti non signati,

(4) χωρὶς δὲ χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου ἐν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δημοσίοις καὶ ὅσα ἱερὰ σκευὴ περὶ τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ σκύλα Μηδικὰ καὶ εἴ τι τοιοῦτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος [ἦν] ἢ πεντακοσίων ταλάντων. (5) Ἐπὶ δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρῆσθαι αὐτοὺς, καὶ ἦν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσοῖς· ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἀγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου, καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν. Χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐφ' ἡ γρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστήσαι πάλιν. (6) Χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτοὺς, ὀπλίτας δὲ τρισχιλίου καὶ μυρίου εἶναι ἀνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἐκάλιν ἐξακισχιλίων καὶ μυρίων. (7) Τοσούτοι γὰρ ἐφύλασσον τὸ πρῶτον ὅποτε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν, ἀπὸ τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων ὅσοι ὀπλίται ἦσαν. Τοῦ τε γὰρ Φαληρικῷ τεύχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα· πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄσπετος, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα· ἐστὶ δὲ αὐτοῦ δ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικῷ. Τὰ δὲ μακρὰ τεῖχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἕξωθεν ἐτηρεῖτο· καὶ τοῦ Πειραιῶς ἔξιν Μουνυχίᾳ ἐξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ ἦν ἡμισυ τούτου. (8) Ἰππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χιλίους ἔξιν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλοῖμους τριακοσίας. (9) Ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἐμῆλλε Πελοποννησίων ἐσεσθαι καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Ἐλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷάπερ εἰώθει Περικλῆς ἐς ἀποδείξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

XIV. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνέπειθοντό τε καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἢ κατ' οἶκον ἐγρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκίων καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν· πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὐβοίαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. (2) Χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ δεῖ εἰσθῆναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διατῆσθαι ἢ ἀνάστασις ἐγένετο.

XV. Συνεβέβηκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἐτέρων μᾶλλον Ἀθηναίους τούτου. Ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἢ Ἀττικῇ ἐς Θησέα δεῖ κατὰ πόλεις ὥκειτο πρυτανεῖα τε ἔχουσα καὶ ἀρχοντας, καὶ ὅποτε μὴ τι δείσειαν, ὡς ξυνήσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο καὶ ἐβουλευόντο· καὶ τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὅσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθίᾳ. (2) Ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνοῦ καὶ δυνατὸς τὰ τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν, καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τὰ τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν, ἐν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνό-

quum in privatis, tum in publicis donariis, et sacra vasa, quotquot vel pompis vel certaminibus serviebant, et Medica spolia, et si quid aliud hujusmodi erat, non miroris [erant], quam quingentorum talentorum. (5) Præterea addebat etiam ex aliis templis non exiguas pecunias, quibus eos usuros esse, et, si harum omnium usu omnino prohiberentur, aureis etiam ornamentis, quibus ipsius deæ simulacrum circumdatum erat; confirmabat autem illud simulacrum habere auri purissimi pondus quadraginta talentorum, totumque eximi posse. Et, si salutis causa usi fuissent, dicebat oportere non minus auri pondus restituere. (6) Pecuniis igitur hoc modo eos confidere jubebat; præterea militum gravis armaturæ esse tredecim millia præter illos, qui in præsidiis et in propugnaculis erant sexdecim millia. (7) Tot enim initio excubabant, ubi hostes irruptionem facerent, ex senioribus et junioribus, et inguilionum quotquot erant gravis armaturæ. Nam et Phalerici muri longitudo erat triginta et quinque stadiorum usque ad urbis ambitum, et ipsius ambitus ea pars, quæ custodiebatur, erat trium et quadraginta stadiorum; erat autem etiam aliqua ejus pars, quæ nullis custodiis servabatur, inter longum murum et Phalericum media. Longi vero muri ad Piræum usque quadraginta stadiorum longitudinem habebant, quorum exterior pars custodiebatur; et ipsius Piræei una cum Munychia universus ambitus erat sexaginta stadiorum; pars autem, quæ custodiebatur, hujus erat dimidium. (8) Equites vero demonstrabat esse mille et ducentos cum equestribus sagittariis, præterea mille et sexcentos sagittarios, et trecentas expeditas triremes. (9) Hæc enim et non pauciora horum singula Atheniensibus suppetebant, quum Peloponnesii primum irruptionem erant facturi, et bellum suscipiebant. Alia quoque recensabat, quemadmodum consueverat Pericles, ut cives bello superiores fore demonstraret.

XIV. Athenienses vero, his auditis, ejus sententiæ accedebant et comportabant in urbem ex agris liberos et conjuges et reliquam suppellectilem, qua domi utebantur, vel etiam ipsa ædificiorum destructorum tigna absportantes; pecora quoque et jumenta in Eubœam et circumjacentes insulas trans mittebant. (2) Hæc autem migratio ipsis permolesta accidebat, propterea quod plerique in agris semper degere consueverant.

XV. Hæc autem consuetudo vel a pervetustis usque temporibus præter ceteros apud Athenienses invaluerat. Nam sub Cecrope primisque ad Theseum usque regibus Attica semper oppidatim incolebatur, curias et magistratus habens; et, quoties nihil timebant, ad regem non conveniebant, de republica consultaturi, sed pro se quique suam rempublicam administrabant, et consultabant; quin etiam bellum gesserunt eorum nonnulli, ut Eleusini cum Eumolpo adversus Erechtheum. (2) Theseus vero, postquam regnare cœpit, quum esset vir non solum prudens, sed etiam potens, tum aliis in rebus hanc terram excoluit, tum etiam ceterorum oppidorum curias et magistratus sustulit, et una curia unoque consilio constituto in eam civitatem, quæ

κίσε πάντας, καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἐκάστους ἄπερ καὶ πρὸ τοῦ ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτη χρῆσθαι, ἢ ἀπάντων ἤδη ζυγνυμένων ἐς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ Θησέως τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοικία ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἐτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσιν. (3) Τὸ δὲ πρὸ τούτου ἡ ἀκρόπολις ἡ νῦν οὔσα πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. (4) Τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστὶ καὶ τὰ ἐξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μάλλον ἱδρυται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὸ Πύθιον καὶ τὸ τῆς Γῆς καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ὅ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἐτι καὶ νῦν νομίζουσιν. Ἰδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα. (5) Καὶ τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων Ἐννεακρόνῳ καλουμένην, τὸ δὲ πάλαι φανερῶν τῶν πηγῶν οὐδὲν Καλλιρρόῃ ὀνομασμένην, ἐκείνοί τε ἐγγὺς οὔσῃ τὰ πλείστου ἀξία ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἐτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρὸς τὰ γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι. (6) Καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτη κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἐτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.

XVI. Τῇ τε οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτόνομον οἰκῆσαι μετέχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυνοικίσθησαν, διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὁμοῦ οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ὑστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενομένοι τε καὶ οἰκῆσαντες, οὐ βραδίως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο, ἀλλως τε καὶ ἄρτι ἀνελιγότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικὰ, (2) ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλιπόντες καὶ ἱερὰ ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δαίαντα τε μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὐτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

XVII. Ἐπειδὴ τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοι μὲν τισιν ὑπῆρχον οἰκῆσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγῇ, οἱ δὲ πολλοὶ τὰ τε ἔρῃμα τῆς πόλεως ὥκησαν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἡρώα πάντα πλὴν τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἐλευσινίου καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστόν ἦν· τό τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπ' ἀράτῳ τὴν μὴ οἰκεῖν, καὶ τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε διεκώλυε, λέγον ὥς τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον, ὁμοῦ ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξώκηθη. (2) Καὶ μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοῦναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἢ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως, ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῆδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικισθόσμενον. (3) Κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ζυγνυθόντας αὐτοὺς ἡ πόλις, ἀλλ' ὑστερον δὴ τὰ τε μακρὰ τεῖχη ὥκησαν κατανειμάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλὰ. (4) Ἄμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἤπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγείροντες

nunc est, omnes coegit, et singulos, res suas, ut ante, possidentes, uti compulsi hac una civitate, quam, quum omnes in eam jam contributi essent, Theseus magnis opibus auctam posteris tradidit. Et ab illo tempore Athenienses nunc etiam diem festum nomine Synœcia in deæ honorem publice agunt. (3) Antea enim illa, quæ nunc est arx, erat urbs, et ea pars, quæ sub ipsa ad austrum maxime spectat. (4) Hujus autem rei manifestum argumentum hoc est; in ipsa enim arce sunt aliorum quoque deorum delubra, et quæ sunt extra, ad hanc urbis partem magis sita sunt, Jovis Olympii, et Apollinis Pythii et Telluris, et Bacchi in Limnis, in ejus honorem vetustiora Bacchanalia celebrantur duodecimo die mensis Anthesterionis, quem admodum nunc quoque apud Iones, ab Atheniensibus oriundos mos est. Sunt autem etiam alia vetusta templa hic ædificata. (5) Fonte etiam, qui nunc quidem, postquam a tyrannis sic structus est, Novemfistulæ appellatur, olim vero, quum ipsius venæ et scaturigines exstarent, Calirrhoe nominatus est, hoc et illi, quod arci vicinus esset, ad maxima quæque utebantur, et nunc etiam ab antiquo meribus est receptum, ut ante nuptias, et in aliis rebus sacris hac aqua utantur. (6) Et nunc etiam propter antiquam hanc habitationem ipsa quoque urbis arx ab Atheniensibus urbs appellatur.

XVI. Athenienses igitur et ante diu in agris suo jure ac liberi vivebant, et postquam in unam urbem contributi sunt, ob illum in agris agendi morem plerique tam priorum quam posteriorum ad hoc usque bellum cum tota familia in agris fuerant, et habitabant, eamque ob causam non facile migrabant, præsertim quum nuper demum post bellum Medicum suam supellectilem recepissent; (2) sed graviter et iniquo animo ferebant, quod et penates deseruissent et sacra, quæ plane ipsis a pristino statu suæ civitatis patria erant, et quod vitæ genus essent mutaturi, et nihil aliud quam relinquerent suam quisque patriam.

XVII. Postquam autem in urbem advenerunt, exiguo quidem eorum numero domus fuerunt, et locus apud aliquos amicos vel necessarios, quo se reciperent, plerique vero deserta urbis loca habitabant et templa et omnia heroum sacella, præter arcem et Eleusinium, et si quid aliud bene clausum erat, et locus, qui Pelasgicum appellatur quod sub arcem est, et in quo ne habitaretur, diræ exsecrationes prohibebant et quoddam etiam oraculi Pythici carmen in extrema sui parte his verbis vetabat, « egisse Pelasgicon otia præstat, » tamen ob præsentem necessitatem habitatum est. (2) Et oraculum illud mihi videtur cecidisse contra, quam exspectabant; non enim propter impiam habitationem calamitates reipublicæ videntur accidisse, sed propter bellum ipsa inhabitandi necessitas, quod quum oraculum non nominatim indicasset, prævidebat tamen, locum illum haud fauste aliquando habitatum iri. (3) Multi etiam in ipsis murorum turribus domicilia sibi pararunt, et prout quisque ubique poterat; nec enim urbs omnes, qui eo convenerant, capere potuit, sed postea et longos muros incoluerunt, eos inter se partiti, et maximam Piræei partem. (4) Simul etiam res ad bellum necessarias parare ceperunt, et sociorum auxilia cogentes, et instruentes centum

καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύνοντες. (5) Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

XVIII. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προῖον ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνὸν πρῶτον, ἥπερ ἐμελλὸν ἐσβαλεῖν. Καὶ ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ. (2) ἡ γὰρ Οἰνὸν οὖσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτετεύχιστο, καὶ αὐτῷ φρουρῶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο ὅποτε πόλεμος καταλάβοι. Τὰς τε οὖν προσβολὰς ἡτρεπίζοντο καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. (3) Αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτήδειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδὴ τε συνελέγετο ὁ στρατός, ἡ τε ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενομένη καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης διέβαλεν αὐτόν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνὸν ἐπίσχεσις. (4) Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάντα ἐτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλησιν. (5) Ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. Ὁ δὲ προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς ἐτι ἀκεραίου οὐσῆς ἐνδύσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνείχετο.

XIX. Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ Οἰνὸν καὶ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύναντο ελεῖν, οἱ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκρηκυέοντο, οὕτω δὲ ὁρμήσαντες ἀπ' αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταιᾷ τῶν ἐσελθόντων Θεβαίων γενομένα ἡμέρᾳ ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξίδαμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. (2) Καὶ καθεζόμενοι ἔτεμον πρῶτον μὲν Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδῖον, καὶ τροπὴν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων περὶ τοὺς Ρεῖτους καλουμένους ἐποίησαντο. Ἐπειτα προυχώρουν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεον ὄρος διὰ Κρωπειᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνάς, χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς τῶν δῆμων καλουμένων. Καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸ στρατόπεδόν τε ἐποίησαντο χρόνον τε πολλὸν ἐμμείναντες ἔτεμον.

XX. Γνώμη δὲ τοιαύδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περὶ τε τὰς Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μέναι καὶ ἐς τὸ πεδῖον ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οὐ καταβῆναι. (2) Τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἡλιπίζεν, ἀκμάζοντάς τε νεότητι πολλῇ καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον ὡς οὕτω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιδεῖν τμηθῆναι. (3) Ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδῖον οὐκ ἀπήντησαν, πείραν ἐποίειτο περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμενος εἰ ἐπεξίσαιεν. (4) ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χώρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως (τρισχιλιοὶ γὰρ ὁπλῖται ἐγένοντο) οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα, ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς μάχην. Εἰ τε καὶ μὴ ἐπεξέλοιοεν ἐκείνῃ τῇ

THEUCYDIDES.

navium classem, quæ Peloponnesum invaderet. (5) Atque hi quidem in hoc apparatu erant occupati.

XVIII. Exercitus vero Peloponnesiorum proeodens tetigit Atticam primum ad CEnoen, quæ erant irrupturi. Et ut considebant, ad oppugnandos sese parabant muros machinis, et alio modo. (2) Nam CEnoe, quæ est in Atticæ et Bœotiæ finibus, muris erat cincta, et Athenienses hoc propugnaculo utebantur, quoties bellum incidisset. Hujus igitur et oppugnationem parabant et aliqui circum ipsam tempus triverunt. (3) Et invidiam haud minimam Archidamus sibi conflavit ex hac re, quod videbatur et in movendo bello mollis esse et Atheniensium studiosus, qui ad bellum alacriter gerendum non adhortaretur; ac postquam copiæ in unum coactæ sunt, commoratio, qua ad Isthmum erat usus et in reliquo itinere faciendo tarditas in suspicionem adduxit eum, maxime vero ad CEnoen cunctatio. (4) Athenienses enim hoc temporis spatio res suas in urbem importabant, et Peloponnesii, si celeriter eo ivissent, res omnes adhuc extra urbem deprehendere potuissent videbantur, si non per illius cunctationem stetisset. (5) Tali modo igitur exercitus Archidamo in illa mora succensebat. Ille vero, quum speraret, ut fertur, Athenienses, agro adhuc intacto, aliquid de pertinacia remissuros, ejusque vastationem tergiversanter passuros, inhibebat bellum.

XIX. Postquam tamen CEnoen adorti, omni oppugnationis genere tentato, expugnare non poterant, et Athenienses nullum caduceatorem mittebant, ita demum castris inde motis circiter octogesimum ferme diem ab iis quæ Platææ Thebanis ingressis acciderant, vigente jam æstate, florentibusque frumentis, in Atticam irruerunt; dux vero erat Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex. (2) Castrisque positis vastabant primum quidem agrum Eleusinium et Thriasium campum, et nonnullos Atheniensium equites ad rivulum, qui Rheti vocantur, in fugam verterunt. Deinde vero procedebant ad dextram habentes Egaleon montem per Cropiam, donec ad Acharnas pervenerunt, maximum locum Atticæ ex iis, qui pagi vocantur. Considentesque ad hoc oppidum castra fecerunt et diu illic commorati agrum vastabant.

XX. Consilio autem tali dicitur Archidamum circum Acharnas cum exercitu ad pugnam committendam instructo mansisse, nec illius irruptionis tempore in planitiem descendisse: (2) sperabat enim Athenienses, qui multa juventute florebant, et ad bellum, ut nunquam ante, instructi erant, fortasse obviam sibi prodituros, nec agrum vastari passuros. (3) Postquam igitur ad Thriasium campum ipsi non occurrerant, castris ad Acharnas positis tentabat, si contra se prodire auderent. (4) Simul enim hic locus stativis habendis opportunus ipsi videbatur, simul etiam Acharnenses, qui magna civitatis pars erant (fuerunt enim tria militum gravis armaturæ millia) non videbantur rerum suarum vastationem neglecturi, sed et ceteros ad proelium committendum impulsuri. Atque etiam si Athenienses inter

ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδῖον τεμεῖν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρῆσθαι· τοὺς γὰρ Ἀχαρνεῖς ἐστερηνμένους τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως προθύμους εἶσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δ' ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ. (5) Τοιαύτη μὲν διανοία δ' Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν.

XXI. Ἀθηναῖοι δέ, μέχρι μὲν οὐ περὶ Ἐλευσίνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδῖον ὁ στρατὸς ἦν, καὶ τινὰ ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Πausaniou Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσθλῶν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσίνα καὶ Θρίωζε στρατῶ Πελοποννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ πλεῖον, οὐκέτι προσελθὼν (διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῶ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δοξάντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν). (3) ἀπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἐξήκοντα σταδίου τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιούντο, ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκός, γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεί, ὁ οὕτω ἐωράκεισαν οἱ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν τὰ Μηδικὰ, δεινὸν ἐφαίνετο, καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξίεναι καὶ μὴ περιορᾶν. Κατὰ ζυστάσεις τε γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἐριδι ἦσαν, οἱ μὲν κελεύοντες ἐξίεναι, οἱ δὲ τινες οὐκ εἴοντες. (3) Χρησιμολόγοι τε ἦδον χρησμούς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ὡς ἕκαστος ὥρητο. Οἱ τε Ἀχαρνῆς οἴμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμνετο, ἐνῆγον τὴν ἐξοδὸν μάλιστα. Παντί τε τρόπῳ ἀνιρέθιστο ἡ πόλις, καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ὧν παρήνεσε πρότερον ἐμέμνηντο οὐδέν, ἀλλ' ἐκάκιστον ὅτι στρατηγὸς ὦν οὐκ ἐπεξάγοι, αἰτίον τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

XXII. Περικλῆς δὲ ὁρῶν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ οὐ τὰ ἀρίστα φρονούντας, πιστεύων δὲ ὁρθῶς γινώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξίεναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν, τὴν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον ἐδύνατο εἶχεν. (2) Ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπρίπτοντας ἐς τοὺς ἀγρούς τοὺς ἐγγύς τῆς πόλεως κακουργεῖν· καὶ ἱππομαχίᾳ τις ἐνεγένετο βραχέα ἐν Φρυγίοις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἐνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοὶ, μέχρι οὐ προσεβοηθήσαντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὁπλιτῶν τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί· ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθιμερὸν ἀσπόνδους. Καὶ οἱ Πελοποννησίοι τροπαῖον τῇ ὑστεραίᾳ ἔστησαν. (3) Ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀρίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισαῖοι, Φαρσαῖοι, Παράσιοι, Κρανώνιοι, Πειράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. Ἠγοῦντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσης Πολυμήδης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως

illam irruptionem non prodirent, jam minore cum metu in posterum se et planitiem vastaturum, et ad ipsam urbem accessurum; Acharnenses enim suis rebus privatos, non ita promptos fore ad pericula pro aliis subeunda, ideoque discordias in civium animis futuras. (5) Tali igitur consilio Archidamus ad Acharnas manebat.

XXI. Athenienses vero, quamdiu quidem exercitus circum Eleusinem et Thriasium campum subsedit, tamdiu etiam reliquam spem habebant eos non propius progressuros; memoria tenentes Plistoanactem quoque Pausaniae filium, Lacedaemoniorum regem, quum in Atticam irrupisset ad Eleusinem et Thriasium campum cum Peloponnesiorum exercitu, quatuordecim ante hoc bellum annis, non ulterius progressum, rediisse (quamobrem etiam Sparta relegatus est, quod pecuniis inductus revertisse visus erat); (2) postquam vero exercitum circum Acharnas viderunt, sexaginta stadiis ab urbe distantem, rem non amplius ferendam censebant, sed cum in ipsorum conspectu, ut consentaneum est, ager vastaretur, quod nondum viderant juniores quidem, imo nec seniores nisi in bello Medico, res ipsis gravis videbatur, et placebat quum aliis, tum vero praecipue juventuti hosti obviam prodire nec rem negligere. Et quum in conciliabulis essent, inter se graviter altercabantur, alii quidem copias in hostem educendas censentes, alii vero hoc fieri non sinentes. (3) Vates quoque vaticinia omne genus caneabant, quae quisque audiebat, ut animo erat affectus. Et Acharnenses, quod existimarent, non minimam Atheniensium portionem apud se esse, postquam ipsorum ager vastari cepit, ad eruptionem in hostes faciendam maxime urgebant; omnique modo civitas erat concitata, et Pericli irascebantur, nec memores erant ullarum rerum, quas ille prius suaserat, sed ei conviciabantur, quod quum imperator esset, copias in hostem non educeret, omniumque malorum, quae patiebantur, eum auctorem sibi esse existimabant.

XXII. Pericles vero, quum eos ob praesentem rerum statum graviter indignari, nec optime de rebus sentire videret, quumque persuasum haberet, se de eruptione in hostem non facienda recte sentire, eos ad nullam concionem, nullumque caetum convocabat, ne quid animi impetu potius, quam recto consilio congregati peccarent; et urbem tuebatur, et quam maxime poterat tranquillam regebat. (2) Seniper tamen equites emittebat, ne antecursores ab exercitu irruentes in agros urbi vicinos, eos maleficiis afficerent; et leve quoddam equestre praelium inter haec in Phrygiis fuit uni Atheniensium equitum turmae et Thessalis, qui ei erant adjuncti, adversus Baeotiorum equites, in quo Athenienses et Thessali non erant inferiores, donec adjutis Baeotis gravis armaturae agmine in fugam sunt versi, et perierunt Thessalorum Atheniensiumque non multi; verum tamen illo ipso die nullis ad hoc induciis factis illos susceperunt. Et Peloponnesii postero die tropaeum statuerunt. (3) Hoc autem auxilium Thessali Atheniensibus ex vetusto societatis federe miserant; et venerunt ad eos Larisaei, Pharsalii, Parasii, Cranonii, Pirasii, Gyrtonii, Pheraei. Ipsis vero praerant ex Larisa Polymedes et Aristonous, diversae uterque fa-

ἑκάτερος, ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

XXIII. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξήσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδήουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλήσσου ὄρους. (2) Ὦντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπίστευαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον ἄσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους ἑστρατήγει δὲ Καρκίνος τε ὁ Ξενοτίμου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. Καὶ οἱ μὲν ἄραντες τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον, (3) οἱ δὲ Πελοποννήσιοι χρόνον ἐμμέναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσῳ εἶχον τὰ ἐπιτήδεια ἀνεχώρησαν διὰ Βουρωτῶν, οὐχ ἥπερ ἐσέβαλον παριόντες δὲ Ὀρωτὸν τὴν γῆν τὴν Πειραικὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὀρώπιοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδήωσαν. Ἀρικομένοι δὲ ἐς Πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

XXIV. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἐμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένοις χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν ἣν δέ τις εἶπη ἢ ἐπιψήφιση κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἢ μὴ οἱ πολέμιοι νῆϊται στρατῶ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέη ἀμύνεσθαι, θάνατον ζημίαν ἐθετο. (2) Τριήρεις τε μετ' αὐτῶν ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποίησαντο κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτίστας, καὶ ῥητάρχους αὐταῖς, ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἦν δέη.

XXV. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι καὶ Κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν, πεντήκοντα ναυσὶ προσδεσποθηκότες, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ συμμάχων ἄλλα τε ἑκάκων περιπλέοντες, καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες τῷ τελεῖ προσέβαλον ὄντι ἀσθενεῖ καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων. (2) Ἐτυχὲ δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασιδᾶς ὁ Τέλλιδος ἀνὴρ Σπαρτιάτης φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβόηθη τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὀπλιτῶν ἑκατόν. Διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἑσχεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μὲν αὐτοῦ τὴν τε πόλιν περιεποίησε καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτος τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπηνέθη ἐν Σπάρτῃ. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἥλειας ἐς Φεῖαν ἐδήουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἥλιδος τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιουκίδος Ἥλειων μάχῃ ἐκράτησαν. (4) Ἀνέμου δὲ κατ'όντος μεγάλου χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθὺν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φεῖᾳ λιμένα, οἱ δὲ Μεσσηνιοὶ ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ οὐ

ctionis; ex Pharsalo vero Mēno; erant autem ceteris quoque ex singulis civitatibus sui cuique praefecti.

XXIII. Peloponnesii vero, quum Athenienses ad proelium cum ipsis committendum non prodirent, motis castris ab Acharnis nonnullos alios pagos vastabant, qui sunt inter Parnethem et Brilessum montes. (2) Dum autem isti in Attica sunt, Athenienses centum naves, quas instruxerant, et in his mille gravis armaturae milites et quadringentos sagittarios circa Peloponnesum miserunt. His autem praerant Carcinus Xenotimi et Proteas Epiclis et Socrates Antigenis filius: atque hi quidem cum hoc apparatu e porta profecti circumvehebantur; (3) Peloponnesii vero tamdiu in Attica morati, quamdiu commeatus ipsis suppeditabat, per Boroitiam reverterunt, non ea qua irruptionem fecerant; et dum Oropum praetereant, regionem nomine Piraeicem, quam Oropii Atheniensium imperio subjecti colunt, vastarunt. In Peloponnesum vero regressi, in suas quique urbes discesserunt.

XXIV. Athenienses autem post horum discessum praesidia terra marique disposuerunt, quemadmodum toto belli tempore custodias agere volebant; et mille talenta ex pecuniis, quae in arce erant, eximere iis placuit, et seponere, nec impendere, sed ex reliquis bellum gerere; quod si quis dixisset, aut decretum fecisset, ut pecuniae istae suo loco moverentur in alios usus, nisi si hostes classe ad urbem accessissent, et eos propulsare necesse esset, pecuniam ea pitalem ei proposuerunt. (2) Triremes etiam una cum his centum seposuerunt quotannis omnium praestantissimas, earumque praefectos, quarum nulla ad aliud quicquam, nisi cum his ipsis pecuniis ob idem periculum, si necesse esset, uterentur.

XXV. Qui autem cum centum navibus circa Peloponnesum erant Athenienses et cum ipsis Corcyraei, qui cum quinquaginta navibus auxilio ipsis venerant, et nonnulli alii in illis regionibus socii, quum alibi damna intulerunt praeternavigantes, tum etiam ad agri Laconici urbem Methonen excensu facto adorti sunt muros ejus, qui erant infirmi, et intra quos defensores non erant. (2) Sed forte Brasidas Tellidis filius, vir Spartanus, circum illa loca cum praesidio erat, quumque rem sensisset, illis, qui in ea urbe erant, cum centum gravis armaturae militibus auxilio venit; quumque per medias Atheniensium copias, per agrum sparsas, et ad urbis muros conversas, cursu transisset, Methonen irrupit; et paucis quibusdam de suis militibus in ipsa irruptione amissis, et ipsam urbem servavit, et primus omnium, qui illi bello administrando interfuerunt, propter hoc audax facinus Spartae collaudatus est. (3) Athenienses vero inde solvantes praeternavigabant; et quum ad Phiam Elidis urbem appulissent, agrum per biduum vastabant, et trecentos delectos, qui ex inferiori Elide suis auxilio venerant, aliosque Eleos e terra municipali, pugna vicerunt. (4) Ceterum exorto ingenti vento, quum in loco importuno tempestate jactarentur, plerique quidem naves conscenderunt, et promontorium, quod Ichthys appellatur, circumvecti in portum, qui est Phiae, pervenerunt; Messenii vero interea et

δυνάμενοι ἐπιβῆναι κατὰ γῆν χωρήσαντες τὴν Φειάν αἰρούσιν. (6) Καὶ ὕστερον αἱ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν, καὶ τῶν Ἡλείων ἡ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβεδοθήκει. Παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδήουν.

XXVI. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τούτων οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα, καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακὴν. (2) ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου. Καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασσίας ἔστιν ἂ ἐδήωσε καὶ Θρόνιον εἶλεν, δημήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλόπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

XXVII. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτοὺς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσι αἰτίους εἶναι· καὶ τὴν Αἰγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο, τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους ἔχειν. Καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῷ ἔς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. (2) Ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατὰ τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον καὶ ὅτι σφῶν εὐεργεταί ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμόν καὶ τῶν Εὐλώτων τὴν ἐπανάστασιν. Ἡ δὲ Θυρεῆτις γῆ μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἐστίν, ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν ἐνταῦθα ὤκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

XXVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νοσηνία κατὰ σελήνην, ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, ὃ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μηννοειδὴς καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

XXIX. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν Πύθειω, ἄνδρα Ἀδδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκην, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα οἱ Ἀθηναῖοι πρότερον πολέμιον νομίζοντες πρόξενον ἐποίησαντο καὶ μετεπέμψαντο, βουλόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρειω, Θρακῶν βασιλέα, ζύμμαχον γενέσθαι. (2) Ὁ δὲ Τήρης οὗτος ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλείον τῆς ἄλλης Θράκης ἐποίησεν· πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρακῶν. (3) Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίωνος ἀπ' Ἀθηναίων σχόντι γυναῖκα προσήκει ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θράκης ἐγένοντο, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς ὁ Τηρεὺς ὦκει, τότε ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐπραξαν· πολλοὶς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνας μνήμη Δαυλίας ἡ ὄρνις ἐπυνόμασται. Εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίωνα ζυγασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου ἐπ' ὠφελίᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους μάλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ. Τήρης δὲ οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων, βασιλεὺς τε πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. (4) Οὗ δὲ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ζύμμαχον ἐποίησαντο, βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ

alii nonnulli, qui naves conscendere nequiverant, terrestri itinere profecti Phiam ceperunt. (5) Postea vero naves circumvectæ eos receperunt atque illinc in altum vela fecerunt relicta Phia; atque jam magno numero robur militum Eleorum subsidio advenerat. Athenienses autem, in alia loca navibus delati, ea vastabant.

XXVI. Atque sub hoc ipsum tempus Athenienses triginta naves emisunt, ut Locridem obirent, simul etiam, ut Eubæam tuerentur; (2) his autem præerat Cleopompus Cliniae filius. Et exscensu passim facto quum nonnulla maritima loca vastavit, tum etiam Thronium cepit et ob-sides ab illis accepit, et apud Alopen Locros, qui auxilio venerant, prælio superavit.

XXVII. Hac eadem æstate Athenienses etiam Æginetas ex Ægina, quum ipsos, tum etiam liberos et conjuges ejece-runt, crimini iis dantes, quod hujus belli contra se moti præcipui auctores essent; et tutius fore videbatur, si Ægi-nam Peloponneso adjacentem colonia de suis missa tene-rent. Nec multo post colonos in eam miserunt. (2) Ægi-netis autem ejectis Lacedæmonii Thyream incolendam et ejus agrum possidendum dederunt, tum ob odium, quo Athenienses persequabantur, tum etiam, quod de se bene meriti erant terræ motus tempore et Helotum rebellione. Thyreaticus vero ager est medius inter Argivum et Laconic-um, et ad mare pertinet. Atque alii quidem eorum hic habitaverunt, alii vero per reliquam Græciam dissipati sunt.

XXVIII. Eadem etiam æstate Calendis Lunaribus, quo quidem tempore solo hoc fieri posse videtur, sol defecit post meridiem, et ex lunata figura, qua tunc apparuit, quum nonnullæ etiam stellæ conspicuæ fuissent, rursus ad pristinam sui orbis plenitudinem rediit.

XXIX. Atque eadem æstate Nymphodorum Pythis filium, Abderiten, cujus sororem Sitalces uxorem habebat, virum, qui magna auctoritate apud ipsum valebat, Athenienses, licet eum prius hostem esse judicassent, tamen hospitem publice fecerunt, eumque arcessiverunt, quod Sitalcen Teris filium, Thracum regem, sibi societate adjungere cupe-rent. (2) Hic autem Teres, Sitalcis pater, primus Odrysis magnum hoc regnum in majorem Thraciæ partem condidit; magna enim Thracum pars sui juris est. (3) Cum illo au-tem Tereo, qui Procnen Pandionis filiam ex Athenarum urbe uxorem duxerat, Teres iste nullo propinquitatis vinculo conjunctus est, nec ex eadem Thracia fuerunt, sed ille quidem Tereus habitabat in urbe Daulia, quæ est in agro, qui nunc Phocensis appellatur, quem tunc Thraces incole-bant; et in hoc agro mulieres facinus illud in Ityn perpetrarunt; quinetiam a multis poetis, qui lusciniæ mentionem fecerunt, hæc avis Daulias cognomento est appellata. Verisimile autem est, Pandionem affinitatem junxisse potius in tam parvo locorum intervallo mutui auxilii causa, quam in multorum dierum itinere ad Odrysas usque. Sed Teres nec idem nomen habuit, et primus rex potentia valens apud Odrysas fuit. (4) Hujus igitur filium Sitalcen Athe-nienses in societatem adsciverunt, Thraciæ oppida, et Per-

Θράκης χωρία καὶ Περδίκχαν ξυνηλθὲν αὐτόν. (6) Ἐλθὼν τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τὴν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθηναῖον, τὸν τε ἐπὶ Θράκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν· πεύσεις γὰρ Σιτάλκην πέμψειν στρατιὰν Θρακίαν Ἀθηναίοις ἱππέων τε καὶ πελταστῶν. (6) Ξυνηλθὼν δὲ καὶ τὸν Περδίκχαν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Θέρμην αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι· ξυνεστράτευσέ τ' εὐθὺς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδέας μετ' Ἀθηναίων καὶ Φορμίωνος. (7) Οὕτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρῳ Θρακῶν βασιλεὺς ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνων βασιλεὺς.

XXX. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον Σολιὸν τε Κορινθίων πόλισμα αἰρούσι καὶ παραδιδόασιν Παλαίρεῦσιν Ἀκαρνάνων μόνους τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι· καὶ Ἀστακόν, ἧς Εὐάρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν τὸ χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσποιήσαντο. (2) Ἐπὶ τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον πλεύσαντες προσηγάγοντο ἀνευ μάχης· κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα τετράπολις οὖσα, Παλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Προναῖοι. (3) Ὑστερον δ' οὐ πολλῷ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

XXXI. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι πανδημί, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγούντος. Καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν (ἔτυχον γὰρ ἤδη ἐν Αἰγίνῃ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι) ὥς ἤσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ ἐν Μεγάρῳι ὄντας, ἐπλεύσαν παρ' αὐτοὺς καὶ ξυνηλθίσαν. (2) Στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως καὶ οὕτως νενοσηκυίας· μυρίων γὰρ ὀπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι (χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν), μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὀπλιτῶν, χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὁμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. Δηώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. (3) Ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὑστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἑκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα, καὶ ἱππέων καὶ πανστρατιᾶ, μέχρι οὗ Νίσαια ἐάλω ὑπ' Ἀθηναίων.

XXXII. Ἐτειγίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων φρούριον τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντιοῖς νήσος ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ ληστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀπούντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὐβοίαν.

2. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ τὴν Πελοποννησίῳ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν ἐγένετο.

XXXIII. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου χειμῶνος Εὐάρχος ὁ Ἀκαρνὰν βουλόμενος ἐς τὴν Ἀστακὸν κατελθεῖν πείθει Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίους καὶ χίλους ὀπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας, καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσεμισθώσατο· ἤρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφαιμίδας τε ὁ Ἀριστωνόμου καὶ Τιμόζηνος δ'

dicam hujus opera sibi adjungere cupientes. (5) Atque profectus Athenas Nymphodorus Sitalcis societatem iis conciliavit et Sadocum ipsius Sitalcis filium Atheniensem civem fecit et recepit bellum, quod in Thracia gerebatur, componendum; se enim Sitalci persuasurum, ut exercitum Thracum, Atheniensibus mitteret equitibus cetratisque constantem. (6) Perdiccam etiam Atheniensibus conciliavit, et ipsis persuasit, ut ei Thermen redderent. Et confestim Perdiccas cum Atheniensibus et Phormione arma Chalcidensibus intulit. (7) Sic igitur et Sitalces Teris filius, Thracum rex, et Perdiccas Alexandri filius, Macedonum rex, societatis fœdus cum Atheniensibus fecerunt.

XXX. Qui vero Athenienses cum centum navibus circa Peloponnesum adhuc versabantur, Solium Corinthiorum oppidum ceperunt, idque cum agro solis Acarnanum Palarensibus incolendum tradiderunt; Astacum quoque, in qua Euarchus tyrannus erat, per vim ceperunt, ipsoque ejecto urbem in societatem adsciverunt. (2) Et in insulam Cephalleniam navibus profecti sine pugna eam in suam potestatem redegerunt; sita autem est Cephallenia e regione Acarnaniæ et Leucadis; et est quatuor civitatum commune, Palenses, Cranii, Samæi, Pronnæi. (3) Nec multo post hæc naves reverterunt Athenas.

XXXI. Sub hujus ætatis autumnum Athenienses publice quum ipsi, tum etiam inquilini, duce Pericle Xanthippi filio in agrum Megarenssem irruptionem fecerunt. Et Athenienses, qui circa Peloponnesum cum centum navibus erant (forte enim jam in Ægina erant domum repetentes) quum audissent, suos cives cum universi populi copiis ex urbe profectis ad Megara esse, ad eos navigarunt, seque cum iis junxerunt. (2) Atque hic Atheniensium exercitus in unum collectus omnium maximus fuit, quum respublica adhuc floreret, nec dum morbo laborasset; nam ipsi Athenienses non pauciores erant, quam decem millia gravis armaturæ militum; (præterea vero iis etiam apud Potidæam erant tria militum milia), inquilini autem non pauciores tribus millibus gravis armaturæ militum cum ipsis ad illam expeditionem iverant; prætereaque alia non parva militum levis armaturæ turba. Vastata autem maxima illius agri parte se receperunt. (3) Fecerunt vero alias quoque multas irruptiones Athenienses procedente bello quotannis in agrum Megarenssem modo cum equitatu, modo etiam cum universi populi copiis, donec Nisæam ceperunt.

XXXII. Muris etiam cincta est Atalante ab Atheniensibus castellum sub finem hujus ætatis quo est insula apud Locros Opuntios, prius deserta, ne prædones, ex urbe Opunte et reliqua Locride navigantes Eubœam maleficiis afficerent.

(2) Atque hæc quidem hac æstate post Peloponnesiorum ex Attica discessum gesta sunt.

XXXIII. Insequente autem hieme Euarchus Acarnan Astacum redire cupiens Corinthiis persuasit, ut cum quadraginta navibus et mille et quingentis gravis armaturæ militibus eo profecti se reducerent, et ipse quoque nonnullos alios milites mercenarios conduxerat. Præerant autem his copiis

Τιμοκράτους καὶ Εὐμαχος δ' Χρύσιδος. (2) Καὶ πλείονες κατήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἡ χωρία βουλόμενοι προσποιήσασθαι καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἠδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. (3) Σχόντες δ' ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλληνίαν καὶ ἀπόδοσιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς ἀνδρὸς τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκῆτοισι τῶν Κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου.

XXXIV. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. (2) Τὰ μὲν ὅσα ὑποτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότερον σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος ἣν τι βούληται. (3) Ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορά ἤ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἀγούσιν ἁμαξαί, φυλῆς ἑκάστης μίαν· ἐνεστὶ δὲ τὰ ὅσα ἤς ἕκαστος ἦν φυλῆς. Μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἱ δὲ μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀνάρεσιν. (4) Συνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεσιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. (5) Τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημοσίον σῆμα, ὃ ἔστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως, καὶ αἱ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. (6) Ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνὴρ ἡρμῆνος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὅς ἂν γνῶμη τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τούτῳ ἀπέρχονται. (7) Ὡς δὲ μὲν θάπτουσιν καὶ διὰ παντός τοῦ πολέμου, ὁπότε συμβαίῃ αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. (8) Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικληῆς ὁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸν ἐλάβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλείστον τοῦ δήμου, ἔλεγε τοιάδε.

XXXV. « Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη ἔπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θάπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. Ἐμοὶ δ' ἄρκουν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. (2) Χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιούται. Ὅ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὖνους ἀκροατῆς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστερὺς πρὸς ἡμᾶς βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσσει δηλοῦσθαι, ὃ τε ἀπειρος ἔστιν ἡ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φόβον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. Μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοι· εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι ὁρᾶσαι τι ὧν ἤκουσεν· τῷ δ' ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. (3) Ἐπειδὴ δὲ τοῖς παλαί οὕτως ἐδοκί-

Euphamidas Aristonymi et Timoxenus Timocratis et Eumachus Chrysidis filius. (2) Et illum profecti reduxerunt; et cum nonnulla etiam reliquæ Acarnaniæ oppida maritima sibi adjungere vellent remque tentassent, perficere non potuerunt et domum reverti coeperunt. (3) Quum autem præternavigantes ad Cephalleniam appulissent atque exscensum ex navibus in Craniorum agrum fecissent, ab illis per quandam deditionis faciendæ speciem decepti, nonnullos de suis militibus amiserunt, quum Crani eos ex inopinato invasisent; et tumultuaria festinatione regressi domum revertunt.

XXXIV. Eadem hieme Athenienses patrio instituto publice humarunt eos, qui in hoc bello primi mortem obierant, in hunc fere modum. (2) Triduo antequam funus efferatur, tabernaculum faciunt et sub eo defunctorum ossa proponunt; et suis quisque inferias affert, si quas velit. (3) Quum autem funeris efferendi dies venit, plaustra adducuntur, quæ arcas ex cupresso factas singularum tribuum singulas portant; in his autem insunt ossa singularum tribuum, ex qua quisque erat. Unus autem inanis lectus fertur stratus ignotorum, quorum corpora reperiri suscipique non potuerunt. (4) Prosequitur autem funus quilibet tam de civibus quam de peregrinis: et mulieres, quæ cum illis propinquitatis vinculo sunt conjunctæ, ad sepulcrum adsunt ejulantes. (5) Hæc autem in publico monumento condunt, quod est in pulcherrimo urbis suburbio, atque hic semper sepeliunt eos, qui in bello ceciderunt; illis exceptis, qui in campis Marathoniis obierunt, nam quum illorum virtutem insignem esse judicassent, in ipso loco sepulcrum fecerunt. (6) Postquam autem eos humarunt, vir aliquis ab ipsa civitate delectus, qui et prudentia haud vulgari esse et dignitate præstare videatur, orationem illorum laudibus convenientem super ipsis habet; postea vero discedunt. (7) Hoc igitur modo mortuos sepeliunt; et toto belli tempore, quoties accidebat, hoc ritu utebantur. (8) Super primis igitur his Pericles Xanthippi filius delectus est, qui diceret. Atque postquam tempus permisit, progressus a sepulcro in suggestum, quod in altum exstructum erat, ut quam longissime per circumstantem hominum multitudinem exaudiretur, hæc verba fecit.

XXXV. « Plerique quidem eorum, qui ex hoc loco verba jam fecerunt, eum laudant, qui hanc orationem legi addidit, propterea quod pulchrum sit, eam de iis, qui in præliis interfecti sepeliantur, haberi. Mihi vero satis fore videatur, virorum, qui factis fortes exstiterunt, honores etiam factis declarari, qualia sunt, quæ publice nunc circa hoc sepulcrum apparata videtis, nec in uno viro multorum virtutes periclitari, ne proinde atque ipse vel bene vel deterius dixerit, memoria prodatur. (2) Difficile enim est modum in dicendo tenere, quamdiu vix etiam æstimatio veritatis certa et constans in animis existit. Nam auditor, qui rei est conscius et benevolus, forsitan existimaverit aliquid impari oratione declarari præ iis, quæ ipse cupit ac novit; et rei ignarus nonnulla etiam redundare putabit, propter invidiam, si quid supra suam naturam audiat. Eatenus enim laudes, quæ aliis tribuuntur, sunt tolerabiles, quatenus unusquisque se quoque aliquid eorum, quæ audivit, facere posse putat, quod autem supra ipsos est, ei jam et invidet et fidem non habent. (3) Quoniam autem majores nostri hæc præclare se

μάσθῃ ταῦτα καλῶς εἶναι, χρῆ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλείστον.

XXXVI. « Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἕμα ἐν τῷ τοιῷδε τῇ τιμῇ ταύτῃ τῆς μνήμης δίδουσαι· τὴν γὰρ χώραν αἰεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδωκαν. (2) Καὶ ἐκεῖνοί τε ἀξιοὶ ἐπαίνου καὶ ἐτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο, ὅσην ἔχομεν ἀρχήν, οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. (3) Τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε οἱ νῦν ἐτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστῆκυιά ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. (4) Ὡν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτέθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πόλεμον ἐπιόντα προθύμως ἡμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος ἑάσω· ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἡλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἰμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἐπαίνον, νομίζω ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῇ λεγθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὁμίλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ζύμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

XXXVII. « Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλοῦσιν τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. Καὶ ὄνομα μὲν, διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διαφορά πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκίμῃ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πένιαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν ὁρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. (2) Ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων υποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι ὁρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζήμιους μὲν λυπηρὰς δὲ τῇ ὀφεί ἀχθιδόνας προστιθέμενοι. (3) Ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ θεός μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνῃν ὁμολογουμένην φέρουσιν.

XXXVIII. « Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυρίαις διετρίβοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσθιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἢ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. (2) Ἐπεισέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνειν ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γινόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

XXXIX. « Διαφέροντες δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. Τῇν τε γὰρ πόλιν κοινῇν παρέχομεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείρ-

habere censuerunt, oportet me quoque legi huic obsequentem operam dare, ut quam maxime potero uniuscuiusque vestrum et voluntati et opinioni satisfaciam.

XXXVI. « Initium autem a maioribus ducam; æquum enim est et simul etiam decorum, in hac tali re hunc honorem commemorationis ipsis tribui; regionem enim istam iidem semper incolentes, succedentibus posteris ad hoc usque tempus liberam sua virtute tradiderunt. (2) Itaque quum illi laude sunt digni, tum etiam magis patres nostri; nam quum addidissent, ad ea, quæ acceperant, tantum imperium quantum obtinemus, non sine labore id nobis, qui nunc sumus, reliquerunt. (3) Majorem vero hujus imperii partem nos ipsi hi, qui etiam nunc in media ferme ætate sumus, adauximus urbemque rebus omnibus instruximus et ad bellum et ad pacem expeditissimam. (4) Ex his ego præclara facinora bellica, quibus quæque parta sunt, aut si quid nos ipsi aut patres nostri, bellum a barbaris aut a Græcis illatum alacriter propulsantes fecimus, ne apud rerum gnaros prolixior sim, omittam; sed quibus studiis ad hoc imperium pervenerimus, et quo reipublicæ administrandæ genere, quibusve artibus sit auctum, hac ubi prius declaravero, accedam etiam ad istorum laudationem, existimans et non indecora dictu fore ea in præsentī re et universum tam civium quam peregrinorum cœtum utile esse hæc audire.

XXXVII. « Utimur enim ea reipublicæ forma quæ aliarum civitatum leges non æmuletur, imo vero ipsi alicui potius exemplo sumus, quam alios imitamur. Et nomine quidem populare imperium vocatur propterea quod non ad paucos, sed ad plures rerum administratio pertinet; fruuntur vero ex legum præscripto in privatis controversiis omnes æquo jure, sed quod ad æstimationem attinet, ut quisque aliqua in re bene audit, ita etiam non potius quod sit ex aliqua civium parte, quam virtutis gratia, in republica aliis antepositur, neque etiam propter paupertatem quisquam, dummodo aliqua in re civitati prodesse possit, dignitatis obscuritate impeditur. (2) Liberaliter porro rempublicam administramus, et quod attinet ad mutuam quotidianarum actionum suspicionem, non succensentes alteri, si quid animi causa agit; neque adhibentes ei molestias noxa quidem vacuas, visu tamen acerbis. (3) Sed privata negotia inter nos non importune agentes, ea, quæ ad rempublicam pertinent, per metum maxime non violamus; illis, qui quoque tempore sunt in magistratu, obtemperantes et legibus, iis potissimum, quæ latæ sunt, ut auxilio sint hominibus injuria affectis et quæ licet non sint scriptæ, confessam tamen ignominiam afferunt.

XXXVIII. « Quinetiam laborum creberrimas remissiones prudentia invenimus, certaminibus et sacrificiis anniversariis, quæ moribus ac institutis patriis sunt recepta, nos recreantes, et decoro privatorum apparatu, cujus quotidiana delectatio animi ægritudinem excutit. (2) Ad hæc autem importantur propter magnitudinem urbis ex omni terra omnia, contingitque nobis, ut non magis familiari usu nostris, quam aliorum etiam mortalium bonis perfruamur.

XXXIX. « Excellimus vero bellicarum quoque rerum studiis præadversariis nostris his de causis. Etenim et urbem omnibus communem præbemus, nec ullis peregrinorum expulsio-

γομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἂν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφελήσθῃ, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλεόν καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἄφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἥσσαν ἐπὶ τοὺς ἰσπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. (2) Τεχμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑκάστους, μετὰ πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσιν, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλεῖον κρατοῦμεν. (3) Ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἄμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἣν δέ που μορίῳ τινὶ προσμίζωσιν, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῖσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσῆσθαι. (4) Καίτοι εἰ βραθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρίας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν ἀεὶ μογθοῦντων φαίνεσθαι.

XL. « καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἐτι ἐν ἄλλοις. Φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας, πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καὶ ῥῶς ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰσχρὸν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. (2) Ἐνὶ τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἄμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνον γὰρ τὸν τε μὴδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα ἀλλ' ἄχρεϊον νομίζομεν, καὶ αὐτοὶ ἥτοι κρίνομεν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὁρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδασθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ᾧ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. (3) Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τὸδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· θ' τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὀκνον φέρεται. Κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. (4) Καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἡναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. Βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σῶζειν· ὁ δ' ἀντοφελῶν ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν ἀλλ' ἐς ὀφελῆμα τὴν ἀρετὴν ἀποδύσων. (5) Καὶ μόνον οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινὰ ὠφελοῦμεν.

XLI. « Ξυνελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδεύειν εἶναι, καὶ καθ' ἕναστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλείστ' ἂν εἶδῃ καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρχεῖ παρέχεσθαι. (2) Καὶ ὥς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἢ δυνάμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων

nibus quemquam unquam ab aliqua disciplina aut spectaculo arcemus, quod minime absconditum si quis ex hostibus viderit, utilitatem percipere possit, quippe confidentes non tam apparatus et dolis, quam nostræ in rebus gerendis animi magnitudini; atque in disciplinis alii quidem statim ab ineunte ætate virtutem exercitatione laboriosa consecantur, nos vero, quamvis remisso vitæ genere utamur, nihilo tamen secius æqualia pericula subimus. (2) Hujus autem rei hoc est argumentum; neque enim Lacedæmonii per se, sed cum omnibus agrum nostrum invadunt, et nos aliorum agrum ipsi ingressi in alieno cum iis, qui pro laribus suis decertant, bellum gerentes, victoriam plerumque obtinemus. (3) Atque conjunctis in unum viribus nostris nullus adhuc hostis incidit propterea quod simul et rebus nauticis studemus et terrestres copias ab nobis in multa loca dimitimus; si autem uspiam cum aliqua nostrum particula manus conseruerint, quum aliquos de nostris superarunt, omnes jactant pulsos, et quum victi sunt, ab universis se victos esse. (4) Et vero si animo securo potius, quam laboriosa meditatione, nec virtute, quæ legibus magis quam indolentia nititur, pericula subire volumus, contingit nobis, ut et ærumnis futuris non ante fatigemur, et quum in ipsas jam venerimus, non minus audaces nos præbeamus, quam qui perpetuo se exercent,

XL. « atque ut in hisce rebus nostra civitas admiratione sit digna, et præterea in aliis. Nam elegantia quidem studemus cum frugalitate, et philosophamur sine mollietate, et divitiis potius in rerum gerendarum opportunitate utimur, quam ad inanem verborum jactationem, neque turpe cuiquam est paupertatem fateri; sed re ipsa eam non vitare turpius. (2) Et inest in iisdem hominibus simul et privatarum et publicarum rerum cura, et aliis, qui officii dant operam, hoc certe, ut reipublicæ administrandæ sufficiens sit peritia. Nos enim soli eum, qui rerum istarum nullam habet notitiam, non otiosum, sed inutilem esse ducimus, atque ipsi res aut judicamus, aut animo concipimus, non existimantes orationem rebus noxiam esse, sed potius hoc, si oratione non prius docere, quam ad res, quæ sunt necessariae, exsequendas accedas. (3) Nam hoc quoque præter ceteros eximium habemus, iidem ut et maxime audeamus, et quæ suscepturi simus, exputemus; quod contra aliis imperitia audaciam, consideratio tergiversationem affert. Præstantissimi autem animo illi sunt jure habendi, qui et aspera et jucunda planissime intelligunt, nec tamen ob hæc a periculis adeundis deterrentur. (4) Atque etiam ad virtutem nostra contraria atque plurimis ratio est; non enim accipientes beneficium sed ipsi facientes amicos nobis paramus. Is autem, qui fecerit, amicus esse constanter, ut debitam sibi gratiam per benivolentiam in eo tueatur, cui beneficium dedit; sed qui pro beneficio gratiam debet, hebetior est, quia scit non in gratiam se, sed in debitum virtutem suam præbiturum. (5) Nos etiam soli non potius commodi nostri ratione, quam libertatis fiducia impavide aliquem juvamus.

XLI. « Atque ut rem totam complectar, dico et totam civitatem nostram esse Græciæ magistratam, et singulatim videri mihi per disciplinam nostram unumquemque civem eundem et ad plurima rerum genera et cum gratia simul maxime dextere et versute corpus suum ad omnia idoneum præbere. (2) Non autem hæc, quæ in præsentia dicuntur, verborum magis inani jactatione, quam rerum veritate niti, ipsa hæc reipublicæ potentia, quam his artibus paravimus, declarat.

ἐκτησάμεθα, σημαίνει. (3) Μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολέμῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' ὧν κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατὰμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἀρχεται. (4) Μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαίνετου οὔτε ὅστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσθλὸν τῇ ἡμετέρᾳ τολμῇ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε ἀγαθῶν αἰδία ξυγκατοικίσαντες. (5) Περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως ὁδε τε γενναῖος, δικαιοσύνης μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτήν, μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

XLII. « Διὸ δὴ καὶ ἐμῆκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ Ἰσοῦ ἡμῖν εἶναι τὸν ἄνθρωπον καὶ οἷς μὴδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανεράν σημείους καθιστάς. (2) Καὶ εἰρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. Δοκεῖ δὲ δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτῃ τε μνηύουσα καὶ τελευταία βεβαιούσα ἢ νῦν τῶνδε καταστροφῇ. (3) Καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτιθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφελήσαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἐβλάψαν. (4) Τῶνδε δὲ οὔτε πλοῦτου τις τὴν εἴη ἀπολαύσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἐτι διαρρυγὼν αὐτὴν πλουτήσῃεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποίησατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινότεραν αὐτῶν λαβόντες, καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες, ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσεως ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἐφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν.

XLIII. « Καὶ οἷς μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῖδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μὴδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολέμους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφελίαν, ἣν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοῖς ὑμᾶς εἰδότες μηχανοί, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοῖς πολέμοις ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἐνεστίν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν κατ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστάς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γινώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνομένοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτῇ-

(3) Sola enim earum, quæ hunc sunt, famam superans in pericula vadit specimen sui datura; solaque nec hostibus sibi bellum inferentibus indignationem affert, quod a tali hominum genere malo afficiantur, neque populis subjectis ignominiam, quasi viris imperio indignis pareant. (4) Sed quoniam magnis cum documentis potentiam nostram nec testimoniis destitutam protulimus, et nostræ ætatis hominibus et posteris admirationi erimus, ita ut nec Homerum laudatorem desideremus, nec si quis alius carminibus quidem suis animos in præsentia demulcebit, cujus vero de rebus ipsis opinioni veritas nocebit, posteaquam omnia maria omnemque terram nostra audacia nobis pervia esse coegimus, et ubique tam malorum quam bonorum, quibus alios affecimus, sempiterna monumenta ereximus. (5) Pro tali igitur civitate et isti, quod se hac privari indignum ducerent, generose pugnantibus occubuerunt, et quemlibet eorum, qui sunt reliqui, par est paratum esse labores pro ipsa subire.

XLII. « Quamobrem etiam orationem de republica longius produxi, ut docerem non de re pari certamen esse nobis atque aliis, quibus nihil horum æque contigit; simul etiam, ut signis manifestis demonstrarem laudem eorum, super quibus nunc dico. (2) Atque explicata sunt ejus laudationis majora capita; propter quæ enim urbem celebravi, his istorum istisque similium virtutes illam ornavunt, neque apud multos Græcorum facile, ut in istis, dicta factis exæquata appareant. Videtur autem mihi declarare viri virtutem istorum exitus, partim primum eam ostendens, partim postremo confirmans. (3) Nam etiam in iis, qui cetera deteriores sunt, justum est bellicam pro patria fortitudinem præcipuo loco poni; beneficio enim malefacti memoriam delentes, publice plus utilitatis universæ civitati attulerunt, quam privatim suis vitis eam læserunt. (4) Istorum vero neque longiorem quisquam divitiarum fructum anteponendo in ignaviam resolutus est, neque spe paupertatis vitandæ, quasi hac vitata dives vel posthac esset futurus, pericula detrectavit; sed quum hostium ultionem longe magis quam illa expetendam statuissent, et periculorum simul hoc omnium pulcherrimum existimarent, voluerunt hoc subeundo illos ulcisci, hæc vero appetere, spei quidem incertum rei feliciter gerendæ eventum committentes, in re ipsa vero de eo, quod jam cernebatur, in sua ipsorum virtute fiduciam reponendam censentes; atque in eo hostem propulsare et mortem obire potius esse rati quam cedendo salutarum sibi parere, verborum quidem dedecus vitarunt, rem vero ipsam corpore sustinuerunt, et per brevissimam fortunæ opportunitatem, dum in ipso rei discrimine judicio potius quam metu reguntur, de vita decesserunt.

XLIII. « Atque hi quidem, ut patria dignum erat, tales in patriam exstiterunt; reliquos vero oportet tutiorem quidem optare, sed nequaquam minus audacem in hostes animum præbendum censere, dum spectatis non verbo modo utilitatem, quam apud vos rerum non minus gnaros aliquis dicendo amplificare possit, recensens quot bona insint in hostium propulsatione, sed potius dum, hujus reipublicæ potentiam quotidie factis contemplamini ejusque amatores evaditis, et quum hæc urbs vobis magna esse videbitur, illud cogitatis, fortes viros et intelligentes, quæ facienda essent, in rebusque gerendis dedecoris timentes istam poten-

σαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα του σφαλεῖσαν, οὐκουν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιούντες στερίσκουν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προῖεμένοι. (2) Κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγῆρων ἐπαινον ἐλάβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημώτατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι ἀεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. (3) Ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσκούσῃ ἀγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδαιτύεται. (4) Οὗς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες, καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολέμικους κινδύνους. (5) Οὐ γὰρ οἱ κακοπραγούντες διακρίτερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστ' ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἐτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἦν τι πταίσωσι. (6) Ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ ἐν τῷ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ρώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἄμα γινόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

XLIV. « Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθίσσομαι. Ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες· τὸ δ' εὐτυχές, οἱ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσι, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαίμωνῃσαι τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. (2) Χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὅν, ὧν καὶ πολλὰς ἐξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτὲ καὶ αὐτοὶ ἡγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὺς γενόμενος ἀφαιρεθῇ. (3) Καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παιδῶν ἐλπίδι, οἷς ἐτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι ἰδίᾳ γὰρ τε τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνώμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἐκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι οἱ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσι. (4) Ὅσοι δ' αὖ παρηγάχατε, τὸν τε πλείονα κέρδος ἐν εὐτυχεῖτε βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κομφίζεσθε. Τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγῆρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασί, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

XLV. « Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς δρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα· τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἰωθεν ἐπαυεῖν, καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγω χείρους κριθεῖητε. Φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνταγωνίστω εὐνοία τετίμηται. (2) Εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχεία παραίνεσις ἅπαν σημαῖ. Τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἢ δόξα, καὶ ἥς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς περί τῆς ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾖ.

tiam comparasse, et qui, si quando eos aliquis conatus fefellisset, non ideo etiam rempublicam sua virtute fraudandam censerent, sed pulcherrimam symbolam pro ea profunderent. (2) Publice enim vitas dantes, privatim gloriam non senescentem acceperunt, et sepulturam honorificentissimam non eam potius, in qua ipsi siti sunt, quam eam, in qua ipsorum gloria, in qualibet rerum vel dicendarum vel agendarum oblata occasione perpetuo celebranda relinquitur. (3) Nam virorum illustrium omnis terra sepulcrum est, neque sola cipporum in domestico inscriptio testimonio est, sed etiam in alieno solo memoria nullis mandata scriptis magis apud animum cujusque, quam apud sepulcri opus perpetuo manet. (4) Quos ipsi nunc imitandos vobis proponentes, et felicitatem existimantes esse libertatem, et libertatem esse animi generositatem, bellica pericula subire ne recusetis. (5) Nec enim homines calamitosi, quibus nulla boni spes adest, vitam potius profundere debent, quam illi, quibus, si diutius vivant, contraria fortunæ commutatio per pericula agitur, et in quibus potissimum magna sunt discrimina, si quid offenderint. (6) Acerbius enim viro, qui quidem magno sit animo, vexatio est, si cui cum mollitie juncta accidit, quam mors sensu carens, quæ cum fortitudine, et cum publica simul spe ipsi contingit.

XLIV. « Quamobrem etiam istorum nunc parentes, quotquot adestis, non magis defleo, quam consolabor. Inter varios enim casus intelligunt se adolevisse; beatum autem, si quibus honestissimus obtigit ut istis nunc vitæ finis, vobis vero moror, et quibus datum est, ut eorum vita feliciter acta pariter et finita censeatur. (2) Scio autem difficile esse persuadere vobis, quorum monumenta vel sæpius in aliorum rebus secundis habebitis, quibus vos quoque quondam exultabatis; nec dolor contingit, quum quis bonis, quæ nunquam est expertus, privatur, sed quum quis eo spoliatur, quo frui consueverat. (3) Hoc tamen tolerandum est spe aliorum quoque liberorum, si qui per ætatem liberos adhuc suscipere possunt; nam futura soboles et privatim defunctorum oblivionem nonnullis afferet, et reipublicæ bifariam proderit, tum ne deserta relinquatur, tum etiam quia ad ejus præsidium conferret; fieri enim non potest, ut, qui liberos non habent, quos pro patria pariter atque alii periculis objiciant, quicquam justum aut æquabile in commune consulant. (4) Quotquot vero ætate jam provecta estis, majorem vitæ partem, qua beati eratis, in lucro esse putate, et reliquam brevem fore, et istorum gloria dolorem levate. Solum enim laudis studium non senescit, et non in ætate inhabili quæstum facere, ut nonnulli dicunt, magis delectat, sed honore ornari.

XLV. « Liberis autem, et fratribus istorum, quotquot hic adestis, magnum certamen propositum esse video; eum enim, qui fato functus est, quilibet laudare solet, et ægre pro virtutis exsuperantia non dico pares illis, sed paulo inferiores judicemini. Nam livor est inter vivos adversus æmulos; sed id, quod nullis est impedimento, benevolentia non æmula colitur. (2) Si quam autem et de virtute mulierum, quæ in viduitate nunc erunt, mentionem me facere oportet, brevemhortatione rem totam complectar. Nam et propria vestra natura non inferiores videri magna vobis gloria est, et si cujus de virtute aut vitio quam minimum rumoris inter mares disseminetur.

XLVI. « Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον δσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηνται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσία ἢ πόλις μέχρι ἥθης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδε τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τούωνδε ἀγώνων προτιθεῖσα· ἄθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἀρίστοι πολιτεύουσιν. (2) Νῦν δὲ ἀπολαυράμενοι ὅν προσήκει ἕκαστος ἀπιτε. »

XLVII. Τοιόσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ· καὶ διελθόντος αὐτοῦ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτα. (2) Τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευσιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. Καὶ καθεζόμενοι ἐδόχουν τὴν γῆν. (3) Καὶ ὄντων αὐτῶν ὡ πολλὰς πῶ ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ ἡ σόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκοπεῖν καὶ περὶ Λῆμων καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις, οὐ μόντοι τοσοῦτος γε λοιμὸς οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμῶς ἐμνημονεύετο γενέσθαι. (4) Οὐτε γὰρ ἰατροὶ ἤρχοντο τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοῖα, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἐθνησκον ὄσω καὶ μάλιστα προσήεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεῖα τέχνη οὐδεμίαν· δσα τε πρὸς ἱεροῖς ἱκέτευσαν ἢ μαντείαις καὶ τοῖς τοιαῦτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελεῖ ἦν, τελευτώντες τε αὐτῶν ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

XLVIII. Ἦρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἰγύπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλεύς γῆν τὴν πολλήν. (2) Ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπινυῖως ἐνέπεσεν, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἤφατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρηναὶ γὰρ οὕτω ἦσαν αὐτόθι. Ὑστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἐθνησκον πολλῶ μᾶλλον ἥδη. (3) Λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος γινώσκει καὶ ἱατρός καὶ ἰδιώτης, ἀφ' οὗτο εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἀστίναι νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ ὅτι ἐγένετο λέξω, καὶ ἀφ' οὗ ἂν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὐθις ἐπιπέσοι, μάλιστα· ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

XLIX. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὠμολογεῖτο, ἐκ πάντων μάλιστα δὴ ἐκείνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὅν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. (2) Τοὺς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀλλ' ἐξαίτης ὑγιεῖς ὄντας πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θερμαῖσθαι καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρήματα καὶ πλόγους εἰλάμνανεν, καὶ τὰ ἐντός, ἥ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν καὶ πνεῦμα ἀποπον καὶ δυσώδεις ἔφευ. (3) ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπεγίνετο, καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαιναν ἐς τὰ στήθη δὲ πόνος μετὰ βήχους ἰσχυροῦ· καὶ ὅποτε ἐς τὴν καρδίαν

XLVI. « Exposui ego quoque oratione ex legis præscripto, quæcunque ad rem præsentem facere judicabam, et re ipsa qui sepeliuntur, partim jam sunt ornati, partim vero illorum liberos ab hoc tempore civitas publice alet ad pubertatem usque, utilem profecto et istis et posteris coronam hujusmodi certaminum proponens; nam apud quos maxima virtutis præmia proponuntur, in horum etiam civitate viri præstantissimi versantur. (2) Jam vero, postquam suos quique necessarios deploraveritis, abite. »

XLVII. Tali modo hoc funus factum est hac hieme; atque ea exacta primus hujus belli annus finiebatur. (2) Æstate autem statim ineunte Peloponnesiorum eorumque sociorum duæ partes ut et ante, in Atticam irruperunt; dux vero erat Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex. Castrisque positis agrum vastabant. (3) Cumque nondum multos dies in agro Attico mansissent, morbus primum cepit aggredi Athenienses; quem quanquam et ante multis locis ingruisse ferebatur, et circa Lemnum, et in aliis regionibus, veruntamen neque tanta pestilentia, neque tot hominum interitus usquam accidisse memorabatur. (4) Nec enim in medicum auxilium erat tunc primum ei medentibus ignorantia, sed ipsi maxime interibant, quo magis ad ægrotos accedebant, nec in ulla alia hominum arte; et omnes supplicationes ad templa factæ omnisque opera, qua aut in oraculis sciscitandis, aut in aliis hujusmodi rebus usi erant, omnia nullius erant usus, tandemque victi magnitudine mali hæc missa fecerunt.

XLVIII. Primum autem hic morbus, ut fertur, initium duxit ex Æthiopia, quæ est supra Ægyptum; deinde vero et in Ægyptum et Libyam descendit, et in magnam partem regionis regis Persarum, (2) In Atheniensium autem civitatem repente incidit, et primum in Pyræo homines temptavit, ita ut ab his etiam rumor disseminatus sit, venena a Peloponnesiis in puteos dejecta esse; fontes enim nondum erant illic. Deinde vero et in superiorem urbem processit, et jam longe plures moriebantur. (3) Pronunciet autem de eo, ut quisque sentit, tam artis medicæ peritus, quam imperitus, unde verisimile videatur eum exstitisse, et causas quas putet tantæ mutationis esse idoneas, ut vim ad rerum conversionem habuerint. Ego vero et cujusmodi fuerit, dicam, et ea, quæ sibi quisque proponens, si quando rursus etiam hic morbus ingruat, jam prædoctus aliquid habeat, ex quo præcipue eum cognoscat, hæc declarabo, qui et ipse hoc morbo laboravi, et alios eo laborantes ipse vidi.

XLIX. Nam annus quidem ille, ut vel omnium confessione constabat, ex omnibus maxime fuit immunis ab aliis morbis; quod si quis et ante aliquo morbo laborabat, omnes hi morbi in istum vertebantur. (2) Ceteros vero ex nulla manifesta causa, sed ex improvisio, quum sani forent, primum quidem acres capitis ferores et oculorum rubores et inflammatio corripiebatur, et interiora, guttur et lingua, continuo cruenta erant, et halitus tetrum et grave olentem emittebant. (3) Deinde vero ex his sternutatio et rucitas sequebatur; nec multo post in pectus descendebat hoc malum cum vehementi tussi. Ubi vero in corde hæsisset, et hoc ipsum

στηρίζαι, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἱατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν ἐπῆεσαν, καὶ αὐται μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης. (4) Λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπιπτε κενή, σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφῆσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῶν ὕστερον. (5) Καὶ τὸ μὲν ἐξῶθεν ἀπτομένῳ σῶμα οὐτ' ἄγαν θερμὸν ἦν οὔτε χλωρόν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, πελιτνόν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἑλκεσιν ἐξηθηχός· τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς μὴδ' ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι, ἥδιστα τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. Καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἡμελημένων ἀνθρώπων καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, τῇ δέψῃ ἀπαύστῳ ξυνεχόμενοι· καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθεστῆκει τό τε πλεόν καὶ ἔλασσον ποτόν. (6) Καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διὰ παντός. Καὶ τὸ σῶμα, ὅσον περ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι, οὐκ ἐμαραίνετο ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἡ διεφθείροντο οἱ πλείστοι ἐναταῖοι καὶ ἐβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεις, ἢ εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ἐλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης καὶ διαβροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπτοῦσης οἱ πολλοὶ ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενεῖα ἀπεφθείροντο. (7) Διεξήκει γὰρ διὰ παντός τοῦ σώματος ἀνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἰδρυθὲν κακόν, καὶ εἰ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντιληψίς αὐτοῦ ἐπεσήμαινεν· (8) κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἀκρας χεῖρας καὶ πόδας, καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον, εἰσι δ' οἱ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Τούς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως, καὶ ἡγήθησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

L. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου τὰ τε ἄλλα χαλεπωτέρας ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἐκάστῳ, καὶ ἐν τῷδε ἰδῆλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὃν ἡ τῶν ζυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρεα καὶ τετράποδα ὅσα ἀνθρώπων ἄπτεται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων ἢ οὐ προσήει ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. (2) Τεχμήριον δὲ τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπιλειψίς σαφῆς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἐωρῶντο οὔτε ἄλλως οὔτε περὶ τοιούτων οὐδέν· οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἰσθησὶν παρέρχοντο τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ζυνδιατῆσθαι.

LI. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλίποντι ἀτοπίας, ὥς ἐκάστῳ ἐπύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιούτων ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. Καὶ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν ἐιωθότων· ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. (2) Ἐθνησxon δὲ οἱ μὲν ἀμελεία, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι. Ἐν τε οὐδὲ ἐν κατέστη ἱαμα ὥς εἰπεῖν ὃ τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν· τὸ γὰρ τῇ ξυνεργῶν ἄλλον τοῦτο ἐβλάπτεν. (3) Σῶμά τε αὐτάρκες ὃν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος περὶ ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ζυγῆρει καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα. (4) Δεινότερον δὲ πάντος ἦν τοῦ κακοῦ ἢ τε ἀθυαία ὅποτε τις

subvertebat, et omnes bilis ejectiones, quotquot a medicis nominatae sunt, sequebantur, et ipsae cum ingenti cruciata. (4) Singultusque plerisque incidebat inanis, vehementem afferens convulsionem, in aliis quidem statim cessantem, in nonnullis multo serius. (5) Et corpus quidem exterius tangenti non erat admodum calidum, neque pallidum, sed subrubrum, lividum, parvis pustulis et ulceribus efflorescens; interiora vero ita flagrabant, ut neque tenuissimum vestimentorum aut linteorum injectiones sustinerent, neque aliud quippiam praeter nuditatem, et libentissime in aquas gelidas se conjicerent. Et multi eorum, qui neglecti erant, hoc ipsum etiam fecerunt, et in puteis se dejecerunt, siti insedabili subacti; et largior potus perinde erat ac parcius. (6) Et corporis vexatio, quae quiescendi facultatem adimebat, et insomnia eos urgebant. Corpus etiam, quamdiu morbus vigeat, non languebat, sed praeter opinionem cruciatui resistebat, ut plerique intra nonum aut etiam septimum diem propter internum ardorem interirent, aliquid virium adhuc retinentes, aut, si mortem effugissent, tamen, quia morbus in ventrem inferiorem descendeat, et exulceratio vehemens in ipso nascebatur, simul etiam, quia immoderatum alvi profluvium invadebat, plerique postea propter hoc debilitate perirent. (7) Pervadebat enim malum quum primas in capite sedes collocasset, per totum corpus, initio a summis partibus ducto, et si quis ex maximis illis periculis evasisset, extremas tamen corporis partes mali vis apprehendens se prodebat; (8) nam in ipsa quoque pudenda, et in summas manus summosque pedes prorumpebat, multique his membris capti mortem effugiebant, nonnulli etiam oculis privati. Alios etiam, simul atque ex morbo convulnerant, statim omnium rerum oblivio pariter cepit, ita ut neque se ipsos, neque necessarios agnoscerent.

L. Cum enim hoc morbi genus multo fuerit atrocius, quam quod oratione possit exprimi, et aliis in rebus gravius, quam ut humana natura ferre possit, singulos invasit, et hoc maxime declaravit, se aliud esse, quam aliquod familiarium; alites enim et quadrupedes, quotquot humanis cadaveribus vescuntur, quum multa jacerent insepulta, aut non accedebant, aut, si gustassent, interibant. (2) Argumento autem hoc est, quod hujusmodi avium manifestus fuit defectus; nec uspiam alibi, nec circum ulla hujusmodi cadavera visabantur; canes vero, propter consuetudinem, quam cum hominibus habent, majorem eventus significationem dabant.

LI. Hic igitur morbus, ut omittam multa alia inusitatae atrocitatis, prout unicuique aliquid accidebat diversum ab eo, quod alteri contingebat, omnino specie talis fuit. Et aliud id temporis nullum ex consuetis malis homines infestabat; si quod autem exoreretur, in hoc desinebat. (2) Moriebantur autem alii per incuriam, alii vero vel diligentissime curati. Nec ullum prorsus dixerim unum remedium exstitit, quod adhibitum prodesset; quod enim alteri profuerat, hoc ipsum alteri nocebat. (3) Et corpus nullum repertum est, quod, sive firmæ sive infirmæ valetudinis esset, tanti mali violentiae resistere posset, sed omnia pariter, et omni victus ratione utentia corripiebat. (4) Illud vero in toto hoc malo gravissimum erat, tum quod, simul

αἰσθοῖτο κάμων (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπεύμενοι τῇ γνῶμῃ πολλῷ μᾶλλον προέιντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἦντέιχον), καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι ὥσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον· καὶ τὸν πλείστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. (5) Εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἐρήμοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορία τοῦ θεραπεύοντος· εἴτε προσίειν, διεφθείροντο, καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνῃ γὰρ ἡφείδουν σφῶν αὐτῶν, ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύσεις τῶν ἀπογιννομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. (6) Ἐπὶ πλεόν δ' ἄλλοι οἱ διαπεφευγότες τὸν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ὥκτιζοντο διὰ τὸ προειδέναι τε καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσάλῳ εἶναι· δις γὰρ τὸν αὐτὸν, ὥστε καὶ κτείνειν, οὐκ ἐπελάμβανεν. Καὶ ἐμακαρίζοντο τε ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τὴν εἶχον κούφης μὴδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήματός ποτε ἔτι διαφθαρήναι.

LII. Ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ζυγχομιδῇ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἥσσαν τοὺς ἐπελθόντας. (2) Οἰκίῳ γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγγραῖς ὥρα ἔτους διαιτωμένων δ' φθόρος ἐγίγνετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀλλήλοις, ἀποθνήσκοντες ἔκειντο, καὶ ἐν ταῖς δόοις ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἀπάσας ἡμιθνήτες τοῦ ὕδατος ἐπιθυμία. (3) Τὰ τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνήσκόντων· ὑπερβιάζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἀνθρώποι οὐκ ἔχοντες δ' τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν καὶ δόσιων ὁμοίως. (4) Νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν οἷς ἐγρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς, ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. Καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδεῖων διὰ τὸ συχνοῦς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν· ἐπὶ πυράς γὰρ ἀλλοτρίας φθάσαντες τοὺς νήσαντας οἱ μὲν ἐπιθόντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὕψιπτον, οἱ δὲ καιομένον ἄλλου ἀνωθεν ἐπιβαλόντες ὃν φέροιεν ἀπῆεσαν.

LIII. Πρωτόν τε ἦρξε καὶ ἐς τὰλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλεόν ἀνομίας τὸ νόσημα. Ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα τις ἀ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν δρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τάχεινον ἔχοντων. (2) Ὡστε ταχείας τὰς ἐπαυρίσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἡζίουں ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. (3) Καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἀδῆλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· ὅτι δὲ ἤδη τε ἡδὺ καὶ πανταχόθεν τὸ ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. (4) Θεῶν δὲ φόβος ἡ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπέργεν, τὸ μὲν κρίνοντας ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας δρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένων, τῶν δὲ ἀμάρτυμάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι

ac quis se morbo correptum sensisset, animo consternaretur (statim enim animo ad salutis desperationem conversi, multo magis se ipsos projiciebant, neque resistebant), tum etiam, quod alter ex alterius curatione infecti tanquam pecudes morerentur; atque hæc fuit maxima stragis causa. (5) Sive enim noluissent ob metum mutuo se invisere, deserti interibant, multaque domus propter inopiam hominum, qui ægrotos curarent, exhaustæ sunt; sive alteri ad alteros adiasent, interibant, et præcipue qui virtutis laudem sibi vindicabant; pudore enim sibi ipsis non parcebant, ad amicos intrantes, siquidem vel ipsi domestici tandem lamentationes de iis qui moriebantur, defatigati omittebant, mali violentia superati. (6) Illi tamen, qui evaserant, et eum, qui moriebatur, et eum, qui laborabat, magis miserabantur, tum quod hoc malum prius experti cognoscerent, tum etiam quod ipsi in tuto jam essent; bis enim eundem non corripiebat morbus, ita ut eum etiam interimeret. Et ab aliis beati censebantur, ipsique propter præsentem salutis insperatæ lætitiæ exsultantes quandam etiam in futurum levem spem habebant, se ne alio quidem morbo amplius unquam absumptum iri.

LII. Pressit eos autem magis etiam præter laborem, quo jam vexabantur, ipsa quoque ex agris in urbem commigratio, et præcipue quidem eos, qui accesserant. (2) Quum enim ædes non suppetere, sed in tuguriolis æstuosis ob anni tempus habitarent, strages edebatur nullo ordine, sed etiam mortui alii super alios qui peribant jacebant; et in viis volutabantur et circa fontes omnes semimortui æque desiderio. (3) Et templa, in quibus tabernacula habitandi causa fecerant, cadaveribus erant referta eorum, qui ibi moriebantur; mali enim violentia supra modum urgente, homines non habentes, quid se fieret, publica privataque sacra pariter negligere cœperunt. (4) Omnesque leges, quibus ante in sepultura utebantur, sunt conturbatæ, et sepeliebant, ut quisque poterat. Multique ad impudentia sepulcra se converterunt, quum justa deficerent propter multitudinem eorum, qui sibi ex suis jam ante mortui erant; in alienos enim rogos, antevertentes illos, qui eos exstruxerant, alii mortuum suum imponebant, igneque subjecto accendebant, alii vero, dum alterius cadaver arderet, suo cadavere, quod ipsi ferebant, superjecto, discedebant.

LIII. Atque primum aliis etiam in rebus civitati majoris improbitatis initium hic morbus fuit. Facilius enim quisque audebat facere, quæ prius occultabat, quin ex animi libidine patraret, quod repentinam rerum mutationem fieri viderent, quum homines quidem fortunati repente morerentur, illi vero, qui nihil ante possidebant, statim illorum bona haberent. (2) Itaque bonis illis celeriter perfrundum, operamque voluptatibus dandam censebant, quod pariter et corpora et bona momentanea esse existimarent. (3) Et ad labores ultro tolerandos rei causa, quæ visa era honesta, nemo animo promptus erat, incertum existimatum priusquam ad illam pervenisset, interiret; sed quidquid jam voluptatem præbere aut quidquid undique ad eam comparandam lucrum esse videbatur, hoc etiam honestum, et utile judicatum est. (4) Deorum autem metus aut hominum lex nulla arcebat; quippe illos quidem colere perinde esse judicabant ac non colere, quod omnes pariter mori viderent; delictorum vero nullus se tandiu victurum spe-

βιούς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μεῖζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

LIV. Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τ' ἔνδοι θνησκόντων καὶ γῆς ἔξω θουμένης. (2) Ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἄδεσθαι, « ἤξει Δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς « ἔμ' αὐτῷ. » (3) Ἐγένετο μὲν οὖν ἕρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀλλὰ λιμὸν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρῆσθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ᾧ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιούντο. Ἦν δέ γε οἷμαί ποτε ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὑστερος καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ἄσονται. (4) Μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόνσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν εἰ χρὴ πολεμεῖν ἀνέιλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. (5) Περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα ἤκαζον ὁμοῖα εἶναι, ἐσθεδληκῶτων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. Καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν, ἐπεινείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπώτατα. (6) Ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γεγόμενα.

LV. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀργύρεα μέταλλά ἐστιν Ἀθηναίους. Καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ἢ πρὸς Πελοπόννησον ὁρᾷ, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὐβοίαν τε καὶ Ἀνδρον τετραμμένην. (2) Περικληρὸς δὲ στρατηγὸς ὢν καὶ τότε περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξίεναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

LVI. ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἔλθειν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἐτοῖμα ἦν, ἀνήγετο. (2) Ἦγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὀπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους, καὶ ἱππέας τριακοσίους ἐν ναυσὶν ἱππαγωγούς· πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν νεῶν ποιηθείσαις· ζυνεστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι καὶ Ἀέσβιοι πεντήκοντα ναυσὶν. (3) Ὅτε δὲ ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. (4) Ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἑλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἐλεῖν, οὐ μέντοι προσχώρησέ γε. (5) Ἀναγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδάουρου ἔτεμον τὴν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἀϊαίδα καὶ τὴν Ἑρμιονίδα· ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. (6) Ἀραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀφίκοντο ἐς Πρασιάς τῆς Λακωνικῆς πόλις ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον καὶ αὐτὸ τὸ πόλις εἶλον καὶ ἐπόρησαν. (7) Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν. Τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντας ἀλλ' ἀναχεωρηκότας.

rabat, dum instituto iudicio poenam daret, sed multo maiorem hanc esse, quæ jam decreta sibi impenderet, quæ antequam ingrueret, par utique esse vita frui.

LIV. Tali igitur malo Athenienses correpti graviter premebantur, quum et homines intra muros morerentur, et foris ager vastaretur. (2) Dum autem hoc malo vexantur, quum alia, quæ par erat, memoria repetebant, tum hoc etiam carmen, quod seniores olim cantari dicebant,

Una Doriacum veniet cum peste duellum.

(3) Incidit igitur hominibus altercatio non pestem (λοιμὸν) in isto carmine ab antiquis nominatam, sed famem (λιμὸν); evicit autem in præsentia illud merito, pestilentiam significatam esse; homines enim ad mala, quæ patiebantur, memoriam accommodabant. Si vero unquam aliud Doricum bellum post hoc incesserit, et famem esse contigerit, probabile est, puto, hoc modo eos canturos. (4) Oraculum etiam Lacedæmonis redditum ab illis, qui hoc noverant, memorabatur, quum ipsis oraculum consulentibus, bellumne movendum esset, Deus respondit, ipsos fore victores, si bellum totis viribus gererent, seque ipsis opem laturum dixit. (5) Quod igitur attinet ad oraculum, ea, quæ fiebant, cum ipso convenire staluebant; quum autem Peloponnesii irrupissent, statim hic morbus grassari cœpit. Et Peloponnesum quidem non invasit, ita quidem ut sit relatu dignum; depastus vero est Athenas præcipue, deinde ex aliis locis ea, quæ maxima populi frequentia erant referta. (6) Atque hæc quidem sunt ea, quæ in morbo evenerunt.

LV. Peloponnesii vero, postquam Atticæ planitiem vastarunt, in agrum, qui maritimus appellatur, processerunt usque ad Laurium, ubi sunt argenti fodinæ Atheniensibus. Ac primum quidem eam partem vastarunt, quæ Peloponnesum spectat, deinde vero eam, quæ ad Eubœam et Andrum vergit. (2) Pericles autem, qui tunc quoque dux erat, eandem sententiam habebat, quemadmodum et in superiore expeditione, non oportere Athenienses contra hostes exire;

LVI. quum autem in planitie adhuc essent, antequam ad oram maritimam venirent, centum navium classem Peloponneso bellum illaturus instruebat, et postquam omnia parata erant, solvit. (2) Ducebat autem in navibus quatuor millia gravis armaturæ militum Atheniensium, et trecentos equites in aliis navibus, quæ equis vehendis erant aptæ, quæ ex vetustis navigiis tunc primum factæ erant; ad eandem autem expeditionem et Chii et Lesbii cum quinquaginta navibus proficiscebantur. (3) Quum autem hic Atheniensium exercitus solvebat, Peloponnesios in Atticæ ora maritima versantes reliquerunt. (4) Quumque ad Epidaurum Peloponnesii urbem pervenissent, magnam agri partem vastarunt, et adorti urbem, in spem quidem ejus expugnandæ venerunt, non tamen res ipsis successit. (5) Quum autem ab Epidauro solvissent, Træzenium et Haliensem et Hermionensem agrum vastarunt: hæc autem omnia loca sunt in maritima Peloponnesi ora. (6) Hinc vero solventes, ad Prasias, agri Laconici oppidum maritimum, pervenerunt, ejusque agrum vastarunt et ipsum oppidum ceperunt ac diripuerunt. (7) His autem actis domum redierunt. Peloponnesios vero non amplius invenerunt in Attica versantes, sed domum reversos.

LVI. Ὅσον δὲ χρόνον οἱ τε Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀθηναίων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, ἡ νόσος ἐν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἐφθειρε καὶ ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ ἐλέχθη τοὺς Πελοποννησίους δέσαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυνθάνοντο τῶν αὐτομόλων ὅτι ἐν τῇ πόλει εἴη καὶ θάπτοντας ἅμα ἡσθάνοντο, θάσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. (2) Τῇ δ' ἐσβολῇ ταύτῃ πλείστον τε χρόνον ἔμειναν καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον· ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

LVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἄγων δὲ Νικίου καὶ Κλεόπομπος δὲ Κλεινίου ξυστράτῃγοι ὄντες Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιάν ἥπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο, ἐστράτευσαν εὐθὺς ἐπὶ Χαλκιδικᾶς τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ποτίδαιαν ἔτι πολιορκουμένην, ἀφικόμενοι δὲ μηχανὰς τε τῇ Ποτιδαίᾳ προσέφερον καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ελεῖν. (2) Προυχώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ ἀρεσις τῆς πόλεως οὔτε τὰλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως· ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθιέρουσα τὴν στρατιάν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ζῦν Ἄγωνι στρατιᾶς, ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ὑγιαίνοντας. Φορμίων δὲ καὶ οἱ ἐξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδικᾶς. (3) Ὁ μὲν οὖν Ἄγων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὀπλιτῶν χιλίους καὶ πενήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις· οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτίδαιαν.

LIX. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἡ τε γῇ αὐτῶν ἐτέμνητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἡλλοίωντο τὰς γνώμας, (2) καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν καὶ δι' ἐκείνων ταῖς συμφοραῖς περιπεπτωκότες, πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὥρμητον ζυγῶρεῖν. Καὶ πρέσβεις τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἀπρακτοὶ ἐγένοντο. Πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἀποροὶ καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. (3) Ὁ δὲ δρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιῶντας ἄπερ αὐτὸς ἠλπίζεν, ζύλλον ποιεῖν (ἔτι δ' ἐστράτῃγει) ἐβούλετο θαρσύναι τε καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἡπιώτερον καὶ ἀδείεστερον καταστῆσαι. Παρελθὼν δὲ εἰλες τοιαύδε.

LX. « Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν, ἐς ἐμὲ γεγένηται (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας), καὶ ἐκκλησῶν τούτου ἔνεκα ζυνήγαγον ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμφομαι εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἡ ἐμοὶ χαλεπαίνετε ἢ ταῖς συμφοραῖς εἴχετε. (2) Ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πολὺν πλείω ζύμπασαν ὀρθομένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. (3) Καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἥσσον ζυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ, πολλῶ μᾶλλον διασώζεται. (4) Ὅποτε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ζυμ-

LVII. Quamdiu autem Peloponnesii in Attica, et Athenienses in navali expeditione erant, morbus et militiæ et domi Athenienses absumebat; quomobrem etiam rumor fuit, Peloponnesios morbi metu, quum ex transfugis eum in urbe grassari intellexissent et simul etiam sepelientes viderent, citius inde discessisse. (2) Hac autem expeditione in agro hostili diutissime sunt commorati, totumque vastarunt; nam quadraginta ferme dies in Attica manserunt.

LVIII. Eadem æstate Hagno Nicia et Cleopompus Cliniae filius, Periclis in prætura collegæ, sumptis copiis, quibus ille usus erat, Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, et Potidææ adhuc obsessæ bellum statim intulerunt. Quum autem venissent, machinas ei admovebant omnique ope expugnare conabantur. (2) Sed neque urbis expugnatio, neque cetera pro apparatus magnitudine ipsis succedebant; nam morbus superveniens hic Athenienses graviter afflixit, absumens exercitum, adeo ut et priores Atheniensium milites morbum contraxerint ex contagio copiarum, quæ cum Hagnone venerant, quamvis antea recte valerent. Phormio vero et ejus mille ac sexcenti milites apud Chalcidenses non amplius erant. (3) Hagno igitur cum navibus Athenas rediit, ex quatuor millibus militum mille et quinquaginta morbo amissis intra dies ferme quadraginta; priores vero milites in loco remanentes Potidæam obsidebant.

LIX. Post secundam vero Peloponnesiorum irruptionem Athenienses, quum ager ipsorum iterum esset vastatus, et morbus simul et bellum ipsos premeret, sententiam mutaverant; (2) et Periclem culpabant, quod sibi persuasisset, ut bellum hoc susciperent, et quod propter ipsum in has calamitates incidissent; cum Lacedæmoniiis vero compositionem facere cupiebant. Quumque legatos ad ipsos misissent, nihil impetrare potuerunt. Atque undique ad consilii inopiam redacti Periclem urgebant. (3) Ille vero, quum ipsos præsentem rerum statum moleste ferre videret, omniaque facere, quæ ipse exspectabat, coacta concione (adhuc enim erat exercitus prætor), volebat iis fiduciam addere et ira ex animis sublata mitiores eos et metu vacuos reddere. Quomobrem in medium progressus hanc orationem habuit.

LX. « Et expectanti mihi ira inme vestra accidit (intelligo enim causas), et propterea concionem coegi, ut vos commonefacerem et vobiscum expostularem, si quid vos haud recte vel mihi succensetis, vel rebus adversis ceditis. (2) Ego enim existimo, civitatem, cujus universus status manet erectus, majorem utilitatem privatis hominibus afferre, quam si singulorum civium felicitate privatim floreat, ipsa vero universa jaceat afflicta. (3) Qui enim privatim rem feliciter gerit, si patria evertatur, ipse quoque nihilominus una cum ea perit; si vero in republica florente rem infeliciter gerit, longe facilius conservatur. (4) Quandoquidem igitur respublica pri-

φοράς ὅα τε φέρειν, εἰς δ' ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρή πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ δὲ νῦν ὑμεῖς ὁρᾶτε, ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίσθε, καὶ ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς οἱ ξυνέγνωτε δι' αἰτίας ἔχετε. (5) Καίτοι ἐμοὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε ὅς οὐδενὸς ὁλομαι θήσων εἶναι γινῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσων. (6) Ὁ τε γὰρ γνούς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ τ' ἔχων ἀμφοτέρα, τῇ δὲ πόλει δύνουσι, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζου· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τούτου ἐνὸς ἂν πωλοῖτο. (7) Ὡστ' εἰ μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἐτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπέσιγητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φερομένην.

LXI. « Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἴρεσις γεγένηται τᾶλλα εὐτυχοῦσι, πολλὰ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ᾗν ἢ εἰξαντας εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, δ' φυγὸν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. (2) Καὶ ἐγὼ μὲν δ' αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις μεταμέλειν δὲ καχομένους, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὁρθὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἰσθησιν ἐκάστω, ἥς δὲ ὠφέλειᾳ ἀπεστιν ἐτι ἡ δῆλωσις ἅπασιν, καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου, ἐμπεσοῦσης ταπεινῇ ὑμῶν ἢ διάνοια ἐγκατερεῖν ἢ ἔγνωτε. (3) Δουλοὶ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ πλείστω παραλόγῳ ξυμβαῖνον· δ' ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥμισυ καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται. (4) Ὅμως δὲ πόλιν μεγάλην οἰκοῦντας καὶ ἐν ἥθεσιν ἀντιπάλους αὐτῇ τεθραμμένους χρεῶν καὶ ξυμφοραῖς ταῖς μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακίᾳ ἔλλειπει καὶ τῆς μὴ προσήκουσης μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμενον), ἀπαλγίσαντας δὲ τὰ ἴδια τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

LXII. « Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ γένηται τε πολλὸς καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκεῖτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκείνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὁρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον, δηλώσω δὲ καὶ τόδε, δ' μοι δοκεῖτε οὐτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνεθυμήθηνα ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους περὶ ἐς τὴν ἀρχὴν οὐτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις· οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἰκὸς ἐώρων. (2) Οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνον ἀρχεῖν, ἐγὼ δὲ ἀποφάινω δύο μερῶν τῶν ἐς χρήσιν φανεράων, γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἐτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε καὶ ἦν ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύσει οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι. (3) Ὡστε οὐ κατὰ

valorum quidem calamitates sustinere potest, privati vero illius non possunt, quomodo non convenit universos opem ei ferre? non autem facere id, quod vos nunc facitis, qui domesticis jacturis attoniti, reipublicæ salutem deseritis, simulque et me, qui vobis suasi, ut bellum hoc susciperetur, atque adeo vos ipsos, qui mihi assensi estis, accusatis. (5) Atque mihi tali viro irascimini, qui me nulli secundum esse puto, aut in cognoscendis rebus, quæ sunt faciendæ, aut etiam in his explicandis, quique civitatis amans sum, et pecunia invictus. (6) Nam qui novit, neque aperte docet, perinde est, ac si nunquam cogitasset; et qui utrumque habet, sed reipublicæ est malivulus, is pariter non quicquam e re ipsius dicat; sed si hoc quoque adsit, pecunia autem vincatur, universa hanc unam ob rem venalia erunt. (7) Quare si mihi vel mediocriter hæc præter ceteros adesse existimantes me auctorem in hoc bello suscipiendo secuti estis, nullo meo merito nunc injuriæ quidem culpam sustineam.

LXI. « Quibus enim, dum ceteris in rebus fortuna secunda utuntur, optio datur, magna est stultitia, si bellum gerant; sed si necesse erat, aut cedentes finitimis statim parere, aut periculis exantlatis servari, is, qui periculum subterfugit, majorem reprehensionem meretur, quam ille, qui hoc fortiter sustinuit. (2) Atque ego quidem idem sum, nec a sententia discedo. Vos vero sententiam mutatis, postquam vobis accidit, ut rebus quidem integris de bello vobis persuaderetur, calamitosis autem rebus poenitentia ducamini; meique consilii ratio propter animi vestri imbecillitatem non recta videatur, quia id quidem, quod molestiam affert, ab unoquoque vestrum jam percipitur, utilitatis vero abest adhuc sensus manifestus omnibus, et quia paulo major rerum conversio, eaque repente incidit, abjecto animo estis ad sustinenda ea, quæ constituitis. (3) Frangit enim spiritum repentinus et inexpectatus casus, et qui maxime præter opinionem accidit; id quod quum ceteris in rebus, tum vero præcipue in hoc morbo vobis accidit. (4) Tamen quum civitatem magnam incolatis, et in moribus ea non inferioribus sitis educati, decet etiam gravissimas calamitates excelsis animis sustinere, nec dignitatem obscurare (perinde enim homines damnare solent eum, qui per ignaviam deserit partem jam gloriam, et eum odisse, qui non debitam fastu affectat), sed deposito rerum privatarum dolore reipublicæ salutem tuendam capessere.

LXII. « Quod autem de belli labore timetis, ne nimius sit nec tamen ideo magis victoriam obtineamus, vobis et illa sufficiant, in quibus jam sæpe alias demonstravi, ipsum non recte suspectum esse; declarabo tamen hoc quoque, quod mihi videmini neque vos ipsi unquam antehac cogitasse vobis adesse, de magnitudine reip. ad imperium augendum, neque ego in superioribus meis orationibus; et ne nunc quidem hac oratione uterer, quæ quandam jactationis speciem habet, nisi vos præter rationem animis consternatos viderem. (2) Existimatis enim vos sociis tantum imperare; ego vero pronuntio de duobus elementis in usum datis, terra et mari, alterum totum in vestra maxime potestate esse, et quoad nunc tenetis et si longius progredi voletis; nec ullus est vel rex, vel alia gens earum, quæ nunc vivunt, quæ vos cum præsentis classis apparatu navigantes prohibere possit. (3)

τὴν τῶν οἰκῶν καὶ τῆς γῆς χρεῖαν, ὧν μεγάλων νομίζετε ἐστερηθῆναι, αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται· οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μάλλον ἢ οὐ κηπίον καὶ ἐγκαλῶπισμα κλοῦτου πρὸς ταύτην νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι, καὶ γινῶναι ἐλευθερίαν μὲν, ἣν ἀντιλαμβάνομενοι αὐτῆς διασωσόμεν, βράδιός ταῦτα ἀναληφόμεν, ἄλλων δ' ὑπακούουσαι καὶ τὰ προσεκτεκμημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι, τῶν τε πατέρων μὴ χεῖρους κατ' ἀμφοτέρα φανῆναι, οἱ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ' ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρέδωκαν ἡμῖν αὐτά (αἴσχιον δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι), λέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμοσε μὴ φρονήματι μόνον ἀλλὰ καὶ κατὰφρονήματι. (α) Αὐχμημα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχούς καὶ δειλῶ τιμῇ ἐγγίγνεται, καταφρόνησις δὲ ὅς ἐστι καὶ γνώμῃ πιστεύῃ τῶν ἐναντιῶν προέχειν, ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. (β) Καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἢ ξυνεσις ἐκ τοῦ ὑπερφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται, ἑλπίδι τε ἥσων πιστεύει, ἥς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἡ ἰσχὺς, γνώμῃ δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, ἥς βεβαιότερα ἢ πρόνοια.

LXIII. « Τῆς τε πόλεως ὁμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἀρχεῖν, ὥπερ ἅπαντες ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους ἢ μὴδὲ τὰς τιμὰς διώκειν· μὴδὲ νομίσαι περὶ ἐνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχεσθε. (α) Ὅς οὐδ' ἐκστῆναι ἐτι ἡμῖν ἔστιν, εἰ τις καὶ τὸδε ἐν τῷ παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνην ἀνδραγαθίζεται· ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτήν, ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δ' ἐπικινδύνον. (β) Τάχις δ' ἐν τῇ πόλει οἱ τοιοῦτοι ἐτέρους τε πείσαντες ἀπολέσειαν, καὶ εἰ ποὺ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν· τὸ γὰρ ἀπραγμον οὐ σώζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ζυμφέρει ἀλλ' ἐν ὑπὸ κράτῳ, ἀσφαλὲς δουλεύειν.

LXIV. « Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παράγεσθε μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, ὅτι καὶ αὐτοὶ ξυνδιέγνωτε πολεμεῖν, εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρασαν ἅπερ εἰκὸς ἦν μὴ ἐβελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν, ἐπιγεγέννηται τε πέρα ὧν προσεδεγόμεθα ἡ νόσος ἤδε, πρῶτον μόνον δὲ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγεννημένον. Καὶ δι' αὐτὴν οἷδ' ὅτι μέρος τι μάλλον ἐτι μισοῦμαι, οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ θῆαν παρὰ λόγον τι εὖ πράξετε ἐμοὶ ἀναθήσετε. (α) Φέρειν τε χρὴ τὰ τε δαιμόνια ἀναγκαίως τὰ τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἐθελῇ τῇ πόλει πρότερόν τε ἦν νῦν τε μὴ ἐν ἡμῖν κωλυθῇ. (β) Γινώτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις διὰ τὸ ταῖς ζυμφοραῖς μὴ εἰκῆιν, πλείστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀναλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὲ μέχρι τοῦδε κακτημένην, ἥς ἐξ αἰδίου τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἣν καὶ νῦν ὑπενωδωμένον ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι), μνήμη καταλείφεται, Ἑλλήνων τε ὅτι Ἑλλήνης πλείστον δὲ ἤρξαμεν καὶ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν πρὸς τε ζυμπαντας καὶ καθ' ἑκάστους, πο-

THUCYDIDES.

Itaque non per ædificiorum et agri usum, quibus quasi magnis quibusdam rebus vos privatos putatis, potentiam hanc stare apparet; neque vos decet dolore potius rerum istarum tangi, quam hortulum eas et elegans aliquod divitiarum indubium præ potentia illa existimare, et id amissam vilipendere, atque intelligere, libertatem quidem, si eam fortiter retineamus et conservemus, hæc facile recuperaturam, sed aliorum imperio si paruerimus, reliquas etiam fortunas, quas jam possidemus, ut fere fit, imminutum iri, et neutra in re nos debere a maioribus nostris degenerare; qui res istas non ab aliis acceptas, sed suis laboribus partas retinuerunt, et præterea conservatas nobis tradiderunt (turpius autem est rebus, quas possidemus, privari, quam in quaerendo rem infelicitur gerere), sed adversus hostes ire non solum cum fidentia, sed etiam cum contemptione. (4) Gloriatio enim etiam ex felici imperitia vel alicui ignavo innascitur, contemptio autem, si quis et consilio se adversariis superiorem esse confidit; id quod nobis adest. (5) Et audaciam vel in æquali fortunæ conditione firmiorem reddit prudentia, si subest elatus animus, et spei minus fides, quæ vim suam in rebus angustis exserit, sed consilio ex iis, quæ præsto sunt, ducto, cujus certior est providentia.

LXIII. « Decet vos dignitati, quam respublica propter imperium habet, qua vos omnes gloriamini, opem ferre et aut labores non subterfugere, aut ne honores quidem consecrari; neque existimare, de una tantum re, de libertate aut servitute, certamen esse, sed et de imperio amittendo, et de periculo ob offensas in imperio contractas impendente. (2) A quo ne discedere quidem vobis amplius licet, si quis forte vestrum in hoc quoque propter rerum præsentium terrorem negotia detrectando virum bonum agit; nam ut tyrannidem hoc imperium jam tenetis, quod occupare quidem videtur injustum, deponere vero periculosum. (3) Atque celerrime hujusmodi homines et si ceteris persuaserint, urbem perdant, et si forte inter se alicubi liberi civitatem incolant; otii enim studium, nisi cum agendi studio sit conjunctum, servari non potest, neque id in civitate principatum oblinente utile est, sed in subdita, ad agendam tutam servitutem.

LXIV. « Vos vero neque ab hujusmodi civibus transversim agamini, neque mihi succensete cum quo vos et ipsi bellum gerendum censuistis, licet hostes bello illato fecerint ea, quæ illos facturos esse verisimile erat, quia vos ipsis parere noluistis, accideritque præter ea, quæ expectabamus, morbus hic, res profecto, quæ una omnium spem superarit. Atque propter eam scio ex aliqua parte me in longe majora vestrum odia incurrisse, immerito, nisi etiam quum aliquid præter vestram expectationem feliciter gesseritis, mihi tribuetis. (2) Atque ferre oportet mala, quæ a numinibus accidunt, necessario, quæ ab hostibus, fortiter; hæc enim et antea in hujus civitatis more posita erant; nunc vero videte ne apud vos prohibeantur. (3) Sciatis autem maximum nomen hanc urbem habere apud omnes mortales propterea, quod rebus adversis non cedat, plurimosque milites ac labores bello impenderit, eamque maxima potentia ad hoc usque tempus potitam esse, cujus apud posteros in æternum, etiam si forte nunc damnum fiat (natura enim comparatum est, ut omnia decrescant), memoria relinquetur, quod Græci plurimorum Græcorum imperium obtinuerimus, et gravissima bella, tum adversus universos, tum adversus singulos, sustinuerimus, urbemque rerum omnium copia

λιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ὥκησάμεν. (4) Καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τι βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει· εἰ δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει. (5) Τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἐτέρων ἡζύωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπιφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. Μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἡ δὲ παρατυχία τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἐπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. (6) Ὑμεῖς δὲ ἐς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες ἐς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρόν, τῷ ᾗδῃ προθύμῳ ἀμφοτέρω κτήσασθε, καὶ Λακεδαιμονίοις μὴτε ἐπικηρυκεύσθε μὴτε ἐνδῆλοι ἔστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι, ὥς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν. »

LXV. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. (2) Οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνείπειθοντο καὶ οὕτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐτι ἐπεμπον ἐς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὠρμηγντο, ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομαίαι τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἄντ' εἰρήνης ἔχοντες. (3) Οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξυμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐξημίωσαν χρόνῳ. (4) Ὑστερον δ' αὖθις οὐ πολλῷ, ὅπερ φιλεῖ ὁμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἶλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεία ἕκαστος ἡλγει, ἀμβλύτεροι ᾗδῃ ὄντες, ὧν δὲ ξυμπᾶσα ἡ πόλις προσεδείτο, πλείστου ἀξίον νομίζοντες εἶναι. (5) Ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη· ἐπεὶ τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνόνς τὴν δύναμιν. (6) Ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλεόν ἐτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἡ ἐς τὸν πόλεμον. (7) Ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας καὶ ἄρχῃν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἔφη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τὸ νυντίον ἐπραξαν, καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἰδία κέρδη κακῶς ἐς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν, ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμῇ καὶ ὠφελίᾳ μᾶλλον ἦν, σφαλέντα δὲ τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβῃ καθίστατο. (8) Αἴτιον δ' ἦν ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὦν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἦγεν, ὅτι τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονήν τι λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. (9) Ὅποτε γοῦν αἰσθητόν τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει

instructissimam et frequentissimam incoluerimus. (4) Quanquam hæc is quidem, qui segnis est, vituperabit, sed qui est agendi studiosus, ipse quoque æmulabitur; si quis vero non possideat, invidabit. (5) Cæterum ut invisi et graves in præsentia essent, omnibus contigit, quotquot alteri alteris imperare voluerunt; qui vero maximarum rerum gratia suscipit invidiam, is quidem recte consulit. Odium enim non diu durat, sed et præsens splendor et gloria in posterum perpetuo celebranda relinquunt. (6) Vos igitur et quod in reliquum tempus honestum futurum est, animo prospicientes, et quod in præsentia non inhonestum est, præsentium animorum alacritate utrumque querite, neque ullum caduceatorem ad Lacedæmonios mittatis, neque significationem detis, vos præsentibus incommodis premi; nam qui in calamitatibus animo minimum affligantur, et re ipsa plurimum resistunt, hi et civitatum et privatorum omnium sunt præstantissimi. »

LXV. Talia Pericles dicens conabatur Atheniensium iram in se conceptam mitigare, animosque a præsentibus malis abducere. (2) Illi vero publice quidem ejus oratione flectebantur, nec legatos ad Lacedæmonios amplius mittebant, et in bellum animis impensius incumbabant, sed privatim calamitates, quibus premebantur, ægre ferebant, plebs quidem, quod, tenuiores facultates habens, bellum ingressa, et tamen his ipsis privata esset, illi vero, qui opibus pollebant, quod egregia in agris prædia villasque magnifice ædificatas et sumptuosa suppellectile instructas amisissent; sed quod omnium erat gravissimum, quod pro pace bellum haberent. (3) Nec prius universi iram, quam in eum conceperant, deposuerunt, quam eum pecunia mulctarunt. (4) Rursus tamen non multo post, id quod vulgus facere solet, belli ducem eum elegerunt, eique rerum omnium administrationem commiserunt, quod quæ in privatis rebus eos dolore afficiebant, eorum jam hebetior sensus erat, quæ vero universæ civitati opus erant, in iis illum plurimi faciendum judicabant. (5) Quamdiu enim reipublicæ præfuerat in pace, eam moderate regebat, atque constanter tutatus est, ejusque sub imperio ad maximam potentiam evecta est; et postquam bellum susceptum est, illum apparet etiam in hoc reipublicæ vires prævidisse. (6) Vixit autem postea duos annos et sex menses; et postquam obiit, magis etiam cognita est ejus in bello providentia. (7) Hic enim dicebat victores evasuros, si quiescerent, rebusque nauticis operam darent, neque novum imperium quærerent in hoc bello, neque rempublicam in discrimen vocarent; illi vero et hæc omnia contra egerunt, et alia, quæ ad hoc bellum pertinere non videbantur, ob privatam ambitionem et privatos quæstus in suam sociorumque perniciem administrarunt, quæ si feliciter succedebant, honor et fructus ad privatos potius redibat, si vero infeliciter succedebant, reipublicæ detrimentum in hoc bello afferebant. (8) Hujus autem rei hæc erat causa, quod quum ille et dignitate et consilio polleret, et manifeste adversus divitiarum dona integerrimus esset, plebem in officio liberaliter continebat, nec magis regebatur ab ea, quam ipse regebat, propterea quod non malis artibus potentiam quærendo ad multitudinis libidinem diceret, sed dignitatem tuendo etiam ad ejus iram obloqueretur. (9) Quoties igitur animadverteret eos in aliqua re intempestive

θαροῦντας, λέγων κατέπλησεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι, καὶ δεδιότας αὐτὸν ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. Ἐγγίγνέτο τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. (10) Οἱ δὲ ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρώτος ἕκαστος γίνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἑδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. (11) Ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἔχουσα ἡμαρτήθη, καὶ δ' ἐς Σικελίαν πλοῦς [δε] οὐ τοσοῦτον γνώμης ἀμαρτήμα ἦν πρὸς οὐδ' ἐπέφεσαν, ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγινώσκοντες ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαβολὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας τὰ τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν καὶ τὰ περὶ τὴν πάλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. (12) Σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλῃ τε παρασκευῇ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι μορίῳ, καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἥδη ἐν στάσει ὄντες, ὅμως τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ' αὐτῶν, καὶ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ τοῖς πλείοσιν ἀφεστηκόσι, Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, δεσπαρχέμενα χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν· καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. (13) Τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε ἀφ' ὧν αὐτὸς προέργω καὶ πάνυ ἀνβαδίων περιγενέσθαι τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ.

LXVI. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ καίτῃ ἀντιπέρας Ἡλίδος· εἰσι δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἀποικοὶ καὶ Ἀθηναῖοις ξυνεμάχουν. (2) Ἐπέπλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι δπλῖται καὶ Κνήμος Σπαρτιάτης ναύαρχος. Ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδήλυσαν τὰ πολλὰ. Καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκω.

LXVII. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀριστεὺς Κορίνθιος καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις Ἀνήριστος καὶ Νικόλαος καὶ Στρατόδημος καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ Πόλλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἰ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρῳ ἐς Θράκην, βουλόμενοι πείσαι τε αὐτόν, εἰ δύναιτο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν, οὗ ἦν στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν, καὶ ἥπερ ὥρμητο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, δεσπότην ἐμμελῆ ὡς βασιλέα ἀναπέμψειν. (2) Παρατυχόντες δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις Λεάρχος Καλλιμάχου καὶ Ἀμεινιάδης Φιλήμονος παρὰ τῷ Σιτάλκῃ πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγεννημένον Ἀθηναῖον, Σιτάλκου υἱόν, τοὺς ἀνδρας ἐγχειρίσαι σφίσι, ὅπως μὴ διαβάντες ὡς βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάβωσιν. (3) Ὁ δὲ πεισθεὶς πορευόμενος αὐτοὺς διὰ τῆς Θράκης ἐπὶ τὸ πλοῖον ᾧ ἐμμελλον τὸν Ἑλλησπόντον περαιώσσειν, πρὶν ἐσθάνειν ξυλλαμβάνει, ἀλ-

per fastum audaces esse, dicendo iis incutiebat metum, et contra metuentes temere erigebat rursus ad fiduciam. Quare verbo quidem erat imperium populare, sed re ipsa penes primum virum principatus erat. (10) Qui vero eum sunt sequuti, quum potius inter se dignitate pares essent, et eorum singuli principem in republica locum affectarent, eo conversi sunt, ut ad populi libidines res transmitterent. (11) Unde cum multa alia, ut in ampla civitate et principatum obtinente, peccata sunt, tum etiam expeditio in Siciliam facta [quæ] non tam iudicii error erat de iis, contra quos proficiscerentur, quam eorum culpa, qui, quum copias misissent, non cognoscebant, quæ porro suis profectis conducerent, sed propter privatas similitudines de populi principatu et res, quæ militiæ gerebantur, debiliores reddebant, et de rebus domesticis primum inter se turbis agitati sunt. (12) Quamvis autem in Sicilia rem infelicitate gessissent, et cum alium apparatus, tum etiam maiorem classis partem amisissent, et in ipsa urbe seditione jam laborarent, tamen tres annos sustinebant et priores hostes, et Siculos, qui se illis adjunxerant, et præterea etiam sociorum plerosque, qui defecerant, et, qui postea hostis accesserat, Cyrum, regis Persarum filium, qui pecunias Peloponnesiis ad classem præbebat, nec prius cesserunt, quam ipsi mutuis discordiis colliis conciderunt. (13) Tanta erant quæ tunc Pericli adhuc superabant, et quorum ope ipse providebat se vel facili opera posse superiorem esse Peloponnesiis ipsis eo bello.

LXVI. Lacedæmonii vero eorumque socii, eadem æstate cum centum navibus profecti sunt in insulam Zacynthum, quæ jacet e regione Elidis; sunt autem Zacynthii Achæorum ex Peloponneso coloni, et Atheniensium erant socii. (2) Vehebantur autem adversus illos Lacedæmoniorum mille gravis armaturæ milites, et Cnemus Spartanus, classis præfectus; exscensuque ex navibus in terram facto, magnam illius agri partem vastarunt. Cumque illi deditionem facere nollent, domum redierunt.

LXVII. Et eadem æstate jam extrema Aristeus Corinthius et Lacedæmoniorum legati Aneristus et Nicolaus et Stratomedemus et Tegeates Timagoras et suo nomine Pollis Argivus, dum iter faciunt in Asiam ad Regem, si qua ratione ei persuadere possent, ut sibi pecuniam præberet bellicue societatem secum iniret, primum in Thraciam ad Sitalcem Teris filium venerunt, cupientes, si possent, ei persuadere, ut relicta Atheniensium societate Potidææ auxilio proficisceretur, ubi erat Atheniensium exercitus urbem obsidens; utque ipsi, qua via instituerant, illo adjuvante iter facere possent trans Hellespontum ad Pharnacem Pharnabazi filium, qui eos ad Regem erat deducturus. (2) Sed quum forte Atheniensium legati, Learchus Callimachi et Ameniades Philemonis filius, apud Sitalcem tunc adessent, Sadoco Sitalcæ filio, qui civis Atheniensis factus erat, persuadent, ut eos sibi traderet, ne, si ad Regem transiissent, civitati ipsius hac re nocerent. (3) Ille vero his verbis adductus proficiscentes eos per Thraciam ad navigium, quo Hellespontum erant trajecturi, antequam id conscenderent, comprehendit, missis

λους ξυμπέμφας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου, καὶ ἐκέλευσεν ἑκαίνοις παραδοῦναι· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. (4) Ἀφικομένων δὲ αὐτῶν δεισαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστεά μὴ αὖθις σφᾶς εἴ τι πλείω κακουργῇ διαφυγῶν, ὅτι καὶ πρὸ τούτων τὰ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θράκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους εἶσιν ἃ εἰπεῖν αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλον, δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὐς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν ὀλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλέοντας ἀποκτείναντες καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. Πάντας γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσους λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας καὶ τοὺς μὴδὲ μεθ' ἑτέρων.

LXVIII. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ θέρους τελευτῶντος, καὶ Ἀμπρακιῶται αὐτοὶ τε καὶ τῶν βαρβάρων πολλοὺς ἀναστήσαντες ἐστράτευσαν ἐπ' Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. (2) Ἐχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. (3) Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε μετὰ τὰ Τρωϊκὰ οἰκαδε ἀναχωρήσας καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἀργεῖ καταστάσει Ἀμφιλοχος ὁ Ἀμφιάρει ἐν τῷ Ἀμπρακιῷ κόλπῳ, δμῶν-μον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. (4) Καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν οἰκῆτορας. (5) Ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γεναῖς ὑστερον πιεζόμενοι Ἀμπρακιῶτας δμῶρους ὄντας τῇ Ἀμφιλοχίᾳ ξυνοίκους ἐπηγάγοντο, καὶ ἑλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων· οἱ δὲ ἅλλοι Ἀμφιλοχοὶ βάρβαροι εἰσιν. (6) Ἐκβάλλουσιν οὖν τοὺς Ἀργεῖους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ καὶ αὐτοὶ ἴσχυσι τὴν πόλιν. (7) Οἱ δ' Ἀμφιλοχοὶ γενομένου τούτου διδῶσιν ἑαυτοὺς Ἀκαρνᾶσι, καὶ προσπαρακαλέσαντες ἀμφοτέροι Ἀθηναίους, οἱ αὐτοῖς Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἐπέμψαν καὶ ναῦς τριάκοντα. Ἀφικομένου δὲ τοῦ Φορμίωνος αἰροῦσι κατὰ κράτος Ἄργος καὶ τοὺς Ἀμπρακιώτας ἡνδραποδίσαν, κοινῇ τε ὥκησαν αὐτὸ Ἀμφιλοχοὶ καὶ Ἀκαρνᾶνες. (8) Μετὰ δὲ τούτῳ ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον Ἀθηναίους καὶ Ἀκαρνᾶσιν. (9) Οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἀπὸ τοῦ ἡνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποίησαντο, ὑστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ Ἄργος τῆς μὲν χώρας ἐκράτουν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἐλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. Τόσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

LXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἐστείλαν εἰκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον καὶ Φορμίωνα στρατηγόν, δε δμῶμμενος ἐκ Ναυπάκτου φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλ-

aliis quibusdam cum Learcho et Ameniade, illosque his tradi jussit; hi vero eos acceptos Athenas detulerunt. (4) Qui cum eo pervenissent, Athenienses veriti, ne Aristeus, si evasisset, in posterum plus etiam mali sibi faceret, quia eum et antea rerum omnium, quæ ad Potidæam et in Thracia gestæ erant, auctorem fuisse constabat, indemnatos et quædam dicere volentes, omnes eodem die interfecerunt, et in profundas fossas dejecerunt, æquum esse censentes, eodem modo sibi prospicere, quo Lacedæmonii prævisissent, qui negotiatores Atheniensium et sociorum, quos ceperant in onerariis navibus circa Peloponnesum navigantes, interfecerant, et in profundas fossas dejecerant. Omnes enim hujus belli initio Lacedæmonii, quos in mari cepissent, ut hostes trucidabant, tam Atheniensium socios, quam eos, qui neutrorum partes sequebantur.

LXVIII. Iisdem temporibus, extrema jam æstate, et Ambraciotæ, quum ipsi, tum etiam multi barbari, quos ex suis sedibus exciverant, expeditionem fecerunt adversus Argos Amphiloichicum, ceteramque Amphiloichiam. (2) Inimicitia autem, quæ ipsis cum Argivis intercedebant, hinc initium duxerunt. (3) Argos Amphiloichicum, et reliquam Amphiloichiam condidit post bellum Trojanum domum reversus et parum contentus rerum statu, qui Argis erat, Amphilochos Amphiarai filius in sinu Ambracico, de eodem patriæ suæ nomine Argos appellans. (4) Atque erat hæc urbs omnium in Amphilochia sitarum maxima, et potentissimos habebat incolas. (5) Sed multis post sæculis calamitatibus afflicti Ambraciotas agro Amphiloichico finitimos in civitatis societatem arcessiverunt, linguamque Græcam, quæ nunc est in usu, tunc primum didicerunt ex Ambraciotis, qui in eadem urbe cum ipsis sedes fixerant; at reliqui Amphiloichi barbari sunt. (6) Ambraciotæ igitur progressu temporis Argivos urbe pellunt ipsique retinent urbem. (7) Amphiloichi vero, quum hoc accidisset, dederunt sese Acarnanibus, et utrique Athenienses in auxilium advocarunt, qui Phormionem duce et triginta naves ipsis miserunt. Quum autem Phormio eo pervenisset, Argos per vim cepērunt, et Ambraciotas in servitutem abstraxerunt, urbemque Amphiloichi et Acarnanes communiter incoluerunt. (8) Postea vero societas inter Athenienses et Acarnanes primum est inita. (9) Ambraciotæ autem inimicitias cum Argivis primum propter servitutem sibi impositam susceperunt; postea vero in hoc bello hanc expeditionem fecerunt, exercitu ex suis militibus et Chaonibus et aliis quibusdam finitimis barbaris collecto; et ad Argos profecti agrum quidem in sua potestate habebant, sed urbem aggressi quum expugnare non possent, domum redierunt, et alii ab aliis dirempti ad suam quique gentem reverterunt. Atque hæc quidem æstate ista sunt gesta.

LXIX. Insequente autem hieme Athenienses naves miserunt viginti et Phormionem duce circa Peloponnesum, qui ex belli sede, quam Naupacti habebat, proficiscens, diligenter observabat, ne quis Corintho et ex sinu Crisæo epa-

που μηδὲνα μὴτ' ἐσπλεῖν, ἐτίρας δὲ ἐξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας καὶ Μελησάνδρον στρατηγόν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολόγῳσι καὶ τὸ ληστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ εἶωσιν αὐτόθεν ὁρμώμενον βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν δολοκάρων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης καὶ τῆς ἐκείθεν ἡπείρου. (2) Ἀναβάς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελησάνδρος ἀποθνήσκει καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τι διέφθειρε νικηθεὶς μάχῃ.

LXX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτιδαῖται ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ' αἶ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὅ τε σῆτος ἐπελελοιπεί, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτοῖσι ἤδη βρώσεως περὶ ἀναγκαίας καὶ τινες καὶ ἀλλήλων ἐγένευντο, οὕτω δὲ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντι τε τῷ Εὐρύτιδου καὶ Ἑστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου. (2) Οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὁρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀναλωτικὰς τε ἤδη τῆς πόλεως διαρχίλια τάλαντα ἐς πολιορκίαν. (3) Ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐπικούρους ξὺν ἐνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν, καὶ ἀργύριον τι ῥητὸν ἔχοντας ἐξόδιον. (4) Καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ ἕκαστος ἢ ἐδύνάτο· Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπιτιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ἢ ἐβούλοντο), καὶ ὕστερον ἐποίκους ἑαυτῶν ἐπεμψαν ἐς τὴν Ποτιδαίαν καὶ κατώκισαν. (5) Ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε δὲ Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LXXI. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου θέρους οἱ Πελοποννησίοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. Καὶ καθίσας δὲ στρατὸν ἐμελλε δρῶσαι τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε. (2) « Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἀξία οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἐστέ, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πausanίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, οὐσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονομίους οἰκεῖν, στρατεῦσαι τε μηδὲνα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μὴδ' ἐπὶ δουλείᾳ, εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. » (3) Τὰδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδωσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τὰναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἔχετε. (4) Μάρτυρας δὲ θεοὺς

vigaret, neve eo intraret; alias autem sex in Cariam et Lyciam, et Melesandrum ducem, ut et pecunias ab istarum regionum incolis exigent, neque permitterent, ut latrones Peloponnesii ex illis regionibus proficiscentes infestarent oneraria navigia ex Phaselide et Phœnice et ex illa continente proficiscentia. (2) Melesander autem cum exercitu et Atheniensium navibus advectorum et sociorum in Lyciam progressus, prælio superatus occidit, et partem copiarum amisit.

LXX. Eadem hieme Potidaeas, quum diutius obseidionem tolerare non possent, et Peloponnesiorum irruptiones in Atticam factæ nihilo magis Athenienses removerent, et res frumentaria defecisset, et alia multa præterea pro necessario victu illic jam accidisset, quinetiam nonnulli mutuo se gustassent, ita demum in colloquium de deditione venerunt cum Atheniensium ducibus, quibus ea urbis obsidendæ cura mandata erat, Xenophonte Euripidis et Hestiodoro Aristoclidæ et Phanomacho Callimachi filio. (2) Illi vero conditiones oblatas acceperunt, tum quod exercitum in loco frigido magna incommoda ferre animadverterent, tum etiam quod respublica duo talentorum millia in illam obseidionem jam impendisset. (3) His igitur conditionibus deditionem fecerunt, ut ipsi exirent et liberi et uxores et milites auxiliarii cum privis tunicis, feminae vero cum hiniis, cumque certa singuli ad viaticum pecunia. (4) Atque hi quidem interposita fide publica egressi abierunt in agrum Chalcidicum, et quo quisque poterat; Athenienses vero ducibus crimini dederunt, quod populi injussu compositionem fecissent (existimabant enim illos urbe potiri potuisse, quemadmodum vellent), et postea colonos ex se Potidæam miserunt eamque incoluerunt. (5) Atque hæc quidem hac hieme sunt gesta, et secundus hujus belli annus finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

LXXI. Insequente æstate Peloponnesii eorumque socii in Atticam quidem nullam irruptionem fecerunt, sed adversus Platæam iverunt; dux autem erat Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex. Et castris positis agrum vastaturus erat; sed Platæenses legatis statim ad ipsum missis hæc dixerunt: (2) « Archidame et Lacedæmonii, nequē juste neque ex dignitate vestra patrumque vestrorum facitis, qui agrum Platæensem invaditis. Pausanias enim Cleombroti filius, Lacedæmonius, qui Græciam Medorum dominatu liberavit, cum Græcis, qui prompti erant pugnae apud nos commissæ idem periculum subire, quum victimas Jovi Liberatori in Platæensi foro immolasset, omnesque socios convocasset, Platæensibus et agrum et urbem reddebat, ut sua possidentes suis legibus viverent, et ne quis unquam injuste aut servitutis imponendæ causæ bellum ipsis inferret; alioqui socios, qui aderant, pro viribus vim ab ipsis propulsuros. » (3) Hæc igitur patres vestri propter virtutem et animi alacritatem, quam in illis periculis demonstravimus, nobis tribuerunt; vos vero contraria facitis; nam cum Thebanis, qui nobis sunt inimicissimi, huc advenitis, ut nos in servitutem redigatis. (4) Deos autem contestati, et eos,

τούς τε ὀρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῷους καὶ ὑμετέρους ἐγγυῶλους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, ἔἴν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Πausanias ἐδικαίωσεν. »

LXXII. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε « Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἣν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. Καθάπερ γὰρ Πausanias ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίους, παρασκευῇ τε τοσῆδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. Ἦς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμένετε τοῖς ὄρκοις· εἰ δὲ μή, ἅπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προκαλεσάμεθα, ἥσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἐτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους. Καὶ τάδε ἡμῖν ἀρχέσει. » (2) Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσθλὸν ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ βῆθ' ἐκείνητα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἶναι ποιεῖν ἢ προκαλεῖται ἀνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἴησαν· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέψωσιν, ἢ Θηβαῖοι ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι αὐθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν. (3) Ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη « Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίαν ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ γῆς ὄρους ἀποδείξατε, καὶ δένδρα ἀριθμῶν τὰ ὑμέτερα, καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατόν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ. Ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἢ ἂν παραλάβωμεν. Μέχρι δὲ τοῦδε ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἰκανὴ ἔσεσθαι. »

LXXIII. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσθλὸν αὐθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἐλεξαν ὅτι βούλονται ἢ προκαλεῖται Ἀθηναῖοι κοινῶσαι πρῶτον, καὶ ἣν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δηρῶν. Ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτιμενεν. (2) Ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε· « Οὐτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὃ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ζύμματα ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασιν ἐν οὐδενὶ ἡμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους, οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. Ἐπισκῆπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὄρκων οὐδ' οἱ πατέρες ὥμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ζυμμάχϊαν. »

LXXIV. Τοιαῦτα τῶν πρέσβων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμονομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας ὅτι ἂν ζυμβαῖν· ἐξελλεῖν τε μηδένα ἔτι,

qui iurandi testes tunc fuerunt, et vestros patrios, et nostros indigenas, dicimus vobis, ne agrum Plataensem lœdatis, neve iusjurandum violetis, sed jure nostro nos vivere sinatis, quemadmodum Pausanias justum esse statuit. »

LXXII. Talia quum Plataenses dixissent, Archidamus illorum orationem excipiens, hæc respondit. « Æqua est vestra oratio, Viri Plataenses, si verbis facta respondeant. Quemadmodum enim Pausanias vobis præstitit, et vos ipsi vestro jure vivite et ceteros pro vestra virili parte in libertatem vindicate, quotquot eadem pericula tunc vobiscum subierunt, et ejusdem iurandi participes fuerunt, et qui nunc Atheniensibus serviunt; et tantus hic apparatus tantumque bellum susceptum est de eorum ceterorumque libertate. Cujus potissimum quidem est, ut vos quoque participes sitis, et sic iusjurandum et ipsi servetis; sin minus, ad quæ ante etiam vos jam invitavimus, quiescite, res vestras possidentes, ac neutrorum partes sequimini, sed accipite utrosque amicitiae causa, neutros vero belli gratia. Atque hæc quidem nobis sufficient. » (2) Archidamus igitur hæc dixit; Plataensium vero legati his auditis in urbem redierunt; quumque rem ad populum retulissent, Archidamo responderunt: « Nihil a se eorum, quæ ab ipso petebantur, sine Atheniensibus fieri posse. Suos quippe liberos, et conjuges apud illos esse; seque toti etiam civitati timere, ne post ipsorum discessum, Athenienses venirent, et illa non concederent, aut etiam Thebani, propterea quod pacto comprehensi essent de utrisque recipiendis, suam urbem rursus occupare conarentur. » (3) Ille vero eos bene sperare jubens, ad hæc respondit: « Vos vero urbem et ædificia nobis Lacedæmonitis tradite, et fines agri demonstrate, et numerum vestrarum arborum, et quicquid aliud in numerum cadere potest; ipsi vero abite quocunque vultis, quamdiu bellum durarit. Ubi autem confectum fuerit, reddemus, quæcunque receperimus. Interea vero ut depositum servabimus, agrum colentes, et tributum pendentes, quod vobis suppetere possit. »

LXXIII. Illi vero his auditis in urbem redierunt, cumque his de rebus cum multitudine consultassent, responderunt: « Se velle conditiones sibi ab eo oblatas cum Atheniensibus prius communicare; et si illis persuadere possent, se ad hæc facienda paratos esse. » Interea vero petebant, ut inducias secum faceret, et ab agro vastando sibi temperaret. Ille vero inducias fecit tot dierum, intra quot verisimile videbatur, responsum Athenis afferri posse, et ab agro vastando sibi temperavit. (2) Plataenses vero legati ad Athenienses profecti, et agitato cum illis consilio, redierunt, hæcque civitati retulerunt: (3) « Neque in superiore tempore, viri Plataenses, ex quo societatem inivimus, Athenienses dicunt se passos esse nobis injuriam fieri, neque nunc passuros, sed pro viribus opem laturos; vobisque mandant, per iusjurandum, quod vestri patres jurarunt, ne quid novi in societate moliamini. »

LXXIV. Quum legati hæc renuntiassent, Plataenses decreverunt non deserere Athenienses, sed pati et agrum ante suos oculos vastari, si necesse esset, et perferre quicquid aliud contingere posset; nec quemquam amplius emittere,

ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστίν ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. (2) Ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐξ ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγγυρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη, λέγων ἰδε· (3) « Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἡρώες, ξυνίστορες ἐστέ ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἡλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῇ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἑλλησιν, οὔτε νῦν, ἣν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. Συγγνώμονες δὲ ἐστέ τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι πρότεροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως. »

LXXV. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν, καὶ πρῶτον μὲν περισταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδροισιν ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα εἶτι ἐξιέναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐπιζόντες ταχίστην αἵρεσιν ἐσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. (2) Ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρώων παρυκοδόμουν ἐκατέρωθεν, φορητὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα· ἐφόρου δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. (3) Ἡμέρας δὲ ἔχουν ἐβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεγῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σίτον αἰρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξαναγοὶ ἐκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἡνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. (4) Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὁρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεύχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ἥ προσεχούτο, ἐσωκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν καθαιρούντες. (5) Ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα. Καὶ προκαλύμματα εἶχε δέρβεις καὶ διφθέραι, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. (6) Ἡρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ. Καὶ οἱ Πλαταιῆς τοῖονδε τι ἐπινοοῦσιν· διελόντες τοῦ τείχους ἥ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρου τὴν γῆν.

LXXVI. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνειλλόντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον ὥσπερ ἡ γῆ φοροῖτο. (2) Οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληρόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφείλκον αὐθις παρὰ σφᾶς τὸν γούν· καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἥσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ γώματος καὶ ἰζάνοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. (3) Δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνανται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεύρουν τότε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηχανοειδὲς ἐς τὴν πόλιν προσωκοδόμουν, ὅπως εἰ τὸ μέγα τεῖχος

sed ex muris respondere, « se non posse facere ea, quæ a Lacedæmonii petantur. » (2) Quum autem hoc responsum dedissent, tunc vero rex Archidamus primum Deos et heroes indigenas contestari cepit, his verbis: (3) « Dii, quotquot agri Plataensis præsidēs estis, et heroes, testes estote, neque omnino nos injuste, quum isti societatis jusjurandum prius violarint, in hunc agrum venisse, in quo patres nostri post vota vobis nuncupata Medos superarunt, et quem Græcis benignum præbuisitis, ut in eo dimicaret, neque nunc, si quid faciamus, nos injuste facturos; nam quum multas æquasque conditiones obtulerimus, nihil ab illis impetramus. Propitii autem estote, ut illi, qui malefici principes extiterunt, coerceantur, ultio autem contingat iis, qui eam exigant, ut fas est. »

LXXV. His verbis deos obtestatus exercitum ad bellum gerendum paravit, ac primum quidem ipsos, ne quis amplius exiret, circumvallavit arboribus, quas ceciderant; deinde vero aggerem ad urbem aggerabant, illam propediem expugnatum iri sperantes, tanta militum manu in opere occupata. (2) Itaque cæsam e Cithærone materiam aggeri utrinque adhibebant, ad storearum instar murorum loco admoventes, ne humus aggesta latius diffunderet; in hunc autem aggerem ingerebant ligna et lapides et humum et si quid aliud injectum ad opus absolvendum facere videbatur. (3) In hoc autem aggeris opere septuaginta dies cum totidem noctibus conjunctos continenter consumeabant, ita inter se opus quietis gratia partiti, ut alii quidem materiam congererent, alii vero somnum et cibum caperent; et Lacedæmonii, qui peregrinis singularum civitatum militibus præerant, in re præsentēs ad opus urgebant. (4) Plataenses vero aggerem extolli cernentes, quum murum ligneum composuissent suisque muris, qua agger excitabatur, imposuissent, alterum murum lateritium intra ligneum ædificarunt, materiam ex vicinis ædibus detrahentes. (5) Lignis autem internexis materiam colligabant, ne in altum succrescens ædificium infirmum esset. Habebat autem munimenta objecta, quibus protegeretur, coria et centones, ut et qui in opere erant occupati, et ligna ipsa nullis igniferis missilibus peterentur et in tuto essent. (6) Murus autem in magnam altitudinem extollebatur, et agger non segnius ex adverso contra ipsum surgebat. Et Plataenses tale quiddam excogitant: interciso muro, qua agger ad eum pertinebat, humum ex aggere in urbem importabant.

LXXVI. At Peloponnesii hac re cognita, cornum in cratibus arundineis involventes, in aggeris partem humo subtracta divisam conjiciebant, ne, sicut humus, diffuens in urbem portaretur. (2) Illi vero isto conatu exclusi, ab hoc quidem abstinuerunt, sed cuniculos ex urbe egerunt, eosque conjectura sub ipsum aggerem dirigentes, humum ad se rursus subducebant, diuque illos, qui foris erant, latebant, adeo ut illi humi etiam atque etiam aggerentes minus tamen opus absolvent, quod ipsorum agger deorsum subduceretur, et in partem, quæ evacuabatur, semper subsideret. (3) Sed veriti, ne sic quoque pauci multis resistere non possent, hoc quoque excogitarunt: magnum quidem ædificium, quod aggeri oppositum exstruebant, ædificare desierunt, sed in utroque ejus latere, initio ducto a muro humiliore, intus murum lunata forma urbem versus ducere cœperunt, ut, si magnus caperetur, lic hostibus resisteret,

ἀλλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντίχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χῶν καὶ προχωροῦντας εἰσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μάλλον γίνεσθαι. (4) Ἄμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσήγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι, μίαν μὲν ἢ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἄλυσσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραυῶν δύο ἐπιχειλιμένων καὶ ὑπερτείνουσιν ὑπὲρ τοῦ τείχους, ἀνελεύσαντες ἐγκαρσίας, ὅποτε προσπεσεῖσθαι πῃ μέλλοι ἢ μηχανῇ, ἀφίσταν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἄλυσσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες· ἢ δὲ ῥύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.

LXXVII. Μετὰ δὲ τούτῳ οἱ Πελοποννήσιοι, ὥς αἱ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χῶματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγγίνετο, νομίσαντες ἀπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρσκευάζοντο. (2) Πρῶτερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξει τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἰ πως σφίσιν ἀνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθεῖν. (3) Φορῶντες δὲ ὕλης φακέλλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χῶματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχωσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, (4) ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἤψαν τὴν ὕλην. Καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη ὅσην οὐδεὶς πω ἐξ γ' ἔκεινον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη γὰρ ἐν ὅρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκεν. (5) Τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τάλλα διαφυγόντας ἑλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦμά τε εἰ ἐπεγίνετο αὐτῇ ἐπιφορον, σπερ καὶ ἡλιπζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. (6) Νῦν δὲ καὶ τότε λέγεται ξυμβῆναι, ὅδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολλὴ καὶ βροντὰς γενομένας σβῆσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

LXXVIII. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διτήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, [τὸ δὲ πλεόν ἀφέντες] περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἐξῴθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. (2) Καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξεργαστο περὶ ἀρχτοῦρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἡμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. (3) Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. (4) Τοσοῦτοι ἦσαν οἱ

eosque novum aggerem ad eum rursus aggerere cogeret, et ulterius ad interiora procedentes duplicem laborem sustinere, et magis eo deduci, ubi ab utraque parte telorum ictibus paterent. (4) Peloponnesii vero dum aggerem jaciunt, simul etiam machinas urbi admovebant, unam quidem, quæ per aggerem admota magnam ingentis illius ædificii partem conquassavit et Plataenses perterrefecit, alias vero ab alia muri parte, quas Plataenses laqueis circumjectis retorquebant, et trabes ingentes, quas ab utroque capite longis ferreis catenis suspenderant, ex binis antennis inclinatæ ac supra murum prominentibus transversas sursum trahebant, et quoties machina aliquam muri partem petitura erat, trabem laxatis catenis atque e manu remissis demittebant, illa vero cum impetu delata, prominentem arietis partem refringebat.

LXXVII. Postea vero Peloponnesii, quum machinæ nihil proficerent, et adversus aggerem munio erigeretur, existimantes præsentibus terroribus urbem capi non posse, se ad eam muro cingendam parabant. (2) Prius tamen igne urbem temptare placuit, si possent coorto vento eam incendere, quod spatiosa non esset; nullum enim oppugnationis genus intemptatum prætermittēbant, si forte sine sumptu et obsidione in suam potestatem redigere possent. (3) Comportantes igitur materiæ fasciculos conjiciebant eos ex aggere primum quidem in eam partem, quæ erat inter murum et aggerem, et quum propter tantam hominum manum celeriter esset repleta, propter reliquum etiam urbis spacium, quantum de loco superiore plurimum occupare poterant, materiam congesserunt, (4) eamque injecto igne, cum sulphure et pice incenderunt. Tantaque flamma excitata est, quantum nullus unquam ad illud usque tempus manu quidem excitatam viderat. Nam in montibus quidem jam silva arboribus vi ventorum inter se collisus sua sponte ignem flammamque ex hoc conceptam emisit. (5) Hoc vero incendium et magnum exstitit, et minimum aberat, quin Plataenses, quum cetera vitassent, absumeret; a multo enim intra spacio urbis accedere non licebat, et ventus si accessisset secundus ad flammam augendam, id quod adversarii sperabant, effugere non potuissent. (6) Nunc vero hoc etiam accidisse fertur, ut magna vis aquæ de cælo cum tonitruis effusa flammam restingueret, et ita periculo finem factum esse.

LXXVIII. Peloponnesii vero, cum hoc quoque conatu frustrati essent, quadam copiarum parte ibi relicta, [majore autem dimissa] muro urbem undique cingere cœperunt, ambitus spacio inter singulas civitates distributo. Fossa autem erat et interna et externa, ex qua lateres fecerunt. (2) Et postquam totum opus absolutum erat sub Arcturi ortum, præsidio ad dimidii muri custodiam relicto (nam alterum dimidium Bæoti custodiebant) cum exercitu redierunt et digressi in suas quique urbes se receperunt. (3) Plataenses vero liberos et uxores et natu maximos et hominum nullius usus multitudinem jam ante Athenas exportarant; ipsi vero, qui relicti erant, obsidebantur numero quadringenti, Athenienses autem octoginta, et mulieres centum et decem, quæ panem faciebant. (4) Tot erant universi, quum obsidionem

ξύπαντες ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῇ τείχει οὔτε δαῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. Τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

LXXIX. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιῶν ἐπιστρατεία, Ἀθηναῖοι δισχίλοις δπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Βοττιαίους ἀκμάζοντος τοῦ σίτου· ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου τρίτος αὐτός. (α) Ἐλθόντες δὲ ἐπὶ Σπάρτῳ τὴν Βοττικὴν τὸν σίτον διέφθειραν. Ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσῃν ἡ πόλις ὑπὸ τινων ἐνδοθεν πρασσόντων. Προσπεμφάντων δὲ ἐς Ὀλύμπου τῶν οὐ ταῦτα βουλομένων δπλῖται τε ἦλθον καὶ στρατιά ἐς φυλακὴν ἥς ἐπεξελθοῦσης ἐκ τῆς Σπαρτώλου ἐς μάχην καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. (β) Καὶ οἱ μὲν δπλῖται τῶν Χαλκιδέων καὶ ἐπικούροί τινες μετ' αὐτῶν νυκῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτῳ, οἱ δὲ ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ φίλοι νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλοὺς. (γ) Εἶχον δὲ τινὰς οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρουσίδος γῆς καλουμένης. Ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγεννημένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύμπου. (δ) Καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου φίλοι ὥς εἶδον, θαρσύναντες τοὺς τε προσγιγνομένους καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἡσύντων, ἐπιτίθενται αὐθις μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων καὶ τῶν προσδοκησάντων τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. (ε) Καὶ ὅποτε μὲν ἐπείκει οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδουσιν, ἀποχωροῦσι δ' ἐνέκειντο καὶ ἐσθλόντιζον. Οἱ τε ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων προσπιπνύοντες ἢ δοκοῖ προσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολὺ. (ς) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτίδαιαν καταφεύγουσιν, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομιζάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ· ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες. Οἱ δὲ Χαλκιδῆς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν κατὰ πόλεις.

LXXX. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι πείθουσι Λακεδαιμονίους ναυτικὸν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ἑμμάχιδος καὶ δπλίτας χιλιούς πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες ὅτι ἦν ναοὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθουσιν, ἀδυνάτων ὄντων ζυμωθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνανῶν βραδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοίως περὶ Πελοπόννησον· Ἐπιδία δ' εἶναι καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. (α) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες Κνήμιον μὲν ναύαρχον ἔτι ὄντα καὶ τοὺς δπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπουσιν, τῷ δὲ ναυτικῷ περιήγγειλαν παρασκευασαμένῳ ὥς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευκάδα. (β)

tolerare coeperunt, nec ullus alius aut servus aut liber in urbe erat. Huiusmodi igitur fuit obsidio contra Plataenses instituta.

LXXIX. Eadem autem aestate, simul atque expeditio contra Plataenses est suscepta, Athenienses cum duobus millibus ex se ipsis militum gravis armaturae et ducentis equitibus bellum intulerunt Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, et Bottiaeis, frumento jam maturo. His vero praerat Xenophon Euripidis filius, cum duobus collegis. (2) Quum autem ad Spartolum Botticam copias duxissent, frumentum corruperunt. Videbatur autem etiam urbs in deditionem ventura quorundam civium opera, qui hoc moliebantur. Sed quum ii, qui haec nolebant, Olynthum ante misissent, gravis armaturae milites venerunt, et reliquus exercitus ad urbis custodiam; qui quum Spartolo adversus hostem prodiiisset, Athenienses prelium ad ipsam urbem commiserunt. (3) Et Chalcidensium gravis armatura, et cum illis nonnulli auxiliarii milites ab Atheniensibus vincuntur et in urbem sese recipiunt; equitatus vero Chalcidensium ac levis armatura vincunt Atheniensium equitatum et levem armaturam; (4) habebant autem aliquot non multos cetratos ex agro, qui Crusis appellatur. Quum autem finitum modo esset prelium, alia cetratorum manus Olyntho subsidio venit. (5) Tunc vero levis armaturae milites, qui Spartoli erant, quum hoc vidissent, tum recentium copiarum accessione magis confirmati, tum etiam quod antea victi non essent, cum Chalcidensium equitatu et subsidiariis Athenienses iterum invadunt; et hi se recipiunt ad duas cohortes, quas ad impedimenta reliquerant. (6) Quoties autem Athenienses armis infestis eos petebant, illi recedebant; recedentibus vero instabant et tela coniciebant. Et Chalcidensium equites adequitantes, qua commodum videretur, impressionem faciebant, et hi praecipue Athenienses percussos in fugam verterunt, et longe sunt persecuti. (7) Atque Athenienses quidem fuga Potidaeam se roceperunt, posteaque, suorum cadaveribus fide publica interposita receptis, cum copiarum reliquiis Athenas reverterunt; ex eorum autem numero quadringenti et triginta perierant, et duces omnes. Chalcidenses vero et Bottiaei tropaeum statuerunt, susceptisque suorum cadaveribus in suas quique urbes discesserunt.

LXXX. Eadem aestate non multo post haec Ampraciotes et Chaones cupientes totam Acarnaniam subigere et ab Atheniensibus alienare Lacedaemoniis persuaserunt, ut classem ex sociis civitatibus pararent, et mille gravis armaturae milites in Acarnaniam mitterent; dicebant enim, illos, si cum navibus simul et peditatu secum venirent, quod Acarnanes, qui maritimam oram incolebant, copiis coactis opem suis ferre non possent, Acarnania facile potitos, Zacynthum etiam et Cephalleniam in suam potestatem redacturos, ut non amplius ita libera Atheniensibus circum Peloponnesum navigatio esset; quin etiam Naupacti capendae spem esse. (2) Lacedaemonii vero illorum verbis adducti Cnemum, qui classis praetor adhuc erat, et gravis armaturae milites cum paucis navibus e vestigio mittunt, nuntiis autem circummissis imperarunt sociis, ut classem expedirent et primo quoque tempore Leucadem venirent.

ἦσαν δὲ Κορίνθιοι συμποθυμούμενοι μάλιστα τοῖς Ἀμπρακιώταις ἀποίκους οὖσιν. Καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἐκ τε Κορίνθου καὶ Σικυῶνος καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων ἐν παρασκευῇ ἦν, τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀνακτορίου καὶ Ἀμπρακίας πρότερον ἀφικόμενον ἐν Λευκάδι περιέμενεν. (4) Κνήμος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὀπλῖται ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν λαθόντες Φορμώνα, ὃς ἦρχε τῶν εἰκοσι νεῶν τῶν Ἀττικῶν αἱ περὶ Ναύπακτον ἐφρούρου, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ γῆν στρατείαν. (5) Καὶ αὐτῷ παρῆσαν Ἑλλήνων μὲν Ἀμπρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ οὗς αὐτὸς ἔχων ἦλθε χίλιοι Πελοποννησίων, βάρβαροι δὲ Χάονες χίλιοι ἀδασίλευτοι, ὧν ἡγοῦντο ἐπ' ἐτησίῳ προστασίᾳ ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φώτυος καὶ Νικάνωρ. Ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτῶν ἀδασίλευτοι. (6) Μολοσσὸς δὲ ἦγε καὶ Ἀττινᾶνας Σαθύλινθος ἐπίτροπος ἂν Θάρυπος τοῦ βασιλέως ἐτι παιδὸς ὄντος, καὶ Παραυαίους Ὅροιδος βασιλεὺς ὦν. Ὅρεσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐδασίλευεν Ἀντίοχος, μετὰ Παραυαίων ξυνεστρατεύοντο Ὅροιδῳ Ἀντιόχου ἐπιτρέψαντος. (7) Ἐπεμψε δὲ καὶ Περδίκκας κρύφα τῶν Ἀθηναίων χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον ἦλθον. (8) Τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορεύετο Κνήμος, οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν· καὶ διὰ τῆς Ἀργείας ἰόντες Λιμναίαν κώμην ἀτείχιστον ἐπόρθησαν. Ἀφικοῦνται τε ἐπὶ Στράτον πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ ταύτην πρώτην λάθοιεν, βραδίως ἂν σφίσι τάλλα προσχωρήσειν.

LXXXI. Ἀκαρνανεὺς δὲ αἰσθόμενοι κατὰ τε γῆν πολλὴν στρατιὰν ἐσβεδληκυῖαν ἐκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὔτε ξυνεδοήθουν ἐφύλασσόν τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι, παρὰ τε Φορμώνα ἔπεμπον κελεύοντες ἀμύνειν· ὃ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι ναυτικοῦ ἐκ Κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. (2) Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τρία τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν, ὅπως ἐγγὺς στρατοπεδεύσασθαι, εἰ μὴ λόγοις πείθοιεν, ἔργῳ πειρώντο τοῦ τείχους. (3) Καὶ μέσον μὲν ἔχοντες προσήεσαν Χάονες καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι καὶ οἱ μετὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνήμος καὶ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ Ἀμπρακιῶται· διεῖχον δὲ πολλὰ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἐωρῶντο. (4) Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι τε προσήεσαν καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ· οἱ δὲ Χάονες σφίσι τε αὐτοῖς πιστεύοντες καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκεῖνη ἡπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι οὐτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐνόμισαν αὐτοβοεῖν ἂν τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. (5) Γινόντες δ' αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἐτι προσιόντας καὶ ἡγησάμενοι, μεμονωμένων εἰ κρατήσεται, οὐκ ἂν ἐτι σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσελθεῖν, προλογίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραι, καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἐκ τε τῆς πόλεως ὁμῶς χωρήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν προσπίπτουσιν. (6)

(3) Corinthii autem potissimum Ampraciolis colonis suis studiose favebant; et Corinthiorum quidem classis et Sicyoniorum et oppidorum in illa regione sitorum instruebatur, Leucadiorum autem et Anactoriorum et Ampraciolarum jam ante eo profecta ad Leucada mansit. (4) Cnemus vero et mille gravis armaturæ milites, quos secum ducebat, postquam mare trajecerunt clam Phormione, qui viginti navibus Atticis præerat, quæ circa Naupactum in præsidio erant, se confestim ad expeditionem itinere terrestri faciendam parare cœperunt. (5) Eique præsto erant ex Græcis quidem Ampraciotæ et Leucadii et Anactorii et mille Peloponnesii, quos ipse secum adduxerat, ex barbaris vero mille Chaones, qui regio dominatu non regebantur, quibus præerant annuum magistratum gerentes e principali familia Phytus et Nicanor; cum Chaonibus vero militabant et Thesproti, qui et ipsi dominatu regio non gubernabantur. (6) Molossos vero ducebat et Atintanas Sabylinthus, Tharypis regis adhuc pupilli tutelam gerens, et Parauæos Oroëdus rex. Mille etiam Orestæ, permissu Antiochi, qui rex ipsorum erat, cum Parauæis et Oroëdo ad eandem militiam proficiscebantur. (7) Miserat etiam Perdiccas clam Atheniensibus mille Macedonas, qui postea supervenerunt. (8) Cum hoc exercitu Cnemus proficiscebatur non exspectata Corinthiorum classe; et per agrum Argivum iter facientes, Limnæam pagum nullis cinctum muris diripuerunt. Et ad Stratum pervenerunt, maximam Acarnaniæ urbem, existimantes, si hanc primam cepissent, cetera etiam haud ægre in suam potestatem ventura.

LXXXI. Acarnanes vero, cum intellexissent et terra magnas copias irruptionem fecisse, et mari simul hostes cum classe venturos, copias non cogeant, ut suis laborantibus opem ferrent, sed sua quique custodiebant, et ad Phormionem mittebant, rogantes, ut auxilium sibi ferret. Ille vero respondit, se non posse, quod classis Corintho esset ventura, Naupactum præsidio nudatam relinquere. (2) Peloponnesii vero eorumque socii, suas copias in tres acies partiti, ad urbem Stratorum procedebant, ut castris prope illam positis, nisi verbis eos adducere possent, re ipsa muros templerent. (3) Atque accedebant ita, ut medium agmen tenerent Chaones, et ceteri barbari, ad dextram vero ipsorum essent Leucadii et Anactorii et qui cum his veniebant, ad lævam Cnemus et Peloponnesii et Ampraciotæ; magno autem intervallo aiii ab aliis distabant, quinetiam alicubi ne conspiciebant quidem inter se. (4) Et Græci quidem servatis ordinibus et caute procedebant, donec in opportuno loco castra posuerunt; Chaones vero, qui suis ipsorum viribus confiderent et ab illius continentis incolis bellicosissimi esse judicarentur, neque castris locum capere sustinuerunt, et impetu cum ceteris barbaris lati, urbem vel ipso clamore se capturos, atque hoc facinus sibi tributum iri existimarunt. (5) Stratii vero, cum eos adhuc accedentes vidissent, et existimassent, si eos a ceteris sejunctos superassent, Græcos non amplius pariter ad se accessuros, in locis urbi circumjectis insidias ante collocant, et postquam illi prope aderant, ex urbe pariter et ex insidiis prosilientes impressionem faciunt. (6) Atque timore percussi, Chaones

Καὶ ἐς φόβον καταστάντων διαφθείρονται τε πολλοὶ τῶν Χαόνων, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατέστησαν. (7) Τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ἤσθετο τῆς μάχης διὰ τὸ πολλὸν προελθεῖν αὐτοὺς καὶ στρατόπεδον οἰσθῆναι καταληψιμένους ἐπείγεσθαι. (8) Ἐπεὶ δ' ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρατιῶν διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρνανὰς ξυμβεβησθῆναι, ἀποθνήσκοντες δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων· οὐ γὰρ ἦν ἀνευ ὅπλων κινήσθαι. Δοκοῦσι δ' οἱ Ἀκαρνανες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

LXXXII. Ἐπειδὴ δὲ νύξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας δὲ Κνήμιος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμόν, ὃς ἀπέχει σταδίου ὀδοῦ ἑξήκοντα Στράτου, τοὺς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους, καὶ Οἰνιαδῶν συμπαραγενομένων κατὰ φιλίαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς πρὶν τὴν ξυμβήθειαν ἐλθεῖν. Κάκειθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον ἑκαστοί. Οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.

LXXXIII. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρῖσαιου κόλπου ναυτικόν, ὃ εἶδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ ὅπως μὴ ξυμβηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνανες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἡναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στράτῳ μάχης ναυμαχεῖσθαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἰκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἱ ἐφρούρου ἐν Ναυπάκτῳ. (2) Ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτῆρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. (3) Οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἔπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ οὐκ ἂν οἴομενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἰκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντας τε ἑώρων αὐτοὺς παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπ' Ἀκαρνανίας κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι, οὕτω δὲ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. (4) Στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων οἱ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ Μαχάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ Ἀγαθαρχίδας. (5) Καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλον τῶν νεῶν ὡς μέγιστον οἷοι τ' ἦσαν μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρῶρας μὲν ἔξω, εἰσὼ δὲ τὰς πρύμνας, καὶ τὰ τε λεπτὰ πλοῖα ἃ ξυνέπλει ἐντὸς ποιοῦνται καὶ πέντε ναῦς τὰς ἀρίστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχέος παραγίγνόμενοι, εἰ πῃ προσπίπτοιεν οἱ ἐναντίοι.

LXXXIV. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυνῆγον ἐς ὄλγον, ἐν χρῶ δὲ παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτὰ ἐμβαλεῖν· προεῖρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ

multi cæduntur, ceterique barbari, postquam eos cedentes animadverterunt, ne ipsi quidem amplius restiterunt sed in fugam se conjecerunt. (7) Neutrum autem Græcorum agmen hanc pugnam sensit, propterea quod illi longius processissent, eosque Græci ideo properare crederent, ut locum castris caperent. (8) Sed quum effusa fuga barbari ferrentur, eos ad se recipiebant, castrisque junctis in loco per diem quiescebant, quum Stratii iis ad manus non venirent, quia ceterorum Acarnanum auxilia ad ipsos nondum convenerant, sed hostem fundis eminus lacerarent, et ad inopiam consilii compellerent; nec enim sine gravis armaturæ militibus loco sese movere poterant. Acarnanes autem hoc pugnae genere excellere existimantur.

LXXXII. Ubi vero nox advenit, Cnemus cum exercitu celeriter sese recipiens ad fluvium Anapum, octoginta stadiis a Strato distantem, postero die per inducias suorum cadavera recepit, cumque Ceniadæ per amicitiam se illi adjunxissent, ad eos concessit, antequam ceterorum Acarnanum auxilia in unum convenirent. Atque illinc omnes domum redierunt. Stratii vero tropæum statuerunt prælii cum barbaris commissi.

LXXXIII. Classis autem, quam Corinthio et a ceteris sociis ex sinu Crisæo ad Cnemum venire oportuerat, ne Acarnanes, qui maritimam oram incolebant, una in loca superiora auxilio proficiscerentur, non venit, sed per illos ipsos dies prælii ad Stratum facti coacti sunt navalem pugnam committere cum Phormione et viginti navibus Atheniensium, quæ Naupacti in statione erant. (2) Phormio enim eos terram legentes extra sinum observabat, eo consilio, ut in aperto mari eos aggrediretur. (3) Corinthii vero eorumque socii non ut ad navale prælium, sed potius ad terrestrem militiam parati in Acarnaniam navigabant, simul etiam non rati Athenienses, qui viginti tantum naves habebant, cum suis septem et quadraginta navibus pugnam committere ausuros. Veruntamen postquam eos infesta classe contra se navigantes vident, dum ipsi maritimam oram legunt, et postquam, dum e Patris Achaïæ oppido ad oppositam continentem in Acarnaniam trajiciunt, animadverterunt Athenienses ab Chalcide et Eueno fluvio contra se tendentes, neque obscurum fuit, eos noctu in statione latuisse, ita demum in medio freto prælium committere coguntur. (4) Duces autem et oppidatim omnium erant, qui se ad bellum parabant, Corinthiorum vero Machao et Isocrates et Agatharchidas. (5) Ac Peloponnesii quidem aciem instruxerunt, facto suarum navium orbe quam maximo poterant, non permittentes, ut hostium naves per mediam suam classem transcurrerent, et prorsus quidem extra, puppibus vero intro versis; parvaque navigia, quæ simul navigabant, intra orbem receperunt, et quinque naves celeritate præstantes, ut celeriter, si qua hostes irruerent, ipsæ præsto essent ad eruptionem in eos faciendam.

LXXXIV. Athenienses vero longa singularum navium acie instructa undique eos circumvehebantur et in angustum cogeant, strictim semper illorum naves præternavigantes, et impressionis jamjam faciendæ opinionem præ-

ἐπιχειρεῖν πρὶν ἂν αὐτοὺς σημήνῃ. (2) Ἦλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν ὥσπερ ἐν γῇ πεζήν, ἀλλὰ συμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρεῖναι, εἰ τ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλεε καὶ εἰώθει γίνεσθαι ἐπὶ τὴν ἔω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν ἐπιχειρήσιν ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἀμεινον πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίνεσθαι. (3) Ὡς δὲ τὸ τε πνεῦμα κατῆι καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὐσαι ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο, καὶ αὐς τε νηὶ προσέπιπτε καὶ τοῖς κοντοῖς διωδούντο, βοῇ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων οὔτε τῶν κελευστῶν, καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἀνθρώποι ἀπειροὶ τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρείχον, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ἧ χωρήσειαν διέφθειρον, καὶ κατέστησαν ἐς ἄλκην μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαιῆς. (4) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες, τοὺς τε ἀνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι, ἐς Μολύχρειον ἀπέπλεον, καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον. (5) Παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθύς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην τὸ Ἠλεῖον ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος Κνήμιος καὶ αἱ ἐκείθεν νῆες, ἃς ἔδει ταύταις συμμίζειν, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

LXXXV. Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς Τιμοκράτην καὶ Βραδίδαν καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἶργεσθαι τῆς θαλάσσης. (2) Ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις πολλὸς ὁ παράλογος εἶναι, καὶ οὐ τοσούτῳ ὦντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δὲ τινα μαλακίαν, οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι' ὀλίγου μελέτης. Ὅργῃ οὖν ἀπέστελλον. (3) Οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμου ναῦς τε περιήγγελλον κατὰ πόλεις καὶ τὰς προὔπαρχούσας ἐξητύνοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. (4) Πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τὴν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας ἣν ἐνίκησαν φράσσοντας, καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅτι πλείστας διὰ τάχους ἀποστελεῖται, ὥς καὶ ἡμέραν ἐκάστην ἑλπίδος οὐσης αἰεὶ ναυμαχῆσειν. (5) Οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἰκοσι ναῦς αὐτῷ, τῷ δὲ κομίζονται αὐτάς προσεπέστελλον ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. Νικίας γὰρ Κρής Γορτύνιος πρόξενος ὢν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φάσκειν προσηποῖσιν αὐτὴν οὖσαν πολεμίαν· ἐπῆγε δὲ Πολιχνίταις χαρίζομενος

bentes. Sed Phormio ils ante præceperat, ne hostem prius aggroderentur, quam ipse signum dedisset. (2) Sperabat enim hunc illorum ordinem in eodem statu non permansurum ut in terra pedestris aciei, sed naves inter se concursuras, et parva navigia perturbationem allatura, et, si ventus ex sinu spiraret, quem et operiens ille circumnavigabat, et qui sub auroram flare consueverat, ne momento quidem temporis eos persistere posse; atque existimabat impetum in sua potestate esse, quandocunque vellet, ob maiorem suarum navium celeritatem, et tunc eum optime fieri. (3) Ubi autem et ventus incedebat et naves jam in arcum redactæ et vento et parvis navigiis simul utrisque incumbentibus, turbabantur, et navis cum navi concurrebat, et contis inter se prohibebant, et ubi clamorem tollebant, quod mutuo sibi ab alteris caverent et convicia jactarent, eamque ob causam nihil exaudirent eorum, quæ vel duces vel hortatores juberent, et ubi remos nescientes in maris agitati fluctibus attollere homines imperiti naves gubernatoribus minus obtemperantes præbebant, tum vero hoc in tempore suis dat signum; et Athenienses facta impressione primum quidem unam ex prætoris navibus depriment, deinde vero et alias omnes, quacunque transibant, corruerunt, et effecerunt, ut nemo ipsorum, propter perturbationem, ad resistendum se converteret, sed Patras versus et Dymen Achaiæ fugerent. (4) Athenienses vero illos persecuti, captisque duodecim navibus et recepta maxima parte hominum, qui in illis erant, ad Molycrium navigarunt, et tropæum in promontorio Rhio statuerunt, navique Neptuno consecrata, Nauptum redierunt. (5) Peloponnesii quoque cum reliquis navibus ex Dyme et Patris ad Cyllenen, Eleorum navale, confestim prætervecti pervenerunt. Huc etiam Cnemus ex Leucade, et naves Leucadiæ, quas cum his antea conjungi oportuerat, post pugnam ad Stratum commissam, venerunt.

LXXXV. Mittunt vero etiam Lacedæmonii Cnemo Timocratem et Brasidam et Lycophronem, quorum consilio in rebus nauticis uteretur, imperantes, ut alterum navale prœlium melius pararet, nec a paucis navibus maris usu prohiberetur. (2) Videbatur enim iis, præcipue quia tunc primum navalis prœlii periculum fecerant, hæc res admodum præter rationem accidisse, neque tanto opinabantur classem suam inferiorem esse, sed ignaviam quamdam existimabant incidisse, non reputantes, quantum ab ipsorum brevi in re nautica exercitatione distaret Atheniensium peritia longo usu confirmata. Quare cum indignatione illos mittebant. (3) Qui quum ad Cnemum pervenisent, de communi consilio nuntii circummissis, certum navium numerum singulis civitatibus imperabant, et quas jam habebant, ornabant, ut navale prœlium commissuri. (4) Mittit autem Phormio quoque Athenas qui apparatus eorum indicarent, et prœlii navalis victoriam a se partam nunciarent, petiitque, ut quam plurimas naves primo quoque tempore ad se mitterent, quod quotidie prœlii navalis committendi spes esset. (5) Illi vero viginti naves ad eum mittunt; ei autem, qui eas adducebat, præterea mandant, ut primum in Cretam navigaret. Nicias enim Cretensis Gortynius, qui erat ibi publicus eorum hospes, ipsis persuasit, ut in Cydoniam navigarent, dicens fore, ut eam, quæ ipsis erat inimica, in eorum potestatem redigeret; agebat autem hoc propterea, quod Polichnitis, qui Cydonia-

δυσφορίας τῶν Κυδωνιατῶν. (6) Καὶ δὲ μὲν λαβὼν τὰς ναυὺς ὄψετο ἐς Κρήτην, καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδῆου τὴν γῆν τῶν Κυδωνιατῶν, καὶ ὑπ' ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.

LXXXVI. οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατεῖχοντο, παρεσκευασμένοι ὥς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν, οὐπὲρ αὐτοῖς δὲ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεδοθήκει. (2) Παρέπλευσε δὲ καὶ δὲ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικόν, καὶ ὥρμιστο ἐξω αὐτοῦ ναυσὶν εἰκοσι αἴσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. (3) Ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φιλίον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον ἐστὶν ἀντιπέρας, τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· διέχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. (4) Ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πάνορμου ἐν ᾧ αὐτοῖς δὲ πεζοὶ ἦν, ὥρμισαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἐβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. (5) Καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθώρμουν ἀλλήλοις μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνῶμην ἔχοντες οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἐξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενά, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. (6) Ἐπειτα δὲ Κνήμιος καὶ δὲ Βρασίδας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοί, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι πρὶν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ δρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἦσαν φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας παρεκέλευσαντο καὶ ἔλεξαν τοιαύτα.

LXXXVII. « Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία, ᾧ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἰ τις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρτι τὸ ἐκφοβῆσαι. (2) Τῇ τε γὰρ παρασκευῇ ἐνδεὴς ἐγένετο, ὥπερ ἴσται, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μάλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλόμεν· ἐνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι, καὶ πού τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἐσφληεν. (3) Ὡστε οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσησθαι προσεγένετο, οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθῆναι, ἔχον δὲ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς γε ξυμπορίας τῷ ἀποδάντι ἀμδλύνεσθαι, νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαῖς ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, καὶ μὴ ἀπειρίαν τοῦ ἀνδρείου παρόντος προβαλλομένους εἰκότως ἂν ἐν τινι κακοῦς γενέσθαι. (4) Ὑμῶν δ' οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται ὅσον τολμῇ προέγετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρίαν μὲν ἔχουσα καὶ μνήμην ἔχει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν, ἀνευ δὲ εὐφυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. Φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἀνευ ἀλκιᾶς οὐδὲν ὠφελεῖ. (5) Πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε, πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἦσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκευοι τότε

tis erant finitimi, gratificari cupiebat. (6) Atque ille quidem navibus acceptis in Cretam abiit, et cum Polichnitis Cydoniatarum agrum vastabat ibique quum propter ventos, tum etiam propter navigandi difficultatem tempus non exiguum consumpsit.

LXXXVI. Peloponnesii vero, qui ad Cyllenen erant, interea dum Athenienses circa Cretam detinebantur, ad navale praelium instructi, ad Panormum Achaicum navigarunt, ubi erant terrestres Peloponnesiorum copiae in unum coactae, ut ipsis auxilium ferrent. (2) Ipse quoque Phormio ad Rhium Molycricum ivit, et extra ipsum cum viginti navibus iisdem in statione fuit, quibus in proelio navali usus erat. (3) Hoc autem Rhium Atheniensibus erat amicum; alterum vero Rhium, quod est in Peloponneso, est e regione; maris autem intervallo stadiorum ferme septem alterum ab altero distat, et hoc est Crisaei sinus os. (4) Peloponnesii igitur ad Rhium Achaicum, quod a Panormo non multum aberat, in quo erant pedestres eorum copiae, et ipsi, postquam et Athenienses conspexerunt, cum septem et septuaginta navibus appulsi castra posuerunt. (5) Et per sex quidem septemve dies adversas stationes habebant, praelium navale meditantes ac preparantes, eo consilio hi quidem, ne extra haec Rhia in latum mare eveherentur, superiorem cladem timentes, illi vero, ne in angustias intrarent, quia existimabant pro illis esse, si committeretur praelium in angustis. (6) Deinde Cnemus et Brasidas, ceterique Peloponnesiorum duces, quum praelium navale primo quoque tempore committere vellent, priusquam nova classis Athenis missa istis subsidio veniret, primum milites convocarunt, quumque multos eorum propter superiorem cladem territos et non promptos animo animadverterent, adhortati eos sunt et dixerunt talia :

LXXXVII. « Superior quidem navalis pugna, viri Peloponnesii, si quis vestrum jam ob eam de instante timet, non praebet justum argumentum, ut vos terreat; (2) nam et apparatus fuit inferior, quemadmodum scitis, nec ad navale praelium potius, quam ad terrestrem expeditionem navigabamus; accidit etiam, ut a fortuna nobis non pauca adversarentur, et utique aliquid etiam rerum nauticarum imperitia nos tunc primum praelii navalis periculum facientes fefellit. (3) Itaque non per nostram ignaviam stetit, ut superaremur, neque convenit animos, qui per vim superati non sunt, et qui rationes aliquas habent, quas adversariis objiciant, calamitatis eventu debilitari, sed existimare, usu venire, ut rebus quidem fortuitis homines fallantur, sed eosdem semper animis fortes recte haberi, neque merito eos, qui, quum fortitudo adsit, imperitiam exhibent, ignavos in aliqua re videri. (4) Vos autem non tantum propter imperitiam estis inferiores, quantum propter audaciam superiores. Istorum vero scientia, quam maxime formidatis, si cum fortitudine sit conjuncta, memor etiam erit in periculis peragere ea, quae didicit; sed sine animi generositate nulla ars adversus pericula valet. Metus enim memoriam excutit, ars vero sine fortitudine nihil prodest. (5) Ergo majori illorum experientiae majorem audaciam opponite, timori vero propter cladem orto il-

τυχεῖν. (6) Περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πληθὸς τε νεῶν καὶ πρὸς τῇ γῇ οἰκείᾳ οὕτῃ δπλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ κράτος ἐστίν. (7) Ὡστε οὐδὲ καθ' ἐν εὐρίσκομεν εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους. Καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει. (8) Θαρσύνετε οὖν καὶ κυβερνήται καὶ ναῦται τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπεσθε, χώραν μὴ προλείποντες ἢ ἂν τις προσταχθῇ. (9) Τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν, καὶ οὐκ ἐνδύσομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἣν δὲ τις ἄρα καὶ βουλευθῇ, κολασθήσεται τῇ πρεποσίτῃ ζημίᾳ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς. »

LXXXVIII. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκελεύσαντο. Ὁ δὲ Φορμίων δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀρθωρίαν, καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνοιστάμενοι ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο συγκαλέσας θαρσύναι τε καὶ παραινέσειν ἐν τῷ παρόντι ποιήσασθαι. (2) Πρότερον μὲν γὰρ αἰεὶ αὐτοῖς ἔλεγε καὶ προπαρασκεύαζε τὰς γνώμας ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον, ἣν ἐπιπλήρῃ, ὅτι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστίν· καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰληφισαν, μηδὲνα ὄχλον Ἀθηναῖοι δόντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. (3) Τότε δὲ πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν, καὶ συγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους ἔλεξε τοιαύδε.

LXXXIX. « Ὅρων ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνοικάλεσα, οὐκ ἀξίω τὰ μὴ δεῖν ἐν ὀρθωρίᾳ ἔχειν. (2) Οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ προνεκικῆσθαι καὶ μὴδ' αὐτοὶ οἶεσθαι ὁμοιοὶ ἡμῖν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο· ἔπειτα ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσῆχον σφίσιν ἄνδρείους εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορθοῦντες, καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσιν τὸ αὐτό. (3) Τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μάλλον νῦν περιέσται, εἴπερ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ, ἐπεὶ εὐψυχία γε οὐδὲν προφέρουσιν, τῷ δὲ ἑκάτερός τι ἐμπειρότεροι εἶναι θρασύτεροί ἐσμεν. (4) Λακεδαιμόνιοι τε ἡγούμενοι τῶν συμμαχῶν διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἂν ποτε ἐπεχείρησαν ἡσσηθέντες παρὰ πολὺ αὐθις ναυμαχεῖν. (5) Μὴ δὴ αὐτῶν τὴν τόλμαν δείσῃτε. Πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλέω φόβον παρέχετε καὶ πιστότερον κατὰ τε τὸ προνεκικῆναι καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγούμεναι μὴ μέλλοντάς τι ἄξιον τοῦ παρὰ πολὺ πράξειν ἀνίστασθαι ὑμᾶς. (6) Ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει τὸ πλεον πείσονται ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῶν ὑποδεστέρων, καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι, μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. Ἄ λογιζόμενοι οὗτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλεον πεφοβῆναι ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ.

lud, quod imparatos tunc vos offenderunt. (6) Adest vobis autem insuper multitudo navium et quod praesentibus gravis armaturae militibus in regione socia navale praelium estis commissuri; plerumque vero victoria penes illos est, qui sunt et numero superiores et melius instructi. (7) Quamobrem nihil prorsus reperimus, cur credibile sit nos offensuros. Et quaecunque ante peccavimus, nunc haec ipsa emendata disciplinam praebunt. (8) Fidenti igitur animo et gubernatores et nautae pro se quisque sequamini, locum non deserentes, quacunque imperatum fuerit. (9) Superioribus vero ducibus nos non deterius impetus commoditatem parabimus; neque cuiquam occasionem praebimus, ut sit ignavus. Quod si quis voluerit, is debitis poenis afficietur; fortes autem praemiis virtute dignis ornabuntur. »

LXXXVIII. His igitur verbis duces Peloponnesiorum suis militibus animos addiderunt. Phormio vero, timens et ipse suorum militum formidinem, et animadvertens eos concilia inter se habentes classis hostilis multitudinem formidare, volebat illis convocatis animos addere, et in praesentia adhortari. (2) Nam ante quidem illis semper dicebat, et ita animos illorum preparabat, nullum esse tantum navium numerum, cuius, si contra ipsos veniret, impetus ipsis non esset sustinendus; et ipsi milites jampridem hanc opinionem animis conceperant, ut, quia Athenienses essent, cum nulla quantumvis ingenti Peloponnesiorum classe pugnam detrectarent. (3) Tunc vero cernens eos, propter praesentiam hostis, qui erat in ipsorum conspectu, animo debilitatos, eos commonefacere voluit, ut fidenter animum haberent, et convocatis Atheniensibus hanc orationem habuit:

LXXXIX. « Quum vos animadvertam, viri milites, hostium multitudinem pertimescere, convocavi, quia non censeo extimescenda quae minime sunt horrenda. (2) Hi enim primum quidem, quod a nobis ante victi sunt ipsique se nobis non opinantur pares, hunc navium numerum, nec aequalem compararunt. Deinde, quo potissimum freti contra nos tendunt, quasi fortitudo ad ipsos solos pertineat, nullam aliam ob causam audaces sunt, nisi quod ob pugnae pedestris peritiam pleraque feliciter gerant, et eam sibi putant etiam in rebus nauticis idem praestaturum. (3) Sed hoc merito nostrum potius commodum nunc erit, quando et horum est in illo genere, quoniam animi quidem praestantia nequaquam excellunt, et hoc utrique, quod in aliqua re majorem peritiam habemus, sumus audaciores. (4) Praeterea Lacedaemonii, qui sociis praesunt, suae gloriae causa plerosque in hoc periculum invitos adducunt; non enim temptassent, postquam longe inferiores discesserunt, rursus navale praelium committere. (5) Illorum igitur audaciam ne formidetis. Multo enim vos majorem illis terrorem atque certiorum inculcatis, tum quia eos jam ante vicistis, tum etiam quia putant vos contra se non staturos, nisi facinus aliquod maxime memorabile facere decreveritis. (6) Nam adversarii, qui numero sunt superiores, ut isti, viribus magis quam consilio freti hostem invadunt; qui vero sunt copiis longe inferiores, et qui simul non coguntur, magnam quandam animi firmitatem habentes adversus hostem ire audent. Quae quum isti considerent, magis nos formidant ob id, quod praeter rationem facimus, quam ob

(7) Πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπесαν ὑπ' ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἂ καὶ τῇ ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχουμεν. (8) Τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κολπῷ ἐκὼν εἶναι ποιήσομαι, οὐδ' ἐσπλεύσομαι ἐς αὐτόν. Ὅρῳ γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπεύροις καὶ ἁμείνων πλεούσαις ἢ στενοχωρία οὐ ζυμφέρει. Οὕτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειε τις ὡς χρὴ ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόσφιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὕτ' ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν δέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδ' ἀναστροφῆ, ἅπερ νεῶν ἁμείνων πλεουσῶν ἔργα ἐστίν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι, καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίγνονται. (9) Τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἔξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν· ἡμεῖς δὲ εὐτακτοὶ παρὰ ταῖς τε ναυσὶ μένοντες τὰ τε παραγγελλόμενα ῥᾳδίως δέχεσθε, ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορμησεύς οὐσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλείστου ἡγήσθε, ὃ ἐς τε τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν ζυμφέρει καὶ ναυμαχίᾳ οὐχ ἥμισυ, ἀμύνασθε δὲ τούτῳ ἀξίως τῶν προειργασμένων. (10) Ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ, ἢ ἐγγυτέρω καταστήσασθαι Ἀθηναίους τὸν φόβον περὶ τῆς θαλάσσης. (11) Ἀναμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς ὅτι νικηχάτε αὐτῶν τοὺς πολλοὺς· ἡσημημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γινώμει πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι. »

XC. Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύετο. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσσω προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἔω ἔπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς, ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου, δεξιῷ κέρα ἡγουμένην, ὥσπερ καὶ ὠρμου· (2) ἐπὶ δ' αὐτῷ εἰκοσι ἔταξαν τὰς ἀρίστα πλεούσας, ὅπως εἰ ἀρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουον σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυτῶν κέρως, ἀλλ' αὐταὶ αἱ νῆες περιωλήσειαν. (3) Ὁ δὲ, ὅπερ ἐκεῖνοι προσεδέχοντο, φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι, ὡς ἑώρα ἀναγόμενους αὐτούς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβόηθει. (4) Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῇ, ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἐνὸς ἀφ' ἑκαστοῦ ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετωπὶδον ἔπλεον, ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος, ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἡλπίζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. (5) Τῶν δὲ ἑνδεκα μὲν αἵπερ ἡγοῦντο ὑπερφεύγουσι τὸ κέρας τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέωσαν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγούσας καὶ διέφθειραν, ἀνδράς τε τῶν Ἀθηναίων ἀπέχτειναν ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. (6) Καὶ τῶν νεῶν τινὰς ἀναδούμενοι εἶλκον κενάς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἶλον· τὰς δὲ τινὰς οἱ Μεσσήνιοι παραβοηθήσαντες καὶ ἐπεσβάνοντες ζῆν τοῖς ὀπλοῖς ἐς

justum apparatus. (7) Multi autem exercitus jam a minoribus, propter imperitiam, nonnulli etiam propter ignaviam jam profligati sunt, a quo utroque vitio nos nunc alieni sumus. (8) Prælium vero in sinu mea sponte non committam, nec in eum navigabo. Video enim angustias non conducere paucis navibus peritis et agilioribus adversus multas naves imperitas. Nec enim quisquam invehi possit ad impressionem rostro faciendam ita ut oportet, nisi e longinquo hostes in conspectu habeat, neque, si prematur, commode se subducere queat. Neque per mediam classem percurrendi, aut recurrendi, facultas ulla datur, quæ navium agiliorum sunt opera, sed pro navali prælio pedestre fieri necesse fuerit, et in hoc major navium numerus meliore conditione pugnat. (9) Sed harum igitur rerum curam ego pro virili parte provide geram. Vos vero ordinem servantes et apud naves remanentes acriter attendite ad imperata, præsertim quum hostium stationes non longe absint, et in ipso prælio militarem disciplinam et silentium plurimi facite; hæc enim quum alibi plerumque in rebus bellicis, tum vero præcipue in pugna navali conducunt; istosque ut dignum est rebus ante gestis propulsate. (10) Magnum autem certamen vobis, aut omnem maritimæ potentiae spem Peloponnesiis eripere, aut propiorum de mari metum Atheniensibus admovere. (11) Illud etiam vobis in memoriam revoco, plurimos eorum a vobis jam superatos esse; virorum vero, qui semel victi sunt, animi eadem pericula pari audacia subire non solent. »

XC. Hujusmodi verbis et ipse Phormio suos adhortabatur. Peloponnesii vero, postquam Athenienses non procedebant contra ipsos in sinum et angustias, quum eos invitos in sinum producere vellent, statim primo diluculo instructa classe in ordines, quorum singuli quaternas naves habebant, portu solvantes, secundum suam terram introrsum sinum versus navigare cœperunt, dextro cornu procedente, sicut etiam in statione erant. (2) In hoc autem cornu viginti naves maximæ celeritatis constituerunt, ut, si forte Phormio, ratus eos Naupactum versus tendere, ipse quoque opem laturus hac præternavigaret, Athenienses paratam suam navium impressionem extra suum cornu prætervehendo vitare non possent, sed hæc naves eos intercluderent. (3) Ille vero, id quod illi exspectabant, metuens oppido præsidiis nudato, postquam vidi eos navigantes, invitatus, et festinanter militibus in naves impositis oram maritimam legebat; et simul etiam Messeniorum peditatus oram maritimam secutus aderat, ut suis opem ferret. (4) Peloponnesii vero, quum eos singulis navibus longo agmine præter navigare et jam intra sinum et prope terram esse vidissent, id quod maxime cupiebant, uno omnibus signo repente dato naves convertentes, prorsus adversis in Athenienses ferri cœperunt, quanta maxima celeritate quisque poterat, omnesque naves se intercepturos sperabant. (5) At illarum undecim quidem quæ præcedebant, Peloponnesiorum cornu et conversionem vitantes, in apertum mare fugerunt; sed reliquas assecuti sunt, et fugientes ad terram compulerunt, et corruerunt, militesque Atheniensium, quotquot ex illis non enataverunt, interfecerunt. (6) Et nonnullas harum navium ex suis religantes vacuas trahabant; unam vero cum ipsis viris ceperunt; nonnullas etiam Messenii, subsidium ferentes, et cum ipsis armis in mare

τὴν θάλασσαν καὶ ἐπιδάντες, ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἐλκομένας ἤδη.

XCI. Ταύτη μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν τε καὶ ἐφθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἴκοσι νῆες αὐτῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς ἑνδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν εὐρυχωρίαν. Καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς νεῆς προκαταφυγεῖν εἰς τὴν Ναυπακτον, καὶ ἰσχουσαὶ ἀντίπυρροι κατὰ Ἀπολλωνίων παρεσκευάζοντο ἀμυνόμενοι, ἣν εἰς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέωσιν. (2) Οἱ δὲ παραγενόμενοι ὕστερον ἐπαϊώνιζόν τε ἅμα πλέοντες ὡς νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε Λευκαδία ναὺς μία πολλὴ πρὸ τῶν ἄλλων. (3) Ἐτυχε δὲ δλκὰς ὁρμούσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀττικὴ ναὺς φάσασα τῇ Λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμβάλλει μέσῃ καὶ καταδύει. (4) Τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις γενομένου τούτου ἀπροσδοκῆτου τε καὶ παρὰ λόγον φόβος ἐμπέπει· καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες διὰ τὸ κρατεῖν αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύνφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι, αἱ δὲ καὶ ἐς βράχεια ἀπειρίᾳ χωρίων ὤκειλαν.

XCII. Τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβεν, καὶ ἀπὸ ἐνὸς κελεύματος ἐμβοήσαντες ἐπ' αὐτοὺς ὤρμησαν. Οἱ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἀμαρτήματα καὶ τὴν παρῶσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο εἰς τὸν Πάνορμον, θθενπερ ἀνηγάγοντο. (2) Ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς τε ἐγγὺς οὐσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἐξ καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο, ὡς ἐκείνοι πρὸς τῇ γῇ διαφθείραντες τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγρησαν. (3) Ἐπὶ δὲ τῆς Λευκαδίας νεῆς, ἣ περὶ τὴν δλκὰν κατέδυν, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἡ ναὺς διεφθείρετο, ἔσφαξεν ἑαυτόν, καὶ ἐξέπεσεν εἰς τὸν Ναυπακτῶν λιμένα. (4) Ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν, θθεν ἀναγόμενοι ἐκράτησαν· καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναυάγια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν ἀνείλοντο, καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδωκαν. (5) Ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον ὡς νενικηκότες, τῆς τρεπῆς, ὡς πρὸς τῇ γῇ ναῦς διέφθειραν· καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Πῖον τὸ Ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. (6) Μετὰ δὲ ταῦτα φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν εἰς κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον πάντες πλὴν Λευκαδίων. (7) Καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσίν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι, οὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνούνται εἰς τὴν Ναυπακτον. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

XCIII. Πρὶν δὲ διαλυῖσαι τὸ εἰς Κόρινθόν τε καὶ τὸν Κρισαῖον κόλπον ἀναχωρήσαν ναυτικόν, ὁ Κνήμιος καὶ ὁ Βρασίδης καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννησίων ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος ἐβούλοντο διδασκάντων

ingressi, conscenderunt, et ex earum tabulatis pugnantes, hostibus, qui eas jam trahebant, eripuerunt.

XCI. Hac igitur parte Peloponnesii victores erant, et Atticas naves corruerunt; viginti autem eorum naves, quæ in dextro cornu collocatæ fuerant, undecim Atheniensium naves persequiebantur, quæ navium conversionem vitantes in apertum mare fugerant. Et illæ Naupactum fuga se recipientes, præter unam, hostem prævertunt, quumque ad Apollinis fanum appulissent, prorsus contra hostes versis sese ad vim propulsandam accingebant, si illi ad terram contra se venirent. (2) Illi vero quum paulo post advenissent, inter navigandum pæana canebant tamquam victores, et unam Atheniensium navem, quæ reliqua erat, una Leucadia navis, ceteras longe antecedens, insequabatur. (3) Forte autem navis oneraria aliquantum procul a portu stabat ad ancoras, circa quam Attica navis occasione præcepta in medium Leucadiam persequentem incurrit, eamque demergit. (4) Peloponnesiis autem quum hæc res ex improvise et præter omnem expectationem accidisset, metus incassit; et simul, quia non servatis ordinibus hostem persequiebantur, quod jam victores essent, nonnullæ naves demissis remis navigationis cursum inhibuerant, rem non commodam facientes in tanta hostilis stationis propinquitate, propterea quod majorem navium numerum opperiri volebant; aliæ vero etiam propter loci imperitiam in brevia impegerant.

XCII. Athenienses autem, quum hæc fieri viderent, audacia subiit, signoque simul omnibus dato et clamore sublato in eos impressionem fecerunt. Illi vero, quum propter superiora peccata, tum etiam propter præsentem rerum omnium confusionem, paulisper quidem hostium impetum sustinuerunt, deinde vero terga dantes Panormum redierunt, unde solverant. (2) Athenienses vero eos insecuti ceperunt sex naves, quæ maxime propinquæ erant, et suas recuperarunt, quas illi ad terram primum corruptas religaverant; hominum autem alios quidem interfecerunt, alios vero etiam vivos ceperunt. (3) In Leucadia vero navi, quæ circa onerariam est depressa, Timocrates Lacedæmonius vehebatur, et quum navis perderetur, gladio se transegit, et in Naupactorum portum est delatus. (4) Athenienses autem reversi tropæum ibi statuerunt, unde profecti vicerunt; et cadavera naviumque fractarum tabulas, quæ ad ipsorum oram delatæ erant, susceperunt, hostibusque sua, interposita fide publica, reddiderunt. (5) Statuerunt autem Peloponnesii quoque tropæum tanquam victores, ob naves fugatas, quas ad terram corruerant; et navem, quam ceperant, in Achaico Rhio juxta tropæum deo consecrarunt. (6) Postea vero veriti, ne auxilia ab Atheniensibus missa supervenirent, noctu in Crisæum sinum Corinthumque omnes præter Leucadios vela fecerunt. (7) Et Athenienses ex Creta venientes cum viginti navibus, quas ante pugnam Phormioni adesse oportuerat, non multum post navium discessum Naupactum appellunt. Atque hæc æstas finiebat.

XCIII. Prius tamen quam classis, quæ ad Corinthum et in Crisæum sinum recesserat, domum dimitterent, Cnemus et Brasidas et ceteri Peloponnesiorum duces in eunte hieme volebant, a Megarensibus hoc edocti, Piræeum

Μεγαρέων ἀποπειρᾶσαι τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων· ἦν δὲ ἀφύλακτος καὶ ἀκλήτος εἰκότως διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. (2) Ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην καὶ τὸ ὑπηρέσιον καὶ τὸν τροπωτήρα πεζῇ ἵνατι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀφικόμενους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα, καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας τοῦ νεωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦς αἱ ἔτυχον αὐτόθι οὔσαι, πλεῦσαι εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ· (3) οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσειν ἐν αὐτῷ οὐδὲν οὔτε προσδοκίαν οὐδεμίαν μὴ ἂν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως ἐπιπλεύσειαν, ἔπει οὐτ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καὶ ἡσυχίαν, οὐτ' εἰ διανοοῦντο, μὴ οὐκ ἂν προαισθῆσθαι. (4) Ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διανοοῦντο, καταδείσαντες τὸν κίνδυνον (καὶ τις καὶ ἄνεμος λέγεται αὐτοὺς κωλύσαι), ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμίνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα ὄρων· καὶ φρουρίον ἐπ' αὐτοῦ ἦν καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν. Τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον καὶ τὰς τριήρεις ἀφελκυσαν κενάς, τὴν τε ἄλλην Σαλαμῖνα ἀπροδοκῆτοις ἐπιπεσόντες ἐπόρθουν.

XCIV. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας φρυκτοὶ τε ἤρνοντο πολέμιοι καὶ ἐκπληξίς ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἑλάσων. Οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἐς τὸν Πειραιᾶ ὄντον τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ τὴν τε Σαλαμῖνα ἡρῆσθαι ἐνόμιζον καὶ παρὰ σφᾶς ὅσον οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς· ὅπερ ἂν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατσκῆσαι, ῥαδίως ἂν ἐγένετο καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσεν. (2) Βοηθήσαντες δὲ ἅμ' ἡμέρᾳ πανδημεῖ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν Πειραιᾶ ναῦς τε καθεῖλκον, καὶ ἐσθάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορόφῳ ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα ἔπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. (3) Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ἤσθοντο τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμίνος τὰ πολλὰ καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον· ἔστι γὰρ ὅτι καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου καθελκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. Ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζῇ. (4) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμῖνι ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοί, καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἅμα τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

XCv. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρεω Ὀδρύσης Θρακῶν βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκᾳ τὸν Ἀλεξάνδρου Μακεδονίας βασιλέα καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχέσεις τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι. (2) Ὅ τε γὰρ Περδίκκας αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθηναῖοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ πολέμῳ πιεζόμενον καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν

Atheniensium portum temptare; erat autem neque custoditus neque clausus, ut par erat, quum Athenienses classe longe superiores essent. (2) Placebat autem ut singuli nautas cum singulis remis et singulis pulvinis, quos sibi remigantibus substernerent, et cum singulis strupis Corintho pedibus irent ad mare, quod Athenas spectat, atque illinc Megara quam celerrime profecti, deductis ex Nisæa, illorum navali, quadraginta navibus, quæ illic erant, confestim in Piræum navigarent; (3) nec enim in eo ulla classis erat, quæ pro portu excubias ageret, nec ulla prorsus erat suspicio, ne quando hostes repente sic infesta classe eo venturi essent; quippe neque aperte hoc ausuros per otium, neque, si in animum inducerent, se non præsensuros. (4) Postquam autem hoc ipsis placitum est, statim etiam discedebant, quumque noctu advenissent, et naves ex Nisæa deduxissent, in Piræum quidem non amplius navigabant, quemadmodum in animo habebant, periculum formidantes, (quanquam quidam etiam ventus eos impedivisse fertur), sed ad Salaminis promontorium, quod Megara spectat; ibi autem erat propugnaculum triumque navium præsidium, ne quid Megarensibus importaretur, neve quid exportaretur. Hoc propugnaculum adorti sunt et triremes vacuas deduxerunt et ceteram Salaminem ex improvviso aggressi diripiebant.

XCIV. Sed Athenas versus ignes, quibus hostium adventus significabatur, sublatis sunt et pavor incessit, quo nullus in eo bello major exstitit. Nam qui in urbe erant, hostes in Piræum jam ingressos putabant, qui vero in Piræo erant, et Salaminem jam captam et hostes tantum non contra se venturos existimabant; quod profecto si illi tergiversari noluissent, facile accidisset, neque ventus eos prohibuisset. (2) Athenienses vero simul ac dies illuxit, excita omni civitate in Piræum auxilio congressi naves deducebant et quum eas festinanter et magno cum tumultu conscendissent, navibus quidem Salaminem petebant, peditatum vero in Piræo relinquebant, ut ei esset præsidium. (3) Peloponnesii autem, postquam eos subsidio venire senserunt, magnam Salaminis partem excursionibus populati, captis hominibus prædaque et tribus illis navibus ex propugnaculo Budoro, celeriter in Nisæam se recipiebant; nonnihil enim et ipsæ naves, quæ post longum temporis intervallum in mare deductæ erant, nec aquarum vim ferre poterant, eos terrebant. Quum autem Megara pervenissent, Corinthum itinere pedestri redierunt. (4) Athenienses vero, quum eos ad Salaminem non amplius nacti essent, et ipsi disceserunt, atque ab eo tempore Piræum jam accuratius in posterum custodire cœperunt et portuum claustris et reliqua cautione.

CXV. Sub eadem tempora, hujus hiemis initio, Sitaces Odryses, Teris filius, Thracum rex, expeditionem fecit adversus Perdiccam, Alexandri filium, Macedonum regem, et Chalcidenses, qui sunt in Thracia, de duobus promissis alterum exacturus, alterum ipse persolurus. (2) Nam Perdiccas promisso ita obstrictus, si se Atheniensibus reconciliasset, a quibus initio bello premebatur, nec Philippum fratrem suum, eundemque hostem, in regnum

αὐτοῦ πολέμιον ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἀ ὑπεδέξατο οὐκ ἐπέτελει· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὁμολογήκει, ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο, τὸν ἐπὶ Θράκης Χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. (3) Ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα τὴν ἐφοδὸν ἐποιεῖτο, καὶ τὸν τε Φιλίππου υἱὸν Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε καὶ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, οἱ ἔτυχον παρόντες τούτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἀγωνα· ἔδει γὰρ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναοὶ τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστη ἐπὶ τοὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

XCVI. Ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν δρῳμέ- νος πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἰμοῦ τε ὅρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρᾶκας, ὅσων ἤρχε μέχρι θαλάσσης ἐς τὸν Εὐξείνῳ τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπειτα τοὺς ὑπερέαντι Αἷμον Γέτας, καὶ ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατῴκητο· εἰσὶ δ' οἱ Γέται καὶ οἱ ταύτης δημοροὶ τε τοῖς Σκύθαις καὶ ὁμόσκειοι, πάντες ἱπποτοῖοι. (2) Παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὀρεινῶν Θρακῶν πολλοὺς τῶν αὐτόνομων καὶ μαχαιοφόρων, οἱ Δῖοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλείστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν μισθῷ ἐπείθεν, οἱ δ' ἐβελονταὶ ξυνηκολούθουν. (3) Ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Λαίαιους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικὰ ὧν ἤρχεν· καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν μέχρι Γραίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκομίου ὁρους διὰ Γραίων καὶ Λαίων ῥεῖ, ὃ ὠρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παίονας αὐτονομῶν ἔθνη. (4) Τὰ δὲ πρὸς Τριβαλλοῦς, καὶ τούτους αὐτόνομους, Τρήρες ὠρίζον καὶ Τιλαταῖοι· οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκομίου ὁρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ· ῥεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὁρους ὅθεν περ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἑβρος· ἔστι δὲ ἐρημὸν τὸ ὅρος καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης.

XCVII. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν μέγεθος ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὐξείνῳ πόντον τὸν μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ τὰ ξυνομώματα, ἣν δεῖ κατὰ πρῶμναν ἰσθῆται τὸ πνεῦμα, νηὶ στρογγύλῃ τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἰσων νυκτῶν· ὁδὸν δὲ τὰ ξυνομώματα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἰστρον ἀνὴρ εὐζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. (2) Τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν τοσαύτη ἦν, ἐς ἣπειρον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου ἐς Λαίαιους καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἐγγίγνετο) ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. (3) Φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὅσον προσῆξαν ἐπὶ Σεῦθου, ὃς ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας πλείστον δὴ ἐποίησεν, τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις, ἀ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ εἴη καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο, χωρὶς δὲ ὅσα ὑπαντὰ τε καὶ λεῖα, καὶ ἡ ἄλλη κατασκευὴ, καὶ οὐ μόνον αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τοῖς παραδύναστευοῦσι τε καὶ γυναικοῖς Ὀδρυσῶν. (4) Κατεστῆσαντο γὰρ τοῦναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θραξί, λαμβάνειν μᾶλ-

restituisset, ea quæ receperat, non præstabat; et ipse Sitalces Atheniensibus pollicitus erat, quum societatem cum ipsis inibat, se bello Chalcidensi finem impositurum. (3) Utraque igitur de causa bellum inferebat, et Amyntam Philippi filium in regnum Macedonum ducebat, et cum eo legatos Atheniensium, qui hujus rei causa tunc aderant, et Hagnonem ducem; oportebat enim Athenienses quoque cum navibus et quam maximo exercitu adversus Chalcidenses præsto esse.

XCVI. Ab Odrysis igitur proficiscens primum quidem ex suis sedibus excitat Thracæ, qui intra montem Hæmum et Rhodopen habitant, quibus usque ad Pontum Euxinum, et Hellespontum imperabat; deinde vero Getas, qui superato Hæmo monte in ulterioribus partibus habitant, et quotquot alii populi cis Istrum fluvium ad Pontum Euxinum magis vergentes incolebant; sunt autem Getæ et qui regionem illam accolunt, Scythis finitimi et cultu similes, omnesque sagittarii equestres. (2) Advocabat præterea etiam multos Thracum montanorum, qui sui juris sunt et ensiferi, qui Dii vocantur, quorum maxima pars Rhodopen incolit; atque alios quidem mercede inducebat, alii vero voluntarii sequebantur. (3) Excibat etiam Agrianas et Lææos et ceteras gentes Pæonicas, quibus imperabat; atque hi imperii erant ultimi, usque ad Graecos Pæonas, et Strymonem fluvium, qui ex Scomio monte per Graecos et Lææos fluit, ubi erat terminus imperii ab ea parte, quæ spectat Pæonas, qui jam sui juris sunt. (4) At ab ea parte, quæ Triballus spectat, qui et ipsi sunt sui juris, Treres et Tilatæi terminabant imperium; hi autem ad septentrionales Scomii montis partes habitant, et a solis occidentis partibus pertinent usque ad Oscium flumen; hoc autem fluit ex eodem monte, ex quo etiam Nestus et Hebrus; est autem desertus hic mons et magnus et Rhodopæ junctus.

XCVII. Fuit autem Odrysarum imperium magnitudine ad mare quidem pertingens ab urbe Abderis ad Pontum Euxinum, ad eam usque partem, qua Ister fluvius in ipsum influit; hæc ora, qua cursus compendiosissimus datur, navi rotunda, si ventus a puppi semper spiret, quatuor dierum et totidem noctium spatio potest ambiri; itinere vero terrestri, qua compendiosissimum est, ab Abderis ad Istrum vir expeditus intra undecim dies pervenire potest. (2) Atque mare quidem versus longitudo ejus hæc erat; per mediterranea vero loca a Byzantio ad Lææos et ad Strymonem (hinc enim longissimus est a mari tractus in loca mediterranea) viator expeditus intra tredecim dies iter conficere potest. (3) Tributum quoque ex toto barbarorum agro et ex Græcis civitatibus, quod colligebatur Seuthe regnante, qui post Sitalcem regno potitus id maxime auxit, omni auri et argenti pretio ad æstimationem pecuniarum revocato, quadringenta ferme talenta valebat; et dona non minora his auri et argenti offerebantur; et præterea opera textilia acuta picta et lævia, aliaque supellex, neque ipsi soli, sed et aliis Odrysarum viris nobilibus, qui apud ipsum auctoritate pollebant. (4) Legem enim, contra atque Persæ, hanc conderunt, quæ apud alios quoque Thracæ moribus est recepta, ut potius accipiant, quam dent, et turpius erat, si

λον ἢ δίδουσι, καὶ αἰσχίον ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν· ὁμοῦ δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι ἐπὶ πλεόν αὐτῷ ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι οὐδὲν μὴ δίδοντα δῶρα. (5) Ὡστε ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἡ βασιλεία ἰσχύος. Τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδω καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ, ἰσχύϊ δὲ μάχης καὶ στρατοῦ πλήθει πολλὴ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. (6) Ταύτη δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἐν πρὸς ἐν οὐκ ἔστιν ὅ τι δυνατόν Σκυθαῖς ὁμογνωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι. Οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην εὐδουλίαν καὶ ἕνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

XCVIII. Σιτάλκης μὲν οὖν βασιλεύον χωρὰς τοσαύτης παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. Καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἐτοῖμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης ἐρήμου ὁρους, ὃ ἐστὶ μεθύριον Σίντων καὶ Παίωνων· ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ τῇ ὁδῷ ἣν πρότερον αὐτὸς ἐποίησας τεμὼν τὴν ὕλην, ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσεν. (2) Τὸ δὲ ὅρος ἐξ Ὀδρυσῶν διόντες ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Σίντους καὶ Μαίδους. Διελθόντες δὲ αὐτὸ ἀφίκοντο ἐς Δόδῃρον τὴν Παιονικήν. (3) Πορευομένων δὲ αὐτῷ ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ εἰ μὴ τὴ νόσῳ, προσεγίγνετο δέ· πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρακῶν ἀπαράκλητοι ἐφ' ἀρπαγὴν ἠκολούθουν, ὥστε τὸ πᾶν πλήθος λέγεται οὐκ ἔλασσαν πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι. (4) καὶ τούτου τὸ μὲν πλεόν πεζὸν ἦν, τριτημόριον δὲ μάλιστα ἵππικόν. Τοῦ δ' ἵππικοῦ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρείχοντο καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται. Τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαίροφόροι μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνομοι καταβάντες, ὃ δὲ ἄλλος ὁμιλος ζύμμικτος πλήθει φοβερώτατος ἠκολούθει.

XCIX. Ξυνθηροῖζοντο οὖν ἐν τῇ Δοθήρῳ καὶ παρεσκευάζοντο, ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἤρχεν. (2) Τῶν γὰρ Μακεδόνων εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ καὶ Ἐλειμιῶται καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνωθεν, ἀ ζύμμαχα μὲν ἐστὶ τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας δ' ἔχει καθ' αὐτά. (3) Τὴν δὲ παρὰ θάλασσαν νῦν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, Τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἀργούς, πρῶτον ἐκτίσαντο καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν Πιερίας Πίερας, οἱ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν Στρυμόνος ὥκησαν Φάγρητα καὶ ἄλλα χωρία (καὶ ἔτι καὶ νῦν Πιερίκος κόλπος καλεῖται ἡ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν γῆ), ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης Βοττιαίους, οἱ νῦν ὁμοροὶ Χαλκιδέων οἰκοῦσιν. (4) τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν στενὴν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτίσαντο, καὶ πέραν Ἀξιῶς μέχρι Στρυμόνος τὴν Μυγδονίαν καλουμένην Ἰδῶνας ἐξέλασαντες νέμονται. (5) Ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν Ἐορδίας καλουμένης Ἐορδούς, ὧν οἱ μὲν πολλοὶ

quis rogatus non dedisset, quam si quis non impetrasset id, quod petisset; verumtamen hac lege, propter potentiam, qua valebant, magis sunt usi; nihil enim a quoquam negotii transigi poterat sine muneribus. (5) Itaque regnum illud ad magnam potentiam pervenit. Nam omnium, quæ sunt in Europa intra sinum Ionium et Pontum Euxinum, maximum fuit pecuniarum reditu et ceterarum rerum beata abundantia; sed certandi viribus et copiarum numero Scytharum imperio longe fuit inferius. (6) Huic enim non modo gentes, quæ sunt in Europa, æquari nequeunt, verum etiam in Asia si gens una uni opponatur, nulla est, quæ Scythiis universis, si concordēs inter se fuerint, resistere valeat; nec tamen ne in alia quidem solertia et prudentia de rebus iis, quæ ad vitam regendam pertinent, ceteris nationibus sunt similes.

XCVIII. Sitalces igitur, quum tantæ regionis regnum obtineret, exercitum parabat. Ac postquam res ipsi paratæ erant, profectus tendebat in Macedoniam, primo quidem per suum regnum, deinde vero per Cercinen, montem desertum, qui inter Sintos et Pæonas est medius; iter autem per eum faciebat via, quam ipse succisa materia prius fecerat, quum bellum Pæonibus intulit. (2) Hunc autem montem ex Odrysis pertranseuntēs ad dextram quidem habebant Pæonas, ad sinistram vero Sintos et Mædos. Quem quum pertransissent, ad Doberum Pæonicam urbem pervenerunt. (3) Inter viam autem nulla quidem exercitus pars ei decedebat, nisi forte morbo, sed accedebat; multi enim ex liberis Thracibus non vocati prædæ causa sequebantur, ut tota multitudo dicatur non minor centum quinquaginta millibus exstitisse; (4) atque hujus quidem major pars erat pedestris, tertia vero ferme pars equestris. Maximam autem hujus equitatus partem ipsi Odryse, et post eos Getæ præbebant. In peditatu vero machærophori erant bellicosissimi, qui suis legibus vivebant, et ex Rhodope descenderant; cetera vero turba permixta ob multitudinem maxime formidabilis sequebatur.

XCIX. Doberum igitur omnes conveniebant et se parabant, ut per montium juga descendentes irruptionem facerent in inferiorem Macedoniam, quæ Perdiccæ imperio parebat. (2) Nam Macedonum sunt et Lyncestæ et Elimiotæ et aliæ gentes in locis superioribus, quæ illis quidem sunt sociæ et subjectæ, sed tamen regna singulæ separatim habent. (3) Illam vero maritimam Macedoniam, quæ nunc est, Alexander Perdiccæ pater et ejus majores, qui Temenidæ antiquitus erant, ex urbe Argis oriundi, primi possederunt, et regnarunt, quum prius prælio superatos expulissent ex Pieria quidem Pieres, qui postea sub Pangæo trans Strymonem incoluerunt Phagretem et alia loca (et ad hoc usque tempus regio, quæ sub Pangæo jacens ad mare vergit, sinus Piericus appellatur), ex ea vero, quæ Bottia vocatur, Bottiaeos, qui nunc agrum Chalcidensibus finitimum incolunt; (4) Pæoniæ autem secundum Axium fluvium, angustam quamdam regionem a locis montanis ad Pellam usque et mare pertingentem possederunt; et trans Axium ad Strymonem usque eam, quæ Mygdonia nominatur, ejectis Edonis incolunt. (5) Ex illa etiam, quæ nunc Eordia vocatur, ejecerunt Eordos, quorum plerique perie-

ἐφάρησαν, βραχὺ δέ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατῴκηται, καὶ ἐξ Ἀλμωπίας Ἀλμώπας. (6) Ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἃ καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι, τὸν τε Ἀνθεμούντα καὶ Γρηστωνίαν καὶ Βισαλτίαν καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν. Τὸ δὲ ξύμπαν Μακεδονία καλεῖται, καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν ὅτε Σιτάλκης ἐπῆει.

C. Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τεῖχη, ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐσεκομίσθησαν. (2) Ἦν δὲ οὐ πολλά, ἀλλ' ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς βασιλεὺς γενόμενος τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ὠκοδόμησε καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε καὶ τάλλα διεκόσμησε τὰ τε κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσονι ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βασιλῆς ὁκτῶ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. (3) Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοδῆρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχήν, καὶ εἶπεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ καὶ Ἀταλάντην καὶ ἄλλα ἄττα χωρία ὁμολογίᾳ διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα τοῦ Φιλίππου υἱέος παρόντος· Εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρχησαν μὲν, ελεῖν δὲ οὐκ ἐδύναντο. (4) Ἐπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προυχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης καὶ Κύρρου. Ἔστω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν καὶ Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τὴν τε Μυγδονίαν καὶ Γρηστωνίαν καὶ Ἀνθεμούντα ἐδήουν. (5) Οἱ δὲ Μακεδόνες περὶ μὲν οὐδὲ διενοοῦντο ἀμύνεσθαι, ἵππους δὲ προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, ὅπη δοκοῖ, ὄλγιοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρακῶν. (6) Καὶ ἡ μὲν προσπέσειεν, οὐδὲς ὑπέμενεν ἄνδρας ἱππέας τε ἀγαθοὺς καὶ θεωραχισμένους, ὑπὸ δὲ πλήθους περικληρόμενοι αὐτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ὁμίλῳ ἐκίνδυνον καθίστασαν, ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλέον κινδυνεύειν.

CI. Ὁ δὲ Σιτάλκης πρὸς τε τὸν Περδίκκην λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσεν, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρήσαν ταῖς ναυσίν, ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἤξειν, δῶρά τε καὶ πρέσβεις ἐπεμψαν αὐτῷ, ἔς τε τοὺς Χαλκιδῆας καὶ Βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμπει, καὶ τειχῆρεις ποιήσας ἐδῆου τὴν γῆν. (2) Καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ καὶ Μάγνητες καὶ οἱ ἄλλοι ὑπὲρ τοὺς Θεσσαλῶν καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἑλλήνες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. (3) Ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρακῆες, ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι καὶ Ὀδόμαντοι καὶ Δρωῖοι καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ' εἰσι πάντες. (4) Παρέσχε δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἑλλήνας, μὴ ὑπ' αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσωσιν. (5) Ὁ δὲ τὴν τε Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν καὶ Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων ἐφθειρεν· καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε καὶ ἡ στρα-

runt, exigua tamen quædam ipsorum pars circa Physcam consedit, et ex Almopia Almopas. (6) Hi Macedones alias etiam gentes in suam potestatem redegerunt, quas nunc etiam in sua potestate habent, Anthemuntem et Grestoniam et Bisaltiam et magnam ipsorum Macedonum partem. Hæc autem universa Macedonia vocatur, et Perdiccas Alexandri filius horum erat rex, quo tempore Sitalces ipsi bellum inferebat.

C. Atque Macedones quidem hi, quum ingens exercitus appropinquaret, quod ei resistere non possent, se receperunt in loca natura firma et opere munita, quæ in eo agro erant. (2) Horum autem non magnus erat numerus, sed postea Archelaus Perdiccæ filius, regno potitus, ea, quæ nunc in ea regione exstant, ædificavit et vias rectas secuit et quum alia digessit tum etiam rem militarem equis et armis et reliquo apparatu longe melius quam ceteri omnes octo reges, qui eum antecesserant. (3) Exercitus vero Thracum Dobero profectus primum quidem irrupit in regnum, quod Philippi prius erat, et Idomenen quidem per vim cepit, Gortyniam vero et Atalantam et alia quædam oppida in deditionem ac fidem recepit, quæ se ipsi adjunxerunt ob amicitiam Amyntæ, Philippi filii, qui ibi aderat. Europum autem oppugnaverunt quidem, sed expugnare non poterant. (4) Deinde vero et in reliquam Macedoniam processit, quæ a Pella Cyrrhoque ad sinistram jacet. Atque intra hæc in Bottiam et Pieriam non intrarunt, sed Mygdoniam et Grestoniam et Anthemuntem diripiebant. (5) Macedones vero peditatu ne cogitabant quidem resistere, sed accito equitatu a sociis, qui loca mediterranea incolebant, ubi videbatur commodum, pauci multos adorti, in ipsum Thracum exercitum impetu ferebantur. (6) Et qua impressio-nem faciebant, nullus illorum, utpote equitum egregiorum et loricorum, impetum sustinebat; sed hostium multitudine circumventi, in discrimen se conjiciebant propter eorum multitudinem longe numerosiore; quare tandem quiescere cœperunt, quod existimarent, se longe majori militum numero sine periculo resistere non posse.

CI. Sitalces vero et cum Perdicca agere cœpit de rebus, quarum causa bellum ipsi intulerat, et quoniam Athenienses eum classe non aderant, qui eum venturum non credebant, et dona potius et legatos ad ipsum miserant, quandam suarum copiarum partem in Chalcidenses et Bottiæos misit; quumque illos intra muros compulsisset, agrum eorum vastabat. (2) Dum autem castra stativa habet in his locis, Thessali, qui austrum versus habitant, et Magnetes et ceteri, qui Thessalorum imperio parent, et Græci ad Thermopylas usque timuerunt, ne exercitus iste contra se quoque veniret, et in armis erant. (3) Timuerunt etiam Thracæ, qui trans Strymonem boream versus loca campestria incolebant, Panæi et Odomanti et Droi et Dersæi; omnes autem hi sui juris sunt. (4) Præbuit etiam occasionem rumoris inter Græcos Atheniensium hostes, ne per fœdus adducti ab iis barbari se quoque invaderent. (5) Ille vero et Chalcidicum et Botticum et Macedonicum agrum simul complexus vastabat; et postquam nihil eorum, quorum causa infestis armis eo profectus erat, ipsi feliciter succedebat,

πὰ στίον τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπαύρει, ἀναπαιθεται ὑπὸ Σεύθου τοῦ Σπαρδάκου, ἀδελφίδου ὄντος καὶ μέγιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένου, ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν. Τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν καὶ χρήματα ἐπ' αὐτῇ προσποιεῖται. (ε) Καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς, καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου· Περδίκκας δὲ ὑστερον Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. Τὰ μὲν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο.

CII. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι τοῦδε τοῦ χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀστακοῦ, καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας τετρακοσίοις μὲν ὀπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, ἔκ τε Στράτου καὶ Κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων ἀνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. (2) Ἐς γὰρ Οἰνιάδας αἰεὶ ποτε πολέμιους ὄντας μόνους Ἀκαρνανῶν οὐκ ἔδοκει δυνατόν εἶναι χειμῶνος ὄντος στρατεῦειν· ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας καὶ Ἀγραῶν καὶ Ἀμφιλόχων καὶ διὰ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἀνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν δ' ἐξίει παρ' Οἰνιάδας καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἀπορον ποιῶν ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεῦειν. (3) Κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ Οἰνιάδων, τοῦ Ἀχελῷου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχοὶ αἰεὶ καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἱ ἡπείρωνται, ἐλπίς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινὶ ἀν' χρόνῳ τοῦτο παθεῖν. (4) τὸ τε γὰρ βρῦμά ἐστι μέγα καὶ πολλὸν καὶ θολερόν, αἶτε νῆσοι πυκναί, καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως τῷ μὴ σκεδάννυσθαι σύνδεσμοι γίνονται, παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοιχὸν κείμεναι, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος. Ἐρῆμοι δ' εἰσὶ καὶ οὐ μεγάλα. (5) Λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμαίωνι τῷ Ἀμφιάρεω, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν, ὑπειπόντα οὐκ εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων πρὶν ἢ εὐρὼν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικίσσεται ἥτις ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο μηδὲ γῆ ἦν, ὥς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. (6) Ὁ δ' ἀπορῶν, ὡς φασί, μόλις κατένοήσε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχελῷου, καὶ ἔδοκει αὐτῷ ἱκανὴν ἂν κεῖσθαι δίαίτα τῷ σώματι ἀφ' οὗπερ κτείνας τὴν μητέρα οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. Καὶ κατοικισθεὶς ἐς τοὺς περὶ Οἰνιάδας τόπους ἐδυνάστευσέ τε καὶ ἀπὸ Ἀκαρνανος παιδὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέλειπεν. Τὰ μὲν περὶ Ἀλκμαίωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν.

CIII. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων ἄραντες ἐκ

et exercitus ejus commeatu deficiēbatur et hiemis incommodis vexabatur, persuadetur ei ab Seuthe Spardaci filio, patrueli suo, qui apud ipsum potentia secundus erat, ut celeriter discederet. Seuthen autem Perdiccas sibi clam conciliaverat, pollicitus se in matrimonium ei sororem daturum, et cum ipsa pecunias etiam. (6) Itaque Sitalces quidem ita inductus, quum omnino triginta dies ibi commoratus esset horum octo apud Chalcidenses, cum exercitu domum celeriter se recepit; Perdiccas vero postea Stratonicen sororem suam Seuthe uxorem dedit, ut promiserat. Hæc igitur Sitalcis expeditio hunc habuit exitum.

CII. Athenienses vero, qui Naupacti erant, eadem hieme post discessum Peloponnesiorum classis, duce Phormione secundum maritimam oram advecti Astaco bellum intulerunt excensuque ex navibus in terram facto mediterranea Acarnaniæ loca petierunt, cum quadringentis suorum gravis armaturæ militum classiariorum, et cum totidem Messeniis et ex Strato et Corontis aliisque oppidis eos, qui videbantur dubiæ fidei homines, ejecerunt et Cynelem, Theolyti filium, in oppidum Coronta reducerunt; quo facto ad suas naves redierunt. (2) Nam Ceniadis, qui soli omnium Acarnanum Atheniensibus perpetuo erant hostes, propter hibernum anni tempus bellum nullo modo inferri posse videbatur; Achelous enim fluvius ex monte Pindo per Dolopiam et Agraos et Amphilochos et per Acarnanicam planitiem fluens et superne juxta urbem Stratum et ubi in mare effunditur prope Ceniadas, ipsam etiam urbem paludibus circumdans, facit, ut difficile sit propter aquarum copiam hieme ibi bellum gerere. (3) Jacent autem et pleræque Echinadam insularum e regione Ceniadarum, ab Acheloi ostio non procul distantes; quamobrem hic fluvius quando magnus est, limum semper aggerit et nonnullæ etiam illarum insularum factæ sunt continentis pars, et credibile est ceteris quoque non admodum longo temporis progressu idem eventurum; (4) nam et fluvii cursus est rapidus et multus et turbidus, et ipsæ insulæ sunt crebræ, et limum congestum ipsæ inter se eo, quod non diffunditur, cohibent, alternanter et non uno longo ordine sitæ, nec rectum aquis exitum in pelagus præbentes. Sunt autem desertæ, nec magnæ. (5) Fertur etiam Alcmaëoni, Amphiarai filio, quo tempore post matris cædem vagaretur, Apollo oraculo reddito præcepisse, ut hanc terram incoleret, obscure significans eum terroribus liberatum non iri, priusquam locum habitandum reperisset in ea regione, quæ, quum matrem interfecit, a sole nondum conspiciebatur nec terra erat, quod omnem aliam terram poluisset. (6) Ille vero consilii inops, ut aiunt, vix tandem advertit hanc Acheloi fluminis alluvionem, istudque solum, quod limo congesto consolidatum erat ab eo tempore, quo matre cæsa non paucos annos errabat, ad sedes in eo sui corporis causa ponendas satis amplum esse videbatur. Quare quum in locis circum Ceniadas sitis sedes collocasset, ibi regnavit, et ab Acarnane filio suo nomen regioni impositum reliquit. Quæ igitur de Alcmaëone traduntur, hæc accepimus.

CIII. Athenienses vero et Phormio castris ex Acarnania

τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Ναύπακτον ἅμα
 ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, τοὺς τε ἐλευθέρους
 τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἳ ἀνὴρ
 ἀντ' ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς ἅς εἶλον. (2) Καὶ
 ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ
 ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

motis et Naupactum profecti ineunte vere Athenas redierunt
 secumque duxerunt eos, quos liberos in praeliis navalibus
 ceperant, qui permutati singuli pro singulis dimissi sunt, et
 quas ceperant naves. (2) Atque hac hiems fiebat tertiusque
 annus hujus belli, quod Thucydides conscripsit.

BIBAION Γ.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν· ἤγειτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. Καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδόχον τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων ὅπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὁμίλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. (2) Ἐμμείναντες δὲ χρόνον οὐ εἶχον τὰ σίτια ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεα.

II. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσθος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διανοοῦντο ποιήσασθαι. (2) Τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν πόλιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου εἶδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σίτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. (3) Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθυμναῖοι, καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικήσουσι τε τὴν Λέσθον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μὴ τις προκαταλήψεται ἥδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσθου.

III. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος) μέγα μὲν ἔργον ἡγούντο εἶναι Λέσθον προσπολεμώσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀχέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἄληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἐπείθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δέισαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. (2) Καὶ πέμπουσιν ἐξαπιναιῶς τεσσαράκοντα ναῦς αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμένας πλεῖν· Κλεῖππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. (3) Ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὥς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντο· ἔξω τῆς πόλεως ἐορτή, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἐορτάζουσιν, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειγθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω, καὶ ἦν μὲν ξυμβῆ ἡ πείρα, εἰ δὲ μὴ, Μυτιληναῖοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τεῖχῃ καθελείν, μὴ πειθομένους δὲ πολεμεῖν. (4) Καὶ αἱ μὲν νῆες ὄρχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποίησαντο. (5) Τοῖς δὲ Μυτι-

LIBER III.

Sequente autem aestate Peloponnesii eorumque socii frumento jam adulto cum infesto exercitu in Atticam profecti sunt; præerat iis autem Archidamus Zeuxidami filius, Lacedæmoniorum rex. Castrisque positis agrum vastabant, et impressiones, ut consueverant, faciebant Atheniensium equites, qua commodum erat, et plurimam militum levis armaturæ turbam prohibebant, ne a castris longius progressi loca suburbana vastarent. (2) Tamdiu autem commorati, quamdiu commeatus iis suppeditabat, recesserunt et in suam quique civitatem se receperunt.

II. Post hanc autem Peloponnesiorum irruptionem statim Lesbus præter Methymnam ab Atheniensibus defecit, quod illi voluerant quidem jam ante hoc bellum, sed Lacedæmonii eos recipere noluerant, tum vero vi necessitatis coacti hanc quoque defectionem maturius, quam secum ipsi constituerant, fecerunt. (2) Etenim et portuum munitionem, quos aggere cingebant, et murorum ædificationem naviumque fabricationem opperiebantur, donec ad finem essent perducta, item auxilia, quæ ex Ponto venire oportebat, sagittarios et frumentum, et quæ tunc ipsum adhuc accersebant. (3) Tenedii enim, qui iis erant inimici, et Methymnæi, atque etiam privatim quidam ex ipsis Mytilenæis homines propter factionem, quibus publicum erat cum Atheniensibus hospitium, Atheniensibus indicarunt, adduci ab iis omnes Lesbios per vim in Mytilenen omnemque apparatus cum Lacedæmonii et Bæotii, qui gentis ejusdem erant, defectionis faciendæ causa urgeri et nisi quis illos jam antevertat, ipsos Lesbo privatum iri.

III. Athenienses vero (erant enim debilitati morbo et bello recens suscepto et vigente) rem quidem haud negligendam esse ducebant, si Lesbus quoque hostium socia existeret, quæ classem et vires integras haberet, et criminationes istas initio non admittebant, plus animi sui sententiæ tribuentes, quod mallent non vera esse. Postquam tamen missis etiam legatis non persuadebant Mytilenæis, ut et communis civitatis institutionem et belli apparatus omitterent, tunc metu perculsi eos antevertere volebant. (2) Et confestim miserunt quadraginta naves, quæ forte circa Peloponnesum erant ad navigandum paratæ; Cleippides autem Dinii filius cum duobus collegis his navibus præerat. (3) Renuntiatum enim iis erat diem festum in Apollonis Maloentis honorem extra urbem celebrari, ad quem celebrandum Mytilenæi frequentes conveniunt, et spem esse, si properarent, subito eos posse illis supervenire, et si conatus iste feliciter ipsis successisset, (rem actam esse), sin minus, dicerent Mytilenæis, ut naves traderent murosque demolirentur; et, si imperata non facerent, bellum iis inferrent. (4) Atque illæ quidem naves abierunt; decem vero Mytilenæorum triremes, quæ ex fœderis pacto tunc apud ipsos auxilii ferendi causa forte aderant, retinuerunt Athenienses, virosque, qui in illis erant, in custodiam tradiderunt. (5) Mytilenæis

ληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηναίων διαβάς ἐς Εὐβοίαν καὶ περὶ ἐπὶ Γεραιστὸν ἑλθὼν, δικάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, πλὴν χρησάμενος καὶ τρίτατος ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου. (6) Οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον, τὰ τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραζάμενοι ἐφύλασσον.

IV. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἑσακούντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. (2) Ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν, ἔκπλουν μὲν τινα ἐποίησαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραιτίαι, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπικεῖσθαι ἀποπέμψασθαι. (3) Καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὡς Ἰεσθρὶ πάσῃ πολεμεῖν. (4) Καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἓνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἰ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. (5) Ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριτῇ, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἱ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. (6) Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἐπρασσον ὅπως τις βοήθεια ἦξει.

V. οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐδεδοθηθήσαν, καὶ Ἰμβριοὶ καὶ Αἰήμιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς συμμαχῶν. (2) Καὶ ἔξοδον μὲν τινα πανδημεὶ ἐποίησαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχῃ ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσι αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν. (3) ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι εἰ προσγένοιτό τι κινδυνεύειν, (4) (καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἑρμαιώνδας Θηβαῖος, οἱ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλου κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριτῇ, καὶ παρήνουν πέμπειν τριτῇ ἄλλῃ καὶ πρέσβεις μετ' αὐτῶν καὶ ἐκπέμπουσιν.)

VI. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν συμμαχούς τε προσεκαλοῦν, οἱ πολὺ θάσσον παρήσαν δρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἐφόρους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιῶντο. (2) Καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης

vero quicquam, quum Athenis in Eubœam trajecisset et pedibus Geræstum ivisset, ibi navim onerariam tunc ipsum ancoras solventem nactus, secunda navigatione usus, et triduo postquam Athenis discessit, Mytilenen delatus, nuntiavit infestum Atticæ classis adventum. (6) Illi vero nec ad Maloentem exiverunt, et ceteras murorum portuumque partes, quæ semiperfectæ erant, præsiidiis firmantes custodias egerunt.

IV. Nec multo post Athenienses classe eo appulsi, ut hæc videbant, denuntiarunt duces, quæ imperata erant; sed quum Mytilænæ dicto audientes non essent, bellum illis facere cœperunt. (2) At Mytilænæ imparati et ex improviso coacti bellum gerere, prodierunt illi quidem cum quodam navium numero aliquantum ante portum, ut prælium navale committerent, sed postea ab Atticis navibus insequentibus fugati, cum Atticæ classis prætoribus jam colloquia conferebant, eo consilio, ut, si possent, in præsens naves illorum aliqua conditione a se dimitterent. (3) Atheniensium vero ducas hæc acceperunt, ipsi quoque veriti, ne non satis virium haberent ad bellum universæ Lesbo faciendum. (4) Inducisque factis Mytilænæ mittunt Athenas unum ex illis, qui detulerant indicium, quem facti jam pœnitebat, et alios, si forte impetrare possent, ut naves a se recederent quippe qui nihil rerum novarum molituri essent. (5) Interea vero et Lacedæmonem legatos triremi vectos mittunt, clam Atheniensium classe, qui ad septentrionalem urbis partem in Malea stationem habebant; nec enim credebant, quæ ab Atheniensibus impetrare cupiebant, ex voto sibi cessura. (6) Atque hi quidem aspera usi navigatione per pelagus Lacedæmonem delati agebant pro iis, ut aliquod auxilium veniret;

V. Athenis autem legati postquam re infecta redierunt, Mytilænæ bellum capessere cœperunt et cetera Lesbos præter Methymnam; hi enim Atheniensibus auxilio venerant et Imbrii et Lemnii et exigua quædam reliquorum sociorum manus. (2) Atque eruptionem quidem Mytilænæ totis viribus fecerunt in Atheniensium castra et prælium etiam commissum est, in quo Mytilænæ non inferiores exstiterant, sed tamen nec prope pernoctare, nec suis viribus confidere sunt ausi, sed in urbem se receperunt. (3) Deinde vero ipsi quidem quiescebant, quia, si quid auxilii ex Peloponneso præterea venisset, et cum reliquo apparatu periclitari volebant; (4) (etenim Meleas Laco et Hermæondas Thebanus ad eos venerant, qui missi quidem erant ante defectionem, sed quum Atticæ classis infestum adventum antevertere non potuissent, post prælium commissum in urbem triremi clam ingressi sunt et hortabantur, ut alteram triremem et legatos secum mitterent; illique miserunt;)

VI. Athenienses vero propter Mytilææ quietem, multo magis confirmati, socios accersebant, qui longe citius affuerunt, eo quod nihil virium apud Lesbios esse animadvertenterent, et quum australem urbis partem classe circumdedissent, bina castra ad urbem hinc et illinc muris struxerunt, et classis stationes ad utrumque portum habebant. (2) Ac maris quidem usu Mytilææ prohibebant; terra vero reliquam quidem partem omnem in potestate sua habe-

ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβε-
βηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολλὸν
κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς
πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἡ Μαλέα. Καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτι-
λήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

VII. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου
Ἀθηναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριά-
κοντα καὶ Ἀσώπιον τὸν Φορμίωνος στρατηγόν, κελευ-
σάντων Ἀκαρνάνων τῶν Φορμίωνος τινα σφίσι πέμψαι
ἢ υἱὸν ἢ ξυγγενὴ ἄρχοντα. (2) Καὶ παραπλεύουσαι αἱ
νῆες τῆς Λακωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν.
(3) Ἐπειτα τὰς μὲν πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν
ἐπ' οἴκου ὁ Ἀσώπιος, αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀφικνεῖται
ἐς Ναύπακτον, (4) καὶ ὑστερον Ἀκαρῶνας ἀναστή-
σας πανδημεὶ στρατεύει ἐπ' Οἰνιάδας, καὶ ταῖς τε ναυσὶ
κατὰ τὸν Ἀχελῷον ἐπλευσε καὶ ὁ κατὰ γῆν στρατὸς
ἐόθου τὴν χώραν. (5) Ὡς δ' οὐ προσεχώρουν, τὸν μὲν
πεζὸν ἀφίρσιν, αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς Λευκάδα καὶ ἀπό-
βασιν ἐς Νήρικον ποιησάμενος ἀναχωρῶν διαφθείρεται
αὐτὸς τε καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος ὑπὸ τῶν αὐτόθεν τε
ζημιωθησάντων καὶ φρουρῶν τινῶν ὀλίγων. (6) Καὶ
ὑστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀποπλεύσαντες οἱ
Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκομίσαντο.

VIII. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεῶς ἐκπεμφθέντες
Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἴ-
πον Ὀλυμπιάζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἑμμάχοι
ἀκούσαντες βουλευσώμενοι, ἀρικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμ-
πίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς ἡ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον
ἐνίκα. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λό-
γους, εἶπον τοιαῦτα.

IX. « Τὸ μὲν καθεστὸς τοῖς Ἑλλήσι νόμιμον, ὧς
ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι καὶ ἑμμάχοι, ἴσμεν· τοὺς γὰρ
ἀφισταμένους ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἑμμάχιαν τὴν πρὶν
ἀπολείποντας οἱ δεξάμενοι, καθ' ὅσον μὲν ὠφελοῦνται,
ἐν ἥδονῃ ἔχουσιν, νομιζόντες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ
τοῦ φίλων χείρους ἡγοῦνται. (2) Καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη
ἡ ἀξιολογία ἐστίν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἱ τε ἀφιστά-
μενοι καὶ ἀφ' ὧν διακρίνονται ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες
καὶ εὐνοίᾳ, ἀντίπαλοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει,
πρόφασίς τε ἐπιεικὴς μηδεμίᾳ ὑπάρχει τῆς ἀποστά-
σεως· ὁ ἡμῖν καὶ Ἀθηναίοις οὐκ ἔστιν. Μηδὲ τῷ χείρους
ἐόξωμεν εἶναι εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμώμενοι ὑπ' αὐτῶν ἐν
τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα.

X. « Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον ἄλλως
τε καὶ ἑμμάχιας δεόμενοι τοὺς λόγους ποιησόμεθα, εἰ-
δότες οὕτε φίλιαν ἰδιωτικὰς βέβαιον γιγνομένην οὕτε
κοινωνίαν πόλεσιν ἐς οὐδέν, εἰ μὴ μετ' ἀρετῆς δοκούσης
ἐς ἀλλήλους γίγνοιτο καὶ τᾶλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν
γὰρ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν
ἔργων καθίστανται. (2) Ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις ἑμμά-
χια ἐγένετο πρῶτον ἀπολιπόντων μὲν ἡμῶν ἐκ τοῦ
Μηδικοῦ πολέμου, παραμεινάντων δὲ ἐκείνων πρὸς τὰ
ὑπολοιπα τῶν ἔργων. (3) ἑμμάχοι μέντοι ἐγενόμεθα
οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναίοις, ἀλλ'

bant Mytilenæi ceterique Leabii, qui subsidio jam venerant,
illam vero non magnam, quæ circum castra erat, Athe-
nienses obtinebant, et navalia potius castra navium et
mercatus agendi habebant in Malea. Atque ad Mytilenen
quidem ita gerebatur bellum.

VII. Per idem autem hujus æstatis tempus Athenienses
in Peloponnesum etiam triginta naves et Asopium Phormio-
nis filium, earum ducem miserunt; Acarnanes enim eos
oraverant, ut aliquem Phormionis vel filium vel cognatum
ducem ad se mitterent. (2) Hæc autem naves, oram le-
gentes, maritima agri Laconici oppida diripuerunt. (3)
Deinde vero Asopius majorem harum navium partem do-
mum remisit, ipse autem cum duodecim Naupactum ivit,
(4) et postea, quum universas Acarnanum copias evocasset,
Ceniadis bellum intulit et simul navibus per Acheloum na-
vigavit, et pedestres copias agrum vastabant. (5) Sed quum
Ceniadæ se ipsi non dederent, peditatum quidem dimisit,
ipse vero in Leucadem navigavit, copiisque suis ad Neri-
cum expositis, dum se recipit, quum ipse, tum etiam pars
quædam ejus copiarum ab illius regionis incolis, qui ad
opem suis ferendam convenerant, et a paucis quibusdam
militibus præsidariis cæditur, (6) atque postea Athe-
nienses, quum inde solvissent, cadavera suorum a Leu-
cadiis, fide publica interposita, receperunt.

VIII. Legati vero Mytilenæorum, qui in prima navi
missi erant, ut eos Lacedæmonii jusserant, Olympiam
venire, ut ceteri quoque socii illis auditis consultarent,
Olympiam iverunt; erat autem Olympias, qua Doriæus
Rhodius iterum vincebat. Quumque post solennem illius
festi celebrationem in colloquium venissent, in hunc modum
verba fecerunt.

IX. « Institutum, quod apud Græcos moribus est rece-
ptum, viri Lacedæmonii sociique, non ignoramus; qui
enim recipiunt illos, qui in bellis deficiunt, et priorem so-
cietatem relinquunt, quatenus quidem aliquam utilitatem
ex illis percipiunt, caros habent, sed quum eos superiorum
amicorum proditores esse existiment, minus probos esse
ducunt. (2) Atque hæc æstimatio non est iniqua, si et illi,
qui deficiunt, et illi, a quibus defectionem faciunt, pares
inter se sint voluntate benevolentiaque et æquales apparatu
ac viribus, nec ulla justa defectionis causa subsit; quod in
nobis et Atheniensibus non sic erat. Neve cuiquam ideo
minus probi esse videamur, quod cum pacis tempore ab
ipsis honorifice tractaremur, in periculis deficiamus.

X. « De jure enim et virtute ante omnia, præsertim quum
societatem vestram appetamus, verba faciemus, quia sci-
mus, neque amicitiam inter privatos esse constantem neque
communione ullam ulla in re inter civitates, nisi id fiat cum
mutua virtutis opinione, et in ceteris rebus morum similitu-
dine consentiant, nam in animorum discrepantia factorum
etiam controversiæ consistunt. (2) Nobis vero et Athe-
niensibus societas primum intercessit, quum vos quidem
a belli Medici administratione destitistis, illi vero perman-
serunt ad belli reliquias persequendas. (3) Societatem ta-
men fecimus, non ut Græcos in Atheniensium potestatem

ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου τοῖς Ἑλλήσιν. (4) Καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ Ἰσού ἡγούντο, προθύμως εἰσόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐωρῶμεν αὐτοὺς τὴν μὲν τοῦ Μήδου ἔχθραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν ξυμμαχῶν δούλωσιν ἐπαγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἦμεν. (5) Ἀδύνατοι δὲ ὄντες καθ' ἐν γενόμενοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνασθαι οἱ ξύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν καὶ Χίων· (6) ἡμεῖς δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνόματι ξυνεστρατεύσαμεν. Καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἰχομεν ἡγεμόνας Ἀθηναίους, παραδείγμασι τοῖς προγιγνομένοις χρώμενοι· οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς οὐς μὲν μεθ' ἡμῶν ἐνσπόνδους ἐποιήσαντο καταστρέφασθαι, τοὺς δὲ ὑπολοίπους, εἴ ποτε ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι τοῦτο.

XI. « Καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν ἅπαντες, βεβαίωτεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μὴδὲν νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰσού ὀμιλοῦντες, χαλεπώτερον εἰκότως ἐμελλον οἴσιν καὶ πρὸς τὸ πλείον ἥδη εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισουμένου, ἄλλως τε καὶ ὅσω δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐγίγνοντο καὶ ἡμεῖς ἐρημότεροι. Τὸ δὲ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς ξυμμαχίαν· ὁ γὰρ παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ προέχον ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται. (2) Αὐτόνομοί τε ἐλείφθημεν οὐ δι' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν εὐπρεπεῖα τε λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰσχύος τὰ πράγματα ἐφαίνετο καταληπτὰ. (3) Ἄμα μὲν γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶντο μὴ ἂν τοὺς γε ἰσοψήφους ἄκοντας, εἰ μὴ τι ἡδίκουν οἷς ἐπέησαν, ξυστρατεύειν· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ τὰ κράτιστα ἐπὶ τε τοὺς ὑποδεεστέρους πρῶτους ξυνεπῆγον καὶ τὰ τελευτάα λιπόντες τοῦ ἄλλου περιηρημένου ἀσθενέστερα ἐμελλον ἔξειν. Εἰ δὲ ἂν ἡμῶν ἤρξαντο, ἔχοντων ἔτι τῶν πάντων αὐτῶν τε ἰσχύϊν καὶ πρὸς ὃ τι χρὴ σῆναι, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο. (4) Τό τε ναυτικὸν ἡμῶν παρεῖχε τινα φόβον μὴ ποτε καθ' ἐν γενόμενον ἢ ἡμῖν ἢ ἄλλῳ τῷ προσθέμενον κίνδυνον σφίσι παράσχη. (5) Τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπειᾶς τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν καὶ τῶν αἰεὶ προσεστώτων περιγιγνόμεθα. (6) Οὐ μέντοι ἐπὶ πολὺ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν δυνήθησθαι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε κατέστη, παραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.

XII. « Τίς οὖν αὕτη ἡ φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία πιστή, ἐν ἣ παρὰ γνώμῃν ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα, καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποιούμεν· ὃ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὐνοια πίστιν βεβαίῳ, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυρὸν παρεῖχεν, δέει τε τὸ πλεόν ἢ φιλίᾳ κατεχόμενοι ξύμμαχοι ἦμεν· καὶ ὅποτεροις θᾶσσον παράσχοι ἀσφάλεια ὑάρσος, οὗτοι πρότεροί τι καὶ παραδύσσεσθαι ἐμελλον. (2) Ὡστε εἰ τῷ δοκοῦμεν ἀδικεῖν προαποστάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταναμεινάντες σαφῶς εἰδέναι εἰ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκοπεῖ. (3) Εἰ γὰρ δυνατοὶ ἦμεν ἐκ τοῦ Ἰσού καὶ ἀντεπιβουλεύσαι καὶ ἀντιμελλήσαι, τί ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ' ἐκείνοις εἶναι; ἐπ'

redigeremus, sed ut Græcos a Medorum dominatu liberamus. (4) Et quamdiu quidem ex æquo rebus præerant, alacri animo sequebamur; postquam autem animadvertebamus, ipsos Medi odium paulatim remittere, sociis vero jugum servitutis imponere properare, tunc non amplius sine timore eramus. (5) Sed quum propter multitudinem eorum, qui sententiam laturi erant, non possemus in unum coeuntes iis resistere, omnes socii, præter nos et Chios, in servitutem sunt redacti. (6) Nos vero, qui scilicet nostri juris eramus et liberi nomine, ad bella cum iis profecti sumus. Nec amplius pro ducibus fidelibus Athenienses habebamus, quia rebus ante gestis exemplis utebamur; nec enim verisimile videbatur, eos illis quidem servitutis jugum imposuisse, quos in eandem fœderis societatem nobiscum receperant, ceteris vero, si quando forte facultas oblata esset, idem non esse facturos.

XI. « Quod si jam omnes adhuc liberi nostrique juris essemus, certior nobis fides esset, non eos novi quidquam molituros esse; quum vero plerosque sociorum subegerint, nobiscum autem æquo adhuc jure vivant, consentaneum erat eos indignius esse laturos, quod nunc quoque, quamvis major pars jam illis cedat, nos soli æquum jus retinemus, idque tanto magis, quo magis ipsorum potentia aucta est et nostra solitudo. Sed mutui metus æqualitas societatem sola facit fidelem; qui enim aliquid præter jus facere vult, eo quod viribus non firmior impetum facturus esset, absterretur. (2) Ac liberi relictis sumus nulla alia de causa, nisi quatenus ad imperium quaerendum, et specioso verborum prætextu, et consilii aggressionem potius, quam armorum videbantur ipsis res obtineri posse. (3) Simul enim hoc etiam testimonii argumento utebantur, socios, qui idem jus suffragii ferendi haberent, ad eandem militiam cum ipsis nunquam invitos profecturos fuisse, nisi illi, quibus bellum inferrent, aliquid peccatum commisissent; eadem autem opera etiam potentissimos contra infirmiores primum secum adducebant, et futurum erat, ut illos quum ad extremum reservassent, reliquis ab omni parte detractis, imbecilliores haberent. Si contra a nobis initium duxissent, quoniam universi suas domesticas vires adhuc habebant, et alios, apud quos consistere poterant, haud ita facile socios subegissent. (4) Atque classis nostra metum aliquem ipsis incutiebat, ne forte in unum coacta aut vobis aut alicui alii adjuncta periculum iis crearet. (5) Partim vero etiam eo, quod eorum populū et eos qui quoque tempore reipublicæ principes erant, observabamus, præter reliquos liberi relinquebamur. (6) Nec tamen diu hoc videbatur efficere posse, nisi hoc bellum conflatum esset, exemplis edocti eorum, quæ reliquis acciderunt.

XII. « Quænam igitur erat hæc aut amicitia certa aut libertas, in qua alteri alteros alienis animis recipiebamus, et illi quidem nobis in bello præ metu blandiebantur, nos vero rebus pacatis idem vicissim ipsis faciebamus? et quod aliis fidem confirmat, benevolentia inquam, hoc ipsum timor firmum nobis præstabat, metuque magis quam amicitia reſtenti in societate persistebamus; et utrisque immunitas periculi audaciam citius erat præbitura, hi etiam priores aliquid præter jus facturi erant. (2) Quare si cui injuste facere videmur, quod ante defecerimus propter dilationem malorum, quibus illi nos erant affecturi, nec ipsi vicissim cunctati, dum plane sciremus, numquid eorum fieret, is non recte sentit. (3) Nam si pari potentia præditi, et insidias ipsis mutuo struere, et vicissim in aliud tempus eas differre possemus, quid necesse erat, nos in hac societatis æqualitate tamen in illorum potestate esse? In illorum vero potestate

ἐκείνους δὲ ὄντος δὲ τοῦ ἐπιχειρεῖν καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι δέει τὸ προαμύνασθαι.

XIII. « Τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας, ὧς Λακεδαιμόνιοι καὶ ζυμμάχοι, ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γνῶναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἱκανὰς δὲ ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφαλείαν τινα τρέψαι, βουλομένους μὲν καὶ πάλοι, ὅτε ἐτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑμᾶς περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξαμένων κοιλυθέντας· νῦν δὲ ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προυκαλέσαντο εὐθὺς ὑπηκούσαμεν, καὶ ἐνομιζόμενοι ἀποστήσεσθαι διὰ κλῆν ἀπόστασιν, ἀπὸ τε τῶν Ἑλλήνων μὴ ξὺν κακῶς ποιεῖν αὐτοὺς μετ' Ἀθηναίων ἀλλὰ ξυνελευθεροῦν, ἀπὸ τε Ἀθηναίων μὴ αὐτοὶ διαφραρῆναι ὑπ' ἐκείνων ἐν ὑστέρῳ ἀλλὰ προποῖναι. (2) Ἡ μὲντοι ἀπόστασις ἡμῶν θᾶσσον γεγένηται καὶ ἀπαράσκειος· ἥ καὶ μᾶλλον χρὴ ζυμμάχους δεξαμένους ἡμᾶς διὰ ταχέων βοήθειαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαίνησθε ἀμύνοντές τε οἷς δεῖ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους βλάπτοντες. (3) Καίρος δὲ ὡς οὕτω πρότερον. Νόσω τε γὰρ ἐφθάρταται Ἀθηναῖοι καὶ χρημάτων δαπάνη, νῆές τε αὐτοῖς αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσὶν αἱ δ' ἐφ' ἡμῖν τετάχαται, (4) ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν, ἣν ὑμεῖς ἐν τῷ θέρει τῷδε ναοὶ τε καὶ περὶ ἅμα ἐπεσβάλητε τὸ δεύτερον, ἀλλ' ἢ ὑμᾶς οὐκ ἀμυνοῦνται ἐπιπλέοντας ἢ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται. (5) Νομίστη τε μηδεὶς ἀλλοτρίας γῆς περὶ οἰκεῖον κίνδυνον ἔξειν. Ὁ γὰρ δοκεῖ μακρὰν ἀπεῖναι ἡ Λέσβος, τὴν ὠφελίαν αὐτῷ ἐγγύθεν παρέξει. Οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ὅς τις οἶσται, ἀλλὰ δι' ἣν ἡ Ἀττικὴ ὠφελεῖται. (6) Ἔστι δὲ τῶν χρημάτων ἀπὸ τῶν ζυμμάχων ἡ πρόσδοδος, καὶ ἐτι μείζων ἔσται, εἰ ἡμᾶς καταστρέφονται· οὔτε γὰρ ἀποστήσεται ἄλλος τὰς ἡμέτερας προσγενήσεται, πέθοιμὲν τ' ἂν δεινότερα ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες. (7) Βοηθῆσάντων δὲ ὑμῶν προθύμως πόλιν τε προσλήψετε ναυτικὸν ἔχουσαν μέγα, ὅπερ ὑμῖν μάλιστα προσδεῖ, καὶ Ἀθηναίους βῆαν καθαιρήσετε ὑφαιρούντες αὐτῶν τοὺς ζυμμάχους (θρασύτερον γὰρ πᾶς τις προσχωρήσεται), τὴν τε αἰτίαν ἀποφεύξεσθε ἣν εἶχετε μὴ βοηθεῖν τοῖς ἀρισταμένοις. Ἦν δ' ἐλευθεροῦντες φαίνησθε, τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον ἔξετε. »

XIV. « Αἰσχυρόντες οὖν τὰς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας καὶ Δία τὸν Ὀλύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν, ἐπαμύνατε Μυτιληναίους ζυμμάχοι γινόμενοι, καὶ μὴ προήσθε ἡμᾶς ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφελίαν ἅπασιν δώσοντας, ἐτι δὲ κοινοτέραν τὴν βλάβην, εἰ μὴ πεισθέντων ὑμῶν σφαλισόμεθα. (2) Γίγνεσθε δὲ ἄνδρες οἷουσπερ ὑμᾶς οἱ τε Ἑλλήνες ἀξιοῦσι καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται. »

XV. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζυμμάχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ζυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο, καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε

quum semper sit, ut nos invadant, in nostra quoque esse debet, ut nobis ante caveamus.

XIII. « Tales igitur, Lacedæmonii ac socii, rationes et causas quum haberemus, defecimus, quæ satis et manifestæ sunt auditoribus, ut cognoscere possint, nos merito fecisse, et validæ, ut metum conciperemus et ad aliquod salutis nostræ præsidium nos converteremus, atque id volumus quidem jam multo tempore, quum rebus adhuc pacatis legatos ad vos misimus, qui de defectione vobiscum agerent; sed quia vos recipere nos noluistis, impediti sumus; nunc vero, ubi Bæoti nos excitant, confestim obtemperavimus, duplicemque defectionem nos facturos existimabamus, unam quidem a Græcis, ne una cum Atheniensibus ipsos maleficiis afficeremus, sed una in libertatem vindicaremus; alteram vero ab Atheniensibus, ne nos ipsi postea ab illis profligaremur, sed hoc prius illis faceremus. (2) Nostra tamen defectio subito facta est et imparata; quo etiam magis oportet vos nobis in societatem receptis auxilium quam celerime mittere, ut appareat, vos et illis succurrere, quibus est succurrendum, et simul hostibus nocere. (3) Opportunitas autem qualis nunquam ante. Etenim et morbo attriti sunt Athenienses et pecuniarum impensis, et naves ipsorum partim quidem circa vestram regionem, partim vero contra nos sunt constitutæ; (4) quare non verisimile est, eos navium abunde habituros, si vos hac æstate cum navalibus pedestribusque copiis simul iterum irruptionem faciat, sed aut vos contra se cum infesta classe venientes propulsare non poterunt, aut ab utrisque discedent. (5) Neque vero quispiam existimet, se domesticum periculum pro alieni agri defensione subiturum. Cui enim Lesbos procul abesse videtur, hæc tamen utilitatem ei ex propinquo præbebit. Nec enim, quemadmodum quis existimat, bellum in Attica terra geretur, sed in ea, unde Attica utilitatem percipit. (6) Est autem illi pecuniarum proventus a sociis, et longe major erit, si in suam potestatem nos redegerint; nam nec alius deficiet, et res nostræ illis accedent; et acerbiora mala pateremur, quam illi, qui jam ante iis serviebant. (7) Sed si vos alacriter succurratis, quum civitatem vobis adjungetis, quæ magnam classem habet, cujus in primis vos indigetis, tum etiam Atheniensium imperium facilius evertetis, subtrahentes eorum socios (quilibet enim se vobis confidentius adjunget), et sinistram opinionem vitabitis, quam sustinebatis, quod illis, qui deficiunt, opem non feratis. Sed si manifestum sit, illos a vobis in libertatem vindicari, victoriam belli certiorum habebitis. »

XIV. « Reveriti igitur Græcorum spes, quas in vobis ponunt, ipsumque Jovem Olympium, in cujus templo supplicibus similes sumus, Mytilenæis in vestram societatem receptis opem ferte, neque nos deseratis, qui privato quidem periculo corpora objicimus, sed communem utilitatem, si rem feliciter geramus, omnibus allaturi sumus, magis vero commune damnum, si vobis non exoratis prostrati fuerimus. (2) Estote igitur viri, quales et Græci vos esse justum judicant, et noster metus desiderat. »

XV. Atque Mytilenæi quidem hæc dixerunt. Lacedæmonii vero eorumque socii quum hæc andissent eorumque postulata comprobassent, Lesbios in societatem receperunt, atque ad irruptionem in agrum Atticum faciendam et sociis,

ξύμμαχοις παρῶσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰναι ἐς τὸν Ἴσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὀλοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ Ἴσθμῳ ὡς ὑπερρίσποντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυαὶ καὶ πεζῶν ἅμα ἐπιόντες. (2) Καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἐπράσσον, οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

XVI. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλώσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν ἄλλ' οἷοι τέ εἰσι μὴ κινούντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπὶν ῥαδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσθάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίωνων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν Ἴσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιῶντο καὶ ἀποδόσεις τῆς Πελοποννήσου ἥ δοκοῖ αὐτοῖς. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δρώντες πολλὸν τὸν παράλογον τὰ τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων βρῆντα ἡγούοντο οὐκ ἀληθῆ, καὶ ἄπορα νομίζοντες ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἡγγέλονται καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (3) Ὑστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὅ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον, καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος, καὶ ναύαρχον προστάξαν Ἀλκίδα, ὃς ἐμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. (4) Ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

XVII. Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὃν αἱ νῆες ἐπλεον ἐν τοῖς πλείστοις δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνεργοὶ κάλλει ἐγένοντο, παραπλήσια δὲ καὶ ἔτι πλείους ἀρχομένου τοῦ πολέμου. (2) Τὴν τε γὰρ Ἀττικὴν καὶ Εὐβοίαν καὶ Σαλαμίνα ἑκατὸν ἐφύλασσον, καὶ περὶ Πελοπόννησον ἑτερεὶ ἑκατὸν ἦσαν, χωρὶς δὲ αἱ περὶ Ποτίδαιαν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις, ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγγίνοντο ἐν ἐνὶ θέρει διακόσται καὶ πεντήκοντα. (3) Καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ὑπανάλωσε μετὰ Ποτίδαας. Τὴν τε γὰρ Ποτίδαιαν δίδραχμοὶ δολίται ἐφρούρου (αὐτῷ γὰρ καὶ ὑπηρέτῃ δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας), τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι, ὧν οὐκ ἐλάσσους διεπολιόρχησαν, ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ Φορμίωνος, οἱ προσηλθόντες νῆες τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερον. (4) Τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπαναλώθη τὸ πρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ πλείσται ἐπληρώθησαν.

XVIII. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν Ἴσθμὸν ἦσαν ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπικούροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχώρει ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσσου, καὶ καταστυγόμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τεῖχῃ κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. (2) Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μήθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀντίσσαν,

qui aderant, edixerunt, ut primo quoque tempore cum duabus suarum copiarum partibus in Isthmum irent, ut facturi illam, et ipsi primi venerunt, et vehicula navium in Isthmo parabant, ut eas a Corintho in mare, quod Athenas spectat, transportarent, quippe qui et navalibus et pedestribus copiis simul impetum facturi essent. (2) Atque hi quidem alacriter hæc faciebant; ceteri vero socii lente conveniebant, et frugibus colligendis militiæque tædio detinebantur.

XVI. Athenienses vero, quum eos suæ imbecillitatis opinione adductos se instruere intellexissent, cumque declarare vellent, eos non recte opinatos esse, sed se non mota classe, quæ ad Lesbum erat, tamen et eam, quæ ex Peloponneso contra se veniebat, facile propulsare posse, centum naves instruxerunt, et cum ipsi exceptis equilibus et pentacosiodimnis, tum etiam inquilini eas conscenderunt, et propter Isthmum propecti ostentationem sui faciebant et in quamcumque Peloponnesi partem ipsis placebat, ex navibus descendebant. (2) Lacedæmonii vero quum viderent rei eventum longe alium, quam ipsi exspectabant, et quæ a Lesbiis dicta erant, putabant non vera esse, et rem esse factu difficilem existimantes, quum simul ipsis neque socii adessent, et triginta etiam Atheniensium naves, quæ circa Peloponnesum erant, agrum ipsorum urbi subjectum vastare nuntiarentur, domum redierunt. (3) Postea vero classem parare cœperunt, quam in Lesbum mitterent, et sociis per civitates quadraginta naves imperarunt, et classis præfectum destinarunt Alcida, qui eo profecturus erat. (4) Athenienses vero et ipsi cum suis centum navibus domum se receperunt, postquam illos quoque rediisse cognoverunt.

XVII. Atque eo tempore, quo naves istæ navigabant, facile plurimæ naves simul ipsis erant, usu formaque insignes, pares tamen numero vel etiam plures hujus belli initio. (2) Nam Atticam et Eubœam et Salaminem centum naves custodiebant, et aliæ centum circa Peloponnesum erant, præterea vero cæ, quæ ad Potidæam et aliis in locis erant, ut numerus omnium navium una æstate fuerit ducentarum et quinquaginta. (3) Atque hoc potissimum pecunias absumpsit una cum Potidæa. Nam et Potidæam obsidebant milites binas drachmas diurnas merentes (etenim sibi quisque unam, alteram pro famulo in diem accipiebat), ter mille quidem, qui primi ad eam obsidendam missi erant, nec pauciores, qui in ejus obsidione permanserunt, donec eam expugnarent, sexcenti vero et mille cum Phormione, qui ante urbis expugnationem discesserunt; et universæ naves idem stipendium accipiebant. (4) Pecuniæ igitur ita primum consumptæ sunt, et tantus navium maximus numerus est instructus.

XVIII. Mytilenæi vero eodem tempore, quo Lacedæmonii circa Isthmum erant, quum ipsi tum etiam auxiliarii milites ad Methymnam, cujus per prodicionem capiendæ spem conceperant, terra cum exercitu sunt profecti; et urbem adorti, quum res ipsis non succederet, quemadmodum exspectabant, Antissam et Pyrrham et Eressum petierunt, et stabilitis harum civitatum rebus murisque firmatis domum celeriter se receperunt. (2) Methymnæi vero et ipsi post illorum discessum cum copiis adversus Antissam ive-

καὶ ἐκβοηθείας τινὲς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἶργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλιούς ὀπλίτας ἑαυτῶν. (4) Οἱ δὲ αὐτερέται πλεῖσαντες τῶν νεῶν ἀφικνούνται καὶ περιτεγίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῶ τείχει· φρουρία δ' ἔστιν ἡ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατακοδόμεται. (5) Καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἶργετο, καὶ ὁ χειμῶν ἤρχετο γίνεσθαι.

XIX. προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες τότε πρῶτον ἐσφορὰν διακόσια τάλαντα, ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. (2) Ὁ δὲ ἄλλα τε ἡργυρολόγει καὶ περιέπλει, καὶ τῆς Κάριας ἐκ Μυούντος ἀναβὰς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναϊτῶν αὐτός τε διαφθείρεται καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί.

XX. Τοῦ ὅ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἐτι γὰρ ἐπολιορκούντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπέλθοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλῃ σωτηρίᾳ ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένου τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου ἀνδρὸς μάντεως καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὅς καὶ ἐστρατήγη· (2) ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι, ἐς δὲ ἀνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐβελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. (3) Κλίμακας ἐποίησαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυμεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν κλίνων, ἥ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαλημιμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. Ἡριθμούντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς, καὶ ἐμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἀλλὰ βραδίως καθορωμένοι ἐς τὸ ἐβούλοντο τοῦ τεύχους. (4) Τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρῃσιν τῶν κλινῶν οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς κλίνου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

XXI. τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιονδε τῇ οἰκοδομήσει. Εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηναίων ἐπίοι, διέχον δὲ οἱ περιβόλοι ἑκατάδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. (2) Τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκατάδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενημεμένα ὠκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνεχῇ ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔγον ἀμφοτέρωθεν. (3) Διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐς

runt, et quum ex urbe eruptio facta esset cladem acceperunt ab Antissæis et auxiliariis quibusdam militibus, multosque amiserunt, ceterique celeriter domum reverterunt. (3) Athenienses vero, quum hæc audirent, et Mytilenæos terra potiri, et suos milites non satis virium ad illos prohibendum habere, jam circiter autumnus initium mittunt Pachetem Epicuri filium ducem, cum mille ex se ipsis militibus. (4) Hi vero remigum officium in navibus ipsi præstantes ad Mytilenen perveniunt, eamque simplici muro cingunt; nonnullis etiam in locis natura munitis castella ædificaverunt. (5) Et Mytilene quidem utrinque et terra et mari acriter obsidebatur, et hiems appetebat;

XIX. ceterum Athenienses quum pecuniis ad obsidionem indigerent et ipsi pecunias tunc primum contulissent CC. talenta, dimiserunt etiam ad socios duodecim naves pecuniæ colligendæ gratia, et Lysiclem ducem cum quatuor collegis. (2) Ille vero, quum ex aliis locis pecunias exigebat et circuibat, tum etiam in Caria ex Myunte urbe per Mæandri campum usque ad Sandium collem ascendit, et quum a Caribus et Anæitis impetus in ipsum factus esset, periit et ipse et magnus reliqui exercitus numerus.

XX. Eadem hieme Platæenses (adhuc enim a Peloponnesiis et Boeotis obsidebantur) quum et penuria rei frumentariæ graviter laborarent, nec ullam subsidii Athenis ad se venturi spem haberent, nec ulla alia salutis ratio appareret, statuunt quum ipsi, tum Athenienses, qui cum ipsis obsidebantur, primo quidem omnes exire, et transcendere hostium muros si per vim hoc facere possent, auctoribus hujus conatus Theæneto Tolmidæ filio, qui vates erat, et Eupompida Daimachi filio, qui et dux erat; (2) deinde vero dimidia eorum pars, quod periculum ingens esse duceret, metu quodam territa destitit incepto, ducenti vero et viginti circiter in eadem eruptionis faciendæ sententia ultro permanserunt, in hunc modum. (3) Scalas hostilium murorum altitudine pares fecerunt. Hanc autem emensi sunt secundum laterum coagmentatorum ordines, qua parte murus ipsorum ad eos spectans tectorio carebat. Numerabant autem multi simul laterum coagmentatorum strata, et horum quidem par erat nonnullos a vera ratiocinatione aberrare, plures vero eam assequi, præsertim quia sæpius numerabant et simul non procul aberant, sed ea muri pars, ad quam tendebant, facile conspiciebatur. (4) Scalarum igitur convenientiam hoc modo sunt assecuti, ex laterum crassitudine mensuram conjectantes.

XXI. Murus autem Peloponnesiorum hac erat structura. Duplicem ambitum habebat, alterum quidem Platæas versus, alterum vero exteriorem, si quis forte ab Athenis invaderet; hi autem ambitus alter ab altero sexdecim ferme pedum intervallo distabant. (2) Hoc vero sexdecim pedum spatium tabernaculis inter custodes distributis erat occupatum eoque erant continua, ita ut unicus murus latus esse videretur, utrinque pinnas habens. (3) Ad decimam quamque pinnam autem turres erant ingentes, et ejusdem, qua murus, crassi-

τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ ἐς τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργων, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διήσαν. (4) Τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν εἶη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν ἐποιούντο. Τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν·

XXII. οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμῆριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἄμ' ἀσέλῳ ἐξήσαν· ἡγοῦντο δὲ οἷπερ καὶ τῆς πείρας αἰτίοι ἦσαν. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν ἢ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων, λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγούτος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· (2) ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἤσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἀλλήλα αἰσθῶσιν παρέχοι. Ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἀριστέρον πόδα μόνον ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. (3) Κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλλεις, εἰδότες ὅτι ἐρήμοι εἴσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα φίλοι δώδεκα ζὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἡγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροΐδου καὶ πρῶτος ἀνέβη. Μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἐξ ἑφ' ἑκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον. Ἐπειτα φίλοι ἄλλοι μετὰ τούτους ζὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατότιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκείνοι βῆρον προσβαίνοντες, καὶ ἐμελλον δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἴησαν. (4) Ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἤσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων κεραμίδα, ἢ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησεν. Καὶ αὐτίκα βοή ἦν, (5) τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾗδει ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολειπόμενοι ἐξεληθόντες προσέβαλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἤκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. (6) Ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γινόμενον. (7) Καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν εἰ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τεύχους πρὸς τὴν βοήν. Φρυκτοὶ τε ἤσαντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι· (8) παρανίσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τεύχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῇ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἢ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γινόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

XXIII. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβέβηκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τὰς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον

tudinis, et eadem ad interiorem et exteriorem ejus frontem pertingebant, ita ut transitus propter turrim non esset, sed per eas medias transibant. (4) Noctu vero, quoties tempestas humida esset, pinnas quidem relinquebant, e turribus vero, quæ parvo distabant ac superne tectæ erant, excubias agebant. Murus igitur, quo Plataenses ab hostium præidiis cingebantur, hujusmodi erat.

XXII. Hi autem rebus paratis, observata nocte, quæ et pluvia et vento turbida, et præterea illunis esset, exierunt; præerant iis autem, qui et conatus hujus auctores erant. Ac primum quidem transierunt fossam, quæ ipsos ambibat; deinde hostium muro successerunt, clam illorum custodibus, quia inter tenebras custodes non prospexerant, strepitum vero, quem ipsi edebant in accedendo, propter ventum obstreptentem exaudire non potuerant; (2) simul etiam distantes intervallo satis magno vadebant, ne arma armis collisa rei significationem darent. Erant autem expediti armaturæ genere et sinistro tantum pede calceati, firmius ut consistere in luto. (3) In intervallum igitur, quod erat inter turres, ad murorum pinnas accesserunt, quod eas desertas esse scirent, primo quidem illi, qui scalas ferebant; atque eas apposuerunt; deinde duodecim levis armaturæ cum pugione ac thorace ascendebant, quibus præerat Ammeas Corcebi filius, et primus ascendit. Post ipsum vero qui sequebantur, sex in utramque turrim ascendebant. Deinde post hos alii levis armaturæ cum jaculis vadebant, quibus alii a tergo scuta ferebant, ut illi facilius ascenderent, et ea erant illis tradituri, quum prope hostes ventum esset. (4) Postquam autem plures muros ascenderunt, custodes, qui excubias in turribus agebant, hoc senserunt; quidam enim Plataensis dum manu se sublevar, de pinnis dejecit tegulam, quæ lapsa strepitum edidit. Atque statim clamor erat, (5) et exercitus ad muros concurrebat; nec enim sciebat, quidnam esset periculi in nocte obscura et procellosa, et simul etiam Plataenses, qui in urbe relictæ erant, egressi Peloponnesiorum murum invaserunt, a parte, quæ opposita erat illi, qua sui murum superabant, ut animum ad illos minime adverterent. (6) Itaque turbabantur quidem in suo quique loco manentes, auxilio vero currere ex sua custodia nemo audebat, sed animo dubio fluctuabantur, quid hoc rei esse statuerent, quod fiebat. (7) Et trecenti eorum milites, quibus mandatum erat, ut, si quid opus esset, ad opem ferendam præsto essent, e muro ad clamorem procedebant. Et faces hostilis adventus indices Thebas versus tollebantur; (8) Plataenses vero, qui in urbe erant, et ipsi ex suo muro multas faces tollebant, quæ ad hoc ipsum præparatæ erant, ut ignium signa hostibus essent incerta, utque suspicati aliquid aliud esse, quam quod res erat, opem non ferrent, prius quam sui, qui exierant, evasissent, et in loca tuta se recepissent.

XXIII. Qui autem muros conscendebant Plataensium, inter hæc, ubi primi suorum murum conscenderunt et utramque turrim custodibus occisis in suam potestatem redegerunt, ipsi et ad turrium transitus constituerunt eosque

μηδὲνα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιδάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. (2) Ὁ δὲ διακομιζόμενος αἰὲν ἴστατο ἐπὶ τοῦ χειλὸς τῆς τάφρου, καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξουν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτὴς γίνοιτο τῆς διαβάσεως. (3) Ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίνοντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. (4) Οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐύρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χειλὸς τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξουν τε καὶ ἐσπκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῇ ἀφανεί ὄντες ἤσαν διὰ τὰς λαμπάδας καθωρῶντο. (5) ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάσαντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· χρύσταλλος τε γὰρ ἐπεπίγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλώτου ἢ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νύξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑποωπευμένη πολλὸν τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μολὶς ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

XXIV. Ὅρμησαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδόν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἥρῳον, νομίζοντες ἥκιστα σπᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποποτῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἐύρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. (2) Καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἐπὶ σταδίου οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ἤσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιᾶς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὁρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλείονων· εἰσι γάρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἑξὶ τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. (3) Οἱ μὲν οὖν Πελοποννησίοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. Οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

XXV. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαιμόνος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευταῖος ἐκπέμπεται Σάλαθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. Καὶ πλείσας ἐς Πύρραν καὶ ἕξ αὐτῆς πεζὴ κατὰ χαράδραν τινά, ἣ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται ἃς εἶδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναι τε αὐτοὺς

custodiebant, ne quis per eas penetrans ad opem suis ferendam veniret; et scalis e summo muro turribus admotis suorumque pluribus per scalas ascendere jussis, hi quidem ex turribus, et ex inferioribus et ex superioribus earum partibus eos, qui subsidio veniebant, missilibus arcebant; ceteri vero interea, quorum major erat numerus, multis scalis simul admotis pinnisque dejectis per spatium, quod erat inter turres, transcendebant; (2) et pervadens quisque consistebat in fossæ margine et hinc sagittis atque jaculis defendebant, si quis subsidio veniens præter murum impedire conaretur transitum. (3) Ubi autem omnes transierunt, illi, qui e turribus veniebant postremi difficulter descendentes vadebant ad fossam atque inter hoc trecenti illi iis occurrebant faces gestantes. (4) Itaque Plataenses quidem illos ex tenebris facilius conspiciebant, stantes in fossæ margine, et sagittis jaculisque nuda eorum latera petebant, ipsi vero, quod in tenebris essent, propter faces minus conspiciantur. (5) Itaque et Plataensium qui postremi erant, fossam quidem non retardati transierunt, sed ægre et per vim; nam et glacies in ea concreverat, quæ non erat solida, ita ut transeuntes sustinere posset, sed potius erat aquosa, qualis fieri solet subsolano aut borea spirante, et nox illa, propter hujusmodi ventum nivibus conspersa aquam in ea vehementer auxerat, quam vix supra exstantes transierunt. Atque etiam ut fuga evaderent, factum est polissimum propter hujus tempestatis magnitudinem.

XXIV. Digressi vero a fossa Plataenses via Thebas ferente vadebant conferti, ad dextram habentes Androcratis fanum, rati illos minime suspicatuos esse, hanc se ingressos esse, quæ ad hostes duceret; simul etiam videbant Peloponnesios cum facibus insequentes ea via, quæ per Cithæronem et Dryoscephalas Athenas ducebat. (2) Atque sex quidem septemve stadia Plataenses Thebas versus ire perrexerunt, deinde devertentes, viam, quæ ad montem fert, iverunt Erythras et Hysias versus, et quum attigissent montes, Athenas perfugerunt, ducenti et duodecim ex majore numero; fuerunt enim eorum nonnulli, qui in urbem revertentur, antequam murum superarent, unus vero sagittarius in exteriori fossa captus est. (3) Peloponnesii igitur, postquam hostem insequi destiterunt, in suam quisque stationem redierunt. At Plataenses, qui erant in urbe, rerum omnium, quæ acciderant, ignari, ceteris vero, qui redierant, neminem superesse renuntiantibus, simul ac dies illuxit, emissio caduceatore inducias paciscebantur, ut suorum cadavera reciperent; sed cognita rei veritate incepto destiterunt. Plataenses igitur, qui munitiones superarunt, hoc modo salutem sibi peperere.

XXV. Lacedæmone autem eadem hieme exeunte mittitur Salæthus Lacedæmonius cum triremi Mytilenen. Hic Pyrrham vectus et illinc itinere pedestri per quemdam torrentis alveum profectus, qua munitiones transiri poterant, occulte Mytilenen ingreditur, et dicebat Mytilenæorum magistratibus simul irruptionem in Atticam factum iri, et illas quadraginta naves, quas is subsidio venire oportebat, affuturas, se-

τούτων ἕνεκα καὶ ἄλλα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. (2) Καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσυνον τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἥσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. Ὁ τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε δὲ Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

XXVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἔχοντα Ἀλκίδαν, δὲ ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἥσσαν ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιδοσθῆσουσιν. (2) Ἦγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατὴρ δὲ ἀδελφὸς ὢν. (3) Ἐδῶσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ τε πρότερον τετμημένα [καὶ] εἰ τε ἐβεδαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελείπειτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. (4) Ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων, ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. Ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινε αὐτοῖς ὢν προσεδέχοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν καὶ διαλύθησαν κατὰ πόλεις.

XXVII. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἶ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἦκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀλλὰ ἐνεγρόνιζον καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὰδε. (2) Ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς, ὁπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξίων τοῖς Ἀθηναίοις. (3) οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὕτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ θυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερόν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἐφασαν παραδοῦσιν τὴν πόλιν.

XXVIII. Γινόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὗτ' ἀποκαλύσειν δυνατοὶ ὄντες, εἰ τ' ἀπομονωθῆσονται τῆς ξυμβάσεως κινδυνεύοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλευσάμενοι περὶ Μυτιληναίων ὅποιον ἂν τι βούλωνται καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστελλεῖν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μῆτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μῆτε ἀνδραποδίσαι μῆτε ἀποκτείνειν. (2) Ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο, οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσιν. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δοῖται. (3) Πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀντισσαν τριῆρεις προσεκτέησται, καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

XXIX. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περὶ

que, ut hæc significaret et cetera curaret, præmissum esse.

(2) Atque ita Mytilenæi confirmabantur et animis minus propendebant ad compositionem cum Atheniensibus faciendam. Atque hiems finiebatur hæc et quartus annus hujus belli finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

XXVI. Insequente autem æstate Peloponnesii postquam quadraginta et duas naves Mytilenen miserunt, imperio Alcidae mandato, qui [jam] erat iis navarchus, ipsi eorumque socii irruptionem in Atticam fecerunt, ut Athenienses utrimque turbati minus diligenter adversus naves Mytilenen proficiscentes subsidio venirent. (2) Præerat autem huic expeditioni pro rege Pausania, Plistoanactis filio, adhuc pupillo, Cleomenes patruus. (3) Vastarunt autem in Attica et alia, quæ prius cæsa erant, [et] si quid repullulasset, et quæcumque in superioribus expeditionibus prætermissa erant; atque hæc irruptio Atheniensibus post secundam fuit omnium acerbissima. (4) Nam Peloponnesii, quum semper exspectarent, donec a Lesbo aliquid novi de sua classe audirent, quippe quæ eo jam appulisset, passim discurrentes pleraque vastarunt. Sed quum nihil eorum, quæ speraverant, ipsis succederet, et res frumentaria defecisset, domum redierunt et in suam quique civitatem se receperunt.

XXVII. Mytilenæi vero interea, cum neque naves ex Peloponneso ad ipsos venirent, sed moras necerent, et res frumentaria defecisset, coguntur compositionem cum Atheniensibus facere his de causis. (2) Salæthus, ne ipse quidem naves amplius exspectans, populum armat, qui ante inermis erat, ut eruptionem in Athenienses facturus. (3) At illi postquam arma acceperunt, neque magistratus amplius audiebant et habitis inter se conciliis, aut jubebant frumenta potentes in medium proferre et viritim populo dividere, aut se ipsos compositione cum Atheniensibus facta, dicebant urbem iis dedituros.

XXVIII. Quæ ubi illi, qui reipublicæ præerant, intellexerunt, quoniam nec impedire poterant, et periculum instabat, si compositione excluderentur, communiter paciscuntur cum Pachete ejusque copiis, ut Atheniensibus arbitrato suo de Mytilenæis statuere liceret, ipsique exercitum in urbem reciperent, legationem autem Mytilenæi pro se ipsis Athenas mitterent; interea vero, dum redirent, Pachet neminem Mytilenæorum neque in vincula conjiceret, neque in servitutem redigeret, neque occideret. (2) Atque compositio quidem hæc fuit. At illi Mytilenæorum qui potissimum cum Lacedæmoniis egerant, sibi vehementer metuentes, postquam exercitus est ingressus, non acquieverunt, sed tamen ad aras consederunt. Pachet vero eos illinc excitatos, ne quid injuriæ iis fieret, in Tenedum custodiendos transmittit, donec Athenienses aliquid statuissent. (3) Triremibus etiam Antissam missis eam sibi adjunxit, et cetera, quæ ad exercitum pertinebant, arbitrato suo constituēbat.

XXIX. Peloponnesii vero, qui quadraginta navibus vehabantur, quos celeriter venisse oportuerat, quum circa Pelo-

τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν, καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λαμβάνουσι, πρὶν δὲ τῇ Δῆλῳ ἔσχον, προσμίζαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκεν. (2) Βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἐμβάτον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκυῖα ἑπτὰ ὅτ' ἐς τὸ Ἐμβάτον κατέπλευσαν. Πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων, καὶ ὤλεξεν αὐτοῖς Τευτιάπλος ἀνὴρ Ἡλείος τάδε.

XXX. « Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίῳ ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἔμοι δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνῃ πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν. (2) Κατὰ γὰρ τὸ εἶδος ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἔχοντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσόμεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἢ ἐκείνοι τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἀλλῇ τυγχάνει μάλιστα οὕσα· εἶδος δὲ καὶ τὸ περὶν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὥς κεκρατηχότων διεσπάρθαι. (3) Εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἐνδον, εἰ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος εὐνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. (4) Καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἰ τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολέμοις ἐνορῶν ἐπιχειρήσῃ, πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο. »

XXXI. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα· ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι ζυμπλέοντες παρήνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινὰ ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν (ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφίγθαι), καὶ τὴν πρόσδοον ταύτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἦν ἀφελῶσι, καὶ ἅμα ἦν ἐφορμοῦσιν αὐτοῖς δαπάνη σφίσι γίγνηται, πείσειν τε οἰεσθαι καὶ Πισσοῦβην ὥστε ζυμπολεμεῖν. (2) Ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλείστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμίζει.

XXXII. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τήνῳ τοὺς αἰχμαλώτους οὖς κατὰ πλοῦν εὐλῆφει ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. (2) Καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορμισαμένον αὐτοῦ Σαμίῳ τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἐλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἀνδρας διέσφειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολέμιους, Ἀθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ζυμμάχους· εἰ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φίλιαν προσάξεσθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολέμιους ἔξειν. (3) Καὶ ὁ μὲν ἔπεισθη τε καὶ Χίων ἀνδρας δεσους εἶχεν ἐτι ἀφῆκεν, καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὀρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον ἀλλὰ προσεχώρου μᾶλλον ὥς Ἀττικάς, καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μὴ ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

THUCYDIDES.

ponnesum ipsam navigantes tempus triverunt, tum etiam in reliquo navigationis cursu lente vecti, Athenienses quidem, qui in urbe erant, latuerunt, usque dum ad Delum appulissent; illinc vero ad Icarum et Myconum profecti cognoverunt primum Mytilenen captam esse. (2) Sed quum rem exploratam habere vellent, ad Embatum in insula Erythraea navigarunt; die autem a Mytilene capta circiter septimo ad Embatum sunt delati. Itaque re accurate cognita pro praesenti rerum statu, quid esset agendum, consultare coeperunt. Et Teutiaplus Eleus dixit iis haec :

XXX. « Alcida, ceterique Peloponnesiorum, qui hic adsumus, copiarum duces, mihi videtur, Mytilenen nobis esse navigandum, ita ut jam sumus, antequam adventus noster divulgetur. (2) Nam, ut verisimile est, quum homines urbe recens sint potiti, magnam ipsorum in custodiis negligentiam offendemus, praecipue vero a mari, qua ex parte, quum ipsi nullum hostem contra se venturum sperant, tum etiam nostrae vires sunt firmissimae; verisimile autem etiam est, ipsorum peditatum, quippe quod sint victores, negligentius per hospitium dispersum esse. (3) Si igitur ex improvviso et noctu impetum in eos faciamus, spero fore, ut cum illis, qui sunt in urbe, si quis nobis benevolus adhuc superest, res illas in potestatem nostram redigamus. (4) Proinde ne tergiversemini periculum istud subire, reputantes, quae nova in bello vocantur, nihil aliud esse, quam tale quid, a quo si quis dux sibi ipsi caveat, et hostes huiusmodi arrepta occasione adoriatur, res plurimas recte geret. »

XXXI. Hic quidem ita locutus Alcida non persuadebat. Alii vero nonnulli ex Ionia exsules, et qui Lesbii cum ipso navigabant, ei suadebant, ut, quandoquidem hoc periculum formidaret, aliquam in Ionia urbem aut Cumam Aelolicam occuparet, ut ex urbe ut certa sede prodeuntes Ioniam ad defectionem impellerent; posse autem illud sperari, et quod nemini adventus suus contra voluntatem accideret, et praesertim si reditum ex his regionibus omnium maximum Atheniensibus interciperet, ac simul si illis cum classe parata contra se excubantibus insuper etiam sumptus faciendi necessitas existeret; atque se etiam sperare, Pissuthinen a se adductum iri, ut ad hujus belli societatem se adjungeret. (2) Sed Alcidas ne his quidem movebatur, sed potissimum ad eam sententiam animo inclinabat, ut, quoniam a Mytilenae servandae consilio tardiore adventu dejectus esset, in Peloponnesum quam celerrime se reciperet.

XXXII. Quamobrem Embato digressus littus legebat, et quum ad Teiorum Myonnesum appulisset, plerosque captivos, quos in navigationis cursu ceperat, trucidavit. (2) Et quum Ephesus appulisset, Samiorum, qui ex Anaeis erant, legati ad eum venientes, non rite eum Graeciam in libertatem asserere dixerunt, si illos necaret, qui nec arma contra tulissent, nec hostes essent, sed ob necessitatem Atheniensium socii; et, nisi finem faceret, ipsum paucorum quidem hostium amicitiam sibi conciliaturum, longe vero plures ex amicis hostes habiturum. (3) His ille persuasus, quotquot de Chiis adhuc penes se habebat, et ex aliis nonnullos dimisit. Nam homines, licet Peloponnesiorum naves conspicerent, non tamen fugiebant, sed potius, ut ad Atticas accedebant, et ne vel minimam quidem suspicionem habebant, quum Athenienses maris imperium obtinerent. Peloponnesiorum naves in Ioniam unquam trajecturas esse.

XXXIII. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὥφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Ἰκαρον ὁρμῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλείους), καὶ δεδιὼς τὴν διώξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῇ ἐκούσιος οὐ στήσεων ἄλλη ἢ Πελοποννήσω. (2) Τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ οὐκ μὴ διενεοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. Αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Ἰκάρῳ ἦ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. (3) Ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν διώξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκ ἐτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. Κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετῴρους περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμῶς ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

XXXIV. Παραπλέον δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κολοφωνίων, οὗ κατώκητο Κολοφώνιοι τῆς ἀνω πόλεως ἐλαυχιναίης ὑπὸ Ἰταμάνους καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ στάσιν ἰδίαν ἐπαχθέντων· ἐάλω δὲ μάλιστα αὕτη ὅτε ἡ δευτέρα Πελοποννησίῳν ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐγίγνετο. (2) Ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ οἱ καταφυγόντες καὶ κατοικήσαντες αὐτόθι αὖθις στασιάζαντες, οἱ μὲν παρὰ Πισσοῦθου ἐπικούρους Ἀρχάδων τε καὶ τῶν βαρβάρων ἐπαρόμενοι ἐν διατειχίσματι εἶχον, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀνω πόλεως Κολοφωνίων οἱ μηδίσαντες ξυνεσελθόντες ἐπολίτευον, οἱ δὲ ὑπεβλήθοντες τοῦτους καὶ ὄντες φυγάδες τὸν Πάχητα ἐπάγονται. (3) Ὁ δὲ προκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἰππίαν τὸν ἐν τῷ διατειχίσματι Ἀρχάδων ἀρχοντα, ὥστε ἦν μηδὲν ἀρέσκον λέγειν, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σὺν καὶ υἱᾷ, ὃ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν, ὃ δ' ἔκτεινον μὲν ἐν φυλακῇ ἀδέσμως εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν τῷ τευχίσματι ἐξαπινωίως καὶ οὐ προσδεχομένων αἰρεῖ, τοὺς τε Ἀρχάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνήσαν διαφθείρει· καὶ τὸν Ἰππίαν ὑστερον ἐσαγαγὼν ὥσπερ ἐσπέισατο, ἐπειδὴ ἐνδον ἦν, ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. (4) Κολοφωνίοις δὲ Νότιον παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων. Καὶ ὑστερον Ἀθηναῖοι οἰκιστὰς πέμψαντες κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους κατώκισαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόντες πάντας ἐκ τῶν πόλεων, εἰ ποῦ τις ἦν Κολοφωνίων.

XXXV. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρραν καὶ Ἐρεσσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἀνδράς ἅμα οὐς κατέθετο, καὶ εἰ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· (2) ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλεόν. Τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ἥ αὐτῷ ἐδόκει.

XXXVI. Ἀφικόμενον δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθύς ἀπέκτειναν,

XXXIII. Ab Epheso vero Alcidas celeritate adhibita navigabat et tanquam fugiebat. Nam conspectus erat ab Salaminia et Paralo navibus, quum adhuc ad Clarum esset, (hæ autem tum forte ab Athenis cursum tenebant), et hostis insequentis adventum metuens per altum ferebatur, ut sua quidem sponte ad nullam aliam regionem nisi ad Peloponnesum appulsurus. (2) Pacheti vero Atheniensibusque et ex Erythræa hujus rei nuntius afferebatur et ab aliis undique locis; quum enim in Ionia nullæ munitiones essent, metus ingens fuit ne Peloponnesii maritimam oram navibus legentes, quamvis et sic in animo non haberent ibi manere, tamen in ipso impetu urbes diriperent. Paralus vero et Salaminia naves, quum ipsum Alcidas ad Clarum vidissent, rem nuntiarunt. (3) Ille vero eum magno studio persequabatur, et usque ad insulam Patmon eum est insecutus, sed quum Alcidas nusquam amplius appareret, ita ut eum prehendere posset, revertebatur. In lucro autem posuit, postquam hostium naves non assecutus est in alto, quod nusquam deprehensæ et coactæ essent castra munire et sibi excubias agendi obsidendique necessitatem præbere.

XXXIV. Dum autem in reditu maritimam oram legit, ad Notium Colophoniorum urbem appulit, ubi consederant Colophonii, quod urbs superior capta erat ab Itamane et barbaris inter domesticam seditionem accitis; capta autem est eo ferme tempore, quo Peloponnesii secundam irruptionem in Atticam faciebant. (2) In urbe igitur Notio, cum seditione rursus orta esset inter illos, qui eo confugerant et sedes fixerant, alii quidem a Pissuthne auxiliares copias Arcadum ac barbarorum accersebant et in munitionibus urbem intersepientibus habebant, et illi de Colophonii ex urbe superiore huc traductis qui Medis faverant, simul eo ingressi cives erant; alii vero, qui clam istis aufugerant et exsules erant, Pachetem accersunt. (3) Is autem, quum Hippium, Arcadum ducem, qui in munitionibus illis urbem intersepientibus erat, ad colloquium evocasset, ea conditione, ut, si nihil dixisset, quod sibi placeret, eum in suas munitiones rursus salvum et sanum restitueret, ille quidem ad eum processit, hic vero eum in custodia sine vinculis servari jussit, et munitiones adortus repente illisque nihil tale expectantibus, capit eas, et Arcadas ac barbaros, quotquot intus erant, occidit. Et Hippium postea introductum, sicuti factis induciis promiserat, postquam intus fuit, comprehendit, sagittisque confodit. (4) Colophonii autem Notium restituit, illis exceptis, qui Medorum partibus faverant. Postea vero Athenienses colonis eo missis eam civitatem ex legibus institutisque suis constituerunt, omnibus Colophonii, si quis usquam erat, ex civitatibus in unum coactis.

XXXV. Pachis autem Mytilenen reversus Pyrrham et Eressum in deditionem redegit, captumque Salæthum Lacedæmonium in urbe latitantem Athenas mittit, simul etiam illos cives Mytilenæos, quos in Tenedum asservandos miserat, et si quis alius ipsi defectionis auctor fuisse videretur; (2) majorem etiam exercitus partem dimittit. Cum reliquis vero ipse permanens Mytilenes et ceteræ Lesbii res arbitrato suo constituebat.

XXXVI. Quum autem cives illi et Salæthus Athenas pervenissent, Athenienses Salæthum quidem confestim inter-

ἔστιν δὲ παρεχόμενον, τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ ἐπολιορκούντο) ἀπάξειν Πελοποννησίους· (2) περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιούντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτείνειν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἤδωσιν, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποίησαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεύσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. (3) Πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἀγγέλον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους. (4) Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνώσθαι, πολὺν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. (5) Ὡς δ' ἤσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων συμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὐθις γνώμας προθεῖναι καὶ ἐπεισαν ῥῆθον, διότι καὶ ἐκείνοις ἐνδύλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν αὐθις τινὰς σφίσιν ἀποδοῦναι βουλευσασθαι. (6) Καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο, καὶ Κλέων δὲ Κλεαίνετου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνεκικήκει ὥστε ἀποκτείνειν, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις ἔλεγε τοιαῦτα·

XXXVII. « Πολλὰκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμειψίᾳ. (1) Διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς συμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅτι ἂν ἡ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτυτε ἢ οὐκ ἐνδύωτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν συμμάχων χάριν μαλακίσεσθαι, οὐ σκοπύντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἀκοντας ἀρχομένους, οἱ οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. (2) Πάντων δὲ δεινότατον εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξη περί, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσω ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκούρις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἱ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνητωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἀμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. (3) Οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σωφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰετιζομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μέλζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν ἐνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ

fecerunt, licet proferentem quædam, ac præcipue quidem, Peloponnesios a Platæis (adhuc enim obsidebantur) se abducturum. (2) De civibus vero consultare cœperunt, et præ ira censuerunt interficiendos non solum eos, qui aderant, sed etiam omnes Mytilenæos, quotquot puberes essent, impuberes vero ac feminas in servitutem redigendas, dantes crimini quum reliquam defectionem, quod eam non eisdem quo ceteri socii imperio subjecti fecissent, tum etiam permultum ad iram augendam contulit, quod Peloponnesiorum classis in Ioniam ad eorum auxilium ausa erat accedere et pariter periculum subire; nec enim parvo consilio defectionem fecisse videbantur. (3) Triremem igitur ad Pachetum mittunt, decretorum nuntiam, imperantes, ut primo quoque tempore Mytilenæos necaret. (4) Postero autem die confestim eos pœnitentia quædam subibat et cogitatio, sævum ac magnum decretum factum esse, quo tota civitas potius periret quam defectionis auctores evaderent. (5) At quum Mytilenæorum legati, qui aderant, et quotquot Athenienses iis studebant, hoc animadvertissent, subornarunt eos, qui in magistratu erant, ut hac de re iterum sententias rogarent; quod facilius persuaserunt, quia et illis hoc erat perspectum, maiorem civium partem cupere hac de re iterum consultandi potestatem sibi per aliquos dari. (6) Quamobrem concione statim coacta, quum aliæ sententiæ a singulis sunt dictæ, tum Cleonæti filius, qui etiam in prioribus suffragiis evicerat, ut cædes fieret, omnium is quidem civium etiam ceteris in rebus violentissimus et apud plebem in tempore illo orator longe omnium maxime probatus, denuo in medium prodit et hanc orationem habuit:

XXXVII. « Quum sæpe alias ego statum popularem intellexi minime aptum esse ad imperium in alios obtinendum, tum vero præcipue nunc in hac vestra de Mytilenæis pœnitentia. (2) Nam quia quotidiana hæc vestra inter vos consuetudo metu et insidiis caret, eandem fiduciam etiam in socios habetis, et quicquid vel oratione eorum adducti erraveritis vel misericordia remiseritis, non creditis hanc molitiam vobis periculum, nec tamen apud socios gratiam craere, non considerantes, imperium, quod obtinetis, tyrannidem esse, eamque in homines, qui insidias vobis faciunt vestroque imperio inviti parent, et qui non pro eo, ut vos iis gratum feceritis vestro cum incommodo, obediunt vobis, sed pro eo, ut vos vi potius quam illorum benivolentia valueritis. (3) Omnium vero perniciosissimum, si nihil eorum, quæ a nobis decreta fuerint, firmum manserum est, nec intelligemus eam rempublicam, quæ melius quidem, sed immotis legibus utitur, præstantiorem esse illa, quæ bonis sed neglectis, et imperitiam cum continentia junctam, plus prodesse quam dexteritatem cum intemperantia junctam, mediocresque homines, si cum callidioribus confertur, fere plerumque respublicas melius administrare. (4) Nam isti quidem et legibus sapientiores volunt videri, et quæ quoque tempore consuluntur in publicum, ea vincere, ut qui in aliis maioribus rebus ingenii præstantiam declarare non possint, atque ob tale studium respublicas plerumque evertunt; illi vero, quia suæ peritiæ diffidunt, se legibus imperitiores esse sibi persuadent, et facultatem sibi non sufficere ad ejus, qui pulchre dixerit, reprehendendam rationem, sed quia rerum æqui potius iudices sunt quam

ὀρθοῦνται τὰ πλεῖω. (6) Ὡς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας, μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλῆθει παραινέειν.

XXXVIII. « Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτὸς εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὔθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποησάντων, ὃ ἐστὶ πρὸς τῶν ἡδικοχότων μᾶλλον (ὃ γὰρ παθὼν τῷ δρᾶσαντι ἀμεινότερα τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον ὃν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἀναλαμβάνει) θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἐστὶ ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσεων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὐσας, τὰς δ' ἡμετέρας συμφορὰς τοῖς συμμάχοις βλάβας καθισταμένας. (2) Καὶ δῆλον ὅτι ἡ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πᾶν δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὥς οὐκ ἐγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν, ἡ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. (3) Ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων τὰ μὲν ἄθλα ἐτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. (4) Αἷτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, ὅτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μελλόντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὐεϊπόντων σκοποῦντες ὥς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δραστὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθὲν ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων. (5) καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατάσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλιν, δοῦλοι δντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, (6) καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθεῖν δοκεῖν τῇ γνώμῃ, ὁξέως δὲ τι λέγοντος προεπαίνεσαι, καὶ προαισθῆσθαι τὸ πρόθυμο εἶναι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποδοσόμενα. (7) ζητοῦντές τε ἄλλο τι ὥς εἰπεῖν ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσπώμενοι, καὶ σοφιστῶν θεαταῖς εἰκότες καθημένους μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένους.

XXXIX. « Ὡς ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς, ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἡδικηκότας ὑμᾶς. (2) Ἐγὼ γάρ, ὅτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ ὅτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, συγγνώμην ἔχω νῆσον δὲ ὅτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν, καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ᾔσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοι τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεδούλευσάν τε καὶ ἐπανεστήσαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν (ἀπόστασις μὲν γε τῶν βιαιὸν τι πασχόντων ἐστίν), ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτῶν ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. (3) Παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἰ τῶν πέλας συμφορὰ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παρούσα εὐδαιμονία παρέ-

conferatores, plerumque recte res gerunt. (5) Sic igitur oportet nos quoque facere, et non dicendi facultate et solertia emulatione elatos præter sententiam vestrae multitudini suadere decet.

XXXVIII. « Itaque ego quidem permaneo in eadem sententia, atque illos miror, qui de Mytilenæis ad vos iterum retulerunt, et moram interposuerunt, quod id magis e re illorum est, qui injuriam fecerunt, (qui enim injuriam accepit, eum, qui fecit, ira languidiore persequitur, defensio autem, quæ injuriæ illatæ, si quam proxime jungitur, pari vi occurrit, optime pœnam repetit); miror etiam, quis ille futurus sit, qui contra dicet et sustinebit pronuntiare Mytilenæorum quidem injurias esse vobis utiles, nostros vero casus sociis detrimenta afferre. (2) Atque manifesto is aut dicendi facultate fretus hoc contendet, ut quod maxime placebat, contra demonstret decretum non esse, aut quæstu inductus speciosa oratione elaborata imponere vobis conabitur. (3) At respublica ab hujusmodi certaminibus præmia quidem aliis dat, ipsa vero pericula sustinet. (4) Culpa autem hujus rei penes vos est, eo quod malos vos arbitros certaminum præbetis, quippe qui consuestis verborum quidem spectatores, rerum gestarum vero auditores esse, res quidem futuras pro eo, ut quis optime dixerit, posse fieri æstimantes, de gestis vero rebus non ei, quod actum est et quod oculis videtis, majorem fidem habentes, quam ei, quod auditum est, ab orationibus pendentes, quæ pulchre indignationem commoverint; (5) et novitatem quidem orationis si quis afferat, facillime vobis imponi sinitis, si vero sobriam rerum æstimationem, nullo modo sequi vultis, quippe servi semper rerum inusitatarum, contemptores vero consuetarum, (6) et potissimum quidem cupientes singuli pro se quisque posse de rebus publicis agere, sin minus, resistendo certe illis, qui hac laude excellunt, non tardiores videri illorum sententiam assecutos esse, sed si quis aliquid acute dicat, id jam ante comprobasse, et simul ad ea quæ dicuntur, ante intelligenda promptos esse, et tardos ad providenda ea, quæ ex his eventura sunt; (7) quippe desiderantes semper aliud quid, ut ita dicam, quam ea, in quibus vivimus, æstimantes autem ne de presentibus quidem rebus satis recte; proinde denique aurium voluptati dediti et potius similes iis, qui sophistarum spectatores sedent, quam qui de republica consultant.

XXXIX. « A quibus ego vos avocare studens, pronuntio Mytilenæorum civitatem unam omnium maxime vobis injuriam fecisse. (2) Ego enim, si qui propterea, quod imperium vestrum ferre nequeunt, aut quod ab hostibus coacti sunt, defecerunt, veniam do; sed qui insulam tenebant et urbem muris cinctam, et qui a mari tantum nostros hostes metuebant, ubi et ipsi firmo classis apparatu adversus eos erant muniti, suisque legibus liberi vivebant, et ante omnes a nobis honorabantur, hi si talia facinora patrarunt, quid aliud, quam insidias fecerunt, et affectarunt potius imperium rebelles, quam defecerunt (defectio enim est illorum, qui vim aliquam patiuntur), operamque dederunt, ut juncti cum illis, qui nobis sunt hostes infensissimi nos perderent? Atqui hoc atrocius est, quam si per se comparatis copiis bellum nobis intulissent. (3) Documento autem ipsis neque calamitates aliorum fuerunt, qui post defectio-

nem a nobis factam in servitutem jam sunt redacti, neque

σχευ ὄκνον μὴ ἔλθειν ἐς τὰ δεινά· γινόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαστες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως ἐλάσσω δὲ τῆς βουλῆσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχνὴν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾤθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. (4) Εἴωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ ὁδόν, καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν ῥῆγον ἀποσθούνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. (5) Χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάσαις μὴδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τὸδε ἐξύδρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἀνθρώπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπέικον θαυμάζειν. Κολασθήτωσαν δὲ καὶ νῦν ἀζῶως τῆς ἀδικίας, (6) καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσῃτε. Πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τρεπομένους νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι. Ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. (7) Τῶν τε ξυμμάχων, σέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκούσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσῃτε, τίνα οἴσθε ὄντινα οὐ βραχεῖα προσάσει ἀποστήσασθαι, ὅταν ἡ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἢ ἡ σφαλέντι μὴδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; (8) Ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. Καὶ τυγχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστήκοσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν.

XL. « Οὐκ οὐκ δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πῖστην οὔτε χρήμασιν ὦνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. Ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἐβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξυγγνώμῳ δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. (2) Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μὴδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν. (3) Ἐλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδασθαι, καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὐτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἰεὶ πολεμίους· οἳ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἔξουσιν καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσουσιν ἄγωνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἢ μὲν πόλις βραχεῖα ἡσθεῖσα μέγαρα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται· καὶ ἢ ἐπιεικεία πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μάλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους τε καὶ οὐδὲν ἥσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. (4) Ἐν δὲ ξυνηλὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξυμφορὰ ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μέλλον δικαιοσέσθε. Εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοντες. Εἰ δὲ ὅλῃ καὶ οὐ προσήκον ὁμῶς ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκόσ τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι,

præsens felicitas eos a periculis adeundis deterruit, sed facti audaces ad futura, et spe sua complexi res majores quidem facultate sua, minores tamen animi cupiditate, bellum susceperunt, armis potius quam jure disceptandum censes; quo enim tempore se victores fore putarunt, nullis injuriis a nobis affecti nos invaserunt. (4) Solet autem evenire, ut civitates illæ, quibus nuper ac præter expectationem felicitas contigit, hac ad insolentiam convertantur, illa vero felicitas, quæ secundum rationem hominibus contingit, est plerumque stabilior, quam quæ præter expectationem accidit, et adversam fortunam, pæne dixerim, facilius propulsant, quam secundam tuentur. (5) Decuerat autem jam pridem Mytilenæos nullo peculiari honore præter ceteros a nobis affici, et eo petulantia progressi non essent; hoc enim et alioqui natura comparatum est, ut homo eum quidem contemnat, a quo colitur, eum vero admiretur, qui ipsi non cedit. Plectuntur igitur etiam nunc pro magnitudine injuriæ, (6) neque paucis quidem culpa tribuatur, plebs vero a vobis absolvatur. Nam universi nos quidem pariter invaserunt, quibus tamen licebat, si ad nos confugissent, nunc iterum in urbe sua degere. Sed tutius esse arbitrati eandem belli fortunam periclitari cum paucis, simul omnes defecerunt. (7) Considerate autem, si easdem pœnas infligatis et sociis illis, qui ab hostibus coacti, et illis, qui ultro defecerunt, quem tandem fore putatis, quin levisima de causa deficiat, si aut re feliciter gesta libertatem sit adepturus, aut re infelicitè gesta nihil gravius sit perpessus? (8) Nos vero in singulis civitatibus et fortunarum et salutis periculum subibimus. Et si, re prospere gesta, urbem jam profligatam receperimus, proventibus, in quibus sita est nostra potentia, in posterum privabimini, si vero labamur, præter eos, quos jam habemus, novos etiam hostes habebimus, et quo tempore illis, qui nunc sunt hostes aperti, resistendum erit, eo propriis sociis bellum faciemus.

XL. « Non oportet igitur ullam iis spem relinquere aut verbis impetrabilem aut argento venalem, fore ut quasi humanitus peccarint, veniam a nobis impetrent. Nec enim inviti damnum attulerunt sed prudentes insidias fecerunt; venia autem datur ei quod præter voluntatem fit. (2) Itaque ego quidem et tunc primum, et nunc quoque contendo, ne pristinam sententiam mutantes decretum jam ante factum rescindatis, neque tribus rebus imperio perniciosissimis, misericordia, et verborum illecebris, et lenitate, adducti peccetis. (3) Nam misericordiam illis, qui sunt pares, vicissim tribui est æquum, non autem illis, qui neque mutuam miserationem habituri sunt, et qui necessario perpetuo nobis hostes sunt. Et oratores, qui sua oratione oblectant, in aliis etiam minoribus rebus certamen habebunt, non autem in qua civitas post brevem delectationem maximam jacturam faciet, ipsi vero pro causa bene acta beneficium accipient; et lenitas illis potius tribuitur, qui in posterum quoque amici sunt futuri, quam illis, qui semper sui similes et nihilo minus hostes relinquantur. (4) Unum autem rem totam complexus dico: si meam sententiam sequamini, ea facietis, quæ et justa in Mytilenæos sunt, et simul etiam utilia; si autem aliter statuatis, illis quidem nihil gratificabimini, vos vero ipsos vestro judicio magis damnabitis. Si enim isti merito defecerunt, vos certe contra jus iis imperare dicemini. Quod si vero vel contra, quam debetis, hoc vobis nihilo minus faciendum censetis, oportet utique hos etiam

ἢ παύσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. (5) Τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀζυνώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προὑπάρξαντας ἀδικίας. (6) Μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἰσῆς ἐχθροῦ. (7) Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὥς πρὸ πάντων δὲ ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. (8) Κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε, καὶ τοῖς ἄλλοις ζυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀπιστῇται, θανάτῳ ζημωσόμενον. Τόδε γὰρ ἦν γνῶσιν, ἥσσαν τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ζυμμάχοις. »

XLII. Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπεν· μετὰ δ' αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιαύδε.

XLIII. « Οὐτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὖθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι, οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινοῦ, νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐδουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχυτήτος γνώμης. (2) Τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίνεσθαι, ἢ ἀζυνέτος ἐστὶν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει, ἀζυνέτος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγείται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πείσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγείται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπληῆσαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. (3) Χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προσκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. Εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀζυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικιώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀζυνεσίας καὶ ἀδίκος. (4) Ὅτι τε πόλις οὐκ ὠρελεῖται ἐν τῷ τοῖωδε φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ζυμβούλων. Καὶ πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιοῦτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστοι γὰρ ἂν πεισθείησαν ἀμαρτάνειν. (5) Χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοδοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ φαίνεσθαι ἀμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλείεστα εὖ βουλευόντι μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμάζειν. (6) Οὕτω γὰρ ὁ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὁ τε

præter jus a vobis cum commodo vestro puniri, aut imperium vos deponere et in tuto viros bonos agere. (5) Atque eadem poena debetis vos defendere velle, neque vos, qui evasisitis, animo lentiores vosmet ostendere, quam illi, qui insidias fecerunt, cogitantes, quæ verisimile est ipsos facturos fuisse, si vos vicissent, præsertim quum illi priores vos injuria lacerassent. (6) Maxime vero ii, qui nulla de causa aliquem maleficio afficiunt, hunc persequuntur, et funditus perditum eunt, quia periculum sibi impendens ab hoste, si superstes relinquitur, suspectum habent; qui enim injuriam aliquam accepit, a quo non oportuit, hic periculo vilato in eum acerbior esse solet, quam in eum, qui pariter extitit hostis. (7) Nolite igitur vestri ipsorum proditores esse, sed animo quam proxime accedentes ad mala, quæ passuri eratis, et cogitantes, ut vos ceteris omnibus rebus antepositori fuissetis, eos in vestram potestatem redigere, nunc parem gratiam ipsis referite, non emolli ob præsentem nunc ipsorum fortunam, nec periculi, quod vobis aliquando impendebat, obliiti. (8) Plectite igitur pro meritis et hos, et reliquis sociis insigne exemplum præbeate, ut intelligant eum, qui defectionem a vobis fecerit, morte multatum iri. Hoc enim si cognoverint, vos minus necesse erit neglectis hostibus cum vestris ipsorum sociis pugnare. »

LXI. Atque Cleo quidem hæc dixit. Post eum vero Diodotus Eucratii filius, qui et in superiore concione maxime erat adversatus, ne Mytilenæi necarentur, tunc etiam in medium progressus hæc verba fecit.

XLIII. « Neque illos, qui de Mytilenæis iterum ad consilium retulerunt, reprehendo, neque illos, qui maximis de rebus sæpius consultari vetant, laudo, sed credo hæc duo bonæ consultationi maxime contraria esse, celeritatem et iram, quorum alterum quidem cum amentia conjunctum esse solet, alterum vero cum imperitia et consilii tenuitate. (2) Et qui orationem rerum agendarum magistræ esse contentiosæ negat, aut amens est, aut privatim aliquid ipsius interest; amens quidem, si ulla alia ratione res futuras et non manifestas declarari posse putat; interest vero ipsius, si cupiens aliquid turpe persuadere, pulchre quidem dicere posse de eo, quod est turpe, non putet, posse vero pulchre calumniam perterrefacere et eos, qui contra dicturi, et eos qui audituri sunt. (3) Illi vero sunt molestissimi, qui ultro etiam ob pecuniam criminantur aliquam ostentandi ingenii orationem exhiberi. Si enim imperitiam objicerent, is, qui rem persuadere non potuisset, imperitus potius quam injustus habitus discederet; sed si injustitia objiciatur, et si causam obtinuit, est suspectus, et si id non perfecit, non solum imperitus, sed etiam injustus existimatur. (4) Et respublica ex hujusmodi re nullum sane emolumentum capit; consultoribus enim propter metum destituitur. Atque præclare cum ea ageretur, si tales cives privatos dicendi facultate haberet; minime enim ad peccandum reliqui impellerentur. (5) Atqui oportet bonum civem non eum se præbere, qui terreat adversarios contra ipsum dicturos, sed qui æquo certamine melius dicat, sapientem vero civitatem oportet et ei, qui in rebus plurimis bene consultit, non quidem addere novum honorem, sed nec eum, quem jam habet, imminuere, et eum, qui opinione falsus est, non solum nulla poena, sed ne ignominia quidem afficere. (6) Ita enim et is, qui in dicendis sententiis præstat, minime adducatur majorum etiam honorum causa præter sententiam aliquid et ad gratiam dicere,

μη ἐπιτυχὸν ὀρέγοντο τῷ αὐτῷ χαριζόμενος τι καὶ αὐτὸς προσάγειναι τὸ πλῆθος.

XLIII. « Ὡς ἡμεῖς τάναντία δρώμεν, καὶ προσέτι ἤν τις καὶ ὑποπτεύεται κέρδους μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα δ' ὁμοῦ λέγειν, φρονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκίσεως τῶν κερδῶν τὴν φανεράν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. (2) Καθέστηκε δὲ τάχαθ' ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοῦς τὸν τε τὰ δεινότερα βουλούμενον πείσαι ἀπάτη προσάγειναι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευδόμενον πιστὸν γενέσθαι. (3) Μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλεόν ἔξειν. (4) Χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραινέσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. (5) Εἰ γὰρ ὁ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοῦς ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνεν· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἦντινα τύχηται ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιῶτε, καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, εἰ πολλὰ οὖσαι ζυνεξήμαρτον.

XLIV. « Ἐγὼ δὲ παρήλθον οὐτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. Οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγὼν, εἰ σωφρονούμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ὑμετέρας εὐβουλίας. (2) Ἦν τε γὰρ ἀποφῆνω πάνυ ἀδικούντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ζυμφέρων ἦν τε καὶ ἔχοντές τι ζυγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. (3) Νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλευέσθαι ἢ τοῦ παρόντος· καὶ τοῦτο ὁ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ζυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἦσσαν ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τάναντία γινώσκω. (4) Καὶ οὐκ ἀξίω ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρησίμῳ τοῦ ἐμοῦ ἀπάσασθαι. Δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν.

XLV. « Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημία πρόκειται, καὶ οὐκ ἴσων τῶδες ἀλλ' ἐλασσόνων ἀμαρτημάτων ὁμοῦ δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαυρόμενοι κινδυνεύουσιν, καὶ οὐδεὶς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῇ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν. (2) Πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἦσσω τῇ δοκῇσι ἔχουσα τὴν παρασκευὴν ἢ οἰκίαν ἢ ἄλλων ζυμμάχῳ τούτῳ ἐπεχειρήσεν; (3) πεφύκασι τε ἄπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασι γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἰ πως ἦσσαν ἀδικοῦντο ὑπὸ τῶν κακούργων. Καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδι-

et qui rectum consilium dare non potuit, eadem opera minime studeat eo ut et ipse aliquid gratificetur, multitudinem sibi conciliare.

XLIII. « Quorum nos contraria facimus, et præterea, si quis in suspicionem venerit, eum lucri quidem causa, sed tamen optime dicere, invidentes ei propter incertam lucri suspicionem, manifestam utilitatem reipublicæ eripimus.

(2) Solet autem usu venire, ut bonæ sententiæ, quæ recto animo dicuntur, non minus sint suspectæ, quam malæ, adeo ut oporteat pariter tam illum, qui reipublicæ pessimum consilium est daturus, fraude multitudinem capere, quam illum, qui optima suadet, mendacio suam causam probare.

(3) Et solam rempublicam propter huiusmodi suspiciones nemo aperte nulla fraude adhibita beneficiis afficere potest; qui enim aperte beneficium dat, eum suspicio est occulte majus lucrum capturum. (4) Oportet autem, ubi commoda maxima aguntur, et in tali re hoc nos a nobis exigere, ut aliquanto longius prospicientes verba faciamus, quam vos, quibus breve tantum spatium ad cogitandum datur, præsertim quum nobis suasionis nostræ ratio reddenda sit, non autem vobis auditionis vestræ.

(5) Nam si et ille, qui aliquid persuasit, et ille, qui ei obsecutus est, æque multarentur, profecto prudentius judicaretis; nunc vero ad quemlibet animi motum, quo repente fueritis abrepti, si quando forte in rebus judicandis lapsi estis, illius, qui, persuaserit, unam sententiam, nec vestras ipsorum plectitis, quamvis multæ sint, quæ simul peccarint.

XLIV. « Ego vero in medium processi neque pro Mytilenæis cuiquam sententiam contrariam dicturus, neque eos accusaturus. Non enim de illorum injuria nobis est certamen, si sapimus, sed de utili nobis consilio. (2) Nam etiam si ipsos injustissimum facinus fecisse pronuntiem, non tamen ideo eos etiam occidendos censebo, nisi hoc conducat; neque etiam, si qua venia sint digni, [dimittendos], nisi hoc ipsum e publica fore constiterit. (3) Credo autem de rebus futuris potius quam de præsentibus nos consultare; atque quod præcipue Cleo magna cum asseveratione contendit, in posterum utile vobis fore, ut minus facile socii deficiant, si capitale supplicium ipsis proponatis, ego contra de eo, quod in posterum vobis utile est futurum, non minore cum asseveratione contra sentio. (4) Et a vobis exigo, ne speciosa illius oratione meæ orationis utilitatem repellatis. Magis enim justa quam sit ejus oratio in vestra hac adversus Mytilenæos ira, forsitan vos abripiat; nos vero non jam pro jure disceptamus cum illis, ita ut de jure nobis sit querendum: sed consultamus de iis, quonam modo nobis in posterum utiles esse possint.

XLV. « Jam igitur in rebus publicis capitis pœna propo- sita est in multa peccata, non solum huic paria sed etiam minora; nihilo minus tamen homines spe elati distrimen subeunt, neque quisquam unquam in periculum venit, qui se ex eo non pro voto evasurum crediderit. (2) Et civitas defectionem faciens quæ unquam exstitit, quæ justo minorem se ipsa existimans habere apparatus vel suum vel socialem, hoc aggredi auderet? (3) Omnibus enim natura insitum est, et privatim et publice, ut peccent, nec ulla lex est, quæ ab hoc prohibere valeat, siquidem homines per omnia pœnarum genera iverunt, eas paulatim augentes, si forte ita a facinorosis minus læderentur. Et verisimile est

κημάτιον μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαίνομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσιν· καὶ τοῦτο ὁμῶς παραβάζεται. (4) Ἡ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὐρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία ὑβρεὶ τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. (5) Ὁ ἦ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντὶ, ὁ μὲν ἡγούμενος ἡ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα, πλείστα βλάπτουσιν, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὁρωμένων δεινῶν. (6) Καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ζυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκίμως γὰρ ἐστὶν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει, καὶ οὐχ ἥσσαν τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλεόν τι αὐτὸν ἐδόξασεν. (7) Ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐθειας, ὅστις οἶεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμυμένης προθύμως τι πρῶξαι ἀποτροπῇ τινι ἔχειν ἢ νόμον ἰσχυρὴν ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ.

XLVI. « Οὐκ οὐν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐξεγγύῳ πιστεύσαντας χεῖρον βουλευσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστήσαι τοῖς ἀποστάσιν ὡς οὐκ ἐστὶ μετὰ γυνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῃ τὴν ἀμαρτίαν καταλύσαι. (2) Σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἣν τις καὶ ἀποστάσα πόλις γνῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ζυμβασιν δυνατὴ οὔσα ἐτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνους δὲ τίνα οἴεσθε ἦντινα οὐκ ἀμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκεύασθαι, πολιορκίᾳ τε παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ζυμῆναι; (3) ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθήμενοι διὰ τὸ ἀζύμβατον, καὶ ἣν ἐλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. (4) Ὡστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὁρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἐξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυοῦσαι χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. (5) Οὗ νῦν τάναντία δρῶντες, ἣν τίνα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. (6) Χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστήναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μὴδ' ἐς ἐπινόϊαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν.

XLVII. « Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἀμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. (2) Νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστί, καὶ ἡ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἢ ἐὰν βιασθῇ ὑπάρχει τοῖς

mitiores penas olim in maxima scelera constitutas fuisse, sed quum violarentur, temporis progressu ad mortem pleraque processerunt; et tamen hoc quoque violatur. (4) Aut igitur aliquis terror hoc vehementior est excogitandus, aut ne iste quidem coerces, sed vel paupertas, quæ audaciam ex necessitate præbet, vel potentia, quæ ex petulantia et superbia pluris habendi cupiditatem, vel aliæ sortes pro affectu hominum, ut in quaque intolerabilis aliqua vis vehementior dominatur, abripiunt in pericula. (5) Et spes et amor præter cetera omnia, hic quidem præiens, illa vero subsequens, itemque hic rei aggrediendæ rationem excogitans, illa fortunæ facilem successum suggerens, plurimum nocent, et quamvis sub aspectu minime cadant, maiorem tamen vim habent, quam mala, quæ cernuntur. (6) Et præter ista ipsius quoque fortunæ non minores partes sunt in efferendis animis. Nam ex inopinato nonnunquam adstans aliquem vel infirmioribus opibus instructum adducit ad periclitandum, et magis etiam civitates, quanto de maioribus rebus periculum est, de libertate aut de imperio in alios obtinendo, et quia cum universis singuli temere de se plus æquo sentiunt. (7) Denique ut rem paucis complectar, hoc fieri non potest, et magnæ est stultitiæ, si quis existimat, si humana natura feratur cum magno animi impetu ad aliquid agendum, se aliquam rationem habere, qua eam avertat aut legum vi aut aliquo alio terrore.

XLVI. « Quare non oportet nos neque mortis poena, tantquam locuplete fidejussore fretos, minus recte de Mytilenæis statuere, neque omnem spem tollere illis, qui defeccerint, fore, ut eorum prænitentiæ aliquis locus detur, et tempore quam brevissimum peccatum ipsis eluere liceat. (2) Considerate enim, quod sic quidem, si qua civitas, quæ defectionem fecerit, intelligat, sibi rem non successuram, veniet ad compositionem, dum adhuc habet, unde impensas restituere et tributum in posterum persolvere possit; at illo modo quam tandem fore putatis, quæ non melius, quam nunc illa, se instruat, et diuturnam obsidionem ad extremum usque perlatura sit, si idem valet, sero et cito compositionem facere? (3) Et nobis quomodo detrimento non erit, quando propter sublatam compositionis faciendæ spem in longam obsidionem sumptus facere cogimur, et, si urbem capiamus, profligatam recipimus, et vectigalibus, quæ ex ea percipimus, in posterum privamur? Atqui hac ipsa re adversus hostes valemus. (4) Quapropter nobis non est committendum, ut eo, quod illorum, qui deliquerunt, iudices sumus severi, detrimentum potius capiamus, quam videndum, quonam modo moderata punitione civitatibus validis a pecuniarum quidem vi in posterum uti possimus, neque existimandum legum atrocitate custodiam eorum agendam esse, sed actionum nostrarum accurata sobrietate. (5) Cujus rei nunc contrarium facientes, si quem liberum hominem et invitum alterius imperio parentem, qui ideo, ut par est, ad libertatem defeccerit, subegerimus, eum atrocibus suppliciis afficiendum censemus. (6) Atqui liberos homines non quum deficient, acriter punire oportet, sed antequam defeccerint, eos diligenter custodire, et antevertere, ut ne in cogitationem quidem hujus rei veniant, et, si eos in nostram potestatem redegerimus, delicti culpam quam paucissimis tribuere.

XLVII. « Vos autem considerate, quantopere hac etiam re peccaturi sitis, si Cleoni assentiamini. (2) Nunc enim plebs in omnibus civitatibus est vobis benevola, et aut non deficit cum nobilibus, aut, si deficiet cogatur, statim hæc illis

ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. (3) Εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, ὃς οὕτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε θπλων ἐκράτησεν, ἐκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων δ βούλονται μάλιστα· ἀριστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσιν, προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κείσθαι καὶ τοῖς μή. (4) Δεῖ δὲ καὶ εἰ ἡδίκησαν μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως δ μόνον ἡμῖν ἐτι ξύμμαχόν ἐστι μὴ πολέμιον γένηται. (5) Καὶ τοῦτο πολλῶ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθειν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι, ἢ διχαίως οὐς μὴ δεῖ διαρθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατόν δν ἅμα γίνεσθαι.

XLVIII. « Ὑμεῖς δὲ γόντες ἀμείνων τάδε εἶναι, καὶ μῖτε οἴκτω πλέον νειμάντες μὴτ' ἐπιεικέα, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐῷ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων, πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὐς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας χρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. (2) Τάδε γὰρ ἐς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους, κρίεσσαν ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών. »

XLIX. Τοιαῦτα δὲ ὁ Διόδοτος εἶπεν. Ῥηθεῖσῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. (2) Καὶ τριτὴρ εὐθύς ἄλλην ἀπέστειλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὐρωστὶ διεφθαρμένην τὴν πόλιν· προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα. (3) Παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβων τῇ νηϊ οἶνον καὶ ἄλφιτα, καὶ μεγάλα ὑποσχομένων εἰ φθάσαιεν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἡσιθὶν τε ἅμα ἔλαύνοντες οἶνω καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὑπνον ἡρῶντο κατὰ μέρος οἱ δὲ ἤλαυνον. (4) Κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος, καὶ τῆς μὲν προτέρας νεώς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιοῦτο τρόπον ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδομένα, ἡ δ' ὑστέρᾳ αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. Παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

L. Τοὺς δ' ἄλλους ἀνδρας οὐς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως Κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι· ἦσαν δὲ ὀλίγοι πλείους χιλίων. Καὶ Μυτιληναίων τεῖχῃ καθέλινον καὶ ναῦς παρέλαβον. (2) Ὑστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίων τριακοσίων μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξέειλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους

hostis adest, qui defecerunt, et vos adversariae civitatis multitudinem vestri studiosam habentes ad bellum pergitis. (3) Sin vero Mytilenaeorum plebem occiditis, quæ neque defectionis particeps fuit, et, postquam armorum polita est, urbem ultro tradidit, primum quidem injuste facietis, quia bene de vobis meritos occiditis, deinde vero exemplum constituetis, quod homines potentes maxime cupiunt; nam quum civitates ad defectionem impellunt, plebem statim sociam habebunt, quia vos eandem poenam omnibus pariter, tam illis, qui deliquerint, quam illis, qui non deliquerint, propositam esse prius demonstraveritis. (4) Oportet autem, quamvis deliquerint, hoc dissimulare, ut ea pars, quæ sola adhuc rebus nostris favet, a nobis non alienetur. (5) Et hoc ad imperium retinendum longe utilius existimo, injuriam nobis volentibus fieri, quam a nobis summo cum jure eos occidi, quos non oportet. Atque id, quod est in Cleonis sententia, ultionem justam eandemque utilem esse, id in eadem re simul fieri posse non reperitur.

XLVIII. « Vos autem quum intellexeritis, hanc meam sententiam meliorem esse, neque misericordiae neque lenitati plus tribuentes, quibus ne ego quidem vos adduci sino, sed ex ipsis rebus, quæ vobis suadentur, obedite mihi, ut de Mytilenæis, quos Paches ut fontes misit, quæstionem per otium habeatis, ceteros vero habitare permittatis. (2) Hæc enim et in posterum bona sunt et hostibus jam formidabilia; quisquis enim recte consulit adversus hostes, is magis pollet, quam qui facto vim adhibens temere eos invadit. »

XLIX. Atque Diodotus hæc dixit. Prolatis vero horum sententiis inter se maxime contrariis, Athenienses sane quidem inter se contenderunt de decreto faciendo, et quum ad suffragia ventum est, par fere utrinque numerus fuit, vicit tamen Diodoti sententia. (2) Quare confestim alteram triremem magna festinatione miserunt, ne, si forte prior ante advenisset, civitatem jam extinctam offenderent; antecesserat autem uno ferme die et nocte. (3) Quum autem Mytilenaeorum legati huic navi vinum et panem hordeaceum præparassent, et magna præmia promississent, si antevertissent, tanto studio cursum navigationis confecerunt, ut uno eodemque tempore et remigarent, et panem vino oleoque maceratum comederent, et per vices alii somnum capebant, alii remigarent. (4) Quum autem quodam fortunæ beneficio tunc nullus ventus contrarius spirasset, et prior navis haud magna festinatione navigaret ad negotium immane, hæc vero hunc in modum adeo properaret, illa quidem tantisper præcessit, ut Paches decretum legisset, et imperata tunc ipsum facturus esset, hæc vero post eam ad portum appulit, et impedivit, ne civitatem perderet. Tam exiguo intervallo Mytilene a periculo abfuit.

L. Ceteros vero, quos Paches ut præcipuos defectionis auctores miserat, Athenienses ex Cleonis sententia morte mulctarunt; erant autem numero paulo plures mille. Et Mytilenes muros demoliti sunt, et naves abduxerunt. (2) Postea vero tributum quidem nullum imposuerunt Lesbis, sed agro, excepto Methymnæorum, in ter mille sortes diviso, trecentas quidem eximias dis consecraverunt, in reliquis vero colonos de suis facta sortitione miserunt; quibus pecu-

τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. (3) Παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πολιίσματα οἱ Ἀθηναῖοι ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπῆχουν ὕστερον Ἀθηναίων. Τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

LI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τὴν Λέσβου ἄλωσιν Ἀθηναῖοι Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγούντος ἐστράτευσαν ἐπὶ Μινώαν τὴν νῆσον, ἥ κεῖται πρὸ Μεγάρων· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ πύργον ἐνοικοδομήσαντες οἱ Μεγαρῆς φρουρίῳ. (2) Ἐβούλετο δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσονος τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος εἶναι, τοὺς τε Πελοποννησίους, ὅπως μὴ ποιῶνται ἐκπλους αὐτόθεν λαμβάνοντες τριήρων τε, ὅσων καὶ τὸ πρὶν γινόμενον, καὶ ληστῶν ἐκπομπὰς, τοὺς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μὴδὲν ἐσπλεῖν. (3) Ἐλὼν οὖν ἀπὸ τῆς Νισαίας πρῶτον δύο πύργῳ προέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσσης, καὶ τὸν ἐσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώσας, ἀπετείγιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἡπείρου, ἥ κατὰ γέφυραν διὰ τενάγους ἐπιδοθήθεια ἦν τῇ νήσῳ οὐ πολλὴ διεχύσθη τῆς ἡπείρου. (4) Ὡς δὲ τοῦτο ἐξεργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, ὕστερον δὲ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τείχους ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουρὰν ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ.

LII. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σίτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. (2) Προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. Γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀρχὼν τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βία μὲν οὐκ ἐβούλετο εἰλεῖν (εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιτό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ συγχωροίεν ὅσα πολέμῳ χωρὶς ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων), προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμόνοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάζειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. (3) Τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ) παρέδσαν τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὧς οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. (4) Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη, ἡρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσούτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμαχούς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν τι εἰργασμένοι εἰσίν. (5) Οἱ δ' ἔλεγον, αἰτήσάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστυμαχὸν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων. Καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

LIII. « Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως ὧς Λακεδαιμόνιοι πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιήσάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφῆξιν, νομιμωτέραν δὲ τινα εἶσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξιόμενοι, ὥστερ καὶ ἐσμέν,

niam Lesbii constitutam in singulas portiones duas minas ex pacto et convento quotannis persolventes agrum ipsi colebant. (3) Oppidis etiam in continente sitis, quotquot Mytilenæi in sua potestate habebant, Athenienses potiti sunt, quæ postea Atheniensium imperio parebant. Et apud Lesbum quidem ita res gestæ sunt.

LI. Eadem autem æstate post receptam Lesbum Athenienses, duce Nicia, Nicerati filio, adversus Minoam insulam Megaris adjacentem profecti sunt; utebantur autem ea Megarenses, turri ibi exstructa, pro propugnaculo. (2) Nicias autem volebat, ut Athenienses illinc brevioris loci spatio, non autem a Budoro aut Salamine, hostes navium statione posita observarent, et Peloponnesii ne clam eruptiones illinc facerent vel triremibus, quemadmodum ante fecerant, vel prædonibus emissis, simul etiam ne quid Megarensibus importaretur. (3) Quum igitur ab ea parte primum, quæ Nisæam spectat, duas turres prominentes machinis e mari expugnasset, liberamque ibi inter insulam continentemque navigationem reddidisset, ab ea quoque continentis parte, qua ponte in vado exstructo auxilium insulæ a continente non ita multum distantis ferri poterat, munitionibus eam intersepsit. (4) Quum autem hoc opus intra paucos dies confecissent, postea in ipsa quoque insula castello et præsidio relicto cum exercitu domum rediit.

LII. Per eadem autem hujus æstatis tempora Plataenses quoque, quod nullum commeatum amplius haberent, nec obsidionem diutius fere possent, hunc in modum compositione facta Peloponnesiis se dederunt. (2) Oppugnaverant urbis muros, illi vero ipsos propulsare non poterant. Quare dux Lacedæmonius quum eorum imbecillitatem cognovisset, per vim quidem eos capere noluit (hoc enim a Lacedæmoniorum magistratibus ei erat interdictum, ut, si fortis aliquando cum Atheniensibus fieret, et utrique loco bello capta, quæ in sua potestate haberent, reddenda consentirent, Plataea ne inter reddenda esset, quod ipsi sua sponte se dedidissent), sed caduceatorem ad eos misit, qui diceret, nunquid se et urbem ultro Lacedæmonii dederent, eorumque judicio stare vellent, et se de sœntibus supplicium sumere, præter jus vero de nullo. (3) Atque tantum quidem caduceator dixit; illi vero (jam enim in extrema imbecillitate constituti erant) urbem ipsis dederunt. Peloponnesii vero Plataenses per aliquot dies aluerunt, donec Lacedæmone quinque iudices advenissent. (4) Quum autem illi adessent, nullam quidem accusationem iis proposuerunt, sed accersitis hoc tantum interrogabant, nunquid in præsentis bello de Lacedæmonii eorumque sociis aliquo modo bene meriti essent. (5) Illi vero, quum petissent, ut suam causam oratione prolixiore sibi agere liceret, responderunt, suæque causæ patronos constituentes Astymachum Asopolai, et Laconem Aimbæstii filium, cui publicum erat cum Lacedæmonii hospitium, atque in medium progressi in hunc modum verba fecerunt.

LIII. « Urbis deditionem, o Lacedæmonii, vestra aequitate freti fecimus, non existimantes, nos tale iudicium subituros, sed legibus magis conveniens aliquod fore sperantes; et conditionem nobis oblatam accepimus, ut non

γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστα ἂν φέρεσθαι. (2) Νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινотάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαίρομενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης ἢ χρηρῆ ἀντειπεῖν (ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἡτησάμεθα), τότε τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ὃ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἐλεγχόν ἔχει. (3) Πανταχόθεν δὲ ἀποροὶ καθιστώμετες ἀναγκάζομεθα καὶ ἀσφαλέςτερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὥς εἰ ἐλέχθη σωτήριος ἂν ᾖ. (4) Χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ πειθὺ. Ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων, ἐπισεσενγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἀπειροὶ ἦτε ὠφελοῦμεθ' ἂν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέγεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκατηγόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἐγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλους χάριν φέροντες ἐπὶ διεγυσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.

LIV. « Παρεχόμενοι δὲ ὁμοῦς ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας, τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. (2) Φαμέν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμικοὺς ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. (3) Τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενημένα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνον Βοιωτῶν. (4) Καὶ γὰρ ἡπειρωταὶ τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένη παρεγνόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πausanίᾳ· εἰ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκείνων τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικινδύνον τοῖς Ἑλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. (5) Καὶ ὑμῖν ὧ Λακεδαιμονίῳ ἰδίᾳ, ὅτε περ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμόν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰωτῶν ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐπεψάμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν.

LV. « Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτο ἡξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγεγόμεθα ὕστερον. Ὑμεῖς δὲ αἰτιοὶ· δεομένον γὰρ συμμάχιας ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐδιᾶσαντο, ὑμεῖς ἀπεῴσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι ὥς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. (2) Ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. (3) Εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠδελήσαμεν ὑμῶν κελεύσαντων, οὐκ ἡδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκείνοι ἐδοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίους ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὖ παθὼν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο συμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἵνα καὶ ἐς τὰ παραγγελλόμενα

apud alios, sed apud vos iudices causam diceremus, quemadmodum etiam dicimus; sic enim potissimum nos æquum obtenturos arbitrabamur. (2) Nunc vero veremur, ne in utroque simul falsi simus; nam et de capite nostro ultimique supplicio certamen esse merito suspicamus, et vos ne iudices non utrique parti æqui existatis, conjecturam inde facientes, tum quia nulla accusatio ante facta est, cui respondendum esset (sed ipsi dicendi potestatem poposcimus), tum etiam quia vestra interrogatio perbrevis est, ad quam si vera respondeamus, in contraria vertuntur, sine falsa, mendacii facile argui possumus. (3) Sed quum maximis difficultatibus undique premamur, cogimur et tutius esse ducimus, non taciti periclitari. Quod enim dici potuit si dictum non fuerit, iis, qui in tali discrimine versantur, culpa imputari possit, quod hoc si dictum esset, salutem dare potuisset. (4) Sed præter alia etiam ipsa persuadendi ratio in difficili nobis est. Nam si ignoti inter nos essemus, allatis testimoniis rerum illarum, quas ignoraretis, causam nostram fortasse juvaremus; nunc autem apud eos, qui rerum sunt gnari, omnia dicuntur, nec illud pertimescimus, ne propterea quod jam ante apud vos contra nos statueritis, merita nostra esse vestris inferiora, crimini hoc ipsum nobis vertatis, sed ne, dum aliis in nobis gratificamini, iudicium jam peractum subeamus.

LIV. « Nihil tamen minus proferentes quidquid juris habemus et adversus Thebanorum simultates et adversus vos reliquosque Græcos, beneficia nostra commemorabimus, et flectere vos conabimur. (2) Respondemus enim ad vestram illam perbrevem interrogationem, nunquid in hoc bello de Lacedæmoniiis eorumque sociis aliquo modo bene meriti simus, si nos ut hostes interrogatis, nullam vobis injuriam fieri, quod nullis beneficiis affecti estis; amicos vero si nos ducitis, vos potius peccare, qui bellum nobis intuleritis. (3) Quod autem ad pacem attinet, et ad bellum contra Medos gestum, bonorum virorum officium fecimus, quippe qui illam quidem non violavimus nunc priores, hos vero tunc soli ex omnibus Bæotis una vobiscum pro libertate Græcorum aggressi sumus. (4) Nam, quamvis in locis mediterraneis habitaremus, tamen navale prælium ad Artemisium commisimus, et quum in agro nostro pugna commissa est, in ea vobis Pausaniæque adfuimus; et si qua alia res per id tempus periculum Græciæ minaretur, omnium participes supra vires exstitimus. (5) Vobis etiam, Lacedæmonii, privatim, quum maximus terror Spartam circumstetit, post terræ motum, quo tempore Helotes defectione a vobis facta in Ithomen se receperant, tertiam nostræ civitatis partem auxilio misimus; quarum rerum memoriam vos deponere non decet.

LV. « Atque in veteribus quidem et maximis rebus tales nos præstare non dubitavimus; postea vero facti sumus hostes. Sed vos in culpa fuistis; quum enim a vobis peteremus ut in vestram societatem nos reciperetis, tum quum Thebani vim nobis intulerant, nos rejecistis, et imperabatis, ut ad Athenienses nos converteremus, quod illi quidem essent vicini, vos vero in loco valde remoto habitaretis. (2) In bello tamen nullam insignem injuriam a nobis accepistis, nec accepturi eratis. (3) Si vero ab Atheniensibus vestro jussu deficere noluvimus, non injuste faciebamus; illi enim contra Thebanos auxilium nobis ferebant, quum vos tergiversabimini, nec amplius honestum erat eos prode, præsertim homines, quos quis accepto beneficio suis ipse precibus in societatem adduxit, et a quibus civitate donatus est; imo vero ire decebat ad illorum imperata alacriter faciendam. (4) Sed

εἰκὸς ἦν προθύμως. (4) Ἄ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ζυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἰτίοι εἴ τι μὴ καλῶς ἐδράτε, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

LVI. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἡδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ἐζύνιστε δι' ἅπερ καὶ τὰδε πάσχομεν. (2) Πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνία ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. (3) Εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολέμῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ζυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. (4) Καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὠφελίμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολλὸν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληγες μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. Νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί· ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, ὅδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. (5) Καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιβιβῆναι τὴν τότε προθυμίαν· καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε, καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνούντο τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ζυμφορὰ πρὸς τὴν ἐφοδὸν αὐτοῖς ἐπ' ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. (6) Ὡν ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαῤῥωμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. (7) Καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γινώσκοντας, καὶ τὸ ζυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι ἢ τῶν ζυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν αἰ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι καὶ τὸ παραυτίκα πρὸς ὑμῖν ὠφελίμον καθιστῇται.

LVII. «Προσχεψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν), ὁρᾶτε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. (2) Δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικησίᾳ διὰ Θηβαίους ἐξαλειψαί. (3) Ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ζυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, ὅτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσώμεθα, καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαῤῥῆναι, νῦν δὲ θανάτου κρῖνεσθαι. (4) Καὶ περιέωσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς οἱ παρὰ δυνάμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἑλλήνας ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ζυμ-

quae utrique pro imperio vestro praestitis sociis, horum culpa non penes illos est, qui sequuntur, si quid non honeste faciebatis, sed penes illos, qui ad res pravas adducunt.

LVI. «Thebani vero quum alias multas injurias nobis intulerunt, tum postremum hoc quale sit, ipsi nobiscum scitis, eaque horum, quae patimur, est causa. (2) Quum enim pacis tempore et ipsis etiam feriis menstruâs urbem nostram occuparent, eos merito ultî sumus secundum legem ab omnibus receptam, quae fas esse praecipit, hostem, qui nos invadit, propulsare; et illorum gratia nunc iniquum sit nos plecti. (3) Nam si ex praesenti utilitate vestra et ex hostili illorum odio de jure statuatis, ejus, quod rectum est, non veros vos judices esse, sed utilitati potius servire apparebit. (4) Quod si nunc isti vobis utiles videntur esse, profecto nos ceterisque Graeci tunc, quum in majori periculo eratis constituti, vobis multo magis utiles exstitimus. Vos enim nunc quidem alios invaditis formidolosi; sed illo tempore, quo barbarus jugum servitutis omnibus Graecis imponebat, isti cum barbaro erant. (5) Quare aequum est, ut huic nostro peccato, si quidem peccatum est, jam opponatis illud nostrum animi studium; et si utriusque collationem faciatis, studium quidem majus, peccatum vero minus reperietis, idque eo tempore, quo inter Graecos rarissimi reperiebantur, qui suam fortitudinem Xerxis potentiae opponerent, et quo ii magis laudabantur, qui non utilia adversus incursum barbarorum pro suae salutis commodo faciebant, sed qui vel maximo cum periculo res optimas alacriter agere volebant. (6) Ex quorum numero nos quum fuerimus, et quum honores praecipui nobis habiti sint, nunc tamen veremur, ne in pari causa perdamur, quod potius Atheniensium partes secuti sumus ex jure, quam vestras ex commodo. (7) Atqui de rebus iisdem idem pariter vos sentire decet, et existimare, utile vobis nihil aliud esse, quam sociis iis, qui strenue se gesserunt, si semper certam fortitudinis gratiam habeant, et simul praesentia negotia ex usu vestro constituantur.

LVII. «Illud etiam mature considerate, vos nunc quidem probitatis et aequitatis exemplar a plerisque Graecis existimari; sed si de nobis iniquam sententiam feretis (nec enim hoc judicium, quod de nostra causa facietis, erit obscurum; sed vos, qui bene auditis, de nobis, qui non male audimus, sententiam feretis) cavete, ne factum vestrum improbet, quod de bonis viris ipsi meliores aliquid praeter decorum statueritis, et quod spolia de nobis, qui de Graecis universis bene meriti sumus, in publicis templis suspensa sint. (2) Facinus autem atrox esse videbitur, Lacedaemonios Platæas diripuisse, et patres quidem vestros nomen hujus civitatis in tripode Delphico virtutis ergo insculpsisse, vos vero ex universa Graecia propter Thebanos hoc ipsum delere. (3) Nam huc calamitatis jam progressi sumus, quippe qui et ante, quum Medi vicissent, peribamus et nunc apud vos, qui nobis olim eratis amicissimi, a Thebanis superamur, et duo gravissima certamina subimus, unum quidem tunc, quum periculum erat, ne fame necaremur, nisi urbem dedissemus, alterum vero nunc, quum capitis causam dicimus. (4) Et nos illi Platæenses, qui supra vires optime meriti sumus de Graecis universis, deserti omnique auxilio destituti ab omnibus rejecti sumus; et neque eorum quicquam, qui tunc ejusdem periculi socii fuerunt, nunc opem

μάχων ὠφελεῖ οὐδεὶς, ὑμεῖς τε ὧ Λακεδαιμόνιοι, ἡ μὲν ἑλπίς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ᾖτε.

LVIII. « Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν συμμαχικῶν ποτὲ γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας καμφοῦναι ὑμᾶς, καὶ μεταγνῶναι εἰ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπέσθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν οὐς μὴ ὑμῖν πρόπει, σὺν φρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἀλλοῖς κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν. (2) βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκληιαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. Οὐκ ἔχθρους γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὐνοὺς, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. (3) Ὅστε καὶ τῶν σωμάτων ἀδειαν ποιοῦντες ὅσα ἂν δικάζετε, καὶ προνοοῦντες ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους), ἐτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. (4) Ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθῆμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὠραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὑμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. Ὡν ὑμεῖς τοῦναντίον ἂν δράσαίτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. (5) Σκέψασθε δὲ Πausanias μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλιὰ τίθεναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαῖδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ συγγενεῖς ἀτίμους γερῶν ὧν νῦν ἴσχυσι καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ἣ ἡλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν ἐρμούετε, καὶ θυσιάς τὰς πατρίους τῶν ἐσαμμένων καὶ κτισάντων ἀφαίρησεσθε.

LIX. « Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης ὧ Λακεδαιμόνιοι τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἁμαρτάνειν, οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτριὰς ἕνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἰκτῶ σὺν φρονίᾳ λαβόντας, μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητά κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμπορίας, ὃ τινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. (2) Ἡμεῖς τε, ὡς πρόπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεῖα προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ἑομβωμίους καὶ κοινούς τῶν Ἑλλήνων ἐπιδοώμενοι, πείσαι τάδε, προφερόμενοι ὄρκους οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὥμοσαν μὴ ἀμνημονεῖν, ἱκέται γιγνώμεθα ὑμῶν τῶν πατέρων τάφων, καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηῶτας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοῦναι. Ἡμέρας τε ἀναμνηνέσκομεν ἐκείνης ἣ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν. (3) Ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, δίδωσι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ,

fert, et vos, Lacedæmonii, unica spes nostra, magnopere veremur, ne non constantes sitis.

LVIII. « Sed tamen quod vobis dignum est oramus, et per deos, qui nostræ societatis testes quondam fuerunt, et per virtutem, quam erga Græcos demonstravimus, ut flectamini, et sententiam mutetis, si quid forte vobis a Thebanis persuasum fuerit, utque hanc gratiam vicissim ab illis exigatis, ut ne illi vobis occidendi sint, quos a vobis occidi non decet, et honestum beneficium pro turpi ab illis reportetis, neve gaudio aliis dato infamiam ipsi contra subeat; (2) nam brevis res est, corpora nostra morte mulctare, sed multi laboris erit, hujus facinoris infamiam delere. Non enim inimicos nos justo afficietis supplicio, sed amicos, qui necessitate compulsi bellum vobis fecimus. (3) Itaque si mortis metu nos liberetis, religiose hoc iudicium exercere videamini, et si illud in primis cogitetis, nos volentes in vestram venisse potestatem, et more supplicium manus tendentes, (hujusmodi autem homines Græcorum lex occidi vetat), præterea nos perpetuo de vobis bene meritos esse. (4) Aspicite enim sepulcra patrum vestrorum, quos a Medis cæsos et in agro nostro sepultos quotannis publice cohonestabamus et indumentis et aliis inferiis, primitiasque fructuum, quoscunque ager noster quoque tempore ferebat, offerentes, amici ex amico agro, et socii illis, qui quondam commilltones fuerant. Quibus vos contraria feceritis, nos iniquo iudicio damnantes. (5) Rem enim considerate; Pausanias quidem eos humabat, existimans, illos a se in agro amico, et apud amicos componi; vos vero, si nos occideritis et agrum Plataensem Thebanum feceritis, quid aliud, quam patres cognatosque vestros honoribus, quibus nunc afficiuntur, spoliatis, in hostili solo, et apud ipsos eorum interfectores relinquetis? Præterea vero et agrum, in quo Græci in libertatem vindicati sunt, in servitutem redigetis, et delubra deorum, ad quæ votis conceptis illi Medos superarunt, deserta patiemini, et patria sacrificia illorum, qui templa fundarunt et condiderunt, tolletis.

LIX. « Nequaquam hæc vobis, Lacedæmonii, in gloriam cedent, neque quod in publica Græcorum instituta et in majores vestros peccetis, neque quod nos de vobis bene meritos propter alienas inimicitias, quum vos ipsi nullam injuriam a nobis acceperitis, occidatis, sed illud potius, si nobis parcatis, animoque frangamini, honesta misericordia tacti, considerantes non solum atrocitatem supplicii, quo plectemur, sed etiam quales simus nos, qui hoc ipsam patiamur, et quam sit incertum, cuinam calamitas vel imminente sit eventura. (2) Nos igitur, ut nos decet, utque necessitas ipsa nos cogit, vos imploramus, deos, qui iisdem aris a nobis æque coluntur, quique Græcis omnibus sunt communes, advocantes ut hæc vobis persuadeamus, proferentes jusjurandum, quod patres vestri jurarunt, cujus vos oblivisci non oportet, patrum vestrorum sepulcra suppliciter oramus, et vita defunctos imploramus, ne in Thebanorum potestatem redigamur, neve nos, qui vobis amicissimus sumus, inimicissimis tradamur. Illumque diem in memoriam vobis redigimus, quo die qui præclarissima facinora cum patribus vestris edidimus, nunc iidem hodierno die in gravissimo capitis periculo versamur. (3) Quod autem et necessarium et acerbissimum est hominibus in hujusmodi discrimine constitutis, dicendi finem facere, quod cum ipso

παυόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίους παρέδομεν τὴν πόλιν (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῶν τελευτῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν. Καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυntyγόντα κίνδυνον ἔσσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι. (4) Ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες οἱ προθυμότεροι περὶ τοὺς Ἑλλήνας γενόμενοι Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἰκέται ὄντες, ὧς Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι. »

LX. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. Οἱ δὲ Θηβαῖοι δεισαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τι ἐνδῶσιν, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. Ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

LXI. « Τούς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἡγησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπομένοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων, καὶ ἅμα οὐδὲ ζητιμένων, πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἐπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. Νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντεῖπεν δεῖ, τῶν δὲ ἐλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῇ μήτε ἡ τούτων δοξα, τὸ δ' ἀληθές περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε. (2) Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλαταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἀ συμμίχτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἡξίου οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγχάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον.

LXII. « Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασι μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. (2) Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμεν διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἑλλήνας μόνους αὐτῶν Βοιωτῶν ἀττικίσαι. (3) Καίτοι σκέψασθε ἐν ὧν εἶδει ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. Ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὕτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσάνομον πολιτεύουσα οὕτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δὲ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ συμφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. (4) Καὶ οὗτοι ἰδίᾳ δυνάμει ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσιεν, κατέχοντες ἰσχυρὸν τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὕσα ἐαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμον ἤμαρτεν. (5) Ἐπειδὴ γοῦν δὲ Μήδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβεν, σκέψασθαι χρὴ, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἑλ-

dicendi sine vitæ quoque finiendæ periculum sit proximum, desinentes illud jam dicimus, nos non Thebanis dedidisse urbem, (nam fame, turpissimo neris genere necari, quam hoc facere maluissemus) sed vobis, ad quos vestra æquitate freti accessimus. Et æquum est, si vos exorare non possimus, nos a vobis hoc saltem impetrare, ut in eundem locum, unde processimus, nos restituatis, et periculum, quodcumque sors tulerit, nos ipsos capessere sinatis. (4) Simul etiam obtestamur, ne nos Plataenses, qui maximam animi alacritatem pro communi Græcorum salute demonstravimus, ex vestris manibus et ex vestra fide, quum simus vestri supplices, o Lacedæmonii, Thebanis, qui nobis sunt infestissimi, tradamur, sed ut nostri servatores sitis, neve, qui ceteros Græcos in libertatem vindicatis, iidem nos funditis perdatiss.

LX. Atque Plataenses quidem hæc dixerunt. Thebani vero, veriti, ne Lacedæmonii, illorum verbis adducti, aliquid illis obsequerentur, in medium progressi et ipsi se verba facere velle dixerunt, quando illis quoque, præter suam opinionem, facta esset potestas oratione prolixiore respondendi quam pro questione proposita. Quum autem Lacedæmonii permisissent, orationem habuerunt.

LXI. « Nunquam a vobis postulassetus, ut nobis dicendi potestatem faceretis, si et illi breviter ad interrogata respondissent, nec in nos conversi crimina nobis objecissent, nec de se ipsis extra propositum et simul in iis, que nequam crimini data sunt, multa defensione usi essent et multa laudatione eorum, quæ nemo vituperavit. Nunc autem oportet nos ad alia respondere, alia vero coarguere, ut neque nostra improbitas, neque ipsorum gloria ipsis prosit, sed audita de utrisque veritate iudicium faciat. (2) Nos autem primum ipsis inimici facti sumus, quia, quum Plataeam omnium urbium, quæ sunt in Bœotia, postremam condidissetus, et alias urbes cum ea, quas expulsa mixta hominem collavie tenuimus, isti non, ut primum erat constitutum, imperio nostro parere volebant, sed soli præter ceteros Bœotos patria instituta violantes, postquam necessitas iis adhibita est, a nobis ad Athenienses defecerunt, et illis adjuncti multa damna nobis dederunt, pro quibus et ipsi vicissim paria a nobis patiebantur.

LXII. « Postquam vero barbarus in Græciam venit, aiunt se solos ex omnibus Bœotis cum Mediis non sensisse, atque hoc potissimum nomine quum ipsi gloriantur, tum nobis conviciantur. (2) Nos vero fateamur quidem, illos cum Mediis non sensisse, quia nec Athenienses, verum quum postea Athenienses eadem ratione adversus Græcos irent, solos eos rursus ex omnibus Bœotis cum Atheniensibus sensisse dicimus. (3) Atque considerate, in quo reipublicæ genere utrique nostrum versantes hoc fecerint. Nam nostra quidem civitas tunc neque legitimo paucorum dominatu, neque populari statu gubernabatur, sed id quod legibus et rectæ rationi maxime contrarium est, et quod ad tyrannidem proxime accedit, paucorum virorum potentia reipublicæ gubernacula tenebat. (4) Atque, hi quia speraverant fore, ut suas opes longe firmius fundatas retinerent, si Medi vicerent, vi plebem coercentes, illos acciverunt; et universa civitas, quum sui juris non erat, hoc fecit, nec decet ei exprobrare ea, quæ non salvis legibus peccavit. (5) At postquam et Medus discessit et leges recepit, considerare oportet, quum postea Athenienses grassari cœpissent, et

λάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειωμένων ὑρ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχομένοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἡλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθερούμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παραπευὴν ὅσῃν οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. (6) Καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα·

LXIII. «ὥς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἡδίκηκατε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀξιωτέροι ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν. (2) Ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὥς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. Οὐκοῦν γρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιεῖναι μετ' αὐτῶν ἄλλους, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἡδὴ ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμάχιας γεγεννημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανή γε ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν, καὶ τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλευέσθαι. Ἄλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἰσεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων. (3) Καὶ λέγετε ὥς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἰσχρὸν καὶ ἀδικιώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνομόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλομένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. (4) Καὶ οὐκ ἴσῃν αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε, οὐδὲ αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὥς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικούσιν ἄλλους ξυνεργοὺς κατέστητε. Καίτοι τὰς θεοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδομένας.

LXIV. «Διὸν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνου οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτα βουλόμενοι ποιεῖν τοῖς δὲ τάναντία. (2) Καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. Ἄλλ' οὐκ εἰκός, ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἰσεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, (3) καὶ μὴ προσφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνομοσίαν, ὥς γρῆ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι. Ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἐχόντες τε τοὺς νόμους οὔσπερ μέγρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου ὥσπερ ἡμᾶς. Τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτελιγέσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ὑμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. (4) Τίνες ἂν ὑμῶν δικαιοτέρον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προῦθεσθε; καὶ ἃ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὥς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἃ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἀδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. (5) Τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν·

LXV. «ἃ δὲ τελευταῖα φατέ ἀδικηθῆναι (παρὰ νόμους γὰρ εἰθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίαις ἐπὶ τῇν

præter reliquam Græciam etiam nostram regionem in suam potestatem redigere conarentur, et propter intestinas discordias bonam ejus partem jam occupasset, nunquid pugna ad Coroneam commissa ipsisque superatis Boeotiam in libertatem vindicaverimus, et nunc alacriter Græciam cum ceteris liberemus, equitatum rerumque bellicarum apparatus tantum præbentes, quantum nulli alii de sociis. (6) Atque hæc quidem respondeamus ad crimen objectum, quod cum Medis senserimus;

LXIII. «vos autem majorem injuriam Græciæ fecisse et quolibet supplicio digniores esse demonstrare conabimur. (2) Societatem, ut ait, cum Atheniensibus iniistis, et civēs illorum facti estis, ut nos ulcisceremini. Oportebat igitur vos adversus nos tantum illos adducere, neque una cum iis alios invadere, præsertim quum id vobis liceret, si quo forte inviti ab Atheniensibus ducebamini, quippe quibus horum Lacedæmoniorum societas jam tum contra Medum contracta aderat, quam vos ipsi tantopere jactatis; nam et vim nostram a vobis arcere, et, quod maximum est, sine metu deliberandi facultatem vobis præbere potuisset. Sed volentes, et non jam coacti Atheniensium partes sequi maluistis. (3) Et dictitatis, turpe fuisse, bene de vobis meritos prodere; imo vero longe turpius et iniquius erat, universos Græcos, cum quibus jurejurando adhibito societatem feceratis, quam solos Athenienses prodere, quum hi quidem Græciam in servitutem redigebant, illi vero eam in libertatem vindicabant. (4) Atque non parem, nec dedecoris expertem gratiam iis retulistis; vos enim, ut dicitis, eos ascivistis, quod injuriam pateremini; sed eisdem in injuria aliis facienda vos socios præstitistis. Atqui turpe potius est, parem gratiam non referre, quam referre eam, quæ justo quidem contracta est, sed tamen injuste refertur.

LXIV. «Atque plerumque scitis, vos ne tunc quidem Græcorum causa solos a Medis non stetisse, sed, quia ne Athenienses quidem ab illis steterant, vos vero, cum illis quidem eadem facere velle, his vero contraria. (2) Nunc tamen postulatis, ut ea vobis prosint, quæ aliorum causa fortiter egistis. Sed hoc non est æquum, sed quemadmodum Athenienses elegistis, sic etiam unum cum illis certare, (3) neque societatis tunc factæ jus proferte, quasi nunc ob eam servari vos oporteat. Eam enim deseruistis, ejusque jure violato quum Æginetas tum etiam nonnullos alios ex illis, quibuscum fœdus ac societatem interposito jurejurando feceratis, potius una cum Atheniensibus in servitutem redigebatis quam id impediebatis, idque neque inviti et leges salvas habentes quas adhuc habetis, neque, sicuti nos, ab ullo coacti. Atque novissimam adhortationem, qua antequam circumvallaremini, ad pacem invitabamini, ut neutris opem ferretis, admittere nolebatis. (4) Quos igitur omnes Græci odiis prosequantur justius, quam vos, qui in illorum perniciem strenui esse studuistis? Et præclara illa facinora, quæ quondam a vobis edita gloriâmini, ad vos non pertinere, nunc demonstrastis, sed quæ vestrum ingenium semper expetebat, eorum nunc convicti estis ad verum; Athenienses enim iniquum iter ingressos æcanti estis. (5) Quod igitur nos inviti cum Medis et vos volentes cum Atheniensibus sensimus, de eo hoc modo vobis respondemus;

LXV. «quas vero novissime vobis injurias factas dicitis (nos enim stantibus adhuc fœderibus, et sacro mensis die

ὁμητέραν πόλιν), οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν. (2) Εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδοιοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. (3) Ἄλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὐθ' ἡμεῖς· πολίται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς, καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμικῶς κομίσαντες, ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἀξία ἔχειν, σωφρονιστὰι ὄντες τῆς γνώμης, καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριούντες ἀλλ' ἐς τὴν εὐγγένειαν οἰκιοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους.

LXVI. « Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμικῶς ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν οὐδένα, προεπιμένοντες τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἵναί τι πρὸς ἡμᾶς. (2) Καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξυμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἐργῶ λόγους τε πείσειν ὥστε ἐξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξυμβασιν, οὐς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν (κατὰ νόμον γὰρ ὅη τινα ἐπασχον), οὐδὲ χεῖρας προῖσχομένους καὶ ζωρήσαντες ὑποσχόμενοι τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν παρανομῶς διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἵργασθε; (3) Καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθείσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτείνειν ψευθεῖσαν ὑπόθεσιν, ἣν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατέ ἡμᾶς παρανομήσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. (4) Οὐκ ἦν γε οὕτοι τὰ ὀρθὰ γινώσκουσιν· πάντων δὲ αὐτῶν ἐνεκα κολασθῆσθε.

LXVII. « Καὶ ταῦτα ὧ Λακεδαιμόνιοι τούτου ἐνεκα ἐπεξήλομεν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγινώσκοντες, ἡμεῖς δὲ ἔτι δσιώτερον τετιμωρημένοι, (2) καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἰ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχροῖν τι δρῶσι διπλάσιος ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἀμαρτάνουσιν. Μηδὲ ὀλοφυρμῶ καὶ οἴκτῳ ὠφελίσθωσαν, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιδοῦμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημιά. (3) Καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῶ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι καὶ οἰκίαι ἐρήμοι πολλῶ δικαιοτέραν ὑμῶν ἵκετέιν ποιοῦνται τούσδε τιμωρησασθαι. (4) Οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές

in vestram urbem nefarie venisse) ne hac quidem in re nos gravius peccasse ducimus, quam vos. (2) Si enim nos ipsi et ad vestram urbem profecti vos oppugnassetus, et agrum vastassetus more hostili, injuriam profecto vobis fecissemus; sin vero vestrae civitatis quum opibus tum genere viri primarii, qui vos et ab externa societate avertere, et ad patria omnium Boeotorum jura reducere volebant, sua sponte nos accersiverunt, quid tandem injuriae facimus? Qui enim ducunt, potius peccant, quam qui sequuntur. (3) Sed nec illi, ut nostra fert opinio, peccarunt, nec nos; quum enim cives essent, ut vos, et longe majores opes periculis objicerent, eo quod suae urbis portas aperuerunt, et in suam urbem nos amice, non hostiliter introduxerunt, volebant eos, qui de vobis improbiore erant, non amplius etiam pejores fieri, et illos, qui meliores erant, quae merebantur obtinere, quum quasi publici quidam moderatores essent animi vestri, et civitatem civibus non orbarent, sed in pristinam cum necessariis gratiam reducerent, nulliusque ininicitias sed omnium pariter societatem vobis conciliarent.

LXVI. « Quod autem non hostiliter hoc faciebamus, hinc aperte patet; etenim nec ulli vim attulimus, et praediximus, ut, quisquis ex patriis Boeotorum institutis vivere vellet, ad nos transiret. (2) Et vos, quum libenter ad nos transissetis et compositionem fecissetis, primum quidem quiescebatis; postea vero, quum nostrorum militum paucitatem animadvertissetis, etiamsi forte iniquius aliquid egisse videbamur, quod praeter vestrae plebis voluntatem ingressi eramus, parem gratiam nobis non retulistis, ut neque factis quicquam innovaretis, et verbis nos ad exendum induceretis, sed contra compositionem nos invasistis, et illorum quidem, quos in congressu trucidastis, vicem non ita dolemus, (hoc enim illi quodam belli jure sunt passi), sed quos manus vobis tendentes et vivos cepistis et non interficere postea nobis polliciti tamen nefarie interemistis, in his quomodo atrociam facinora non patrastis? (3) Atque ita quum tres insignes injurias exiguo temporis intervallo nobis feceritis, quando et foederis pacta fregistis, et cives nostros postea trucidastis, et de illis non occidendis, si ab omni rerum vestrarum, quae in agris erant, maleficio temperaremus, fiduciam nostram sefellistis, tamen dicitis, nos jura violasse, vos vero dignos esse censetis, qui nullas poenas luat. (4) Sed profecto non ita erit, si modo isti rectam sententiam tulerint; sed horum omnium scelus causa puniuntur.

LXVII. « Atque haec, o Lacedaemonii, ideo persecuti sumus, quum vestra tum nostra causa, ut vos quidem intelligatis, hos a vobis juste damnatum iri, nos vero, religiosius etiam ultionem nos exercuisse, (2) et ne praeas illorum virtutes, si modo aliquae fuerunt, audientes frangamini, quas illis quidem praesidium afferre oportet, qui patiuntur injuriam, iis vero, qui facinus aliquod turpe faciunt, duplam poenam, quia contra, quam iis convenit, peccant. Neque lamentis ac miseratione quicquam proficiant, implorantes per patrum vestrorum sepulcra, suamque solitudinem. (3) Nos enim contra ostendimus, nostram juventutem, quae ab istis trucidata est, mala longe graviora passam, cujus patres partim, dum Boeotiam ad vos adducunt, ad Coroneam obierunt, partim vero in senio deserti et familiae desolate vos precibus multo justioribus obsecrant, ut de istis supplicium sumatis. (4) Homines enim, qui malum aliquod immerito patiuntur, misericordia sunt di-

τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπιχάρτοι εἶναι. (5) Καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' αὐτοὺς ἔχουσιν· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἔχοντας ἀπέωσαντο. Παρηγόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκη κρίναντες, καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἰσὴν τιμωρίαν (ἐννομα γὰρ πείσονται), καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προίσχόμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. (6) Ἀμύνετε οὖν ὧς Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθούσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὣν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλήσι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεία ἢ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἀμαρτανόμενων δὲ λόγοι ἐπεισι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίνονται. (7) Ἄλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξυμπαντας διαγνώμας ποιήσῃθε, ἥσόν τις ἐπ' ἀδίκαις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει. »

LXVIII. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς εἶναι, εἰ τι ἐν τῇ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπνῆσται, διότι τὸν τε ἄλλον χρόνον ἤξιον δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Πausανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν, καὶ ὅτε ὕστερον ἂ πρὸ τοῦ περιτελιχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατ' ἐκείνα, ὥς οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ αὐτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἐκσπονδοὶ ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονημένοι, αὐθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἰ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῇ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὅποτε μὴ φαίεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον, καὶ ἐξαίρετον ἐποίησαντο οὐδένα. (2) Διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἱ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἡνδραποδίσαν. (3) Τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπνωκόσι, καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν, ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγῶγιον διακοσίων ποδῶν πανταχῇ, κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῇ τείχει ἐπιπλά, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἡρᾷ, καὶ νεῶν ἑκατόμπεδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. Τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. (4) Σχεδὸν δὲ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἐνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. (5) Καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔπει τρίτῳ καὶ ἐννεηκοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο οὕτως ἐτελεύτησεν.

LXIX. Αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησίων αἱ Λεσβίους βοηθοὶ ἔλθοῦσαι, ὥς τότε φεύγουσαι

THUCYDIDES.

guiores; at qui merito, sicut isti, contra digniores sunt, quorum malis omnes gaudeant. (5) Et præsentem solitudinem sua ipsorum culpa habent; nam meliores socios sua sponte rejecerunt. Et nos contra jus violarunt, nullis injuriis a nobis lacessiti, sed odio potius, quam jure judicium facientes, neque parem poenam jam rependentes, (nam legibus sancita patientur), nec ex prælio manus vobis tendentes, ut aiunt, sed ex compositione se ipsos in judicium dedentes. (6) Succurrite igitur, Lacedæmonii, et legi Græcorum ab istis violatæ, et nobis, qui præter leges injuriam passi sumus, debitam gratiam referre pro studio, quod erga vos demonstravimus, neque propter istorum orationem apud vos sprete repulsam feramus, sed Græcis exemplum præbete, vos non verborum certamina sed factorum ipsis proposituros, quæ si bona sunt, brevis commemoratio satis est, sed si peccetur, longa oratio verborum ornatu exculta velamenti instar est. (7) Verum si duces, quales vos nunc estis, tota re in unam summam contracta sententiam adversus omnes simul tuleritis, minus homines orationem speciosam post injusta facinora querant. »

LXVIII. Atque Thebani quidem hæc dixerunt. Lacedæmonii vero judices, existimantes suam interrogationem sibi recte processuram, num beneficium aliquod ab ipsis in hoc bello accepissent, quoniam et superiori tempore eos rogaverant, ut ex veteri Pausaniæ post bellum Medicum fœdere quiescerent, atque etiam conditiones, quas postea, antequam circumvallarentur, iis obtulerant, ut videlicet ex illius fœderis formula communes essent, accipere noluerant, rati, se propter sua justa postulata ab illis neglecta jam ut fœdere solutos ab illis violatos, singulos eorum productos, et eodem modo rursus interrogatos, num aliquo beneficio Lacedæmonios eorumque socios in hoc bello affecissent, quotiens negarent, illinc abductos interficiebant, et nullum exemerunt. (2) Necarunt autem ipsorum quidem Platæensium non pauciores ducentis, Atheniensium vero viginti et quinque, qui una obsessi erant; feminas autem in servitutem abduxerunt. (3) Urbem vero Thebani Megarensibus quibusdam, qui propter seditionem domo profugerant, et Platæensibus, qui supererant, quique secum senserant, per annum circiter dederunt incolendam; postea vero quum eam totam funditus evertissent, prope Junonis templum exstruxerunt deversorium quoquo-versus ducentum pedum, domiciliis infra supraque circumdatum, et tectis et januis ipsis Platæensium usi sunt et e reliqua suppellectile, quæ in mœnibus erat, ænea et ferrea, lectos construxerunt, quos Junoni consecrarunt, templumque lapideum centum pedum eidem ædificarunt. Agrum vero publicatum et ad decem annos locatum Thebani colebant. (4) Propemodum autem vel per omnia in Platæensium rebus Lacedæmonii ita fuerunt aversi Thebanorum gratia, quod ipsos in bello, quod tum modo oriebatur, sibi utiles fore putarent. (5) Res igitur, quæ ad Platæam gestæ sunt, nonagesimo tertio anno a societate cum Atheniensibus inita hunc exitum habuerunt.

LXIX. Quadraginta vero Peloponnesiorum naves, quæ Lesbiis subsidio profectæ erant, quum, ut supra dixi, per pe-

διὰ τοῦ πελάγους, ἐκ τε τῶν Ἀθηναίων ἐπιδιωχθεῖσαι καὶ πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι καὶ ἀπ' αὐτῆς σποράδες, πρὸς τὴν Πελοπόννησον κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ τρεισκαίδεκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Βρασιδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβουλον Ἀλκίδα ἐπεληλυθότα. (2) Ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥς τῆς Λέσβου ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στασιάζουσαν, δώδεκα μένναυσι μόναις παρόντων Ἀθηναίων περὶ Ναύπακτον, πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιδοθῆσαι ἐκ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, ὅπως προφθάσωσιν· καὶ παρεσκευάζοντο δὲ τε Βρασίδας καὶ ὁ Ἀλκίδας πρὸς ταῦτα.

LXX. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφελόντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. (2) Καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεὸς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγούσων, καὶ ἐς λόγους καταστάντων, ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ συγκαίμενα, Πελοποννησίους δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον. (3) Καὶ ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπροξένος τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει, ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. (4) Ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. (5) Ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδώσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὢν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι. (6) Οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἐτι βουλῆς ἐστὶ, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια, ἐξαπιναιῶς ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες, τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἐξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρῃ κατέφυγον ἐτι παροῦσαν.

LXXI. Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ συγκαλέσαντες Κερκυραῖους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἶη καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾷ νηϊ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρώσας ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. (2) Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περὶ τε τῶν πεπραγμένων διδάζοντας ὡς ξυνέφερεν, καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφυγότας πείσοντας μὴδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφή γένηται.

LXXII. Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας συλλαβόντες, καὶ ὅσους ἐπέισαν, κα-

lagus fugientes, persequente Atheniensium classe et tempestate prope Cretam jactatae, et illinc palatae ad Peloponnesum appulissent, ad Cyllenen offendunt tredecim triremes Leucadiorum et Ampraciotarum, et Brasidam Tellidis filium, qui advenerat, ut Alcidae consiliarius esset. (2) Lacedaemonii enim in animo habebant, quum Lesbi conservandae spes eos fessellisset, parata majori classe in Corcyram seditione laborantem navigare, quod Athenienses cum duodecim duntaxat navibus ad Naupactum essent, antequam Athenis major aliquis navium numerus subsidio veniret, ut praertererent; atque Brasidas et Alcidas in his parandis erant occupati.

LXX. Nam Corcyraei discordiis intestinis laborare coeperunt, ex quo illi, qui in proeliis navalibus circa Epidamnium capti erant, ad ipsos redierant, a Corinthiis dimissi, verbo quidem, talentis octingentis redempti, datis fidejussoribus hospitibus suis publicis; re vero ipsa, quod adducti erant, ut Corinthiis Corcyram adjungerent. Hi autem hoc agebant singulos cives solicitantes, ut civitatem ad defectionem ab Atheniensibus faciendam impellerent. (2) Et quum Attica navis, item et Corinthia venisset, utraque legatos vehens, quumque ventum esset in colloquium, Corcyraei decreverunt, ut Atheniensibus quidem, ex pacto socii, Peloponnesiis vero, quemadmodum et prius, amici essent. (3) Et Pithiam, hic enim erat voluntarius Atheniensium hospes et tunc populi princeps, isti viri in iudicium vocant, crimini dantes, quod Corcyram in Atheniensium potestatem redigere moliretur. (4) Hic vero absolutus, vicissim reos facit quinque ex illis omnium ditissimos, crimini dans, quod ex Jovis et Alcini sacro agro vitium statumina praeciderent; pro singulis autem eorum singuli stateres erat multa constituta. (5) Quumque illi iudicio mulctati essent, et ad templa consedisissent supplices propter multae magnitudinem, ut, compositione facta, certis pensionibus multam irrogatam persolverent, Pithias (erat enim et senator) Corcyraeis persuasit, ut lege in eos agerent. (6) Illi vero, quum propter hanc legem curia prohiberentur, et simul etiam audirent, Pithiam, quamdiu senator esset, multitudini persuasurum, ut eosdem amicos hostesque duceret, quos Athenienses, facta conjuratorum manu, cum pugionibus in senatum ex improviso irrumpunt, et quum ipsum Pithiam, tum etiam alios tam senatorum quam privatorum hominum ad sexaginta interficiunt. Pauci vero quidam, qui cum Pithia sentiebant, ad Atticam triremem, quae adhuc aderat, confugerunt.

LXXI. Hoc facinore perpetrato, et convocatis Corcyraeis, dixerunt haec optima esse, atque hoc modo eos in servitatem ab Atheniensibus minime redactum iri, atque in posterum neutros, nisi si cum singulis navibus pacifici venirent, a Corcyraeis recipiendos; si vero cum pluribus, eos in hostium loco ducendos. Ut autem dixerunt, ita populum confirmare sententiam coegerunt. (2) Mittunt vero etiam statim legatos Athenas, qui et res gestas nuntiarent, ut ipsis commodum erat, et illis, qui eo confugerant, persuaderent, ut ne quid incommodum molirentur, ne qua turbatio motioque fieret.

LXXII. Quum autem legati Athenas pervenissent, Athenienses quum eos, ut res novas molientes, tum etiam alios,

τέθεντο ἐς Αἴγινα. (2) Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἑλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρόσθεν ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. (3) Ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει, καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἰδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον, ὅπερ οἱ πολλοὶ ὥκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον.

LXXXIII. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἠεροβολίσαντό τε ὀλίγα, καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἄμφοτεροὶ τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ζύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἡπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

LXXXIV. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχῃ αὖθις γίνεται, καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχυροῖ καὶ πλῆθει προέχων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυπεπελάθοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκίων τῶν κεράμῳ καὶ παρὰ φρούριον ὑπομένουσαι τὸν ὄρουβον. (2) Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δειλὴν ὄψιν, δέισαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπιφοράς ἐς αὐτήν. (3) Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὡς ἐκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναὺς τοῦ δήμου χειρατηχότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διακομίσθησαν.

LXXXV. Τῇ δ' ἐπιγιννομένη ἡμέρᾳ Νικοστράτος δὲ Διυτρέφους Ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσι καὶ Μεσσηνίων πεντακκοῖσις ὀπλίταις· ζυμβασίῃ τε ἔπρασσε, καὶ πείθει ὥστε ἡγχαρῆσαι ἀλλήλους δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρίναι, οἱ οὐκέτι ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. (2) Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἐμελλεν ἀποπλεύσειν· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἥσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ζυμπέμψιν. (3) Καὶ ὁ μὲν ζυνεχώρησεν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. Δέισαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκόρων ἱερόν. (4) Νικοστράτος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὀπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὕγιες διανοοῦμενοι τῇ τοῦ μὴ ζυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τὰ τε σπλά αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκίων ἔλαβεν, καὶ αὐτῶν τιναὶ οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικοστράτος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. (5) Ὅρῶντες δ' οἱ ἄλλοι τὰ γινόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ

quibus persuaserant, corripuerunt et in Aegina custodiendos deposuerunt. (2) Interea vero Corcyraei, qui reipublicae principes erant, Corinthiae triremis et Spartanæ legationis adventu, plebem adoriuntur, pugnaque commissa vicerunt. (3) Sed noctis interventu plebs quidem in arcem et editiora urbis loca confugit, ibique castra frequens posuit, et Hylaeicum portum tenebat; illi vero forum occuparunt, ubi eorum plerique habitabant, et portum, qui in forum et in continentem spectat.

LXXXIII. Postridie vero leve certamen inter se missilibus commiserunt, et circa agros utrique nuntios mittebant, servitia sollicitantes, spe libertatis proposita, et plebi quidem servitiorum multitudo se sociam adungebat, alteris vero octingenti milites ex continente subsidio venerunt.

LXXXIV. Uno autem die interfecto pugna rursus est commissa, et plebs vicit, quod et locorum munitione et hominum numero superior erat; mulieres etiam eos fortiter adjuverunt, hostem tegulis e summis aedibus culminibus ferientes, et supra sexum suum tumultum sustinentes. (2) Facta autem sub crepusculum vespertinum fuga, optimates veriti, ne plebs primo statim clamore, navalibus potetur impetu facto et se ipsos interficeret, aedes, quæ in foro circumcirca erant, et pauperum habitationes, nequa illinc in se fieret impressio, incendunt, neque suis, neque alienis parcentes; quamobrem et multa mercatorum bona cremata sunt, et paulum abfuit, quin urbs tota periret, si ventus ingruisset, qui flammam in ipsam sparsisset. (3) Atque illi quidem, facto pugnandi fine, quieti utrique noctem illam dispositis custodiis transegerunt, et Corinthiaca navis, quia plebs vicerat, clam discedebat, et militum auxilium plerique clam in continentem transverti sunt.

LXXXV. Sequenti vero die Nicostratus, Diitrephes filius, Atheniensium dux, cum duodecim navibus et quingentis gravis armaturæ militibus Messeniis, Naupacto ad opem ferendam venit; et de compositione inter illos facienda agere coepit, illisque persuasit, ut inter eos conveniret, ut decem quidem homines, qui præcipui malorum auctores fuerant, in iudicium vocarent, qui diutius ibi non manserunt, reliqui vero Corcyram incolerent icto inter se fœdere, itemque cum Atheniensibus, ut eosdem hostes et amicos ducerent. (2) Atque ille quidem his rebus gestis discersurus erat; sed plebis principes ei persuaserunt, ut sibi quinque de suis navibus relinqueret, ut adversarii minus se commoverent; se vero totidem naves civibus suis impletas cum eo missuros esse. (3) Atque ille quidem hoc concessit; hi vero suos adversarios delegerunt, quos naves conscendere jusserunt. Qui veriti, ne Athenas mitterentur, ad Dioscurorum fanum supplices consederunt. (4) At Nicostratus eos illinc excitabat et consolabatur. Sed, cum iis persuadere non posset, populus, armis hac de causa sumptis, quod existimaret, eos nihil sani in animo habere qui propter suam diffidentiam cum Nicostrato navigare nolerent, et eorum arma ex aedibus absportavit, et nonnullos ipsorum, in quos inciderat, interfecisset, nisi Nicostratus impedivisset. (5) Reliqui vero cum hac fieri viderent, ad Junonis templum supplices consederunt fueruntque non

Ἡραῖον ἱκέται, καὶ γίνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακόσιων. Ὁ δὲ δῆμος δέσας μὴ τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησι τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

LXXVI. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης, τετάρτη ἢ πέμπτη ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν, αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφοροι οὔσαι παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήχοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. Ὅρμισσάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἡπείρου ἄμα ἔω ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ.

LXXVII. Οἱ δὲ πολλῶν θορύβῳ, καὶ πεφοβημένοι τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλου, παρεσκευάζοντό τε ἄμα ἐξήκοντα ναῦς καὶ τὰς αἰὲ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἔσσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι καὶ ὕστερον πάσαις ἄμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. (2) Ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ἠτόμωσαν, ἐν ἐτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο, ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. (3) Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμῖνία καὶ Πάραλος.

LXXVIII. Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπωροῦντο καθ' αὐτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περιχώλῳσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. Καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξάμενων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. (2) Γινόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις, καὶ δέσαντες μὴ ὅσπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσιν· καὶ γινόμεναι ἀθρόαι αἱ νῆες ἄμα τὸν ἐπίπλου τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιούντο. (3) Οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναι κρούμενοι, καὶ ἄμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. (4) Ἦ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν,

LXXIX. καὶ οἱ Κερκυραῖοι δέσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεῦσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσιν, τοὺς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἡραῖον διεκόμισαν καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. (2) Οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμωσαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἡπείρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. (3) Τῇ δ' ὕστερα ἡμέρᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας, καὶ Βρασίδου παραινούντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδῃ, Ἰσολύφρῳ δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμνην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάαντες ἐπύρβουν τοὺς ἀγρούς.

pauciores quadringentis. Populus vero, veritus ne quid novi molirentur, verbis adductos illinc excitavit, et in insulam Junonis templo præjacentem transportavit, et quæ ad vitam sustentandam erant necessaria, illuc ad eos trans mittebat.

LXXVI. Quum autem seditio in hoc statu esset, quarto quintove die, postquam isti in insulam transportati erant, tres et quinquaginta Peloponnesiorum naves ex Cyllene, ubi, post reditum ex Ionia, stationem habebant, advenerunt; his autem præerat Alcidas, ut et prius; et Brasidas consiliorum socius cum eo navigabat. Quum autem appu liissent ad Sybota portum, qui est in continente, primo di luculo adversus Corcyram navigarunt.

LXXVII. Corcyraei vero magno cum tumultu, quum res urbanas, tum etiam classis hostilis adventum formidantes, sexaginta naves simul instruebant, et prout unamquam que rebus omnibus ad prælium committendum neces sariis explebant, eam adversus hostem emittebant, Athe nienses quum iis suaderent, ut se primos exire sinerent, ipsi vero postea cum tota classe simul subsequerentur. (2) Sed quum ipsorum naves dispersæ ad hostes accederent, duæ quidem protinus ad eos transfugerunt; qui vero in aliis vehebantur, inter se preliabantur; nihil autem ordine fiebat. (3) Animadversoque Peloponnesii tumultu cum viginti quidem navibus se Corcyraeis opposuerunt, cum reliquis vero duodecim Atticis navibus, quarum duæ erant Salamina et Paralus.

LXXVIII. Atque Corcyraei quidem, quia male navibusque raris impetum faciebant, in sua acie graviter laborabant; Athenienses vero, quia multitudinem metuebant, et ne circumvenirentur, in naves contra se instructas non quidem universas nec media acie impetum faciebant, sed in extre mum cornu irruentes, unam navem demergunt. Postea vero illis in orbem instructis hostem circumeuntes tur bare conabantur. (2) At qui adversus Corcyraeos in acie stabant, hac re cognita, et veriti, ne idem accideret, quod ad Naupactum, auxilium ferunt; tunc vero naves confertæ simul in Athenienses impressionem faciebant. (3) Hi vero se subducere cœperunt, jam in puppim remigantes; et si mul etiam volebant, Corcyraeorum naves ante refugere quam maxime, dum ipsi et lente retrocederent, et hostes sibi oppositi essent. (4) Hoc igitur navale prælium hoc modo gestum sub solis occasum finiebatur,

LXXIX. et Corcyraei, veriti, ne hostes ut victores infesta classe contra se ad urbem venirent, aut ex insula eos, qui ibi depositi erant, exportarent, aut aliud quidpiam novi molirentur, illos ex insula in Junonis templum rursus reporta runt, et urbem custodiebant. (2) Hostes vero, quamvis navali prælio superiores essent, ad urbem tamen accedere non sunt ausi, sed cum tredecim Corcyraeorum navibus, quas ceperant, in continentem navigarunt, unde venerant. (3) Postridie vero urbem nihilo magis infesta classe petie runt, licet ejus incolæ in magna perturbatione et trepidatione essent, et Brasidas, ut fertur, Alcidadam ad hoc adhortaretur; non enim par erat ejus suffragii vis; sed in promon torium Leucimnam ex navibus egressi agros vastabant.

LXXX. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ, περὶ δὲ γενομένου μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ἤσαν ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. Καὶ τινες αὐτῶν ἐπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσθῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὁμῶς τριάκοντα [προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλου]. (2). Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δηώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἐξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλεύσαι ἀπὸ Λευκάδος· ἃς οἱ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν ἀπέστειλαν καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουλέους στρατηγόν.

LXXXI. Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων Ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀρθῶσιν, ἀποκομίζονται. (2) Κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τὰς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεύσας τὰς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τοὺς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν Ὑλλαικὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἐπεισαν ἐσθῆναι ἐκδιβάλλοντες ἀπεχώρησαν, ἐς τὸ Ἡραίον τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίηκην ὑποσχεῖν ἐπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. (3) Οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπέισθησαν, ὡς ἔωρον τὰ γιγνόμενα, διέφθειραν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγγοντο, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. (4) Ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ παρέμεινεν, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκούστας εἶναι ἐφόνευσαν, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν, ἀπέθανον δὲ τινες καὶ ἰδίᾳς ἐχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων. (5) πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν δ' τι οὐ ξυνέβη, καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινεν, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δὲ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον. (6) Οὕτως ὡμὴ στάσις προухώρησεν, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτῃ ἐγένετο,

LXXXII. ἐπεὶ ὑστερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἰπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν ἕκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δῆμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόρασιν, οὐδ' ἐτοίμων παρακαλεῖν αὐτούς· πολεμουμένων δέ, καὶ συμμαχίας ἅμα ἑκατέρους τῇ τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσει, βραδίως αἱ ἐπαγγαῖαι τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο. (2) Καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαίτερα καὶ τοῖς εἰδεσι διηλλα-

LXXX. Interea vero Corcyraeorum populus, vehementer metuens, ne Peloponnesiorum classis urbem invaderet, cum supplicibus ceterisque in colloquium de civitate conservanda venerunt; et eorum nonnullis persuaserunt, ut naves conscenderent. Nam nihilo minus triginta naves instruxerant, [hostis adventum opperientes]. (2) At Peloponnesii ad meridiem usque agrum populati, discesserunt, et sub noctem ignibus accensis significatum est iis, sexaginta naves Atticas a Leucade venire, quas Athenienses certiores facti de Corcyraeorum seditione, deque classe cum Alcida adversus Corcyram itura miserant cum Eurymedonte Thuclicis filio, qui ipsis praeerat.

LXXXI. Peloponnesii igitur ea nocte statim magna celeritate domum redierunt oram legentes; et navibus per Leucadium Isthmum transportatis, ne circumvehentes conspicerentur, se receperunt. (2) Corcyraei vero, quum et Atticas naves adventare, et hostiles discessisse intellexissent, Messenios receperunt, et in urbem introduxerunt, qui prius erant extra, jussisque navibus, quas instruxerant, in portum Hylleicum circumire, dum illos circumvehuntur, si quem de inimicis cepissent, eum interfeciebant; quin etiam eos omnes, quibus persuaserant, ut naves conscenderent, ex navibus ejicientes discesserunt, et ad Junonis templum profecti ex supplicibus circiter quinquaginta ad iudicium subeundum verbis adduxerunt, omnesque capite damnaverunt. (3) Sed plerique supplicum, qui verbis illorum adduci non potuerant, quum viderent ea, quae gerebantur, ibidem in templo se mutuo interfecerunt; et nonnulli eorum ex arboribus se suspendebant, alii vero, quo quisque poterat, mortis genere peribant. (4) Et per septem dies, per quos Eurymedon cum sexaginta navibus eo profectus, ibi mansit, Corcyraei eos interfecerunt, quos inimicos esse ducebant, crimine quidem arcessentes eos, qui popularem statum everterent, sed nonnulli etiam ob inimicitias privatas interfecti sunt, alii etiam propter pecunias iis debitas ab iis, qui eas acceperant; (5) omnisque mortis species visabatur, et quemadmodum in huiusmodi rerum statu solet accidere, nihil erat, quod non contingeret, atque eo etiam amplius. Etenim pater filium occidit, et homines a templis abstrahabantur, et prope ipsa caedebantur; quin etiam nonnulli muro circumsepti in Bacchi templo perierunt. (6) Adeo in saevum erupit seditio, idque visa est etiam magis, propterea quod haec fere prima exstitit;

LXXXII. nam postea quidem propemodum vel universa, paene dicam, Graecia commota est, quum ubique discordiae essent inter plebis patronos, qui Athenienses, et optimates, qui Lacedaemonios accersere volebant, et in pace quidem nullam speciosam causam haberent, nec ad ipsos accersendos adeo prompti essent; bello vero coorto utrisque, qui rerum novarum erant cupidi, facile dabatur facultas accersendi socios auxiliares, ut simul et adversam factionem opprimerent, et exinde potentiam sibimet compararent. (2) Atque multae et graves calamitates inter seditionem civitatis acciderunt, quae quidem accidere solent, et semper accident, quoad eadem hominum natura erit, sed tamen

γμένα, ὥς ἂν ἕκασται αἱ μεταβολαὶ τῶν ξυτυχιῶν ἐφιστῶνται. Ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἱ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος, καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὁρὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοί. (3) Ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ ἐφουστερίζοντά που πύστει τῶν προγενομένων πολλὴ ἐπέφερε τὴν υπερβολὴν τοῦ καινοῦσθαι τὰς διανοίας τῶν τ' ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσαι καὶ τῶν τιμωριῶν ἀτοπία. (4) Καὶ τὴν εἰσθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιοῦσαι. Τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθῆς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνητὸν ἐπὶ πᾶν ἄργον. Τὸ δ' ἐμπλήκτως δὴ ἀνδρὸς μοῖρα προσετέθη, ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλευσάσθαι, ἀποτροπῆς πρόφασις εὐλογος. (5) Καὶ ὁ μὲν χαλεπαίνων πιστὸς αἰεὶ, ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ ὑποπτος. Ἐπιβουλευσας δὲ τίς τυχὼν ξυνητὸς καὶ ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος προβουλευσας δὲ ὅπως μὴδὲν αὐτῶν δεήσει, τῆς τε ἐταιρίας διαλυτῆς καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπεπληγμένους. Ἀπλῶς δὲ ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακὸν τι ὄραν ἐπηρνεῖτο, καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον. (6) Καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἐταιρικοῦ ἄλλοτριώτερον ἐγένετο διὰ τὸ ἐτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστους τολμᾶν· οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελίας αἱ τοιαῦται ξυνοδοί, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστώτας πλεονεξία. Καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις οὐ τῷ θεῷ νόμῳ μᾶλλον ἐκρατύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τι παρανομῆσαι. (7) Τὰ τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων καλῶς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῇ, εἰ προύχοιεν, καὶ οὐ γενναϊότητι. Ἀντιτιμωρῆσασθαι τέ τινα περὶ πλείονος ἦν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. Καὶ ὅρκοι εἰ που ἄρα γένοιτο ξυναλλαγῆς, ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἑκατέρω διδόμενοι ἴσχυον οὐκ ἔχοντων ἄλλοθεν δύναμιν· ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρακτον, ἥδιον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς, καὶ τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτῃ περιγεγόμενος ξυνέσεως ἀγώνισμα προσελάμβανεν. Ῥᾶον δ' οἱ πολλοὶ καχοῦργοι ὄντες δεξιοὶ κέλῃνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί, καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγᾶλλονται. (8) Πάντων δ' αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ ἢ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν· ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονεικεῖν καθισταμένων τὸ πρόθυμον. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες μετ' ὀνόματος ἑκάτεροι εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς καὶ ἀριστοκρατίας σῶφρονος προτιμήσει, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἄθλα ἐποιῶντο, παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι ἐτόλμησάν τε τὰ δεινότερα ἐπεξήσαν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους, οὐ μέγρι τοῦ δικαίου καὶ τῇ πόλει ξυμμόρου προτιθέντες, ἐς δὲ τὸ ἑκατέροις που αἰεὶ ἡδονὴν ἔχον ἐρίζοντες, καὶ ἡ μετὰ ψήρου ἀδίκου καταγνώσεως ἡ χειρὶ κτώμενοι τὸ κρατεῖν ἐτοίμοι ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐκπιμπλάναι. Ὡστε εὐσεβεία μὲν οὐδέτεροι

potius et sedatores et genere diversae, prout singulae rerum fortunaeque mutationes incedant. Nam in pace quidem et rerum secundarum affluentia quum ipsae civitates, tum etiam homines privati mentes habent meliores, quod non in necessitates animo suo adversas incidunt; bellum vero, subducens paulatim rerum copiam, quae ad quotidianum vitae usum sunt necessariae, violentus est magister, et ad praesentium rerum similitudinem affectus plurimorum effingit. (3) Civitates igitur seditionibus agitabantur, et ubi id forte serius fiebat, ea quae alibi jam accidisse fama acceperant, longe superabant immoderato studio nova consilia reperiendi eximia inimicorum circumveniendorum solertia et inaudito suppliciorum genere. (4) Atque usitatam vocabulorum significationem pro ipsis rebus arbitrato suo immutavere. Nam audacia quidem inconsiderata fortitudo amicorum studiosa existimata est, considerata vero cunctatio honesta timiditas, et continentia ignavia speciosa, et omnem rem moderans prudentia ad omnem rem inertia. At vesanus animi impetus viri virtuti tribuebatur; cautio vero in iteranda deliberatione vendibilis negotii detrectandi praetextus. (5) Et qui iracundus erat, is fide dignus semper habebatur, at qui verbis ei resistebat, huius fides erat suspecta. Qui vero insidias aliis paraverat, si res successisset, prudens, et si insidias providisset, callidior etiam; qui vero prospexisset, ne ullis huiusmodi rebus opus esset, is amicitiae sodalium dissolutor, et adversariorum timens vocabatur. In summa, is laudabatur, qui alterum in injuria facienda praevertisset, et qui alium nihil tale cogitantem ad hoc ipsum ultro impulsisset. (6) Quinetiam sodales cognatis anteponebantur, quod ad audendum sine ulla tergiversatione promptiores erant; nam huiusmodi sodaliciorum coetus non utilitatis causa, ex legum litarum praescripto, sed avaritiae gratia, contra praesentes leges fiebant. Et fidem inter se non tam divina lege confirmabant, quam eo, quod communiter leges violassent. (7) Et quae ab adversariis probe dicebantur, ea admittebant, ut actiones eorum caverent, si superiores essent, non autem ex generositate. Et unusquisque hoc pluris faciebat, si alium pro injuria illata ulcisci posset, quam si ipse nulla injuria ab alio lacerassetur. Et si forte reconciliandae gratiae causa iusjurandum aliquando interponebatur, id in praesentia propter rerum difficultatem datum valebat, dum vires aliunde non habebant; sed ad quamlibet rei peragendae occasionem oblatam, qui prior fiduciam receperat, is si minus munitum alterum animadvertisset, lubentius propter fidem ulcisceretur, quam aperte; nam et tutum hoc esse reputabat, et, quod fraude superasset, prudentiae praemium praeterea consequeretur. Facilius autem plurimi, quum sint malefici, sollertes appellati sunt, quam tardi boni, atque hoc quidem erubescunt, illo vero gloriantur. (8) Horum autem omnium causa fuit principatus propter avaritiam et ambitionem quaesitus; et, id quod ex his causis, quum etiam in aemulationem adducuntur, nascitur, alacre animorum studium. Nam singularum civitatum principes, honesto et specioso utriusque nomine, civilem populi aequabilitatem vel moderatam optimatum dominationem antepones, rempublicam quum verbo quidem curarent, tanquam suorum certaminum praemium sibi proponebant, omni autem modo contententes, ut alii superarent alios, atrocissima quaeque facinora sunt ausi, et poenas etiam majores exigebant, non eas in tantum sibi proponentes, quantum aequitas et utilitas publica postulabat, sed usque eo, dum in quaque re alterutris volupe esset, terminum proferentes, et vel iniquis suffragiis damnando, vel manu potentiam sibi parantes, ad praesentis contentionis libidinem explendam erant parati. Itaque neutri religionis observantia utebantur; sed si quibus accidisset, ut sibi aliquo facinore invidiam contraherent, ob speciosam

ἐνόμιζον, εὐπρεπέα δὲ λόγου ὡς ξυμβαίη ἐπιφθόνως τι διαπραξασθαι, ἀμεινον ἤκουον. Τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων, ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι, διεφθείροντο.

LXXXIII. Οὗτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ τὸ εὐθες, οὗ τὸ γενναῖον πλείστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν. (2) οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς οὔτε ὁρκος φοβερός, κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῶν ἐς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσχόπουν ἢ πιστεῦσαι ἐδύνατο. (3) Καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην ὡς τὰ πλείω περιεγύγνοντο· τῶν γὰρ δεδιέναι τό τε αὐτῶν ἐνδοεῖς καὶ τὸ τῶν ἐναντιῶν ξυνετόν, μὴ λόγους τε ἥσσους ὥσι καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσῃσι προεπιβουλευόμενοι, τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. (4) Οἱ δὲ καταφρονούντες καὶ προαισθεσθαι, καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν ἀ γνώμῃ ἔξεστιν, ἀφρακτοὶ μᾶλλον διεφθείροντο.

LXXXIV. [Ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολήθη, καὶ ὅποσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλεόν ἢ σωφροσύνη ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμυνόμενοι δράσειαν, πενίας δὲ τῆς εἰσθυίας ἀπαλαξέειν οἱ τινες, μάλιστα δ' ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχουν, παρὰ δίκην γινώσκειν, οἱ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ ἀπὸ ἰσχύος δὲ μάλιστα ἐπιόντες, ἀπαιδευσία ὀργῆς πλείστον ἐκφερόμενοι, ὡμῶς καὶ ἀπαραίτητως ἐπέλθοιεν. (2) Ξυνταραχθέντος τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει, καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἡ ἀνθρωπεία φύσις, εἰσθυία καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν, ἀσμένῃ ἐδῆλωσεν ἀκρατῆς μὲν ὀργῆς οὕσα, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προύχοντος· οὐ γὰρ ἂν τοῦ τε δαίου τὸ τιμωρεῖσθαι προυτίθεσαν τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν, ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσιν ἰσχύον εἶχε τὸ φθονεῖν. (3) Ἀξιοῦσι τε τοὺς κοινούς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἄνθρωποι νόμους, ἀφ' ὧν ἅπαντες ἐλπίς ὑπόκειται σφραλεῖσι καὶ αὐτοὺς διασώζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίᾳ προκαταλείπει καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι, εἰ ποτε ἀρα τις κινδυνεύσας τινὸς δεῖσεται αὐτῶν.]

LXXXV. Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν Κερκυραῖοι τοιαύταις ὀργαῖς ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο, καὶ ὁ Εὐρυμέδων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν. (2) Ὑστερον δὲ οἱ φεύγοντες τῶν Κερκυραίων (διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πενταχσούς) τείχῃ τε λαβόντες, ἢ ἦν ἐν τῇ ἡπειρῷ, ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς, καὶ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενοι ἐληίζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ καὶ πολλὰ ἐβλάπτον, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. (3) Ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα καὶ Κόρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσσετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρασκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἑξακόσιοι μάλιστα οἱ πάντες, (4) καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες, ὅπως ἀπόγονα ἢ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς, ἀναβάντες ἐς τὸ ὄρος

orationem melius audiebant. Clives vero, quotquot inter utrosque erant medii, vel quod illos non adjuvarent, vel propter invidiam, quod sic superessent, ab utraque factione perdebantur.

LXXXIII. Adeo omne malarum artium genus in Græcia passim propter seditiones exstitit, et simplicitas, cujus ipsa generositas est maxime particeps, per irrisum funditus est deleta; perfide autem se ponere mentis cogitatione inter se adversarios, multum prævaluit; (2) neque enim ut inter se conciliarentur, aut oratio ulla satis firmæ aut jusjurandum formidabile erat, sed quum (adversus has res) omnes invicti essent, ratiocinatione sua pro eo, quod certi nihil sperari posset, illud potius prospiciebant, quomodo malum impendens vitarent, quam, ut cuiquam fiderent, adduci poterant. (3) Et qui prudentia minus valebant, plerumque superiores erant; quod enim et propter suam consilii inopiam et adversariorum prudentiam metuerent, ne vel illorum eloquentia superarentur, vel propter illorum ingenii versutum prætertentur insidiis priores appetiti, audacter ad quælibet facinorosa suscipienda ferebantur. (4) Qui vero eos contentementes putabant et insidias se præsensuros, nec sibi factis ullis opus esse ad occupanda ea, quæ consilio occupare licet, non muniti facilius opprimebantur.

LXXXIV. [In Corcyra igitur pleraque hujusmodi audaciæ facinora prius patrata sunt, et alia, quæcumque homines libidine potius gubernati quam continentia, oblati ultionis occasionibus adducti, dum vicissim suas injurias persequuntur, facere possint, vel quæcumque aliqui, qui consuetudinem inopia se liberare gestiant, præcipue vero, qui magna cupiditate fortunas alienas occupare studeant, contra jus animo concipere possint, vel quæcumque illi, qui non, ut adversarii superiores sint, sed jam æquales maxime, eos invadunt, abrepti violentia sua, nulla disciplina coercita, crudeli et inexorabili animo ultionis causa patrare possint. (2) Atque quum perturbata esset id temporis vita omnis in illa urbe, et natura humana legum vim fregisset, quæ solet vel præter leges injuste facere, lubenter declaravit, se iræ quidem impotentem, at jure potentiorē, omnisque ejus, quod emineret, hostem esse. Aliter enim profecto homines pietati vindictam non anteponerent, neque innocentia quæstum, si quando non nocentem potentiam haberet invidia. (3) Et volunt homines communes leges de talibus rebus latas, in quibus spes omnibus est reposita, si ipsi in calamitates aliquas inciderint, fore ut et ipsi conserventur, in vindicandis aliis ante evertere, nec relinquere, si quis forte in periculum adductus aliqua illarum indigeat.]

LXXXV. Corcyraei igitur, qui in urbe erant, primi omnium tales iras inter se tunc exercuerunt, et Eurymedon et Athenienses cum classe discesserunt. (2) Postea vero Corcyraeorum exsules (nam ad quingentos illorum evaserant) occupatis quibusdam munitionibus, quæ in continente erant, suo ulteriore agro potiti sunt, atque inde erumpentes populabantur agros illorum, qui erant in insula, magnisque detrimentis eos affliciebant, et in urbe fames ingens est exorta. (3) Idem etiam legatos de suo reddito Lacedæmonem et Corinthum mittebant; et quum nihil proficerent, postea paratis navibus et militibus auxiliariis in insulam trajecerunt, numero universi circiter sexcenti, (4) atque navibus incensis, ut nulla spes alia relinqueretur quam agri occupandi, montem Istonen conscenderunt, et munitione illic exstructa,

τὴν Ἰσθμὴν, ταῖχος ἐνοικοδομησάμενοι ἐφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν.

LXXXVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀθηναῖοι εἰκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν καὶ Λάχνητα τὸν Μελανώπου στρατηγὸν αὐτῶν καὶ Χαροιάδην τὸν Εὐφιλήτου. (2) Οἱ γὰρ Συρακοῖοι καὶ Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθέστασαν. Ξύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακοῖοις ἦσαν πλὴν Καμαριναίων αἱ ἄλλαι Δωρίδες πόλεις, ἀπὲρ καὶ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε, τοῖς δὲ Λεοντῖνοις αἱ Χαλκιδικαὶ πόλεις καὶ Καμάρια· τῆς δὲ Ἰταλίας Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς Λεοντῖνων. (3) Ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν Λεοντῖνων ξύμμαχοι κατὰ τε παλαιὰν ξυμμαχίαν καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς· ὑπὸ γὰρ τῶν Συρακοσίων τῆς τε γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θαλάσσης. (4) Καὶ ἐπέμψαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σῖτον ἐς τὴν Πελοπόννησον ἀγεσθαι αὐτόθεν, πρόπειράν τε ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνάτῃ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχέρινα γενέσθαι. (5) Καταστάντες οὖν ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ξυμμάχων. Καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτα.

LXXXVII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τὸ δεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιπούσα μὲν οὐδένα χρόνον τὸ παντάπασιν, ἐγένετο δὲ τις θμῶς διαχωγῇ. (2) Παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη, ὥστε Ἀθηναῖων γε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν. (3) τετρακοσίων γὰρ ὁπλιτῶν καὶ τετρακισχιλίων οὐκ ἔλασσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων καὶ τριακοσίων ἵππέων, τοῦ δὲ ἄλλου ὄχλου ἀνεξεύρετος ἀριθμός. (4) Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τότε σεισμοὶ τῆς γῆς, ἐν τε Ἀθήναις καὶ ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Βοιωτοῖς καὶ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ τῷ Βοιωτῷ.

LXXXVIII. Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους καλουμένας· θέρους γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπιστρατεύειν. (2) Νέμονται δὲ Λιπαράιοι αὐτὰς Κνιδίων ἀποικοὶ ὄντες. Οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλη, καλεῖται δὲ Λιπάρα· τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὁρμώμενοι γεωργοῦσι, Διδύμην καὶ Στρογγύλην καὶ Ἱεράν. (3) Νομίζουσι δὲ οἱ ἐκείνη ἄνθρωποι ἐν τῇ Ἱερᾷ ὡς ὁ Ἡρακλῆος χαλεπὴ, ὅτι τὴν νύκτα φαίνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολὺ καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν. Κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὴν Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν, ξύμμαχοι δ' ἦσαν Συρακοσίων. (4) Τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν, ὡς οὐ προσεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ Ῥήγιον. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα· καὶ πέμπτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε δὲ Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LXXXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννή-

cos, qui in urbe erant, gravissime vexabant, agroque potiebantur.

LXXXVI. Hac eadem aestate extrema Athenienses viginti naves in Siciliam miserunt, et Lachetem Melanopi, et Charadam Euphileti filium harum praefectos. (2) Nam Syracusani et Leontini bellum inter se gerebant. Syracusanorum autem sociæ erant exceptis Camarinæis ceteræ Dorienses civitates, quæ quidem etiam in Lacedæmoniorum societatem hujus belli initio concesserant, non tamen juvant eos in bello; Leontinorum vero Chalcidicæ civitates et Camarina; ex Italia autem Locri quidem Syracusanis, Rhegini vero propter cognationem Leontinis favebant. (3) Athenas igitur legatis missis Leontinorum socii quum propter antiquam societatem, tum etiam quod Iones essent, Atheniensibus persuaserunt, ut naves ad se mitterent; nam et terræ et maris usu a Syracusanis prohibebantur. (4) Athenienses vero naves miserunt, speciem quidem necessitudinis, sed re ipsa eo consilio, ut neque frumentum illinc in Peloponnesum exportaretur, utque temptarent, num res Siculas in suam potestatem redigere possent. (5) Quum igitur Rhegium Italiæ appulissent, cum sociis bellum gerere ceperunt. Atque hæc aestas finiebatur.

LXXXVII. At hieme insequente morbus Athenienses iterum invasit, qui nullo quidem tempore omnino desierat, sed tamen quædam ejus quiescentis intermissio facta erat. (2) Quum autem eos rursus est aggressus, non minus anno integro est immoratus, prius vero vel per biennium, adeo ut nihil fuerit, quod Atheniensium magis vires affligerit; (3) nam ex militibus gravis armaturæ obierunt non pauciores quam quatuor millia et quadringenti, et ex equitibus trecenti; ceteræ vero turbæ numerus iniri non potest. (4) Tunc vero præterea frequentes terræ motus exstiterunt, et Athenis et in Eubœa et in Boeotia, præcipue vero in Boeotiæ oppido Orchomeno.

LXXXVIII. Et qui in Sicilia erant, Athenienses ac Rhegini eadem hieme insulis, quæ Æoli vocantur, bellum cum triginta navibus intulerunt; aestate enim propter aquarum inopiam bellum iis inferri non poterat. (2) Incolunt eas autem Liparæi, qui sunt Cnidiorum coloni. Atque habitant in una ex istis insulis non magna, quæ Lipara vocatur; reliquas autem hinc proficiscentes colunt, Didymen scilicet et Strongylen et Hieram. (3) Homines autem, qui sunt in illa regione, Vulcanum in Hiera fabrillem artem exercere putant, quia noctu quidem magnum ignem, interdiu vero fumum emittere cernitur. Hæ autem insulæ sitæ sunt e regione agri Siculorum et Messeniorum, erantque Syracusanorum sociæ. (4) Athenienses vero vastato illorum agro, quum illæ se dedere nollent, Rhegium redierunt. Atque hæc hiems finiebatur, et quintus annus hujus belli finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

LXXXIX. Sequenti vero aestate Peloponnesii eorumque

σιοι καὶ οἱ ξυμμαχὸι μέχρι μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλόντες, Ἀγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου Λακεδαιμονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. (2) Καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους τῶν σεισμῶν κατεχόντων τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις ἡ θάλασσα ἐπελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὐσῆς γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε τὸ δ' ὑπενόστησεν, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρότερον οὕσα γῇ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. (3) Καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νήσῳ παραπλησίᾳ γίγνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνειχυσμένων τὴν ἐτέραν κατέαξεν. (4) Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Παπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησις τις, οὗ μέντοι ἐπέκλυσε γῆ· καὶ σεισμός τοῦ τεύχους τι κατέβαλε καὶ τὸ πρυτανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ἄλλας. (5) Αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιούτου, ἥ ἰσχυρότατος ὁ σεισμός ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐξάπνιης πάλιν ἐπισπωμένην βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἀνευ δὲ σεισμοῦ οὐκ ἂν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι.

XC. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμουν μὲν καὶ ἄλλοι ὡς ἐκάστοις ξυνέβαιεν ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ αὐτοὶ οἱ Σικελιώται ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦν τοῖς σφετέροις ξυμμαχοῖς· ἃ δὲ λόγου μάλιστα ἀξία ἦ μετὰ τῶν Ἀθηναίων οἱ ξυμμαχοὶ ἐπραξαν ἢ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἀντιπολέμοι, τούτων μνησθήσομαι. (2) Χαρτιάδου γὰρ ἡδὴ τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνηκότος ὑπὸ Συρακοσίων πολέμῳ, Λάχης ἄπασαν ἔχων τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσε μετὰ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ Μυλὰς τὰς τῶν Μεσσηνίων. Ἐτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων φρουροῦσαι καὶ τινα καὶ ἐνέδραν πεποιημέναι τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ τοὺς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι καὶ διαφθείρουσι πολλούς, καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες ἠνάγκασαν ὁμολογῆσαι τὴν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι καὶ ἐπὶ Μεσσήνην ξυστρατεῦσαι. (4) Καὶ μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων οἱ Μεσσήνιοι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων προσεχώρησαν καὶ αὐτοί, ὁμήρους τε δόντες καὶ τάλλα πιστὰ παρασχόμενοι.

XCI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα μὲν ναῦς ἔστειλαν περὶ Πελοπόννησον, ὧν ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλκισθένης καὶ Προκλῆς ὁ Θεοδώρου, ἐξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον καὶ δισχιλίους ὁπλίτας· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου. (2) Τοὺς γὰρ Μηλίους ὄντας νησιώτας καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν ἰέναι ἐβούλοντο προσπαγεῖσθαι. (3) Ὡς δὲ αὐτοῖς θηουμένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρουσαν, ἄραντες ἐκ τῆς Μήλου αὐτοὶ μὲν ἔπλευσαν ἐς Ὠρωπὸν τῆς πέρας γῆς, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθὺς ἐπορεύοντο οἱ ὁπλίται ἀπὸ τῶν νεῶν περὶ ἐς Τάναγραν τῆς Βοιωτίας. (4) Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἴππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρατη-

socii, duce Agide, Archidami filio, Lacedæmoniorum rege, ad Isthmum usque processerunt, ut irruptionem in Atticam facturi; sed cum crebri terræ motus fierent, retro se receperunt, nec irruptio facta est. (2) Per hæc tempora terræ motibus Eubœam apud Orobias agitantibus, mare ab ea, quæ tunc erat tellus, magno cum fluctuum impetu veniens, quandam urbis partem invasit atque partim quidem terram demersit, partim rursus recessit, et quod antea tellus erat, id nunc est mare; hominesque perdidit, quotquot in editiora loca ocius cursu se conferre non poterant. (3) Huic autem similis alluvio exstitit circa Atalantam insulam apud Locros Opuntios, quæ ab Atheniensium castello partem abstraxit, et duarum navium, quæ subductæ erant, alteram diffregit. (4) In Peparetho quoque fuit quædam maris stagnatio, quæ tamen terram non submersit; et terræ motus muri partem diruit et Prytanæum et aliquot alias domos. (5) Hujus autem rei ego causam esse puto, quod terræ motus, qua parte vehementissimus exstitit, ab hac mare longe amandat, hoc vero repente rursus retroactum inundationem violentiorem facit; nam sine terræ motu non videtur mihi hoc accidere potuisse.

XC. Eadem æstate quum alii, ut quibusque eveniebat, in Sicilia bellum inter se gesserunt, tum etiam ipsi Sicilienses, inter se sibi arma inferentes et Athenienses cum suis sociis; quæ autem maxime digna memoratu vel socii cum Atheniensibus, vel hostes adversus Athenienses gesserunt, horum mentionem faciam. (2) Quum enim jam Charœades Atheniensium dux a Syracusanis in prælio cæsus esset, Laches totum classis imperium penes se habens, cum sociis Mylis Messeniorum oppido bellum intulit. Mylis autem præsidio erant duæ Messeniorum tribus, quæ alicubi etiam insidias struxerant Atheniensium militibus e navibus egressis. (3) Sed Athenienses eorumque socii illos, qui in insidiis collocati erant, in fugam vertunt multosque cædunt; et munitionem adorti eos compositione facta et arcem dedere et secum adversus Messanam militare coegerunt. (4) Et postea Messenii, quum Athenienses eorumque socii eos invasissent, ipsi quoque deditionem fecerunt, datis obsidibus, ceterisque fidei pignoribus præbitis.

XCI. Eadem æstate Athenienses triginta naves circa Peloponnesum miserunt, quibus præerant Demosthenes Alcisthenis et Procles Theodori filius, sexaginta vero in Melum cum duobus millibus gravis armaturæ militum; Nicias autem Nicerati filius ipsis præerat. (2) Melios enim, quod insulam incolerent, nec imperio parere neque in societatem suam accedere vellent, adjungere sibi volebant. (3) Sed quum illi agro vastato se ipsis minime dederent castris ex Melo motis, ipsi quidem ad Oropum, quod est e regione, navigarunt; quumque sub noctem eo appulissent, gravis armaturæ milites ex navibus egressi, ad Tanagram Boeotiæ itinere pedestri protinus ire cœperunt. (4) Athenienses vero, qui Athenis erant, universis copiis Hipponico Callis

γυνῶτος καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλούς, ἀπὸ σημείου ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. (5) Καὶ στρατοπεδεύσαντες αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανάγρα ἐδήουν καὶ ἐνηύλισαντο. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐπεξεληθόντας τῶν Ταναγραίων καὶ Θηβαίων τινὰς προσεδεδοθηκότας καὶ ὅπλα λαβόντες καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς. (6) Καὶ παραπλεύσας ὁ Νικίας ταῖς ἐξήκοντα ναυσὶ τῆς Λοκρίδος τὰ ἐπιθαλάσσια ἔτεμε καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου.

XCII. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίαις ἀποικίαν καθίσταντο ἀπὸ τοιαύτης γνώμης. (2) Μηλιῆς οἱ ξύμπαντες εἰσὶ μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἱερῆς, Τραχίνιοι· τούτων δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ Οἰταίων ὁμῶν ὄντων, τὸ πρῶτον μελλήσαντες Ἀθηναίους προσθεῖναι σφᾶς αὐτούς, δέισαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι πιστοὶ ᾧσι, πέμπουσιν ἐς Λακεδαίμονα, ἐλόμενοι πρεσβευτὴν Τισαμενόν. (3) Ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ Δωριῆς, ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεόμενοι· ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ αὐτοὶ ἐφθίοντο. (4) Ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν, τοῖς τε Τραχινίοις βουλόμενοι καὶ τοῖς Δωριεῦσι τιμωρεῖν. Καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἰδοῦσι ἡ πόλις καθίστασθαι· ἐπὶ τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι ἄν, ὅστ' ἐκ βραχέος τὴν διάδασιν γίγνεσθαι, τῆς τε ἐπὶ Θράκης παρόδου χρησίμους ἔξειν. Τὸ τε ξύμπαν ὥρμητο τὸ χωρίον κτίζειν. (5) Πρῶτον μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήρουντο, κελεύοντες δὲ ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκητορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἔπασθαι πλὴν γ' Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἔθνων. Οἰκίσται δὲ τρεῖς Λακεδαιμονίων ἡγήσαντο, Λέων καὶ Ἀλκίδας καὶ Δαμάγων. (6) Καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς, ἡ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀπέχουσα Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ θαλάσσης εἰκοσι. Νεωρίᾳ τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἔρξαντο κατὰ Θερμοπύλας κατ' αὐτὸ τὸ στενόν, ὅπως εὐρύλακτα αὐτοῖς εἴη.

XCIII. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικισμένης τὸ πρῶτον ἔδεισάν τε καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ μάλιστα καθίστασθαι, ὅτι βραχὺς ἐστὶν ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας. Ἐπειτα μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη· οὐ γὰρ ἐγένετο ἀπ' αὐτῆς δεῖνόν οὐδέν. (2) Αἴτιον δὲ ἦν· οἱ τε Θεσσαλοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτῃ χωρίων, καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλη ἰσχύϊ παροικῶσιν, ἐφθειρον καὶ διὰ παντὸς ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκταστάτοις, ὥς ἐξετρύχωσαν γενομένους τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλούς (πᾶς γάρ τις Λακεδαιμονίων οἰκίζοντων θαρσαλέως ἦει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν). (3) οὐ μέντοι ἥμισυ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματα τε ἐφθειρον καὶ ἐς ὀλί-

et Eurymedonte Thuelis filio ducibus, dato signo in eundem locum terra suis occurrebant. (5) Castrisque illo die apud Tanagram positis agrum populabantur, et noctem illic eggerunt. Ac postridie, cum Tanagraeos, qui eruptionem in ipsos fecerant, et Thebanorum aliquot qui auxilio venerant, proelio superassent et arma illis abstulissent et tropaeum statuissent, redierunt alteri quidem in urbem, alteri vero ad naves. (6) Nicias autem cum sexaginta navibus terram legens maritimam Locridis oram vastavit domumque rediit.

XCII. Sub hoc ipsum tempus Lacedaemonii Heracleam, quae est in agro Trachinio, missa colonia condiderunt, hac de causa. (2) Melienses in tres partes universi distinguuntur, in Paraliōs, Hierenses, Trachinios; ex his autem Trachinii ab Aetæis finitimis bello attriti initio quidem se ipsos Atheniensibus adungere statuerant; sed veriti, ne illi parum fideles sibi essent, Tisamenum legatum elegerunt, quem Lacedaemonem miserunt. (3) Cum ipsis autem et Dorienses, quae est Lacedaemoniorum metropolis, legatos mittebant, ut idem peterent; nam ab Aetæis et ipsi vexabantur. (4) Lacedaemonii autem his auditis, in animo habebant coloniam emittere, quod et Trachiniis et Doriensibus opem ferre vellent. Simul etiam haec urbs ad bellum adversus Athenienses gerendum in loco opportuno sita esse ipsis videbatur; nam et adversus Euboeam ibi classem parari posse, ubi trajetibus brevis esset, et ad transitum in Thraciam usui futuram. Et omnino studio ferebantur ad oppidum illud condendum. (5) Itaque primum quidem deum, qui Delphis est, consuluerunt; quum autem ille jussisset, colonos et ex se ipsis et ex municipibus suis, et reliquorum etiam Graecorum quisquis vellet, sequi jubebant, exceptis Ionibus et Achaëis, et nonnullis aliis gentibus. Duces autem coloniae tres ex Lacedaemoniis fuerunt, Leo et Alcidas et Damagō. (6) Quum autem eo pervenissent, urbem a fundamentis denovo excitatam muro cinxerunt, quae nunc Heraclea vocatur, quadraginta ferme stadiorum spatio a Thermopylis, et viginti a mari distans. Navaliaque praeparaverunt, easque juxta Thermopylas ad ipsas earum angustias facere ceperunt, ut ea facile tueri possent.

XCIII. Athenienses autem, quum haec urbs colonis undique coactis conderetur, primum quidem timuerunt, hancque potissimum adversus Euboeam condi putarunt, quod illinc ad Cenaeum Euboeae promontorium brevis est trajetibus. Postea vero praeter opinionem res fis cessit; nihil enim iis mali inde evenit. (2) Cujus rei haec fuit causa: etenim et Thessali, quorum in potestate erant regiones illae, et prope quorum agrum condebatur, veriti, ne praepotentes accolae haberent, assiduo bello novos colonos premebant, donec eos attritos in paucissimos redegerunt, quamvis initio permulti fuissent (quilibet enim hanc urbem, quam Lacedaemonii conderent, stabilem fore sperans, eo confidenter ibat); (3) veruntamen maxime vel ipsorum Lacedaemoniorum magistratus, qui illuc proficiscebantur, res corruptum

γανθρωπίαν κατέστησαν, ἐκφοβήσαντες τοὺς πολλοὺς, χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἃ οὐ καλῶς ἐξηγούμενοι, ὥστε ῥᾶον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσκοι ἐπεκράτουν.

XCIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν ἐν τῇ Μῆλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατεῖχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι περὶ Πελοπόννησον, ὄντες πρῶτον ἐν Ἐλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρουροὺς τινὰς λοχῆσαντες διέφθειραν, ἔπειτα ὑστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνᾶσι τε πᾶσιν, οἱ πανδημεὶ πλὴν Οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίοις καὶ Κεφαλλῆσι καὶ Κερκυραῖων πεντεκαίδεκα ναυσίν. (2) Καὶ οἱ μὲν Λευκαδῖοι τῆς τε ἔξω γῆς δημομένης καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐν ᾗ καὶ ἡ Λευκάς ἐστι καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πλῆθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες ἤξιον Δημοσθένην τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτείχιζεν αὐτοὺς, νομίζοντες βραδίως τ' ἂν ἐκπολιορκῆσαι πόλεως τε αἰεὶ σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. (3) Δημοσθένης δ' ἀναπείθεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς καλὸν αὐτῷ στρατιᾷς τοσαύτης ξυνελευμένης Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὖσι, καὶ ἦν κρατήσῃ αὐτῶν, βραδίως καὶ τὸ ἄλλο Ἕπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ Ἀθηναίοις προσποιήσιν. (4) Τὸ γὰρ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν Αἰτωλῶν καὶ μάχιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κώμας ἀτειχίστους, καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ, καὶ σκευὴ φιλῇ χρωμένον οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ξυμμοθῆσαι, καταστραφῆναι. (5) Ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον μὲν Ἀποδώτοις, ἔπειτα δὲ Ὀριονεῦσι καὶ μετὰ τούτους Εὐρυτάσιν, ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν Αἰτωλῶν, ἀγνωστότατοι δὲ γινώσκον καὶ ὠμοφάγοι εἰσίν, ὡς λέγονται· τούτων γὰρ ληφθέντων βραδίως καὶ ἄλλα προσχωρήσιν.

XCV. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθείς, καὶ μάλιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως τοῖς Ἕπειρώταις ξυμμάχοις μετὰ τῶν Αἰτωλῶν δύνασθαι ἂν κατὰ γῆν ἔλθειν ἐπὶ Βοιωτοὺς διὰ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσόν, ἕως καταβαίῃ ἐς Φωκέας, οἱ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν Ἀθηναίων αἰεὶ ποτε φιλίαν ξυστρατεύειν ἢ ἂν βίᾳ προσαχθῆναι· καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὁμορος ἡ Βοιωτία ἐστίν· ἄρας οὖν ξύμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευκαδίας ἀκόντων Ἀκαρνάνων παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον. (2) Κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ἀκαρνᾶσιν, ὡς οὐ προσεδέξαντο διὰ τῆς Λευκαδὸς τὴν οὐ περιτείχισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρατιᾷ, Κεφαλλῆσι καὶ Μεσσηνίοις καὶ Ζακυνθίοις καὶ Ἀθηναίων τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν (αἱ γὰρ πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπῆλθον νῆες), ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλούς. (3) Ὀρμᾶτο δὲ ἐξ Οἰνείωνος τῆς Λοκρίδος. Οἱ δὲ Ὀζόλαι ὅτοι Λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν, καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὴν μεσόγειον· ὄντες γὰρ ὁμοροὶ τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ ὁμόσκευοι μεγάλη ὠφέλεια ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες μάχης τε ἡμπερίᾳ τῆς ἐκείνων καὶ χωρίων.

pebant et urbem infrequentem reddiderunt, quod plurimos deterruerunt, asperius, et nonnullis in rebus non honeste imperio suo utentes; quamobrem populi finitimi facilius eos jam superabant.

XCIV. Eadem ætate et sub idem tempus, quo Athenienses in Melo detinebantur, illi quoque Athenienses, qui cum triginta navibus circa Peloponnesum erant, primum quidem ad Ellomenum Leucadiæ quosdam ex præsidiariis per insidias interfecerunt; deinde vero cum majore classis apparatu et cum omnibus Acarnanibus, qui cum universis copiis, exceptis Cœniadis, eos comitabantur, præterea cum Zacynthiis et Cephallenis et quindecim Corcyraeorum navibus adversus Leucadem iverunt. (2) Atque Leucadii quidem, quum eorum ager tam extra isthmum vastaretur, quam intra, ubi et ipsa Leucas est sita et Apollinis templum, ob militum multitudinem necessario quiescebant; Acarnanes vero exigebant a Demosthene Atheniensium duce, ut eos circumvallaret, rati et facile urbem expugnari posse, seque civitate sibi semper inimica liberatum iri. (3) Sed Demosthenes hoc ipso tempore verbis Messeniorum adductus est, ut crederet e dignitate sua esse, tanto exercitu coacto, Ætolis bellum inferre, quod et Naupacto hostes essent, et si hos superasset, reliquas quoque civitates, quæ in illis Epiri partibus erant, in Atheniensium potestatem facile redacturum. (4) Ætolorum enim gentem magnam illam quidem, et bellicosam esse; quia tamen in vicis nullo muro cinctis, iisque longo intervallo inter se distantibus habitaret, et levi armatura uteretur, eam non difficulter ab eo subigi posse demonstrabant, antequam copias contra ipsum cogerent. (5) Suadebant autem, ut primum quidem invaderet Apodotos, deinde vero Ophionenses, post hos Eurytanes, quæ est maxima Ætolorum pars; sermone autem utuntur perquam intellectu difficili, et carnibus crudis vescuntur, ut dicitur; his enim captis ceteros etiam populos deditio-nem facile facturos.

XCV. Ille vero Messeniorum, qui in gratia apud eum erant, verbis adductus, præcipue vero, quia credidit, se sine Atheniensium copiis, cum solis Epiroticis sociis, et cum Ætolis posse itinere terrestri proficisci contra Bœotos, per Locros Ozolas ad Cytinium Doricum, Parnassum ad dextram habentem, donec descenderet ad Phocenses, qui propter amicitiam, quæ iis cum Atheniensibus perpetuo intercedebat, ad eandem militiam alacriter venturi esse vel etiam per vim adduci posse videbantur; jam vero Phocensibus finitima est Bœotia; cum omnibus igitur copiis, invitis Acarnanibus, a Leucade solvens, oram maritimam legens ad Sollium navigavit. (2) Consilio autem cum Acarnanibus communicato, quum illi hoc non admisissent, quod Leucadem circumvallare noluisset, ipse cum reliquis copiis Cephalleniorum et Messeniorum et Zacynthiorum et cum Atheniensium trecentis ex suis classiariis (nam Corcyraeorum quindecim naves abierant) Ætolis bellum intulit. (3) Procebat autem ex Ceneone Locridis. Isti autem Locri Ozolæ erant socii, eosque cum omnibus suis copiis in loca mediterranea proficisci oportebat, ut illic Atheniensibus præsto essent; quum enim Ætolis essent finitimi et armorum genere similes, propter peritiam pugnae, qua illi utebantur, et propter locorum notitiam, eorum auxilium in hac expeditione magno usui fore videbatur.

XCVI. Αὐλίσσάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ Ἡσιόδος ὁ ποιητὴς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν, ἅμα τῇ ἑω ἄρας ἐπορεύετο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. (2) Καὶ αἰρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ποτιδανίαν καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροκύλειον καὶ τῇ τρίτῃ Τίχιον, ἑμένε τε αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος ἀπέπεμψεν· τὴν γὰρ γνώμην εἶχε ἄλλα καταστρεφάμενος οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο συγχωρεῖν, ἐς Ναύπακτον ἐπαναχωρήσας στρατεῦσαι ὕστερον. (3) Τοὺς δὲ Αἰτωλοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἡ παρασκευὴ οὔτε ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεβουλεύετο, ἐπειδὴ τε ὁ στρατὸς ἐσβεβλήκει, πολλῇ χειρὶ ἐπεδοθήθουν πάντες, ὥστε καὶ οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες Βωμιῆς καὶ Καλλιῆς ἐδοθήθησαν.

XCVII. Τῷ δὲ Δημοσθένει τοῖόνδε τι οἱ Μεσσήνιοι παρήνουν, ὅτερ καὶ τὸ πρῶτον· ἀναδιδάσκοντες αὐτὸν τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἴη ῥαδίᾳ ἡ αἵρεσις, ἵνα ἐκέλυσον ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κώμας καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν ἕμπαυτες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται, τὴν δ' ἐν ποσὶν αἰεὶ πειρᾶσθαι αἰρεῖν. (2) Ὁ δὲ τούτοις τε πεισθεὶς καὶ τῇ τύχῃ ἐλπίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἡναντιοῦτο, τοὺς Λοκροὺς οὐκ ἀναμείνας οὐς αὐτῷ ἔδει προσδοθῆσαι (ψιλῶν γὰρ ἀκοντιστῶν ἐνδεδίς ἦν μάλιστα) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγίτιον, καὶ κατὰ κράτος αἰρεῖ ἐπιών. Ὑπέφυγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκάθητο ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν χωρίων, ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα σταδίους μάλιστα. (3) Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ (βεδοθηκότες γὰρ ᾗδ' ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον) προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν καὶ ἐσηκόντιζον, καὶ ὅτε μὲν ἐπὶ τοῦ τῶν Ἀθηναίων στρατοπέδου, ὑπεχώρουν, ἀναγουροῦσι δὲ ἐπέκειντο. Καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύτη ἡ μάχη, διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαί, ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

XCVIII. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ βέλη αὐτοῖς καὶ οἷοι τε ἦσαν χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀντεῖχον τοξεύόμενοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ ἄνθρωποι ψιλοὶ ἀνεστέλλοντο· ἐπειδὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν καὶ αὐτοὶ ἐκεκμήκεσαν [καὶ] ἐπὶ πολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυνεχόμενοι, οἱ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω δὲ τραπόμενοι ἐφευγον, καὶ ἐσπίπτοντες ἐς τε χαράδρας ἀνεκβάτους καὶ χωρία ὧν οὐκ ἦσαν ἔμπειροι διεφθείροντο· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν, Χρόμων ὁ Μεσσήνιος, ἐτύγχανε τεθνηκώς. (2) Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἐσακοντίζοντες πολλοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἰρουῖντες ἄνθρωποι ποδώκεας καὶ ψιλοὶ διέφθειρον, τοὺς δὲ πλείους τῶν ὁδῶν ἀμαρτάνοντας καὶ ἐς τὴν ἕλην ἐσπερομένους, ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομισάμενοι περιεπύμπρασαν· (3) πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀθηναίων, μόλις τε ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος, ὅθεν περ καὶ ὤρμηθησαν, οἱ περιγεγόμενοι κατέφυγον. (4) Ἀπέθανον δὲ τῶν τε

XCVI. Quum autem pernoclassset cum exercitu in Jovis Nemei templo, in quo ab illius regionis incolis Hesiodus poeta interfectus esse dicitur, quum oraculum accepisset, hoc sibi in Nemea eventurum, sub auroram castris inde motis in Ætoliā proficiscebatur. (2) Atque primo die Potidaniā cepit et secundo Crocyleum et tertio Tichium, ibique substitit et prædam in Eupalium Locridis misit; nam in animo habebat, ubi cetera loca prius in suam potestatem redegisset, ita demum postea adversus Ophionenses, Naupactum reversus, nisi se dedere voluissent, cum suis copiis proficisci. (3) Sed hic apparatus Ætolos non latuit, neque tunc quum primum consilium inibatur, et postquam exercitus irruperat, omnes ingenti manu ei occurrebant, ita ut etiam illi, qui Ophionensium sunt extremi, qui ad Meliacum sinum pertingunt, Bomienses et Callienses, opem tulerint.

XCXII. Demostheni vero idem hoc Messenii suadebant, quod et initio, docentes eum, Ætolorum debellationem facilem esse, hortabantur, ut quam celerrime vicos illorum invaderet, nec exspectaret, donec universi, copiis in unum contractis, ei occurrerent, sed vicos, ut quisque proxime adiacebat, expugnare conaretur. (2) Ille vero his verbis adductus, et fortuna fretus, quod nulla in re ei adversaretur, Locros, quos ei auxilium ferre oportebat, non præstolatus (jaculatorum enim levis armaturæ opera potissimum indigebat) adversus Ægitium contendebat, et vi aggressus expugnat. Fuga enim se subducebant oppidani et considebant in tumulis oppido imminentibus; nam in locis excelsis erat situm, a mari distans octoginta ferme stadiis. (3) Ætoli vero (jam enim ad Ægitium opem laturi venerant) Athenienses eorumque socios invadebant, ex tumulis decurrentes alii aliunde et missilia ingerebant, et quoties Atheniensium exercitus accederet, ipsi pedem referebant; illis vero pedem referentibus instabant. Et hujusmodi pugna diu est commissa, ut vicissim insequerentur et se reciperent, quorum in utroque Athenienses erant inferiores.

XCXVII. Quoad igitur sagittariis tela suppeditabant, hisque uti poterant, hi rem sustinebant; nam Ætoli, quod levi armatura utebantur quum sagittis peterentur, reprimebantur; at quum sagittariorum duce interfecto hi dispersi, et ipsi defessi essent, quippe qui diu eodem labore premerentur, et Ætoli instarent, et missilibus eos peterent, ita demum terga verterunt, fugæque se dederunt, et incidentes in torrentium alveos exitu carentes, et in loca, quorum erant ignari, perdebantur; nam Chromo Messenius, qui viæ dux iis erat, jam obierat. (2) Ætoli vero missilibus eos petentes, multos eorum illic in ipsa fuga pedibus assecuti, quod essent homines pedum velocitate præstantes et levi armatura, perdidit; sed longe plures, qui a viis aberraverant, et in silvam non perviam se contulerant, allato igne concremarunt; (3) denique fugæ et interitus omne genus in Atheniensium exercitu cernebatur, et ægre ii, qui superfuerunt, ad mare et Cæneonem Locridis, unde profecti erant, fuga se recipere potuerunt. (4) Perierunt autem quum ex sociis

ζυμμάχων πολλοὶ καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων δπλῖται περὶ εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν, τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος καὶ ἡλικία ἢ αὐτῇ· οὗτοι βέλτιστοι, δὴ ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων πόλεως διεφθάρσαν. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Προκλῆς. (5) Τοὺς δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἀναχωρήσαντες ἐς Ναύπακτον ὑστερον ἐς τὰς Ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. Δημοσθένης δὲ περὶ Ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη, τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

XCIX. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ Σακελίαν Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἐς τὴν Λοκρίδα ἐν ἀποβάσει τέ τινα τοὺς προσβοθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν, καὶ περιπόλιον αἰροῦσιν ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἀλκι ποταμῷ.

C. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Αἰτωλοὶ προπέμφσαντες πρότερον ἕς τε Κόρινθον καὶ ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις, Τολοφόν τε τὸν Ὀφιονέα καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτάνα καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀπόδωτον, πείθουσιν ὥστε σφίσι πᾶμψι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγὴν. (1) Καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχίλιους δπλῖτας τῶν ζυμμάχων. Τούτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Τραχίνι πόλεως τότε νεοκτίστου οὔσης· Σπαρτιάτης δ' ἤρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς, καὶ ξυνηκολούθουν αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδαῖος οἱ Σπαρτιάται.

CI. Συλλεγέμενος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐς Δελφοὺς ἐπεκηρυκνέτο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Ὀζολαῖς· διὰ τούτων γὰρ ἡ δόδος ἦν ἐς Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Ἀθηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. (2) Ξυνέπρασαν δὲ μάλιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Ἀμφισσῆς, διὰ τὸ τῶν Φωκίων ἔχθος δεδιότες· καὶ αὐτοὶ πρῶτον δόντες δμήρους καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισαν δοῦναι φοβουμένους τὸν ἐπίνοντα στρατόν, πρῶτον μὲν οὖν τοὺς δμόρους αὐτοῖς Μυονέας (ταῦτ' ἂν δυσσεβολώτατος ἢ Λοκρίς), ἔπειτα Ἰπνέας καὶ Μεσσαπίους καὶ Τριταίεας καὶ Χαλαίους καὶ Τολοφωνίους καὶ Ἡσίου καὶ Οἰανθέας· οὗτοι καὶ ξυνεστράτευσον πάντες. Ὀλπαῖοι δὲ δμήρους μὲν ἔδωσαν, ἡκολούθουν δὲ οὐ· καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδωσαν δμήρους πρὶν αὐτῶν εἶλον κώμην Πόλιν ὄνομα ἔχουσαν.

CII. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο πάντα καὶ τοὺς δμήρους κατέθετο ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον διὰ τῶν Λοκρῶν, καὶ πορευόμενος Οἰνεῶνα αἰρεῖ αὐτῶν καὶ Εὐπάλιον· οὐ γὰρ προσεχώρησαν. (2) Γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυπακτί, καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἅμα ἤδη προσβεβοηθηκότες, ἐδήρουν τὴν γῆν καὶ τὸ προάσκειον ἀτείχιστον ὃν εἶλον· ἐπὶ τε Μολύκρειον ἑλθόντες τὴν Κορινθίων μὲν ἀποικίαν Ἀθηναίων δὲ ὑπῆχον αἰροῦσιν. (3) Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος (ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ καὶ δείσας περὶ αὐτῆς, ἐλθὼν πείθει Ἀκαρνᾶνας, χαλεπῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν, βοηθῆσαι Ναυπάκτῳ. (4)

multi, tum etiam ex ipsorum Atheniensium militibus gravis armaturæ circiter centum et ferme viginti. Atque tot quidem numero et in eodem ætatis flore constituti hi facile præstantissimi viri in hoc bello ex Atheniensium civitate perierunt; periit etiam alter ex ducibus Procles. (5) Quum autem suorum militum cadavera fide publica interposita ab Ætolis accepissent, et Naupactum rediissent, postea cum navibus Athenas profecti sunt. Demosthenes vero apud Naupactum et in illius regionis locis remansit, quod ob res a se gestas Athenienses formidaret.

XCIX. Per eadem tempora etiam Athenienses, qui circa Siciliam erant, quum in Locridem navigassent, in quodam excensu e navibus in terram facto, Locros, qui loco auxilium ferebant, superarunt, et præsidium quoddam ceperunt, quod situm erat ad flumen Halecem.

C. Eadem æstate, Ætoli, qui jam antea Corinthum et Lacedæmonem legatos præmiserant Tolophum Ophionensem et Boriadem Eurytanem et Tisandrum Apodotum, impetrant, ut sibi copias ad Naupactum mitterent, propter Athenienses eo accersitos. (2) Atque miserunt Lacedæmonii sub autumnum tria millia gravis armaturæ sociorum. Horum in numero fuerunt quingenti ex Heraclea urbe in agro Trachinio tunc recens condita; præerat autem copiis Eurylochus Spartanus, eumque Macarius et Menedæus Spartani comitabantur.

CI. Exercitu autem Delphos coacto Eurylochus caduceatorem ad Locros Ozolas præmisit; per illorum enim regionem ad Naupactum iter erat; et simul eos ab Atheniensium societate abducere volebat. (2) Adjuvabant autem eum maxime ex Locris Amphissenses, quia propter Phocensium odium sibi timebant; et quum ipsi primi dedissent obsides, reliquos etiam ad idem faciendum induxerunt, qui hostilis exercitus adventum metuebant, et primum quidem finitimos sibi Myonenses (hac enim ager Locrensis aditum habet difficillimum), deinde Ipnenses et Messapios et Tritæenses et Chalæos et Tolophonios et Hæssios et Cæanthenses; hi etiam ad eandem expeditionem simul proficiscebantur. Olpæi vero obsides quidem dederunt, sed militiam non item sequebantur, et Hyæi obsides non dederunt, priusquam vicus eorum nomine Polis ab hostibus est captus.

CII. Postquam autem omnia parata fuerunt, et obsides in Cytinio Dorico deposuit, procedebat cum exercitu per Locrorum agrum Naupactum versus et ex via Cæneonem ipsorum et Eupalium cepit; nam adungere se noluerant. (2) Quum autem in agrum Naupactium pervenissent, et Ætoli simul auxilio jam advenissent, agrum vastabant, et suburbium nullis cinctum muris ceperunt; et Molycrium profecti, quæ Corinthiorum quidem colonia erat, sed Atheniensium imperio parebat, ceperunt. (3) Demosthenes vero Atheniensis (adhuc enim post res in Ætolia gestas circa Naupactum agebat) quum hostilis exercitus adventum præsensisset, et de urbe timeret, ad Acarnanes profectus persuadet iis, ægre quidem propter discessum ex Leucade, ut

Καὶ πέμπουσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὀπλίτας, οἱ ἐσελθόντες περιεποίησαν τὸ χωρίον· δεινὸν γὰρ ἦν μὴ μεγάλου ὄντος τοῦ τείχους, ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχωσιν. (5) Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ἤσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀδύνατον ὄν τὴν πόλιν βιά εἶναι, ἀνεχώρησαν, οὐκ ἐπὶ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα καὶ Πλευρώνα καὶ ἐς τὰ ταῦτη χωρία καὶ ἐς Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας. (6) Οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς πείθουσιν ὥστε μετὰ σφῶν Ἄργει τε τῷ Ἀμφιλοχικῷ καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρήσαι καὶ Ἀκαρνανίᾳ ἅμα, λέγοντες ὅτι ἦν τούτων κρατήσωσι, πᾶν τὸ Ἡπειρωτικὸν Λακεδαιμονίοις ζύμμαχον καθεστήξει. (7) Καὶ ὁ μὲν Εὐρύλοχος πεισθεὶς καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφίεις ἡσύχαζε τῷ στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς Ἀμπρακιώταις ἐκστρατεύσαμένοις περὶ τὸ Ἄργος δεοὶ βοηθεῖν. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

CIII. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων ζυμμάχων, καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακοσίων καὶ ζύμμαχοι ὄντες ἀποστάντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακοσίων ξυνεπολέμουν, ἐπ' Ἰνῆσαν τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακοῖοι εἶχον, προσέβαλον, καὶ ὡς οὐκ εὐδύναντο εἶναι, ἀπήσαν. (2) Ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέριοις Ἀθηναίων τοῖς ζυμμάχοις ἀναχωροῦσιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ τειγίσματος Συρακοῖοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσιν τε μέρος τι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέχτειναν οὐκ ὀλίγους. (3) Καὶ μετὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποβάσεις τινας ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καῖκινον ποταμὸν τοὺς προσδοηοῦντας Λοκρῶν μετὰ Προξένου τοῦ Καπάτωνος ὡς τριακοσίους μάχῃ ἐκράτησαν καὶ ὅπλα λαβόντες ἀπεχώρησαν.

CIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν Ἀθηναῖοι κατὰ χρησμόν δῆ τινα. Ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ Πεισιστράτος ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν, οὐχ ἅπαναν ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐφειρωπτο τῆς νήσου· τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη τοιῷδε τρόπῳ. (2) Θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν θευνέων ἐν Δήλῳ, πάσας ἀνείλον, καὶ τὸ λοιπὸν προεῖπον μῆτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ μῆτε ἐντίκτειν, ἀλλ' ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομίζεσθαι. Ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήνεια τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον ὥστε Πολυκράτης ὁ Σαμίων τύραννος, ἰσχύσας τινὰ χρόνον ναυτικῷ καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἀρξας καὶ τὴν Ῥήνειαν ἐλὼν, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ ἁλύσει δῆσας πρὸς τὴν Δῆλον. Καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ Δῆλια. (3) Ἦν δὲ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἰώνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· ξύν τε γὰρ γυναῖξιν καὶ παισὶν ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες, καὶ ἀγῶν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ γυμνικὸς καὶ μουσικὸς, χοροὺς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. (4) Δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος ὅτι τοιαῦτα ἦν ἐν τοῖς ἔπεισι τοῖσδε ἃ ἐστὶν ἐκ προοιμίου Ἀπολλωνος·

Naupacto subsidio venirent. (4) Et cum eo mille gravis armaturæ milites navibus vectos miserunt, qui urbem ingressi tutam reddiderunt; metus enim vehemens erat, ne, quum magnus esset murorum ambitus, et pauci propugnatores, resistere hi non possent. (5) Eurylochus vero, et qui cum eo erant, quum intellexissent, copias in urbem ingressas, eamque expugnari non posse, se receperunt, non in Peloponnesum, sed in Æolidem, quæ nunc vocatur, Calydonem et Pleuronem, et in alia illius regionis loca, et in Proschium Ætoliae. (6) Nam Ampraciota: ad eos profecti iis persuaserunt, ut secum Argos Amphiloichicum et ceteram Amphiloichiam, et simul Acarnaniam aggredierentur, demonstrantes fore, ut, si hæc in suam potestatem redegissent, tota Epirotica gens societatem cum Lacedæmoniis contraheret. (7) Atque Eurylochus quidem horum verbis adductus dimissis Ætolis circum illa loca cum exercitu quiescebat, donec Ampraciotis ad militiam profectis ad Argos subsidio venire oporteret. Atque hæc æstas finiebatur.

CIII. Sequenti autem hieme Athenienses, qui in Sicilia erant, cum sociis Græcis, et Siculis barbaris, quotquot violento Syracusanorum imperio pressi iisque societate conjuncti defectione a Syracusanis facta, ipsos in hoc bello juvabant, Inessam Sicilicam oppidum, cujus arcem Syracusani tenebant, aggressi sunt, et quum expugnare non possent, abibant. (2) In ipso autem receptu, Syracusani, qui in arce erant, Atheniensium socios, qui post illos regrediebantur, invaserunt, et impressione in eos facta, aliquam exercitus partem in fugam vertunt, et non paucos occidunt. (3) Postea vero Laches et Athenienses, exscensu e navibus in nonnulla Locridis loca facto, ad Caicinum fluvium Locros, qui cum Proxeno Capatonis filio ad vim arcendam occurrerant, circiter trecentos proelio superarunt, armisque detractis abierunt.

CIV. Eadem hieme etiam Delum lustrarunt Athenienses ex oraculo quodam. Nam et antea quidem Pisistratus tyrannus eam lustraverat, non totam, sed tantum modo insulæ spatium, quantum a templo prospici poterat; tunc vero tota expiata est hoc modo. (2) Quæcunque in Delo defunctorum monumenta erant, omnia sustulerunt, et edixerunt, ne quis in posterum in insula moreretur, neve mulier in ea pareret, sed in Rheneam insulam transportarentur. Distat autem Rhenea tam parvo intervallo a Delo, ut Polycrates Samiorum tyrannus, qui quondam ad aliquod tempus et classe potens fuit et quum aliarum insularum imperium tenuit, tum etiam Rheneam cepit, hanc Apollini Delio consecraverit, ad Delum catena religatam. Tunc quoque primum Athenienses post lustrationem festum quinquennale Delia instituerunt. (3) Erat autem et priscis temporibus in Delo frequens Ionum et accolarum ex insulis circumjacentibus conventus; nam cum uxoribus et liberis ad spectacula conveniebant, ut nunc Iones ad Ephesia, et certamen illic fiebat et gymnicum et musicum, chorosque mittebant civitates. (4) Imprimis autem Homerus declarat, ita tum rem esse, his versibus, qui sunt ex hymno Apollinis:

ἄλλ' ὅτε Δῆλῳ, Φοῖβῃ, μάλιστα γε θυμὸν ἐτέρφθη,
 ἔνθα τοι ἐλαχίστωνες Ἰάονες ἠγερέθονται
 σὺν σποῖσιν τεκέεσσι γυναῖδι τε σὴν ἐς ἀγυῖαν·
 ἔνθα σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηστῷ καὶ ἀοιδῇ
 μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν καθέσῃσιν ἀγῶνα.

(5) Ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγῶν ἦν καὶ ἀγωνιούμενοι
 ἐφοίτων, ἐν τοῖσδε αὖ δὴλοι, ἃ ἔστιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 προοιμίου· τὸν γὰρ Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν
 ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαινοῦ ἐς τὰδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς
 καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη·

Ἄλλ' ἀγεθ', ὠχὸς μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξύν,
 χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι. Ἐμείο δὲ καὶ μετόπισθεν
 μνήσασθ', ὅπποτε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 ἐνθάδ' ἀνείρηται ταλαπείριος ἄλλος ἐπελθὼν
 « ὦ κοῦραι, τίς δ' ὕμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν
 ἐνθάδε πωλεῖται, καὶ τέφ' τέρπεσθε μάλιστα; »
 ἡμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθ' εὐφρῶως
 « τυφλὸς ἀνὴρ, οἰκεῖ δὲ Χίφ' ἐν παιπαλοέσση. »

(6) Τοσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ἦν καὶ τὸ
 παλαιὰ μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ Δῆλῳ ὕστερον
 δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ'
 ἱερῶν ἐπεμνον, τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλείστα
 κατελύθη ὑπὸ ξυμφορῶν, ὡς εἰκόσ, πρὶν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι
 τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν καὶ ἵπποδρομίας, ὃ πρότερον
 οὐκ ἦν.

CV. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀμπρακιῶται, ὥσπερ
 ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιάν κατέσχον, ἐστρα-
 τεύονται ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν τρισχίλιος δπλί-
 ταις, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν καταλαμβάνου-
 σιν Ὀλπας, τείχος ἐπὶ λόφῳ ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσῃ,
 ὃ ποτε Ἀκαρναῖες τειχισάμενοι κοινῷ δικαστηρίῳ
 ἐχρῶντο· ἀπέγει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργεῖαν πόλεως ἐπιθα-
 λασσίας οὐσης πέντε καὶ εἴκοσι σταδίου μάλιστα. (3)
 Οἱ δὲ Ἀκαρναῖες οἱ μὲν ἐς Ἄργος ξυνεσθῆθον, οἱ δὲ
 τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὃ Κρῆναι καλεῖ-
 ται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχῳ Πελοποννησίους
 μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας διελθόντες, ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο· (3) πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ Δημοσθένην
 τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων στρατηγῆσαντα, ὅπως
 σφίσιν ἡγεμὼν γίγνηται, καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθη-
 ναίων αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον οὔσαι, ὧν ἦρχεν
 Ἀριστοτέλης τε ὁ Τιμοκράτους καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντι-
 μνήστου. (4) Ἀπέστειλαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς
 Ὀλπας Ἀμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν κελεύοντες σφίσι
 βοηθεῖν πανδημεί, δεδοίτες μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχῳ οὐ
 δύνωνται διελθεῖν τοὺς Ἀκαρναῖας καὶ σφίσιν ἢ μο-
 νωθεῖσιν ἢ μάχῃ γένηται ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ
 ἦ ἀσφαλές.

CVI. Οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχῳ Πελοποννήσιοι ὡς
 ἥσθοντο τοὺς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώτας ἤκοντας, ἄραν-
 τες ἐκ τοῦ Προσχίου ἐδοθήθον κατὰ τάχος, καὶ διαβάντες
 τὸν Ἀγελῶν ἐχώρουν δι' Ἀκαρνανίας οὐσης ἐρήμου διὰ
 τὴν ἐς Ἄργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρα-
 τίων πόλιν καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν
 ἄλλην Ἀκαρνανίαν. (2) Καὶ διελθόντες τὴν Στρατίων

Sed quum plurima mens tua gaudia cepit, Apollo,
 Deli cum natis ubi conjugibusque frequentes
 Iones in longa celebrant tua compita veste;
 illic cestibus et cantu gratisque choreis
 te oblectant memores posito certamine sacro.

(5) Fuisse autem musices etiam certamen et certaturos
 ventitasse, his item versibus indicat, qui sunt ex eodem
 Apollinis hymno; nam postquam Deliacum mulierum cho-
 rum celebravit, laudationem his versibus finiebat, in qui-
 bus et sui ipsius mentionem fecit :

Verum agetum, nobis adsis cum Phœbe Diana,
 vos etiam cunctæ me discedente valete,
 et memores estote mei posthac, homo si quis
 venerit huc alius peregre, dicatque : « Puellæ,
 quis vir in his versans unquam dulcissimus oris
 pectora præcipue demulsit vestra canendo? »
 vos uno assensu sic respondete faventes :
 « Vir qui luminibus captus Chion incolit altam. »

(6) Hæc igitur argumenta Homerus præbuit, etiam priscis
 temporibus ingentem conventum et celebritatem in Delo
 fieri consuevisse; postea vero Athenienses et insularum in-
 colæ cœlus quidem saltatorum cum sacris eo mittebant,
 sed certamina et cetera pleraque, ut credibile est, adversis
 casibus exoluerunt, donec Athenienses certamen tunc insti-
 tuerunt, et equorum etiam cursum, quod ante non fuerat.

CV. Eadem hieme Ampraciote expeditionem, qua Eury-
 locho promissa ejus exercitum retinuerant, adversus Argos
 Amphiloichicum suscipiunt cum tribus millibus gravis
 armaturæ militum, et, irruptione in agrum Argivum facta,
 Olpas occupant, castellum in colle munitum prope mare,
 quod Acarnanes quondam quum munivissent, communi juri-
 dici conventus loco utebantur; ab Argivorum autem urbe,
 quæ est maritima, fere quinque et viginti stadiis distat. (2)
 Sed Acarnanes partim copiis coactis ad Argos suppetias
 ferebant, partim castra posuerunt in eo Amphilochiæ loco,
 qui Fontes vocatur, observantes Peloponnesios, qui cum
 Eurylocho erant, ne clam ad Ampraciotas transirent; (3)
 mittunt præterea et ad Demosthenem, qui Atheniensium
 copias in Ætoliam duxerat, ut sibi dux esset, et ad viginti
 Atheniensium naves, quæ circa Peloponnesum erant, qui-
 bus præerat Aristoteles Timocratis, et Hierophon Anti-
 mnesti filius. (4) Mittunt vero etiam, qui apud Olpas erant,
 Ampraciote nuntium in urbem, rogantes, ut populus uni-
 versis copiis auxilium sibi ferret, quia verebantur, ne
 Eurylochos et qui cum eo erant, Acarnaniam pertransire
 non possent, atque ita sibi vel solis relictis prælium esset
 committendum, vel si domum redire voluissent, minime
 tutum esset.

CVI. Eurylochos igitur ac Peloponnesii, qui cum eo erant,
 simul atque Ampraciotas, qui apud Olpas erant, advenire
 intellexerunt, castris e Proschio motis ad opem iis feren-
 dam confestim profisciscuntur, et Acheloo transmissio iter per
 Acarnaniam faciebant, quæ propter subsidium Argos mis-
 sum præsidii erat nudata, ad dextram quidem habentes
 Stratiorum urbem et ipsorum præsidium, ad sinistram vero
 reliquam Acarnaniam. (2) Quum autem Stratiorum agrum

γῆν ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας καὶ αὐθις Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα, ἔπειτα διὰ Λιμναίας· καὶ ἐπέβησαν τῆς Ἀγραιῶν, οὐκέτι Ἀκαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι. (3) Λαβόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὃ ἐστὶν ἀγροίκον, ἐχώρουν δι' αὐτοῦ καὶ κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργεῖαν νυκτὸς ἤδη, καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ Κρήναις Ἀκαρνάνων φυλακῆς ἔλαθον καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὀλπαις Ἀμπρακιώταις.

CVII. Γενόμενοι δὲ ἄθροοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην καὶ στρατόπεδον ἐποίησαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἰκοσι ναυσὶν οὐ πολλῶν ὑποτρον παραγίγνονται ἐς τὸν Ἀμπρακικὸν κόλπον βοηθῶντες τοῖς Ἀργείοις, καὶ Δημοσθένης Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους ὀπλίτας, ἐξήχοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. (2) Καὶ αἱ μὲν νῆες περὶ τὰς Ὀλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσσης ἐφώρμουν· οἱ δὲ Ἀκαρναῆες καὶ Ἀμφιλόχων ὀλίγοι (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βίᾳ κατέιχοντο) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνηληλυθότες παρεσκευάζοντο ὡς μαχομένοι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντός ξυμμαχικοῦ αἰροῦνται Δημοσθένη μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. (3) Ὁ δὲ προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς Ὀλπης ἐστρατοπεδεύσατο, χαράδρᾳ δ' αὐτοὺς μεγάλη διείργεν. Καὶ ἡμέρας μὲν πέντε ἡσύχαζον, τῇ δ' ἕκτῃ ἐτάσσοντο ἀμφοτέροις ὡς ἐς μάχην. Καὶ μείζον γὰρ ἐγένετο καὶ περίεχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον, ὃ Δημοσθένης δέισας μὴ κυκλωθῆ λογίζει ἐς ὁδὸν τινα κολήν καὶ λοχμώδῃ ὀπλίτας καὶ φιλοὺς ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξαναστάντες οὗτοι κατὰ νότου γίγνωνται. (4) Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάστο ἀμφοτέροις, ἦσαν ἐς χεῖρας, Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσσηνίων καὶ Ἀθηναίων ὀλίγων (τὸ δὲ ἄλλο Ἀκαρναῆες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεΐχον, καὶ Ἀμφιλόχων οἱ παρόντες ἀκοντισταί), Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Ἀμπρακιώται ἀναμῖξ τεταγμένοι πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μάλλον, καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες, ἄθροοι ἦσαν, ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένην.

CVIII. Ὡς δ' ἐν χερσὶν ἤδη ὄντες περίεσχον τῷ κέρῳ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἐκυκλοῦντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρναῆες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νότου προσπίπτουσι τε καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλκὴν ὑπομείναι φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλεόν τοῦ στρατεύματος καταστήσαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον καὶ ὃ κράτιστον ἦν διαφθειρόμενον, πολλῶν μάλλον ἐφοβοῦντο. Καὶ οἱ Μεσσήνιοι ὄντες ταύτῃ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐξήλθον. (2) Οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸ Ἄργος ἀπέδιψαν· καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. (3) Ἐπαναχωροῦντες δὲ ὡς ἐώρων τὸ πλεόν νενικημένον καὶ οἱ ἄλλοι Ἀκαρναῆες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσώζοντο ἐς τὰς Ὀλπας

pertransissent, ibant per Phytiam et rursus per Medeonem prope extremos fines, deinde per Limnaeam, et illinc ingressi sunt in Agræorum terram, quæ non item Acarnaniæ pars est, sed ipsis amica. (3) Thyamum autem montem nacti, qui est incultus, per eum transibant, et in agrum Argivum descenderunt, quum jam nox esset, quumque inter Argivorum urbem et Acarnanum præsidium, quod erat ad Fontes, clam transissent, cum Ampraciotis, qui apud Olpas erant, se conjunxerunt.

CVII. Junctis autem castris simul atque illuxit, consistunt ante urbem, quæ Metropolis appellatur, ibique castra fecerunt. Athenienses vero non multo post cum viginti navibus ad sinum Ampracicum advenērunt opem Argivis laturi, et Demosthenes cum ducentis gravis armaturæ militibus Messeniis, et sexaginta sagittariis Atheniensibus. (2) Atque naves quidem ad Olpas collem a mari stationem habebant; Acarnanes vero, et Amphilochorum aliquot (nam eorum plerique ab Ampraciotis per vim detinebantur) quum Argos jam convenissent, ad proelium cum adversariis committendum se præparabant, et Demosthenem totius socialis exercitus ducem cum suis prætoribus elegerunt. (3) Ille vero copiis ad Olpam adductis castra posuit; ingens autem terræ vorago utraque castra dirimebat. Et per quinque quidem dies quiescebant, sexto autem utrique ad proelium se instruebant. Atque quum Peloponnesiorum acies major, et longe latiore circuitu esset, Demosthenes veritus, ne circumveniretur, in insidiis in via quadam cava et dumosa collocat ex gravi et ex levi armatura promise ad quadringentos milites, ut ab ea parte, qua hostis acies latius porrigebatur, isti in ipso congressu surgentes ex insidiis eum a tergo aggredierentur. (4) Ubi vero utrique parati fuerunt, ad manus venerunt, Demosthenes quidem dextrum cornu obtinens cum Messeniis, et paucis Atheniensibus (reliquam vero aciem Acarnanes pro se quique et Amphilochorum jaculatores, qui aderant, obtinebant), Peloponnesii vero et Ampraciotæ promise instructi exceptis Mantinensibus; hi enim in lævo potius, non tamen extremo in cornu conferti stabant; sed Eurylochus, et qui cum eo erant, e regione Messeniorum et Demosthenis, extremum lævum cornu tenebant.

CVIII. Quum autem, manibus inter se jam consertis, Peloponnesii cornu latius porrigerent et dextrum adversarium circumvenirent, Acarnanes, qui in insidiis collocati erant, eos a tergo adoriuntur, factaque impressione in fugam vertunt, ita ut nec primum ipsorum impetum sustinuerint, et territi majorem exercitus partem in fugam conjecerint; postquam enim cornu, cui præerat Eurylochus, quod erat firmissimum, cædi viderunt, multo magis metuere cœperunt. Et Messenii, qui cum Demosthene ab ea parte in acie stabant, rem magna ex parte confecerunt. (2) At Ampraciotæ, et qui in dextro cornu collocati erant, hostilem aciem sibi oppositam vicerunt, et ad Argos usque sunt persecuti; etenim omnium, qui circum illa loca habitant, sunt pugnacissimi. (3) Sed quum se reciperent, postquam majorem suarum copiarum partem victam videbant, impetumque in eos ceteri Acarnanes faciebant, ad Olpas ægre confugiabant,

καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν, ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ μάλιστα ξυνταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. Καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτα ἕως ὁψέ.

CIX. Μενεδαῖος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ Εὐρυλόχου τεθνεώτος καὶ Μακαρίου αὐτὸς παρειληφώς τὴν ἀρχήν, καὶ ἀπορῶν μεγάλης ἥσσης γεγεννημένης ὅτῳ τρόπῳ ἢ μένων πολιορκησεται ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλημένος, ἢ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνάνων στρατηγοῖς, καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα ἀναιρέσεως. (2) Οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν καὶ τροπαῖον αὐτοὶ ἔστησαν καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίου μάλιστα ἀποθανόντας ἀνείλοντο, ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐσπείσαντο ἅπασιν, κρύφα δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατηγῶν Ἀκαρνάνων σπένδονται Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρχοῦσι τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βουλόμενος ψεῦσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρον ὄχλον τὸν ξενικόν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνη χρίζων Ἕλληνας ὡς καταπροδόντας τὸ ἑαυτῶν προουργιατερον ἐποιήσαντο. (3) Καὶ οἱ μὲν τοὺς τε νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ διὰ τάχους θύαπτον, ὥσπερ ὑπῆρχεν, καὶ τὴν ἀποχώρησιν κρύφα οἱ ἐδέδοτο ἐπεδούλευον.

CX. τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανδημεῖ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ τῶν Ὀλπῶν ἀγγελίαν ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους τοῖς ἐν Ὀλπαῖς ἑμμεῖναι, εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγεννημένων. (2) Καὶ πέμπτει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος ἰ τὰς δόδους προλοχιούντας καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ' αὐτοῦς.

CXI. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Μαντινῆς καὶ οἱ ἔσπειστο, πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμῶν καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξελθόντες, ὑπαπήεσαν κατ' ὀλίγους, ἅμα ξυλλέγοντες ἐφ' ἃ ἐξῆλθον ὀθῆν. Προκεχωρηκότες δὲ ἤδη ἀποθεν τῆς Ὀλπης θῆσσαν ἀπεχώρου. (2) Οἱ δ' Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὲν ἐτύγχανον οὕτως ἀθρόοι ξυνελθόντες, ὡς ἔγνωσαν ἀπόντας, ὄρμησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἔθεον δρόμῳ, ἐπικαταλαβεῖν βουλόμενοι. (3) Οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες τὸ μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπιέναι ἀσπόνδους ὁμοίως, καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἐπεδίωκον, καὶ τινες αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντας καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς ἠκόντισέ τις, νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν Μαντινέας καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δ' Ἀμπρακιώτας ἔκτεινον. (4) Καὶ ἦν πολλὴ ἔρις καὶ ἄγνοια εἴτε Ἀμπρακιώτης τίς ἐστιν εἴτε Πελοποννήσιος. Καὶ ἐς διακοσίους μὲν τινες αὐτῶν ἀπέκτειναν· οἱ δ' ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν Ἀγραῖδα ὁμορον οὔσαν, καὶ Σαλύνθιος αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγραίων φίλος ὢν ὑπεδέξατο.

CXII. Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται ἀφικνούν-

THUCYDIDES.

et multi eorum obierunt, dum in Olpas perturbatis ordinibus et nulla rei militaris disciplina servata irrunt, præter Mantinenses; hi enim totius exercitus maxime compositi se receperunt. Atque pugna quidem finiebatur sub vesperum.

CIX. Menedæus, vero postridie defuncto Eurylocho et Macario, ipse imperium suscepit, et ob ingentem cladem acceptam dubitans, quonam modo aut obsidionem perferret, si maneret, terra marique navium Atticarum præsiidiis circumseptus, aut etiam recedens evaderet, apud Demosthenem et Acarnanum duces sermonem infert de fœdere et discessu, et de recipiendis simul suis militibus in acie cæsis. (2) Illi vero milites quidem cæsos reddiderunt, ipsique tropæum statuerunt, et suos ferme ad trecentos, qui in prælio ceciderant, susceperunt; abeundi vero facultatem non palam omnibus facto fœdere dederunt, sed clam Demosthenes cum Acarnanibus prætoribus, suis collegis, fœdus faciunt cum Mantinensibus et Menedæo et reliquis Peloponnesiorum ducibus, et quicumque inter illos dignitate maxime præstabant, ut quamprimum abirent, eo consilio, ut Ampraciotos turbamque militum mercede conductorum nudaret, præcipue vero, ut Lacedæmonios et Peloponnesios apud illius regionis Græcos in invidiam adduceret, quod illos prodidissent, et suo magis commodo prospexissent. (3) Atque hi quidem suorum cadavera receperunt, et pro præsentī rerum copia festinabundi ea sepelierunt, et reditum clam ii, quibus concessus erat, meditabantur.

CX. Demostheni autem et Acarnanibus nuntiatur, Ampraciotos, qui in sua urbe erant, primo illo nuntio, quem ex Olpis acceperant, excitos universis copiis per Amphilochiā ad opem suis ferendam venire, cupientes cum illis, qui in Olpis erant, se conjungere rerum ante gestarum prorsus ignaros. (2) Quamobrem confestim mittit aliquam copiarum partem ad vias insidiis obsidendas, et ad munitissima quæque loca præoccupanda, et simul cum reliquis copiis ad opem suis contra illos ferendam se parabat.

CXI. Interea vero Mantinenses et ceteri, quibus abeundi potestas pactis induciis data erat, per causam olerum et cremiorum colligendorum egressi, se subtrahebant rari, et colligentes inter abeundum ea, quorum causa scilicet exierant. Quum autem ab Olpa jam longe progressi essent, tunc se ocuis proripiebant. (2) Ampraciotæ vero et reliqui, qui sic frequentes convenerant, quum suos abire animadvertissent, ipsi quoque magna contentione, cursuque concitato currere cœperunt, quod eos assequi vellent. (3) Acarnanes vero, primum quidem vel omnes pariter nullis induciis factis abire existimarunt, et ideo Peloponnesios persequabantur; quin etiam in quosdam e suis ducibus, insequi vetantes, ac dicentes, illos data fide abire, aliquis tela jaculatus est ratus se cum suis prodi; deinde tamen Mantinenses quidem et Peloponnesios dimittebant, Ampraciotos vero cautebant. (4) Eratque magna contentio, et ignoratio, num quis Ampraciota, an Peloponnesius esset. Atque ad ducentos fere eorum interfecerunt; ceteri vero in Agraideum, quæ finitima erat, diffugerunt, et Salynthius Agræorum Rex, qui eorum amicus esset, eos excepit.

CXII. Ampraciotæ vero, qui ex urbe veniebant, ad Ido-

ται ἐπ' Ἰδομένην. Ἐστὸν δὲ δύο λόφω ἡ Ἰδομένην ὑψηλῷ· τοῦτον τὸν μὲν μείζω νυκτὸς ἐπιγενομένης οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλαθόν τε καὶ ἔφθασαν προκαταλαβόντες, τὸν δ' ἔλασσω ἔτυχον οἱ Ἀμπρακίῳται προαναβάντες καὶ ἠύλισαντο. (2) Ὁ δὲ Δημοσθένης δειπνήσας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ ἐσπέρας εὐθύς, αὐτὸς μὲν τὸ ἡμισυ ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς, τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν Ἀμφιλοχικῶν ὁρῶν. (3) Καὶ ἅμα ὁρθρῷ ἐπιπίπτει τοῖς Ἀμπρακίῳταις ἐπὶ ἐν ταῖς εὐναῖς καὶ οὐ προησθημένοις τὰ γεγεννημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσει τοὺς ἑαυτῶν εἶναι. (4) καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρώτους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε καὶ προσαγορεύειν ἐκέλευε, Δωρίδα τε γλῶσσαν λέντας καὶ τοῖς προφύλαξι πίστιν παρεχόμενος, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθορωμένους τῇ ὀφει νυκτὸς ἐπὶ οὐσῃ. (5) Ὡς οὖν ἐπέτεσε τῷ στρατεύματι αὐτῶν, τρέπουσι, καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὤρμησαν. (6) Προκατελιγμένον δὲ τῶν ὁδῶν, καὶ ἅμα τῶν μὲν Ἀμφιλοχῶν ἐμπείρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς καὶ ψιλῶν πρὸς δολίτας, τῶν δὲ ἀπειρῶν καὶ ἀνεπιστημόνων ὅπη τράπωνται, ἐσπίπτοντες ἐς τε χαράδρας καὶ τὰς προελοχισμένας ἐνέδρας διεφθείροντο. (7) Καὶ ἐς πᾶσαν ἰδέαν χωρήσαντες τῆς φυγῆς ἐτράποντό τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πολὺ ἀπέχουσαν, καὶ ὡς εἶδον τὰς Ἀττικὰς ναῦς παραπλεούσας ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ζυντυχίᾳ, προσένευσαν ἡγησάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ κρεῖσσον εἶναι σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσίν, εἰ δεῖ, διαφραῆναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐχθίστων Ἀμφιλοχῶν. (8) Οἱ μὲν οὖν Ἀμπρακίῳται τοιοῦτῳ τρόπῳ κακωθέντες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν πόλιν, Ἀκαρνᾶνες δὲ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς καὶ τροπαῖα στήσαντες ἀπεχώρησαν ἐς Ἄργος.

CXIII. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κῆρυξ ἀπὸ τῶν ἐς Ἄγραίους καταφυγόντων ἐκ τῆς Ὀλπης Ἀμπρακίῳτῶν ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν οὓς ἀπέκτειναν ὑστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε μετὰ τῶν Μαντινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ζυνεζήσαν ἀσπονδοί. (2) Ἰδὼν δ' ὁ κῆρυξ τὰ θπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀμπρακίῳτῶν θθαύμαζε τὸ πλῆθος· οὐ γὰρ ᾔδει τὸ πάθος, ἀλλ' ὤρετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι. (3) Καὶ τις αὐτὸν ἤρετο ὅ τι θαυμάζοι καὶ ὅποσοι αὐτῶν τεθνήσκουσιν, οἰόμενος αὖ ὁ ἐρωτῶν εἶναι τὸν κήρυκα ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομέναις. Ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα. (4) Ὑπολαβὼν δ' ὁ ἐρωτῶν εἶπεν « οὐκ οὐκ τὰ θπλα ταυτὶ φαίνεται, ἀλλὰ πλεον ἢ χιλίων. » Αὐθὺς δὲ εἶπεν ἐκεῖνος « οὐκ ἄρα τῶν μεθ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν. » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο « εἴπερ γε ὑμεῖς ἐν Ἰδομένη χθὲς ἐμάχεσθε. » « Ἄλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμεθα χθὲς, ἀλλὰ πρῶην ἐν τῇ ἀποχωρήσει. » « Καὶ μὲν δὴ τούτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθήσασι τῆς Ἀμπρακίῳτῶν ἐμαχόμεθα. » (5) Ὁ δὲ κῆρυξ ὡς ἔχουσε καὶ ἔγνων ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διέφθαρται, ἀνομιώσας καὶ ἐκπλαγείς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν ἀπῆλθεν εὐθύς ἀπρακτὸς

menen perveniunt. Sunt vero Idomene duo excelsi tumuli. Horum alterum, qui major est, noctis adventu milites ex castris a Demosthene praemissi, clam et prius hostibus praecoccuparunt, alterum vero, qui minor est, Ampraciota priores ascenderunt, et in eo pernoctarunt. (2) Demosthenes vero a caena primoque crepusculo statim cum reliquo exercitu viam ingreditur, dimidium quidem ejus secum retinens ad illam tumuli partem, qua aditus patebat, alterum vero dimidium per Amphiloichicos montes iter faciebat. (3) Et sub aurorae ortum invadit Ampraciotas in cubilibus adhuc jacentes, rerumque gestarum penitus ignaros; imo vero potius opinatos, suos adesce; (4) etenim Demosthenes Messenios de industria primos in acie collocarat, et imperaverat, ut Ampraciotas alloquerentur, Dorica lingua utentes, et illis, qui pro castris erant in statione, fidem facientes, simul etiam in conspectum non venientes; adhuc enim nox erat. (5) Quum igitur illorum copias invasisset, eas fugarunt, et magnam illorum partem illic interfecerunt, reliqui vero in fugam versi cursu montes petere coeperunt. (6) Sed quum itinera jam praecoccupata essent, simul etiam quum Amphiloichi quidem suae regionis notitiam haberent, et expediti essent adversus homines armis graves, hi vero locorum essent imperiti, neo scirent, quo se verterent, incidentes aut in loca confragosa, aut in vias insidiis jam insessas, profligabantur. (7) Et quum omne fugae genus tentassent, nonnulli ad mare etiam non longe distans se converterunt, et quum conspexissent naves Atticas praeternavigantes in ipso cladis suae articulo, ad eas annatarunt, existimantes in praesenti metu sibi satius esse ab illis, qui in navibus erant, si necesse esset, trucidari, quam a barbaris et infensissimis hostibus Amphiloichis. (8) Ampraciotae igitur hoc modo profligati, e multis pauci in urbem evaserunt; Acarnanes vero, spoliatis cadaveribus et tropaeis erectis Argos redierunt.

CXIII. Et ad eos postero die venit caduceator missus ab Ampraciolis, qui ex Olpa ad Agraeos confugerant, petiturus, ut liceret suscipere cadavera suorum, quos post primum praelium interfecerant, quum una cum Mantinensibus et ceteris, quibus abeundi potestas facta erat, ipsi nulla fide data egressi erant. (2) Caduceator autem intuitus arma Ampraciotarum, qui ex urbe prodierant, multitudinem admirabatur; cladis enim acceptae ignarus erat, sed ea opimabatur eorum esse, qui cum ipsis fuerant. (3) Tunc vero aliquis eum interrogat, quidnam admiraretur, et quot ex ipsis putaret periisse, quum quidem is, qui interrogabat, rursus existimaret, istum caduceatorem ab illis missum, qui apud Idomenas erant. Ille vero respondit ducentos ferme. (4) Contra vero interrogans ait: « non igitur haec eorum arma esse apparet, sed plusquam mille hominum. » Et ille rursus: « non ergo sunt eorum, qui nobiscum in acie steterunt. » Alter autem respondit: « siquidem vos apud Idomenen heri pugnabatis. » « Atqui nos heri cum nullo pugnabamus sed, nudius tertius inter redeundum. » « At vero nos cum istis quidem heri, quum ex Ampraciotarum urbe nobis occurrissent, pugnabamus. » (5) Quum autem caduceator hoc audisset et intellexisset auxilium urbanum profligatum esse, ingemiscens et vehementer commotus praesentium malorum magnitudine, discessit confestim re infecta nec ulterius suorum cadavera flagitabat.

καὶ οὐαὲτι ἀπῆται τοὺς νεκρούς. (ε) Πάθος γὰρ τοῦτο μὲν παλεὶ Ἑλληνίδι ἐν Ἰσικαίς ἡμέραις μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο. Καὶ ἀριθμὸν οὐκ ἔγραψα τῶν ἀποθανόντων, διότι ἀπιστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Ἀμπρακίαν μέντοι οἶδα ὅτι εἰ ἐβουλήθησαν Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφιλοχοὶ Ἀθηναίοις καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι ἐξελεῖν, αὐτοβοεῖ ἂν εἶλον· νῦν δ' ἔδεισαν μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὦσιν.

CXIV. Μετὰ δὲ ταῦτα τρίτον μέρος νειμάντες τῶν σκύλων τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πόλεις διείλοντο. Καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλείοντα ἔαλω, τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς Ἀττικαῖς ἱεροῖς Δημοσθένει ἐξηρέθησαν τριακοσίαι πανοπλῖαι, καὶ ἄγων αὐτάς κατέπλευσεν· καὶ ἐγένετο ἄμα αὐτῷ μετὰ τὴν τῆς Αἰτωλίας συμφορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως ἀδεστέρα ἢ κάθοδος. (α) Ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἰκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύπακτον. Ἀκαρνᾶνες δὲ καὶ Ἀμφιλοχοὶ ἀπελθόντων Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους τοῖς ὡς Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους καταφυγοῦσιν Ἀμπρακίῳ καὶ Πελοποννησίῳ ἀναχώρησιν ἐσπέισαντο ἐξ Οἰνιάδων, ὅπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ Σαλυνθίου. (β) Καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ συμμαχίαν ἐποίησαντο ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφιλοχοὶ πρὸς Ἀμπρακίῳ ἐπὶ τοῖσδε ὥστε μήτε Ἀμπρακίῳ μετὰ Ἀκαρνᾶνων στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους μήτε Ἀκαρνᾶνας μετὰ Ἀμπρακίων ἐπ' Ἀθηναίους, βοηθεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι Ἀμπρακίῳ ὅσα ἢ χωρία ἢ δμήρους Ἀμφιλόχων ἔχουσι, καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν πολέμιον ὃν Ἀκαρνᾶσιν. (γ) Ταῦτα συνθέμενοι διεύσαν τὸν πόλεμον. Μετὰ δὲ ταῦτα Κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν, ἐς τριακοσίους ὀπλίτας, καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθυκλέους ἀρχόντα· οἱ κομιζόμενοι χαλεπῶς διὰ τῆς Ἡπειροῦ ἀφίκοντο. Τὰ μὲν κατ' Ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο.

CXV. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος ἐς τε τὴν Ἱμεραίαν ἀπόδασιν ἐποίησαντο ἐκ τῶν νεῶν μετὰ τῶν Σικελιωτῶν ἀνωθεν ἐσβεληκτόων ἐς τὰ ἔσχατα τῆς Ἱμεραίας, καὶ ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους ἐπλευσαν. (α) Ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς Ῥήγιον Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου Ἀθηναίων στρατηγὸν καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς ναῦς διάδοχον τῶν δ' Ἀλάχης ἤρχεν. (β) Οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ζύμαχοι πλεύσαντες ἐπεισαν τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσὶν· τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ Συρακοῖοι ἐκράτουν, τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι παρεσκευάζοντο ναυτικὸν συναγεῖροντες ὡς οὐ περιεφόμενοι. (γ) Καὶ ἐπλήρουν ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς, ἄμα μὲν ἡγούμενοι θάσσον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθῆσθαι, ἄμα δὲ βουλόμενοι μελέτην τοῦ ναυτικοῦ ποιῆσθαι. Τὸν μὲν οὖν ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσὶν, Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστράτιδου καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους ἐπὶ τῶν πλείονων νεῶν ἀποκείμεναι ἐμμελόν. (δ) Ὁ δὲ Πυθόδωρος ἤδη

(ε) Hæc enim clades uni Græcæ civitati intra totidem dies maxima accidit omnium in hoc bello. Ac cæsorum numerum non scripsi, quia multitudo, quæ dicitur interisse, fidem superat, pro magnitudinis quidem civitatis. Ampraciam autem sat scio Acarnanes et Amphilochoi, si Atheniensibus ac Demostheni morem gerentes expugnare voluissent, primo statim clamore expugnassent; nunc autem timuerunt, ne Athenienses, si eam tenuissent, molestiores sibi accolæ essent.

CXIV. Postea vero tertia spoliū parte Atheniensibus attributa, reliqua inter civitates diviserunt. Atque Atheniensium quidem spolia in ipso navigationis cursu intercepta sunt; quæ autem nunc in templis Atticis affixa visuntur, trecentæ solidæ armaturæ, Demostheni privatim honoris causæ datæ sunt, quas ille secum in navibus vehens domum profectus est; et simul ei post cladem in Ætolia acceptam ob has res gestas reditus in patriam tutior fuit. (2) Athenienses quoque, qui in viginti navibus erant, Naupactum redierunt. Acarnanes vero et Amphilochoi post Atheniensium et Demosthenis discessum, Ampraciotis et Peloponnesiis, qui ad Salynthium et Agræos confugerant, fide publica interposita, ex CEniadis aheundi potestatem dederunt, quo transierant a Salynthio. (3) In posterum vero tempus Acarnanes et Amphilochoi fœdus et societatem ad centum annos cum Ampraciotis coiverunt, his conditionibus, ut neque Ampraciotæ cum Acarnanibus bellum Peloponnesiis inferrent, neque cum Ampraciotis Acarnanes Atheniensibus, sed mutuo sibi forent auxilio, utque Ampraciotæ redderent, quotquot loca aut obsides Amphilochorum tenerent, neque subsidium mitterent Anactorium, quod Acarnanibus erat infestum. (4) Quum autem hoc modo inter eos convenisset, bellum deposuerunt. Post hæc Corinthii præsidium ex suis ad trecentos gravis armaturæ milites cum Xenoclides Euthyclis filio duce Ampraciam miserunt, qui itinere per Epirum facto ægre pervenerunt. Res igitur ad Ampraciam gestæ hunc exitum habuerunt.

CXV. Eadem hieme Athenienses, qui in Sicilia erant, excensum ex navibus in agrum Himereum fecerunt, una cum Siciliensibus, qui ex superioribus regionibus in extremos Himerei agri fines irruerant, et in Æoli insulas navigarunt. (2) Quum autem Rhegium se recepissent, Pythodorum Isolochi filium, Atheniensium ducem, Lachetis in classis præfectura successorem offendunt. (3) Nam qui erant in Sicilia socii ad Athenienses navibus profecti, ipsis persuaserunt, ut majore navium numero opem sibi ferrent; terra enim eorum Syracusani potiebantur; mari autem quum paucis illorum navibus prohiberentur, parabant classem et undique cogebant, quod hoc ferre nollent. (4) Athenienses igitur quadraginta naves instruebant, quas ad ipsos mitterent, tum quod bellum illic celerius confectum iri sperarent, tum etiam quod suos in rebus navalibus exercere cuperent. Unum igitur e ducibus Pythodorum cum paucis navibus eo miserunt; Sophoclem vero Sostratidæ et Eurymedontem Thucidis filium cum majore navium numero postea missuri erant. (5) Pythodorus vero, accepta jam

ἔχων τὴν τοῦ Λάχης τοῖν νεῶν ἀρχὴν ἐπλευσε τελευ-
τῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον, ὃ πρό-
τερον Λάχης εἶλεν· καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν Λοκρῶν
ἀνεχώρησεν.

CXVI. Ἐρρῦν δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ρύαξ
τοῦ πυρός ἐκ τῆς Αἰτνῆς, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον, καὶ
γῆν τινὰ ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ἐπὶ τῇ Αἰτνῇ τῷ
ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ.
(2) Λέγεται δὲ πεντηχοστῷ ἔτει ρυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ
πρότερον ρεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρίς γεγενῆσθαι τὸ ρεῦ-
μα ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. (3) Ταῦτα
μὲν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο, καὶ ἕκτον ἔτος
τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε θν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

a Lachele præfectura classis sub extremam hiemem profe-
ctus est ad Locrorum castellum, quod Laches ante ceperat;
prælioque victus a Locris discessit.

CXVI. Per idem hoc ver ignis rivus ex Ætna effluxit, uti
prius quoque et vastavit partem agri Catanæorum, qui sub
Ætna monte incolunt, qui omnium Siciliæ montium est
maximus. (2) Dicitur autem hæc flammæ eructatio
quingentesimo post priorem ignis eructationem anno con-
tigisse, omnino autem ter accidisse hoc profluvium, ex quo
Sicilia a Græcis habitatur. (3) Atque hæc quidem hæc
hieme gesta sunt, et sextus annus hujus belli finiebatur,
quod Thucydides conscripsit.

BIBAION Δ.

I. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους περὶ σίτου ἐκβολὴν Συρακοσίων δέκα νῆες πλεύσασαι καὶ Λοκρίδες ἴσαι Μεσσηνίην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατελάβον, αὐτῶν ἐπαγαγόμενων, καὶ ἀπέστη Μεσσηνίᾳ Ἀθηναίων. (2) Ἐπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν Συρακοῖσι οὖρωντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐξ αὐτοῦ ὀρμώμενοι ποτε σφίσι μέζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν, οἱ δὲ Λοκροὶ κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. (3) Καὶ ἐσεβεδλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροὶ πανστρατιά, ἵνα μὴ ἐπιδοθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις, ἅμα δὲ καὶ ξυεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων, οἱ ἦσαν παρ' αὐτοῖς· τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζεν, καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι, ἧ καὶ μάλλον ἐπετίθεντο. (4) Δηώσαντες δὲ οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσηνίην ἐφρούρου· καὶ ἄλλαι αἱ πληρούμεναι ἐμελλον αὐτῶσε ἐγκαθορμισάμεναι τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

II. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἔτους, πρὶν τὸν αἶον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ἑμίμαχοι ἐσβάλον ἐς τὴν Ἀττικὴν (ἦγετο δὲ Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς) καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήουν τὴν γῆν. (2) Ἀθηναῖοι δὲ τὰς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρασκευάζοντο, καὶ στρατηγούς τοὺς ὑπολοίπους Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα· Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφίκτο ἐς Σικελίαν. (3) Εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραῖων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἱ ἐλπιστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὄρει φυγάδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτῶσε νῆες ἐξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροί, καὶ λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχῆσειν βραδίως τὰ πράγματα. (4) Δημοσθένης δὲ ὄντι ἰδιώτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας, αὐτῷ δεσθέντι εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἣν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

III. Καὶ ὡς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν καὶ ἐπυνθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρα ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἠπειγόντο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἂ δεῖ τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι· ἀντιλεγόντων δὲ κατὰ τύχην χειμῶν ἐπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. (2) Καὶ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἤξιοι τειχίζεσθαι τὸ χωρίον (ἐπὶ τούτῳ γὰρ ξυεπκλεῦσαι), καὶ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ζύλων τε καὶ λίθων, καὶ φύσει καρπερὸν ὃν καὶ ἔρημον αὐτὸ τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας ἀπέχει γὰρ

LIBER IV.

I. Sequentē vere, quum segetes jam spicas emitte inciperent, decem Syracusanorum naves, et totidem Locrorum profectae, Messanam, quae est in Sicilia, occuparunt, ab ipsis oppidanis accitae, et Messana ab Atheniensibus defecit. (2) Egerunt hoc autem potissimum, Syracusani quidem, quod viderent, id oppidum ad invadendam Siciliam opportunum esse, et Athenienses metuerent, ne illinc ut ex belli sede excurrentes majore apparatu se invaderent; Locri vero propter odium in Rheginos, quia eos utrinque bello opprimere volebant. (3) Atque fecerant simul irruptionem Locri cum frequentibus copiis in Rheginorum agrum, ne hi Messeniis auxilium ferrent, simul etiam inducti ab exsulis Rheginis, qui apud ipsos erant; Rhegium enim jam diu seditionibus agitabatur, nec in praesentia Locros arcere poterat, quo etiam magis hi instabant. (4) Quum autem agrum vastassent, Locri quidem cum peditatu domum redierunt, naves vero Messanae praesidio remanebant; et aliae, quae instruebantur, debebant statione ibi capta bellum illinc gerere.

II. Sub eadem veris tempora, antequam frumenta essent matura, Peloponnesii eorumque socii irruptionem in Atticam fecerunt (praerat iis autem Agis Archidami filius, Lacedaemoniorum rex) et stativa ibi habentes agrum populabantur. (2) Athenienses vero et illas quadraginta naves, quas instruxerant, in Siciliam miserunt, et reliquos duces Eurymedontem et Sophoclem; nam Pythodorus, qui cum illis tertius erat dux, in Siciliam jam ante pervenerat. (3) His autem praeceperunt, ut in transitu simul et curarent res Corcyraeorum, qui in urbe erant, qui latrociniiis ab exsulis in monte degentibus infestabantur; et Peloponnesiorum sexaginta naves illuc navigaverant, ut opem illis ferrent, qui in monte erant; simul etiam quod propter ingentem famem, qua Corcyraeorum civitas laborabat, res illas in suam potestatem facile redactum iri sperarent. (4) Mandarunt etiam Demostheni, qui post suum ex Acarnania reditum privatus erat, hoc ipsum flagitanti, ut his navibus, si vellet, circa Peloponnesum uteretur.

III. Quum autem inter navigandum e regione agri Lacedaemonici essent, et acciperent Peloponnesiorum naves ad Corcyram jam appulisse, Eurymedon quidem et Sophocles ad Corcyram tendere properabant, Demosthenes vero eos hortabatur, ut primum Pylum appellerent, deinde peractis rebus, quae peragendae essent, navigationis cursum conficerent; illis vero contradicentibus forte fortuna tempestas exorta classem Pylum detulit. (2) Atque statim Demosthenes postulabat, ut locus ille munitur, (hac enim de causa se cum illis navigasse), et demonstrabat magnam esse lignorum lapidumque copiam, et locum naturae munitum esse, et quum ipsum, tum etiam magnum illius agri tractum circumcirca desertum esse; distat enim Pylus a

σταδίους μάλιστα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους, καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὐσῇ γῇ, καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. (2) Οἱ δὲ πολὺς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοποννήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. Τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἐτέρου μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος, καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον καὶ ὁμοφώνους τοῖς Λακεδαιμόνιοις πλείστ' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ ὀρμωμένους, καὶ βεβαίους ἅμα τῷ χωρίῳ φύλακας ἐσέσθαι.

IV. Ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγούς οὔτε τοὺς στρατιώτας, ὕστερον καὶ τοῖς ταξίαρχοις κοινώσας, ἡσυχάζειν ὑπὸ ἀπλοίας, μέχρι αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις σχολάζουσιν ὁρμῇ ἐπέπεσε περιστάσιν ἐκτελεῖσαι τὸ χωρίον. (2) Καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο, σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθους, καὶ ξυνητίθεσαν ὡς ἑκαστὸν τι ξυμβαίνει· καὶ τὸν πλὸν, εἴ που δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορία ἐπὶ τοῦ νότου ἔφερον, ἐγκεχυότες τε ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὸ χεῖρε ἐς τοῦπίσω ξυμπλέκοντες, ἔπως μὴ ἀποπίπτοι. (3) Πανταί τε τρόπῳ ἡπείγοντο φθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι πρὶν ἐπιδοθῆσαι· τὸ γὰρ πλεόν τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερόν ὑπῆρχε καὶ οὐδὲν ἔδει ταίχους.

V. Οἱ δὲ ἑορτὴν τινα ἔτυχον ἄγοντες, καὶ ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὥς ὅταν ἐξέλθωσιν ἡ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς ἡ ῥαδίως ληψόμενοι βίᾳ· καὶ τι καὶ αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἐτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ὦν ἐπέσχευεν. (2) Τειγίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἡπειρον καὶ ἂ μάλιστα ἔδει ἐν ἡμέραις ἑξ τὸν μὲν Δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσιν, ταῖς δὲ πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἡπείγοντο.

VI. Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατελημμένης, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου, νομίζοντες μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἄγχι ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον· ἅμα οὐ πρῶ ἐσβαλόντες καὶ τοῦ σίτου ἐτι χλωροῦ ὄντος ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς, χερμῶν τε ἐπιγεγόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν ἐπέπεσε τὸ στρατεύμα. (2) Ὡστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαι τε θάσσον αὐτοὺς καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.

VII. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Ἀθηναίων στρατηγὸς Ἥϊονα τὴν ἐπὶ Θράκης Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίσαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων πλῆθος προδομένην κατέλαβεν. Καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθήσαντων Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων ἐξεκρούσθη τε καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν.

VIII. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς Πελοποννησίων οἱ Σπαρτιαταὶ αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιόικων εὐθὺς ἐβόηθον ἐπὶ τὴν Πύλον, τὸν δὲ

Sparta stadia circiter quadringenta, et sita est in eo agro, qui olim erat Messenius; Lacedæmonii autem Coryphasion vocant. (3) Illi vero dicebant, multa esse Peloponnesii promontoria deserta, si in iis occupandis civitatem exhaurire velit. Huic autem locus iste longe commodior quam ullus alius esse videbatur, tum quod ei portus adjaceret, tum etiam Messenios, quibus hæc terra antiquitus domestica esset, et qui eadem, qua Lacedæmonii, lingua uterentur, illinc prodeuntes plurima damna iis inferre posse, et simul eos certos illius loci custodes futuros.

IV. Sed quum neque ducibus neque militibus rem persuadere posset, quam postea etiam cum ordinum præfectis communicarat, propter navigandi difficultatem quiescebat, donec ipsos milites otium agentes, sententia mutata cupiditas invasit locum muniendi. (2) Itaque manus ad opus faciendum admovent, nulla ferramenta ad lapides cædendos habentes, sed eos cum delectu comportantes; et ubi quisque apte quadrare poterat, coagmentabant; et lutum, sicubi opus illo esset, ob vasorum penuriam humeris portabant, corpore ita inclinato, ut commodissime in dorso permanere posset, et manibus a tergo consertiis, ne deflueret. (3) Omnique ratione properabant Lacedæmonios antevertere, et illas munitionum partes, quæ oppugnationi maxime opportune erant, prius absolvere, quam illi ad opem loco ferendam venirent; nam major loci pars suoapte situ munita erat, muroque non indigebat.

V. Illi vero tunc forte diem festum agebant, et quum hoc audirent, parvi faciebant, quod simul atque exercitum eduxissent, aut hostes suum adventum non exspectaturos, aut oppidum a se per vim facile receptum iri putarent; nonnihil eos etiam exercitus, qui in agro Attico adhuc erat, retardavit. (2) Athenienses vero communito intra sex dies loco, qua continentem spectat et ubi maxime oportebat, Demosthenem quidem cum quinque navibus ibi reliquerunt, ut ei præsidio esset; cum ceteris autem, quorum major erat numerus, cursum in Corcyram et Siciliam urgebant.

VI. At Peloponnesii, qui in Attica erant, accepto nuntio de Pylo occupata, domum celeriter se recipiebant; Lacedæmonii enim, et Agis ipsorum rex, id quod Pylo contigerat, ad se potissimum pertinere ducebant; simul etiam quia mature irruptionem fecerant, et frumento adhuc viridi plerisque commeatus deerat; et præterea frigus acrius, quam illud anni tempus ferret, exercitum pressit. (2) Quare multis de causis contigit, ut celerius se receperint, et in hac expeditione minimum commorati sint; nam quindecim dies in Attica manserant.

VII. Per idem tempus Simonides Atheniensium dux, coacta paucorum Atheniensium, qui in præsidiis erant, et magna sociorum illic habitantium manu, Eionem, quæ est in Thracia, Mendæorum coloniam, sed Atheniensium hostem, per proditionem occupavit. Quum autem Chalcidenses et Bottiæi confestim opem tulissent, inde expulsus est, multosque milites amisit.

VIII. Quum autem Peloponnesii ex Attica domum rediissent, Spartani quidem quum ipsi tum proximi municipum opem Pylo celeriter ferebant, ceterorum vero Lacedæmo-

ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος ἄρτι ἀφίγμένων ἀφ' ἐτέρας στρατείας. (2) Περιήγγελλον δὲ καὶ κατὰ τὴν Πελοπόννησον βοηθεῖν οὗτοι τάχιστα ἐπὶ Πύλον, καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρα ναῦς σφῶν τὰς ἐξήκοντα ἐπεμψαν, αἱ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς ἀφικνούσας ἐπὶ Πύλον· παρὴν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὺς στρατός. (3) Δημοσθένης δὲ προσπλεόντων ἐστὶ τῶν Πελοποννησίων ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις παρεῖναι ὥς τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος. (4) Καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἐπλεον κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τείχεσσι προσβαλοῦντες κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἀπίζοντες βρόδῳ αἰρήσειν οἰκοδόμημα διὰ τάχους εἰργασμένον καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνότων. (5) Προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ Ζακύνθου τῶν Ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν ἐν νῶ εἶχον, ἣν ἄρα μὴ πρότερον ἔλωσι, καὶ τοὺς ἑσπλους τοῦ λιμένος ἐμψράζει, σπῶς μὴ ᾗ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. (6) Ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία καλουμένη τὸν τε λιμένα παρατείνουσα καὶ ἐγγὺς ἐπικειμένη ἐχυρὸν ποιεῖ καὶ τοὺς ἑσπλους στενοῦς, τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουν κατὰ τὸ τεῖχοςμα τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῇ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἥπειρον ὁκτὼ ἢ ἐννέα ὁλώδης τε καὶ ἀτριβῆς πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα. (7) Τοὺς μὲν οὖν ἑσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώροις βύζην κλῆσειν ἐμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποῦνται, ὁπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτήν, καὶ παρὰ τὴν ἥπειρον ἄλλους ἔταξαν. (8) Οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τὴν τε νῆσον πολεμίαν ἔσσεσθαι τὴν τε ἥπειρον, ἀπόδασιν οὐκ ἔχουσαν· τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω τοῦ ἑσπλου πρὸς τὸ πλάγος ἀλλήμενα ὄντα οὐκ ἔξειν θέν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὐτῶν, σφεῖς δὲ ἀνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου ἐκπολιορκήσιν τὸ χωρίον κατὰ τὸ εἶκος, σίτου τε οὐκ ἐνότος καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένον. (9) Ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβασαν ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας, ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων. Καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχὴν, οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταληφθέντες εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν, καὶ Ἐδωτες οἱ περὶ αὐτούς ἦρχε δ' αὐτῶν Ἐπιτάδας δὲ Μολόβρου.

IX. Δημοσθένης δὲ ὁρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους μελλοντας προσβάλλειν ναυσὶ τε ἀμα καὶ πεζῷ παρεσκευάζετο καὶ αὐτός, καὶ τὰς τριήρεις αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν ἀνασπᾶσας ὑπὸ τὸ τεῖχοςμα προσεσταύρωσεν, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὀπλίσεν ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυνίαις ταῖς πολλαῖς· οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ ληστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον, οἱ ἔτυγον παραγενόμενοι. Ὀπλίται τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς

aliorum adversus hostem protectio tardior erat, quod ex altera expeditione modo revertissent. (2) Sed nuntii etiam per Peloponnesum circummissis imperabant, ut ad opem Pylo ferendam primo quoque tempore concurrerent, et ad suas sexaginta naves, quæ apud Corcyram erant, nuntium miserunt; quæ per Leucadium Isthmum transportatæ, quum Atticam classem, quæ ad Zacynthum erat, latuissent, ad Pylum pervenerunt; atque aderant jam etiam copiæ pedestres. (3) Demosthenes vero, quum Peloponnesii navigationis cursum eo adhuc tenerent, duas naves clam ocus emisit, quæ nuntiarent Eurymedonti et ceteris Atheniensibus, qui cum classe ad Zacynthum erant, ut celeriter venirent, quod locus in discrimine versaretur. (4) Et illæ quidem duæ naves, prout Demosthenes mandarat, magnam in navigando celeritatem adhibebant; Lacedæmonii vero se ad illius loci munitionem terra marique oppugnandam parabant, sperantes facile se capturos opus properanter factum, et in quo pauci propugnatores essent. (5) Ceterum cum etiam Atticarum navium e Zacyntho auxilia ventura exspectarent, in animo habebant, nisi forte prius munitionem expugnassent, ipsas etiam portus fances obstruere, ne Atheniensibus in eo consistere liceret. (6) Insula enim nomine Sphacteria ante portum portecta et prope adjacens efficit et portum tutum et introitus angustos, ut hac quidem, qua ad Atheniensium munitionem et Pylum vergit, bina navigia, illac vero, qua vergit ad reliquam continentem, octona vel novena transire possint; totaque silvestris et propter solitudinem invia, et quindecim ferme stadiorum magnitudine erat. (7) Portus igitur ostia navibus confertim collocatis, ita ut proras hostibus adversas haberent, obstruere statuerant; in hanc insulam autem, timentes, ne ex ea bellum sibi facerent, gravis armaturæ milites transportarunt, et alios in continente collocarunt. (8) Ita enim existimabant et ipsam insulam Atheniensibus hostem fore, atque etiam continentem, utpote quæ nullum haberet locum ad excensum faciendum; nam quum illa ipsius Pyli ora, quæ extra portus ostium erat, et quæ altum spectabat, importuosa esset, sciebant eos non habituros, unde proficiscerentur ad suos adjuvandos; se vero sine prælio navali et sine periculo locum expugnatos, ut quidem erat verisimile, quod nullus in eo commens esset, et quod ab exiguo apparatu occupatus esset. (9) Quum autem hanc sententiam comprobassent, milites in insulam transportabant, ex omnibus lochis sortiti. Atque primo quidem etiam alii subinde per vices eo trajecerunt; postremi vero, qui etiam illic deprehensi sunt, erant quadringenti et viginti, præter Helotas, qui circum ipsos erant; præerat iis autem Epitadas Molobri filius.

IX. Demosthenes vero, cernens Lacedæmonios cum navibus simul et pedestribus copiis aggressuros, ipse quoque se præparabat, et naves, quæ ipsi relicte adhuc aderant, subduxit, easque vallis etiam munitas sub munitione collocavit, et earum nautas scutis infirmis et plerisque vimineis armavit; nec enim in loco deserto arma sibi comparare poterant, quin etiam hæc ipsa ceperant ex piratica triremi et actuario navigio Messeniorum, qui forte eo appulerant. Et inter istos Messenios fuerunt ad quadraginta gravis armaturæ milites, quibus Demosthenes una cum reliquis utebatur. (2)

ἐχρήτο μετὰ τῶν ἄλλων. (2) Τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὠπλισμένων ἐπὶ τὰ τετελιχισμένα μάλιστα καὶ ἐχωρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἡπειρον ἔταξε, προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζόν, ἣν προσβάλλῃ· αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἐξήκοντα ὀπλίτας καὶ τοξότας ὀλίγους ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἥ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαιος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο προθυμήσεσθαι· (3) οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντες ποτε ναυσὶ κρατηθῆσεσθαι οὐκ ἰσχυρὸν εἰτέλιχον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίνεσθαι. (4) Κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὀπλίτας ὡς εἴρξων ἣν εὐνηται, καὶ παρεχελεύσατο τοιάδε.

X. « Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀνάγκῃ ξυνοτὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμῶς δεινόν, μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὐελπίς ὁμοσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενόμενος. Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφίκεται ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται. (2) Ἐγὼ δὲ καὶ τὰ κτελεῖω δρῶ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἣν ἐθέλωμέν τε μέναι καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλεγύντες τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσω καταπροδύναι. (3) Τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, δ μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον γίνεσθαι, ὑποχωρήσας δὲ καίπερ χαλεπὸν ὃν εὐπορον εἶναι μηδενὸς κωλύοντος, καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἔξομεν μὴ βράδια αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἣν καὶ ὑφ' ἡμῶν βιάζονται· ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ βῆστοι εἰσιν ἀμύνεσθαι, ἀποβάαντες δὲ ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη. (4) Τό τε πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι· κατ' ὀλίγον γὰρ μαχεῖται καίπερ πολλὸν ὃν ἀπορία τῆς προσορμίσεως, καὶ οὐκ ἐν γῇ στρατός· εἰσιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μελίων, ἀλλ' ἀπὸ νεῶν, αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσῃ ξυμῶναι. (5) Ὅστε τὰς τούτων ἀπορίας ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ πλήθει, καὶ ἅμα ἀξίω ὑμᾶς Ἀθηναίους ὄντας καὶ ἐπισταμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυτικὴν ἐπ' ἄλλους ἀπόδασιν, ὅτι εἴ τις ὑπομένει καὶ μὴ φόβῳ βοθίῳ καὶ νεῶν δεινότητος κατὰπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἂν ποτε βιάζοιτο, καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναι τε καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν ραχίαν σώζειν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ χωρίον. »

XI. Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακαλευσαμένου οἱ Ἀθηναῖοι ἐθάρσυναν τε μᾶλλον καὶ ἐπικαταβάαντες ἐτάξαντο παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀραντες τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τεχνίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα, οὐσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισίν· ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμυλίδας ὁ Κρατησικλέους Σπαρτιατῆς. Προσέβαλλε δὲ ἥπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο, (3) καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης, ἡμύνοντο· οἱ δὲ κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ

Itaque plerosque tam inermium quam armatorum, quae maxime muro munitus firmatusque locus erat, continentem versus disposuit; praecipiens, ut peditatum propulsarent, si aggrederetur; ipse vero delectis ex omnibus sexaginta gravis armaturae militibus et aliquot sagittariis, extra murum ad mare profectus est, quae potissimum illos ex navibus in terram exscensum facere conaturos existimabat ad loca quidem aspera et saxosa ad mare conversa, sed tamen, quia ab hac parte suae munitionis murus infirmissimus erat, putabat, ut eos illuc deduceret, ipsos studiose expetituos esse; (3) non enim firmitus ibi muniverant, existimantes neque se unquam navibus devictum iri, et ab illis, si per vim in terram escenderent, castellum facili negotio capi posse. (4) In hac igitur parte, quae ipsum mare spectabat, progressus milites disposuit, ut hostem arceret, si posset, eosque his verbis est adhortatus.

X. « Viri, qui mihi ejusdem periculi nunc estis socii, nemo vestrum reputando omnes difficultates, quae nos circumsteterunt, callidus videri velit potius quam inconsulto bonae spei plenus adversarios invadere, et ut qui ex his incolumis evadere possit. Nam quaecunque res ut hae nostrae ad necessitatem sunt redactae, earum minime iniri ratio potest, sed periculatione celerrima opus habent. (2) Quamquam ego pleraque nobiscum facere video, si et impetum hostium sustinere, neque potiora commoda, quae nobis ad rem feliciter gerendam adsunt, illorum multitudine deterriti foede prodere velimus. (3) Quod enim locus accessu difficilis est, hoc pro nobis facere duco, quippe qui nobis quidem illorum impetum sustinentibus auxilio sit; sed si recesserimus, nullo prohibente accessu facilis erit, quantumvis aliqui difficultis; et hostem graviores habebimus, quia non facile se recipere poterit, si nos etiam ipsum urgeamus; dum enim hostes sunt in navibus, facillime propulsari possunt, sed si in terram escenderint, tunc vero nobiscum aequa conditione pugnabunt. (4) Et ipsorum multitudo non admodum est extimescenda; quamvis enim sit ingens, tamen propter difficultatem loci, quo appellere possit, exigua manu pugnabit, atque non in terra habemus adversum exercitum, in aequa conditione numero majorem, sed ex navibus pugnantem, quibus multae opportunitates in mari contingant est necesse. (5) Quare difficultates istorum nostrae paucitati pares esse duco, et simul vestrum esse statuo, qui Athenienses estis, et qui experientia novistis, nauticum in aliis exscensum si quis resistat, nec gravi fluctuum illisorum strepitu et minaci navium incurrentium impetu territus recedat, non facile posse per vim perfici, ut nunc ipsi quoque persistatis, atque arcentes hostem ad ipsum littoris salebrosi dorsum et vos ipsos et locum conservetis. »

XI. Tali oratione quum Demosthenes Athenienses adhortatus esset, illi majorem fiduciam animo conceperunt, et quum ad ipsum mare descendissent, ibi aciem instruxerunt. (2) Lacedaemonii vero, motis castris et terrestri exercitu et simul navibus numero XLIII munitiones oppugnabant; illorum autem classis praefectus erat Trasymelidas Cratesiclis filius, Spartanus. Oppugnabat autem ab ea parte, qua Demosthenes sperabat; (3) atque Athenienses quidem utrinque et a terra et a mari hostem propulsabant. Illi vero classem partiti, cum exiguo navium numero, quod cum

ἦν πλείοσι προσσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐκίπλους ἐποιῶντο, προθυρία τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακλεισμῷ, εἰ πως ὁσάμενοι ἔλοιεν τὸ τεῖχος.

(4) Πάντων δὲ φανερώτατος Βρασίδης ἐγένετο. Τριηραρχῶν γὰρ καὶ ὄρων τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἰ πῃ καὶ δοκοῖη δυνατόν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ συντρίψωσιν, ἐβόα λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἶη ξύλων φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιδεῖν τεῖχος πεποιημένους, ἀλλὰ τὰς τε σφετέρας ναῦς· βιαζομένους τὴν ἀπόδασιν καταγνῦναι ἐκέλευεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλωντας δὲ καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποδάντας τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

XII. Καὶ ὁ μὲν τοὺς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχεν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκείλαια τὴν ναῦν ἐγώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν· καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ ἐλεποφύχῃσέ τε, καὶ πεισόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξέιρησιαν ἡ ἀσπίς περιερρῆ ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρῆσαντο δέστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. (2) Οἱ δ' ἄλλοι πρὸθυμοῦντο μὲν ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποθῆναι τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων καὶ οὐδὲν ὑποχωροῦντων. (3) Ἐς τοῦτο τε περίεστη ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὖσαν ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε τοῖς μὲν ἡπειρώταις μάλιστα εἶναι καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ θαλασσίαις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλείστον προέχειν.

XIII. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὕστεραιάς μέρος τι προσβολὰς ποιησάμενοι ἐπέπαυον· καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινὰς ἐς Ἀσίην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν εἶναι, ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὖσης εἶναι μηχαναῖς. (2) Ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται τεσσαράκοντα· προσεβλήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου καὶ Χίαι τέσσαρες. (3) Ὡς δὲ εἶδον τὴν τε ἡπειρον ὀπλιτῶν περίπλεων τὴν τε νῆσον, ἐν τε τῷ λιμένι οὖσας τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες ὅτῃ καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρώτην τὴν νῆσον, ἥ οὐ πολὺ ἀπέχει ἐρῆμος οὖσα, ἐπλευσαν καὶ ἠύλισαντο, τῇ δ' ὕστεραία παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀνήγοντο, ἦν μὲν ἀντεκπελεῖν ἐθέλωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσοῦμενοι. (4) Καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο οὔτε δὲ διενόηθσαν, φράσαι τοὺς ἑσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες, ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῇ τὰς τε ναῦς ἐπλήρουν καὶ παρεσκευάζοντο, ἦν ἐσπλήνεις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ μικρῷ ναυμαχῆσαντες.

maiores ad littus appellere non possent, et dividentes quietis vices impetum faciebant, omnique animi contentione et adhortatione utentes, si quo modo rejectis hostibus munitionem capere possent. (4) Brasidas autem omnium maxime conspicuus exstitit. Quum enim esset unus e trierarchis, et videret propter loci et accessus difficultatem trierarchos et gubernatores, si quam etiam ad partem accedi posse videbatur, formidantes et caventes, ne naves confringerent, vociferabatur, dicens non decere ipsos, dum lignis parant, munitionem in suo agro ab hostibus exstructam pati, imo jubebat eos, dum ex navibus in littus per vim exscenderent, naves confringere, et socios, ne pro magnis beneficiis suas naves in praesentia Lacedaemoniis largiri dubitarent, sed navibus in littus impactis, et quavis ratione exscensu ex illis in terram factis, et viros et locum in suam potestatem redigerent.

XII. Atque ipse quidem his verbis alios instigabat, et quum suum gubernatorem navem in littus impingere coegisset, ad navis pontem pergebat, et dum descendere conatur, ab Atheniensibus est rejectus, multisque vulneribus acceptis animi deliquium passus est, eoque collapsus in illud spatium, quod est inter ipsos remiges et proram, clypeus ejus in mare decidit, qui quum in terram delatus esset, Athenienses eum susceperunt, et postea in tropaeum adhibuerunt, quod de hac hostium oppugnatione erexerunt. (2) Ceteri vero magna quidem animi alacritate exscendere conabantur, sed non poterant, quum propter locorum difficultatem, tum etiam quod Athenienses hostium impressionem sustinebant, neque loco cedebant. (3) Atque tanta fortunae commutatio facta est, ut Athenienses quidem ex terra eaque Laconica Lacedaemoniis navibus infeatis contra se venientes propulsarent, Lacedaemonii vero ex navibus et in suum agrum tunc hostilem contra Athenienses descendere conarentur; praecipue enim gloriam hoc addebat eo tempore his quidem, quod maxime mediterranei pedestribusque proeliis praestantissimi essent, illis vero, quod maritimi essent rerumque nauticarum peritia longe praestarent.

XIII. Hoc igitur die et sequentis parte Lacedaemonii quum aliquoties hostis munitionem adorti essent, destiterant; et tertio die naves aliquot Asinam dimiserunt ad comparandam materiam machinis faciendis, quod eam muri partem, quae portum spectabat, et quae alta quidem erat, sed tamen praecipue locum exscensionis in terram faciendae opportunum habebat, machinis a se captum iri sperarent. (2) Interea vero quadraginta Atheniensium naves ex Zacyntho advenerunt; nam accesserant illis auxilio aliquot praesidiariae, quae Napaeti erant, et quatuor Chiae. (3) Sed quum vidissent et ipsam continentem et insulam militibus armatis referant, et naves, quae in portu erant, non prodire, ambigentes quonam appellerent, tunc quidem ad Proten insulam desertam, quae non multum distat, contenderunt, ibique castris positae pernoctarunt; postero autem die, ut ad navale proelium instructi, in altum vela fecerunt, si contra se in apertum mare venire voluissent; sin minus, ut ipsi in portum ingrederentur. (4) Atque illi quidem nec obviam iis in altum processerunt, neque, quod facere constituerant, ut portus ostia obstruerent, id jam perfecerant, sed in terra se continentes, naves complebant, seque ad navale proelium in portu non parvo committendum parabant, siquis ingredi voluisset.

XIV. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλον ὄρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχέος ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δ' ἔλαβον, καὶ μίαν τοῦτων αὐτοῖς ἀνδράσιν ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφυγυῖαι ἐνέβαλλον. Αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο καὶ τινὰς καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἶχον τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὥρμημένων. (2) Ἄδρωντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ περιαλγούντες τῷ πάθει, ὅτι περ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβόηθον, καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ζῆν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον ἐπιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν, καὶ ἐν τούτῳ κεκωλύσθαι ἔδοκει ἕκαστος ὅ μὴ τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῇν. (3) Ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς· οἱ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως ὡς εἰπεῖν ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν, οἱ τε Ἀθηναῖοι κρατοῦντες καὶ βουλόμενοι τῇ παρουσίᾳ τύχῃ ὡς ἐπὶ πλείστον ἐπεξελεθεῖν ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. (4) Πολὺν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις καὶ τραυματίζαντες διεκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεῖσων διέσωσαν. (5) Καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων· οἱ δ' ἐν τῇ ἡπείρῳ Πελοποννήσιον καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεδοθηκότας ἕμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

XV. Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἡγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλη τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον βουλευεῖν παραχρῆμα ὀρώντας ὅ τι ἂν δοκῇ. (2) Καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὃν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησάμενους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς ἀνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

XVI. Δεξαμένω δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον ἐγινγνόντο σπονδαὶ τοιαύδε, Λακεδαιμόνιους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς ἐναυμάχουσαν καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακრაὶ, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίους, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τευχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, Ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σῖτον ἔξιν τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμόνιους ἐκπέμπειν ταχτὸν καὶ μεμαγμένον, δύο χοῖνικας ἑκάστῳ Ἀττικὰς ἀλφίτων καὶ δύο κοτύλας οἴνου καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεια· ταῦτα δὲ ὀρώντων τῶν Ἀθηναίων ἐσπέμπειν καὶ πλοῖον μηδὲν ἐσπλεῖν λάθρα· φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Ἀθηναίους μηδὲν ἥσσαν, ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίῳ στρατῷ μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ

XIV. Athenienses vero hac re cognita ab utroque portus ostio in eos invecti sunt et, facto impetu, plerasque naves a terra jam provectas et adversis proris venientes, in fugam verterunt, et insecuti pro spatii brevitate multas quidem fregerunt, quinque autem ceperunt et harum unam cum ipse viris; in ceteras vero, quæ ad terram confugerant, impressionem fecerunt. Aliæ vero etiam dum adhuc instruuntur, antequam in altum proveherentur, quasabantur; et nonnullas etiam vacuas suis navibus alligantes traxerunt, quum ex iis homines se in fugam dedissent. (2) Quæ conspicientes Lacedæmonii et cladem istam ægerrime ferentes, quod utique ipsorum cives in insula intercipiebantur, auxilio accurrebant et armati in mare ingredientes, suas naves manibus apprehendebant, et ad se retrahebant, et in eo unusquisque existimabat res impeditas esse, quibus gerendis non et ipse interfuisset. (3) Et tumultus exstitit ingens circa naves et contrarius quam pro utrorumque insstituto; nam Lacedæmonii præ studio et formidine nihil aliud, ut ita loquar, quam e terra prælium navale faciebant, et Athenienses, qui victores erant, et qui præsentem fortunam quam longissime persequi volebant, ex navibus pedestrem pugnam committebant. (4) Quum autem multo labore inter se fatigati essent et vulnerati, dirempti sunt, et Lacedæmonii naves inanes, illis exceptis, quæ initio captæ erant, servarunt. (5) Quum autem utrique in sua castra se recepissent, illi quidem tropæum erexerunt et caesorum cadavera restituerunt, naviumque fractarum tabulis sunt potiti, insulamque protinus classe circumibant et custodiebant, quod viri in ea intercepti essent; Peloponnesii vero, qui in continente erant, jam ex omnibus gentibus ad opem suis ferendam conjuncti ad Pylum in loco manebant.

XV. Quum autem rerum ad Pylum gestarum nuntias Spartam allatus esset, placuit ipsis, ut tamquam in magna calamitate summi magistratus in castra se conferrent, et in re præsentī viderent et constituerent, quicquid agendum videretur. (2) Atque quum animadvertissent nulla ratione suis succurri posse, nec in discrimen illos adducere vellent, ne vel fame premerentur, vel multitudine oppressi in hostium potestatem redigerentur, placuit, induciis factis cum Atheniensium ducibus, si vellent, de rebus ad Pylum spectantibus, legatos Athenas de compositione mittere, et operam dare, ut suos cives primo quoque tempore reciperent.

XVI. Quum autem Atheniensium duces conditionem oblatam accepissent, has inducias fecerunt, ut Lacedæmonii quidem naves, in quibus pugnaverant, omnesque, quotquot in ora Laconica longè erant, Pylum delatas Atheniensibus traderent, nec arma munitionibus inferrent neque a terra neque a mari, Athenienses vero permetterent Lacedæmoniis, qui in continente erant, ut suis civibus in insula interceptis afferret frumentum præscriptum ac molitum, binas farinæ chœnicias Atticas, totidem vini cotylas et carnis frustum viritim, servis vero dimidium horum; utque hæc ipsa Atheniensibus inspectantibus mitterent, neve navigium ullum furtim illuc ingrederetur; interea vero Athenienses insulam nihilo minus custodirent, ita tamen, ut in eam non descenderent, nec Peloponnesiorum copiis vel terra vel mari arma

θάλασσαν. (2) Ὅτι δ' ἂν τούτων παραβάνωσιν ἐκότεροι καὶ θύουσιν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. Ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμονίων πρέσβεις· ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους καὶ πάλιν κομίσαι. Ἐλθόντων δὲ τὰς τε σπονδάς λελύσθαι ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίως ὡς ἂν παραλάβωσιν. (3) Αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν οὔσαι περὶ ἐξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. Ἀρκεόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐλεξαν τοιάδε.

XVI. « Ἐπειψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι ὡς Ἀθηναῖοι περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅτι ἂν ἡμῖν τε ὠφέλιμον ὦν τὸ αὐτὸ πείθωμεν καὶ ἡμῖν ἐς τὴν ξυμφορὰν ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλη οἶσιν. (2) Τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηχανούμεν, ἀλλ' ἐπιγώριον ὦν ἡμῖν οὐ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοὺς χρῆσθαι, πλείους δὲ ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ἢ διδάσκοντάς τι τῶν προύργου λόγοις τὸ δέον πράσσειν. (3) Λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολεμίας μὴδ' ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλευσάσθαι πρὸς εἰδότας ἡγησάμενοι. (4) Ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παρούσαν ἔξεστι καλῶς θέσθαι, ἔχουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθεις τὴν ἀγαθὴν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων· αἰ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέγονται διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκήτως εὐτυχεῖν. (5) Οἷς δὲ πλείους μεταβολαὶ ἐκ' ἀμφοτέρων ξυμβεβήκασιν, δίκαιοι εἰσι καὶ ἀπιστοτατοὶ εἶναι ταῖς εὐπραγίαις. Ὅτι τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει δι' ἐμπειρίαν καὶ ἡμῖν μάλιστα ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος προσεῖη.

XVIII. « Γινώτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες, ὅτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἤκομεν παρ' ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ' ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. (2) Καίτοι οὔτε δυνάμειος ἐνδεία ἐπάθομεν αὐτὸ οὔτε μείζονος προσγενομένης ὑδρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν αἰεὶ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει. (3) Ὡστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παρούσαν νῦν ῥώμην πολεῖν τε καὶ τῶν προσγεγενημένων καὶ τὸ τῆς τύχης οἰεσθαι αἰεὶ μεθ' ὑμῶν ἔσεσθαι. (4) Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν ὅτινες τάγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο· καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο, τὸν τε πόλεμον νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἂν τις αὐτοῦ μέρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτω ξυνεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσωνται. Καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιούτοις πταίνοντες, διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθοῦμένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι, ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοντο. (5) Ὅ νῦν ὑμῖν ὡς Ἀθηναῖοι καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς πρῆξαι, καὶ μὴ ποτε ὕστερον, ἣν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῇτε, ἃ πολλὰ ἐνδέχεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι, ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

XIX. « Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς

inferrent. (2) Quicquid autem horum vel tantillum alterutri transgredierentur, tunc induciæ ruptæ censerentur. Ratæ vero essent, donec Lacedæmoniorum legati rediissent; Athenienses autem eos triremi Athenas portarent, et inde reportarent. Illis vero reversis hæc induciæ solutæ essent, utque Athenienses naves ejusmodi restituerent, cujusmodi acceperant. (3) His igitur conditionibus induciæ factæ, navesque circiter sexaginta traditæ, legatique missi sunt. Hi autem quum Athenas pervenissent, hæc verba fecerunt.

XVII. « Miserunt nos huc Lacedæmonii, o Athenienses, de viris illis, qui sunt in insula, transacturos, quicquid et vobis simul utile esse persuaserimus, et nobis in hoc calamitoso casu ut pro præsentis rerum statu decas maxime allaturum. (2) Neque vero longiorem orationem præter consuetudinem habebimus, sed ut patrium nobis est institutum, ubi pauca verba sufficiunt, non uti multis, rursus vero pluribus, quoties tempus postulat, ut docentes aliquid eorum, quæ efficiuntur verbis, officium agamus. (3) Hæc autem ne hostili animo accipiat, neque credentes quasi rerum ignaros vos doceri, sed quasi gnaros admoneri, ut recte consultetis. (4) Vobis enim licet præsentem prosperitatem præclare administrare retinendo quæ in potestate sunt, comparandoque præterea honorem et gloriam, nec admittere, quod accidere solet hominibus, qui præter consuetudinem aliquid boni sunt adepti; semper enim majora spe elati appetunt, quod et in præsentia præter opinionem res ipsis feliciter cesserit. (5) At quibus plurimæ alternantis fortunæ vicissitudines contigerunt, eos secundis rerum eventis minime confidere æquum est. Quod quidem et vestræ civitati propter experientiam et nostræ præcipue merito adesse debet.

XVIII. « Hoc autem cognoscatis nostros præsentis casus intuentes, qui quum simus summæ inter Græcos dignitatis, tamen ad vos advenimus, antea quidem nos ipsis existimantes plus potestatis habere concedendi ea, quæ nunc huc profecti vos rogamus. (2) Neque tamen vel quod defuerit nobis potentia, vel quod ob ejus incrementum insolentes facti simus, hæc nobis acciderunt, sed in pristina potentia consilio decepti, qua in re omnibus idem pariter contingere potest. (3) Quare non oportet vos nunc præsentibus civitatis vestræ viribus et aliarum rerum accessione fretos opinari fortunam etiam vobiscum perpetuo futuram. (4) Illi autem inter viros sapientes numerandi sunt, qui rebus secundis, dum earum ambiguitatem considerant, tanto usi sunt; atque adversas iidem sapientius ferre possint; et de bello ita statuunt, non in quantum quis id tractare velit, uti se eo posse, sed ita, ut eventa ipsos duxerint. Et quum hujusmodi homines minimum labantur, propterea quod non rebus feliciter evenientibus confisi efferuntur, in bona potissimum fortuna bellum component. (5) Quod nunc, Athenienses, vos decet erga nos facere, et ita cavere, ne forte post hæc, si vos a nobis non exorati adversi aliquid patiamini, qualia multa accidere possunt, existimemini istos etiam rerum progressus fortunæ favore consecuti esse, quum liceat vobis non periculosam potentiam atque prudentiam opinionem in posterum relinquere.

XIX. « Lacedæmonii autem vos ad fœdera et ad belli

σπονδάς καὶ διάλυσιν πολέμου, δίδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν καὶ ἄλλην φιλίαν πολλήν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀναιτιοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας, καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βία διαφύγειεν παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν. (2) Νομίζομεν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστα ἂν διαλύεσθαι βεβαίως οὐκ ἦν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλέω τοῦ πολέμου κατ' ἀνάγκην ὄρκοις ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῆ, ἀλλ' ἦν παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἐπιεικές καὶ ἀρετῇ αὐτὸ νικήσας, παρὰ δ' προσεδέχετο, μετρίως ξυναλλαγῇ. (3) Ὁφείλων γὰρ ἡδὴ ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι ὥς βιασθεῖς ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετῇ, ἐτοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέθετο. (4) Καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μεζόνως ἐχθροὺς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί τε τοῖς μὲν ἐκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθίστασθαι μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχῶντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

XX. « Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτέ, ἔχει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγή, πρὶν τὴν ἀνῆκεστον διὰ μέσου γεγόμενον ἡμᾶς καταλαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη αἰδίων ἡμῖν ἔχθραν πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ὑμᾶς δὲ στερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. (2) Ἐτι δ' ὄντων ἀκρίτων, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας φιλάς προσγινομένης, ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινὸς ξυμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης, διαλλαγώμεν, καὶ αὐτοὶ τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἐλώμεθα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν ἀνάπαυσιν κακῶν ποιήσωμεν· οἱ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέρους ἡγήσονται. Πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφὸς ὑποτέρων ἀρξάντων· καταλύσεως δὲ γιγνομένης, ἥς νῦν ὑμεῖς τὸ πλεόν κύριοι ἐστέ, τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσουσιν. (3) Ἦν τε γινώτε, Λακεδαιμονίους ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε προκαλεσαμένων, χαρισταμένοις τε μᾶλλον ἢ βιασαμένοις. (4) Καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόητα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι· ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτα λεγόντων τό γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι ὑποδέστερον ὂν τὰ μέγιστα τιμῆσει. »

XXI. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένως δέξεσθαι τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. (2) Οἱ δὲ τὰς μὲν σπονδάς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἡδὴ σφίσιν ἐνόμιζον ἐτοιμοὺς εἶναι ὁπόταν βούλωνται ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς, τοῦ δὲ πλεόνος ὠρέγοντο. (3) Μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνήγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὢν καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος· καὶ ἐπεισεν ἀποκρίνασθαι ὥς χρητὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον κοιμισθῆναι Ἀθήναζε, ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζήνα καὶ Ἀχαίαν, ἀ οὐ πολὺ μὲν ἔλαβον ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτεράς ξυμβάσεως Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μάλ-

compositionem provocant, offerentes pacem et societatem aliamque magnam amicitiam et necessitudinem mutuo futuram, poscentes vero pro his viros, qui sunt in insula, et utrisque satius fore ducentes, belli fortunam non periclitari, sive illi per vim effugiant oblata aliqua salutis occasione, sive etiam potius expugnati capiantur. (2) Graves enim inimicitias ita demum omnino dissolvi putamus, non si quis bellum illatum propulsans et in eo longe superior hostem per vim ad iusjurandum adigens, compositionem iniquis conditionibus cum eo faciat, sed si, quum ei liceat hoc ipsum facere, propter animi aequitatem, et benignitate illud vincens contra quam exspectabatur, moderatis conditionibus reconcilietur. (3) Sic enim adversarius debito obstrictus non hoc, ut mutuo ulciscatur, quasi vim passus fuerit, sed hoc, ut mutuam gratiam referat, promptior est praepudore ad observanda ea quae convenerunt. (4) Homines autem hoc agunt erga majores hostes potius, quam erga mediocres inimicos; et natura ita comparatum habent, ut iis, quae sua sponte cesserint, libenter et ipsi vicissim concedant, illa vero, quae superbe se efferant vel praeter rationem cum periculo resistent.

XX. « Nobis vero utrisque, si unquam alias, nunc profecto gratiae reconciliatio est peropportuna, priusquam gravior aliquid malum interea nos opprimat, cujus causa necesse sit praeter publicas adversus vos privatas etiam inimicitias easque sempiternas suscipere, vos vero rebus privari, ad quas nunc vos provocamus. (2) Quare dum belli eventus adhuc est anceps, vos quidem, cum gloriae nostraeque amicitiae accessione, nos vero, antequam dedecus aliquid nobis accidat, cum mediocri jactura in gratiam redeamus, et quum ipsi bello pacem anteponamus, tum etiam ceteris Graecis malorum requiem demus; qui huius quoque rei vos praecipuos auctores existimabunt. Bello enim vexantur nescientes, utri nostrum belli fuerint auctores; sed si gratiae reconciliatio fiat, cujus nunc penes vos major est potestas, hoc beneficium vobis acceptum referent. (3) Et si rem perspicatis, facultas vobis adest, Lacedaemonios firmos vobis amicos efficiendi ita ut et ipsi ad hoc vos provocarint, et vos gratia potius quam vi usi sitis. (4) Hac autem in re quot bona inesse credibile sit, considerate; nobis enim vobisque eadem dicentibus scitis ceteros quidem Graecos, quod sunt inferiores, iis quae summa sunt, honorem habituros. »

XXI. Haec igitur Lacedaemonii dixerunt, existimantes, Athenienses superiore tempore foederum quidem cupidus fuisse, sed se resistentibus impeditos esse, oblata vero pacem libenter accepturos, virosque reddituros. (2) Illi vero, quod viros in insula tenerent interceptos, existimabant sibi jam in promptu esse foedera cum ipsis facere, quotiescumque vellent, sed maiora affectabant. (3) Maxime autem eos instigabat Cleo Cleaeneti filius, qui id temporis vir popularis et in dicendo multitudini acceptissimus erat; hic persuasit, ut responderent oportere primum quidem eos, qui in insula essent, et arma et se ipsos tradere et Athenas portari; si vero advenissent, Lacedaemonios reddere Nisaeam et Pegas et Traezena et Achaïam, quae non bello acceperant, sed ex superiore compositione Atheniensium concessu, qui propter clades acceptas foederibus tunc

λον σπονδῶν, κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὅπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέρους.

XXII. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντειπόν, ξυνέδρους δὲ σφίσις ἐκέλευον ἐλθεῖν, ὅτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ ἐκάστου ξυμῃσονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. (2) Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολλὸς ἐνέκειτο, λέγων γινώσκειν μὲν καὶ πρότερον οὐδὲν ἐν νῶ ἔχοντας δίκαιον αὐτούς, σαφὲς δ' εἶναι καὶ νῦν, ὅτινες τῶ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξυνέδρου βούλονται γίνεσθαι· ἀλλὰ εἰ τι ὑγιὲς διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπανσιν. (3) Ὅρωντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐτε σφίσις ὅλον τε ἂν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἰ τι καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς συγχωρεῖν, μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὕτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἂ προυκαλοῦντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀπρακτοί.

XXIII. Ἀφικόμενων δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθύς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήνουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐγκλήματα ἔχοντες ἐπιδρομὴν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι οὐκ ἀπέδιδον, ἰσχυρίζομενοι ὅτι δὴ εἰρητο, ἐὰν καὶ δτιοῦν παραδαθῇ, λελύσθαι τὰς σπονδὰς. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀνέλεγον τε, καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν ἀπελθόντες ἐς πόλεμον καθίσταντο. (2) Καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν ἐναντίαιν αἰετὴν τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, (τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπανσι περὶ ὠρμον, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πῆλαγος, ὅποτε ἄνεμος εἴη· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς εἰκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακὴν, ὥστε αἱ πᾶσαι ἐβδομήκοντα ἐγένοντο). Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρατοπεδεύμενοι καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει, σκοποῦντες καιρὸν εἰ τις παραπέσοι ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

XXIV. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Συκελίᾳ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ φρουρούσαις ναυσὶ τὸ ἄλλο ναυτικὸν ὃ παρεσκευάζοντο προσκομίσαντες, τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης. (2) Καὶ μάλιστα ἐνήγον οἱ Λοκροὶ τῶν Ῥηγίων κατὰ ἔχθραν, καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσβεβλήκεσαν πανδημεῖ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. (3) Καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, δρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλεοσι καὶ μελλούσαις ἔξιν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. (4) Εἰ γὰρ κρατήσιν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥηγίον ἡλιπίζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμαῖντες ῥαδίως χειρώσασθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίνεσθαι· ξύνεργος γὰρ κειμένη τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας τῆς τε Μεσσήνης τῆς Συκελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἂν εἶναι ἐφορμεῖν καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. (5) Ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ἥπερ βραχύτατον Συκελία τῆς ἡπείρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ἥ Ὀδυσσεὺς λέγεται

multo magis indigerent, et suos cives recipere, et fœdera facere, quam diuturna utrisque placuisset.

XXII. Lacedæmonii vero ad hoc responsum nihil contraxerunt, sed petebant, ut sibi darentur in commune consilium viri delecti, qui dicentes et audientes de singulis rebus pacate convenirent in iis, quæ alteri alteris persuasisset. (2) Tunc vero Cleo multus instare cœpit, dicens, se jam et antea intellexisse ipsos nihil æqui in animo habere, nunc vero etiam manifestum esse, quippe qui apud multitudinem nihil dicere, sed cum paucis viris concilium habere vellent; at si quid sani cogitarent, dicere eos apud universos jussit. (3) Lacedæmonii vero cernentes, neque fieri posse ut apud multitudinem loquerentur, quamvis propter cladem acceptam iis aliquid concedere placeret, quin apud socios male audirent, si dixissent, nec impetrassent, neque Athenienses moderate se gesturos in iis, ad quæ provocarentur, infecto negotio Athenis discesserunt.

XXIII. Adventu autem eorum induciæ ad Pylum factæ confestim solutæ sunt, et Lacedæmonii naves repelebant, quemadmodum convenerat; Athenienses vero criminandi materiam habentes incursionem præter induciarum pacta in munitionem factam aliaque, quæ non magni momenti esse videbantur, naves non reddebant, hac ratione nixi, quod in conventis dictum erat, si vel minima eorum pars violata esset, inducias ruptas fore. Lacedæmonii vero contradicebant, et crimini dabant, quod præter jus naves retinerent; deinde digressi, bellum denuo gerere coeperunt. (2) Atque bellum totis viribus ab utrisque ad Pylum administrabatur, dum Athenienses quidem binis navibus adversis insulam interdiu semper circumeunt, (noctu vero etiam omnes naves circumcirca erant in statione, exceptis iis partibus, quæ pelagus spectabant, quoties ventus spiraret; et viginti aliæ naves ad eos Athenis ad custodiam venerunt, ita ut universæ numero essent septuaginta), Peloponnesii vero in continente castra habent et munitionem subinde oppugnant observantes occasionem, si qua forte sese ipsis offerret, ut suos cives liberarent.

XXIV. Interea vero in Sicilia Syracusani eorumque socii præter naves præsidiarias, quæ apud Messanam erant, cetera classe, quam parant, advecta bellum e Messana gerebant. (2) Eosque ad hoc Locri maxime sollicitabant ob odium, quo Rheginos prosequabantur, ipsique cum universis copiis in illorum agrum irruptionem fecerant. (3) Volebant autem navale prælium experiri, quod naves, quæ tunc Atheniensibus aderant, paucas esse animadverterent, majore autem illarum parte, quæ venturæ erant, insulam obideri audirent. (4) Si enim classe vicissent, Rhegium terra marique obsessum in suam potestatem redactum iri, suasque res ita demum firmas fore sperabant; quum enim Rhegium Italiæ promontorium, et Messana, quæ est in Sicilia, in proximo sint, Athenienses facultatem non habituros, ut ibi in statione essent fretoque poterent. (5) Hoc autem fretum est mare inter Rhegium et Messanam, qua brevissimo intervallo Sicilia distat a continente; atque hæc est, quæ Charybdis appellatur, qua Ulysses transisse

διαπλεῦσαι. Διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν, τοῦ τε Τυρρηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ καὶ βρώδης οὖσα εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

XXV. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακοῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῃ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡναγασθήσαν ὅψῃ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρὸς τε Ἀθηναίων ναῦς ἑκατάδεκα καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ. (2) Καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τάχους ἀπέπλευσαν, ὥς ἕκαστοι ἔτυχον, ἐς τὰ οἰκίαι στρατόπεδα, τό τε ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῇ Ῥηγίῳ, μίαν ναῦν ἀπολέσαντες· καὶ νῦν ἐπαγέμετο τῷ ἔργῳ. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ῥηγίων, ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης συλλεγεῖσθαι αἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ζυμμάχων νῆες ὄρμουσι καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. (4) Προσπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι δρῶντες τὰς ναῦς κενὰς ἐνέβαλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιδληθείσῃ μίαν ναῦν αὐτοῖς ἀπόωλεσαν τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμθῶντων. (5) Καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Συρακοσίων ἐσδάντων ἐς τὰς ναῦς καὶ παραπλέοντων ἀπὸ κάλῳ ἐς τὴν Μεσσήνην, αὐθις προσβάλοντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσιν. (6) Καὶ ἐν τῷ παράπῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιοῦτοτρόπῳ γενομένη οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακοῖοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. (7) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακοῖοις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐπλευσαν ἕκαστε, Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεῖ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον τὴν Χαλκιδικὴν ὁμορον οὖσαν. (8) Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχῆρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους ἐδήουν τὴν γῆν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκασίην ποταμὸν τὴν γῆν ἐδήουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλλον. (9) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. Καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον, θαρσύναντες καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς ὡς οἱ Λεοντίνοι σφίσι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ζύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ τρέψαντες ἀπέκτεινάν τε ὑπὲρ χιλίου καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιτεσόντες τοὺς πλείστους διέφθειραν. (10) Καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην ὕστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν. Λεοντίνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ζύμμαχοι μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην ὡς κεκαχωμένην ἐστράτευον, καὶ προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρουν, δὲ πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν. (11) Ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἱ μετὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροί, ἑξαπιναιῶς προσπεσόντες τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολὺ καὶ ἀπέκτειναν πολλούς. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποδάντες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβόη-

ferunt. Propter loci autem angustias, et ex ingentibus pelagis, Tyrrheno et Siculo, mare in ipsum fretum irrumpens, et aestuosum existens, jure difficile existimatum est.

XXV. In hoc igitur medio spatio Syracusani eorumque socii cum navibus paulo plus triginta sub serum diei praelium navale committere coacti sunt de navigio cursum illac tenente, obviam prodeuntes adversus sexdecim Atticas et octo Rheginas naves. (2) Et victi ab Atheniensibus celeriter se receperunt, ut quibusque licuit, in castra sua et ad Messanam et ad Rhegium, una navi amissa; noxque suo interventu praelium diremit. (3) Postea vero Locri quidem ex Rheginorum agro discesserunt, Syracusanorum vero sociorumque naves ad Peloridem, quæ est agri Messanensis, coactæ stationem habebant, iisque peditatus aderat. (4) Advecti vero Athenienses et Rhegini, quum naves vacuas animadverterent, impressionem in eas fecerunt manoque ferrea injecta unam navem eorum depresserunt, viris ex ea natando elapsis. (5) Postea vero, quum Syracusani naves ingressi essent et ad Messanam remulco tracti veberentur, Athenienses impetu rursus in eos facto, illis in gyrum conversis et prius aggressis, alteram navem amisérunt. (6) Syracusani autem, quum in hac prætervectione, prælioque navali, quod hujusmodi fuit, rem non deteriore conditione gessissent, in Messanæ portum se receperunt. (7) Atque Athenienses quidem, quum per nuntios intellexissent, Camarinam Syracusanis ab Archia ejusque sociis prodi, eo navigarunt. Messanenses vero interea cum omnibus totius populi copiis terra marique simul expeditionem susceperunt adversus Naxum Chalcidicam, quæ finitima erat. (8) Primoque die Naxiis intra mœnia conclusis, agrum vastabant; postero vero die classe circumvecti per fluvium Acesionem agrum vastabant, cum peditatu autem ad urbem oppugnandam accesserunt. (9) Interea vero Siculi multi, qui in montibus habitabant, ad opem Naxiis contra Messanenses ferendam descenderunt. Quos ut conspexere Naxii, sumptis animis mutuo se adhortantur, quod Leontini ceterique socii Græci ad opem sibi ferendam adventarent, ex urbe subito erumpentes impetum in Messanenses fecerunt, illisque in fugam versis supra mille interfecerunt, ceterique domum ægre se receperunt; nam etiam barbari in viis impetum in eos fecerunt et maximam partem perdiderunt. (10) Et naves, quæ ad Messanam appulerant, postea diversæ domum se receperunt. Leontini autem sociique cum Atheniensibus statim adversus Messanam, ut bello attritam, bellum suscipiebant, et oppugnantes eam, Athenienses quidem cum classe ad portum, peditatus vero ad urbem rem temptabant. (11) Sed eruptione facta Messanenses et ex Locris aliquot cum Demotele, qui post cladem acceptam urbis præsidio relictæ erant, repente adorti exercitus Leontinorum magnam partem in fugam verterunt malloque interfecerunt. Quod quum vidissent Athenienses et ex navibus exarsensum in terram fecissent, opem ferendi,

θουν, καὶ κατεδιώξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι· καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. (12) Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἑλλήνες ἀνευ τῶν Ἀθηναίων κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

XXVI. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρχουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. (2) Ἐπίπικτος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ σίτου τε ἀπορία καὶ ὕδατος· οὗ γὰρ ἦν κρήνη οὔτε μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οἱ πλείστοι ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἔπινον οἷον εἰκὸς ὕδωρ. (3) Στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγγίνετο, καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἔχουσιν ὄρμον αἱ μὲν σίτον ἐν τῇ γῇ ἥρουντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ μετέωροι ὄρμον. (4) Ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος παρέτεχε παρὰ λόγον ἐπιγιγνώμενος, οὐς φόντον ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορχεῖν ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ καὶ ὕδατι ἀλμυρῷ χρωμένους. (5) Αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι προσιπτόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σίτον τε τὸν βουλόμενον ἀθλησάμενον καὶ οἶνον καὶ τυρὸν καὶ εἴ τι ἄλλο βρώμα, οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν συμφέρειν, τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ τῶν Εἰλωτῶν τῷ ἐσαγαγόντι Διευθερίαν ὑπισχνόμενοι. (6) Καὶ ἐσθγόν ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Εἰλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὁπότεν τύχοιεν καὶ καταπλέοντες ἐπὶ νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. (7) Μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι· βῆρον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάνθανον, ὅπῃ τε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἀπορον γὰρ ἐγγίνετο περιορμεῖν, τοῖς δὲ ἀπειδῆς ὁ καταπλους καθεστήκει· ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων, καὶ οἱ δὴ πᾶσι περὶ τὰς κατάρσεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. Ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἤλπισοντο. (8) Ἑσένοιον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολουμβητὰ βυθδροῖ, καλωδίων ἐν ἄσχοις ἐφέλιοντες μήκωνα μεμελιτωμένην καὶ λίνου σπέρμα κεκοιμμένον· ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. (9) Παντὶ τε τρόπῳ ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς.

XXVII. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυθνανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται καὶ σῖτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπόρουσαν καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμῶν τὴν φυλακὴν ἐπιλάβοι, ὁρῶντες τὸν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ καὶ οὐδ' ἐν θέρει οἷοι τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν, τὸν τε ἐφορμον χωρίων ἀλιμένων ὄντων οὐκ ἐσόμενον, ἀλλ' ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ τοῖς πλοίοις δὲ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἤγε χειμῶνα τηρήσαντας ἐκπλεύσεσθαι. (2) Πάντων δὲ ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι· καὶ ματεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. (3) Κλέων δὲ γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμενης τῆς συμβάσεως οὐ

et Messanenses insecuti intra urbis muros concluderunt, eos perturbatos aggressi; erectoque tropæo Rhegium revertuntur. (12) Post hæc Græci, qui erant in Sicilia, sine Atheniensibus alii alios mutuo bello terra infestabant.

XXVI. Ad Pylum vero adhuc obsidebant Lacedæmonios in insula interceptos Athenienses, et Peloponnesii, qui in continente stativa habebant, in suo loco se continebant. (2) Atheniensibus autem custodia admodum laboriosa erat propter commeatus et aquæ inopiam; nullus enim erat fons, præter unum, in ipsa Pyli arce, eumque non magnum; sed plerique glaream ad mare suffodientes, qualem credibile est aquam potabant. (3) Erant præterea loci angustiae, quod in exiguo castra habebant; et quia naves nullam stationem habebant, harum quidem aliæ per vices cibum in terra sumebant, aliæ vero in alto ad ancoras stabant. (4) Et mora, quæ præter opinionem accidebat, maximam animis molestiam afferebat, quod homines in insula deserta interceptos, et aqua salsa utentes intra paucos dies a se expugnatum iri putarant. (5) Cujus rei causæ erant Lacedæmonii, qui edixerant, ut quisquis vellet, frumentum molitum et vinum et caseum et si quid aliud esculentum esset, quod ad obsidionem tolerandam utile esset, in insulam importaret, hoc ingenti pretio æstimantes, et illi ex Helotibus, qui importasset, libertatem promittentes. (6) Quare quum alii non sine gravi periculo comportabant, tum vero præcipue Helotes, solventes ex qualibet Peloponnesi parte, et dum nox adhuc esset, appellentes ad eam insule partem, quæ pelagus spectabat. (7) Potissimum autem observabant, ut vento ad insulam deferrentur: facilius enim triremium custodiam latebant, quoties ventus a mari spirabat; nam ita res ardua erat, stationem circum insulam tenere, illi vero in appellendo navibus non parcebant; navigia enim pecuniis æstimata in littus impingebant, et milites ad illas insulæ partes, ad quas commodè naves appellere poterant, excubias agebant. Quotquot vero mari tranquillo periculum subiissent, interciperentur. (8) Illuc etiam per portum adnabant urinatores sub aquis natantes, funiculo papaver mellitum linique semen contusum in utribus attrahentes; qui quum initio fefellerant, postea observari coepti sunt. (9) Et quavis ratione utrique machinabantur, hi quidem, ut commeatus transmittenter, hi vero, ne se lateret.

XXVII. Athenis vero quum intelligeretur, exercitum variis incommodis affligi, et commeatus ad illos, qui in insula erant, transportari, consilii inopes erant, et verebantur, ne hiems suum præsidium opprimeret, videntes nullam facultatem fore res necessarias circa Peloponnesum advehendi, quum simul et in loco deserto necessitas major esset et ne aestate quidem satis commeatum circummittere possent; et præterea certam stationem classi illic non futuram, quod loca essent importuosa, sed aut custodia a se remissa hostes incolumes obsidionem perlaturos aut navigiis, quæ commeatus importabant, tempestate observata erupturos. (2) Sed quod omnium maxime formidabant, illud erat, quod Lacedæmonios certa causa nixos nullum caduceatorem de pace acturum ad se posthac missuros arbitrantur, eosque penitebat, quod fœdera non admisissent. (3) Cleo vero quum intelligeret, in se tendere suspicionem de fœdere im-

τάληθ' ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. Παραινού- των δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατα- σκόπους τινὰς πέμψαι, ἥρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεογένους ὑπὸ Ἀθηναίων. (4) Καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκα- στήσεται ἢ ταῦτα λέγειν ὡς διέβαλλεν ἢ τάναντία εἰ- πὼν ψευδὴς φανήσεσθαι, παρήνει τοῖς Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὠρμημένους τι τὸ πλέον τῇ γνώμῃ στρατεῦν, ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας, εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἀνδράς. (5) Καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου στρατηγὸν ὄντα ἀπεσῆ- μαινε, ἐχθρὸς ὢν καὶ ἐπιτιμῶν, ῥάδιον εἶναι παρα- σκευῇ, εἰ ἄνδρες εἴεν οἱ στρατηγοί, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ αὐτὸς γ' ἄν, εἰ ἤρχεν, ποιῆσαι τοῦτο.

XXVIII. Ὁ δὲ Νικίας τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑπο- βορυσάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλεῖ, εἰ ῥάδιον γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτι- μῶντα, ἐκέλευεν ἦν τινὰ βούλεται δύναμιν λαδόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. (2) Ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶ- τον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφίεμαι ἐτοῖμος ἦν, γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσέοντα ἀνεχώρει καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἄλλ' ἐκείνον στρατηγεῖν, δεδιὼς ἥδη καὶ οὐκ ἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι. (3) Αὖ- θις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο. Οἱ δὲ, ὅσον ὅχλος φιλεῖ ποιεῖν, ὅσω μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέ- φευγε τὸν πλοῦν καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσω ἐπακελεύοντο τῷ Νικίᾳ παραδίδόναι τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκείνῳ ἐπεβῶν πλεῖν. (4) Ὅστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἐτι ἐξαπαλλαγῇ, ὁφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθὼν οὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους πλεύ- σεσθαι τε λαβὼν ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, Λημνίους δὲ καὶ Ἱμβρίους τοὺς παρόντας, καὶ πελταστὰς οἱ ἦσαν ἐκ τε Αἰνίου βεδοθηκότες καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετραχοσίους· ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἰκοσὶν ἢ ἄξιον Λακεδαι- μονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. (5) Τοῖς δὲ Ἀθη- ναίοις ἐνέπεσε μὲν τι καὶ γέλωτος τῇ κουφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμένους δ' ὅμως ἐγίνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἐτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγῆσεσθαι, ὁ μᾶλλον ἡλπίζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμῃς Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσασθαι.

XXIX. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ψηφισαμένων Ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος Δημοσθένην, τὴν ἀγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. (2) Τὸν δὲ Δημο- σθένην προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. Οἱ γὰρ στρατιώται κακοπα- θοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ καὶ μᾶλλον πολιορκου- μένοι ἢ πολιορκούντες ὥρμητον διακινδυνεύσαι. (3) Καὶ αὐτῷ ἐτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρηθεῖσα πα- ρέσχεν. Πρότερον μὲν γὰρ αὐτῆς οὕσης ὕλωδους ἐπὶ

pedito, negabat verum dicere eos, qui nuntios afferebant. Quum autem illi, qui nuntios attulerant, suaderent, ut si fidem sibi non haberent, aliquos exploratores eo mitterent, ipse cum Theogene explorator ab Atheniensibus electus est. (4) Ille vero quum intelligeret, se coactum iri vel eadem di- cere, quæ illi, quos criminabatur, vel, si contraria dixisset, se mendacem visum iri, suadebat Atheniensibus, quod eos ad bellum vel majore mole gerendum animis propensos esse videret, ut nullos quidem exploratores mitterent, neque cunctando occasionem prætermitterent, sed, si vera ipsis viderentur ea, quæ nuntiabantur, cum classe profiscerentur contra viros illos. (5) Et Nicias Nicerati filium, qui tunc dux erat, obscure designabat, inimicus ei et cum ex- probatione prædicans, facile esse paratis copiis, si duces viros se præberent, eo profectos capere viros in insula in- terceptos, hocque se facturum, si in imperio esset.

XXVIII. At Nicias, quum Athenienses aliquantulum tu- multuati essent adversus Cleonem, quod non vel nunc etiam, si res facilis ipsi videretur, navigaret, simul etiam, quum videret eum ignaviam sibi exprobrantem, jussit ipsum assum- ptis quibus vellet copiis, quod quidem ad se collegasque atti- neret, rem aggredi. (2) Hic vero primo quidem existimans, eum verbotenus hoc concedere, paratus erat; sed ubi co- gnovit, ipsum revera cupere imperium tradere, tergiversari cœpit, et illum, non se, prætoriam dignitate præditum esse dixit, timore jam perculsus, et ratus eum sibi cedere non ausurum. (3) Nicias vero rursus idem jubebat, et prætura ad Pylum cedebat, et Athenienses testabatur. Illi vero, quem- admodum vulgus facere solet, quo magis Cleo navigatio- nem subterfugiebat ac deserebat dicta sua, eo magis Nicias imperabant, ut præturam traderet, illique acclamabant, ut navigaret. (4) Quamobrem Cleo, quum non posset amplius se expedire ex iis, quæ dixerat, expeditionem suscipit, et in medium progressus dixit se non timere Lacedæmonios, et se navigaturum nullo de civium numero secum ducto, sed cum Lemniis et Imbriis, qui aderant, et peltatis, qui ex Æno venerant auxilio, et aliunde sagittariis quadringen- tis. Cum his copiis, dixit, additis ad milites, qui ad Pylum erant, intra viginti dies aut Lacedæmonios vivos adductu- rum, aut illic interfecturum. (5) Tunc autem Atheniensi- bus inanis ejus oratio risum aliquo modo movit, jucunda ta- men nihilominus res accidit viris prudentibus, conside- rantibus se alterum e duobus bonis adepturos, aut se a Cleone liberatum iri, id quod magis sperabant, aut, si opinione sua frustrati essent, illum Lacedæmonios in suam pote- statem redacturum.

XXIX. Quum autem res omnes ad expeditionem necessa- rias in concione peregisset, et Athenienses expeditionem ei decrevisset, ipseque ex ducibus, qui ad Pylum erant, unum Demosthenem sibi collegam adjunxisset, e vestigio discessit. (2) Demosthenem autem ideo collegam sibi ad- junxit, quod audiret eum in animo habere, excensum ex navibus in insulam facere. Milites enim loci inopia graviter pressi, et obsessi potius quam obsidentes, ad pe- riclitandam belli fortunam animis erant propensi. (3) Præ- terea ei ipsa insula incendium passa vires addidit. Nam quum prius esset magna ex parte silvosa et in via, propter

τὸ πολὺ καὶ ἀτρίβους διὰ τὴν αἰ ἐρημίαν ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι· πολλῶν γὰρ ἂν στρατοπέδῳ ἀποθάνει ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. Σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἀμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως ὅγλα εἶναι, τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἀμαρτήματα, ὥστε προσκίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκῆτως ἢ βούλονται· ἐπ' ἐκείνοις γὰρ ἂν εἶναι τὴν ἐπιχειρήσιν. (4) Εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοιτο ὁμοῦσε ἰέναι, τοὺς ἐλάσσους ἐμπεύρους δὲ τῆς χώρας κρείττους ἐνόμιζε τῶν πλεόνων ἀπείρων· λανθάνειν τε ἂν τὸ ἐαυτῶν στρατοπέδον πολὺ ὃν διαφθερόμενον, οὐκ οὕσης τῆς προσέψεως ἢ χρῆν ἀλλήλοις ἐπιβῆθαι.

XXX. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθους, ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τι ἐγένετο, οὐχ ἥμισυ αὐτὸν ταῦτα ἐσῆι. (2) Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος καὶ ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου, τὸ πολὺ αὐτῆς ἐλαθε κατακυθύν. (3) Οὕτω δὴ τοὺς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδὼν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσει τὸν σῖτον αὐτοῦ ἐσπέμπειν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιώρειν τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδῇ ποιεῖσθαι, τὴν τε νῆσον εὐαποδατωτέραν οὖσαν, τὴν ἐπιχειρήσιν παρσκευάζετο στρατιὰν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγύς θυμμάχων καὶ τὰ ἄλλα ἐτοιμάζων. (4) Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἤξων, καὶ ἔχων στρατιὰν ἣν ἡτήσατο, ἀρικνεῖται ἐς Πύλον. Καὶ ἅμα γενομένοι πέμπονσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρατοπέδον κήρυκα, προκαλοῦμενοι εἰ βούλονται ἀνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τὰ τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρία τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος θυμβαθῇ.

XXXI. Οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἑω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἐκατέρωθεν, ἐκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὀπλῖται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτῆριον τῆς νήσου. (2) Ὡς γὰρ διετατάχοντο. Ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὀπλῖται, μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτατόν τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλείστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὃ ἄρχων εἶχεν, μέρος δὲ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τοῦσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἐκ τε θαλάσσης ἀπόκρηυνον καὶ ἐκ τῆς γῆς ἥμισυ ἐπίμαχον· καὶ γὰρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν λίθων λογάδην πεποιημένον, ὃ ἐνόμιζον σφίσι ὑφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιότερα. Οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν,

XXXII. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρῶτους φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθερούσιν ἐν τε ταῖς εὐναῖς ἐτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα καὶ λαθόντες τὴν ἀπόδα-

perpetuam solitudinem, eam formidabat, atque hoc pro hostibus magis facere putabat; nam in magnas copias ex navibus in terram egressas illos ex locis abditis irruptionem faciendo multa detrimenta inferre posse. Nam sibi quidem illorum errata et apparatus propter silvam non perinde perspicua fore; suarum vero copiarum omnia peccata hostibus manifesta fore; quamobrem illos ex improvviso, quacunque vellent, impressionem in se facturos; penes illos enim hostem invadendi arbitrium futurum. (4) Rursus si manus in locis densis per vim conserere contenderet, illos, qui essent pauciores, sed locorum periti, longe meliore conditione rem gesturos arbitrabatur, quam illos, qui numero superiores essent, sed locorum imperiti; præterea suum exercitum, qui numerosus erat, clam profligatum iri, erepta suis facultate prospiciendi, qua parte alii aliis mutuum opem ferre possent.

XXX. Hæc autem potissimum ob cladem Ætolicam, quam ex parte propter silvam acceperat, in mentem ei veniebant. (2) Quum autem milites propter insulæ angustias ad extremas ejus oras prandii causa adhibita custodia accedere coacti essent, et quidam silvam paulatim incendisset invitus, posteaque ventus excitatus esset, magna ejus pars hostibus insciis est cremata. (3) Sic igitur facilius conspicatus Lacedæmonios, et plures esse animadvertens, quum suspicaretur se prius commeatum ad pauciores illuc transmisisse, tunc ut ad rem dignam, cui Athenienses majorem diligentiam adhiberent, et in insulam faciliore aditu patefactam, expeditionem parabat, sociales copias ex locis vicinis accersens, et cetera preparans. (4) Cleo igitur nuntio ad illum præmisso, per quem illi significaret se venturum, cum copiis, quas petierat, Pylum pervenit. Et quum in unum locum convenissent, ante omnia caduceatorem ad hostium castra in continente posita miserunt, ut illos provocarent, si vellent citra periculum imperare suis militibus in insula interceptis, ut et arma et se ipsos sibi traderent, ea conditione, ut custodia tolerabili servarentur, donec aliquid de rerum summa transactionum esset.

XXXI. Sed quum illi conditionem non accepissent, unum quidem diem se continuerunt; postridie vero noctu disceserunt, omnibus militibus in paucas naves impositis; ac paulo ante auroram, ab utraque insulæ parte, et a pelago et a portu, ex navibus in terram descenderunt, gravis armaturæ milites circiter octingenti, cursuque ad primum hostium præsidium in insula collocatum contenderunt. (2) Sic enim Lacedæmoniorum milites erant dispositi; in hoc primo præsidio milites erant circiter triginta; præsidium vero in media et planissima parte et prope aquam collocatum illorum plerique cum Epitada duce tenebant; quædam vero non magna manus custodiebat ipsam extremam insulæ partem, quæ Pylum spectabat, quæ pars et a mari prærupta erat, et a terra minime oppugnari poterat; nam et castellum quoddam vetustum ex saxis passim lectis constructum illic erat, quod sibi profuturum putabant, si qua majore vi se recipere cogerentur. Atque ita quidem dispositi erant;

XXXII. Athenienses vero primos quidem custodes, in quos incurrerant, confestim interfecerunt, in cubilibus adhuc arma capientes et exscensu in terram ex navibus clam con-

σιν οιομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος ἐς ἑφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν. (2) Ἄμα δὲ ἐν γιγνομένη καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἐβδομήκοντα καὶ ὀλίγῳ πλειόνων πάντες πλὴν θαλαμίων, ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι, τοῖσται τε ὀκτακόσιοι καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεδοθηκότες καὶ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον, πάντες πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τεύχους φυλάκων. (3) Δημοσθένους δὲ τάξαντος διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ' ἡ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ἦ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μὴ ἔχουσι πρὸς ὃ τι ἀντιτάσσονται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίνονται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν παραπεταγμένων. (4) Κατὰ νότου τε αἰεὶ ἐμελλον αὐτοῖς, ἡ χωρήσαν, οἱ πολεμιοὶ ἐσεσθαι ψιλοὶ καὶ οἱ ἀπορώτατοι, τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόναϊς ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν, οἷς μὴδὲ ἐπελθεῖν οἶόν τε ἦν· φεύγοντές τε γὰρ ἐκράτουν καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. (5) Τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ ὁ Δημοσθένης τὸ τε πρῶτον τὴν ἀπόδασιν ἐπενόει καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν·

XXXIII. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν, καὶ ὅπερ ἦν πλείστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τὸ τε πρῶτον φυλακτήριον διεφθαρμένον καὶ στρατὸν σφίσι ἐπίοντα, ζυνετάξαντο καὶ τοῖς ὀπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπέεσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἔλθειν· ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθεστήκεισαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νότου. (2) Τοῖς μὲν οὖν ὀπλίταις οὐκ ἡδυνήθησαν προσμῖξαι· ὁδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρῆσασθαι· οἱ γὰρ ψιλοὶ ἐκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκείνοι οὐκ ἀντεπήσαν· ἀλλ' ἡσύχασον· τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἡ μάλιστα αὐτοῖς προσθέντες προσκείμεντο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύοντο, ἀνθρωποὶ κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες βράδιος τῆς φυγῆς χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἡδύνατο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.

XXXIV. Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἡκροβολίσαντο· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ἢ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὀφεί τοῦ θαρσεῖν τὸ πλείστον εἰληφότες πολλαπλάσιοι φαινόμενοι, καὶ ζυνειθισμένοι μάλλον μηκέτι δεινούς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες καὶ ἐμδοήσαντες ἀθροοὶ ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἐκαστός τι πρόχειρον εἶχεν. (2) Γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ ἐκπληγῆς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης ἐχώρει πολὺς

facto, illis opinantibus naves ex consuetudine ad stationem noctu commeare. (2) Sed simul atque dies illuxit, reliquus etiam exercitus in terram descendit, ex navibus paulo pluribus quam septuaginta, omnes præter thalamios, pro suo quique genere armati; et octingenti sagittarii, et peltastæ his non pauciores, et Messenii, qui auxilium tulerant, et ceteri omnes, quotquot circa Pylum erant, exceptis custodibus, qui in munitionibus erant. (3) Hi autem a Demosthene intervallis interpositis instructi sunt, ita ut in quoque loco ducenti, et plures, in nonnullis etiam pauciores essent, occupatis locis superioribus, ut hostes quam maxima dubitatione undique circumventi premerentur, nec haberent, adversus quam partem instructi in aciem prodirent, sed undique telis expositi essent multitudinis, si in frontem procurrerent, a tergo petiti, si in latera, ab alterutra parte. (4) A tergo autem levis hostium armatura, et adversus quos minime ratio aliqua reperiri poterat, ipsis, quocumque se vertissent, semper hæsurî erant, sagittis et jaculis et lapidibus et fundis eminus multum valentes, quos ne persequi quidem licebat; nam et fugiendo adversarios vincebant, et cedentibus instabant. (5) Tali igitur consilio Demosthenes et ante copias in insulam exponere cogitavit, et in ipsa re gerenda instruxit;

XXXIII. at Epitadas et quæ maxima erat militum in insula interceptorum manus, quum vidissent et primum præsidium profligatum, et exercitum contra se venientem, aciem instruxerunt et in gravem Atheniensium armaturam ire contendebant, eo consilio, ut ad manus venirent; hæc enim a fronte erat collocata, a latere autem levis armatura et a tergo. (2) Sed cum gravis armaturæ militibus non potuerunt manus conserere, neque sua pugna peritia uti; levis enim armaturæ milites eos utrinque telis petentes prohibebant, simul etiam illi contra eos non procurrebant, sed in suo loco se continebant; levem autem armaturam, quacumque impetu facto eos maxime infestabat, in fugam conjiciebant; hæc vero iterum conversa eos propulsabat, quod homines essent expediti, et qui facile fugam capeissent, antequam hostes eos assequeretur, idque ob locorum difficultatem, et ob eorundem asperitatem a pristina solitudine manantem, per quæ Lacedæmonii, quod arma gestarent, insequi non poterant.

XXXIV. Sic igitur illi aliquantisper inter se levi certamine pugnarunt; sed quum Lacedæmonii non amplius acriter procurrare possent, qua impetum fecissent, milites expediti, ubi eos propter assiduum hostis propulsandi laborem jam tardiores esse animadverterunt, atque ipsi et ex rei specie animos maxime confirmarunt, quod longe majorem suum numerum cernebant, et jam assueti magis, ut illi non amplius pariter formidabiles sibi viderentur, quia non continuo tam gravia perpassi erant, quam expectaverant, atque visi erant antea, quum primum in terram egressi sunt, animis dejecti, quippe qui contra Lacedæmonios irent, tum contemptu sumpto et sublato clamore impetum in eos conferti fecerunt, et lapidibus et sagittis telisque, quæ quisque ad manum habebat, eos petebant. (2) Clamore autem sublato et impetu simul facto, terror homines hujusmodi pugnae insuetos invasit, et silvæ nuper com-

ἄνω, ἀπορὸν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κοινωρτοῦ ἅμα φερομένων. (3) Τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις καθίστατο· οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναποκέκλαστο βαλλομένων, εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρῆσασθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὀφει τοῦ προορᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελόμενα οὐκ ἰσακούοντες, κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστώτος, καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλπίδα καθ' ὃ τι χρηὶ ἀμυνόμενους σωθῆναι.

XXXV. Τέλος δὲ τραυματιζομένων ἦδη πολλῶν διὰ τὸ αἰεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὃ οὐ πολλὸν ἀπέειχεν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φυλάκας. (2) Ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἦδη πολλῶ ἔτι πλέονι βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπένθησκον, οἱ δὲ πολλοὶ διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν ταύτη φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν ὥς ἀμυνόμενοι ἥπερ ἦν ἐπίμαχον. (3) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχυροῦ οὐκ εἶχον, προσιώντες δὲ ἐξ ἐναντίας ὥσασθαι ἐπειρώτων. (4) Καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφοτέροι ὑπὸ τε τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου ἀντεῖχον, πειρώμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι· ἄρῃ δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡμύναντο ἢ ἐν τῷ πρίν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλίσεως ἐς τὰ πλάγια.

XXXVI. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν δὲ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέων καὶ Δημοσθένης ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν περιέναι κατὰ νότου αὐτοῖς ὁδῷ ἢ ἂν αὐτοὺς εὐρῇ, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔροδον. (2) Λαβὼν δὲ ἃ ἠτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήτας ὥστε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ αἰεὶ παρεῖχον τοῦ χρημνώδους τῆς νήσου προβαίνων, καὶ ἦ οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρίου ἰσχυροῦ πιστεύσαντες οὐκ ἐφύλασσον, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθεν, καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανείς κατὰ νότου αὐτῶν τοὺς μὲν τῷ ἀδοκῆτῳ ἐξέπληξεν, τοὺς δὲ ἃ προσεδέχοντο ἰδόντας πολλῶ μᾶλλον ἐπέρρωσεν. (3) Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοι τε ἀμφοτέρωθεν ἦδη καὶ γιγνώμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὥς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις, ἐκείνοι τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρησαν, οὗτοι τε ἀμφίβολοι ἦδη ὄντες οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ ἀσθενεῖς σωματῶν διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουν ἦδη τῶν ἐπρώτων.

XXXVII. Γνοὺς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης ὅτι εἰ καὶ ὀποροῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφθαρσμένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρως στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βουλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτοὺς

bustæ multus pulvis in sublime ferebatur, et propter sagittas ac lapides, qui ab ingenti hominum multitudine jaciebantur, et una cum pulvere ferebantur, unusquisque spatium ante suos pedes positum haud facile prospicere poterat. (3) Tunc vero prælium Lacedæmoniis asperius esse cœpit. Nam neque ipsorum armatura sagittis amplius resistere poterat, et hastæ, quibus petebantur, in ea fractæ inhærebant, neque se ipsis quid facerent habebant, tum quod eorum oculis erepta esset facultas prospiciendi, tum quod propter majorem clamorem ad hostibus sublatum exaudire non possent, quæ ipsis præciperentur, tum etiam quod periculum undique circumsisteret, nec ullam spem haberent excogitandæ rationis, qua hostem propulsando servarentur.

XXXV. Tandem vero quum multi jam sauciati essent, quod semper in eodem loci spatio versarentur, conglobati ad extremam insulæ munitionem non multum distantem custodesque suos ierunt. (2) Ubi autem cesserunt, tum vero etiam majore longe clamore sublato confidenter iis expediti milites instare cœperunt, et quotquot de Lacedæmoniis, dum se recipiunt, intercipiebantur, ab hoste cædebantur, sed plerique ad suam munitionem elapsi cum custodibus, qui illic erant, se instruxerunt secundum totam munitionem, ut hostem propulsarent, qua parte oppugnari poterat. (3) Atque Athenienses insecuti circumvenire quidem eos et circumdare non poterant propter loci situm naturam, sed ab adversa fronte aggressi pulsare conabantur. (4) Diuque et maximam diem partem utrique pugna et siti et sole graviter fatigati resistebant, hoc agentes alteri quidem ut ex superiore loco detruderent, alteri vero ne cederent; facilius autem, quam ante, Lacedæmonii se defenderunt, quod non a lateribus circumveniri poterant.

XXXVI. Sed quum res nullum haberet exitum, Messeniorum dux ad Cleonem et Demosthenem accedens, eos frustra laborare dixit; sed si sagittariorum et levis armaturæ aliquam partem sibi dare velint, ad illos a tergo circumveniendo via, quamcumque ipse invenisset, putare aditum per vim aperi posse. (2) Quum autem accepisset, quæ petierat, ex occulto iter ingressus, ne ab illis conspiceretur, procedens qua in quoque loco prærupta insulæ natura pedem figere permetteret, et ad eam partem, quam Lacedæmonii loci situ freti non custodiebant, difficulter et ægre illis insciis munitionem circumiit, atque repente in loco superiore a tergo hostium conspectus illos quidem ob inopinatum casum metu consternavit; hos vero, qui cernebant, quod exspectabant, multo magis confirmavit. (3) Quare Lacedæmonii, quum utrinque telis jam peterentur, et in eadem fortuna constituti essent, ut parva magnis conferam, quæ erat suorum ad Thermopylas, nam et illi semita a Persis circumventi perierunt, et hi jam undique telis expositi diutius resistere non poterant, sed pauci cum multis dimicantes, et ob inedia corpore languentes, cedere cœperunt, et Athenienses omni accessu jam potiebantur.

XXXVII. Quum autem Cleo et Demosthenes animadvertent, illos, si vel tantillum magis cederent, a suis copiis interfectum iri, pugnam sedarunt suosque prohibuerunt, quod illos vivos Atheniensibus ducere cupiebant, si forte

Ἀθηναίους ζῶντας, εἴ πως τοῦ κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ ἡσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινοῦ. (2) Ἐκρήρυξάν τε εἰ βούλονται τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίους ὥστε βουλευσάμενοι ὅ τι ἂν ἐκείνοι δοκῇ.

XXXVIII. Οἱ δὲ ἀκούσαντες παρήκταν τὰς ἀσπίδας οἱ πλείστοι καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν, δηλοῦντες προσίσθαι τὰ κεκηρυγμένα. Μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀναχωρῆς ξυνῆλθον ἐς λόγους ὁ τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ἐκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκότος Ἐπιτάδου, τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν Ἰππαγρέτου ἐφηρημένου ἐν τοῖς νεκροῖς εἶτι ζῶντος κειμένου ὡς τεθνεώτος, αὐτὸς τρίτος ἐφηρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴ τι ἐκείνοι πάσχοιεν. (2) Ἐλεγε δὲ ὁ Στύφων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὅτι βούλονται διακηρυκεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμονίους ὅ τι χρὴ σφᾶς ποιεῖν. (3) Καὶ ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Ἀθηναίων καλούντων ἐκ τῆς ἡπείρου κήρυκας καὶ γενομένων ἐπερωτήσεων δις ἡ τρίς, ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἡπείρου Λακεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν βουλευέσθαι, μὴδὲν αἰσχροῖον ποιοῦντας. Οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὅπλα παρέδωκαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς. (4) Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ τὰλλα διεσκευάζοντο ὥς ἐς πλοῦν, καὶ τοὺς ἀνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδωσαν ἐς φυλακὴν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο. (5) Ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοῖδε· εἴκοσι μὲν ὀπλιταὶ διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδόντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. Καὶ Σπαρτιάται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀθηναῖων δὲ οὐ πολλοὶ διεφάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδίᾳ ἦν.

XXXIX. Χρόνος δὲ ὁ ζῦμπας ἐγένετο, ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἐβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. (2) Τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπήεσαν, εἰσιτοδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. Καὶ ἦν σίτος ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως ἐκάστω παρείχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. (3) Οἱ μὲν δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος καίπερ μανιώδης οὔσα ἡ ὑπόσχεσις ἀπέβη· ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἀνδρας, ὥσπερ ὑπέστη.

XL. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πολέμον τούτῳ τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο· τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ οὔτ' ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ ἤξιον τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας καὶ μαχομένους ὥς

audita caduceatoris voce, frangerentur animis ad arma tradenda, et praesenti calamitatis gravitate vincerentur. (2) Et per praekonem edixerunt: si arma et se ipsos Atheniensibus dedere vellent ea conditione, ut Athenienses arbitratu suo de ipsis statuerent.

XXXVIII. Illi vero audito hoc edicto plerique clypeos deposuerunt et manus quassarunt, significantes, se accipere condiciones sibi per praekonis vocem oblatas. Post haec vero pugna inhibita in colloquium venerunt Cleo et Demosthenes, et ex illis Stypho Pharacis filius, quod ex superioribus ducibus primus Epitadas jam defunctus erat, et alter Hippagretas, qui in ejus locum erat suffectus adhuc superstes inter defunctos tanquam mortuus jacebat, ipse tertius designatus, qui ex lege imperium obtineret, si quid illis accidisset. (2) Stypho autem et qui cum eo erant, dixerunt, se velle per praekonem agere cum Lacedaemoniis, qui in continente erant, quid sibi faciendum esset. (3) Quum autem illorum quidem nullum proficisci permisissent, sed ipsi Athenienses ex continente caduceatores evocarent, et bis lerve percunctationes factae essent, postremus, qui a Lacedaemoniis ex continente missus ad eos navigavit, haec renunciavit: Lacedaemonii jubent vos ipsos vobis consulere citra dedecus. Illi vero consilio inter se inuito arma et se ipsos dederunt. (4) Illum autem diem et noctem insequentem Athenienses eos in custodia tenuerunt; postridie vero Athenienses tropaeo in insula statuto cetera ut ad navigationem parabant, et captivos trierarchis asservandos distribuebant; Lacedaemonii vero misso caduceatore suorum cadavera receperunt. (5) Qui autem in insula obierunt aut vivi capti sunt, tot fuerunt: universi quidem, qui in insulam transierant, erant quadringenti et viginti gravis armaturae milites; ex hoc numero Athenas vivi delati sunt trecenti minus octo; ceteri perierant. Inter vivos autem adhuc erant Spartani ad centum et viginti. Ex Atheniensibus vero non multi perierant; pugna enim non stataria erat.

XXXIX. Tempus autem universum, quo illi in insula sunt obsessi, a pugna navali usque ad praelium in insula commissum, fuerunt duo et septuaginta dies. (2) Ex his dierum spatio circiter viginti, quibus legati foederum causa abierant, frumentum accipiebant, reliquis vero, ab illis, qui clam navigabant, nutriebantur. Et erat adhuc frumentum in insula aliaque esculenta deprehensa sunt; nam Epitadas dux uniusque parcius haec quam pro copia praebebat. (3) Athenienses igitur et Peloponnesii cum suis utrique copiis e Pylo domum redierunt, et Cleonis promissio quamvis insana effectum est consecuta; nam intra viginti dies, quemadmodum receperat, hostes adduxit.

XL. Hoc autem omnium, quae in hoc bello contigerunt, maxime praeter opinionem Graecis accidit; Lacedaemonios enim decere existimabant, nec fame nec ulla necessitate compulsos arma tradere, sed haec retinentes et quoad pos-

εδύναντο ἀποθνήσκειν. (3) Ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους, καὶ τινος ἐρομένου ποτὲ ὑστερον τῶν Ἀθηναίων ζυμμάχων δι' ἀχθιδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κάγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἀτρακτον, λέγων τὸν οἰστόν, εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκεν, δῆλωςιν ποιούμενος ὅτι δ' ἐντυγχανῶν τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασιν διεφθείρετο.

XLI. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὗ τι ζυμῶσιν, ἣν δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκτείνειν. (2) Τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἐστὶ γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους ἐλπίζοντες τὴν Λακωνικὴν καὶ πλεῖστα ἔβλαπτον ὁμόφωνοι ὄντες. (3) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῇ πρὶν χρόνῳ ληστείας καὶ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Φιλῶτων αὐτομολούντων καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ βραδίως ἔφερον, ἀλλὰ καίπερ οὐ βουλούμενοι ἐνδῆλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις ἐπρεσθεύοντο παρ' αὐτοὺς καὶ ἐπειρῶντο τὴν τε Πύλον καὶ τοὺς ἀνδρας κομίζεσθαι. (4) Οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις φοιτῶντων αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γεγνημένα.

XLII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα εὐθὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ δισχιλίοις ὀπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἐν ἱππαγωγῶσι ναυσὶ διακοσίοις ἱππεῦσιν· ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ζυμμάχων Μιλήσιοι καὶ Ἀνδριοὶ καὶ Καρύστιοι, ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου τρίτος αὐτός. (2) Πλέοντες δὲ ἄμα ἔφ' ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥεῖτου ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγιος λόφος ἐστίν, ἐφ' ὃν Δωριεῖς τὸ πάλαι ἰδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν οὓσιν Αἰολεῦσιν· καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. Ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου, ἐνθα αἱ νῆες κατέσχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίου ἀπέχει, ἡ δὲ Κορινθίων πόλις ἐξήκοντα, ὁ δὲ Ἴσθμὸς εἴκοσι. (3) Κορινθιοὶ δὲ προπυθόμενοι ἐξ Ἀργεὺς ὅτι ἡ στρατιὰ ἤξει τῶν Ἀθηναίων ἐκ πλείονος, ἐβοήθησαν ἐς Ἴσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω Ἴσθμοῦ· καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί· οἱ δ' ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἱ κατασκήσουσιν. (4) Ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαβον νυκτὸς καταπλεύσαντες καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἦρθη, καταλιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγγρεῖᾳ, ἣν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα ἴωσιν, ἐβόηθον κατὰ τάχος.

XLIII. Καὶ Βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν λόχον ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην φυλάξων ἀτείχιστον οὔσαν, Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλλεν. (2) Καὶ πρῶτον μὲν τῷ δεξιῷ κέρα τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ἀπο-

sent dimicantes mortem oppetere. (2) Et quum adducti non possent, ut crederent, illos, qui se tradidissent, iis esse similes, qui cecidissent, et postea aliquando quidam de Atheniensium sociis quemdam captivorum ex insula ob insultationem interrogasset, nunquid illi, qui ex ipsis mortem oppetissent, honesti fortesque viri fuissent, hic ipsi respondit, magni profecto faciendum esse atracton, sagittam dicens, si viros fortes dignosceret, declarans eos, quibus forte contingeret, per lapides ac sagittas occubuisse.

XLI. Quum autem captivi Athenas delati essent, Athenienses eos in vinculis asservare decreverunt, donec aliquam compositionem facerent; sed si Peloponnesii prius in agrum suum irrupissent, eos eductos occidere. (2) In Pylo autem praesidium collocarunt, et Messenii, qui Naupacti erant, huc ut in patriam suam (Pylus enim est in eo agro, qui quondam Messeniorum fuit) ex suorum civium numero missis, qui maxime idonei erant, agrum Laconicum latrocinii infestabant, maximisque damnis affliciebant, quod eadem lingua uterentur. (3) Lacedaemonii vero, quod superiore tempore latrociniorum et huiusmodi belli nescierant, simul etiam quod Helotes ad hostem transfugiebant, et veriti, ne gravior aliqua rerum novarum molitio contra se in suo agro fieret, haec non facile ferebant, sed quamvis Atheniensibus manifesti esse nollent, tamen legatos ad eos mittebant, et Pylum et captivos recipere conabantur. (4) At illi maiora affectabant, et quum saepius ad eos proficiscerentur, ipsos re infecta remittebant. Atque haec quidem circa Pylum gesta sunt.

XLII. Eadem aetate statim post haec Athenienses in agrum Corinthium profecti sunt cum octoginta navibus, et duobus millibus gravis armaturae militum nominis Attici, et cum ducentis equitibus, qui in hippaginibus vehebantur; eos autem comitabantur ex sociis Milesii et Andrii et Carystii; praerat autem Nicias Nicerati filius, cum duobus collegis. (2) Primo autem diluculo navigantes inter Chersonesum et Rhitum appulerunt ad littus loci, super quem situs est Solygius collis, in quo Dorienses olim sedibus positos bellum faciebant Corinthiis, qui in urbe habitabant et Aelenses erant; et super ipsum nunc exstat pagus nomine Solygia. Ab hoc autem littore, ad quod naves appulerunt, hic pagus distat duodecim stadiis, Corinthus vero sexaginta, Isthmus vero viginti. (3) Corinthii autem, cum multo ante de classis Atticae adventu nuntios Argis allatos acceperant, omnes praeter illos, qui sunt extra Isthmum, ad Isthmum tutandum convenerunt; et praeterea ex eorum numero quingenti praesidiarii milites in Ampraciam et Leucadiam abierant; reliqui vero universi copiis observabant, quoniam Athenienses essent appulsuri. (4) Sed quum illi noctu clam appulissent, et signa ipsis sublata essent, relicta suorum dimidia parte ad Cenchream, si forte Athenienses adversus Crommyonem irent, propere contra eos auxilio proficisciebantur.

XLIII. Et Battus quidem, alter e ducibus (duo enim proelio intererant) assumpta cohorte contendit ad Solygiam pagum tutaturus illum, quod nullis muris erat cinctus; cum reliquis vero Lycophro manus cum hoste conseruit. (2) Et primum quidem Corinthii in dextrum Atheniensium

βεδικότι πρὸ τῆς Χερσονήσου οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. Καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ καὶ ἐν χερσὶ πᾶσα. (3) Καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἑσχατοὶ) ἐδέξαντό τε τοὺς Κορινθίους καὶ ἑώσαντο μόλις· οἱ δὲ ὑποχωρήσαντες πρὸς αἰμασίαν (ἦν γὰρ τὸ χωρίον πρόσαντες πᾶν) βάλλοντες τοῖς λίθοις καθύπερθε ὄντες καὶ παυονίσαντες ἐπήεσαν αὐθις, δεξαμένους δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν χερσὶν ἦν πάλιν ἡ μάχη. (4) Λόχος δὲ τις τῶν Κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέρα εαυτῶν ἔτρεψε τῶν Ἀθηναίων τὸ δεξιὸν κέρας καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν· πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Καρυστῖοι. (5) Τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο συνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκοφρῶν ὦν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἡμύετο· ἡλιπριν γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσει.

XLIV. Χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντεῖχον οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλήλοισι· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππῆς ὠφέλιμοι συμμαχόμενοι, τῶν ἐτέρων οὐκ ἐχόντων ἱππούς) ἐτράποντο οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον καὶ ἔθεντο τὰ ἔπλα καὶ οὐκέτι κατέβαινον ἀλλ' ἡσύχαζον. (2) Ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλείστοι τε αὐτῶν ἀπέθανον καὶ Λυκοφρῶν ὁ στρατηγός. Ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ τούτῳ τῷ τρόπῳ οὐ κατὰ διώξιν πολλὴν οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἰδρύθη. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὥς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπήεσαν ἐς μάχην, τοὺς τε νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ τοὺς εαυτῶν ἀνηροῦντο, τροπαῖον τε εὐθὺς ἔστησαν. (4) Τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἱ ἐν τῇ Κεγγρεῖ ἐκάθητο φύλακες μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα πλεύσωσιν, τοῖσι οὐ κατὰ δῆλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνείου· κονιορτὸν δὲ ὥς εἶδον καὶ ὥς ἔγνωσαν, ἐβοήθουν εὐθύς. Ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγεννημένον. (5) Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγεϊτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνέχωρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλέματα καὶ τοὺς εαυτῶν νεκροὺς πλὴν δυοῖν οὓς ἐγκατέλιπον οὐ δυνάμενοι εὐρεῖν. (6) Καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους, ἐκ δ' αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι τοὺς νεκροὺς οὓς ἐγκατέλιπον ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. Ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγω ἐλάσσους πεντήχοντα.

XLV. Ἀραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλεύσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμύωνα τῆς Κορινθίας· ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων. Καὶ καθορμισάμενοι τὴν τε γῆν ἐδήψαν καὶ τὴν νύκτα ἡύλιναντο. (2) Τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον καὶ ἀπόβασιν τινα ποιησάμενοι ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν μεταξὺ Ἐπιδάουρου καὶ Τροι-

cornu, quod statim ante Chersonesum in terram descendebat, impetum faciebant, deinde vero et in reliquis eorum copias. Asperumque proelium totumque cominus commissum. (3) Et dextrum quidem Atheniensium et Carystiorum cornu (hi enim in acie postremi erant) Corinthios exceperunt ægreque reppulerunt; illi vero quum ad mactariam se recepissent (totus enim ille locus acclivis erat) superne lapidibus hostem petebant, et pæana exorsi rursus invadebant; quum autem Athenienses eos exceperissent, pugna iterum cominus committebatur. (4) Quædam autem Corinthiorum cohors sinistro suorum cornu subsidio profecta dextrum Atheniensium cornu in fugam vertit et ad mare usque persecuta est; rursus autem a navibus revertentur et Athenienses et Carystii. (5) Reliquus vero exercitus utrinque continenter dimicabat; præcipue vero dextrum Corinthiorum cornu, in quo stans Lycophro sinistro Atheniensium resistebat; suspicabantur enim eos Solygiam pagum temptaturos.

XLIV. Diu igitur pugnae laborem sustinebant, neutri alteris cedentes; deinde vero (Atheniensibus enim equites, qui in ipsa pugna eos juvabant, magno usui erant, quum alteri nullum equitatum haberent) Corinthii in fugam versi sunt, et in collem se receperunt, ibique constiterunt nec amplius descendebant, sed quiescebant. (2) In hac autem fuga ad dextrum cornu eorum quum omnino plurimi obierunt, tum et Lycophro dux. Reliquus vero exercitus hoc modo hoste non vehementer insequente, neque effusa fuga, postquam per vim coactus est, in excelsa loca se recepit ibique consedit. (3) Athenienses vero, quum hostes ad proelium contra ipsos non amplius prodirent, illorum cadavera spoliabant, et suorum suscipiebant et tropæum continuo statuerunt. (4) Sed illi dimidiæ Corinthiorum parti, quæ in Cenchrea præsidii causa manebat, ne Athenienses adversus Crommyonem navigarent, hoc proelium non erat manifestum propter montem Oneum; ubi autem pulverem conspexere et rem cognovere, opem suis confestim ferebant. Venerunt etiam auxilio ex urbe Corinthii natu majores, quum intellexissent id quod acciderat. (5) Quos universos conspicati Athenienses in se tendentes, ratique auxilium a vicinis Peloponnesiorum civitatibus missum contra se venire, celeriter ad naves se receperunt, habentes spolia et suorum cadavera, duobus exceptis, quæ reliquerunt, quod ea reperire non poterant. (6) Quum autem naves conscendissent, ad insulas adjacentes trajecerunt, et hinc misso caduceatore suorum cadavera, quæ reliquerant, fide publica interposita receperunt. In hoc prælio ex Corinthiis quidem ceciderunt ducenti et duodecim, ex Atheniensibus vero paulo minus quinquaginta.

XLV. Athenienses autem ex istis insulis profecti eodem die ad agri Corinthii Crommyonem navigarunt; abest autem ab urbe centum et viginti stadiis. Et quum ibi stationem cepissent, agrum vastarunt et pernocrarunt. (2) Postridie vero maritimam oram legentes primum in Epidaurium agrum iverunt, et aliquo exscensu ex navibus facto Methonen venerunt, quæ inter Epidaurum et Træzenem est sita,

ζῆνος, καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς χερσονήσου ἰσθμὸν ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστί, καὶ φρούριον καταστήσαντες ἐλήστευσαν τὸν ἔπειτα χρόνον τὴν τε Τροιζηνίαν γῆν καὶ Ἀλιάδα καὶ Ἐπιδαυρίαν. Ταῖς δὲ ναυσίν, ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

XLVI. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰσθμῆς Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἳ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαδάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς καὶ πολλὰ ἐβλαπτον. (2) Προσβαλόντες δὲ τὸ μὲν τεῖχος εἶλον, οἳ δὲ ἄνδρες καταπερευγότες ἀθρόοι πρὸς μετώρῳ τὴν ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σφῶν τὰ θπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγνῶναι. (3) Καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκώμισαν ὑποσπόνδους, μέχρι οὗ Ἀθήναζε πεμφθῶσιν, ὥστε ἂν τις ἀλῶ ἀποδιδράσκων ἅπασιν λελύσθαι τὰς σπονδὰς. (4) Οἳ δὲ τοῦ δῆμου προστάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐλθόντας οὐκ ἀποκτείνωσι, μηχανῶνται τοιόνδε τι. (5) Τῶν τε ἐν τῇ νήσῳ πείθουσὶ τινὰς ὀλίγους, ὑποπέμψαντες φίλους καὶ διδάξαντες ὡς κατ' εὐνοίαν δὴ λέγειν ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι, πλοῖον δὲ τι αὐτοὶ ἐτοιμάσειν· μέλλειν γάρ δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων παραδῶσειν αὐτοὺς τῷ δῆμῳ τῶν Κερκυραίων.

XLVII. Ὡς δὲ ἔπεισαν καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ πάντες. (2) Συνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι καὶ τοὺς τεχνησαμένους ἀδέσπερον ἐγχειρῆσαι, οἳ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ θλοὶ ὄντες τοὺς ἄνδρας μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς Σικελίαν ἐπλεον, τὴν τιμὴν τὰς ἄγουσι προσποιήσανται. (3) Παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ἐς οἶκημά μέγα καθεῖρξαν, καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἰκοσὶν ἄνδρας διττῶν διὰ δυοῖν στοίχων ὑπλιτῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους καὶ παιομένους καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἰ πού τις τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχουν τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.

XLVIII. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἐξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραντες (φόντο γάρ αὐτοὺς μεταστήσαντάς ποι ἄλλοσε ἄγειν)· ὡς δὲ ἤσθοντο καὶ τινες αὐτοῖς ἐδήλωσεν, τοὺς τε Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐκέλευον σφᾶς, εἰ βούλονται, αὐτοὺς διαφθεῖραι, ἐκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἤθελον ἐξιέναι, οὐδ' ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιψέσθαι οὐδένα. (2) Οἳ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διενεούντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήματος καὶ διελόντες τὴν ὁροφὴν

et chersonesi isthmum, in quo est Methone, ab utraque litoris parte complexi muro cinxerunt impositoque praedio postea Trezenium et Haliensem et Epidaurium agrum latrocinis infestabant. Navibus autem postquam absoluto muro locum illum muniverunt, domum redierunt.

XLVI. Per idem tempus, quo haec gerebantur, etiam Eurymedon et Sophocles, qui e Pylo cum Atheniensium classe in Siciliam proficiscebantur, quum Corcyram pervenissent, una cum urbis incolis bellum intulerunt Corcyraeis, qui sedes in Istone monte posuerant, qui post seditionem, ut dixi, eo profecti agro potiebantur et multa damna dabant. (2) Illos igitur adorti, munitionem quidem ceperunt; homines vero conglobati in editum quemdam locum fuga se receperunt, et compositionem hac conditione fecerunt, ut auxillarios quidem milites ipsis traderent, de se vero armis traditis Atheniensium populus arbitratu suo statueret. (3) Duces autem Atheniensium ipsos fide publica interposita in insulam Ptychiam asservandos transportarunt, donec Athenas mitterentur, ita ut, si quis aufugiens deprehenderetur, fides, quae data erat, omnibus esset irrita. (4) Verum primores populi Corcyraei, veriti, ne Athenienses hos Athenas profectos non interficerent, huiusmodi fraudem moliantur. (5) Illorum, qui in insula servabantur, aliquibus paucis persuadent, submissis amicis et monitis, ut quasi per benevolentiam dicerent, e re ipsorum maxime esse primo quoque tempore fugam capessere, se vero navigium aliquod praeparaturos; Atheniensium enim duces ipsos populo Corcyraeo tradere statuisse.

XLVII. Quod quum illis persuasissent, et navigium per insidias parassent, illi discedentes intercepti sunt, atque fides data tunc irrita et universi populo Corcyraeo traditi erant. (2) Ad hanc autem rem peragendam in primis adjuverunt, ut minime dubius praetextus videretur et fraudem commenti confidentius conata perficerent, ipsi Atheniensium duces, quos manifestum erat nolle viros istos captivos ab aliis Athenas delatos, quoniam ipsi in Siciliam navigabant, decus et gloriam illis comparare, qui eos illuc deportarent. (3) Hos autem acceptos Corcyraei in magno aedificio concluserunt, et postea eos eductos vicenos traducebant medios per binos ordines militum armatorum, qui hinc inde instructi erant, et qui eos inter se colligatos caesim punctimque vulnerabant, sicubi quis suum inimicum aliquem aspexisset; et lorarii prosequentes eos urgebant, qui tardius progredierentur.

XLVIII. Atque hunc in modum eductos trucidarunt ad sexaginta, illis ignaris, qui in carcere reliqui erant (existimabant enim, suos socios ab inimicis ex carcere eductos alio traduci); quum autem rem sensissent, et ex quodam intellexissent, Athenienses implorabant et hortabantur, ut, si voluntas eorum ferret, se occiderent, nec amplius ex carcere exire volebant, et dicebant, se pro viribus non permissuros, ut quisquam ingrederetur. (2) Corcyra vero per fores ne ipsi quidem irrumpere in animo habebant, sed carceris tectum conscenderunt, et lacunari

ἐβαλλον τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. (3) Οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡς ἡδύναντο, καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέρθειρον, οἰστοὺς τε οὓς ἀφίσταν ἐκείνοι ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες, καὶ ἐκ κλινῶν τινῶν αἱ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι τοῖς σπάρτοις, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων παραιρήματα ποιοῦντες, ἀπαγχόμενοι, παντὶ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτός (ἐπεγένετο γὰρ νῦν τῷ παθήματι) ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω διεφθάρησαν. (4) Καὶ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, φορμηθὲν ἐπὶ ἀμάξας ἐπιβαλόντες ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως. Τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι ἐάλωσαν, ἡνδραποδίσαντο. (5) Τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ ὅρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρησαν, καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε· οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἐτέρων 8 τι καὶ ἀξιόλογον. (6) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, Ἰναπερ τὸ πρῶτον ὠρμηντο, ἀποπλεύσαντες μετὰ τῶν ἐκεῖ συμμαχῶν ἐπολέμουν.

XLIX. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι καὶ Ἀκαρναῖες ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους στρατευσάμενοι Ἀνακτόριον Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίαν· καὶ ἐκπέμφαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρναῖες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον. Καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτα.

L. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀριστείδης δ' Ἀρχίππου, εἰς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγός, αἱ ἐκπέμφθησαν πρὸς τοὺς συμμαχοὺς, Ἀρταφέρνην ἄνδρα Πέρσῃ παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Λακεδαιμόνα φυλλαμβάνει ἐν Ἡϊόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι. (1) Καὶ αὐτοῦ κομισθέντος οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολάς μεταγραφάμενοι ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς πολλῶν γεγραμμένων κεφάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους οὐ γινώσκειν 8 τι βούλονται· πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβειον οὐδένα ταῦτά λέγειν εἰ οὐν βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. (2) Τὸν δὲ Ἀρταφέρνην ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Ἐφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἀρτοξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα (κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

LI. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν κελυσσάντων Ἀθηναίων καὶ ὑποπτευσάντων ἐς αὐτοὺς τι νεωτεριεῖν, ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστει καὶ βεβαιότητι ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλευσείν. (1) Καὶ ὁ χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ ἑβδομὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε δν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθύς τοῦ τε ἡλίου ἐκλίπεις τι ἐγένετο περὶ νομηνίαν καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένους ἔειπεν. (1) Καὶ οἱ Μυτιληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, δρωμένοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἡπείρου, καὶ μισθωσάμενοι ἐκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν καὶ αὐτόθεν ξυναγεῖραντες, αἰρούσι Ροίταιον·

revulso, tegulis et sagittis eos petebant, qui infra erant. (3) Illi vero se protegabant ut poterant, et simul eorum plerique ipsi sibi manus inferebant, partim sagittas ab hoste missas jugulis imprimentes, partim lectorum suorum, qui forte illic ipsis erant, funibus, partim restibus, quas ex suis vestibus a se laceratis fecerant, se strangulantes, omni denique ratione magnam partem noctis (nox enim huic cladi intervenit) se ipsos absumentes et ab illis, qui in superiore aedificii parte stabant, telis petiti, penitus perierunt. (4) Quum autem dies illuxisset, Corcyraei eos acervatim in plaustra coniectos extra urbem portarunt. Mulieres vero, quotquot in munitione captæ erant, in servitute redegerunt. (5) Hoc igitur modo Corcyraei, qui sedes in monte posuerant, a populo funditus perditæ sunt, et seditio, quæ magna fuit, hunc habuit exitum, quatenus ab hoc bellum pertinet; nihil enim fere reliquum erat ex altera parte, quod quidem mentione dignum sit. (6) Athenienses autem, quum in Siciliam, quo primum navigationem instituerant, pervenissent, cum illius loci sociis bellum administrabant.

XLIX. Athenienses vero, qui Naupacti erant, et Acarnanes, æstate jam extrema cum exercitu profecti Anactorium Corinthiorum urbem, in ipso Ambracii sinus ostio sitam, per prodicionem ceperunt; Corinthiis autem illinc ejectis, ipsi Acarnanes locum tenuerunt, colonis ex omnibus Acarnaniæ partibus eo missis. Et hæc æstas exibat.

L. Sequenti hieme Aristides, Archippi filius, unus e duobus Atticæ classis ad socios pecuniæ cogendæ causa missæ, Artaphernem virum Persam, qui a Persarum rege missus Lacedæmonem proficiscebatur, ad Eionem, quæ ad Strymonem est sita, comprehendit. (2) Quo Athenas deducto, Athenienses epistolas ex Assyriis litteris conversas legerunt, quarum, inter alia multa ad Lacedæmonios scripta summa hæc erat, nescire se quid vellent; nam quum multi legati venissent, nullum eadem dicere; si quid igitur aperte dicere vellent, cum hoc Persa viros ad se mitterent. (3) Artaphernem vero postea Athenienses triremi vectum Ephesum miserunt una cum legatis; qui quum illic intellexissent Artaxerxem Xerxis filium nuper obiisse (nam per id tempus decesserat), domum redierunt.

LI. Eadem hieme Chii novum murum Atheniensium jussu demoliti sunt, quod eos aliquid novi contra se moliri suspicarentur; hoc tamen fecerunt adhibita firma cautione, quantum fieri poterat, ne Athenienses quicquam de pristino suæ civitatis statu innovarent. (2) Atque hæc hiems finiebatur, et simul etiam belli septimus annus finiebatur quod Thucydides conscripsit.

LII. Æstatis autem insequentis initio statim circa novilunium sol ex parte defecit, ejusdemque mensis initio terræ motus exstitit. (2) Et Mytilenæi alique Lesbii exsules, quorum plerique ex continente veniebant, auxilium ex Peloponneso mercede conductis, et manu illinc apud se ipsos collecta, Rhætium occupant; et acceptis duobus Phocia

καὶ λαβόντες δισχίλους στατήρας Φωκαίτας ἀπέδοσαν πάλιν, οὐδὲν ἀδικήσαντες. (3) Καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ Ἀντανδρον στρατεύσαντες προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. Καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀκταίας καλουμένας, ὥς πρότερον Μυτιληναίων νεμομένων Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον, καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν, ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιῆσθαι αὐτόθεν ξύλων ὑπαρχόντων καὶ τῆς Ἰδῆς ἐπικειμένης, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ βραδίως ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι τὴν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ Αἰολικὰ πολιτῆματα χειρώσασθαι. (4) Καὶ οἱ μὲν τῷτα παρασκευάζεσθαι ἐμελλον.

LIII. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει ἐξήχοντα ναυοὶ καὶ δισχίλοις ὁπλίταις ἱππεῦσι τε ὀλίγοις, καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα· ἐστρατῆγαι δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρέφους καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. (2) Τὰ δὲ Κύθηρα νήσος ἐστίν, ἐπικείται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσι τῶν περιόικων, καὶ κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν αὐτοῖς κατὰ ἔτος, ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον αἱ καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιούντο. (3) Ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης δολαφῶν προσβολή, καὶ ληστὰι ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἥσσαν ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ἥπερ μόνον οἷον τ' ἦν κακουργεῖσθαι· πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

LIV. Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυοὶ καὶ δισχίλοις Μιλησίων ὁπλίταις τὴν ἐπὶ θαλάσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἰρούσι, τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα ἐγώρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσῃ πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ εὗρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. (2) Καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθηριοί, ἔπειτα τραπόμενοι κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν, καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν καὶ τοὺς ἑταίρους Ἀθηναίους ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν πλὴν θανάτου. (3) Ἦσαν δὲ τινες καὶ γενόμενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρὸς τινὰς τῶν Κυθηρίων, διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τό τε παραιτίαι καὶ τὸ ἔπειτα τὰ τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς· ἀνέστησαν γὰρ ἂν οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους Λακεδαιμονίους τε ὄντας καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. (4) Μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα παραλαβόντες καὶ τῶν Κυθηρίων φυλακὴν ποιησάμενοι ἐπλευσαν ἐς τε Ἀσίνην καὶ Ἑλος καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θάλασσαν, καὶ ἀποβάσεις ποιοῦμενοι καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἴη ἐδῶκον τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτὰ.

LV. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεγόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις τοιαύτας ποιήσεσθαι, ἀθρόα

corum staterum millibus rursus reddiderunt, nulla injuria facta. (3) Et postea quum copias adversus Antandrum duxissent, urbem interveniente proditione capiunt. Atque propositum eorum erat, quum ceteras civitates, quæ Actææ vocantur, quas prius possedas a Mytilenæis Athenienses tenebant, in libertatem vindicare, tum vero omnium maxime Antandrum, atque ubi eam munissent, nam et ædificandarum navium facultas erat propter lignorum illic copiam Idamque montem prope adjacentem, et collecto reliquo etiam apparatu inde proficiscentes Lesbum vicinam infestare, et in suam potestatem redigere Æolica oppida, quæ in continente erant. (4) Et hi quidem hæc paraturi erant.

LIII. Athenienses vero eadem æstate cum lx navibus et duobus militum millibus et aliquot equitibus, et cum Milesiis et aliis quibusdam ex sociis secum adductis bellum Cytheris intulerunt; præerat iis autem Nicias Nicerati et Nicostratus Diotrephus et Autocles Tolmæi filius. (2) Cythera autem insula est, quæ agro Laconico adjacet e regione Maleæ promontorii; incolæ vero sunt Lacedæmonii e numero municipium, et Cytherodices magistratus Sparta quotannis eo transibat, et militum gravis armaturæ præsidium in eam semper trans mittebant, ejusque curam ingentem gerebant. (3) Erat enim iis portus, ad quem appellebant onerariæ naves, quæ ex Ægypto et Africa veniebant, et piratæ simul Laconicam oram a mari, qua parte sola infestari poterat, minus infestabant. Tota enim insula consurgens ad Siculum et Creticum mare porrigitur.

LIV. Athenienses igitur quum appulissent cum suis copiis, decem navibus et duobus Milesiorum millibus urbem maritimam, nomine Scandeam, capiunt; cum reliquo vero exercitu in insulæ partes, quæ Maleam spectant, excensu e navibus facto ad maritimam Cytheriorum urbem iverunt, ejusque incolæ statim omnes sub armis stantes offenderunt. (2) Prælioque commisso Cytherii paulisper impetum sustinuerunt, deinde in fugam versi, in superiorem urbem confugerunt et postea cum Nicia ejusque collegis compositionem fecerunt ea conditione, ut omne de se statuendi arbitrium Atheniensibus permitterent, nisi mortis. (3) Quædam autem colloquia et ante inter Niciam et Cytheriorum quosdam habita erant, quamobrem etiam citius et commodius et in præsentia et insequente tempore, quæ ad compositionem pertinebant, inter eos transacta sunt; Athenienses enim Cytherios ex suis sedibus in alias transtulissent, tum quod essent Lacedæmonii, tum etiam quod insula agro Laconico adeo vicina esset. (4) Post compositionem vero Athenienses accepta Scandea, urbe ad portum sita, et præsidio Cytheris imposito, navigarunt ad Asinen et Helos et ad plurima loca maritima, et excensu ex navibus in ea facto et commorantes, ubicunque opportunum videbatur, regionem per dies circiter septem vastarunt.

LV. Lacedæmonii vero, quum Cythera ab Atheniensibus teneri viderent, et expectarent illos in suum etiam agrum excensiones hujusmodi facturos, cum frequen-

μὲν οὐδαμῶς τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπειψαν, δπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκασταχόσε εἶδει, καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγεννημένου μὲν τοῦ ἐπὶ τῇ νήσῳ πάθους ἀνελπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἔχομένης καὶ Κυθήρων, καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστώτος πολέμου ταχέος καὶ ἀπροφυλάκτου, (2) ὥστε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεστήσαντο καὶ τοξότας, ἐς τε τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὲ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο, ξυνεστώτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς ναυτικῇ ἄνωγιν, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειροῦμενον αἰεὶ ἑλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεως τι πράξειν. (3) Καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλὰ καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς ἐκπληξιν μεγίστην παρεῖχεν, καὶ ἐδεδίεσαν μὴ ποτε αὐτοῖς ξυμφορά τις αὐτοῖς περιτύχῃ ὅλα καὶ ἐν τῇ νήσῳ. (4) Ἀτομώτεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν, καὶ πᾶν ὃ τι κινήσειαν ὦντο ἀμαρτήσεσθαι διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τοῦ κακοπραγεῖν.

LVI. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δηοῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ' ἑκάστην φρουρὰν γίγνεται τις ἀπόδοσις, πλῆθι τε ἐλάσσους ἑκαστοὶ ἡγούμενοι εἶναι καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ μία δὲ φρουρά, ἥπερ καὶ ἡμῖνατο περὶ Κοτύρταν καὶ Ἀφροδισίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐσκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ δπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν, καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι καὶ ὅπλα ἐλήφθη, τροπαῖον τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κύθηρα. (2) Ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηράν, καὶ δηώσαντες μέρος τι τῆς γῆς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἣ ἐστὶ μὲν τῆς Κυνοσουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς· νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν διὰ τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἰλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας, καὶ ὅτι Ἀθηναίων ὑπακούοντες δμῶς πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἔσταναν.

LVII. Προσπλέοντων οὖν ἔτι τῶν Ἀθηναίων οἱ Αἰγινήταις τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ὁ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες τεῖχος ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ᾗ ὄκουν, ἀπεχώρησαν, ἀπέχουσαν σταδίου μάλιστα δέκα τῆς θαλάσσης. (2) Καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρά μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν δεομένων τῶν Αἰγινήτων, ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλησθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα, ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιομαχοὶ εἶναι, ἡσύχαζον. (3) Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατασχόντες καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ στρατιᾷ αἰροῦσι τὴν Θυρέαν. Καὶ τὴν τε πόλιν κατέκαυσαν καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν, τοὺς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χειρὶ διεφθάρησαν, δγόντες ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν ἀρχοντα δὲ

tibus quidem copiis nusquam acie instructa obviam iis iverunt, sed militum gravis armaturæ magnam manum in varias agri sui partes, prout unusquisque locus postulabat, præsidii causa miserunt, et ceteris in rebus sibi diligenter cavebant, metuentes, ne quid in rerum suarum statu novaretur, propter insperatam et ingentem cladem in insula recens acceptam, et propter Pylum et Cythera occupata, et propter repentinum improvisumque bellum, quod eos undique circumstabat; (2) quare præter suam consuetudinem quadringentos equites constituerunt et sagittarios, et ad res bellicas, si unquam ante, tunc potissimum tardiores extiterunt, qui præter usitatum sibi formam apparatus cum nauticis copiis certare cogentur, idque contra Athenienses, qui, quicquid intentatum relinquebant, id semper deesse putabant spei de futuro rerum successu conceptæ. (3) Præterea varii casus qui multi et intra breve tempus præter omnem expectationem iis acciderant, maximum metum iis incutiebant, et verebantur, ne forte rursus aliqua calamitas sibi contingeret, qualis erat ea, quam in insula acceperant. (4) Et propterea ad pugnandum erant timidiores, et quicquid aggressi essent, id infelicem exitum putabant habiturum, propter animi diffidentiam, quod prius adversa fortuna premi non consuevisset.

LVI. Quum igitur Athenienses tunc oram maritimam vastarent, plerumque quiescebant, ut ad præsidium quodque excensus aliquis e navibus fiebat, tum quod numero se quique inferiores esse ducerent, tum etiam quod in eo rerum statu constituti essent; una vero præsidia cohors, quæ etiam ad Cotyrtam et Aphrodisiam hostes propulsavit, levis quidem armaturæ turbam palatam impetu in eam facto terruit, sed quum gravis armaturæ milites impetum exceperant, rursus se recepit, et aliquot ex ejus numero ceciderunt, armaque capta sunt, et Athenienses erecto tropæo in Cythera abierunt. (2) Hinc vero ad Epidaurum Limeram classe circumvecti sunt, agrique parte vastata pervenerunt ad Thyream, quæ est quidem agri, qui Cynosurius appellatur, sed Argivum et Laconicum agrum suo interjectu disternit; Lacedæmonii autem, quod eam possiderent, Æginetis patria pulsus incolendam dederunt tum ob beneficia, quæ et terræ motus tempore, et quum Helotes in dominos insurrexissent, in se contulerant, tum etiam quod, licet Atheniensium imperio subjecti, tamen secum perpetuo sensissent.

LVII. Atheniensibus igitur cum classe adventantibus Æginetæ murum, quem forte ad mare ædificabant, reliquerunt, et in superiorem urbem stadiis circiter decem a mari distantem, quam incolebant, se receperunt. (2) Et una Lacedæmoniorum præsidia cohors, quæ agri tutandi causa illic erat, quæ eos etiam in illo muro ædificando adjuvabat, cum iis in urbem ingredi noluit, licet Æginetæ id peterent, sed iis periculosum esse videbatur intra muros concludi; quare quum in editiora loca se recepissent, quod se ad pugnam cum hoste committendam impares esse judicarent, quiescebant. (3) Interea vero Athenienses quum appulissent et confestim omnibus copiis ad Thyream ivissent, eam ceperunt. Atque et urbem incenderunt, et res, quæ in ea erant, diripuerunt, et Æginetas, quotquot in ipso congressu non occubuerant, secum Athenas abduxerunt, et Tantalum Pa-

παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους· ἐξωγήθη γὰρ τετρωμένος. (4) Ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι. Καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρίους οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν, Αἰγινήτας δὲ ἀποκτείνειν πάντας ὅσοι ἐάλωσαν διὰ τὴν προτέραν αἰεὶ ποτὲ ἔχθραν, Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταστῆσαι.

LVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν Σικελίᾳ Καμαρινίοις καὶ Γελώις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους· εἴτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιώται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις, ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἰ πως ξυναλλαγῇεν. Καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνώμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφοτέρα, διαφερομένων καὶ ἀξιούντων, ὥς ἕκαστοι τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον· καὶ Ἑρμοκράτης δ' Ἑρμῶνος Συρακόσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτούς, ἐς τὸ κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

LIX. «Οὔτε πόλεως ὧν ἐλαχίστης ὦ Σικελιώται τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονουμένης μάλιστα τῇ πολέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ Σικελίᾳ πάσῃ. (2) Καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν, ὥς χαλεπὸν, τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρηγοροίῃ; Οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται αὐτὸ δρᾶν, οὔτε φόβῳ, ἣν οἴηται τι πλεόν στήσιν, ἀποτρέπεται. Συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρδη μεῖζον φαίνεσθαι τῶν δεινῶν, οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τι ἐλασσοῦσθαι· (3) αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ καιρῷ τύχοιεν ἐκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραίνεσις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. (4) Ὁ καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθόμενοι κλειστόν ἂν ἀζιον γένοιτο· τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι τὸ τε πρῶτον ἐπολεμήσαμεν καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογίων πειρώμεθα καταλλαγῆναι, καὶ ἦν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἐκάστω ἔχοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

LX. «Καίτοι γινώμιαι χρὴ ὅτι οὐ περὶ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ σωφρονούμεν, ἡ ζήνοδος ἔσται, ἀλλ' εἰ ἐπιβουλευομένην τὴν πᾶσαν Σικελίαν, ὥς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Ἀθηναίων δυνησόμεθα ἐτι διζωῶσαι· καὶ διαλακτὰς πολλῶν τῶν ἡμῶν λόγων ἀναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους νομίσαι, οἱ δύναιμι ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων τάς τε ἀμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν, ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόματι ἐννόμῳ ξυμμαχίας τὸ φύσει πολέμιον εὐπρεπῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίστανται. (2) Πόλεμον γὰρ αἰρομένων ἡμῶν καὶ ἐπαγομένων αὐτούς, ἄνδρας οἱ καὶ τοὺς μὴ ἐπικαλουμένους αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσιν, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτοὺς ποιούντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρχῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκός, ὅταν γινώσιν ἡμᾶς τετρωμένους, καὶ πλεόνι ποτε στόλῳ ἐλθόντας αὐτοὺς τὰδε πάντα κειράσασθαι ὑπὸ σφᾶς ποιῆσθαι.

troclis filium, qui apud illos ex Lacedæmonis magistratus erat; quum enim vulneratus esset, vivus captus est. (4) Nonnullos etiam ex Cytheris abducebant, quos periculi vitandi causa alio transferre placebat. Atque hos quidem Athenienses in insulis collocare decreverunt, et ceteros Cytherios suum agrum colentes, tributum quaterna talenta pendere, Æginetas vero omnes, quotquot capti erant, interficere, propter priorem perpetuam simultatem, Tantalum vero præter ceteros Lacedæmonis in insula captos in vincula conjicere.

LVIII. Eadem æstate in Sicilia induciæ a Camarinacis et Gelois initæ sunt, primo inter ipsos; mox etiam ceteri Sicilienses Gelam convenerunt et legatis ex omnibus civitatibus eo missis, in colloquium venerunt, si forte in pristinam gratiam redire possent. Et quum multæ aliæ sententiæ in utramque partem dicebantur inter dissidentes et suum jus agentes, ut quique in aliqua re commodum se fraudulentos existimabant; tum etiam Hermocrates Hermonis filius Syracusanus, qui quidem etiam præcipue eos movit, ad legatos a Siciliæ communi missos hujusmodi verba fecit:

LIX. «Non ex ea civitate, viri Sicilienses, quæ aut minima sit, aut bello maxime labore, ego ortus verba faciam, sed sententiam proponens eam, quæ in totius Siciliæ commune bonum optima esse mihi videtur. (2) Ac bellum quidem quam tristis sit res, cur quis omnia mala, quæ in eo insunt, inter scientes enumerans oratione proluxa utatur? Nemo enim aut propter imperitiam hoc agere cogitur, aut metu deterretur, si quid amplius commodi se adepturum speret. Sed usu venit, ut his quidem lucra majora, quam pericula esse videantur, illi vero quodvis discrimen adire, quam ullam in præsentia jacturam facere malunt; (3) hæc ipsa autem si non forte alterutri opportune faciant, admonitiones de facienda gratiæ reconciliatione sunt utiles. (4) De quo si nobis quoque in præsentia persuadeatur, plurimi faciendum erit; quod enim suis quique rebus privatim bene consulere meditabamur, et prius bellum suscepimus, et nunc inter nos disceptando operam damus, ut in pristinam gratiam redeamus, et, si non successerit, ut unusquisque nostrum suum jus obtinens hinc discedat, iterum ad arma redibimus.

LX. «Quamquam hoc nobis est sciendum, non solum de privatis rebus, si sapimus, coactum esse concilium, sed universam Siciliam, quæ, ut ego judico, Atheniensium insidiis appetitur, num conservare possimus; et pacificiores in his rebus longe meis verbis magis necessarii Athenienses existimandi sunt, qui, quum maximam omnium Græcorum potentiam obtineant, paucis navibus hic præsto sunt ad observanda nostra peccata, et legitimo societatis nomine id, quod natura ipsis hostile est, sub honesta specie ad suam utilitatem accommodant. (2) Quum enim bellum suscipiamus, et hos accersamus, homines, qui vel illis, qui eos non accersunt, bellum inferant, quumque nos ipsos domesticis sumptibus vexemus, et simul paulatim aditum illis ad hoc imperium occupandum patefaciamus, consentaneum est, ipsos sua sponte, ubi nos afflicti cognoverint, olim cum majore classe venturos, et hæc omnia in suam potestatem redigere conatuos.

LXI. « Καίτοι τῇ ἐαυτὸν ἐκάστους, εἰ σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπιτιμωμένους μᾶλλον ἢ τὰ ἐτοίμα βλέποντας συμμαχοῦς τε ἐπάγεσθαι καὶ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν, νομίσαι τε στάσιν μάλιστα φοβεῖσθαι τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν, ἥς γε οἱ ἔνοικοι ζύμπαντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πόλεις δὲ διέσταμεν. (2) Ἄ χρὴ γνόντας καὶ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλαγῆναι καὶ πόλιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σῶζειν τὴν πᾶσαν Σικελίαν, παρεστάναι δὲ μηδενὶ ὥς οἱ μὲν Δωριεῖς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν τῇ Ἰάδῃ συγγενεῖά ἀσφαλές. (3) Οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι δίχα πέφυκε, τοῦ ἑτέρου ἔχθρι ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτήμεθα. (4) Ἐδῶλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλκιδικικοῦ γένους παρακλήσει· τοῖς γὰρ οὐδὲν ὅποτε σφίσι κατὰ τὸ συμμαχικὸν προσδοθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλλον τῆς ξυνηχῆς προθύμως παρέσχοντο. (5) Καὶ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι πολλῇ συγγνώμῃ, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμρομαι ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἐτοιμοτέροις οὔσιν· πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἰκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. (6) Ὅσοι δὲ γινώσκοντες αὐτὰ μὴ ὀρθῶς προσκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον ἔχει κρίνας τὸ κοινῶς φοβερόν· ἀπαντας εὖ θέσθαι, ἀμαρτάνομεν. (7) Τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ γένοιτο, εἰ πρὸς ἀλλήλους ζυμδαίημεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. (8) Καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ διαφοραὶ ἀπραγμόνως παύονται, οἳ τ' ἐπὶ κλητοὶ εὐπρεπῶς ἀδικοὶ ἐλθόντες εὐλόγως ἀπρακτοὶ ἀπίσιν.

LXII. « Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τούτου ἀγαθὸν εὖ βουλευομένοις εὐρίσκειται. (2) τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἀρίστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε; εἰ τῷ τι ἔστιν ἀγαθὸν ἢ εἰ τῷ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον ἢ πόλεμος τὸ μὲν παύσαι ἀν' ἑκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνότερας ἔχειν τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἂν τις διέλθοι ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν; ἢ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμούς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὐτοῦ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προῖδεῖν. (3) Καὶ εἰ τις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ ἢ βίᾳ πράξειν οἴεται, τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίαις μετιόντες τοὺς ἀδικούντας καὶ ἐλπίσαντες ἕτεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτῆσειν, οἱ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἡμύναντο ἀλλ' οὐδ' ἐσώθησαν, τοῖς δ' ἀντὶ τοῦ πλεόν ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν ξυνέβη. (4) Τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως, ὅτι καὶ ἀδικεῖται· οὐδὲ ἰσχύς βέβαιον, διότι καὶ εὐελπι. Τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ μέλλοντος ὥς ἐπὶ πλείστον κρατεῖ, πάντων τε σφαλερώτατον ὃν ὅμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται· ἐξ ἰσοῦ γὰρ δεδοίκατες προμηθία μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα.

LXIII. « Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέμνατον δέος καὶ διὰ τὸ ἤδη φοβερόν· παρόντας Ἀθη-

LXI. « Atqui, si sapiamus, oportet unumquemque nostrum potius, ut suis rebus aliena adjungat, quam ut jam paratas lædat, socios accersere et pericula insuper subire, et existimare seditionem maxime perniciosam esse quum singulis civitatibus, tum etiam universæ Siciliæ, cujus nos incolæ universi insidiis appetimur, et tamen pro singularum civitatum dissensionibus divisi sumus. (2) Quibus rebus intellectis oportet et privatum cum privato et civitatem cum civitate in gratiam redire, et operam dare, ut omnes simul universam Siciliam servemus, nec in mentem venire cuiquam, eos quidem, qui de nobis sunt Dorienses, Atheniensium hostes esse; Chalcidenses vero, propter cognationem Ionicam, a periculis tutos esse. (3) Neque enim gentibus propterea, quod ab origine sint divisæ, alterius odio moti bellum inferunt, sed cupiditate bonorum Siciliæ, quæ communiter possidemus. (4) Hoc autem nunc declararunt in ista Chalcidensium evocatione; illis enim, qui ex fœderis societate nullum auxilium iis unquam tulerunt, ipsi potius fœderis jus libenter præstiterunt. (5) Atque Atheniensibus quidem hæc affectantibus, et provide perficere conantibus multam veniam dandam esse censeo, nec eos, qui imperium affectant, vitupero, sed eos, qui ad imperata faciendum sunt propensiores; ita enim nati sunt homines, ut semper illos imperio premant, qui cōdunt, ab illis vero sibi caveant, qui arma ipsis inferunt. (6) Nos vero peccamus, quotquot, quum hæc habeamus perspecta, non recte prospicimus, neque singuli hoc antiquissimum esse judicamus, ut commune periculum universi recte administremus. (7) Hoc autem celerrime liberabimur, si compositionem inter nos faciamus; Athenienses enim non ex sui agri finibus perfecti nos invadunt, sed ex illorum agro, qui eos accersiverunt. (8) Atque ita non bellum bello, sed pace discordiæ nullo negotio sedantur; et qui evocati sunt, et qui specioso prætextu injusti huc venerunt, jure optimo re infecta abibunt.

LXII. « Atque commodum quidem, quod ad Athenienses attinet, tantum esse comperitur, si rebus nostris recte consulamus; (2) pacem vero, quam omnium confessione summum bonum esse constat, cur etiam inter nos ipsos facere non oporteat? An existimatis, si quid boni alicui adest, aut si cui contraria, non potius esse pacem quam bellum, tum ad liberandum alterutrum his malis, tum etiam ad illud bonum conservandum, et pacem habere honores et dignitates a periculo remotiores, atque alia, quæ quis oratione longa persequi posset, quemadmodum de bello? Quibus rebus consideratis non oportet contemnere mea verba, sed potius unumquemque his admonitum suæ salutis prospicere. (3) Et si quis vel suæ causæ æquitate vel sua potentia fretus certam de rei alicujus successu spem concepit, is caveat, ne præter spem graviter labatur, illud intelligens, plures jam ultionibus persequentes illos, a quibus injurias acceperant, alios etiam sperantes se suas facultates aliqua potentia amplificaturos, hanc sortem habuisse, ut illi quidem non solum suas injurias ultæ non sint, sed ne salutem quidem suam retinere potuerint; hi vero pro amplificatione etiam jacturam suarum rerum fecerint. (4) Ultio enim non ut jus erat, feliciter succedit propterea quod quis injuriam ab altero patitur; neque etiam potentia ideo est certa, quod homines bona spe compleat. Sed incertus futuri eventus plerumque plus valet, qui quum sit res omnium maxime lubrica, tamen utilissima videtur; utrique enim pariter timentes circumspiciunt alii alios invadimus.

LXIII. « Quare nunc quoque simul et ob inexploratum hujus incerti rerum eventus metum et ob Atheniensium

ναίους, κατ' ἀμφοτέρω ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἑλλίπες τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστός τι φήθημεν πράξειν, ταῖς καλῶ-
μαίς ταύταις ἱκανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς πολε-
μίους ἐκ τῆς χώρας ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα
μὲν ἐς αἰδίων ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλείστον
σπεισάμενοι τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὐτὴς ἀναβαλώμεθα.

(3) Τὸ ζύμπαν τε δὴ γνῶμεν πειθόμενοι μὲν ἔμοι πό-
λιν ἔξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄν-
τας τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἰσού ἀρετῇ ἀμνου-
μεθα· ἦν δ' ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ
τοῦ τιμωρήσασθαι τινα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν εἰ τύχοιμεν,
φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθρίοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ κατ'
ἀνάγκην γιγνώμεθα.

LXIV. « Καὶ ἐγὼ μὲν, ἅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον,
πόλιν τε μεγίστην παρεχόμενος καὶ ἐπιὼν τῷ μᾶλλον
ἢ ἀμνούμενος ἀξίῳ προειδόμενος αὐτῶν ξυγχωρεῖν,
καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν ὥστε αὐτοὺς τὰ
πλεῖω βλάπτεσθαι, μηδὲ μωρίᾳ φιλονεικίῳ ἡγεῖσθαι
τῆς τε οἰκείας γνώμης δημοῖς αὐτοκρατῶρ εἶναι καὶ ἧς
οὐκ ἄρχω τύχης, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἡσασθαι. (2) Καὶ
τοὺς ἄλλους δικαίῳ ταῦτό μοι ποιῆσαι, ὑφ' ὧν αὐτῶν
καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. (3) Οὐδὲν
γὰρ αἰσχρὸν οἰκείους οἰκείῳ ἡσασθαι, ἢ Δωριέα
τινὰ Δωριέως ἢ Χαλκιδέα τῶν ξυγγενῶν, τὸ δὲ ζύμ-
παν γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μίᾳς χώρας καὶ πε-
ριρρῦτου, καὶ ὄνομα ἐν κεκλημένους Σικελιώτας· οἱ
πολεμήσοιμεν τε, οἴμαι, ὅταν ζυμβῇ, καὶ ξυγχωρησώ-
μεθ' ἃ γε πάλιν κατ' ἡμᾶς αὐτοὺς λόγοις κοινοῖς χρώμε-
νοι. (4) Τοὺς δὲ ἄλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι αἰεῖ,
ἦν σωφρονώμεν, ἀμνούμεθα, εἴπερ καὶ καθ' ἑκάστους
βλαπτόμενοι ζύμπαντες κινδυνεύομεν· ζυμμάχους δὲ
οὐδέποτε τὸ λοιπὸν ἐπαξίωμεθα οὐδὲ διαλλακτάς. (5)
Τάδε γὰρ ποιοῦντες ἐν τε τῇ παρόντι δοῦν ἀγαθοῖν
οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Ἀθηναίων τε ἀπαλλαγῆ-
ναι καὶ οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα καθ' ἡμᾶς
αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμούμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων ἥσσαν ἐπι-
βουλομένην. »

LXV. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος πειθό-
μενοι οἱ Σικελιώται αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ζυνη-
γῆθησαν γνώμῃ ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου
ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσιν, τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μορ-
γαντίνην εἶναι ἀργύριον ταχτὸν τοῖς Συρακοσίοις ἀπο-
δοῦσιν· (2) οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ζύμμαχοι παρακαλέ-
σαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄντας εἶπον ὅτι ζυμβήσονται
καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται κάκεινοις κοιναί. Ἐπαινεσάν-
των δὲ αὐτῶν ἐποιοῦντο τὴν δημολογίαν, καὶ αἱ νῆες
τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας.
(3) Ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγούς οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθη-
ναῖοι τοὺς μὲν φυγῇ ἐξημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σο-
φοκλέα, τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα ἐπρά-
ξαντο, ὡς ἔξον αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέφασθαι
δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. (4) Οὕτω τῇ πα-
ρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι ἤξουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦ-
σθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἰσῷ καὶ τὰ ἀπορώτερα

praesentiam, qui formidolosi jam adsunt, utroque nomine
territi, et existimantes pro consilii imbecillitate iis, quorum
quisque nostrum aliquid se perfecturum credidit, per hac
impedimenta jam satis nos prohibitos esse, hostes immi-
nentes ex nostra regione amandemus, et inter nos ipsi
potissimum quidem aeternum foedus ineamus, sin minus,
induciis in quam longissimum tempus factis, discordias pri-
vatas in aliud tempus differamus. (2) In summa vero intel-
ligamus, si mihi assentiamini, futurum, ut unusquisque
nostrum suam civitatem liberam obtineat, unde nostro
utentes arbitrio illis, qui aut bene aut male de nobis meriti
sint, ex aequo per virtutem gratiam parem referemus. At
si non adhibita mihi fide aliis obediverimus, non ad ulci-
scendum aliquem, sed etiam, si praecclare nobiscum fortuna
egerit, amici inimicissimis et adversarii iis quibus non
convenit, per necessitatem fitemus.

LXIV. « Atque ego quidem, ut initio dixi, maximae ci-
vilitatis nomine agens, et bellum aliis inferre potius quam
illatum propulsare paratus, meum tamen esse arbitror, his
provisis aliquid concedere et non adversarios ita maleficiis
afflicere, ut ipse longe pluribus detrimentis afficiar, neque
per stultam aemulationem existimare et proprii me consilii
pariter arbitrum esse et fortunae, in quam nullum impe-
rium habeo, sed me et aliis obnoxium esse, quatenus par
est. (2) Et aequum esse censeo, ceteros idem facere, quod
ego, vestra sponte, et non ab hostibus ad hoc compelli. (3)
Nec enim turpe est domesticos domesticis cedere, aut Do-
riensem aliquem Doriensi, aut Chalcidensem suo gentili,
in universum denique eos, qui vicini sumus et ejusdem
regionis incolae, idque regionis, quae mari undique alluitur,
et uno nomine Siculi vocamur; qui, ut opinor, et bellum ge-
remus, quum res ita tulerit, et in mutuam gratiam rursus
redibimus, colloquiis communibus inter nos ipsos utentes.
(4) Alienigenas vero contra nos profectos universi semper,
si sapimus, propulsabimus, siquidem vel quum singuli
laeduntur, universi periclitamur; socios vero numquam
posthac accersemus, neque pacificatores. (5) Haec igitur
si faciamus, et in praesentia duobus bonis Siciliam non
fraudabimus, ut et Atheniensibus et bello domestico libe-
retur, et in posterum nos soli liberam et aliorum insidiis
minus obnoxiam incolemus. »

LXV. Talia quum Hermocrates dixisset, Siculi quidem
ejus verbis adducti inter se animis consenserunt, ut ab ar-
mis discederent, sua quique retinentes, quae jam posside-
bant, Camarinæis vero Morgantina concederetur, si certam
pecuniae summam Syracusanis penderent; (2) Athenien-
sium vero socii advocatis illorum ducibus dixerunt se pa-
cem facturos, et foedera cum illis quoque communia fore.
Quod quum illi approbassent, compositionem faciebant; et
Atheniensium naves discesserunt post haec e Sicilia. (3)
Earum autem duces domum reversos populus Atheniensis
mulctavit, exilio quidem Pythodorum et Sophoclem, pe-
cunia vero tertium, Eurymedontem, quasi quum penes eos
fuisset res Siculas in suam potestatem redigere, muneribus
adducti discessissent. (4) Hoc modo praesenti rerum pro-
speritate utentes nihil sibi praeter animi sententiam succe-
dere, sed aequae et quae fieri poterant et quae arduiora essent,

μεγάλη τε δημοίως καὶ ἐνδεστέρα παρασκευῇ κατεργάζεσθαι. Αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

LXVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Μεγαρῆς οἱ ἐν τῇ πόλει πιεζόμενοι ὑπὸ τε Ἀθηναίων τῷ πολέμῳ, αἰεὶ κατὰ ἕτος ἕκαστον δις ἐσβαλλόντων πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἱ στασιασάντων ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους χαλεποὶ ἦσαν ληστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φεῖρειν. (2) Οἱ δὲ φίλοι τῶν ἐξω τὸν θροῦν αἰσθόμενοι φανερώς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἡξίουσαν τούτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. (3) Γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατόν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δέισαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς, Ἱπποκράτην τε τὸν Ἀρίφρονος καὶ Δημοσθένην τὸν Ἀλκισθέους, βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζοντας ἐλάσσειν σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν καταλθεῖν. (4) Συνέβησάν τε πρῶτα μὲν τὰ μακρὰ τεῖχη ἐλεῖν Ἀθηναίους (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν τὸν λιμένα αὐτῶν), ὅπως μὴ ἐπιδοθῇσιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουσαν βεβαίωτητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι· ῥῆον δ' ἤδη ἔμελλον προσχωρήσειν τούτου γεγενημένου.

LXVII. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπὸ τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μίνωαν τὴν Μεγαρέων νῆσον δπλίταις ἑξακοσίοις ὧν Ἱπποκράτης ἦρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλίνδυνον τὰ τεῖχη καὶ ἀπείχεν οὐ πολὺ. (2) οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ Πλαταιῆς τε ψιλοὶ καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνὶ ὄρευσαν ἐς τὸν Ἐνυάλιον, ὃ ἐστὶν ἑλασσον ἀποθεν. Καὶ ἥσθετο οὐδεὶς εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην. (3) Καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίνεσθαι, οἱ προδιόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν. Ἀκάτιον ἀμφηρικὸν ὡς λησταί, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἀνοιξὶν τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἀμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐκπλεῖν· καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι, πάλιν αὐτὸ τῇ ἀμάξῃ κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς Μίνωας Ἀθηναίοις ἀφανὴς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. (4) Καὶ τότε πρὸς ταῖς πύλαις ᾗδῃ ἦν ἡ ἀμαξα, καὶ ἀνοιχθεῖσιν κατὰ τὸ εἰωθὸς ὡς τῷ ἀκατίῳ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν συγκληθῆναι πάλιν τὰς πύλας καὶ ἕως ἔτι ἡ ἀμαξα ἐν αὐταῖς ἦν κώλυμα οὐσα προσθεῖναι· καὶ αὐτοὶς ἀμα καὶ οἱ συμπράσσοντες Μεγαρῆς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσιν. (5) Καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην

sive magno sive parvo apparatu pariter conficere volebant. Cujus rei causa erat inopinata in plerisque rebus felicitas, quæ spei vires iis subministrabat.

LXVI. Eadem æstate Megarenses, qui in urbe erant, quum et ab Atheniensibus bello premerentur, qui quotannis semper cum frequentibus copiis irruptionem in eorum agrum bis faciebant, et a suis exsulis, qui propter civium seditionem a populo expulsi ex Pegis latrocinii urbanos graviter infestabant, consultabant inter se et censebant exsules recipiendos, ne utrinque civitas perderetur. (2) Exsulum vero amici, quum istum rumorem sensissent, ipsi quoque apertius, quam ante, postulare cœperunt, ut in isto consilio perseverarent. (3) Sed quum populi principes animadvertissent, populum malis afflictum secum nullo modo posse tolerare, metu compulsi, cum Hippocrate Ariphronis et Demosthene Alcisthenis filio, Atheniensium ducibus, agere instituebant, eo consilio ut urbem dederent et existimantes, minus periculum sibi sic impendere, quam si illi, qui ab iis ejecti erant, rediissent. (4) Atque inter eos ita convenit, ut Athenienses primo quidem caperent muros longos (erant autem hi octo ferme stadiorum ab urbe ad Nisæam ipsorum portum), ne Peloponnesii opem ex Nisæa ferrent, in qua ipsi soli præsidium habebant, ut Megara firmius tenerent; deinde vero et superiorem urbem dedere conarentur; hoc enim facto jam facilius deditionem facturi erant.

LXVII. Athenienses igitur, postquam omnia et facta et dicta utrinque erant, quæ ad negotium conficiendum erant necessaria, sub noctem ad Minoam Megarensium insulam profecti cum sexcentis gravis armaturæ militibus, quibus Hippocrates præerat, in fossa consederunt, quæ non multum illinc distabat, unde Megarenses lateres ad muros extruendos sumebant. (2) Plataenses vero expediti aliique circumitores, qui cum Demosthene altero duce erant, ad Martis templum, quod minus remotum erat ab urbe, in insidiis consederunt. Et nullus Megarensium rem sensit, præter illos, quibus scire curæ erat, in hac nocte. (3) Et quum crepusculum matutinum adventaret, isti Megarenses, qui prodicionem moliebantur, hujusmodi fraudem excogitarunt. Navigiolum, quod utrinque singulis remis agebatur, veluti latrones, quum jam pridem officiis suis perfecissent, ut portæ sibi aperirentur, plastro impositum, conciliato sibi ad hoc magistratu noctu per fossam ad mare transportare et enavigare consueverant; et antequam dies illucesceret, idem plastro vectum in urbem per portas rursus importabant, ut Atheniensium custodia, quam e Minoa agebant, falsa esset, quod nullum in portu navigium prorsus appareret. (4) Tunc autem hoc plastrum ad portas jam erat, et quum hæc ex more ut emitendo navigiolo apertæ essent (fiebant enim hoc ex composito), Athenienses hoc animadverso ex insidiis cursu contenderunt, quod eo ocius pervenire velent, antequam portæ rursus clauderentur, et donec plastrum in ipsis adhuc esset, et impediret, ne reponeretur; et una cum iis Megarenses, qui eorum partibus favebant, interfecerunt custodes, qui ad portas erant. (5) Et primum quidem Plataenses et circumitores, qui circa Demo-

Πλαταιῆς τε καὶ περίπολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖον ἐστίν, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ἤσθοντο γὰρ αἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι) μαχομένοι τοὺς προσδοηθούνας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ὀπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον.

LXVIII. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἤδη ὁ δαῖς ἐντὸς γινόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. (2) Καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἡμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν, οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν φοβηθέντες ἐν νυκτὶ τε πολεμίων προσπετωκότων καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων, νομίσαντες τοὺς ἀπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκέναι. (3) Ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἀφ' ἐαυτοῦ γνώμης κηρύξαι τὸν βουλόμενον ἰέναι Μεγαρέων μετὰ Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὅπλα. Οἱ δ' ὥς ἤκουσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. (4) Ἄμα δὲ ἔφ, ἐαλωκότων ἤδη τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβουμένων, οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες καὶ ἄλλοι μετ' αὐτῶν, πληθὺς δ' ἑυνήδεις, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς πύλας καὶ ἐπεξίεναι ἐς μάχην. (5) Ξυνέκειτο δὲ αὐτῶν τῶν πυλῶν ἀνοίχθεισῶν ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους, αὐτοὶ δὲ διάδοχοι ἐμείλλον ἔσεσθαι λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. Ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μάλλον ἐγένετο τῆς ἀνοίξεως· καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος κατὰ τὸ ξυγκείμενον τετραχισχίλιοι ὀπλίται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππῆς ἐξακόσιοι οἱ τὴν νύκτα πορευόμενοι παρήσαν. (6) Ἀλλημιμμένων δὲ αὐτῶν καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας καταγορεύει τις ξυνειδὺς τοῖς ἐτέροις τὸ ἐπιβούλευμα. Καὶ οἱ ξυστραφέντες ἄθροοι ἤλθον καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὔτε ἐπεξίεναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο ἰσχύοντες μάλλον τολμήσαι) οὔτε ἐς κίνδυνον φανερόν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἰ τε μὴ πείσεται τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι. Ἐδήλουν δὲ οὐδὲν εἶναι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὥς τὰ βέλτιστα βουλευόντες ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες, ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πράξαι ὃ ἐμείλλον.

LXIX. Γινόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ εἶναι ἐναντιώμα· τι ἐγένετο καὶ τὴν πόλιν βία οὐχ οἷοι τε εἶναι λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιτείχιζον, νομίζοντες, εἰ πρὶν ἐπιδοθῆναι τινὰς ἐξέλαιον, θᾶσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι, (2) (παρεγένετο δὲ αἰδῆρός τε ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ταχὺ καὶ λιθουργοὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια,) ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοῦ τεύχους ὃ εἶχον, καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας ἀπ' ἐκείνου ἐκατέρωθεν ἐς θάλασσαν τῆς Νισαίας, τάφρον τε καὶ τεῖχη διελομένη ἡ στρατιά, ἐκ τε τοῦ προαστείου λίθοις καὶ πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην ἀπεσταύρουσαν εἰς πῃ δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ προαστείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι αὐταὶ ὑπῆρχον ἔρυμα. (3) Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰργάζοντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ περὶ δελιὴν τὸ τεῖχος ὅσον οὐκ

sthenem erant, irruerunt, ubi tropæum nunc exstat, et statim intra portas (Peloponnesii enim, qui proxime erant, rem senserunt) Plataenses pugnando superarunt eos, qui ad opem ferendam veniebant, et gravi Atheniensium armaturæ advenienti portas tutas præstiterunt.

LXVIII. Deinde vero jam Atheniensium unusquisque, prout deinceps intrabat, ad murum contendebat. (2) Et Peloponnesii præsidarii primo quidem pauci resistentes vim propulsabant, et nonnulli eorum ceciderunt, sed plerique in fugam se conjecerunt, tum quod hostes noctu irruerant, tum etiam quod a Megarensibus proditoribus oppugnabantur, rati se ab universis Megarensibus proditos. (3) Accidit enim simul etiam, ut Atheniensium præco sua sponte ediceret, ut quisquis vellet Megarensium iret arma cum Atheniensibus juncturus; quod illi quum audissent, nullam moram amplius interposuerunt, sed re vera se ab utrisque oppugnari existimantes, in Nisæam fugam se receperunt. (4) Prima autem luce muris jam captis, et Megarensibus, qui in urbe erant, metu trepidantibus, illi, qui Atheniensibus faverant, et alii cum ipsis, tota multitudo, quæ proditionis erat conscia, portas aperiendas, et ad prælium adversus hostem prodeundum dicebant. (5) Inter eos autem convenerat, ut portis apertis Athenienses irrumperent, ipsi autem ut internoscerentur, prospecturi erant; nam oleo se uncturi erant, ne læderentur. Fiebat autem, ut tutius possent portas aperire; nam, ut inter eos convenerat, quatuor millia peditum gravis armaturæ et sexcenti equites Atheniensium, qui noctu iter fecerant, ab Eleusine aderant. (6) Et quum illi citius essent et jam ad portas pervenissent, quidam ex consiliis insidias alteris indicat. Illi vero agmine facto frequentes venerunt, et dixerunt, nec exeundum adversus hostes (nam ne ante quidem unquam, quamvis essent potentiores, hoc facere se ausos esse), nec civitatem in manifestum periculum adducendam, et si quis non pareret, illic in loco pugnam commissum iri. Nullo autem modo significabant, se scire, quæ agerentur, sed velut optimum factu consulentes in sententia perseverabant, et simul ad portas permanebant easque custodiebant, ut non liceret insidiatoribus ea peragere, quæ statuerant.

LXIX. Atheniensium autem duces quum sensissent aliquid impedimenti accidisse, nec urbem a se per vim capi posse, Nisæam protinus circumvallare cœperunt, existimantes, si prius quam aliqui opem ferrent, eam expugnassent, Megara etiam citius in deditionem ventura, (2) (celeriter autem Athenis allata sunt ferramenta, lapidæ, et ceteræ res necessariae,) initio autem facto ab illo muro, quem ipsi tenebant, muroque transverso Megara versus exstructo, ab illo in utraque Nisææ parte usque ad mare, copiæ et fossæ et murorum faciendorum opus inter se partitæ et lapidibus atque lateribus ex suburbano sumptis utentes, et arbores et materiam aliam cædentes, Nisæam vallo claudebant, si qua pars alicubi munitione egeret. Ædes etiam, quæ erant in suburbano, pinnis impositis, usum munitionis præbebant. (3) Et hunc quidem diem totum opus faciebant; postidie vero circa vesperam murus tantum non absolutus erat;

ἀποτετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ δέισαντες, σίτου τε ἀπορία (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἀνω πόλεως ἐχρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοήθησιν, τοὺς τε Μεγαρέας πολέμους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Ἀθηναίοις ῥητοῦ μὲν ἑκάστον ἀργυρίου ἀπολυθῆναι ὅπλα παραδόντας, τοῖς δὲ Λακεδαιμόνιοις, τῷ τε ἀρχοντι καὶ εἰ τις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίους ὅ τι ἂν βούλωνται. (4) Ἐπὶ τοῖς ὁμολογήσαντες ἐξῆλθον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τεῖχη ἀπορρήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως καὶ τὴν Νισαίαν παραλαβόντες τάλλα παρεσκευάζοντο.

LXX. Βρασίδης δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὢν, ἐπὶ Θράκης στρατιὰν παρασκευαζόμενος. Καὶ ὡς ᾔσθετο τῶν τευχῶν τὴν ἄλωσιν, δέισας περὶ τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίοις καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῆ, πέμπει ἐς τε τοὺς Βοιωτοὺς κελεύων κατὰ τάχος στρατιὰ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκον (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχουσα ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανίᾳ), καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἐπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὁπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους, καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ ὅσοι ᾗδῃ ξυνειλεγμένοι ἦσαν, οἰόμενος τὴν Νισαίαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλωτον. (2) Ὡς δὲ ἐτύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθῶν), ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἐκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν, βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα εἰ δύναίτο, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι, τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν εἰσελθὼν βεβαιώσασθαι. Καὶ ᾗξίου δέξασθαι σφᾶς, λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νισαίαν.

LXXI. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγὼν αὐτοὺς ἐκβάλῃ, οἱ δὲ μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δέισας ἐπιθῆται σφίσι καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὐτὴν οὔσα ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Ἀθηναίων ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσαι τὸ μέλλον περιδεῖν. (2) Ἥλπιζον γὰρ καὶ μάχην ἐκάτεροι ἐσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων, καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρας ἔχειν, οἷς τις εἴη εὖνους, κρατῆσαι προσχωρήσαι. (3) Ὁ δὲ Βρασίδης ὡς οὐκ ἐπειθεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα.

LXXII. Ἄμα δὲ τῇ ἑῷ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν, διανοημένοι μὲν καὶ πρὶν Βρασίδαν πέμψαι βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα ὡς οὐκ ἄλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ᾗδῃ ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιᾶσιν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῶν μᾶλλον ἐρρώσθησαν, καὶ ἀποστελάντες διακοσίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας καὶ ἱππέας ἑξακοσίους τοῖς πλείοσιν ἀπέλθον πάλιν. (2) Παρόντος δὲ ᾗδῃ ξυμπαντος τοῦ στρατεύματος, ὁπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὁπλιτῶν περὶ τὴν Νισαίαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ φυλῶν ἀνὰ τὸ πεδῖον ἐσκαδασμένων, οἱ ἱππῆς

quare, qui in Nisaea erant, metu perculsi, quum ob comectus inopiam (eo enim ex urbe superiore devecto in diem utentes vivebant) tum quod existimarent, Peloponnesios haud celeriter opem sibi laturus, tum etiam quod Megareses hostes esse ducerent, cum Atheniensibus compositionem fecerunt, his conditionibus, ut singuli quidem traditis armis certa pecuniae summa persoluta dimitterentur; de Lacedaemoniis vero et eorum duce, et si quis alius intus esset, Athenienses arbitratu suo statuerent. (4) His igitur conditionibus compositione facta exierunt. Athenienses autem, quum longos muros ab urbe Megaresium abruptissent, et Nisaeam per deditionem accepissent, reliqua parabant.

LXX. Brasidas vero Tellidis filius, Lacedaemonius, per idem tempus forte circa Sicyonem et Corinthum agebat, exercitum comparans, quem in Thraciam duceret. Quumque muros captos intellexisset, metuens et Peloponnesiis, qui erant in Nisaea, et ne Megara caperentur, mittit ad Baeotos, iubens eos cum copiis sibi occurrere ad Tripodiscum (est autem vicus agri Megarensis hoc nomen habens, sub monte Gerania situs) et ipse eo venit cum duobus millibus et septingentis Corinthiorum militibus, Phliasiorum quadringentis, Sicyoniorum sexcentis, et cum iis, quos jam collectos secum habebat, existimans, se Nisaeam adhuc inventurum inexpugnalam. (2) Sed quum rem audisset (noctu enim erat egressus ad Tripodiscum), cum delecta trecentorum manu, ante quam rumor de ipsius adventu ad hostium aures pervenisset, ad Megarensium urbem accessit, clam Atheniensibus, qui ad mare erant, cupiens, ut prae se ferebat, atque adeo re ipsa, si posset, Nisaeam attemptare, sed in primis Megarensium urbem ingressus confirmare. Quare a Megarensibus exigebat, ut se reciperent, dicens se de Nisaea recipienda spem habere.

LXXI. Sed Megarensium factiones veritatis, alii quidem ne exsulis contra se reductis, se ipsos expelleret, alii vero, ne populus hoc ipsum metuens in se faceret impetum, et civitas bello domestico pressa Atheniensibus e propinquo insidiantibus periret, eum non receperunt, sed utrisque placuit, ut quiescentes eventum rei circumspicerent; (2) sperabant enim utrique, pugnam commissum iri inter Athenienses et illos, qui ad opem ferendam venerant, atque ita sibi fore tutius parvas sequi victorum, quibus quisque benevolus esset. (3) Brasidas vero quum rem iis persuadere non posset, ad reliquum exercitum retro rediit.

LXXII. At primo statim diluculo Baeoti aderant, qui in animo quidem habuerant, vel ante quam Brasidas nuntium mitteret, Megaris succurrere, quod hoc periculum a se non alienum esse ducerent; et jam cum frequentibus copiis ad Plataeas profectis, quum etiam nuntius venisset, multo magis animati sunt, et duobus millibus gravis armaturae militum, et ducentis praeterea, equitibusque sexcentis ad Brasidam missis, cum maiore copiarum parte domum reverterunt. (2) Quum autem omnes copiae militum gravis armaturae non minus sex millium jam adessent, et Athenienses suorum gravis armaturae militum aciem instructam haberent ad Nisaeam et ad mare, et levis eorum armatura per campos vagaretur, Baeotum equitatus, impressione

οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκῆτοις ἐπιπεσόντες τοῖς ψιλοῖς ἐτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἐν γὰρ τῷ πρὸ τοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμῶθεν ἐπῆλθεν. (3) Ἀντεπεξέλασαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ἤσαν, καὶ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπὶ πολὺ, ἐν ᾗ ἀξιοῦσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι. (4) Τὸν μὲν γὰρ ἱππαρχὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποκτείναντες ἐσκόλευσαν, καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν καὶ τροπαῖον ἔστησαν· οὐ μέντοι ἐν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

LXXIII. Μετὰ δὲ τοῦτο Βρασίδης καὶ τὸ στρατεύμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον παραταξάμενοι ἡσύχαζον, οἴομενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιορῶμένους ὑποτέρων ἢ νίκῃ ἔσται. (2) Καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφοτέρω εἶναι, ἅμα μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους μὴδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἐκόντας ἄρξαι, ἐπειδὴ γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἐτοῖμοι ἀμύνεσθαι, καὶ αὐτοῖς ὥσπερ ἀκοντὶ τὴν νίκην δικαίως ἂν τίθεσθαι, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς συμβαίνειν. (3) Εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἔλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν ὥσπερ ἡσσηθέντων στερηθῆναι εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κἀν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους καὶ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχεῖ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἦλθον. (4) Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τεῖχος ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προεξεχωρήκει, ἄρξασαι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν νικησάντας Μέγαρὰ ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ δολιτικοῦ βλαφθῆναι, τοῖς δὲ συμμάσσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν, χρόνον δὲ ἐπισχόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἄφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν καὶ αὐθὺς οἱ Πελοποννήσιοι θθενπερ ὤρμηθσαν,

LXXIV. οὕτω δὲ τῷ μὲν Βρασίδᾳ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐβελησάντων μάχεσθαι, θαρσύνοντες μᾶλλον ἀνοίγουσι τὰς πύλας καὶ δεξάμενοι καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων ἐς λόγους ἔρχονται. Καὶ ὕστερον δὲ μὲν διαλυθέντων τῶν συμμάχων κατὰ πόλεις ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον τὴν ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκευάζεν, ἵνα περ καὶ τὸ πρῶτον ὀρμητο· (2) οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ' οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον,

THUCYDIDES.

in hanc ex improvise facta, in fugam vertit, et ad mare reppulit; nam ante illum diem nulla auxilia ex ullo loco Megarensibus venerant. (3) Sed quum et ipsi Atheniensium equites illis obviam procurrissent, ad manus venerunt, et equestre proelium ad multum diei spatium est commissum, in quo utrique se non inferiores fuisse contendunt. (4) Nam equitatus Boeoti praefectum, et aliquot alios ad ipsam Nisaeam provecti Athenienses interfectos spoliarunt, et corpora etiam ipsorum potiti per inducias reddiderunt, et tropaeum statuerunt; neutri tamen in hoc toto proelio certum minimeque dubium adepti pugnae eventum dirempti sunt, sed Boeoti quidem ad suos, Athenienses vero ad Nisaeam se receperunt.

LXXIII. Postea vero Brasidas ejusque copiae propius mare et Megara urbem accesserunt, et occupato loco idoneo acie instructa quiescebant, existimantes fore, ut Athenienses contra se venirent, et scientes Megareses circumspicere, utrorum esset futura victoria. (2) Utrumque autem opportune sibi cadere existimabant, simul quidem, si ipsi hostem priores non aggrederentur, nec proelii periculosi initium sua sponte facerent, siquidem aperte demonstrarent, se ad hostem propulsandum paratos esse, sibi quodammodo sine pulvere et labore victoriam merito tribui, simul etiam, quod ad Megareses attineret, rem sibi feliciter cessuram. (3) Si enim in illorum conspectum non venissent, rem nullo modo in fortunae arbitrio futuram, sed procul dubio se urbem quasi victos protinus amissuros fuisse; nunc vero illud etiam fortasse eventurum, ut ipsi Athenienses proelium detrectarent, atque ita res eae, quarum causa venerant, sibi sine proelio contingerent. (4) Quod etiam evenit. Megareses enim, quum Athenienses ex Nisaea egressi aciem quidem ad longos muros instruxissent, sed tamen ipsi quoque quiescerent, Peloponnesiis eos non invadentibus, quum quidem horum quoque duces reputarent, sibi periculum non esse par; nam quum pleraque feliciter sibi jam successissent, si priores proelium adversus copias suis majores inirent, aut victores se Megara capturos, aut victos amissa praestantissima totius exercitus parte, cladem accepturos, illos vero, quod exercitum ex omnibus Peloponnesii civitatibus collectum haberent, cum singulis etiam singularum civitatum partibus merito paratos esse audere belli fortunam periclitari; quum autem aliquandiu in armis commorati essent, et neutra acies alteram aggrederetur, discesserunt, prius Athenienses in Nisaeam, deinde vero Peloponnesii eo, unde venerant.

LXXIV. Sic igitur Megareses exsulum amici et ipsi Brasidae et ducibus ex civitatibus animo magis confirmati, quod ille superior fuisset et Athenienses non item pugnare voluissent, portas aperiunt, et eo recepto in colloquium veniunt, illis jam timore percussis, qui Atheniensium partes sequuti erant. Et postea hic quidem sociis in urbes suas dimissis et ipse Corinthum reversus expeditionem in Thraciam parabat, quo et ante cogitavit; (2) Megareses vero, qui in urbe erant, quum Athenienses quoque domum rediissent, quotquot rerum cum Atheniensibus actarum maxime participes fuerant, quia sciebant, se conspecto

εἰδότες ὅτι ὠφθησαν εὐθὺς ὑπεξῆλθον, οἱ δὲ ἄλλοι κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὀρκώσαντες πίστεσι μεγάλας μὴδὲν μνησικακήσειν, βουλευσὶν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. (3) Οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο καὶ ἐξέτασιν ὀπλων ἐποιήσαντο, διαστήσαντες τοὺς λόχους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἱ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπράξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἄνδρας ὡς ἑκατόν, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφον φανεράν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔκτειναν, καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν πόλιν. (4) Καὶ πλείστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη ἐκ στάσεως μετὰστας ξυνέμεινεν.

LXXV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων, ὥσπερ διανοοῦντο, μελλούσης κατασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοὶ Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλάσποντον (ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλευκί) ὡς ἡσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεῖν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Ἀναία ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἐνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες τοὺς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικά κυβερνήτας πέμποντες καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίστασαν καὶ τοὺς ἐξίοντας ἐδέχοντο, οὕτω δὲ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατίαν καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντάνδρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. (2) Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπελεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὀρμῆσας ἐς τὸν Κάλχηκα ποταμόν, ἀπόλλυσι τὰς ναῦς ὕδατος ἄνωθεν γενομένου καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ βρέματος. Αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ περὶ διὰ Βιθυνῶν Θρακῶν, οἱ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται ἐς Χαλκηδόναν τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου Μεγαρέων ἀποικίαν.

LXXVI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. (2) Τῷ γὰρ Ἰπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιώτια πράγματα ἀπὸ τινῶν ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον καὶ ἐς δημοκρατίαν ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι τρέψαι καὶ Πτοιοδώρου μάλιστα ἀνδρὸς φυγάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη. (3) Σίφας μὲν ἐμελλόν τινες προδῶσειν αἱ δὲ Σίφαί εἰσι τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσίδιοι. Χαιρώνειαν δὲ, ἥ ἐς Ὀρχομενὸν τὸν Μινυῖον πρότερον καλούμενον νῦν δὲ Βοιώτιον ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδosan, καὶ οἱ Ὀρχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσαν τὰ μάλιστα, καὶ ἀνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου· ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας πρὸς τῇ Φανότιδι τῆς Φωκίδος, καὶ Φωκίῶν μετεἰχόν τινες. (4) Τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δῆλιον καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὐβοίαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν, ἅμα δὲ

esse, confestim se subduxerunt; ceteri vero colloquio cum exsulum amicis habito eos, qui apud Pegas erant, reduxerunt, quum eos sanctissimo iurejurando obstrinxissent, ut omnem praeteritarum injuriarum memoriam deponerent, et optimo publico consularent. (3) At illi postquam magistratus gerere coeperunt armaque lustrarunt, dispositis cohortibus delegerunt ex inimicis et iis, qui Atheniensium partibus maxime favisse videbantur, ad centum viros, et quum de his populum suffragia aperte ferre coegissent, postquam damnati sunt, eos interfecerunt, et reipublice statum in oligarchiam maxima ex parte commutarunt. (4) Atque haec status commutatio a paucissimis ex seditione facta diutissime duravit.

LXXV. Eadem autem aetate quum Antandrum Mytilenae, quemadmodum constituerant, jam instructuri essent, Atheniensium duces, qui classi ad pecuniam legendam missae praerant, Demodocus et Aristides, qui circum Hellespontum erant (nam tertius eorum Lamachus cum decem navibus in Pontum abierat) quum primum audiverunt locum illum muniri, ipsis etiam res periculosa visa est, ne ut Anaea contra Samum esset, ubi Samiorum exsules positae sedibus Peloponnesios in rebus nauticis adjuvabant gubernatores ad eos mittendo, et Samios, qui in urbe erant, perturbabant, et urbe excedentes recipiebant, ita igitur exercitu ex sociis collecto, Antandrum petunt, illisque proelio superatis, qui inde contra se prodierant, locum iterum recipiunt. (2) Nec multo post Lamachus, qui in Pontum navigaverat, quum in agro Heracleensi classem ad Calceis fluvii ripam appulisset, eam amisit, aquis cecidit delapsis et subita vi torrentis devoluti. Quare et ipse et ejus exercitus itinere pedestri per Bithynos Thraces, qui sunt trans mare in Asia, pervenit Chalcedonem Megaresium coloniam, in Ponti faucibus sitam.

LXXVI. Eadem autem aetate Demosthenes Atheniensium dux cum quadraginta navibus Naupactum se contulit, statim a discessu ex agro Megarensi. (2) Nam quidam Boeoti, qui in civitatibus erant, illarum statum commutare, et in popularem, qualis erat is, quo Atheniensium respublica regebatur, convertere cupientes, eum Hippocrate et illo de rebus Boeotiae innovandis agebant, et maxime Ptoodoro exsule Thebano auctore, hunc in modum res praeparatae sunt. (3) Quidam Siphas per proditorem tradituri erant; Siphas autem sunt oppidum agri Thespiei maritimum, in sinu Crisaeo situm. Chaeoneam vero, quae accensetur Orchomeno, qui prius Minyeus, nunc vero Roetius appellatur, alii ex Orchomeno dedituri erant, et Orchomenii exsules praecipue rem adjuvabant, et homines ex Peloponneso mercede conducebant; est autem Chaeonea oppidum in extremis Boeotiae finibus situm, Phantidem versus, quae est in agro Phloeensi; et nonnulli Phocenses consilii participes erant. (4) Athenienses autem oportebat occupare Delium, Apollinis templum in agro Tanagreo situm, Eubaeam versus, et haec simul fieri condicia

πάντα ἐν ἡμέρᾳ ῥῆτῇ γίνεσθαι, ὅπως μὴ συμμοθησώσιν ἐπὶ τὸ Δῆλιον οἱ Βωιωτοὶ ἄθροοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινούμενα. (5) Καὶ εἰ κατορθοίτο ἡ πείρα καὶ τὸ Δῆλιον τειχισθείη, βραδίως ἡλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοι τι τῶν κατὰ τὰς πολιτείαις τοῖς Βωιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων καὶ ληστευομένης τῆς γῆς καὶ οὐσης ἑκάστοις διὰ βραχέος ἀποτροφῆς οὐ μενεῖν κατὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὐσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. (6) Ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.

LXXVII. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε καιρὸς εἴη, ἐμέλλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βωιωτοὺς, τὸν δὲ Δημοσθένην προαπέσπευε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἔξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν συλλέξας Ἀκαρνανῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλείοι ἐπὶ τὰς Σίρας ὡς προδοθησόμενας· ἡμέρα δ' αὐτοῖς εἰρητὸς ἦ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. (2) Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀρμόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπὸ τε Ἀκαρνανῶν πάντων κπηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνη πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραιοὺς στρατεύσας πρῶτον καὶ προσποιησάμενος τᾶλλα ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίρας, θύαν δέη, ἀπαντησόμενος.

LXXVIII. Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἐπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὀπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχίνι, καὶ προπέμψαντος αὐτοῦ ἀγγελὸν ἐς Φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους, ἀξιοῦντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατίαν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας Πάναϊρός τε καὶ Δῶρος καὶ Ἱππολοχίδας καὶ Τορύλαος καὶ Στρόφακος πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. (2) Ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ ἐκ Λαρίσης Νικονίδας Περδίκκας ἐπιτήδειος ὢν. Τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὐπορον ἦν διέναι ἀνευ ἀγωγῶ, καὶ μετὰ θπλων γε δὴ καὶ τοῖς πᾶσι γε ὁμοίως Ἑλλήσιν ὑποπτον καθεστήκει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διέναι· τοῖς τε Ἀθηναίοις αἰεὶ ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὐνοῦν ὑπῆρχεν. Ὡστε εἰ μὴ δυναστεία μᾶλλον ἢ ἰσονομία ἐχρῶντο τὸ ἐγγύριον οἱ Θεσσαλοὶ, οὐκ ἂν ποτε προῆλθεν, (3) ἐπεὶ καὶ τότε πορευομένη αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τάναντία τούτοις βουλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεὶ ποταμῷ ἐκώλυνον, καὶ ἀδικεῖν ἔφασαν ἀνευ τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον. (4) Οἱ δὲ ἀγοντες οὔτε ἀκόντων ἔφασαν διάξειν, αἰφνιδίον τε παραγενομένου ξένου ὄντες κομίζειν. Ἐλεγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βρασίδας τῇ Θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐτοῖς φίλος ὢν ἵναί, καὶ Ἀθηναίοις πολεμίοις οὐσι καὶ οὐκ ἐκείνοις ὅπλα ἐπιφέρειν, Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔρῃαν οὔσαν ὥστε τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι, νῦν τε ἀκόντων ἐκείνων οὐκ ἂν προελθεῖν (οὐδὲ γὰρ ἂν εὐνασθαι), οὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἰργεσθαι. (5) Καὶ οἱ

die, ne Bœoti frequentibus copiis ad opem Delio ferendam undique concurrerent, sed ad suas quique ipsorum res motas proficiscerentur. (5) Et si conatus iste feliciter successisset et Delium muro clausum esset, facile sperabant, etiam si non protinus aliquid innovaretur in rerumpublicarum Bœotiarum statu, si hæc loca occupata essent et ager latrocinii infestaretur et singulis brevi locorum spatio perfugium esset, res in eodem statu non permansuras, sed temporis progressu Athenienses, si se adjunxissent iis, qui defecissent, illi vero non frequentes copias haberent, res illas in statum sibi commodum adducturos. (6) Hæc igitur consilia tali modo agitantur;

LXXVII. Hippocrates autem cum urbanis copiis, quum tempus opportunum afforet, ipse quidem bellum Bœotis illaturus erat, Demosthenem vero cum quadraginta navibus Naupactum præmiserat, ut coacto ex illis locis exercitu Acarnanum et ceterorum sociorum ad Siphas navigaret, quippe proditione eas capturus; dies autem inter eos constituta erat, qua hæc confici oportebat. (2) Demosthenes autem quum eo pervenisset, et Cœniadas ab universis Acarnanibus in Atheniensium societatem adactos reperisset et ipse omnia sociorum, qui in illa regione erant, auxilia evocasset, adversus Salynthium et Agræos primum cum exercitu profectus, ceterisque rebus in suam potestatem redactis, sese præparabat, ut, quando opus esset, ad Siphas occurreret.

LXXVIII. Brasidas autem per hoc ipsum ætatis tempus cum mille et septingentis gravis armaturæ militibus ad obeundas res Thraciæ pergens quum pervenisset Heracleam, quæ est in agro Trachinio, et, præmisso Pharsalum ad amicos nuncio cum mandato, ut se exercitumque suum per Thessaliam deducerent, accessissent ad eum Melitiam Achaïæ oppidum Panærus et Dorus et Hippolochidas et Torylaus et Strophacus Chalcidensium publicus hospes, ita demum tunc ire perrexit. (2) Deducebant eum autem quum alii Thessali, tum ex Larissa Niconidas, Perdiccæ amicus. Nam et alioqui Thessaliam sine duce pertransire difficile erat, et cum armis quidem etiam omnibus pariter Græcis res erat suspecta, per finitimorum regionem venia non impetrata transire; perpetuoque Thessalorum plebs Atheniensibus erat benivola. Quare nisi Thessali ex patrio instituto paucorum dominatu potius, quam juris æquabilitate usi essent, profecto nunquam ulterius processisset, (3) siquidem vel tunc alii contrariæ factionis Thessali ei iter facienti ad flumen Enipeum obviam facti obstabant et injuste facere dicebant, quod sine publica totius gentis auctoritate transiret. (4) Ii vero, qui deducebant, dixerunt, se nec ipsis invitis eum tracturos, et quum ad se repente advenisset, se pro hospitii necessitudine, quæ sibi cum eo intercederet, eum deducere. Dicebat etiam Brasidas ipse, se Thessalorum agro ipsisque amicis transire, et Atheniensibus hostibus suis, non autem illis arma inferre, nec ulla scire inter Thessalos et Lacedæmonios inimicitias esse, propter quas alteri alterorum solo non uterentur; seque nunc invitis ipsis non progressurum (nec etiam ejus rei sibi facultatem fore), neque tamen

μὲν ἀκούσαντες ταῦτα ἀπῆλθον, ὃ δὲ κελυόντων τῶν ἀγωγῶν, πρὶν τι πλεόν ζυστῆναι τὸ κωλύσον, ἐχώρει οὐδὲν ἐπισχῶν δρόμῳ. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρμησεν, ἐς Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποταμῷ, ἐκεῖθεν δὲ ἐς Φάκιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐς Περαιβίαν. (6) Ἀπὸ δὲ τούτου ἦδη οἱ μὲν τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον, οἱ δὲ Περαιβοὶ αὐτὸν ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν κατέστησαν ἐς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοῦς πόλισμα κεῖται.

LXXIX. Τοῦτω τῷ τρόπῳ Βρασίδα Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε πρὶν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκῃ καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. (2) Ἐκ γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων εὐτύχει, δέξαντες οἱ τε ἐπὶ Θράκης ἀφεστῶτες Ἀθηναίων καὶ Περδίκκας ἐξήγαγον τὸν στρατόν, οἱ μὲν Χαλκιδῆς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὁρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους (καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι ξυνεπήγον χρύφα), Περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὦν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Ἀθηναίων καὶ μάλιστα βουλούμενος Ἀρριβαῖον τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. (3) Ξυνέβη δὲ αὐτοῖς, ὥστε βῆον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἣ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία.

LXXX. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ ἡλπιζόν ἀποστρέφαι αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαρалуποῖεν πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν στρατιάν, ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων τρέφειν τε καὶ ἐπὶ ἀποστάσει σφᾶς ἐπιχαλουμένων. (2) Καὶ ἅμα τῶν Εἰλώτων βουλομένων ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μὴ τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν, (3) ἐπεὶ καὶ τότε ἐπραξαν φοβούμενοι αὐτῶν τὴν σκαιότητα καὶ τὸ πλῆθος· αἰ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἰλωτας τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθεστήκει. Προεῖπον αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι σφίσιν ἀριστοὶ, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντας, παῖραν ποιούμενοι καὶ ἡγούμενοι τούτους σφίσιν ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἡξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. (4) Καὶ προκρίναντες ἐς δισχιλίους, οἱ μὲν ἐσπεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον ὡς ἡλευθερωμένοι; οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτοὺς καὶ οὐδεὶς ἤσθετο ὅτω τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη. (5) Καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶν ξυνέπεμψαν ἐπταχσίους ὀπλίτας, τοὺς δ' ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν. (6) Αὐτὸν τε Βρασίδαν βουλούμενον μάλιστα Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν,

LXXXI. προθυμῆθησάν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς, ἀνδρα ἐν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθε πλείστου ἀξίον Λακεδαιμονίοις γενόμενον. (2) Τό τε γὰρ παρρυτῖκα ἐαυτὸν πα-

æquum putare, si prohiberetur. (5) Atque illi quidem his auditis abierunt, ipse autem hortatu ductorum, ante quam plures ad prohibendum convenirent, nusquam subsistens cursu pergebat. Et hoc quidem die, quo Melitia discesse-rat, Pharsalum pervenit, et ad flumen Apidanum castra posuit; illinc vero ad Phacium et inde in Peræbiam. (6) Hinc vero jam Thessalorum quidem ductores domum re-verterunt, Peræbi vero, qui Thessalorum imperio parent, ad Dium usque eum deduxerunt, quod oppidum in Perdiccæ ditione sub Olympo Macedoniæ monte Thessaliam versus est situm.

LXXIX. Hoc igitur modo Brasidas Thessaliam cursu ce-leriter transivit, antequam ullus ad impediendum paratus esset et ad Perdiccam et in agrum Chalcidensem pervenit. (2) Nam qui in Thracia ab Atheniensibus defecerant, et Per-diccas, quoniam res Atheniensium secundæ erant, sibi metuentes exercitum ex Peloponneso accessiverant, Chal-cidenses quidem, quod Athenienses primum contra se ven-turos suspicarentur (simul autem [et finitimæ iis civitates, quæ non defecerant, occulte illos arcescebant,] Perdiccas vero non quod aperte hostis esset, sed quod et ipse pri-stinas cum Atheniensibus discordias reformidaret, præci-pue vero, quod Arrhibæum Lyncestarum regem in suam potestatem redigere cuperet. (3) Præsens autem Lace-dæmoniorum calamitas eis opportune cecidit ad exercitum ex Peloponneso facilius educendum.

LXXX. Quum enim Athenienses Peloponneso et maxime ipsorum Lacedæmoniorum agro imminerent, hi sperabant fore ut præcipue hoc modo eos averterent, si vicissim illos incommodo afficerent, copiis ad eorum socios missis, præsertim quum hi parati essent ad exercitum alendum et ipsos etiam ad defectionem faciendam accerserent. (2) Sim-ul etiam Helotum partem ipsis commodum accidebat quod sub aliqua causa emittere poterant, ne propter præsentem rerum statum Pylo occupata aliquid novi molirentur, (3) quando quidem hoc quoque fecerunt sinistrum eorum ani-mum et multitudinem reformidantes; semper enim apud Lacedæmonios pleraque de Helotibus instituta ad cavendas maxime eorum insidias pertinebant. Edixerunt, ut, quot-quot ex iis se fortissime contra hostes pugnasse persuasum haberent, secernerentur, quod eos libertate donare statuis-sent, hoc modo mentem illorum explorantes, et existimantes, prout se primus quisque libertate dignum esse censuisset, sic etiam hos ipsos potissimum præ animi elatione impetum in se facturos. (4) Quare quum ad duo millia delegissent, hi quidem templa coronati circumviverunt, ut libertate do-nati; illi vero non multo post ex hominum conspectu eos sustulerunt, nec quisquam sensit, quoniam modo eorum quisque perisset. (5) Atque tunc quoque septingentos ex iis gravi armaturæ adscriptos cum Brasida libenter dimise-runt; ceteros vero Brasidas ex Peloponneso mercede con-ductos eduxit. (6) Ipsum autem Brasidam Lacedæmonii eundi maxime cupidum eo miserunt;

LXXXI. et vero Chalcidenses quoque eum propensais animis expetiverunt, qui vir et Spartæ consilio manuque ad omnia promptus habebatur, et ex quo illinc egressus est, Lacedæmonii se utilissimum præstitit. (2) Quod enim

ρασχῶν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις ἀπέστῃσε τὰ πολλά, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἴλε τῶν χωρίων, ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι ξυμβάλλειν τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν, ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λύφῃσιν· ἐς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ζήνσεις, τῶν μὲν πείρα αἰσθημένων τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποιεῖ τοῖς Ἀθηναίων ξυμμάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. (3) Πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς ἑλπίδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὥς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσιν.

LXXXII. Τότε δ' οὖν ἀφικόμενον αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὸν τε Περδίκκαν πολέμιον ποιοῦνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλεονα κατεστήσαντο.

LXXXIII. Περδίκκας δὲ Βρασίδα καὶ τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως στρατεύει ἐπὶ Ἀρριδαῖον τὸν Βρομεροῦ Λυγκηστῶν Μακεδόνων βασιλεῖα θυμὸν ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὐσης καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. (1) Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδας λόγοις ἐφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀρριδαῖον ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἣν δύνηται ποιῆσαι. (2) Καὶ γὰρ τι καὶ Ἀρριδαῖος ἐπεκρηκυέτο, ἐτοῖμος ὢν Βρασίδα μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπεν· καὶ οἱ Χαλκιδῶν πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινὰ, ἵνα προδυμότερῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. (3) Ἄμα δὲ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ Περδίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὥς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσῃ, ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδας τὰ τοῦ Ἀρριδαίου ἡξίου πράσσειν. (4) Περδίκκας δὲ οὕτε δικαστὴν ἐφη Βρασίδα τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὢν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων, ἀδικήσῃν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ξυνέσται Ἀρριδαίῳ. (5) Ὅ δὲ ἀκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ξυγγίγνεται, καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀν' ἡμίσεος τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

LXXXIV. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει εὐθὺς ὁ Βρασίδας, ἔχων καὶ Χαλκιδέας, ἐπὶ Ἀκανθὸν τὴν Ἀνδρίων ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγῆτου ἐστράτευσεν. (1) Οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἳ τε μετὰ τῶν Χαλκιδῶν ξυνεπάγοντες καὶ ὁ δῆμος. Ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἐτι ἐξῶ ὄντος πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δεξασθαι τε αὐτὸν μόνον καὶ ἀκούσαντες βουλευσασθαι δέχεται· καὶ καταστάς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἣν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὥς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιαῦτα.

LXXXV. « Ἡ μὲν ἐκπεμφίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὧ Ἀκάνθιοι, γεγέννηται τὴν αἰτίαν

statim in praesenti se justum et moderatum erga civitates praebuit, pleraque loca ad defectionem impulit, alia vero per proditionem cepit, ex quo Lacedaemoniis evenit, ut, si ad compositionem, quod et fecerunt, descendere vellent, reddere et vicissim recipere oppida possent, et ex Peloponneso bellum amoliri; atque multo post in bello, quod res in Sicilia gestas est insectum, illa Brasidae virtus et prudentia, qua tunc est usus, quod alii quidem eam re ipsa experti erant, alii vero fama judicabant, Atheniensium socios amicitiae Lacedaemoniorum maxime cupidos effecit. (3) Nam quum primus illinc prodiiisset, et omnibus in rebus vir bonus visus esset, firmam spem reliquit, ceteros quoque ejus esse similes.

LXXXII. Tunc igitur postquam in Thraciam pervenit, Athenienses re cognita Perdiccam hostem judicant, eum ratum hujus adventus auctorem esse, et apud socios, qui in illa regione erant, firmiora praesidia collocarunt.

LXXXIII. Perdiccas autem assumpto statim Brasida ejusque exercitu cum suis copiis Arrhibæo Bromeri filio, Lyncestarum Macedonum regi, sibi finitimo, bellum intulit, et propter controversiam, quae ipsi cum eo intercedebat, et quod eum in suam potestatem redigere cupiebat. (2) Ubi autem cum suis copiis et Brasida ad Lyncei ingressum pervenit, Brasidas dixit, se velle, priusquam bellum Arrhibæo inferretur, eum convenire, verbisque, si posset, ad societatem cum Lacedaemoniis faciendam adducere. (3) Nam et ipse Arrhibæus per caduceatorem rem transigere temptabat, paratus controversiam Brasidae arbitrio committere, et Chalcidensium legati, qui una aderant, ipsum commonefaciebant, ne Perdiccam eximeret ea, quae timeret, ut ad suas etiam res constituendas ejus opera promptiore uti possent. (4) Et vero simul etiam Perdiccae legati Lacedaemonem missi tale quiddam jactaverant, multa ipsum ex sibi finitimis circa locis ad illorum societatem adducturum; his igitur de causis Brasidas communi magis utriusque studio res Arrhibæi tractare volebat. (5) Perdiccas vero dicebat neque tamquam judicem suarum controversiarum Brasidam a se arcessitum esse, sed potius tamquam hostium destructorem, quos ipse denuntiasset, et eum injuste facturum, si se dimidium ejus exercitus alente, cum Arrhibæo congregaretur. (6) Brasidas tamen, Perdicca invito ac repugnante, convenit Arrhibæum, ejusque verbis adductus exercitum abduxit, priusquam in ejus agrum irruptionem fecisset. Perdiccas vero ab eo tempore pro dimidia tertiam stipendii partem dedit, quod injuriam sibi fieri putaret.

LXXXIV. Eadem aetate continuo Brasidas secum ducens et Chalcidenses, paulo ante vindemiae tempus Acantho Andriorum coloniae bellum intulit. (2) Acanthii vero de eo recipiendo inter se tumultuabantur, et plebs et ii, qui una cum Chalcidensibus eum adductum ibant. Veruntamen propter metum fructuum, qui foris adhuc erant, multitudo Brasidae verbis adducta, ut ipsum solum in urbem reciperent et audito ipso consultarent, eum recepit; atque progressus ad concionem (erat autem non indisertus, ut Lacedaemonius) haec verba fecit:

LXXXV. « Quod ego atque exercitus, viri Acanthii, a Lacedaemoniis huc emissi sumus, aperte declarat veram

ἐπαληθεύουσα ἦν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν Ἀθηναίους, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα πολεμήσειν· (2) εἰ δὲ χρόνῳ ἐπὶήλθομεν, σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεί πολέμου δόξης, ἥ διὰ τάχους αὐτοὶ ἀνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου ἡλπίσαμεν Ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδείς μεμψῆ· νῦν γὰρ ὅτε παρέσθεν ἀφιγμένοι καὶ μετὰ ὑμῶν πειρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. (3) Θαυμάζω δὲ τῇ τε ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν, καὶ εἰ μὴ ἀσμένους ὑμῖν ἀφίγμαι. (4) Ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι οἴομενοι τε παρὰ ξυμμάχους, καὶ πρὶν ἔργῳ ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἤξιν καὶ βουλομένοις ἔσεσθαι, κινδυνὸν τε τοσόνδε ἀνερρίψαμεν διὰ τῆς ἀλλοτρίας πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες καὶ πᾶν τὸ πρόθυμον παρεχόμενοι. (5) ὁμῆς δὲ εἴ τι ἄλλο ἐν νῶ ἔχετε, ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεῖνόν ἂν εἴη. (6) Καὶ γὰρ οὐ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστασθε, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω, ἥσσαν τις ἐμοὶ πρόσεισι, δυσχερὲς ποιούμενοι εἰ ἐπὶ οὐς πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἐξιόχρῳον παρεχόμενους καὶ ζύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε· καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἔξω πιστὴν ἀποδείκνυναι, ἀλλ' ἢ ἀδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν, ἢ ἀσθενῆς καὶ ἀδύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἣν ἐπίωσιν, ἀφίχθαι. (7) Καίτοι στρατιᾷ γε τῇδ' ἦν νῦν ἐγὼ ἔχω ἐπὶ Νίσαιαν ἐμοῦ βοηθήσαντος οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι πλέονες ὄντες προσμῆλαι, ὥστε οὐκ εἰκὸς νῆτῃ γε αὐτοὺς τῷ ἐν Νισαίᾳ στρατῷ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς ἀποστεῖλαι.

LXXXVI. « Αὐτὸς τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα, ὅρκους τε Λακεδαιμονίων καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις ἢ μὴν οὐς ἂν ἔγωγε προσαγάγωμαι ξυμμάχους ἔσεσθαι αὐτονομούς, καὶ ἅμα οὐχ ἵνα ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν ἢ βίᾳ ἢ ἀπάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τοῦναντίον ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων ξυμμαχήσοντας. (2) Οὐχ οὐκ ἀξίῳ οὐτ' αὐτὸς ὑποπειθεσθαι, πίστει γε διδούς τὰς μεγίστας, οὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος νομισθῆναι, προσχωρεῖν δὲ ὑμᾶς θαρσύνοντας. (3) Καὶ εἴ τις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα, μὴ ἐγὼ τισὶ προσθῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πάντων μάλιστα πιστευσάτω. (4) Οὐ γὰρ συστασιᾶσιν ἦκω, οὐδὲ ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερίαν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πατριον παρὲς τὸ πλεον τοῖς ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι. (5) Χαλεπωτέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη, καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντὶ πόνων χάρις καθίστατο, ἀντὶ δὲ τιμῆς καὶ δόξης αἰτία μάλλον· οἷς τε τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήμασι καταπολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. (6) Ἀπάτῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἰσχίον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαίῳσει, ἦν ἡ τύχῃ ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλῇ. Οὕτω πολλὴν περιωπὴν τῶν ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφορῶν ποιούμεθα.

LXXXVII. « Καὶ οὐκ ἂν μεῖζω πρὸς τοῖς ὅρκους βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ οἷς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀνα-

esse causam, quam belli initio praediximus Atheniensibus, nos ut Græciam in libertatem vindicemus, bellum esse gesturos; (2) si autem sero venimus, decepti opinione belli, quod in illis regionibus geritur, qua speravimus fore, ut sine vestro periculo Athenienses debellaremus, nemo reprehendat; nunc enim, quando facultas est data, venimus, et vobiscum operam dabimus, ut eos debellemus. (3) Miror vero, quod portas mihi clauseritis, et si meus adventus vobis ingratus accidit. (4) Nos enim Lacedæmonii, existimantes nos venturos ad eos, qui vel priusquam re ipsa advenissemus, animo saltem socii essent, et nostrum adventum exoptatum fore, tantum periculum subiimus, per alienum agrum iter multorum dierum facientes summumque studium exhibentes; (5) vos vero, si quid aliud in animo habetis, aut si vestra ipsorum et ceterorum Græcorum libertati obsistatis, grave hoc fuerit. (6) Nam non solum vos ipsi obsistitis, verum etiam ceteri Græci, quos adibo, se mihi minus adjungunt, hac difficultate permoti, quod vos, ad quos primum accessi, qui et urbem opibus et auctoritate florentem obtinetis, et qui prudentes habemini, me non receperitis; neque facere potero, ut adventus mei causa fide digna videatur, sed videbor aut injustam libertatem afferre, aut huc venisse imbecillis et invalidus ad propulsandam Atheniensium vim, si invaserint. (7) Atqui cum hoc ipso exercitu, quem nunc habeo, quem ad Nisæam profectus sum, ut opem ei ferrem, Athenienses, quamvis numero superiores conflare non sunt ausi; quamobrem haud verisimile videtur, ipsos tantum copiarum contra vos esse missuros, quantus erat classiarius exercitus ad Nisæam.

LXXXVI. « Et ipse non ut ullo maleficio vos afficiam, sed ut Græcos in libertatem vindicem, huc adveni, Lacedæmoniorum magistratus religiosissimo jurejurando obstrictos habens, socios, quosunque ego ipsis adjunxero, sui juris fore, et simul non ut vos armorum socios habeamus, aut per vim aut per fraudem adjunctos, sed contra ut vobis ad Atheniensibus in servitutem redactis socii simus. (2) Quapropter æquum esse censeo, ut neque suspectus sim, qui maximam fidem vobis dabo, neque vindex infirmus existimer, sed ut vos mihi bono animo accedatis. (3) Quod si quis forte privatim sibi ab aliquo metuens, ne ego civitatem aliquibus tradam, minus mihi favet, is omnium maxime confidat. (4) Neque enim venio, ut factionibus me immisceam, neque ambiguum in animo habeo vobis libertatem offerre, ita quidem, si patrio instituto neglecto aut plebem nobilitati, aut nobilitatem plebi in servitutem addicerem. (5) Nam gravior esset ea libertas, quam hominum alienigenarum imperium, nobisque Lacedæmonii pro laboribus susceptis nulla gratia constaret, sed pro honore et gloria potius culpa; et propter quæ crimina Athenienses bello persequimur, ea odiosiora nos, quam qui virtutem non præ se tulit, videamur nobis contrahere. (6) Nam illis saltem, qui dignitate sunt præditi, turpius est fraude speciosa res domesticas amplificare, quam vi aperta; nam vis quidem jure, potentia, quam fortuna dedit, inferitur, fraus vero injusti animi insidiis. Adeo magnam circumspectionem adhibemus in iis, quæ nostra maxime intersunt.

LXXXVII. « Neque vero præter jusjurandum majorem fidem accipere possitis, quam si quibus res ipsæ secundum

θρούμενα δόκῃσιν ἀναγκαίαν παρέχεται ὥς καὶ ξυμφέρει ἑμοίως ὥς εἶπον. (2) Εἰ δ' ἑμοῦ ταῦτα προίσχόμενου ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὖνοι δ' ὄντες ἀζιώσετε μὴ κακούμενοι διωθεῖσθαι καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίνδυνον ἡμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι, οἷς καὶ δύνατον δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδὲνα προσαναγκάζειν, μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγγυρίους ποιήσομαι ὥς ἐπ' ἀγαθῷ ἦκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δῶν πειράσομαι βιάζεσθαι, (3) καὶ οὐκ ἀδικεῖν ἔτι νομῶ, προσεῖναι δὲ τί μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὐλογον, τῶν μὲν Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ εὖνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ ὑμῶν χρήμασι φερομένοις παρ' Ἀθηναίους βλάπτωνται, οἱ δὲ Ἕλληνες ἴνα καὶ κωλύωνται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλαγῇναι. (4) Οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδε πράττοιμεν, οὐδὲ δρεῖλομεν οἱ Λακεδαιμόνιοι μὴ κοινῷ τινὸς ἀγαθοῦ αἰτία τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. (5) Οὐδ' αὖ ἀρχῆς ἐφίμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἐτέρους σπεύδοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῦμεν εἰ ζυμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες ἡμῖς τοὺς ἐναντιούμενους περιίδοιμεν. (6) Πρὸς ταῦτα βουλευέσθε εὔ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τε Ἕλλησιν ἀρξαι πρῶτον ἐλευθερίας καὶ αἰδὼν δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τὰ τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι καὶ ζυμπάσῃ τῇ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι. »

LXXXVIII. Ὁ μὲν Βρασίδης τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἀκάνθιοι πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφοτέρα, κρύφα διαψηφισάμενοι, διὰ τε τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίων, καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅροις οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὁμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἥ μὴν ἴεσθαι ζυμμάχους αὐτόνομους οὓς ἂν προσαγάγῃται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν. (2) Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Στάγειρος Ἀνδρίων ἀποικία ζυναπέστη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

LXXXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὥς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς οὓσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδото, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δῆλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν ἐς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας, καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρνᾶνας καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ζυμμάχων, ἀπρακτος γίνεταί μνηυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου ἀνδρὸς Φωκίως ἐκ Φανοτεύας, ὃς Λακεδαιμονίους εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοῖς· (2) καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (οὐ γάρ πω Ἱπποκράτης παρελῦπει ἐν τῇ γῇ ὧν) προκαταλαμβάνονται αἶ τε Σίφαι καὶ ἡ Χαιρώνεια. Ὡς δὲ ἤσθοντο οἱ πράσσοντες τὸ ἀμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

XC. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναστῆσας Ἀθηναίους πανδημεῖ, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους καὶ ξένων ὅσοι παρήσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δῆλιον, ἥδη τῶν

verba consideratæ famam necessariam præbent, e re eorum etiam esse plane ut dixerint. (2) Quod si me vobis ista proponente dicetis facultatem vobis deesse, sed tamen, quod nobis benevoli sitis, exigitis, ut vobis citra damnum vestrum nos rejicere liceat, et ut ne periculo nobis carere libertas videatur, et dicetis æquum esse, eam illis offerre, qui etiam eam accipere possint, nullum vero invitum cogere, deos et heroas indigetas testabor, quod bono vestro veniens nihil verbis proficio, agrumque vestrum pervastando vos cogere conabor, (3) nec amplius existimabo me injuste facere, sed vel duabus de causis necessariis æquitatem a me stare, partim quidem propter Lacedæmonios, ne hac vestra benevolentia, si nobis non adducemini, lædantur pecuniis, quas Atheniensibus penditis; partim vero propter Græcos omnes, ne a vobis impendantur servituti se subtrahere. (4) Nec enim vero decenter hæc faceremus, nec officium hoc nostrum est Lacedæmoniorum, ut invitos in libertatem asseramus, nisi alicujus boni publici causa. (5) Neque vero dominatum affectamus, sed potius quum alios dominatu dejicere studeamus, plerisque injuriam faceremus, si dum libertatem universis afferimus, vos resistentes toleraremus. (6) De his recte consultate et hoc certamen inite, ut et Græcis libertatis capessendæ principes existatis, et sempiternam gloriam paretis, et simul ipsi vestrarum privatarum rerum nullam jacturam faciat, et universæ civitati pulcherrimum nomen faciat. »

LXXXVIII. Atque Brasidas quidem hæc verba fecit; Acanthii vero multis prius in utramque partem dictis, quum propter Brasidæ verba ad persuadendum apposita, tum etiam fructuum amittendorum metu, suffragiis clam latis, plerique defectionem ab Atheniensibus faciendam censuerunt, et quum ipsum ad illud jusjurandum adegissent, quo summi Lacedæmoniorum magistratus jurato eum emiserant, fore socios sui juris, quoscunque adjungeret, ita demum ejus exercitum receperunt. (2) Nec multo post Stagirus etiam, Andriorum colonia, defecit. Atque hæc quidem hac æstate facta sunt.

LXXXIX. Sequentis autem hiemis initio statim, quum Hippocrati et Demostheni Atheniensium imperatoribus res Bæotiorum proderentur, et oporteret Demosthenem quidem cum classe ad Siphas occurrere, illum vero ad Delium, facto dierum errore, ad quos utrumque cum suis copiis proficisci oportebat, Demosthenes quidem quum prius ad Siphas appulisset, et Acarnanas multosque ex illis locis socios in sua classe haberet, voto frustratus est, insidiis per Nicomachum, virum Phocensem ex Phanoteo, detectis, qui rem Lacedæmoniis indicavit, illi vero Bæotis; (2) quumque omnes Bæoti ad opem ferendam undique concurrissent (nondum enim Hippocrates ab altera parte eos calamitate afficiebat in eorum terram profectus), Siphæ et Chæronea ante occupantur. Quum autem illi, qui res novas moliebantur, erratum animadvertissent, in civitatibus nihil moverunt.

XC. Hippocrates vero excitato omni Atheniensi populo, civibus ipsis et inquilinis et e peregrinis quotquot aderant, posterior ad Delium pervenit, quum Bæoti a Siphis jam re-

Βοιωτῶν ἀναχωρηκῶτων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν Δῆλιον ἐτείχιζε τοῦδε τρόπῳ, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπολλωνος. (2) Τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τείχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἀμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλλον, καὶ λίθους ἄμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκουπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιροῦντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. Πύργους τε ξυλλίους κατέστησαν ἥ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν· ἥπερ γὰρ ἦν στοά, καταπεπνῶκει. (3) Ἡμέρα δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ ὥς οἰκοθεν ὤρμησαν, ταύτην τε εἰργάζοντο καὶ τὴν τετάρτην καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἄριστου. (4) Ἐπειτα, ὥς καὶ πλείστα ἀπετετέλεστο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου ὅσον δέκα σταδίου ὥς ἐπ' οἴκου πορευόμενον, καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλείστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὀπλίται θέμενοι τὰ σπλα ἡσύχαζον· Ἰπποκράτης δὲ ὑπομένων ἐτι καθίστατο φυλακὰς τε καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὥς χρῆν ἐπιτελέσαι.

XCI. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσαν καὶ ἡσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἱ εἰσιν ἑνδεκα, οὗ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἐτι εἰσιν (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίαις τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ σπλα), Παγώνδας δ' Αἰολάδου βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ, βουλευόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι καὶ νομίζων ἀμεινόν εἶναι κινδυνεύσαι, προσκαλὼν ἐκάστους κατὰ λόχους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ σπλα, ἔπειθε τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν ἀγῶνα ποιεῖσθαι, λέγων τοιάδε.

XCII. « Χρῆν μὲν ὧ ἄνδρες Βοιωτοὶ μὴδ' ἐς ἐπινοίαν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων ὥς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίους, ἦν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἐτι καταλάβομεν αὐτούς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. Τὴν γὰρ Βοιωτίαν, ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθεῖρειν, καὶ εἰσι δὴ που πολέμιοι, ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ καταληφθῶσι καὶ ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. (2) Νυνὶ δ' εἴ τω καὶ ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. Οὐ γὰρ τὸ προμηθές, οἷς ἂν ἄλλος ἐπῆν, περὶ τῆς σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμόν, καὶ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος ἐκὼν τινὶ ἐπέργεται. (3) Πάτριόν τε ὑμῖν στρατὸν ἀλλόφυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ καὶ προσέτι ὁμόρους ὄντας πολλῷ μάλιστα δεῖ. (4) Πρὸς τε γὰρ τοὺς ἀστυγέτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλευθερον καθίσταται, καὶ πρὸς τούτους γε δὴ, οἱ καὶ μὴ τοὺς ἐγγὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; (Παράδειγμα δὲ ἔχομεν τοὺς τε ἀντιπέρας Εὐβοίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ

vertissent; ibique positis castris Delium hoc modo munire cepit, Apollinis sacrum. (2) Fossam circa templum et fanum ducebant, et humum ex ipsa fossa egestum pro muro aggerebant, et vallos utrinque defigentes excisa vinea, quæ circa templum erat, injiciebant simul et lapides et lateres ex proximis ædificiis detrahentes, et omni ratione munitionem illam excitabant. Turresque ligneas posuerunt, ubi locus opportunus erat fanique nullum erat ædificium; nam quæ fuerat porticus, collapsa erat. (3) Quum autem tertio die, ex quo domo discesserant, opus aggressi essent, quum hunc ipsum diem, tum etiam quartum in opere faciendo consumpserunt et quintum usque ad prandii tempus. (4) Deinde, quum maxima pars esset absoluta, exercitus quidem a Delio decem ferme stadia recessit, ut domum revertens, statimque levis armaturæ milites plerique discedebant; at gravis armaturæ milites subsistentes ibi quiescebant; Hippocrates vero in Delio adhuc remanens et custodias et quicquid reliquum erat, quod circa propugnacula conficiendum esset, constituebat.

XCI. Per hos autem dies Bæoti Tanagram conveniebant; et postquam ex omnibus civitatibus aderant et cognoscebant Athenienses procedere, ut domum se reciperent, ceteris Bæotarchis, qui sunt undecim, non ad bellum gerendum adhortantibus, quod Athenienses in Bæotia non amplius essent (Athenienses enim, quum castra posuerunt, erant fere in Oropiæ confiniis), Pagondas Æoladæ filius, qui Thebarum nomine Bæotarchus erat cum Arianthide Lysimachidæ filio, quod imperium tunc penes ipsum esset, prelium committere cupiens et existimans satius esse belli fortunam periclitari, singulas cohortes adhortatus, ne frequentes aciem desererent, Bæotis persuadebat, ut adversus Athenienses irent et prelium committerent, talibus verbis.

XCII. « Debebat quidem, viri Bæoti, ne in mentem quidem venire cuiquam nostrum, qui magistratum gerimus, non esse rationi consentaneum, nos cum Atheniensibus configere, si eos non in Bæotia adhuc deprehenderimus. Bæotiam enim, munitionibus in ea exstructis, ex agro finitimo profecti, sunt vastaturi, atque opinor hostes sunt, quocumque in loco deprehensi fuerint, et undecumque profecti hostilia facinora patrarunt. (2) Nunc vero si cui non pugnare tutius esse videbatur, is mutet sententiam. Nec enim providentia considerationem æque patitur in iis, quos alius invadit, et quorum ager in discrimen vocatur, atque in eo, qui sua quidem possidet, sed plura affectans ultro bellum aliis infert. (3) Vobisque patrium est externum exercitum vos invadentem pariter et in vestro et in alieno solo propulsare. Athenienses vero, qui præterea finitimi sunt, multo magis propulsare necesse est. (4) Nam si adversus finitimos libertas omnibus in eo posita est, ut illis æmula virtute obsistant, adversus hos utique, qui etiam non modo finitimos, sed et remotos in servitutem redigere conantur, quo modo non vel in extremam dimicationem descendendum sit? (Exemplum autem ob oculos positum habemus

πολὺ ὡς αὐτοῖς διάκειται) καὶ γινώσκειν ὅτι τοῖς μὲν ἀλλοῖς οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ὁρων τὰς μάχας ποιοῦνται, ἡμῖν δὲ ἐς πᾶσαν, ἣν νικηθώμεν, εἰς ὅρος οὐκ ἀντιλεκτος παγήσεται. Εἰσελθόντες γὰρ βίᾳ τὰ ἡμέτερα ἐξουσιν. (5) Τοσούτῳ ἐπικινδυνωτέραν ἐτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχομεν. Εἰώθασι τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ ἔξω ὁρων προαπαντῶντα καὶ ἣν καιρὸς ἢ πολέμου ἀρχοντα ἥσσον ἐτοίμως κατέχειν. (6) Πείραν δὲ ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τοῦδε· νικήσαντες γὰρ ἐν Κορωνείᾳ αὐτούς, ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον, πολλὴν ἀδειαν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κατεστήσαμεν. (7) Ὡν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς τοὺς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τοὺς τε νεωτέρους πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας πειρᾶσθαι μὴ αἰσχύναι τὰς προσηκούσας ἀρετάς, πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι, οὐδὲ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τευχίσαντες νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσιαμένοι καλὰ φαίνεται, ὁμοίως χωρῆσαι τοῖςδε, καὶ δεῖξαι ὅτι, ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθωσαν, οἷς δὲ γενναῖον τὴν τε αὐτῶν αἰεὶ ἐλευθεροῦν μάχῃ καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἀπίσιν. »

XCIII. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας ἐπεισεν ἵνα ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν· ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν. Ἐπεὶ δὲ προσέμειξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας ὅθεν λόφου ὄντος μεταξὺ οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔτασσε τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. (2) Τῷ δὲ Ἰπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δῆλιον ὡς αὐτῷ ἡγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει ἐς τὸ στρατεύμα κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι, καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἱππέας περὶ τὸ Δῆλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν εἴ τις ἐπὶ αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοιτο ἐν τῇ μάχῃ. (3) Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους, καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα τεταγμένοι ὥσπερ ἐμειλλον, ὁπλίται ἐπταχισχίλιοι μάλιστα καὶ φιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἱππῆς δὲ χίλιοι καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. (4) Εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρας Θηβαῖοι καὶ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς, μέσοι δὲ Ἀλιάρτιοι καὶ Κορωναῖοι καὶ Κωπαῖτες καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς καὶ Ταναγραῖοι καὶ Ὀρχομένιοι. Ἐπὶ δὲ τῷ κέρα ἑκατέρω οἱ ἱππῆς καὶ φιλοὶ ἦσαν. Ἐπὶ ἀσπίδας δὲ πάντε μὲν καὶ εἴκοσι Θηβαῖοι ἐτάξαντο, οἱ δὲ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. (5) Αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν,

XCIV. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὁπλίται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις, ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρω τῷ κέρα. Ψιλοὶ δὲ ἐκ

quum Euboenses trans fretum sitos, tum etiam ceteræ Græciæ magnam partem, quo modo erga eos sit affecta) et intelligendum, ceteros quidem de agri finibus cum gentibus finitimis dimicare, nobis verò si vincamur, unicum minime dubium finem de universa terra statutum iri. Nam in eam ingressi, rebus nostris per vim potentur. (5) Tanto istorum accolarum propinquitas nobis magis, quam aliis, est periculosa. Qui enim potentiae confidentia, ut nunc Athenienses, arma vicinis inferunt, illum quidem, qui est quietus et qui in suo agro tantum se defendit, confidentius invadere consueverunt, eum vero, qui extra fines occurrit, et qui, si occasio fuerit, belli facit initium, minus prompte bello premere. (6) Hujus autem rei experimentum adversus istos habemus; quum enim eos ad Coroneam vicissemus, quo tempore propter nostras seditiones agrum nostrum occupatum tenebant, magnam Boeotiae securitatem ad hoc usque tempus praestitimus. (7) Quorum nos memores operam dare oportet, ut et majores natu rebus olim gestis pares simus, et minores natu patrum illorum, qui tunc viri fortes fuerunt, filii, ne domesticas virtutes dedecorent, sed persuasum habentes, deum a nobis futurum, cujus sanum isti nefarie muro septum tenent, et sacrificiis freti, quæ nobis immolantibus lætum ac felicem rerum eventum promittunt, adversus hos tendamus, et demonstremus, ut ea, quæ concupiscunt, bellum non propulsantibus inferendo comparent, illos vero, quorum patria generositas fert, ut et suum ipsorum agrum semper liberent pugnando, nec alienum in servitutem injuste redigant, non permissuros, ut isti e suis finibus sine certamine discedant. »

XCIII. Pagondas his verbis Bæotos adhortatus persuasit, ut irent adversus Athenienses, confestimque motis castris exercitum eduxit; jam enim et serum die erat. Quum autem ad eorum castra prope accessisset, in loco subsistens, unde colle interjecto alteri alteros conspiciere non poterant, aciem instruebat et ut ad prælium se præparabat. (2) Hippocrates autem, qui apud Delium erat, quum ei nuntiatum esset Bæotos accedere, mittit ad exercitum imperans, ut in suo quisque ordine consisterent, nec multo post ipse adfuit, relictis ferme trecentis equitibus circa Delium, tum ad loci custodiam, si qua manus eum adoreretur, tum etiam ut occasione observata Bæotos in ipso prælio a tergo aggredierentur. (3) Bæoti vero his opposuerunt, qui vim eorum propulsarent, et quum omnes ipsorum res recte haberent, in summo colle apparuerunt, et cum armis ibi substiterunt acie instructa, ut pugnaturi erant, septem ferme gravis armaturæ millia, levis vero supra decem millia, equites mille et peltati quingenti. (4) Dextrum autem cornu tenebant Thebani eorumque contributi, medii vero erant Haliartii et Coronæi et Copæenses, ceterique lacus accolæ; sinistrum vero tenebant Thespienses et Tanagraei et Orchomenii. In cornu autem utroque erat equitatus, et levis armatura. Et Thebani quidem milites in quinos et vicanos in altitudinem digesserant, reliqui vero ut quibusque contigit. (5) Atque hic quidem erat Bæotorum apparatus hæcque aciei instructæ ratio;

XCIV. Athenienses vero, qui hostibus numero pares erant, totum gravis armaturæ exercitum in octonos tantum milites in altitudinem digesserunt, equitatus vero in

παρασκευῆς μὲν ὠπλισμένοι οὔτε τότε παρῆσαν οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἀσπλοὶ τε πολλοὶ ἠκολούθησαν ἅτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο ὅτι μὴ ὀλίγοι. (2) Καθεστῶτων δὲ ἐς τὴν τάξιν καὶ ἡδὴ μελλόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριῶν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων παρεκελεύετο τε καὶ ἔλεγξ τοιάδε.

XCV. « Ὁ Ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ πρὸς τε τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας δύναται καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν. (2) Παραστῇ δὲ μηδενὶ ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ οὐ προσήκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναρριπτοῦμεν. Ἐν γὰρ τῇ τούτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ὁ ἀγὼν ἔσται· καὶ ἦν νικήσωμεν, οὐ μὴ ποτε ὑμῖν Πελοποννησίοι ἐς τὴν χώραν ἀνευ τῆς τῶνδε Ἱππου ἐσθάλωσιν, ἐν δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκτεῖσθε καὶ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθεροῦτε. (3) Χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἀγάλλεται καὶ τῶν πατέρων, οἱ τοῦσδε μάχῃ κρατοῦντες μετὰ Μυρωνίδου ἐν Οἰνοφύτοις τὴν Βοιωτίαν ποτὲ ἔσχον. »

XCVI. Τοιαῦτα τοῦ Ἱπποκράτους παρακελευομένου, καὶ μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος τὸ δὲ πλεόν οὐκέτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοί, παρακελευσαμένου καὶ σφίσιν ὡς διὰ ταχέων καὶ ἐνταῦθα Παγώνδου, παιωνίσαντες ἐπήεσαν ἀπὸ τοῦ λόφου. Ἀνέπηεσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προσέμιξαν δρόμῳ. (2) Καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἤλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθεν· βύακες γὰρ ἐκώλυσαν. Τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ καὶ ὀπισμῶ ἀσπίδων ξυνεστήκει. (3) Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι μέσου ἦσσαντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπίεσαν τοὺς τε ἄλλους ταύτῃ καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Θεσπιάς. Ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν· καὶ τινες καὶ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες ἠγνόσαν τε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. (4) Τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἦσαντο τῶν Βοιωτῶν καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγεν· τὸ δὲ δεξιόν, ἧ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὡσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν. (5) Καὶ ξυνέβη Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπόνει τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθηναίων κέρως νομίσαν· ἄλλο στρατεύμα ἐπένει ἐς φόβον καταστήναι· (6) καὶ ἀμφοτέρωθεν ἡδὴ, ὑπὸ τε τοῦ τοιοῦτου καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων καὶ παραρρηγνύντων, φυγὴ καθείστηται παντὸς τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων. (7) Καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δελφίον τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμησαν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὀρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. (8) Βοιωτοὶ δὲ ἐρεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππῆς οἱ τε αὐτῶν

utroque cornu erat. Sed levis armaturæ milites, consulto quidem ad hoc instructi, nec ulli tunc aderant, nec urbi fuerunt; qui autem cum Hippocrate ad istam expeditionem exierant, numero quidem hostibus longe superiores, magna ex parte inermes erant, quippe quod totus exercitus promiscue ex peregrinis qui aderant, et civibus, collectus esset, et simul atque primum domum ire coeperunt, non affuerunt nisi pauci. (2) Quum autem in acie jam starent, et concursuri essent, Hippocrates dux secundum ordines jam jamque accedens Atheniensium exercitum adhortabatur, et dicebat hæc fere :

XCV. « Brevis quidem erit, o Athenienses, hæc adhortatio, sed apud viros fortes idem valet, et memoriam potius revocat quam proponit imperium. (2) Nemini autem vestrum in mentem veniat, non recte nos in alieno solo tantum periculum subire. Nam in istorum agro pro nostro certamen est futurum; et si vicerimus, Peloponnesii sine istorum equitatu in vestrum agrum nunquam irrumpent, uno autem proelio et hunc vobis adjungitis, et illum in majorem libertatem vindicatis. (3) In eos igitur impetum facite e dignitate civitatis, quam unusquisque vestrum patriam habens inter Græcas civitates principem esse gloriatur, et vestrorum majorum, qui duce Myronide istis ad Ctenophyta proelio superatis Boetiam quondam tenuerunt. »

XCVI. Quum autem Hippocrates his verbis suos adhortaretur, et ad mediam usque exercitus aciem progressus esset, nec majorem ejus partem ocuis adire amplius posset, Bæoti, quum eos et ipsos tum quoque Pagondas celeriter adhortatus esset, pæana canere exorsi de colle signis infestis incedebant. Athenienses vero et ipsi in eos e diverso prodibant, cursuque conflixerunt. (2) Atque utriusque aciei extremæ partes ad manus non venerunt, sed idem incommodum sunt passæ; nam aquarum rivi impediverunt. Cetera vero acies constitit pugnans acriter, et clypeis inter se connitens. (3) Et sinistrum quidem Bæotorum cornu vel ad mediam usque partem, ab Atheniensibus vincebatur, qui quum alios illic collocatos, tum vero præcipue Thespienses graviter presserunt. Nam quum milites, qui prope hos erant instructi, se recepissent, et in angusto circumventi essent, qui quidem ex Thespiensibus perierunt, ii in ipso conflictu se defendentes concisi sunt; atque etiam nonnulli Athenienses, in hoste circumveniendi perturbati se mutuis vulneribus interfecerunt, quod se non internoscerent. (4) Ab hac igitur parte Bæotorum exercitus vincebatur, et ad eam, quæ pugnabat, confugit; dextrum vero cornu, in quo Thebani erant, Athenienses superabat, et quum eos repulisset, primo paulatim insequentur. (5) Atque accidit, ut, quum duæ equitum turmae a Pagonda circum collem clam circummissæ, dum sinistrum ipsorum cornu laborat, supra collem repente apparuissent, Atheniensium cornu, quod vincebat, existimanti alium exercitum contra se venire, timor incederet; (6) atque utrinque jam et propter hunc talem casum et propter Thebanos, qui instabant et ordines dissolvebant, universus Atheniensium exercitus in fugam se conjecit. (7) Et alii quidem ad Delium et mare cursu contenderunt, alii vero ad Oropum, alii ad Parnetha montem, alii vero alio, ut cuique erat aliqua salutis spes. (8) Bæoti autem eos insequentes cædebant, ac præcipue equites, et ipsorum et Lo-

καὶ οἱ Λακροί, βεδοθηκότας ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνόμενης νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον ῥᾶον τὸ πλῆθος τῶν φευγόντων διεσώθη. (9) Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ὅς τ' ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ δμῶς ἔτι) ἀπεκομίσθησαν κατὰ θάλασσαν ἐπ' οἴκου.

XCVII. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ τροπαῖον στήσαντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκρούς, τοὺς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, καὶ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάναγραν καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον ὡς προσβαλοῦντες. (2) Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κήρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκρούς ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῶ, δὲ αὐτὸν ἀποστρέψας καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν, καταστάς ἐπὶ Ἀθηναίους ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων. (3) πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστὸς ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλότλων ἱερῶν τῶν ἐνόντων ἀπέχεσθαι, Ἀθηναίους δὲ Δηλίον τειγίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῃ δρῶσιν, πάντα γίνεσθαι αὐτοῖσι, ὕδωρ τε δ' ἢ ἄψαυστον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι. (4) ὥστε ὑπὲρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν Βοιωτούς, ἐπικαλουμένους τοὺς δμωχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προαγορεύειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

XCVIII. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τοὺς Βοιωτούς ἑαυτῶν κήρυκα τοῦ μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν οὔτε τοῦ λοιποῦ ἐκόντες βλάψειν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀδικούντας μάλλον σφᾶς ἀμύνωνται. (2) Τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι, ὃν ἂν ἡ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκάστης ᾦν τε πλεονος ᾦν τε βραχυτέρας, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ αἰετὶ γίνεσθαι, τρόποις θεραπευόμενα οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰωθόσι καὶ δύνωνται. (3) Καὶ γὰρ Βοιωτούς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντες τινα βίαν νέμονται γῆν, ἀλλοτριῶσι ἱεροῖς τὸ πρῶτον ἐπελθόντας οἰκεία νῦν κεκτῆσθαι. (4) Καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπὶ πλεόν ὀνηθῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν· νῦν δ' ἐν ᾧ μέρει εἰσὶν, ἐκόντες εἶναι ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι. (5) Ὑδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν οὐκ αὐτοὶ ὕδρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἔλθοντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. (6) Πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινὶ κατειργόμενον ξύγγνωμον τι γίνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. Καὶ γὰρ τῶν ἀχουσίων ἀμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμούς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ καχοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασιν. (7) Τοὺς τε νεκρούς πολὺ μεζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιούντας ἀποδιδόναί ἀσεβεῖν ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ μὴ πρέποντα κομίζεσθαι. (8) Σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσι εἰπεῖν μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς (οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ἣ

cri, qui illis modo auxilio venerant, quum fuga fiebat; sed quum nox suo interventu praelium impedisset, fugientium turba facilius dilapsa salutem sibi peperit. (9) Postridie vero, quum ii, qui erant Oropi, tum etiam ii, qui erant in Delio, praesidio ibi relicto (nam id tamen adhuc tenebant), domum mari revecti sunt.

XCVII. Et Boeoti erecto tropaeo suorumque cadaveribus susceptis hostiumque spoliatis et praesidio relicto Tanagram redierunt et consilia de oppugnando Delio inibant. (2) Caduceator vero ab Atheniensibus missus, ut eorum cadavera repeleret, iter faciens obviam fit Boeotorum caduceatori, qui quum ipsum avertisset, dicens eum nihil acturum, priusquam ipse domum revertisset, coram Atheniensibus progressus exposuit mandata Boeotorum, eos non juste facere, qui jura Graecorum violarent; (3) omnium enim esse institutum, ut inter se agrum invadentes a templis, quae in eo sint, abtineant; Athenienses vero Delium communisse et incolere, et quaecunque in profano loco homines facere soleant, haec omnia in illo fano fieri, et aquam, quam sibi Thebani attrectare nefas duxissent nisi in sacrificiorum usu ad manus abluendas, extractam haurire; (4) quare quum dei tum sua ipsorum causa Boeotos, invocantes daemones, communes agri sui praesides, et Apollinem, edicere, ut e templo excedant sua secum abeportantes.

XCVIII. Haec quum caduceator dixisset, Athenienses suo caduceatore ad Boeotos misso, negarunt se ullam injuriam templo fecisse, nec in posterum sua sponte se ullo modo id laesuros; nam ne initio quidem se hac de causa id ingressos esse, sed potius, ut illinc eos, qui injuriam sibi facerent, ulciscerentur. (2) Esse autem Graecorum institutum, ut penes quos fuerit imperium cujusque regionis, sive magnae, sive parvae, penes eosdem semper etiam templa sint, iis ceremoniis culta, quibus coli possint praeter eas, quae moribus jam sunt receptae. (3) Etenim et Boeotos, et celerorum plerosque, quotquot agrum aliquem pristinis colonis per vim expulsi incolant, aliena templa primum invasisse, et nunc ea pro suis possidere. (4) Quare se quoque, si ampliozem illorum agri partem in suam potestatem redigere possent, eam retenturos; nunc vero se ex ea parte, in qua essent, ulpote ex suo agro, nequaquam sua quidem sponte discessuros. (5) Aquam etiam se necessitate coactos movisse, quam non per insolentiam sibi imposuissent, sed ab illis qui priores in suum agrum irrupissent, inter defensionem se ea uti coactos esse. (6) Consentaneum autem esse, veniam aliquam vel ab ipso deo dari omnibus, quae propter bellum aut aliquam aliam periculi necessitatem committerentur. Nam et delictis non voluntariis aras deorum esse refugium, scelerisque nomen impositum illis flagitiis, quae quis nulla necessitatis vi compulsus admittat, non autem illis, quae homines rebus adversis coacti committere ausi sint. (7) Ipsosque multo magis impie facere, qui pro templis cadavera militum restituere vellent, quam eos, qui templorum precio nolent sibi parere ea, quae non deceret. (8) Atque jobebant eos aperte sibi dicere non quidem hac conditione, ut abirent e Boeotorum terra (non enim se jam in illorum terra esse, sed in ea, quam belli jure possediasent) imo po-

δὲ δορί ἐκτῆσαντο) ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπένδουσιν ἀναμρεῖσθαι.

XCIX. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσὶν, ἀπionτας ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεισθαι τὰ σφέτερά, εἰ δὲ ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτοὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον, νομίζοντες τὴν μὲν Ἑρωπίαν, ἐν ᾗ τοὺς νεκροὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κεῖσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπῆκοον εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βίᾳ σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν· οὐδ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων· τὸ δὲ « ἐκ τῆς ἑαυτῶν » εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι « ἀπionτας καὶ ἀπολαβεῖν ἃ « ἀπαιτοῦσιν. » Ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

C. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθὺς μεταπεμφάμενοι ἐκ τε τοῦ Μηλιάς κολποῦ ἀκοντιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βοηθηκώτων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην Κορινθίων τε διχηλίων ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθόντων Πελοποννησίων φρουρῶν καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δῆλιον καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι, ἄλλω τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ μηχανὴν προσήγαγον, ἥπερ εἶλεν αὐτό, τοιάνδε. (2) Κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες ἐκοίλαναν ἅπασαν, καὶ ξυνήρμωσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλόν, καὶ ἐπ' ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἀλύσει, καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, καὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. (3) Προσῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἀμάξει τῷ τείχει, ᾗ μάλιστα τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ὠκοδόμητο· καὶ ὅποτε εἶη ἐγγύς, φύσας μεγάλας ἐσθόντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας ἐφύσαν. (4) Ἦ δὲ πνοὴ τοῦσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχοντα ἄνθρακας τε ἡμέμους καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην καὶ ἤψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδὲνα ἐτι ἐπ' αὐτοῦ μεῖναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυγὴν καταστῆναι καὶ τὸ τείχος τούτῳ τῷ τρόπῳ ἄλῃναι. (5) Τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλήφθησαν. Τῶν δὲ ἄλλων πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐσθὼν ἀπεκομίσθη ἐπ' οἴκου.

CI. Τοῦ δὲ Δηλίου ἐπτακαίδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην, καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κήρυκος οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γεγεννημένων ἐλθόντος οὐ πολλὸ ὕστερον αὖθις περὶ τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ οὐκέτι ταῦτά ἀπεκρίναντο. (2) Ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντακοσίων, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους χιλίων καὶ Ἱπποκράτης ὁ στρατηγός, ψιλῶν δὲ καὶ σκευοφόρων πολλὸς ἀριθμός.

(3) Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ Δημοσθένης ὀλίγῳ ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφρας τῆς προδοσίας περὶ οὐ προυχώρησεν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν τῶν τε Ἀχαρνᾶνων καὶ Ἀγραιῶν καὶ Ἀθηναίων τετρακοσίουσιν ὀπλιτάς, ἀπόδασιν ἐποίησας ἐς τὴν Σικυωνίαν. (4) Καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπελθεῖσαι βοηθήσαντες οἱ Σικυωνιοὶ τοὺς ἀποβελθότας ἔτρεψαν καὶ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς, καὶ

tius ex patriis institutis per inducias ut cadavera suorum recipiant.

XCIX. Boeoti vero responderunt, siquidem Athenienses in Boeotia essent, ex suo agro discederent et res suas absporterent; sin in illorum, ipsos scire quid faciendum sit, rati illi agrum Oropium, in quo contigerat, ut illorum milites, pugna in confiniis commissa, caesi jacerent, Atheniensium quidem esse, quod illorum imperio subjectus esset, neque tamen eos unquam, se invitis, suorum cadaveribus potiri posse; pro agro autem, qui illorum scilicet esset, nullas inducias faciendas censebant; honestam vero speciem habere, si responderent: ex suo agro si illi abirent, et recepturos ea, quae repeterent. Atheniensium autem caduceator his auditis re infecta discessit.

C. Et Boeoti protinus accersitis ex sinu Meliaco jaculatoribus et funditoribus, quum duo quoque gravis armaturae militum Corinthiorum millia post proelium commissum auxilio iis venissent, et praesidiarii Peloponnesiorum milites, qui ex Nisaea discesserant, et Megareses una cum iis, adversus Delium profecti sunt, et munitionem oppugnare caeperunt, et quum alio oppugnationis genere eam temptassent, tum etiam machinam, quae eam cepit, admove-runt, hunc in modum factam. (2) Ingentem antennam in duas partes dissectam totam excavarunt, eamque rursus ut fistulam apte commiserunt, et in ea extrema lebetem catenis appenderunt, et fistula ferrea ad flatum ciendum ex antenna prominens in ipsum lebetem demissa erat et antenna magnam etiam reliqui ligni partem ferro praemunitam habebat. (3) Hanc autem machinam ex longinquo spatio carris ad-ductam admovebant muro, qua parte potissimum vitibus lignisque constructus erat; et quum prope murum esset, grandibus foliis ad antennae caput, quod ad ipsos specta-bat, applicitis flatum ciebant. (4) Flatus autem, qui per foramen in lebetem, habentem prunas incensas et sulphur et picem, ferebatur, ingentem flammam excitabat, et murum incendit, ita ut nullus super eum amplius consistere posset, sed omnes, eo deserto, in fugam sese darent, et munitio hoc modo caperetur. (5) Praesidiariorum autem alii quidem ceciderunt, ducenti vero capti sunt. Ceterorum multitudo naves conscendit, domumque se recepit.

CI. Quum autem decimo septimo die a pugna commissa Delium captum esset, et caduceator Atheniensis rerum gestarum prorsus ignarus non multo post iterum venisset caesorum causa, Boeoti eos reddiderunt, nec amplius idem quod ante responderunt. (2) In illa autem pugna perierunt ex Boeotis quidem paulo pauciores quam quingenti, ex Atheniensibus vero paulo pauciores quam mille, et Hippocrates eorum imperator; levis armaturae autem et lixarum magnus numerus.

(3) Post hanc pugnam etiam Demosthenes paulo post, quum ipsi tunc, ut dixi, de Sipharam proditione res non successisset, cum Acarnanum et Agraeorum exercitu et Atheniensium quadringentis gravis armaturae militibus, quos in sua classe habebat, egressus est in agrum Sicyonium. (4) Et priusquam omnes ejus naves eo appulsi-ent, Sicyonii ad sua tutanda celeriter profecti, eos, qui in ter-ram egressi erant, fugaverunt et ad naves usque perse-

τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον. Τροπαῖον δὲ στήσαντες τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

(5) Ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλκης Ὀδρυσῶν βασιλεὺς ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοῦς καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαρταδόκου ἀδελφιδοῦς ὦν αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Ὀδρυσῶν τε καὶ τῆς ἄλλης Θράκης ἥσπερ καὶ ἐκεῖνος.

CII. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδης ἔχων τοὺς ἐπὶ Θράκης ξυμμάχους ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ Ἀθηναίων ἀποικίαν. (2) Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστίν ἐπαίρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος φεύγων βασιλέα Δαρείον κατοικίσαι ἀλλὰ ὑπὸ Ἡδῶνων ἐξεκρούσθη, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἱ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσῳ ὑπὸ Θρακῶν. (3) Καὶ αὖθις ἐνός δέοντι τριακαστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἡδῶνας ἐξέλασαντες ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. (4) Ὀρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἡϊόνης, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίου ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Ἀμφίπολιν Ἀγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρα περιρρέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν, τελεῖται μακρῷ ἀπολαδῶν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν περιφανῆ ἐς θάλασσαν τε καὶ τὴν ἡπειρον ὥκισεν.

CIII. Ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδης ἄρας ἐξ Ἀρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπορεύετο τῷ στρατῷ. Καὶ ἀφικόμενος περὶ δειλὴν ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα καὶ Βρομίσκον ἥ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξήσιν ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα. (2) Χειμῶν δὲ ἦν καὶ ὑπένειφεν ἥ καὶ μᾶλλον ὄρησε, βουλόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀμφίπολει πλὴν τῶν προδιδόντων. (3) Ἦσαν γὰρ Ἀργιλιῶν τε ἐν αὐτῇ οἰκῆτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι Ἀνδρίων ἀποικοὶ) καὶ ἄλλοι οἱ ξυνέπρασσον ταῦτα, οἱ μὲν Περδίκκᾳ πειθόμενοι, οἱ δὲ Χαλκιδεῦσιν. (4) Μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι ἐγγύς τε προσοικούντες καὶ αἰεὶ ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες ὑποπτοὶ καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέττυγεν ὁ καιρὸς καὶ Βρασίδης ἦλθεν, ἐπραξάν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις, καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει καὶ ἀποστάντες τῶν Ἀθηναίων ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρὸ ἔω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. (5) Ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλεόν τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο τείχῃ ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δὲ τις βραχεῖα καθειστήκει ἣν βιασάμενος ῥαδίως ὁ Βρασίδης ἄμα μὲν τῆς προδοσίας οὐσης, ἄμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσῶν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἀμφιπολιτῶν οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχεν.

CIV. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγεννημένης, καὶ τῶν ἔξω πολλῶν μὲν ἀλίσκομέ-

cuti sunt, et eorum alios interfecerunt, alios vivos ceperunt. Et tropæo erecto cæsos suis pace sequestra reddiderunt.

(5) Sub eodem dies, quibus res ad Delium gestæ sunt, Sitalces etiam Odrysarum rex, quum bellum Triballis intulisset, et prælio victus esset, excessit vita. Seuthes vero Sparadoci filius, qui erat ipsius ex fratre nepos, Odrysarum, et ceteræ Thraciæ, cui et ille imperaverat regnum obtinuit.

CII. Eadem hieme Brasidas cum sociis, quos habebat in Thracia, Amphipoli ad Strymonem fluvium sitæ, Atheniensium coloniæ, bellum intulit. (2) Hunc autem locum, in quo nunc urbs est sita, primum quidem et Aristagoras Milesius, quum regem Dareum fugeret, colonia deducta condere temptavit, sed ab Edonis expulsus est; deinde vero et Athenienses duobus et triginta post annis huc missis decem millibus incolarum, tum suorum tum aliorum, quotquot ire voluerant, qui apud Drabescum a Thracibus interfecti sunt. (3) Rursus etiam Athenienses undetricesimo anno eo profecti Hagnone Nicia filio coloniæ duce emissis, expulsis Edonis hanc urbem condiderunt, quæ prius Novem viæ vocabantur. (4) Eione autem ut belli sede proficiscebantur, quam ipsi maritimum emporium in fluvii ostio situm tenebant, quinque et viginti stadiis distans ab urbe, quæ nunc est, quam Hagno vocavit Amphipolin, quod quum a Strymone allueretur ab utroque latere, muro longo a fluvio ad fluvium ducto, quia ab eo tota cingebatur, circumseptam, et ad mare versus et ad continentem conspicuam condidit.

CIII. Adversus hanc igitur Brasidas castris ex Arnis agri Chalcidensis urbe motis cum suis copiis proficiscebatur. Et quum circa solis occasum ad Aulonem pervenisset et Bromiscum, qua Bolbe stagnum in mare ingreditur, cœnatus noctu ire pergebat. (2) Cœlum autem erat turbidum, et subningebat; quo etiam lubentius iter fecit, quod eos, qui Amphipoli erant, præter proditores, latere vellet. (3) Nam in ea erant quum Argiliorum nonnulli coloni (Argilii autem sunt Andriorum coloni), tum etiam alii, qui prodicionis hujus erant socii, partim quidem a Perdicca, partim vero a Chalcidensibus inducti. (4) Sed potissimum Argilii, qui et proxime habitabant, et Atheniensibus semper erant suspecti, et huic urbi insidiantes, postquam occasio oblata est et Brasidas advenit, et multo ante jam egerunt cum iis ex se, qui illic cives erant, ut urbs dederetur, et tunc urbe eum receperunt, et illa nocte defectione ab Atheniensibus facta, Brasidæ copias ad fluvii pontem deduxerunt. (5) Urbs autem inde distat amplius, quam transitus, nec muri erant eo deducti, quemadmodum nunc, sed quoddam modicum præsidium ibi collocatum erat. Quod cum facile Brasidas reppulisset, simul prodicionis, simul tempestatis, simul etiam adventus repentini beneficio, pontem transiit, et Amphipolitanorum res, quæ extra urbem erant, per totam illam regionem statim in suam potestatem redegit.

CIV. Quum autem ejus transitus illis, qui in urbe erant, subito accidisset, et eorum, qui extra erant, multi cape-

νων τῶν δὲ καὶ καταφευγόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολίται ἐς θόρουον μέγαν κατίστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὑποποτι δντες. (2) Καὶ λέγεται Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν εἰλεῖν. (3) Νῦν δὲ ὁ μὲν ἰδρύσας τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμεν, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἐνδον ὡς προσεδέχετο ἀπέβαινε, ἡσύχαζεν. (4) οἱ δ' ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἔτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θράκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃς τὰδε συνέγραψεν, ὅντα περὶ Θάσον (ἔστι δὲ ἡ νῆσος Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμισείας ἡμέρας μάλιστα πλοῦν), κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. (5) Καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναυσὶν αἱ ἔτυχον παροῦσαι ἐπλεῖ, καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν τὴν Ἀμφίπολιν, πρὶν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μή, τὴν Ἡϊόνα προκαταλαβόν.

CV. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδης δεδιὼς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν, καὶ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κτῆσιν τε ἔχειν τῶν χρυσεῶν μεταλλῶν ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράξη καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἡπειρωτῶν, ἡπείγετο προκατασχεῖν, εἰ δύναίτο, τὴν πόλιν, μὴ ἀφικνουμένου αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῶν Ἀμφιπολιτῶν, ἔλπισαν ἐκ θαλάσσης συμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράξης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσιν σφῆς, οὐκέτι προσχωροῖ. (2) Καὶ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τὸδε ἀνείπων, Ἀμφιπολιτῶν καὶ Ἀθηναίων τῶν ἐνότων τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ τῆς ἰσῆς καὶ ὁμοίας μετέχοντα μένειν, τὸν δὲ μὴ θέλοντα ἀπιέναι τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον πέντε ἡμερῶν.

CVI. Οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαντες ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας, ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεύον, τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον. Καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἐνδον ἦσαν καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἀσμενοὶ ἂν ἐξελεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσι εἶναι τὰ δεινὰ καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει, ὁ δὲ ἄλλος ὁμοίως πόλεως τε ἐν τῷ ἴσῳ οὐ στερισκόμενοι καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. (2) Ὅστες τῶν πρᾶσσόντων τῷ Βρασίδῃ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτά, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἐώρων τετραμμένον καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐκέτι ἀκρούμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξεν. (3) Καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ τρόπῳ παρέδωκαν, ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅψε κατέπλεον ἐς τὴν Ἡϊόνα. Καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν Βρασίδης ἄρτι εἶχεν, τὴν δὲ Ἡϊόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ ἐδοθήσαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἔω ἂν εἶχεντο.

CVII. Μετὰ δὲ τούτῳ ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἡϊόνῃ καύσιντο, ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα, ἣν ἐπὶ ὁ Βρασίδης,

rentur, alii vero intra muros fuga se reciperent, Amphipolitani magna trepidatio incessit, praesertim quod mutuo inter se suspecti essent. (2) Et sunt qui dicant, Brasidam, si cum suis copiis ad praedam se convertere noluisse, sed ad urbem subito contendisset, videri eam fuisse capturum. (3) Nunc autem ille castris ibi positus in ea, quae extra erant, excursions fecit, et quum per eos, qui intus erant, nihil ipsi succederet, quemadmodum expectabat, quiescebat. (4) Qui vero proditoribus erant adversarii, numero majore valentes adeo ut non statim urbis portae aperirentur, nuntios miserunt cum Eucle duce, qui ab Atheniensibus missus ad urbis praesidium apud ipso erat, ad alterum copiarum in Thracia ducem Thucydidem Olori filium, qui haec conscripsit, in Thaso agentem, (est autem insula Pariorum colonia, ab Amphipoli distans ferem dimidia diei navigatione) rogantes, ut opem sibi ferret. (5) Ille vero hac re audita, celeritate adhibita cum septem navibus, quae forte aderant, avehebatur et volebat potissimum quidem Amphipolim, antequam ulla deditio fieret, sin minus, Eionem certe praecoccupare.

CV. Interea vero Brasidas, metuens et naves e Thaso auxilio venientes, et audiens, Thucydidem in illa Thraciae parte secturas aureas et officinas aurarias possidere, atque hinc opibus valere inter primores eorum, qui continentem incolebant, studiose agebat, ut urbem, si posset, anticiparet, ne, si ille eo perveniret, plebs Amphipolitana sperans ipsum et e mari et ex Thracia auxiliis coactis se conservaturum, jam sese dedere recusaret. (2) Quare deditionis condiciones modicas offerebat, edicto per praekonem in haec verba facto, ut Amphipolitanorum et Atheniensium, qui in urbe essent, quisquis vellet, pari similique civitatis jure fruens, in suis bonis maneret; qui vero nollet, is abiret suas fortunas exportans intra quinque dies.

CVI. Plebs vero, hoc audito, magis aliquanto animo alienata est, praesertim quod Atheniensium quidem in urbe habitantium exiguus esset numerus, major vero pars esset turba promisca. Atque etiam multi intus erant propinqui illorum, qui extra capti erant, et pro metu suo edictum aequum esse existimabant, Athenienses quidem, quod illinc exire vehementer cuperent, tum quia non paria pericula sibi imminere ducebant, tum etiam quia auxilium sibi non celeriter latum iri putabant; cetera vero multitudo, quod aequabili civitatis jure non privarentur, et quod praeter opinionem periculo liberarentur. (2) Quare quum illi, qui cum Brasida sentiebant, jam vel palam affirmarent aequas esse condiciones, postquam animadverterunt ipsam quoque plebem mutasse sententiam, neque Atheniensium duci, qui aderat, aures amplius praebere, facta est conventio, et Brasidam receperunt iis conditionibus, quas per praekonem edixerat. (3) Atque illi quidem hoc modo urbem dederunt, Thucydides vero ejusque naves eodem die sero Eionem appulerunt. Et Amphipolim quidem Brasidas modo occupaverat, Eionem vero quin occuparet, per unam dumtaxat noctem stetit; nisi enim naves ad opem ei ferendam celeriter venissent, simul atque dies illuxisset, in ejus potestatem redacta esset.

CVII. Postea vero Thucydides quidem res Eione constituebat, ut et in praesentia, si Brasidas eam invaderet, et in

καὶ τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἔξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἐπιχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδάς· (2) ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν Ἱόνια κατὰ τε τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴ πως τὴν προύχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν κρατοίῃ τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. (3) Καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν Ἡδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ τοῦ Ἡδώνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ Γαληφὸς οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Οἰσύμη· εἰσι δὲ αὗται Θασίων ἀποικίαι. Παρὼν δὲ καὶ Περδικκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν συγκαθίστη ταῦτα.

CVIII. Ἐχόμενης δὲ τῆς Ἀμφιπολεως οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δόος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις αὐτοῖς ἦν ὠφέλιμος ξύλων τε ναυπηγησίων πομπῇ καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τῆς δὲ γεούρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὐσῆς ἐπὶ πολλὴ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἱόνια τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν· τότε δὲ ῥάδια ἤδη ἐνόμιζον γεγενῆσθαι. (2) Καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοδοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. Ὁ γὰρ Βρασίδης ἐν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρέχεν, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθεῖ. (3) Καὶ αἱ πόλεις πυθνάνομεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε Ἀμφιπολεως τὴν ἄλωσιν καὶ ἀπαρέχεται, τὴν τε ἐκείνου πραύτητα, μάλιστα δὲ ἐπήρθησαν ἐς τὸ νωτερίζειν καὶ ἐπεκηρυκεῦντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαρίεναι τε κελεύοντες καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι. (4) Καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Ἀθηναίων δυνάμει ἐπὶ τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλέον βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ, εὐωθέτες οἱ ἄνθρωποι, οὐ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι, ὁ δὲ μὴ προσιένται, λογισμῷ αὐτοκράτορι διωθεισῶσι. (5) Ἀμα δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων, καὶ τοῦ Βρασίδου ἐφολκὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάρσυν, καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. (6) Τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκᾳ, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργώντων ἐμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἐτοῖμοι ἦσαν. (7) Ὡν αἰσθόμενοι οἱ μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶνι, διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις, ὁ δὲ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα ἐπιέμενος στρατιάν τε προσασπείλλειν ἐκέλευε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. (8) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὰ μὲν καὶ φρόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ ὑπῆρέτησαν αὐτῷ, τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τοὺς τε ἀνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι καὶ τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

posterum quoque tuta esset, receptis iis, qui secundum foedus ex superioribus locis huc accedere voluerant; (2) ille vero, quum ad Eionem secundo flumine cum multis navigiis repente vectus esset, si forte lingua, quæ a muris excurrit, occupata, fluminis ostio poteretur, quum eam simul etiam a terra temptasset, utrinque est repulsus; sed ad res Amphipolitanas instruendas incumberebat. (3) Et ad eum defecit Myrcinus civitas Edonensis, Pittaco Edonorum Rege a Goaxis liberis et Brauroe ipsius uxore cæso, nec multo post et Galepsus et CEsyme; sunt autem istæ Thasiorum coloniae. Perdiccas autem, qui statim post Amphipolim captam aderat, Brasidam in his rebus constituendis adjuvabat.

CVIII. Amphipoli autem capta, Athenienses magnus terror incessit, præsertim quod hæc civitas ipsis esset perutilis, tum propter materiam ad naves ædificandas aptam, quæ illinc mittebatur, tum propter pecuniarum redditum, tum etiam quod ad Strymonem quidem usque Thessalis deducantibus accessus Lacedæmonii adversus socios suos patefactus esset; jam vero si illi pontem in sua potestate non haberent, quod et a superiore pontis parte ingens longeque patens fluminis palus esset, et illa pars, quæ Eionem spectabat, classe sua servaretur, illos haudquaquam ulterius progredi posse; tunc vero jam hoc quoque illis facile arbitrabantur factum esse. (2) Et de sociis in metu erant, ne deficerent. Nam Brasidas quum in ceteris rebus se moderatum præbebat, tum vero verbis ubique declarabat, se ad Græciam liberandam emissum. (3) Atque civitates, quæ Atheniensium imperio parebant, quum audirent et Amphipolim captam, et quæ ille præstaret, ejusque mansuetudinem, tunc ad res novandas maxime erectæ sunt, et caduceatores ad eum clam mittebant, rogantes, ut ad se accederet, et pro se quique ad illum primi deficere cupientes. (4) Etenim et impunitas iis fore videbatur, partim quidem, quod in aestimanda Atheniensium potentia tanto magis falsi erant, quanto illa major postea apparuit, partim vero, quod incerta voluntate magis, quam certa providentia judicarent, ut solent homines id quod cupiunt, inconsiderata spe amplecti, quod vero non cupiunt, iudicii licentia rejicere. (5) Præterea quod Athenienses cladem in Bæotia recens accepissent et quod Brasidas verbis ad animos hominum alliciendos appositis uteretur, nec vera referret, ut Athenienses secum apud Nisæam, ubi suum exercitum solum haberet, non ausi sint configere, fiduciam sumebant, nec quemquam contra se venturum credebant. (6) Sed id quod maximum erat, propter rerum novarum studium, quod in præsentia voluptatem afferre solet, et quod tunc primum Lacedæmoniorum toto animo bello intentorum experimentum essent facturi, ad quodvis discrimen adeundum erant parati. (7) Quæ quum intellexissent utrique, Athenienses quidem, ut in illis temporum angustiis et hieme licebat, præsidia in urbes dimittebant, ille vero, quum nuntium Lacedæmonem misisset, alias copias submitti jubebat, et ipse ad Strymonem naves struere parabat. (8) Lacedæmonii vero, partim quidem propter invidiam, qua civitatis principes ejus gloriæ invidebant, partim vero, quia suos cives in insula captos recuperare bellumque finire malebant, ei non obediunt.

CIX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Μεγαρῆς τὰ τε μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἐλόντες ἐς ἔδαφος, καὶ Βρασιδάς μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἄλωσιν ἔχων τοὺς συμμάχους στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην. (2) Ἐπτι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προύρουσα, καὶ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὁρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. (3) Πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν Ἀνδρίων ἀποικίαν παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὐβοίαν πέλαγος τετραμμένην, τὰς δὲ ἄλλας Θύσσον καὶ Κλεωνάς καὶ Ἀκροθώους καὶ Ὀλόφυζον καὶ Διον· (4) αἱ οἰκοῦνται συμμάχοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων, καὶ τι καὶ Χαλκιδικὸν ἐνι βραχύ, τὸ δὲ πλείστον Πελασγικόν, τῶν καὶ Ἀθημόν ποτε καὶ Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν καὶ Κρηστωνικὸν καὶ Ἠδῶνες· κατὰ δὲ μικρὰ πόλίσματα οἰκοῦσιν. (5) Καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασιδᾷ, Σάνη δὲ καὶ Διον ἀνέστη καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμένιναι τῷ στρατῷ ἐδόχου.

CX. Ὡς δ' οὐκ ἐστίκουν, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν Χαλκιδικήν, κατεχομένην ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἐτοῖμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι. Καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον τῷ στρατῷ ἐκαθέετο πρὸς τὸ Διοσκουρείον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίου. (2) Τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐμφρουρῶντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ εἰδότες ὅτι ἤξοι, καὶ προελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι, ἐτήρουν τὴν πρόσδοον, καὶ ὡς ἤσθοντο παρόντα, ἐσχομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλοὺς ἐπτά (τοσοῦτοι γὰρ μόνον ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶτον ταχθέντων οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύνθιος), οἱ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους καὶ λαθόντες τοὺς τε ἐπὶ τοῦ ἀνώτατα σουλαντηρίου φρουροὺς, οὐσης τῆς πόλεως πρὸς λόφον· διέφθειραν καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλίδα διηρουν.

CXI. Ὁ δὲ Βρασιδάς τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν ὀλίγον προελθών, ἑκατὸν δὲ πελταστάς προπέμπει, ὅπως ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν καὶ τὸ σημεῖον ἀρθεῖν ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. (2) Καὶ οἱ μὲν χρόνου ἐγγιγνομένου καὶ θαυμάζοντες κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες· οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἐνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθόντων, ὡς αὐτοῖς ἦ τε πυλὶς διήρητο καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι τοῦ μογλοῦ διακοπέντος ἀνέωγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόντες ἐσεκόμισαν, ὅπως κατὰ νότου καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότας ξαπίνης φοβήσεσιν, ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρός, ὡς εἶρητο, ἀνέσχον, καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

CXII. Καὶ ὁ Βρασιδάς ἰδὼν τὸ ζήτημα εἶθι δρόμῳ, ἀναστήσας τὸν στρατὸν ἐμβοήσαντά τε ἀθρόον καὶ ἐκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντα. (2) Καὶ

CIX. Eadem hieme Megareses, quum longos muros, quos Athenienses tenebant, recuperassent, eos æquarunt solo, et Brasidas post Amphipolin captam cum sociorum exercitu profectus est in regionem, quæ Acte appellatur. (2) Hæc autem à regis fossa introrsus prominet, et Athos ipsius mons excelsus ad Ægæum pelagus terminatur. (3) Urbes vero continet Sanen, Andriorum coloniam ad ipsam fossam, qua ad mare Euboicum spectat, et præterea Thyssum et Cleonas et Acrothoos et Olophyxum et Dium; (4) quæ a promiscis barbarorum bilinguium gentibus habitantur, atque etiam exigua quædam gentis Chalcidicæ pars inest, sed maxima pars est Pelasgica, ex illia Tyrrenis, qui Lemnum quoque et Athenas quondam incoluerunt, et præterea Bisaltica et Crestonica et Edonica; habitant autem in parvis oppidulis. (5) Harum pleræque ad Brasidam defecerunt; sed Sane et Dion restitit, et ideo illic habens stativa regionem carum vastabat.

CX. Sed quum imperata facere nollent, continuo castra movit adversus Toronam Chalcidicam, quam Athenienses tenebant; atque eum pauci quidam, qui urbem dedere parati erant, accersebant. Et quum eo pervenisset noctu adhuc et circa primum diluculum, cum exercitu consedit ad Castoris et Pollucis templum, quod ab urbe tribus ferme stadiis distat. (2) Atque ceteris quidem Toronæis, qui in urbe erant, et Atheniensibus, qui ibi præsidio erant, ejus adventus erat ignotus; sed qui cum eo de urbis proditione egerant, quum eum venturum scirent, et aliquot ex ipsis ad eum clam accessissent, ejus adventum observabant, et quum eum jam adesse sensissent, ad se deducunt septem viros, qui nulla alia arma præter pugiones habebant (tot enim duntaxat ex viginti viris, quibus primo negotium datum erat, ingredi non dubitarunt; ducebat vero ipsos Lysistratus Olynthius), qui quum per murum ad mare vergentem furtim essent introgressi, et in summum præsidium (urbs enim in colle sita erat) ascendissent, milites ibi excubias agentes interfecerunt, et portulam, quæ Canastræum versus erat, perfringebant.

CXI. Brasidas vero cum ceteris quidem copiis aliquantulum progressus, quiescebat, sed centum peltatos præmisit, ut, simul ac portæ aliquæ apertæ essent, et signum, quod convenerat, sublatum esset, primi irrumperent. (2) Atque hi quidem, quum mora fieret, et mirarentur, paulatim ad urbem accedebant; Toronæi vero, qui cum militibus jam ingressis in urbem rem adornabant, quum portulam perfregissent, et portas, quæ ad forum ducebant, diffracto vecte aperuissent, primum quidem quosdam per portulam circumductos introduxerunt, ut oppidanos, rerum prorsus ignaros, et a tergo et ab utroque latere repente aggressi terrent; deinde vero et ignis signum, quod conductum erat, sustulerunt, et per portas, quæ ad forum ducebant, jam reliquos peltatos recipiebant.

CXII. Atque Brasidas signo, de quo convenerat, conspecto, cursu contendit, excitatis copiis suis, quæ clamore simul sublato metum ingentem oppidanis incusserunt.

εἰ μὲν κατὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπτον, οἱ δὲ κατὰ δο-
κοὺς τετραγώνους, αἱ ἔτυχον τῷ τείλει πεπτωκότει καὶ
οἰκοδομουμένῃ πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκειμέναι. (3) Βρα-
σίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ
μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπετο, βουλόμενος κατ' ἄκρας
καὶ βεβαίως ἐλεῖν αὐτήν· ὁ δὲ ἄλλος ὁμιλος κατὰ πάντα
ὁμοίως ἐσκαδάννυτο.

CXIII. Τῶν δὲ Τωρωναίων γιγνομένης τῆς ἀλώσεως
τὸ μὲν πολλὸν οὐδὲν εἶδος ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πρᾶσσοντες
καὶ οἷς ταῦτα ἤρεσκε μετὰ τῶν εἰσελθόντων εὐθύς ἦσαν.
(2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὀπλῖται
καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ἦσθοντο, οἱ μὲν
τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ
λοιπῶν οἱ μὲν περὶ οἱ δὲ ἐς τὰς ναῦς, αἱ ἐφρούρουσαν δύο,
καταφυγόντες διασώζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρού-
ριον, ὃ εἶχον αὐτοὶ καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς
τὴν θάλασσαν ἀπειλημένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ. (3) Κα-
τέφευγον δὲ καὶ τῶν Τωρωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν
σφίσιν ἐπιτήδαιοι.

CXIV. Γεγεννημένης δὲ ἡμέρας ἤδη καὶ βεβαίως
τῆς πόλεως ἐχομένης ὁ Βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ τῶν
Ἀθηναίων Τωρωναίοις καταπεφευγόςαι κήρυγμα ἐποίη-
σατο τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα ἀδεῶς
πολιτεύειν, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυκα προσπέμψας ἐξέ-
ναι ἐκέλευσεν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑποσπόνδους καὶ τὰ ἑαυ-
τῶν ἔχοντας ὡς οὖσης Χαλκιδέων. (2) Οἱ δὲ ἐκλείψιν
μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν
τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι. Ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο. Ἐν
ταύταις δὲ αὐτὸς τε τὰς ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο καὶ
Ἀθηναῖοι τὰ σφέτερα. (3) Καὶ ξύλλογον τῶν Τωρο-
ναίων ποιήσας ἐλεξε τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῃ παραπλήσια,
ὅτι οὐ δίκαιον εἴη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν τὴν
λήψιν τῆς πόλεως χεῖρους οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι
(οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ οὐδὲ χρήμασι πεισθέντας δρᾶσαι
τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευθερίᾳ τῆς πόλεως) οὔτε
τοὺς μὴ μετασχόντας οἰεσθαι μὴ τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι·
ἀφίχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην οὐ-
δένα. (4) Τὸ δὲ κήρυγμα ποιήσασθαι τοῦτο ἕνεκα
τοῖς παρ' Ἀθηναίους καταπεφευγόσιν, ὡς ἡγούμενος
οὐδὲν χεῖρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ· οὐδ' ἂν σφῶν πειρασ-
μένους αὐτοὺς τῶν Λακεδαιμονίων δοκεῖν ἦσσαν, ἀλλὰ
πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιοτέρα πράσσουσιν, εὖνους ἂν
σφίσι γενέσθαι, ἀπειρία δὲ νῦν πεφοβῆσθαι. (5) Τοὺς
τε πάντας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευσεν ὡς βεβαίους τε
ἐσομένους συμμαχούς, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἤδη ὃ τι ἂν
ἁμαρτάνωσιν αἰτίαν ἔχοντας· τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεί-
διδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλλων χρεισά-
νων, καὶ συγγνώμην εἶναι εἰ τι ἡναντιοῦντο.

CXV. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἰπὼν καὶ παραθαρσύνας
διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς ἐποίητο τῇ
Ληκύθῳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἡμύναντό τε ἐκ φαύλου τει-
χίσματος καὶ ἀπ' οἰκῶν ἐπάλξεις ἐχουσῶν. (2) Καὶ
μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρούσαντο τῇ δ' ὑστεραίᾳ μηχανῆς
μελλούσης προσάξασθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ'

(2) Atque alii quidem protinus per portas irruerunt, alii
vero per trabes quadrangulares, quæ muro collapsæ, qui
reficiebatur, ad saxa tollenda erant appositæ. (3) Itaque
Brasidas quidem et pleraque multitudo confestim ad supe-
riorem et eminentiorem urbis partem se convertit, quod
cam a summo et firmiter occupare vellet; reliqua vero turba
per omnes partes nullo discrimine discurrabat.

CXIII. At Toronæorum, dum urbs caperetur, major qui-
dem pars rerum ignara tumultuabatur, proditionis vero
auctores, et quibus hæc placebant, statim se conjunxerunt
cum iis, qui ingressi erant. (2) Athenienses vero (erant
enim gravis armaturæ milites ad quinquaginta, qui in foro
dormiebant) quum hoc sensissent, aliquot quidem ipsorum,
qui in eorum manus inciderant, cæsi sunt, reliqui vero
partim itinere pedestri, partim ad duas naves, quæ excubias
agebant, fuga se recipientes, evaserunt in Lecythum præsi-
dium, quod ipsi summum urbis occupatum tenebant ad
mare versus in angusto isthmo conclusum. (3) Confuge-
runt autem ad eos et Toronæorum, quotquot eorum erant
studiosi.

CXIV. Quum autem dies jam illuxisset et urbs firmiter
teneretur, Brasidas Toronæis quidem, qui ad Athenienses
confugerant, et cum iis erant, per caduceatorem edixit,
ut, quisquis vellet, ad sua egressus sine metu in civitate
versaretur, Athenienses vero caduceatore ad eos misso
jussit publica fide et sua absportantes Lecytho, quippe
quod Chalcidensium esset, exire. (2) Illi vero se locum
quidem non deserturos dixerunt, sed postularunt, ut sibi
per unius diei spatium ad suorum cadavera suscipienda
fidem daret. Hic vero fide publica interposita duos dies
iis concessit. His autem diebus et ipse vicina ædificia
firmavit, et Athenienses sua. (3) Et concilio Toronæorum
coacto similibus verbis apud ipsos, quibus et apud Acanthios,
est usus, non esse æquum, aut eos, qui æcum de urbe
dedenda transegressi, existimari ceteris deteriores vel
proditores esse (nec enim servitutis imponendæ causa ne-
que pecuniis inductos hoc fecisse, sed boni publici et liber-
tatis causa) aut eos, qui participes non essent, existi-
mare se non eadem commoda percepisse enim
se non ut perderet aut civitatem aut aliquem privatum. (4)
Idcirco autem se edictum proposuisse illis, qui ad Athe-
nienses confugerant, quod eos ceteris haud deteriores cen-
seret ob amicitiam, quæ iis cum illis interceasset; ne-
que se existimare eos, ubi experimentum fecerint ipsorum
Lacedæmoniorum, minus benevolos his fore, sed multo
magis, quanto magis se viros æquos præsent; nunc, vero
illos propter ignoracionem in terrore esse. (5) Universos
autem hortabatur, ut se præpararent, ut qui constantes socii
futuri essent, et jam posthac omnium eorum, quæ peccarent,
culpam subituri; nam quod ad res præteritas attineret,
nulla injuria se affectos esse, sed illos potius ab aliis poten-
tioribus, et si quid essent adversati, venia dignum esse.

CXV. Hic igitur quum hæc dixisset eosque bono animo
esse jussisset, ubi induciarum tempus præterit, Lecythum
oppugnare cepit; Athenienses vero eum et munitione parum firma
et ex ædificiis pinnas habentibus sese defendebant. (2)
Et unum quidem diem propulsarunt; postridie vero quum
adversarii machinam iis essent admoturi, ex qua ignem

ἥς πῦρ ἐνήσειν διενουσῶντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιώντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ἥ ὄντο μάλιστα αὐτοὺς προσκομῖεν τὴν μηχανὴν καὶ τὴν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν καὶ λίθους μεγάλους, ἀνθρωποὶ τε πολλοὶ ἀνέβησαν. (3) Τὸ δὲ οἴκημα λαβὼν μείζον ἀχθος ἐξαπίνης κατερράγη, καὶ φόβου πολλοῦ γενομένου τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ δρῶντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν, οἱ δὲ ἀποθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτη ἐαλω- κέναι ἤδη τὸ χωρίον φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὤρμησαν.

CXVI. Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ᾔσθετο αὐτοὺς ἀπολεί- ποντάς τε τὰς ἐπάλξεις καὶ τὸ γινόμενον δρῶν, ἐπιφε- ρόμενος τῷ στρατῷ εὐθὺς τὸ τείχος λαμβάνει, καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε διέφθειρεν. (2) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοὺς τε πλοῖους καὶ ταῖς ναυαῖς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλι- πόντες τὸ χωρίον ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν· ὁ δὲ Βρασίδας (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηναῖς ἱερὸν, καὶ ἔτυχε κηρύξας, ὅτε ἐμελλε βάλλειν, τῷ ἐπιδάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δώσειν) νομίσας ἄλλῃ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν θλῶσιν γενέσθαι, τὰς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν καὶ τὴν Ληκύθον καθελὼν καὶ ἀνασκευάσας τέμενος ἀνήκεν ἅπαν. (3) Καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ χειμῶνος ἅ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπε- βούλευεν, καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος ὄγδοον ἔτος ἐτε- λεύτα τῷ πολέμῳ.

CXVII. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἅμα ἤρι τοῦ ἐπιγιννομένου θέρου εὐθὺς ἐκεχειρίαν ἐποίησαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες Ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδα ὧν προσαποστήσῃ οὐδὲν πρὶν παρασκευά- σαιτο καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅμα εἰ καλῶς σφίσιν ἔχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω, Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἡγούμενοι ἄπερ εἶδεισαν φοβεῖσθαι, καὶ γε- νομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς πειρασμένους ξυναλλαγῆναι τε καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. (2) Τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας εὐτύχει· καὶ ἐμελλον ἐπὶ μείζον χωρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι κινδυνεύειν καὶ κρατῆσειν. (3) Γίνεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἥδε.

CXVIII. « Περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπολλωνος τοῦ Πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βου- λόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς κατὰ τοὺς πατέριους νόμους. (2) Τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ καὶ τοῖς ξυμ- μάχοις τοῖς παροῦσιν· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκευόμενοι. (3) Περὶ δὲ τῶν χρημάτων τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως τοὺς ἀδι- κοῦντας ἐξευρήσομεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατέριους νόμοις χρώμενοι καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατέριους νόμοις χρώμενοι πάντες. (4)

in ligneas munitiones injicere in animo habebant, quumque exercitus jam accederet ad eam partem, ad quam potissi- mum machinam ab iis admotum iri putabant, et qua munitio facillime expugnari poterat, ligneam turrin aedificio impositam opposuerunt, et multas aquae amphoras et dolia et ingentia saxa eo comportarunt, hominesque multi illuc ascenderunt. (3) Aedificium autem, quod onus suscepisset gravius, quam quod sustinere posset, repente collapsum est, editoque ingenti fragore Athenienses quidem, qui prope erant et rem cernebant, majore dolore, quam metu affecit; qui vero procul aberant, praecipue vero remotissimi, ex- stimantes, munitionem ab illa parte jam esse captam, fuga ad mare et ad naves contenderunt.

CXVI. Brasidas vero quum animadvertisset eos propugnaculi pinnas deserere, et videret id quod accidebat, cum suis copiis irruens munitionem confestim capit, et quotquot in ea deprehendit, interfecit. (2) Atque Athenienses quidem quum hoc modo locum illum deseruissent, navibus na- vibusque Pallenen se receperunt; Brasidas vero (est enim in Lecytho Palladis templum, et, quum eam esset oppugnatu- rus, per praecoonis vocem edixerat, se triginta argenti minas ei daturum, qui primus murum conscendisset) ratus illum locum aliqua alia quam humana ratione captum, quum illas triginta minas deae in templi usum dedit, tum etiam eversa Lecytho et refecta totum ejus solum illi dicavit. (3) Atque hic quidem reliquum hiemis tempus consumpsit tum in lo- cis, quae tenebat, stabiliendis, tum in clandestinis consiliis ineundis, quibus alia in suam potestatem redigeret, et exacta hac hieme octavus belli annus finiebatur.

CXVII. Ineunte autem sequentis aestatis vere Lacedaemo- nii et Athenienses statim annuas inducias fecerunt, Athe- nienses quidem, quod existimarent, Brasidam nullam praeterea suorum sociorum civitatem ad defectionem faciendam amplius impulsurum, priusquam ad bellum se per otium comparassent, simul etiam, si res sibi feliciter succederet, se compositionem diuturniorem facturos; Lacedaemonii vero, quod putarent Athenienses ea metuere, quae reapse metu- eant, datoque malorum ac miseriarum laxamento, ubi pa- cem experti essent, majore desiderio paratos fore redire secum in gratiam et restitutis sibi viris pacem vel diutur- norem facere. (2) Cives enim suos plurimi faciebant recu- perare, quando Brasidas adhuc rem feliciter gereret; et si ipse majores progressus fecisset, et res aequasset, futurum putabant, ut his quidem privarentur, cum illis vero aequis viribus certantes belli fortunam periclitarentur. (3) In- duciae igitur inter ipsos ipsorumque socios factae sunt in haec verba.

CXVIII. « De templo atque oraculo Apollinis Pythii nobis placet, ut qui velit, sine fraude et sine metu ex patriis in- stitutis eo utatur. (2) Lacedaemoniis quidem haec placent et sociis eorum, qui adsunt; Boeotis vero et Phocensibus haec persuasuros se dicunt pro facultate, caduceatoribus ad eos missis. (3) De pecunia autem dei operam dare, ut fontes comperiamus, recte et juste patriis institutis utentes et nos et vos et ex aliis quicunque voverint, omnes patriis insti- tutis utentes. (4) De his igitur placuit Lacedaemoniis co-

Περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
 ξυμμαχοῖς, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς
 αὐτῶν μένειν ἑκατέρους ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς
 μὲν ἐν τῷ Κορυφασίῳ ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ
 Τομέως μένοντας, τοὺς δὲ ἐν Κυθήροις μὴ ἐπιμίσγο-
 μένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς μήτε
 αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινώᾳ μὴ
 ὑπερβαίνοντας τὴν δόδον τὴν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν παρὰ
 τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου
 εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μίνωαν (μὴδὲ Μεγαρέας
 καὶ τοὺς ξυμμαχοὺς ὑπερβαίνειν τὴν δόδον ταύτην) καὶ
 τὴν νῆσον, ἥπερ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχοντας, μήτε
 ἐπιμίσγομένους μηδετέρους μηδετέρωσιν, καὶ τὰ ἐν
 Τροιῇ, ὅσαπερ νῦν ἔχουσι καὶ οἱ ξυμθέντες πρὸς
 Ἀθηναίους (5) καὶ τῇ θαλάσῃ χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ
 τὴν ἐστυῶν καὶ κατὰ τὴν ξυμμαχίαν. Λακεδαιμονίους
 καὶ τοὺς ξυμμαχοὺς πλεῖν μὴ μακρὰ νηί, ἄλλω δὲ κω-
 πῆρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα. (6)
 Κῆρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ καὶ ἀκολούθοις, ὁπόσοις ἂν
 δοκῇ, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου καὶ δικῶν ἐς Πε-
 λοπόννησον καὶ Ἀθῆνας σπονδὰς εἶναι ἰούσι καὶ ἀπιούσι
 καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (7) Τοὺς δὲ αὐτο-
 μολους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλεύθε-
 ρον μήτε δούλον, μήτε ἡμᾶς μήτε ὑμᾶς. (8) Δίκας τε
 διδόναι ὑμᾶς τε ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ πατρία,
 τὰ ἀμφιλόγα δίκῃ διαλύοντας ἄνευ πολέμου. (9) Τοῖς
 μὲν Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμαχοῖς ταῦτα δοκεῖ· εἰ
 δὲ τι ὑμῖν εἴτε κάλλιον εἴτε δικαιότερον τούτων δοκεῖ
 εἶναι, ἴοντες ἐς Λακεδαίμονα διδάσκετε· οὐδενὸς γὰρ
 ἀποστήσονται, ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι οὔτε οἱ ξύμμαχοι. (10) Οἱ δὲ ἴοντες τέλος
 ἔχοντες ἴοντων, ἥπερ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. Αἱ δὲ
 σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται. (11) Ἐδοξε τῷ δήμῳ. Ἀκα-
 μαντὶς ἐπρυτάνευεν, Φαινίππος ἐγραμμάτευεν, Νικιά-
 δης ἐπεστάτει. Λάχης εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων,
 ποιῆσθαι τὴν ἐκχειρίαν καθὰ ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν καὶ ὁμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ
 τὴν ἐκχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν, (12) ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν
 ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφβολιῶνος μηνός.
 (13) Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἴοντας ὡς ἀλλήλους πρέσβεις
 καὶ κήρυκας ποιῆσθαι τοὺς λόγους, καθ' ὃν ἔσται
 ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. (14) Ἐκκλησίαν δὲ ποιή-
 σαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς πρυτάνεις πρῶτον
 περὶ τῆς εἰρήνης βουλευσάσθαι Ἀθηναίους καθ' ὃν ἂν
 εἰσὶν ἡ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πολέμου.
 Σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ
 τὰς παρούσας ἢ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνι-
 αυτόν. »

CXIX. Ταῦτα ξυμθέντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὁμολό-
 γησαν καὶ οἱ ξύμμαχοι, Ἀθηναῖοις καὶ τοῖς ξυμμαχοῖς
 μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γερασίου δωδεκάτῃ. (2) Συν-
 ἐτίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν οἶδε,
 Ταῦρος Ἐχέτιμιδα, Ἀθήναιος Περικλείδα, Φιλοχαρί-
 δας Ἐρυζίδα, Κορινθίων δὲ Αἰνέας Ὀξύτου, Εὐφα-

rumque sociis, si Athenienses pacem faciant, ut utrique in
 suo maneant, retinentes ea, quæ nunc habemus, alteri qui-
 dem in Coryphasio inter Buphradem et Tomeum manentes,
 alteri vero in Cytheris, non commeantes in terram socia-
 lem, neque nos ipsis, neque ipsi nobis, qui vero sunt in
 Nisæa et Minoa, non transeuntes viam, quæ est a portis inde
 a Nisi sacello ad Neptuni delubrum, et a Neptuni delubro
 ad pontem, qui proxime Minoam spectat (neque Megarenses
 eorumque socii hanc viam transeant) et insulam, quam
 Athenienses ceperunt, retinentes, neutrique cum alteris
 ultro citroque commercium habentes, et quæcunque in Træ-
 zene nunc habent, et de quibuscunque inter ipsos (Træ-
 zenios) et Athenienses convenit; (5) atque mari utentes,
 quatenus ad agrum proprium et socialem pertinet. Lacedæ-
 monii eorumque socii ne navi longa navigent, sed alio na-
 vigio, quod remis agatur, et ad quingentorum talentorum
 pondus vehat. (6) Item ut caduceatori et legatis eorumque
 pedisequis, quocunque ipsis placuerit, belli finiendi et con-
 troversiarum causa in Peloponnesum aut Athenas euntibus
 ac redeuntibus, terra marique fœdera sint. (7) Interea
 vero neutri transfugas neque liberum neque servum reci-
 piant. (8) Item ut et a vobis apud nos et a nobis apud vos
 causa dicatur ex patriis institutis, ut controversiæ jure, sine
 bello dirimantur. (9) Atque Lacedæmonii quidem eorum-
 que sociis hæc placent; si quid vero aut honestius aut ju-
 stius his vobis videtur, Lacedæmonem profecti docete; nihil
 enim eorum, quæ justa esse demonstraveritis, neque Lacedæ-
 monii neque eorum socii recusabunt. (10) Qui autem
 proficiscuntur, proficiscantur cum plena potestate, quem-
 admodum vos quoque nos facere jubetis. Hæc autem fœ-
 dera ad annum durabunt. (11) Ita placuit populo. Senatores
 Acamantidis tribus Prytanes erant, Phænippus scriba erat,
 Niciades epistates. Laches rogationem tulit, quod felix
 faustumque sit Atheniensi populo, inducias fieri, prout
 Lacedæmonii eorumque socii consentiunt; et convenit in
 concione populi, inducias annuas esse, (12) initium autem
 fieri ab hoc die, qui est decimus quartus mensis Elaphebo-
 lionis. (13) Hoc interim tempore utrorumque legatos atque
 caduceatores invicem adeuntes tractare, qua ratione bellum
 sedari possit. (14) Concione autem ab imperatoribus et
 prætoribus advocata, primum populum Atheniensem de
 pace consultare, prout ad ipsum legatio de bello sedando
 venerit. Et primo quoque tempore legatos, qui adsunt,
 factis induciis apud populum spondere, se annum integrum
 induciarum conventis staturos. »

CXIX. De his convenerunt Lacedæmonii, et consenserunt
 eorum socii, cum Atheniensibus eorumque sociis, Gerastii
 apud Lacedæmonios mensis die duodecimo. (2) Faciebant
 autem hæc pacta et conventa ex Lacedæmonii hi, Taurus
 Echetimida, Athenæus Periclidæ, Philocharidas Eryxidæ,
 ex Corinthiis autem Aeneas Ocytæ, Euphamidas Aristo-

μίδας Ἀριστωνύμου, Σικωνίων δὲ Δαμότιμος Ναυκράτους, Ὀνάσιμος Μεγακλέους, Μεγαρέων δὲ Νίκασος Κεκάλου, Μενεκράτης Ἀμφιδώρου, Ἐπιδαυρίων δὲ Ἀμφίας Εὐπαίδα, Ἀθηναίων δὲ οἱ στρατηγοὶ Νικόστρατος Διτρέφους, Νικίας Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. (3) Ἡ μὲν δὴ ἐκ χειρὶ αὐτῇ ἐγένετο, καὶ ξυνήσαν ἐν αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς ἐς λόγους.

CXX. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπῆρχοντο, Σκίωνη ἐν τῇ Πελλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς Βρασίδαν. Φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι Πελλήνης μὲν εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώτους κατενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο τῷ χειμῶνι ὃ ἐχρήσαντο Ἀχαιοί, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. (2) Ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδης διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκίωνην, τριήρει μὲν φιλία προπλεύσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν καλήτῳ ἀποθὲν ἐφεπόμενος, ὅπως εἰ μὲν τινι τοῦ κέλῃτος μείζονι πλοῖω περιτυγχάνοι, ἢ τριήρης ἀμύνει αὐτῷ, ἀντικαλῶν δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομένης οὐ πρὸς τὸ ἔκαστον νομίζων τρέφεσθαι ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν. (3) Περαιωθείς δὲ καὶ ἐύλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων ἔλεγεν ἅ τε ἐν τῇ Ἀκάνθῃ καὶ Τορώνῃ, καὶ προσέτι φάσκων ἀξιώτατους αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου, ὅτινες τῆς Πελλήνης ἐν τῷ ἱσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων Ποτίδαιαν ἔχοντων, καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται, αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολμία ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερώς οἰκείου ἀγαθοῦ· σημειῶν τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοῦς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἰ τεθήσεται κατὰ νοῦν τὰ πράγματα· πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους καὶ ἅλλα τιμῆσειν.

CXXI. Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι ἐπῆρθῃσάν τε τοῖς λόγοις, καὶ θαρσάναντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα, τὸν τε πόλεμον διανοοῦντο προθύμως οἶσιν καὶ τὸν Βρασίδαν τὰ τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο καὶ δημοσίᾳ μὲν χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδωσαν ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐταίνιουν τε καὶ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ. (2) Ὁ δὲ τό τε παραυτίκα φυλακὴν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν διέβη πάλιν, καὶ ὕστερον οὐ πολλῶν στρατιᾶν πλείω ἐπεραίωσεν, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποτιδαίας ἀποπειρᾶσαι, ἡγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον, καὶ βουλόμενος φθάσαι· καὶ τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι. Καὶ ὁ μὲν ἐμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις,

CXXII. ἐν τούτῳ δὲ τριήρει οἱ τὴν ἐκχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτόν, Ἀθηναίων μὲν Ἀριστωνύμος, Λακεδαιμονίων δὲ Ἀθήναιος. (2) Καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην, οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην, καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θρήκῃς ἑτάμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. (3) Ἀριστωνύμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις κατήνει, Σκιωναίους δὲ

nymi, ex Sicyoniis Damotimus Naucratis, Onasimus Megacelis, ex Megarensibus Nicasus Cecali, Menecrates Amphidori, ex Epidauriis Amphias Eupaidæ, ex Atheniensibus imperatores Nicostratus Diitrephes, Nicias Nicerati, Autocles Tolmæi filius. (3) Atque hæc quidem induciæ factæ sunt, et quamdiu durarunt, veniebant perpetuo in colloquium de majoribus fœderibus.

CXX. Per hos autem dies, quibus alteri ad alteros adibant, Scione apud Pellenen civitas ab Atheniensibus ad Brasidam defecit. Dicunt autem Scionæi se Pellenenses quidem esse ex Peloponneso oriundos, sed suos majores, quum a Troja navigarent, tempestate, qua Achivi jactati sunt, in eum locum delatos esse, ibique sedes posuisse. (2) Quum autem illi defecissent, Brasidas noctu Scionen trajecit, triremi quidem socia præeunte, ipse vero celoce vectus eminus subsequens, ut si forte in aliquod navigium celoce majus incideret, triremis opem ipsi ferret, si vero alia pari magnitudine triremis advenisset, existimabat illam non recta venturam contra minus navigium, sed contra triremem, et se interea salutis suæ consulturum. (3) Quum autem eo trajecisset, Scionæorum concione advocata dixit eadem, quæ et Acanthi et Toronæ, et addebat præterea, ipsos maxima laude dignos esse, qui quum Pellene in isthmo ab Atheniensibus Potidæam tenentibus sit intercepta, quumque nihil aliud sint, quam insulani, tamen sua sponte ad libertatem transierint, neque per ignaviam expectarint, ut sibi necessitas admoveretur in manifesto domestico bono. Hoc autem argumento esse, ipsos vel ad quodvis aliud summum discrimen fortiter subeundum paratos fore, si res ex animi sententia constituantur; ac re vera se fidelissimos Lacedæmoniorum amicos illos existimaturum esse et aliis honoribus affecturum.

CXXI. Scionæi autem his verbis elati sunt omnesque pariter animis confirmati, vel illi quibus ante res, quæ gerebantur, minime placebant, et bellum alacriter ferre constituerunt, et Brasidam quum aliis rebus honorifice acceperunt, tum etiam publice quidem aurea corona redimierunt, ut Græciæ liberatorem, privatim vero tæniis coronabant, et ad ipsum ut ad athletam victorem accedebant. (2) Ille vero confestim et in præsentī præsidio aliquo apud ipsos relicto retro abiit, nec multo post exercitum majorem eo trajecit, quod Menden et Potidæam cum iis temptare volebat, existimans et Athenienses ad opem ipsis ferendam venturos, quippe quod insulam incolerent, eosque antevertere cupiens; atque etiam nonnullos in his civitatibus ad prodicionem sollicitabat. Atque ille quidem has civitates aggregaturus erat;

CXXII. sed interea cum trime ii, qui circumeuntes inducias renunciabant, ad eum veniunt, ex Atheniensibus Aristonymus, ex Lacedæmoniis Athenæus. (2) Atque exercitus quidem Toronam revertit, legati vero conventa Brasidæ renunciabant, et universi Lacedæmoniorum socii, qui in Thracia erant, res actas comprobant. (3) Aristonymus autem ceteris quidem assentiebatur, sed Scionæos, quos ex

αἰσθόμενος ἐκ λογισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφιστήκοιεν, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἑσσεσθαι. Βρασιδᾶς δὲ ἀντέλεγε πολλά, ὥς πρότερον, καὶ οὐκ ἀφίει τὴν πόλιν. (4) Ὡς δ' ἀπήγγειλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἐτοίμοι ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδάς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιούντο Βρασιδᾶ πιστεύοντες, δίκῃ τε ἐτοίμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. (5) Οἱ δὲ δίκῃ μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὥς τάχιστα, ὀργὴν ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες. (6) Εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν· δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. Ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποίησαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτείνειν· καὶ τᾶλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

CXXIII. Ἐν τούτῳ δὲ Μένδῃ ἀφίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ἐρετριῶν ἀποικία. Καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασιδᾶς, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκχειρίᾳ φανερώς προσεχώρησαν· ἔστι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. (2) Διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τὴν τε τοῦ Βρασιδοῦ γνώμην ὀρῶντες ἐτόλμη, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης ὅτι οὐ προυδίδου, καὶ ἅμα τῶν πρᾶσσόντων σφίσις ὀλίγων τε ὄντων καὶ ὥς τότε ἐμέλλησαν οὐκέτι ἀνέντων ἀλλὰ περὶ σφίσις αὐτοῖς φοβουμένων τὸ κατὰδῆλον καὶ καταβιασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. (3) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθὺς πυθόμενοι, πολλῶν ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες, παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. (4) Καὶ Βρασιδᾶς προσδεχόμενος τὸν ἐπὶ πλοῦν αὐτῶν ὑπεκχομίζει ἐς Ὀλυμπον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πενταχοσίους ὀπλίτας διέπεμψε καὶ πελταστὰς τριαχοσίους Χαλκιδικέων, ἄρχοντά τε τῶν ἀπάντων Πολυδαμίδα. Καὶ οἱ μὲν τὰ περὶ σφᾶς αὐτοὺς ὥς ἐν τάχει παρεσομένῳ τῶν Ἀθηναίων κοινῇ εὐτρεπίζοντο.

CXXIV. Βρασιδᾶς δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ Ἀρριβαῖον τὸ δεύτερον ἐς Λύγκον. Καὶ ἦγον ὁ μὲν ἰὼν ἐκράτει Μακεδόνων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ὀπλίτας, ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιόλοις τῶν Πελοποννησίων Χαλκιδεᾶς καὶ Ἀκανθίους καὶ τῶν ἄλλων κατὰ δύναμιν ἐκάστων. Ξύμπαν δὲ τὸ ὀπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων τρισχilioι μάλιστα, ἱππῆς δ' οἱ πάντες ἡκολούθουν Μακεδόνων ἔνν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος θμυλος τῶν βαρβάρων πολὺς. (2) Ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν Ἀρριβαίον καὶ εὐρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυκαηστὰς ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. (3) Καὶ ἐχόντων τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἐκατέρωθεν, πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρα-

dierum supputatione post initas inducias defecisse animadvertēbat, fœderis participes fore negabat. Brasidas vero contra multis verbis affirmabat, prius defecisse, nec urbem dimittebat. (4) Quum autem Aristonymus de his Athenas renunciasset, Athenienses ad bellum Scionæ inferendum confestim erant parati. Lacedæmonii vero legatis missis, dicebant ipsos fœdera violaturos, urbemque sibi vendicabant, fidem Brasidæ habentes, et parati erant iudicio de ipsa disceptare. (5) Illi vero iudicii quidem periculum adire non volebant, sed primo quoque tempore bellum facere, rem ira dignam censentes, si jam vel insularum incolæ hoc sibi sumerent, ut a se defectionem faciendam putarent, terrestri Lacedæmoniorum potentia nihil ipsis profutura freti. (6) Et vero etiam de defectione res ita potius habebat, ut Athenienses contendebant; duobus enim diebus post factas inducias Scionæi defecerant. Confestim autem in Cleonis sententiam decretum fecerunt, ut expugnarentur ad occiderentur Scionæi; et cetera quiescentes ad hoc se præparabant.

CXXIII. Interea vero Mende urbs deficit ab iis, sita in Pallene, Eretriensium colonia. Brasidas autem ipsos in fidem suam recepit, non existimans se injuste facere, quod Mendæi induciarum factarum tempore aperte ad se accessissent; habebat enim et ipse, quæ vicissim crimini daret Atheniensibus de fœderibus violatis. (2) Quamobrem etiam Mendæi magis rem ausi sunt, tum quia propensum Brasidæ animum videbant, ejus conjecturam facientes ex ipsa Scione, quia eam non prodebat, tum etiam, quia, qui proditorem apud ipsos moliebantur, et pauci erant, et quum rem moliri cœpissent, non amplius intermiserant, sed sibi ipsis, si patefacti essent, metuebant et vi coegerant multitudinem contra ejus sententiam. (3) Athenienses autem quum prolinus hæc accepissent, multo magis irritati se adversus utramque civitatem instruebant. (4) Et Brasidas quum infestum ipsorum classis adventum exspectaret, Scionæorum et Mendæorum liberos et conjuges in Chalcidicam Olynthum subduxit, et ad ipsos misit quingentos gravis armaturæ milites Peloponnesios et trecentos peltatos Chalcidenses, cum Polydamida universorum præfecto. Atque hi quidem, ut Atheniensibus propediem adfuturis, res suas communiter adornabant.

CXXIV. Brasidas vero et Perdikkas interea copiis conjunctis bellum Arrhibæo rursus ad Lyncum intulerunt. Et ducebant hic quidem copias Macedonum, quibus imperabat, et Græcorum in Macedonia habitantium milites, ille vero præter Peloponnesiorum quos illic reliquos habebat, Chalcidenses et Acanthios et ex aliis populis pro cuiusque facultate. Universarum autem Græcarum copiarum gravis armaturæ erant fere tria millia, equites vero universi, qui sequebantur, Macedonum cum Chalcidensibus erant paulo minus mille, et barbarorum alia manus permulta. (2) Quum autem in Arrhibæi regionem irrupissent, et Lyncestas castra sibi opposita habentes invenissent, ipsi quoque castra illis opposita fecerunt. (3) Et quum pedites quidem utrinque collem haberent et medium spacium planum esset, equites huc decurrentes, utrinque primum equestre prælium

σίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων πρότερον ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγκηστῶν ὀπλιτῶν καὶ ἐτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Λυγκηστάς, καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς τὰ μετέωρα ἠσύχασον. (4) Μετὰ δὲ τοῦτο τροπαῖον στήσαντες δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες, οἱ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἤξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προΐεναί ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρριβαίου κώμας καὶ μὴ καθῆσθαι, Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος μὴ τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τι πάθη, καὶ ἅμα τῶν Ἰλλυρῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μάλλον.

CXXV. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη ὅτι οἱ Ἰλλυριοὶ μετ' Ἀρριβαίου προδόντες Περδίκκᾳ γεγέννηται· ὥστε ἥδη ἀμφοτέρους μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν διὰ τὸ δέος αὐτῶν ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων, κυρωθὲν δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὀπηνίκα χρὴ δρᾶσθαι, νυκτὸς τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες, ὅπερ φύει μεγάλα στρατόπεδα ἀσάφως ἐκπλήγνυσθαι, καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὕτω παρῆναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν ἐχώρουν ἐπ' οἴκου, καὶ τὸν Περδίκκᾳ τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄποθεν γὰρ πολλὴ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. (2) Βρασίδας δὲ ἅμα τῇ ἔμῳ ὡς εἶδε τοὺς Μακεδónας προαγεχωρηκότας τοὺς τε Ἰλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀρριβαῖον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον τάξιν τοὺς ὀπλίτας καὶ τὸν ψιλὸν ὄμιλον ἐς μέσον λαβὼν διενεοῖτο ἀναχωρεῖν. (3) Ἐκδρόμους δέ, εἰ πῃ προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους, καὶ αὐτοὺς λογάδας ἔχων τριακασίους τελευταῖος γνώμην εἶχεν ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισόμενοις ἀντιστάμενος ἀμύνεσθαι. (4) Καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων παρεκλεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιαύδε.

CXXVI. « Εἰ μὲν μὴ ὑπώπτευνον, ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ὅμῃς τῷ τε μεμονώσθαι καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες καὶ πολλοὶ ἐκπλήξιν ἔχουν, οὐκ ἂν ὁμοίως διδασχὴν ἅμα τῇ παρακλεύσει ἐποιούμην· νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπολειψίν τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει τὰ μέγιστα πειράσσομαι πείθειν. (2) Ἀγαθοὶς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια οὐ διὰ ζυμμάχων παρουσίαν ἐκάστοτε ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετὴν, καὶ μὴδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἐτέρων, οἳ γε μὴδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιούτων ἤκετε, ἐν αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους, οὐκ ἄλλω τινὶ κτησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρατεῖν. (3) Βαρβάρους δέ, οὓς νῦν ἀπειρίᾳ δέδωκε, μαθεῖν χρὴ, ἐξ ὧν τε προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν καὶ ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάω τε καὶ ἄλλων ἀκοῇ ἐπίσταμαι, οὐ δεινοὺς ἐσόμενους. (4) Καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῇ ὄντα

commiserunt, deinde vero et Brasidas et Perdicas, quum Lyncestarum gravis armaturæ milites cum equitibus ex suo colle priores processissent, et ad praelium committendum essent parati, et ipsi vicissim suis copiis adversus eos productis conflixerunt et Lyncestarum fugarunt, et multos quidem interfecerunt, ceteri vero in editiora loca fuga perlapsi quiescebant. (4) Postea vero erecto tropæo biduum triduumve substiterunt opperientes Illyrios, qui a Perdicca mercede conducti tum forte venturi erant; deinde Perdiccas adversus Arrhibæi pagos progredi, neque desiderare volebat, Brasidas vero de Mende sollicitus, ne si prius Athenienses infesta classe illuc appulissent, aliquam cladem acciperet, et simul quod Illyrii non adessent, non ad progrediendum, sed ad regrediendum potius erat animo paratus.

CXXV. Interea vero dum ipsi inter se contendunt, nunciatum est Illyrios, prodito Perdicca, cum Arrhibæo se coniunxisse. Quare quum utrisque propter eorum metum, quod essent homines bellicosi, recedere jam placeret, sed a contentione nihil certi constitutum esset, quando inde discedendum esset, quumque nox intervenisset, Macedones quidem et barbarorum multitudo, subito timore percussi, id quod magnis exercitiis contingere consuevit, ut incertis de causis animis consternerentur, et existimantes, longe plures hostes contra se venire, quam reapse veniebant, ac jam jamque adfore, se in repentinam fugam concipientes domum tendebant, et Perdiccam, qui rem initio non senserat, ubi rescivit, antequam Brasidam videret (alter enim ab altero castra valde procul habebat), ocius abire coegerunt. (2) Brasidas vero simul ac dies illuxit, quum animadvertisset Macedones jam discessisse, atque Illyrios et Arrhibæum contra se venturos, ipse quoque gravis armaturæ militibus in agmen quadratum coactis et levis armaturæ militibus in medium agmen receptis recedere cogitabat. (3) Juniores autem disposuit ad excursions facienda, siqua hostes se invaderent, ipse vero cum delecta trecentorum manu in animo habebat postremum subsequens et hostium primis, qui impressionem in suos facturi erant, resistens se defendere. (4) Et antequam hostes appropinquarent, pro temporis angustia milites suos adhortatus est his fere verbis :

CXXVI. « Nisi ego suspicarer, viri Peloponnesii, terrore vos esse percussos, tum quod soli derelicti simus, tum etiam quod barbari sunt itque magno numero, qui contra nos veniunt, non item vos docerem pariter in adhortando; nunc vero quod ad nostrorum desertionem et ad hostium multitudinem attinet, vobis, quæ maxima sunt, brevi admonitione et adhortatione persuadere conabor. (2) Sirenuos enim vos esse in rebus bellicis convenit non propter socios, quoties adsunt, sed propter propriam virtutem, nec ullam aliorum multitudinem extimescere, quippe qui venitis ex ejusmodi rebuspublicis, in quibus non multi paucis, sed potius pauciores pluribus imperant, nulla illi alia ratione principatum adepti, quam præliando superantes. (3) Barbaros autem, quos nunc propter ignorance formidatis, quum ex certaminibus, quæ antea cum iis inter illos, qui Macedones sunt, habuistis, tum ex iis, quæ ego partim conjectura, partim fama intelligo, scire debetis non fore formidabiles. (4)

τῶν πολεμίων δόκησιν ἔχει ισχύος, διδασχὴ ἀληθὴς προσγενομένη περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους· οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσεστιν ἀγαθόν, μὴ προειδώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσφέροιτο. (5) Οὗτοι δὲ τὴν μέλλουσιν μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπείροις φοβερὰν· καὶ γὰρ πλήθει ὄψεως δεινοὶ καὶ βοῆς μεγέθει ἀφόρητοι, ἥ τε διὰ κενῆς ἐπανάσεως τῶν ὅπλων ἔχει τινὰ δῆλωσιν ἀπειλῆς. Προσμιᾶται δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ ὁμοῖοι· οὐτὲ γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυρθεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμενοι, ἥ τε φυγὴ καὶ ἡ ἐφοδος αὐτῶν ἴσῃν ἔχουσα δοῖαν τοῦ καλοῦ ἀνεξέλεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει. Αὐτοκράτωρ δὲ μάχῃ μάλιστα ἂν καὶ πρόφασιν τοῦ σώζεσθαι τινι προπόντως πορίσειεν. Τοῦ τε ἐξ χεῖρας ἐλθεῖν πιστότερον τὸ ἐκφοβήσιν ὑμᾶς ἀκινδύνως ἡγοῦνται· ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐχρῶντο. (6) Σαφῶς τε πᾶν τὸ προὔπαρχον δεινὸν ἀπ' αὐτῶν ὁρᾷτε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὅψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατασπέρχον. Ὁ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον, καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ, κόσμῳ καὶ τάξει αὐθὺς ὑπαγαγόντες, ἐς τε τὸ ἀσφαλὲς ὁρᾶσον ἀφίξεσθε, καὶ γνῶστεσθε τὸ λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἔχλοιοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἐφοδὸν δεξαμένοις ἀποθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσῃ ἐπικομποῦσιν, οἱ δ' ἂν εἰζῶσιν αὐτοῖς, κατὰ πόδας τὸ εὐψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀξεῖς ἐνδείκνυνται. »

CXXVII. Τοιαῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας ὑπῆγε τὸ στρατεύμα. Οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες πολλὴ βοή καὶ θορύβῳ προσέκιντο, νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλαβόντες διαφθεῖρειν. (2) Καὶ ὥς αὐτοῖς αἶ τε ἐκδρομαὶ θῆκη προσπίπτοιεν ἀπήντων, καὶ αὐτοὺς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὕφιστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερόμενους μὲν δεχόμενοι ἡμύοντο ἡσυχάζοντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθεῖν προσβάλλειν, οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπὶ τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐντύχοιεν, ἔκτεινον, καὶ τὴν ἐσβολήν, ἥ ἐστὶ μετὰ δύοιν λόφοιν στενὴ ἐς τὴν Ἀρριβαίου, φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὔσαν ἄλλην τῇ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. Καὶ προσιώντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ ἥδη τὸ ἀπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται ὥς ἀποληψόμενοι.

CXXVIII. Ὁ δὲ γνούς προεῖπε τοῖς μετ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν φέτο μᾶλλον ἂν εἰλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ, ὥς τάχιστα ἕκαστος δύναται, ἀνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκρούσαι τοὺς ἤδη ἐπιόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμῖξαι. (3) Καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλείων ἥδη στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων βῆλον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο· οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἐφοβήθησαν τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μετεώρου, καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν, νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἤδη καὶ διαπεφευγένας. (3)

Etenim quæcumque in hostibus quum re vera infirma sint, roboris tamen speciem habent, si vera de illis experientia accedat, adversarios magis confirmant; quibus vero aliqua fortitudo constanter adest, si quis eam ante non noverit, in eos audacius feratur. (5) Isti vero quamdiu nondum proelium ineunt, illis sunt formidabiles, qui eos non sunt experti; nam et ipso multitudinis aspectu sunt terribiles, et vociferationis magnitudine sunt intolerabiles, et inanis illa armorum concussio quandam minarum significationem habet. Sed in ipso conflictu adversus eos, qui res istas fortiter sustinent, haud tales se præstant; quum enim nullum ordinem habeant, haudquaquam eos pudebit locum deserere, si premantur, et quum fuga æque honesta et gloriosa ipsis videatur atque aggressio, etiam fortitudinem relinquit incertam. Pugna autem, in qua unusquisque rem arbitratu suo gerit, cuius etiam salutis sub decora specie quærendæ occasio facillime præbeat. Tutiusque existimant, nos sine periculo suo terrefacere, quam nobiscum ad manus venire; alioquin enim hac potius quam illa ratione uterentur. (6) Denique quicquid terroris hactenus vobis ab iis incussum est, manifeste videtis re quidem ipsa leve esse, sed aspectu tantum et auditu incessere. Quod ingruens si sustinueritis, et quum tempus fuerit, militari disciplina ordinibusque servatis, retro vos subduxeritis, et in loca tuto citius pervenietis, et cognoscetis in posterum, huiusmodi turbas illis quidem, qui primum impetum sustinuerint, inani minarum strepitu fortitudinem ante conflictum eminus ostentare, illis vero, qui ipsis cesserint, animi strenuitatem non nisi insequentes citra periculum acres exhibere. »

CXXVII. Brasidas suos his verbis adhortatus, exercitum pedetentim reducebat. Barbari autem hoc animadverso magna vociferatione ac tumultu ingruerant, existimantes eum fugere, et a se, si eum assecuti essent, interfectum iri. (2) Sed quum et excursiones, quacunque impressionem facerent, iis occurrerent, et ipse cum delecta manu eos invadentes sustineret, ac præter ipsorum opinionem adversus primum impetum restitissent, et quum deinceps ipsorum quidem irruentium impetum excipientes propulsarent, ipsis vero cessantibus pedem referrent, tunc vero plerique barbarorum a Græcis, qui cum Brasida in locis patentibus erant, abstinerunt, sed quadam suarum copiarum parte relicta, quæ eos abeuntes insectaretur, ceteri cursu contenderunt in fugientes Macedones, quorum ut in quemque incidebant, eum trucidabant, et angustas fauces inter duos colles sitas, qua patet aditus in Arribhæi fines, ocus præoccuparunt, quia sciebant, nullam aliam esse viam, qua Brasidas se recipere posset. Atque quum accederet jam ad ipsam transitus difficultatem ut intercepturi circumstissent.

CXXVIII. Ille vero, hac re cognita, trecentis illis, quos secum ducebat, præcepit, ut in eum collem, quem facilius a se captum iri putabat, cursu contententes, quanta maxima quisque celeritate posset, nullo ordine servato barbaros jam contra se venientes illinc deturbare conarentur, priusquam major numerus barbarorum, qui suos circumventurus erat, eo conflueret. (2) Atque illi quidem eos qui in colle erant, impressione facta superarunt, atque reliquos Græcorum exercitus in eum collem jam facilius ibat; barbari enim terri sunt, suis illic in fugam ex editiore loco dejectis, nec ulterius Græcos sunt persecuti, quod eos in agri amici confiniis jam esse, et evasisse arbitrantur. (3)

Βρασιδᾶς δὲ ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἢ ὠν αὐθημερὸν ἀφικνεῖται ἐς Ἀρμισσαν πρῶτον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. (4) Καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, ἢ εἰ τι σκευεὶ ἐκπεπτωκότι, ὅσα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ζυμβῆναι, τὰ μὲν ὑπολύνοντες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. (5) Ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασιδαν τε πολέμιον ἐνόμισε καὶ ἐς τὸ λοιπὸν Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους οὐ ζύνθηδες μῖσος εἶχεν, τῶν δὲ ἀναγκαίων ζυμφορῶν διαναστάς ἐπρασσεν ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ζυμβήσεται τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

CXXIX. Βρασιδᾶς δὲ ἀναχωρήσας ἐκ Μακεδονίας ἐς Τορώνην καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβάς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. (2) Ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῳ ἐξέπλευσαν ἐπὶ τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιωννὴν οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυαὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χῖαι, ὀπλίταις δὲ χίλοις ἑαυτῶν καὶ τοξόταις ἐξακοσίοις καὶ Θραξὶ μισθοῦ τοῖς χίλοις καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ζυμμάχων πελτασταῖς· ἐστρατήγει δὲ Νικίας δὲ Νικηράτου καὶ Νικόστρατος δὲ Διυτρέφους. (3) Ἄρανες δὲ ἐκ Ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. Οἱ δ' αὐτοὶ τε καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι βεδοθηκότες Πελοποννησίων τε οἱ ἐπικούροι, ζυμπαντες δὲ ἐπτακόσιοι ὀπλίται, καὶ Πολυδαμίδας δὲ ἀρχὼν αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἐξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφῳ καρτεροῦ. (4) Καὶ αὐτοῖς Νικίας μὲν Μεθωνάους τε ἔχων εἰκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλοὺς καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν ἐξήκοντα καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας κατὰ ἀτραπὸν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσθῆναι, καὶ τραυματιζόμενος ὑπ' αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι· Νικόστρατος δὲ ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ καὶ πάνυ ἐθουρήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων νικηθῆναι. (5) Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὥς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ζυμμάχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

CXXX. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιωννῆς τό τε προάστειον εἶλον καὶ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδήουν τὴν γῆν οὐδενὸς ἐπεξιόντος (ἦν γὰρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει), οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἶκον. (2) Καὶ τῇ ἐπιγιννομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ στρατοῦ προῖον ἅμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν Σκιωναίων τὴν γῆν ἐδήου, Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς κατὰ τὰς ἄνω πύλας, ἢ ἐπὶ Ποτιδαίας ἔρχονται, προσεκάθητο τῇ πόλει. (3) Ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις καὶ ἐπικούροις ἐντός

Brasidas autem, ubi loca superiora nactus est, iter tutius faciens, eodem die primum pervenit Arnissam in Perdiccae imperio. (4) Ipsique milites irati, quod Macedones priores recesserant, ut in quasque incidebant inter eundem vel plaustra boum, quæ ad illos pertinebant, vel sarcinas, si quæ deciderant, ut in nocturno et pavoris pleno recepta contigiæse credibile erat, illa quidem concidebant solventes, has vero sibi vendicabant. (5) Atque hinc primum Perdiccas Brasidam hostem judicavit, et in posterum animo concepit odium in Peloponnesios, non consuetum illud quidem propter Athenienses, sed necessariis suis commodis derelictis agebat, quo modo quam primum cum illis quidem compositionem faceret, ab his vero dissociaretur.

CXXIX. Brasidas vero ex Macedonia Toronen reversus, offendit Menden ab Atheniensibus jam occupatam. Ibi quæ subsidens in Pallenen quidem propter virum imbecillitatem ad opem ferendam tunc se trajicere non posse ducebat, sed Toronen præsidio tuebatur. (2) Nam sub idem tempus, quo res apud Lyncum gestæ sunt, Athenienses navalem expeditionem adversus Menden et Scionem susceperunt, ad quam se prius accingebant, cum quinquaginta navibus, quarum decem erant Chiae, et cum mille gravis armaturæ militibus de suis popularibus, et sexcentis sagittariis, et mille Thracibus mercede conductis, aliisque peltatis, quos illinc ex suis sociis collegerant; præerat autem Nicias Nicestrati, et Nicostratus Diitrephes filius. (3) Quum autem a Potidaea cum classe solvissent, et ad eam partem appulissent, ubi erat Neptuni templum, adversus Mendæos contendebant. Hi autem et ipsi et Scionæorum trecenti, qui iis auxilio venerant, et Peloponnesiorum auxiliarii milites, universi septingenti gravis armaturæ milites, et Polydamidas ipsorum dux, extra urbem in colle natura munito castra posuerant. (4) Et Nicias quidem cum centum et viginti Methonæis expeditis et delectis sexaginta gravis armaturæ militibus Atheniensibus omnibusque sagittariis, quos secum ducebat, per quandam collis semitam ad illos accedere conatus, sed ab iis vulneratus, deturbare eos vi non potuit; Nicostratus vero quum alio itinere a longiore intervallo cum omni reliquo exercitu collem accessu difficilem subiret, vehementissime conturbatus est paulumque abfuit, quin totus Atheniensium exercitus vinceretur. (5) Atque eo quidem die, quum Mendæi eorumque socii loco non cessissent, Athenienses illinc regressi castra metati sunt, et Mendæi quum nox advenisset, in urbem abierunt.

CXXX. Postridie vero Athenienses quidem classe circumvecti ad eam partem, quæ Scionen spectabat, et suburbana ceperunt, totumque diem illum in agro vastando consumpserunt, nullo contra prodeunte (erat enim et nonnihil seditionis intra urbem), illi vero trecenti Scionæi proxima nocte domum abierunt. (2) Postridie autem Nicias quidem uno eodemque tempore cum dimidio copiarum parte ad confinia progressus Scionæorum agrum vastabat, Nicostratus vero cum reliquis copiis a superioribus portis, qua Potidaeam itur, urbem obsidebat. (3) Polydamidas autem (forte enim ad hanc urbis partem intra muros stationem habebant Men-

τοῦ τείχους τὰ θπλα κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην, καὶ παρῆνει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξείναι. (4) Καί τινος αὐτῶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος κατὰ τὸ στασιωτικὸν ὅτι οὐκ ἐπέξεισιν οὐδὲ δέοιτο πολεμεῖν, καὶ ὡς ἀντίπερ ἐπισπασθέντος τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτοῦ καὶ θορυβηθέντος, ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ θπλα περιοργῆς ἐχώρει ἐπὶ τὴν Πελοποννησίους καὶ τοὺς τὰ ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας. (5) Καὶ προσπεσόντες τρέπουσιν, ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων· ὥρθησαν γὰρ ἀπὸ προειρημένου τινὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι. (6) Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἥνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γάρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τὴν πόλιν ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ κράτος ἐλόντες διήρπασαν, καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθεῖρεσθαι. (7) Καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς εἴ τινας ἡγούνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως· τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκρόπολει ἀπετείχισαν ἐκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν, καὶ φυλακὴν ἐπεκαθίσαντο. Ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν.

CXXXI. Οἱ δὲ ἀντεπεξελθόντες αὐτοὶ καὶ Πελοποννησίοι ἰδρῦθησαν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ ἔλοιεν οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἐγίνετο σφῶν περιτείχισις. (2) Προσβαλόντες δ' αὐτῶ κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τοὺς ἐπόντας, ἐστρατοπεδεύσαντό τε καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν τροπαῖον στήσαντες παρεσκευάζοντο. (3) Καὶ αὐτῶν οὐ πολλὸν ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπίκουροι βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόντες οἱ πλείστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.

CXXXII. Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης Περδίκκας τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. (2) Καὶ ἐτύγχανε γὰρ τότε Ἰσχαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων περὶ πορεύσειν ὡς Βρασίδαν· ὁ δὲ Περδίκκας ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὴ ξυνεβεβήκει, ἐνδηλὸν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαίωτος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος αἰετὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στρατεύμα καὶ τὴν παρασκευὴν, ὥστε μὴδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. (3) Ἰσχαγόρας μέντοι καὶ Ἀμεινίας καὶ Ἀριστεὺς αὐτοὶ τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡθόντων αὐτῶν παρανόμους ἀνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης ὥστε τῶν πό-

δαῖ et auxillarii) eos ut ad praelium instruit, et Mendæis suadebat, ut eruptionem facerent. (4) Et quum quidam e populo ob seditionis studium ei contrādisset, nec eruptionem se facturum nec praelio opus ducere, quumque, simul atque contrādidit, ab ipso manu pertractus ac perturbatus esset, populus ira protinus incensus armis sumptis tendit quum in Peloponnesios, tum in eos, qui cum ipsis contra se egerant. (5) Impetuque facto in fugam eos vertunt tum ob repentinum certamen, tum ob metum Atheniensium, quibus portæ aperiebantur; existimant enim ex aliquo compacto hanc impressionem ab illis in se factam esse. (6) Atque illi quidem, quotquot non statim cæsi sunt, in arce confugerunt, quam ipsi etiam antea tenebant; Athenienses vero (jam enim et Nicias reversus ad urbem erat) cum omnibus copiis irruentes in urbem Menden, quippe quæ non ex conventu aperta esset, eam ut expugnatam diripuerunt, et ægre duces cohibere potuerunt milites, quin homines etiam trucidarent. (7) Et Mendæos quidem jubent eodem reipublicæ statu uti, quo consueverant, ita tamen, ut ipsi inter se quæstionem haberent, si quos defectionis auctores fuisse censerent; illos vero, qui in arce erant, muro utrinque usque ad mare ducto circumvallarunt, et præsidium in eo imposuerunt. Postquam autem Menden in suam potestatem redegerunt, adversus Scionem iverunt.

CXXXI. Oppidani vero quum ipsi, tum Peloponnesii, obviam illis progressi, in colle natura munito ante urbem considerunt, quem si non occuparent, hostes ipsos circumvallare non poterant. (2) Athenienses autem eum strenue aggressi, praelio dejectis iis, qui ibi erant, castra posuerunt et erecto tropæo se ad urbem circumvallandam parabant. (3) Nec multo post, quum in eo jam opere occuparentur, auxillarii Peloponnesiorum milites, qui Mendæ in arce obsidebantur, superatis hostium custodibus, qui ad mare erant, noctu adveniunt, et plerique per media Atheniensium castra ad Scionem posita elapsi in eam sunt ingressi.

CXXXII. Dum autem Scione circumvallatur, Perdiccas per caduceatores, quos misit ad Atheniensium duces, compositionem cum Atheniensibus fecit, odio contra Brasidam concepto propter discessum ex Lynco, quod jam tum statim temptare cœperat. (2) Tunc enim forte Ischagoras Lacedæmonius exercitum ad Brasidam itinere pedestri deducturus erat; Perdiccas vero partim quidem Nicia jubente, ut, quando quidem compositionem fecisset, manifestam aliquam constantiæ suæ significationem Atheniensibus daret, partim vero quod et ipse Peloponnesios in suum agrum amplius venire nollet, subornatis ad id suis in Thessalia hospitibus, quod primorum semper hospitio uteretur, Peloponnesiorum copias et apparatus impedit, ita ut Thessalos ne temptare quidem volueriat. (3) Ischagoras tamen et Aminias et Aristeus quum ipsi ad Brasidam pervenerunt, a Lacedæmoniis ad res inspiciendas missi, tum etiam eorum qui apud illos adolescentes sunt, contra leges quosdam tamquam viros

λεων ἄρχοντας καθιστάναι καὶ μὴ τοῖς ἐντυχούσιν ἐπιτρέπειν. Καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Ἐπιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρου ἐν Τορώνῃ.

CXXXIII. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιῶν τεῖχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες Ἀττικισμόν, βουλόμενοι μὲν καὶ αἰεὶ, παρεστηκὸς δὲ ῥῆθον ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅ τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπολώλει. (2) Καὶ ὁ νεὸς τῆς Ἡρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἀργεὶ κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχρον τινὰ θέσης ἡμμένον πρὸς τὰ στέμματα καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε ἔλαθεν ἀφθέντα πάντα καὶ καταπλεχθέντα. (3) Καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς δέισασα τοὺς Ἀργεῖους ἐς Φλιούντα φεύγει· οἱ δὲ ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεστήσαντο Φαιενίδα ὄνομα. Ἐτη δὲ ἡ Χρυσὶς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτώ, καὶ ἕνατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. (4) Καὶ ἡ Σκιώνῃ τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιεττειχιστό τε παντελῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

CXXXIV. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε διὰ τὴν ἐκχειρίαν, Μαντινῆς δὲ καὶ Τεγεᾶται καὶ οἱ ζύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικίῳ τῆς Ὀρεσθίδος, καὶ νίκη ἀμφιδήριτος ἐγένετο· κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ' αὐτοὺς τροπαῖά τε ἀμφοτέροι ἐσθυσαν καὶ σκύλα ἐς Δελφοὺς ἀπέπειψαν. (2) Διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἑκατέροις καὶ ἀγχωμαίου τῆς μάχης γενομένης καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον οἱ Τεγεᾶται μὲν ἐπηυλίσαντό τε καὶ εὐθὺς ἐσθυσαν τροπαῖον, Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολλίωνα καὶ ὕστερον ἀντίστησαν.

CXXXV. Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος καὶ πρὸς ἕαρ ἤδη Ποτιδαίας. Προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα προσθεὶς μέχρι μὲν τούτου ἔλαθεν· τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο· ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθόμενων, πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιάν καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. (2) Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Sparta secum eduxerunt, ut eos civitatibus praeficerent, neque eas iis, qui forte adessent, permitterent. Et Clearidam quidem Cleonymi filium Amphipoli praefecit, Epitclidam vero Hegesandri filium Toronae.

CXXXIII. Eadem aestate Thebani muros Thespiensium diruerunt, crimini dantes Atticarum partium studium, quod illi quum semper facere vellent, tunc contigit, ut facilius possent, postquam in pugna cum Atheniensibus commissa omnis illorum juventutis flos peri erat. (2) Templum quoque Junonis eadem aestate Argis crematum est, quod Chrysis sacerdos lucernam quandam vittis admovisset incensam, et interim somno correpts esset; unde accidit, ut ea non sentiente omnia accensa conflagrarent. (3) Atque Chrysis quidem metuens Argivos protinus illa nocte Phliuntem confugit; illi vero aliam sacerdotem, nomine Phaenidem, ex civitatis instituto constituerunt. Chrysis autem octavum hujus belli annum, et nonum medium attigerat, quum profugit. (4) Et Scione aestate jam extrema penitus circumvallata erat, et Athenienses praesidio adversus eam relicto cum reliquis copiis domum abierunt.

CXXXIV. In sequente hieme Athenienses quidem et Lacedaemonii quieverunt propter inducias; sed Mantinenses et Tegeatae et utrumque socii ad Laodicium, quae est in Oresthidae, conflixerunt, et victoria anceps exstitit, utrique enim cornu sibi opposito in fugam verso tropaeum erexerunt, et Delphos spolia miserunt. (2) Quum tamen utrinque multi cassi essent, et eventus anceps fuisset noxque praelium diremisset, Tegeatae quidem in loco pernoctarunt, statimque tropaeum excitarunt, Mantinenses vero ad Bucolionem discesserunt, et postea vicissim et ipsi tropaeum statuerunt.

CXXXV. Eadem hieme exeunte et vere jam appropinquante, Brasidas Potidaeam temptavit. Quum enim noctu accessisset et scalam muris admovisset, hactenus quidem custodes latuit; quum enim tintinnabulum praeteriisset, ita demum ad vacuum murorum spatium inter duas stationes interjectum, antequam ille, qui tintinnabulum alteri traditurus erat, rediisset, scalae admotae sunt, deinde tamen quum custodes statim strepitum sensissent, priusquam accederet, exercitum celeriter retro reduxit, nec expectavit, donec dies illucesceret. (2) Atque haec hiems finiebatur hujusque belli nonus annus finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

BIBAION E.

LIBER V.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους αἱ μὲν ἐνιαύσιοι σπονδαὶ διελέλυτο μέχρι Πυθίων, καὶ ἐν τῇ ἐκχειρίᾳ Ἀθηναῖοι Δηλίου ἀνέστησαν ἐκ Δήλου, ἡγησάμενοι κατὰ παλαιὰν τινα αἰτίαν οὐ καθαρὸς ὄντας ἱερῶσθαι, καὶ ἔμα ἑλλίπες σφίσιν εἶναι τοῦτο τῆς καθάρσεως, ἥ πρότερόν μοι δεδήλωται ὡς ἀνελόντες τὰς θήκας τῶν τεθνεώτων ὀρθῶς ἐνόμισαν ποιῆσαι. Καὶ οἱ μὲν Δῆλιοι Ἀτραμύτιον Φαρνάκου δόντος αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὤκησαν, οὕτως ὡς ἕκαστος ὥρμητο.

II. Κλέων δὲ Ἀθηναίους πείσας ἐς τὰ ἐπὶ Θοράκης χωρία ἐξέπλευσε μετὰ τὴν ἐκχειρίαν, Ἀθηναίων μὲν ὀπλίτας ἔχων διακοσίους καὶ χιλιούς καὶ ἵππεάς τριακοσίους, τῶν δὲ ξυμμάχων πλείους, ναῦς δὲ τριάκοντα. (2) Σχῶν δὲ ἐς Σκίωνα πρῶτον ἐπὶ πολιορκουμένην, καὶ προσλαβὼν αὐτόθεν ὀπλίτας τῶν φρουρῶν, κατέπλευσεν ἐς τὸν Κολοφωνίων λιμένα τῶν Τωρωναίων ἀπέχοντα οὐ πολλὴ τῆς πόλεως. (3) Ἐκ δ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ὅτι αὐτομόλων ἔτι οὐτε Βρασιδάς ἐν τῇ Τωρώνῃ οὔτε οἱ ἐνόντες ἀξιόμαχοι εἶεν, τῇ μὲν στρατιᾷ τῇ περὶ ἑχῶρει ἐς τὴν πόλιν, ναῦς δὲ περιέπεμψε δέκα ἐς τὸν λιμένα περιπλεῖν. (4) Καὶ πρὸς τὸ περιτειχίσμα πρῶτον ἀφικνέται, ὃ προσπεριέβαλε τῇ πόλει ὁ Βρασιδάς ἐντὸς βουλόμενος ποιῆσαι τὸ πρόστειον, καὶ διελὼν τοῦ παλαιοῦ τείχους μίαν αὐτὴν ἐποίησε πόλιν.

III. Βοηθήσαντες δὲ ἐς αὐτὸ Πασιτελίδας τε ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων καὶ ἡ παρούσα φυλαχὴ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων ἡμύνοντο. Καὶ ὡς ἐβιάζοντο καὶ αἱ νῆες ἔμα περιέπλεον ἐς τὸν λιμένα περιπεμφθεῖσαι, δέισας ὁ Πασιτελίδας μὴ αἶτε νῆες φθάσωσι λαβοῦσαι ἱερῆμον τὴν πόλιν καὶ τοῦ τειχίσματος ἀλίσκομένου ἐγκαταληφθῇ, ἀπολιπὼν αὐτὸ δρόμῳ ἐχῶρει ἐς τὴν πόλιν. (2) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φθάνουσιν οἱ τε ἀπὸ τῶν νεῶν ἐλόντες τὴν Τωρώνην, καὶ ὁ πεζὸς ἐπιστόμενος αὐτοβοεῖ κατὰ τὸ διηρημένον τείχος τοῦ παλαιοῦ ξυνεσπῶν. Καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν Πελοποννησίων καὶ Τωρωναίων εὐθὺς ἐν χερσὶ, τοὺς δὲ ζῶντας ἐλαβον, καὶ Πασιτελίδαν τὸν ἄρχοντα. (3) Βρασιδάς δὲ ἐβοήθει μὲν τῇ Τωρώνῃ, αἰσθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν ἐαλωκυῖαν ἀνεχώρησεν, ἀποσχὼν τεσσαράκοντα μάλιστα σταδίους μὴ φθάσαι ἐλθῶν. (4) Ὁ δὲ Κλέων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖά τε ἔστησαν δύο, τὸ μὲν κατὰ τὸν λιμένα τὸ δὲ πρὸς τῷ τειχίσματι, καὶ τῶν Τωρωναίων γυναικας μὲν καὶ παῖδας ἡνδραπόδισαν, αὐτοὺς δὲ καὶ Πελοποννησίους καὶ εἰ τις ἄλλος Χαλκιδέων ἦν, ξυμπαντας ἐς ἑπτακοσίους, ἀπέπεμψαν ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν Πελοποννήσιον ὕστερον ἐν ταῖς γενομέναις σπονδαῖς ἀπῆλθεν, τὸ δὲ ἄλλο ἐκομίσθη ὑπ'

Insequente autem æstate induciæ in spatium annum ad Pythia usque factæ solutæ erant, ac per illud induciarum tempus Athenienses e Delo Delios summovertunt, quod existimarunt, eos quum ob quoddam vetus piaculi crimen polluti essent, deo esse consecratos, et simul hanc sibi deesse partem expiationis, qua a me superius est declaratum ut sublati defunctorum monumentis se recte fecisse censuerint. Atque Delii quidem Atramyttium in Asia situm, quod Pharnaces iis dedit, incoluerunt, prout quisque se eo conferre voluerat.

II. Cleo vero post exactas inducias quum rem Atheniensibus persuasisset, in Thraciam navigavit, secum ducens mille et ducentos gravis armaturæ milites Athenienses et trecentos equites, et ex sociis longe plures, naves autem triginta. (2) Qui quum primum ad Scionen appulisset, quæ adhuc obsidebatur, et quum illinc gravis armaturæ milites ex præsidariis assumpsisset, in Colophoniorum portum, a Toronæorum urbe non multum distantem, navigavit. (3) Quum autem illic intellexisset ex transfugis, neque Brasidam Toronæ esse, neque eos, qui intus erant, ad resistendum pares esse, cum exercitu quidem pedestri ad urbem contendit, naves vero decem circummisit, ut in Torones portum circumveherentur. (4) Ac primum quidem venit ad munitionem, quam Brasidas urbi circumdederat, quod suburbana includere vellet, et diruta veteris muri parte unam urbem effecerat.

III. Quum autem Athenienses eam adorti essent, Pasitelidas Lacedæmonius dux et præsidium, quod illic aderat, ei succurrens, hostibus resistebant. Sed quum vi urgerentur, et simul naves, quæ circummissæ erant, in portum circumveherentur, Pasitelidas veritus, ne naves urbem desertam præoccuparent, et munitione capta ipse interciperetur, ea relicta cursu ad urbem contendit. (2) Sed antevvertunt cum Athenienses et ii, qui navibus vehebantur, Torone præoccupata, et peditatus cum vociferatione e vestigio insecutus, et simul irrumpens per illam veteris muri partem, quæ diruta erat. Et Peloponnesios quidem ac Toronæos, qui repugnabant, statim interfecerunt, alios vero vivos ceperunt, inter quos et Pasitelidam ducem. (3) Brasidas vero veniebat quidem ad opem Toronæ ferendam, sed quum in itinere eam captam intellexisset, se illinc recepit, quum quidem quadraginta circiter stadiis abesset, quominus prior adesset. (4) At Cleo et Athenienses duo tropæa erexerunt, unum quidem in portu, alterum vero ad munitionem et Toronæorum quidem mulieres et liberos in servitutem abstraxerunt, ipsos vero, et Peloponnesios, et si quis alius Chalcidensium aderat, cunctos ad septingentos numero, Athenas miserunt; atque Peloponnesii quidem postea, quum fedus initum est, ab iis dimissi sunt, ceteri vero facta capitum permutatione, ut singula

Ὀλυυνθίων, ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς λυθείς. (5) Εἶλον δὲ καὶ Πάνακτον Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τεῖχος Βοιωτοὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον προδοσίᾳ. (6) Καὶ ὁ μὲν Κλέων, φυλακὴν καταστησάμενος τῆς Τορώνης, ἄρας περιέπλει τὸν Ἄθων ὡς ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν.

IV. Φαίᾱξ δὲ ὁ Ἐρασιστράτου τρίτος αὐτὸς Ἀθηναίων πεμπόντων ναυσὶ δύο ἐς Ἱταλίαν καὶ Σικελίαν πρεσβευτὴς ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέπλευσεν. (2) Λεοντίνοι γὰρ ἀπελθόντων Ἀθηναίων ἐκ Σικελίας μετὰ τὴν ζυμβασίν πολιτας τε ἐπεγράψαντο πολλοὺς καὶ ὁ δῆμος τὴν γῆν ἐπενόει ἀναδάσασθαι. (3) Οἱ δὲ δυνατοὶ αἰσθόμενοι Συρακοσίους τε ἐπάγονται καὶ ἐκβάλλουσι τὸν δῆμον. Καὶ οἱ μὲν ἐπλανήθησαν ὡς ἕκαστοι, οἱ δὲ δυνατοὶ ὁμολογήσαντες Συρακοσίους καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ ἐρημύσαντες Συρακούσας ἐπὶ πολιτείᾳ ὤκησαν. (4) Καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν τινὲς διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρακουσῶν Φωκαίᾱς τε τῆς πόλεως τι τῆς Λεοντίνων χωρίον καλούμενον καταλαμβάνουσι καὶ Βρικιννίας δὲ ἔρυμα ἐν τῇ Λεοντίνῃ. Καὶ τῶν τοῦ δήμου τότε ἐκπεσόντων οἱ πολλοὶ ἦλθον ὡς αὐτοὺς, καὶ καταστάντες ἐκ τῶν τειχῶν ἐπολέμουν. (5) Ἄ πυνθανόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Φαίᾱκα πέμπουσιν, εἴ πως πείσαντες τοὺς σφίσις ὄντας αὐτόθι ζυμμάχους καὶ τοὺς ἄλλους, ἦν δύνωνται, Σικελιώτας κοινῇ ὡς Συρακοσίων δύναμιν περιποιουμένους ἐπιστρατεῦσαι, διασώσειαν τὸν δῆμον τῶν Λεοντίνων. (6) Ὁ δὲ Φαίᾱξ ἀφικόμενος τοὺς μὲν Καμαριναίους πείθει καὶ Ἀκραγαντίους, ἐν δὲ Γέλα ἀντιστάντος αὐτῷ τοῦ πράγματος οὐκέτι ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐρχεται, αἰσθόμενος οὐκ ἂν πείθειν αὐτούς, ἀλλ' ἀναχωρήσας διὰ τῶν Σικελῶν ἐς Κατάνην, καὶ ἄμα ἐν τῇ παρόδῳ καὶ ἐς τὰς Βρικιννίας ἔλθων καὶ παραθαρσύνας, ἀπέπλει.

V. Ἐν δὲ τῇ παρακομιδῇ τῇ ἐς τὴν Σικελίαν καὶ πάλιν ἀναχωρήσει καὶ ἐν τῇ Ἱταλίᾳ τισὶ πόλεσιν ἐχρημάτισε περὶ φιλίας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Λοκρῶν ἐντυχῶναι τοῖς ἐκ Μεσσήνης ἐποικοῖς ἐκπετωκόσιν, οἱ μετὰ τὴν τῶν Σικελιωτῶν ὁμολογίαν στασιασάντων Μεσσηνίων καὶ ἐπαγαγομένων τῶν ἐτέρων Λοκροῦς ἐποικοὶ ἐξεπέμφθησαν, καὶ ἐγένετο Μεσσήνη Λοκρῶν τινὰ χρόνον. (2) Τούτοις οὖν ὁ Φαίᾱξ ἐντυχῶν τοῖς κομιζόμενοις οὐκ ἡδίκησεν· ἐγεγένητο γὰρ τοῖς Λοκροῖς πρὸς αὐτὸν ὁμολογία ζυμβάσεως περὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. (3) Μόνοι γὰρ τῶν ζυμμάχων, ὅτε Σικελιώται ξυνηλλάσσοντο, οὐκ ἐσπείσαντο Ἀθηναίοις· οὐδ' ἂν τότε, εἰ μὴ αὐτοὺς κατεῖχεν ὁ πρὸς Ἰωνέας καὶ Μελαίους πόλεμος ὁμόρους τε ὄντας καὶ ἀποίκους. Καὶ ὁ μὲν Φαίᾱξ ἐς τὰς Ἀθήνας χρόνῳ ὕστερον ἀφίκετο.

VI. Ὁ δὲ Κλέων ὡς ἀπὸ τῆς Τορώνης τότε περιέπλευσεν ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς Ἠϊόνης Σταγειρῇ μὲν προσβάλλει Ἀνδρίων ἀποικίᾳ, καὶ οὐχ εἶλιν, Γαληψὸν δὲ τὴν Θασίων ἀποικίαν λαμβάνει κατὰ κράτος. (2) Καὶ πέμψας ὡς Περδίκχαν πρέσβεις, ὅπως παραγένοιτο στρατιᾷ κατὰ τὸ ζυμμαχικόν, καὶ ἐς τὴν Θράκην ἄλλους παρὰ Πολλῆν τὸν Ὀδομάντων βασιλέα,

pro singulis darentur, ab Olynthiis redempti sunt. (5) Sub idem tempus Boeoti Panactum Atheniensium castellum in confiniis situm per prodicionem ceperunt. (6) Cleo autem praesidio Toronae imposito, motis inde castris Athon montem classe circumvectus adversus Amphipolin ivit.

IV. Phæax vero Erasistrati filius cum duobus collegis ab Atheniensibus missus duabus navibus in Italiam atque Siciliam legatus sub idem tempus transmisit. (2) Quum enim Athenienses post compositionem inter Sicilienses factam ex Sicilia discessissent, Leontini multos ad civitatis jus admiserunt, et plebs agrum viritim dividere in animo habebat. (3) Sed potentes quum hoc sensissent, Syracusanos accersunt plebemque expellunt. Et illi quidem vagi erraverunt, quo quemque sors tulit; at potentes inito cum Syracusanis fœdere et urbe sua relicta et vastata, Syracusas civitate donati incoluerunt. (4) Postea vero quod praesentem rerum statum non probarent, relictis Syracusis locum quemdam Leontinorum urbis, nomine Phocæas, occuparunt, et Bricinnias, arcem in agro Leontino munitam. Et plebeiorum antea expulsorum permulti ad eos iverunt, et statim e loco munito bellum gerere cœperunt. (5) Quæ audientes Athenienses Phæacem mittunt, si quo modo adductis suis sociis, qui illic erant, ceterisque Siciliensibus, si possent, ad bellum communiter inferendum Syracusanis, qui potentiam sibi compararent, plebem Leontinam conservarent. (6) Phæax autem quum eo pervenisset, Camarinæis quidem et Acragantinis rem persuasit; Gelæ vero quum res ei non successisset, ad ceteros non item perrexit, quod intelligebat, se rem iis non persuasurum, sed per Siculos Catanam reversus, simul etiam obiter ad Bricinnias profectus, et adhortatus eos, ut bono essent animo, navibus discedebat.

V. Dum autem in Siciliam pervehitur, et rursus inde revertitur, etiam cum nonnullis Italiæ civitatibus egit de amicitia cum Atheniensibus ineunda; et incidit etiam in Locros, qui Messana, quam incoluerant, expulsi erant, et qui post compositionem inter Sicilienses factam, quum Messanenses seditione laborarent, et eorum altera factio Locros accivisset, coloni submissi sunt, et fuit Messana aliquandiu in Locrorum potestate. (2) In hos igitur quum Phæax domum redeuntes incidisset, eos nulla injuria affect; Locri enim cum ipso transegerant de compositione cum Atheniensibus facienda. (3) Soli enim omnium sociorum, quo tempore Sicilienses gratiæ reconciliationem inter se fecerunt, cum Atheniensibus fœdus inire noluerunt; et ne tunc quidem id fecissent, nisi bellum, quod cum Itonensibus et Melæis, finitimis et colonis suis, gerebant, ipsos tenuisset occupatos. Et Phæax quidem postea Athenas rediit.

VI. Cleo vero, ubi a Torone solvens, ut dixi, adversus Amphipolin classe circumvectus est, profectus Eione, quam belli sedem delegerat, Stagium Andriorum coloniam invasit, nec cepit, sed Galepsum Thasiorum coloniam vi expugnavit. (2) Missisque ad Perdiccam legatis, ut ex societatis jure cum copiis ad se veniret, aliis etiam in Thraciam missis ad Pollen Odomantum regem, qui quam plurimos

ἔχοντα μισθοῦ Θρᾷκας ὡς πλείστους, αὐτὸς ἡσύχαζε περιμένων ἐν τῇ Ἱόνι. (3) Βρασιδᾶς δὲ πυθνανόμενος ταῦτα ἀντεκάρητο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ Κερδυλίῳ· ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο Ἀργυλίων ἐπὶ μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ, οὗ πολλὴ ἀπέχον τῆς Ἀμφιπόλεως, καὶ κατεφαίνεται πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτόθεν δρυμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ· ὅπερ προσεδέχετο ποιῆσαι αὐτὸν, ἐπὶ τὴν Ἀμφιπόλιν, ὑπεριδόντα σφῶν τὸ πλῆθος, τῇ παρουσίᾳ στρατιᾷ ἀναβῆσθαι. (4) Ἄμα δὲ καὶ παρεσκευάζετο Θρᾷκὰς τε μισθωτοὺς πεντακασίους καὶ χιλίους, καὶ τοὺς Ἡδῶνας πάντας παρακαλῶν, πελταστὰς καὶ ἱππέας· καὶ Μυρκινίων καὶ Χαλκιδέων χιλίους πελταστὰς εἶχε πρὸς τοῖς ἐν Ἀμφιπόλει. (5) Τὸ δ' ὀπλιτικὸν ζύμπαν ἡγορήσθη διασχίλοι μάλιστα, καὶ ἱππῆς Ἑλλήνες τριακόσιοι. Τούτων Βρασιδᾶς μὲν ἔχων ἐπὶ Κερδυλίῳ ἐκάρητο ἐς πεντακασίους καὶ χιλίους, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Ἀμφιπόλει μετὰ Κλεαρίδου ἐτετάχοντο.

VII. Ὁ δὲ Κλέων τέως μὲν ἡσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκάσθη ποιῆσαι ὅπερ ὁ Βρασιδᾶς προσεδέχετο. (2) Τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθομένων μὲν τῇ ἔδρᾳ, ἀναλογιζομένων δὲ τὴν ἐκείνου ἡγεμονίαν πρὸς ὅαν ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν μετὰ ὅας ἀνεπιστημοσύνης καὶ μαλακίας γενήσονται, καὶ οἰκοῦντες ὡς ἄκοντες αὐτῷ ζυνηλθόν, αἰσθόμενος τὸν θρόνον, καὶ οὐ βουλόμενος αὐτοὺς διὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καθυμένους βαρύνεσθαι, ἀναλαβὼν ἦγεν. (3) Καὶ ἐχρήσατο τῷ τρόπῳ ὅπερ καὶ ἐς τὴν Πύλον εὐτυχήσας ἐπίστευσέ τι φρονεῖν· ἐς μάχην μὲν γὰρ οὐδὲ ἡλπισέν οἱ ἐπεξίναί οὐδένα, κατὰ θέαν δὲ μᾶλλον ἔφη ἀναβαίνειν τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μείζω παρασκευὴν περιμένειν, οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ, ἣν ἀναγκάζεται, περισχῆσαι, ἀλλ' ὡς κύκλῳ περιστὰς βίᾳ αἰρήσων τὴν πόλιν. (4) Ἐλθὼν τε καὶ καθίσας ἐπὶ λόφῳ καρτεροῦ πρὸ τῆς Ἀμφιπόλεως τὸν στρατὸν αὐτὸς ἔθεατο τὸ λιμνῶδες τοῦ Στρυμόνος καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ Θράκῃ ὡς ἔχοι. (5) Ἀπέναι τε ἐνόμιζεν, ὅπῃ βούληται, ἀμαχεῖ· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐφαίνετο οὗτ' ἐπὶ τοῦ τείχους οὐδεὶς οὔτε κατὰ πύλας ἐξῆι, κεκλημέναι τε ἦσαν πᾶσαι. Ὅποτε καὶ μηχανὰς ὅτι οὐ κατήλθεν ἔχων, ἀμαρτεῖν ἔδοκει· εἰν γὰρ ἂν τὴν πόλιν διὰ τὸ ἐρῆμον.

VIII. Ὁ δὲ Βρασιδᾶς εὐθὺς ὡς εἶδε κινουμένους τοὺς Ἀθηναίους, καταβὰς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ Κερδυλίου ἐσέρχεται ἐς τὴν Ἀμφιπόλιν. (2) Καὶ ἐπέθοδον μὲν καὶ ἀντίταξιν οὐκ ἐποίησατο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, δεδιὼς τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ νομίζων ὑποδεστέρους εἶναι, οὐ τῷ πλήθει (ἀντίπαλα γὰρ πως ἦν) ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι (τῶν γὰρ Ἀθηναίων ὅπερ ἐστράτευσεν, καθαρὸν ἐξῆλθε, καὶ Λημνίων καὶ Ἰμβρίων τὸ κράτιστον), τέχνη δὲ παρεσκευάζετο ἐπιθησόμενος. (3) Εἰ γὰρ δεῖξειεν τοῖς ἐναντίοις τὸ τε πλῆθος καὶ τὴν ὀπλίσιν ἀναγκαίαν οὔσαν τῶν μεθ' αὐτοῦ, οὐκ ἂν ἡγεῖτο μᾶλλον περιγενέσθαι ἢ ἀνεν προφύειας τε αὐτῶν καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ ὄντος καταφρονήσεως. (4) Ἀπολεξάμενος οὖν αὐτὸς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους Κλεαρίδᾳ προστάξας, ἐβουλεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως πρὶν ἀπελθεῖν τοὺς

Thracas mercede conducirer, ipse ad Eionem per otium exspectabat. (3) Brasidas autem his auditis ipse quoque ad Cerdylum castra hostibus opposita fecit; est autem hic locus Argiliorum trans flumen editus, ab Amphipoli non procul distans, unde omnia prospici poterant. Quare Cleo cum suis copiis clam illinc discedere non potuisset; quod quidem Brasidas ipsum exspectabat facturum, ut contempta suorum paucitate adversus Amphipolin cum praesentibus copiis adscenderet. (4) Simul autem etiam se praeparabat, mille et quingentos Thraces mercede conductos, et Edones omnes, peltatos et equites evocans; habebat praeterea Myrciniorum et Chalcidensium, praeter eos, qui apud Amphipolin erant, mille peltatos. (5) Universorum autem militum gravis armaturae summa erat duo ferme millia et trecenti Graecorum equites. Ex his Brasidas cum mille et quingentis ad Cerdylum castra habebat, ceteri vero intra Amphipolin cum Clearida duce instructi erant.

VII. Cleo vero primo quidem quiescebat, deinde vero coactus est facere, quod Brasidas exspectabat. (2) Quum enim milites diuturnum illud otium moleste ferrent, et reputarent, quale futurum esset illius imperium, quanta cum imperitia et ignavia conjunctum adversus quantam peritiam et audaciam, et domo jam ut eum inviti secuti essent, ille quum rumorem istum sensisset ipsosque, quod in eodem loco desiderant, gravari nollet, motis castris discedebat. (3) Et usus est eadem ratione, qua quum apud Pylum rem feliciter gessisset, aliquid se sapere putavit; ad pugnam enim ne exspectavit quidem, ut quis contra se prodiret, sed potius se adscendere dicebat, ut locum inspiceret, et majorem apparatus exspectabat, non ut firmissimo copiarum praesidio, si cogeretur, hostem circumfunderet, sed ut urbem copiis undique circumdatam vi expugnaret. (4) Profectus igitur, castrisque in colle natura munito ante Amphipolin positus, ipse contemplabatur Strymonis stagna, et qualis esset urbis situs Thraciam versus. (5) Et existimabat, se, quotiescunque voluisset, sine certamine illinc discessurum; nemo enim vel supra muros conspiceretur, vel portis exibat, omnesque clausae erant. Quamobrem etiam existimabat se peccasse, quod sine machinis eo venisset; capturum enim se urbem fuisse, quod esset deserta.

VIII. Brasidas vero simul atque Athenienses castra movere videt, et ipse degressus a Cerdyllo Amphipolin intrauit. (2) Et eruptionem quidem aut praelii potestatem Atheniensibus numquam fecit, de apparatu suo metuens et suos ratus impares hosti esse, non numero (nam propemodum pares erant), sed dignitate (nam in illa expeditione militabat electus ipsorum Atheniensium flos, et Lemniorum atque Imbriorum robor), sed parabat eos dolo aggredi. (3) Si enim suorum numerum et vilem armaturam, quam ipsa necessitas ministrarat, hostibus ostendisset, existimabat se non facilius victorem fore, quam si ab iis ante conflictum conspectus non esset, neque propter id, quod res erat, in ipsorum contemptionem venisset. (4) Brasidas igitur quum centum et quinquaginta gravis armaturae milites delegisset, et reliquos Clearidae ducendos commis-

Ἀθηναίους, οὐκ ἂν νομίζων αὐτοὺς ὁμοίως ἀπολαθεῖν αὐθις μεμονωμένους, εἰ τύχοι ἐλθοῦσα αὐτοῖς ἡ βοήθεια. (6) Ξυγκαλέσας δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας, καὶ βουλόμενος παραθαρσύναι τε καὶ τὴν ἐπίνοιαν φράσαι, ἔλεγε τοιαῦτα.

ΙΧ. « Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπὸ μὲν οἷας χώρας ἤκομεν, ὅτι αἰεὶ διὰ τὸ εὐψυχον ἐλευθέρας, καὶ ὅτι Δωριῆς μέλλετε ἴσως μάχεσθαι, ὧν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἀρκείτω βραχέως δεδηλωμένον. (2) τὴν δὲ ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ διανοοῦμαι ποιῆσθαι, διδάξω, ἵνα μὴ τό [τε] κατ' ὀλίγον καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεῆς φαινόμενον ἀτολμίαν παράσχη. (3) Τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάξω καταφρονήσει τε ἡμῶν καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας ὥς ἂν ἐπεξέλθοι τις αὐτοῖς ἐξ μάχης, ἀναβῆναί τε πρὸς τὸ χωρίον καὶ νῦν ἀτάκτως κατὰ θέαν τετραμμένους ἀλιγερῶν. (4) Ὅστις δὲ τὰς τοιαύτας ἀμαρτίας τῶν ἐναντίων καλλίστα ἰδὼν καὶ ἅμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαρταχθέντος ἢ ἐκ τοῦ πρὸς τὸ παρ' ἡμῶν ἐμφέροντος, πλείστ' ἂν ὀρθοῖτο. (5) καὶ τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἢ τὸν πολέμιον μάλιστα ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφελήσειεν. (6) Ἔως οὖν ἔτι ἀπαράσκειοι θαρσοῦσι καὶ τοῦ ὑπαπίνειν πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἔμοι φαίνονται, τὴν διάνοιαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώμης καὶ πρὶν ζυτταχθῆναι μᾶλλον τὴν δόξαν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς μετ' ἑμαυτοῦ καὶ φθάσας, ἣν δύνωμαι, προσπεσοῦμαι δρόμῳ κατὰ μέσον τὸ στράτευμα. (7) σὺ δὲ Κλεαρίδα ὕστερον, ὅταν ἐμὲ ὀρθῇ ἤδη προσκείμενον καὶ κατὰ τὸ εἶδος φοβούντα αὐτούς, τοὺς μετὰ σεαυτοῦ τοὺς τ' Ἀμφιπολίτας καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους ἄγων, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθῆναι, καὶ ἐπείγεσθαι ὥς τάχιστα ξυμμιῆσαι. (8) Ἐλπίς γὰρ μάλιστα αὐτοὺς οὕτω φοβηθῆναι· τὸ γὰρ ἐπὶν ὕστερον δεινότερον τοῖς πολέμοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου. (9) Καὶ αὐτὸς τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου, ὥσπερ σε εἶδος ὄντα Σπαρτιάτην, καὶ ὑμεῖς ὡς ἄνδρες ξύμμαχοι ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νομίσατε εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν τὸ ἐθέλειν καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τῇδε ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἀγαθοῖς γενομένοις ἐλευθερίαν τε ὑπάρχειν καὶ Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις κεκληῖσθαι, ἢ Ἀθηναίων τε δούλοις, ἣν τὰ ἄριστα ἀνευ ἀνδραποδισμοῦ ἢ θανατώσεως πράξετε, καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν ἢ πρὶν εἶχετε, τοῖς δὲ λοιποῖς Ἑλλήσι κωλυταῖς γενέσθαι ἐλευθερώσεως. (10) Ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς μαλακισθῆτε, ὀρῶντες περὶ ὧν ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἐγὼ τε δεῖξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὦν μᾶλλον τοῖς πέλας ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν. »

X. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἰπὼν τὴν τε ἐξοδὸν παρεσκευάζετο αὐτὸς καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ Κλεαρίδα καθίστη ἐπὶ τὰς Θρακίας καλουμένας τῶν πυλῶν, ὅπως ὥσπερ εἴρητο ἐπεξείκειν. (2) Τῷ δὲ Κλέωνι, φανεροῦ γενομένου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κερδύλου καταβάντος καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπιφανεῖ οὕτῃ ἐξῶθεν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς

αἰ, repente Athenienses, priusquam abirent, adoriri cogitabat, existimans illos non pariter nudatos a se iterum interceptum iri, si auxilia ad ipsos venissent. (5) Convocatis autem militibus universis, quod eorum animos confirmare suumque consilium iis aperire vellet, hæc verba fecit.

ΙΧ. « Viri Peloponnesii, e quali terra profecti simus, et eam propter animi generositatem perpetuo liberam esse et vos Dorienses cum Ionibus praelium commissuros esse, quibus superiores esse consuevistis, paucis a me declaratum sufficiat; (2) qua autem ratione hostes aggredi stue- rim, docebo, ne, quod cum paucis, non autem cum univer- sis belli fortunam periclitamur, minus tutum vobis videatur, et timorem incutiat. (3) Conjicio enim hostes contem- ptione nostri, et quod non speraverint quemquam ad pro- lium contra se proditurum, locum illum conscendisse, et nunc nullis ordinibus servatis ad locorum contemplationem conversos securos esse. (4) Quisquis autem hæc hostium peccata optime animadvertit, et simul pro viribus eos aggreditur, non tam aperte et acie palam contra ipsos instructa, quam pro eo, quod pro præsentī rerum statu utilitas flagitat, is ut plurimum ex animi sententia rem gerat; (5) hæc autem belli furta pulcherrimam gloriam habent, quibus quis hostem maxime fallens, amicis plu- rimum prosit. (6) Dum igitur adhuc imparati confidunt, et se subducere potius, quantum ego conjicere possum ex iis, quæ video, quam remanere cogitant, dum sunt remissis ani- mis, et priusquam consilium magis componant, ego quidem cum iis, quos mecum habeo, antevertem, si possim, in me- dium eorum agmen cursu citato irruam; (7) tu vero Clearida mox, ubi me jam iis inhærere conspexeris, atque, ut cre- dibile est, eos terrentem, cum tuis et Amphipolitanis cete- risque sociis repente portis apertis eruptionem facias, ope- ramque des, ut quam celerrime prelio intersis. (8) Spes enim est, eos sic maxime territum iri; qui enim pugnae postea superveniunt, sunt hostibus formidabiliores, quam qui jam adsunt, et pugnant. (9) Et quum ipse te virum fortem præbeas, ut te facere par est, virum Spartanum, tum etiam vos viri socii fortiter sequamini, et existinetis boni militis esse, animo prompto esse et pudoris pleno, et ducibus ob- temperare, atque hodierno die fore, ut aut, si rem fortiter gesseritis, libertas vobis contingat, et ut socii Lacedæmo- niorum appellemini, aut et Atheniensium servi, siquidem optima conditione vobiscum actum fuerit, ita ut in servitu- tem non abstrahamini, aut capitali supplicio afficiamini, et servitutem duriorem experiamini, quam ante habebatis, ceterisque Græcis impedimento sitis, quo minus in liber- tatem asserantur. (10) Quamobrem et vos rem ne ignavi- ter geratis, animadvertentes quantis de rebus certamen sit, et ego ostendam, me eum esse, qui non magis alios officii sui moneam, quam ipse factis præstem eadem, ad quæ verbis illos adhortor. »

X. Brasidas quidem quum hæc dixisset, et eruptio- nem parabat ipse, et reliquos cum Clearida ad portas, quæ Thraciæ vocantur, collocabat, ut, quemadmodum constita- tum erat, post se erumperent. (2) Cleoni autem, quum ipse Brasidas conspectus esset, dum de Cerdyllo descen- dit, et in urbe, quæ extrinsecus manifeste conspici poterat,

Ἀθηναῖς θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντος, ἀγγέλλεται (πrouκεχωρήκει γὰρ τότε κατὰ τὴν θείαν) ὅτι ἦ τε στρατιά ἅπασα φανερά τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει, καὶ ὑπὸ τὰς πύλας ἵππων τε πόδες πολλοὶ καὶ ἀνθρώπων ὡς ἐξιόντων ὑποφαίνονται. (3) Ὁ δὲ ἀκούσας ἐπῆλθεν· καὶ ὡς εἶδεν, οὐ βουλόμενος μάχῃ διαγωνίσασθαι πρὶν οἱ καὶ τοὺς βοηθοὺς ἔχειν, καὶ οἰόμενος φθίσεσθαι ἀπελθὼν, σημαίνειν τε ἅμα ἐκέλευεν ἀναχώρησιν καὶ παρήγγειλε τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπὶ τὸ εὐνύμιον κέρας, ὥσπερ μόνον οἶόν τ' ἦν, ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἡϊόνας. (4) Ὡς δ' αὐτῷ ἐδόκει σχολὴ γίγνεσθαι, αὐτὸς ἐπιστρέψας τὸ δεξιὸν καὶ τὰ γυμνά πρὸς τοὺς πολεμίους δούς ἀπήγε τὴν στρατιάν. (5) Κἀν τούτῳ Βρασιδᾶς ὡς ὁρᾷ τὸν καιρὸν καὶ τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων κινούμενον, λέγει τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι «οἱ ἄνδρες ἡμεῖς οὐ μένουσιν. Δῆλοι δὲ τῶν τε δοράτων τῇ κινήσει καὶ τῶν κεφαλῶν· οἷς γὰρ ἂν τοῦτο γίγνηται, οὐκ εἰώθασιν μένειν τοὺς ἐπιόντας. Ἀλλὰ τὰς τε πύλας τις ἀνοίγέτω ἕμοι ἅς εἰρηται, καὶ ἐπεξίωμεν ὡς τάχιστα θαροῦντες.» (6) Καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ σταύρωμα πύλας καὶ τὰς πρώτας τοῦ μακροῦ τείχους τότε ὄντος ἐξελθὼν ἔθει δρόμῳ τὴν ὁδὸν ταύτην εὐθείαν, ἥπερ νῦν κατὰ τὸ καρτερώτατον τοῦ χωρίου ἰόντι τροπαίον ἔστηκεν, καὶ προσβαλὼν τοῖς Ἀθηναίοις πεφοβημένοις τε ἅμα τῇ σφετέρᾳ ἀταξίᾳ καὶ τὴν τόλμαν αὐτοῦ ἐκπεπληγμένοις κατὰ μέσον τὸ στράτευμα τρέπει. (7) Καὶ ὁ Κλεαρίδας, ὥσπερ εἰρητο, ἅμα κατὰ τὰς Θωρακίας πύλας ἐπεξελθὼν τῷ στρατῷ ἐπαφύρτο. Συνέβη τε τῷ ἀδοκίῳ καὶ ἑξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους θαυυεθῆναι, (8) καὶ τὸ μὲν εὐνύμιον κέρας αὐτῶν, τὸ πρὸς τὴν Ἡϊόνα, ὅπερ δὴ καὶ προκεχωρήκει, εὐθὺς ἀποραγὲν ἔφυγεν· καὶ ὁ Βρασιδᾶς ὑποχωροῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐπιπαρών τῷ δεξιῷ τιτρώσκειται, καὶ πεσόντα αὐτὸν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται, οἱ δὲ πλεσίον ἄραντες ἀπήνεγκαν. (9) Τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ἑμένε τε μᾶλλον, καὶ ὁ μὲν Κλέων, ὡς τὸ πρῶτον οὐ διανοεῖτο μένειν, εὐθὺς φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ ἀποθνήσκει, οἱ δὲ αὐτοῦ συστραφέντες ὁπλῖται ἐπὶ τὸν λόφον τὸν τε Κλεαρίδαν ἡμύνοντο καὶ δις ἢ τρις προσβαλόντα, καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἢ τε Μυρκινία καὶ ἡ Χαλκιδικὴ ἵππος καὶ οἱ πελτασταὶ περιστάντες καὶ ἐσακοντίζοντες αὐτοὺς ἔτρεψαν. (10) Οὕτω δὲ τὸ στράτευμα πᾶν ἤδη τῶν Ἀθηναίων φυγὴν χαλεπῶς καὶ πολλὰς ὁδοὺς τραπόμενοι κατὰ ὄρη, ὅσοι μὴ διεφθάρησαν ἢ αὐτίκα ἐν χερσὶν ἢ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς ἵππου καὶ τῶν πελταστῶν, οἱ λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὴν Ἡϊόνα. (11) Οἱ δὲ τὸν Βρασιδᾶν ἄραντες ἐκ τῆς μάχης καὶ διασώσαντες ἐς τὴν πόλιν ἔτι ἔμπουν ἐσεκόμισαν· καὶ ἤσθετο μὲν ὅτι νικῶσιν οἱ μεθ' ἑαυτοῦ, οὐ πολλὸ δὲ διαλιπὼν ἐτελεύτησεν. (12) Καὶ ἡ ἄλλη στρατιά ἀναχωρήσασα μετὰ τοῦ Κλεαρίδου ἐκ τῆς διώξεως νεκροὺς τε ἐσκόλευσε καὶ τροπαίον ἔστησεν.

XI. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Βρασιδᾶν οἱ ζύμμαχοι πάντες ζῶν ἄλλοις ἐπισπόμενοι δημοσίᾳ ἐθαψάν ἐν τῇ πό-

ad Palladis templum sacra facit et hæc agit, nuntiat (tunc enim ad loci contemplationem processerat) et omnem hostium exercitum in urbe manifeste conspici posse, et sub portis multa equorum hominumque tanquam exeuntium vestigia apparere. (3) Ille vero quum hæc audisset, accessit, atque ubi rem vidit, quia proelio decernere nolebat ante auxiliorum adventum, putans se discedere posse antevertentem hostium impetum, uno eodemque tempore et signum receptui dari iubebat, et abeuntibus præcepit, ut sinistro cornu præeunte, qua sola ratione fieri poterat, Eionem versus se subducerent. (4) Sed quum hoc ei lentius fieri videretur, ipse dextro cornu converso, et nudo latere hostibus objecto exercitum abducebat. (5) Et in hoc tempore Brasidas, quum opportunitatem adesse et Atheniensium exercitum moveri animadvertet, militibus, quos secum ducebat, ceterisque dixit. «Isti nos non expectant; hoc ex lancearum capitumque motu perspicuum est; qui enim hoc faciunt, ii invadentes expectare non consueverunt. Quare nunc aliquis mihi portas aperiat, quas dictum est, et quam celerrime eruptionem confidenter faciamus.» (6) Atque ipse quidem per illas portas, quæ ad vallum ducebant, perque primas longi muri, qui tunc exstabat, egressus, cursu contendit recta per illam viam, ubi nunc per firmissimam illius loci munitionem eunti tropæum erectum visitur; et aggressus Athenienses simul et sua confusione territos, et ipsius audaciam extimescentes, per medium agmen in fugam vertit. (7) Et Clearidas, ut constitutum erat, eodem tempore per Thracias portas eruptione facta cum exercitu in hostem ferebatur. Accidit autem, ut hac inopinata et repentina eruptione Athenienses utrinque perturbati trepidarent; (8) ac sinistrum quidem eorum cornu, quod erat Eionem versus, quod quidem jam processerat, statim divisum fugere cepit; et Brasidas, hoc jam fugiente, secundum dextrum procedens, vulneratus est, atque Athenienses quidem eum cadentem non animadvertenter, sed qui proximi stabant, sublatum abseportarunt. (9) At dextrum Atheniensium cornu magis manebat, et Cleo quidem, ita ut principio non manere constituerat, statim fugit, et a Myrcinio peltato exceptus, ab eo interfectus est; ejus vero gravis armaturæ milites, facto globo in collem conversi Clearidam bis terve irruentem propulsabant, nec prius cesserunt, quam Myrciniorum et Chalcidensium equitatus et peltati circumstantes atque jaculis petentes in fugam eos verterunt. (10) Quum autem sic universus Atheniensium exercitus jam ægre diffugisset, et ipsorum multi per montes ad varias vias se convertissent, quotquot non perierunt aut statim in ipso congressu aut a Chalcidensium equitatu ac peltatis, reliqui Eionem se receperunt. (11) Qui vero Brasidam ex proelio exportarant et servarant, adhuc spirantem in urbem importarunt, et cognovit ille quidem suos vicisse, sed non multo spatio interjecto animam efflavit. (12) Reliquis autem exercitus, qui cum Clearida erat, quum a persequendis hostibus redisset, cadavera spoliavit, et tropæum erexit.

XI. Postea vero universi socii Brasidam cum armis prosecti publice sepelierunt in urbe ante forum, quod nunc

λει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὐσης· καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφιπολίται, περιέρχαντες αὐτοῦ τὸ μνημεῖον, ὡς ἥρωϊ τε ἐντέμνουσι καὶ τιμὰς δεδώκασιν ἀγῶνας καὶ ἐτησίους θυσίας, καὶ τὴν ἀποικίαν ὡς οἰκιστῇ προσέθεσαν, καταβαλόντες τὰ Ἀγνώνεια οἰκοδομήματα καὶ ἀφανίσαντες εἴ τι μνημόσυνόν ποῦ ἐμελλεν αὐτοῦ τῆς οἰκίσσεως περιέσεσθαι, νομίσαντες τὸν μὲν Βρασίδαν σωτῆρά τε σφῶν γεγενῆσθαι καὶ ἐν τῷ παρόντι ἅμα τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμαχίαν φόβῳ τῶν Ἀθηναίων θεραπεύοντες, τὸν δὲ Ἀγνώνα κατὰ τὸ πολέμιον τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἂν ὁμοίως σφίσι ξυμφόρως οὐδ' ἂν ἡδέως τὰς τιμὰς ἔχειν. (2) Καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις ἀπέδωσαν. Ἀπέθανον δὲ Ἀθηναίων μὲν περὶ ἑξακοσίους, τῶν δ' ἐναντίων ἑπτὰ, διὰ τὸ μὴ ἐκ παρατάξεως ἀπὸ δὲ τοιαύτης ξυντυχίας καὶ προεκφοβήσεως τὴν μάχην μᾶλλον γενέσθαι. (3) Μετὰ δὲ τὴν ἀναίρεσιν οἱ μὲν ἐπ' οἴκου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κλεαρίδου τὰ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν καθίσταντο.

XII. Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶντος Ῥαμφίας καὶ Αὐτοχαρίδας καὶ Ἐπικυδίδας Λακεδαιμόνιοι ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία βοήθειαν ἦγον ἐνακοσίων ὁπλιτῶν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραγῖνι καθίσταντο· οἱ αὐτοὺς ἐδόκει μὴ καλῶς ἔχειν. (2) Ἐνδιατριβόντων δὲ αὐτῶν ἔτυχεν ἡ μάχη αὕτη γενομένη, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

XIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς μέχρι μὲν Πιερίου τῆς Θεσσαλίας διῆλθον οἱ περὶ τὸν Ῥαμφίαν, κωλυόντων δὲ τῶν Θεσσαλῶν, καὶ ἅμα Βρασίδου τεθνεώτος ὥπερ ἦγον τὴν στρατιάν, ἀπετράποντο ἐπ' οἴκου, νομίσαντες οὐδένα καιρὸν εἶναι ἐτι τῶν τε Ἀθηναίων ἥσση ἀπεληλυθότων καὶ οὐκ ἀξιόχρεων αὐτῶν ὄντων δρᾶν τι ὧν κάκεινος ἐπενόει. (2) Μάλιστα δὲ ἀπῆλθον εἰδότες τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτε ἐξήεσαν, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας.

XIV. Συνέβη τε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἐτι ἄσασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πληγέντες ἐπὶ τῷ Δηλίῳ καὶ δι' ὀλίγου αὐθις ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ οὐκ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα τῆς ῥώμης πιστὴν ἐτι, ἥπερ οὐ προσεδέχοντο πρότερον τὰς σπονδάς, δοκοῦντες τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ καθυπέρτεροι γενήσεσθαι. (2) καὶ τοὺς ξυμμάχους ἅμα ἐδέδισαν σφῶν μὴ διὰ τὰ σφάλματα ἐπαιρόμενοι ἐπὶ πλέον ἀποστῶσιν, μετεμέλοντό τε ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ καλῶς παρασχόν οὐ ξυνέβησαν. (3) οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι παρὰ γνώμην μὲν ἀποβαίνοντες σφίσι τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ ὦντο ὀλίγων ἐτῶν καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν, εἰ τὴν γῆν τέμνοινεν, περιπεσόντες δὲ τῇ ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορᾷ, ὅλα οὕτω γεγέννητο τῇ Σπάρτῃ, καὶ ληστευομένης τῆς χώρας ἐκ τῆς Πύλου καὶ Κυθήρων, αὐτομολούντων τε τῶν Εἰλώτων, καὶ αἰεὶ προσδοχίας οὐσης μή τι καὶ οἱ ὑπομένοντες τοῖς ἔξω πείσονται πρὸς τὰ παρόντα σφίσι· ὥσπερ καὶ πρότερον νεωτερίσωσιν. (4) Συνέ-

est; et ex eo tempore Amphipolitani, quum ipsius monumentum septo circumdedit, ut heroi parentant, et honores tribuerunt certamina et sacrificia anniversaria, et coloniam etiam ipsi, ut ejus conditori, attribuerunt, dejectis Hagnonis aedificiis, omnique monumento deleto, si quid forte supererat, quod coloniae ab eo deductae memoriam conservare posset, existimantes, Brasidam quidem suum servatorem exstitisse, simul etiam in praesentia, propter Atheniensium metum, Lacedaemoniorum societatem colescentes, Hagnonem vero propter Atheniensium hostium inimicitias non aequae ex usu suo his honoribus a se affectum neque etiam iis delectatum iri. (2) Mortuos tamen Atheniensibus reddiderunt. Obierunt autem ex Atheniensibus quidem ad sexcentos, ex adversariis vero septem, quia non acie instructa justum proelium commissum erat, sed potius ejusmodi casu, metuque prius incusso. (3) Quum autem Athenienses suorum cadavera sustulissent, ipsi quidem domum classe vecti redierunt, illi vero cum Clearida res Amphipolitanas constituiebant.

XII. Sub eadem aestatis extremæ tempora Rhamphias et Autocharidas et Epicydidas Lacedaemonii nongentorum gravis armaturæ militum supplementum in Thraciam ducebant, et quum Heracleam, quæ est in agro Trachinio, pervenissent, quicquid iis non recte se habere videbatur, constituiebant. (2) Sed quum ibi morarentur, hoc proelium interea commissum est, et aestas finiebatur.

XIII. Insequentis autem hiemis initio statim Rhamphias, et qui cum eo erant, ad Pierium usque Thessaliæ montem progressi sunt; sed quum Thessali eos transire prohiberent, simul etiam quum Brasidas obiisset, ad quem has copias ducebant, domum reverterunt, existimantes haudquaquam amplius tempus opportunum esse, tum quod Athenienses proelio victi discessissent, tum quod idonei ipsi non essent ad peragendum aliquid eorum, quæ Brasidas animo conceperat. (2) Præcipue vero discesserunt, quod scirent, quum domo exhibant, Lacedaemonios ad pacem magis animos habuisse propensos.

XIV. Accidit etiam, ut statim post proelium ad Amphipolin commissum et Rhamphias ex Thessalia reversionem neutri ullam belli partem amplius attingerent, sed animos ad pacem potius propensos haberent, Athenienses quidem, quod et apud Delium et paulo post rursus ad Amphipolin cladem accepissent, nec certam virium spem amplius haberent, qua freti fœdera prius admittere noluerant, existimantes, se propter præsentem felicitatem superiores evasuros; (2) et simul socios suos reformidabant, ne propter belli offensiones elati magis a se deficerent, eosque poenitebat, quod post res ad Pylum gestas idoneam occasionem nacti compositionem non fecissent; (3) Lacedaemonios vero vicissim, quod bellum ipsis præter opinionem eveniret, in quo intra paucos annos Atheniensium potentiam se eversuros putarent, si eorum agrum vastarent, et quod contra in illam calamitatem incidissent, quam in insula acceperant, qualis nunquam ante Spartæ contigerat, quum simul et ager latrocinii infestaretur ab illis, qui e Pylo et Cytheris prodibant, et Helotes ad hostes transfugerent, et suspicio semper esset, ne et illi, qui domi remanebant, confisi iis, qui extra erant, pro præsentis rerum suarum statu, sicut et

βαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργεῖους αὐτοῖς τὰς τριακοντα-
εἰς σπονδὰς ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι, καὶ ἄλλας οὐκ ᾔθελον
σπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι εἰ μὴ τις αὐτοῖς τὴν Κυνοσουρίαν
γῆν ἀποδώσει, ὥστ' ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο Ἀργείοις
καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν. Τῶν τε ἐν Πελοποννή-
σῳ πόλεων ὑπώπτευντο τινὰς ἀποστήσεσθαι πρὸς τοὺς
Ἀργεῖους ὅπερ καὶ ἐγένετο.

XV. Ταῦτ' οὖν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις
ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἡ ξυμβασίς, καὶ οὐχ ᾔσπον τοῖς
Λακεδαιμονίοις, ἐπιθυμία τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς νή-
σου κομίσασθαι ᾗσαν γὰρ οἱ Σπαρτιάται αὐτῶν πρῶ-
τοί τε καὶ ὁμοίως σφίσι συγγενεῖς. (2) Ἦρξαντο μὲν
οὖν καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλυσιν αὐτῶν πράσσειν, ἀλλ'
οἱ Ἀθηναῖοι οὕτως ᾔθελον, εὖ φερόμενοι, ἐπὶ τῇ ἰσῇ
καταλύεσθαι. Σφαλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ Δηλίῳ πα-
ραχρήμα οἱ Λακεδαιμόνιοι, γνόντες νῦν μᾶλλον ἂν ἐν-
δεομένους, ποιῶνται τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν, ἐν ᾗ
ἔδει ξυνιόντας καὶ περὶ τοῦ πλείονος χρόνου βουλευ-
εσθαι.

XVI. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν Ἀμφιπόλει ᾗσα τοῖς
Ἀθηναίοις ἐγεγένητο καὶ ἐτεθνήκει Κλέων τε καὶ Βρα-
σίδας, ὅπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἡναντιοῦντο τῇ εἰ-
ρήνῃ, ὃ μὲν διὰ τὸ εὐτυχεῖν τε καὶ τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ πο-
λεμεῖν, ὃ δὲ γενομένης ἡσυχίας καταφανέστερος νομίζων
ἂν εἶναι κακουργῶν καὶ ἀπιστότερος διαβάλλων, τότε
δὲ ἑκατέρω τῇ πόλει σπεύδοντες τὰ μάλιστα τὴν ἡγε-
μονίαν Πλειστονάξ τε ὁ Πausaniῶν βασιλεὺς Λακε-
δαιμονίων καὶ Νικίας ὁ Νικηράτου, πλείστα τῶν τότε
εὖ φερόμενος ἐν στρατηγίαις, πολλῶν δὲ μᾶλλον προσθυ-
μοῦντο, Νικίας μὲν βουλόμενος, ἐν ᾧ ἀπαθὴς ἦν καὶ
ἡξιοῦτο, διασώσασθαι τὴν εὐτυχίαν, καὶ ἐς τε τὸ αὐτίκα
πόνων πεπαύσθαι καὶ αὐτὸς καὶ τοὺς πόλιντας παύσαι,
καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ καταλιπεῖν ὄνομα ὡς οὐδὲν
σφῆλας τὴν πόλιν διεγένετο, νομίζων ἐκ τοῦ ἀκινδύνου
τοῦτο ξυμβαίνειν καὶ ὅστις ἐλάχιστα τύχῃ αὐτὸν παρα-
δίδωσι, τὸ δὲ ἀκινδύνον τὴν εἰρήνην παρέχειν, Πλει-
στονάξ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόμενος περὶ τῆς
καθόδου, καὶ ἐς ἐνθυμίαν τοῖς Λακεδαιμονίοις αἰεὶ προ-
βαλλόμενός ὑπ' αὐτῶν, ὅποτε τι πταίσειαν, ὥς διὰ τὴν
ἐκείνου καθόδον παρανομηθεῖσαν ταῦτα ξυμβαίνειν.
(3) Τὴν γὰρ πρόμαντιν τὴν ἐν Δελφοῖς ἐπητιῶντο αὐ-
τὸν πείσαι μετ' Ἀριστοκλέους τοῦ ἀδελφοῦ ὥστε
χρῆσθαι Λακεδαιμονίοις ἐπὶ πολλὰ τάδε θεωροῖς ἀφι-
κνουμένοις, Διὸς υἱοῦ ἡμιθέου τὸ σπέρμα ἐκ τῆς ἁλλο-
τρίας ἐς τὴν ἑαυτῶν ἀναφέρειν, εἰ δὲ μὴ, ἀργυρέα
εὐλάχεια εὐλάξειν. (3) χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λα-
κεδαιμονίους φεύγοντα αὐτὸν ἐς Λύκαιον διὰ τὴν ἐκ τῆς
Ἀττικῆς ποτὲ μετὰ δώρων δοκοῦσαν ἀναχώρησιν, καὶ
ἡμισυ τῆς οἰκίας τοῦ ἱεροῦ τότε τοῦ Διὸς οἰκοῦντα φέ-
ρω τῷ Λακεδαιμονίων, ἔτει ἐνὸς δέοντι εἰκοστῷ τοῖς
ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυσίαις καταγαγεῖν ὥσπερ ὅτε τὸ
πρῶτον Λακεδαίμονα κτίζοντες τοὺς βασιλεῖς καθί-
σταντο.

XVII. Ἀχθόμενος οὖν τῇ διαβολῇ ταύτῃ, καὶ νο-

THUCYDIDES.

prius, aliquas res novas molirentur. (4) Huc accedebat,
quod tricennale fœdus cum Argivis ictum jam exibat, nec
aliud Argivi inire volebant, nisi ager Cynosurius sibi re-
stitueretur; itaque putabant, se non posse simul bellum
cum Argivis et Atheniensibus gerere. Quinetiam non-
nullas Peloponnesi civitates a se ad Argivos defectionem
facturas suspicabantur; id quod etiam accidit.

XV. Hæc igitur utrisque reputantibus compositio facienda
videbatur, et præcipue Lacedæmoniis, virorum, qui in ia-
sula capti erant, recipiendorum desiderio; qui enim ipsorum
erant Spartani, ii et viri primarii, et item cum primariis
cognitione conjuncti. (2) Quamobrem etiam statim post
eos captos agere cœperant, sed Athenienses, quod rem fe-
liciter gererent, bellum nondum æquis conditionibus depo-
nere volebant. Sed quum cladem ad Delium accepissent,
confestim Lacedæmonii, quod scirent tunc facilius admissu-
ros, annuas inducias fecerunt, per quarum tempus oportebat
colloquia habentes de longiore pacis tempore consultare.

XVI. Postea vero quam et ad Amphipolin Athenienses cla-
dem acceperunt, et Cleo et Brasidas mortem oppetierunt,
qui utrinque paci maxime adversabantur, hic quidem, quod
rem in bello feliciter gereret et honores ideo consequeretur,
ille vero, quod rebus pacatis sua flagitia manifestiora fore,
suamque auctoritatem in obrectando imminutum iri putaret,
tunc vero in utraque civitate duo, qui ad principatum ma-
xime properabant, Plistoanax Pausaniæ filius, Lacedæmo-
niorum rex, et Nicias Nicerati filius, qui eorum, qui tunc
vivebant, in re militari longe illustrissimus erat, multo magis
animis erant propensi, Nicias quidem, quod interea, dum
cladium experts et erat et habebatur, felicitatem conservare,
et quum in præsentia tam ipse laboribus liber esse quam ci-
ves liberare, tum etiam posteritati nomen relinquere vellet,
quod omni vita rempublicam in nullum discrimen unquam
adduxisset, existimans, hoc ita demum contingere posse,
si nullum periculum adiretur, et si quis se ipsum fortunæ
minime committeret; hanc vero periculorum immunitatem
a pace præberi; Plistoanax vero, quod propter suum ab
exilio reditum ab inimicis per obrectationem accusaretur,
et Lacedæmoniorum animis, quotiescunque cladem aliquam
accepissent, ab illis quasi religio semper objiceretur, quod
propter ipsius reditum contra leges ipsi concessum hæc ac-
ciderent. (2) Criminabantur enim ipsum cum fratre Aristoc-
le vatem, quæ Delphis erat, induxisse, ut Lacedæmonio-
rum sacris legatis hæc diu responderet, ut Jove sati semidei
prolem ex alieno solo in suum reducerent; alioqui argenteo
vomere araturos; (3) tandem vero eam Lacedæmonios
impulisse, ut eum, qui in Lycæum confugerat, propter
suum ex Attica reditum, ad quem muneribus adductus vi-
debatur, et qui dimidiatas ædes templi Jovis Lacedæmonio-
rum metu tunc incolebat, undevicesimo post anno ejusmodi
choris atque sacrificiis reducerent, quibus, quum primum
Lacedæmonem condiderunt, reges creatos prosequantur.

XVII. Plistoanax igitur hanc criminationem graviter fe-

μίζων ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδενὸς σφάλματος γιγνομένου καὶ ἄμα τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς ἀνδρας κομιζομένων καὶ αὐτὸς τοῖς ἐχθροῖς ἀνεπιληπτος εἶναι, πολέμου δὲ καθεστῶτος αἰεὶ ἀνάγκη εἶναι τοὺς προύχοντας ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν διαβάλλεσθαι, πρὸς τὴν ξύμβασιν. (2) Καὶ τὸν τε χειμῶνα τοῦτον ἦσαν ἐς λόγους, καὶ πρὸς τὸ ἔαρ ἤδη παρασκευὴ τε προεπανεσείσθη ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων περιπαγγελλομένη κατὰ πόλεις ὡς ἐπὶ τειχισμόν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἐσακούοιεν, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν συνόδων ἄμα πολλὰς δικαίωσεις προσηνεχόντων ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο ὥστε ἂ ἐκάτεροι πολέμῳ ἔσχον ἀποδόντας τὴν εἰρήνην ποιῆσθαι, Νίσαιαν δ' ἔχειν Ἀθηναίους (ἀνταπαιτούντων γὰρ Πλάταιαν οἱ Θηβαῖοι ἔφασαν οὐ βία ἀλλ' ὁμολογίᾳ αὐτῶν προσχωρησάντων καὶ οὐ προδόντων ἔχειν τὸ χωρίον, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὴν Νίσαιαν), τότε δὴ παρακαλέσαντες τοὺς αὐτῶν ξυμμάχους οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ψηφισαμένων πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων καὶ Ἡλείων καὶ Μεγαρέων τῶν ἄλλων ὥστε καταλύεσθαι (τούτοις δὲ οὐκ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα), ποιοῦνται τὴν ξύμβασιν καὶ ἐστείσαντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὤμοσαν, ἐκεῖνοί τε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τάδε.

XVIII. « Σπονδὰς ἐποίησαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κατὰ τάδε, καὶ ὤμοσαν κατὰ πόλεις. (2) Περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοινῶν, θύειν καὶ ἵναι καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλούμενον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀδεῶς. Τὸ δ' ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν τὸν ἐν Δελφοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Δελφούς αὐτονόμους εἶναι καὶ αὐτοτελεῖς καὶ αὐτοδίκους καὶ αὐτῶν καὶ τῆς γῆς τῆς ἑαυτῶν κατὰ τὰ πάτρια. (3) Ἔτι δὲ εἶναι τὰς σπονδὰς πεντήκοντα Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τοῖς Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τοῖς Λακεδαιμονίων ἀδελφούς καὶ ἀδελφεὶς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (4) Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπ' Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μήτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους, μήτε τέχνη μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ. Ἦν δέ τι διάφορον ἢ πρὸς ἀλλήλους, δικαίῳ χρήσθων καὶ ὁρκοῖς, καθ' ὃ τι ἂν ξυνθῶνται. (5) Ἀποδόντων δὲ Ἀθηναίους Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀμφίπολιν. Ὅσας δὲ πόλεις παρέδοσαν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ἐξέστω ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται αὐτοὺς καὶ τὰ αὐτῶν ἔχοντας· τὰς δὲ πόλεις φερούσας τὸν φόρον ἐπ' Ἀριστείδου αὐτονόμους εἶναι. Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν Ἀθηναίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ κακῷ, ἀποδιδόντων τὸν φόρον, ἐπειδὴ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. Εἰσὶ δὲ αἶδε, Ἀργίλος, Σταγείριος, Ἀκανθος, Σκύλλος, Ὀλυνθος, Σπάρτωλος. Ξυμμάχους δ' εἶναι μηδετέρων, μήτε Λακεδαιμονίων μήτε Ἀθηναίων· ἦν δὲ Ἀθηναῖοι πείθωσι τὰς πόλεις, βουλομένας ταύτας ἐξέστω ξυμμάχους ποιῆσθαι αὐτοὺς Ἀθηναίους. (6) Μηκυβερναίους δὲ καὶ Σαναίους καὶ Σιγγαίους οἰκεῖν τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν, καθάπερ Ὀλυν-

rens, et existimans, in pace quidem nulla calamitate interveniente et simul Lacedæmonii suos recipientibus se quoque inimicorum criminationibus minus obnoxium fore, sed belli tempore semper necesse esse civitatis principes calamitatum nomine criminationibus obnoxios esse, ad compositionem animo fuit propenso. (2) Atque per illam hiemem in colloquium ibant, et vere jam instante apparatus hostilis a Lacedæmoniiis minaciter illis ante intemptatus est, qui nuntiis per civitates circummissis indicebatur ut ad munitiones obidionis causa exstruendas pertinens, quo facilius Athenienses dicto audientes essent, et postquam in conciliis post multa postulata ultro citroque ab utrisque in medium prolata conveniebat, ut pax fieret ea conditione, ut utrique redderent ea, quæ bello cepissent, Nisæam vero Athenienses retinerent (quum enim Platæam vicissim repeterent, Thebani dixerunt, se hanc urbem tenere neque vi neque proditione, sed deditione ab ipsis facta, et Athenienses quoque eodem modo Nisæam a se teneri dixerunt), tunc igitur Lacedæmonii, sociis suis advocatis, quum ceteri omnes præter Bæotos et Corinthios et Eleos et Megarenses (his enim quæ fiebant haud placebant) bellum finiendum censuissent, compositionem fecerunt et fœdus cum Atheniensibus percusserunt, et jurejurando confirmarunt, et vicissim illi apud Lacedæmonios, hæc.

XVIII. « Fœdera fecerunt Athenienses et Lacedæmonii, et socii in has conditiones, et in singulis civitatibus hæc jurejurando rata habuerunt. (2) Quod attinet ad publica sacra, licere cuilibet tuto terra marique eo proficisci et immolare et oracula consulere et sacros legatos mittere patrio instituto. Fanum vero templumque Apollinis, quod est Delphis, ipsosque Delphos liberos esse, ita ut utantur suis legibus et suis vectigalibus et suis judiciis et inter se et in terra sua patrio instituto. (3) Esse porro fœdera annos quinquaginta Atheniensibus et Atheniensium sociis ac Lacedæmoniis et Lacedæmoniorum sociis sine dolo malo et sine noxa terra marique. (4) Item ne arma inferre liceat ob damnum faciendum neque Lacedæmoniis eorumque sociis adversus Athenienses eorumque socios, neque Atheniensibus eorumque sociis adversus Lacedæmonios eorumque socios, neque arte ulla neque machinatione. Si qua vero controversia inter eos oriatur, jure agant et jurejurando, et conventis, quæ fecerint. (5) Lacedæmonii vero eorumque socii Amphipolim Atheniensibus reddant. Incolis vero civitatum, quascunque Lacedæmonii Atheniensibus tradiderunt, cum suis facultatibus abire liceat, quocunque voluerint; ipsæ vero civitates liberæ sint, ita tamen, ut pendant tributum, quod Aristidis tempore impositum pendebant. Arma vero illis inferre nocendi causa ne liceat Atheniensibus eorumque sociis, si tributum pendant, ex quo fœdus factum est. Sunt autem civitates hæ, Argilus, Stagirus, Acanthus, Scolus, Olynthus, Spartolus. Neutrorum vero sociæ sint, neque Lacedæmoniorum neque Atheniensium; si tamen Athenienses his civitatibus persuadere possint, Atheniensibus societatem cum iis volentibus facere liceat. (6) Mecybernaei vero et Sanæi et Singæi urbes suas incolant, quemadmodum Olynthii et Acanthii. (7) Laco-

θοι καὶ Ἀκάνθιοι. (7) Ἀποδόντων δὲ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Πάνακτον. Ἀποδόντων δὲ καὶ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμόνιοις Κορυφάσιον καὶ Κύθηρα καὶ Μεθώνην καὶ Πτελεὸν καὶ Ἀταλάντην, καὶ τοὺς ἀνδρας ὅσοι εἰσι Λακεδαιμονίων ἐν τῷ δημοσίῳ τῶν Ἀθηναίων ἢ ἄλλοθι που ὅσης Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ· καὶ τοὺς ἐν Σκίωνῃ πολιορκουμένους Πελοποννησίων ἀφεῖναι, καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ἐν Σκίωνῃ εἰσι καὶ ὅσους Βρασίδας ἐπέπεμψεν, καὶ εἰ τις τῶν ξυμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀθήναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ ἢ ἄλλοθι που ἧς Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ. Ἀποδόντων δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι οὐστίνας ἔχουσιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων κατὰ ταυτά. (8) Σκίωναίων δὲ καὶ Τορωναίων καὶ Σερμυλλίων καὶ εἰ τίνα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι, Ἀθηναίους βουλευέσθαι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὃ τι ἂν δοκῇ αὐτοῖς. (9) Ὅρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθηναίους πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κατὰ πόλεις. Ὀμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἑκάτεροι τὸν μέγιστον ἐξ ἑκάστης πόλεως. Ὁ δ' ὄρκος ἔστω ὅδε· « ἐμμενὺ ταῖς ξυθηχαῖς καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖςδε δικαίως καὶ ἀδόλως. » Ἔστω δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ ταυτά ὄρκους πρὸς Ἀθηναίους, (10) τὸν δὲ ὄρκον ἀνανεύσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέρους. Στήλας δὲ στήσαι Ὀλυμπίᾳσι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμῷ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἐν Ἀμυκλαίῳ. (11) Εἰ δέ τι ἀμνημονοῦσιν ἰσχυροτέρου καὶ ὅτου περὶ, λόγους δικαίους χρωμένους εὖορκον εἶναι ἀμφοτέροις ταύτῃ μεταθεῖναι ὅπῃ ἂν δοκῇ ἀμφοτέροις, Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις. »

XIX. Ἄρχει δὲ τῶν σπονδῶν ἔφορος Πλειστόλας Ἀρτεμισίου μηνὸς τετάρτη φθίνοντος, ἐν δὲ Ἀθήναις ἄρχων Ἀλκαῖος Ἐλαφβολιώνος μηνὸς ἕκτη φθίνοντος. (2) Ὀμνυόν δὲ οἶδε καὶ ἐσπένδοντο, Λακεδαιμονίων μὲν Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίωνις, Μεταγένης, Ἀκανθοῦς, Δαΐθος, Ἰσαγόρας, Φίλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἀντιππος, Τέλλιος, Ἀλκινίδας, Ἐμπεδίας, Μηναῖς, Λάμφιλος, Ἀθηναίων δὲ οἶδε, Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Νικίας, Λάχης, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδορος, Ἄγων, Μυρτιάς, Θρασυκλῆς, Θεογένης, Ἀριστοχοίτης, Ἰώλικος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

XX. Αὗται αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἅμα ἤρι, ἐκ Διονυσίων εὐθὺς τῶν ἀστικῶν, αὐτὸςδεκα ἐτῶν διελθόντων καὶ ἡμερῶν ὀλίγων παρενεγκουσῶν ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἢ ἐσβολῇ ἢ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἢ ἀρχῇ τοῦ πολέμου τοῦδε ἐγένετο. (2) Σκοπεῖται δὲ τις κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ μὴ τῶν ἑκασταχοῦ ἢ ἀρχόντων ἢ ἀπὸ τιμῆς τινὸς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προγεγενημένα σημειόνων πιστεύσας μᾶλλον. Οὐ γὰρ ἀκριβὲς ἐστίν, οἷς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι, καὶ ὅπως ἐτυχὲν τῷ, ἐπεγενέτο τι. (3) Κατὰ θέρην δὲ καὶ χειμῶνα ἀριθμῶν, ὥστερ γέγραπται, εὐρήσει ἐξ ἡμισείας ἑκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν ἔχοντος,

daemonii vero eorumque socii Panactum Atheniensibus reddant. Et vicissim Athenienses reddant Lacedaemoniis Coryphasium et Cythera et Methonen et Pteleum et Atalanten et quoscunque Lacedaemoniorum captivos in carcere, vel Athenis, vel alibi intra suae ditionis fines habent; item dimittant Peloponnesios, qui Scionae obsidentur, ceterosque Lacedaemoniorum socios, quotquot sunt Scionae, et quotquot Brasidas eo misit, et si quis Lacedaemoniorum socius vel Athenis in carcere est vel alibi intra fines imperii, quod Athenienses habent, in carcere. Vicissim etiam Lacedaemonii eorumque socii eodem modo reddant quoscunque Atheniensium sociorumve penes se habent. (8) De Scionaeis vero et Toronaeis et Sermyllis, et si quam aliam civitatem habent Athenienses, Athenienses de ipsis et de reliquis civitatibus arbitrato suo statuunt. (9) Jusjurandum vero praestent Athenienses apud Lacedaemonios eorumque socios per singulas civitates. Utrique autem jusjurandum more patrio receptum, quod in utraque civitate maximum habetur, jurent. Jusjurandum autem in haec verba juretur: « Stabo his pactis atque his foederibus juste et sine dolo. » Lacedaemonii autem eorumque socii jusjurandum eodem modo apud Athenienses jurent, (10) hoc autem utrique quotannis renovent. Et cippus erigant Olympiae et Pythone et in Isthmo et Athenis in arce, et Lacedaemone in Amyclaeo. (11) Si quid autem per oblivionem praeterierint utriusque de re quacunque, id iustis rationibus utentibus per jusjurandum liceat utrisque ita mutare, ut videatur utrisque, Atheniensibus et Lacedaemoniis. »

XIX. Magistratus autem est in foederibus faciendis Plistolas ephorus Artemisii mensis quarto ante finem die, Athenis vero archon Alcæus, Elaphebolionis mensis sexto ante finem die. (2) Jurabant autem foedusque percutiebant Lacedaemonii quidem Plistolas, Damagetus, Chionis, Metagenes, Acanthus, Daithus, Ischagoras, Philocharidas, Zeuxidas, Antippus, Tellis, Alcividas, Empedias, Menas, Lamphilus, ex Atheniensibus vero isti, Lampo, Isthmionicus, Nicias, Laches, Euthydemus, Procles, Pythodorus, Hagno, Myrtillus, Thrasycles, Theogenes, Aristocætes, Iolicus, Timocrates, Leon, Lamachus, Demosthenes.

XX. Haec foedera facta sunt extrema jam hieme sub veris initium, statim ab urbanis Dionysiis, integro decennio exacto, si a paucis aliquot diebus discesseris, a prima irruptione in Atticam facta et ab hujus belli principio. (2) Spectet autem aliquis secundum tempora, et non secundum eorum, qui singulis in civitatibus aut magistratus gerant aut aliquo honore fungantur, enumerationem nominum, quae rerum ante gestarum notae sint, magis fidem habens. Illa enim ratio non est accurata, dicere quibus vel ineuntibus vel gerentibus medium magistratum, vel qualibet alia ratione, res quaeque gesta sit. (3) Sed si per aestates et hiemes numeret, ut scriptum est, ex his ambabus dimidiatis anni par-

δέκα μὲν θέρη ἴσους δὲ χειμῶνας τῷ πρώτῳ πολέμῳ τῷδε γεγεννημένους.

XXI. Λακεδαιμόνιοι δὲ (ἐλαχον γὰρ πρότεροι ἀποδιδόναι ἃ εἶχον) τοὺς τε ἄνδρας εὐθὺς τοὺς παρὰ σφίσιν αἰχμαλώτους ἀφίεσαν, καὶ πέμψαντες ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης πρέσβεις Ἰσαγόραν καὶ Μηνᾶν καὶ Φιλοχαρίδαν ἐκέλευον τὸν Κλεαρίδαν τὴν Ἀμφίπολιν παραδιδόναι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τοὺς ἄλλους τὰς σπονδὰς, ὡς εἴρητο ἑκάστοις, δέχεσθαι. (2) Οἱ δ' οὐκ ᾔθελον, νομίζοντες οὐκ ἐπιτηδείας εἶναι· οὐδὲ δὲ Κλεαρίδας παρέδωκε τὴν πόλιν, χαριζόμενος τοῖς Χαλκιδεῦσιν, λέγων ὡς οὐ δυνατός εἴη βίᾳ ἐκείνων παραδιδόναι. (3) Ἐλθὼν δὲ αὐτὸς κατὰ τάχος μετὰ πρέσβειων αὐτόθεν ἀπολογησόμενός τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἣν κατηγοροῦσιν οἱ περὶ τὸν Ἰσαγόραν ὅτι οὐκ ἐπέθετο, καὶ ἅμα βουλόμενος εἰδέναι εἰ ἐτι μετακινήτῃ εἴη ἢ ὁμολογία, ἐπειδὴ εὖρε κατελιγμένους, αὐτὸς μὲν πόλιν πεμπόντων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων μάλιστα μὲν καὶ τὸ χωρίον παραδοῦναι, εἰ δὲ μή, ὅποσοι Πελοποννησίων ἐνεῖσιν ἐξαγαγεῖν, κατὰ τάχος ἐπορεύετο.

XXII. Οἱ δὲ ζυμμάχοι ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ ἔτυχον ὄντες, καὶ αὐτῶν τοὺς μὴ δεξαμένους τὰς σπονδὰς ἐκέλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιεῖσθαι. Οἱ δέ, τῇ αὐτῇ προφάσει ἥπερ καὶ τὸ πρῶτον ἀπέωσαντο, οὐκ ἔφασαν δεξασθαι, ἣν μὴ τινας δικαιότερας τούτων ποιῶνται. (2) Ὡς δ' αὐτῶν οὐκ ἐσέχουον, ἐκείνους μὲν ἀπέπεμψαν, αὐτοὶ δὲ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ζυμμαχίαν ἐποιοῦντο, νομίζοντες ἥκιστα ἂν σφίσι τοὺς τε Ἀργεῖους, ἐπειδὴ οὐκ ᾔθελον Ἀμπελίδου καὶ Λίχου ἐλθόντων ἐπισπένδεσθαι, νομίσαντες αὐτοὺς ἄνευ Ἀθηναίων οὐ δεινούς εἶναι, καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μάλιστ' ἂν ἡσυχάζειν· πρὸς γὰρ ἂν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ ἐξῆν, χωρεῖν. (3) Παρόντων οὖν πρέσβειων ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ γενομένων λόγων ξυνέβησαν, καὶ γέγονον ὅρκοι καὶ ζυμμαχία ἥδε κατὰ τάδε.

XXIII. « Ζυμμάχοι ἔσονται Λακεδαιμόνιοι πεντήκοντα ἔτη. Ἦν δὲ τινες ἴωσιν ἐς τὴν γῆν πολέμιοι τὴν Λακεδαιμονίων καὶ κακῶς ποιῶσι Λακεδαιμονίους, ὠφελεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους τρόπῳ ὁποῖω ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἣν δὲ δῶσαντες οἴχωνται, πολέμιαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἄμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὴν πόλιν. Ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. (2) Καὶ ἣν τινες ἐς τὴν Ἀθηναίων γῆν ἴωσι πολέμιοι καὶ κακῶς ποιῶσιν Ἀθηναίους, ὠφελεῖν Λακεδαιμονίους τρόπῳ ὅτῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἣν δὲ δῶσαντες οἴχωνται, πολέμιαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ ἄμφοτέρων, καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὴν πόλιν. Ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως. (3) Ἦν δὲ ἡ δουλεία ἐπανιστῆται, ἐπικουρεῖν Ἀθηναίους Λακεδαιμονίους παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν. (4) Ὁμοῦνται

tibus, quæ annum conficiunt, hoc primum bellum decem æstates ac totidem hiemes habuisse comperiet.

XXI. Lacedæmonii vero (ipsis enim sorte obtigit, ut priores redderent ea, quæ habebant) et captivos omnes confestim, quos penes se habebant, dimittebant, et legatis in Thraciam missis Ischagora et Mena et Philocharida, jubebant Clearidam Amphipolin tradere Atheniensibus, et ceteros fœdera, ut quibusque ex convento præceptum erat, admittere. (2) Illi vero hæc admittere nolebant, quod nequaquam commodæ esse ducerent, neque Clearidas urbem tradidit, Chalcidensibus gratificans, dicens, se non posse illis invitis tradere. (3) Verum ipse celeriter cum legatis illinc assumptis Lacedæmonem profectus, et ut se purgaret, si ab Ischagora ejusque collegis accusaretur, quod non parvisset, et simul eo consilio, ut videret, si forte pacis conditiones adhuc immutari possent, postquam eas confirmatas reperit, ipse quidem quum Lacedæmonii eum remitterent et juberent, potissimum quidem urbem tradere, sin minus, omnes Peloponnesios, quotquot illic essent, educere, celeriter eo proficiscebatur.

XXII. Socii vero forte ipsi erant Lacedæmone, et Lacedæmonii eos, qui fœdera non admiserant, id facere jubebant. Illi vero per eandem causam, per quam ea etiam primum rejecerant, negarunt, se accepturos, nisi aliqua his æquiora facerent. (2) Sed quum eos audire nollent, illos quidem remiserunt, ipsi vero societatem cum Atheniensibus faciebant, existimantes, Argivos, quando per Ampelidam et Licham illuc missos fœdus renovare noluerant, eos igitur rati sine Atheniensibus minime formidabiles sibi fore, ceteramque Peloponnesum maxime quieturam; alioqui enim hos ad Athenienses accessuros, si liceret. (3) Præsentibus igitur Atheniensium legatis habitisque colloquiis compositionem fecerunt, et adhibito jurejurando societatem hanc his conditionibus inierunt.

XXIII. « Socii erunt Lacedæmonii annos quinquaginta. Si qui vero hostes in Lacedæmoniorum agrum invadant et Lacedæmonios maleficiis afficiant, Athenienses ratione quam poterunt acerrima Lacedæmonii opem pro facultate ferant; si vero agrum populati discesserint, hæc civitas a Lacedæmonii et Atheniensibus pro hoste habeatur, et ab utrisque malo afficiatur, et de deponendo bello statuunt simul ambæ civitates. Hæc autem juste et alacriter et sine dolo fiant. (2) Et vicissim si qui hostes in Atheniensium agrum invadant, et Athenienses maleficiis afficiant, Lacedæmonii ratione quam poterunt acerrima Atheniensibus opem pro facultate ferant; si vero agrum populati discesserint, hæc civitas a Lacedæmonii et Atheniensibus pro hoste habeatur, et ab utrisque malo afficiatur, et de deponendo bello statuunt simul ambæ civitates. Hæc autem juste et alacriter et sine dolo fiant. (3) Quod si servitia insurgant, Athenienses Lacedæmonii opem totis viribus pro facultate ferant. (4) Hæc autem fir-

δὲ ταῦτα ὅσπερ καὶ τὰς ἄλλας σπονδὰς ὤμνουν ἑκατέρωθεν. Ἀνανεοῦσθαι δὲ κατ' ἐνιαυτὸν Λακεδαιμονίους μὲν ἰόντας εἰς Ἀθήνας πρὸς τὰ Διονύσια, Ἀθηναίους δὲ ἰόντας εἰς Λακεδαίμονα πρὸς τὰ Ὑακίνθια. (6) Στήλην δὲ ἑκατέρωθεν στήσαι, τὴν μὲν ἐν Λακεδαίμονι παρ' Ἀπόλλωνι ἐν Ἀμυκλαίῳ, τὴν δὲ ἐν Ἀθήναις ἐν πόλει παρ' Ἀθηνᾶ. (6) Ἦν δὲ τι δοκῇ Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν περὶ τῆς ζυμμάχιας, ὅτι ἂν δοκῇ, εὖορκον ἀμφοτέροις εἶναι. »

XXIV. Τὸν δὲ ὅρκον ὤμνουν Λακεδαιμονίῳ μὲν οἷδε, Πλειστοάναξ, Ἄγις, Πλειστόλας, Δαμάγητος, Χίωνις, Μεταγένης, Ἀκανθος, Δαίθος, Ἰσχαγόρας, Φιλοχαρίδας, Ζευξίδας, Ἀντιππος, Ἀλκινάδας, Τέλλις, Ἐμπεδίας, Μηνᾶς, Λάφιλος, Ἀθηναίων δὲ Λάμπων, Ἰσθμιόνικος, Λάχης, Νικίας, Εὐθύδημος, Προκλῆς, Πυθόδωρος, Ἄγων, Μυρτίλος, Θρασυκλῆς, Θεαγένης, Ἀριστοκράτης, Ἰώλκιος, Τιμοκράτης, Λέων, Λάμαχος, Δημοσθένης.

(2) Αὕτη ἡ ζυμμάχια ἐγένετο μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ τοὺς ἀνδράς τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀπέδωσαν οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ τὸ θέρος ἤρχε τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους. Ταῦτα δὲ τὰ δέκα ἔτη ὁ πρῶτος πόλεμος ζυνεχῶς γενόμενος γέγραπται.

XXV. Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν ζυμμάχiam τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Ἀθηναίων, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὸν δεκαετῆ πόλεμον ἐπὶ Πλειστολά μὲν ἐν Λακεδαίμονι ἐφόρου Ἀλκαίου δ' ἀρχοντος Ἀθήνῃσι, τοῖς μὲν δεξαμένοις αὐτὰς εἰρήνην ἦν, οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων τινες διεκίνουν τὰ πεπραγμένα, καὶ εὐθύς ἄλλη ταραχὴ καθίστατο τῶν ζυμμάχων πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. (2) Καὶ ἅμα καὶ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ Λακεδαιμόνιοι προϊόντος τοῦ χρόνου ὑποπτοὶ ἐγένοντο, ἔστιν ἐν οἷς οὐ ποιοῦντες ἐκ τῶν ζυγκειμένων ἀ εἰρητο. (3) Καὶ ἐπὶ ἑξ ἔτη μὲν καὶ δέκα μῆνας ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρωθεν γῆν στρατεῦσαι, ἔξωθεν δὲ μετ' ἀναχωρῆς οὐ βεβαίως ἐβλάπτον ἀλλήλους τὰ μάλιστα· ἔπειτα μέντοι καὶ ἀναγκασθέντες λῦσαι τὰς μετὰ τὰ δέκα ἔτη σπονδὰς αὖθις ἐς πόλεμον φανερόν κατέστησαν.

XXVI. Γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ἐξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο, κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας, μέχρι οὗ τὴν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ζυμμάχοι, καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον. Ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ζυμπαντα ἐγένετο τῷ πολέμῳ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. (2) Καὶ τὴν διὰ μέσου ζυμθασιν εἰ τις μὴ ἀξιώσει πόλεμον νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαιοῦσι. Τοῖς τε γὰρ ἔργοις ὡς διήρηται ἀθρεῖται, καὶ εὐρήσει οὐκ εἰκὸς ὅν εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι, ἐν ᾗ οὔτε ἀπέδωσαν πάντα οὔτ' ἀπεδέξαντο ἀ ζυνέθεντο, ἔξω τε τούτων πρὸς τὸν Μαντινικὸν καὶ Ἐπιδαυρίον πόλεμον καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἀμαρτήματα ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης ζυμμάχοι οὐδὲν ἥσσον πολέμιοι ἦσαν, Βοιωτοὶ τε ἐκ χειρὶ ἀνὰ δὲ χήμερον ἦγον. (3) Ὅποτε ζὺν τῷ πρῶτῳ πολέμῳ τῷ δεκαετῇ καὶ τῇ μετ' αὐτὸν ὑπόπτῳ ἀναχωρῇ καὶ τῷ

δερα jurabunt iidem, qui et superiora utrorumque jurarunt. Et quotannis hæc renovabunt, Lacedæmonii quidem Athenas ad Dionysia proficiscentes, Athenienses vero Lacedæmonem ad Hyacinthia proficiscentes. (5) Cippos autem utrique statuant, unum quidem Lacedæmone juxta Apollinem in Amyclæo, alterum vero Athenis in arce juxta Minervam. (6) Si quid autem visum fuerit Lacedæmoniis et Atheniensibus vel addere vel demere circa hanc societatem, quicquid visum fuerit, per jusjurandum utrisque liceat. »

XXIV. Hoc autem jusjurandum jurabant ex Lacedæmoniis quidem isti, Plistoanax, Agis, Plistolus, Damagetus, Chionis, Metagenes, Acanthus, Daitus, Ischagoras, Philocharidas, Zeuxidas, Antippus, Alcinadas, Tellis, Empedias, Menas, Laphilus, ex Atheniensibus vero Lampo, Isthmionicus, Laches, Nicias, Euthydemus, Procles, Pythodorus, Hagno, Myrtilus, Thrasycles, Theogenes, Aristocrates, Iolcius, Timocrates, Leon, Lamachus, Demosthenes.

(2) Hæc societas inita est non multo post fœdera, et Athenienses Lacedæmoniis reddiderunt captivos, quos in insula ceperant, et æstas undecimi anni incipiebat. Per decem igitur hos annos continenter gestum primum bellum conscriptum est.

XXV. Post fœdera autem et societatem Lacedæmoniorum, quæ post decenne bellum inita est, quum Plistolus Lacedæmone ephorus esset et Alcæus Athenis archon, apud illos quidem, qui hæc fœdera acceperant, pax erat, Corinthii vero et quædam Peloponnesi civitates, quæ acta erant, concutiebant, et confestim alius sociorum motus existeret adversus Lacedæmonios. (2) Atque simul etiam Lacedæmonii progressu temporis Atheniensibus in suspicionem venerunt, quod quædam non præstarent ex conventis, quæ in fœderum conditionibus continebantur. (3) Et ad sex quidem annos decemque menses sibi temperarunt, ne alteri in alterorum agrum cum exercitu infesto proficiscerentur, sed extra per inducias minime firmas se mutuo maximis detrimentis afficiebant; deinde vero etiam illa post decem annos fœdera rumpere coacti rursus ad apertum bellum venerunt.

XXVI. Atque hæc quoque idem Thucydides Atheniensis, prout quæque gesta sunt, per æstates et hiemes ordine conscripsit, eo usque, donec Lacedæmonii eorumque socii Atheniensibus imperium eripuerunt, et longos muros et Piræum ceperunt. Anni autem istius belli huc usque fuerunt in summa septem et viginti. (2) Quod si quis compositionem, quæ intercessit, belli spatio non adscribendam putarit, is haud recte judicaverit. Hæc enim ipsis rebus gestis quomodo disjuncta sint spectet, et repperiet non esse consentaneum eam judicari pacem, in qua neque reddiderunt neque receperunt omnia, de quibus convenerat, et præter hæc utrique peccarunt in Mantinensi et Epidaurio bello, et in aliis, et socii, qui erant in Thracia, nihilominus hostes erant, et Bœoti decemdiales inducias agebant. (3) Itaque conjuncto primo decenni bello et suspectis post illud induciis et insecuto has posteriore bello tot quis annos,

ὑστερον ἐξ αὐτῆς πολέμῳ εὐρήσει τις τοσαῦτα ἔτη, λογιζόμενος κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ ἡμέρας οὐ πολλὰς παρενεγκούσας, καὶ τοῖς ἀπὸ χρησμῶν τι ἰσχυρισαιμένοις μόνον δὴ τοῦτο ἐχυρῶς ξυμβάν· (4) αἰεὶ γὰρ ἔγωγε μέμνημαι, καὶ ἀρχομένου τοῦ πολέμου καὶ μέχρι οὗ ἐτελεύτησεν, προφερόμενον ὑπὸ πολλῶν ὅτι τρεῖς ἐννέα ἔτη δεοὶ γενέσθαι αὐτόν. (5) Ἐπειδὴ δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ, αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ, καὶ προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι· καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἑμαυτοῦ ἔτη εἶκοσι μετὰ τὴν ἐς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν, καὶ γενομένην παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι, καὶ οὐχ ἦσσαν τοῖς Πελοποννησίων διὰ τὴν φυγὴν, καθ' ἣσυχίαν τι αὐτῶν μάλλον αἰσθέσθαι. (6) Τὴν οὖν μετὰ τὰ δέκα ἔτη διαφορὰν τε καὶ ζύγχυσιν τῶν σπονδῶν καὶ τὰ ἔπειτα αἰ ἐπολεμήθη ἐξηγήσομαι.

XXVII. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηκοντούεις σπονδαὶ ἐγένοντο καὶ ὑστερον αἱ ξυμμάχαι, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου πρεσβεῖαι, αἵπερ παρεκλήθησαν ἐς αὐτά, ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου. (2) Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον, Κορίνθιοι δὲ ἐς Ἄργος τραπόμενοι πρῶτον λόγους ποιοῦνται πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων ὡς χρή, ἐπειδὴ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἄλλ' ἐπὶ καταδουλώσει τῆς Πελοποννήσου σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους τοὺς πρὶν ἐχθίστους πεποιήνται, ὁρᾶν τοὺς Ἀργεῖους ὅπως σωθήσεται ἡ Πελοπόννησος, καὶ ψηφίσασθαι τὴν βουλομένην πόλιν τῶν Ἑλλήνων, ἥτις αὐτόνομός τε ἐστί καὶ δίκας ἴσας καὶ ὁμοίας δίδωσι, πρὸς Ἀργεῖους ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν, ἀποδείξαι δὲ ἄνδρας ὀλίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας, καὶ μὴ πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ καταφανεῖς γίνεσθαι τοὺς μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος· ἔφασαν δὲ πολλοὺς προσχωρήσεσθαι μίσει τῶν Λακεδαιμονίων. (3) Καὶ οἱ μὲν Κορίνθιοι διδάξαντες ταῦτα ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

XXVIII. οἱ δὲ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ἀκούσαντες ἐπειδὴ ἀνήνεγκαν τοὺς λόγους ἐς τε τὰς ἀρχάς καὶ τὸν δῆμον, ἐψηφίσαντο Ἀργεῖοι, καὶ ἄνδρας εἰλοντο δώδεκα πρὸς οὓς τὸν βουλούμενον τῶν Ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι πλὴν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων· τούτων δὲ μηδετέροις ἐξεῖναι ἀνευ τοῦ δήμου τοῦ Ἀργείων σπείσασθαι. (2) Ἐδέξαντο τε ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι μάλλον ὁρῶντες τὸν τε τῶν Λακεδαιμονίων σφίσι πόλεμον ἐσόμενον (ἐπ' ἐξόδῳ γὰρ πρὸς αὐτοὺς αἱ σπονδαὶ ἦσαν) καὶ ἅμα ἐλπίσαντες τῆς Πελοποννήσου ἡγήσεσθαι· κατὰ γὰρ τὸν χρόνον τοῦτον ἢ τε Λακεδαιμόνων μάλιστα δὴ κακῶς ἤκουσε καὶ ὑπερώφη διὰ τὰς ξυμφοράς, οἳ τε Ἀργεῖοι ἀρίστα ἔσχον τοῖς πᾶσιν, οὐ ξυναράμενοι τοῦ Ἀττικοῦ πολέμου, ἀμφοτέροις δὲ μάλλον ἐνσπονδοὶ ὄντες ἐκκαρπυσσάμενοι. (3) Οἱ μὲν οὖν Ἀργεῖοι οὕτως ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεδέχοντο τοὺς ἐθέλοντας τῶν Ἑλλήνων,

XXIX. Μαντινῆς δ' αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν πρῶτοι προσεχώρησαν, δεδιότες τοὺς Λακεδαιμονίους. Τοῖς γὰρ Μαντινεῦσι μέρος τι τῆς Ἀρκαδίας κατέστρα-

quot dixi, repperiet, si tempora computet, et dies praeterea paucos in discrimine positos, et ex iis, qui aliquid ex oraculis affirmarunt, hoc unum eventum fidem eorum non fefellisse; (4) semper enim equidem memini, vel ab ipso huius belli initio usque ad ejus finem vulgo praedicari solitum, hoc bellum ter novenos annos geri necesse esse. (5) Superstes autem fui per totum bellum et cognoscens pro aetate, et animum diligenter advertens, ut aliquid certi scirem; et accidit mihi, ut post praeturae ad Amphipolim gestam patria annos viginti exsularem, et ut, quod apud utrosque fuerim, maximeque apud Peloponnesios propter exsilium, facilius aliquanto res gestas per otium cognoverim. (6) Ergo controversias, quae post decennale bellum extiterunt, et foderum perturbationem et res deinceps in bello gestas, prout gestae sunt, enarrabo.

XXVII. Postquam enim quinquaginta annorum foedera facta sunt et mox societates, etiam legationes, quae ex Peloponneso ad haec accitae crant, Lacedaemone discedebant. (2) Et ceteri quidem domum abierunt; Corinthii vero primum Argos profecti, cum quibusdam Argivorum principibus sermones conferunt, quandoquidem Lacedaemonii non propter utilitatem Peloponnesi, sed ut eam in servitutem redigerent, foedera societatemque fecerint cum Atheniensibus, qui prius iis fuerint inimicissimi, Argivis provide operam esse dandam, ut Peloponnesus servetur, et decretum faciendum, ut quaecunque Graeca civitas vellet, quae suis legibus viveret, et judicia paria et similia praerberet, et societatem cum Argivis facere liceat, ita ut alteri alteri auxilium mutuo ferant, paucos autem viros cum summa potestate deligendos, quorum arbitrio res tota permittatur, neque verba hac de re apud populum facienda, ne ii, qui multitudinem in suam sententiam pertrahere non poluerint, detegantur; dixerunt autem multos odio Lacedaemoniorum accessuros esse. (3) Atque Corinthii quidem quum haec demonstrassent, domum redierunt;

XXVIII. Argivorum autem viri, qui haec audiverant, quum sermonem illum ad magistratus populumque retulissent, decretum fecerunt Argivi, et duodecim viros delegerunt, cum quibus societatem faceret de Graecis, quisquis vellet, praeter Athenienses et Lacedaemonios; cum horum autem neutris injussu populi Argivi foedus facere licere. (2) Argivi autem haec eo facilius admiserunt, quod et Lacedaemoniorum bellum sibi impendere viderent (nam foedera cum illis inita jam exhibent) et simul quod se Peloponnesi principatum adepturos sperarent; hoc enim tempore et Lacedaemon pessime audiebat, et propter acceptas clades contemnebatur, et Argivi omnibus rebus optime se habebant, quod cum ceteris bellum Atticum non susceperant, sed potius foedere cum utrisque conjuncti fructus percepissent. (3) Sic igitur Argivi Graecos, quicumque volebant, in societatem recipiebant;

XXIX. Mantinei vero eorumque socii, quia Lacedaemonios metuebant, primi se iis adjunxerunt. Mantinei enim quandam Arcadiae partem subegerant, quae iis adhuc

πτο ὑπήκοον ἔτι τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου ὄντος, καὶ ἐνόμιζον οὐ περιφύεσθαι σφᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀρχεῖν, ἐπειδὴ καὶ σχολὴν ἤγον· ὥστε ἄσμενοι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ἐτράποντο, πόλιν τε μεγάλην νομίζοντες καὶ Λακεδαιμονίους ἀεὶ διάφορον, δημοκρατουμένην τε ὥσπερ καὶ αὐτοί. (2) Ἀποστάντων δὲ τῶν Μαντινέων καὶ ἡ ἄλλη Πελοπόννησος ἐς θροῦν καθίστατο ὥς καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο, νομίσαντες πλέον τέ τι εἰδὼτας μεταστῆναι αὐτούς, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς ἐγγράπτο εὐορχον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ὃ τι ἂν ἀμφοῖν τοῖν πόλεσιν δοκῇ, Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους. (3) Τοῦτο γὰρ τὸ γράμμα μάλιστα τὴν Πελοπόννησον διεθορύβει καὶ ἐς ὑπόψιαν καθίστη μὴ μετὰ Ἀθηναίων σφᾶς βούλονται Λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι· δίκαιον γὰρ εἶναι πᾶσι τοῖς συμμάχοις γεγράφθαι τὴν μετὰθεσιν. (4) Ὡστε φοβούμενοι οἱ πολλοὶ ὤρμητο πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι ἐνυμαχίαν ποιεῖσθαι.

XXX. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸν θροῦν τοῦτον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καθεστῶτα καὶ τοὺς Κορινθίους διδασκάλους τε γενομένους καὶ αὐτοὺς μέλλοντας πείσασθαι πρὸς τὸ Ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις ἐς τὴν Κόρινθον βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον, καὶ ἡτῶντο τὴν τε ἐσθήγησιν τοῦ παντός, καὶ εἰ Ἀργεῖοι σφῶν ἀποστάντες ἐνυμαχοὶ ἔσονται, παραβῆσεσθαι τε ἔφασαν αὐτοὺς τοὺς ὅρκους, καὶ ἥδη ἀδικεῖν ὅτι οὐ δέχονται τὰς Ἀθηναίων σπονδάς, εἰρημένον κύριον εἶναι ὃ τι ἂν τὸ πλῆθος τῶν συμμάχων ψηφίσῃται, ἢν μὴ τι θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ. (2) Κορινθιοὶ δὲ παρόντων σφίσι τῶν συμμάχων, ὅσοι οὐδ' αὐτοὶ ἐδέξαντο τὰς σπονδάς (παρακάλεσαν δὲ αὐτοὺς αὐτοὶ πρότερον), ἀντέλεγον τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὃ μὲν ἡδικοῦντο, οὐ δηλοῦντες ἄντικρυς, ὅτι οὕτε Σόλλειον σφίσι ἀπέλαβον παρ' Ἀθηναίων οὔτε Ἀνακτόριον, εἰ τέ τι ἄλλο ἐνόμιζον ἐλασσούσθαι, πρόσχημα δὲ ποιούμενοι τοὺς ἐπὶ Θράκης μὴ προδώσειν· ὁμῶσαι γὰρ αὐτοῖς ὅρκους ἰδίᾳ τε, ὅτε μετὰ Ποτιδαιατῶν τὸ πρῶτον ἀφίσταντο, καὶ ἄλλους ὑστερον. (3) Οὐκ οὖν παραβαίνειν τοὺς τῶν συμμάχων ὅρκους ἔφασαν οὐκ ἐσιόντες ἐς τὰς τῶν Ἀθηναίων σπονδάς· θεῶν γὰρ πίστει ὁμῶσαντες ἐκείνοις οὐκ ἂν εὐορχεῖν προδιδόντες αὐτούς. Εἰρῆσθαι δ' ὅτι ἢν μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ· φαίνεσθαι οὖν σφίσι κώλυμα θεῖον τοῦτο. (4) Καὶ περὶ μὲν τῶν παλαιῶν ὀρκῶν τοσαῦτα εἶπον, περὶ δὲ τῆς Ἀργείων ἐνυμαχίας μετὰ τῶν Φῶν βουλευσάμενοι ποιήσιν ὃ τι ἂν δίκαιον ᾖ. (5) Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμονίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν Κόρινθῳ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, οἱ ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἵνα ἐς τὴν ἐνυμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν· οἱ δὲ ἐς τὸν ὑστερον ζύλλοντες αὐτοῖς τὸν παρὰ σφίσι προεῖπον ἥκειν.

XXXI. Ἦλθε δὲ καὶ Ἡλείων πρεσβεία εὐθύς, καὶ ἐποίησαντο πρὸς Κορινθίους ἐνυμαχίαν πρῶτον, ἔπειτα ἐκείθεν ἐς Ἄργος ἰλθόντες, καθάπερ προεῖρητο, Ἀρ-

obediebat, dum bellum cum Atheniensibus gerebatur, et existimabant, Lacedæmonios, præsertim otiosos, sibi non permissuros, ut imperium retinerent; libenter igitur ad Argivos se converterunt, quod illorum civitatem potentem esse ducerent, et Lacedæmoniis semper inimicam, et popularis status administratione utentem, quemadmodum et ipsi. (2) Quum autem Mantinei defecissent, cetera etiam Peloponnesus mussare coepit, idem sibi quoque faciendum esse, quippe quod existimarent, accuratiore aliqua rerum cognitione illos defecisse, simul etiam quod Lacedæmoniis essent infensi quum aliis de causis, tum etiam quod in fœderibus Atticis scriptum erat, fas esse addere et demere quicquid utrique civitati visum esset, Lacedæmoniis et Atheniensibus. (3) Hæc enim conditio adscripta Peloponnesios maxime perturbabat, et in suspicionem adducebat, ne Lacedæmonii una cum Atheniensibus se in servitutem redigere vellent; æquum enim fuisse, ut hæc immutandarum conditionum facultas omnibus sociis adscriberetur. (4) Quamobrem metu commoti plerique animum ad Argivos appulerant, ut et ipsi pro se quique societatem cum illis facerent.

XXX. Lacedæmonii vero quum intellexissent hunc rumorem per Peloponnesum pervagatum esse, et Corinthios auctores fuisse, ipsosque cum Argivis fœdus facere parare, legatos Corinthum miserunt, ut id, quod futurum erat, anteverterent, et expostulabant quum de eo, quod totius rei auctores fuissent, tum de eo, quod a se deficere, et cum Argivis societatem facere statuissent, eosque jusjurandum violaturos dicebant, atque jam nunc injuste facere, quod fœdera cum Atheniensibus percussa non acciperent, quum dictum sit, ut id ratum habeatur, quod major sociorum pars decreverit, nisi vel deorum vel heroum aliquod impedimentum intercesserit. (2) Corinthii vero præsentibus apud eos sociis, quotquot et ipsi fœdera non admiserant (hos enim ipsi prius advocaverant), Lacedæmoniis contradicebant, injurias quidem, quibus afficerentur, palam non declarantes, quod neque Sollium ab Atheniensibus recepiissent, neque Anactorium, et si qua alia re se fraudari putabant, sed speciosam causam prætendentes, se non proditores eos, qui erant in Thracia; se enim et privatim jurejurando interposito suam fidem ipsis dedisse, quo tempore primum una cum Potidæatis ab Atheniensibus defecerant, et iterum postea. (3) Negabant igitur, se sociorum jusjurandum violaturos, quod fœdera cum Atheniensibus inire nollent; quum enim jurejurando interposito, cujus dii testes fuissent, illis fidem dedissent, non bene jusjurandum servaturos, si illos proderent. Dictum autem esse, nisi vel deorum, vel heroum impedimentum intercederet; hoc autem sibi divinum impedimentum videri. (4) Atque de veteri quidem jurejurando hæc tantum responderunt, de societate autem cum Argivis ineunda se cum amicis deliberaturos, et quicquid justum esset, facturos. (5) Et Lacedæmoniorum quidem legati domum redierunt. Corinthii vero forte præsentibus erant et Argivorum legati, qui Corinthios ad societatem secum ineundam, et ad omnem cunctationem abjiciendam adhortabantur; illi vero iis responderunt, ut ad proximum concilium apud se habendum venirent.

XXXI. Confestim autem et Eleorum legatio venit, ac primum cum Corinthiis societatem fecit; deinde illinc Argos profecti, quemadmodum edictum erat, Argivorum socii

γείων ξύμμαχοι ἐγένοντο. Διαφερόμενοι γὰρ ἐτύγχανον τοῖς Λακεδαιμονίοις περὶ Λεπρέου. (2) Πολέμου γὰρ γενομένου ποτὲ πρὸς Ἀρκάδων τινὰς Λεπρεάταις, καὶ Ἡλείων παρακληθέντων ὑπὸ Λεπρεατῶν ἐς ξυμμαχίαν ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς γῆς καὶ λυσάντων τὸν πόλεμον, Ἡλείοι τὴν γῆν νεμομένοισι αὐτοῖς τοῖς Λεπρεάταις τάλαντον ἔταξαν τῷ Διὶ τῷ Ὀλυμπίῳ ἀποφέρειν. (3) Καὶ μέχρι τοῦ Ἀττικοῦ πολέμου ἀπέφερον, ἔπειτα παυσασμένων διὰ πρόφασιν τοῦ πολέμου οἱ Ἡλείοι ἐπηνάγκαζον, οἱ δ' ἐτρέποντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Καὶ δίκης Λακεδαιμονίους ἐπιτραπείσης ὑποτοπήσαντες οἱ Ἡλείοι μὴ ἴσον ἔξειν, ἀνέντες τὴν ἐπιτροπὴν Λεπρεατῶν τὴν γῆν ἔειπον. (4) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐδὲν ᾔσπον ἐδίδικασαν αὐτονομίους εἶναι Λεπρεάτας καὶ ἀδικεῖν Ἡλείους, καὶ ὥς οὐκ ἐμμενάντων τῇ ἐπιτροπῇ φρουρὰν ὀπλιτῶν ἐπέπεμψαν ἐς Λέπρεον. (5) Οἱ δὲ Ἡλείοι νομίζοντες πόλιν σφῶν ἀφροστηκυῖαν δέξασθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν ξυνθήκην προφέροντες ἐν τῇ εἰρήτῳ, ἃ ἔχοντες ἐς τὸν Ἀττικὸν πόλεμον καθίσταντό τινες, ταῦτα ἔχοντας καὶ ἐξελεῖν, ὥς οὐκ ἴσον ἔχοντες ἀφίστανται πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, καὶ τὴν ξυμμαχίαν, ὥσπερ προεῖρητο, καὶ οὗτοι ἐποιήσαντο. (6) Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ εὐθύς μετ' ἐκείνους καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης Χαλκιδῆς Ἀργεῖων ξύμμαχοι. Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρῆς τὸ αὐτὸ λέγοντες ἡσυχάζον, περιορώμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ νομίζοντες σφίσι τὴν Ἀργείων δημοκρατίαν αὐτοὺς ὀλιγαρχουμένους ᾔσπον ξύμφορον εἶναι τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας.

XXXII. Περί δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου Σκιωναίους μὲν Ἀθηναῖοι ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς ἡδύντας, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδιον, καὶ τὴν γῆν Πλαταιεῦσιν ἔδωσαν νέμεσθαι, δηλοῦς δὲ κατήγαγον πάλιν ἐς Δῆλον, ἐνθυμούμενοι τάς τε ἐν ταῖς μάχαις ξυμφοράς καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ χρῆσαντος. (2) Καὶ Φωκῆς καὶ Λοκροὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. (3) Καὶ Κορινθιοὶ καὶ Ἀργεῖοι ἤδη ξύμμαχοι ὄντες ἔρχονται ἐς Τέγεαν ἀποστησόντες Λακεδαιμονίων, δρῶντες μέγα μέρος ὄν, καὶ εἰ σφίσι προσγένειτο, νομίζοντες ἅπασαν ἂν ἔχειν Πελοπόννησον. (4) Ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔρασαν ἐναντιωθῆναι οἱ Τεγεᾶται Λακεδαιμονίους, οἱ Κορινθιοὶ μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες ἀνείσαν τῆς φιλονεικίας, καὶ ὠρρώδησαν μὴ οὐδεὶς σφίσιν ἐτι τῶν ἄλλων προσχωρῇ. (5) Ὅμως δὲ ἐλθόντες ἐς τοὺς Βοιωτοὺς ἐδόντο σφῶν τε καὶ Ἀργείων γίνεσθαι ξυμμάχους καὶ ἄλλα κοινῇ πράσσειν· τάς τε δεχημέρους ἐπισπονδάς, αἱ ἦσαν Ἀθηναίοις καὶ Βοιωτοῖς πρὸς ἀλλήλους οὐ πολλῷ ὕστερον γεγόμεναι τούτων τῶν πεντηκονταετίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ Κορινθιοὶ τοὺς Βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας Ἀθήναζε καὶ σφίσι ποιῆσαι, ὥσπερ Βοιωτοὶ εἶχον, μὴ δεχομένων δὲ Ἀθηναίων ἀπειπεῖν τὴν ἐκεχειρίαν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι ἀνευ αὐτῶν. (6) Βοιωτοὶ δὲ δεομένων τῶν Κορινθίων περὶ μὲν τῆς Ἀργείων ξυμμαχίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον, ἐλθόντες δὲ Ἀθήναζε μετὰ Κορινθίων

facti sunt. Forte enim cum Lacedæmonis de Lepreo contendebant. (2) Nam quum Lepreatis bellum quondam cum quibusdam Arcadibus ortum esset et Elei ad Iliis belli societatem a Lepreatis acciti essent, ea conditione, ut dimidiam partem agri obtinerent, et bellum composuissent, Elei ita, ut ipsi Lepreatæ agrum illum colerent, talentum iis imposuerunt, quod Olympio Jovi quotannis penderent. (3) Et ad bellum usque Atticum persolvebant; deinde quum desiissent, causati bellum, Elei eos cogeabant, illi vero ad Lacedæmonios se converterunt. Et quum hujus controversiæ cognitio Lacedæmoniiis commissa esset, Elei suspicati, se suum jus non obtenturos, omisso arbitrio Lepreatarum agrum vastarunt. (4) Lacedæmonii vero nihilo minus Lepreatas liberos esse, et Eleos injuste facere pronunciantur, et quod arbitrio sibi commissio stare noluissent, præsidium gravis armaturæ militum Lepreum miserunt. (5) Elei vero existimantes urbem, quæ a se defecisset, Lacedæmonios recepisse, et pacis conditionem proferentes, in qua dictum erat, ut singuli quæ belli Attici initio possidebant, hæc retinentes etiam e bello discederent, ut iniquo arbitrio damnati ad Argivos defecerunt, societatemque cum illis, sicut prædictum erat, hi quoque fecerunt. (6) Statim autem post illos et Corinthii et Chalcidenses, qui sunt in Thracia, societatem cum Argivis inierunt. Bæoti vero et Megarenses, quamvis idem dicerent, quod a Lacedæmoniiis contemnerentur, tamen quiescebant, quod popularem Argivorum statum sibi, qui paucorum dominatu regerentur, minus quam Lacedæmoniorum rempublicam putarent profuturam.

XXXII. Circa eadem hujus ætatis tempora Athenienses quum Scionaros expugnassent, puberes interfecerunt, et pueros ac mulieres in servitutem redegerunt, agrumque Plataensibus colendum dederunt; Delios autem rursus in Delum reducerunt, reputantes et clades in preliis acceptas, et dei Delphici oraculum. (2) Et Phocenses et Locri bellum gerere cœperunt. (3) Et Corinthii et Argivi, quum jam essent socii, Tegeam iverunt, ut eam a Lacedæmoniorum societate averterent, quod eam magnam Peloponnesi portionem esse cernerent, ac, si ea sibi accessisset, se totam Peloponnesum habituros sperarent. (4) Sed quum Tegeatæ respondissent, se Lacedæmoniiis non adversaturos, Corinthii, qui hacenus in eam rem acerrime inculverant, de contentione remisierunt, et veriti sunt, ne nullus ex aliis ad se posthac accederet. (5) Veruntamen ad Bæotos profecti, eos orabant, ut secum et cum Argivis societatem inirent, ceteraque communiter administrarent; ad hæc illas decem dierum inducias, quæ non multo post ista quinquaginta annorum fœdera inter Athenienses et Bæotos mutuo factæ erant, Corinthii suadebant Bæotis, ut se Athenas secuti sibi quoque impetrarent eodem modo factas, quo Bæoti eas habebant; si vero Athenienses recusarent, inducias ipsi quoque renunciarent, et in posterum sine se nullum fœdus facerent. (6) Bæoti vero rogantibus Corinthiis de societate Argivorum quidem eos rem differre jubebant, Athenas vero cum Corinthiis profecti decem

οὐχ εἶδοντο τὰς δεχημέρους σπονδὰς, ἀλλ' ἀπεκρίναντο οἱ Ἀθηναῖοι Κορινθίους εἶναι σπονδὰς, εἴπερ Λακεδαιμονίων εἰσι ζύμμαχοι. (7) Βοιωτοὶ μὲν οὖν οὐδὲν μᾶλλον ἀπείπον τὰς δεχημέρους, ἀξιοῦντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων ξυνθέσθαι σφίσιν· Κορινθίους δὲ ἀνακωχὴ ἀσπονδος ἦν πρὸς Ἀθηναίους.

XXXIII. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ θέρους πανδημεὶ ἐστράτευσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Πausανίου Λακεδαιμονίων βασιλέως ἡγουμένου, τῆς Ἀρκαδίας ἐς Παρρασίους, Μαντινέων ὑπηκόους ὄντας, κατὰ στάσιν ἐπικαλεσαμένων σφᾶς, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐν Κυψέλοις τείχος ἀναιρήσαντες, ἦν δύνανται, ὃ ἐτείχισαν Μαντινῆς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρουσαν, ἐν τῇ Παρρασιῇ κείμενον, ἐπὶ τῇ Σκιριτίδι τῆς Λακωνικῆς. (2) Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τὴν γῆν τῶν Παρρασίων ἐδήουν, οἱ δὲ Μαντινῆς τὴν πόλιν Ἀργείοις φύλαξι παραδόντες αὐτοὶ τὴν ζυμμαχίαν ἐφρούρουσαν· ἀδύνατοι δ' ὄντες διασῶσαι τό τε ἐν Κυψέλοις τείχος καὶ τὰς ἐν Παρρασίοις πόλεις ἀπῆλθον. (3) Λακεδαιμόνιοι δὲ τοὺς τε Παρρασίους αὐτονόμους ποιήσαντες καὶ τὸ τείχος καθελόντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἶκον.

XXXIV. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους ἤδη ἡρόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ Θράκης μετὰ Βρασιδίου ἐξεληόντων στρατιωτῶν, οὓς ὁ Κλεαρτίδας μετὰ τὰς σπονδὰς ἐκόμισεν, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν μετὰ Βρασιδίου Εἰλωτας μαχασαμένους ἐλευθέρους εἶναι καὶ οἰκεῖν ὅπου ἂν βούλωνται, καὶ ὑσπερον οὐ πολλῶν αὐτοὺς μετὰ τῶν νεοδαμωδῶν ἐς Λέπρεον κατέστησαν, κείμενον ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς καὶ τῆς Ἠλείας, ὄντες ἤδη διάφοροι Ἠλείοις· (2) τοὺς δ' ἐκ τῆς νήσου ληφθέντας σφῶν καὶ τὰ ὅπλα παραδόντας, δέισαντες μὴ τι διὰ τὴν ζυμοφορὰν νομίσαντες ἐλασσωθῆσθαι καὶ ὄντες ἐπίτιμοι νεωτερίσωσιν, ἤδη καὶ ἀρχὰς τινὰς ἔχοντας ἀτίμους ἐποίησαν, ἀτιμίαν δὲ τοιάνδε ὥστε μῆτε ἀρχεῖν μῆτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρίου εἶναι. Ὑσπερον δὲ αὖθις χρόνῳ ἐπίτιμοι ἐγένοντο.

XXXV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ Θύσσαν τὴν ἐν τῇ Ἀθῶν Δικτιδίῃ εἶλον, Ἀθηναίων οὖσαν ζύμμαχον.

(2) Καὶ τὸ θέρος τοῦτο πᾶν ἐπιμιξίαι μὲν ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις, ὑπώπτευσον δὲ ἀλλήλους εὐθύς μετὰ τὰς σπονδὰς οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν. (3) Τὴν γὰρ Ἀμφίπολιν πρότεροι λαχόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποδιδόναι καὶ τᾶλλα οὐκ ἀποδεδώκεσαν, οὐδὲ τοὺς ἐπὶ Θράκης παρεῖχον ζυμμάχους τὰς σπονδὰς δεχομένους, οὐδὲ Βοιωτοὺς, οὐδὲ Κορινθίους, λέγοντες αἰεὶ ὡς μετ' Ἀθηναίων τούτους, ἦν μὴ θέλωσι, κοινῇ ἀναγκάσουσιν· χρόνους τε προύθεντο ἀνευ συγγραφῆς, ἐν οἷς χρῆν τοὺς μὴ εἰσίνοντας ἀμφοτέροις πολεμίους εἶναι. (4) Τούτων οὖν δρῶντες οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔργῳ γιγνόμενον, ὑπετόπτευσον τοὺς Λακεδαιμονίους μὴδὲν δίκαιον διανοεῖσθαι, ὥστε οὔτε Πύλον ἀπαιτούντων αὐτῶν ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς νήσου δεσμώτας μετεμέλοντο ἀποδεδωκότας, τὰ τε ἄλλα χωρία εἶχον

dierum inducias non impetrarunt, sed Athenienses responderunt, Corinthiis esse fœdera, si quidem Lacedæmoniorum essent socii. (7) Boeoti vero ideo non magis decem dierum induciis renunciare voluerunt, quamvis Corinthii hoc flagitarent, et cum expostulatione dicerent, ita inter se convenisse; Corinthii autem induciæ sine fœdere cum Atheniensibus erant.

XXXIII. Eadem æstate Lacedæmonii cum universis copiis duce Plistoanacte Pausaniæ filio, Lacedæmoniorum rege, expeditionem susceperunt adversus Parrhasios, qui sunt in Arcadia, Mantineorum imperio parentes, ab ipsis sedione laborantibus acciti, simul etiam eversuri, si possent, munitionem, quam Mantinei in Cypselis exstruxerant, et ipsi suo præsidio tenebant, in agro Parrhasico sitam, prope Sciritidem, quæ est agri Laconici. (2) Et Lacedæmonii quidem agrum Parrhasiorum vastabant, Mantinei vero urbis custodia Argivis præsidariis tradita ipsi socios suo præsidio tutabantur; quum autem et munitionem in Cypselis exstructam et urbes in agro Parrhasico sitas conservare non possent, abierunt. (3) Lacedæmonii vero, quum Parrhasios in libertatem asservissent et munitionem illam evertissent, domum redierunt.

XXXIV. Atque eadem æstate Lacedæmonii, quum ad eos jam ex Thracia rediissent milites, qui cum Brasida illuc profecti erant, quos post inita fœdera Clearfilas reduxerat, decreverunt, servos quidem, qui cum Brasida prælio interfuissent, liberos esse, et habitare ubicumque vellent, nec multo post ipsos cum iis, quos recentur in civium jus adsciverant, in Lepreo collocarunt, quod ad Laconicum et Eleum agrum situm erat, quum jam Eleorum hostes essent; (2) eos vero qui in insula capti erant, et qui arma hosti tradiderant, veriti, ne aliquid rerum novarum molirentur, existimantes, se propter cladem acceptam, etiam si pleno jure essent, deteriore conditione futuros, quum nonnulli jam magistratus gererent, ignominia notarunt, et hoc quidem ignominia genere, ut nullum magistratum gererent, utque nullam haberent potestatem aut emendi aut vendendi. Postea tamen rursus in integrum restituti sunt.

XXXV. Eadem æstate Dictidienses Thysson in monte Athio sitam, Atheniensium sociam, ceperunt.

(2) Atque hac tota æstate commercia quidem inter Athenienses et Peloponnesios fuerunt, sed suspecti erant inter se statim post inita fœdera et Athenienses et Lacedæmonii, quod neutri loca alteris restituerent. (3) Nam Lacedæmonii, quibus sortito obtigerat, ut priores redderent, nec Amphipolin, nec cetera reddiderant, nec socios, qui erant in Thracia, ad fœdera recipienda adegerant, ac ne Boeotos quidem neque Corinthios, perpetuo dicentes se, si fœdera accipere non vellent, una cum Atheniensibus eos coacturos; temporaque sine syngrapha præstituerant, intra quæ qui fœdera secum non iniissent, utrisque hostes esse oporteret. (4) Quum igitur Athenienses nihil horum re ipsa præstari viderent, Lacedæmonios nihil æqui animo agitare suspicabantur; quamobrem ipsi neque Pylum repetentibus reddiderunt, sed etiam eos pœnitabat, quod capti-

μένοντες ἕως σφίσι κακίνοι ποιήσειαν τὰ εἰρημένα. (6) Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔφασαν πεποιθέναι· τοὺς γὰρ παρὰ σφίσι δεσμώτας ὄντας Ἀθηναίων ἀποδοῦναι, καὶ τοὺς ἐπὶ Θράκης στρατιώτας ἀπαγαγεῖν, καὶ εἰ τοῦ ἄλλου ἐγκρατεῖς ἦσαν· Ἀμφιπόλει δὲ οὐκ ἔφασαν κρατεῖν ὥστε παραδοῦναι, Βοιωτοὺς δὲ πειράσεσθαι καὶ Κορινθίους ἐς τὰς σπονδὰς ἔσαγαγεῖν καὶ Πάνακτον ἀπολαβεῖν, καὶ Ἀθηναίων ὅσοι ἦσαν ἐν Βοιωτοῖς αἰχμάλωτοι, κομιεῖν. (6) Πύλον μέντοι ἤξιον σφίσιν ἀποδοῦναι· εἰ δὲ μή, Μεσσηνίους γε καὶ τοὺς Εἰλωτας ἔξαγαγεῖν, ὥστε καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀπὸ Θράκης, Ἀθηναίους δὲ φρουρεῖν τὸ χωρίον αὐτοῦς, εἰ βούλονται. (7) Πολλὰς δὲ καὶ πολλῶν λόγων γενομένων ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους ὥστε ἔξαγαγεῖν ἐκ Πύλου Μεσσηνίους καὶ τοὺς ἄλλους Εἰλωτάς τε καὶ ὅσοι ἡττομολήκεσαν ἐκ τῆς Λακωνικῆς· καὶ κατήκισαν αὐτοὺς ἐν Κρανίοις τῆς Κεφαλληνίας. (8) Τὸ μὲν οὖν θέρος τοῦτο ἡσυχία ἦν καὶ ἔφοδοι παρ' ἀλλήλους.

XXXVI. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου χειμῶνος (ἐτυχον γὰρ ἔφοροι ἕτεροι καὶ οὐκ ἐπ' ὧν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο ἄρχοντες ἤδη, καὶ τινες αὐτῶν καὶ ἐναντίοι σπονδαῖς) ἔλθουσιν πρεσβειῶν ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας, καὶ παρόντων Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων, καὶ πολλὰ ἐν ἀλλήλοις εἰπόντων καὶ οὐδὲν ξυμβάντων, ὥς ἀπήεσαν ἐπ' οἴκου, τοῖς Βοιωτοῖς καὶ Κορινθίοις Κλεόβουλος καὶ Ξεναρχῆς, οὗτοι οἵπτερ τῶν ἐφόρων ἐβούλοντο μάλιστα διαλύσαι τὰς σπονδὰς, λόγους ποιοῦνται ἰδίους, παραινοῦντες ὅτι μάλιστα ταῦτα τε γιγνώσκων καὶ πειρᾶσθαι Βοιωτοῦς, Ἀργεῖων γενομένων πρῶτον αὐτοὺς ξυμμαχοῦς, αὐθις μετὰ Βοιωτῶν Ἀργεῖους Λακεδαιμονίους ποιῆσαι ξυμμαχοῦς· οὕτω γὰρ ἥκιστα ἀναγκασθῆναι Βοιωτοὺς ἐς τὰς Ἀττικὰς σπονδὰς ἐσελθεῖν· ἐλθεῖν γὰρ Λακεδαιμονίους πρὸ τῆς Ἀθηναίων ἔχθρας καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν Ἀργεῖους σφίσι φίλους καὶ ξυμμαχοῦς γενέσθαι. Τὸ γὰρ Ἄργος αἰεὶ ἠπίσταντο ἐπιθυμοῦντας τοὺς Λακεδαιμονίους καλῶς σφίσι φίλιον γενέσθαι, ἡγούμενοι τὸν ἔξω Πελοποννήσου πόλεμον βῶν ἂν εἶναι. (2) Τὸ μὲντοι Πάνακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς ὅπως παραδῶσι Λακεδαιμονίοις, ἵνα ἀντ' αὐτοῦ Πύλον, ἣν δύνωνται, ἀπολαβόντες βῆον καθιστῶνται Ἀθηναίους ἐς πόλεμον.

XXXVII. Καὶ οἱ μὲν Βοιωτοὶ καὶ Κορινθιοὶ ταῦτα ἐπεσταλμένοι ἀπὸ τε τοῦ Ξεναρχοῦ καὶ Κλεοβούλου καὶ ὅσοι φίλοι ἦσαν αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ὥστε ἀπαγγεῖλαι ἐπὶ τὰ κοινὰ, ἐκάτεροι ἀνεχώρουν. (2) Ἀργεῖων δὲ δύο ἄνδρες τῆς ἀρχῆς τῆς μεγίστης ἐπετήρουν ἀπίοντας αὐτοὺς καθ' ὁδόν, καὶ ξυγγεγόμενοι ἐς λόγους ἦλθον, εἰ πως οἱ Βοιωτοὶ σφίσι ξύμμαχοι γένοιτο ὥσπερ Κορινθιοὶ καὶ Ἠλεῖοι καὶ Μαντινῆς· νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχωρήσαντος βραδύως ἤδη καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδεσθαι καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, εἰ βούλονται, κοινῷ λόγῳ χρωμένους, καὶ εἰ τινα πρὸς ἄλλων δέοι. (3) Τοῖς δὲ τῶν Βοιωτῶν πρέσβεσιν ἀκούουσιν ἤρσεκιν·

vos ex insula reddidissent, et cetera loca retinebant, exspectantes donec et illi praearent, quae promiserant. (5) Lacedaemonii vero dicebant, se praestitisse, quae praestari possent; se enim Atheniensibus reddidisse omnes, qui ex ipsis apud se in vinculis fuissent, et milites e Thracia abduxissent, et si quid aliud in sua potestate habuissent; sed Amphipolim in sua potestate non esse dicebant, ita ut traderent, Boeotos vero et Corinthios se operam daturus, ut in foedera adducerent utque Panactum reciperent, et ut Athenienses, quotquot apud Boeotos essent captivi, recuperarent. (6) Pylum autem postulabant ut sibi restituerent; sin minus, Messenios certe et servitia educerent, quemadmodum et ipsi ex Thracia suos abduxissent, utque locum illum Athenienses ipsi, si vellent, custodirent. (7) Saepae autem multisque sermonibus per hanc aetatem habitis Atheniensibus persuaserunt, ut e Pylo educerent Messenios ceterosque Helotas, et quotquot ex agro Laconico fugerant; ipsosque in Craniis Cephaleniae insulae urbe collocarunt. (8) Hac igitur aetate a bello quies erat et ultro citroque inter se commeabant.

XXXVI. Insequente autem hieme (jam enim alii ephori magistratum gerebant, nec li, quibus magistratum gerentibus foedera percussa erant, atque horum etiam nonnulli foederibus erant adversarii) quum legationes ex sociorum terra venissent, et Athenienses et Boeoti et Corinthii praesentes adessent, et ultro citroque multa verba facta essent, nec quicquam inter eos convenisset, quum domum redirent, Cleobulus et Xenarches, ii, qui ex ephoris foedera frangere potissimum volebant, cum Boeotis et Corinthiis privatim sermones habent, admonentes, ut quam maxime et haec probarent et operam darent, ut Boeoti, ubi prius ipsi societatem cum Argivis iniissent, postea cum Boeotis Argivos Lacedaemonii socios adjungerent; sic enim Boeotos foedus cum Atheniensibus inire minime coactum iri; Lacedaemonios enim Atheniensium inimicitias ac foederum cum ipsis initorum violationi amicitiam et societatem Argivorum anteposituros. Habebant enim exploratum, Lacedaemonios perpetuo cupere, civitatem Argivorum recte sibi amicam esse, quod bellum extra Peloponnesum ita levius sibi fore ducerent. (2) Panactum vero rogabant Boeotos, ut Lacedaemoniis traderent, ut pro hoc, si possent, Pylo recepta ad bellum adversus Athenienses commodius descenderent.

XXXVII. Atque Boeoti et Corinthii cum his mandatis, quae acceperant a Xenarche et Cleobulo, et quotquot ex Lacedaemoniis erant iis amici, ut ad suas respublicas referrent, utrique abierunt. (2) Argivorum vero viri duo e summo magistratu eos abeuntes in ipsa via observabant, congressique cum eis in colloquium venerunt, si quo pacto Boeoti societatem secum inire possent, quemadmodum Corinthii et Elei et Mantinei; se enim existimare, si res ista sibi successisset, facile jam sibi fore et bellum gerere et pacem facere et cum Lacedaemoniis, si vellent, et cum quibuscunque aliis opus esset, de publico consensu agentibus. (3) Haec Boeotorum legatis audita placebant; nam forte

κατὰ τύχην γὰρ ἔδόντο τούτων ὄντες καὶ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου αὐτοῖς φίλοι ἐπιστάλασαν. Καὶ οἱ τῶν Ἀργείων ἄνδρες ὡς ἥσθοντο αὐτοὺς δεχομένους τὸν λόγον, εἰπόντες ὅτι πρέσβεις πέμψουσιν ἐς Βοιωτοὺς ἀπῆλθον. (4) Ἀφικόμενοι δὲ οἱ Βοιωτοὶ ἀπήγγειλαν τοῖς βοιωτάρχεις τὰ τε ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου καὶ τὰ ἀπὸ τῶν συγγενομένων Ἀργείων· καὶ οἱ βοιωτάρχεις ἡρέσαντό τε καὶ πολλῶν προθυμότεροι ἦσαν, ὅτι ἀμφοτέρωθεν ξυνεβεβήκει αὐτοῖς τοὺς τε φίλους τῶν Λακεδαιμονίων τῶν αὐτῶν δεῖσθαι καὶ τοὺς Ἀργεῖους ἐς τὰ δημοῖα σπεύδειν. (5) Καὶ οὐ πολλῶν ὕστερον πρέσβεις παρήσαν Ἀργείων τὰ εἰρημένα προκαλοῦμενοι· καὶ αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἐπαίνεσαντες τοὺς λόγους οἱ βοιωτάρχεις, καὶ πρέσβεις ὑποσχόμενοι ἀποστελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας ἐς Ἄργος.

XXXVIII. Ἐν δὲ τούτῳ ἔδοκε πρῶτον τοῖς βοιωτάρχεις καὶ Κορινθίοις καὶ Μεγαρεῦσι καὶ τοῖς ἀπὸ Θράκης πρέσβεισιν ὁμοῦσαι ὅρκους ἀλλήλοις ἡ μὴν ἐν τε τῷ παρατυχόντι ἀμυνεῖν τῷ δεομένῳ καὶ μὴ πολεμήσειν τῷ μὴδὲ ξυμβῆσθαι ἀνευ κοινῆς γνώμης, καὶ ὅπως ἤδη τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Μεγαρέας (τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν) πρὸς τοὺς Ἀργεῖους σπένδεσθαι. (2) Πρὶν δὲ τοὺς ὅρκους γενέσθαι οἱ βοιωτάρχεις ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρσι βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ταῦτα, αἵ περ ἅπαν τὸ κῆρος ἔχουσιν, καὶ παρήγουν γενέσθαι ὅρκους ταῖς πόλεσιν, ὅσαι βούλονται ἐπ' ὥφελ' αἰ σφίσι ξυνομῆναι. (3) Οἱ δ' ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν Βοιωτῶν ὄντες οὐ προσδέχονται τὸν λόγον, δεδιότες μὴ ἐναντία Λακεδαιμονίοις ποιήσῃσι, τοῖς ἐκείνων ἀρεστώσι Κορινθίοις ξυνομῆναι· οὐ γὰρ εἶπον αὐτοῖς οἱ βοιωτάρχεις τὰ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου, ὅτι τῶν τε ἐφόρων Κλεόβουλος καὶ Ξενάργης καὶ οἱ φίλοι παραινοῦσιν Ἀργείων πρῶτον καὶ Κορινθίων γενομένους ξυμμαχοῦς ὕστερον μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων γίνεσθαι, οἷόμενοι τὴν βουλὴν, κὰν μὴ εἴπωσιν, οὐκ ἄλλα ψηφιεσθαι ἢ ὅ σφίσι προδιαγνόντες παραινοῦσιν. (4) Ὡς δὲ ἀντέστη τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν Κορινθιοὶ καὶ οἱ ἀπὸ Θράκης πρέσβεις ἀπρακτοὶ ἀπῆλθον, οἱ δὲ βοιωτάρχεις μέλλοντες πρότερον, εἰ ταῦτα ἐπείσαν, καὶ τὴν ξυμμαχίαν πειράσεσθαι πρὸς Ἀργεῖους ποιεῖν, οὐκέτι ἐσθνερχαν περὶ Ἀργείων ἐς τὰς βουλάς, οὐδὲ ἐς τὸ Ἄργος τοὺς πρέσβεις οὐς ὑπέσχεοντο ἐπεμπεῖν, ἀμέλεια δὲ τις ἐνῆν καὶ διατριβὴ τῶν πάντων.

XXXIX. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ Μηκύβερναν Ὀλύμπιοι, Ἀθηναίων φρουρούντων, ἐπιδραμόντες εἶλον.

(2) Μετὰ δὲ ταῦτα (ἐγίνοντο γὰρ αἱ λόγοι τοῖς τε Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ ὧν εἶχον ἀλλήλων) ἐλπίζοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἰ Πάνακτον Ἀθηναῖοι παρὰ Βοιωτῶν ἀπολάβοιεν, κομίσασθαι ἂν αὐτοὶ Πύλον, ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτοὺς πρεσβευόμενοι καὶ ἔδόντο σφίσι Πάνακτον τε καὶ τοὺς Ἀθηναίων δεσμώτας παραδοῦναι, ἵν' ἀντ' αὐτῶν Πύλον κομίσωνται. (3) Οἱ δὲ Βοιωτοὶ οὐκ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἣν μὴ σφίσι ξυμμαχίαν ὠρίαν ποιήσωνται ὥσπερ Ἀθηναῖοις. Λακεδαιμόνιοι δὲ

accidit, ut ea peterent, quæ etiam amici, qui Lacedæmone erant, ipsis mandarent. Quum autem illi duo Argivi suum sermonem ab iis probari animadvertissent, dixerunt, se legatos in Bœotiam missuros, et abierunt. (4) Bœoti vero domum reversi ad bœotarchas detulerunt et ea, quæ Lacedæmone, et ea, quæ ex Argivis in congressu audiverant; et bœotarchæ ea probabant, et multo promptiores erant, quod ipsis utrinque contigisset, ut et illi ex Lacedæmoniis, quos sibi amicos habebant, eadem peterent, et Argivi ad similia properarent. (5) Nec multo post Argivorum legati venerunt, ut eos sollicitarent ad transigenda ea, quæ promiserant, et bœotarchæ probatis postulatis ipsos remiserunt, polliciti, se legationem Argos de societate missuros.

XXXVIII. Interea vero bœotarchis et Corinthiis et Megarensibus et legatis ex Thracia missis primum placebat, ut jurejurando interposito fidem sibi mutuo darent, quotiescunque res hoc flagitaret, opem ei se laturos, qui ope indigeret, nec se bellum cuiquam illaturos neque compositionem facturos, nisi de communi sententia, et ita nunc jam Bœoti et Megarenses (idem enim faciebant) cum Argivis fœdus facere. (2) Verum antequam jusjurandum jureretur, bœotarchæ rem communicarunt cum quatuor Bœotorum consiliis, quæ summam rerum Bœoticarum potestatem habent, et suadebant, ut jurejurando interposito fœdus cum illis civitatibus iniretur, quæcunque mutui auxilii gratia secum fœdus adhibito jurejurando facere vellent. (3) At Bœoti, qui in illis consiliis erant, rem non probarunt, veritè, ne Lacedæmoniis adversarentur, si cum Corinthiis, qui ab illis defecerant, interposito jurejurando fœdus facerent; neque enim bœotarchæ ipsis dixerant ea, quæ Lacedæmone allata erant, et ex ephoris Cleobulum et Xenarem, et alios amicos suadere, ut prius cum Argivis et Corinthiis societatem inirent, deinde cum Lacedæmoniis eandem facerent, rati, illos qui erant in consilio, quamvis hæc non dixissent, tamen nihil aliud decreturos, quam quod ipsi a se prius deliberatum iis suasissent. (4) Sed quum res contra cecidisset, Corinthii quidem et legati ex Thracia missi infecto negotio abierunt; bœotarchæ vero, qui, si hæc persuadere potuissent, operam dare statuerant, ut etiam cum Argivis societatem inirent, nec de Argivis quicquam amplius ad consilia retulerunt, nec legatos, quos se missuros promiserant, Argos miserunt, sed incuria quædam incedebat et rerum omnium procrastinatio.

XXXIX. Atque hac eadem hieme Mecybernam, ubi erat Atheniensium præsidium, Olynthii subito adorti ceperunt.

(2) Posthæc vero (nam inter Lacedæmonios et Athenienses assidua colloquia fiebant de locis, quæ alteri alterorum tenebant) existimantes Lacedæmonii, si Athenienses Panactum a Bœotis recepissent, fore, ut ipsi Pylum reciperent, Bœotos per legationem adierunt et orarunt, ut Panactum, et quotquot ex Atheniensibus in vinculis haberent, traderent, ut pro his ipsi Pylum reciperent. (3) Bœoti vero negarunt, se hæc reddituros, nisi secum, quemadmodum cum Atheniensibus, societatem privatim coirent. Lacedæmonii

εἰδότες μὲν ὅτι ἀδικήσουσιν Ἀθηναίους, εἰρημένον ἀνευ ἀλλήλων μήτε σπένδεσθαι τῷ μήτε πολεμεῖν, βουλόμενοι δὲ τὸ Πάνακτον παραλαβεῖν ὡς τὴν Πύλον ἀντ' αὐτοῦ κομιούμενοι, καὶ ἅμα τῶν ξυγχεῖαι σπευδόντων τὰς σπονδὰς προθυμουμένων τὰ ἐς Βοιωτοὺς, ἐποίησαν τὴν ξυμμαχίαν τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη καὶ πρὸς ἑαρ· καὶ τὸ Πάνακτον εὐθὺς καθηρεῖτο. Καὶ ἐνδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

XL. Ἄμα δὲ τῷ ἤρῃ εὐθὺς τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Ἀργεῖοι, ὡς οἱ τε πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν οὓς ἔφασαν πέμψειν οὐχ ἔκοντο, τὸ τε Πάνακτον ἥσθοντο καθαιρούμενον καὶ ξυμμαχίαν ἰδίαν γεγενημένην τοῖς Βοιωτοῖς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔδεισαν μὴ μονωθῶσι καὶ ἐς Λακεδαιμονίους πᾶσα ἡ ξυμμαχία χωρήσῃ· (2) τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ὄντων πεπεισθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τὸ τε Πάνακτον καθελεῖν καὶ ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς εἰσεῖναι, τοὺς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα, ὥστε οὐδὲ πρὸς Ἀθηναίους ἔτι σφίσιν εἶναι ξυμμαχίαν ποιήσασθαι, πρότερον ἐλπίζοντες ἐκ τῶν διαφορῶν, εἰ μὴ μένειαυ αὐτοῖς αἱ πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδαί, τοῖς γοῦν Ἀθηναίοις ξύμμαχοι ἔσεσθαι. (3) Ἀποροῦντες οὖν ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι, καὶ φοβούμενοι μὴ Λακεδαιμονίους καὶ Τεγεάταις, Βοιωτοῖς καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμῶσιν, πρότερον οὐ δεχόμενοι τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς, ἀλλ' ἐν φρονήματι ὄντες τῆς Πελοποννήσου ἡγήσεσθαι, ἐπεμπον ὡς ἐδύνατο τάχιστα ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις Εὐστροφον καὶ Αἰσῶνα, οἱ ἐδόκουν προσφιλέστατοι αὐτοῖς εἶναι, ἡγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς ποιησάμενοι, ὅπη ἂν ξυγχωρή, ἡσυχίαν ἔχειν.

XLI. Καὶ οἱ πρέσβεις ἀφικόμενοι αὐτῶν λόγους ἐποιοῦντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ ἂν σφίσιν αἱ σπονδαὶ γίγνοιτο. (2) Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι ἡξίουσαν δίκης ἐπιτροπὴν σφίσι γενέσθαι ἢ ἐς πόλιν τινὰ ἢ ἰδιώτην περὶ τῆς Κυνουρίας γῆς, ἥς αἰεὶ πέρα διαφέρονται μεθορίας οὐσης (ἔχει δὲ ἐν αὐτῇ Θυρέαν καὶ Ἀνθήνην πόλιν, νέμονται δ' αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι). ἔπειτα δ' οὐκ ἐώντων Λακεδαιμονίων μεμνησθαι περὶ αὐτῆς, ἀλλ' εἰ βούλονται σπένδεσθαι ὥσπερ πρότερον, ἐτοῖμοι εἶναι, οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις τάδε ὁμῶς ἐπηγάγοντο τοὺς Λακεδαιμονίους ξυγχωρῆσαι, ἐν μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποιήσασθαι ἔτη πεντήκοντα, ἐξεῖναι δ' ὁποτεροισοῦν προκαλεσαμένοις, μήτε νόσου οὐσης μήτε πολέμου Λακεδαίμονι καὶ Ἀργεῖ, διαμάχεσθαι περὶ τῆς γῆς ταύτης, ὥσπερ καὶ πρότερόν ποτε ὅτε αὐτοὶ ἐκάτεροι ἡξίωσαν νικᾶν, δῶκεν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω τῶν πρὸς Ἀργος καὶ Λακεδαίμονα ὄρων. (3) Τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μωρία εἶναι ταῦτα, ἔπειτα (ἐπεθύμουν γὰρ τὸ Ἀργος πάντως φίλιον ἔχειν) ξυνεχώρησαν ἐφ' οἷς ἡξίουσαν, καὶ ξυνεγράψαντο. Ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν, ἐς τὸ Ἀργος πρῶτον ἐπαναχωρήσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει, καὶ ἢν ἀρέσκοντα ἦ, ἦκειν ἐς

vero, quamvis scirent, se Atheniensibus injuriam facturos, quod cautum esset, ne sine communi consensu vel fœdus cum quoquam fieret vel bellum gereretur, quia tamen Panactum recipere cupiebant, ut Pylum pro ipso recuperarent, simul etiam quod illi, qui fœdera confundere properabant, ad fœdus cum Bœotis ineundum propensiores erant, societatem cum iis fecerunt hieme jam extrema et sub vere; statimque Panactum evertebatur. Et undecimus hujus belli annus fiebat.

XL. Ineunte autem statim vere insequentis ætatis Argivi quum Bœotorum legati, quos se missuros dixerant, non venissent, et Panactum ab illis everti intellexissent, et societatem inter Bœotos et Lacedæmonios privatim factam, extimuerunt, ne soli relinquerentur, omnesque socii se Lacedæmoniis adjungerent; (2) existimabant enim Bœotos a Lacedæmoniis inductos esse, ut et Panactum everterent et Atheniensium fœdera acciperent, Atheniensesque harum rerum conscios esse, ita ut ne cum Atheniensibus quidem societatem facere sibi amplius integrum esset, quum antea sperassent, si propter controversias ea fœdera, quæ cum Lacedæmoniis inerant, frangerentur, Atheniensium certe quidem se socios futuros. (3) Argivi igitur, quum his difficultatibus premerentur et vererentur, ne simul cum Lacedæmoniis et Tegeatis, Bœotis et Atheniensibus bellum sibi gerendum esset, qui prius Lacedæmoniorum fœdera non acciperent, sed animis elati Peloponnesi principatum se adepturos sperarent, quamprimum poterant, legatos Lacedæmonem mittebant, Eustrophum et Æsonem, qui apud illos maxime gratiosi esse videbantur, existimantes, pro præsentis rerum statu optimum esse, facto cum Lacedæmoniis fœdere, quacunque fieri posset, quietem agere.

XLI. Atque legati eorum profecti sermones habebant cum Lacedæmoniis, quibus conditionibus fœdera sibi fieri possent. (2) Ac primo quidem Argivi postulabant, ut vel civitatis vel privati alicujus arbitrio permitteretur controversia de agro Cynosurio, de quo in confiniis posito semper contendunt (hic autem ager continet Thyream et Anthenam urbem, eumque Lacedæmonii possident); deinde vero quum Lacedæmonii nullam de eo mentionem fieri sinerent, sed se, si vellent illi fœdus ex pristina formula facere, ad hoc paratos esse dicerent, Argivi legati tamen Lacedæmonios ad hæc sibi concedenda induxerunt, ut in præsentia quidem fœdus annorum quinquaginta facerent, quotiescumque vero utrilibet alteros provocassent, dummodo neque morbo neque bello vel Lacedæmoniorum vel Argivorum civitas implicita esset, de hoc agro armis decernere liceret, quemadmodum et ante quondam, quum utrique se victores discessisse judicarunt; persequi autem ne liceret ulterius, quam vel ad Argorum vel ad Lacedæmonis terminos. (3) Lacedæmoniis vero primo quidem hæc stultitiæ plena esse videbantur; deinde (Argos enim quavis ratione amicam habere cupiebant) assensu sunt iis conditionibus, quibus illi postulabant, et syngrapham fecerunt. Jubebant autem Lacedæmonii legatos, priusquam quicquam eorum ratum fieret, Argos reversos populo ostendere, qui si probasset,

τὰ Ὑακίνθια τοὺς ὄρκους ποιησόμενους. Καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν·

XLII. ἐν δὲ τῇ χρόνῳ τούτῳ ᾧ οἱ Ἀργεῖοι ταῦτα ἐπρασσον, οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων Ἀνδρομέδης καὶ Φαίδιμος καὶ Ἀντιμενίδας, οὓς ἔδει τὸ Πάνακτον καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρὰ Βοιωτῶν παραλαβόντας Ἀθηναίους ἀποδοῦναι, τὸ μὲν Πάνακτον ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν αὐτῶν καθηρημένον εὔρον, ἐπὶ προφάσει ὡς ἦσαν ποτε Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ ἐκ διαφορᾶς περὶ αὐτοῦ ὄρκοι παλαιοὶ μηδετέρους οἰκεῖν τὸ χωρίον ἀλλὰ κοινῇ νέμειν, τοὺς δ' ἄνδρας οὓς εἶχον αἰχμαλώτους Βοιωτοὶ Ἀθηναίων, παραλαβόντες οἱ περὶ τὸν Ἀνδρομέδην ἐκόμισαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἀπέδωκαν, τοῦ τε Πανάκτου τὴν καθαίρειν ἔλεγον αὐτοῖς, νομίζοντες καὶ τοῦτο ἀποδιδόναι· πολέμιον γὰρ οὐκέτι ἐν αὐτῇ Ἀθηναίῳ οἰκῆσειν οὐδένα. (1) Λεγομένων δὲ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι δεινὰ ἐποιοῦν, νομίζοντες ἀδικεῖσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦ τε Πανάκτου τῇ καθαιρέσει δ' ἔδει ὄρθον παραδοῦναι, καὶ πυνθανόμενοι ὅτι καὶ Βοιωτοῖς ἰδίᾳ ζυμμαχίαν πεποιήνται, φάσκοντες πρότερον κοινῇ τοὺς μὴ δεχομένους τὰς σπονδὰς προσαναγκάσειν. Τὰ τε ἄλλα ἐσχόπουν ὅσα ἐξελεοίπεσαν τῆς ξυνηθείας, καὶ ἐνόμιζον ἐξηπατῆσθαι, ὥστε χαλεπῶς πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀποκρινάμενοι ἀπέπειμψαν.

XLIII. Κατὰ τοιαύτην δὲ διαφορὰν ὄντων τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις αὖ βουλόμενοι λύσαι τὰς σπονδὰς εὐθὺς ἐνέκειντο. (2) Ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, ἀνὴρ ἡλικία μὲν ὢν ἔτι τότε νέος ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει, ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώμενος· ᾧ ἐδόκει καὶ ἄμεινον εἶναι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους μᾶλλον χωρεῖν, οὐ μέντοι ἄλλα καὶ φρονήματι φιλονεικῶν ἠναντιοῦτο, ὅτι Λακεδαιμόνιοι ἐὰν Νικίου καὶ Λάχης ἐπραξαν τὰς σπονδὰς, αὐτὸν κατὰ τὴν νεότητά ὑπεριδόντες καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν προξενίαν ποτὲ οὔσαν οὐ τιμήσαντες, ἦν τοῦ πάππου ἀπειπόντος αὐτὸς τοὺς ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν αἰχμαλώτους θεραπέων διενεοῖτο ἀνανεώσασθαι. (3) Πανταχόθεν τε νομίζων ἐλασσοῦσθαι τὸ τε πρῶτον ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων εἶναι Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἵνα Ἀργεῖους σφίσι σπεισάμενοι ἐξέλωσι καὶ αὖθις ἐπ' Ἀθηναίους μόνους ἴωσι, τούτου ἕνεκα σπένδεσθαι αὐτούς· καὶ τότε, ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο, πέμπτει εὐθὺς ἐς Ἄργος ἰδίᾳ κελεύων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν ζυμμαχίαν προκαλουμένους ἦκειν μετὰ Μαντινέων καὶ Ἡλείων, ὡς καιροῦ ὄντος καὶ αὐτὸς ζυμπράξων τὰ μάλιστα.

XLIV. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἡγγελίας, καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετ' Ἀθηναίων πραχθεῖσαν τὴν τῶν Βοιωτῶν ζυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλην καθεστῶτα αὐτοὺς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, τῶν μὲν ἐν Λακεδαίμονι πρέσβων, οἱ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυχον ἀπόντες, ἡμέλουν, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, νομίζοντες πόλιν τε σφίσι

tunc vero ad Hyacinthia redirent, ut iusjurandum præstarent. Et illi quidem abierunt;

XLII. interea vero dum Argivi hæc tractant, Lacedæmoniorum legati Andromedes et Phædimus et Antimenidas, quibus mandatum erat, ut Panactum et captivos a Bœotia receptos Atheniensibus redderent, Panactum quidem ab ipsis Bœotis eversum offenderunt, eo prætextu, quod olim inter Bœotos et Athenienses orta de illo castello controversia iurejurando interposito convenisset, ut neutri id habitarent, sed communiter colerent; viros autem Atheniensium, quos Bœoti bello captos habebant, Andromedes ejusque collegæ receptos ad Athenienses deduxerunt ac reddiderunt, et Panacti eversionem iis significabant, existimantes, se hoc quoque reddere; nullum enim Atheniensium hostem in eo amplius habitaturum. (2) Quum autem hæc dicerentur. Athenienses graviter indignabantur, quod a Lacedæmoniiis injuriam sibi fieri putarent, quum ob eversionem Panacti, quod stans traditum oportuerat, tum quod audirent, eos cum Bœotis quoque societatem privatim fecisse, quum tamen antea dicerent, se communiter adacturos eos, qui fœdus recipere nollent. Et reliqua etiam considerabant, quæcunque ex pacto non servaverant, et se fraude circumventos existimabant; quare legatos cum asperiore responso dimiserunt.

XLIII. Quum igitur inter Lacedæmonios et Athenienses hujusmodi dissidium esset, statim et illi, qui Athenis fœdera solvere cupiebant, in hanc rem incumbere cœperunt. (2) Erant autem quum alii, tum Alcibiades Cliniae filius, qui quamvis ætate tunc esset adhuc juvenis pro alius quidem civitatis instituto, tamen propter majorum dignitatem honorabatur; cui videbatur quidem etiam satius esse ad Argivos potius accedere, sed tamen etiam contentionis studio, quod elato esset animo, adversabatur, quod Lacedæmonii per Niciam et Lachetem fœdera fecissent, ipse propter adolescentiam contempto, nec habito ei honore ex veteris hospitii publici jure, quod quum ejus avus Lacedæmoniiis renuntiasset, ipse illorum captivos ex insula officii prosequens renovare cogitabat. (3) Alique undique sibi de suo jure detrahi putans, et initio Lacedæmoniiis intercessit, affirmans, illos non esse fidei certos, sed eos, ut inito secum fœdere Argivos evertant, et postea Athenienses solos adorianantur, hac de causa iœdus facere; et tunc, quum hoc dissidium exortum erat, confestim Argos privatim misit, hortans, ut quam celerrime cum Mantineis et Eleis venirent, Athenienses ad societatem provocaturi, quod tempus esset opportunum, seque studiosissime ipsis adfuturum.

XLIV. Argivi autem audito hoc nuntio, et quando cogoverant, non cum Atheniensibus societatem Bœotorum esse factam, sed in magnam dissensionem eos cum Lacedæmoniiis devenisse, enos quidem legatos, qui tunc forte fœderis causa aberant, non curabant, sed ad Athenienses potius animum advertebant, existimantes civitatem, cum qua sibi vetus amicitia intercederet, et quæ populari statu,

φιλιαν ἀπὸ παλαιοῦ καὶ δημοκρατουμένην ὥσπερ καὶ αὐτοὶ καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχουσιν τὴν κατὰ θάλασσαν ξυμπολεμήσειν σφίσι, ἣν καθιστῶνται ἐς πόλεμον. (2) Ἐπεμπον οὖν εὐθὺς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμμαχίας ξυμπρεσβεύοντο δὲ καὶ οἱ Ἡλείοι καὶ Μαντινῆς. (3) Ἀφίκοντο δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ τάχος, δοκοῦντες ἐπιτήδειοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, Φιλοχαρίδας καὶ Λέων καὶ Ἐνδίας, δέσαντες μὴ τὴν τε ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι πρὸς τοὺς Ἀργεῖους ποιήσονται, καὶ ἄμα Πύλον ἀπαιτήσοντες ἀντὶ Πανάκτου, καὶ περὶ τῆς Βουωτῶν ξυμμαχίας ἀπολογησόμενοι, ὡς οὐκ ἐπὶ κακῷ τῶν Ἀθηναίων ἐποιήσαντο.

XLV. Καὶ λέγοντες ἐν τῇ βουλῇ περὶ τε τούτων, καὶ ὡς αὐτοκράτορες ἤκουσι περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφόρων, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐφόβουν μὴ ἦν ἐς τὸν δῆμον ταῦτα λέγουσιν, ἐπαγώνωνται τὸ πλῆθος καὶ ἀπωσθῇ ἡ Ἀργεῖων ξυμμαχία. (2) Μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς τοῖονδε τι ὁ Ἀλκιβιάδης· τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει, πίστιν αὐτοῖς δούς, ἦν μὴ ὁμολογήσωσιν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκράτορες ἦκειν, Πύλον τε αὐτοῖς ἀποδώσειν (πέσειν γὰρ αὐτὸς Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ νῦν ἀντιλέγειν) καὶ τᾶλλα ξυναλλάξειν. (3) Βουλόμενος δὲ αὐτοὺς Νικίου τε ἀποστῆσαι ταῦτα ἐπραττεν, καὶ θπας ἐν τῷ δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς ὡς οὐδὲν ἀληθές ἐν νῦν ἔχουσιν οὐδὲ λέγουσιν οὐδέποτε ταῦτά, τοὺς Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας ξυμμάχους ποιήσῃ. Καὶ ἐγένετο οὕτως. (4) Ἐπειδὴ γὰρ ἐς τὸν δῆμον παρελθόντες καὶ ἐπερωτῶμενοι οὐκ ἔφασαν ὥσπερ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοκράτορες ἦκειν, οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ἠνείχοντο, ἀλλὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον καταβοῶντος τῶν Λακεδαιμονίων ἐσῆχον ὅτι καὶ ἐτοῖμοι ἦσαν εὐθὺς παραγόντες τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους ποιῆσθαι· σεισμοῦ δὲ γενομένου πρὶν τι ἐπικυρωθῆναι, ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεβλήθη.

XLVI. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐκκλησίᾳ ὁ Νίκίας, καίπερ τῶν Λακεδαιμονίων αὐτῶν ἡπατημένων καὶ αὐτὸς ἐξηπατημένος περὶ τοῦ μὴ αὐτοκράτορας ὁμολογήσαι ἦκειν, ὅμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐφ' ἰσχυρῶν φίλους μᾶλλον γίνεσθαι, καὶ ἐπισχόντας τὰ πρὸς Ἀργεῖους πέμψαι ἐτι ὡς αὐτοὺς καὶ εἰδέναι ὅτι διανοοῦνται, λέγων ἐν μὲν τῷ σφετέρῳ καλῶς ἐν δὲ τῷ ἐκείνων ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι· σφίσι μὲν γὰρ εὖ ἐστῶτων τῶν πραγμάτων ὡς ἐπὶ πλείστον ἀριστον εἶναι διασώσασθαι τὴν εὐπραγίαν, ἐκείνοις δὲ δυστυχοῦσιν ὅτι τάχιστα εὐρημα εἶναι διακινδυνεύσαι. (2) Ἐπεισέ τε πέμψαι πρέσβεις, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, κελύσοντας Λακεδαιμονίους, εἰ τι δίκαιον διανοοῦνται, Πανάκτον τε ὄρθον ἀποδιδόναι καὶ Ἀμφίπολιν, καὶ τὴν Βουωτῶν ξυμμαχίαν ἀνεῖναι, ἦν μὴ ἐς τὰς σπονδὰς ἐσίωσι, καθάπερ εἰρητὸν ἀνευ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμβαίνειν. (3) Εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι καὶ σφεῖς, εἰ ἐβούλοντο ἀδικεῖν, ἥδη ἂν Ἀργεῖους ξυμμάχους πεποιῆσθαι, ὡς παρῆναι γ' αὐτοὺς αὐτοῦ τούτου ἕνεκα. Εἰ δὲ τι ἄλλο ἐνεκάλουν, πάντα ἐπιστελλάντες ἀπέπεμψαν τοὺς περὶ τὸν Νικίαν πρέσβεις.

quemadmodum et sua civitas, regeretur, et quæ magnam in mari potentiam haberet, sibi, si bellum susciperent, in hoc auxilium esse laturam. (2) Confestim igitur legatos de societate acturos ad Athenienses mittebant; illos autem Eleorum et Mantineorum legati comitabantur. (3) Venerunt vero statim etiam Lacedæmoniorum legati, qui Atheniensibus accepti esse videbantur, Philocharidas et Leon et Endius, veriti, ne sibi irati societatem cum Argivis facerent, et simul Pylum pro Panacto repetituri, et societatem cum Bœotis initam purgaturi, quod eam non incommodi Atheniensium causa fecissent.

XLV. Quum autem et his de rebus in senatu verba facerent, et se cum summa potestate de componendis omnibus controversiis venisse dicerent, Alcibiadi metum incutiebant, ne, si ad populum quoque hæc rettulissent, plebem allicerent, et Argivorum societas repudiaretur. (2) Sed machinatur Alcibiades huiusmodi fraudem adversus ipsos; Lacedæmoniis, fide ipsis data, persuadet, ne coram populo fateantur, se cum summa potestate venisse, quod si fecerint, se Pylum iis redditurum, (se enim hoc Atheniensibus persuasurum, quemadmodum et nunc se adversari dicebat) et ceteras controversias compositurum. (3) Hæc autem eo consilio agebat, ut eos a Nicia alienaret, utque apud populum ipsos criminatus, quod nihil sinceri in animo haberent, nec eadem unquam dicerent, Argivorum et Eleorum et Mantineorum societatem conciliaret. Et ita evenit. (4) Nam quum legati ad populum processissent, et interrogati non dixissent, ut in senatu, se cum summa potestate venisse, tunc vero Athenienses hand amplius rem ferendam putabant, sed Alcibiadem multo vehementioribus, quam ante, clamoribus Lacedæmonios insectantem audiebant, animisque propensi erant, statim Argivos illorumque comites in concionem introductos socios facere; sed facto terræ motu, priusquam quicquam constitueretur, hæc concio dilata est.

XLVI. In concione vero, quæ postridie convocata est Nicias, quamvis ipsi Lacedæmonii decepti essent, ipse etiam deceptus de eo, quod negassent, se cum summa potestate venisse, tamen dixit oportere cum Lacedæmoniis potius societatem inire, et dilato Argivorum negotio, ad ipsos iterum mittere, et explorare, quid in animo haberent, docens hanc belli dilationem sibi quidem honestam, illis vero turpem fore; nam sibi quidem maxime expedire, florente jam republica fortunam hanc florentem quam diutissime conservare, illis vero in afflictis fortuna versantibus loco lucri fore, primo quoque tempore belli fortunam periclitari. (2) Atque persuasit ut legatos mitterent, in quorum numero et ipse erat, qui juberent Lacedæmonios, si quid sinceri in animo haberent, Panactum erectum et Amphipolim restituere, et Bœotorum societatem missam facere, si foedus accipere non vellent, quemadmodum cautum erat, ut neutri sine mutuo consensu cum ullo paciscerentur. (3) Imperarunt etiam, ut dicerent, se quoque, si injuriam facere voluissent, societatem cum Argivis jam facere potuisse, quod Argivi hac ipsa de causa adessent. Et si quid aliud crimini dabant, omnia in mandatis dantes Niciam ejusque

(4) Καὶ ἀφικόμενων αὐτῶν καὶ ἀπαγγελλάντων τὰ τε ἄλλα καὶ τέλος εἰπόντων ὅτι εἰ μὴ τὴν ξυμμαχίαν ἀνήσουσι Βοιωτοῖς μὴ εἰσοῦσιν ἐς τὰς σπονδὰς, ποιήσονται καὶ αὐτοὶ Ἀργεῖους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους, τὴν μὲν ξυμμαχίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι Βοιωτοῖς οὐκ ἔβασαν ἀνήσειν, ἐπικρατούντων τῶν περὶ τὸν Ξεναρῆ τὸν ἑφορον ταῦτα γίνεσθαι, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, τοὺς δὲ ὄρκους δεομένου Νικίου ἀνεύσαντο· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ πάντα ἀτελεῖ ἔχων ἀπέλθῃ καὶ διαβληθῇ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, αἷτιος δοκῶν εἶναι τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδῶν. (5) Ἀναχωρήσαντός τε αὐτοῦ ὡς ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐκ τῆς Λακεδαιμονος πεπραγμένον, εὐθὺς δι' ὀργῆς εἶχον, καὶ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι (ἔτυχον γὰρ παρόντες οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, παραγαγόντος Ἀλκιβιάδου) ἐποίησαντο σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς τήνδε.

XLVII. « Σπονδὰς ἐποίησαντο ἑκατὸν Ἀθηναῖοι ἔτη καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι, ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὧν ἀρχοῦσιν ἑκάτεροι, ἀδούλους καὶ ἀδολαβεῖς, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. (2) Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ὧν ἀρχοῦσιν Ἀθηναῖοι, μήτε Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς ξυμμάχους, τέχνη μὴδὲ μηχανῇ μηδεμιᾷ. (3) Κατὰ τὰδε ξυμμάχους εἶναι Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας ἑκατὸν ἔτη. Ἦν πολέμιοι ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν Ἀθηναίων, βοηθεῖν Ἀργεῖους καὶ Ἡλείους καὶ Μαντινέας Ἀθήναζε, καθ' ὃ τι ἂν ἐπαγγέλλωσιν Ἀθηναῖοι, τρόπῳ ὅποῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ δηώσαντες οἰχωνται, πολεμῖαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀργεῖοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ Ἀθηναίοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων τούτων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾷ τῶν πόλεων, ἢν μὴ ἀπάσαις δοκῇ. (4) Βοηθεῖν δὲ καὶ Ἀθηναίους ἐς Ἀργος καὶ Μαντινείαν καὶ Ἡλιν, ἢν πολέμιοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν Ἡλείων ἢ τὴν Μαντινέων ἢ τὴν Ἀργείων, καθ' ὃ τι ἂν ἐπαγγέλλωσιν αἱ πόλεις αὗται, τρόπῳ ὅποῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν· ἢν δὲ δηώσαντες οἰχωνται, πολεμῖαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν Ἀθηναίοις καὶ Ἀργεῖοις καὶ Μαντινεῦσι καὶ Ἡλείοις καὶ κακῶς πάσχειν ὑπὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων· καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν, ἢν μὴ ἀπάσαις δοκῇ ταῖς πόλεσιν. (5) Ὅπλα δὲ μὴ ἔαν ἔχοντας διέναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὧν ἂν ἀρχώσιν ἑκαστοι, μηδὲ κατὰ θάλασσαν, ἢν μὴ ψηφισαμένων τῶν πόλεων ἀπασῶν τὴν διόδον εἶναι, Ἀθηναίων καὶ Ἀργείων καὶ Μαντινέων καὶ Ἡλείων. (6) Τοῖς δὲ βοηθοῦσιν ἡ πόλις ἡ πέμπουσα παρεχέτω μέχρι μὲν τριάκοντα ἡμερῶν σίτον, ἐπὶν ἔλθῃ ἐς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγελλασαν βοηθεῖν, καὶ ἀποῦσι κατὰ ταῦτά· ἢν δὲ

collegas dimiserunt. (4) Atque hi postquam pervenerunt, et denuntiarunt quum cetera, tum etiam ad extremum dixerunt, si societatem cum Bæotis initam non dirimerent, donec quidem hi fœderi accedere nollent, se quoque cum Argivis eorumque sociis societatem facturos, Lacedæmonii responderunt, se societatem quidem cum Bæotis initam non dirempturos; Xenares enim ephorus et alii, quotquot ejusdem factionis erant, evincebant, ut hæc fierent; fœderis tamen jusjurandum Nicia rogante renovarunt; verebatur enim, ne rebus omnibus prorsus infectis abiret, ac male audiret, quod etiam accidit, quippe qui fœderum cum Lacedæmoniiis factorum auctor esse videretur. (5) Reverso autem eo quum Athenienses audissent, nihil apud Lacedæmonios transactum esse, confestim indignari cœperunt, et injuriam sibi fieri putantes, cum Argivis eorumque sociis (aderant enim illi, ab Alcibiade introducti) fœdera ac societatem fecerunt hanc.

XLVII. « Fœdera fecerunt Athenienses in centum annos et Argivi et Mantinei et Elei, pro se ipsis et pro sociis, quibus utrique imperant, sine dolo malo et sine noxa, tam terra quam mari. (2) Nefas autem sit Argivos et Eleos et Mantineos eorumque socios Atheniensibus ac sociis, quibus Athenienses imperant, arma detrimenti causa inferre, aut Athenienses eorumque socios Argivis et Eleis et Mantineis eorumque sociis, ulla vel fraude vel machinatione. (3) His conditionibus Athenienses et Argivi et Elei et Mantinei sint socii centum annos. Si hostes in Atheniensium agrum invadant, Argivi et Elei et Mantinei Athenas ad opem ferendam veniant, prout Athenienses denunciaverint, ratione quam acerrima poterunt pro viribus; si autem agrum populati discesserint, hæc civitas ab Argivis et Mantineis et Eleis et Atheniensibus pro hoste habeatur, et a cunctis his civitatibus malo afficiatur; nulli vero harum civitatum bellum adversus istam civitatem susceptum deponere liceat, nisi cunctis videatur. (4) Vicissim autem Athenienses quoque Argos et Mantineam et Elin ad opem ferendam profiscantur, si hostes invadant in agrum Eleorum aut Mantineorum aut Argivorum, prout hæ civitates ipsis denunciaverint, ratione quam acerrima poterunt pro viribus; si vero agrum populati discesserint, hæc civitas ab Atheniensibus et Argivis et Mantineis et Eleis pro hoste habeatur, et a cunctis his civitatibus malo afficiatur. Bellum autem adversus hanc civitatem susceptum deponere nefas sit, nisi cunctis civitatibus videatur. (5) Præterea nulla harum civitatum per agrum suum, aut sociorum, quibus quæque imperat aut per mare, homines armatos inferendi belli gratia transire sinat, nisi universæ civitates, Atheniensis et Argiva et Mantinea et Elea, de communi sententia, ut transitus sit, decreverint. (6) Illis autem, qui opem ferent, civitas, quæ illos mittet, commeatum præbeat ad dies triginta, ab eo die, quo auxilia in eam civitatem ingressa fuerint, quæ opem sibi ferendam significaverit, et abeunt.

πλέονα βούλωνται χρόνον τῇ στρατιᾷ χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μεταπεψυμένη δίδωται σίτον, τῷ μὲν ὀπλίτῃ καὶ ψιλῷ καὶ τοσούτῃ τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγινάιους τῆς ἡμέρας ἐκάστης, τῷ δ' ἵππῃ δραχμὴν Αἰγινάιαν. (7) Ἡ δὲ πόλις ἡ μεταπεψυμένη τὴν ἡγεμονίαν ἐχέτω, ὅταν ἐν τῇ αὐτῆς ὁ πόλεμος ᾖ. ἦν δὲ ποι δόξῃ ταῖς πόλεσι κοινῇ στρατεύεσθαι, τὸ ἴσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖναι πάσαις ταῖς πόλεσιν. (8) Ὅμοσαι δὲ τὰς σπονδὰς Ἀθηναίους μὲν ὑπὲρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι καὶ οἱ ξυμμάχοι τούτων κατὰ πόλεις ὁμνύντων. Ὅμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὄρκον ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τελεῖων. Ὁ δὲ ὄρκος ἔστω ὁδε· « ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ κατὰ τὰ ξυγκείμενα δικαίως καὶ ἀδολῶς καὶ ἀδόλως, καὶ οὐ παραδῆσομαι τέχνη οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾷ. » (9) Ὅμνύντων δὲ Ἀθήνησι μὲν ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἐνδημοὶ ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ πρυτάνεις. Ἐν Ἀργεὶ δὲ ἡ βουλὴ καὶ οἱ ὀγδοήκοντα καὶ αἱ ἀρτῦναι, ἐξορκούντων δὲ οἱ ὀγδοήκοντα· ἐν δὲ Μαντινείᾳ οἱ δημιουργοὶ καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαί, ἐξορκούντων δὲ οἱ θεωροὶ καὶ οἱ πολέμαρχοι· ἐν δὲ Ἡλίδι οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες καὶ οἱ ἑξακόσιοι, ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφυλάκες. (10) Ἀνανεοῦσθαι δὲ τοὺς ὄρκους Ἀθηναῖοι μὲν ἰόντας ἐς Ἡλιν καὶ ἐς Μαντινείαν καὶ ἐς Ἀργος τριάκοντα ἡμέραις πρὸ Ὀλυμπίων, Ἀργεῖοι δὲ καὶ Ἡλείοι καὶ Μαντινέας ἰόντας Ἀθήναζε δέκα ἡμέραις πρὸ Παναθηναίων τῶν μεγάλων. (11) Τὰς δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδῶν καὶ τῶν ὄρκων καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ Ἀθηναῖοι μὲν ἐν πόλει, Ἀργεῖοι δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν τοῦ Ἀπολλωνος τῷ ἱερῷ, Μαντινέας δὲ ἐν τοῦ Διὸς τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ· καταθέντων δὲ καὶ Ὀλυμπίᾳσι στήλῃν χαλκὴν κοινῇ Ὀλυμπίοις τοῖς νυνί. (12) Ἐὰν δέ τι δοκῇ ἀμεινον εἶναι ταῖς πόλεσι ταύταις προσθεῖναι πρὸς τοῖς ξυγκείμενοις, ὅ τι [δ'] ἂν δόξῃ ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις κοινῇ βουλευομένας, τοῦτο κύριον εἶναι. »

XLVIII. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ αἱ ξυμμαχίαι οὕτως ἐγένοντο, καὶ αἱ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων οὐκ ἀπείρηντο τούτου ἕνεκα οὐδ' ὑφ' ἑτέρων. (2) Κορίνθιοι δὲ Ἀργείων ὄντες ξυμμαχοὶ οὐκ ἐσθλὸν ἐς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ γενομένης πρὸ τούτου Ἡλείοι καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινεῦσι ξυμμαχίας, τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἀγεῖν, οὐ ξυνώμοσαν, ἀρκεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν πρώτῃν γενομένην ἐπιμαχίαν, ἀλλήλοισι βοηθεῖν, ξυνεπιστρατεύειν δὲ μὴδενί. (3) Οἱ μὲν Κορίνθιοι οὕτως ἀπέστεισαν τῶν ξυμμάχων, καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν τὴν γνώμην εἶχον.

XLIX. Ὀλύμπια δ' ἐγένετο τοῦ θέρους τούτου, οἷς Ἀνδροσθένης Ἀρκὰς παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκη· καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ Ἡλείων ἐλθόντων ὥστε μὴ θύειν μὴδ' ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτίνοντες τὴν δίκην αὐτοῖς ἦν ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ νόμῳ Ἡλείοι κατεδικάσαντο αὐτῶν φάσκοντες σφῆς ἐπὶ Φύρκον τε τείχος ὅπλα ἐπενεγχεῖν καὶ ἐς Λέπρεον αὐτῶν ὀπλίτας ἐν ταῖς Ὀλυμ-

bus eodem modo; si autem copiis diutius uti velint, illa civitas, quæ eas acciverit, commeatum præbeat, singulis quidem gravis ac levis armaturæ militibus atque sagittariis quotidie ternos obolos Æginæos, equiti vero singulas drachmas Æginæas. (7) Ea autem civitas, quæ copias acciverit, imperii summam obtineat, si bellum in ejus finibus geratur; si vero universis civitatibus aliquo conjunctis copiis proficisci visum fuerit, omnes civitates in hac expeditione par imperium participant. (8) Hæc autem fœdera Athenienses quidem pro se ipsis et pro sociis jurent, Argivi vero et Mantinei et Elei eorumque socii per singulas civitates jurent. Jurent autem id quique jusjurandum, quod moribus patriis maximum est, super majores hostias. Jusjurandum autem in hæc verba juretur: « Perstabo in societate ex pactis et conventis juste et innocue et sincere; nec eam ulla vel fallacia vel machinatione violabo. » (9) Jurent autem Athenis quidem Senatus et magistratus urbani; Prytanes autem ad jusjurandum adigant. Argis vero Senatus et Octoginta viri et Artynæ, adigant vero Octoginta viri; Mantinææ vero Demiurgi et Senatus et ceteri Magistratus; adigant vero Theori et Polemarchi; Elide vero Demiurgi et Quæstores ærarii et Sexcenti viri, adigant vero Demiurgi et Thesmophylaces. (10) Hoc autem jusjurandum renovent Athenienses quidem euntes Elin et Mantineam et Argos triginta diebus ante Olympia, Argivi vero et Elei et Mantinei euntes Athenas decem diebus ante magna Panathenæa. (11) Hæc autem fœderum et jurisjurandi et societatis pacta in lapideo cippo inscribant Athenienses quidem in arce, Argivi vero in foro in Apollinis templo, Mantinei vero in Jovis templo in foro. Cippum etiam aeneum communi sumptu factum statuunt Olympiæ, in ludis Olympiacis, qui nunc sunt. (12) Quod si quid his civitatibus videatur melius esse, quod addant pactis et conventis, quicquid his universis civitatibus consilio una communicato visum fuerit, id ratum sit. »

XLVIII. Hæc igitur fœdera et societates hunc in modum initæ sunt, nec tamen ideo illa, quæ inter Lacedæmonios et Athenienses inita erant, ab alterutris renuntiata erant. (2) Corinthii vero, quamvis essent Argivorum socii, hæc tamen inire noluerunt, quin etiam quum paulo ante societas inter Eleos et Argivos et Mantineos inita esset, ea conditione, ut cum iisdem bellum gererent et pacem agerent, hujus societatis participes esse noluerunt, sed dixerunt sufficere sibi superiorem illam subsidiariam societatem, quam inter se inierant, ut alteri alteris mutuam opem ferrent, at nulli bellum communiter inferrent. (3) Atque ita Corinthii ab illorum societate recesserunt, et animum ad Lacedæmonios iterum conversum habebant.

XLIX. Hac autem æstate Olympia fuerunt, in quibus Androstenes Arcas primum in pancratiæ certamine victor erat; et Lacedæmonii aditu ad templum ab Eleis prohibiti sunt, ne sacrificium facerent, neve certarent, quod ipsi non persolverent multam, quam Elei iis ex lege Olympiaca damnatis irrogaverant; dicebant enim, illos in munitionem Phycum arma intulisse, et milites ex suis armatos

πιακαῖς σπονδαῖς ἐσπέμψαι. Ἡ δὲ καταδίκη διαχιλίαι μναῖ ἦσαν, κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναῖ, ὥσπερ δ νόμος ἔχει. (2) Λακεδαιμόνιοι δὲ πρέσβεις πέμψαντες ἀντέλεγον μὴ δικαίως σφῶν καταδεδικάσθαι, λέγοντες μὴ ἐπηγγέλλαι πῶς ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδάς, ὅτι ἐσπέμψαν τοὺς ὀπλίτας. (3) Ἡλεῖοι δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐκεχειρίαν ἤδη ἔφασαν εἶναι (πρώτους γάρ σφίσιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλουσιν), καὶ ἡσυχάζοντων σφῶν καὶ οὐ προσδεχομένων, ὥς ἐν σπονδαῖς, αὐτοὺς λαθεῖν ἀδικήσαντας. (4) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι υπελάμβανον οὐ χρεῶν εἶναι αὐτοὺς ἐπαγγέλλαι ἔτι ἐς Λακεδαίμονα, εἰ ἀδικεῖν γε ἤδη ἐνόμιζον αὐτούς, ἀλλ' οὐχ ὥς νομίζοντας τοῦτο δρᾶσαι, καὶ ὅπλα οὐδαμῶς ἔτι αὐτοῖς ἐπενεργεῖν. (5) Ἡλεῖοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἶχοντο, ὥς μὲν οὐκ ἀδικούσι μὴ ἂν πεισθῆναι, εἰ δὲ βούλονται σφίσι Λέπρεον ἀποδοῦναι, τό τε αὐτῶν μέρος ἀπέναι τοῦ ἀργυρίου, καὶ δ τῷ θεῷ γίγνεται αὐτοὶ ὑπὲρ ἐκείνων ἐκτίσειν.

L. Ὡς δ' οὐκ ἐσῆχονον, αὐθις τὰδε ἤξιον, Λέπρεον μὲν μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλονται, ἀναθάντας δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυμοῦνται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἀπομόσαι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἢ μὴν ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδίκην. (2) Ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἤθελον, Λακεδαιμόνιοι μὲν εἶργοντο τοῦ ἱεροῦ, θυσίας καὶ ἀγῶνων, καὶ οἶκοι ἔθνον, οἱ δὲ ἄλλοι Ἑλληνες ἐθεώρουν πλὴν Λεπρεατῶν. (3) Ὅμως δὲ οἱ Ἡλεῖοι δεδιότες μὴ βία θύσωσι, ζῦν ὅπλοις τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶχον· ἦλθον δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς, χίλιοι ἑκατέρων, καὶ Ἀθηναῖον ἱππῆς, οἱ ἐν Ἀργεῖ ὑπέμενον τὴν ἑορτήν. (4) Δεὸς δ' ἐγένετο τῇ πανηγύρει μέγα μὴ ζῦν ὅπλοις ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀλλως τε καὶ ἐπειδὴ καὶ Αἰγας ὁ Ἀρκεσίλαου Λακεδαιμόνιος ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὸ τῶν βασιλεύων πλεγάς ἐλαβεν, ὅτι νικῶντος τοῦ ἑαυτοῦ ζεύγους καὶ ἀνακηρυχθέντος Βοιωτῶν δημοσίου κατὰ τὴν οὐκ ἐξουσίαν τῆς ἀγωνίσσεως προελθὼν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀνέδησε τὸν ἡνίοχον, βουλόμενος δηλώσαι ὅτι ἑαυτοῦ ἦν τὸ ἄρμα· ὥστε πολλῷ δὴ μάλλον ἐπεφύβητο πάντες καὶ ἐδόκει τι νέον εἶσεσθαι. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι ἡσύχασάν τε καὶ ἡ ἑορτὴ αὐτοῖς οὕτω διῆλθεν. (5) Ἐς δὲ Κόρινθον μετὰ τὰ Ὀλύμπια Ἀργεῖοι τε καὶ οἱ ζυμμάχοι ἀφίκοντο δεησόμενοι αὐτῶν παρὰ σφᾶς ἐλθεῖν. Καὶ Λακεδαιμόνιον πρέσβεις ἔτυχον παρόντες, καὶ πολλῶν λόγων γενομένων τέλος οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλὰ σεισμοῦ γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴκου. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LI. Τοῦ δ' ἐπιγυγμένου χειμῶνος Ἡρακλεώταις τοῖς ἐν Τραχίνι μάχῃ ἐγένετο πρὸς Αἰνιᾶνας καὶ Δολοπας καὶ Μηλιέας καὶ Θεσσαλῶν τινάς. (2) Προσοικούντα γάρ τὰ ἔθνη ταῦτα τῇ πόλει πολέμια ἦν· οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῃ τινι γῇ ἢ τῇ τούτων τὸ χωρίον εἵκεισθη. Καὶ εὐθύς τε καθισταμένη τῇ πόλει ἡναντιοῦντο ἐς ὅσον ἐδύναντο φεείροντες, καὶ τότε τῇ μάχῃ ἐνίκησαν τοὺς Ἡρακλεώτας, καὶ Ξενάρης δὲ Κνίδιος Λακεδαιμόνιος ἄρχων αὐτῶν ἀπέθανεν, διεφθάρησαν δὲ καὶ ἄλλοι τῶν

in Lepreum immisisse Olympiaci fœderis tempore. Multa autem erat duo millia minarum, in singulos milites armatos binæ minæ, quemadmodum lege continetur. (2) Lacedæmonii vero missis legatis contradicebant, negantes, se juste condemnatos, quippe quod fœdus Lacedæmoniis nondum denuntiatum esset, quum suos milites armatos illuc immiserunt. (3) Elei autem dicebant inducias apud se jam fuisse (sibi enim ipsis primis eos indicunt), et se quiescentibus, neque tale quid exspectantibus, utpote fœderis tempore, illos clam injuriam sibi fecisse. (4) Lacedæmonii vero excipiebant, Eleos non amplius oportuisse inducias Lacedæmoniis denuntiare, si quidem jam tunc injuriam sibi ab ipsis fieri putarent, non autem ita, quasi hoc crederent, eos illud fecisse et arma se nusquam postea ipsis intulisse. (5) Elei vero in eadem sententia perstant, dicentes, se nunquam adductum iri, ut sibi nullam injuriam fieri crederent; sed si Lepreum sibi restituere vellent, suam multat partem remissuros, et partem, quæ deo deberetur, se pro ipsis persoluturos.

L. Sed quum Lacedæmonii audire nollent, Elei rursus hæc postularunt, ut Lepreum quidem, si nollent, non restituerent, verum adscenderent ad Jovis Olympii aram, quandoquidem templo uti exoptarent, ut coram Græcis jurerent, se multam in posterum persoluturos. (2) Sed quum ne ista quidem facere vellent, Lacedæmonii quidem a sacro, sacrificiis et certaminibus, prohibiti sunt, domique sacrificium faciebant; ceteri vero Græci, præter Lepreatas, sacras legationes mittebant. (3) Elei tamen veriti, ne Lacedæmonii per vim sacrificium facerent, cum juventute armata excubias agebant; ad ipsos autem venerunt et Argivi et Mantinei, ex utrisque milleni, et Atheniensium equites, qui dierum festorum celebrationem Argis præstolabantur. (4) Nam omnem illius cœtus frequentiam ingens timor invaserat, ne Lacedæmonii armati eo venirent, præsertim postea quam Lichas Arcesilai filius Lacedæmonius virgis a lictoribus in stadio cæsus erat, quod quum ipsius bigæ vicissent, et per præconis vocem renunciatum esset Bæolorum commune ut victor, quod Lacedæmoniis interdictum erat certaminibus, ipse in stadium progressus aurigam coronasset, cupiens indicare currum illum suum esse; quamobrem multo magis omnes tunc timuerunt, et aliquid novî fore videbatur. Lacedæmonii tamen quieverunt, atque illa dierum festorum celebratio sic iis præteriiit. (5) Post Olympia autem Argivi eorumque socii Corinthum iverunt, oraturi Corinthios, ut ad se transirent. Aderant autem et Lacedæmoniorum legati, et quamvis multi sermones habitus essent, ad extremum tamen nihil confectum est, sed factio terræ motu in suam quique urbem discesserunt. Atque hæc æstas finiebatur.

LI. Ineunte autem hieme Heracleotæ, qui sunt in agro Trachinio, cum Ænianibus et Dolopibus et Meliensibus et nonnullis Thessalis prælium commiserunt. (2) Nam hæc gentes, quæ Heracleotarum urbi finitimæ erant, ei hostes erant; hæc enim urbs non adversus ullum alium, quam istarum gentium agrum condita erat. Et simul atque condita cœpta est, statim ei adversari cœperunt, eam pro viribus atterentes, et tunc Heracleotas prælio superarunt, et Xenares, Cnidis filius, Lacedæmonius ipsorum dux in eo ce-

Ἡρακλεωτῶν. Καὶ δ' χειμῶν ἐτελεύτα, καὶ δωδέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

LII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἀρχομένου τὴν Ἡράκλειαν, ὡς μετὰ τὴν μάχην κακῶς ἐφθείρετο, Βοιωτοὶ παρέλαβον, καὶ Ἥγησιππίδαν τὸν Λακεδαιμόνιον ὡς οὐ καλῶς ἀρχοντα ἐξέπεμψαν. Δείσαντες δὲ παρέλαβον τὸ χωρίον μὴ Λακεδαιμονίων τὰ κατὰ Πελοπόννησον θορυβομένων Ἀθηναῖοι λάβωσιν· Λακεδαιμόνιοι μέντοι ὠργίζοντο αὐτοῖς.

(2) Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους Ἀλκιβιάδης δ' Κλεινίου στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ τῶν συμμάχων ἑμπρασσόντων, ἔλθων ἐς Πελοπόννησον μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων ὀπλιτῶν καὶ τοῖσιν, καὶ τῶν αὐτόθεν συμμάχων παραλαβὼν, τὰ τε ἄλλα ξυγκαθίστη περὶ τὴν ξυμμαχίαν διαπορευόμενος Πελοπόννησον τῇ στρατιᾷ, καὶ Πατρίας τε τεῖχη καθεῖναι ἐπεισεν ἐς θάλασσαν, καὶ αὐτὸς ἕτερον διανοεῖτο τεῖχισαι ἐπὶ τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ. Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι, καὶ οἷς ἦν ἐν βλάβῃ τεχισθέν, βοηθήσαντες διεκώλυσαν.

LIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἐπιδαυριοὶ καὶ Ἀργεῖοι πόλεμος ἐγένετο, προφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος τοῦ Ἀπολλωνος τοῦ Πυθίως, δ' ὁ δέον ἀπαγαγεῖν οὐκ ἀπέπεμπον ὑπὲρ βοταμίων Ἐπιδάυριοι (κυριώτατοι δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν Ἀργεῖοι)· ἐδόκει δὲ καὶ ἀνευ τῆς αἰτίας τὴν Ἐπιδάυρον τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ καὶ τοῖς Ἀργείοις προσλαβεῖν, ἣν δύνωνται, τῆς τε Κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας, καὶ ἐκ τῆς Αἰγίνης βραχυτέραν ἔσεσθαι τὴν βοήθειαν ἢ Σκύλλαιον περιπλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. Παρεσκευάζοντο οὖν οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπιδάυρον διὰ τοῦ θύματος τὴν ἐσπραξίν ἐσθαλοῦντες.

LIV. Ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους πανδημεί ἐς Λεῦκτρα τῆς ἑαυτῶν μεθορίας πρὸς τὸ Λύκαιον, Ἀγίδος τοῦ Ἀρχιδάμου βασιλέως ἡγουμένου· ἥδει δὲ οὐδεὶς ὅποι στρατεύουσιν, οὐδὲ αἱ πόλεις ἐξ ὧν ἐπέμφθησαν. (2) Ὡς δ' αὐτοῖς τὰ διαβατήρια θυομένοις οὐ προυχέρι, αὐτοὶ τε ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου καὶ τοῖς συμμάχοις περιήγγειλαν μετὰ τὸν μέλλοντα (Καρνεῖος δ' ἦν μὴν, ἱερομήνια Δωριεῦσι) παρασκευάζεσθαι ὡς στρατευομένους. (3) Ἀργεῖοι δ' ἀναχωρησάντων αὐτῶν τοῦ πρὸ τοῦ Καρνείου μηνὸς ἐξελθόντες τετράδι φθίνοντες, καὶ ἄγοντες τὴν ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρόνον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδόχουν. (4) Ἐπιδάυριοι δὲ τοὺς συμμάχους ἐπεκαλοῦντο· ὧν τινὲς οἱ μὲν τὸν μῆνα προυφασίσαντο, οἱ δὲ καὶ ἐς μεθορίαν τῆς Ἐπιδαυρίας ἐλθόντες ἡσύχαζον.

LV. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ Ἐπιδάυρῳ οἱ Ἀργεῖοι ἦσαν, ἐς Μαντίνειαν πρεσβεῖαι ἀπὸ τῶν πόλεων ξυνῆλθον, Ἀθηναίων παρακαλεσάντων. Καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφάμιδας δ' Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν· σφεῖς μὲν γὰρ περὶ εἰρήνης ξυγκαθίσθαι, τοὺς δ' Ἐπιδαυριοὺς καὶ τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς Ἀργεῖους μετ' ὅπλων ἀντιτετάχθαι· διαλύσαι οὖν πρῶτον χρῆναι ἀφ' ἑκατέρων ἐλθόντας τὰ στρατόπεδα,

cidit; et alii etiam Heracleotæ perierunt. Atque illa hiems finiebatur et duodecimus hujus belli annus finiebatur.

LII. Insequentis autem æstatis initio statim Heracleam, quod post prælium graviter infestaretur, Boeoti in fidem receperunt, et Hegesippidam Lacedæmonium ut perperam res illas administrantem expulerunt. Hanc autem urbem receperunt veriti, ne Lacedæmoniis Peloponnesi tumultu turbatis, Athenienses eam occuparent. Lacedæmonii tamen ipsi erant irati.

(2) Eadem æstate Alcibiades Cliniae filius, Atheniensium dux, Argivis ac sociis, eum adjuvantibus, in Peloponnesum profectus, cum paucis gravis armaturæ militibus Atheniensibus et sagittariis, et sociis, quos illinc assumpserat, tum alia quæ ad societatem pertinebant, constituēbat, per mediam Peloponnesum cum copiis iter faciens, tum etiam Patrensibus persuasit, ut muros ad mare usque perducerent, et ipse alteram munitionem Rhium Achaicum versus extruere in animo habebat. Sed Corinthii et Sicyonii et alii, quibus hi muri exstructi damnum daturi erant, auxilio accurrentes impediverunt.

LIII. Eadem æstate bellum inter Epidaurios et Argivos gestum est, prætextu quidem hostiæ, quam ad Apollinem Pythium Epidaurii pascuorum nomine adducere debuerant, nec tamen mittebant (ipsum autem templum erat potissimum in Argivorum potestate); sed vel sine ista causa Alcibiades et Argivi Epidaurum, si possent, occupare statuerant, tum ut Corinthus esset pacata, tum etiam quod Athenienses auxilium ex Egina Argivis itinere compendiosiore latum iri putarent, quam si Scyllæum circumvelerentur. Argivi igitur se præparabant ad irruptionem in Epidaurum faciendam, ut ipsimet hostiam exigerent.

LIV. Per eadem autem tempora Lacedæmonii quoque cum universis copiis ad Leuctra in agri sui confiniis sita adversus Lycæum duce Agide Archidami filio, rege suo, profecti sunt; nemo autem sciebat, quonam proficiscerentur, et ne ipsæ quidem civitates, unde milites emissi erant. (2) Sed quum pro transitu sacrificia facientes litare non potuissent, et ipsi domum redierunt, et sociis per nuncios circummissos edixerunt, ut post insequentem mensem (Carneus vero mensis erat, in quo stata sacra apud Dorienses celebrantur) se præpararent, ut ad militiam profecturi. (3) Illis autem domum reversis Argivi quarto die a fine mensis exeuntis ante mensem Carneum ex suis finibus egressi, quamvis perpetuo illum diem festum agerent, tamen in agrum Epidaurium irruerunt, eumque vastabant. (4) Epidaurii vero sociorum auxilium implorabant; horum vero nonnulli quidem hunc mensem causabantur, nonnulli etiam ad ipsa agri Epidaurii confinia profecti quiescebant.

LV. Et quo tempore Argivi in agro Epidaurio erant, legationes ex sociis civitatibus ab Atheniensibus excitæ Mantineam venerunt. Et quum in colloquium ventum essent, Euphamidas Corinthius verba cum factis congruere negavit; nam ipsos quidem de pace acturos consedisse, Epidaurios vero eorumque socios et Argivos armatos castra opposita habere; primum igitur ab utrisque missos debere exercitus dirimere, atque ita demum de pace verba rursus faciendā.

καὶ οὕτω πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης. (2) Καὶ πεισθέντες ὄγοντο καὶ τοὺς Ἀργείους ἀπήγαγον ἐκ τῆς Ἐπιδαυρίας. Ὅστερον δὲ ἐς τὸ αὐτὸ ξυνηλθόντες οὐδ' ὡς ἐδυνήθησαν ξυμβῆναι, ἀλλ' οἱ Ἀργεῖοι πάλιν ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐσβᾶλον καὶ ἐδήρουν. (3) Ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Κάρυας, καὶ ὡς οὐδ' ἐνταῦθα τὰ διαβατήρια αὐτοῖς ἐγένετο, ἐπανεχώρησαν. (4) Ἀργεῖοι δὲ τεμνόντες τῆς Ἐπιδαυρίας ὡς τὸ τρίτον μέρος ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. Καὶ Ἀθηναῖον αὐτοῖς χίλιοι ἐδοθήσαν ὀπλίται καὶ Ἀλκιβιάδης στρατηγός· πυθόμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξεστρατεῦσθαι, καὶ ὡς οὐδὲν ἔτι αὐτῶν ἔδει, ἀπῆλθον. Καὶ τὸ θέρος οὕτω διῆλθεν.

LVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι λαθόντες Ἀθηναίους φρουρούς τε τριακσίου καὶ Ἀγισιπίδαν ἄρχοντα κατὰ θάλασσαν ἐς Ἐπιδαυρον ἐσπεμψαν. (2) Ἀργεῖοι δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους ἐπεχάλουν ὅτι γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς ἑαυτῶν ἐκάστους μὴ εἶναι πολεμίους διέναι, ἑάσειαν κατὰ θάλασσαν παραπλεῦσαι· καὶ εἰ μὴ κάκεινοι ἐς Πύλον κομιούσιν ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς Μεσσηνίους καὶ Εἰλωτας, ἀδικήσεσθαι αὐτοί. (3) Ἀθηναῖοι δὲ Ἀλκιβιάδου πείσαντος τῇ μὲν Ἀσχωνικῇ στήλῃ ὑπέγραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς ὅρκοις, ἐς δὲ Πύλον ἐκόμισαν τοὺς ἐκ Κρανίων Εἰλωτας λήζεσθαι, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον. (4) Τὸν δὲ χειμῶνα τοῦτον πολεμούτων Ἀργείων καὶ Ἐπιδαυρίων μάχῃ μὲν οὐδεμίᾳ ἐγένετο ἐκ παρασκευῆς, ἐνέδραι δὲ καὶ καταδρομαί, ἐν αἷς ὡς τύχοιεν ἑκατέρων τινὲς διεφθείροντο. (5) Καὶ τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος πρὸς ἑαρ ἤδη κλιμακας ἔχοντες οἱ Ἀργεῖοι ἦλθον ἐπὶ τὴν Ἐπιδαυρον, ὡς ἐρήμου οὐσῆς διὰ τὸν πόλεμον βίᾳ αἰρήσονται· καὶ ἀπρακτοὶ ἀπῆλθον. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ τρίτον καὶ δέκατον ὅτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

LVII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους μεσοῦντος Λακεδαιμόνιοι, ὡς αὐτοῖς οἷ τε Ἐπιδαυριοὶ ζύμμαχοι ὄντες ἐταλαιπώρουν καὶ ἄλλα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ μὲν ἀφροσχεῖ τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχεν, νομίσαντες, εἰ μὴ καταλήψονται ἐν τάχει, ἐπὶ πλέον χωρήσεσθαι αὐτά, ἐστράτευσαν αὐτοὶ καὶ οἱ Εἰλωτες πανδημεῖ ἐπ' Ἄργος· ἡγεῖτο δὲ Ἅγης ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. (2) Ξυνεστράτευσαν δ' αὐτοῖς Τεγεᾶται καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἀρκάδων Λακεδαιμονίους ζύμμαχοι ἦσαν. Οἱ δ' ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου ζύμμαχοι καὶ οἱ ἐξωθεν ἐς Φλιοῦντα ξυνηλέγοντο, Βοιωτοὶ μὲν πενταχισχίλιοι ὀπλίται καὶ τοσοῦτοι ψιλοὶ καὶ ἱππῆς πεντακόσιοι καὶ ἑμιπποὶ ἴσοι, Κορίνθιοι δὲ δισχιλιοὶ ὀπλίται, οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκαστοι, Φλιάσιοι δὲ πανστρατιᾷ, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων ἦν τὸ στράτευμα.

LVIII. Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τό τε πρῶτον τὴν παρασκευὴν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν Φλιοῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμιῖξαι ἐχώρουν, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί· ἐδοθήσαν δ' αὐτοῖς καὶ Μαντινῆς, ἔχοντες τοὺς σφετέρους ζυμμάχους, καὶ

(2) His autem verbis adducti abierunt et Argivos ex agro Epidaurio abduxerunt. Postea vero quum in eundem locum rursus convenissent, ne sic quidem quicquam communiter transigere potuerunt, sed Argivi rursus in agrum Epidaurium irruperunt, eumque vastabant. (3) Lacedæmonii vero et ipsi cum suis copiis adversus Caryas profecti sunt, et quum ne hic quidem sacrificia pro transitu facientes litare potuissent, domum redierunt. (4) Argivi vero tertie fere agri Epidaurii parte vastata domum reverterunt. Ipsi autem mille gravis armaturæ milites Athenienses duce Alcibiade auxilium tulerunt, quum autem Lacedæmonios cum copiis ex suis finibus egressos audissent, et quum opera sua non amplius opus esset, abierunt. Atque æstas ita exacta est.

LVI. Sequentis hiemis initio Lacedæmonii clam Atheniensibus præsidium trecentorum militum et Agesippidam ducem per mare Epidaurum immiserunt. (2) Argivi vero ad Athenienses profecti cum iis expostularunt, quod, quum in fœderibus scriptum esset, ut nulli per agrum suum hostes transire sinerent, per mare Lacedæmonios transire permisissent; et nisi ipsi quoque Messenios et servitia adversus Lacedæmonios Pylum reduxissent, se ab iis injuria affectum iri. (3) Athenienses vero auctore Alcibiade cippo Laconico subscripserunt, Lacedæmonios in fœdere non perstitisse, et Pylum e Craniis servitia reduxerunt, ut latrocinarentur; cetera vero quiescebant. (4) Per hanc autem hiemem, quum Argivi et Epidaurii bellum inter se gererent, tamen nullum quidem prælium acie palam instructa commissum est, sed insidiarum et incursiones tantum factæ sunt, in quibus, prout casus tulit, ex utroque nonnulli peribant. (5) Atque extrema hieme, vere jam instante, Argivi cum scalis adversus Epidaurum iverunt, ut propter bellum defensoribus denudatam expugnaturi; sed infecto negotio discesserunt. Et hiems finiebatur et decimus tertius hujus belli annus finiebatur.

LVII. Insequente æstate jam media Lacedæmonii, quum Epidaurii ipsorum socii graviter vexarentur, et aliæ Peloponnesi civitates partim quidem defecissent, partim non commodo statu essent, rati, nisi celeriter eas præoccuparent, ulterius progressuras esse, in bellum proficiscebantur ipsi et Helotes cum universis copiis adversus Argos; præerat autem Agis Archidani filius, Lacedæmoniorum rex. (2) Cum iis autem ad hanc militiam proficiscebantur Tegeatæ, et alii Arcades, quotquot erant Lacedæmoniorum socii. Ceteri autem socii, qui in Peloponneso et extra erant, ad Phliuntem cogeabantur, Boeotum quidem quinque millia gravis armaturæ militum et totidem levis armaturæ et quingenti equites, et totidem alii pedites equitibus mixti, Corinthiorum vero duo gravis armaturæ millia, et ceterorum pro cujusque viribus numerus erat, sed Phliasii cum omnibus suis copiis venerant, quod exercitus in ipsorum agro esset.

LVIII. Argivi autem quum et initio Lacedæmoniorum apparatus præsensissent, et postea quam Phliuntem ibant, ut cum ceteris se conjungerent, tunc demum et ipsi cum exercitu prodierunt; auxilium autem tulerunt iis et Mantinei cum suis sociis, et Eleorum tria gravis armaturæ

Ηλείων τρισχίλιοι ὀπλίται. (2) Καὶ προΐοντες ἀπαν-
τῶσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν Μεθυδρίῳ τῆς Ἀρκαδίας,
καὶ καταλαμβάνουσιν ἑκάτεροι λόφον. Καὶ οἱ μὲν
Ἀργεῖοι ὡς μεμονωμένοις τοῖς Λακεδαιμονίοις παρε-
σκευάζοντο μάχεσθαι, ὁ δὲ Ἄγις τῆς νυκτὸς ἀναστήσας
τὸν στρατὸν καὶ λαθὼν ἐπορεύετο ἐς Φλιοῦντα παρὰ
τοὺς ἄλλους ξυμμάχους. (3) Καὶ οἱ Ἀργεῖοι αἰσθόμε-
νοι ἕμα ἔω ἐχώρουν, πρῶτον μὲν ἐς Ἄργος, ἔπειτα ἦ
προσεδέχοντο μετὰ τῶν ξυμμάχων τοὺς Λακεδαιμονίους
καταβῆσθαι, τὴν κατὰ Νεμέαν δόδον. (4) Ἄγις δὲ
ταύτην μὲν ἦν προσεδέχοντο οὐκ ἐτράπετο, παραγγείλας
δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀρκάσι καὶ Ἐπιδαυρίοις
ἄλλην ἐχώρησε χαλεπὴν, καὶ κατέβη ἐς τὸ Ἀργείων
πεδῖον· καὶ Κορίνθιοι καὶ Πελληνῆς καὶ Φλιάσιοι ὄρθιον
ἐτέραν ἐπορεύοντο· τοῖς δὲ Βοιωτοῖς καὶ Μεγαρεῦσι καὶ
Σικυωνίοις εἰρητο τὴν ἐπὶ Νεμέας δόδον καταβαίνειν,
ἥ οἱ Ἀργεῖοι καθῆντο, ὅπως εἰ οἱ Ἀργεῖοι ἐπὶ σφῶς
ιόντες ἐς τὸ πεδῖον βοηθοῖεν, ἐφεπόμενοι τοῖς ἵπποις
χρῶντο. (5) Καὶ ὁ μὲν οὕτω διατάξας καὶ ἐσβαλὼν
ἐς τὸ πεδῖον ἐδόηεν Σάμινθον τε καὶ ἄλλα·

LIX. οἱ δὲ Ἀργεῖοι γνόντες ἐβοήθουν ἡμέρας ἡδὴ
ἐκ τῆς Νεμέας, καὶ περιτυχόντες τῷ Φλιασίῳ καὶ
Κορινθίων στρατοπέδῳ τῶν μὲν Φλιασίων ὀλίγους
ἀπέκτειναν, ὑπὸ δὲ τῶν Κορινθίων αὐτοὶ οὐ πολλῶ
πλείους διεφθάρσαν. (2) Καὶ οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Με-
γαρῆς καὶ οἱ Σικυωνιοὶ ἐχώρουν, ὥσπερ εἰρητο αὐτοῖς,
ἐπὶ τῆς Νεμέας, καὶ τοὺς Ἀργεῖους οὐκέτι κατέλαβον,
ἀλλὰ καταβάντες, ὡς ἑαυτῶν δηοῦμενα, ἐς
μάχην παρετάσσοντο. Ἀντιπαρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ
Λακεδαιμόνιοι. (3) Ἐν μέσῳ δὲ ἀπειλημμένοι ἦσαν
οἱ Ἀργεῖοι· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πεδίου οἱ Λακεδαιμόνιοι
εἴργον τῆς πόλεως καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καθύπερθε δὲ
Κορίνθιοι καὶ Φλιάσιοι καὶ Πελληνῆς, τὸ δὲ πρὸς Νε-
μέας Βοιωτοὶ καὶ Σικυωνιοὶ καὶ Μεγαρῆς. Ἴπποι δὲ
αὐτοῖς οὐ παρῆσαν· οὐ γὰρ πῶς οἱ Ἀθηναῖοι μόνον τῶν
ξυμμάχων ἦκον. (4) Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν Ἀργείων
καὶ τῶν ξυμμάχων οὐχ οὕτω δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον,
ἀλλ' ἐν καλῷ ἐδόκει ἡ μάχη εἶσεσθαι, καὶ τοὺς Λακε-
δαιμονίους ἀπειληφέναι ἐν τῇ αὐτῶν τε καὶ πρὸς τῇ
πόλει. (5) Τῶν δὲ Ἀργείων δύο ἄνδρες, Θράσυλλός τε
τῶν πέντε στατηγῶν εἰς ὧν καὶ Ἀλκίφρων πρόξενος
Λακεδαιμονίων, ἡδὴ τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνιόν-
των προσελθόντες Ἀγίδι διελεγέσθην μὴ ποιεῖν μάχην·
ἐτοιμοὺς γὰρ εἶναι Ἀργεῖους δίκας δοῦναι καὶ δέξασθαι
ἴσας καὶ ὁμοίας, εἴ τι ἐπικαλοῦσιν Ἀργεῖοις Λακεδαί-
μόνιοι, καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἀγειν σπονδὰς ποιησαμέ-
νους.

LX. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰπόντες τῶν Ἀργείων ἀφ'
ἑαυτῶν καὶ οὐ τοῦ πλήθους κελεύσαντος εἶπον· καὶ ὁ
Ἄγις δεξάμενος τοὺς λόγους αὐτός, καὶ οὐ μετὰ τῶν
πλειόνων οὐδὲ αὐτὸς βουλευσάμενος ἀλλ' ἡ ἐνὶ ἀνδρὶ
κοινώσας τῶν ἐν τέλει ξυστρατευομένων, σπένδεται
τέσσαρας μῆνας ἐν οἷς ἔδει ἐπιτελεῖσθαι αὐτοὺς τὰ ρη-
θέντα. Καὶ ἀπήγαγε τὸν στρατὸν εὐθύς, οὐδενί

millia. (2) Et progressi occurrunt, Lacedæmoniis ad Me-
thydrium Arcadiæ oppidum et utrique collem occupant.
Et Argivi quidem ad prælium cum Lacedæmoniis ut socio-
rum auxilio nudatis committendum sese præparabant; Agis
vero castris noctu motis et clam Argivis Phliuntem ad cete-
ros socios contendebat. (3) Quod quum Argivi cognovis-
sent, primo diluculo statim discedebant, primo quidem
Argos, deinde vero ad illam viam, quæ ad Nemeam ducit,
qua Lacedæmonios cum sociis descensuros exspectabant.
(4) Agis vero non convertit se ad illud iter, qua exspecta-
bant, sed re Lacedæmoniis et Arcadibus et Epidauriis
denuntiata aliud asperum iniit, et in Argivorum planitiem
descendit; et Corinthii et Pellenenses et Phliasii alia ardua
via iter faciebant; Boeotii vero et Megarensibus et Sicyoniis
præceptum erat, ut via, quæ ducit ad Nemeam, descende-
rent, ubi consederant Argivi, ut si Argivi contra ipsos in
planitiem ad vim arcendam venirent, illi equis uterentur eos
a tergo insequentes. (5) Atque Agis quidem exercitu sic
disposito et irruptione in planitiem facta Saminthus et alia
vastabat;

LIX. Argivi vero hac re cognita, quum dies jam illuxis-
set, ex Nemea ad opem agro suo ferendam veniebant, et
quum in Phliasiorum et Corinthiorum exercitum incidissent,
ex Phliasii quidem paucos interfecerunt, ipsi vero non
multo plures ex suis a Corinthiis caesos amiserunt. (2) Et
Boeoti et Megarenses et Sicyonii, ut iis præceptum erat, ad
Nemeam perrexerunt, nec Argivos amplius illic invene-
runt, qui quum in planitiem descendissent, et res suas
vastari animadvertissent, ad pugnam se præparabant.
Viciissim vero et Lacedæmonii aciem adversus illos instrue-
bant. (3) Ceterum Argivi undique interclusi erant; nam a
planitie quidem Lacedæmonii eorumque socii ipsos ab urbe
arcebant, ex locis superioribus vero Corinthii et Phliasii
et Pellenenses obstabant, ab illa vero parte, quæ Nemeam
spectabat, Boeoti et Sicyonii et Megarenses. Ipsi vero
Argivis nulli equites præsto erant; soli namque ex sociis
Athenienses nondum advenerant. (4) Argivorum autem et
sociorum reliquus exercitus præsentem rerum statum non
adeo periculosum esse ducebat, sed opportune prælium
commissum iri videbatur, et Lacedæmonios in suo agro et
prope suam urbem a se interceptos. (5) At quum exercitus
jamjam essent concursuri, viri duo ex Argivis, Thrasyllus
et Alciphro publicus Lacedæmoniorum hospes, ad Agidem accesserunt, et cum eo sermo-
nem habuerunt, ne prælium faceret; Argivos enim paratos
esse æquo stare iudicio, siquid Argivis Lacedæmonii crimini
darent, pacemque fœderibus ictis in posterum colere.

LX. Atque hi quidem Argivi sua sponte, non autem
populi jussu hæc dixerunt; et Agis quum has condiciones
accepisset ipse, et non cum pluribus ne ipse quidem consul-
tasset, sed cum uno tantum, qui inter illius militiæ socios
præturam gerebat, has communicasset, quatuor mensium
fedus cum iis fecit, intra quos oportebat eos ea conficere,
quæ dixerant. Atque exercitum confestim abduxit, nulli

φράσας τῶν ἄλλων συμμάχων. (3) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἑτάμοχοι εἰποντο μὲν ὡς ἡγεῖτο διὰ τὸν νόμον, ἐν αἰτία δ' εἶχον κατ' ἄλληλους πολλῇ τὸν ἄγιν, νομίζοντες ἐν καλῷ παρατυχὸν σφίσι ξυμβαλεῖν, καὶ πανταχόθεν αὐτῶν ἀποκεκλημένων καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ πεζῶν, οὐδὲν δρᾶσαντες δέξιν τῆς παρασκευῆς ἀπιέναι. (4) Στρατόπεδον γὰρ δὴ τοῦτο κάλλιστον Ἑλληνικὸν τῶν μέχρι τοῦδε ξυνηλθεν ὥσθι δὲ μάλιστα ἕως ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέᾳ, ἐν ᾧ Λακεδαιμόνιοι τε πανστρατιᾷ ἦσαν καὶ Ἀρκάδες καὶ Βωωτοὶ καὶ Κορινθιοὶ καὶ Σικυωνιοὶ καὶ Πελλήνηες καὶ Φιλιάσιοι καὶ Μεγαρήες, καὶ οὗτοι πάντες λογάδες ἀφ' ἐκάστων, ἀξιόμαχοι δοκοῦντες εἶναι οὐ τῇ Ἀργείων μόνον συμμαχίᾳ ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ ἔτι προσγενομένη. (5) Τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον οὗτος ἐν αἰτία ἔχοντας τὸν ἄγιν ἀνεχώρουν τε καὶ διελύθησαν ἐπ' οἴκου ἕκαστοι, (6) Ἀργεῖοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῷ πλείονι αἰτία εἶχον τοὺς σπείσαιμένους ἀνευ τοῦ πλήθους, νομίζοντες κακεῖνοι μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὸν Λακεδαιμονίους διαπεφευγένοι· πρὸς τε γὰρ τῇ σφετέρᾳ πόλει καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν συμμαχῶν τὸν ἀγῶνα ἂν γίγνεσθαι. (7) Τὸν τε Θράσυλλον ἀναχωρήσαντες ἐν τῷ Χαράδρῳ, ὅσπερ τὰς ἀπὸ στρατιᾶς δίκας πρὶν ἐστῆναι κρίνουσιν, ἤρξαντο λεύειν. Ὁ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται· τὰ μὲν τοι χρήματα ἐδήμευσαν αὐτοῦ.

LXI. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀθηναίων βοηθησάντων χιλίων πελιδίων καὶ τριακοσίων ἱππέων, οἳ ἐστρατήγουν Ἀλκίον καὶ Νικόστρατος, οἱ Ἀργεῖοι (δύμω γὰρ τὰς σπονδὰς ὤκουν λῦσαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους) ἀπιέναι ἐκέλευον αὐτούς, καὶ πρὸς τὸν δῆμον οὐ προσήγον βουλευμένους χρηματίζειν, πρὶν ἢ Μαντινῆς καὶ Ἡλείοι (ἔτι γὰρ παρήσαν) κατηγάγασαν δεόμενοι. (2) Καὶ ἔλεγον οἱ Ἀθηναῖοι, Ἀλκιβιάδου πρεσβευτοῦ παρόντος, ἐν τε τοῖς Ἀργείοις καὶ συμμάχοις ταῦτα, ὅτι οὐκ ὁρθῶς αἱ σπονδαὶ ἀνευ τῶν ἄλλων συμμάχων καὶ γένοιτο, καὶ νῦν (ἐν καιρῷ γὰρ παρεῖναι σφεῖς) ἀπτεσθαι χρῆναι τοῦ πολέμου. (3) Καὶ πείσαντες ἐκ τῶν λόγων τοὺς συμμάχους εὐθὺς ἐχώρουν ἐπὶ Ὀρχομενὸν τὸν Ἀρκადικὸν πάντες πλὴν Ἀργείων· οὗτοι δὲ δύμω καὶ πεισθέντες ὑπελείποντο πρῶτον, ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ οὗτοι ἦλθον. (4) Καὶ προσκαθεζόμενοι τὸν Ὀρχομενὸν πάντες ἐπολιόρχουν καὶ προσβολὰς ἐποιοῦντο, βουλόμενοι ἄλλως τε προσγενέσθαι σφίσι, καὶ ὁμηροὶ ἐκ τῆς Ἀρκადίας ἦσαν αὐτοῖς ὑπὸ Λακεδαιμονίων κείμενοι. (5) Οἱ δὲ Ὀρχομενῖοι δεισαντες τὴν τε τοῦ τείχους ἀσθένειαν καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος, καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐβοήθει, μὴ προαπολυνταί, ξυνέβησαν ὥστε σύμμαχοί τε εἶναι καὶ ὁμηροὺς σφῶν τε αὐτῶν δοῦναι Μαντινεῦσι, καὶ οὐς κατέθεντο Λακεδαιμόνιοι, παραδοῦναι.

LXII. Μετὰ δὲ τοῦτο ἔχοντας ἤδη τὸν Ὀρχομενὸν ἐβουλευόντο οἱ σύμμαχοι ἐφ' ὅτι χρὴ πρῶτον λέναι τῶν λοιπῶν. Καὶ Ἡλείοι μὲν ἐπὶ Λέπρεον ἐκέλευον, Μαντινῆς δὲ ἐπὶ Τέγεαν· καὶ προσέθεντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς Μαντινεῦσι. (2) Καὶ οἱ μὲν Ἡλείοι

ceterorum sociorum re declarata. (2) Lacedæmonii vero sociique sequebantur quidem propter legem, prout ducebat, sed tamen inter se graviter eum incusabant, quod, quum sibi opportune cecidisset, ut possent confligare hostibus undique et ab equitatu et peditatu circumventis, tamen nulla re gesta tanto apparatu digna se discedere putarent. (3) Hic enim Græcorum exercitus omnium, qui ad eam usque diem exstitissent, pulcherrimus convenerat; maxime autem spectatus est, donec adhuc totus in Nemea erat, quo tempore et Lacedæmonii cum universis copiis aderant et Arcades et Bæoti et Corinthii et Sicyonii et Pellenenses et Phliasii et Megarenses, atque hi omnes ex singulis delecti, qui non solum Argivis eorumque sociis, sed et aliis præterea copiis, quæ se ipsis adjunxissent, virtute pares esse videbantur. (4) Hic igitur exercitus sic Agidi succensens abiit et diversi in suam quique patriam se receperunt; (5) Argivi vero et ipsi multo etiam magis succensebant illis, qui populi injussu fœdus fecerant, existimantes illi quoque Lacedæmonios evasisse, ea occasione sibi oblata, qua nullam aliam commodiorem sibi unquam oblatum iri putabant; nam et prope suam urbem et cum multis fortibusque sociis certamen futurum fuisse. (6) Itaque reversi Thrasyllum apud Charadrum, quo in loco antequam urbem ingrediuntur, de causis militaribus judicant, lapidare cœperunt. Ille vero ad aram confugiens evasit; bona tamen ejus publicaverunt.

LXI. Postea vero quum Atheniensium auxilio iis venissent mille gravis armaturæ milites et trecenti equites, quibus Laches et Nicostratus præerant, Argivi (nihilominus enim fœdera cum Lacedæmoniis inita rumpere non audebant) ipsos abire jubebant, nec cum populo agere volentes produxerunt, priusquam Mantinei et Elei (adhuc enim aderant) precibus extorserunt. (2) Athenienses autem præsentem Alcibiade legato apud Argivos eorumque socios hæc dixerunt, nec recte fœdera sine ceteris sociis facta esse, et nunc (se enim opportune adesse) bellum suscipiendum esse. (3) Et quum hac oratione rem sociis persuasisset, confestim omnes adversus Orchomenum Arcadicum contendebant præter Argivos; hi enim quamvis et ipsis persuasum esset, tamen primo remanebant, deinde postea et ipsi iverunt. (4) Castrisque ad Orchomenum positis universi obsidebant, et oppugnabant, in suam potestatem redigere cupientes quum aliis de causis, tum vero, quod Arcadium obsides illic erant a Lacedæmoniis depositi. (5) Orchomenii vero, quod et murorum infirmitatem et hostilis exercitus multitudinem metuerent, et quum nemo opem ipsis ferret, ne prius perirent, deditionem ea conditione fecerunt, ut in societatem reciperentur, obsidesque et ex suorum numero darent Mantineis, et illos etiam traderent, quos Lacedæmonii deposuissent.

LXII. Postea vero quum Orchomenum jam tenerent, socii consultabant, adversus quamnam ex reliquis primum ire oporteret. Et Elei quidem suadebant, adversus Lepreum, Mantinei vero adversus Tegeam; et Argivi et Athenienses in Mantineorum sententiam iverunt. (2) Atque Elei quidem

δρυσθέντες ὅτι οὐκ ἐπὶ Λέπρεον ἐψηφίσαντο ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, οἱ δὲ ἄλλοι ξυμμάχοι παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Μαντινείᾳ ὡς ἐπὶ Τέγεαν ἰόντες. Καί τινες αὐτοῖς καὶ αὐτῶν Τεγεατῶν ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδωσαν τὰ πράγματα.

LXIII. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ Ἄργους τὰς τετραμήνους σπονδὰς ποιησάμενοι, Ἄγιν ἐν μεγάλῃ αἰτίᾳ εἶχον οὐ χειρωσάμενον σφίσιν Ἄργος, παρασχὼν καλῶς ὡς οὕτω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον· ἀθρόους γὰρ τοσοῦτους ξυμμάχους καὶ τοιούτους οὐ ῥάδιον εἶναι λαβεῖν. (2) Ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ Ὀρχομενοῦ ἡγγέλλετο ἐαλωκέναι, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐχαλέπαινον, καὶ ἐβούλευον εὐθὺς ὑπ' ὀργῆς παρὰ τὸν τρόπον τὸν ἑαυτῶν ὡς χρὴ τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ κατασκάψαι καὶ δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιώσαι. (3) Ὁ δὲ παρηγεῖτο μὴδὲν τούτων δρᾶν· ἔργῳ γὰρ ἀγαθῷ ῥύσασθαι τὰς αἰτίας στρατευσάμενος, ἥ τότε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι βούλονται. (4) Οἱ δὲ τὴν μὲν ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν ἐπέσχον, νόμον δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὅς οὕτω πρότερον ἐγένετο αὐτοῖς· δέκα γὰρ ἄνδρας Σπαρτιατῶν προσεῖλοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἀνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως.

LXIV. Ἐν τούτῳ δ' ἀφικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν ἐπιτηδεῶν ἐκ Τεγέας ὅτι εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει, ἀποστήσεται αὐτῶν Τέγεα πρὸς Ἀργείους καὶ τοὺς ξυμμάχους, καὶ ὅσον οὐκ ἀφίστηκεν. (2) Ἐνταῦθα δὲ βοήθεια τῶν Λακεδαιμονίων γίγνεται αὐτῶν τε καὶ τῶν Εἰλωτῶν πανδημεὶ ὀξείᾳ καὶ ὅσα οὕτω πρότερον. (3) Ἐχώρουν δὲ ἐς Ὀρέσθειον τῆς Μαιναλίας· καὶ τοῖς μὲν Ἀρχάδων σφετέρους οὕσι ξυμμάχοις προεῖπον ἀθροίσειν ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τέγεαν, αὐτοὶ δὲ μέχρι μὲν τοῦ Ὀρεσθείου πάντες ἐλθόντες, ἐκεῖθεν δὲ τὸ ἔκτον μέρος σφῶν αὐτῶν ἀποπέμψαντες ἐπ' οἴκου, ἐν ᾧ τὸ πρεσβύτερόν τε καὶ τὸ νεώτερόν ᾤοντο, ὥστε τὰ οἴκοι φρουρεῖν, τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἀφικνούντων ἐς Τέγεαν. Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον οἱ ξυμμάχοι ἀπ' Ἀρχάδων παρήσαν. (4) Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας καὶ Λοκρούς, βοηθεῖν κελεύοντες κατὰ τάχος ἐς Μαντίνειαν. Ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐξ ὀλίγου τε ἐγγίγνετο, καὶ οὐ ῥάδιον ἦν μὴ ἀθρόοις καὶ ἀλλήλους περιμένειν διελθεῖν τὴν πολεμίαν· ξυνέκλῃε γὰρ διὰ μέσου· ὅμως δὲ ἠπείγοντο. (5) Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀναλαβόντες τοὺς παρόντας Ἀρχάδων ξυμμάχους ἐσέβαλον ἐς τὴν Μαντινικὴν, καὶ στρατοπεδευσάμενοι πρὸς τῷ Ἡρακλείῳ ἐδήκον τὴν γῆν.

LXV. Οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ ξυμμάχοι ὡς εἶδον αὐτοὺς, καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον παρετάξαντο ὡς ἐς μάχην. (2) Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς αὐτοῖς ἐπήεσαν· καὶ μέχρι μὲν λίθου καὶ ἀκοντίου βολῆς ἐχώρησαν, ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις Ἀγίδι ἐπέδωκεν, ὁρῶν πρὸς χωρίον καρτερόν ἰόντας σφᾶς, ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἴσθαι, δηλῶν τῆς ἐξ Ἄργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν παροῦσαν ἀκαιρὸν προθυμίαν ἀνάληψιν βουλομένην εἶναι. (3) Ὁ δὲ, εἴτε καὶ

indignati, quod decretum non esset, ut iretur adversus Lepreum, domum redierunt; ceteri vero socii se Mantinea praeparabant ad Tegeam armis infestis petendam, atque nonnulli etiam ex ipsis Tegeatis, qui in urbe erant, res dedere statuerant.

LXIII. Lacedaemonii vero postea quam ex agro Argivo redierunt initis in quatuor menses foederibus, Agin vehementer incusabant, quod Argos in suam potestatem non redeisset, quum occasio tam idonea sese ipsis obtulisset, quantam nunquam ante sibi oblatam putarent; tot enim talesque socios unum in locum congregatos reperire non facile esse. (2) Quum autem etiam nuntius de Orchomeno capto allatus esset, tunc vero multo vehementius indignabantur et praeter ira agebant protinus praeter suum morem et de ipsius domo diruenda et de ipso centum millibus drachmum multando. (3) Ille vero deprecabatur, ne quid horum facerent; se enim expeditione suscepta, bono aliquo facinore crimina sibi objecta diluturum, aut alioqui tunc facerent, quicquid vellent. (4) Illi vero a multa quidem irroganda, et ab aedibus diruendis abstinuerunt, legem vero in praesenti tulerunt, quae nunquam ante apud eos fuerat; decem enim viros Spartanos elegerunt, quos ipsi consiliarios adiderunt, sine quibus ei exercitum ex urbe abducere non liceret.

LXIV. Interea vero nuntius ab amicis Tegeatis ad ipsos allatus est, nisi celeriter adessent, Tegeam ab iis ad Argivos eorumque socios defecturam, et propemodum jam defecisse. (2) Tunc vero Lacedaemonii tam ipsi quam Helotes, cum universis copiis alacriter et ut nunquam ante, opem Tegeatis tulerunt. (3) Iverunt autem ad Orestheum Maenaliae; et Arcadibus quidem suis sociis praeeperunt, ut congregati se Tegeam subsequerentur, ipsi vero quum universi ad Orestheum usque profecti essent, et illinc sextam suarum copiarum partem domum remisissent, in qua parte seniores ac juniores erant, ut res domesticas tuerentur, cum reliquis copiis Tegeam pervenerunt. Nec multo post socii ab Arcadibus missi aderant. (4) Miserunt autem etiam Corinthum, et ad Baeotas et Phocenses et Locros, impetrantes, ut celeriter ad Mantineam auxilio venirent. Sed his quidem et res subito accidebat, et facile non erat copiis non conjunctis et se invicem praestolantibus agrum hostilem transire; nam hic in medio situs transitum pracludebat; nihilo tamen minus ire properabant. (5) Lacedaemonii vero assumptis Arcadibus sociis, qui aderant, irruptionem in agrum Mantinicum fecerunt, castrisque ad Herculis templum positis agrum vastabant.

LXV. Argivi vero et socii quum eos vidissent, occupato loco natura munito et accessu difficili ad pugnam sese instruxerunt. (2) Et Lacedaemonii confestim obviam illis prodibant et usque ad lapidis jaculive jactum processerunt; tunc vero quidam ex senioribus ad Agidem exclamavit, quum suos ad locum natura munitum tendere videret, eum malum malo sanare cogitare, innuens, quod vituperatum ex agro Argivo receptum hoc intempestivo studio compensare vellet. (3) Ille vero sive propter illam inclamationem,

διὰ τὸ ἐπιβόημα εἶτε καὶ αὐτῶν ἄλλο τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δοῖαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ στρατεύμα κατὰ τάχος πρὶν ζυμίζειν ἀπῆγεν. (4) Καὶ ἀφικόμενος πρὸς τὴν Τεγεᾶτιν τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν ἐς τὴν Μαντινικὴν, περὶ οὗ περ ὡς τὰ πολλὰ βλάπτοντος ὁποτέρωσιν ἂν ἐσπίπτη Μαντινῆς καὶ Τεγεᾶται πολεμοῦσιν. Ἐβούλετο δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου βοηθοῦντας ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐκτροπὴν, ἐπειδὴν πύθωνται, καταβιδάσαι τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς ζυμμάχους, καὶ ἐν τῷ θαλάῳ τὴν μάχην ποιῆσθαι. (5) Καὶ ὁ μὲν τὴν ἡμέραν ταύτην μέινας αὐτοῦ περὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν· οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι τὸ μὲν πρῶτον καταπλαγέστες τῇ ἐξ ὀλίγου αἰφνιδίῳ αὐτῶν ἀναχωρήσει οὐκ εἶχον· ὅ τι εἰκάσωσιν· εἴτ' ἐπειδὴ ἀναχωροῦντες ἐκείνοι τε ἀπέκρουσαν καὶ σφεῖς ἡσύχασον καὶ οὐκ ἐπηκολούθουν, ἐνταῦθα τοὺς ἑαυτῶν στρατηγούς αὖθις ἐν αἰτίᾳ εἶχον, τό τε πρότερον καλῶς ληφθέντας πρὸς Ἀργεῖ Λακεδαιμονίους ἀφεθῆναι, καὶ νῦν ὅτι ἀποδιδράσκοντας οὐδεὶς ἐπιδιώκει, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν οἱ μὲν σώζονται σφεῖς δὲ προδίδονται. (6) Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐθρουθίσθησαν μὲν τὸ παραυτίκα, ὥστερον δὲ ἀπάγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου, καὶ προελθόντες ἐς τὸ θαλάσσιον ἐστρατοπεδεύσαντο ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

LXVI. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ὅτε τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ζυνετάξαντο, ὡς ἐμελλον μαχεῖσθαι, ἦν περιτύχωσιν· ὅτε τε Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ Ἡράκλειον πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον ἰόντες ὁρῶσι δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει τε ἤδη πάντας καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας. (2) Μάλιστα δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐς ὃ ἐμέμνητο, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἐξεπλάγησαν. Διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως ἡ παρασκευὴ αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ εὐθὺς ὑπὸ σπουδῆς καθίσταντο ἐς κόσμον τὸν ἑαυτῶν, Ἀγιδος τοῦ βασιλέως ἕκαστα ἐξηγουμένου κατὰ τὸν νόμον. (3) Βασιλέως γὰρ ἄγοντος ὅπ' ἐκείνου πάντα ἄρχεται, καὶ τοῖς μὲν πολεμάρχους αὐτοὺς φράζει τὸ δέον, οἱ δὲ τοῖς λοχαγοῖς, ἐκείνοι δὲ τοῖς πεντηκοντήρσιν, αὖθις δ' οὗτοι τοῖς ἐνωμοτάρχαις καὶ οὗτοι τῇ ἐνωμοτίᾳ. (4) Καὶ αἱ παραγγέλσεις, ἣν τι βούλονται, κατὰ τὰ αὐτὰ χωροῦσι καὶ ταχεῖαι ἐπέρχονται· σχεδὸν γάρ τι πᾶν πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσὶ, καὶ τὸ ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου πολλοῖς προσήκει.

LXVII. Τότε δὲ κέρας μὲν εὐώνυμον Σκιρίται αὐτοῖς καθίσταντο, αἰεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνον Λακεδαιμονίων ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες· παρὰ δ' αὐτοῖς οἱ ἐπὶ Θράκης Βρασιδεῖοι στρατιῶται, καὶ νεοδαμόδεις μετ' αὐτῶν· ἐπειτ' ἔτι Λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ ἐξῆς καθίστασαν τοὺς λόχους, καὶ παρ' αὐτοὺς Ἀρκάδων Ἡραῖτες, μετὰ δὲ τούτους Μαινάλιοι, καὶ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα Τεγεᾶται καὶ Λακεδαιμονίων ὀλίγοι τὸ ἔσχατον ἔχοντες, καὶ οἱ ἱππῆς αὐτῶν ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρα. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως ἐτάξαντο· (2) οἱ δ' ἐναντίοι αὐτοῖς, δεξιὸν μὲν κέρας Μαντινῆς εἶχον, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων τὸ ἔργον ἐγένετο, παρὰ δ' αὐτοὺς οἱ ζύμμαχοι

sive etiam quod repente sententiam mutasset, iterum celementer copias, antequam manus consererent, retro abducebat.

(4) Et quum in agrum Tegeaticum pervenisset, aquam in agrum Mantinicum avertere cœpit, de qua quod magna damna dat, utram in partem cursu deferretur, Mantinei et Tegeatæ bellum inter se gerunt. Volebat enim Argivos eorumque socios a colle auxilio venire, ne aqua averteretur, ubi rem intellexissent, et ita eos deducere et prœlium in planitie facere. (5) Atque ille quidem, diem hunc ibi ad aquam mansit, eam avertens; Argivi vero eorumque socii primo quidem obstupefacti repentino illorum receptu e propinquo loco non habebant, quid conjectarent; deinde vero quum et illi sese recipientes e conspectu discessissent, et ipsi quiescerent, nec insequerentur, tunc vero suos duces rursus incusare cœperunt, quod et prius Lacedæmonii prope Argos opportune intercepti dimissi essent, et nunc aufugientes nullus insequeretur, sed per otium illi quidem incolumes evaderent, ipsi vero proderentur. (6) Duces igitur primo quidem turbati sunt; deinde vero suos a colle abduxerunt, et in planitiem progressi castra posuerunt, ut in hostem ituri.

LXVI. Postero autem die et Argivi eorumque socii aciem ita instruxerunt, ut pugnaturi erant, si in hostem incidissent, et Lacedæmonii, dum ab aqua rursus ad Herculis templum in eadem castra revertuntur, adversarios brevi intervallo omnes jam in acie stantes, et a colle progressos conspiciunt. (2) Tunc igitur Lacedæmonii re repentina adeo perculsi sunt, ut nunquam ante, quod ipsi meminissent. Nam perexiguum temporis spatium iis ad aciem instruendam dabatur, et præ festinatione in suum quique ordinem confestim se recipiebant, Agide omnia præeunte, ut lex jubet. (3) Quum enim rex exercitum ducit, omnia ab illo incipiunt, et Polemarchis quidem ipse indicat ea, quæ sunt facienda, hi vero Lochagis, illi vero Pentecontæribus, rursus vero hi Enomotarchis, et hi Enomotis. (4) Et imperia, si quid reges fieri velint, eodem ordine progrediuntur, citoque per exercitum permeant; nam propemodum totus Lacedæmoniorum exercitus, exceptis paucis, sunt duces ducum, et rerum gerendarum cura ad multos pertinet.

LXVII. Tunc autem in sinistro quidem ipsorum cornu collocati erant Sciritæ, qui soli ex Lacedæmoniis hunc ordinem pro se ipsi semper obtinent; juxta hos Brasidiani milites ex Thracia reversi, et cum illis neodamodes; deinde jam ipsi Lacedæmonii deinceps lochos constituebant, et juxta eos ex Arcadibus Heraenses; post hos Mænalii, et in dextro cornu Tegeatæ et pauci Lacedæmoniorum, qui extremam ejus partem tenebant, et ipsorum equitatus in utroque cornu collocatus. Atque Lacedæmonii quidem sic erant instructi; (2) hostium vero iis oppositorum dextrum quidem cornu Mantinei tenebant, quod in eorum terra res gereretur; juxta ipsos vero erant socii ex Arcadia pro-

Ἀρχάδων ἦσαν, ἔπειτα Ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες, οἷς ἡ πόλις ἐκ πολλοῦ ἀσκησιν τῶν ἐς τὸν πόλεμον δημοσία παρήχεν, καὶ ἐγόμενοι αὐτῶν οἱ ἄλλοι Ἀργεῖοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ξυμμαχοὶ αὐτῶν, Κλεωναῖοι καὶ Ὀρνεῖται, ἔπειτα Ἀθηναῖοι ἐσχατοὶ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔχοντες, καὶ ἱππῆς μετ' αὐτῶν οἱ οἰκείοι.

LXVIII. Τάξις μὲν ἦδε καὶ παρασκευὴ ἀμφοτέρων ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν Λακεδαιμονίων μεῖζον ἐφάνη. (2) Ἀριθμὸν δὲ γράψαι, ἢ καθ' ἑκάστους ἐκατέρων ἢ ξυμπαντας, οὐκ ἂν ἐδυνάμην ἀκριβῶς· τὸ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων πλῆθος διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν ἡγνοεῖτο, τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπῶδες ἐς τὰ οἰκεία πλῆθῃ ἠπιστεῖτο. Ἐκ μέντοι τοιοῦδε λογισμοῦ ἔξεστί τω σκοπεῖν τὸ Λακεδαιμονίων τότε παραγεγόμενον πλῆθος. (3) Λόχοι μὲν γὰρ ἐμάχοντο ἑπτὰ ἀνευ Σκιριτῶν ὄντων ἑξακοσίων, ἐν δὲ ἑκάστῳ λόχῳ πεντηκοστῦες ἦσαν τέσσαρες, καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῷ ἐνωμοταῖαι τέσσαρες. Τῆς τε ἐνωμοτίας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τέσσαρες· ἐπὶ δὲ βάθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοίως, ἀλλ' ὥς λοχαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο, ἐπὶ πᾶν δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὁκτώ. Παρὰ δὲ ἅπαν πλὴν Σκιριτῶν τετρακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήκοντα ἄνδρες ἡ πρώτη τάξις ἦν.

LXIX. Ἐπεὶ δὲ ξυνιέναι ἐμελλον ἤδη, ἐνταῦθα καὶ παραινέσεις καθ' ἑκάστους ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατηγῶν τοιαῖδε ἐγίνοντο, Μαντινεῦσι μὲν ὅτι ὑπὲρ τε πατρίδος ἡ μάχη ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅμα καὶ δουλείας, τὴν μὲν μὴ πειρασάμενοις ἀφαιρεθῆναι, τῆς δὲ μὴ αὐθις πειρασθαι· Ἀργείοις δὲ ὑπὲρ τῆς τε παλαιᾶς ἡγεμονίας, καὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ποτὲ ἰσομοιρίας μὴ διὰ παντὸς στερισχομένους ἀνέχεσθαι, καὶ ἄνδρας ἅμα ἐχθροὺς καὶ ἀστυγείτονας ὑπὲρ πολλῶν ἀδικημάτων ἀμύνασθαι· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις καλὸν εἶναι μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων ἀγωνιζομένους μηδενὸς λείπεσθαι, καὶ ὅτι ἐν Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίους νικῆσαντες τήν τε ἀρχὴν βεβαιωτέραν καὶ μείζω ἐξουσιν, καὶ οὐ μὴ ποτὲ τις αὐτοῖς ἄλλος ἐς τὴν γῆν ἔλθῃ. (2) Τοῖς μὲν Ἀργείοις καὶ ξυμμάχοις τοιαῦτα παρηγνέθη, Λακεδαιμόνιοι δὲ καθ' ἑκάστους τε καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφίσιν αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο τὴν παρακλειυσιν τῆς μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν ἐποιοῦντο, εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ μελέτην πλείω σῶζουσιν ἢ λόγων δι' ὀλίγου καλῶς βρῆθαι παραινέσιν.

LXX. Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν, Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξυμμαχοὶ ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμῳ ἐγκαθεστῶτων, οὐ τοῦ θεοῦ χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προέλθοιεν καὶ μὴ διασπασθεῖν αὐτοῖς ἡ τάξις, ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν.

LXXI. Ξυνιόντων δ' ἔτι Ἄγις ὁ βασιλεὺς τοιόνδε ἐβουλεύσατο δρᾶσαι. Τῇ στρατόπεδα ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο· ἐπὶ τὰ δεξιὰ κέρατα αὐτῶν ἐν ταῖς ξυνόδοις μᾶλλον ἐξωθεῖται, καὶ περιίσχουσι κατὰ τὸ τῶν

fecti, deinde Argivorum mille delecti, quibus jampridem civitas in rebus bellicis sese exercendi facultatem praebebat, et prope ipsos erant ceteri Argivi, et post eos ipsorum socii, Cleonaei et Orneatae, deinde Athenienses postremai, sinistrum cornu tenentes, et domesticus cum ipsis equitalus.

LXVIII. Atque hic quidem ordo et hic apparatus utrumque erat, Lacedaemoniorum vero exercitus major esse visus est. (2) Quantus autem utrorumque vel sinailorum populorum vel universorum numerus existerit, accurate scribere non poteram; nam Lacedaemoniorum quidem numerus ignorabatur propter institutum illius civitatis, quae res suas occultat, ceterorum vero propter jactationem, quae homines in efferenda suorum multitudine uti consueverunt, credibilis non erat. Ex ista tamen ratiocinatione cuilibet licet inire numerum Lacedaemoniorum, qui tunc illic adfuerunt. (3) Nam lochi septem pugnant, praeter Sciritas, qui erant sexcenti; in singulis autem lochis erant quatuor pentecostyes, et in unaquaque pentecostye erant quatuor enomotiae. Atque enomotiae in primo jugo quaterni milites pugnant; altitudo vero non erat omnium in acie collocatorum ubique aequalis, sed pro arbitrio cujusque lochagi; in universum autem altitudo erat octonorum militum. In latitudinem vero prima acies quadringentos et duodequingenta milites, praeter Sciritas, continebat.

LXIX. Quum autem acies jamjam essent concursurae, tunc vero singulorum duces adhortationibus talibus apud suos utebantur, apud Mantineos quidem, praerium commissum iri et pro patria, simul et pro principatu et pro servitute, illo quidem, cujus periculum ante fecissent, ne spoliarentur, hanc vero ne rursus experirentur; apud Argivos vero, et pro pristino principatu, et pro pari dignitate, quam in Peloponneso quondam obtinuissent, ne se his per omnia privari paterentur, simul etiam ut hostes, eosque finitimos, pro multis injuriis ulciscerentur; apud Athenienses vero, pulchrum esse, cum multis ac fortibus sociis certamen subeunt in praelio nullis virtute cedere, et si Lacedaemonios in Peloponneso vicissent, se suum imperium et magis stabilituros et amplificaturos, nec ullum alium posthac in suum agrum venturum. (2) Atque Argivis quidem eorumque sociis tales cohortationes propositae sunt; Lacedaemonii vero, pro se quique separatim et per militares cantus inter se ipsos ut inter fortes viros mutua adhortatione utebantur, ut quae cognita haberent, reminiscerentur, scientes rerum ipsarum diuturnum studium ad salutem parandam plus valere, quam verborum brevi tempore pulchre dictam cohortationem.

LXX. Atque post haec concurrebatur; et Argivi quidem eorumque socii magno impetu iraque concitati ferebantur, Lacedaemonii vero lente et ad cantum multorum tibicinum, qui ex lege inter ipsos erant interpositi, non rei divinae gratia, sed ut ad numerum aequabili gradu incedentes progredierentur, et ne acies distraheretur, quod magni exercitus in ipso concursu facere solent.

LXXI. Interea vero dum acies adhuc congregiuntur, rex Agis hujusmodi ratione uti constituit. Omnes enim exercitus hoc faciunt, ut in ipso conflictu in dextra cornua magis properent et utrique suo dextro cornu sinistrum hostium

ἐναντίων εὐώνυμον ἀμφοτέροι τῷ δεξιῷ, διὰ τὸ ροβου-
μένους προστέλλειν τὰ γυμνά ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ
τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγμένου ἀσπίδι, καὶ νομίζειν τὴν
πυκνότητα τῆς συγχλήσεως εὐσχεπαστότατον εἶναι· καὶ
ἡγεῖται μὲν τῆς αἰτίας ταύτης ὁ πρωτοστάτης τοῦ δε-
ξιῷ κέρως, προθυμούμενος ἐξαλλάττειν αἰὲ τῶν ἐναν-
τίων τὴν ἑαυτοῦ γύμνωσιν, ἔπονται δὲ διὰ τὸν αὐτὸν
φόβον καὶ οἱ ἄλλοι. (2) Καὶ τότε περιέσχον μὲν οἱ
Μαντινῆς πολλὸ τῷ κέρα τῶν Σχιριτῶν, ἔτι δὲ πλεόν οἱ
Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεαῖται τῶν Ἀθηναίων, ὅσω μεί-
ζον τὸ στράτευμα εἶχον. (3) Δείσας δὲ Ἄγας μὴ σφῶν
κυκλωθῇ τὸ εὐώνυμον, καὶ νομισας ἄγαν περιέχειν τοὺς
Μαντινέας, τοῖς μὲν Σχιρίταις καὶ Βρασιδεῖσις ἐσή-
μηνεν ἐπεξαγαγόντας ἀπὸ σφῶν ἐμίσωσαι τοῖς Μαντι-
νεύσις, ἐς δὲ τὸ διάκνον τοῦτο παρήγγελλεν ἀπὸ τοῦ
δεξιῷ κέρως δύο λόχους τῶν πολεμάρχων Ἰππονοῖδα
καὶ Ἀριστοκλεῖ ἔχουσι παρελθεῖν καὶ ἐσβαλόντας πλη-
ρῶσαι, νομίζων τῷ ὅ' ἑαυτῶν δεξιῷ ἔτι περιουσίαν
ἔσεσθαι καὶ τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας βεβαίωτερον τετά-
ξεσθαι.

LXXII. Ξυνέθη οὖν αὐτῷ, ἅτε ἐν αὐτῇ τῇ ἐφόδῳ
καὶ ἐξ ὀλίγου παραγγελλαντι, τὸν τε Ἀριστοκλέα καὶ
τὸν Ἰππονοῖδαν μὴ θελῆσαι παρελθεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ
τοῦτο τὸ αἰτίημα ὕστερον φεύγειν ἐκ Σπάρτης δόξαντας
μαλακισθῆναι, καὶ τοὺς πολεμίους φθάσαι τῇ προσμί-
ξει, καὶ κελεύσαντος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Σχιρίτας ὡς οὐ
παρῆλθον οἱ λόγοι, πάλιν αὖ σφίσι προσμίζει μὴ ὀνη-
θῆναι ἔτι, μηδὲ τούτους συγχλῆσαι. (2) Ἀλλὰ μά-
λιστα δὴ κατὰ πάντα τῇ ἐμπειρίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἐλασ-
σωθέντες τότε τῇ ἀνδρίᾳ ἔδειξαν οὐχ ἥσσον περιγενο-
μενοι. (3) Ἐπειδὴ γὰρ ἐν χερσὶν ἐγίγνοντο τοῖς
ἐναντίοις, τὸ μὲν τῶν Μαντινέων δεξιὸν τρέπει αὐτῶν
τοὺς Σχιρίτας καὶ τοὺς Βρασιδεῖς, καὶ ἐσπεσόντες οἱ
Μαντινῆς καὶ οἱ ζύμμαχοι αὐτῶν, καὶ τῶν Ἀργείων οἱ
χλαιοὶ λογάδες, κατὰ τὸ διάκνον καὶ οὐ συγχλῆσθ' ἐν
τοὺς Λακεδαιμονίους διέφθειρον καὶ κυκλώσαντες
ἔτρεψαν καὶ ἐξέωσαν ἐς τὰς ἀμάξας, καὶ τῶν πρεσβυ-
τέρων τῶν ἐπιτεταγμένων ἀπέκτεινάν τινας. (4) Καὶ
ταύτῃ μὲν ἡσῶντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· τῷ δ' ἄλλῳ
στρατοπέδῳ, καὶ μάλιστα τῷ μέσῳ, ἥπερ ὁ βασιλεὺς
Ἄγας ἦν καὶ περὶ αὐτὸν οἱ τριακόσιοι ἱππῆς καλούμε-
νοι, προσπεσόντες τῶν τε Ἀργείων τοῖς πρεσβυτέροις
καὶ πέντε λόχοις ὀνομασμένοις καὶ Κλεωναίοις καὶ
Ὀρνεάταις καὶ Ἀθηναίων τοῖς παρατεταγμένοις, ἔτρε-
ψαν οὐδὲ ἐς χεῖρας τοὺς πολλοὺς ὑπομείναντας ἀλλ' ὡς
ἐπῆσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ἐνδόντας καὶ ἔστιν
οὐδ' καὶ καταπατηθέντας τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἐγκατά-
ληψιν.

LXXIII. Ὡς δὲ ταύτῃ ἐνεδεδώκει τὸ τῶν Ἀργείων
καὶ ζυμμάχων στράτευμα, παρερρήγγοντο ἤδη ἅμα
καὶ ἐφ' ἑκάτερα, καὶ ἅμα τὸ δεξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων
καὶ Τεγεατῶν ἐκυκλώτο τῷ περιέχοντι σφῶν τοὺς
Ἀθηναίους, καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κίνδυνος περιει-
στήκει, τῇ μὲν κυκλούμενους τῇ δὲ ἤδη ἡσσημένους.

sibi oppositum circumveniant, quia singuli sibi metuentes
nudas corporis partes quam maxime admovere student cly-
peo illius, qui ad dextram suam in acie collocatus est, stu-
dent, et existimant, istam conjunctionis densitatem adversus
hostium irruptionem esse tutissimam; atque hujus causæ
initium nascitur ab eo, qui primus stat in dextro cornu,
assidue studens, nudam sui corporis partem hostibus sub-
ducere, et propter eundem metum ceteri quoque eum se-
quuntur. (2) Itaque tunc Mantinei quidem suo dextro cornu
sinistrum Sciritarum multum circumvenerunt, Lacedæmonii
vero et Tegeatæ multo magis sinistrum Atheniensium cornu,
quo majorem exercitum habebant. (3) Agis igitur veritus,
ne sinistrum suorum cornu circumdaretur, et existimans,
Mantineos aciem valde exporrectam habere ad suos circum-
veniendum, Sciritis et Brasidianis imperavit, ut longius a se
ad sinistram exporrecti suum cornu Mantineis exæquarent;
Hipponoidæ vero et Aristocli polemarchis præcepit, ut in
medium spatium vacuum, quod ita oriebatur, cum duobus
lochis ex dextro cornu transirent et iis interpositis locum
explerent, existimans et dextrum suorum cornu vel sic satis
magnam militum copiam habiturum, et sinistrum, quod
Mantineis erat oppositum, ita tutius constitutum fore.

LXXII. Accidit autem ipsi, quippe quod in ipso concursu
ac repente hæc imperasset, ut Aristocles et Hipponoidas co-
transire nollent, sed etiam hac ipsa de causa postea Sparta
pellerentur, quia per ignaviam hoc admisisse videbantur,
et ut hostes manus ocus consererent, et ut, postquam tum,
quum jusserat, lochi ad Sciritas non accesserunt, deinde
fieri non amplius posset, ut illi reversi se rursus cum re-
liqua acie conjungerent, aut hæc disjunctos ordines coar-
tarent. (2) Sed Lacedæmonii, quamvis omnibus in rebus
tunc peritia longe inferiores fuissent, nihilominus virtute
sua se superiores fuisse demonstrarunt. (3) Nam ubi
cum hostibus ad manus venerunt, dextrum quidem Manti-
neorum cornu in fugam vertit ipsorum Sciritas ac Brasidianos,
et quum irrupissent Mantinei eorumque socii, et illi mille
Argivorum delecti, ibi ubi acies interrupta et non coartata
erat, Lacedæmonios cædebant, eosque circumdatos in fugam
verterunt, et ad plaustra repulerunt, et aliquot de senioribus,
qui post aciem instructi erant, interfecerunt. (4) Atque
hac quidem in parte Lacedæmonii inferiores erant; reliquo
autem exercitu, et præcipue medio, ubi rex Agis erat, et
circa eum illi trecenti, qui equites vocantur, impetu facto
in Argivorum seniores lochosque quinque legitimos et in
Gleonæos et Orneatas et Atheniensium eos, qui juxta illos
in acie collocati erant, in fugam verterunt, ita ut eorum
plerique ne ad manus quidem venire ausi fuerint, sed simul
atque Lacedæmonii in eos invaserunt, statim cesserint, et
nonnulli etiam conculcati sint, quominus ab hostibus ocus
deprehenso interciperentur.

LXXIII. Quum autem hac in parte Argivorum et socio-
rum copiarum cessissent, tunc vero simul et in utroque latere
abrumpebantur et simul etiam Lacedæmoniorum ac Tegea-
tarum dextrum cornu superante suorum copia Athenienses
circumdabat, et periculum eos utrinque circumsteterat,
quod hinc quidem circumvenirentur, illinc vero jam essent

Καὶ μάλιστα ἂν τοῦ στρατεύματος ἐταλαιπώρησαν, εἰ μὴ οἱ ἱππῆς παρόντες αὐτοῖς ὠφελίμοι ἦσαν. (2) Καὶ ξυνέβη τὸν Ἄγιν, ὡς ἤσθετο τὸ εὐώνυμον σφῶν πονοῦν τὸ κατὰ τοὺς Μαντινέας καὶ τῶν Ἀργείων τοὺς χιλίους, παραγγεῖλαι παντὶ τῷ στρατεύματι χωρῆσαι ἐπὶ τὸ νικώμενον. (3) Καὶ γενομένου τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς παρήλθε καὶ ἐξέκλινεν ἀπὸ σφῶν τὸ στρατεύμα, καθ' ἡσυχίαν ἐσώθησαν, καὶ τῶν Ἀργείων μετ' αὐτῶν τὸ ἡσσηθέν· οἱ δὲ Μαντινῆς καὶ οἱ ξυμμαχοὶ καὶ τῶν Ἀργείων οἱ λογάδες οὐκέτι πρὸς τὸ ἐγκρίσθαι τοῖς ἐναντίοις τὴν γνώμην εἶχον, ἀλλ' ὁρῶντες τοὺς τε σφετέρους νενικημένους καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπιφερομένους ἐς φυγὴν ἐτράποντο. (4) Καὶ τῶν μὲν Μαντινέων καὶ πλείους διεφθάρησαν, τῶν δὲ Ἀργείων λογάδων τὸ πολλὸν ἐσώθη. Ἡ μέντοι φυγὴ καὶ ἀποχώρησις οὐ βίαιος οὐδὲ μακρὰ ἦν· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν τοῦ τρέψαι χρονίους τὰς μάχας καὶ βεβαίους τῷ μένειν ποιοῦνται, τρέψαντες δὲ βραχείας καὶ οὐκ ἐπὶ πολλὰ τὰς διώξεις.

LXXIV. Καὶ ἡ μὲν μάχη τοιαύτη καὶ ὅτι ἐγγύτατα τούτων ἐγένετο, πλείστου δὴ χρόνου μεγίστη [δὴ] τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ὑπὸ ἀξιολογητάων πόλεων ξυνελθούσα. (2) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ ὅπλα τροπαίων εὐθὺς ἵστασαν καὶ τοὺς νεκροὺς ἐσχύλευον, καὶ τοὺς αὐτῶν ἀνελοντο καὶ ἀπήγαγον ἐς Τέγεαν, ὅπερ ἐτάφησαν, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. (3) Ἀπέθανον δὲ Ἀργείων μὲν καὶ Ὀρνεατῶν καὶ Κλεωναίων ἑπτακόσιοι, Μαντινέων δὲ διακόσιοι, καὶ Ἀθηναίων ξὺν Αἰγινήταις διακόσιοι καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀμφοτέροι. Λακεδαιμονίων δὲ οἱ μὲν ξυμμαχοὶ οὐκ ἐταλαιπώρησαν ὥστε καὶ ἀξιολογόν τι ἀπογενέσθαι· αὐτῶν δὲ χαλεπὸν μὲν ἦν τὴν ἀλήθειαν ποθέσθαι, ἐλέγοντο δὲ περὶ τριακοσίου ἀποθανεῖν.

LXXV. Τῆς δὲ μάχης μελλούσης ἔσεσθαι καὶ Πλειστονάξ ὁ ἑτερος βασιλεὺς ἔχων τοὺς τε πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρους ἐβόηθησεν, καὶ μέχρι μὲν Τεγέας ἀφίκετο, πυθόμενος δὲ τὴν νίκην ἀπεχώρησεν. (2) Καὶ τοὺς ἀπὸ Κορίνθου καὶ ἔξω Ἰσθμοῦ ξυμμάχους ἀπέστρεψαν πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀφέντες (Κάρνεια γὰρ αὐτοῖς ἐτύγχανον ὄντα) τὴν ἐορτὴν ἤγουν. (3) Καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τότε ἐπιφερομένην αἰτίαν ἐς τε μαλακίαν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορὰν καὶ ἐς τὴν ἀλλήν ἀβουλίαν τε καὶ βραδυτῆτα ἐνὶ ἔργῳ τούτῳ ἀπελύσαντο, τύχη μὲν, ὡς ἐδόκουν, κακίζόμενοι, γνώμη δὲ οἱ αὐτοὶ ἐτι ὄντες.

(4) Τῇ δὲ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ξυνέβη τῆς μάχης ταύτης καὶ τοὺς Ἐπιδαυρίους πανδημεὶ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀργεῖαν ὡς ἐρῆμον οὔσαν, καὶ τοὺς ὑπολοίπους φύλακας τῶν Ἀργείων ἐξελθόντων διαφθεῖραι πολλούς. (5) Καὶ Ἡλείων τρισχιλίων ὁπλιτῶν βοηθησάντων Μαντινεῦσιν ὕστερον τῆς μάχης, καὶ Ἀθηναίων χιλίων πρὸς τοῖς προτέροις, ἐστράτευσαν ἅπαντες οἱ ξυμμαχοὶ οὗτοι

victi. Et præter ceteros omnes, qui erant in exercitu, maximam cladem accepissent, nisi equites, qui aderant, eis auxilio fuissent. (2) Accidit etiam, ut Agis, quum sinistrum cornu suorum Mantineis et Argivorum mille delectis oppositum laborare cognovisset, universo exercitui præciperet, ut tenderet ad cornu, quod vincebatur. (3) Hoc autem facto, Athenienses quidem interea, quum Lacedæmoniorum exercitus præterisset et ab ipsis declinasset, per otium evaserunt, et una cum iis Argivi, qui victi erant; Mantineis vero eorumque sociis et mille Argivorum delectis non amplius ad instandum hostibus animus erat, sed quum et suos jam profligatos, et Lacedæmonios contra se tendentes animadverterent, in fugam se conjecerunt. (4) Et Mantineorum quidem plerique cæsi sunt, Argivorum vero delectorum major pars evasit. Fuga tamen et receptus nec præceps nec in longum spatium fuit; nam Lacedæmonii diu quidem et acriter in acie perstantes pugnant, donec hostem in fugam verterint; ubi vero eum in fugam verterunt, neque diu neque procul insequuntur.

LXXIV. Ac prælium quidem istud hujusmodi fuit, et quam proxime ad hæc accedens, et maximum omnium, quæ inter Græcos jam a longissimo tempore gesta sunt, et in quo maximi nominis civitates inter se concurrerunt. (2) Lacedæmonii vero, caesorum hostium armis in conspicuo loco positis tropæum statim erigebant ipsaque cadavera spoliabant, suorumque sustulerunt et ad Tegeam absportarunt, ubi sepulta sunt, hostiumque cadavera fide publica interposita reddiderunt. (3) Occubuerunt autem ex Argivis quidem et Orneatis et Cleonæis septingenti, ex Mantineis vero ducenti, totidem etiam ex Atheniensibus cum Æginetis, et uterque dux. Lacedæmoniorum vero socii ab hoste non adeo pressi erant, ut eorum numerus aliquis memoratu dignus desideretur; ex ipsis vero difficile quidem erat verum cognoscere, dicebantur tamen ad trecentos obisse.

LXXV. Ceterum quum prælium jam instaret, Plistoanax etiam regum alter cum senioribus ac junioribus subsidio suis ivit, et ad Tegeam quidem usque profectus est; sed quum victoriam audisset, rediit. (2) Item Lacedæmonii auxilia et e Corintho et ab sociis, qui extra Isthmum erant, venientia per nuntios remiserunt, ipsique reversi, sociis dimissis, quum Carneorum tempus apud ipsos tunc erat, dies festos agebant. (3) Atque hoc uno prælio deleverunt infamiae notam sibi a Græcis tunc inustam, quum ignaviae nomine, propter cladem in insula Sphacteria acceptam, tum etiam propter consilii inopiam et tarditatem aliis in rebus demonstratam, quum fortunæ quidem iniquitate, ut videbantur, male rem gererent, animo vero iidem adhuc essent.

(4) Pridie autem, quam hoc prælium committeretur, accidit, ut et Epidaurii cum universis copiis in agrum Argivum, quasi præsidio nudatum, irruptionem facerent, et illorum, qui ad agri custodiam relictis erant, ceteris Argivis ad bellum profectis, multos occiderent. (5) Et quum Eleorum tria millia gravis armaturæ et Atheniensium mille præter priores post prælium commissum Mantineis subsidio venissent, hi

εὐθὺς ἐπὶ Ἐπιδαυρον, ἥς οἱ Λακεδαιμόνιοι Κάρνεια ἤγον, καὶ διελομένοι τὴν πόλιν περιετείχιζον. (6) Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξεπαύσαντο, Ἀθηναῖοι δέ, ὥσπερ προσετάθησαν, τὴν ἄκραν τὸ Ἡραῖον εὐθὺς ἐξεργάσαντο. Καὶ ἐν τούτῳ συγκαταλιπόντες ἅπαντες τῷ τευχίσματι φρουρὰν ἀνεχώρησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LXXVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἀρχομένων εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὰ Κάρνεια ἤγαγον ἐξεστράτευσαν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Τέγαν λόγους προὔπεμπον ἐς τὸ Ἄργος ξυμβατηρίου. (2) Ἦσαν δὲ αὐτοῖς πρότερόν τε ἄνδρες ἐπιτήδαιοι καὶ βουλόμενοι τὸν δῆμον τὸν ἐν Ἄργει καταλῦσαι· καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχη ἐγεγένητο, πολλῶν μᾶλλον ἐδύναντο πείθειν τοὺς πολλοὺς ἐς τὴν ἡμολογίαν. Ἐβούλοντο δὲ πρῶτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους αὖθις ὑστερον καὶ ξυμμαχίαν, καὶ οὕτως ἦδη τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι. (3) Καὶ ἀφικνεῖται πρόξενος ὢν Ἀργείων Λίχας δ' Ἀρκεσιλάου παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων δύο λόγῳ φέρων ἐς τὸ Ἄργος, τὸν μὲν καθ' ὃ τι εἰ βούλονται πολεμεῖν, τὸν δ' ὥς εἰ εἰρήνην ἄγειν. Καὶ γενομένης πολλῆς ἀντιλογίας (ἔτυχε γὰρ καὶ δ' Ἀλκιβιάδης παρών) οἱ ἄνδρες οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις πράσσοντες, ἦδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες, ἔπεισαν τοὺς Ἀργείους προσδέξασθαι τὸν ξυμβατήριον λόγον. Ἔστι δὲ ὅδε.

LXXVII. « Καττάδε δοκεῖ τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβαλέσθαι ποττιῶς Ἀργείοις, ἀποδιδόντας τῶς παιῖδας τοῖς Ὀρχομενίοις καὶ τῶς ἄνδρας τοῖς Μαιναλίοις, καὶ τῶς ἄνδρας τῶς ἐν Μαντινείᾳ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀποδιδόντας, καὶ ἐξ Ἐπιδαύρῳ ἐκδώντας καὶ τὸ τεῖχος ἀναιροῦντας. (2) Αἱ δὲ κα μὴ εἰχῶντι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξ Ἐπιδαύρῳ, πολεμίους εἶμεν τοῖς Ἀργείοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοις καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ξυμμάχοις. (3) Καὶ αἱ τῶν Λακεδαιμονίων παῖδες ἔχωντι, ἀποδόμεναι ταῖς πόλεσι πάσαις. (4) Περὶ δὲ τῷ σὺν σώματι ἐμενην τοῖς Ἐπιδαυρίοις ὅρκον, δόμεν δὲ αὐτοὺς δόμοισι. (5) Τὰς δὲ πόλεις τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμους εἶμεν πάσας κατὰ πάτρια. (6) Αἱ δὲ κα τῶν ἐκτὸς Πελοποννήσου τις ἐπὶ τὰν Πελοπόννησον γὰρ ἢ ἐπὶ κακῷ, ἀλεξέμεναι ἀμοιβῇ βουλευσαμένους, ὅπα κα δικαιοτάτα δοκῇ τοῖς Πελοποννασίοις. (7) Ὅσοι δ' ἐκτὸς Πελοποννήσου τῶν Λακεδαιμονίων ξυμμάχοι ἐντι, ἐν τῷ αὐτῷ ἐσθύνται ἐν τῷ περ καὶ τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοῖς τῶν Ἀργείων ξυμμάχοι ἐντι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. (8) Ἐπιδείξαντας δὲ τοῖς ξυμμάχοις ξυμβαλέσθαι, αἱ κα αὐτοῖς δοκῇ. Αἱ δὲ τι δοκῇ τοῖς ξυμμάχοις, οἷα δ' ἀπιάλλην. »

LXXVIII. Τοῦτον μὲν τὸν λόγον προσεδέξαντο πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τὸ στρατεύμα ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Τεγέας ἐπ' οἴκου· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιμειζίας οὐσης ἦδη παρ' ἀλλήλους, οὐ πολλῶν ὑστερον ἔπραξαν αὖθις οἱ αὐτοὶ ἄνδρες ὥστε τὴν Μαντινέων καὶ τὴν Ἀθηναίων καὶ Ἡλείων ξυμμαχίαν

socii universi confestim adversus Epidaurum contenderunt, dum Lacedæmonii Carneæ celebrabant, et urbem circumvallabant opus inter se partiti. (6) Ac ceteri quidem opus facere cessarunt, Athenienses vero, ut jussi erant, arcem, in qua Junonis templum erat, absolverunt. Atque in hac arce præsidio, quod ex omnium copiis collectum erat, relicto, in suam quique urbem abierunt. Atque hæc æstas finiebatur.

LXXVI. Hiemis autem insequentis initio statim Lacedæmonii, postea quam Carneæ celebrarunt, in expeditionem exierunt, et quum Tegeam pervenissent, Argos præmittébant pacis condiciones. (2) Erant enim et jampridem Argis nonnulli eorum studiosi, qui popularem Argivorum dominatum abolere cupiebant, et hoc prælio commisso multo facilius populum ad compositionem faciendam inducere poterant. Volebant autem primo quidem fœdera, deinde vero et societatem cum Lacedæmoniis inire, atque ita demum populum aggredi. (3) Atque venit Lichas Arcesilai filius, Argivorum publicus hospes, a Lacedæmoniis missus Argos, duas condiciones ferens, unam quidem de bello, si bellum gerere vellent, alteram vero, de pace, si pacem colere mallerent. Quum autem Argis magna exstitisset altercatio (nam et Alcibiades aderat), illi, qui Lacedæmoniorum partibus favebant, jam vel palam audentes, Argivis persuaserunt, ut compositionis formulam admitterent. Est autem hæc.

LXXVII. « Placet concilio Lacedæmoniorum, his conditionibus compositionem facere cum Argivis, ut pueros Orchomeniis reddant et viros Mænaliis, et illos, qui sunt Mantinæ, Lacedæmoniis, utque ex agro Epidaurio excedant, et munitionem evertant. (2) Si vero Athenienses Epidaurio non excedant, pro hostibus habeantur ab Argivis et Lacedæmoniis, et a Lacedæmoniorum sociis et ab Argivorum sociis. (3) Et si quem puerum Lacedæmonii penes se habent, eum suæ civitati restituant. (4) De dei autem sacrificio esse velle Epidauriis jusjurandum; præire vero ipsos formulam, ex qua jurent. (5) Item ut tam parvæ quam magnæ civitates, quæ sunt in Peloponneso, omnes liberæ sint, patriis institutis utentes. (6) Si quis vero illorum, qui sunt extra Peloponnesum, in agrum Peloponnesiacum maleficii causa veniat, ad arcendam vim hostilem accurrant initis una consiliis, ea ratione, quæ Peloponnesiis rectissima videbitur. (7) Quotquot autem extra Peloponnesum sunt socii Lacedæmoniorum, eadem conditione erunt, qua sunt et Lacedæmoniorum et Argivorum socii, suum agrum obtinentes. (8) Ubi vero hæc sociis ostenderint, si assentiantur, compositionem faciant. Quod si quid aliud visum fuerit sociis, domum eos dimittant. »

LXXVIII. Hanc igitur conditionem Argivi primum admiſerunt, et Lacedæmoniorum exercitus a Tegea domum revertit. Postea vero, quum mutuum commercium inter illos jam esset, non multo post iidem viri rursus effecerunt, ut Argivi relicta Mantineorum et Eleorum et Atheniensium so-

ἀφέντας Ἀργείους σπονδὰς καὶ ζυμμάχϊαν ποιήσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους. Καὶ ἐγένοντο αἷδε.

LXXIX. « Καττάδε ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργείοις σπονδὰς καὶ ζυμμάχϊαν εἶμεν πεντήκοντα ἔτη, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις, δίκας διδόντας κατὰ πάτρια· ταὶ δὲ ἄλλαι πόλεις ταὶ ἐν Πελοποννήσῳ κοιναγεόντων τῶν σπονδῶν καὶ τᾶς ζυμμάχϊας αὐτόνομοι καὶ αὐτοπόλεις, τὰν αὐτῶν ἔχοντες, κατὰ πάτρια δίκας διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας. (2) Ὅσοι δὲ ἔξω Πελοποννήσῳ Λακεδαιμονίοις ζυμμάχοι ἐντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐσσοῦνται τοῖσπερ καὶ τοὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τοὶ τῶν Ἀργείων ζυμμάχοι ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται τῷπερ καὶ τοὶ Ἀργεῖοι, τὰν αὐτῶν ἔχοντες. (3) Αἱ δὲ ποὶ στρατιᾶς δέη κοινᾶς, βουλευέσθαι Λακεδαιμονίως καὶ Ἀργείως ὅπῃ αὐὰ δικαιοτάτα κρίναντας τοῖς ζυμμάχοις. (4) Αἱ δὲ τι τῶν πόλεων ἢ ἀμφίλογα, ἢ τῶν ἐντὸς ἢ τῶν ἔκτος Πελοποννήσου, αἶτε περὶ ὧν αἶτε περὶ ἄλλου τινός, διακριθῆμεν. Αἱ δὲ τίς τῶν ζυμμάχων πόλις πόλει ἐρίζοι, ἐς πόλιν ἔλθειν ἂν τινα ἴσαν ἀμφοῖν ταῖς πόλεσι δοκεῖοι. Τοῖς δὲ ἔταις κατὰ πάτρια δικάζεσθαι. »

LXXX. Αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ ἡ ζυμμάχϊα αὕτη ἐγένοντο· καὶ ὅποσα ἀλλήλων πολέμῳ ἢ εἰ τι ἄλλο εἶχον, διελύσαντο. Κοινῇ δὲ ἦδη τὰ πράγματα τιθέμενοι ἐψηφίσαντο κήρυκα καὶ πρεσβεῖαν παρ' Ἀθηναίων μὴ προσδέχεσθαι, ἣν μὴ ἐκ Πελοποννήσου ἐξίωσι τὰ τεῖχη ἐκλιπόντες, καὶ μὴ ζυμβαίνειν τῷ μὴδὲ πολεμεῖν ἀλλ' ἢ ἅμα. (2) Καὶ τὰ τε ἄλλα θυμῷ ἔφερον καὶ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία καὶ ὡς Πελοπόννησον ἐπεμψαν ἀμφοτέροι πρέσβεις, καὶ ἀνέπεισαν Πελοπόννησον ζυνομοῦσαι σφίσιν. Οὐ μόντοι εὐθὺς γε ἀπέστη τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διανοεῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργείους εὖρα· ἦν δὲ καὶ αὐτὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ Ἀργεῶν. Καὶ τοῖς Χαλκιδαῖοις τοὺς τε παλαιούς ὅρκους ἀνενέωσαντο καὶ ἄλλους ὥμοσαν. (3) Ἐπεμψαν δὲ καὶ παρὰ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι πρέσβεις, τὸ ἐξ Ἐπιδαυρίου τεύχος κελεύοντες ἐκλιπεῖν. Οἱ δ' ὁρῶντες ὀλίγοι πρὸς πλείους ὄντες τοὺς ζυμφύλακας, ἐπεμψαν Δημοσθένην τοὺς σφετέρους ἐξάξοντα. Ὁ δὲ ἀφικόμενος καὶ ἀγῶνᾶ τινα πρόφασιν γυμνικὸν ἔξω τοῦ φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρούριον, ἀπέκλῃσε τὰς πύλας· καὶ ὕστερον Ἐπιδαυριοὶς ἀνανεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδωσαν τὸ τεῖχοςμα.

LXXXI. Μετὰ δὲ τὴν τῶν Ἀργείων ἀπόστασιν ἐκ τῆς ζυμμάχϊας καὶ οἱ Μαντινῆς, τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχοντες, ἔπειτ' οὐ δυνάμενοι ἀνευ τῶν Ἀργείων, ξυνέβησαν καὶ αὐτοὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφείσαν τῶν πόλεων. (2) Καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι, χιλιοὶ ἑκάτεροι, ξυστρατεύσαντες, τὰ τ' ἐν Σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κατέστησαν αὐτοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλθόντες, καὶ μετ' ἐκεῖνα ξυναμφοτέροι ἦδη καὶ τὸν ἐν Ἀργεῖ δῆμον κατέλυσαν, καὶ ὀλιγαρχία ἐπιτηδεῖα τοῖς Λακεδαιμονίοις κατέστη. Καὶ πρὸς ἑαρήδη ταῦτα ἦν τοῦ χειμῶνος λήγοντος, καὶ τέταρτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

LXXXII. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου θέρους Δικτιδῆς τε

cietate fœdera societatemque cum Lacedæmoniis inirent. Atque facta sunt in hæc verba.

LXXIX. « Lacedæmoniis et Argivis placuit, ut fœdera et societatem inter se habeant in annos quinquaginta, conditionibus paribus et similibus, judicia subeuntes patriis moribus. Ceteræ vero civitates, quæ sunt in Peloponneso, horum fœderum atque hujus societatis participes sunt liberæ suique juris, suum agrum obtinentes, et patriis institutis judicium pari similique jure subeuntes. (2) Quotquot vero extra Peloponnesum socii sunt Lacedæmoniorum, iisdem erunt conditionibus, quibus et Lacedæmonii; et Argivorum socii eodem jure erunt, quo et Argivi, suum agrum obtinentes. (3) Si quo autem communis expeditio sit faciendâ, Lacedæmonii et Argivi consultant, de sociorum causa, quam æquissime fieri poterit, judicantes. (4) Si quæ vero controversiæ ortæ fuerint inter aliquas socias civitates, vel earum, quæ sunt intra Peloponnesum, vel earum, quæ sunt extra, sive de agri finibus, sive aliqua alia de re, judicio dirimantur. Si qua autem socialis civitas cum alia contendat, ad civitatem aliquam eat, quamcumque utrique civitatibus æquam esse visum fuerit. Civibus autem jus patrio ritu dicatur. »

LXXX. Hæc igitur fœdera atque hæc societas inita erat, et quæcunque alteri alterorum bello capta, aut si quid aliud habebant, diluerunt. Jamque communiter res administrantes decreverunt caduceatorem et legationem ab Atheniensibus non recipiendam, nisi ex Peloponneso excederent relictis munitionibus, neque cum ullo compositionem facendam aut bellum gerendum, nisi communiter. (2) Et quum alia impetu quodam animi administrabant, tum etiam utrique legatos in Thraciam et ad Perdiccam miserunt, eique persuaserunt, ut societatem jurejurando interposito secum iniret. Non tamen statim ab Atheniensibus defecit, sed in animo habebat, quod et Argivorum exemplum videret; erat autem et ipse antiquitus ex Argivorum urbe oriundus. Præterea vetustum jusjurandum cum Chalcidensibus renovarunt, et aliud jurarunt. (3) Argivi etiam legatos ad Athenienses miserunt, imperantes, ut munitionem in agro Epidaurio factam relinquerent. Illi vero, quum animadverterent, suos paucos esse præ ceteris ejus loci præsidiariis militibus, quorum numerus major erat, Demosthenem miserunt, ut suos educeret. Ille vero quum eo pervenisset et quoddam gymnicum certamen extra munitionem se editurum simulasset, ubi reliquum præsidium egressum est, portas clausit; et postea Athenienses ipsi fœdere renovato munitionem illam Epidauriis restituerunt.

LXXXI. Post Argivorum defectionem ab Atheniensium societate factam Mantinei quoque, quamvis primo quidem restitissent, deinde tamen, quod sine Argivis resistere non possent, et ipsi compositionem cum Lacedæmoniis fecerunt, et civitatum suæ ditionis imperium dimiserunt. (2) Lacedæmonii autem et Argivi cum mille de suis utrique communem expeditionem susceperunt, et Sicyone statum popularem ipsi Lacedæmonii soli eo profecti in paucorum dominatum magna ex parte converterunt, et post hæc utrique jam etiam popularem dominatum, qui Argis erat, sustulerunt, et paucorum dominatus Lacedæmoniorum reipublicæ commodus constitutus est. Atque hæc sub extremam hiemem vere jam appropinquante gesta sunt, et decimus quartus hujus belli annus finiebatur.

LXXXII. Insequente vere et Dictidienses, qui in Atho

οὐκ ἐν Ἀθῶν ἀπέστησαν Ἀθηναῖον πρὸς Χαλκιδέας, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐν Ἀχαΐᾳ οὐκ ἐπιτηδεύουσιν πρότερον ἔχοντα καθίσταντο. (2) Καὶ Ἀργείων ὁ δῆμος κατ' ὀλίγον ξυνιστάμενός τε καὶ ἀναθαρσήσας ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις, τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνοπαιδίας τῶν Λακεδαιμονίων· καὶ μάχης γενομένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δὲ ἐξήλασεν. (3) Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ὥς μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο οἱ φίλοι, οὐκ ἤλθον ἐκ πλείονος, ἀναβαλόμενοι δὲ τὰς γυμνοπαιδίας ἐβοήθουν. Καὶ ἐν Τεγῇ πυθόμενοι ὅτι νενίκηται οἱ ὀλίγοι, προελθεῖν μὲν οὐκ ἐτί ἠθέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγόντων, ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπ' οἴκου τὰς γυμνοπαιδίας ἤγον. (4) Καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρέσβων ἀπὸ τε τῶν ἐν τῇ πόλει [Ἀργείων] καὶ τῶν ἐξ Ἀργείων, παρόντων τε τῶν συμμάχων καὶ βηθέντων πολλῶν ἀφ' ἑκατέρων ἔγνωσαν μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ ἰδοῦσιν αὐτοῖς στρατεύειν ἐς Ἄργον, διατριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίνοντο. (5) Ὁ δὲ δῆμος τῶν Ἀργείων ἐν τούτῳ, φοβούμενος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν πάλιν προσαγόμενός τε καὶ νομίζων μέγιστον ἂν σφᾶς ὠφελήσῃ, τειχίζει μακρὰ τεῖχην ἐς θάλασσαν, ὅπως ἂν τῆς γῆς ἐργωνται, ἢ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγή τῶν ἐπιτηδεύων ὠφέλῃ. (6) Ξυνήδεσαν δὲ τὸν τειχισμὸν καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τινὲς πόλεων. Καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι πανδημεῖ, καὶ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται, ἐτείχιζον· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων αὐτοῖς ἤλθον τέκτονες καὶ λιθουργοί. Καὶ τὸ θέρους ἐτελεύτα.

LXXXIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι ὥς ἤσθοντο τειχιζόντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ Ἄργον αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων· ὑπῆρχε δὲ τι αὐτοῖς καὶ τοῦ Ἀργους αὐτόθεν πρᾶσσόμενον. Ἦγε δὲ τὴν στρατιάν Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. (2) Καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως δοκοῦντα προὔπαρχεῖν οὐ προχώρησεν ἔτι· τὰ δὲ οἰκοδομούμενα τεῖχην ἐλόντες καὶ καταβαλόντες, καὶ Ὑσιὰς χωρίον τῆς Ἀργείας λαβόντες καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἅπαντας οὐδ' ἔλαβον ἀποκτείναντες, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλει. (2) Ἐστράτευσαν δὲ μετὰ τούτου καὶ Ἀργεῖοι ἐς τὴν Φλιασίαν καὶ δηώσαντες ἀπῆλθον, ὅτι σφῶν τοὺς φυγάδας ὑπεδέχοντο· οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν ἐνταῦθα κατώκηοντο. (4) Κατέκλυσαν δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Μακεδονίας Ἀθηναῖοι Περδίκκας, ἐπικαλοῦντες τὴν τε πρὸς Ἀργεῖους καὶ Λακεδαιμονίους γενομένην ξυνωμοσίαν, καὶ ὅτι παρασκευασαμένοι αὐτῶν στρατιάν ἄγειν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης καὶ Ἀμφίπολιν Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγούοντος ἔψυστο τὴν συμμαχίαν καὶ ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπάραντος· πολέμιος οὖν ἦν. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὕτως, καὶ πέμπτου καὶ δέκατου ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.

LXXXIV. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Ἀλκιβιάδης τε πλείσας ἐς Ἄργον ναυσὶν εἰκοσὶν Ἀργείων τοὺς δοκοῦν-

habitant, ab Atheniensibus ad Chalcidenses desciverunt, et Lacedæmonii in Achaia res, quæ prius ipsis commodæ non erant, constituiebant. (2) Et Argiva plebs paulatim inter se colens, animis resumtis, optimates aggressa est, observato illo ipso tempore, quo Lacedæmonii gymnopædias festum celebrabant; prælioque intra urbem commisso plebs vicit; et alios quidem interfecit, alios vero expulit. (3) Lacedæmonii vero donec eos amici accersebant, diu non ivērunt, sed postea dilatis gymnopædiis in viam se dederunt, ut opem illis ferrent. At quum Tegæ audissent optimates victos, ulterius progredi noluerunt, quamvis illi, qui effugerant, eos orarent, sed domum reversi gymnopædias agebant. (4) Postea vero quum legati tam ab Argivis, qui in urbe erant, quam ab illis, qui exsulabant, missi venissent, quumque præsentēs socii essent et multa ab utrisque dicta essent, Lacedæmonii pronuntiarunt quidem illos, qui in urbe erant, injuste fecisse, et cum exercitu Argos sibi petendum censuerunt, sed moræ et cunctationes interponebantur. (5) Interea vero populus Argivus Lacedæmonios metuens, et Atheniensium societatem rursus sibi concilians, et existimans, se maximam utilitatem ex ea percepturum, longos ad mare usque muros duxit, ut, si terra prohiberentur, Atheniensium auxiliis commeatus in urbem a mari invectus sibi utilis esset. (6) Horum autem murorum ab Argivis exstructorum nonnullæ etiam Peloponnesi civitates consciaæ erant. Quicquid autem hominum Argis erat, et viri et mulieres et servi in his exstruendis occupati erant; et fabri, et lapidariæ Athenis ad eos venerunt. Et hæc æstas finiebatur.

LXXXIII. Insequente hieme Lacedæmonii quum muros exstrui intellexissent, expeditionem adversus Argivos susceperunt quum ipsi tum socii præter Corinthios; atque habebant etiam aliquod ab Argis auxilium, quod in ipsa urbe struebatur. Ducebat vero exercitum Agis Archidami filius Lacedæmoniorum rex. (2) Verum illæ quidem res, quæ in urbe jam præparatæ esse videbantur, nequaquam successerunt, sed muros, qui adhuc ædificabantur, ceperunt et diruerunt, et Hysias agri Argivi oppidum ceperunt, et ingenio omnibus, quos ceperunt, interfectis abierunt, et in suam quique civitatem se receperunt. (3) Post hæc et Argivi copias in agrum Phliasium duxerunt, eoque vastato abierunt, quia suos exsules receperant; illic enim eorum plerique domicillum fixerant. (4) Eadem hieme Athenienses Perdiccam in Macedonia intercluserunt, crimini dantes, et quod cum Argivis atque Lacedæmonii societatem jurejurando interposito fecisset, et quod exercitu ab ipsis præparato, qui duceretur adversus Chalcidenses in Thracia habitantes et Amphipoliam, Nicias Nicerati filio duce, societatem sefessisset, et quod exercitus ille potissimum propter ipsius discessum dissipatus esset; his igitur de causis hostis erat. Atque hæc hiems sic finiebatur et quintus decimus hujus belli annus finiebatur.

LXXXIV. Insequentis æstatis initio Alcibiades cum viginti navibus Argos profectus trecentos Argivos, qui adhuc su-

τας ἐτι ὑπόπτους εἶναι καὶ τὰ Λακεδαιμονίων φρονεῖν ἔλαβε τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθεντο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους ὧν ἦρχον· καὶ ἐπὶ Μῆλον τὴν νῆσον Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑαυτῶν μὲν τριάκοντα, Χίαις δὲ ἑξ, Λεσβίαις δὲ δυοῖν, καὶ ὀπλίταις ἑαυτῶν μὲν διακοσίοις καὶ χιλίοις καὶ τοξόταις τριακοσίοις καὶ ἵπποτοξόταις εἴκοσι, τῶν δὲ ξυμμάχων καὶ νησιωτῶν ὀπλίταις μάλιστα πεντακοσίοις καὶ χιλίοις. (2) Οἱ δὲ Μήλιοι Λακεδαιμονίων μὲν εἰσιν ἄποικοι, τῶν δ' Ἀθηναίων οὐκ ἤθελον ὑπακούειν ὥσπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐδετέρων ὄντες ἡσύχαζον, ἔπειτα ὡς αὐτοὺς ἠνάγκαζον οἱ Ἀθηναῖοι δηοῦντες τὴν γῆν, ἐς πόλεμον φανερόν κατέστησαν. (3) Στρατοπεδευσάμενοι οὖν ἐς τὴν γῆν αὐτῶν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ οἱ στρατηγοὶ Κλεομήδης τε ὁ Λυκομήδους καὶ Τισίας ὁ Τισιμάχου, πρὶν ἀδίκειν τι τῆς γῆς, λόγους πρῶτον ποιησομένους ἐπεμψαν πρέσβεις. Οὓς οἱ Μήλιοι πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐκ ἤγαγον, ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ὀλίγοις λέγειν ἐκέλευον περὶ ὧν ἤκουσιν. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἔλεγον τοιάδε.

LXXXV. « Ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλῆθος οἱ λόγοι γίνονται, ἅπως δὴ μὴ ξυνεχῇ ῥήσει οἱ πολλοὶ ἐπαγωγὰ καὶ ἀνέλεγκτα ἐσάπαξ ἀκούσαντες ἡμῶν ἀπατηθῶσιν (γινώσκωμεν γὰρ ὅτι τοῦτο φρονεῖ ἡμῶν ἢ ἐς τοὺς ὀλίγους ἀγωγῇ), ὑμεῖς οἱ καθήμενοι ἐτι ἀσφαλέστερον ποιήσατε. Καθ' ἕκαστον γὰρ καὶ μὴδ' ὑμεῖς ἐνὶ λόγῳ, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδεύεις λέγεσθαι εὐθὺς ὑπολαμβάνοντες κρίνετε. Καὶ πρῶτον, εἰ ἀρέσκει ὡς λέγομεν, εἴπατε. »

LXXXVI. Οἱ δὲ τῶν Μηλίων ξύνεδροι ἀπεκρίναντο « ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν καθ' ἡσυχίαν ἀλλήλους οὐ ψέγεται, τὰ δὲ τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη καὶ οὐ μέλλοντα διαφέροντα αὐτοῦ φαίνεται. Ὅρῳμεν γὰρ αὐτοὺς τε κριτὰς ἥκοντας ὑμᾶς τῶν λεχθησομένων, καὶ τὴν τελευτὴν ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ εἶδος περιγενομένοις μὲν τῷ δικαίῳ καὶ δι' αὐτὸ μὴ ἐνδοῦσι πολέμῳ ἡμῖν φέρουσαν, πεισθεῖσι δὲ δουλείαν. »

LXXXVII. ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελλόντων λογιούμενοι ἢ ἄλλο τι ξυνήκετε ἢ ἐκ τῶν παρόντων καὶ ὧν ὁρᾶτε περὶ σωτηρίας βουλευσόντες τῇ πόλει, παυοίμεθ' ἂν· εἰ δ' ἐπὶ τοῦτο, λέγοιμεν ἂν.

LXXXVIII. ΜΗΛ. Εἰκὸς μὲν καὶ ξυγγνώμῃ ἐν τῷ τοιῷδε καθεστῶτας ἐπὶ πολλὰ καὶ λέγοντας καὶ δοκοῦντας τρέπεσθαι· ἡ μὲντοι ξύνδοδος καὶ περὶ σωτηρίας ἥδε πάρεστιν, καὶ ὁ λόγος ᾧ προκαλεῖσθε τρόπῳ, εἰ δοκεῖ, γιγνέσθω.

LXXXIX. ΑΘ. Ἡμεῖς τοίνυν οὔτε αὐτοὶ μετ' ὀνομάτων καλῶν, ὡς ἡ δικαίως τὸν Μῆδον καταλύσαντες ἀρχόμεν ἢ ἀδικούμενοι νῦν ἐπεξερχόμεθα, λόγων μῆκος ἄπιστον παρέχόμεν, οὐθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν ἢ ὅτι Λακεδαιμονίων ἄποικοι ὄντες οὐ ξυνεστρατεύσατε ἢ ὡς ἡμᾶς οὐδὲν ἡδίκηκατε λέγοντας ὀλεσθαι πείσειν, τὰ δυνάττα δ' ἐξ ὧν ἑκάτεροι ἀληθῶς φρονοῦμεν διαπράσσειν, ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας ὅτι δίκαια μὲν ἐν

specti erant et cum Lacedæmoniis sentire videbantur, comprehendit, et deposuerunt eos Athenienses in proximis insulis, quibus imperabant; et adversus Melum insulam Athenienses navigaverunt cum triginta suis navibus, et sex Chiis, et duabus Lesbiiis, et cum militibus ex suis mille et ducentis gravis armaturæ et trecentis sagittariis et viginti hippotoxotis, sociorum vero et illorum, qui insulas incolebant, ferme mille et quingentorum armatorum manu. (2) Sunt autem Melii Lacedæmoniorum coloni, et Atheniensibus parere nolebant, ut ceteri insularum incolæ, sed initio quidem neutris partibus adjuncti quiescebant; postea vero, quum Athenienses eos cogerent agrum ipsorum vastantes, bellum aperte gerere cœperunt. (3) Quum igitur Atheniensium duces Cleomedes Lycomedis et Tisias Tisimachi filius cum hoc apparatu castra in eorum agro posuissent, antequam ullo maleficio agrum afficerent, legatos primum ad colloquia habenda miserunt. Quos Melii ad populum quidem non produxerunt, sed apud magistratus et optimates ea dicere jubebant, quorum causa venissent. Atheniensium vero legali hæc verba fecerunt.

LXXXV. « Quoniam non apud populum verba a nobis fiunt, ne multitudo, si nos perpetua oratione utamur, et verba ad animos alliciendos apta, et quæ a nullo refelli queant, faciamus, nobis semel auditis decipiat (intelligimus enim nos ad paucos eo consilio nunc a vobis adductos esse), vos igitur, qui estis in isto consensu, tutius etiam agite. Singulatim enim et ne vos quidem perpetua oratione utentes, sed ut quidque non commode a nobis dici videbitur, continuo respondentem judicate. Ac primum quidem declarate, placeat ne facere, ut dicimus. »

LXXXVI. Meliorum vero consessus respondit: « Equitas quidem inter se per otium docendi non vituperatur, sed bellum quod jam præsens est et non futurum, ab hac re manifesto discrepat. Videmus enim et vos ipsos eorum, quæ dicuntur, iudices venisse, et hujus colloqui exitum, si, ut par est, jure quidem vobis superiores fuerimus, et propterea vobis non cesserimus, bellum nobis allaturum, si vero obediamus, servitutem. »

LXXXVII. ΑΘ. Si igitur rerum futurarum suspiciones, aut aliquid aliud enumeraturi convenistis potius, quam pro statu rerum presentium, et quas cernitis, de civitatis salute consultaturi, finem dicendi faciemus; sin ad hoc venistis, loquemur.

LXXXVIII. ΜΗΛ. Rationi quidem consentaneum venique dignum est, homines, qui in hujusmodi rerum statu sunt constituti, in varias partes se et dicendo et opinando convertere; hic tamen conventus et de salute institutus est, et colloquium eo modo, quo postulatis, si placet, fiat.

LXXXIX. ΑΘ. Nos igitur neque ipsi speciosis nominibus utentes longam et parum plausibilem orationem afferemus, ut probemus vel imperium jure a nobis obtineri, quod Medum debellavimus, vel quod injuriis affecti eas nunc ulciscamur, neque censemus propterea quod Lacedæmoniorum coloni quum sitis, tamen non et ipsi bellum adversus nos gesseritis, neque injuriam ullam nobis feceritis, existimandum vobis esse fore ut nobis persuadeatis, sed potius ea vobis agenda esse, quæ possunt fieri pro iis, quæ utrique revera in animo habemus, quæ in re et nos scimus et

τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ αἱ προύχοντες πράσσουσι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ζυγῶρουσιν.

XC. ΜΗΛ. Ἡμεῖς δὴ νομίζομεν γε χρησίμων (ἀνάγκη γάρ, ἐπειδὴ ὑμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ζυμφέρων λέγειν ἐπέθεσθε) μὴ καταλύειν ὑμᾶς τὸ κοινὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τῷ αἰεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένῳ εἶναι τὰ εἰκότα δίκαια, καὶ τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσονται τινα ὠφελήθηται. Καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἥσσαν τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἐπὶ μεγίστῃ τιμωρίᾳ σφαλέντες ἂν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γένοιτο.

XCI. ΑΘ. Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἣν καὶ παυθῇ, οὐκ ἀθυμοῦμεν τὴν τελευτήν· οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν. Ἔστι δὲ οὐ πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ὁ ἀγὼν, ἀλλ' ἣν οἱ ὑπήκοοι τοῦ τῶν ἀρξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσιν. (2) Καὶ περὶ μὲν τούτου ἡμῖν ἀφαισῶ κινδυνεύεσθαι· ὥς δὲ ἐπ' ὠφελίᾳ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ νῦν τοὺς λόγους ἐροῦμεν τῆς ἡμετέρας πόλεως, ταῦτα δηλώσομεν, βουλόμενοι ἀπόνως μὲν ὑμῶν ἀρξαι, γρησίμως δ' ὑμᾶς ἀμφοτέροις σωθῆναι.

XCII. ΜΗΛ. Καὶ πῶς χρησίμων ἂν ζυμβαίῃ ἡμῖν δουλεύειν, ὥσπερ καὶ ὑμῖν ἀρξαι;

XCIII. ΑΘ. Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότατα παθεῖν ὑπακούσαι ἂν γένοιτο, ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαίνομεν ἂν.

XCIV. ΜΗΛ. Ὡστε δὲ ἡσυχίαν ἄγοντας ὑμᾶς φίλους μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ζυμμάχους δὲ μηδετέρων, οὐκ ἂν δέξαισθε;

XCV. ΑΘ. Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς βλάπτει ἢ ἔχθρα ὑμῶν ὅσον ἢ φιλία μὲν ἀσθενείας τὸ δὲ μῖσος δυνάμειος παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλούμενον.

XCVI. ΜΗΛ. Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἶκός, ὥστε τοὺς τε μὴ προσήκοντας, καὶ ὅσοι ἀποικιοὶ ὄντες οἱ πολλοὶ καὶ ἀποστάντες τινὲς χειρίωνται, ἐς τὸ αὐτὸ τιθέασιν;

XCVII. ΑΘ. Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦνται, κατὰ δύναμιν δὲ τοὺς μὲν περιγίγνεσθαι, ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἐπιέναι· ὥστε ἐξω καὶ τοῦ πλεόνων ἀρξαι, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν διὰ τὸ καταστραφῆναι ἂν παράσχοιτε, ἄλλως τε καὶ νησιῶται ναυκρατόρων, καὶ ἀσθενέστεροι ἐτέρων ὄντες, εἰ μὴ περιγένοιτο.

XCVIII. ΜΗΛ. Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν; δεῖ γὰρ αὐ καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων ἡμᾶς ἐκιδάσαντες τῷ ὑμετέρῳ ζυμφόρῳ ὑπακούειν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῖν χρησίμων διδάσκοντας, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ ζυμβαῖνον, πειρᾶσθαι πείθειν. Ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέροις ζυμμαχοῦσιν, πῶς οὐ πολεμώσεσθε αὐτούς, ὅταν ἐς τὰδε βλέψαντες ἡγήσωνται ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς ἔξω; κἀν τούτῳ τί ἄλλο ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πολεμίους μεγαλύnete, τοὺς δὲ μηδὲ μελλήσοντας γενέσθαι ἀκοντας ἐπάγεσθε;

XCIX. ΑΘ. Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινο-

vos intelligere debetis, justa quidem quæ sint, in humana ratione per parem necessitatem æstimari, ea vero, quæ fieri possint, potentiores facere et infirmiores concedere.

XC. MEL. Atqui nos utile quidem censemus (necesse enim est, quandoquidem vos ita, præterita æquitate, sermonem de utilitate instituitis) id quod omnibus est commune bonum, a vobis non everti, sed ei, qui quoque tempore in periculo versatur, ea justa haberi, quæ æqua sunt, atque eum etiam præter id, quod accuratissima ratione justum est, si alteri persuadere possit, commodum aliquod percipere. Hoc autem eo magis e re vestra futurum est, quo etiam vos majore proposita pœna, si offenderitis, ceteris mortalibus exemplo eritis.

XCI. ATH. Nos vero nostri imperii, etiam si deletum fuerit, finem non extimescimus; neque enim, qui aliis imperant, ut Lacedæmonii, ii sunt formidabiles victis (in præsentia autem nullum cum Lacedæmoniis nobis est certamen), sed si alicubi illi, qui aliorum imperio paruerint, ipsi eos aggressi superaverint. (2) Sed hac quidem de re periclitari nobis permittatur; illud vero declarabimus, nos et ob utilitatem nostri imperii adesse, et ob vestræ civitatis salutem verba nunc facturos, quippe qui cupimus et sine labore vobis imperare et vos ex usu utrorumque salvos esse.

XCII. MEL. Sed qui fieri potest, ut ita nobis ex usu sit, servire, ut vobis imperare?

XCIII. ATHEN. Quia vobis quidem continget, ut, antiquam mala extrema patiamini, imperata faciatis, nobis vero si vos non perdiderimus, lucrum erit.

XCIV. MEL. Hoc vero, ut pacem agentes pro hostibus amici simus, neutris vero socii, non accipietis?

XCV. ATH. Neque enim vestra inimicitia tantum detrimentum nobis affert, quantum amicitia quidem vestra imbecillitatis nostræ, odium vero vestrum potentiz nostræ manifestum argumentum erit illis, qui nostro imperio parent.

XCVI. MEL. At vero, qui vestro imperio sunt subjecti, num ita perpendunt æquitatem, ut eodem loco habeant eos, qui nihil ad vos attinent, atque eos, qui, quum magna ex parte vestri coloni essent, et nonnulli facta a vobis defectione, subacti sunt?

XCVII. ATH. Neutris enim deesse putant rationes, quibus suam causam tueantur, sed illos quidem, propter potentiam liberos manere, nos vero, præ metu illos non aggredi; quare præterquam quod imperium in plures obtinebimus, incolumitatem etiam majorem nobis præbebitis, si subacti fueritis, præsertim quum sitis insulani, et aliis infirmiores, si maris dominis non superiores evadat.

XCVIII. MEL. In illa vero ratione nihil præsidii esse putatis? Oportet enim vicissim hic etiam, quemadmodum vos ex juris disceptatione nos extrusistis et suadetis, ut vestræ utilitati morem geramus, sic nos quoque docere vos id, quod nobis est utile, et si idem etiam vobis utile esse demonstratur, operam dare, ut vobis de eo persuadeamus. Quomodo enim hostes vobis non redditis illos, quotquot nunc neutras partes sequuntur, quum hæc, quæ nunc facitis, intuentes vos contra se quoque aliquando venturos existimabunt? Hæc vero ratione quid aliud quam pristinos quidem hostes augeatis, illos vero, qui ne unquam quidem vobis hostes futuri erant, invitos adjungitis?

XCIX. ATH. Neque enim magis pertimescendos nobis

τέρους ὅσοι ἡπειρώται· που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλειν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ που ἀνάρκτους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἡδὴ τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους. Οὗτοι γὰρ πλείστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς προὔπτον κίνδυνον καταστήσειαν.

C. MHA. Ἡ που ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ παυθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἡδὴ ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευσιν ποιοῦνται, ἡμῖν γε τοῖς ἐτι ἐλευθέροις πολλὴ κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεύσαι ἐπεξελεῖν.

CI. AΘ. Οὐκ ἦν γε σωφρόνως βουλευήσθε· οὐ γὰρ περὶ ἀνδραγαθίας ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν, μὴ αἰσχύνῃν ὀφλεῖν, περὶ δὲ σωτηρίας μάλλον ἢ βουλή, πρὸς τοὺς κρείσσονας πολλῶν μὴ ἀνθίστασθαι.

CII. MHA. Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔστιν ὅτε κοινοτέρας τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἑκατέρων πλήθος. Καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθὺς ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἐτι καὶ στήναι ἐλπίς ὀρθῶς.

CIII. AΘ. Ἐλπίς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον οὔσα τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ, καὶ βλάβῃ, οὐ καθεῖλεν· τοῖς δ' ἐς ἄπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦσι (δάπανος γὰρ φύσει) ἅμα τε γινώσκειται σφαλέντων, καὶ ἐν ὅτῳ ἐτι φυλάσσεται τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν, οὐκ ἐλλείπει. (2) Ὅ ὑμεῖς ἀσθενεῖς τε καὶ ἐπὶ ῥοπῆς μιᾶς ὄντες μὴ βούλεσθε παθεῖν, μηδὲ δμοιωθῆναι τοῖς πολλοῖς, οἷς παρὼν ἀνθρωπείως ἐτι σώζεσθαι, ἐπειδὴν πιεζομένους αὐτοὺς ἐπιλίπτουσιν αἱ φανεραὶ ἐλπίδες, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται, μαντικὴν τε καὶ χρησμούς καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ' ἐλπίδων λυμαίνεται.

CIV. MHA. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς (εὖ ἴστε) νομίζομεν πρὸς δύναμιν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται, ἀγωνίζεσθαι· ὁμῶς δὲ πιστεύομεν τῇ μὲν τύχῃ ἐκ τοῦ οὐραίου μὴ ἐλασσωσέσθαι, ὅτι ὅσοι πρὸς οὐ δικαίους ἰστάμεθα, τῆς δὲ δυνάμεως τῷ ἐλλείποντι τὴν Λακεδαιμονίων ἡμῖν ἐξυμμάχια προσέσεσθαι, ἀνάγκην ἔχουσιν, καὶ εἰ μὴ τοῦ ἄλλου, τῆς γε συγγενείας ἔνεκα καὶ αἰσχύνῃ βοθηεῖν. Καὶ οὐ παντάπασιν οὕτως ἀλόγως θρασυνόμεθα.

CV. AΘ. Τῆς μὲν τοίνυν πρὸς τὸ θεῖον εὐμενείας οὐδ' ἡμεῖς οἴομεθα λελείψεσθαι· οὐδὲν γὰρ ἔξω τῆς ἀνθρωπείας τῶν μὲν ἐς τὸ θεῖον νομίσεως τῶν δ' ἐς σφᾶς αὐτοὺς βουλήσεως δικαιοῦμεν ἢ πράσσομεν. (2) Ἡγούμεθα γὰρ τό τε θεῖον δόξῃ τὸ ἀνθρώπειόν τε σαφῶς διὰ παντὸς ὑπὸ φύσεως ἀναγκαίας, οὐ ἂν κρατῇ, ἄρχειν· καὶ ἡμεῖς οὔτε θέντες τὸν νόμον οὔτε κειμένῳ πρῶτοι χρησάμενοι, ὄντα δὲ παραλαβόντες καὶ ἐσόμενον ἐς αἰεὶ καταλείφοντες χρώμεθα αὐτῷ, εἰδότες καὶ ὑμᾶς ἂν καὶ ἄλλους ἐν τῇ αὐτῇ δυνάμει ἡμῖν γενομένους ὀρῶντας ἂν αὐτό. (3) Καὶ πρὸς μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος οὐ φοβούμεθα ἐλασσωσέσθαι· τῆς δὲ ἐς Λακεδαιμονίους δόξης, ἣν διὰ τὸ αἰσχροὺν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε

existimamus illos, quicunque usquam continentem incolentes propter libertatem multa cunctatione prohibentur, quominus sibi a nobis caveant, sed insularum incolas, qui usquam sunt nullius imperio subjecti, quemadmodum vos, et illos, qui jam irritantur propter imperii necessitatem. Hi enim, inconsultis affectibus plurimum indulgentes et se ipsos et nos in apertum periculum adduxerint.

C. MEL. Profecto igitur, si et vos, ne imperio spoliemini, et illi, qui vestro imperio jam serviunt, ut liberentur, tantum discrimen adeunt, nobis quidem, qui adhuc liberi sumus, magna nequitia et ignavia imputanda sit, si non ad omnia prius descenderimus quam serviamus.

CI. ATH. Non, siquidem sapienter consultetis; neque enim vobis ex æquo nobiscum est de virorum virtute certamen, ne in dedecus incurrat, sed potius de salute consultatio, ne multo potentioribus resistatis.

CII. MEL. Sed scimus, res bellicas interdum exitus habere magis communes, quam pro diversa utrorumque multitudine. Et nobis, si statim quidem cesserimus, nulla spes superest, sed si rem geramus, spes adhuc est fore ut recte consistamus.

CIII. ATH. Spes vero, quæ periculi est solatium, illos quidem, qui in ea magna opum abundantia utuntur, quamvis damno afficiat, non tamen evertit; ab illis autem, qui de summa suarum fortunarum aleam jaciunt (nam spes natura prodiga est), simul et cognoscitur post eorum calamitatem, et cognitam eam si qua in re adhuc cavere poterit, non deficit. (2) Quare vos, qui infirmi estis et in unico rerum momento positi, hoc ne velitis accidere vobis, neve vulgo hominum similes esse, qui, quum humanis subsidii conservandæ salutis facultas adhuc adsit, postquam certa spes eos ab hoste pressos destituerunt, ad incertas confugiunt, ad divinationem et oracula, et quæ alia hujus generis inter sperandum damna afferunt.

CIV. MEL. Arduum quidem nos quoque (hoc probe sciatis) ducimus esse, et cum vestra potentia et cum fortuna, si non ex æquo utrisque erit, certare; veruntamen confidimus fortuna quidem ob divinum auxilium nos non inferiores futuros, quia pii haud justis obsistimus; ad potentiam vero tenuitatem Lacedæmoniorum societatem nobis adfuturam, quæ si nulla alia re, saltem cognatione et pudore adducta opem ferre cogetur. Quare non plane per temeritatem sic audaces sumus.

CV. ATH. Deorum quidem benevolentiam ne nos quidem nobis defuturam arbitramur; nihil enim aut pro jure usurpamus aut agimus præter ea, quæ humanitus aut diis tribuunt homines aut pro se ipsis volunt. (2) Existimamus enim deos ex opinione hominum, et homines manifesto naturæ necessitate per omnia ei imperare, quem in sua potestate tenent; atque nos hanc legem neque tulimus, neque ea lata primi usi sumus, sed jam constitutam accepimus et in perpetuum futuram relictari ea utimur, scientes et vos et ceteros, si eadem, qua nos, potentia præditi essetis, idem esse facturos. (3) Quod igitur ad deos quidem attinet, sic, ut par est, non extimescimus, ne vobis inferiores futuri simus; quod vero attinet ad opinionem, quam de

αὐτοὺς, μακαρίσαντες ὑμῶν τὸ ἀπειρόκαχον οὐ ζηλοῦμεν τὸ ἄφρον. (4) Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς σφᾶς μὲν αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιχώρια νόμιμα πλείστα ἀρετῇ χρῶνται· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους πολλὰ ἂν τις ἔχων εἰπεῖν ὡς προσφέρονται, ξυνελών μάλιστα ἂν δηλώσειεν ὅτι ἐπιφανέστατα ὧν ἴσμεν τὰ μὲν ἡδέα καλὰ νομίζουσι, τὰ δὲ ξυμφέροντα δίκαια. Καίτοι οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας νῦν ἀλόγου σωτηρίας ἡ τοιαύτη διάνοια.

CVI. MHA. Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἤδη καὶ μάλιστα πιστεύομεν τῷ ξυμφέροντι αὐτῶν, Μηλίους ἀποίκους ὄντας μὴ βουλήσεσθαι προδόντας τοῖς μὲν εὐνοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀπίστους καταστήναι, τοῖς δὲ πολέμοις ὠφελίμους.

CVII. AΘ. Οὐκ οὐν οἴεσθε τὸ ξυμφέρον μὲν μετ' ἀσφαλείας εἶναι, τὸ δὲ δίκαιον καὶ καλὸν μετὰ κινδύνου δρᾶσθαι· ὁ Λακεδαιμόνιοι ἥμισυ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τολμῶσιν.

CVIII. MHA. Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους τε ἡμῶν ἔνεκα μᾶλλον ἡγοῦμαι ἂν ἐγχειρίσασθαι αὐτούς, καὶ βεβαιωτέρους ἢ ἐς ἄλλους νομίειν, ὅσα πρὸς μὲν τὰ ἔργα τῆς Πελοποννήσου ἐγγὺς κείμεθα, τῆς δὲ γνώμης τῷ ξυγγενεῖ πιστότεροι ἐτέρων ἔσμεν.

CIX. AΘ. Τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιούμενοις οὐ τὸ εὖνον τῶν ἐπικαλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἦν τῶν ἔργων τις δυνάμει πολλὴ προύχῃ· ὁ Λακεδαιμόνιοι καὶ πλείον τι τῶν ἄλλων σκοποῦσιν. Τῆς γοῦν οἰκείας παρασκευῆς ἀπιστία καὶ μετὰ ξυμμάχων πολλῶν τοῖς πύλλας ἐπέρχονται, ὥστε οὐκ εἰκὸς ἐς νῆσον γε αὐτοὺς ἡμῶν ναυκρατόρων ὄντων περαιωθῆναι.

CX. MHA. Οἱ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιεν πέμψαι· πολλὸν δὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος, δι' οὗ τῶν κρατούντων ἀπορόντερος ἢ λῆψις ἢ τῶν λαθεῖν βουλομένων ἡ σωτηρία. (2) Καὶ εἰ τοῦδε σφάλλοιντο, τράποιοντ' ἂν καὶ ἐς τὴν γῆν ὑμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων, ὅσους μὴ Βρασιδᾶς ἐπῆλθεν· καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης μᾶλλον ἢ τῆς οἰκειωτέρας ξυμμαχίδος τε καὶ γῆς ὁ πόνος ὑμῖν ἔσται.

CXI. AΘ. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις ἂν τι γένοιτο καὶ ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσιν ὅτι οὐδ' ἀπὸ μιᾶς πώποτε πολιορκίας Ἀθηναῖοι δι' ἄλλων φόβον ἐπεχώρησαν. (2) Ἐνθυμούμεθα δὲ ὅτι φήσαντες περὶ σωτηρίας βουλευσάμενοι οὐδὲν ἐν τοσούτῳ λόγῳ εἰρήκατε ἢ ἄνθρωποι ἂν πιστεύσαντες νομίσαιεν σωθῆσεσθαι, ἀλλ' ὑμῶν τὰ μὲν ἰσχυρότατα ἐλπίζόμενα μέλλεται, τὰ δ' ὑπάρχοντα βραχέα πρὸς τὰ ἤδη ἀντιτεταγμένα περιγίγνεσθαι. Πολλὴν τε ἀλογίαν τῆς διανοίας παρέχετε, εἰ μὴ μεταστησάμενοι ἔτι ἡμᾶς ἄλλο τι τῶνδε σωφρονέστερον γνώσεσθε. (3) Οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ γε τὴν ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προὔτοις κινδύνους πλείστα διαφθεῖρουσαν ἀνθρώπους αἰσχύνῃν τρέψεσθε. Πολλοῖς γὰρ προορῶμένοις ἔτι ἐς οἷα φέρονται τὸ αἰσχρὸν καλούμενον ὀνόματος ἐπαγωγῇ δυνάμει ἐπεσπάσατο, ἥσθηθεῖσι τοῦ ῥήματος, ἔργῳ ξυμφοραῖς ἀνηκέστοις ἐκόντας περιπείσειν, καὶ αἰσχύνῃν αἰσχίῳ μετ' ἀνοίας ἢ τύχης προσ-

Lacedæmonii habetis, qua freti confiditis, eos pudore ad ductos opem vobis laturos, vestram quidem simplicitatem laudamus, sed non invidemus stultitiam. (4) Lacedæmonii enim erga se quidem ipsos et in domesticis institutis vir tute plurimum utuntur; erga alios vero quales se præsent, quamvis multa quis commemorare possit, ita tamen in summa rem optime declaraverit, eos omnium quos noverimus, apertissime jucunda quidem pro honestis, utilia vero pro justis habere. Quamobrem huiusmodi expectatio salutis vestræ, cujus nulla ratio est, non convenit.

CVI. MEL. Nos vero ob hoc ipsum jam vel maxime in eorum utilitate hanc fiduciam ponimus, nolle eos proditis Meliis, qui sunt ipsorum coloni, amicis quidem Græciæ se infidos præstare, hostibus vero utiles.

CVII. ATT. Ergo non creditis utile id tantum esse, quod tutum est, justum vero etiam cum periculo facere pulchrum esse, id quod Lacedæmonii omnium minime plerumque audent.

CVIII. MEL. Imo vero existimamus ipsos nostri causa eo facilius pericula suscepturos, et ea in nobis subire quam in aliis tutius esse credituros, quo ad res quidem gerendas Peloponneso propius habitamus, ad animorum vero fidem propter cognationem certiores quam alii sumus.

CIX. ATH. At quid tutum sit, illi, qui suppetias laturos sunt, non pro benevolentia eorum, a quibus evocati fuerint, judicant, sed pro potentia, qua quis ad res gerendas est instructor; id quod Lacedæmonii multo etiam magis quam ceteri spectare solent. Atque ideo apparatus domesticæ diffidentia et cum magnis sociorum copiis finitimos invadunt: ut non verisimile sit, eos in insulam certe, nobis maris imperium obtinentibus, trajecturos.

CX. MEL. Illi vero etiam alios mittere poterunt; amplum autem est Creticum pelagus, in quo iis, qui maris imperium tenent, difficilior est interciperere, quam illis, qui latere voluerint, salutis suæ consulere. (2) Et si hoc assequi nequeant, convertant arma et in vestrum agrum, et in reliquos vestros socios, quos Brasidas non invasit; atque ita non de alieno potius quam de vestro ipsorum ac sociorum agro labor vobis erit subeundus.

CXI. ATH. Horum quidem laborum vobis quoque fortasse quippiam acciderit ita, ut rem experti sitis nec ignoretis Athenienses a nulla unquam obsidione propter aliorum metum recessisse. (2) Animadvertimus autem, vos, quamvis de salute vestra vos consultaturos dixeritis, nullam tamen in tanto sermone mentionem ullius rei fecisse, qua homines freti se servatum iri arbitrentur, sed ea quidem, in quibus firmissimum vestræ salutis præsidium collocatis, in spe et cunctatione posita sunt, præsentibus vero opes parvæ sunt ad vos tutandos adversus opes jam contra vos instructas. Quapropter magnam declaratis consilii amentiam, nisi nobis semotis aliquid aliud his prudentius adhuc decernatis. (3) Non autem certe quidem ad verecundiam, quæ in fœdis et apertis periculis homines plerumque perdit, jam vos convertetis. Multos enim, quamvis adhuc manifeste cernerent, in qualia ferrentur, tamen ea, quæ turpitudine vocatur, vi nominis animos allicientis, quum verbo superati essent, eo adduxit, ut re ipsa sua sponte in gravissimas calamitates inciderent, et dedecus turpius propter suam stultitiam potius quam propter fortunam acciperent. (4)

λαθεῖν. (4) Ὁ ὑμεῖς, ἢν εἴ βουλευήσθε, φυλάξεσθε, καὶ οὐκ ἀπρεπὲς νομιεῖτε πολέως τε τῆς μεγίστης ἡσασθαι μέτρια προκαλουμένης, συμμαχούς γενέσθαι ἔχοντας τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ὑποτελεῖς, καὶ δοθείσης αἰρέσεως πολέμου περί καὶ ἀσφαλείας μὴ τὰ χεῖρω φιλονεικῆσαι· ὥς οἵτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκουσι, τοῖς δὲ χρεῖσσοι καλῶς προσφέρονται, πρὸς δὲ τοὺς ἡσσοὺς μέτριοι εἰσιν, πλείστ' ἂν ὀρθοῖντο. (6) Σκοπεῖτε οὖν καὶ μεταστάντων ἡμῶν, καὶ ἐνθυμείσθε πολλάκις διὰ περὶ πατρίδος βουλευέσθε, ἢν μῖς περί καὶ ἐξ μίαν βουλὴν τυγοῦσαν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν ἔσται. »

CXII. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι μετεχώρησαν ἐκ τῶν λόγων· οἱ δὲ Μήλιοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενομένοι, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς παραπλήσια καὶ ἀντέλεγον, ἀπεκρίναντο τάδε. (2) « Οὐτε ἄλλα δοκεῖ ἡμῖν ἢ ἅπερ καὶ τὸ πρῶτον, ὧς Ἀθηναῖοι, οὐτ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως ἐπτακόσια ἔτη ἤδη οἰκουμένης τὴν ἐλευθερίαν ἀφαιρησόμεθα, ἀλλὰ τῇ τε μέχρι τοῦδε σωζούσῃ τύχῃ ἐκ τοῦ θείου αὐτῇ καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ Λακεδαιμονίων τιμωρίᾳ πιστεύοντες πειρασόμεθα σώζεσθαι. (3) Προκαλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι μὲν εἶναι, πολέμιοι δὲ μηδέτεροις, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν ἀναχωρῆσαι σπονδὰς ποιησαμένους αἵτινες δοκοῦσιν ἐπιτήδειοι εἶναι ἀμφοτέροις. »

CXIII. Οἱ μὲν δὲ Μήλιοι τοσαῦτα ἀπεκρίναντο· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διαλυόμενοι ἤδη ἐκ τῶν λόγων ἔφασαν « ἀλλ' οὖν μόνον γε ἀπὸ τούτων τῶν βουλευμάτων, ὡς ἡμῖν δοκεῖτε, τὰ μὲν μέλλοντα τῶν ὀρωμένων σαφέστερα κρίνετε, τὰ δὲ ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι ὡς γινόμενα ἤδη θεᾶσθε, καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τύχῃ καὶ ἑλπίσι πλείστον δὴ παραβεβλημένοι καὶ πιστεύσαντες πλείστον καὶ σφαλῆσεσθε. »

CXIV. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν ἐς τὸ στρατεύμα· οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν, ὡς οὐδὲν ὑπήκουον οἱ Μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθὺς ἐτράποντο καὶ διελόμενοι κατὰ πόλεις περιετείχισαν κύκλῳ τοὺς Μήλιους. (2) Καὶ ὑστερον φυλακὴν σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν συμμαχῶν καταλιπόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀνεχώρησαν τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ. Οἱ δὲ λειπόμενοι παραμένοντες ἐπολιόρχουν τὸ χωρίον.

CXV. Καὶ Ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλιασίαν, καὶ λοχισθέντες ὑπὸ τε Φλιασίων καὶ τῶν σφετέρων φυγάδων, διεφθάρησαν ὡς ὀδοσκόχοντα. (2) Καὶ οἱ ἐκ τῆς Πύλου Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίων πολλὴν λείαν ἔλαβον καὶ Λακεδαιμονίους δι' αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ' ὡς ἀφέντες ἐπολέμουν αὐτοῖς, ἐκέρουσαν δὲ εἰ τις βούλεται παρὰ σφῶν Ἀθηναίους ληΐζεσθαι. (3) Καὶ Κορίνθιοι ἐπολέμησαν ἰδίῳ τινῶν διαφόρων ἐνεκα τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δ' ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἡσύχαζον. (4) Εἶλον δὲ καὶ οἱ Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος τὸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προσβαλλόντες νυκτός, καὶ ἀνδρας τε ἀπέκτειναν καὶ ἐσενεγκάμενοι σιτόν τε καὶ ὅσα πλείστα ἐδύναντο χρήσιμα

Quod vos, si recte consultaveritis, cavebitis, nec indecorum censebitis potentissimæ civitati cedere, quæ commodis conditionibus provocat, ut socii sitis, et vestrum agrum retinentes, tributum pendatis, neve, belli et incolumitatis optione data, contentionis studio deteriora sequamini; nam qui paribus quidem non cedunt, erga superiores vero recte se gerunt, et inferioribus se moderatos præbent, ii plerumque res bene gesserint. (5) Considerate igitur etiam nobis semotis, et sæpius vobiscum cogitate, vos de patria consultare, quæ una est [et cuius salus] in una hac consultatione, prout hæc vel felix fuerit vel rem male gesserit, vertetur. »

CXII. Post hæc Athenienses quidem ex colloquio discesserunt; Melii vero quum soli remansissent, postquam ipsis eadem, atque contra dixerant, visa sunt, hæc responderunt. (2) « Neque alia nobis quam initio videntur, Athenienses, neque brevi temporis spatio urbi, quæ jam per septingentos annos habitatur, libertatem eripiemus, sed et fortuna, quæ divinitus eam nunc usque conservavit, et auxiliis hominum Lacedæmoniorumque freti, nostram salutem tueri conabimur. (3) Vos tamen provocamus, ut amici quidem simus, hostes vero neutris, utque fœderibus initis, quæ utrisque commoda videbuntur, ex agro nostro discedatis. »

CXIII. Melii igitur hæc responsa dederunt; Athenienses vero e colloquio jam digredientes dixerunt « enimvero vos soli ut nobis videmini, his vestris consiliis res quidem futuras certiores esse judicatis, quam quæ cernuntur, res vero occultas eo quod eas cupitis, ut præsentibus jam spectatis, et quoniam Lacedæmoniis et fortunæ et spei jam plurimum vos commisistis et credidistis, plurimum etiam labemini. »

CXIV. Atque Atheniensium quidem legati ad castra redierunt; duces vero eorum, quum Melii nullo modo morem iis gerere vellent, ad bellum continuo se converterunt, et opus inter se per civitates partiti Melios vallo circumdederunt. (2) Post hæc Athenienses præsidio quum ex suis tum ex sociorum copiis et a mari et a terra relicto cum majore copiarum parte domum redierunt. Reliqui autem in obsidione urbis manebant.

CXV. Sub idem tempus Argivi irruptione in agrum Phliasium facta et a Phlasiis et a suis exsilibus per insidias excepti circiter octoginta perierunt. (2) Et Athenienses, qui Pyli erant, magnam Lacedæmoniorum prædam ceperunt; et Lacedæmonii ideo ne sic quidem solutis fœderibus bellum iis faciebant; edicto tamen permiserunt cuilibet de suis, ut prædam ex Atheniensium finibus ageret. (3) Et Corinthii privatarum quarumdam controversiarum causa bellum Atheniensibus intulerunt; ceteri autem Peloponnesii quiescebant. (4) Ceperunt vero etiam Melii munitionis ab Atheniensibus exstructæ eam partem, quæ forum spectabat, noctu eam aggressi, et nonnullos viros interfecerunt, et fumentum aliumque commeatum quam plurimum potææ.

ἀναχωρήσαντες ἡσύχαζον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἄμεινον τὴν φυλακὴν τὸ ἔπειτα παρεσκευάζοντο. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

CXVI. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Λακεδαιμόνιοι μελλήσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν στρατεύειν, ὥς αὐτοῖς τὰ διαβατήρια ἱερὰ ἐν τοῖς ὁρίοις οὐκ ἐγίγνετο, ἀνεχώρησαν. Καὶ Ἀργεῖοι διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐν τῇ πόλει τινὰς ὑποτοπήσαντες τοὺς μὲν ξυνέλαβον, οἱ δ' αὐτοὺς καὶ διέφυγον. (2) Καὶ οἱ Μήλιοι περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αὐθις καθ' ἑτερόν τι τοῦ περιτειχίσματος εἶλον τῶν Ἀθηναίων, παρόντων οὐ πολλῶν τῶν φυλάκων. (3) Καὶ ἐλθούσης στρατιᾶς ὕστερον ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄλλης, ὥς ταῦτα ἐγίγνετο, ἥς ἦρχε Φιλοκράτης ὁ Δημέου, καὶ κατὰ κράτος ἤδη πολιορκούμενοι, γενομένης καὶ προδοσίας τινὸς ἀφ' ἐαυτῶν, ξυνεχώρησαν τοῖς Ἀθηναίοις ὥστ' ἐκείνους περὶ αὐτῶν βουλευῆσαι. (4) Οἱ δὲ ἀπέκτειναν Μηλίων ὄσους ἡβῶντας ἔλαβον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἡνδραπόδισαν. Τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ὥκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους πέμψαντες.

runt, in urbem importantes se receperunt, et deinde quiescebant; et Athenienses postea diligentius excubias agebant. Et hæc æstas finiebatur.

CXVI. Insequentis hiemis initio Lacedæmonii copias in agrum Argivum educere statuerant, sed quum in finibus sacrificium pro transitu facientes litare non potuissent, domum reverterunt. Argivi vero, quod illi in suum agrum invadere statuissent, de nonnullis, qui in urbe erant, suspicionem susceperunt, et eorum alios quidem comprehenderunt, alii vero ex ipsorum manibus elapsi profugerunt. (2) Sub idem quoque tempus Melii rursus Atheniensium munitionem ab alia parte aggressi, ubi non multi custodes aderant, eam partem ceperunt. (3) Quum autem mox post has res gestas alius exercitus Athenis venisset, cui præerat Philocrates Demææ filius, et Melii gravi jam obsidione premerentur, quadam etiam proditione a quibusdam ipsorum civibus facta, Atheniensibus sese dederunt, ea conditione, ut illi de se arbitrato suo statuerent. (4) Athenienses vero, Meliorum quoscunque puberes ceperunt, interfecerunt, pueros autem et mulieres in servitutem abstraxerunt. Urbem vero ipsi incoluerunt, quingentis postea colonis eo missis.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὐθις μεῖζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχης καὶ Εὐρυμέδοντος ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, εἰ δύναιντο, ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, καὶ ὅτι οὐ πολλῷ τινὶ ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνηροῦντο ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. (2) Σικελίας γὰρ περίπλους μὲν ἐστὶν ὁκάδι οὐ πολλῷ τινὶ ἑλασσον ἢ ὅκτωι ἡμερῶν, καὶ τοσαύτη οὖσα ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρω τῆς θαλάσσης διείργεται τὸ μὴ ἥπειρος οὖσα.

II. ὥκισθ' δὲ ὧδε τὸ ἀρχαῖον, καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ζῦμπαντα. Παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὁπόθεν ἐσθλὸν ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν· ἀρκεῖτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται καὶ ὡς ἑκαστὸς πῇ γινώσκει περὶ αὐτῶν. (2) Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶτοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοὶ φασί, καὶ πρότεροι διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται, Ἰθέρης ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν Ἰθέρᾳ ὑπὸ Λιγύων ἀναστάντες. Καὶ ἀπ' αὐτῶν Σικανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, πρότερον Τρινακρία καλουμένη· οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἐσπέραν τὴν Σικελίαν. (3) Ὀλίου δὲ ἀλίσκομένου τῶν Τρώων τινὲς διαφυγόντες Ἀχαιοὺς πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ ὁμοροὶ τοῖς Σικανοῖς οἰκήσαντες ζῦμπαντες μὲν Ἑλυμοὶ ἐκλήθησαν, πόλεις δ' αὐτῶν Ἐρυξ τε καὶ Ἐγεστα. Προσζυνώχσαν δὲ αὐτοῖς καὶ Φωκίων τινὲς τῶν ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶνι ἐς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα ἐς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες. (4) Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰταλίας (ἐνταῦθα γὰρ ὄκουν) διέβησαν ἐς Σικελίαν, φεύγοντες Ὀπικας, ὡς μὲν εἰκὸς καὶ λέγεται, ἐπὶ σχεδίων τηρήσαντες τὸν πορθμὸν κατιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως πῶς ἐσπλεύσαντες. Εἰσι δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Σικελοί, καὶ ἡ χώρα ἀπὸ Ἰταλοῦ βασιλέως τινὸς Σικελῶν, τοῦνομα τοῦτο ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνομάσθη. (5) Ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Σικελίαν στρατὸς πολὺς, τοὺς τε Σικανοὺς κρατοῦντες μάχῃ ἀνέστευλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἐσπέρια αὐτῆς, καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι, καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ὥκησαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν, ἔτη ἐγγὺς τριακόσια πρὶν Ἑλλήνας ἐς Σικελίαν ἐλθεῖν· ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. (6) Ὀκουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἀπολαβόντες καὶ τὰ ἐπικείμενα νησίδια ἐμπορίας ἐνε-

LIBER VI.

Hac eadem hieme Athenienses volebant cum majore apparatu, quam erat is, quem cum Lachete et Eurymedonte miserant, rursus in Siciliam navigare et eam, si possent, subigere, quum quidem ipsorum plerique ignari essent magnitudinis illius insulæ ac multitudinis et Græcorum et barbarorum in ea habitantium, et bellum se suscipere haud multo minus, quam quod adversus Peloponnesios susceperant. (2) Nam Siciliæ ambitus est non multo minor octo dierum circumnaviganti nave oneraria, et tanta quum sit, viginti tantum stadiorum ad summum maritimo spatiocluditur, ne sit continens.

II. Sic autem antiquitus habitata est ac tot gentes in universum eam tenuerunt. Antiquissimi quidem in quadam illius regionis parte feruntur habitasse Cyclopes atque Læstrygones, quorum ego neque genus dicere habeo, neque unde venerint, neque quo abierint; sufficiant autem ea, quæ a poetis dicta sunt, et quæ unusquisque de iis sentit. (2) Sicani vero post eos primi sedes hic posuisse putantur, et ut ipsi quidem prædicant vel priores, quod essent indigenæ, sed ut veritas comperitur, Iberi origine et a Sicano Iberiæ flumine per Ligyes expulsi. Et ab iis hæc insula tunc Sicania vocabatur, quum prius Trinacria nominaretur; et nunc etiam Siciliæ partes ad occasum vergentes incolunt. (3) Illo autem capto quidam Trojani, qui Achæos effugerant, navibus ad Siciliam appulerunt, sedibusque positis ad Sicanorum fines, universi vocati sunt Elymi, urbesque eorum Eryx et Egesta. His autem accolæ accesserunt Phocenses quoque nonnulli ex eorum numero, qui a Troja tunc in Libyam tempestate delati primum, deinde ex Libya in Siciliam transmisere. (4) Siculi vero ex Italia (illic enim habitabant) in Siciliam trajecerunt, fugientes Opicos, ut et credibile est et fama fertur, ratibus vecti observato freto, quum ventus secundus flabat, aut fortasse etiam aliqua alia ratione eo navigantes. Sunt autem nunc etiam in Italia Siculi, et illa regio a quodam Italo Siculorum rege, qui nomen hoc habebat, sic Italia cognominata est. (5) Quum autem in Siciliam trajecissent ingenti agmine, et Sicanos prælio victos in meridionales et occidentales insulæ partes amandarunt, et auctores fuerunt, ut hæc insula pro Sicania vocaretur Sicilia, et ferocissimas illius agri partes, postquam eo trajecerunt, retinentes incoluerunt, annis prope trecentis ante Græcorum in Siciliam adventum; et nunc quoque tenent mediterraneas ejus insulæ partes, et eas, quæ ad aquilonem vergunt. (6) Phœnices præterea per eandem passim habitaverunt occupatis ad mare promontoriis et parvis insulis adjacentibus, ut cum Siculis negotiarentur; et postquam

κεν τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεσέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω Μοτύην καὶ Σολόεντα καὶ Πάνορμον ἐγγὺς τῶν Ἑλύμων ξυνοικίσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχίᾳ τε πίσυνοι τῇ τῶν Ἑλύμων, καὶ οἱ ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδὸν Σικελίας ἀπέχει. Βάρβαροι μὲν οὖν τοσοῦδε Σικελίαν καὶ οὕτως ὥκησαν.

III. Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ Νάξον ὥκισαν, καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμὸν ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστὶν ἰδρύσαντο, ἐφ' ᾧ, θανὲν ἐκ Σικελίας θεωροὶ πλέωσι, πρῶτον θύουσιν. (2) Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχόμενου ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ὥκισεν, Σικελούς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου ἐν ᾗ νῦν οὐκέτι περικλυζομένη ἡ πόλις ἢ ἐντός ἐστιν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προτειχισθεῖσα πολυάνθρωπος ἐγένετο. (3) Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδεῖς ἐκ Νάξου δρμηθέντες ἔπει πῆμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθεῖσας Λεοντίνους τε πολέμῳ τοὺς Σικελούς ἐξελάσαντες οἰκίζουσιν, καὶ μετ' αὐτοὺς Κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ Καταναῖοι ἐποίησαντο Εὐάρχον.

IV. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λάμις ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἀγων ἐς Σικελίαν ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακίου τε ποταμοῦ Τρωτίλῳ τι ὄνομα χωρίον οἰκίσας, καὶ ὕστερον αὐτόθεν τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐς Λεοντίνους ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσὼν καὶ Θάψον οἰκίσας αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς Θάψου ἀναστάντες Ὑδωνος βασιλέως Σικελοῦ προδόντες τὴν χώραν καὶ καθηγησαμένους Μεγαρέας ὥκισαν τοὺς Ὑδραίους κληθέντας. (2) Καὶ ἔτη οἰκήσαντες πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια ὑπὸ Γέλωνος τυράννου Συρακοσίων ἀνέστησαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ χώρας. Πρὶν δὲ ἀναστῆναι, ἔτι σιν ὕστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκῆσαι, Πάμιλλον πέμψαντες Σελινοῦντα κτίζουσιν, καὶ ἐκ Μεγάρων τῆς μητροπόλεως οὐσης αὐτοῖς ἐπελθὼν ξυγκατάκισεν. (3) Γέλων δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἐντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους ἀγαγόντες κοινῇ ἔκτισαν, ἔπει πῆμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ Συρακοσίων οἰκισιν. Καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλωνος ποταμοῦ τοῦνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον οὐδ' νῦν ἡ πόλις ἐστὶ καὶ 8 πρῶτον ἐτειχίσθη Λίνδιοι καλεῖται· νόμιμα δὲ Δωρικὰ ἐτέθη αὐτοῖς. (4) Ἐτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μετὰ τὴν σφετέραν οἰκισιν Γέλωνος Ἀκράγαντα ὥκισαν, τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ἀκράγαντος ποταμοῦ ὀνομάσαντες, οἰκιστὰς δὲ ποιήσαντες Ἀριστόνουν καὶ Πυστίλον, νόμιμα δὲ τὰ Γελώνων δόντες. (5) Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης τῆς ἐν Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς πόλεως ληστῶν ἀφικομένων ὥκισεν, ὕστερον δὲ καὶ ἀπὸ Χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλῆθος ἔλθον ξυγκατενεύμαντο τὴν γῆν· καὶ οἰκισταὶ Περιήρης καὶ Κραταιμένης ἐγένοντο αὐτῆς, ὁ μὲν ἀπὸ Κύμης, ὁ δὲ ἀπὸ Χαλκίδος. Ὅνομα δὲ τὸ μὲν πρῶτον Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς τὴν ἰδέαν τὸ χωρίον ἐστὶ, τὸ δὲ δρέπα-

permulti Græcorum cum navibus eo trajecerunt, relictis plerisque insulæ partibus Motyam et Soloentem et Panormum, oppida Elymis finitima, in unum coeuntes incolebant, et societate Elymorum freti, et quod Carthago perexiguæ tractu illinc a Sicilia distat. Tot igitur numero barbari atque hoc modo Siciliam habitaverunt.

III. Græcorum autem primi Chalcidenses ex Eubœa navigantes cum Thucle coloniæ duce Naxum condiderunt, et Apollinis Archegetæ aram, quæ nunc extra urbem exstat, exstruxerunt, supra quam quoties sacri legati e Sicilia solvunt, primum sacrificium faciunt. (2) Syracusas autem insequente anno Archias, Heraclidarum unus, Corintho profectus condidit, Siculis ex insula prius expulsis, in qua nunc non amplius mari circumflua urbs sita est interior; postea vero et urbs ea, quæ est extra hanc insulam, muro alteri urbi adjuncta, populo frequens facta est. (3) Thucles autem et Chalcidenses Naxo profecti anno quinto post Syracusas conditas et Leontinos, ejectis bello Siculis, condiderunt, et post ipsos Catanam; ipsi vero Catanæi Euarchum coloniæ deducendæ ducem crearunt.

IV. Per idem vero tempus et Lamis coloniam Megaris duce in Siciliam pervenit, et super Pantaciam flumen locum quemdam nomine Trotilum condidit, et illinc postea digressus et apud Leontinos aliquandiu in republica una cum Chalcidensibus versatus, deinde ab Leontinis ejectus Thapsum condidit et ipse quidem obiit; ceteri vero Thapso expulsi, quum Hyblo rex Siculus terram iis prodidisset et viam monstrasset, Megara, quæ Hyblæa vocata sunt, condiderunt. (2) Et cum hic ducentos et quadraginta quinque annos habitassent, a Gelone Syracusarum rege ex urbe et agro expulsi sunt. Sed antequam expellerentur, anno centesimo post urbem ab ipsis conditam, Selinuntem, Pamillo illuc misso, condiderunt. Hic autem e Megaris ipsorum metropoli eo profectus, urbem illam cum ceteris sociis condidit. (3) Gelam vero Antiphemus e Rhodo et Entimus ex Creta suam uterque coloniam ducentes communiter condiderunt anno quadragesimo quinto post Syracusas habitari cœptas. Atque urbi quidem a Gela flumine nomen impositum est; locus vero, ubi nunc urbs est sita, et qui primus muro munitus est, Lindii vocatur; jura autem Dorica iis constituta sunt. (4) Anno autem propemodum centesimo octavo ab urbe sua condita Geloi Acragantem condiderunt, urbe ab Acragante fluvio nominata, ducibus autem coloniæ ducendæ creatis Aristonoo et Pystilo, legibusque Geloorum coloniæ datis. (5) Zancle vero initio quidem a latronibus, qui e Cumis, urbe Chalcidica in agro Opico sita, venerant, condita est; postea vero multitudo, quæ ex Chalcide et ex reliqua Eubœa venerat, agrum communiter possedit; ejusque coloniæ duces fuerunt Perieres atque Cratæmenes, alter e Cumis, alter e Chalcide. Nomine autem urbs primo quidem a Siculis Zancle vocata erat, quod locus ille speciem falcis habeat; falcem autem Siculi zancleon

νον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν· ὕστερον δ' αὐτοὶ μὲν ὑπὸ Σαμίων καὶ ἄλλων Ἰωνῶν ἐκπίπτουσιν, οἱ Μήδους φεύγοντες προσέβαλον Σικελία,

V. τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας Ῥηγίνων τύραννος οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκβαλὼν καὶ τὴν πόλιν αὐτὸς ξυμμίκτων ἀνθρώπων οἰκίσας Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος ἀντωνόμασεν. (2) Καὶ ἡμέρα ἀπὸ Ζάγκλης ὤκισθη ὑπὸ Εὐκλείδου καὶ Σίμου καὶ Σάκωνος, καὶ Χαλκιδῆς μὲν οἱ πλείστοι ἦλθον ἐς τὴν ἀποικίαν, ξυνώκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκ Συρακουσῶν φυγάδες στάσει νικηθέντες, οἱ Μυλητίδαι καλούμενοι· καὶ φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε Χαλκιδέων καὶ Δωριδὸς ἐκράθη, νόμιμα δὲ τὰ Χαλκιδεῖα ἐκράτησεν. (3) Ἄκραι δὲ καὶ Κασμέναι ὑπὸ Συρακοσίων ὤκισθησαν, Ἄκραι μὲν ἐβδόμηκοντα ἔτεσι μετὰ Συρακούσας, Κασμέναι δ' ἐγγὺς εἰκοσι μετὰ Ἄκρας. (4) Καὶ Καμάριναι τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακοσίων ὤκισθη, ἔτεσιν ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Συρακουσῶν κτίσιν· οἰκισταὶ δὲ ἐγένοντο αὐτῆς Δάσκων καὶ Μενέκωλος. Ἀναστάτων δὲ Καμαριναίων γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακοσίων δι' ἀπόστασιν, χρόνῳ Ἱπποκράτης ὕστερον Γέλας τύραννος, λύτρα ἀνδρῶν Συρακοσίων αἰχμαλώτων λαβὼν τὴν γῆν τὴν Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος κατώκισε Καμάριναν. Καὶ αὐθις ὑπὸ Γέλωνος ἀνάστατος γενομένη τὸ τρίτον κατωκίσθη ὑπὸ Γέλωνος.

VI. Τοσαῦτα ἔθνη Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων Σικελίαν ὤκει, καὶ ἐπὶ τοσάνδε οὔσαν αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύειν ὥρμητο, ἐπιέμενοι μὲν τῇ ἀληθεστάτῃ προφάσει τῆς πάσης ἀρξέειν, βοηθεῖν δὲ ἅμα εὐπρεπῶς βουλόμενοι τοῖς ἑαυτῶν συγγενέσι καὶ τοῖς προσγεγενημένοις συμμάχοις. (2) Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξώρμησαν Ἑγεσταίων τε πρέσβεις παρόντες καὶ προθυμότερον ἐπικαλούμενοι. Ὅμοροι γὰρ ὄντες τοῖς Σελινουντίοις ἐς πόλεμον καθέσταςαν περὶ τε γαμικῶν τινῶν καὶ περὶ γῆς ἀμφισβητήτου, καὶ οἱ Σελινούντιοι Συρακοσίους ἐπαγόμενοι συμμάχους κατεῖργον αὐτοὺς τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ὥστε τὴν γενομένην ἐπὶ Λάχης καὶ τοῦ προτέρου πολέμου Λεοντίνων οἱ Ἑγεσταῖοι συμμάχων ἀναμεινέσπονδες τοὺς Ἀθηναίους ἐδέοντο σφίσι ναῦς πέμψαντας ἐπαμῦναι, λέγοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ κεφάλαιον, εἰ Συρακοῖσι Λεοντίνους τε ἀναστήσαντες ἀτιμώρητοι γενήσονται καὶ τοὺς λοιποὺς ἐτι συμμάχους αὐτῶν διαφθείροντες αὐτοὶ τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικελίας σχήσουσι, κίνδυνον εἶναι μὴ ποτε μεγάλη παρασκευὴ Δωριτῆς τε Δωριεῦσι κατὰ τὸ συγγενὲς καὶ ἅμα ἀποικοῖ τοῖς ἐκπέμψασι Πελοποννησίοις βοηθήσαντες καὶ τὴν ἐκείνων δύναμιν συγκαθέλωσιν· σῶζρον δ' εἶναι μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἐτι συμμάχων ἀντέχειν τοῖς Συρακοῖσι, ἄλλως τε καὶ χρήματα σφῶν παρεξόντων ἐς τὸν πόλεμον ἱκανά. (3) Ὡν ἀκούοντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν τε Ἑγεσταίων πολλάκις λεγόντων καὶ τῶν ξυναγορευόντων αὐτοῖς, ἐψηφίσαντο πρέσβεις πέμψαι

appellant; postea vero ipsi quidem a Samiis et aliis Ionibus, qui Medos fugientes ad Siciliam appulerant, expulsi sunt;

V. Samios vero Anaxilas, Rheginorum tyrannus, non multo post eiecit et urbem hominibus mixtis frequentem reddidit, et nomine mutato Messenen a sua antiqua patria nominavit. (2) Atque Himera e Zancle colonia ab Euclide et Simo et Sacone condita est, et Chalcidenses quidem maximo numero in istam coloniam venerunt, sed una cum iis habitaverunt et Syracusani exsules, a contraria factione superati, qui Myletidæ vocantur; et lingua quidem istorum est medium quoddam genus ex Chalcidica et Dorica mixtum, leges vero Chalcidenses obtinuerunt. (3) Acræ autem et Casmenæ a Syracusanis conditæ sunt, et Acræ quidem septuaginta annis post Syracusas, Casmenæ vero viginti circiter post Acras. (4) Et Camarina primum a Syracusanis condita est, ferme centum et triginta quinque annis post Syracusas conditas; conditores ejus vero fuerunt Dascon et Menecolus. Quum autem Camarinæ a Syracusanis propter defectionem bello ex suis sedibus expulsi essent, non multo post Hippocrates, Gelæ tyrannus, quum pro Syracusanorum captivorum redemptione Camarinæ agrum accepisset, ipse colonie dux Camarinam condidit. Et rursus quum a Gelone deleta esset, tertium condita est a Gelone.

VI. Tot igitur gentes Græcorum et barbarorum Siciliam incolebant, et tantæ hinc insulæ Athenienses impetu quodam animi bellum inferre statuerant, cupientes quidem, quæ verissima erat causa, totius imperio potiri, simul vero quodam honesto prætextu cognatis suis et qui iis præterea accesserant sociis opem ferre volentes. (2) Maxime autem impulerunt eos Egestæorum legati, qui illic aderant et enixius auxilium implorabant. Quum enim Selinuntii essent finitimi, bellum adversus eos susceperant propter quasdam res, quæ ad connubia spectabant, et propter agrum controversum, et Selinuntii, accitis Syracusanis sociis, bello eos terra marique premebant; quamobrem Egestæi Atheniensibus in memoriam revocantes societatem Lachete duce et superioris Leontinorum belli tempore factam orabant eos, ut sibi missa classe succurrerent, et quum alia multa dicebant, tum vero, quod caput erat, si Syracusani impune ferrent, quod Leontinos suis sedibus expulissent, et si ceteris Atheniensium sociis præterea attritis ipsi omnem Siciliæ potentiam in suam potestatem redigerent, periculum esse, ne forte aliquando cum magno apparatu Dorienses Doriensibus propter cognitionem et simul etiam eorum coloni Peloponnesiis, a quibus essent emissi, auxilium ferentes ipsorum etiam imperium una demolirentur; prudentium autem esse, cum reliquis adhuc sociis obsistere Syracusanis, præsertim quum ipsi Egestæi satis pecuniæ ad bellum essent collaturi. (3) Quæ quum audirent Athenienses in concionibus sæpenumero et ab Egestæis tractata et ab illis, qui iis patrocinabantur, decreverunt legatos primum Egestam

πρῶτον ἐς τὴν Ἑγεσταν περὶ τε τῶν χρημάτων σκεψομένους εἰ ὑπάρχει ὥσπερ φασὶν ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα πρὸς τοὺς Σελινουντίους ἐν δῶν ἐστὶν εἰσομένους.

VII. Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀπεστάλησαν ἐς τὴν Σικελίαν· Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν Κορινθίων στρατεύσαντες ἐς τὴν Ἀργεῖαν τῆς τε γῆς ἔτεμον οὐ πολλὴν καὶ οἷτον ἀνεχομέναν τὴν ζεύγη κομίσαντες, καὶ ἐς Ὀρνεὰς κατοικίσαντες τοὺς Ἀργεῖον φυγάδας καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς ὀλίγους, καὶ σπεισάμενοί τινα χρόνον ὥστε μὴ ἀδικοῦν Ὀρνεάτας καὶ Ἀργεῖους τὴν ἀλλήλων, ἀπεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐπ' οἴκου. (2) Ἐλθόντων δὲ Ἀθηναίων οὐ πολλῷ ὕστερον ναυαὶ τριάκοντα καὶ ἑξακοσίους ὁπλίταις, οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρατιᾷ ἐξελθόντες τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρχουν· ὑπὸ δὲ νύκτα αὐλισαμένου τοῦ στρατεύματος ἀποθνήσκοντες ἐκδιδράσκουσιν οἱ ἐκ τῶν Ὀρνεῶν. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ Ἀργεῖοι ὥς ἤσθοντο κατασκάψαντες τὰς Ὀρνεὰς ἀνεχώρησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ' οἴκου.

(3) Καὶ ἐς Μεθώνην τὴν ἑσπέρην Μακεδονίᾳ ἱππέας κατὰ θάλασσαν κομίσαντες Ἀθηναῖοι σφῶν τε αὐτῶν καὶ Μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι φυγάδας ἐκακούργουν τὴν Περδίκκην. (4) Λακεδαιμόνιοι δὲ πέμψαντες παρὰ Χαλκιδέας τοὺς ἐν Θράκης, ἀγόντας πρὸς Ἀθηναίους δεχημέρους σπονδὰς, συμπολεμεῖν ἐκέλευον Περδίκκην· οἱ δ' οὐκ ἤθελον. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἔκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε δὲ θυοκυδίδης συνέγραψεν.

VIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ἦγον ἐκ τῆς Σικελίας, καὶ οἱ Ἑγεσταῖοι μετ' αὐτῶν ἀγόντες ἐξήκοντα τάλαντα ἀσμήμου ἀργυρίου ὡς ἐς ἐξήκοντα ναῦς μηνὸς μισθόν, ὃς ἐμελλόν δεῖσθαι πέμπειν. (2) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν ποιήσαντες καὶ ἀκούσαντες τῶν τε Ἑγεσταίων καὶ τῶν σφετέρων πρέσβεων τὰ τε ἄλλα ἐπαγωγὰ καὶ οὐκ ἀληθῆ, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ὡς εἴη ἐτοῖμα ἐν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς, ἐψηφίσαντο ναῦς ἐξήκοντα πέμπειν ἐς Σικελίαν καὶ στρατηγούς αὐτοκράτορας Ἀλκιβιάδην τε τὸν Κλεινίου καὶ Νικίαν τὸν Νικηράτου καὶ Λάμαχον τὸν Ξενοφάνους, βοηθοὺς μὲν Ἑγεσταῖοις πρὸς Σελινουντίους, συγκατοικίσαι δὲ καὶ Λεοντίνους, ἣν τι περιγίγνηται αὐτοῖς τοῦ πολέμου, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράξαι ὅσα ἂν γινώσκωσιν ἀριστα Ἀθηναῖοις. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἐκκλησία αὖθις ἐγένετο, καὶ ὅτι χρὴ τὴν παρασκευὴν ταῖς ναυσὶ τάχιστα γίνεσθαι, καὶ τοῖς στρατηγοῖς, εἴ του προσδοκίοντο ψηφισθῆναι ἐς τὸν ἔκπλου. (4) Καὶ ὁ Νικίας ἀκούσιος μὲν ἡρημένους ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς βεβουλεύσθαι, ἀλλὰ προφάσει βραχεία καὶ εὐπρεπεί τῆς Σικελίας ἀπάσης, μεγάλου ἔργου, ἐφίεσθαι, παρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο, καὶ παρήγει τοῖς Ἀθηναίοις τοιαύδε.

mittere, qui explorarent, num pecuniam, ut dicerent, in aerario et in templis haberent, et qui simul cognoscerent, quo in statu esset bellum, quod cum Selinuntiiis gerebant.

VII. Et legati quidem Atheniensium in Siciliam missi sunt; Lacedæmonii vero eadem hieme eorumque socii præter Corinthios cum exercitu in agrum Argivum profecti non magnam agri partem vastarunt, et frumenti aliquid abtransportarunt plaustris secum adductis, et Argivos exsules Orneis collocarunt, et paucos ex reliquo exercitu apud eos reliquerunt, initisque fœderibus ad certum tempus, ut per id Orneatæ et Argivi se invicem non læderent, cum reliquis copiis domum redierunt. (2) Quum autem non multo post Athenienses cum triginta navibus et sexcentis gravis armaturæ militibus venissent, Argivi cum Atheniensibus, universo suorum exercitu educto, unum quidem diem Orneas oppugnabant; sed sub noctem quum procul castra haberent, ii qui Orneis erant, illinc effugerunt. Quod ubi sensere postero die Argivi, Orneis solo æquitatis redierunt, et mox Athenienses etiam cum classe domum reverterunt.

(3) Atque Methonen etiam Macedoniæ finitimam quum equites mari transportassent partim ex suis partim ex Macedonibus apud se exsulantibus, Perdiccæ terram maleficiis infestabant. (4) Lacedæmonii vero missis nunciis ad Chalcidenses in Thracia incolentes, qui decem dierum inducias cum Atheniensibus habebant, eos suis auxiliis Perdiccam in bello adjuvare jubebant; at illi nolebant. Atque hæc hiems finiebatur et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, decimus sextus annus finiebatur.

VIII. Insequenti æstate vere ineunte Atheniensium legati ex Sicilia redierunt et Egestæi cum ipsis, ferentes sexaginta talenta argenti non signati, menstruum sexaginta navium stipendium, quæ ut mitterentur erant oraturi. (2) Et Athenienses advocata concione, auditisque et Egestæis et suis legatis, cum alia dicentibus ad persuadendum apposita et falsa, tum vero de pecunia renuntiantibus, multam et in templis et in aerario paratam esse, decreverunt sexaginta naves in Siciliam mittere et duces summa potestate præditos, Alcibiadem Cliniae et Niciam Nicerati et Lamachum Xenophanis filium, qui opem quidem Egestæis contra Selinuntios ferrent, sed et Leontinos in suis pristinis sedibus collocarent, si quod temporis spatium ipsis in bello superesset, atque res ceteras in Sicilia gererent, ut reipublicæ Atheniensium maxime expedire judicarent. (3) Quinto post hæc die concio rursus habebatur de eo, qua ratione oporteret quam celerrime classem apparare, et decernere, si qua re ducibus ad hanc expeditionem opus esset. (4) Atque Nicias qui et invitatus dux creatus erat et existimaret cives non bonum consilium cepisse, sed exigua et speciosa de causa Siciliæ totius imperium, rem arduam, affectare, in medium progressus, a proposito revocare volebat et suadebat Atheniensibus talia.

IX. « Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας ἤδε ἐυνελέγη, καθ' ὃ τι χρὴ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν· ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἀμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεῖα βουλῇ περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἀρασθαι. (2) Καίτοι ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ἥσσαν ἐτέρων περὶ τῷ ἑμαυτοῦ σώματι ὀβριωδῶ, νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολίτην εἶναι ὅς ἂν καὶ τοῦ σώματος τι καὶ τῆς οὐσίας προνοῇται· μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοιούτος καὶ τὰ τῆς πόλεως δι' ἑαυτὸν βούλοιτο ὀρθοῦσθαι. Ὅμως δὲ οὔτε ἐν τῷ πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην οὔτε νῦν, ἀλλὰ ἢ ἂν γιγνώσκω βέλτιστα, ἐρῶ. (3) Καὶ πρὸς μὲν τοὺς τρόπους τοὺς ἡμετέρους ἀσθενῆς ἂν μοι ὁ λόγος εἴη, εἰ τὰ τε ὑπάρχοντα σώζειν παραινοῖην καὶ μὴ τοῖς ἐτοίμοις περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ μελλόντων κινδυνεύειν· ὥς δὲ οὔτε ἐν καιρῷ σπεύδετε οὔτε βράδιᾳ ἐστὶ κατασχεῖν ἐφ' ἃ ὀρμησθε, ταῦτα διδάξω.

X. « Φημί γὰρ ὑμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε ὑπολιπόντας καὶ ἐτέρους ἐπιθυμῆιν ἐκείσε πλεύσαντας δεῦρο ἐπαγαγέσθαι. (2) Καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενομένας ὑμῖν σπονδὰς ἔχειν τι βέλαιον, αἱ ἡσυχάζοντων μὲν ὑμῶν ὀνόματι σπονδαὶ ἔσονται (οὕτω γὰρ ἐνθὲνδε τε ἄνδρες ἐπραΐσαν αὐτάς καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων), σφαλέντων δὲ που ἀξιοχρεῶ δυνάμει ταχέϊαν τὴν ἐπιχειρήσιν ἡμῖν οἱ ἔχθροὶ ποιήσονται, οἷς πρῶτον μὲν διὰ συμφορῶν ἡ ζύμβασις καὶ ἐκ τοῦ αἰσχύονος ἡ ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο, ἔπειτα ἐν αὐτῇ ταύτῃ πολλὰ τὰ ἀμφισβητούμενα ἔχομεν. (3) Εἰσὶ δ' οἱ οὐδὲ ταύτην πω τὴν δημολογίαν ἐδέξαντο, καὶ οὐχ οἱ ἀσθενέστατοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀντικρυς πολεμοῦσιν, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ Λακεδαιμονίους ἔτι ἡσυχάζειν δεχημέριος σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται. (4) Τάχα δ' ἂν ἴσως, εἰ διχα ἡμῶν τὴν δύναμιν λάβοιεν, ὅπερ νῦν σπεύδομεν, καὶ πᾶν ἂν ἐυνεπιθεῖντο μετὰ Σικελιωτῶν, οὓς πρὸ πολλῶν ἂν ἐτιμήσαντο ζυμμάχους γενέσθαι ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. (5) Ὅστε χρὴ σκοπεῖν τινὰ αὐτά, καὶ μὴ μετέρωρ τε πόλει ἀξιοῦν κινδυνεύειν, καὶ ἀρχῆς ἀλλῆς ὀρέγεσθαι πρὶν ἢ ἔχομεν βεβαιωσώμεθα, εἰ Χαλκιδῆς γε οἱ ἐπὶ Θράκης ἔτη τοσαῦτα ἀφροσύνῃς ἀφ' ἡμῶν ἔτι ἀλείρωτοί εἰσι καὶ ἄλλοι τινὲς κατὰ τὰς ἡπείρους ἐνδοιαστῶς ἀκροῶνται. Ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταίοις δὴ οὐσι ζυμμάχοις ὥς ἀδικουμένοις ὀξέως βοηθοῦμεν· ὑφ' ὧν δ' αὐτοὶ πάλαι ἀφροσύτων ἀδικούμεθα, ἔτι μελλόμεν ἀμύνεσθαι.

XI. « Καίτοι τοὺς μὲν κατεργασάμενοι κἂν κατασχοίμεν τῶν δ' εἰ καὶ κρατήσαιμεν, διὰ πολλοῦ γε καὶ πολλῶν ὄντων χαλεπῶς ἂν ἄρχειν δυνάμεθα. Ἀνότην δ' ἐπὶ τοιούτους ἵνα ὧν κρατήσας τε μὴ κατασχῇσι τις καὶ μὴ κατορθώσας μὴ ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρῆσαι ἔσται. (2) Σικελιώται δ' ἂν μοι δοκοῦσιν, ὥς γε νῦν ἔχουσι, καὶ ἔτι ἂν ἥσσαν δεινὸν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἄρξειαν αὐτῶν Συρακόσιοι· ὅπερ οἱ Ἐγεσταῖοι μάλιστα ἡμᾶς ἐκφοβοῦσιν. (3) Νῦν μὲν γὰρ

IX. « Hæc quidem concio de nostræ classis apparatu est coacta, quonam modo in Siciliam navigare oporteat; mihi vero adhuc de hoc ipso etiam consultandum videtur, num satius sit classem emittere, nec tam brevi consultatione de rebus magnis, viris alienigenis fide habita, bellum suscipiendum, quod ad nos nihil pertineat. (2) Quamquam ego quidem ex huiusmodi re honorem consequor, et meo ipsius corpori minus quam ceteri metuo, quamvis putans pariter bonum esse civem, qui et sibi ipsi aliquid et suis fortunis prospicit; huiusmodi enim vir maxime et rempublicam propter se ipsum bene geri vult. Verum ut nec unquam ante propter honores mihi delatos quicquam aliter, quam sentiebam, dixi, sic ne nunc quidem alia dicam quam quæ optima esse sentio. (3) Atque pro ingenis quidem vestris parum ponderis oratio mea sit habitura, si suadeam, ut et res præsentis conservetis, neve de iis, quæ parata sunt, propter ea, quæ incerta dubiaque sunt, periclitemini; sed neque tempestive vos festinare, neque facile obtineri posse ea, ad quæ contenditis, hæc docebo.

X. « Etenim dico vos multis hostibus hic relictis alios etiam illuc trajiciendo cupere huc attrahere. (2) Et opinamini fortasse fœdera, quæ inistis, aliquid firmitudinis habere, quæ quidem verbo tenus, dum vos nihil movebitis, fœdera erunt (sic enim ut fient, et quidam ex nostris et ex adversariis egerunt), sed si quis justus exercitus noster aliquam cladem accipiat, hostes celeriter nos invadent, quippe qui primum quidem propter clades vi necessitatis coacti cum majore, quam nos, dedecore compositionem fecerunt; deinde vero in hac ipsa compositione multa controversa habemus. (3) Præterea sunt etiam, qui ne has quidem pactiones admiserunt, iique non infirmissimi; sed alii quidem palam bellum gerunt, alii vero, quod Lacedæmonii adhuc quiescunt, ipsi quoque decem dierum induciis adhuc se continent. (4) Sed fortasse, si nostras opes distractas deprehenderint, id quod nunc urgemus, vel libentissime nos adorientur una cum Siciliensibus, quorum societatem sibi adjunctam antea plurimi æstimassent. (5) Quamobrem hæc quispiam considerare debet, et non suspensis nostræ reipublicæ rebus pericula subire, neque aliud imperium affectare, priusquam id, quod habemus, stabiliverimus, si quidem Chalcidenses, qui sunt in Thracia, quamvis tot annos a nobis jam defecerint, tamen in nostram potestatem nondum sunt redacti, et alii nonnulli in variis continentis partibus dubie parent. Nos vero Egestæis scilicet sociis ut injuriam patientibus alacriter succurrimus; a quibus autem propter defectionem jampridem violamur, illos ulcisci adhuc cunctamur.

XI. « Atqui hos quidem si in nostram potestatem redegerimus, facile retinere poterimus; illis vero, quamvis superiores fuerimus, quia longo intervallo distant et quia permulti sunt, ægre poterimus imperare. Amentia vero est, bellum iis inferre, quos, si viceris, in potestate tua retinere nequeas, et si rem non feliciter gesseris, eandem eos intendendi facultatem, quam prius, non sis habiturus. (2) Sicilienses autem, ut quidem nunc se habent, mihi videntur multo etiam minus nobis formidabiles fore, si Syracusani iis imperent; qua re potissimum Egestæi nos territant.

κἀν ἑλθοῖεν ἰσως Λακεδαιμονίων ἕκαστοι χάριτι, ἐκεί-
 νος δ' οὐκ εἰκὸς ἀρχὴν ἐπὶ ἀρχὴν στρατεύσαι· ὃ γὰρ
 ἂν τρόπῳ τὴν ἡμετέραν μετὰ Πελοποννησίων ἀφελων-
 ται, εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ τοῦ
 αὐτοῦ καθαιρεθῆναι. (4) Ἡμεῖς δ' ἂν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνας
 μάλιστα μὲν ἐκπεπληγμένοι εἶεν εἰ μὴ ἀφικοίμεθα,
 ἔπειτα δὲ καὶ εἰ δεῖξαντες τὴν δύναμιν δι' ὀλίγου ἀπέλ-
 θοιμεν· εἰ δὲ σφαλεῖσθαι τι, τάχιστα· ἂν ὑπεριδόντες
 μετὰ τῶν ἐνθάδε ἐπιθεῖντο. Τὰ γὰρ διὰ πλείστου
 πάντες ἴσμεν θαυμάζόμενα, καὶ τὰ πείραν ἥκιστα τῆς
 δόξης δόντα. (5) Ὅπερ νῦν ὑμεῖς ὧς Ἀθηναῖοι ἐς Λα-
 κεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους πεπόνθατε· διὰ τὸ
 παρὰ γνώμην αὐτῶν πρὸς ἃ ἐφοβεῖσθε τὸ πρῶτον περι-
 γεγενησθαι, καταφρονήσαντες ἤδη καὶ Σικελίας ἐφίε-
 σθε. (6) Χρὴ δὲ μὴ πρὸς τὰς τύχας τῶν ἐναντίων
 ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὰς διανοίας κρατήσαντας θαρβεῖν·
 μὴδὲ Λακεδαιμονίους ἄλλο τι ἡγήσασθαι ἢ διὰ τὸ αἰ-
 σχροῦ σκοπεῖν ὅτῳ τρόπῳ ἔτι καὶ νῦν, ἣν δύνανται,
 σφίλαντες ἡμᾶς τὸ σφέτερον ἀπρεπὲς εἰ θήσονται,
 ὅσω καὶ περὶ πλείστου καὶ διὰ πλείστου δόξαν ἀρετῆς
 μελετῶσιν. Ὅστε οὐ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἐγεσταίων
 ἡμῖν, ἀνδρῶν βαρβάρων, ὁ ἀγὼν, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλ'
 ὅπως πόλιν δι' ὀλιγαρχίας ἐπιβουλεύουσιν ὀξέως φυλα-
 ξόμεθα.

XII. « Καὶ μεμνησθαι χρὴ ἡμᾶς ὅτι νεωστὶ ἀπὸ νόσου
 μεγάλης καὶ πολέμου βραχύ τι λελωφῆκαμεν, ὥστε
 καὶ χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ἠϋξῆσθαι· καὶ ταῦτα
 ὑπὲρ ἡμῶν δίκαιον ἐνθάδε εἶναι ἀναλοῦν, καὶ μὴ ὑπὲρ
 ἀνδρῶν φυγάδων τῶνδε ἐπικουρίας δεομένων, οἷς τό τε
 ψεύσασθαι καλῶς χρήσιμον, καὶ τῷ τοῦ πέλους κινδύνῳ,
 αὐτῶν λόγους μόνον παρασχομένους, ἢ κατορθώσαντας
 χάριν μὴ ἀξίαν εἰδέναι ἢ πταίσαντας πρὸς τοὺς φίλους
 ξυναπολέσαι. (2) Εἰ τέ τις ἀρχεῖν ἀσμενος αἰρεθεὶς
 παραινέει ὑμῖν ἐκπλεῖν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως
 τε καὶ νεώτερος ἔτι ὢν ἐς τὸ ἀρχεῖν, ὅπως θαυμασθῇ
 μὲν ἀπὸ τῆς ἱπποτροφίας, διὰ δὲ πολυτέλειαν καὶ ὠφε-
 ληθῇ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μὴδὲ τοῦτῳ ἐμπάσχητε τῷ
 τῆς πολέως κινδύνῳ ἰδίᾳ ἐλλαμπρύνεσθαι, νομίζατε δὲ
 τοὺς τοιοῦτους τὰ μὲν δημόσια ἀδικεῖν τὰ δὲ ἴδια ἀνα-
 λοῦν, καὶ τὸ πρᾶγμα μέγα εἶναι καὶ μὴ οἷον νεωτέρῳ
 βουλεύεσθαι τε καὶ ὀξέως μεταχειρίζαι.

XIII. « Οὐς ἐγὼ δρῶν νῦν ἐνθάδε τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ
 παρακλειστούς καθημένους φοβοῦμαι, καὶ τοῖς πρε-
 σβυτέροις ἀντιπαρακλειδύομαι μὴ καταισχυθῆναι, εἰ
 τῷ τις παρακᾶθῃται τῶνδε, ὅπως μὴ δόξει, ἂν μὴ
 ψηφίζηται πολεμεῖν, μαλακὸς εἶναι, μὴδ' ὅπερ ἂν αὐτοὶ
 πάθοιεν, δυσέροντας εἶναι τῶν ἀπόντων, γνόντας ὅτι
 ἐπιθυμία μὲν ἐλάχιστα κατορθοῦνται προνοαῖ δὲ πλεῖ-
 στα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατριδος ὡς μέγιστον δὴ τῶν πρὶν
 κίνδυνον ἀναρριπτούσης ἀντιχειροτονεῖν, καὶ ψηφίζεσθαι
 τοὺς μὲν Σικελιώτας οἷσπερ νῦν ὄροις χρωμένους πρὸς
 ἡμᾶς, οὐ μεμπτοῖς, τῷ τε Ἰονίῳ κόλπῳ παρὰ γῆν ἣν
 τις πλέη, καὶ τῷ Σικελικῷ διὰ πελάγους, τὰ αὐτῶν
 νεμομένους καθ' αὐτοὺς καὶ συμφέρεσθαι. (2) τοῖς δ'

(3) Nunc enim fortasse veniant, ut quique Lacedæmonio-
 rum favore ducuntur; at illo modo verisimile non est, fore,
 ut imperium imperio bellum inferat; quo enim modo cum
 Peloponnesiis nostrum imperium nobis eripuerint, verisi-
 mile est, ab iisdem Peloponnesiis ipsorum etiam imperium
 eodem modo eversum iri. (4) Porro Græci, qui illic sunt,
 maxime quidem nos extimescent, si eo non transmiserimus;
 deinde vero, si ostentatis nostris opibus brevi discesseri-
 mus: sed si quam cladem acceperimus, illi celerrime spi-
 ritu sumpto una cum iis, qui hic sunt, nos adorientur.
 Quæ enim a nobis longissime distant, et quæ famæ nullum
 specimen dederunt, omnes hæc admirationi esse scimus.
 (5) Id quod nunc vobis, Athenienses, in Lacedæmoniiis
 eorumque sociis accidit, qui, quoniam præter opinionem
 eos superastis in illis rebus, in quibus eos antea formi-
 dabatis, jam illis contemptis, Siciliam etiam affectatis. (6)
 Atqui oportet non propter adversariorum casus animos ex-
 tollere, sed animos cohibendo confidere; neque existimare,
 Lacedæmonios quicquam aliud quam propter acceptæ cla-
 dis ignominiam speculari, quam ratione vel nunc quoque,
 si possint, labefactatis nobis, suam ignominiam deant,
 idque tanto magis, quanto illi maximo et studio et tempore
 virtutis opinionem obtinere meditantur. Quare non de
 Eggestæis in Sicilia, viris barbaris, certamen nobis est, si
 sapimus, sed ut civitatem, quæ per oligarchiam nobis insi-
 diatur, strenue caveamus.

XII. « Atque meminisse debemus nos nuper admodum
 e gravi morbo et bello paululum esse recreatos, ita ut et
 pecuniæ vi et hominum numero aucti simus; et æquum esse,
 hæc pro nobis ipsis hic impendi, non autem pro istis viris
 exsulis, qui nostrum auxilium implorant, quibus et pul-
 chre mentiri conducit, et aliorum periculo, quum ipsi nihil
 nisi verba conferant, aut re feliciter gesta gratiam non di-
 gnam habere, aut aliqua clade accepta amicos in perniciem
 secum trahere. (2) Quod si quis lubens creatus imperator
 vos ad hanc navalem expeditionem hortatur, suarum tan-
 tum rerum rationem habens, præsertim si minore adhuc
 ætate sit quam pro imperio, ut et admirationi sit propter
 sumptus, quos in alendis equis facit, et propter magnitudi-
 nem sumptuum aliquem etiam fructum ex hoc imperio per-
 cipiat, ne huic quidem permittatis, ut reipublicæ periculo
 privatim se magnificum ostendet, sed existimate, huius-
 modi cives rem quidem publicam lædere, rem vero privatam
 absumere, et hoc negotium arduum esse, nec de quo ado-
 lescens consultare, quodque strenue tractare possit.

XIII. « Quamobrem ego quoniam video nunc hic eidem
 viro adhortatores assidere, metus mihi incedit, et vicissim
 ipse quoque seniores adhortor, ne, si cui eorum ex illis
 aliquis assidet, pudore contineatur, ne scilicet videatur igna-
 vus esse, nisi bellum suo suffragio comprobarit, et ne, quo
 quidem morbo illi laboraverint, infausto amore absentia am-
 plectantur, hoc intelligentes, cupiditate quidem res paucis-
 simas, providentia vero plurimas feliciter geri, sed pro
 patria, quæ maximum omnium superiorum periculum ca-
 pesserit, sententiam ferant, ac decernant, ut Sicilienses qui-
 dem iisdem quibus nunc finibus utentes, non illis pœnitē-
 dis, Ionico sinu, si quis navigando terram legat, et Siculo,
 si quis per altum feratur, sua possidentes res item suas
 inter se componant; (2) Eggestæis autem ut separatim re-

Ἐγχεταίοις ἰδίᾳ εἰπεῖν, ἐπειδὴ ἄνευ Ἀθηναίων καὶ ξυνήσαν πρὸς Σελινουντίους τὸ πρῶτον πόλεμον, μετὰ σφῶν αὐτῶν καὶ καταλύεσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν ξυμμάχους μὴ ποιεῖσθαι ὥσπερ εἰώθαμεν, οἷς κακῶς μὲν πράττασιν ἀμυνοῦμεν, ὥφελίᾳ δ' αὐτοὶ δεηθέντες οὐ τευξόμεθα.

XIV. « Καὶ σὺ ὦ πρύταني ταῦτα, εἴπερ ἤγεῖ σοι προσήκειν κήδεσθαι τε τῆς πόλεως καὶ βούλει γενέσθαι πολίτης ἀγαθός, ἐπιψήφισε, καὶ γνώμας προτίθει αὐθις Ἀθηναίοις, νομίσας, εἰ ὀρθῶδεις τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τούτωνδ' ἂν μαρτύρων αἰτίαν σχεῖν, τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἱατρὸς ἂν γενέσθαι, καὶ τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, δὲ ἂν τὴν πατρίδα ὥφελήσῃ ὡς πλείστα ἢ ἑκὼν εἶναι μηδὲν βλάβη. »

XV. Ὁ μὲν Νικίας τοιαῦτα εἶπεν, τῶν δὲ Ἀθηναίων παριόντες οἱ μὲν πλείστοι στρατεύειν παρήνουν καὶ τὰ ἐψηφισμένα μὴ λύειν, οἱ δὲ τινες καὶ ἀντέλεγον. (2) Ἐνῆγε δὲ προθυμώτατα τὴν στρατείαν Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε Νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι, ὣν καὶ ἐς τᾶλλα διάφορος τὰ πολιτικὰ καὶ ἐπὶ αὐτοῦ διαβολῶς ἐμνήσθη, καὶ μάλιστα στρατηγήσαι τε ἐπιθυμῶν καὶ ἐλπίζων Σικελίαν τε δι' αὐτοῦ καὶ Καρχηδόνα λήψεσθαι καὶ τὰ ἴδια ἅμα εὐτυχίας χρημάσει τε καὶ δόξῃ ὥφελήσειν. (3) Ὡν γὰρ ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀσπῶν, ταῖς ἐπιθυμίαις μερίζουσιν ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἐχρήτο ἐς τε τὰς ἱπποτροφίας καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας· ὅπερ καὶ καθέλειν ὕστερον τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἥκιστα. (4) Φοβηθέντες γὰρ αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σώμα παρανομίας ἐς τὴν δαίαν, καὶ τῆς διανοίας ὧν καθ' ἐν ἑκάστον ἐν ὅτῳ γίγνεται ἐπρασσειν, ὡς τυραννίδος ἐπιθυμοῦντι πολέμιοι καθέστασαν, καὶ δημοσίᾳ κράτιστα διαθέντι τὰ τοῦ πολέμου ἰδίᾳ ἑκάστοι τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες, οὐ διὰ μακροῦ ἐσφηλῶν τὴν πόλιν. (5) Τότε δ' οὖν παρελθὼν τοῖς Ἀθηναίοις παρήνει τοιαύδε.

XVI. « Καὶ προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ὢ Ἀθηναῖοι ἄρχειν (ἀνάγκη γὰρ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι, ἐπειδὴ μου Νικίας καθήφατο), καὶ ἀξίως ἅμα νομίζω εἶναι. Ὡν γὰρ περί ἐπιβόητός εἰμι, τοῖς μὲν προγόνοις μου καὶ ἐμοὶ δόξαν φέρει ταῦτα, τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὥφελίαν. (2) Οἱ γὰρ Ἕλληνες καὶ ὑπὲρ δύναμιν μερίζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνόμισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπιαζέ θεωρίας, πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπολεμεῖσθαι, διότι ἄρματα μὲν ἐπτὰ καθῆκα, ὅσα οὐδεὶς πῶ ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἐγενόμην, καὶ τᾶλλα ἀξίως τῆς νίκης παρσκευασάμην. Νόμῳ μὲν γὰρ τιμῇ τὰ τοιαῦτα, ἐκ δὲ τοῦ δρωμένου καὶ δύναμιν ἅμα ὑπονοεῖται. (3) Καὶ ὅσα αὖ ἐν τῇ πόλει χορηγίας ἢ ἄλλῳ τῷ λαμπρυνομαι, τοῖς μὲν ἀστοῖς φθονεῖται φύσει, πρὸς δὲ τοὺς ξένους καὶ αὐτὴ ἰσχυρὸς φαίνεται. Καὶ οὐκ ἀχρηστος ἢ διάνοια, δὲ ἂν τοῖς ἰδίοις τέλεσι μὴ ἑαυτὸν μόνον ἀλλὰ

spondeamus, ut, quandoquidem sine Atheniensibus primum bellum contra Selinuntios susceperunt, id etiam per se ipsos deponant; nec posthac societatem quemadmodum consuevimus, cum iis faciamus, quibus calamitate quidem pressis auxilium feramus, sed si ipsi auxilio indigeamus, impetraturi non simus.

IV. « Tu vero, prytani, si modo ad munus tuum pertinere ducis, reipublicæ aliquam curam habere, et si bonum te civem præstare vis, de his, quæ dixi, ad populum refer et Athenienses iterum sententias roga, persuasum habens, si sententias iterum rogare reformidas, tibi, siquidem leges solvas, in tanta testium frequentia rem istam crimini datum non iri, sed te civitatis, quæ malum consilium ceperit, medicum fore, atque id demum esse recte magistratu fungi, si quis patriam quam plurimis beneficiis affecerit, aut saltem, quantum in se est, nullum detrimentum ei attulerit. »

XV. Nicias quidem hæc verba fecit. Atheniensium vero plerique in medium progressi expeditionem suscipiendam censebant, nec ea rescindenda, quæ decreta essent, nonnulli vero etiam contradicebant. (2) Summo autem studio urgebat expeditionem Alcibiades Cliniae filius, Niciæ adversari cupiens, quum quidem ei etiam ceteris in rebus ad reipublicæ administrationem pertinentibus adversarius esset, et quod Nicias sui mentionem criminose fecisset, et præcipue, quia imperator esse cupiebat, et se, si imperium gereret, Siciliam atque Carthaginem capturum sperabat; et simul se si rem feliciter gessisset, rem privatam et pecunia et gloria amplificaturum. (3) Quum enim auctoritate inter urbanos emineret, maiora appetebat, quam ferre possent ejus facultates, quum in alendis equis, tum in aliis sumptibus, id quod etiam postea rempublicam Atheniensium potissimum evertit. (4) Multi enim metuentes eum propter corporis cultum, victusque lautitiam, qua præter modum et præter patrium institutum utebatur, et propter animi magnitudinem in singulis rebus, quasunque gerendas suscepisset, ei ut tyrannidem affectanti inimici fiebant, et quum publice res bellicas præclarissime administrasset, privatim tamen singuli studiis ejus infensi, aliisque rerum administratione commissa, non multo post rempublicam everterunt. (5) Tunc igitur Alcibiades in medium progressus, hæc Atheniensibus suadebat.

XVI. « Et pertinet ad me magis quam ad ceteros, viri Athenienses, ut imperium geram (hinc enim me dicendi initium facere necesse est, quia Nicias me perstrinxit), et simul me dignum eo esse censeo. Nam propter quæ in voculas hominum incurri, majoribus quidem meis et mihi ipsi et gloriam afferunt, patriæ vero etiam utilitatem. (2) Graci enim rempublicam nostram vel longe potentiores quam pro facultate esse judicant propter insignem meum pompæ Olympicæ splendorem, quum antea sperarent eam debellatam esse, quia septem currus dimisi, quot nullus privatus unquam ante, et victor exstiti, et secunda et quarta præmia tuli, et cetera apparavi pro victoriæ dignitate. Hæc enim et legitimum habent honorem, et ex iis, quæ fiunt, simul etiam potentia suspitione præcipitur. (3) Reliquos etiam meus domesticus splendor in publicis muneribus aliisve rebus, apud urbanos quidem invidiam natura parit, sed apud hospites et hoc robur habetur. Neque vero inutile est hoc hominis institutum, si quis suis sumptibus non solum de se ipso, sed etiam de sua patria bene mereatur.

καὶ τὴν πόλιν ὠφελῇ. (4) Οὐδέ γε ἄδικον ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονούντα μὴ ἴσον εἶναι, ἐπεὶ καὶ ὁ κακῶς πράσων πρὸς οὐδένα τῆς συμφορᾶς ἰσομοιρεῖ· ἀλλ' ὥσπερ δυστυχούντες οὐ προσαγορευόμεθα, ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω καὶ ὑπὸ τῶν εὐπραγούντων ὑπερφρονούμενος, ἢ τὰ ἴσα νέμων τὰ ὁμοῖα ἀνταξιοῦται. (5) Οἶδα δὲ τοὺς τοιοῦτους, καὶ ὅσοι ἐν τινος λαμπρότητι προέσχον, ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ λυπηροὺς ὄντας, τοῖς ὁμοίοις μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυνόντας, τῶν δὲ ἔπειτα ἀνθρώπων προσποίησιν τε ξυγγενείας τισὶ καὶ μὴ οὖσαν καταλιπόντας, καὶ ἥς ἂν ὦσι πατρίδος, ταύτη αὐχῆσιν ὡς οὐ περὶ ἄλλοτρίων οὐδ' ἀμαρτόντων, ἀλλ' ὡς περὶ σφετέρων τε καὶ καλὰ πράξαντων. (6) Ἄν ἐγὼ δρεγόμενος, καὶ διὰ ταῦτα τὰ ἴδια ἐπιδούμενος, τὰ δημόσια σκοπεῖτε εἰ τοῦ χεῖρον μεταχειρίζω. Πελοποννήσου γὰρ τὰ δυνατώτατα ξυστήσας ἀνευ μεγάλου ὑμῖν κινδύνου καὶ δαπάνης Λακεδαιμονίους ἐς μίαν ἡμέραν κατέστησα ἐν Μαντινείᾳ περὶ τῶν ἀπάντων ἀγωνίσασθαι· ἐξ οὗ καὶ περιγεγόμενοι τῇ μάχῃ οὐδέπω καὶ νῦν βεβαίως θαρσοῦσιν.

XVII. « Καὶ ταῦτα ἡ ἐμὴ νεότης καὶ ἀνοία παρὰ φύσιν δοκῶσα εἶναι ἐς τὴν Πελοποννησίων δύναμιν λόγοις τε πρέπουσιν ὠμίλησε καὶ ὀργῇ πίστιν παρασχόμενῃ ἔπεισεν. Καὶ νῦν μὴ πεφόβησθε αὐτήν, ἀλλ' ἔως ἐγὼ τε ἔτι ἀκμάζω μετ' αὐτῆς καὶ ὁ Νικίας εὐτυχὴς δοκεῖ εἶναι, ἀποχρήσασθε τῇ ἐκατέρου ἡμῶν ὠφελίᾳ. (2) Καὶ τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν μὴ μεταγινώσκετε ὡς ἐπὶ μεγάλῃν δύναμιν ἐσόμενον. Ὅχλοις τε γὰρ συμμίκτοις πολυανδρῶσιν αἱ πόλεις, καὶ βραδείας ἔχουσι τῶν πολιτειῶν τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδοχάς. (3) Καὶ οὐδεὶς δι' αὐτὸ ὡς περὶ οἰκείας πατρίδος οὔτε τὰ περὶ τὸ σῶμα ὅπλοις ἐξήρτυται οὔτε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ νομίμοις κατασκευαῖς· ὅ τι δὲ ἕκαστος ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν οἶεται ἢ στασιάζων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λαβὼν ἄλλην γῆν, μὴ κατορθώσας, οἰκῆσιν, ταῦτα ἐτοιμάζεται. (4) Καὶ οὐκ εἰκὸς τὸν τοιοῦτον ὅμιλον οὔτε λόγου μῆτ' γνώμῃ ἀκροᾶσθαι οὔτε ἐς τὰ ἔργα κοινῶς τρέπεσθαι· ταχὺ δ' ἂν ὡς ἕκαστοι, εἴ τι καθ' ἡδονὴν λέγοιτο, προσχωροῖεν, ἄλλως τε καὶ εἰ στασιάζουσιν, ὥσπερ πυνθανόμεθα. (5) Καὶ μὴν οὐδ' ὀπλῖται οὐτ' ἐκείνοις ὅσοι περ κομποῦνται, οὔτε οἱ ἄλλοι Ἕλληνες διεφάνησαν τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι ἕκαστοι σφᾶς αὐτοὺς ἱρίθμουν, ἀλλὰ μέγιστον δὴ αὐτοὺς ἐψευσμένη ἡ Ἑλλάς μόλις ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἱκανῶς ὠπλίσθη. (6) Τὰ τε οὖν ἐκεῖ, ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, τοιαῦτα καὶ ἔτι εὐπωρότερα ἔσται· βαρβάρους [τε] γὰρ πολλοὺς ἔξομεν οἱ Συρακοσίων μίσει ξυνεπιθήσονται αὐτοῖς· καὶ τὰ ἐνθάδε οὐκ ἐπικωλύσει, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς βούλεύσθε. (7) Οἱ γὰρ πατέρες ἡμῶν τοὺς αὐτοὺς τοούτους οὐσπερ νῦν φασὶ πολεμίους ὑπολείποντας ἂν ἡμᾶς πλεῖν καὶ προσέτι τὸν Μῆδον ἐχθρὸν ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐκτῆσαντο, οὐκ ἄλλω τινὶ ἢ τῇ περιουσίᾳ τοῦ ναυτικοῦ ἰσχύοντες. (8) Καὶ νῦν οὔτε ἀνέλπιστοι πω μᾶλλον Πελοποννήσιοι ἐς ἡμᾶς ἐγένοντο, εἴ τε καὶ πάνυ ἐρρών-

(4) Neque etiam iniquum est, si quis de se ipso magnifice sentiens ceteris par esse nolit, siquidem et is, qui premitur adversa fortuna, nullum habet suæ calamitatis socium; sed quemadmodum quum calamitatibus premimur, ne salutemur quidem, sic etiam patiat̃ aliquis, a fortunatis viris se contemni, aut idem aliis tribuens idem ab illis repetat. (5) Scio autem huiusmodi homines et alios, quotquot in alicujus rei splendore antecellunt, inter æquales quidem suos invidia premi, præcipue quidem a paribus, deinde vero et ab aliis, quibuscum versantur, posterorum vero aliquibus studium hoc reliquisse, ut eorum cognationem sibi vindicent, licet ea nulla esset, et patria, unde sunt oriundi, gloriacionem, non quasi de alienigenis aut iis, qui flagitiose vixerint, sed ut de suis, et qui res præclaras gesserint. (6) Quarum rerum quum ego sim desiderio captus ideoque incurrerim propter res meas privatas in hominum voculas, videte jam res publicas num deterius ullo alio administrem. Quum enim potentissimas Peloponnesi civitates inter se conjunxissem sine magno aut periculo aut sumptu vestro, Lacedæmonios uno die de summa rerum ad Mantineam decernere coegi; ex quo licet victores pugna discesserint, tamen ne nunc quidem suis rebus plane confidunt.

XVII. « Atque has res mea juvenus et amentia, quæ præter naturam videtur esse, apud potentissimas Peloponnesiorum civitates verbis decentibus usa transegit, et animi impetu fidem faciens persuasit. Atque nunc quoque nolite eam extimescere, sed quamdiu ego cum ea floreō, et Nicias felix videtur esse, utriusque nostrum utilitate abutimini. (2) Neque sententiam de expeditione in Siciliam facienda revocetis, quasi adversus magnam potentiam sit futura. Nam urbes varia advenarum colluvie sunt frequentes, et suum statum facile mutant et alium recipiunt. (3) Atque hac ipsa de causa nemo inter illos tanquam pro sua patria aut armis ad suum corpus protegendum est instructus, aut in ipsa regione justis apparatus; sed quicquid unusquisque sperat, se vel verbis persuadendo vel seditione a se excitata ex ærario rapturum, ut eo, si domi malem gesserit, alibi sedes ponat, hoc sibi comparat. (4) Neque verisimile est huiusmodi turbam aut unanimi consensu orationem audire, aut communiter ad res gerendas se convertere; sed celeriter pro se quique, si quid dicatur, quod iis sit gratum, se nobis dedit, præsertim si seditione laborant, quemadmodum audimus. (5) Quinetiam ne milites quidem gravis armaturæ neque illis tot sunt, quot prædicantur, neque etiam ceteros Græcos tot esse apparuit, quot se quique ipsi numerabant, sed quum maximo de iis mendacio decepta esset Græcia, vix tandem in hoc bello justum militum numerum comparavit. (6) Itaque et illic rerum status, quantum ego sentio ex iis, quæ audivi, talis atque facilius etiam erit; nam [et] barbaros multos habebimus, qui propter odium, quo Syracusanos prosequuntur, nobiscum eos invadent; et hic rerum domesticarum status non impedit, si vos recte consultaveritis. (7) Nam majores nostri, quamvis hos ipsos hostes, quibus nos hic nunc relictis navigare prædicant, et præterea Medos hostes haberent, tamen imperium comparaverunt, nulla alia re quam magnitudine classis pollentes. (8) Et pro præsentium rerum statu Peloponnesii neque unquam ante minus spei

ται, τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν, καὶ μὴ ἐκπλεῦσθαι, ἱκανοὶ εἰσιν, τῷ δὲ ναυτικῷ οὐκ ἂν δύναιντο βλάπτειν· ὑπόλοιπον γὰρ ἡμῖν ἐστὶν ἀντίπαλον ναυτικόν.

XVIII. « Ὡστε τί ἂν λέγοντες εἰκὸς ἢ αὐτοὶ ἀποκνοῖμεν ἢ πρὸς τοὺς ἐκεῖ ζυμμάχους σκηπτόμενοι μὴ βοηθοῖμεν; οἷς χρεῶν, ἐπειδὴ γε καὶ ζυγκώσασμεν, ἐπαμύνειν, καὶ μὴ ἀντιτιθέναι ὅτι οὐδὲ ἐκείνοι ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἵνα δεῦρο ἀντιβοηθῶσι προσεθέμεθα αὐτούς, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐκεῖ ἐχθροῖς ἡμῶν λυπηροὶ ὄντες δεῦρο κωλύωσιν αὐτοὺς ἐπιέναι. (α) Τὴν τε ἀρχὴν οὕτως ἐκτεσάμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι ἤρξαν, παραγιγνώμενοι προθύμως τοῖς ἀεὶ ἢ βαρβάροις ἢ Ἑλλήσιν ἐπικαλουμένοις, ἐπεὶ εἴγε ἡσυχάζοιεν πάντες ἢ φυλοκρίνοιντο οἷς χρεῶν βοηθεῖν, βραχὺ ἂν τι προσκτώμενοι αὐτῇ περὶ αὐτῆς ἂν ταύτης μάλλον κινδυνεύοιμεν. Τὸν γὰρ προύχοντα οὐ μόνον ἐπιόντα τις ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ μὴ ὅπως ἐπεισι προκαταλαμβάνει. (β) Καὶ οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα ἀρχειν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδὴ περ ἐν τῷδε καθέσταμεν, τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν τοὺς δὲ μὴ ἀνέναι, διὰ τὸ ἀρχθῆναι ἂν ὑφ' ἐτέρων αὐτοῖς κίνδυνον εἶναι, εἰ μὴ αὐτοὶ ἄλλων ἀρχοίμεν. Καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ὑμῖν τοῖς ἄλλοις τὸ ἡσυχον, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοῖον μεταλήψασθε. (γ) Λογισάμενοι οὖν τὰδε μάλλον αὐξήσεις, ἐπ' ἐκεῖνα ἦν ἴωμεν, ποιώμεθα τὸν πλοῦν, ἵνα Πελοποννησίων τε στορέσωμεν τὸ φρόνημα, εἰ δόξομεν ὑπεριδόντες τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡσυχίαν καὶ ἐπὶ Σικελίαν πλεῦσαι· καὶ ἅμα ἢ τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐκεῖ προσγενομένων πάσης τῇ εἰκότι ἄρξομεν, ἢ κακώσομεν γε Συρακοσίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ζυμμάχοι ὠφελήσομεθα. (δ) Τὸ δὲ ἀσφαλές, καὶ μένειν, ἦν τι προσχωρῇ, καὶ ἀπειλῇ, αἱ νῆες παρέξουσιν· ναυκράτορες γὰρ ἐσόμεθα καὶ ζυμπάντων Σικελιωτῶν. (ε) Καὶ μὴ ὁμᾶς ἢ Νικίου τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διάστασις τοῖς νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποστρέψῃ, τῷ δὲ εἰωθότι κόσμῳ, ὥσπερ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἅμα νέοι γεραίτεροις βουλευόντες ἐς τὰδε ἦσαν αὐτά, καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πειρᾶσθε προαγαγεῖν τὴν πόλιν, καὶ νομίσατε νεότητά μὲν καὶ γῆρας ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι, ὁμοῦ δὲ τό τε φαῦλον καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ πᾶν ἀκριβὲς ἂν ζυγκραθὲν μάλιστα' ἂν ἰσχύειν, καὶ τὴν πόλιν, ἂν μὲν ἡσυχάζῃ, τρίψεσθαι τε αὐτὴν περὶ αὐτὴν ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ πάντων τὴν ἐπιστήμην ἐγγραῖσσεσθαι, ἀγωνιζομένην δὲ αἰεὶ προσλήψεσθαι τε τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸ ἀμύνεσθαι οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ μάλλον ζύνηδες εἶεν. (ζ) Παράπαν τε γινώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα τάχιστ' ἂν μοι δοκεῖν ἀπραγμοσύνης μεταβολῇ διαφθαρῆναι, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν οἱ ἂν τοῖς παροῦσιν ἦθῃσι καὶ νόμοις, ἦν καὶ χεῖρω ἦ, ἥχιστα διαφόρως πολιτεύωσιν. »

XIX. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐκείνου τε καὶ τῶν Ἑγεσταίων καὶ Λεοντινῶν φυγάδων, οἱ παρελθόντες ἐδίδόντο τε καὶ τῶν

de nobis superandis habuerunt, et, si vel maxime animos sumpserint, terra quidem irruptionem in agrum nostrum facere, etiam si hanc navalem expeditionem non suscepimus, tamen possunt, classe autem nihil nobis nocere queant; reliqua enim nobis est classis quæ illis par sit.

XVIII. « Quid igitur rationi consentaneum reputantes aut nos ipsi tergiversemur aut quid prætententes sociis, qui illic sunt, non succurramus? quibus, quandoquidem vel jurejurando interposito societatem fecimus, opem ferre oportet, nec obicere, quod ne illi quidem nobis opem ferant. Neque enim eos nobis adjunximus, ut huc vicissim opem nobis ferant, sed ut hostibus, quos illic habemus, negotium facessentes, eos impendant, ne contra nos huc veniant. (2) Sic enim imperium paravimus et nos et quotquot alii rerum potiti sunt, impigre succurrendo semper iis, qui nostrum auxilium implorarent, sive barbaris sive Græcis, quoniam si omnes quiescant, aut gentium delectum habeant, quibus auxilium sit ferendum, exiguum quoddam incrementum imperio nostro adjungentes de hoc ipso potius periclitabimur. Eum enim, qui præpotens est, non solum contra se venientem propulsare solent, sed etiam antevertere, ne contra veniat. (3) Neque nobis licet ratione deducta imperium habere in quantum volumus, sed necessitas cogit, quando in hoc loco constituti sumus, aliis insidiari, alios non missos facere, quod periculum nobis ipsis imminet, ne aliorum imperio pareamus, nisi ipsi aliis imperemus. Neque eodem modo nobis, quo ceteris, ratio quietis est habenda, nisi etiam studia vestra in illorum similitudinem commutabitur. (4) Considerantes igitur fore ut has res magis augeamus, si ad illas proficiscamur, hanc expeditionem suscipiamus, ut Peloponnesiorum spiritus deprimamus, si contempta videbimur præsentī quiete in Siciliam etiam trajicere; et simul etiam aut Græciæ totius, ut probabile est, imperium obtinebimus, rebus illis in nostram potestatem redactis, aut saltem malo Syracusanos afficiemus, unde et nos ipsi et socii utilitatem percipiemus. (5) Tuto autem et manendi, si quis se nobis dedat, et abeundi facultatem naves præstabant; maris enim imperium etiam in universos Sicilienses obtinebimus. (6) Næque vero Niciæ oratio, quæ quietem vobis suadet, et dissidium inter jvenes et senes excitat, vos avertat, sed consueto ordine quemadmodum et majores nostri res in hunc statum extulerunt, dum juniores una cum senioribus consultant, nunc etiam eadem ratione rempublicam amplificare conemini, et existimetis, juventutem ac senectutem, alteram sine altera, nihil posse, sed si nequior ætas et media et maxime circumspecta sint simul permixtæ, maximas iis vires esse, et rempublicam, si quiescat, ipsam per se attritum iri, ut alias res, et futurum, ut omnium disciplina consenescat, sed si bella gerat, peritiam sibi semper adjuncturam, et usum adepturam, quo non verbis, sed factis potius se tueri possit. (7) In summa ita sentio, civitatem negotiosam, si negotium cum oīo commutet, meo judicio confestim everti, et illos homines tutissime degere vitam, qui præsentibus institutis legibusque, quamvis sint deteriores, in civitatibus minime discordes vivunt. »

IX. Atque Alcibiades quidem næc dixit; Athenienses vero, quum audissent et illum et Egestæos et Leontinos exsules, qui in medium progressi orabant, et fræderis jusjurandum

ἄρχων ὑπομνήσκοντες ἑκάτεον βοηθῆσαι σφίσι, πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον ὄρμητο στρατεύειν. (2) Καὶ ὁ Νικίας γνοὺς ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων οὐκ ἂν εἴη ἀποτρέψειεν, παρασκευῆς δὲ πλήθει, εἰ πολλὴν ἐπιτάξειεν, τάχ' ἂν μεταστήσειεν αὐτούς, παρελθὼν αὖθις ἔλεγε τοιαύδε.

XX. « Ἐπειδὴ πάντως ὁρῶ ὑμᾶς ὡς Ἀθηναῖοι ὠρμημένους στρατεύειν, ξυνενέγκοι μὲν ταῦτα ὡς βουλόμεθα, ἐπὶ δὲ τῷ παρόντι ἂ γινώσκω σημανῶ. (2) Ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, μέλλομεν εἶναι μεγάλας καὶ οὐθ' ὑπηκόους ἀλλήλων οὔτε δεομέμενας μεταβολῆς, ἥ ἂν ἐκ βιαίου τις δουλείας ἀσμενός ἐς βῶν μετατάσιν χωροίη, οὐδ' ἂν τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν εἰκότως ἀντ' ἐλευθερίας προσδεξαμένης, τό τε πλήθος ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ πολλὰς τὰς Ἑλληνίδας. (3) Πλὴν γὰρ Νάξου καὶ Κατάνης, ἃς ἐλπίζω ἡμῖν κατὰ τὸ Λεοντινῶν συγγενὲς προσέσεσθαι, ἄλλαι εἰσὶν ἑπτὰ, καὶ παρεσκευασμένοι τοῖς πᾶσιν ὁμοιοτρόπως μάλιστα τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ ἃς μᾶλλον πλέομεν, Σελινούς καὶ Συράκουσαι. (4) Πολλοὶ μὲν γὰρ ὁπλῖται ἐνείσι καὶ τοξόται καὶ ἀκοντισταί, πολλὰ δὲ τριήρεις καὶ ὄχλος ὁ πληρώσων αὐτάς. Χρήματά γ' ἔχουσι τὰ μὲν ἴδια, τὰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐστὶ Σελινουντίους· Συρακοσίοις δὲ καὶ ἀπὸ βαρβάρων τιῶν ἀπαρχὴ ἐσφέρεται. Ὡς δὲ μάλιστα ἡμῶν προέχουσιν, ἵππους τε πολλοὺς κέχτηνται καὶ σίτω οἰκείῳ καὶ οὐκ ἐπακτῷ χρῶνται.

XXI. « Πρὸς οὖν τοιαύτην δυνάμειν οὐ ναυτικῆς καὶ φαύλου στρατιᾶς μόνον δεῖ, ἀλλὰ καὶ πεζὴν πολλὴν ξυμπλεῖν, εἴπερ βουλόμεθα ἀξίον τῆς διανοίας ὄρᾶν καὶ μὴ ὑπὸ ἱππέων πολλῶν εἰργεσθαι τῆς γῆς, ἄλλως τε καὶ εἰ ζυστώσιν αἱ πόλεις φοβηθεῖσαι, καὶ μὴ ἀντιπαράσχουσιν ἡμῖν φίλοι τινὲς γενόμενοι, ἄλλοι ἢ Ἐγισταῖοι, ᾧ ἀμυνόμεθα ἱππικόν. (2) Αἰσχρὸν δὲ βιασθέντας ἀπελθεῖν ἢ ὑστερον ἐπιμεταπέμπεσθαι, τὸ πρῶτον ἀσκέπτως βουλευσαμένους· αὐτόθεν δὲ παρασκευῇ ἀξιόχρεω ἐπιέναι, γνόντας ὅτι πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν καὶ οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ στρατεύόμενοι καὶ [οὐκ] ἐν τοῖς τῇδε ὑπηκόοις ξύμμαχοι ἤλθετε ἐπὶ τινα, θεν βῆδαι αἱ κομιδαὶ ἐκ τῆς φιλίας ὧν προσέδει, ἀλλ' ἐς ἄλλοτρίαν πᾶσαν ἀπαρτήσαντες, ἐξ ἧς μηνῶν οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερινῶν ἀγγελοῦν βῆδιον ἐλθεῖν.

XXII. « Ὅπλιντας τε οὖν πολλοὺς μοι δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς ἀγεῖν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων, τῶν τε ὑπηκόων καὶ ἢν τινα ἐκ Πελοποννήσου δυνώμεθα ἢ πείσαι ἢ μισθῷ προσαγαγέσθαι, καὶ τοξότας πολλοὺς καὶ σφενδονήτας, ὅπως πρὸς τὸ ἐκείνων ἱππικὴν ἀντέχουσιν, ναυσί τε καὶ πολὺ περιεῖναι, ἵνα καὶ τὰ ἐπιτήδεια βῶν ἐσκομιζώμεθα, τὸν δὲ καὶ αὐτόθεν σῖτον ἐν ὀλίγῃ, πυροὺς καὶ πεφυγγμένας κριθάς, ἀγεῖν, καὶ σιτοποιοὺς ἐκ τῶν μυλωνῶν πρὸς μέρος ἡναγκασμένους ἐμίσθους, ἵνα ἢν που ὑπὸ ἀπλοίας ἀπολαμβάνωμεθα ἔχη ἢ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια (πολλὰ γὰρ οὕσα οὐ πάσης ἐσται

in memoriam revocantes supplices obsecrabant, ut opem sibi ferrent, longe maiore, quam ante, studio ad hanc expeditionem suscipiendam ferebantur. (2) Nicias vero quum animadvertisset, fore, ut non amplius iisdem rationibus revocaret, sed apparatus magnitudine, si magnum imperaret, fortasse ipsos de sententia deduceret, rursus progressus dicebat hæc :

XX. « Quoniam vos ad hanc militiam obeundam, Athenienses, prorsus animatos video, eveniant hæc, ut cupimus; in præsentia tamen quæ sentiam, exponam. (2) Etenim adversus civitates, quantum ego audiendo didici, magnas ituri sumus, quæ neque aliarum imperio parent, neque mutationem desiderant, qua quis ex dura servitute in meliorem rerum statum lubens transeat, et quas non verisimile est suam libertatem cum nostro imperio esse commutaturas, et quæ, ut in una insula, sunt numero multæ eæque Græcæ civitates. (3) Nam præter Naxum et Catanam, quas propter Leontinorum cognationem ad nos spero transaturas, aliæ sunt septem, quæ rebus omnibus sunt instructæ prorsus eodem modo, quo noster exercitus, et præcipue illæ, adversus quas potissimum tendimus, Selinus et Syracusæ. (4) Nam in iis sunt et multi gravis armaturæ milites et sagittarii et jaculatores, et multæ triremes, et hominum multitudo illas impletura. Habent etiam pecuniam partim privatam, partim ea etiam in templis est Selinuntis; Syracusanis vero etiam tributum a nonnullis barbaris penditur. At quo nobis præcipue præstant, magnam equorum copiam habent, et frumento domi nato, nec importato utuntur.

XXI. « Adversus igitur talem potentiam non solum navalibus et infirmis copiis est opus, sed etiam multum terrestrem exercitum nobiscum navigare oportet, si modo aliquid cogitatis dignum agere volumus, nec a magno equitatu terra prohiberi, præsertim si civitates nostri metu conspirent, nec ulli alii, quam Egestæi, amici nobis facti, equitatum, quo hostibus resistamus, vicissim suppedient. (2) Turpe autem est, nos vi repulsos discedere, aut postea novas copias arcescere, quod primo consilium prudens non inierimus; sed ex hoc ipso loco oportet nos cum firmissimo apparatu bellum illis inferre, reputato, et procul a finibus nostris nos esse navigaturos, neque bellum gesturos eodem modo, quo in regionibus hic nobis parentibus socii aliquem bello petivistis, ubi facilis subvectio eorum, quibus opus erat, ut ex agro sociali, sed in terram digressos totam alienam, unde quatuor hibernorum mensium spatium ne nuntius quidem huc facile venire possit.

XXII. « Ego igitur censeo, oportere nobiscum ducere multos gravis armaturæ milites quum ex nostris civibus tum ex sociis, tum etiam ex iis, qui nostro imperio parent, et si quem e Peloponneso aut verbis aut mercede nobis adungere possumus, et præterea multos sagittarios et funditores, ut illorum equitatu resistant; navium vero numero etiam longe nos superiores esse, ut res ad victum necessarias illuc facilius importemus, et frumentum etiam, quod hic paratum est, triticum et hordeum tostum, hinc navibus onerariis eo conveyere, et piores ex pistrinis quibusque pro rata parte, necessitate adhibita, mercede conductos, ut si quo in loco tempestatibus intercepti teneamur, exercitus res ad victum necessarias habeat (quæ quum ingens sit,

πολεως ὑποδέξασθαι), τὰ τε ἄλλα ὅσον δυνατόν ἐτοιμάσασθαι, καὶ μὴ ἐπὶ ἐτέροις γίγνεσθαι, μάλιστα δὲ χρήματα αὐτόθεν ὡς πλείστα ἔχειν. Τὰ δὲ παρ' Ἑγεσταίων, ἃ λέγεται ἐκεῖ ἐτοῖμα, νομίσате καὶ λόγῳ ἂν μάλιστα ἐτοῖμα εἶναι.

XXIII. « Ἦν γὰρ αὐτοὶ ἐλθόμεν ἐνθὲνδε μὴ ἀντίπαλον μόνον παρασκευασάμενοι, πλὴν γε πρὸς τὸ μάχιμον αὐτῶν τὸ πολιτικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλοντες τοῖς πᾶσι, μολὶς οὕτως οἴοι τε ἐσόμεθα τῶν μὲν κρατεῖν τὰ δὲ καὶ διασῶσαι. (2) Πόλιν τε νομίσαι χρὴ ἐν ἀλλοφύλοις καὶ πολεμίοις οἰκισῶντας ἵεναι, οὓς πρέπει τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἢ ἂν κατὰσχῶσιν εὐθὺς κρατεῖν τῆς γῆς, ἢ εἰδέναι ὅτι ἦν σφάλλωνται πάντα πολέμια ἔξουσιν. (3) Ὅπερ ἐγὼ φοβούμενος, καὶ εἰδὼς πολλὰ μὲν ἡμᾶς δέον βουλεύεσθαι, ἐπὶ δὲ πλείω εὐτυχῆσαι (χαλεπὸν δὲ ἀνθρώπους ὄντας), ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύχῃ παραδοὺς ἐμαυτὸν βούλομαι ἐκπλεῖν, παρασκευῇ δὲ ἀπὸ τῶν εἰκῶτων ἀσφαλῆς ἐκπλεῦσαι. (4) Ταῦτα γὰρ τῇ τε ξυμπάσῃ πάλαι βεβαιότατα ἡγούμεαι καὶ ἡμῖν τοῖς στρατευομένοις σωτήρια. Εἰ δὲ τῶν ἄλλων δοκεῖ, παρήμει αὐτῷ τὴν ἀρχήν. »

XXIV. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα εἶπε νομίζων τοὺς Ἀθηναίους τῷ πλῆθει τῶν πραγμάτων ἢ ἀποτρέψειν, ἢ εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστα οὕτως ἀσφαλῶς ἐκπλεῦσαι. (2) οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ πλοῦ οὐκ ἐξηρήθησαν ὑπὸ τοῦ ὀχλώδους τῆς παρασκευῆς, πολλὸν δὲ μᾶλλον ὠρμηντο, καὶ τούναντίον περιέστη αὐτῶν· εἴ τε γὰρ παραινεῖσαι ἔδοξε καὶ ἀσφάλεια νῦν δὴ καὶ πολλὰ ἔσεσθαι. (3) Καὶ ἔρωσ ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐκπλεῦσαι· τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις ὡς ἢ καταστρεφόμενοις ἐφ' ἃ ἐπλεον ἢ οὐδὲν ἂν σφαλεῖσαν μεγάλῃν δύναμιν, τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπούσης πόθῳ ὕψους καὶ θεωρίας, καὶ εὐελπίδες ὄντες σωθήσεσθαι· ὁ δὲ πολλὸς ὁμιλος καὶ στρατιώτης ἐν τε τῷ παρόντι ἀργύριον οἶσιν καὶ προσκτήσασθαι δύναμιν ὅθεν ἀτίδον μισθοφορὰν ὑπάρξειν. (4) Ὡστε διὰ τὴν ἄγαν τῶν πλειόνων ἐπιθυμίαν, εἰ τῶν ἄρα καὶ μὴ ἤρσκεν, δεδιὼς μὴ ἀντιχειροτονῶν καχόνους δόξειεν εἶναι τῇ πόλει ἡσυχίαν ἦγεν.

XXV. Καὶ τέλος παρελθὼν τις τῶν Ἀθηναίων καὶ παρακαλέσας τὸν Νικίαν οὐκ ἔφη χρῆναι προφασίζεσθαι οὐδὲ διαμέλλειν, ἀλλ' ἐναντίον ἀπάντων ἥδη λέγειν ἦντινα αὐτῷ παρασκευὴν Ἀθηναῖοι ψηφίσωνται. (2) Ὁ δὲ ἄκων μὲν εἶπεν ὅτι καὶ μετὰ τῶν ξυναρχόντων καθ' ἡσυχίαν μᾶλλον βουλεύσοιτο, ὅσα μέντοι ἥδη δοκεῖν αὐτῷ, τριήρεσι μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑκατὸν πλευστέα εἶναι (αὐτῶν δ' Ἀθηναίων ἔσεσθαι ὀπλιταγωγούς ὅσαι ἂν δοκῶσιν, καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ξυμμάχων μεταπεμπτέας εἶναι), ὀπλίταις δὲ τοῖς ξυμπασιν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πεντακισχιλίων μὲν οὐκ ἐλάσσοσιν, ἣν δὲ τι δύνωνται, καὶ πλείοσιν· τὴν δὲ ἄλλην παρασκευὴν ὡς κατὰ λόγον καὶ τοσούτων τῶν αὐτόθεν καὶ ἐκ Κρήτης, καὶ σπενδονητῶν, καὶ ἣν τι ἄλλο πρέπον δοκῇ εἶναι, ἐτοιμασάμενοι ἄξειν.

eum non quælibet civitas excipere poterit), ceterasque res pro viribus præparare, neque nostræ salutis præsidium in aliorum auxilio collocare, inprimis vero pecuniam quam plurimam hinc asferre. Nam quæ ab Egestæis prædicatur illic in promptu esse, eam verbo tenus in promptu fore putetia.

XXIII. « Nam si nos hinc discedamus cum exercitu, quem non solum hostili parem præparaverimus, excepto gravis armaturæ robore, quod habent, sed etiam cum eo, qui rebus omnibus longe sit instructor, tamen et sic vix poterimus res partim in potestatem nostram redigere, partim conservare. (2) Et existimandum est proficisci nos ut urbem inter alienigenas et hostes condituros, quos primo die, quo appulerint, confestim agro potiri oportet, aut persuasum habere, si cladem aliquam patiantur, fore, ut omnia habeant hostilia. (3) Quod ego formidans, et compertum habens, oportere nos multa prospicere et plura etiam feliciter gerere (quod arduum est, quia sumus homines), ad hanc expeditionem proficisci volo quam minimum memet fortunæ committens, sed apparatu eo, quo me tutum fore probabile sit. (4) Hæc enim et universæ reipublicæ tutissima, et nobis ad militiam profecturis salutaria fore duco. Quod si quis aliter sentit, huic ego magistratu cedo. »

XXIV. Atque Nicias quidem hæc dixit, sperans se Athenienses vel rerum multitudine de sententia deducturum, vel si cogeretur ad hanc expeditionem proficisci, sic saltem se tuto profecturum; (2) illis vero cupiditas quidem expeditionis ex animis non exempta est ob apparatus molem, sed multo magis studio efferebantur, et res ipsi cecidit contra ac sperabat; nam et bonum consilium dedisse visus est, et res nunc demum tutissima fore. (3) Et desiderium navigandi omnes pariter invasit; ac seniores quidem, quod vel in suam potestatem se redacturos sperarent ea, ad quæ pergerent, vel saltem exercitum, qui tantus esset, nullam cladem accepturum; illos vero, qui erant ætate integra, quod peregrinam regionem visere et spectare cuperent, et bonam spem animo conciperent, fore ut incolumes reverterentur; vulgi autem turba ac miles et in præsentem sperabant se pecuniam accepturos, et potentiam se addituros, unde perpetuum stipendium sibi suppeditaturum esset. (4) Quamobrem propter nimiam plurimorum cupiditatem, si cui forte res ista minus placeret, veritus, ne ceteris refragando reipublicæ malevolus esse videretur, silentium agebat.

XXV. Tandem vero quidam ex Atheniensibus in medium progressus Nicia advocato dixit, non oportere amplius prætextus aut moras interponere, sed in omnium conspectu jam declarare, quemnam apparatus ab Atheniensibus sibi decerni vellet. (2) Ille vero invitatus dixit, se etiam cum collegis per otium hac de re accuratius consultaturum, quantum tamen jam nunc intelligeret, non paucioribus quam centum triremibus navigandum esse (ipsorum autem Atheniensium fore naves militibus vehendis aptas tot, quot placeret, aliasque ex sociis arcessendas), militibus autem gravis armaturæ universis tam Atheniensium, quam sociorum, non minus quinque millibus, sed amplius etiam, si possent; reliquum vero apparatus pro exercitu magnitudine, et sagittariorum illinc et ex Creta assumptorum, et funditorum, et si quid aliud opportunum esse videretur, præparaturos et ducturos.

XXVI. Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο εὐ-
θὺς αὐτοκράτορας εἶναι καὶ περὶ στρατιᾶς πλήθους καὶ
περὶ τοῦ παντὸς πλοῦ τοὺς στρατηγούς πράσσειν ἢ ἂν
αὐτοῖς δοκῇ ἀρίστα εἶναι Ἀθηναίους. (2) Καὶ μετὰ
ταῦτα ἡ παρασκευὴ ἐγίνετο, καὶ ἐς τε τοὺς συμμαχίους
ἐπεμبون καὶ αὐτοῖς καταλόγους ἐποιοῦντο. Ἄρτι δ'
ἀνελήφει ἡ πόλις ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ ξυνε-
χοῦς πολέμου ἐς τε ἡλικίας πλῆθος ἐπιγεγεννημένης καὶ
ἐς χρημάτων ἄθροισιν διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, ὥστε ῥᾶον
πάντα ἐπορίζετο. Καὶ οἱ μὲν ἐν παρασκευῇ ἦσαν.

XXVII. Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν
τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἡ
τετράγωνος ἐργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίῳ προθύροις καὶ
ἐν ἱεροῖς), μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσ-
οπα. (2) Καὶ τοὺς δρᾶσαντας ἤδει οὐδείς, ἀλλὰ μεγά-
λοις μηνύεσι δημοσίᾳ οὗτοί τε ἐζητοῦντο, καὶ προσέτι
ἐψηφίσαντο καὶ εἰ τις ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγενη-
μένον, μηνύειν ἀδεῶς τὸν βουλούμενον καὶ ἀστῶν καὶ
ξένων καὶ δούλων. (3) Καὶ τὸ πρᾶγμα μειζόνους ἐλάμ-
βανον· τοῦ τε γὰρ ἐκπλοῦ οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι, καὶ
ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ἅμα νεωτέρων πραγμάτων καὶ δήμου
καταλύσεως γεγενῆσθαι.

XXVIII. Μηνύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων καὶ
ἀκρολούτων περὶ μὲν τῶν Ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων δὲ ἀγαλ-
μάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ νεωτέρων μετὰ
παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγεννημένοι, καὶ τὰ μυστήρια ἅμα
ὥς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕβρει. (2) ὧν καὶ τὸν Ἀλ-
κιβιάδην ἐπιτιμῶντο. Καὶ αὐτὰ ὑπολαχμδάνοντες οἱ
μάλιστα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἀρχόμενοι ἐμποδῶν ὄντι σφίσι
μὴ αὐτοῖς τοῦ δήμου βαδαιῶς προσεσθάναι, καὶ νομίσαν-
τες, εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμεγαλυνον,
καὶ ἐβόων ὥς ἐπὶ δήμου καταλύσει τὰ τε μυστικά
καὶ ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο, καὶ οὐδὲν εἴη
αὐτῶν ὃ τι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη, ἐπιλέγοντες τε-
κμήρια τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα οὐ δημο-
τικὴν παρουσίαν.

XXIX. Ὁ δ' ἐν τε τῷ παρόντι πρὸς τὰ μηνύματα
ἀπελογεῖτο, καὶ ἐτοιμός ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι, εἰ
τι τούτων εἰργασμένος ἦν (ἥδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρα-
σκευῆς ἐπεπόριστο), καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἴργαστο, δι-
κὴν δοῦναι, εἰ δ' ἀπολυθεῖν, ἄρχειν. (2) Καὶ ἐπεμαρ-
τύρετο μὴ ἀπόντος πέρι αὐτοῦ διαβολὰς ἀποδέχεσθαι,
ἀλλ' ἥδη ἀποκτείνειν εἰ ἀδικεῖ, καὶ ὅτι σωφρο-
νέστερον εἴη μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας, πρὶν δια-
γνώσιν, πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσούτῳ στρατεύματι. (3)
Οἱ δ' ἐχθροὶ δεδιότες τό τε στρατεύμα μὴ εὖνουν ἔχῃ,
ἦν ἥδη ἄγωνίζηται, ὃ τε δῆμος μὴ μαλακίζεται θε-
ραπεύον ὅτι δι' ἐκείνον ὅς τ' Ἀργεῖοι ξυνεστράτευον
καὶ τῶν Μαντινέων τινές, ἀπέτρεπον καὶ ἀπέσπευδον,
ἄλλους βήτορας ἐνιέντες οἱ ἔλεγον νῦν μὲν πλεῖν αὐτὸν
καὶ μὴ κατασχεῖν τὴν ἀγωγὴν, ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι
ἐν ἡμέραις ῥηταῖς, βουλούμενοι ἐκ μεζόνος διαβολῆς,
ἣν ἐμελλον ῥᾶον αὐτοῦ ἀπόντος ποιεῖν, μετὰπεμpton

XXVI. Quum autem Athenienses hæc audissent, confe-
stim ipsis imperatoribus summam imperii potestatem facto
decreto dederunt, ut arbitratu suo et de copiarum numero,
et de universæ navigationis ratione transigerent, prout
ipsis ex usu reipublicæ Atheniensis maxime fore videretur.
(2) Post hæc autem hic apparatus parari cæpit, et quum ad
socios mittebant, tum etiam ex suo ipsorum agro milites
conscribebant. Jam enim modo se civitas et a morbo et ab
assiduo bello recreaverat, ita ut et civium ætate militari
præditorum, qui adoleverant, numero floreret, et pecunia
coacta abundaret propter inducias; quamobrem omnia faci-
lius suppeditabantur. Atque hi quidem in apparatu erant.

XXVII. Interea vero quotquot lapidea Mercurii simulacra
Athenis erant (sunt autem more patrio, forma quadrata,
multa quum in privatarum ædium vestibulis, tum in templis),
una nocte pleraque vultu circumcisa sunt. (2) Cujus faci-
noris auctores nemo sciebat, sed et isti magnis præmiis pro
indicio propositis publice quærebantur, et præterea decre-
verunt, ut, si quis aliquod aliud piaculum-admissum sciret,
quilibet sive civis sive peregrinus sive servus hoc sine timore
indicaret. (3) Atque rem in majus interpretabantur; nam
et expeditionis omen esse videbatur, et simul etiam per
conjuratorem factum esse rerum novandarum statusque
popularis evertendi causa.

XXVIII. A quibusdam igitur inquilinis et pedisequis de
Mercurii quidem simulacris nihil indicatum est, sed de qui-
busdam aliis statuīs ab adolescentibus per lulum ac temu-
lentiam jam pridem concisis, et sacra arcana in domibus
fieri lasciviæ causa; (2) quarum rerum etiam Alcibiadem
insimulabant. Atque hæc arripientes ii, qui Alcibiadi
maxime infensi erant, quod sibi impedimento esset, quo
minus in administranda republica principem locum constan-
ter obtinerent, et rati, si eum expulissent, se principes fu-
turos, rem exaggerabant, vociferabanturque, ad popularis
status eversionem spectare et mystica illa sacra et concisa
Mercurii simulacra, eorumque nihil sine illo factum esse,
addentes argumentorum loco reliquam ejus vitæ licentiam,
qua in victu cultuque corporis præter populare institutum
utebatur.

XXIX. Ille vero et in præsentia adversus indicia se pur-
gabat, et, antequam discederet, judicium subire paratus erat,
si quid horum admisisset (jam enim quæ ad illum apparatus
spectabant, confecta erant), et si quid horum commisisset,
pœnas dare, sin absolutus esset, imperium gerere. (2)
Et obtestabatur, ne de se absente crimina reciperent, sed
jam, si deliquisset, morte mulctarent, et sapientius esse,
non se talis criminis reum, priusquam causam cognovis-
sent, tanti exercitus imperatorem mittere. (3) Sed ejus ini-
mici veriti, ne, si jam tum judicium subiret, exercitum sibi
benevolum haberet, neve plebs animo remissiore esset,
colens eum propterea, quod propter ipsum et Argivi et ex
Mantineis nonnulli ad hanc expeditionem proficiscerentur,
hoc dissuadebant et eum studiose abigebant, submissis aliis
oratoribus, qui dicebant, nunc quidem navigaret, neque
profectionem retardaret, sed reversus ad diem dictam judi-
cium subiret; volebant enim eum majore cum invidia, quam

κομισθέντα αὐτὸν ἀγωνίσασθαι. Καὶ ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην.

XXX. Μετὰ δὲ ταῦτα θέρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ἐγένετο εἰς τὴν Σικελίαν. Τῶν μὲν οὖν ξυμμάχων τοῖς πλείστοις καὶ ταῖς σιταγωγαῖς ὀλκάσι καὶ τοῖς πλοίοις, καὶ ὅση ἄλλη παρασκευὴ ξυνείπετο, πρότερον εἰρητὸν εἰς Κέρκυραν ξυλλέγεσθαι ὡς ἐκεῖθεν ἀθρόοις ἐπὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν τὸν Ἴόνιον διαβαλοῦσιν· αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες τῶν ξυμμάχων παρήσαν, εἰς τὸν Πειραιᾶ καταβάντες ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἔρ' ἐπλήρουν τὰς ναῦς ὡς ἀναξόμενοι. (2) Ξυγκατέβη δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὁμιλος ἅπας ὡς εἶπεν ὁ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, οἳ μὲν ἐπιχώριοι τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἔκαστοι προπέμποντες, οἳ μὲν ἑταίρους οἳ δὲ ξυγγενεῖς οἳ δὲ υἱεῖς, καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα ἰόντες καὶ ὀλοφυρμῶν, τὰ μὲν ὡς κτήσονται, τοὺς δ' εἴ ποτε θύοιτο, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς σφετέρας ἀπεστέλλοντο.

XXXI. Καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὡς ἤδη ἐμελλον μετὰ κινδύνων ἀλλήλους ἀπολιπεῖν, μᾶλλον αὐτοὺς ἐσθίει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν· ὅμως δὲ τῇ παρῴσῃ βῶμῃ, διὰ τὸ πλῆθος ἐκάστων ὧν ἑώρων, τῇ ὀφεί ἀνευάρσουν. Οἳ δὲ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος ὄχλος κατὰ θέαν ἤκεν ὡς ἐπ' ἀξιοῦσιν καὶ ἀπίστον διάνοιαν. Παρασκευὴ γάρ αὕτη πρώτη ἐκπλεύσασα μίθ' ὅλης δυνάμει Ἑλληνικῇ πολυτελεστάτῃ δὴ καὶ εὐπρεπεστάτῃ τῶν ἐς ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο. (2) Ἀριθμῷ δὲ νεῶν καὶ ὀπλιτῶν καὶ ἡ ἐς Ἐπίδαυρον μετὰ Περικλέους καὶ ἡ αὐτὴ ἐς Ποτίδαιαν μετὰ Ἀγνωνος οὐκ ἐλάσσων ἦν· τετράχις γάρ χιλιοι ὀπλῖται αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τριακόσιοι ἱππεῖς καὶ τριῆρεις ἑκατόν, καὶ Λεσβίων καὶ Χίων πεντήκοντα, καὶ ὕμματα οἳ πολλοὶ ξυνέπλευσαν. (3) Ἀλλὰ ἐπὶ τε βραχεὶ πλῶν ὠρμήθησαν καὶ παρασκευὴ φαύλη, οὗτος δὲ ὁ στόλος ὡς χρόνιος τε ἐσόμενος καὶ κατ' ἀμφοτέρω, οὗ ἂν δέη, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐξαρτυθείς, τὸ μὲν ναυτικὸν μεγάλαις δαπάναις τῶν τε τριηράρχων καὶ τῆς πόλεως ἐκπονηθέν, τοῦ μὲν δημοσίου δραχμῇν τῆς ἡμέρας τῷ ναύτῃ ἐκάστω διδόντος καὶ ναῦς παρασχόντος κενὰς ἐξήκοντα μὲν ταχείας τεσσαράκοντα δὲ ὀπλιταγωγούς, καὶ ὑπηρεσίας ταύταις τὰς κρατίστας τῶν τριηράρχων, ἐπιφορέας τε πρὸς τῷ ἐκ δημοσίου μισθῷ διδόντων τοῖς ὀράνιταις τῶν ναυτῶν καὶ ταῖς ὑπηρεσίαις, καὶ τᾶλλα σημεῖοις καὶ κατασκευαῖς πολυτελεῖσι χρησαμένων, καὶ ἐς τὰ μακρότατα προθυμηθέντος ἐνὸς ἐκάστου ὅπως αὐτῷ τινὶ εὐπρεπεῖα τε ἡ ναῦς μάλιστα προέξει καὶ τῷ ταχυνυτεῖν, τὸ δὲ πεζὸν καταλόγοις τε χρηστοῖς ἐκκριθὲν καὶ θπλων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν μεγάλῃ σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλληθέν. (4) Ξυνέβη δὲ πρὸς τε σφᾶς αὐτοὺς ἅμα ἔρην γενέσθαι, ὃ τις ἕκαστος προσετέαχθαι, καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας ἐπίδειξιν μᾶλλον εἰκασθῆναι τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας ἢ ἐπὶ πολεμίοις παρασκευῇν. (5) Εἰ γάρ τις ἐλογίσαστο τήν τε τῆς πόλεως ἀνάλωσιν δημοσίαν καὶ τῶν στρατευσ-

absenti facilius confuturi erant, revocatum et reversum iudicio contendere. Quare placuit, ut Alcibiades abiret.

XXX. Postea vero aestate jam media classis solvebat in Siciliam. Plerisque autem sociis et onerariis navibus comestum vecturis et minoribus navigiis, et quicumque præterea apparatus comitabatur, ante præceptum erat, ut Corcyram convenirent, ut illinc omnes simul per Ionium sinum ad Japygiam promontorium transmitterent; ipsi autem Athenienses, et si qui sociorum aderant, quum ad dictam diem in Piræum descendissent, primo diluculo naves implere cœperunt, ut in altum ferrentur. (2) Cum quibus una descendit omnis prope dixerim turba, quæ in urbe erat, et civium et peregrinorum, indigenæ quidem, ut suos quique prosequerentur, alii sodales, alii cognatos, alii filios, et cum spe pariter ac lamentis incedentes, quod res quidem illas in suam potestatem redactum iri sperarent, homines vero dubitarent, si unquam essent visuri, quia secum ipsi reputabant, quam procul a suis finibus mitterentur.

XXXI. Et in præsentia quum alii alios cum periculis jam mutuo relicturi essent, timores tunc in mentem iis magis veniebant, quam quum hanc expeditionem decernebant; verumtamen in præsentī potentia propter multitudinem rerum singularum, quas cernebant, visu animos recolligebant. Peregrini vero et cetera multitudo ad spectaculum aderat ut ad rem visu dignam et opinione majorem. Hic enim apparatus, qui primus ex una civitate cum Græcorum copiis profectus est, sumptuosissimus atque magnificentissimus omnium usque ad illam diem fuit. (2) Nam navium et gravis armaturæ militum numero et ille apparatus, qui cum Pericle in agrum Epidaurium, et ille, qui cum Hagnone ad Potidæam missus est, non erat inferior; quattuor enim ex ipsis Atheniensibus millia militum gravis armaturæ et trecenti equites et centum triremes, et Lesbiorum atque Chiorum quinquaginta, et præterea multi socii cum illis profecti erant. (3) Sed in brevem expeditionem et cum tenni apparatu solverant; sed hæc expeditio, quippe quod diuturna futura esset, utraque ratione, utra opus ei fuisset, et navibus simul et peditatu, erat instructa; et classis quidem magnis trierarchorum et reipublicæ sumptibus erat laboriose parata, quum respublica quidem singulas drachmas singulis nautis quotidie daret, et naves inanes sexaginta veloces, quadraginta ad gravis armaturæ milites vehendos suppeditasset, trierarchi vero præstantissimos ministros his et præter publicum stipendium etiam extraordinarium adderent illis nautis, qui thranite vocantur, et ministris, et ceteris etiam in rebus signis et artificii sumptuosius naves instruxissent, et eorum unusquisque summum studium ad hoc adhibuisset, ut sua navis inter ceteras et aliquo decore et celeritate longe præstaret; peditatus vero conscriptus erat delectu accuratissime habito, et magno studio inter se certaverant armorum et vestitus elegantia. (4) Contigit autem, ut simul et illi inter se certarent de eo, quod cuique erat negotii assignatum, et apud ceteros Græcos hoc potentius potius ac magnarum opum ostentatio videretur, quam adversus hostem apparatus. (5) Si quis enim rationem iniisset et sumptuum, quos civitas publica et unusquisque militum privatim fecerat, tum ea, quæ civitas jam ante erogaverat,

μείνων τὴν ἰδίαν, τῆς μὲν πόλεως ὅσα τε ἤδη προστετέλλεαι καὶ ἃ ἔχοντας τοὺς στρατηγούς ἡπείστελλεν, τῶν δὲ ἰδιωτῶν ἃ τε περὶ τὸ σῶμά τις καὶ τριήραρχος ἐς τὴν ναὺν ἀναλώκει καὶ ὅσα ἐτι ἐμελλεν ἀναλώσειν, χωρὶς δ' ἃ εἰκὸς ἦν καὶ ἀνευ τοῦ ἐκ τοῦ δημοσίου μισθοῦ πάντα τινὰ παρασκευάσασθαι ἐφόδιον ὥς ἐπὶ χρόνιον στρατεῖαν, καὶ ὅσα ἐπὶ μεταβολῇ τις ἢ στρατιώτης ἢ ἔμπορος ἔχων ἐπλεῖ, πολλὰ ἂν τάλαντα εὐρέθη ἐκ τῆς πόλεως τὰ πάντα ἐξαγόμενα. (6) Καὶ ὁ στόλος οὐχ ἥσσον τολμῆς τε θάμβει καὶ ὀφθαλμοῖς λαμπρότητι περιβόητος ἐγένετο ἢ στρατιᾶς πρὸς οὗς ἐπήρσαν ὑπερβολῇ, καὶ ὅτι μέγιστος ἦδη διάπλους ἀπὸ τῆς οἰκείας καὶ ἐπὶ μεγίστῃ ἐλπίδι τῶν μελλόντων πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἐπεχειρήθη.

XXXII. Ἐπειδὴ δὲ αἱ νῆες πλήρεις ἦσαν καὶ ἐσκεῖτο πάντα ἡδὴ ὅσα ἔχοντας ἐμελλον ἀνάξασθαι, τῇ μὲν σάλπιγγι σιωπῇ ὑπεσημάνθη, εὐχὰς δὲ τὰς νομιζόμενας πρὸ τῆς ἀναγωγῆς οὐ κατὰ ναῦν ἐκάστην ζυμπαντες δὲ ὑπὸ κήρυκος ἐποιοῦντο, κρατηρὰς τε κεράσαντες παρ' ἅπαν τὸ στράτευμα καὶ ἐκπώμασι χρυσοῖς τε καὶ ἀργυροῖς οἱ τε ἐπιβάται καὶ οἱ ἄρχοντες σπένδοντες. (2) Ξυνεπεύχοντο δὲ καὶ ὁ ἄλλος ἄνθρωπος ὁ ἐκ τῆς γῆς τῶν τε πολιτῶν καὶ εἰ τις ἄλλος εὖνους παρῆν σφίσι. Παιωνίσαντες δὲ καὶ τελεύσαντες τὰς σπονδὰς ἀνήγοντο, καὶ ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες ἐμύλλαν ἡδὴ μέχρι Αἰγίνης ἐποιοῦντο. Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐνθαπερ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν ζυμμάτων ξυνελέγετο, ἡπείγοντο ἀφικέσθαι.

(3) Ἐς δὲ τὰς Συρακούσας ἡγγέλλετο μὲν πολλὰ χόθεν τὰ περὶ τοῦ ἐπίπλου, οὐ μόνον ἐπιστεύετο ἐπὶ πολὺν χρόνον οὐδέν, ἀλλὰ καὶ γενομένης ἐκκλησίας ἐλέχθησαν τοιοῦδε λόγοι ἀπὸ τε ἄλλων, τῶν μὲν πιστευόντων τὰ περὶ τῆς στρατείας τῆς τῶν Ἀθηναίων, τῶν δὲ τὰ ἐναντία λεγόντων, καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἑρμῶνος παρελθὼν αὐτοῖς, ὡς σαφῶς οἰόμενος εἰδέναι τὰ περὶ αὐτῶν, εἰλεγέ καὶ παρήγει τοιαῦτα.

XXXIII. « Ἀπιστά μὲν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινές, δοξῶ ὑμῖν περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν, καὶ γινώσκω ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες οὐ μόνον οὐ πείθουσιν ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι· ὅμως δὲ οὐ καταφορηθεὶς ἐπιστήσω κινδυνευούσης τῆς πόλεως, πείθων γε ἑμαυτὸν σαφέστερόν τι ἐτέρου εἰδὼς λέγειν. (2) Ἀθηναῖοι γὰρ ἐφ' ἡμᾶς, ὅ πάντες θαυμάζετε, πολλῇ στρατιᾷ ὤρμηνται καὶ ναυτικῇ καὶ πεζῇ, πρόφασιν μὲν Ἑγεσταίων ζυμμάχια καὶ Λεοντίνων κατοικίσει, τὸ δὲ ἀληθές Σικελίας ἐπιθυμία, μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἡγούμενοι, εἰ ταύτην σχοῖεν, βραδίως καὶ τᾶλλα εἰσιν. (3) Ὡς οὖν ἐν τάχει παρεσομένων, ὁρᾶτε ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ὅτω τρόπῳ κάλλιστα ἀμυνέσθε αὐτούς, καὶ μήτε καταφρονήσαντες ἀφρακτοὶ ληφθῆσθε μήτε ἀπιστήσαντες τοῦ ζυμπαντος ἀμελήσετε. (4) Εἰ δὲ τῷ καὶ πιστὰ, τὴν τολμᾶν αὐτῶν καὶ δύναμιν μὴ ἐκπλαγῇ. Οὕτε γὰρ βλάπτειν ἡμᾶς πλείω οἴοι τ' εἶναι ἢ πᾶ-

THUCYDIDES.

tum ea, quæ imperatoribus, quos mittebat, secum abspondenda dederat, tum etiam ea, quæ unusquisque privatorum in corporis cultum, et trierarchus in suam navem impenderat, aut quæ præterea erat in posterum impensurus, et separatim ea, quæ verisimile erat unumquemque præter publicum stipendium præparasse viatici causa, quippe quod ad diuturnam militiam iturus esset, item quæcunque vel miles vel mercator negotiationis gratia secum tulit, is profecto permultorum talentorum summam ex urbe tunc exportatam esse comperisset. (6) Atque hæc expeditio non minus ob admirandam audaciam et spectaculi splendorem celebris erat, quam ob exercitus magnitudinem illis superiorem, adversus quos proficiscebantur; præterea quod hæc navigatio ab agro domestico longissime et rerum adipiscendarum proposita spe longe maxima pro præsentibus opibus tunc suscepta esset.

XXXII. Quum autem naves viris impletæ essent omniaque jam imposita, quæ secum erant laturi, tuba silentium indictum est, et vota consueta autē protectionem non in singulis navibus, sed universi per præconis vocem nuncupabant, et crateras miscentes secundum omnem exercitum et aureis argenteisque poculis omnes et navium defensores et duces libantes. (2) Simul autem vota faciebat et cetera turba, quæ erat in terra et civium et si quis alius benevolus illis aderat. Quum autem pæana cecinissent et libationes peregissent, e portu solvebant et primo longa navium serie navigantes jam ad Æginam usque cursum certatim tenebant. Atque hi quidem Corcyram, quo et reliquis sociorum exercitus conveniebat, pervenire properabant.

(3) Syracusas vero ex variis quidem locis nuntii de infesto hujus classis adventu afferebantur, nec tamen diu quicquam eorum credebatur, sed etiam convocata concione hujusmodi sententiæ dictæ sunt quum ab aliis, quorum partim quidem credebant ea, quæ de Atheniensium expeditione nuntiabantur, partim contraria dicebant, tum etiam Hermocrates Hermonis filius in medium progressus, quippe qui sibi videretur accurate scire, quæ de illis rebus ferebantur, dicebat et suadebat hæc :

XXXIII. « Incredibilia quidem, quemadmodum et alii nonnulli, fortasse et ego apud vos dicere videbor de eo, hunc certus sit classis hostilis adventus, et probe novi, eos, qui vel dicunt vel nuntiant res, quæ fide non digna habentur, non solum non persuadere, verum etiam amentes videri; nihilominus tamen, quum reipublicæ periculum impendeat, non idcirco deterritus me continebo, quia mihi persuadeo me scire aliquid exploratus dicere, quam quemvis alium. (2) Athenienses enim adversus nos, quod vehementer admiramini, cum ingenti exercitu et navali et pedestri venire tendunt, hoc quidem prætextu, ut Egestæis sociis auxilium ferant, et Leontinos in suas sedes restituant, sed re vera Siciliæ, præcipue vērō nostræ urbis cupiditate, existimantes, si hanc obtineant, se cetera etiam facile obtenturos. (3) Quoniam igitur propediem huc sunt appulsuri, videte, qua ratione pro viribus eos rectissime propulsare possitis, et neque per hostium contempnitionem, imparati opprimi, neque nuntiis fidem non habentes rerum summam negligere. (4) Quod si cui etiam res hæc credibiles sint, illorum audaciam ac potentiam is ne reformidet; nam neque magis nos lædere, quam a nobis lædi poterunt, ne-

σχειν, οὐδ' ὅτι μεγάλῳ στόλῳ ἐπέρχονται, ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πρὸς τε τοὺς ἄλλους Σικελιώτας πολὺ ἄμεινον (μᾶλλον γὰρ ἐβελήσουσιν ἐκπλαγέντες ἡμῖν ξυμμαχεῖν), καὶ ἦν ἄρα ἡ κατεργασώμεθα αὐτοὺς ἡ ἀπράκτους ὦν ἐφίενται ἀπώσωμεν (οὐ γὰρ δὴ μὴ τύχῳσ' ἔτι ὦν προσδέχονται φοβοῦμαι), ἀλλιστον δὲ ἔργων ἡμῖν ξυμβήσεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστον ἔμοιγε. (5) Ὀλίγοι γὰρ δὴ στόλοι μεγάλοι ἢ Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀπάραντες κατάρθρωσαν. Οὔτε γὰρ πλείους τῶν ἐνοικούντων καὶ ἀστυγεϊτόνων ἔρχονται (πάντα γὰρ ὑπὸ δέους ξυνίσταται), ἦν τε δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐν ἄλλοτρίᾳ γῇ σφαλιῶσιν, τοῖς ἐπιβουλευθεῖσιν ὄνομα, κἂν περὶ σφίσιν αὐτοῖς τὰ πλείω πταίωσιν, ὅμως καταλείπουσιν. (6) Ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι αὐτοὶ οὗτοι, τοῦ Μήδου παρὰ λόγον πολλὰ σφαλέντος, ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἦει ἠϋξήθησαν, καὶ ἡμῖν οὐκ ἀνέλπιστον τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι.

XXXIV. «Θαρσύντες οὖν τὰ τε αὐτοῦ παρασκευαζώμεθα, καὶ ἐς τοὺς Σικελούς πέμποντες τοὺς μὲν μᾶλλον βεβαιωσώμεθα, τοῖς δὲ φίλιαν καὶ ξυμμαχίαν πειρώμεθα ποιῆσθαι, ἕς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν πέμπωμεν πρέσβεις δηλοῦντες ὡς κοινὸς ὁ κίνδυνος, καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὅπως ἡ ξυμμαχίαν ποιώμεθα ἡμῖν ἢ μὴ δέχωνται Ἀθηναῖους. (2) Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς Καρχηδόνα ἄμεινον εἶναι πέμψαι· οὐ γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς, ἀλλ' αἰεὶ διὰ φόβου εἰσι μὴ ποτε Ἀθηναῖοι αὐτοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθωσιν, ὥστε τάχ' ἂν ἴσως νομίσαντες, εἰ τάδε προήσονται, κἂν σφεῖς ἐν πόνῳ εἶναι, ἐβελήσειαν ἡμῖν ἥτοι κρύφα γε ἢ φανερώς ἢ ἐξ ἐνός γέ τοι τρόπου ἀμῦναι. Δυνατοὶ δ' εἰσι μάλιστα τῶν νῦν, βουλευθέντες· χρυσὸν γὰρ καὶ ἀργυρον πλείστον κέκτηνται, ὅθεν δ' τε πόλεμος καὶ τᾶλλα εὐπορεῖ. (3) Πέμπωμεν δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα καὶ ἐς Κόρινθον δεόμενοι δεῦρο κατὰ τάχος βοηθεῖν καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον κινεῖν. (4) Ὁ δὲ μάλιστα ἐγὼ τε νομίζω ἐπικαίρον ὁμῆς τε διὰ τὸ ξύνθηδες ἦσυχον ἦχιστ' ἂν ὀξέως πειθοῖσθε, ὅμως εἰρήσεται. Σικελιώται γὰρ εἰ θέλομεν ζυμπαντες, εἰ δὲ μὴ, ὅτι πλείστοι μεθ' ἡμῶν, καθελεύσαντες ἅπαν τὸ ὑπάρχον ναυτικὸν μετὰ δυοῖν μηνόιν τροφῆς ἀπαντήσαι Ἀθηναῖοις ἐς Τάραντα καὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν, καὶ δῆλον ποιῆσαι αὐτοῖς ὅτι οὐ περὶ τῇ Σικελίᾳ πρότερον ἔσται ὁ ἀγὼν ἢ τοῦ ἐκείνου περαιωθῆναι τὸν Ἰόνιον, μάλιστ' ἂν αὐτοὺς ἐκπλήξαιμεν καὶ ἐς λογισμὸν καταστήσαιμεν ὅτι ὁρμώμεθα μὲν ἐκ φιλίας χώρας φύλακες (ὑποδέχεται γὰρ ἡμᾶς Τάρας), τὸ δὲ πέλαγος αὐτοῖς πολὺ περαιοῦσθαι μετὰ πάσης τῆς παρασκευῆς, χαλεπὸν δὲ διὰ πλοῦ μῆκος ἐν τάξει μείναι, καὶ ἡμῖν ἂν εὐεπίθετος εἴη βραδείᾳ τε καὶ κατ' ὀλίγον προσπίπτουσα. (5) Εἰ δ' αὖ τῷ ταχυναυτοῦντι ἀθροωτέρῳ κουφίσαντες προσβάλοιεν, εἰ μὲν κώπαις χρῆσαιντο, ἐπιθείμεθ' ἂν κακμηκόσιν, εἰ δὲ μὴ δοκοίη, ἔστι καὶ ὑποχωρῆσαι ἡμῖν ἐς Τάραντα· οἱ δὲ μετ' ὀλίγων ἐφοδίων ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ περαιωθέντες ἀποροῖεν ἂν κατὰ χωρία ἐρῆμα, καὶ ἡ μένοντες πολιορκοῖντο ἂν ἢ πειρώμενοι παραπλεῖν τὴν τε ἄλλην παρασκευὴν

que quod cum magna classe veniunt, incommodum est; imo vero id et apud ceteros Sicilienses nobis erit longe melius (facilius enim territi se nobis socios adungere volent), et si forte vel subegerimus ipsos, vel ea, quæ cupiunt, non adeptos repulerimus (non enim id quidem vereor, ne consequantur, quod exspectant), præclarissimi facinoris gloria nobis continget, quod futurum equidem haud despero. (5) Paucæ enim aut Græcorum aut barbarorum magnæ classes procul ab agro domestico profectæ rem feliciter gesserunt. Nam neque veniunt numero superiores incolis et vicinis (omnes enim hi præ metu congregantur), et si propter inopiam rerum necessariarum in alieno solo rem male gesserint, quamvis ipsimet magna ex parte sibi cladem invexerint, tamen nominis gloriam illis relinquunt, quibus insidiati fuerint. (6) Qua ratione etiam hi ipsi Athenienses, quod Medus præter expectationem multas calamitates passus est, propter hoc nomen, quod Athenas bello peteret, incrementa ceperunt, et nobis simile quiddam eventurum non est desperandum.

XXXIV. « Confidenter igitur et res in hoc ipso loco præparemus, et auxiliis ad Siculos missis alios magis confirmemus, cum aliis vero amicitiam atque societatem inire studeamus, et in reliquis Siciliæ partes legatos mittamus hoc periculum commune esse docentes, et in Italiam, ut aut societatem nobiscum faciant aut ne recipiant Athenienses. (2) Existimo autem utile esse Carthaginem quoque legatos mittere; non enim res inexpectata iis accidit, sed in perpetuo metu sunt, ne quando Athenienses contra suam urbem veniant; quamobrem facile illi fortasse, rati, si has res neglexerint, se quoque laboraturos, aut clam aut palam aut aliquo denique modo nobis opem ferre voluerint; et profecto hoc poterunt vel maxime omnium, qui nunc sunt, si velint; auri enim argentique vim maximam possident, unde et bellum et cetera commode administrantur. (3) Mittamus etiam Lacedæmonem et Corinthum, orantes, ut celeriter auxilium huc mittant, et bellum illic moveant. (4) Quod autem et ego maxime opportunum arbitror, et vos propter solitam desidiam minime prompte vobis persuaderi patiimini, tamen a me dicitur. Sicilienses enim si velimus universi, aut sin minus, quam plurimi nobiscum, deducta omni præsentē classe cum duorum mensium cibariis Atheniensibus ad Tarentum et ad Japygiam promontorium occurrere, iisque demonstrare, non de Sicilia prius iis certamen fore, quam de Ionio mari ab iis trajiciendo, maxime eos terrebimus, et cogemus considerare, nos quidem ex agro amico regionis nostræ custodes proficisci (Tarentum enim nos excipiet), ipsis vero cum toto classis apparatu pelagus ingens esse transeundum, et propter navigationis longitudinem difficile esse ordinem servare, nobis vero facile fuerit eorum classem lente navigantem et raram paulatim contra nos venientem invadere. (5) Quod si frequentiore ea parte classis, quæ celeritate præstat, navibus exoneratis nos adoriantur, si quidem remis utentur, defessos aggrediemur; sin id non placebit, Tarentum etiam nosmet recipere licet, illi vero cum exiguo commeatu ut ad navale prælium mare transgressi inopia laborabunt in locis desertis, et aut manentes obsidebuntur, aut prætervehicantes et ceterum apparatus relinquent et incerti, num

ἀπολίποιν ἂν καὶ τὰ τῶν πόλεων οὐκ ἂν βέβαια ἔχοντες, εἰ ὑποδέοιντο, ἄθυμοιεν. (6) Ὡς ἔγωγε τούτῳ τῷ λογισμῷ ἡγοῦμαι ἀποκληρομένους αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀπ᾿ αἰ ἀπὸ Κερκύρας, ἀλλ' ἢ διαβουλευσαμένους καὶ κατασκοπαῖς χρωμένους, ὅποσοι τ' ἐσμέν καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, ἐξωσθῆναι ἂν τῇ ὥρᾳ ἐς χειμῶνα, ἢ καταπλαγέντας τῷ ἀδοκῆτῳ καταλῦσαι ἂν τὸν πλοῦν, ἄλλως τε καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατηγῶν, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἀκοντος ἡγουμένου καὶ ἀσμένου ἂν πρόφασιν λαβόντος, εἴ τι ἀξιώχρεων ἀφ' ἡμῶν ὀφείλῃ. (7) Ἀγγελλοίμεθα δ' ἂν (εὖ οἶδ' ὅτι) ἐπὶ τὸ πλεῖον τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἱ γνώμαι ἴστανται, καὶ τοὺς προεπιχειροῦντας ἢ τοῖς γε ἐπιχειροῦσι προδολοῦντας ὅτι ἀμυνοῦνται μᾶλλον πεφόβηται, ἰσοκινδύνους ἡγούμενοι. (8) Ὅπερ ἂν νῦν Ἀθηναῖοι πάθοιεν. Ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὡς οὐκ ἀμυνομένοις, δικαίως κατεγνωκότες ὅτι αὐτοὺς οὐ μετὰ Λακεδαιμονίων ἐφθείρομεν· εἰ δ' ἴδοιεν παρὰ γνώμην τολμήσαντας, τῷ ἀδοκῆτῳ μᾶλλον ἂν καταπλαγείην ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει. (9) Πείθεσθε οὖν, μάλιστα μὲν ταῦτα τολμήσαντες, εἰ δὲ μή, ὅτι τάχιστα τάλλα ἐς τὸν πόλεμον ἐτοιμάζειν, καὶ παραστῆναι παντὶ τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀλκῇ δεικνύσθαι, τὸ δ' ἡδὴ τὰς μετὰ φόβου παρασκευὰς ἀσφαλεστάτας νομίσαντας ὡς ἐπὶ κινδύνου πράσσειν χρησιμώτατον ἂν ζυμβῆναι. Οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐπέρχονται καὶ ἐν πλῶ (εὖ οἶδ' ὅτι) ἡδὴ εἰσι καὶ ὅσον οὕτω πάρεσιν. »

XXXV. Καὶ ὁ μὲν Ἑρμοκράτης τοσαῦτα εἶπεν, τῶν δὲ Συρακοσίων ὁ δῆμος ἐν πολλῇ πρὸς ἀλλήλους ἐριδι ἦσαν, οἱ μὲν ὡς οὐδενὶ ἂν τρόπῳ ἔλθοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ἀληθὴ ἐστὶν ἃ λέγει, τοῖς δὲ, εἰ καὶ ἔλθοιεν, τί ἂν δράσειαν αὐτοὺς ὅ τι οὐκ ἂν μᾶλλον ἀντιπάθοιεν. Ἄλλοι δὲ καὶ πάνυ καταφρονούντες ἐς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρᾶγμα. Ὀλίγον δ' ἦν τὸ πιστεῦον τῷ Ἑρμοκράτει καὶ φοβούμενον τὸ μέλλον. (2) Παρελθὼν δ' αὐτοῖς Ἀθηναγόρας, δὲ δήμου τε προστάτης ἦν καὶ ἐν τῷ παρόντι πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς, ἔλεγε τοιάδε.

XXXVI. « Τοὺς μὲν Ἀθηναίους ὅστις μὴ βούλεται οὕτω κακῶς φρονῆσαι καὶ ὑποχειρίους ἡμῖν γενέσθαι ἐνθάδε ἔλθοντας, ἢ δειλὸς ἐστὶν ἢ τῇ πόλει οὐκ εὖνους· τοὺς δ' ἀγγέλλοντας τὰ τοιαῦτα καὶ περιφόβους ὑμᾶς ποιοῦντας τῆς μὲν τολμῆς οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας, εἰ μὴ οἴονται ἐνδελχοὶ εἶναι. (3) Οἱ γὰρ δεδιότες ἰδίᾳ τι βούλονται τὴν πόλιν ἐς ἐκπληξιν καθιστάναι, ὅπως τῷ κοινῷ φόβῳ τὸ σφῆτερον ἐπηλυγάζωνται. Καὶ νῦν αὐταὶ αἱ ἀγγελίαι τοῦτο δύνανται· οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου, ἐκ δὲ ἀνδρῶν ὅπερ αἰεὶ τάδε κινεῖσι ξύγκεινται. (3) Ὑμεῖς δὲ ἦν εὖ βουλευσθε, οὐκ ἐξ ὧν οὗτοι ἀγγέλλουσι σκοποῦντες λογιεῖσθε τὰ εἰκότα, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἄνθρωποι δεινοὶ καὶ πολλῶν ἐμπειροὶ, ὥσπερ ἐγὼ Ἀθηναίους ἀξιώ, δράσειαν. (4) Οὐ γὰρ αὐτοὺς εἰκὸς Πελοποννησίους τε ὑπολιπόντας καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μήπω βεβαίως καταλελυμένους ἐπ' ἄλλον πόλεμον οὐκ ἐλάσσω ἐκόντας ἔλθειν, ἐπεὶ ἔγωγε ἀγαπᾶν οἶμαι αὐ-

eos aliquæ civitates sint recepturæ, animis consternabuntur. (6) Quamobrem ego quidem arbitror eos hac ratiocinatione deterritos ne soluturos quidem ex Corcyra, sed aut consilia inuentes et explorationem instituentes, quot numero simus, et quo in loco, anni tempestate in hiemem extractum iri, aut inopinata re percussos navigationem desituros, præsertim quum, quantum ego audio, peritissimus illorum dux exercitum invitus ducat, et lubenter occasionem sit arrepturus, si quæ copiæ pares ad resistendum a nobis ostendantur. (7) Illud autem certo scio, rumorem de nostris viribus in majus emanaturum, quales autem sunt rumores, tales etiam sunt hominum opiniones; et eos, qui priores invadunt, aut eos, qui invadentibus mature significant, se ad vim propulsandam paratos esse, magis timent, quod eos discrimini pares putant. (8) Id quod Atheniensibus nunc accidet. Nos enim ut non repugnaturus invadunt, merito tam contemptum de nobis sentientes, quod eos cum Lacedæmoniiis conjuncti non profligamus; si vero præter opinionem nos audentes viderint, te inopinata magis terrebuntur, quam vero nostræ potentiæ apparatu. (9) Obedite mihi igitur, potissimum quidem hæc audentes, sin minus, saltem in eo, ut ceteras res ad bellum necessarias primo quoque tempore præparetis, cuilibet autem appareat, contemtionem quidem invadentium in ipsarum rerum robore demonstrari, si qui vero, apparatus eos, qui cum metu fiant, firmissimos rati, ut jam in periculo constituti agant, id utilissimum evenire. Hostes vero et contra nos veniunt, et in ipso itinere (quod probe scio) jam sunt, et jam jamque aderunt. »

XXXV. Atque Hermocrates quidem hæc dixit; inter populum vero Syracusanum ingens altercatio erat, quod alii quidem Athenienses nullo modo venturos dicerent, et quæ ille dixerat, non vera esse, alii vero dicerent, etiam si illi veniant, quid se facere possint, quo non et ipsi vicissim gravius malum sint accepturi. Quinetiam alii rem istam prorsus contemnebant et in risum convertebant. Pauci vero erant, qui Hermocrati fidem haberent, et futurum formidarent. (2) Progressus autem ad eos Athenagoras, qui populi princeps, et id temporis propter popularem facundiam apud plebem gratiosissimus erat, dicebat hæc :

XXXVI. « Quisquis non cupit Athenienses quidem eo demeritiæ progredi, ut huc profecti in nostram potestatem redigantur, is aut timidus est aut reipublicæ non benevolus; illorum vero, qui res hujusmodi nuntiant magnumque metum vobis incutunt, audaciam quidem non miror, sed imprudentiam, si sua consilia patere non putant. (2) Qui enim privatim aliquid formidant, rempublicam in magno timore constituere volunt, ut publico metu suum occultent. Et nunc isti rumores eo spectant; neque enim sua sponte, sed ab hominibus, qui semper talia movent, composita sunt. (3) Vos vero, si recte consultetis, non ex rerum, quas isti nuntiant, consideratione deliberabitis de rebus, quas facere decet, sed ex iis, quæ viri prudentes et multarum rerum periti, quales ego Athenienses esse puto, facerent. (4) Non est enim credibile, eos Peloponnesios relictis bello non dum illic plane composito ad alterum bellum non minus ultro venire, siquidem ego existimo, eos contentos

τοὺς ὅτι οὐχ ἡμεῖς ἐπ' ἐκείνους ἐρχόμεθα, πόλεις τοσαῦται καὶ οὕτω μεγάλαι.

XXXVII. « Εἰ δὲ δὴ ὥσπερ λέγονται Ἑλλοιοι, Ἰκωνοτέραν ἡγοῦμαι Σικελίαν Πελοποννήσου διαπολεμῆσαι ὅσω κατὰ πάντα ἀμεινον ἐξήρτυται, τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν αὐτὴν τῆς νῦν στρατιᾶς ὡς φασὶν ἐπιούσης, καὶ εἰ δις τοσαύτῃ ἔλθοι, πολὺ κρείσσω εἶναι, οἷς γ' ἐπίσταμαι οὐθ' ἵππους ἀκολουθήσοντας, οὐδ' αὐτόθεν πορισθισμένους εἰ μὴ ὀλίγους τινὰς παρ' Ἑγεσταίων, οὐθ' ὀπλίτας ἱσπολήθεις τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ νεῶν γε ἐλθόντας· μέγα γὰρ τὸ καὶ αὐταῖς ταῖς ναυσὶ κούφαις τοσοῦτον πλοῦν δεῦρο κομισθῆναι, τὴν τε ἄλλην παρασκευὴν ὅσην δεῖ ἐπὶ πόλιν τοσόνδε πορισθῆναι, οὐκ ὀλίγην οὖσαν. (2) Ὡστε, παρὰ τοσοῦτον γινώσκω, μόλις ἂν μοι δοκοῦσιν, εἰ πόλιν ἐτέραν τοσαύτην ὅσαι Συράκουσαι εἰσιν Ἑλλοιοι ἔχοντες καὶ ὁμορον οἰκῆσαντες τὸν πόλεμον ποιοῦντο, οὐκ ἂν παντάπασι διαφραρῆναι, ἥπου γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελίᾳ (ἐυστήσεται γάρ) στρατοπέδω τε ἐκ νεῶν ἰδρυθέντι, καὶ ἐκ σκηνιδίων καὶ ἀναγκαίας παρασκευῆς οὐκ ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱππέων ἐξιώντες. Τὸ δὲ ζῦμπαν οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς τῆς γῆς ἡγοῦμαι· τοσοῦτῃ τὴν ἡμετέραν παρασκευὴν κρείσσω νομίζω.

XXXVIII. « Ἀλλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οἱ τε Ἀθηναῖοι γινώσκοντες τὰ σφέτερα αὐτῶν (εἰ οἷδ' ὅτι) σώξουσιν, καὶ ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιῶσιν, (2) οὓς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον ἀλλ' αἰεὶ ἐπίσταμαι ἦτοι λόγους γε τοιοῦσδε καὶ ἐτι τοῦτων κακουργοτέροις ἢ ἔργοις βουλομένους καταπλήξαντας τὸ ὑμέτερον πλῆθος αὐτοὺς τῆς πόλεως ἄρχειν. Καὶ δέδοικα μέντοι μή ποτε πολλὰ πειρῶντες καὶ κατορθώσασιν· ἡμεῖς δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῇ παθεῖν ὤμεν, προφυλάσασθαι τε καὶ αἰσθόμενοι ἐπεξελεῖν. (3) Τοιγάρτοι δι' αὐτὰ ἢ πόλις ἡμῶν ὀλιγάκις μὲν ἡσυχάζει, στάσεις δὲ πολλὰς καὶ ἀγῶνας οὐ πρὸς τοὺς πολεμίους πλείονας ἢ πρὸς αὐτὴν ἀναιρεῖται, τυραννίδας δὲ ἔστιν ὅτε καὶ δυναστείας ἀδίκους. (4) Ὡν ἐγὼ πειράσομαι, ἦν γε ὑμεῖς ἐθέλητε ἐπεσθαι, μή ποτε ἐφ' ἡμῶν τι περιδεῖν γενέσθαι, ὅμῃς μὲν τοὺς πολλοὺς πείθων, τοὺς δὲ τὰ τοιαῦτα μηχανωμένους κολάζων, μὴ μόνον αὐτοφώρους (χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν) ἀλλὰ καὶ ἰὼν βούλονται μὲν δύνανται δ' οὐ (τὸν γὰρ ἐχθρὸν οὐχ ὦν δρᾷ μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς διανοίας προαμύνεσθαι χρή, εἴπερ καὶ μὴ προφυλάζαμενός τις προπίσεται), τοὺς δ' αὖ ὀλίγους τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ δὲ φυλάσσων, τὰ δὲ καὶ διδάσκων· μάλιστα γὰρ δοκῶ ἂν μοι οὕτως ἀποτρέπῃ τῆς κακουργίας. (5) Καὶ δῆτα, ὃ πολλάκις ἐσκεψάμην, τί καὶ βούλεσθε, ὦ νεώτεροι; πότερον ἄρχειν ἤδη; ἀλλ' οὐκ ἔννομον· ὃ δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ὅμῃς μᾶλλον ἢ δυναμένους ἐτέθη ἀτιμάζειν. Ἀλλὰ δὴ μὴ μετὰ πολλῶν ἰσonomyεῖσθαι; καὶ πῶς δίκαιον τοὺς αὐτοὺς μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι;

XXXIX. « Φησὶ τις δημοκρατίαν οὔτε ξυνετὸν οὐτ' ἴσον εἶναι, τοὺς δ' ἔχοντας τὰ χρήματα καὶ ἄρχειν ἀρι-

esse, quod nos, qui tot atque tam magnæ civitates sumus, bellum ipsis non inferamus.

XXXVII. « Jam vero etiam si venerint, ut fertur, existimo Siciliam plus virium habere ad eos debellandos, quam Peloponnesum, quo est omnis generis apparatu instructior, nostramque civitatem solam hoc exercitu, qui, ut dicunt, nunc contra nos venit, vel si bis tantus esset, longe superiorem esse, quippe quos intelligo neque equitatum secum adducturos, neque ex hac ipsa regione comparaturos, nisi perexiguum quemdam ab Egestæis, neque gravis armaturæ militum numerum nostro parem, quia navibus vecti sunt; arduum enim fuerit vel solis navibus expeditis tantum navigationis cursum huc usque conficere, et ceterum apparatus, quantum adversus tantam civitatem oportet, suppeditare, qui profecto non parvus est. (2) Quamobrem hac opinione ego adeo dissentio, ut, si venirent aliam urbem tantam, quantæ sunt Syracusæ, hic obtinentes et si eam finitimam nobis incolentes bellum facerent, vix videantur mihi impedire posse, quin interneccione cædantur, atque multo certe minus, ubi in hostili tota Sicilia (conspirabit enim contra illos) et castra posuerint, qualia rebus ad id e navibus adductis fieri possunt, et ubi a tentoriolis necessarioque apparatu propter equites nostros non longe procedant. In summa, ne terra quidem eos potituros puto; tanto nostrum apparatus præstantiorem duco.

XXXVIII. « At vero hæc, ut ego dico, et Athenienses intelligentes res suas (quod probe novi) conservant, et quidam hujus civitatis homines ea, quæ neque sunt, neque futura sunt, comminiscuntur, (2) quos ego non nunc primum sed semper scio aut hujusmodi rumoribus et aliis, qui sunt istis magis etiam nefarii, aut factis vestræ multitudini terrorem incutere, ut ita ipsi civitatis imperio potiantur. Et vero metuo, ne multa temptantibus aliquando etiam res succedat; nos vero ignavi sumus, quamdiu nondum in calamitatem incidimus, tum ad præcavendas istorum insidias, tum ad eas ulciscendas, ubi senserimus. (3) His autem de causis nostra civitas raro quidem quiescit, sæpe vero seditione laborat, et certamina non plura contra hostes quam contra se ipsam sustinet, et vero interdum etiam tyrannides et iniquos dominatus. (4) Quarum rerum, si modo vos meam sententiam sequi velitis, ego nullam unquam nostram ætate neglectam esse sinam, vestram quidem multitudinem verbis in meam sententiam adducens, illos vero, qui talia machinantur, pœna coercens non solum in ipso facinore deprehensos, (arduum enim fuerit eos deprehendere) sed etiam ob ea, quæ volunt quidem, sed tamen non possunt, (hostis enim non solum pro maleficiis sed etiam pro consiliis est prius ulciscendus, siquidem etiam qui illius insidias non præcavit, prior opprimetur), rursus vero oligarchos partim coarguens, partim observans, partim etiam docens; sic enim potissimum existimo fore, ut hos a maleficio deterream. (5) Sed agite, quod sæpe necum ipse consideravi, quid vero vultis, adolescentes? utrum rerum jam potiri? at hoc non est legitimum; lex autem lata potius est propterea, quod facultas vobis deest, quam ut facultate præditos ignominia afficiat. An vero vultis non pari jure cum plebe vivere? at quo pacto justum fuerit, eosdem non iisdem dignos censerī?

XXXIX. « Dixerit quispiam, popularem statum rem esse neque consultam neque æquabilem, sed eos, qui pecuniæ

στα βελτίστους. Ἐγὼ δὲ φημι πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος, ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι χρημάτων τοὺς πλουσίους, βουλευσαί δ' ἂν βέλτιστα τοὺς ξυνετούς, κρίναι δ' ἂν ἀκούσαντας ἀρίστα τοὺς πολλούς, καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖν. (2) Ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσιν, τῶν δ' ὠφελίμων οὐ πλεονεκτεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει· ἃ ὑμῶν οἱ τε δυνάμενοι καὶ οἱ νέοι προθυμοῦνται, ἀδύνατα ἐν μεγάλῃ πόλει κατασχεῖν. Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὃ πάντων ἀξυνετώτατοι, εἰ μὴ μαθηάνετε κακὰ σπεύδοντες, ἢ ἀμαθέστατοι ἔσθε ὧν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων, ἢ ἀδικώτατοι, εἰ εἰδότες τολμᾶτε.

XL. « Ἀλλ' ἤτοι μαθόντες γε ἢ μεταγρόντες τὸ τῆς πόλεως ξύμπανσι κοινὸν αὐξέτε, ἡγήσάμενοι τοῦτο μὲν ἂν καὶ ἴσον καὶ πλεονὸν ἂν ἀγαθοὶ ὑμῶν ἥπερ τὸ τῆς πόλεως πλῆθος μετασχεῖν, εἰ δ' ἄλλα βουλῆσεσθε, καὶ τοῦ παντὸς κινδυνεῦσαι στερηθῆναι· καὶ τῶν τοιῶνδε ἀγγελιῶν ὡς πρὸς αἰσθημένους καὶ μὴ ἐπιτρέφοντας ἀπαλλάγητε. (2) Ἡ γὰρ πόλις ἤδε, καὶ εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται αὐτοὺς ἀξίως αὐτῆς, καὶ στρατηγοὶ εἰσὶν ἡμῖν οἱ σκέφονται αὐτά· καὶ εἰ μὴ τι αὐτῶν ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὐκ οἶομαι, οὐ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀγγελίας καταπλαγεῖσα καὶ ἐλομένη ὑμᾶς ἄρχοντας αὐθαίρετον δουλείαν ἐπιβαλεῖται, αὐτὴ δ' ἐφ' αὐτῆς σκοποῦσα τοὺς τε λόγους ἀφ' ὑμῶν ὡς ἔργα δυνάμενους κρίνει καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐλευθερίαν οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀκούειν ἀφαιρεθήσεται, ἐκ δὲ τοῦ ἔργῳ φυλάσσομένη μὴ ἐπιτρέπῃ πειράσεται σώζειν. »

XLI. Τοιαῦτα μὲν Ἀθηναγόρας εἶπεν, τῶν δὲ στρατηγῶν εἰς ἀναστάς ἄλλον μὲν εὐδένα ἔτι εἶσσε παρελθεῖν, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα ἔλεξε τοιαῦτα. (2) « Διαβολὰς μὲν οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν τινὰς ἐς ἀλλήλους οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι, πρὸς δὲ τὰ ἐσαγγελλόμενα μᾶλλον ὁρᾶν, ὅπως εἰς τε ἕκαστος καὶ ἡ ξύμπασα πόλις καλῶς τοὺς ἐπιόντας παρασκευασόμεθα ἀμύνεσθαι. (3) Καὶ ἢν ἀρα μὴδὲν δεήσει, οὐδεμία βλάβη τοῦ γε τὸ κοινὸν κοσμηθῆναι καὶ ἵπποις καὶ θπλοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς ὁ πόλεμος ἀγάζεται. (4) Τὴν δ' ἐπιμέλειαν καὶ ἐξέτασιν αὐτῶν ἡμεῖς ἐξομεν, καὶ τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν ἅμα ἐς τε κατασκοπὴν καὶ ἢν τι ἄλλο φαίνεται ἐπιτήδειον. Τὰ δὲ καὶ ἐπιμελεσθήμεθα ἥδη, καὶ ὅ τι ἂν αἰσθώμεθα ἐς ὑμᾶς οἴσομεν. » (5) Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι τοσαῦτα εἰπόντος τοῦ στρατηγοῦ διελύθησαν ἐκ τοῦ ξυλλόγου.

XLII. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἤδη ἐν τῇ Κερκύρᾳ αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅπαντες ἦσαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπεξέτασιν τοῦ στρατεύματος καὶ ζύνταξιν, ὥσπερ ἔμελλον ὁρμίζεισθαι τε καὶ στρατοπεδεύεσθαι, οἱ στρατηγοὶ ἐποίησαντο, καὶ τρία μέρη νεύμαντες ἐν ἑκάστῳ ἐκλήρωσαν, ἵνα μήτε ἅμα πλείοντες ἀπορῶσιν ὑδάτος καὶ λιμένων καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐν ταῖς καταγωγαῖς, πρὸς τε τᾶλλα εὐχοσμώτεροι καὶ βράους ἄρχειν ὥσι,

vim possident, optimos etiam esse ad optime imperandum. Ego vero respondeo primum quidem populi nomen universam rempublicam complecti, paucorum vero potentiam partem, deinde custodes quidem optimos pecuniarum esse locupletes, sed consultores præstantissimos esse viros prudentes, judicem vero optimum, postquam res audierit, esse multitudinem; atque hæc omnia pariter et per partes et simul universa in statu populari juris æquabilitate frui. (2) Sed paucorum dominatus pericula quidem multitudini impertit, commodorum vero non solum majorem partem capit, verum etiam universa ceteris erepta retinet; quas res illi, qui inter vos sunt et potentes et juvenes, obtinere student, quod fieri non potest in ampla civitate. At nunc etiam, omnium stultissimi, nisi animadvertitis, vos rem perniciosam affectare, aut omnium Græcorum, quos ego novi, estis imperitissimi, aut injustissimi, si scientes audetis.

XL. « Verum aut re intellecta aut mutata sententia, quod ad universæ reipublicæ bonum spectat, id augeat, hoc vobis persuasum habentes, fore, ut illi, qui de vobis boni sunt cives, ejus parem, atque adeo majorem partem obtineant, quam cetera civitatis multitudo; si vero alia affectarit, vos in periculum venturos, ne et rebus omnibus privemini: et ab hujusmodi nuntiis ut inter intelligentes rem nec neglecturos abstinete. (2) Hæc enim civitas, ut etiam veniant Athenienses, pro sua dignitate eos propulsabit, et sunt nobis imperatores, qui hæc videbunt; atque si nihil horum verum fuerit, prout ego suspicor, nequaquam vestris nuntiis exterrita civitas vos duces eligit suaque sponte sibi servitutis jugum imponet, sed ipsa per se consultans, et de rumoribus a vobis disseminatis, quasi idem valeant ac facta, quæstionem habebit, et præsentem libertatem non propter auditionem privabitur, sed factis sibi cavendo et non indulgendo eam censervare conabitur. »

XLI. Atque hæc quidem Athenagoras dixit; unus autem e ducibus surgens, nullum quidem alium ad dicendum prodire passus est, sed ipse pro præsentem rerum statu hæc verba fecit: (2) « Obtrectationes quidem non sapienti est neque dicere aliquos inter se neque audientes admittere, sed potius pro rebus, quæ nuntiantur, videre, quam ratione quum privatim tum publice ex dignitate nos instruamus ad eos propulsandos, qui contra nos veniunt. (3) Et si forte nihil opus fuerit, nulla jactura fiet, si respublica ornatur et equis et armis et ceteris rebus, quibus bellum gaudet. (4) Curam vero et illustrationem istarum nos geremus, et dimittendorum simul ad civitates hominum, et explorandi causa et si quid aliud commodum esse videatur. Sunt etiam, quæ jam curavimus, et quicquid senserimus, id ad vos referemus. » (5) Atque Syracusani quidem, quum dux hæc verba fecisset, ex concilio discesserunt.

XLII. Athenienses vero quum ipsi tum eorum socii omnes apud Corcyram jam erant. Atque primum quidem duces copias iterum recensuerunt et instruxerunt eo ordine, quo portum capturi castraque posituri erant, et classe in tres partes distributa singulas singulis sorte attribuerunt, ut neque, si conjunctim navigarent, aquæ et portuum et rerum ad victum necessarium in stationibus ubi appellerent, incipia laborarent, et ut ceteris etiam in rebus magis ordine instructi essent, et a ducibus facilius regi possent, in singulis

κατὰ τέλη στρατηγῶν προστεταγμένοι· (2) ἔπειτα δὲ προῦπεμψαν καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τρεῖς ναῦς εἰσομένας αἰτίνες σφᾶς τῶν πόλεων δέξονται. Καὶ εἰρητο αὐταῖς προαπαντᾶν, ὅπως ἐπιστάμενοι καταπλέωσιν.

XLIII. Μετὰ δὲ ταῦτα τοσῆδε ἤδη τῇ παρασκευῇ Ἀθηναῖοι ἄρχοντες ἐκ τῆς Κερκύρας ἐς τὴν Σικελίαν ἐπεραιούντο, τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις τέσσαρσι καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ δυοῖν Ῥοδίοις πεντηκοντόροις (τούτων Ἀττικάι μὲν ἦσαν ἑκατόν, ὧν αἱ μὲν ἐξήκοντα ταχέαι αἱ δ' ἄλλαι στρατιωτίδες, τὸ δὲ ἄλλο ναυτικὸν Χίων καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων), ὁπλίταις δὲ τοῖς ξυμπασιν ἑκατόν καὶ πεντακισχίλοις (καὶ τούτων Ἀθηναίων μὲν αὐτῶν ἦσαν πεντακόσιοι μὲν καὶ χίλιοι ἐκ καταλόγου, ἑπτακόσιοι δὲ θῆτες ἐπιβάται τῶν νεῶν, ξυμμάχοι δὲ οἱ ἄλλοι ξυνεστράτευον, οἱ μὲν τῶν ὑπηκόων, οἱ δ' Ἀργείων πεντακόσιοι καὶ Μαντινέων καὶ μισθοφόρων πεντήκοντα καὶ διακόσιοι), τοξόταις δὲ τοῖς πᾶσιν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακοσίους (καὶ τούτων Κρήτες οἱ ὀγδοήκοντα ἦσαν) καὶ σφενδονήταις Ῥοδίων ἑπτακοσίοις, καὶ Μεγαρεῦσι φιλοῖς φυγάσιν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, καὶ ἱππαγωγῶ μίᾳ τριάκοντα ἀγούσῃ ἡπείας.

XLIV. Τοσαύτη ἡ πρώτη παρασκευὴ πρὸς τὸν πόλεμον διέπλει. Τούτοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀγούσαι δικάδες μὲν τριάκοντα σιταγωγοί, καὶ τοὺς σιτοποιούς ἔχουσαι καὶ λιθολόγους καὶ τέκτονας καὶ ὅσα ἐς τειχισμὸν ἐργαλεῖα, πλοῖα δὲ ἑκατόν, ἃ ἐξ ἀνάγκης μετὰ τῶν δικάδων ξυνέπλει· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ δικάδες ἐκούσιοι ξυνηκολούθουν τῇ στρατιᾷ ἐμπορίας ἔνεκα· ἃ τότε πάντα ἐκ τῆς Κερκύρας ξυνδιέβαλλε τὸν Ἰόνιον κόλπον. (2) Καὶ προσβαλοῦσα ἡ πᾶσα παρασκευὴ πρὸς τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ πρὸς Τάραντα καὶ ὧς ἑκατοὶ εὐπόρησαν, παρεκομίζοντο τὴν Ἰταλίαν, τῶν μὲν πόλεων οὐ δεχομένων αὐτοὺς ἀγορᾶ οὐδὲ ἄστει, ὕδατι δὲ καὶ ὀρυμνί, Τάραντος δὲ καὶ Λοκρῶν οὐδὲ τούτοις, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον. (3) Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἡθροίζοντο, καὶ ἔξω τῆς πόλεως, ὧς αὐτοὺς εἶσω οὐκ ἐδέχοντο, στρατόπεδόν τε κατεσκευάσαντο ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ, οὗ αὐτοῖς καὶ ἀγορὰν παρεῖχον, καὶ τὰς ναῦς ἀνελκύσαντες ἡσύχασαν. Καὶ πρὸς τε τοὺς Ῥηγίους λόγους ἐποίησαντο, ἀξιοῦντες Χαλκιδέας ὄντας Χαλκιδεῦσιν οὔσι Λεοντίνους βοηθεῖν· οἱ δὲ οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἔφασαν ἔσεσθαι, ἄλλ' ὅτι ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ξυνοκῇ, τοῦτο ποιήσιν. (4) Οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ἐσκόπουον ὅτῳ τρόπῳ ἀριστα προσοίσονται· καὶ τὰς πρόπλους ναῦς ἐκ τῆς Ἐγέστης ἅμα προσέμενον, βουλόμενοι εἰδέναι περὶ τῶν χρημάτων εἰ ἔστιν ἃ ἔλεγον ἐν ταῖς Ἀθήναις οἱ ἀγγελοί.

XLV. Τοῖς δὲ Συρακοσίοις ἐν τούτῳ πολλὰ χόθεν τε ἤδη καὶ ἀπὸ τῶν κατασκόπων σαφῇ ἡγγέλλετο ὅτι ἐν Ῥηγίῳ αἱ νῆες εἰσιν καὶ ὧς ἐπὶ τούτοις παρεσκευάζοντο πάσῃ τῇ γνώμῃ καὶ οὐκέτι ἡπίστουν. Καὶ ἐς τε τοὺς Σικελούς περιέπεμπον, ἔθθα μὲν φύλακας,

agminibus attributi suo quique duci; (2) deinde vero præmiserunt et in Italiam et in Siciliam tres naves, ut explorarent, quænam civitates se essent recepturæ. Atque his præceptum erat, ut classi occurrerent, ut rerum gnari appellerent.

XLIII. Post hæc Athenienses jam e Corcyra solventes in Siciliam trajiciebant apparatus tanto: cum triremibus universis numero centum et triginta quatuor, et duabus Rhodiis navibus, quæ quinquaginta remis agebantur (harum erant Atticæ centum, quarum sexaginta erant veloces, ceteræ milites vehebant, reliqua vero classis erat Chiorum et ceterorum sociorum), militibus autem gravis armaturæ universis quinquies mille et centum (atque inter hos ex ipsis quidem Atheniensibus erant mille et quingenti milites legitime conscripti, et septingenti ex infimi ordinis civibus navium defensores; reliqui vero milites erant socii, partim quidem ex populis ipsorum imperio subjectis, partim vero ex Argivis quingenti, et ex Mantineis atque mercenariis ducenti et quinquaginta), sagittariis vero universis quadringentis et octoginta (quorum Cretenses erant octoginta), et Rhodiorum funditoribus septingentis, et Megarensibus exsulibus levis armaturæ centum viginti, et una nave hippogoga, quæ triginta equites vehebat.

XLIV. Tantus hic primus apparatus ad bellum trajiciebat. His autem triginta onerariæ naves commeatum vehebant et pistores et lapidum structores et fabros omniaque instrumenta, quæ ad munitiones extruendas erant necessaria, navigia vero centum, quæ naves onerarias necessario comitabantur; multa etiam alia navigia et naves onerariæ simul navigantes exercitum ultro negotiationis causa sequebantur; quæ omnes e Corcyra tunc sinum Ionium simul transmittabant. (2) Totusque apparatus partim ad promontorium Japygiam, partim Tarentum impulsus, partim etiam alio, prout quibusque facultas data est, oram Italiæ legentes prætervehebantur, et civitates nec ad mercatum eos admittebant nec in urbem, sed ad aquæ et stationis usum, Tarentum vero Locricque ne ad hæc quidem, donec ad Rhegium Italiæ promontorium pervenerunt. (3) Atque hic jam congregabantur et extra urbem (quia Rhegini eos intra muros non recipiebant) castra fecerunt ad Dianæ templum, ubi etiam Rhegini mercatum iis præbebant; subductisque navibus quieverunt. Et apud Rheginos verba fecerunt, postulantes, ut ipsi Chalcidenses Leontinis Chalcidensibus auxilium ferrent; illi vero dixerunt, se neutris affuturos, sed quicquid ceteris Italis communiter placeret, id facturos. (4) Isti vero animum ad res Siculas conversos habebant, considerantes, quam ratione in illis optime se gererent; simul etiam præcursorias naves ab Egæta præstolabantur, quia scire cupiebant de pecunia, si ita essent, quæ legati Athenis prædicassent.

XLV. Interea vero Syracusanis quum ex multis aliis locis, tum etiam ab exploratoribus jam certo nuntiabatur, naves ad Rhegium esse, et ut contra has omni studio se præparabant nec amplius dubitabant. Et ad Siculos mittebant quoquo versus, ad alios præsidia, ad alios legationes,

πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις, καὶ ἐς τὰ περιπόλια τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρὰς ἐσεκκρίμειν τὰ τε ἐν τῇ πόλει θύλων ἐξετάσει καὶ ἵππων ἐσκόπουσι εἰ ἐντελῆ ἐστίν, καὶ τὰλλα ὥς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ καὶ θσον οὐ παρόντι καθίσταντο.

XLVI. Αἱ δ' ἐκ τῆς Ἑγέστης τρεῖς νῆες αἱ πρό-
πλοι παραγίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸ Ῥήγιον, ἀγ-
γέλλουσαι ὅτι τὰλλα μὲν οὐκ ἐστὶ χρήματα ἀπέσχοντο,
τριάκοντα δὲ τάλαντα μόνον φαίνεται. (2) Καὶ οἱ
στρατηγοὶ εὐθὺς ἐν ἀθυμίᾳ ἦσαν, ὅτι αὐτοῖς τοῦτό τε
πρῶτον ἀντεκεκρούκει καὶ οἱ Ῥηγῖνοι οὐκ ἐβελήσαντες
ἡστροπεύειν, ὡς πρῶτον ἤρξαντο πείθειν καὶ εἰκὸς ἦν
μάλιστα, Λεοντίνων τε ξυγγενεῖς ὄντας καὶ σφίσιν ἀεὶ
ἐπιτηδείους. Καὶ τῷ μὲν Νικίᾳ προσδεχομένῳ ἦν τὰ
καρὰ τῶν Ἑγεσταίων, τοῖν δὲ ἑτέροις καὶ ἀλογώτερον.
(3) Οἱ δὲ Ἑγεσταῖοι τοιόνδε τι ἐπετεχνήσαντο τότε ὅτε
αὐτοῖς πρῶτον πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἦλθον αὐτοῖς ἐς τὴν
κατασκοπὴν τῶν χρημάτων. Ἐς τε τὸ ἐν Ἐρυκί
ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐπέδειξαν τὰ
ἀναθήματα, φιάλας τε καὶ οἰνοχοᾶς καὶ θυμιατήρια
καὶ ἄλλα κατασκευὴν οὐκ ὀλίγην, ἀ ὅντα ἀργυρᾶ πολλῶν
πλείω τὴν ὅψιν ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως χρημάτων παρεί-
χετο· καὶ ἰδίᾳ ξενίσεις ποιοῦμενοι τῶν τριηρῶν τὰ τε
ἐξ αὐτῆς Ἑγέστης ἐκπώματα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ
ξυλλέξαντες καὶ τὰ ἐκ τῶν ἐγγὺς πόλεων καὶ Φοινικί-
κων καὶ Ἑλληνίδων αἰτησάμενοι ἐσέφερον ἐς τὰς ἐπι-
τάσεις ὡς οἰκεῖα ἕκαστοι. (4) Καὶ πάντων ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ τοῖς αὐτοῖς χρωμένον καὶ πανταχοῦ πολλῶν φαι-
νομένων μεγάλην τὴν ἐκπληξιν τοῖς ἐκ τῶν τριηρῶν
Ἀθηναίοις παρῆγεν, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας
διεθρόσαν ὡς χρήματα πολλὰ ἴδοιεν. (5) Καὶ οἱ
μὲν αὐτοὶ τε ἀπατηθέντες καὶ τοὺς ἄλλους τότε πείσαν-
τες, ἐπειδὴ διήλθεν ὁ λόγος ὅτι οὐκ εἴη ἐν τῇ Ἑγέστη
τὰ χρήματα, πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρα-
τιωτῶν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πρὸς τὰ παρόντα ἐβουλεύοντο,

XLVII. καὶ Νικίῳ μὲν ἦν γνώμη πλεῖν ἐπὶ Σελι-
νοῦντα πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ἐφ' ὅπερ μάλιστα ἐπέμψθη-
σαν, καὶ ἦν μὲν παρέχουσι χρήματα παντὶ τῷ στρα-
τεύματι Ἑγεσταῖοι, πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι, εἰ δὲ
μή, ταῖς ἐξήκοντα ναυσίν, ὅσα περ ἤτήσαντο, ἀξιοῦν
διδόναι αὐτοὺς τροφὴν, καὶ παραμείναντας Σελινουν-
τίους ἢ βίᾳ ἢ συμβάσει διαλλάξαι αὐτοῖς, καὶ οὕτω
παραπλεύσαντας τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἐπιδείξαντας
μὲν τὴν δύναμιν τῆς Ἀθηναίων πόλεως, δηλώσαντας
δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους καὶ συμμάχους προθυμίαν, ἀπο-
πλεῖν οἰκαδε, ἦν μὴ τι δι' ὀλίγου καὶ ἀπὸ τοῦ ἀδοκῆτου
ἢ Λεοντίνους οἷοι τε ὥσιν ὠφελῆσαι ἢ τῶν ἄλλων τινὰ
πόλεων προσαγαγέσθαι, καὶ τῇ πόλει δαπανῶντας τὰ
οἰκεῖα μὴ κινδυνεύειν.

XLVIII. Ἀλκιβιάδης δὲ οὐκ ἔφη χρῆναι τοσαύτῃ
δυνάμει ἐκπλεύσαντας αἰσχροῶς καὶ ἀπράκτως ἀπελθεῖν,
ἀλλ' ἐς τε τὰς πόλεις ἐπιτηρυκεύεσθαι πλὴν Σελινοῦν-
τος καὶ Συρακουσῶν τὰς ἄλλας, καὶ πειρᾶσθαι καὶ
τοὺς Σικελοὺς τοὺς μὲν ἀφιστάναι ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν
τοὺς δὲ φίλους ποιεῖσθαι, ἵνα σῖτον καὶ στρατιὰν ἔχω-

et in castella, quæ in regione circumcirca erant, præsidia
immittebant, et quæ intra urbem erant, si absoluta essent,
explorabant, recensentes arma et equos, et cetera consti-
tuebant, ut in imminente et tantum non jam præsentē bello.

XLVI. Illæ vero tres præcursoriæ naves ab Egesta Rhe-
gium ad Athenienses advenerunt, et renuntiarunt ceteram
quidem pecuniam, quam promiserant, nullam esse, sed
tantum triginta talenta apparere. (2) Atque duces statim
animos despondere cœperunt, quod iis et hoc primum
præter expectationem incommodè cecidisset, quodque
Rhegini una secum militare recusavissent, quibus primis
suadere cœperant, et maxime credibile videbatur, quod es-
sent Leontinorum cognati et eorum semper studiosi. At-
que Nicia quidem hæc expectanti ab Egestæis contigerunt,
duobus vero reliquis vel maxime præter opinionem. (3)
Egestæi autem hujusmodi fraudem excogitarant tunc, quum
primi Atheniensium legati eos adierunt ad explorandas pec-
unias. Adductis illis in Veneris fanum, quod est in Eryce,
ostenderunt donaria, phialas et trolas et thuribula cete-
ramque non paucam suppellectilem, quæ quum essent ar-
gentea, longe majorem speciem pro exiguo pretio præbebant;
atque etiam privatim exceptis hospitio illis, qui triremibus
advecti erant, et ex ipsa Egesta aurea argenteaque pocula
collecta, et ex vicinis Phœnicum Græcorumque urbibus
corrogata in conviviiis ut suam quique domesticam supelle-
ctilem exhibebant. (4) Et quum omnes liadem plerumque
uterentur et multa ubique conspicerentur, ingentem stupo-
rem afferebant Atheniensibus, qui triremibus advecti erant,
et Athenas reversi divulgarent, se magnam pecuniæ vim
conspexisse. (5) Atque illi quidem, qui et ipsi decepti
erant, et aliis tunc hoc persuaserant, postquam hic rumor
dimanavit, pecunias illas Egestæ non esse, graviter a mili-
tibus accusabantur; duces autem pro præsentī rerum statu
consultabant;

XLVII. et Nicia quidem sententia erat, ut cum omnibus
copiis adversus Selinuntem navigaretur, cujus rei causa
potissimum missi essent, et si quidem Egestæi pecunias
universo exercitui suppeditarent, pro pecuniæ summa con-
siliū caperetur; sin minus, ab iis postularetur, ut se-
xaginta navibus, quas petissent, cibaria suppeditarent,
atque permanerent, donec Selinuntios cum illis vel vi vel
pactione reconciliassent, et ita ceteras civitates obirent, et
ubi Atheniensis reipublicæ potentiam iis ostendissent, et
suum in amicos sociosque studium demonstrassent, domum
rodirent, nisi forte brevi et ex inopinato facultas aliqua
offerretur, vel Leontinos juvandi vel aliquam reliquarum
civitatum sibi adjungendi, neque facultates domesticas con-
sumentes rempublicam in periculum adducerent.

XLVIII. Alcibiades vero dicebat, non oportere cum tantis
copiis emissos turpiter et infecto negotio abire, sed ad
omnes civitates, præter Selinuntem et Syracusas, legatos
mittendos et operam dandam, ut et Siculos partim ad de-
fectionem a Syracusanis faciendam sollicitarent, partim
amicos sibi facerent, ut et comæatium et copias haberent;

σιν, πρῶτον δὲ πείθειν Μεσσηνίους (ἐν πόρῳ γὰρ μάλιστα καὶ προσβολῇ εἶναι αὐτοὺς τῆς Σικελίας, καὶ λιμένα καὶ ἐφόρμῳσιν τῇ στρατιᾷ ἱκανωτάτην ἔσθαι)· παραγαγομένους δὲ τὰς πόλεις, εἰδότας μεθ' ὧν τες πολεμήσει, οὕτως ἤδη Συρακούσας καὶ Σελινούντι ἐπιχειρεῖν, ἣν μὴ οἱ μὲν Ἑγεσταίοις ξυμβαίνωσιν, οἱ δὲ Λεοντίνοις ἐῷσι κατοικίῃσιν.

XLIX. Λάμαχος δὲ ἀντικρυς ἔφη χρῆναι πλεῖν ἐπὶ Συρακούσας καὶ πρὸς τῇ πόλει ὡς τάχιστα τὴν μάχην ποιῆσθαι, ἕως ἔτι ἀπαράσκευοι τ' εἰσὶ καὶ μάλιστα ἐκπεπληγμένοι. (2) Τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στράτευμα δεινότατον εἶναι· ἣν δὲ χρονίσῃ πρὶν ἐς ὅψιν ἔλθειν, τῇ γνώμῃ ἀναθαρσύνοντας ἀνθρώπους καὶ τῇ ὄψει καταφρονεῖν μάλλον. Αἰφνίδιον δὲ ἣν προσπέσωσιν, ἕως ἔτι περιδεεῖς προσδέχονται, μάλιστα' ἂν σφεῖς περιγενέσθαι καὶ κατὰ πάντα ἂν αὐτοὺς ἐκφοδῆσαι, τῇ τε ὄψει (πλείστοι γὰρ ἂν νῦν φανῇναι) καὶ τῇ προσδοκίᾳ ὧν πείσονται, μάλιστα δ' ἂν τῷ αὐτίκῃ κινδύνῳ τῆς μάχης. (3) Εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς ἀπολεισθῆναι ἔξω διὰ τὸ ἀπιστεῖν σφᾶς μὴ ἤξειν, καὶ ἐσκομιζομένων αὐτῶν τὴν στρατιάν οὐκ ἀπορήσειν χρημάτων, ἣν πρὸς τῇ πόλει κρατοῦσα καθέζεται. (4) Τοὺς τε ἄλλους Σικελιώτας οὕτως ἤδη μάλλον καὶ ἐκείνοις οὐ ξυμμαχήσειν καὶ σφίσι προσεῖναι, καὶ οὐ διαμελλήσειν περισκοποῦντας ὁπότεροι κρατήσουσιν. Ναύσταθμον δὲ ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορμηθέντας Μέγαρον ἔφη χρῆναι ποιῆσθαι, ὃ ἦν ἐρήμμα, ἀπέχοντα Συρακούσων οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν.

L. Λάμαχος μὲν ταῦτα εἰπὼν ὁμῶς προσέθετο καὶ αὐτὸς τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης τῇ αὐτοῦ νηὶ διαπλεύσας ἐς Μεσσήνην καὶ λόγους ποιησάμενος περὶ ξυμμαχίας πρὸς αὐτοὺς, ὡς οὐκ ἔπειθεν ἄλλ' ἀπεκρίναντο πόλει μὲν ἂν οὐ δέξασθαι, ἀγορὰν δ' ἔξω παρέξειν, ἀπέπλει ἐς τὸ Ῥήγιον. (2) Καὶ εὐθὺς ξυμπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἐπιτήδεια λαβόντες παρέπλεον ἐς Νάξον, τὴν ἄλλην στρατιάν ἐν Ῥηγίῳ καταλιπόντες καὶ ἕνα σφῶν αὐτῶν. (3) Ναξίῳν δὲ δεξαμένων τῇ πόλει παρέπλεον ἐς Κατάνην. Καὶ ὡς αὐτοὺς οἱ Καταναῖοι οὐκ ἔδεγοντο (ἐνήσαν γὰρ αὐτόθι ἄνδρες τὰ Συρακοσίῳν βουλόμενοι), ἐκομισθῆσαν ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμόν, (4) καὶ αὐλισάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον ἐπὶ κέρως, ἔχοντες τὰς ἄλλας ναῦς. Δέκα δὲ τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαι τε καὶ κατασκέψασθαι εἴ τι ναυτικόν ἐστὶ καθελκυσμένον, καὶ κηρύττει ἀπὸ τῶν νεῶν προσπλεύσαντας ὅτι Ἀθηναῖοι ἤκουσι Λεοντίνοις ἐς τὴν ἑαυτῶν κατοικιοῦντες κατὰ ξυμμαχίαν καὶ ἐγγένειαν τοὺς οὖν ὄντας ἐν Συρακούσῃσι Λεοντίνων ὡς παρὰ φίλους καὶ εὐεργέτας Ἀθηναίους ἀδεῶς ἀπείναι. (5) Ἐπεὶ δ' ἐκκρύβθη καὶ κατεσκέψαντο τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν ἐξ ἧς αὐτοῖς ὁρμωμένοις πολεμητέα ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς Κατάνην.

LI. Καὶ ἐκκλησίας γενομένης τὴν μὲν στρατιάν οὐκ

ac primum quidem Messanenses adducendos (hos enim potissimum in tractu et opportuno loco, quo ad Siciliam appellari posset, sitos esse, et portum atque stationem exercitui eam commodissimam fore); civitatibus autem in amicitiam adductis, ubi nosset, quos belli socios essent habituri, ita demum Syracusas et Selinuntum aggrediendas, nisi hi quidem compositionem cum Eggesteis facerent, illi vero Leontinos in suas pristinas sedes redire sinerent.

XLIX. Lamachus vero recta dicebat adversus Syracusas navigandum esse, et primo quoque tempore praelium ad urbem committendum, dum adhuc imparati essent et maxime perterriti. (2) Omnem enim exercitum principio maximum terrorem asferre; sed si moram interponat, antequam in conspectum veniat, homines ex pavore se colligentes etiam visu magis contemnere. Sed si repente invaserint, dum illi adhuc metu perculsi in expectatione essent, facillime se superiores illis futuros, omnibusque rebus terrorem illis incussuros, tum ad aspectu (plurimos enim nunc se numero visum iri) tum expectatione cladum, quas essent accepturi, precipue vero subito praelii periculo. (3) Verisimile autem esse, in agris etiam multos extra urbem remansisse, quod non crederent se venturos, quibus res suas in urbem comportantibus exercitum, si victor urbem obsideret, satis pecuniarum habiturum. (4) Præterea reliquos Sicilienses sic jam facilius et illorum societati non accessuros, et ad se transituros, minimeque cunctaturos circumspectando, utri victores essent futuri. Stationem autem navium reversis, et ad portum appulsis Megara dicebat faciendam esse, quæ deserta essent et a Syracusis neque mari multum neque terra distarent.

L. Lamachus autem quamvis hæc dixisset, tamen et ipse in Alcibiadis sententiam ivit. Postea vero Alcibiades sua navi Messanam profectus de societate ineunda apud Messanenses verba fecit, et quum rem iis persuadere non posset, sed illi respondissent, in urbem quidem se nequam recepturos, forum tamen rerum venalium iis præbituros, ad Rhegium redibat. (2) Duces autem quum ex omni numero sexaginta naves confestim implevisset et res necessarias assumpsissent, reliquo exercitu cum uno de se ipsis ad Rhegium relicto, classe prætervecti Naxum petebant. (3) Quum autem Naxii eos urbe recepissent, illinc oram legentes ad Catanam navigabant. Et quum Catanæi eos non recepissent (illic enim aderant quidam, qui Syracusanorum partibus favebant), ad flumen Teriam delati sunt, (4) et quum illic pernottassent, postero die Syracusas versus navigarunt, agmine longo ceteris navibus instructis. Decem vero naves præmiserunt, ut in magnum portum navigarent et explorarent, si quid navium deductum esset, utque accedentes ex navibus per præconis vocem significarent, Athenienses venire, ut Leontinos in suas pristinas sedes restituerent propter societatis atque cognationis jus; Leontini igitur, quotquot Syracusis essent, intrepide fransirent ad Athenienses ut ad amicos et de ipsis bene meritos. (5) Postquam autem per præconis vocem hoc illis denuntiatum est, et urbis portuumque situm, omnemque circa regionem, unde sibi ad bellum faciendum prodeundum esset, contemplati sunt, rursus Catanam redierunt.

LI. Catanæi vero convocata concione copias quidem urbe

ἐδέχοντο οἱ Καταναῖοι, τοὺς δὲ στρατηγούς ἐσελθόντας ἐκέλευον εἰ τι βούλονται εἰπεῖν. Καὶ λέγοντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τετραμμένων, οἱ στρατιῶται πυλίδα τινὰ ἐνφοδομή- μένην κακῶς ἔλαθον διελόντες, καὶ ἐσελθόντες ἡγόραζον ἐς τὴν πόλιν. (2) Τῶν δὲ Καταναίων οἱ μὲν τὰ τῶν Συρακοσίων φρονούντες, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἔνδον, εὐθὺς περιδεῖς γενόμενοι ὑπεξῆλθον οὐ πολλοὶ τινες, οἱ δὲ ἄλλοι ἐψηφίσαντό τε ξυμμαχίαν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἐκέλευον ἐκ Ῥηγίου κομίζειν. (3) Μετὰ δὲ τοῦτο διαπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸ Ῥήγιον, πάσῃ ἡδὴ τῇ στρατιᾷ ἄραντες ἐς τὴν Κατάνην, ἐπειδὴ ἀφίκοντο, κατσκευάζοντο τὸ στρατόπεδον.

LII. Ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἐκ τε Καμαρίνης ὡς εἰ ἔλθοιεν προσχωροῖεν ἄν, καὶ ὅτι Συρακοῖσι πληροῦσι ναυτικόν. Ἀπάσῃ οὖν τῇ στρατιᾷ παρέπλευσαν πρῶτον μὲν ἐπὶ Συρακοῦσας· καὶ ὡς οὐδὲν εὖρον ναυτικόν πληρούμενον, παρεκομίζοντο αὖθις ἐπὶ Καμαρίνης, καὶ σχόντες ἐς τὸν αἰγιαλὸν ἐπεκηρυκεύοντο. Οἱ δ' οὐκ ἐδέχοντο, λέγοντες σφίσι τὰ ὅρκια εἶναι μιᾷ νηὶ καταπλεόντων Ἀθηναίων δέχεσθαι, ἣν μὴ αὐτοὶ πλείους μεταπέμψωσιν. (2) Ἀπρακτοὶ δὲ γενόμενοι ἀπέπλεον· καὶ ἀποδάντες κατὰ τι τῆς Συρακοσίας καὶ ἀρπαγὴν ποιησάμενοι, καὶ τῶν Συρακοσίων ἱππέων βοηθησάντων καὶ τῶν ψιλῶν τινὰς ἐσχεδασμένους διαφθειράντων, ἀπεκομίσθησαν ἐς Κατάνην.

LIII. Καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἤκουσαν ἐπὶ τε Ἀλκιβιάδῃ ὡς κελεύ- σοντας ἀποπλεῖν ἐς ἀπολογίαν ὧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ' ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ μεμνημένων περὶ τῶν μυστηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ καὶ περὶ τῶν Ἑρμῶν. (2) Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἡ στρατία ἀπέπλευσεν, οὐδὲν ἔσπον ζήτησιν ἐποιούοντο τῶν περὶ τὰ μυστήρια καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμᾶς δρα- σθέντων, καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μνηστὰς ἀλλὰ πάν- τας ὑπόπτως ἀποδεχόμενοι, διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων πίστιν πᾶν χρηστοὺς τῶν πολιτῶν ξυλλαμβάνοντες κατέδουν, χρησιμώτερον ἡγούμενοι εἶναι βασανίσαι τὸ πρᾶγμα καὶ εὑρεῖν ἢ διὰ μνηστοῦ πονηρίαν τινὰ καὶ χρηστὸν δοκούντα εἶναι αἰτιαθέντα ἀνέλεγκτον διαφυ- γεῖν. (3) Ἐπιστάμενος γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ τὴν Πεισι- στρατόν καὶ τῶν καίδων τυραννίδα χαλεπὴν τελευτῶσαν γενομένην, καὶ προσέτι οὐδ' ὑφ' αὐτῶν καὶ Ἀρμοδίου καταλυθεῖσαν ἀλλ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐφοβεῖτο αἰεὶ καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανεν.

LIV. Τὸ γὰρ Ἀριστογείτονος καὶ Ἀρμοδίου τόλμημα δι' ἐρωτικὴν ζυνυχίαν ἐπεχειρήθη, ἣν ἐγὼ ἐπὶ πλέον διηγησάμενος ἀποφανῶ οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε αὐτοὺς Ἀθηναίους περὶ τῶν σφετέρων τυράννων οὐδὲ περὶ τοῦ γενομένου ἀκριδὲς οὐδὲν λέγοντας. (2) Πεισιστράτου γὰρ γηραιῷ τελευτήσαντος ἐν τῇ τυραννίδι οὐχ' Ἰππαρχος, ὥσπερ οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλ' Ἰππίας πρεσβύτατος ὧν ἔσχε τὴν ἀρχήν. Γενομένου δὲ Ἀρμοδίου ὥρα ἡλι- κίας λαμπροῦ Ἀριστογείτων ἀνὴρ τῶν ἀστῶν, μέσος

non recipiebant, sed duces ingressos dicere jubebant, si quid vellent. Quum autem Alcibiades orationem haberet et oppidani in illam concionem essent conversi, milites quandam portulam male obstructam clam diruta ædificii materia aperuerunt et in urbem ingressi in foro versabantur. (2) Catanæorum vero ii, qui cum Syracusanis sentiebant, quum exercitum in urbe animadvertissent, confestim terrore percussi clam profugerunt non admodum multi; ceteri vero decreverunt societatem cum Atheniensibus, et reliquum exercitum a Rhegio acciri jubebant. (3) Postea vero Athenienses ad Rhegium reversi jam cum omnibus copiis solvantes Catanam postquam pervenerunt, castra faciebant.

LII. Ad ipsos autem nuntii Camarina afferebantur, si illuc profiscerentur, eos editionem facturos, et Syracusanos classem instruere. Cum omnibus igitur copiis primo quidem adversus Syracusas profecti sunt, et quum nullam classem ab illis instrui repperissent, rursus Camarinam versus oram legentes se recipiebant, et ad littus appulsi per caduceatorem agere cœperunt. Illi vero eos non recipiebant, dicentes, jurisjurandi religione obstrictos esse, ut Athenienses cum una navi appellentes recipere, nisi ipsi plures ab iis accersissent. (2) Quamobrem Athenienses re infecta discedebant; et quum exscensum e navibus in quandam agri Syracusani partem fecissent, et prædas egissent, et Syracusanorum equiles accurrissent, et nonnullos levis armaturæ milites Athenienses palatos interfecissent, Catanam se receperunt.

LIII. Illic autem offendunt Salaminiam navem Athenis missam, et adversus Alcibiadem, ut, qui in ea vehebantur, juberent eum redire ad respondendum criminibus, quorum publice insimulabatur, et adversus quosdam alios milites, de quibus simul cum eo indicium delatum erat, quod imple mysteria polluisset, partim vero etiam, quod Mercurii simulacra violasset. (2) Athenienses enim post classis discessum nihilo minus quæstionem habebant de mysteriis pollutis et de violatis Mercurii simulacris, et quoniam non explorabant indices, sed omnes suspiciose admittebant, ob fidem improbis hominibus habitam ex civibus optimos comprehensos in vincula conjiciebant, satius esse judicantes, rem accurate explorare et reperire, quam propter aliquam indicis improbitatem aliquem, licet vir probus esse videretur, accusatum nulla quæstione habita evadere. (3) Populus enim, qui fama acceperat Pisisstrati ac filiorum tyrannidem extremis ejus temporibus gravem fuisse, præterea ne a se quidem neque ab Harmodio, sed a Lacedæmoniiis eversam, semper metuebat et omnia suspiciose accipiebat.

LIV. Nam audax illud Aristogitonis et Harmodii facinus propter rei cujusdam ad amores pertinentis casum susceptum est, qua re ego fusius narrata demonstrabo, neque alios neque ipsos Athenienses de suis tyrannis aut de re gesta quicquam certi dicere. (2) Quum enim Pisisstratus senex in tyrannide decessisset, non Hipparchus, ut vulgo arbitrantur, sed Hippias, quod erat natu maximus, obtinuit principatum. Quum autem Harmodius ætatis flore insignis esset, Aristogito, quidam e civibus, mediæ conditio-

πολίτης, ἐραστῆς ὧν εἶχεν αὐτόν. (3) Πειραθεὶς δὲ ὁ Ἄρμόδιος ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου καὶ οὐ πεισθεὶς καταγορεύει τῷ Ἀριστογείτονι. Ὁ δὲ ἐρωτικῶς περιαλγίσας, καὶ φοβηθεὶς τὴν Ἱππάρχου δύναμιν μὴ βία προσαγάγηται αὐτόν, ἐπιβουλεύει εὐθὺς ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως καταλύσιν τῇ τυραννίδι. (4) Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἱππάρχος ὡς αὐθὺς πειράσας οὐδὲν μᾶλλον ἐπειθε τὸν Ἄρμόδιον, βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν, ἐν τόπῳ δὲ τινὶ ἀφανεῖ ὡς οὐ διὰ τοῦτο δὴ παρεσκευάζετο προπηλακίων αὐτόν. (5) Οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθὴς ἦν ἐς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο· καὶ ἐπιτήδευσαν ἐπὶ πλείστον δὴ τύραννοι ὅττοι ἀρετὴν καὶ ζύνησιν, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρᾶσσόμενοι τῶν γιγνομένων τὴν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν καὶ τοὺς πολέμους διέφερον καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ἔθυσον. (6) Τὰ δὲ ἄλλα αὐτῇ ἡ πόλις τοῖς πρὶν κεϊμένοις νόμοις ἐχρῆτο, πλὴν καθ' ὅσον δεῖ τινα ἐπεμέλονται σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι. Καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἤρξαν τὴν ἐνιαυσίαν Ἀθηναίων ἀρχήν, καὶ Πεισιστράτος ὁ Ἱππίου τοῦ τυραννεύσαντος υἱός, τοῦ πάππου ἔχων τοῦνομα, [δς] τῶν δώδεκα θεῶν βωμὸν τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀρχὸν ἀνέθηκε καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Πυθίῳ. (7) Καὶ τῷ μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ἕσπερον ὁ δῆμος Ἀθηναίων μεῖζον μῆκος τοῦ βωμοῦ ἠφάνισεν τοῦ πύργου· τοῦ δ' ἐν Πυθίῳ ἐτι καὶ νῦν δῆλόν ἐστιν ἀμυδροῖς γραμμασι λέγον τάδε·

Μνημα τόδ' ἦς ἀρχῆς Πεισιστράτος Ἱππίου υἱός
 ὅψεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τιμένει.

LV. Ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὧν Ἱππίας ἤρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ ἀκοῇ ἀκριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι, γινώσκω δ' ἐν τις καὶ αὐτῷ τούτῳ· παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνονται τῶν γνησίων ἀδελφῶν γινόμενοι, ὡς δ' ἐτε βωμὸς σημαίνει καὶ ἡ στήλη περὶ τῆς τῶν τυράνων ἀδικίας, ἡ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει σταθεῖσα, ἐν ἣ Ἰφιστοῦ μὲν οὐδ' Ἱππάρχου οὐδεὶς παῖς γέγραπται, Ἱππίου δὲ πάντες, οἱ αὐτῷ ἐκ Μυρρίνης τῆς Καλλίου τοῦ Ὑπερχίδου θυγατρὸς ἐγένοντο· εἰκὸς γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. (2) Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ πρῶτος γέγραπται μετὰ τὸν πατέρα, οὐδὲ τοῦτο ἀπεικόντως διὰ τὸ πρεσβεῦειν τε ἀπ' αὐτοῦ καὶ τυραννεύσαι. (3) Οὐ μὴν οὐδ' ἂν κατασχεῖν μοι δοκῇ ποτὲ Ἱππίας τὸ παραχρῆμα βραδίως τὴν τυραννίδα, εἰ Ἱππάρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ὧν ἀπέθανεν, αὐτὸς δὲ αὐθημερὸν καθίστατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρότερον ζῆντες τοῖς μὲν πολίταις φοβερὸν, ἐς δὲ τοὺς ἐπικούρους ἀκριβές, πολλῶ τῷ περιόντι τοῦ ἀσφαλοῦς κατεκράτησεν, καὶ οὐχ ὡς ἀδελφὸς νεώτερος ὧν ἠπόρησεν ἐν ᾧ οὐ πρότερον ζυνηγῶς ὡμιλῆκε τῇ ἀρχῇ. (4) Ἱππάρχῳ δὲ ζυνέβη τοῦ πάθους τῇ δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος ἐς τὰ ἔπειτα προσλαβεῖν.

LVI. Τὸν δ' οὖν Ἀρμόδιον ἀπαρνηθέντα τὴν περᾶσιν, ὥσπερ διανοεῖτο, προπηλακίσεν· ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ κόρην ἐπαγγελλαντες ἤμιν κανοῦν οἴσουσαν ἐν

nis vir, eum ut amator habebat. (3) Hic autem Harmodius ab Hipparcho, Pisistrati filio, temptatus morem ei non sensit et rem ad Aristogitonem detulit. Hic vero more amatorum ingenti dolore concepto et Hipparchi potentiam extimescens, ne per vim Harmodium ad se pertraheret, protinus ita, ut in sua dignitate poterat, tyrannidem per insidias evertere conatur. (4) Interea vero Hipparchus quum Harmodium rursus sollicitasset, et nihilo magis inducere posset, nihil quidem violenti intentare destinabat, sed in loco quodam obscuro, veluti non hac de causa, eum contumelia afficere parabat. (5) Quippe neque cetero ejus principatu multitudini gravis erat, sed citra invidiam se gesserat; et vero plurimum hi tyranni virtutem et prudentiam coluerunt, et proventum vicissim tantum ab Atheniensibus exigentes et urbem eorum egregie exornarunt et bella administrabant et in templis sacrificia faciebant. (6) In ceteris vero rebus civitas legibus ante latas utebatur, præterquam quod operam provide dabant, ut semper aliquis de suo ipsorum numero imperium gereret. Et quum alii ex iis annuum imperium apud Athenienses obtinuerunt, tum Pisistratus, Hippiae ejus, qui tyrannus fuerat, filius, avi nomen ferens, [qui] quum esset archon, aram duodecim deorum in foro dedicavit, et illam, quæ est Apollinis in Pythii templo. (7) Postea vero populus Atheniensis quum amplificasset aram, quæ erat in foro, inscriptionem delevit; illius vero, quæ in Pythii templo erat, etiamnum tota exstat literis evanidis pæne in hæc verba:

In Pythii Phœbi Pisistratus æde locavit
 imperii Hipplades hæc monumenta sul.

LV. Hippia igitur imperasse, quod natu maximus esset, et sciens e fama mihi tradita accuratius quam alii, confirmo et intelligat aliquis vel ex hoc ipso: hunc enim solum inter legitimos fratres liberos suscepisse constat, ut et ara indicat, et columna in Athenarum arce erecta cum inscriptione sceleris a tyrannide perpetrati, in qua nullus Thessali aut Hipparchi filius est scriptus, sed quinque Hippiae, quos ille ex Myrrhine Calliæ Hyperichidæ filia suscepit; par enim erat, maximum natu uxorem primum ducere. (2) Deinde in prima columna primus ille scriptus est post parentem, ne hoc quidem abs re, quippe quod et ab eo nata maximus esset, et tyrannidem obtinisset. (3) Quin nec Hippia mihi videtur ita facile e vestigio tyrannidem retenturus fuisse, si Hipparchus in imperio constitutus decessisset, et ipse eodem die tyrannus existeret; sed propter pristinum solitumque civium metum, et diligentiam, qua in satellitam præsidio utebatur, imperium multis abundans firmis subsidiis retinuit, et non ut frater natu minor, consilium inops fuit, quod si fuisset, non antea continenter imperii particeps fuisset. (4) Hipparcho vero hoc evenit, uti propter calamitatem, in quam inciderat, nobilitatis hanc etiam tyrannidis famam apud posteros assumeret.

LVI. Harmodium igitur, quod sihi eum sollicitanti morem gerere nolisset, ut in animo habebat, contumelia affecit; sororem enim ejus virginem quum ad gestandum in

πομπῇ τινί, ἀπήλασαν λέγοντες οὐδὲ ἐπαγγέλλαι τὴν ἀρχὴν διὰ τὸ μὴ ἀξίαν εἶναι. (3) Χαλεπῶς δὲ ἐνεγκόντος τοῦ Ἀρμόδιου πολλῶν δὴ μᾶλλον δι' ἐκείνων καὶ ὁ Ἀριστογείτων παρωδύνητο. Καὶ αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τοὺς ξυνεπιθησομένους τῷ ἔργῳ ἐπέπρακτο, περιμένον δὲ Παναθηναία τὰ μεγάλα, ἐν ᾗ μόνον ἡμέρᾳ οὐχ ὑποπτον ἐγίγνετο ἐν ὅπλοις τῶν πολιτῶν τοὺς τὴν πομπὴν πέμψαντας ἀθρόους γενέσθαι· καὶ ἴδει ἀρξαι μὲν αὐτούς, ξυνεπαμύνειν δὲ εὐθὺς τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους ἐκείνους. (4) Ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ οἱ ξυνομημαχοῦτες ἀσφαλείας οὐνεκα· ἡλιπίζον γὰρ καὶ τοὺς μὴ προειδότες, εἰ καὶ ὁποιοῦν τολμήσειαν, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἔχοντάς γε ὅπλα ἐβελήσειν σφᾶς αὐτοὺς ξυνελευθεροῦν.

LVII. Καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἡ ἑορτή, Ἰππίας μὲν ἔξω ἐν τῷ Κεραμεικῷ καλουμένῳ μετὰ τῶν δορυφόρων διακόσμηι ὡς ἕκαστα ἐχρῆν τῆς πομπῆς προϊέναι, ὁ δὲ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἔχοντες ἤδη τὰ ἐγχειρίδια ἐς τὸ ἔργον προήεσαν. (2) Καὶ ὡς εἶδόν τινα τῶν ξυνομημάτων σφίσι διαλεγόμενον οἰκείως τῷ Ἰππίᾳ (ᾧ δὲ πᾶσιν εὐπρόσδοτος ὁ Ἰππίας), εἶδισαν καὶ ἐνόμισαν μεμνησθαι τε καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ἐλλήφθησεν. (3) Τὸν λυπήσαντα οὖν σφᾶς, καὶ δι' ὅνπερ πάντα ἐκινδύνειον, ἐδοῦλοντο πρότερον, εἰ δύναιντο, προτιμωρήσασθαι, καὶ ὥσπερ εἶχον ὥρμησαν εἰσω τῶν πυλῶν, καὶ περιέτυχον τῷ Ἰππάρχῳ παρὰ τὸ Λεωκόριον καλούμενον, καὶ εὐθὺς ἀπερισκέπτως προσπεσόντες καὶ ὡς ἂν μάλιστα δι' ὀργῆς ὁ μὲν ἐρωτικῆς, ὁ δὲ ὕβρισις, ἐτυπτον, καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτόν. (4) Καὶ ὁ μὲν τοὺς δορυφόρους τὸ αὐτίκα διαφεύγει· ὁ Ἀριστογείτων, ξυνδραμόντος τοῦ ὅχλου, καὶ ὕστερον ληφθεὶς οὐ βρόδιως διατίθη· Ἀρμόδιος δὲ αὐτοῦ παραχρῆμα ἀπόλλυται.

LVIII. Ἀγγελθέντος δὲ Ἰππίᾳ ἐς τὸν Κεραμεικόν, οὐκ ἐπὶ τὸ γινόμενον ἄλλ' ἐπὶ τοὺς πομπέας τοὺς ὅπλιτας, πρότερον ἢ αἰσθῆσθαι αὐτοὺς ἀποθνήσκοντας, εὐθὺς ἐγώρησεν, καὶ ἀδῶλως τῇ ὀφει πλασάμενος πρὸς τὴν ζυμφορὰν ἐκέλευσεν αὐτούς, δεῖξας τι χωρίον, ἀπελθεῖν ἐς αὐτὸ ἄνευ τῶν ὅπλων. (2) Καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν οἴόμενοι τι εἶναι αὐτόν, ὁ δὲ τοῖς ἐπικουροῖς φράσας τὰ ὅπλα ὑπολαβεῖν ἐξελέγετο εὐθὺς οὐς ἐπητιάζτο καὶ εἰ τὴν εὐρέτην ἐγχειρίδιον ἔχων· μετὰ γὰρ ἀσπίδος καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς πομπὰς ποιεῖν.

LIX. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ δι' ἐρωτικὴν λύπην ἥ τε ἀρχὴ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἡ ἀλόγιστος τόλμα ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτωνι ἐγένετο. (2) Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις χαλεπωτέρα μετὰ τοῦτο ἡ τυραννὶς κατέστη, καὶ ὁ Ἰππίας διὰ φόβου ἤδη μᾶλλον ὢν τῶν τε πολιτῶν πολλοὺς ἐκτείνει καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἅμα δισκοπεῖτο, εἰ ποθεν ἀσφαλείαν τινα ὁρῶν μεταβολῆς γενομένης ὑπάρχουσάν οἱ. (3) Ἰππόκλου γοῦν τοῦ Λαμψακηνοῦ τυράννου Αἰαντίδῃ τῷ παιδί θυγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ ταῦτα Ἀρχεδίκην Ἀθηναίος ὢν Λαμψακηνῷ ἔδωκεν, ἀισθανόμενος αὐτοῦς μέγα παρὰ βασιλεὶ Δαρείῳ

pompa quadam canistrum venire jussissent, abegerunt, dicentes, se ne principio quidem ei denuntiassent, quod digna non esset. (2) Quum autem Harmodius ægre ferret, propter ipsum et Aristogito multo magis irritatus est. Atque ceteras quidem res constituerant cum iis, qui facinus simul aggressuri erant, sed exspectabant magna Panathenæa, quo uno die extra suspicionem erat, cives eos, qui pompam prosequerantur, in armis frequentes esse; et debebant ipsi quidem inceptare facinus, statim vero illi simul opem ferre adversus satellites. (3) Erant autem non multi conjurati, ut res tutius gereretur; sperabant enim, illos etiam, qui prius ignorabant, quamvis pauci facinus ausi essent, e vestigio qui quidem arma haberent, lubenter se ipsos in libertatem pariter asserturos.

LVII. Quum autem festum advenisset, Hippias quidem extra urbem in loco, qui Ceramicus vocatur, cum satellitibus res ad pompam spectantes ornabat, prout singulas procedere oportebat, Harmodius vero et Aristogito pugiones jam habentes ad facinus faciendum prodibant. (2) Et ut quemdam ex conjuratis cum Hippia familiariter colloquentem conspexere (aditus autem ad Hippiam omnibus erat facilis), extimuerunt, et existimarunt, rem patefactam esse, seque jamjam comprehensum iri. (3) Quamobrem illum, a quo læsi erant, et cujus causa de summa rerum suarum periclitabantur, primum ulcisci volebant, si possent, atque ut erant, impeta portas urbis introiverunt, et Hipparchum nacti sunt in eo loco, qui Leocorium vocatur, protinus ex improviso irruentes, et ut qui vehementissime ira impulsus, hic quidem ex amore concepta, ille vero propter contumeliam, quam acceperat, ictus dabant et eum occidunt. (4) Et Aristogito quidem per satellites in præsentī fuga evasit, facto multitudinis concursu, et postea comprehensus, hand leniter tractatus est; Harmodius vero in loco statim cecidit.

LVIII. Quum autem nuntius ad Hippiam in Ceramicum allatus esset, non ad id, quod acciderat, sed ad pompæ ductores armatos, priusquam illi rem resciscerent longiuscule remoti, confestim se convertit, vultuque ad calamitatem dissimulandam composito, locum quemdam ostendit, et in illum abecedere jussit sine armis. (2) Et hi quidem eo se receperunt, existimantes, eum aliquid dicturum; ille vero negotio satellitibus dato, ut arma subtraherent, protinus eos eligebat, quos insimulabat, et si quis cum pugione deprehensus esset; nam cum scuto et hasta pompas prosequi consueverant.

LIX. Hoc igitur modo propter amatoriam indignationem et conjurationis initium factum est et inconsideratum illud facinus propter repentinum metum ab Harmodio et Aristogitone susceptum est. (2) Atheniensibus vero postea tyrannis asperior extitit, et Hippias jam sibi metuens vehementius multos cives interficiebat, et simul ad externa auxilia respiciebat, si quid alicubi præsidii cerneret, quod sibi mutato rerum statu suppeteret. (3) Post hæc igitur Æantidæ Hippocli Lampsacenorum tyranni filio Archedice filiam suam, Atheniensis Lampsaceno, quod eos apud regem Dareum

δύνασθαι. Καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν Λαμψάκῳ ἐστὶν ἐπι-
γραμματα ἔχον τὸδε·

Ἀνδρὸς ἀριστεύσαντος ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ
Ἰππίου Ἀρχεδικῆν ἦδε κέλευθε κόνις,
ἡ πατὴρ τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὐσα τυράννων
παίδων τ' οὐκ ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην.

(4) Τυρανεύσας δὲ ἔτη τρία Ἰππίας ἔτι Ἀθηναίων, καὶ
παυθεὶς ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀλ-
κμαιωνιδῶν τῶν φευγόντων, ἐχώρει ὑπόσπονδος ἐς τε
Σίγειον καὶ παρ' Αἰαντίδην ἐς Λάμψακον, ἐκείθεν δὲ
ὡς βασιλεὺς Δαρεῖον, θύει καὶ ὁρμώμενος ἐς Μαραθῶνα
ὑστερον ἔτει εἰκοστῷ ἤδη γέρον ὦν μετὰ Μήδων ἐστρά-
τευσεν.

LX. Ὃν ἐνθυμούμενος ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων,
καὶ μιμησκόμενος ὅσα ἀκοῇ περὶ αὐτῶν ἤπιστο, τοῦ
χαλεποῦ ἦν τότε καὶ ὑπόπτῃς ἐς τοὺς περὶ τῶν μυστι-
κῶν τὴν αἰτίαν λαθόντας, καὶ πάντα αὐτοῖς ἐδόκει ἐπὶ
ξυνωμοσίᾳ ὀλιγαρχικῇ καὶ τυραννικῇ πεπερχθαι. (2) Καὶ
ὡς αὐτῶν διὰ τὸ τοιοῦτον ὀργιζομένων πολλοὶ τε
καὶ ἀξιολογοὶ ἄνθρωποι ἤδη ἐν τῷ δεσποτηρίῳ ἦσαν,
καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφάνετο ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεδίδουσαν
μᾶλλον ἐς τὸ ἀγριώτερον τε καὶ πλείους ἔτι ξυλλαμβά-
νειν, ἐνταῦθα ἀναπεύθεται εἰς τῶν δεδομένων, ὅσπερ
ἐδόκει αἰτιώτατος εἶναι, ὑπὸ τῶν ξυνδεσμοτῶν τινὸς
εἶτε ἀρα καὶ τὰ ὄντα μνηῦσαι εἶτε καὶ οὐ· ἐπ' ἀμφο-
τέρα γὰρ εἰκάζεται, τὸ δὲ σαφές οὐδεὶς οὔτε τότε οὔτε
ὑστερον ἔχει εἰπεῖν περὶ τῶν δρασαντῶν τὸ ἔργον. (3) Λέγων δὲ ἔπεισεν αὐτὸν ὡς χρῆ, εἰ μὴ καὶ δέδρακεν,
αὐτόν τε ἀδειαν ποιησάμενον οὔσαι καὶ τὴν πόλιν τῆς
παρούσης ὑποψίας παῦσαι· βεβαιώτεραν γὰρ αὐτῷ σω-
τηρίαν εἶναι ὁμολογήσαντι μετ' ἀδείας ἢ ἀρνηθέντι διὰ
δικῆς ἐλθεῖν. (4) Καὶ ὁ μὲν αὐτός τε καθ' ἑαυτοῦ καὶ
κατ' ἄλλων μνηύει τὸ τῶν Ἑρμῶν· ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν
Ἀθηναίων ἄσμενος λαθῶν, ὡς ᾤετο, τὸ σαφές, καὶ
δεινὸν ποιοῦμενοι πρότερον εἰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας σφῶν
τῷ πληθεὶ μὴ εἴσονται, τὸν μὲν μνηυτὴν εὐθὺς καὶ
τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ ὥσων μὴ κατηγορήκει ἔλυσαν,
τοὺς δὲ κατατιναθέντας κρίσεις ποιήσαντες τοὺς μὲν
ἀπέκτειναν, ὅσοι ξυνελήφθησαν, τῶν δὲ διαφυγόντων
θάνατον καταγνόντες ἐπανεῖπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείν-
οντι. (5) Κἂν τούτῳ οἱ μὲν παθόντες ἀδολογῶν ἦν εἰ
ἀδίκως ἐτετιμώρητο, ἡ μέντοι ἄλλη πόλις ἐν τῷ πα-
ρόντι περιφανῶς ὠφέλητο.

LXI. Περὶ δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐναγόντων τῶν ἐ-
χθρῶν, ὅσπερ καὶ πρὶν ἐκπλεῖν αὐτὸν ἐπέθεντο, χαλεπῶς
οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάμβανον· καὶ ἐπειδὴ τὸ τῶν Ἑρμῶν
ᾤοντο σαφές ἔχειν, πολὺ δὲ μᾶλλον καὶ τὰ μυστικά,
ὧν ἐπαίτιος ἦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῆς ξυνω-
μοσίας ἐπὶ τῷ δήμῳ ἀπ' ἐκείνου ἐδόκει παραχθῆναι. (2) Καὶ
γάρ τις καὶ στρατιὰ Λακεδαιμονίων οὐ πολλὴ ἔτυχε
κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ περὶ ταῦτα ἐθροβοῦντο,
μέχρι Ἰσθμοῦ παρελθούσα, πρὸς Βοιωτοὺς τι πράσ-
σοντες. Ἐδόκει οὖν ἐκείνου πράξαντος καὶ οὐ Βοιωτῶν
ἐνεκα ἀπὸ ξυνθήματος ἤκειν, καὶ εἰ μὴ ἐφθασαν δὴ

auctoritate multum pollere sciret, nuptum dedit. Atque mo-
numentum ejus Lampsaci exstat, cum inscriptione ista :

Hippiæ, apud Græcos qui primus vir fuit ævi,
hic pulvis prolem contegit Archedicon,
cui pater et vir erant, fratres natique tyranni,
nec tamen in fastum sustulit illa animos.

(4) Hippias autem quum tres deinceps annos tyrannidem
apud Athenienses obtinisset et quarto a Lacedæmoniis,
et Alcæmonidis exsulibus imperio spoliatus esset, fide pu-
blica impetrata Sigeum et inde Lampsacum ad Æantidem
discedebat, illinc vero ad regem Dareum, unde postea
profectus anno vicesimo jam senex cum Medis ad Marathe-
nem militavit.

LX. Quæ reputans populus Atheniensis, et memoria re-
petens, quæcunque de illis fama acceperat, tunc acerbus
erat et suspiciosus in eos, qui de mysteriis insimulati erant,
atque omnia iis videbantur eo consilio facta, ut dominatus
paucorum vel regum a conjuratis constitueretur. (2) Et
quum irascentibus iis ob hanc rem multi clari viri in carcere
jam essent, neque ulla rei intermissio appareret, sed in dies
longius eveheretur, ita ut et sævitia augeretur et longe plu-
res comprehenderent, interea quidam, qui cum aliis in vin-
culis erat, cuidam item in vincula coniecto, qui maxime
affinis crimini esse videbatur, persuasit, ut rem indicaret,
sive ita ut erat, sive non; nam utrinque sunt conjecturæ,
certi vero nemo quicquam de illius facinoris auctoribus ne-
que tunc neque postea afferre potuit. (3) Persuasit autem
dicens, oportere ipsum, quamvis hoc facinus non perpetrasset,
tamen comparata sibi impunitate, et se ipsum ser-
vare, et civitatem præsentis suspitione liberare; saltem enim
ipsi certior fore, si impunitate impetrata rem fas-
sus esset, quam si negans judicium subiret. (4) Quamob-
rem hic et contra se et contra alios indicium professus est
de Mercurii simulacris; populus vero Atheniensis lubenter
cognita, ut putabat, rei veritate, quum prius indignissimo
ferret, si eos, qui suæ multitudini insidiabantur, cogno-
scere non posset, confestim dimisit et ipsum indicem et ce-
teros cum eo, quos non accusaverat; illorum vero, qui
delati erant, constitutis judiciis alios quidem occiderunt,
quotquot comprehensi erant, alios vero fuga dilapsos morte
damnaverunt, præmio publice proposito ei, qui eos inter-
fecisset. (5) Interea vero non constabat, num ii, qui ca-
pitali supplicio affecti erant, injuria puniti essent; reliqua
tamen civitas in præsentem manifeste commodum ex hac re
perceperat.

LXI. De Alcibiade vero instigantibus inimicis iisdem, qui
etiam prius eum quam discederet, aggressi erant, Athenien-
ses delationem iratis animis accipiebant; et quando quidem
de violatis Mercurii simulacris rem compertam se habere
existimabant, tunc vero multo magis etiam mysteria, de
quibus accusabatur, ab illo polluta esse videbantur eodem
consilio et cum conjuratione adversus statum popularem.
(2) Nam et quidam non magnus Lacedæmoniorum exer-
citus in hoc ipso forte tempore, quo Athenienses propter
istas res perturbabantur, ad Isthmum usque progressus est,
cum Boeotis clandestinum aliquod consilium agitans. Vi-
debatur igitur illo sollicitante, non autem Boeotorum causa
ex composito venisse, et nisi ipsi per indicium homines il-

αὐτοὶ κατὰ τὸ μήνυμα ξυλλαβόντες τοὺς ἄνδρας, προδοθῆναι ἂν ἡ πόλις. Καὶ τινα μίαν νύκτα καὶ κατέδαρθον ἐν Θησείῳ τῷ ἐν πόλει ἐν ὅπλοις. (3) Οἱ τε ξένοι τοῦ Ἀλκιβιάδου οἱ ἐν Ἀργεὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπωπτεύθησαν τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι, καὶ τοὺς δηήρους τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν ταῖς νήσοις κειμένους οἱ Ἀθηναῖοι τότε παρέδωκαν τῷ Ἀργείῳ δήμῳ διὰ ταῦτα διαγράσασθαι. (4) Πανταχόθεν τε περιστῆκει ὑποψία ἐς τὸν Ἀλκιβιάδην. Ὅστε βουλόμενοι αὐτὸν ἐς χρίσιν ἀγαγόντες ἀποκτείναι, πέμπουσιν οὕτω τὴν Σαλαμινίαν ναῦν ἐς τὴν Σικελίαν ἐπὶ τε ἐκείνῳ καὶ ὧν περὶ ἄλλων ἐμμήνυτο. (5) Εἴρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογησόμενῳ ἀκολουθεῖν, ξυλλαμβάνειν δὲ μὴ, θεραπεύοντες τότε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ Ἀργείους βουλόμενοι παραμείναι, δι' ἐκείνου νομίζοντες πεισθῆναι σφᾶς ὑστρατεύειν. (6) Καὶ ὁ μὲν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ ναῦν καὶ οἱ ξυνδιαβεβημένοι ἀπέπλεον μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐκ τῆς Σικελίας ὡς ἐς τὰς Ἀθήνας· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν Θουρίοις, οὐκέτι ξυνεῖποντο ἀλλ' ἀπελθόντες ἀπὸ τῆς νεῆς οὐ φανεροὶ ἦσαν, δαίσαντες τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην καταπλεῦσαι. (7) Οἱ δ' ἐκ τῆς Σαλαμινίας τέως μὲν ἐξήτουν τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ὡς δ' οὐδαμοῦ φανεροὶ ἦσαν, ὄχοντο ἀποπλέοντες. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἤδη φηγὰς ὧν οὐ πολλὸ ὕστερον ἐπὶ πλοίου ἐπεραιώθη ἐς Πελοπόννησον ἐκ τῆς Θουρίας· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐρήμῃ δίκῃ θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' ἐκείνου.

LXII. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ, δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύματος καὶ λαχὼν ἑκάτερος, ἔπλεον ξὺν παντὶ ἐπὶ Σελινούντος καὶ Ἐγέστης, βουλόμενοι μὲν εἰδέναι τὰ χρήματα εἰ δώσουσιν οἱ Ἐγεσταῖοι, κατασκέψασθαι δὲ καὶ τῶν Σελινουντίων τὰ πράγματα καὶ τὰ διάφορα μαθεῖν τὰ πρὸς Ἐγεσταίους. (1) Παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἱμέραν, ἥπερ μόνῃ ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς Σικελίας Ἑλλὰς πόλις ἐστίν· καὶ ὡς οὐκ ἐδέχοντο αὐτούς, παρεκομίζοντο. (2) Καὶ ἐν τῷ παράπλῳ αἰρούσιν Ὑκκαρά πολισμα Σικανικὸν μὲν, Ἐγεσταίοις δὲ πολέμιον· ἦν δὲ παραθαλασσίδιον. Καὶ ἀνδραποδίσαντες τὴν πόλιν παρέδωκαν Ἐγεσταίοις (παρεγένοντο γὰρ αὐτῶν ἱππῆς), αὐτοὶ δὲ πάλιν τῷ μὲν πεζῷ ἐχώρουν διὰ τῶν Σικελῶν ἕως ἀφίκοντο ἐς Κατάνην, αἱ δὲ νῆες περιέπλευσαν τὰ ἀνδράποδα ἄγουσαι. (3) Νικίας δὲ εὐθὺς ἐξ Ὑκκάρων ἐπὶ Ἐγέστης παραπλεύσας, καὶ τὰλλα χρηματίσας καὶ λαβὼν τάλαντα τριάκοντα παρῆν ἐς τὸ στρατεύμα· καὶ τὰνδράποδα ἀπέδωκεν, καὶ ἐγένοντο ἐξ αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα. (4) Καὶ ἐς τοὺς τῶν Σικελῶν ζυμμάχους περιέπλευσαν, στρατιὰν κελειόντες πέμπειν· τῇ τε ἡμισείᾳ τῆς ἑαυτῶν ἡλθον ἐπὶ Ὑβλαν τὴν Γελεᾶτιν πολεμίαν οὔσαν, καὶ οὐχ εἶδον. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

LXIII. Τοῦ δ' ἐπιγυγνομένου χειμῶνος εὐθὺς τὴν

los mature comprehendissent, futurum fuisse, ut civitas proderetur. Unde etiam unam quandam noctem apud Thesei templum, quod est in urbe, sub armis pernctarunt. (3) Atque etiam Alcibiadis hospites, qui Argis erant, per idem tempus in suspicionem venerunt, quod populo insidiarentur, et Argivorum obsides, qui collocati erant in insulis, Athenienses tunc Argivo populo his de causis interficiendos tradiderunt. (4) Denique suspiciones Alcibiadem undique circumstabant. Quamobrem quod eum adductum ad iudicium morte mulctare vellent, ita demum mittunt Salaminiam navem in Siciliam et illius causa et aliorum, de quibus indicia delata erant. (5) Mandatum autem erat, ut ei præciperent, ut se purgaturus sequeretur, non tamen ipsum comprehenderent, caventes, ne ea res apud milites suos in Sicilia aut apud hostes turbas daret, præcipue vero cupientes Mantineos et Argivos permanere, quod existimarent, eos illius opera inductos esse ad hanc militiæ societatem. (6) Atque ille quidem habens suam navem, itemque ii, qui una insimulati erant, ex Sicilia cum navi Salaminia, tanquam Athenas ituri, diceressunt; et quum Thurios advenissent, non amplius sunt secuti, sed ex navi egressi non comparebant, metuentes in criminatione sibi facta ad iudicium proficisci. (7) Qui vero navi Salaminia vehebantur, aliquamdiu quidem quærebant Alcibiadem ejusque socios, sed quum nusquam comparerent, navigationis cursum conficere perrexerunt. Alcibiades vero, quum jam exsul esset, non multo post ex agro Thurio in Peloponnesum navigio vectus transmisit; Athenienses vero illum et eos, qui cum illo erant, deserto iudicio, capite condemnarunt.

LXII. Postea vero ceteri Atheniensium duces, qui erant in Sicilia, quum exercitum in duas partes divisissent, et uterque suam partem sortito accepisset, cum omnibus copiis Selinuntem et Egestam versus navigarunt, partim quidem, quod scire vellent, num Egestæi pecunias daturi essent, partim vero etiam, ut Selinuntiorum res explorarent et controversias cognoscerent, quæ iis cum Egestæis intercedebant. (2) Siciliæ autem oram a sinistra legentes ab ea parte, quæ ad sinum Tyrrhenum vergit, Himeram appulerunt, quæ sola in hac Siciliæ parte est Græca civitas; quæ quum eos non reciperet, prætervehebantur. (3) Et prætervehendo ceperunt Hyccara, oppidum Sicanicum quidem, sed Egestæis hostile; erat autem maritimum. Quum autem incolas in servitutem abstraxissent, oppidum Egestæis tradiderunt (ipsorum enim equitatus adfuerat), ipsi vero rursus cum pediatu quidem per Siculorum agrum iter fecerunt, donec Catanam pervenerunt; naves vero, quæ captivos vehebant, circumvectæ sunt. (4) Nicias autem ex Hyccaris Egestam confestim prætervectus, quum de ceteris rebus egisset et triginta talenta accepisset, ad exercitum aderat; et captivos vendiderunt et ex iis confecta sunt centum et viginti talenta. (5) Illinc autem circumvecti ad socios Siculorum iverunt, imperantes, ut exercitum mitterent; et cum dimidia sui exercitus parte adversus Hyblam Geleatin, quæ hostilis erat, profecti sunt, nec expugnarunt. Et æstas finiebatur.

LXIII. Insequente hieme statim Athenienses sese præpa-

ἔροδον οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Συρακούσας παρεσκευάζοντο, οἱ δὲ Συρακοῖοι καὶ αὐτοὶ ὥς ἐπ' ἐκείνους ἰόντες. (3) Ἐπειδὴ γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν πρῶτον φόβον καὶ τὴν προσδοκίαν οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ εὐθὺς ἐπέκειντο, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προοῖονσαν ἀνεθάρσουν μᾶλλον, καὶ ἐπειδὴ πλέοντες τὰ τε ἐπέκεινα τῆς Σικελίας πολὺ ἀπὸ σφῶν ἐφαίνοντο καὶ πρὸς τὴν Ὑδραν ἔλθοντες καὶ πειράσαντες οὐχ εἶλον βίαν, ἐτι πλέον καταφρόνησαν, καὶ ἤξιον τοὺς στρατηγούς, οἷον δὴ ὄχλος φιλεῖ θαρσύνειν, ἀγειν σφᾶς ἐπὶ Κατάνην, ἐπειδὴ οὐκ ἐκείνοι ἐφ' ἑαυτοὺς ἔρχονται. (3) Ἰππῆς τε προσελαύνοντες καὶ κατάσκοποι τῶν Συρακοσίων πρὸς τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων ἐφύβριζον ἄλλα τε καὶ εἰ ξυνουκῆσοντες σφίσιν αὐτοὶ μᾶλλον ἤκειον ἐν τῇ ἁλλοτρίᾳ ἢ Λεοντίνοισι ἐς τὴν οἰκίαν κατοικιοῦντες.

LXIV. Ἄ γινώσκοντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, καὶ βουλόμενοι αὐτοὺς ἀγειν πανδημεὶ ἐκ τῆς πόλεως ὅτι πλείστον, αὐτοὶ δὲ ταῖς ναυσὶν ἐν τοσούτῳ ὑπὸ νύκτα παραπλεύσαντες στρατόπεδον καταλαβεῖν ἐν ἐπιτηδεύῳ καθ' ἡσυχίαν, εἰδότες οὐκ ἂν ὁμοίως δυνηθέντες καὶ εἰ ἐκ τῶν νεῶν πρὸς παρεσκευασμένους ἐκδιβάλοιν ἢ κατὰ γῆν ἰόντες γνωσθεῖσαν (τοὺς γὰρ ἂν ψιλοὺς τοὺς σφῶν καὶ τὸν ὄχλον τῶν Συρακοσίων τοὺς ἱππέας πολλοὺς ὄντας, σφίσι δ' οὐ παρόντων ἱππέων, βλάβειν ἂν μεγάλην, οὕτω δὲ λήψεσθαι χωρίον ὅθεν ὑπὸ τῶν ἱππέων οὐ βλάφονται ἄξια λόγου· ἐδίδοσκον δ' αὐτοὺς περὶ τοῦ πρὸς τῷ Ὀλυμπίῳ χωρίου, ὅπου καὶ κατέλαβον, Συρακοσίων φυγάδες, οἱ ξυνέποντο), τοῖνδε τι οὖν πρὸς ἃ ἐβούλοντο οἱ στρατηγοὶ μηχανῶνται. (1) Πάμπαντες ἄνδρα σφίσι μὲν πιστόν, τοῖς δὲ τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς τῇ δοκῇ οὐχ ἥσσον ἐπιτήδειον· ἦν δὲ Καταναῖος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἀπ' ἀνδρῶν ἐκ τῆς Κατάνης ἦκειν ἑρῶν ἐκείνοι τὰ ὀνόματα ἐγγνωσκον καὶ ἠπίσταντο ἐν τῇ πόλει ἐτι ὑπολοίπους ὄντας τῶν σφίσιν εὐνῶν. (2) Ἐλέγε δὲ τοὺς Ἀθηναίους αὐλίζεσθαι ἀπὸ τῶν ὅπλων ἐν τῇ πόλει, καὶ εἰ βούλονται ἐκείνοι πανδημεὶ ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἔξαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔλθειν, αὐτοὶ μὲν ἀποκλήσειν αὐτοὺς παρὰ σφίσι καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσειν, ἐκείνους δὲ βραδίως τὸ στράτευμα προσβαλόντας τῷ σταυρώματι αἰρήσειν· εἶναι δὲ ταῦτα τοὺς ξυνδράσκοντας πολλοὺς Καταναίων, καὶ ἡτοιμάσθαι ἤδη, ἂν αὐτὸς ἦκειν.

LXV. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων, μετὰ τοῦ καὶ ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ καὶ ἀνευ τούτων ἵνα παρεσκευασθῇ ἐπὶ Κατάνην, ἐπίστευσάν τε τῷ ἀνθρώπῳ πολλῷ ἀπερισκεπτότερον, καὶ εὐθὺς ἡμέραν ξυνθήμενοι ἢ παρέπονται ἀπέστειλαν αὐτόν, καὶ αὐτοὶ (ἤδη γὰρ καὶ τῶν συμμαχῶν· Σελινούντιοι καὶ ἄλλοι τινὲς παρήσαν) προεῖπον πανδημεὶ πᾶσιν ἐξέρχαι Συρακοσίους. Ἐπεὶ δὲ ἔτοιμα αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς ἦν καὶ αἱ ἡμέραι ἐν αἷς ξυνέθεντο ἤκειν ἐγγὺς ἦσαν, πορευόμενοι ἐπὶ Κατάνης ἠύλισαντο ἐπὶ τῷ Συμαίῳ ποταμῷ ἐν τῇ Λεοντίνῃ. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὥς ἤσθοντο αὐτοὺς προσιόντας, ἀναλαβόντες τὸ τε στρά-

te coeperunt ad invadendas Syracusas, Syracusani vero et ipsi vicissim, ut adversus illos ituri. (2) Quod enim ad primum eorum pavorem et expectationem Athenienses non protinus eos invaserant, quotidie temporis progressu magis ac magis se ipsos colligebant; item quod ad ulteriorem navigantes Siciliae oram valde procul ab ipsis abesse videbantur, et Hyblam profecti eamque aggressi non expugnabant, multo magis eos contempserunt, et postulabant, quemadmodum vulgus animis sumptis facere solet, ut duces se Catanam versus ducerent, quandoquidem illi contra se non venirent. (3) Quinetiam equites Syracusani, qui ad spectandum assidue usque ad Atheniensium castra provehebantur, quum alia probra per contumeliam in eos ingerebant, tum vero illud percontabantur, num potius secum in alieno agro habitaturi venissent, quam Leontinos in propria sede collocaturi.

LXIV. Quae quum cognoscerent Atheniensium duces, et vellent illos cum universo populo ab urbe quam longissime abducere, ipsi vero interea sub noctem cum classe praetervecti locum castris idoneum per otium occupare, scientes ejus rei se haud perinde facilitatem habituros, si et navibus adversus hostes jam praeparatos descenderent, ut itinere terrestri euntes ab illis animadvertenterentur (saepe enim levi armaturae et multitudini, quod nullus equitatus ipsis adesset, Syracusanorum equitatum, qui multus erat, magna detrimenta daturum; ita vero se locum capturos, unde ab hostium equitatu nullum memoratu dignum damnum essent accepturi; monebant eos autem de loco ad Olympieum sito, quem etiam occuparunt, Syracusanorum exsules, qui ipsos sequebantur), hujusmodi igitur conatum ad perficienda ea quae cupiebant, duces machinati sunt. (2) Mittunt quemdam fidei sibi probatae virum et Syracusanorum ducibus pro existimatione sua non minus amicum; erat autem Catanæus hic vir, et a quibusdam Catanæis se venire dicebat, quorum illi nomina noverant, et quos suae factionis studiosos in urbe adhuc suppressa sciebant. (3) Dicebat autem Athenienses in urbe procul a castris pernoctare, et si illi certa die primo diluculo ad exercitum cum universo populo venire vellent, se quidem interclusuros eos, qui essent apud se, et naves incensuros, illos vero vallum adortos exercitum Atheniensem facile capturos; fore autem Catanæorum permultos ad rem generalis adjutores, et jam paratos esse, a quibus ipse veniret.

LXV. Syracusanorum autem duces quum et alioqui ceteris quoque in rebus essent confidentiores, et in animo haberent, vel sine his nuntiis adversus Catanam cum apparatu proficisci, longe etiam inconsideratius fidem huic homini haberunt, statimque constituta die, ad quam adessent, eum remiserunt, ipsique (jam enim etiam Selinuntii et alii nonnulli ex sociis aderant) Syracusanis omnibus edixerunt, ut conjunctis universis copiis exirent. Quum autem res omnes ad illam expeditionem necessarias praeparassent, et dies adventaret, ad quam se venturos constituerant, iter ingressi, ut Catanam versus proficiscerentur, ad Symæthum flumen in agro Leontino castra posuerunt. (2) Athenienses vero quum intellexissent, eos adventare, assumptis omni-

τευμα ἄπαν τὸ ἐαυτῶν καὶ ὅσοι Σικελῶν αὐτοῖς ἢ ἄλλος τις προσελθῆναι, καὶ ἐπιβιάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα, ὑπὸ νύκτα ἔπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας. (3) Καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἅμα ἔφ' ἐξέβαινον ἐς τὸν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον ὡς τὸ στρατόπεδον καταληφόμενοι, καὶ οἱ ἱππῆς οἱ Συρακοσίων πρῶτοι προσελάσαντες ἐς τὴν Κατάνην, καὶ αἰσθόμενοι ὅτι τὸ στράτευμα ἄπαν ἀνῆκται, ἀποστρέψαντες ἀγγέλλουσι τοῖς πεζοῖς, καὶ ξύμπαντες ἤδη ἀποτρεπόμενοι ἐδόθουν ἐπὶ τὴν πόλιν.

LXVI. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Ἀθηναῖοι, μακρὰς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς, καθ' ἡσυχίαν καθίσαν τὸ στράτευμα ἐς χωρίον ἐπιτήδειον, καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἀρξέιν ἐμελλον ὅπότε βούλοιντο, καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἥκιστ' ἂν αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν· τῇ μὲν γὰρ τευχία τε καὶ οἰκίαι εἴργον καὶ δένδρα καὶ λίμνη, παρὰ δὲ τὸ κρηνοῖ. (2) Καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες καὶ κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν παρὰ τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν, καὶ ἐπὶ τῷ Δάσκωνι ἐρυμά τε, ἢ ἐφοδύτατον ἦν τοῖς πολεμίοις, λίθους λογάδην καὶ ξύλοις διὰ ταχέων ὥρθωσαν, καὶ τὴν τοῦ Ἀνάπου γέφυραν ἔλυσαν. (3) Παρασκευαζομένων δὲ ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδεὶς ἐξῶν ἐκώλυεν, πρῶτοι δὲ οἱ ἱππῆς Συρακοσίων προσεδόθησαν, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ τὸ πεζὸν ἄπαν ξυνελέγη. Καὶ προσήλθον μὲν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὡς οὐκ ἀντιπροΐεσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ διαβάντες τὴν Ἐλωρινὴν ὁδὸν ἠύλισαντο.

LXVII. Τῇ δ' ὕστεραια οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ὡς ἐς μάχην, καὶ ξυνετάξαντο ὧδε. Δεξιὸν μὲν κέρας Ἀργεῖοι εἶχον καὶ Μαντινῆς, Ἀθηναῖοι δὲ τὸ μέσον, τὸ δὲ ἄλλο οἱ ξύμμαχοι οἱ ἄλλοι. Καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῖς τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ πρόσθεν ἦν τεταγμένον ἐπὶ ὀκτώ, τὸ δὲ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς εὐναῖς ἐν πλαισίῳ, ἐπὶ ὀκτὼ καὶ τούτῳ τεταγμένον ὥς εἴρητο, ἢ ἂν τοῦ στρατεύματος τι πονῇ μάλιστα, ἐφορῶντας παραγίγνεσθαι. Καὶ τοὺς σκευοφόρους ἐντὸς τούτων τῶν ἐπιτάκτων ἐποίησαντο. (3) Οἱ δὲ Συρακοσίοι ἔταξαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἐφ' ἑκαίδεκα, ὄντας πανδημεὶ Συρακοσίου καὶ ὅσοι ξύμμαχοι παρῆσαν (ἐδόθησαν δὲ αὐτοῖς Σελινούντιοι μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ Γελῶν ἱππῆς, τὸ ξύμπαν ἐς διακοσίους, καὶ Καμαριναίων ἱππῆς ὅσον εἴκοσι καὶ τοξόται ὡς πενήκοντα), τοὺς δὲ ἱππέας ἐπετάξαντο ἐπὶ τῷ δεξιῷ, οὐκ ἔλασσον ὄντας ἢ διακοσίους καὶ χιλίους, παρὰ δ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. (3) Μέλλουσι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις προτέροις ἐπιχειρήσειν ὁ Νικίας κατὰ τε ἔθνη ἐπιπαριῶν ἕκαστα καὶ ξύμπανσι τοιαύδε παρεκελεύετο.

LXVIII. « Πολλῇ μὲν παραινέσει ὧ ἄνδρες τί δεῖ χρῆσθαι, οἱ πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα; αὐτὴ γὰρ ἡ παρασκευὴ ἱκανωτέρα μοι δοκεῖ εἶναι θάρσος παρασχεῖν ἢ καλῶς λεχόντες λόγοι μετὰ ἀσθενούς στρατοπέδου. (2) Ὅπου γὰρ Ἀργεῖοι καὶ Μαντινῆς καὶ Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν οἱ πρῶτοί ἐσμεν, πῶς οὐ γρη μετὰ τοῖωνδε καὶ τοσῶνδε ξυμμάχων πάντα τινὰ μεγάλην

bus copiis et suorum et Siculorum, et quotquot praterea accesserant, eisque in naves et navigia impositis sub noctem Syracusas versus contenderunt. (3) Et Athenienses simul atque dies illuxit, egressi sunt in locum, qui erat juxta Olympieum, ibi castra metaturi, et eodem tempore Syracusanorum equites, qui primi ad Catanam accesserant, quum cognovissent totum exercitum classe vectum discessisse, reversi rem peditatui nunciant; tunc vero cuncti regressi ad suppetias urbi ferendas accurrebant.

LXVI. Interea vero Athenienses, quod longum iis iter esset, per otium castra posuerunt in opportuno loco, et in quo praelii initium erant facturi, quotiescumque vellent, et vel in ipsa munitione vel ante eam ab equitatu Syracusanorum minime infestari poterant; ab una enim parte munitiones et aedificia et arbores et stagnum hostes prohibebant, ab altera vero loca praeupta. (2) Caesisque vicinis arboribus et ad mare delatis et juxta naves vallum fixerunt, et in Dascone simul et munitionem ab ea parte, quae aditu hostibus erat facilima, e saxis electis lignisque constructam cecliter erexerunt, et Anapi pontem solverunt. (3) Dum autem haec parant, ex urbe quidem nemo egressus eos impediabat, sed primi Syracusanorum equites ad opem suis rebus ferendam procurerunt, deinde postea et universus peditatus convenit. Et primo quidem ad Atheniensium castra prope accesserunt, deinde vero, quum illi contra eos non item prodirent, regressi ac via Helorina transmissa castra posuerunt.

LXVII. Insequenti vero die Athenienses eorumque socii ut ad praelium se praeparabant, et aciem hoc modo instruxerunt. Dextrum quidem cornu tenebant Argivi et Mantinei, Athenienses vero medium agmen, alterum vero cornu ceteri socii. Et dimidium quidem eorum exercitus sic erat instructum, ut altitudo octonorum militum esset; dimidium vero acie oblonga ad tentoria et ipsum octonis militibus erat instructum; quibus praecceptum erat, ut qua maxime parte exercitus laboraret, observantes se conferrent. Atque intra hos, qui in subsidiis collocati erant, impedimenta posuerunt. (2) Syracusani vero gravis armaturae milites in altitudinem sedecim virorum instruxerunt, qui erant omnis Syracusanorum populus et socii, quotquot aderant (auxilio autem iis venerant in primis quidem Selinuntii, mox vero et Geloi equites, universi ad ducentos, et Camarinæorum equites ad viginti et sagittarii circiter quinquaginta), equites autem in dextro cornu collocarunt, non minus mille et ducentos; juxta eos autem et jaculatores. (3) Quum autem Athenienses praelium priores inituri essent, Nicias suos et per singulas gentes, ut quamque adibat, et universos hujusmodi verbis adhortabatur:

LXVIII. « Longa adhortatione, viri, quid opus est uti, qui ad idem certamen adsumus? ipse enim hic apparatus ad confidentiam vobis praebendam magis valere mihi videtur, quam verba praclare facta, quae copiarum firmitate careant. (2) Ubi enim sumus Argivi et Mantinei et Athenienses et praecipui inter insularum incolae, quomodo non oportet quemlibet cum talibus totque sociis magnam de victoria

τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχειν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας πανδημεὶ τε ἀμυνομένους καὶ οὐκ ἀπολέκτους ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, καὶ προσέτι Σικελιώτας, οἱ ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομενοῦσι δ' οὐ διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τολμῆς ἥσσω ἔχειν. (3) Παραστήτω δέ τινι καὶ τόδε, πολὺ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν εἶναι καὶ πρὸς γῇ οὐδεμιᾷ φίλῃ, ἥντινα μὴ αὐτοὶ μαχόμενοι κτήσεσθε. Καὶ τούναντίον ὑπομινύσκω ὑμᾶς ἢ οἱ πολέμιοι σφίσιν αὐτοῖς εὖ οἶδ' ὅτι παρακαλεῦνται· οἱ μὲν γὰρ ὅτι περὶ πατρίδος ἔσται ὁ ἀγών, ἐγὼ δὲ ὅτι οὐκ ἐν πατρίδι, ἐξ ἧς κρατεῖν δεῖ ἢ μὴ βραδίως ἀποχωρεῖν· οἱ γὰρ ἱππῆς πολλοὶ ἐπιλείπονται. (4) Τῆς τε οὖν ἡμετέρας αὐτῶν ἀξίας μνησθέντες ἐπέλθετε τοῖς ἐναντίοις προθύμως, καὶ τὴν παροῦσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν φοβερωτέραν ἡγησάμενοι τὸν πολεμίων. »

LXIX. Ὅ μὲν Νικίας τοιαῦτα παρακαλευσάμενος ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον εὐθύς, οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπροσδόκητοι μὲν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἦσαν ὡς ἦδη μαχομένοι, καὶ τινὲς αὐτοῖς ἐγγὺς τῆς πόλεως οὐσῆς καὶ ἀπειληλύθεσαν· οἱ δὲ καὶ διὰ σπουδῆς προσδοχοῦντες δρόμῳ ὑστέρηζον μὲν, ὡς δὲ ἕκαστός πη τοῖς πλείοσι προσμίζεειν καθίστατο. Οὐ γὰρ δὴ προθυμίᾳ ἑλλιπεῖς ἦσαν οὐδὲ τολμῇ οὐτ' ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὐτ' ἐν ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρίᾳ οὐχ ἥσσους ἐς ὅσον ἡ ἐπιστήμη ἀντέχει, τῇ δὲ ἑλλείποντι αὐτῆς καὶ τὴν βούλησιν ἄκοντες προυδίδισαν. Ὅμως δὲ οὐκ ἂν οἴομενοι σφίσι τοὺς Ἀθηναίους προτέρους ἐπελθεῖν, καὶ διὰ τάχους ἀναγκαζόμενοι ἀμύνεσθαι, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα εὐθύς ἀντεπήσαν. (2) Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἑκατέρων οἱ τε λιθοβολοὶ καὶ σφενδονῆται καὶ τοξόται πρὸς μάχοντο, καὶ τροπὰς ὅας εἰκὸς ψιλοῦς ἀλλήλων ἐποίουν· ἐπειτα δὲ μάντιες τε σφάγια προὔφερον τὰ νομιζόμενα καὶ σαλπικταὶ ξύνοδον ἐπώτρυνον τοῖς ὀπλίταις, (3) οἱ δ' ἐχώρουν, Συρακόσιοι μὲν περὶ τὴν πατρίδος μαχομένοι καὶ τῆς ἰδίας ἑκάστος τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας τὸ δὲ μέλλον ἐλευθερίας, τῶν δ' ἐναντίων Ἀθηναῖοι μὲν περὶ τὴν ἄλλοτρίαν οἰκείαν σχεῖν καὶ τὴν οἰκείαν μὴ βλάψαι ἡσώμενοι, Ἀργεῖοι δὲ καὶ τῶν συμμάχων οἱ αὐτόνομοι ξυγκτήσασθαι τε ἐκείνοις ἐφ' ᾧ ἦλθον, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν σφίσι πατρίδα νικήσαντες πάλιν ἐπιθεῖν· τὸ δ' ἐπήκοον τῶν συμμάχων μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα ἀνελπίστου σωτηρίας, ἣν μὴ κρατῶσι, τὸ πρόθυμον εἶχον, ἐπειτα δὲ ἐν παρέργῳ καὶ εἰ τι ἄλλο ξυγκαταστρεψάμενοι ῥᾶον αὐτοῖς ὑπακούσεται.

LXX. Γενομένης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺ ἀντεῖχον ἀλλήλοις, καὶ ξυνέβη βροντὰς τε ἅμα τινὰς γενέσθαι καὶ ἀστραπὰς καὶ ὕδωρ πολὺ, ὥστε τοῖς μὲν πρῶτον μαχομένοις καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὀμιληκόσι καὶ τοῦτο ξυνεπιλαβέσθαι τοῦ φόβου, τοῖς δ' ἐμπειροτέροις τὰ μὲν γιγνόμενα καὶ ὥρα ἔτους περαίνεσθαι δοκεῖν, τοὺς δὲ ἀνθεστῶτας πολὺ μεῖζω ἐκπληξιν μὴ νικωμένους παρέχειν. (2) Ὡσαμένων δὲ τῶν Ἀργείων πρῶτον τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Συρακοσίων, καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, παρερρή-

spem habere? praesertim adversus homines, qui cum universo populo pugnant et non delecti, quales nos sumus, et praeterea Sicilienses, qui nos quidem contemnant, sed non sustinebunt, quod plus audaciae quam peritiae habent. (3) Illud etiam in mentem unicuique veniat, nos et procul a nostrae patriae finibus abesse, et in nullo amico solo, nisi quod ipsi pugnando quaesieritis. Atque ego vos contrarium admoneo, quam quo hostes, certo scio, se ipsos adhortantur; illi enim quod pro patria certamen sit futurum, ego vero quod in alieno solo, e quo necesse nos vincere aut difficilem reditum habere; equites enim permulti nobis instabunt. (4) Vestrae igitur ipsorum dignitatis memores, hostes invadite alacriter et rati praesentem necessitatem atque difficultatem terribiliorem esse quam adversarios. »

LXIX. Nicias tali adhortatione usus copias confestim adversus hostem duxit; Syracusani vero tunc quidem non exspectabant, sibi jam dimicandum esse; quinetiam eorum nonnulli in urbem, quae vicina erat, abierant; alii vero festinabundi ad suos adjuvandos accurrentes, tardius quidem perveniebant, verumtamen ut singuli ad aliquos exercitus ordines accedebant, in iis sese collocabant. Nam nec in isto praelio nec in aliis aut alacritate aut audacia hostibus inferiores fuerunt, sed virtute quidem non inferiores illis, quatenus rei militaris scientia suppeteret, quotiens haec deficeret, alacritatem etiam inviti prodebant. Verumtamen quum non opinarentur Athenienses priores contra se venturos et subito cogerentur se defendere, sumptis armis confestim obviam prodierunt. (2) Ac primo quidem utriusque exercitus velites, qui lapides manu jaculabantur, et funditores et sagittarii ante pugnabant, et alii alios in fugam vicissim vertebant, ut fere fit inter levis armaturae milites; deinde vero et vates proferebant hostias more receptas, et tubicines ad congressum milites incitabant; (3) illi vero procedebant, Syracusani quidem, pro patria pugnaturi, et unusquisque in praesentia pro sua salute, et pro libertate in posterum, ex hostibus vero Athenienses quidem pro alieno solo ut proprium haberent, neve domesticum vici detrimento afficerent, Argivi vero et qui ex sociis liberi erant, ut et illos adjuvarent in quaerendis rebus illis, quarum causa venerant, utque suam quique patriam victores reviserent; qui vero ex sociis non sui juris erant, praecipue quidem animum alacrem habebant propterea, quod in praesenti salus sperari non poterat, nisi vicissent, deinde vero obiter etiam, si forte, ubi etiam aliam quam gentem una cum Atheniensibus subegissent, ipsis levior esset parendi necessitas.

LXX. Quum autem ad manus ventum esset, diu alteri alteris resistebant, et contigit, ut simul et aliquot tonitrua et fulgura et ingens pluvia existerent, quomobrem illis quidem, qui tunc primum pugnabant et in bellis minime versati erant, hoc etiam terrorem augebat; iis vero, qui peritiores erant, ea quae fiebant, propter anni tempus fieri videbantur, sed illud ipsis maiorem terrorem incutiebat, quod adversarii non vincerentur. (2) Quum autem primi Argivi laevum Syracusanorum cornu pepulissent, et post eos Athenienses agmen ibi oppositum, tunc et reliquos

γνωτο ἤδη καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς φυγὴν κατέστη. (3) Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν οὐκ ἐδίωξαν οἱ Ἀθηναῖοι (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων πολλοὶ ὄντες καὶ ἀήσσητοι εἶργον, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τοὺς ὀπλίτας αὐτῶν, εἴ τινας προδιώκοντας ἴδοιεν, ἀνέστελλον), ἐπακολουθήσαντες δὲ ἀθροοὶ ὅσον ἀσφαλῶς εἶχε πάλιν ἐπανεχώρουν καὶ τροπαῖον ἴστασαν. (4) Οἱ δὲ Συρακοῖοι ἀθροισθέντες ἐς τὴν Ἑλωρινὴν ὁδὸν καὶ ὥς ἐκ τῶν παρόντων ζυνταξάμενοι ἐς τε τὸ Ὀλυμπεῖον ὁμῶς σφῶν αὐτῶν παρέπεμψαν φυλακὴν, δείσαντες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τῶν χρημάτων ἃ ἦν αὐτοῖσι κινήσωσιν, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπανεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

LXXI. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸ ἱερὸν οὐκ ἤλθον, ζυγχομίσαντες δὲ τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς καὶ ἐπὶ πυρὶν ἐπιθέντες ὑλίσσαντο αὐτοῦ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοῖς μὲν Συρακοῖοις ἀπέδοσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων περὶ ἐξήκοντα καὶ διακοσίους), τῶν δὲ σφετέρων τὰ ὅσα ἔξυνελεξαν (ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὥς πεντήκοντα), καὶ τὰ τῶν πολεμίων σκῦλα ἔχοντες ἀπέπλευσαν ἐς Κατάνην. (2) χειμῶν τε γὰρ ἦν, καὶ τὸν πόλεμον αὐτόθεν ποιεῖσθαι οὕτω ἐδόκει δυνατόν εἶναι, πρὶν ἂν ἱππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἀγείρωσιν, ὅπως μὴ παντάπασιν ἱπποκρατῶνται, καὶ χρήματα δὲ ἅμα αὐτόθεν τε ξυλλέξωνται καὶ παρ' Ἀθηναίων ἄλθῃ, τῶν τε πόλεων τινὰς προσαγάγωνται, ἃς ἡλπίζον μετὰ τὴν μάχην μᾶλλον σφῶν ὑπακούσεσθαι, τὰ τε ἄλλα καὶ σῖτον καὶ ὅσων δέοι παρασκευάζωνται ὥς ἐς τὸ ἔαρ ἐπιχειρήσοντες ταῖς Συρακούσαις.

LXXII. Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Νάξον καὶ Κατάνην διαχειμάσσοντες, Συρακοῖοι δὲ τοὺς σφετέρους αὐτῶν νεκροὺς θάψαντες ἐκκλησίαν ἐποίουν. (2) Καὶ παρελθὼν αὐτοῖς Ἑρμοκράτης ὁ Ἑρμοῦ, ἀνὴρ καὶ ἐς τὰλλα ζύνεσιν οὐδενὸς λειπόμενος καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐμπειρία τε ἱκανὸς γινόμενος καὶ ἀνδρεία ἐπιφανής, ἐθάρσυνέ τε καὶ οὐκ εἶα τῷ γεγενημένῳ ἐνδιδοῖναι. (3) τὴν μὲν γὰρ γνώμην αὐτῶν οὐχ ἡσῆσθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι. Οὐ μέντοι τοσοῦτον γε λειφθῆναι ὅσον εἰκὸς εἶναι, ἄλλως τε τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρία ἰδιώτας ὥς εἰπεῖν χειροτέχνους ἀνταγωνισαμένους. (4) Μέγα δὲ βλάψαι καὶ τὸ πλῆθος τῶν στρατηγῶν καὶ τὴν πολυαρχίαν (ἦσαν γὰρ πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς) τῶν τε πολλῶν τὴν ἀζύντακτον ἀναρχίαν. Ἦν δὲ ὀλίγοι τε στρατηγοὶ γίνωνται ἐμπειροὶ καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ παρασκευάσωσι τὸ ὀπλιτικόν, οἷς τε ὅπλα μὴ ἔστιν ἐκπορίζοντες, ὅπως ὥς πλείστοι ἔσονται, καὶ τῇ ἄλλῃ μελέτῃ προσαναγκάζοντες, ἔφη κατὰ τὸ εἰκὸς κρατήσῃν σφῶν τῶν ἐναντίων, ἀνδρίας μὲν σφίσις ὑπαρχούσης, εὐταξίας δ' ἐς τὰ ἔργα προσγενομένης ἐπιδιώσειν γὰρ ἀμφοτέρωτα αὐτά, τὴν μὲν μετὰ κινδύνων μελετωμένην, τὴν δ' εὐφυχίαν αὐτὴν ἑαυτῆς μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστήμης Ὀαρσαλεωτέραν ἔσεσθαι. (5) Τούς τε στρα-

THEUCYDIDES.

Syracusanorum exercitus perrumpebatur et fugere coepit. (3) Sed Athenienses non longe persecuti sunt (nam Syracusanorum equites, qui permulti iique invicti erant, prohibebant, et impressione facta in gravem ipsorum armaturam, si quos longius insequentes animadvertissent, eos reprimebant), sed conferti, quoad tuto poterant, persecuti, retro se recipiebant et tropæum statuebant. (4) Syracusani vero, in via Helorina congregati et pro præsentium rerum facultate in acie constituti, præsidium tamen e suorum numero ad Olympieum miserunt, veriti ne Athenienses pecunias, quæ illic erant, amoverent, et ceteri in urbem redierunt.

LXXI. Athenienses vero ad templum quidem non iverunt, sed congestis suorum cadaveribus ac pyræ impositis in loco pernoctarunt. Postero vero die Syracusanis quidem sua cadavera fide publica interposita reddiderunt (perierunt vero eorum et sociorum ad ducentos et sexaginta), suorum vero ossa collegerunt (perierunt vero eorum et sociorum ad quinquaginta), et cum hostium spoliis Catanam navigarunt; (2) nam et erat hiems, et bellum illinc nondum administrari posse videbatur, priusquam et equites arcesserent Athenis, et ex sociis illic incolentibus cogerent, ne prorsus equitatu superarentur, et vero pecunias simul et illic colligerent et aliæ Athenis afferrentur, civitatesque aliquas sibi adjungerent, quas post hanc pugnam sibi facilius obtemperaturas sperabant, itemque quum alia, tum etiam commeatum et cetera, quibus opus esset, præparassent, quod ineunte vere Syracusas aggredi statuissent.

LXXII. Atque hi quidem hoc consilio Naxum et Catanam navigarunt, ut illic hibernarent; Syracusani vero suis mortuis sepultis concionem cogeabant. (2) Atque in medium progressus Hermocrates, Hermonis filius, vir quum ceteris in rebus prudentia nulli secundus, tum etiam rerum bellicarum peritia satis instructus et fortitudine insignis confirmabat eos, neque propter id, quod acciderat, animum despondere sinebat; (3) non enim animum eorum superatum esse, sed ordinum confusionem nocuisse. Neque tamen eos adeo superatos esse, ut verisimile fuerit, præsertim quod idiotæ ac propemodum operarii cum iis pugnascent, qui rei militaris peritia primi Græcorum censerentur. (4) Magnum vero damnum attulisse etiam ducum multitudinem et imperatorum turbam (erant enim iis quindecim duces) et confusam multorum manum, nullius imperio parentem. Quod si pauci iique periti imperatores essent, atque per eam hiemem gravis armaturæ milites præpararent, et arma subministrantes iis, quibus deessent, ut quam maximus esset militum gravis armaturæ numerus, et in ceteris rei bellicæ studiis eos sese exercere cogerent, affirmabat, ipsos verisimile esse adversariis superiores futuros, quod fortitudo quidem iis jam adesset, ordinis vero conservatio in rebus gerendis esset accessura; hæc enim ambo progressus esse factura, hanc quidem, quod inter pericula addisceretur, animi vero præsentiam conjunctam cum fiducia scientiæ confidentiorem quam antea fore. (5) Imperatores vero et paucos et cum

τηγούς καὶ ὀλίγους καὶ αὐτοκράτορας χρῆναι ἐλέσθαι, καὶ ὁμόσαι αὐτοῖς τὸ ὄρκιον ἢ μὴν ἑάσειν ἀρχεῖν ὅπῃ ἂν ἐπίστανται· οὕτω γὰρ ἃ τε χρύπτεσθαι δεῖ μᾶλλον ἂν στέγασθαι, καὶ τᾶλλα κατὰ κόσμον καὶ ἀπροφασίστως παρασκευασθῆναι.

LXXIII. Καὶ οἱ Συρακόσιοι αὐτοῦ ἀκούσαντες ἐψήφισαντό τε πάντα ὡς ἐκέλευεν, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν τε εἰλοντο τὸν Ἑρμοκράτην καὶ Ἡρακλείδην τὸν Λυσιμάχου καὶ Σικανὸν τὸν Ἐξηχέστου, τούτους τρεῖς, (2) καὶ ἐς τὴν Κόρινθον καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπέστειλαν, ὅπως συμμαχία τε αὐτοῖς παραγένηται καὶ τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον βεβαιότερον πεῖθωσι ποιῆσθαι ἐκ τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἵνα ἢ ἀπὸ τῆς Σικελίας ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς ἢ πρὸς τὸ ἐν Σικελίᾳ στρατεύμα ἥσων ὠφελῶν ἄλλην ἐπιτέμνωσιν.

LXXIV. Τὸ δ' ἐν τῇ Κατάνῃ στρατεύμα τῶν Ἀθηναίων ἐπλευσεν εὐθὺς ἐπὶ Μεσσήνῃ ὡς προδοθησομένην. Καὶ ἃ μὲν ἐπράσσετο οὐκ ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης γὰρ ὅτ' ἀπῆι ἐκ τῆς ἀρχῆς ἤδη μετάπεμπτος, ἐπιστάμενος ὅτι φεύξειτο, μὴνυει τοῖς τῶν Συρακοσίων φίλοις τοῖς ἐν τῇ Μεσσήνῃ ξυνειδῶς τὸ μέλλον· οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας διέφθειραν πρότερον, καὶ τότε στασιάζοντες καὶ ἐν ὅπλοις ὄντες ἐπεκράτουν μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους οἱ ταῦτα βουλόμενοι. (2) Ἡμέρας δὲ μέιναντες περὶ τρεισκαίδεκα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐχειμάζοντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ εἶχον καὶ προυχώρει οὐδέν, ἀπελθόντες ἐς Νάξον καὶ σταύρωμα περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι αὐτοῦ διεχειμάζον· καὶ τριήρη ἀπέστειλαν ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τε χρήματα καὶ ἵππεας, ὅπως ἅμα τῷ ἦρι παραγένηνται.

LXXV. Ἐτελίζον δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐν τῷ χειμῶνι πρὸς τε τῇ πόλει, τὸν Τεμενίτην ἐντὸς ποιησάμενοι, τεῖχος παρὰ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς ὁρῶν, ὅπως μὴ δι' ἐλάσσονος εὐαποτελίστοι ὦσιν ἢν ἄρα σφάλλωνται, καὶ τὰ Μέγαρα φρούριον, καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπεῖῳ ἄλλο· καὶ τὴν θάλασσαν προεσταύρωσαν πανταχῇ ἢ ἀποβάσεις ἦσαν. (2) Καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰδότες ἐν τῇ Νάξῳ χειμάζοντας ἐστράτευσαν πανδημεῖ ἐπὶ τὴν Κατάνην, καὶ τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων σκηνάς καὶ τὸ στρατόπεδον ἐμπήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. (3) Καὶ πυνθανόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐς τὴν Καμάριναν κατὰ τὴν ἐπὶ Λάχηςτος γενομένην συμμαχίαν πρεσβεύεσθαι, εἰ πως προσαγάγοιντο αὐτούς, ἀντιπρεσβεύοντο καὶ αὐτοῖς ἦσαν γὰρ ὑποπτοὶ αὐτοῖς οἱ Καμαριναῖοι μὴ προθύμως σφίσι μήτ' ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην πέμψαι ἢ ἐπέμψαν, ἐς τε τὸ λοιπὸν μὴ οὐκέτι βούλονται ἀμύνειν ὁρῶντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῇ μάχῃ εἰ πράξαντας, προσχωρῶσι δ' αὐτοῖς κατὰ τὴν προτέραν φίλαν πεισθέντες. (4) Ἀφικομένον οὖν ἐκ μὲν Συρακουσῶν Ἑρμοκράτους καὶ ἄλλων ἐς τὴν Καμάριναν, ἀπὸ δὲ τῶν Ἀθηναίων Εὐφήμου μετ' ἑτέρων, ὃ Ἑρμοκράτης συλλόγου γενομένου τῶν Καμαριναίων βουλόμενος προδιαβαλεῖν τοὺς Ἀθηναίους εἶπε τοιαύτα·

summa potestate creandos, et religioso jurejurando promittendum iis, fore, ut populus eos imperare sinat ita, ut ipsorum intelligentia ferret; sic enim et ea, quæ sint celanda, facilius celatum iri, et cetera recte atque ordine et sine ulla tergiversatione præparatum iri.

LXXIII. Atque Syracusani quum eum audissent, omnia in ejus sententiam decreverunt, imperatoremque crearunt et ipsum Hermocratem et Heraclidem Lysimachi et Sicanum Excesti filium, hos tres, (2) Corinthumque et Lacedæmonem legatos miserunt, ut auxilia sibi mitterentur, utque Lacedæmonis persuaderent, ut bellum adversus Athenienses majore studio propalam pro se administrarent, quo eos vel a Sicilia abducerent vel ad exercitum, qui in Sicilia erat, aliud auxilium mittere minus possent.

LXXIV. Classis autem Atheniensium, quæ ad Catanam erat, Messanam versus continuo navigavit, quod eam per prodicionem captum iri sperarent. Et quæ struebantur, non successerunt; Alcibiades enim quum jam abiret imperio revocatus, sciens se exsulem fore, Syracusanorum amicis, qui Messanæ erant, futuram urbis prodicionem, cujus erat conscius, indicavit; illi vero et homines interfecerunt prius, et tunc, quum ob seditionem ortam in armis essent, ii qui hoc volebant, obtinebant, ne Athenienses reciperentur. (2) Athenienses vero castris illic tredecim circiter dies habitis quum tempestate jactarentur neque commeatum haberent neque quicquam succederet, Naxum reversi classe vallo munita illic hibernarunt; et triremem Athenas miserunt pecuniarum et equitatus gratia, ut hæc primo vere statim adessent.

LXXV. Per eam hiemem Syracusani quoque murum excitabant et prope urbem a tota illa parte, quæ Epipolas spectat, Temeniten complexi, ne, si forte cladem aliquam accepissent, propter angustiores urbis ambitum facile circumvallarentur, et Megara castellum muniebant, et alterum in Olympio, et mare etiam, quacumque ex parte excensus e navibus fieri poterat, vallo præclusum muniverunt. (2) Et quum scirent Athenienses apud Naxum hibernare, cum universis copiis expeditionem adversus Catanam susceperunt, et agrum eorum vastarunt, et Atheniensium tentoriis castrisque incensis domum redierunt. (3) Præterea quum intellexissent, Athenienses Camarinam legatos misisse pro jure societatis sub Lachete duce initæ, si quo pacto eos sibi adjungere possent, ipsi quoque vicissim per legatos agebant; Camarinæ enim iis erant suspecti, ne non aliter sibi neque ea misissent, quæ ad superiorem pugnam miserant, et ne deinceps opem ferre recusarent, quum viderent, Athenienses in prælio rem feliciter gessisse, sed veteris amicitia jure adducti se iis adjungerent. (4) Quum igitur Syracusis quidem Hermocrates aliique Camarinam pervenissent, ab Atheniensibus vero Euphemus cum aliis, Hermocrates coacto Camarinæorum concilio invidiam Atheniensibus ante conflare volens, hanc habuit orationem:

LXXVI. « Οὐ τὴν παροῦσαν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων, ὧς Καμαριναῖοι, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε, δέισαντες ἐπρεσβευσάμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μέλλοντας ἀπ' αὐτῶν λόγους, πρὶν τι καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι, μὴ ὑμᾶς πείσωσιν. (2) Ἦκουσι γὰρ ἐς τὴν Σικελίαν προφάσει μὲν ἢ πυνθάνεσθε, διανοίᾳ δὲ ἢ πάντες ὑπονοοῦμεν· καὶ μοι δοκοῦσιν οὐ Λεοντίνους βούλεσθαι κατοικίσαι· ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ἐξοικίσαι. Οὐ γὰρ δὴ εὐλογον τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις ἀναστάτους ποιεῖν, τὰς δὲ ἐνθάδε κατοικίζειν, καὶ Λεοντίνων μὲν Χαλκιδῶν δυνάτων κατὰ τὸ συγγενὲς κήδεσθαι, Χαλκιδῆας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ὧν οἷδε ἀποικοῖ εἰσι, δουλωσασμένους ἔχειν. (3) Τῇ δὲ αὐτῇ ἰδέᾳ ἐκείνᾳ τε ἔσχον καὶ τὰ ἐνθάδε νῦν περὶ ὧνται· ἡγεμόνες γὰρ γενόμενοι ἐκόντων τῶν τε Ἰώνων· καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν ξυμμαχοῖ ὥς ἐπὶ τοῦ Μῆδου τιμωρία, τοὺς μὲν λιποστρατίαν, τοὺς δ' ἐπ' ἀλλήλους στρατεύειν, τοῖς δ' ὥς ἐκάστοις τινὰ εἶχον αἰτίαν εὐπρεπῆ ἐπενεγκόντες κατεστρέψαντο. (4) Καὶ οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα οὔτε οὗτοι τῶν Ἑλλήνων οὐδ' οἱ Ἕλληνες τῆς ἑαυτῶν τῷ Μῆδι ἀντέστησαν, περὶ δὲ οἱ μὲν σφίσιν ἀλλὰ μὴ ἐκείνῳ καταδουλώσεως, οἱ δ' ἐπὶ δεσπότης μεταβολῇ οὐκ ἀξυνετωτέρου κακοῦ ξυνετωτέρου δέ.

LXXVII. « Ἄλλ' οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν Ἀθηναίων εὐκατηγόρητον οὖσαν πόλιν νῦν ἡγομεν ἀποφανοῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα ἀδικεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι ὅτι ἔχοντες παραδείγματα τῶν τ' ἐκεῖ Ἑλλήνων ὥς ἐδουλώθησαν οὐκ ἀμύνοντες σφίσιν αὐτοῖς, καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς ταῦτα παρόντα σοφίσματα, Λεοντίνων τε συγγενῶν κατοικίσεις καὶ Ἐγεσταίων ξυμμάχων ἐπικουρίας, οὐ ξυστραφέντες βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ Ἰωνες τὰδε εἰσὶν οὐδ' Ἑλλησπόντιοι καὶ νησιῶται, οἱ δεσπότην ἢ Μῆδον ἢ ἓνα γέ τινα ἀεὶ μεταβάλλοντες δουλοῦνται, ἀλλὰ Δωριῆς ἐλευθεροὶ ἀπ' αὐτονομίου τῆς Πελοποννήσου τὴν Σικελίαν οἰκοῦντες. (2) Ἡ μένομεν ἕως ἂν ἕκαστοι κατὰ πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτῃ μόνον ἄλλοις ἐσμεν καὶ ὕρῳντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος τρεπομένους ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διστάναι, τοὺς δὲ ξυμμάχων ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλλήλους, τοῖς δὲ ὥς ἐκάστοις τι προσηγνὲς λέγοντες δύνανται κακοῦργεῖν· καὶ οἰόμεθα τοῦ ἀποθνήσκοντος προαπολυμένου οὐ καὶ ἐς αὐτόν τινα ἤξειν τὸ δεινόν, πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα καθ' αὐτόν δυστυχεῖν;

LXXVIII. « Καὶ εἰ τῷ ἄρα παρόντι τὸν μὲν Συρακοσίον, ἑαυτὸν δ' οὐ πολέμιον εἶναι τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ δεινὸν ἡγεῖται ὑπὲρ γε τῆς ἐμῆς κινδυνεύειν, ἐνθυμηθῆτω οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἅμα ἐν τῇ ἐμῇ μαχομένου, τοσούτῳ δὲ καὶ ἀσφαλέστερον ὅσω οὐ προδιεφθαρμένον ἐμοῦ ἔχον δὲ ξυμμαχόν ἐμὲ καὶ οὐκ ἐρημὸς ἀγωνιεῖται· τὸν τε Ἀθηναῖον μὴ τὴν τοῦ Συρακοσίου ἐχθρὰν κολάσασθαι, τῇ δ' ἐμῇ προφάσει τὴν ἐκείνου φίλῃν οὐχ ἥσσον βεβαιώσασθαι βούλεσθαι. (2) Εἰ τέ τις φρονεῖ μὲν ἢ καὶ φου-

LXXVI. « Non ideo legati ad vos sumus, viri Camarinari, quod vereamur, ne praesentibus Atheniensium copiis terramini, sed potius ne orationibus illorum, quibus usuri sunt, priusquam aliquid a nobis quoque dictum audieritis, vobis persuadeant. (2) Venerunt enim in Siciliam praetextu quidem eo, quem audistis, consilio vero eo, quod omnes suspicamus; et mihi videntur non Leontinos velle in suas sedes restituere, sed potius nos ex nostris expellere. Nec enim rationi consentaneum videtur, eas quidem urbes, quae illic sunt, evertere, eas vero, quae hic sunt, condere, et de Leontinis quidem, qui sunt Chalcidenses, propter cognationis jus sollicitos esse, Chalcidenses vero, qui sunt in Euboea, quorum isti sunt coloni, servitute oppressos habere. (3) Sed eadem ratione et illas res occuparunt, et has nunc occupare conantur; quum enim et Iones ceterique socii, quotquot eorum erant coloni, imperium ad eos ultro detulissent, ut scilicet Medum ulciscerentur, eorum alios desertas militiae crimine, alios, quod inter se bellum gerent, alios alio objecto specioso crimine, ut in quibusque reperire poterant, in servitutem redegerunt. (4) Ergo non pro libertate neque hi pro Graecorum neque Graeci pro sua Medis restiterunt, sed alii quidem, ut sibi non autem illis serviretur, alii vero, ut domino mutato alium haberent, cuius non minor sed peior prudentia esset.

LXXVII. « Quanquam non propterea nunc venimus, ut quanta criminum copia suppetat adversus Atheniensium civitatem demonstramus, inter scientes, quot sint ejus injuriarum, sed multo magis ut nosmet ipsos accusemus, quod quum habeamus oculos exempla Graecorum, qui illic sunt, quomodo in servitutem ab iis redacti sint, dum sibi ipsis opem non ferunt, et nunc eadem ista fraudulenta commenta nobis admota, Leontinorum cognatorum in suam civitatem restitutiones, et Eggestaeorum sociorum supplicas, tamen nolumus conspirantes alacriter iis ostendere, non esse hic Iones neque Hellespontios insulanosque, qui dominum aut Medum aut alique unum semper commutantes serviunt, sed Dorienses, qui liberi ex libera Peloponneso profecti Siciliam incolunt. (2) An expectamus, donec oppidatim singuli capti simus, quum sciamus, nos non nisi hac una ratione capi posse, et animadvertamus eos ad hanc artem animos appellere, ut alios quidem de nobis oratione dissocient, alios spe societatis ad mutuum bellum concitent, aliis denique, prout quibusque possunt aliquid blandi dicentes, damnum faciant? et existimamus, si ejusdem terrae incolae, qui remotior est, prius pereat, calamitatem ad quemlibet alium de nobis non perventuram, sed potius qui ante se in calamitatem incidat, eum solum infelicem fore?

LXXVIII. « Quod si cui forte in mentem venit, Syracusanum quidem, at non se ipsum Atheniensium esse hostem, et durum sibi putat esse pro mea patria periclitari, is cogitet, se non magis pro mea, sed pariter simul et pro sua ipsius in mea pugnaturum, idque etiam eo tutius, quod me non prius everso, sed me socium habens nec ope destitutus, pugnaturus est; Atheniensemque nolle Syracusanorum inimicitias ulcisci, sed hoc de me praetextu sumpto alterius amicitiam non minus confirmare velle. (2) Verum si quis invidet nobis, aut etiam nos metuit, (qui enim sunt potentiores,

βεῖται (ἀμφότερα γὰρ τάδε πάσχει τὰ μείζω), διὰ δὲ αὐτὰ τὰς Συρακούσας κακωθῆναι μὲν ἵνα σωφρονισθῶμεν βούλεται, περιγενέσθαι δὲ ἕνεκα τῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας, οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμει βούλησιν ἐλπίζει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυμίας καὶ τῆς τύχης τὸν αὐτὸν δημοῖος ταμίαν γενέσθαι. (3) Καὶ εἰ γνώμη ἀμάρτοι, τοῖς αὐτοῦ κακοῖς δλοφυρθεὶς τάχ' ἂν ἴσως καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς ποτὲ βουλευθείη αὖθις φθονῆσαι. Ἀδύνατον δὲ προεμένω καὶ μὴ τοὺς αὐτοὺς κινδύνους, οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων, ἐβελήσαντι προσλαβεῖν· λόγῳ μὲν γὰρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν σώζοι ἄν τις, ἔργῳ δὲ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν. (4) Καὶ μάλιστα εἰκὸς ἦν ὑμᾶς, ὦ Καμαριναῖοι, δμόρους ὄντας καὶ τὰ δευτέρα κινδυνεύουσιν προορᾶσθαι αὐτὰ καὶ μὴ μαλακῶς ὥσπερ νῦν ξυμμαχεῖν, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἰόντας, ἅπερ εἰ ἐς τὴν Καμαριναίαν πρῶτον ἀφίκοντο οἱ Ἀθηναῖοι δεόμενοι ἂν ἐπεκαλεῖσθε, ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοῦ καὶ νῦν παρακελευομένους, ὅπως μὴδὲν ἐνδύσομεν, φαίνεσθαι. Ἄλλ' οὐθ' ὑμεῖς νῦν γέ πω οὐθ' οἱ ἄλλοι ἐπὶ ταῦτα ὥρμησθε.

LXXIX. « Δειλιά δὲ ἴσως τὸ δίκαιον πρὸς τε ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς ἐπιόντας θεραπεύσετε, λέγοντες ξυμμαχίαν εἶναι ὑμῖν πρὸς Ἀθηναίους· ἦν γε οὐκ ἐπὶ τοῖς φίλοις ἐποίησασθε, τῶν δὲ ἐχθρῶν ἦν τις ἐφ' ὑμᾶς ἴη, καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοῖς ὥσπερ νῦν τοὺς πέλας ἀδικῶσιν, (2) ἐπεὶ οὐδ' οἱ Ῥηγῖνοι ὄντες Χαλκιδῆς Χαλκιδῆας ὄντας Λεοντίνοους ἐθέλουσι ξυγκατοικεῖν. Καὶ δεινὸν εἰ ἔχειναι μὲν τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικαίωματος ὑποπτεύοντες ἀλόγως σωφρονούσιν, ὑμεῖς δ' εὐλόγῳ προφάσει τοὺς μὲν φύσει πολέμιους βούλεσθε ὠφελεῖν, τοὺς δὲ ἐτι μᾶλλον φύσει ξυγγενεῖς μετὰ τῶν ἐχθίστων διαφθεῖραι. (3) Ἄλλ' οὐ δίκαιον, αἰμύνειν δὲ καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἦν ἡμεῖς ξυστῶμεν πάντες δεινὴ ἐστίν, ἀλλ' ἦν ὅπερ οὗτοι σπεύδουσι τάναντία διαστῶμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς μόνους ἐλθόντας καὶ μάχῃ περιγενόμενοι ἔπραξαν ἃ ἠβούλοντο, ἀπῆλθον δὲ διὰ τάχους.

LXXX. « Ὅστε οὐκ ἀθρόους γε ὄντας εἰκὸς ἀθυμεῖν, ἵνα δὲ ἐς τὴν ξυμμαχίαν προθυμότερον, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου παρεσομένης ὠφελίας, οἱ τῶν δεομένων εἰσι τὸ παράπαν τὰ πολέμια· καὶ μὴ ἐκείνην τὴν προμήθειαν δοκεῖν τῷ ἡμῖν μὲν ἴσῃ εἶναι ὑμῖν δὲ ἀσφαλῇ, τὸ μὴδετέροις δὴ ὥς καὶ ἀμφοτέρων ὄντας ξυμμάχους βοηθεῖν. (2) Οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον ὥσπερ τῷ δικαιοματί ἐστίν. Εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς μὴ ξυμμαχῆσαντας ὁ τε παθὼν σφαλῆσεται καὶ ὁ κρατῶν περιέσται, τί ἄλλο ἢ τῇ αὐτῇ ἀπουσίᾳ τοῖς μὲν οὐκ ἡμύνετε σωθῆναι, τοὺς δὲ οὐκ ἐκωλύσατε κακοῦς γενέσθαι; καίτοι κάλλιον τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ἅμα ξυγγενεῖς προσθεμένους τὴν τε κοινὴν ὠφελίαν τῇ Σικελίᾳ φυλάξαι καὶ τοὺς Ἀθηναίους φίλους δὴ ὄντας μὴ ἔῃσαι ἀμαρτεῖν. (3) Συνελόντες τε λέγομεν οἱ Συρακόσιοι ἐκδιδάσκειν μὲν ὡδὲν ἔργον εἶναι σαφῶς οὔτε ὑμᾶς οὔτε τοὺς ἄλλους περὶ ὧν αὐτοὶ οὐδὲν χεῖρον γιγνώσκετε· δεόμεθα

utroque hoc incommodo premuntur), et ideo Syracusis damno quidem affici cupit, ut simus modestiores, superstites tamen esse propter suam ipsius incolumitatem, is apem ponit in quadam consilii temperatione, quæ non cadit in humanam potentiam; fieri enim non potest, ut idem simul et cupiditatis et fortunæ pariter sit arbiter. (3) Quare si frustretur opinione, suorum malorum dolore demersus etiam cupi- verit forsitan, ut meis bonis aliquando rursus invidere possit. Sed hujus rei nulla facultas est ei, qui nos deseruerit, et qui non eadem pericula, eaque non de verbis sed de rebus, nobiscum suscipere voluerit; nam nomine quidem nostram potentiam, sed re ipsa suam ipsius salutem tuebitur. (4) Et sane præcipue vos decebat, Camarinæi, qui estis finitimi et secundo loco periclitaturi, ea prospicere, neque segnitè, ut nunc, auxilium nobis ferre, sed potius ipsos ad nos venire, et quæ a nobis, si Athenienses in Camarinæum agrum primum venissent, pro necessitate vestra postulavissetis, ad ea pariter nunc quoque nos adhortari, ne quid concedamus. Sed neque vos adhuc neque ceteri has cogitationes suscepistis.

LXXIX. « Fortasse vero propter ignaviam et erga nos et erga adventantes hostes æquitatem coletis, dicentes, societatem esse vobis cum Atheniensibus; quam profecto non adversus amicos contraxistis, sed adversus hostes, si quis contra vos veniat, et Atheniensibus vero ut succurratis, quoties ab aliis injuriam accipiant, non autem quoties ipsi, ut nunc, injuriam aliis faciant, (2) quando quidem de Rhegini quidem Chalcidenses Leontinos Chalcidenses in suas sedes una cum illis restituere volunt. Et sane indignum est, si illi quidem factum ipsum, quod honestæ petitionis specie velatur, suspectum habentes præter id, quod rationi consentaneum videtur, sapiunt, vos vero causa vendibilis illos quidem, qui natura sunt hostes, juvare vultis, eos vero, qui vel multo magis natura sunt cognati, una cum inimicissimis funditus perdere. (3) Atqui hoc minime æquum, sed repellere eos nec apparatus eorum formidare; nec enim, si conjungamur omnes, est formidabilis, sed si, id quod isti efficerent student, contra disjungamur, siquidem quamvis contra nos solos venerint et prælio superiores discesserint, tamen non peregunt quæ cupiebant, sed celeriter abierunt.

LXXX. « Quamobrem, si omnes quidem in unum coeamus, non decet animos dejicere, sed ad belli societatem accedere alacrius, præsertim quum auxilium nobis ex Peloponneso sit venturum, qui sunt istis in re bellica longe præstantiores; neque existimandum est, illam religionem nobis quidem æquam, vobis vero tutam esse, quod videlicet neutris opem ferre velitis, quia utrorumque socii sitis. (2) Neque enim re ipsa id ita æquum est, ut juris obtentu. Nam si propterea quod vos auxilium non tuleritis, et victus calamitatem habebit et victor victoriam, quid aliud feceritis, nisi ut propter eandem vestram absentiam alteris quidem nullum auxilium tuleritis, quo servari possent, alteros vero, ne mali essent, non prohibueritis? Quamquam honestius utique est, cum illis, qui injurias patiuntur et præterea cognati vobis sunt, conjunctos et commune Siciliæ commodum tueri, et Athenienses, qui in mirum amici vestri sunt, non sinere peccare. (3) Sed ut rem totam paucis comprehensam expediamus, nos Syracusani dicimus, nullius quidem esse negotii plane docere aut vos aut alios de rebus illis,

δέ, καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσομεν, ὅτι ἐπιβουλεύομεθα μὲν ὑπὸ Ἰώνων αἰεὶ πολεμίων, προδιδόμεθα δὲ ὑπὸ ὑμῶν Δωριῆς Δωριέων. (4) Καὶ εἰ καταστρέφονται ἡμᾶς Ἀθηναῖοι, ταῖς μὲν ὑμετέραις γνώμαις κρατήσουσιν, τῷ δ' αὐτῶν ὀνόματι τιμηθήσονται, καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλον τινὰ ἄλλον ἢ τὸν τὴν νίκην παρασχόντα λήφονται· καὶ εἰ αὖ ἡμεῖς περιεσόμεθα, τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων οἱ αὐτοὶ τὴν τιμωρίαν ὑφέξετε. (5) Σκοπεῖτε οὖν καὶ αἰρεῖσθε ἥδη ἢ τὴν αὐτίκα ἀκινδύνως δουλείαν, ἢ καὶ περιγεγόμενοι μεθ' ἡμῶν τοῦσδε τε μὴ αἰσχυρῶς δεσπότης λαβεῖν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μὴ ἂν βραχέϊαν γενομένην διαφυγεῖν.»

LXXXI. Τοιαῦτα μὲν ὁ Ἑρμοκράτης εἶπεν, ὁ δ' Εὐφρημος ὁ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτὴς μετ' αὐτὸν τοιάδε.

LXXXII. « Ἀφικόμεθα μὲν ἐπὶ τῆς πρότερον οὔσης ξυμμαχίας ἀνανεώσει, τοῦ δὲ Συρακοσίου καθαψαμένου ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς εἰπεῖν ὡς εἰκότως ἔχομεν. (1) Τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐτὸς εἶπεν, ὅτι οἱ Ἴωνες αἰεὶ ποτε πολέμιοι τοῖς Δωριεῦσιν εἰσίν. Ἐχει δὲ καὶ οὕτως· ἡμεῖς γάρ Ἴωνες ὄντες Πελοποννησίοις Δωριεῦσι καὶ πλείοσιν οὔσι καὶ παροικοῦσιν ἐσχεψάμεθα ὅτῳ τρόπῳ ἥκιστα αὐτῶν ὑπακούσόμεθα, (2) καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακεδαιμονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπῆλλάγημεν, οὐδὲν προσήκον μᾶλλον ἢ ἐκείνους ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις ἐπιτάσσειν, πλὴν καθ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι μεῖζον ἰσχυρον, αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες καταστάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἥκιστ' ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ἢ ἀμυνόμεθα, καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν οὐδὲ ἀδίκως καταστρεψάμενοι τοὺς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας οὓς ξυγγενεῖς φασὶν ὄντας ἡμᾶς Συρακόσιοι δεδοῦλωσθαι. (4) Ἥλθον γὰρ ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ Μήδου, καὶ οὐκ ἐτόλμησαν ἀποστάντες τὰ οἰκεῖα φθεῖραι, ὥσπερ ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν δὲ αὐτοὶ τε ἐβούλοντο καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγεῖν.

LXXXIII. « Ἄνθ' ὧν ἀξιοὶ τε ὄντες ἅμα ἀρχομεν, ὅτι τε ναυτικὸν πλεῖστον τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσχόμεθα ἐς τοὺς Ἑλληνας, καὶ διότι καὶ τῷ Μήδῳ ἐτοίμως τοῦτο δρῶντες οὗτοι ἡμᾶς ἐβλαπτον, ἅμα δὲ τῆς πρὸς Πελοποννησίου ἰσχύος ὀρεγόμενοι. (2) Καὶ οὐ καλλιεπούμεθα ὡς ἢ τὸν βάρβαρον μόνον καθελόντες εἰκότως ἀρχομεν, ἢ ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῇ τῶνδε μᾶλλον ἢ τῶν ξυμπάντων τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν κινδυνεύσαντες. Πᾶσι δὲ ἀνεπὶρθονον τὴν προσήκουσαν σωτηρίαν ἐκπορίζεσθαι. Καὶ νῦν τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας ἕνεκα καὶ ἐνθάδε παρόντες δρῶμεν καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα. (3) Ἀποφαίνομεν δὲ ἔξ ὧν οἷδε τε διαβάλλουσι καὶ ἡμεῖς μάλιστα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ὑπονοεῖτε, εἰδότες τοὺς περιδεῖς ὑποπευόντάς τι λόγου μὲν ἡδονῇ τὸ παραντίκα τερπομένους, τῇ δ' ἐγχειρήσει ὑστερον τὰ ξυμφέροντα πράσσοντας. (4) Τὴν τε γὰρ ἐκεῖ ἀρχὴν εἰρήκαμεν διὰ δέος ἔχειν, καὶ τὰ ἐνθάδε

quas vos ipsi non minus intelligitis; precamur vero, et testificamur simul, si vobis non persuaserimus, nos insidiis appeti ah Ionibus, perpetuis hostibus, et prodi a vobis, Dorienses ad Doriensibus. (4) Et si Athenienses nos subegerint, ob vestra quidem consilia victores evadent, sed suo ipsorum nomine honorem habebunt, et pro victoriae præmio nulum aliud, quam illum ipsum, qui victoriam iis subministravit, accipient; et rursus si apud nos victoria fuerit, iidem vos pro eo, quod causa fuistis periculi, etiam poenam sustinebitis. (5) Quare rem considerate, atque eligite jam nunc aut præsentem sine periculo servitutem, aut ut victoria nobiscum parva et turpem illorum dominatum et nostras inimicitias haud sane breves futuras devitetis. »

LXXXI. Hæc quidem Hermocrates dixit, Euphemus vero, Atheniensium legatus, post eum hæc :

LXXXII. « Veneramus quidem, ut pristinam societatem renovaremus, sed quoniam Syracusanus nos incessit, necessarium est etiam de imperio nostro verba facere, ut hoc a nobis jure obtineri demonstreremus. (2) Maximum igitur hujus rei testimonium ipse dixit hoc, quod Iones Doriensium hostes semper sint. Et vero res ita se habet : nos enim, qui sumus Iones, rationem iniimus, qua Peloponnesiis, qui sunt Dorienses et plures, quam nos, et iidem accolæ, minime obediremus, (3) et post Medicum bellum parata classe Lacedæmoniorum imperio et principatu liberati sumus, quia non magis decebat illos nobis, quam etiam nos illis imperare, nisi quatenus id temporis nobis potentiores erant, et contra nos ipsi eorum, qui regis imperio prius parebant, duces extitimus et sic nunc agimus, existimantes, ita nos in Peloponnesiorum potestatem minime venturos esse, quum potentiam habeamus, qua vim propulsemus, et, ut dicam quod res est, non injuria in nostram potestatem Iones et insularum incolas redegerimus, quos Syracusani a nobis in servitutem redactos aiunt, quamvis iis simus cognati. (4) Nam adversus nos, metropolin suam, cum Medo venerant, nec ausi erant defectione a Medo facta res domestica profligare, quemadmodum nos, qui urbem deseruimus, sed et ipsi servitutem pati, et nobis idem imponere volebant.

LXXXIII. « Quamobrem et simul quod digni sumus, hoc imperio potimur, tum quia maximum navium numerum, tum quia promptum studium sine tergiversatione Græcis præstilimus, tum etiam, quia isti idem studium alacriter Medo præstantes incommoda nobis afferebant; et simul etiam quod potentiam adversus Peloponnesios nobis comparare cupimus. (2) Nec verbis magnificis utimur, quod aut propterea, quia soli barbarum profligaverimus, jure nostro imperium obtineamus, aut propterea quia pro libertate istorum magis quam ceterorum omnium et nostra ipsorum pericula suscepimus. Non est autem cuiquam invidendum, si salutem suam quaerat. Et nunc etiam quum nostræ incolumitatis gratia huc venerimus, hoc ipsum vobis quoque conducere videmus. (3) Demonstramus autem hoc et ex iis, quæ isti criminantur, et ex iis, quæ vos ipsi potissimum cum vehementiore metu suspicamini, quia compertum habemus, eos, qui cum vehementi metu aliquid suspicantur, in præsentem quidem orationis illecebris capi, postea vero, quum ad rem gerendam veniunt, facere quæ sibi met conducunt. (4) Elenim et illic nos imperium propter metum obtinere diximus, et propter eundem huc venisse, ut res,

διὰ τὸ αὐτὸ ἔχειν μετὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς καταστῆ-
σόμενοι, καὶ οὐ δουλωσόμενοι, μὴ παθεῖν δὲ μᾶλλον
τοῦτε καλῶσυντες.

LXXXIV. « Ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὡς οὐδὲν προσήκον
ὑμῶν κηδόμεθα, γινώσκει σωζόμενον ὑμῶν, καὶ διὰ τὸ
μὴ ἀσθενεῖς ὑμᾶς ὄντας ἀντέχειν Συρακοσίοις, ἥσσαν
ἂν τούτων πεμφάντων τινὰ δύναμιν Πελοποννησίοις
ἡμεῖς βλαπτοίμεθα. (2) Καὶ ἐν τούτῳ προσήκετε ἤδη
ἡμῖν τὰ μέγιστα. Διόπερ καὶ τοὺς Λεοντίνους εὐλογον
κατοικίζειν μὴ ὑπηκόους ὥσπερ τοὺς ξυγγενεῖς αὐτῶν
τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλ' ὡς δυνατωτάτους, ἵνα ἐκ τῆς
σφετέρας ἑμοροι ὄντας τοῖσδε ὑπὲρ ἡμῶν λυπηροὶ ὦσιν.
(3) Τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἀρκούμεν πρὸς τοὺς πο-
λεμίου, καὶ ὁ Καλκιδεύς, ὃν ἀλόγως ἡμᾶς φησὶ δου-
λωσαμένους τοὺς ἐνθάδε ἐλευθεροῦν, ξυμφορὰς ἡμῖν
ἀπαράσκευος ὦν καὶ χρήματα μόνον φέρων, τὰ δὲ ἐν-
θάδε καὶ Λεοντῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ἐπὶ μάλιστα αὐ-
τονομούμενοι.

LXXXV. « Ἄνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ
οὐδὲν ἄλογον ὅτι ἐμψέρον οὐδ' οἰκείον ὅτι μὴ πιστόν
πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖ ἢ ἐχθρόν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γί-
γνεσθαι. Καὶ ἡμᾶς τοῦτο ὠφελεῖ ἐνθάδε, οὐκ ἦν τοὺς
φίλους κακώσωμεν, ἀλλ' ἦν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλων
βῶμην ἀδύνατοι ὦσιν. (2) Ἀπιστεῖν δὲ οὐ χρή· καὶ
γὰρ τοὺς ἐκεῖ ἐμψέρον ὡς ἕκαστοι χρήσιμοι ἐξηγού-
μεθα, Χίους μὲν καὶ Μηθυμναίους νεῶν παροχῇ αὐ-
τονόμους, τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων βιαιότερον φορᾶ,
ἄλλους δὲ καὶ πάνυ ἐλευθέρως ἐμψέροντας, καίπερ
νησιώτας ὄντας καὶ εὐλήπτους, εἰσὶ ἐν χωρίοις ἐπι-
καίροις εἰσὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον. (3) Ὡστε καὶ
ἐνθάδε εἰδὸς πρὸς τὸ λυσitelοῦν, καὶ ὁ λέγομεν ἐς
Συρακοσίου δέος, καθίστασθαι. Ἀρχῆς γὰρ ἐφίενται
ὑμῶν, καὶ βούλονται ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ἐυστήσαντες ὑμᾶς
ὀπότε, βίᾳ ἢ καὶ κατ' ἐρημίαν, ἀπράκτων ἡμῶν
ἀπελθόντων, αὐτοὶ ἀρξαι τῆς Σικελίας. Ἀνάγκη δέ,
ἦν ἐυστήτης πρὸς αὐτούς· οὔτε γὰρ ἡμῖν ἐστὶ ἐστὶ ἰσχύς
τοσαύτη ἐν ἐυστήτῃ εὐμεταχειρίστος, οὔθ' οἷον ἀσθε-
νεῖς ἂν ἡμῶν μὴ παρόντων πρὸς ὑμᾶς εἶεν.

LXXXVI. « Καὶ ὅτι ταῦτα μὴ δοκεῖ, αὐτὸ τὸ ἔργον
λέγει. Τὸ γὰρ πρότερον ἡμᾶς ἐπηγάγεσθε οὐκ ἄλλον
τινὰ προσείοντες φόβον ἢ εἰ περιοφόμεθα ὑμᾶς ὑπὸ Συ-
ρακοσίοις γενέσθαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ κινδυνεύομεν. (2) Καὶ
νῦν οὐ δίκαιον, ὥπερ καὶ ἡμᾶς ἤξιοιτε λόγῳ πείθειν, τῷ
αὐτῷ ἀπιστεῖν, οὔδ' ὅτι δύναμει μείζονι πρὸς τὴν τῶνδε
ἰσχὺν ἀρεσμεν ὑποπτεύεσθαι, πολλὸν δὲ μᾶλλον τοῖσδε
ἀπιστεῖν. (3) Ἡμεῖς μὲν γε οὔτε ἐμμεῖναι δυνατοὶ μὴ
μεθ' ὑμῶν, εἴτε καὶ γενόμενοι κακοὶ κατεργασαίμεθα,
ἀδύνατοι κατασχεῖν διὰ μῆκος τε πλοῦ καὶ ἀπορία φυ-
λακῆς πόλεων μεγάλων καὶ τῇ παρασκευῇ ἡπειρωτί-
δων· οἷδε δὲ οὐ στρατοπέδῳ πόλει δὲ μείζονι τῆς ἡμε-
τέρας παρουσίας ἐποικυῶντες ὑμῖν αἰεὶ τε ἐπιβουλεύουσιν,
καὶ ὅταν καιρὸν λάβωσιν ἐκάστου, οὐκ ἀνίσχονται (4)
(εἰδείξαν δὲ καὶ ἄλλα ἤδη καὶ τὰ ἐς Λεοντίνους), καὶ
νῦν τολμῶσιν ἐπὶ τοὺς ταῦτα κωλύοντας καὶ ἀνέχοντας

quæ hic sunt, cum amicis tuto constituamus, non autem,
ut in servitutem vos redigamus, imo potius, ut impedia-
mus, ne hoc nobis accidat.

LXXXIV. « Neque vero quisquam opinetur, nulla justa
necessitudinis causa nos de vobis esse sollicitos, illud com-
pertum habens, vobis salvis et vires habentibus ad resi-
stendum Syracusanis, nos minoribus incommodis affectum
iri propter illorum copias, quas Peloponnesiis mittere pos-
sint. (2) Et ob istam causam maxima necessitudine jam
nobiscum estis conjuncti. Quamobrem etiam rationi con-
sentaneum est, Leontinos a nobis in suas sedes restitui, nos
ut imperio nostro subjectos, quemadmodum ipsorum co-
gnati in Eubœa sed ut quam potentissimos, ut ex suo agro,
quia sunt finitimi Syracusanis, his pro nobis sint infesti. (3)
Quod enim attinet ad res domesticas, vel nos ipsi satis
virium habemus ad hostes propulsandos, et Chalcidensis,
quo nos præter rationem in servitutem redacto ait nunc eos,
qui hic sunt, in libertatem vindicare, utilis est nobis eo,
quod nullo bellico apparatu sit instructus, et pecuniam tan-
tum pendat, sed in hujus terræ rebus et Leontini et ceteri
amici eo nobis utiles sunt, si in summa libertate degant.

LXXXV. « Viro autem tyrannidem aut civitati princi-
patum obtinenti nihil, quod utile sit, a ratione est alienum,
nihil etiam cognatum, nisi fidem; sed pro cuiusque rei na-
tura in tempore vel inimicum vel amicum fieri oportet. At-
que hoc nobis hic est commodum, non ut amicos maleficiis
afficiamus, sed ut propter amicorum potentiam inimici red-
dantur infirmi. (2) Non est autem de nostra fide dubitan-
dum. Nam sociis, qui illic sunt, prout singuli nobis sunt
utiles, ita imperamus, Chii quidem et Methymnæis, ut
classem præbeant, at liberi vivant; plerisque vero sic, ut
tributum severius exigamus; aliis vero, ut plane etiam liberi
nobis in bello ferant auxilium, quamvis insulas colant et fa-
cile subigi possint, quia sunt in locis circa Peloponnesum
opportunis. (3) Quamobrem consentaneum est res etiam,
quæ hic sunt, a nobis constitui, prout nobis conducit, et ut
dicimus propter metum de Syracusanis. Nam imperium in
vos affectant, et istis suspicionibus, quas contra nos spar-
gunt, vos ad societatem secum ineundam sollicitare volunt,
ut vel per vim, vel propter solitudinem vestram, si nos re
infesta abierimus, ipsi Siciliæ principatum obtineant. Nec-
esse hoc autem est, si cum iis vos conjungatis; nam
neque nobis amplius facile erit adversus tantas copias in
unum conjunctas bellum administrare, neque isti nobis ab-
sentibus erunt infirmi contra vos.

LXXXVI. « Cui autem hæc non ita videntur, eam ipsa
res arguit. Prius enim nos arcessistis nullum alium metum
nobis incutientes, nisi quod, si per nostram negligentiam
vos in Syracusanorum potestatem venire sineremus, nos
quoque pericula subituri essemus. (2) Et nunc non est
æquum vos eidem rationi fidem habere nolle, qua nobis
persuadere volebatis, neque in suspicionem venire, quod
cum majoribus copiis adversus istorum potentiam huc vene-
rimus, imo potius istis nullam habere fidem. (3) Nos enim
neque consistere hic possumus, nisi vobiscum, et si etiam
perfidia inducti vos subigeremus, retinere tamen non posse-
mus propter navigationis longitudinem et difficultatem cu-
stodiendi urbes magnas et quarum potentia est terrestris; isti
vero non castris, sed in urbe majore his nostris copiis addu-
cticiis accubunt vobis, et assidue insidiantur, et ut in quemque
occasionem nacti erunt, eam non omittent (4) (id quod quum
in aliis, tum etiam in Leontinis jam declararunt), et tamen
nunc audent adversus eos, qui hæc impediunt, et qui ab

τὴν Σικελίαν μέχρι τοῦδε μὴ ὑπ' αὐτοὺς εἶναι παρακαλεῖν ὑμᾶς ὡς ἀναίσθητους. (5) Πολλὸν δὲ ἐπὶ ἀληθεύσαν γε σωτηρίαν ἡμεῖς ἀντιπαρακαλοῦμεν, δεόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέροις μὴ προδιδόναι, νομίσαι τε τοῖσδε μὲν καὶ ἀνευ ξυμμάχων αἰεὶ ἐφ' ὑμᾶς ἐτοίμην διὰ τὸ πλῆθος εἶναι δόδον, ὑμῖν δ' οὐ πολλάκις παρασχέσειν μετὰ τοσσηδὲ ἐπικουρίας ἀμύνασθαι· ἢν εἰ τῷ ὑπόπτῳ ἢ ἀπρακτὸν ἑάσετε ἀπελθεῖν ἢ καὶ σφαλεῖσαν, ἔτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστὸν μόριον αὐτῆς ἰδεῖν, ὅτε οὐδὲν ἔτι περαινέι παραγενόμενον ὑμῖν.

LXXXVII. « Ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς ὧ Καμαριναῖοι ταῖς τῶνδε διαβολαῖς ἀναπέθεσθε μήτε οἱ ἄλλοι· εἰρήκαμεν δ' ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν ὑποπτευόμεθα, καὶ ἔτι ἐν κεφαλαίοις ὑπομνήσαντες ἀξιώσομεν πείθειν. (2) Φαμέν γάρ ἄρχειν μὲν τῶν ἐκεῖ ἵνα μὴ ὑπακούωμεν ἄλλου, ἐλευθεροῦν δὲ τὰ ἐνθάδε ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτώμεθα, πολλὰ δ' ἀναγκάζεσθαι πράσσειν διότι καὶ πολλὰ φυλασσόμεθα, ξύμμαχοι δὲ καὶ νῦν καὶ πρότερον τοῖς ἐνθάδε ὑμῶν ἀδικουμένοις οὐκ ἀχλητοὶ παρακληθέντες δὲ ἤκειν. (3) Καὶ ὑμεῖς μήθ' ὡς δικασταὶ γενόμενοι τῶν ἡμῖν ποιουμένων μήθ' ὡς σωφρονισταί, ὃ χαλεπὸν ἤδη, ἀποτρέπειν πειρᾶσθε, καθ' ὅσον δὲ τι ὑμῖν τῆς ἡμετέρας πολυπραγμοσύνης καὶ τρόπου τὸ αὐτὸ ξυμφέρι, τοῦτ' ἀπολαβόντες χρήσασθε, καὶ νομίσαιτε μὴ πάντας ἐν ἰσῷ βλάπτειν αὐτά, πολλὸν δὲ πλείους τῶν Ἑλλήνων καὶ ὠφελεῖν. (4) ἐν παντὶ γὰρ πᾶς χωρὶν, καὶ ὅ μὴ ὑπάρχοντες, ὃ τε οἰόμενος ἀδικήσεσθαι καὶ ὃ ἐπιβουλεύων διὰ τὸ ἐτοίμην ὑπεῖναι ἐλπίδα τῷ μὲν ἀντιτυχεῖν ἐπικουρίας ἀπ' ἡμῶν, τῷ δὲ εἰ ἤξομεν μὴ ἀδεῖς εἶναι κινδυνεύειν, ἀμφοτέρω ἀναγκάζονται ὃ μὲν ἄκων σωφρονεῖν ὃ δ' ἀπραγμόνως σωῆσθαι. (5) Ταύτην οὖν τὴν κοινὴν τῷ τε δεομένῳ καὶ ὑμῖν νῦν παροῦσαν ἀσφάλειαν μὴ ἀπόψησθε, ἀλλ' ἐξισώσαντες τοῖς ἄλλοις μεθ' ἡμῶν τοῖς Συρακοσίοις, ἀντὶ τοῦ αἰεὶ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς, καὶ ἀντεπιβουλεύσαι ποτε ἐκ τοῦ ὁμοίου μεταλάβετε. »

LXXXVIII. Τοιαῦτα δὲ ὁ Εὐφῆμος εἶπεν. Οἱ δὲ Καμαριναῖοι ἐπεπόνθησαν τοιόνδε. Ἐοῖς μὲν Ἀθηναίοις εὖνοι ἦσαν, πλὴν καθ' ὅσον εἰ τὴν Σικελίαν ὄντο αὐτοὺς δουλώσεσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις αἰεὶ κατὰ τὸ ἄμωρον διάφοροι· δεδοίτες δ' οὐχ ἤσσαν τοὺς Συρακοσίους ἐγγὺς ὄντας μὴ καὶ ἀνευ σφῶν περιγέωνται, τό τε πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ὀλίγους ἱππέας ἐπεμψαν καὶ τὸ λοιπὸν ἐδόκει αὐτοῖς ὑπουργεῖν μὲν τοῖς Συρακοσίοις μᾶλλον ἔργῳ, ὡς ἂν δύνωνται μετρώτατα, ἐν δὲ τῷ παρόντι, ἵνα μὴδὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐλασσὸν δοκῶσι νεῖμαι, ἐπειδὴ καὶ ἐπικρατέστεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο, λόγῳ ἀποκρίνασθαι ἴσα ἀμφοτέροις. (2) Καὶ οὕτω βουλευσάμενοι ἀπεκρίναντο, ἐπειδὴ τυγχάνει ἀμφοτέροις οὗσι ξυμμάχοις σφῶν πρὸς ἀλλήλους πόλεμος ὢν, εὖορκον δοκεῖν εἶναι σφίσιν ἐν τῷ παρόντι μηδετέροις ἀμύνειν. Καὶ οἱ πρέσβεις ἐκατέρων ἀπήλθον.

hunc usque diem Siciliam sustinent, ne in ipsorum potestatem redigatur, vos ut ingenio tardos provocare. (5) Nos vero contra ad salutem longe certiolem vos provocamus, orantes, ne eam, quæ utrisque nostrum ope mutua parata est, prodatis, sed existimetis, istis quidem vel sine sociorum auxiliis propter multitudinem viam adversus vos semper expeditam esse, vobis vero non sæpe futuram facultatem cum tot auxiliaribus copiis eos propulsandi; quas si ob suspicionem infecto negotio discedere sinatis, vel etiam calamitate affectas, aliquando optabitis profecto vel minimam earum partem videre, quum ejus ad vos adventus nihil amplius vobis prodesse poterit.

LXXXVII. « Sed neque vos, Camarinæi, criminationibus istorum adducamini, neque ceteri; declaravimus autem vobis omnem veritatem, de quibus simus suspecti, et jam etiam iisdem in vestram memoriam per capita revocatis postulabimus, ut vobis persuaderi patiamini. (2) Dicimus enim nos iis quidem, qui illic sunt, imperare, ne alterius imperio pareamus, eos vero, qui hic sunt, in libertatem asserere, ne ab ipsis lædamur, multa autem agitare nos cogi, quia sunt etiam multa, quæ caveamus, socios vero et nunc et prius huc venisse non nostra sponte, sed arcessitos, ut opem feramus illis de vobis, qui hic injuria afficiuntur. (3) Quare vos neque tanquam constituti judices rerum, quæ a nobis geruntur, neque tanquam morum magistri quod factum jam est difficile, detertere conemini, sed quatenus aliquid ex hoc, quod multa agimus, et ex ingenii nostri indole vobis item utile est, id accipite et eo utimini, et existimate, hæc non omnibus æque nocere, verum longe pluribus e Græcis prodesse; (4) quilibet enim in qualibet regione, vel in ea, in qua non imperamus, et is, qui sibi ab injuria timet, et is, qui alteri insidiatur, quod in promptu sit spes, illi quidem fore, ut auxilium contra alterum a nobis impetret, huic vero, fore, ut, si venerimus, metu periculi non vacet, ambo coguntur hic quidem, invitum ab injuria alteri facienda sibi temperare, ille vero nullo negotio salutem consequi. (5) Hoc igitur salutis presidium, quod omnibus, qui eo indigent, est commune, et quod vobis nunc præsto est, ne rejiciatis, sed ceterorum exemplum imitati nobiscum Syracusanis, pro eo, quod ipsorum insidias semper cavetis, vos etiam nunc tandem pari modo insidias tendere vicissim incipiat. »

LXXXVIII. Atque hæc contra Euphemus dixit. Camarinæi vero sic animis erant affecti. Atheniensibus quidem erant benevoli, nisi quatenus eos subacturos Siciliam suspicabantur, cum Syracusanis vero semper pro agrorum vicinate controversias habebant; quum tamen Syracusanos, qui vicini erant, non minus formidarent, ne vel sine suis auxiliis superiores evaderent, et antea paucos illos equites iis miserant, et in posterum auxilia quidem subministrare placebat potius Syracusanis re ipsa, quam parcissime possent, in præsentia vero ne Atheniensibus minus tribuisse viderentur, præsertim quod ex prælio victores discessissent, verbis responsum par utrisque dare. (2) Quum autem sic statuisent, responderunt: quoniam bellum geratur inter illos, qui utrique sibi socii sint, videri sibi æquum esse, in præsentia neutris opem ferre. Atque utrorumque legati sic abierunt.

(3) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξή-
 τύοντο ἐς τὸν πόλεμον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Νάξῳ
 ἰστροποτεδευμένοι τὰ πρὸς τοὺς Σικελούς ἐπρασσον,
 ὅπως αὐτοῖς ὡς πλείστοι προσχωρήσονται. (4) Καὶ οἱ
 μὲν πρὸς τὰ πεδία μᾶλλον τῶν Σικελῶν ὑπήκοοι ὄντες
 τῶν Συρακοσίων οἱ πολλοὶ ἀφεστήκεσαν· τῶν δὲ τὴν
 μεσόγαιαν ἐχόντων αὐτόνομοι οὖσαι καὶ πρότερον αἰ
 αἰ οἰκῆσαι εὐθύς, πλὴν ὀλίγοι, μετὰ τῶν Ἀθηναίων
 ἦσαν, καὶ σίτον τε κατεκόμιζον τῷ στρατεύματι καὶ
 εἰσὶν οἱ καὶ χρήματα. (5) Ἐπὶ δὲ τοὺς μὴ προσχω-
 ρούντας οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύοντες τοὺς μὲν προσηνάγ-
 καζον, τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Συρακοσίων φρουροὺς τε
 πεμπόντων καὶ βοηθούντων ἀπεκώλυνον. Τόν τε
 χειμῶνα μεθορμισάμενοι ἐκ τῆς Νάξου ἐς τὴν Κατάνην,
 καὶ τὸ στρατοπέδον δὲ κατεκαύθη ὑπὸ τῶν Συρακοσίων
 αὐθις ἀνορθώσαντες, διεχείμαζον. (6) Καὶ ἐπεμψαν
 μὲν ἐς Καρχηδόνα τριήρη περὶ φιλίας, εἰ δύναιτό τι
 ὠφελεῖσθαι, ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς Τυρσηνίαν, ἔστιν ὧν
 πόλεων ἐπαγγελλομένων καὶ αὐτῶν συμπολεμεῖν. Πε-
 ριήγγελλον δὲ καὶ τοῖς Σικελοῖς καὶ ἐς τὴν Ἑγεσταν
 πέμψαντες ἐκέλευον ἵππους σφίσι ὡς πλείστους πέμ-
 πειν, καὶ τὰλλα ἐς τὸν περιτειχισμόν, πλινθία καὶ σί-
 δηρον, ἡτοίμαζον, καὶ ὅσα ἴδει, ὡς ἅμα τῷ ἥρι ἐξό-
 μενοι τοῦ πολέμου.

(7) Οἱ δ' ἐς τὴν Κόρινθον καὶ Λακεδαίμονα τῶν
 Συρακοσίων ἀποσταλέντες πρέσβεις τοὺς τε Ἰταλιώτας
 ἅμα παραπλέοντες ἐπειρῶντο πείθειν μὴ περιορᾶν τὰ
 γιγνόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς καὶ ἐκείνους ὁμοίως
 ἐπιβουλευόμενα, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ Κόρινθῳ ἐγένοντο,
 λόγους ἐποιῶντο ἀξιοῦντες σφίσι κατὰ τὸ συγγενὲς βο-
 θεῖν. (8) Καὶ οἱ Κόρινθοι εὐθύς ψηφισάμενοι αὐτοὶ
 πρῶτοι ὥστε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν, καὶ ἐς τὴν Λα-
 κεδαίμονα ξυναπέστελλον αὐτοῖς πρέσβεις, ὅπως καὶ
 ἐκείνους ξυναναπέθοιεν τόν τε αὐτοῦ πόλεμον σαφέ-
 στερον ποιῆσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐς τὴν Σι-
 κελίαν ὠφελᾶν τινὰ πέμπειν. (9) Καὶ οἱ τε ἐκ τῆς
 Κόρινθου πρέσβεις παρῆσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ
 Ἀλκιδιάδης μετὰ τῶν ξυμφυγᾶδων, περαιωθεὶς τότε
 εὐθύς ἐπὶ πλοίου φορτηγικοῦ ἐκ τῆς Θουρίας ἐς Κυλλή-
 νην τῆς Ἠλείας πρῶτον, ἔπειτα ὕστερον ἐς τὴν Λακε-
 δαίμονα αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων μεταπεμψάντων
 ὑπόσπονδος ἔλθων· ἐφοβεῖτο γὰρ αὐτοὺς διὰ τὴν περὶ
 τῶν Μαντινικῶν πρᾶξιν. (10) Καὶ ξυνέβη ἐν τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς τε Κόρινθίους καὶ τοὺς
 Συρακοσίους τὰ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀλκιδιάδην δεομένους
 πείθειν τοὺς Λακεδαιμονίους. Καὶ διανοουμένων τῶν
 τε ἐφόρων καὶ τῶν ἐν τέλει ὄντων πρέσβεις πέμπειν
 ἐς Συρακοῦσας κωλύοντας μὴ συμβαίνειν Ἀθηναίους,
 βοηθεῖν δὲ οὐ προθύμων ὄντων, παρελθὼν δ' Ἀλκιδιά-
 δης παρώξυνε τε τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ ἐξώρμησε
 λόγων τοιαυτῶν·

LXXXIX. « Ἀναγκαῖον περὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς
 πρῶτον ἐς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἵνα μὴ χεῖρον τὰ κοινὰ τῷ ὑπό-
 πτω μου ἀκροάσῃθε. (2) Τῶν δ' ἡμῶν προγόνων τὴν

(3) Et Syracusani quidem res suas ad bellum apparabant;
 Athenienses vero, qui apud Naxum stativa habebant,
 apud Siculos agebant, ut quam plurimi ad se transirent.
 (4) Et Siculorum quidem illi præcipue, qui campestria loca
 incolebant, et qui Syracusanorum imperio parebant, plerique
 ab Atheniensium societate abhorrebant; illorum vero, qui
 loca mediterranea tenebant, conciliabula, quæ etiam antea
 semper libera erant, exceptis paucis sese confestim Athenien-
 sibus adjunxerunt, et commeatum ad illorum exercitum
 comportarunt, quidam et pecunias. (5) Athenienses vero
 bellum illis inferentes, qui suam societatem sequi recusa-
 bant, partim quidem vi coegerunt, partim vero ne cogerent,
 a Syracusanis præsidia mittentibus et opem ferentibus
 arcetantur. Iidem per hiemem Naxo Catanam translata na-
 vium statione castra, quæ a Syracusanis incensa erant,
 rursus excitarunt et illic hiernarunt. (6) Triremem autem
 amicitia conciliandæ causa Carthaginem miserunt, si quod
 auxilium illinc impetrare possent; miserunt etiam in He-
 truriam, quia nonnullæ civitates ultro se belli socias fore
 sponponderant. Nuntios etiam ad Siculos circummittebant,
 et Egestam missis legatis imperabant, ut sibi quam plurimos
 equos mitterent, et cetera ad urbis circumvallationem ne-
 cessaria, lateres et ferrum, præparabant, ut vere statim in-
 eunte bellum capessituri.

(7) Syracusanorum vero legati, qui Corinthum et Lacedæ-
 monem missi erant, oram Italiæ prætervehentes Italiam per-
 suadere conabantur, ne negligerent ea, quæ ab Atheniensibus
 fierent, quod et in illorum perniciem hæc pariter strueretur,
 et cum Corinthum pervenissent, verba faciebant,
 postulantes, ut pro cognationis jure sibi auxilium ferrent.
 (8) Atque Corinthii confestim ipsi primi decreverunt omni
 studio succurrere, et cum iis legatos Lacedæmonem
 mittebant, quo his quoque persuaderent, ut et illic bellum
 apertius gererent adversus Athenienses, et aliquod auxilium
 in Siciliam mitterent. (9) Et Corinthii legati Lacedæmonem
 aderant, et simul etiam Alcibiades cum exsiliis sociis, qui
 tunc statim quo dixi tempore in fuga adfectus navi oneraria
 ex agro Thurio primum ad Cyllenen agri Elei, mox deinde
 Lacedæmonem, ab ipsis Lacedæmoniis accitus, data pu-
 blica fide profectus erat; metuebat enim illos propter res ad
 Mantineam gestas. (10) Contigit autem, ut in Lacedæmo-
 niorum concione et Corinthii et Syracusani et Alcibiades
 eadem rogantes Lacedæmoniis persuaderent. Et cum
 ephori et magistratus in animo haberent legatos mittere
 Syracusas, ut impedirent, ne cum Atheniensibus pacisce-
 rentur, nec tamen ad opem ferendam animo essent prompto,
 Alcibiades in medium progressus exacuebat Lacedæmonios
 et excitavit hujusmodi verbis :

LXXXIX. « Necesse est, me de mea criminatione apud
 vos primum verba facere, ne propter suspiciones de me
 conceptas publicam causam alieniore animo audiat. (2)

προξενίαν ὑμῶν κατὰ τὴν ἐγκλησάντων αὐτοὺς ἐγὼ πάλιν ἀναλαμβάνων ἐθεράπευσον ὑμᾶς ἄλλα τε καὶ περὶ τὴν ἐκ Πύλου ξυμφορὰν. Καὶ διατελοῦντός μου προθύμου ὑμεῖς πρὸς Ἀθηναίους καταλασσόμενοι τοῖς μὲν ἐμοῖς ἐχθροῖς δύναμιν δι' ἐκείνων πράξαντες, ἐμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέθετε. (3) Καὶ διὰ ταῦτα δικαίως ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τε τὰ Μαντινέων καὶ Ἀργείων τραπομένου καὶ ὅσα ἄλλα ἡναντιούμενη ὑμῖν ἐδράπτεσθε· καὶ νῦν, εἴ τις καὶ τότε ἐν τῷ πάσχειν οὐκ εἰκότως ὠργίζετό μοι, μετὰ τοῦ ἀληθοῦς σκοπῶν ἀναπειθέσθω· ἢ εἴ τις, διότι καὶ τῷ δῆμῳ προσκεῖμεν μᾶλλον, χεῖρω με ἐνόμιζεν, μὴδ' οὕτως ἡγήσεται ὁρθῶς ἀχθεσθαι. (4) Τοῖς γὰρ τυράννοις αἰεὶ ποτε διάφοροί ἐσμεν, πᾶν δὲ τὸ ἐναντιούμενον τῷ δυναστεύοντι δῆμος ὠνόμασται· καὶ ἀπ' ἐκείνου ξυμπαρέμεινεν ἡ προστασία ἡμῖν τοῦ πλήθους. Ἄμα δὲ τῆς πόλεως δημοκρατουμένης τὰ πολλὰ ἀνάγκη ἦν τοῖς παροῦσιν ἐπεσθαι. (5) Τῆς δὲ ὑπαρχούσης ἀκολασίας ἐπειρώμεθα μετριώτεροι ἐς τὰ πολιτικά εἶναι. Ἄλλοι δ' ἦσαν καὶ ἐπὶ τῶν πάλαι καὶ νῦν οἱ ἐπὶ τὰ πονηρότερα ἐξῆγον τὸν ὄχλον· ὅπερ καὶ ἐμὲ ἐξήλασαν. (6) Ἡμεῖς δὲ τοῦ ξυμπαντος προέστημεν, δικαιοῦντες ἐν ᾧ σχήματι μεγίστη ἡ πόλις ἐτύγχανε καὶ ἐλευθερωτάτῃ οὖσα, καὶ ὅπερ ἐδέξατο τις, τοῦτο ξυνδιασώζειν, ἐπεὶ δημοκρατίαν γε καὶ ἐγινώσκομεν οἱ φρονούντες τι, καὶ αὐτοὺς οὐδενὸς ἂν χεῖρον, ὅσω καὶ λοιδορήσασθαι. Ἀλλὰ περὶ ὁμολογουμένης ἀνοίας οὐδὲν ἂν καινὸν λέγοιτο· καὶ τὸ μεθιστάναι αὐτὴν οὐκ ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλές εἶναι ὑμῶν πολεμίων προσκατημένων.

XC. « Καὶ τὰ μὲν ἐς τὰς ἐμὰς διαβολὰς τοιαῦτα ξυνέβη· περὶ δὲ ὧν ὑμῖν τε βουλευτόν καὶ ἐμοί, εἴ τι πλέον οἶδα, ἐσηγητέον, μάθετε ἤδη. (2) Ἐπλεύσαμεν ἐς Σικελίαν πρῶτον μὲν, εἰ δυναίμεθα, Σικελιώτας καταστρεφόμενοι, μετὰ δ' ἐκείνους αὖθις καὶ Ἰταλιώτας, ἐπειτα καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς καὶ αὐτῶν ἀποπειράσοντες. (3) Εἰ δὲ προχωρήσειε ταῦτα ἡ πάντα ἡ καὶ τὰ πλείω, ἤδη τῇ Πελοποννήσῳ ἐμελλομένη ἐπιχειρήσειν, κομίσαντες ξυμπασαν μὲν τὴν ἐκεῖθεν προσγενομένην δύναμιν τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς δὲ βαρβάρους μισθωσάμενοι, καὶ Ἰθρας καὶ ἄλλους τῶν ἐκεῖ ὁμολογουμένων νῦν [βαρβάρων] μαχιμωτάτους, τριήρεις τε πρὸς ταῖς ἡμετέραις πολλὰς ναυπηγησάμενοι ἐχούσης τῆς Ἰταλίας ξύλα ἀφθονα, αἷς τὴν Πελοπόννησον περίεξ πολιορκοῦντες, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα ἐκ γῆς ἐφορμαῖς τῶν πόλεων τὰς μὲν βίᾳ λαβόντες τὰς δ' ἐντεχισάμενοι, ῥαδίως ἡλπιζομεν καταπολεμήσειν καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοῦ ξυμπαντος Ἑλληνικοῦ ἀρξέιν. (4) Χρήματα δὲ καὶ σίτον, ὥστε εὐπορώτερον γίνεσθαι τι αὐτῶν, αὐτὰ τὰ προσγενομένα ἐκεῖθεν χωρία ἐμεῖθε διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθάδε προσόδου παρέξειν.

XCI. « Τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου στόλου παρὰ τοῦ τὰ ἀκριβέστατα εἰδότες ὡς διανοήθημεν ἀνηκόατε· καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοί, ἣν δύνωνται, ὁμοίως αὐτὰ πράξουσιν. Ὡς δὲ εἰ μὴ βοηθήσετε οὐ περιέσται τάχεϊ, μάθετε ἤδη. (2) Σικελιώται γάρ

Quamvis enim mei majores publicum vestrae civitatis hospitium ob querelam aliquam vobis renuntiassent, ego ipse id rursus instaurans officia vobis praestabam quum alia, tum vero in clade, quam ad Pylum accepistis. Et quum in hoc ego studio perseverarem, vos de compositione cum Atheniensibus agentes inimicis quidem meis, re per ipsos temptata, potentiam, mihi vero ignominiam conciliastis. (3) Et ob ea jure a me, quum et ad Mantineorum et Argivorum partes transirem, et in ceteris rebus vobis adversarer, laudabamini; et nunc, etiam si quis tunc, dum damnum accipiebatis, immerito mihi irascebatur, rem quam veritate examinans sententiam mutet: aut si quis, quod factionem popularem potius sectarer, ideo me deteriore esse putabat, ne sic quidem se recte mihi infensum esse ducat. (4) Tyrannis enim semper infesti sumus; quicquid autem tyrannis adversatur, populus nominatur; et ex eo nobis popularium partium principatus permansit. Simul quod civitas imperio populari plerumque regitur, necesse erat res praesentes sequi. (5) Sed tamen in administranda republica conati sumus nos moderatius gerere, quam pro intemperantia, quae apud nos invaluerat. Alii vero erant et majorum memoria et nunc, qui plebem ad deteriora concitabant, qui quidem me quoque ejecerunt. (6) Nos vero universae reipublicae praefuimus, æquum esse censentes, in qua forma civitas maxima atque liberrima fuisset, et quam quis accepisset, hanc etiam conservare, quandoquidem popularem quidem statum satis noramus qualis esset, quum omnes, qui aliquid existimare possunt, tum ego etiam magis, quum magis objurgare possim. Sed de vecordia, de qua inter omnes constat, nihil novi dici possit; eam immutare autem non videbatur nobis esse tutum, dum vos hostes nobis instaretis.

XC. « Quae igitur ad meas criminationes pertinent, talia exstiterunt; jam vero ea de quibus et vobis est consultandum, et mihi, si quid melius novi, sententia proponenda, cognoscite. (2) In Siciliam eo animo trajecimus, primum quidem, ut Sicilienses, si possemus, in nostram potestatem redigeremus, mox vero post illos, et Italos, deinde ut etiam illos, qui Carthaginiensium imperio parent, atque adeo ipsos temptaremus. (3) Quod si haec nobis successissent aut omnia aut etiam pleraque, tunc vero Peloponnesum aggredi statueramus, universis Graecorum copiis, quas nobis illinc adjunxissemus, adductis, multisque barbaris mercede conductis, et Iberis et aliis, qui omnium [barbarorum] in illis regionibus habitantium sine controversia bellicosissimi nunc habentur, adificatis etiam permultis triremibus, praeter nostras, quod Italia magnam materiae copiam habet, quibus Peloponnesum circumcirca obsidentes, et peditatu pariter a terra impetu facto, urbium aliis quidem per vim captis, aliis vero circumvallatis, sperabamus fore, ut eam facile debellaremus, postea vero totius etiam Graeciae imperio potermur. (4) Pecuniam autem et commeatum, ut res illas commodius perageremus, ipsa regionum illarum oppida nobis adjuncta, sine hujus regionis proventu, nobis erant abunde suppeditatura.

XCI. « Quae igitur fuerint nostra consilia de classe nunc profecta, ex homine, qui res istas exploratissimas habet, audistis, et qui reliqui sunt duces, pariter haec, si possint, peragent. Res autem illas salvas non fore, nisi succurratis, jam discite. (2) Sicilienses enim sunt illi quidem minus periti, sed

ἀπειρότεροι μὲν εἰσιν, ὅμως δ' ἂν ξυστραφέντες ἀθρόοι καὶ νῦν ἔτι περιγένοιτο. Συρακόσιοι δὲ μόνοι μάχη τε ἤδη πανδημεὶ ἡσσημένοι καὶ ναυσὶν ἅμα κατειργόμενοι ἀδύνατοι ἔσονται τῇ νῦν Ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντισχεῖν. (3) Καὶ εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία, καὶ εὐθύς καὶ Ἰταλία· καὶ ὃν ἄρτι κίνδυνον ἐκεῖθεν προεῖπον, οὐκ ἂν διὰ μακροῦ ὑμῖν ἐπιπέσοι. (4) Ὡστε μὴ περὶ τῆς Σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλευεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε τὰδε ἐν τάχει, στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύτην ἐκεῖσε οἵτινες αὐτερέται χομισθέντες καὶ ὀπλιτεύσουσιν εὐθύς, καὶ ὁ τῆς στρατιᾶς ἔτι χρησιμώτερον εἶναι νομίζω, ἄνδρα Σπαρτιάτην ἄρχοντα, ὥς ἂν τοὺς τε παρόντας ξυνάγῃ καὶ τοὺς μὴ θέλοντας προσαναγκάσῃ· οὕτω γὰρ οἱ τε ὑπάρχοντες ὑμῖν φίλοι θαρσύνουσι μᾶλλον καὶ οἱ ἔνδοιάζοντες ἀδεέστερον προσλασιν. (5) Καὶ τὰ ἐνθάδε χρὴ ἅμα φανερώτερον ἐκπολεμεῖν, ἵνα Συρακόσιοι τε νομίζοντες ὑμᾶς ἐπιμελεῖσθαι μᾶλλον ἀντέχωσι καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς ἑαυτῶν ἥσσαν ἄλλην ἐπικουρίαν πέμπωσιν. (6) Τειχίζειν δὲ χρὴ Δακελείαν τῆς Ἀττικῆς, ὅπερ Ἀθηναῖοι μάλιστα αἰεὶ φοβούνται, καὶ μόνου αὐτοῦ νομίζουσι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ οὐ διαπεπειρώσθαι. Βεβαίότατα δ' ἂν τις οὕτω τοῖς πολέμους βλάπτει, εἰ ἂ μάλιστα δειδύκτας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος ἐπιφέρει· εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀκριβέστερα ἐκάστους τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι. (7) Ὅτι δ' ἐν τῇ ἐπιτελίσκει αὐτοὶ ὠφελούμενοι τοὺς ἐναντίους κωλύσετε, πολλὰ παρὲς τὰ μέγιστα κεφαλαιώσω. Οἷς τε γὰρ ἡ χώρα κατεσκεύασται, τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς τὰ μὲν ληφθέντα τὰ δ' αὐτόματα ἤξει καὶ τὰς τοῦ Λαυρίου τῶν ἀργυρείων μεταλλῶν προσόδους, καὶ ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν ὠφελοῦνται, εὐθύς ἀποστερησονται, μάλιστα δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ξυμμάχων προσόδου ἥσσαν διαφορουμένης, οἱ τὰ παρ' ὑμῶν νομίσαντες ἤδη κατὰ κράτος πολεμίσθαι ὀλιγορήσουσιν.

XCH. «Γίγνεσθαι δέ τι αὐτῶν καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμώτερον ἐν ὑμῖν ἐστίν, ὃ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ὅς γε δυνατόν (καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθαι οἷμαι γνώμης) πάνυ θαρσῶ. (2) Καὶ χείρων οὐδενὶ ἀξιώ δοκεῖν ὑμῶν εἶναι, εἰ τῇ ἑαυτοῦ μετὰ τῶν πολεμικῶν φιλόπολις ποτε δοκῶν εἶναι νῦν ἐγκρατὺς ἐπέρχεται, οὐδὲ ὑποπτέυσθαι μοι ἐς τὴν φυγαδικὴν προθυμίαν τὸν λόγον. (3) Φυγὰς τε γὰρ εἰμι τῆς τῶν ἐξελασάντων πονηρίας, καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας, ἣν πεῖθυσθέ μοι, ὠφελίς· καὶ πολεμώτεροι οὐχ οἱ τοὺς πολέμους που βλάψαντες ὑμεῖς ἢ οἱ τοὺς φίλους ἀναγκάσαντες πολέμους γενέσθαι. (4) Τό τε φιλόπολι οὐκ ἐν ᾧ ἀδικοῦμαι ἔγω, ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην. Οὐδ' ἐπὶ πατρίδα οὖσαν ἔτι ἡγοῦμαι νῦν ἵεσθαι, πολλὸν δὲ μᾶλλον τὴν οὐκ οὖσαν ἀνακτᾶσθαι. Καὶ φιλόπολις οὗτος ὁρθῶς, οὐχ ὅς ἂν τὴν ἑαυτοῦ ἀδικίαν ἀπολέσας μὴ ἐπίη, ἀλλ' ὅς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν πειραθῇ αὐτὴν ἀναλαβεῖν. (5) Οὕτως ἐμοὶ τε ἀξιώ ὑμᾶς καὶ ἐς κίνδυνον καὶ ἐς τα-

tamen, si frequentes in unum coeant, nunc etiam superstitiles esse poterunt. Syracusani vero soli et praelio cum universis copiis jam victi et classe simul obsessi non poterunt Atheniensium apparatus, qui nunc illic est, resistere. (3) Et haec urbs si capietur, tenetur omnis etiam Sicilia, et mox etiam Italia; atque periculum, quod illinc vobis impendere modo praedixi, non multo post in vos irruat. (4) Quare nemo de Sicilia tantum, sed etiam de Peloponneso se consultare putet, nisi haec celeriter facietis, scilicet et exercitum in naves impositum illuc mittetis, ita ut qui ipsi remigantes transvecti fuerint, deinde statim milites sint, et, quod ipso exercitu longe utilius esse puto, virum Spartanum imperatorem, ut et eos, qui adsunt, ordine componat, et illos, qui adesse recusant, ad officium compellat; ita enim et qui vobis amici sunt, maiorem habebunt fiduciam, et qui animo sunt dubio, minus timide accedent. (5) Et quod attinet ad hujus regionis loca, oportet vos simul hinc apertius bellum inferre, ut et Syracusani existimantes, vos de se sollicitos esse, acrius resistent, et Athenienses aliud auxilium suis in Siciliam minus mittant. (6) Munire autem oportet Deceleam, quae est in Attica, quod Athenienses praeter cetera perpetuo formidant et hoc solum contra se in bello non temptatum esse putant. Et sane quis ita certissimis damnis hostes afficiat, si quae maxime ipsos formidare senserit, haec ipse plane comperta habens iis inferat; par est enim optime sua quemque ipsum mala, unde periculum aliquod impendeat, cognoscere ac formidare. (7) Commoda autem, quae ex hac munitione exstructa vos ipsi percipietis, et quibus adversarios frui prohibebitis, ut multa omittam, ea, quae maxima sunt, summam dicam. Nam et ea, quibus ipsorum ager est instructus, pleraque partim capta, partim sua sponte in vestram potestatem venient, et proventibus, quos percipiunt ex argenti securis, quae sunt in Laurio monte, et commodis, quaecumque nunc ex agro iudiciisque capiunt, statim privantur, maxime quum a sociis vectigalia non afferentur, qui existimantes, bellum a vobis acriter jam administrari, illos contemnant.

XCH. «Quarum rerum ut aliquid mature et impigre fiat, in vobis est situm, Lacedaemonii, quando fieri quidem haec posse (existimo autem fore, ut opinione minime fallar) prorsus confido. (2) Et a vobis peto, ut ne cui vestrum deterior esse videar, si adversus patriam meam cum infestissimis ejus hostibus ego, qui quondam patriae amans habitus sum, jam acerrime tendam, neve oratio mea veniat in suspicionem nomine cupiditatis, quae exsulum propria sit. (3) Exsul enim sum improbitatis illorum, qui me expulerunt, sed non vestrae, si mihi credideritis, utilitatis; neque vero vos, qui nobis hostibus aliquando nocuistis, magis pro hostibus estis habendi, quam qui amicos coegerunt hostes fieri. (4) Et amorem in patriam non quum injuriam accipio, habeo, sed quum in republica tuto vixi. Neque existimo, me bellum inferre ei, quae adhuc patriam mihi sit, imo vero potius eam, quae mihi nulla est, recuperare. Atque is vere est patriae amans, non qui suam, quam injuste amisit, non invadit, sed qui eam quavis ratione propter illius desiderium recuperare conatur. (5) Quamobrem, Lacedaemonii, jure meo a vobis peto, ut opera mea et in periculis et in

λαιπωρίαν πᾶσαν ἀδεῶς χρῆσθαι, ὃ Λακεδαιμόνιοι, γρόντας τοῦτον δὴ τὸν ὕψ' ἀπάντων προβαλλόμενον λόγον, ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἐβλαπτον, κἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελοῖν, ὅσῳ τὰ μὲν Ἀθηναίων οἶδα τὰ δ' ὑμέτερα ἤκαον· καὶ αὐτοὺς νῦν νομίσαντας περὶ μεγίστων δὴ τῶν διαφερόντων βουλευέσθαι μὴ ἀποκνεῖν τὴν ἐς τὴν Σικελίαν τε καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν στρατείαν, ἵνα τὰ τε ἐκεῖ βραχεῖ μορίῳ συμπαραγεγόμενοι μεγάλα σώσῃτε καὶ Ἀθηναίων τὴν τε οὖσαν καὶ τὴν μέλλουσαν δύναμιν καθέλῃτε, καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοὶ τε ἀσφαλῶς οἰκῇτε καὶ τῆς ἀπάσης Ἑλλάδος ἐκούσης καὶ οὐ βία κατ' εὐνοίαν δὲ ἡγήσῃτε. »

XCIII. Ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης τοσαῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι διανοοῦμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ πρότερον στρατεύειν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, μέλλοντες δ' ἔτι καὶ περὶορῶμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν διδάξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ, καὶ νομίσαντες παρὰ τοῦ σαφέστατα εἰδότες ἀκηχοῦναι. (2) ὥστε τῇ ἐπιτειχίσῃ τῆς Δεκελείας προσεῖχον ἤδη τὸν νοῦν καὶ τὸ παραυτίκα καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ πέμπειν τινὰ τιμωρίαν. Καὶ Ἰύλιππον τὸν Κλεανδρίδου προστάξαντες ἄρχοντα τοῖς Συρακοσίοις ἐκέλευον μετ' ἐκείνων καὶ τῶν Κορινθίων βουλευόμενοι ποιεῖν ὅπῃ ἐκ τῶν παρόντων μάλιστα καὶ τάγιστά τις ὠφελία ἦξει τοῖς ἐκεῖ. (3) Ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς τοὺς Κορινθίους ἤδη ἐκέλευεν οἱ πέμπειν ἐς Ἀσίην, τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοοῦνται πέμπειν, καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ, ἐτοίμας εἶναι πλεῖν. Ταῦτα δὲ ξυνθέμενοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος.

(4) Ἀφίκετο δὲ καὶ ἡ ἐκ τῆς Σικελίας τριήρης τῶν Ἀθηναίων, ἣν ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τε χρήματα καὶ ἵππιας. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐξηφίσαντο τὴν τε τροφὴν πέμπειν τῇ στρατιᾷ καὶ τοὺς ἵππείας. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἔβδομον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε θν Θουκυδίδης ξυγγράψεν.

XCIV. Ἄμα δὲ τῷ ᾗρι εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ ἐπιγυνομένου θέρους οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου, ὥσπερ καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀναστήσαντες Συρακοσίοι αὐτοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. (2) Ἀποβάντες δὲ ἐδήρυσαν τοὺς τε ἄγρους, καὶ ἔλθόντες ἐπὶ ἔρυμά τι τῶν Συρακοσίων καὶ οὐχ ἔλόντες, αὖθις καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Τηρέαν ποταμὸν τό τε πεδῖον ἀναβάντες ἐδήρουν καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν, καὶ τῶν Συρακοσίων περιτυχόντες τισὶν οὐ πολλοῖς καὶ ἀποκτείναντές τε τινὰς καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς ναῦς. (3) Καὶ ἀποπλεύσαντες ἐς Κατάνην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπισιτισάμενοι, πᾶσῃ τῇ στρατιᾷ ἐχώρουν ἐπὶ Κεντόριπα Σικελῶν πόλιν, καὶ προσαγαγόμενοι ὁμολογία ἀπήσαν, πιμπράντες ἅμα τὸν σῖτον τῶν τε Ἰησαίων καὶ τῶν Ὑβλαίων. (4) Καὶ ἀφικόμενοι ἐς Κατάνην καταλαμβάνουσι τοὺς τε ἵππείας ἥκοντας ἐκ τῶν Ἀθηναίων πεντήκοντα καὶ διακοσίους, ἀνευ τῶν ἵππων μετὰ σκευῆς, ὡς αὐτόθεν ἵππων πορισθησόμενων, καὶ

omnibus laboribus intrepide utamini, reputantes id, quod ab omnibus passim jactatur, si hostis vobis vehementer noceram, me etiam amicum multum vobis prodesse posse, idque eo magis, quo magis res quidem Atheniensium cognitas habeo, vestras vero conjecturis assequer; atque ut vos ipsi nunc, credentes de maximi momenti rebus consultari, ne tergiversemini expeditionem in Siciliam atque in Atticam suscipere, ut exigua manu auxilio profecti res magnas, quæ illic sunt, conservetis, et Atheniensium potentiam et præsentem et futuram evertatis, et in posterum ipsi tuto agatis, et universæ Græciæ non invitæ, sed voluntariæ et per benevolentiam imperium obtineatis. »

XCIII. Alcibiades quidem hæc dixit; Lacedæmonii vero quum et ipsi jam antea bellum Athenis inferre cogitarent, sed adhuc cunctarentur et occasionem observarent, tunc multo magis confirmati sunt, postquam ille hæc singula docuit, quod existimarent, se audisse ab eo, qui planissime nosset; (2) quamobrem animum jam advertebant ad muniendam Deceleam, et in præsentem etiam ad Siculos, ut iis aliquod auxilium mitterent. Et Gylippum, Cleandridæ filium, Syracusanis ducem assignatum jubebant cum illis et Corinthiis consultare operamque dare, ut pro præsentem rerum facultate certissime et celerrime aliquod auxilium Siculis mitteretur. (3) Ille vero Corinthiis imperabat, ut duas quidem naves jam tum Asinen ad se mitterent, reliquas vero præpararent, quascumque mittere destinarent, utque, quum tempus adesset, ad navigandum essent paratæ. His autem constitutis discedebant Lacedæmone.

(4) Atheniensium etiam triremis, quam duces ad pecunias et equites adducendos miserant, Athenas ex Sicilia pervenit. Athenienses vero, quum postulata audissent, et commeatum et equitalem exercitum mittere decreverunt. Atque hæc hiems finiebatur, et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, decimus septimus annus finiebatur.

XCIV. Insequentis autem ætatis vere statim ineunte Athenienses, qui erant in Sicilia, castris e Catana motis navigarunt adversus Megara, quæ sunt in Sicilia, unde, quemadmodum et prius a me commemoratum est, Syracusani pulsati sub Gelone tyranno cultoribus agrum ipsi habent. (2) Exscensu autem ex navibus in terram facto et agros vastarunt, et ad quamdam Syracusanorum munitionem profecti, quum eam non expugnassent, rursus et pedestri itinere et navibus ad Teream fluvium se receperunt, et quum in campestria adscendissent, ea vastabant, et frumentum incendebant, et quum incidissent in nonnullos Syracusanos, quorum numerus non erat magnus, et eorum aliquot interfecissent, et tropæum erexissent, ad classem redierunt. (3) Et Catanam reversi assumptis illinc cibariis cum omnibus copiis adversus Centoripa, Siculorum oppidum, accedebant, eoque per deditionem certis conditionibus factam in suam potestatem redacto, discedebant, et dum iter faciunt, segestes Inessæorum et Hyblæorum incendebant. (4) Catanam autem reversi offendunt equites ducentos quinquaginta Athenis missos sine equis, ac cum illorum cultu, quod

ἵπποτοξότας τριάκοντα καὶ τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια.

XCV. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἦρος καὶ ἐπ' Ἄργος στρατεύσαντες Λακεδαιμόνιοι μέχρι μὲν Κλεωνῶν ἦλθον, σιμοῦ δὲ γενομένου ἀπεχώρησαν. Καὶ Ἄργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυρεᾶτιν ὁμορον οὖσαν λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν λαβόν, ἣ ἐπράθη τάλαντων οὐκ ἑλασσον πέντε καὶ εἴκοσι. (2) Καὶ ὁ Θεσπιέων δῆμος ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, οὐ πολλὸ ὕστερον, ἐπιθέμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὐ κατέσχευε, ἀλλὰ βοηθησάντων Θηβαίων οἱ μὲν ξυελήφθησαν οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθήναζε.

XCVI. Καὶ οἱ Συρακόσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους, ὥς ἐπύθοντο τοὺς τε ἱππέας ἥκοντας τοῖς Ἀθηναίοις καὶ μέλλοντας ἤδη ἐπὶ σφᾶς ἵκναι, νομίσαντες, ἐὰν μὴ τῶν Ἐπιπολῶν κρατήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, χωρίου ἀποκρήμνου τε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθὺς κειμένου, οὐκ ἂν βραδίως σφᾶς οὐδ' εἰ κρατοῖντο μάχῃ ἀποτεριχθῆναι, διανοοῦντο τὰς προστάσεις αὐτῶν φυλάσσειν, ὅπως μὴ κατὰ ταύτας λάθωσι σφᾶς ἀναβάντες οἱ πολέμιοι· οὐ γὰρ ἂν ἄλλη γέ αὐτοὺς δυνήθηται. (2) Ἐξήρτηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τ' ἐστὶ καὶ ἐπιφανὲς πᾶν εἶσω καὶ ὠνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακοσίων διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι Ἐπιπολαί. (3) Καὶ οἱ μὲν ἐξελθόντες πανδημεὶ ἐς τὸν λειμῶνα παρὰ τὸν Ἀναπὸν ποταμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ (ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῖς καὶ οἱ περὶ τὸν Ἑρμοκράτην στρατηγοὶ ἄρτι παρειληφότες τὴν ἀρχὴν) ἐξέτασιν τε δπλων ἐποιοῦντο καὶ ἐξακοσίους λογάδας τῶν ὁπλιτῶν ἐξέχριναν πρότερον, ὣν ἦρχε Διόμιλος φυγὰς ἐξ Ἀνδρου, ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἴησαν φύλακες, καὶ ἦν ἐς ἄλλο τι δέη, ταχὺ ξυνεστῶτες παραγίγνυνται.

XCVII. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξητάζοντο, καὶ λαθὼν αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἑξ ἡ ἑπτὰ σταδίων, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιδάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν Θάψον καθορμισάμενοι· ἐστὶ δὲ χερσόνησος μὲν ἐν στενῷ ἰσθμῷ προύχουσα ἐς τὸ πέλαγος, τῆς δὲ Συρακοσίων πόλεως οὔτε πλοῦν οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει. (2) Καὶ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Θάψῃ διασταυρωσάμενος τὸν ἰσθμὸν ἡσύχαζεν· ὁ δὲ πεζὺς ἐχώρει εὐθὺς δρόμῳ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς, καὶ φθάνει ἀναβάς κατὰ τὸν Εὐρύτηλον πρὶν τοὺς Συρακοσίους αἰσθημένους ἐκ τοῦ λειμῶνος καὶ τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι. (3) Ἐδοήθουν δὲ οἱ τε ἄλλοι, ὥς ἕκαστος τάχους εἶχεν, καὶ οἱ περὶ τὸν Διόμιλον ἐξακόσιοι· στάδιοι δὲ πρὶν προσμῖξαι ἐκ τοῦ λειμῶνος ἐγίγνοντο αὐτοῖς οὐκ ἑλασσον ἢ πέντε καὶ εἴκοσι. (4) Προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιοῦτον τρόπῳ ἀτακτότερον καὶ μάχῃ νικηθέντες οἱ Συρακοῖοι ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν· καὶ ὁ τε Διόμιλος ἀπονήσκει καὶ τῶν ἄλλων ὥς τριακόσιοι. (5) Καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖόν τε στήσαντες καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδως ἀποδόντες τοῖς Συρακοσίοις, πρὸς τὴν πόλιν αὐτῇν

ipsam Siciliam equos suppedaturam putarent, et equestres sagittarios triginta, et trecenta argenti talenta.

XCV. Eodem vere Lacedæmonii expeditione adversus Argos suscepta progressi quidem sunt ad Cleonas usque, sed facto terræ motu domum redierunt. Postea vero Argivi irruptione in agrum Thyreaticum suo finitimum facta magnam Lacedæmoniorum prædā cepērunt, quæ talentis non minus viginti quinque vendita est. (2) Neque multo post eadem æstate populus Thespiensis impetu facto in magistratus rerum non est potitus, sed quum Thebani illis opem tulissent, partim quidem comprehensi sunt, partim Athenas confugerunt.

XCVI. Eadem æstate Syracusani quum intellexissent, Atheniensibus venisse equites, et jam eos adversus se ire statuisse, existimantes, si Athenienses non occupassent Epipolas, locum præruptum et urbi prope imminens, se non facile circumvallatum iri, ne si prælio quidem superati essent, aditus, qui ad Epipolas patebant, tueri parabant, ne per hos clam se hostes adscenderent; nulla enim alia parte eos illuc adscendere posse. (2) Nam reliquæ illius collis partes sunt altæ et ad urbem usque declives et introrsus omnino patentes, et locus a Syracusanis ideo vocatus est Epipolæ, quod supra cetera loca eminet. (3) Atque hi quidem cum universis populi copiis, simulac dies illuxit, in pratum juxta Anapum fluvium egressi (jam enim Hermocrates imperator ejusque collegæ imperium acceperant) exercitum recensabant, et prius ex omni gravis armaturæ numero sexcentos electos exemerunt, quibus præerat Diomilus, Andrius exsul, ut et Epipolis essent præsidio, et si ad aliud aliud opus esset, in unum congregati celeriter adessent.

XCVII. Postridie autem hujus noctis Athenienses exercitum lustrabant, et clam illis jam cum universis copiis e Catana profecti ad locum nomine Leontem, ab Epipolis sex septemve stadiis distantem, appulerunt, et peditatum in terram exposuerunt et cum classe Thapsum subierunt; est autem peninsula, quæ angusto terræ limite in mare prominet, neque mari neque terra multum a Syracusis distans. (2) Et nauticus quidem Atheniensium exercitus in Thapso, angusto ejus terræ limite circumvallato, quiescebat, peditatus vero cursu confestim ad Epipolas contendeat et per Euryelum ocus adscendit, priusquam Syracusani e pralo, ubi recensio fiebat, re cognita adessent. (3) Accurrebant autem ad opem Epipolis ferendam quum ceteri, quanta maxima quisque celeritate poterat, tum etiam illi sexcenti, quibus Diomilus præerat; interjacebat autem inter pratum et locum, ubi cum hoste manus consererent, spatium non minus quinque ac viginti stadiorum. (4) Hoc igitur modo perturbatis fere ordinibus Syracusani impressione in eos facta ad Epipolas prælio victi sunt et in urbem redierunt; et quum Diomilus, tum etiam ex ceteris circiter trecenti ceciderunt. (5) Atque post hæc Athenienses quum et tropæum erexissent et fide publica interposita Syracusanis mortuos reddidissent, postridie ad ipsam urbem descenderunt,

τῇ ὑστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὥς οὐκ ἐπεξήσαν αὐτοῖς, ἐπαναχωρήσαντες φρούριον ἐπὶ τῷ Λαβδάλῳ ὠκοδόμησαν, ἐπ' ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπολῶν, ὁρῶν πρὸς τὰ Μέγαρα, ὅπως εἴη αὐτοῖς, ὁπότε προΐοιεν ἢ μαχοῦμενοι ἢ τειχιῶντες, τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς χρήμασιν ἀποθήκη.

XCVIII. Καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτοῖς ἦλθον ἐκ τῆ Ἐγέστης ἱππῆς τριακόσιοι καὶ Σικελῶν καὶ Ναξίων καὶ ἄλλων τινῶν ὥς ἑκατόν· καὶ Ἀθηναίων ὑπῆρχον πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, οἷς ἱππους τοὺς μὲν παρ' Ἐγισταίων καὶ Καταναίων ἔλαβον τοὺς δ' ἐπρίαντο, καὶ ζυμπαντες πεντήκοντα καὶ ἑξακόσιοι ἱππῆς ξυελέγησαν. (2) Καὶ καταστήσαντες ἐν τῷ Λαβδάλῳ φυλακὴν ἐχώρουν πρὸς τὴν Συκῇν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα περ καθεζόμενοι ἐτείχιζαν τὸν κύκλον διὰ τάχους. Καὶ ἐκπληθύνοντες τοὺς Συρακοσίου παρέσχον τῷ τάχει τῆς οἰκοδομίας· καὶ ἐπεξελθόντες μάχην διενουῶντο ποιεῖσθαι καὶ μὴ περιορᾶν. (3) Καὶ ἤδη ἀντιπαράτασσομένων ἄλλήλοισι οἱ τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ ὥς ἑώρων σφίσι τὸ στράτευμα διεσπασμένον τε καὶ οὐ βραδίως ζυττασόμενον ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν πλὴν μέρους τινὸς τῶν ἱππέων· οὗτοι δὲ ὑπομένοντες ἐκώλυον τοὺς Ἀθηναίους λιθοφορεῖν τε καὶ ἀποσκήδνασθαι μακροτέραν. (4) Καὶ τῶν Ἀθηναίων φυλὴ μία τῶν ὀπλιτῶν καὶ οἱ ἱππῆς μετ' αὐτῶν πάντες ἐτρέψαντο τοὺς τῶν Συρακοσίων ἱππέας προσβαλόντες, καὶ ἀπέκτεινάν τε τινας καὶ τροπαῖον τῆς ἱππομαχίας ἔστησαν.

XCIX. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἱ δὲ λίθους καὶ ξύλα ξυμφοροῦντες παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρωγίλον καλούμενον ἀεὶ, ἥπερ βραχύτατον ἐγίγνετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν τὸ ἀποτεῖχισμα. (2) Οἱ δὲ Συρακοσίου οὐχ ἥκιστα Ἑρμοκράτους τῶν στρατηγῶν ἐσηγησαμένου μάχαις μὲν πανδημεὶ πρὸς Ἀθηναίους οὐκέτι ἐβούλοντο διακινδυνεύειν, ὑποτείχιζεν δὲ ἀμείνον ἐδόκει εἶναι ἢ ἐκείνοι ἐμελλον ἀξίειν τὸ τεῖχος, καὶ εἰ φθάσειαν, ἀποκλήσεις γίγνεσθαι, καὶ ἄμα καὶ ἐν τούτῳ εἰ ἐπιδοηθοῖεν, μέρος ἀντιπέμπειν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς καὶ φθάνειν αὐτοὶ προκαταλαμβάνοντες τοὺς σταυροὺς τὰς ἐφόδους, ἐκείνους δὲ ἂν παυομένους τοῦ ἔργου πάντας ἂν πρὸς σφῶν τρέπεσθαι. (3) Ἐτείχιζον οὖν ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς σφετέρᾳς πόλεως ἀρξάμενοι, κάτωθεν τοῦ κύκλου τῶν Ἀθηναίων ἐγκάρσιον τεῖχος ἀγοντες, τὰς τε ἐλάας ἐκκόπτοντες τοῦ τεμένους καὶ πύργους ξυλίνους καθιστάντες. (4) Αἱ δὲ νῆες τῶν Ἀθηναίων οὐπὺ ἐκ τῆς Θάψου περιπεπλευκασαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα, ἀλλ' ἐτι οἱ Συρακοσίου ἐκράτουν τῶν περὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ γῆν δ' ἐκ τῆς Θάψου οἱ Ἀθηναῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐπήγοντο.

C. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς Συρακοσίοις ἀρχοῦντως ἐδόκει ἔχειν ὅσα τε ἐσταυρώθη καὶ ὠκοδομήθη τοῦ ὑποτείχισματος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς οὐκ ἦλθον κωλύοντες, φοβούμενοι μὴ σφίσι διχα γιγνομένοις ῥῆον μάχωνται, καὶ ἄμα τὴν καθ' αὐτοὺς περιτείχισιν ἐπειγόμενοι, οἱ

sed quum Syracusani adversus eos non prodissent, regressi castellum ad Labdalum in summa Epipolarum crepidine Megara versus spectans excitantur, ut ipsis locus esset, in quo instrumenta et pecunias reponerent, quotiescunque vel ad pugnandum vel ad munitionem exstruendam prodirent.

XCVIII. Nec multo post ad eos venerunt cum ex Eggesta trecenti equites, tum Siculorum et Naxiorum et aliorum quorundam circiter centum; et Atheniensium aderant ducenti et quinquaginta, quibus partim ab Eggestis et Catanaeis equos sumptos dederunt, partim vero coemerunt, et universorum equitum, qui collecti erant, summa exstitit sexcentorum et quinquaginta. (2) Athenienses igitur quum praesidium in Labdalo collocassent, adversus Sycam ivērunt, ubi considentes murorum ambitum celeriter aedificaverunt. Hac autem aedificationis celeritate terrorem Syracusanis incusserunt; qui adversus hostem progressi praelium committere neque rem negligere in animo habebant. (3) Et quum utrinque acies inter se adversae jam instruerentur, Syracusanorum duces animadvertentes, suum exercitum esse distractum nec in ordinem facile redigi posse, eum in urbem reduxerunt excepta quadam equitum parte; hi vero remanentes impediēbant Athenienses, ne lapides ferrent neve longius vagarentur. (4) Sed Atheniensium una gravis armaturae cohors et cum ea omnes equites impressione in Syracusanorum equitatum facta, eum in fugam verterunt, et nonnullos interfecerunt, equestrisque praelii tropaeum statuerunt.

XCIX. Postridie vero Atheniensium alii quidem ambitum muri boream versus spectantis exstruebant; alii vero lapides et ligna comportabant, et in loco, qui Trogilus vocatur, semper deponebant, qua parte a magno portu usque ad alterum mare muri aedificatio ipsis erat brevissima. (2) Syracusani vero Hermocratis potissimum ducis suasu cum omnibus totius populi viribus cum Atheniensibus pugnare bellique fortunam periclitari non amplius volebant, sed videbatur satius esse murum contra illos intra struere, qua parte illi suum erant ducturi, et qua, si illi se antevertissent, futurum erat, ut ipsi intercluderentur, et simul etiam, si interea illi contra venissent, adversus eos partem exercitus mittere et aditus mature praecoccupare vallisque munire, illos vero ita opere intermisso universos in se aversum iri. (3) Egressi igitur murum aedificare coeperunt, quem initio ab urbe sua facto sub ambitu muri ab Atheniensibus exstructi transversum ducebant, excisis oleis fani, et ligneis turribus erectis. (4) Naves vero Atheniensium in magnum portum ex Thapso circumvectae nondum pervenerant, sed Syracusani maris imperium in locis urbi suae vicinis adhuc obtinebant; Athenienses vero res necessarias itinere terrestri ex Thapso afferebant.

C. Quum autem Syracusanis vallum murique substructio satis firma esse viderentur, nec Athenienses ad eos impediendos venissent, veriti, ne se bifariam divisos facilius oppugnarent, simul etiam suam circumvallationem prope- rantes, Syracusani quidem, una cohorte ad munitionis

μὲν Συρακοῖοι φυλὴν μίαν καταλιπόντες φύλακα τοῦ οἰκοδομήματος ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς τε ὀχετοὺς αὐτῶν, οἱ ἐς τὴν πόλιν ὑπονομηδὸν ποτοῦ ὕδατος ἡγμένοι ἦσαν, διέφθειραν, καὶ τηρήσαντες τοὺς τε ἄλλους Συρακοσίους κατὰ σκηνὰς ὄντας ἐν μεσημβρίᾳ καὶ τινὰς καὶ ἐς τὴν πόλιν ἀποκεχωρηκότας καὶ τοὺς ἐν τῇ σταυρώματι ἀμελῶς φυλάσσοντας, τριακοσίους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας καὶ τῶν φυλῶν τινὰς ἐλεκτοὺς ὠπλισμένους προὔταξαν θεῖν δρόμῳ ἐξαπιναιῶς πρὸς τὸ ὑποτείχισμα, ἡ δ' ἄλλη στρατιὰ δίχα, ἡ μὲν μετὰ τοῦ ἐτέρου στρατηγοῦ πρὸς τὴν πόλιν, εἰ ἐπιδοθητοῖεν, ἐχώρουν, ἡ δὲ μετὰ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ σταύρωμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα. (2) Καὶ προσβαλόντες οἱ τριακοῖοι αἰρούσι τὸ σταύρωμα· καὶ οἱ φύλακες αὐτὸ ἐκλιπόντες κατέφυγον ἐς τὸ προτειχίσμα τὸ περὶ τὸν Τεμενίτην. Καὶ αὐτοῖς ξυεσέπεσον οἱ δῆκοντες, καὶ ἐντὸς γενόμενοι βίᾳ ἐξεκρούστησαν πάντων ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, (3) καὶ τῶν Ἀργείων τινὲς αὐτόθι καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν. Καὶ ἐπαναχωρήσασα ἡ πᾶσα στρατιὰ τὴν τε ὑποτείχισιν καθεῖλον καὶ τὸ σταύρωμα ἀνέσπασαν καὶ διεφόρησαν τοὺς σταυροὺς παρ' ἑαυτοὺς καὶ τροπαῖον ἔστησαν.

CI. Τῇ δ' ὕστεραια ἀπὸ τοῦ κύκλου εἰτείχιζον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἔλους, ὃς τῶν Ἐπιπολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὄρεξ, καὶ ἥπερ αὐτοῖς βραγύτατον ἐγίνετο καταβάσι διὰ τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ ἔλους ἐς τὸν λιμένα τὸ περιτειχίσμα. (2) Καὶ οἱ Συρακοῖοι ἐν τούτῳ ἐξελθόντες καὶ αὐτοὶ ἀπεσταύρουν αὐθις ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ μέσου τοῦ ἔλους· καὶ τάφρον ἅμα παρώρυσσαν, ὅπως μὴ ὁδὸν τε ᾗ τοῖς Ἀθηναίοις μέχρι τῆς θαλάσσης ἀποτείχισαι. (3) Οἱ δ', ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὐθις τῷ τῶν Συρακοσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς κελεύσαντες περικλεῖσαι ἐκ τῆς Θάλας ἐς τὸν μέγαν λιμένα τὸν τῶν Συρακοσίων, αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρον καταβάντες ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ἐς τὸ ὁμαλόν, καὶ διὰ τοῦ ἔλους, ᾗ πληυῖδες ἦν καὶ στεριφώτατον, θύρας καὶ ξύλα πλατέα ἐπιθέντες καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἰρούσιν ἅμα ἔω τό τε σταύρωμα πλὴν ὀλίγου καὶ τὴν τάφρον, καὶ ὕστερον καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἶλον. (4) Καὶ μάχῃ ἐγένετο, καὶ ἐν αὐτῇ ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι· καὶ τῶν Συρακοσίων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες πρὸς τὴν πόλιν ἔφευγον, οἱ δ' ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ παρὰ τὸν ποταμόν. Καὶ αὐτοὺς βουλάμενοι ἀποκλήσασθαι τῆς διαβάσεως οἱ τῶν Ἀθηναίων τριακοῖοι λογάδες δρόμῳ ἡπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν. (5) Δείσαντες δὲ οἱ Συρακοῖοι (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱππέων αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ἐνταῦθα) δμόσε χωροῦσι τοὺς τριακοσίους τούτους, καὶ τρέπουσι τε αὐτοὺς καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων· καὶ προσπεσόντων αὐτῶν ξυεφοβήθη καὶ ἡ πρώτη φυλακὴ τοῦ κέρως. (6) Ἴδων δὲ ὁ Λάμαχος παρεβόηθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου τοῦ ἑαυτῶν μετὰ τοξοτῶν τε οὐ πολλῶν καὶ τοὺς Ἀργεῖους παραλαβὼν, καὶ ἐπιδιαβάς τάφρον

custodiam relicta in urbem redierunt; Athenienses vero ipsorum aquæ ductus fistulas, quæ per cuniculos aquam potabilem in urbem ducebant, interciderunt, et quum observassent ceteros Syracusanos meridianis horis intra tentoria se continentes, nonnullos vero etiam in urbem reversos, et illos, qui intra vallum erant, negligenter id custodientes, trecentos ex suis electos et nonnullos ex levi armatura delectos armatos premiserunt, ut ad subjectam munitionem cursu repente contenderent, reliquos vero exercitus bifariam partim quidem cum altero duce ad urbem contendebat, si forte illi contra se accurrerent, partim cum altero duce ad vallum portulæ vicinum. (2) Et impetu facto trecenti illi vallum capiunt; et custodes eo deserto in exteriorem urbis munitionem, quæ erat in Temenite, confugiunt. Et qui eos persequerantur, una cum ipsis illos irruperunt, jamque ingressi per vim a Syracusanis rursus ejecti sunt, (3) ibique nonnulli Argivi et Athenienses non multi occisi sunt. Universæ autem Atheniensium copie reversæ et munitionem intra structam diruerunt, et vallum revulserunt, et vallos apud se transportarunt, et tropæum erexerunt.

CI. Postridie vero ejus diei Athenienses a muri ambitu procedentes rupem paludi imminentem munire cœperunt, quæ ab hac Epipolarum parte magnum portum versus vergit, et qua ipsis degressis per locum planum et paludem in portum brevissimus muri ambitus erat futurus. (2) Interea vero Syracusani egressi et ipsi vallum iterum ducere cœperunt, inchoantes ab urbe per mediam paludem; et fossam simul prope vallum ducebant, ne Atheniensibus murum ad mare usque producere liceret. (3) Illi vero postquam munitionem in Epipolarum rupe cœptam abolverunt, iterum aggrediuntur Syracusanorum vallum fossamque, classe quidem ex Thapso in magnum Syracusanorum portum circumvehi jussa, ipsi vero sub auroram ab Epipolis in planum degreessi; et quum per paludem qua cœnosa et maxime solida erat, supra fores asseresque substratos transissent, sub ipsum diluculum capiunt et vallum, præter exiguan partem, et fossam, et postea etiam illam partem, quæ reliqua erat. (4) Et ibi prælium commissum est, et in eo superiores erant Athenienses; et Syracusani, qui dextrum cornu tenebant, ad urbem fugerunt, qui vero in sinistro erant, ad fluvium. Atque eos quum trecenti illi Atheniensium delecti milites transitu intercludere vellent, ad portem cursu contendebant. (5) Quod veriti Syracusani (hic enim et plerique equites iis aderant) cum his trecentis manus conserunt, eosque in fugam vertunt, et impressionem in dextrum Atheniensium cornu faciunt; et impressione facta simul etiam prima illius cornu statio perterrita est. (6) Quod quum Lamachus animadvertisset, a suo sinistro cornu cum non multis sagittariis, assumptis etiam Argivis, ad opem suis ferendam accurrebat, et fossam quamdam

τινὰ καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλίγων τῶν ξυνδιαδόντων ἀπονήσκει αὐτοὺς τε καὶ πάντες ἢ ἔξ τῶν μετ' αὐτοῦ. Καὶ τοὺτους μὲν οἱ Συρακοῖσι εὐθὺς κατὰ τάχος φθάνουσιν ἀρπάσαντες πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές, αὐτοὶ δὲ ἐπιόντος ἤδη καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων ἀπεχώρουν.

CII. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τὸ πρῶτον καταφυγόντες ὡς ἑώρων ταῦτα γιγνόμενα, αὐτοὶ τε πάλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναθαρσήσαντες ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κατὰ σφᾶς Ἀθηναίους, καὶ μέρος τι αὐτῶν πέμπουσιν ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς, ἡγούμενοι ἐρῆμον αἰρήσειν. (2) Καὶ τὸ μὲν δεκάπλεθρον προτείχισμα αὐτῶν αἰροῦσι καὶ διεπόρθησαν, αὐτὸν δὲ τὸν κύκλον Νικίας διεκώλυσεν (ἔτυχε γὰρ ἐν αὐτῷ δι' ἀσθένειαν ὑπολειμμένος)· τὰς γὰρ μηχανὰς καὶ ξύλα ὅσα πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμπρῆσαι τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευσεν, ὡς ἔγνω ἀδυνάτους ἐσομένους ἐρημίᾳ ἀνδρῶν ἄλλῃ τρόπῳ περιγενέσθαι. (3) Καὶ ξυνέβη οὕτως· οὐ γὰρ ἔτι προσῆλθον οἱ Συρακοῖσι διὰ τὸ πῦρ, ἀλλ' ἀπεχώρουν πάλιν. Καὶ γὰρ πρὸς τε τὸν κύκλον βοήθεια ἤδη κάτωθεν τῶν Ἀθηναίων ἀποδιωξάντων τοὺς ἐκεῖ ἐπανήει, καὶ αἱ νῆες αὐτῶν ἐκ τῆς Θάσου, ὥσπερ εἰρητο, κοτέπλεον ἐς τὸν μέγαν λιμένα. (4) Ἄ ὄρωντες οἱ ἄνθρωποι κατὰ τάχος ἀπήσαν, καὶ ἡ ἕμπασα στρατιὰ τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν πόλιν, νομίσαντες μὴ ἂν ἔτι ἀπὸ τῆς παρούσης σφίσι δυνάμειος ἱκανοὶ γενέσθαι κωλύσαι τὸν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τειχισμόν.

CIII. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν τοῖς Συρακοσίοις, καὶ τοὺς μετὰ Λαμάχου καὶ αὐτὸν ἐκομίσαντο. Καὶ παρόντος ἤδη σφίσι παντὸς τοῦ στρατεύματος καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ, ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν καὶ τοῦ κρημνώδους ἀρξάμενοι ἀπετείχιζον μέχρι τῆς θαλάσσης τεῖχεϊ διπλῷ τοὺς Συρακοσίους. (2) Τὰ δ' ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ ἐσήγετο ἐκ τῆς Ἰταλίας πανταχόθεν. Ἦλθον δὲ καὶ τῶν Σικελῶν πολλοὶ ξύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ πρότερον περιεωρῶντο, καὶ ἐκ τῆς Τυρσηνίας νῆες πεντηκόντοροι τρεῖς. Καὶ τὰλλα προυχῶρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. (3) Καὶ γὰρ οἱ Συρακοῖσι πολέμῳ μὲν οὐκέτι ἐνόμιζον ἂν περιγενέσθαι, ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὠφελία οὐδεμία ἦκεν, τοὺς δὲ λόγους ἐν τε σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο ξυμβατικούς καὶ πρὸς τὸν Νικίαν· οὗτος γὰρ δὴ μόνος εἶχε Λαμάχου τεθνεώτος τὴν ἀρχήν. (4) Καὶ κύρωσις μὲν οὐδεμία ἐγγίγνετο, οἷα δὲ εἰκὸς ἀνθρώπων ἀπορούντων καὶ μᾶλλον ἢ πρὶν πολιορκουμένων, πολλὰ ἐλέγετο πρὸς τε ἐκείνους καὶ πλείῳ ἔτι κατὰ τὴν πόλιν. Καὶ γὰρ τινα καὶ ὑπαίσιαν ὑπὸ τῶν παρόντων κακῶν ἐς ἀλλήλους εἶχον, καὶ τοὺς στρατηγούς τε ἐφ' ὧν αὐτοῖς ταῦτα ξυνέβη ἐπαυσαν ὡς ἡ δυστυχία ἢ προδοσία τῇ ἐκείνων βλαπτόμενοι, καὶ ἄλλους ἀνθελόντο, Ἡρακλείδην καὶ Εὐκλέα καὶ Τελλίαν.

CIV. Ἐν δὲ τούτῳ Γύλιππος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ

transgressus, et cum paucis una transgressis solus deprehensus occubuit, et ex iis, qui cum eo erant, quinque aut sex. Et hos quidem Syracusani, antevertentes hostem, maxima celeritate arreptos trans fluvium in locum tutum transporterunt, ipsi vero, quum jam et reliquis Atheniensium exercitus adversus eos veniret, recedebant.

CII. Interea vero illi ex iis, qui initio ad urbem confugerant, quum hæc fieri viderent, et ipsi sumptis animis ab urbe rursus aciem adversus Athenienses sibi oppositos instruxerunt, et quamdam suorum partem miserunt ad muri ambitum, qui Epipolas cingebat, existimantes fore, ut eum desertum caperent. (2) Et exteriorem quidem decem jugerum munitionem, quam Athenienses fecerant, ceperunt ac diripuerunt; ipsum vero muri ambitum ne occuparent Nicias impedivit (forte enim ob infirmam valetudinem in eo relictus erat); is enim machinas omnemque materiam, quæ ante murum erat dejecta, a suis ministris incendi jussit, postquam animadvertit, suos propter virorum solitudinem nullam aliam vincendi facultatem habituros. (3) Atque res ita cecidit; Syracusani enim propter incendium propius accedere non sunt ausi, sed se retro recipiebant. Nam etiam ex locis inferioribus, subsidium Atheniensium, qui Syracusanos illuc progressos insecuti erant, ad ambitum jam succedebat, et simul classis eorum ex Thapso, ut præceptum erat, in magnum portum navigabat. (4) Quæ cernentes illi Syracusani, qui in superioribus locis erant, celeriter abierunt, et reliquis eorum omnis exercitus in urbem rediit, quod existimarent, jam sibi non satis virium adesse ad impediendam muri ad mare pertinentis structuram.

CIII. Postea vero Athenienses tropæum erexerunt, mortuosque Syracusanis interposita fide publica reddiderunt, et Lamachi comites ipsumque receperunt. Et quum jam omnis iis exercitus navalis pariter et pedestris præsto adesset, ab Epipolis et præruptis earum partibus initio ducto ad mare usque duplici muro Syracusanos cingebant. (2) Commeatus autem ad eorum exercitum ex Italia undique comportabatur. Venerunt autem etiam ex Siculis multi ad Athenienses socii, qui prius belli eventum circumspiciebant, et ex Hetruria tres naves, quæ singulæ quinquaginta remis agebantur. Denique cetera quoque iis pro spe sua succedebant. (3) Etenim Syracusani non amplius existimabant, bello se superiores evasuros, quod ne ex Peloponneso quidem ullum auxilium ad eos veniret, et quum inter se ipsos de compositione facienda agere cœperunt, tum etiam cum Nicia; hic enim defuncto Lamacho imperium solus habebat. (4) Et nihil quidem transigebatur, sed, ut fieri solet inter homines consilii inopes et obsidione arctius quam antea pressos, multa et apud illum agebantur et plura etiam in urbe. Etenim et quadam mutua suspicio propter præsentia mala inter ipsos erat orta, ideoque et ducibus, quorum ductu hæc iis acciderant, quasi propter illorum vel infelicitatem vel prodicionem clades acciperent, imperium abrogarunt, et alios in illorum locum surrogarunt, Heraclidem et Eudem et Telliam.

CIV. Interea vero Gylippus Lacedæmonius, et naves Co-

αἱ ἀπὸ τῆς Κορίνθου νῆες περὶ Λευκάδα ἤδη ἦσαν, βουλόμενοι εἰς τὴν Σικελίαν διὰ τάχους βοηθῆσαι. Καὶ ὡς αὐτοῖς αἱ ἀγγελίαι ἐφοίτων δειναὶ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐφεισμέναι ὡς ἤδη παντελῶς ἀποτετελεσμένοι αἱ Συράκουσαι εἰσιν, τῆς μὲν Σικελίας οὐκέτι ἐλπίδα οὐδεμίαν εἶχεν ὁ Γύλιππος, τὴν δὲ Ἰταλίαν βουλόμενος περιποιῆσαι αὐτὸς μὲν καὶ Πυθὴν ὁ Κορίνθιος ναυσὶ δυοῖν μὲν Λακωνικαῖν δυοῖν δὲ Κορινθίαιν ὅτι τάχιστα ἐπεραιώθησαν τὸν Ἴονιον εἰς Τάραντα, οἱ δὲ Κορίνθιοι πρὸς ταῖς σφετέραις δέκα Λευκαδίας δύο καὶ Ἀμπρακιώτιδας τρεῖς προσπληρώσαντες ὑστερον ἐμῆλον πλεύσεσθαι. (2) Καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἐκ τοῦ Τάραντος εἰς τὴν Θουρίαν πρῶτον πρεσβευσάμενος καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀνανεωσάμενος πολιτείαν καὶ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσαγαγέσθαι, ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἄρπασθεὶς ὑπ' ἀνέμου κατὰ τὸν Τεριναῖον κόλπον, δεῖ ἐκπνεῖ ταύτῃ μέγας κατὰ βορέαν ἐστηκώς, ἀποφέρεται εἰς τὸ πέλαγος, καὶ πάλιν χειμασθεὶς εἰς τὰ μάλιστα τῷ Τάραντι προσμίσγει· καὶ τὰς ναῦς, ὅσαι ἐπόνησαν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος, ἀνελκύσας ἐπεσκεύαζεν. (3) Ὁ δὲ Νικίας πυθόμενος αὐτὸν προσπλέοντα ὑπερεῖδε τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ὅπερ καὶ οἱ Θούριοι ἔπαθον, καὶ ληστικώτερον ἔδοξε παρεσκευασμένους πλεῖν, καὶ οὐδεμίαν φυλακὴν ποιῆσαι.

CV. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ θέρους καὶ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὸ Ἄργος ἐσέβαλον αὐτοὶ τε καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν ἐδήωσαν, καὶ Ἀθηναῖοι Ἀργείοις τριάκοντα ναυσὶν ἐβοήθησαν· αἵ περ τὰς σπονδὰς φανερώτατα τὰς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτοῖς ἔλυσαν. (2) Πρῶτερον μὲν γὰρ ληστεῖαις ἐκ Πύλου καὶ περὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον μᾶλλον ἢ εἰς τὴν Λακωνικὴν ἀποβαίνοντες μετὰ τε Ἀργείων καὶ Μαντινέων ξυνεπολέμουν, καὶ πολλάκις Ἀργείων κελυόντων ὅσον σχόντας μόνον ξυν ὅπλοις εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ τὸ ἐλάχιστον μετὰ σφῶν δηώσαντας ἀπελθεῖν οὐκ ἠθέλον· τότε δὲ Πυθοδύρου καὶ Λαισποδίου καὶ Δημαράτου ἀρχόντων ἀποδάντες εἰς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν καὶ Πρασιάς καὶ ὅσα ἄλλα ἐδήωσαν τῆς γῆς, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἤδη εὐπροφάσιτον μᾶλλον τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποίησαν. (3) Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἀργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες εἰς τὴν Φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου.

rinthiacæ Leucadem jam appulerant eo animo, ut quam celerrime in Siciliam ad opem ferendam trajicerent. Quum autem atroces nuntii iis afferrentur, omnesque in eundem modum ementiti, Syracusas jam omnino circumvallatas esse, Gylippus Siciliæ quidem nullam spem amplius habebat, Italiam vero conservare cupiens, ipse et Pythen Corinthius cum duabus Laconicis navibus totidemque Corinthiacis quam velocissime transmissio Ionico Tarentum pervenerunt; Corinthii vero præter suas decem duabus Leucadiis et tribus Ampracioticis instructis, postea navigare constituerant. (2) Et Gylippus quidem Tarento primum in agrum Thurium ut legatus profectus, et renovato civitatis jure, quod pater ejus quondam illic habuerat, quum eos sibi socios adjungere non posset, solvens illinc Italiæ oram legebat, et prope sinum Terinæum abreptus a vento, qui hac in parte prorumpit vehemens et constanter ut boreas spirans, in altum defertur, et rursus acerrima tempestate jactatus Tarentum appellit, et naves, quotquot tempestate quassatæ erant, subductas reficiebat. (3) Nicias vero quum eum adventare audisset, navium paucitatem contempsit, quod et Thurii fecerant, et credebatur eos magis prædonum ritu instructos navigare, neque custodiam ullam adhuc adhibebat.

CV. Per eadem hujus ætatis tempora etiam Lacedæmonii quum ipsi tum socii irruptionem in agrum Argivum fecerunt, ejusque magnam partem vastarunt, et Athenienses Argivis cum triginta navibus auxilio venerunt; quæ naves fœdera ipsis cum Lacedæmoniis intercedentia manifestissime ruperunt. (2) Prius enim latrociniorum causa e Pylo et in ceteram Peloponnesum potius, quam in Laconicam exscendentes cum Argivis et Mantineis communiter bellum gerebant, et sæpe quum Argivi eos rogassent, ut armata manu vel appellerent solum ad Laconicam, et minima illius parte secum vastata discederent, non volebant; tunc vero Pythodoro et Læspodio et Demarato ducibus exscensu et navibus facto in Epidauri Limeræ et Prasiarum agrum et in alia quædam loca, eorum agrum vastarunt, et effecerunt, ut Lacedæmonii jam multo honestiorem adversus Athenienses causam belli gerendi haberent. (3) Quum autem et Athenienses ex agro Argivo cum classe domum revertissent, et Lacedæmonii, Argivi irruptione in agrum Phliasium facta ejus partem vastarunt et nonnullos interfecerunt, domumque redierunt.

BIBAION H.

LIBER VII.

Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπεσκέυασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπιζεφυρίους· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἦδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετεγισμέναι αἱ Συράκουσαι εἰσιν, ἀλλ' ἔτι ὅσον τε κατὰ τὰς Ἐπιπολὰς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἰτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν διακινδυνεύσωσιν ἐσπλῦσαι, εἰτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς Ἱμέραν πρῶτον πλεύσαντες καὶ αὐτοὺς τε ἐκείνους καὶ στρατιὴν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσιν. (2) Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἱμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὕτω παρουσῶν ἐν τῇ Ῥηγίῳ, ἃς ὁ Νικίας ὁμοῦς πυνθανόμενος αὐτοὺς ἐν Λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλεν. Φθάσαντες δὲ τὴν φυλακὴν ταύτην περαιωῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σχόντες Ῥηγίῳ καὶ Μεσσόρῃ ἀφικνοῦνται ἐς Ἱμέραν. (3) Ἐκεῖ δὲ ὄντες τοὺς τε Ἱμεραίους ἐπείσαν ξυμπολεμεῖν καὶ αὐτοὺς τε ἐπεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὄπλα παρασχεῖν (τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἱμέρᾳ), καὶ τοὺς Σελινουντίους πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανστρατιᾷ ἐς τι χωρίον. (4) Πέμψειν δέ τιν' αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρατιάν οὐ πολλὴν καὶ οἱ Γελῳοὶ καὶ τῶν Σικελῶν τινές, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἐτοίμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηκότος, ἃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλευντων τινῶν καὶ ὧν οὐκ ἀδύνατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ Λακεδαιμόνος προθύμως δοκοῦντος ἦκεν. (5) Καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἀναλαβὼν τῶν τε σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιθατῶν τοὺς ὀπλισμένους ἐπτακοσίους μάλιστα, Ἱμεραίους δὲ ὀπλίτας καὶ ψιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἱππέας ἑκατόν, καὶ Σελινουντίων τέ τινας ψιλοὺς καὶ ἱππέας καὶ Γελῳῶν ὀλίγους, Σικελῶν τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας.

II. οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν, καὶ Γόγγυλος, εἷς τῶν Κορινθίων ἀρχόντων, μὲν νηὶ τελευταῖος ὁρμηθεὶς πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας ἐκκλησιάσειεν διεκώλυσέ τε καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆες τε ἄλλαι ἔτι προσπλέουσι καὶ Γύλιππος ὁ Κλεανδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἀρχων. (2) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσι ἐπεβρώσθησάν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον· ἦδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ἡσθάνοντο αὐτόν. (3) Ὁ δὲ Γέτα τὸ τε τοῖς ἐν τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν θῶν, καὶ ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην, ἀφικνεῖται πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς· καὶ ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύγ-

THUCYDIDES.

Gylippus autem et Pythen, postquam naves refecerunt, Tarento ad Locros Epizephyrios navigarunt; et quum jam certius comperirent, Syracusas nondum undique circumvallatas esse, sed adhuc licere cum exercitu venientibus per Epipolas introire, consultabant, utrum a dextro Siciliae latere navigantes introitum periclitarentur, an vero sinistrum latus sequentes Himeram primum peterent, et ipsis Himeræis aliisque copiis assumptis, si quos inducere possent, itinere terrestri proficiscerentur. (2) Et placuit sibi Himeram proficisci, præsertim quod quatuor Atticæ naves nondum Rhegium appulerant, quas Nicias tamen miserat quum eos apud Locros esse intellexisset. Sed illi custodiam prævertentes per fretum trajiciunt, et quum Rhegium ac Messanam appulissent, Himeram perveniunt. (3) Quum autem illic essent, Himeræis persuaserunt, ut una secum bellum gererent et non ipsi solum se sequerentur, sed etiam suorum navium nautis arma, quibus deerant, præberent (naves enim Himeræ subduxerant), et Selinuntios missis nuntiis ad certum quemdam locum cum omnibus copiis obviam venire jubebant. (4) Nonnullas etiam copias non magnas se missuros ad eos promiserunt et Geloi et Siculorum nonnulli, qui longe alacrius jam ad illorum societatem sequendam erant parati, quod et Archonides nuper decesserat, qui in ea Siciliae parte regnans et haud contemnenda potentia valens Atheniensibus amicus erat, et quod Gylippus Lacedæmone alacri animo adesse videbatur. (5) Atque Gylippus quidem assumptis e suorum nautarum et epibatarum numero iis, quos armaverat, ad septingentos, et Himeræorum tam gravis quam levis armaturæ ex utroque promisce ad mille, et equitibus centum, et Selinuntiorum nonnullis levi armatura et equitibus, et Geloorum paucis, Siculorumque omnino mille militibus, Syracusas pergebat.

II. Corinthii autem a Leucade solventes cum reliquis navibus, celeritate quanta maxima poterant, ad opem ferendam veniebant, et Gongylus, unus e ducibus Corinthiorum, qui postremus cum una navi profectus erat, primus et paulo ante Gylippum Syracusas appulit, et quum deprehenderet cives in eo jam versantes, ut de bello componendo concionem habituri essent, prohibuit eos, animosque confirmabat, dicens et naves alias etiam adventare, et Gylippum, Cleandridæ filium, ducem a Lacedæmoniis missum. (2) Quamobrem Syracusani animis confirmati sunt, et confestim Gylippo cum omnibus copiis obviam ituri prodierunt; jam enim eum intellexerant adventare. (3) Ille vero quum et Geta Siculorum munitionem ex itinere cepisset, et aciem ut ad proelium instruxisset, ad Epipola-

19

λον, ἥπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων. (4) Ἐτυχε δὲ κατὰ τοῦτο καιροῦ ἔλθω ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἀπετετέλεστο τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν κατὰ βραχύ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δ' ἔτι ὑποδόμουν. Τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρωγίλον ἐπὶ τὴν ἐτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ πλεόνι ἤδη ἦσαν, καὶ ἔστιν αὖ καὶ ἡμέρῃα, τὰ δὲ καὶ ἐξεργασμένα κατελείπετο. Παρὰ τοσούτον μὲν Συράκουσαι ἦλθον κινδύνου.

III. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίππου καὶ τῶν Συρακοσίων σφίσιν ἐπιόντων ἔθρομβήθησαν μὲν τὸ πρῶτον, παρετάξαντο δέ. Ὁ δὲ θέμενος τὰ σπλάγγνα κήρυκα προπέμπει αὐτοῖς λέγοντα, εἰ βούλονται ἐξίεναι ἐκ τῆς Σικελίας πέντε ἡμερῶν λαβόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἐτοῖμος εἶναι σπένδεσθαι. (2) Οἱ δ' ἐν ὀλιγοῖς τε ἐποιούντο καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. (3) Καὶ ὁ Γυλίππος ὄρων τοὺς Συρακοσίους ταρασσομένους, καὶ οὐ ῥαδίως ξυντασσόμενους, ἔπαυσε τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μάλλον. Καὶ ὁ Νικίας οὐκ ἐπῆγε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἡσύχαζε πρὸς τῷ αὐτοῦ τείχει. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Γυλίππος οὐ προσιώντας αὐτούς, ἀπήγαγε τὴν στρατιάν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμενίτιν καλούμενην, καὶ αὐτοῦ ὑπὸ λίσσαντο. (4) Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγων τὴν μὲν πλείστην τῆς στρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιδοθῶσιν ἄλλοσε, μέρος δὲ τι πέμψας πρὸς τὸ φρούριον τὸν Λάβδαλον αἰρεῖ, καὶ δσους ἔλαθεν ἐναὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν· ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. (5) Καὶ τριτῆρς τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀλίσκεται τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐφορμούσα τῷ μεγάλῳ λιμένι.

IV. Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσέρχονται οἱ Συρακοῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἀπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναιντο κωλύσαι, μηκέτι οἷοι τε ᾧσιν ἀποτείχισαι. (2) Καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀναβεβήκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ θαλάσση τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γυλίππος (ἦν γάρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τεύχους ἀσθενὴς) νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιάν ἐπῆγει πρὸς αὐτό. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἔξω αὐλιζόμενοι) ὡς ἤσθοντο, ἀντιπῆσαν· ὁ δὲ γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν. Ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον, τοὺς δὲ ἄλλους συμμάχους κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος ἤδη διέταξαν, ἥπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν.

(4) Τῷ δὲ Νικίᾳ δόκει τὸ Πλημύριον καλούμενον τείχισαι· ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ, καὶ εἰ τεχισθῇ, ῥᾶον αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσχομιδὴ τῶν ἐπιτηδεῶν ἐσεσθαι· δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι τῷ τῶν Συρακοσίων ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι, ἦν τι ναυτικῶν κινῶνται. Προσεῖχε τε ἡδὴ μάλλον τῷ

contendit; et quum per Euryelum adscendisset, qua etiam Athenienses prius adscenderant, cum Syracusanis adversus Atheniensium munitionem pergebat. (4) Forte autem id temporis eo venit, quo duplex murus septem octove stadiorum longitudine jam ab Atheniensibus ad magnum portum perfectus erat, excepta exigua quadam ejus parte, quæ mare versus spectabat; hanc vero tum adhuc ædificabant. In reliqua vero ambitus parte Trogilum versus ad alterum mare, lapides jam in plerisque locis comportati jacebant, et in nonnullis opus jam semipfectum, in aliis etiam perfectum erat relictum. Eo periculi Syracusæ venerant.

III. Athenienses vero quum repente Gylippus et Syracusani signa inferrent, primo quidem turbati sunt, aciem tamen instruxerunt. Ille vero in loco propinquo agmen sistens caduceatorem ad eos præmittit, qui diceret, si intra quinque dies ex Sicilia discedere vellent, sumptis suis rebus, se paratum esse ad fœdus cum iis faciendum. (2) Illi vero hæc parvi pendebant, nulloque responso reddito caduceatorem remiserunt. Postea vero utrique aciem aciei adversam ut ad proelium instruxerunt. (3) Atque Gylippus animadvertens, Syracusanos perturbari, nec facile in suos ordines redigi, copias in locum patentiorem reduxit. Et Nicias Athenienses adversus hostem non ducebat, sed prope suam munitionem se continebat. Gylippus autem quum animadvertisset eos contra se non venire, exercitum abduxit in verticem nomine Temeniten, ibique castris positus pernocrant. (4) Postridie vero majorem copiarum partem acie instructa ad Atheniensium muros duxit, ne alio ad opem ferendam irent, aliquam autem partem ad castellum Labdalum misit et id cepit, et quotquot in eo comprehendit, omnes interfecit; erat autem is locus Atheniensibus non in conspectu situs. (5) Eodem die triremis etiam Atheniensium a Syracusanis capta est, quæ ad magnum portum in statione erat.

IV. Postea vero Syracusani et socii murum exstruere cœperunt, initio ab urbe facto, eum per Epipolas sursum versus ducentes ad transversum simplicem murum, ut Athenienses, si eos impedire non possent, circumvallandi facultatem non amplius haberent. (2) Atque jam et Athenienses muro ad mare absoluto in loca superiora ascenderant, et Gylippus (erat enim quædam illius muri ab Atheniensibus exstructi pars infirma) noctu copiis assumptis ad illam contendebat. (3) Athenienses vero (nam extra vallum stationem habebant) quum hoc sensissent, obviam ei prodibant; ille vero, quum hoc animadvertisset, celeriter suos reduxit. Athenienses autem hoc muro sublimius excitato, ipsi quidem hic excubias agebant, reliquos vero socios in reliquis illius munitionis partibus ubi quique excubias agerent, jam disposerunt.

(4) Niciæ vero videbatur muniendus esse locus, quem Plemyrion vocant; est autem promontorium e regione urbis, quod in magnum portum prominens ejus fauces coarctat, quod si munitum esset, commeatum in castra facilius importatum iri judicabat; brevior enim intervallo se prope Syracusanorum portum stationem habituros, neque, quemadmodum tunc, ex angulo portus subvectiones facturos, si quid illi classe molirentur. Quamobrem animum ad

κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν ἐπειδὴ Γύλιππος ἦεν ἀνελπιστότερα ὄντα. (5) Διακομίσας οὖν στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς τὰ τε σκευὴ τὰ πλεῖστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἔκει τὰ μεγάλα ὄρμει καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες. (6) Ὅποτε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκως ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισμὸν ἅμα ὁπότε ἐξέλοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακοσίων κρατούντων τῆς γῆς οἱ πολλοὶ διεφθείροντο· τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημυρίῳ, ἵνα μὴ κακουργήσοντες ἐξίεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ πολέμῳ ἐτετάχατο. (7) Ἐπυνθάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλεύσας ὁ Νικίας· καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἰκοσι ναῦς, αἷς εἶρητο περὶ τε Λοκροῦς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

V. Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὗς οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεβάλλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασεν ἐξάγων αἶμα πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. (2) Ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε τῷ Γύλιππῳ καιρὸς εἶναι, ἤρχε τῆς ἐφόδου· καὶ ἐν χειρὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν τειχισμάτων, ἥ τῆς ἵππου τῶν Συρακοσίων οὐδεμία χρῆσις ἦν. (3) Καὶ νικηθέντων τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελομένων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τροπαῖον στησάντων, ὁ μὲν Γύλιππος ξυκαλέσας τὸ στράτευμα οὐκ ἔφη τὸ ἁμάρτημα ἐκείνων ἀλλ' ἑαυτοῦ γενέσθαι· τῆς γὰρ ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὥφελαν τῇ τάξει ἐντὸς λίαν τῶν τευχῶν ποιήσας ἀφελέσθαι· νῦν οὖν αὖθις ἐπάξειν. (4) Καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐτοὺς ὥς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον ἔχοντας, τῇ δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον εἰ μὴ ἀξιώσουςι Πελοποννήσιοι τε ὄντες καὶ Δωριῆς Ἴωνων καὶ νησιωτῶν καὶ ξυγαλῶν ἀνθρώπων κρατήσαντες ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας.

VI. Καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὖθις ἐπήγεν αὐτοὺς. Ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι νομίζοντες καὶ εἰ ἐκεῖνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν ἀναγκαῖον σφίσιν εἶναι μὴ περιορῆν παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος (ἥδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ παρελθούει τὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τεύχους τελευτὴν ἡ ἐκείνων τεύχισις, καὶ εἰ προέλθοι, ταῦτόν ἥδη ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένοις διὰ παντός καὶ μὴδὲ μάχεσθαι), ἀντεπήσαν οὖν τοῖς Συρακοσίοις. (2) Καὶ ὁ Γύλιππος τοὺς μὲν δπλίτας ἔξω τῶν τευχῶν μάλλον ἢ πρότερον προαγαγὼν ξυνέμισγεν αὐτοῖς, τοὺς δ' ἱππέας καὶ τοὺς ἀκοντιστάς ἐκ πλαγίου τάξας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν, ἥ τῶν τευχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι ἔλγον. (3) Καὶ προσβαλόντες οἱ ἱππεῖς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρα τῶν Ἀθηναίων, ἑτερ κατ' αὐτοὺς ἦν, ἔτρεψαν· καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων κατηράχθη ἐς τὰ τεύχισματα. (4) Καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔρθασαν

bellum maritimum jam magis appellebat, quod post adventum Gylippi minorem spem de rebus terrestribus sibi concipiendam esse videret. (5) Copiis igitur et navibus eo traductis tria propugnacula exstruebat; et in his pleraque instrumenta reposita erant, et magna navigia navesque veloces illic in statione jam manebant. (6) Quamobrem etiam tunc præcipue primum classiariorum militum jactura facta est; nam quum et aqua rara uterentur neque ea e loco propinquo, et simul quoties lignatum nautæ prodirent, ab equitatu Syracusanorum, qui terram obtinebat, plerique interficiebantur; tertia enim equitatus pars a Syracusanis ad oppidulum, quod est in Olympico, collocata erat propter illos, qui erant in Plemurio, ne ad agrum maleficiis infestandum prodirent. (7) Præterea Nicias reliquas etiam Corinthiorum naves adventare audiebat; quare viginti naves custodiæ causa misit quibus mandatum erat, ut circa Locros et Rhegium et loca, per quæ accessus ad Siciliam patebat, illis insidiarentur.

V. Gylippus vero simul et murum, quem per Epipolas ducebat, exstruebat, utens lapidibus, quos Athenienses in usum suum aggesserant, simul et Syracusanos sociosque in aciem extra munitionem producebat; et Athenienses aciem illis oppositam instruebant. (2) Postquam autem Gylippo tempus opportunum adesse visum est, prior impetum dabat, et quum ad manus venissent, pugnabant in eo spatio, quod inter munitiones erat, ubi equitatus Syracusanorum nullus usus erat. (3) Et quum Syracusani et socii victi essent, suorumque cadavera fide publica interposita sustulissent, et Athenienses tropæum erexissent, Gylippus convocatis copiis non illarum, sed suam culpam fuisse dixit; se enim equitatus ac velitum usum ipsis eripuisse, quod nimis intra munitiones aciem instruxisset; nunc autem se rursus educturum. (4) Et jubebat illos ita secum cogitare, apparat quidem se inferiores non futuros, animis vero minime tolerabile ducendum, si non hoc sibi sumerent, ut qui Peloponnesii et Dorienses essent, Iones et insularum incolæ et convenas homines superatos ex sua regione ejicerent.

VI. Atque post hæc, quum tempus erat, eos rursus producebat. Nicias vero et Athenienses, existimantes, quamvis illi initium prœlii facere nollent, sibi tamen necesse esse, non pati murum prope ædificari (jam enim murus, qui ab illis ædificabatur, propemodum vel ultra extremitatem muri ab Atheniensibus exstructi processerat, et si longius processisset, effecturus erat, ut plane nihil amplius sua interesset sive pugnantes vincerent, sive omnino non pugnarent), in aciem igitur contra Syracusanos procedebant. (2) Et Gylippus gravis armaturæ militibus extra munitiones longius quam ante productis manus cum iis conserebat; equitatum vero et velites a latere Atheniensium in loco spatioso collocaverat, ubi utrarumque munitionum opera desinebant. (3) Atque equites in prælio impressione facta in sinistrum Atheniensium cornu, quod iis erat oppositum, id in fugam verterunt; et ob eam rem reliquus etiam exercitus a Syracusanis victus in suas munitiones præceps est compulsus. (4) Et insequente nocte murum propter

παροικοδομήσαντες [καὶ παρελθόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν], ὥστε μηκέτι μήτε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους τε καὶ παντάπασιν ἀπεστερηχέναι, εἰ καὶ κρατοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτειχίσαι.

VII. Μετὰ δὲ τοῦτο αἶ τε τῶν Κορινθίων νῆες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ ὑπολοίποι δώδεκα, λαθοῦσαι τὴν τῶν Ἀθηναίων φυλακὴν (ἦρχε δ' αὐτῶν Ἑρασινίδης Κορίνθιος), καὶ ξυντείχισαν τὸ λοιπὸν τοῖς Συρακοσίοις μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους. (2) Καὶ ὁ Γύλιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατιάν τε ὤχετο, καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν ξυλλέξων, καὶ τῶν πόλεων ἅμα προσαζόμενος εἰ τις ἢ μὴ πρόθυμος ᾔην ἢ παντάπασιν ἔτι ἀφεστήκει τοῦ πολέμου. (3) Πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν [ἐν δολασίᾳ ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν] προχωρῇ, ὥς καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. (4) Οἱ τε Συρακοσίοι ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρώοντο ὥς καὶ τούτῳ ἐπιχειρήσοντες, καὶ ἐς τὰλλα πολὺ ἐπέβρωντο.

VIII. Ὁ δὲ Νικίας αἰσθόμενος τοῦτο, καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν ἐπιδιδούσαν τὴν τε τῶν πολεμίων ἰσχύν καὶ τὴν σφετέρην ἀπορίαν, ἐπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγγέλλων πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων, μάλιστα δὲ καὶ τότε, νομίζων ἐν δεινοῖς τε εἶναι, καὶ εἰ μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμψουσιν ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστολεῦσιν, οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν. (2) Φυβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυνασίαν ἢ καὶ μνήμης ἑλλίπεις γιγνόμενοι ἢ τῷ ὅλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολὴν, νομίζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτοῦ γνώμην μὴδὲν ἐν τῇ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς Ἀθηναίους βουλευσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. (3) Καὶ οἱ μὲν ὥχοντο φέροντες, οὓς ἀπέστειλε, τὰ γράμματα καὶ ὅσα εἶδε αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἐκουσίῳν κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

IX. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θραξὶ πολλοῖς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἶλεν, ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρχει ὁρμώμενος ἐξ Ἱμεραίου. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

X. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἤκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἰρητο αὐτοῖς εἶπον, καὶ εἰ τίς τι ἐπηρώτα ἀπεκρίνοντο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδωσαν. Ὁ δὲ γραμματεὺς ὁ τῆς πόλεως παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιαύδε.

XI. « Τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα ὧς Ἀθηναῖοι ἐν ἄλλαις [πολλαῖς] ἐπιστολαῖς ἴστε· νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἥσσαν μαθόντας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἐσμέν βουλευσασθαι. (2) Κρατησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι Συρακοσίους ἐφ' οὓς ἐπέμφθημεν, καὶ τὰ τεύχη οἰκοδομησα-

hostilem ocius aedificarunt [et munitionem Atheniensium praetergressi sunt], ita ut jam neque ipsi ab iis amplius impediri possent, et illis vel omnem in posterum sui circumvallandi facultatem, quamvis vincerent, eripuissent.

VII. Postea vero Corinthiorum et Ampraciotarum et Leucadiorum naves, quæ reliquæ erant, numero duodecim advenerunt clam Atheniensium custodia (præerat iis autem Erasinides Corinthius) et in reliqua muri parte aedificanda usque ad transversum murum Syracusanos adjuverunt. (2) Et Gylippus ceteram Siciliam obibat, ut navales pedestresque copias colligeret, simul etiam ut civitates ad societatem secum ineundam sollicitaret, si qua aut propensa non erat, aut a bello prorsus adhuc abstinebat. (3) Alii quoque Syracusanorum et Corinthiorum legati Lacedæmonem et Corinthum missi sunt, ut novus exercitus trajiceretur, quocunque modo [sive navibus onerariis, sive quacunque alia ratione] commodè fieri posset, quod et Athenienses alias copias arcesserent. (4) Et Syracusani classem instruebant, ejusque exercitia facitabant, ut hac quoque rem gesturi, et in ceteris quoque rebus multo majores animos sumpserant.

VIII. Nicias vero, quum hoc intellexisset, et hostium quidem potentiam, suam vero penuriam in dies crescere videret, mittebat et ipse Athenas sæpe quidem et alias nuncios de singulis rebus, quæ gerebantur, sed tunc vel maxime, quod existimaret res suas in maximum discrimen adductas esse, et nisi primo quoque tempore aut se revocarent, aut alios non paucos mitterent, nullam superesse spem salutis. (2) Veritus autem, ne ii, qui mittebantur, vel propter facundiam inopiam, vel etiam memoria destituti, vel aliquid ad populi voluntatem dicentes, non quod res esset, renunciarent, epistolam scripsit, existimans fore, ut hoc potissimum modo suam sententiam per nuncium minime occultatam Athenienses cognoscerent, et de rebus veris deliberarent. (3) Atque illi quidem, quos misit, cum literis, quas ferebant, et cum mandatis, quæ eos exponere oportebat, abierunt. Nicias vero castris jam magis custodiam agendo quam sua sponte pericula adeundo prospiciebat.

IX. Eadem autem æstate exeunte Euetio etiam Atheniensium dux, cum Perdicca multisque Thracibus Amphipoli bellum inferens urbem quidem non expugnavit, sed triremibus in Strymonem circumductis ab ipso fluvio urbem obsidebat, ex Himeræo proficiscens. Atque hæc ætas finiebatur.

X. Hieme autem ineunte, qui a Nicia missi erant, Athenas pervenerunt, et omnia ore mandata, quæ ab illo acceptabant, exposuerunt, et si quis aliquid præterea percontabatur, respondebant, epistolamque reddiderunt. Civitatis autem scriba in medium progressus eam Atheniensibus recitavit, cujus hæc erant verba :

XI. « Res quidem ante gestas, Athenienses, ex [multis] aliis meis epistolis cognovistis; nunc vero tempus postulat longe magis, quam ante, ut in quo statu sint res nostræ, cognoscatis, et de eo deliberetis. (2) Quum enim Syracusanos, adversus quos missi sumus, majore præliorum parte superassemus, et munitiones extruxissemus, in qui-

μένων ἐν ὅσπερ νῦν ἐσμέν, ἤλθε Γύλιππος Λακεδαιμόνιος στρατιάν ἔχων ἐκ τε Πελοποννήσου καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὧν. Καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτη νικάται ὅφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἱππεύσιν τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τεῖχη. (3) Νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμού διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ἡσυχάζομεν (οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρῆσασθαι ἀπαναλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι τοῦ ὀπλιτικοῦ), οἱ δὲ παρωχοδομήκασιν ἡμῖν τεῖχος ἀπλοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἐτι περιτείχισαι αὐτούς, ἣν μὴ τις τὸ παρατείχισμα τοῦτο πολλῇ στρατιᾷ ἐπελθὼν ἔλῃ. (4) Συμβέβηκε τε πολιορκεῖν δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτοὺς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ γῆν, τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ διὰ τοὺς ἱππέας ἐξερχόμεθα.

XII. « Περὶ πόμασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ' ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχεται, τὰς μὲν καὶ πείσων ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐτι καὶ στρατιάν πεζὴν καὶ ναυτικὴν παρασκευήν, ἣν δύνῃται, ἀξῶν. (2) Διανοοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τῷ τε πεζῷ ἄμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. (3) Καὶ δεῖνόν μιν ἐν ἡμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. Τὸ γὰρ ναυτικὸν ἡμῶν, ὅπερ κἀκεῖνοι πυνθάνονται, τὸ μὲν πρῶτον ἡκμάζει καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητι καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἶ τε νῆες διάβροχοι τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ πληρώματα ἐφθάρται. (4) Τὰς μὲν γὰρ ναῦς οὐκ ἔστιν ἀνελκύσαντας διαψύζει διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ πλήθει καὶ ἐτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων οὐσας αἰεὶ προσδοκίαν παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. (5) Φανεραὶ δ' εἰσὶν ἀναπειρώμεναι, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ' ἐκείνους, καὶ ἀποζηρᾶναι τὰς σφετέρας μᾶλλον ἐξουσία· οὐ γὰρ ἐφορμοῦσιν ἄλλοις.

XIII. « Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας νεῶν μολὶς τοῦτο ὑπῆρχεν, καὶ μὴ ἀναγκαζόμενος ὥσπερ νῦν πάσαις φυλάσσειν· εἰ γὰρ ἀφαιρησόμεν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἔχομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκοιζόμενοι. (2) Τὰ δὲ πληρώματα διὰ τὸδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἐτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν διὰ φρυγανισμὸν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν, αὐτομολοῦσιν, καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσθάντες εὐθὺς κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δ' ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικὸν τε δὴ καὶ τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ἐρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει ἀπέρχονται, οἱ δ' ὡς ἕκαστοι δύνανται· πολλὰ δ' ἡ Σικελία· εἰσὶ δ' αἶ καὶ αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ἰκκαρικὰ ἀντεμβιδάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους, τὴν ἀρχίδειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφίρηται.

XIV. « Ἐπισταμένους δ' ἡμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα

bus nunc sumus, venit Gylippus Lacedæmonius cum exercitu, quem ex Peloponneso duxit et ex quibusdam Siciliæ civitatibus. Et primo quidem proelio a nobis superatus est, postridie vero ab equitum velitumque multitudine per vim coacti in munitiones nos recepimus. (3) Nunc igitur nos quidem propter adversariorum multitudinem ommissa urbis circumvallatione quiescimus (nec enim omnibus nostris copiis uti possemus, quod munitionum custodia magnam gravis armaturæ partem absumit), hostes vero murum simplicem juxta nostrum excitaverunt, ita ut eos amplius circumvallare nequeamus, nisi quis hanc munitionem nostris vicinam cum magnis copiis adortus expugnet. (4) Atque factum est, ut nos, qui alios obsidere videbamur, ipsi potius, saltem quod ad terram attinet, hoc patiamur; nec enim in regionem circumjectam propter hostium equitatum procul progredimur.

XII. « Præterea legatos in Peloponnesum miserunt ad alias copias arcessendas, et ad urbes Siciliæ Gylippus discessit, ut earum alias quidem ad belli societatem pelliciat, quotquot nunc quiescunt, ex aliis vero novas pedestres navalesque copias, si possit, adducat. (2) Nam, ut ego audio, in animo habent peditatu simul munitiones nostras temptare et navibus per mare. (3) Neque cuiquam vestrum res indigna esse videatur, quod etiam per mare. Nam nostra classis, id quod illi quoque sentiunt, initio quidem et navium siccitate, et hominum incolumitate florebat; nunc vero et naves, quod tamdiu jam in mari manserunt, sunt putrefactæ, et viri, qui eas exlebant, sunt absumpti. (4) Naves enim subducere et sicari non licet, quod hostium naves, quæ nostris sunt numero pares, atque adeo plures, perpetuo suspicionem præbent, ne invadant. (5) Manifestum autem est, eas ad hoc exerceri, et impetus faciendi rationes in illarum potestate sunt, et naves exsiccandi major illis facultas; nec enim in statione adversus alios sunt.

XIII. « Nobis vero, quamvis magno navium numero abundassemus, vix tamen hoc licebat, etsi non, ut nunc, excubias cum tota classe agere cogere; nam si vel modicam custodiæ partem detrahemus, com meatum non habebimus, quem nunc quoque juxta illorum urbem prætervecti ægre in castra importamus. (2) Homines vero nautici hac de causa et perierunt nobis, et nunc etiam pereunt, quod nautæ partim quidem propter longinquam ligationem et populationem et aquationem ab equitibus cæduntur; servitia vero, postquam utrorumque vires exæquatæ sunt, transfugiunt, et peregrinorum alii, qui coacti naves conscenderunt, in urbes continuo dilabuntur, alii, qui primo mercædis magnitudine erecti erant et opinabantur, se quæstum potius facturos, quam pugnatos, postquam præter opinionem et classem et cetera jam nobis ab hostibus adversari vident, partim transfugiendi causa discedunt, partim ut quibusque facultas offerretur; Sicilia autem est ampla; quidam etiam dum ipsi mercaturam facitant, trierarchis persuaserunt, ut Hyccarica mancipia pro se in naves imponerent, atque hoc modo exactam rei nauticæ disciplinam sustulerunt.

XIV. « Vobis autem, qui hoc probe nostis, scribo, rarum

ἀκμή πληρώματος καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμώ-
 τες τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. (2) Τούτων
 δὲ πάντων ἀπορώτατον τό τε μὴ οἶόν τε εἶναι ταῦτα
 ἔμοι κωλύσαι τῷ στρατηγῷ (χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι
 φύσεις ἀρξαι) καὶ ὅτι οὐδ' ὀπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς
 ναῦς ἔχομεν, ὃ τοῖς πολεμοῖς πολλαχόθεν ὑπάρχει,
 ἀλλ' ἀνάγκη ἀπ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν τὰ τε ὄντα καὶ
 ἀπαναλισκόμενα γίγνεσθαι· αἱ γὰρ νῦν οὖσαι πόλεις
 ζύμματοι ἀδύνατοι Νάξος καὶ Κατάνη. (3) Εἰ δὲ προσ-
 γενήσεται ἐν ἑτὶ τοῖς πολεμοῖς, ὥστε τὰ τρέφοντα
 ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας, ὁρῶντα ἐν ᾧ τ' ἐσμέν καὶ
 ὑμῶν μὴ ἐπιδοθησύντων, πρὸς ἐκείνους χωρῆσαι, διαπε-
 πολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν ὁ
 πόλεμος.

(4) « Τούτων ἐγὼ ἡδῶν μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπι-
 στέλλειν, οὐ μόντοι χρησιμώτερά γε, εἰ δαὶ σαφῶς εἰ-
 δότας τὰ ἐνθάδε βουλευσασθαι. Καὶ ἅμα τὰς φύσεις
 ἐπιστάμενος ὑμῶν, βουλομένων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν,
 αἰτιωμένων δὲ ὅσπερον ἦν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοῖον
 ἐκβῆ, ἀσφαλέστερον ἡγησάμην τὸ ἀληθὲς δηλώσαι.

XV. « Καὶ νῦν ἐξ ἑφ' ἂ μὲν ἤλθομεν τὸ πρῶτον καὶ
 τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν
 γεγεννημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικε-
 λία τε ἅπαντα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη
 στρατιὰ προσδόκιμος αὐτοῖς, βουλευέσθε ἥδη ὡς τῶν γ'
 ἐνθάδε μὴδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρκούντων, ἀλλ' ἢ τού-
 τοις μεταπέμπειν δέον ἢ ἄλλην στρατιάν μὴ ἐλάσσω
 ἐπιπέμπειν καὶ πεζὴν καὶ ναυτικὴν, καὶ χρήματα μὴ
 ὀλίγα, ἔμοι δὲ διάδοχόν τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι διὰ νό-
 σον νεφρίτιν παραμένειν. (2) Ἀξιώ δ' ὑμῶν συγγνώ-
 μης τυγχάνειν· καὶ γὰρ δε' ἐβρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμο-
 νίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα. Ὅ τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἥρι
 εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε, ὡς τῶν πολεμίων
 τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγου ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πε-
 λοποννήσου σχολαίτερον μὲν, ὅμως δ', ἢ μὴ προσέχητε
 τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς ὥσπερ καὶ πρότε-
 ρον, τὰ δὲ φθίσονται.

XVI. Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα ἐδήλου,
 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ
 παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἂν ἕτεροι ξυνάρ-
 χοντες αἰρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ δύο προσ-
 εἶλοντο Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως μὴ μόνος ἐν
 ἀσθενείᾳ ταλαιπωροῖ, στρατιάν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο
 πέμπειν ναυτικὴν καὶ πεζήν, Ἀθηναίων τε ἐκ καταλό-
 γου καὶ τῶν συμμάχων. Καὶ ξυνάρχοντας αὐτῷ εἶλοντο
 Δημοσθένην τε τὸν Ἀλκισθέλους καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν
 Θουκλέους. (2) Καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ
 ἡλίου τροπᾶς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σι-
 κελίαν μετὰ δέκα νεῶν, ἄγοντα εἰκοσι τάλαντα ἀργυ-
 ρίου, καὶ ἅμα ἀγγελοῦντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἤξει βοήθεια
 καὶ ἐπιμελεία αὐτῶν ἔσται.

XVII. ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρειαυέζετο
 τὸν ἐκπλουν ὡς ἅμα τῷ ἥρι ποιησόμενος, στρατιάν τε
 ἐπαγγέλλων ἐς τοὺς συμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν

esse classiaris multitudinis vigorem, paucosque nautas
 reperiri, qui et navem agere et remigium moderari norint.

(2) Sed horum omnium incommodorum hoc est maximum,
 tum quod ego imperator hæc prohibere non possum (nam
 vestra ingenia non facile reguntur), tum etiam quod non
 habemus, unde navium supplementum parare possimus,
 id quod hosti multis ex locis facere licet, sed necesse est,
 et ea, quibus utimur adhuc, et ea, quæ absumuntur, ex illis
 esse, quæ huc venientes habuimus; quæ enim civitates
 nunc nobis sunt sociæ, Naxos et Catana, parum valide
 sunt. (3) Quod si hoc unum præterea hostibus accesserit,
 ut Italiæ loca; quæ nos alunt, cognito rerum statu, in quo
 sumus, vobisque nullum auxilium ad nos mittentibus, se
 illis adjungant, profecto nobis obsidione expugnatis sine
 prælio bellum ab ipsis confectum erit.

(4) « His autem ego jucundiora quidem scribere potuis-
 sem, non tamen utiliora, siquidem necesse est, vos manifeste
 cognoscere rerum harum statum, ut de iis consultetis. Si-
 mul etiam quia vestra ingenia probe nota habeo, qui ju-
 cundissima quidem audire vultis, sed imputatis, si quid
 postea vobis contigerit, quod jucunditati illi minus respon-
 deat, tutius esse duxi, declarare, quod verum est.

XV. « Atque nunc hoc quidem persuasum habeatis, et
 milites vestros et duces se ita gessisse in iis rebus, quarum
 causa primum huc venimus, ut reprehendi nequeant; sed
 quia nunc et universa Sicilia conspirat, et alius exercitus
 ex Peloponneso ab iis exspectatur, decernite jam, hoc
 vobis persuadentes, eos qui hic adsunt, ne presentibus
 quidem rebus pares esse, sed aut hos necesse esse revo-
 care, aut alium et pedestrem et navalem exercitum non
 minorem præterea mittendum, et pecuniam non paucam,
 mihi vero successorem aliquem, quia ex renibus laborans
 permanere nequeo. (2) Meo autem jure postulo, ut veniam
 a vobis impetrem; etenim quum recte valebam, obeundis
 imperatoris muneribus sæpe de vobis bene sum meritus.
 Quicquid autem facturi estis, id ineunte statim vere, nec
 ulla procrastinatione utentes faciatis, quia hostes res quidem
 Siculas brevi comparabunt, quæ vero ex Peloponneso, tar-
 dius quidem, sed tamen, nisi animum advertatis, partim
 ut et ante, vos latebunt, partim prævertent.

XVI. Hæc igitur sunt, quæ Nicia epistola declarabat;
 Athenienses vero, his auditis, ipsi quidem imperium non
 abrogarunt, sed donec alii collegæ delecti ad eum perveni-
 rent, duos eorum, qui illic apud eum erant, Menandrum et
 Euthydemum, delectos ei adjunxerunt, ne solus in vale-
 tudine infirma vexaretur; exercitum vero alium præterea
 censuere mittendum et nauticarum et pedestrium copiarum
 tam ex Atheniensium propriis militibus, quam ex sociis.
 Et Demosthenem Alcisthenis, Eurymedontem Thuclis filium
 collegas delectos ei miserunt. (2) Atque Eurymedontem
 quidem statim circa hibernum solstitium in Siciliam mise-
 runt cum decem navibus et viginti argenti talentis, simul
 etiam ut iis, qui illic erant, auxilium venturum, ipsosque
 civitati curæ futuros nuntiaret;

XVII. Demosthenes vero remanens adhuc adornabat pro-
 fectionem, ut primo statim vere discederet, milites impe-
 rans sociis, et pecunias illinc et naves et gravis armatura

καὶ ναῦς καὶ δπλίτας ἐτοιμάζων. (2) Πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἰκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν Σικελίαν περαιῶσθαι. (3) Οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ πρέσβεις ἤκον καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἡγγέλλον, νομίσαντες οὐκ ἀκαιρον καὶ τὴν πρότεραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῶ μᾶλλον ἐπέβρωντο, καὶ ἐν ὁλκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοὶ τε ἀποστελοῦντες δπλίτας εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. (4) Νεῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ εἰκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσῃσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακὴν, καὶ τὰς ὁλκάδας αὐτῶν ἦσσαν οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακὴν ποιούμενοι.

XVIII. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς, καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν εἰς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς γενομένης διακωλυθῇ. Καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προσκείμενος ἐδίδασκε τὴν Δακελείαν τειγίζειν καὶ μὴ ἀνίειν τὸν πόλεμον. (2) Μάλιστα δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγεγνήθη τις βύμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε σφᾶς καὶ Σικελιώτας, εὐκαθαιρετούτους ἔσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυκέναι ἡγούντο αὐτοὺς ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς, καὶ εἰρημένον ἐν ταῖς πρότερον ξυνηθείαις ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν ἢν δίκας θέλωσι δίδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπήκουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Ἀθηναίων. Καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον, καὶ ἐνεθυμοῦντο τὴν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἰ τις ἄλλη αὐτοῖς γένοιτο. (3) Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐξ Ἀργους ὁρμώμενοι Ἐπιδάουρον τέ τι καὶ Πρασῶν καὶ ἄλλα ἐδήωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἄμα ἐλῆστευον, καὶ ὁσάκις περὶ τοῦ διαφοραὶ γένοιτο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητούμενων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἤθελον ἐπιτρέπειν, τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὖθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον. (4) Καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τᾶλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἄμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὁλκάσιν ἐπικουρίαν αὐτοὶ τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηνάγκαζον. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ὀγδοὸν καὶ ὀκτάκοντος ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε δὲ Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

XIX. Τοῦ δ' ἐπιγυνομένου ἤρος εὐθὺς ἀρχομένου περφαττα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον· ἡγεῖτο δὲ Ἅγις ὁ Ἀρχιδάμου Λα-

milites comparans. (2) Mittunt autem Athenienses etiam circa Peloponnesum viginti naves, ut observarent, ne quis e Corintho et ex Peloponneso trajiceret in Siciliam. (3) Nam Corinthii, postquam legati ad eos venerunt, et res in Sicilia meliore conditione esse nunciaverunt, existimantes, et priorem classem non intempestive a se missam esse, multo magis animo confirmabantur, et quum ipsi gravis armaturæ milites in onerariis navibus in Siciliam mittere parabant, tum etiam Lacedæmonii eodem modo ex cetera Peloponneso. (4) Et Corinthii viginti quinque naves instruxerunt, ut pugnam navalem experirentur adversus speculatorias illas, quæ stabant ad Naupactum, utque Athenienses, qui Naupacti erant, onerarium ipsorum navium protectionem minus impedirent, si id modo agerent, ut hostilem tiremum Corinthiarum aciem observarent.

XVIII. Apparabant vero etiam expeditionem in Atticam Lacedæmonii, ut et ante placuerat eis, et Syracusanorum atque Corinthiorum instinctu, postquam audierunt, auxilium ab Atheniensibus in Siciliam mitti, ut irruptione facta impediretur. Et Alcibiades instabat, docens Deceleam muniendam esse nec bellum remittendum. (2) Præcipue vero quoddam animi robur Lacedæmonii ex eo accesserat, quod existimabant, Athenienses, dum duplex bellum gererent, contra se et Sicilienses, a se facilius debellatum iri, et quod eos fœdera priores fregisse ducebant; nam in superiore bello suum potius peccatum fuisse, quod Thebani fœderum tempore Plateam invasisent, et, quum in prioribus pactionibus cautum esset, ne arma inferrentur, si iudicium subire vellent, ipsi ad iudicium ab Atheniensibus provocati venire noluisent. Et propterea se merito adversa fortuna usos existimabant et quum illam cladem, quam ad Pylum acceperant, tum etiam, si qua alia iis contigerat, animo volutantes religioni vertebant. (3) At postquam Athenienses cum triginta navibus Argis profecti agri Epidaurii partem et Prasiarum et alia loca vastarunt, et simul etiam Pylo prodeuntes latrocinia exercebant, et quotiens orta esset controversia de aliqua conditionum, quæ in fœderibus erant dubiæ, ad iudicium a Lacedæmonii provocati rem eis permittere volebant, tunc vero Lacedæmonii, existimantes, peccatum illud, quod ipsi quoque prius commisissent, idem in Athenienses recidisse, ad bellum animis erant propensi. (4) Atque nuntiis ad socios hac hieme circummissis ferrum imperabant, et cetera instrumenta ad murorum exstructionem præparabant, et simul etiam et ipsi parabant et ceteros Peloponnesios adigebant, ut illis, qui erant in Sicilia, auxilium in onerariis navibus mitterent. Atque hæc hiems finiebatur, et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, duodevigesimus annus finiebatur.

XIX. Veris autem insequentis statim initio maturime Lacedæmonii sociique irruptionem in Atticam fecerunt; præerat vero Agis, Archidami filius, Lacedæmoniorum

κεδαιμονίων βασιλεύς. Καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδήλωσαν, ἔπειτα Δακελείαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διαιρόμενοι τὸ ἔργον. (2) Ἀπέχει δὲ ἡ Δακελεία σταδίων μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλέον καὶ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. Ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ὥκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. (3) Καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ἑυμαχοὶ ἐτείχιζον, οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς δλκάσι τοὺς δπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εὐρώτων ἐπιτελέσαντες τοὺς βελτίστους καὶ τῶν νεοδαμωδῶν, ξυναμφοτέρων ἐς ἐξακοσίους δπλίτας, καὶ Ἐκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους δπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων Θηβαῖοι καὶ Ἡγήσανδρος Θεσπιεύς. (4) Οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς πρῶτοις δρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Γαινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφῆκον· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους δπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσάμενοι Ἀρχάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον προστάξαντες ἀπέπεμψαν. Ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυώνιοι διακοσίους δπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορίνθιοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυώνιος. (5) Αἱ δὲ πάντες καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορίνθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθώρμουν ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἰκοσὶν Ἀττικαῖς, ὥσπερ αὐτοῖς οὗτοι οἱ δπλίται ταῖς δλκάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὐδ' ἕνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς δλκάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις τὸν νοῦν ἔχουσιν.

XX. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δακελείας τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἥρος εὐθὺς ἀρχομένου περὶ τὴν Πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα, ὃς εἶρτο καὶ ἐς Ἄργος ἀφικομένην κατὰ τὸ ἑυμαχικὸν παρακαλεῖν Ἀργείων τε δπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς, (2) καὶ τὸν Δημοσθένην ἐς τὴν Σικελίαν, ὥσπερ ἐμελλον, ἀπέστελλον ἐξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων καὶ πέντε Χίαις, δπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου Ἀθηναίων διακοσίους καὶ χιλίους, καὶ νησιωτῶν ὅσους ἐκασταχόθεν οἶόν τ' ἦν πλείστοις χρῆσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἑυμαχῶν τῶν ὑπηκόων, εἰ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον, ἑμπορίσαντες. Εἰρητο δ' αὐτῶν πρῶτον μετὰ τοῦ Χαρικλέους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν Λακωνικὴν. (3) Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴγιναν πλεύσας τοῦ στρατεύματός τε εἰ τι ὑπελείπετο περιμένει, καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργεῖους παραλαβεῖν.

XXI. Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ ἥρος καὶ ὁ Γύλιππος ἦεν ἐς τὰς Συρακούσας, ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε στρατιὰν δσιν ἐκασταχόθεν πλείστην ἰδύνατο. (2) Καὶ ἑυχαλέσας τοὺς Συρακοσίους ἔφη χρῆναι πληροῦν ναῦς ὡς δύναται πλείστας καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν·

rex. Ac primo quidem agri planitiem circumjacentem vastarunt, deinde vero Deceleam munire ceperunt, opere inter civitates partito. (2) Abest autem Decelea ab Athenis circiter centum ac viginti stadiis, tantumdem vero etiam, nec multo plus a Boeotia. Haec autem munitio Athenas usque conspicua contra planitiem et regionis partes optimas ad maleficia exercenda exstruebatur. (3) Atque Peloponnesii quidem ac socii, qui in Attica erant, hanc munitiorem exstruebant; qui vero in Peloponneso erant, mittebant circa idem tempus navibus onerariis gravis armaturae milites in Siciliam, quum Lacedaemonii quidem praestantissimos servorum ac libertorum in civitatem nuper adscriptorum ex utrisque promisce sexcentos gravis armaturae milites delegissent et Ecritum ducem Spartanum, Boeoti vero trecentos gravis armaturae milites, quibus praerant Xeno et Nico Thebani et Hegesander Thespiensis. (4) Isti igitur primi fere a Ténaro Laconiae profecti in altum vela fecerunt; post hos autem Corinthii non multo post miserunt quingentos gravis armaturae milites, alios quidem ex ipsa Corintho, alios praeterea ex Arcadibus mercede conductos, et Alexarchum Corinthium, quem iis ducem praefecerant. Miserunt vero Sicyonii quoque cum Corinthiis ducentos gravis armaturae milites, quibus praerat Sargeus Sicyonius. (5) Illae autem quinque et viginti Corinthiorum naves, quae per hiemem instructae erant, e regione viginti Atticarum navium, quae ad Naupactum stabant, in statione erant, donec isti gravis armaturae milites navibus onerariis ex Peloponneso profecti essent; cujus etiam rei causa et initio erant instructae, ne Athenienses ad onerarias naves potius, quam ad triremes animum adverterent.

XX. Interea vero, dum Decelea munitur, veris initio statim et Athenienses circa Peloponnesum triginta naves, duce Charicle, Apollodori filio, miserunt, cui mandatum erat, ut et Argos profectus ex jure societatis Argivos ad naves militibus armatis explendas advocaret, (2) et Demosthenem, quemadmodum statuerant, in Siciliam mittebant cum sexaginta navibus Atheniensium et quinque Chiorum, quae mille et ducentos proprios Atheniensium milites gravis armaturae ferebant, et ex insularum incolis quam potuerant undique plurimos contrahere, et ex aliis suae ditionis sociis, sicunde aliquid ad rem militarem idoneum comparare poterant. Ipsi autem praecceptum erat, ut primum copias cum Chariclis exercitu conjunctis simul oram Laconicam circumvectus infestaret. (3) Et Demosthenes quidem, in Aeginam profectus, ibi suarum copiarum reliquias, si quae erant, et Chariclem, donec Argivos assumpsisset, opperiebatur.

XXI. In Sicilia vero sub eadem hujus veris tempora et Gylippus Syracusas redierat adducens ex civitatibus, quibus persuaserat, exercitum quantum maximum undique potuerat. (2) Et convocatis Syracusanis dixit, quam plurimas posset naves armandas esse, pugnaeque navalis periculum faciendum; se enim sperare, si hoc temptarent, in hoc

ἐλπίειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου ἐς τὸν πόλεμον κατεργάσασθαι. (3) Συνέπειθε δὲ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης οὐχ ἥκιστα τοῦ ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν ἐπιχειρήσειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, λέγων οὐδ' ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδ' αἰδίων τῆς θαλάσσης ἔχειν, ἀλλ' ἡπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακοσίων ὄντας καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικούς γενέσθαι. Καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς, οἷους καὶ Ἀθηναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους [ἀν] αὐτοῖς φαίνεσθαι· ὃ γὰρ ἐκείνοι τοὺς πέλας, οὐ δυνάμει ἔστιν ὅτε προύχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες καταφοβοῦσιν, καὶ σφᾶς ἀν τὸ αὐτὸ ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις ὑποσχεῖν. (4) Καὶ Συρακοσίου εὐ εἰδέναι ἐφη τῷ τολμήσῃ ἀπροσδοκῆτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων ναυτικὸν ἀντιστῆναι πλέον τι διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλαγέντων αὐτῶν περιγεννησομένων ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπιστήμῃ τὴν Συρακοσίων ἀπειρίαν βλάψοντας. Ἰέναι οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πείραν τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἀποκνεῖν. (5) Καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσι, τοῦ τε Γύλιππου καὶ Ἑρμοκράτους καὶ εἰ τοῦ ἄλλου πειθόντων, ὥρμητό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν.

XXII. ὁ δὲ Γύλιππος ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικόν, ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιάν τὴν περὶ αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημυρίῳ τεῖχεσι κατὰ γῆν ἐμελλε προσβαλεῖν, αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακοσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνήματος πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς, περιέπλεον βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. (2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυμάχουν, ταῖς δ' ἐπιλοιποῖς ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου περιπλεούσας. Καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντείχον ἀλλήλους ἐπὶ πολὺ, οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν, οἱ δὲ κωλύειν.

XXIII. Ἐν τούτῳ δ' ὁ Γύλιππος τῶν ἐν τῷ Πλημυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἔφ' αἰφνιδίως τοῖς τεῖχεσιν, καὶ αἰρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥαδίως ληφθέν. (3) Καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἄλντος χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ δολὰδα τινὰ κατέρυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον ἔξεκομίζοντο· τῶν γὰρ Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ ὑπὸ τριήρους μῖα καὶ εὖ πλεούσης ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τεῖχισματα ἤλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακοῖσι ἐτύγχανον ἥδον νικῶμενοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες ῥῶον παρέπλευσαν. (3) Αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμα-

bello facinus aliquod periculo dignum edituros. (3) Uta vero etiam Hermocrates potissimum hortabatur, ne res navales adversus Athenienses aggredi dubitarent, dicens, ne illos quidem hanc rerum nauticarum peritiam hæreditariam aut perpetuam habere, sed mediterraneos esse magis, quam Syracusanos, et a Medis coactos rebus nauticis operam dñre cœpisse. Atque adversus viros audaces, qualēs et Athenienses essent, eos haud dubie, qui parem audaciam exhiberent, accidere gravissimos; qua enim ratione illi aliis, quum quidem aliquando potentia non præstent, sed animi fiducia impetum faciant, terrorem injicere soleant, ita se quoque posse idem pariter auxilium adversus adversarios adhibere. (4) Et illud se dicebat probe scire, Syracusanos, si Atheniensium classi ex insperato obviam ire audent, propter huiusmodi facinus illis consternatis plus profecturos, quam Athenienses propter scientiam Syracusanorum imperitiæ obfuturos. Hortabatur igitur, ut rei nauticæ periculum facerent, nec eam reformidarent. (5) Atque Syracusani quidem quum et Gylippus et Hermocrates, et si quis alius eos incitarent, animos ad navale proelium promptos habebant et naves instruebant;

XXII. Gylippus vero, postquam classis instructa erat, omnes pedestres copias sub noctem eduxit, et ipse quidem a terra munitiones in Plemurio exstructas aggressurus erat, trirēmium vero Syracusanorum eodem tempore signo dato quinque quidem et triginta ex magno portu provehebantur, aliæ vero quinque et quadraginta ex minore, ubi etiam erant ipsorum navalia, circumvehebantur, eo consilio, ut se conjungerent cum illis navibus, quæ intus erant, et simul Plemyrium invaderent, ut Athenienses utrinque turbarentur. (2) Sed Athenienses celeriter instructis sexaginta navibus, cum quinque et viginti adversus illas quinque et triginta Syracusanorum naves pugnabant, quæ erant in magno portu, cum reliquis vero occurrebant iis, quæ ex navalibus circumvehebantur. Et statim ante magni portus ostium confligebant, et diu alteri alteros sustinebant, quum hi quidem in portum per vim ingredi conarentur, illi vero impedire.

XXIII. Interea vero quum Athenienses, qui erant in Plemurio, ad mare descendissent, et animos ad pugnam navalem intentos haberent, Gylippus prima luce illorum munitiones repente invasit, ac primum quidem maximam cepit, deinde vero et duas minores; custodes enim, cum maximam facile captam animadvertissent, resistere non sunt ausi. (2) Atque ex prima quidem munitione, quæ capta erat, homines, quotquot et in navigia et in quamdam onerariam navem confugerant, ægre in sua castra se recipiebant; quum enim Syracusani cum suis navibus, quas in magno portu habebant, navali prælio superiores essent, una illorum velocis triremis eos insequabatur; postquam autem reliquæ duæ munitiones capiebantur, interea et Syracusani jam prælio navali vincebantur, et qui ex munitionibus fugiebant, facilius prætervecti sunt. (3) Nam Syracusanorum naves, quæ

χοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον, καὶ παραχθῆσαι περὶ ἀλλήλας παρέδσαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις· ταῦτα τε γὰρ ἔτρεψαν καὶ ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι. (4) Καὶ ἔνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν, καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν οὐς ἐζώγησαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. Τὰ δὲ ναυάγια ἀνελκύσαντες τῶν Συρακοσίων, καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον.

XXIV. Οἱ δὲ Συρακοῖοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράγασαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημυρίῳ τείχη εἶχον, καὶ τροπαῖα ἕστησαν αὐτῶν τρία. Καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν ὑστερον ληφθέντιον κατέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρου. (2) Ἀνθρώποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἀλώσει ἀπέθανον καὶ ἐζωγρήθησαν πολλοί, καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ζύμπαντα ἐάλω· ἅτε γὰρ ταμιεῖω χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τέχεσι πολλὰ μὲν ἐμπορίων χρήματα καὶ σῖτος ἐνὶ πολλὰ δὲ καὶ τριηράρων, ἐπεὶ καὶ ἰστία τεσσαράκοντα τριήρων καὶ τάλλα σκεύη ἐγκατελήφθη καὶ τριῆρεις ἀνελκυσμέναι τρεῖς. (3) Μέγιστον δὲ καὶ ἐν τοῖς πρῶτον ἐκάκωσε τὸ στράτευμα τὸ τῶν Ἀθηναίων ἢ τοῦ Πλημυρίου λῆψις· οὐ γὰρ ἐτι οὐδ' οἱ ἑσπλοὶ ἀσφαλεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων (οἱ γὰρ Συρακοῖοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες ἐκώλυον, καὶ διὰ μάχης ἥδη ἐγγιγνοντο αἱ ἐσκομιδαί), ἐς τε τάλλα κατάπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

XXV. Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δώδεκα οἱ Συρακοῖοι καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακόσων ἀρχοντα. Καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ὤχετο, πρέσβεις ἀγούσα οἵπερ τὰ τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἐτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι· αἱ δ' ἔνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευσαν, πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. (2) Καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυχούσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἐτοῖμα ἦν. (3) Ἐς τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὀρμουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μία τῶν ὀκτάδων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἀγούσα Θεσπιέων ὀπλίτας· (4) καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακοῖοι ἐπὶ τὰς ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου. Φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς Συρακούσας.

(5) Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λιμένι, οὗς οἱ Συρακοῖοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσίων κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς ὁρμοῖεν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτουεν ἐμβάλλοντες. (6) Προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι, πύργους τε ξυλίνους ἔχουσαν καὶ παραφράγματα, ἐκ τε τῶν ἀκάτων ὠνεύον

ante portus ostium pugnabant, quum Atheniensium naves per vim loco pepulissent, nullo ordine intro navigabant, et per confusionem inter se collisæ victoriam Atheniensibus præbuerunt; nam et has in fugam verterunt, et illas, a quibus initio in ipso portu superabantur. (4) Atque undecim quidem Syracusanorum naves depressoerunt, et maiorem hominum partem interfecerunt, exceptis illis, qui erant in tribus navibus, quos vivos ceperunt; ipsorum vero tres naves profligatæ sunt. Quum autem Syracusanorum naufragia subduxissent, et tropæum erexissent in parva insula ante Plemyrion sita, in sua castra redierunt.

XXIV. Atque Syracusani in navali quidem prælio ita rem gesserant, munitiones autem in Plemyrio sitas obtinebant, et tria de iis tropæa statuerunt. Atque alteram quidem e duabus munitionibus posterius captis diruerunt, duas vero refecerunt, et imposito præsidio tuebantur. (2) Homines autem in hac istarum munitionum expugnatione multi perierunt vivique capti sunt, præterea et res universæ, quæ multæ erant, captæ sunt; quum enim Athenienses his munitionibus ut ærario uterentur, multæ quidem negotiatorum res et frumentum inerat, multæ etiam trierarcharum, siquidem et quadraginta triremium vela, et cetera instrumenta illic deprehensa sunt, et tres triremes subductæ. (3) Maxime autem et vel præcipue hæc Plemyrii expugnatio Atheniensium copias afflixit; jam enim nec commeatu in castra tuto amplius importari poterant (nam Syracusani, qui cum suis navibus illic stationem habebant, prohibebant, jamque importabantur tantum prælio commisso), et ceteris etiam in rebus illa clades terrorem animique demissionem exercitui attulit.

XXV. Postea vero Syracusani naves duodecim cum Agatharcho Syracusano, earum præfecto, miserunt. Atque harum una quidem in Peloponnesum ivit, legatos vehens, quorum suarum statum, et spes de eo conceptas declararent, et ad bellum illic acrius administrandum incitarent; ceteræ vero undecim naves Italiam versus navigarunt, quod audiebant, navigia pecunia onusta ad Athenienses cursum tenere. (2) Atque et hæc navigia deprehenderunt eorumque pleraque corruerunt, et materiam ad ædificandas naves idoneam, quæ Atheniensibus erat præparata, in Cauloniatiæ concremarunt. (3) Et ad Locros postea iverunt, et quum illic in statione essent, una oneraria navis ex Peloponneso, Thespiensium gravis armaturæ milites vehens, illic appulit; (4) quibus Syracusani in suas naves receptis, domum redibant. Sed Athenienses, quum eos cum viginti navibus ad Megara observassent, unam quidem illorum navem cum ipsis viris interceperunt, ceteras vero capere non potuerunt, sed Syracusas elapsæ sunt.

(5) Accidit autem etiam de vallis in portu leve certamen, quos Syracusani ante vetera navalia in mari defixerant, ut ipsorum naves intra hos stationem haberent, utque Athenienses, si contra navigarent, nocere non possent, quum in ipsos impressionem facerent. (6) Athenienses enim, quum ad hos vallos admovissent ingentem navem, quæ decem millia urnarum ferre poterat, et ligneas turres habebat, et

ἀναδύμενοι τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ κατακολυμ-
δύντες ἐξέπριον. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπὸ τῶν νεωσ-
οίκων ἐβαλλον· οἱ δ' ἐκ τῆς διαβάδος ἀντέβαλλον, καὶ
τέλος τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνείλον οἱ Ἀθηναῖοι.

(7) Χαλεπωτάτῃ δ' ἦν τῆς σταυρώσεως ἡ κρύφιος·
ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὐδὲ οὐχὶ ὑπερέχοντας τῆς θα-
λάσσης κατέπηξαν, ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι, μὴ
οὐ προιδῶν τις ὥσπερ περὶ ἔρμα περιβάλλῃ τὴν ναῦν.
Ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δυόμενοι ἐξέπριον μι-
σθοῦ. Ὅμως δ' αὖθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν.
(8) Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλλήλους οἶον εἰκὸς τῶν
στρατοπέδων ἐγγὺς ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων ἐμυχα-
νῶντο, καὶ ἀκροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο.

(9) Ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρα-
κόσιοι Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμο-
νίων, ἀγγέλλοντας τὴν τε τοῦ Πλημυρίου λῆψιν καὶ τῆς
ναυμαχίας πέρι ὡς οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχυρῇ μάλλον
ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἡσθηθῆεν, τὰ τε ἄλλα αὐτῷ δηλώ-
σοντας ὅτι ἐν ἑλπίσιν εἰσὶ, καὶ ἀξιώσοντας ξυμβοηθεῖν
ἐπ' αὐτοῦς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῶ ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων
προσδοκίμων ὄντων ἄλλη στρατιᾷ, καὶ ἢν φθάσωσιν
αὐτοὶ πρότερον διαφθείραντες τὸ παρὸν στράτευμα αὐ-
τῶν, διαπεπολεμησόμενον. Καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ
ταῦτ' ἔπρασσον.

XXVI. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνηλέγη αὐτῷ τὸ
στράτευμα δ' εἶδε ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας
ἐκ τῆς Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον
τῷ τε Χαρυκλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθη-
ναίων ξυμίσγει, καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων
ὀπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπλεον ἐς τὴν Λακωνικήν, (2)
καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμνῆς ἐδήω-
σαν, ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς
Λακωνικῆς, ἐνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐστὶ, τῆς τε
γῆς ἐστὶν ἡ ἐδήωσαν, καὶ ἐτείχισαν ἰσθμωδὲς τι χωρίον,
ἵνα δὴ οἱ τε Ἐλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐ-
τομολῶσι καὶ ἅμα λησται ἐξ αὐτοῦ ὥσπερ ἐκ τῆς Πύ-
λου ἄρπαγὴν ποιῶνται. (3) Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης
εὐθὺς ἐπειδὴ ξυγκατέλαθε τὸ χωρίον παρέπλει ἐπὶ τῆς
Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκείθεν ξυμμάχων παραλα-
βὼν τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται·
ὁ δὲ Χαρυκλῆς περιμείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε,
καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ, ἀπεκοιμίζετο καὶ αὐτὸς
ὑστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου, καὶ οἱ Ἀρ-
γεῖοι ἅμα.

XXVII. Ἀφίκοντο δὲ καὶ Θρακῶν τῶν μαχαιροφό-
ρων τοῦ Διακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ ἐν
τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς εἶδε
τῷ Δημοσθένει ἐς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν. (2) Οἱ δ'
Ἀθηναῖοι, ὡς ὑστερον ἦκον, διενοοῦντο αὐτοὺς πάλιν
δοῦν ἡλθον ἐς Θράκην ἀποπέμπτειν. Τὸ γὰρ ἔχειν
πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελὲς
ἐφαίνετο· δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβαν-
εν. (3) Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκελεία τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ
πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τεγισθεῖσα, ὑ-

plateis munita erat, naviculis conscensis circumagebant hinc
vallos sucula religatos et evellebant, et urinantes eos serra
secabant. Syracusani vero ex navalibus illos missilibus pe-
tebant, illi vero vicissim ex oneraria navi tela jaciebant, et
ad extremum Athenienses magnam vallorum partem evul-
serunt. (7) Sed omnium vallorum illi, qui occulti erant,
maximum negotium facessebant; nam nonnullos supra
aquam non eminentes defixerant, ut periculosum esset ac-
cedere, ne quis, re non praevisa, navem ut in scopulum im-
pingeret. Sed hos quoque vallos urinatores mercede con-
ducti aquam subeuntes, serra secabant. Syracusani tamen
alios vallos rursus defixerunt. (8) Multas etiam alias no-
cendi rationes alteri adversus alteros excogitabant, ut in-
ter vicinos exercitus et castra opposita habentes fieri consen-
taneum est, et levia proelia committebant, et nihil intentam-
tum relinquebant.

(9) Præterea Syracusani legatos ex Corinthiis et Ampra-
ciotis et Lacedæmoniis delectos in Siciliæ civitates miserunt,
ut nunciarent et Plemyrium captum, et de navali pugna,
non tam hostium viribus, quam sua confusione se in ea
superatos esse, et ut de ceteris etiam rebus declararent, se
spem habere, eosque permoverent, ut conjunctis viribus ad
se classe pariter ac peditatu auxilio adessent, quod et Athe-
nienses cum aliis copiis exspectarentur, et si ipsi antea præ-
sentem illorum exercitum profligarent, debellatum fore.
Atque illi quidem, qui erant in Sicilia, hæc agebant.

XXVI. Demosthenes vero, postquam exercitum collegit,
cum quo in Siciliam ad opem suis ferendam erat tractu-
rus, Ægina digressus in Peloponnesum navigavit, et cum
Charicle et triginta Atheniensium navibus se conjunxit, et
Argivorum militibus in naves assumptis, agrum Laconicum
petebant; (2) ac primum quidem Epidauri Limenæ agrum in
quodam parte vastarunt, deinde appulsi ad agri Laconici
oram, quæ est e regione Cytherorum, ubi est Apollinis
templum, nonnulla illius agri loca vastarunt, et quemdam
locum isthmo similem muniverunt, ut et Lacedæmoniorum
servitia illuc transfugerent, et inde latrones, ut ex Pylo,
prædatum irent. (3) Atque Demosthenes quidem statim
postquam eum locum conjuncta opera cepit, in Corcyram
trajiciebat, ut assumptis illius quoque regionis sociis in Sici-
liam quam celerrime navigaret; Charicles vero remansit,
donec locum munivisset, et præsidio illic relicto postea et
ipse cum triginta navibus se domum recipiebat, et Argivi
simul.

XXVII. Hac eadem æstate ex Thracibus etiam machæro-
phoris, qui sunt ex Diaco genere, mille ac trecenti peltati
Athenas venerunt, quos in Siciliam cum Demosthene navi-
gare oportuerat. (2) Athenienses vero, quod serius venis-
sent, eos in Thraciam, unde venerant, remittere cogita-
bant. Nam eos retinere illius belli causa, quod ex Deceleæ
gerebatur, sumptuosum videbatur; singuli enim quotidie
singulas drachmas accipiebant. (3) Deceleæ enim postquam
primum quidem hac æstate ab universis copiis hostium mu-
nita, deinde vero præsidio a civitatibus certo temporis or-

στερον δὲ φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὰν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπικραίετο, πολλὰ ἐβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων τ' ἐλέθρου καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα. (4) Πρώτερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυον· τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλεόνων ἐπιδόντων, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης τε τὴν χώραν καὶ ληστείας ποιουμένης, βασιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγίδος, ὅς οὐκ ἐκ παρόργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. (5) Τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάτης ἐστέρηντο, καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ δύο μυριάδες ἡτομολήκεσαν, καὶ τούτων τὸ πολλὸν μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε πάντα ἀπωλώλει καὶ ὑποζύγια· ἵπποι τε, δοσιμέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων πρὸς τε τὴν Δακελείαν καταδρομὰς ποιουμένων καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχλωύοντο ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπωρῶντες, οἱ δ' ἐτιτρώσκοντο.

XXVIII. Ἡ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὀρωποῦ κατὰ γῆς διὰ τῆς Δακελείας θάσσον οὔσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελὲς ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδεῖτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. (2) Πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες πλὴν τῶν ἱππέων οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις ποιοῦμενοι οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. (3) Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπέβλεπε ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην ἣν πρὶν γενέσθαι ἡπίστησεν ἂν τις ἀκούσας. Τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ ὑπὸ Πελοποννησίων μὴδ' ὥς ἀποστήναι ἐκ Σικελίας ἀλλ' ἐκαὶ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτὴν γε κατ' αὐτὴν τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν παράλογον τοσούτου ποιῆσαι τοῖς Ἑλλήσι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιόισιν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννησίοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥστε ἔπειτα καὶ δεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν ἥδη τῷ πόλεμῳ κατὰ πάντα τετραχωμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσω προσανειλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ Πελοποννησίου. (4) Δι' αὐτὴν καὶ τότε ὑπὸ τῆς Δακελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασιν. Καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τούτων τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλείων νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσίεναι. Αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν ἄλλα πολλῶν μειζύους καθέστασαν, ὅσῳ καὶ μειζῶν ὁ πόλεμος ἦν· αἱ δὲ πρόσδοι ἀπύλλυντο.

XXIX. Τοὺς οὖν Θρᾷκας τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑπερήσαντας διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων

dine sibi succedentibus in ipsa regione obtinebatur, Athenienses magnis detrimentis afficiebat et in primis res illorum afflixit et pecuniarum jactura et hominum interitu. (4) Nam ante quidem irruptiones, quum non diuturnæ essent, non impediabant, quominus reliqua anni parte fructus ex agro suo perciperent; tunc vero, quum hostes continenter assiderent, et modo cum majoribus copiis eum invaderent, modo cogente pari necessitate praesidium regionem incursionibus infestaret, et praedas ageret, quumque Agis, Lacedaemoniorum rex, adesset, qui non negligenter bellum administrabat, Athenienses magnis detrimentis afficiebantur. (5) Nam et universo agro privati erant, et servitiorum amplius quam viginti millia ad hostes transierant, lique magnam partem opifices, et oves omnes amissæ erant et jumenta; et equi, quod equites quotidie tum ad Deceleam excursions faciebant, tum regionem custodiebant, partim quidem claudi fiebant, quum et in aspero solo et assidue vexarentur, partim vero sauciabantur.

XXVIII. Et commeatus ex Eubœa subvectio quum prius ex Oropo itinere terrestri per Deceleam brevior esset, circa Sunium itinere maritimo magnis sumptibus fiebat, et necesse erat omnibus pariter rebus advecticiis civitas uteretur, et quæ prius urbs erat, tunc in castellum commutata est. (2) Athenienses enim, quod interdum quidem excubias ad murorum pinnae per vices agerent, noctu vero et universi, præter equites, partim quidem in statione, ubi arma in promptu habebant, partim vero supra muros aestate pariter et hieme excubias agerent, laboribus conficiebantur. (3) Sed illud potissimum eos premebat, quod duo bella simul sustinebant, atque perruaciam induebant talem, quam haud facile, antequam accidit, quisquam si audiret, credidisset. Nam eos a Peloponnesiis munitione circumsessos tamen sic quidem ex Sicilia decedere, sed illic eodem modo vicissim obsidere Syracusas, urbem ipsam per se Athenis non minorem, adeoque Græcorum opinionem fefellisse, quam hujus belli initio de ipsorum potentia et audacia conceperant, quando alii quidem annum, alii biennium, alii tribus certe annis nullo modo diutius eos bellum toleraturos putabant, si Peloponnesii irruptionem in ipsorum agrum fecissent, ut anno decimo septimo post primam irruptionem in Siciliam proficiscerentur, bello jam prorsus attritu, et alterum bellum præterea suscipere non levius priore, quod a Peloponnesiis instabat (id vero nemo credidisset.) (4) Propter quæ tunc etiam et detrimentis multis, quæ a Deceleæ accipiebant, et reliquis sumptibus, qui magni iis accidebant, ad maximam pecuniæ inopiam redacti sunt. Et per id tempus tributis loco vicesimam mercium, quæ mari vehebantur, populis imperio suo subjectis imperarunt, sperantes, se majorem pecuniæ vim hac ratione confecturos. Nam impensæ quidem, non quales ante, sed longe majores fiebant, quo etiam majus bellum existerat; redditus vero peribant. XXIX. Thraces igitur, qui ad Demosthenem non satis mature venerant, propter præsentem inopiam pecuniæ,

οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν εὐθὺς ἀπέπειπον, προστάξαντες κομισαί αὐτοὺς Διτρέφει, καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῇ παρὰ πλῶ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου) καὶ τοὺς πολεμίους, ἣν τι δύνηται, ἀπ' αὐτῶν βλάψαι. (2) Ὁ δὲ ἐς τε τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς καὶ ἀρπαγὴν τινα ἐποίησατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀρ' ἐσπέρας διέπλευσε τὸν Εὐρίπον καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν ἤγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. (3) Καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθὼν πρὸς τῷ Ἑρμαίῳ ὑλίσσατο (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ ἑκκαίδεκα μάλιστα σταδίου), ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο οὐσῃ οὐ μεγάλῃ, καὶ αἰρεῖ ἀφυλάκτους τε ἐπιπεσόντων καὶ ἀπροσδοκῆτοις μὴ ἂν ποτέ τινα σφίειν ἀπὸ θαλάσσης τοσούτον ἐπαναβάντα ἐπιθέσθαι, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ἥ καὶ πεπτωκός, τοῦ δὲ βραχέος ὥκοδομημένου, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἀδειαν ἀνεωγμένων. (4) Ἐσπερόντες δὲ οἱ Θρᾷκες ἐς τὴν Μυκαλησσὸν τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρθουν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον φειδόμενοι οὔτε πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχουν, καὶ παιδας καὶ γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα ἐμψυχα ἴδοιεν· τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θρακῶν ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσῆσι, φονικωτάτων ἔστιν. (5) Καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθεστῆκει δαίμονος, καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλεῖω παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτοῖς καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάσῃ οὐδεμιᾷς ἥσων μᾶλλον ἐτέρας ἀδόκητῶς τε ἐπέπεσεν αὕτη καὶ δεινὴ.

XXX. Οἱ δὲ Θηβαῖοι αἰσθόμενοι ἐδοθήθουν, καὶ καταλαβόντες προεχωρηκότας ἤδη τοὺς Θρᾷκας οὐ πολὺ τὴν τε λείαν ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φοβήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν Εὐρίπον καὶ τὴν θάλασσαν, ὃ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἡ γαγεν ὥρμει. (2) Καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσθάσει τοὺς πλείστους, οὔτε ἐπισταμένους νεῖν, τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις, ὡς ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὁρμισάντων ἔξω τοῦ ζεύγματος τὰ πλοῖα, ἐπεὶ ἐν γῇ τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θρᾷκες πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεχθέντες τε καὶ ζυστρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιούντο, καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ διεφθάρσαν. Μέρος δὲ τι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ δι' ἀρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλετο. Οἱ δὲ ζυμπαντες τῶν Θρακῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. (3) Διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἱ ξυνοδοθήσαντες ἐς εἰκοσι μάλιστα ἱππίας τε καὶ ὀπλίτας ὁμοῦ, καὶ Θηβαίων τῶν βοιωταρχῶν Σκιρφώνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησσίων μέρος τι ἀπανάλωθη. (4) Τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησσὸν πάθει χρησαμένων οὐδενὸς ὥς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἥσων ὀλοφύρασθαι ἀξίῳ τοιαῦτα ξυνέβη.

XXXI. Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ τῆς Κερκύρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τελεσίαν, ὁλάδα

quum sumptus facere nollent, statim dimittebant, eoque deducendi negotium Diitrephi dederunt, eique præceperunt, ut simul in ipsa prætervectione (nam per Euripum transibant) hostibus etiam, si qua ratione possent, illorum opera usus noceret. (2) Hic autem eos et ad Tanagram exposuit et prædæ nonnihil raptim egit, et ex Chalcide Eubœæ sub vesperam trajecit Euripum, et eos in Boeotiam expositos adversus Mycalessum ducebat. (3) Et illam quidem noctem ad Mercurii fanum clam subsidens transegit (distat id autem a Mycalesso sexdecim circiter stadia), prima autem luce urbem non amplam invadebat, et eam capit, quum et nudatos custodum præsidio homines invasisset, et non expectantes, ullos unquam tanto itinere a mari in loca mediterranea facto sibi bellum illaturos, quum etiam murus infirmus esset, et partim quoque collapsus, partim vero humiliter ædificatus, et simul etiam portæ propter securitatem essent apertæ. (4) Thraces igitur in hanc urbem irruentes, et privatas et sacras aedes diripiebant, et homines interficiebant, nec senili nec juvenili ætati parcetes, sed omnes deinceps, ut in quemque incidebant, et pueros et feminas interficientes, et præterea etiam jumenta, et quascumque alias animantes vidissent; nam Thracum gens, plane ut qui maxime ex genere barbarico, quum fiduciam animo concepit, cædis est avidissima. (5) Et tunc quum alia perturbatio non exigua existit et omne cædis genus, tum etiam irruentes in puerorum ludum, qui maximus illic erat, et pueri in eum modo erant ingressi, omnes conciderunt; atque ista clades universæ civitati omni alia graviore et magis quam ulla alia præter opinionem accidit et atrox.

XXX. Thebani vero quum rem cognovissent, ad opem urbi ferendam accurrebant, et nacti Thraces jam progressos non longe, et prædā iis eripuerunt, et perterrefactos persecuti sunt ad Euripum usque et mare, ubi stabant eorum naves, quæ eos vexerant. (2) Et cædunt ex iis plurimos, dum naves conscendunt, quum neque natandi periti essent et ii, qui in navibus erant, quum vidissent ea, quæ in terra gerebantur, naves extra Euripi pontem in altum eduxissent; nam in reliquo quidem receptu Thraces non incomposite adversus Thebanorum equitatum, qui primus eos invaserat, et procurentes et conglobati ordinem patrio more servantes, sese defendebant, et ibi pauci eorum perierunt. Quædam vero pars, quæ in urbe, dum prædatur, deprehensa erat, interiit. In summa vero ex mille et trecentis Thracibus omnino ducenti et quinquaginta ceciderunt. (3) Interfecerunt vero etiam ex Thebanis et ceteris, qui ad opem ferendam convenerant, viginti circiter tam equites quam gravis simul armaturæ milites, una cum Scirphonda Thebano, uno ex Boeotarchis; Mycalessiorum vero pars aliqua plane absumpta est. (4) Atque hic quidem fuit exitus cladis, quam Mycalessus accepit, quæ pro civitatis magnitudine non minus est deploranda, quam ulla alia, quæ in hoc bello acciderit.

XXXI. Demosthenes vero tunc vectus ad Corcyram post illam munitionem in agro Laconico factam, onerariam navem

δρομοῦσαν ἐν Φειῇ τῇ Ἠλείῳ [εὐρώ], ἐν ᾗ οἱ Κορίνθιοι δπλῖται ἐς τὴν Σικελίαν ἐμελλον περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν διασφείρει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες ὕστερον λαβόντες ἄλλην ἐπλεον. (2) Καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν δπλῖτας τε παρέλαβε καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμψατο, καὶ ἐς τὴν ἀντιπέραιον ἤπειρον τῆς Ἀκαρνανίας διέβη, ἐς Ἀλυζίαν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὅ αὐτοὶ εἶχον. (3) Ὅντι δ' αὐτῶ περὶ ταῦτα ὁ Εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων, ὅς τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπέπεμψε, καὶ ἀγγέλλει τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι πύθοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ὧν τὸ Πλημύριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐαλωκός. (4) Ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ' αὐτούς, ὅς ἤρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι αἱ πάντε καὶ εἰκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ σφίσι ἀνθορμούσαι οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον ναυμαχεῖν τε μέλλουσιν· πέμπειν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὥς οὐχ ἱκανὰς οὕσας δυοῖν δεοῦσας εἰκοσι τὰς ἐαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἰκοσι ναυμαχεῖν. (5) Τῷ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἀριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον συμπεμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτοὺς καὶ δπλῖτας καταλεγόμενος (ἑυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένης ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ἡρέθη), Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

XXXII. Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημυρίου ἄλυσιν πρῆσθεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις ἐπειδὴ ἐπεισάν τε καὶ ξυναγείραντες ἐμελλον ἄρξιν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν διόδον ἔχοντας καὶ σφίσι συμμάχους, Κεντόριπας τε καὶ Ἀλικυαῖους καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους ἀλλὰ ἑστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν· ἄλλη γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν· Ἀκραγαντίνοι γὰρ οὐκ ἐδίδosan διὰ τῆς ἐαυτῶν δδόν. (2) Πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν οἱ Σικελοί, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν τινὰ [τριχῇ] ποιησάμενοι, ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέσφειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα, καὶ τοὺς πρῆσθεις πλὴν ἐνὸς τοῦ Κορινθίου πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας.

XXXIII. Καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαρινᾶοι ἀφικνοῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν δπλῖται, τριακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. Ἐπεμψαν δὲ καὶ οἱ Γελῶι ναυτικόν τε ἐς πέντε ναῦς καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους καὶ ἱππέας διακοσίους. (2) Σχεδὸν γάρ τι ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκραγαντίνων (οὗτοι δ' οὐδὲ μὲν ἑτέρων ἦσαν), οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρότερον περιορώμενοι ξυστάντες ἐβοήθουν.

Phiae Eleorum in statione positam [nactus], in qua gravis armaturae milites Corinthii in Siciliam erant trajecturi, ipsam quidem corruptit, viri vero elapsi, et mox aliam nacti transmiserunt. (2) Et postea Demosthenes in Zacynthum profectus et in Cephalleniam, et illinc gravis armaturae milites assumpsit, et Messenios Naupacto arcessivit, atque in oppositam Acarnaniae continentem trajecit, et Alyziam et Anactorium, quod ipsi Athenienses tenebant. (3) Versanti autem ei circa haec loca occurrit Eurymedon, ex Sicilia remeans, qui hieme, ut praedixi, cum pecunia, quam ad exercitum ferebat, missus erat, et nuntiat quum reliqua, tum etiam, se jam in ipso navigationis cursu audisse Plemurium a Syracusanis receptum. (4) Praeterea advenit etiam Cono ad eos, qui Naupacto praerat, nuntians, quinque illas et viginti Corinthiorum naves, quae in statione sibi opposita stabant, neque bello desistere et praelium navale commissuras esse; quare eos naves ad se mittere jubebat, quod suae duodeviginti impares essent ad configendum cum hostium quinque et viginti navibus. (5) Demosthenes igitur et Eurymedon decem velocissimas ex iis, quas ipsi habebant, cum Conone miserunt ad illas, quae Naupacti erant; ipsi vero in copiis cogendis versabantur; atque Eurymedon quidem in Corcyram profectus jussit ipsos instruere quindecim naves, et gravis armaturae milites legebat (jam enim una cum Demosthene imperium gerebat reversus, quemadmodum etiam delectus erat), Demosthenes vero ex locis, quae circum Acarnaniam erant, funditores et jaculatores cogebat.

XXXII. At Syracusanorum legati, qui, ut praedixi, post Plemurium expugnatum civitates adierant, quum quod petebant, iis persuasissent, et copias, quas collegerant, Syracusas essent ducturi, Nicias, quum rem praesensisset, mittit ad illos Siculos, qui transitum tenebant et sibi socii erant, Centoripas et Alicyaeos et alios, ne hostibus iter praebant sed congregati prohibeant; alia enim via eos transire ne conaturos quidem; Agrigentini enim iter iis per suum agrum non dabant. (2) Quum autem Sicilienses jam in via essent, Siculi, quemadmodum ab Atheniensibus orabantur, [tribus in locis] insidias collocarunt, et illos incautos et ex improvise aggressi ad octingentos ferme occiderunt, omnesque legatos, praeter unum Corinthium; hic vero eos, qui elapsi sunt, ad mille et quingentos Syracusas deduxit.

XXXIII. Et per eosdem dies Camarinæ etiam adveniunt, qui opem iis ferebant, quingenti gravis armaturae milites, et trecenti jaculatores, totidemque sagittarii. Miserunt et Geloi remiges ad quinque naves sufficientes, et jaculatores quadringentos et equites ducentos. (2) Jam enim omnis propemodum Sicilia praeter Agrigentinos (hi enim in neutrorum partibus erant) adjunctis etiam ceteris contra Athenienses Syracusanorum societati, qui antea rei eventum speculabantur, auxilium ferebant.

(3) Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικελίοις πάθος ἐγένετο, ἐπέσχοντο εὐθὺς τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐτοίμῃς ἤδη τῇ στρατιᾷ οὖσης ἐκ τε τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἡπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν Ἴονιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν· (4) καὶ ὄρηθέντες αὐτὸθεν κατέσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυγίας, καὶ ἀκοντιστάς τέ τινας τῶν Ἰαπύγων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσηπίου ἔθνους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτῃ, ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστάς δυνάστης ὧν παρέσχεον αὐτοῖς, ἀνεωσάμενοί τινα παλαιὴν φιλίαν ἀφικνούνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. (5) Καὶ τοὺς Μεταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντιστάς τε ξυμπέμπειν τριακοσίους καὶ τριήρεις δύο, καὶ ἀναλαβόντες ταῦτα, παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. Καὶ καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους ἐκπεπωκότας· (6) καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιάν αὐτοῖσι πᾶσαν ἀθροίσαντες εἰ τις πολέλειπτο ἐξετάσαι, καὶ τοὺς Θουρίους πείσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προθυμότατα, καὶ ἐπειδὴ περ ἐν τούτῳ τύχης εἰσὶν, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ καὶ ἐπρασσον ταῦτα.

XXXIV. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, ὅπερ τῶν δικάδων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθρώρμου πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς ὥστε ὀλίγῳ ἑλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν, ὁρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαιᾶς ἐν τῇ Ῥυπικῇ. (2) Καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μνηοειδοὺς ὄντος ἐφ' ᾧ ὥρμου, ὁ μὲν πεῖδος ἑκατέρωθεν προσεβοθηκῶς τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐτὸθεν ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς προανεχούσαις ἄκραις παρετέτακτο, αἱ δὲ νῆες δὲ μεταξὺ εἶχον ἐμφράττασαι· ἦρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης Κορίνθιος. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισίν (ἦρχε δ' αὐτῶν Δίφιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. (4) Καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐναυμάχουν. Καὶ χρόνον ἀντίχον πολὺν ἀλλήλοισ. (5) Καὶ τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δ' Ἀθηναίων κατέδου μὲν οὐδεμία ἀπλῶς, ἑπτὰ δὲ τινες ἀπλοὶ ἐγένοντο ἀντίπρωροι ἐμβολλόμεναι καὶ ἀναβραγείσαι τὰς παρεξαιρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἔχουσῶν. (6) Ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν, θμῶς δὲ τῶν ναυγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων διὰ τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαιος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαναγωγὴν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διωξίς οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἐάλωσαν· οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχοῦντες βράδιος διεσώζοντο, τῶν δὲ Ἀθη-

(3) Atque Syracusani quidem, quum cladem apud Siculos accepissent, ab Atheniensibus protinus invadendis abstinuerunt; Demosthenes vero et Eurymedon, quum exercitus et e Coreyra et ex continente collectus jam paratus esset, universis copiis Ionium traiecerunt ad promontorium Iapygiam; (4) et hinc profecti ad Choeradas Iapygiæ insulas appellant, et aliquos Iapygium jaculatores Messapiæ gentis centum et quinquaginta in naves imponunt, et renovata vetusta quadam amicitia cum Arta, qui illis in locis tum imperitans jaculatores etiam iis præbuerat, perveniunt ad Metapontium, Italiæ urbem. (5) Et quum Metapontinos induxissent, ut ex societatis jure trecentos jaculatores secum mitterent et duas triremes, his acceptis, in agrum Thurium prætervecti sunt. Et ibi deprehendunt Atheniensium adversarios per seditionem nuper ejectos; (6) et cupientes omnibus copiis in unum ibi contractis, si quis relictus esset, lustrare, et Thuriis persuadere, ut quam alacerrime ad eandem militiam secum proficiscerentur, et quando eo fortunæ venissent, eosdem atque Athenienses pro hostibus et pro amicis haberent, in agro Thurio subsidebant, atque hæc agebant.

XXXIV. Peloponnesii vero, qui in quinque et viginti navibus erant, qui onerariarum navium in Siciliam tendentium causa habebant stationes oppositas navibus, quæ erant Naupacti, sub idem tempus sese ad navale prælium præparaverant, aliisque navibus præter eas, quas jam paratas habebant, instructis, adeo ut Atticis non multo pauciores haberent, ad Erineum, Achaiæ oppidum, in agro Rhypico situm, appulsi stationem occupant. (2) Quoniam autem locus ille, in quo stationem habebant, in lunæ speciem curvatus erat, peditatus quidem auxilio profectus tum Corinthiorum, tum sociorum, qui ex illis locis convenerant, utrinque in eminentibus promontoriis dispositus erat, naves vero medium spatium obstructum tenebant; præfectus autem erat classis Polyantes Corinthius. (3) Athenienses vero cum tribus et triginta navibus, (præerat autem Diphilus) Naupacto solventes adversus eos contenderunt. (4) Et Corinthii principio quidem quiescebant, deinde signo iis dato quum tempus idoneum adesse videbatur, impetu Atheniensibus occurrerunt et prælium committebant. Et diu alteri alteros sustinebant. (5) Et Corinthiorum quidem tres naves profligantur, Atheniensium vero nulla quidem prorsus est depressa, sed septem fere ad navigandum inutilis factæ sunt, quod Corinthiarum navium adversis proripis petitis, et in ipsis frontibus, ubi nullum est remigium, perruptæ erant a Corinthiorum navibus, quæ ad hoc ipsum crassiores epotidas habebant. (6) Quum autem prælium commississent, ancipiti quidem Marte, et ita, ut utrique victoriam sibi vindicarent, Athenienses tamen naufragiis poterant, quod et ventus in altum ea propulset, et quod Corinthii impetum non amplius renovarent, alteri ab alteris dirempti sunt, et neutri alteros persecuti, nec ulli ex alterutris capti; nam Corinthii et Peloponnesii facile evadebant, quia prælium prope terram committebant; Atheniensium vero nulla navis est de-

ναίων οὐδεμία κατέδου ναῦς. (7) Ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἀπλούς ἐποίησαν, καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ ἡσσᾶσθαι δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾷν οἱ τε γὰρ Κορίνθιοι ἡγήσαντο κρατεῖν εἰ μὴ καὶ πολλὸν ἐκρατοῦντο, οἱ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι ὅτι οὐ πολλὸν ἐνίκων. (8) Ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοῦ πεζοῦ διαλυθέντος οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες, ἀπέχον τοῦ Ἑρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὤρμουν, ὡς εἴκοσι σταδίων. Καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

XXXV. Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσυνάκεισθαι ἐπακοσίους μὲν ὀπλίταις τριακοσίους δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Σιδάρει ποταμῷ ἦγον διὰ τῆς Θουριάδος γῆς. (3) Καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ Ὑλῇ ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιάται προσπέψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάνας ἠύλλισαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ὑλίου καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. Τῇ δ' ὕστεραια ἀναβιβάσασμενοι παρέπλεον, ἰσχυόντες πρὸς ταῖς πόλεσι πρὶν Λοκρῶν ὥς ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης.

XXXVI. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ πυθνανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλου ἀϋθὺς ταῖς ναυσὶν ἀποπειρᾶσαι ἐβούλοντο καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πρὶν εἰλεῖν αὐτοὺς φθάσαι βουλόμενοι ξυνέλεγον. (2) Παρασκευάσαντο δὲ τό τε ἄλλο ναυτικὸν ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τι πλέον ἐνεῖδον σχήσοντας, καὶ τὰς πρῶτας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἑλάσσον στεριωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρῶταις παχείας, καὶ ἀντήριδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους ὡς ἐπὶ ἐξ πήχεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν, ὅπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρῶταθεν ἐναυμάχουν. (3) Ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐχ ὁμοίως ἀντιναυπηγημένους, ἀλλὰ λεπτά τὰ πρῶταθεν ἐχούσας διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῶτοις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς ναυσὶν οὔσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι· ἀντίπρωροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναβρῆξιν τὰ πρῶταθεν αὐτοῖς, στερίφοι καὶ παχεῖσι πρὸς κοῖλα καὶ ἀσθενῇ παίοντες τοῖς ἐμβόλοις. (4) Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ἔσεσθαι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε περίπλου οὔτε δίκπλου, ὅπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον· αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατόν τὸ μὲν οὐ δώσειν διεκπελεῖν, τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν ὥστε μὴ περιπλεῖν. (5) Τῇ τε πρότερον ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι, τὸ ἀντίπρωρον συγκροῦσαι, μάλιστα ἂν αὐτοὶ χρήσασθαι· πλεῖστον

pressa. (7) Quum autem Athenienses se Naupactum recepissent, Corinthii statim tropæum ut victores erexerunt, quod plures hostilium navium ad navigationem inutiles reddidissent, et rati se propter hoc ipsum vicisse, propter quod neutri victores essent; nam et Corinthii se victores crediderunt, nisi longe victi essent, et Athenienses existimabant se victos esse, nisi longe vicissent. (8) Quum autem Peloponnesii discessissent, et peditatus dilapsus esset, Athenienses et ipsi tanquam victores tropæum in Achaia statuerunt, quod aberat ab Erineo, ubi Corinthii suæ classis stationem habebant, viginti ferme stadiis. Atque pugna quidem navalis hunc exitum habebat.

XXXV. Demosthenes vero et Eurymedon, posteaquam Thurii parati fuerunt ad illius militiæ societatem sequendam cum septingentis gravis armaturæ militibus et trecentis jaculatoribus, classem quidem in oram Crotoniatidem prætervehi jubebant, ipsi vero peditatum omnem, quum lustrassent, primo ad fluvium Sybarin ducebant per agrum Thuriæ. (2) Et quum ad Hylia fluvium pervenissent, et Crotoniatæ ad eos præmisissent, qui dicerent, non sibi volentibus fore, si per suum agrum exercitus transiret, ad mare descenderunt, et ad Hylia ostium pernoctarunt; et naves in eundem locum iis occurrebant. Postridie vero, quum eas conscendissent, oram legentes discedebant, et ad urbes, præter Locros, appellebant, donec Petram Regini agri pervenerunt.

XXXVI. Syracusani vero interea quum eos contra se venire audirent, belli fortunam classe rursus experiri volebant, et reliquo peditatus apparatu, quem ad hoc ipsum ante eorum adventum, præcipere occasionem cupientes, cogeant. (2) Instruxerunt autem classem quum aliis rebus ita, ut ex superiore navali prælio se fore meliore conditione colligebant, tum etiam navium proras in exiguum spaciū coactas firmiores reddiderunt, et epotidas crassas proris imposuerunt, hisque tigna obliqua, quibus eas sustinerentur, junxerunt ad navium parietes pertingentia, spatio fere senum cubitorum et intus et extra, quo modo et Corinthii adversus naves, quæ ad Naupactum erant, per proras pugnaverant. (3) Existimarunt enim Syracusani, adversus Atheniensium naves, quæ contra non eodem modo erant ædificatæ, sed circa proram graciles erant, quod illi non tam adversis proris, quam navibus circumactis incurrere consuevissent, se non deteriore conditione futuros, et navale prælium, quod in magno portu a multis navibus in non magno spatio committendum erat, e re sua factum iri; se enim adversis proris incurrentes diffracturos illorum proras, si solidis crassisque rostris vacuas et infirmas quaterant; (4) Atheniensibus vero in angusto loci spatio nullam fore facultatem aut naves circumagendi, aut eas per mediam suam classem educendi, qua artificii parte potissimum illi confiderent; se ipsos enim pro viribus hoc quidem præstituros, ut nullam ipsis per mediam suam classem transeundi facultatem darent; illud vero ab ipsis loci angustia impeditum iri, ne naves circumagerent. (5) Quæ autem prius gubernatorum inscitia esse videbatur, quod adversis proris configerent, ea

γὰρ ἐν αὐτῷ στήσιν· τὴν γὰρ ἀνάκρουσιν οὐκ εἶσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξωθούμενοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐαυτῶν. Τοῦ δ' ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσιν, (6) καὶ ξυμπεραμένους αὐτούς, ἦν πη βιάζωνται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτό, προσπίπτοντας ἀλλήλοισι ταράξεσθαι· ὅπερ καὶ ἐβλάπτε μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἀπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὖσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὥσπερ τοῖς Συρακοσίοις. Περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε καὶ ἀνάκρουσιν, οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημυρίου πολεμίου τε αὐτοῖς ἐσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος.

XXXVII. Τοιαῦτα οἱ Συρακοσίοι πρὸς τὴν ἐαυτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες, καὶ ἅμα τε θαρσυχότες μᾶλλον ἢ δὴ ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας, ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσίν. (1) Καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγω πρότερον, τὸν ἐκ τῆς πόλεως, Γύλιππος προεξαγαγὼν προσήγε τῷ τεύχει τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου, οἳ τε ὀπλιταὶ ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππῆς καὶ ἡ γυμνητρία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα προσήει τῷ τεύχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἐπεξέπλεον τῶν Συρακοσίων καὶ συμμαχῶν. (2) Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν, ῥῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἀφ' ὧν ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χωροῦντας ἱππέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς ἀντεπεξήσαν, ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβόηθον, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ ἐβδομήκοντα ναῦς· καὶ τῶν Συρακοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα.

XXXVIII. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπὶ πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρούμενοι καὶ πειράσαντες ἀλλήλων, καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἀξίον τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακοσίοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθεν.

(3) Τῇ δ' ὕστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακοσίοι ἡσύχαζον, οὐδὲν δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γεγόμενα, καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὖθις ἐπιχειρήσειν, τοὺς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἰ τίς τι ἐπεπονθήκει, καὶ δολκάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος κληστοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπεπήγει. (4) Διαλειπούσας δὲ τὰς δολκάδας ὅσον δύο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως εἰ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη κατὰφειξις ἀσφαλῆς καὶ πάλιν καθ' ἑσυχίαν ἐκπλοῦς. Παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

XXXIX. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ οἱ Συρακοσίοι τῆς μὲν ἑώρας πρωαίτερον, τῇ δ' ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε

THUCYDIDES.

maxime se ipsos usuros; hac enim ratione se optima conditione futuros; Atheniensibus enim, si a se propellerentur, non fore facultatem retrocedendi alio, nisi ad terram, idque ab exiguo spacio et in exiguum spacium, juxta ipsa sua castra. Cetero vero portu se ipsos potituros, (6) et illos, sicubi premerentur, confertos in exiguum spacium et omnes in unum, collisos inter se perturbatum iri, id quod etiam in omnibus navalibus praeliis plurimum Atheniensibus nocebat, quod iis non in omnem portum, ut Syracusanis, retrocedere liceret. In apertum vero mare navibus circumactis evadendi facultatem illos non habituros, quod penes se futurum esset, a pelago et invadere et retrocedere, præcipue vero, quod et Plemyrum illis infestum esset futurum, et quod portus ostium non amplum esset.

XXXVII. Talia quum Syracusani pro ea, quæ erat, peritia et potentia excogitassent, et simul etiam ex superiore navali praelio majorem jam fidentiam concepissent, pedestribus simul et maritimis copiis impetum faciebant. (2) Et peditatum quidem, qui ex urbe procedebat, Gylippus paulo prius eductum admovit ad Atheniensium munitionem ibi, qua prospectus in urbem patebat; item qui apud Olympieum erant et gravis armaturæ milites, qui illic erant, et equites et levis armatura Syracusanorum, ad munitionem ab altera parte accedebant; naves vero postea confestim Syracusanorum sociorumque prodibant. (3) Atque Athenienses primo quidem eos rati solo peditatu conflicturos quum naves quoque subito contra se venientes viderent, perturbabantur, et alii quidem supra munitiones et ante munitiones adversus hostes accedentes consistebant, alii vero adversus equites et jaculatores, qui multi partim ex Olympico partim ex aliis locis extra sitis magna celeritate veniebant, contra prodibant; alii vero naves instruebant, et simul ad littus occurrebant, et postquam instructæ erant, quinque et septuaginta naves educebant; et Syracusanorum erant circiter octoginta.

XXXVIII. Quum autem ad multum illius diei spatium et invadendo et recedendo mutuo se temptassent et neutri aliquid memorabile detrimentum alteris inferre possent, nisi quod Syracusani unam aut alteram Atheniensium navem depresserunt, praelio dirempto discesserunt; et peditatus simul a munitionibus abscessit.

(2) Postridie vero Syracusani quidem quiescebant, nullo modo declarantes, quidnam essent acturi; Nicias vero cernens, æquales fuisse in navali praelio vires et existimans, eos rursus impetum facturos, et trierarchos cogebat, ut naves reficerent, si qua damnum aliquod accepisset, et onerarias produxit ante suum vallum, quod ante naves suas, ut portus clausi loco esset, in mari defixum erat. (3) Distantes vero onerarias binum circiter jugerum spatio alteram ab altera collocavit, ut si qua navis premeretur, tutum esset refugium, et rursus per otium exeundi facultas. Athenienses autem in his apparandis rebus totum diem ad noctem usque perstiterunt.

XXXIX. Postridie vero Syracusani maturius quidem tempore sed eodem et peditatus et classis conatu cum Athe-

πειζού καὶ τοῦ ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς Ἀθηναίοις, (2) καὶ ἀντικαταστάνας ταῖς ναυαῖς τὸν αὐτὸν τρόπον αὐθις ἐπὶ πολὺ διήγον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων, πρὶν δὲ Ἀρίστων δὲ Πυρρήχου Κορίνθιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρακοσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας, πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομένους, κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι, καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοῖς ἐκδιβάσαντες τοὺς ναύτας εὐθὺς παρὰ τὰς ναῦς ἀριστοποιήσονται, καὶ δι' ὀλίγου αὐθις καὶ αὐθημερὸν ἀπροσδοκίτοις τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσιν.

XL. Καὶ οἱ μὲν πεισθέντες ἔπεμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ παρεσκευάσθη, καὶ οἱ Συρακοῖοι ἐξαίφνης πρῶμναν χρουσάμενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν, καὶ εὐθὺς ἐκβάαντες αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο. (2) οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες αὐτοὺς ὡς ἡσχημένους σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάαντες τά τε ἄλλα διεπράσσοντο καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμαχήσαι. (3) Ἐξαίφνης δ' οἱ Συρακοῖοι πληρώσαντες τὰς ναῦς ἐπέπλεον αὐθις· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θορύβου, καὶ αἰντοὶ οἱ πλείους, οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες μόλις ποτὲ ἀντανήγοντο. (4) Καὶ χρόνον μὲν τινα ἀπέσχοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι· ἔπειτ' οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἀλίσκεσθαι ἀλλ' ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ παρακελεύσεως ἐναυμάχουν. (5) Οἱ δὲ Συρακοῖοι δεξάμενοι καὶ ταῖς τε ναυσὶν ἀντιπρῶροις χρώμενοι, ὥσπερ διενόηθησαν, τῶν ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ ἀνεβρήγγυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξειρεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων αὐτοὺς ἀκοντίζοντες μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ἀθηναίους, πολὺ δ' ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις περιπλέοντες τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες.

XLI. Τέλος δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρακοῖοι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν δλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἐαυτῶν ὄρμον. (2) Αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν δλκάδων ἐπεδίωκον· ἔπειτ' αὐτοὺς αἱ κεραταὶ ὑπὲρ τῶν ἑσπλων αἱ ἀπὸ τῶν δλκάδων δελτινοφόροι ἡρμέναι ἐκώλυον. (3) Δύο δὲ νῆες τῶν Συρακοσίων ἐπαιρούμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγὺς καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἑάλω. (4) Καταδύσαντες δ' οἱ Συρακοῖοι τῶν Ἀθηναίων ἑπτὰ ναῦς καὶ κατατραυματίσαντες πολλὰς, ἀνδρας τε τοὺς μὲν ζωγρήσαντες τοὺς δὲ ἀποκτείναντες ἀπεχώρησαν, καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν, καὶ τὴν ἐλπίδα ἥδ' ἐχρὰν εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ πολὺ χρείσους εἶναι, ἐδόκουν δὲ καὶ τὸν πεζὸν χειρώσεσθαι.

niensibus conflagabant, (2) et commisso navibus praelio eodem modo rursus magnam illius diei partem se invicem lacessendo consumebant, donec Aristo, Pyrrhici filius, Corinthius, omnium, qui cum Syracusanis erant, optimus gubernator, persuasit suae classis ducibus, ut missis nunciis ad eos, quibus in urbe huius rei cura commissa erat, imperarent iis, ut quam celerrime rerum venalium forum mutarent, et ad mare transferrent, et quaecumque quis esculenta haberet, omnes cogerent illuc ferre et vendere, ut nautas suos statim juxta naves exponerent et facerent prandium, et intra breve spatium rursus et eodem die Athenienses nihil hujusmodi exspectantes aggredierentur.

XL. Atque hi quidem huius verbis adducti nuntium miserunt, et mercatus apparatus est, et Syracusani repente in puppim remigantes urbem versus navigando se receperunt, et statim excensu facto in loco prandium sumebant; (2) Athenienses vero existimantes, eos ut a se victos ad urbem in puppim remigasse, per otium in litus egressi, quum ad alia, tum ad prandium expediendum se contulerunt, quod nullum navale praelium amplius eo die se commissuros putarent. (3) At repente Syracusani navibus instructis rursus invehebantur; illi vero magno cum tumultu, et plerique jejuni, nullo ordine naves conscendebant, et aegre tandem obviam occurrebant. (4) Et aliquandiu quidem sibi caventes a se mutuo abstinebant; postea vero non placebat Atheniensibus, se a se ipsis, dum cunctarentur, per lassitudinem confici, sed quam celerrime hostes aggredi; quamobrem dato signo ingruentes pugnare cœperunt. (5) Syracusani vero quum eos excepissent, et adversis navium proris utentes, quemadmodum statuerant, rostris ad id paratis lacerabant Atheniensium naves per magnam prorarum partem, ubi nullum est remigium, et qui ex tabulatis eorum jacula conjiciebant, vehementer Atheniensibus nocebant; sed longe magis etiam illi ex Syracusanis, qui exiguis navigiis circumvehentes et seriem remorum hostilium navium subibant, et ad earum latera prætervehebantur, et illinc in nautas missilia jaciebant.

XLI. Tandem autem Syracusani totis viribus hoc modo pugnantes vicerunt, et Athenienses in fugam versi, inter onerarias naves in suam stationem perfugiebant. (2) Syracusanorum vero naves usque ad illas onerarias naves quidem insequiebantur; deinde antennæ, quæ ex onerariis navibus super introitus suspensæ delphines portabant, eos progredi prohibebant. (3) Duæ vero Syracusanorum naves, victoria feroces, ad illas propius accesserunt, atque profligatæ sunt; et earum altera una cum ipsis viris capta est. (4) At Syracusani septem navibus Atheniensium depressis, multisque laceratis, virisque partim captis partim occisis, abierunt, et utriusque pugnae navalis trophæa erexerunt, certamque jam spem animo conceperant, se classe longe superiores fore; existimabant autem, ipsum etiam perditatum a se subactum iri.

οἳ τ' ἔσονται περιγεγέσθαι. (3) Ἡ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσι τε τούτοις ἐθάρσει, καὶ μάλιστα ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει κατ' ἀνάγκην ἤδη, τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῇ ἡρὶ ὡς εἰκὸς παρέσσεσθαι ἐμελλον. (4) Πανταχόθεν δ' εὐέλπιδες ὄντες ἀπροφασίστως ἀπτεσθαι διανοοῦντο τοῦ πολέμου, λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ κινδύνων τε τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπὸν οἷος καὶ ὁ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων περιέσθαι ἂν αὐτοὺς εἰ τὸ Σικελικὸν προσελθόν, καὶ καθελόντες ἐκείνους αὐτοὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος ἤδη ἀσφαλῶς ἡγήσεσθαι.

III. Εὐθύς οὖν Ἄγις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν τῇ χειμῶνι τούτῃ ὁρμηθεὶς στρατῷ τινὶ ἐκ Δεκελείας τὰ τε τῶν ξυμμάχων ἡργυρολόγησεν ἐς τὸ ναυτικόν, καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ Μηλιῶς κόλπου Οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχθραν τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβὼν χρήματα ἐπράξατο, καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπηκόους μεφομένων καὶ ἀκόντων τῶν Θεσσαλῶν ὁμήρους τέ τινας ἡνάγκασε δοῦναι καὶ χρήματα, καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἐς Κόρινθον, ἐς τε τὴν ξυμμαχίαν ἐπειρᾶτο προσάγειν. (2) Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἐκατὸν νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο, καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ Βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν ἐκατέρους ἔταξαν, Φωκεῦσι δὲ καὶ Λοκροῖς πεντεκαίδεκα, καὶ Κορινθίοις πεντεκαίδεκα, Ἀρχάσι δὲ καὶ Πελληνεῦσι καὶ Σικυωνίοις δέκα, Μεγαρεῦσι δὲ καὶ Τροιζηνίοις καὶ Ἐπιδαυριοῖς καὶ Ἑρμιονεῦσι δέκα· τὰ τε ἄλλα παρεσκευάζοντο ὡς εὐθὺς πρὸς τὸ ἔαρ ἐξόμενοι τοῦ πολέμου.

IV. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ διανοήθησαν, ἐν τῇ αὐτῇ χειμῶνι τούτῃ τὴν τε ναυπηγίαν, ὅλα ξυμπορισάμενοι, καὶ Σούνιον τεύχσαντες, ὅπως αὐτοῖς ἀσφάλεια ταῖς σιταγωγαῖς ναυσὶν εἴη τοῦ περιπλω, καὶ τό τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τεύχισμα ἐκλιπόντες δ' ἐνωκοδόμησαν παραπλέοντες ἐς Σικελίαν, καὶ τᾶλλα, εἴ ποῦ τι ἰδοῖαι ἀρχεῖον ἀναλίσκεσθαι, ξυστελλόμενοι ἐς αὐτέλειαν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται.

V. Πρασόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ ὄντων οὐδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου, πρῶτοι Εὐβοῆς ὡς Ἄγιν περὶ ἀποστάσεως τῶν Ἀθηναίων ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῇ χειμῶνι τούτῃ. Ὁ δὲ προσδεχόμενος τοὺς λόγους αὐτῶν μεταπέμπεται ἐκ Λακεδαιμόνος Ἀλκαμένη τὸν Σθενελαΐδου καὶ Μέλανθον ἀρχοντας ὡς ἐς τὴν Εὐβοίαν· οἱ δ' ἦλθον ἔχοντες τῶν νεοδαμωδῶν ὡς τριακοσίους, καὶ παρεσκεύαζεν αὐτοῖς τὴν διάβασιν. (2) Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Λέσβιοι ἦλθον βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποστήναι· καὶ ξυμπρασόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπειθεται Ἄγις ὥστε Εὐβοίας μὲν περὶ ἐπισχεῖν, τοῖς δὲ Λεσβίοις παρεσκεύαζε τὴν ἀπόστασιν, Ἀλκαμένη τε ἀρμοστήν διδοῦς, ὃς ἐς Εὐβοίαν πλεῖν ἐμελλε, καὶ δέκα μὲν Βοιωτοὶ ναῦς ὑπέσχοντο δέκα δὲ Ἄγις. (3) Καὶ ταῦτα ἀνευ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως ἐπράσσετο· ὁ γὰρ Ἄγις ὅσον χρόνον

certe aestate hostes sustinerent. (3) Lacedæmoniorum vero civitas, quum propter hæc omnia fiduciam concipiebat, tum vero præcipue, quod Siculi socii jam necessario cum magnis copiis, classis accessione facta, ineunte statim vere, ut erat verisimile, sibi præsto futuri essent. (4) Itaque, quum undique bonam spem haberent, abjecta omni cunctatione bellum capessere statuebant, reputantes secum, si hoc bellum felicem exitum habuisset, se in posterum et huiusmodi periculis liberatos fore, cujusmodi fuisset et illud, quod sibi ab Atheniensibus creatum fuisset, si res Siculas in suam potestatem rede-gissent; et illis eversis futurum, ut ipsi totius Græciæ imperium tuto jam obtinerent.

III. Confestim igitur Agis, eorum rex, hac hieme cum copiis nonnullis ex Decelea profectus, pecuniam a sociis ad classem comparandam exegit, et ad Meliacum sinum defle-ctens ob vetustas inimicitias abactis Cæteorum plerisque pecoribus pecuniam collegit, et Achæos Phthiotas, ceterosque populos, qui Thessalorum imperio in illa regione parebant, conquerentibus et invitis Thessalis, obsides aliquot ac pecuniam dare coegit; et obsides Corinthi deposuit, et illos in societatem adducere conabatur. (2) Lacedæmonii vero centum naves ædificandas sociis civitatibus imperabant; atque sibi quidem ipsis ac Boeotis quinās et vicenas utrisque faciendas assignarunt, Phocensibus vero et Locris quindecim, et Corinthiis quindecim, Arcadibus et Pellenensibus et Sicyoniis decem, Megarensibus et Troezeniis et Epidauriis et Hermionensibus decem; et cetera quoque comparabant, ut statim sub veris initium strenue bellum gesturi.

IV. Comparabant autem Athenienses quoque, quemadmodum constituerant, in eadem hac hieme navium confectionem, materia comportata et Sunio munito, ut naves, quæ commeatum sibi subveharent, tuto circum mveherentur; itemque munitione etiam in agro Laconico deserta, quam in Sicilia trajicientes extruxerant, ceterisque rebus, acubi aliqua impensa videtur inutilis esse, in parsimoniam compositis, maxime vero cura de sociis suscepta, ne a se deficerent.

V. Dum autem hæc utrique agunt, et in bello parando versantur plane ut si tunc primum id inciperent, primi Euboenses ad Agin legatos de defectione ab Atheniensibus faci-enda miserunt in hac hieme. Ille vero quum eorum orationem admisisset, accessit Lacedæmone Alcamenem, Sthenelaidæ filium, et Melanthum, tamquam præfectos, qui in Euboeam mitterentur; illi vero cum trecentis libertis in civitatem nuper adscriptis venerunt, et Agis transitum iis præparabat. (2) Interea vero etiam Lesbii venerunt, et ipsi cupientes defectionem facere; et quum Boeoti eos adjuvarent, Agis adducitur, ut de Euboea quidem rem differret, Lesbios vero in defectione facienda juvabat, Alcamene iis harmosta dato, qui in Euboeam navigaturus erat, atque Boeoti iis decem naves polliciti sunt, et Agis item decem. (3) Hæc autem ignara civitate Lacedæmoniorum agebantur; Agis enim, quamdiu cum suis copiis apud Deceleam erat,

ἦν περὶ Δακελείαν ἔχων τὴν μεθ' αὐτοῦ δύναμιν, κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἰ ποί τινα ἐβούλετο στρατιάν καὶ ξυναγεῖραι καὶ χρήματα πράσσειν. Καὶ πολλὸν μᾶλλον ὥς εἰπεῖν κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν αὐτοῦ οἱ ξύμμαχοι ὑπήκουον ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων· δύναμιν γὰρ ἔχων εὐθὺς ἐκασταχόσε δεινὸς παρῆν. (4) Καὶ ὁ μὲν τοῖς Λασιβίοις ἐπρασσεν, Χῖοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι ἀποστήναι καὶ αὐτοὶ ἐτοίμοι δντες πρὸς μὲν Ἄγιν οὐκ ἐτράποντο, ἐς δὲ τὴν Λακεδαίμονα. Καὶ παρὰ Τισσαφέρνους, ὃς βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρτοξέρξου στρατηγὸς ἦν τῶν κάτω, πρεσβευτὴς ἄμα μετ' αὐτῶν παρῆν. (5) ἐπήγετο γὰρ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὑπισχεῖτο τροφὴν παρέξειν. Ὑπὸ βασιλείᾳ γὰρ νεωστὶ ἐτύγγανε πεπραγμένος τοὺς ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς δι' Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πράσσεισθαι ἐπωφίλησεν· τοὺς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐνόμιζε κομιεῖσθαι κακώσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἄμα βασιλεῖ ξυμμάχους Λακεδαιμονίους ποιήσας, καὶ Ἀμόργην τὸν Πισσούθου υἱὸν νόθον, ἀφαστῶτα περὶ Καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε βασιλεὺς, ἢ ζῶντα ἄξειν ἢ ἀποκτείνειν. Οἱ μὲν οὖν Χῖοι καὶ Τισσαφέρνης κοινῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπρασσον,

VI. Καλλίγετος δὲ ὁ Λαοφῶντος Μεγαρεὺς καὶ Τιμαγόρας δ' Ἀθηναγόρου Κυζικηνός, φυγάδες τῆς αὐτῶν ἀμρτότεροι παρὰ Φαρναδάξω τῷ Φαρνάκου κατοικοῦντες, ἀφικνούνται περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λακεδαίμονα πέμψαντος Φαρναδάξου, ὅπως ναὺς κομίσαιεν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ αὐτός, εἰ δύναιτο, ἅπερ ὁ Τισσαφέρνης προθυμεῖτο, τὰς τ' ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ πόλεις ἀποστήσειε τῶν Ἀθηναίων διὰ τοὺς φόρους, καὶ ἀφ' αὐτοῦ βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων ποιήσειεν. (2) Πρασόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἐκατέρων, τῶν τε ἀπὸ τοῦ Φαρναδάξου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρνους, πολλὴ ἀμιλλα ἐγένετο τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὅπως οἱ μὲν ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον οἱ δ' ἐς τὸν Ἑλλησπόντον πρότερον ναὺς καὶ στρατιάν πείσουσι πέμπειν. (3) Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι τὰ τῶν Χίων καὶ Τισσαφέρνους παρὰ πολλὸν προσεδέξαντο μᾶλλον· ξυνέπρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιάδης, Ἐνδιῷ ἐφορεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος ὢν, ὅθεν καὶ τοῦνομα Λακωνικὸν ἢ οἰκία αὐτῶν κατὰ τὴν ξενίαν ἔσχεν· Ἐνδιος γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο. (4) Ὅμως δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι πρῶτον κατασκόπον ἐς τὴν Χίον πέμψαντες Φρῦνιν ἄνδρα περιόικον, εἰ αἶ τε νῆες αὐτοῖς εἰσὶν ὅσασπερ ἔλεγον καὶ τᾶλλα ἢ πόλις ἱκανὴ ἐστὶ πρὸς τὴν λεγομένην δόξαν, ἀπαγγεῖλαντος αὐτοῖς ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον, τοὺς τε Χίους καὶ τοὺς Ἐρυθραίους εὐθὺς ξυμμάχους ἐποιήσαντο, καὶ τεσσαράκοντα ναὺς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμπειν ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσον ἢ ἐξήκοντα ἀφ' ὧν οἱ Χῖοι ἔλεγον ὑπαρχουσῶν. (5) Καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα τούτων αὐτοῖς ἐμελλον πέμπειν, καὶ Μελαγκρίδαν, ὃς αὐτοῖς ναύαρχος ἦν· ἔπειτα σεισμοῦ γενομένου ἀντὶ τοῦ Μελαγκρίδου Χαλκιδέα ἐπεμpton

jus habebat et copias mittendi, si quo vellet, et contrahendi, et pecunias exigendi. Atque multo magis pene dixerim id temporis ei socii parebant, quam Lacedæmonii, qui in urbe erant; quod enim exercitum secum haberet, quocumque se contulisset, formidabilis aderat. (4) Et hic quidem Lesbiis operam dabat; Chii autem et Erythræi, quum et ipsi ad defectionem faciendam essent parati, non ad Agin, sed Lacedæmonem se converterunt. Et a Tissapherne, qui regis Darei, Artoxerxis filii, prætor inferioris provinciæ erat, simul cum illis legatus aderat; (5) nam et Tissaphernes Peloponnesios incitabat, et pollicebatur, se stipendium præbiturum. Rex enim nuper forte exegerat ab eo tributa suæ provinciæ, quæ regi debnerat, quod ea propter Athenienses a Græcis civitatibus exigere non potuisset; existimabat igitur, se et tributa facilius recepturum, si Athenienses bello vexasset, et simul se Lacedæmoniorum societatem regi conciliaturum, et Amorgen, Pissuthnæ filium nothum, qui defectionem circa Cariam fecerat, quemadmodum rex ei imperaverat, aut vivum adducturum, aut interfecturum. Chii igitur et Tissaphernes communi hac in re consilio agebant;

VI. Calligetis autem, Laophontis filius, Megarensis, et Timagoras, Athenagoræ filius, Cyzicenus, sua uterque patria extorris, qui apud Pharnabazum, Pharnacis filium, habitabant, circa idem tempus venerunt Lacedæmonem a Pharnabazo missi, ut naves in Hellespontum transportarent, et ut ipse, si posset, id quod Tissaphernes contendebat, et civitates in sua provincia sitas ab Atheniensibus alienaret propter tributa, et sua opera Lacedæmoniorum societatem regi conciliaret. (2) Quum autem hæc separatim utrique agerent, et qui a Pharnabazo, et qui a Tissapherne missi erant, ingens concertatio apud Lacedæmonios erat, quum alteri, ut in Ioniam et Chium, alteri ut in Hellespontum classis et exercitus prius mitteretur persuadere studerent. (3) Lacedæmonii tamen Chiorum et Tissaphernis postulata multo lubentius admiserunt; eos enim etiam Alcibiades adjuvabat, qui Endio, tunc ephori magistratum gerenti, erat hospes paternus conjunctissimus, unde etiam nomen Læconicum familia illorum propter hospitium obtinuit; Endius enim Alcibiadis appellabatur. (4) Lacedæmonii tamen prius Phrynin, hominem municipem, in Chium miserunt, ut exploraret, num et naves tot ipsis essent, quot dicebant, et ceteris rebus civitas illa haud inferior esset fama, quæ de ea ferretur; et quum ille iis renuntiasset, hæc vera esse, quæ audirent, et Chios et Erythræos confestim in societatem receperunt, et quadraginta naves iis mittendas decreverunt, quod non minus, quam sexaginta, illic essent comparatæ, unde Chii dicebant. (5) Atque primum quidem decem harum erant missuri, et Melancridam, qui iis nauarchus erat; deinde quum terræ motus exitisset, pro Melancrida Chalcideum mittebant, et pro decem navibus quinque in

καὶ ἀντὶ τῶν δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἐνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

VII. Ἄμα δὲ τῷ ἤρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἐπιγομένων τῶν Χίων ἀποστεῖλαι τὰς ναῦς, καὶ δεδιότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρᾶσσόμενα αἰσθῶνται (πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο), ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Κόρινθον ἄνδρας Σπαρτιάτας τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἐτέρας θαλάσσης ὥς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν Ἰσθμὸν κελεύσωσι πλεῖν ἐς Χίον πάσας, καὶ ἃς ὁ Ἅγεις παρεσκευάζεν ἐς τὴν Λέσβον καὶ τὰς ἄλλας ἦσαν δὲ αἱ ζύμπασαι τῶν ξυμμαχίδων νῆες αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα.

VIII. Ὁ μὲν οὖν Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας ὑπὲρ τοῦ Φαρναδάου οὐκ ἐκοινοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν ἃ ἤλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολὴν πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα, ἀλλ' ὕστερον ἐφ' ἑαυτῶν διενεοῦντο ἄλλω στόλῳ πλεῖν. (2) ὁ δὲ Ἅγεις ἐπειδὴ εἶωρα τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὤρμημένους, οὐδ' αὐτὸς ἄλλο τι ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς Κόρινθον οἱ ζύμπαχοι ἐβουλεύοντο, καὶ ἔδοξε πρῶτον ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν ἄρχοντα ἔχοντα Χαλκιδέα, ὃς ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρεσκευάζεν, ἔπειτ' ἐς Λέσβον καὶ Ἀλκαμένην ἄρχοντα, ὃνπερ καὶ Ἅγεις διανοεῖτο, τὸ τελευταῖον δὲ ἐς τὸν Ἑλληνισποντον ἀφικέσθαι (προσετέτακτο δὲ ἐς αὐτὸν ἄρχων Κλέαρχος ὁ Ῥαμφίου), (3) διαφέρειν δὲ τὸν Ἰσθμὸν τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον, καὶ εὐθὺς τεύτας ἀποπλεῖν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμωμένας τὸν νοῦν μᾶλλον ἔχουσιν ἢ τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερομένας. (4) Καὶ γὰρ τὸν πλοῦν ταύτη ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο, καταφρονήσαντες τῶν Ἀθηναίων ἀδυνασίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν αὐτῶν πολὺ πῶ ἐφαίνετο. Ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς.

IX. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπιγομένων αὐτῶν τὸν πλοῦν, οὐ προθυμῆθησαν ξυμπλεῖν πρὶν τὰ Ἰσθμια, ἃ τότε ἦν, διεορτάσωσιν. Ἅγεις δὲ αὐτοῖς ἐτοῖμος ἦν ἐκείνους μὲν μὴ λύειν δὴ τὰς Ἰσθμιάδας σπονδάς, ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. (2) Οὐ ξυγχαρούντων δὲ τῶν Κορινθίων ἀλλὰ διατριβῆς ἐγγιγνομένης οἱ Ἀθηναῖοι ἤσθοντο τὰ τῶν Χίων μᾶλλον, καὶ πέμψαντες ἓνα τῶν στρατηγῶν Ἀριστοκράτην ἐπητῶντο αὐτούς, καὶ ἀρνούμενων τῶν Χίων τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι ξυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ξυμμαχικόν· οἱ δ' ἐπεμψαν ἐπτά. (3) Αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν οἱ μὲν πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, οἱ δ' ὀλίγοι καὶ ξυνειδότες τό τε πλῆθος οὐ βουλόμενοι πῶ πολέμιον ἔχειν, πρὶν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι, καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἤξειν, ὅτι διέτριβον.

X. Ἐν δὲ τούτῳ τὰ Ἰσθμια ἐγίνετο, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι (ἐπηγγέθησαν γὰρ αἱ σπονδαί) ἐθεοῦρον ἐς αὐτά,

Laconica praeprabant. Et haec hiems finiebatur, hujusque belli, quod Thucydides conscripsit, undevicesimus annus finiebatur.

VII. Ineunte autem sequentis aestatis vere statim Chiiis instantibus, ut naves mitterentur, et metuentibus, ne Athenienses resciscerent, quae agebantur, (omnes enim clam illis legatos miserant) Lacedaemonii mittunt tres viros Spartanos Corinthum, ut quam celerrime ab altero mari in id, quod Athenas spectat, navibus per Isthmum transvectis, omnes in Chium navigare juberent, et eas, quas Agis praepraverat in Lesbum mittendas, et reliquas; erant autem illic universae sociarum civitatum naves numero undequadragenta.

VIII. Quamobrem Calligetis quidem et Timagoras, Pharnabazi legati, hujus classis in Chium proficiscentis participes esse nolebant, neque pecunias dabant, quas secum attulerant, ut classis mitteretur, quinque et viginti talenta, sed postea per se cogitabant parata alia classe navigare; (2) Agis autem, quum videret Lacedaemonios primum in Chium tendere, ne ipse quidem aliud censebat; sed socii, quum Corinthum convenissent, consultare coeperunt, et placuit iis primum in Chium navigare duce Chalcideo, qui quinque illas naves in Laconica praeprabat; deinde in Lesbum, duce Alcamene, quem etiam Agis destinabat; postremo vero in Hellespontum proficisci, (ei autem Clearchus Rhamphiae filius, dux creatus erat), (3) transportare autem per Isthmum primum dimidiam navium partem et iis confestim proficisci, ne Athenienses animum potius adverterent ad eas, quae tunc proficiscerentur, quam ad eas, quas postea illuc transportarentur. (4) Etenim ab hac parte propalam navigare statuebant, contemptis Atheniensibus ut invalidis, quod eorum nulla magna classis usquam adhuc apparebat. Ut autem hoc iis placuit, confestim etiam unam et viginti naves transportarunt.

IX. Corinthii vero, quamvis illi navigationem urgerent, non potuerunt in animum inducere, ut et ipsi navigarent, antequam omnes Isthmiorum dies festos, qui tunc erant, celebrassent. Agis vero iis paratum se praebebat permittere illis quidem, ut sacras Isthmiorum inducias non solverent, ipse vero suo nomine expeditionem suscipere. (2) Quod quum non concederent Corinthii, sed mora interponeretur, Athenienses consilia Chiorum facilius senserunt, et Aristocrate, uno e ducibus, misso, illos insimulabant, et quum Chii rem negarent, illi iis, id quod fidem faceret, naves secum mittere ad sociorum auxilia imperabant; Chii vero iniserunt septem. (3) Causa autem, cur mitterent naves, haec fuit, quod plerique quidem Chiorum ignorarent ea, quae clam agitabantur, pauci vero ii, qui conscii erant, neque plebem jam hostilem habere vellent, priusquam aliquod firmum praesidium adepti essent, et Peloponnesios non amplius venturos exspectarent, quia morabantur.

X. Interea vero Isthmici ludi committebantur, et Athenienses (indictae enim erant iis induciae) sacram legationem

καὶ κατὰ δὴλα μέλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. Καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, παρεσκευάζοντο εὐθὺς ὅπως μὴ λήσουσιν αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφορμηθεῖσαι. (2) Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἑορτὴν ἀνήγοντο μίᾳ καὶ εἰκοσι ναυσὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἔχοντες. Καὶ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον ἰσας ναυσὶ προσπλεύσαντες ὑπήγον ἐς τὸ πέλαιος. Ὡς δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ἀλλ' ἀπετράποντο, ἐπαγεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς γὰρ τῶν Χίων ἐπτά ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες οὐ πιστὰς ἐνόμιζον, (3) ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώσαντες ἐπτά καὶ τριάκοντα παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· ἴσθι δὲ λιμὴν ἐρήμους καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδauriac. Καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπαλλάσσει μετῴρον οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ ἄλλας ξυναγαγόντες ὁρμίζουσιν. (4) Καὶ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ καὶ ἐς τὴν γῆν ἀποβάντων θόρυβός τε ἐγένετο πολλὸς καὶ ἄτακτος, καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸν ἄρχοντα Ἀλκαμένην ἀποκτείνουσιν καὶ αὐτῶν τινὲς ἀπέθανον.

XI. Διαικρινέντες δὲ πρὸς μὲν τὰς πολεμίας ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμῆν ἱκανάς, ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐς τὸ νησιῶν ὁρμίζονται ἐν ᾧ οὐ πολὺ ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ βοήθειαν ἔπειπον. (2) Παῖσαν γὰρ καὶ τοὺς Πελοποννησίους τῇ ὑστεραίᾳ οἱ τε Κορινθιοὶ βοηθοῦντες ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι. Καὶ ὁρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐπίπνον οὖσαν ἡπόρουν, καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαύσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνελκύσαι καὶ τῷ πεζῷ προσκαθημένους φυλακὴν ἔχειν, ὥς ἂν τις παρατυχὴ διαφυγῇ ἐπιτηδεία. Ἐπειμύς δ' αὐτοῖς καὶ Ἄγης αἰσθόμενος ταῦτα ἀνδρὰ Σπαρτιάτην Θέρμωνα. (3) Τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτον μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναι εἰσὶν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ (εἰρητὸ γὰρ, ὅταν γένηται τοῦτο, Ἀλκαμένης ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἱππέα πέμψαι), καὶ εὐθὺς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς καὶ Χαλκιδεὰ ἄρχοντα καὶ Ἀλκιβιάδην μετ' αὐτοῦ ἐδούλοντο πέμπειν· ἔπειτα ὠρμημένων αὐτῶν τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη, καὶ ἀθυμήσαντες, ὅτι πρῶτον ἀπτόμενοι τοῦ Ἰωνικοῦ πολέμου ἔπαισαν, τὰς ἐκ τῆς ἑαυτῶν οὐκέτι διανοοῦντο πέμπειν ἀλλὰ καὶ τινὰς προανηγμένας μετακαλεῖν.

XII. Γινούς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πείθει αὖθις Ἐνδιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐφόρους μὴ ἀπυκνῆσαι τὸν πλοῦν, λέγων ὅτι φθίσονται τε πλεύσαντες πρὶν τὴν τῶν νεῶν ἑμφορὰν Χίους αἰσθέσθαι, καὶ αὐτὸς ὅτι ἦν προσβάλλῃ Ἰωνία βραδύς, πείσει τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, τὴν τε τῶν Ἀθηναίων ἀσθένειαν λέγων καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προθυμίαν· πιστότερος γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι. (2) Ἐνδίῳ τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαι τε Ἰωνίαν καὶ βασιλέα ξύμμαχον ποιῆσαι

eo mittebant, et ita Chiorum consilia multo manifestius prehenderunt. Et postquam illinc discesserunt, confestim sese præparabant, ut se fallere non possent naves, si ex Cenchreis proficiscerentur. (2) Illi vero post ludos vela faciebant cum una et viginti navibus Chium versus, quibus præerat Alcámenes. Et Athenienses, quum initio totidem navibus adversus eos processissent, in altum se subducebant. Quum autem longe provectos Peloponnesii sequi noluisent, sed retro cessissent, Athenienses quoque recesserunt; nam septem Chiorum naves, quas in eo numero secum habebant, nequaquam fideles existimabant, (3) sed postea aliis septem et triginta instructis, eos terram legentes persecuti sunt ad Piræum agri Corinthii; est autem portus desertus, et extremus ad agri Epidaurici confinia situs, atque unam navem Peloponnesii in alto amiserunt, ceteras vero contractas in portu statuunt. (4) Et quum Athenienses et a mari navibus eos adorti essent, et in terram descendissent, ingens tumultus ac perturbatio incassit, et plerasque naves Athenienses in terra laceraverunt, et Alcamenem ducem interfecerunt; et ipsorum quoque nonnulli obierunt.

XI. Dirempto autem proelio naves quidem, quot satis esse videbantur, disposuerunt, quæ stationem adversus hostiles obtinerent; cum reliquis vero in parvulæ insulæ stationem se receperunt, in qua non multum illinc distante castra posuerunt, et nuntium Athenas ad subsidium arcesendum mittebant. (2) Nam aderant etiam Peloponnesiis postero die et Corinthii ad opem navibus ferendam, et paulo post etiam reliqui finitimi. Et quum animadverterent, hanc navium custodiam in loco deserto sibi laboriosam fore, consilii inopes erant, et inclinabant quidem eo, ut naves incenderent, deinde vero statuerunt eas subducere, et peditatu assidentes agere excubias, donec aliqua commoda effugiendi facultas offerretur. Agis etiam, his cognitis, Thermonem, virum Spartanum, iis misit. (3) Lacedæmoniis autem primo quidem nunciatum erat, naves solvisse ab Isthmo, (Alcameni enim ab ephoris imperatum erat, ut, quum hoc fieret, equitem mitteret); et statim quinque naves, quas ipsi præbebant, et Chalcideum ducem, et Alcibiadem cum eo mittere volebant; deinde vero, jam iis rem urgentibus, allatus est nuntius de navibus, quæ in Piræum fuga se receperant; quamobrem animis consternati, quod in ipso initio Ionici belli offensus, naves e suo paratas non jam volebant mittere, imo etiam nonnullas, quæ jam discesserant, revocare.

XII. Quod quum intellexisset Alcibiades, persuadet rursus Endio ceterisque ephoris, ne per metum a classe mittenda desisterent, dicens, se prius illuc venturos, quam Chii classis cladem sentirent, et se, ubi ad Ioniam appulisset, facile civitatibus persuasurum, ut deficerent, et Atheniensium imbecillitatem commemorando et Lacedæmoniorum studium; majorem enim sibi, quam aliis, fidem habitum iri. (2) Et ipsi Endio privatim dicebat, præclarum fore, si per ipsum et Ionia deficeret, et regis societas

Λακεδαιμονίους, καὶ μὴ Ἄγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι· ἐτύγχανε γὰρ τῷ Ἄγιδι αὐτὸς διάφορος ὢν. (3) Καὶ ὁ μὲν πείσας τοὺς τε ἄλλους ἐφόρους καὶ Ἐνδιον ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου, καὶ διὰ τάρχους τὸν πλοῦν ἐποιούντο.

XIII. Ἀνεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμήσασαι· καὶ περὶ τὴν Λευκαδίαν ἀποληφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἦρχεν Ἴπποκλῆς Μενίππου φυλακὴν ἔχων τῶν τῆς Σικελίας νεῶν, αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς διαφυγοῦσαι τοὺς Ἀθηναίους κατέπλευσαν ἐς τὴν Κόρινθον.

XIV. Ὁ δὲ Χαλκιδεύς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης πλέοντες ὅσοις τ' ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι, καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῃ τῆς ἡπείρου καὶ ἀφέντες ἐνταῦθα αὐτοὺς αὐτοὶ μὲν προξυγγενομένοι τῶν ξυμπρασσόντων Χίων τισί, καὶ κελεύόντων καταπλεῖν μὴ προσιπόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀφικνούνται αἰφνίδιοι τοῖς Χίοις. (2) Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι ἦσαν καὶ ἐκπλήξει· τοῖς δ' ὀλίγοις παρεσκέυαστο ὥστε βουλὴν τε τυχεῖν ξυλληγομένην, καὶ γενομένων λόγων ἀπὸ τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου ὡς ἄλλαι· ἐ νῆες πολλὰι προσπλέουσι, καὶ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῇ Πειραιῷ νεῶν οὐ δηλωσάντων, ἀφίστανται Χίοι καὶ αὖθις Ἐρυθραῖοι Ἀθηναῖων. (3) Καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ Κλαζομένους ἀφιστάσιν. Διαβάντες τε οἱ Κλαζομένοι εὐθὺς ἐς τὴν ἡπείρου τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἰ τι δέοι, σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς νησίδος ἐν ἧ οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν. Καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶτες ἐν τειχισμῷ τε πάντες ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου,

XV. ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς Χίου ἀφικνεῖται· καὶ νομίσαντες μέγαν ἦδη καὶ σαφεῖ τὸν κίνδυνον σφῶς περιεστέαναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμάχους οὐκ ἐβέλθῃσιν τῆς μεγίστης πόλεως μεθεστηκυίας ἡσυχάζειν, τὰ τε χιλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἀψῆσθαι, εὐθὺς ἔλυσαν τὰς ἐπικειμένους ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως, καὶ ἐψηφίσαντο κινεῖν καὶ ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλίγας, τῶν τε ἐν τῇ Πειραιῷ ἐφορμουσῶν τὰς μὲν ὀκτὼ ἦδη πέμπειν, αἱ ἀπολιποῦσαι τὴν φυλακὴν τὰς μετὰ Χαλκιδέως διώξασαι καὶ οὐ καταλαβοῦσαι ἀναχωρήκεσαν (ἦρχε δ' αὐτῶν Στρομβιχίδης Διοτίμου), ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον βοηθεῖν δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπολιπούσας καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. (2) Τὰς τε τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς, αἱ αὐτοῖς ξυνεπολιόρκουν τὰς ἐν τῇ Πειραιῷ, ἀπαγαγόντες τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἡλευθέρωσαν τοὺς δ' ἡλευθέρους κατέδησαν. Ἐτέρας δ' ἀντὶ πασῶν τῶν ἀπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελοποννησίων διὰ τάρχους πληρώσαντες ἀντέπεμψαν, καὶ ἄλλας διενεοῦντο τριᾶκοντα πληροῦν. Καὶ πολλὰ ἦν ἡ προ-

Lacedæmonii conciliaretur, nec Agidis hæc certaminis gloria esset; Agidi enim ipse erat inimicus. (3) Hic igitur quum et ceteris ephoris et Endio rem persuasisset, solvebat cum quinque navibus et Chalcideo Lacedæmonio, et celeritate adhibita navigationis cursum faciebant.

XIII. Redibant autem per hoc idem tempus etiam ex Sicilia sexdecim illæ Peloponnesiorum naves, quæ duce Gylippo una cum Syracusanis debellaverant, atque circa Leucadiam deprehensæ et afflictæ a septem et viginti Atticis navibus, quibus præerat Hippocles, Menippi filius, qui classis ex Sicilia redeuntis reditum observabat, præter unam ceteræ omnes elapsæ sunt Atheniensibus et Corinthum appulerant.

XIV. Chalcidens autem et Alcibiades inter navigandum omnes, in quos incidissent, comprehendebant, ne navigatio palam fieret, et quum ad Corycum in continente situm appulissent, et illos hic dimisissent, ipsi quidem prius congressi cum nonnullis Chiorum, qui conjurationis erant socii, quum hi juberent re nulli prius declarata ad urbem navigare, ad Chios ex improvise advenerunt. (2) Et Chiorum quidem plebs admirabunda et attonita erat; optimates vero operam dederant, ut tunc ipsum senatus cogeretur, et quum agi cœptum esset a Chalcideo et Alcibiade, affirmantibus multas alias naves adventare, nec ullam de navium apud Piræum obsidione mentionem fecissent, Chii et mox Erythræi ab Atheniensibus deficiunt. (3) Et post hæc cum tribus navibus profecti etiam Clazomenas ad defectionem faciendam inducunt. Clazomenii autem confestim in continentem transgressi Polichnam muniebant, si forte opus foret, ut eo sibi ex parva insula, quam incolebant, receptus esset. Et hi quidem, qui defecerant, omnes et manendo et bello parando erant occupati;

XV. Athenas autem celeriter de Chio nuntius pervenit; et existimantes, magnum jam ac manifestum periculum se circumstare, neque ceteros socios ultra quieturos post maximæ civitatis defectionem, et illa mille talenta, quæ per totum belli tempus intacta esse cupiebant, confestim abrogata lege, quæ pœnas proponebat ei, qui vel de his tangendis legem rogasset vel in suffragium misisset, ob præsentem terrorem placuit movere, navesque non paucas instruere et illarum navium, quæ ad Piræum excubabant, octo quidem statim mittere, quæ relicta custodia eas, quas Chalcidens secum ducebat, insecutæ, nec assecutæ, redierant, (his autem præerat Strombichides, Diotimi filius), et contra non multo post alias duodecim ad opem ferendam mittere duce Thrasykle, quæ et ipsæ stationem reliquerunt. (2) Atque Chiorum septem naves, quæ cum iis Piræo inclusas obsidebant, abduxerunt, et servos quidem, qui in eis erant, libertate donarunt, liberos vero in vincula conjecerunt. Alteras autem in locum earum omnium, quæ disceserant, ad obsidendam Peloponnesiorum classem celeriter instructas miserunt, et alias triginta armare in animo habebant. Atque magna erat animorum alacritas, et nihil

θυμία, καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον.

XVI. Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Σάμον, καὶ προσλαβὼν Σαμίαν μίαν ἐπλευσεν ἐς Τέων καὶ ἡσυχάζειν ἡξίου αὐτούς. Ἐκ δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων καὶ ὁ Χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ὁ τῶν Κλαζομενίων καὶ Ἐρυθραίων παρήει. (2) Προαισθόμενος δὲ ὁ Στρομβιχίδης ἐξανήγετο, καὶ μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει ὡς ἑώρα τὰς ναῦς πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς Χίου, φυγὴν ἐποιεῖτο ἐπὶ τῆς Σάμου· αἱ δ' ἐδίωκον. (3) Τὸν δὲ πεζὸν οἱ Τῆσιοι τὸ πρῶτον οὐκ ἐσδεχόμενοι, ὡς ἔφυγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. Καὶ ἐπέσχον μὲν οἱ πεζοί, καὶ Χαλκιδεὰ ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες· ὡς δ' ἐγρόνιζεν, καθήρουν αὐτοὶ τε τὸ τεῖχος ὁ ἀνωκοδόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Τηίων πόλεως τὸ πρὸς ἡπειρον, ξυγκαθήρουν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες οὐ πολλοί, ὧν ἤρχεν Ὀτάγης ὑπαρχος Τισσαφέρνους.

XVII. Χαλκιδεὺς δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ὀπλίσαντες ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, ἀντιπληρώσαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου καὶ ἄλλας εἴκοσι ἐπλεον ἐς Μίλητον ὡς ἀποστήσοντες· (2) ἐβούλετο γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὧν ἐπιτήδειος τοῖς προεστῶσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι τὰς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσαγαγόμενος αὐτούς, καὶ τοῖς Χίοις καὶ ἑαυτῷ καὶ Χαλκιδεὶ καὶ τῷ ἀποστείλαντι Ἐνδίῳ, ὥσπερ ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι, ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμειος καὶ Χαλκιδεῶς ἀποστήσας. (3) Λαθόντες οὖν τὸ πλείστον τοῦ πλοῦ, καὶ φθάσαντες οὐ πολλὸν τὸν τε Στρομβιχίδην καὶ τὸν Θρασυκλέα, ὃς ἔτυχεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρὼν καὶ ξυνδιώκων, ἀφιστάσι τὴν Μίλητον. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας μιᾶς δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες, ὡς αὐτοὺς οὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδῃ τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρμουν. (4) Καὶ ἡ πρὸς βασιλέα ξυμμαχία Λακεδαιμονίους ἡ πρώτη Μιλησίων εὐθὺς ἀποστάντων διὰ Τισσαφέρνους καὶ Χαλκιδεῶς ἐγένετο ἥδε.

XVIII. « Ἐπὶ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποίησαντο πρὸς βασιλέα καὶ Τισσαφέρνην Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. Ὅπόσῃν χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει καὶ οἱ πατέρες οἱ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔστω· καὶ ἐκ τούτων τῶν πόλεων ὅποσα Ἀθηναῖοι ἐφοῖτα χρήματα ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων κοινῇ βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὅπως μῆτε χρήματα λαμβάνωσιν Ἀθηναῖοι μῆτε ἄλλο μηδέν. (2) Καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους κοινῇ πολεμούντων βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι· καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἣν μὴ ἀμφοτέροις δοκῇ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. (3) Ἦν δὲ τινες ἀπιστῶνται ἀπὸ βασιλέως, πολέμιοι

parvum moliebantur, ut ad Chium recuperandam adessent.

XVI. Interea vero Strombichides cum octo navibus in Samum pervenit, et assumpta una Samia, in Teum navigavit, ipsosque pro eo ac jus esset, quiescere jubebat. Sed ex Chio in Teum etiam Chalcideus cum tribus et viginti navibus trajiciebat et peditatus simul Clazomeniorum et Erythraeorum accedebat. (2) Quod quum Strombichides praesensisset, inde solvebat et in altum profectus, ubi videt naves multas esse illas, quae ex Chio veniebant, in fugam se dabat Samum versus; illae vero eum insequiebantur. (3) Peditatum autem Teii, quum initio recipere nolissent, post Atheniensium fugam introduxerunt. Et diu quidem pedites se continuerunt, expectantes, donec et Chalcideus ab insequendis hostibus reverteretur; sed quum ille diutius moraretur, ipsi muros demoliebantur, quos Athenienses exstruxerant urbis Teiae, qua parte continentem respiciunt, et adjuvabant eos in demoliendo aliquot etiam barbari non multi, qui supervenerant, quibus praerat Otages, Tissaphernis praepretor.

XVII. Chalcideus vero et Alcibiades, quum Strombichidem ad Samum usque insecuti essent, nautas quidem ex Peloponneso navibus advectos armarunt, et in Chio reliquerunt; illas vero aliasque viginti Chiis nautis, in Peloponnesiorum locum substitutis, complentes, Miletum petebant, ut eam ad defectionem faciendam inducerent; (2) volebat enim Alcibiades, cui necessitudo, cum Milesiorum primoribus intercederet, illos ad societatem prius adducere, quam classis ex Peloponneso veniret, et Chiis et sibi ipsi et Chalcideo et qui se miserat, Endio, quemadmodum promiserat, hanc certaminis gloriam conciliare, quod quam plurimas civitates cum Chiorum copiis et Chalcideo ad defectionem induxisset. (3) Quum igitur maximam navigationis partem clam confecissent, et prius non multo advenissent quam Strombichides et Thrasycles, qui cum duodecim navibus tunc Athenis modo veniens aderat, et simul illos persequeretur, Miletum ad defectionem inducunt. Atque Athenienses cum undeviginti navibus continuo post eos advecti, quum Milesii eos recipere nollent, ad Ladam insulam Mileto adjacentem in statione consistebant. (4) Et tunc prima societas, per Tissaphernem et Chalcideum inter regem et Lacedaemonios post Milesiorum defectionem statim inita est haec.

XVIII. « Lacedaemonii sociique societatem cum rege et Tissapherne his conditionibus fecerunt. Quamcumque regionem et quascumque urbes rex habet, et regis majores habebant, regis sunt; et ex his urbibus quicquid pecuniarum, aut quicquid aliud ad Athenienses redibat, communiter rex et Lacedaemonii et socii prohibendo, ne aut pecunias, aut quicquam aliud Athenienses accipiant. (2) Item bellum adversus Athenienses rex et Lacedaemonii et socii communiter administrant; et compositionem belli cum Atheniensibus facere ne liceat, nisi utrisque, regi et Lacedaemoniis sociisque visum fuerit. (3) Quod si qui defectionem a

ἔστωσαν καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ ἢν τινες ἀριστῶνται ἀπὸ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων, πολέμιοι ἔστωσαν βασιλεῖ κατὰ ταῦτά. »

XIX. Ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο, μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Χῖοι εὐθὺς δέκα ἑτέρας πληρώσαντες ναῦς ἔπλευσαν ἐς Ἄναϊα, βουλόμενοι περὶ τῶν ἐν Μιλήτῳ πυθέσθαι καὶ τὰς πόλεις ἅμα ἀφίστάναι. (2) Καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκιδέως ἀγγελίας αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν· καὶ ὅτι Ἀμόργης παρέσται κατὰ γῆν στρατιᾶ, ἔπλευσαν ἐς Διὸς ἱερόν· καὶ καθορῶσιν ἑκαίδεκα ναῦς ἄς ὕστερον ἐτι Θρασυκλέους Διομέδων ἔχων ἀπ' Ἀθηνῶν προσέπλει. (3) Καὶ ὡς εἶδον, ἐφευγον μιᾷ μὲν νηϊ ἐς Ἐφεσον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς Τέω. Καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι, τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν γῆν φθασάντων· αἱ δ' ἄλλαι ἐς τὴν Τήϊων πόλιν καταφεύγουσιν. (4) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Σάμου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ Χῖοι ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἀναγαγόμενοι, καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν, Λέβεδον ἀπέστησαν καὶ αὐθις Ἐράς. Καὶ μετὰ τοῦτο ἔκαστοι ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν, καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες.

XX. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῷ εἰκοσι νῆες τῶν Πελοποννησίων, καταδιωχθεῖσαι τότε καὶ ἐφορμούμεναι ἰσθ' ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀποπλεύσασαι ἐς Κεγχρεῖδας τὸν ἐς τὴν Χίον καὶ τὴν Ἰωνίαν πλοῦν αὐθις παρεσκευάζοντο. Καὶ ναυάρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαίμονος Ἀστύχοχος ἐπῆλθεν, ὥππερ ἐγένετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία.

(2) Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ καὶ Τισσαφέρνης αὐτὸς στρατιᾶ παραγενόμενος, καὶ ἐπικαθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέῳ τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη, ἀνέχωρσεν. Καὶ Διομέδων ἀπελθόντος αὐτοῦ οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν Ἀθηναίων ἀφικόμενος ἐσπέισατο Τήϊοις ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. Καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ἐράς καὶ προσβαλὼν, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.

XXI. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις ὑπὸ τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ Ἀθηναίων, οἳ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. Καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων ἐς διακοσίους μὲν τινὰς τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινεν, τετρακοσίους δὲ φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, Ἀθηναίων τε σφίσιν αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίως ἤδη ψηφισάμενων, τὰ λοιπὰ διώκουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδον οὔτε ἄλλου οὐδενός, οὔτε ἐκδοῦναι οὐδ' ἀγαγεῖσθαι παρ' ἐκείνων οὐδ' ἐς ἐκείνους οὐδενὶ ἐτι τοῦ δήμου ἔξῃ.

XXII. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ θέρους οἱ Χῖοι, ὥσπερ ἤρξαντο, οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας, ἀνευ τε Πελοποννησίων πλήθει παρόντες ἀποστήσας τὰς πόλεις, καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡς πλείστοις σφίσι ζυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐτοὶ τε τριακαίδεκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν Λέσβον, ὥσπερ εἶρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων

THUCYDIDES.

rege fecerint, hostes Lacedæmoniis et sociis sunt; et si qui a Lacedæmoniis, sociisque defecerint, hostes eodem modo regi sunt. »

XIX. Hunc igitur in modum hæc societas inita est. Postea vero confestim Chii, decem aliis navibus instructis, ad Anæa navigaverunt, eo animo, ut et de rerum Milesiarum statu certiores fierent, et simul civitates ad defectionem sollicitarent. (2) Et quum nuntium a Chalcedeo missum accepissent, quo redire jubebantur, quoniam Amorges itinere terrestri cum suis copiis adesset, ad Jovis templum navigarunt, et illic conspiciunt sexdecim naves, cum quibus Diomedon post Thrasyblem Athenis adventabat. (3) Quas quum vidissent, in fugam se dabant cum una quidem navi Ephesum, cum reliquis vero in oram Teiam et earum quatuor quidem vacuas Athenienses ceperunt, hominibus in terram prius elapsis; reliquæ vero in Teiorum urbem confugiunt. (4) Et Athenienses quidem in Samum navigarunt; Chii autem cum reliquis navibus in altum profecti, et peditatus cum iis, Lebedum ad defectionem induxerunt, et item Eras. Quibus rebus gestis utrique domum redierunt, et pedestres et navales copiarum.

XX. Sub eadem tempora viginti Peloponnesiorum in Piræeo naves, quas Athenienses pari numero antea, ut dixi, insecuti erant et obsidebant, repentina eruptione facta, quum navali prelio superiores essent, et ceperunt quatuor naves Atticas, et ad Cenchreas profectæ rursus ad navigationis cursum in Chium et Ioniam conficiendum se parabant. Et nauarchus iis Lacedæmone Astychus advenit, penes quem totum illius classis imperium jam erat.

(2) Quum autem peditatus ex Teo discessisset, ipse quoque Tissaphernes cum copiis illuc profectus, et si quid murorum in urbe Teo reliquum erat, demolitus, discessit. Nec multo post ejus discessum Diomedon cum decem Atticis navibus illuc profectus pactionem cum Teiis fecit, ut se quoque reciperent. Et illinc adversus Eras profectus, et adortus, quum urbem expugnare non potuisset, discessit.

XXI. Accidit autem per hoc tempus etiam seditio apud Samum a plebe adversus optimates excitata una cum Atheniensibus, qui cum tribus navibus aderant. Et plebs Samiorum ad ducentos omnino optimatum interfecit; quadringentos autem exsilio mulctarunt; quorum quum ipsi agros et domos inter se distribuissent, et post hæc Athenienses iis, ut jam fides, libertatem decrevisset, reliquas rei publicæ partes soli administrabant, et cum geomoris (sive optimatibus) neque aliud quidquam communicabant, nec connubium, ut nec dare illis in matrimonium filiam neque ducere ex illis cuiquam jam e populo liceret.

XXII. Post hæc autem eadem æstate Chii, quemadmodum cæperant, nihil de suo studio remittentes, et sine Peloponnesiis magno ipsi numero ubique præsentibus ab Atheniensibus alienandas, cupientesque simul quam plurimos periculi socios habere, et ipsi cum tredecim navibus in expeditionem adversus Lesbum sunt profecti,

δεύτερον ἐπ' αὐτὴν ἵκναι καὶ ἐκείθεν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν συμμαχῶν παρῆει ἐπὶ Κλαζομένων τε καὶ Κύμης· ἦρχε δ' αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν Δεινιάδας περίοικος. (2) Καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μήθυμναν πρῶτον ἀφίστασιν, καὶ καταλείπονται τέσσαρες νῆες ἐν αὐτῇ· καὶ αὖθις αἱ λοιπαὶ Μυτιλήνην ἀφίστασιν.

XXIII. Ἀστυόχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ναύαρχος τέσσαρσι ναυσὶν, ὥσπερ ὥρμητο, πλέων ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφικνεῖται ἐς Χίον. Καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἤκοντος αἱ Ἀττικαὶ νῆες πέντε καὶ εἰκοσὶν ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἦρχε Λέων καὶ Διομέδων· Λέων γὰρ ὕστερον δέκα ναυσὶ προσεδόθησεν ἐκ τῶν Ἀθηναίων. (2) Ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀστυόχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὅψε, καὶ προσλαβὼν Χίαν ναὺν μίαν, ἐπλεῖ ἐς τὴν Λέσβον, ὅπως ὠφελοῖται, εἴ τι δύναιτο. Καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν Πύρραν, ἐκείθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Ἔρεσσον, ἔνθα πυνδάνεται ὅτι ἡ Μυτιλήνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτοβοεῖ ἐάλωκεν. (3) οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἔπλεον, ἀπροσδόκητοι κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα τῶν τε Χίων νεῶν ἐκράτησαν, καὶ ἀποδάντες τοὺς ἀντιστάνας μάχῃ νικήσαντες τὴν πόλιν ἔσχον. (4) Ἀπυνδανόμενος δ' Ἀστυόχος τῶν τε Ἐρεσσιῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς Μηθύμνης μετ' Εὐδούλου Χίων νεῶν, αἱ τότε καταλειφθεῖσαι καὶ ὡς ἡ Μυτιλήνη ἐάλω φεύγουσαι περιέτυχον αὐτῷ τρεῖς (μία γὰρ ἐάλω ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων), οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μυτιλήνην ὥρμησεν, ἀλλὰ τὴν Ἔρεσσον ἀποστήσας καὶ ὁπλίσας, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας πεζῇ παραπέμπει ἐπὶ τὴν Ἀντισσαν καὶ Μήθυμναν, ἄρχοντα Ἑτερόνικον προστάξας· καὶ αὐτὸς ταῖς τε μετ' ἑαυτοῦ ναυσὶ καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλεῖ, ἐλπίζων τοὺς Μηθυμναίους θαρσύνειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ ἐμμενεῖν τῇ ἀποστάσει. (5) Ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ Λέσβῳ πάντα ἡναντιοῦτο ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν πεζὸν ἀναλαβὼν ἐς τὴν Χίον. Ἀπεκομήσθη δὲ πάλιν κατὰ πόλεις καὶ ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζός, ὃς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐμέλλησεν ἵκναι. Καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Κεγχρεῖσι συμμαχίδων Πελοποννησίων νεῶν ἀφικνοῦνται αὐτοῖς ἐξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. (6) Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ τ' ἐν τῇ Λέσβῳ πάλιν κατεστήσαντο, καὶ πλεύσαντες ἐξ αὐτῆς, Κλαζομένων τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ Πολύχραν τεχιζομένην ἐλόντες, διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς Δαφνούντα ἀπῆλθον. Καὶ αὖθις Κλαζομεναὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

XXIV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ὅτ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι ταῖς εἰκοσὶ ναυσὶν ἐν τῇ Λαδῇ ἐφορμοῦντες ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας Χαλκιδαία τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ' ὀλίγων παραβοθήσαντα ἀποκατείνουσι καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἐστήσαν, ὃ οἱ Μιλήσιοι ὡς οὐ μετὰ κρέτους τῆς γῆς σταθὲν ἀνείλον· (2) καὶ Λέων καὶ Διο-

quemadmodum a Lacedaemoniis dictum erat, ut secundo loco in eam impetus fieret, et illinc in Hellespontum, et simul Peloponnesiorum, qui aderant, et indigenarum sociorum peditatus Clazomenas et Cumam accedebat; ejus autem praefectus erat Eualas Spartanus, navium vero Diniadas ex Spartanorum municipibus. (2) Et naves quidem in Lesbum profectae Methymnam primum ad defectionem impulerunt, ad quam relictæ sunt naves quatuor; et reliquæ item Mytilenae ad defectionem impulerunt.

XXIII. Astyochus vero, Lacedaemonius nauarchus, cum quatuor navibus, ut destinaverat, e Cenchreis navigans in Chium pervenit, et tertio die, quam pervenit, Atticæ naves quinque et viginti ad Lesbum appulerunt, quibus praerat Leon et Diomedon; Leon enim postea profectus cum aliis decem navibus Athenis ad opem suis ferendam venerat. (2) Sed et Astyochus eodem die, jam advesperascente portu solvit et assumpta una Chia nave navigabat in Lesbum, ut auxilium ferret, si qua posset, et pervenit Pyrrham, et illinc postero die Eressum, ubi intellexit, Mytilenae ab Atheniensibus primo impetu captam esse; (3) nam Athenienses, ut veniebant, ex improvise ad portum appulsi et Chiiis navibus potiti erant, et in terram egressi, his, qui obstitierant, proelio victis, urbem in suam potestatem redegerant. (4) Quæ quum intelligeret Astyochus et ex Eressiis, et ex Chiiis navibus, a Methymna cum Eubulo venientibus, quæ antea, ut dixi ibi relictæ, sed, quum Mytilene capta est, elapsæ in eum inciderant numero tres (una enim capta erat ab Atheniensibus), haud amplius Mytilenae contendit, sed quum Eressum ad defectionem faciendam impulisset et armasset, misit et suarum navium milites Antissam et Methymnam versus itinere terrestri, Eteonico duce iis praeposito; et ipse quoque cum suis navibus et tribus Chiiis eodem oram legens contendebat, sperans Methymnaeos, conspectis suis copiis, fiduciam animo concepturos et in defectione permansuros. (5) Sed quum in Lesbo omnia adversarentur, copiis suis in naves receptis, in Chium rediit. Redierunt etiam in suas quique urbes pedites illi a navibus separati, qui in Hellespontum trajecturi erant. Post hæc autem ex sociali Peloponnesiorum classe, quæ ad Cenchream stabat, sex naves in Chium ad eos venerunt. (6) Athenienses vero res in Lesbo rursus constituerunt, et illinc profecti Clazomeniorum urbem, nomine Polichnam, quam in continente muniebant, ceperunt, eosque rursus in urbem in insula sitam transportarunt, praeter defectionis auctores; hi enim Daphnuntem abierant. Et denuo Clazomenæ in Atheniensium ditionem concesserunt.

XXIV. Eadem ætate illi etiam Athenienses, qui ad Miletum cum viginti navibus apud Ladam stationem habebant, copiis in terram expositis ad Panormum, agri Milesii oppidum, et Chalcedeum Lacedaemonium ducem cum paucis occurrentem interfecerunt, et tertio post die digressi tropæum erexerunt, quod Milesii sustulerunt, ut ab illis erectum, qui agrum in suam potestatem nequaquam redegisent; (2)

μέδων ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἐκ τε Οἰνουσσῶν τῶν πρὸς Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσσης καὶ ἐκ Πτελεῶς, ἃ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ εἶχον τεῖχῃ, καὶ ἐκ τῆς Λέσβου ὁρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πόλεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιούντο· εἶχον δ' ἐπιβάτας τῶν ὀπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς. (3) Καὶ ἐν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες καὶ ἐν Βολίσσῳ τοὺς προσδοθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ ἐν Φάναις αὖθις ἄλλῃ μάχῃ ἐνίκησαν, καὶ τρίτῃ ἐν Λευκωνίῳ. Καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν Χιοὶ ἤδη οὐκέτι ἐπεξήσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην καὶ ἀπαθὴ οὔσαν ἀπὸ τῶν Μηδικῶν μέχρι τότε διεπόρθησαν. (4) Χιοὶ γὰρ μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίου ὧν ἐγὼ ἡσθόμην εὐδαιμονήσαντες ἄμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὅσῳ ἐπεδίδου ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μείζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχρῶτερον. (5) Καὶ οὐδ' αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν, εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ ἀσφαλέστατον πράξαι, πρότερον ἐτόλμησαν ποιήσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε κἀγαθῶν συμμάχων ἐμελλόν ζυγκινδυνεύσειν, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἡσθάνοντο οὐδ' αὐτοὺς ἀντιλέγοντας· ἐπὶ μετὰ τὴν Σικελικὴν συμφορὰν ὡς οὐ πάνυ πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ πράγματ' εἶη· εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπείοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφαλῆσαν, μετὰ πολλῶν οἷς ταῦτ' ἔδοξε, τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ ξυναναιρεθῆσθαι, τὴν ἀμαρτίαν ξυνέγνωσαν. (6) Εἰργαζέμενοι οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οἷς αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἡσύχασαν, Ἀστυόχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων νεῶν, αἱ παρῆσαν αὐτῷ, κομίσαντες ἐσκόπουν ὅπως μετρίωτατα ἢ ὁμήρων λήψῃ ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ καταπαύσουσι τὴν ἐπιβουλὴν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐπράσαν.

XXV. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευταῖος ἤλιος ὀπλῖται Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι καὶ ἥλιοι Ἀργείων (τοὺς γὰρ πεντακόσιους τῶν Ἀργείων ψιλοὺς ὄντας ὤπλισαν οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ ἥλιοι τῶν συμμάχων ναυοὶ δυοῖν δευσαῖς πεντήκοντα, ὧν ἦσαν καὶ ὀπλιταγωγοί, Φρυνίχου καὶ Ὀνομακλέους καὶ Σκιρωνίδου στρατηγούντων κατέπλευσαν ἐς Σάμον, καὶ διαβάντες ἐς Μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. (2) Μιλήσιοι δὲ ἐξελθόντες αὐτοὶ τε, ὀκτακόσιοι ὀπλῖται, καὶ οἱ μετὰ Χαλκιδῆως ἐλθόντες Πελοποννήσιοι καὶ Τισσαφέρνης τι [ξενικὸν] ἐπικουρικόν, καὶ αὐτὸς Τισσαφέρνης παρῶν καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ, ξυνέβαλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. (3) Καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρει προεξέζαντες καὶ καταφρονήσαντες, ὡς ἐπ' Ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξιόμενους, ἀτακτότερον χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων, καὶ διαφθίρονται αὐτῶν ὀλίγω ἐλάσσους τριακοσίων ἀνδρῶν. (4) Ἀθηναῖοι δὲ τοὺς τε Πελοποννησίους πρῶτους νικήσαντες καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν ἄλλον ὅχλον ὥσάμενοι, τοῖς Μιλησίοις οὐ συμμίζαντες, ἀλλ' ὑποχωρησάντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς πῶν Ἀργείων τροπῆς ἐς τὴν πόλιν ὡς ἐώρων τὸ

et Leon et Diomedon cum Atheniensium navibus, quas ex Lesbo secum duxerant, ex CEnussis insulis Chio adjacentibus et ex Sidussa et Pteleo, quas urbes in agro Erythraeo obtinebant, atque ex Lesbo proficiscentes, ex navibus bellum adversus Chios administrabant; habebant autem milites navales e gravi ipsorum civium armatura assumptos et ad hanc militiam coactos. (3) Et ad Cardamylam expositis in terram copiis, et ad Bolissum quum Chios sibi obviam progressos proelio vicissent multosque cecidissent, oppida in hac parte sita everterunt, et ad Phanias rursus altero proelio vicerunt, et tertio ad Leuconium. Postea vero Chii quidem jam adversus Athenienses non amplius prodire audebant, illi vero regionem egregie instructam, et a bello Medico ad id usque tempus illaem, diripuerunt. (4) Chii enim soli omnium, quos ego cognovi, post Lacedaemonios, simul et beati et continentes exstiterunt, et quanto crescebat eorum civitas in majus, tanto etiam adornabant res suas in maiorem firmitatem. (5) Et ne ipsam quidem defectionem, si hoc praeter id, quod tutissimum erat, fecisse videntur, prius facere sunt ausi, quam ubi una cum multis iisque fortibus sociis periculum adituri erant, et intellexerunt, ne ipsos quidem Athenienses amplius negare post cladem in Sicilia acceptam, quin vehementer afflictæ sine controversia res suæ essent; si vero, ut solent multa in humana vita praeter rationem accidere, aliquando falsi sunt, una cum multis, qui et ipsi statuerunt, res Atheniensium celeriter eversum iri, hunc iudicii errorem communiter commiserunt. (6) Quum igitur et maris usu prohiberentur, et terra diriperentur, quidam conati sunt urbem Atheniensibus tradere; quorum consilia quum magistratus sensissent, ipsi quidem quieverunt, sed Astyochum nauarchum cum quatuor navibus, quæ ei praesto erant, Erythris arcessiverunt et consultabant, quomodo quam moderatissime vel obsidibus accipiendis vel alio aliquo modo insidias compescerent. Et hi quidem hæc agebant.

XXV. Athenis autem eadem æstate extrema mille gravis armaturæ milites Atheniensium, et mille et quingenti Argivorum (quingentos enim Argivorum levis armaturæ milites justis armis instruxerant Athenienses) et sociorum mille cum navibus duodequingaginta, quarum aliquot erant ad armatos portandos, ducibus Phrynicho et Onomacle et Scironida in Samum trajecerunt, et in Miletum transgressi castra posuerunt. (2) Milesii vero adversus eos egressi, quum ipsi numero octingenti gravis armaturæ milites, tum Peloponnesii, qui cum Chalcideo venerant, atque etiam quædam [peregrina] Tissaphernis auxilia, quin etiam ipse Tissaphernes praesens, et ejus equitatus proelium cum Atheniensibus sociisque commiserunt. (3) Et Argivi quidem, qui suo cornu proruperant et spiritus sumpserant ut adversus Iones, et suum impetum non excepturos, dum turbatus incedunt, vincuntur a Milesiis, et cædunt eorum paulo minus trecentis; (4) Athenienses vero, quum initio Peloponnesios vicissent, et barbaros ac ceteram turbam loco pepulissent, cum Milesiis non sunt congressi, sed quum hi post fugatos Argivos in urbem se recepissent, quod videbant reliquum suum exercitum superatum, Athenienses

ἄλλο σφῶν ἡσώμενον, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Μιλησίων κρατοῦντες ἦδη τὰ δπλα τίθενται. (6) Καὶ ξυνέθη ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τοὺς Ἴωνας ἀμφοτέρωθεν τῶν Δωριῶν κρατῆσαι· τοὺς τε γὰρ κατὰ σφᾶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκων καὶ τοὺς Ἀργεῖους οἱ Μιλήσιοι. Στήσαντες δὲ τροπαῖον, τὸν περιτειχισμὸν ἰσθμῶδους ὄντος τοῦ χωρίου οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο, νομίζοντες, εἰ προσαγάγοντο Μίλητον, ῥαδίως ἂν σφίσι καὶ τᾶλλα προσχωρήσειν.

XXVI. Ἐν τούτῳ δὲ περὶ δελιῆν ἦδη ὀψίαν ἀγγέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Σικελίας καὶ Πελοποννήσου πέντε καὶ πεντήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖναι. Τῶν τε γὰρ Σικελιωτῶν, Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακοσίου μάλιστα ἐνάγοντος ξυνεπιλαβέσθαι καὶ τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεως, εἴκοσι νῆες Συρακοσίων ἦλθον καὶ Σελινούντια δύο, αἱ τε ἐκ Πελοποννήσου, ἃς παρεσκευάζοντο, ἐτοίμαι ἦδη οὖσαι, καὶ Θηριμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμφοτέραι ὥς Ἀστύχον τὸν ναύαρχον προσταθεῖσαι κομίσαι, κατέπλευσαν ἐς Λέρον πρῶτον τὴν πρὸ Μιλήτου νῆσον. (2) ἔπειτα ἐκεῖθεν, αἰσθόμενοι ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας Ἀθηναίους, ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πρόσερον πλεύσαντες ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου. (3) Ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου Ἰππῳ ἐς Τειγιδῶσαν τῆς Μιλησίας, ὅπερ τοῦ κόλπου πλεύσαντες ἤλίσσαντο, πυνθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης· παρῆν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ξυμεμάχeto τοῖς Μιλησίοις καὶ Τισσαφέρνει, καὶ αὐτοῖς παρήγει, εἰ μὴ βούλονται τὰ τε ἐν Ἰωνίᾳ καὶ τὰ ξυμπαντα πράγματα διολέσαι, ὥς τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ καὶ μὴ περιδεῖν ἀποτειχισθεῖσαν.

XXVII. Καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἔφ' ἔμελλον βοηθήσειν· Φρύνιχος δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὥς ἀπὸ τῆς Λέρου ἐπύθετο τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βουλομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομείναντας διαναιμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὐτ' αὐτὸς ποιήσειν τοῦτο οὐτ' ἐκείνοις οὐδ' ἄλλῳ οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέψειν. (2) Ὅπου γὰρ ἔξεστιν ἐν ὑστέρῳ, σαφῶς εἰδὼτας πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας καὶ ὅσας πρὸς αὐτάς ταῖς σφετέραις, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένοις [ἔσται] ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχυρῷ ὄνειδει εἴξας ἀλόγως διακινδυνεύσειν. (3) Οὐ γὰρ αἰσχυρὸν εἶναι Ἀθηναίους ναυτικῇ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὁπουοῦν τρόπου αἰσχίον ξυμβῆσεσθαι ἢ ἡσσηθῶσιν· καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχυρῷ ἀλλὰ καὶ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν, ἣ μολὶς ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἑκουσίαν, ἢ πάνυ γε ἀνάγκη, προτέρα ποιῆσαι, τοῦ δὲ μὴ βιαζομένη γε πρὸς αὐθαρέτους κινδύνους ἰέναι. (4) Ὡς τάχιστα δὲ ἐκέλευε τοὺς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ τὸν πεζὸν καὶ τῶν σκυῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες, ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἰλήφασιν καταλιπόντας ὅπως κοῦφαι ᾖσιν αἱ νῆες, ἀποπλεῖν ἐς Σάμον, ἀκακίειν ἦδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπίπλους, ἣν που καιρὸς ἦ, ποιῆσθαι. (5) Ὡς δ' ἔπεισε, καὶ ἔδρασε ταῦτα· καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ

ac ipsam Milesiorum urbem jam victores consistunt. (5) Et in hoc proelio contigit, ut Iones utrinque Doriensibus superiores essent; nam et Peloponnesios in acie sibi oppositos Athenienses vincebant, et Argivos Milesii. Erecto autem tropæo Athenienses ad urbem circumvallandam sese præparabant, quod locus ille in isthmi modum esset angustus, existimantes, si Miletum in suam potestatem redeissent, cetera quoque in suam ditionem facile ventura.

XXVI. Interea vero jam sub vespertinum crepusculum nuntiatur iis quinque et quinquaginta e Sicilia et Peloponneso naves tantum non adesse. Nam et a Siciliensibus, Hermocrate Syracusano potissimum instigante, ut adjuncta sua opera perficerent, quod superesset ad Atheniensium imperium evertendum, viginti naves Syracusanorum venerunt et duæ Selinuntiae; et e Peloponneso naves, quæ instruebantur, jam paratæ erant, et utrosque Therimenes Lacedæmonius jussus erat ad Astyochem nauarchum deducere, quæ primo ad Lerum insulam Mileto adjacentem appulerunt; (2) deinde illinc, quum intellexissent Athenienses ad Miletum esse, in Iasicum sinum navigarunt, quod prius scire vellent, quid rerum apud Miletum gereretur. (3) Quum autem Alcibiades equo vectus ad Tichiusam, agri Milesii castellum, venisset, ad quam sinus partem appulsi stationem habebant, cognoscunt proelii eventum; adfuerat enim in eo Alcibiades et cum Milesiis et Tissapherne in acie steterat; et suadebat iis, ut, nisi et Ionias et ceteras omnes res perdere vellent, opem quam celerrime Mileto ferrent, neve eam circumvallari paterentur.

XXVII. Atque illi quidem prima luce auxilio venturi erant; Phrynichus vero, Atheniensium dux, ubi ex Lero de classe hostili nuncios accepit, quum ejus collegæ remanere et navale proelium committere vellent, negavit aut se hoc facturum, aut, quoad posset, illis aut alii cuiquam hoc facere permissurum. (2) Quando enim liceret aliquanto post, plane cognito, adversus quot hostiles naves, et quot suis pugnarent, et rebus omnibus satis et per otium paratis certamen subire, nunquam se turpi probro tantum tributurum, ut temere belli fortunam periclitaretur. (3) Nec enim turpe esse, Athenienses cum classe in tempore cedere, sed longe turpius fore, si, quomodocumque res contingeret, vincerentur; et rempublicam non solum in dedecus, sed etiam in maximum periculum incidere, quippe cui post clades acceptas vix liceat cum firmo apparatu sua sponte, aut etiam in magna necessitate prius usquam aggrederi, nedum, si non cogeretur, pericula sua sponte suscipere. (4) Itaque jubebat illos assumptis sauciis et peditatu omnique instrumento, quod secum attulerant, ceteris vero rebus, quas ex hostico cepissent, relictis, quo naves expeditæ essent, in Samum quam velocissime navigare, et illinc jam navibus in unum contractis impetus facere, sicuti tempus opportunum foret. (5) Ut autem Phrynichus hæc suis persuasit, ita etiam fecit, et visus est non magis in

αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερον, οὐκ ἐς τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα ἄλλα Φρύνιχος κατέστη, οὐκ ἀξύνετος εἶναι. (α) Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὀργὴν τῆς συμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ' οἴκου·

XXVIII. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἔρ ἐκ τῆς Τειχιούσσης ἀραντες ἐπικατάγονται, καὶ μέιναντες ἡμέραν μίαν, τῇ ὑστεραίᾳ καὶ τὰς Χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ Χαλκιδέως τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθεῖσας, ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκεύη ἀ' ἐξείλοντο ἐς Τειχιούσσαν πάλιν. (α) Καὶ ὡς ἦλθον, Τισσαφέρνης τῷ πεζῷ παρελθὼν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Ἴασον, ἐν ᾗ Ἀμόργης πολέμιος ὧν κατεῖχε, πλεῦσαι. Καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι, καὶ οὐ προσδεχομένων ἀλλ' ἢ Ἀττικὰς τὰς ναῦς εἶναι, αἰρούσιν· καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακοῖσιοι ἐπηνέθησαν. (β) Καὶ τὸν τε Ἀμόργην ζῶντα λαβόντες, Πισσοῦθον νόθον υἱόν, ἀφροσύνα δὲ βασιλέως, παραδιδόσασιν οἱ Πελοποννήσιοι Τισσαφέρνει ἀπαγαγεῖν, εἰ βούλεται, βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξεν, καὶ τὴν Ἰασον διεπόρθησαν, καὶ χρήματα πάνυ πολλὰ ἢ στρατιὰ ἔλαβεν· παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ χωρίον. (γ) Τοὺς τ' ἐπικούρους τοὺς περὶ τὸν Ἀμόργην παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδικήσαντες ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλείστοι ἐκ Πελοποννήσου· τὸ τε πόλισμα Τισσαφέρνει παραδόντες καὶ τὰνδράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλευθέρους, ὧν καθ' ἕκαστον στατήρα Δαρεῖον παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν, ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλητον. (δ) Καὶ Πεδάριτόν τε τὸν Λέοντος ἐς τὴν Χίον ἀρχοντα Λακεδαιμονίων πεμφάντων ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν, ἔχοντα τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοῦ Φιλίππον καθιστάσιν. Καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

XXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἰασον κατεστήσατο ὁ Τισσαφέρνης ἐς φυλακὴν, παρῆλθεν ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφήν, ὥσπερ ὑπέστη ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἐκάστω πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκεν, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριῶβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρχεται· ἦν δὲ κελεύη, δώσιν ἐφ' ἑντελῇ τὴν δραχμὴν. (α) Ἐρμοκράτους δὲ ἀντεπρόντος τοῦ Συρακοσίου στρατηγοῦ (ὃ γὰρ Θηριμένης οὐ ναύαρχος ὧν ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδόναι τὰς ναῦς ξυμπλέων μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ) δμῶς δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἐκάστω ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὠμολογήθησαν. Ἐς γὰρ πέντε ναῦς τρία τάλαντα ἐδίδου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσῳ πλείους νῆες ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον ἐδίδοτο.

XXX. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίοις προσαρπγμένοι γὰρ ἦσαν καὶ οἰκοθεν ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα καὶ στρατηγοὶ Χαρμῖνος καὶ Στρομβιχίδης καὶ Εὐκτῆμων, καὶ τὰς ἀπὸ Χίου καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυναγαγόντες, ἐβούλοντο διακλῆρω-

praesentia, quam postea, nec in hoc tantum, sed etiam in omnibus aliis negotiis, quæ ei delegata sunt, non imprudens esse. (6) Hunc igitur in modum Athenienses statim sub vespem imperfecta victoria a Mileto discesserunt; et Argivi propter cladem acceptam irati ex Samo domum celeriter abierunt;

XXVIII. Peloponnesii autem ipso statim diluculo e Tichiussa profecti post illos ad Miletum appellant, et unum diem morati, postridie assumptis etiam navibus Chiis, quas cum Chalcideo venientes hostium classis ante erat insecuta, volebant retro navigare ad impedimenta arcescenda, quæ ad Tichiussam exposuerant. (2) Et quum illuc pervenissent, Tissaphernes cum suo peditatu adfuit iisque persuasit, ut adversus Iasum, ubi Amorges, qui hostis erat, se continebat, navigarent. Et Iasum repente aggressi, et ipsis nihil expectantibus nisi Atticas naves esse, ceperunt; et præcipua fuit in hoc opere Syracusanorum laus. (3) Quum igitur et Amorgen, Pissuthnæ filium nothum, qui a rege defecerat, vivum cepissent, Tissapherni tradiderunt, ut eum, si vellet, ad regem abduceret, quemadmodum ei imperaverat, et Iasum diripuerunt, et magnam pecuniæ vim exercitus cepit; veteri enim fortunæ locuples erat is locus. (4) Atque auxilia, quæ Amorges circa se habuerat, ad se ipsos traducta, nulloque maleficio affecta, suis ordinibus admiscuerunt, quod plerique erant e Peloponneso; et oppidum Tissapherni tradiderunt, universosque captivos, tam servos, quam liberos, pactione cum illo facta, ut in singula capita singulos stateres Daricos sibi numeraret; quibus rebus gestis Miletum redierunt. (5) Et Pedaritum, Leontis filium, quem Lacedæmonii magistratum in Chium miserant, ad Erythræ usque itinere pedestri mittunt, cum iis copiis auxiliariis, quas circa se Amorges habuerat, et Philippum illic Mileto præficiunt. Atque hæc æstas finiebatur.

XXIX. Insequente autem hieme Tissaphernes, postquam Iasum præsidio munivit, Miletum advenit, et, quemadmodum Lacedæmone promiserat, menstruum stipendium navibus omnibus numeravit, singulas drachmas Atticas viritim; in reliquum vero tempus ternos obolos dare volebat, donec regem consulisset qui si juberet, daturum se dicebat integram drachmam. (2) Verum Hermocrate Syracusanorum duce contradicente (Therimenes enim, quod non erat nauarchus, sed ad tradendam Astyocho classem cum illis navigabat, in stipendii exactione remissior erat) tamen inter eos convenit, ut ratione per quinas quasque naves inita plus quam terni oboli viritim persolverentur. Nam quinis navibus terna talenta in singulos menses dabat; ceterisque navibus, quæ non cadebant in hunc numerum, ad eandem hanc rationem solvebatur.

XXX. Eadem autem hieme Athenienses, qui apud Samum agebant, quoniam ad eos præterea et domo venerant alie quinque et triginta naves, et earum duces Charminus et Strombichides et Euctemon, et navibus ex Chio reliquisque omnibus in unum contractis, volebant belli provincias inter

σάμενοι ἐπὶ μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι. Καὶ ἐποίησαν οὕτως· (2) Στρομβιχίδης μὲν γὰρ καὶ Ὀνομακλῆς καὶ Εὐκτῆμων τριάκοντα ναῦς ἔχοντες, καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων χιλίων ὀπλιτῶν μέρος ἀγαγόντες ἐν ναυσὶν ὀπλιταγωγοῖς, ἐπὶ Χίον λαχόντες ἔπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν καὶ ἐπίπλουν τῇ Μιλήτῳ ἐποιοῦντο.

XXXI. Ὁ δ' Ἀστυόχος ὡς τότε ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν προδοσίαν τοὺς δμήρους καταλεγόμενος, τούτου μὲν ἐπέσχετο ἐπειδὴ ἤσθετο τὰς τε μετὰ Θηριμένους ναῦς ἡκούσας καὶ τὰ περὶ τὴν συμμαχίαν βελτίω ὄντα, λαβὼν δὲ ναῦς τὰς τε Πελοποννησίων δέκα καὶ Χίᾶς δέκα ἀνάγεται, (2) καὶ προσβαλὼν Πτελεῶ καὶ οὐχ ἑλὼν παρέπλευσεν ἐπὶ Κλαζομενάς, καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων φρονούντας ἀνοικίζεσθαι ἐς τὸν Δαφνούντα καὶ προσχωρεῖν σφίσιν· ξυνεκέλευε δὲ καὶ Ταμῶς Ἰωνίας ὑπαρχος ὢν. (3) Ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, ἐσβολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει οὐσὴ ἀτειχίστῳ, καὶ οὐ δυνάμενος εἰεῖν, ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένους ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους, Μαράθουσσαν καὶ Πήλην καὶ Δρύμουσσαν. (4) Καὶ ὅσα ὑπερέκειτο αὐτοῖσι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἐμμεῖναντες διὰ τοὺς ἀνέμους ὁκτὼ τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνάλωσαν, τὰ δ' ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην ὡς Ἀστυόχος.

XXXII. Ὅντος δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα Λεσβίων ἀφικνουῦνται πρέσβεις βουλόμενοι αὐτῆς ἀποστῆναι καὶ αὐτὸν μὲν πείθουσιν, ὡς δ' οἱ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει ἐπὶ τῆς Χίου. Καὶ χειμασθεῖσάν τῶν νεῶν ὕστερον ἀφικνουῦνται ἄλλαι ἀλλοθεν ἐς τὴν Χίον. (1) Καὶ μετὰ τούτου Πεδάριτος, τότε παριὼν πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου, γενόμενος ἐν Ἐρυθραῖς διαπεραιοῦται αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς Χίον· ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται ὑπὸ Χαλκιδέως ὡς ἐς πεντακοσίους ξὺν ὅπλοις καταλειφθέντες. (2) Ἐπαγγελλομένων δὲ τινων Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν, προσφέρει τῷ τε Πεδάρτῳ καὶ τοῖς Χίοις ὁ Ἀστυόχος τὸν λόγον ὡς χρὴ παραγενομένους ταῖς ναυσὶν ἀποστῆσαι τὴν Λέσβον· ἥ γὰρ συμμαχίαν πλείους σφᾶς ἔχειν, ἢ τοὺς Ἀθηναίους, ἦν τι σφάλλονται, κακώσιν. Οἱ δ' οὐκ ἐσήκουον, οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Πεδάρτιτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ προῆσειν.

XXXIII. Κάκεινος λαβὼν τὰς τε τῶν Κορινθίων πέντε καὶ ἑκτὴν Μεγαρίδα καὶ μίαν Ἑρμιονίδα καὶ ἅς αὐτὸς Λακωνικάς ἦλθεν ἔχων, ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν ναυαρχίαν, πολλὰ ἀπειλίσσας τοῖς Χίοις ἢ μὴν μὴ ἐπιδοθῆσιν ἦν τι δέωνται. (2) Καὶ προσβαλὼν Κωρύκῳ τῆς Ἐρυθραίας ἐνηυλίσατο. Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν Χίον πλέοντες τῇ στρατιᾷ καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφου διείργοντο καὶ κα-

se sortiti, simul et Miletum navalibus copiis obsidere et adversus Chium navales una cum pedestribus copiis mittere. Itaque fecerunt; (2) nam Strombichides quidem et Onomacles et Euctemon cum triginta navibus, et cum parte gravis armaturæ militum, qui ad Miletum venerant, actuariis navigiis ad eos vehendos usi, in Chium sortito navigabant; ceteri vero apud Samum remanentes cum quatuor et septuaginta navibus maris imperium obtinebant, et classis incursionibus Miletum infestabant.

XXXI. Astyochoch autem, ubi, ut dixi, apud Chium obsides propter prodicionis metum deligere cœpit, ab hac quidem re abstinuit, postquam intellexit, classem cum Therimene adesse, et sociorum certiorē fidem esse: sed navibus et decem Peloponnesiacis et totidem Chiis in altum vela fecit, (2) et Pteleum adortus, quum id non expugnasset, perrexit Clazomenas et jubebat ex ipsis eos, qui cum Atheniensibus sentiebant, Daphnuntē migrare, et ad suas partes transire; simul autem idem jubebat etiam Tamos, Ionie proprætor. (3) Sed quum illi imperata facere nolent, urbem nullis muris cinctam adortus est, et quum eam expugnare non posset, ipse quidem Phocæam et Cumam ingenti vento delatus petiit, ceteræ vero naves ad insulas Clazomenis adjacentes Marathussam et Pelen et Drymussam appulerunt. (4) Quum autem dies octo propter ventos illic morati essent, res omnes Clazomeniorum, quæcumque illic erant depositæ, partim diripuerunt et consumpserunt, partim in naves imposuerunt, et Phocæam et Cumam ad Astyochoch redierunt.

XXXII. Qui dum hic versatur, Lesbiorum legati veniunt, qui defectionem rursus facere volebant. Et ipsi quidem rem persuadent; sed quum et Corinthii et ceteri socii, propter superiore cladem minus essent prompti, illinc solvens in Chium navigabat. Et quum naves tempestate disjectæ essent, postea aliæ aliunde in Chium pervenerunt. (2) Deinde vero Pedaritus, qui antea, ut dixi, itinere pedestri ex Mileto oram legebat, quum Erythras venisset, trajicit et ipse et exercitus in Chium; habebat autem etiam ex quinque navibus ad quingentos milites cum armis a Chalcideis relictos. (3) Quum igitur quidam Lesbiorum se defectionem facturos pollicerentur, Astyochoch rem cum Pedarito Chiisque communicat, oportere in Lesbum cum classe proficisci eamque ad defectionem faciendam inducere; fore enim, ut vel plus sociorum sibi compararent, vel certe, si quid minus succederet, Athenienses vexarent. Sed illi morem ei gerere nolebant, negavitque Pedaritus, se Chiorum naves ipsi permissurum.

XXXIII. Ille vero assumptis quinque Corinthiacis navibus et sexta Megarica et una Hermionica et Laconicis illis, quas ipse secum duxerat, Miletum ad suam nauarchiam abiit, multa Chiis minatus, se vero nunquam iis opem esse laturum, si qua indigerent. (2) Quum autem ad Corycum oræ Erythrææ appulisset, illic stationem habuit. Athenienses vero, qui cum copiis ex Samo in Chium navigabant, ipsi quoque ad alteram collis partem appulerant, quo ab hoste

θωρμίσαντο, καὶ ἀελήθησαν ἀλλήλους. (3) Ἐλθούσης δὲ παρὰ Πεδάρиту ὑπὸ νύκτα ἐπιστολῆς ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμαλώτοι ἐκ Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθράς ἤκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστύχος εὐθύς ἐς τὰς Ἐρυθράς πάλιν, καὶ παρὰ τοσούτον ἐγένετ' αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. (4) Διαπλεύσας δὲ καὶ ὁ Πεδάριτος πρὸς αὐτόν, καὶ ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούτων προδιδόναι, ὡς εὖρον ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασισθέν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας ἀπέπλευσαν ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δ' ἐς τὴν Μίλητον ἐκομίσθη, ὥσπερ διανοεῖτο.

XXXIV. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλεύουσα κατ' Ἀργῖνον ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραις, καὶ ὡς εἶδον, ἐδίωκον· καὶ χειμῶν τε μέγας ἐπιγίγνεται, καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μάλης καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα, αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὁρμήσασαι τρεῖς διαφθεῖρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἀλίσκονται οἱ δ' ἀποθνήσκουσιν, αἱ δ' ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα Φοινικοῦντα καλούμενον. Ἐντεῦθεν δ' ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν ταχυισμόν.

XXXV. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἰπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίαις ναυσὶν, ὧν ἦρχε Δωριεύς ὁ Διαγόρου τρίτος αὐτός, μιᾷ δὲ Λακωνικῇ, μιᾷ δὲ Συρακοσίᾳ, καταπλεῖ ἐς Κνίδον· ἡ δ' ἀφιστῆται ἡδὴ ὑπὸ Τισσαφέρους. (2) Καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἦσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὖσαις τὰς ἀπ' Αἰγύπτου δολκάδας προσβαλλούσας ἐυλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίαις προύχουσα, Ἀπολλωνος ἱερόν. (3) Πυθόμενοι δ' οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τῷ Τριοπίῳ φρουρούσας ἑξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες, καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὐσῃ, ὀλίγου εἶλον. (4) Τῇ δ' ὕστεραίᾳ αὖθις προσέβαλλον, καὶ ὡς ἄμεινον φραζαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα καὶ ἐπεισελθόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων οὐκέθ' ὁμοίως ἐβλαπτον, ἀπελθόντες καὶ δηώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν ἐς τὴν Σάμον ἀπέπλευσαν.

XXXVI. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστύχου ἤκοντος ἐς τὴν Μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικὸν οἱ Πελοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον· καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδото ἀρχοῦντως, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα, διαρπασθέντα ὑπὸν τοῖς στρατιώταις, οἱ τε Μιλήσιοι προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. (2) Πρὸς δὲ τὸν Τισσαφέρην ἐδόκουν ὁμῶς τοῖς Πελοποννήσιοις αἱ πρῶται ξυνηῖαι αἱ πρὸς Χαλκιδέα γενομέναι ἐνδεεῖς εἶναι καὶ οὐ πρὸς σφῶν μάλλον, καὶ ἄλλας ἔτι Θηριμένους παρόντος ἐποίουν· καὶ εἰσὶν αἰδε.

dirimebantur, et alteri alteros latebant. (3) Quum autem allatæ essent litteræ a Pedarito, quosdam Erythraeos captivos ex Samo dimissos Erythras ad molendam prodictionem venisse, confestim Astyocho Erythras est revector, et tam prope abfuit, quin incideret in Athenienses. (4) Trajecit autem etiam Pedaritus ad eum, et habita quæstione de iis, qui prodictionem moliri videbantur, ubi compertum habuerunt, rem totam a captivis, qui ad Samum detinebantur, suæ salutis causa confictam esse, illis crimine liberatis, alter in Chium rediit, alter Miletum profectus est, quemadmodum destinarat.

XXXIV. Interea vero et Atheniensium classis ex Coryco circumvehens prope Arginum incidit in tres naves longas Chiorum, et simul atque eas conspexerunt, insequi ceperunt; et ingens simul tempestas exoritur, et Chiorum quidem naves ægre confugiunt in portum, Atheniensium vero tres naves, quæ longissime procurrerant, pereunt et ad Chiorum urbem ejiciuntur, virique partim capiuntur, partim interficiuntur; ceteræ vero confugiunt in portum Mimanti subjectum, nomine Phonicuntem. Postea vero hinc ad Lesbum appulsi, ad munitiones excitandas se præparabant.

XXXV. E Peloponneso autem eadem hieme Hippocrates Lacedæmonius profectus cum decem navibus Thuris, quibus præerat Dorieus, Diagoræ filius, cum duobus collegis, item cum una Laconica et una Syracusana, in Cnidum trajecit; hæc autem ad defectionem jam adducta erat a Tissapherne. (2) Qui autem apud Miletum erant, quum horum adventum sensissent, jubebant dimidia navium parte Cnidum tueri, reliquis vero ad Triopium stare et onerarias ex Ægypto venientes impetu facto comprehendere; est autem Triopium prominens oræ Cnidiae promontorium, Apollini sacrum. (3) Athenienses vero, quum hoc audissent, ex Samo profecti sex naves, quæ præsidii causa stationem ad Triopium habebant, ceperunt; homines tamen ex iis aufugerunt. Postea vero quum ad Cnidum appulissent, urbem nullis muris munitam adorti propre abfuit, quin caperent. (4) Postridie vero rursus eam oppugnaverunt, et quum non amplius æque nocere possent, quod illi per noctem melius urbem obseperant, et præterea ii, qui ad Triopium ex navibus diffugerant, ad eos accesserant, digressi Cnidiorumque agrum populati in Samum redierunt.

XXXVI. Per idem tempus quum Astyocho Miletum ad classem venisset, Peloponnesiis res omnes, quæ ad copias alendas sunt necessariæ, abunde adhuc suppetebant; nam et stipendium, quantum satis erat, suppeditabatur, et præterea magna pecuniæ ex Iaso direptæ vis militibus supererat, et Milesii alacriter onera belli sustinebant. (2) Verum tamen cum Tissapherne videbantur Peloponnesiis illa superiora fœdera, quæ a Chalcideo facta erant, manca et minus e re sua esse, et propterea alia Therimene adhuc præsentē faciebant; et sunt talia :

XXXVII. « *Ξυνθήκαι Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς βασιλέα Δαρείον καὶ τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνην, σπονδὰς εἶναι καὶ φιλίαν κατὰ τάδε.* (2) *Ὅποσῃ χώρᾳ καὶ πόλεσι βασιλέως εἰσι Δαρείου ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῶ μηδενὶ μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακεδαιμονίων, μηδὲ φόρους πρᾶσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονίων· μηδὲ Δαρείον βασιλέα μηδὲ ὃν βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ Λακεδαιμονίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῶ μηδενί.* (3) *Ἦν δέ τι δέωνται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως ἢ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιοῦσι καλῶς ἔχειν.* (4) *Τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους πολεμεῖν· ἦν δὲ κατάλυσιν ποιῶνται, κοινῇ ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι.* *Ὅποσῃ δ' ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ βασιλέως ἢ μεταπεμψαμένου βασιλέως, τὴν δαπάνην βασιλέα παρέχειν.* (5) *Ἦν δέ τις τῶν πόλεων δπόσαι ξυνθέντο βασιλεῖ ἐπὶ τὴν βασιλέως ἢ χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ ἦν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ, ἢ ὅσας βασιλεὺς ἄρχει, ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλύετω καὶ ἀμύνετω κατὰ τὸ δυνατόν.* »

XXXVIII. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας Θηριμένης μὲν παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν κελητὶ ἀφανίζεται, (2) οἱ δ' ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθηναῖοι ἤδη διαδεδηκότες ἐς τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ καὶ κρατοῦντες καὶ γῆς καὶ θαλάσσης Δελφίνιον ἐτείχιζον, χωρὶον ἄλλως τε ἐκ γῆς καρτερὸν καὶ λιμένας ἔχον καὶ τῆς τῶν Χίων πόλεως οὐ πολλὸ ἀπέχον. (3) Οἱ δὲ Χῖοι ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν μάχαις πεπληγμένοι, καὶ ἄλλως ἐν σφίσιν αὐτοῖς οὐ πᾶν εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ Τυδεῶς τοῦ Ἰωνος ἤδη ὑπὸ Πεδάρиту ἐπ' ἄττικισμῷ τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγον κατεχομένης ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἡσύχαζον, καὶ οὐτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα οὐδ' οἱ μετὰ Πεδάρиту ἐπὶ κούροι ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ἐφαίνοντο. (4) Ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἐπεμψαν κελεύοντες σφίσι τὸν Ἀστυόχον βολεῖν· ὥς δ' οὐκ ἐσήκουεν, ἐπιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαίμονα Πεδάριτος ὡς ἀδικοῦντος. (5) Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθεστήκει τοῖς Ἀθηναίοις· αἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποιοῦντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγειν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἡσύχαζον.

XXXIX. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι αἱ τῷ Φαρναβάζῳ ὑπὸ Καλλιγίτου τοῦ Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ πρᾶσσόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐπὶ τὰ καὶ εἰκοσι νῆες ἄρσαι ἐπλεον ἐπὶ Ἰωνίας περὶ ἡλίου τροπᾶς, καὶ ἄρχων ἐπέπλει αὐτῶν Ἀντισθένης Σπαρτιάτης. (2)

XXXVII. « *Pactiones inter Lacedaemonios, sociosque, et regem Dareum, regisque filios, et Tissaphernem, ut fœdera sint et amicitia his conditionibus.* (2) *Quaecumque regio, et urbes sunt regis Darei, aut patris aut majorum ejus erant, adversus has ne eant, neque ad bellum gerendum neque ad malum ullum inferendum, neque Lacedaemonii neque Lacedaemoniorum socii; neve tributa exigant ex his urbibus neque Lacedaemonii neque Lacedaemoniorum socii. Neve vicissim rex Dareus, neque ii, quibus rex imperat, nec adversus Lacedaemonios nec eorum socios eat, ad bellum gerendum neque ad malum ullum inferendum.* (3) *Si qua autem in re Lacedaemonii vel eorum socii regis opera indigeant, aut rex Lacedaemoniorum vel sociorum, quicquid alteri alteris mutuo persuaserint, hoc si faciant, bene sit.* (4) *Bellum autem, quod cum Atheniensibus illorumque sociis geritur, utrique communiter administreat; quod si id componere placuerit, communiter utrique id faciant. Quicunque autem exercitus in regis ditione fuerit, si rex eum arcessiverit, rex ei stipendium præbeat.* (5) *Si qua autem civitatum, quæ pactionem cum rege fecerunt, in regis ditionem invaserit, ceteri prohibeant, regique pro viribus opem ferant; rursus si quis eorum, qui sunt in regis agro, aut eo, cui rex imperat, in Lacedaemoniorum aut sociorum agrum iavaserit, rex prohibeat, et pro viribus opem ferat.* »

XXXVIII. Post has pactiones Therimenes quidem, traditis Astyocho navibus, actuaria navigio occulte discessit. (2) Athenienses vero ex Lesbo jam ad Chium cum suis copiis appulsi, et terra ac mari polita, Delphinium muniverunt, locum et alioqui a terra munitum, et portus habentem, nec procul a Chiorum urbe distantem. (3) Clui vero, quum multis superioribus prœliis afflicti essent, et alioqui inter se ipsos animis non admodum bene affecti, sed etiam, ob Tydeum Ionis filium ejusque socios Atticisimi nomine a Pedarito jam morte mulctatos, et reliquam civitatem necessario in paucorum voluntatem temperatam, inter se sibi suspecti essent, quiescebant, et neque ipsi sibi his de causis, nec illæ auxiliares copiae, quæ cum Pedarito erant, satis firmæ videbantur ad prœlium committendum. (4) Miletum tamen mittebant, orantes Astyocho, ut sibi succurreret; sed quum ille morem iis gerere nollet, Pedaritus de illo, ut rempublicam lædente, Lacedaemonem scribit. (5) Atque Chias quidem res in hoc statu constitutas habebant Athenienses; eæ autem naves eorum, quæ apud Samum stationem habebant, incursionibus quidem infestabant eas, quæ apud Miletum stabant; sed ubi hæ prodire nolent obviam, in Samum rursus sese recipientes quiescebant.

XXXIX. E Peloponneso autem per eandem hiemem illæ septem et viginti naves, quæ Calligeti Megarensis et Timagoræ Cyziceni opera Pharnabazo a Lacedaemoniis præparatæ erant, profectæ circa brumam in Ioniam trajiciebant, et præflectus iis aderat Antisthenes Spartanus. (2) Cum hoc

Ξυνέπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἑνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν συμβούλους Ἀστυόχῳ, ὃν εἷς ἦν Λίχας ὁ Ἀρχεσιλάου· καὶ εἰρητο αὐτοῖς ἐς Μίλητον ἀφικομένους τῶν τε ἄλλων Ξυνεπιμελεῖσθαι ἥ μὲλλει ἄριστα εἶναι, καὶ τὰς ναῦς ταύτας ἢ αὐτὰς ἢ πλείους ἢ καὶ ἐλάσσους ἐς τὸν Ἑλλάσποντον ὡς Φαρνάβαζον, ἣν δοκῇ, ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, δὲ Ξυνέπλει, ἄρχοντα προστάξαντας, καὶ Ἀστυόχον, ἣν δοκῇ τοῖς ἑνδεκα ἄνδράσι, παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντισθένην δὲ καθιστάναι· πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδάρτου ἐπιστολάς ὑπώπτευν αὐτόν. (3) Πλείουςαι οὖν αἱ νῆες ἀπὸ Μαλέας πελάγαι Μήλῳ προσέβαλον, καὶ περιτυχόντες ναυσὶ δέκα Ἀθηναίων τὰς τρεῖς λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατακαίουσιν. Μετὰ δὲ τοῦτο δεδιότες μὴ αἱ διαφυγῶσαι τῶν Ἀθηναίων ἐκ τῆς Μήλου νῆες, ὅπερ ἐγένετο, μηνύσωσι τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην πλεύσαντες καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι ἐς τὴν Καῦνον τῆς Ἀσίας κατήραν. (4) Ἐντεῦθεν δὲ, ὡς ἐν ἀσφαλεὶ ὄντες, ἀγγελίαν ἔπεμπον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Μιλήτῳ ναῦς τοῦ Ξυμπαρομισθῆναι.

XL. Οἱ δὲ Χίοι καὶ Πεδάρτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οὐδὲν ἤσσαν, καίπερ διαμέλλοντα, τὸν Ἀστυόχον πέμποντες ἀγγέλους ἡξίουσι σφίσι πολιορκουμένους βοηθῆσαι ἅπάσαις ταῖς ναυσίν, καὶ μὴ περιδεῖν τὴν μεγίστην τῶν ἐν Ἰωνίᾳ Ξυμπαρχίδων πόλεων ἐκ τε θαλάσσης εἰργομένην καὶ κατὰ γῆν ληστείας πορθουμένην. (2) Οἱ γὰρ οἰκέται τοῖς Χίοις πολλοὶ ὄντες καὶ μὴ πόλει πλὴν Λακεδαιμονίων πλείστοι γενόμενοι, καὶ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικίαις κολαζόμενοι, ὥς ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τέλους ἰδρῦσθαι, εὐθὺς αὐτομολία τε ἐχώρησαν οἱ πολλοὶ πρὸς αὐτούς, καὶ τὰ πλείστα κακὰ ἐπιστάμενοι τὴν χώραν οὗτοι ἔδρασαν. (3) Ἐφασαν οὖν χρῆναι οἱ Χίοι, ἕως ἔτι ἐλπίς καὶ δυνατόν κωλύσαι τειχιζομένου τοῦ Δελφινίου καὶ ἀτελοῦς ὄντος, καὶ στρατοπέδῳ καὶ ναυσὶν ἐρύματος μείζονος προσπεριβαλλομένου, βοηθῆσαι σφίσιν. Ὁ δὲ Ἀστυόχος καίπερ οὐ διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλήν, ὡς ἑώρα καὶ τοὺς Ξυμμάχους προθύμους ὄντας, ὥρμητο ἐς τὸ βοηθεῖν.

XLI. Ἐν τούτῳ δ' ἐκ τῆς Καῦνον παραγίνεται ἀγγελία ὅτι αἱ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων Σύμβουλοι πάρεσιν· καὶ νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι τὰλλα πρὸς τὸ ναῦς τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον, τσαύτας Ξυμπαροκομίσαι, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ἦκον κατάσκοποι αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιωθῆναι, εὐθὺς ἀφείλ τὸ ἐς τὴν Χίον ἐπλεῖ ἐς τὴν Καῦνον. (2) Καὶ ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα ἐν τῷ παράπλῳ ἀποβάς τὴν τε πόλιν ἀτείχιστον οὖσαν καὶ ὑπὸ σεισμοῦ, δὲ αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὧν μεμνήμεθα γενόμενος, Ξυμπεπτωκυῖαν ἐκπορθεῖ, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὰ ὄρη πεφυγόντων, καὶ τὴν χώραν καταδρομαῖς λεῖαν ἐποίητο, πλὴν τῶν ἐλευθέρων· τοὺτους δὲ ἀφεί. (3) Ἐκ δὲ τῆς Κῶ ἀφικομένοις ἐς τὴν Κνίδον νυκτὸς ἀναγκάζεται

autem Lacedæmonii miserunt etiam undecim viros Spartanos, ut Astyocho eorum consilio uteretur, quorum unus erat Lichas, Arcesilai filius; et iis præceptum erat, ut Miletum profecti, simul quum alla curarent, ut quam optime haberent, tum vero has naves vel ipsas vel plures, vel etiam pauciores, Hellespontum ad Pharnabazum, si videretur, mitterent, et Clearchum, Rhamphie filium, qui in eadem classe vehebatur, ducem iis præficerent, et Astyocho, si undecim viris placeret, amoverent a nauarchia, et Antisthenem in ejus locum substituerent; nam propter Pedariti epistolas eum suspectum habebant. (3) Quum igitur hæ naves a Malea per altum navigarent, ad Melum appulerunt, et quum incidissent in decem Atheniensium naves, tres earum inanes ceperunt et cremarunt. Postea vero, veriti, ne reliquæ Atheniensium naves ex Melo elapsæ, id quod accidit, Atheniensibus in insula Samo stationem habentibus suum adventum denuntiarent, Cretam versus navigantes, et confecto per cautionem longiore navigationis cursu, ad Caunum Asiæ appulerunt. (4) Hinc vero, quasi in tuto jam essent, nuntium mittebant ad classem, quæ ad Miletum stabat, ut sibi in trajiciendo adessent.

XL. Chii vero et Pedaritus eodem tempore studiosius etiam Astyocho, etsi cunctantem, per nuntios ad eum missos orabant, ut sibi obsessis opem cum tota classe ferret, ne pateretur maximam socialium urbium, quæ in Ionia essent, et a mari intercludi, et a terra latrocinii diripi. (2) Chiorum enim servi, quia magnus erat eorum numerus, atque adeo in una hac urbe, excepta Lacedæmone, maximus, simul etiam quia propter multitudinem in delictis severius plectebantur, postquam Atheniensium exercitus munitionibus exstructis in tuto jam collocatus esse visus est, festim ad eos plerique transfugerunt, atque plurima detrimenta propter notitiam regionis hi attulerunt. (3) Dicebant igitur Chii oportere Astyocho sibi succurrere, quamdiu adhuc spes et facultas esset operis impediendi, dum Delphinium muniretur, et opus esset imperfectum, et alia majore munitione exercitus navesque circumvallarentur. Astyocho vero, quamvis animo non propenso propter minas, quibus ante, ut dictum est, apud eos usus erat, tamen quum etiam socios animo paratos esse videret, ad succurrendum se accingebat.

XLI. Interea vero nuntius ex Cauno venit, septem illas et viginti Lacedæmoniorum naves et consiliarios adesse; quamobrem quum existimasset, cetera omnia posthabenda esse præ hoc, ut et navium, quo maris imperium facilius obtinerent, tantum numerum una traduceret, et Lacedæmonii, qui ad ejus actiones explorandas veniebant, tuto trajicerent, confestim, omissa in Chium navigatione, in Caunum navigabat. (2) In ipsa autem prætervectione, copiis in Con Meropidem expositis, et urbem nullis cinclam muris, et terræ motu, qui maximus omnium, quos meminimus, illius insulæ incolis contigit, collapsam diripuit, oppidanis in montes dilapsis, et agrum percurrans prædam abegit, præter homines liberos; hos enim dimittebat. (3) Ex Co autem in Cnidum noctu profectus cogitur Cnidiorum

ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινούντων μὴ ἐκδιδάσαι τοὺς ναύτας, ἀλλ' ὥσπερ εἶχεν πλεῖν εὐθύς ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς εἰκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμῖνος εἰς τῶν ἐκ Σάμου στρατηγῶν ἐφύλασσε ταύτας τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ναῦς ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσπλεύσας, ἐφ' ἃσπερ καὶ ὁ Ἀστύοχος παρέπλει. (4) Ἐπύθοντο δὲ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ἐκ τῆς Μήλου τὸν ἐπίπλου αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ τῷ Χαρμίνῳ περὶ τὴν Σύμην καὶ Χάλκην καὶ Ῥόδον καὶ περὶ τὴν Λυκίαν ἦν· ἥδη γὰρ ἡσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καύνῳ οὐσας αὐτάς.

XLII. Ἐπέπλει οὖν ὥσπερ εἶχε πρὸς τὴν Σύμην ὁ Ἀστύοχος, πρὶν ἐκπυστος γενέσθαι, εἰ πως περιλάβοι που μετεώρους τὰς ναῦς. Καὶ αὐτῷ ὑετός τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυνέφελα ὄντα πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει καὶ παραχρῆν παρέσχεν. (2) Καὶ ἅμα τῇ ἔῳ διεσπασμένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν φανεροῦ ἥδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ εὐωνύμου κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἔτι πλανωμένου, ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαρμῖνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι ναυσὶ, νομίσαντες, ἃσπερ ἐφύλασσον ναῦς τὰς ἀπὸ τῆς Καύνου, ταύτας εἶναι. (3) Καὶ προσπεσόντες εὐθύς κατέδυσάν τε τρεῖς καὶ κατετραυμάτισαν ἄλλας, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρι οὐ ἐπεφάνησαν αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ πανταχόθεν ἀπεκλήγοντο. (4) Ἐπειτα δὲ ἐς φυγὴν καταστάντες ἕξ μὲν ναῦς ἀπολύσαν, ταῖς δὲ λοιπαῖς καταφεύγουσιν ἐς τὴν Τεύτλουςαν νῆσον, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ἀλικαρνασσόν. (5) Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐς Κνίδον κατάραντες, καὶ συμμειγισθὼν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν αὐτοῖς, συμμάχαις πλεσάντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ Σύμῃ στήσαντες πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμίσαντο.

XLIII. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ πάσαις, ὡς ἡσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαντες ἐς τὴν Σύμην, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ ναυτικὸν οὐχ ὀρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκευὴ τῶν νεῶν, καὶ Λωρύμοις τοῖς ἐν τῇ ἡπείρῳ προσβαλόντες, ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον.

(2) Ἀπασαὶ δ' ἥδη οὔσαι ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐπισκευάζοντό τε εἰ τε ἔδει, καὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρην (παρεγένετο γὰρ) λόγους ἐποιοῦντο οἱ ἑνδεκα ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων περὶ τε τῶν ἥδη πεπραγμένων, εἰ τι μὴ ἤρρεσκεν αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου, ὅτῳ τρόπῳ ἀρίστα καὶ συμφορώτατα ἀμφοτέρους πολεμήσεται. (3) Μάλιστα δὲ ὁ Λίχας ἐσχόπει τὰ ποιούμενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδετέρας, οὔτε τὰς Χαλκιδέως οὔτε τὰς Θηριμένους ἔφη καλῶς συγχεῖσθαι, ἀλλὰ δεινὸν εἶναι εἰ χώρας θσης βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι ἤρξαν πρότερον, ταύτης καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν· ἐνεῖναι γὰρ καὶ νήσους ἀπάσας πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Λοκροὺς καὶ τὰ μέχρι Βοιωτῶν, καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἀν Μηδικὴν ἀρχὴν τοῖς Ἑλλησι τοὺς Λακεδαιμονίους περιθεῖναι. (4) Ἐτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι, ἢ ταύταις γε οὐ χρῆσεσθαι, οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις δεῖσθαι οὐδέν. Ἀγανακτῶν

adhortatione, nautas non exponere, sed, ut erat, confestim navigare adversus viginti Atheniensium naves, cum quibus Charminus, unus e ducibus, qui apud Samum agebant, observabat has septem et viginti naves, ex Peloponneso venientes, ad quas et Astyocho navigabat. (4) Resciverant autem ii, qui in Samo erant, ex Melo hujus classis adventum, et Charminus custodiam agebat circa Symam et Chalcen et Rhodum et circa Lyciam; jam enim etiam sentiebat eas in Cauno esse.

XLII. Astyocho igitur, ut habebat, ad Symam protinus tendebat, antequam adventus sui fama vulgaretur, si forte classem hostilem in alto circumvenire posset. Sed imber cælumque nubilum effecit, ut vagæ errarent ejus naves per tenebras et perturbarentur. (2) Et simul ac dies illuxit, quum classis esset dispersa, et sinistrum quidem cornu jam in Atheniensium conspectu esset, alterum vero circum insulam adhuc vagaretur, confestim Charminus et Athenienses cum navibus, quæ pauciores erant quam viginti, contra tendunt, existimantes, has esse naves illas, quas ex Cauno venientes observabant. (3) Et impressione in eas statim facta tres depresserunt, aliasque lacerarunt, et in prælio superiores erant, donec supervenit iis præter opinionem major navium numerus et undique intercludebantur. (4) Tunc vero fugam capessentes sex naves amiserunt, cum ceteris autem in insulam Teutlussam confugerunt, et inde Halicarnassum. (5) Postea vero Peloponnesii quum ad Cnidum appulissent, et septem ac viginti naves ex Cauno profectas sibi adjunxissent, cum universa classe Symam petierunt, ibique tropeo statuto in Cnidi stationem redierunt;

XLIII. Athenienses vero cum omnibus navibus, quæ ad Samum stabant, postquam de navali prælio commisso nuncium acceperunt, in Symam iverunt, et quum nec ipsi classem, quæ ad Cnidum stabat, invasissent, nec illi illos, sed navium armamenta, quæ erant in Symæ, sumpsissent, et Loryma, quæ sunt in continente, oppugnassent, Samum redierunt.

(2) Quum autem jam universæ Peloponnesiorum naves in Cnido essent, reficiebantur, si quid oportebat, et cum Tissapherne (aderat enim) undecim illi Lacedæmoniorum viri agebant et de rebus jam transactis, si quid iis non placeret, et de futuro bello, qua ratione optime et maxime ex utrorumque utilitate gerendum esset. (3) Præcipue vero Lichas considerabat ea, quæ fiebant, et neutrum fœdus, neque a Chalcideo, neque a Therimene factum, bene habere dicebat, sed vero nimium esse, si, cuicumque provinciæ rex ejusque majores prius imperassent, huic nunc etiam imperare vellet; ita enim licere etiam, ut insulæ omnes et Thessalia et Locri et regiones usque ad Boeotorum fines pertinentes in servitutem rursus redirent, et Lacedæmonios pro libertate imperium Medorum Græciæ imponere. (4) Alia igitur fœdera meliora fieri jubebat, aut istis quidem se non usurum, nec stipendium se his conditionibus requi-

δὲ δ μὲν Τισσαφέρνης ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς καὶ ἀπρακτος,

XLIV. οἱ δ' ἐς τὴν Ῥόδον ἐπικηρυκευμένων ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν τὴν γνώμην εἶχον πλεῖν, ἐλπίζοντες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυδατῶν πληθεῖ καὶ πεῖρᾳ προσάξεσθαι, καὶ ἅμα ἡγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ ἕσθαι Τισσαφέρνην μὴ αἰτοῦντες χρήματα τρέφειν τὰς ναῦς. (2) Πλεῦσαντες οὖν εὐθὺς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου, καὶ προσβαλόντες Καμείρῳ τῆς Ῥοδίας πρώτην ναυσὶ τέσσαρσι καὶ ἐνεθήκοντα, ἐξεφόθησαν μὲν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, καὶ ἔφρευγον, ἄλλως τε καὶ ἀτειχίστου οὔσης τῆς πόλεως· εἴτα ξυγκαλέσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τούτους τε καὶ τοὺς ἐκ τῶν δυοῖν πόλεων, Λίνδου καὶ Ἰηλουσοῦ, Ῥοδίου ἐκείσαν ἀποστῆναι Ἀθηναίων. Καὶ προσεχώρησε Ῥόδος Πελοποννησίοις. (3) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν τούτων ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μὲν βουλόμενοι φθάσαι καὶ ἐφάνησαν πελάγιοι, ὑστερήσαντες δὲ οὐ πολλῶ τὸ μὲν παραχρήμα ἀπέπλευσαν ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον, ὑστερον δ' ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῷ καὶ ἐκ τῆς Σάμου τοὺς ἐπίπλους ποιοῦμενοι ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. (4) Οἱ δὲ χρήματα μὲν ἐξέλεξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα οἱ Πελοποννησιοὶ παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον ἡμέρας ὀγδοήκοντα, ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς.

XLV. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον, πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον αὐτοὺς ἀναστῆναι, τὰδε ἐπράσσετο. Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν Χαλκιδέως θάνατον καὶ τὴν ἐν Μιλήτῳ μάχην τοῖς Πελοποννησίοις ὑποπτος ὢν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστυόχον ἐκ Λακεδαιμόνος ὥστ' ἀποκτεῖναι (ἦν γὰρ καὶ τῷ Ἀγιδί ἐχθρὸς καὶ ἄλλως ἀπιστος ἐφαίνετο), πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δέισας παρὰ Τισσαφέρνην, ἔπειτα ἐλάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνατο μάλιστα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα, (2) καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος τὴν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, δίδοσθαι, λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρνην πρὸς αὐτοὺς ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ ναυτικοῦ τριώβολον τοῖς ἐκυτῶν διδόασιν, οὐ τοσοῦτον πενία ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες οἱ μὲν τὰ σώματα χεῖρῳ ἔχωσιν, δαπανῶντες ἐς τοιαῦτα ἀφ' ὧν ἡ ἀσθένεια ξυμβαίνει, οἱ δὲ τὰς ναῦς ἀπολείπωσιν οὐχ ὑπολιπόντες ἐς δημεῖαν τὸν προσοφειλόμενον μισθόν. (3) καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν ὥστε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι, ὥστε ξυχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ, πλὴν τῶν Συρακοσίων· τούτων δὲ Ἐρμοκράτης [τε] ἠναντιοῦτο μόνος ὑπὲρ τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ. (4) Τὰς τε πόλεις δεομένας χρημάτων ἀπῆλθασεν αὐτὸς ἀντιλέγων ὑπὲρ τοῦ Τισσαφέρνου ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀνάσχωσι εἶεν πλουσιώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρίᾳ δ' ὅμως σωζόμενοι ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι ἄλλους ὑπὲρ τῆς ἐκείνων

rere. Indignatus autem Tissaphernes ab iis per iram et infecto negotio abcessit;

XLIV. illi vero in Rhodum, primorum virorum nomine arcessiti, navigare in animo habebant, sperantes fore, ut insulam et navalibus et pedestribus copiis validam sibi adjungerent, et simul existimantes, praesentem societatem suffecturam, ut ipsi nullam pecuniam a Tissapherne petentes, navales copias alerent. (2) Protinus igitur eadem hieme ex Cnido profecti, et ad Camirum orae Rhodiae primum appulsi cum quatuor et nonaginta navibus, multitudini quidem terrorem iniecerunt, ignaræ eorum, quæ agebantur, et ideo profugiebant, praesertim quod urbs nullis muris esset munita; deinde Lacedæmonii quum et hos et duarum civitatum, Lindi et Ielysi, cives Rhodios convocassent, persuaserunt iis, ut ab Atheniensibus deficerent. Atque Rhodus se Peloponnesiis adjunxit. (3) Athenienses vero in eo tempore, quum rem intellexissent, cum classe e Samo solverunt, defectionem antevertere cupientes, et conspecti sunt in alto; sed quum serius paulo venissent, in praesentia quidem ad Chalcen, et hinc ad Samum abierunt; postea vero et ex Chalce et ex Co et ex Samo incursiones in Rhodum facientes bellum gerebant. (4) Peloponnesii autem pecunias ad duo et triginta talenta a Rhodiis exegerunt, cetera vero quiescebant per octoginta dies navibus subductis.

XLV. Interea vero, atque prius etiam, antequam Rhodum versus moverant, hæc agebantur. Alcibiades quum post Chalcidei necem et prælium commissum ad Miletum in suspicionem Peloponnesiis venisset, et ab iis epistola de eo interficiendo ad Astyochum Lacedæmone missa esset, (erat enim et Agidi inimicus, et alioqui infidus videbatur), metuens primum quidem ad Tissaphernem secessit; deinde apud eum, quam maxime poterat, Peloponnesiorum rebus nocebat, (2) et eum omnia docens, stipendium imminuit, ita ut pro drachma Attica terni oboli, nec ii constanter solverentur, Tissaphernem hortans, ut illis diceret, Athenienses, qui longiore temporis spatio rei navalis peritiam haberent, ternos obolos suis numerare, non tam propter paupertatem, quam ne nautæ, propter affluentiam stipendii insolentius viventes, partim quidem corpora imbecilliora haberent, sumptus facientes in ea, unde corporum imbecillitas contingit, partim vero naves desererent, qui non relinquerent stipendii partem pignoris loco adhuc debitam; (3) idem eum edocuit, ut trierarchos et civitatum duces pecunia data ad hanc rem sibi concedendam induceret, exceptis Syracusanis; ex his enim Hermocrates solus universæ socialis classis nomine adversabatur. (4) Civitates quoque pecuniam petentes abegit ipse respondens Tissaphernis nomine, Chios quidem impudentes esse, qui, quum essent omnium Græcorum ditissimi, tamen dum auxiliarium copiarum beneficio servarentur, postularent, ut alii et corporibus et pecuniis pro illorum libertate pericula subirent; (5) ceteras

ἐλευθερίας κινδυνεύειν· (5) τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἱ ἐς Ἀθηναίους πρότερον ἢ ἀποστῆναι ἀνάλουν, εἰ μὴ καὶ νῦν καὶ τοσαῦτα καὶ ἐτι πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐβελήσουσιν ἐσφέρειν. (6) Τὸν τε Τισσαφέρην ἀπέφαινε νῦν μὲν, τοῖς ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα, εἰκότως φειδόμενον, ἦν δὲ ποτε τροφή καταβῆ παρὰ βασιλείας, ἐντελῇ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα ὠφελήσειν.

XLVI. Παρήγει δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει μὴ ἄγαν ἐπείγεσθαι διαλύσαι τὸν πόλεμον, μὴδὲ βουληθῆναι κομίσαντα ἢ ναὺς Φοινίσσας ἄσπερ παρεσκευάζετο, ἢ Ἑλλησι πλείοσι μισθὸν πορίζοντα, τοῖς αὐτοῖς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι, ἔχειν δ' ἀμφοτέρους ἔαν δίχα τὴν ἀρχήν, καὶ βασιλεῖ ἐξῆναι αἰεὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ λυπηροὺς τοὺς ἐτέρους ἐπάγειν. (2) Γενομένης δ' ἂν καθ' ἑν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς, ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας συγκαθαίρησει, ἦν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλη δαπάνη καὶ κινδύνῳ ἀναστάς ποτε διαγωνισασθαι. Εὐτελέστερα δὲ τὰ δεινὰ βραχεῖ μορίῳ τῆς δαπάνης, καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας, αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς Ἑλλήνας κατατρίψαι. (3) Ἐπιτηδειότερους τ' ἔφη τοὺς Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς· ἥσσαν γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι, τὸν λόγον τε συμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν· τοὺς μὲν γὰρ συγκαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλάσσης μέρος καὶ ἐκείνῳ δοιοὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἑλλήνες οἰκοῦσιν, τοὺς δὲ τούναντίον ἐλευθερώσοντας ἥκειν, καὶ οὐκ εἰδὸς εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν σφῶν [τῶν Ἑλλήνων] ἐλευθεροῦν νῦν τοὺς Ἑλλήνας, ἀπὸ δ' ἐκείνων [τῶν βαρβάρων], ἦν μὴ ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσι, μὴ ἐλευθερώσῃ. (4) Τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφοτέρους, καὶ ἀποτεμόμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἔπειν· ἥδη τοὺς Πελοποννησίους ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώρας. (5) Καὶ διανοεῖτο τὸ πλέον οὕτως ὁ Τισσαφέρνης, ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιουμένων ἦν εἰκάσαι. Τῷ γὰρ Ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα, ὡς εὖ περὶ τούτων παραινούντι, προσθεῖς ἑαυτὸν ἐς πίστιν τῇν τε τροφὴν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἶα, ἀλλὰ καὶ τὰς Φοινίσσας φάσκων ναῦς ἥξειν καὶ ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι ἐφθαιρε τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ ναυτικοῦ αὐτῶν ἀφείλετο γενομένην καὶ πάνυ ἰσχυράν, τὰ τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥστε λανθάνειν οὐ προθύμως ξυνοπολέμει.

XLVII. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισσαφέρνει καὶ βασιλεῖ, ὧν παρ' ἐκείνοις, ἀριστα εἶναι νομίζων παρήγει, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ χάθοδον ἐς τὴν πατρίδα ἐπιθεραπεύων, εἰδώς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν, ὅτι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν· πείσαι δ' ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιούτου, εἰ Τισσαφέρνης φαίνοιο αὐτῷ ἐπιτήδειος ὢν. (2) Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ ἤσθοντο αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προσπέμφαντα, λόγους ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους

autem civitates injuste facere dicebat, quæ pro Atheniensibus, antequam defecissent, sumptus facere consuevissent, si non nunc quoque pro se ipsis et tantundem et plus etiam conferre vellent. (6) Et Tissaphernem ostendebat nunc quidem, quod suis pecuniis bellum gereret, merito parcum esse; sed si quando stipendium a rege mitteretur, integram iis mercedem eum redditurum, et civitates, quantum æquum esset, sublevaturum.

XLVI. Suadebat tamen etiam Tissapherni, ne nimium properaret bellum finire, neve vel accitis Phœnicum navibus, quas instruere statuerat, vel majori Græcorum numero mercede concessa iisdem et terræ et maris imperium tradere vellet, sed sineret utrosque separatim imperium habere, et regi licere in eos, a quibus quoque tempore offenderetur, alteros immittere. (2) Si vero in unum coisset terra marisque imperium, non habiturum eum, quorum auxilio opprimeret eos, qui rerum poterentur, nisi vellet ipsemet aliquando copiis adductis cum ingenti et impensa et periculo inire certamen. Minoris autem pericula constare, si tenui sumptus particula et simul sine ullo suo periculo, ipsos Græcos inter se attereret. (3) Addebat etiam, Athenienses imperii socios illi commodiores fore; eos enim minus terrestris imperii appetentes esse et rerum gerendarum rationem regi maxime convenientem verbis factisque sequi; nam hos quidem servitutem propagantes una cum eo et sibi ipsis pro sua portione mare subjecturos, et illi eos, quotquot in terra regis Græci incolerent; alteros vero contra libertatem ferentes adesse, nec consentaneum videri, hoc agere Lacedæmonios, ut a se ipsis quidem [Græcis] nunc Græcos liberent, ab illis vero [barbaris] eosdem non liberent, nisi forte si illos [Athenienses] non everterint. (4) Suadebat igitur illi, ut primo utrosque attereret, et ubi quam maxima ab Atheniensium rebus rescuisset, tunc demum Peloponnesios abigeret ex sua regione. (5) Atque Tissaphernes magna ex parte hanc rationem sequebatur, quantum ex his, quæ fiebant, conjicere licebat. Alcibiadi enim ob hæc, ut de his bene monenti, cum fiducia totum se committens et stipendium Peloponnesiis parce dabat, neque navale prælium committere sinebat, sed etiam dicendo, naves Phœnicum venturas, et ex abundanti certaturos, res evertit, et navalem eorum potentiam in ipso summo flore constitutam, quum vel maxime firma extitisset, abstulit et alioqui manifestius quam ut latere posset, animum parum promptum in bello communiter gerendo prodebat.

XLVII. Alcibiades autem hæc, simul quod Tissapherni regique, apud quos erat, optima factu duceret, suadebat, simul etiam, quod suum præterea in patriam reditum curaret, sciens, si eam non everteret, fore aliquando, ut reditum impetraret; impetraturum autem se existimabat hæc potissimum ratione, si Tissaphernem sibi familiarem esse constaret. (2) Quod etiam accidit. Nam postquam milites Athenienses, qui apud Samum erant, eum multum valere apud illum senserunt, partim quidem, quod et ipse Alcibiades ad potentissimos illorum viros literas ante misisset cum mandatis, ut apud optimos cives de se mentionem facerent,

τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βούλεται καὶ οὐ πο-
νηρίᾳ οὐδὲ δημοκρατίᾳ τῇ ἑαυτὸν ἐκβαλοῦσθι κατελθόντων
καὶ παρασχόντων Τισσαφέρην φίλον αὐτοῖς συμπολιτεύειν,
τὸ δὲ πλεον καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριή-
ραρχοί τε τῶν Ἀθηναίων καὶ δυνατῶτατοι ὥρμητο ἐς
τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.

XLVIII. Καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τοῦτο, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐντεῦθεν ὑστερον ἦλθεν. Τῷ
τε Ἀλκιβιάδῃ διαβάντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου ἐς λόγους
ἦλθον, καὶ ὑποτεινόντος αὐτοῦ Τισσαφέρην μὲν πρῶ-
τον ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέα φίλον ποιήσιν εἰ μὴ δημο-
κρατιεύντο (οὕτω γὰρ ἂν πιστεύσαι μᾶλλον βασιλέα),
πολλὰς ἐλπίδας εἶχον αὐτοὶ ὅ' ἑαυτοῖς οἱ δυνατοὶ τῶν
πολιτῶν τὰ πράγματα, ὅπερ καὶ ταλαιπωροῦνται μάλ-
ιστα, ἐς αὐτοὺς περιποιήσιν καὶ τῶν πολεμίων ἐπι-
κρατήσιν. (2) Ἐς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες ξυνίστασάν
τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδεύουσιν ἐς ξυνομοσίαν, καὶ
ἐς τοὺς πολλοὺς φανερῶς ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς σφίσι
φίλος ἔσοιτο καὶ χρήματα παρέξοι Ἀλκιβιάδου τε κα-
τελθόντος καὶ μὴ δημοκρατουμένου. (3) Καὶ ὁ μὲν
ὄχλος, εἰ καὶ τι παραυτίκα ἤχθητο τοῖς πρασσομένοις,
διὰ τὸ εὐπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ παρὰ βασιλέως μισθοῦ
ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ξυνιστάντες τὴν ὀλιγαρχίαν ἔπειδ' αὖ
πλήθει ἐκοινώνησαν, αὐθις καὶ σφίσι αὐτοῖς καὶ τοῦ
ἐταιρικοῦ τῷ πλεονί τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν.
(4) Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαινετο εὐπορα καὶ πιστά,
Φρυνίχῳ δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν, ἀλλ' ὅ
τε Ἀλκιβιάδης, ὅπερ καὶ ἦν, οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρχίας
ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, οὐδ' ἄλλο τι σκο-
πεῖσθαι ἢ ὅτι τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν πόλιν
μεταστήσας ὑπὸ τῶν ἐταίρων παρακληθεὶς κάτεισιν,
σφίσι δὲ περισστέον εἶναι τοῦτο μάλιστα ὅπως μὴ στα-
σιάσωσιν· [τῷ] βασιλεῖ τε οὐκ εὐπορον εἶναι καὶ Πελο-
ποννησίων ἡδὴ ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσῃ ὄντων, καὶ πόλεις
ἐχόντων ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ οὐ τὰς ἐλαχίστας, Ἀθη-
ναίοις προσθέμενον, ὅς οὐ πιστεύει, πράγματα ἔχειν,
ἐξὸν Πελοποννησίου, ὅς ὦν κακὸν οὐδὲν πω πέπονθε,
φίλους ποιήσασθαι. (5) Τὰς τε συμμαχίδας πόλεις,
αἷς ὑπεσχῆσθαι δὴ σφᾶς ὀλιγαρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ
οὐ δημοκρατήσονται, εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον
σφίσι οὐθ' αἱ ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσονται οὐθ' αἱ
ὑπάρχουσαι βεβαιότεραι ἔσονται· οὐ γὰρ βουλήσεσθαι
αὐτοὺς μετ' ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δουλεύειν μᾶλ-
λον ἢ μετ' ὁποτέρου ἂν τύγῃσι τούτων ἐλευθέρους εἶ-
ναι, (6) τοὺς τε καλοὺς καγαθοὺς ὀνομαζομένους οὐκ
ἐλάσσω αὐτοὺς νομίζειν σφίσι πράγματα παρέξειν τοῦ
δήμου, ποριστάς ὄντας καὶ ἐσηγητάς τῶν κακῶν τῷ
δήμῳ, ἐξ ὧν τὰ πλείω αὐτοὺς ὠφελεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν
ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, καὶ ἀκριτοὶ ἂν καὶ βιαιότερον ἀπο-
θνήσκουσιν, τὸν δὲ δῆμον σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι καὶ
ἐκείνων σωφρονιστήν. (7) Καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν
ἐργῶν ἐπισταμένους τὰς πόλεις σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι
ὅτι οὕτω νομίζουσιν. Οὐκ οὖν ἐαυτῷ γε τῶν ἀπ' Ἀλκι-
βιάδου καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν.

et dicerent, se velle redire, ea conditione, ut penes paucos
summa rerum esset, non autem penes homines abjectos et
plebeios, qui se urbe eiecissent, et Tissaphernis amicitia
illis conciliata, una cum illis rempublicam administrare;
partim vero, idque magis, sua sponte trierarchi Athenien-
sium, qui in Samo erant, et viri potentissimi animis erant
propensis ad evertendum statum popularem.

XLVIII. Hæc autem res in castris prius agitata est, et
hinc postea in urbem est propagata. Et nonnulli ex Samo
trajicientes in colloquium cum Alcibiade venerunt, qui quum
hanc spem ostenderet, se primum quidem Tissaphernis,
deinde vero regis etiam amicitiam iis conciliaturum, si non
populari imperio uterentur (sic enim regem magis confusu-
rum), civitatis principes magnam spem concipiebant, fore,
ut et ad se ipsos, qui malis maxime premerentur, reipub-
licæ administrationem transferrent, et hostes superarent.

(2) Et Samum reversi homines idoneos sibi conciliantes con-
juracionem conflabant et apud multitudinem propalam di-
cebant, regem sibi amicum fore, et pecuniam præbiturum,
si Alcibiades restitueretur, et popularis status tolleretur.

(3) Et vulgus quidem, quamquam in præsentia ægre ferebat
ea, quæ agebantur, ob paratam tamen stipendii regii spem
quiescebat; illi vero, qui paucorum imperium constituere
cupiebant, postquam rem cum multitudine communica-
runt, rursus etiam inter se ipsos et majorem sodalium par-
tem illa Alcibiadis promissa expendebant. (4) Et ceteris
quidem hæc factu facilia et fide digna videbantur; Phryn-
icho autem, qui adhuc erat dux, nihil horum placebat, sed
et Alcibiades (id quod res erat) nihilo magis paucorum domi-
natum quam popularem statum affectare ei videbatur, nec
aliud quicquam spectare, nisi qua ratione, immutata præ-
senti civitatis disciplina, a sodalibus arcessitus reverti pos-
set, sibi vero hoc præcipue prospiciendum esse, ne inter
se dissiderent; et regi non sane facile factu esse, quum
Peloponnesii jam æque in mari versarentur, et urbes tene-
rent non minimas in illius imperio, Atheniensibus se adjun-
gere, quibus diffideret, et ita negotia habere, quum ei liceret
amicitiam cum Peloponnesiis inire, a quibus nullo maleficio
affectus esset.

(5) Quod autem attineret ad socias civita-
tes, quibus jam promississet paucorum imperium, quod
ne ipsi quidem amplius populari statu essent usuri, dicebat,
se probe scire, non ideo magis nec illas, quæ defecissent, in
suam potestatem redituras, nec illas, quæ sibi superes-
sent, constanter futuras; non enim hunc eos animum ha-
bituros, ut sub paucorum dominatu aut in populari statu
servitutem pati potius vellent, quum in utroque statu
libertate frui, (6) et eos, qui honesti bonique viri vocen-
tur, videri illis non minus negotii, quam ipsum popularem
statum, sibi exhibituros, quum duces et auctores plebi
essent maleficiorum ex quibus ipsi pleraque commoda
consequerentur; et quantum quidem in illorum potestate
esset, se et indicta causa et crudelius morte mulctatum
iri, popularem vero statum suum esse perfugium, et illo-
rum moderatorem. (7) Atque hæc civitates ipsa experientia
edoctas ita existimare, sibi ipsi plane compertum esse.
Nequaquam igitur sibi quidem quicquam eorum, quæ et
in præsentia ab Alcibiade gerantur, placere.

XLIX. Οἱ δὲ ξυλληγέστες τῶν ἐν τῇ ξυμμαχίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει, τὰ τε παρόντα ἐδέχοντο καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρεσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου πράσσειεν καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου καταλύσεως, καὶ τὸν Τισσαφέρην φιλον τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειαν.

L. Γινούσ δὲ ὁ Φρύνιχος ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι ἐνδέχονται αὐτὴν, δέισας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν τῶν ὕφ' αὐτοῦ λεχόντων μὴ ἦν κατέλθῃ ὡς κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾶ, τρέπεται ἐπὶ τοιούδε τι. (2) Πέμπει ὡς τὸν Ἀστύοχον τὸν Λακεδαιμονίων ναύαρχον, ἔτι ὄντα τότε περὶ τὴν Μίλητον, κρύφα ἐπιστεῖλας ὅτι Ἀλκιβιάδης αὐτῶν τὰ πράγματα φθείρει Τισσαφέρην Ἀθηναίους φιλον ποιῶν, καὶ τᾶλλα σαφῶς ἐγγράψας ξυγγνώμην δ' εἶναι ἑαυτῷ περὶ ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀξυμφορῶν κακὸν τὴν βουλεύειν. (3) Ὁ δὲ Ἀστύοχος τὸν μὲν Ἀλκιβιάδην ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα οὐδὲ διανοεῖτο τιμωρεῖσθαι, ἀνελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν ἐς Μαγνησίαν καὶ παρὰ Τισσαφέρην ἅμα λέγει τε αὐτοῖς τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου καὶ γίγνεται αὐτοῖς μηνυτής, προσέθηκε τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίοις κέρδεσι Τισσαφέρνει ἑαυτόν, καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων κοινοῦσθαι· διόπερ καὶ περὶ τῆς μισθοφορᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὔσης μαλακωτέρως ἀνδῆπτετο. (4) Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης εὐθὺς πέμπει κατὰ Φρυνίχου γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας οἱα δέδρακεν, καὶ ἀξίων αὐτὸν ἀποθνήσκειν. (5) Θορυβούμενος δὲ ὁ Φρύνιχος, καὶ πάννυ ἐν τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ ὢν διὰ τὸ μήνυμα, ἀποστέλλει αὐθις πρὸς τὸν Ἀστύοχον, τὰ τε πρότερα μεμφόμενος ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύφθη, καὶ νῦν ὅτι ὅλον τὸ στράτευμα τὸ τῶν Ἀθηναίων ἐτοῖμος εἴη τὸ ἐν τῇ Σάμῳ παρασχεῖν αὐτοῖς διαφθεῖραι, γράψας καθ' ἑκάστα, ἀτειχίστου οὔσης Σάμου ὅς ἂν τρόπῳ αὐτὰ πράξειεν, καὶ ὅτι ἀνεπίφθορον οἱ ἦδη εἴη περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκείνους κινδυνεύοντι καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων αὐτὸν διαφθαρεῖναι. Ὁ δ' Ἀστύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ.

LI. Καὶ ὡς προσήσθητο αὐτὸν ὁ Φρύνιχος ἀδικοῦντα καὶ ὅσον οὐ παροῦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τούτων ἐπιστολήν, αὐτὸς προφθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος γίγνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἀτειχίστου οὔσης τῆς Σάμου καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασῶν ἐνδον ὁρμουσῶν ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένους εἶη, καὶ χρῆναι τειχίζειν τε Σάμον ὡς τάχιστα καὶ τᾶλλα ἐν φυλακῇ ἔχειν· ἐστρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν αὐτὸς πράσσειν ταῦτα. (2) Καὶ οἱ μὲν τὸν τειχισμόν τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ὡς μέλλουσα Σάμος θάσσειν ἐτειχίσθη· αἱ δὲ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐπιστολαὶ οὐ πολλὸ ὕστερον ἦγον ὅτι προδίδοται τε τὸ στράτευμα ὑπὸ Φρυνίχου καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι. (3) Δόξας δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ

XLIX. Sed qui ex conjunctionis sociis eo convenerant, sicut et initio secum ipsi constituerant, et praesentes res probabant, et legatos Pisandrum et alios Athenas mittere parabant, ut et de Alcibiadis reditu agerent, et de tollendo illic populari statu, utque Tissaphernis amicitiam Atheniensibus conciliarent.

L. Phrynichus autem quum sciret verba de Alcibiadis reditu factum iri, Atheniensesque eum admissuros esse, veritus ne propter ea, quae a se in contrariam sententiam dicta essent, si revertisset, se malo afficeret, quod reditum impedivisset, huiusmodi consilium comminiscitur. (2) Mittit ad Astyochum, Lacedaemoniorum nauarchum, circa Miletum adhuc agentem, clandestinas literas, quibus significabat Alcibiadem res illorum corrumpere, qui Tissaphernis amicitiam Atheniensibus conciliaret, et reliqua accurate perscribens; veniam autem sibi dandam esse dicebat, qui vel cum incommodo suae civitatis aliquid mali in hostis perniciem moliretur. (3) Astyochus vero Alcibiadem quidem, praesertim quod non amplius aequae, ac prius, in ipsius manus veniret, ne cogitabat quidem ulcisci, sed ad eum Magnesiam profectus et ad Tissaphernem simul dixit illi res ex Samo sibi scriptas, et earum fides index existit, et, ut ferebatur, quaestus privati causa adjunxit se Tissapherni, ut et in hac re et in ceteris consilia communicarent; quamobrem etiam de stipendio nondum integro minus instabat. (4) Alcibiades autem confestim literas adversus Phrynichum Samum ad viros primarios mittit, declarans ea, quae fecerat, et postulans, ut capitis supplicio plecteretur. (5) Phrynichus autem perturbatus, et in maximum sane discrimen adductus ob hoc indicium, rursus ad Astyochum scribit, quum ob superius factum conquerens, quod non probe celatum esset, et nunc se paratum esse ad internecionem tradere omnem Atheniensium exercitum, qui apud Samum esset, sigillatim docens, quum Samus non esset munita, quo haec modo peragere possent; sibi quoque jam invidiosum non esse, si propter illos in capitis periculum adductus, et hoc, et aliud quidvis potius facturus esset, quam ab inimicissimis ipse perderetur. Astyochus vero haec quoque Alcibiadi indicat.

LI. Et quum praesensisset Phrynichus, eum improbe agere et de rebus istis epistolam ab Alcibiade jam jamque adfuturam, ipse eam praeventens indicium ad exercitum defert, hostes in animo habere, quod Samus nullis munitionibus esset munita, et simul non omnis classis intus stationem haberet impetum in castra facere et se haec comperta habere, et quam celerrime Samum muniendam esse, et cetera praesidiis tuenda; ipse autem dux erat, harumque rerum administrandarum potestatem habebat. (2) Et hi quidem munitionem parabant, et tali modo Samus, quam vel sic munituri erant, celerius munita est; literae autem ab Alcibiade non multo post aderant, exercitum a Phrynicho prodi, et hostes eum invasuros. (3) Ita quum visus esset Alcibiades non fide dignus esse, sed hostium consilia.

πιστὸς εἶναι ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων προειδὺς τῷ Φρυνίχῳ ὡς ξυνειδὸτι κατ' ἐχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἔδωκεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον ταῦτα ἰσαγγεῖας.

LII. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρνην παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν ὅπως φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρῆσαν, βουλόμενον δὲ δμῳς, εἰ δύναϊτό πως, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν Θηριμένων σπονδῶν ἤσθετο τῶν Πελοποννησίων (ἦδη γὰρ κατὰ τούτων τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν ἐγεγένητο), ἐν ᾗ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν τοὺς Λακεδαιμονίους τὰς ἀπάσας πόλεις ἐπληθύευσεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι συγκαίεσθαι κρατεῖν βασιλεία τῶν πόλεων ὧν ποτὲ καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἤρχον. Καὶ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τὸν Τισσαφέρνην θεραπεύων προσέειπε·

LIII. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισάνδρου πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιούντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ ὡς ἐξείη αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην καταγαγοῦσι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένους βασιλεία τε ξύμμαχον ἔχειν καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι. (α) Ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας, καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβωόντων ὡς δεινὸν εἴη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάττεισιν, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων περὶ τῶν μυστικῶν δι' ἅπερ ἔφυγε μαρτυρομένων καὶ ἐπιθειάζοντων μὴ κατὰγειν, ὁ Πεισάνδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογία καὶ σχετλιασμὸν ἥρωτα ἓνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων, εἰ τίνα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πόλει Πελοποννησίων νῦν τε οὐκ ἑλάσσους σφῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἀντιπύρρους ἔχοντων καὶ πόλεις ξύμμαχιδας πλείους, βασιλεὺς τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρνους χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μὴ τις πείσει βασιλεῖα μεταστῆναι παρὰ σφῶν. (β) Ὅποτε δὲ μὴ φαίησαν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι « τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ μὴ πολιτεύσομεν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσομεν, ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεὺς, καὶ μὴ περὶ πολιτείας τὸ πλεόν βουλευσομεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ σωτηρίας (ὑστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἣν μὴ τι ἀρέσκη), Ἀλκιβιάδην τε κατὰξομεν, ὅς μόνος τῶν νῦν οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι. »

LIV. Ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν πρῶτον ἀκούων χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου μὴ εἶναι ἄλλην σωτηρίαν, δέσας καὶ ἅμα ἐπιελπίων ὡς καὶ μεταβαλεῖται, ἐνέδωκεν. (β) Καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πεισάνδρον καὶ δέκα ἀνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοῇ ἀρίστα ἔξαιν τὰ τε πρὸς τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ἀλ-

jam ante comperta Phrynicho, ut conscio, per inimicitias attribuere, nihil huic nocuit, imo vero, quod hæc indicasset, suo testimonio eum potius adiuvit.

LII. Postea vero Alcibiades quidem Tissaphernem monebat et inducebat, ut amicus esset Atheniensibus, timentem quidem Peloponnesios, quod majori cum classe, quam Athenienses, adessent, cupientem tamen, si qua ratione posset, fidem habere, præsertim postquam sensit Peloponnesiorum apud Cnidum de fœderibus per Therimenem factis dissensionem (nam hoc tempore quum illi apud Rhodum essent, jam exstiterat), in qua istum priorem Alcibiadis sermonem de eo, quod Lacedæmonii civitates omnes in libertatem assererent, Lichas verum esse demonstravit, negans hanc pacionem tolerandam esse, ut rex eas civitates obtineret, quibus vel prius aliquando aut ipse aut ejus majores imperassent. Et Alcibiades quidem, utpote qui magnis de rebus contenderet, Tissaphernem officiis studiose demerens rem urgebat;

LIII. Atheniensium vero legati, qui cum Pisandro ex Samo missi erant, quum Athenas pervenissent, apud populum verba faciebant, in summam multa colligentes, præcipue vero demonstrantes, facile iis esse, si Alcibiadem restituerent, nec amplius eodem modo populari statu uterentur, et regem socium habere et Peloponnesios superare. (2) Sed quum et alii multi de populari statu contradicerent, et simul Alcibiadis inimici vociferarentur, indignum facinus esse, si, legibus vi facta, rediret, et Eumolpidæ et Ceryces de mysticis, propter quæ profugerat, testimonium dicerent, et per res divinas obtestarentur, ne reducerent, Pisander in medium progressus, inter multam adversationem et indignationem quemvis unum eorum, qui contradicebant, in medium producens interrogabat, num quam salutis publicæ spem haberet, quum Peloponnesii non pauciores, quam ipsi, naves contra se in acie stantes in mari haberent, et socias civitates plures, præterea quum rex et Tissaphernes pecuniis iis suppedicaret, ipsis vero nullæ amplius essent, nisi quis regi persuaderet, ut ad se transiret. (3) Ubi autem interrogati illi spem esse negarent, tunc vero palam dicebat iis: « Hoc igitur nobis contingere non potest, nisi rempublicam administrabimus sapientius, et magistratus ad pauciores deferamus, ut rex fidem nobis habeat, neque de reipublicæ forma magis consultabimus in præsentia, quam de salute (nam et postea nobis licebit hæc mutare, si quid displicuerit), Alcibiademque reducemus, qui solus omnium, qui nunc vivunt, hoc conficere potest. »

LIV. Populus vero primo quidem hæc audiens de paucorum dominatu graviter ferebat; sed quum a Pisandro plane doceretur, non esse aliam salutis rationem, metu percussus et simul etiam sperans, fore aliquando, ut res immutaretur, cessit. (2) Et decreverunt, ut Pisander cum decem collegis proficisceretur ad rem cum Tissapherne et Alcibiade transigendam, ut e republica maxime fore ipsis vide-

κιδιάδην. (3) Ἄμα τε διαβαλόντος καὶ Φρόνιχον τοῦ Πεισάνδρου παρέλυσεν ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν ξυνάρχοντα Σκιρωνίδην, ἀντέπεμψαν δὲ στρατηγούς ἐπὶ τὰς ναῦς Διομέδοντα καὶ Λέοντα. Τὸν δὲ Φρόνιχον ὁ Πείσανδρος φάσκων Ἰασον προδοῦναι καὶ Ἀμόργην διέβαλεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον εἶναι τοῖς πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην πρᾶσσομένοις. (4) Καὶ ὁ μὲν Πείσανδρος τὰς τε ξυνωμοσίας, αἵπερ ἐτύγγαλλον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὔσαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, ἀπάσας ἐπελθὼν, καὶ παρακελευσάμενος ὅπως ξυστραφέντες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι τὸν δῆμον, καὶ τᾶλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμελλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν πλοῦν ὡς τὸν Τισσαφέρνην ποιεῖται.

LV. Ὁ δὲ Λέων καὶ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφίγμενοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πλοῦν τῇ Ῥόδῳ ἐποιήσαντο. Καὶ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνουσιν ἀνείλκυσμένας τῶν Πελοποννησίων/ ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασιν τινα ποιησάμενοι καὶ τοὺς προσβοηθήσαντας Ῥωδίων νικήσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην, καὶ τὸν πόλεμον ἐντεύθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κῷ ἐποιοῦντο· εὐφυλακτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίνετο, εἰ ποὶ ἀπαίροι τοὺς τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν.

(2) Ἦλθε δ' ἐς τὴν Ῥόδον καὶ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ Πεδάρτου ἐκ Χίου, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἐπιτετέλεσται, καὶ εἰ μὴ βοηθήσουσι πάσαις ταῖς ναυσίν, ἀπολείται τὰ ἐν Χίῳ πράγματα. Οἱ δὲ διανοοῦντο βοηθήσειν. (3) Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάρτος αὐτὸς τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς Χίους πανστρατιᾷ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι αἰρεῖ τέ τι αὐτοῦ καὶ νεῶν τιῶν ἀνείλκυσμένων ἐκράτησεν/ ἐπεκδοθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων τοὺς Χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάρτον, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει καὶ τῶν Χίων πολλοί, καὶ ὅπλα ἐλήφθη πολλά.

LVI. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Χίοι ἐκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορκοῦντο, καὶ ὁ λιμὸς αὐτοῖσι ἦν μέγας· οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρνην λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας. (2) Ἀλκιβιάδης δὲ (οὐ γὰρ αὐτῷ πάνυ τὰ ἀπὸ Τισσαφέρνου βέβαια ἦν, φοβουμένου τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον, καὶ ἔτι βουλομένου, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκετο, τρέβειν ἀμφοτέρους) τρέπεται ἐπὶ τοῖνδε εἶδος ὥστε τὸν Τισσαφέρνην ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι. (3) Δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ Τισσαφέρνης τὸ αὐτὸ βουλευθῆναι, αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος, ὁ δ' Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἑώρα ἐκείνον καὶ ὡς οὐ ξυμβασιέοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβόλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πείσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισσαφέρνηι καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. (4) Ἦτει γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρνου, ὥστε

retur. (3) Et simul quum Pisander etiam Phrynichum criminatus esset, populus eum et Scironidem, ejus collegam, a praefectura amovit, et in eorum locum submisit ad classem Diomedontem et Leontem. Phrynichum autem Pisander criminatus est ita, ut Iasum et Amorgen ab eo proditum diceret, propterea quod non existimabat, eum animo proptensum esse ad ea, quae cum Alcibiade transigebantur. (4) Atque Pisander quidem et conspirationes, quae prius in urbe erant judiciorum et magistratuum causa, omnes adiit et adhortatus est, ut in unum conjuncti et consilio communiter inito popularem statum tollerent, et praeterea ceteras quoque res ad praesentem usum necessarias praeparavit, ut nulla mora amplius interponeretur; quo facto ipse cum decem collegis ad Tissaphernem navigavit.

LV. Leon autem ac Diomedon per eandem hiemem, quum ad Atheniensem classem jam pervenissent, Rhodum infesta classe petierunt. Et naves quidem Peloponnesiorum subdactas deprehendunt, in terram autem alicubi egressi et Rhodios, qui ad arcendam vim accederant, praelio superarunt, et in Chalcen se receperunt, et deinde bellum hinc potius quam ex Co gerere coeperunt; facilius enim hic custodia erat, si quo Peloponnesiorum classis proficisceretur.

(2) Venit autem in Rhodum Xenophantidas Laco ex Chio a Pedarito missus, nuntians, Atheniensem murum ad finem jam esse perductum, et, nisi cum tota classe succurrerent, actum fore de tota Chio. Illi vero cogitabant auxilio proficisci. (3) Interea autem Pedaritus cum copiis auxiliaribus, quas secum habebat, et cum universis Chiorum copiis adortus Atheniensium munitiones classi circumdatus, quandam earum partem cepit, et aliquot navibus subductis potius est, sed quum Athenienses eruptionem fecissent, et Chios in fugam primos vertissent, reliquos etiam exercitus, qui circa Pedaritum erat, victus est, et ipse Pedaritus occubuit, et Chiorum multi, multaque arma capta sunt.

LVI. Quibus rebus gestis Chii et a terra et a mari arctius quam antea obsidebantur, et fames illic erat ingens; at Pisander ejusque collegae, Atheniensium legati, quum ad Tissaphernem pervenissent, de pactionibus faciendis verba fecerunt. (2) Alcibiades vero (nec enim Tissaphernis fides spem admodum certam ei afferebat, quia Peloponnesios magis formidabat, et utrosque adhuc atterere volebat, quem admodum etiam ab Alcibiade edoctus erat,) ad talem rei speciem se convertit, ut Tissaphernes quam maxima ab Atheniensibus petendo nullam compositionem faceret. (3) Videtur autem mihi et Tissaphernes idem voluisse, ipse quidem propter metum, Alcibiades vero, postquam animadvertibat, illum vel sic jam compositionis cupidum non esse, videri volebat Atheniensibus haud invalidus fuisse ad persuadendum, sed persuaso jam Tissapherni et sedus inire volenti Athenienses non offerre, quantum sat esset. (4) Tot enim res praeter modum postulabat Alcibiades, quippe ipse loquens pro Tissapherne, qui praesens aderat, ut quam-

τὸ τῶν Ἀθηναίων, καίπερ ἐπὶ πολλὸν ὅτι αἰτοῖτο ξυγχαροῦντων, ὅμως αἴτιον γενέσθαι· Ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν ἤξιον δίδωσθαι καὶ αὐθις νήσους τε τὰς ἐπικειμένους καὶ ἄλλα, οἷς οὐκ ἐναντιούμενων τῶν Ἀθηναίων τέλος ἐν τῇ τρίτῃ ἤδη ξυνόδῳ, δέσας μὴ πάνυ φωραθῇ ἀδυνατος ὢν, ναῦς ἡξίου ἔαν βασιλέα ποιῆσθαι καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτοῦ γῆν ὅπῃ ἂν καὶ ὅσαις ἂν βούληται. Ἐνταῦθα δὲ οὐκέτι, ἀλλ' ἀπορα νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξηπατήσθαι, δι' ὀργῆς ἀπελθόντες κομίζονται ἐς τὴν Σάμον.

LVII. Τισσαφέρνης δὲ εὐθὺς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Κᾶνον, βουλόμενος τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κομίσαι ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ξυνθήκας ἔτι ἄλλας ποιησάμενος, ἃς ἂν δύνηται, τροφὴν τε παρέχειν καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῶσθαι, δεδιώκας μὴ ἦν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς, ἣ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἤσσηθῶσι, ἣ κενωθείσιν τῶν νεῶν ἀνεῦ ἑαυτοῦ γένηται τοῖς Ἀθηναίοις ἃ βούλονται. Ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς ζητήσῃ πορθήσασιν τὴν ἡπειρον. (2) Πάντων οὖν τούτων λογισμῶν καὶ προνοίᾳ, ὥσπερ ἐβούλετο ἐπανιστῶν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους, μεταπειμιάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους τροφὴν τε αὐτοῖς δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε σπένδεται.

LVIII. « Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύοντος, ἐφορεύοντος δὲ Ἀλεξιππίδα ἐν Λακεδαιμόνι, ξυνηθῆσαι ἐγένοντο ἐν Μαϊάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Ἰεραμένην καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας περὶ τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων. (2) Χώραν τὴν βασιλέως, ὅση τῆς Ἀσίας ἐστὶ, βασιλέως εἶναι· καὶ περὶ τῆς χώρας τῆς ἑαυτοῦ βουλευέτω βασιλεὺς ὅπως βούλεται. (3) Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ εἶναι ἐπὶ χώραν τὴν βασιλέως ἐπὶ κακῷ μηδενί, μηδὲ βασιλέα ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων μηδὲ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ μηδενί. (4) Ἦν δέ τις Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἢ ἐπὶ τὴν βασιλέως χώραν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κωλύειν· καὶ ἦν τις ἐκ τῆς βασιλέως ἢ ἐπὶ κακῷ ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἢ τοὺς ξυμμάχους, βασιλεὺς κωλύετω. (5) Τροφὴν δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν παρούσαις Τισσαφέρνην παρέχειν κατὰ τὰ ξυγκείμενα μέχρι ἂν αἱ νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσιν. (6) Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἔπῃ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκονται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἦν βούλονται τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι. Ἦν δὲ παρὰ Τισσαφέρνους λαμβάνειν ἐθέλωσι τὴν τροφὴν, Τισσαφέρνην παρέχειν, Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τελευτώντος τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνηι ἀποδῶναι, ὅποσα ἂν λάβωσιν. (7) Ἐπὴν δὲ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκονται, αἱ τε Λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμμάχων καὶ αἱ βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμούντων, καθ' ὅτι ἂν Τισσαφέρνηι δοκῇ καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τοῖς ξυμμάχοις. Ἦν δὲ καταλύειν βούλονται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι. »

THUCYDIDES.

vis Athenienses magnam partem rerum, quas postulabat, concederent, tamen rei impedimentum ab illorum parte fuerit; nam et omnem Ioniam volebant tradi, et præterea insulas adjacentes, et alia, quibus quum Athenienses non adversarentur, tandem in tertio congressu, veritus, ne jam plane deprehenderetur ad rem peragendam invalidus, postulabat, ut naves sinerent regem ædificare, et secundum suam terram navigare quacumque et quotcumque navibus libuisset. Tunc vero Athenienses non jam aliter statuentes, nisi fieri ea nulla ratione posse, et se ab Alcibiade deceptos esse, per iram digressi Samum reverterunt.

LVII. Tissaphernes autem statim post hæc et eadem hieme in Caunum se contulit, quia volebat Peloponnesios Miletum rursus reducere, aliisque rursus factis pactionibus, quascumque posset, stipendium præbere, nec sibi prorsus hostes fieri, veritus ne, si in multis navibus laborarent inopia stipendii, aut coacti navale proelium cum Atheniensibus committere, superarentur, aut classe hominibus nudata Atheniensibus sine se res ex animi sententia succederent. Præterea vero maxime metuebat, ne illi stipendii querendi gratia continentem popularentur. (2) Harum igitur omnium rerum rationem et curam habens, volebat quodam modo Græcos inter se coasquare; itaque Peloponnesiis accitis stipendium numerat, et fœdera cum iis tertia facit, in hæc verba.

LVIII. « Tertio decimo regni Darei anno, Alexippida Lacedæmone ephoro, pactiones factæ sunt in Mæandri planitie inter Lacedæmonios et socios ac Tissaphernem et Hieramemem et Pharnaci liberos, de regis et Lacedæmoniorum sociorumque negotiis. (2) Quæcumque regio regis est in Asia, regis esto; et de sua regione rex arbitrato suo statuatur. (3) Lacedæmonii vero sociique in regis regionem ne eunto ullius maleficii causa, neque rex in Lacedæmoniorum sociorumve regionem ullius maleficii causa. (4) Si quis autem Lacedæmoniorum aut sociorum in regis regionem maleficii causa iverit, Lacedæmonii sociique prohibeto; et si quis e ditione regis ad Lacedæmonios aut socios maleficii causa irerit, rex prohibeto. (5) Stipendium autem classi, quæ nunc adest, ex pactis Tissaphernes suppeditato, donec regia classis venerit. (6) Ubi autem regia classis advenerit, si Lacedæmonii sociique suam classem alere velint, hoc iis liceat. Sin a Tissapherne stipendium accipere velint, Tissaphernes præbeto, Lacedæmonii vero sociique, finito bello, pecunias Tissapherni reddunto, quascumque acceperint. (7) Postquam autem classis regia venerit, Lacedæmoniorum et sociorum et regis naves communiter bellum gerunto, prout Tissapherni et Lacedæmonii et sociis videbitur. Quod si pacem cum Atheniensibus facere velint, pari utrique modo faciunto. »

LIX. Αἱ μὲν σπονδαὶ τοιαῦται ἐγένοντο, καὶ μετὰ ταύτας παρασκευάζετο Τισσαφέρνης τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἄξων, ὥσπερ εἰρητο, καὶ τᾶλλα ὅσα περ ὑπέσχετο, καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν ὁ δῆλος εἶναι.

LX. Βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος Ὠρωπὸν εἶλον προδοσίᾳ Ἀθηναίων ἐμφρουρούντων. Συνέπραξαν δὲ Ἐρετριέων τε ἄνδρες καὶ αὐτῶν Ὠρωπίων, ἐπιβουλεύοντες ἀποστάσιν τῆς Εὐβοίας· ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρῇ τὸ χωρίον ὃν ἀδύνατα ἦν Ἀθηναίων ἐχόντων μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν καὶ Ἐρετρίαν καὶ τὴν ἄλλην Εὐβοίαν. (α) Ἐχόντες οὖν ἤδη τὸν Ὠρωπὸν ἀφικνούνται ἐς Ῥόδον οἱ Ἐρετριῆς, ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὐβοίαν τοὺς Πελοποννησίους. Οἱ δὲ πρὸς τὴν τῆς Χίου κακουμένης βοήθειαν μᾶλλον ὤρμητο, καὶ ἄραντες πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου ἐπλεον. (β) Καὶ γενόμενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης πλεούσας· καὶ ὥς οὐδέτεροι ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἀφικνούνται οἱ μὲν ἐς τὴν Σάμον οἱ δ' ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ἐώρων οὐκέτι ἄνευ ναυμαχίας οἶόν τ' εἶναι ἐς τὴν Χίον βοηθῆσαι. Καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

LXI. Τοῦ δ' ἐπιγινόμενου θέρους ἅμα τῷ ἦρι εὐθύς ἀρχομένῳ Δερκυλίδας τε ἀνὴρ Σπαρτιάτης στρατιὰν ἔχων οὐ πολλὴν παρεπέμθη περὶ τὴν Ἐλλησπόντου Ἀβυδὸν ἀποστήσων (εἰσὶ δὲ Μιλησίων ἀποικοί), καὶ οἱ Χῖοι, ἐν ὧν αὐτοῖς ὁ Ἀστυόχος ἡπόρει ὅπως βοηθήσοι, ναυμαχεῖσαι πιεζόμενοι τῇ πολιορκίᾳ ἠναγκάσθησαν. (α) Ἐτυχον δ' ἐπὶ ἐν Ῥόδῳ ὄντος Ἀστυόχου ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε ἄνδρα Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένης ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε, τοῦτον κεκομισμένοι μετὰ τὸν Πεδαρίτου θάνατον ἄρχοντα, καὶ ναῦς δώδεκα αἱ ἔστων φύλακες Μιλήτου οὔσαι, ὧν ἦσαν Θούριαι πέντε καὶ Συρακόσαι τέσσαρες καὶ μία Ἀναίτις καὶ μία Μιλησία καὶ Λέοντος μία. (β) Ἐπεξεληθόντων δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ καὶ καταλαβόντων τι ἐρυμνὸν χωρίον, καὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἅμα ἑξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγαγομένων, ἐναυμάχησαν· καὶ καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας οὐκ ἔλασσον ἔχοντες ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι (ἤδη γὰρ καὶ ὅψε ἦν) ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

LXII. Μετὰ δὲ τοῦτο εὐθύς τοῦ Δερκυλίδου περὶ τῆς Μιλήτου παρεξεληθόντος Ἀβυδὸς ἐν τῷ Ἐλλησπόντῳ ἀφίσταται πρὸς Δερκυλίδαν καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος δυοῖν ἡμέραιν ὕστερον. (α) Στρομβιχίδης δ' ἐκ τῆς Χίου, πυθόμενος, κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν Ἀθηναίων τέσσαρσι καὶ εἰκοσιν, ὧν καὶ στρατιώτιδες ἦσαν ὀπλίτας ἀγούσαι, ἐπεξεληθόντων τῶν Λαμψακηνῶν μάχῃ κρατήσας καὶ αὐτοῖς Λάμψακον ἀτελίστον οὖσαν εἶλον, καὶ σκευὴ μὲν καὶ ἀνδράποδα ἄρπαγην ποιησάμενος, τοὺς δ' ἐλευθέρους πάλιν κατοικίσας, ἐπ' Ἀβυδὸν ἦλθεν. (β) Καὶ ὥς οὔτε προσεχώρουν οὔτε προσβάλλων ἐδύνατο εἰλεῖν, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς Ἀβυδου ἀποπλεύσας Σηστὸν πόλιν τῆς Χερσονήσου, ἣν ποτε

LIX. Foedera quidem haec talia fuerunt, et secundum ea Tissaphernes praeparabat naves Phoenissas, ut eas, quemadmodum dictum erat, adduceret, et cetera, quaecunque promiserat, et volebat certe quidem praeparationem suam manifestam esse.

LX. Boeoti autem exeunte jam hieme Oropum, in quo erat Atheniensium praesidium, per proditorem ceperunt. Simul autem haec egerant nonnulli Eretriensium et ipsorum Oropiorum, qui operam clandestine dabant, ut Euboeam ad defectionem inducerent; fieri enim non poterat, quin hoc oppidum, quod Eretriae imminerebat, Atheniensibus hoc tenentibus, magnis detrimentis et Eretriam et ceteram Euboeam afficeret. (2) Eretrienses igitur, Oropo jam potiti, in Rhodum iverunt, ut Peloponnesios in Euboeam accirent. Illi vero magis ad auxilium Chio ferendum intenti erant, et cum omni classe e Rhodo solventes eo navigabant. (3) Et quum ad Triopium pervenissent, Atheniensium classem, quae ex Chalce veniebat, in alto navigantem prospexerunt; et quum neutri in alteros incursionem classe facerent, alteri Samum, alteri Miletum se receperunt, et videbant non amplius Chii sine navali proelio opem ferri posse. Atque haec hiems finiebatur, huiusque belli vicesimus annus finiebatur, quod Thucydides conscripsit.

LXI. Insequentis autem aestatis vere statim ineunte, et Dercylidas, vir Spartanus, cum non magna militum manu itinere pedestri in Hellespontum missus est, ut Abydum ad defectionem adduceret (sunt autem Milesiorum coloni), et Chii, dum Astyocheus dubitabat, qua ratione iis opem ferret, quum obsidione premerentur, navale proelium committere coacti sunt. (2) Quum autem Astyochus apud Rhodum adhuc esset, Leontem, virum Spartanum Mileto profectum, qui cum Antisthene illuc eadem navi vectus venerat, post Pedariti mortem ducem acceperant, et duodecim naves, quae praesidii causa Mileti stabant, quarum erant quinque Thuriarum et Syracusanarum quatuor et una Anaeitis et una Milesia et Leontis una. (3) Quum igitur Chii cum universis copiis prodissent et quemdam locum munitum occupassent, et simul ipsorum sex et triginta adversus duas et triginta Atheniensium naves in altum solvissent, proelium navale commiserunt; et atroci pugna commissa Chii et socii, quum non inferiores pugna essent (jam enim etiam vespere erat), in urbem redierunt.

LXII. Postea vero statim quum Dercylidas itinere pedestri Mileto discessisset, Abydus in Hellesponto ad Dercylidam et Phanabazum defecit, et Lampsacus duobus post diebus. (2) Strombichides vero ex Chio, re cognita, celeriter cum quatuor et viginti Atheniensium navibus, inter quas erant etiam militares gravis armaturae milites vehentes auxilio profectus, quum Lampsacenos, qui obviam ei prodierant, proelio superasset, et Lampsacum nullis muris clactam primo impetu cepisset, et vasa quidem ac mancipia diripienda suis dedisset, liberos autem in suas pristinas sedes restituisset, Abydum petiit. (3) Et quum neque deditionem facerent neque urbem aggressus expugnare posset, in regionem Abydo oppositam trajecit, et Sestum urbem in

Μῆδοι εἶχον, καθίστατό φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παν-
τός Ἑλλησπόντου.

LXIII. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χίοι τε θαλασσοκράτορες
μᾶλλον ἐγένοντο, καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ ὁ Ἀστυόχος
πυθόμενος τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν Στρομβιχί-
δην καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα ἐθάρσησεν. (2) Καὶ
παραπλεύσας δυοῖν νεοῖν Ἀστυόχος ἐς Χίον κομίζει
αὐτόθεν τὰς ναῦς, καὶ συμμάσας ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται
ἐπὶ τὴν Σάμον· καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλλήλοις ὑπόπτως
ἔχειν οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν Μίλη-
τον. (3) Ὑπὸ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον
ἢ ἐν ταῖς Ἀθήναις δημοκρατία κατελείλυτο. Ἐπειδὴ
γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσα-
φάρου ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τὰ τ' ἐν αὐτῷ τῷ στρα-
τεύματι ἔτι βεβαιώτερον κατέλαβον, καὶ αὐτῶν τῶν
Σαμίων προτρέψαντο τοὺς δυνατοὺς ὥστε πειρασθαι
μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάνας αὐ-
τοὺς ἀλλήλοις ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. (4) Καὶ ἐν σφίσιν
αὐτοῖς ἄμα οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων κοινολογοῦ-
μενοι ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν, ἐπειδὴ περ οὐ βού-
λεται, ἔαν (καὶ γὰρ οὐκ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλι-
γαρχίαν εἶναι), αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη
καὶ κινδυνεύοντας, ὁρᾶν ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ
πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἄμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέ-
ρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν προθύμους χρήματα καὶ
ἢν τι ἄλλο δέη, ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαι-
πωροῦντας.

LXIV. Παρακελευσάμενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν
Πείσανδρον εὐθὺς τότε καὶ τῶν πρέσβων τοὺς ἡμίσεις
ἀπέστειλλον ἐπ' οἴκων πράζοντας τάκει, καὶ εἰρητο αὐτοῖς
τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσίσχωνσιν ὀλιγαρχίαν
καθιστάναι· τοὺς δ' ἡμίσεις ἐς τ' ἄλλα τὰ ὑπήκοα χω-
ρία ἄλλους ἄλλη διέπεμπον, (2) καὶ Διοτρέφην ὄντα
περὶ Χίον, ἡρημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης ἄρχειν, ἀπέ-
στειλλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Θάσον
τὸν δῆμον κατέλυσεν. (3) Καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ οἱ
Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ μάλιστα τὴν πόλιν ἐτείχιζον, ὡς
τῆς μὲν μετ' Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσ-
δεόμενοι, τὴν δ' ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερίαν ὁση-
μέραι προσδεχόμενοι. (4) καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω
ἦν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις, καὶ
αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιτηδείων κατὰ κράτος
ἔπρασσε ναῦς τε κομίσαι καὶ τὴν Θάσον ἀποστῆσαι.
Ξυνέθε οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἃ ἐβούλοντο, τὴν πόλιν τε
ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον κα-
ταλεῦσθαι. (5) Περὶ μὲν οὖν τὴν Θάσον τάναντία τοῖς
τῶν ὀλιγαρχῶν καθιστάσαι τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖν
δὲ μοι καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τῶν ὑπηκόων· σωφροσύνην
γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἀδεῖαν τῶν πρᾶσσομένων
ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρυς ἐλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων ὑποῦλον αὐτονομίαν οὐ προτιμήσαντες.

LXV. Οἱ δ' ἄμφι τὸν Πείσανδρον παραπλέοντες τε,
ὥσπερ ἐδέδοκτο, τοὺς δῆμους ἐν ταῖς πόλεσι κατέλυον,
καὶ ἄμα ἔστιν ἂν ὅν χωρίων καὶ ὀπλίτας ἔχοντες σφίσιν

Chersoneso sitam, quam olim Medi tenerant, totius Hel-
lesponti præsidium et custodiam constituit.

LXIII. Interea vero et Chii maris maiorem potestatem ob-
tinuerant, et qui Mileti erant, et Astyochus, quum nuncium
de proelio navali accepisset et de Strobichide cum navibus
digresso, fiduciam animo concepit. (2) Quamobrem Astyo-
chus cum duabus navibus in Chium profectus, naves illinc
deduxit, et jam cum universa classe adversus Samum con-
tendit; et quum hostes, quod inter se suspecti essent,
obviam ei non prodirent, Miletum rursus rediit. (3) Nam
per id tempus atque etiam prius popularis status Athenis
sublatus erat. Postquam enim Pisander ejusque legationis
collegæ a Tissapherne Samum redierunt, et res in castris
longe firmius obstrinxerunt, et ipsorum Samiorum viros
potentes hortati sunt, ut secum paucorum dominatu uti
conarentur, quamvis orta inter ipsos seditione, ne paucorum
dominatu regerentur. (4) Et Athenienses simul, qui Sami
erant, inter se consilia conferentes statuerunt, Alcibiadem
quidem (quippe eum non animo ita comparatum esse, ut
se paucorum imperio adjungeret) missum facere, sed ipsi
per se, quod jam etiam in periculo versarentur, dispicere,
quonam modo res suæ non perderentur, et simul bellum
strenue sustineretur, ipsisque pecuniam ex suis privatis bo-
nis alacriter conferrent, et si quid aliud opus esset, quando-
quidem non amplius aliorum, quam sua ipsorum causa la-
bores ferrent.

LXIV. Tali modo igitur inter se adhortati Pisandrum tunc
statim et dimidiam legatorum partem domum dimiserunt ut
res illic agerent, et mandatum iis erat, ut in subditorum
civitatum, ad quas appellerent, paucorum dominatum con-
stituerent; alteram vero dimidiam legatorum partem et in
alia subditorum oppida, alium alio dimiserunt, (2) et Dio-
trephem, circa Chium agentem, qui delectus erat, ut Thra-
ciam gubernaret, ad provinciam suam mittebant. Qui
quum Thasum pervenisset, statum popularem sustulit. (3)
Post ejus autem discessum altero ferme mense Thasii ur-
bem muris cingebant, quippe nequaquam jam desiderantes
optimatum statum in Atheniensium societate, sed quotidie
libertatem a Lacedæmoniis exspectantes; (4) nam eorum
etiam exsules, ab Atheniensibus urbe pulsi, foris apud Pe-
loponnesios erant, atque hi cum necessariis, qui in urbe
erant, totis viribus operam dabant, ut et naves illuc addu-
cerent, et Thasum ad defectionem impellerent. Accidit iis
igitur, quod maxime cupiebant, ut et sine periculo civitas
rem feliciter gereret, et popularis status tolleretur, qui adver-
saturus fuisset. (5) In Thaso igitur res cecidit contra vota
illorum Atheniensium, qui paucorum dominatum constitue-
bant, atque, ut mihi quidem videtur, etiam apud multos
alios subditos; animorum enim sobrietate civitatibus data
et immunitate eorum, quæ agerentur, converterunt se ad
apertam libertatem, fallaci illo sui juris usu, quem Athe-
nienses concedebant, non prælato.

LXV. At Pisander et ejus collegæ, dum prætervehuntur,
quemadmodum statutum erat, in urbibus statum popularem
tollebant; quin etiam ex nonnullis urbibus gravis armaturæ

αὐτοῖς συμμάχους ἦλθον ἐς τὰς Ἀθήνας. (2) Καὶ καταλαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τοῖς ἑταίροις προειργασμένα. Καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα τέ τινα τοῦ δήμου μάλιστα προεστῶτα ξυστάντες τινὲς τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκτείνουσιν, ὅσπερ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἥκιστα ἐξήλασεν, καὶ αὐτὸν κατ' ἀμφοτέρα, τῆς τε δημαγωγίας ἕνεκα καὶ οἰόμενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι καὶ τὸν Τισσαφέρνην φίλον ποιήσαντι χαριεῖσθαι, μᾶλλον τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδεύουσιν τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνάλωσαν. (3) Λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προσειργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἶναι ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείουσιν ἢ πεντακισχιλίους, καὶ τούτοις οἱ ἂν μάλιστα τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἴοι τε ὦσιν.

LXVI. Ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἔξειν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθίστασαν ἔμελλον. Δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλὴ ἢ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο· ἐβούλευον δὲ οὐδὲν ὅ τι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοῖν, ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν καὶ τὰ ρηθυσόμενα πρότερον αὐτοῖς προὔσχεπτο. (2) Ἀντέλεγε τε οὐδεὶς ἔτι τῶν ἄλλων, δεδιὼς καὶ ὁρῶν πολλὸν τὸ ξυνεστηκός· εἰ δὲ τις καὶ ἀντίποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδεῖον τεθνήκει, καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις οὔτ' εἰ ὑποπτεύουσιν δικαίως ἐγίγνετο, ἀλλ' ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατὰ πλῆξιν τοιαύτην ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχειν τι βίαιον, εἰ καὶ σιγῇ, ἐνόμιζεν. (3) Καὶ τὸ ξυνεστηκός πολλὸν πλέον ἡγούμενοι εἶναι ἢ ὅσον ἐτύγχανεν ὃν ἡσῶντο ταῖς γνώμας, καὶ ἐξευρεῖν αὐτὸ ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν οὐκ εἶχον. (4) Κατὰ δὲ ταῦτο τοῦτο καὶ προσολοφύρασθαι τινὶ ἀγανακτήσαντα, ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα, ἀδύνατον ἦν· ἡ γὰρ ἀγνωστὰ ἂν εὖρεν ὃ ἔρει, ἢ γνώριμον ἄπιστον. (5) Ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ὑπόπτως προσήεσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέχοντά τινα τῶν ἡγούμενων. Ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὐς οὐκ ἂν ποτὲ τις ὥτεο ἐξ ὀλιγαρχίας τραπέσθαι· καὶ τὸ ἄπιστον οἱ μάλιστα πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν καὶ πλεῖστα ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠρέλυσαν, βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.

LXVII. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πεισωνδρον ἔλθοντες εὐθὺς τῶν λοιπῶν εἶχοντο. Καὶ πρῶτον μὲν τὸν δῆμον ξυλλέξαντες εἶπον γνώμην δέκα ἀνδρας εἰσθαι ξυγγραφέας αὐτοκράτορας, τούτους δὲ ξυγγράφαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν ῥήτην καὶ ὅ τι ἀρίστα ἢ πόλις οἰκῆσεται. (2) ἔπειτα ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐφῆκεν, ξυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἕως πόλεως, ἀπέχον σταδίου μάλιστα δέκα), καὶ ἐσθῆνεγκαν οἱ ξυγγραφῆς ἄλλο μὲν οὐδέν, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν Ἀθηναίων ἀνεπιεῖν γνώμην ἢ ἂν τις βούληται· ἢ δὲ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψῃται παρανόμων ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ βλάβῃ, μεγάλας ζημίας ἐπέθεσαν. (3) Ἐνταῦθα δὲ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μήτε ἀρχὴν ἀργεῖν μηδεμίαν ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μήτε μισθοφορεῖν, προέδρους

milites sibi socios adjunxerunt, quos secum ducentes Athenas reverterunt, (2) et pleraque a conjuratis, jam confecta deprehenderunt. Etenim Androcleam quemdam, acerrimum status popularis propugnatores, qui etiam inter primos exstiterat auctor Alcibiadis expellendi, quidam ex junioribus, conspiratione facta, clam interfecerunt, eumque duabus de causis, quod et populum suis concionibus ductaret, et quod eum Alcibiadi, tanquam reversuro et Tissaphernis amicitiam conciliaturo, gratificatorum existimarent, praecipuo quodam studio perdidit; et alios nonnullos non admodum secum sentientes eodem modo clam sustulerunt. (3) Et orationem praeterea populum elaboraverant, stipendium non esse dandum ullis aliis, nisi iis, qui militarent, nec plures, quam quinque hominum milia, ad reipublicae administrationem admittendos esse, et quidem eos, qui et pecuniis et corporibus maxime utiles esse possent.

LXVI. Haec autem res apud plerosque speciosum praetextum habebat, siquidem rempublicam qui erant immutaturi, iidem etiam administraturi erant. Verumtamen et populus adhuc et senatus fabis creatus congregabatur; sed consultabant de nulla re, quae non conjuratis placeret, atque etiam illi, qui concionabantur, erant ex horum numero, et quae dicenda essent, prius ab iis deliberatum erat. (2) Nec jam amplius contradicebat quisquam ex reliquis, quod magnum conjuratorum numerum metueret ac videret; et si quis etiam contradixisset, confestim aliquo idoneo modo necabatur; et de caedis auctoribus neque inquirebatur, neque, si suspecti erant, supplicium sumebatur; sed populus quiescebat, adeoque perterrefactus erat, ut, si cui nulla vis affretur, is in lucro poneret, etiam si taceret. (3) Et quum longe majorem conjuratorum numerum esse ducerent, quam erat, fracti erant animis; eum enim compertum habere non poterant, tum propter civitatis magnitudinem, tum propter mutam ignorationem. (4) Quinetiam hac ipsa de causa non licebat cuiquam apud alium lamentari ira concepta, ita ut ulcisceretur eum, qui sibi insidias struxisset; aut enim ignotum invenisset, cui diceret, aut notum fidei dubium. (5) Inter se enim universi, qui erant de populo, cum suspitione coibant, ut si alter quisque particeps esset rerum, quae agebantur. Nam socii erant etiam, quos nemo unquam suspicatus fuisset se ad paucorum dominatum conversuros, et hi in primis effecerunt, ut diffidentia populo incederet, et plurimum contulerunt ad confirmandum paucorum dominatum, quod certam causam diffidentiae mutuae populo praebuerant.

LXVII. In hoc igitur tempore Pisander ejusque collegae reversi confestim ceteris peragendis operam dare coeperunt. Ac primum quidem, populo coacto, sententiam dixerunt, decem viros legum conscribendarum causa deligerent, qui summam hujus rei potestatem haberent; hi vero rogationem conscriptam ad populum intra certam diem ferrent, qua ratione respublica optime administrari posset. (2) Deinde postquam ea dies advenit, concionem incluserunt in Colonom, (est autem locus Neptuno sacer, extra urbem, decem ferme stadiis ab ea distans;) atque hi legum scriptores nihil quidem aliud promulgarunt, sed hoc ipsum, ut cuivis Atheniensium liceret sententiam pronuntiare, quamcumque vellet; si quis autem aut legum violatarum accusasset, aut quocumque modo laesisset eum, qui sententiam pronuntiasset, graves poenas proposuerunt. (3) Tum vero aperte jam dicebatur nec ullum magistratum amplius ex pristino instituto geri oportere, nec stipendium dari, sed quinque

τε ἐλίσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δ' ἐλίσθαι ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ τῶν ἑκατὸν ἑκαστον πρὸς ἑαυτὸν τρεῖς· ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς τετρακοσίους ὄντας ἐς τὸ βουλευτήριον ἄρχειν θπῆ ἂν ἀριστα γινώσκουσιν αὐτοκράτορας, καὶ τοὺς πενταχιλίους δὲ ξυλλέγειν ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ.

LXVIII. Ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην εἰπὼν Πείσανδρος, καὶ τὰλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμώτατα συγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μὲντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ξυνθείς, ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο, καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθείς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὑστερος καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος καὶ ἂν γνοίη εἰπεῖν, καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριῶν οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἐκούσιος οὐδένα, ἀλλ' ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δοῦξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δῆμῳ πλείστα εἰς ἀνὴρ, ὅστις ξυμβουλευσαιοτότι, δυνάμενος ὠφελεῖν. (2) Καὶ αὐτὸς τε, ἐπειδὴ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα ὑπὸ τοῦ δήμου ἑκακοῦτο, ἀριστα φαίνεται τῶν μέχρι ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτιαθείς, ὡς συγκατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. (3) Παρέσχε δὲ καὶ ὁ Φρόνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφερόντως προθυμώτατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδώκας τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ ἐπιστάμενος εἰδὸτα αὐτὸν ὅσα ἐν τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν Ἀστυόχον ἐπραξεν, νομίζων οὐκ ἂν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἶκός ὑπ' ὀλιγαρχίας κατελθεῖν· πολὺ τε πρὸς τὰ δεινὰ, ἐπειδὴ περ ὑπέστη, φερεγνώτατος ἐφάνη. (4) Καὶ Θηραμένης ὁ τοῦ Ἀγνώρος ἐν τοῖς συγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρῶτος ἦν, ἀνὴρ οὐτ' εἰπεῖν οὐτε γνῶναι ἀδύνατος. Ὡστε ἀπ' ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν τὸ ἔργον οὐκ ἀπεικότως καίπερ μέγα ὃν πρὸς ὑχώρησεν· χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἐπ' ἔτει ἑκατοστῷ μάλιστα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησαν ἐλευθερίας παῦσαι, καὶ οὐ μόνον μὴ ὑπῆρχον ὄντα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἡμῖς τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν ἄλλον ἄρχειν εἰσθότα.

LXIX. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόντος ἀλλὰ κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους ἤδη ὑστερον τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον. Ἦσαν [δ'] Ἀθηναῖοι πάντες αἱ οἱ μὲν ἐπὶ τείχει οἱ δ' ἐν τάξει, τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα, ἐφ' ὅπλοις. (2) Τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἰασαν ὥσπερ εἰώθεσαν ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἶρητο ἡσυχῇ μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις ἀλλ' ἀποθεν περιμένειν, καὶ ἢν τις ἐνιστῇται τοῖς ποιουμένοις, λαβόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν. (3) Ἦσαν δὲ καὶ Ἀνδριοὶ καὶ Τήνιοι καὶ Καρυστῖων τριακόσιοι καὶ Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων, οὓς Ἀθηναῖοι ἐπεμψαν οἰκίσοντας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἤκοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοις, οἓς ταῦτα προεἶρητο. (4) Τούτων δὲ διατεταγμένων οὕτως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι, μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς ἑκαστος, καὶ οἱ εἰκοσι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν [Ἑλλήνες] νεανίσκοι, οἓς ἐχρῶντο εἰ τί που δέοι χειρουργεῖν, ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς αὖτις ἐν τῷ βουλευτηρίῳ,

præsides deligi, a quibus rursus centum viri deligerentur, quorum singuli tres alios sibi cooplaient; hi vero numero quadringenti in curiam ingressi, summa potestate præditi, rempublicam gererent, prout optimum esse cognoscerent, et quinque millia civium congregarent, quando ipsis videretur.

LXVIII. Qui autem hanc quidem sententiam dixit, erat Pisander, qui etiam ceteris in rebus propalam maximo studio cum sociis popularem statum evertit; qui vero totum negotium composuerat, et jampridem præmeditatus erat rationem, qua res in eum statum devenit, fuit Antiphon, vir Atheniensium sui temporis nulli secundus, et in rebus excogitandis, et in iis, quæ sensisset, exprimendis præstantissimus, qui in populi quidem concionem non prodibat neque alibi sua sponte ad certamen ullum, sed qui propter eloquentiæ vim multitudini suspectus esset, eos tamen, qui vel in iudicio vel apud populum certabant, quisquis eum aliqua de re consulisset, hic unus vir plurimum juvare poterat. (2) Atque et hic ipse, postquam quadringenti viri rebus commutatis a populo vexabantur, quum in iudicium vocatus esset harum ipsarum rerum causa, quod earum constitutarum socius fuisset, optime omnium, ad meam usque memoriam, capitis causam dixisse videtur. (3) Præbuit se autem Phrynichus etiam omnium longe studiosissimus in paucorum dominatu constituendo, Alcibiadem metuens et intelligens eum scire, quæcunque Sami cum Astyocho tractasset, existimans, eum numquam, quantum probabile esset, a paucorum dominatu reductum iri; atque in periculis sustinendis, postquam semel ea suscepit, longe fortissimus est visus. (4) At Theramenes Hagnonis filius, vir nec infacundus, nec imprudens, inter illos, qui popularem statum everterunt, primus fuit. Quamobrem res a multis et prudentibus viris tractata, quamvis esset magna, tamen haud immerito successit. Arduum enim erat, populum Atheniensem centesimo fere ab exactis tyrannis anno libertate privare, qui non solum nullius imperio parebat, sed etiam plus quam hujus temporis dimidio ipse aliis imperare consueverat.

LXIX. Postquam autem concio, nullo refragante, hæc rata habuit et dimissa est, aliquanto post illos quadringentos in curiam hoc modo introduxerunt. Erant [autem] Athenienses omnes, partim in muris, partim in stationibus propter hostes apud Deceleam agentes, semper ad arma. (2) Illo igitur die eos quidem, qui conjurationis conscii non erant, abire permiserunt, quemadmodum consueverant; sociis vero clam præceptum erat, ad arma ipsa permanerent, sed procul ab his, et, si quis iis, quæ fierent, adversaretur, sumptis armis ne concederent. (3) Quibus autem hæc præcepta erant, et qui ad hoc ipsum cum suis armis venerant, erant et Andrii, et Tenii, et Carystiorum trecenti, et ex Æginetis illi coloni, quos Athenienses illic habituros miserant. (4) His autem ita dispositis, illi quadringenti viri, cum occulto quisque pugio profecti, comitantibus centum et viginti [Græcis] adolescentibus, quibus utebantur, sicubi aliquid manu faciendum erat, senatores fabis creatos, qui in curia erant, circumsteterunt, eosque

καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξίνααι λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοί, καὶ ἐξιοῦσιν ἐδίδσαν.

LXX. Ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἢ τε βουλῇ οὐδὲν ἀντειπούσα ὑπεξῆλθε καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται οὐδὲν ἐνευτέριζον ἄλλ' ἡσύχαζον, οἱ [δὲ] τετρακῶσιοι ἐσελθόντες ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν πρυτάνεις τε σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεοὺς, εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο, ὕστερον δὲ πολλὴ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως πλὴν τοὺς φεύγοντας οὐ κατήγον τοῦ Ἀλκιβιάδου ἕνεκα, τὰ δὲ ἄλλα ἐνεμον κατὰ κράτος τὴν πόλιν. (2) Καὶ ἀνδρας τέ τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι εἶναι ὑπεξαίρεθῆναι, καὶ ἄλλους ἐδήσαν, τοὺς δὲ καὶ μετεστήσαντο· πρὸς τε Ἄγιν τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκηρυκούντο, λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι, καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ζυγχωρεῖν.

LXXI. Ὁ δὲ νομίζων τὴν πόλιν οὐχ ἡσύχάζειν, οὐδ' εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν παραδῶσειν, εἰ τε στρατιὰν πολλὴν ἴδοι σφῶν, οὐκ ἂν ἡσύχασειν, οὐδ' ἐν τῷ παρόντι πάνυ τι πιστεύων μὴ οὐκέτι ταραττεσθαι αὐτούς, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν τετρακῶσιων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ζυμβατικὸν ἀπεκρίνατο, προσμεταπειψάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου στρατιὰν πολλὴν οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῇ ἐκ τῆς Δεκελείας φρουρᾷ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων, ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσι καὶ βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεῖ ἂν διὰ τὸν ἐνδοθῆν τε καὶ ἐξωθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρουσον· τῶν γὰρ μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν λήψεως οὐκ ἂν ἀμαρτεῖν. (2) Ὡς δὲ προσέμιξε τε ἐγγὺς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἐνδοθεν οὐδ' ὅπως τιούν ἐκίνησαν, τοὺς δ' ἱππέας ἐκπέμψαντες καὶ μέρος τι τῶν ὀπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν ἀνδρας τε κατέβαλον αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσεθεῖν καὶ ὀπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκράτησαν, οὕτω δὲ γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν. (3) Καὶ αὐτὸς μὲν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ χώραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἔμενον, τοὺς δ' ἐπελθόντας ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ γῇ μέινοντας ἀπέπεμψεν ἐπ' οἴκου. Μετὰ δὲ τοῦτο παρὰ τε τὸν Ἄγιν ἐπρεσβεύοντο οἱ τετρακῶσιοι οὐδὲν ἥσσον, κάκεινον μᾶλλον ἤδη προσδεχομένου καὶ παραινοῦντος ἐκπέμπουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα περὶ ζυμβάσεως πρέσβεις, βουλόμενοι διαλλαγῆναι.

LXXII. Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Σάμον δέκα ἀνδρας παραμυθησομένους τὸ στρατόπεδον, καὶ διδάζοντας ὥς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν ἢ ὀλιγαρχία κατέστη ἄλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ζυμπάντων πραγμάτων, πενταχιχλίοι τε ὅτι εἶεν καὶ οὐ τετρακῶσιοι μόνον οἱ πράσσοντες· καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναῖους διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω μέγα ἐλθεῖν βουλευσοντας ἐν ᾧ πενταχιχλίους ζυνελεθεῖν. (2) Ἄλλα τ' ἐπιστείλαντες τὰ

sumpta sua mercede exire jusserunt, attulerant autem ipsi mercedem reliqui totius temporis, iisque exeuntibus dabant.

LXX. Quum igitur hoc modo senatus nihil refragatus ex curia se subduxisset, et ceteri cives nihil innovarent, sed quiescerent, illi quadringenti, in curiam ingressi, tunc quidem prytanes e suo copore sortito constituerunt, et quaecumque ad deos pertinent, votis atque sacrificiis magistratum ineuntes usi sunt, postea vero valde immutata reipublicæ administrandæ ratione, qua populus ante utebatur, præterquam quod exsules non reducebant propter Alcibiadem, ceteris in rebus civitatem imperiose regebant. (2) Aliquot etiam viros haud multos interfecerunt, quos utile videbatur de medio tollere, alios etiam in vincula conjecerunt, et nonnullos relegaverunt, et cum Agide quoque, Lacedæmoniorum rege, qui erat apud Deceleam, per caduceatorem agebant, dicentes se pacem facere velle, et consentaneum esse eum sibi, et non jam infido populo, facilius assentiri.

LXXI. Ille vero existimans, civitatem non quietam esse, nec sic subito populum antiquam libertatem traditurum, nec quieturum, si magnum suorum exercitum conspexisset, et ne in præsentia quidem admodum credens eos non amplius turbari, illis quidem, qui a quadringentis missi erant, nihil quod ad compositionem spectaret, respondit, sed quum præterea magnum exercitum ex Peloponneso accessisset, non multo post et ipse cum illo præsidio, quod ad Deceleam erat, et cum copiis, quæ venerant, ad ipsa Atheniensium monia descendit, sperans, vel ipsos, dum essent turbati, in suam potestatem arbitrato suo facilius venturos, vel etiam primo statim impetu propter tumultum, quem intra pariter et extra fore credibile esset; nam longos muros, propter solitudinem, quæ esset in iis, vix fieri posse ut non caperet. (2) Sed ubi et prope accessit et Athenienses in ipsa quidem urbe ne vel minimum quidem moverunt sed emissis equitatu ac parte quadam gravis et levis armaturæ et sagittariorum, nonnullos hostium prostraverunt, quod ad urbem propius accessissent, et armis quibusdam et cadaveribus potiti sunt, ita demum Agis re perspecta rursus exercitum reduxit. (3) Atque ipse quidem, et qui cum eo erant, apud Deceleam in loco manebant, illos vero, qui præterea venerant, aliquot dies in agro commoratos domum remisit. Postea vero quadringenti viri per legatos agebant cum Agide nihilo minus, et quum ille jam facilius eorum verba admitteret, adhortatu ejus Lacedæmonem etiam legatos de compositione emisunt, pacem facere cupientes.

LXXII. Mittunt autem etiam Samum decem viros, ut milites delinrent, ac docerent, non in perniciem reipublicæ atque civium, paucorum dominatum constitutum esse, sed ad universæ reipublicæ salutem, et esse quinque millia civium, non autem quadragintos tantum, qui rempublicam administrarent, quum tamen Athenienses nunquam antea propter expeditiones et in exteris regionibus occupationes ad ullam consultationem de re quantumvis ardua accessisse, ad quam quinque millia civium convenissent. (2) Quum au-

πρόποντ' εἰπεῖν ἀπέπεμψαν αὐτοὺς εὐθὺς μετὰ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, δεῖσαντες μὴ, ὅπερ ἐγένετο, ναυτικὸς ὄχλος οὐτ' αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ ἐθέλῃ, σφᾶς τε μὴ ἐκείθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ μεταστήσωσιν.

LXXIII. Ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνευτερίζετο ἥδη τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ ξυνέβη τοιαύδε γενέσθαι ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον ὅνπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνίσταντο. (2) Οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων ἐπαναστάντες τοῖς δυνατοῖς καὶ ὄντες δῆμος, μεταβαλλόμενοι αἰῶδεις καὶ πεισθέντες ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου, ὅτ' ἦλθεν, καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνοστώντων Ἀθηναίων, ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται καὶ ἐμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δῆμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. (3) Καὶ Ὑπέρβολόν τε τινα τῶν Ἀθηναίων, μοχθηρὸν ἄνθρωπον ὡστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος φόβον ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνῃν τῆς πόλεως, ἀποκτείνουσι μετὰ Χαρμίνου τε ἐνὸς τῶν στρατηγῶν καὶ τινῶν τῶν παρὰ σφίσιν Ἀθηναίων, πίστιν δίδόντες αὐτοῖς, καὶ ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν, τοῖς τε πλείοσιν ὥρμητο ἐπιτίθεσθαι. (4) Οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατηγῶν Λέοντι καὶ Διομέδοντι (οὗτοι γὰρ οὐχ ἔχοντες διὰ τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν) τὸ μέλλον σημαίνουσι, καὶ Θρασυβούλῳ καὶ Θρασύλῳ τῷ μὲν τριηραρχοῦντι τῷ δὲ ὀπλιτεύοντι, καὶ ἄλλοις οἱ ἐδόκουν αἰεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνοστώσιν· καὶ οὐκ ἤξιον περιδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διαφθαρέντας καὶ Σάμων Ἀθηναίους ἁλλοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνον ἡ ἀρχὴ αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμεινε. (5) Οἱ δὲ ἀκούσαντες τῶν τε στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετήσαν μὴ ἐπιτρέπειν, καὶ οὐχ ἥμισυ τοὺς Παράλους, ἄνδρας Ἀθηναίους τε καὶ ἑλευθέρους πάντας ἐν τῇ νηὶ πλείοντας καὶ αἰεὶ δὴ ποτε ὀλιγαρχίᾳ καὶ μὴ παρουσίᾳ ἐπικειμένους· ὃ τε Λέων καὶ ὁ Διομέδων αὐτοῖς ναῦς τινὰς, ὅποτε ποι πλείον, κατέλειπον φύλακας. (6) Ὡστ' ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων πάντων τούτων, μάλιστα δὲ τῶν Παράλων, περιεγέγοντο οἱ τῶν Σαμίων πλείονες, καὶ τριάκοντα μὲν τινὰς ἀπέκτειναν τῶν τριακοσίων, τρεῖς δὲ τοὺς αἰτιωτάτους φυγῇ ἐζημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνησικακοῦντες δημοκρατούμενοι τὸ λοιπὸν ξυνοπολίτευσον.

LXXIV. Τὴν δὲ Πάραλον ναῦν καὶ Χαίρεαν ἐπ' αὐτῆς τὸν Ἀρχεστράτου, ἄνδρα Ἀθηναῖον γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυμον, ἀποπέμπουσιν οἱ τε Σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγενημένα· οὐ γὰρ ἤδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας. (2) Καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν εὐθέως τῶν μὲν Παράλων τινὰς οἱ τετρακόσιοι, δύο ἢ τρεῖς, ἔδησαν, τοὺς δ' ἄλλους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν καὶ μετεμιβάσαντας ἐς ἄλλην στρατιωτῆν ναῦν ἔταξαν φρουρεῖν περὶ Εὐβοίαν. (3) Ὁ δὲ Χαίρεας εὐθὺς διαλαθὼν πως, ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἔλθων ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μείζον πάντα δεινῶσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πληγαῖς τε πάντας

tem et alia quæ dicere decebat, legis præcepissent, eos dimiserunt statim post imperii sui constitutionem, veriti, id quod accidit, ne nautica multitudo nec ipsa in paucorum dominatus statu manere vellet, et se ipsos, malo illic initium sumente, de statu dejicerent.

LXXIII. Apud Samum enim jam de rebus novandis contra paucorum dominatum agebatur; et contigit, ut per idem tempus, quo illi quadringenti constituebantur, hæc fierent. (2) Qui enim ex Samiis antea, ut dixi, in proceres insurrexerant, et erant pars popularis, rursus immutati, et inducti a Pisandro, quum venit, iisque Atheniensibus, qui Sami erant conjurati, ad trecentos conjunctionem fecerunt, et ceteros, ut factionem popularem, aggredi parabant. (3) Et Hyperbolum quemdam, civem Atheniensem, abjectum hominem, qui non propter potentiam ac dignitatis metum, sed propter improbitatem et dedecus civitatis in exsilium per ostracismum pulsus erat, interficiunt, adiuvantibus Charmino, uno e ducibus, et quibusdam Atheniensibus, qui apud eos erant, quibus fidem dederant; et alia hujusmodi facinora cum iis perpetrarunt, et factioni populari insidias facere properabant. (4) Hi vero, quum rem sensissent, et e ducibus Leonti et Diomedonti (hi enim, quod a populari factione colerentur, inviti paucorum dominatum ferebant,) id, quod futurum erat, significant, et Thrasybulo et Thrasylo, quorum alter erat trierarchus, alter vero in gravi armatura atque etiam aliis, ut quisque maxime videbatur adversari conjuratis; et postulabant ab iis, ne negligerent se afflictos et Samum ab Atheniensibus alienatam, propter quam unam ipsorum imperium ad id usque tempus in eo statu permansisset. (5) Illi vero, his auditis, singulos milites adibant, hortantes ne hoc fieri permitterent, præcipue vero Paralos, homines Athenienses atque liberos omnes, in Paralo navi vehementes, qui paucorum dominatum, etiam si in præsentia nullus esset, semper insectabantur; atque Leon et Diomedon, quoties aliquo navigarent, aliquot naves relinquebant, quæ iis præsidio essent. (6) Quare quum trecenti illi eos invadebant, quoniam hi omnes, præcipue vero Parali, opem iis tulerunt, Samii ii, qui factionem popularem sequebantur, victores extiterunt, et e trecentorum numero ad triginta interfecerunt, tres vero præcipuos auctores exsilio mulctarunt; ceteris vero, deposita injuriarum acceptarum memoria, ignoverunt, et restituto populari statu rempublicam postea communiter administrabant.

LXXIV. Paralum autem navem, et in ea Chæream, Arcestrati filium, virum Atheniensem, qui statui mutando egregiam operam navaverat, et Samii et milites confestim Athenas miserunt, res gestas nuntiatum; nondum enim resciverant, quadringentos viros imperio potitos. (2) Quum autem illi Athenas pervenissent, statim quadringenti nonnullos de Paralidis, duos aut tres, in vincula conjecerunt, ceteros vero, quum navem iis abstulissent, et eos in aliam militarem navem imposuissent, circum Eubœam agere custodiam jusserunt. (3) Chæreas vero, simul atque animadvertit præsentem rerum statum, confestim clandestina quadam ratione se subducens, Samum reversus, retulit militibus, quæ fierent Athenis, omnia in majus et atrocius,

ζημιῶσι καὶ ἀντειπεῖν ἔστιν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται, καὶ διανοοῦνται, ὅποσοι ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς σφετέρως γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες εἴρξειν, ἵνα ᾗν μὴ ὑπακούωσι τευνῆκωσιν· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν.

LXXV. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν βάλλειν, ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες, καὶ διδασθέντες μὴ τῶν πολεμίων ἀντιπρώρων ἔργῳ ἐφορμούντων ἀπολέσῃσι τὰ πράγματα, ἐπαύσαντο. (2) Μετὰ δὲ τοῦτο λαμπρῶς ἤδη ἐς δημοκρατίαν βουλόμενοι μεταστῆσαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ δ' τε Θρασύβουλος δ' τοῦ Λύκου καὶ Θράσυλος (οὗτοι γὰρ μάλιστα προσεστῆκεσαν τῆς μεταβολῆς) ὥρμησαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὄρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἥ μὴν δημοκρατηθήσεσθαι τε καὶ ὁμονοήσῃν, καὶ τὸν πρὸς Πελοποννησίου πόλεμον προθύμως διοίσειν, καὶ τοῖς τετρακοσίοις πολέμιοι τ' ἔσεσθαι καὶ οὐδὲν ἐπικηρυκεῖσθαι. (3) Ξυνώμνυσαν δὲ καὶ Σαμίων πάντες τὸν αὐτὸν ὄρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πράγματα πάντα καὶ τὰ ἀποδιδόμενα ἐκ τῶν κινδύνων ξυνεκοινώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς Σαμίοις, νομίζοντες οὐτ' ἐκείνοις ἀποστροφῇ σωτηρίας οὔτε σφίσιν εἶναι, ἀλλ' ἑάν τε οἱ τετρακοσίοι κρατήσωσιν ἑάν τε οἱ ἐκ Μιλήτου πολέμιοι, διαφραθήσεσθαι.

LXXVI. Ἐς φιλονεικίαν τε καθέστασαν τὸν χρόνον τοῦτον οἱ μὲν τὴν πόλιν ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ τὸ στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. (2) Ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν εὐθὺς οἱ στρατιῶται, ἐν ᾗ τοὺς μὲν πρότερους στρατηγούς, καὶ εἰ τινα τῶν τριηράρχων ὑπετόπειον, ἔπαυσαν, ἄλλους δὲ ἀνθεῖλοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγούς, ὧν Θρασύβουλος τε καὶ Θράσυλος ὑπῆρχον. (3) Καὶ παραινέσεις ἄλλας τ' ἐποιοῦντο ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἀνιστάμενοι, καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφίστηκεν· τοὺς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλεόνων καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθεστάναι. (4) Ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικόν, τὰς ἄλλας πόλεις ὧν ἄρχουσιν ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως διδόναι καὶ εἰ ἐκεῖθεν ὥρμῳντο. Πόλιν τε γὰρ σφίσιν ὑπάρχειν Σάμον οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ἢ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμῃσιν, ἀφελέσθαι, τοὺς τε πολέμιους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμύνεσθαι οὐπερ καὶ πρότερον. Καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφεῖς ἔχοντες τὰς ναῦς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει. (5) Καὶ δι' ἑαυτοὺς τε ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον καταστήσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ δυνατώτεροι εἶναι εἰργεῖν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἰργεσθαι. (6) Βραχύ τέ τι εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄξιον, ὅς πρὸς τὸ περιγίγνεσθαι τῶν πολεμίων

verberibus contra omnes in puniendo grassari, nec licere quicquam dicere adversus eos, qui rempublicam administrarent, atque etiam ipsorum uxores et liberos vim pati, et in animo illos habere, eorum omnium, qui apud Samum militarent, et ab ipsis dissentirent, propinquos comprehensos in vincula conjicere, ut, si non pareant, illi capite plectantur; atque alia multa ultro fingens adjecit.

LXXV. Milites autem, his auditis, primo quidem eos, qui praecipue paucorum dominatum constituerant, et ceteros, qui participes fuerant, impetu abrepti ferire volebant; deinde tamen ab iis, qui inter partes medii erant, impediti, et edocti, ne hostibus cum infesta classe stationem in propinquo habentibus res perderent, destiterunt. (2) Postea vero jam aperte res Samiorum in popolare imperium reducere parantes Thrasybulus, Lyci filius, et Thrasyulus, hi enim huius mutationis praecipui auctores erant) adegerunt omnes milites sanctissimis jurisjurandi formulis, et praecipue eos ipsos, qui ex paucorum dominio erant, se populari statu in reipublicae administratione uturos et concordēs futuros, et bellum adversus Peloponnesios alacriter gesturos, et quadringentis hostes futuros, nec ulla de re per caduceatorem cum illis acturos. (3) Simul autem etiam Samii omnes aetatis militaris idem iurandum juraverunt, et negotia omnia et quae ex periculis eventura forent, milites cum Samiis communicaverunt, existimantes, nec illis nec sibi salutis refugium esse, sed utrosque perituros, sive quadringenti vicissent, sive hostes, qui Mileti erant.

LXXVI. Atque in contentionem descendebant hoc tempore, quum alteri urbem ad populi, alteri exercitum ad paucorum imperium vi reducere vellent. (2) Confestim etiam milites concionem coegerunt, in qua superiores duces, et si quem trierarchorum suspectum habebant, magistratu amoverunt, et in eorum locum alios suffecerunt et trierarchos et duces, quo in numero erant Thrasybulus et Thrasyulus. (3) Et surgentes cum aliis adhortationibus se mutuo adhortabantur, tum etiam dicebant, animum non esse abjiciendum, quod civitas a se defecisset; pauciores enim numero a se, qui numero plures essent, et qui majore rerum omnium copia abundarent, secessionem fecisse. (4) Se enim, qui totam classem habent, ceteras civitates suo imperio subjectas adacturos ad pendendas pecunias, aequae ac si illinc proficiscerentur. Nam et urbem sibi adesse Samum, haud invalidam, sed quae minimum abfuerit, quin Athenienses suo maritimo imperio spoliaret, quum bellum gereret, et hostium impetum se ex eodem, quo et ante, loco propulsare. Quinetiam se, quod penes se classem haberent, majorem commeatus comparandi facultatem habere quam illos, qui Athenis essent. (5) Praeterea se ipsos per se, e longinquo apud Samum obsidentes, et jam antea introitum in Piraeum in sua potestate habuisse, et nunc [etiam magis habituros, quum omnia sibi supersint, quibus] eo rem adducere possint, si illi rempublicam sibi restituere non vellent, ut ipsi facilius illos maris usu prohiberent, quam ab illis prohiberentur. (6) Atque tenue et nullius pretii esse adjumentum, quod ad superandos hostes

ἡ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπολωλεκέναι, οἷ γε μήτε ἀργύριον εἶχον ἐτι πέμπειν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε βούλευμα χρηστόν, ὅπερ ἔνεκα πόλις στρατοπέδων κρατεῖ· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι τοὺς πατρίους νόμους καταλύσαντας, αὐτοὶ δὲ σώζειν καὶ ἐκείνους πειράσσεσθαι πρόσαναγκάζειν, ὥστε οὐδὲ τούτους, ὅπερ ἂν βουλευοίεν τι χρηστόν, παρὰ σφίσι χείρους εἶναι. (7) Ἀλκιβιάδην τε, ἣν αὐτῷ ἄδειαν τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ βασιλείῳ ξυμμαχίαν παρέξειν. Τό τε μέγιστον, ἣν ἀπάντων σφάλλωνται, εἶναι αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχουσι ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις ἐν αἷς καὶ πόλεις καὶ γῆν εὐρήσουσιν.

LXXVII. Τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις ἐκκλησιάσαντες καὶ παραθαρούναντες σφᾶς αὐτούς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἥσσον. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμψθέντες ἐς τὴν Σάμον, οἱ δέκα πρεσβευταί, ὡς ταῦτα ἐν τῇ Δήλῳ ᾗδ' ὄντες ἡσθάνοντο, ἡσύχαζον αὐτοῦ.

LXXVIII. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τούτων καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διεβῶν ὡς ὑπὸ τε Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρνους φθίρεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἐτι αὐτοὶ τε ἔρρωντο μᾶλλον καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν, ὅτε στασιάζειν τε λέγονται καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσίν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρνους Φοινίσσας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον, κινδυνεύσειν διατριβῇ· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρην τὰς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῇ διδοὺς κακοῖ το ναυτικόν. Οὐκ οὖν ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἐτι, ἀλλὰ ναυμαχεῖν. Καὶ μάλιστα οἱ Συρακόσιοι ἐνῆγον.

LXXIX. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἀστυόχος τὸν θροῦν, καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἡ ἐν τῇ Σάμῳ ταραχή, ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις οὐσαις δώδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς Μιλησίους περὶ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς παρίεναι, ἔπλεον ὡς πρὸς τὴν Μυκάλην. (α) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δυοῖν καὶ ὀγδοήκοντα, αἱ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλῃς ὁρμῶσαι (διέχει δ' ὀλίγον ταύτῃ ἡ Σάμος τῆς ἡπείρου πρὸς τὴν Μυκάλην), ὡς εἶδον τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς προσπλευούσας, ὑπεχώρησαν ἐς τὴν Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει διακινδυνεύσαι περὶ τοῦ παντὸς ἱκανοὶ εἶναι. (β) Καὶ ἄμα (προῆσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχῆσεόντας) προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἀβύδου ἀφικομένας προσδοθῆσιν· προυπέπεμπε γὰρ αὐτῷ ἄγγελος. (γ) Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καταπλεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλῃς ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν πλησιοχώρων ὁ πεζός. (δ) Καὶ τῇ ὁστεραίᾳ μελλόντων αὐτῶν ἐπιπλεῖν τῇ Σάμῳ

civitas sibi praeberisset, seque ideo nihil amisisse, quandoquidem illi jam neque pecuniam mittere possent, quam potius milites sibi ipsi compararent, neque salubre consilium, cujus causa civitas imperium in exercitus obtineret; sed etiam hac in re illos quidem peccasse, quod patrias leges ausulissent, se vero eas servare, et praeterea se operam daturus, ut illos etiam ad id cogere; quare ne hos quidem, qui aliquid salubre consilium dare possent, apud se illis inferiores esse. (7) Alcibiadem quoque, si impunitatem ac restitutionem ei decrevisset, regis societatem sibi lubenter conciliaturum. Quod autem maximum esset, si omnibus rebus frustrarentur, patere sibi, tantam classem habentibus, multas vias, quibus et urbes et agrum invenirent.

LXXVII. Tali modo igitur quum inter se in concionibus egissent et se ipsos animis confirmassent, res etiam ad bellum necessarias nihilo segnius apparabant. Illi vero decem legati, qui a quadringentis Samum missi erant, postquam haec senserunt, quum jam in Delo essent, illic se continebant.

LXXVIII. Per idem autem tempus et illi classiarii Peloponnesiorum milites, qui Mileti erant, voces inter se spargebant, res suas ab Astyocho et Tissapherne perdi, quod ille quidem nec antea navale praelium committere voluisset, donec adhuc et ipsi vires majores haberent, et Atheniensium classis parva esset, neque nunc vellet, dum illi seditione laborare dicerentur, necdum omnes eorum naves in eodem loco essent; sed se ipsos Phoenissas naves a Tissapherne expectando, nomen inane et non rem certam, in periculum venturos, ne plane mora perderentur; Tissaphernem vero et naves istas non adducere, et stipendium nec assidue nec integrum persolvendo rem navalem perditum ire. Non igitur diutius cunctandum dicebant, sed navali prelio dimicandum esse. Et praecipue Syracusani instigabant.

LXXIX. Socii vero et Astyocho, quum rumore istum sensissent, habitoque concilio praelium navale committere statuissent, quandoquidem iis et seditio, quae Sami erat, nuntiabatur, solventes cum omnibus navibus, quae numero centum ac duodecim erant, et Milesiis jussis itinere pedestri ad Mycalen proficisci, navigabant Mycalen versus. (2) Athenienses vero cum duabus et octoginta navibus Samiis, quae in Glauce agri Mycalesii stationem habebant, (ab hac autem parte, quae Mycalen spectat, Samus a continente non longe distat), quum Peloponnesiorum naves contra se venientes vidissent, in Samum se receperunt, existimantes, suarum numerum non satis esse firmum ad belli fortunam de summa rerum periclitandam. (3) Et simul (praesenserant enim, eos qui Mileto veniebant, praelium navale committere cupientes) exspectabant etiam Strombichidem ex Hellesponto cum ea classe, quae ex Chio Abydum profecta erat, auxilio sibi venturum; nuntius enim ad eum praemisus erat. (4) Atque illi quidem sic in Samum se receperunt; Peloponnesii vero, classe ad Mycalen appulsa, castra posuerunt, et cum iis Milesiorum et accolarum peditatus. (5) Et postridie quum adversus Samum navigare vellent,

ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένους καὶ εὐθὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς Μιλήτου. (6) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν ἐπίπλουον αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν, βουλόμενοι ναυμαχῆσαι καὶ ὥς οὐδεὶς αὐτοῖς ἀντανήγετο, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τὴν Σάμον.

LXXX. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιόμαχοι νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπορήσαντες ὁπόθεν τοσαύτας ναυσὶ χρήματα ἔξουσιν, ἄλλως τε καὶ Τισσαφέρους κακῶς διδόντος, ἀποστέλλουσιν ὥς τὸν Φαρνάβαζον, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσετάρχη, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα. (2) Ἐπεκαλεῖτό τε γὰρ αὐτοὺς ὁ Φαρνάβαζος καὶ τροφὴν ἱετοίμος ἦν παρέχειν, καὶ ἄμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπεκηρυκεῖτο αὐτοῖς ἀποστῆναι. (3) Καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὐταὶ νῆες ἀπάρασαι εἰς τὸ πέλαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῇ τοὺς Ἀθηναίους, χεῖμασθῆσαι, καὶ αἱ μὲν Δήλου λαβόμεναι αἱ πλείους μετὰ Κλέαρχου καὶ ὑστερον πάλιν ἐλθοῦσαι εἰς Μόλτον (Κλέαρχος δὲ κατὰ γῆν αὖθις εἰς τὸν Ἑλλησπόντον κομισθεὶς ἤρχεν), αἱ δὲ μετὰ Ἐλίου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα εἰς τὸν Ἑλλησπόντον διασωθεῖσαι Βυζάντιον ἀριστᾶσιν. (4) Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς Σάμου πέμπουσιν αἰσθόμενοι νεῶν βοήθειαν καὶ φυλακὴν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, καὶ τις καὶ ναυμαχία βραχεῖα γίνεται πρὸ τοῦ Βυζαντίου ναυσὶν ὀκτὼ πρὸς ὀκτὼ.

LXXXI. Οἱ δὲ προσιόντες ἐν τῇ Σάμῳ, καὶ μάλιστα Θρασύβουλος, αἶε τε τῆς αὐτῆς γνώμης ἔχόμενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατὰγειν Ἀλκιβιάδην, καὶ τέλος ἐπ' ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν Ἀλκιβιάδην καθόδον καὶ ἄδειαν πλεύσας ὥς τὸν Τισσαφέρην κατήγεν εἰς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν εἰ Τισσαφέρην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων. (2) Γενομένης δὲ ἐκκλησίας τήν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπητήσιατο καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν εἰς ἐλπίδας αὐτοὺς οὐ σμικρὰς τῶν τε μελλόντων καθίστη, καὶ υπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρει, ἐν ᾧ οἱ τε οἰκοὶ τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν, καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμωτέρον τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλείον θαρσοῖεν, οἱ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρει ὥς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ ἀπὸ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐπιδῶν ἐκπύπτοιεν. (3) Ὑπισχνεῖτο δ' οὖν τάδε μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρην αὐτῷ ὑπεδέξατο ἢ μὴν, ἕως ἄν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἢν Ἀθηναῖοι πιστεύσῃ, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἢν δέη τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρίσαι, τὰς τε ἐν Ἀσπένδῳ ἤδη οὐσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναῖοι καὶ οὐ Πελοποννησίους· πιστεῦσαι δ'

nuntiatur Strombichides ex Hellesponto cum sua classe advenisse; quare confestim Miletum redibant. (6) Sed Athenienses, post alterius classis accessionem, ipsi ultro cum centum et octo navibus Miletum accedunt, eo animo, ut navali proelio dimicarent, et quum nullus iis obviam prodiret, rursus in Samum se receperunt.

LXXX. Eadem autem æstate post hæc statim Peloponnesii, postquam cum omnibus suis navibus obviam hostibus non prodierant, existimantes, se non satis virium habere ad proelium committendum, inopes consilii, unde pecunias tot navibus suppeditarent, præsertim quod Tissaphernes male persolveret, mittunt ad Pharnabazum, quemadmodum et initio ex Peloponneso præceptum erat, Clearchum, Rhamphie filium, cum quadraginta navibus. (2) Nam et advocabat eos ultro Pharnabazus, et stipendium præbere paratus erat, et simul per legatos iis significabant Byzantini, se defectionem facturos. (3) Et hæc quidem Peloponnesiorum naves, quum e portu in altum solvissent, ut Athenienses in conficiendo navigationis cursu laterent, tempestate jactatæ, atque aliæ quidem, eæque numero plures, cum Clearcho Delum tenuerunt, et postea Miletum redierunt (Clearchus autem in Hellespontum itinere terrestri reversus, imperium obtinebat), aliæ vero numero decem, quibus Helix Megarensis præerat, quum in Hellespontum evasisent, Byzantium ad defectionem adducunt. (4) Ac postea Athenienses e Samo quum hoc intellexissent, auxilio atque præsidio loci classem in Hellespontum miserunt, atque etiam leve quoddam navale proelium ante Byzantium commissum est navibus octo adversus octo.

LXXXI. Qui autem apud Samum rebus præerant, et præcipue Thrasybulus, quum semper in eadem sententia perstaret, postquam reipublicæ statum immutavit, ut Alcibiadem reduceret, tum postremo etiam in concione oratione habita rem persuasit militum multitudini et quum restitutionem et impunitatem Alcibiadi decrevissent, ad Tissaphernem profectus, Alcibiadem Samum deducebat existimans, unam esse salutis spem, si Alcibiades Tissaphernem, a Peloponnesiis alienatum, ad se traduceret. (2) Concione autem coacta, Alcibiades et privatam exsilii sui calamitatem questus est ac deploravit, et de republica multis agens iis spes haud parvas de rebus futuris præbebat, et supra modum suam apud Tissaphernem potentiam amplificabat, ut et illi, qui domi paucorum dominatum habebant, se formidarent, et conjurationes magis dissolverentur, et qui Sami erant, se magis honorarent, ipsique majorem fiduciam animis conciperent; utque Tissaphernis hostes in maximam invidiam incurrerent, et ex spe, quam conceperant dejicerentur. (3) Alcibiades igitur maxima cum jactatione hæc pollicebatur, Tissaphernem sibi recepisse, quoad aliquid suarum facultatum reliquum foret, si modo Atheniensibus confideret, eos nulla stipendii inopia laboraturos, ne si oporteret quidem ad extremum suum ipsius lectum ad pecuniam inde cogendam vendere; et naves Phenicum, quæ jam Aspendi essent, ad Athenienses, non ad Peloponnesios, adducturum; fidem autem se ita de-

ἀν μόνως Ἀθηναίους, εἰ αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο.

LXXXII. Οἱ δ' ἀκούσαντες ταῦτά τε καὶ ὅλλα πολλὰ στρατηγὸν τε αὐτὸν εὐθὺς εἰλοντο μετὰ τῶν προτέρων καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνέτιθεσαν, τὴν τε παραυτίκα ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας οὐδενὸς ἀν ἡλλάξαντο, καὶ ἐτοίμοι ἤδη ἦσαν κατὰ τὸ αὐτίκα τοὺς τε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων καταφρονεῖν καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. (2) Ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε, πολλῶν ἐπειγομένων· τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ἦρτο, πλεύσας ὡς Τισσαφέρνην πράξειν. (3) Καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας εὐθὺς ὤχετο, ἵνα δοκῇ πάντα μετ' ἐκείνου κοινοῦσθαι, καὶ ὅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμωρότερός τε εἶναι καὶ ἐνδείκνυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ἦρται καὶ εὖ καὶ κακῶς ὁὅς τ' ἐστὶν αὐτὸν [ἤδη] ποιεῖν. Ξυνέβαινε δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τῷ μὲν Τισσαφέρνηι τοὺς Ἀθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν Τισσαφέρνην.

LXXXIII. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐν τῇ Μιλήτῳ πυθνανόμενοι τὴν Ἀλκιβιάδου καθόδον, καὶ πρότερον τῷ Τισσαφέρνηι ἀπιστοῦντες πολλῶν δὴ μᾶλλον ἔτι διεβέβληντο. (2) Ξυνηγέθη γὰρ αὐτοῖς μετὰ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλου, ὥς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταναγαγόντες ναυμαχῆσαι, πολλῶν ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρνην ἀβρῶστοτέρων γενόμενον καὶ ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἔτι τούτων διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιδεδωκέναι. (3) Καὶ ξυνιστάμενοι κατ' ἀλλήλους οἷάπερ καὶ πρότερον οἱ στρατιῶται ἀνελογίζοντο, καὶ τινες καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξίων λόγου ἀνθρώπων καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν, ὥς οὐτε μισθὸν ἐντελῇ πώποτε λάβοιεν, τό τε διδόμενον βραχύ, καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνηγῶς· καὶ εἰ μὴ τις ἡ διαναυμαχῆσαι ἢ ἀπαλλάξεσθαι θέν τροφὴν ἔξει, ἀπολείψειν τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ταύς πάντων τε Ἀστύοχον εἶναι αἴτιον, ἐπιφέροντα ὀργὰς Τισσαφέρνηι διὰ ἴδια κέρδη.

LXXXIV. Ὦντων δ' αὐτῶν ἐν τοιούτῳ ἀναλογισμῷ ξυνηγέθη καὶ ταῖςδε τις θόρυβος περὶ τὸν Ἀστύοχον. (2) Τῶν γὰρ Συρακοσίων καὶ Θουρίων ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ ναῦται, τοσούτῳ καὶ θρασυτάτα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀπήτουν. Ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τε τι ἀπεκρίνατο καὶ ἠπειλῆσεν, καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι τοῖς ἑαυτοῦ ναύταις καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν. (3) Τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὡς εἶδον, οἷα δὴ ναῦται, ὥρμησαν ἐγκραγόντες ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον ὥστε βάλλειν· ὁ δὲ προῖδὼν καταφύγει ἐπὶ βομόν τινα. Οὐ μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. (4) Ἐλαβον δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ ἐνφοκοδοιμῆμενον τοῦ Τισσαφέρνου φρούριον οἱ Μιλήσιοι λάθρα ἐπιπεσόντες, καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ ἐκβάλλουσιν· ξυνεδοίκε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις ταῦτα, καὶ οὐκ ἥκιστα τοῖς Συρακο-

mum Atheniensibus habiturum, si ipse reversus sibi sponsor fieret.

LXXXII. Illi vero, quum et hæc et alia multa audissent, confestim et ipsum in superiorum imperatorum collegium cooptaverunt, et res omnes ad illos deferebant, et quam quisque in præsentem spem et de sua salute et de quadringentis ulciscendis conceperat, eam cum nulla re commutassent, paratique jam erant in illo temporis momento et præsentem hostes ob ea quæ dicta erant, contemnere et in Piræum navigare. (2) Ille vero navigationem quidem in Piræum, propioribus hostibus a tergo relictis, vel maxime impedivit, quamvis multi instarent; sed belli negotia dicebat, quandoquidem et imperator creatus esset, se primo loco ad Tissaphernem profectum confecturum. (3) Confestim autem post istam concionem abiit, ut videretur omnia cum illo communicare, et simul quod apud illum in maiore honore esse cuperet, et ostentare, se etiam imperatorem jam creatum esse, illique et prodesse et obesse [jam] posse. Contingebat autem Alcibiadi, ut per Tissaphernem quidem Athenienses terrefaceret, per illos vero Tissaphernem.

LXXXIII. Peloponnesii autem Mileti audientes Alcibiadis reditum, quum et antea Tissapherni diffiderent, tunc vero multo magis ei obrectare cœperunt. (2) Accidit enim illis, ut quum post infestum Atheniensium ad Miletum adventum, quo tempore occurrere illis et navale prælium committere noluerant, ad stipendium persolvendum Tissaphernes longe languidior factus esset, simul etiam odium, quod in eum jam ante hæc conceperant, propter Alcibiadem auctum esset. (3) Et coeuntes inter se, ut etiam antea, milites reputabant, atque etiam alii quidam auctoritatis non contemnendæ viri, nec soli milites, quod nec integrum stipendium unquam accepissent, et quod daretur, exiguum esset, et ne hoc quidem assidue, et nisi quis aut navali prælio dimicaret, aut discederet eo, unde stipendium habiturus esset, naves ab hominibus desertum iri, omniumque Astyochum auctorem esse, qui spiritus adderet Tissapherni ob privatum lucrum.

LXXXIV. Dum autem hi secum ita ratiocinantur, quidam etiam huiusmodi tumultus in Astyochum concitatus est. (2) Nam Syracusanorum ac Thuriorum nautæ, quanto maxime libera multitudo erat, tanto etiam ferocissime irruentes stipendium reposcebant. Ille vero, quoddam arrogantius responsum reddidit, et in Dorieum quidem suis nautis patrocinantem etiam baculum sustulit. (3) Multitudo autem militum quum hoc animadvertisset, ut nautas, clamore simul sublato in Astyochum impetu ferebantur, ut eum ferirent; quod ille prævidens ad aram quamdam confugit. Non tamen percussus est, sed alii ab aliis dirempti sunt. (4) Atque ceperunt etiam castellum Tissaphernis Mileti exstructum Mileasii clam aggressi, et præsidium ejus, quod illic erat, ejiciunt; hæc autem etiam reliquis sociis placebant, et præcipue Syracu-

αίοις. (6) Ὁ μέντοι Λίχας οὔτε ἡρέσκετο αὐτοῖς, ἐφη τε χρῆναι Τισσαφέρνει καὶ δουλεῦν Μιλησίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ τὰ μέτρια καὶ ἐπιθεραπεύειν, ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. Οἱ δὲ Μιλήσιοι ὠργίζοντό τε αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα καὶ νόσφ' ὕστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ εἶσαν θάψαι οὐ ἐβούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακεδαιμονίων.

LXXXV. Κατὰ δὲ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων πρὸς τε τὸν Ἀστυόχον καὶ τὸν Τισσαφέρνην, Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστυόχου ναυαρχίας ἐκ Λακεδαίμονος ἐπῆλθε, καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν· ὁ δὲ Ἀστυόχος ἀπέπλει. (2) Συνέπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρνης αὐτῷ πρεσβευτὴν τῶν παρ' αὐτοῦ, Γαυλίτην ὄνομα, Κᾶρα διγλωσσον, κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ φρουρίου καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον, εἰδὼς τοὺς τε Μιλησίους πορευομένους ἐπὶ καταβολῇ τῇ αὐτοῦ μάλιστα καὶ τὸν Ἑρμοκράτην μετ' αὐτῶν, ὃς ἐμελλε τὸν Τισσαφέρνην ἐποφαινέιν φθείροντα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα μετὰ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐπαμφοτερίζοντα. (3) Ἐχθρὰ δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ αἰεὶ ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως καὶ τὰ τελευταῖα φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους καὶ ἐτέρων ἡκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν Μίλητον στρατηγῶν, Ποτάμιδος καὶ Μύσκωνος καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης φυγάδι ὄντι ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῷ ἔτι μᾶλλον, καὶ κατηγορεῖ ἄλλα τε καὶ ὡς χρήματ' αἰτήσας αὐτὸν καὶ οὐ τυχὼν τὴν ἐχθρὰν οἱ προθεῖτο. (4) Ὁ μὲν οὖν Ἀστυόχος καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ὁ δ' Ἀλκιβιάδης διεβέβηκε πάλιν ἤδη παρὰ τοῦ Τισσαφέρνου ἐς τὴν Σάμον.

LXXXVI. Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πρεσβευταί, οὓς τότε ἐπεμψαν παραμυθησόμενους καὶ ἀναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, ἀφικνοῦνται παρόντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐκκλησίας γενομένης λέγειν ἐπεχειροῦν. (2) Οἱ δὲ στρατιῶται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελον ἀκούειν, ἀλλ' ἀποκτείνεῖν ἐβόων τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας, ἔπειτα μέντοι μόλις ἡσυχάσαντες ἤκουσαν. (3) Οἱ δ' ἀπήγγελλον ὡς οὐτ' ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἡ μετάστασις γίνοιτο ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὐθ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ (ἐξεῖναι γάρ, ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο ποιῆσαι), τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθεξουσιν, οἳ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὐθ' ὕβριζονται, ὥσπερ Χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγειλεν, οὔτε κακὸν ἔχουσιν οὐδέν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέραις αὐτῶν ἑκαστοὶ κατὰ χώραν μένουσιν. (4) Ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων οὐδὲν μᾶλλον ἐσήκουον, ἀλλ' ἐχαλέπαινον καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας ἔλεγον, μάλιστα δ' ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. Καὶ ἐδόκει Ἀλκιβιάδης πρῶτον τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι· ὠρμημένων γάρ τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτούς, ἐν ᾧ σαφέστατα Ἴωνιαν καὶ Ἑλλή-

sanis. (5) Lichæ tamen hæc displicebant, et dicebat, oportere Milesios et ceteros, qui essent in regis ditione, Tissapherni inservire in iis, quæ moderata essent, et ultro officia præstare, donec bellum feliciter administrassent. Milesii vero ei succensebant et ob ista et ob alia huiusmodi, et postea eum morbo defunctum humari non permiserunt in eo loco, ubi Lacedæmonii, qui aderant, volebant.

LXXXV. Quum igitur res in huiusmodi controversia adversus Astyochem et Tissaphernem exorta constitutas haberent, Mindarus Astyochoi nauarchiæ successor Lacedæmone supervenit, et imperium accepit; Astyocheus vero decedebat. (2) Cum eo autem Tissaphernes quemdam ex iis, quos secum habebat, Gauliten nomine, Carem utriusque linguae guarum, legatum misit, qui Milesios de castello accusaret, et simul se purgaret, quum sciret, et Milesios illuc proficisci eo potissimum animo, ut in se invehrentur, et Hermocratem cum iis, qui demonstraturus erat, Tissaphernem cum Alcibiade res Peloponnesiorum labefactare, et ancipitis fidei esse. (3) Inimicitiae autem ei cum illo semper intercedebant propter stipendii solutionem; ac tandem, quum Hermocrates Syracusis exsul factus esset aliique duces Miletum ad Syracusanorum classem venissent, Potamis et Mysco et Demarchus, instabat Tissaphernes Hermocrati jam exulanti multo etiam acrius, eique quum alia crimini dabat, tum vero, quod, quum aliquando pecuniam a se postulasset, nec impetrasset, inimicitias secum ideo suscepisset. (4) Itaque Astyocheus quidem et Milesii et Hermocrates Lacedæmonem petierunt, Alcibiades vero jam a Tissapherne Samum redierat.

LXXXVI. Legati autem, quos quadringenti ante, ut dixi, miserant ad delinendos et accurate docendos eos, qui Sami erant, præsentē Alcibiade ex Delo advenērunt, et coacta concione verba facere conabantur. (2) Milites vero primo quidem eos audire nolebant, sed interficiendos eos, qui popularem statum sustulissent, vociferabantur; deinde tamen, ægre sedato tumultu, eos audierunt. (3) Illi vero renuntiabant, rerum immutationem neque in reipublicæ perniciem, sed salutis causa factam esse, nec ut civitas hostibus proderetur (licuisse enim, quum irruptio fieret se jam in imperio constitutis, id facere), et futurum, ut, quotquot e quinque millium numero essent, per vices dignitatis participes essent; et propinquos ipsorum neque contumeliam pati, quemadmodum Chæreas criminando retulisset, neque ullo malo affici, sed apud sua quæque in loco manere. (4) Quum autem et alia multa commemorassent, nihilo magis tamen iis favebant, sed indignabantur, et alii alias sententias dicebant, præcipue vero ut ad Piræum navigaretur. Et videbatur Alcibiades primum tunc et ita, ut nemo magis, de republica bene meritis esse: quum enim Athenienses, qui Sami erant, adversus se ipsos animi quodam impetu navigare statuissent, quod si fecissent, manifestissimum erat hostes confestim Ioniam et Hellespon-

σποντον εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι, κωλυτὴς γενέσθαι.

(6) Καὶ ἐν τῷ τότε ἄλλος μὲν εὐδεις ἂν ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν ὄχλον, ἐκείνος δὲ τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβεισιν ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν. (8) Αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμπεν ὅτι τοὺς μὲν πενταχιλίους οὐ κωλύει ἀρχειν, τοὺς μὲντοι τετρακοσίους ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτούς, καὶ καθιστάναι τὴν βουλὴν ὥσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους εἰ δὲ ἐς εὐτελείαν τι ξυντέμνεται ὥστε τοὺς στρατευομένους μάλλον ἔχειν τροφήν, πάνυ ἐπαινεῖν. (7) Καὶ τὰλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοὺς πολεμίους· πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σωζομένης τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι καὶ ξυμβῆναι, εἰ δ' ἅπαξ τὸ ἕτερον σφαλῆσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ ἢ κεῖνοι, οὐδ' ὅτῳ διαλλαγήσεται τις ἔτι ἔσσεσθαι.

(8) Παρήσαν δὲ καὶ Ἀργεῖων πρέσβεις, ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δῆμῳ ὥστε βοηθεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ εἰπὼν ὅταν τις καλῇ παρῆναι οὕτως ἀπέπεμπεν. (9) Ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων, οἱ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιώτιδι νηὶ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν Εὐβοίαν, καὶ ἄγοντες Ἀθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πεμπτοὺς] πρέσβεις Λαισποδίαν καὶ Ἀριστοφώντα καὶ Μελησίαν, [c] ἐπειδὴ ἐγένοντο πλέοντες κατ' Ἄργος, τοὺς μὲν πρέσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Ἀργείοις παρέδωκαν ὡς τῶν οὐχ ἥκιστα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἄργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνούνται ἥπερ εἶχον τριῆρει.

LXXXVII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρνης, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διὰ τε τὰλλα καὶ διὰ τὴν Ἀλκιβιάδου καθόδον ἤχθοντο αὐτῷ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς φανερώς ἤδη ἄττικίζοντι, βουλόμενος, ὡς ἐδόκει, δῆ, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολάς, παρεσκευάζετο πορεύεσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἀσπενδὸν καὶ τὸν Λίχαν ἐμπορεύεσθαι ἐκέλευεν· τῇ δὲ στρατιᾷ προστάζειν ἔφη Ταμῶν ἑαυτοῦ ὑπαρχον, ὥστε τροφήν ἐν ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπὴρ διδόναι. (2) Λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταῦτό, οὐδὲ βῆδιον εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρῆλθεν ἐς τὴν Ἀσπενδὸν καὶ παρελθὼν οὐκ ἤγαγε τὰς ναῦς. (3) Ὅτι μὲν γὰρ αἱ Φοινίσσαι νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέχρι Ἀσπένδου ἀφίκοντο σφᾶς ἐστίν, διότι δὲ οὐκ ἦλθον πολλὰχρὶ εἰκάζεται. Οἱ μὲν γὰρ ἵνα διατρίβῃ ἀπελθὼν, ὥσπερ καὶ διανοήθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων (τροφήν γοῦν οὐδὲν βέλτιον ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ Ταμῶς, ὃ προσετάχθη, παρεῖχεν), οἱ δὲ ἵνα τοὺς Φοινίκας προαγαγῶν ἐς τὴν Ἀσπενδὸν ἐκχρηματίσαιο ἀφείλ (καὶ γὰρ ὅς αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλε χρῆσθαι), ἄλλοι δ' ὡς καταδοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λακεδαίμονα, τῷ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ ἀλλὰ καὶ σαρῶς οἴγεται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας. (4) Ἐμοὶ μὲντοι δοκεῖ σαφέστατον εἶναι τριβῆς ἕνεκα καὶ ἀναχωρῆς τῶν Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν, φθορᾶς μὲν, ἐν ὅσῳ παρῆει ἐκείσε καὶ διέμελλεν, ἀνισώσεως δὲ, ὅπως μηδετέρους προσθέ-

tum in suam potestatem redacturos fuisse, ille rem videbatur impedivisse. (5) Et in illo quidem tempore nemo alius multitudinem compescere potuisset, ille vero et navigationis infestæ studium sedavit, et eos, qui legatis privatim irascebantur, increpans deterrebat. (6) Ipse autem eos hoc responso dato dimittebat, se non impedire, quin quinque millia civium imperium obtinerent, quadringentos vero ut amoverent, imperabat, et senatum restituerent, quem admodum et prius fuisset, quingentorum; si quos autem sumptus, parsimonix studentes, contraxissent, ut milites stipendium facilius haberent, se magnopere probare. (7) Et de ceteris hortabatur, ut hostibus fortiter resisterent, nec ullo modo cederent; nam inter se ipsos quidem, si civitas incolumis staret, magnam spem esse, fore, ut compositio fieret, si vero semel altera pars succumberet, aut exercitus in Samo aut illi, nullum amplius fore, cum quo quis in mutuam gratiam rediret.

(8) Aderant autem et Argivorum legati, qui Atheniensium populo, qui Sami erat, se opem laturos pollicebantur; Alcibiades autem eos collaudatos, et quum quis eos vocaret, ut adessent, rogatos, ita dimisit. (9) Venerant autem Argivi cum Paralys, qui ante, ut dixi, in militarem navem traducti a quadringentis viris jussi erant Eubream circumvehi, et Atheniensium legatos a quadringentis [missos], Læspodiam et Aristophontem et Melesiam, Lacedæmonem deducere, [qui] quum in cursu ad Argos pervenis- sent, legatos quidem comprehensos Argivis tradiderunt, quippe quod essent ex numero illorum, qui in primis popularem statum sustulissent, ipsi vero non jam Athenas redierunt, sed legatos Argis Samum adducentes, ea, quam habebant, triremi advenerunt.

LXXXVII. Eadem autem æstate Tissaphernes, hoc in tempore, quo Peloponnesii longe maxime quum ob reliqua tum vero propter Alcibiadis restitutionem ei infensi erant ut Atheniensium partibus aperte jam faventi, cupiens, ut saltem videbatur, has criminationes apud eos diluere, præparabat profectionem ad classem Phœnissam, quæ ad Aspendum stabat, Lichamque secum venire jubebat; exercitui autem se præfecturum dixit Tamon, suum proprætorem, ut stipendium, quamdiu ipse abesset, præberet. (2) Varie autem res narratur, nec facile sciri potest, qua mente accesserit Aspendum, et quum accessisset, tamen classem non adduxerit. (3) Nam hoc quidem constat, centum quadraginta septem Phœnissas naves Aspendum usque pervenisse; cur vero ad Peloponnesios non iverint, varix sunt conjecturæ. Alii enim hoc ab illo ideo factum conjiciunt, ut suo discessu, quemadmodum constituerat, Peloponnesiorum res morando attereret; (Tamos enim, cui negotium datum erat, stipendium nihilo melius, sed etiam pejus, præbebat;) alii vero, ut Phœnicibus Aspendum usque perductis, facta redeundi potestate pecuniam extorqueret, (nam vel sic quoque iis uti non statuerat); alii vero, ob criminationem de se Lacedæmonem delatam, ut diceretur, eum non injuste facere, sed vel manifesto ire ad classem re vera instructam. (4) Mihi vero manifestissimum videtur esse, classem non adduxisse, ut res Græcorum morando attereret, suspensasque teneret, quippe damnum facturum, dum illuc proficisceretur et cunctaretur, et partes exæquaturs, ut neutros se adiuncto potentiores redderet, quando

μενος ἰσχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεὶ εἰ γε ἐβουλήθη διαπολεμῆσαι, ἐπιφανὲς δῆπου οὐκ ἐνδοιαστῶς κομίσας γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἶδος ἔδωκεν, ὅ γε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἀντιπάλως μᾶλλον ἢ ὑποδεστέρως τῷ ναυτικῷ ἀνθώρμουν. (5) Καταφωρᾷ δὲ μάλιστα καὶ ἦν εἶπε πρόφασιν οὐ κομίσας τὰς ναῦς. Ἐφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὅσας βασιλεὺς ἔταξε συλλεγῆναι· ὁ δὲ χάριν ἂν δῆπου ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔσχεν, οὐτ' ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλείας, τὰ τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. (6) Ἐς δ' οὖν τὴν Ἀσπενδὸν ἡτινιδὴ γνῶμη ὁ Τισσαφέρνης ἀφικνεῖται καὶ τοῖς Φοίνικι ἐγγίγνεται· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπεμφαν ὥς ἐπὶ τὰς ναῦς, κελεύσαντος αὐτοῦ, Φίλιππον ἄνδρα Λακεδαιμόνιον δύο τριήρεσιν.

LXXXVIII. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρνην ἤσπετο παρίοντα ἐπὶ τῆς Ἀσπένδου, ἐπλεῖ καὶ αὐτὸς λαβὼν τρεισκαίδεκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ ἀσφαλῇ καὶ μεγάλῃ χάριν (ἢ γὰρ αὐτὸς ἄξειν Ἀθηναίους τὰς Φοινίσσας ναῦς, ἢ Πελοποννησίους γε κωλύσειν ἔλθεῖν), εἰδώς, ὥς εἰκός, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρνους γνῶμην ὅτι οὐκ ἄξειν ἐμμελλεν, καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν ἑαυτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὥς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. Καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺς τῆς Φασήλιδος καὶ Καύνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.

LXXXIX. Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὥς κελεύει τε ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κακείνοις τὸ στράτευμα διαλλάττει καὶ Πελοποννησίων περιέσεσθαι, ἀχθομένους καὶ πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας πῇ ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐπέβρωσαν. (2) Καὶ ξυνίσταντό τε ἦδη καὶ τὰ πράγματα διεμέμφοντο, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν πᾶν στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἷον Θηραμένην τε τὸν Ἀγνώωνος καὶ Ἀριστοκράτην τὸν Σκελλίου καὶ ἄλλους, οἱ μετέσχον μὲν ἐν τοῖς πρῶτοις τῶν πραγμάτων, φοβούμενοι δ', ὥς ἔφασαν, τότ' ἐν τῇ Σάμῳ στράτευμα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην σπουδῇ πᾶν, τοὺς τε ἐς τὴν Λακεδαιμόνα πρεσβευομένους, ἐπεμπον, μὴ τι ἄνευ τῶν πλείονων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, οὐ τὸ ἀπαλλάττειν τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἔλθεῖν, ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύειν, καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαιτέραν καθιστάναι. (3) Ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πολιτικὸν τοῦ λόγου αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ φιλοτιμίας οἱ πολλοὶ αὐτῶν τῷ τοιοῦτῳ προσέκειντο ἐν ᾧ περ καὶ μάλιστα ὀλιγαρχία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται· πάντες γὰρ αὐθημερὸν ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι· ἐκ δὲ δημοκρατίας αἰρέσεως γιγνομένης ῥᾶν τὰ ἀποβαίνοντα ὥς οὐκ ἀπὸ τῶν θυμῶν ἐλασσούμενός τις φέροι. (4) Σαφέστατα δ' αὐτοὺς ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ Σάμῳ

quidem si voluisset debellare, manifestum profecto est, eum id sine ulla dubitatione facturum fuisse; nam si classem adduxisset, Lacedæmonis victoriam, ut probabile est, præbuisset, quippe qui vel tunc pari potius quam inferiori classe adversus hostem in statione essent. (5) Arguit eum autem maxime etiam causa, quam ipse protulit, quum classem non adduxisset. Dixit enim, eam minori numero, quam rex jussisset, contractam esse; sed is gratiam utique majorem etiam sic iniisset, si neque magnam regis pecuniæ vim consumpsisset, et eadem tamen negotia minoribus sumptibus confecisset. (6) Aspendum igitur quocumque tandem consilio motus Tissaphernes advenit et cum Phœnicibus congregitur; et Peloponnesii, illius jussu, Philippum, virum Lacedæmonium, cum duabus triremibus, ut ad classem, miserunt.

LXXXVIII. Alcibiades vero, postquam audivit Tissapher-nem Aspendum petere, ipse quoque tredecim navibus assumptis eo navigabat, pollicitus iis, qui Sami erant, certum magnumque beneficium (aut enim se Phœnissam classem ad Athenienses adducturum, aut saltem ad Peloponnesios venire prohibiturum), quippe qui, ut erat verisimile, jam diutius cognitam haberet Tissaphernis mentem, quod adducturus non esset, simul etiam, quod quam maximam invidiam illi apud Peloponnesios ob ejus in se et Athenienses studium conflare vellet, quo major ei ob hoc necessitas esset ad se accedendi. Et hic quidem digressus recta Plaselidem et Caunum versus per altum cursum tenebat.

LXXXIX. Legati autem a quadringentis viris missi, quum e Samo regressi Athenas Alcibiadis mandata renuntiassent, hortari eum, ut hostibus resisterent, nulloque modo cederent, maximamque eum spem habere, fore, ut et illis exercitum reconciliaret, et Peloponnesios superaret, his verbis plerosque eorum, qui paucorum dominatus erant participes, qui jam antea animis essent infensis et lubenter vellent aliquo modo se tuto ex illo negotio expedire, tunc multo magis corroborarunt. (2) Atque coibant jam et de illo rerum statu conquerebantur, duces habentes ex præcipuis imperatoribus, qui in paucorum dominatu et in magistratibus erant, veluti Theramenem Hagnonis, et Aristocratem Scellii filium, et alios, qui inter primos quidem rerum participes fuerant, sed, ut aiebant, ideo, quod metuerent exercitum Samium, et Alcibiadem, et eos, qui per legatos cum Lacedæmonis agerent, Samum misissent, ne illi sine majore civium parte malo aliquo civitatem afficerent, non quidem professi se impedituros, ne res in nimis paucorum dominatum concederent, sed quinque millia re, non autem nomine, oportere creare, et æquabiliorē reipublicæ formam constituere. (3) Erat autem hoc speciosum quoddam orationis genus, quo publice uterentur, privatim vero ob ambitionem plerique eorum tale consilium amplectebantur, qua potissimum ratione interit paucorum dominatus ex populari statu constitutus; omnes enim tantum abest ut pares inter se esse velint, ut primo quoque die se quisque ipsum longe omnium principem esse æquum judicet; contra in populari statu, in quo electio fit, quæ ex eo eveniunt, facilius quisque fert, ut non a paribus suis commodo privatus. (4) Manifestissime

τοῦ Ἀλκιβιάδου ἰσχυρὰ ὄντα, καὶ οἱ αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσσεσθαι· ἤγωνίζετο οὖν εἰς ἕκαστος αὐτὸς πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου γενέσθαι.

XC. Οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων μάλιστα ἐναντίοι ὄντες τῷ τοιοῦτῳ εἶδει καὶ προσεστώτες Φρύνιχος τε, δὲ καὶ στρατηγὴσας ἐν τῇ Σάμῳ [ποτὲ] ὧν Ἀλκιβιάδης τότε διηνήθη, καὶ Ἀρίσταρχος ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ καὶ Πείσανδρος καὶ Ἀντιφῶν καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα κατέστησαν καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστελλον σφῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ τὴν ὁμολογίαν προθυμοῦντο, καὶ τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνίᾳ καλουμένην τεῖχος ἐποιοῦντο, πολλῶν τε μᾶλλον ἐτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τοὺς τε πολλοὺς καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶναι μεταβαλλομένους. (2) Καὶ ἀπέστειλαν μὲν Ἀντιφῶντα καὶ Φρύνιχον καὶ ἄλλους δέκα κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σάμου, ἐπιστελλάντες παντὶ τρόπῳ, ὅστις καὶ ὁπωσὺν ἐνεκτός, ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, (3) ὥκοδόμουν δὲ ἐτι προθυμότερον τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνίᾳ τεῖχος. Ἦν δὲ τοῦ τεύχους ἡ γνώμη αὕτη, ὥς ἔφη Θηραμένης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, οὐχ ἵνα τοὺς ἐν Σάμῳ, ἦν βίᾳ ἐπιπλέωσι, μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πειραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὅταν βούλωνται, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ δέξωνται. (4) Χηλὴ γάρ ἐστι τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἠετιωνία, καὶ παρ' αὐτὴν εὐθὺς ὁ ἑσπλούς ἐστίν. Ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ζῦν τῷ πρότερον πρὸς ἡπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥστε καθεζομένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ γε ἑσπλοῦ· ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἡπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τεῖχος τευχίζομενον πρὸς θάλασσαν. (5) Διωκοδόμησαν δὲ καὶ στοάν, ἥπερ ἦν μεγίστη καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη ἐν τῷ Πειραιεῖ, καὶ ἥρχον αὐτοὶ αὐτῆς, ἐς ἣν καὶ τὸν σῆτον ἡνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι καὶ ἐντεῦθεν προαιρούντας πωλεῖν.

XCI. Ταῦτ' οὖν ἐκ πλειόνος τε ὁ Θηραμένης διεθρόει καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πρέσβεις οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασιν ξυμβατικόν, φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τεῖχος τοῦτο καὶ τὴν πόλιν διαφθεῖραι. (2) Ἄμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐτύγγανον Εὐβοέων ἐπικαλουμένων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τούτων δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες, ὧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ Λοκρῶν Ἰταλιῶτιδες καὶ Σικελικαὶ τινες, ὁρμῶσαι ἤδη ἐπὶ Λακωνικῆς καὶ παρασκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν Εὐβοίαν πλοῦν· ἦρχε δ' αὐτῶν Ἀγησανδρίδας Ἀγησάνδρου Σπαρτιάτης· δὲ ἔφη Θηραμένης οὐκ Εὐβοίᾳ μᾶλλον ἢ τοῖς τευχίζουσι τὴν Ἠετιωνίαν προσπλεῖν, καὶ εἰ μὴ τις ἤδη φυλάσσεται, λήσειν διαφθαρέντας. (3) Ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πᾶνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. Ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχοῦμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμ-

autem eorum animos erexerunt et Alcibiadis potentia, quam Sami habebat, jam confirmata, et quod hic paucorum dominatus iis haud stabilis fore videbatur; certatim igitur unusquisque ipse princeps popularis status patronus esse annitebatur.

XC. Sed quadringenti viri huic reipublicæ formæ maxime adversantes, et eorum principes, Phrynichus, qui etiam imperator fuerat Sami [quondam] et cum Alcibiade ante, ut dixi, discordiam habuerat; et Aristarchus, qui in primis et ex longissimo tempore status popularis adversarius erat, et Pisander et Antiphon, et alii potentissimi, et antea, ut primum in dominatu constituti sunt, et tunc, postquam exercitus Samius ab iis deficiens ad statum popularem rediit, legatos de suo corpore Lacedæmonem mittebant, et paci componendæ operam studiose dabant, et murum in Eetionia, quæ vocatur, excitabant, idque etiam multo magis, postquam etiam legati sui Samo redierunt, quia videbant, et ipsam plebem, et ex suis eos, qui prius fidi esse videbantur, animos mutare. (2) Et miserunt quidem propere Antiphontem et Phrynichum et alios decem, quod et de rebus urbanis et de Samiis metuebant, cum mandatis, ut quavis ratione, quæ vel aliquo modo tolerabilis esset, cum Lacedæmoniis reconciliarentur; (3) murum autem multo studiosius in Eetionia ædificabant. Erat autem hujus muri consilium hoc, ut aiebat Theramenes ejusque socii, non, ut eos, qui Sami erant, si per vim cum infesta classe venirent, in Piræum non reciperent, sed potius ut hostium, quoties vellent, et classem et peditatum reciperent. (4) Nam Eetionia est Piræei promontorium, et juxta ipsam statim est navium introitus. Struebatur igitur sic cum eo muro, qui jam prius continentem versus exstructus erat, ut pauci homines illic stationem habentes navium introitus arbitri essent; nam ad ipsam alteram turrin in angusti portus ostio sitam terminabatur et murus antiquus continentem versus, et novus, qui intra eum mare versus exstruebatur. (5) Inter utrumque vero exstruxerunt etiam porticum, quæ erat maxima et huic alteri proxima, statim eum excipiens intra Piræum, et eam ipsi in sua potestate retinebant, in quam cogeant omnes suum frumentum exponere, tam id, quod jam aderat, quam id quod mari advehebatur, illincque promentes venumdare.

XCI. Hæc igitur Theramenes et jampridem vulgo jactabat, et postquam legati Lacedæmonie redierunt, nulla re confecta, quæ ad compositionem pro universis faciendam pertineret, dicebat fore, ut propter hanc munitionem civitas etiam in salutis discrimen adduceretur. (2) Nam simul sub hoc idem forte tempus etiam ex Peloponneso duæ et quadraginta naves ab Euboensibus accitæ, quarum nonnullæ erant e Tarento et Locris Italicæ et Sicilienses, jam ad Laem in ora Laconica stationem habebant, et navigationem in Eubœam præparabant; præerat autem iis Agesandridas Agesandri filius Spartanus; quas Theramenes non tam in Eubœam, quam iis qui Eetioniam muniebant, in auxilium navigare dicebat, et, nisi quis jam caveret, se per imprudentiam perituros. (3) Et agitabatur sane tale quippiam ab iis, qui criminationem istam suslinebant, nec vero plane ea criminatione tantum rumoris erat. Illi enim potissimum quidem in paucorum dominatu etiam sociis imperare cu-

μάχων, εἰ δὲ μή, τὰς τε ναῦς καὶ τὰ τεῖχη ἔχοντες αὐτονομεῖσθαι, ἐξειργόμενοι δὲ καὶ τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε αὐθις γενομένου αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρῆναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι ἀνευ τειχῶν καὶ νεῶν ζυμβῆναι καὶ ὀπωσοῦν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἀδεια ἔσται.

XCII. Διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλίδας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπισταγωγὰς τῶν πολεμίων, ἐτείχιζόν τε προθύμως καὶ φθῆναι ἐβούλοντο ἐξεργασάμενοι. (2) Πρώτερον μὲν οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ λεγόμενα ἦν· ἐπειδὴ δὲ ὁ Φρύνιχος ἤκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαιμόνα πρεσβείας, πληγείς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθοῦση καὶ οὐ πολλὸν ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀπελθὼν ἀπέθανε παραχρῆμα, καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργὸς Ἀργεῖος ἀνθρωπος λεηθεῖς καὶ βασιανίζομενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων οὐδενὸς ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν, οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἶδεῖν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας, τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου καὶ ὁ Θηραμένης ἤδη θρασύτερον καὶ Ἀριστοκράτης, καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἐξωθεν ἦσαν ὁμογνώμονες, ἤσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. (3) Ἄμα γάρ καὶ ἀπὸ τῆς Αἰᾶς αἱ νῆες ἤδη περιπεπλευκυῖαι καὶ ὀρμισσάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν Αἰγίναν καταδεδραμῆσαν· καὶ οὐκ ἔφη ὁ Θηραμένης εἰκὸς εἶναι ἐπ' Εὐβοίαν πλεούσας αὐτὰς ἐς Αἰγίναν κατακολλίσαι καὶ πάλιν ἐν Ἐπίδαυρῳ ὀρμεῖν, εἰ μὴ παρακληθεῖσαι ἤκοιεν ἐφ' οἷσπερ καὶ αὐτὸς αἰεὶ κατηγόρει· οὐκέτι οὖν οἷόν τε εἶναι ἡσυχάζειν. (4) Τέλος δὲ πολλῶν καὶ στασιωτικῶν λόγων καὶ ὑποψιῶν προσγενομένων καὶ ἔργῳ ἤδη ἤπτοντο τῶν πραγμάτων· οἱ γὰρ ἐν τῇ Πειραιεὶ τὸ τῆς Ἠετιωνίας τεῖχος ὀπλῖται οἰκοδομοῦντες, ἐν οἷς καὶ Ἀριστοκράτης ἦν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν ἔχων, συλλαμβάνουσιν Ἀλεξικλέα στρατηγὸν ὄντα ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐταίρους τετραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαγόντες εἰρξαν. (5) Συνεπελάβοντο δὲ αὐτοὺς ἄμα καὶ ἄλλοι καὶ Ἑρμῶν τις τῶν περιπόλων τῶν Μουνυχίαισι τεταγμένων ἄρχων· τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ὀπλιτῶν τὸ στίφος ταῦτα ἐβούλετο. (6) Ὡς δ' ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις (ἔτυχον δ' ἐν τῇ βουλευτηρίῳ συγκαθήμενοι), εὐθύς, πλὴν ὅσοις μὴ βουλομένοις ταῦτ' ἦν, ἐτοίμοι ἦσαν ἐς τὰ ὅπλα ἵεναι, καὶ τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἡπειλουν. Ὁ δ' ἀπολογούμενος ἐτοίμος ἔφη εἶναι ξυμφαιρησόμενος ἵεναι ἤδη. Καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατηγῶν ὃς ἦν αὐτῷ ὁμογνώμων, ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιᾶ· ἐβοήθει δὲ καὶ Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἡπείων νεανίσκοι. (7) Ἦν δὲ θόρυβος πολλὸς καὶ ἐκπληκτικός· οἱ τε γὰρ ἐν τῇ ἄστει ἤδη ὄντο τὸν τε Πειραιᾶ κατειληφθῆναι καὶ τὸν ξυνελημμένον τεθνάναι, οἱ τ' ἐν τῇ Πειραιεὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεος ὅσον οὖπω ἐπὶ σφῶν παρῆναι. (8) Μόλις δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων διακωλύοντων τοὺς ἐν τῇ ἄστει διαθέντας καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα φερομένους, καὶ Θουκυδίδου

piebant; sin minus, certe classe et muris conservatis arbitrato suo vivere; si vero hac quoque re excluderentur, certe quidem non a populi imperio rursus instaurato ipsi præter ceteros maxime pessumdari, sed potius etiam hostibus introductis, sine munitionibus et sine classe pacitionem cum illis facere, et qualicumque modo res urbanas gerere, dummodo de capitibus quidem suis securi essent.

XCII. Quamobrem etiam hanc munitionem, quæ et portulas et introitus et hostium receptacula habebat, studiosè ædificabant, et eo absolvendo adversarios prævertere cupiebant. (2) Itaque antea quidem inter paucos et clam potius sermones illi serebantur; sed postquam Phrynichus reversus ex legatione, quam ad Lacedæmonios obierat, a quodam circitorum ex insidiis in foro frequenti nec procul a curia vulneratus est et digressus continuo decessit, et percussor quidem evasit, ejus autem adjutor, homo Argivus, comprehensus tortusque a quadringentis, nullius, a quo facinus hoc perpetrare jussus esset, nomen confessus est, nec omnino aliud quidquam, nisi quod sciret multos homines et in circitorum præfecti domum et alio in ædes convenire, tum vero, quamquam nihil novi ex hac re consecutum erat, et Theramenes jam confidentius et Aristocrates, et quotquot vel ex ipsis quadringentis vel extra hos ejusdem sententiæ erant, pergebant ad negotia publica capessenda. (3) Simul enim etiam a Lae naves jam circumvectæ, quum ad Epidaurum appolisent, Æginam excursionibus infestaverant; et negabat Theramenes verisimile esse, eas, si in Euboeam navigarent, in Æginæ sinum fuisse deflexuras, et rursus Epidauri stationem habituras, si non accitæ venirent earum rerum causa, quæ quidem illi semper criminandi materiam præbebant; non igitur jam fieri posse ut quiescerent. (4) Tandem vero, quum multi præterea seditiosi sermones et suspiciones accessissent, jam et factis rerum statum aggredi cœperunt; nam gravis armaturæ milites, qui Eetionis munitionem in Piræo ædificabant, inter quos erat etiam Aristocrates centurio una cum sua tribu, comprehendunt Alexiclem, qui imperator erat ex paucorum collegio et factionis suæ sociis maxime addictus, et in domum adductum eum captum tenuerunt. (5) Adjuverunt eos autem simul quum alii, tum Hermo quidam, circitorum apud Munychiam excubantium præfectus; sed quod maximum erat, gravis armaturæ manus hæc volebat. (6) Quum autem hoc quadringentis renuntiatum esset (considerabant autem forte in curia), confestim omnes, præter eos, quibus ea non volentibus erant, parati erant ire ad arma, et Therameni iisque qui cum eo erant, imitabantur. Ille vero, se purgans, dicebat, se paratum esse jam ire cum iis ad Alexiclem custodia liberandum. Et assumpto uno ex imperatoribus, qui cum eo sentiebat, pergebat in Piræum; auxilio autem veniebat et Aristarchus, et equitibus juniores. (7) Erat autem ingens tumultus et terribilis; nam et qui in urbe erant, jam putabant Piræum occupatum, et comprehensum illum morte multatum esse, et qui in Piræo erant, eos, qui in urbe erant, contra se jam jamque adesse. (8) Ægre autem quum et seniores impedirent eos, qui per urbem discurrebant, et ad arma

τοῦ Φαρσαλίου τοῦ προξένου τῆς πόλεως παρόντος καὶ προθύμως ἐμποδῶν τε ἐκάστοις γιγνομένου καὶ ἐπιβου-
μένου μὴ ἐπεδρευόντων ἐτι τῶν πολεμίων ἀπολέσαι
τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε καὶ σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο.
(9) Καὶ ὁ μὲν Θηραμένης ἔλθων ἐς τὸν Πειραιᾶ (ἦν δὲ
καὶ αὐτὸς στρατηγός), ὅσον καὶ ἀπὸ βοῆς ἔνεκα, ὠργί-
ζετο τοῖς ὀπλίταις· ὁ δ' Ἀρίσταρχος καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ
πλήθει ἐχαλέπαινον. (10) Οἱ δὲ ὀπλίται ἠμύσε τε
ἐχώρουν οἱ πλείστοι τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμελοντο, καὶ
τὸν Θηραμένην ἡρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ
τείχος οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθέν.
Ὁ δέ, εἰπερ καὶ ἐκείνους δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἑαυτῷ
ἔφη ξυνδοκεῖν. Καὶ ἐντεῦθεν εὐθὺς ἀναβάντες οἱ τε ὀπλί-
ται καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων κατέ-
σκαπτον τὸ τεῖχοςμα. (11) Ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ
παράκλησις ὡς χρή, ὅστις τοὺς πεντακισχιλίους βού-
λεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν τετρακοσίων, ἰέναι ἐπὶ τὸ ἔργον.
Ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμως ἐτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ
ὀνόματι, μὴ ἀντικρυς δῆμον ὅστις βούλεται ἄρχειν
ὀνομάζειν, φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὥσι καὶ πρὸς τινα
εἰπὼν τίς τι ἀγνοῖα σφαλῇ. Καὶ οἱ τετρακόσιοι διὰ
τοῦτο οὐκ ἤθελον τοὺς πεντακισχιλίους οὐτ' εἶναι οὔτε
μὴ ὄντας δῆλους εἶναι, τὸ μὲν καταστῆσαι μετόχους
ποσούτους ἀντικρυς ἀν δῆμον ἡγούμενοι, τὸ δ' αὖ ἀφα-
νὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρέειν.

XCIII. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ
βουλευτήριον ὅμως καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ
δ' ἐν τῷ Πειραιᾷ ὀπλῖται τὸν τε Ἀλεξικλέα ὃν ξυνέλα-
βον ἀφέντας καὶ τὸ τεῖχοςμα καθελόντες, ἐς τὸ πρὸς τῇ
Μουνυχίᾳ Διονυσιακὸν θέατρον ἔλθοντες καὶ θέμενοι τὰ
ὄπλα ἐξεκλήσιασαν, καὶ δόξαν αὐτοῖς εὐθὺς ἐχώρουν
ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἔθεντο ἐν τῷ Ἀνακλειῷ τὰ ὄπλα. (2)
Ἐλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων τινὲς ἡρμημένοι πρὸς
αὐτοὺς ἀνὴρ ἀνδρὶ διελέγοντό τε, καὶ ἐπειθον οὐς ἴδοιεν
ἀνθρώπους ἐπιεικεῖς αὐτοὺς τε ἡσυχάζειν καὶ τοὺς ἄλ-
λους παρακατέχειν, λέγοντες τοὺς τε πεντακισχιλίους
ἀποφανεῖν, καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει, ἧ ἂν τοῖς πεντα-
κισχιλίοις δοκῇ, τοὺς τετρακοσίους ἔσεσθαι, τέως δὲ
τὴν πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαφθεῖρειν μηδ' ἐς τοὺς πο-
λεμίους ἀνώσαι. (3) Τὸ δὲ πᾶν πλήθος τῶν ὀπλιτῶν
ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων γιγνομένων ἡπιώ-
τερον ἦν ἢ πρότερον, καὶ ἐφοβεῖτο μάλιστα περὶ τοῦ
παντὸς πολιτικοῦ· ξυνεχώρησάν τε ὥστ' ἐς ἡμέραν
ῤῆτην ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ Διονυσίῳ περὶ ὁμονοίας.

XCIV. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν ἡ ἐν Διονύσου ἐκκλησία
καὶ ὅσον οὐ ξυνειλεγμένοι ἦσαν, ἀγγέλλονται αἱ δύο
καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἀγησανδρίδας ἀπὸ τῶν
Μεγάρων τὴν Σαλαμῖνα παραπλεῖν· καὶ πᾶς τις τῶν
ὀπλιτῶν αὐτὸ τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον
ὑπὸ Θηραμένου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τεῖχοςμα
ἔπλεον αἱ νῆες, καὶ χρησίμως ἐδόκει καταπεπτωκέναι.
(2) Ὁ δὲ Ἀγησανδρίδας τάχα μὲν τι καὶ ἀπὸ ξυγκρι-
μένου λόγου περὶ τὴν Ἐπίδαυρον καὶ ταύτῃ ἀνε-
στρέφετο, εἰκὼς δ' αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν παρόντα στασια-

ferebantur, et Thucydides Pharsalius, urbis hospes publicus,
adesset, et studiose quibusque obsisteret et inclamaret, ne
hostibus prope adhuc insidiantibus patriam perderent, quie-
verunt, et a manibus mutuo sibi afferendis adstinuerunt.
(9) Ac Theramenes quidem quum in Piræeum pervenisset
(erat autem et ipse imperator), voce tenns gravis armaturæ
militibus irascebatur; Aristarchus vero, et qui multitudini
adversarii erant, indignabantur. (10) Sed gravis armaturæ
milites porro pergebant plerique ad opus, nec mutabant sen-
tentiam, et Theramenem interrogabant, numquid ei vide-
retur hæc munitione publici boni causa exstrui, et num satius
esset eam demoliri. Ille vero, si et illis eam demoliri pla-
ceret, sibi quoque placere respondit. Atque hinc e vesti-
gio ascendentes et milites, et multi hominum eorum, qui
erant ex Piræeo, munitionem dejiciebant. (11) Erat autem
adhortatio ad vulgus hæc, oportere eum, quicumque quin-
que millia civium quadringentorum loco reipublicæ præesse
vellet, ad opus accedere. Nam adhuc tamen occultabant
se quinque millium nomine, ne aperte dicerent, quicumque
vellet populum reipublicæ præesse, quia metuebant, ne
forte re vera essent quinque millia, neve quis apud ali-
quem dicens aliquid per inscitiam offenderet. Et quadrin-
genti propterea neque volebant, illos quinquies mille cives
esse; neque constare, eos non esse, quod existimabant, tot
rerum participes constituere plane jam imperium populare
esse; contra rei obscuritatem metum mutuum civibus alla-
turam.

XCIII. Postridie autem quadringenti, etsi animis per-
turbati, in curiam tamen conveniebant; milites vero, qui
in Piræeo erant, quum Alexiclem dimisissent, quem com-
prehenderant, ac munitionem demoliti essent, et ad Diony-
siacum theatrum prope Munychiam situm concessissent,
ibi cum armis constiterunt et concionem habuerunt, et
capto consilio confestim in urbem pergebant et cum armis
in Anaceo constiterunt. (2) Venerunt autem a quadrin-
gentis quidam electi ad eos et singuli cum singulis agebant,
et persuadebant iis, quos animadvertissent homines esse
moderatos, ut et ipsi quiescerent, et ceteros continerent,
dicentes fore, ut quinquies millia civium designarent; et ex
horum numero per vices, prout quinque millibus placeret,
quadringenti constituerentur; interim vero se nullo modo
civitatem perdere, neque eam hostibus tradere. (3) Ita
universa militum multitudo, quum a multis et ad multos
sermones fierent, placatior erat, quam ante, ac de universo
reipublicæ statu maxime timebat; et inter eos convenit, ut
intra certam diem in Bacchi templo concilium de concordia
haberetur.

XCIV. Quum autem concilii in Bacchi templo habendi
dies advenisset, et tantum non concio jam coacta esset,
nuntiat, illas duas et quadraginta naves cum Agesandrida
Megaris venientes Salaminem cursum tenere, et quilibet
ex gravis armaturæ militibus hoc illud ipsum esse ducebat,
quod jampridem a Theramene, et ab iis, qui cum eo erant,
dicebatur, classem ad illam munitionem venire, et utile
videbatur, quod diruta esset. (2) Agesandridas autem fortasse
quidem etiam ex composito et circum Epidaurum et circum
illa loca versabatur; credibile tamen videtur, eum etiam
propter præsentem Atheniensium seditionem, et sperantem

σμὸν τῶν Ἀθηναίων, δι' ἐλπίδος ὥς καὶ ἐς δέον παραγένοιτο, ταύτη ἀνέχειν. (3) Οἱ δ' αὖ Ἀθηναῖοι, ὥς ἡγγέλθη αὐτοῖς, εὐθὺς δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεὶ ἐχώρουν ὥς τοῦ ἰδίου πολέμου μεζόνος [ἤ] ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐχ ἐκὰς ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. Καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς παρούσας ναῦς ἐσέβαινον, οἱ δὲ ἄλλας καθεῖλκον, οἱ δὲ τινες ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος παρεδοήθουν.

XCIV. Αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ περιβαλοῦσαι Σούνιον δρμίζονται μεταξὺ Θορικοῦ τε καὶ Πρασίων, ὕστερον δὲ ἀφικνοῦνται ἐς Ὠρωπὸν. (2) Ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος καὶ ἀξυγκροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες ἡρῆσασθαι, ὅσα πόλεως τε στασιαζούσης καὶ περὶ τοῦ μεγίστου ἐν τάχει βουλόμενοι βοηθῆσαι (Εὐβοία γὰρ αὐτοῖς ἀποκεκλημένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν), πέμπουσι Θυμοχάρην στρατηγὸν καὶ αὐς ἐς Ἑρέτριαν, (3) ὧν ἀφικομένων ξὺν ταῖς πρότερον ἐν Εὐβοίᾳ οὐσαις ἐξ καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. Καὶ εὐθὺς ναυμαχεῖν ἠναγκάζοντο· ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοπονησάμενος ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἀνῆγε τὰς ναῦς, ἀπέχει δὲ μάλιστα ὁ Ὠρωπὸς τῆς τῶν Ἑρετριῶν πόλεως θαλάσσης μέτρον ἐξήκοντα σταδίου. (4) Ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθὺς ἐπλήρουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ναῦς, οἴόμενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι· οἱ δ' ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀριστον ἐπισιτιζόμενοι (οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν Ἑρετριῶν), ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεος οἰκίων, ὅπως σχολῇ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμοι προσπεσόντες καὶ ἀναγκάσειαν τοὺς Ἀθηναίους οὕτως ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. Σημεῖον δ' αὐτοῖς ἐς τὸν Ὠρωπὸν ἐκ τῆς Ἑρετρίας, ὁπότε χρὴ ἀνάγεσθαι, ἦρθη. (5) Διὰ τοιαύτης δὲ παρασκευῆς οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγαγόμενοι, καὶ ναυμαχῆσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ἑρετριῶν, ὀλίγον μὲν τινα χρόνον ὁμῶς καὶ ἀντέσχον, ἔπειτ' ἐς φυγὴν τραπόμενοι καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν. (6) Καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἑρετριῶν ὥς φιλίαν καταφεύγουσι, χαλεπώτατα ἔπραξαν φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἐς τὸ τείχος τὸ ἐν τῇ Ἑρετριάδι, δὲ ἔχον αὐτοί, περιγίγνονται, καὶ ὅσαι ἐς Χαλκίδα ἀφικνοῦνται τῶν νεῶν. (7) Λαβόντες δ' οἱ Πελοποννήσιοι δύο καὶ εἰκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἄνδρας τοὺς μὲν ἀποκτείναντες τοὺς δὲ ζωγρήσαντες, τροπαῖον ἔστησαν. Καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ Εὐβοιᾶν τε ἅπασαν ἀποστήσαντες πλὴν Ὠρεοῦ (ταύτην δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον) καὶ τᾶλλα τὰ περὶ αὐτὴν καθίσταντο.

XCVI. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὥς ἦλθε τὰ περὶ τὴν Εὐβοίαν γεγενημένα, ἐκπληξίς μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρέστη. Οὕτε γὰρ ἡ ἐν Σικελίᾳ ξυμφορὰ, καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι, οὐτ' ἄλλο οὐδὲν πω οὕτως ἐφόβησεν. (2) Ὅπου γὰρ στρατοπέδου τε τοῦ ἐν Σάμῳ ἀφεστηκότος, ἄλλων τε νεῶν οὐκ οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσθησομένων, αὐτῶν [τε] στασιαζόντων, καὶ ἀθλῶν ὃν ὁπότε σφίσι αὐτοῖς ξυββάξουσι, τοσαύτη ἡ ξυμφορὰ ἐπεγε-

fieri posse, ut forte opportuno tempore adveniret, illic substitisse. (3) Athenienses vero, postquam hoc iis nuntiatum est, confestim universi citato cursu in Piræeum contendebant, quod bello domestico majus aliud ab hostibus illafum, non procul, sed ad ipsum portum esset. Quamobrem alii naves, quæ aderant, conscendebant, pars alias deducebant, nonnulli etiam ad muros et portus ostium auxilio accurrebant.

XCIV. Sed Peloponnesiorum classis præterlata et Sunium circumvecta, consistit inter Thoricum et Prasias, postea vero appellit Oropum. (2) Athenienses autem raptim, et inexercitatis nautis uti coacti, quippe quod civitas seditione laboraret, et in maximo discrimine positi, celeriter hostes arcere vellent (nam Attica interclusa omnia iis in Eubœa erant), Thymocharem ducem cum navibus in Eretriam mittunt, (3) quæ cum illuc pervenisset, cum iis quæ prius in Eubœa erant, sex et triginta fuerunt. Et protinus proelio navali dimicare cogeantur; Agesandridas enim prandio sumpto ab Oropo producebat classem; abest autem Oropus ab Eretriensium urbe, stadiis fere sexaginta, maris tractu. (4) Ut igitur ille advehebatur, statim Athenienses quoque naves instruebant, existimantes, suos milites apud naves esse; sed illi tum forte non ex foro cibaria in prandium mercabantur (nihil enim vendebatur, quod ab Eretriensibus consulto factum erat), sed ex ædibus in extrema urbe sitis, ut, dum cunctanter naves instruerentur, hostes prius impressionem in eos facerent, et cogerent Athenienses sic, ut forte posent, in altum prodire. Signum autem ex Eretria Oropum versus iis sublatum erat, quando in altum provehi deberent. (5) Hoc igitur modo instructi Athenienses in altum provecti, navali proelio supra portum Eretriensem commisso, tamen aliquantisper etiam hosti restiterunt; deinde in fugam versi compelluntur ad littus. (6) Et quotquot eorum ad Eretriensium urbem, ut amicam, confugerunt, de iis pessime actum erat, quia ab illis interficiebantur; alii vero in munitionem, quam ipsi in Eretria tenebant, incolumes evaserunt, itemque naves, quotquot in Chalcidem pervenerunt. (7) Captis autem Peloponnesii duabus et viginti Atheniensium navibus virisque partim interfectis, partim captis, tropæum statuerunt. Nec multo post, quum totam Eubœam ad defectionem compulsissent, præter Oreum (hanc enim ipsi Athenienses tenebant) ceteras quoque res in ea componebant.

XCVI. Atheniensibus autem quum res ad Eubœam gestæ nuntiatae essent, pavor omnium ad illum usque diem maximus incessit. Nam nec in Sicilia accepta clades, quamvis tunc ingens visa esset, nec aliud quicquam eos unquam adeo terruerat. (2) Quippe quum eo tempore, quo et exercitus Samius defecerat, et aliæ naves non supererant, nec homines, qui eas conscenderent, et ipsi seditione laborabant, et incertum erat, quando inter se ipsi concurrari essent, tanta illa calamitas accessisset, qua et classem, et

γένετο ἐν ἡ ναῦς τε καὶ τὸ μέγιστον Εὐβοίαν ἀπολω-
λέκεσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀττικῆς ὠφελοῦντο, πῶς
οὐκ εἰκότως ἠθύμουν; (3) Μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι'
ἐγγυτάτου ἐθορύβει, εἰ οἱ πολέμιοι τολμήσουσι νενικη-
κάτες εὐθὺς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἐρῆμον ὄντα νεῶν
πλεῖν· καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι. (4)
Ὅπερ ἂν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, βραδίως ἂν ἐποίησαν,
καὶ ἡ διέστησαν ἂν ἐτι μᾶλλον τὴν πόλιν ἐφορμοῦντες,
ἢ εἰ ἐπολιόρκουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ἰωνίας ναῦς
ἠνάγκασαν ἂν καίπερ πολεμίας οὐσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ τοῖς
σφετέροις οἰκείοις καὶ τῇ συμμάσῃ πόλει βοηθήσαι, καὶ
ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ Ἰωνία καὶ
αἱ νῆσοι καὶ τὰ μέχρι Βοιωτίας καὶ ὡς εἰπεῖν ἡ Ἀθη-
ναίων ἀρχὴ πᾶσα. (5) Ἄλλ' οὐκ ἐν τούτῳ μόνῃ Λακεδαι-
μόνιοι Ἀθηναίους πάντων δὴ συμφορώτατοι προσπολε-
μῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς· διάφοροι
γὰρ πλείστον ὄντες τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὀξεῖς οἱ δὲ βραδεῖς,
καὶ οἱ μὲν ἐπιχειρηταὶ οἱ δὲ ἀτόλμοι, ἄλλως τε καὶ ἐν
ἀρχῇ ναυτικῇ, πλείστα ὠφέλουσι. Ἐδείξαν δ' οἱ Συρα-
κόσιοι· μάλιστα γὰρ ὁμοιότροποι γενόμενοι ἀρίστα καὶ
προσπολέμησαν.

XCVII. Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἡγγελέμενοις οἱ Ἀθηναῖοι
ναῦς τε εἰκοσιν ὅμως ἐπλήρουν καὶ ἐκκλησίαν ξυνέλεγον,
μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην,
οὐπὲρ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν, ἐν ᾗ περ καὶ τοὺς τετρακο-
σίους καταπαύσαντες τοῖς πενταχιλίοις ἐψηφίσαντο
τὰ πράγματα παραδοῦναι (εἶναι δὲ αὐτῶν ὁπόσοι καὶ
ἔπλα παρέχονται) καὶ μισθὸν μηδὲνα φέρειν μηδεμιᾶ
ἀρχῇ· εἰ δὲ μή, ἐπάρατον ἐποίησαντο. (2) Ἐγίνοντο
δὲ καὶ ἄλλαι ὑστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ
νομοθέτας καὶ τᾶλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. Καὶ
οὐκ ἥκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπὶ γ' ἐμοῦ Ἀθη-
ναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες· μετρία γὰρ ἦ τε ἐς
τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς ζυγκρασίς ἐγένετο, καὶ
ἐκ πονηρῶν τῶν πραγμάτων γενομένων τοῦτο πρῶτον
ἀνέγκηκε τὴν πόλιν. (3) Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιά-
δην καὶ ἄλλους μετ' αὐτοῦ κατιέναι, καὶ παρὰ τε ἐκείνων
καὶ παρὰ τὸ ἐν Σάμῳ στρατόπεδον πέμψαντες διεκε-
λεύοντο ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

XCVIII. Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθὺς οἱ μὲν
περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα, καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς
ὀλιγαρχίας μάλιστα, ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δεκελείαν·
Ἀρίσταρχος δ' αὐτῶν μόνος (ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν)
λαβὼν κατὰ τάχος τοξότας τινὰς τοὺς βαρβαρωτάτους
ἐχώρει πρὸς τὴν Οἰνόνην. (2) Ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν
μεθορίοις τῆς Βοιωτίας τεῖχος, ἐπολιόρκουν δ' αὐτὸ διὰ
συμφορὰν σφίσιν ἐκ τῆς Οἰνῆς γενομένην ἀνδρῶν ἐκ
Δεκελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ Κορίνθιοι, ἐθε-
λοντηδὸν προσπαρακάλεσαντες τοὺς Βοιωτοὺς. (3) Κοι-
νολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ Ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς ἐν
τῇ Οἰνῇ, λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τᾶλλα συμβε-
θήκασιν Λακεδαιμονίοις, κακείνοις δεῖ Βοιωτοῖς τὸ χω-
ρίον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ συμβεβάσθαι. Οἱ δὲ
πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ, καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν

quod maximum erat, Eubœam amiserant, ex qua plus utili-
tatis, quam ex Attica, percipiebant, qui non merito tum
animis erant consternati? (3) Sed maxime eos et in pro-
ximo hoc perturbabat, si hostes ausuri essent, victoria po-
titi, confestim in ipsorum Piræeum navibus vacuum ten-
dere; et tantum non jam adesse eos putabant. (4) Id quod
illi, si audaciores fuissent, facile fecissent, et aut dissidium
longe majus in urbe excitassent, prope eam in ancoris stan-
tes, aut si remanentes eam obsedissent, et classem ab Ionia
licet dominatui paucorum infestam coegissent propinquis suis
et universæ civitati succurrere, et interea et Hellespontus,
et Ionia; et insulæ, et omnia loca ad Bœotiam usque per-
tinentia, et pæne dixerim omne Atheniensium imperium in
eorum potestatem venisset. (5) Verum non in ea tantum re
Lacedæmonii Atheniensibus omnium maxime commodi
hostes in bello gerendo fuerunt, sed etiam in aliis multis;
quum enim moribus maxime differrent, alteri acres, alteri
tardi, et alteri conando prompti, alteri timidi, idque præ-
cipue in imperio maritimo, plurimum Atheniensibus prode-
rant. Documento fuerunt Syracusani; qui quum moribus
maxime similes illis extitissent, optime etiam bellum adver-
sus illos administrarunt.

XCVII. Secundum hunc nuncium igitur Athenienses vi-
ginti tamen naves instruebant, et concionem cogeant,
unam quidem, quæ statim tunc primum in Pnyce, quæ
dicitur, vocabatur, ubi etiam alias comitia habere consue-
verant, in qua quidem abrogato quadringentis viris imperio
rerum administrationem quinque millibus tradere decre-
verunt (esse autem ex hoc numero omnes, quotquot arma
sua ipsi exhiberent), et mercedem ne quis ullam ullius ma-
gistratus gratia acciperet; qui aliter fecisset, eam sacram
esse jusserunt. (2) Habebantur autem postea et aliæ crebræ
conciones, in quibus et legumatores, et cetera ad reipublicæ
administrationem pertinentia constituerunt. Atque sane
maxime per primum illud tempus mea quidem ætate apparet
Athenienses rempublicam bene administrasse; nam utrius-
que factionis, paucorum et multitudinis, in unum redactæ,
moderatum exstitit temperamentum, et e rebus afflictis hoc
primum civitatem erexit. (3) Deceverunt autem etiam,
ut Alcibiades alique cum eo redirent, atque simul et ad
illum et ad exercitum Samium legatis missis cohortabantur,
ut strenue res gererent.

XCVIII. In hac autem rerum mutatione statim Pisander
et Alexicles cum suis, et qui præcipui erant e paucorum
dominatu, in Deceleam se subdixerunt; Aristarchus au-
tem solus ex illis (adhuc enim imperator erat) repente assum-
ptis aliquot sagittariis, qui erant maxime barbari, ad Cœnoen
contendebat. (2) Erat autem Atheniensium munitio in Bœo-
tiæ confiniis, quam obsidebant propter calamitatem sibi ex
Cœnoe natam, quod viri a Deceleâ discedentes illinc cæsi
erant, Corinthii, voluntariis advocatis ex Bœotis. (3) Col-
latis igitur cum his sermonibus Aristarchus fallit eos, qui
in Cœnoe erant, dicens, eos quoque, qui in urbe erant,
de ceteris rebus cum Lacedæmoniiis transegiassē, et illos
oportere locum illum Bœotis tradere; his enim conditionibus
pacem convenisse. Illi vero, quum ei ut imperatori fidem
habuissent, et prorsus ignari rerum essent, quod obside-

διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται. (4) Τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ Οἰνὴν ληφθεῖσαν Βοιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

XCIX. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφὴν τε οὐδὲς εἰδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους τότε δε' ἐπὶ τὴν Ἄσπενδον παρῆι προσταθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης τέως που ἦκον, 8 τε Φιλίππος ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ ἐπεστάλκει Μινδάρῳ τῷ ναυάρχῳ, καὶ ἄλλος Ἰπποκράτης ἀνὴρ Σπαρτιάτης καὶ ὢν ἐν Φασηλίδι, οἱ οὗτε αἱ νῆες παρέσονται πάντα τε ἀδικοῦντο ὑπὸ Τισσαφέρνους, Φαρνάβας δ' ἐπικαλεῖτο αὐτοὺς καὶ ἦν πρόθυμος κομίσας τὰς ναῦς καὶ αὐτὰς τὰς λοιπὰς ἐτι πόλεις τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλεῖον τι σχίσσειν ἀπ' αὐτοῦ, οὕτω δὲ ὁ Μινδάρως πολλῷ κόσμῳ καὶ ἀπὸ παραγγελματος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρας ἀπὸ τῆς Μιλήτου ναυσι τρισὶ καὶ ἐβδομήκοντα ἐπλεῖ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Πρότερον δ' ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τῷδε ἐκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευσαν, αἱ καὶ τῆς Χερσονήσου τι μέρος κατέδραμον. Χειμασθεὶς δὲ ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεὶς καταίρει ἐς τὴν Ἰκαρον, καὶ μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἀπλοίας πέντε ἢ ἑξ ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐς τὴν Χίον.

C. Ὁ δὲ Θράσυλος ἐκ τῆς Σάμου, ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐτὸν ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπηρχότα, ἐπλεῖ καὶ αὐτὸς ναυσὶν εὐθὺς πέντε καὶ πεντήκοντα, ἐπειγόμενος μὴ φθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσπλεύσας. (1) Αἰσθόμενος δ' ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἴη, καὶ νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ, σκοποὺς μὲν κατεστήσατο καὶ ἐν τῇ Λέσῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπείρᾳ ἠπείρῳ, εἰ ἄρα ποὶ κινεῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ λάθοιεν, αὐτὸς δ' ἐς τὴν Μήθυμναν παραπλεύσας ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὰλλα ἐπιτήδεια παρασκευάζειν ἐκέλευεν, ὡς ἦν πλείων χρόνος γίγνηται, ἐκ τῆς Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ ποιησόμενος. (2) Ἄμα δέ, Ἐρεσσος γὰρ τῆς Λέσβου ἀφαισθήσεται, ἐβούλετο ἐπ' αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναίτο, ἐξελεῖν. Μήθυμναίων γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι φυγάδες διακομίσαντες ἐκ τε τῆς Κύμης προσεταιριστοὺς ὀπλίτας ὡς πεντήκοντα καὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου μισθωσάμενοι, ζύμπασι ὡς τριακοσίοις, Ἀναξάνδρου Θεβαίου κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἡγουμένου προσέβαλον πρῶτῃ Μήθυμνῃ, καὶ ἀποκρουσθέντες τῆς πείρας διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μυτιλήνης Ἀθηναίων φρουροὺς προελθόντας, αὐτοὶς ἔξω μάχῃ ἀπωσθέντες καὶ διὰ τοῦ ὄρους κομισθέντες ἀφιστάσιν τὴν Ἐρεσσον. (3) Πλεύσας οὖν ὁ Θράσυλος ἐπ' αὐτὴν πάσαις ταῖς ναυσὶ διανοεῖτο προσβολὴν ποιῆσθαι. Προαφικνόμενος δ' αὐτόσε ἦν καὶ ὁ Θρασυβόλος πέντε ναυσὶν ἐκ τῆς Σάμου, ὡς ἡγγέλθη αὐτοῖς ἡ τῶν φυγάδων αὐτῇ διάβασις ὑστερήσας δ' ἐπὶ τὴν Ἐρεσσὸν ἐφώρμει ἐλθών. (4) Προσεγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλήσποντου τινὲς δύο νῆες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμεναι καὶ αἱ Μήθυμναῖαι· καὶ αἱ πᾶσαι νῆες παρῆσαν ἑπτὰ καὶ ἐξήκοντα, ἀπ' ὧν τῷ

bantur, fide publica interposita, exierunt. (4) Hoc igitur modo captam CEnoen Boeoti receperunt; et Athenis paucorum dominatus et seditio finem habuit.

XCIX. Per eadem hujus ætatis tempora Peloponnesii quoque, qui Mileti erant, quum neque ab illorum quoquam stipendium iis daretur, quibus a Tissapherne tunc, quum Aspendum petebat, negotium datum erat, neque Phoniæ naves aut Tissaphernes adhuc unquam advenissent, et Philippus, qui cum eo missus erat, Mindaro nauarcho scripsisset, itemque Hippocrates, vir Spartanus, qui apud Phaselidem erat, neque naves venturas esse, et per omnia eos injuria affici a Tissapherne, et quum Pharnabazus eos advocaret et magno studio paratus esset navibus adductis et ipse reliquas adhuc sue provincie civitates ad defectionem ab Atheniensibus faciendam compellere, ut Tissaphernes, sperans ex hac re commodum aliquod se percepturum, sic igitur Mindarus, militari disciplina accurate servata, et protectione subito indicta, ut lateret hostes, qui Sami erant, cum tribus et septuaginta navibus Mileto solvens in Hellespontum navigabat. Antea autem per hanc eandem æstatem aliae sexdecim naves illuc iverant, et quamdam Chersonesi partem incursionibus infestaverant. Sed tempestate jactus, ad Icarum appellere coactus est, et quum ibi propter navigandi difficultatem quinque vel sex dies moratus esset, Chium pervenit.

C. Thrasyllus vero e Samo, quum eum Mileto discessisse intellexisset, ipse quoque solvebat cum quinque et quinquaginta navibus, properans, ne ille ocius in Hellespontum ingrederetur. (2) Sed quum sensisset, eum apud Chium esse, ratus fore, ut illic se contineret, speculatores quidem et in Lesbo et in opposita continente collocavit, si forte naves aliquo proficiscerentur, ne laterent, ipse vero cum classe Methymnam profectus, farinam et cetera necessaria apparari jussit, ut, si major mora fieret, ex Lesbo Chium infesta classe petiturus. (3) Simul etiam quoniam Eressus in Lesbo defectionem fecerat, volebat adversus eam profectus, si posset, expugnare. Nam Methymnæorum exsules, qui non minimæ auctoritatis erant, quum et Cuma ad quinquaginta gravis armaturæ milites ejusdem sodalicii socios transportassent, et e continente alios mercede conduxissent, cunctis ad trecentos, Anaxarcho Thebano propter cognationem duce delecto, Methymnam primum adorti erant et de eo conatu dejecti propter Atheniensium præsidium Mytilææ progressum, rursus prælio extra urbem repulsi, per mox itinere facto, Eressum ad defectionem compulerunt. (4) Thrasyllus igitur profectus adversus eam cum tota classe impetum facere cogitabat. Sed et ante eum Thrasybulus cum quinque navibus e Samo illuc venerat, quum de hoc exsulum tractu nuntius iis allatus esset; quum autem serius venisset, adversus Eressum profectus, stationem contra eam habebat. (5) Accessere præterea duæ quædam naves ex Hellesponto domum redeuntes, et Methymnææ; et omnino naves aderant septem et sexaginta, ex quibus exercitum

στρατεύματι παρεσκευάζοντο ὡς κατὰ κράτος μηχαναῖς τε καὶ παντὶ τρόπῳ, ἣν δύνωνται, αἰρήσονται τὴν Ἑρεσόν.

CI. Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ καὶ ἐκ τῆς Χίου τῶν Πελοποννησίων αἱ νῆες ἐπισιτισάμεναι δυσὶν ἡμέραις, καὶ λαβόντες παρὰ τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἑκαστος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ τῆς Χίου [οὗ] πελάγαι, ἵνα μὴ περιτύχῃσι ταῖς ἐν τῇ Ἑρεσῶ ναυσίν, ἀλλ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λέσβον ἔχοντας ἔπλεον ἐπὶ τὴν ἡπειρον. (2) Καὶ προσβαλόντες τῆς Φωκαίδος ἐς τὸν ἐν Καρτερίῳ λιμένα καὶ ἀριστοποιησάμενοι, παραπλεύσαντες τὴν Κυμαίαν δειπνοποιοῦνται ἐν Ἀργεννούσαις τῆς ἡπείρου, ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μυτιλήνης. (3) Ἐντεῦθεν δ' ἐτι πολλῆς νυκτὸς παραπλεύσαντες, καὶ ἀφικόμενοι τῆς ἡπείρου ἐς Ἀρματοῦντα καταντικρὺ Μηθύμνης, ἀριστοποιησάμενοι, διὰ ταχέων παραπλεύσαντες Λέκτον καὶ Λάρισσαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ τὰ ταύτῃ χωρία ἀφικνοῦνται ἐς Ῥοῖταιον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρωΐτερον μέσων νυκτῶν. Εἰσι δ' αἱ τῶν νεῶν καὶ ἐς Σίγειον κατήσαν καὶ ἄλλοις τῶν ταύτῃ χωρίων.

CII. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σηοτῶ δυοῖν δεούσαις εἰκοσι ναυσὶν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἱ τε φρυκτωροὶ ἐσήμαινον καὶ ἡσθάνοντο τὰ πυρὰ ἐξαίρνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ φανέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιοι. Καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς, ὡς εἶχον τάχους, ὑπομίζαντες τῇ Χερσονήσῳ παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιούντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν τὰς τῶν πολεμίων ναῦς. (2) Καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἑκατὰ ναῦς ἔλαθον, προειρημένης φυλακῆς τῷ φίλῳ ἐκπύρ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἔξουσιν, ἣν ἐκπλέουσιν τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἡφ' κατιδόντες τὴν διώξιν εὐθὺς ποιοῦμενοι, οὐ φθάνουσι πᾶσαι, ἀλλ' αἱ μὲν πλείους ἐπὶ τῆς Ἰμβροῦ καὶ Λήμνου διέφυγον, τέσσαρες δὲ τῶν νεῶν αἱ ὑσταταὶ πλείους καταλαμβάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιούντα. (3) Καὶ μίαν μὲν ἐποκεῖλασαν κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσιν, δύο δ' ἑτέρας ἀνευ τῶν ἀνδρῶν τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἰμβρῷ κενὴν κατακαίουσιν.

CIII. Μετὰ δὲ τούτῳ ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμιγείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις ξυμπάσαις ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα πολιορκήσαντες Ἐλαιούντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἀβύδον.

(2) Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ψευσθέντες τῶν σκοπῶν καὶ οὐκ ἂν οἴμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλου τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες, ὡς ἡσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἑρεσὸν κατὰ τάχος ἐβοήθουν ἐς τὸν Ἑλλησπόντον. (3) καὶ δύο τε ναῦς τῶν Πελοποννησίων αἰρούσιν, αἱ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς, καὶ ἡμέρᾳ ὑστερον ἀφικόμενοι ὁρμίζονται ἐς τὸν Ἐλαιούντα, καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἰμβροῦ ὅσαι κατέφυγον κομίζονται, καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πένθ' ἡμέρας παρεσκευάζοντο.

CIV. Μετὰ δὲ τούτῳ ἐναυμάχον τὸν τρόπον ταῦτ' οἱ

exposito parabant Eressum per vim et machinis et quavis ratione, si possent, expugnare.

CI. Mindarus vero interea, et Peloponnesiorum naves ex Chio profectæ, quum duobus diebus cibaria sibi comparassent, et singuli milites a Chiis accepissent tres tessaracostas Chias, tertio die ex Chio solvunt [non] per altum, ne inciderent in naves, quæ ad Eressum stabant, sed a sinistra Lesbum habentes, ad continentem navigabant. (2) Et quum ad agri Phocaici portum in Carteriis situm appulissent, et prandium ibi sumpsisset, oram Cumanam prætervecti cenam instituunt in Argennusis, quæ sunt in continente e regione Mytilenes. (3) Hinc autem, quum adhuc multa nox esset, prætervecti, et ad Harmatuntem in continente e regione Methymnæ sitam profecti, sumpto prandio, celeriter prætervecti Lectum et Larissam et Hamaxitum, et illic, loca perveniunt ad Rhætium, quod est jam Hellesponti, ante mediam noctem. Nonnullæ autem navium et ad Sigeum, et ad alia illius regionis loca appulerunt.

CII. Athenienses vero, qui apud Sestum erant cum duodeviginti navibus, ut et per ignes sublatas rem accipiebant et animadvertebant multos ignes repente in hostili agro accensos, intellexerunt Peloponnesios in Hellespontum ingredi. Quamobrem hac ipsa nocte, celeritate quanta maxima poterant, maritimam Chersonesi oram legentes, ad Elæuntē prætervecti contendebant, quod hostium classem in apertum mare navigantes vitare vellent. (2) Et illas quidem sexdecim naves, quæ ad Abydum erant, latuerunt, quamvis ab amica suorum classe præmonitæ essent, ut diligenter observarent, si illi exirent. Quum autem primo statim diluculo illas naves, quæ cum Mindaro erant, conspexissent, et e vestigio Peloponnesii insequi cœpissent, non omnes naves ocus evaserunt, sed pleræque quidem in continentem et in Lemnum diffugerunt, quatuor vero quæ postremæ navigabant, prope Elæuntē interceptæ sunt. (3) Atque unam quidem, ad Protesilai delubrum impactam, cum ipsis hominibus ceperunt, et duas alias sine viris; quartam vacuum ad Imbrum combusserunt.

CIII. Postea vero conjunctis et iis, quas ex Abydo secum duxerant, et cum reliquis universis, sex et octoginta, hoc ipso die Elæuntē oppugnaverunt; sed quum hæc deditiōnem facere nollet, Abydum redierunt.

(2) Athenienses vero a speculatoribus frustrati, et existimantes hostium classem nequaquam clam se præterituram, sed per otium moenia oppugnantes, postquam rem cognoverunt, protinus ommissa Eresso celeriter in Hellespontum proticebantur; (3) atque simul et duas Peloponnesiorum naves capiunt, quæ tunc in hostibus persequendis audacius ni altum provectæ in ipsos inciderant, et postero die Elæuntē profectæ, stationem illic habuerunt, et ex Imbro naves, quotquot eo confugerant, receperunt, et per quinque dies ad prælium navale se parabant.

CIV. Postea vero navale prælium committebant hoc

Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς Σησοῦ, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀντανῆγον καὶ αὐτοί. (2) Καὶ ὡς ἔγνωσαν ναυμαχῆσαντες, παρέτειναν τὸ κέρας οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀβριανῶν, νῆες ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα, οἱ δ' αὖ Πελοποννήσιοι ἀπὸ Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ὀκτώ καὶ ἐξήκοντα. (3) Κέρας δὲ τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον τὸ μὲν δεξιὸν Συρακοῖοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτοὺς Μίνδαρος καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι, Ἀθηναῖοις δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλος, ὃ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιόν· οἱ δ' ἄλλοι στρατηγοὶ ὡς ἕκαστοι διετάξαντο. (4) Ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πρότερόν τε συμμιμῆσαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ὑπερσχόντες αὐτοὶ τῷ εὐώνυμῳ ἀποκλῆσαι τοῦ ἕξω αὐτοὺς ἐκπλου, εἰ δύναιντο, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν οὐχ ἑκάς οὖσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ἧ μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀντεπεζῆγον καὶ περιεγύγνοντο τῷ πλωῖ, (5) τὸ δ' εὐώνυμον αὐτοῖς ὑπερεβέβληκει ἤδη τὴν ἄκραν ἢ Κυνὸς σῆμα καλεῖται. Τῷ δὲ μέσῳ, τοιοῦτου συμβαίνοντος, ἀσθενέσι καὶ διασπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλλως τε καὶ ἐλάσσουσι χρώμενοι τὸ πλῆθος, καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὀξείαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα εἶναι.

CV. Προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸ μέσον ἐξῶσάν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ ἔργῳ πολὺ περισχόντες. (2) Ἀμύναι δὲ τῷ μέσῳ οὐθ' οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλῆθους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο, οὐθ' οἱ περὶ τὸν Θράσυλον ἀπὸ τοῦ εὐώνυμου· ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ ἄμα οἱ Συρακοῖοι καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσους ἐπιτεταγμένοι εἶργον αὐτούς, πρὶν οἱ Πελοποννήσιοι διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκειν ἤρξαντο μέρει τινὶ σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι. (3) Γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον τὰς ἐπὶ σφίσι ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως καὶ ἐπαναστρέφαντες εὐθὺς ἡμύναντό τε καὶ τρέπουσιν, καὶ τὰς κατὰ τὸ νικήσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας ἑκοπτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεῖ καθίστασαν. Οἱ τε Συρακοῖοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλον ἐνδεδωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν ὁρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἐώρων.

CVI. Γεγεννημένης δὲ τῆς τροπῆς, καὶ καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν Μείδιον μάλιστα ποταμὸν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς Ἀβυδὸν, ναῦς μὲν ὀλίγας ἑλαβον οἱ Ἀθηναῖοι (στενὸς γὰρ ὦν ὃ Ἑλλήσποντος βραχείας τὰς ἀποφυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρείχεν), τὴν μέντοι νίκην ταύτην τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔσχον. (2) Φοβούμενοι γὰρ τῶς τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διὰ τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλ-

modo. Athenienses aciei longo ordine secundum ipsam oram Sestum versus navigabant; Peloponnesii vero re cognita ex Abydo et ipsi obviam prodibant. (2) Et postquam animadverterunt navale proelium commissum iri, longum ordinem utrimque extenderunt, Athenienses quidem, juxta Chersonesum, initio ducto ab Idaco usque ad Arrhiana, navibus sex et septuaginta, Peloponnesii contra ab Abydo usque ad Dardanum, navibus octo et octoginta. (3) Cornu autem apud Peloponnesios quidem tenebant dextrum Syracusani, alterum ipse Mindarus, et velocissimæ navium; apud Athenienses vero sinistrum Thrasylyus, Thrasybulus dextrum; ceterique duces suo quisque loco steterunt. (4) Quum autem Peloponnesii et prius ad manus venire properarent, et dextro Atheniensium cornu ipsi circumfusi cum suo sinistro illos extrinsecus prodeundi facultate, si possent, intercludere, in medio vero elidere eos ad terram non procul distantem, Athenienses hac re cognita, qua quidem parte adversarii eos intercludere volebant, aciem contra ipsi extendebant et prævertebant illos navigationis celeritate; (5) sed sinistrum eorum cornu superaverat jam promontorium, quod Cynossema appellatur. In medio autem propter hanc rem infirmis ac dissipatis navibus consistebant, præsertim quod numero paucioribus utebantur, et locus ille, qui circa Cynossema erat, acutum et angularem amfractum habebat, ita ut ea, quæ ultra eum fiebant, conspici non possent.

CV. Facta igitur Peloponnesii impressione in medium et naves Atheniensium in siccum eliserunt, et ultro in terram exscenderunt, prælio longe superiores. (2) Succurrere autem mediæ aciei neque Thrasybulus cum suis a dextro poterat propter navium sibi instantium multitudinem, neque Thrasylyus cum suis a sinistro; nam neque conspicua his res erat propter promontorium Cynossema et simul Syracusani et ceteri, qui non pauciores numero contra eos in acie positi erant, eos prohibebant; donec Peloponnesii propterea quod victoria potiti secure alii aliam navem insequiebantur, quadam suæ classis parte ordines solvere cœperunt. (3) Quod quum intellexissent Thrasybulus et qui cum eo erant, destiterunt jam a cornu amplius extendendo et repente conversi impetum in naves sibi oppositas fecerunt et statim eas in fugam vertunt, et illas naves, quæ in victrici Peloponnesiorum parte erant, palatas subito injecti et affligebant et in terrorem plerasque sine proelio conjiciebant. Et forte Syracusani quoque et ipsi jam cesserant iis, qui cum Thrasylo erant, et in fugam eo magis se conjecerunt, postquam ceteros etiam fugere viderunt.

CVI. Quum autem facta esset fuga et Peloponnesii primo ad flumen Midium præcipue confugissent, deinde vero Abydum, naves quidem paucas Athenienses ceperunt (angustus enim quum sit Hellespontus, brevia hostibus effugia præbebat), victoriam tamen hanc navalis proelii opportunissimam tunc obtinuerunt. (2) Quum enim ad eum usque diem formidarent Peloponnesiorum classem, et propter clades minores passim acceptas, et propter calamitatem, quæ iis in

ματα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Συκελίᾳ ξυμφορὰν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφῆς τε αὐτοὺς καταμέμψεσθαι καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξιόους τοῦ ἐς τὰ ναυτικά νομίζειν. (3) Ναῦς μέντοι τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι Χίτας μὲν ὀκτώ, Κορινθίας δὲ πέντε, Ἀμπρακιώτιδας δὲ δύο καὶ Βουωτίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Συρακοσίων καὶ Πελληνέων μίαν ἑκαστων· αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύουσιν. (4) Στήσαντες δὲ τροπαῖον ἐπὶ τῇ ἀρχῇ οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα, καὶ τὰ ναυὰγια προσαγαγόμενοι καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες, ἀπέστειλαν καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας τριτὴρ ἄγγελον τῆς νίκης. (5) Οἱ δ' ἀφικομένης τῆς νεὸς καὶ ἀνελπιστον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες ἐπὶ τε ταῖς περὶ τὴν Εὐβοίαν ἀρτί ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν στάσιν γεγεννημέναις πολλὴ ἐπεβρόσθησαν, καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἣν προθύμως ἀντιλαμβάνονται, περιγενέσθαι.

CVII. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρᾳ τετάρτῃ ὑπὸ σπουδῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ Σηστοῦ Ἀθηναῖοι ἔπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφεστηκυῖαν· καὶ κατιδόντες καθ' Ἀρπάγιον καὶ Πρίαιπον τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας, ἐπιπλεύσαντες καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῇ, ἔλαβον τὰς ναῦς. Ἀφικόμενοι δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύζικον ἀτείχιστον οὖσαν προσηγάγοντο πάλιν καὶ χρήματα ἀνέπραξαν. (2) Ἐπλεύσαν δ' ἐν τούτῳ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὴν Ἐλαιούντα, καὶ τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς ἐκομίσαντο (τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκαυσαν), καὶ ἐς τὴν Εὐβοίαν ἀπέπεμψαν Ἱπποκράτη καὶ Ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.

CVIII. Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτους καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλλων ὅτι τὰς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψει Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἔλθειν, καὶ τὸν Τισσαφέρην ὅτι φίλον πεποιτήκοι μᾶλλον Ἀθηναίοις ἢ πρότερον. (2) Καὶ πληρώσας ναῦς ἐννέα πρὸς αἷς εἶχεν, Ἀλικαρνασέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε καὶ Κῶν ἐτείχισεν. Ταῦτα δὲ πράξας καὶ ἀρχοντα ἐν τῇ Κῷ καταστήσας πρὸς τὸ μετόπισθον ἤδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσεν.

(3) Καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου, ὥς ἐπέθετο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἑλλησπόντον πεπλευκυίας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς Ἰωνίας. (4) Ὦντων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, Ἀντάνδριοι (εἰσὶ δὲ Αἰολῆς) παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου πεζῇ διὰ τῆς Ἰδῆς τοῦ ὄρους ὀπλίτας ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν, ὑπὸ Ἀρσάκου τοῦ Πέρσου Τισσαφέρνους ὑπάρχου ἀδικούμενοι, ὅσπερ καὶ Δηλίου τοὺς Ἀτραμύτιον κατοικήσαντας ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἀδελφὸν καὶ ἐπαγγελίας στρατιᾶν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼν ὥς ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ, τηρήσας ἀριστοποιουμένους καὶ περι-

Sicilia contigerat, desierunt jam et se ipsos accusare, et hostes ob res nauticas in aliquo numero ponere. (3) Naves tamen adversariorum ceperunt Chias octo, Corinthias quinque, Ampracioticas duas et Boeoticas duas, Leucadiorum vero et Lacedæmoniorum et Syracusanorum et Pellesorum singulas singulorum; ipsi autem quindecim naves amiserunt. (4) Atque quum in promontorio, ubi erat Canis sepulchrum, tropæum statuissent, et naufragia ad se attraxissent, et hostibus cadavera, fide publica interposita, reddidissent, Athenas etiam victoriæ nuntiam triremem miserunt. (5) Illi vero quum navis pervenisset, audita felicitate insperata, post clades modo circum Eubœam et per seditio-nem acceptas vehementer animo confirmati sunt, et existimant, res suas adhuc, si impigre eas capesserent, superiores evadere posse.

CVII. Post navale prælium autem quarto die studiose navibus refectis Athenienses apud Sestum morati navigabant adversus Cyzicum, quæ defecerat; et conspicati apud Harpagium et Priapum naves octo a Byzantio digressas in ancoris stantes, illuc infesta classe profecti, prælio superatis iis, qui erant in terra, naves ceperunt. Quum autem ad Cyzicum nullis muris munitam pervenissent, eam rursus in suam potestatem redegerunt, et pecunias exegerunt. (2) Interea vero et Peloponnesii ex Abydo adversus Eleuntem navigarunt, et suas naves captivas, quotquot erant integræ, secum abduxerunt, (ceteras autem Eleusii concremarunt) et Hippocratem et Epiclem in Eubœam miserunt, ut naves illuc missas adducerent.

CVIII. Per hæc eadem tempora Alcibiades etiam cum tredecim suis navibus e Cauno et Phaselide Samum rediit, nuntians, se Phoenissas naves avertisse, ne ad Peloponnesios venirent, et Tissaphernem movisse, ut Atheniensibus benevolentior esset, quam antea. (2) Et instructis navibus novem, præter eas, quas habebat, et ab Halicarnassensibus ingentem pecuniam exegit, et Con munivit. His autem peractis, et magistratu ibi constituto, Samum jam sub autumnum rediit.

(3) Et Tissaphernes, quum audisset, Peloponnesiorum classem a Mileto in Hellespontum profectam, ex Aspendo solvens in Ioniam properabat. (4) Quum autem Peloponnesii in Hellesponto essent, Antandrii (sunt autem Æoles) gravis armaturæ milites ex Abydo per montem Idam itinere pedestri clam deductos in urbem introduxerunt, quod ab Arsace Persa, Tissaphernis præfecto, injuria afficiebantur, qui Delios quoque, qui Atramyttium incoluerant, quo tempore ab Atheniensibus, Deli lustrandæ causa, suis sedibus pulsi erant, occulto odio dissimulato, et illorum præstantissimis indicta expeditione, per amicitia ac societatis speciem eduxerat, et quum eos prandentes observavisset et

στήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηχόντισεν. (5) Φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον μήποτε καὶ περὶ σφῆς τι παρανομήσῃ, καὶ ἄλλα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ δ' φέρειν οὐκ ἠδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως.

CIX. Ὁ δὲ Τισσαφέρνης αἰσθόμενος καὶ τοῦτο τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον, καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ (καὶ ἐνταῦθα γὰρ αὐτοῦ ἐξεπεπτώκεσαν οἱ φρουροί), διαβεβλήσθαι τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα, καὶ δείσας μὴ καὶ ἄλλο τι ἐτι βλάβησιν, καὶ ἅμα ἀχθόμενος εἰ Φαρνάβαζος ἐξ Ἀλάσσοος χρόνου καὶ δαπάνης δεξάμενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, πορεύεσθαι διανοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μίμψηται τε τῶν περὶ τὴν Ἀντανδρον γεγεννημένων καὶ τὰς διαβολὰς καὶ περὶ τῶν Φοινισσῶν νεῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπρεπέστατα ἀπολογησῇται. Καὶ ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἐφεσον θυσίαν ἐποιήσατο τῇ Ἀρτέμιδι. (2) [Ὅταν δ' μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμῶν τελευτήσῃ, ἐν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.]

suis circumdedit, sagittis perdidit. (5) Timentes igitur eum Antandrii propter hoc facinus, ne quid is in se quoque aliquando scelerate perpetraret, quum idem etiam alia iis imponeret, quæ ferre non poterant, ejus præsidium ex arce ejecerunt.

CIX. Tissaphernes vero, quum sensisset, hujus quoque rei Peloponnesios auctores esse, nec earum solum, quæ in Mileto et Cnido acciderant (nam hinc quoque ejus præsidia erant ejecta), existimans, ingentem sibi apud eos invidiam conflam esse, veritusque ne quo alio præterea damno se afficerent, et simul ægre ferens, si Pharnabazus, qui minore et tempore et sumptu eos sibi adjunxisset, feliciter adversus Athenienses rem gereret, proficisci parabat ad eos in Hellespontum, ut et expostularet de rebus circa Antandrum gestis, et crimina sibi objecta de Phoenissis navibus et reliquis rebus quam honestissime defenderet. Ac primum Ephesum profectus, Dianæ sacrificium fecit. (2) [Quum hiems hanc æstatem insecuta finietur, primus ac viceimus annus expletur.]

INDEX HISTORICUS.

A.

Abdera, II, 97.
 Abydus Milesiorum colonia, VIII, 61, 62, 79, 102, 103, 104, 106, 107, 108.
 Acamantis tribus, IV, 118.
 Acanthus, Andriorum colonia a Brasida, ad defectionem adducitur, IV, 84, 88, 114, 120, 124; V, 18.
 Acanthus Lac., V, 19, 24.
 Acarnan, Alcmaeonis f., II, 102.
 Acarnanes priscum vitæ genus servarunt, I, 5. Atheniensium socii, II, 7, 9, 68, 80; III, 7, 94, 95, 102; IV, 49, 77, 89, 101; VII, 57, 60, 67; funditores, II, 81. Ambraciotas vincunt, III, 105-108; pacem cum eis faciunt, III, 114.
 Acarnania, II, 30, 33, 80; III, 102, 106; IV, 2; VII, 31. Ab Acarnane Alcmaeonis f. dicta, II, 102.
 Acesines Siciliæ fl., IV, 25.
 Achæi, I, 3, 111; II, 66; III, 92; IV, 120; VI, 2; VII, 34. Phthiotæ, VIII, 3.
 Achaia, II, 83, 84; IV, 78. Atheniensium socia, I, 111; II, 9. Peloponnesiis reddita, I, 115; reposcitur, IV, 21. Lacedæmonior. partibus adjuncta, V, 82.
 Acharnæ maximus Atticæ pagus, II, 19 et 20, 21, 23.
 Achelous fl., II, 102; III, 106.
 Acheron fl., I, 46.
 Acherusia palus, I, 46.
 Achilles, I, 3.
 Acræ Siciliæ opp., VI, 5.
 Acræum Lepas, VII, 78.
 Acropolis Athen., II, 15, 17.
 Acrothoi, IV, 109.
 Actææ civitates, IV, 52.
 Acte regio, IV, 109.
 Actium, I, 29, 30.
 Adimantus Corinthus, I, 60.
 Admetus Molossorum rex, I, 136, 137.
 Æantides Lampacenus, VI, 59.
 Ægeum mare, IV, 109; I, 98.
 Ægaleos mons, II, 19.
 Ægina, I, 139, 140; II, 31; III, 72; V, 53; VI, 32; VII, 20, 26; VIII, 92. Ab Atheniensibus oppugnatur, I, 105; deditur eis, I, 108; incursionibus infestatur, VIII, 92.
 Æginetæ classe validi, I, 14. Ab Ath. subjecti, I, 41, 105, 108. Belli adversus Athenienses auctores, I, 67; expulsi Thyream incolunt, II, 27; IV, 56. Occiduntur, IV, 57. In Ath.

exercitu, V, 74; VII, 57. In optimatum conspiratione adhibiti, VIII, 69.
 Æginetica drachma, Ægineticus obolus, V, 47.
 Ægittium Ætolie opp., III, 97.
 Ægyptiorum pugnacissimi, I, 110.
 Ægyptii satellites Pausaniæ, I, 130.
 Ægyptus, IV, 53; VIII, 35. Ab Artaxerxe deficit et subigitur, I, 104-110. Classem eo mittunt Athenienses, I, 112. Pestilentia laborat, II, 48.
 Æneas Corinthius, IV, 119.
 Ænesias ephorus, II, 2.
 Enianes, V, 51.
 Enii Æoles, VII, 57.
 Enus opp., IV, 28.
 Eoladas Thebanus, IV, 91.
 Æoles in Corintho olim, IV, 42. In Asia Atheniensium vectigales, Bœotorum coloni, VII, 57; IV, 52. Antandril, VIII, 108.
 Æolis quas et Calydon, III, 102.
 Æoli insulæ, III, 88, 115.
 Æsimides Corcyraeus, I, 47.
 Eson Argivus, V, 40.
 Æthæenses, I, 101.
 Æthiopia, II, 48.
 Ætna mons, III, 116.
 Etoli priscum vitæ genus servarunt, I, 5. Profligant Demosthenem, III, 94-98. In Sicilia cum Ath. militant mercede conducti, VII, 57. Ætolia, III, 102, 105.
 Agamemnonis classis et potentia, I, 9.
 Agatharchidas Corinthius, II, 83.
 Agatharchus Syrac., VII, 25 et 70.
 Agesander Lac., I, 139; VIII, 91.
 Agesandridas Lac., VIII, 91, 94, 95.
 Agesippidas Lac., V, 56.
 Agis Archidami f., V, 24. In Atticam ducit, III, 89; IV, 2, 6. Ad Leuctra, V, 54. Contra Argivos, quos inclusos dimittit, V, 57-60; mox vincit, V, 72. Iterum adversus Argos missus, V, 83. In Atticam missus Deceleam communit, VII, 19 et 27. Et inde alias res gerit, VIII, 3, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 45, 70. Athenas tentat, VIII, 71.
 Agræi s. Agrai, II, 102; III, 106, 111, 114; IV, 77, 101.
 Agrais regio, III, 111.
 Agrianes, II, 96.
 Agrigentini, V, 4. Belli Syrac. expertes, VII, 32 et 33; inter Geloos et Selinuntios medii, VII, 58.

Agrigentum a Gelois conditum, VI, 4; seditione laborans a Syracusanis frustra invaditur, VII, 46 et 50.
 Aimnestus Plataensis, III, 52.
 Alcæus archon, V, 19 et 25.
 Alcámenes classis Pelop. dux, VIII, 5, 10, 11.
 Alcibiades Cliniae f., V, 43; Olympia vincit, VI, 16, Lacedæmonis adversatur, V, 43, 45, 46, 52, 53, 55, 56, 61, 76, 80, 84. Expeditionis Siculæ dux, VI, 8, 15; ejus oratio de expeditione in Siciliam suscipienda, VI, 16-18; sententia de bello gerendo, VI, 48, 50; res gestæ in Sicilia, VI, 50, 51, 74, Hermarum violatorum accusatur, VI, 28, 29. Ad causam dicendam revocatus Thuriis, mox Spartam abit, VI, 61, 88. Ejus oratio ad Spartanos de auxilio Syracusanis mittendo, VI, 89-92; VII, 18. Endii ephori hospes, VIII, 6; cum Chalcideo Chium et Miletum mittitur, VIII, 11, 12, 14, 17, 26; ad Tissaphernem se confert, VIII, 45; reditum sibi in patriam parat, VIII, 47-54, 63, 65, 68, 70, 76. Samum a Thrasybulo reductus imperator creatur, VIII, 81, 85, 87-90, 97, 108; militum in quadringentos iram compescit, VIII, 86.
 Alcibiades Endii ephori pater, VIII, 6.
 Alcidas Lac. classi præfectus, III, 16, 26, 30, 31, 33, 69, 76, 79, 80; coloniam Heracleam deducit, III, 92.
 Alcinadas s. Alcinidas Lac., V, 19 et 24.
 Alcinoi fanum, III, 70.
 Alciphron Argivus, V, 59.
 Alcisthenes Demosthenis p., III, 91; IV, 66; VII, 16.
 Alcmaeon Amphiarai f., II, 102.
 Alcmaeonidæ Pisistratidas ejiciunt, VI, 59.
 Alexander Perdicæ p., I, 57 et 137; II, 29, 95, 99.
 Alexarchus Corinthius, VII, 19.
 Alexicles e quadringentis, VIII, 92, 93, 98.
 Alexippidas ephorus, VIII, 58.
 Alicyæi Siculi, VII, 32.
 Almopes, Almopia, II, 99.
 Alope opp., II, 26.
 Alyzia, VII, 31.
 Ambracia Corinthiorum colonia, II, 80; III, 114; IV, 42.

- Ambraciotæ Corinthiorum socii, I, 26, 27, 46, 48. Lacedæmoniorum socii, II, 9; III, 69; VIII, 106. Amphilocheis et Acarnanibus bellum inferunt, II, 68, 80, 81; III, 102, 105-114. Syracusanis auxilium ferunt, VI, 104; VII, 7, 58.
- Ambracius sinus, I, 29, 55; II, 68; III, 107; IV, 49.
- Aniniades Ath., II, 67.
- Aminias Lac., IV, 132.
- Aminocles Cor. naupegus, I, 13.
- Ammeas Plataeensis, III, 22.
- Amorges a rege Persarum deficit, VIII, 5, 19. Tissapherni traditur, VIII, 28, 54.
- Ampelidas Lac., V, 22.
- Amphiarus Alcmaeonis p., II, 102, Amphilochei p., II, 68.
- Amphias Epidaurius, IV, 119.
- Amphidorus Megarensis, IV, 119.
- Amphilochei, II, 102.
- Amphilochia ab Amphilochis condita, II, 68; III, 102, 105.
- Amphilochus, Amphiarai f., II, 68.
- Amphipolis olim Novem viæ, I, 100; IV, 102. Brasidæ se dedit, IV, 103-109, 132. Bellum circa eam geritur a Brasida et Cleone, V, 3, 6-11, 14, 16. Remittitur a Spartanis, V, 18, 21, 35, 46. Ab Atheniensibus oppugnatur, VII, 9.
- Amphissenses, III, 101.
- Amyclæum, V, 18 et 23.
- Amyntas Philippi f., II, 95 et 100.
- Amyrtæus Egyptiorum rex, I, 112.
- Anaceum, VIII, 93.
- Anactorium a Corinthiis captum, I, 55. Ab Atheniensibus recuperatur, IV, 49; V, 30; VII, 31. Anactorius ager, I, 29. Anactorii, I, 46; II, 9, 80.
- Anaxa, III, 32; IV, 75; VIII, 19, 61.
- Anæitæ, III, 19.
- Anapus Acarnaniæ fl., II, 82; Siciliae, VI, 66, 96; VII, 42, 78.
- Anaxander Thebanus, VIII, 100.
- Anaxilas Rheginus Messanæ condit, VI, 5.
- Andocides Leogori f., I, 51.
- Androcles Ath., VIII, 65.
- Androcratis fanum, III, 24.
- Andromedes Lac., V, 42.
- Androstheneas Arcas Olympionices, V, 49.
- Andrii Atheniensium socii, IV, 42; VII, 57; VIII, 69. Eorum coloniae Acanthus, IV, 84; Stagirus, IV, 88; V, 6; Argilus IV, 103; Sane, IV, 109.
- Andrus insula, II, 55; VI, 96.
- Aneristus Lac., II, 67.
- Antandrii Eolenses, VIII, 108.
- Antandrus opp., IV, 52, 75. VIII, 109.
- Anthemus Macedoniæ opp., II, 99. 100.
- Anthea opp., V, 41.
- Anthesterion mensis, II, 15.
- Anticles Ath., I, 117.
- Antigenes Ath., II, 23.
- Antimenidas Lac., V, 42.
- Antimnestus Ath., III, 105.
- Antiochus Orestarum rex, II, 80.
- Antiphemus Gelam condit, VI, 4.
- Antiphon orator, VIII, 68, 90.
- Antippos Lac., V, 19 et 24.
- Antissa Lesbi urbs, III, 18 et 28; VIII, 23.
- Antisthenes Lac., VIII, 39 et 61.
- Aphrodisia Lac. opp., IV, 56.
- Aphytis opp. I, 64.
- Apidanus fl., IV, 78.
- Apodoti Etoii, III, 94.
- Apollinis oraculum, II, 102; templum in Actio, I, 29; in Amyclæo, V, 18, 23; Argis, V, 47; in Laconia, VII, 26; apud Leucadios, III, 94; prope Naupactum, II, 91; apud Triopium, VIII, 35; Delium, IV, 76, 90. Archegetæ ara, VI, 3. Delio consecrata Rhenea, I, 13 et III, 104. Maléontis festum, III, 3. Pythii ara, VI, 54; templum, II, 15; V, 53. Templum et oraculum et thesaurus, IV, 118; V, 18.
- Apollodorus Ath., VII, 20.
- Apollonia Cor., colonia, I, 26.
- Arcades, V, 31, 49, 57, 58, 60, 64, 67; VIII, 3. Ab Agamemnone naves accipiunt, I, 9; ab Atheniensibus et Syracusanis simul conducuntur, VII, 57; a Corinthiis, VIII, 19, 58; a Persis, III, 34.
- Arcadia, I, 2; V, 29, 33, 58; VII, 58.
- Arcesilaus Lac., V, 50, 76; VIII, 39.
- Archedice Hippiae f., VI, 59.
- Archelaus Perdicæ f., II, 100.
- Archestratus Ath., I, 57; VIII, 74.
- Archetimus Cor., I, 29.
- Archias Camarinensis, IV, 25.
- Archias Cor. Syracusas condit, VI, 3.
- Archidamus Lac. rex, I, 79; ejus oratio ad Lacedæmonios, qua bellum contra Athenienses suscipi vetat, I, 80-85; II, 10; Agidis p., III, 89; IV, 2, 5, 54, 57, 83; VII, 19. Periclis hospes, II, 13. Circa Cænoen cunctatur, II, 18; circa Acharnas, II, 20. Atticam iterum invadit, II, 47; III, 1. Plataeas expugnat, II, 71 sqq.
- Archippus Ath., IV, 50.
- Archonides Siculorum rex, VII, 1, Archontes novem, I, 126.
- Arcturi ortus, II, 78.
- Argennusæ, VIII, 101.
- Argos, IV, 42; VII, 18. Argis exulat Themistocles, I, 135, 137; Junonis templum conflatur, IV, 133; Sacerdotium, II, 2; IV, 133. Argivi, I, 3; II, 9. Lacedæmoniorum hostes, I, 102; V, 14, 22, 33, 36, 38, 40-48, 50, 52; principatum Peloponnesi affectant, V, 28-32. Cum Atheniensibus fœdus faciunt, I, 102, 107; V, 46. Cum Epidauriis bellum gerunt, V, 53-57, 75; includuntur ab Agide et dimittuntur, V, 57-60. A sociis adducti rursus bellum gerunt et vincuntur, V, 61-75. Pace et fœdere cum Lacedd. facto paucorum dominatum instituunt, V, 76-81. Populare imperium restituant et defendunt, V, 82-84, 116; VI, 61, 89, 95, 105. Orneas expugnant VI, 7; in Sicilia cum Ath. militant, VI, 29, 43, 61, 67, 68, 69, 70, 100, 101; VII, 44, 57; circa Peloponnesum, VII, 20, 26; in Ionia ad Miletum victi dum redeunt, VIII, 25, 27. Auxilium offerunt Ath. exercitui Samio, VIII, 86; a Milesiis superantur, VIII, 25.
- Argilius quidam Pausaniam prodit, I, 132, 133.
- Argilus Andriorum colonia, IV, 103; V, 6, 18.
- Arginum, VIII, 34.
- Argiva terra, II, 80; III, 105; IV, 56.
- Argos Amphilocheicum, II, 68; III, 102, 105-107.
- Arianthides Bœotarchus, IV, 91.
- Ariphron Ath., IV, 66.
- Aristagoras Milesius, IV, 102.
- Aristarchus oligarchiæ favet, VIII, 90 et 92, Cænoen prodit, VIII, 98.
- Aristeus Cor., Adimanti f., I, 60, 61, 62, 63, 65; II, 67.
- Aristeus Cor., Pellichi f., I, 29.
- Aristeus Lac., I, 29; IV, 132.
- Aristides Archipphi f., IV, 50 et 75.
- Aristides Lysimachi f., I, 91; V, 18.
- Aristocles Lac., V, 16, 71, 72.
- Aristocles Ath., II, 70.
- Aristocetes Ath., V, 19.
- Aristocrates Ath., V, 24; VIII, 9. Scellii f., VIII, 89, 92.
- Aristogito Hipparchum interficit, I, 20; VI, 54, 56, 57, 59.
- Ariston Cor., optimus gubernator, VII, 39.
- Aristonous Gelous Agrigentum condit, VI, 4.
- Aristonous Larissæus, II, 22.
- Aristonymus Ath., IV, 122.
- Aristonymus Cor., II, 33; IV, 119.
- Aristophon Ath., VIII, 86.
- Aristoteles Ath., III, 105.
- Arma gestare barbarum, I, 6.
- Arne Thessaliæ urbs, I, 12; Arnæ Chalcidicæ, IV, 103.
- Arnissa Macedoniæ opp., IV, 128.
- Arrhiana, VIII, 104.
- Arrhibæus Lyncestiarum rex, IV, 79, 83, 124, 125.
- Arsaces Persa, VIII, 108.
- Artabazus Persa, I, 129, 132.
- Artaphernes Persa, IV, 50.
- Artas Japygum princeps, VII, 33.
- Artemisium, III, 54.
- Artemisius mensis, V, 19.
- Artoxerxes Xerxis f., I, 104 et 137; IV, 50; VIII, 5.
- Artynæ Argivorum, V, 47.

Asia, I, 9, 109; II, 97; IV, 75; V, 1; VIII, 39, 58. Asiani barbari, I, 6.
Asiana Magnesia, I, 138.
Asine opp., IV, 13 et 54; VI, 93.
Asopius Phormionis f., III, 7.
Asopius Phormionis p., I, 64.
Asopolus Plataeensis, III, 52.
Asopus fl., II, 5.
Aspendus opp. VIII, 81, 87, 88, 108.
Assinarus Siciliae fl., VII, 84.
Assyriae litterae, IV, 50.
Astacus Acarnaniae opp., II, 30 et 102.
Astymachus Plataeensis, III, 52.
Astyochus Lac. nauarchus, VIII, 20, 23, 24, 26, 29, 31, 32, 33, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 50, 51, 61, 63, 78, 79, 83, 84, 85.
Atalanta insula, II, 32; III, 89; V, 18.
Atalanta Macedoniae opp., II, 100; V, 18.
Athenarum magnificae aedes, I, 10. Arx, I, 126; II, 15. Incrementa, I, 2 et 98; post barbaros fugatos instauratio, I, 89-91. Ambitus, muri, frequentia, thesaurus, II, 13. Laus, II, 41. Muri longi, I, 107, 108.
Athenienses primi elegantiorum cultum asceverunt, I, 6. Re navali invalidi ante Themistoclem, I, 14. Sociorum navibus et vectigalibus potentiam augment, I, 19, 95, 96, 98, 99. Moderatum in socios imperium exercere se dicunt, I, 77; quomodo ad potentiam pervenerint, I, 89-118. Eorum ingenium et mores, I, 70. Per omnia discrepant a Lacedaemoniis, I, 70; VIII, 96. Eorum oratio apud Lacedaemonios, I, 73-78.
Athenæus Lac., IV, 119 et 122.
Athenagoras Cyzicenus, VIII, 6.
Athenagoras Syrac., VI, 35. Ejus oratio, VI, 36-40.
athletarum subligacula, I, 6; honores, IV, 121.
Athos mons, IV, 109; V, 3, 35, 82.
Atintanes, II, 80.
Atramyttium opp., V, 1; VIII, 108.
Atreus Pelopis f., I, 9.
Attica seditionibus immunis, I, 2. Sterilis, ib. Qualis fuerit ante Theseum, I, 9; II, 15;
Aulon, IV, 103.
auriga coronatur, V, 50.
Autocharidas Lac., V, 12.
Autocles, IV, 53 et 119.
Axius fl., II, 99.

B.

Bacchi in Limnis templum, II, 15.
Corcyrae, III, 81. Theatrum, VIII, 93-94.
Barbarorum nomen Homero ignotum, I, 3.
Battus Cor., IV, 43.
Berrhoea, I, 61.
Bisaltia, II, 99; IV, 109.
Bithyni Thraces, IV, 75.

Bœotarchae, II, 2; IV, 91; V, 37, 38; VII, 30.
Bœoti, I, 10, 107, 108, 111, 113; III, 54, 61, 62, 65, 87; IV, 76, 89, 91, 93, 96-101, 118; V, 3, 17, 26, 31, 32, 35, 36-40, 42, 44, 46, 50, 52, 57, 58, 59, 60, 64; VI, 61; VIII, 3, 43, 60, 98, 106; ex Arna ejecti, I, 12; ad Cœnophyta victi, I, 108. Lebsitii consanguinei et socii, III, 2, 13; VIII, 5. Consiliis utuntur quattuor V, 38. Lacedaemoniorum socii, II, 9, 12, 22, 78; III, 20; IV, 70, 72; in Siciliam auxilium mittunt, VII, 19, 43, 45, 57, 58.
Bœotia, I, 2, 12, 108, 113; II, 18; III, 61, 62, 67, 91; III, 95; IV, 76, 91, 92; VII, 19, 29; VIII, 96, 98.
Boeum, I, 107.
Bolbe palus, I, 58; IV, 103.
Bolisus opp., VIII, 24.
Bomienses, III, 96.
Boriades Eurytan, III, 100.
Bottiaea, II, 79, 99, 100; IV, 7.
Bottiaei, I, 57, 58, 65, II, 79, 99, 101.
Brasidas Tellidis f., II, 25, 85, 86, 93; III, 69, 76, 79; IV, 11, 12. Megara servat, IV, 70-74; per Thessaliam in Thraciam transit et ibi res gerit, IV, 78-88, 102-117, 120-132, 135. V, 6-11, 13, 16, 18, 34, 110. Ejus oratio ad Acanthios, IV, 85-87; Conf. 114, 120; ad milites suos, IV, 126; alia ad eosdem, V, 9.
Brasidae milites, V, 67, 71, 72.
Brauro Edonum regina IV, 107.
Bricinniae Leontinorum castellum, V, 4.
Brilessus mons, II, 23.
Bromerus Lyncesta, IV, 83.
Bromiscus opp., IV, 103.
Bucolon opp., IV, 134.
Budorum promont., II, 94; III 51.
Buphras, IV, 118.
Byzantium, I, 94, 115, 117, 128, 129, 130, 131; II, 97; VIII, 80, 107.

C.

Cacyparis fl., VII, 80.
Cadmeis quae postea Bœotia, I, 12.
Caeadas, I, 134.
Caicinus fl., III, 103.
Calex fl., IV, 75.
Callias Calliadis f., I, 61, 62, 63.
Callias Hipponici p., III, 91.
Callias Cor., I, 29.
Callias Hyperechidae f., VI, 55.
Callicrates Cor., I, 29.
Callienses Aetoli, III, 96.
Calligitus Megarensis, VIII, 6, 8, 39.
Callimachus Ath., Learchi p., II, 67, Phanomachi p., II, 70.
Callirrhoe fons, II, 15.
Calydon olim Aëolis, III, 102.
Camarina, II, 5; III, 86; IV, 25; VI, 5, 52, 75; VII, 80.
Camarinæi, IV, 58, 65; V, 4; VI, 5, 67, 75; VII, 33; ad eos orat. Syrac.

et Athen., VI, 76-87; eorum responsum, VI, 88.
Cambyses Cyri f., I, 13, 14.
Camirus, VIII, 44.
Canastræum, IV, 110.
Capato Locrus, III, 103.
Carcinus Ath., II, 23.
Cardamyla, VIII, 24.
Cares, I, 4, 8; III, 19; VIII, 85.
Caria, I, 116; II, 9, 69; III, 19; VIII, 5.
Carnea, V, 54, 75, 76.
Carneus mensis, V, 54.
Carteriorum portus, VIII, 101.
Carthaginienses a Phocæensibus victi, I, 13; VII, 50.
Carthago, VI, 2, 15, 34, 88, 90.
Caryæ, V, 55.
Carystii, I, 98; IV, 42, 43; VII, 57; VIII, 69.
Casmene a Syracusanis condita, VI, 5.
Catana, III, 116; V, 4; VI, 3, 20, 50, 51, 52, 62-65, 71, 72, 74, 75, 88, 94, 97, 98; VII, 42, 49, 57, 60, 80, 85.
Caulonia, VII, 25.
Cauus, I, 116; VIII, 39, 41, 42, 57, 88, 108.
Cecalus Megarensis, IV, 119.
Cecropia, II, 19.
Cecrops, II, 15.
Cecryphalea, I, 105.
Cenæum promont., III, 93.
Cenchrea s. Cenchreæ, IV, 42 et 44; VIII, 10, 20, 23.
Centoripa, VI, 94.
Centoripini, VII, 32.
Ceos, Cei, VII, 57.
Cephalonia, I, 27; II, 7, 30, 33, 80; III, 94, 95; V, 35; VII, 31, 57.
Cericus, VI, 58.
Cercine mons, II, 98.
Cerdylum, V, 6, 8, 10.
Ceryces, VIII, 53.
Cestrine, I, 46.
Chæreas Ath., VIII, 74 et 86.
Chæronea, I, 113; IV, 76, 89.
Chalaei, III, 101.
Chalce, VIII, 41, 44, 55, 60.
Chalcedon, IV, 75.
Chalcidenses in Eubœa, I, 15; VI, 4, 76, 84; VII, 57; in Thracia, I, 57, 58, 62, 65; II, 29, 58, 70, 79, 95, 99, 101; IV, 7, 78, 79, 81, 83, 84, 103, 109, 123; V, 3, 6, 10, 21, 31, 80, 82, 83; VI, 7, 10; in Sicilia, III, 86; VI, 3, 4, 5, 44, 76, 79.
Chalcideus Lac. nauarchus, VIII, 6, 8, 11, 12, 14-17, 19, 24, 25, 28, 32, 36, 43, 45.
Chalciceos Minerva, I, 128, 134.
Chalcis Corinthiorum opp., I, 108; II, 83.
Chalcis Eubœæ urbs, VII, 29; VIII, 95.
Chaones, II, 68, 80, 81.
Charadrus in Argolide, V, 60.
Charicles Ath., VII, 20 et 26.

- Charminus Ath., VIII, 30, 41, 42, 73.
 Charœades Ath., III, 86 et 90.
 Charybdis, IV, 24.
 Chersonesus Pelop., IV, 42, 43; Thraciæ, I, 11; VIII, 62, 99, 102, 104.
 Chimerium, I, 30, 46, 48.
 Chionis Lac., V, 19, 24.
 Chius ins., III, 104; VIII, 38, 40, 99, 100.
 Chii, III, 32; opulenti, VIII, 24 et 45. Plurimos servos habent, VIII, 40. Atheniensibus suspecti, IV, 51. Naves præbent liberi, I, 19, 116, 117, II, 9, 56; IV, 129; V, 84; VI, 31, 43, 85; VII, 20, 57. Deficiunt ab Ath., VIII, 5-10, 12, 14, 15, 17, 19, 20, 22, 23. Cladibus multis affecti, VIII, 24, a Pedarito non sufficientibus copiis defensi et severe gubernati, ab Ath. novis copiis invasi animos dejiciunt, VIII, 27, 30-34, 38; frustra auxilia petentes, præloque victi gravi obsidione et fame premuntur, VIII, 40, 41, 45, 55, 56, 60.
 Leonte Lac. duce prælium navale haud infeliciter committunt et digresso Strombichide mari liberior utuntur, VIII, 61, 63, 64, 79, 100, 101, 106.
 Cherades insulæ, VII, 33.
 Chronon Messenius, III, 98.
 Chrysippus, Pelopis f. a patre interceptus, I, 9.
 Chrysis Cor., II, 33.
 Chrysis sacerdos femina, II, 2; IV, 133.
 cicadæ aureæ, I, 6.
 Cilices, I, 112.
 Cimo Lacedæmonii p., I, 45; Miltiadias f., I, 98, 100, 102, 112.
 Cithæron mons, II, 75; III, 24.
 Citium Cypri opp., I, 112.
 (Clarus, III, 33, § 1 et § 2 rectius legatur olim quam nunc Icarus.)
 classis antiquissima, I, 4, 14, 15. Trojam missa, I, 10, in Siciliam, VI, 30.
 Clazomenæ, VIII, 14, 16, 22, 23, 31.
 Cleænetus Ath., III, 36; IV, 21.
 Cleandridas Lac., VI, 93; VII, 2.
 Clearchus Lac., VIII, 8, 39, 80.
 Clearchus Lac., IV, 132; V, 6, 8, 9, 10, 11, 21, 34.
 Cleippides Ath., III, 3.
 Cleobulus ephorus, V, 36, 37, 38.
 Cleombrotus Lac., Nicomedis p., I, 107; Pausaniæ, I, 94; II, 71.
 Cleomedes Ath., V, 84.
 Cleomenes Lac. rex, I, 126; III, 26.
 Cleon, III, 36, 41, 48, 50; IV, 21, 22, 27, 122. Ejus oratio de supplicio Mytilenæorum, III, 37-40. Pylum mittitur, IV, 28; ejus res in Thracia gestæ, V, 2, 3, 6-10, 16.
 Cleonæ in Argolide, VI, 95; Cleonæi, V, 67, 72, 74, ad Athon, IV, 109.
 Cleonymus Lac., IV, 132.
 Cleopompus Ath., II, 26 et 58.
 Clinias Ath., II, 26, 58; V, 43, 52; VI, 8.
 Cnemus Lac., II, 66, 80, 81, 83, 84; 85, 86, 93.
 Cnidis Lac., V, 51.
 Cnidus, Cnidii, III, 88; VIII, 35, 41, 42, 43, 44, 52, 109.
 Colonæ Troades, I, 131.
 coloniae a quo deducantur, I, 24.
 Colonus Neptuni templum, VII, 67.
 Colophonii, III, 34; apud Toronen, V, 2.
 Cono Ath., VII, 31.
 Copæenses, IV, 93.
 Corcyra, I, 68, 118, 136, 146; II, 7; III, 69; IV, 5; VI, 30, 32, 34, 42, 43, 44; VII, 26, 31, 33, 44; olim Phæacum, I, 25, Epidamni metropolis, I, 24.
 Corcyraei, I, 13, 14, 24; II, 9, 25; III, 94, 95; IV, 2, 3, 46-48. Eorum discordiæ et bellum cum Corinthiis de Epidamno, I, 24-55, 83-85. Oratio ad Athenienses, I, 32-36. Fœdus cum iis; I, 44; Seditio, III, 70-81; 83-85. auxilia in bello Syrac., VII, 57.
 Corinthii, I, 24, 103, 105, 106, 114; IV, 119; VII, 63; VIII, 3, 9, 11, 32, 33, 98, 106. Navium formam immutant, I, 13. Corcyraeos oderunt et bellum cum iis gerunt de Epidamno, I, 24-55. Verba faciunt apud Athenienses, I, 37-43; Corcyraeos sollicitant ad seditionem, III, 70. Eorum oratio ad Lacedd. I, 68-71; alia, I, 120-124. Potidæatis auxilium mittunt, I, 60. Eucharum tyrannum Astacum reducunt, II, 33. Ambraciotis colonis favent, II, 80; III, 114. Prælio superantur navali, II, 84; pedestri, IV, 42-44. Anactorio ejiciuntur, IV, 49. Megaris succurrunt, IV, 70; Boeotis, IV, 100. Pacem respuunt, V, 17, 25, 35, 36-38, 48, 50, 52, 57, 58, 59, 83, 115; VI, 7; VII, 18, 34-36. Tumultuantur in Peloponneso, V, 27, 30-32. Syracusanis opem ferunt, II, 9; VI, 88, 93, 104; VII, 2, 4, 7, 17, 19, 31, 57, 58, 70, 86.
 Corinthus, II, 69, 80, 81, 83, 92, 93, 94; III, 85, 100; IV, 70, 74; V, 53, 64, 75; VI, 34, 73; VIII, 3, 7, 8. Græciæ emporium, t. 13. Ejus coloniae Corcyra, I, 24, Syracusæ, VI, 3; Potidæa, I, 56, de qua intercoe et Athenienses contentio, I, 56-67.
 Corœbus Plataeensis, III, 22.
 Coronæi, IV, 93.
 Coronea, I, 113; III, 62, 67; IV, 92.
 Coronta Acarnaniæ opp., II, 102.
 Corycus, VIII, 14, 33, 34.
 Coryphasium, IV, 3 et 118; V, 18.
 Cos Meropis, VIII, 41, 44, 55, 108.
 Cotyrtæ Lac. castellum, IV, 56.
 Cranii Cephallenes, II, 30 et 33; V, 35 et 56.
 Cranonii, II, 22.
 Cratemenes Chalcidensis, VI, 4.
 Craterii Phocaidis, VIII, 101.
 Cratesicles Lac., IV, 11.
 Crenæ Amphilochiæ, III, 105, 106.
 Crestonica gens, IV, 109.
 Creta, Cretense, II, 9, 85, 86, 92; III, 69; VI, 4, 25, 43; VIII, 39.
 Cretenses Gelam condunt, VII, 57.
 Creticum mare, IV, 53; V, 110.
 Crissæus sinus, I, 107; II, 69, 83, 86; IV, 76.
 Crocylum Ætoliae opp., III, 96.
 Crœsus, I, 16.
 Crommyon, IV, 42, 44, 45.
 Crotoniatæ, Crotoniatis regio, VII, 35.
 Crusis regio, II, 79.
 Cuma Æolica, III, 31; Ionica, VIII, 22, 31, 100, 101; Italica, VI, 4.
 cupressæ arcæ, II, 34.
 Cyclades insulæ, I, 4; II, 9.
 Cyclopes, VI, 2.
 Cydonia, Cydoniatis, II, 85.
 Cyllene Eleorum navale, I, 30; II, 84; III, 69, 76; VI, 88.
 Cylo Ath., I, 126.
 Cynes Acarnan, II, 102.
 Cynossema promont., VIII, 104 et 105.
 Cynaurius ager, IV, 56; V, 14, 41.
 Cyprus ins., I, 94, 104, 112, 128; Cypselæ castellum, V, 33.
 Cyrene, Cyrenæi, I, 110; VII, 50.
 Cyrillus Macedoniæ opp., II, 100.
 Cyrus Cambysæ p., I, 13 et 16.
 Cyrus minor, II, 65.
 Cythera ins., IV, 53-57, 118; V, 14, 18; VII, 26, 46, 57.
 cytherodices, IV, 53.
 Cytinium, I, 107; III, 95, 102.
 Cyzicus, Cyziceni, VIII, 6, 107.

D.

- Daimachus Plataeensis, III, 20.
 Daithus Lac., V, 19, 24.
 Damagetus Lac., V, 19, 24.
 Damagon Lac., III, 92.
 Damolimus Sicyonius, IV, 119.
 Danaï, I, 3.
 Daphnus, VIII, 23 et 31.
 Dardanum, VIII, 104.
 Daricus stater, VIII, 28.
 Darius Artoxerxis f., VIII, 5, 18, 37, 58.
 Darius Hystaspis f., I, 14 et 16; IV, 102; VI, 59.
 Dascon Camarinam condit, VI, 5.
 Dascon prope Syracusas, VI, 66.
 Dascyliis provincia, I, 129.
 Daulia opp., II, 29.
 Daulias avis, II, 29.
 Decelea, VI, 91, 93; VII, 18, 19, 20, 27, 28, 42; VIII, 3, 5, 69, 70, 71, 98.
 Deliaci ludi, III, 104.
 Delii ab Atheniensibus ejecti, V, 1; VIII, 108; reducti, V, 32.
 Delium, IV, 76, 89, 90, 93, 96-101; V, 14, 15.
 Delphi, I, 25, 28, 112, 118, 126, 132.

134, III, 101; IV, 134; V, 18, 32.
 Delphicum templum, I, 122; V, 18; Delphica vates, V, 16, pecunia, I, 121, 143.
 Delphinium, VIII, 38, 4a.
 Delus, III, 29; VIII, 77, 80, 86. Ab Atheniensibus lustrata, I, 8, III, 104; V, 1, 32; VIII, 108. Mota ante bellum, II, 8. *Erarium Atheniensium*, I, 96.
 Demaratus Ath., VI, 105.
 Demarchus Syrac., VIII, 85.
 Demeas Ath., V, 116.
 demiurgi, V, 47.
 democratia Argis sublata, V, 81; Athenis, VIII, 63.
 Demodocus Ath., IV, 75.
 Demosthenes Alcisthenis f., III, 91, 102, 105, 107, 110, 112-114; V, 19, 24. *Ætolis bellum infert*, III, 94-98. *Pyrum occupat*, IV, 3-5; *ibi obsessus*, IV, 8 sqq. *Ejus oratio*, IV, 10. A Cleone collega assumptus, IV, 29. Megara tentat, IV, 66, 67. *Agræos conciliat*, IV, 77. *Boeotiam cum Hippocrate aggressurus frustratur*, IV, 76, 89. In agro Sicyonio clade afficitur, IV, 101. *Epidauri munitionem dolo occupat*, V, 80. Ad bellum Syracusanum mittitur et in itinere copias colligit, VII, 16, 17, 20, 26, 29, 31, 33, 35, 57. *Peruenit Syracusas et debellare prope-rans perfecit ut impetus in Epipolas fieret*, VII, 42; in quo adversa fortuna usus, VII, 43, 44; frustra discessum suadet, VII, 47, 49, et rebus male gestis ab hostibus non amplius time-tur, VII, 55. *Prælio navali commissio e portu erumpere conatus*, VII, 69; clade accepta frustra ad iterandum prælium hortatur, VII, 72; itinere pedestri digressus, VII, 75; primo agmen cum suis claudit, VII, 78; deinde itinere ab hostibus intercluso per noctem alia via cum Nicia progressus, ortoque terrore ab illo distractus et ab hostibus circumventus deditionem facit et pacta vitæ incolumitate cum suis Syracusas abduc-tus, VII, 80-83, 85; invito Gylippo supplicio afficitur, VII, 86.
 Demoteles Messenius, IV, 25.
 Dercylidas Lac., VIII, 61, 62.
 Dersæ Perdicæ adversarius, I, 57 et 59.
 Dersæi Thraces, II, 101.
 Deucalion, I, 3.
 Diacritus Lac., II, 12.
 Diagoras Rhodius, VIII, 35.
 Diana Ephesia, III, 104; VIII, 109. *ejus templum Rhégii*, VI, 44.
 Diasia, I, 126.
 Dictidienses, V, 35 et 82.
 Didyme ins., III, 88.
 Diemporus Bœotarchus, II, 2.
 Dii, II, 96. *Diacum genus Thracum*, VII, 27.

Diitrephes Ath., VII, 29; *Nicostrati p.*, III, 75; IV, 119.
 Diniadas Lac., VIII, 22.
 Dinias Ath., III, 3.
 Diodotus Ath., III, 41, 49; *ejus oratio de supplicio Mytilenæorum*, III, 42-48.
 Diomedon Ath., VIII, 19, 20, 23, 24, 54, 55, 73.
 Diomilus Andrius, VI, 96 et 97.
 Dionysia, II 15; V, 20 et 23.
 Dionysiacum theatrum, VIII, 93.
 Dioshieron oppidum, VIII, 19.
 Dioscurorum templum, III, 75; IV, 110.
 Diotimus Ath., I, 45; VIII, 15.
 Diotrephes Ath., IV, 53; VIII, 64.
 Diphilus Ath., VII, 34.
 Dium ad Athon, IV, 109; in Macedonia, IV, 78.
 Doberus Pæoniæ opp., II, 98, 99, 100.
 Dolopes, V, 51; Scyrum incolunt, I, 98.
 Dolopia, II, 102.
 Dorcis Lac., I, 95.
 Dorienses, I, 24; V, 54; VI, 6; VII, 44. *Peloponnesum tenent*, I, 12; *Lacedæmonem*, I, 18. *Ionum perpetui hostes*, I, 124; VI, 80, 82; VII, 5, 57, 58; VIII, 25. *Caribus finitimi*, II, 9; in Sicilia, III, 86; VI, 4, 5, 6, 77; VII, 58; in Doride, Lacedd. metropolis, I, 107; III, 92.
 Dorieus Rhodius, III, 8; VIII, 35 et 84.
 Dorion Lacedæmoniorum metropolis, I, 107; III, 92.
 Dorus Thessalus, IV, 78.
 Drabescus Edonica, I, 99; IV, 102.
 Droï Thraces, II, 101.
 Drymussa ins., VIII, 31.
 Dryopès, VII, 57.
 Dryosecephalæ, III, 24.
 Dyme opp., II, 84.

E

Ecclitus Lac., VII, 19.
 Echecratides Thessalorum rex, I, 111.
 Echetimidas Lac., IV, 119.
 Echinades ins., II, 102.
 Edoni, I, 100; II, 99; IV, 102 et 109; V, 6.
 Eetionia, VIII, 90, 91, 92.
 Egesta Elymorum urbs, VI, 2, 44, 46, 62, 88.
 Egestæi cum Selinuntis bellum gerunt et Athenienses in Siciliam adducunt, VI, 6, 8, 10, 11, 13, 19, 33, 47, 48, 77, 98; VII, 57; eorum in Athenien-ses fraus, VI, 46.
 Eion, I, 98; IV, 7, 50, 102, 104, 106, 107; V, 6, 10.
 Elæatis agri Thesprotici pars, I, 46.
 Elæus, VIII, 102, 103, 107.
 Elaphebolion mensis, IV, 118; V, 19.
 Elei, I, 27, 30, 46; II, 9, 25, 84; V, 17, 31, 34, 37, 43-45, 47-50, 58, 61, 62, 75, 78; VII, 31; Terra Elea, VI, 88.
 Eleus ins., VIII, 26.

Eleusin, I, 114; II, 19, 20, 21; IV, 68
Eleusini contra Erechtheum bellum gerunt, II, 15. *Eleusinium templum*, II, 17.
 Elimiotæ Macedones, II, 99.
 Elis, II, 25 et 66.
 Ellomenum, III, 94.
 Elorina via, VI, 66, 70; VII, 80.
 Elymi, VI, 2.
 Embatum Erythrææ, III, 29, 32.
 Empedias Lac., V, 19, 24.
 Endius ephorus, VIII, 6, 12, 17; ad Athenienses legatus, V, 44.
 Enipeus fl., IV, 78.
 Enneacrunos fons, II, 15.
 Enneahodi, I, 100; IV, 102.
 Entimus Cretensis, VI, 4.
 Enyalius, IV, 67.
 Eordi, Eordia, II, 99.
 Ephesia solennia, III, 104.
 Ephesus, I, 137; III, 32, 33; IV, 50; VIII, 19, 109.
 Ephori, I, 87, 131, 133, 134.
 Ephyra Thesprot., I, 46.
 Epicles Ath., I, 45; II, 23; VIII, 107.
 Epicurus Ath., III, 18.
 Epicydidas Lac., V, 12.
 Epidamnus Corcyræorum colonia, I, 24, 29, 146; III, 70.
 Epidaurii, IV, 119; V, 53, 58, 75; VIII, 3. *Corinthiis opem ferunt*, I, 27, 105, 114.
 Epidaurus, II, 56; IV, 45; V, 26, 53, 57, 75, 77, 80; VI, 31; VIII, 10, 92, 94.
 Epidaurus Limera, IV, 56; VI, 105; VII, 18, 26.
 epidemiurgi, I, 56.
 Epipolæ, VI, 75, 96, 97, 101; VII, 1, 2, 4, 5, 42-47.
 Epirotica gens, III, 94, 95, 102.
 Epirus, III, 114.
 Epitadas Lac., IV, 8, 31, 38.
 Epitêlidas Lac., IV, 132.
 Eræ opp. VIII, 19, 20.
 Erasinides Cor., VII, 7.
 Erasistratus Ath., V, 4.
 Eratocles Cor., I, 24.
 Erechtheus Ath. rex, II, 15.
 Eresus s. Eressus, III, 18 et 35; VIII, 23, 100, 101, 103.
 Eretria, Eretrienses, I, 15; VII, 57; VIII, 60, 95. *Eorum colonia Mende*, IV, 123.
 Erineum Achaicum, VII, 34; *Doricum*, I, 107.
 Erineus fl., VII, 34, 80, 82.
 Erinyes, I, 91.
 Erythræ Bœot., III, 24.
 Erythræa, III, 29, 33; VIII, 5, 6, 14, 16, 24, 28, 32, 33.
 Eryx opp., VI, 2 et 46.
 Eryxididas Lac., IV, 119.
 Eteonicus Lac., VIII, 23.
 Etrusci, VI, 88 et 103; VII, 53.
 Euas Lac., VIII, 22.
 Euarchus Astaci tyrannus, II, 30; 33.

Euarchus Catanam condit, VI, 3.
 Eubœa, I, 23, 87, 98, 113, 114, 115;
 II, 14, 26, 32, 55; III, 3, 17, 87,
 89, 92, 93; IV, 76, 92; VI, 3, 4,
 76, 84; VII, 28, 29, 57; VIII, 1, 5,
 60, 74, 86, 91, 92, 95, 96, 106, 107.
 Euboicum mare, IV, 109.
 Eubulus Chius, VIII, 23.
 Eucles Ath., IV, 104.
 Eucles Syrac., VI, 103.
 Euclides Himeram condit, VI, 5.
 Eucrates Ath., III, 41.
 Euctemon Ath., VIII, 30.
 Euenus fl., II, 83.
 Euesperitæ, VII, 50.
 Euetion Ath., VII, 9.
 Eumachus Cor., II, 33.
 Eumenidum aræ, I, 126.
 Eumolpidæ, VIII, 53.
 Eumolpus cum Erechtheo bellum gerit,
 II, 15.
 Eupaidas, Epidaurius, IV, 119.
 Eupalium, Locr. opp., III, 96, 102.
 Euphamidas Cor., II, 33; IV, 119; V,
 55.
 Euphemus Ath., VI, 75 et 81. Ejus
 oratio ad Camarinæos, VI, 82-87.
 Euphiletus Ath., III, 86.
 Eupompidas Plataënsis, III, 20.
 Euripides Ath., II, 70 et 79.
 Euripus, VII, 29 et 30.
 Europa, I, 89; II, 97.
 Europus, II, 100.
 Eurybatus Corcyraeus, I, 47.
 Euryelus, VI, 97; VII, 2, 43.
 Eurylochus Lac., III, 100, 101, 102,
 105, 106, 107, 108, 109.
 Eurymachus Theb., II, 2 et 5.
 Eurymedon Ath., III, 80, 81, 85, 91,
 115; IV, 2, 3, 8, 46, 65; VI, 1, 7,
 16, 31, 33, 35, 42, 43, 49, 52.
 Eurymedon fl., I, 100.
 Eurystheus rex, I, 9.
 Eurytanes, III, 94.
 Eurytimus Cor., I, 29.
 Eustrophus Argivus, V, 40.
 Euthycles Cor., I, 46; III, 114.
 Euthydemus Ath., V, 19 et 24; VII, 16
 et 69.
 Euxinus pontus, II, 96, 97.
 Execestus Syrac., VI, 73.

F.

fretum Siculum, IV, 24.

G.

Galepsus, Thasiarum colonia, IV, 107;
 V, 6.
 Gaulites, Car., VIII, 85.
 Gela, fl., VI, 4.
 Gela, urbs, IV, 58; V, 4; VI, 4, 5;
 VII, 50, 57, 80.
 Geleatis Hybla, VI, 62.
 Gelo rex, VI, 4, 5, 94.
 Geloï, IV, 58; VI, 4, 67; VII, 1, 33,
 57, 58.
 Geomori, in Samo, VIII, 21.

Gerastius mensis, IV, 119.
 Geræstus, III, 3.
 Gerania, I, 105, 107, 108; IV, 70.
 Geta (?), Siculorum castellum, VII, 2.
 Getæ, II, 96, 98.
 Gignonus, I, 61.
 Glauce, in agro Mycalesio, VIII, 79.
 Glaucon, Ath., I, 51.
 Goaxis, Edon, IV, 107.
 Gongylus, Cor., VII, 2.
 Gongylus, Eretriensis, I, 128.
 Gortynia, opp., II, 100.
 Graæi, Pæones, II, 96.
 Græcorum nomen, res gestæ, insti-
 tuta antiquiora, I, 2-19. Mores inter
 bellum Pelop. per seditiones vehe-
 menter depravati, III, 82-84.
 Grestonia, II, 99 et 100.
 Gylippus, Lac., VI, 93, 104; VII, 1-7, 11,
 12, 21, 22, 23, 37, 42, 43, 46, 50,
 53, 57, 65, 69, 74, 79, 81, 82, 83,
 85, 86; VIII, 13; ejus oratio ad Sy-
 rac., VII, 66-68.
 Gymnopædiæ, V, 82.
 Gyrtonii, Thessali, II, 22.

H.

Habronychus, Ath., I, 91.
 Hæmus, mons, II, 96.
 Hagno Ath., Nicia f., I, 117; V, 19,
 24. Potidaeam oppugnat, II, 58, 95;
 VI, 31. Amphipolim condit, IV, 102
 et V, 11. Pater Theramenis, VIII,
 68, 89.
 Halex, fl., III, 99.
 Haliæ, I, 105. Haliensis ager, II, 56;
 IV, 45.
 Haliartii, IV, 93.
 Halicarnassus, VIII, 42, 108.
 Halys, fl., I, 16.
 Hamaxitus, VIII, 101.
 Harmatus, VIII, 101.
 Harmodius, I, 20; VI, 53, 54, 56, 57,
 59.
 Harmostes, VIII, 5.
 Harpagium, VIII, 107.
 Hebrus, II, 96.
 Hegesander, Lac., IV, 132; Thespien-
 sis, VII, 19.
 Hegesandrides, Lac., VIII, 91 et 94.
 Hegesippidas, Lac., V, 52.
 Helena, I, 9.
 Helixus, Megarensis, VIII, 80.
 Hellanicus, historicus, I, 97.
 Hellas, Hellenum nomen, I, 3.
 Hellen, Deucalionis f., I, 3.
 hellenotamiæ, I, 96.
 Hellespontii, VI, 77.
 Hellespontus, I, 89, 128; II, 9, 67;
 IV, 75; VIII, 6, 8, 22, 23, 39, 61,
 62, 79, 80, 86, 96, 99, 101, 103,
 106, 108, 109.
 Helorina S. Elorina via, VI, 66, 70;
 VII, 80.
 Helos, opp., IV, 54.
 Helotes, I, 101, 102, 128, 132; II,

27; III, 54; IV, 8, 26, 41, 56,
 80; V, 14, 34, 35, 56, 57; VII, 19,
 26, 58.
 Heraclea Trachinia, III, 92, 100; IV,
 78; V, 12, 51 et 52, Pontica, IV,
 75.
 Heraclidæ, I, 9 et 12; VI, 3. Apud Co-
 rinthios, I, 24.
 Heraclides Syrac., VI, 73 et 103.
 Heræenses, V, 67.
 Hercules sacra apud Syracusanos, VII,
 73; templum prope Mantineam, V,
 64, 66.
 Hermæ, VI, 27, 28, 53, 60, 61.
 Hermæondas, Theb., III, 5.
 Hermæum, prope Mycalessum, VII, 29.
 Hermionenses, I, 27; VIII, 3.
 Hermionis triremis, I, 27, 128, 131;
 VIII, 33. Hermionensis ager, II, 56.
 Hermocrates, Syrac., IV, 58, 65; VI,
 33, 35, 72, 73, 75, 76, 96, 99;
 VII, 21, 73; VIII, 26, 29, 45, 85.
 Ejus oratio de concordia Siciliae, IV,
 59-64; alia, VI, 72, 76-80; VII, 21.
 Hermon, Ath., VIII, 92; Syrac., IV, 58;
 VI, 32, 72.
 Hesiodus, III, 96.
 Hessii, III, 101.
 Hestiaæ, I, 114; VII, 57.
 Hestiodorus, Ath., 2, 70.
 Hiera ins., III, 88.
 Hierenses, Meliensium pars, III, 92.
 Hieramenes, Persa, VIII, 58.
 Hierophon, Ath., III, 105.
 Himera, Himeræi, VI, 5 et 62; VII,
 1, 58. Himeræa, III, 115.
 Himeræum, ad Amphipolim, VII, 9.
 Hippagretas, Lac., IV, 38.
 Hipparchus, Pisistrati f., I, 20; VI, 54,
 55, 57.
 Hippias, Arcas, III, 34.
 Hippias, Pisistrati f., I, 20; VI, 54, 55,
 57, 58, 59.
 Hippias, Pisistrati p., VI, 54.
 Hippocles, Ath., VIII, 13; Lampsacenus,
 VI, 59.
 Hippocrates, Ath., IV, 66, 67, 76, 77,
 89, 90, 93-96, 101.
 Hippocrates, Gelæ tyrannus, VI, 5.
 Hippocrates, Lac., VIII, 35, 99, 107.
 Hippolochidas, Thessalus, IV, 78.
 Hipponicus, Ath., III, 91.
 Hipponoidas, Lac., V, 71, 72.
 Homerus, I, 3, 9, 10; III, 104.
 Hyacinthia, V, 23, 41.
 Hyæi, III, 101.
 Hybla, VI, 62, 63. Hyblæi, VI, 4,
 94.
 Hyblo, Siculus, VI, 4.
 Hyccara, opp., VI, 62.
 Hyccarici servi, VII, 13.
 Hylas, fl., VII, 35.
 Hyllaicus portus, III, 72 et 81.
 Hyperbolus, Ath., VIII, 73.
 Hyperechides, Ath., VI, 55.
 Hysia, III, 24; V, 83.
 Hystaspes, Persa, I, 115,

I. J.

Iapyges, Iapygia, VI, 30, 34, 44; VII, 33, 57.
 Iasus, Ioniae opp., VIII, 28, 29, 54.
 Iasicus sinus, VIII, 26.
 Iberi, Iberia, VI, 2, 90.
 Icarus, ins., III, 29 et 33 (*Conf. Clarus*); VIII, 99.
 Ichthys, promont., II, 25.
 Ida, mons, IV, 52; VIII, 108.
 Idacus, VIII, 104.
 Idomene s. Idomenae Amphilochiae, III, 112, 113; Macedoniae, II, 100.
 Ielysus, VIII, 44.
 Ilium, II, 1, 12.
 Illyrii, I, 24, 26; IV, 124, 125.
 Imbrus, Imbrii, III, 5; IV, 28; V, 8; VII, 57; VIII, 102, 103.
 Inaros, Afrorum rex, I, 104 et 110.
 Inessa, III, 103. Inessæi, VI, 94.
 Io, Tydel pater, VIII, 38.
 Iolaus, Macedo, I, 62.
 Iolcius, Ath., V, 19, 24.
 Jones, VI, 76, 77. Atheniensium coloni et consanguinei, I, 2, 12, 16, 95; II, 15; III, 86; IV, 61. Mari potentes, I, 13. Doriensium hostes, I, 124; III, 86, 92; V, 9; VI, 80, 82; VII, 5, 57; VIII, 25. Delum conveniunt, III, 104. Eorum priscus cultus, I, 6.
 Ionia, I, 2, 89, 95, 137; II, 9; III, 31, 32, 76; VII, 57; VIII, 6, 12, 20, 26, 31, 39, 40, 56, 86, 96, 108; non munita, III, 33.
 Ionius sinus, I, 24; II, 97; VI, 13, 30, 34, 44, 104; VII, 33, 57.
 Ipnenses, III, 101.
 Isarchidas, Cor., I, 29.
 Isarchus, Cor., I, 29.
 Ischagoras, Lac., IV, 132; V, 19, 21.
 Isocrates, Cor., II, 83.
 Isolochus, Ath., III, 115.
 Ister, fl., II, 96, 97.
 Isthmia, VIII, 9, 10.
 Isthmionicus, Ath., V, 19, 24.
 Isthmus, II, 9, 10, 13, 18; III, 15, 16, 18; IV, 42; V, 18, 75; VI, 61; VIII, 7, 8, 11; Leucadius, III, 81, 94; IV, 8; Pallenes, I, 56, 62, 64.
 Istone, mons, III, 85; IV, 46.
 Italia, Ital., I, 12, 36, 44; II, 7; III, 86; IV, 24; V, 4, 5; VI, 2, 34, 42, 44, 88, 90, 91, 103, 104; VII, 14, 25, 33, 57, 87; VIII, 91.
 Italus, Siculorum rex, VI, 2.
 Itamenes, III, 34.
 Ithome, I, 101, 102, 103; III, 54.
 Itonenses, V, 5.
 Itys, II, 29.
 Junonis templum, I, 24; III, 24, 68, 75, 79, 81; IV, 133; V, 75; VI, 75.
 Juppiter, V, 16. Ithometa, I, 103. Liberator, II, 71. Milichius, I, 126. Nemeæus, III, 96. Olympius, II, 15; III, 4; V, 31 et 50. Jovis sacer ager,

III, 70. Templum Mantinae, V, 47; in Ionia, oppidum, VIII, 19.

L

Labdalum, VI, 97; 98; VII, 3.
 Lacedaemon, non pro potentia magnifice structa, I, 10. In eadem reip. forma persistit, I, 18.
 Lacedaemoniorum cultus, I, 6. Socii non vectigales, I, 19. Mores et imperium tardum, I, 68, 69, 71, 84, 118, 132. Per omnia discrepant ab Atheniensibus, I, 70; VIII, 96. Exercitus, V, 66. Reges, I, 20; V, 66. Oratio, IV, 16, 20.
 Lacedaemonius, Ath., I, 45.
 Laches, III, 86, 90, 103, 115; IV, 118; V, 19, 24, 43, 61; VI, 1, 6, 75.
 Lacon, Plataensis, III, 52.
 Lada, ins., VIII, 17 et 24.
 Laeae, 2, 96, 97.
 Laespodias, Ath., VI, 105; VIII, 86.
 Laestrygones, VI, 2.
 Lamachus, IV, 75; V, 19 et 24; VI, 8, 49, 50, 101, 103.
 Lamis, Trotilum condit, VI, 4.
 Lamphilus s. Laphilus, Lac., V, 19 et 24.
 Lampon, Ath., V, 19 et 24.
 Lampsacus, I, 138; VIII, 62. Ejus tyrannus Hippocles, VI, 59.
 Laodicium, Oresthidis opp., IV, 134.
 Laophon, Megarensis, VIII, 6.
 Larissa, VIII, 101. Larissæi, II, 22.
 Latoniae Syrac., VII, 86.
 Laurius mons, II, 55; VI, 91.
 Las, opp. Lac., VIII, 91, 92.
 Leager, Ath., I, 51.
 Learchus, Ath., II, 67.
 Lebedus, VIII, 19.
 Lectus, VIII, 101.
 Lecythus, IV, 113-116.
 Lemni, III, 5; IV, 28; V, 8; VII, 57.
 Lemnus ins., I, 115; II, 47; IV, 109; VIII, 102.
 Leocorium, I, 20; VI, 57.
 Leocrates, Ath., I, 105.
 Leogorus, Ath., I, 51.
 Leon, Ath., V, 19, 24; VIII, 23, 24, 54, 55, 61, 73.
 Leon, Lac., III, 92; V, 44; VIII, 28 et 61.
 Leon, vicus, VI, 97.
 Leonidas rex, I, 132.
 Leontiades Theb., II, 2.
 Leontini, III, 86; IV, 25; V, 4; VI, 3, 4, 6, 19, 33, 44, 46, 47, 48, 50, 62, 64, 76, 77, 79, 84, 86.
 Leotychides, rex, I, 89.
 Lepas Acræum, VII, 78.
 Lepreum, Lepreatæ, V, 31, 34, 49, 50, 62.
 Lerus, ins., VIII, 26, 27.
 Lesbus, I, 19, 116, 117; II, 9, 56; III, 2, 3, 15, 35, 50, 51, c9; IV,

52; VI, 31; VIII, 5, 7, 8, 22-24, 32, 34, 38, 100, 101.
 Leucadius isthmus, III, 81, 94; IV, 8.
 Leucas, Corinthiorum colonia, I, 27, 30, 46; II, 30, 80, 84; III, 7, 94, 95, 102; IV, 42; VI, 104; VII, 2; VIII, 13. Leucadii, I, 26, 27, 46; II, 9, 80, 81, 91, 92; III, 7, 69, 80, 94; VII, 7, 58; VIII, 106.
 Leucinna promont., I, 30, 47, 51; II, 79.
 Leuconium, VIII, 24.
 Leucontichos, I, 104.
 Leuctra, V, 54.
 Libya, I, 110; IV, 53; VI, 2; VII, 50, 58; peste afflicta, II, 48. Libyes, I, 104; VII, 50.
 Lichas, Lac., V, 22, 50, 76; VIII, 39, 43, 52, 84, 87.
 Ligyes, VI, 2.
 Limera, Epidaurus, IV, 56; VI, 105.
 Limnae, II, 15.
 Limnaea, II, 80; III, 106.
 Lindii Sic., VI, 4.
 Lindus, Rhodi urbs, VIII, 44.
 Lipara ins. III, 88.
 Locri, I, 113; II, 9, 26; III, 86, 97; IV, 96; V, 32, 64; VIII, 3, 43; Epizephyrii, III, 99, 103, 115; IV, 1, 24, 25; V, 5; VI, 44; VII, 1, 4, 25, 35; VIII, 91. Opuntii, I, 108; II, 32; III, 89. Ozolæ, I, 5 et 103; III, 95, 101, 102.
 Locris, II, 32; III, 91, 95, 96, 101.
 Loryma, VIII, 43.
 Iudi Deliaci, III, 104.
 lunæ defectus, VII, 50.
 Iuscinia Daulias, II, 29.
 Lycaëum, V, 16 et 54.
 Lycia, II, 69; VIII, 41.
 Lycomedes, Ath., I, 57; V, 84.
 Lycophron Laced. II 85; Cor., IV, 43 et 44.
 Lycus, Ath., VIII, 75.
 Lyncestæ, II, 99; IV, 79, 83 et 124.
 Lyncus, IV, 83, 124, 129, 132.
 Lysicles, Ath., I, 91; III, 19.
 Lysimachidas, Theb., IV, 91.
 Lysimachus, Ath., Aristidis p., I, 91. Syrac., VI, 73.
 Lysimelia palus, VII, 53.
 Lysistratus, Oly. ius, IV, 110.

M.

Macarius, Lac., III, 100 et 109.
 Macedones, I, 57, 62, 63; II, 80, 99, 100; IV, 124-128; VI, 7.
 Macedonia, I, 58, 59, 60, 61; II, 95, 98, 99; IV, 78; V, 83.
 Machao, Cor., II, 83.
 Maandrius campus, III, 19; VIII, 58.
 Maedi, II, 98.
 Mænalia, V, 64.
 Mœnalii, V, 67.
 Magnesia, I, 138; VIII, 50.
 Magnetes, II, 101.

Malea, Lesbi promont., III, 4, 6. Laconica, IV, 53, 54; VIII, 39.
Maliacus sinus, VIII, 3.
Maloensis Apollo III, 3.
Mantineia, Mantinenses, III, 108, 109, 111, 113; IV, 134; V, 26, 29, 33, 37, 43-45, 47, 48, 50, 55, 58, 61, 62, 64, 65, 67, 69, 71-75, 77, 78, 81; VI, 16, 29, 43, 61, 67, 68, 88, 89, 105; VII, 57.
Marathonia pugna, I, 18, 73; II, 34; V, 50; VI, 59.
Marathussa, VIII, 31.
mare Egæum, I, 98; Creticum, IV, 53 et V, 110; Græcum, I, 4; Siculum, IV, 24 et 53; VI, 13; Tyrrenum IV, 24.
Marea opp. I, 104.
Massilia, a Phocaensibus condita; I, 13.
Mecyberna, Mecybernæi, V, 18 et 39.
Medeon, III, 106.
Medi, I, 14, 18, 23, 41, 69, 73, 74, 77, 86, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 100, 102, 103, 128, 130, 132, 142, 144; VI, 33, 59, 76, 77, 82, 83; VII, 21; VIII, 24, 43, 62.
Megabates, Persa, I, 129.
Megabazus, Persa, I, 109.
Megabyzus, Zopyri f., Persa, I, 109.
Megacles, Sicyonius, IV, 119.
Megara, Megarenses, I, 27, 42, 46, 48, 67, 103, 105, 107, 108, 114, 126, 139, 140, 144; II, 9, 31, 93, 94; III, 51, 68; IV, 66-74, 100, 109, 119; V, 17, 31, 38, 58, 59, 60; VI, 43; VIII, 3, 33, 80, 94. Eorum colonia Chalcedon, IV, 75; aliæ in Sicilia, VI, 4, 49, 75, 84, 97; VII, 25, 57.
Melæi, V, 5.
Melanctrides, Lac., VIII, 6.
Melanops, Ath., III, 86.
Melanthus, Lac., VIII, 5.
Meleas, Lac., III, 5.
Melesander, Ath., II, 69.
Melesias, Ath., VIII, 86.
Melesippus, Lac., I, 139; II, 12.
Meliacus sinus, III, 96; IV, 100; VIII, 3.
Melienses, III, 92; V, 51.
Melitia Achaia, IV, 78.
Melus, ins., II, 9; III, 91, 94; VIII, 39, 41. Ab Ath. oppugnatur, colloquio inter legatos et Melios frustra habito, V, 84-114, 115; capitur, V, 116.
Memphis, I, 104, 109.
Menander, Ath., VII, 16, 43, 69.
Menas, Lac., V, 19, 21, 24.
Menda, Mendæi, IV, 7, 121, 123, 124, 129, 130.
Mendesium Nili cornu, I, 110.
Menecolus Camarinam condit, VI, 5.
Menebrates, Megarensis, IV, 119.
Menedæus, Lac., III, 100 et 109.
Menippus, Athen., VIII, 13.
Meno, Pharsalius, II, 22.

Meropis, Cos, VIII, 41.
Messana, Messanii, III, 88, 90; IV, 1, 24, 25; V, 5; VI, 5, 48, 50, 74; VII, 1.
Messapii, III, 101; VII, 33.
Messene, Meessenii, I, 101 et 103; II, 25, 43; V, 56. In Naupacto, II, 9, 90, 102; III, 75, 81, 94, 95, 97, 107, 108; IV, 41; VII, 31, 57.
Metagenes, Lac., V, 19 et 24.
Metapontium, Metapontini, VII, 33 et 57.
Methone inter Epidaurum et Trœzenem, IV, 45; in Laconica, II, 25; V, 18. Macedonia finitima, VI, 7. Methonæi, IV, 129.
Methydrium, V, 58.
Methymna, Methymnæi, III, 2, 5, 18; VI, 85; VII, 57; VIII, 22, 23, 100, 101.
Metropolis, III, 107.
Miciades, Corcyraeus, I, 47.
Midius, fl., VIII, 106.
Miletus, Milesii, I, 115; IV, 42, 53; VII, 57. Eorum colonia Abydus, VIII, 61. Bellum gerunt cum Samiis de Priene, I, 115, 116. Deficiunt ab Ath., VIII, 17, 19, 24. Ab Ath. exercitu victore obsidentur, VIII, 25. Qui mox auxiliis e Peloponneso adventantibus discedit, VIII, 26-29. Instantur rursus ab Ath., VIII, 30, 35. Ab Astyocho auxiliis adjuti impigre bellum sustinent, VIII, 33, 36, 39, 45, 50, 57, 60, 61, 63, 75, 78, 79, 80, 83, 99, 100, 108. Tissaphernis præsidium ejiciunt et eum Spartæ accusant, VIII, 84, 85, 109.
Miltiades, I, 98, 100.
Mimas, VIII, 34.
Mindarus, Lac., VIII, 85, 99, 101, 102, 104.
Minervæ signum in arce Ath., II, 13. Fanum in Lecytho, IV, 116. Templum Amphipoli, V, 10. Chalcicecos, I, 134.
Minoa, ins., III, 51; IV, 67 et 118.
Minos, I, 4, 8.
Minyeus, Orchomenus, IV, 76.
Molobrus, Lac., IV, 8.
Molossi, I, 136; II, 80.
Molycrium, II, 84; III, 102.
Morgantina, IV, 65.
Motya, VI, 2.
Munychia, II, 13; VIII, 92 et 93.
muri longi Argivorum, V, 82 et 83. Atheniensium, I, 69, 90, 107, 108; II, 13, 17. Muris inclusæ Plateæ, II, 78. Murus albus Memphidis pars, I, 104.
Mycale, I, 89; VIII, 79.
Mycalessus, Thracum sævitia afflicta, VII, 29, 30.
Mycenæ, I, 9 et 10.
Myconus, ins., III, 29.
Mygdonia, I, 58; II, 99 et 100.
Mylæ, opp., III, 90.

Myletidæ, VI, 5.
Myonenses, III, 101.
Myonnesus, III, 32.
Myrcinus, Myrcinii, IV, 107; V, 6 et 10.
Myronides, Ath., I, 105 et 108; IV, 95.
Myrrhina Hippia conjux, VI, 55.
Myrtilus, Ath., V, 19 et 24.
Mysco, Syrac., VIII, 85.
mysteria profanata, VI, 28, 53, 60.
Mytilene, Mytilenenses ab Atheniensibus deficient, sed subiguntur et puniuntur, III, 2-50. Exules rebelant IV, 52. Iterum deficient et recuperantur ab Ath., VIII, 22, 23, 100.
Myus, I, 138; III, 19.

N

navis Neptuno consecrata post victoriam, II, 92. Navium ad Trojam profectarum numerus et magnitudo I, 10. Atheniensium numerus initio belli, II, 13; adversus Syracusas missarum, VI, 25, 31, 43. Lacedæmonii sociis suis quot naves imperarint, II, 7; III, 16.
Naucrides, Plateensis, II, 2.
Naucrates, Sicyonius, IV, 119.
Naupactus, I, 103; II, 9, 69, 80, 84, 90, 91, 92-102; III, 7, 75, 78, 94, 96, 98, 100-102, 114; IV, 13, 41, 49, 76, 77; VII, 17, 19, 31, 34, 57.
Naxus, ins., I, 98 et 137.
Naxus, urbs Chalcidica, IV, 25; VI, 3, 20, 50, 72, 74, 75, 88. Naxii, VI, 50, 98; VII, 57.
Neapolis, Carthaginiensium emporium, VII, 50.
Nemea, III, 96; V, 58, 59, 60.
Neodamodes, VII, 19, 58.
Neptuni templum, I, 128; IV, 118, 129; VIII, 67. Neptuno navis consecrata, II, 84, 92.
Nericus Leucadis, III, 7.
Nestus, fl., II, 96.
Nicanor, Chaonum dux, II, 80.
Nicasus, Megarensis, IV, 119.
Niceratus, Niciæ p., III, 51, 91; IV, 27, 42, 53, 119, 129; V, 16, 83; VI, 8.
Niciades, Ath., IV, 118.
Nicias, II, 58; III, 51 et 91; IV, 27, 28, 42, 53, 54, 119, 129, 130, 132; V, 16, 19, 24, 43, 45, 46, 83; VI, 8, 15-25, 46, 47, 62, 67, 69, 102, 103, 104; VII, 1, 3, 4, 6, 8, 10, 16, 37, 38, 42, 43, 48, 49, 50, 60, 65, 72, 73, 75, 76, 78, 80-86. Ejus orationes, VI, 9-14, 20-23, 68; VII, 61-64, 77. Ejus epistola ad Ath., VII, 11-15. Ejus superstitio, VII, 50.
Nicias, Cretensis, II, 85.
Nicolaus, Lac., II, 67.
Nicomachus, Phocensis, IV, 89.
Nicomedes, Lac., I, 107.
Nicon, Theb., VII, 19.
Niconidas, Larissæus, IV, 78.

Nicostratus, Ath., III, 75; IV, 53, 119, 129, 130; V, 61.
 Nilus, fl., I, 104.
 Nisæa, I, 103, 114, 115; II, 31, 93, 94; IV, 21, 66, 68-73, 100, 108, 118; V, 17.
 Nisi sacellum, IV, 118.
 Notium, Colophoniorum opp., III, 34.
 nudi certare quando cœperint, I, 6.
 Nymphodorus, Abderita, II, 29.

O.

Ocytas, Cor., IV, 119.
 Odomanti, II, 101; V, 6.
 Odrysæ, II, 29, 96, 97, 98; IV, 101.
 Oëanthenses, III, 101.
 Oëon, III, 95, 98, 102.
 Oeniadæ, I, 111; II, 82, 102; III, 7, 94, 114; IV, 77.
 Oënos, Atticæ opp., II, 18, 19; VIII, 98.
 Oenophyta, I, 108; IV, 95.
 Oenussæ, ins., VIII, 24.
 Oesyme, Thasiarum colonia, IV, 107.
 Oëtæi, II, 92; VIII, 3.
 Olophyxus, IV, 109.
 Olorus, Ath., IV, 104.
 Olpa s. Olpæ, III, 105-108, 110, 111, 113. Olpæi, III, 101.
 Olympia, I, 6; III, 8; V, 18, 47. Olympiaca fœdera, V, 49. Pecunia Olympiaca, I, 121, 143. Olympia vincit Alcibiades, VI, 16. Dorieus, III, 8. Androstheneus, V, 49; Cylo, I, 126, Lichas, V, 50.
 Olympieum, VI, 64, 65, 70, 75; VII, 4, 37, 42.
 Olympus, mons, IV, 78.
 Olynthus, I, 58, 62, 63; II, 79; IV, 123. Olynthii, V, 3, 18, 39.
 Onasimus, Sicyonius, IV, 119.
 Oneius mons, IV, 44.
 Onetoridas, Thebanus, II, 2.
 Onomacles, Ath., VIII, 25, 30.
 Ophionenses, III, 94, 96.
 Opicia, VI, 4.
 Opici, VI, 2, 4.
 Opus, II, 32. Locri Opuntii, I, 108.
 oraculum Delphicum, I, 25, 28, 103, 118, 123, 126, 134; II, 17, 54, 102; III, 92; IV, 118; V, 32.
 Orchomenii, IV, 93.
 Orchomenus, Arcadicus, V, 61, 62, 63, 77. Bœotius, I, 113; III, 87; IV, 76.
 Orestæ, II, 80.
 Orestes, Thessalus, I, 111.
 Oresthis, IV, 134.
 Orestheum, V, 64.
 Oreus, VIII, 95.
 Orneæ, VI, 7.
 Orneatæ, V, 67, 72, 74.
 Orobæ, III, 89.
 Orœdus, Paravæorum rex, II, 80.
 Oropia, IV, 91, 99.
 Oropus, II, 23; III, 91; IV, 96; VII, 28; VIII, 60 et 95.

Oscius, fl., II, 96.
 ostracismus, I, 135.
 Otages, Persa, VIII, 16.
 Ozolæ, I, 5, 103; III, 95.
 P.
 Paches, Ath., III, 18, 28, 33, 34, 35, 36, 48, 49, 50.
 pæan militaris, I, 50; II, 91; IV, 43; VII, 44.
 Pæones, II, 96 et 98.
 Pæonia, II, 99.
 Pagondas Bœotarchus, IV, 91, 93, 96.
 Ejus oratio de prælio cum Atheniensibus committendo, IV, 92.
 Palenses, I, 27; II, 30.
 Palærenses, II, 30.
 Pallene, I, 56 et 64; IV, 116, 123, 129.
 Pamillus Selinunta condit, VI, 4.
 Pamphylia, I, 100.
 Panactum, V, 3, 18, 35, 36, 39, 42, 44, 46.
 Panæi, II, 101.
 Panærus, Thessalus, IV, 78.
 Panathenæa, V, 47; VI, 56. Pompa Panathenæica, I, 20.
 Pandion, rex, II, 29.
 Pangæus, mons, II, 99.
 Panormus Achaicus, II, 86, 92. Milesius, VIII, 24. Siculus, VI, 2.
 Pantacyus, fl., VI, 4.
 Paralys ager, II, 55 et 56. Paralii, III, 92.
 Paralys navis, III, 33 et 77. Paralys adempta, VIII, 73, 74, 86.
 Parasii, II, 22.
 Paravæi, II, 80.
 Paril, IV, 104.
 Parnassus mons, III, 95.
 Parnes mons, II, 23; IV, 96.
 Parrhasii, Arcades, V, 33.
 Pasitelidas, Lac., V, 3.
 Patmus, ins., III, 33.
 Patræ, II, 83 et 84. Patrenses, V, 52.
 Patrocles, Lac., IV, 57.
 Pausanias, Cleombroti f., Cyprium et Byzantium Medis eripit, I, 94. Deinde socios a Lacedæmoniiis alienat et domum revocatus Medismique accusatus absolvitur, I, 95. Postea privatim profectus Byzantium clam cum rege de Græcia subjicienda agit, et revocatus criminis fraude ephorum convictus supplicio afficitur, I, 128-135, 138; II, 71; III, 54, 68.
 Pausanias Derdæ, I, 61.
 Pausanias Plistoanactis pater, I, 107, 114; II, 21; V, 16. filius, III, 26.
 Pedaritus, Lac., VIII, 28, 32, 33, 38, 39, 40, 55, 61.
 Pegæ, I, 103, 107, 111, 115; IV, 21, 66, 74.
 Pela, ins., VIII, 31.
 Pelasgi, I, 3; IV, 109. Pelasgicum sub arce Ath., II, 17.
 Pella, Macedoniæ opp., II, 99 et 100.
 Pellene, IV, 100, 120. Pellenses, II,

9; IV, 120; V, 58, 59, 60, VIII, 3, 106.
 Pellichus, Cor., I, 29.
 Pelops, Pelopidæ, I, 9.
 Peloponnesus, Peloponnesii, I, 2, 9, 10. Peloponnesus a Doriensibus occupata, I, 12, 22, 141; VI, 82.
 Peloris, promont., IV, 25.
 pentecontateres, V, 66.
 Peparethus, ins., III, 89.
 Peræbia, IV, 78.
 Perdiccas, Macedo, I, 56, 57, 58, 59, 61, 62; II, 29, 80, 95, 99, 100, 101; IV, 78, 79, 82, 83, 103, 107, 124, 125, 128, 132; V, 6, 80, 83; VI, 7; VII, 9.
 Pericles, I, 111, 114, 116, 117, 127, 139, 145; II, 12, 13, 21, 22, 31, 55, 56, 58, 59; VI, 31. Ejus oratio de bello suscipiendo, I, 140-144; funebri oratio, II, 34 sqq. Alia, II, 60 sqq. Ejus ingenium et mors, II, 65.
 Periclides, Lac., IV, 119.
 Perieres Zancleu condit, VI, 4.
 peripolium, III, 99.
 Persæ, I, 14, 16, 89, 104, 109, 137; II, 97.
 Persicus victus, I, 130. Lingua Persica, I, 138.
 Persidæ, I, 9.
 pestilentia, I, 23; II, 47 sqq. 58; III, 87.
 Petra agri Rhagini, VIII, 35.
 Phacium, IV, 78.
 Phæaces, I, 25.
 Phæax, Ath., V, 4, 5.
 Phædimus, Lac., V, 42.
 Phænippus, Ath., IV, 118.
 Phagres, II, 99.
 Phainis, Argiva, IV, 133.
 Phalerum, I, 107. Phalericus murus, II, 13.
 Phalium, Cor., I, 24.
 Phanæ, VII, 24.
 Phanomachus, Ath., II, 70.
 Phanotis, IV, 76 et 89.
 Pharax, Lac., IV, 38.
 Pharnabazus, Persa, II, 67; VIII, 6, 8, 39, 62, 80, 99, 109.
 Pharnaces, Persa, I, 129; II, 67; V, 1; VIII, 6, 58.
 Pharsalus, Pharsalii, I, 111; II, 22; IV, 78; VIII, 92.
 Pharus, I, 104.
 Phaselis, II, 69; VIII, 88, 99, 108.
 Pheræi, II, 22.
 Phia Eleorum, II, 25, 7, 31.
 Philemo, Ath., II, 67.
 Philippus, Lac., VIII, 28, 87, 99.
 Philippus, Macedo, I, 57, 59, 61; II, 95, 100.
 Philocharidas, Lac., IV, 119; V, 19, 21, 24, 44.
 Philocrates, Ath., V, 116.
 Philoctetes, I, 10.
 Philus, IV, 133; V, 57, 58, 59, 60.
 Philiassii, I, 27; IV, 70. Ager Philiassius, V, 83, 115; VI, 105.

Phocæa, *Phocaenses*, VIII, 31, 101.
Phociaci stateres, IV, 52. *Massilium condunt*, I, 13.
Phocææ *Leontinorum*, V, 4.
Phocis, *Phocenses*, I, 13, 16, 107, 108, 111, 112; II, 9, 29; III, 95, 101; IV, 76, 118; V, 32, 64; VI, 2; VIII, 3.
Phœnice, II, 69. *Phœnices*, I, 8, 16, 100, 112, 116; VI, 2, 46; VIII, 46, 59, 78, 81, 87, 88, 99, 108, 109.
Phœnicus portus, VIII, 34.
Phormio, *Ath.*, I, 64, 65, 117; II, 29, 58, 68, 69, 80 sqq., 102, 103; III, 7.
Photus, *Chaonum dux*, II, 80.
Phrygia, *Atticæ locus*, II, 22.
Phrynichus *Ath.*, VIII, 25, 27, 48, 50, 51, 54, 68, 90, 92.
Phrynis, *Lac.*, VIII, 6.
Phthiotis, I, 3. *Phthiotæ Achæi*, VIII, 3.
Phylidas, *Theb.*, II, 2.
Phycus, V, 49.
Physca, II, 99.
Phytia, III, 106.
Pieria, *Pieres*, II, 99 et 100. *Piericus sinus*, II, 99.
Pierius mons, V, 13.
pilæi *Lacedæmoniorum*, IV, 34.
Pindus, *mons*, II, 102.
Piræus, I, 52, 93, 107; II, 13, 17, 93, 94; VIII, 1, 76, 82, 86, 90, 92, 93, 94, 96.
Piræus, VIII, 10, 11, 14, 15, 20.
Piraica regio, II, 23.
Pirasii *Thessali*, II, 22.
Pisander, VIII, 49, 53, 54, 56, 63-65, 67, 68, 73, 90, 98.
Pisistratus tyrannus, I, 20; VI, 53, 54. *Delum lustrat*, III, 104.
Pisistratus tyranni nepos, VI, 54.
Pissuthnes, *Persa*, I, 115; III, 31, 34; VIII, 5, 28.
Pitanatis cohors nulla apud Lacedæmonios, I, 20.
Pithias *Corcyraeus*, III, 70.
Pittacus, *Edonum rex*, IV, 107.
Plataeæ, I, 130; II, 5, 12, 19, 23, 71, 79; III, 61; IV, 72; V, 17; VIII, 18. *Via inde Thebas*, II, 5; III, 24. *Conditæ a Thebanis*, III, 61. *Plataenses*, II, 9; III, 20 et 52; IV, 67; V, 32. *Eorum oratio ad iudices Laced.*, III, 53-59. *Ipsi et urbs excisi*, III, 68. *In Sicilia militant*, VII, 57.
Plemyrium, VII, 4, 22, 23, 24, 31, 36.
Pleuron, III, 102.
Plistarchus, *Lac.*, *Leonidæ fr.*, I, 132.
Plistoanax, *Pausaniæ f.*, I, 107 et 114; II, 21; V, 16, 24, 33, 75.
Plistoanax, *Pausaniæ p.*, III, 26.
Plistolas, *ephorus*, V, 19, 24, 25.
Pnyx, VIII, 97.
polemarchi *Lac.*, VI, 66. *Mantineæ*, V, 47.
Polichna agri Clazomeniorum opp., VIII, 14 et 23.
Polichnitæ, *Cretenses*, II, 85.

Polis Hyæorum vicus, III, 101.
Polles, *Odontantum rex*, V, 6.
Pollis, *Argivus*, II, 67.
Pollucis et Castoris fanum, III, 75.
Polyanthes, *Cor.*, VII, 34.
Polycrates, *Sami tyrannus*, I, 13; III, 104.
Polydamidas, *Lac.*, IV, 123, 129, 130.
Polymedes, *Larissæus*, II, 22.
Pontus, III, 2; IV, 75.
Potamis, *Syrac.*, VIII, 85.
Potidæa, *Potidæatæ Corinthiorum coloni*, *Atheniensium socii vectigales*, I, 56, 68, 71, 85, 118, 119, 124, 139, 140; II, 13, 31, 58, 67, 70, 79; III, 17; IV, 120, 121, 129, 130, 135; V, 30; VI, 31.
Potidania Ætolia, III, 96.
Prasæ in Attica, VII, 18; VIII, 95; in *Laconica*, II, 56; VI, 105; VII, 18.
Pratodemus, *Lac.*, II, 67.
Priapus, *opp.*, VIII, 107.
Priene, I, 115.
Procles, *Ath.*, III, 91 et 98; *alter*, V, 19 et 24.
Procne, II, 29.
Pronnæi Cephalenes, II, 30.
propylæa arcis *Ath.*, II, 13.
Proschion Ætolia, III, 102 et 106.
Prosopitis ins., I, 109.
Prote ins., IV, 13.
Proteas *Ath.*, I, 45; II, 23.
Protesilaus, VIII, 102.
Proxenus, *Locrus*, III, 103.
prytanes *Ath.*, IV, 118; V, 47; VI, 14; VIII, 70.
Psammetichus, *Inari p.*, I, 104.
Pteleon, *opp.*, V, 18; VIII, 24 et 31.
Ptæodorus, *Theb.*, IV, 76.
Ptychia, *ins.*, IV, 46.
Pydna, I, 61, 137.
Pylos a Demosthene occupata, a Spartanis oppugnata, IV, 3-6, IV 8-23, 26-41, 80, 115; V, 7, 14, 35, 36, 39, 44, 45, 56; VI, 89, 105; VII, 18, 26, 57, 71, 86.
Pyrrha, *Lesbi opp.*, III, 18, 25, 35; VIII, 23.
Pyrrhichus, *Cor.*, VII, 39.
Pystilus Agrigentum condit, VI, 4.
Pythangelus Bæotarchus, II, 2.
Pythen, *Cor.*, VI, 104; VII, 1 et 70.
Pythes, *Abderita*, II, 29.
Pythia, V, 1. *Pythium templum Athen.*, II, 15. *Oraculum*, I, 103; II, 17.
Pythius Apollo, V, 53. *Vid. Apollo*.
Pytho, V, 18.
Pythodorus, *Ath.*, II, 2; III, 115; IV, 2, 65; V, 19, 24; VI, 105.

Q

quadringentorum dominatio, VIII, 63, 67, 70, 71, 86, 90, 92.
quingentorum senatus, VIII, 86.
quinque milium imperium, VIII, 97.

R

Rhamphias, *Lac.*, I, 139; V, 12, 13, 14; VIII, 8, 39, 80.
Rhegium, *Rhegini*, III, 86, 88, 115; IV, 1, 24, 25; VI, 5, 44, 45, 46, 50, 51, 79; VII, 1, 4, 35.
Rhenea, *ins.*, I, 13; III, 104.
Rhiti, II, 19.
Rhitis, IV, 42.
Rhium Achaicum et Molycrium, II, 84, 86, 92; V, 52.
Rhodope, *mons*, II, 96, 98.
Rhodus, *ins.*, *Rhodi*, VI, 4, 43; VII, 57; VIII, 41. *Ab Ath. deficient et instantur*, VIII, 44, 52, 54, 55, 60, 61.
Rhoetium, IV, 52; VIII, 101.
Rhypticus ager, VII, 34.

S

Sabylinthus, *Molossus*, II, 80.
Sacon Himeram condit, VI, 5.
sacrum bellum, I, 112.
Sadocus, *Thrax*, II, 29 et 67.
Salæthus, *Lac.*, III, 25, 27, 35, 36.
Salamina navis, III, 33 et 77; VI, 53, 61.
Salamis, *Cypri urbs*, I, 112.
Salamis, *ins.*, I, 73, 137; II, 93, 94; III, 17, 51; VIII, 94.
Salynthius, *Agræorum rex*, III, 111, 114; IV, 77.
Samæi Cephalenes, II, 30.
Saminthus, *opp.*, V, 58.
Samus, *Samii*, I, 13, 40, 41, 115, 116, 117; III, 32, 104; VI, 5; VII, 57; VIII, 16, 17, 19, 21, 25, 27, 30, 33, 35, 38, 39, 41-44, 47-51, 53, 56, 60, 63, 72, 73-77, 79-82, 85, 86, 88-90, 96, 97, 99, 100, 108.
Sandius, *collis*, III, 19.
Sane, *Andriorum colonia*, IV, 109. *Sanaei*, V, 18.
Sardes, I, 115.
Sargeus, *Sicyonius*, VII, 19.
Scandea, *Cytheriorum urbs*, IV, 54.
Scellius, *Ath.*, VIII, 89.
Scione, *Scionæi*, IV, 120-123, 129-133; V, 2, 18, 32.
Sciritæ, V, 67, 68, 71, 72.
Sciritis in agro *Lac.*, V, 33.
Scironides, *Ath.*, VIII, 25 et 54.
Scirphondas, *Theb.*, VII, 30.
Scolus, *opp.*, V, 18.
Scomius mons, II, 96.
Scyllæum, V, 53.
Scyrus, *ins.*, I, 98.
Scythæ, II, 96 et 97.
Selinuntii, *Selinus urbs*, VI, 4, 6, 8, 13, 20, 47, 48, 62, 64, 67; VII, 1, 50, 57, 58; VIII, 26, 58.
Sermyllii, I, 65; V, 18.
servi multi apud Ath., VII, 27; *apud Chios*, VIII, 40.
Sestus, I, 89; VIII, 62, 102, 104, 107.
Seuthes Odrysarum rex, II, 97 et 101; IV, 101.

Sicania, VI, 2, 62.
 Sicani, Iberiæ pop., VI, 2.
 Sicanus, Iberiæ fl., VI, 2.
 Sicanus, Syrac., VI, 73; VII, 46, 50, 70.
 Sicilia I, 36, 44; II, 7; III, 86, 99, 103, 115, 116; IV, 1, 2, 5, 24, 25, 46, 47, 48, 58, 65, 81; V, 4, 5; VI, 8, 30, 42, 43, 48, 61, 62, 63, 73, 77, 80, 85, 86, 90, 91, 94; VII, 1, 3, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 46, 50, 51, 57, 58, 73, 80, 85, 87; VIII, 1, 2, 4, 13, 26, 91, 96, 106. Ejus magnitudo et incolæ, VI, 1-3, 9-13, 17, 91; coloni plerique Peloponnesii, I, 12; tyranni mari potentes, I, 14, 17, 18.
 Siculi barbari, III, 103; IV, 25; V, 4; VI, 2, 17, 34, 45, 48, 62, 65, 88, 94, 98, 103; VII, 1, 2, 32, 57, 58, 77, 80.
 Siculum mare, IV, 24, 53; VI, 13.
 Sicyon, Sicyonii, I, 28, 108, 111, 114; II, 9, 80; IV, 70, 101, 119; V, 52, 58, 59, 60, 81; VII, 19, 58; VIII, 3.
 Sidussa, VIII, 24.
 Sigeum, VI, 59; VIII, 101.
 Simonides, Ath., IV, 7.
 Simus Himeram condit, VI, 5.
 Singei, V, 18.
 Sinti, II, 98.
 sinus Ambracius, I, 55; II, 68; III, 107. Crisæus, I, 107. Iasicus, VIII, 26. Ionius, I, 24; II, 97; VI, 13, 30, 34, 44. Maliacus, VIII, 3. Piericus, II, 99. Terinæus, VI, 104. Tyrrhæus, VI, 62.
 Siphæ, IV, 76, 77, 89, 101.
 Sitalces, Thracum rex, II, 29, 67, 95, 96, 97, 98, 99, 101; IV, 101.
 Socrates, Ath., II, 23.
 solis defectus, I, 23; II, 28; IV, 52.
 Solium, II, 30; III, 95; V, 30.
 Solois, VI, 2.
 Solygia, IV, 42 et 43. Solygius collis, IV, 42.
 Sophocles, Ath., III, 115; IV, 2, 3, 46, 65.
 Sostratides, Ath., III, 115.
 Sparadocus, IV, 101.
 Spardacus, Thrax, II, 101.
 Spartolus, II, 79; V, 18.
 Sphacteria ins., IV, 8.
 Stagirus, IV, 88; V, 6, 18.
 stater Daricus, VIII, 28. Phocaicus, IV, 52.
 Stesagoras, Ath., I, 116.
 Sthenelaidas, Lac., VIII, 5; ephorus, I, 85. Ejus oratio, qua Lacedæmonios ad bellum contra Athenienses suscipiendum hortatur, I, 86, 87.
 stipendium peditum et equitum apud Græcos, V, 47. Apud Athenienses, III, 17 et VIII, 45. Thracum mercenariorum, VII, 27. A Tissapherne datum, VIII, 29 et 45. Magistratum Ath., VIII, 69 et 97.

Stratodemus, Lac., II, 67.
 Stratonice, Perdicæ soror, II, 101.
 Stratus, Stratii, II, 80, 81, 82, 84, 102; III, 106.
 Stræbus, Ath., I, 105.
 Strombichides, Ath., VIII, 15, 16, 17, 30, 62, 63, 79.
 Strombichus, Ath., I, 45.
 Strongyla, ins., III, 88.
 Strophacus, Thessalus, IV, 78.
 Strymon, fl., I, 98, 100; II, 96, 97, 99; IV, 50, 102; V, 7; VII, 9.
 Styphon, Lac., IV, 38.
 Styrenses, VII, 57.
 Sunium, VIII, 28; VIII, 4, 95.
 Sybaris, fl., VII, 35.
 Sybota I, 47, 50, 52, 54; III, 76.
 Syca, VI, 98.
 Syme, ins., VIII, 41, 42, 43.
 Symæthus, fl., VI, 65.
 Syracusæ, Syracusani, III, 86, 88, 103, 115; IV, 1, 24, 25, 65; V, 4; VI, 3, 5, 6, 11, 17, 18, 20, 32-41, 45, 48, 50, 51, 52, 63-67, 69-75, 78, 80, 85-88, 91, 93, 94, 96-104; VII, 1-7, 21-25, 28, 31-33, 36-59, 64-74, 77-87; VIII, 26, 28, 35, 45, 61, 78, 84, 85, 96, 104, 105, 106. Portus magnus, VI, 101; VII, 2, 3, 4, 22, 23, 36, 56, 59. Portus parvus, VII, 22.

T

Tænarus, promont., I, 128 et 133; VII, 19.
 Tamos, Persa, VIII, 31 et 87.
 Tanagra, Tanagræi, I, 108; III, 91, IV, 91, 93, 97; VII, 29. Ager Tanagræus, IV, 76.
 Tantalus, Lac., IV, 57.
 Tarentum, VI, 34, 44, 104; VII, 1; VIII, 91.
 Taulantii, Illyrii, I, 24.
 Taurus, Lac., IV, 119.
 Tegea, Tegeatæ, IV, 134; V, 32, 40, 67, 62, 64, 65, 67, 71, 73-76, 78, 82.
 Tellias, Syrac., VI, 103.
 Tellis, Lac., II, 25; III, 69; IV, 70; V, 19 et 24.
 Telluris templum, II, 15.
 Temenidæ, II, 99.
 Temenites, VI, 75 et 100; VII, 3.
 Tenedii, III, 2; VII, 57.
 Tenedos, III, 28, 35.
 Tenii, VIII, 69; VII, 57.
 Teos, Teii, III, 32; VII, 57; VIII, 16, 19, 20.
 Tereas, s. Terias, fl., VI, 50 et 94.
 Teres, Odrysarum rex, II, 29, 67, 95.
 Tereus, Procnæ maritus, II, 29.
 Terinæus, sinus, VI, 104.
 Terræ motus, I, 23 et 128; III, 87 et 89; IV, 52; V, 45 et 50; VIII, 6.
 tessaracostæ Chiæ, VIII, 101.
 tessera militaris, VIII, 44.
 Teutiaplus, Eleus, III, 29 et 30.

Teutlussa, ins., VIII, 42.
 Thapsus, VI, 4, 97, 99, 101, 102; VII, 49.
 Tharyps, Molossorum rex, II, 80.
 Thasus, ins., I, 100, 101; IV, 104, 105, 107; V, 6; VIII, 64.
 Theænetus, Plataënsis, III, 20.
 Theagenes, Megarensis, I, 126.
 theatrum Dionysiacum, VIII, 93.
 Thebæ, III, 22, 24, 91; IV, 76, 91, 93, 96.
 Thebani, I, 27, 90. Plataeas occupare conati cæduntur, unde bellum, II, 2-6, 71, 72; III, 54-59; IV, 133; VI, 95; VII, 18, 19. Eorum oratio contra Plataeenses, III, 61-67. Agrum Plataeensium obtinent, III, 68. Thraces cædunt, VII, 30.
 Themistocles, I, 14, 74. Ejus consilio Athenæ muris cinguntur, I, 90-92, et Piræeus, I, 93, et res navalis augetur, I, 93. Ostracismo ejectus, deinde Medisni accusatus fugit in Asiam, ubi obiit, I, 135-138. Ejus præclara ingenii indoles, I, 138.
 Theodoros, Ath., III, 91.
 Theogenes, Ath., IV, 27; V, 19 et 24.
 Theolytus, Acarnan, II, 102.
 Thera, ins., II, 9.
 Theramenes, Ath., VIII, 68, 89, 91, 92, 94.
 Therimenes, Lac., VIII, 26, 29, 31, 36, 38, 43, 52.
 Therme, opp. Maced., I, 61; II, 29.
 Thermon, Lac., VIII, 11.
 Thermopylæ, II, 101; III, 92; IV, 36.
 Theseus, II, 15. Ejus templum, VI, -61.
 Thespiensis ager, IV, 76. Thespienses IV, 93, 96, 133; VI, 95; VII, 19, 25.
 Thesproti, II, 80. Thesprotis, I, 30, 46, 50.
 Thessalia, Thessali, I, 2, 12, 102, 107, 111; II, 22, 101; III, 93; IV, 78, 108; V, 13, 51; VIII, 3, 43.
 Thessalus, Pisistrati f., I, 20; VI, 55.
 Thoricus, VIII, 95.
 Thracia, Thraces, I, 56, 57, 59, 60, 100, 130; II, 9, 29, 67, 95, 96, 97, 98, 100, 101; III, 92; IV, 7, 70, 74, 78, 79, 101, 102, 104, 105, 122, 129; V, 2, 6, 12, 26, 30, 34, 35, 38, 67, 80, 83; VII, 9; VIII, 64.
 Thraces Bithyni, IV, 75, Thraces machærophori ex genere Diaco, VII, 27. Mycalessum atrociter diripiunt et cæduntur a Thebanis, VII, 29, 30.
 Thraciæ portæ ad Amphipolim, V, 10.
 Thrasybulus, Ath., VIII, 73, 75, 76, 81, 100, 104, 105.
 Thrasycles, Ath., V, 19 et 24; VIII, 15, 17, 19.
 Thrasyllus, Argivus, V, 59 et 60.
 Thrasyllus, Ath., VIII, 73, 75, 76, 100, 104, 105.
 Thrasytelidas, Lac., IV, 11.

Thriasii campi, I, 114; II, 19, 20, 21.
 Thronium, II, 26.
 Thucles, Ath., III, 80, 91, 115; VII, 16.
 Chalcidensis, VI, 3.
 Thucydides, Hagnonis collega, I, 117.
 Thucydides, Olori f., II, 48; IV, 104, 107; V, 26.
 Thucydides, Pharsalius, VIII, 92.
 Thuriatæ, in Laconia, I, 101.
 Thurii, VI, 61, 88, 104; VII, 33, 35, 57; VIII, 35, 61, 84.
 Thyamis, fl., I, 46.
 Thyamus, mons, III, 106.
 Thymochares, Ath., VIII, 95.
 Thyrea, Thyreatæ, II, 27; IV, 56; V, 41. Ager Thyreaticus, VI, 95.
 Thyssus, opp., IV, 109; V, 35.
 tibicines Lac., V, 70.
 Tichium, III, 96.
 Tichiussa, VIII, 26 et 28.
 Tilatai, II, 96.
 Timagoras, Cyzicenus, VIII, 6, 8, 39.
 Timagoras, Tegeata, II, 67.
 Timanor, Cor., I, 29.
 Timanthes, Cor., I, 29.
 Timidas, Plataensis, III, 20.
 Timocrates, Ath., III, 105; V, 19, 24. Cor., II, 33. Lac., II, 85 et 92.
 Timoxenus, II, 33.
 Tisamenus, Trachinins, III, 92.
 Tisander Apodotus, III, 100.
 Tisias, Ath., V, 84.
 Tisimachus, Ath., V, 84.
 Tissaphernes, VIII, 5, 6, 16, 18, 20, 25, 26, 28, 29, 35, 36, 37, 43-50, 52-54, 56-59, 63, 65, 78, 80-85, 87, 88, 99, 108, 109.
 Tlepolemus, Ath., I, 117.
 Tolmæus, Ath., I, 108 et 113; IV, 53, 119.
 Tolmidas, Plataensis, III, 20.
 Tolmides, Ath., I, 108 et 113.
 Tolophonii, III, 101.

Tolophus, Ophionensis, III, 100.
 Tomeus, mons, IV, 118.
 Torona, a Brasida occupatur, IV, 110, 114, 120, 122, 129, 132. A Cleone occupatur, V, 2, 3, 6, 18.
 Torylaus, Thessalus, IV, 78.
 Trachinia, Trachinii, III, 92, 100; IV, 78; V, 12, 51.
 Tragia, ins., I, 116.
 Treres, II, 96.
 Triballi, II, 96; IV, 101.
 tributum sociis Ath. impositum, I, 96; II, 13. Ab Aristide descriptum, V, 18. Quod Odrysarum regi pendeatur, II, 97.
 Trinacria, VI, 2.
 Triopium, VIII, 35 et 60.
 Tripodiscus, IV, 70.
 tripus Delphicus, II, 132; III, 57.
 Tritæenses, III, 101.
 Troas, I, 131.
 Troes, I, 11.
 Troezen, Troezenii, I, 27 et 115; II, 56; IV, 118; VIII, 3.
 Troja, I, 8, 11.
 Trojanum bellum, I, 10, 11. Pellenenses, Troja revecti Scionam condunt, IV, 120. Trojani in Siciliam deferuntur, VI, 2.
 Troica tempora, I, 3, 12, 14.
 Trotilus, VI, 4 et 99; VII, 2.
 tropæa Acarnanum, III, 109 et 112. Atheniensium, I, 63 et 105; II, 84 et 92; IV, 12, 14, 25, 38, 44, 72, 131; V, 3; VI, 70, 94, 98, 103; VII, 5, 23, 34, 54; VIII, 24, 25, 106. Bæotorum, IV, 97. Brasidæ, IV, 124; V, 10. Corcyræorum, I, 30 et 54. Corinthiorum, I, 54, 105; VII, 34. Mantinensium, IV, 134. Perdicæ, IV, 124. Peloponnesiorum, II, 22 et 92; V, 74; VIII, 42 et 95. Sicyoniorum, IV, 101. Stratiorum, II, 82. Syracusanorum, VII, 24,

41, 45, 54, 72. Tegeatarum, IV, 134. (Tyca, VI, 98. *Vid. Syc.*)
 Tydeus, Ionis, VIII, 38.
 Tyndareus, I, 9.
 tyranni in Græcia et Sicilia, I, 13, 14, 17, 18. Tyrannis Pisistratidarum, VI, 53, 54, 59.
 Tyrrhenia, VI, 88, 103.
 Tyrrheni cum Atheniensibus militant, VII, 53, 54, 57. Pelasgici Lembum et Athenas tenuerunt, IV, 109.
 Tyrrhenum mare, IV, 24; VII, 58. Sinus, VI, 62.

U, V

Veneris fanum ad Erycem, VI, 46.
 Ulysses, IV, 24.
 urbes recentiores in littoribus positæ, I, 7.
 urinatores, IV, 26.
 Vulcanus, III, 88.

X

Xanthippus, Ath., I, 111, 127, 139; II, 13, 31, 34.
 Xenares, Lac., V, 36 et 51.
 Xenocides, Cor., I, 46; III, 114.
 Xenon, Theb., VII, 19.
 Xenophanes, Ath., VI, 8.
 Xenophantidas, Lac., VIII, 55.
 Xenophon, Ath., II, 70, 79.
 Xenotimus, Ath., II, 23.
 Xerxes, I, 14, 118, 129, 137; IV, 50.

Z

Zacynthus, Zacynthii, I, 47; II, 7, 9, 66, 80; III, 94, 95; IV, 8, 13; VII, 31; VII, 57.
 Zancle, VI, 4 et 5.
 zancleon, Siculis falx, VI, 4.
 Zeuxidamus, Lac., rex, II, 19, 47, 71; III, 1.
 Zeuxidas, Lac. V, 19 et 24.
 Zopyrus, Persa, I, 109.

ἐκ τῶν εἰς Θουκυδίδην σχολίων

περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ Θουκυδίδου

καὶ τῆς τοῦ λόγου ιδέας.

DE THUCYDIDIS VITA ET ORATIONIS FORMA

LIBELLUS EX SCHOLIIS IN THUCYDIDEM

DEPROMPTUS.

1. Τῶν Δημοσθένους μύστας γεγενημένους θέλων λόγων τε καὶ ἀγώνων, συμβουλευτικῶν τε καὶ δικανικῶν νοσημάτων μεστοὺς γενομένους καὶ ἱκανῶς ἐμφορηθέντας, ὥρα λοιπὸν καὶ τῶν Θουκυδίδου τελετῶν ἐντός καταστῆναι· πολὺς γὰρ ὁ ἀνὴρ τέχναις καὶ κάλλει λόγων καὶ ἀκριβεῖς πραγμάτων καὶ στρατηγικαῖς συμβουλαῖς καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον εἰπεῖν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον· πρὶν γὰρ τῶν λόγων ταῦτα ἐξεταστέον τοῖς φρονουσι καλῶς.

2. Θουκυδίδης τοίνυν ὁ συγγραφεὺς Ὀλόρου μὲν προῆλθε πατρός, τῇ ἐπωνυμίᾳ ἔχοντος ἀπὸ Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως, καὶ μητρός Ἥγησιπύλης, ἀπόγονος δὲ τῶν εὐδοκίμωνάτων στρατηγῶν, λέγω δὴ τῶν περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα. (3) ὥκειώτο δὲ ἐκ παλαιοῦ τῷ γένει πρὸς Μιλτιάδην τὸν στρατηγόν, τῷ δὲ Μιλτιάδῃ πρὸς Αἰακὸν τὸν Διός. οὕτως αὖγε τὸ γένος ὁ συγγραφεὺς ἄνωθεν. (4) καὶ τούτοις Αἰδύμος μαρτυρεῖ, Φερεκύδην ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν φάσκων οὕτως λέγειν· « Φιλαίας δὲ ὁ Αἰαγτος οἰκεῖ ἐν Ἀθήναις. »

3. ἐκ τούτου δὲ γίνεται Δαίικλος, τοῦ δὲ Ἐπίδουκος, τοῦ δὲ Ἀκίστωρ, τοῦ δὲ Ἀγίνωρ, τοῦ δὲ Ὀλιος, τοῦ δὲ Λύκης, τοῦ δὲ Τύφων, τοῦ δὲ Λάϊος, τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ, τοῦ δὲ Τίσανδρος, ἐφ' οὗ ἀρχοντος ἐν Ἀθήναις * * τοῦ δὲ Μιλτιάδης, τοῦ δὲ Ἰπποκλείδης, ἐφ' οὗ ἀρχοντος Παναθήναια ἐτέθη * * τοῦ δὲ Μιλτιάδης, ὃς ὥκισε Χερρόνησον. » (5) μαρτυρεῖ τούτους καὶ Ἑλλάνικος ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ἀσωπίδι. (6) ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποι τις, τί αὐτῷ πρὸς Θουκυδίδην; ἔστι γὰρ οὕτως τούτου συγγενής. (7) Θραῖκες καὶ Δόλογχοι ἐπολέμουν πρὸς Ἀψινθίους ὄντας γείτονας, τάλαιπωροῦμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ τί κακὸν οὐ πάσχοντες ἐκ τοῦ μείον ἔχειν αἰεὶ τῶν πολεμίων καταφεύγουσιν ἐπὶ τὰ τοῦ θεοῦ χρηστήρια, εἰδότες ὅτι μόνος θεὸς ἐξ ἀμυγῶν εὐρίσκει πόρους· θεοῦ γὰρ ἰσχύς καὶ κατ' Αἰσχύλον ὑπερτέρα, πολλὰκις δ' ἐν κακοῖσι τὰν ἀμύχανον ἐκ χαλεπᾶς δύας ὑπὲρ τε δμμάτων κρημαμέναν νεφέλαν ὀρθοῖ. (8) κοῦκ ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων· ἐγρήσθησαν γὰρ κράτιστον ἔξιν ἡγεμόνα τοῦτον ὃς ἂν αὐτοὺς ἀλωμένους ἐπὶ ξενίαν καλέσῃ. (9) τότε καὶ Κροῖσος εἶχε Λυδίαν καὶ τὰς Ἀθῆνας· ἡ Πεισιστρατιδῶν τυραννίς. (10) ἐπανιόντες οὖν ἀπὸ τοῦ χρηστηρίου περιέτυχον τῷ Μιλτιάδῃ πρὶν τῶν θυρῶν καθέζομένῳ τῆς αὐτοῦ οἰκίας, ἀγχομένῳ μὲν τῇ τυραννίδι, ζητούντι δὲ δικαίαν τῆς Ἀττικῆς ἔξοδον· ταῦτα γὰρ ὥκονόμησεν ὁ χρησμὸς αὐτοῖς. (11) δρῶν οὖν αὐτοὺς πλανητῶν ἔχοντας στολήν, συνεις τί δύναται πλάνη,

1. Jam tempus est ut qui Demosthenis divinarum orationum et concertationum cognitione imbuti et sententiis ejus ad deliberativum et judiciale dicendi genus pertinentibus pleni et abunde referti sunt, in Thucydidis etiam mysteria introducantur ipsiusque sacris initiarentur. Hic enim vir et arte, et pulchritudine orationum, et accurata rerum notitia, et exercitus ductandi scientia pollet, et in deliberativo et demonstrativo dicendi genere excellit. Sed vitam et genus viri primum declarare est necesse: illis enim, qui recte de rebus sentiunt, antequam ad scripta accedant, hæc sunt inquirenda.

2. Thucydides igitur, ille historiarum scriptor, ex patre Oloro, qui ab Oloro Thracum rege nomen impositum habebat, et ex matre Hegesipyla est procreatus, genus trahens a nobilissimis ducibus, Miltiadem et Cimonomem dico. (3) Antiquitus enim cum Miltiade Atheniensium duce; et propter Miltiadis genus, cum ipso Æaco Jovis filio cognatione conjunctus erat. Adeo illustribus majoribus historicus iste se natum gloriatur. (4) Atque Didymus hæc suo testimonio confirmat, qui tradit Pherecydem primo Historiarum libro ita scribere: « Athenis habitavit Philæas Ajacis filius: huic filius fuit Daicles, huic Epidycus, huic Acestor, huic Agenor, huic Olius, huic Lyces, huic Typhon, huic Laius, huic Agamestor, huic Tisander, qui quum esset Athenis archon * * illi filius fuit Miltiades, cui filius Hippocles, qui quum Athenis esset archon, instituta sunt Panathenæa * * illi natus est Miltiades, qui Thraciæ Chersonesum colonis frequentavit. » (5) Idem testatur et Hellanicus in eo libro, qui inscribitur Asopis. (6) Nec vero dicat aliquis, quid ipsi Miltiadi cum Thucydide? ita est enim huic cognatus. (7) Thraces et Dolonci bellum cum Apsinthiis vicino populo gerebant; sed eo bello graviter afflicti, et gravissima quæque passi, quod hostibus semper essent inferiores, ad oracula divina confugiunt, quia sciebant solum deum rationem invenire posse, quæ vel difficillimas res expediat: nam, ut et Æschylus canit, *deorum vis est summa: sæpe enim urbem in rebus adversis consilii inopem a gravi molestia liberavit, et oculis imminentem nubem in bonum vertit.* (8) Nec eos sua spes fefellit. Oraculum enim acceperunt, fore ut optimum ducem haberent eum, qui ipsos errantes ad hospitium invitasset. (9) Tunc temporis Cræsus Lydiæ rex erat; Pisistratidæ vero tyrannidem Athenis obtinebant. (10) Illi igitur dum ab oraculo revertuntur, in Miltiadem ante portas domus suæ sedentem inciderunt, qui Pisistratidarum tyrannidem iniquo animo ferebat, et justam ex Attica excedendi occasionem quærebat. Hæc enim deus, qui responsum dederat, ipsis ante paraverat. (11) Quum igitur Miltiades eos hominum errantium veste amictos vidisset, quia sciebat quid valeret erratio,

καλεῖ τοὺς ἀνδρας ἐπὶ ξενίαν, ὑπηρετῶν τῷ χρησμῷ
 λανθάνων. (12) οἱ δ' ἤσθησαν τὸν ἡγεμόνα τὸν ἀπὸ τῶν
 ξενίων εἰληφότες, καὶ πάντα αὐτῷ διηγησάμενοι στρα-
 τηγὸν χειροτόνησαν αὐτῶν. (13) οἱ μὲν οὖν τὸν θεόν
 φασιν ἐρωτήσαντα ἐξελεῖν, οἱ δὲ οὐκ ἄνευ γνώμης τοῦ
 τυράννου τὴν ἔξοδον πεποικημένοι, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι
 τὴν πρόσκλησιν τῶν Θρακῶν διηγησάμενον ἀπελθεῖν· ὃς
 καὶ προσδοὺς δύναιμι ἀπέπεμψεν, ἡσθεῖς ὅτι μέγα δυ-
 νάμενος ἀνὴρ ἔξεισι τῶν Ἀθηνῶν. (14) οὗτος οὖν ἡγού-
 10 μενος ἐπλήρωσε τὰ μεμαντευμένα, καὶ μετὰ τὴν νικὴν
 γίγνεται καὶ Χερρονήσου οἰκιστής. (15) ἀποθανόντος δὲ
 τοῦ παιδὸς αὐτοῦ διαδέχεται τὴν ἐν Χερρονήσῳ ἀρχὴν
 Στησαγόρας ὁ ..... ἀδελφὸς δημομήτριος. (16) ἀποθα-
 νόντος δὲ καὶ τούτου διαδέχεται τὴν ἀρχὴν Μιλτιάδης,
 15 ὁμνύμιμος μὲν τῷ πρώτῳ οἰκιστῇ, ἀδελφὸς δὲ Στησα-
 γόρου δημομήτριος καὶ δημοπάτριος. (17) οὗτος οὖν, ὄν-
 των αὐτῷ παίδων ἐξ Ἀττικῆς γυναικὸς, ὅμως ἐπιθυμῶν
 δυναστείας λαμβάνει Θρακῶν βασιλέως Ὀλόρου θυγα-
 τέρα Ἥγησιπύλην πρὸς γάμον· ἐξ οὗ καὶ αὐτῆς γίνεταί
 20 παιδίον. (18) κατελθόντων δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα Περσῶν
 συσκευασάμενος τὰ αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας πέμπει καὶ τὰ
 πολλὰ τοῦ γένους ἀποστέλλει. (19) ἡ δὲ ναὺς ἀλίσκεται,
 ἐν ᾗ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ οἱ ἐκ τῆς γυναικὸς
 τῆς Θρακικῆς· ἀφίενται δ' ὑπὸ βασιλέως, εἰ γε μὴ
 25 Ἡρόδοτος ψεύδεται. (20) Μιλτιάδης δ' εἰς τὴν Ἀττικὴν
 καὶ Θρακίαν διαφυγὼν σώζεται. οὐκ ἀπέδρα δὲ καὶ
 τὴν τῶν ..... συκοφαντίαν· ἐγκλήματα γὰρ αὐτῷ .....
 διεξιόντες τὴν τυραννίδα. (21) ἀποφεύγει δὲ ..... στρα-
 τηγὸς τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου γίγνεται. (22)
 30 ἀπὸ τούτου οὖν ..... κατάγεσθαι φησι τὸ Θουκυδί-
 δου γένος. καὶ μέγιστον τεκμήριον νομίζουσι τὴν
 πολλὴν περιουσίαν καὶ τὰ ἐπὶ Θρακίᾳ κτήματα καὶ
 ..... σὺλῃ μέταλλα χρυσᾶ. (23) δοκεῖ οὖν τισὶν .....
 εἶναι τοῦ Μιλτιάδου ἢ θυγατρίδους. (24) παρέσχε δ'
 35 ἡμῖν τὴν ἄλλως αὐτὸς ζήτησιν, μηδεμίαν μνήμην περὶ
 τοῦ γένους πεποικημένον. (25) μὴ ἀγνοῦμεν δὲ τοῦτο
 ὅτι Ὁρόλος ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐστὶ, τῆς μὲν πρώτης συλ-
 λαβῆς τὸ ρ ἐχούσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ λ. αὕτη
 γὰρ ἡ γραφή, ὡς καὶ Διδύμου δοκεῖ, ἡμάρτηται. (26)
 40 ὅτι γὰρ Ὁρόλος ἐστίν, ἡ στήλη δηλοῖ ἢ ἐπὶ τοῦ τάφου
 αὐτοῦ κειμένη, ἔνθα κεγράφεται «Θουκυδίδης Ὁρόλου
 Ἀλιμουσίος.» (27) πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις κα-
 λουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνή-
 45 ματα, ἔνθα δέικνυται Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου τάφος.
 εὐρίσκεται δὲ ἄλλον ὅτι τοῦ Μιλτιάδου γένους ὄντως·
 ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται. (28) καὶ Πολέμων δὲ ἐν
 τῷ περὶ ἀκροπόλεως τούτοις μαρτυρεῖ· ἔνθα καὶ Τιμό-
 θεον υἱὸν αὐτῷ γεγενῆσθαι προσιστορεῖ. (29) ὁ δὲ Ἐρ-
 50 μιππος καὶ ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν αὐτὸν λέγει τῶν
 τυράννων ἔλαει τὸ γένος, διὸ καὶ διαφθονεῖν αὐτὸν φη-
 σιν ἐν τῇ συγγραφῇ τοῖς περὶ Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστο-
 γείτονα, λέγοντα ὡς οὐκ ἐγένοντο τυραννοφόνοι· οὐ γὰρ
 ἐπρόνευσαν τὸν τύραννον, ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ τυράν-
 νου Ἰππαρχον. (30) ἡγάγετο δὲ γυναῖκα ἀπὸ Σκαπητῆς

ipse ad hospitium invitavit, et oraculo inserviebat ne-
 sciens. (12) Illi vero lætati sunt quod ducem nacti erant
 illum ex hospitio agnoscendum. Cui quum omnia narra-
 sent, belli ducem sibi crearunt. (13) Sunt autem qui di-
 cant Miltiadem deo prius consulto Athenis excessisse. Alii
 vero tradunt eum non sine tyranni voluntate inde exiisse;
 sed postquam tyranno significasset se a Thracibus vocari,
 sic demum abiisse: tyrannum autem copias præterea de-
 disse illi ac dimisisse lubentem, quia gaudebat virum
 magna potentia præditum Athenis exire. (14) Hic igitur
 factus dux res oraculo prædictas implevit et ad suum finem
 perduxit: et post partam victoriam coloniae etiam in Cher-
 onesum deductæ dux fuit. (15) Quum autem is sine libe-
 ris obiisset, Stesagoras, uterinus ejus frater, Chersonesi
 regnum hereditatis jure accepit. (16) Hoc autem et ipso
 defuncto, successit in regnum Miltiades, qui et idem
 nomen ferebat quod prior ille coloniae in Chersonesum de-
 ductæ dux, et uterinus ac germanus Stesagoræ frater erat.
 (17) Hic igitur Miltiades, quamvis ex Attica muliere liberos
 suscepisset, tamen regnandi cupiditate flagrans Hegesi-
 pylam, Olori Thracum regis filiam, uxorem duxit, ex qua
 filius est ipsi natus. (18) Sed quo tempore Persæ in Græ-
 ciam venerunt, Miltiades res suas convasatas magnamque
 generis partem Athenas misit. (19) Sed accidit ut navis ca-
 peretur, in qua etiam liberi ipsius captivi facti sunt, non
 tamen ii quos ex Thracia muliere susceperat; hi enim, si
 modo verum est Herodoti testimonium, a rege dimissi sunt.
 (20) Miltiades vero ex Thracia fugiens, in agrum Atticum
 salvus pervenit; at non ita quidem inimicorum suorum
 calumnias effugere potuit: crimina enim ipsi intulerunt,
 narrantes quonam modo tyrannidem in Chersoneso exer-
 cuisset. (21) Sed tamen hoc crimine absolvitur: et in bello
 contra barbaros imperator est creatus. (22) Ab hoc igitur
 Miltiade Thucydidem genus ducere tradunt. Et validissi-
 mum hujus rei argumentum esse putant ingentem ipsius
 opulentiam et possessiones quas in Thracia habuit, et
 quas Scaptesyliæ aurifodinas. (23) Quibusdam igitur vi-
 detur fratris sororisve Miltiadis filius fuisse, vel ex filia
 nepos. (24) Ceterum Thucydides ipse hanc quærendi gene-
 ris sui occasionem nobis temere præbuit, quia ipse nullam
 ejus mentionem fecit. (25) Hoc vero ne ignoremus, Thu-
 cydidis patri Orolon nomen fuisse, cuius nominis prima
 syllaba habet r, secunda l, non Olorus, quæ scriptura, ut
 Didymo quoque videtur, vitiosa est. (26) Nam Orolus esse
 scribendum, columna ejus monumento imposita aperte
 testatur, ubi hæc sunt insculpta, THUCYDIDES OROLI F. BALIMU-
 SIUS. (27) Etenim ad portas, quæ Melitides vocantur, in
 Cœla sunt quæ appellantur Cimonia monumenta, ubi visun-
 tur Herodoti et Thucydidis sepulcra. Hinc manifeste patet,
 Thucydidem ex Miltiadis genere oriundum esse; nullus
 enim peregrinus et ab illa familia alienus ibi sepeliebatur.
 (28) Idem testatur etiam Polemon in libro de arce Athe-
 niensi; ubi etiam hoc scribit, Thucydidem filium fuisse
 Timotheum. (29) Hermippus vero et ab ipsis tyrannis Pi-
 sistratidis genus eum trahere dicit; quare etiam illum in suis
 scriptis de Harmodio et Aristogitone invidiose loqui et
 tyrannum ab iis cæsum fuisse negare: nec enim, ut inquit
 ille, tyrannum, sed Hipparchum tyranni fratrem interfe-
 cerunt. (30) Thucydides autem duxit uxorem e Scaptesyliæ

ὕλης τῆς Θράκης πλουσίαν σφόδρα καὶ μέταλλα κε-
 κτημένην ἐν τῇ Θράκῃ. (31) τοῦτον δὲ τὸν πλοῦτον
 λαμβάνων οὐκ εἰς τρυφὴν ἀνήλισκεν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ Πε-
 λοποννησιακοῦ πολέμου τὸν πόλεμον αἰσθηθεὶς κινεῖσθαι
 5 μέλλοντα, προελόμενος συγγράφαι αὐτὸν παρῆχε πολλὰ
 τοῖς Ἀθηναίων στρατιώταις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίων καὶ
 πολλοῖς ἄλλοις, ἵνα ἀπαγγέλλοιεν αὐτῷ βουλευμένῳ συγ-
 γράφειν τὰ γινόμενα κατὰ καιρὸν καὶ λεγόμενα ἐν αὐτῷ
 τῷ πολέμῳ. (32) ζητητέον δὲ διὰ τί καὶ Λακεδαιμο-
 10 νίοις παρῆχε καὶ ἄλλοις, ἐξ ὧν Ἀθηναίοις δίδοναι μόνοις
 καὶ παρ' ἐκείνων μανθάνειν. (33) καὶ λέγομεν ὅτι οὐκ
 ἀσκόπως καὶ τοῖς ἄλλοις παρῆχεν σκοπὸς γάρ ἦν αὐτῷ
 τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων συγγράφαι, εἰκὸς δὲ ἦν
 Ἀθηναίους πρὸς τὸ χρήσιμον ἐκείνων ἀπαγγέλλοντας
 15 ψεύδεσθαι, καὶ λέγειν πολλάκις ὡς ἡμεῖς ἐνίκησαμεν,
 οὐ νικήσαντας. (34) διὸ πᾶσι παρῆχεν, ἐκ τῆς τῶν
 πολλῶν συμφωνίας θηρώμενος τὴν τῆς ἀληθείας κατά-
 ληψιν· τὸ γὰρ ἀσάφες ἐξελέγχεται τῇ τῶν πολλῶν συν-
 αδόσῃ συμφωνίᾳ. (35) ἤκουσε δὲ διδασκάλων Ἀνα-
 20 ξαγόρου μὲν ἐν φιλοσόφοις, ὅθεν, φησὶν δ' Ἀντύλλος,
 καὶ ἄθεος ἡρέμα ἐνομίσθη, τῆς ἐκείθεν θεωρίας ἐμφορη-
 θεῖς· Ἀντιφώντος δὲ ῥήτορος, δεινοῦ τὴν ῥητορικὴν
 ἀνδρός, οὗ καὶ μέμνηται ἐν τῇ ὀγδόῃ ὡς αἰτίου τῆς
 καταλύσεως τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων
 25 καταστάσεως. (36) ὅτι δὲ μετὰ τὸν θάνατον τιμωρού-
 μενοι τὸν Ἀντιφώντα οἱ Ἀθηναῖοι ἔρριψαν ἕξω τῆς πό-
 λεως τὸ σῶμα, σεσιώπηκεν ὡς διδασκάλῳ χαριζόμενος
 λέγεται γὰρ ὡς ἔρριψαν αὐτοῦ τὸ σῶμα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς
 αἰτίου τῆς μεταβολῆς τῆς δημοκρατίας. (37) οὐκ ἐπο-
 30 λитеύσατο δ' ὁ συγγραφεὺς γενόμενος ἐν ἡλικίᾳ οὐδὲ
 προσῆλθε τῷ βήματι, ἐστρατήγησε δ' ἀρχέκακον ἀρχὴν
 παραλαβὼν ἀπὸ γὰρ ταύτης φυγαδεύεται. (38) πεμ-
 φθεὶς γὰρ ἐπ' Ἀμφίπολιν Βρασίδου φθάσαντος καὶ προ-
 λαβόντος αὐτὴν ἔσχεν αἰτίαν, καίτοι μὴ πάντα καταστάς
 35 ἀνόνητος Ἀθηναίος· τῆς μὲν γὰρ ἀμαρτάνει, Ἡϊόνα
 δὲ τὴν ἐπὶ Στρυμόνι λαμβάνει. ἀλλὰ καὶ οὕτως τὸ
 πρῶτον ἀτύχημα εἰς ἀμάρτημα μεταλαβόντες φυγα-
 δεύουσιν αὐτόν. (39) γενόμενος δ' ἐν Αἰγίνῃ μετὰ τὴν
 φυγὴν, ὡς ἂν πλουτῶν, ἐδάνεισε τὰ πλεῖστα τῶν χρη-
 40 μάτων. (40) ἀλλὰ κακῶτερον μετήλθε, καὶ διατρίβων ἐν
 Σκαπτῇ ὕλῃ ὑπὸ πλατάνῳ ἔγραψεν· μὴ γὰρ δὴ πειθώ-
 μεθα Τιμαίῳ λέγοντι ὡς φυγὼν ὥκησεν ἐν Ἰταλίᾳ.
 (41) ἔγραψε δ' οὐδ' οὕτως μνησικακῶν τοῖς Ἀθηναίοις,
 ἀλλὰ φιλαλήθης ὢν καὶ τὰ θῆη μέτριος, εἰ γε οὔτε Κλέων
 45 παρ' αὐτῷ οὔτε Βρασίδας δὲ τῆς συμφορᾶς αἴτιος ἀπέ-
 λαισε λοιδορίας, ὡς ἂν τοῦ συγγραφέως ὀργιζομένου.
 καίτοι οἱ πολλοὶ τοῖς ἰδίοις πάθεσι συνέθεσαν τὰς
 ἱστορίας, ἥκιστα μελήσαν αὐτοῖς τῆς ἀληθείας. (42)
 Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ὑπεροφθεὶς ὑπὸ Κορινθίων ἀποδρᾶ-
 50 ναί φησιν αὐτοὺς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, Τίμαιος
 δ' ὁ Ταυρομενίτης Τιμολέοντα ὑπερεπήνεσε τοῦ με-
 τρίου, καθότι Ἀνδρόμαχον τὸν αὐτοῦ πατέρα οὐ κατέ-
 λυσε τῆς μοναρχίας· Φίλιστος δὲ τῷ νέῳ Διονυσίῳ τοῖς
 λόγοις πολεμεῖ, Ξενοφῶν δὲ Μένωνι λοιδορεῖται τῷ

Thraciae urbe ditissimam, et metallorum fodinas in Thracia
 possidentem. (31) Has autem opes adeptus, non in deli-
 cias consumsit; sed quum multo ante bellum Peloponnesia-
 cum motum iri præsensisset, quia cupiebat hoc bellum
 conscribere, multa Atheniensium et Lacedaemoniorum mili-
 tibus et multis aliis largitus est, ut res omnes in hoc bello
 quomodo suo tempore essent gestae aut dictae, sibi, eas me-
 moriae literisque mandare cupienti, referrent. (32) Hic au-
 tem quaerendum, cur et Lacedaemoniis et aliis pecunias de-
 derit; quum solis Atheniensibus eas dare et ex ipsis res
 omnes intelligere posset. (33) Respondemus, non sine
 causa sed certo consilio pecunias aliis etiam ab eo datas :
 rerum enim omnium veritatem sibi conscribendam propo-
 suerat. Erat autem verisimile, fore ut Athenienses utili-
 tati suae servientes in rerum a se gestarum relatione menti-
 rentur, et saepe dicerent hostes a se victos, quos tamen non
 vicissent. (34) Quamobrem pecuniam praebuit omnibus,
 ut ex multorum consensu veritatis notitiam indagaret et ex-
 piscaretur : quod enim obscurum est, id multorum concentu
 consensuque declaratur et aperte demonstratur. (35) Prae-
 ceptores autem audivit, in philosophia quidem Anaxagoram
 (unde etiam, Antyllo teste, atheus paulatim haberi cepit,
 quod illius philosophiae disciplinam avidius hausisset); in
 rhetoricis vero, Antiphontem rhetorem, virum in arte rhe-
 torica eximium, cujus in octavo suae Historiae libro mentio-
 nem facit, eumque auctorem fuisse dicit, ut popularis do-
 minatus abrogaretur et quadringentorum virorum domina-
 tio constitueretur. (36) Quod autem Antiphontis defuncti
 cadaver Athenienses extra urbem, quasi penas exigentes,
 projecerint; hoc quidem Thucydides in praecceptoris gratiam
 silentio praetermisit : sunt enim qui dicant ejus cadaver ab
 Atheniensibus projectum, quod eo auctore popularis domi-
 natus Athenis mutatus fuisset. (37) Thucydides, qui hanc
 historiam scripsit, quum ad virilem aetatem pervenisset,
 nullis reipublicae administrandae negotiis se immiscuit, nec
 ad tribunal et concionem accessit; duxit tamen exercitum,
 et imperium sibi a populo delatum primam malorum suo-
 rum causam habuit; nam propter hoc ipsum in exsilium est
 pulsus. (38) Quum enim Amphipolin missum Brasidas
 avertisset et urbem illam occupasset, hoc nomine ab Athe-
 niensibus est accusatus, quibus tamen ejus opera non prorsus
 fuit inutilis : nam ab hac quidem urbe capienda excidit;
 sed Eionem cepit, quae ad fluvium Strymonem est sita :
 nihilominus tamen Athenienses prius infortunium ejus culpae
 tribuentes, ipsum exsilio mulctarunt. (39) Ille vero pulsus
 in exsilium, quum Aeginae esset, quia magnas habebat
 opes, maximam suarum pecuniarum partem fœnori collo-
 cavit. (40) Postea tamen inde quoque discessit, et Sca-
 ptesylae Thraciae urbe degens, sub platano suam historiam
 scripsit. Absit enim ut fidem adhibeamus Timaeo, qui
 Thucydidem exsilio mulctatum, in Italia vitam transegisse
 dicit. (41) Veruntamen ne sic quidem injuriæ acceptae
 memor animo erga Athenienses male affecto historiam scrip-
 sit; sed veritatis amans et moderatis moribus erat; siqui-
 dem neque Cleon neque Brasidas, qui calamitatis auctor ipsi
 fuerat, ullo in ipsius scriptis maledicto ut ab irato scriptore
 est affectus : quamquam plerique suis affectibus inservien-
 tes, veritate prorsus neglecta, historias conscripserunt :
 (42) Herodotus enim a Corinthiis spretus, ipsos subterfu-
 gisse dicit pugnam navalem, quod ad Salaminem est com-
 missa; Timaeus vero Tauromenita Timoleontem supra mo-
 dum laudavit, quod Andromachus ipsius pater potestate
 regia ab eo exutus non erat; Philistus juniorem Diony-
 sium verbis aggreditur hostiliter; Xenophon Menonem,

Πλάτωνος ἑταίρω διὰ τὸν πρὸς Πλάτωνα ζῆλον. ὁ δὲ μέτριος καὶ ἐπιεικής τῆς ἀληθείας ἦν.

43. Μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί, οὗτός τε ὁ Ὀλῶρου παῖς, καὶ δεύτερος δημαγωγός, Μιλήσιου, δὲ καὶ Περικλεῖ διεπολιτεύσατο· τρίτος δὲ γένει Φαρσάλιος, οὗ μέμνηται Πολέμων ἐν τοῖς περὶ ἀκροπόλεως, φάσκων αὐτὸν εἶναι πατὴρ Μένωνος. (44) τέταρτος ἄλλος Θουκυδίδης ποιητής, τὸν δῆμιον Ἀχέρδουσιος, οὗ μέμνηται Ἀνδρότιον ἐν τῇ Ἀθίδι, λέγων εἶναι υἱὸν Ἀρίστωνος· συνεχρόνισε δ' ὡς φησὶ Πραξιφάνης ἐν τῷ περὶ ἱστορίας, Πλάτωνι τῷ κωμικῷ, Ἀγάθωνι τραγικῷ, Νικηράτῳ ἐποποιῷ καὶ Χοιρίῳ καὶ Μελανιππίδῃ. (45) καὶ ἐπεὶ μὲν ἔζη Ἀρχέλαος, ἀδοξος ἦν ὡς ἐπὶ πλείστον, ὡς αὐτὸς Πραξιφάνης δηλοῖ, ὅστε-
15 ρον δὲ δαιμονίως ἐθαυμάσθη.

46. Οἱ μὲν οὖν αὐτὸν ἐκεῖ λέγουσιν ἀποθανεῖν ἐνθα καὶ διέτριβε φυγὰς ὧν, καὶ φέρουσι μαρτύριον τοῦ μὴ κείσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς· ἱκρίον γὰρ ἐπὶ τοῦ τάφου κείσθαι, τοῦ κενотаφίου δὲ τοῦτο γνώρισμα εἶναι ἐπιχώριον καὶ νόμιμον Ἀττικὸν τῶν ἐπὶ τοιαύτῃ δυστυχίᾳ τετελευτηκότων καὶ μὴ ἐν Ἀθήναις ταφέντων. (47) Δίδυμος δ' ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐλθόντα βιάω θανάτῳ· τοῦτο δὲ φησὶ Ζώπυρον ἱστορεῖν. (48) τοὺς γὰρ Ἀθηναίους καθόδον δεδοκέναι τοῖς φυγάσι πλὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν μετὰ τὴν ἤτταν τὴν ἐν Σικελίᾳ· ἥκοντα οὖν αὐτὸν ἀποθανεῖν βίᾳ, καὶ τεθῆναι ἐν τοῖς Κιμωνίους μνήμασι. (49) καὶ καταγινώσκειν εὐήθειαν ἐφ' ὧν νομιζόντων αὐτὸν ἐκτὸς μὲν τετελευτηκέναι, ἐπὶ γῆς δὲ τῆς Ἀττικῆς τεθῆναι· ἢ γὰρ οὐκ ἂν ἐτέθη ἐν τοῖς πατρίοις μνήμασιν, ἢ κλέβδην τεθείς οὐκ ἂν εὖτυχεν οὔτε στήλῃς οὔτε ἐπιγράμματος, ἢ τῷ τάφῳ προσκειμένη τοῦ συγγραφῆως μνησεῖ τοῦνομα. (50) ἀλλὰ δῆλον ὅτι καθόδος ἐδόθη τοῖς φεύγουσιν, ὡς καὶ Φιλόχορος λέγει καὶ Δημήτριος ἐν τοῖς ἀρχουσιν. (51) ἐγὼ δὲ Ζώπυρον ληρεῖν νομίζω λέγοντα τοῦτον ἐν Θράκῃ τετελευτηκέναι, κἂν ἀληθεύειν νομίζῃ Κράτιππος αὐτόν. (52) τὸ δ' ἐν Ἰταλίᾳ Τίμαιον αὐτὸν καὶ ἄλλους λέγειν κείσθαι μὴ καὶ σφόδρα καταγέλαστον ἦ. (53) λέγεται δ' αὐτὸν τὸ εἶδος γεγονέναι σύννου μὲν τὸ πρόσωπον, τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας εἰς δξύ πεφυκυίας, τὴν τε λοιπὴν ἔξιν προσπεφυκέναι τῇ συγγραφῇ. (54) παύσασθαι δὲ τὸν βίον ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη, μὴ πληρώσαντα τῆς συγγραφῆς τὴν προθεσίμην.

55. Ζηλωτής δὲ γέγονεν ὁ Θουκυδίδης εἰς μὲν τὴν οἰκονομίαν Ὀμήρου, Πινδάρου δὲ εἰς τὸ μεγαλοφυὲς καὶ ὑψηλὸν τοῦ χαρακτήρος, ἀσαφῶς δὲ λέγων ἀνὴρ ἐπιτηδὲς, ἵνα μὴ πᾶσιν εἴη βατός, μῆδὲ εὐτελὲς φαίνεται παντὶ τῷ βουλομένῳ νοούμενος εὐχερῶς, ἀλλὰ τοῖς λίαν σοφοῖς δοκιμαζόμενος παρὰ τούτοις θαυμάζεται· ὁ γὰρ τοῖς ἀρίστοις ἐπαινούμενος καὶ κεκριμένῃν δοξάν λαβὼν ἀνάγκη τὸν εἶναι χρόνον κέκτηται τὴν τιμὴν, οὗ κινδυνεύουσιν ἐξαλειφθῆναι τοῖς ἐπικρίνουσιν. (56) ἐζήλωσε δὲ ἐπ' ὀλίγον, ὡς φησὶν Ἀντυλλὰς, καὶ τὰς Γοργίου τοῦ Λεοντίνου παρσιώσεις καὶ τὰς ἀντιθέσεις

Platonis amicū, quod ipse Platonis esset aemulus, convicilis incessit. Hic vero scriptor est moderatus et aequus et veritati cedit.

43. Illud etiam ne nesciamus, plures fuisse Thucydides; nam et hic fuit, Olori filius, et secundus demagogus, Milesii filius, qui et Pericli in reipublicae administratione est adversatus; tertius vero, genere Pharsalius, cuius mentionem facit Polemon in libro de Arce, patrem ei fuisse dicens Menonem. (44) Fuit etiam quartus alius Thucydides poeta, pago Acherdusius, cuius mentionem faciens Androtion in rerum Atticarum historia, Aristonem ei patrem fuisse dicit; vixit autem, teste Praxiphane in libro de historia, iisdem temporibus, quibus Plato comicus, Agatho tragicus, Niceratus epicus poeta, et Choerilus, ac Melanippides. (45) Ceterum Thucydides quamdiu quidem vixit Archelaus, ut plurimum nominis obscuri fuit, ut ipse Praxiphanes ait; postea vero in summa apud omnes admiratione fuit.

46. Nonnulli ibi ipsum obisse dicunt, ubi etiam vitam exsul degebat; corpusque ipsius non fuisse humatum Athenis hoc argumento confirmant: narrant enim tabulatum ejus tumulo impositum esse; hoc autem ex instituto et solenni Atheniensium more manifestum esse cenotaphii indicium, quando quis hujusmodi fortuna usus obit, nec Athenis sepultus est. (47) At Didymus Thucydidem ab exsilio reversum, morte violenta Athenis obisse tradit; hoc autem a Zopyro memoriae proditum dicit. (48) Athenienses enim, post cladem in Sicilia acceptam, omnibus exsulis, exceptis Pisistratidis, in patriam redeundi potestatem permisisse; hunc autem reversum, violenta morte sublatum et in Cimoniiis monumentis sepultum; (49) quin etiam ait illorum simplicitatem a Zopyro derideri, qui Thucydidem peregre quidem obisse, Athenis vero sepultum fuisse putent: tum enim in palerno monumento aut non fuisset positus, aut clam positus, nec columnam adeptus esset nec inscriptionem: at enim columna ipsius sepulcro imposita nomen scriptoris indicat. (50) Verum illud constat, exsulis in patriam redeundi potestatem fuisse factam, ut et Philochorus testatur, et Demetrius Phalereus, in libro de Archontibus Atheniensibus. (51) Ego vero Zopyrum nugari puto, qui Thucydidem [non] in Thracia obisse dicat: licet Cratippus eum vere loquutum censeat. (52) Quod autem Timaeus et alii eum in Italia sepultum fuisse tradunt, vereor ne vel perridiculum habeatur. (53) Fertur Thucydides hanc habuisse formam: vultum quidem cogitandum, caput vero cum capillis in acutum desinens, et reliquam corporis habitudinem suis scriptis convenientem. (54) Eum autem obisse tradunt vita ultra quinquagesimum aetatis annum producta, historia instituta ad suum finem nondum perducta.

55. Thucydides aemulatus est Homeri quidem dispositionem, Pindari vero grande et sublime dicendi genus. Obscure autem de industria loquitur, ne omnibus ad ipsius lectionem aditus pateret, neve parvi momenti et vilis esse videretur, si a quovis facile posset intelligi; sed voluit potius sapientissimis quibusque probatus, apud hos in admiratione esse. Qui enim a praestantissimis viris laudatur et laudem illorum iudicio est consequutus, in posterum omne tempus eum honorem literarum monumentis mandatum est adeptus, quem iteratum posterorum iudicium non facile est deleturum. (56) Nonnihil etiam, ut ait Antyllus, Gorgiae Leontini studium est imitatus, ut verba verbis

τῶν ὀνομάτων, εὐδοκίμουσας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ μέντοι καὶ Προδίκου τοῦ Κεῖου τὴν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀκριβολογίαν. (57) μάλιστα δὲ πάντων, ὅπερ εἵπομεν, ἐξήλωσεν Ὅμηρον καὶ τῆς περὶ τὰ ὀνόματα ἐκλογῆς καὶ τῆς περὶ τὴν σύνθεσιν ἀκριβείας, τῆς τε ἰσχύος τῆς κατὰ τὴν ἐρμηνεῖαν καὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ τάχους. (58) τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων διὰ παντὸς διηγῆσαι, 10 προσώποις δὲ οὐ περιθέντων λόγους τινὰς οὐδὲ ποιησάντων δημηγορίας, ἀλλ' Ἡρόδοτον μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἢ περὶ δημηγορίας), μόνος δὲ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ 15 κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ στάσει ὑποπίπτειν τὰς δημηγορίας· ὅπερ ἐστὶ λόγων τελείων εἰκὼν. (59) τριῶν δὲ ὄντων χαρακτήρων φραστικῶν, ὑψηλοῦ, ἰσχυροῦ, μέσου, παρείς τοὺς ἄλλους ἐξήλωσε τὸν ὑψηλὸν ὡς ὄντα τῇ φύσει πρόσφορον τῇ οἰκίᾳ καὶ τῷ μεγέθει πρέποντα 20 τοῦ τοσούτου πολέμου· ὣν γὰρ αἱ πράξεις μεγάλαι, καὶ τὸν περὶ αὐτῶν ἔπρεπε λόγον εὐκέναι ταῖς πράξεσιν. (60) ἵνα δὲ μὴδὲ τοὺς ἄλλους ἀγνοῆς χαρακτήρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡρόδοτος ἐγρήσατο, ὅς οὔτε ὑψηλὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχυρὸς, ἰσχυρὸν δὲ ὁ Ξενοφῶν. (61) διὰ γὰρ οὖν τὸ 25 ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλὰκις ἐγρήσατο λέξεσι καὶ μεταφοραῖς τισί. (62) περὶ δὲ πάσης τῆς συγγραφῆς ἐτολμησάν τινες ἀπορρήνασθαι ὅτι αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς συγγραφῆς οὗν ἐστὶ ρητορικῆς ἀλλὰ ποιητικῆς. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἐστὶ ποιητικῆς, δῆλον ἐξ ὧν 30 οὐχ ὑποπίπτει μέτρῳ τινί. (63) εἰ δέ τις ἡμῖν ἀντίποι ὅτι οὐ πάντως ὁ περὶ λόγος ρητορικῆς ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ Πλάτωνος συγγραμμάτα οὐδὲ τὰ ἱατρικά, λέγομεν ὅτι ἀλλ' ἡ συγγραφή κεφαλαίως διαιρεῖται καὶ ἐπὶ εἶδος ἀνάγεται ρητορικῆς, κοινῶς μὲν πᾶσα συγγραφὴ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικόν (ἄλλοι δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πανηγυρικόν ἀνάγουσι, φάσκοντες ὅτι ἐγκωμιάζει τοὺς ἀρίστους ἐν τοῖς πολέμοις γενομένους), ἐξαιρέτως δὲ ἡ 35 Θουκυδίδου ἐν τοῖς τρισὶν εἰδεσιν ὑποπίπτει, τῷ μὲν συμβουλευτικῷ διὰ τῶν ὁλων δημηγοριῶν πλὴν τῆς Πλαταιῶν καὶ Θηβαίων ἐν τῇ τρίτῃ, τῷ δὲ πανηγυρικῷ διὰ τοῦ ἐπιταφίου, τῷ δὲ δικανικῷ διὰ τῆς δημηγορίας τῶν Πλαταιῶν καὶ τῶν Θηβαίων, ἃς ἀνωτέρω τῶν ἄλλων ὑπεξεῖλόμεθα. (64) ὅπου γὰρ δικασταὶ κρίνουσι Λακεδαιμονίῳ οἱ παραγενόμενοι, καὶ κρίνεται 40 πρὸς τὴν ἐρώτησιν ὁ Πλαταιὺς καὶ ἀπολογεῖται περὶ ὧν ἐρωτᾶται διὰ πλειόνων τοὺς λόγους ποιούμενος, καὶ ἀντιλέγει τοῖς τοῖς Θηβαῖος εἰς ὀργὴν τὸν Λακεδαιμόνιον προκαλούμενος, ἡ τοῦ λόγου τάξις καὶ μέθοδος καὶ τὸ σχῆμα δικανικὸν καθαρῶς ἀποφαίνει τὸ εἶδος. 45 65. Λέγουσι δὲ τινες τὴν ὀδὸν ἱστορίαν νοθεύεσθαι καὶ μὴ εἶναι Θουκυδίδου· ἀλλ' οἱ μὲν φασιν εἶναι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ Ξενοφώντος. (66) ἵλις nos quidem respondemus, primum, filiae non esse: id vero per se est manifestum; non enim muliebris est ingenii talem virtutem artisque praestantiam imitari: porro, si

quasi demensa respondeant et contraria ex adverso opponantur; quæ ratio tunc temporis apud Græcos maxime probabatur. Prodicum porro Ceium in accurato verborum delectu est imitatus. (57) Homerum vero in primis, ut jam diximus, et in verborum delectu, et in exquisita eorundem compositione, et in elocutionis vi, orationisque pulchritudine, ac velocitate. (58) Quum autem scriptores ac historici, qui eum ætate præcesserunt, historias animæ et vigore carentes conscripserint, et nuda simplicique rerum narratione ubique sint usi, nec personis usquam orationes tribuant, nec ullas conciones suis inserant scriptis, quam rem tentavit quidem Herodotus, sed ad finem perducere non potuit (is enim orationes paucis verbis expressas fecit, personarum loquentium inductioni similiores quam concionibus), unus hic historiae conditor conciones et invenit et perfecte composuit, ita ut earum unaquæque sua capita et partitiones habeat, et ad certum quandam statum revocari possit; quæ est perfectarum concionum forma. (59) Quum sint autem tres dicendi formæ, sublimis, tenuis, et media, reliquis neglectis, sublimem elegit, utpote suo ingenio congruentem, et tanti belli magnitudini convenientem: quorum enim magna sunt gesta, eorum etiam orationem de illis habitam convenire gestis decebat. (60) Sed ut reliquas quoque dicendi formas cognoscas, scias Herodotum quidem media esse usum, quæ neque sublimis, neque tenuis est; Xenophontem vero tenui. (61) Thucydides igitur, ut sublimem faceret orationem, sæpe et poeticis dictionibus et quibusdam translationibus est usus. (62) Ceterum nonnulli de toto hoc scriptionis genere dicere sunt ausi, hanc scribendi formam ad rhetoricen non pertinere, sed ad poeticen: huc vero vel ex eo falsum esse arguitur, quod historici oratio nulli metri lege est adstricta. (63) Sed si quis nobis objiciat, non omnem metro solutam orationem esse rhetoricam, ut nec Platonis, nec medicorum scripta: respondebimus historiam certe esse rhetoricam, quæ et in sua capita dividitur, et ad genera ab rhetoricis præcepta refertur. Omnis enim historia communiter ad deliberativum refertur (alii tamen et ad demonstrativum eam referunt, quia viros, qui in proeliis rem fortissime gesserunt, historia laudari dicunt); speciatim vero historia Thucydidea in unumquodque de illis tribus generibus cadit: nam in deliberativum quidem cadunt omnes conciones, præter illam, quæ est Platæensium et Thebanorum in libro tertio; in demonstrativum vero, oratio funebris; in judiciale, conciones Platæensium et Thebanorum, quas paulo ante a reliquis separavimus. (64) Ad merum enim judiciale genus pertinere hanc concionem, manifesto ex eo evincitur, quod causa agitur apud iudices eos, qui Lacedæmone advenierant, quodque Platæenses in judicio interrogantur, et interrogationi longiore oratione respondent, eique orationi contradicunt Thebani, ut Lacedæmoniorum iram contra Platæenses incendunt: ipsa denique id arguit orationis compositio, ratio ac forma.

65. Quidam dicunt librum octavum supposititium neque ab Thucydide scriptum esse: ac sunt qui eum tribuant ipsius filiae: sunt etiam qui Xenophonti. (66) Illis nos quidem respondemus, primum, filiae non esse: id vero per se est manifestum; non enim muliebris est ingenii talem virtutem artisque præstantiam imitari: porro, si

μιμήσασθαι· ἐπειτα, εἰ τοιαύτη τις ἦν, οὐκ ἂν ἐσπού-
 δασε λαθεῖν, οὐδ' ἂν τὴν ὁγδόην ἔγραψε μόνον, ἀλλὰ
 καὶ ἄλλα πολλὰ κατέλειπεν ἄν, τὴν οἰκεῖαν ἐκφαίνουσα
 φύσιν. (67) ὅτι δὲ οὐδὲ Ξενοφώντος ἐστίν, ὁ χαρακτήρ
 5 μόνον οὐχὶ βοᾷ· πολλὸν γὰρ τὸ μέσον ἰσχυροῦ χαρακτή-
 ρος καὶ ὑψηλοῦ. (68) οὐ μὴν οὐδὲ Θεοπόμπου, καθά-
 τινες ἠξίωσαν. (69) τισὶ δέ, καὶ μᾶλλον τοῖς χαριεστέ-
 ροις, Θουκυδίδου μὲν εἶναι δοκεῖ, ἄλλως δ' ἀκαλλώ-
 πιστος, δι' ἐκτύπων γεγραμμένη, καὶ πολλῶν πλήρης
 10 ἐν κεφαλαίῳ πραγμάτων καλλωπισθῆναι καὶ λαβεῖν
 ἔκτασιν δυνάμενων. (70) ἐνθεν καὶ λέγομεν ὡς ἀσθε-
 νέστερον πέφρασται, καὶ ὀλίγον καθότι ἀρρωστῶν αὐ-
 τὴν φαίνεται συντεθεικώς. ἀσθενούντος δὲ σώμα-
 τος βραχὺ τι καὶ ὁ λογισμὸς ἀτονώτερος εἶναι φιλεῖ-
 15 μικροῦ γὰρ συμπάσχουσιν ἀλλήλοις ὅ τε λογισμὸς καὶ
 τὸ σῶμα. (71) ἀπέθανε δὲ μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Πε-
 λοποννησιακὸν ἐν τῇ Θράκῃ, συγγράφων τὰ πράγματα
 τοῦ εἰκοστοῦ καὶ πρώτου ἑνιαυτοῦ· εἰκοσι γὰρ καὶ ἑπτὰ
 κατέσχεν ὁ πόλεμος. (72) τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἕξ ἐτῶν
 20 πράγματα ἀναπληροῖ ὅ τε Θεόπομπος καὶ ὁ Ξενοφών,
 οἷς συνάπτει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. (73) ἱστέον δὲ
 ὅτι στρατηγῆσας ὁ Θουκυδίδης ἐν Ἀμφιπόλει καὶ δό-
 ξας ἐκεῖ βραδέως ἀφικέσθαι καὶ προλαβόντος αὐτὸν τοῦ
 Βρασίδου ἐφυγαδεύθη ὑπ' Ἀθηναίων, διαβάλλοντος αὐ-
 25 τὸν τοῦ Κλέωνος διὸ καὶ ἀπεχθάνεται τῷ Κλέωνι καὶ
 ὡς μεμνηνός αὐτὸν εἰσάγει πανταχοῦ. καὶ ἀπελ-
 θὼν, ὡς φησὶν, ἐν τῇ Θράκῃ τὸ κάλλος ἐκεῖ τῆς συγ-
 γραφῆς συνέθηκεν. (74) ἀφ' οὗ μὲν γὰρ ὁ πόλεμος
 ἤρξατο, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα ἅπαντα καὶ τὰ πρα-
 30 τόμενα, οὐ μὴν κάλλους ἐφρόντισε τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ἡ
 τοῦ μόνου σῶσαι τῇ σημειώσει τὰ πράγματα· ὕστερον
 δὲ μετὰ τὴν ἐξορίαν ἐν Σκαπτῇ ὕλη τῆς Θράκης χω-
 ρίῳ διαιτώμενος συνέταξε μετὰ κάλλους ἃ ἐξ ἀρχῆς
 μόνον ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην. (75) ἔστι δὲ τοῖς
 35 μύθοις ἐναντίος διὰ τὸ χαίρειν ταῖς ἀληθείαις. οὐ
 γὰρ ἐπετήδευσε τοῖς ἄλλοις ταῦτον συγγραφεῖν οὐδὲ
 ἱστορικοῖς, οἳ μύθους ἐγκατέμειξαν ταῖς ἑαυτῶν ἱστο-
 ρίαις, τοῦ τερπνοῦ πλέον τῆς ἀληθείας ἀντιποιοῦμενοι·
 ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὕτω, τῷ συγγραφεὶ δ' οὐκ ἐμέλησε
 40 πρὸς τέρψιν τῶν ἀκούοντων ἀλλὰ πρὸς ἀκριβείαν τῶν
 μαθανόντων γράφειν. καὶ γὰρ ὠνόμασεν ἀγώνι-
 σμα τὴν ἑαυτοῦ συγγραφὴν. (76) πολλὰ γὰρ τῶν
 πρὸς ἡδονὴν ἀπέφυγε, τὰς παρενθήκας ἃς εἰώθασιν ποι-
 εῖν οἱ πλείονες ἀποκλίνας, ὅπου γε καὶ παρ' Ἡροδότῳ
 45 καὶ ὁ δελφίς ἐστίν ὁ φιλήκοος καὶ Ἀρίων ὁ κυβερνώ-
 μενος μουσικῇ, καὶ ὁλος ἡ δευτέρα τῶν ἱστοριῶν τὴν
 ὑπόθεσιν ψεύδεται. (77) ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος ἂν ἀνα-
 μνησθῇ τινὸς περιττοῦ, διὰ μὲν τὴν ἀνάγκην λέγει,
 διηγείται δὲ μόνον εἰς γνῶσιν τῶν ἀκούοντων ἀφικνου-
 50 μενος· (78) ὅ τε γὰρ περὶ Τηρέως αὐτοῦ λόγος πέφρασται
 μόνον περὶ παθῶν τῶν γυναικῶν, ἣ τε Κυκλωπῶν ἱστο-
 ρία τῶν τόπων ἐμνημονεύθη χάριν, καὶ ὁ Ἀλκμαίων
 δτε σωφρονεῖν μνημονεύεται, ἐνθα τὰ τῆς σωφροσύνης
 αὐτοῦ νήσους ποιεῖ, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἀκριβοῦ. (79) περὶ

talibus aliqua exstisset, non illa profecto latere voluisset;
 neque octavum tantum librum scripsisset illum, sed
 alia quoque multa ingenii sui monumenta reliquisset.
 (67) Deinde, non magis esse Xenophontis, ipsa dicendi
 forma tantum non vociferatur: longe enim differt tenuis
 dicendi genus a sublimi. (68) Sed nec Theopompi est, ut
 nonnullis placet. (69) Quibusdam, iisque peritioribus, Thu-
 cydidis quidem esse videtur, nondum tamen perpolitus, res
 gestas significans potius quam diserte narrans, multa sum-
 matim comprehensa exhibens, quæ et poliri et dilatari po-
 terant; (70) unde etiam propemodum adducimur ut di-
 camus, videri hunc librum a Thucydide jam ægrotante
 conscriptum: eamque esse causam cur et languidius scri-
 ptus sit. Nam quando corpus est infirmum, animus quo-
 que vires nonnihil remittere solet: est enim inter animum
 et corpus quasi consensus quidam atque naturæ conjunctio.
 (71) Obiit in Thracia, post Peloponnesiacum bellum, dum
 res ejus belli usque ad annum vicesimum primum gestas
 conscriberet: septem enim et viginti annos hoc bellum du-
 ravit. (72) Gestas reliquis sex annis res supplevit Theopom-
 pus et Xenophon, qui his rerum in Græciæ gestarum histo-
 riam annectit. (73) Sciendum vero, Thucydidem, qui
 Amphipolim dux exercitus missus visus esset serius eo per-
 venisse, occupata jam urbe a Brasida, in exilium ab Athe-
 niensibus esse missum, ob Cleonis (quem ille ideo exosus,
 tanquam insanum ubique introducit) calumnias: quare
 Athenis relictis, in Thraciam, ut aiunt, secessisse; ubi
 pulcherrimam illam historiam contexit. (74) Notaverat
 enim ille quidem jam inde a belli initio quæcunque memoria
 digna dicerentur fierent: non tamen etiam principio de
 ullis suæ historiæ ornamentis fuit sollicitus; sed satis ei
 fuit, si rerum memoriam sua notatione conservaret. Post-
 ea vero exsul, vitam Scaptesyliæ, Thraciæ loco, agens,
 pulchre concinnavit quæ initio memoriæ tantum causa no-
 taverat. (75) Fabulis autem adversatur, studio veritatis:
 non enim fecit quod alii auctores et historiarum scripto-
 res, qui delectationis studiosiores, quam veritatis, fabulas
 in suas historias inseruerunt. Atque illi quidem ita se ge-
 serunt: nostri vero scriptoris institutum longe aliud fuit:
 qui sibi proposuit non auditores oblectare, sed studiosos
 homines erudire. Ideo ait opus hoc suum esse ἀγώνισμα
 sive ad ostentationem elaboratum opus [non appellavit, sed
 κτῆμα ἐς αἰ, possessio in omne tempus apta]. (76) Multa
 enim omisit, quæ ad delectationem faciunt; digressionesque
 vitavit, quibus plerique gaudent; cujusmodi sunt apud He-
 rodotum, quæ de delphicis narrantur, qui audienda lyra de-
 lectatur, et de Arione qui ob musicam vehitur: imo totus
 liber secundus titulum operis mentitur. (77) Contra hic
 scriptor si quid præter institutum est commemorandum, id
 ille quidem commemorat quia necessarium est, atque ita ut
 in ejus enarratione non diutius immoretur, quam quantum
 opus est, ut rem lector intelligat. (78) Nam et Terci memi-
 nit, propter Progne et Philomelæ casus tantum; et Cyclo-
 pum mentionem fecit, propter locorum cognitionem;
 Alcmaeonis quoque obiter meminit resispicentis, de Acarna-
 nia et ei oppositis insulis loquens: reliqua non singillatim
 persequitur. (79) Ac fabulas quidem ita tractat Thu-

μὲν οὖν τοὺς μύθους τοιοῦτος· δεινὸς δὲ ἡθογραφῆσαι, καὶ ἐν μὲν τοῖς μέρεσι σαφής, ὑπὸ δὲ τὴν σύνταξιν ἐνίοτε διὰ τὸ ἐπιτείνειν τῆς ἐρμηνείας ἀόητος εἶναι δοκῶν. (80) ἔχει δὲ χαρακτηριστὰ ὑπέρσεμον καὶ μέγαν. 5 τὸ δὲ τῆς συνθέσεως τραχύτητος ὃν μεστὸν καὶ ἐμβριθὲς καὶ ὑπερβατικόν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσαφές. αἱ δὲ βραχύτητες θαυμασταί, καὶ τῶν λέξεων οἱ νόες πλεονες. (81) τὸ δὲ γνωμολογικὸν αὐτοῦ πᾶν ἐπαινέ- 10 τόν. (82) ἐν δὲ ταῖς ἀφηγήσεσι σφόδρα δυνατός, ναυμαχίας ἡμῖν καὶ πολιορκίας νόσους τε καὶ στάσεις διηγούμενος. (83) πολυειδὴς δὲ ἐν τοῖς σχήμασι, τὰ πολλὰ καὶ τῶν Γοργίου τοῦ Λεοντίνου μιμούμενος, ταχὺς ἐν ταῖς σημασίαις, πικρὸς ἐν ταῖς αὐστηρότησιν, ἡδῶν μιμητὴς καὶ ἀριστος διαγραφεὺς. (84) ὅψει γοῦν 15 παρ' αὐτῷ φρόνημα Περικλέους, καὶ Κλέωνος οὐκ οἶδ' ὅτι ἂν εἴποι τις, Ἀλκιβιάδου νεότητα, Θεμιστοκλέους πάντα, Νικίου χρηστότητα, δεισιδαιμονίαν, εὐτυχίαν μέχρι Σικελίας, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ κατὰ μέρος ἐπιδεῖν πειρασόμεθα. (85) ὡς ἐπὶ πλείστον δὲ χρῆται τῇ 20 ἀρχαίᾳ ἀτιδί [τῇ παλαιᾷ], ἣ τὸ ξ ἀντὶ τοῦ σ παρελιθ- φεν, ὅταν ξυνέγραφε καὶ ξυμμαχίαν λέγει, καὶ τὴν δίφθογγον τὴν αἱ ἀντὶ τοῦ α γράφει, αἰεὶ λέγων. (86) καὶ ὅπως εὐρετὴς ἐστὶ καινῶν ὀνομάτων. τὰ μὲν γὰρ ἐστὶν ἀρχαιότερα τῶν κατ' αὐτὸν χρόνων, τὸ αὐτο- 25 βοεὶ καὶ τὸ πολεμῆσειοντες καὶ παγγάλεπον καὶ ἀμαρτάδα καὶ ὕλης φακέλους· τὰ δὲ ποιηταῖς μέλει, οἷον τὸ ἐπιλύξαι καὶ τὸ ἐπηλύται καὶ τὸ ἀνακῶς καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δ' ἴδια, οἷον ἀποσίμωσις καὶ κωλύμη καὶ ἀποτειχίσις, καὶ ὅσα ἄλλα παρ' ἄλλοις μὲν οὐ λέ- 30 κται, παρὰ τούτῳ δὲ κεῖται. (87) μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ὄγκου τῶν ὀνομάτων καὶ δεινότητος τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ ὥσπερ φθάσαντες εἰπομεν, βραχύτητος συντάξεως· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πραγμάτων καὶ λέξει δείκνυται. (88) τέθεικε δὲ πολλάκις καὶ πάθη καὶ πράγματα ἀντ' 35 ἀνδρῶν, ὡς τὸ ἀντίπαλον δέος. (89) ἔχει δὲ τι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ, ἐν οἷς ἐπιταφίως λέγει, καὶ ποικίλως εἰρωνείας εἰσφέρειν καὶ ἐρωτήσεις ποιούμενος καὶ φιλοσόφοις εἶδеси δημηγορῶν· ἐν οἷς γὰρ ἀμοιβαῖός ἐστι, φιλοσοφεῖ. (90) τὴν μέντοι ἰδέαν αὐτοῦ τῶν λέξεων καὶ 40 τῶν συνθέσεων αἰτιῶνται οἱ πλείονες, ὧν ἐστὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεύς· μέμφεται γὰρ αὐτῷ ὡς πεζῇ καὶ πολιτικῇ λέξει χρῆσθαι μὴ δυναμένῳ, οὐκ εἰδῶς ὅτι δυνάμεός ἐστι ταῦτα πάντα περιττῆς καὶ ἐξεως πλεονεξία.

45 91. Φαίνεται δὲ ἐπὶ τῶν Ἡροδότου χρόνων γενομένος, εἴ γε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων εἰσβολῆς εἰς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. (92) λέγεται δὲ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου πα- 50 ρῶν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας ἐδάκρυσεν· ἐπειτὰ φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὀλορον « ὦ Ὀλορε, ὄργῃ ἢ φύσει τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα. » (93) ἐταλεύ- τησε δὲ ἐν τῇ Θράκῃ· καὶ οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐκεῖ

cydides. Ceterum in moribus exprimendis admirabilis plane est : in singulis quidem orationis partibus est perspicuus ; at in verborum constructione, quod longioribus periodis ac sententiis utitur, interdum obscurus videtur esse. (80) Genere dicendi utitur grandi et in primis sublimi. Compositio aspera est, gravis, et hyperbatis scatenens, interdum etiam obscura ; brevis admirabilis, et verbis sententiæ plures. (81) In sententiis quæ ad mores pertinent, valde excellit. (82) Præstat etiam in narrationibus, dum prælia navalia, obsidiones urbium, morbos ac seditiones nobis narrat. (83) Orationi suæ multiplicia adhibet figurarum lumina, in plerisque Gorgiam Leontinum imitatus, velox in elocutione, ansterus supra modum, morum exprimendorum optimus artifex. (84) Itaque videbis apud eum in Pericle spiritum elatum, atque in Cleone nescio quid, quod quo nomine sit appellandum non reperi, in Alcibiade juventutem, in Themistocle [calliditatem], in Nicia probitatem, superstitionem, et felicitatem antequam venisset in Siciliam : itemque alia sexcenta, quæ suis locis sigillatim conabimur observare. (85) Plurimus est apud Thucydidem veteris linguæ Atticæ usus, quæ ex pro σ usurpat, ut quum dicit ξυνέγραψε et ξυμμαχίαν, et per diphthongum αἱ scribit quæ reliqui per α, dicitque αἰεὶ. (86) Et omnino nomina multa nova invenit ; siquidem in Thucydidis dictione quædam vocabula reperiuntur ipsius ætate antiquiora, ut αὐτοβοεῖ, et πολεμῆσειοντες, et παγγάλεπον, et ἀμαρτάδα, et ὕλης φακέλους. Quædam ejus et poetis sunt in usu, ut ἐπιλύξαι, ἐπηλύται, ἀνακῶς et similia. Quædam ipsi propria, ut ἀποσίμωσις et κωλύμη et ἀποτειχίσις· itemque alia, quæ apud reliquos scriptores non leguntur, sed apud hunc tantum. (87) Porro huic etiam curæ est verborum majestas, vis argumentorum, ac sententiarum gravitas : et, ut jam diximus, in compositione brevis. Nam sæpe multas res vel unica voce declarantur. (88) Sæpe etiam res et affectiones pro personis usurpat, ut in illo, ἀντίπαλον δέος. (89) Habet etiam generis demonstrativi nonnihil : ut in oratione funebri ; et quod varie ironicum modum inducit atque interrogationibus utitur et conciones habet philosophico more conscriptas : in iis enim quæ instar dialogorum compositæ sunt, philosophum agit. (90) Ipsius tamen elocutionem ac verborum compositionem plerique reprehendunt, inter quos est Dionysius Halicarnasseus ; eum enim reprehendit quasi soluta ac civili oratione uti nequeat ; ignorans ille quidem hæc omnia esse cujusdam eximie facultatis et habitus perfectissimi.

91. Herodoti temporibus videtur vixisse, siquidem Herodotus meminit irruptionis in urbem Platæas factæ, quam historiam narrat Thucydides libro secundo. (92) Narrant etiam, quum Herodotus suas historias in hominum cœtu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuisse, et quum eas audivisset, lacrimasse ; quod ubi animadvertisset Herodotus, dixisse eum ferunt Oloro patri Thucydidis : « Filii tui, o Olore, ingenium magno impetu ad literarum studia fertur. » (93) Mortuus est in Thracia et, ut quidam volunt nonnulli, ibi est sepultus :

ἐτάφη· ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ἡνέχθη αὐτοῦ τὰ δαστὰ χρύφα παρὰ τῶν συγγενῶν καὶ οὕτως ἐτάφη· οὐ γὰρ ἐξῆν φανερώς θάπτειν ἐν Ἀθήναις τὸν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντα. (94) ἔστι δὲ αὐτοῦ τάφος πληθύνοντων τῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς ὃ Κοίλη καλεῖται, καθά φησιν Ἀντυλλος, ἀξιοπίστος ἀνὴρ μαρτυρῆσαι καὶ ἱστορίαν γινῶναι καὶ διδάξαι δεινός. (95) καὶ στηλὴ δέ, φησὶν, ἔστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ, «Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀλιμουσίους» ἔχουσα ἐπίγραμμα. τινὲς δὲ προσέθηκαν καὶ τὸ «ἐνθάδε κεῖται» ἀλλὰ λέγομεν ὅτι νοούμενον ἔστι τοῦτο καὶ προσυπακουόμενον· οὐδὲ γὰρ ἔκειτο ἐν τῷ ἐπιγράμματι.

96. Ἔστι δὲ τὴν ἰδέαν καὶ τὸν χαρακτῆρα μεγαλοπρεπῆς, ὥς μὴδὲ ἐν τοῖς οἰκτοῖς ἀφίστασθαι τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἐμβριθὲς τὴν φράσιν, ἀσαφὲς τὴν διάνοιαν διὰ τὸ ὑπερβατοῖς χαίρειν, ὀλίγοις ὀνόμασι πολλὰ πράγματα δηλῶν, καὶ ποικιλώτατος μὲν ἐν τοῖς τῆς λέξεως σχήμασι, κατὰ δὲ τὴν διάνοιαν τοῦναντίον ἀσχημάτιστος· οὕτε γὰρ εἰρωνεύεται οὐτε ἐπιτιμήσεται οὐτε ταῖς ἐκ πλαγίου ῥήσεσιν οὐτε ἄλλαις τισὶ πανουργίαις πρὸς τὸν ἀκροατὴν κέχρηται, τοῦ Δημοσθένους μάλιστα ἐν τούτοις ἐπιδεικνυμένου τὴν δεινότητα. (97) οἶμαι δὲ οὐκ ἀγνοίᾳ σχηματισμοῦ τοῦ κατὰ διάνοιαν παρῆναι τὸν Θουκυδίδην τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις πρέποντας καὶ ἀρμόζοντας συντιθέντα τοὺς λόγους· οὐ γὰρ ἔπρεπε Περικλεῖ καὶ Ἀρχιδάμῳ καὶ Νικίᾳ καὶ Βρασίδᾳ, ἀνθρώποις μεγαλόφροσι καὶ γενναίοις καὶ ἡρωικῇ ἔχουσι δόξαν, λόγους εἰρωνείας καὶ πανουργίας περιτιθέναι ὥς μὴ παρρησίαν ἔχουσι φανερώς ἐλέγχειν καὶ ἀντικρῦς μέμφεσθαι καὶ ὁτιοῦν βούλονται λέγειν. (98) διὰ τοῦτο τὸ ἀπλαστον καὶ ἀνηθοποίητον ἐπετήδευσεν, σώζων καὶ τούτοις τὸ προσήκον καὶ τῇ τέχνῃ δοκοῦν· τεχνίτου γὰρ ἀνδρὸς φυλάττει τοῖς προσώποις τὴν ἐπιβάλλουσαν δόξαν καὶ τοῖς πράγμασι τὸν ἀκόλουθον κόσμον.

99. Ἰστέον δὲ ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρεῖς καὶ δέκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως. ὅμως δὲ ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, τὸ μέχρι τῶν ὀκτῶ διηρῆσθαι τὴν πραγματείαν, ὥς καὶ ἐπεκρίνεν ὁ Ἀσκληπιδίος.

ΑΛΛΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΣΟΥΙΔΑ.

Θουκυδίδης Ὀλόρου, Ἀθηναῖος. παῖδα δὲ ἔσχε Τιμόθεον. ἦν δὲ ἀπὸ μὲν μητρὸς Μιλτιάδου τοῦ στρατηγοῦ τὸ γένος ἔλκων· ἀπὸ δὲ πατρὸς, Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως. μαθητὴς Ἀντιφώντος. ἤκμαζε κατὰ τὴν πρῶτον οὐλυμπιάδα. ἔγραψε δὲ τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων. Οὗτος ἤκουσεν ἔτι παῖς τυχάνων Ἡρόδοτον ἐπὶ τῆς Ὀλυμπίας τὰς ἱστορίας αὐτοῦ διερχομένου, ὅς συνεγράψατο, καὶ κινηθεὶς ὑπὸ τινος ἐνθουσιασμοῦ, πλήρης δακρύων ἐγένετο. καὶ ὁ Ἡρόδοτος κατανοήσας τὴν αὐτοῦ φύσιν, πρὸς τὸν πα-

sed alii dicunt, ossa ejus clam a cognatis Athenas fuisse importata, itaque sepulta; neque enim palam licuit Athenis sepelire eum qui propter crimen proditiōnis exsilio fuisset mulctatus. (94) Erat autem ejus sepulcrum prope portam in eo loco agri Attici, qui appellatur Cœla, quemadmodum testatur Antyllus, vir fide dignissimus, historiæque peritissimus, et ad docendum appositissimus. (95) Stetit etiam, ait ille, in Cœla habens hanc inscriptionem columna, THUCYDIDES OLORI ALIMUSIOS. Addiderunt vero quidam hæc, HIC JACET; quod nos facile intelligi ac subaudiri dicimus in inscriptione enim non erat.

96. Forma et dicendi genus, quo Thucydides utitur, est magnificum adeo, ut ne in commiserationibus quidem ab hac magnifica loquendi forma abstineat. Elocutio est gravis, sententiæ obscuræ, quia hyperbatis delectatur, et multas res paucis verbis declarat. Et verborum quidem plurimas habet figuras; contra vero paucissimas sententiarum figuras habet. Nam nec ironiis, nec objurgationibus, nec oblique dictis, nec ullis aliis callidis artibus, quibus auditorem capiat, utitur, quum tamen Demosthenes in his potissimum suæ eloquentiæ vim ostendet. (97) Puto autem hujusmodi sententiarum figuras a Thucydide non propter earum ignorantem prætermisissas: verum quia orationem personis, quarum esse verba fingit, congruentem atque convenientem tribuere volebat. Nec enim decebat Pericli, et Archidamo, et Niciæ, et Brasidæ, viris excelso animo præditis, et generosis, et heroica gloria ornatis, ironias et alias artis oratoriæ fraudes attribuire, quasi non liceret ipsis alios aperte arguere, et palam accusare, et dicere quicquid vellent. (98) Propterea igitur simplicem et minime figuratam orationem accurate est sequutus, in his etiam rebus decorum et artis præcepta servans. Est enim artificis periti, dignitatem singulis personis convenientem servare, et rebus quibusque congruens ornamentum tribuere.

99. Sciendum est autem totam Thucydidis historiam a quibusdam in tredecim libros fuisse divisam, ab aliis aliter. Vulgaris tamen et communis usus obtinuit, ut totum hoc opus in octo tantum libros divideretur, quod et Asclepius suo judicio comprobavit.

ALITER EX SUIDA.

Thucydides, Olori filius, Atheniensis. Habuit filium Timotheum. Maternum genus a Miltiade duce, paternum vero ab Oloro, Thracum rege, ducebat. Antiphontis discipulus. Floruit Olympiade octogesima septima. Scripsit Peloponnesiorum et Atheniensium bellum. Hic, dum adhuc erat puer, audivit Herodotum, qui Olympiæ recitabat historias quas conscripserat, et quasi quodam furore divino percitus, lacrimabat abunde. Herodotus autem animad-

τέρᾳ Θουκυδίδου Ὀλορον ἔφη, ἡ Μακαρίζω σε τῆς εὐτε-
 κνίας, Ὀλορε· ὁ γὰρ σὸς υἱὸς ὀργῶσαν ἔχει τὴν ψυχὴν
 πρὸς τὰ μαθήματα. » καὶ οὐκ ἐψεύσθη γε τῆς ἀποράν-
 σεως. Οὗτος ὁ Θουκυδίδης ἀνὴρ ἦν πολλὸς ταῖς τέχναις,
 6 καλλεὶ λόγων, καὶ ἀκριβεῖα πραγμάτων, καὶ στρατη-
 γικαῖς συμβουλίαις, καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν.
 Οὗτος ὁ συγγραφεὺς μεταβαίνειν εἰώθεν ἀπὸ τῶν θηλυ-
 κῶν εἰς οὐδέτερα· οἷον, Τρέπονται εἰς Μακεδονίαν, ἐφ'
 ὅπερ καὶ πρότερον. Καὶ Θουκυδίδειος γραφή.

verso ejus ingenio, Oloro Thucydides patri dixit : « Te,
 Olore, propter egregiam prolem beatum judico : tuus
 enim filius animum ad disciplinas incitatum earumque ve-
 hementer cupidum habet. » Nec eum sua sententia fefellit.
 Hic Thucydides fuit vir insignis artificio, orationis elegan-
 tia, accurata rerum expositione, et imperatoris consiliis,
 et panegyricis argumentis. Hic scriptor a feminino ad
 neutrum genus transire solet, ut in his verbis, Τρέπονται
 εἰς Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ πρότερον. Adjectivum, Thu-
 cydidea scriptio.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΒΙΟΣ.

1. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος Ὀλόρου ἦν παῖς, Θράκιον
 δὲ αὐτῷ τὸ γένος· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτῷ Ὀλόρος ἐκ
 Θράκης εἶχε τὸννομα. (2) γέγονε δὲ τῶν Μιλτιάδου
 συγγενῆς· αὐτίκα γοῦν ἔνθα Μιλτιάδης περὶ Κοῤῥην
 15 τέθαπται, ἐνταῦθα καὶ Θουκυδίδης τέθαπται. (3) ὁ δὲ
 Μιλτιάδης ἔφημε τοῦ Θρακῶν βασιλέως θυγατέρα
 Ἥγησιπύλην. (4) γέγονε δὲ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥα-
 μνουσίου μαθητῆς, δεινοῦ λέγειν καὶ ὑπόπτου γενομένου
 τοῖς δικαστηρίοις. καὶ διὰ ταῦτα λέγοντος μὲν οὐκ
 20 ἠνεῖχοντο αὐτοῦ, γράφειν δὲ ἐπεχείρησε τοὺς λόγους,
 καὶ ἐξέδωκε τοῖς δεομένοις. (5) ἐμαρτύρησε δὲ αὐτῷ
 καὶ Θουκυδίδης ὁ μαθητῆς δι' ὃ ἂν συμβούλος γένοιτο,
 ἀρίστα ἐκείνος ἀπήλλαττεν εἰς τὰς δίκας. (6) ἀλλ' ὁ
 μὲν ἔδοξε πονηρὸς Ἀντιφῶν εἶναι, καὶ περὶ τέλος τοῦ
 25 Πελοποννησιακοῦ πολέμου κριθεὶς προδοσίας, ὡς Λα-
 κεδαιμονίους μὲν τὰ ἀρίστα κατὰ πρεσβεῖαν παραινέσας
 Ἀθηναίους δὲ ἄλυσιτελέστατα, ἔαλω. (7) καὶ σὺν αὐ-
 τῷ διεφθάρησαν Ἀρχεπτόλεμος καὶ Ὀνομακλῆς, ὧν
 καὶ κατεσκάφησαν καὶ αἱ οἰκίαι, καὶ τὸ γένος τὸ μὲν
 30 διεφθάρη τὸ δὲ ἄτιμον ἐγένετο. (8) στρατηγικὸς δὲ
 ἀνὴρ ὁ Θουκυδίδης γενόμενος, καὶ τὰ περὶ Θάσον πι-
 στευθεὶς μέταλλα, πλούσιος μὲν ἦν καὶ μέγα ἐδύνατο,
 ἐν δὲ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ αἰτίαν ἔσχε προδο-
 σίας ἐκ βραδυτῆτος τε καὶ ὀλιγωρίας. (9) εἴτιγε μὲν
 35 γὰρ Βρασίδας τὰς ἐπὶ Θράκης καταλαβὼν πόλεις Ἀθη-
 ναίων, ἀφιστὰς μὲν Ἀθηναίων, Λακεδαιμονίους δὲ προσ-
 τιθεῖς· ἡχάναυθα δέον ταχέως ἀναπλεῦσαι, καὶ σῶ-
 σαι μὲν τὴν Ἥϊονα ἐγγὺς κειμένην, περιποιῆσαι δὲ τὴν
 Ἀμφίπολιν, μέγα κτῆμα τοῖς Ἀθηναίοις, τὴν μὲν
 40 Ἥϊονα ἐδυνήθη φάσας σῶσαι, τὴν δὲ Ἀμφίπολιν ἀπώ-
 λεσεν. (10) καίτοι Κλέων βοηθῶν ταῖς ἐπὶ Θράκης
 πόλεσι κατέπλευσε μὲν εἰς Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ὅμως μά-
 χης γενομένης Βρασίδας μὲν ὁ Λακεδαιμόνιος ἐνίκησεν
 αὐτόν, Κλέων δὲ ἀπέθανεν ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ
 45 βληθείς. (11) οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Βρασίδας τῆς νίκης αἰ-
 σθόμενος ἀπέθανε, καὶ Ἀμφίπολις Ἀθηναίων ἀπέστη,
 Λακεδαιμονίων δὲ ἐγένετο· ἔνθα καὶ τὰ Ἀγώνεια οἰ-
 κοδομήματα καθελόντες οἱ Ἀμφιπολιταὶ Βρασίδεια
 ἐκάλεσαν, μισήσαντες μὲν τὴν Ἀττικὴν ἀποικίαν, λα-
 50 κωνίσαντες δὲ καὶ τούτῳ καὶ τὴν τιμὴν μεταθέντες εἰς
 Λακεδαιμόνα. (12) γενόμενος δὲ φυγὰς ὁ Θουκυδίδης

ALIA VITA THUCYDIDIS.

1. Thucydidi Atheniensi, Olori filio, Thracium genus
 fuit : nam pater ejus Olorus ex Thracia nomen accepit.
 (2) Fuit autem ex affinis Miltiadis. Unde etiam ubi Mil-
 tiades apud Coelam, ibi et Thucydides sepultus est. (3)
 Miltiades Hegesipylon, Thracum regis filiam, uxorem duxit.
 (4) Fuit autem Thucydides discipulus Antiphontis Rhamnu-
 sili, qui in dicendo sollers, in judiciis suspectus habitus
 est : propterea quum ipsum orantem non facile judicia tole-
 rant, orationes scribere aggressus est, et quibus eo opus
 erat exhibuit. (5) De quo Thucydides etiam discipulus
 testimonium perhibuit, cuicumque ille consilium dedisset,
 eum in judicio victor evadere. (6) Sed Antiphon improbus
 est existimatus, et circa finem belli Peloponnesiaci proditi-
 onis accusatus est, quippe qui in legatione Lacedæmonii optima,
 Atheniensibus vero inutilissima consuluisse deprehensus
 est : (7) simulque cum eo Archeptolemus et Onomacles pe-
 riere, quorum etiam domus funditus eversæ sunt, et eorum
 genus partim abolitum, partim honore privatum. (8)
 Quum autem Thucydidi, in imperatoria dignitate constituto,
 credita essent metalla quæ circa Thasum erant, dives et
 potens factus est. Bello vero Peloponnesiaco proditi-
 onis accusatus est, ob tarditatem et negligentiam. (9) Forte
 enim Brasidas cepit urbes Atheniensium in Thracia, quas
 abductas ab Atheniensibus adjecit Lacedæmonii; eoque
 quum oporteret Thucydidem celeriter navigare, et servare
 Eiona prope positam, et vindicare Amphipolim Atheniensibus
 summe utilem, Eiona quidem perveniens servabat,
 Amphipolim autem perdidit. (10) Cleon tamen suppetias
 ferens urbibus Thraciæ, navigavit Amphipolim, sed com-
 missa pugna a Brasida Lacedæmonio victus est, periitque
 a Murcinio peltato vulneratus. (11) Veruntamen et Brasi-
 das victoriam adeptus, mortuus est, et Amphipolis ab
 Atheniensibus ad Lacedæmonios descendit : ubi et Hagnonia
 ædificia quum diruissent Amphipolitani, Brasidia appella-
 runt, coloniam Atticam odio habentes, et Laconum partes
 etiam in hoc foventes, atque honorem in Lacedæmonia
 transferentes. (12) Thucydides vero quum exsulet, belli

ἐσχόλαζε τῇ συγγραφῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ πολλὰ χαρίζεσθαι μὲν Λακεδαιμονίοις, κατηγορεῖν δὲ Ἀθηναίων τὴν τυραννίδα καὶ πλεονεξίαν· (13) οὐ γὰρ καιρὸς αὐτῷ κατεπιεῖν Ἀθηναίων ἐγένετο, Κορινθίων κατηγορούντων ἢ Λακεδαιμονίων μεμφομένων ἢ Μιτυληναίων αἰτιωμένων, πολλὸς ἐν τοῖς ἐγκλήμασι τοῖς Ἀττικοῖς ἔρρηξεν, καὶ τὰς μὲν νίκας τὰς Λακωνικὰς ἐξῆρε τῷ λόγῳ, τὰς δὲ ξυμφορὰς ἠύξησε τὰς Ἀττικὰς, ὅπου καὶ τὰς ἐν Σικελίᾳ. (14) πέπαιται δὲ τὸ τῆς συγγραφῆς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Κυνὸς σῆμα, τοῦτ' ἐστὶ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνθα δοκοῦσι καὶ νενικηκέναι Ἀθηναῖοι. (15) τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐτέροις γράφειν κατέλιπε, Ξενοφῶντι καὶ Θεοπόμπῳ. εἰσὶ δὲ αἱ ἐφεξῆς μάχαι. (16) οὐτε γὰρ τὴν δευτέραν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα, ἣν Θεόπομπος εἵπεν, οὐτε τὴν περὶ Κύζικον, ἣν ἐνίκᾳ Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης καὶ Ἀλκιβιάδης, οὐτε τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν, ἐνθα νικῶσιν Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίους, οὐτε τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν τῶν Ἀττικῶν, τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, ὅπου καὶ τὰς ναῦς ἀπώλεσαν Ἀθηναῖοι καὶ τὰς ἐξῆς ἐλπίδας· (17) καὶ γὰρ τὸ τεῖχος αὐτῶν καθρέθη καὶ ἡ τῶν τριάκοντα τυραννίδος κατέστη καὶ πολλαῖς συμφοραῖς περιέπεσεν ἡ πόλις, ἃς ἠκρίβωσε Θεόπομπος. (18) ἦν δὲ τῶν πάντων κατὰ γένος Ἀθήνησι δοξαζομένων ὁ Θουκυδίδης. δεινὸς δὲ δόξας εἶναι ἐν τῷ λέγειν πρὸ τῆς συγγραφῆς προέστη τῶν πραγμάτων. (19) πρῶτην δὲ τῆς ἐν τῷ λέγειν δεινότητος τῇδε ἐποίησατο τὴν ἐπίδειξιν· Πυριλάμπης γὰρ τις τῶν πολιτῶν ἀνδρα φίλον καὶ ἐρώμενον ἴδιον διὰ τινὰ ζηλοτυπήσας ἐφόνευσεν, ταύτης δὲ τῆς δίκης ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κρινομένης πολλὰ τῆς ἰδίας σοφίας ἐπεδείξατο, ἀπολογίαν ποιοῦμενος ὑπὲρ τοῦ Πυριλάμπους, καὶ Περικλέους κατηγοροῦντος ἐνίκᾳ. ὅθεν καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ἐλομένων Ἀθηναίων ἄρχων προέστη τοῦ δήμου. (20) μεγαλόφρων δὲ ἐν τοῖς πράγμασι γενόμενος, ἅτε φιλοχρηματῶν, οὐκ εἴσθαι πλεονα χρόνον προστατεῖν τοῦ δήμου. (21) πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Ξενοκρίτου, ὡς Σύβαριν ἀποδημήσας, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, συγχύσεως δικαστηρίου φεύγων ἑάλω· ὕστερον δὲ ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα. (22) φεύγων δὲ ἐν Αἰγίνῃ διέτριβεν, κακεῖ λέγεται τὰς ἱστορίας αὐτὸν συντάξασθαι. τότε δὲ τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ μάλιστα φανερὰν γενέσθαι· ἅπαντας γὰρ Αἰγινήτας κατατοκίζων ἀναστάτους ἐποίησεν.

23. Μετὰ τὴν ἱστορίαν φασὶ συντετάχθαι τῷ συγγραφῇ τὸ προοίμιον, ἐπεὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ μέμνηται γεγονότων, ὥσπερ τῆς Δήλου καθάρσεως, ἣν περὶ τὸ ἑβδόμον ἔτος ἐπὶ Εὐθύνου ἀρχοντος γεγενῆσθαι φασιν. (24) μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς λέγων « ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου. » ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ φησὶ « κίνησις γὰρ αὕτη δὴ μεγίστη τοῖς Ἑλλήσιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων. » (25) πληρώσας δὲ τὴν ὀγδόην ἱστορίαν ἀπέθανε νόσῳ· σφάλλονται γὰρ

Peloponnesiaci historiae conscribendae vacabat; et propter hoc Lacedaemoniis plurimum gratificari videtur, Atheniensium autem tyrannidem et avaritiam accusare; (13) nam ubicunque contra eos scribendi nactus est opportunitatem, ut Corinthiis accusantibus, aut Lacedaemoniis succensentibus, aut Mitylenæis culpantibus, grandis in Atheniensium crimina insurgebat, Laconicas victorias oratione extollens, et Atticas calamitates augens, eas praecipue quae in Sicilia acceptae erant. (14) Historiam autem clausit in praelio navali, quod gestum est circa Cynossema, hoc est circa Hellespontum: ubi videntur et Athenienses victoriam reportasse. (15) Quae vero secuta fuerunt, aliis scribenda reliquit, Xenophonti videlicet et Theopompo; nam plura praelia postea commissa sunt. (16) Neque enim complexus est secundam pugnam navalem circa Cynossema, quam Theopompus scripsit; neque eam quae circa Cyzicum commissa est, in qua Thrasybulus, Theramenes et Alcibiades victoriam retulerunt; neque quae in Arginusis facta est, ubi Athenienses Lacedaemonios superarunt; neque, quae caput Atticorum malorum fuit, pugnam navalem ad Egos flumen, ubi et naves et spem deinceps perdidit Athenienses. (17) Tunc enim murus eorum eversus est, et tyrannis triginta virorum constituta, et in multas calamitates incidit civitas, quas diligentissime scripsit Theopompus. (18) Thucydides autem inter Athenienses clarissimos unus fuit; quumque gravis in dicendo videatur, priusquam res scribebat, rebus praefuit. (19) Primam autem gravitatis in dicendo demonstrationem hanc fecit: Pylampes quidam ex civibus virum amicum et amasii loco habitum ob suspicionem quandam interfecit. Hac autem causa in Areopago mota, magnum sapientiae suae specimen edidit. Nam quum pro Pylampe causam ageret, et Pericles accusaret, victoriam obtinuit; unde et imperator ab Atheniensibus delectus, princeps populi fuit. (20) Quanquam enim magni animi erat in rebus gerendis, tamen ut avaritia laborantem non passi sunt diutius praesse populo. (21) Primum enim a Xenocrito, ut Sybarin peregre profectus, quum reversus esset Athenas, conturbati iudicii accusatus et damnatus est; postea vero in exilium missus per decennium. (22) Exul in Aegina commorabatur, et illic dicitur historias composuisse. Tuncque avaritiam suam maxime patefecit: nam omnes Aeginetas saevore opprimens, prorsus exhaust.

23. Post absolutam historiam proemium ab auctore scriptum fuisse referunt; quoniam de his quae in bello gesta sunt, in eo meminit, ut de Deli purgatione, quam circa septimum annum Euthyno archonte factam fuisse dicunt. (24) Mentionem quoque in eo fecit de fine belli, dicens: « Usque ad finem huius belli. » Sed et initio dicit: « Motus enim hic maximus Graecis fuit, et parti cuidam barbarorum, et ut ita dicam, maximae parti hominum. » (25) Quum autem octavum librum historiae absolvisset, morbo exstin-

οἱ λέγοντες μὴ Θουκυδίδου εἶναι τὴν ὁγδόην, ἀλλ' ἐτέ-
ρου συγγραφέως· (26) τελευτήσας δ' ἐν Ἀθήνησιν ἐτάφη
πλησίον τῶν Μελιτιδῶν πυλῶν, ἐν χωρίῳ τῆς Ἀττικῆς
δ προσαγορεύεται Κοίλῃ, εἴτε αὐτὸς ἐπανελθὼν Ἀθή-
5 ναῖς ἐκ τῆς φυγῆς τοῦ ὀρισθέντος χρόνου πληρωθέντος,
καὶ τελευτήσας ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, εἴτε μετακομισθέν-
των αὐτοῦ τῶν ὀστέων ἀπὸ Θράκης, ἐκεῖ καταστρέ-
ψαντος τὸν βίον· λέγεται γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα. (27) καὶ
στήλῃ τις ἀνέστηκεν ἐν τῇ Κοίλῃ τοῦτο ἔχουσα τὸ ἐπί-
10 γραμμα,

Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀλιμούσιος ἐνθάδε κεῖται.

ctus est; falluntur enim qui dicunt non Thucydidis esse
octavum, sed alius historici. (26) Mortuus autem, Athe-
nis sepultus est juxta portas Melitides, in loco Atticæ regio-
nis qui appellatur Cœla; seu redux Athenas ab exilio,
completo tempore præscripto, et in propria patria mortuus;
seu translatis ejus ossibus ex Thracia, quum illic decessis-
set : in utramque enim partem dicitur. (27) Et columna
quædam in Cœla erecta est, hoc monosticho insignita :
Thucydides Olori jacet hoc Allmusius antro.

SCHOLIA.

IN LIBRUM I.

I. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος] πάντως μέμνηται τοῦ οἰ-
 κείου ὀνόματος κατ' ἀρχάς, ἀντιδιαστέλλων ἑαυτὸν τῶν
 ὁμωνύμων ἐν τοῖς ἔτεσιν. § ἅμα μὲν τῆς αὐτῆς αἰτίας
 ἔνεκεν, ἅμα δὲ καὶ τοῦ μὴ ἕτερόν τινα τὸ αὐτοῦ σφε-
 5 τερίσασθαι σύνταγμα. — Ξυνέγραψε] ἄλλο ἐστὶ
 γράφει, καὶ ἄλλο ξυγγράφει· τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ ἐνὸς
 πράγματος λέγεται, τὸ δὲ ξυγγράφει ἐπὶ πολλῶν. §
 Ξυγγράφει τὸ μετ' ἐπιμελείας καὶ σπουδαίως συντάξει,
 γράφει δὲ καὶ τὸ ἀπλῶς καὶ μὴ ἐπιμελῶς τὴν ἀλήθειαν
 10 ἀνευρεῖν. — Τὸν πόλεμον] τὸ πρᾶγμα. — Ὡς ἐπολέ-
 μισαν] τὸν τρόπον. — Πρὸς ἀλλήλους] καὶ ὁ πρὸς
 Ξέρξην πόλεμος τῶν αὐτῶν ἦν, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀλλήλους·
 διδὲ καὶ οὐ μάτην πρόκειται. — Ἀρξάμενος εὐθὺς καθι-
 15 σταμένου] τὸν χρόνον. — Καθισταμένου] ἀρχὴν λαμβά-
 σκει. — Ἀντὶ τοῦ συνισταμένου. — Καὶ ἐλπίσας]
 τὴν αἰτίαν. — Καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι] τὸ ἐλπί-
 σας τὴν αἰτίαν. — Καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι] τὸ
 ἐλπίσας οὐ μόνον ἐπὶ ἀγαθῷ, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπὶ τῇ τοῦ
 μέλλοντος ἐκδόσει λέγεται. — Μέγαν] ἢ τῷ χρόνῳ, ἢ
 20 τοῖς πράγμασιν. — Ἀκμάζοντες τε ἦσαν] ἀντὶ τοῦ
 ἡκμαζόν. — Ἦσαν] μετὰ σπουδῆς ἐπορεύοντο. —
 Παρασκευῇ τῇ πάσῃ] πῶς ἡκμαζόν ἀμφοτέροι παρα-
 σκευῇ τῇ πάσῃ, εἰ γε τοῖς Πελοποννησίοις χρημάτων
 ἐνέδει· — Ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους] εἰς σύστασιν
 25 καὶ εἰς βοήθειαν ἑκατέρων κινούμενον. — Τὸ μὲν εὐθὺς]
 ἅμα τῷ ἀρξασθαι τὸν πόλεμον. — 2. Αὕτη δὴ] τὸ δὴ
 ἀντὶ τοῦ παντός. — Καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων] Θρᾷκας
 λέγει καὶ Πέρσας· οἱ μὲν γὰρ μετὰ Σιτάλκου συνεμά-
 χοντο Ἀθηναίοις, οἱ δὲ μετ' Ἀρταξέρξου καὶ Δαρείου
 30 ὕστερον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν]
 τὰ Μηδικὰ καὶ Τρωϊκά. — Τὰ ἔτι παλαιότερα] τὰ ἐξ
 οὗ ἀνθρώποι. — Ξυμβαίνει] ἀντὶ τοῦ συνάγεται καὶ
 συγκεφαλαιοῦται, τὸ δ' ἐπὶ μακρότατον ἀντὶ τοῦ ἐπιπολὺ
 καὶ ἐπιμελῶς κεῖται. — Οὔτε ἐς τὰ ἄλλα] κατασκευῇ
 35 δηλονότι. — Ἐς τὰ ἄλλα] ἤγουν εἰς τὴν κατὰ γῆν καὶ
 θάλασσαν τοῦ πολέμου κατασκευήν. — Ἐς τὰ ἄλλα]
 οἷον τὰς ἐκλείψεις καὶ τοὺς σεισμούς.

II. Ἡ νῦν Ἑλλάς καλουμένη] πρὸ τούτου γὰρ κατὰ
 μέρος καὶ κατὰ ἔθνη ἔκαλετο. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὁμοιο-
 40 καταλήκτου Γοργίου καλεῖται. — Οὐ πάλαι βεβαίως]
 οὐ βεβαίως ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων. — Ἀλλὰ μετα-
 ναστάσεις] μετοικήσεις· φαίνονται δηλονότι. — Καὶ βα-
 δῶς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ φαίνονται. — Ὑπὸ τινων αἰεὶ πλειό-
 45 νων] οὐκ εἴπε δυνατῶν, ἵνα μὴ ἐπαινήσῃ. — 2. Τῆς
 γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὐσης] τῆς κατὰ θάλατταν πραγμα-
 τείας. — Ἐπιμειγνύντες] ἐπιμειγνύμενοι. — Νεμόμενοι

τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι] ἡ περιοχὴ τοῦ λόγου καὶ ἡ συν-
 ταξίς τοιαύτη. νεμόμενοι τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀπο-
 ζῆν, καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ γῆν
 φυτεύοντες, ἀλλὰ μόνον σπεύροντες, καὶ ἀπλῶς εὐμε-
 5 ταχόμιστοι ὄντες πρὸς τὸ μετανίστασθαι· δ' ἐστίν, οὐ
 χαλεπῶς ἀνίσταντο δηλονότι, ἀλλ' εὐχερῶς. — Ὅσον
 ἀποζῆν] μετρίως ζῆν· ἀποζῆν ἐστίν εὐτελῶς ζῆν, ζῆν δὲ
 τὸ μετὰ τρυφῆς ζῆν. λέγει δὲ τὴν ἐφήμερον τροφήν. —
 Περιουσίαν] περιουσία ἡ περιττὴ οὐσία, οὐσία δὲ ἡ
 σύμμετρος. — Ἀδελον δν] ἀντὶ τοῦ, ἀδελου ὄντος. 10
 Ἀττικὸν δὲ τὸ σχῆμα. — Ἀναγκαιῶν] Ἀττικῶς, ἀντὶ
 τοῦ ἀναγκαιῶς. — Ἐπικρατεῖν] εὐπορεῖν. — Τῇ ἄλλῃ
 παρασκευῇ] τῇ δολιτικῇ. — 3. Ἡ τε νῦν Θεσσαλία]
 πρότερον γὰρ Ἡμαθία ἔκαλετο. — Ὅσα ἦν κράτιστα]
 δση ἦν ἀρίστη. — 4. Αἶ τε δυνάμεις] τὰ στρατεύματα. 15
 — 5. Ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον] ἐξ ἀρχῆς. — Οὕσαν] ἀντὶ
 τοῦ εἶναι. — Οἱ αὐτοὶ αἰεὶ] τῷ γένει δηλονότι· οὐ
 γὰρ ἦσαν ἀθάνατοι. — 6. Καὶ παράδειγμα] παράδειγμα
 ἀντὶ τοῦ σημείου. — Καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου]
 ὁ νοῦς, οἱ μὲν οὕτω, Σημεῖον δὲ τοῦ τὴν Ἀττικὴν αἰεὶ 20
 τοὺς αὐτοὺς οἰκεῖν, τὸ κατὰ μὲν τὰ ἄλλα πράγματα μὴ
 αὐξήσθαι, οἷον πλοῦτόν τε καὶ θπλα καὶ τᾶλλα, κατὰ
 δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν μεγάλῃ γενέσθαι· ἄλλοι δὲ
 οὕτω, Σημεῖον δὲ μοι παντὸς τοῦ προειρημένου λόγου,
 τοῦ τὰς ἀρίστας τῶν γαιῶν μεταβάλλειν τοὺς οἰκί- 25
 ρας, τὸ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἄλλα αὐτῆς μέρη μὴ
 ὁμοίως τῇ Ἀττικῇ αὐξήσθαι τῷ πλῆθει τῶν ἀνδρῶν.
 — Ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος] ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης
 Ἑλλάδος οἱ δυνατώτατοι ἐκπίπτοντες ἀνεχώρουν παρὰ
 τοὺς Ἀθηναίους, ὥς βεβαίως οὐσης τῆς οἰκήσεως. — 30
 Πολέμῳ ἢ στάσει] πόλεμος ὁ τῶν ἀλλοτρίων, στάσις ὁ
 ἐμφύλιος. — Ἀνεχώρουν] οἱ Ἡρακλεῖδαι· ἡ Μεσσηνί-
 οὶ περὶ Μελανθόν. — Πολῖται γιγνόμενοι] οἱ Ἀθηναῖοι
 τὸ παλαιὸν εὐθὺς μετεδίδοσαν πολιτείας, ὕστερον δὲ
 οὐκέτι, διὰ τὸ πλῆθος. — Ἐς Ἰωνίαν] προληπτικόν 35
 ἐστὶ σχῆμα, ὅταν τὸ συμβᾶν ὕστερον προλαβόντες κα-
 λέσωμεν. δ γὰρ ξυνέβη μετὰ τὴν οἰκῆσιν τῶν ἀνδρῶν,
 (λέγω δὲ τὸ κληθῆναι Ἰωνίαν,) τοῦτο αὐτὴν προσηγόρευσε
 πρὶν ἐκπεμφθῆναι τοὺς ἄνδρας, προδιδοὺς καὶ προχα-
 40 ριζόμενος τὴν προσγορίαν ταύτην τῇ χώρῃ. οὐ γὰρ
 οὐσης πρὸ τούτου τῆς Ἰωνίας, ἀπέστειλαν ἐκεῖσε τὸν
 δχλον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐφ' ᾧ κτίσειν καὶ οἰκῆσαι τὴν γῆν.
 καὶ οἱ πεμφθέντες ἐκεῖσε κατοικῆσαι, οὕτω καλεῖσθαι
 τὴν χώραν ὕστερον παρεσκευάσαν. τοῦτο δὲ καὶ Ἀριστέ-
 45 δης ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ [p. 109 Cant.] ἐποίησεν, εἰπών·
 « Λυσάμενη τὴν ζώνην ἐν Ζωστήρι τῆς Ἀττικῆς. » δ

δὲ νοῦς οὗτος· πολλῶν καταφυγόντων εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τὸ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ χωρίον, τοσοῦτον ἐγένετο πληθος, ὥστε, τῆς Ἀττικῆς στενοχωρουμένης καὶ μὴ οὔσης ἱκανῆς τρέφειν τὸν ὄχλον, ἀνάγκη γέγονε μερίσαι τὸ πληθος, καὶ εἰς ἀποικίαν ἐκπέμψαι. οὗτος δὲ προληπτικῶς χρησάμενος εἶπεν, εἰς Ἰωνίαν ἐπεμψαν.

III. Οὐχ ἥκιστα] ἀντὶ τοῦ μάλιστα. — 2. Εἴχεν] ἀντὶ τοῦ ἔχειν. — Δευκαλίωνος] Ἐκαταῖος ἱστορεῖ, ὅτι Δευκαλίων τρεῖς παῖδας ἔσχε, Πρόνοον, Ὀρεσθέα καὶ 10 Μαραθώνιον, Πρόνοον δὲ τὸν Ἑλληνά φησι γενέσθαι. — Καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὅλως εἶναι. — Κατὰ ἔθνη... ἀφ' ἐαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι] τούτεστι, τοῖς ἰδίοις ὀνόμασιν ἐχρῶντο, οἷον Πελασγοὶ μόνον, Βοιωτοί. οὐκ ἔστι κοινῶν ὀνόματι Ἑλληνες. — 15 Ἐπὶ πλείστον] ἢ ἐπὶ πλείστον μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἢ ἐπὶ πλείστον χρόνον ἐκλήθησαν Πελασγοί. — Παίδων αὐτοῦ] Ἑλληνος παῖδες Δῶρος, Ξοῦθος, Αἰόλος, ὡς φησι καὶ Ἡσίοδος [fr. 23]

Δῶρον τε Ξοῦθόν τε καὶ Αἰόλον ἱπποχάρμην.

20 — Ἐπαγομένων αὐτοὺς] ἀμφόβολον, τίνα τίς ἐπηγάγετο, πότερον οἱ Ἑλληνες παῖδες τοὺς ἄλλους, ἢ οἱ ἄλλοι τούτους. — Ἐπ' ὠφελείᾳ] ὠφελειαν εἰσθεν ὁ Θουκυδίδης τὴν συμμαχίαν καλεῖν. Καθ' ἑκάστους δὲ, κατὰ μέρος, οὐ πάντας ὁμοῦ. — Ἡδὴ] τὸ ἤδη ἀντὶ τοῦ δή. 25 — Τῇ ὁμιλίᾳ καλεῖσθαι μᾶλλον Ἑλλήνας] οὐκ ἀπὸ γραφῆς καὶ δοξῆς ἀπάντων, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπιχωρίων ὁμιλίας. — Πολλοὺ γε χρόνου] οὕτως λέγουσιν οἱ Ἀττικοί, πολλῶν ἡμερῶν οὐκ εἰδόν σε, ἀντὶ τοῦ, ἐν πολλαῖς ἡμέραις. — Καὶ ἄπασιν ἐκνικῆσαι] τελείως ἐπικρατῆσαι· τὸ καλεῖσθαι Ἑλλήνας. — Ἐκνικῆσαι] ἀντὶ τοῦ ἐπικρατῆσαι· τὸ δὲ πᾶσι, κατὰ παντός· καὶ τὸ πολλοῦ γε χρόνου, ἀντὶ τοῦ ἐν πολλῷ γε μέντοι χρόνῳ. οὐκ ἐδύνατο δὲ ἄπασιν ἐκνικῆσαι τὸ ὄνομα τοῦτο ἄλλ' ἢ ἐν πάνυ πλείστῳ χρόνῳ. — 3. Ὑστερος] οὕτως ἐν 35 ἐτέρῳ, καὶ καλῶς γέγραπται· τὸ πολλῷ γὰρ ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ χρόνου, καὶ τὸ ὕστερον πλεονάζει· τὸ δὲ ὕστερος ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου λεγόμενον ἔχει τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου σαφῆ. — Οὐδαμοῦ τοὺς ζυμπαντας ὠνόμασεν] τὸ γὰρ [Hom. II. B, 520]

40 Ἐγχείῃ δ' ἐκέαστο Πανθellenας καὶ Ἀχαιοὺς, νενόθευται. — Οὐδὲ βαρβάρους εἶρηκεν] τὸ γὰρ [ib. 867] βαρβαροφώνων Καρῶν νενόθευται. — Ἑλληνάς πω] τὸ τί παρέλκει. — Ἀντίπαλον] ἀντίπαλον καὶ τὸ ἴσον καὶ τὸ πολέμιον. § ἀντίκειται γὰρ τῷ Ἑλληνι ὁ 45 βάρβαρος. τὸ δὲ ἐξῆς, οἱ Ἑλληνες ὡς ἕκαστοι καὶ ζυμπαντες ὕστερον κληθέντες Ἑλληνες. — 4. Οἱ δ' οὖν] ἐπαναλήψις. — 5. Ταύτην τὴν στρατείαν... ξυνῆλθον] ἀντὶ τοῦ συνεστράτευσαν· δεῖ δὲ προσθεῖναι τὴν εἰς· οἶον, ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην τὴν στρατείαν ξυνῆλθον. — 50 Ὁθαλάσση... χρώμενοι] τούτεστιν ἐμπορευόμενοι.

IV. Μίνως γὰρ παλαιάτοξ] διὰ τριῶν συγκρίσεων δείκνυσι τὰ πρὸ τῶν Πελοποννησιακῶν ἀσθενῆ, ἀφ' οὗ

ἄνθρωποι μέχρι Μίνω, καὶ ἀπὸ τούτου μέχρι τῶν Τρωϊκῶν, καὶ ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν μέχρι αὐτοῦ. τινὲς δ' οὐκ ἐντεύθεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ, φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλάς, πρώτην λέγουσι σύγκρισιν. — Ὡν] τὸ ὧν ἀντὶ τοῦ ἐκείνων [ὧν]. — Τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης] 5 πρότερον γὰρ Καρικὴ ἐκαλεῖτο ἡ θάλασσα. — Ἐπὶ πλείστον ἐκράτησε] ἐπὶ πλείστον ἀντὶ τοῦ ἐπὶ πολὺ μέρος. § Ὅ ἐστιν, ἐπὶ πολὺ μέρος αὐτῆς ἐκράτησεν· ἢ τὸ ἐπὶ πλείστον ἀντὶ τοῦ πάνυ. § Ἐπὶ τόπου νῦν τὸ ἐπὶ πλ. — Κυκλάδων] παρὰ τὸ ἐν μέσῳ ἔχειν τὴν Δῆ- 10 τὴν τήνερὰν τοῦ Ἀπολλωνος, καὶ κύκλον τινὰ περὶ αὐτὴν μιμῆσθαι. εἰσὶ δὲ κατὰ τινὰς ἰσ' αὐταὶ Πάρος, Ἄνδρος, Ἰκαρος, Σκύρος, Ῥήνεια, Ῥήνη, Δῆλος, Νάξος, Σίφνος, Κέως, Μύκονος, Τήνος, Κύθνος, Ἀμοργος, Σέριφος· κατὰ δὲ τινὰς ἰσ', πλὴν Ῥήνης καὶ Σκύρου 15 καὶ Ἰκάρου, μᾶλλον δὲ πλὴν Ῥήνης καὶ Σκύρου καὶ Ἀμοργου. — Τῶν πλείστων] ὑπακουστέον Ἑλλήνων. — Ἐγκαταστήσας] ποιήσας κατὰ μέρος, οὐ πάντας ὁμοῦ. — Τό τε ληστικόν] τὸ μὲν ἐκτός τοῦ ῥ σημείου τὸ σύστημα τῶν ληστῶν· τὸ δὲ μετὰ τοῦ ῥ, τὸ κτήμα 20 τῶν ληστῶν. — Τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ] ἢ γὰρ μὴ ληστευομένη πλείους φέρει προσόδους. λείπει δὲ ἡ ὑπέρ.

V. Οἱ γὰρ Ἑλληνες] τὴν αἰτίαν τοῦ ληστεύειν ἐπάγει νῦν. — Ἐν τῇ ἡπείρῳ] ἡπειρος τριχῶς λέγεται 25 ἢ πᾶσα γῆ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς θαλάσσης, ἢ Ἀσία κατ' ἐξοχὴν, καὶ μέρος τι τῆς * * * Κεφαλληνίαν. — Πό- λεισιν ἀτειχίστοις] εἶπε γὰρ [c. 2] ἀτειχίστων ὄντων, ὥςπερ ἦν ἡ Ἀττικὴ πάλαι, κατὰ κόμην οἰκουμένη. — Ἡρπαζον] ἐλῆστευον, ἀπὸ τοῦ ἄρπαζειν ἐδίον. — Καὶ 30 τὸν πλείστον τοῦ βίου] οὕτω Θουκυδίδης, καὶ τὸν πλείστον τοῦ χρόνου. — Οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνῃν τ. τ. ἔ.] ἤγουν οὐκ αἰσχροῦ νομιζομένου τοῦ ληστεύειν. — 2. Καλῶς τοῦτο δρᾶν] καλῶς ἀντὶ τοῦ εὐσεβῶς καὶ φι- λανθρώπως· οὐτε γὰρ βοῦν ἀροτῆρα ἐλεηλάτουν, ἢ 35 ἐκλεπτον νυκτός, οὐτε μετὰ φόνων ἐποίουν τὴν ληστείαν. Ὀμηρος [Od. I, 72].

οἷα τε ληστήρες ὑπερ ὧα.

— Οὐκ ὀνειδίζοντων] τῶν ἐρωτωμένων, ἢ τῶν ἐρωτῶν- 40 των· διχῶς γὰρ ὁ νοῦς.

VI. Ἐσιδηροφόροι... καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποίησαντο] ὅθεν τὰς μαχαίρας μαυλίας ἐκάλουν, διὰ τὸ ὁμοῦ αὐλίζεσθαι, οἷον ὁμαυλίας. — 3. Ἐν τοῖς] ἐν τούτοις, ποιητικῶς ὑπερβιβάζεται γὰρ ὁ δέ. — Ἀνει- 45 μένη] τρυφηλὴ καὶ ἀνθηρᾶ. — Ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν] ἀντὶ τοῦ, μετέστησαν εἰς τρυφῶσαν δίαι- ταν, τὸν σιδήρον καταθέμενοι. — Οἱ πρεσβύτεροι αὐ- τοῖς τῶν εὐδαιμόνων] ἀντίπτωσίς ἐστιν, οἱ εὐδαιμόνες τῶν πρεσβυτέρων. § Ὑπερβατόν, διὰ τὸ ἀδροδίαιτον. — Χιτῶνας τε λινοῦς] οὐ πολλὸς χρόνος ἀφ' οὗ ἐπαύσαντο 50 φοροῦντες χιτῶνας λινοῦς, καὶ τέττιγας χρυσοῦς ἐξαρ- τώντες τῶν τριχῶν πλέγματι. — 5. Ἐν ἔρσει κρω- βύλον] ἐν ἔρσει, ἢ ἐν εἰσέρσει, ἢ ἐν πλοκῇ. Κρωβύλος δὲ ἐστὶν εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν, ἀπὸ ἐκατέρων εἰς

δὲ ἀπολήγον. Ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀνδρῶν, κρωδύ-
 λος τῶν δὲ γυναικῶν, κόρυμβος τῶν δὲ παιδῶν, σκορ-
 πῖος. § Ἐν ἔρσει, ἐν ἀναδέσει, παρὰ τὸ εἶρειν. § Ἐν-
 ἡλλαξε τὴν πτωσιν, ἀντὶ τοῦ, χρυσοῦς τέττιγας.
 6 ἐφόρουν δὲ τέττιγας διὰ τὸ μουσικόν, ἢ διὰ τὸ αὐτό-
 χθονας εἶναι· καὶ γὰρ τὸ ζῶον γηγενές. — Χρυσῶν τετ-
 τίγων ἐνέρσει κρωδύλον ἀναδόμενοι· ὅν οἱ ἐπίσημοι
 ἐφόρουν Ἀθήνησι, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐμπροσθεν ἐγκαθί-
 μενον, ὡς δ' ἄλλοι, ἐπὶ τοῦ τραχήλου· σύμβολον τοῦ
 10 γηγενεῖς εἶναι. — Κρωδύλον ἐμπλοκὴ ἀπὸ τοῦ μετώπου
 ἐπὶ κορυφῇ ἀνηγμένη. — 4. Μετρία δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ
 ἐς τὸν νῦν τρόπον] λείπει ἡ τῆ· ἴν' ἢ, καὶ τῇ ἐς τὸν νῦν
 τρόπον. πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι οἱ τὰ μεῖζω κεκτημένοι
 μετρία ἐσθῆτι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα τοῖς πολλοῖς
 15 ὁμοδαίτοι κατέστησαν. — Τοὺς πολλοὺς] τοὺς πένη-
 τας. — Τὰ μεῖζω κεκτημένοι] πλοῖοι. — 5. Ἐγυ-
 μνώθησάν τε πρῶτοι] ἐν τοῖς ἀγῶσι δηλονότι· καὶ γὰρ
 περὶ τὰ αἰδοῖα ἐζώνοντο. Ὀμηρος [Od. Σ, 30].

Ζῶσαι νῦν, ἵνα πάντες ἐπιγνώωσι καὶ οἶδε
 μαρναμένους.
 20 Ταῦτα δὲ ὡς ἐν παρεκδόσει εἴρηται. — Α[π]α τὸ λίπα
 Ὀμηρος ἐπιθετικῶς λέγει τὸ εἰαιον, οὗτος δὲ ὄντως
 αὐτὸ ὀνομάζει. — Μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι] ἀντὶ τοῦ, ἐν
 τῷ γυμνάζεσθαι. — Οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται]
 25 ἀπὸ Ὀροσίπου Μεγαρέως ἐγυμνώθησαν ἐν τοῖς ἀγῶ-
 σιν, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ἐς αὐτὸν ἐπίγραμμα·

Ὀροσίπῳ Μεγαρεῖ μεγαλόφρονι τῇδ' ἀρίδῳ
 μνήμα θέσαν, φάμα Δελφίδι πειθόμενοι·
 πρῶτος δ' Ἑλλήνων ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐσπερανῶδη
 30 γυμνός, ζωννυμένων τῶν πρὶν ἐνὶ σταδίῳ.
 Ἰστέον ὅτι περὶ τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἀσθένειαν τῶν
 ἀρχαίων παραδίδωσιν, (ἀδιάφορον γὰρ τὸ γυμνοῦς ἢ
 ἐξωσμένους ἀγωνίζεσθαι πρὸς δύναμιν), ἀλλὰ μόνον ὅτι
 ὁμοίως διητῶντο τοῖς βαρβάροις. τὸ δὲ ἐξῆς· ἔτι δὲ καὶ
 35 ἐν τοῖς βαρβάροις, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, οἷς νῦν
 πυγμαῖς καὶ πάλης ἄθλα τίθεται. — Ἐν τοῖς βαρβάροις
 ἔστιν οἷς] ἐν τισι τῶν βαρβάρων. — Ἄθλα] ἄθλος, ὁ
 ἀγὼν, ἀρσενικῶς· ἄθλον δὲ, τὸ ἐπαθλον, οὐδετέρως.

VII. Πλωϊμωτέρων ὄντων] ἀδείας τυχούσαι τοῦ
 40 πλεῖν. ἢ δὲ σύγκρισις πρὸς τοὺς ἀρχαίους. — Περιου-
 σίας μᾶλλον ἔχουσαι... ἐκτίζοντο] πανταχοῦ τοὺς παρὰ
 θάλατταν ἀνθρώπους εὐπορωτέρους λέγει εἶναι. — Τεί-
 χεσιν ἐκτίζοντο] λείπει ἡ σύν, ἵνα ἢ, σὺν τείχεσιν ἐκτί-
 ζοντο. — Προσκότους] τὸ πρόσκοικος ἐπὶ πόλεως οἰ-
 45 κειότερον μᾶλλον τοῦ ὁμορος· ἐπὶ γὰρ ὄρων τοῦτο λαμ-
 βάνεται. — Διὰ τὴν ληστείαν] διὰ τὸ ληστεύεσθαι. —
 Ἀντισχοῦσαι] μετὰ μάχης ἐναντιωθεῖσαι. — Ἐφερον]
 τὸ ἔφερον ἀντὶ τοῦ ἐλήστευον, ἔδλαπτον, ὡς καὶ Ἡρό-
 50 δοτος. — Κάτω ὄκουν] ἤτοι ἐγγὺς τῆς θαλάσσης. τὸ
 ἐξῆς, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι κάτω ὄκουν, ὄντες οὐ θα-
 λάσσοι, ἔφερον ἀλλήλους.

VIII. Οὐχ ἦσαν] ἀντὶ τοῦ λίαν. — Κᾶρες τε ὄν-
 τες καὶ Φοίνικες] ἵνα μὴ διαβάλλῃ τὸ Ἑλληνικόν, εἶπε
 Κᾶρας καὶ Φοίνικας. τὸ σχῆμα προαναφώνησις. —

Ἵπερ ἤμισυ] οὐ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ ἤμισυ, ἀλλὰ τῶν
 Φοινίκων· οἱ γὰρ Ἕλληνες ἕκαιον τὰ σώματα. —
 Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων
 κτλ.] Κᾶρες πρῶτοι εὗρον τοὺς ὀμφαλοὺς τῶν ἀσπίδων
 καὶ τοὺς λόφους. τοῖς οὖν ἀποθνήσκουσι συνέβαπτον
 5 ἀσπιδίσκιον μικρὸν καὶ λόφον, σημεῖον τῆς εὐρέσεως·
 καὶ ἐκ τούτου ἐγνωρίζοντο οἱ Κᾶρες. οἱ δὲ Φοίνικες ἐκ
 τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς τῶν ἄλλων γὰρ ἐπ' ἀνατολὰς
 ποιοῦντων ὄρῃν τοὺς νεκροὺς, οἱ Φοίνικες ἐξεπίτηδες
 ἐπὶ δύσιν. — 2. Καταστάνας δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ]
 10 τὸ σχῆμα ἐπανάληψις. τὸ δὲ Μίνω, Ἀττικόν. — Ἀνέ-
 στησαν] ἀνάστατοι ἐγένοντο. — 3. Οἱ παρὰ θάλασσαν
 ... χρημάτων ποιούμενοι] πανταχοῦ τοὺς παρὰ θάλασ-
 σαν ἀνθρώπους εὐπορωτέρους λέγει εἶναι. — Καὶ τείχη
 περιεβάλλοντο] καὶ τοῦτο ἐπανάληψις· προσεῖπε γὰρ,
 15 τείχεσιν ἐκτίζοντο. — 4. Ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ] τῷ δυ-
 νατῷ καὶ εὐπόρῳ.

IX. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ] τὸ ἐξῆς, Ἀγαμέμνων
 τέ μοι δοκεῖ τὸν στόλον ἀγείρειν. — 2. Καὶ οἱ τὰ σφέ-
 20 στατα...] ὁ νοῦς τοιοῦτος, λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ Πελοπον-
 νησίῳ μνήμῃ σαφέστατα δεδεγμένοι. ἴν' ἢ ἐπὶ ῥρημα
 τὸ σαφέστατα. — Πέλοπα τε πρῶτον] τὸ ἐξῆς, οὐ-
 τυς, Πέλοπα τε πρῶτον, ἐπηλύτην ὄντα, ὅμως σχεῖν.
 τὸ πρῶτον πρὸς τὸ πληθεῖ χρημάτων. — Τὴν ἐπυνυ-
 25 μίαν] Ἀπία γὰρ τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο. Ὀμηρος [Il. I, 25
 270].

Τηλόθεν ἐξ Ἀκίης γαίης.

Πελοπόννησος γὰρ νῦν καλεῖται. — Καὶ ὕστερον] ἀπὸ
 κοινού τὸ λέγουσι. — Ξυνενηχθῆναι] ἀντὶ τοῦ εὐτυχηθῆ-
 30 ναι, ἢ συναχθῆναι. — Ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος]
 οὐχ ὅτι ὑπ' αὐτῶν μόνον ἐφρονεῖθη, ἀλλ' ὅτι δι' αὐτούς.
 — Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῇ] Ἀστυδά-
 μεια, μήτηρ Εὐρυσθέως, ἀδελφὴ Ἀτρέως. — Αὐτόν]
 Ἀτρέα. — Τὸν πατέρα] τὸν Πέλοπα. ὁ γὰρ Πέλοψ τὸν
 Χρύσιππον τὸν υἱὸν ἀνείλεν· ὁ δὲ Ἀτρέως, φοβούμενος μὴ
 35 τὸ αὐτὸ πάθῃ, ἔφυγεν. — Ἀνεχώρησεν] ἀντὶ τοῦ ἐκα-
 νῆλθεν. § ὑπέστρεψεν. — Τεθεραπευκότα] χρήμασι δη-
 λονότι. — Τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας] Ὀμηρος
 [Il. T, 123].

Εὐρυσθέως Σθενέλοιο παῖς Περσηίδαο.

δὲ ὁ Ἀτρέως, Πελοπίδης. — 2. Ἄ μοι δοκεῖ] τὰ δύο
 40 σκῆπτρα. — Οὐ χάριτι] Ὀμηρος [Od. E, 207].

Χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.

— 4. Ναυσίτε] λείπει σὺν ναυσί τε. — Καὶ Ἀρχάσι προσ-
 παρασχών] τὸ ἐξῆς, πρὸς δὲ καὶ Ἀρχάσι παρασχών. —
 45 Ἰκανός] διὰ τοῦ ἱκανὸς τὸ ἀξιώσιςτον τοῦ ποιητοῦ πα-
 ρέστησεν. — Οὐκ ἂν οὖν νήσων] συλλογισμὸς τὸ σχῆμα.
 Ἀγαμέμνων ἤρχε μὲν τοῦ Ἀργούς καὶ τῶν περὶ αὐτὸ
 νήσων, ἐπέκεινα δὲ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἀργούς νή-
 50 σων ἤρχε καὶ ἐτέρων νήσων πολλῶν, αἱ οὐκ ἂν ἦσαν
 50 πολλαί, εἰ μὴ ναυτικὸν εἶχεν ὁ Ἀγαμέμνων, δι' οὗ τού-
 των κρατεῖν ἠδύνατο. — 5. Εἰκάζειν δὲ χρῆ... τὰ πρὸ
 αὐτῆς] εἰ γὰρ τὰ οὕτως ὑμνούμενα εὐτελὴ ἦν, πόσω
 μᾶλλον τὰ πρὸ αὐτῶν.

Χ. Οὐκ ἀκριβεί] οὐ γάρ ἐστιν ἀκριβὲς σημεῖον τὸ ἐκ τῶν τόπων τὰς δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. — Μὴ γενέσθαι] Ἀττικῶς τὸ μὴ ἐνταῦθα παρέλκει. — 2. Λακεδαιμονίων γάρ] τὸ σχῆμα κατὰ ὑπόθεσιν. κατα-
 5 ρᾶται δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις λεληθότως. — Ἡ πόλις] ἡ μητρόπολις, ἡ Σπάρτη. — Λειφθεῖ δὲ τὰ τε ἱερά] εὐσεβῶς λέγει τὰ ἱερά. — Τῆς κατασκευῆς] τῶν κτι-
 10 σμάτων. — Πελοποννήσου τῶν πέντε] Πελοποννήσου αἱ πέντε μοῖραι, Λακωνική, Ἀρκαδική, Ἀργολική, Μεσσηνιακή, καὶ τῆς Ἡλίδος. ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κρεσ-
 15 φόντου, ἔσχον τὴν Μεσσηνιακὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Δύο μοῖρας] τὴν Μεσσηνιακὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Δύο μοῖρας] τὴν Λακωνικὴν καὶ Μεσσηνιακὴν. — Τῆς τε ζυμπάσης ἡγούνται] ἰστέον ὅτι τῆς Ἀργολικῆς οὐκ ἤρξαν, ἀλλὰ συνεκδρομικῶς εἶπε. — Ὅμως δὲ ...] τὸ
 16 ἐξῆς, ὅμως δὲ φαίνουσι ἂν ὑποδεστέρα πόλεως καὶ εὐ-
 τελοῦς καὶ οὐτε συνοικισθείσης, καὶ τὰ ἐξῆς. — Πολυ-
 τελέσι] πολυδαπάνοις τέλος γάρ τὸ ἀνάλωμα. — Ἀθη-
 ναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων] ἐξ ὑποθέσεως φησὶ
 20 περὶ Λακεδαιμονίων τὸ, εἰ ἡ πόλις αὐτῶν ἐρμωθεῖν καὶ τὰ ἱερά λειφθεῖ] ἐπεὶ πῶς ἂν περὶ Ἀθηνῶν, Ἀθη-
 ναῖος ὢν, καταρῶμενος τὸ αὐτὸ εἰρήκει; ὥστε μάτην ἢ παραγραφή τέθειται, ὅτι λεληθότως ἐπαρᾶται τοῖς
 25 Λακεδαιμονίοις ἄλλοτριον γὰρ τοῦτο τῆς συγγραφῆς ἴσμεν προθέσεως. — Ἡ ἐστίν] τὸ ἢ συγκριτικὸν ἀντὶ τοῦ ἤπερ. ἢ διάνοια, ἐρμωθείσης τῆς μὲν τῶν Λακε-
 δαιμονίων πόλεως, μεῖων φαίνουσι ἂν ἡ δυνάμεις γε-
 30 νῆναι τοῖς ἔπειτα τῆς δὲ τῶν Ἀθηναίων, μεῖζων ἢ νῦν ἐστί. — 3. Ἀπιστεῖν] τὰ κατὰ Μυκλήνην καὶ τὸν στό-
 30 λον τὸν εἰς Τροίαν. — 4. Πεποίηκε] ἐπιτηδεύς τὸ, τὸν ποιητὴν πεποιχέναι, ὥσπερ λέγομεν τὸν φιλόσοφον ὅτι ἀφιλοσόφησεν. § ἰστέον ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἡροδότου ὠφελή-
 35 ται. — Χιλίων καὶ διακοσίων] ὁ μὲν Εὐριπίδης [Οἴ. 362, Androm. 8, El. 3] καὶ Λυκόφρων [v. 210] χιλίας ναῦς
 35 λέγουσι τὸν Ἀγαμέμνονα ἀγαγεῖν, ὁ δὲ Ὅμηρος χιλίας ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐξ [hodie 1186]. — Τὰς μὲν Βοιωτῶν] τὰς μεγάλας. — Τὰς δὲ Φιλοκτῆτου] τὰς μικρὰς δη-
 λονότι. — Πεντήκοντα] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ἐν νεῶν καταλόγῳ] ἐστὶ γὰρ καὶ ἀνδρῶν παρ' αὐτῷ κατάλογος.
 40 — Προκώπους] τοὺς πρὸς ταῖς κώπαις ναύτας, τοὺς κωπηλάτας. — Περινεῶς] τοὺς περιττοὺς ἐν τῇ νηὶ ἐπιβάτας, οἷον δούλους. § τοὺς περιττοὺς καὶ ἔξω τῶν
 45 ὑπηρεσιῶν καὶ πρώτους πλέοντας. ὅθεν καὶ τοὺς κομί-
 ζοντάς τινα εἰσῆκε. — Τῶν ἐν τέλει] οἷον Μηριόνου,
 45 καὶ Πατρόκλου, καὶ τῶν τοιούτων ἐν τέλει. — Οὐδ' αὖ
 τὰ πλοῖα κατὰφρακτα] οὐκ ἦν, φησί, σεσανιδωμένα τὰ πλοῖα, ὥστε κάτω μὲν τιθέναι τὰ θπλα, αὐτοὺς δὲ ἄνω
 διάγειν. — Ληστικώτερον] τὰ γὰρ τῶν ληστῶν πλοῖα οὐκ ἦν σεσανιδωμένα, ἀλλὰ κάτω ἐκαθέζοντο, διὰ τὸ μὴ
 50 φαίνεσθαι αὐτοὺς ἐπιπλέοντας. ἦν οὖν διὰ τοῦτο κοιλό-
 τερα. — 5. Τὸ μέσον σκοποῦντι] μέσον τῶν ἑκατὸν εἰκοσι καὶ τῶν πενήκοντά ἐστι πέντε. συνάγεται οὖν ὁ τῶν
 χιλίων διακοσίων νεῶν τῶν ἀνδρῶν ἀριθμὸς μυριάδων δέκα καὶ δισχιλίων.

XI. Ὅσον ἡ ἀρχηματρία] συγκριτικῶς, ὅτι καὶ τοῦ-
 το κάκεινο. ἰστέον δὲ ὅτι ὑβρηται ἡ ἀρχημασία. — Βιο-
 τεύσειν] τροφήν ἔχειν. — Μάχη ἐκράτησαν] τῇ τῆς
 ἀποδόσεως εἰς τὴν ξηρὰν τῶν νεῶν, ἐν ἣ Πρωτεστιάος
 πίπτει. — Τὸ γὰρ ἔρυμα] ἔρυμα λέγει νῦν οὐχ ὅπερ
 5 ἐν τῇ ἡ' [337] λέγει Ὅμηρος γενέσθαι, ἀλλὰ πρότερον
 μικρότερον διὰ τὰς τῶν βαρβάρων ἐπίδρομάς. — Ἀλλὰ
 πρὸς γεωργίαν] ὢν ἡγεῖτο Ἀκάμας καὶ Ἀντίλοχος. —
 Τοῖς αἰὶ ὑπολειπομένοις] τοῖς κατὰ καιρὸν. — 2. Διέ-
 10 φερων] ὑπέμενον, ἐπιμελῶς ἐξήνουν, διήνουν. § ἦνουν, 10
 εἰργάζοντο. — Ἀλλὰ μέρει τῷ] ἐνιοι συνεγκλίνουσιν,
 ἀλλὰ μέρει τῷ, ἀντὶ τοῦ μέρει τινί. — 3. Δηλοῦται
 τοῖς ἔργοις] τὰ Τρωϊκὰ ἐλέγγετα.

XII. Καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ] τριχῶς διεῖλε τὴν ἀρ-
 χαιολογίαν, εἰς τὰ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, εἰς αὐτὰ τὰ 15
 Τρωϊκὰ, εἰς τὰ ἐχόμενα αὐτῶν. καθ' ἕκαστον δὲ μέ-
 ρος διπλῇ παράγραφος κεῖται. δηλοῖ δὲ [καὶ] διὰ τού-
 των τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὰ Ἑλληνικὰ καὶ μετὰ τὴν
 Ὀλυσιν ἦν ἀσθενῆ. — Ἑσυχάσασα αὐξηθῆναι] ἡσυχία
 γὰρ καὶ αὐξήσιν ποιεῖ. — 2. Ἡ τε γὰρ ἀναχώρησις...] 20
 20 μνηστέρι γὰρ ἐλπίζοντες αὐτοὺς ἐπαναλθεῖν ἐπανίσταντο,
 ἐλθοῦσι δ' ἐπολέμουν, καὶ οἱ ἡττώμενοι ἐξέπιπτον. —
 Ἀφ' ὧν] ἡ πόλεων, ἡ στάσεων. — Ἐκπίπτοντες τὰς
 πόλεις ἐκτίζον] πολλοὶ γὰρ ἐξέπεσον οἷον, Τεῦκρος
 25 μὲν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐκβληθείς διὰ τὸν Αἴαντα, εἰς 25
 Κύπρον ἀφίκετο καὶ Φιλοκτῆτης, διὰ τὸν Πάριδος
 θάνατον θήλειαν νόσον νοσήσας καὶ μὴ φέρων τὴν αἰ-
 σχύνην, ἀπελθὼν ἐκ τῆς πατρίδος, ἔκτισε πόλιν ἣν διὰ
 τὸ πάθος Μαλακίαν ἐκάλεσε Διομήδης, ὑπὸ Κομήτου
 30 ἐκβληθείς, εἰς τὰς Λιβυρινίδας νήσους ἀφίκετο καὶ ὁ 30
 Μενεσθεύς, ὑπὸ τῶν Θησειδῶν, εἰς Ἰθέρην καὶ ἄλλοι
 πολλοί. — 3. Εἰς Ἀρνης] Ἀρνη πόλις Θεσσαλίας,
 35 ἀφ' ἧς ὠνόμασται κατὰ μετοκίαν καὶ ἡ ἐν Βοιωτίᾳ
 Ἀρνη ἣ δὲ Βοιωτία Ἀρνη νῦν Χαϊρώνεια καλεῖται
 — Ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδῃ] οἱ γὰρ Ὁρα- 35
 κλεῖδαι, βουλόμενοι κατελθεῖν εἰς Πελοπόννησον, ἤρο-
 40 ντο τὸν Ἀπόλλωνα ὁ δὲ αὐτοῖς ἀνείλε, διὰ τῶν στενῶν
 εἰσβαλεῖν. οἱ δὲ νομίσαντες τὸν ἱσθμὸν λέγειν αὐτὸν,
 καὶ ἀστοχήσαντες τοῦ χρησμοῦ, προσβάλλουσι τοῖς
 45 Πελοποννησίοις κατὰ τὸν ἱσθμὸν, καὶ ἡττηθέντες ἐποίη- 40
 45 σαντο σπονδὰς, ὥστε ἑκατὸν ἔτη παραχωρῆσαι τὴν
 χώραν Πελοποννησίοις. μετὰ δὲ τὰ ἑκατὸν ἔτη πάλιν
 ἤροντο τὸν Ἀπόλλωνα περὶ τῆς καθόδου ὁ δὲ ἀνείλεν
 αὐθις, διὰ τῶν στενῶν εἰσβαλεῖν. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν
 Δωριέων, ὡς καὶ πρότερον εἶεν ἡπατημένοι, εἶπεν, ὡς 45
 οὐ συνήκατε τὸν χρησμὸν στενά γὰρ λέγω τὸν Κρισαῖον
 κολπον. οἱ δὲ, ἐντεῦθεν ἐπιχειρήσαντες, ἔτυχον τῆς κα-
 50 θόδου, ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν ἔτεσιν π'. ἡ δὲ πρώτη
 ἐςβολὴ πρὸ ἐτῶν εἰκοσιν ἦν. — 4. Ἀποικίας ἐξέπεμψε]
 ἀποικίαις ἐστὶ κτίσαι πόλιν ἐπ' ἐρήμην. — Ἔστιν δ' 50
 ἀντὶ τοῦ ἑνια. λέγει δὲ Ἀμπρακίωτας, Ἀνακτορίου.

XIII. Τὰ πολλὰ] τοῦτέστι, τὰ ἐπιπολύ. — Τυραν-
 νίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο] διὰ τοῦτο δὲ ἦσαν

καὶ ταῦτα ἀσθενῇ· ἡ γὰρ τυραννὶς οὐκ ἔφ' τελέως αὖξιν τὰ πράγματα. — Τῶν προσόδων μειζόνων γιγνομένων] αἰτίαν λέγει τῶν τυραννίδων. — Ἐπὶ βῆτοῖς γέραςιν] ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ φανεραῖς τιμαῖς, ἐπὶ ὁμολογουμένοις γέραςιν τοῦτο δὲ πρὸς ἀναδιαστολὴν τῶν τυραννίδων· ὁ γὰρ τύραννος νόμου κρείττω ἔχει τὴν βούλησιν, καὶ οὐχὶ τὸ αἶσιον. — Πατρικαὶ βασιλεῖαι] ἀπὸ τῶν πατέρων παραλαμβανόμεναι κατὰ διαδοχὴν γένους. διαφορὰν δὲ λέγει τυραννίδος καὶ βασιλείας, ὥς καὶ οἱ φιλόσοφοι· οἱ δὲ ῥήτορες ἀδιαφόρως λέγουσιν. — Ἀντείχοντο] προσείχον αὐτῇ. — 2. Μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς] ἐναλλάξαι· ἀπὸ πεντηκοντόρων γὰρ ἐποίησαν τριήρεις. — Ναυπηγηθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ λέγονται. — 3. Ἐτη δ' ἐστὶ μάλιστα 15 τριακόςια] εἰκὸς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ πολλὰς ναῦς γενέσθαι. — Ἐς τὴν τελευταίαν τοῦδε τοῦ πολέμου] γνωστέον καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι ὑστερον συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης τὴν λέξιν τῆς ἱστορίας. — 4. Ναυμαχία τε παλαιτάτη] Περιάνδρου τοῦ υἱοῦ Κυφελου τυραννοῦντος Κορινθίου, διὰ τὸν φόνον Λυκόφρονος τοῦ υἱέως αὐτοῦ. ἡ δὲ ἱστορία 20 κεῖται κατὰ διέξοδον παρ' Ἡροδότῳ [3, 53]. — Μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου] ἐς τὴν τελευταίαν δηλονότι τοῦδε τοῦ πολέμου. — 5. Κτησάμενοι] βούχ οἱ πάντες, ἀλλ' οἱ Κορινθιοί. — Τὸ ληστικὸν καθήρουν] ἐπὶ τοῦ Μίνωος φησιν, ἐφ' ὅσον ἡδύνατο, τὸ ληστικὸν καθήρει· νῦν δὲ τὸ λείπον οἱ Κορινθιοὶ εἰργάσαντο. — 6. Καὶ Ἰωσὶν ὑστερον] μετὰ τὴν τῶν Κορινθίων ναυπηγίαν ἢ τῶν Ἰώνων εἰσάγεται περὶ τὸ ναυτικὸν ἐπιμέλεια, § ἡ δὲ ἱστορία τῶν Ἰώνων δῆλη ἐν τῇ α' ἱστορίᾳ τοῦ Ἡροδότου 30 [141 sq.]. — Υἱέως] Ἀττικῶς, ἀπὸ εὐθείας τῆς υἱεύς. — Τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς γείτονος] οὐ γὰρ πάσης. — Ῥήνεια] μία τῶν Κυκλάδων ἢ Ῥήνεια. — Φωκαεῖς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες] Φωκαεῖς, οἱ τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ Φωκίδος πολέως· Φωκαεῖς, οἱ τῆς Ἰωνίας, ἀπὸ Φωκαίας πόλεως. § Ἰωνες ὄντες οἱ Φωκαεῖς καὶ πολεμούμενοι ὑπὸ Περσῶν, ἀφέντες τὴν Ἰωνίαν, ἐπλευσαν ἐπὶ τὴν Ἀφρικὴν τὴν πάλαι Καρχηδόνα καλουμένην· αἰ δὲ ταῖς οἰκισομέναις αἰ πλησίον ἐναντιοῦνται. ἡ δὲ Μασσαλία πόλις ἐστὶ τῆς Ἀφρικῆς. 40 XIV. Πεντηκοντόροις] πεντηκοντόρος ἐστὶ ναῦς ὑπὸ πεντήκοντα ἔρροισμένη. — Ἐξηρτυμένα] ἡτοιμασμένα. — Ἐκεῖνα] τὰ παλαιά. — 2. Τοῖς τυράννοις] Γέλωνι καὶ Ἰέρωνι. — 3. Προσδοκίμου ὄντος] διὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην. — Ἐναυμάχησαν] ἐν Σαλαμῖνι 45 δηλονότι.

XV. Οἱ προσχόντες αὐτοῖς] οἱ προσχόντες τοῖς ναυτικοῖς. — Ὅσοι] ἢ οἱ καταστρέφοντες ἢ οἱ καταστρεφόμενοι. — Ὅσοι μὴ διαρκῇ εἶχον χώραν] οἱ καταστρεφόμενοι τὴν ἀλλοτρίαν, οὗτοι μὴ διαρκῇ χώραν 50 ἔχοντες, ἐπέπλεον πρὸς τὰς πορθουμένας νήσους. — 2. Ὅσοι καὶ ἐγένοντο] πόλεμοι δηλονότι. — Καὶ ἐκδήμους στρατείας] τὸ ἐξῆς, καὶ εἰς στρατείας ἐκδήμους πολλὴ οὐκ ἐξῆσαν. — Ἐκδήμους στρατείας] οἷον ἐκδημοῦντες. — Οὐκ ἐξῆσαν] οὐκ ἐξίοντες ἐποιοῦν. —

Οὐ γὰρ ξυνεστήσαν... ὑπήκοοι] αἱ ἐλάττους πόλεις οὐ συνεμάχουν ταῖς μεγάλαις ὑπήκοοι οὔσαι· οὐ γὰρ ὑπήκουον. — Ἀπὸ τῆς Ἰσῆς] κατ' ἰσότητά μιγνύμενοι. § Ἀπὸ τῆς Ἰσῆς] λείπει τὸ συντελεῖας. § οἷον ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας ἕκαστος τὸ φθάνον. — 3. Πόλεμον 6 Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων] ἐπολέμουν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ Ἀηλαντίου. — Ἐκατέρων] τῶν Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων. — Διέστη] διεσπάσθη, ἀνεχώρησεν, οὐ συνεμάχησεν· οὐ γὰρ λέγει ὅτι ἐμερίσθη, ἀλλὰ μόνοι Χαλκιδεῖς μόνοις Ἐρετριεῦσιν ἐμάχοντο. 10

XVI. Κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι] λείπει τὸ τοῦ. — Τῶν πραγμάτων] τῶν Περσικῶν. τὸ ἐξῆς, καὶ Ἰωσι Κύρος ἐπεστράτευσεν, Κροῖσον καθελών· καὶ τὰ ἐξῆς. — Καὶ τὰς νήσους] ἐδούλωσαν ἀπὸ κοινοῦ. § λέγει δὲ 15 Χίον καὶ Σάμον.

XVII. Ἐς τε τὸ σῶμα] ἐς τε τὸ φυλάσσειν τὸ ἴδιον σῶμα. — Μάλιστα] τὸ μάλιστα ἀντὶ τοῦ ἀκριβῶς λαμβάνει ὁ Θουκυδίδης. τὸ δὲ ὑπερβατὸν οὕτως, τύραννοι τὰς πόλεις ὥκουν. — Οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ] τὸ γὰρ ἀντὶ τοῦ δέ. § Οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ] οὐ λέγω περὶ τῶν 20 ἐν Σικελίᾳ· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλείστον, καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐπὶ πλείστον ἐχώρησαν δυνάμει] ἡγοῦν πλείονα δύναμιν περιεβάλλοντο. — 2. Ἀτολμοτέρα εἶναι] κατὰ κοινὸν τὸ κατείχετο.

XVIII. Καὶ πρὶν] ἤτοι καὶ πρότερον· δηλονότι πρὸ 25 τῶν τῆς Ἀθήνης τυράννων. λέγει δὲ πλείστους εἶναι τοὺς Ἀθηναίων τυράννους, καὶ αὐτοὺς τελευταίους καταλυθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων. — Πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ] τυράννων· οὗτοι γὰρ ὑστατοὶ κατελύθησαν ἅπαντον. — Ἡ γὰρ Λακεδαιμῶν] ἡ σύνταξις, ἡ γὰρ Λακεδαιμῶν ἐπὶ πλείστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα, πρὸ 30 τῆς τῶν Ἡρακλειδῶν καθόδου δηλονότι, ὅμως μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων εὐνομήθη. — Ὅμως ἐκ παλαιτάτου καὶ εὐνομήθη] πόθεν, φησὶν, οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς τυράννους κατέλυσαν; ἐκ τῆς εὐνομίας καὶ τοῦ αἰετῆ αὐτῇ πολιτεῖᾳ χρῆσθαι· ἀφ' οὗ 35 Λακεδαιμόνιοι... — Ἀφ' οὗ] γράφεται καὶ α, ἢ εἰς α ὕ' ἐτῃ οἱ Λακεδαιμόνιοι· τουτέστι ἐν οἷς ἔτεσιν. — Τῇ αὐτῇ πολιτεῖᾳ] τῇ ὀλιγαρχίᾳ, τῇ γεουσίᾳ. — Τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν] εἰς τάξιν τινὰ καὶ κα- 40 τάστασιν ἔφερον τὰ πράγματα, τὰς τυραννίδας καθαιρούντες. — 2. Διανοηθέντες] οὐχ ὅτι διανοηθέντες οὐκ ἐποίησαν, ἀλλὰ θαυμάζει, πῶς ὁλως διενοήθησαν. — Ἀνασκευασάμενοι] τὰ σκευὴ ἀναλαβόντες. — Διεκρίθησαν] οἱ Ἕλληνες. — Πολλῷ διεκρίθησαν] χρόνῳ 45 διέστησαν. — Οἱ συμπολεμήσαντες] τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις. — Ταῦτα] τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων. — 3. Ὀμαιχμία] ἡ ὁμαιχμία ἐκ τοῦ ὁμοῦ καὶ ἔχω, ἢ μάλλον ἐκ τοῦ ὁμοῦ καὶ αἰχμῆ. — Ἐπειτα δὲ διενεχθέντες] ἢ μὲν ἀκριβῶς 50 αἰτία τῆς μάχης οὐ φέρεται, πόθεν ἐγένετο· δεῖ δὲ εἰδέναι ὥς μετὰ τὸν Μηδικὸν ἐγένετο πόλεμος, καὶ ἐστὶ μία ὧν μέμνηται ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι. — Μετὰ τῶν συμμάχων] τῶν ἰδίων δηλονότι.

τουτέστιν, ἔχοντες οὗτοι τοὺς συμμάχους, κάκεινοι τοὺς ἰδίους. — Διασταίεν] διανεχθεῖεν, στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους.

XIX. Ἐχοντες φόρους] τὸ ἐξῆς, ἔχοντες φόρους οὐχ ὑποτελεῖς, τοὺς συμμάχους ἡγοῦντο. — Τοὺς συμμάχους ἡγοῦντο] ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ τῶν συμμάχων. § Ἠγοῦντο] αὐτῶν. — Κατ' ὀλιγαρχίαν] οἱ Λακεδαιμόνιοι μὲν ὀλιγαρχίας μᾶλλον ἐν τοῖς συμμάχοις καθίστασαν, Ἀθηναῖοι δὲ δημοκρατίας, καὶ φόρους ἐξέλεγον. — Σφίσιν αὐτοῖς... θεραπεύοντες] ὅπως αὐτοῖς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδεύς καὶ ὁμοίως πολιτεύεσθαι ἀναγκάσωσι, θεραπεύοντες· αὐτοὶ δηλονότι οἱ Λακεδαιμόνιοι. τὸ ἐξῆς, θεραπεύοντες δηλονότι συμμάχους τοῦτο μόνον, ὅπως πολιτεύσασιν ἐπιτηδεύς σφίσιν αὐτοῖς· τουτέστι κατ' ὀλιγαρχίαν. § ἡ ἐπιμελούμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμοιούθησαν * τοὺς συμμάχους αὐτοῖς τοῖς Λακεδαιμονίοις διὰ τὴν ξυμμαχίαν κατὰ τὴν ὀλιγαρχίαν. — Παραλαβόντες] ἡγοῦντο δηλονότι. — Πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων] ὡς δυνατῶν ὄντων· ὕστερον δὲ καὶ τούτους ἔχειρώσαντο. — Μείζων] ἐκ τῶν φόρων δηλονότι. — Ἡ ὥς... ἡνθῆσαν] τὸ ἐξῆς, ἡ ὥς ἡνθῆσαν ποτε μετὰ τῆς ἀκραφινούς ξυμμαχίας, ὅτε εἶχον ἀβλαβῆ τὴν τῶν πάντων συμμαχίαν, ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. — Ἀκραφινούς] δυνατῆς καὶ δολκλήρου.

XX. Χαλεπὰ ὄντα... πιστεῦσαι] χαλεπὰ γὰρ εἰσιν, ἐξ ὧν εἶπε, πιστεῦσαι, ὅτι μεγάλα ἦν. — Τὰς ἀκοάς] τὰς ἀκροάσεις, τὰς φήμας. — Ἀδασανίστως] ἡ λέξις μετενήνεκται ἀπὸ τῆς βασάνου τῆς λίθου, ἥτις τὸν χρυσὸν δοκιμάζει. — 2. Ἀθηναίων γοῦν] δεινῶς ἐν ταῦθα πρῶτάξεν Ἀθηναίους τοὺς δοκοῦντας σοφοὺς Ἑλλάδος εἶναι, ὅτι οὐδὲ οὗτοι δοκιμάζουσι τὰ ἴδια. — Ἰππαρχον ὀλονται] τὸ ἐξῆς, Ἰππαρχον τύραννον ὄντα. — Πρεσβύτατος ὢν] τὸ ἐξῆς, πρεσβύτατος ὢν τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἦρχε, τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. τὸ δὲ υἱέων ἀπὸ τοῦ υἱεύς. — Ἦρχε] ἐτυράννει. — Ἰππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλός] ταῦτα λέγει δὲ συγγραφεὺς ὡς καὶ αὐτὸς ὢν τοῦ γένους τῶν Πεισιστρατιδῶν, καὶ διαβάλλει τοὺς περὶ Ἀρμόδιον. — Ὑποτοπήσαντες] ὑπονοήσαντες, ὑπολαβόντες. τὸ ἐξῆς, ὑποτοπήσαντες καὶ παρὰ γῆμα μεμνηῦσθαι· ὅτι ἅμα ἐβουλεύσαντο καὶ ἐγνώστησαν. — Ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ] ἐν ᾗ δηλονότι συνέθεντο ἀνελεῖν τὸν τύραννον. — Τῷ Ἰππάρχῳ περὶτυχόντες] ὁ λέγει, τοῦτο ἐστίν, ὅτι Ἰππίας μᾶλλον ἦρχε τυραννῶν, οὐχ Ἰππαρχος. ἀδελφὸς δ' ἦν Ἰππίου ὁ Ἰππαρχος. ἀνῆρθη δὲ παρὰ Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος, οὐχ ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ᾤοντο, τύραννος ὢν, ἀλλ' ὡς οὗτος φησιν, αὐτοὶ μᾶλλον ἐπιβουλεύσασμενοι Ἰππία, καὶ γνωσθέντες, ἐπεὶ εὔρον τοῦτον τὸν Ἰππαρχον ἀδελφὸν ὄντα τοῦ Ἰππίου περὶ τὸ Λεωκόριον, ἀπέκτειναν. — Περὶ τὸ Λεωκόριον] ἐλιμώζε ποτε ἡ Ἀττικὴ, καὶ λύσις ἦν τῶν δεινῶν, παίδων σφαγῇ. Λεῶς οὖν τις τὰς ἑαυτοῦ κόρας ἐπιδέδωκε, καὶ ἀπήλλαξε τοῦ λιμοῦ τὴν πόλιν. καὶ τούτων ἱερὸν ἐγένετο ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὸ καλούμενον Λεωκόριον. — 3. Ἐτι καὶ νῦν ὄντα] ἐπιτεί-

νει τὸ ἄτοπον τῶν ἀνθρώπων, ὅτι οὐ μόνον τὰ παλαιὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγγὺς τῷ χρόνῳ ἀδασανίστως ἀκούουσι· τὸ γὰρ τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἀρχαῖον. — Οὐκ ὀρθῶς οἰόνται] αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον. — Τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας] οἱ γὰρ Λακεδαιμονίων δύο βασιλεῖς ψήφους ἔφερον ἐν τῇ γερουσίᾳ ἑκάτερος ἓνα, διττὴν ἔχοντα δύναμιν. — Ἀλλὰ δεῖν] οὐκ ὀρθῶς οἰόνται μὴ μίᾳ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον, ἀλλὰ δεῖν. — Τὸν Πιτανάτην λόχον] ἀπὸ Πιτάνης κόμης. § Ἡρόδοτος [ρ, 63] μαρτυρεῖ, ὅτι ἦν ὁ Πιτανάτης λόχος, Πιτανάτης κληθεὶς ἀπὸ Πιτάνης, κόμης Λακωνικῆς. — Ἀταλαίπωρος] ἀνεξέταστος. — Τὰ ἔτοιμα] τὰ εὐχερῇ καὶ ἀγαπώδεκτα.

XXI. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων] τὸ ὑπερβατὸν οὕτω, τὰ μὲν οὖν παλαιὰ, τοιαῦτα εὔρον. εἴτα μετὰ τὰ παρδείγματα ὕστερον πρὸς τοῦτο ἀποδίδωσι τὸ, ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων. — Λογογράφοι] αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον. — Τὸ προσαγωγότερον] τὸ ἡδύτερον, ὁ προσάγει. — Ἀνεξέλεγκτα] οὐκ ἐλέγχους οὐδὲ ἀποδείξεις ἔχοντα, οὐδὲ ἀληθῆ ὄντα. — Καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν] τὸ ἐξῆς, τὰ πολλὰ αὐτῶν. — Εἶναι] ἀντὶ τοῦ ὄντα. — Ἀποχρώντως] ἡ περιοχὴ τοῦ λόγου· οὕτω, φησὶ, διῆλθον αὐτὰ, ὡς πρέπει τὸν παλαιὰ διηγούμενον πράγματα ἀρκούντως εἰπεῖν. — 2. Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος] λείπει τὸ τοῖνον [τῶν Πελοποννησίων]. τὸ ἐξῆς, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος τοῖς ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει, ὅτι μείζων ἐστὶ γεγενημένος τῶν ἀρχαίων· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτῶν. § ἡ τῶν Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων· τουτέστι, μείζων τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐγένετο.

XXII. Ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον] προκατασκευάζει τὰς δημηγορίας. — Χαλεπὸν τὴν ἀκρίθειαν...] χαλεπὸν ἦν ἐμοί τε αὐτῷ, φησὶν, ὧν ἤκουσα, καὶ τοῖς ἀπαγγέλλουσί μοι, τὴν ἀκρίθειαν τῶν λεχθέντων διαμνημονεύσαι· ὡς ἐδόξού μοι τὸν ἐμοὶ τὰ δέοντα εἰπεῖν, ἐχομένῳ μοι τῆς ὁλῆς γνώμης ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται· τουτέστιν, ὡς ἐδοξα δὲ ὅτι εἶπον ἀν ἀληθῶς, οὕτως εἴρηκα, εἰ καὶ μὴ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ λεχθέντα ῥήματα. ἐπιτηδεύς τὴν ἀγωνίαν προφασίζεται, ἵνα χρησθῇ τοῖς οἰκείοις ἐνθυμήμασιν. — 2. Οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδοκεῖ] ἐπειδὴ φιλαθῆναιος δοκεῖ, τοῦτο λέγει. — Οἷς τε αὐτὸς παρῆν] ἐστρατήγει γὰρ καὶ αὐτὸς ἕως τῆς τετάρτης ἱστορίας. § ἡ διάνοια, ἡξίωσα τῆς γραφῆς τὰ ἔργα, οἷς αὐτὸς παρῆν. — Ἐπεξελθὼν] ἐρευνῶν. — 3. Εὐνοίας ἡ μνήμης] εὐνοίας, ἐπὶ Λακεδαιμονίων μνήμης, ἐπὶ Ἀθηναίων. — Ἐχοι] ἀντὶ τοῦ εἶχεν. — 4. Τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν] πάλιν πρὸς Ἡρόδοτον [αἰνίττεται]. — Αὐτῶν] τῶν λεχθέντων. ὅρα δὲ, πῶς πρότερον εἰπὼν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ λόγων καὶ ἔργων, ἐνταῦθα λέγει περὶ τῆς ἱστορίας καὶ ὠφελείας. — Τῶν τε γενομένων τὸ σαφές] τὸ ἐξῆς καὶ ἡ διάνοια, ἀρκούντως ἔξει, ἥτοι ἀρκέσει, κρίναι αὐτὰ, τὰ γεγραμμένα δηλονότι, ὠφέλιμα εἶναι, ἥτοι ὠφέλιμα πᾶσιν, ὅσοι βουλήσονται σκοπεῖν τῶν τε γενομένων τὸ σαφές καὶ τῶν μελλόντων

ἔσεσθαι ποτε αὐθις τοιούτων καὶ παραπλησίων, κατὰ τὸ ἀνθρώπειον. — Κατὰ τὸ ἀνθρώπειον] ἐπειδὴ ἀνθρώπων. — Κτῆμα] κέρδος, κτήμα, τὴν ἀλήθειαν· ἀγώνισμα, τὸν γλυκὺν λόγον. αἰνίττεται δὲ τὰ μυθικὰ Ἡροδότου. — Ἀγώνισμα] θέαμα, παιδιὰ, ποιητικὸν ἀγώνισμα κωμωδοποιῶν ἢ τραγωδοποιῶν. § ἐπιδείξιν. — Ζύγνεται] τουτέστι, σαφές ἐστί, ζυγγράφεται.

XXIII. Δουεῖν ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι] ναυμαχία δύο, ἐν Ἀρτεμισίῳ, ἐν Σαλαμῖνι· πεζομαχία δύο, ἐν Πύλαις, ἐν Πλαταιαῖς. — Ταχέαν τὴν κρίσιν ἔσχευ] ἤγουν ταχέως ἐπαύσατο. — Τούτου δὲ τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησίου. — Ἐν ἴσῳ χρόνῳ] ἐν κτ' ἔτεσιν. — 2. Εἰσὶ δὲ αἱ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον] ὅσον ἡ Ποτίδαια καὶ Αἰγίνα. — Ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ζυγηγένη γενέσθαι. — 3. Τὰ τε πρότερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα ...] καὶ τὰ λεγόμενα, φησὶν, ὅτι ἐγένοντο πρότερον, ἅπερ σπανιώτερον ἔργῳ ἐβεβαιούντο, τουτέστιν, ὅτι τοιαῦτα ἔστιν ὅτε γίνοντο. καὶ ἐβεβαιούντο τὰ λεγόμενα ἀκοῇ, ἔργῳ καὶ τὰ λεγόμενα τοῖνυν, οὐκ ἄπιστα κατέστη. πόθεν; ἐν τοῦ συμβῆναι τοιαῦτα. καὶ γὰρ ἐλέγετο, φησὶ, περὶ σεισμῶν, καὶ ἐκλείψων ἡλίου, καὶ αὐχμῶν καὶ γεγονόσιν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου δεινότερα τοιαῦτα, ὥστε πιστευθῆναι καὶ τὰ λεγόμενα πρότερον. — Καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοῖ] σημειώσαι, ἀπὸ τῶν αὐχμῶν λιμὸς καὶ λοιμός. τὴν δὲ λοιμῶδη νόσον παθημάτων φησὶ μείζονα. — Φείρασα] τοὺς Ἀθηναίους. — Μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἄμα] ἢ σύνταξις, μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἄμα. 30 παρέλκον τὸ ἄμα. — 4. Τὰς τριακοντούτεϊς σπονδάς] μετὰ λς' ἔτη τῶν Μηδικῶν ἐγένοντο αἱ τριακοντούτεϊς σπονδαί, καὶ ἐφυλάχθησαν ἔτη ιδ', ὥς γενέσθαι ἔτη ν' ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἕως τῶν Πελοποννησιακῶν. 5. Προέγραψα] ἀντὶ τοῦ, μετ' ὀλίγον ἔγραψα. — Τοῦ μή τινα ζητήσαι] λείπει τὸ ἐνεκεν. — 6. Ἀληθεστάτην πρόφασιν] αἰτίαν. — Ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ] κεκρυμμένην. — Ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν] τὰ ὀνόματα ῥήματα ἐποίησε. βούλεται γὰρ δηλοῦν ὅτι μεγάλοι γινόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἀνάγκην παρέσχον τοῦ πολέμου. — 40 Αἰδ' ἦσαν ἑκατέρω] αἱ καθεξῆς ῥηθησόμεναι.

XXIV. Ἐπίδαμνος] ἢ νῦν Δυρράχιον καλεῖται, ἦντινα παραγραμματίζοντες Δοράχιον καλοῦσι. — 2. Ἀπόκισαν] οὐχὶ ἀπανέστησαν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἀποικίαν πέμψαντες ἤκισαν. καὶ γὰρ μετ' ὀλίγον φησὶ, πέμψουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν ὡς μητρόπολιν. οἱ μὲν οὖν Κερκυραῖοι πέμπουσι τὴν ἀποικίαν· ὁ δὲ Φάλιος, Κορίνθιος ὢν, καὶ ἐν Κερκύρᾳ ὢν, συνεκπεμφθεὶς οἰκίζει τὴν Ἐπίδαμνον. — Κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον] ὁ παλαιὸς νόμος οὐκ ἀπὸ τοῦ γένους ἐκάλει, ἀλλ' ἀπὸ τῆς 50 μητροπόλεως, τουτέστι τῆς πατρίδος. — Ἐκ τῆς μητροπόλεως] ἐκ τῆς Κορίνθου. Κορίνθιος γάρ. — Κατακληθείς] τὸ κατακληθεὶς κυρίως εἶπεν· ἀπὸ γὰρ μειζόνων τῶν Ἡρακλειδῶν· ὥσπερ ἀνακληθεὶς ἀπὸ ἑλασσόνων λέγεται. — 4. Στασιάζαντες] οἱ Ἐπίδαμνιοι. — Τῶν

προσείκων βαρβάρων] τῶν Ταυραντῶν. — Τῆς πολλῆς] οὐ μὴν τῆς πάσης. — 5. Τὰ δὲ τελευταῖα] ἀντὶ τοῦ, τέλος δὲ, κατὰ τὰ τελευταῖα, ἤγουν κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς στάσεως αὐτῶν. — Πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησιακοῦ. — Αὐτῶν] τῶν Ἐπιδαμνίων. — 6. Τούς τε φεύγοντας] τοὺς πλουσίους. — 7. Ἐς τὸ Ἡραῖον] ἐν τῇ ναῷ τῆς Ἥρας. — Τὴν ἱκετεῖαν οὐκ ἐδέξαντο] οὐχὶ τὴν πρεσβεῖαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ τὴν τιμωρίαν. τὸ τέλος εἶπεν ἀντὶ τῆς πράξεως, συντομώτερον εἰπὼν καὶ καινότερον. τὸ γὰρ εἶπεν ὅτι ὑπεδέξαντο τὴν πρεσβεῖαν καὶ κατέθεντο τὴν τιμωρίαν ποιῆσαι, μακρὸν ἂν ἐγένετο καὶ σύνθεσις κατὰ τὴν φράσιν.

XXV. Τιμωρίαν οὖσαν] βοήθειαν οὖσαν. ἢ ὑπακουστέον τὸ κατὰ τῶν ἀδικούντων. § Τιμωρίαν, κατὰ τῶν ἀδικούντων αὐτοὺς δηλαδὴ, ἐκδίκησιν. — Θέσθαι 15 τὸ παρόν] θέσθαι τὸ εἶ θέσθαι, τὸ δὲ παρὸν ἀντὶ τοῦ [τοῦ] παρόντος· ἐβουλεύοντο γὰρ καὶ τὴν πόλιν παραδόναι καὶ τιμωρίαν λαβεῖν. — Κορινθίους ὡς οἰκιστάς] διὰ τὸν Φάλιον δηλονότι, ἐφ' ὅσον οἰκιστὴς αὐτὸς ἦν, Κορίνθιος ὢν. — Ὡς οἰκισταῖς] οὐχὶ ἀληθῶς Κορίνθιοι αὐτοὺς ἤκισαν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ οἰκιστὴς Φάλιος Κορίνθιος ἐγένετο. — Καὶ ἡγεμόνας ποιεῖσθαι] τοὺς Κορινθίους. — 2. Κατὰ τὸ μαντεῖον] κατὰ τὸ μάντευμα. — Παρέδωκαν τὴν ἀποικίαν] τοῖς Κορινθίοις δηλονότι. — Τόν τε οἰκιστήν] Φάλιον. — 3. Κατὰ τε τὸ 25 δίκαιον] κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς δίκαιον. ἐνόμιζον γὰρ αὐτῶν μᾶλλον εἶναι τὴν ἀποικίαν. — Ὅντες ἀποικοὶ] ἤγουν πέμψαντες τὴν ἀποικίαν. — 4. Οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσιν] ἱστέον ὅτι ὁ γὰρ παρέλκει, καὶ ἀπὸ κοινοῦ τὸ παρημέλουν. ἢ τὸ δίδόντες ἀντὶ τοῦ ἐδίδωσαν· ὡς 30 καὶ Ὅμηρος [II. Θ, 307],

Καρπῷ βριβομένη,

ἀντὶ τοῦ βριθεται. — Ἐν πανηγύρεσιν] ἐν Ὀλυμπίῳ, Νεμέῳ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν. § σημειώσαι δὲ ὅτι οἱ πέμποντες ἀποικίας, οὗτοι ἐποιοῦν τὰς πανηγύρεις 35 ἐν ἐκείναις ταῖς πόλεσι, καὶ δι' ὁμογενῶν οἰκιστῶν ἀπῆρχοντο τῶν ἱερῶν, τουτέστι τῶν θυσιῶν. — Γέρα τὰ νομιζόμενα] τὰς τιμὰς καὶ προεδρίας. — Προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν] δίδόντες τὰς καταρχάς. — Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν] ἔθος γὰρ ἦν ἀρχιερέας ἐκ 40 τῆς μητροπόλεως λαμβάνειν. — Αἱ ἄλλαι ἀποικίαι] ἀντὶ τοῦ, αἱ πεμφθεῖσαι ἀποικίαι. — Περιφρονούντες δὲ αὐτούς] Ἀττικῇ ἢ σύνταξις, ἀντὶ τοῦ περιφρονούντες αὐτῶν. — Ἔστιν ὅτε ἐπαίρομενοι] οὐ γὰρ αἱ πλέον εἶχον ναυτικόν· διὰ τοῦτο φησιν, ἔστιν ὅτε. — Κατὰ 45 τὴν τῶν Φαιάκων προενοίκησιν] ἀντὶ τοῦ ὁμοίως τῇ προενοικήσει τῶν Φαιάκων. προενοικήσει λέγει τῆς Κερκύρας· καὶ γὰρ οἱ Φαίακες παλαιότεροι ἦσαν τῶν Κερκυραίων, καὶ ἄριστοι τὰ ναυτικά. § Ὡς τῶν Κερκυραίων οὕτω δοξαζόντων λέγει, καὶ οὐχὶ ἀπ' ἑαυτοῦ 50 αἰ γὰρ τὸ μυθώδες φεύγει. — Κλέος ἔχόντων] τῶν Φαιάκων ἐς τὰ περὶ τὰς ναῦς. — Ἡ καὶ μᾶλλον] τὸ

ἢ ἀντὶ τοῦ διό· διὸ καὶ μάλλον διὰ τὴν φήμην τῶν Φαιάκων, μὴ φανεῖν χεῖρους. — Καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι] τὸ οὐκ ἀδύνατοι μεσότητός ἐστι ῥῆμα, οἷον οὔτε τελείως δυνατοὶ οὔτε ἀσθενεῖς. — Πολεμεῖν] πρὸς Κορινθίους.

XXVI. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορ.] ἤγουν ἐγκαλοῦντες ἕνεκα πάντων τούτων οἱ Κορινθιοὶ τοῖς Κερκυραίοις. — Ἐγκλήματα ἔχοντες] ἀντὶ τοῦ, κατὰ τῶν Κερκυραίων ἐγκαλοῦντες. § πρὸς Κορινθίους ἰδίως εἶπε τὸ ἐγκαλεῖν ἐγκλήματα ἔχειν. — Τὴν ὠφέλειαν] ὠφέλεια, βοήθεια, συμμαχία, ἐπικουρία. — Καὶ ἑαυτῶν φρουρούς] ἐπεμπον δηλονότι. — 2. Περιουσίμους] πλείοντες. — 3. Τὴν τε ἀποικίαν Κορινθίους δεδομένην] τούτεστι, τὴν τῶν Ἐπιδαμνίων τοῖς Κορινθίοις ἀναφερομένην. — Τούς τε φεύγοντας] τοὺς πλουσίους. § τοὺς φυγάδας. — Κατ' ἐπὶ φρεῖαν] κατὰ βλάβην καὶ στάσιν, ὅπως πάλιν στασιάζουσιν· ἢ κατ' ἀπειλήν. τρία εἶδη ὀλιγωρίας, καταφρόνησις, ἐπηρεασμός, καὶ ὕβρις. τούτων γὰρ καταφρονεῖ τις, ἃ μηδενός ἡγεῖται. καὶ γὰρ ὁ ἐπηρεάζων φαίνεται καταφρονεῖν. ἐστὶ γὰρ κατὰ Ἀριστοτέλην δὲ ἐπηρεασμός, ἐμποδισμός* — 4. Αὐτούς] τοὺς Ἐπιδαμνίους. — Ἀποδεικνύντες] οἱ πλούσιοι. — Προϊσχύμενοι] προτείνοντες. — Τούς τε φρουρούς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐκέλευον οἱ Κερκυραῖοι. — Ἀποπέμπειν] τῆς Ἐπιδάμου. — 4. Ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς] καὶ ἐκστρατεύουσι κατ' αὐτῶν. — Ὡς κατὰξοντες] τοὺς φυγάδας· τοῦτο γὰρ ὑπακουστέον. τὸ ἐξῆς, στρατεύουσι καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. — 5. Προκαθεζέμενοι δὲ τὴν πόλιν] τὴν πόλιν Θουκυδίειον, τῇ πόλει κοινόν. — Ἐπειθόντο] οἱ Ἐπιδάμνιοι δηλονότι. — Ἰσθμός] γῆ ἀμφιθάλασσος.

XXVII. Πολιορκοῦνται] οἱ Ἐπιδάμνιοι. — Ἐπὶ τῇ [σῇ] λεῖπει τιμῇ. Ἐπὶ ἰσῇ καὶ ὁμοίᾳ ἵεναι, τοῖς Ἐπιδαμνίοις δηλονότι, ἵνα κακεῖ ἔχοιεν πάντα ὡς ἐν Κορινθῷ. — Εἰ δὲ τις τὸ παρατυχεῖ...] τούτεστιν, εἰ τις οὐ βούλεται ἀπιέναι, ἀλλὰ ἔχειν λόγον ὅτι συνήργησεν εἰς τὴν ἀποικίαν, διδόντω δραχμάς πεντήκοντα, καὶ μενέτω, φησὶν, ἐν Κορινθῷ οἰκῶν. — 2. Παλῆς Κεφαλληνῶν] Παλῆς, ὡς Μεγαρῆς. πόλις δὲ ἡ Πάλη τῆς Κεφαλληνίας· τετράπολις γὰρ ἐστὶν ἡ Κεφαλληνία, Πάλη, Κράνια, Σαμαία, Πρώνια.

XXVIII. Παρασκευὴν] τὴν οἰκονομίαν τοῦ πολέμου. — Παρέλαβον] ἵνα αὐτοῖς ὥσι μάρτυρες τῶν λόγων, ἢ ἵνα αὐτοὺς αἰδεσθῶσιν οἱ Κορινθιοὶ. § σημείωσαι τὸ παρελαβον ἐπὶ τοῦ φιλικῶς ἔλαβον, καὶ ὡς συναγωνιστάς. — 2. Δίκας ἤθελον δοῦναι] ἐπιτρέψαι δικαστηρίῳ καὶ κριθῆναι ἐβούλοντο. — Δίκας ἤθελον δοῦναι] ἀντὶ τοῦ, ἔλεγον δίκας ἀμφοτέρους διδόναι, αὐτοὺς τε Κορινθίους καὶ Κερκυραίους δικάσασθαι ἔνθα βούλωνται καὶ συμφωνήσωσιν. — Συμβῶσιν] συμφωνήσωσιν. — Δικασθῆ] ἀποφανθῇ. — Ἦθελον δὲ καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι] ἀντὶ τοῦ, ἔλεγον δὲ, ὅτι ἐρωτήσωμεν καὶ τὸ μαντεῖον, τίσι νέμει τὴν ἀποικίαν καὶ τὰ δίκαια. ἴσως γὰρ οὐκ ἐπίυθοντο τὸν χρησμόν θν ἔλαβον οἱ Ἐπι-

δάμνιοι διὰ Κορινθίους. — Ἐπιτρέψαι] τὴν ἐπιτροπὴν τῆς κρίσεως δοῦναι. — 3. Εἰ δὲ μή] εἰ δὲ οὐκ ἐβελήσουσι παῦσαι τὸν πόλεμον. — Βιαζόμενων] ἀντὶ τοῦ βιαζόντων. — Οὐδ' οὐ βούλονται] οἱ Κερκυραῖοι, οὐχὶ οἱ Κορινθιοὶ. — Ἐτέρους τῶν νῦν ὄντων μάλλον] ἄλλους ἀπὸ τῶν παρόντων φίλων. ἢ ἐτέρους λέγει μάλλον φίλους τῶν παρόντων φίλων. — Τῶν νῦν ὄντων] τῶν νῦν ἰσχυόντων. λέγει δὲ Ἀθηναίους. — 4. Τοὺς βαρβάρους] τοὺς Ταυλαντίους. — Ἀπάγωσιν] ἀποστήσωσιν. — 5. Ἀντέλεγον] οὐκ, ἐναντία ἔλεγον, ἀλλὰ ἴσα· ὡς ἀντίθεος, ὁ ἰσθθεός. — Ἐτοιμοὶ δὲ εἶναι...] ἀντὶ τοῦ ἐτοίμως ἔχουσιν, εἰ μὴ ἐκεῖνο βούλονται, σπονδὰς ποιήσασθαι, μένειν ἐν Ἐπιδάμῳ καὶ τοὺς πεμφθέντας Κορινθίους καὶ τοὺς πεμφθέντας Κερκυραίους, μηδὲν πράττοντας εἰς κάκωσιν, ἕως ἂν δίκας δώσωσιν. — Κατὰ χώραν] ἐφ' ἡσυχίας, ἵνα μὴ ἐν τῷ μεταξύ ἀλλήλους ἀδικῶσι.

XXIX. Προπέμψαντες κήρυκα] ὅρα ὡς κατεφρόνουν οἱ Κορινθιοὶ· οὐ γὰρ λάθρα ἐβούλοντο πλεῖν. — Κήρυκα] κήρυξ ἐν πολέμῳ, πρέσβεις ἐν εἰρήνῃ. — Δις· χιλίοις τε ὀπλίταις] καὶ μὴν ἄνω τριςχιλίοις ἡτοίμαζον. ῥητέον οὖν ὅτι ἴσως οὐκ ἦν χρεία τῶν χιλίων· ἢ καὶ καταφρονούντες τῶν Κερκυραίων τοῦτο ποιοῦσιν. — 3. Ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς] ἡ Ἀνακτορία γῆ ἐστὶ τῆς ἡπείρου, τὸ δ' Ἀκτιον λιμὴν. — Κήρυκα τε προέπεμψαν] ἵνα εἰρηνικὰ φρονούντες δηλώσωσιν. — Ἀπερῶντα] ἀπαγορεύοντα, ἀποστρέφοντα, τὰ ἐναντία ἐρῶντα. — Ἐπλήρουν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ζευξάντες] ζυγώματα αὐταῖς ἐνθέντες εἰς τὸ συνέχεσθαι. § εὐτρεπίσαντες, τοὺς ζυγοὺς ἀρμόσαντες ἐν αὐταῖς. καὶ γὰρ ἔθος ἔχουσιν αἰρεῖν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν οὐ πλουσίων νεῶν. — Τὰς παλαιὰς] οὐδεμία καινὴ ναὺς ἦν, εἰ γε τὰς μὲν ἔξευξαν διαλελυμένας οὐσας καὶ ζυγωμάτων προσδεθεισας εἰς συνοχὴν, τὰς δὲ ἐπεσκεύασαν. — Ἐπισκευάσαντες] ἐπισκευάζω τὸ ἐκ παλαιότητος εἰς νεάν 35 κατὰστασιν εἰδοποιῶ, καὶ ἐπισκευαστής, ὁ τῶν σαθρῶν οἰκοδόμος. § ἐκ σαθρότητος νέας ποιήσαντες. — 4. Εἰρηναῖον] εἰρήνης ποιητικόν. — Τεσσαράκοντα] προεῖπε γὰρ [c. 25] ὅτι ἑκατὸν εἴκοσι εἶχον. — Ἐναυμάχησαν] τὴν ναυμαχίαν ταύτην οὐκ ἀκριβῶς διηγείται, πρεσβυτέρων ἴσως οὐσαν αὐτοῦ. διὰ δὲ τῆς φθορᾶς τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν δηλοῖ. καὶ αὗται μὲν τελείως διεφθάρησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐτραυματίστησαν, καὶ αἰχμάλωτοι ἐλήφθησαν ἱκανοί. — Παρὰ πολὺ] ἀντὶ τοῦ σφόδρα, διαφερόντως, μάλλον ἢ πολὺ. 45 — 5. Τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ] δευτέραν νίκην λέγει τῶν Κερκυραίων. — Ἐπὶ λυδᾶς] ξένους. — Ἀποδόσθαι] πωλῆσαι.

XXX. Τροπαῖον] τροπαῖον ἢ παλαιὰ Ἀτθίς, ἥς ἐστὶν Εὐπόλις, Κρατῖνος, Ἀριστοφάνης, Θουκυδίδης· 50 τρόπιον ἢ νέα Ἀτθίς, ἥς ἐστὶ Μένανδρος καὶ οἱ ἄλλοι. — Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον] οὗτοι ἐδέθησαν. καὶ οἱ ἐν Ἐπιδάμῳ ἄλλοι Κορινθιοὶ εἰσι. — 2. Τῆς γῆς ἔτεμον] Ἀττικὴ ἢ σύνταξις. — Καὶ Κυλλήνην] ἄλλη

Κυλλήνη τῆς Ἀρκαδίας. — Ἐπίνειον] ἐπινειόν ἐστι πόλις παραθαλάσσιον, ἔνθα τὰ νεώρια τῶν πόλεων εἰσίν, ὥς περ ὁ Πειραιεύς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ Νίσαια τῆς Μεγαρίδος· δύνασαι δὲ ἐπὶ παντός ἐμπορίου καὶ παραθαλάσσιου χρῆσασθαι τῷ ὀνόματι τούτῳ, ὃ νῦν οἱ πολλοὶ κατάβολον καλοῦσι. — 3. Τοῦ τε χρόνου τὸν πλείστον] δεῖ ὁ Θουκυδίδης τὸν πλείστον ἀρσενικῶς. — Περιόντι] ἐνισταμένῳ. — Ἐπόνουν] ὑπὸ τῶν Κερκυραίων. — Τὸ Χειμέριον] οὕτω καλεῖται

τόπος. — 6. Ἀντικαθεζόμενοι] ἀντιστρατοπεδεύοντες.

XXXI. Ὅργῃ φέροντες τὸν πόλεμον] ὀργιζόμενοι διὰ τὸν πόλεμον τῶν Κερκυραίων. — 2. Οὐδενὸς Ἑλλήνων ἐνσπονδοί] οὐκ ἐνεγράφησαν ταῖς σπονδαῖς. — Ἐνσπονδοί] φίλοι. κυρίως δὲ ἐνσπονδὸς ὁ ἀπὸ πολέμου.

XXXII. Δίκαιον, ὃ Ἀθηναῖοι] οὔτε εὐεργεσίαν ὀφείλετε, ὃ Ἀθηναῖοι, οὔτε συμμαχίαν ἢ ἡμῖν ἢ τοῖς Κορινθίοις. δίκαιον οὖν ἐστὶ τοὺς πρὸς τοιούτους ἔχοντας δεησομένους ἐπικουρίας πρῶτον ἀναδιδάξαι, ὅτι μάλιστα συμφέροντα δέονται. Δίκαιον ἀντὶ τοῦ εὐλογον. ἡ τοῦ Κερκυραίου δημηγορία μᾶλλον τὸ συμφέρον προβάλλεται ἢ περὶ τὸ δίκαιον, ἡ δὲ τοῦ Κορινθίου μᾶλλον τὸ δίκαιον ἢ περὶ τὸ συμφέρον· οἱ γὰρ Κορινθιοὶ σύμμαχοι ἦσαν, οἱ δὲ Κερκυραῖοι ναῦς εἶχον ἑκατὸν εἰκοσι. — Τούς μήτε εὐεργεσίας...] ἡμᾶς τοὺς Κερκυραίους. — Παρὰ τοὺς πέλας] πέλας τῇ γνώμῃ· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ Κέρκυρα πέλας τῶν Ἀθηναίων. — Τὴν χάριν] τὴν ἀντίχαριν. — Βέβαιον] σημειώσαι, τὸ βέβαιον θηλυκῶς. — Σαφές καταστήσουσιν] ἀποδείξουσιν. τοιούτων, εἰ τοιαῦτα ἀποδείξουσιν ἑαυτοὺς ζητοῦντας, ἐπιτυχεῖν εἰεν ἂν ἔξινοι· εἰ δὲ μὴ, ἀποτυχάνειν. δεικνύουσι δ' ἑαυτοὺς ἔχοντας μᾶλλον ταῦτα καὶ δικαίως ἐπιτυχεῖν ὧν δέονται. — Μὴ ὀργίζεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δίκαιον. — 2. Κερκυραῖοι δέ] τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ.

Μετὰ τῆς συμμαχίας τῆς αἰτήσεως] μετὰ τῆς αἰτήσεως συμμαχίας. — 3. Τετύχηκε δέ] δεύτερον τοῦτο προοίμιον. — Τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα] τὸ ἰδιοπραγμαίνειν καὶ ἡσυχάζειν λέγει ἐπιτήδευμα. Ἄλλως. Ἐγὼ δὲ ἐπιτήδευμα εἰποιμι ἂν τὸ αἰρεῖσθαι αὐτοὺς ὥς νῦν (ὡς κατιῶν φησι) μηδενὶ συμμαχεῖν· νῦν γὰρ, φησί, καὶ δεόμεθα ἡμεῖς, καὶ ὧν, εἰ πρὶν συμμαχοῦμεν, ἐμβλλομεν νῦν βοηθεῖας ἀπολαύειν, ἀποτυγχάνομεν. — Πρὸς τε ὑμᾶς] ὅσον ἐς τὴν κρίσιν τὴν ὑμετέραν. — Ἀξέμφορον] καθὼς ἔρημοι ἔσμεν συμμαχίας. — 4. Σωφροσύνη] ἡ ἰδιωτεία καὶ ἀπραγμοσύνη. — Τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ] πολλάκις ἀδίκῃ οὕσῃ, εἰ κατὰ πατέρων ἢ κατὰ ἱεροῦ στρατεύοιεν. — 5. Τὴν μὲν οὖν] τρίτον προοίμιον. — Τὴν ... γενομένην ναυμαχίαν] λέγει ἡ κατά. — Ἐφ' ἡμᾶς] καθ' ἡμῶν. — Περιγενέσθαι] τὸν Κορινθίων. — Ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς] Ἀττικῇ ἢ σύνταξις, εἰμὶ ὑπὸ σοί. § ἡγουν εἰ δουλωθεῖμεν αὐτοῖς. — Ἀπραγμοσύνη] ἀπραξία.

XXXIII. Γενήσεται δὲ ὑμῖν] ἐντεῦθεν οἱ ἀγῶνες. — Καλὴ ἡ ξυντυχία] συμφέρουσα ἢ ἐπιτυχία τῆς

χρείας. — Συντυχία χρείας] περιφραστικῶς ἡ χρεία. — Πρῶτον μὲν] τὸ δίκαιον πρῶτον. — Οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι] ὥς περ οἱ Κορινθιοὶ. — Τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε] ἡγουν βοηθήσετε. — Ἐπειτα] τὸ συμφέρον δεύτερον. — Μαρτυρίῳ] τὸ μαρτύριον οὐδετέρως ὁ μόνος ὁ Θουκυδίδης λέγει. — 2. Σπανιωτέρα] τὰ γὰρ καλὰ καὶ χρήσιμα σπάνια, τὰ δὲ χεραῖα νυκτὶ [Hom. II. A, 578]. — Ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων...] ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω. — Ἐτιμήσασθε] ἡγοράσατε. — Ἀρετὴν] εὐδοξίαν. — Ὀλίγοις δὲ ἅμα] ἀντὶ τοῦ, οὐδὲ ὀλίγοις. Ὅμηρος [II. E, 800].

Ἡ ὀλίγον οἱ παῖδα.

Οἱ ἐπικαλοῦνται] οὗς ἐπάγονται πρὸς συμμαχίαν. — 3. Τῷ κοινῷ ἔχθει] τῇ κοινῇ ἔχθρᾳ, ἡγουν ἵνα μὴ κοινὸν ἔχθρὸν τῶν Κορινθίων γενόμενοι. — Μηδὲ δυοῖν] λείπει θάτερον. ἐν ὑπερβατῷ δὲ ἡ σύνταξις. ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος, μηδὲ ἀποτύχωσι δυοῖν θατέρου, ἢ φθάσαι ἡμᾶς κακῶσαι, ἢ ἑαυτοὺς βεβαιώσασθαι. — 4. Προτερῆσαι] προλαβεῖν, [προέχειν,] τὰ πρωτεῖα λαμβάνειν. — Τῶν μὲν] ἡμῶν δηλονότι.

XXXIV. Μαθέτωσαν] ἀμαθείς γάρ, εἰσι, διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς πονηρίαν. — Εὖ μὲν πάσχουσα] ὑπὸ τῆς μητροπόλεως. — Ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις] ὁμοίτιμοι τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἐν τῇ μητροπόλει. — 2. Ἡδίκων] οἱ Κορινθιοὶ. — Σαφές ἐστι] προεῖρηται. — Προκληθέντες γάρ] παρακινήθέντες. — Τῷ ἴσῳ] τῷ νόμῳ καὶ τῷ δικαίῳ, παρ' οἷς ἡ ἰσότης. — Ἐγκλήματα μεταλθεῖν] χολάσαι. — 3. Ἐκ τοῦ εὐθέος] γνώμη. — Ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν] ἀσκέπτως μὴ ὑπηρετεῖν. — Ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας... διατελοῖ] ἀντὶ τοῦ, ὁ μὴδ' ὅλως λαμβάνων μεταμέλειαν ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐχθροῖς ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖ.

XXXV. 2. Εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς] ῥητὸν καὶ διάνοια. τὸ μὲν ῥητὸν ὁ Κερκυραῖος, τὴν δὲ διάνοιαν ὁ Κορινθίος. — 3. Ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων] χολακεύει λανθανόντως τοὺς Ἀθηναίους, ἢ ἐν ὑποστιγμῇ, ἢ εἰρωνικῶς. — Ὑπηκόων] πολλάκις γὰρ τινες διὰ πέναν ἐμισθοφόρουν, καὶ κατὰ τῶν οἰκείων ἐστράτευον. λέγει δὲ περὶ Παλέων τῆς Κεφαλληνίας, οἵτινες Ἀθηναίων ὄντες ὑπήκοοι Κορινθίοις συνεμάχουν. — 4. Ἐπιόντων] καθ' ἡμῶν. — Μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς] ἢ προφανῶς, ἢ λάθρα· μάλιστα δὲ φανερώς. — Βοηθεῖν] λείπει τὸ χρῆ, ἵνα γένηται, βοηθεῖν χρῆ. — 5. Ὑπείπομεν] προεῖπομεν. — Ἡ ἀλλοτρίωσις] ἡ στέργησις. — Φίλον ἔχειν] κατὰ κοινοῦ τὸ δίκαιον.

XXXVI. Καὶ ὅτω τάδε συμφέροντα...] ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δικαίου, ἣν λύει τῷ συμφέροντι. — Τὸ μὲν δεδιδὸς αὐτοῦ...] τὸ μὲν λῦσαι τὰς σπονδὰς, δεδιδὸς ὃν, φοβερὸν ἦν τοῖς Λάκωνσι· τὸ δὲ μὴ λῦσαι, ὁ θαρσοῦν, ἀδεέστερον ἦν τοῖς αὐτοῖς. τὸ λῦσαι τὰς σπονδὰς, τοῦτο τὸ φόβον ἐμποιοῦν, τοῦτο οὖν τὸ κατὰφοβὸν ἰσχύον ἔχει, ἡμῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ προλαμ-

βανομένων· τὸ δὲ θαρσύνει καὶ εὐλαπίζει, τὸ μὴ ἡμᾶς προσ-
 δεῖσθαι, ἀσθενὲς ὄν. πρὸς γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους,
 τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἰσχύοντας, τοῦτο ἀδεέστερον
 ἔσται. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, [μὴ] δεδιότες τὴν τῶν σπον-
 5 δῶν λύσιν, οὐκ ἂν δηλονότι ἐδέξαντο τοὺς Κερκυραίους
 καὶ τὴν ἀπὸ αὐτῶν δύναμιν. καὶ δῆλον ὅτι τὸ δεδιδό-
 τοῦτο ἰσχύον ἔφερε τοῖς Ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν Κερκυραίων,
 φόβον δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις. θαρσύναντες δὲ ταῖς
 10 ἡν τὸ θάρσος τοῦτο, ζημιούμενοι τὴν ἐκ τῆς Κερκύρας
 βοήθειαν. τοῖς δὲ πολεμίοις αὐτῶν Πελοποννησίοις
 ἀσφαλὲς καὶ ἀδεέστερον. — Ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα]
 τὸ ἐξῆς, ὅταν ἐνδοιάξῃ καὶ διστάξῃ χωρίον προσλαβεῖν
 εἰς τὸν σχεδὸν μέλλοντα πόλεμον, τὸ αὐτίκα περισκο-
 15 πῶν, τοιούτεστι τὴν ἐνυπάρχουσαν εἰρήνην. — Ὅσον-
 οὐ] ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὅσον. καὶ δηλοῖ τὸ οὐχ ὅσον τὸ οὐ
 βραδέως, ἀλλὰ ταχύ. — Καιρῶν] καιρῶν νῦν, εὐτυ-
 χῶν καὶ ἀτυχῶν· ἡ μᾶλλον καιρῶν λέγει ἀντὶ τοῦ
 ἀναγκῶν καὶ κινδύνων. — 3. Βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφα-
 20 λαίῳ] ἐντεῦθεν οἱ ἐπιλογοί. — Τοῖς τε ζύμπασιν καὶ
 καθ' ἕκαστον] λείπει τὸ λέγομεν· ἡ δοτικὴ ἀντὶ εὐ-
 θείας, ἢ ἡ, μάθοιτε ἂν οἱ τε σύμπαντες καὶ καθ'
 ἕκαστον. — Μὴ προέσθαι] μὴ προδῶτε. — Ἐξέτε]
 ἰσχύσετε.
 25 XXXVII. Ἀναγκαῖον Κερκυραίων ...] οὐ μόνον
 οἱ Κερκυραῖοι λόγον ἐποίησαντο περὶ τοῦ δεῖσθαι
 ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλ' ἤδη ἤψαντο καὶ ἡμῶν, κατηγοροῦν-
 τες ὅτι παρὰ τὸ εἰκὸς αὐτοῖς μαχόμεθα. ἀνάγκη τοίνυν
 ἔστι μνησθῆναι ἀμφοτέρων πρότερον, ὅτι οὐ δικαίως
 30 δεῖσθε αὐτοὺς, καὶ ὅτι προσηκόντως αὐτοῖς μαχόμεθα·
 εἴτα ἔλθειν καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον. — 2. Συμμαχίαν
 διὰ τὸ σῶφρον ...] οὐ συνεμάχησάν τινα διὰ τὴν
 σωφροσύνην. — Ἐπετήδευσαν] μετεχειρίσαντο. —
 * Αἰσχύνεσθαι] ἔχειν μάρτυρα τῆς αἰσχύνῃς. — 3. Καὶ
 35 ἡ πόλις αὐτῶν...] συμβαίνει τῇ γνώμῃ τῶν πολιτῶν·
 ληστεύοντες γὰρ ἔχουσιν αὐτὴν συνεργούσαν, ἐπιτη-
 δεῖαν ἔχουσιν τὴν θέσιν πρὸς ἀρπαγὴν. οὐ γὰρ ἐκ-
 πλέουσι πρὸς τινες, μᾶλλον δὲ τοὺς πλείοντας, ὑπὸ τῆς
 βίας τῶν πνευμάτων καταίροντας, δέχονται καὶ διαρ-
 40 πάζουσιν. εἴτα δικάζουσιν αὐτοὺς, ὡς δίκαια δηλαδὴ
 πεπόνθασι. καίτοι γε οὐ προκαθῆναι εἰς τὸ δικάζειν
 συνθήκη, ἡγουν συμφωνία. τὸ δὲ ὅλον, αὐτοὶ ἀδικηταὶ
 καὶ κριταί. ἐν τούτῳ γίνεταί αὐτοῖς τὸ ἀσπονδον
 εὐπρόσῳπον καὶ πιθανόν· διὰ τοῦτο γὰρ συμμάχους οὐκ
 45 ἔχουσιν, ἵνα καταμόνας αὐτοὶ ἀδικῶσι, καὶ μὴ μεθ'
 ἐτέρων τὴν ἀδικίαν ἐργάζονται· ἵνα μὴ μάρτυρας μάλ-
 λον ὢν ἐργάζονται, ἢ συμμάχους ἔχωσι. — Αὐτάρκη
 θέσιν κειμένη] περιτροπὴ τὸ σχῆμα· ἡ θέσις τῆς πό-
 λεως αὐτῶν ἀρμόττει αὐτῶν τῇ γνώμῃ, καὶ αὐτάρκης
 50 ἔστι τῆς προαιρέσεως καὶ κακίας αὐτῶν πρὸς τὸ λη-
 στεῖν. — Διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας...] εἰ γὰρ ἐξέ-
 πλεον, φησὶν, ἀλλαχοῦ, οἱ ἀδικούμενοι ἂν ἐκράτουν
 αὐτῶν δημόρους. — Ἀνάγκη] διὰ πνευμάτων βίαν,
 ἀνάγκη. τὸ δὲ δεῖσθαι, ληστικῶς, ὡς τὸ ὑποδέχεσθαι,

φιλικῶς. — 4. Κἀν τούτῳ τὸ εὐπρεπές...] τὸ ἐξῆς
 κἀν τούτῳ τὸ ἀσπονδον εὐπρεπὲς προβέβληνται καὶ
 τὰ ἐξῆς. — Προβέβληνται] ἐπὶ παρακαταθήκης. —
 Ἀναισχυντῶσιν] ἀρνούμενοι δηλονότι, μὴ κοινωνοῦν-
 τας αὐτοῖς τινος εἰς τὴν τῶν λαφύρων διανομήν. — 5. 5
 Ἀληπτότεροι] ἀκατηγορητότεροι. § οἱ γὰρ εὐδαίμονες
 φόβῳ τῶν πέλας κολακεύειν ἀναγκάζονται τοὺς ἀδικοῦν-
 τας. — Τὴν ἀρετὴν] φιλίαν, δύναμιν, συμμαχίαν. —
 Διδοῦσι καὶ δεχομένοις] τὸ ἐξῆς, φανερωτέραν ἐξῆν
 αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν δεικνύουσι διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ 10
 δίκαια.

XXXVIII. Διαπαντός] τὸ διαπαντός, ἵνα μή τις
 εἰποῖ ὅτι νῦν, ἀδικηθέντες. — Ἐκπεμφθήσαν] ὑφ' ἡμῶν
 δηλονότι. — 4. Διαφερόντως] ἐξαίρετως. — 5. Εἰ καὶ ἡμαρ-
 15 τάνομεν] εἰ γὰρ μὴ ἡδικούμεθα περιφανῶς, οὐκ ἂν 15
 προδήλως ἔστρατεύομεν. ὁμῶς εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν,
 ἐπαίνετον ἢ ἐνδοῦναι ἡμῖν ὀργιζόμενοι. — Ὅργῃ] ὡς
 πατρικῇ. — Μετριότητα] ἀνεξικακίαν, ἐπιείκειαν.

XXXIX. Πρότερον] πρὸ τοῦ λαβεῖν αὐτήν. — Ὅν γε
 οὐ] λείπει εἰς, εἰς ἤν. ὁ νοῦς οὕτως· οὐ δεῖ τὸν ἐν ἀσφα- 20
 λείᾳ ὄντα, καὶ προβαλλόμενον δίκην, δοκεῖν λέγειν τι.
 μετέθηκε τὸν χρόνον ὁ Κορίνθιος. μετὰ γὰρ τὸ λαβεῖν,
 φησὶ, τὸ χωρίον, καὶ κατασχέειν, ἡζίου δικάζεσθαι οἱ
 Κερκυραῖοι. καὶ οὐ δεῖ, φησὶ, προσέχειν τὸν ἐκ τοῦ
 ἀσφαλοῦς καὶ ἰσχυροῦ προκαλούμενον εἰς κρίσιν, οὐδὲ 25
 δοκεῖν ὅτι λέγει τι, ἀλλὰ καὶ καταφρονεῖν. — 2. Ἄλλ'
 ἐπειδὴ ...] ἀλλὰ μετὰ τὴν τῶν νέων ἐκπεμψίν. — Τὸ
 εὐπρεπὲς τῆς δίκης] τὴν δόχῃσιν τῆς δίκης, οὐχὶ τὴν
 ἀλήθειαν· ἡδίκουν γὰρ κατὰ ἀλήθειαν τὰ ἐν Ἐπι- 30
 δάμνῳ. — Οὐ τὰ τε μόνον αὐτοὶ ἁμαρτάνοντες] οὐκ ἀδι-
 κήσαντες αὐτοὶ μόνον εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἐπίδαμνον. — 3.
 Ἐν ᾧ] λείπει τὸ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ. — Μηδ' ἐν ᾧ
 ὑμεῖς...] τὸ ἐξῆς, μήτε μεταδώσετε αὐτοῖς τῆς ὠφελείας
 ὑμεῖς, τότε τῆς δυνάμεως αὐτῶν οὐ μεταλαβόντες. λέγει
 τὸν κατὰ Σαμίαν καὶ Αἰγινετῶν πόλεμον. — Τὸ ἴσον] 35
 τῶν τῆς Ἐπιδάμνου. κατὰ κοινὸν τὸ ἐν ᾧ. αἰτιασόμεθα
 γὰρ, φησὶ, τοὺς συμμαχήσαντας τοῖς Κερκυραίοις ὡς
 ἐχθρούς. καὶ ὑμεῖς δὲ τὸ ἴσον αὐτοῖς ἔχετε αἴτιον, καὶ
 πολέμιοι κληθήσεσθε.

XL. 3. Μὴ ἀνευ ὑμῶν τούτους] τοὺς Κερκυραίους· 40
 τοιούτεστι, κολασθήσεσθε καὶ ὑμεῖς μετ' αὐτῶν. — 4. Δι'
 ἀνακωχῆς] ἀνακωχὴ ἔστιν εἰρήνην πρόσκαιρος, πόλεμον
 ὠδίνουσα, ὅσον ἡ μικρὰ τοῦ πολέμου ἀνάβλησις, παρὰ
 τὸ ἄνω ἔχειν τὰς ἀκωχὰς τῶν δοράτων. — Καὶ τὸν νό- 45
 μον...] ἀπὸ κοινού, δίκαιοι ἔστε. τὸ δὲ τὸν ἄρθρον πε-
 ρισόν. — 5. Δίχα ἐψηφισμένων] δισταζόντων, φησὶν,
 αὐτῶν, ἡμεῖς φανερώς ἀντείπομεν. — Ἀμύνειν] ἀμύ-
 νειν, βοηθεῖν· ἀμύνεσθαι δὲ, κολάζειν. — 6. Εἰ γάρ] τὸ
 γὰρ ἀντὶ τοῦ δέ. — Φανεῖται] ἀντὶ τοῦ, μέλλει φανῆ-
 ναι. — Οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν] αἰνίσσεται Ποτίδαιαν. — 61
 Καὶ τὸν νόμον... θήσεται] πολλοί, φησὶν, εἰσὶ φόρον
 ὑποτελεῖς παρ' ὑμῖν, ὅτινες πολλάκις μελετῶσιν ἀπό-
 στασιν· καὶ εἰ δεῖσθε Κερκυραίους τούτους, καὶ κοινὸν
 τοῦτον ποιήσετε νόμον ὁρᾶτε μὴ ἑαυτοὺς λανθάνετε

βλάπτοντες· φοβεί δὲ αὐτοὺς, τὸ δέξασθαι νόμον καλῶν.
— Ἐφ' ὑμῖν] ἀντὶ τοῦ καθ' ὑμῶν.

XLII. Παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν] τὸ παραινεῖν καὶ ἀξιοῦν, ῥήματα ὄντα, ὀνομαστικῶς προήνεγκεν. — Ἦν
5 [...] ἦν χάριν ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμέν
χρῆναι. — Οὐκ ἔχθροί ὄντες] οἱ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς τι
συγκροτοῦντες βλάπτονται μᾶλλον. — Ἐπιγρῆσθαι]
τὸ πολλάκις χρῆσθαι. — 2. Τὸν Αἰγινητῶν... πόλε-
μον] τὸν περὶ τῶν ἀγαλμάτων — 3. Τῶν ἀπάντων]
10 τῶν προλαβόντων ἀπάντων πρὸς ἔχθραν ἢ φιλίαν μεσο-
λαβημάτων. — Ἀπερίοπτοι] ἀπροόρατοι, ἃ ἀπρονό-
ητοι, ἢ ἀνεπίστροφοι. — Παρὰ τὸ νικᾶν] ἡγουν διὰ τὴν
νίκην. — Ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκ.] ἀντὶ τοῦ, καὶ γὰρ τὰ οἰ-
κεῖα.

XLII. Ὡν] τῶν προειρημένων εὐεργεσιῶν. — Ἀμύ-
νεσθαι] ἀντὶ τοῦ ἀμύνειν καὶ βοηθεῖν· ἀντὶ γὰρ τοῦ
εὐεργητικῶς τὸ ἀμύνεσθαι παρεληπται. § Ἀμύνεσθαι
ἀντὶ τοῦ ἀμείβεσθαι. μόνος δὲ Θουκυδίδης ἐνταῦθα κέ-
χρηται τῇ ἐναλλαγῇ τῆς λέξεως, ὥς καὶ τινὰς ἐναλλάτ-
τειν τὴν γραφὴν, καὶ γράφειν ἀμείβεσθαι. οὐκ ἔστι δέ.
20 — 2. Ἐν ᾧ] ἀντὶ τοῦ ᾧ· τὸ δὲ ἐλάχιστον, ἀντὶ τοῦ οὐδ'
ἐλάχιστον. — Τὸ μέλλον τοῦ πολέμου] ἀντὶ τοῦ, ὃ μέ-
λλον πόλεμος. — Κελεύουσιν] τὸ κελεύω οὐκ ἐπὶ μεζό-
νων μόνον λέγεται. — Ὑποψίας] ὑποψίαν εἶπε τὴν μά-
25 χην, εὐφήμως. ἔρει δὲ ταύτην ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι
[c. 108—108]. — 3. Ἡ γὰρ τελευταία χάρις, καιρὸν
ἔχουσα] ἢ μετὰ τὴν ἔχθραν φιλία εὐκαιρῶς γενομένη,
καὶ τὰ ἐξῆς. — 4. Τῷ αὐτίκα] τῷ πρὸς ὀλίγον. — Τῷ
αὐτίκα φανερωῖ] τῇ δυνάμει τῶν Κερκυραίων. ἢ γὰρ
30 ἐκ θεῶν βοήθεια κρυπτή καὶ ἀφανής.

XLIII. Ἡμεῖς δέ] οἱ ἐπίλογοι ἐνταῦθεν. — Περιπε-
πτωκότες] ἐκ τύχης τινός. φοβεῖ δὲ διὰ τούτου τοὺς
Ἀθηναίους, ὅτι τὸ τῆς τύχης ἀδύνατον, καὶ ὅτι μὴ καὶ
αὐτοὶ περιπεσοῦνται. — Οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι ...]
35 οἷα ἐν τῇ Λακεδαίμονι εἴπομεν, ὅτι τοὺς σφετέρους
ξυμμαχούς, καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο καὶ παρ' ὑμῶν ἀξιοῦ-
μεν. — 3. Τούσδε] ἐμφαντικὸν τὸ τούσδε, οἷον τοὺς
ἀδικοῦντας.

XLIV. Ἀκούσαντες ἀμφοτέρων]

40 Μὴδὲ δίκην δικάσης πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης.
— Μετέγνωσαν] μετεβουλεύσαντο. τὸ ἐξῆς, συμμαχίαν
μὲν μὴ ποιήσασθαι μετέγνωσαν, ἐπιμαχίαν δ' ἐποίη-
σαντο. διαφέρει δὲ συμμαχία ἐπιμαχίας. ἐπιμαχία μὲν,
ὅταν ἀλλήλους παρέχωσι δυνάμεις ἑκάτεροι· συμμαχία
45 δὲ, ὅταν μόνον Ἀθηναῖοι δῶσι βοήθειαν Κερκυραίοις.
— Εἰ γὰρ ...] αἰτία, δι' ἣν ξυμμαχίαν οὐκ ἐποίησαν.
— Ἐπιμαχίαν δὲ ἐποίησαντο] αὐτὸς δηλοῖ, τί ἐστὶ συμ-
μαχία καὶ ἐπιμαχία. ἔστι δὲ συμμαχία, ὅταν τις τὸν
αὐτὸν ἔχῃ τῷ συμμαχομένῳ ἐχθρὸν καὶ φίλον· ἐπι-
50 μαχία δὲ, ὅταν τις μόνον τῷ συμμαχομένῳ ἀδικου-
μένῳ βοηθῇ, οὐ μόνον καὶ ἀδικοῦντι συμπαράττῃ. ἐπι-
μαχίαν οὖν νῦν βούλονται ποιῆσαι οἱ Ἀθηναῖοι. —
Τοὺς τούτων ξυμμαχούς] εἶχον γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ξυμ-
ηάχους τοὺς Ἐπιδαμνίους καὶ Ζακυνθίους. — 2. Ξυγ-

χροῦναι δέ] κατὰ κοινοῦ τὸ ἐβούλοντο. — Τοῖς ἄλλοις]
Πελοποννησίοις δηλονότι. — 3. Τῆς τε Ἰτ. ... ἐν πα-
ράπλῳ κείσθαι] τοῖς παραπλεύουσιν [εἰς] Ἰταλίαν καὶ
Σικελίαν *** ἔχειν τὴν Κέρκυραν.

XLV. Βοηθούς] οὐκ εἶπε συμμαχούς. — 2. Λακε-
δαιμόνιος] ὄνομα κύριον. — 3. Ἐκείνων τι χωρίον] αἰ-
νίττεται Ἐπίδαμνον.

XLVI. Παρεσκευάστο] τὰ τῆς μάχης. — 2. Πέμ-
πτος αὐτός] ἀντὶ τοῦ, μετ' ἄλλων τεσσάρων. αὐτός δὲ
ἀντὶ τοῦ πρώτος. ὥς γὰρ τῶν ἄλλων μὴ ὄντων ἐπιστή- 10
μων, τῇ τοῦ ἐνὸς ἡρκέσθη ὀνομασίᾳ. ἢ ὅτι αὐτῷ ἡκολού-
θουν οἱ ἄλλοι, ὥς μεῖζον τι καὶ σφοδρὸν βουλευέσθαι
δυναμένῳ. — 4. Ἐν τῇ Ἐλαιατίδι τῆς Θεσπρωτίδος]
ὥς εἶναι τὴν Ἐλαιᾶτιν μέρος χώρας ὑπὸ μεῖζονα χώ-
ραν. — Θεσπρωτίδος Ἐφύρη] ἐστὶ γὰρ καὶ ἄλλη 15
Ἐφύρη ἢ Κόρινθος. — Ὡν ἐντός] ἐντὸς πρὸς θάλασ-
σαν, ὥς εἶναι ἰσθμὸν. — Ἀνέχει] ἀνατείνεται — 5.
Στρατόπεδον] δύο σημαίνει τὸ στρατόπεδον, τὸν λαὸν
τοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ὁ λαός. ἐτυμώτερον
δὲ ἔστιν ἐπὶ τοῦ τόπου λέγεσθαι, οἷον τοῦ στρατοῦ 20
πέδον.

XLVII. Προσπλέοντας] ἀπὸ τῆς Λευκίμνης εἰς τὸ
Χειμέριον δηλονότι. — Σύδοτα] τρεῖς εἰσὶν αὗται αἰ-
νήσοι, μικραὶ, σὺς ἔχουσαι πολλάς. — 2. Τῇ Λευκί-
μνῃ] ἀκρωτήριον Κερκύρας ἢ Λευκίμνη. 25

XLVIII. 2. Μετεώρους] ἀντὶ τοῦ πελαγίους καὶ μὴ
ἐπ' ἀγκυρῶν ἱσταμένους, ἀλλ' ἀπεχούσας τῆς γῆς, ὥς
ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀπεχόντων τῆς γῆς καὶ ἐν ὄρει
ὄντων. ἢ παρὰ τὸ ἀφείναι τὴν γῆν, καὶ περὶ τὸν ἀέρα
λοιπὸν εἶναι. — 3. Ἐπὶ μὲν τὸ δεξιόν] τὸ σχῆμα ἐκ- 30
φρασίς. — Κέρας] τῆς φάλαγγος τὸ ἄκρον, ἢ πολέμου
μέρος. — 4. Τοὺς Ἀθηναίους] ἐνόμιζον γὰρ καὶ τοὺς
Ἀθηναίους πολεμεῖν.

XLIX. Τὰ σημεῖα] σύμβολα τινα εἶχον περὶ τὸν
καιρὸν τῆς μάχης δεικνύμενα· καὶ ὅτε μὲν ἀνετίετο 35
τὰ σύμβολα, ἤρχοντο τῆς μάχης· ὅτε δὲ κατεσπῶντο,
ἐπαύοντο. — Καταστρωμάτων] σανιδωμάτων. — Τῷ
παλαιῷ] τῷ κατὰ τὰ μυθικά. — 2. Οὐχ ὁμοίως] τὸ καρ-
τερὰ ἀπὸ κοινοῦ. — Προσφερέας] ὁμοία. — 3. Ἡσυχα-
ζουσῶν] ἀντὶ τοῦ μὴ ναυμαχοῦντων. — Διέκπλοι] διέκ- 40
πλους ἐστὶ τὸ ἐμβαλεῖν καὶ πάλιν ὑποστρέφειν καὶ
αὐθις ἐμβαλεῖν. — 4. Μάχης δὲ οὐκ ἤρχον δεδιότες οἱ
στρατ.] οὐκ ἤρχον αἱ νῆες μάχης, τῶν στρατηγῶν δε-
διότων τὴν πρόρρησιν. — 5. Ἀπὸ ἐλάσσονος πλῆθους]
ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὸ πλῆθος τῶν Κερκυραϊκῶν νεῶν 45
ἔλασσον ἦν τῶν Κορινθιακῶν, ὅθλον ὅτι, τῶν εἰκοσι
ἀναχωρησασῶν ἐκ τοῦ πολέμου, πολὺ ἐλάσσονες ἐγέ-
νοντο οἱ Κερκυραῖοι, καὶ τὰς τοῦ δεξιῦ κέρως νῆας
τῶν Κορινθίων ἀφείλοντο. — 7. Ἀπροφασίστως] ἀνεν-
δοιάστως, ἀνεγκλήτως. — Ξυνέπεσε] ἡγουν τὰ πρά- 50
γματα. — Ἐπιχειρήσαι] σχετλιάζων ταῦτα λέγει, ὅτι
οἱ ἐνσπονδοὶ οὕτως ἤλθον εἰς χεῖρας.

L. Σκάφη] σκάφη καλεῖ τὰ κοιλώματα τῶν νεῶν,
ἃ ἡμεῖς γάστρας καλοῦμεν. — Ἄς καταδύσειαν] Ἄτ-

τικῶς ὦν κατέδουν. — Φονεύειν] τὸ ὦμὸν τῶν Κορινθίων δηλοῖ. — Τούς τε αὐτῶν φίλους] Μεγαρέας καὶ Ἀμπρακιώτας φησί. τὸ ἐξῆς, τούς αὐτῶν φίλους ἀγνοοῦντες ἔκτεινον, νομίζοντες Κερκυραίους εἶναι. —
 5 Οἱ ἐπὶ ...] οἱ ἄρθρον ὑποτακτικῶς — 2. Ἐλλῆσι πρὸς Ἑλλήνας ... τῶν πρὸ αὐτῆς] διὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι, διὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ. — 3. Ναυάγια] ναυάγια μὲν οὐδετέρως [λέγεται], ὅταν τι τῆς νεῶς ἀπολήται, ὅσον πηδάλιον ἢ τι τοιοῦτον· ναυαγία δὲ θηλυκῶς ἢ πᾶσα τῆς νεῶς ἀπώ-
 10 λεια λέγεται. τὰ δὲ νῦν οὐδετέρως εἴρηκε. — Τῶν πλείστων] δηλονότι σωματίων. τινὰ γὰρ ὁ ἀνεμος τῇ Κερκύρᾳ προσέβριψε. — Προσκομίσαι] ἐφρόντιζον γὰρ τῆς ταφῆς τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πιπτόντων. — Πρὸς τὰ Σύβοτα] Σύβοτα ἄλλα ἐν τῇ ἡπείρῳ, ὁμωνύμως ταῖς
 15 πρὸ μικροῦ λεχθεῖσαις νήσοις πρὸ τῆς Κερκύρας. — 4. Ταῖς πλωίμοις] ταῖς πληγείσαις μὲν, δυναμέναις δὲ πλεῖν. — Λοίπα[ ] ὑγίει, ἀβλαβεῖς. — Ἀντέπλεον] ἐπὶ τὸ καλύψαι δηλονότι. — 5. Ὁφέ] οὐ λέγει ὅτι ἦν ἐσπέρα, ἀλλ' ὡς ἐννάτη ἢ δεκάτη ὥρα· τὸ γὰρ [ὁφέ] ἐπὶ
 20 τῆς ἐσπέρας ἀπαξ κεῖται ἐν τῇ τρίτῃ [c. 108]. — Καὶ ἐπεπαιώνιστο αὐτοῖς ὡς ἐπίπλουν] δύο παιᾶνας ἦδον οἱ Ἑλληνες, πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι. τὸ δὲ ὡς ἐπίπλουν λέγει ἀντὶ τοῦ, ὡς πρὸς τὸ ἄρξαι τοῦ πολέμου. ὅπερ δέον πρὸ τῆς
 25 ναυμαχίας εἰπεῖν, ὕστερον λέγει. — Ὡς ἐπ(ί)πλουν] ὡς ἐπιπλέοντες κατὰ τῶν Κορινθίων. — Πρύμναν ἐκρούοντο] πρύμναν κρούεσθαι ἐστὶ τὸ κατ' ὀλίγον ἀναχωρεῖν μὴ στρέψαντα τὸ πλοῖον· ὁ γὰρ οὕτως ἀναχωρῶν ἐπὶ τὴν πρύμναν κωπηλατεῖ. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ἵνα δύο-
 30 ζοῖσι μὴ φανερώς φεύγειν, οὕτω κατ' ὀλίγον ὑπανιόντες· ἢ ἵνα μὴ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις δόντες ῥᾶον τιτρώσκωνται.
 LI. Προιδόντες] πρὸ τῶν Κερκυραίων. — Ὑποπο-
 35 πῆσαντες] ἀντὶ τοῦ ὑποπεύσαντες· οὕτω γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀναλύουσι τὴν λέξιν. — 2. Ἐπέπλεον γὰρ μάλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς] αἱ εἰκόσι νῆες τῶν Ἀθηναίων· κατὰ νότου γὰρ αὐτῶν ἦσαν. — Ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους] θαυμάζω σου, ἐπὶ μέμψεως· θαυμάζω σε, ἐπὶ ἐπαίνου καὶ πολλάκις ἐκπλήξεως. — Πρύμναν κρου-
 40 μένους] ἐπαναχωροῦντας. — Τὴν διάλυσιν ἐποίησαντο] διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. — 4. Στρατοπεδευομένοις] σκηνοῦμένοις. — Ἀνδοκίδης] ὁ εἷς τῶν δέκα βητόρων, ὃς φησιν Ἀκουσίλαος. — Διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων] τῶν Κερκυραϊκῶν δηλονότι. — 5. ὤρμισαντο]
 45 τοὺς Ἀθηναίους οἱ Κερκυραῖοι.

LII. Ἐν τοῖς Συδότοις] τοῖς τῆς ἡπείρου. — 2. Ἀχραιφνεῖς] ἀβλαβεῖς, ἀκραιοφανεῖς. — Αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς] ἡπόρουν πῶς αὐτοὺς φυλάξουσιν. — Καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν τῶν νεῶν] μὴ δυνάμενοι τὰς
 50 βλαβεῖσας τῶν νεῶν ἐπισκευάσαι.

LIII. Κελήτιον] μικρὸν πλοῖον, ὑπὸ ἐνὸς ἐρεττόμενον, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ κελήτος ἵππου, ὃ εἷς ἀνὴρ ἐπιβάθεται. — Ἄνευ κηρυκίου] κηρύκιον ἐστὶ ξύλον ὀρθόν, ἔχον ἑκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένους

καὶ ἀντιπροσώπους πρὸς ἀλλήλους κειμένους, ὅπερ εἰῶθαι φέρειν οἱ κήρυκες μετ' αὐτῶν· καὶ οὐκ ἐξῆν αὐτοὺς ἀδικεῖν παρ' οὐς ἀπῆρχοντο. σύμβολον δὲ ἦν τὸ μὲν ὀρθὸν ξύλον, τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τὸ δὲ παρ' ἑκάτερα εἶδος τῶν ὄψεων, τὰ ἀντιτασσόμενα στρατόπεδα· ὁ γὰρ 5 ὀρθὸς λόγος δι' ἀμφοτέρων χωρεῖ. — 2. Ἀδικεῖτε] δημηγορία Κορινθίων γ'. — 3. Τῶν δὲ Κερκυραίων] τῶν δὲ, τουτέστι τοῦ ἄλλου μέρους· οὕτω Φοιδάμμων φησὶν. Ἰν' ἢ, τῶν δὲ τὸ μὲν στρατόπεδον τῶν Κερκυραίων... οἱ δὲ Ἀθηναῖοι. — 4. Οὔτε ἄρχομεν] ἀπόκρισις Ἀθη-
 10 ναίων πρὸς Πελοποννησίου πρῶτη, τῇ τάξει δὲ τετάρτη. — Τοῖςδε ζυμμαχοῖς οὔσι] τὴν ἐπιμαχίαν ζυμμαχίαν λέγει. § Μᾶλλον δὲ κατὰ τὰ προλαβόντα καὶ ἐνταῦθα φησιν. οἷς γὰρ αὐτοὶ ἐπιμαχίαν στελιάντες ἐδοθήθουν, ἐκείνους αὐτῶν συμμάχους ἄρτι καλεῖ, εἰκό-
 15 τως, ὡς μόλις καὶ διὰ ζυμμαχίαν, ἣν προέφημεν ἀναδοχὴν τοῦ θλου πολέμου εἶναι καὶ τῆς τῶν ζυμμαχῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἔχθρας οἰκείωσιν, τὴν ἐκ πολλοῦ μείζονος σταλεῖσαν πόλεως καὶ ἐπιμαχίαν ἀντισηκώ-
 20 σαντας.

LIV. Τὰ τε ναυάγια] γράφεται, τὰ τε ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο, τὰ κατὰ σφᾶς, ἐξενεχθέντων ὑπὸ τε τοῦ βροῦ καὶ ἀνέμου. — Γενόμενος] λείπει ἢ διὰ, Ἰν' ἢ διαγενόμενος. — Πανταχῇ] τῆς Κερκύρας πανταχῇ. — 2. Προσεποίησαντο] ἰδιοποίησαντο. 25 Οὐκ ἐλάσσους χιλίων] χίλιοι γὰρ ἦσαν καὶ πεντήκοντα. — Καταδύσαντες] ἀντὶ τοῦ τρώσαντες· οὐ γὰρ λέγει ἐπὶ τοῦ βαπτίσαντες. τοιοῦτο δὲ ἐστὶ καὶ τὸ [c. 60] ἄς καταδύσειαν. — Μάλιστα] τὸ μάλιστα ἢ πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι οὐχὶ εἰκόσι ἐννέα, ἢ πρὸς τὸ διαφθεῖραν-
 30 τες, ὅτι οὐ μόνον ἔτρωσαν, ἀλλὰ μάλιστα ἐφθείραν αὐτάς, ἐκείνοι δὲ μόνον κατέδυσαν.

LV. Ἀποπλέοντες] ἀπὸ τῶν Συδότων πλέοντες. — Ἐἶλον ἀπάτῃ] ὡς φίλοι γὰρ οὐχ ὑποπτεύοντο. — Ἀπέδοντο] ἐπώλησαν. — Ἀπέδοντο] διὰ τὰ ἐν τῷ 35 πολέμῳ ἀναλώματα, καὶ οὐκ ἀπέκτειναν. διὰ δὲ τούτου καὶ τὸ ἤμερον τοῦ Ἑλληνικοῦ τρόπου δηλοῖ, καὶ ὡς ἀπηνές μετὰ μάχην τοὺς ἐαλωκότας θανατοῦν, ἄλλως τε καὶ δούλους τοὺς μὴ κατὰ γνώμην οἰκείαν πολεμοῦντας.
 40

LVI. 2. Αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — Τὸ ἐς Παλ-
 λήνην τεῖχος] ἀντὶ τοῦ τὸ μέρος τοῦ τεύχους τὸ ἀφορῶν ἐς τὴν Παλλήνην. — Ὁμήρους] τοὺς ἔνεκα εἰρήνης διδομένους εἰς ἐνέχυρα. — Ὁμήρους δοῦναι] ἵνα, ἐὰν ἀποστῶσιν, εὐάλωτοι γίνωνται. — Ἐπιδημιουργοῦς] 45 ὁ Ἀσκληπιάδης τὴν ἐπὶ πρόθεσιν περιττὴν εἶναι λέγει. §. Ἐπιδημιουργοὶ ἄρχοντες πεμπόμενοι, φυλάρχων τάξιν ἔχοντες. § ἐπιδημιουργοὺς τοὺς ἐπιμελητάς τῆς ἀνακτίσεως τῶν τειχῶν. § ὄνομα ἀρχῆς ὁ ἐπιδημιουργὸς παρὰ Κορινθίοις [ἀποίκους]. ἄλλοι γὰρ ἄλλως τοὺς ἐπὶ ἀρχοντας καλοῦσιν. Ἰστέον δὲ ὅτι τούτους ἀπέστειλλον οἱ Κορινθιοὶ κατὰ ἔτος ἄρχοντας Ποτιδαῖταις, ὡς ἀποίκους. — Δείσαντες] Ἀθηναῖοι.

LVII. 2. Ἀλεξάνδρου] τοῦ Φιλέλληνος καλουμένου,

δς ἐν τοῖς Μηδικοῖς ἤμαζεν. — 3. Δέρδα] Δέρδας Ἀρι-
δαίου παῖς, ἀνεψιὸς Περδίκκα καὶ Φιλίππου. — 4.
Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — 5. Τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκι-
δεῦσιν] εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν Εὐβοῇ Χαλκιδεῖς, οἵτινες
ἀπόκησαν εἰς Θράκην. — Ὅμορα] καὶ Μακεδονία
καὶ ἀλλήλοισι. — Πόλεμον] τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ
τῶν Ἀθηναίων. — 6. Βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν]
βουλόμενοι κατέχειν καὶ κωλύειν τὰς πόλεις, ἵνα μὴ
ἀποστῶσι. — Ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ] τοῦ Περδίκκα, διὰ
τὴν τοῦ Φιλίππου βοήθειαν. — Ἐπιστέλλουσι] ἐντέλ-
λονται· οὕτω γὰρ ἦσαν ἀποδημήσαντες.

LVIII. Νεωτερίζειν] νεώτερα ποιεῖν. — Τὰ τέλη]
ἥτοι οἱ προάρχοντες τῶν Λακεδαιμονίων· οἱ γὰρ Λα-
κεδαιμόνιοι τοὺς ἀρχοντας τέλη ἐκάλουν, διὰ τὸ αὐτοὺς
τὰ τέλη τοῖς πράγμασι τίθεται. § Ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπειδὴ.
— Τότε δὴ] τὸ ἐξῆς, ἐπειδὴ οὐδὲν εὖρον ἐπιτήδειον,
τότε δὴ, καὶ τὰ ἐξῆς. — 2. Τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις
ἐκλιπόντας] ἐφοδοῦντο γὰρ τοὺς θαλασσοκράτορας Ἀθη-
ναίους, ὄντες παραθαλάσσιοι. — Ἀνοικιάσθαι ἐς
Ὀλυνθον] τὴν οἰκῆσιν ἀναγαγεῖν ἐς τὴν Ὀλυνθον.

LIX. Τὰ ἐπὶ Θρ.] μέρη δηλονότι. — 2. Τῇ παρουσίᾳ
δυνάμει] ὀλίγῃ οὐσίᾳ. — Ἄνωθεν... ἐς βεβληκότων] ὥστε
τὸν Περδίκκαν μεταξὺ ἀποληφθῆναι.

LX. Ἀφροστειχίας] ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς Περδίκκαν.
— Ψιλοῦς] φίλοι καλοῦνται οἱ μὴ καθωπλισμένοι μέν,
ἐν καιρῷ δὲ τῆς μάχης τῷ παρατυγχόντι ἢ λίθῳ ἢ ξύλῳ
ἢ ἄλλῳ τινὶ ὄργανῳ χρώμενοι. ἢ τοξόται, παρὰ τὸ φιλῆ
σκευῆ χρῆσθαι. — 2. Ἀδεϊμάντου] τοῦτον ἴσμεν ἐν
τοῖς Μηδικοῖς πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα στασιάζοντα. —

3. Τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ] ἀντὶ τοῦ μετὰ τεσσαράκοντα
ἡμέρας ἀφ' οὗ ἡ Ποτιδαία ἀπέστη. — Ἡ Ποτιδαία
ἀπέστη] ἀντὶ τοῦ, ἐν ἡ ἡμέρᾳ· ἢ [ἡ] ἀντὶ τοῦ, ἀφ' οὗ.

LXI. 2. Τοὺς προτέρους χιλοῦς] τοὺς ἐν ταῖς λ'
ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων. — Θέρμηνη ἀρτί] σημαίνεισαι ὅτι
ἡ νῦν Θεσσαλονίκη πόλις πάλαι Θέρμηνη ἐκαλεῖτο. ἔστι
δὲ καὶ αὕτη καὶ Πύδνα καὶ Βέροια πόλεις Μακεδονικαί.
— 4. Τοῦ χωρίου] τῆς Βεβρίας. — Πausανίου] οὗτος
ὁ Πausανίας κατὰ μὲν τινὰς υἱὸς τοῦ Δέρδου, κατὰ δὲ
ἄλλους ἀδελφός. — 5. Γίγωνον] Γίγωνος χωρίον ἔστι
μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θράκης, οὐ πολλὸ ἀπέχον Πο-
τιδαίας.

LXII. 3. Ἐπὶ σφᾶς] ἐπὶ τὴν Ποτιδαίαν. — Τοὺς
πολεμικοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — 4. Τοὺς... ἱππέας]
τοὺς μετὰ Φιλίππου. — Ἀναστήσαντες τὸ στρατόπε-
δον] νῦν ἀντὶ τοῦ ἐγεῖραντες κεῖται ἡ λέξις, οὐκ ἀντὶ
τοῦ ἐκβαλόντες. — 5. Ἐς τὸ τεῖχος] τῆς Ποτιδαίας.

LXIII. Ἡ πόρῃσιν] ἐν ἀμυχανίᾳ ἐγένετο, εἰς ὁπό-
τερον μέρος ἐλεύσεται, δηλονότι διὰ κινδύνου. — Ὡς
ἐλάχιστον χωρίον] ἢ ἐλάχιστον χωρίον λέγει, ὅτι συνῆ-
ξεν αὐτοὺς, ὥς γενέσθαι ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· ἢ μάλλον τὸ
διάστημα λέγει τῆς Ποτιδαίας· ἐγγὺς γὰρ ἦν, ἥπερ ἡ
Ὀλυνθος. τὸ γοῦν ὥς ἐλάχιστον τοὺς ἐξῆς συναπτέον.
— Τὴν χηλὴν] χηλὴ καλεῖται οἱ ἐμπροσθεν τοῦ πρὸς
θάλασσαν τεύχος προβεβλημένοι λίθοι διὰ τὴν τῶν

κυμάτων βίαν, μὴ τὸ τεῖχος βλάπτοιτο. εἴρηται δὲ
παρὰ τὸ εὐκέναι χηλῇ βοός. — 2. Βοηθοί] οἱ Μακε-
δόνες. — Ἀπέχει] ἤγουν δίσταται Ὀλυνθος τῆς Πο-
τιδαίας. — Καὶ ἔστι καταφανές] ὑψηλὸν γὰρ τὸ χωρίον
ἢ Ὀλυνθος. — Ἱππεῖς] οἱ Φιλίππου.

§. Ἱππῆς τις ἐξώρῳσε, διφθογγον γράων
ἦτα δὲ γράφον Ἀττικῶν τρόπῳ γράφων·
ὁ Σκύλλος οὗτος Ἀττικώτατα γράφει.
Τὰ πάντα ταῦτα τοιγαροῦν ἦτα γράφε,
ἱππῆς, ἀριστῆς, Φωκαῆς, πλὴν κυρίων·
τὰ κύρια μόνον δὲ διφθογγα γράφε,
Δημοσθένεις λέγω τε καὶ τὰ τοιαῦτα.

— Ἐς τὸ τεῖχος] τῆς Ὀλύνθου. — Ἱππεῖς δ' οὐδετέ-
ροις παρεγίνοντο] ἐν τῇ μάχῃ δηλονότι· οὗτε τοῖς Ἀθη-
ναίοις Ἀθηναῖοι, οὗτε Ποτιδαίαις Ποτιδαίαιται. — 15

3. Τροπαῖον] Καὶ τὸ τροπαῖον μὴ τρόπαιόν μοι γράφε·
ἀν' Ἀττικῶς γράφης δὲ, ταῦτά σοι λέγω·
ἄλλῃ δὲ γλωσσῶν εἰ γράφεις μοι τοὺς λόγους,
διφθογγον ἱππεῖς καὶ τρόπαιόν μοι γράφε.

— Ὑποσπόνδους] ἐπειδὴν τι μέρος ἡττηθῇ τῶν μαχο-
μένων, μὴ δυνάμενον τοὺς νεκροὺς αὐτοῦ λαβεῖν, αἰτεῖ
γενέσθαι σπονδὰς, ἕως οὗ λαθὼν θάψῃ, καὶ τότε πάλιν
μάχονται. ἔστι δὲ πολλάκις ὅτε καὶ ἀσπόνδους αὐτοὺς
ἐκομίζοντο, δηλονότι κατὰ τὸ ἴσον ἔχοντες ἑκάτεροι,
καὶ τῆς μάχης ἰσορρόπου γενομένης.

LXIV. Ἀποτευχίσαντες] τὸ πρὸς Ὀλυνθον ὁρῶν
τεῖχος περιοικοδομήσαντες, ἵνα μὴ τις ὑπεκφυγοῖ τῶν
ἐνδον. — Τὸ δὲ ἐς τὴν Παλλήνην] τὸ πρὸς τὴν Παλ-
λήνην. — 2. Ἐξ Ἀφύτιος] ἡ γὰρ ὁδὸς ἐκείθεν ἔστιν ἀπὸ
Θράκης. μία δὲ πόλις τῶν ἐν Παλλήνῃ ἡ Ἀφύτις. 30
Ἰωνικῶς δὲ εἶπεν Ἀφύτιος· ἔδει γὰρ διὰ τοῦ δ.

LXV. Σωτηρίας] οὐ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς
Ποτιδαίας. — Ἡ ἄλλο παράλογον] οἷον σεισμός· εἰώ-
θεσαν γὰρ οἱ Ἕλληνες ἀναχωρεῖν τοιούτου τινὸς γινο-
μένου, οἰωνιζόμενοι τὸ ἐκ τούτου κακόν. — Ὡς δὲ 35
οὐκ ἐπειθεν] ἐπαινος Ἀριστέως. τὸ ἐξῆς, ὥς δὲ βουλό-
μενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν, οὐκ ἐπειθεν. —
2. Τὰ τε ἄλλα ἐπολέμει] τὰ μὴ ἀποστάντα τῶν Ἀθη-
ναίων [δηλονότι ἐπολέμει τοῖς Χαλκιδεῦσι]. — Καὶ
Σερμυλίων...] τὸ ἐξῆς οὕτω, καὶ πολλοὺς τῶν Σερμυ-
λίων διέφθειρε, λοχήσας αὐτοὺς πρὸς τῇ ἑαυτῶν πόλει.
ἔστι δὲ ἡ Σερμυλὶς Χαλκιδικὴ πόλις, τὰ τῶν Ἀθηναίων
φρονούσα. — 3. Φορμίων... ἐδῆου] ἄπορον πῶς ὁ
Φορμίων τὸ πρὸς τῇ Παλλήνῃ τεῖχος φυλάσσων, τὴν
Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν γῆν ἐδῆου, καὶ οὐχὶ μάλλον 45
τὸ ἕτερον μέρος τῆς φυλακῆς, ὅπερ εἶχεν ὁ Καλλίας
πρὶν ἢ τελευτῆσαι. καὶ φαμεν ὅτι τὸ πρὸς τῇ Παλλήνῃ
μέρος φίλιον ἦν τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ πρὸς Ὀλύνθῳ·
ἐχθρόν. εἰκότως οὖν ἡμέλητο τὸ τοῦ Φορμίωνος μέρος,
ὥς ἱκανῶν ὄντων τῶν Παλληνέων τὸ καθ' ἑαυτοὺς 60
μέρος φυλάσσειν.

LXVI. Καὶ ἐλθόντες σφίσιν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ὅτι οἱ
Κορίνθιοι. — Ὁ γε πόλεμος] ὁ Πελοποννησιακός,
φησί, πόλεμος οὕτω συνεκροτήθη. — 2. Ξυνεβῆναι]
συνεπετώκει.

- LXVII. Οὐχ ἡσύχαζον] οἱ Κορίνθιοι. — 2. Οὐκ εἶναι αὐτόνομοι] αἱ γὰρ σπονδαὶ εἶχον τὰς ἀγράφους τῶν πόλεων αὐτόνομους εἶναι. Αἰγινήτας δὲ, μὴ ἐγγεγραμμένους ταῖς σπονδαῖς, ὑφ' ἐαυτοῦς εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι.
- 5 — Κατὰ τὰς σπονδὰς] κατὰ τὴν συμφωνίαν τῶν σπονδῶν. — 3. Ξύλλογον... τὸν εἰωθότα] τὸν εἰωθότα λέγει ξύλλογον ὅτι ἐν πανσελήνῳ ἐγίγνετο αἰεὶ. — 4. Μάλιστα δὲ λιμένων τε εἰργεσθαι] φασὶν ὅτι Περικλῆς, μέλλων λόγον δοῦναι τῶν χρημάτων τοῦ ἀγάλματος, δ
- 10 κατεσκεύασεν ὁ Φειδίας, ἡθύμει. ἰδὼν οὖν αὐτὸν ὁ Ἀλκιβιάδης παῖς ὢν, ἤρετο ὅτι ἀθυμεῖ. τοῦ δὲ φήσαντος ὅτι διὰ τοῦτο ἀθυμῶ, ὅπως δώσω λόγον τῶν χρημάτων, ἐκεῖνος φθάσας εἶπε, Μᾶλλον σκόπει ὅπως μὴ δώσεις. ὁ δὲ ὑπολαβὼν τὸν λόγον, εἰσάγει ψῆφον εἰς
- 15 τὴν πόλιν κατὰ Μεγαρέων, ἀξίων αὐτοὺς εἰργεσθαι λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ τῶν Ἀθηναίων θορυβηθέντων αὐτὸς ἐκφεύγει. οἱ δὲ φασὶν ὅτι διὰ τοῦτο τὴν ψῆφον εἰσήγαγε, διότι οἱ Μεγαρεῖς Ἀσπασίαν τὴν διδάσκαλον Περικλέους ὕβρισαν, πόρνην αὐτὴν ἀποκαλέσαντες.
- 20 LXVIII. Τὸ πιστὸν ὑμᾶς...] τὸ πιστὸν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, τῆς κατ' ὑμᾶς αὐτοῦς πολιτείας καὶ ὀμιλίας ἀπιστοτέρους ὑμᾶς ἐς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἢν τι λέγωμεν, καθίστησι. — Ἀπιστοτέρους] ὑμᾶς ἀπίστους, μὴ πειθομένους. — Πρὸς τὰ ἐξω πράγματα] πρὸς τὰ τῶν
- 25 συμμάχων. — 2. Παρακαλέσατε] κυρίως παρακαλεῖν ἐστὶν ἢ τὸ καλεῖν, ἢ τὸ προτρέπεσθαι. ἄκυρον γὰρ τὸ δέεσθαι. — Ἐν οἷς προσήκει] ἐντεῦθεν οἱ ἀγῶνες καὶ τὸ δίκαιον. — Ἐγκλήματα ἔχ.] κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὑμῶν δηλονότι. — 3. Ἀφανεῖς που ὄντες] ἡγουν λε
- 30 ληθότως. — Προσέδει] ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τοὺς μὲν δεδουλωμένους] τοὺς Αἰγινήτας. — Τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας] Ποτιδιαταῖς καὶ Μεγαρεῦσι. — Ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους] ὡς συνεδίδτας τὰς ἐαυτῶν ἀμαρτίας, καὶ γινώσκοντας ὡς πάντως οὐκ ἀνεξόμεθα,
- 35 ἀλλὰ πολεμήσομεν. — Προπαρεσκευασμένους] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δρᾶτε. — Ἄρα] ἐν ἄλλῳ οὐ κεῖται τὸ ἄρα. — 4. Ἐπικαιρότατον] ἀρμοδιώτατον. — Τὸ μὲν ... ἐπικαιρότατον χωρίον] ἡ Ποτιδαία. — Ἐπιχρῆσθαι] ἀποχρῆσθαι, ἐνέργειαν ποιεῖν. — Ἡ δὲ ναυτικὸν ἄν...
- 40 ἡ δὲ ἔδωκεν ἂν συμμαχίαν ναυτικὴν, εἰ πόλεμος γενήσεται δηλονότι.

LXIX. Μετὰ τὰ Μηδικά] μετὰ τὸν πόλεμον τὸν Μηδικόν. — Κρατύναι] ἰσχυροποιῆσαι. — Ἐς τόδε] μέχρι τοῦδε. — Οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος...] τὸ σχῆμα

45 συλλογισμός. — Τοῦτο] τὸ δουλοῦν. — Εἴπερ] ἐπεὶ. — Τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς φέρεται] τὸ σεμνολόγημα, τὸ ἀξίωμα τῆς δικαιοσύνης ἔχει. — 2. Οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς] καὶ νῦν γὰρ, φησὶν, ἀμφιβάλλεται, εἰ ἀδικούμεθα. — Οἱ γὰρ δρῶντες... διεγνώκotas] οἱ γὰρ

50 Ἀθηναῖοι πρὸς οὐ διεγνώκotas ἤμας. οἱ γὰρ μετὰ σκέψεως εἰς τὴν πρᾶξιν ἐρχόμενοι οὐκ ἀναβεβλημένως ἐρχονται κατὰ τῶν ἀγνοούντων. — 3. Οἷα δδῶ] οἷω τρόπῳ. — Ἐπὶ τοὺς πέλας] ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. — Διὰ τὸ ἀνασθητον] διὰ τὴν ἄγνοιαν. — Ἰσχυρῶς

ἐγχείσονται] μετὰ βάρους ἐπιτεθήσονται. — Ἡουράζετε γὰρ μόνοι] ἐπιπλήττων κολακεύει. — 5. Ἀσφαλεῖς] προσεκτικοί, ἐν οὐδενὶ σφαλόμενοι. — Ὡς ἄρα] γράφεται ἂν ἄρα. — Ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει] τούτῳτιν, ὁ λόγος ψευδὴς ἦν τοῦ ὑμᾶς ἀσφαλεῖς εἶναι. — Ἡ τὰ 6 παρ' ὑμῶν] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ ἥπερ. δηλοῖ δὲ αὐτῶν τὸ ὀκνηρόν. — Ἀξίως] ἀξιωμαχῶς. — Καὶ εἰς τύχας... καταστῆναι] ὁ γὰρ πρὸς μείζονα πολεμῶν τύχην καλείτω συνεργόν. — Τύχας] ἀδήλους ἐκδόσεις. — Καταστῆναι] ἀπὸ κοινοῦ βούλεσθε. — Περὶ αὐτῶ τὰ 10 πλείω σφαλέντα] ἐν τῷ στενῷ τῆς Σαλαμίνος τομήσαντα ναυμαχῆσαι, * * ὅστις ἐγένετο αἰτίας τῆς ἥτης. — Πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους] ἀντὶ τοῦ αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων. § τὸ σχῆμα αἰτιατικὴ ἀντὶ τῆς γενικῆς. — 5. Ἡ αἰτία] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ ἀλλά. — Φίλων ἀνδρῶν] 15 λείπει ἡ κατὰ.

LXX. Καὶ ἄμα, εἴπερ τινές...] ἐπειδὴ ἐπέκλησεν ὁ Κορίνθιος, λέγει νῦν, ὅτι οὐχ ὁ τυχὼν εἰμι, καὶ μὴ ἀπαξιώσης ὑπ' ἐμοῦ ὀνειδιζόμενος. — 2. Νεωτεροποιοί] οἱ νεωτέρων πραγμάτων ὀρεγόμενοι. — Ἐπιτελέσαι 20 ἔργῳ ὃ ἂν γνῶσιν] πᾶν νόημα καὶ πρᾶξι. οὐ γὰρ δύναμαι λέγω, ἐπεὶ ἀποτροπὴ τοῦ τοιοῦτου. — Ἐπιτελέσαι] ὀρεῖς, ἀπὸ κοινοῦ. — Οὐδὲ τὰναγκαῖα ἐξικέσθαι] οὐδὲ τῶν ἀναγκαίων περιγενέσθαι. § τὸ δὲ ἐξικέσθαι ἀντὶ τοῦ ἀρκεῖν. — 3. Πιστεῦσαι] θαρρῆσαι — 25 4. Μελλήτας] ἀναβεβλημένους. — Ἀποδημηταί] ὑπερόριοι τῆς οἰκείας πατρίδος. — Ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνὸν μοτάτους] ἡγουν ἀποδημοῦσι τῆς οἰκείας πατρίδος, καὶ ἐπιδημοῦσι δῆμοις ἀλλοτρίοις πρὸς τὸ κτήσασθαι αὐτούς. — Ἀπουσα] ἀποδημία. — Τῷ ἐπέλθειν... 30 οἴεσθε, φησὶν, ὅτι, ἐὰν ἐπέλθῃτέ τισι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῖν ἀπολλυταί. — Τὰ ἔτοιμα] τὰ ὑπάρχοντα, τὰ ἐτοίμην ἀπολαύειν ἔχοντα. — 5. Ἐπ' ἐλάχιστον] ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἐλάχιστον. — Ἀναπ(πτουσι) ἢ ἀναπαύονται, ἢ ἀθυμοῦσι. — 6. Ἀλλοτριωτάτοις] λείπει τὸ 35 ὡς, ἢ' ἢ, ὡς ἀλλοτριωτάτοις. — Οἰκειοτάτη] πρὸς τὴν πατρίδα δηλονότι. — 7. Μὴ ἐπεξέλθωσι] μὴ πράξωσι. — Πρὸς τὰ μέλλοντα] ἀπὸ κοινοῦ ἡγούνται. — Μόνοι γὰρ ἔχουσι...] τὸ δ' ἐξῆς οὕτω· μόνοι γὰρ, φησὶν, ἂν γνῶσιν, ἐλπίζουσι τε ὁμοίως καὶ ἔχουσι, διὰ τὸ 40 ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιείσθαι. πρῶτον γὰρ τις ἐπιννοεῖ, εἴτα ἐλπίζει, καὶ εἴθ' οὕτως ἐπιχειρεῖ, ὕστερον δὲ καὶ κτᾶται. — 8. Ἐλάχιστα] οὐκ ἐλάχιστα. — Καὶ μήτε ἐορτήν] αἰνιττεται εἰς τοὺς Λάκωνας, οἵτινες ἐν ἐορτῇ οὐκ ἐστράτευον. — Ἡ ἀσχολίαν ἐπίπονον] ἀπὸ 45 κοινοῦ ληπτέον τὸ ἡγεῖσθαι.

LXXI. Οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων] ὁ νοῦς τῶν λεγόμενων τοιούτος, Νομίζετε οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων δεῖν παραμένειν τὴν ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην, οἱ τῇ μὲν διατηρῇ 50 καὶ παρασκευῇ εἰρηναίως διάγωσι, τῇ δὲ γνώμῃ φανεροὶ ὥσιν ὡς ἀμυνοῦνται, ἢν ἀδικῶνται. θέλει δὲ εἰπεῖν, ὡς ὑμεῖς αὐτοί, ὡς Λακεδαιμόνιοι, οὐ ποιεῖτε τοῦτο. ταῦτα τινές μὲν κατ' ἐρώτησιν, τινές δὲ κατὰ ἀπόφασιν ἀνέγνωσαν. — Μὴ λυπεῖν τε...] οὕτε ἀδικεῖν βούλεσθε,

καὶ ἀδικούμενοι ἀμύνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἴσον νέμετε.
 — 2. Ὁμοίᾳ] ὁμογνώμονι, τὰ ἴσα ζηλούση. — Ἀρχαιο-
 τροπα] οἷον ἀπλᾶ καὶ ἀφελῆ. προεῖπε δὲ τοὺς Ἀθηναίους
 νεωτεροποιοῦς. — Ὡς περ τέχνης] παρὰ τὸ Ὀμηρικόν
 5 [Od. A, 381],

τὴν γὰρ αἰοδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἥτις ἀκούοντεςσι νεωτάτη ἀμφιπλήγεται.

— Ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνώμενα] τοῦτο πρὸς τὸ ἀρχαιοτρόπα. οὐκ
 ἔδει, φησὶν, ὑμᾶς αἰ τοιοῦτους εἶναι, καὶ ἀρχαῖα ἔθνη
 10 ζηλοῦν. — 3. Ἐπιτεχνήσεως] ἐξευρήσεως· ἐπιμένει δὲ
 τῇ παραβολῇ. — Κεκαίνωται] κεκαينوτόμηται. — 4.
 Νῦν δέ] οἱ ἐπίλογοι ἐντεῦθεν. — Ὑπεδέξασθε] ὑπέ-
 σχοντο γὰρ ἀνωτέρω [c. 68] τοῖς Ποτιδαῖταις. — Ξυγ-
 γενεῖς] Δωριεῖς γὰρ οἱ Ποτιδαῖται. — ἰπρὸς ἐτέραν
 15 τινά] πρὸς τοὺς Ἀργεῖους· ἐχθροὶ γὰρ ἦσαν τοῖς Λακεδαι-
 μονίοις. — 5. Δρῶμεν δ' ἂν οὐδὲν ἀδικόν] ἐπειδὴ εἶπεν
 δ Κορίνθιος πρὸς ἐτέραν συμμαχίαν τραπέσθαι, μὴ βο-
 θούμενος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν τοῦτο κατασκευά-
 ζει, καὶ λέγει, ὅτι οὐδὲν ἀδικόν δρῶμεν, εἰ πρὸς ἐτέρους
 20 τραπόμεν συμμαχοῦς. αἰνιττεται δὲ τοὺς Ἀργεῖους,
 οἵτινες ἐχθρῶδῶς διέκειντο πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.
 — Τῶν ὀρκίων] τῶν ἐσθίων τῶν ὀρκων. — Αἰσθανο-
 μένων] ἤτοι τῶν ζώντων, ἢ τῶν φρονιμῶν, ἢ τῶν
 ἡρώων. — Δ' ἐρημίαν] συμμαχίας δηλονότι. —
 25 Προσιόντες] καὶ ἐπικαλούμενοι συμμαχεῖν. — 6. Με-
 νοῦμεν] ἡγοῦν ἐν τῇ ὑμετέρᾳ συμμαχίᾳ. — 7. Ἐξη-
 γείσθαι] ἀρχεῖν κρατεῖν ἄλλων.

LXXII. Τοιαῦτα μὲν Κορίνθιοι] ἐμέρισε πρὸς μὲν
 τὴν κατηγορίαν τὴν Κορίνθιον τὴν ἀπολογίαν τῶν
 30 Ἀθηναίων, πρὸς δὲ τὴν ἐπίκληξιν αὐτῶν τὴν ἀντίθεσιν
 Ἀρχιδάμου τοῦ Λακεδαιμονίου. — Ἐτυχε γὰρ πρε-
 σβεία ... παρούσα] ἡγοῦν ἔτυχον παρόντες πρέσβεις. —
 Παριτητέα] δίκαιον εἶναι παριέναι. — 3. Μηδὲν ἀπο-
 λογησόμενος] ὡς μεγαλοφρονῶν δ' Ἀθηναῖος οὐδὲ ἀπο-
 35 λογεῖται. ὡς κηδόμενος τῶν Λακεδαιμονίων. — Αἱ
 πόλεις] αἱ συμμαχοὶ τῶν Λακεδαιμονίων. — Σημῆ-
 ναι] τὸ σημῆναι Ἰακόν· πλὴν τὸ σημᾶναι πλείονα ἔχει
 τὴν εὐρύτητα. — Τοῖς πρεσβυτέροις] τῶν Λακεδαιμο-
 νίων. — 3. Παρελθόντες] ἐπελθόντες ἐπὶ ξένων, παρελ-
 40 θόντες ἐπὶ ἰδίων.

LXXIII. Ἡ μὲν πρ.] δημηγορία Ἀθηναίων ἐ'. — Ἡ
 μὲν πρέσβευσις...] ἡ στάσις πραγματικὴ. τὸ μέλλον
 γὰρ ζητεῖ. § Ταύτην ἐπλάσαστο οικονομικῶς τὴν δημη-
 45 γορίαν ὁ συγγραφεὺς, χαίρων ταῖς ἀντιθέτοις δημηγο-
 ραῖς αἰεῖ. § Ὅτι πρέσβεις, καὶ καταδόσεις καὶ κα-
 ταβολὴ οὐ λέγεται, εἰ μὴ ἰδίᾳ παρὰ Θουκυδίδῃ. — Ἡ
 πρέσβ. ἡμ... συμμαχοῖς ἐγένετο] οὐκ ἐπρεσβεύσαμεν εἰς
 τὸ ἀντειπεῖν τοῖς συμμαχοῖς ἡμῶν. — Καταβολήν] κατη-
 γορίαν. — Δηλώσαι ὡς οὔτε ἀπεικώτως ... ἐστὶ] οἱ γὰρ
 50 κατὰ τινος στρατεύοντες ἢ ὡς ἀδικούμενοι τοῦτο ποιοῦσιν,
 ἢ ὡς εὐτελοῦς καὶ καταφρονουμένου. τεχνικῶς δὲ ὁ Ἀθη-
 ναῖος δείκνυσιν ἑαυτὸν καὶ δίκαιον, καὶ μέγαν καὶ οὐκ
 εὐκαταφρόνητον. — Ἀ κεκτῆμεθα] ἡγοῦν τὴν τῶν Ἑλ-
 λήνων ἀρχήν. — Ἀξία λόγου] ἀξίπαινος. — 2. Τὰ

πάνυ παλαιά] τὰ κατὰ Ἀμαζόνας καὶ Θρᾶκας καὶ
 Ἡρακλείδας φησὶν. — Τὰ δὲ Μηδικὰ ... αἰεὶ προβαλ-
 5 λομένοις] αἰεὶ γὰρ ἐμμεγαλύνοντο οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὰ
 Μηδικὰ. — Ἐκινδυνεύετο] μετὰ κινδύνων ἐπράττετο.
 — Τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχ.] ἐπειδὴ ἔως Μυκᾶλης
 10 ἐδίωξαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔως Παμφυλίας. — Μὴ παν-
 τός] μὴ παντός εἶπε διὰ τὰ τοῦ Κίμωνος ἔργα. τὸ δὲ
 στερισκόμεθα ἐν ᾗθει ἀναγνωστέον. — 3. Οὐ παραιτή-
 σεως ... ἕνεκα] οὐχὶ ἕνεκα τοῦ αἰτεῖν συγγνώμην
 φησί. — 4. Προκινδυνεύσαι τῷ βαρβάρῳ] μετὰ κινδύ-
 15 νου μαχέσασθαι τῷ βαρβάρῳ ἐν Μαραθῶνι. — Μόνου
 προκινδυνεύσαι] πρὸ τῆς Ἑλλάδος κινδυνεύσαι. τοὺς
 δὲ Πλαταιεῖς εἶπεν, ὅτι ὑστερον παρεγένοντο. — Παν-
 δημεῖ] καὶ γέροντες καὶ νέοι. — Ἐσχεν] ἐπέσχε, διε-
 κώλυσε. — 5. Τῷ πλεονί τοῦ στρατοῦ] λαβὼν τὸ πλεόν
 15 τοῦ στρατοῦ.

LXXIV. Τοιούτου] θαυμαστικῶς τοῦτο φησὶν. —
 Ἐν ταῖς ναυσὶ ... ἐγένετο] ἡγοῦν ἡ βοήθεια τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν πραγμάτων ἐν ταῖς ναυσὶν ἦν. — Ἀριθμὸν τε
 20 κατὰ] ταῦτα πάντα παρ' Ἡροδότῃ [8, 44, 48] κεῖται
 κατὰ διέξοδον. — Δύο μοιρῶν] ἀντὶ τοῦ τοῦ δίμοιρον, ὃ
 ἐστὶ διακόσιαι ἐξήκοντα. ἦσαν γὰρ αἱ πᾶσαι τετρακό-
 σιαι, κατὰ δὲ ἄλλους τριακόσιαι ὀγδοήκοντα. τοῦτο οὖν
 λέγει, ὅτι αὐτοὶ ἡμεῖς τὸ δίμοιρον δεδώκαμεν. — Ἐν
 τῷ στενῷ] ἐν τῇ Σαλαμῖνι. — 2. Τῶν ἄλλων] Μακεδόνων,
 25 Θεσσαλῶν, Λοκρῶν, Βοιωτῶν, Φωκέων. — Μέγρη μῶν]
 μέχρι τῆς πόλεως ἡμῶν. — Ἡζιώσαμεν] ἄξιον ἐπρί-
 ναμεν. — Διαφθείραντες] τὸ διαφθείραντες τινεῖς φασὶ
 τὸ διαφθαρῆναι ἑάσαντες· ἄλλοι δὲ παριστοροῦσιν ὅτι
 αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοχειρὶ τὴν πόλιν κατέβαλον,
 30 ἵνα μὴ ἔχῃ αὐτῇ ὁ βάρβαρος ὡς ὁρμητηρίῳ χρῆσθαι
 πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλως τὰ οἰκίαι διαφθείραντες οὐκ
 ἐπὶ τῆς πόλεως εἰληπται, ἀλλ' ἐπὶ τῶν σκευῶν τῶν ἐν
 ταῖς οἰκίαις καὶ τῆς ἄλλης περιουσίας, ἣν οὐκ ἦν δυνα-
 τὸν ὑπεκθέσθαι, οὔτε ἐν ταῖς ναυσὶ φέρειν. τάχα δὲ
 35 καὶ ἐπὶ κυνῶν καὶ βοσκημάτων τοῦτο συννοηθῆναι δύ-
 νανται. — Μηδ' ὡς] μηδ' οὕτως, ποιητικῶς. — Προ-
 λιπεῖν] μὴ προλιπεῖν ἡζιώσαμεν, ἀλλὰ βοηθῆσαι. —
 Σκεδασθέντες] εἰς ἄλλας χώρας. — Αὐτοῖς] τοῖς συμ-
 μάχοις φησὶν. — Καὶ μὴ ὀργισθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ,
 40 ἡζιώσαμεν· ἀλλὰ βοηθεῖν ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις.
 — 3. Ὑμεῖς μὲν γὰρ...] κατασκευὴ τοῦ νοήματος. —
 Τὸ λοιπόν] χρόνου. — Οὐ παρεγένεσθε] εἰς βοήθειαν.
 — Οὐκ οὔσης] διεφθαρμένης. — Οὐκ οὔσης ἐτι]
 οὐκ οὔσης τῆς πόλεως, ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι αἱ τριτῆρες ἢ
 45 τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. — 4. Προσεχωρήσαμεν]
 οἱ Ἀθηναῖοι προσήλθομεν. — Ἄλλοι] οἱ Θηβαῖοι δηλονό-
 τι. — Περὶ τῇ χώρᾳ] ἑαυτῶν δηλονότι. — Μὴ...
 ἐσθῆναι ἐς τὰς ναῦς] ἀλλὰ μεταναστῆναι εἰς ἄλλην
 χώραν, ὡς ἀπόλιδες. — Οὐδὲν ἂν ἐτι ἔδει...]
 50 οὐδὲν ἂν ἔδει ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους ναυμαχεῖν.
 — Μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανάς] δέκα γὰρ εἶχον μόνας
 ναῦς. — Καθ' ἡσυχίαν] ἀμαχητί. — Προεχώρησε]
 προσῆλθε.

πολέμου. — Αὐθαίρετος] αὐτεξούσιος. — Κατὰ τὴν
 ξυνομήν] κατὰ τὰς ὁμολογίας τὰς ἐν ταῖς σπονδαῖς. —
 Τὸς ὁρκίους] οὓς ἐν ταῖς σπονδαῖς ὠμόσαμεν. —
 Ὑψηλῇσθε] ὀδηγεῖτε ὁμείς.

6 LXXIX. Ἐς τοὺς Ἀθηναίους] κατὰ τῶν Ἀθηναίων.
 — Ἐδουλεύοντο κατὰ σφῆς αὐτοὺς] ἔθος γὰρ εἶχον οἱ
 Λακεδαιμόνιοι παρὰ τὰς ἐκκλησίας ἰδιαζόντως βου-
 λεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν, διώκοντες τοὺς πολλούς. —
 2. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γυνῶμαι ἔφερον] ὠμονόουν. — Πο-
 10 λεμητέα] ἄξιον πολεμῆσαι.

LXXX. Ὅρῳ] λείπει τὸ ἐμπείρους. — Ἀπειρία]
 γλυκὺς ἀπείρω πόλεμος [Pindar. fr. 2 Hyporch.]. — Οἱ
 πολλοί] οἱ ἀπαίδευτοι. — 2. Εὐροίτε] ὥς ὧδε τὸ προ-
 οίμιον. — Ἐλάχιστον γεγόμενον] ἤγουν δι' ἐλάχιστου
 15 καιροῦ καὶ ἔργου γενησόμενον. — 3. Πρὸς μὲν γὰρ...] οἱ
 ἀγῶνες, καὶ τὸ δυνατόν. — Παρόμοιος] ἐκ παραλλήλου
 πεζομάχοι γὰρ πάντες. — Ἐφ' ἑκαστα] λείπει χωρία.
 — Ἐκάς] τῆς Πελοποννήσου ἐκάς, ὥστε δυσχερὲς ὁ
 πόλεμος διὰ τὰ ἐφόδια. — Ἐξήρτυνται] εὐτρεπισμένοι
 20 εἰσί. — Πλούτῳ] διὰ τὰ Περσικά. — Καὶ τίνι πιστεύ-
 σαντας] χρήθλονότι. — Ἐπειγθῆναι] ἐτοιμῶς ἐλθεῖν.
 — 4. Ἡσους] ἐνδεέστεροι. — Τούτου] τοῦ ἔχειν χρή-
 ματα. — Ἐν κοινῷ] ταμεῖω δηλονότι. — Οὔτε ἐκ τῶν
 ἰδίων φέρομεν] πένητες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι.

25 LXXXI. Ὑπερφέρομεν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Δηοῦν]
 κείρειν. — Ἐπιφοιτῶντες] κατ' ἐκείνων ἐρχόμενοι. —
 — 2. Ἄλλῃ γῇ] Θράκῃ καὶ Ἰωνίᾳ. — Ἐκ θαλάσσης]
 τὸ ἐκ ἀντὶ τοῦ διά. — Ἐπάξονται] εἰσάξουσιν. — 3.
 Ἀφιστάναι] ἀποστῆσαι. — 4. Τίς οὖν ἔσται] κατὰ ποῖον
 30 τρόπον. — Τὰς προσόδους] τὰ κέρδη. — Τὰς προσό-
 δους ἀφαιρήσομεν] διὰ τὸ ἀποστῆσαι τοὺς συμμάχους.
 — 5. Κἂν τούτῳ] τῷ πράγματι. — Οὐδὲ καταλύεσθαι]
 οὐδὲ τὸν πόλεμον παῦσαι δηλονότι φησί. — Ἀρξαι
 μᾶλλον] τὸ μᾶλλον πρόκειται, ὅτι οὐχὶ αὐτοὶ, ἀλλὰ
 35 καὶ Κορίνθιοι καὶ ἄλλοι ἤρξαντο τοῦ πολέμου. — 6.
 Ἀπολιπώμεν] Ὁμηρος [II. Γ, 180].

Μηδ' ἡμῖν τεκέσσι τ' ὀπίσω πῆμα λίποιτο.
 — Φρονήματι] ἐπάρσει. — Μῆτε τῇ γῇ δουλεῦσαι]
 τῆς γῆς, φησί, τεμνομένης τῶν Ἀθηναίων, οὐκ εἰκὸς
 40 οὐδὲ πρέπον τῷ φρονήματι αὐτῶν, ἡμῖν δουλεῦσαι καὶ
 ὑπακούσαι.

LXXXII. Καταφωρῶν] ἐλέγχειν. — Ἐπιτρέφομεν]
 ἐνδύσομεν. — Κἂν τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. —
 Ἐξαρτῦεσθαι] οἰκονομεῖσθαι. ἀπὸ κοινοῦ δὲ κελεύω.
 45 Προσγωνῇ] συναθροίσει. — Ἀνεπίφθονον δέ] ἀσλογον,
 ἀμώμητον, ἐκείνους δηλονότι. — Ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς
 ὑπ' Ἀθηναίων...] ἐξαιρεῖ τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων,
 καταπλήττων τοὺς Λάκωνας. — Καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐμπο-
 ριζώμεθα] πορισμὸν ζωῆς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔχωμεν. —
 50 2. Πεφραγμένοι] ὥπλισμένοι. — Ἰμεν] πορευσόμεθα,
 ἀπὸ τοῦ ἰέναι. — 3. Παρασκευῇν] ἐτοιμασίαν. — Ἀ-
 τμητον] ἀδύωτον. — 4. Ὁμηρον] ἐνέχυρον τὸ ὑπὲρ εἰρή-
 νης παρεχόμενον, παρὰ τὸ δμῶ εἶρην. — Ἦς φείδεσθαι
 χρή] διὰ τὸ βυοκίνδυνον. — Ἐς ἀπόνειαν καταστή-

THUCID. SCHOL.

σαντας αὐτοὺς] διὰ τοῦ τεμῖν αὐτῶν τὴν γῆν. — Ἀλη-
 πτοτέρους] ἀσχέτους. — 5. Αἰσχίον... πράξωμεν] ὁ
 γὰρ ἐν πολέμῳ ἡττώμενος ἀναγκάζεται ἀπορεῖν καὶ εἰς
 αἰσχύνην καθίστασθαι, ἢ δουλεύων ἢ ἐπὶ μεγάλῃ ζημίᾳ
 τὸν πόλεμον καταλύων. — 6. Ἐνεκα τῶν ἰδίων] ἰδίων 5
 λέγει τῶν Κορινθίων. οὐ γὰρ ἦν κοινὰ τὰ ἐγκλήματα
 πάντων τῶν Πελοποννησίων, ἀλλὰ μόνων τῶν Κοριν-
 θίων. — Θέσθαι] ἀποθέσθαι, καταλύσαι.

LXXXIII. 2. Ἄλλως τε καὶ ἡπειρώταις] πλεόνων
 οὖν καὶ διὰ τοῦτο χρημάτων δεόμεθα. κατὰ κοινὸν δὲ 10
 τὸ ἔστιν ὁ πόλεμος. — 3. Ὅτι περ δέ] ἡμεῖς οἱ Λακεδαί-
 μόνιοι. — Ἐπ' ἀμφοτέρω] καὶ νίκην καὶ ἤτταν. — Τί
 αὐτῶν] τῶν ἀποθησομένων.

LXXXIV. Ὁ μέφονται] οἱ Κορίνθιοι μέφονται.
 τὸ ἐξῆς οὕτω· καὶ τὸ βραδὺ ἡμῶν καὶ μέλλον, ὁ μέφον- 15
 ται μάλιστα τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων, μὴ αἰσχύνησθε.
 καὶ νεμόμεθα διὰ παντὸς τὴν πόλιν ἐλευθέραν καὶ ἐν-
 δοξοτάτην. σπεύδοντες γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε,
 διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν. ὑποστικτεόν οὖν ἐς τὸ μὴ
 αἰσχύνησθε. — 2. Σωφροσύνη] ἔμφρων] σωφροσύνην ἐμ- 20
 φρονα λέγει τὴν μετὰ λογισμοῦ τυγχάνουσιν, οὐ τὴν
 ἀλόγιστον καὶ ἀπὸ φύσεως μόνον συμβαίνουσιν. —
 Τούτ' εἶναι] τὸ βραδὺ καὶ τὸ μέλλον. — Τῶν τε ξὺν
 ἐπαίφῳ... ταῦτα πάντα πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀποτείνει·
 ἐκεῖνος γὰρ κατὰ τι καὶ ἐπήνεσεν αὐτοὺς, κατὰ τι καὶ 25
 ἐψεξεν, εἰπὼν αὐτοὺς μελλήτας. — 3. Πολεμικοὶ τε
 καὶ εὐβουλοὶ... εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκοσμον. ἀσαφὲς τὸ
 χωρίον ποιεῖ ἡ τῶν ὀνομάτων ἐναλλαγή. τίη τε γὰρ
 αἰδῶ καὶ τὴν αἰσχύνην κατὰ τοῦ αὐτοῦ τίηται συνω-
 νύμωκ, καὶ τὸ λοιπὸν ἐμφασιν παρέχει ὡς ἐπὶ ἄλλου 30
 καὶ ἄλλου τάσων τὴν λέξιν. ὡς καὶ τὴν σωφροσύνην
 καὶ τὴν εὐκοσμίαν ὁμοίως τέθεικε. δεῖ οὖν οὕτω νοεῖν·
 πολεμικοὶ τε γινόμεθα καὶ εὐβουλοὶ διὰ τὸ εὐκοσμον.
 ἀνάγκη γὰρ τοὺς εὐκόσμους σωφροσύνης πλείστον με-
 τέχειν διὰ τὸ τοὺς εὐκόσμους καὶ αἰδήμονας εἶναι, αἰ- 35
 δήμονας δὲ ὄντας εἶναι εὐφύχους καὶ πολεμικούς· τῆς
 γὰρ αἰδοῦς καὶ αἰσχύνης ἡ εὐφυχία πλείστον μετέχει.
 Ὁμηρος [II. E, 531, O, 563].

Αἰδομένων [δ'] ἀνδρῶν πλείονες σοοὶ ἢ πέφονται.

— Ἀμαθέστεροι] ὁ μὴ εἰδώς τι κακὸν ποιῆσαι ἀμαθῶς 40
 αὐτοῦ ἔχει δηλονότι· ἡμεῖς οὖν, φησί, παιδευόμεθα ἀμα-
 θῶς ἔχειν τοῦ καταφρονεῖν τῶν νόμων. τοῦτ' ἔστιν, οὐ
 παιδευόμεθα ὥς τε ὑπερορῶν τῶν νόμων. — Καὶ ξὺν
 χαλεπότητι] οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι βαρυτάτην εἶχον
 ἀγωγήν, χαλεπῶς ζημιούμενοι καὶ σωφρονιζόμενοι. ἐν 45
 γὰρ Λακεδαίμονι ἔφοροι τινες ἦσαν, οἱ εἰ τινα ἴδοιεν
 ἀργούντα, τοῦτον ἔτυπον, λέγοντες ὅτι ὁ ἀργῶν καὶ
 τῶν νόμων σπεύδει καταφρονεῖν. — Αὐτῶν] τῶν νόμων
 δηλονότι. — Τὰ ἀρχεῖα] τὰ σοφίσματα τῶν λόγων·
 οἱ γὰρ Λάκωνες βραχυλόγοι. — Ἀνομοίως ἔργῳ ἐπέε- 50
 ἵεναι] ὡς τῶν Κορινθίων οὕτως ὄντων. — Τῶν πελας]
 ἀντὶ τοῦ τῶν ὁμοίων ἀνθρώπων. ὁ δὲ τέ σύνδεσμος πρὸς
 τὸ οὐ ἐπὶ ῥήμα. Τὸ δὲ οὐ ἀντὶ τοῦ μή, ἢ ἢ οὕτως ἢ

σύνταξις· καὶ πολεμικοὶ καὶ εὐβουλοὶ γινόμεθα, παι-
 δεύμενοι μὴ νομίζειν τὰς διανοίας τῶν πέλας καὶ τὰς
 προσιπτούσας τύχας ὁμοίας εἶναι λόγῳ διαιρετάς,
 ἀντὶ τοῦ, οὐχ ὡς λόγῳ λέγουσιν οἱ μὴ σκοποῦντες ἃ
 5 δεῖ, οὕτω τὰς τύχας ἔχειν ὑπολαμβάνομεν. οὐδὲ γὰρ
 ἔστι λόγῳ διελθεῖν τὰ μέλλοντα ὑπὸ τύχης ἔσεσθαι. —
 Προσιπτούσας τύχας ἀποβάσεις. — Διαιρετάς φανε-
 ράς. — 4. Ἔργῳ ἐμπράκτως. — Καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων...]
 πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κορινθίου αἰνίττεται. — Πολύ τε
 10 διαφέρειν...] πολὺ τε διαφέρειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου
 οὐ δεῖ νομίζειν, ὥστε ὁλεσθαι πολλὸν διαφέρειν τοῖς λο-
 γισμοῖς· ἀλλὰ κράτιστον τοῦτον νομίζειν μόνον, ὅς ἂν,
 ὑπὸ τῶν δεινῶν καὶ τῶν περιστάσεων παιδευόμενος,
 ἐπινοῖαν τινα σωτηρίας πορίσῃται. — Κράτιστον δὲ
 15 εἶναι...] κράτιστός ἐστι, φησὶν, ὅστις μῆτε πᾶσι μῆτε
 περὶ πάντων πείθεται, περὶ δὲ μόνων τῶν ἀναγκαίων
 παιδεύεται ἀκούειν καὶ τῶν αὐτῷ προσκρότων. —
 Ἀναγκαιοτάτοις ἐπικινδυνωτάτοις.

LXXXV. Ἐξεστὶ δὲ ἡμῖν... ταῦτα πρὸς τὸν Κο-
 20 ρίνθιον αἰνίττεται ὁ Ἀρχίδαμος. — Διὰ ἰσχύν] δι' ἣν
 ἔχομεν ἰσχύν· μὴ πως φθάσαντες ἀπολέσωμεν ταύτην
 δι' ἀβουλίας. — 2. Δίκας δοῦναι] κρίσεις.

LXXXVI. Τοὺς μὲν λόγους τῶν πολλῶν] δημηγο-
 ρία Σθενελαΐδου τοῦ ἐφόρου κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ
 25 τοῦ Ἀρχίδαμου. τὸ δὲ τῆς δημηγορίας σύντομον καὶ
 Λακωνικόν διὰ τοῦτο προσοίμια οὐκ ἔχει. § Ταύτης
 τῆς δημηγορίας μέμνηται Πλούταρχος ἐν τοῖς πολιτι-
 κοῖς παραγγέλμασιν [p. 803, B]. § Ἰστέον ὅτι ἥσαν
 τινες παρὰ Λακεδαιμονίοις ἄρχοντες, τὸν ἀριθμὸν πέντε,
 30 οὓς ἐφόρους ἐκάλεον, διὰ τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πόλεως πρά-
 γματα. ἐν διαδοχῇ δὲ ἦσαν. — Πρὸς τοὺς Μήδους] κατὰ
 τῶν Μήδων. — Κακοί] κακώτεροι. — 2. Ὅμοιοι καὶ
 τότε ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος δηλονότι. — Μελλήσο-
 μεν] ὑπερθησόμεθα. τοῦτο πρὸς Ἀρχίδαμον λέγοντα
 35 [c. 82] ὡς δεῖ βραδύνειν. Οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσιν]
 ὑπακουστέον τὸ ἐπειδὴ, ἢ ἤ, ἐπειδὴ οὐκέτι μέλλουσι
 κακῶς πάσχειν. τὸ γὰρ μέλλουσιν νῦν οὐχ ὥσπερ ἐπὶ
 τοῦ βραδύνουσι δεκτέον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐσομένου χρόνου.
 — 3. Ἄλλοις μὲν γὰρ... ταῦτα πάλιν πρὸς Ἀρχίδαμον
 40 ἀποτείνει, λέγοντα [c. 80] ὡς πλούσιοι εἰσιν οἱ Ἀθηναῖοι.
 βρα δὲ πῶς ἀψυχά τινα καὶ ἀλόγιστα τοῖς Ἀθηναίοις
 ἐμαρτύρησεν. — Τιμωρητέον] ἀπαξ κεῖται ἡ λέξις παρὰ
 τῷ ῥήτορι· οὐ χρὴ δὲ ἐν τῷ πολιτικῷ λόγῳ λέγειν αὐ-
 τήν. — 4. Τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν] τοὺς Ἀθηναίους.
 45 καὶ ταῦτα πρὸς Ἀρχίδαμον [c. 83].

LXXXVII. 2. Κρίνουσι γὰρ βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ] τὴν
 ἀποδοχὴν τοῦ λόγου οὐ ψήφῳ κρίνουσιν οἱ Λακεδαιμό-
 νιοι τῶν παρόντων, ἀλλὰ βοῇ· ὅσον ἢ πάντες βοῶσιν, ἢ
 ἡσυχάζουσιν τινες, τινὲς δὲ βοῶσιν, ἐπαινοῦντες τὰ εἰ-
 60 ρημένα. — Δεῖξας τι χωρίον αὐτοῖς] τὸ ἐξῆς τῆς δια-
 νοίας οὕτως, εἰλεξε, δεῖξας τι χωρίον αὐτοῖς. τὸ γὰρ
 δεῖξας τι χωρίον αὐτοῖς πρὸς τὸ εἰλεξε. — 4. Δοκοῖεν]
 ἔδοξαν. — Τοὺς πάντας... παρακαλέσαντες] μόνοι γὰρ
 οἱ πρέσβεις παρήσαν καὶ οὐχ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν

συμμάχων. — 5. Οἱ μὲν] ἦγον οἱ σύμμαχοι. — Δια-
 πραξάμενοι] ἰστέον ὅτι τὸ ἀνύσασθαι τι παρὰ τοῖς ἄρ-
 χουσι διαπραξάσθαι λέγεται. καὶ ὁμοίως πάλιν τὸ τοὺς
 ἄρχοντας προστάζει τοῖς ὑπηκόοις. — Ὑστερον] ἀνε-
 χώρησαν δηλονότι. — Χρηματίσαντες] χρηματίσαι 5
 μὲν ἔστι τὸ πρᾶξαι, χρηματίσασθαι δὲ τὸ κερδοῦναι.
 καὶ σημειῶσαι τὴν λέξιν. — 6. Διαγνώμη] διάγνωσις
 καὶ διακρίσις. ἰδικὴ δὲ αὕτη ἡ λέξις. — Μετὰ τὰ Εὐ-
 βοϊκά] μεθ' ὃ ἐλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Εὐβοίαν.

LXXXIX. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι] ἀρχὴ τῆς πεντηκον- 10
 ταετίας. — 2. Ἐπειδὴ Μῆδοι...] θαυμάζεται τὸ χω-
 ρίον καὶ ἐπὶ τῇ σαφηνείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ συντομίᾳ. — Καὶ
 ναυσὶ καὶ πεζῷ] κατὰ τάξιν καὶ τοὺς ἀγῶνας τέλειαι,
 ναυσὶ καὶ πεζῷ. τὸ δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων, θαυμαστικὸν
 τάχα, τὸ τοὺς Μήδους, τοσοῦτους ὄντας, ὑπὸ μικρᾶς 15
 χώρας αὐτοὺς ἀπελαθῆναι. — Αὐτῶν] τῶν Μήδων.
 — Σηστόν] Σηστός ἡ πόλις λέγεται καὶ ἀρσενικῶς καὶ
 θηλυκῶς. — Ἐπιχειμάσαντες] τὸν χειμῶνα διαβιά-
 σαντες. — Ἐκλιπόντων] ἦγον ἀφανισθέντων. — 3.
 Ὅθεν ὑπεξέθεντο] τοῦτέστιν ἐκ Τροιζήνος καὶ ἐκ Σα- 20
 λαμίνος. — Τὴν περιοῦσαν κατασκευῇ] τὴν κινητὴν
 περιουσίαν. — Τὴν πόλιν] διαστολὴν πόλεως καὶ τειχῶν
 ἐποίησαν· καὶ εἰκοι κυριωτέραν τῆς πόλεως τὴν λέξιν
 ἐπὶ τῶν οἰκῶν λαμβάνειν. — Οἰκίαι] ἀντὶ τοῦ οἰκῶν.
 Ὅμηρος [Od. M, 73]. 25

Οἱ δὲ δύο σκόπελοι....

XC. Ἦλθον ἐς πρεσβείαν] γράφεται ἀνευ τοῦ εἰς,
 πρεσβείᾳ δοτικῶς. — Μηδένα τείχος ἔχοντα] ἀτείχι-
 στον γὰρ ὥκουν τὴν πόλιν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 2. Συν-
 ειστῆχει] περιβόλος δηλονότι. — Μετὰ σφῶν] τῶν 30
 * Λακεδαιμονίων. — Τὸ μὲν βουλόμενον] οὐκ εἶπεν
 ἀπλῶς, τὴν γνώμην οὐ δηλοῦντες, ἀλλὰ μετὰ προσθή-
 κης, τὸ βουλόμενον τῆς γνώμης· ἐν φιλοῖς γὰρ μόνον ἡ
 γνώμη φανεροῦται, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις καὶ τὸ ὑπο-
 νοούμενον ἀποκρύπτεται. διὰ δὲ τοῦ ὑπόπτου τὸ κρυπ- 35
 τὸν τῆς αὐτῶν πολιτείας σημαίνει. — Ἀφορμὴν] ὅσον
 ἐξ ἧς ὁρμώμενός τις σῴζεται. — 3. Ἐπισχεῖν] καλῶ-
 σαι. — Τειγίξειν] εἰς τὴν ἀνάκτισιν τοῦ τείχους συ-
 νέργεσθαι. — Παντας πανδημεῖ] τὸ πάντας, αὐτοὺς
 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας· τὸ δὲ πανδημεῖ, μηδενὸς 40
 ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπολειπομένου. — Ἐς τὸ ἔργον] εἰς τὴν
 κτίσιν. — Πάντα] τὰ οἰκοδομήματα. — 5. Προῦφασί-
 ζετο] αἰτίας προέτεινεν. — Ἐπέρχεται] ἐπέρχεται ὁ
 ξένος, παρέρχεται ὁ πολίτης. § Οὐκ ἀκριβὴς ἡ παρα-
 γραφή· αὐτὸς γὰρ οὕτω περὶ τῶν Ἀθηναίων λέγει « καὶ 45
 παρελθόντες ἔλεγον. » μὴ ποτ' οὖν τὸ μὲν παρελθεῖν τὸ
 αὐτίκα δηλοῖ, τὸ δὲ ἐπελθεῖν τὸ, ἀναβαλλόμενον κατ'
 ἀρχάς, χρόνῳ τοῦτο διαπραξάσθαι.

XCI. 2. Παράγεσθαι] ἀπατάσθαι. — Σκεψάμενοι]
 ἰδόντες, τοῖς ὀφθαλμοῖς δηλονότι. — 3. Ὡς ἤκιστα] τὸ ὡς 5
 ἀντὶ τοῦ ὄντως. — Αὐτοῖς] οἱ περὶ τὸν Θεμιστοκλέα. —
 Ἀριστείδης] ὁ λεγόμενος δίκαιος. — Ἀγγέλλοντες] τῷ
 Θεμιστοκλεῖ δηλονότι. — Οὐκέτι ἀφῶσιν] τὸ ἐξῆς, μὴ

οὐκέτι αὐτοὺς ἀφῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅποτε σαφῶς ἀκούσειαν. — 4. Τοὺς πρέβεις] τῶν Λακεδαιμονίων. — 'Ενταῦθα] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. — Φανερώς εἶπεν] τὸ σχῆμα πλάγιον δυνατόν γάρ καὶ ὡς ἀπὸ Θεμιστοκλέους καὶ ὡς ἀπὸ Θουκυδίδου ταῦτα λέγεσθαι. 5 Κακῶς καὶ τοῦτο παραγέγραπται. Ἀντικρυς τοῦ * Θουκυδίδου ἐστὶν ἡ φωνή. λέγει γὰρ οὗτος· καὶ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐνταῦθα δὴ φανερώς εἶπε. — Πρεσβεύεσθαι] πρέσβεις πέμπειν. — 10 Παρὰ σφᾶς] ἡγουν τοὺς Ἀθηναίους. — Διαγιγνώσκοντας... καὶ τὰ κοινά] τοῦτο ἀποδείξει τοῦ, ὅτι ἔμπροσθεν εἴσι. — 6. Μετ' ἐκείνων] ἡγουν τῶν Λακεδαιμονίων. — Βουλευέσθαι] κατὰ κοινοῦ τὸ ἐδόκει. — Φανῆναι] κατὰ κοινοῦ τὸ ἔφασαν. — 7. Οὐ γὰρ οἷόν τε εἶναι...] ἐὰν μὴ 15 ἔχωμεν, φασί, τείχος ὡς οἱ ἄλλοι, μέλλομεν οὐδὲ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν ἐν τοῖς πολέμοις. ἴσως γὰρ, πολεμίων ἐλθόντων, ἡμῖν μὲν δοκεῖ μὴ μάχεσθαι, ἀλλὰ σπένδεσθαι, ὡς μὴ ἔχουσι τείχος, τοῖς δὲ ἄλλοις πολεμεῖν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται, τὸν μὴ ὄντα ἴσον τῶν ἄλλων θαρσύνειν. 20 σαι κατ' ἐκείνους καὶ ὁμοῖον τι ἀποφήνασθαι. — 'Η πάντας...] ἵνα ἐπὶ πάντων σώζηται τὸ ἴσον. — Ἀτειχίστους] ἀπὸ ἀτειχίστου πόλεως.

XCH. Κωλύμῃ] κωλύσει. ἰδίᾳ δὲ ἡ λέξις Θουκυδίδου. — Δῆθεν] ὁ δῆθεν προσποιήσιν μὲν ἔχει ἀληθείας, δύναμιν δὲ ψεύδους. — Τῷ κοινῷ] ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. — 25 Ἐπρεσβεύσαντο] πρέσβεις ἐπέμπον. — Μάλιστα] ὑπερβαλλόντως. — Ἀνεπικλήτως] ἀκατηγορήτως, μηδὲν ἐγκληθέντες.

XCHH. Τῷ τρόπῳ] τῇ μηχανῇ. — 2. Οἰκοδομία] τὸ οἰκοδομία τινὲς οἰκοδομῇ οὐκ εἴρηται. 30 — Οὐ ξυνειργασμένων] οὐ ξυσθέντων καὶ ἰσωθέντων. — 'Εστὶν ἥ] κατὰ τινὰς τύπους. — Ἀπὸ σημάτων] ἀπὸ βάσεων ἀνδριάντων. — Εἰργασμένοι] οἷον ἐγγεγλυμένοι τύπους τινὰς καὶ πρόσωπα ἔχοντες, λελαξευμένοι. — Ἐγκατελέγησαν] ἐγκατακυδομηθήσαν. 35 Ὅμῃρος [Od. Σ, 358].

Αἰμασίᾳ τε λέγων.

— Μείζων] τοῦ προτέρου δηλονότι μείζων. — Πάντα ὁμοίως] καὶ κοινὰ καὶ ἰσὰ δηλονότι. — 3. Ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ] ἀρξάμενος ἦν τοῦ ἔργου αὐτός. — 'Εκείνου] τοῦ Θεμιστοκλέους. — Κατ' ἐνιαυτὸν... ἤρξε] κατὰ τινὰ ἐνιαυτὸν ἡγεμὼν ἐγένετο· πρὸ δὲ τῶν Μηδικῶν ἤρξε Θεμιστοκλῆς ἐνιαυτὸν ἕνα. — Αὐτοφυεῖς] ἡγουν οὐ χειροποιήτους. — Αὐτοὺς] τοὺς Ἀθηναίους. — Προφέ- 40 ρειν] ἐπιδιδόναι. — Ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν] εἰς τὸ δυνατωτέρους γενέσθαι. δύναμιν, ἡγουν θαλασσίαν. — 4. Ἀνθεκτέα ἐστί] πρῶτος εἶπε, φησὶν, ὅτι δεῖ πάσῃ δυνάμει ἀντέχεσθαι τῆς θαλάσσης. — Εὐθὺς συγκατεσκεύαζεν] εὐθὺς, φησὶν, ἅμα τῷ συμβουλευέσθαι, ἤρξατο τὴν θαλασσοκρατίαν κατασκευάζειν. — 5. Τοῦ τείχους] τοῦ ἐν Πειραιεῖ. — Ἐναντίαι ἀλλήλαις] ἡ ὑπαντῶσαι ἀλλήλαις, ἡ συνευγγίμναι διὰ τὰ μεγέθη τῶν λίθων. — 50 Ξυνυκοδομημένοι] συνδεδεμένοι. — Ἐν τομῇ] διὰ τῆς

τομῆς. — Ἐγγώνιοι] τετράπλευροι, τετράγωνοι. — Οὐ διανοεῖτο] οὐτίνος ὕψους διανοεῖτο εἶναι τὸ τείχος. — 6. Ἐβούλετο] ὁ Θεμιστοκλῆς. — Ἀφιστάναι] ἀποτροπὴν ποιεῖν, ἀποπέμπειν. — Ἐπιβολάς] ἐπιθέσεις. — Τῶν ἀχρειοτάτων] οἷον γερόντων καὶ παιδῶν. — 7. Προσέκειτο 5 ἰδῶν] τὸν νοῦν προσεῖχε νοήσας. διὸ καὶ ναύμαχος ἐκαλεῖτο. — Τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον... οὖσαν] ἐπιστάμενος, φησὶ, τοὺς Πέρσας ῥᾶον διὰ θαλάσσης ἢ διὰ γῆς ἔρχεσθαι. — Εὐπωρότεραν] πλέον δυναμένην. — Τῆς ἀνω πόλεως] εἶναι δηλονότι. — Καταβάντες ἐς αὐτόν] 10 τῇ γνώμῃ δηλονότι Θεμιστοκλέους. — 8. Ἐτειχίσθησαν] τῷ τείχει περιεφυλάχθησαν. — Τάλλα] τὰ ἰδιωτικά καὶ οἱ ναοὶ δηλονότι. — Εὐθύς] μετὰ τὸ τειχισθῆναι. — Μετὰ τὴν Μήδων ἀναχωρήσιν] μετὰ τὰ κατὰ Μαρδόνιον. ταῦτα δὲ εἶδει εἰπεῖν μετὰ τὰ ἐν Μυκᾷ. — ἀλλὰ 15 διὰ μέσου τὴν τειχοποιίαν εἰπὼν, εἰκότως πάλιν ἐπανέρχεται ἐπὶ τὰ κατὰ Πausanίαν.

XCIV. 2. Ἐς Κύπρον] διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ὑπὸ βασιλείᾳ. — Κάτεστρέψαντο] κατεχάλασαν. — Ἐς Βυζάντιον] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐστράτευσαν. — Ἐξεπολιόρχη- 20 σαν] πολιορχῆσαι τὸ μόνον πόλιν προχθαθεσθῆναι πολεμίους· ἐκπολιορχῆσαι τὸ τελείως καταλαβεῖν τὴν πόλιν καὶ εἰσελθεῖν.

XCV. Βιαίου ὄντος αὐτοῦ] τυραννικοῦ ὑπάρχοντος τοῦ Πausanίου. — Κατὰ τὸ ξυγγενές] διὰ τὴν ξυγγέ- 25 νειαν. — Ἐπιτρέπειν] ἄδειαν διδόναι. — 2. Προσεῖχον τὴν γνώμην] πρὸς αὐτοὺς εἶχον τὴν γνώμην. — Τάλλα] τὰ περὶ τῆς ἡγεμονίας. — Φαίνονται] ἀντὶ τοῦ ἐφάνη. — 3. Μετεπέμποντο Πausanίαν] εἰς Λακεδαίμονα δηλονότι. — Ἀφικνουμένων] εἰς Λακεδαίμονα ἐρχομέ- 30 νων. — Ἡ στρατηγία] τὸ ἡ ἄλλοι σύνδεσμον, ἔτεροι δὲ ἄρθρον εἶπον. — 4. Καλεῖσθαι] εἰς Λακεδαίμονα δηλονότι. — Παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι] πρὸς Ἀθηναίους μεταλθεῖν, μετατεθῆναι. — Πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου] οἱ γὰρ Πελοποννήσιοι ὑπήκουον τῶν 35 Λακεδαιμονίων. — 5. Εὐθύνη] εὐθύνας δέδωκε, καὶ κατεδικάσθη, καὶ κατεγνώσθη. — Τὰ δὲ μέγιστα] τὰ κοινὰ, ὅ ἐστι δημόσια. — Μηδισμός] τὰ τῶν Μήδων φρονῆσαι. — Σαφέστατον] τοῦτο ὡς παρὰ τοῦ Θουκυδίδου εἴρηται. οὐ γὰρ λέγει τοῖς Λακεδαιμονίοις σαφέ- 40 στατον εἶναι· ἢ γὰρ ἂν ἐτιμωρήσαντο αὐτόν, δ καὶ πεποιήκασιν ὕστερον μετὰ τὸν ἔλεγχον. — 6. Οὐκέτι ἐκπέμπουσιν] Λακεδαιμονίοις πρὸ τῆς ἐξετάσεως ἐδόκει τὸ ἐγκλημα σαφές εἶναι· μετὰ δὲ τὴν οὐκ ὀρθὴν ἐξέτασιν ἐδοξε μὲν ἀπολελύσθαι, οὐ μὴν παντάπασιν ἀπῆλλακτο 45 τῆς ὑπονομίας. διὸ οὐδὲ ἐξεπέμφθη παρ' αὐτῶν ἔτι. — Δόρξιν] δνομα κύριον. — Ἐφίεσαν] παρεχώρουν. — Οἱ ξύμμαχοι] οἱ περὶ τὸν Δόρξιν. — Τὴν ἡγεμονίαν] ἡγεμονεύειν. — 7. Ἀπῆλθον] εἰς Λακεδαίμονα δηλονότι. — Μὴ σφίσιν] μὴ μηδίσωσι, καὶ χείρους τῶν πραγμά- 50 των τῶν Λακωνικῶν γίνωνται. — Ἀπαλλαξέντες] ἀπαλλακτικῶς ἔχοντες, τουτέστιν ἐπιθυμοῦντες ἀπαλλαγῆναι. — Ἐξηγεῖσθαι] ἡγεμόνας εἶναι. — Ἐν τῷ τότε παρόντι] ἐν τῷ ἐνισταμένῳ χρόνῳ.

XCVI. Πρὸς τὸν βάρβαρον κατὰ τοῦ βαρβάρου. — Πρόσχημα] πρόφασις. — Ὡν ἔπαθον] λείπει ἡ ὑπέρ, ἢ ἡ, ὑπὲρ ὧν. — 2. Ἑλληνοταμίαι] οἱ δεχόμενοι τοὺς φόρους συναγομένους ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ φυλάσσοντες αὐτοὺς, ἐκαλοῦντο Ἑλληνοταμίαι. — Ἡ φορά] ἡ δόσις. — Ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς] φόρος ὠνομάσθη καὶ ἐτάχθη ὑπὸ Ἀριστείδου τοῦ δικαίου ὁ πρῶτος. — Ταμιεῖν τε Δῆλος ἦν] ἵνα μὴ δόξωσιν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς ἴδιον κέρδος ἔχειν. — Δῆλος] νῆσος μία τῶν Κυκλάδων. — Ξύνοδοι] συνελεύσεις.

XCVII. Αὐτονόμων τὸ πρῶτον] ὕστερον γὰρ ὡς δούλων ἦρχον. — Ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων] πάντες γὰρ κοινῶς συνηθοῦντο ἐν ταῖς βουλαῖς. — Τσαῖδε ἐπὶ ἡλ-
15 θον] τσαῦτα διεπράξαντο, ὅσα κατιῶν ἐρεῖ ἐν τῇ πεντηκονταετίᾳ. — Καὶ διαχειρῖσαι] διοικήσει. — Μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδ.] ἐν τῇ πεντηκονταετηρίδι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Νεωτερίζοντας] ἀρισταμένους. — Προστυγχάνοντας] ἐμποδίζοντας. — Ἐν ἐκάστῳ] πολέμῳ, ἢ χωρίῳ, ἢ χρόνῳ. — 2. Ἐγραψα] οὐχ ὅτι ἤδη ἔγραψεν, ἀλλ' ὅτι ὁμῶς γέγραπται, εἰ καὶ μῆπω εἴρηται. — Ἐγραψα] μέχρι τούτου ἢ παρεκβολὴ τῆς διηγέσεως τῶν προῦπαρξάντων. — Τὴν ἐκβολὴν] τὴν ἐκτροπὴν, τὴν παράβασιν ἢ μετάβασιν. — Τοῖς πρὸ ἐμοῦ] ἱστοροῦσι. — Τὸ χωρίον] τῆς ἱστορίας
25 δηλονότι, ἥτοι τῆς πεντηκονταετίας, εἰάθη παρ' ἐκείνοις. — Τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικά] τὰ Τρωϊκά φησι, καὶ Ἀμαζονικά καὶ Θρακικά. — Ξυνετίθεσαν] συνέγραψαν. — Κατέστη] ἐγένετο.

XCVIII. Ἡΐονα] ὅτι δύο Ἡΐονες εἰσὶν ἐν τῇ Θράκῃ· ἡ μὲν λιμὴν τῆς Ἀμφιπόλεως ἐστὶ, περὶ ἧς νῦν λέγει, ἡ δὲ ἄλλη πόλις. Λυκόφρων [V. 417];

Τὸν μὲν γὰρ Ἡὼν Στρυμόνος Βισαλτία. — Στρυμόν] Στρυμῶν ποταμὸς Θράκης. — 2. Σκυρον] μίαν τῶν Κυκλάδων. — Ὀκισαν] ἀποίκους ἀποστελλαντες δηλονότι. — 3. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοῶν πόλεμος ἐγένετο] μόνον γὰρ τῶν Εὐβοῶν οὐχ ὑπήκοοι Ἀθηναίων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρὸς μόνους αὐτοὺς ἐπολέμησαν. — Καθ' ὁμολογίαν] ὁμολογεῖν ἐστὶ τὸ συμφωνεῖν. — 4. Ἐπολέμησαν] οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι. — Παρεστήσαντο] ἐδούλωσαν. —
40 Παρὰ τὸ καθεστηκός] παρὰ τὸ νόμιμον καὶ πρέπον· ἐλεύθεροι γὰρ ἦσαν οἱ Ἕλληνες τότε. — Ἐκάστη ξυνέβη] ἀπὸ κοινοῦ, ἐδουλώθη.

XCIX. Ἐκδεῖαι] ἐκδεῖται ἐκούσιον, ἔνδεαι ἀκούσιον. Ἄλλως· ἐκδεῖται, οὐκ ἔνδεαι· τούτέστιν ἀπολείψει, ἀπέλειται. — Λειποστράτιον] τὸ μὴ θέλειν στρατεύεσθαι.
45 Ἀκριβῶς ἔπρασσον] ἀπῆλθον ἀνεκδότως. — Οὐκ εἰωθόσιν] τοῖς Ἕλλησιν. — 2. Οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες] ὡς ἐν ἀρχῇ μετὰ τὸν Πausanίαν· ἀλλ' ὡς ἄρχοντες δουλικῶς ἐχρῶντο τοῖς συμμάχοις. τὸ δὲ ἐν ἡδονῇ, ἀντὶ τοῦ ἡλαρότητι. — Προάγεσθαι] δουλοῦν. — 3. Διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν] τὴν ἀναβολήν. τὴν αἰτίαν ἐπιφέρει· διὰ τὸν ὄκνον τοῦ στρατεύεσθαι. — Ἀπ' οἴκου ὥσιν] ἀποδημήσῃσι τῆς πατρίδος. — Τὸ

ἰκνούμενον] τὸ ἀρκοῦν εἰς περιποίησιν τῶν νεῶν. Ἄλλως· τὸ φθάνον, τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστῳ τιμήματι τῆς νεῆς καταβάλλειν. — Αὐτοὶ δέ] ἤγουν οἱ σύμμαχοι. — Ἀπαράσκευοι] ἀδύνατοι. — Καθίσταντο] ἐγένοντο.

C. Ἀμφοτέρα] πεζομαχίαν καὶ ναυμαχίαν. — Θα-
5 σίους] Θάσος νῆσος ἀντικρυς τῆς Θράκης· ἀντιπέρας τῆς νήσου μετάλλα ἐστὶ χυσοῦ. — 2. Διενεχθέντας] διαφορὰν σχόντας. — Περί τῶν...] ἔλεγον γὰρ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι παραχωρῆσαι τῶν ἐμπορίων καὶ τῶν μετάλ-
10 λων, καὶ οὐκ ἠδούλοντο. — Ἀντιπέρας] παροξυνόντως· ὄνομα γὰρ ἐστὶ θηλυκὸν γενικῆς πτώσεως σύνθετον. — Ἄ ἐνέμοντο] σημειῶσαι περὶ τῶν μετάλλων, ὅτι καὶ Θουκυδίδης ἐν Θάσῳ ταῦτα γινώσκει, πλὴν ὅτι ἐν τῇ ἀντιπέρας λέγει· ταῦτα οἱ Θάσιοι ἐνέμοντο. — Ἀπέ-
15 θησαν] ναυτικῶς δηλονότι στρατῷ. — 3. Ἐπὶ δὲ Στρυμόνα] ποταμὸς Ἀμφιπόλεως. λέγει δὲ νῦν αὐτὴν τὴν πόλιν. — Ὡς οἰκειούμεντες] οἰκειούμενοι, ἰδιοποιούντες. — Ἀμφίπολιν] Ἀμφίπολις εἴρηται διὰ τὸ περιβρῆεσθαι αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ.

CI. Θάσιοι δὲ νικηθέντες] πάλιν τὰ κατὰ τοὺς χρό-
20 νους ἀκολουθῶν, μετέβη ἐπὶ τοὺς Θάσιους, μεταξὺ τῶν τὰ τῆς Ἀμφιπόλεως. — Ἐπαμύνειν] τέως γὰρ φύλοι ἦσαν. — 2. Οἱ Εἰλωτες] Ἔλος πόλις τῆς Λακωνικῆς, ἧς οἱ πολῖται ἐκαλοῦντο Εἰλωτες. οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι, διὰ τὸ αἰεὶ διαφορὰς εἶναι ἀλλήλοις, τοὺς δούλους αὐτῶν ἐκάλουν Εἰλωτας κατὰ ἀτιμίαν καὶ ὕβριν. — Ἡ] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ καθό, διό. — 3. Ἐν Ἰθώμῃ] ἡ Ἰθώμη τῆς Μεσσηνιακῆς μοίρας ἦν. ἀλούσης οὖν τῆς Μεσσηνίας, ὅσοι τῶν περὶ ἀπέστησαν, ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν, ὡς ἐχθρὰν οὖσαν τῶν Λακεδαιμονίων. — Ὅσα εἶδει] ἀνα-
30 λωθέντα ἐν τῇ πολιορκίᾳ.

CII. Λακεδαιμόνιοι δέ] ἀρχὴ τῆς διαφορᾶς τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τὸν Ἀριστείδην γ'. — 2. Τῆς δὲ πολιορκίας] τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. — Τούτου] τοῦ τειχομαχεῖν, τῆς τέχνης δηλονότι. — 3. Ἀλλοφύλους ἄμα καὶ ἡγησάμενοι] ὅτι οἱ μὲν, Δωριεῖς, οἱ δὲ, Ἴωνες. — 4. Οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ] ἀλλ' ἐπὶ ὑποψίᾳ. μετὰ σπουδῆς γὰρ αὐτοὺς καλέσαντες, εὐτελῶς ἀπέπεμψαν. — Ἀμφοτέροις] Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους.

CIII. Ἀντέχειν] μάχεσθαι. — Ἐφ' ᾧ τε ἐξίσαι] ὡ ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῷ ἐξίνασι. ἰδιῶμα δὲ τοῦ Θουκυδίδου. — 2. Ἦν δὲ τι καὶ χρηστήριον] αἰτίαν λέγει τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτοὺς, δέκα ἔτη ποιήσαντας ἐν τῷ πολέμῳ. — Ἰθωμήτα] Δωριεῖς. — 3. Ἐτυχον ἡρηκότες] ἀντὶ τοῦ ἐκράτησαν. — 4. Προσιχώρησαν] προσῆλθον. οὐκ ἐδού-
45 λοντο γὰρ αὐτοῖς βοηθεῖν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Περί γῆς ὄρων πολέμῳ κατεῖχον] ἐμάχοντο αὐτοῖς ἐνεκὸν ὄρων τῆς γῆς. — Πηγάς] Πηγάι ἐμπόριον πλησίον Μεγάρων. — Νίσαιαν] Νίσαια λιμὴν Μεγάρων. — Αὐτοῖς] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀπὸ τοῦδε] τοῦ τρόπου.
50

CIV. Ὑπὲρ Φάρου] Φάρος νῆσος μικρὰ πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας. — Ἀπέστησεν] ἐποίησεν ἀποστῆναι. — Ἀρχῶν] τῆς ἀποστάσεως δηλονότι. — Ἐπηγάγετο] ἐπεσπάσατο, εἰς συμμαχίαν δηλονότι. — 2. Ἠλθον]

ἀπῆλθον εἰς συμμαχίαν τοῦ Ἰνάρου. Καὶ τῆς Μέμφιδος] φασὶ γὰρ ὅτι τρία τεῖχη εἶχεν ἡ Μέμφις. τῶν οὖν δύο ληφθέντων, πρὸς τὸ τρίτον ἡ μάχη ἐγίνετο. Λευκὸν δὲ ἐκαλεῖτο, ὡς τῶν ἄλλων μὲν ἀπὸ πλίνθων ἐσκευασμένων, ἐκείνου δὲ ἀπὸ λίθων. — Αὐτάβι] ἐν τῷ Λευκῷ περὶ. — Οἱ μὴ ξυναποστάντες] τῷ Ἰνάρῳ.

CV. Ἐς Ἀλιάς] Ἀλιαὶ δρυτόνως πόλις Πελοποννήσου περὶ Τροιζῆνα, τῆς Ἀργολικῆς μοίρας. — Πρὸς Κορινθίους] διὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν Ἐπιδουρίων πρὸς Κορινθίους. — Ἐπὶ Κεχυραλείᾳ] νῆσος αὕτη περὶ τὰ δυτικὰ τῆς Πελοποννήσου. — 2. Πολέμου δέ] οὗτος διὰ τὰ ἀγάλματα πρὸ τῶν Μηδικῶν ἤρξατο. — Ναυμαχία] αὕτη ἡ ναυμαχία μετὰ τὰ Μηδικά. — Αὐτῶν] τῶν Αἰγινητῶν δηλονότι. — Ἐπολιόρκουν] τὴν Αἰγιναν δηλονότι. — 3. Τὰ δὲ ἄκρα] λείπει τὸ, ὕστερον δέ. — Γερανίας] Γερανία ἀκρωτήριον ἐστὶ τῆς Μεγαρίδος, νεῦον εἰς τὴν μεσόγειαν καὶ ἐπίμυκας, καὶ ἀπὸ τοῦ σχήματος οὕτως ὀνομάζεται. — 4. Στρατιᾶς πολλῆς] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 7. Τροπαῖον ἐστήσαν] διὰ τὸ ἀναχωρῆσαι τοὺς Κορινθίους. — Κακιζόμενοι] ψεγόμενοι, ὅτι νεοὶ ὄντες ὑπὸ γερόντων ἡττήθησαν. — Παρασκευασάμενοι] ὀπλισθέντες. — Ἀντίστασαν τροπαῖον] ἐναντίον τροπαῖον ἐστήσαν. — Ἐκδοήσαντες] μετὰ βοῆς ἐξεληόντες. — Ξυμβαλόντες] συμπεσόντες εἰς μάχην.

CVI. Οἱ δὲ] οἱ Κορινθιοὶ. — Αὐτῶν] τῶν Κορινθίων. — Προδισσθέν] μετὰ βίας ἀπεληλαθέν. — Ἐσέπεσεν ἐς τοῦ χωρίου ἰδιώτου] τὸ ἐξῆς, εἰς τινος ἰδιώτου χωρίον, οὐχὶ δὲ δημόσιον χωρίον, ἀλλ' ἰδιωτικόν, περικλείον τοὺς ἐμβάντας. — Καὶ οὐκ ἦν ἐξοδος] τοῖς ἐμβάσι, διὰ τοῦ ἄλλου μέρους δηλονότι, καὶ ὁ μέρος εἰσῆλθον. — 2. Εἵργον] ἐκώλυσον ἐξελεῖν. Τὸ δὲ πληῆος] τὸ σωθὲν τῶν Κορινθίων.

CVII. Τό τε Φαληρόνδε καὶ τὸ εἰς Πειραιᾶ] ἕως τοῦ Φαληρικῆς καὶ ἕως τοῦ Πειραιῶς. — 2. Ἐς Δωριᾶς] Δωριᾶς Ἀττικῶς, ἀντὶ τοῦ Δωριέας. — Βοῖδν καὶ Κυτίνιον καὶ Ἐρινεόν] αὗται αἱ τρεῖς πόλεις περὶ τὸν Παρνασσόν εἰσι. — Ἐλόντων] τῶν Φωκίων. — 3. Καὶ κατὰ θάλασσαν...] τὸ ἐξῆς, καὶ αὐτοὺς, εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι κατὰ θάλασσαν, τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐμελλόν οἱ Ἀθηναῖοι ναυσὶ κωλύσειν. — Οὐκ ἀσφαλές] οὐκ ἀκίνδυνον. — Ἐφαίνετο αὐτοῖς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ περαιοῦσθαι. — Δύσδοξ] δυσπρόρευτος. — 4. Σκέψασθαι] βουλευσάσθαι. — Ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων] προδῶται δηλονότι. — Δῆμον] τὴν δημοκρατίαν. — 5. Ἐδοθήσαν δὲ ἐπ' αὐτοῖς] ἔδραμον μετὰ βοῆς κατ' αὐτῶν. — 6. Νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν] νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπορεῖν τοὺς Λάκωνας. — Τοῦ δήμου καταλ. ὑποψία ἦν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. ὑπώπτευον, φησὶν, ὅτι τὴν δημοκρατίαν ἐβούλοντο καταλύσαι. — 7. Μετέστησαν] μετετάξαντο. τοιοῦτοι γὰρ οἱ Θεσσαλοὶ, εὐχερεῖς τὸν τρόπον. — Ἐν τῷ ἔργῳ] ἐν τῷ πολέμῳ.

CVIII. 2. Ἐς τὴν Μεγαρίδα] γῆν δηλονότι. — Δευτέρᾳ καὶ ἐξηκοστῇ ἡμέρᾳ] ἤγουν παρελθουσῶν ἡμερῶν

ἐξήκοντα δύο. — Μετὰ τὴν μάχην] τὴν ἐν Τανάγρα. — 3. Ἐν Οἰνοφύτοις] τὰ Οἰνόφυτα χωρίον τῆς Βοιωτίας. — Περιεῖλον] καθεῖλον. — 4. Ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον] διδοσθαι δηλονότι. — 5. Περιέπλευσαν] ἐπὶ βλάβῃ τῆς Πελοποννήσου. — Χαλκίδα] Χαλκὶς Θράκης, Χαλκὶς Εὐβοίας, Χαλκὶς Σικελίας, Χαλκὶς Ἀκαρνανίας, ἣν νῦν λέγει.

CIX. Πολλὰ ἰδέαι πολέμων] διάφοροι πόλεμοι, οἷον ναυμαχίαι καὶ πεζομαχίαι, καὶ νίκαι καὶ ἤτται. — 2. Βασιλεύς] ὁ Ἀρταξέρξης. — 3. Οὐ προῦχώρει] τὰ κατὰ σκοπὸν οὐκ ἐγίνετο. — Ἄλλως] μάτην. — Ἄνδρα Πέρσῃ] αἰεὶ ὡς τίμιον λαμβάνει τὸ ὄνομα τοῦ Πέρσου. — 4. Τοῦς τε Αἰγυπτίους] τοὺς ἀποστάντας, καὶ τοὺς συμμαχοὺς αὐτῶν, Ἀθηναίους. — Ἐς Προσωπίτιδα] Προσωπίτις ἐκαλεῖτο ἡ νῦν Νικίου. νῆσος δὲ οὕσα τότε, ἡπειρώθη ὑπὸ τοῦ Μεγαδόου. — Κατέκλεισε] τοὺς Ἀθηναίους. — Πεζῇ] διὰ πεζομαχίας.

CX. Τὰ τῶν Ἑλλήνων... πράγματα ἐξ ἑτῆ πολ.] ἤγουν οἱ Ἕλληνες οἱ ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξ ἑτῆ πολεμήσαντες κατὰ τὴν Αἴγυπτον. — 3. Ὅς τὰ πάντα ἔπραξε] περὶ τῆς Αἰγύπτου] ἤγουν, τὴν ἀπόστασιν ἐποίησε τῆς Αἰγύπτου. — 4. Ἐσχον] ἐλιμνίσαν. — Τὸ Μενδήσιον] τὴν νῦν καλουμένην Θυοῦν. — Κέρας] κέρας καλεῖ τοῦ Νεῖλου τὸ στόμα καὶ τὴν ἐκβολήν. ἐπτά γὰρ εἶχε στόματα ὁ Νεῖλος. — Αἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον] αἱ 25 περισωθεῖσαι, ὀλίγαι οὖσαι, ἐφυγον.

CXI. Παραλαβόντες τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Φωκίας] εἶπε γὰρ ὅτι ἐχειρώσαντο αὐτούς. — Ἐπὶ Φάρσαλον] ἀφ' ἧς ἐξέπεσεν Ὀρέστης. — Τῆς μὲν γῆς] μέρος. — Ὅσα] ἀντὶ τοῦ θσον. — Προῦχώρει αὐτοῖς οὐδέν] οὐ 30 κατὰ τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἐγίνετο. — 3. Παραλαβόντες] εἰς συμμαχίαν δηλονότι. — Πέραν] εἰς τὸ πέραν ὑποστικτέον.

CXII. Διαλιπόντων] παραδραμόντων. — Σπονδαὶ γίνονται] οὕτω γεγόνασιν αἱ τριακοντούταις. — 2. Ἐσχον] ἐπέσχον. — 3. Κίτιον] Κίτιον πόλις Κύπρου, θθεν ἦν Ζήνων ὁ Κιτιεὺς, ὁ φιλόσοφος. — 4. Ἀποθανόντος] αὐτομάτῳ θανάτῳ. — Λιμοῦ γενομένου] ὁ λιμός ἀρσενικῶς. — 5. Τὸν ἱερὸν καλούμενον] ἱερὸς ἐκλήθη, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ ἐγένετο. — Ἐν Δελφοῖς] ὅτι εἰκοσι δύο πόλεις ἦσαν Δελφικαί, ὧν μία ἦν οἱ Δελφοί. Δελφοὶ δὲ ὁμωνύμως ἡ πόλις καὶ οἱ ἄνδρες, ὡς Λεοντίνοι. — Ἀποχωρησάντων αὐτῶν] ὑποστρεψάντων τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὴν οἰκίαν πατρίδα.

CXIII. Ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαϊρώνειαν] τινὲς γὰρ τῶν Βοιωτῶν, μὴ θέλοντες ὑπακούειν τοῖς Ἀθηναίοις, κατέλαβον ταῦτα τὰ χωρία ταχέως. — Ὀρχομενόν] Ὀρχομενός θηλυκῶς παρὰ Θουκυδίδην, Ὀρχομενός ἀρσενικῶς παρὰ Δημοσθένει. — Χαϊρωνίαν] 50

Χαιρωνίαν γίνωσκε καὶ Κορωνίαν
Ἰωνας ἐγγράφοντας, ὡς Τζέτζης λέγει·
ἰῶτα λοιπὸν ἐστὶν Ἰώνων λόγους.
Οὕτω γράφειν δὲ φησὶ καὶ Θουκυδίδην·

οὐδὲν παρ' εἰκὸς αὐτὸς αὐτοῦ γὰρ λόγους τοὺς Ἀττικοὺς Ἵωνας ὡς εὐρεῖν λέγει.

2. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἐν Κορωνείᾳ Κορώνεια πόλις Βοιωτίας. — Λοκροί] οἱ Ὀπούντιοι Λοκροί. — Τῆς αὐτῆς γνώμης] τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. — Κρατήσαντες] οἱ φυγάδες. — 3. Τοὺς ἄνδρας] τοὺς αἰχμαλώτους.

CXIV. Στρατιᾷ] σὺν στρατιᾷ. — Αὐτῷ] τῷ Περιχλείῳ δηλονότι. § Παράσημον τὸ σγῆμά ἐστι, διαβεβαιωτικόν, ἡγγέλθη αὐτῷ ἀνακολούθου γάρ. — Ἀφῆστηκε] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Θρίωξε] εἰς τὸ Θριασίον πεδίον ὡς Ἀθήναζε. — Πausανίου] τοῦ Πλαταιᾶσι. — Ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου] μετὰ τὸ ὑποτάξαι τὰ Μέγαρα. — 3. Ὁμολογία κατεστήσαντο] ἀτάραχον, εἰρηνικὴν ἐποίησαν. — Ἑστιαῖδες] Ἑστίαία πόλις Εὐβοίας, ἥτις νῦν Ὠρεὸς καλεῖται.

CXV. Τοὺς συμμάχους] τοὺς Λακεδαιμονίους. — 2. Ἐκτὼ δὲ ἔτει] μετὰ τὰς τριακοντούτεϊς δηλονότι σπονδὰς. — Περί Πριήνης] πλησίον γάρ ἦν τῆς Μιλήτου, καὶ ἐξήτουν αὐτὴν ἔχειν οἱ Μιλήσιοι. — Ξυπεπελαμβάνοντο] ἐβόηθον τοῖς Μιλήσιοις. — Νεωτερίσαι βουλόμενοι] θέλοντες καινοτομήσαι τὴν πολιτείαν, δημοκρατίαν ποιήσαντες. — 3. Ἐς Αἴμνον] ἡ γὰρ Αἴμνος ὑπήκοος ἦν τῶν Ἀθηναίων. — Ἐγκαταλιπόντες] εἰς τὴν Σάμουν. — 4. Οἱ οὐχ ὑπέμειναν] τὴν δημοκρατίαν. — Ξυνθέμενοι ...] συμφωνήσαντες τοῖς μὴ θέλουσι δημοκρατεῖν. — Τοῖς δυνατωτάτοις] τῶν Σαμίων δηλονότι. — Σάρδεις] Σάρδεις μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως, Σάρδις δὲ οἱ πολῖται. — Διέβησαν ὑπὸ νύκτα] ἤγουν, λαθόντες νυκτὸς εἰσῆλθον. — 5. Τῷ δήμῳ] τῶν Σαμίων. — Τῶν πλειίστων] δημοτῶν. — Ἀπέστησαν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Παρασκευάζοντο στρατεύειν] μετ' αὐτοῦ.

CXVI. Ἐπὶ Σάμου] Ἀττικὸν τὸ ἐπὶ Σάμου. — Οὐκ ἐχρήσαντο] κατὰ τῆς Σάμου. — Τῶν Φοινισσῶν νεῶν] ἤκουον γὰρ οἱ Φοῖνικες κατ' αὐτῶν ἔρχονται. — Πρὸς Τραγίαν] αὕτη κεῖται πλησίον Σάμου. — Ὡν] τῶν Σαμίων. — Στρατιώτιδες] στρατιώτας ἀγούσαι, τοὺς μέλλοντας πεζομαχεῖν ἄς καὶ ἵππαγωγούς καλεῖ. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Πεζῷ] τάγματι. — 40 Ἐπὶ τείχεσι] τουτέστι τρισὶ τειχίσμασι. — 3. Τῶν ἐφορμουσῶν] τῶν πολιορκουσῶν τὴν Σάμουν, τῶν εἰς ἐπίθεσιν οὐσῶν. — Ἐπ' αὐτούς] κατ' αὐτῶν, τῶν Ἀθηναίων. — Στησαγόρας] ὅτι Στησαγόρας Σάμιος ἦν.

CXVII. Προφυλακίδας] τὰς πρὸ τῶν ἄλλων ὁρμούσας. — 2. Κατεκλείσθησαν] οἷον τειχῆρεις ἐγένοντο. — Θουκυδίδου] ἕτερός τις Θουκυδίδης, οὐχὶ ὁ συγγραφεύς. — 3. Προσεχώρησαν ὁμολογίαν] τοῖς Ἀθηναίοις. — Κατὰ χρόνους] οὐδὲ γὰρ εὐπόρου ἀθρόον ἐκτίσαι τὸ πᾶν. — Ταξάμενοι] ὀρίσαντες. — Ξυνέβησαν] συνεβόησαν. — Καὶ πρότερον] ἦσαν δηλονότι.

CXVIII. Οὐ πολλοὶς ἔτεσιν ὑστερον] τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει τῶν σπονδῶν. — Καὶ ὅσα πρόρασις] αἰτία ἤγουν τὸ Κυλώνειον ἄγος καὶ τὰ Πausανίου. — Τούδε τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησιακοῦ, τοῦ προ-

κειμένου. — 2. Τῆς τε Ξέρξου ἀναχωρήσεως] ἀναμεταξύ δηλονότι. — Ἐν οἷς] ἔτεσιν. — Ἐγκρατεστέραν] ἰσχυροτέραν. — Ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμειος] ἐδυνήθησαν τὰ μεγάλα. — Εἰ μὴ ἀναγκάζονται] εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης κινηθεῖν. — Τὸ δέ τι] κατὰ τι. — Οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιεῖν] ἤγουν, οὐκ ἠνέσχοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπιχειρητέα] τοῦ συγγραφέως ἡ λέξις. — ἐχρῆν γὰρ εἰπεῖν ἐπιχειρητέον. — 3. Διέγνωστο] διεψήφιστο. — Κατὰ κράτος] τὸ ἐξῆς, κατὰ κράτος νίκην ἐσεσθαι. — Ἐφη ξυλλήψεσθαι] αἰνίττεται τὸν μέγαν λοιμόν.

CXIX. Ψῆφον ἐπαγαγεῖν] ἤγουν κυρῶσαι. — Ἀπὸ τῆς συμμάχιας] ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ τῶν συμμάχων. — Ψηφισσάμενοι τὸν πόλεμον] διὰ ψήφου ἐπικυρώσαι. — Μὴ προδιαφθαρή] μὴ πρὸ τοῦ εἰσβαλεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν διαφθαρή.

CXX. Οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι... εἰσι] οὐ ψηφίζονται. — Χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας...] οὐ χρὴ, φησὶν, ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς πράγμασι τοὺς ἡγεμόνας προέχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινοῖς. — Προσκοπεῖν] προτιμᾶν. — Ἐκ πάντων] ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ πάντας. τὸ δὲ ἐν ἄλλοις, ἐν προεδρίᾳ καὶ τοῖς τοιούτοις. — 2. Ἡμῶν] τῶν παραθαλασσίων. — Ἐνηλλάγησαν] ἀντὶ τοῦ συνέμειξαν καὶ ὠμίλησαν. — ἐναντίον δὲ ἐστὶ τῷ διηλλάγησαν] διαλλαγήναι γάρ ἐστι τὸ δι' αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ παρακληθῆναι καὶ φιληθῆναι αὐτῷ, ἐναλλαγῆναι δὲ τὸ ἀπὸ φίλας εἰς φίλιαν ἄλλου μεταπηδῆσαι τινος, ἐχθροῦ ὄντος τῷ πρώτῳ φίλῳ. — Φυλάσσειν] τουτέστι φοβεσθῆναι. — Ἐν πόρῳ] ἐν τῇ παράλῳ. πόρον καλεῖ τὰ ἐμπορία. — Τοῖς κάτω] τοῖς παραλίοις. — Τῶν ὠραίων] τῶν καρπῶν. — Λεγομένων] παρ' ἡμῶν. ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ χρῆ. — Προσδέχεσθαι] ἐλπίζειν. — Πρόοιτο] ἀμελήσαιεν. — 3. Εὐ δὲ παρασχόν] ἀντὶ τοῦ παρασχόντος, δηλονότι τοῦ δαίμονος, ὅς ἐστι δωρησάμενος αὐτοῖς τὴν νίκην. — 4. Ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονήν...] τὸ ἐξῆς, ὅς τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν εἰ ἡσυχάζοι. — Ὅ τε ἐν πολέμῳ...] ἐντεῦθεν δείκνυσιν τοῦ πολέμου τὸ ἀθλον. — 5. Κακῶς] ἀνοήτως. — Ἀβουλοτέρων] κακοβουλοτέρων. — Τυχόντα] ἔργον γὰρ ἐστὶ τῆς τύχης τὸ τοὺς ἐναντίους ἀβουλοτέρους καταστήσαι ἐπὶ οὐ μέγα, εἰ οὕτως ἐνίκησαν. — * Ἐς τούναντιον] εὐδούλων τῶν ἐναντίων τυχόντα. — Ἐνθυμείται γὰρ] οὐδεὶς, φησὶν, ἐνθυμείται ὁμοίως οἷς πιστεύει. πιστεύει γὰρ νικᾶν, τὸ πῶς οὐκ ἐννοῶν. καὶ οὐδεὶς ὁμοίως ἔργῳ ἐπεξερχεται οἷς ἐπιθυμείται. δείκνυσιν γὰρ τὴν πίστιν μείζονα τῶν ἐπιθυμημάτων, καὶ τὸ ἐνθυμημα μείζον τοῦ ἔργου. Ἄλλως] οὐδεὶς γὰρ ἐνθυμείται παρόμοια τοῖς βεβαίοις πίστις γὰρ ἐνταῦθα τὴν βεβαιότητα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀσφαλῆ ἀπόβασιν σημαίνει· οὐδεὶς οὖν οὔτε ὅμοια τοῖς πράγμασι ἐνθυμείται, οὔτε ἔργῳ τὰ πιστευθέντα τελεῖσι, ἀλλ' ἐν ἐκατέρωσιν σφάλλεται διὰ τὸ καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν ἀβεβαίον εἶναι, καὶ τὰ πράγματα μὴ κατὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν ἀπαντᾶν, ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀσφαλῶς ἐνίστε δοξασθέντα, ἥτοι βουλευθέντα,

ἐπὶ τῶν ἔργων διὰ τὸ προσπίπτειν δέος ἐκλείπομεν, ὅτι
τὸ μὲν βουλευέσθαι χωρὶς ἀγῶνων καθίσταται, τὰ δὲ
ἔργα ἐπὶ τῆς ταραχῆς καὶ συγχύσεως ἀλλοιοῦνται. —
Τῇ πίστει τῷ θάρρει. — Μετὰ ἀσφαλείας μὲν...]
ἀσφαλῶς, φησὶν, ἐνθυμούμεθα, διὰ τὸ καθ' ἡσυχίαν
δοξάζειν καὶ βουλευέσθαι μετὰ φόβου δὲ ὑστεροῦμεν
ἐν τῷ ἔργῳ, διὰ τὸ λοιπὸν ὁρᾶν αὐτὰ τὰ ἔργα καὶ ἐν
τῇ παρουσίᾳ εἶναι τῶν πραττομένων. — Ἐλλείπομεν]
φοβηθέντες ἐξέπεσομεν τῆς πράξεως, ἣν προσεδοκήσα-
μεν λαβεῖν.

CXXI. Ἰκανὰ... ἐγκλήματα] τὰ παρακινεῖν τὸν
πολεμον. — Ἐγκλήματα] κατὰ τῶν Ἀθηναίων δηλον-
ότι. — Ἀμυνόμεθα] τὰ ἴσα ἀνταποδῶμεν. — 2. Κατὰ
πολλὰ δέ] τὸ δυνατόν κεφάλαιον. — 3. Ὁ ἰσχύουσιν]
οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐξαρτούμεθα] παρασκευάζομεν. —
Ὀλυμπία] γράφεται Ὀλυμπιάσι, ὡς Ἀθήνησι. — Ὑπο-
λαβεῖν] δέξασθαι. — Τοῦτο] τὸ μεταπεισθῆναι. — 4.
Μῖξ τε νίκη... ἀλίσκ.] εἰ ἄπαξ, φησὶ, τῇ ναυμαχίᾳ
νικηθῶσιν, οὐκέτι ἔξουσιν ἐλπίδα νίκης· οὐ γὰρ εἰσι
πεζομάχοι. ἡμεῖς δὲ δηλονότι καὶ ταῖς ναυσὶν ἐὰν νι-
κηθῶμεν, τῷ πεζῷ ἰσχύομεν. — Κατὰ τὸ εἰκός] ὡς
ἔστιν εἰκάσαι. — Ἀλίσκονται] νικῶνται. — Ἀγαθόν]
ἡγουν τὴν εὐψυχίαν. — Ὁ δέ] ἀντὶ τοῦ εἰς δ. — 5.
Οὐκ ἀπεροῦσιν] οὐκ ἀπαγορεύουσιν. — Ἐπὶ τῷ τι-
μωρούμενοι] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῷ τιμωρήσασθαι. — Αὐτοῖς
τούτοις] τοῖς χρήμασι δηλονότι.

CXXII. Ὅδοι] πορισμοί. — Παραρέσεις] παραφαί-
ρεςις, παράσπασις. — Ἐπιτειχισμός] ἐπίθεσις. αἰ-
νίττεται τὴν Δεκλείαν, ἣν ἐτείχισαν. — Τῇ χώρᾳ]
τῶν Ἀθηναίων. — Προῖδοι] προγνοίη. ἄδηλα γὰρ τὰ
τοῦ πολέμου. — Ῥητοῖς] ὠρισμένοις. — Χωρεῖ] κι-
νεῖται. — Τεχνάται] μεθοδεύει. — Παρατυγχάνον]
παρεμπίπτειν. — Ἐν ᾧ] ἀντὶ τοῦ διό. — Ἐυοργήτως]
εὐσκόπως, μεγαλοψύχως, εὐτρόπως· ὁργή γὰρ δὲ τρό-
πος. — Ὁ δὲ ὀργισθείς] δὲ μικροψυχίας. — 2. Ἐν-
θυμούμεθα] ἀντὶ τοῦ ἐπιθυμηθῶμεν· ἔστι γὰρ ὑποθετι-
κόν. — Οἰστών] ὑπομονήκον. — Ἰκανοί] δουλωσόμενοι
δηλονότι. — Δίχα γε ὄντας] διαχωρισθέντας. — Ἰστω]
δὲ ἀκούων δηλονότι. — Φέρουσιν] ἡμῖν δηλονότι. — 3.
Ὁ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι] τὴν δουλείαν καὶ λόγῳ ἀμ-
φιβάλλειν. § Εἰώθεν δὲ συγγραφεὺς ἀπὸ τῶν θηλυκῶν
μεταβαίνειν εἰς τὸ οὐδέτερον, οἷον [c. 59] « Ἰρέπονται
ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐπ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐξεπέμ-
ποντο. » λέγει δὲ ὅτι τὴν δουλείαν ὅπως τῷ λόγῳ ἀμφι-
βάλλειν, οἷον λογίσασθαι, τοὺς Πελοποννησίους αἰ-
σχρόν. δὲ γὰρ ἐνδοιασμός λογισμοῦ ἐστὶ μερισμός. περι-
φραστικῶς οὖν εἰρηται τῷ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι, οἷον τὸ
λογίσασθαι ἡμᾶς καὶ ἐπὶ νοῦν λαβεῖν τὴν δουλείαν. —
Ἐνδοιασθῆναι] εἰς ἀμφιβολίαν ἐλθεῖν. — Ὑπὸ μιᾷ]
τῆς τῶν Ἀθηναίων. — Κακοπαθεῖν] δουλοῦσθαι. — Ἐν
ᾧ] ἐν τῷ κακοπαθεῖν. — Ἡ δικαίως... ἀνέχεσθαι] οἱ
γὰρ ἀμελοῦντες καὶ μὴ ἐπεξερχόμενοι, δοκοῦσιν ἢ
δικαίως πάσχειν, ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι. — Αὐτοῖ]
τούτέστι τὴν ἐλευθερίαν. — Τοὺς δ' ἐν μιᾷ] πόλει δη-

λονότι. — Μονάρχους] τοὺς τυράννους φησὶ μονάρχους.
— 4. Ξυμφορῶν] ἐνταῦθα οὐ κεῖται κυρίως ἡ λέξις,
ἀλλὰ ξυμφορὰν φησὶ τὴν κακίαν. ταῦτα δὲ λέγει τὸ
τυραννεῖσθαι καὶ φέρειν τὴν τυραννίδα. τὸ δὲ ἐξῆς, καὶ
οὐκ ἴσμεν ὅπως ποτὲ τάδε [οὐκ] ἀπῆλλακται τῶν 5
τριῶν μεγίστων συμφορῶν. — Ἡ μαλακίας] δὲ ἡ
διασευκτικὸς ἀντὶ τοῦ καί. Ὁμηρος [Π. Ξ, 108].

Ἡ νέος ἡ παλαιός.

— Οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες...] οὐ δύνασθε, φησὶν, εἰ-
πεῖν ὅτι οὐ διὰ τὸ ἔχειν τὰ τρία ταῦτα οὐ πολεμοῦμεν, 10
ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν, ὃ ἔστι διὰ τὸ ἄγαν φρονεῖν,
καὶ οἷον ὑπερφρονεῖν. ἡ γὰρ κατὰ πρόθεσιν ἐπίτασιν
ἐνταῦθα σημαίνει. — Ταῦτα] τὰ τρία. — Καταφρόνη-
σιν] ὅτι τὴν καταφρόνησιν ἀφροσύνην λέγει.

CXXIII. Βοηθούντας] τὸ ἐξῆς οὕτως ὑπὲρ δὲ τῶν 15
μελλόντων δεῖ τοῖς παροῦσι πράγμασι βοηθοῦντας ἐπι-
ταλαιπωρεῖν, τούτεστι προσεῖναι τὸν πόνον. — Ἐξου-
σίᾳ] δυνάμει. — Ὀλίγον προφέρετε] ὑπερφέρετε τῶν
ἄλλων. οἱ γὰρ Λάκωνες τῶν προγόνων ἦσαν ὀλίγον εὐ-
πορώτεροι. — Ὁ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτῆθη] ὑπ' ἀπορίας κινή- 20
θέντες ἐκτῆσάμεθα. — Θαρσύντας]

Ψιλόν (Σκύλλος?) τις ἐξώρθωσεν [οὐ Τζέτης τάδε].

[γράφειν] χρεὼν α καὶ τὸ θαρσύντες τόδε
θαρσύντας εἰπεῖν. ὃ γελῶν Τζέτης λέγει·

ἀλλ' οὐδαμῶς, ἀνθρώποι· μηδαμῶς ζεῖ·
οὐπω γὰρ οἶδας [ἐκ] ποίου τρόπου λόγος
θαρσύντες εἶναι ἀντὶ τοῦ ἴτε γράφειν;
τάς συγγραφὰς κρίνειν δὲ τεχνικῶς τρόπον
Σκύλλου τε τοῦδ' αὖ καὶ παλαιῶν καὶ νέων.
Τζέτης μόνου χάρισμα δυσμαθεστάτου·
ἡ φύσις ὅνπερ καὶ χυδαῖότης βίου,
ἐργωνιῶντα τῇ στοᾷ καὶ τῷ θόλῳ,
* τηρεῖ διαμπαῆς ἐν σοφῇ κουστωδίᾳ.

ἀνθ' οὐπερ αὐτοῖς οὐδαμῶς συνεστρέχει,
ὅτι τέ φησι τεχνικῶς δέον γράφειν
πεζοῖς ὁμοῦ λόγοις τε καὶ τοῖς ἐν μέτρῳ,
φύρειν δὲ μηδὲν μηδαμοῦ τὰ τῆς τέχνης.

ὅστις δ' ἀναιρεῖν τοὺς τεχνῶν λόγους θέλει,
οὕτως παραιοφύει κοπρῶνα τῷ βίῳ,
ὡν ἐκ σωδῶν, ἐξ ἀτέχνων, βαρβάρων.

τοῖός τις ἐσμὸς ἐξανορθοῖ τὰς βίβλους,
οἷός τις ἐξώρθωσε καὶ Ἡροδότου
τὴν εἰς Ὀμήρου τὴν γονὴν γεγραμμένην,
Ἰωνικὸν πᾶν ἐν γραφῇ μετατρέπων,

ὡς πρὸς τὸ δόξαν οἱ σοφῶ πεφυκότες.
ἐπ' ἡμισείῃ εἰ γὰρ ἦν γεγραμμένον,
εἰτ' οὖν ἀπικνεῖται δὲ, καὶ τὰ τοιαῦτα,

εἰς φῖ σοφῶς μετήγεν, ὀρθῶς μέγας,
* κἄλλη τε πολλὰ μὴ συνεῖς ἀποξέων
κἀνταῦθα * θαρσύντας ποιῶν ὀρθῶς.

— Ξυλλήψεσθαι] βοηθήσειν. — Τὰ μὲν φόβῳ] ἵνα μὴ
δουλωθῇ. — 2. Παραδεσθῆσθαι] ἀθετηθῆναι τὰς σπον-
δάς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — Οἱ πρότεροι ἐπιόντες] οἱ ἀρ-
ξαντες ἀδίκων χειρῶν.

CXXIV. Πανταχθὲν] ἀπὸ πολλῶν ἀφορμῶν. — 55
Εἴπερ βεβαιότατον] λείπει τὸ δοκεῖ, ἢ ἡ, εἴπερ δο-
κεῖ. — Ὑπὸ Ἰώνων] διαβέβληται γὰρ τὸ ὄνομα τῶν

ἴωνων εἰς μαλακίαν· τῶν δὲ Δωριέων ἐπὶ ἀνδρεία δο-
ξάζεται. — Καὶ τῶν ἄλλων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μέλλετε. —
Μεταθεῖν] ἀντὶ τοῦ ἀνασώσασθαι. — 2. Ὡς οὐκέτι
ἐνδέχ.] τὸ ὡς ἀντὶ τοῦ γάρ, ἢ ἧ, οὐκέτι γάρ ἐνδέχεται.
6 Ὅμηρος [II. K, 173].

Ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς.

τὸ δὲ περιμένοντας ἀντὶ τοῦ περιμενόντων. — Τοὺς
μέν] λείπει ἡμῶν. — Τάδε] ἃ εἰπομεν δηλονότι. — Τὸ
αὐτίκα δεινόν] τὸ πρὸς ὀλίγον γινόμενον ἐκ τοῦ πολέ-
10 μου. — Ἀπ' αὐτοῦ] τοῦ πολέμου. — Διὰ πλείονος]
χρόνου. — 3. Καθεστηκυῖαν] γεγонуῖαν. — Πόλιν
τύραννον] τὰς Ἀθήνας λέγει. τὸ δὲ ἐξῆς, πόλιν τύραννον
παραστησώμεθα. πλεονάζει τὸ τῆς τυραννίδος ὄνομα,
ἵνα μᾶλλον παροξύνῃ. — Ἐπὶ πᾶσιν] κατὰ πάντων.
15 — Διανοεῖσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀρχεῖν. — Παραστη-
σώμεθα] δουλωσώμεθα.

CXXV. Γνώμην] ἀπόφασιν. — Ψῆφον ἐπήγαγον]
ψῆφον, νῦν σκέψιν. δηλὸν δὲ ὅτι τισὶ δοκεῖ καὶ τισὶν
οὐ. — Ἐξῆς] κατὰ τάξιν. — Τὸ πλῆθος] τῶν Λακεδαι-
20 μονίων δηλονότι. — 2. Ἀδύνατα] ἀντὶ τοῦ ἀδύνατον. —
Ἐκπορίζεσθαι] ἐκ τινος πόρου λαμβάνειν. § ἀπὸ τῶν
ἐκτὸς εἰς ἄστυ κομίζειν, ὃ νῦν λέγουσιν σκα ** ζεῖν ἐν
τῷ κάστρῳ εἰσάγειν. κάστρον δὲ λέγεται τὸ ἄστυ, καὶ
ἔστι λέξις Ἰταλική. — Μέλλουσιν] ἀναβολήν. — Κα-
25 θισταμένοις] παρασκευαζομένοις.

CXXVI. Ἐγκλήματα ποιούμενοι] ἐγκαλοῦντες. —
2. Τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ] τοὺς τὸ ἄγος δράσαντας
τῆς θεοῦ, τῆς Ἀθηνᾶς. — 3. Κύλωνα ἦν...] τὸ διήγημα τὸ
κατὰ τὸν Κύλωνα θαυμάζει σφόδρα ὁ τεχνογράφος, καὶ
30 συμβουλεύει ἐπιμελέστατα αὐτὸ ἐκμαθεῖν τοὺς νέους,
ἵνα μιμησώνται. § Ὅτι τοῦ διηγήματος τοῦ κατὰ
τὸν Κύλωνα τὴν σαφήνειάν τινες θαυμάσαντες, εἶπον,
ὅτι λέων ἐγέλασεν ἐνταῦθα, λέγοντες περὶ Θουκυδίδου.
§ Ὅτι τὰ κατὰ Κύλωνα ἐπράχθη σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἐν
35 Μαραθῶνι μάχης. — Δυνατός] πλούσιος. — 4. Χρω-
μένῳ] περὶ τυραννίδος δηλονότι, ὡς ἐκ τῆς ἀποκρίσεως
δείκνυται τῆς τοῦ θεοῦ. — Ἀκρόπολιν] ταύτην γὰρ κα-
τελάμβανον οἱ τυραννίδος ἐρῶντες. — 5. Τὰ ἐν Πελο-
ποννήσῳ] τοῦτο προσέθηκεν, ἐπειδὴ ἔστιν Ὀλύμπια
40 καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις. — Ἐπὶ τυραννίδι]
ὡς τυραννήσων. — 6. Εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ...] ἐκ τούτου
δηλοῦται σαφῶς ὅτι περὶ τῆς τῶν Διασίων τὸ μαντεῖον
ἔλεγε. — Καὶ Ἀθηναίοις] καὶ παρ' Ἀθηναίοις. — Διά-
σια] ἦν καὶ ἔλεγε ἴσως ὁ θεὸς ἑορτήν. — Πανδημί...]
45 πανδημί ἐορτάζουσι, θύουσι δὲ πολλοί. — Ἱερεῖα] πρό-
βάτα. — Θύματα] τινὰ πέμματα εἰς ζώων μορφάς τε-
τυπωμένα ἔθουσιν. — Ὀρθῶς γινώσκειν] ἀπλανῶς νοεῖν,
τὸν χρησμὸν δηλονότι. — Τῷ ἔργῳ] τῇ τυραννίδι. —
7. Αἰσθόμενοι] αἰσθήσιν τοῦ πράγματος λαθόντες.
60 Ἐπ' αὐτοῖς] κατ' αὐτῶν. — 8. Αὐτοκράτορσιν] αὐ-
τοῖς οὖσι. — Διαδέναι] οἰκονομῆσαι. — Ἡ ἄν]
τὸ ἦ ἂν ἀντὶ τοῦ ὡς ἄν. — 9. Φλαύρως] ἀσθενῶς.
10. Ἐπιέζοντο] ἐταλαιπώρουν. — Καθίζουσιν ἐπὶ τὸν

βωμόν] ἑαυτοὺς δηλονότι παρὰ τὸν βωμόν. τὸ δὲ καθί-
ζουσιν ἀπὸ τοῦ καθίζω καθίζονται δὲ ἀπὸ τοῦ καθέζο-
μαι. — 11. Οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλ.]
οἱ ἔχοντες ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τὴν ἐπιτροπὴν τῆς φυ-
λακῆς. — Τῶν σεμνῶν θεῶν] τῶν Ἐρινύων, κατὰ
ἀντίφρασιν ἃς μετὰ τὸν Ὀρέστην οἱ Ἀθηναῖοι πλησίον
τοῦ Ἀρείου παγίου ἰδρύσαντο, ἵνα πολλῆς τιμῆς τύχω-
σιν. — 12. Κλεομένης] βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, οὗ
μέμνηται Ἡρόδοτος [6, 70]. — Μετὰ τῶν στασιαζόντων] ἀμφίβολον, πότερον ἤλασε μετὰ τῶν στασιαζόντων Ἀθη-
10 ναίων, τούτεστι καὶ τοὺς στασιαζόντας, ἢ ἤλασε μετὰ
τῶν Ἀθηναίων, ὅτι ἐστασίαζον, ἵνα μὴ ὦσιν ἐν τῇ πό-
λει οἱ ἀλιτῆριοι ὅπερ ἄμεινον. — Κατήλθον μέντοι
ὑστερον] οἱ φυγαδευθέντες.

CXXVII. Ἐκέλευον ἐλαύνειν] μετὰ τὸν Κλεομέ-
15 νην. — Προσεχόμενον] ἐνοχον ὄντα. — Αὐτῷ] τῷ ἄγει.
— Κατὰ τὴν μητέρα] κατὰ τὸ γένος τὸ μητρῶν. — 2.
Τούτο] τὸ ἐκβληθῆναι. — Αὐτῷ] τῷ Περικλεῖ. — Δια-
βολὴν οἴσιν αὐτῷ] συνέβαινε γὰρ αὐτῷ μὴ πιστεῦεσθαι
στρατηγίαν τοιούτῳ ὄντι. — Τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν] τὴν
20 ἀπὸ περιστάσεως δυστυχίαν, καὶ οὐκ ἐξ οἰκείας ἀδουλίας
κακοπραγίαν. καὶ ἐν τῇ δημηγορίᾳ [c. 122 fin.] «Καὶ οὐκ
ἴσμεν ὅπως τῶνδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπῆλ-
λακται. » ἦτοι κακίῳν. καὶ γὰρ αἱ τῆς φύσεως ἐλατ-
τώσεις καὶ διαπτώσεις κακίαι πάντως εἰσὶ. καὶ προῦν
25 ἐν τῇ δημηγορίᾳ Περικλέους τὰς ἀποτυχίας εἰρηκεν
[c. 140] «Ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων
οὐχ ἥσσον ἀμαθὺς χωρῆσαι, ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀν-
θρώπου. » Ἄλλως· διὰ τὸ ἄγος, τούτεστι, διὰ τὸ
μὴ ἐκβληθῆναι ὄντα αὐτὸν ἐναγῇ. — 3. Τῶν καθ' ἑαυ-
30 τόν] τῶν ὄντων κατὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

CXXVIII. Ταίναροι] Ταίναρον ἀκρωτήριον Λακω-
νικῆς ἱερὸν Ποσειδῶνος. — 2. Ἐκέλευον δὲ καί] οἱ
Ἀθηναῖοι. — Χαλκιοῖκος] Χαλκιοῖκος ἡ Ἀθηνᾶ ἐν
Σπάρτῃ, ἢ ὅτι χαλκοῦν εἶχεν οἶκον, ἢ διὰ τὸ στερεὸν
35 εἶναι, ἢ διὰ τὸ τοὺς Χαλκιδεῖς τοὺς ἐξ Εὐβοίας φυγάδας
αὐτὸν κτίσαι. — 3. Αὐτῶν] τῶν Σπαρτιατῶν. — Ἐξε-
πέμφθη] εἰς ἀρχὴν τοῦ Ἑλλησπόντου. — Αὐτός] Παυ-
σανίας. — Ἐρμιονίδα] ἀπὸ Ἐρμιόνης πόλεως Λακω-
νικῆς. — Τὰ πρὸς βασιλέα. . . πράσσειν] βουλόμενος
40 δηλονότι τὰ τοῦ βασιλέως πράγματα ποιεῖν· ἐμῆδιζε
γάρ. — 4. Ἀπὸ τοῦδε] ἀπὸ τούτου τοῦ ἐπιφερομένου,
περὶ Βυζαντίου δηλονότι. — 5. Μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου
ἀναχώρ.] ἐνταῦθα τὰ περὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ παρουσίας
διηγέται. — Προσέχοντες] διαφορὰ προσέχοντος καὶ
45 συγγενοῦς. — Τῷ δὲ λόγῳ] τῇ φήμῃ. — 6. Αὐτῷ] τῷ
Πέρσῃ. — 7. Σέ] ἀντὶ τοῦ σοί. Ἀττικὴ δὲ καὶ ἀρχαία
ἡ φράσις, ἀντὶ δοτικῆς αἰτιατικῆς συντάξεως.

CXXIX. Ἡ γραφή] γραφὴ ἡ ζωγραφία, καὶ ἡ κατη-
γορία, καὶ ἡ ἐπὶ γραμμάτων ἀπλῶς, ὡς τὰ νῦν. — Ἐπὶ
60 θάλασσαν] ἐπὶ τὰ παραθαλάσσια. — Ἐς Βυζάντιον]
ὄντα δηλονότι. — Αὐτῷ] τῷ Ἀρταβάζῳ. — Τὴν σφρα-
γίδα] ἡ σφραγὶς τοῦ Περσῶν βασιλέως εἶχε, κατὰ μὲν
τινας, τὴν βασιλέως εἰκόνα, κατὰ δὲ τινας, τὴν Κύρου

τοῦ πρώτου βασιλέως αὐτῶν, κατὰ δέ τινας, τὸν Δαρείου ἵππον, δι' ὃν χρεμετίσαντα ἐβασίλευσεν. — Ἀποδείξαι τῷ Πausanίᾳ. — Παραγγέλλῃ κελεύη. — 3. Καὶ τῶν ἀνδρῶν] λείπει ἡ ὑπέρ. — Κεῖσεται σοι εὐεργεσία ...] 5 διὰ παντὸς εὐεργέτης κληθήσῃ ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ. — Ἀνεῖναι] βραθυμῆσαι. — Ἀνεῖναι] ἀνεσιν δοῦναι, ἀρεῖναι.

CXXX. Ὡν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ...] ἤγουν, τιμώμενος τὰ μεγάλα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. — Ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ] τῷ Λακωνικῷ. — Ἐδορυφόρου] μετὰ δοράτων προέπεμπον. ταῦτα πάντα ἐν τῇ πρώτῃ παρουσίᾳ ἐπράχθη. — 2. Περισχίν] τρυφήλῃ. — Δυσπρόσδοτον] δυσέντευκτον. — Ἐς πάντας] κατὰ πάντων.

CXXXI. Τό τε πρῶτον] ἀντὶ τοῦ τὸ πρῶτον τε. — 15 Καὶ ἐπειδὴ] ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ δευτέρα παρουσία. — Ἐκπολιορκηθείς] τῇ πολιορκίᾳ ἐκβλήθεις. — Τὰς Τρωϊάδας] εἰσὶ γὰρ καὶ Ἀττικά. — Ἰδρυθείς] καθεσθείς. — Πράσσω] τὰ συμφέροντα ἑαυτῷ. — Ἐσηγγέλλετο] ἐμνηύετο. — Τὴν μονήν] τὴν ἀργίαν. — 20 Ποιούμενος] τὸ ἐπειδὴ πρὸς τὸ ποιούμενος. — Ἐπέσχον] ἑαυτοὺς δηλονότι. — Σκυτάλῃ] ἀντὶ τοῦ ἐπιστολῇν Λακωνικῇν. ἦν δὲ ἡ σκυτάλη ξύλον στρογγύλον ἐξεσμένον, ἐπίμηκες. δύο δὲ παρὰ Λακεδαιμονίους ὑπῆρχον σκυτάλαι· καὶ τὴν μὲν μίαν κατεῖχον οἱ Ἐφοροι τῶν Λακεδαιμονίων, τὴν δὲ ἑτέραν τῷ ἐκπεπομένῳ τῶν στρατηγῶν παρεῖχον. καὶ ὁπότε ἐβούλοντο ἐπιστεῖλαι τι αὐτῷ, φέροντες ἱμάντα λευκόν, περιελίου τὴν σκυτάλῃν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἱμαντός ἐγραφον, καὶ ἀνελίττοντες παρεῖχον τὸν ἱμάντα τῷ ἀποφέροντι. τοῦτο δὲ 30 ἐποιοῦν, ἵνα μὴ μάθωσιν οἱ ἀποφέροντες τὰ ἐν τῷ ἱμάντι γεγραμμένα. ὁ δὲ στρατηγὸς, λαβὼν τὸν ἱμάντα, τῇ ἑαυτοῦ σκυτάλῃ περιελίττει, καὶ ἐγγίνωσκε τὴν τῶν γραμμάτων περιοχὴν. εἰ δὲ τις εἴποι, καὶ πῶς εἶχεν ὁ Πausanίας τὴν σκυτάλῃν, λάθρα τῆς πόλεως ἐξεληθών;

35 ῥητέον ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης στρατηγίας εἶχε τὴν σκυτάλῃν. — Μὴ λείπεσθαι] τὸν Πausanίαν δηλονότι. — Αὐτῷ] τῷ Πausanίᾳ. — 2. Τῇν παραβολήν] τὸν κίνδυνον. τὸ γεγονός ἐπ' αὐτοῦ παραβόλον. § τὴν κατηγορίαν. — Τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο] τὸ κακὸν δηλονότι. καὶ μὴν οὐκ ἦν βασιλεὺς, ἀλλ' ἐπίτροπος. — Διαπραξάμενος] χρήμασι δηλονότι καὶ λόγοις διαπραξάμενος, ἥτοι διακρουσάμενος τὴν κατηγορίαν. — Περὶ αὐτῶν] τῶν κατηγορημάτων.

CXXXII. Γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα] Ἡρακλείδης γὰρ ἦν. — Ἐν τῷ παρόντι] καιρῷ δηλονότι. — Λεωνίδου] οὗτος ὁ Λεωνίδης ὁ ἐν Θερμοπύλαις ἀριστεύσας ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. — Ἀνεψίδος ὧν] τοῦ Πλειστάρχου. — 2. Τῇ τε παρνομίᾳ] διὰ τὸ μὴ στέργειν τοῖς Λακωνικοῖς νόμοις. — Τοῖς παροῦσι] τοῖς ἡθεσι τῶν 50 Λακωνῶν. — Ἐξεδεδίχητο] ἔξω τῶν Λακωνικῶν διητάτο νόμων. — Ἐπὶ τὸν τρίποδα] οὐκ ἐν ᾧ ἐμαντεύετο ὁ Ἀπόλλων, ἀλλ' ἑτερόν τινα, ὃν ἔλαβον οἱ Ῥωμαῖον βασιλεῖς, καὶ μετέθηκαν ἐπὶ τὸν ἵπποδρόμον τοῦ Βυζαντίου. — 3. Ἐξεκόλαψαν] ἐξορύξαντες ἀπῆλειψαν.

— Ἐν τούτῳ] ἐν τῇ κατηγορίᾳ τοῦ Μηδισμοῦ. ἀπηλέγχθη γὰρ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἡθεσι τῶν Λακεδαιμονίων. — Παρόμοιον] τῷ Μηδισμῷ δηλονότι. — Τῇ παρουσίᾳ διανοίᾳ] λείπει ἡ ἐν. — 4. Καὶ ἦν δὲ οὕτω] τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. — Πολιτεῖαν] αὐτονομίαν. — Συνεπαναστῶσι] κατὰ τῆς Σπάρτης. — Τὸ πᾶν] ἤγουν τὸν Μηδισμόν. — 5. Τὰς τελευταίας] δῆλον ὅτι καὶ ἄλλας ἀπέστειλεν. — Ἀνὴρ Ἀργίλιος] τινὲς κύριον, τινὲς ἐθνικόν, ἀπὸ πόλεως Θράκης· ὅπερ ἀμεινον. — Παιδικά] τὸ παιδικά, ὀξύτωνος, οὐδέτερον πληθυντικόν. 10 τοῦτο δὲ τινες ἐπὶ ἀγαθοῦ ἔρωτος, τινὲς δὲ ἐπὶ αἰσχροῦ λαμβάνουσι. § Παιδικά, ἀντὶ τοῦ ἐρώμενος, ᾧ ἐθάβρει. τοῦτο γὰρ τὸ πιστότατος ὢν. — Πάλιν ἀφίκετο] ἐπανῆλθε. — Παραποηισάμενος] ἀντὶ τοῦ ὁμοίαν ποιησάμενος, ὁ Ἀργίλιος. — Ἐκεῖνος] ὁ Πausanίας. — 15 Ὑπονόησας ... καὶ αὐτὸν εὔρε] ὥς ἂν εἰ ἐλεγεν, εὔρε τοῦτο ἀληθές, ὃ ὑπενόει γεγράφθαι.

CXXXIII. Ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου] ἀπὸ συνθήματος τοῦ Ἀργίλιου. — Καλύδην] σκηνήν. — Διακονίας παραβάλοιτο] ταῖς ἀγγελίαις ταῖς ἄλλαις 20 διαβάλλοι. — Παραβάλοιτο] παραβόλως κατηγορήσειεν, ἢ ὑπόπτως διακονήσει. — Προτιμηθεὶ δέ] ἐν εἰρωνείᾳ τὸ προτιμηθεὶς λέλεκται. — Τοῖς πολλοῖς] ἀντὶ τοῦ τοῖς πᾶσι.

CXXXIV. Ἀκριδῶς] ἀληθῶς. — Ἐποιοῦντο] 25 ἔμελλον ποιήσιν, ποιῆσαι ἐβούλοντο. — Αὐτόν] τὸν Πausanίαν. — Ἐφ' ᾧ] οὗ χάριν. — Ἄλλου δέ] Ἐφόρου (δηλονότι ἀφανῶς νεύσαντος), ὅστις ἦν φίλος τῷ Πausanίᾳ. — Χωρῆσαι δρόμῳ] λέγεται τὸν Πausanίαν. — 2. Τοπαρευτικά] ἤγουν κατὰ τὸ ἐνεστός. — 30 Ὑστέρησαν] ἐβράδυναν. — Ἐνδον ὄντα τηρήσαντες] ἐξήει γὰρ εἰς τὸ ἱερὸν πολλάκις. — Ἀπολαβόντες εἰσω] μονώσαντες, περιεῖρξαντες. — Ἀπυκδομήσαν] τειχίσαντες τὰς θύρας ἀπέφραξαν. — Ἀπυκδομήσαν] φασὶν ὅτι, ἥνικα ἐφραξαν κατ' αὐτοῦ τὸ οἶκημα, ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἀλκιθέα πρώτη λίθον ἐπέθηκε. τοιαῦτα γὰρ αἱ Λακωνικαὶ γυναῖκες. τεκμήριον δὲ τοῦτο τοῦ μισοτυράννου εἶναι τοὺς Λάκωνας. — Ἐξεπολιορκήσαν λιμῷ] ἵνα δῆθεν μὴ ἀσεβήσωσιν. 35 ἐτέρῳ δὲ τρόπῳ ἡσέθησαν, ἐν ἱερῷ αὐτὸν πολιορκήσαντες. — 4. Ἐμέλισαν] εἰς δύο ἔτεμον. — Ἐμέλλησαν] ἐσκόπησαν, ἐβουλεύσαντο, ἐγγὺς ἐγένοντο. — Ἐς τὸν Κεάδαν] ἐμβαλεῖν δηλονότι. τόπος ὁ Κεάδας ὠρυγμένος ἐν Λακωνικῇ, ὅπου τοὺς κακούργους εἰώθασι ῥίπτειν. — Πλησίον] τοῦ Κεάδου. — Ὅ 45 ἐν Δελφοῖς] ὁ Ἀπόλλων. — Τόν τε τάφον] τὸ σῶμα. — Ἐν τῷ προτεμενίσματι] ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ προαστείῳ. — Δύο σώματα ... ἀποδοῦναι] τουτέστι, δύο Ἐφόρους ἀποθανεῖν ἀντ' αὐτοῦ· οἱ δὲ ἐσφάσαντο τοὺς ἀνδριάντας. — Ἀνδριάντας... ἀνέθεσαν] ἀνθ' ἐνὸς σώματος τοῦ Πausανίου δύο στήλας τοῦ Πausανίου ἀνέθηκαν.

CXXXV. 2. Τοῦ δὲ Μηδισμοῦ τοῦ Πaus. ...] πκ-

ρέχθαις, διὰ τὸ ἀκόλουθα εἶναι ταῦτα τῷ κατὰ Πausανίαν· οὐδὲν γὰρ ταῦτα πρὸς τὸ ἄγος συμβάλλεται. — 3. Ψωστρακισμένος] διὰ τὸ φρόνημα, ὃ εἶχε Θεμιστοκλῆς περὶ τῆς Σαλαμῖνος, ἐξωστρακίσθη ὑπὸ Ἀθηναίων, ὥστε τὸ φρόνημα αὐτοῦ καθέλυσιν. — Εἰρητο] ἐνετάταλτο.

CXXXVI. Αὐτῶν εὐεργέτης] ἐπειδὴ γὰρ οὐ συνεμάχησαν οἱ Κερκυραῖοι τῇ Ἑλλάδι κατὰ τοῦ βαρβάρου, ἀλλὰ ἐσοφίσαντο, ἐμελλον αὐτοὺς ἀνελεῖν οἱ πολεμήσαντες. ὃ δὲ Θεμιστοκλῆς ἐκώλυσε, λέγων ὅτι, εἰ τοῦτο γένηται, καὶ τὰς μὴ συμμαχασάσας πόλεις ἀνέλωμεν, μεῖζον πάθος ἔσται τῇ Ἑλλάδι ἢ περὶ Πέρσης αὐτῆς κυριεύσας ἐπεξῆλθε. καὶ διὰ τοῦτο ἦν εὐεργέτης αὐτοῖς. — Ἀπέχθουσαι] ἐχθρὸς γενέσθαι. — Διακομίζεται] ἀγεται. — Ἐς τὴν ἡπειρον τὴν καταντικρὺ τὴν Θεσπρωτίδα. — 2. Πύστιν] φήμην. — Οὐ φίλον] πέμψαντος γὰρ ποτε Ἀδμήτου Ἀθήναζε περὶ συμμαχίας αἰτήσεως, ὃ Θεμιστοκλῆς ἀνέπεισε τὴν πόλιν μὴ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦν αὐτῷ φίλος. — Καταλύσαι] καταλύσαι μὲν κυρίως ἐπὶ τῶν ὀχουμένων ἐπὶ ἄρματος, κατὰ γιναι δὲ ἐπὶ νεώς. — 3. Ἐπὶ τὴν ἑστίαν] ἔνθα τὸ πῦρ ἀνάπτεται εἰς τιμὴν θεοῦ τινός. — Οὐκ ἀξιοί] οὐκ ἀξίον νομίζει εἶναι τοῦ Ἀδμήτου. — Αὐτός] ὁ Θεμιστοκλῆς. — Αὐτῷ] τῷ Ἀδμήτῳ. — Ὑπ' ἐκείνου] τοῦ Ἀδμήτου. τὸ δὲ ἐξῆς ὑπὸ πολλῶν ἐκείνου ἀσθενεστέρου. πᾶς γὰρ ὁ τυχὼν τὸν δυστυχῶντα δύναται τιμωρεῖσθαι. — Αὐτός] ὁ Θεμιστοκλῆς. — Ἐκείνῳ] τῷ Ἀδμήτῳ. — Χρεῖας τινός καὶ οὐκ ... σώζ...] χρεῖας τινός ἐξωθεν, καὶ οὐχὶ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. — Ἐκείνῳ] τὸν Ἀδμήτον. — Αὐτόν] τὸν Θεμιστοκλέα. — Ἐφ' ᾧ] οὐ ἔνεκα. — Ἀποστερῆσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ οὐκ ἀξιοί.

CXXXVII. Ὡς περ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο] αὐτῷ τῷ σχήματι. — Πολλὰ εἰποῦσιν] ἀντὶ τοῦ ἀπειλῆσαι. — Ἐς Πύδναν] ἕως τῆς Πύδνης. — Τὴν Ἀλεξάνδρου] πόλιν δηλονότι, τοῦ Φιλέλληνο. — 2. Καταφέρεται ... ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον] ἄλλο δυστύχημα τοῦ Θεμιστοκλέους. — Ἐπολιόρκει Νάξον] διὰ τὴν ἀποστασίαν αὐτῆς. — Καὶ δι' ἃ φεύγει] ὅτι καὶ αὐτὸν φησι συνειδὸτα ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγειν τὸν Θεμιστοκλέα. — Ἀπομνησεσθαι] ἀποδοῦναι μνησθέντα. — Ἀποσαλεύσας] ἀποφυγὼν ἐκ τοῦ λιμένος, καὶ σάλῳ ὁμιλήσας, τουτέστι τῷ ἀλιμένῳ τόπῳ, ἔνθα σάλος γίνεται. — 4. Θεμιστοκλῆς] ἐπιστολῇ Θεμιστοκλέους. — Θεμιστοκλῆς ἦκω] λείπει ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἢ ὦν μετοχή, ἢ ᾧ, Θεμιστοκλῆς ὦν. καὶ, « Ἦκω Διὸς παῖς » [Eurip. Bacch. 1] ὦν. — Πλείω ἀγαθὰ] εἰργασμαὶ δηλονότι. — Ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί] τὰ πράγματα ἦσαν δηλονότι. — Ἡ ἀποκομιδὴ] ἡ ὑποτροφή. — Εὐεργεσία] ἀντίχαρις. — Γράψας ... οὐ διάλυσαν] ταῦτα κεῖται παρ' Ἡρόδοτῳ [8, 110] ἀκολούθως, ὡς ἐπράχθη. — Δι' αὐτόν] τὸν Πέρσην.

CXXXVIII. Αὐτοῦ τὴν διάνοιαν] ὅτι εἶπεν, ἐπειδὴ ἰσχυσε, μηχανῇ τινὶ σῶσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. — Τὴν

διάνοιαν] τὴν γνώσιν. — Ὅν ἐπέσχε] ἐσκόπει γὰρ, εἰ πως αὐτὸν ἐν τῷ μεταξὺ ἀνακαλέσειντο οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπέσχε] αὐτὸν δηλόντι. — Τῶν ἐπιτηδεύματων] τῶν ἔδων. — 2. Αὐτῷ] τῷ Πέρσῃ. — Ὅσος οὐδεὶς πω Ἑλλήνων] Ἰστιάος, καὶ Ἰππίας, καὶ Δημάρατος, καὶ ἄλλοι. — Τοῦ Ἑλληνικοῦ] ἔθνους δηλονότι. — Ὑπετίθει αὐτῷ] ὑπέβαλλε τῷ Πέρσῃ. — Διδούς] ἀντὶ τοῦ δίδοναι. — 3. Ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς...] ἐγκώμιον Θεμιστοκλέους. — Φύσεως ἰσχύν] τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων, ὅσον δύναται. — Ἐς αὐτό] εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς φύσεως. — Θαυμάσαι] ἀντὶ τοῦ θαυμασθῆναι. — Οἰκεία] φυσικῇ. — Οἰκεία ... ξυνέσει] ἀνευ μαθήσεως τὴν ξύνεσιν. — Οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδέν] οὔτε ἀπὸ προμαθήσεως ἀγαγόν τι ἐς αὐτὴν, ἥτοι τὴν ἰσχὺν τῆς φύσεως. — Τῶν τε παραχρῆμα] τῶν παραπιπτόντων. — Γνώμων] κρίτης. — Ἐπιπλεῖστον] καλῶς τὸ ἐπὶ πλεῖστον θεοῦ γὰρ μόνον τὸ πάντα εἰδέναι. — Οἷός τε] ἦν δηλονότι. — Ὡς δ' ἀπείρου εἴη, οὐκ ἀπῆλλακτο κρίναι ἱκανῶς] οἷον, καὶ ἐν τοῦτοις τοῖς ἀγνώστοις οὐ διημάττανε τῆς κρίσεως. — Ὡς ἐξήλωσε καὶ ἐπὶ τῶν νεῶν τῆς κτίσεως, καὶ ἐπὶ τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἀλλαχοῦ. — Τό τε ἄμεινον ἢ χεῖρον] τὸ συνοῖσον ἢ τὸ βλαπτικόν. — Μάλιστα] τῶν ἄλλων δηλονότι. — Αὐτοσχεδιάζειν] ἐτοίμως λέγειν. — 4. Φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτόν] αἵμα γὰρ ταύρειον πῶν ἀπέθανεν. — Ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ... ὑπέσχετο] τοὺς μακροὺς ἐπαίνους ἐν τοῦτοις ἀνέτρεψας, Θουκυδίδῃ, ἄφρονος ἔργον ἀνδρὸς δεδρακέναι δεῖξας. εἰ γὰρ τὸ μέλλον, ὡς ἔφη, προέβλεπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, πῶς, ἂ μὴ ἦν δυνατὸς τελέσαι, ὑπέσχετο, μὴ προγνοὺς ὡς ἡ τῶν Ἑλλήνων ἰσχύς ἀκαταγώνιστος ἦν ἐκ τῶν προλαβόντων; — 5. Μαγνησίᾳ τῇ Ἀσιανῇ] δύο γὰρ εἰσι Μαγνησίαι, Θεσσαλὴ καὶ Ἀσιανή. — Μυοῦντα] πόλιν Καρίας ὁ Μυοῦς. — 7. Τὰ μὲν κατὰ Πausανίαν...] ὥς περ σχετλιαζὼν καὶ οἰμώζων ταῦτα φησὶν ὁ συγγραφεύς.

CXXXIX. Περί τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως] καὶ ἄλλας γὰρ ἐποίησαντο, ἀπελάσαι τοὺς ἐννέα Ἀρχοντας. — Ψήφισμα] ὃ ἐγράψε Περικλῆς. — Τοῖς λιμέσιν] οὐ μόνον τοῦ Πειραιῶς, ἀλλὰ παντὸς λιμένος ὃν ἤρχον οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Ὑπήκουον] τοῖς Ἀκαδεαίμονις. — Ἐπικαλοῦντες] ἰδίως εἶπε νῦν ἀντὶ τοῦ ἐγκαλοῦντες. — Ἐπ' ἐργασίαν] περιττὴ ἢ ἐπὶ πρόθεσις. — Τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς] τὴν γῆν λέγει τὴν μεταξὺ Μεγάρων καὶ Ἀττικῆς, ἥντινα ἀνέθεσαν ταῖς Ἑλευσινιαῖς θεαῖς. τὴν αὐτὴν δὲ λέγει καὶ ἀόριστον. Ἀόριστος δὲ ἔστιν ἡ μὴ ἔχουσα δρους μὴδὲ σπειρομένη, ἢ γὰρ σπειρομένη δρους ἔχει, ἅτε οὐσὰ μεμερισμένη, ἕως οὐ ἔστιν ἐκάστου τὸ δίκαιον τῆς διακρατήσεως. — Τῆς ἀόριστου] τῆς πολλῆς. — Καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν] ὡς ὅτι δούλους τοὺς ἀποφεύγοντας ἐδέχοντο. — 3. Καὶ λεγόντων ἄλλο ἐν μὲν οὐδέν] οἷον περὶ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἄλλων. — Γνώμας] βουλάς. — Ἀπαξ] παντελῶς. — 4. Ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα] τὸ ψήφισμά φησιν οὐ τὸ

Μεγαρέων, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτονόμους τοὺς Ἑλληνας. — Καθελεῖν] τὸν πόλεμον.

CXL. Τῆς μὲν γνώμης] δημηγορία Περικλέους. — Ὅργῃ] διανοία, τρόπος, σκοπῷ. — Πρὸς δὲ τὰς συμφοράς] πρὸς τὰ συμβαίνοντα. — Τρεπομένους] μεταβαλλομένους. — Ἀναπειθομένους] περιττὴ ἢ ἀνά. τούτεστι πειθομένους. — Τοῖς κοινῇ δοξάσι. . . βοηθεῖν] καὶ μὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπολιγνῶν τὸν πόλεμον, μηδὲ τὸν συμβουλευσάντα αἰτιᾶσθαι. — Ἡ μὴδὲ κατορ-
10 θοῦντας] ἀντὶ τοῦ ἢ μὴδὲ κατορθούντων· ἀντίπτωσις γάρ ἐστι. — Τὰς συμφοράς] τὰς ἀποδόσεις. — Ἀμαθῶς] ἐσφαλμένως. — 2. Πρότερον] ὅτε ἐκώλυνον τὸ τεῖχος γενέσθαι. — Εἰρημένον] ὑπεσχημένου ὄντος τοῦ πράγματος ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς τριακοντούτεσι. —
15 Διαφόρων] τῶν ὑποθέσεων ἐξ ὧν διάφορα φρονούμεν. — Δέχονται] λύειν τὰ διάφορα ταῖς δίκαις. — Λόγοις] διαδικασίαις. — 3. Καθαρεῖν] ἀκυροῦν. — 4. Προϋχονται] προβάλλονται. — Αἰτίαν ὑπολίπησθε] ἀντὶ τοῦ αἰτιᾶσθαι. — 5. Πείραν τῆς γνώμης] εἰτε φοβού-
20 μεθα τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰτε καὶ μὴ. — Οἷς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τοῦτο] τὸ καθελεῖν τὸ Μεγαρέων πινάκιον. — Ἀπισχυρισάμενοι] ἰσχυρῶς ἀπαγορεύσαντες. — Προσφέρεσθαι] ὁμιλεῖν.

CXLI. Ὑπακούειν] πάντοτε, ὁσάκις ἂν κελεύω-
25 μεθα. — Βλαθῆναι] ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πράγματος. — Καὶ ἐπὶ μεγάλῃ] κατὰ κοινού τὸ διανοήθητε. — Ξυνφόβῃ] ἔάν γὰρ ὑπακούσωμεν αὐτοῖς, φησὶν, ἐν τούτῳ, λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ἄλλων δεδοικαμεν. — Δικαίως] κέλευσις, πρόσταξις. § τὸ δικαιοῦν διὰ μικρὰν πρόφασιν
30 μὴ δέχεσθαι πόλεμον. — 2. Οὐκ ἀσθενέστερα ἔχομεν] οὐκ ἀσθενεστέρας διακείσμεθα. — 3. Αὐτοῦργοι] δι' ἑαυτῶν τὴν γῆν ἐργαζόμενοι, σπάνει δούλων. — Ἀπειροὶ] ἀδίδακτοι. — Ὑπὸ πενίας] τῶν πόλεων δηλονότι. — 4. Πληροῦντες] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ἀπὸ
35 τῶν αὐτῶν] ἐξ ὧν ἔχουσιν — Θαλάσσης ἐιργόμενοι] θαλασσοκράτορες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι. — 5. Αἱ βίαιαι ἐσφοραὶ] οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἅτε πένητες, βιαίως εἰσέφερον. — Ἀνέχουσι] βραστάζουσιν, αὐξάνουσι. — Τὸ μὲν] τὸ τῶν σωμάτων, ὡς σώσσοντες αὐτὰ ἐκ τῶν
40 πολέμων. δεῖ δὲ ὑποστίξαι εἰς τὸ μὲν. — Πιστόν] βέβαιον. — Τὸ δέ] τὸ τῶν χρημάτων οὐκ ἐστι, φησὶ, βέβαιον, ὅπως μὴ δαπανηθῶσι. — Μὴ οὐ προαναλώ-
[σιν] σημειῶσαι, μὴ προαναλώσειν τὰ χρήματα πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ βέβαιον οὐκ ἔχουσιν. οἱ δ' αὐτοῦρ-
45 γοὶ τοῦ πολέμου τὸ πιστόν ἔχουσιν ὅτι περιγενήσονται, διότι τοῖς κινδύνοις ὑπομένειν ἐμελέτησαν. — 6. Πολεμεῖν δέ...] καθὼ μόνους τοῖς σώμασι θαρρόυσιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασι θαρρόουσιν. — Ἀντιπαρασκευήν] ἀνθόπισιν. — Μήτε
50 βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρώμενοι] αὐτόνομοι γὰρ πάντες. — Οὐχ ὁμόφυλοι] οἱ μὲν γὰρ Ἀωριεῖς, οἱ δὲ Βωιωτοί. ἰστέον ὅτι τὴν τῆς δημοκρατίας διαβολὴν πᾶσαν ἐνταῦθα ἔθηκε. — 7. Τὰ οἰκεία φθεῖραι] ἐκ τοῦ πολεμεῖν τῇ ἀπουσίᾳ. — Χρόνιοι] διὰ χρόνον πολλοῦ. — Μορίῳ]

μορίῳ ἡμέρας βουλευόμεναι. — Βλάψειν] τὰ κοινὰ δηλονότι.

CXLII. Κωλύσονται] ἀντὶ τοῦ κωλυθήσονται. — Σχολῇ] βραδέως. — Διαμέλλωσι] βραδύνωσι. — Οὐ μενετοί] οὐ μένουσι, φησὶν, ἀλλ' εἰσὶν ἐξεῖς. — 2. Ἡ 5 ἐπιτείχισις] ἐπιτείχισις ἐστὶ τὸ πόλιν τινὰ ἐτέραν πλησίον ἄλλης τειχίσαι, διὰ τὸ φρουρεῖν καὶ λυμαίνεσθαι τὴν γῆν. 3. Τὴν μὲν] τὴν ἐπιτείχισιν. — Ἐκεῖνοις ἡμῶν ἀντεπιτ.] δυνατῶν ὄντων ἡμῶν ἀντεπι-
10 τεῖχισαι ἐκεῖνοις. — 4. Καταδρομαῖς] ἐφόδοις. — Καὶ 10 αὐτομολαῖς] δεχόμενοι τοὺς αὐτομολοὺς δούλους. — 7. Ἀπὸ τῶν Μηδικῶν] ἀλλὰ δηλονότι καὶ πρὸ τῶν Μηδικῶν. — 8. Καὶ ἐν τῇ μὴ μελετῶντι] ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ μὴ μελετᾶν. — 9. Τέχνης ἐστίν] ἡ ἐπιτήδευμα ἢ πρᾶγμα. — Ἐκεῖνῳ] τῷ ναυτικῷ.
15

CXLIII. Μισθῷ μέζονι. . .] τοῦτ' ὀφθαλμοῖς, ὅτι οὐ δεινόν, εἰ Λακεδαιμόνιοι μισθῷ μέζονι ἀπὸ τῶν Ὀλυμπίαισιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων ἐπειρῶντο ὑποκλέπτειν τοὺς ἡμετέρους συμμάχους. τούναντιον γὰρ ἂν ᾤν δεινόν, εἰ πρὸς ἄλλους μετὰ τῶν ἡμετέρων μετοίκων εἰσέβαλλον, 20 μὴ ὄντων ἡμῶν ἀντιπάλων. βούλεται δὲ διὰ τούτων δεῖξαι ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι μετ' ἡμῶν μὲν ἢ μετὰ τῶν ἡμετέρων συμμάχων ἰσχυροὶ εἰσι, καὶ δεινόν ἔνθα εἰσβάλλοιεν· μόνον δὲ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἰδίων συμμάχων ἀδύνατοι, μήτε ναυτικὸν ἔχοντες μήτε πολέμων ἐμπει-
25 ρίαν. νῦν δὲ τοῦτο ἡμῶν ὄντων, ἤγουν ἀντιπάλων, οἷον κυβερνήτας ἔχομεν πολλίτας, καὶ τὴν ναυτικὴν ἐμπερίαν, ὥς δὲ καὶ πολεμικὴν, οὐ δεινόν, εἰ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἡμῶν ἤκοιεν. — Μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν] τῶν Λακεδαιμονίων μὴ ὄντων, καὶ αὐτῶν ναυτικῶν ὄντων. — 30 Δεινόν ἂν ᾤν] εἰ ᾤν αὐτοῖς, φησὶ, κατ' ἄλλων δ' ὁ πόλεμος, μὴ καθ' ἡμῶν, οἱ καὶ πολλίτας ἔχομεν κυβερνήτας, δεινόν ἂν ᾤν ἐκεῖνοις τὸ τοὺς Λακεδαιμονίους λαβεῖν τοὺς ἡμετέρους συμμάχους· νῦν δὲ καθ' ἡμῶν ὄντος αὐτοῖς τοῦ πολέμου, οὐκ ἐστὶν ἡμῖν τοῦτο δεινόν, τὸ δὲ εἰσδάντων 35 αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων περὶ Λακεδαιμονίων λέγει, ὅτι ἐμελλον δεινοὶ εἶναι ἐκεῖνοις, εἰσδάντες κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν ἡμετέρων μετοίκων, οὓς ὑποκλέπτουσιν ἐξ ἡμῶν. ἄλλοι δὲ οὕτω φασὶν, ὅτι δεινόν ἡμῖν ἐμελλον εἶναι τοῦτο, ὑποκλέπτειν τοὺς παρ' ἡμῖν ξένους τῶν
40 ναυτῶν, εἰ μὴ ἱκανοὶ ᾤμεν ἡμεῖς καὶ οἱ μέτοικοι ἔλθειν κατ' αὐτῶν καὶ ἐκτὸς τῶν ξένων. νῦν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμῖν τοῦτο δεινόν, ἐπειδὴ ἱκανοὶ ἐσμεν καὶ χωρὶς τῶν ξένων ἔλθειν κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν μετοίκων ἡμῶν, τούτεστιν Ἰώνων. — Τόδε] τὸ ἀντιπάλους ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ τῶν 45 μετοίκων εἶναι αὐτοῖς. — 2. Οὐδεὶς ἂν δέξαιτο...] αὐδεὶς ἂν, φησὶ, θελήσειε ξένος τὴν πατρίδα φεύγειν, καὶ μετὰ τῶν ἀσθενεστέρων, τούτεστι Λακεδαιμονίων, ἀγωνίζεσθαι διὰ μισθὸν ὀλιγήμερον. τὸ δὲ τὴν πατρίδα φεύγειν, δηλοῖ ὅτι σύμμαχοι καὶ ὑπήκοοι εἰσιν αὐτῶν. 50 καὶ δηλονότι, ἔάν τοις Λακεδαιμονίοις διὰ μέζονα μισθὸν προσχωρήσωσι, διωχθήσονται ὑπὸ τῶν ἀσθενέστερος βιαζομένων, πολιορκουμένων ὑπὸ Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν ναυτῶν. — Τὴν τε ἑαυτοῦ] κα-

τοικίαν. — Τῆς ἡσσανος] ἡσσανες γὰρ τὰ θαλάσσια οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 4. Οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται... πλεόν, φησί, βλαβήσονται, μέρους τῆς Πελοποννήσου δηλωθέντος, ἥπερ ὅλη ἡ Ἀττική. κατὰ πολὺ γὰρ μείζων ἡ Πελοπόννησος. — Τὸ τῆς θαλάσσης κράτος] ὅπερ ἔχομεν δηλονότι. — 5. Εἰ γὰρ ἤμεν νησιώται] δηλονότι ἡμεῖς. οὐ γὰρ ἔχουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς. χρὴ οὖν ἡγήσασθαι ἡμᾶς νησιώτας, καὶ ὡς νῆσον τὴν πόλιν οἰκεῖν, τῶν ἀγρῶν μὴ φροντίζοντας. — Οἰκίας] τὰς ἐν τοῖς προαστείοις. — Αὐθίς] εἰς τὸ μέλλον. — Ἑσυχάσουσι] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Τὴν τε δλόφουρσιν] χρὴ δηλονότι. § τὸν θρήνον, τὴν λύπην. — Τῶν σωμάτων] τῶν ἀνδρῶν. — Τάδε] τὰ κτήματα. — Οὐχ ὑπακούσεσθε] οὐχ ὑπειζετε.

15 CXLIV. Ἦν ἐθέλητε ἀρχὴν τε μὴ ἐπικταῖσθαι] αἰνίττεται Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν, ἧς ἐπεθύμουν κρατῆσαι. — Διανοίας] ἐπιβουλὰς. — 2. Ἐκεῖνα] τὰ περὶ Σικελίαν. — Ἦν καὶ Λακεδαιμόνιοι ... ποῦσι] ἀδύνατον αὐτοὺς ἀντέθηκεν, ὅπερ ἐκείνοι ποιεῖν οὐκ ἠνέσχοντο. — Οὕτε γὰρ ἐκείνοι] τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα. — Τόδε] τὸ ξενηλατεῖν. — Τοῖς Λακεδαιμονίοις] οἶμαι τὸ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀμάρτημα τοῦ γραφέως, ἐνθέντος τῷ κειμένῳ, ὅπερ ἦν ἐρμηνεία τοῦ σφίσι, ἐξωθέν τινι πρότερον ἐπιτεθείσα. — 3. Πολεμεῖν] ἡμᾶς δηλονότι. — 25 Ἐκ τε τῶν μεγίστων] κατὰ κοινού τὸ εἰδέναι χρὴ. — 4. Ὑποστάντες] δεξάμενοι. — Οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε] οὐκ ἀπὸ τοσαύτης παρασκευῆς, ἀλλὰ ἐλάσσονος. — Γνώμη τε πλείον ἢ τέχνη] συνέσει, φρονήσει. ἐπὶ πλεόν ἐνταῦθα τῶν ἄλλων ἡ Γοργίειος ἀλήθεια περίσωσις, καὶ 30 ἔστιν οὐκ ἀχαρὶς διὰ τὴν ταχέϊαν πλοχὴν τοῦ ὀνόματος. — 5. Ὡν] τῶν πατέρων. — Ἐπιγιγνομένοις] παισὶν ἡμῶν δηλονότι.

CXLV. Γνώμη] βουλῇ. — Ἐφρασε] ἡρμήνευσεν. — Τὸ ζύμπαν] τὸ κεφάλαιον. — Ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ] 35 ἐξ ἰσοτιμίας, καὶ οὐχὶ κελεύομενοι. — Οἱ μὲν] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

CXLVI. Ἐν αὐταῖς] ταῖς αἰτίαις καὶ διαφοραῖς. — Ἀκηρύκτως] ἀνευ κηρυκείου, ὡς πρὸς φίλους δῆθεν. οἱ γὰρ πρὸς ἐχθροὺς ἀπιόντες ἀσφαλείας ἔνεκα, δσάκις 40 ἡβούλοντο, μετὰ κηρυκείου ἀπήσαν, οὐς ἀνόςιον ἡγοῦντο καὶ ἀσεβὲς κακούργειν.

IN LIBRUM II.

45 I. Ἐνθένδε] ἀπὸ τῆςδε τῆς αἰτίας. — Ἐν ᾧ] πολέμῳ. § Ἐν ᾧ, ἀντὶ τοῦ ἐξ οὗ, ἀφ' οὗ. — Ἐπεμύγνυντο] ἐπιμιζάντων εἶχον. — Ἀκηρυκτεῖ] ἀνευ κηρυκείου, ὡς ἐχθροῖ. § ἀνευ κηρυκείου μᾶλλον καὶ προκαταγγέλλουσας. — Παρ' ἀλλήλους] παρ' ἀλλήλους ἐρχόμενοι. — 50 Καταστάντες τε] ἀρχὴν τοῦ πολέμου ποιήσαντες.

II. Τέσσαρα μὲν γάρ] τοῦτο πρὸς τὸ, Ἀρχεται δὲ ὁ πόλεμος· τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου. — Εὐβοίας ἄλωσιν] ἦν ἐν τῇ πρώτῃ λέγει. — Ἐπὶ Χρυσίδος] ἡ Χρυσὶς Ἰέρεια ἦν ἐν Ἀργεῖ. ἡρίθμουν δὲ τοὺς χρόνους οἱ Ἀργεῖοι ἀπὸ

τῶν ἱερειῶν. — Ἐτι δύο μῆνας] δρα τὴν ἀκρίβειαν τοῦ χρόνου. τούτεστι δέκα μῆνας. κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ ἡλλάσσοντο. — Βουωταρχοῦντες] οἱ τῶν Βουωτῶν ἀρχοντες. ἦσαν γὰρ οἱ πάντες ἔνδεκα. — 2. Ἰδίας ἔνεκα δυνάμεως] * ἔνεκα τοῦ αὐτοὶ δυνατοὶ γενέσθαι. — Καὶ 5 τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι] ἵνα μὴ δημοκρατῆται. — 4. Θέμενοι δέ] ἀντὶ τοῦ περιθέμενοι ἑαυτοῖς. Ὅμηρος·

Σάκε' ὁμοισιν ἔθεντο.

ἀνόητον γὰρ τὸ, μεταξὺ πολεμίων ὄντας, μὴ περικεῖ- 10 σθαι τὰ ὄπλα. τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτι ἐν τῇ ὁδῷ τυχὸν ἐβάσταζον αὐτὰ, ὡς δ' εἰς τοὺς πολεμίους ἦλθον, ἐνεδύσαντο. — Τοῖς μὲν ἐπαγομένοις] τοῖς προδόταις. — Ἐργου] φόνου δηλονότι. — Γνώμην] βουλὴν. — Ἐπιτηδείους] πρὸς φιλίαν. — Φιλίαν] δηλονότι τῶν Θηβαίων. — 15 Κατὰ τὰ πάτρια] ἐθῆ δηλονότι. — Ξυμμαχεῖν] τοῖς Θηβαίοις. — Τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὄπλα] ἀντὶ τοῦ σὺν αὐτοῖς ὀπλιζέσθαι. — Παρ' αὐτοῦς] πλησίον αὐτῶν. — Σφίσι] τοῖς Θηβαίοις. — Προχωρήσειν] προσνεύσειν. 20

III. Ἐξαπινάως] ἀπροδοκῆτως. — Τοὺς λόγους δεξάμενοι] παρὰ τῶν Θηβαίων. — Οὐδὲν ἐνεωτέρizon] οἱ * Θηβαῖοι δηλονότι. — 2. Πῶς] κατὰ τίνα τρόπον· συντακτέον δὲ ὅτω, πράσσοντες δὲ κατενόησάν πως. — Ἐπιθέμενοι] μετὰ βάρους ἐπελθόντες τοῖς Θη- 25 βαίοις. — Οὐ βουλομένῳ ἦν] Ἀττικῇ ἢ φράσις. — 3. Τοὺς κοινούς τοίχους] τοὺς μεταξὺ τῶν οἰκούντων. — Διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους] ἵνα μὴ ἐν ταῖς οἰκίαις μόνον ξυλλεγῶσι. — 4. Κατὰ φῶς] ἐν τῷ φωτί. — Σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται] ἰσοπαλῆς ἡ μάχη γένηται. — Φοδερῶτεροι] φοδερῶτεροι, οἱ Θηβαῖοι. σφε- 30 τέρας δὲ, τῆς Πλαταιέων. — Προσέβαλον] προσέπεσον.

IV. Ἐγνωσαν ἐξηπατημένοι] καθὼ ἐνόμισαν προσχωρήσειν αὐτοῖς τοῖς Πλαταιεῖς. — Τὰς προσβολὰς] τῶν Πλαταιέων. — Ἢ προσπίπτουιν] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ ὅπου. 35 — 2. Αὐτῶν] τῶν ἀνδρῶν δηλονότι. — Ἀπειροὶ] ἀδίδακτοι. — Τελευτῶντος τοῦ μηνός] γιγνώμενος ἦν ὁ πόλεμος φθινοῦσης σελήνης. § τοῦ κατὰ σελήνην λέγε- μινός. τούτεστιν ἐν συνόδῳ. — 3. Ἢ] ὅπου. — Στυρακίῳ ... χρυσάμενος ἐς τὸν μοχλόν] στυρακίον λαβῶν 40 τις, φησί, τῶν Πλαταιέων ἐν τῷ μοχλῷ τῆς θύρας ἐνέβαλεν. βάλλανος δὲ ἐστὶ τὸ βαλλόμενον εἰς τὸν μοχλὸν σιδήριον, ὃ καλοῦμεν μάγανον. ὅθεν καὶ ἡ κλεῖς καλεῖται βαλανάγρα παρὰ τὸ ἀγρεύειν τὴν βάλλανον. ἄλλοι δὲ τὸ στυρακίον ἔλαβον τὸ ζύλον τοῦ ἀκοντίου, ἀνοή- 45 τως. πᾶν μὲν γὰρ οὐκ ἐδύνατο ἐν τῷ μοχλῷ κατακρυφθῆναι· εἰ δὲ ὑπερεῖχεν, ἀνεσπᾶσθη ἂν ὑπὸ τινος τῶν Θηβαίων. Ἄλλως. στυρακίον ἐστὶν ὁ καλούμενος σαιρωτήρ τῶν δοράτων. — 4. Ἐρήμους] ἀφυλάκτους. εἰκὸς δὲ ταύτας τὰς πύλας οὕτως ἡμελῆσθαι, ὡς εἰρήνην 50 ἀγόντων αὐτῶν, καὶ οὐ δεδοικόντων οὐδὲ ἐλπίζόντων ἐπιβουλήν. — Ἐπεγένετο] τοῖς Πλαταιεῦσι. — 5. Ξυνεστραμμένον] ὁμοῦ συνηγμένον. — Εἰς οἴκημα] κύρ-

γος ἦν τοῦ τείχους, ἔχων ἐνδοθεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰσ-
δόν, οὐκέτι δὲ καὶ ἐξοδόν. — Πύλας] πύλαι, τοῦ τείχους·
θύραι, τοῦ οἴκου. — Ἀντικρυς] τὸ ἀντικρυς ἐνταῦθα
μὲν ἐξ ἐναντίας, αἰ δὲ ἐπὶ τοῦ φανεροῦ κεῖται. — 6.
Ἀπειλημμένους] περιειργμένους. — 7. Περιῆσαν] ἔχων.
— Ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι ἀπὸ συνθήκης δηλονό-
τι. — Οὕτως ἐπεπράγεσαν] ἐδυστύχησαν.

V. Ἄμα] τὸ ἅμα πρὸς τὸ ἐπεδοθήουν. — 3. Ἐχο-
μένων] κρατηθέντων. — 4. Τὸ γεγεννημένων] κατὰ τὴν
10 πόλιν δηλονότι. — Καὶ κατασκευῇ] πραγματικῇ ὄλῃ.
— Ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἐνδον] λείπει ἐνέχυρον. — 5.
Ἐν σπονδαῖς] ταῖς τριακοντούτεσιν. — Αὐτοῖς] τοῖς
Θηβαίοις. — 6. Φασὶν αὐτοῦς] οἱ Θηβαῖοι τοὺς Πλα-
ταιεῖς. — Εὐθύς] τὸ εὐθύς οὐκ ἔστι παραγρήμα, ἀλλ'
15 ἐξ εὐθείας, καὶ ἀσκόπως. — Ξυμβαίνωσι] συμφωνῶ-
σιν. — 7. Τῆς γῆς] τῶν Πλαταιέων. — Οὐδὲν ἀδική-
σαντες] βλάβαντες τῶν Πλαταιέων. — Εἰσεκομίσαντο]
συνέλειψαν. — Πρὸς δὲ ἔπραξαν οἱ προδιδόντες] πρὸς
δὲ ἐλθόντες οἱ προδιδόντες ἔπραξαν τὰ κατὰ σκοπόν.

VI. Ἀγγελον ἐπεμπον] ὅτι ἐφόνευσαν Θηβαίους.
λέγει δὲ τρίτον τοῦτον· τὸν γὰρ πρῶτον ἀπέστειλαν
δηλοῦντα τὴν εἰσβολὴν Θηβαίων, τὸν δὲ δεύτερον τὴν
σύλληψιν αὐτῶν, τοῦτον δὲ δηλοῦντα τὴν ἀναίρεσιν. —
Ἐν τῇ πόλει] τῇ Πλαταίᾳ. — Καθίσταντο] τοῦτέστι
25 πρὸς πολιορκίαν ὑπὲρτρέφοντο, ὥκονόμουν, ἤπερ καὶ
ἐγένετο μετ' ὀλίγον. — 2. Ἐν τῇ Ἀττικῇ] γῇ δηλονότι.
— Περὶ αὐτῶν] τῶν κατασχεθέντων δηλονότι. — 3. Οὐ
γὰρ ἡγγέλθη αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι οὕτω ἦν
ὁ τρίτος ἄγγελος ἐλθών. — Καὶ τῶν ὑστερον οὐδὲν ᾔδε-
30 σαν] τοῦτο καθ' ἑαυτοῦ ἀναγιγνωσκέσθω. ἔαν γὰρ τοῖς
ἀνωτέρω ἐπισυναφθῇ, δοκεῖ ἀσύντακτον εἶναι. ὠφείλε
γὰρ εἰπεῖν αἰτιατικῶς, εἰ πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λόγον
ἐποιεῖτο. § Πρὸς δὲ λέγομεν, ὅτι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
ἔστιν ὁ λόγος. φησὶ γὰρ ὅτι αὐτοὶ στελιαντες τοὺς πρὸ
35 τούτου δύο ἀγγέλους, οὐδὲν ἔτι τῶν συμβεβησομένων
ἠπίεσαντο. μέχρι οὖν παντὸς τοῦ ἔργου ἀποθάντος καὶ
τὸν τρίτον ἀπέστειλαν. — Ὁ δὲ κήρυξ] τῶν Ἀθηναίων.
— 4. Στρατεύσαντες] τὸ στρατεύσαντες ἰδίως νῦν εἰρη-
ται ἀντὶ τοῦ μετὰ στρατιᾶς ἀφικόμενοι· οὐ γὰρ ὡς ἔθος
40 ἐπὶ πολέμου. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ χροῖμενοι οἱ Ἀθηναῖοι
ἡμείψαντο καὶ αὐτοὶ τοὺς Πλαταιέας, καὶ ἐπεμψαν τὰ
τε πρὸς τροφὴν συντελοῦντα, καὶ δὴ καὶ τὰ πρὸς ἀσφά-
λειαν, καὶ ὑπεδέξαντο τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τοὺς
παῖδας μετὰ τῶν ἀχρειοτάτων ἀνθρώπων. φησὶ δὲ
45 τοιοῦτους τοὺς μὴ δυναμένους δηλονότι ἐξελεῖν εἰς
πόλεμον· οἷον τοὺς νοσοῦντας, τοὺς γέροντας. — Ἐγ-
κατέλιπον] ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ Πλαταίᾳ κατέλιπον, ὅτινες
καὶ συνεπολιόρχηθησαν Πλαταιεῦσι. — Τοὺς ἀχρειο-
τάτους] τοὺς ἀχρήστους πρὸς πόλεμον.

VII. Λαμπρῶς] φανερώς, ἀναμφισβητήτως. τὸ ἐξῆς
οὕτω· παρεσκευάζοντο πέμπειν πρεσβείας, εἰ ποθεν
ἤλπιον ἐκότεροι ὠφέλειαν προσλήψεσθαι. — Πρεσβείας
τε μέλλοντες πέμπειν] περὶ ἀμφοτέρων λέγει, Λακε-
δαιμονίων καὶ Ἀθηναίων δηλονότι. — Καὶ ἄλλοις ἐς

τοὺς βαρβάρους] οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Πέρ-
σας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Θρᾷκας. καὶ γὰρ ἐν τῇ
ἀρχῇ τῆς πρώτης λέγει· «Καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων.»
— Ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτ. δυνάμ.] ὅσαι μὴ ἦσαν
ὑπήκοοι, ἀλλ' αὐτόνομοι. — 2. Ἐς τὸν πάντα ἀριθμόν] 6
μετὰ τῶν ἐν Λακεδαίμονι οὐσῶν νεῶν. — Ῥητόν]
ὠρισμένον. — Ἐτοιμάζειν] ἐπετάχθη δηλονότι. —
Μετ' νηϊ] μετὰ κηρυκείου δηλονότι. — Ταῦτα] τὰ ὠρι-
σμένα κατὰ τὸν πόλεμον. — 3. Ἐξήταζον] ἐδοκίμαζον.
— Ἐπρεσβεύοντο] πρέσβεις ἀπέστελλον. — Κέρκυ- 10
ραν] οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐπιμαχίαν μόνον εἶχον· νῦν δὲ
καὶ ξυμμαχίαν ποιεῖ.

VIII. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν] ἀντὶ τοῦ οὐδὲν
μικρὸν ἐφρόνουν. — Οὐκ ἀπεικόντως ἀλλ' εὐλόγως καὶ
εὐπροσίπως. — Ἀρχόμενοι γὰρ πάντες δεῦτερον ἀντι- 15
λαμβάνονται] ὥστε διὰ τοῦτο μᾶλλον δεῦτερον συνέ-
βαιεν αὐτοὺς ἀντιλαμβάνεσθαι. — Ἀντιλαμβάνονται]
περιέχονται. — Ὑπὸ ἀπειρίας] παροιμία [Pindar.
Hyporch. fr. 2] γλυκὺς ἀπειρῶ πολέμος. — Ἡ τε ἄλλη
Ἑλλάς ...] οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οἱ μηδετέροις βοηθοὶ ἐκε- 20
κίνητο καὶ οὐχ ἡσύχαζον. — Μετέωρος ἦν] ταῖς
ἐλπίσι δηλονότι. — 2. Λόγια] λόγιά ἐστι τὰ παρὰ
τοῦ θεοῦ λεγόμενα καταλογάδην· χρησμοὶ δὲ, ὅτινες
ἐμμέτρως λέγονται, θεοφορουμένων τῶν λεγόντων.
— 3. Πρότερον οὕτω σεισθεῖσα] καὶ μὴν Ἡρόδοτος 25
[8, 98] λέγει ὅτι ἐκινήθη ἐν τοῖς Μηδικαῖς. — Ἀφ'
οὗ Ἕλληνες μέμνηνται] ἀφ' οὗ διὰ μνήμης ἐστὶ
τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα. — Σημῆναι] σημείον εἶ-
ναι. — Τοιουτότροπον] ὅποιον ἐν Δήλῳ, ἦγον
διοσημείαν. — Ἀνεζητεῖτο] ἀνεσκοπεῖτο. — 4. Ἡ 30
δὲ εὐνοία παραπολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρ. ἐς τοὺς Λακεδ.]
περιφραστικῶς, ἀντὶ τοῦ εὐνοικῶς εἶχον τοὺς Λακεδαι-
μονίους. — Μᾶλλον] τῶν Ἀθηναίων. — Ἐβρώτο τε
πᾶς] ἀντὶ τοῦ προεθυμῆτο· οὐ γὰρ ἐπὶ ἰσχύος κεῖται,
ἀλλ' ἐπὶ σπουδῆς. — Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 35
Κεχωλύσθαι ἐδόκει ἐκάστῳ ...] ἕκαστος, φησὶν, ὥστε
ἐμποδισθῆσεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων τὸ ἔργον, τοῦτέστι
τὸν πόλεμον, ἔαν μὴ παραγένηται αὐτός. δηλοῖ δὲ τὴν
μεγίστην προθυμίαν αὐτῶν. — 5. Ὀργῇ εἶχον οἱ
πλείους τοὺς Ἀθηναίους] ὀργίζοντο τοῖς Ἀθηναίοις. 40

IX. Πόλεις δὲ ἑκάτεροι...] ὁ κατάλογος τῶν συμμά-
χων ἑκατέροις. — 2. Πελληνεῖς] δώδεκα πόλεις εἶχεν
ἡ Ἀχαΐα, ὧν μία ἦν ἡ Πελλήνη. — Ξυνεπολέμουν]
τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἀπαντες] οἱ Ἀχαιοί. οὐ γὰρ οἱ
Ἀργεῖοι. — 4. Αἱ ὑποτελεῖς οὔσαι] τοῖς Ἀθηναίοις. 45
Ἡ ἐπὶ θαλάσῃ] ἡ παραθαλασσία. — Δωριεῖς] Δωρί-
δες νῆσοι Ῥόδος, Κῶς, Κνίδος. — Τὰ ἐπὶ Θράκης] οἷον
Βυζάντιον, Πέρινθος. — Νῆσοι ὅσαι κτλ.] αἱ περὶ τὰ
δυτικά. — Ἐντὸς Πελοποννήσου...] οὐ λέγει ἐντὸς
Κρήτης καὶ Πελοποννήσου, πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, 50
ἀλλὰ δεῖ στίξαι εἰς τὸ Πελοποννήσου, καὶ ἀπὸ κοινοῦ
τὸ ὅσαι λαβεῖν, ἢ ἤ, καὶ ὅσαι τῆς Κρήτης πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα, οἷον Κάρπαθος, Κάσος, Χάλκη καὶ αἱ ἄλ-
λαι.

X. Ἐξω] τῆς Πελοποννήσου. — Ἐκδημον] ὑπερ-
 ριον, μακρὸν πολεμον. — 2. Κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρη-
 μένον] ὡς τῶν Λακεδαιμονίων ὀρισάντων τὴν προθε-
 σμίαν τῆς συνάξεως. — Ξυνήσαν τὰ δύο μέρη] ἵνα
 5 ἐκάστη πόλις τὸ μὲν δίμοιρον στρατεύσῃ, τὸ δὲ τρίτον
 ἑαυτῆς κατὰσχῃ πρὸς φυλακὴν. αὐτοὶ γὰρ οἱ Λακεδαι-
 μονίοι τὰς πόλεις ἐμέριζον εἰς τρία μέρη, καὶ τὸ τρίτον
 εἶον ἐν ταῖς πόλεσιν, ἵνα μὴ, πάντων ἐξεληθόντων εἰς
 τὸν πολεμον, ἐρήμους εὐρόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὰς πόλεις
 10 χειρώσωνται. — Ἐς τὸν Ἰσθμόν] ὃ γὰρ Ἰσθμὸς καὶ
 μέσος τόπος καὶ πλησίον τῆς Ἀττικῆς. — 3. Ἐν τέ-
 λει] τέλη τὰ ἀξιώματα καὶ οἱ ἄρχοντες.

XI. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι] ἡ στάσις πραγματικῇ,
 ἄγραφος, συμβουλευτικῷ εἶδους, κεφάλαιον ἔχουσα τὸ
 15 συμφέρον. — Αὐτοὶ] ἡμεῖς δηλονότι. — 2. Τῇδε τῇ
 δριμυ] τῇ ἡμετέρᾳ. — * Τὴν γνώμην] τὸν σκοπόν. —
 3. Οὐκουν χρῆ] τὸ ἐξῆς, οὐκουν χρῆ ἀμελέστερον χω-
 ρεῖν. τὰ δὲ ἄλλα διὰ μέσου. — Προδέχεσθαι] ἀπὸ κοι-
 νοῦ τὸ χρῆ. — 4. Καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλά] Ὁμηρος [II.
 20 Δ, 442].

Ἦτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται.

— Δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται] τούτεστιν ὅτι
 ὀργισθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πάντως ἐξελεύσονται. — 5.
 Ἐν τῇ πόλει] τῇ γῇ δηλονότι. — 6. Ἐλπίζειν
 25 φοβεῖσθαι. — Ἐν ᾧ] τόπῳ δηλονότι. — Καὶ τὰ κείνων
 φθειρόντας] ὀρμηθήσονται δηλονότι. — 7. Ὅρῃν πά-
 σχοντάς τι...] καὶ οἱ ὀργιζόμενοι, ἅτε δὴ ἤττον λογιζόμε-
 νοι, μᾶλλον δὲ θυμούμενοι, εἰς τὸ πολεμεῖν ἐπείγονται
 βίφωκινδύνως. § καὶ πάνυ ὀργητός, ἐπειδὴν τὰ αὐ-
 30 τοῦ θεάσεται ὑφ' ἐτέρου φθειρόμενα, πρὸς ὀργὴν διε-
 γείρεται, καὶ ἀμύνειν ἐπείγεται. § Σημειῶσαι τὸ
 σῆμα, πᾶσι πάσχοντας, ἀντὶ τοῦ πάσχουσιν. — 9. Ὡς
 οὖν ἐπὶ τὴν ἄλλην πόλιν] οἱ ἐπίλογοι ἐντεῦθεν. § μεγά-
 λην, ἴσῃν καὶ ὁμοίαν. — Ἐπ' ἀμφοτέρα] δόξα ἐπ'
 35 ἀμφοτέρα καὶ εὐκλείας καὶ δυσκλείας. — Ὅση ἂν τις
 ἡγήται] στρατηγὸς δηλονότι. — Ὅξως] συντόμως.

XII. 2. Τὸ κοινόν] βουλευτήριον δηλονότι. —
 Γνώμη] βουλή. — Πρότερον] πρὸ τῆς πρεσβείας. —
 Ἐξεστρατευμένων] κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — Πρὶν ἀκοῦ-
 40 σαι] μὴ ἀκούσαντες αὐτοῦ ἃ ἔλεγεν. — Πρεσβεύεσθαι]
 τὸ ἐκέλευον ἀπὸ κοινοῦ. — Ἀγωγούς] ὁδηγούς. — 3.
 Ἐπὶ τοῖς ὁρίοις] ὁρία λέγει τὴν ἀρχὴν τῆς Βοιωτίας.
 — Διαλύεσθαι] ἀφίστασθαι τῶν ἀγωγῶν. — Κακῶν
 ἄρξει] ἀρχὴ γενήσεται. — 4. Ἐς τὸ στρατόπεδον] τῶν
 45 Λακεδαιμονίων. — Ἐνδύουσαι] ταπεινωθήσονται. —
 6. Μέρους μὲν τὸ σφέτερον] τὸ δίμοιρον, ὡς καὶ πρότε-
 ρον εἴρηται.

XIII. Ἐτι δέ] πάλιν ἀνωτέρω ἐπανατρέχει. — Ἐν
 δδῶ ὄντων] ἐτοιμῶν ὄντων ἵεαι. — Ἰδίᾳ] ἀντὶ τοῦ ἐξ
 50 ἰδίας προαιρέσεως. — Γένοιτο] ἀντὶ τοῦ ἐγένετο. —
 Κατὰ ταῦτα] διὰ τὸ μὴ δῶσαι. — 2. Ἐπερ] ἐν ᾧ. —
 Διὰ χειρός] δι' ἐπιμελείας, ἵνα μὴ ἀποστῶσι. — Τὴν
 ἰσχύν] τὸ ἐξῆς, τὴν ἰσχὺν ἀπὸ τῶν χρημάτων τῆς

προσόδου. — Τοῦ πολέμου] λέγων δηλονότι. — Γνώμη]
 γνώσει. — Κρατεῖσθαι] νικᾶσθαι. — 3. Τῆς ἄλλης
 προσόδου] οἷον τῆς εὐφορίας τῆς γῆς, καὶ τῶν καταδι-
 καζομένων, καὶ τῶν λιμένων, καὶ μετάλλων, καὶ ἄλλων.
 — Ἐπισήμου] οἷον σημείου ἔχοντος βασιλικόν. — 5
 Τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια] τούτεστιν ἑνεαεκαχίλια
 ἑπτακόσια. — 4. Χρυσίου ἀσήμου] μὴ ἔχοντος σημείον,
 οἷον μαζία τινά. — Σκύλα Μηδικά] τὸν ἀργυρόποδα
 θρόνον καὶ τὸν ἀκινάκην τὸν χρυσοῦν. — Ἡ πεντα-
 κοσίων] τὸ ἡ περιτόν. — 5. Αὐτῆς τῆς θεοῦ] τῆς Ἀθη-
 10 νᾶς. — Τὸ ἀγάλμα] ὅπερ ὁ Φειδίας κατεσκεύασε μετὰ
 τὰ Μηδικά. — Ἀπέφθου] πολλὰκις ἐφθέντος, ὥστε
 γενέσθαι ὄβριζον. — Ἄπαν] τὸ κόσμιον τοῦ ἀγάλμα-
 τος. — Χρῆναι] χρεῶν εἶναι. — 6. Χρήμασιν] ἑνεκα
 15 χρημάτων. — 7. Οἱ πολέμιοι ἐξβάλοιεν] ἀντὶ τοῦ ἐξέ-
 βαλον οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἀπὸ τε πρεσβυτάτων] οἱ
 γὰρ ἐν τοῖς φρουρίοις γέροντες καὶ νέοι ἦσαν ἅμα.
 — Πρὸς τὸν κύκλον] ἕως τοῦ κύκλου. — Αὐτοῦ] τοῦ
 κύκλου. — Ὁ καὶ ἀφύλακτον] μέρος δηλονότι· τούτεστι
 20 στάδιοι δεκαεπτὰ· ὃ γὰρ ὁλος κύκλος σταδίων ἦν ἐξή-
 κοντα. — Ὡν] τῶν μακρῶν τειχῶν. — Τὸ ἐξωθεν
 ἐτηρεῖτο] τὸ γὰρ μέσον οὐκ ἐδέιτο. — Τὸ δ' ἐν φυλακῇ
 ὄν] τοῦ Πειραιεύς τὸ νεῦον ἐς τὴν ἡπειρον.

XIV. Τὴν ξύλωσιν] τὴν ἀπὸ ξύλων κατασκευὴν.
 σημεῖωσαι ξύλωσιν· ἰδίᾳ λέξεις τοῦ Θουκυδίδου αὐτῇ.
 25 — 2. Ἡ ἀνάστασις] ἡ μετοίκησις.

XV. Ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου] δι' ἀρχῆς. — Ἐτέρων]
 Ἑλλήνων. — Τούτῳ] τὸ ἐν ἀγορῇ δίδαιτο ἔχειν. —
 Ἐς Θησέα] ἀντὶ τοῦ ἕως Θησέως. — Ἀεὶ κατὰ πό-
 λεις] ἀδιαστάτως. — Πρυτανείᾳ τε ἔχουσα] πρυτανεῖόν
 30 ἔστιν οἶκος μέγας, ἐνθα αἱ σιτήσεις ἐδίδοντο τοῖς πολι-
 τευομένοις, ἐκαλεῖτο δὲ οὕτως, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐκάθηντο οἱ
 Πρυτάνεις, οἱ τῶν ὄλων πραγμάτων διοικηταί. ἄλλοι
 δὲ φασιν ὅτι τὸ πρυτανεῖον πυρός ἦν ταμειῖον, ἐνθα καὶ
 ἦν ἄσβεστον πῦρ καὶ πῦρόν. — Ὅποτε μὴ τι δεῖ-
 35 σιαν] ἀντὶ τοῦ ὅτε μὴ εἰς φόβον τινὰ ἔλθοιεν καὶ
 κίνδυνον, οὐκ ἤρχοντο πρὸς τὸν βασιλέα. — Αὐτοὶ
 ἕκαστοι] καθ' ἑαυτούς. — Μετ' Εὐμόλπου] ἀφ' οὗ Εὐ-
 μόλπιδαι φυλὴ ἐν τῇ Ἀττικῇ. — 2. Ξυνώκισε] τὸ
 ξυνώκισεν οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῦ ὁμοῦ ξυνωικισθῆναι ἐποίη-
 40 σεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μίαν πόλιν, τούτεστι μητρόπολιν,
 ἔχειν αὐτήν. — Ἐξ ἐκείνου] ὃ δὲ μὴν ἐκείνος ὠνομάσθη
 Μεταγεινίων. — Τῇ θεῷ] τῇ Ἀθηνᾷ· ἀπροσδιορί-
 στως γὰρ οὕτω φασιν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸν Ἀπόλλωνα
 ὁμοίως. — 4. Πρὸς ταῦτο τὸ μέρος] τὸ νότιον. — Τῆς
 45 Γῆς] τῆς Δήμητρος. — Ἐν Λίμναις] Λίμναι τόπος ἐν
 τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν. — Τὰ ἀρχαιότερα] ἀρ-
 χαιότερα εἶπε, διότι ἔστι καὶ νεώτερα ἄλλα. — Τῇ
 δωδεκάτῃ] τοῦ μηνός. — Καὶ οἱ ἀπ' Ἀθην.] καὶ οἱ
 50 ἀποικοὶ τῶν Ἀθηναίων. — Νομίζουσι] κατὰ νόμον
 ποιοῦσι. — Ταύτῃ] πρὸς νότον. — 6. Τῶν τυράννων]
 τῶν Πεισιστρατιδῶν. Τῶν πηγῶν] τῶν ἀναδόσεων
 τοῦ ὕδατος. — Ἐγγὺς οὐσῇ] τῆς ἀκροπόλεως δηλονότι.
 — Τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο] λείπει ἡ εἰς, ἐν ᾗ, εἰς

τὰ πλείστου ἄξια. τὸ δὲ ἔξης, τῇ κρήνῃ τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο. — Καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν] καὶ γὰρ ὁ γάμος ἱερός. — 6. Διὰ τὴν παλαιὰν ταύτην] τὴν εἰρημένην δηλονότι.

5 XVI. Τῇ τε οὖν] ἐπαναληψίς. § ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ τῆς τε οὖν. — Αὐτονόμῳ οἰκῇσει] αὐτονόμου οἰκῆσεως. — Ξυνωκίσθησαν] εἰς μίαν πόλιν συνῆλθον. — Πανοικησία] πανοικησία καὶ οὐ πανοικία λέγεται. — 2. Ἐβαρύνοντο] καλῶς εἶπεν ἐβαρύνοντο. οὐ δεῖ
10 γὰρ λέγειν ὅτι ἐβαρύνοντο, ἢ βαροῦμαι, ἢ βαρούμενος, οὐδὲ ἄλλην τινα κλίσιν ποιεῖσθαι τοῦ βαροῦμαι ῥήματος· ἀλλὰ βαρύνομαι, καὶ βαρυνόμενος, καὶ τᾶλλα ὁμοίως κλινόμενα.

XVII. Ὀλίγοις μὲν τισιν] τοῖς πλουσιωτέροις. — 15 Ὑπῆρχον οἰκῆσεις] ἰδίᾳ δηλονότι. — Τὰ τε ἔρημα] τὰ ὀλιγάνθρωπα. — Κλειστὸν ἦν] πανταχόθεν κλειεσθαι ἠδύνατο. — Τό τε Πελασγικὸν καλούμενον] οἱ γὰρ Πελασγοὶ αὐτὸ οἰκῆσαντες, ἐπεδούλευσαν τοῖς Ἀθηναίοις· οὓς διώξαντες πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι κατηράσαντο τὸν τό-
20 πον μὴ οἰκισθῆναι. — Ἀκροτελεύτιον τοῖνδ'ε] καλῶς τὸ ἀκροτελεύτιον ἀντὶ τοῦ τὸ ἄκρον, τὸ τέλος τοῦ στίχου. καλεῖται δὲ καὶ ἄκρον ἢ ἀρχὴ τοῦ στίχου. — 2. Προεδέχοντο] ἐνόμιζον. — 3. Κατεσκευάσαντο] κατασκευὰς ἐποίησαντο. § οἰκῆμά τι. ἢ ἀντὶ τοῦ κατέλυσαν
25 τὰ σκεύη· ὧν ἑναντίον τὸ ἀνεσκευάσαντο. — Τὰ τε μακρὰ τεῖχη] ἐπάνω τῶν τειχῶν.

XVIII. Ἐς Οἰνὴν] Οἰνὸν δῆμος τῆς Ἀττικῆς, ὅριον οὔσα Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν. — Τῷ τείχει] τῆς Οἰνῆς. — 3. Ἀπ' αὐτοῦ] τοῦ βράδους. — Δοκῶν] νομιζόμενος.
30 — Ἐν τῇ ξυναγωγῇ] ὅτε ἀπέτρεπε πολεμεῖν. — Ἡ τε ... διέβαλεν αὐτόν] περὶ τῆς τοῦ Ἀρχιδάμου διαβολῆς. — Ἐπιμονή] ἀργία. — Ἐπιμονὴ γενομένη] ὅτε τὸν Μελέσιππον ἔπεμψε. — Ἐπίσχεσις] ἀργία. — 4. Ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ] τῆς βραδύτητος δηλονότι. — Διὰ
35 τὴν ἐκείνου μέλλουσαν] ἐβράδυναν δηλονότι. — 5. Ἐν τῇ καθέδρᾳ] τῇ ἀργίᾳ τῆς πολιορκίας δηλονότι. — Ἀνεῖχεν] αὐτοὺς δηλονότι.

XIX. Πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες] πάσης ἰδέας πολεμικῆς πείραν ἐπαγαγόντες. — 2. Ἐτεμον] τὰ δέν-
40 δρα δηλονότι. — Ρεῖτους] Ὁρος Ρεῖτός, Ἡρωδιανὸς Ρῖτος. — Αἰγάλεων] ἀρσενικὸν δ' Αἰγάλεως, ὡς Μενέλεως. ἄλλοι δὲ οὐδετέρως φασίν.

XX. Ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ] τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ. ἐποίησαν γὰρ καὶ ἄλλας ἐσβολὰς εἰς τὴν Ἀττικὴν οἱ Λακε-
45 δαιμόνιοι. — 2. Ἐπεξελθεῖν] ἐπὶ τιμωρίᾳ. — 3. Εἰ ἐπεξί(α)σιν] εἰ ἐπεξελεύσονται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς πόλεμον. — 4. Αὐτῷ] τῷ Ἀρχιδάμῳ. — Ἐδόκουν] ἐνομίζοντο. — Ἐκείνῃ] τῇ πρώτῃ. — Τῶν σφετέρων] κτημάτων. — Προθύμους ἔσεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐδόκουν.
50 — Ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων] γῆς δηλονότι.

XXI. Πausανίου] τοῦ προδότου, τοῦ ἐν Πλαταιαῖς στρατηγοῦ. — Μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα ... ἀνεχώρησε] σημειώσαι τὴν σύνταξιν, ὅτι Θουκυδίδεια ἐστί. — Ἐς τὸ πλεῖον] ἐς τὸ περαιτέρω. — Αὐτῷ] τῷ Πλει-

στοάνακτι. — Χρήμασι πεισθῆναι] μετὰ πειθοῦς χρημάτων ποιῆσαι τὴν ἀναχώρησιν. — 2. Ὡς εἰκός] ὡς ἐστὶν εἰκάσαι. — Ἐν τῷ ἐμφανεῖ] φανερώς. — Τῇ νεότητι] τῷ πλήθει τῶν νέων. — Ἐπεξί(α)ναι] κατὰ τῶν
πολεμίων δηλονότι. — Κατὰ ξυστάσεις] οἷον κατὰ συ- 5 στήματα καὶ πλήθη γινόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι. — 3. Ὡς ἕκαστος] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἐτέμεντο] ἠφανίζετο. — Ἐνῆγον] παρεκίνουν. — Ἀγηρέθιστο] διηγει-
ρετο. — Οὐκ ἐπεξάγοι] οὐκ ἐπιφέρει τὸ στράτευμα κατὰ τῶν πολεμίων.

XXII. Γινώσκειν] κρίνειν. — Ξυνελθόντας] συστάν-
τας. — Δι' ἡσυχίας εἶχεν] ἡσύχαζε. — 2. Προδρόμους] τῶν Λακεδαιμονίων. — Κακουργεῖν] ληστεύειν. — Ἐν
Φρυγίᾳ] τόπος τῆς Ἀττικῆς. — Τέλει ἐν] τάγματι ἐνί. — Θεσσαλοῖς] οἱ γὰρ Θεσσαλοὶ σύμμαχοι πάλιν 15 ἐγένοντο τοῖς Ἀθηναίοις. — Μετ' αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας] κατὰ τῶν Βοιωτῶν. — Τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἀσπόνδους] ὃ ἐστὶ, μὴ δεηθέντες σπονδῶν αἰτήσιν
παρὰ Πελοποννησίων. οὐδὲ γὰρ ἦσαν πάνυ ἡττηθέν- 20 τες, ὥστε καὶ δεηθῆναι σπονδῶν, ἵνα θάψωσιν αὐτούς. — 3. Παρ' αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Παράσιοι] Παρβράσιοι, Ἀρκάδες· Παράσιοι, Θεσσαλοί. — Ἐκ μὲν Λαρίσσης ...] ἡ Λάρισσα ἐστασίασε
πρὸς ἑαυτήν· διὸ ἑκατέρω μερὶς ἀρχόντα εἶχε. λέγει δὲ 25 ὅτι ἑκατέρω στάσις δύναμιν Ἀθηναίους ἀπέστειλεν. οἱ μὲν γὰρ δημοκρατίαν ἤγαγον, οἱ δὲ ὀλιγαρχίαν.

XXIII. Πάρνηθος] ὁ Πάρνης ὄνομα ὄρους. — 2. Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Καὶ Σωκράτης] ἄλλος Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου. — Καὶ οἱ μὲν] οἱ 30 στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων. — Ἀραντες] τὰς ναῦς δηλονότι. — Τῇ παρασκευῇ ταύτῃ] τῇ τῶν ἑκατὸν νεῶν δηλονότι. — 3. Οὐχ ἥπερ ἐξέβαλον] οὐ τῇ ὁδῷ ἢ ἐξέβαλον, εἰς τὴν Ἀττικὴν δηλονότι. — Οὐχ ἥπερ ἐξέβαλον] ὅπως καὶ τᾶλλα δηλώσαντες μάλλον λυπήσωσιν.
35

XXIV. Ἐξαίρετα] ἀποκεκριμένα. — Τῶν ἄλλων] ταλάντων δηλονότι. — Ἐς ἄλλο τι] ἐς ἄλλην χρεῖαν πραγμάτων. — Νηίτη στρατῷ] δηλονότι ὡς μεγάλου
κινδύνου [ἐπι]χρεμαμένου. οὐ γὰρ ἂν ναυτικῷ στρατῷ οἱ
Λακεδαιμόνιοι ἐξέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τὸν 40 Πειραιᾶ, εἰ μὴ κατὰ κράτος ἤδη ἐνίκων τῷ πεζῷ τοὺς Ἀθηναίους. οὗτοι γὰρ κατὰ θάλασσαν πολλὴ προεῖχον τῶν Λακωνῶν. — 2. Τριήρεις τε μετ' αὐτῶν] τῶν ταλάντων.

XXV. Ἀνθρώπων] λείπει πολλῶν. — 2. Περὶ τοὺς 45 χώρους τούτους] τῆς Μεθώνης. — Διαδραμών] ἀντὶ τοῦ διὰ μέσου αὐτῶν δραμών. — Περιεποίησεν] ἐφύλαξε. — Ἀπὸ τούτου] ἀπὸ ταύτης τῆς ὁρμῆς. — 3. Ἀραντες] τὸ ἄραντες κυρίως ἐπὶ θαλάσσης εἰρηται, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐπὶ γῆς. — Σχόντες] ἀντὶ τοῦ προσσχόντες. — Ἐκ τῆς 50 κοίτης Ἡλίδος] εἰς δύο διήρητο ἡ Ἥλις, εἰς ὄρεινὴν καὶ κοίλῃν. — Τῆς περιουχίδος] τῆς περιχώρου. — 4. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι] οἱ ἐν Ναυπάκτῳ δηλονότι. — Ἐν τούτῳ] τῷ καιρῷ. — Ἐπιθῆναι] ἐπὶ τὰς ναῦς.

— Τὴν Φειάν αἰροῦσι] τὴν πάλιν αὐτὴν ποροῦσι.

XXVII. Ἀνέστησαν] μετώκισαν, διὰ τὸ εὖνους εἶναι τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἐπικαλέσαντες ...] ἐγκαλέσαντες αὐτοῖς τοῦ πολέμου μάλιστα αἰτίους εἶναι. — 6 Ἐποίκοις] ἀποίκοι μὲν οἱ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ πεμπόμενοι οἰκῆσαι, ἐποίκοι δὲ οἱ ἐν πόλει, ὥσπερ νῦν. — 2 Ἐκπεσοῦσι] ἐξορισθεῖσιν. — Εὐεργέται ἦσαν] συμμαχησάντες ἰσως αὐτοῖς οἱ Αἰγινήται. — Ὑπὸ] κατὰ τὸν καιρόν. — Μεθορία] μέση. — Καθήκουσα] παρατεινόμενη. — Ἐνταῦθα] ἐν τῇ Θυρατίδι γῇ.

XXIX. Τὸν Πύθω] ὁ Πύθης, τοῦ Πύθω, Ἰωνικός. — Σιτάλκῃ] βασιλεὺς Θράκης. — Παρ' αὐτῷ] τῷ Σιτάλκῃ. — Πρόξενον] φίλον. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τὸν Τήρεω] ὁ Τήρης, τοῦ Τήρεω. — 2 Ὀδρύσαις] Ὀδρύσαι ἔθνος Θρακῶν. — Αὐτόνομον] ἰδιοῖς νόμοις χρώμενον. — 3. Τηρεὶ δέ...] ἰστέον ὅτι ἐνταῦθα μόνον μῦθον εἰσάγει ἐν τῇ συγγραφῇ, καὶ τοῦτον διατάζων. — Οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θράκης] εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἓνα τόπον τῆς Θράκης. — Ὁ μὲν] ὁ Τηρεὺς ὁ 20 ἀρχαῖος. — Τὸ περὶ τὸν Ἰτυν] τοῦτόν τινες Ἰτυλὸν καλοῦσιν. — Ἐν ἀηδόνας μνήμῃ] ἀντὶ τοῦ μεμνημένοι τῆς ἀηδόνας τοῦ ὀρνέου. — Διὰ τόσου] δι' ὀλίγου διαστήματος. — Τὸ αὐτὸ ὄνομα] τοῦ Τηρέως. — Ἐν κράτει] ἐν δυνάμει. — 4. Οὗ] ὅπου. — Τὰ ἐπὶ Θράκης 25 χωρία] Χαλκιδέας, Βοττιακές. — Ξυνελεῖν] προσποιήσασθαι. — 5. Τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Ἀθηναῖον] τὸν υἱὸν τοῦ Σιτάλκου, ἵνα λοιπὸν ὡς ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνίζεται. — Ἀθηναῖον] Ἀθηναίων πολίτην ἐποίησεν. — Ὑπεδέχετο] ὑπέσχετο. — Πελασγῶν] πέλιτα ἀσπίς 30 τετράγωνος. — 6. Ξυνεβίβασεν...] φίλον ἐποίησεν αὐτοῖς τὸν Περδίκκαν. — Θέρμην] εἶχον γὰρ αὐτὴν Ἀθηναῖοι, ἐκ πολιορκίας κρατούντες.

XXX. Σόλιον] τὸ Σόλιον πόσιμα τῆς ἡπείρου ἐστὶν ἐν τῇ Ἀχαρνανίᾳ. — Ἀστακον] πόλις Ἀχαρνανίας. — 35 Αὐτόν] τὸν τύραννον. — 2. Προσηγάγοντο] ἐχειρώσαντο. — Σαμαῖοι] Σάμιος ὁ ἀπὸ Σάμου, Σαμαῖος ὁ ἀπὸ Σάμης.

XXXI. Καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον] οἱ περιπλέοντες κατὰ τῆς Πελοποννήσου. — Ἐκατὸν ναυσίν] ὄντες δη- 40 λοντί. — Ἐτυχον γὰρ ἐν Αἰγίνῃ] μεταξυλογία. — Τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ] τοὺς συμπόλιτας αὐτῶν μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος. — Ἐπλευσαν παρ' αὐτοῦς] πλῶ χρησάμενοι ἤλθον εἰς αὐτούς. — 2. Ἀκμαζούσης ...] ἀκμὴν καὶ αὐξήσιν ἐχούσης τῆς πόλεως, 45 καὶ οὕτω ὑπὸ νόσου ἐλαττωθείσης. — Αὐτοὶ Ἀθηναῖοι] οἱ ἀκραίφνεις καὶ οὐ ξένοι. — Τὰ πολλὰ τῆς γῆς] τὰ πολλὰ, μέρη δηλονότι, τῆς γῆς, τῆς Μεγαρίδος. — 3. Νισαία] ἐπίνειον Μεγάρων.

XXXII. Ἀταλάντῃ] ἡ νῦν λεγομένη Κασανδρία.

XXXIII. Εὐάρχος] ὁ τύραννος Ἀστακού. — Τῆς 50 στρατιᾶς] τῶν Κορινθίων δηλονότι. — 2. Κατήγαγον] τὸν Εὐάρχον δηλονότι. — Προσποιήσασθαι] οικειοποιήσασθαι. — Πειραθέντες] πείραν σχόντες. — Οὐκ ἠδύναντο] λαβεῖν δηλονότι. — 3. Ὑπ' αὐτῶν] τῶν

Κρανίων δηλονότι. — Ἀποβάλλουσι] ζημιοῦνται.

XXXIV. Τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι] τὸν πατριῶν νόμον πληροῦντες περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων ταφῆς, δη- λονότι καύσαντες τὰ σώματα· οὗτος γὰρ ἦν νόμος Ἀθηναίοις καὶ πᾶσιν Ἑλλήσι. — Τρόπῳ τοιῷδε] τῷ 5 ῥηθησομένῳ. — 2. Πρότρίτα] πρὸ τρίτης ἡμέρας τῆς ἐκκομιδῆς, ἢ ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς. ἄμεινον δὲ τὸ πρῶτον. — Ἐπιφέρει] ἐναγίζει. § ἐπιτίθει τῷ νεκρῷ. — 3. Κυπαρισσίνας] διὰ τὸ ἀσηπτον εἶναι. — Ἐνεστί] τῇ λάρνακι δηλονότι. — 5. Τὸ δημόσιον σῆμα] τὸ καλοῦ- 10 μενον Κεραμεικόν.

XXXV. Οἱ μὲν πολλοὶ ...] οἱ μὲν πολλοὶ, φησί, τῶν ἐνθάδε ἡδὴ εἰρηκώτων ἐπαινοῦσι τὸν νομοθέτην τὸν προσθέντα ἐν τῷ ἑαυτοῦ νόμῳ τὸν λόγον τὸν καλεύοντα λέγεσθαι τὸν ἐπιτάφιον ἐπὶ τοῖς θαπτομένοις δημοσίᾳ. 15 — Τῶν ἐνθάδε εἰρηκώτων] τῶν ῥητόρων δηλονότι. — Τὸν προσθέντα] τὸν νομοθέτην, δηλονότι τὸν Σόλωνα. — Τῷ νόμῳ τὸν λόγον] νόμος, ὅτι δεῖ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀνηρημένους δημοσίᾳ ταφῆς ἀξιοῦν. προστίθασι δὲ τῷ τοιούτῳ νόμῳ τὸ δεῖν καὶ ἐπιταφίους ἐπαινοὺς 20 εἰς αὐτοὺς λέγειν, ὃ δὴ καὶ λόγον ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα καλεῖ, καὶ προσθήκην νόμου προσαγορεύει. — Κινδυνεύεσθαι ... πιστευθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ἔμοι δὲ ἀρκούν ἂν ἰδοίκαί. ἀντὶ τοῦ, καὶ μὴ ἐν κινδύνῳ γίνεσθαι τὸ πιστευθῆναι. — 2. Μετρίως] συμμέτρως, ἀξίως. — Ἡ 25 δόκησις τῆς ἀληθείας] περιφραστικῶς ἡ ἀλήθεια. — Ὁ τε γὰρ ξυνειδώς] κατασκευὴ τοῦ προοιμίου. — Ὁ τε ἄπειρος] προσυπακουστέον, καὶ μὴ εὖνους. — Ἔστιν 2 καὶ πλεονάζεσθαι κατὰ κοινοῦ τὸ νομίσαιεν. — Ἐς δσον] ἔως οὗ. — Αὐτῶν] τῶν ἐπαινῶν δηλονότι. — 30 Ἀπιστοῦσιν] λείπει ἕκαστος· ἐστὶ δὲ σχῆμα. — 3. Ἐδοκιμάσθη] ἐκρίθη. — Βουλῆσεως τε καὶ δόξ.] βουλήσεως μὲν πρὸς τὸ εὖνοια, δόξης δὲ πρὸς τὸ ἄπειρος. — Τυχεῖν] τυχεῖν εἶπεν ὡς ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν τοξευόντων κατὰ τοῦ σκοποῦ. — Ὡς ἐπὶ πλείστον] τὸ ἐπὶ πλείστον 35 καλῶς· οὐ γὰρ δυνατόν πᾶσιν ὁμοίως ἀρέσκοντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ μέσως πως, ἵνα μήτε φθόνον μήτε ψεῦδος δόξη λέγειν.

XXXVI. Ἐν τῷ τοιῷδε] τῷ ἐπαίνῳ. — 2. Ἐκείνοι] οἱ πρόγονοι. — Πρὸς οἷς] μεθ' ἑν. — Οὐκ ἀπόνως] 40 τινὲς εἰς τὸ οὐκ ἀπόνως ὑποστίζουσι. — 3. Αὐτῆς] τῆς ἀρχῆς δηλονότι. — Ἡμεῖς] ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς διὰ τὴν Σάμον καὶ Εὐβοίαν, ἣν αὐτὸς τοῖς Ἀθηναίοις προσεκτέστατο. — 4. Ὡν] πατέρων, ἢ πραγμάτων τῶν κατὰ πόλεμον ἡμῖν παρεσκευασμένων καὶ εἰρήνην. — 45 Ἐάσω] ἰστέον ὅτι διὰ τοῦτο αὐτὰ παραιτεῖται λέγειν, ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ καὶ τὰ τῶν προκειμένων νεκρῶν εἰπεῖν οὐκ ἀξιόλογα ὄντα. — Ἐπιτηδεύσεως] πράξεως. — Εἴμι] πορεύσομαι. — Οὐκ ἂν ἀπρεπῇ λεχθῇ.] Οὐκ ἂν ἔξω τοῦ προσήκοντος λεχθῇ. — Τὸν πάντα ὁμίλον] 50 σχῆμά ἐστιν, ἀντὶ τοῦ παντὶ τῷ ὁμίλῳ.

XXXVII. Χρώμεθα γάρ] τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ ἐγκωμίου, ἢ ἀγωγῇ. — Οὐ ζηλούσῃ] οὐ μιμουμένη. — Τοὺς τῶν πέλας νόμους] αἰνίττεται τοὺς τῶν Λα-

κεδαιμονίων, οὓς Λυκούργος ἔγραψε, μιμησάμενος τοὺς Κρητῶν καὶ Αἰγυπτίων νόμους. καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλείω πρὸς Λακεδαιμονίους. — Ὅνομα μὲν... ἐπειδὴ φαῦλον δοκεῖ ἡ δημοκρατία, καὶ ὁρᾷ τοὺς Λάκωνας σεμνυνομένους ἐπὶ τῇ ἀριστοκρατίᾳ, ἐπάγει λέγων ὅτι τῷ μὲν ὀνόματι δημοκρατία, τῷ δὲ ἔργῳ ἀριστοκρατία ἐστὶν ἡμῶν ἡ πολιτεία. — Πρὸς τὰ ἴδια διάφορα] τὰ διαφέροντα τοῖς ἰδιώταις. — Οὐκ ἀπὸ μέρους] τοῦτο λέγει διὰ τοὺς Ἡρακλείδας βασιλεῖς τῶν Λακωνίων, οἵτινες ἀπὸ μέρους ἤρχον διὰ μόνην τὴν εὐγένειαν, καὶ μὴ εἶχον ἀρετὴν. — Ἡ ἀρετῆς] ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. τὸ δὲ * πλείον ἀντὶ τοῦ μάλλον. — Ἐχων δὲ τι ἀγαθόν] ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ μὲν κεῖται. — Ἀξιώματος] ἀντὶ τύχης. — Ἀξιώματος ἀφανεία] ὅτι οὐκ ἐστὶ πλούσιος ἢ εὐγενής. 15 ὧς ἀρίστη πολιτεία τὸ κατὰ νόμους μὲν ἀπονέμειν πᾶσι τὸ δίκαιον κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς τε καὶ διενέξας(?), καὶ μὴ περιορᾶν μᾶτε τὸν ἀδικούμενον μᾶτε τὸν ἀδικουῦντα, ἕκαστον δὲ τῶν πολιτῶν οὐκ ἀπὸ μέρους προτιμᾶν, ἢ διὰ τὴν ἀξίαν, εἰ τύχοι τις ἀξιώματι σεμνυνο- 20 μένος, ἢ διὰ τὸ γένος, ἢ διὰ πλοῦτον, ἢ τι τῶν ἄλλων, ὧς τις διαφέρειν οἰεταὶ τῶν πολλῶν καὶ εὐδοκίμων ἐν μέρει, ἀλλ' ἀπὸ ἀρετῆς καὶ ἀρίστης ἐπιτηδεύσεως· ὁ γὰρ τοιοῦτος, καὶ πένης καὶ ἀδόξος, ἐκ πενήτων τε καὶ ἀδόξων εἴη, καὶ ἀφανής, τῶν πλουσίων τε καὶ ἐν- 25 δόξων ἐστὶν ἐντιμότερος. — 2. Ἐλευθέρως δὲ... ὥσαν- εἰ ἔλεγεν, οὐκ ἐσμὲν ἀλλήλοις ὑποπτοί. — Ἐπιτη- δευμάτων] κατὰ κοινού τὸ πολιτεύμεθα. ὧς ἐνταῦθα τὴν διαγωγὴν δηλοῖ. — Λυπηρὰς δὲ τῇ ὕψει ἀχθηδόνες] τοῦτο λέγει, ἐπειδὴ ποτε οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀλακμένη 30 ἐν προσαστείῳ θεασάμενοι μετεωρίζοντα, κακῶς ἐχρή- σαντο. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι σκυθρωποί εἰσι, διαπαν- τὸς ἐπιείκειαν ὑποκρινόμενοι, καὶ τοὺς ἄδροτέρους κο- λάζουσιν. τὸ γὰρ τερπνὸν τοῦ βίου κάλυμμα νομίζουσι τῶν ἀναγκαίων. — 3. Ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομι- 35 λούντες] ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους αἰνίττεται. — Τῶν ... ἐν ἀρχῇ ὄντων] τῶν ἀρχόντων. — Αὐτῶν] τῶν νό- μων δηλονότι. — Ἀγραφοί] ἀγραφοὶ νόμοι τὰ ἔθνη εἰσὶ. XXXVIII. Τῇ γνώμῃ] τῇ ψυχῇ, ἢ τῇ συνέσει. — Διετησίους] δι' ὅλου τοῦ ἔτους θύουσιν οἱ Ἀθηναῖοι καθ' 40 ἑκάστην, πλὴν μιᾶς ἡμέρας. — Ἡ τέρψις] ἡ ζωγραφία. — Τὸ λυπηρόν] αἰνίττεται πρὸς τοὺς ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς Λακεδαιμονίους. — 2. Ἐπεισέρεται...] τοῦ Θησιῶς ἐν Ἀττικῇ τε καὶ ταῖς Ἀθήναις βασιλεύσαντος, συνεξέφερον πανταχόθεν αὐτῷ τὰ πρὸς χρεῖαν οἱ Ἑλ- 45 ληνες, ἐπειδὴ περ ταύτην ὁ βασιλεὺς πρυτανεῖον κα- θεστήκει καὶ μητρόπολιν τῆς Ἑλλάδος, τὰς ἄλλας κα- θηρηκῶς διὰ τοῦτο πολεῖς. XXXIX. Καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις] πλη- ρώσας τὰ ἐν εἰρήνῃ γινόμενα ἀγαθὰ, νῦν μετέρχεται 50 ἐπὶ τὰ ἐν πολέμῳ. — Τῶν ἐναντίων] τῶν Λακεδαι- μονίων φησὶ. — Τοῖςδε] τοῖς ῥηθησομένοις. — Κοινήν] κοινωτικήν καὶ ἀνεμμένην πᾶσιν ἀνθρώποις. — Ξενη- λασταῖς] ὥσπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ὁ μὴ κρυφθὲν ἄν τις...] τὸ ἐξῆς, ὡφελήθει ἄν τις, ἰδὼν μὴ κρυφθέν.

THUCYD. SCHOL.

— Καὶ ἀπάταις] καὶ ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους αἰνί- 5 ττεται, οἱ τὸ πλεόν ἀπάτη καὶ γοητεία γνώμης ἐκράτουν ἐν τοῖς πολεμικοῖς. — Εὐθύς νέοι ὄντες] καὶ ταῦτα πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖνοι γὰρ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας εἰς τὰ πολέμια ἡύτρεπίζοντο· καὶ εὐθύς ὡς ἐτίκτετο τὸ 10 παιδίον, ἐν ἀσπίδι ἐτίθεσαν αὐτὸ καὶ δόρυ πλησίον, καὶ ἐπεβόων ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν, τουτέστιν, ἢ ταῦτα σῶσον, ἢ μετ' αὐτῶν ἀναιρέθητι. οἱ δὲ αὐτοὶ οὕτως ἐπιπόνως ἤσκουν, ὥς μὴδὲ λουτρῶν ἀνέχεσθαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷ Εὐρώτᾳ ποταμῷ πρὸς τὸ λούσασθαι. ἀμέλει καὶ 15 διαμαστιγώσεις ἐγίνοντο κατὰ τινα καιρὸν, ἐν αἷς οἱ πλείονας ἐνεγκόντες, ἀνδρείοτεροι ἐνομίζοντο. — Τὸ ἀνδρεῖον] τὸ τοῖς ἀνδράσι πρέπον. — 2. Αὐτοί] ἡμεῖς δηλονότι. — 3. Ἀθρόα τε τῇ δυνάμει... ἐνέτυχεν] με- 20 μέριται γὰρ αὐτῶν τὸ στράτευμα εἰς δύο, εἰς Θράκην 15 καὶ Ἰωνίαν. — Ἐπίπεμψιν] εἰς στρατεῖαν. — Μορίω- τινί] μέρει τινὶ ἐξ ἡμῶν. — Κρατήσαντες τε τινὰς ἡμῶν] αἰνίττεται τοὺς ἱππέας αὐτῶν τοὺς κειμένους. — Ἀπεῶσθαι] ἀποδεδωχένοι. — 4. Καίτοι εἰ βραθυμία ...] πάντα συνάγει τὰ εἰρημένα, καὶ ὥσπερ ἀνάμνησιν 20 αὐτῶν ποιεῖται ἀνακεφαλαιούμενος. αἰνίττεται δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους. — Ἐς αὐτὰ] τὰ ἀλγεῖνά δηλονότι. — Τῶν αἰὶ μοχλοῦντων] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι. — Τούτοις] τοῖς εἰρημένοις δηλονότι. — Θαυμάζεσθαι] 25 κατὰ κοινού τὸ περιγίγνεται.

XL. Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελεί] ἐπειδὴ διε- 5 βάλλοντο οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ μαλακίᾳ, καὶ τρυφῇ βίου, καὶ σχολῇ πολλῇ, τοῦτο λέγει, ὅτι φιλοκαλοῦμεν μετὰ εὐτελείας καὶ ταπεινότητος. τῇ γὰρ φιλοκαλίᾳ τὸ ἄσω- 10 τον ἔπεται, τῇ δὲ φιλοσοφίᾳ τὸ μαλακὸν καὶ ἀνεμμένον. 30 — Μετ' εὐτελείας] σμικροπρεπείας. — Καὶ φιλοσο- φοῦμεν ἀνευ μαλακίας] τὰ δυσερῆ τῆς πενίας ὑπομέ- νομεν. — Πλούτῳ τε ἔργου] τὸ ἐξῆς, τῷ πλούτῳ χρώ- μεθα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἔργου, καὶ οὐ κόμπῳ λόγου. — Καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰσχρὸν... αἰσχίον] 35 γνώμης ἀρίστης· τὸ μᾶτε πένιαν δνειδίσαι τοῖς ἔχουσι, καὶ παροῦσαν ζητεῖν ἐκ παντὸς τρόπου φυγεῖν. — 2. Ἐνι τε τοῖς αὐτοῖς] οἷον τοῖς δημιουργοῖς, καὶ γεωρ- 40 γοῖς, καὶ κυνηγοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἰδιώταις καὶ χει- ροτέχναις. τοῦτο δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐπειδὴ ὅλι- 10 γοι ἦσαν αὐτῶν οἱ τὰ πολιτικά σκοποῦντες, οἱ δὲ τὰ πολέμια πάντες. — Τῶνδε] τῶν πολεμικῶν. — Οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβ. ἡγούμεν.] διεβάλλοντο γὰρ 45 ὡς λόγων μόνον ἀντιποιούμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμο- νίων. — Μὴ προδιδραχθῆναι] ἀπὸ κοινού τὸ βλάβην 15 ἡγούμενοι. — 3. Δεινὰ καὶ ἡδέα] δεινὰ τὰ πολέμια, ἡδέα τὰ τῆς εἰρήνης. — 4. Ἐς ἀρετὴν] ἀρετὴν λέγει νῦν τὴν φιλίαν καὶ εὐεργεσίαν. — Ὁ δράσας τὴν χά- ριν] ὁ ἀρξάμενος χαρίζεσθαι. — Ὡς τε ὀφειλομένην ...] ἡ σύνταξις οὕτως, ὥστε ὀφειλομένην σῶζειν, ἐκεῖ- 50 νον δηλονότι ὧς δι' εὐνοίας δίδωκεν. — Ὁ δ' ἀντοφεί- λων] ὁ δὲ εὖ πάσχων. — Ἀμβλύτερος] ἀσθενέστερος. — Τὴν ἀρετὴν] τὴν εὐεργεσίαν. — 5. Οὐ τοῦ ξυμ- φέροντος... πιστῶ] οὐ τῇ ἐλπίδι τοῦ κέρδους, ἀλλὰ τῷ

28

θηλυκῶς ἡ νόσος· τὸ δὲ λεγόμενον ὡς πρὸς τὸ νόσημα ὑπῆντησεν. Ὁμηρος [Od. II, 74].

Νεφέλη δέ μιν ἀμφιέβηκε

κυανέη, τὸ μὲν οὐκ ὅτε·

ὡς πρὸς τὸ νέφος ἀπῆντησεν. § Σχῆμα ἡ νόσος λεγόμενον· τὸ πρᾶγμα δηλονότι. § Πάθος ἐστὶ, καὶ ὁ ταύτην εἰπὼν, τὸ πάθος ἐδήλωσε. διὸ καὶ ὁ Θουκυδίδης ἐνταῦθα οὐ πρὸς τὴν νόσον ἐπήγαγε τὴν μετοχὴν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σημαινόμενον, ἡγουν τὸ πάθος. — 4. Θεραπεύοντες ἀγνοῖα] εἰ γὰρ ᾗδειςαν ὅτι λοιμὸς ἦν, οὐκ ἂν ἐπεχείρουν διὰ τὸ μεταδοτικόν. — Αὐτοὶ μάλιστα] μάλιστα τῶν μὴ προσόντων. — Ἀνθρωπεῖα τέχνη] οἷον μαντικὴ, ἐμφυή. — Αὐτῶν] τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων. — Ἀπέστησαν] κατεφρόνησαν.

XLVIII. Τὴν βασιλέως γῆν] τὴν Περσίδα. — 2. Ἵπ' αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἀφ(ικετο) τὸ δεινὸν δηλονότι. — Ἐθνησκον πολλῶ μᾶλλον] ὅσῳ ἦν πολυάνθρωπος ἢ ἄνω πόλις. — Πολλῶ μᾶλλον] ἢ κατὰ τὸν Πειραιᾶ. — 3. Ἀφ' ὅτου] ἀφ' ἧς αἰτίας. — 30 Μεταστῆσαι] μεταβαλεῖν. — Σχεῖν] λαβεῖν. — Προειδώς] προμαθών.

XLIX. [Ῥέξαμεν] προσησθῆναι. — Ἀπεκρίθη] ἐχωρίσθη. — 2. Ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως] ἀπροφασίστως. — Τὰ ἐντός] τοῦ στόματος δηλονότι. — 3. Ἐξ αὐτῶν] τῶν συμπτωμάτων ὧν εἶπεν. — Βράγχος] βράγχος νόσημά τι περὶ τὸν βρόγχον, ὃ τὰς σῦς μάλιστα διαφθείρει. — Ὁ πόνος] πόνον λέγει τὴν ἐκ τοῦ νοσήματος ταλαιπωρίαν. — Καρδίαν] ὅτι καρδίαν οἱ ἀρχαῖοι τὸν στομαχόν φασι, καὶ καρδιωγμὸν τὸν πόνον τοῦ στομάχου. — Καὶ ἀποκαθάρσεις] ἀποκρίσεις, κενώσεις. — Μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης] τῆς δυσεντερίας δηλονότι. — 4. Κενή] ἐστὶ γὰρ καὶ λυγρὴ πλήρης, ὡς καὶ Ἱπποκράτης [Aphor. 6, 39?] διδάσκει. — Μετὰ ταῦτα] αὐτίκα. — Λωφῆσαντα] τὸν σπασμὸν παυσάμενον. — 5. Πελιδόν] πελιδόν ἐστὶ τὸ μετέχον ὠχρότητος καὶ μελανίας, οἷονεὶ μολιβοειδές. — Φλυκταίναι...] σημειώσαι, ἡρωϊκὸς στίχος. — Τὰ δὲ ἐντός] τοῦ σώματος δηλονότι. — Γυμνὸν ἀνέχεσθαι] τὸ ἀνέχεσθαι καὶ πρὸς αἰτιατικὴν λέγεται. — Ἡδιστά τε ἂν] ἢ 40 σύνταξις οὕτως, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν, τῇ δὲ ψῆφ' ἀπαύστῳ συνεχόμενοι, ἡνείχοντο. ἀπὸ κοινοῦ γὰρ ἐστὶ τὸ ἡνείχοντο, τὰ δὲ ἄλλα μεταξύ. — Ἐν τῷ ὁμοίῳ καθεστ. τὸ τε πλεόν καὶ ἔλασσον ποτ.] καὶ γὰρ ὁ πίνων ὀλίγον καὶ ὁ πολὺ ἀπέ- 45 θνησκον. — 6. Ἡ ἀπορία] ἡ ἀδυναμία. — Οὐκ ἐμαρταίνετο] οὐχ ὑπέπιπτε. — Παρὰ δόξαν. παρ' ἐλπίδα. — Ἐχοντές τι δυνάμεις] μερικὴν δύναμιν. — Τοῦ νοσήματος] τῆς δυσεντερίας. — 7. Ἐκ τῶν μεγίστων] ἐκ παραδόξου· λείπει δὲ κινδύνων. — Ἀντίληψις] 50 ἐπίσκηψις. — 8. Διέφευγον] τὸν θάνατον δηλονότι. — Ἀναστάντες] ὑγιάναντες.

L. Ἐν τῷδε] τῷ βῆθησομένῳ δηλονότι. — Οὐ προσήει] ὥσπερ ἀπὸ τῆς ὁσφρήσεως γινώσκοντα ὅτι

λοιμώδη ἐστὶ τὰ σώματα. — 2. Τεκμήριον δέ] τοῦ λόγου μου. — Περί τοιούτων οὐδέν] περὶ τὸ σαρκοβορεῖν.

LI. Ἐπίπαν] καθόλου. — Τὴν ἰδέαν] τὴν φύσιν. — Καὶ ἄλλο] λείπει νόσημα. — Οὐδὲν τῶν ἐκωθότων] ἀλλὰ τι ἄηθες καὶ ἄτοπον. — 2. Ἐν τε οὐδὲν κατέστη 5 ἱαμα] τὸ σχῆμα καινοπρεπές. — Ξυνενεγχόν] λυσιτελῆσαν. — 3. Πρὸς αὐτό] τὸ νόσημα. — Ξυνήρει] συναγαγὸν ἠφάνιζε. — 4. Τὸ ἀνέλπιστον] τὴν ἀνελπισσίαν τῆς υγιείας. — Προΐεντο] ἀπέλουν. — Καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου] ἡ σύνταξις οὕτω, δεινότερον ἦν ἢ τε ἀθυμία καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου. — Θεραπειᾶς] τῆς ἀπὸ 10 τοῦ νοσήματος ἱατρείας. — Ὡς περ τὰ πρόδατα] ὅτι τὰ πρόδατα μεταληπτικά καὶ μεταδοτικά τῆς νόσου. — Τοῦτο] ἡ ἀπόγνωσις δηλονότι. — 5. Ἐρμηοί] τοῦ θεραπεύουστος. — Ἀρετῆς] φιλανθρωπίας καὶ ἀγάτης. 15 — Τὰς ὀλοφύρσεις] λείπει ἢ πρὸς ἴν' ἧ, πρὸς τὰς ὀλοφύρσεις καὶ τοὺς θρήνους. — 6. Οἱ διαπεφευγότες] τὸν θάνατον. — Τὸν πονούμενον] τὴν ἀσθένειαν. — Τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ] τῇ ἐνεστώσῃ περιχαρείᾳ. — Κούφης] τῆς κουφίζουσης αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης. 20

LII. Αὐτοὺς] τοὺς Ἀθηναίους. — 2. Ὡρᾶ ἔτους] τῷ θέρει λέγει. — 3. Ὅσιων] ὁσίων οὐδετέρως, ὁσίων. θηλυκῶς. [Hom. Od. II, 423 :]

Οὐχ ὅση κακὰ ῥέπτειν ἀλλήλοισι.

— 4. Πάντες] θεοὶ καὶ ἀνθρώπινοι. — Ἀναισχύοντες] 25 σημειώσαι· ἄλλοτρίας, ξένας. — Τοὺς νήσαντας] τοὺς ἐπιξυνάξαντας καὶ ἐτοιμάσαντας τὰ τῆς πυρᾶς ξύλα.

LIII. Ἦρξε] ἀρχὴ γέγονε. — Ἐπὶ πλεόν] διαβολὴν ἐμφαίνει τῶν Ἀθηναίων τὸ ἐπὶ πλεόν κείμενον. — Ἀγχι(στροφον) ταχείαν, ὀξείαν, ἐγγυτέραν. — Οὐδὲν 30 πρότερον κεκτημένον] τῶν πενήτων. — 2. Τὰς ἐπαυρέσεις] τὰς ἀπολαύσεις καὶ ἡδυπαθείας. — 3. Προσταλπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῶ] τουτέστι τῇ ἀρετῇ· αὕτη γὰρ μετὰ ταλαιπωρίας γίγνεται. — Ἦδει] ἡ γραπτέον ἐστίν, Ἀττικώτερον τουτί νόει. — Κερδαλέον] ἐπω- 35 φελές. — 4. Ἀνθρώπων νόμος] ἀνθρωπίνῃ εὐνομίᾳ. — Τὸ μέν] τὸ θεῖον δηλονότι. — Κρίνοντας ἐν ὁμοίῳ] εἶναι δηλονότι. — Τὴν ἥδην κατεψηφισμένην] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δίκην. λέγει δὲ τὴν νόσον. ἀπὸ κοινοῦ δὲ καὶ τὸ ἐπιζών. 40

LIV. Ἐπιέζοντο] Ὁμηρος [II. A, 81].

Εἰ δὲ μοῦ πόλεμός τε δαμῆ καὶ λοιμὸς Ἀχαιοῦς.

— 2. Τοῦ ἔπουκ] ἐκ πυθοχρήστου στίχος. — Φάσκοντες] σημειώσαι τὴν σύνταξιν. — 5. Ὅ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν] ἡγουν ἄξιον διηγῆσεως. — Ἐπενεῖματα] κατέ- 45 φαγε.

LV. Τὴν πάραλον] τὴν παραθαλάσσιον. — Λαύριον] Λαύριον ὄρος ἐν τῇ Ἀττικῇ, οὗ μέταλλα ἀργύρεα. — 2. Στρατηγὸς ὧν καὶ τότε] τινὲς εἰς τὸ ὦν, τινὲς εἰς τὸ καὶ τότε στίζουσι. — Γνώμην] προαίρεσιν. 50

LVI. Αὐτῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Παρεσκευάζετο] ἡτοίμαζε. — 4. Προεχώρησε] ἦλθον εἰς τὸ ἐλεῖν τὴν πόλιν. — 5. Ἀναγαγόμενοι] ἀναχθέντες. — 6. Τῆς τε γῆς ἔτεμον] μέρος τι λείπει.

LVII. Τῇ στρατιῇ τῇ περὶ τὴν Πελοπόννησον. — Θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελεῖν] εἰ δέ τις εἴπῃ, καὶ πῶς αὐτοὺς οὐκ ἐφόνεον; λέγομεν δτι ἀσεβὲς τοῦτο ἐνόμιζον. — 2. Ταύτῃ τῇ δευτέρᾳ δηλονότι.

LVIII. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρου] μετάβασις. — Πολιορκουμένην] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Προῦχώρει] προέκοπτεν. — Αὐτοῖς] τοῖς πολιορκουσιν. — Ἡ αἴρεσις] ἡ πόρθσις. § σημεῖωσαι αἴρεσις. — Ἐνταῦθα] εἰς τὴν Ποτίδαιαν. — 3. Οἱ δὲ πρότεροι] οἱ μετὰ Καλίου δηλονότι.

LIX. Ἠλλοίωντο] μετεβλήθησαν. — 2. Ξυγχαρεῖν] ἐνδιδόναι. — 3. Ἀπαγαγόν] ἀποστῆσας.

LX. Καὶ προσδεχομένη] ταύτης τῆς δημηγορίας μέμνηται Πλούταρχος ἐν τοῖς πολιτικοῖς παραγγέλμασι [p. 303, B]. — Καὶ πρ. μοι ...] καὶ προσδοκῆσαντί μοι γεγένηται εἰς ἐμὲ τὰ τῆς ὀργῆς ὁμῶν· οἷον, οὐκ ἀνέλπιστα εἰς ἐμὲ τὰ παρόντα γεγένηται αἰτιάματα, ἀλλὰ καὶ ἤδη ταῦτα προσδεχομένη, ἀφ' οὗ πολεμεῖν συνεβούλευσα Λακεδαιμονίοις, γεγένηται· καὶ διὰ τοῦτο συν-

ἤγαγον ἐκκλησίαν, ὅπως, ὥς οὐκ ὀρθῶς ἐμοὶ χαλπαίνετε ἢ ταῖς τύχαις εἰχετε, ὑπομνήσω. — Αἰσθάνομαι] γενικῇ καὶ αἰτιατικῇ, κοινῶς καὶ Ἀττικῶς. — 2. Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι] κατασκευῇ τοῦ προοιμίου. — 4. Πόλις μὲν τὰς ἰδίας συμφ.] ἰδίας, νῦν οὐχὶ ἑαυτῆς, ἀλλὰ τὰς

τῶν καθ' ἑκαστον ἀνθρώπων καὶ μερικὰς δυστυχίας. — Ταῖς κατ' οἶκον] ταῖς ἑαυτῶν καὶ μερικαῖς. — Πεπληγμένοι] παραφερόμενοι. — Ἀφιεσθε] ἀμελεῖτε. — Οἱ ξυνέρνυτε] μετέσχετε τῆς παραινέσεως διαγρόντες. — 5. Καίτοι ἐμοὶ ...] παραγραφικὸν ἐν δεινότητι. §

Τεσσαρα δεῖ, κατὰ Θουκυδίδην, τὸν ἀγαθὸν ἔχειν ἄνδρα, νοεῖν μὲν τὰ δέοντα, φράζειν δὲ δύνασθαι τὰ νοηθέντα καλῶς, φιλόπολιν τε εἶναι, καὶ τέταρτον, κρίσσω χρημάτων. τὸ γὰρ νικᾶσθαι χρήμασι πᾶσαν καὶ ῥήτορος καὶ πολίτου, καὶ ἰδιώτου καὶ ἀρχοντος, ἀρετὴν ἀφανίζει. — Τοιοῦτω ἀνδρὶ] ἡγουν μεγάλῳ. — Ὅς οὐδενὸς οἴομαι ἦσσαν ... ἐρμηνεύσαι ταῦτα] ῥητορεῖαν ἑαυτῷ μαρτυρεῖ. — 6. Τοῦδε] τῆς εὐνοίας. — 7. Καὶ μέσως] μετρίως. — Μᾶλλον ἐτέρων] λείπει δὲ δεῖ συνδεσμός, ἢ ἢ, μᾶλλον δὲ ἐτέρων. Μέσως δὲ εἶπε καὶ οὐ σφοδρά,

διὰ τὸ φορτικόν. **LXI.** Οἷς μὲν αἴρεσις] κατὰ κοινῷ τὸ πολεμῆσαι. δὲ δὲ νοῦς, φησιν δτι ἀφρονὲς εἰσιν οἱ ἐν εὐτυχίᾳ ὄντες καὶ πολεμεῖν αἰρούμενοι. — Τοῖς πέλας] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Περιγενέσθαι] νικῆσαι, τὸν ἐχθρὸν δηλονότι. — 3. Καὶ οὐκ ἐξίσταται] ὦν παρήνευσα. — Ἀκεραίοις] ἀζημίους. — Ὅρθον] ἀληθῆ. — Ἐξεῖ] παρέχει. — 4. Ἀντιπάλους] ἀντὶ τοῦ ἰσοῦς καὶ παραπλησίους τῷ μεγέθει τῆς πόλεως. δεῖ γὰρ πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ φρονήματα εἶναι. — Ὑφίστασθαι] ἀμετακινή-

τους εἶναι. — Τὴν δέξωσιν] τὸ δέλωμα, τὴν ἡγεμονίαν. — Ἐν ἰσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι...] ὁμοίως οἱ ἄνθρωποι δέξωσιν αἰτιῶσθαι ὅστις ἐν μαλακίᾳ ἐλλείπει τῆς ἐνυπαρχούσης δόξης, καὶ μισεῖν τὸν ἐν θρασυτητί ὀρεγόμενον τῆς μὴ προσηκούσης. — Ἀπαλγῆσαντας] ἀπὸ κοινῷ τὸ

χρεῶν. τὸ δὲ ἀπαλγῆσαντας ἀντὶ τοῦ παυσσάμενους ἀλγεῖν, ὥσπερ τὸ ἀπολοφυράμενοι.

LXII. — Τὸν δὲ πόνον] τὸ δυνατόν κεφάλαιον· ἔστι δὲ ὁ λόγος ἐξ ἀντιθέσεως. — Ὅρθως] ἀληθῶς. — Τόδε] τὸ ῥηθησόμενον. — Τὴν προσποίησιν] τὴν ἀπαγγελίαν. — 5. — Καταπεπληγμένους] καταπεπτωκότας, τῷ φόβῳ. — 2. Τῶν ἐς χρεῖσιν φανερών] τὸ γὰρ πῦρ καὶ ὁ ἄηρ οὐ τοσοῦτον εἰσιν ἐς χρεῖσιν φανερά· κοινὰ γὰρ πᾶσι. — Φανερών] ὄντων δηλονότι. — Οὐκ ἔστιν ὅστις] οὐδεὶς. — Ἐν τῷ παρόντι] ἡγουν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ. — 10. — 3. Οὐ κατὰ ... τὴν χρεῖαν] ἀλλὰ μεῖζον δηλονότι. — Αὕτη ἡ δύναμις] τῆς πόλεως, ἡ θαλασσοκρατία. — Αὐτῶν] ἢ τὸν πόλεμον, ἢ τὴν τῆς χρεῖας ἀφαίρεσιν. — Ἡ οὐ κήπιον ...] τὸ ἢ οὐ ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ, οἷον ἀλλὰ κήπιον καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου, ὥς πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς θαλάσσης. § Τινὲς κήπιον] ἦτοι γῆδιον. § Ἄλλοι δὲ τὸ κήπιον εἶδος κουρᾶς φασιν, οὕτως ὀνομαζομένης. κατὰ κοινῷ δὲ τὸ εἶδος ἔστιν. — Ἄλλων δ' ὑπακούσασιν] ἀντὶ τοῦ ἄλλοις. — Προσεκτιμένα]

καὶ τοῦτο γινώθι τοῦ τρόπου τῆς Ἀτθίδος,

ἐκτιμαὶ λέγουσιν οὐ κέκτιμαι. — Τῶν τε πατέρων... φανῆναι] μετέρχεται ἐπὶ τὸ δίκαιον. — 4. Αὐχνημα] τὸ φρόνημα αὐχνημα ἐκάδουν. — Ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχούς] ἀπὸ ἀλόγου εὐτυχίας. — Καταφρόνησις δέ] λείπει ἐκείνῳ. — 5. Καὶ τὴν τολμάν...] ἡ σύνταξις, καὶ τὴν τολμάν ἡ ζήνσεις παρέχεται ἐκ τῆς ὁμοίας τύχης. — Ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων] ἀπὸ κοινῷ τὸ πιστεύει. — Ἡ πρόνοια] ἡ πρόγνωσις.

LXIII. Τῷ τιμωμένῳ] τῇ τιμῇ τῆς πόλεως. — Ὅπερ] ὅτι τινὶ τῷ τιμωμένῳ τῆς πόλεως, ὅ ἐστι τῇ ἡγεμονίᾳ. Ἄλλως. τῇ δόξῃ τῆς πόλεως ἀγάλλεσθε καὶ βοηθεῖν ὑμᾶς εἰκός. — Ἐν τῇ ἀρχῇ] ὄντες δηλονότι. — Ἀπήχθεσθε] τοῖς ἄλλοις δηλονότι. — 3. Οἱ τοιούτοι] οἱ ἀπράγμονες.

LXIV. Ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν] τῶν συμβου- λεύοντων τὸ ἀπραγμόν. — Παράγεσθε] ἀπατῆσθε. — Ἐλπίδος κρείσσον] ὑπὲρ ἐλπίδα. — 3. Ἀναλωκέναι] κατὰ κοινῷ τὸ γινώτε. — Ἦς] τὸ ἦς πρὸς τὸ, μνήμη καταλείφεται. τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου. — Ἦν καὶ νῦν ὑπενδωμένῳ ποτε] ἐάν ποτε καὶ ὑποχαλάσωμεν καὶ πταίσωμεν. — 4. Καίτοι ταῦτα...] τρεῖς κριτὰς ὑποτίθεται τῶν πραγμάτων. — 5. Τὸ ἐπίφρονον] τὸ ἐπίζηλον. — Μῖσος μὲν γὰρ οὐκ... ἀντέχει] διαλύεται γὰρ ἡ θανάτῳ ἢ ἄλλῳ τινί. — 6. Ἐπικηρυκεύεσθε] διὰ κηρύκων ἐκφαίνεσθε τὰς βουλὰς ὑμῶν. — Ὡς οἴτινες] τὸ ὥς ἀντὶ τοῦ ἐπεῖ.

LXV. Ἐπ' αὐτόν] κατ' αὐτοῦ. — Τὴν γνώμην] τὸν σκοπὸν ἐκείνων. — 2. Οἱ δὲ δυνατοὶ] οἱ τῷ πλούτῳ δυνάμενοι. — 4. Προσεδεῖτο] χρεῖαν εἶχε. — 5. Τὴν δύναμιν] τὴν ἰσχύϊν τοῦ πολέμου. — 6. Ἐπεβίω δὲ μετὰ τὸ καταστῆναι τὸν πόλεμον. — Ἡ πρόνοια αὐτοῦ] ἡ πρόγνωσις. — 7. Κατορθούμενα] εἰς τέλος ἐρχόμενα. — Τοῖς ἰδιώταις] ἰδιώτας καλεῖ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς

δημαγωγούς, οὐχ ὅτι ἰδιωταί εἰσι κατὰ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ὥς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς πόλεως εἴρηκε. — Σφαλέντα δὲ αἰνίττεται τὰ κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδην. — 8. Ἀδωρότατος ἀδωρόληπτος. — 9. Ὑβρει θαρσύνοντας ἄλλοιως τι πράττοντας. — 11. Πρὸς οὓς
 5 λείπει τῶν Λεοντίνων. § Τοὺς Λεοντίνους λέγει· οὗτοι γὰρ μετεκαλέσαντο πρὸς συμμαχίαν Ἀθηναίους, Συρακουσίους διαφερόμενοι. — Οἱ ἐκπέμψαντες Ἀθηναίων οἱ προύχοντες. — Τοῖς οἰχομένοις πορευθεῖσιν
 10 εἰς Σικελίαν. — Ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Σικελικῷ. — 12. Πολεμίοις τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Μετ' αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐτι τοῖς πλείοσιν ἀντεῖχον δηλονότι. — Βασιλέως παιδί βασιλείως λέγει τοῦ Δαρ-
 15 ρίου τοῦ υἱοῦ Ἀρταξέρξου. οὗτινος Κύρου καὶ δ Ξενοφῶν τὴν ἀνάβασιν ἔγραψε. — Προσγενομένων τοῖς Λακεδαιμονίοις δηλονότι. — Ἐνέδοσαν ἑμαλακίσθησαν. — 13. Τοσοῦτον φρονήσεως δηλονότι. — Ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν πραγμάτων, ὥστε μήτε κατὰ γῆν πολεμῆσαι
 μήτε εἰς Σικελίαν πέμψαι.

20 LXVI. 2. Ξυνεγώρουν ἐνεδίδουν οἱ Ζακύνθιοι.

LXVII. Καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ πολλάκις γράφεται ἰδίᾳ Πόλις· ὄνομα κύριον. — Ἀργεῖος ἰδίᾳ ἀνευ τοῦ κοινοῦ· οἱ γὰρ Ἀργεῖοι φίλοι ἦσαν Ἀθηναίους. — 2. Τὸν γεγενη-
 25 μένον τὸν ἐγγραφέντα. — Τὸ μέρος] ὅσον ἀπὸ τοῦ μέρους αὐτοῦ. — 3. Ὁ δὲ ἤγουν ὁ Σάδοκος. — Ἐκεί-
 νοις τοῖς πρέσβεισι τῶν Ἀθηναίων. — Οἱ δὲ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων. — Τὸν Ἀριστέα τὸν Κορίνθιον. — 4. Αὔθις ἐς τὸ μέλλον. — Κακουρήγῃ κακουρήσῃ.
 — Δικαιοῦντες δίκαιον κρίνοντας. — Τοῖς αὐτοῖς ἀμύ-
 30 νεσθαι] τὴν ἴσῃν τιμωρίαν δοῦναι. — Οἷςπερ ἀντὶ τοῦ ὧν. — Ὑπῆρξαν ἀντὶ τοῦ προκατήρξαντο.

LXVIII. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους μετάβασις. — Ἀναστῆσαντες διεγείραντες εἰς συμμαχίαν. — Ἐπὶ τὸ Ἄργος κατὰ τοῦ Ἀργους. — 2. Αὐτοῖς τοῖς
 35 Ἀμπρακιώταις. — 3. Καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ καταστ.] εὔρε γὰρ τὴν μητέρα Ἐριφύλην ἀναιρεθεῖσαν ὑπὸ Ἀλκμαίωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. — Τῇ ἐν Ἀργεῖ καταστάσει τῇ οἰκῇσιν. — 4. Τῆς Ἀμφιλοχίας γῆς δηλονότι. — 5. Ἐπηγάγοντο ἐφελκύσαντο. — Καὶ ἑλλη-
 40 νίσθησαν Ἑλληνες κατὰ τὴν νῦν διάλεκτον ἐγένοντο. — Οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφιλοχοὶ βάρβαροι οἱ δὲ Ἀμπρακιῶ-
 ται Ἑλληνες, Κορινθίων ἀποικοι. — 6. Τοὺς Ἀργεῖους] τοὺς Ἀμφιλοχικοὺς, τοὺς δεξαμένους. — Χρόνῳ ἀντὶ τοῦ μόλις. — 7. Οἱ δ' Ἀμφιλοχοὶ οἱ πάντες, διὰ τὴν
 45 μητρόπολιν. — Ἀκαρνεῖσι φίλοις οὖσι δηλονότι Ἀθηναίων. — Ἀθηναίους ἀναπόδοτον, μάλλον δὲ καίνα-
 πόδοτον τοῦτο, εἰ οὕτω χρὴ φάναι. — Αὐτό] τὸ Ἄργος. — 8. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ταύτης τῆς
 50 αἰτίας. — 9. Ἐς τοὺς Ἀργεῖους κατὰ τῶν Ἀργείων. — Ἐν τῷ πολέμῳ τῷ Πελοποννησιακῷ δηλονότι.

LXIX. Ἀργυρολογῶσιν ἀργύριον ἀπαιτῶσιν. Ἀπὸ Φασήλιδος Φάσῃλις πόλις Παμφυλίας. μέμνηται ταύτης καὶ Διονύσιος δ περιηγητής [v. 888].

LXX. Οὐδὲν μάλλον οὐδὲν παρὰ Ἀττικοῖς ἀντὶ τοῦ

οὔ. — 2. Οἱ δὲ οἱ στρατηγοί. — 4. Καὶ ἕκαστος ἢ ἐδύ-
 νατο..] τὰς τριάκοντα δύο πόλεις. — Ἐνόμιζον γὰρ ἀν...
 ἢ ἐβούλοντο ἀνδραποδίσαι γὰρ τοὺς ἄνδρας ἐβούλοντο.

LXXI. 2. Αὐτονόμους τοὺς Πλαταιεῖς δηλονότι.

LXXII. Ὑπολαβὼν ἀποκριθεὶς ἡ ὑπονοήσας ἡ ἐν-
 5 θυμηθεὶς. — Δίκαια λέγετε... μέμνηται καὶ ταύτης τῆς δημηγορίας Πλούταρχος ἐν τοῖς πολιτικοῖς παραγγέλ-
 μασι [p. 803, B]. — Αὐτοῖ τε αὐτονομείσθε τοῖς οἰκείοις νόμοις ἀκωλύτως χρῆσθε. — 2. Ἄνευ Ἀθηναίων τῆς
 γνώμης δηλονότι. — Παρ' ἐκείνοις τοῖς Ἀθηναίοις. — 10
 Οὐκ ἐπιτρέπωσιν] οὐ δώσωσιν ἄδειαν τοῖς Πλαταιεῦσιν ἐμμένειν τοῖς δόξασιν. — 3. Εἰ τι δυνατόν] λείπει τὸ
 ἐστί. — Μέχρι δὲ τοῦδε τοῦ καιροῦ τοῦ πολέμου. — Ἐργαζόμενοι τὴν γῆν δηλονότι. — Ἰκανή] εἰς τρο-
 15 φὴν δηλονότι.

LXXIII. Ἀθηναίους κοινῶσαι] πρεσβεύσασθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Κομισθῆναι] ἀναστρέφαι. — Οὐκ ἔτεμνε] σημειῶσαι ὅτι τὸ τεμεῖν ἀδιαφόρως
 καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὥςπερ τὸ δηῶσαι, τέθεικεν. — 2. Ἀπαγγέλλοντες οἱ Πλαταιεῖς δηλονότι. — 3. Ἐπισκή-
 20 πτους] παρακλύδονται.

LXXIV. Προκαλοῦνται] ἐπισπῶνται. — 3. Καὶ παρέσχετε] οἱ θεοὶ δηλονότι. — Ἐναγωνίσασθαι] ἐν
 αὐτῇ τὸν ἀγῶνα τελέσαι. — Τῆς δὲ τιμωρίας τῆς ἐκ-
 25 δικήσεως.

LXXV. Ἐπιθειάσας] κατευξάμενος. — Περιε-
 σταύρωσεν] ὁ Ἀρχ(δαμος) δηλονότι. § περιεχαράκωσεν, ὅτι οἱ παλαιοὶ τὰ ὀρθὰ ξύλα ἐκάλουν σταυρούς. — Τοῖς δένδροις] σημειῶσαι τὸ δένδρον εὐθείαν. — Ἐχουν] συνεκδομίζον. — Πρὸς τὴν πόλιν] οὐ διὰ παν-
 30 τὸς τοῦ τείχους, ἀλλ' ἐν μέρει τινί. — Αἵρεσιν] πόρ-
 θησιν. — 2. Φορμηδόν] ψαθηδόν. φορμός γὰρ ψία-
 θος, ὅστις ἐναλλάξ ἔχων τὸ πλέγμα ἐστί. — Ἀνύτειν] τελεσιουργεῖν πρὸς ὕψος. οἱ Ἀττικοὶ τὸ ἀνύειν ἀνύειν
 φασί. — 3. Ξυνεγῶς] ἀδιαστάτως. — Σίταν] τὸ σίτον
 35 οὐδετέρως. — Αἰρεῖσθαι] λαμβάνειν. — Οἱ ξαναγοῖ] οἱ τῶν μισθοφόρων ἄρχοντες· ξένους γὰρ ἐκάλουν τοὺς μισθοφόρους. — 6. Οὐ σχολαίτερον] οὐ βραδύτερον. — Ἀντανῆι] ἀντήρετο. § ἀντανίστατο. — Ἐσεφόρουν] εἰς τὴν πόλιν δὴ ἀπὸ τοῦ χώματος.
 40

LXXVI. Ἐν ταρσοῖς καλάμου] ἐν πλέγμασιν ἀπὸ καλάμου πεποιημένοις. — Ἐνεῖλλοντες] ἐμπλέκοντες. — 2. Ὑπόνομον] κεκρυμμένον ὄρυγμα. — Ξυντεκμη-
 ράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα] διὰ τεκμηρίου τινὸς ἐρχόμενοι ὑπὸ τὸ χωμάτιον. — * Ἰκάνοντος] ἐνδιδόντος. — 3.
 45 Οἰκοδόμημα] τὸ ξύλινον. — Χοῦν] ἀπὸ χυτῆς γῆς τεῖχος ποιεῖν. — Ἐν ἀμφιδολῷ μάλλον γίνεσθαι] ἀντὶ τοῦ ἐκατέρωθεν βάλλεσθαι. — Μάλλον γίνεσθαι] τοὺς ἐναντίους δηλονότι. — 4. Μῖαν μὲν] μηχανήν. — Τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος] τῶν Πλαταιέων δηλονότι. — Κατέσειε] τὸ τεῖχος δηλονότι. — Ἄλλας δὲ] μηχανὰς δηλονότι. — Τοῦ τείχους] προσέφερον. — Ἄς βρόχους... τε] σημειῶσαι τὴν σύνταξιν, ἃς βρόχοι περιβάλλοντες. — Βρόχους] σχοινία. — Ὑπερτε-

νοουσῶν] ὑφουμένων. — Ἡ μηχανή] τῶν Πελοποννησίων δηλονότι. — Ἀπεκαύλιζε τὸ πρόχον] ἀπέτεμε τὸ ἄκρον. — Τὸ πρόχον] τὸ προβεβλημένον.

LXXVII. 2. Πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν] ἐπινοίας δηλονότι.
6 — 3. Φακέλους] φορτία. § Φάκελος, δεσμὸς, φορτίον, καὶ τὸ ταῖς κεφαλαῖς φορούμενον, ἦτοι τὸ φασκώλιον. — Ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου] τοῦ διαστήματος. — Ἐπιπαρένησαν] συνῆραν. — 4. Χειροποίητον] ἐστὶ γὰρ καὶ αὐτόματος. — Ἡδὴ [γὰρ] πάλαι ποτέ. — 5.
10 Τάλλα] δεινὰ δηλονότι. — Ἐλαχίστου] ὀλίγου καιροῦ δηλονότι. — Αὐτῇ] τῇ φλογί. — Διέφυγον] τὸν κίνδυνον.

LXXVIII. 2. Περί ἀρκτοῦρου ἐπιτολάς] κατὰ τὸν Ὀκτώθριον μῆνα. — 3. Ἐκκεκομισμένοι ἦσαν] ἐξήγαγον. — 4. Τοιαύτη μὲν] οἱ διελόντες ταύτην τὴν συγγραφὴν εἰς τρικαίδεκα, ἐνταῦθα τὸ τέλος τῆς τρίτης ἱστορίας ὥρισαν καὶ ἀρχὴν τῆς τετάρτης.

LXXIX. 2. Σπάρτωλον] ἡ Σπάρτωλος προπαροξύνεται. — Τὴν Βοττικὴν] ὅτι Βοττιαῖοι ἄποικοι Μάκεδονων. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Θράκῃ, πλησίον Χαλκιδέων. — Προχωρήσειν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — Τῶν... βουλομένων] τῶν μὴ θελόντων παραδοῦναι δηλονότι. ἡ δὲ Ὀλυθος μητρόπολις Χαλκιδέων. — 3. Καὶ ἀναχωροῦσιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — 6. Ἐνεδίδosan] ὑπεχώρουν,
20 οἱ Χαλκιδεῖς δηλονότι καὶ οἱ Σπαρτωῖοι. — Ἡ δοκοῖ] καθ' ὃ μέρος ἐνομίζετο αὐτοῖς συμφέρον. τὸ δὲ δοκοῖ τρίτης συζυγίας. — Ἐπὶ πολὺ] διάστημα δηλονότι. — 7. Ἀνελόμενοι] ἀναλαβόντες. — Διελύθησαν κατὰ πόλιν] ἕκαστος ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν πόλιν.

30 LXXX. Καταστρέψασθαι] ἀφανίσαι. — Ἐκ τῆς ξυμμαχίας] γῆς δηλονότι. — 2. Περιήγγειλαν] πανταχοῦ ἐμήνυσαν. — 3. Ἀποίκους οὔσι] τῆς Κορίνθου δηλονότι. § ὅτι Ἀμπρακίωται ἄποικοι Κορινθίων. — 6. Καὶ αὐτῷ] τῷ Κνήμῳ. — Ἀδασίλευτοι] μὴ νομιζόντες
35 ἔχειν βασιλεῖς, ἀλλὰ μόνον ἡγεμόνας καὶ ἄρχοντας. — 6. Ἐπιτρέψαντος] τὸ ἄρχειν δηλονότι, καὶ εἶναι αὐτοκράτορα, τὸν Ὅροιον ἀμφοῖν τοῖν ἔθνεσιν. — 8. Διὰ τῆς Ἀργείας] τῆς Ἀμφιλοχικῆς. — Ἐπὶ Στράτον] θηλυκῶς ἡ Στράτος.

40 LXXXI. Κελεύοντες] παρακινοῦντες. — Ἐρήμην] ἔρημον φυλάκων. — 2. Τρία τέλη ποιήσαντες] οὐκ ἐπὶ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος. — 3. Διείχον] οἰσταντο. — 4. Τεταγμένοι] εὐτάκτως. — Διὰ φυλακῆς ἔχοντες] ἑαυτοὺς δηλονότι. — Ἐν ἐπιτηδείῳ] χώρᾳ δηλονότι.
45 — Πιστεύοντες] θαρρόντες. — Ἀξιούμενοι] ἄξιοι χρυνομένοι. — Ἐπέσχον] ἐνεκαρτέρησαν. — Τὸ στρατόπεδον] τὸ τὸ περιττὸν κείται. — Αὐτοβοεῖ] βοῇ μόνῃ χρησάμενοι. — Αὐτοβοεῖ] Ὁμηρος [II, Γ, 2 et 8].

Τῶς μὲν κλαγγῇ, οἱ δ' ἄρ' ἴσαν σιγῇ.

50 — 6. Μεμονωμένοι] διεzeugμένοι τῆς τῶν Ἑλλήνων συμμαχίας. — 6. Ἐς φόβον καταστάντων] ἤγουν φυγόντων. — Αὐτούς] τοὺς Χάονας. — 8. Ἐνέκειντο φεύγοντες] ἤγουν κατὰ κράτος ἐφευγον. — Ἀνελάμ-

βανόν τε αὐτοὺς] οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους.

LXXXIII. 2. Ἀντιπαρπλέοντας] ἀντὶ τοῦ εἰς ἀντιπαράταξιν. — Ἐώρων] οἱ Κορίνθιοι δηλονότι. — Σφῶν] τῶν Κορινθίων. — Οὐκ ἔλαβον] οἱ Ἀθηναῖοι. — Τὸν πορθμὸν] τὸν Κρισαῖον φησι. ἐστὶ δὲ πορθμὸς ἀμφίγειος θάλασσα. — 6. Τὰς πρώρας] ἔχοντες δηλονότι. — Τὰ τε λεπτὰ πλοῖα] τοὺς λέμβους.

LXXXIV. Κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι] μίαν ἔχοντες ὀπίσω τῆς μιᾶς. — Ἐν χρωῖ] ἀντὶ τοῦ πλησίον. 10 ἐστὶ δὲ ἀποκοπή· ἦν γὰρ ἐν χρωτί. εἴρηται δὲ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κουρᾶς τῆς ἄχρι τοῦ χρωτὸς γιγνομένης. — Δόκησιν] δόξαν. — Ἐμβалеῖν] προσπεσεῖν. — Μὴ ἐπιχειρεῖν] τῷ πολέμῳ. — Σημήνην] σημείον δῶ. — 2. Αὐτούς] τοὺς Κορινθίους. — Ἐφ' ἑαυτῷ] ἐπὶ τῇ 15 ἐξουσίᾳ αὐτοῦ. — 3. Τῶν τε πλοίων] τῶν λεπτῶν. — Παραγγελλομένων] συμβουλευόντων. — Τῶν κελυστῶν] τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν κυβερνητῶν. — Σημαίνει] σημείον ποιεῖ. — Χωρήσειαν] ὁρμήσειαν. — Ἐς ἀλκήν] ἐς μάχην πολέμου. — 4. Ἀνεχώρησαν] ὑπέστρεψαν. — 5. Ἐπίνειον] ἐπίνειον καλεῖται πᾶν ἐμπόριον, ἡ παρὰ τὸ ἐπινήχεσθαι αὐτὸ τῇ θαλάσῃ, ἡ παρὰ τὸ ἐν αὐτῷ τὰς δικάδας νήχεσθαι ἡ δικάλιν.

LXXXV. Ἐπ' ὀλίγων νεῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 2. Πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις] ἐν τῷ Πελοποννησικῷ πολέμῳ δηλονότι. — Ὁ παράλογος] τὸ παρὰ τὸ ἐνδεχόμενον γενέσθαι. — Οὐ... σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι] οὐ κατ' ἐμπειρίαν τοῦ ναυτικοῦ λείπεσθαι. — Οὐκ ἀντιτιθέντες] οὐκ ἀντιπαράβάλλοντες. — Ὅργῃ οὖν ἀπέστειλλον] ὀργίζοντες ἀπέστειλλον τοὺς συμβούλους. 30 — 6. Γορτύνιος] ἰστέον ὅτι ἡ Γόρτυς πόλις ἐστὶ Κρήτης ἀπέχουσα Κυδωνίας σχεδὸν σταδίου χιλίους· καὶ ἐστὶν ἀπίθανον, εἶναι πολεμίας ἀλλήλαις ταύτας τὰς πόλεις. ῥητέον οὖν ὅτι πολεμίαν λέγει τὴν Κυδωνίαν τῇ Πολίχνῃ, ὅς ἐεικὸς χαρίζεσθαι κατὰ φιλίαν τὸν Νικίαν. 35 — Προσποιήσειν] οἰκίαν ποιήσειν.

LXXXVI. Ἐν τούτῳ] τῷ χρόνῳ. — 3. Διέχετον] κευχώρισθον. — 6. Γνώμην] σκοπόν. — Οἱ μὲν] οἱ Πελοποννήσιοι. — Οἱ δέ] οἱ Ἀθηναῖοι.

LXXXVII. Ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία] ἡ στάσις 40 πραγματικῇ, ἄγραφος, εἶδους συμβουλευτικοῦ. — Τὴν μέλλουσαν] ναυμαχίαν. — Τέκμαρσιν] στοχασμόν. — Ἐκφοβῆσαι] ἀντὶ τοῦ ἐκφοβεῖσθαι. — 2. Οὐκ ὀλίγα] ὁ ἄνεμος, καὶ ἡ ἐν κύκλῳ τάξις τῶν νεῶν, καὶ τὸ μὴ ταχέως αὐτοὺς ἐπιχειρήσαι τῇ ναυμαχίᾳ, ἀλλὰ τὴν τοῦ 45 Φορμίωνος ἀναμένειν διὰ τοῦ ἀνέμου στρατηγίαν. — Ἐσφηλε] σφαλῆναι ἐποκήσεν. — 3. Οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης...] τὸ ἐξῆς, οὐ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ νικηθὲν κατὰ κράτος ἀμβλύνεσθαι. — Τῆς ξυμφορᾶς τῷ ἀποδάντι] τῇ ἀποδόσῃ συμφορᾷ. — Ἀμβλύνεσθαι] ἀναπιπτειν. ... Ταῖς δὲ γνώμαις... ἀνδρείους ὁρθῶς εἶναι] ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους ἐστηκυῖαν τὴν γνώμην καὶ μὴ ὑποπεπτωκυῖαν τοῖς δεινοῖς. — Κακοὺς γενέσθαι] ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ δίκαιον. — 4. Προέχετε] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Ἡ ἐπιστήμη] ἡ γυμνασία, ἡ μελέτη.

— Ἐν τῷ δεινῷ τῷ πολέμῳ. — Ἐκπλήσσει] ἐξωθεῖται, ἐκρούει. — 6. Τὰ δὲ πολλά] ἀντὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οὐκ εἶπε δὲ αἰ, διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς τύχης. — 7. Προσγεγόμενα] προσκτεθέντα. — 8. Θαρσύνετε οὖν] οἱ ἐπιλογοί. — Χώραν] ἀντὶ τοῦ τάξιν. — 9. Τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων] τῶν καταναυμαχηθέντων ὑπὸ Φορμίωνος λέγει δὲ τοὺς περὶ Μαχάονα καὶ Ἰσοκράτην. — Τὴν ἐπιχείρησιν] τῆς παρασκευῆς τοῦ πολέμου δηλονότι. — Οἱ δὲ ἀγαθοὶ] οἱ γενναῖοι. — Τιμῇ-
10 σονται] ἀντὶ τοῦ τιμηθήσονται.

LXXXVIII. Ξυνεστώμενοι] συναθροίζομενοι. — 2. Τὴν ἀζώσιν] τὴν πείραν. — Μηδένα ... ὑποχωρεῖν] σημειῶσαι τὴν σύνταξιν.

LXXXIX. 2. Τῶν νεῶν] γράφεται τῶν ἐναντιῶν.

15 — Ξυνεκάλεσα] εἰς ταῦτόν συνήγαγον. — Οὗτοι γάρ] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Ἐν ἐκείνῳ] ἐν τῇ πεζομαχίᾳ. — Οὐδὲν προσφέρουσι] κατὰ τὴν ναυμαχίαν. — 4. Πα-
ραπολύ] ὑπερβαλλόντως. — 5. Οὐκ ἂν ἡγούνται] ὁ νοῦς οὕτως, ἡγούνται οἱ ἐχθροὶ μὴ ἀνίστασθαι ἡμᾶς

20 ἄλλως, ἢ μέλλοντάς τι γενναῖον πράξει. — 6. Ἀντί-
παλοι] θαρβύοντες ἀντιπαλαίειν. — Πολλῶ] τῷ μέτρῳ. — Οὐκ ἀναγκαζόμενοι] ἡμεῖς, δηλονότι οἱ Ἀθηναῖοι. — 8. Ἐὼν εἶναι] παρέλκει τὸ εἶναι κατὰ συνθήκειαν Ἀττικῇν· οὐδὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις συντάξεσι δηλοῖ.

25 — Ἐπιπλεῦσαι] κατὰ τῶν ἐναντιῶν ἐπέλθοι. — Μὴ ἔχων τὴν πρόσφιν τῶν πολεμίων] μὴ ὄρων τοὺς πολε-
μῖους. — Ἐκ πολλοῦ] λείπει διαστήματος. — Διέκ-
πλοι] τὸ ἐμβάλλειν καὶ διασχεῖν τὴν τῶν ἐναντιῶν τάξιν. Ἀναστροφὰ δὲ αἰ εἰς τοῦτόν γε ὑποχωρήσεις, ἀνα-

30 κάμψεις. — Ἐν τούτῳ] ἐν τῷ πεζομαχεῖν. — 9. Τού-
των μὲν οὖν ἐγὼ...] τὸ ἐπιχείρημα ἐκ τοῦ συμφέροντος. — Τὰ τε παραγγελόμενα] τὰ τῆς παραινέσεως ἔργα. — Ὁξέως] σπουδαίως. — Τῆς ἐφορήσεως οὕσης]

35 τῶν πολεμίων. — Ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον...] ἥτοι ἐν τῷ
πολέμῳ κόσμον ἔχετε καὶ σιγὴν, καὶ συμφέρον δὲ τοῖς
μετιούσιν ἐπιτοποῦν τὰ πολεμικά, καὶ μάλιστα τοῖς
ναυμαχοῦσιν.

XC. Ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι] ἀντὶ τοῦ κατὰ τέ-
σσαρας αὐτὰς ποιήσαντες. — Ἐπὶ τὴν] ἀντὶ τοῦ παρὰ
40 τὴν. — Ἐσὼ ἐπὶ τοῦ κόλπου] ἐσωτέρῳ τῶν Ῥίων ἐν
τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ. — 2. Ἐπὶ δ' αὐτῷ] τῷ κέρατι.

— Ἐπὶ τὴν Ναύπακτον] ἔσω γὰρ ἐν τῷ κόλπῳ ἔκειτο
ἡ Ναύπακτος. — Ταύτῃ] τῇ δόξῃ. — 3. Ὁ δὲ...] ὁ δὲ
Φορμίων ὡς ἑώρα τοὺς Πελοποννησίους, ἄκων κατὰ

45 σπουδὴν τοὺς στρατιώτας ἐμβιβάσας εἰς τὴν ναῦν ἐπλει-
— Προσδέχοντο] ἡλπίζον. — Περὶ τῷ χωρίῳ] τῆς
Ναυπάκτου δηλονότι. — Ἐρήμῳ ὄντι] βοηθείας δη-
λονότι. — Τὴν γῆν] τὴν οἰκέαν δηλονότι. — 4. Κατὰ
μίαν ἐπὶ κέρως] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, μίαν κατακολουθοῦ-

50 σαν τῇ ἐτέρᾳ. τοῦτο γὰρ τὸ ἐπὶ κέρως δηλοῖ. — Ἀπὸ
σημείου ἑνός] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, οὐ δεηθέντες πολλῶν
παρακελεύσεων, ἀλλ' εὐθὺς ποιῶντες ἕπερ ἐδόκει. τὸ
δὲ σημείου ἀντὶ τοῦ μιλίου. δύναται δὲ λέγειν καὶ τὸ
σύνθημα. — Ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς μετωπὴδόν ἐ-

πλεον] τὸ μὲν ἐπιστρέψαντες εἶπεν, ὅτι ἦν ἄνω εἰπὼν,
ἐπειδὴ κατ' εὐθείαν ἐπλεον· νῦν δὲ οὐκέτι· τὸ δὲ μετω-
πὴδόν, πάλιν τὸ κατ' εὐθείαν πλέειν ἐστὶ· τὸ γὰρ μέτω-
πον τῆς νεῆς ἡ πῶρα ἐστὶ. λέγει οὖν ὅτι τὰ μέτωπα,
8 ὅ ἐστι τὰ πρόσωπα τῶν νεῶν, παρείχον τοῖς ἐναντιοῖς.
5 — 5. Τῶν δέ] τῶν νεῶν τῶν Ἀθηναίων. — Ἐξέωσαν]
ἐξέκλιναν τῆς προκειμένης ὁδοῦ. § πρὸς τὴν γῆν ἀκεί-
λαι ἐποίησαν. — Ἐξένευσαν] ἐξεκολύμβησαν.

XCI. Ταύτῃ] οὕτως. ἢ ἀντὶ τοῦ κατὰ τοῦτο τὸ
μέρος. — Καὶ ἰσχουσαι] ἐλλειμνίζουσαι. Ἄλλη ἀρχὴ τὸ
10 καὶ ἰσχουσαι. — Ἀντίπρωροι] ἔχουσαι τὰς πῶρας πρὸς
τὸ πέλαιος δρώσας· τοῦ γὰρ φεύγειν ἐπαύσαντο. —
Ἀντίπρωροι] γεγонуῖαι δηλονότι. — Τὸ Ἀπολλώνιον]
ἱερὸν Ἀπολλώνος ἐν τῷ λιμένι. — 2. Οἱ δέ] οἱ Πελοπον-
νήσιοι. — Τὴν ὑπολοιπὴν] τὴν ὑπερῆσαν. — 3. Ὀλ-
15 κάς] ἡ ἐμπορικὴ ναῦς ἐστὶ. — 4. Πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου
ἀντ.] διὰ τὸ ἐγγυθεν ἀντεπίνειν τοὺς Ἀθηναίους.

XCII. Ὑπέμειναν] ἐδέξαντο τὸ ἐμβάσιμον τῶν Ἀθη-
ναίων. — Τὸν Πάνορμον] σημειῶσαι· ὁ Πάνορμος. —

3. Ἡ ναῦς] ἡ περὶ τὴν δολιχὰ καταδύσα. — Ἐσφαξεν
20 ἑαυτὸν] Λακωνικὸν τὸ φρόνημα τοῦτο, μὴ ὑπ' ἐχθρῶν
ἀζῶσαι ἀναιρεθῆναι. — 5. Τῆς τροπῆς] ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ
τῆς τροπῆς. § Ἡ σύνταξις οὕτως· ὡς νενικηκότας ἕνεκεν
τῆς τροπῆς τῶν νεῶν ἄς πρὸς τῇ γῇ διέφθειραν. — Ἀς
πρὸς τῇ γῇ ναῦς] ἀντὶ τοῦ διὰ τὰς ναῦς. — 6. Ὑπὸ
25 νύκτα] ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν νύκτα. — 7. Οὐ πολλῶν βοτα-
ρον] μετ' ὀλίγον. — Τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν] τῶν
ἐναντιῶν.

XCIII. Ἐπικρατεῖν] ἰσχύειν τοὺς Ἀθηναίους. — 2.
Τὸ ὑπηρεσίον] ὑπηρεσίον ἐστὶ τὸ κῶας, ᾧ ἐπικαθῆναι
30 οἱ ἐρέσσοντες διὰ τὸ μὴ συντρίβεσθαι αὐτῶν τὰς πυγὰς.
— Πλεῦσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐδόκει. — 4. Ἀφικόμενοι]
εἰς τὰ Μέγαρα δηλονότι. — Τὸ ἀκρωτήριον] τὸ Βούδο-
ρον καλούμενον. Κενάς] τῶν ἀνδρῶν δηλονότι.

XCIV. Φρυκτοὶ] φρυκτοὶ εἰσι λαμπάδες τινεὶ ἀπὸ
ξύλων γινόμεναι, ἃς τινες βασιάζοντες ἀνωθεν τῶν τει-
36 χῶν ἐσήμαινον τοῖς πλεσιχώροις ἢ τοῖς συμμάχοις, ὅτ' ἂν
τινας ἐώρων πολεμίους ἐπιόντας, ὡς ὅτι δεῖ προφυλάξαι.

οὐ μόνον δὲ ἐπὶ πολεμίων τοῦτο ἐποίουν· ἀλλὰ καὶ
ἐπὶ φίλων, ὅτ' ἂν ἐώρων βοηθειαν ἐρχομένην, ἐσή-
40 μαινον πάλιν διὰ τῶν φρυκτῶν, ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι.
καὶ ὅτ' ἂν μὲν φίλους ἐδήλουν, ἐδάσταζον τοὺς φρυκτοὺς
ἡρεμοῦντες· ὅτ' ἂν δὲ πολεμίους, ἐκίνουν τοὺς φρυκτοὺς,
δηλοῦντες τὸν φόβον. — Ἐκπληξίς ἐγένετο] τοῖς Ἀθη-
ναίοις. — Οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστεϊ] ὄντες δηλονότι. —

45 Ἡρῆσθαι] ἐαλωκέναι. — Ὅσον οὐκ] ἀντὶ τοῦ σχεδόν,
ὡς τὸ μονονοχί. — Ἐσπλεῖν αὐτούς] ἀντὶ τοῦ ὅτι μελ-
λουςιν ἐσπλεῖν. — 2. Βοηθήσαντες μετὰ βοῆς συνδρα-
μόντες. — 3. Οὐδὲν στέγουσαι] ὑδωρ δηλονότι.

XCV. Σιτάλκης ὁ Τήρεω] ἐντεῦθεν τὰ Θρακικὰ καὶ
50 Σιτάλκου ἐπιστρατεία. — Δύο ὑποσχέσεις] ἀντὶ γενι-
κῆς ἢ αἰτιατικῇ Ἀττικῷς. σημειῶσαι παρόμοιον τῷ
[Hom. Od. M, 737] « δύο μὲν σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανόν. »
§ Ἡ ἱστορία τῆς παρούσης ὑποθέσεως ἔχει οὕτως. Ἀλέ-

Ξανδρος Μακεδόνων βασιλεὺς ἔσχεν υἱοὺς δύο, Περδίκκας καὶ Φίλιππον. δρασάμενος δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ Περδίκκας, ἀπέξηλασεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον. ὁ δὲ, ἐπὶ Σιτάλῃν, τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν, καταφυγὼν, ἐδεῖτο καταγαγεῖν αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν ἀποδοῦναι· ὁ δ' ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τοῦ Φιλίππου ἀδελφὸς Περδίκκας, ἀπέστειλε πρὸς Σιτάλῃν πρέσβεις, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ χρήματα, εἰ μὴ καταγάγοι τὸν Φίλιππον, οὐκ ὀλίγα. 10 ἂ μὲν καὶ ὁ Σιτάλῃς πεισθεὶς, οὐ κατήγαγε τὸν Φίλιππον· ὥς δὲ οὐδὲν ἀποδίδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ Περδίκκας ἅπερ ὑπέσχετο, ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ, τὸν Φίλιππου υἱὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς ἀνταναγόμενος. ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέοντο, ὑπὸ Χαλκιδέων τῶν ὑπὸ Περδίκκας 15 καν ὄντων βλαπτόμενοι ἐν τοῖς Θρακικοῖς χωρίοις τε καὶ συμμάχοις αὐτῶν, καταλύσαι τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Γ. βλάβην, ἐστράτευσε κατὰ Χαλκιδέων τε καὶ Περδίκκας, τὸν μὲν ἀμυνόμενος οἷς ἐψεύσατο μετελθεῖν αὐτῷ τὰ ὑπεσχημένα, τοὺς δὲ μετελθεῖν ἐπειγόμενος, 20 τὴν παρὰ τῶν Ἀθηναίων ὑπόσχεσιν ἐκπληρῶσιν. — Ἀναπράξαι] εἰσπράξαι, ἀπαιτῆσαι. — Ἀποδοῦναι] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — 2. Περδίκκας]

Γένος Τημενιδῶν.

Ἀλέξανδρος

25 Περδίκκας Φίλιππον
Ἀρχέλαον Ἀμύνταν
Φίλιππον
Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν,
ὃς τὴν Περσῶν δυνα-
στείαν κατέλυσεν.

30 — Αὐτῷ] τῷ Σιτάλῃ. — Διαλλάξαιεν] φίλον ποιήσαιεν.
— Ὑπεδέξατο] ὑπέσχετο. — 3. Οἱ ἐτύγχανον παρόν-
τες] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἦγε. — Ἀγῶνα] οὗτος ἐκτίσσε τὴν
Ἀμφίπολιν.

35 XCVI. Ἀνίστησιν] ἐπάγεται, στρατεύματα δηλονότι.
— Ἐς τὸν Εὐξ...] ἕως τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Ἑλ-
λησπόντου. — Μέρη] γένη, ἐθνῶν δηλονότι. — 3. Τοῦ
Στρυμόνος] Στρυμῶν ποταμὸς Θράκης περὶ τὴν Ἀμφί-
πολιν. ὅρα πόθεν ἀρχεται ὁ Στρυμῶν ποταμὸς, καὶ ποῦ
40 καταλήγει. καὶ ἔτι ὁ Ὅσκιος ποταμὸς καὶ ὁ Νέσος, ὃν
Νέστον οὗτος καλεῖ· ἔτι γε μὴν καὶ ὁ Ἑβρος. — Οὐ
ῥιζέτο] τὸ τέλος εἶχε. — 4. Παρήκουσι] παρατείνον-
ται. — Τὸ ὅρος] τὸ Σκόμιον δηλονότι.

XCVII. Περίπλους] δυνατὴ περιπλευσθῆναι. — Νηὶ
45 στρογγύλῃ] ἐμπορικῇ, διὰ τὰ πολεμικὰ, μακρότερα
ὄντα. — Ὅδῳ] διὰ ξηρᾶς. — Εὐζώνος] εὐσταλῆς καὶ
κούφος καὶ μηδὲν ἔχων τὸ ἐμποδίζον. — 2. Διὰ πλεί-
στου] διαστήματος δηλονότι. — 3. Ὅσον προσῆξαν]
φόρον δηλονότι. — Χωρὶς δέ] τούτων δηλονότι. — Ὅσα]
60 προσεφέρετο. — Λεῖα] τὰ λιτὰ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν
τῶν ὑφ' αὐτῶν καὶ πεποικιλμένων. — Ὅδρουσῶν] προσε-
φέρετο δηλονότι. — 4. Τούναντιον τῆς Περσῶν βασι-
λείας] οἱ γὰρ Πέρσαι παρέχουσι μᾶλλον ἢ περὶ παρὰ τῶν
ἄλλων λαμβάνουσιν· οἱ δὲ Θράκες τούναντιον. καὶ οὐκ

ἦν τι πράξει παρ' αὐτοῖς τὸν μὴ παρέχοντα χρήματα,
ἅπερ καὶ νῦν ἐν Ῥωμαίοις. — Κατὰ τὸ δύνασθαι] διὰ
τὴν δύναμιν. — Ἐπιπλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο] αὐτῷ τῷ
νόμῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων Θρακῶν οἱ Ὀδρύσαι ἐχρῶντο,
λαβεῖν μᾶλλον ἢ περ δοῦναι. — 5. Ταύτῃ δέ] τῇ τῶν
Σκυθῶν. § Περί Σκυθῶν τοῦτο καὶ Ἡρόδοτος [4, 46] λέ-
γει. — Οὐχ ὅτι] ἀντὶ τοῦ μὴ τοι γε. — Οὐ μὴν ...
ἄλλοις ὁμοιοῦνται] ἀλλ' ὑπερβάλλουσιν δηλονότι.

XCVIII. Ἄρας] τὸ στράτευμα. — Σίντων] Σίντιοι
ἐλέγοντο ἐν ὅσῳ τὴν Ληϊμον ὥκουν· εἰς δὲ Θράκην ἐλ- 10
θόντες μετωνομάσθησαν Σίντιοι. — 2. Τὸ δὲ] ὅρος τὴν
Κερκίην δηλονότι. — Δόθηρον] τὴν νῦν καλουμένην
Γέβρην. — 3. Ἀπεγίνετο] ἀπώλυτο. — Προσεγίνετο]
ἠξάνετο κατὰ πρόσθεσιν. — Ἀπαράκλητοι] ἐκούσιοι.

XCIX. Τὴν κάτω Μακεδονίαν] τῆς Μακεδονίας τὸ 15
μὲν ἐστὶ μεσόγειον, τὸ δὲ παράλιον, ἣν καλεῖ τὴν κάτω
Μακεδονίαν. — 3. Πρῶτοι ἐκτίσαντο] τοῦτο καὶ Ἡρό-
δοτος ἐν τῇ ἐννάτῃ [ἱμο 8, 127] ἱστορεῖ κατὰ διέξοδον.
— 4. Ἀξίον] τὴν Βάρδαριν λέγει. — Ἡδῶνας] Ἡδω-
νοὶ καὶ μεταπλασμῷ Ἡδῶνες καὶ Ἡδῶναι. οὕτως 20
Ἡρωδιανός. — 5. Ὀν] τῶν Ἑορδῶν. — 6. Οἱ Μακε-
δόνες οὗτοι] οἱ κάτω Μακεδόνες. — Καὶ Μακεδόνων
αὐτῶν] τῶν ἄνω.

C. 2. Ἦν δὲ οὐ πολλά] τὰ καρτερά δηλονότι. — Τὰ
νῦν ὄντα] τεύχη δηλονότι. — 3. Ἐς τὴν Φιλίππου] τοῦ 25
ἀδικηθέντος ὑπὸ Περδίκκου. — 6. Περικλειόμενοι] ἀντὶ
τοῦ περικλείοντες, οἱ Θράκες δηλονότι.

CI. Ἐπεμψαν αὐτῷ] τῷ Σιτάλῃ οἱ Ἀθηναῖοι. § οἱ
Μακεδόνες. — 4. Παρέσχε δὲ λόγον] ὁ Σιτάλῃς. —
Ὑπ' αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 5. Ἐπέχων] ἐπικειμένος. 30
— Αὐτῷ] ὑπ' αὐτοῦ. — Ἐξέβαλε] τὴν ἐφοδὸν ἐποίησε.

CII. Ἐς Κόροντα] τὰ Κόροντα ἢ εὐθεία. — 2. Οἰ-
νιάδας] Οἰνιάς πόλις ἐστὶν ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Ἀχελώου
ἢ καὶ νῦν Δραγαμέστη λεγομένη. — διὰ Δολοπίας] 35
Δολοπία ἡ νῦν καλουμένη Ἀνόβλαχα· ἐξ ἀνατολῶν γὰρ
αὐτῆς ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἐκ δὲ νότου ὁ Ἀχελῷος οὗ-
τος ποταμὸς ρεῖ. — Αὐτοῖς] τοῖς Οἰνιάδαίς. — Περι-
λιμνάζων] περὶ τὴν πόλιν πλημμύρας ὑδάτων ποιῶν.
— 3. Προσχοὶ δέ] ὕλην συμφορεῖ. — Αἱ ἡπείρωνται]
τοιαῦτα πολλὰ οἱ τὰς γεωγραφίας ἡμῖν παραδιδόντες 40
ἀναγράφουσιν ἅπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Αἴγυπτον Φάρφῃ
τῇ νήσῳ συνέβη. ὁ γὰρ Ὀμηρος [Od. Δ, 364] πελα-
γίαν αὐτὴν ἀναγράφει· νῦν δὲ σχεδὸν ἡπείρωται. —
4. Τό τε γὰρ ρεῦμα] τοῦ Ἀχελῷου. — Τῆς προσχώ-
σεως] τῆς προσχώσεως ἕνεκα, διὰ τῆς προσχώσεως, 45
διὰ τὸ μὴ σχεδάννυσθαι αὐτήν. — Τῷ μὴ σχεδάννυ-
σθαι] τὴν πρόσχυσιν δηλονότι. — 5. Ἀλκμέωνι]

Τὸν Ἀλκμέωνα (πῶς, λέγειν οὐκ ἰσχύω)
ψιλὸν, μέγα γράφουσιν, ὥς τῇδε βλέπει.
Μέτροις ἐφεύρον ἀκριβῶς Εὐριπίδου.
Διόδογον οἱ νῦν καὶ μέγα γράφουσι δὲ,
μωρῶς ἀτεχνῶς ἐν γραφαῖς πεφυρμέναις.
Διόδογον * * ὁ Τίτιζης καὶ μικρὸν γράφει,
Ὀμηρος ὥπερ τεχνικοὶς γράφει λόγους.
Οὐ τυγχάνει γὰρ τοῦτο τῶν παρωνύμων,

ἐκ βήματος δὲ τυγχάνει παρηγμένον,
ὡς ἄλλαχού που πεῖρα διέγραψα πλάτει.

— Τῆς μητρός τῆς Ἐριφύλης. — 6. Καὶ ἰδόκει αὐτῷ
ἱκανὴ ἀν... σώμ.] τὸ ἐξῆς, δῖαιτα ἱκανὴ τῷ σώματι.
5 ἰδόκει ἢ πρόσχωσις, δηλονότι εἰς χρεῖαν τοῦ σώματος.
— Ἐδυνάστευσε] τὴν βασιλείαν ἔσχε. — Τὴν ἐπωνυ-
μίαν ἐγκατέλιπε] πρότερον γὰρ Κουρήτις ἐκαλεῖτο.
Ὅμηρος [II, I, 525].

Κουρήτις τ' ἐμάχοντο καὶ Αἰτωλοὶ μενεχάρμαι.

10 — Παρελάβομεν] ἀκοῇ δηλονότι.

CHII. Ἐλύθησαν] ἐλυτρώθησαν, εἰς λύτρον ἐδόθη-
σαν.

IN LIBRUM III.

I. Ἐς τὴν Ἀττικὴν] ἀντὶ τοῦ κατὰ τῆς Ἀττικῆς.
15 — Ἐγκαθεζόμενοι] ἐνδιατρίβοντες. οὐχ ἀπλῶς πο-
ρεῖαν ποιούμενοι, ἀλλ' ἐμβραδύνοντες, διὰ τὸν σίτον.
— Τὴν γῆν] τῶν Ἀθηναίων. — Ὅπη παρείκοι] θπου
ἐνεδέχτο καὶ ἐνεχώρει. — Τῶν φυλῶν] τῶν Λακεδαι-
μονίων. — Τὸ μὴ προεξιόντας... κακουργεῖν] λείπει ἢ
20 διὰ, ἵνα ᾗ· διὰ τὸ μὴ προεξιόντας τῶν δπλων ληστεύ-
ειν. — Κακουργεῖν] ληστεύειν. — 2. Οὐ εἶχον τὰ σι-
τία] ἀντὶ τοῦ ἕως οὗ εἶχον τροφήν.

II. Λέσβος ... βουληθέντες] σημειῶσαι τὴν σύντα-
ξιν. — Πρὸ τοῦ πολέμου] τοῦ Πελοποννησιακοῦ. —
25 Οὐ προσεδέξαντο] ἵνα μὴ λύσωσι τὰς τριακοντούτεας
σπονδὰς. — Ἀναγκασθέντες δέ] διὰ τοῦτο ἠναγκάστη-
σαν ἀποστῆναι, διὰ τὸ διαβληθῆναι. — Καὶ ταύτην]
οὐχ ὡς καὶ ἄλλην αὐτῶν πεπονημένων ἀπόστασιν· ἀλλὰ
τὸ ταύτην ἐν ἴσῃ τέθεικε τῷ ἐν τῷ τότε χρόνῳ. —
30 Πρότερον ἢ διανοῦντο] πρὶν εὐτρεπισθῆναι. ἡ ἐπιφέ-
ρει διὰ τί ἀναγκασθέντες ἦσαν γὰρ ἐκ πολλοῦ βουλό-
μενοι ἀποστῆναι, ἀλλὰ νῦν μήπω εὐτρεπισθέντες ἀπέ-
στησαν. — 2. Τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν] οἱ προς-
δεχόμενοι πολεμίους κατὰ θάλασσαν ἰσχυροτέρους αὐ-
35 τῶν χῶμα ἔχουν ἐπὶ τοῖς στόμασι τῶν λιμένων, ὅπως
δυσεῖς πλωτοὶ τοῖς πολεμίους εἶεν. — Καὶ ἂ μεταπεμ-
πόμενοι ἦσαν] καὶ ἂ μετεπέμποντο. — 3. Αὐτοῖς] τοῖς
Μιτυληναίοις. — Μιτυληναίων]

40 Τρισετάδελφε, χρυσὲ μου, καλλιγράφε,
ἀντίστροφον ποιῆσον εἰς γραφῆς τύπον
τὸν μου καὶ τι, καὶ φυγῆς ἀρα ψόγον.
Τὰς δ' αὖ μῦτεες νόησον ὑ φυλὸν φέρειν.

— Μηνυταὶ γίνονται] τὸ μηνυταὶ γίνονται τῷ κατὰ
στάσιν συντακτέον, ἵνα ᾗ τοιοῦτον, στασιασάντων (δη-
45 λονότι πρὸς ἀλλήλους) τῶν πολιτῶν, μία στάσις
ἐμήνυσεν αὐτῶν τὴν ἀπόστασιν τοῖς Ἀθηναίοις. —
Ξυνοικίῃσαι ... ἐς τὴν Μιτυλήνην βίαι] ἀκοντας τοὺς
Λεσβίους ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν Μιτυλήνην οἰκῆσαι.
ἐβούλοντο γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ὁρμώμενοι πολεμεῖν. —
50 Καὶ τὴν παρασκευὴν...] καὶ παρασκευάζονται μετὰ

ἐπειξεως ὥστε ἀποστῆναι, συλλαβανόντων αὐτοῖς Λα-
κεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν. τὸ δὲ συγγενῶν ὄντων ἐπὶ
μόνους τοὺς Βοιωτοὺς ἐνεκτέον· οὗτοι γὰρ κατὰ τὸ
Αἰολικὸν συγγενεῖς τῶν Λεσβίων. — Λακεδαιμονίων]
δεῖ ὑποστίξαι εἰς τὸ Λακεδαιμονίων, ἐξῆς δὲ Βοιωτῶν 6
συγγενῶν ὄντων ἀναγνωστέον. Αἰολέων γὰρ ἀποικοὶ
Λεσβιοὶ, Αἰολεῖς δὲ καὶ Βοιωτοί· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
Δωριεῖς. — Αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους.

III. Μέγα μὲν ἔργον] δυσχέρειαν. — Προσπολεμώ-
σασθαι] ἀντὶ τοῦ πρὸς τοῖς οὖσι πολεμίοις, τοῖς Πελο- 10
ποννησίοις δηλονότι, καὶ αὐτὴν πολεμίαν ποιῆσαι. —
Ἀχέραιον] ἀζήμιον. — Τὴν τε ξυνοικίαν] τῆς Λέσβου
εἰς τὴν* Μιτυλήνην. — 3. Καὶ ἦν μὲν...] τὸ σχῆμα κα-
λεῖται ἀνανταπόδοτον. Ὅμηρος [II, A, 135].

Ἄλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάλῳ Αἰχαιοὶ
ἄσαντες.

15

ὁ νοῦς οὕτω· καὶ εἰ μὲν κατορθωθῇ τὸ ἐπιζόμενον
καὶ τῇ πεῖρᾳ αὐτῇ καταλάβωσιν αὐτοὺς ἔξω, καλῶς ἂν
ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα. — Ναῦς τε πα-
ραδοῦναι] τοῖς Ἀθηναίοις. — 4. Καὶ αἱ μὲν νῆες] τῶν 20
Ἀθηναίων δηλονότι. — Παρὰ σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους.
— Κατὰ τὸ ξυμμαχικόν] διὰ τὴν ξυμμαχίαν. — 5.
Ἐπὶ Γεραιστόν] Γεραιστός ἀκρωτήριον Εὐβοίας, ἔχον
λιμένα. — Πλῶ] ἀντὶ τοῦ εὐπλοῖα. — Καὶ τριταῖος]
δι' ἡμερῶν τριῶν. — Τὸν ἐπίπλου] τῶν Ἀθηναίων. 25

IV. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι] ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ τῶν
Ἀθηναίων. Ὅμηρος [Od. M, 73].

Οἱ δὲ δύο σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν ἀμφὶς ἰκάνει.

— Καταπλεύσαντες]

Σολοκοειδὲς· σχῆμα γὰρ ἀντίπτωσιν σὺ νόει,
ὡς ἀντὶ πλευσάντων [γε] πλεύσαντες λέγει.

30

— Ὡς ἐώρων] ὡς ἔγνωσαν ὅτι ἔμαθον τὸν ἐπίπλου
καὶ προεφυλάξαντο οἱ Μιτυληναῖοι. — Ἀπήγγειλαν
μὲν] τοῖς Μιτυληναίοις. — Τὰ ἐπεσταλμένα] τὰ προς-
ταχθέντα. — 2. Ὅμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ] συνθήκη 35
τινὶ φιλανθρώπῳ. ἔνιοι δὲ, ἐπιεικεῖ· εὐπρεπεῖ. — 4.
Ἀπελθεῖν] τῆς Μιτυλήνης δηλονότι. — 5. Ἐν τῇ Μα-
λέᾳ] Μαλέα ἀκρωτήριον Λέσβου. — Τοῖς ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων] τοῖς πράγμασι δηλονότι, ἅπερ ἤλπιζον
ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων λήψεσθαι. 40

V. Καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος] καθίστατο εἰς μάχην δη-
λονότι. — 2. Ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον] τὸ
ὄρμου ἐν τῇ Μαλέᾳ. — Ἐπηυλίσαντο] ἐπαυλίσασθαι
ἔστι τὸ πλησίον τῶν πολεμίων νυκτὸς αὐλίσασθαι,
καθυπερτερούντων αὐτῶν. — Ἀνεχώρησαν] εἰς τὴν 45
πόλιν δηλονότι. — 3. Ἐκ Πελοπ.... βουλόμενοι, εἰ
προςγένοιτό τι, κινδυνεύειν] τὸ ἐξῆς, βουλόμενοι, εἰ
προςγένοιτό τι καὶ ἐκ Πελοποννήσου, μετ' ἄλλης πα-
ρασκευῆς κινδυνεύειν. — 4. Αὐτοῖς] τοῖς Μιτυληναίοις.

VI. Πολύ] πολὺ ἢ πρότερον. — Οὐδὲν ἰσχυρόν] 50
οὐδεμίαν ἰσχυρὰν βοήθειαν. — Τοὺς ἐφόρους] τὰς
ναυτικὰς ἐφόδους. — 2. Καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἴργον
μὴ χρῆσθαι] ἀντὶ τοῦ ὥστε μὴ χρῆσθαι. ἔνιοι δὲ τὴν

μή ἀπόφασιν περιττήν φασι. τὸ γὰρ λεγόμενον τοιοῦ-
τόν ἐστι, καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον χρῆσθαι τοὺς
Μιτυληναίους. ὠρμουν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' ἀμφοτέροις
τοῖς λιμέσι τῶν Μιτυληναίων, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς
ἐκπλεῖν· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ μὴ χρῆσθαι τῇ θαλάττῃ. —
Προσβεδοθηκότες] πρὸς βοήθειαν δραμόντες. — Οὐ
πολύ] μέρος γῆς δηλονότι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις.

VII. Τοῦ θέρους] ἐπὶ τοῦ θέρους. — Καὶ ἐς Πε-
λοπόννησον] ἢ ἐς ἀντὶ τῆς περὶ. — 2. Τὰ ἐπιθαλάσσια]
ἢ ἐπὶ ἀντὶ τῆς παρά. — 3. Ἐπ' οἴκου] ἐπ' Ἀθήνας.
— 4. Ἀναστήσας] μετοικίσας. § ἐγείρας καὶ κινή-
σας, οὐκ ἐκθαλῶν. — 5. Προσεχώρου] προσήρχοντο
οἱ Οἰνιάδαι. — Νήριον] καὶ Ὀμηρος [Od. Ω, 378] οἶδε
ταύτην τὴν πόλιν, καὶ σημειώσαι, ὅτι τῆς Λευκάδος
ἐστὶ μέρος. — Ἀναχωρῶν] ὑποστρέφων.

VIII. Αὐτοῖς] τοῖς πρέσβει. — Δωριεῖς] τὸ Δω-
ριεῖς ὄνομα κύριον· ὡς ἐπίπαν γὰρ τὸ κύριον προτάττε-
ται τῷ ἔθνικῳ. — Μετὰ τὴν ἑορτήν] μετὰ τὸ παρελ-
θεῖν τὰ Ὀλύμπια.

IX. Τὸ μὲν καθεστὼς... νόμιμον...] διαιρεῖται ἡ
δημηγορία αὕτη κεφαλαίως τοῖςδε· τῷ δικαίῳ, οἷον ὅτι
δικαίως ἀπέστημεν· τῷ δυνατῷ, ὅτι δυνατὰ παρακα-
λοῦμεν. (ἐφαρμμένοι γάρ εἰσι τῇ νόσῳ καὶ ἡ δύναμις
αὐτῶν ἐς πολλὰ διήρηται.) τῷ συμφέροντι, ὅτι λυσitteλεῖ
δύναμιν καταδέξασθαι πόρρωθεν ἰσχύουσαν, καὶ τὰς
ἀπὸ τῶν συμμάχων Ἀθηναίους παραγινόμενας προσόδους
δυναμένην κωλύσαι. ἐπὶ δὲ τελευτῆς ἀπὸ τοῦ ἐναντίου
παροξυσμός, καὶ παράκλησις ποικίλως δυσωποῦσα.
Καθεστὼς δὲ νόμιμον τὸ ἔθος λέγει. — Καθεστὼς]

ὡς * τοῦτο μικρὸν ἐγγράφουσι καὶ μέγα·
Ἰωνικῶς οὐ μικρὸν, Ἀττικῶς μέγα.

— Τοὺς γὰρ ἀφιστ.] πρὸς τὸ τοὺς γὰρ ἀφισταμένους
λείπει τὸ ἐτέρων. — Ἐν ἡδονῇ ἔχουσι] ἡγουν ἡδύνον-
ται. — Χείρους ἡγούνται] τὸ χείρους οὐκ ἐστι συγκρι-
τικόν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ καχοῦς. θεραπεύουσι δὲ διὰ τούτων
οἱ Μιτυληναῖοι τὴν ὑπόνοιαν τῶν Λακεδαιμονίων, ὅπως
εὐμενεῖς αὐτοὺς παρασκευάσωσιν ἀκροατάς. — 2. Αὕτη
ἡ ἀξίωσις] ἡ δόξα, ἡ κρίσις, ὁ λογισμός. — Διακρίνουν-
το] ἀφίσταντο. — Ἰσοὶ μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες...] ὁμοί-
οι τροποὶ μὲν ὄντες ταῖς γνώμαις, ἰσοσθενεῖς δὲ ταῖς δυνά-
μεσιν, οἷον ἰσοπαλεῖς καὶ ἰσοδύναμοι. § τοὺς τῇ γνώμῃ
καὶ φιλίᾳ ἰσους εἶναι καὶ ἀντιπάλους τῇ δυνάμει. —
Ἐπιεικῆς] εὐλογος, εὐπρεπής. — Μηδὲ τῷ χείρους...]
μηδεὶς ὑμῶν προκαταγνῶ, πρὶν ἀκούσαι ὑπὲρ τῆς ζη-
τήσεως ταύτης ἀπολογουμένων ἡμῶν. — Ὑπ' αὐτῶν]
τῶν Ἀθηναίων δηλονότι.

X. Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου...] ἡ διάνοια· περὶ γὰρ τοῦ
δικαίως αὐτῶν ἀφίστασθαι, καὶ μὴ διὰ κακίαν τε καὶ
πανουργίαν, ἀλλὰ δι' ἀπλότητα, (ἀρετὴν γὰρ τὴν ἀπλό-
τητα λέγει,) πρῶτον ποιησόμεθα τοὺς λόγους, καὶ
μέλιστα ἐπειδὴ δεόμεθα τυχεῖν τῆς παρ' ὑμῶν συμμα-
χίας. — Φιλίαν... βέβαιον] καὶ ἐν τῇ α' [cap. 32] « ὡς
καὶ τὴν χάριν βέβαιον. » — Κοινωνίαν πόλεσιν] ἀπὸ

κοινού το βέβαιον. — Ἀρετῆς] τῆς φιλίας καὶ ἀγάπης.
— Μετ' ἀρετῆς δοκούσης] ἀντὶ τοῦ τῆς δοκούσης καὶ
νομιζομένης ὄντως ἀρετῆς· οὐ γὰρ δὴ τὴν προσποιητὴν
λέγει. κἀνταῦθα δὲ ἡ ἀρετὴ ἀντὶ τῆς ἀπλότητος κεῖται.

— Ἐν γὰρ τῷ διαλλάσσοντι...] ἐν γὰρ τῷ μὴ ταῦτα ἀμ-
φοτέροις δοκεῖν αἱ διαφοραὶ γίνονται. § τὸ τοιοῦτο μετα-
πεποίηκεν ὁ Φιλόστρατος [p. 507]· « Ἐξ * * τῶν ἀντι-
ζήλων, ἔφη, φύεται μῖσος αἰτίαν οὐκ ἔχον. » — 2.
Ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις] ἀρχὴ τῶν ἀγώνων κεφάλαιον
τὸ δίκαιον. — Ἀπολιπόντων] λείπει τὴν τῶν Ἑλλήνων
ἡγεμονίαν. — Ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου] μετὰ τὸν Μη-
δικὸν πόλεμον. — Παραμεινάντων] τῷ πολέμῳ δηλονό-
τι. — Πρὸς τὰ ὑπόλοιπα] πρὸς τὰ ἐξῆς. — 3. Ἐπ' ἐλευθ.
... Ἑλλήσι] ἐνήλλακται ἀντὶ τοῦ ἐπ' ἐλευθερώσει τῶν
Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Μηδίου. — 4. Ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ] κατ' ἰσο-
νομίαν, ἰσοτίμως. — Ἀνιέντας] ἐνδιδόντας, παρορῶντας.
— Τὴν δὲ τῶν συμμάχων δούλωσιν ἐπαγομένους] τοῖς
συμμάχοις δουλείαν ἐπάγοντας. τὸ ἐπαγομένους ἀντικει-
ται μὲν τῷ ἀνιέντας, μετενηνεκται δὲ ἀμφοτέρω ἀπὸ
τῶν τοὺς δεσμούς ἀνιέντων τε καὶ ἐπαγόντων, ὅπερ ἐστὶ
σφιγγόντων. ἄρχονται δὲ διὰ τούτων τῆς δικαιολογίας,
παριστάντες ὅτι οὐκ ἀδίκως ἀφίστανται. — 5. Ἀδύνατοι
δὲ ὄντες] ὁμογνωμονήσαι δηλονότι. — Ἀδύνατοι... διὰ
πολυψηφίαν ἀμύνασθαι] ἐγενόμεθα, φησί, διὰ πολυγνω-
μοσύνην καὶ τὸ μὴ τὰ αὐτὰ πᾶσι δοκεῖν χωρὶς ἕκαστοι·
ἰδίᾳ δὲ ἕκαστοι γενόμενοι ἀδύνατοι ἦμεν τοῖς Ἀθηναίοις
ἀντέχειν. — 6. Αὐτόνομοι δὲ ὄντες] ἐμφαντικῶς τὸ δὴ
εἶπεν, ἀντὶ τοῦ δῆθεν, καὶ μόνου ὀνόματος μέχρι ἐλεύ-
θεροι, καὶ οὐκ αὐταῖς ταῖς ἀληθείαις. — Αὐτοὺς] Ἀθη-
ναίους δηλονότι.

XI. Εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν] τοῖς οἰκείους νόμοις
χρῶμενοι ἕως τοῦ νῦν. § ἀρχὴ τῶν ἀγώνων. ταῦτα
πάντα τὰ ῥήματα ἕως τοῦ, ὃ γὰρ παραβαίνειν, πρὸς τὸ
παρωχημένον σύντασσε. — Βεβαιότεροι...] ἥτοι ἐπι-
στεύομεν ἂν αὐτοὺς βεβαίως μηδὲν καινοτομήσιν εἰς
ἡμᾶς. — Ὑποχειρίους ὃ ἔχοντες...] ἡ διάνοια, τοὺς
πλείους τῶν συμμάχων ἔχοντες ὑπηκόους, ἡμῖν δὲ ἰσο-
τίμως προσφερόμενοι, εἰκότως ἤχθοντο, τῶν μὲν
πλειόνων συμμάχων εἰκόντων καὶ ὑποτεταγμένων, ἡμῶν
δὲ μόνων ἰσοτίμων ὄντων πρὸς αὐτούς. — Τοὺς πλείους]
τῶν Ἑλλήνων δηλονότι. ἡγουν Βυζαντίους, Ναξίους,
Σαμίους καὶ τοὺς λοιπούς. — Ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ
ὁμιλοῦντες] τὴν ἴσιν ἡμῖν δίκαιαν διδόντες. — Καὶ πρὸς
τὸ πλεῖον ...] τὸ πλεῖον τοῦ συμμαχικοῦ πλήθους κυ-
ριευθὲν, ἡμῶν δὲ μόνων ἔτι ἀδουλώτων ὄντων, χαλεπῶς
ἔφερον Ἀθηναῖοι. — Καὶ ὅσῳ δυνατότεροι...] καὶ μά-
λιστα κατὰ τοῦτο ἐμελλον ἡμῖν προσφέρεσθαι χαλεπῶς,
καθὼ αὐτοὶ μὲν μέζους ἐγίνοντο διὰ τὸ πολλοὺς κατα-
στρέφεσθαι, ἡμᾶς δὲ ὀρῶντες αἰεὶ ἀσθενεστέρους κατα-
λειπομένους, οἷον δὴ μονομένους τῶν συμμάχων. — 60
Αὐτοὶ αὐτῶν] οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ κυριεύειν. — Τὸ δὲ
ἀντίπαλον δέος μόνον...] τοῦ μένειν τὴν συμμαχίαν μί-
α πίστις ἐχυρά, τὸ ἀλλήλους ἐπίσης δεδιέναι, ἐξ οὗ δη-
λοῦται τὸ προκείμενον ἀνωτέρω τί ποτὲ ἐστὶ, τὸ ἀντι-

πάλους εἶναι τῇ παρασκευῇ. — Τὸ δὲ] ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. — Ὁ γὰρ παραβαίνειν... τῆς συμμαχίας, φησὶν, ὁ τοιμῶν τι παραβῆναι ἀποτρέπεται, λογιζόμενος ὅτι ἰσοδύναμος ὢν οὐκ ἂν νικήσειε. τὸ ἐξῆς, ὁ γὰρ βου-
 5 λόμενος λύειν τὴν συμμαχίαν, ἂν ἴδῃ ὅτι οὐ πλέον ἔξει διὰ τὸ ἀντίπαλον εἶναι τὴν δι' ἐναντίας παρασκευὴν, ἀποτρέπεται τοῦ παραβαίνειν τὰς συνθήκας. § ἔστι δὲ τοῦτο αἰτιῶδες τοῦ τὸ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς
 10 ζυμμαχίαν. — Ἀποτρέπεται] ἀπείργεται. — 2. Ἐς τὴν ἀρχήν] τὴν δουλῶσιν τῶν Ἑλλήνων. καὶ γὰρ αὐτονόμους, φησί, κατέλιπον ἡμᾶς οἱ Ἀθηναῖοι οὐ κατ' εὐνοίαν, οὐδὲ δι' ἄλλο τι, ἢ ἵνα τὰ πράγματα αὐτῶν γένωνται δι' ἡμῶν καταληπτὰ, καὶ τοὺς ἄλλους χει-
 15 ρώσωνται Ἑλληνας, χρώμενοι λόγῳ εὐπρεπεῖ ἡμῖν ὡς παραδείγματι, καὶ ἵνα ἔχουσιν ἡμᾶς ἐφόδιον τῆς τε γνώμης καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, τουτέστι, συνεργούς, ἀλλὰ μάλλον τῆς γνώμης, ὡς δέλεαρ καὶ ἀπάτην. — Ἐφόδῳ] μεθόδῳ. — 3. Μαρτυρῶ ἐχρῶντο...] τεκμηρίῳ ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι, καταστρεφόμενοι τὰς πόλεις, εὐ-
 20 προσώπῳ, τῇ ἡμετέρᾳ αὐτονομίᾳ, λέγοντες, οὐκ ἂν Μιτυληναῖοι μεθ' ἡμῶν, ἰσολήφῳ γε ὄντες καὶ ἐλευθε-
 25 ροί, ἐπήσαν ἐκόντες, εἰ μὴ δικαίως ἐπεστρατεύομεν καὶ ἡδικηκόσι τοῖς συμμαχοῖς. — Ἐχρῶντο...] οἱ λοιποὶ σύμμαχοι, φησί, τεκμηρίῳ σαφεῖ ἐμελλον χρήσε-
 30 σθαι τῇ ἀκουσίᾳ ἡμῶν μετ' Ἀθηναίων ζυστρατεύσει, ὅτι ἀδικοὶ εἰσιν οἷς ἐπέρχονται Ἀθηναῖοι. εἰ μὴ γὰρ ἦσαν τοιοῦτοι, οὐκ ἂν ἀκοντας ἦγον συστρατεύειν αὐ-
 35 τοῖς τοὺς ἰσολήφους Μιτυληναίους. — Ἐν τῷ αὐτῷ] τῷ λιπεῖν ἐλευθέρους ἡμᾶς. § ἦτοι ἄμα. — Ἐν τῷ αὐτῷ
 40 δέ...] πρὸς τὸ καὶ γνώμης μάλλον ἐφόδῳ. — Καὶ τὰ κρά-
 45 τίστα...] καὶ τοὺς κρατίστους ἡμᾶς ἐπὶ τοὺς ἀσθενε-
 50 στέρους τῶν Ἑλλήνων πρώτους παρελάμβανον, ἵνα, τῶν ἄλλων Ἑλλήνων περιηρημένων, (ὅ ἐστι δεδουλωμένων,) μόνους ἡμᾶς τελευταίους καταλιπόντες, ἀσθενεστέρους
 55 ἔξωσι πρὸς τὸ ἀντιπολεμεῖν αὐτοῖς δύνασθαι. — Περιηρημένου] κεκρατημένου. ἢ δὲ σύνταξις, καὶ ἀσθενέστερα ἐμελλον ἔξειν τὰ τελευταῖα τοῦ ἄλλου περιη-
 60 ρημένου. — Καὶ πρὸς ὃ τι χρὴ στῆναι] καὶ ἡμᾶς τοὺς δυναμένους ἡγήσασθαι αὐτῶν. — 4. Προσθέμενον] εἰς
 65 ταῦτ' οὐ συνελθόν. — 5. Καὶ ἀπὸ θεραπείας...] τέτταρα τεκμήρια τέθεικε, δι' ὧν συνίστησιν ὅτι οὐχὶ διὰ δι-
 70 καιοσύνην μέχρι δεῦρο ἀπέσχοντο [ἡμῶν] οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ διὰ πανουργίαν· ἐν μὲν τὸ κατὰ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ λόγου, δεύτερον δὲ τὸ γνώμης μάλλον ἐφόδῳ ἢ
 75 ἰσχύϊ τὰ πράγματα φαίνεσθαι καταληπτὰ, τρίτον τὸ φοβεῖσθαι τὸ ναυτικὸν τῶν Μιτυληναίων, τέταρτον τὸ
 80 θεραπεύεσθαι πρὸς τῶν Μιτυληναίων κολακείᾳ μὲν κοινῇ τοὺς Ἀθηναίους, ὧροις δὲ τῶν προεστώτων ἔκαστον. — 6. Ἐπιτολύ ὁ' ἂν ἐδοκοῦμεν δυνήθηται...]
 85 ἐδυνήθημεν διαφρῆναι τὴν δουλείαν, εἰ μὴ ἐφθασεν ὁ πόλεμος τῶν Πελοποννησίων. τεκμήρια γὰρ ἦν ἡμῖν τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους ὑπ' Ἀθηναίων γεγόμενα.

XII. Ὅ τε τοῖς ἄλλοις...] ὅπερ δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἡσυχίᾳ ἐξ εὐνοίας, φησί, τὸ πιστεύειν ἀλ-

λήλους βεβαίως, τοῦτο ἡμῖν ὁ φόβος παρεῖχε βέβαιον, φυλάττειν ἡμᾶς τὰς πρὸς ἀλλήλους πίστεις διὰ τὸν φό-
 5 βον. § Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο τοὺς Μιτυληναίους ἐν πολέμῳ, μὴ ἀποστῶσι, καὶ ἐθεράπευον αὐτούς· οἱ δὲ Μιτυληναῖοι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἡσυχίᾳ, 6
 10 μὴ δουλῶσιν αὐτούς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπέικον αὐτοῖς· ὥστε ἑκάτεροι διὰ φόβον προσεῖχον ἀλλήλοις, καὶ διὰ τοῦτο ἄπιστος ἦν ἡ φιλία ἀμφοτέρων. — Καὶ ὁπότε-
 15 ροις θᾶσσον...] ὁπότεροι δ' ἂν ἡμῶν ἐφθασαν ἀπαλλαγῆ-
 20 ναι τοῦ φόβου καὶ θαρσῆσαι, ὡς ἐν ἀκινδύνῳ ὄντες, 10
 25 οὗτοι καὶ λύσειν ἐμελλον τὰς σπονδας. — 2. Ὡς εἰ τῷ δοκοῦμεν ἀδικεῖν...] εἰ τι δοκοῦμεν ἀποποιῆσαι τινες εἶ-
 30 ναι, ἀποστάντες ἀπ' αὐτῶν καὶ μὴ ἀναμείναντες μα-
 35 θεῖν, εἰ ἄρα τι γενήσεται παρ' αὐτῶν πρῶτον, διὰ τὸ ἐμβραδύναι τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ὁρθῶς ὁ τοιοῦτος λογί-
 40 ζεται. ἔττα καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει. εἰ γὰρ ἴσοι, φησὶν, αὐτοῖς ὑπῆρχομεν κατὰ δύναμιν, ὥστε καὶ ἐπιβουλεύου-
 45 σιν αὐτοῖς ἀντεπιβουλεύσαι, καὶ βραδυνόντων αὐτῶν καὶ μελλόντων ἀντιμελλῆσαι καὶ ἀντιβραδύναι, τί ἔδει
 50 ἡμᾶς ὑπ' ἐκείνοις ταχθῆναι ἢ ὑπακούειν αὐτοῖς; ὁπότε 20
 55 δὲ οὐκ ἦμεν ἴσοι, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνοις ἦν τὸ ἐπιχειρεῖν καθ' ἡμῶν ὅτε θέλουσιν, ἔδει καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ ἀπο-
 60 στῆναι αὐτῶν, πρὶν τι παρ' αὐτῶν παθεῖν. — Μέλλη-
 65 ναι ἀναβολῇ. — Ἐκείνων] τῶν Ἀθηναίων. — Αὐτοῖς] ἡμεῖς οἱ Μιτυληναῖοι. — 3. Ἀντεπιμελλῆσαι] τὴν αὐτὴν 25
 70 ἐπιμέλειαν δεῖξασθαι. — Ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ' ἐκείνοις εἶναι] ἦγον κινουμένων ἐκείνων κινήθηναί καὶ ἡμᾶς.

XIII. Σαφεῖς μὲν] σαφῶς τοὺς ἀκούοντας διδάξει
 5 δυναμένας. — Εἰκότως] ἐνδεχομένως. — Ἰκανάς] τὰς αἰτίας δηλονότι. — Ἀποστήσεσθαι...] κατὰ δύο τρόπους, 30
 35 φησὶν, ἀριστάμεθα τῶν Ἀθηναίων· τοῦτο μὲν, ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν αὐτοὶ κακῶς ὑπ' αὐτῶν ὕστερον· τοῦτο δὲ, ὑπὲρ τοῦ μὴ κακῶς μετ' Ἀθηναίων ποιῆσαι τοὺς
 40 Ἑλληνας, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἐλευθερώσῃ αὐτούς. τὸ δὲ προποιεῖσθαι οὐκ ἐπὶ τῷ διαφθεῖραι τοὺς Ἀθηναίους, 35
 45 ἀλλ' ἐπὶ τῷ πρότερον τι ποιῆσαι, τουτέστιν ἀποστῆναι. — Ἐν ὑστέρῳ] χρόνῳ δηλονότι. — 2. Ἡ μέντοι ἀπόστασις...]
 50 σφόδρα τεχνικῶς ἐπὶ τὴν συμμαχίαν προ-
 55 τρέπουσι τοὺς Λακεδαιμονίους· ὅτι ἀπαράσκει οἱ ἔσμεν, ὡς ταχέως ἀποστάντες. — Ἀπόστασις] ἀπὸ τῶν Ἀθη- 40
 60 ναίων δηλονότι. — Ἡ καὶ μάλλον χρὴ...] τὸ ἐξῆς, ζυμ-
 65 μάχους ἡμᾶς δεξαμένους ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους. τὸ γὰρ δεξαμένους ἀντὶ τοῦ δεῖξασθαι. — 3. Ἐφθάρταται] ἐφθάρησαν. — Ἐφ' ἡμῖν] καθ' ἡμῶν. — Τετάχεται]
 70 τεταγμένοι εἰσιν. — 4. Ἀπ' ἀμφοτέρων] ἀπὸ τῶν ὧν 45
 75 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Μιτυληναίων. — 5. Οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται...]
 80 οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, δι' ἣν ὠφελοῦνται οἱ Ἀθηναῖοι, 50
 85 χρῆματα λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ζυμμάχων. καὶ πλείονά γε ἔσται αὐτοῖς, ἂν ἡμᾶς καταστρέψωνται. 60
 90 τὰ τε γὰρ ἡμέτερα προσλήφονται, πρότερον οὐ φορο-
 95 λογοῦντες ἡμᾶς, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων βεβαίως ἔξου-
 100 σιν. καὶ γὰρ οὐδεὶς ἀποστήσεται, γνοὺς Μιτυληναίους δεδουλωμένους. — 6. Ἡ πρόσδοξις] τῶν χρημάτων τοῖς

Ἀθηναίους. ὅρα τὴν σύνταξιν. — Καταστρέφονται] δουλώσουσιν. — Ἡ οἱ πρὶν δουλεύοντες] τὸ ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες οὐκ ἐπὶ τοῦ πρότερου ἡμῶν δουλεύοντες νοητέον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πρὶν ἀποστῆναι δηλονότι δουλεύοντες, καὶ οὐ μετὰ τὸ ἀποστῆναι. — 7. Ὑμῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Προσλήψεσθε] κτήσεσθε. — Καθαιρήσετε] καταβαλεῖτε. — Ὑφαιρούντες] κατ' ὀλίγον ἀποσπῶντες. — Θρασύτερον] θαρράλεώτερον. — Προχωρήσεται] προχωρήσει, ὅμιν δηλονότι. — Τὸ κράτος τοῦ πολέμου] τὸ δύνασθαι δηλονότι περιγενέσθαι ἐν τῷ πολέμῳ.

XIV. Ἰσα καὶ ἰκέται ἐσμέν] ὅμοιοι καὶ ἴσοι ἰκέταις ἐσμέν. τὸ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν εἶπεν, ἐπειδὴ καὶ συμμαχίαν αὐτοῖς προσάγουσιν, ὥστε καθ' ὃ μὲν κινδυνεύουσιν, ἰκέται εἰσὶ, καθ' ὃ δὲ συμμαχίαν διδόντες, οὐ παντάπασιν ἰκέται, ἀλλ' ὥσπερ ἰκέται. — Πρόσθε] ἀπολύσθε. — Τὸν κίνδυνον] τοῦτο ἐπὶ τῆς δαπάνης ἀκουστέον καὶ τῶν ἀναλωμάτων. ἡμέτερος, φησὶν, ὁ κίνδυνος ἐστίν· ἡμεῖς γὰρ δαπανῶμεν. — Διδόντας] δώσοντας. — 2. Ἄνδρες] ἀνδρεῖοι, πρόθυμοι.

XV. Τοὺς λόγους] τῶν Μιτυληναίων. — Τοῖς δύο μέρεσιν] ἵνα τὸ μὲν τριτημόριον μείνῃ, φυλάττον τὴν πόλιν ἐκάστην, τὸ δὲ διμοῖρον ἐπὶ τὸν πόλεμον ἔλθῃ. — Ποιησόμενοι] τὴν ἐξβολὴν δηλονότι. — Ὀλοκοῦς] οἱ ὅλοκοι ὄργανά εἰσιν, οἷς αἱ νῆες ἔλκονται. — Ἐπιόντες] κατὰ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Συγκομιδῇ] συλλογῇ. — Ἀβρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν] μεταφορικῶς εἶπεν, ἀντὶ τοῦ, οὐ προθύμως ἐστράτευσον.

XVI. Ἐγνώκασιν] οἱ Πελοποννήσιοι. — Εἰσὶ] οἱ Ἀθηναῖοι. — Πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμων] ἐστὶν Ἀθήνησι πολιτικά συντάγματα δ', ὧν τὸ εὐπωρώτατον πεντακοσιομέδιμον, τὸ δὲ δεύτερον ἱππεῖς, τὸ δὲ τρίτον ζυγῖται, τὸ δὲ τέταρτον θήτες· οἱ μὲν οὖν πεντακοσιομέδιμοι οὐκ ἠναγκάσθησαν εἰσελθεῖν εἰς τὰς ναῦς, ὡς μεγίστην τιμὴν ἔχοντες ἐν τῇ πόλει διὰ τὸ πολλὰ τελεῖν· οἱ δὲ ἱππεῖς, οἳ οὐκ ἦν τούτων χρεῖα. — Ἐπιδείξιν] δείξιν φανεράν. — Δοκοῖ] ἔδοξε. — 2. Ἀπορα νομίζοντες] ἀντὶ τοῦ τί δεῖ ποιεῖν ἀπέγνωσαν. — 3. Ἐπήγγελλον] ἐζήτουν. — 4. Ἐκείνους εἶδον] ἀναχωρήσαντας δηλονότι.

XVII. Ἐν τοῖς] ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, ἢ ἐν τούτοις τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἐνεργοί] αἱ τὸ ἔργον ποιούσαι τῶν νεῶν, τούτεστι πλώϊμοι καὶ χρησταί. — 3. Οἱ πρῶτοι] ἐπέμψθησαν γὰρ ἐκεῖ πρῶτοι καὶ δεύτεροι. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ἔμειναν ἕως ἀλώσεως τῆς πόλεως πολιορκοῦντες· οἱ δὲ δεύτεροι, οἱ μετὰ Φορμίωνος, πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀνεχώρησαν. — Διεπολιόρχησαν] διόλου, φησὶ, μέχρι τῆς πολιορκίας ὑπέμεινεν ὁ ἀριμὸς τῶν ὁπλιτῶν. — Ἐφερον] ἐλάμβανον. — 4. Ἐπληρώθησαν] ἀνθρώπων δηλονότι.

XVIII. Κρατύναντες] ἰσχυροποιήσαντες. — 2. Πληγέντες] μεγάλως νικηθέντες οἱ Μηθυμναῖοι. πληγὴ γὰρ κατὰ πόλεμον καὶ τραῦμα ἢ ἰσχυρά ἤττα. — 3.

Ἐργειν] τοὺς Μιτυληναίους. — 5. Εἴργετο] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

XIX. Ἐς τὴν πολιορκίαν] τῶν Μιτυληναίων.

XX. Οἱ Πλαταιεῖς...] τὸ ἐξῆς οὕτως, οἱ Πλαταιεῖς ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ. τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου. — Τιμωρίας] ἐκδικήσεως. — Τὴν πείραν] τὴν πρᾶξιν. — 2. Ἀπώκησαν] ἀνεβάλοντο. — 3. Τῶν πολεμίων] τῶν Πελοποννησίων. — Ξυμεμετρήσαντο...] ἔλαβον τὸ ὕψος τοῦ τείχους, καὶ πρὸς τοῦτο ἡρμόσαντο τὰς κλίμακας. ἔλαβον δὲ ἐκ τῶν πλινθῶν τῶν ἐπωκοδομημένων ἀλλήλαις, τὸ τε πλῆθος αὐτῶν ἀριθμήσαντες, καὶ τὸ πάχος συντεκμηράμενοι. — Ταῖς ἐπιβολαῖς] ταῖς συνθέσεσι. — Πρὸς σφῆς] τοὺς Πλαταιεῖς. — Οὐκ ἐξαλημιμένον] οὐ κεχρισμένον. — Ἡριθμοῦντο] ἀντὶ τοῦ ἡριθμοῦν. — Ἐς δ' ἐβούλοντο τοῦ τείχους] δηλονότι θεῖναι κλίμακας. — 4. Ξυμεμετρήσιν] ἐξίσωσιν. — Ἐλαβον] ἐνόησαν.

XXI. Ἐξκαίδεκα]

ἐκκαίδεκα γράφουσι συνθεθεμένως
ἔξ καὶ δέκα πάλιν δὲ τῇ διαίρεσει.

— 2. Ἦν ξυνεχῇ] τὰ οἰκήματα δηλονότι. — 3. Διὰ δέκα] μετὰ δέκα. — Δι' αὐτῶν μέσων διήσαν] θύρας τινὰς ἐποίησαν ἐπ' αὐτοῖς τοῖς πύργοις, ὥστε δι' αὐτῶν ἐξέρχονται, εἴ τις ἀπὸ πύργου εἰς πύργον ἕτερον ἤθελεν ἀπελθεῖν. — 4. Νοτερός] διυγρός καὶ υετὸν ἔχων. ἐστὶ γὰρ καὶ ἕτερος μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ κρυώδης καὶ πνευματώδης. — Δι' ὀλίγου] ἀντὶ τοῦ ἐγγύθεν, ἐπεὶ διὰ δέκα ἐπάλλεων μόνον ἦσαν οἱ πύργοι. — Στεγανῶν] στέγην ἔχόντων.

XXII. Οἱ δ' ἐπειδὴ...] οἱ Πλαταιεῖς τὰ κατὰ σκοπὸν ἐποίησαν. — Τῆς πείρας...] οἷπερ καὶ τοῦ πειραθῆναι τῆς ἐξόδου αἰτίοι ἦσαν. ἐμφαίνει δὲ τὸν μάντιν καὶ τὸν στρατηγόν. — 2. Εὐσταλεῖς] εὐζωνοί, κούφην ὀπισθὶν περιβεβλημένοι. — Τὸν ἀριστερόν μόνον... ὑποδεδεμ.] ὑπεδέδεντο τὸν μὲν ἓνα τῶν ποδῶν δι' ἀσφάλειαν, τὸν δὲ ἕτερον γυμνὸν εἶχον διὰ κουφότητα. — 4. Ἀντιλαμβανόμενος] ἀντιδρασσόμενος. — Βοή ἦν] λείπει ἐν ἄλλῳ τὸ ἦν. — 5. Τὸ δὲ στρατόπεδον] τῶν Πελοποννησίων. — 6. Κατὰ χώραν μένοντες] ἡσυχάζοντες. — Ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς] ἀντὶ τοῦ καταλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν. — Ἄλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι] ἀπορίαν εἶχον μέχρι καὶ εἰκασμοῦ. — 7. Καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν] οὐδαμῶς μὲν εἶπε περὶ τούτων τῶν τριακοσίων· δῆλον δὲ ὅτι κατὰ σιωπώμενον ἐτάχθησαν· οὐ γὰρ ἂν νῦν ἐμέμνητο αὐτῶν. — 8. Παρανίσχον] παρανέτελλον. — Φρουκτοὺς] πολλοὺς] ἀηλονότι φίλους. οἱ γὰρ φίλοι ἀνετείνοντο καίόμενοι μὲν, ἱστάμενοι δέ· οἱ δὲ πολέμιοι καίόμενοι μὲν καὶ αὐτοί, σείόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν ἀνατεινόντων. κίνησις γὰρ ὁ πόλεμος. — Καὶ μὴ βοηθοῖεν] οἱ Θηβαῖοι.

XXIII. Ἐν τούτῳ] τῷ γιγνομένῳ δηλονότι. — Ἐν-στάντες] ἐναντιωθέντες. — Οἱ μὲν...] οἱ Πλαταιεῖς καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοὺς βοηθοῦντας τῶν Πελοποννησίων ἐβαλλον. — Ἐν τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. —

Ἀπώσαντες] ῥίψαντες· ἵνα εὐχερῶς καὶ ἀκωλύτως ἡ ἀνά-
 5 βασίς γένοιτο. — 2. Ἰστατο ἐπὶ τοῦ χεῖλους] τοῦ ἔξωθεν
 δηλονότι· ἥδη γὰρ εἶπε περὶ τοῦ ἔνδον. — 3. Χαλεπῶς
 οἱ τελευταῖοι καταβ. ἐχ.] οἱ τελευταῖοι τῶν καταβαινόν-
 10 των ἀπὸ τῶν τῆς ὁροφῆς πύργων χαλεπῶς ἀπεχώρουν,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον τοὺς ὀπισθεν αὐτοῖς ἐπαμύνοντας. —
 4. Ἐς τὰ γυνά] μέρη δηλονότι. — 5. Ἐπελθεῖν] δια-
 δραμεῖν. — Ἡ βορέου] ὁ ἡ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἡπερ
 κεῖται. βορέας γὰρ βέβαιον ποιεῖ κρύσταλλον, ἀπηλιώ-
 15 της δὲ ὑδατώδη. — Ἐν αὐτῇ] τῇ τάφρῳ.

XXIV. 2. Ἐς Ἐρυθράς καὶ Ὑσιᾶς] δῆμοι Βοιω-
 τίας. — 3. Κατὰ γῶραν ἐγένοντο] ἡσύχασαν. — Ὡς
 οὐδεὶς περίεστι] ἀντὶ τοῦ πάντες ἀτάλονται. — Ἐκπέμ-
 15 ψαντες...] ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν. — Ἐσπένδοντο ...]
 σπονδὰς ἔζήτουν ποιῆσαι ἐπὶ τῇ ἀνάληψιν τῶν νεκρῶν.
 — Οἱ μὲν δὲ τῶν Πλαταιῶν] μετὰ βασις. — Ὑπερ-
 βάντες ἐσώθησαν] ζῶντες ἐφυλάχθησαν.

XXV. Τοῖς προέδροις] τοῖς ἀρχοῦσι τῶν Μιτυλη-
 ναίων. — Ἐξβολῇ... ἐς τὴν Ἀττ.] ἐφοδος τῶν Λακεδαι-
 20 μονίων κατὰ τῆς Ἀττικῆς. — 2. Ἐθάσσου] θάρβος
 ἐλάμβανον. — Τὴν γνώμην] κατὰ τὴν προαίρεσιν. —
 Συμβαινέιν] συμφωνεῖν.

XXVI. Κλεομένης] οὗτος ὁ Κλεομένης καὶ ὁ Πλει-
 στονάξ παῖδες εἰσι Παισανίου τοῦ ἐν Πλαταιαῖσιν ἀρι-
 25 στεύσαντος ἐπὶ τῶν Μήδων. — 4. Ἐπιμένοντες...] οἱ Λα-
 κεδαιμόνιοι, φησὶν, ἐπιμένοντες ἀκοῦσαι τὸ ἀποθησό-
 μενον ἀπὸ τῆς Λέσβου ὑπὸ Ἀλκίδα, ἔτεμον τὰ πολλὰ
 τῆς Ἀττικῆς. — Ἐπεξῆλλον] ἐπέδραμον, τὰ πολλὰ
 μέρη δηλονότι.

XXVII. Ἐνεγρόνζον] ἐν τινι τόπῳ πολλὸν χρόνον
 μένουσαι διεδίδαντο. — 2. Ὠρέπεζών τοῖς Ἀθηναίοις]
 ὡς κινήθησόμενος κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — 3. Ἠκροῶν-
 30 το] ὑπῆκουον τοῖς ἀρχοῦσι. — Διανέμειν] μεμερισμέ-
 νως διδόναι. — Συγχωρήσαντες] ὑπείξαντες.

XXVIII. Οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν] οἱ τὰ τῆς πόλεως
 πράττοντες. — Βουλευσάι] βουλευσάσθαι. — Πάλιν
 ἔλθωσι] ἐπανέλθωσιν. — 2. Οἱ δε πράξαντες πρὸς τοὺς
 Λακ.] οἱ πρωταῖτιοι τῆς ἀποστάσεως τῶν Λακεδαιμο-
 νίων. § ἤγουν οἱ λακωνίζοντες. — Περιδεῖς ὄντες]
 40 περίφοβοι γεγονότες. — Οὐκ ἠνέσχοντο] μεῖναι δηλο-
 νότι. — Ἀναστήσας] ἐγείρας ἀπὸ τῶν βωμῶν. — 3.
 Προςεκτήσατο] προσεποίησατο. — Καθίστατο] εὐτά-
 κτει.

XXIX. Τὸν ἄλλον πλοῦν] τὸν ἀπὸ Πελοποννήσου
 45 εἰς Μιτυλήνην. — Πρὶν δὴ] ἔως οὗ. — Προέσχον]
 προσωρμίσαντο. — 2. Ἐμβάτον] τὸ στενὸν τὸ μεταξὺ
 Χίου καὶ Ἐρυθράς.

XXX. Ἐκπύστους] φανερούς. — Ὡς περ ἔχομεν]
 ἄντι τοῦ ὡς νῦν ἔχομεν. — Καὶ πάνν] εὐρήσομεν τὸ
 ἀφύλακτον δηλονότι. — 2. Τὸ πεζὸν αὐτῶν] τὸ διὰ
 50 ξηρᾶς στρατεύμα. — 4. Τὸ καινὸν τοῦ πολέμου] τὴ και-
 νὸν οἱ μὲν διὰ διαβόργου γράψαντες οὕτως ἐνόησαν, τὸ
 παρ' Ἐπίδα καὶ παρὰ δόξαν ποιοῦν ἐν τοῖς πολέμοις
 νικᾷ, τούτεστι τὸ ἐπιτεσεῖν ἀφύλακτως τοῖς ἐχθροῖς·

οἱ δὲ διὰ τοῦ ψιλοῦ γράψαντες οὕτως ἐξηγοῦνται, τὸ
 διάκενον ἔργον τοῦ πολέμου. — Ὅε τις στρατηγός...]
 τὸ ἀφύλακτον δηλονότι καὶ ῥάθυμον· δ' εἰ τις στρατηγός
 αὐτός τε ἐκκλίνει, καὶ τοῖς πολέμοις τνηκαῦτα ἐπιχει-
 5 ροίη, ἥνικ' ἂν ἀφύλακτους αὐτοὺς ὀρώη, μάλιστα' ἂν δ
 ὀρθοίτο. — Ἐνορῶν] προσέχων. — Πλείστ' ἂν ὀρθοίτο]
 ἐπὶ πλείστον νικῆσαι ἂν.

XXXI. Τῶν ἐν Ἰωνίᾳ] λείπει ἡ ἀπό. — Ὁρμώμε-
 νοι] ὀρμητήριον ἔχοντες. — Ἐλπίδα δ' εἶναι] ἐφασκε
 δηλονότι. — Καὶ τὴν πρόσδοδον ταύτην...] ταύτην τὴν 10
 πρόσδοδον τὴν ἀπὸ τῶν Ἰωνῶν ὑπάρχουσαν τοῖς Ἀθη-
 ναίοις ἐὰν ἀφείλωνται, καὶ χειρώσονται αὐτοὶ τὴν Ἰω-
 νίαν, μέλλουσιν ἔχειν καὶ τὰ ἀπὸ τῶν Ἰωνῶν αἰε χρή-
 ματα καὶ τὴν ἐκείθεν Ἀθηναίων παρασκευήν. — Καὶ
 ἄμα, ἣν ἐφορμῶσιν] ἀντὶ τοῦ, ἐφορμούντων αὐτοῖς τῶν 15
 Λακεδαιμονίων· δαπάνη γὰρ Ἀθηναίοις ἦν γίγνηται,
 ἐλπίδα εἶναι. § Οἱ μὲν εἰς τὸ ἐφορμῶσι τὸν λόγον ἀνα-
 παύουσι, καὶ τὴν πτῶσιν ἐναλλάττουσιν, ἐπὶ τῶν Λα-
 κεδαιμονίων τὸ ἐφορμῶσι λαμβάνοντες· οἱ δὲ τὸ θλον
 ἐπὶ τῶν Ἀθηναίων ἐκδέχονται, καὶ νοοῦσιν οὕτω, καὶ 20
 ἐὰν ἐφορμῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι, δαπάνη αὐτοῖς γίνεται,
 θταν τι χωρίον ἡμεῖς ἐν τῇ Ἰωνίᾳ κατὰσχωμεν. § Ἀλ-
 λως, καὶ ἐὰν ἐφορμούντων σφῶν (τούτεστι τῶν Πελοπον-
 νησίων) δαπάνη αὐτοῖς γενήσεται, δηλονότι τοῖς Ἀθη-
 ναίοις. διόπερ τὸ σφίσιν αὐτοῖς οὐχ ἄμα ἀναγνωστέον, 25
 ἀλλὰ διαιρετέον, καὶ κατὰ τὸ σφίσιν ὑποστικτέον. —
 Πισσοῦνην] στρατηγός τοῦ βασιλέως περὶ τὴν Ἰωνίαν
 διατρίβων. — 2. Ἐνεδέχετο] ἐν ἑαυτῷ ἐδέχετο. — Τὸ
 πλείστον τῆς γνώμης εἶχεν] ὁ πλείστος σκοπὸς ἦν αὐτῷ.

XXXII. Μυονήσσω] ἐπειδὴ μῦς εἴ*** ὥσπερ καὶ 30
 Σύβοτα, ἐπειδὴ ἔτρεπε σῶας.

XXXIII. Οὐ στήσων] οὐ προσορμιοῦμενος. — 2.
 Αὐτάγγελοι] οὐκ ἐπ' ἀγγέλιαν πιμφθεῖσαι, ἀλλ' ἐπ'
 ἄλλην χρεῖαν. — Ἐφρασαν] τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Ὁ δέ]
 ἤγουν ὁ Πάχης. — Λάτμου] μὴ ποτε Πάτμον λέγει; — 35
 Ἐφαίνετο] ὁ Ἀλκίδας. — Ἐπανεχώρει] ὁ Πάχης. —
 Κέρδος δὲ ἐνόμισε ...] κέρδος, φησὶν, ἐνόμισεν ὁ Πάχης,
 ὅτι οὐ κατέλαβε τὰς Ἀλκίδου ναῦς, ἵνα μὴ ἀναγκάσω-
 σιν αὐτὸν στρατόπεδον κατ' αὐτῶν ποιήσασθαι, ἢ φυ-
 40 λαχὰς καὶ ἐφόρμησιν, μὴ ἄρα τι τυχρὸν γένηται ἐν τῇ
 ναυμαχίᾳ καὶ ἥττηθῇ.

XXXIV. Καὶ τῶν βαρβάρων ...] καὶ τῶν βαρβά-
 ρων ἐπαχθέντων ὑπὸ μιᾶς τῶν στάσεων. — Ἐπαχθέν-
 των] ἐπελθόντων. — 2. Ἀρχάδων] λείπει ἡ ἀπό, ἢ' ἡ,
 ἀπὸ τῶν Ἀρχάδων. — Ἐπολίτευσον] τὴν πολιτείαν εἰ- 45
 χον. — Ὑπεξελθόντες] λαθραῖως φυγόντες. — 3. Σῶν
 καὶ ὑγιᾶ] ἀνακρωτηρίαστον. — Καὶ οὐ προσδεχομέ-
 νων] τῶν ἐντός. — Αἰρεῖ] πορεῖ, χειροῦται· ὅθεν καὶ
 περισπᾶται· ἐπὶ γὰρ τοῦ ὑψῶσαι βαρύνεται. — Ὅσοι
 ἐνήσαν] τοῦ Πισσοῦθου. 50

XXXV. Οὐς κατέθετο] ἀποκτεῖναι. — 2. Καθί-
 στατο] εὐτάκτει.

XXXVI. Ἀφικομένων] εἰς τὰς Ἀθήνας. — Ἐστὶν
 ἡ παρεχόμενον] ἔστιν ἡ πρᾶξις ὑπισχνόμενον. —

2. Περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρωταιτίων. — Αὐτοῖς τοῖς Ἀθηναίοις. — Παρόντας] ἐν Ἀθήναις. — Ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστ.] ἀντὶ τοῦ ἐγκαλοῦντες ἐπὶ βίῳς ἀπέστησαν. — Ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι...] ὅτι οὐκ ὑπακούοντες τοῖς Ἀθηναίοις οὕτως, ὥς οἱ ἄλλοι, ὥστε φόρον φέρειν, τὴν ἀπόστασιν ἐποιήσαντο. — Οἱ ἄλλοι] σύμμαχοι. — Ἐκείνοις τοῖς Μιτυληναίοις. — Βοηθοί] οὐσαι δηλονότι. — Παρακινδυνεύσαι] μετὰ κινδύνου ἐλθεῖν εἰς Ἰωνίαν. — Οὐ γὰρ ἀπὸ βραχ. 5 διαν.] οὐ γὰρ ὥς ἄφρονες ὄντες, ἀλλ' ὥς πονηρότατοι. — Ἐδόκουν] ἐνομίζοντο. — 4. Ἡ οὐ τοὺς αἰτίους] ἡ οὐ ἀπόφασιν περιττή. ὁ γὰρ ἡ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ ἵπερ κεῖται. κὰν τῇ συνηθείᾳ δὲ πολλάκις παρελκούσας ἀποφάσσει χρώμεθα· οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ μὰ γὰρ 15 Ἀπόλλωνα. ὥς καὶ τὸ ἀπαγορεύειν σὺ μὴ ποιεῖν. — 5. Τοῦτο] ὅτι μετανόησαν. — Τοὺς ἐν τέλει] τοὺς στρατηγούς λέγει τοὺς ἐν τέλει· οὗτοι γὰρ συνῆγον τὴν ἐκκλησίαν. — Γνώμας] διασκέψεις. — Προθεῖναι] τοὺς ἐν τέλει. — Καὶ ἐκείνοις...] καὶ γὰρ τοῖς ἐν τέλει γνώριμον ἦν, ὅτι βούλονται οἱ πλείους τῶν πολιτῶν αὐθις ἀποδοθῆναι αὐτοῖς ἐκκλησίαν. — Σφίσι] τοῖς πολιταῖς. — 6. Καὶ τὴν προτέραν] βουλὴν δηλονότι. — Βιαιότατος] ἰσχυρὸς.

XXXVII. Πολλάκις μὲν ἤδη...] ἡ στάσις πραγμα- 25 τικὴ ἐστὶ τῆς δημηγορίας. διαιρεῖται δὲ τῇ δικαίῳ καὶ τῷ συμφέροντι. τὸ γὰρ εὐπρεπὲς οὐδέτερος ἐξήτασεν. ἦν γὰρ τὸ μὲν παρὰ τὸ ἦθος τῆς πόλεως, τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀδικησάντων. θαυμάσειε δ' ἂν τις τὸν συγγραφέα, πῶς ἐν ὁμοίᾳ διαβεβλημένη καὶ 30 παραδόξοις ἐννοίαις κατὰ φύσιν καὶ ἀκολουθίαν τινὰ τὴν τάξιν τῆς δημηγορίας τετήρηκε. ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι πολλάκις ἔγνων ὅτι δημοκρατίαν ἀδύνατόν ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλους οἱ πολῖται οὔτε φοβοῦνται οὔτε ἐπιβουλεύουσιν, οἶονται 25 μὴδὲ ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐπιβουλεύεσθαι. — 2. Διὰ γὰρ...] ἡ αἰτία τοῦ πολλάκις μὲν ἔγωγε καὶ τῶν ἐξῆς. — Τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεές] ὅπερ ἡ τυραννὶς οὐκ ἔχει. ἥς τέλος τὸ φυλάσσειν ἑαυτὸν τινα καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀδεῶς βιοῦν. — Τὸ αὐτὸ ἔχετε] ἀδεές δηλονότι. — Καὶ 10 ὅτι ἂν ἡ λόγῳ...] τούτεστι, καὶ οὐχ ἡγήσθε τοῦτο, ὅτι, ἂν τε λόγῳ παραχθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἂν τε οἰκτείρωντες αὐτοὺς, μαλακώτερον καὶ πραότερον προσενεχθῆτε, οὐκ ἐκείνοις τι χαρίζεσθε, ἀλλ' αὐτοὶ κινδυνεύετε καταφρονούμενοι· ἐκείνοι δὲ οὐκ ἴσασι χάριν ὑμῖν. — 45 Ἡ οἰκτὴ ἐνδῶτε] Ὁμήρος [Π. Α, 255].

Ἡ κεν γηθῆσαι Πρίαμος,

καὶ τὰ ἐξῆς. — Οὐκ ἐπικινδύνως ἡγήσθε ...] οὐ σκοπεῖτε, φησὶν, ὅτι οὐκ εἰς χάριν ἐκείνων τοῦτο ποιεῖτε, ἀλλ' εἰς ἴδιον κίνδυνον. — Μαλακίσσασθαι] χανουῖσθαι. 50 — Σκοποῦντες] περίοδος τετρακώκλος, ἔχουσα ἐν ἐκάστῳ κώλῳ νοούμενον τὸ σκοποῦντες· ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχήν· οὐ διότι ἀκόντων ἄρχετε· οὐδὲ ὅτι ἀκροῦνται ὑμῶν οὐ δι' ἅπερ χαρίζεσθε αὐτοῖς οὐδὲ δι' εὐνοίαν·

ἀλλὰ διὰ φόβον. — Αὐτοῖς] τοὺς συμμάχους δηλονότι. — Οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζεσθε ...] τὸ ἐξῆς, οὐκ ἐξ ὧν σφαλλόμενοι ταῖς ἐλπίσιν οἱ ἀφιστάμενοι ὑμῶν πάλιν δουλοῦνται· τὸ δὲ ἂν χαρίζεσθε, μεταξὺ. ὁ δὲ νοῦς, οὐχ ὑπακούουσιν ὑμῶν, ἂν σφαλλόμενοι ἐν τῇ ἀποστά- 5 σει συγχωρῶνται. οὐ κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ καθὼς βιαίως καὶ ἀκριβῶς εἰσπράττονται δίκας. — Βλαπτόμενοι αὐτοὶ ...] ἀσαφὲς τὸ χωρίον, ὅτι ἀπὸ αἰτιατικῆς εἰς εὐθείαν μετέβη ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐννοίας· ὅπερ ἐστὶ παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν. ὥφειλε γὰρ βλαπτομένους καὶ ἀκροαμέ- 10 νους εἰπεῖν ὁ γράφων, ἀλλ' ὥς καινῶν συντάξεων εὐρε- τῆς καὶ τῆς παλαιᾶς Ἀθίδος ἐπιστήμων τοῦτο οὐ παποίηκε. τοιαύτας δὲ εὐρήσεις καὶ παρὰ τῷ θεολόγῳ συντάξεις πολλὰς, ἅς οἱ μὴ εἰδότες διαβάλλουσι τε, καὶ 15 σολοικίζειν τὸν μέγαν οἱ ἀμαθεῖς οἰοῦνται. τὸ δὲ βλαπτόμενοι εἰ ἀντὶ τοῦ ἀφιστάμενοι, καὶ μὴ κατορθοῦντες ἃ προέθεντο ποιῆσαι, δεχθεῖν, ἔχοι ἂν τὴν προκειμένην διάνοιαν· εἰ δὲ κατὰ τὸ ὀρθὸν δεχθεῖν, ἔχοι ἂν οὕτως, ὅτι βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἐν τῷ ὑπήκοοι εἶναι, οὐκ ἐξ ὧν 20 ἄρτι χαρίσσεσθε αὐτοῖς ἀκροάσονται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν τῇ ἰσχύϊ περιγένησθε αὐτῶν. οὐδὲ γὰρ εὐνοίᾳ βούλονται ὑποτάσσεσθαι. — 3. Πάντων δὲ δεινότατον ...] τὸ νόημα τοιοῦτον· πάντων, φησὶ, δεινότατόν ἐστιν, εἰ μὴ γνω- σόμεθα ὅτι φαύλοις νόμοις, ἀκινήτοις δὲ, χρωμένη πόλις καλλῶν ἐστίν, ἢ καλοῖς μὲν, ἀθεδαίοις δὲ καὶ 25 ἀκύροις· ἀμαθίαν δὲ καλεῖ οὐχ ἀπλῶς τὴν ἀνοίαν, ἀλλὰ τὸ μὴ θέλειν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ῥητόρων καὶ πάντων εἶναι δοκεῖν φρονιμώτατον, ἀλλ' εἰκεῖν τοῖς καλῶς δεδομένοις, καὶ μὴ ζητεῖν ἀνατρέπειν αὐτά· ὅπερ αἰνίττεται ποιεῖν τὸν Διόδοτον. σωφροσύνην δὲ λέγει τὸ 30 αἰετὶ ἐμμένειν τοῖς κειμένοις νόμοις, καὶ μὴ ζητεῖν μεταβάλλειν αὐτούς. — Εἰ βέβαιον ἡμῖν μὴδὲν καθεστ....] ἡγοῦν ἂν ὤμεν παλ(ι)μβολοί. — Καθεστήσει] ἔσται. — Ἀκινήτοις] ἀμεταθέτοις. — Ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ...] τὴν μὲν ἀμαθίαν ἐπὶ τῆς ἀσυνεσίας τέ- 35 θεικε, τὴν δὲ δεξιότητα ἐπὶ τῆς συνεσιῶς τε καὶ ἐντρεχειας. τὴν δὲ ἀκολασίαν ἀντιθέτικα τῇ σωφροσύνῃ· δεῖ δὲ τὴν μὲν σωφροσύνην ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς εὐθηθείας δέξασθαι, τὴν δὲ ἀκολασίαν ἐπὶ τῆς εὐμεταβληθείας. ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος· βελτίον ἐστὶ, φησὶν, ἀμαθεστέρους 40 μετὰ σωφροσύνης εἶναι, ἢ συνεωτέρους τυγχάνοντας εὐμεταβλητῶς ἔχειν. § Κρείστων ἀμαθῆς καὶ σώφρων ἢ ἀκόλαστος εὐμαθῆς· κρείστων ἰδιώτης δίκαιος ἢ ἀρχων ἀδικος. — Φαυλότεροι] ἀμαθέστεροι. — Πρὸς τοὺς συνεωτέρους] συγκρινόμενοι δηλονότι. — Ὡς ἐπὶ 45 τὸ πλεῖον] ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἀκριβῶς κεῖται. — 4. Οἱ μὲν γάρ] οἱ φρόνιμοι. § οἱ συνεωτέροι. — Ὡς ἐν ἄλλοις ...] ὥς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐ δυνάμενοι θηλώσαι καὶ γνώριμον ποιῆσαι πᾶσι τὴν ἰδίαν σύνεσιν, εἰ μὴ ἐν οἷς βούλονται δεῖξαι ὅτι σοφώτεροί εἰσι τῶν νόμων. 50 — Τὴν γνώμην] νῦν τὴν πολυμαθίαν. — Οἱ δ' ἀπιστοῦντες ...] οἱ ἀμαθεῖς δηλονότι. — Ἀμαθέστεροι] ἡγοῦν ἐλάττωνας τῆς γνώσεως τῶν νόμων. — Ἀδυνατώτεροι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξιοῦσι. — Κριταὶ δ'

δντες ...] τουτέστι, κρείσσους καὶ δικαιοτέροι δντες κριταί, ἤπερ ἀγωνισταί, ὀρθοῦνται τὰ πλείω. — 5. Δεινότητι] τουτέστι τῇ ῥητορικῇ δυνάμει. — Παρὰ δόξαν] παρὰ τὸ δοκοῦν καὶ φαινόμενον. ἐξ οὗ παρὰ τὴν
6 ἀλήθειαν.

XXXVIII. Ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ] ἦγουν τοῖς δεδομένοις ἐμμένω. — Θαυμάζω] σημειῶσαι τὸ θαυμάζω μετὰ γενικῆς ἐπὶ καταφορᾶς λαμβανόμενον. — Χρόνου διατριβήν] ἀργίαν τῆς τιμωρίας τῶν Μιτυληναίων. — Ὁ ἐστὶ πρὸς τῶν ἡδικοχότων] ὅπερ συμφέρει τοῖς ἡδικοχόσι, ὃ κέρδος ἐστὶ. τὸ χρονοτριβῆσαι δηλονότι καὶ σκέψασθαι. εἴτα καὶ τὴν αἰτίαν λέγει, ὅτι ἀμειψότερος γίνεται ὁ ἐκδικῶν διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ χρόνου πρᾶνεσθαι. καὶ ὁ Εὐριπίδης [Alcest. 381]. « Χρόνος
10 μαλαξεῖ σε. » — Ὁ γὰρ παθὼν] κακῶς δηλονότι. — Ὁ γὰρ παθὼν ...] εἰπὼν ὅτι ἡ τοῦ χρόνου διατριβὴ συμφέρει τοῖς προηδικηκόσι, αἰτίαν ἀποδίδωσι, δι' ἣν συμφέρει. ἐν γὰρ τῷ χρόνῳ, φησὶν, ἀμειβύεται ἡ τοῦ παθόντος ὀργή· εἰ δὲ τὸ ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν ἐγγὺς
20 πεδίη, τουτέστιν εἰ μὴ γένοιτο ἐν μέσῳ χρόνος πολλός, ἰσόπαλόν τε καὶ ἴσον τυγχάνει τὸ ἀμύνεσθαι, διὰ τὸ τὴν μνήμην ἀκραίφῃ παρῆναι τοῦ πεπονθέναι. — Ὁ γὰρ παθὼν...] παθὼν, φησὶν, ὡς ἀμύνεσθαι τις παρεσθὺ βουλόμενος ἰσχυρὰν τὴν τιμωρίαν ποιεῖται· τὸ
25 γὰρ ἀμύνεσθαι κείμενον ἐγγύτατα, ὡς ἰσόπαλον δν, τοῦτο ποιεῖ· ὁ δὲ παθὼν διὰ τὸ ἡδυπαθεῖν ὥστε τοῦ χρόνου περιουδὼν ἀπομαρυνθῆναι τὴν ὀργὴν, ἀμειψότερον αὐτῇ χρῆται. — Ἀμύνεσθαι δὲ ...] ὁ γὰρ ἀμυνόμενος δηλονότι παθὼν τι ἀμύνεται, ᾧ ἔπεται δηλονότι ἡ τιμωρία.
30 — Ἀντίπαλον] ἦγουν ἴσον. ὁ δὲ νοῦς οὕτω, τὸ ἀμύνεσθαι ἴσον ἐστὶ τῷ τιμωρεῖν. — Θαυμάζω δὲ ...] ὁ πρὸς τὴν κόλῃσιν, φησὶ, τῶν Μιτυληναίων ἀντιλέγων δυνάμει τοῦτο κατασκευάζει, καὶ ἐξ εὐθείας τοῦτο μὴ λέγει, ὅτι τὰ ὑπὸ Μιτυληναίων εἰς Ἀθηναίους ἀδικήματα ὠφελίμα
35 εἰσι τοῖς Ἀθηναίοις. ἐπεὶ τί καὶ λέγων οὐκ ἀξιώσει κολασθῆναι αὐτούς; — Ἀποφαίνειν... καθιστ.] ταῦτα γὰρ πάντα παρὰ τὸ ἐναργές καὶ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ἐστὶ, τὸ λέγειν ὡς εἶπε. — Τὰς μὲν Μιτυληναίων... ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· ὁ συμβουλευνὼν ἡμῖν μὴ τι-
40 μοιρήσασθαι Μιτυληναίους ἀδικήσαντας οὐδὲν ἄλλο βούλεται δεῖξαι, ἢ ὅτι τὰ ἀδικήματα αὐτῶν τὰ εἰς ἡμᾶς ὠφελοῦσι, καὶ χρὴ μᾶλλον ὡς εὐεργέτας αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ σῶζειν. ἐστὶ δὲ ὁ λόγος τῇ εἰς ἀπο-
πον ἀπαγωγῇ. — Ἀδικίας ἡμῖν] ἀς ἡδίκησαν ἡμᾶς.
45 — 2. Καὶ ὅλον ὅτι ...] τουτέστιν, καὶ ὅλον ὅτι πῶ λέγειν πιστεύσας ἀγωνίσαιτο ἂν τὸ δοκοῦν, τουτέστι τὸ λίαν δόξαν πᾶσιν, ὡς οὐκ ἐγνωσται Μιτυληναίους, ἐναντίως ἀποφῆναι καὶ τὸ κοινῇ δόξαν *** — Τῷ λέγειν πιστεύσας] τῷ πιθανολογεῖν θαρρήσας, θαρρήσας
50 τῇ δυνάμει τοῦ ἑαυτοῦ λόγου. — Τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι] ἀποφῆναι ἐστὶ τὸ ἀρίσθλον καὶ φανερώτατον· τὸ δὲ οὐκ ἐγνωσται, ἐστὶ τὸ ἀφανές. — Τῷ λέγ. πιστ. ... ἢ κέρδει] ἢ τὴν τοῦ λόγου δύνάμειν ἐνδεί-
ξασθαι βουλόμενος, ἢ κέρδους χάριν, φησὶ, λαλήσει. —

Τὸ εὐπρεπές τοῦ λόγου] τὸν πιθανὸν λόγον. — Παράγειν] ἀπατῆν. — 3. Τὰ μὲν ἄλλα] τὰ κέρδη τὰ ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν. — Ἐτέροις] τοῖς δημηγοροῦσι, τοῖς ῥητορ-
σιν. — Ἀναφέρει] ἀναλαμβάνει, ἀναδέχεται. — 4. Κακῶς ἀγωνοθετοῦντες] ἀνοήτως τοὺς ἀγῶνας διατιθέ-
5 μενοι. § κακῶς ἐτέροις ἄλλα διδόντες· ἢ τὸ ἀγωνοθετοῦντες ἀντὶ τοῦ κακῶς κρίναντες. — Θεαταὶ μὲν ...] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· μετεσκεύασται τῶν ὄντων ἐφ' ὑμῖν ἡ φύσις. αὐτως γὰρ ἀκούετε τῶν λόγων καὶ πιστεύετε τοῖς ῥητορσιν, ὡς ὀφθαλμοὶς τὴν πίστιν λαμβάνοντες· 10 οὕτως δὲ ἀπιστεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ὁρωμένοις, ὥσπερ ἀκροασάμενοι. — Εὖ] πιθανῶς. — Τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη] οὐ σκοποῦντες. ἀναπόδοτον. — Ἀπὸ τῶν ... ἐπιτιμησάντων] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἀπὸ τῶν πιθανῶς ἐπιτιμησάντων· ὥστε τὸ τραχὺ τῆς ἐπιτιμήσεως κλέψαι τῇ
15 τέχνῃ τοῦ λόγου, διὰ τοῦ κολακεύειν καὶ λέγειν ὅτι οὐ πρέπει Ἀθηναίους ὄντας ὑμᾶς κατασκάπτειν τὰς πόλεις. δοκεῖ γὰρ ἡ ἐπιτίμησις ἐπαῖνον κεκραμένη λαμβάνειν, καὶ μᾶλλον ἐγκώμιον ἢ μέμφεις ἐστὶ τὸ λέγειν, καὶ δε-
20 λεάζει λόγῳ τοὺς ἀκούοντας. ὥστε τὸ καλῶς ἐνταῦθα 20 ἐπιτιμησάντων οὐ τὸ δικαίως αὐτὸ σημαίνει, ἀλλὰ τὸ εὐφροῦς καὶ πιθανῶς μετὰ τέχνης. — 5. Μετὰ καινότητος μὲν λόγου] ποικιλίας καὶ εὐπρεπείας. ταῦτα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἰνίττεται, οὐδὲν τι μελετῶντας πλὴν λέγειν
25 τε καὶ ἀκούειν καινόν. τῆς αὐτῆς δὲ διανοίας ἐστὶ καὶ 25 ἡ τοῦ Ἀρχιδάμου δημηγορία, ἐν οἷς φησὶ [1, 84] « Καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοῖ ἀγαν ὄντες » καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἀπατᾶσθαι ἀριστοὶ] ἀντὶ τοῦ ἐπιτίθδειν καὶ ἔτοιμοι. — Δεδοκιμασμένον] ἀληθοῦς· ὁ γὰρ ψευδὴς ἀδόκιμος. —
30 Δοῦλοι ὄντες ...] δοῦλοι ὄντες αἱ τῶν ἀτόπων λόγων 30 καὶ παραδόξων, ὑπερόπται δὲ τῶν πρεπόντων καὶ εὐω-
θῶν, τουτέστι καταφρονούντες τῶν συνήθων. Ἄλλως τοῖς πράγμασι, φησὶ, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς παραδόξοις καὶ μὴ εἰθισμένοις αἰεὶ χαίροντες καὶ πιστεύοντες, κατα-
35 φρονούντες δὲ δεδοκιμασμένων καὶ εὐωθῶν. — Τῶν 35 εὐωθῶν] τῶν πρεπόντων. — 6. Καὶ μάλιστα μὲν...] μάλιστα μὲν βούλεται εἰπεῖν, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἀν-
τειπεῖν τῷ λέγοντι, ὅπως μὴ βραδύτερον ἐκείνου δόξη νενοσημέναι τὸ συμφέρον. τὸ ἐξῆς, μὴ δοκεῖν ὑστεροὶ ἀκολουθῆσαι τῇ γνώμῃ. — Τῇ γνώμῃ] κατὰ τὴν γνώ-
40 μιν. — 7. Ζητούντες τὸ ἄλλο τι...] καινότερα, φησὶ, ζητούντες παρὰ τὰ εὐωθῶτα καὶ ἐν οἷς πολιτεύομεθα. — Ἀκοῆς ἡδονῇ] ἀκοῆς χάριτι, γλυκύτητι, κολακείᾳ. Καὶ ἄλλως. ῥητορικῶν λόγων καινότερα καὶ παράδοξα
45 ὑμῖν εἰσγυμένον. σοφιστὰς δὲ λέγει οὐ τοὺς σοφισ- 45 μένους τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγομέ-
νους, τοὺς διδασκάλους τῶν ῥητορικῶν προβλημάτων· θεατὰς δὲ αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατὰς. ὥσπερ γὰρ ἀκροαταί, φησὶ, τῶν σοφιστικῶν λόγων ἡδο-
50 νῆς γίνονται κριταί, οὐ πραγμάτων, τὸν αὐτὸν τρό- 50 πον καὶ ἡμεῖς τοὺς λόγους σκοπεῖτε, οὐ τὰ πράγματα.
XXXIX. Ὡς ἐγὼ πειρώμενος] ὧς ἐπιτηδευμάτων, ὧς εἶπεν ἄρτι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀδολέσχει εἰσὶν. — Ἀποτρέπειν] ἀπαίργειν. — Ἀποφαίνομαι ...] λέγω, φησὶν,

δτι ἡ μία πόλις, οἱ Μιτυληναῖοι, σφόδρα ἠδίκησαν ὑμᾶς, τοὺς Ἀθηναίους. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει εὐθύς. — 2. Τοὺς ἡμετέρους πολέμους] ἡγουν τοὺς Λακεδαιμονίους. — Ἀπόστασις μὲν γε ...] ἀπόστασις ἐστίν, ὅταν τινὲς κακῶς πάσχοντες ἀποστῶσιν ἐπανάστασις δὲ, ὅταν τινὲς τιμώμενοι καὶ μηδὲν ἀδικούμενοι στασιάσωσι καὶ ἐχθρεύσωσι τοῖς μηδὲν ἀδικήσασιν. § Ἐπανάστασις ἡ φανερά ἐναντιώσις, ἀπόστασις δὲ ἡ τῶν σπονδῶν ἀνευ πολέμου διάλυσις, αἰτίαν ἔχουσα εὐλογον. — Ἐξήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι] ἦτοι συνεμάχυσαν τοῖς πολεμίοις ἡμῶν. — Καίτοι δεινότερόν ἐστιν ...] εἰ εἵνεκα, φησὶν, ἰδίας δυνάμεως καὶ κέρδους ἀντεπολέμησαν ἡμῖν, οὐκ ἦν δεινὸν τοσούτον νῦν δὲ ἀνευ ἐλπίδων τινῶν, ἐξ οικείας κακονοίας ὁρμώμενοι 15 ὅπερ δεινότερον. — 3. Ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν] Αἰγινήτας λέγει, καὶ Ποτιδαίτας, καὶ Ναξίους, καὶ τοὺς ἄλλους δεδουλωμένους. — Ἡ παρούσα] αὐτοῖς δηλονότι. — Ἐς τὰ δεινὰ] εἰς τὴν ἀπόστασιν. — Καὶ ἐλπίσαντες ...] ἤλπισαν, φησὶν, ἀποστῆναι ἡμῶν, ὅπερ μῆζον μὲν ἐστὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἐλαττον δὲ τῆς βουλῆσεως αὐτῶν. ἐβούλοντο γὰρ οὐ μόνον ἀποστῆναι ἡμῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ καθελεῖν τὴν δύναμιν τῆς πόλεως, διὰ τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ᾗ. — Ἰσχὺν ἀξιώσαντες ... προθ.] προτιμῆσαι, φησὶν, ἀξιώσαντες τὴν δύναμιν τοῦ δικαίου. δίκαιον 25 δὲ λέγει τὸ ἐμμεῖναι τῇ ἀρχῇ καὶ μὴ ἀποστῆναι. — Ἐν ᾧ γὰρ ᾤθησαν ...] ἀντὶ τοῦ, πρὸς καιρὸν τινα δυνηθέντες, κατεφρόνησαν καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς παρ' ἡμῶν τιμῆς.

Οὐκ ἀρετῇ γὰρ κακὰ ἔργα·

30 Ὅμηρος [Od. Θ, 329]. — 4. Εἴωθε δὲ ...] εἴωθε δὲ πρὸς ὕβριν τρέπειν ἡ εὐπραξία τῶν πόλεων ἐκείνας, αἷς ἂν αὐτὴ ἐξαίφνης ἐγγένηται καὶ ἀπροςδόκητος. — Εἴωθε δὲ] πέφυκε γὰρ. καὶ ἡ παρ' ἀξίαν τιμῇ ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνόητοις γίνεται [Demosith. Olynth. 35 I, p. 16]. — Τρέπειν] τρέπεσθαι. — Τὰ δὲ πολλά] ὡς ἐπιτοπολύ. — 5. Ἰφ' ἡμῶν τετ.] μηδὲν τετιμῆσθαι ὑφ' ἡμῶν ἀπὸ κοινοῦ γὰρ τὸ μηδὲν. ἢ μᾶλλον τὸ λεγόμενον οὕτως· ἔδει τοὺς Μιτυληναίους οὕτω τετιμῆσθαι ὑφ' ἡμῶν, ὡς οὐδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων. τουτέστιν εἶδει 40 αὐτοὺς δούλους εἶναι. — Τὸ μὲν θεραπεῦον] τὸ κολακεῦον. — Ἰπερφρονεῖν] ἀγνωμονεῖν. — 6. Οἷς γ' ἐξῆν] τοῖς δημόταις καὶ πολλοῖς. — 7. Τῶν τε ζυμμάχων σκέψασθε...] σκέψασθε δὲ, εἰ τοῖς ἀποστᾶσι τῶν ζυμμάχων ἔκουσίως καὶ τοῖς ἀναγκασθεῖσι τὰς ὁμοίας τιμωρίας 45 προσθίσετε, καὶ μὴ μέζονας τοῖς ἔκουσίως ἀποστᾶσι, τίνα λοιπὸν οὐ νομίζετε εὐχερῶς τῶν συμμάχων ἀφίστασθαι, ὅταν μέλλωσιν ἢ κατορθώσαντες τελείως τὴν ἀπόστασιν ἐλεύθεροι εἶναι, ἢ ἀποτυχόντες τῆς βουλῆσεως συγγνώμης ἀξιώθησθεσθαι. — Τοῖς τε ἀναγκα- 50 σθεῖσι] τοῖς ἔκουσίως ἀποστᾶσιν. — Κατορθώσαντι] τὴν ἀπόστασιν δηλονότι. — 8. Πόλιν] συμμαχίδα. — Ἀποκακιδυνεύσεται] εἰς κίνδυνον ἔρχεται καὶ ζημίαν. — Τῆς ἔπειτα προσόδου] τοῦ μετὰ ταῦτα κέρδους. —

Πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι] ἡμῖν πολεμίοις δηλονότι. — Τοῖς νῦν καθεστηκόσι] τοῖς Πελοποννησίοις.

XL. Οὐκ οὐκ δεῖ προσθεῖναι ἐλπίδα] δοῦναι ἐλπίδα τοῖς συμμάχοις. ὁ νοὺς οὕτως οὐκ ἐστὶν ἐλπίς ὡς συγγνώμην λήψονται, παίσαντες ἀνθρωπίνως. οὐ γὰρ ἀκούσιον τὸ ἀμάρτημα αὐτῶν, ἢ δὲ συγγνώμῃ τῶν ἀκουσίων. — Ὁνητήν] ἐστὶ γὰρ τις καὶ χρήμασιν ὠνητὴ τοῖς ἀμαρτάνουσι συγγνώμη. Ὅμηρος [Il. I, 632].

Καὶ μὲν τίς τε κασιγνήτοιο φίλοιο
ποινὴν, ἢ οὐ παιδὸς ἐδέξατο τεθνηῶτος·
καὶ β' μὲν ἐν δῆμῳ μένει αὐτοῦ, πολλ' ἀποτίσας.

10

— Ξύγγωμον] συγγνώμης ἄξιον. — 2. Καὶ τότε πρῶτον] διεμαρξάμην δηλονότι. — Μὴ μεταγινῶναι] μὴ μεταμελεία θεῖναι. — Τὰ προδεδογμένα] τὰ προκεκυρωμένα. — Ἐπεικειά] συγγνώμη. — 3. Βραχεία] οὐδ' 15 ὀλως. — Τὸ εὐ παθεῖν — τὸ χρηματίζεσθαι ὑπὸ τῶν Μιτυληναίων, τὸ εὐεργετηθῆναι. — Τοὺς ὁμοίους] τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ διαθέσει ὄντας, οἳ περ ἦσαν πρότερον, ἢ κακοῦς. — 4. Τὰ ζύφορα] ἡμῖν δηλονότι. — Τοῖς μὲν] τοῖς Μιτυληναίοις, ἀχαρίστοις οὖσι, χαριζόμενοι. καὶ 20 ἡ παροιμία τοῦ Ὁμήρου [Od. Δ, 696].

Οὐδὲ τίς ἐστι χάρις μετόπισθ' εὐεργέταν.

§ Οὐχ ἔχουσιν ἡμῖν χάριν, ἐάνπερ μηδὲν ὑφ' ἡμῶν ἀνήμεστον πάθωσιν. τότε γὰρ ἔχει χάριν ὁ παθεῖν μέλ- 25 λων τῷ διασώσαντι, ὅτε, κατ' ἐξουσίαν αὐτῷ προκει- μένων τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ θανάτου, τὸ ᾗ αὐτὸς μέλλον ἐληται καὶ συγχωρήσῃ αὐτῷ. — Δικαιώσεσθε] δικαίως καθ' ὑμῶν ἀποδείξετε, ὅτι τυραννικῶς ἄρχεσθε. Εἰ γὰρ οὕτω ὀρθῶς ...] ὁ νοὺς οὕτως· εἰ μὲν ἀδίκως ἀπέστησαν οἱ Μιτυληναῖοι, κολασθῆναι αὐτοὺς εἰ δὲ δικαίως, 30 ὅλον ὅτι ὑμεῖς ἀδίκως ἄρχεσθε. ᾧ ἔπεται, ὅτι τυραννῖτες. καὶ κατὰ τοῦτο οὐν πάλιν κολασθῆσονται, ὅτι τυράννους ὑμᾶς ἐλογίσαντο, ὁ δὲ τύραννος ἀποτόμως αὐτὰ ἔπερ ποιεῖ εἴωθε ποιεῖν. κατ' ἄμφω οὐν ὀφείλουσι κολασθῆναι, εἴτε ἐννόμως ἄρχομεν εἴτε τυραννοῦμεν. — Εἰ δὲ δὴ 35 καὶ οὐ προσῆκον ...] εἰ δὲ δὴ, καὶ οὐ προσῆκον ὑμῖν ἄρχεσθαι, ὅμως ἄρχεσθε, οὐκοῦν καὶ παρὰ τὸ προσῆκον οὗτοι κολαζέσθωσαν, καὶ γενέσθω παράνομος ἐκ παρανόμου τυραννίδος παρανομία, τοῦ συμφέροντος ἔνεκα τῇ ἀρχῇ. ἐὰν δὲ μὴ θέλητε κολάζειν αὐτοὺς, χρὴ παύεσθαι ὑμᾶς τῆς 40 ἀρχῆς καὶ ἀσκεῖν ἀνδραγαθίαν ἀκίνδυνον. — Τοῦτο] τὸ ἄρχειν βιαίως. — Ἡ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δεῖ. — 5. Τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ...] τῇ αὐτῇ ζημίᾳ, φησὶ, σπουδάσατε ἀμύνασθαι τοὺς Μιτυληναίους, ἢ ἂν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς, περιγενόμενοι ὑμῶν. — 45 Καὶ μὴ ἀναλγητότεροι...] τοῦτό φησιν, ὅτι, ἐπεὶ ἦλθον οἱ Μιτυληναῖοι ὑφ' ὑμῶν τῶν Ἀθηναίων κρατούμενοι, δεῖ καὶ ὑμᾶς ἀλγῆσαι ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἀποστάσει. καὶ μὴ ἀναλγητότεροι ἐκείνων ἐξιοῦτε εἶναι, ἵνα μὴ καὶ ἀναίσθητοι δόξητε, οὐκ ἀλγοῦντες ἐφ' οἷς ἀδικήσατε. § Τὸ 50 δὲ ἐξῆς οὕτως· ἐκείνοι ἐπέρχονται καὶ διαφθεῖρουσί τινα ἀδίκως οἱ μὴ σὺν αἰτίᾳ ποιοῦντες κακῶς, ὑφορῶμενοι

τὴν ἔχθραν τοῦ καταλειφθέντος ἔχθρου· ὑμεῖς δὲ, ὦ Ἀθηναῖοι, μὴ φοβείσθε τοῦτο· οὐ γὰρ ἄνευ αἰτίας αὐτοὺς κολάσετε. — Οἱ διαφεύγοντες] Ἀθηναῖοι. — Τῶν ἐπιβουλευσάντων] Μιτυληναίων. — Ἄ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιεῖσαι] ἡ ἀπόδειξις ὅτι, εἰ ἐκράτησαν Ἀέσβιοι τῶν Ἀθηναίων, κακῶς ἂν αὐτοὺς εἰργάσαντο. — 6. Οἱ μὴ ζῶν προφάσει...] οἱ ἀδικοῦντες, φησὶ, τινὰ χωρὶς αἰτίας, τουτέστιν ἄνευ τοῦ προηδικηθῆαι, σπουδάζουσιν ἀπολέσθαι τοὺς δι' ἐναντίας, εἰδότες ὅτι ὁ διαφυγὼν χαλεπώτερος ἔχθρος ἐστὶ τοῦ προπαθόντος καὶ διὰ τοῦτο βουλομένου ἀμύνεσθαι. — Οἱ μὴ ζῶν προφάσει τινὰ...] οἱ μὴ πρότερον ἀδικηθέντες, ἐπιχειρήσαντες δὲ ἀδικῆσαι πρότερον τινος, ἐπιμένοντες ἕως ἀπολέσωνται αὐτοὺς, εἰδότες ὅτι, ἐὰν σωθῶσιν οἱ ἀδικηθέντες, πικροὶ τοῖς ἡδικοῦσιν ἔσονται πολέμιοι, καὶ πάσχωσιν ἂν κακῶς παρ' αὐτῶν, ἀμυνομένων αὐτούς. — Ἐπεξέρχονται] Ὁμηρος [II. Γ, 180].

Μηδ' ἡμῖν τεκέσσι.

— Διόλλυνται] ἀντὶ τοῦ διαφθείρουσιν. — Ὁ γὰρ μὴ ζῶν ἀνάγκη...] ὁ γὰρ ἀδίκως τι καὶ πρῶτος παθὼν, ἐὰν διαφύγῃ, πικρότερος καὶ δεινότερός ἐστι τοῦ ἀπὸ τῆς ἰσῆς ἔχθρου. τὸν δὲ ἀπὸ τῆς ἰσῆς ἔχθρον δρίζεται τὸν μὴ προπαθόντα, ἀλλὰ προκαταρχόμενον ἀδικίας. ὥς ἂν εἰ ἔλεγεν, ὁ προπαθὼν καὶ ὁ ἀμυνόμενος χαλεπώτερος ἐστὶ τοῦ προκαταρχομένου ἀδικίας, μήπω τι παθόντος. — Ἀπὸ τῆς ἰσῆς] μοίρας δηλονότι. — 7. Μη οὖν] ἐπίλογοι. — Γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ π.] εἰς ἐννοίαν ἔλθοντες ὧν ἐμέλλετε πάσχειν ὑπὸ Ἀεσβίων. — Μη μαλακισθέντες...] μὴ ἐνδόντες πρὸς τὴν ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῶν λόγων, καὶ πρὸς τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἐπιείκειαν· μηδὲ ἀμνημονήσαντες τοῦ κινδύνου, οὗ ἂν ἐκινδυνεύσατε, εἰ ἐκράτησαν ὑμῶν. — 8. Ἦσσαν τῶν πολεμίων...] τὸ ἐξῆς, ἦσσαν πολεμήσατε. ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἦσσαν. Ὁμηρος [II. Ε, 800].

35 Ἦ ὀλίγον οἱ παῖδα ἰοικότα γένεατο Τυδεΐς.

τὸ δὲ ἦν γνῶσιν, οἱ σύμμαχοι δηλονότι.

• XLII. Τοὺς προθέντας] εἰς μέσον θέντας τὴν δευτέραν διάσκειν. — Οὔτε τοὺς προθ. ... αἰτιῶμαι] πρὸς τὸ [c. 38, 1] « καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐθις » καὶ τὰ ἐξῆς. Διοδότου δημηγορία αὕτη ὑπὲρ Μιτυληναίων. ἰστέον δὲ ὅτι ὁ μὲν Κλέων τὸ δίκαιον προβάλλεται, οὗτος δὲ ὁ Διόδοτος τὸ συμφέρον. καὶ σκόπει τὸ τοῦ συγγραφέως ἔθος, χαίροντος αἰεὶ ταῖς ἀντιπάλαις δημηγορίαις. — Οὔτε τοὺς μεμφ. ... βουλευέσθαι] πρὸς τὸ [c. 37, 3] « Εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστῆξει, ὧν ἂν δόξῃ πέρι. » — Ἀπαιδευσίας] ἀπειρίας. — Βραχύτης] ἀσθενείας. — 2. Τούς τε λόγους...] πρὸς τὸ [c. 38, 3] « Εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίνεσθαι », καὶ τὰ ἐξῆς. — Διαμάχεται] ἐναντιοῦται. — Ἦ ἰδίᾳ] τουτέστι διὰ τὸ ἰδίον τι κέρδος σκοπεῖν καὶ συμφέρον. — Διαφέρει] ὠφελεῖ. — Εἰ ἄλλω τινί] καὶ οὐχὶ λόγῳ δη-

THUCYD. SCHOL.

λονότι. — Περὶ τοῦ μέλλοντος...] τὸ ἐξῆς, περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ ἀφανοῦς δυνατὸν εἶναι φράσαι. — Διαφέρει] λυσιτελεῖ. — Εὖ μὲν εἰπεῖν...] τὸ ἐξῆς, εὖ μὲν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ κακοῦ εἰπεῖν δύνασθαι. § οὕτω συντακτέον· τὸ μὲν περὶ τοῦ κακοῦ δύνασθαι λέγειν β. καλῶς, οὐχ ἡγεῖται (ἡγουν οὐ φροντίδα περὶ τούτου ποιεῖται)· ἡγεῖται δὲ μάλλον ἐκεῖνο εἶναι καλὸν, τὸ διαβαλόντα καὶ ἀπατήσαντα ἐκπλήξαι τοὺς ἀκουσμένους. δ δὴ καὶ διαφέρει τῇ οὕτω λέγοντι· κέρδους γὰρ ἕνεκα τὸ τοιοῦτον εἶδος τοῦ λόγου μεταχειρίζεται. 2. Χα- 10 λεπώτατοι...] πρὸς τὸ [c. 40, 3] « Αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήφονται. » — Ἐπίδειξιν] συμβουλῆαν, φιλοτιμίαν. — Ἀμαθίαν] καὶ οὐχὶ χρήματα δηλονότι. — Ἀπεχῶρει] τοῦ δικαστηρίου δηλονότι. — Ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης] ἀδίκως κατηγορῶν. — Ὑπο- 15 πτος] διὰ τὸ ἐπὶ χρήμασι λέγοντι. — Μη τυχὼν] τοῦ σκοποῦ δηλονότι. — 4. Ἐν τῇ τοιῷδε] πράγματι δηλονότι. — Φόβῳ γάρ] ἐν τῇ τοὺς δυναμένους τι συμβουλευεῖν μὴ τολμᾶν λέγειν, ὥς δόξαν ἐπὶ χρήμασι ληψομένους. — Ὁρθοῖτο] διοικετο καὶ εὐδρομοίῃ ἡ πό- 20 λις. — Ἐλάχιστα γάρ] ἀντὶ τοῦ οὐδὲ ἐλάχιστα. Ὁμηρος [II. Ε, 800].

Ἦ ὀλίγον οἱ παῖδα.

— 5. Χρὴ δὲ] τὸ ἐξῆς, χρὴ φαίνεσθαι μὴ ἐκφοβούντα, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀμεινον λέγοντα. — Τὸν μὴ τυχόντα] τὸν μὴ ἀριστα συμβουλευόντα. — 6. Ἐτι μειζόνων] 25 φύσει γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὐ παύονται αἰεὶ τῇ ὀρέξει ἐπεκτεινόμενοι. — Παρὰ γνώμην] τὴν ἑαυτοῦ. — Ἐπιτυχὼν] ὀρθῆς βουλῆς.

XLIII. 2. Τὰ δεινότερα] τὰ ψευδῆ, καὶ ἀδίκᾳ. ἢ τὰ χαλεπώτατα. — Ἀπάτη προσάγεσθαι] πιθανολογεῖν 30 καὶ ἀπατᾶν, ὅτι καλὰ ἐστὶ ταῦτα. — 3. Τὰς περινοίας] περιεργίας. — Ἀδύνατον] διὰ τὴν τῶν χρημάτων δόκησιν. — Πῇ] κατὰ τινὰ τρόπον. — 4. Χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα...] τὸ ἐξῆς, χρὴ δὲ ἡμᾶς, πρὸς τὰ μέγιστα προνοοῦντας, περαιτέρω λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου 35 σκοποῦντων. τὸ δὲ καὶ ἐν τῇ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἀντὶ τοῦ καὶ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ὑμῶν ἀξιώμασι καὶ ἐπιτηδεύμασι τουτέστι τοῖς ὑποπτεύουσιν. — Ἐν τῇ τοιῷδε ἀξιοῦντι] ἐν τῇ τοιαύτῃ ὑποψίᾳ. — Προνοοῦντας] σκεπτομένους. — Τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων] τῶν ἀσκέπτως λεγόντων. 40 — 5. Σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνεται] μετὰ ὑγιούς φρονήσεως ἦν ἂν ἡ κρίσις ἢ ὑμετέρα.

XLIV. Ἀντερῶν] τῷ Κλέωνι δηλονότι. — Ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐδουλίας] ἐξβολῇ τοῦ συμφέροντος καὶ προκατασκευῇ τοῦ προαναίρειν τὰ λυπούντα τὴν 45 ὑπόθεσιν. — 3. Πρὸς τὸ ἦσσαν ἀφίστασθαι] τὰς πόλεις. — Θάνατον ζημίαν προσβεῖσι] πρὸς τὸ [c. 40, 8] « Καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. » — 4. Τῷ εὐπρεπεῖ] τῇ πιθανολογίᾳ τοῦ Κλέωνος. — Οὐ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς] οὐ δικαστήριον συγκροτοῦμεν κατὰ τῶν Μιτυληναίων. — Ὡστε τῶν δικαίων... 1 οὐ

περὶ τοῦ δικαίου, φησί, συμβουλευόμεθα, ἀλλὰ τοῦ συμφέροντος. — Χρησίμως] ἡμῖν δηλονότι.

XLV. Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι... τοῦ Κλέωνος συμβουλευσάντος ἀποκτείνει πάντας Μιτυληναίους, καὶ πα-
 5 ράδειγμα τοῖς ἄλλοις ποιῆσαι Ἑλλήσιν, ἵνα μὴ ἀφιστῶνται ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὃ Διόδωτος τάναντία συμβουλευόμενος φησὶ πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ γὰρ ἐν
 ταῖς ἄλλαις πόλεσι πολλῶν καὶ οὐ μειζόνων ἐγκλημά-
 10 των θάνατος ἢ ζημία πρόκειται, καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι, τῇ ἐλπίδι ἐπαίρομενοι, ριψοκινδύνως ἐγχειροῦσιν αὐτοῖς, καὶ οὐδεὶς δύναται κωλυτῆς γενέσθαι τῶν τη-
 λικοῦτων ἔργων, ἀλλ' ὁσημέραι πράττονται, ὅηλον ὅτι, καὶ εἰ τοὺς Μιτυληναίους ἀποκτείνωμεν, ζημιούμεθα
 15 μὲν καὶ περὶ ἑαυτοὺς σφαλλόμεθα, οὐ μέντοι γε φόβον τινὰ τοῖς ἄλλοις παρέχομεν, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἔστιν ὅτε ἀποστήσονται, τῇ ἐλπίδι κουφίζόμενοι. — Πολλῶν
 ὅσων τυραννίδος, καὶ προδοσίας, καὶ φόνου, καὶ μοιχείας, καὶ ἄλλων. — Τῷδε] τῷ τῶν Μιτυληναίων ἀδικημάτων, τῇ ἀποστάσει. — Κινδυνεύουσι] ριψοκινδύνως πράτ-
 20 τουσιν. — Καταγνοῦς ἑαυτοῦ... [Hom. II. P, 33 :]

Ῥεχθὲν δέ τε νῆπιος ἔγνω.

— 2. Τίς πω] οὐδεμία. — 3. Τοῦτου τοῦ ἀμαρτάνειν δηλονότι. — Διεξεληλύθασιν... ἐπραγματεύσαντο, φησί, περὶ πάσης ἀδικίας καὶ ἀμαρτίας οἱ νομοθέ-
 25 ται, καὶ ἐξέθεντο κοινάς. — Αὐτάς] τὰς ζημίας. — Ἀνήκουσιν] ἀνέρχονται. — 4. Τοῦτου τοῦ θανάτου. — Οὐδὲν ἐπίσχει] οὐδὲν κωλύει, φησὶν, ὃ τοῦ θανάτου φόβος τοὺς βουλομένους ἐξαμαρτεῖν. — Ἄλλ' ἢ μὲν πενία... τὰς αἰτίας βούλεται δηλῶσαι τῶν ἀμαρτημά-
 30 των, ἀφ' ὧν κινούμενοι ἄνθρωποι ἀμαρτάνουσιν καὶ φησὶν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ πενίας ἀναγκάζονται ληστὰ εἶ-
 ναι, οἱ δὲ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ μεγαλοφροσύνης πλεονε-
 κτοῦσιν, οἱ δὲ ὁμοίως διὰ τινα κρείττονα ἀναγκάζονται κινδυνεύειν, ὅσων οἱ μέθυσοι καὶ πόρνοι δι' ἡδονήν· καὶ
 25 ὅπερ φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ἠθικοῖς [Nicom. init.], ὅτι πᾶσα πρᾶξις καὶ προαίρεσις ἀγαθοῦ τινος ἐφείσθαι δοκεῖ. — Αἱ δ' ἄλλαι ξυντ.] οἱ ξυντυχόντες τοῦ μέσου, ἥτοι μήτε πένητες μήτε πλούσιοι ὄντες. — Ὅργῃ] ὀργῇ ὁ τρόπος. — 5. Ἡ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρως] πρῶτόν τις
 40 ἔρῃ, εἴτα ἐλπίζει, εἴτα ἐγχειρεῖ. Ἡσίοδος [Op. 98]

Μοῦνη δ' αὐτοῖσι ἐλπίς ἐν ἀφῆκτοισι δάμοισιν
 ἔνδον ἔμμενε, πίθου ὑπὸ χεῖλεσιν,

καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐπὶ παντὶ] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. — Τὴν ἐπιβολὴν... εὐπορ.] ἐπιβολὴν
 45 τὴν ἐγχειρήσιν, εὐπορίαν τὴν ἄνυσιν. — Ἐκφροντίζων] ἔξω φροντίδος τιθέμενος. — 6. Ἐπ' αὐτοῖς] μετὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἐλπίδα. — Ἀδοκῆτως γὰρ ἔστιν... πολ-
 λάκις, φησὶν, ἐγχειρήσας τις πράγματι ἔτυχεν αὐτοῦ, ἄλλος δὲ θεασάμενος ριψοκινδύνως κατατολμᾷ τοῦ αὐ-
 50 τοῦ πράγματος, καὶ ἀπὸ μικροτέρων ἀφορμῶν ἔστιν ἵτε, διὰ τὸ καὶ τὸν ἄλλον ὁρᾶν ἐπιτυχάνοντα. —

Προάγει] παρακινεῖ. — Ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς] Ποτιδαια περὶ ἐλευθερίας, Ἀθῆναι περὶ ἄλλων ἀρχῆς, ἐν τε Σικελίᾳ καὶ πολλοῦ. — Ἐκαστος ἀλογίστως... καὶ ἕκαστος, φησί, τῶν πολιτῶν μετὰ τοῦ κοινοῦ ἀλο-
 γίστως μειζόνως δοξάζει, καὶ ἐλπίζει νικῆσαι. — 7. Ἀπλῶς τε... ταῦτα πρὸς Κλέωνα.

XLVI. Οὐκουν χρῆ... ἐάν τε, φησί, θανάτῳ δια-
 χρήσῃσθε Μιτυληναίους, ἐάν τε ἄλλῳ τῷ δεινῷ καλὰ-
 σαντες τούτους νομίσητε ἀσφαλῶς ἔξοντες ὑπὸ χεῖρα τὰς
 πόλεις τὰς λοιπάς, οὐ καλῶς ἔσεσθε βεβουλευμένοι. ἢ 10
 γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐξυβρίσκει οὐσα καὶ προθύμως ὅτι
 βουληθεὶ πράττουσα οὐκ ἀνακοπήσεται τῆς ὁρμῆς τῇ
 τοιαύτῃ ὑμῶν ἀσφαλείᾳ. — Ἐχεγγύω] βεβαίῳ, ἰσχυ-
 ρῷ, ὡς ἐγγυῆσαι δυναμένη. — Οὔτε ἀνέλπιστον
 καταστ. τ. ἀποστ.] τῷ ψηφίσασθαι θάνατον Μιτυλη- 15
 ναίων, ὡς ὁ Κλέων ἤξου. τὸ δὲ οὐκουν χρῆ ἀπὸ κοινοῦ
 ληπτέον. — Ἐν βραχυτάτῳ] καιρῷ δηλονότι. — 2.
 Γνώμη περιεσομένη] ἀντὶ τοῦ ἀπελπίσασα τοῦ πε-
 ρεῖναι καὶ σωθῆναι. ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος, ὅτι, ἐάν τις
 ἀποστῇ ἀφ' ἡμῶν πόλις, πάλιν αὐτὴν ἀναληψόμεθα, 20
 καὶ τὰς δαπάνας οὐκ ἀπολέσομεν, διὰ τὸ ἐλπίδα αὐτοῖς
 ζωῆς νομοθετῆσαι. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλέωνα, εἰπόντα
 [c. 39, 8] « Ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύεται
 τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. » — Ξυμβα-
 σιν] φιλιάν. — Ἐκείνως] ἀλλοτρόπως. — 3. Διὰ τὸ 25
 ἀξυμβατόν] διὰ τὸ ἀσυγγώρητον. — Παραλαβεῖν]
 ἀπὸ κοινοῦ τὸ πῶς οὐ βλάβῃ ἡμῖν; — Τῆς προσόδου]
 τοῦ κέρδους. — Τῷδε] τῇ προσόδῳ καὶ φορολογίᾳ. —
 4. Λόγον] ἀπαρίθμησαν. πρὸς τὸν Κλέωνα καὶ ταῦτα.
 — 5. Δρῶντες] ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι. τὸ ἐξῆς τοῦ λόγου· 30
 ἦν τινα ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα
 χρῆναι τιμωρεῖσθαι. — Βίξ] ἀκουσίως. — 6. Ἀφισ-
 ταμένους] τοῦ ἀρχεσθαι. τὸ ἐξῆς, ἀφισταμένους οὐ
 σφόδρα κολάζειν. — 16. Τοῦτου] τοῦ ἀποστῆναι. —
 Ἐπιφέρειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρῆ. 35

XLVII. Τοῦτο] λείπει ἡ κατὰ. — 2. Νῦν μὲν γὰρ...]
 πρὸς τὸ [c. 39, 8] « Καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία
 προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσῃτε » καὶ τὰ ἐξῆς. —
 Τοῖς ὀλίγοις] τοῖς δυνατοῖς. — Ἐὰν βιασθῇ] συναπο-
 στῆναι δηλονότι. — Τοῖς ἀποστήσασιν] ἡγουν τοῖς ἀρ- 40
 χουσιν. — Ἀντικαθισταμένης] ἐναντιουμένης. — Ἐς
 πόλεμον ἐπέρχεσθαι] τῇ πόλει ἐπέρχεσθαι. — 3. Ὅπλων
 ἐκράτησιν] ἡγουν ὥπλισθαι. — Τοῖς δυνατοῖς] τοῖς
 πλουσίοις. — Τὰς πόλεις] ἡμῶν δηλονότι. — Κεῖσθαι]
 ὀρίσθαι. — 4. Μὴ προσκοιῖσθαι] μήτοι γε δεικνύειν
 τὸ γινῶναι, ἀλλὰ μὴδὲ μέχρι σχήματος δεικνύειν τὴν
 ἀδικίαν ἐκείνων. — 5. Τὴν κάθειναι] τὴν ἀσφάλειαν,
 καὶ κατοχὴν καὶ κράτησιν. — Καὶ τὸ Κλέωνος τὸ
 αὐτὸ δίκ. καὶ ξύμφ.] πρὸς τὸ [c. 40, 4] « Πειθόμενοι
 μὲν ἔμοι τὰ τε δίκαια ἐς Μιτυληναίους καὶ τὰ ξύμφω- 45
 ρα ἅμα ποιήσετε. »

XLVIII. Ὑμῖς δὲ] οἱ ἐπιλογοι. — Ἀμείνω] τῶν
 βουλευμάτων τοῦ Κλέωνος δηλονότι. — Οἷς] οἱ καὶ
 ἐπιεικεῖα. — Τῶν παραινουμένων] τῆς ἐμῆς παραινέ-

σας. — Ἡ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία] ἡ ἀβούλως, δη-
λονότι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει ἐργαζόμενος.

XLIX. Τοιαῦτα μὲν] τινὲς λέγουσιν ὅτι τοιαῦτα δὲ
ὤφειλαν εἰπεῖν, ἐπειδὴ ὅπισω εἶπε [c. 41] « τοιαῦτα
6 μὲν δὲ Κλέων. » ἀλλ' ἡμεῖς φαμέν ὅτι ἐκεῖ καὶ τὸν δὲ
ἀπέδωκεν, εἰπὼν « μετὰ ταῦτα δέ. » — Ἦλθον μὲν ἐς
ἀγῶνα... τῆς δόξ.] ἀμφιβολίως ἔσχον καὶ ἐνδοιαστικῶς
περὶ τὴν δόξαν. οὕτω γὰρ δεινῶς καὶ καλῶς εἰρήκασιν
ἀμφότεροι, ὥστε ἀμφιβάλλειν αὐτοὺς, τίνοι προστεθῶσιν.
10 — Ἦλθον... δόξης] οἷον ἀντηγωνίζοντο καὶ ἐφιλονέικουν
ἐφαμιλλῶς περὶ τῶν δοκούντων ἀλλήλοισι. — Ἀγῶ-
μαλοι] ἐγγὺς ἴσαι, καὶ σχεδὸν παραπλήσιοι. § ἴσο-
σθενεῖς. — 2. Προῖχε δέ] τοῦ πλοῦ δηλονότι. — 3.
Ἡροῦντο] ἐλάμβανον. — Κατὰ μέρος] κατὰ διαδοχὴν
15 μερικὴν. — 4. Τὰ δεδογμένα] τῇ βουλῇ δηλονότι. —
Παρά τοσοῦτον μὲν... κινδύνου] ἀντὶ τοῦ εἰς τοσοῦτον
ἦλθε κινδύνου, ὥστε καὶ ἀναγνωσθῆναι τὸ περὶ τοῦ θαν-
οῦτος ψήφισμα. ἡ ἀντὶ τοῦ παρὰ μικρόν· ἐμῆλε γὰρ
εὐθὺς πρᾶξειν τὰ ἐπισταλόντα δὲ Πάχη.
20 L. 2. Κλήρους] μερίδας. — Πλὴν τῆς Μηθυμναίων]
οὔτοι γὰρ οὐκ ἀπέστησαν. — Ἐξείλον] ἐξαίρετους
ἀνέθεσαν.

LI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει] μετὰ βασις. 2. Αὐτό-
θεν] ἀπὸ τῆς Μινώας. — Ἀπὸ τοῦ Βουδόρου] ἀκρωτή-
25 ριον τῆς Σαλαμῖνος. — Τούς τε Πελοπ.] ἀπὸ κοινοῦ
τὸ ἐβούλετο δὲ Νικίας. — Αὐτόθεν] ἀπὸ τῆς Μινώας.
— Οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμεν.] ὅτε δὲ Κνήμος καὶ δὲ Βρασί-
δας οἱ Σπαρτιάται μετὰ τῶν τεσσαράκοντα νεῶν ἀπὸ
Νισαίας ἐξαπίνης προσέπεσον τῷ Βουδόρῳ, ὅς φησιν δὲ
30 συγγραφεὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ [c. 93, 94]. — Ἐκπομπαῖς]
ἐκδρομαῖς. — 3. Τῆς νήσου] τῆς Μινώας. — Ἡ] σπου.
— Τανάγους] τοῦ ἔλους.

LII. 2. Αὐτῶν] τῶν Πλαταιέων. — Εἰρημένον γὰρ
ἦν αὐτῷ] ἀντίπτωσις, ἥτοι αἰτιατικὴ ἀντὶ γενικῆς.
35 ἀντὶ τοῦ εἰρημένου γὰρ αὐτῷ εἶπεν. — Ἐκ Λακε-
δαίμονος] ἐκ τῆς βουλῆς τῶν Λακεδαιμονίων. — Μὴ
ἀνάδοτος εἴη] μὴ ἀποδοθῇ δηλονότι ὅπισω, μὴ ἀποδό-
σιμος γένοιτο. — Προσπέμπει δέ] οὗτος δὲ πρὸς τὸν
μὲν. προεῖπε γὰρ ὅτι « Βία μὲν οὐκ ἐβούλετο εἰεῖν. »
40 — Δίκεν] κρίσιν.

LIII. Τὴν μὲν παράδοσιν..] ἡ δημηγορία τῶν Πλα-
ταιέων δικανικωτέρα ἐστὶ· τὸ δὲ προοίμιον ἐξ αὐτοῦ
τοῦ πράγματος καὶ ἐκ προσοχῆς. — Πιστεύσαντες
ὁμῖν... οὐ τοιάνδε...] κατὰ δύο, φησί, τρόπους προθύμῃ-
45 θημεν ἐγχειρίσαι ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν πόλιν,
κατὰ τε τὸ μὴ περὶ θανάτου κριθῆναι, ἀλλὰ περὶ τίνος
μαλακωτέρας ζήμιας, καὶ καθὸ δικαίους ὑμᾶς κριτὰς
ἡγησάμεθα γενέσθαι. νῦν δέ, φησί, φοβούμεθα μὴ ἀμ-
φοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν. καὶ τὴν αἰτίαν εὐθὺς ἐπι-
50 φέρει· Τὸν τε γὰρ ἀγῶνα, φησί, καὶ τὰ ἐξῆς. — Οὐκ
ἐν ἀλλοίς] ἢ ὑμῖν. τὸ δὲ ἐξῆς, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν
ἄλλοις δεξιόμενοι γενέσθαι, ὥστε καὶ ἐομέν ἄρτι κρι-
νόμενοι ὑφ' ὑμῶν. — Τὸ ἴσον] τὸ δίκαιον. — Φέρε-
σθαι] ἀποφέρεισθαι. — 2. Περὶ τῶν δεινотάτων] περὶ

τοῦ θανάτου. — Μὴ οὐ κοινοί] μὴ οὐκ ἴσοι, μὴ οὐ δι-
καιοί, ἀλλ' ἑτεροαλκίᾳ τὴν νίκην ποιήσῃτε. — Τεκμαι-
ρόμενοι] ἡμεῖς δηλονότι. — Ὡ] τῷ ἐρωτήματι. — 3. Ὁ
μὴ ῥηθεὶς λόγος] ὁ ἄνθρωπος ὁ σιωπήσας καὶ μὴ εἰπὼν.
— Σωτήριος] πρόξενος σωτηρίας. — 4. Πρὸς τοῖς ἀλ- 6
λοις] τοῖς σιωπῶσιν ἐξ ἀπορίας. — Ἐπεινεργάμενοι]
ἡμεῖς δηλονότι. — Ἄλλοις] τοῖς Θηβαίοις φησίν. —
Διεγνωσμένην] προελημμένην.

LIV. 2. Φαμέν γάρ] οἱ ἀγῶνες. — Οὐκ ἀδικεῖσθαι
ὁμᾶς] ὑφ' ἡμῶν μὲν ὡς πολεμίους. § Τοῦτο τὸ ἐπιχεί- 10
ρημα λύσις ἐστὶ τοῦ Λακεδαιμονικοῦ διλημμάτου ἐρω-
τήματος, τοῦ λέγοντος ὅτι Ἠδικήσατε ἡμᾶς, ὡς Πλα-
ταιεῖς, ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ, ἢ οὐ; ἴνα, εἰ μὲν εἰποῖεν
ἀδικήσαντες, ὡς ἀδικούς αὐτοὺς μεταλεύσωνται· εἰ δὲ
μὴ, ὡς ψευδομένους, εἴπερ ἀγαθὸν τι ποιῆσαι Λακε- 15
δαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους φήσαιεν. φασὶν οὖν οἱ
Πλαταιεῖς, ἀπολογούμενοι ἐπὶ τούτοις, εἰ μὲν πολε-
μίους ἡμᾶς περὶ τούτων πυνθάνεσθε, φαμέν μὴ ἀδι-
κεῖσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους ὑμᾶς ὑφ' ἡμῶν, εἰ τι μὴ
καλὸν ἐν πολέμῳ πεπόνθατε, ὅπερ ἡμεῖς ἔχθοι· εἰ δὲ 20
ὡς φίλους κατατιτῆσθαι βούλεσθε, ἑαυτοὺς αἰτιάσθε.
ὁμῖς γὰρ πρότεροι ἡδικήσατε, καθ' ἡμῶν μετὰ τῶν
συμμάχων Θηβαίων ἐπιστρατεύσαντες. — Μὴ εὖ
παθόντας] αὐτοὺς ὑμᾶς, τοὺς Λάκωνας. — Φίλους δὲ
νομίζοντας] ἡμᾶς δηλονότι. — 3. Τῷ δέ] τῷ Μήδῳ. 25
— 4. Καὶ γὰρ ἡπειρώται] ταῦτα πάντα πλατικῶς
ἱστορεῖ δὲ Ἡρόδοτος [s. init.]. — Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ]
ἐν τῇ Πλαταίᾳ. — 5. Περιέστη] περιεκύκλωσεν. —
Οὐκ εἰκός] οὐ δίκαιον.

LV. Δεομένον γάρ...] καὶ ταῦτα παρ' Ἡροδότῳ [c. 30
108] κεῖται διεξοδικῶς. — 2. Τῷ πολέμῳ] τῷ νῦν δη-
λονότι. — Ἐκπρεπέστερον] ἔξω τοῦ πρόποντος καὶ τοῦ
ἀρμόζοντος. — 3. Ὑμῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. —
Ἐναντία Θηβαίοις] μαχόμενοι τοῖς Θηβαίοις. — Κα- 35
λὸν] δίκαιον. οὐ καλὸν προδοῦναι, δηλονότι εἰς τὰ
προσταςσόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — Πολιτείας με-
τέλαθεν] ἐπολιτογραφῆθη. — 4. Ἐκότεροι] οἱ τε Ἀθη-
ναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐξηγεῖσθε] παραγγέλ-
λετε. — Ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα] ἐπὶ τὰ ἀδίκαια.

LVI. 2. Καταλαμβάνοντας] ληστρικῶς ἐπερχομέ- 40
νους. — Ἐν σπονδαῖς] σπονδῶν οὐσῶν εἰρηλικῶν. —
Πᾶσι] τοῖς Ἑλλήσιν. — Ὅσιον] δίκαιον. — Βλα-
πτοίμεθα] ἀδικοίμεθα. — 3. Αὐτίκα] ἐν τῷ ἐνεστώτι.
— 4. Νῦν] ἐν τῷ πολέμῳ. — Ὁφελίμοι δοκοῦσιν εἶναι] 45
οἱ Θηβαῖοι δηλονότι. § Ὁφελίμοι ἐφάνησαν ὑμῖν δη-
λονότι, ἢ καὶ ὠφελιμώτεροι. — Πολλὴ καὶ θμεις καὶ
οἱ ἄλλοι Ἑλληνες] ἐφείσατο εἰπεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ
τὸ φορτικόν. — Ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε] ἐπὶ τῶν
Μηδικῶν. — Δεινοί] μετὰ δεινότητος. — Πᾶσι] τοῖς
Ἑλλήσιν. — Οἷδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν] ἤγουν οἱ Θηβαῖοι 50
συνεμάχουν αὐτῷ. — 5. Ἀντιβείναι] ἐναντίαν θείναι.
— Μείζω τε πρὸς ἐλάσσῳ] μείζω προθυμίαν πρὸς
ἐλάσσῳ ἁμαρτίαν. — Ἀρετῇ] ἀνδρείαν. — Ἐπη-
νοῦντό τε μάλλον] ὑπερβαλλόντως εἶχον τὸν ἔπαινον.

— Ἀσφαλεία] τῇ ἑαυτῶν δηλονότι. — Ἐθέλοντες δέ... βέλτ.] ὅπερ καὶ Ἀθηναῖοι ἐπραξαν, τὴν πόλιν αὐτῶν ἐρημύσαντες καὶ ναυσὶ κινδυνεύσαντες. — Τολμᾶν] σὺν τόλμῃ πράττειν. — 7. Γινώσκοντας] ὑμᾶς τοὺς Ἀκαδεδαίμονιους. — Βέβαιον τὴν χάριν] καὶ ἐν τῇ α' [c. 32, 1] ὁ Κερκυραῖος «Καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσι.» — Ἐχουσι] παρέχουσι.

LVII. Μὴ τὰ εἰκότα οὐχὶ δίκαια. — Οὐ γὰρ ἀφανῇ] Ὅμηρος [Od. Ω, 412].

10 Ὅσσα δ' ἄρ' ἀγγελος ὤκα.

— Ἐπεινούμενοι δέ] ὑμεῖς δηλονότι. — Ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ] ἡμῶν δηλονότι τῶν Πλαταιῶν. — Αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας] ἀντὶ τοῦ ὑμᾶς τοὺς Ἀκαδεδαίμονιους, δρὰ δὲ πῶς κολακεύει λανθανόντως τοὺς Λάκωνας. — Ἀνατεθῆναι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μὴ οὐκ ἀποδέξωνται. — 2. Ἐς τὸν τρίποδα] τὸν ἐκ τῶν Μηδικῶν σχύλων, ὃν ὁ Παισανίας ἐποίησε. — 3. Θηβαίων ἡσώμεθα] διὰ τοὺς Θηβαίους καταβαλλόμεθα. — Νῦν δέ] κινδυνεύομεν δηλονότι. — 4. Καὶ ἀτιμώρητοι] οὐδεμίαν βοήθειαν ἔχοντες ὑπό τινος.

LVIII. Τῶν ξυμμαχικῶν] τῶν ἐφόρων τῆς ξυμμαχίας τῆς ἡμετέρας. — Τῆς ἀρετῆς] τῆς ἡμετέρας. — Τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔνεκα. τὸ ἐξῆς, ἀξιοῦμεν καμφοῦναι. καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ πρόποντος. — Ἀνταπαιτῆσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξιοῦμεν. — Ἄλλοις] τοῖς Θηβαίοις. — Αὐτοὺς] ὑμᾶς τοὺς Λάκωνας. — 2. Εὐνοὺς] ὄντας δηλονότι. — 3. Τῶν σωμάτων] ἀνωτέρω μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως ἡγωνίζετο, νῦν δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν σωμάτων. — Χεῖρας προϊσχομένους] ἱκετεύσαντας. — Τούτους] τοὺς αὐτομόλους. — 5. Παρὰ τοῖς αὐθένταις] τοῖς φονεῦσιν. αὐθένται κυρίως οἱ αὐτόχειρες καὶ οἱ πολέμιοι· οἱ δὲ νῦν αὐθέντας τοὺς κυρίους καὶ δεσποτάς. αὐθέντας δὲ τοὺς Θηβαίους ὥδε φησι. — Πρὸς δέ] πρὸς τοῖς εἰρημένοις. — Τῶν ἐσσαμένων] ἰδρυσαμένων. — Ἀφαιρήσεσθε] ζημιώσετε.

LIX. Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης] οὐχ ἄπτεται τῆς ὑμετέρας δόξης. δρὰ πάλιν πῶς κολακεύει. — Φείσασθαι δέ] ἀπὸ κοινοῦ τὸ [οὐ] πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης. — Οἷοι] τοιούτεσιν εὐεργέταις τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑμῶν αὐτῶν, διὰ τὰ ἐν Ἰθώμῃ. — Καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς] ἀπὸ τοῦ ἀδόξου καὶ ἀδήλου τῆς τύχης τὸ ἐπιχειρήμα· ἐν ᾧ καὶ εἰςβολὴ αἰδοῦς καὶ εἰλέου. — 2. Ἡ χρεία] ἡ ἀνάγκη. — Τοὺς δημοδωμίους] τοὺς τιμωμένους ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοίοις βιωμοῖς. — 46 Τῶν πατρώων τάφων] ἔνεκα δηλονότι. — Τοὺς κεμηκότας] τοὺς νεκροὺς καὶ Ὅμηρος [Il. Γ, 278].

Καὶ οἱ ὑπένερθε καμύοντας.

— 3. Ὅπερ δὲ ἀναγκ.] οἱ ἐπιλογοί. — Ἀναγκαῖον] χρήσιμον. — Λόγου τελευτῆν] ἤγουν κατὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου εἰπεῖν. — Τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, τῷ λιμῷ] Ὅμηρος [Od. Μ, 342].

Λιμῷ δ' οἰκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν.

LX. Ἐκαίνοιν] τοῖς Πλαταιεῦσι. — Αὐτῶν] τῶν Θηβαίων. — Ὡς δ' ἐκέλευσαν] οἱ Ἀκαδεδαίμονιοι.

LXI. Τοὺς μὲν λόγους] οὓς μέλλομεν εἰρεῖν δηλονότι. — Αὐτοῖ] οἱ Πλαταιεῖς. — Ἐπὶ ἡμᾶς] καθ' ἡμῶν. — Ἐπ' ἡμᾶς]

Μηδεὶς ἐπ' ἡμᾶς τῶν σοφῶν ἀποξέσθ, * ποιῶν ἐφ' ἡμᾶς, ὡς ἀνορθοὶ τὴν βίβλον, ὡς τις τὸ πρὶν ὥρθωσε τὴν τοῦ Ἡροδότου. Τοὺς Αἰολεῖς, Ἰωνας ὁ Τζέτζης λέγει φιλοῦν τὰ πάντα ὥσπερ τό γε *** ἢ Θηβαῖς δ' αὐ Αἰολίς γλώσσα λόγοις. Τεθεικέναι λέγει δὲ τὸν Θουκυδίδην λέξιν μίαν γράψαντα Θηβαίων γένους, ἔχοντα πολλὰς τῇ γραφῇ παραφέρειν, ὕμους λέγοντα, καὶ νόμους δὲ τοὺς νόμους, καὶ λοιδοροῦντας, καὶ βιάσθεν, καὶ πόσα.

— Αὐτῶν] ἑαυτῶν, τῶν Πλαταιῶν. — Ἥττισμένον] δεδρασμένον, ἥττισμένον, ὡς τὸ ἠναγκασμένον. καὶ τὸ χνοῶντες, χνοάζοντες, αἰτιῶντες, αἰτιάζοντες· οὕτω καὶ ταῦτα, αἰτιῶ, αἰτιάζω, δρῶ, δράζω. — Πρὸς μὲν τὰ] πρὸς τινά. — Πρὸς μὲν τὰ] πρὸς τὰ ἡμῶν κατηγορηθέντα. — Ἡ ἡμετέρα... κακία...] ταῦτα εἰρωνικῶς λέγει ὁ Θηβαῖος· οὐ γὰρ ἔχει τοιοῦτον φρόνημα, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων ἐστὶ δῆλον· ὡς καὶ Ὅμηρος [Il. Γ, 434] ποιεῖ τὸν Ἐκτορά λέγειν τὰ πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα· 25 Οἶδα δ' ὅτι σὺ μὲν ἐσθλός, ἐγὼ δὲ σέθεν πολὺ χεῖρων.

— Ἡ ἡμετέρα... κακία] ἡ δοκοῦσα παρ' αὐτοῖς κακία. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Πλαταιεῦσιν. — Ὑστερον τῆς ἀλλης Βουωτίας] μετὰ τὴν συνοίκισιν τῆς ἀλλης Βουωτίας. — Οὗτοι] οἱ Πλαταιεῖς. — Ἐξω] ἀντὶ τοῦ ἀνευ. — 30 Προκηναγκάζοντο] ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι.

LXII. Ἡμᾶς λοιδοροῦσι] μηδισάντας δηλονότι. — 2. Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι...] ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ αἰτίας ἡ λύσις τοῦ εὐεργετήματος. — Τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ] τῇ αὐτῇ υποθέσει. — Ἀττικίσαι] τὰ τῶν Ἀττικῶν φρονήσαι. 35 ὥσπερ ἡμεῖς μόνον ἐμηδίσαιμεν, οὕτω καὶ οὗτοι μόνον ἡττίκισαν. — 3. Ἡμῖν μὲν γάρ] ἡ λύσις τοῦ ἁμαρτήματος συγγνωμονική. — Κατ' ὀλιγαρχίαν] τοιούτεσι κατὰ ἀριστοκρατίαν. — Τῷ σωφρονεστάτῳ] τοιούτεσι τοῖς σώφροσιν ἀνδράσιν. — Ὀλίγων ἀνδρῶν] Ἀτταγί- 40 νου καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν τῶν μηδισάντων μάλιστα. — 4. Ἰσχύϊ] βία. — Αὐτόν] τὸν βάρβαρον. — Οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι] μετὰθεσις αἰτίας τοῦ μηδισμοῦ μεθίστα γὰρ τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς τῶν Θηβαίων δυνατωτέρους. — 5. Ἐλαβεν] ἡ πόλις ἡμῶν. — Σκέψασθαι 45 χρῆ...] τὸ ἐξῆς, σκέψασθαι χρῆ, εἰ μαχόμενοι ἡλευθερώσαμεν, καὶ νῦν προθύμως συνελευθερούμεν. — Αὐτοὺς] τοὺς Ἀθηναίους. — Τοὺς ἄλλους] Ἑλληνας δηλονότι.

LXIII. Μᾶλλον] ἡμῶν δηλονότι. — Ἀξιώτεροι... 50 ζημίας] ἄξιοι πάσαν ζημίαν παθεῖν. — 2. Αὐτοὺς] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἄλλοις] Ἑλλησι δηλονότι. — Ὑπάρχον] ἀντὶ τοῦ δυνατὸν ἢν ὑμῖν παραιτεῖσθαι. — Εἰ τι καὶ ἀκοντες...] ὁ νοῦς τοιοῦτος· εἰ ἀκουσίως τοῖς Ἀθηναίοις συνεμαχεῖτε καὶ καταδουλοῦτε τοὺς Ἑλληνας,

ἔδει ὁμᾶς προσδραμεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ ἐκείνοι, διὰ τὴν ἐπὶ τῷ Μῆδω συμμαχίαν ὑμῶν καὶ προθυμίαν, ἣν αἰεὶ προβάλλεσθε καὶ καυχᾶσθε, οὐκ ἂν ὁμᾶς παρεχώρησαν ὑφ' ἡμῶν τι παθεῖν. — Προσῆγεσθε] ἔδου-
 5 λούσθε. — 3. Πολλὸν δέ γε αἰσχρον...] δευτέρα λύσις τοῦ ἀπρεποῦς, ἀντίστροφον κῶλον. — Τοὺς μὲν] τοὺς Ἀθηναίους. — Τοὺς δέ] τοὺς ἄλλους Ἑλλήνας. — 4. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ὑμεῖς] οἱ Πλαταιεῖς. — Ἐπηγάγεσθε] ἐφειλύσατε, εἰς τὸ βοηθῆσαι ὑμῖν δη-
 10 λονότι. — Αἰσχρὸν μᾶλλον...] αἰσχρὸν μᾶλλον τὰς ὀφειλθεῖσας χάριτας μετὰ δικαιοσύνης, εἰς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας, ἢ τὰς ὁμοίας χάριτας ἀντιδιδόναι. λείπει ἡ οὖν, ἢ ὅτι, καὶ τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι οὐκ αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ, καὶ ἐξῆς.
 15 LXIV. Ὑμεῖς δέ] οἱ Πλαταιεῖς. — Τοῖς δέ] τοῖς Ἑλλήσιν. — 2. Ἀφ' ὧν] πραγμάτων, ὅσον προθυμίας καὶ ἀνδρείας. — Ἀφ' ὧν] τῶν ἔργων ἢ τῶν ἀπὸ τούτων κινδύνων. — Δι' ἑτέροισι] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἐλθεσθε] προτιμωτέρους ἐποίησατε εἰς τὸ συμμαχεῖν αὐτοῖς. —
 20 3. Μέχρι τοῦ δεῦρο] ἔχετε δηλονότι. — Καὶ οὐδενὸς ὁμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς] προεῖπε γὰρ ὅτι ὑπὸ ὀλίγων αὐτοκρατόρων ἐτυραννόμεθα. — Ὡς περ ἡμᾶς] ἐδιάσατο δηλονότι. — Μηδετέροις] τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις. — 4. Τίνες ἂν οὖν ὑμῶν] ἀντὶ τοῦ
 25 οὐδεὶς δηλονότι. — Πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι] λείπει ἡ ὑπό. — Ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ] τούτεστι τῶν Ἑλλήνων τῇ δουλώσει. — Ποτὲ] ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. — Οὐ προσήκοντα] τῇ αὐτῶν φύσει δηλονότι. — Ἡ φύσις] ἡ ὑμετέρα.

LXV. Ἄ δὲ τελευταία] τὸ δεύτερον ἀντιληπτικὸν
 30 τῶν Πλαταιῶν ἐντεῦθεν λύει. — Παρανόμως γὰρ...] ὀριστικόν. — Οὐ νομίζομεν] οὐ βεβαίως δοξάζομεν. — 2. Πρὸς τε τὴν ὑμετέραν πόλιν] κατὰ τῆς ὑμετέρας πόλεως. — Εἰ δέ] μεταστατικόν. — Ἄνδρες ὑμῶν] οἱ περὶ Ναυκλείδην. — Ἐπεκαλέσαντο] προσήγαγον,
 35 ἐφειλύσαντο. — Οἱ γὰρ ἄγοντες] οἱ ἄξαντες. — 3. Ἄλλ' οὐτ' ἐκείνοι...] τὸ ἐξῆς, ἀλλ' οὐτε ἐκείνοι, οὐτε ἡμεῖς, ἀδικούμεν δηλονότι. τὸ δὲ ὡς ἡμεῖς κρίνομεν διὰ μέσου. — Πλείω] περισσοτέρως. — Παραβαλλόμενοι] ῥιψοκινδυνούντες. — Τούς τε χεῖρους ὑμῶν] ἀδίκους. — Μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι.] χείρους δηλονότι. —
 40 Σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης...] ὠφελοῦντες καὶ τὰς γνώμης καὶ τὰ σώματα, τὰς μὲν γνώμης, ἵνα μὴ κακῶς βουλευώνται, τὰ δὲ σώματα, ἵνα μὴ διαρπάξωσιν ἀλλήλους, μὴδ' ἐξελαύνωσι, μὴδὲ κακῶς ποιῶσι πολί-
 45 ται πολίτας ἵνα λάδωμεν τὸ σωφρονεῖν ἀντὶ τῆς ὠφελείας. — Τὴν ξυγγένειαν] τὴν τῶν Βοιωτῶν. — Οὐδεν[τῶν Ἑλλήνων.

LXVI. Τεκμήριον] τὸ ῥηθησόμενον. — 2. Κατανοήσαντες] καταμαθόντες. — Ἀνεπιεικέστερον] ἀπανθρω-
 50 πότερον. — Χείρας προῖσχομένους] ἤγουν ἱκέτας γενομένους. — 3. Οὗτοι] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

LXVII. Ἰνα ὑμεῖς μὲν...] κεφάλαιον τὸ δίκαιον· ὅ ἐπ' ἔρχεται τὴν ἐκβολὴν τῆς αἰδοῦς, ἥς ἡ ἀρχὴ «Καὶ μὴ καλαιαὶς ἀρετάς.» Ἡσίοδος.

Ὑμεῖς δὲ κακώτερα τετέλεισθε.

— Τετιμωρημένοι] κολάσαντες αὐτούς. — 2. Ἐπικλασθῆτε] χαυνωθῆτε. — Ἀς] τὰς ἀρετάς. — Οὐκ ἐκ προσήκοντων ἀμαρτάνουσι] ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγνήν-
 6 ται, οὐ προσήκοντος αὐτοῖς τοῦ ἀμαρτάνειν διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀνδραγαθίαν. — Μηδὲ ὀλοφυρμῶν...] ἔλεου ἐκβολή. — 4. Οἱ δὲ δικαίως...] ἐπαναλήψις τοῦ ἀντεγκλήματος. — Ἐπ' ἡχαρτο εἶναι] ὧν τῷ ὀλέθρῳ ὀφείλει πάντας ἀνθρώπους ἐπιχαρῆναι. — 5. Τὴν νῦν ἐρημίαν] τοῦτο πρὸς τὸν λόγον τῶν Πλαταιῶν ὃν εἶπον [c. 67, 10
 4] «Καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων ἐρημοὶ καὶ ἀτιμώρητοι.» — Ξυμβάσεως] φιλίας. — 6. Ἀμύνετε οὖν] ἐπί-
 15 λογοι. — Τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ] τῷ κελεύοντι παρὰ τὰς σπονδὰς μηδένα ἀναίρειν. — Παραβαθέντι] ἀε-
 20 τηθέντι. — Περιωσθῶμεν] ἀπωσθῶμεν περιυβρισμένοι. — Τοὺς ἀγῶνας] περιττεύει τὸ τοὺς ἄρθρον κατὰ Ἀττικὴν συνῆθειαν· οἷον, οὐ προθήσετε λόγων ἀγῶνας, τοῖς Πλαταιεῦσι δηλονότι, ἀλλ' ἔργων. — Προθήσοντες] προθέμενοι. — Ἀμαρτανόμενων δέ] ἐσφαλμένων
 25 δὲ τῶν ἔργων. — 7. Κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξυμ...]] ἀντὶ τοῦ κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς συμμάχους, προ-
 30 θέντες καὶ ὀρίσαντες κρίσεις καὶ δηλώσεις ποιήσεσθε.

LXVIII. Τόν τε ἄλλον χρόνον] πρὸ τοῦ πολέμου τούτου. — Μετὰ τὸν Μῆδον] μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ Μῆδου. — Προῖσχοντο] προσβάλλοντο. — Κοινούς εἶ-
 35 ναι] τούτεστιν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, κατὰ τὸν Ἀρχιδάμου πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ [c. 71, 72] λόγον. — Κατ' ἐκεῖνα] τὰ τοῦ Πausανίου δηλονότι. — Ἐχσπονδοὶ ἦδη] γινόμενοι. — Τὸ αὐτό] ἐρώτημα δηλονότι. — Ἐξάρετον] ἐκβεβλημένον τοῦ φόνου. — 3. Τὰ σφέτερα] τὰ τῶν Θηβαίων. — Πρὸς τῷ Ἡραίῳ] πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας. — Ἀπεμίσθωσαν] ἐπὶ μισθῇ δεδώκασιν. — 4. Ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο] ἀπὸ τῆς
 40 φιλίας ἐκείνων ἀπέστησαν. — Ἐπειδὴ] ἀφ' οὗ.

LXIX. Χειμασθεῖσαι] τὸν χειμῶνα διαδιδάσασθαι. 35
 — Καὶ ἀπ' αὐτῆς] περιττὸς δ καί. — 2. Πρὸς ταῦτα] πρὸς τὸ ἐπιπλεῦσαι κατὰ τῶν Κερκυραίων στασιαζόντων.

LXX. Περὶ Ἐπιδ. ναυμαχιῶν] οὐχ ὅτι γέγονεν ἐν Ἐπιδάμῳ ναυμαχία, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν τῆς Ἐπιδά-
 40 μνου ἐν τοῖς Συδότοις, ὅτε ἐζώγησαν Κορίνθιοι οὐκ ἐλάσσους χιλίων Κερκυραίων. — Τοῖς προξένοις διηγ-
 45 γυμένοι] διεγγύα τῶν προξένων. — Μετιόντες] ὑποποιούμενοι. — 2. Τὰ συγχεύμενα] τὰ συμπεφωνημένα. — 3. Ἐθελοπρόξενος] ἀφ' ἑαυτοῦ γενόμενος, καὶ μὴ κελευσθεὶς ἐκ τῆς πόλεως. οἱ γὰρ πρόξενοι κελευόμενοι
 50 ἐκ τῆς ἑαυτῶν πόλεως ἐγένοντο. — Οὗτοι οἱ ἄνδρες] οἱ ἀπὸ Κορίνθου ἐπανελθόντες, οἱ προδόται. — 4. Ἀνθυπάγει] ἀντεγκαλεῖ. — 5. Βουλῆς] σημειώσαι βουλῆς δ βουλευτῆς· καὶ ἡ γενική τοῦ βουλῆτος. — Πείθει] τοὺς Κερκυραίους. — 6. Οἱ δέ] οἱ πάντες ἄνδρες. —
 55 Ἐξείργοντο] ἐξέπιπτον τῆς βουλῆσεως αὐτῶν.

LXXI. Δράσαντες δέ] οἱ πάντες ἄνδρες. — Τὸ δὲ πλεόν] πληθὺς δηλονότι. — 2. Ὡς ξυνέφερε] αὐτοῖς δηλονότι. — Πείσοντας] οὐχὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ

τοὺς τῶ Πειθίᾳ τῆς αὐτῆς γνώμης, οὗς προεῖπε. — Ἀνεπιτήδειον] τῇ Κερκύρᾳ. — Ἐπιστροφῇ] φροντίς, θόρυβος.

LXXII. 2. Ἐν δὲ τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα] οἱ δυνατοί, οἱ πλούσιοι. — Ἰδρύνθη] ἐκαθέσθη ἐν ἀσφαλείᾳ. — 3. Ἐἶχον] εἰς ἀσφάλειαν ἑαυτῶν δηλονότι. — Οἱ δέ] οἱ δυνατοὶ καὶ ἔχοντες τὰ πράγματα.

LXXIII. Τοῖς δ' ἑτέροις] τοῖς πλουσίοις.

10 LXXIV. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας] παρελθούσης ἡμέρας μιᾶς. — Πλήθει] λαοῦ δηλονότι. — Αἶ τε γυναῖκες] Ὅμηρος [II. H, 236].

Ἦε γυναῖκες, ἡ οὐκ οἶδε πολεμῆα ἔργα.

— Ξυνεπελάβοντο] ἐδοξήσαν, συνεψήφισαν. — Τῷ 15 κεράμῳ] ἦγουν ταῖς κεραμίσι. — Παρὰ φύσιν ὑπομένουσai] ἦγουν τολμῶσαι παρὰ φύσιν. — 2. Περὶ δεξιῇν ὄψιν] ἦγουν τοῦ ἡλίου περὶ δυσμᾶς ὄντος. — Οἱ ὀλίγοι] οἱ μὲν γὰρ προϊστάμενοι τῶν Κερκυραίων ἤρουντο τὴν τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν, οἱ δὲ λοιποὶ, 20 ἐλάττους ὄντες, τοὺς Λάκωνας. ὀλίγους γὰρ ἐνταῦθα λέγει οὐ τὸ πλῆθος ὄντας ὀλίγους, ἀλλὰ τῇ δυνάμει, ὥς ἂν εἴποι τις, οὐ τῷ πόσῳ, ἀλλὰ τῇ ποιότητι. — Αὐτοβοαί] ἦγουν ἀπὸ μιᾶς βοῆς. — Ἐπελθὼν] ἐπιθετικῶς κινήσει. — Καὶ σφᾶς] τοὺς ὀλίγους. — Ἐφοδος] ἐπέ- 25 λευσις τῶν δημοτῶν κατὰ τῶν ὀλίγων. — Φειδόμενοι οὔτε] οὐκ ἀπεχόμενοι. — Ἐκινδύνευσεν] ἐν ᾗ τῷ κινδύνῳ ἐγένετο. — 3. Ὑπεξνήγετο] ὑπεξῆλθε.

LXXV. 2. Ἀποπλεύσεσθαι] ἀποχωρήσειν τῆς Κερ- 30 κύρας. — Τῶν αὐτοῦ] ἀπὸ τῶν νεῶν. — Ἥσσόν τι] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὅλως ἢ ἔλαττον. — 3. Κατάλεγον] καταλέγοντες ἐνέβαλλον. — Καθίζουσιν] ἱκέται δηλονότι. — 4. Οὐκ ἔπειθεν] ἀνίστασθαι. — Ὑγιές] ὀρθόν, ἀληθές. — 5. Διακομίζει] διαπερᾶ. — Ἐκείσε] εἰς τὴν νῆσον.

LXXVI. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὐσῃ] οὕτω 35 καταλαγῆς γενομένης. — Ἐν τούτῳ] τῷ πράγματι, τῷ δεινῷ. — Διακομιδὴν] διαπεραιώσιν. — Πελοποννησίαν νῆς] αἱ τεσσαράκοντα, ὧν Ἀλκίδας ἐστρατήγει, καὶ αἱ λοιπαὶ Λευκάδια, ἃς εἶρκεν. — Ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἡπείρου] τὸν ἔρημον, οὗ μέμνηται ἐν 40 τῇ πρώτῃ [c. 51]. — Ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ] κατὰ τῆς Κερκύρας ἔπλεον.

LXXVII. Οἱ δέ] οἱ Κερκυραῖοι. — Σφᾶς] τοὺς Ἀθη- 45 ναίους. — 2. Πρὸς τοῖς πολεμίοις] πλησίον τῶν πολεμίων. — Ἡτομολήσαν] πρὸς τοὺς ἐναντίους. — Ἄλ- 46 λήλοις] οὐχὶ τοῖς ἐναντίοις. — Τῶν ποιουμένων] τῶν γινομένων πραγμάτων. — 3. Τὴν ταραχὴν] τῶν Κερκυραίων τὴν ἀσυνταξίαν. — Πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο] κατὰ τῶν Κερκυραίων παρετάξαντο. — Πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς] παρετάξαντο δηλονότι.

50 LXXVIII. Κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας] ἀτάκτως καὶ μετὰ ὀλίγων νεῶν. — Ἐταλαιπωροῦντο] ἔπασχον κακῶς οἱ Κερκυραῖοι. — Τὸ πλῆθος] τῶν νεῶν τῶν * Πελοποννησίων. — Τὴν περικύκλωσιν] τὸ περικυκλωθῆναι ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων. — Ἀθροαίς μὲν]

ταῖς ἐναντίας ναυσί. — 2. Οἱ πρὸς τοῖς Κερκ.] οἱ Πελοποννήσιοι. — 3. Οἱ δ'] οἱ Ἀθηναῖοι.

LXXIX. Κρατοῦντες οἱ πολ.] τῇ ναυμαχίᾳ οἱ Πελοποννήσιοι. 2. Ἐς τὴν ἡπείρον] εἰς τὰ Σύβοτα. — 3. Ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν] κατὰ τῆς πόλεως ἦγουν τῶν 5 πολιτῶν. — Οὐδὲν μᾶλλον] ἦγουν οὐδ' ὅλως.

LXXX. 2. Ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρουκτωρήθησαν] διὰ φρυκτοῦ ἐμηνύθησαν. ἀντὶ τοῦ ἀρχομένης ἡμέρας διὰ πυρσῶν ἐμηνύθησαν.

LXXXI. Ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου] ἐπαιροῦντο. — 10 Ὑπερεγκνόντες] ὑπερβιδάσαντες. § τὸ ἔργον ἡρωϊκόν. — Ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀρθῶσιν] ἵνα μὴ περιπλέοντες ἐξωθεν τὴν Λευκάδα καὶ τὸν ἰσθμὸν φωραθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. — Ἀποκομίζονται] ἀποπλεύουσιν. — 2. Οἰχομένας] ἀποπλευσάσας. — Τούς τε Μεσσηνίους] 15 οὗς δὲ Νικόστρατος * ἐκ Ναυπάκτου πεντακοσίους ἤγαγεν. — Ἐπλήρωσαν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Ἐν δσφ] χρόνῳ δηλονότι. — Περιεκομίζοντο] περιέπλεον. — Λάβοιεν] ἀντὶ τοῦ ἔλαβον. — 3. Ἀλλήλους] νῦν ἀντὶ τοῦ ἑαυτούς. — Ἐκ τῶν δένδρων τινές] μετεωριζόμενοι 20 δηλονότι. — 4. Ἡμέρας τε ἐπτά] ἦγουν καθ' ἡμέρας τε ἐπτά. — Σφῶν αὐτῶν] ἦγουν ἑαυτῶν. — Τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες] τὸ ἔγκλημα. ἦγουν ἐγκαλδύντες ἔγκλημα κοινὸν τὴν κατάλυσιν τοῦ δήμου. — Καὶ 25 ἄλλοι] ἀπέθανον δηλονότι. — Ὑπὸ τῶν λαβόντων] τὰ 25 χρήματα. τῶν δανεισαμένων. — 5. Καὶ οἶον φιλεῖ...] πάντα δηλαδὴ τὰ εἰωθότα ἐν ταῖς στάσεσι γίνεσθαι τότε συνέβη, καὶ ἄλλα δὲ περισσότερα ἐν ταύτῃ τῇ στάσει. ὥς τε ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας ἐγένετο. — Καὶ οἶον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ] καὶ οἶον ἔθος ἐστὶν ἐν τοιαύτῃ 30 στάσει. — Οὐδὲν δ' τι οὐ] ἀντὶ τοῦ πάν. — Πρὸς] ἀντὶ τοῦ ἐν. — Περιουκοδομηθέντες] κτίσμασι περιληφθέντες. — Ἐν τοῦ...] τὸ ἐξῆς, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διονύσου. — 6. Οὕτως ὡμὴ στάσις...] ἀντὶ τοῦ εἰς ὡμότητα 35 πολλὴν ἢ στάσις προεχώρησε καὶ μᾶλλον, φησὶν, ὡμὴν 35 ἔδοξεν ἡπὲρ ἐγένετο, ἐπειδὴ πρώτη ἐν τῷ πολέμῳ γενομένη ἐξένισεν αὐτοὺς, παρὰ τὸ εἰωθὸς γενομένη. — Ἐν τοῖς] ἦγουν τοῖς Κερκυραίοις.

LXXXII. Ὑσταρον] ἦγουν μετ' ἐκείνην. — Πᾶν 40 τὸ Ἑλληνικόν] ἀντὶ τοῦ πάντες οἱ Ἕλληνες. — Τούς 40 Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι] λείπει τὸ ἀξιούντων. — Τούς Λακεδαιμονίους] εἰκότως οἱ ὀλιγαρχικοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο, ἐσπουδακότες ὀλιγαρχεῖσθαι τὰς πόλεις. — Οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν...] ἀντὶ τοῦ αἰτίαν οὐκ ἐχόντων πρὸ τοῦ πολέμου καλεῖν αὐτοὺς 45 τῶν Ἑλλήνων. νῦν δὲ λαβόντων ἀφορμὴν διὰ τὸ ἐχθροὺς εἶναι ἀλλήλοις Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους. — Καὶ ξυμμαχίας ἄμα...] ἡ διάνοια τοιαύτη· οἱ προ- 50 εστῶτες τῶν δήμων καὶ οἱ ὀλιγαρχικοὶ βραδίως ἐκάτεροι παρὰ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἐπήγοντο, διὰ 50 προσποίησιν συμμαχίας δύναμιν ἑαυτοῖς περιποιούμενοι, τῶν μὲν Ἀθηναίων ἐτοίμως ὑπακούοντων τοῖς δημοτικοῖς, ἵνα προσποιήσωνται συμμάχους αὐτοὺς, καὶ

δι' αὐτῶν βλάβῃσι Λακεδαιμονίων, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ὁμοίως τοῖς ὀλιγαρχικοῖς διὰ τὸ αὐτό. — Σφί-
 σιν αὐτοῖς] ἤγουν ἑαυτῶν. — Προςποιήσῃ] κτήσῃ
 βοηθείας. § πορίσει. — 2. Ἐπέπεσε] συνέβη. — Πολλά]
 5 κακὰ δηλονότι. — Καὶ χαλεπὰ] ἤγουν οὐ βράδια ἐνεργεῖν
 τοὺς πάσχοντας. — Κατὰ στάσιν] ἀντὶ τοῦ διὰ στάσιν.
 — Γινόμενα μὲν] ὡς τῇ φύσει ἐπόμενα. — Ἡ αὐτὴ
 φύσις] ἤγουν καθὼς τρεπτῇ. — Μᾶλλον δέ] μᾶλλον δὲ
 καὶ ἥττον. ὅσον εἰπεῖν, ἐν ἄλλῃ πάλαι μᾶλλον, ἐν ἄλλῃ
 10 δὲ ἥττον, ἥτοι πῇ μὲν πλεόν, πῇ δὲ ἥττον, ὡς συνέβαι-
 νειν ἑκασταχῶς. — Καὶ ἡσυχάτερα] ἤγουν ἡρέμα καὶ
 κατ' ὀλίγον ἐπερχόμενα. — Τοῖς εἰδείοι] τρόποις. —
 Ὡς ἂν ἑκασταὶ αἱ μεταβολαὶ...] ὡς ἂν αἱ τύχαι καὶ αἱ
 μεταβολαὶ πίπτωσι. — Καὶ οἱ ἰδιώται ἀμείνους τὰς
 15 γνώμας ἔχουσιν] οἱ ἰδιόζυτοι ἀνειμένας ἔχουσι τὰς
 γνώμας. — Διὰ τὸ μὴ ...] ἔκφρασις στάσεως τῆς Κερ-
 κυραίων. — Διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσ. ἀνάγκ. π.] ἀκούσιον
 ἀνάγκην τὴν δι' ἀπορίαν γιγνομένην λέγει. ἤγουν διὰ
 τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι περιτίπτειν ἀκουσίους πράγμασι.
 20 — Τοῦ καθ' ἡμέραν] βίον δηλονότι. — Πρὸς τὰ
 παρόντα] πρὸς τὴν παρούσαν κατάστασιν. — Πρὸς
 τὰ παρόντα... ὅμοιοι] τοῖς παροῦσιν ἑξομοιοῖ τὰς
 γνώμας. νῦν γὰρ ὄργας τὰς γνώμας καὶ τοὺς
 τρόπους ἐκάλεσεν. — 3. Ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ
 25 τῶν πόλεων...] ἐστασίαζον αἱ πόλεις, καὶ αἱ ὑστερον
 τῶν ἄλλων στασιαζούσαι, ὅσα προπεπυσμένα τὰς
 ἐτέρωθι στάσεις, ἐπὶ τοῦτο ἐφέροντο καὶ ἔβρεπον
 ταῖς διανοαῖς, ὥστε κατὰ πολὺ ὑπερβαλέσθαι τὰς
 ἀλλαχοῦ στάσεις γινόμενας. — Καὶ τὰ ἐφυστερζόντα
 30 πού] τὰ ὑστερον γινόμενα. — Καινοῦσθαι] καινοτόμα
 εἶναι. — Τῶν τε ἐπιχειρήσεων...] τοῖς τρόποις τῶν
 ἐπιχειρήσεων καινοῖς εὐρισκομένοις καὶ τῇ δεινότητι
 τῶν τιμωριῶν. — Περιτεχνήσῃ] τῇ κακουργίᾳ. §
 περινοίᾳ. — Ἀτοπία] τῷ ἀήθει. — 4. Τὴν εἰωθυῖαν
 35 ἀξίωσιν . .] τὴν κειμένην, φησὶ, τῶν ὀνομάτων χρῆ-
 σιν ἀντήλλαξαν. καὶ ἐπιφέρει εὐθὺς καθέκαστον. —
 Τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν ...] ἀξίωσιν μὲν τὴν σημασίαν
 εἶπε (περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὰ ὀνόματα εἴ-
 ρηκε τὴν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων) δικαιοῦσι δὲ ἀντὶ
 40 τοῦ τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ κρίσει. βούλεται δὲ εἰπεῖν ὅτι
 μετέθεσαν τὰ ὀνόματα· οὐ γὰρ, ὡς νενόμιστο πρόσθεν,
 ἐχρῶντο κατὰ τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μεθέρμοσαν κατὰ
 τὴν ἑαυτῶν κρίσιν. τὴν μὲν γὰρ ἀλόγιστον τολμᾶν, (ἥτις
 καὶ θρασυτῆς λέγεται) ἀνδρείαν προσηγόρευσαν. τὸ δὲ
 45 φιλέταιρος παρελκόντως κεῖται. κέχρηται δὲ αὐτῷ διὰ τὸ
 προσθεῖναι τολμᾶν ἀλόγιστον, ἵνα παρίστωσι γένηται.
 — Τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος] τὸ τολμᾶν ἀλόγιστως.
 — Μέλ्लησις δὲ προμηθῆς] τὸ μέλλειν καὶ ἀναβάλ-
 λεσθαι μετὰ προμηθείας. — Μέλ्लησις δὲ ...] τὴν δ' εὐ-
 50 λάθειαν καὶ τὴν μέλλῃσιν τὴν διὰ πρόνοιαν γιγνομένην
 δειλίαν ὠνόμασαν εὐπρεπῇ· τὴν δὲ σωφροσύνην, φησιν,
 ἀνδρείας προκάλυμμα φόντο· καὶ τὸ πρὸς πάντα συν-
 ετὸν πρὸς πάντα ἄργον ἔλεγον· τὸ δὲ μανικῶς ὀξύ ἀν-
 δρεία παρ' αὐτοῖς ἐνομιζέτο. — Καὶ τὸ πρὸς ἅπαν

ζυετόν] καὶ τὸ μετὰ συνέσεως ἐρχεσθαι εἰς πᾶν ἔργον.
 — Ἐμπλήκτως] μανιωδῶς. — Ἀνδρός] τῆς ἀνδρείας.
 — Ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι] τὸ ἐπιπολὺ βου-
 λεύεσθαι δι' ἀσφάλειαν πρόφασιν ἀποτροπῆς ἐνομι-
 ζετο. — 5. Αὐτῷ] τῷ χαλεπαίνοντι. — Καὶ ὑπονοήσας 6
 ἐτι δεινότερος] καὶ ὁ ὑπονοήσας ἐπιβουλεύεσθαι δηλονό-
 τι ζυετώτερος ἐνομιζέτο. — Προβουλεύσας δὲ ...] ὁ
 δὲ προσκοπῶν, δηλονότι ὅπως μῆτε ἐπιβουλεύειν μῆτ'
 ἐπιβουλεύεσθαι ἀνάγκη τῆς αὐτῇ γένηται, διαλύειν τὴν
 10 ἔταιρίαν ὑπωπτεῦτο. — Ἐκτεπληγμένους] φοβού-
 μενος. — Ἀπλῶς δέ] καθολικῶς φάναι. — Ὁ φθάσαι
 τὸν μέλλοντα ...] ἀντὶ τοῦ, ὁ πρῶν παθεῖν ὑπὸ τῶν πο-
 λεμίων αὐτὸς προλαβὼν, καὶ ποιήσας τοὺς πολέμιους,
 θθαυμάζετο. ἢ ὅπως, ὁ τὴν ἑαυτοῦ ἔταιρίαν καὶ πρῶτος
 τὸν πολέμιον δράσας κακῶς ἐπηρεῖτο. — Καὶ ὁ ἐπι- 15
 λεύσας τὸν μὴ διανοοῦμενον] ὁ παρακλυευσάμενος τοῖς
 μὴ διανοοῦμένοις κακῶν τι δρᾶσαι ἐπηρεῖτο. § ὁ παρα-
 κινήσας, φθάσαι δηλονότι, τὸν μὴ διανοοῦμενον. — 6.
 Καὶ μὴν καὶ τὸ ζυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ ...] καὶ μὴν καὶ
 οἱ ζυγγεῖς, φησὶ, τῶν φίλων ἀλλοτριώτεροι ἐνομι- 20
 ζοντο, διὰ τὸ ἐτοιμότερον τολμᾶν ὑπὲρ τῶν φίλων τοὺς
 φίλους ἢ τοὺς συγγεῖς. — Οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων
 νόμων ...] οὐ γὰρ κατὰ τοὺς κειμένους, φησὶ, νόμους
 ὠφελείσθαι θέλοντες, τὰς τοιαύτας ἐποιούοντο συστάσεις
 καὶ ἑταιρίας, ἀλλὰ παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους διὰ 25
 πλεονεξίαν. — Παρὰ τοὺς καθεστῶτας] νόμους δηλονό-
 τι. — Καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις ...] πιστοί, φησὶν,
 ἦσαν ἀλλήλοις, οὐχ ὅρκους διδόντες, ἀλλὰ κοινὰς τι
 παράνομον πράξαντες. — Τῷ κοινῇ τι παρανομῇσαι]
 τῇ κοινῇ παρανομίᾳ. — 7. Τὰ τε ἀπὸ τῶν ἐναντιῶν ...] 30
 τοῖς ὀρθῶς, φησὶν, ὑπὸ τῶν ἐξ ἐναντίας λεγομένοις
 ἐπείθοντο οὐ δι' εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ εἰ ἔργῳ κρείσσους
 ἦσαν αὐτοὶ τῶν ἐναντιῶν, καὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθεστή-
 κεσαν. — Γενναϊότητι] ἀντὶ τοῦ χρηστότητι καὶ ἀπλό-
 τητι. — Περὶ πλείονος ...] περὶ πλείονος ἐποιούοντο 35
 δρᾶσαι τι κακὸν τοὺς ἐναντίους, ἢ αὐτοὺς μὴ παθεῖν.
 ἀντὶ τῶν ἀπλῶν γὰρ τὸ ἀντιτιμωρήσασθαι καὶ τὸ προ-
 παθεῖν. — Καὶ ὅρκοι εἰ ποὺ ἄρα γένοιτο ...] καὶ
 ὁπότε, φησὶν, ὅρκους παράσχοιεν ἀλλήλοις περὶ δια-
 λαγῆς, παραυτίκα μόνον ἴσχυον οἱ ὅρκοι, καὶ μέχρι 40
 τούτου ἐπίστευον αὐτοῖς, ἕως ἐν ἀπορίᾳ τοῦ ἄλλως
 πιστεῦσαι καθεστήκεσαν. ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, εἰ ἦσαν
 ἐν ἀπορίᾳ τοῦ πιστεῦσαι τῇ ἑαυτῶν δυνάμει, καὶ ἐπι-
 θέσθαι τῇ ἐτέρων δυνάμει, ἴσχυον ἐν αὐτοῖς οἱ ὅρκοι·
 εἰ δὲ συνέβη τινὰ αὐτῶν δυνηθῆναι, παρ' οὐδὲν θέμενος 45
 τοὺς ὅρκους ἐπετίθετο. — Ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ...]
 ἐν δὲ τῷ συμβαίνοντι καὶ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ ὁ
 ἀπὸ τύχης ἐσχηκὼς πρῶτος τὸ θαρρῆσαι καὶ δυνηθῆ-
 ναι ἡδύτερον μᾶλλον διὰ τὴν πίστιν ἐπετίθετο, ἥπερ
 50 ἐκ τοῦ προφανοῦς μαχόμενος καὶ τότε μάλιστα ἀσφα-
 λὲς ἐνόμιζε τὸ ἐπιτίθεσθαι, διὰ τὸ ἀφρακτον εὐρεῖν
 τὸν ἐναντίον, τοῦ ὅρκου τῷ θάρρει. καὶ διὰ τοῦτο δὲ
 ἥδιον μετὰ τὸν ὅρκον ἐτιμωρεῖτο, ὅτι ὅσων φρονήσεως
 ἐλάμβανε, τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου καὶ τῇ τέχνῃ περιγε-

νόμενος. — Ἀμαθεῖς] κακῶν. μάλλον τοὺς κακούργους συνετοὺς καλοῦσιν ἥπερ τοὺς τῶν κακῶν ἀμαθεῖς ἀγαθοὺς· καὶ ἡδέως ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι κακοῦργοι εἶναι καὶ δεῖσθαι καλεῖσθαι, ἢ ἀμαθεῖς καὶ ἀγαθοί. — 5 Τῷ μὲν] ἐπὶ τῷ ἀμαθεῖς καλεῖσθαι. — Ἐπὶ δὲ τῷ] ἐπὶ τῷ πανούργῳ καλεῖσθαι. — 8. Πάντων δ' αὐτῶν αἴτιον ...] πάντων δὲ τῶν εἰρημένων κακῶν αἴτιον ἦν ἡ ἐπιθυμία τοῦ βούλεσθαι ἄρχειν τῆς γῆς διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν. ἐκ τούτων δὲ ἡ στάσις ἀρχὴν λαμβά- 10 νουσα (φημί δὲ τοῦ ἄρχειν καὶ τῆς πλεονεξίας καὶ φιλοτιμίας) ὕστερον λαμβάνει ἐτέραν τῶν κακῶν αἰτίαν, τὴν τῶν στασιαζόντων προθυμίαν, ὥσπερ εἰς ἕξιν ἐρχομένων αὐτῶν τοῦ περιγενέσθαι καὶ μὴ ἡττηθῆναι τῶν ἐναντίων. — Ἐκ δ' αὐτῶν] ἵκουν δι' αὐτά. — 15 Οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάτες ...] οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προϊστάμενοι τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ὀλιγαρχίας, μετὰ ὀνόματος ἑκάτεροι εὐπροσώπου καὶ πιθανοῦ, οἱ μὲν λέγοντες προϊστάσθαι τῆς δημοκρατίας τῆς ἐλευθέρας, οἱ δὲ τῆς ἀριστοκρατίας λέγοντες ἀντιποιεῖ- 20 σθαι τῆς σφύροντος, τὰ μὲν δημόσια νικήσαντες εἶχον, καὶ οὐ μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος τῇ πόλει τὰς τιμωρίας ἐποιοῦντο. ὑπερβιάσθαι δὲ χρὴ τὸ προτιθέντες καὶ συντάξαι πρὸς τῷ ἀνωτέρῳ τοῦ « τιμωρίας » προτιθέντες. — Ἐκάτεροι] ἑκάτερος δταν ὥσι δύο μόνοι· 25 ἑκάτεροι δὲ λέγονται, δταν ὥσι πολλοὶ εἰς δύο μεμερισμένοι. — Εὐπρεποῦς] πιθανῶ, εὐσχήμονος. — Πλήθους τε ἰσονομίας] ἵκουν δημοκρατίας. — Ἀθλα] ἐπαθλα, ἀντὶ τοῦ κέρδη. — Τὰς τιμωρίας ἐτι μείζους] ἵκουν τιμωρούμενοι ἐπιτεταμένους ἐποιοῦν. — Ἡ μετὰ 30 ψήφου ἀδίκου ...] ἡ καταψηφίζόμενοι, φησὶν, ἀδίκως ἀλλήλων, ἢ τῇ χειρὶ καὶ τῇ δυνάμει καὶ τοῖς ὅπλοις κρατοῦντες, ἐξεπίπλασαν τὰς φιλονεικίας, τουτέστιν ἐνεπιμπλῶντο καὶ ἡδοντο τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθρούς. — Ὡστε εὐσεβεῖα μὲν ...] ὥστε μετ' εὐσεβείας μὲν 35 πρᾶξαι τὴν οὐδαιότερον φροντίς ἦν οὐδὲ σπουδῇ· οἷςτις δὲ συνέβαιναν ἐξαπατήσασιν διὰ λόγου τινὸς εὐπρεποῦς πρᾶξαι τι γενναῖον, οὗτοι ἐπηνόουν. — Ἐνομίζον] τὰ νόμιμα ἐπραττον. — Ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι] ἀντὶ τοῦ ἐπιφθονον καὶ μέγα. τὰ γὰρ μεγάλα καὶ φο- 40 νεῖται. — Ἀμεινον ἤκουον] ἵκουν ἐπηνόουντο. — Τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν] ἵκουν οἱ μέσοι πολῖται· ἵκουν οἱ μετὰ τοὺς προστάτας. οἱ δὲ μέσοι, φησὶ, τῶν πολιτῶν (τουτέστιν οἱ μηδετέρῳ μέρει προσιθέμενοι, μήτε τῷ τῶν δημοκρατικῶν μήτε τῷ τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἀλλ' 45 ἡσυχάζοντες, καὶ μὴ θέλοντες στασιάζειν) ὑπ' ἀμφοτέρων ἐφθείροντο, ἢ ὅτι οὐ συνηγωνίζοντο τοῖς στασιώταις παρακαλοῦσιν, ἢ φθονοῦμενοι ὑπὸ τῶν στασιαζόντων, ὅτι μόνοι ἀπαθεῖς ἦσαν. — Ὑπ' ἀμφοτέρων] τὸ ὑπ' ἀμφοτέρων εἶπεν οὐχ ὅτι εἰς δύο μερισθέντες οἱ 50 ἐν τῇ πόλει ἐμάχοντο ἀλλήλοις ἀμφοτέροι, τοὺς δὲ ὄντας μέσους, ἦτοι τοὺς μηδετέρους ἀκολουθεῖν ἐθέλοντας, ἀμφοτέροι ἀπέκτεινον· ἀλλ' ἐπειδὴ πάσας τὰς πόλεις εἰς δύο ἐμέρισεν *** τοὺς προστάτας αὐτῶν, ὡς λέγει μικρὸν ἄνωθεν, διὰ τοῦτο εἶπε καὶ νῦν ὑπ' ἀμφοτέρων,

εἰς δύο μερισθέντα τὰ τῶν πόλεων βουλόμενος πασῶν ἐνδείξασθαι.

LXXXIII. Τὸ εὐθες] τὴν χρηστότητα λέγει ἐν- 5 ταῦθα εὐθες. — Τὸ εὐθες] τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀπὸν ῥον. σημειῶσαι ὅτι τὸ εὐθες ἐπὶ καλοῦ. § καὶ οἱ ἀπλοῖ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸν ῥοι (οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ μεγαλο- 6 ψυχίας μάλιστα καὶ εὐγενεῖας μετέχοντες) καταγελώ- μνοι ὑπὸ τῶν στασιαζόντων ἀπώλλυντο· οἱ δὲ ἀπιστοῦν- 7 τες ἀλλήλοις, καὶ παρατεταγμένοι δεινῶς κατ' ἀλλήλων, ὡς ἐπιτοπλεῖστον οὗτοι διεσώζοντο διὰ τῆς ἀπιστίας καὶ 10 τῆς παρασκευῆς. — Τὸ δὲ ἀντιτεταχθῆαι ἀλλήλους τ. γν. ἀ.] τὸ ἀπιστεῖν ἀλλήλοις, τὸ ἐντεῦθεν ἀντιτάσσε- 11 σθαι. — Ἐπιπολὺ διήνεγκε] κρεῖττον ἐγένετο. — Ὁ διαλύσων] ὁ φιλιώσων. — Ὁρκος φοβερός] θεῖος. — 2. Κρείσους δ' ὄντες...] ῥέποντες δὲ οἱ ἄνθρωποι τοῖς 15 λογισμοῖς πρὸς τὸ μὴ ἔλπιζειν τινὰ πίστιν καὶ βεβαιό- τητα, προνοοῦντο μάλλον, ἵνα μὴ πάθωσιν αὐτοὶ κα- κῶς. πιστεῦσαι δὲ οὐκ ἐδύναντο· καὶ οἱ ἀσυνετώτεροι ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἦτοι ἐσώζοντο ἢ ἐνίκων. — 3. Οἱ 20 φαυλότεροι γνώμην] οἱ ἀσθενεῖς. — Ὡς τὰ πλεῖω] 20 ὡς ἐπιτοπλεῖστον. — Τῷ γὰρ δεδιέναι...] φοβούμενοι γὰρ, φησὶν, οἱ ἀσθενέτεροι, μὴ διὰ συνέσεως πλείονος οἱ ἀντίπαλοι περιγέωνται αὐτῶν, καὶ ἐκ τοῦ πολυτρό- 21 που τῆς γνώμης αὐτῶν νικηθέντες διαφθαῶσι, τολμη- ρότερον πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν, τολμῇ μάλλον πεποι- 26 θότες ἢ φρονήσει καὶ μεθόδῳ διανοίας. — Τό τε αὐτῶν ἐνδεῖα] τὴν ἔλλειψιν τῆς γνώσεως. — Αὐτῶν] τῶν φρονίμων. — 4. Οἱ δὲ καταφρονούντες...] οἱ δὲ δοκοῦν- 27 τες εἶναι συνετοὶ καὶ πάνυ θαρβρόντες τῇ φρονήσει περιγενέσθαι, καὶ οὐδὲν δεῖσθαι νομίζοντες δυνάμει 30 πρᾶξαι ἢ ἔξεστιν αὐτοῖς τέχνη κατορθοῦν, ἀπαρά- σκευοι διεφθείροντο. — Οἱ δὲ καταφρονούντες...] οἱ δὲ δοκοῦντες εἶναι συνετοί, καὶ νομίζοντες ἐπιβουλεύομε- νοι πάντως ἂν διὰ τὴν σύνηνη προαισθέσθαι, καὶ οὐδὲν 35 νομίζοντες ἔργων δεῖν, ἀφρακτοὶ διεφθείροντο. — Α- 36 φρακτοὶ] λείπει τὸ ὄντες.

LXXIV. Ἐν δ' οὖν...] τὰ ὠβελισμένα οὐδενὶ τῶν ἐξηγητῶν ἔδοξε Θουκυδίδου εἶναι. ἀσαφῆ γὰρ καὶ τῷ τύπῳ τῆς ἐρμηνείας καὶ τοῖς διανοήμασι πολὺν ἐμφα- 40 νοντα τὸν νεωτερισμόν. — Ἀπαλλάξαι] ἐπιθυ- 40 μούντες τινες ἀπαλλάξαι ἑαυτοὺς τῆς εἰσθυίας πενίας, τὰ τῶν ἄλλων ἥρπαζον. — 2. Ἀσμένῃ] μεθ' ἡδονῆς. — Προϋτίθεσαν] τιμιώτερον ἔκριναν. — Τοῦ τε μὴ 45 ἀδικεῖν] ἵκουν τοῦ δικαίου.

LXXXV. Ἐς ἀλλήλους] ἵκουν κατ' ἀλλήλων. — 45 2. Τῆς πέραν οἰκείας γῆς] μὴ μόνον τῆς νήσου ἐγκρα- τεῖς ἦσαν οἱ Κερκυραῖοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡπείρου. μερι- σθέντες οὖν οἱ νησιῶται πρὸς τοὺς ἡπειρώτας ἐπεφεί- 46 ροντο, ἐκ τῆς στάσεως εἰς τοῦτο καθιστάμενοι. — Λιμὸς ἰσχυρός] σημειῶσαι ὁ λιμός. — Ἐς τὴν νῆσον] 50 τὴν Κέρκυραν. — 4. Ὅπως ἀπόγονια ᾗ...] ὅπως ἀπό- γωνιος ᾗ τοῦ ὑποστρέψαι, καὶ ἀποπλεῦσαι, καὶ ἄλλο τι πρᾶξαι πλὴν τοῦ κρατῆσαι τῆς Κερκύρας. — Ἀπόγονια] σημειῶσαι ἀπόγονια.

LXXXVI. 3. Τῆς τε γῆς εἰργ. κ. τ. θ.] εἰργοντο οἱ Λεοντίνοι, ὥστε μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν ἐμπορεύεσθαι. — 4. Καὶ ἐπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχίαν δηλονότι. — Οἰκειότητος] διὰ τὴν συγγένειαν. — 5 Βουλόμενοι δέ] κατὰ τὸ ἀληθές. — Αὐτόθεν] ἤγουν ἀπὸ τῆς Σικελίας. — Πρόπειραν] δοκιμασίαν. — Εἰ σφίσι δυνατὰ εἶη ...] εἰ δυνατόν εἶη γενέσθαι ὑποχειρίους αὐτοῖς τοὺς Σικελιώτας. — 6. Μετὰ τῶν ζυμμάζων] τῶν Λεοντίνων καὶ τῶν ἄλλων.

10 LXXXVII. Ἐκλιπούσα μὲν οὐδένα χρόνον παντάπασιν] οὐ διαλιπούσα τὸ παράπαν. — Τὸ παντάπασιν] τὸ σύνολον. — Διακωχή] διάλειψις, ἀναβολή. § γράφεται καὶ διακοπή. — 2. Παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον...]

15 Ὅτι τὸ μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν] ἀντὶ τοῦ μὴδὲν εἶναι, ὅπερ τούτου μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν (supra scripto ἔδωκε τὰ πράγματα). ἐν ἄλλῳ δὲ κεῖται, ὥστε Ἀθηναίους τε μὴ εἶναι ὅτι μᾶλλον τούτου ἐπίεσε καὶ ἐκάκωσε τὴν δύναμιν. — 3. Ἐκ τῶν τάξεων] ἐκ τῶν

20 συντάξεων, τῶν πολεμικῶν δηλονότι τῶν λεγομένων ἀλλαγίων. — 4. Ἐν Ὀρχομενῷ τῷ Βωιωτῷ] δύο γὰρ Ὀρχομενοί, ὁ μὲν τῆς Ἀρχαδίας, ὃν Ὀμηρος [II. B, 806] καλεῖ πολύμηλον, ὁ δὲ τῆς Βωιωτίας, ὃν Ὀμηρος [ib. 811] Μινύειον.

25 LXXXVIII. Δι' ἀνδρίαν] τῶν νήσων δηλονότι. — Ἐπιστρατεύειν] ταῖς νήσοις. — 2. Κνιδίων]

Κνίδαιον ἢ Κνίδη μὲν ἐστὶν ἡ πόλις·
ἐκ δ' αὖτε Κνίδου Κνιδίους λέγειν νόει.

— Λιπάραι] αὕτη τὸ παλαιὸν ἡ Λιπάραι Μελιγουνίς ἐκα-
30 λεῖτο, ὥς φησιν ὁ Καλλίμαχος [H. in Dian. 48]. — 3. Σύμμαχοι δ' ἦσαν Συρ.] ἡ αἰτία τῆς ἐπιστρατείας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν Λιπαραίων. — 4. Τὴν γῆν] ἐκείνων τῶν νησιωτῶν δηλονότι. — Ἀπέπλευσαν] ἀποπλεύσαντες ἐπανήλθον.

35 LXXXIX. Ἐβόλῃ] ἔφοδος. — 2. Ὀροδίαις]

Ὀρωπίαν ἤκουσα τῆς Βωιωτίας.

— Ἡ θάλασσα...]

ἡ νῦν θάλασσα, πρὶν δὲ λόγου γῆς μέρη·
τὰ τοῦ βιβλιογράφου δὲ κληῖσις ὁσπρίων.

40 — Ἡ θάλασσα ἐπελθοῦσα ...] ἐπανελθοῦσα ἡ θάλασσα μέρος ἀπὸ τῆς τότε οὐσῆς γῆς ἐπῆλθε καὶ κατέλαβε. καλοῦς δὲ εἶπε, τῆς τότε οὐσῆς γῆς, ὥς νῦν θαλάσσης οὐσῆς, δηλονότι διὰ τὸν σεισμόν. Ἄλλοι δὲ οὕτως ἡ θάλασσα εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσασα, καὶ ὑποστρέψασα ἀπὸ τοῦ λι-

45 μένος καὶ τῆς γῆς ἐπὶ τὰ κυματώδη, (τότε γὰρ μάλιστα κυματοῦται, ὅταν εἰς ἑαυτὴν ἀναχωρήσῃ,) αὖθις δ' ἐλθοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν, κατέλαβε μέρος τι ἔτερον τῆς γῆς, ὅπερ πρότερον οὐ κατέχευε. — Καὶ τὸ μὲν ....]

60 μέρος τῆς γῆς ἐκεῖνο ὑπενόστησε καὶ ὑποκαθέσθη καὶ ταπεινότερον ἐγένετο. — Φθῆναι] προλαβεῖν. — 3. Ἐπὶ Λακροῖς τοῖς Ὀπουντίοις] τρεῖς Λακρίδες εἰσιν,

αὕτη τε ἡ τῶν Ὀπουντίων, καὶ ἡ τῶν Ἐπιζεφυρίων, καὶ ἡ τῶν Ὀζολῶν. — Γίγνεται ἐπικλυσίς] ἀντὶ τοῦ ἐγένετο κύματος ἐξόρμησις τις ἐπὶ τὴν γῆν. — Πα-
ρεῖλε] μέρος παρέκοψεν. — Ἀνειλχυσμένων] ἐπὶ τῆς
ξηρᾶς οὐσῶν. — 4. Ἐν Πεπαρήθῳ] ἡ Πεπαρήθος νῆ- 6
σος ἐστὶ μία τῶν Κυκλάδων. — Αἴτιον δ' ἔγωγε τοῦ
τοιούτου νομίζω...]

τὸ νόημα τοιούτον ἐστὶ· ἐγὼ νο-
μίζω τὴν γῆν, σειομένην τῇ κινήσει, τὴν θάλασσαν
ἀνατρέπειν τὴν δὲ θάλασσαν, ἀνατραπεῖσαν, καὶ με-
ταταῦτα κυματωθεῖσαν, καὶ μετὰ μείζονος ἐπελθοῦσαν 10
δρμῆς, πλέον τι μέρος ἐπικλῦσαι τῆς γῆς, καὶ οὐκ
ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ εἶχε τὸ πρότερον. — 5. Ἀποστέλ-
λειν] ἀντὶ τοῦ συστελλεῖν. — Καὶ ἐξαπίνης πάλιν...]

καὶ τὸν σεισμόν νομίζω, φησί, τὴν θάλασσαν αἰφνί-
διον ἐπισπώμενον, τῇ ἐπὶ θάτερα κινήσει βιαιοτέραν 15
τὴν ἐπικλυσιν ποιεῖν.

XC. Ὡς ἐκάστοις ξυνέβαινεν] ὡς ἐκάστοις τισὶν
αἰτία τοῦ στασιάζειν καὶ πολεμεῖν ἐγένετο. — 2. Τοῖς
ἀπὸ τῶν νεῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Τῷ ἐρύματι]
τῷ φρουρίῳ. — Προςβαλόντες] σφοδρῶς ἐπελθόντες. 20

XCI. Δημοσθένης] ὁ στρατηγός. — 2. Ὑπακούειν]
τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — Οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ζυμμα-
χιῶν ἵνα] ἤγουν ζυμμαχεῖν. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθη-
ναίοις. — Σχόντες] ἐλλυμενίσαντες. — Τάναγραν]
ταύτην τὴν Τάναγραν Ὀμηρος [II. B, 498] Γραῖαν 25
καλεῖ,

Θέσπειαν, Γραῖαν τε καὶ εὐρύχορον Μυκαλίσσον.

— 4. Ἐκ τῆς πόλεως] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. —
Ἀπὸ σημείου] ἀπὸ συνθήματος, σημεῖα ἀνατείναντες
ἀλλήλοις. — 5. Οἱ δέ] ἤγουν οἱ ὀπλίται.

XCII. 2. Προσθεῖναι] κατὰ προσθήκην δοῦναι. πα- 30
ραδοῦναι, ὥστε συμμάχους εἶναι. — Πιστοὶ ὥσι] οἱ
Ἀθηναῖοι δηλονότι. — 4. Καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους
πολέμου] καὶ ἅμα διὰ τὸν πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον.
— Ἐπὶ τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ] κατὰ τῆς Εὐβοίας. —
Ὡς τε ἐκ βραχέος...]

ὥς τε ἐκ βραχέος...]

ὥς τε ἐκ βραχέος...]

καλῶς διοικούντες. — Ἐξηγούμενοι] ἄρχοντες. — Οἱ πρόσοικοι] οἱ Θεσσαλοὶ καὶ Οἰταῖοι.

XCIV. Ὅν... κατεῖχοντο] ὅν κατεῖχοντο, καὶ διέτριβον, χρόνον ἐν τῇ Μήλῳ. — 2. Σφίσι] τοῖς Ἀχαρῶσι δηλονότι. — 4. Διὰ πολλοῦ] διαστήματος δηλονότι. — Ψιλῇ] κούφῃ, ἀπηλλαγμένη σιδήρου. — Οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον] ἀπέφαινον, φησί, ῥαδίως δυνάμενον καταστραφεῖναι, πρὶν ἀλλήλοις ἐπιδοθῆσαι καὶ συναλθεῖν πάσας τὰς πόλεις. — 5. Ὅπερ μέγιστον μέρος] οἱ Εὐρυτᾶνες. — Ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν] οὐκ ἔχοντες τὴν διάλεκτον εὐκόλῳ γνωσθῆναι. — Προσχωρήσειν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι.

XCV. Ὁ δὲ ...] τὸ ἐξῆς οὕτως· ὁ δὲ, πεισθεὶς, ἄρας ἀπὸ τῆς Λευκάδος, παρέπλευσε. τὰ γὰρ ἄλλα διὰ μέσου. — 15. — Τοῖς ἡπειρώταις] σὺν μόνοις δηλονότι τοῖς ἡπειρώταις συμμάχοις καὶ Αἰτωλοῖς. — Καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ἄλλοις ἢ Βοιωτῖα ἐστίν] ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ δὲ τούτου Φωκεῦσιν ἄλλοις ἢ Βοιωτῖα ἐστίν. — Ἄρας οὖν] ὁ οὖν σύνδεσμος περιττός ἐστι· πρὸς γὰρ τὸ ἄνω ἐστίν, ὁ δὲ, τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς, ἄρας. ἀλλ' ἐπεὶ διὰ μακροῦ ἀνταπέδωκε, διὰ τοῦτο τὸν σύνδεσμον παρελάβετο. § Ἄλλως, ὁ οὖν σύνδεσμος, εἰ καὶ περιττός τῷ Ἀντύλλῳ δοκεῖ, ἐγὼ πάνυ ἀναγκαίως λέγω προσκείσθαι αὐτὸν· τὴν βουλὴν γὰρ εἰπὼν ἐπήγαγε τὴν πρᾶξιν, ὥς ἂν εἰ 25 Δαγεν, οὐκοῦν ἐνθυμηθεὶς ἐπαρτεν ὅπερ ἐνθυμήθη. — 2. Κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν] εἰς κοινὴν γνώμην προσθεὶς τὴν ἐνθύμησιν. — Διὰ ... τὴν οὐ περιτελ[χ.] διότι, φησί, βουλομένων Ἀχαρνάνων οὐ περιτετελίσθη. — Τοῖς ἐπιβάταις] τοῖς ἐρέταις. — 3. Ὁμόσχευοι] τῇ αὐτῇ 20 σκευῇ χρώμενοι, ἡγουν ψιλῇ.

XCVI. Ὑπὸ τὴν ταύτην] ἡγουν ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων ἐν ταύτῃ τῇ γῇ. — 2. Τὴν γὰρ γνώμην εἶχε] γνώμην, φησί, εἶχεν, ἐπαναχωρήσας εἰς Ναύπακτον, οὕτω λοιπὸν ἐπὶ τοὺς Ὀφιονέας στρατεύειν, εἰ μὴ βούλοιντο 25 σπένδεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Ἐπεβουλεύετο] ἀντὶ τοῦ, κατ' αὐτῶν ἐβουλεύετο αὕτη ἡ γνώμη καὶ συνετάττετο. — Οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων] οἱ ἐν ἔσχατι τῶν δυνεῶν τῶν τόπων τῶν Ὀφιονέων.

XCVII. Τῷ δὲ Δημοσθένει ...] τῷ δὲ Δημοσθένει 40 τοιόνδε τι παρήνουν οἱ Μεσσήνιοι, εἶναι αὐτὸν ἐπὶ κώμῃν ἐκάστην, διδάσκοντες αὐτὸν ὅτι ῥαδίᾳ ἐστὶν ἡ αἵρεσις αὐτῶν, πρὶν συντραφεῖναι πάντας καὶ ἅμα γενέσθαι. — Ἡ αἵρεσις] ἡ κατάσχεσις. — Ἀντιτάξονται] οἱ Αἰτωλοὶ δηλονότι. — 2. Τῇ τύχῃ] τῇ ἑαυτοῦ δηλονότι, 45 ἐπεὶ οὐδέποτε ἠναντιώθη αὐτῷ. — Τῇ τύχῃ ἐλπίσας] θαρρῆσας ταῖς ἐλπίσι τῆς τύχης. — Οὗς αὐτῷ ἔδει προσδοκῆσαι] ἐξ ὧν ἔδει βοήθειαν λαβεῖν κατὰ προσθήκην. — Κατὰ κράτος] ἡγουν μετὰ ἰσχύος καὶ δυνάμεως. — Ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι] νοητέον τὸ λανθάνοντες. — Τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως] τῶν ὑπεράνω τῆς πόλεως. — 3. Ὑπεχώρουν] ἐπὶ πόδα ἤρχοντο. — Ἐπὶ 50 πολὺ] διάστημα καιροῦ δηλονότι. — Ὑπαγωγαί] ἀναχωρήσεις. — Ἐν οἷς ἀμφοτέρω] ἡγουν τῇ τε διώξει καὶ ἀναχωρήσει.

XCVIII. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξοὶται ...] μέχρι μὲν οὖν αὐτοῖς εἶχον οἱ τοξοὶται βέλη, ἀντὶ τοῦ οἱ τοξοὶται αὐτῶν. ἰδιόμα δὲ Ἀττικῶν ἢ τοιαύτη σύνταξις. — Οἶδε] οὐτοι, οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀνεστέλλοντο] ἀνεκρούοντο, ἀνεχώρουν. — Αὐτοῖς] οὐχ οἱ τοξοὶται, ἀλλ' οἱ δπλῖται. 5 — Τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυνεχόμενοι] ἀντὶ τοῦ διώκοντες καὶ ἀποχωροῦντες. — 2. Κατὰ πόδας] ἀντὶ τοῦ συντόμως. — Ἐσπερομένους] εἰςδυομένους, κρυπτομένους. — 4. Τοσοῦτοι μὲν] ὁ μὲν ἀντὶ τοῦ δή. — 5. Τοῖς πεπραγμένοις] λείπει ἡ ἐπί. 10

XCIX. Ἐν ἀποβάσει τέ τινα] ἡγουν, ἐν τόπῳ τινὶ ἀποβάντες. — Περιπόλιον] οὐ χωρίου ὄνομα τὸ περιπόλιον, ἀλλὰ φρουρίου τινός, ἐν ᾧ περίπολοι φρουροῦσιν. — Ὁ ἦν ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ ποταμῷ] ἡ ἐπὶ ἀντὶ τῆς παρά. 15

C. Διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγὴν] διὰ τὸ ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς πρῶν τὸς Ἀθηναίους.

CI. Ἐπεκρηκεύετο] δι' ἐπικρηκείας ἐμήνυε. — 2. Τὸν ἐπίοντα στρατὸν] τῶν Λακεδαιμονίων.

CII. 2. Τὴν γῆν] τὴν Ναυπακτίαν δηλονότι. — 3. 20 Προαισθόμενος τ. στρ.] αἰσθησὶν λαβὼν τοῦ στρατοῦ ἐρχομένου. — Πεῖθει Ἀχαρνᾶνας χαλεπῶς ...] ἐπεισεν αὐτοὺς δυσχερῶς, δυσχερῶς δὲ, διότι οὐκ ἐπείσθη αὐτοῖς περιτελίσαι τὴν Λευκάδα. — 4. Μετ' αὐτοῦ] τοῦ Δημοσθένους. — Δεινὸν γὰρ ἦν ...] δέος γὰρ ἦν, μήποτε, 25 τοῦ τέλους μεγάλου ὄντος, καὶ τὰ ἐξῆς. — 5. Πρὸς αὐτούς] πρὸς τοὺς μετ' Εὐρυλόχου. — Μετὰ σφῶν] τῶν Ἀμπακτιωτῶν.

CIII. Αὐτοῖς] αὐτοῖς δηλονότι τοῖς Ἀθηναίοις. — 2. Ὑστέροις Ἀθηναίοις] ἡγουν μετὰ τοὺς Ἀθηναίους. — 3. 30 Μετὰ τούτῳ] μετὰ τὸ τραπήναι.

CIV. Κατὰ χρησμὸν δὴ τινα] κατὰ ὀρισμὸν χρησμοῦ. — 2. Θῆκαι] τάφοι. — Πολυκράτης] ὁ εὐτυχῆς, οὗ μέμνηται Ἡρόδοτος. — Ἀλύσει δῆσας ...] ἐξάψας τῇ ἀλύσει τῆς Δήλου. — 3. Καὶ περικτιόνων] περι- 35 κτιόνες εἰσι καὶ ἀμφοκτιόνες οἱ περιουκούντες. Ὁμηρος εὐκτίμενον τὸ καλῶς οἰκούμενον, καὶ [Od. B, 66].

Ἄλλους τ' αἰδέσθητε, περικτιόνας ἀνθρώπους, οἱ περιναϊεῖταισι.

— Ἐθεώρουν] τῆς θεωρίας καὶ πανηγύρεως μετεῖχον. 40 — Ἐς τὰ Ἐφέσια] ἐς τὴν εορτὴν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος. — Χοροὺς τε ἀνῆγον] τῷ Ἀπόλλωνι. — 4. Ἐκ προοιμίου Ἀπόλλωνος] ἐξ ὕμνου Ἀπόλλωνος τοὺς γὰρ ὕμνους προοίμια ἐκάλουν. — Ἡγέρονται] συναθροίζονται. — 5. Ἐν τοῖσδε] τοῖς βρῆτοσδε. 45 — Ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου] τοῦ εἰρημένου. — Ἀφῆμας] ἡσύχως, σιγῇ πάντως, ἀθρόως. — Παιπαλοῦσα] καταξήρω. — 6. Ἐτεκμηρίωσεν] διὰ τεκμηρίου ἐδήλωσεν. — Ὑπὸ ξυμφορῶν] δεινῶν συμβεβηκότων. — Πρὶν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ...] πρὶν ποιῆσαι τοὺς Ἀθηναίους 50 τὸν ἀγῶνα.

CV. Ὡςπερ ὑποσχόμενοι] ἀντὶ τοῦ ὥςπερ ἐπέσχοντο. περίφρασις ὁ τόπος. — 4. Ἐς τὴν πόλιν] τὴν ἑαυτῶν

δηλονότι. — Μὴ οἱ ...] μήποτε ἄρα οἱ ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀμπρακίᾳ Ἀμπρακιῶται οὐ δυνήσονται διαλθεῖν τοὺς ἐν ταῖς Κρήναις Ἀκαρνᾶνας φυλάττοντας καὶ τοὺς μετ' Εὐρύλοχου Πελοποννησίους.

CVI. 3. Καὶ διεξιθόντες μεταξὺ ...] οἱ μετὰ Εὐρύλοχου, φοβούμενοι παρὰ τε θάλατταν ὁδοποιρεῖν, διὰ τοὺς Ἀργεῖους, οἰκοῦντας ἐπὶ θαλάσῃ, καὶ διὰ μεσογαίου, διὰ τὴν ἐν Κρήναις κωλύουσαν φυλακὴν, μέσον τῆς τε τῶν Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς φυλακῆς ἐχώρουν.

CVII. Καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν] ἰδρύονται ἐν τῇ Μητροπόλει. — 2. Καὶ αἱ μὲν νῆες ...] ὑπερβατόν. ἡ γὰρ σύνταξις οὕτω καὶ αἱ μὲν νῆες ἐκ θαλάσσης ἐφόρμουν περὶ τὸν λόφον τὰς Ὀλπας. ὁ γὰρ λόφος Ὀλπαι ἱκαλεῖτο. — Βίᾳ κατείχοντο] ἀντὶ τοῦ ἐκωλύ-

οντο. — 3. Αὐτοὺς] τοὺς ἀντιταξαμένους. — Ἡσύχαζον] ἀπρακτοὶ ἦσαν. — Καὶ μῆζον γὰρ ἐγένετο ...] καὶ φορηθεὶς ὁ Δημοσθένης, μήποτε κυκλωθῇ τὸ δεξιὸν μέρος τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν Πελοποννησίων, (καὶ γὰρ μῆζον ἐγένετο τῶν Πελοποννησίων τὸ εὐώνυμον καὶ ὑπερέτεινε,) λοχίζει ἐνέδραν. — Περιέ-

σχε] περισσὸν ἦν. — Λοχίζει] ἐνέδραν καθίζει. — Λοχμώδῃ] δασύν. — Ψιλοὺς] τοξοφόρους. — 4. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάστο] ἔτοιμα ἦν τὰ τοῦ πολέμου. — Ἥσαν ἐς χεῖρας] συνεπλάκησαν. — Ἐπειχον] ἐκρά-

23 τουν. — Οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον] οἱ Μαντινεῖς. — Κατὰ Μεσσηνίους] ἦγον κατὰ τὸ πρόσωπον τῶν Μεσσηνίων.

CVIII. Ἐν γερσίν ἤδη ὄντες] συνεπλάκησαν πολέμου. — Περιέσχον τῇ κέρα] ὑπερέσχον τῷ εὐωνύμῳ κέρατι, περιεγένοντο. — Προσπίπτουσι] τοῖς Πελοποννησίοις. — Τὸ κατ' Εὐρύλοχον] οὗ ἦρχεν ὁ Εὐρύλοχος. — Ἐφοδούντο] εἰς φυγὴν ἐπάραψαν. — Καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ ὄντες...]

καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ, ὄντες κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, τὸ πολὺ τοῦ ἔργου διεπράξαντο, ἡ ἐπιπολὺ τοῖς ἐναντίοις ἠκολούθησαν. — Ἐπεξήλθον] ἐπεξελθόν-

25 τες ἔπραξαν. — 2. Τὸ καθ' ἑαυτοὺς] ἦγον τὸ πρὸς αὐτοὺς ὁρῶν στράτευμα. — 3. Ἐπαναχωροῦντες] οἱ Ἀμπρακιῶται. — Τὸ πλεόν] τοῦ στρατεύματος αὐτῶν. — Προσέκειντο] ἀντὶ τοῦ ἐπέκειντο. — Αὐτῶν] τῶν Ἀμπρακιωτῶν. — Προσπίπτοντες] τοῖς ἐναντίοις δηλονότι. — Ἐς ὀφέ] ἦγον ἐσπέρας. σημειῶσαι ἐπὶ τῆς ἐσπέρας νῦν μόνον τὸ ὄψε.

CIX. Παρειληφώς] δεξιόμενος. — Ἡ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀπορῶν. — Λόγον] ἦγον ἱκετικόν. — 2. Οὐκ ἐσπείσαντο] οὐκ ἔδωσαν ἀδειαν μετὰ σπονδῶν. — Ψιλοῦσαι] μονῶσαι, ψιλοῦς τῶν συμμάχων ποιῆσαι. § γυμνῶσαι. — Λακεδ. καὶ Πελοποννη-

σίους...]

30 ἔδούλετο διαβαλεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους τοῖς Ἀμπρακιώταις ὡς προδότας καὶ τὸ αὐτῶν συμφέρον προτιμήσαντας. — Ἐς τοὺς ἐκείνην] ἦγον ἐν ἐκείνῃ τῇ γῇ. — Καταπροδόντες] τοὺς Ἕλληνας δηλονότι. — Προὔργια(τερον)] προτιμότερον. — 3. Ὡςπερ ὑπῆρχεν] ὡς ἦν αὐτοῖς δυνατόν. ὡς ἐκ τῶν παρόντων δυνατόν ἦν. — Καὶ τὴν ἀποχώρησιν

κρύφα, οἷς ἐδέδοτο, ἐπεδούλευον] καὶ οἷς σπεισάμενος Δημοσθένης Μαντινεῦσι καὶ Μενεδαίῳ συνεχώρησεν ἀναχωρῆσαι, οὗτοι κρύφα ἐδούλευοντο ἀναχωρεῖν, ἵνα μήτε οἱ Ἀκαρνᾶνες κωλύσωσιν αὐτοὺς, (οὐ γὰρ ἐσπείσαντο,) μήτε οἱ Ἀμπρακιῶται μείνῃ ἀναγκάσωνται.

CX. 2. Προλοχιοῦντας] πρὸ τοῦ καταλαβεῖν ἐκεί-

20 νους. CXI. Ἐπὶ λαχανισμόν] λαχάνων συνάθροισιν. — Ἀῖθεν] ἰστέον ὅτι τὸ δῆθεν ἐνταῦθα ὡς ἐν προσποιήσει κεῖται ἀντὶ τοῦ ἐφ' ᾧ ἀπροσποιοῦντο ἐξελθεῖν καὶ ἅμα ἀπιέναι. — Προκεχωρηκότες] πόρρω γεγονότες. — Θᾶσσαν ἀπεχώρουν] ταχυτέρῳ δρόμῳ ἐχώρουν. — 2. Ὀρμησαν καὶ αὐτοῖ] ἀναχωρεῖν δηλονότι. — Κατα-

λαβεῖν] φθάσαι. — 3. Καὶ τοὺς Πελ. ἐπεδ.] τοὺς τε Πελοποννησίους ἐπεδίδωκον ὥσπερ καὶ τοὺς Ἀμπρακιῶ-

15 τας. — Καὶ τινες αὐτῶν] ζητεῖται, πῶς εἰς πολλοὺς στρατηγούς ἡκόντισε. τινὲς μὲν οὖν μετέστρεψαν οὕτω, καὶ τινος αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντος, καὶ φάσκοντος ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς, ἡκόντισέ τις τῇ γενικῇ πτώσει τοῦ ἡκόντισε συνταττομένου οὐκίως, ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ [II. N, 516].

Τοῦ μὲν ἐπειτ' ἀπίντος ἀκόντισεν.

ἴσως δὲ οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν, ἵνα, πλείω ἀκόντια ἔχοντα, πλείους ἀκοντίσαι τῶν στρατηγῶν. δυνατόν δὲ τὸ ἡκόντισέ τις καὶ ἐπὶ πλήθους λαμβάνεσθαι, οἷον, καὶ ἄλλος

25 καὶ ἄλλος ἡκόντισεν. — Καὶ τινες...]

καὶ τινες τῶν ἰδίων στρατηγῶν κατηκόντισαν οἱ Ἀκαρνᾶνες, κωλύοντες καὶ φάσκοντας γεγενῆσθαι αὐτοῖς σπονδὰς, καὶ ἀδειαν δοθῆναι τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῖς ὑπὸ Δημοσθένους. οὐκ εἶπε δὲ τινὲς, ἀλλὰ τις, μιμούμενος τὸν Ὀμη-

30 ρον· κάκεινος γὰρ πολλοὺς ἀκόντισαντας σημαίνων, πρὸς ἐνικὴν πτῶσιν συνέταξεν, ἀκόντισεν εἰπών. — Αὐτοῖς] τοῖς Πελοποννησίοις. — 4. Ἐρίς] ἀμφισβήτησις.

CXII. 2. Ἐπὶ τῆς ἐςβολῆς] ἐπὶ τῆς ἐφόδου τῆς κατὰ 35 τῶν ἐναντίων. — 4. Ἐπίτηδες] ἱσχυμένως. — Πρόταξε] προπορεύεσθαι δηλονότι. — 7. Ἐπάροντό τινες] φεύγειν δηλονότι. — ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ] τῷ συμπεδηκότητι τῆς δυσχερείας. κατὰ τύχην τῇ νικαυτᾷ ἡνίκα ἤττωντο. — Προσέπεισαν] προσέπαυσαν (προσέ-

40 πλευσαν?). — 8. Ἐς Ἀργος] τὸ Ἀμφιλοχικόν. CXIII. Καὶ αὐτοῖς ἦλθε κήρυξ...]

ἐσχημάτισε τὸ αἰτήσαντες πρὸς τὸ ἦλθε κήρυξ. δυνάμει δὲ τοιοῦτόν ἐστιν οἱ εἰς Ἀργαίους καταφυγόντες κήρυκα ἐπεμψαν, αἰτήσαντες ἀναίρεσιν νεκρῶν, οὓς ἀπέχτειναν Ἀκαρνᾶ-

45 νες ὕστερον τῆς πρώτης μάχης. πρώτη μὲν γὰρ μάχη ἐγένετο πρὸς τὸν Εὐρύλοχον καὶ τοὺς Πελοποννησίους, δευτέρα δὲ ἡ ἐν τῇ φυγῇ πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας, τρίτη δὲ ἡ πρὸς τοὺς ἐν Ἰδομένῃ. ὁ οὖν κήρυξ τὴν ἀναίρεσιν ἡτεῖτο τῶν ἐν δευτέρᾳ μάχῃ τεθνηκότων, οὐκ εἰδὼς ὅτι 50 τρίτῃ γέγονε μάχῃ, ἐν ᾗ πολλοὶ ἀπώλοντο. — 2. Ἄλλ' ὥςπερ τῶν μετὰ σφῶν εἶναι] ἀλλ' ὥςπερ τῶν μετὰ σφῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μάχῃ πεπτωκότων εἶναι τὰ ὅπλα. — 3.

Καί τις αὐτὸν ἤρετο...] δύο ἔρωτῃ, ἐν μὲν, τοῦ χάριν θαυμάζοι, ἕτερον δὲ, πόσους οἰεῖται τῶν ἰδίων τεθνηκέ-
ναι. ὥσπερ δὲ ὁ κήρυξ οὐκ ἔδει περὶ τῆς τρίτης μάχης,
οὕτως ὁ ἔρωτων οὐκ ἠπίστατο περὶ τῶν ἐν ποίᾳ μάχῃ
5 πεπτωκότων ὁ κήρυξ ἦκεν, ἀλλ' ἐνόμιζε περὶ τῶν ἐν
τῇ τρίτῃ μάχῃ τεθνηκότων ἐληλυθέναι. — 4. Οὐκουν
τὰ δπλα ταυτὶ φαίνεται] λείπει τὸ * διακοσίων εἶναι
μόνων. — 'Ο δ' ἀπεκρίνατο] τὰ δπλα εἰσὶν ὑμέτερα
δηλονότι. — 'Ἄλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμεθα χθές] ὁ
10 κήρυξ εἶπεν ἀπὸ κοινοῦ. — Καὶ μὲν δὴ τοῦτοις γε
ἡμεῖς] ἀπὸ κοινοῦ, ὁ ἔρωτων εἶπε.

CXV. 3. Τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμε-
νοι] οἱ Συρακούσιοι τῆς θαλάσσης ὑπὸ ὀλίγων νεῶν εἰρ-
γόμενοι, τῶν Ἀττικῶν δηλονότι. — 4. Μελέτην...] ἐν
15 τῷ μελετᾷν καὶ ἀσχεῖσθαι τὸ ναυτικὸν διατρίβειν.

CXVI. 3. Συνέγραψε] τῶν εἰς ἑ' τέλος τῆς ε' καὶ
ἀρχῇ τῆς ς'.

IN LIBRUM IV.

20 I. Περὶ σίτου ἐκβολῇ] σίτου ἐκβολὴν τὴν τῶν στα-
χύων ἐκ τῶν καλύκων γένεσιν. ἐπιφέρει γὰρ [C. 2]
« ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἥρος. » ἥρος δὲ στά-
χυες ἐκφύονται. ἤγουν, ὅτε ὁ στάχυς δημιουργεῖται,
25 καὶ ἥδη προβάλλεται, ἔχων τὸν κόκκον τοῦ σίτου δια-
τετυπωμένον, οὕτω δὲ εἰς ἀκμὴν προαχθέντα. — Αὐ-
τῶν] ἤγουν τῶν Μεσσηνίων. — 2. Προσβολῇ] ἤγουν
τόπον ἐπικαιρότατον, ἀφ' οὗ ἔστιν ἐξορμᾶν κατὰ τῆς
Σικελίας. 'Η προσβολὴν ἀντὶ τοῦ προσδύομαι καὶ ἐφο-
30 δον τῆς Σικελίας, ἢ πρὸς τὴν Σικελίαν. — Τὸ χωρίον]
ἤγουν τὴν Μεσσηνίαν. — 'Εξ αὐτοῦ δρμώμενοι] ἤγουν
ὡς δρμητηρίῳ χρώμενοι. — Σφίσι] τοῖς Συρακούσιοις.
— Βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν... κατ.] θέλοντες οἱ Λο-
κροὶ ἀμφοτέρωθεν καταπολεμεῖν. ἀμφοτέρωθεν δὲ λέ-
35 γει, ἐκ τε τῆς γῆς αὐτῶν, τῆς Λοκρίδος, καὶ ἐκ θαλάσ-
σης. — 3. 'Ἰνα μὴ ἐπιδοθῶσιν] οἱ 'Ρηγῖνοι δηλονότι.
— Καὶ ἐπετίθεντο] οἱ Λοκροὶ τοῖς 'Ρηγῖνοις, διὰ τὴν
αἰτίαν ταύτην, ὅτι ἐστασίαζον. — 4. Δηώσαντες δέ]
τὴν γῆν τῶν 'Ρηγῖνων. — 'Εντεῦθεν] ἀπὸ τῆς Μεσσή-
40 νης.

II. 'Υπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους] ἤγουν κατὰ τὸν
αὐτὸν ἱερὸν χρόνον. — 3. Τούτοις] τοῖς στρατηγοῖς.
— Καὶ Κερκυραίων ἄμα] περιττὸς ὁ καί. — Παρα-
πλέοντας] τὸ ἐξῆς ἦν, παραπλεύουσιν· ἀλλὰ μεταβάσει
45 ἐγρήσατο ἀπὸ δοτικῆς ἐπὶ αἰτιατικῆν. — Τιμωροί] οἱ
Πελοποννήσιοι δηλονότι. — 4. 'Οντι ἰδιώτῃ] ἤγουν,
ἔξω ὄντι ἀρχῆς.

III. 'Εγένοντο πλέοντας] ἤγουν παρεγένοντο οἱ Ἀθη-
ναῖοι. — Ἀντιλεγόντων δέ] τῶν στρατηγῶν δηλονότι.
50 — Κατὰ τύχην] κατὰ τι συμβεβηκὸς τυχερόν. — 2.
Τὸ χωρίον] τὸ περίμετρον τῆς Πύλου. — 'Επὶ τούτῳ
γάρ] ἤγουν ἕνεκα τοῦ τειχισθῆναι. — 3. Δαπανᾷν] εἰς
δαπάνην ἐμβάλλειν. — Διάφορον τι] ἐπιτήδειον, κρεῖτ-

τον. — Καὶ τοὺς Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας] ἔνιοι
ἤκουσαν καὶ Μεσσηνίους οἰκείους ὄντας αὐτῷ τῷ Δη-
μοσθένει· ἀμεινον δὲ, αὐτῷ τῷ χωρίῳ. οἱ γὰρ μετὰ
τοῦ Δημοσθένους ἐληλυθότες ἐκ Ναυπάκτου Μεσσή-
νιοι, συγγενεῖς ὄντες τοῖς περὶ τὴν Πύλον οἰκοῦσι Μεσ- 5
σηνίοις, καὶ ὁμόφωνοι τοῖς Λακεδαιμονίοις τυγχάνον-
τες, ἐμελλον, δρμώμενοι ἐκ τῆς Πύλου, πλεῖστα
βλάπτειν τὴν Λακωνικὴν, αὐ διαγιγνωσκόμενοι διὰ τὴν
ὁμοφωνίαν, εἴτε πολέμιοι εἰσιν εἴτε οἰκείοι.

IV. Κοινώσας] ἀπὸ κοινοῦ τὸ οὐκ ἐπειθεν. — 10
'Εγχειρήσαντες] χεῖρας ἐνθέντες τῇ πράξει. — 2. Λι-
θοουργά] λαξευτήρια. — Λογάδην δὲ φέροντες λίθους]
ἐπιλέκτως. ἤγουν ἐκλεγεγμένους λίθους οἱ μὲν τοὺς ἐπι-
τυχόντας ἤκουσαν· ἀμεινον δὲ τοὺς ἐπιλέκτους, ὡς καὶ
ἀνδρας λογάδας. τειχοποιοῦντες γὰρ χωρὶς σιδηρίων οὐκ 15
ἐμελλον τοὺς τυχόντας συνθήσειν λίθους, ὥστε ἀσθενὲς
ἐργάσασθαι τὸ τεῖχος· ἀλλ' ἐπελέγοντο ὁμοίους τοῖς
εἰργασμένοις, τουτέστι, τετραπέδους. — 'Ὡς ἕκαστόν
τι ξυμβαίνει] ἔνιοι ἀντὶ τοῦ παραπίπτει καὶ παρατυγ-
χάνοι· ἀμεινον δὲ, ὡς ἕκαστα ἐμελλον συναρμόσσεσθαι 20
καὶ συμφωνῆσειν πρὸς ἀλλήλους. — 'Επὶ τοῦ νώτου]
τῶν καθ' ὑπερβολὴν ἐναργῶς ἐρημμένων ἐστὶ τοῦτο. —
3. Τὰ ἐπιμαχώτατα] τὰ εὐεπιχειρήτα τοῖς πολέμιοις.

V. Οἱ δέ] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Οὐχ ὑπομενοῦντας
σφᾶς] ἐνήλλακται, ἀντὶ τοῦ οὐχ ὑπομενούτων. 25

VI. 'Ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου] λείπει ἡ περί. — Τὸ
περὶ τὴν Πύλον] πάθος δηλονότι. — Πρωί] πρὸ τοῦ
δέοντος καιροῦ. — 'Εσπάνιζον τῆς τροφῆς τοῖς πολλοῖς]
τουτέστιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν οὐχ ἱκανῇ εἶχον τροφῇ,
εἶχον σπάνιν τροφῆς. — Περὶ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν] 30
περὶ τὴν ἐνεστῶσαν. — 2. Βραχυτάτην] ἐν ὀλίγαις
ἡμέραις.

VII. Καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων πληθός] καὶ πολ-
λοὺς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων.

VIII. Τῶν περιόικων] αὐτῶν τῶν περὶ τὴν πόλιν 35
οἰκούντων. — 3. Τοῦ χωρίου] τῆς Πύλου. — 4. Καὶ
αἱ μὲν νῆες] αἱ δύο. — 5. 'Ὅπως μὴ ᾗ] ὅπως μὴ δυ-
νατὸν γένηται. — 'Η γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία...] πρὸ
τοῦ λιμένος τῆς Πύλου πρόκειται νῆσος Σφακτηρία
ἐγγὺς, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὴν ἐπικειμένην λέγει. δύο δὲ 40
διὰ τὴν νῆσον γίνεται στόματα τοῦ λιμένος, ἃ διέσπλους
ὠνόμασεν. ὧν στομάτων τὸ μὲν ἐγγὺς αὐτῆς τῆς Πύλου
στενόν ἐστιν, ὥστε μόλις δύο τριήρεις ἄμα εἰσπλεῖν, τὸ
δ' ἕτερον πλατύτερον, ὥστε ὅκτω δύνασθαι τριήρεις ἄμα
διαπλεῖν. — 6. Καὶ ἐγγὺς ἐπικειμένη] τῆς Πύλου πα- 45
ρακειμένη. — 7. Βύζην] ἀθρόως· ὅλον βύσαντες ταῖς
ναυσὶ τὸν ἐσπλουν. ἐστὶ βῆμα βύω τὸ ἀσφαλίζω καὶ βύω
τὸ ** φράττω. — Κλήσειν]

Κλήθρον, κατεκλήθησαν Ἀττικῷ τρόπῳ.
Τζέτιου φρονῶν πᾶς τοῖς λόγοις πεπεισμένος
διέφθογον οὐ γράφειαι, ἀλλ' ἦτα μόνον·
τοὺς βουβάλους δ' ἔασον δυσμαθεστάτους
ἀπανταχοῦ διέφθογα ταυταὶ γράφειν,
οἱ τὸ σκότος φῶς, ὡς τὸ φῶς φασὶ σκότος,

— Ὅτι, εἴ τις ὑπομένοι... διὰ μέσων οὐ γὰρ, φησὶ, διάζονται· ἐπίστασθε γὰρ, ἔμπειροι ὄντες τῆς ναυτικῆς ἀποβάσεως, ὅτι, εἴ τις ὑπομένοι ἐν θαλάσῃ καὶ μὴ ὑποχωροῇ ἐν γῇ μὴ προδῆναι αὐτὸν αἰμένος, οὐκ ἂν ποτε βιάζοιτο. — Τὴν βραχίαν] ὅτι βραχία ἐστὶ πετρώδης τόπος, περὶ δὲ περιβόρηνται ἡ θάλασσα, καὶ ὁ κλύδων καὶ ἡ τῆς θαλάσσης ὀρμή· ὅθεν καὶ τὸ ὁστώδες τὸ νώτιον βράχις καλεῖται, ὡς ἀπὸ τῆς βραχίας τῆς πέτρας.

10 XI. Ἐτάξαντο] ἀντὶ τοῦ παρτάξαντο, ἢ ἐτάχθησαν, καὶ ἡὔρεψίσθησαν. — 2. Ταῖς ναυσίν] οὐ λέγει ταῖς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ ταῖς ἑαυτῶν. — Ἦπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο] κατὰ τὸ μέρος τὸ νεῦον ἐπὶ τὸ πετρώδες, ὅπου καὶ προσεδόκα ὁ Δημοσθένης. —

15 3. Διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσχεῖν] ἐπειδὴ οὐ δυνατόν ἦν πλείοσι προσορμίσασθαι, διὰ τὸ πετρώδες, διὰ τοῦτο ὀλίγαις ὥρμησαν ναυσὶ καὶ κατὰ διαδοχὴν, ἢ τὰς ναῦς ἀναπαύοντες ἢ αὐτοὶ ἀναπαυόμενοι. — Παρακελευσμῷ] παρακινήσει. — Ὡσαύμενοι] τοὺς ἐναντίους δηλονότι. — 4. Πάντων δὲ φανερώτατος...]

20 σπουδαιότατος καὶ ἐπὶ ὁλος ὑπὲρ πάντας ὁ Βρασιδᾶς ἐγένετο ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔργῳ εἰς προθυμίαν· καὶ ὁρῶν τοὺς τριτάρχους ὀκνοῦντας διὰ τὸ χαλεπὸν τοῦ χωρίου, περὶ τῶν νεῶν φυλασσομένους, ὅπως μὴ συντρίψωσιν αὐτάς. — Σχεῖν] προσχεῖν. — Τῶν νεῶν] ἡγουν τινὰς τῶν νεῶν. — Βιαζομένους] σὺν βίᾳ ποιοῦντας. — Ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν] ἐνταῦθα τιμῶν λέγει, ὧν μέλλουσιν ὑστερον εὐεργετηθῆναι αὐτοὶ οἱ σύμμαχοι καὶ τιμηθῆναι. § Ἡ εὐεργεσιῶν, ὧν αὐτοὺς εὐεργέτησαν ἤδη οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ὁκελιαντας] προσπελάσαντας καὶ προσεγγίσαντας καὶ προστρίψαντας.

XII. Ἐπέσπερχεν] ἐπεσπούδαζεν. — Ὁκεῖλαι τὴν ναῦν] προσοκεῖται, ἐλλιμενίσαι. — Ἐπὶ τὴν ἀποδόθραν] ἢ ἀπὸ τῆς νεῶς ἐπὶ τὴν γῆν ἐξοδος ἀποδόθρα 35 καλεῖται. — Ἐς τὴν παρεξαιρεσίαν] παρεξαιρεσία ἐστὶν ὁ ἔξω τῆς εἰρεσίας τῆς νεῶς τόπος, καθ' ὃ μέρος οὐκ ἐτι κόπαις κέχρηται. ἐστὶ δὲ τοῦτο τὸ ἀκρότατον τῆς πρύμνης καὶ τῆς πρῶρας. § Παραξαιρεσίαν λέγει τὸ ἄκρον τῆς νηὸς τὸ ἐξωθεν τῶν ἰδωλίων καὶ τῶν καθεδρῶν, ἐφ' αἷς καθίζονται οἱ ἐρέσσοντες. — Πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο] ἀντὶ τοῦ τροπαίου ἐχρήσαντο αὐτῇ, ἢ πρὸς τῷ τροπαίῳ· καὶ αὐτὴν ἔστησαν πλείονος ἔνεκα κόσμου καὶ δόξης. — Τῆς προσβολῆς] ἀντὶ τοῦ τῆς μάχης. — 2. Οἱ δ' ἄλλοι] Λακεδαιμόνιοι δηλονότι.

45 — Καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἀμυνομένων πρὸ τοῦ φρουρίου, ὃ ἐποίησαν, καὶ μὴ ἰώντων μηδὲν τῶν Λακεδαιμονίων ἀποδῆναι ἀπὸ τῶν νεῶν ἐς τὴν γῆν· τὸ δὲ, καὶ οὐδὲν ὑποχωροῦντων, ἀντὶ τοῦ κατ' οὐδὲν ὑποχωροῦντων. — 3. Ἐς τοῦτο τε πε- 50 ριέστη ἡ τύχη...] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἐς τοῦτο περιστρέφη ἡ τύχη Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ τῆς Λακωνικῆς ἀντιτάττεσθαι Λακεδαιμονίους, Λακεδαιμονίους δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἑαυτῶν ζητεῖν ἐκ νεῶν ἀποβαίνειν, καὶ τοῦτο κωλύεσθαι. κατὰ πολὺ γὰρ

ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἔρρεπε τὰ τῆς δόξης, τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις, εἰς τὰ περὶ μεγίστοις οὖσιν δεῖ, νῦν δοκεῖν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ κρατίστοις εἶναι, τοῖς δὲ Ἀθηναίοις, εἰς τὰ ναυτικὰ τεχνίταις οὖσιν δεῖ, νῦν δοκεῖν ἀρίστοις εἶναι τὰ περὶ αὐτά.

XIII. Ἐπὶ ξύλα εἰς μηχανή] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ ξύλα ἐπιτήδεια πρὸς μηχανάς, ποιηθησομένους πρὸς καθαίρεσιν τειχῶν. ἢ δὲ Ἀσίην πόλιν ἐστὶ Λακωνική. — 3. Τὴν τε νῆσον] τὴν Σφακτηρίαν. — Τὰς ναῦς] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι. — Ἦν μὲν ἀντεκπεῖν ἐθέλωσι σφίσι] 10 τὸ σχῆμα ἀνταποδότον. Καὶ Ὁμηρος [Π. Α, 136]·

ἄλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάλῳ ἄλχοι,
ἄραντες κατὰ θυμὸν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
εἰ δὲ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δὲ κεν αὐτὸς ἐλωμαι.

— 4. Οἱ μὲν] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

XIV. Γινόντες] τὴν βουλὴν ἐκείνων δηλονότι. — Καθ' ἑκάτερον τὸν ἐς πλοῦν] ἡγουν τὸν τε στενὸν καὶ τὸν πλατύν. — 2. Καὶ ἐν τούτῳ κεκωλύσθαι...] ἐν τούτῳ ἐδόκει κεκωλύσθαι ἕκαστος τὰ πράγματα, ἐν ᾗ ἕκαστοι μὴ εὐρέθησαν. — 3. Ἀντηλλαγμένος] μετελλαγμένος. 20 — Ἐπεξελεῖν] πλέον ἐργάσασθαι. — 5. Ἐν φυλακῇ εἶχον] τὴν νῆσον δηλονότι. — Οἱ δ' ἐν τῇ ἡπείρῳ Πελοποννήσιοι...] οἱ τε ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων συμμαχῶν αὐτοῖς προσελθόντες νῦν.

XV. Τὰ τέλη] τοὺς ἄρχοντας τῶν Σπαρτιατῶν. — 25 Πρὸς τὸ χρήμα] πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ τὸ κατεπεῖγον. δύο γὰρ εἰσι λέξεις, τὸ * πρὸς καὶ τὸ χρήμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἑτέρα γραφὴ δίχα τοῦ ρ, πρόσχημα, ἵνα νοσημεν ὃ τι ἂν αὐτοῖς ἀρόττον φαίνηται. — 2. Ὑπὸ πλήθους] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Τὰ περὶ Πύλον] καλῶς ἢ 30 προσθήκη· ἵνα νοσημεν, εἰς τὰ κατὰ Πύλον μόνα.

XVI. Σπονδα] σημειώσαι ἐνταῦθα αἱ σπονδαί. — Ἐπιφέρειν] ἀντὶ τοῦ προσφέρειν καὶ ἄγειν. — Μῆτε κατὰ γῆν...] μῆτε τοῖς ἐν τῇ Πύλῳ μῆτε τοῖς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ. — 2. Αὐτοῦς] ἡγουν τοὺς πρέσβεις τῶν 35 Λακεδαιμονίων — Ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας...] ἡγουν ἀκαταλύτους ἀποδοῦναι τοῖς Λακεδαιμονίοις.

XVII. Ἐπεμψαν ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι] ἡ δημογραφία αὐτῇ γενικῶς τῷ συμφέροντι κεφαλῶν τέμνεται. ἐστὶ δ' ὅτε ἔχει καὶ τὸ δυνατόν παραμινύμενον. § Τὸ 40 προοίμιον ἐκ προσοχῆς καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος. — Ὅ τι ἂν ὑμῖν τε ὠφέλιμον ...] καὶ ὃ ἂν ὑμῖν ὠφέλιμον ἐσόμενον ἐπιδειξωμεν καὶ ὁμοῦ ἡμῖν εὐπρεπὲς ἐν τῇ παρουσίᾳ συμφορᾷ. — Οἴσειν] συμπέρασμα. — 2. Τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους] περιττὸν τὸ μακροτέρους· 45 ἡρεκεῖ γὰρ εἰπεῖν, τοὺς δὲ λόγους οὐ παρὰ τὸ εὐθὺς μηχανοῦμεν. — Διδάσκοντάς τι.] ὑπερβατόν· διδάσκοντας λόγους τὸ δέον, τῶν προὔργου τι πράσσειν. ἵνα ἢ τοιοῦτον, πείθοντας λόγῳ δέοντως διαπράττεσθαι τὰ 50 προσήκοντα. παραίτησιν δὲ ἡ λέξις περιέχει τῆς ἐσομένης μακρολογίας, οὐκ ὄντος Λακωνικοῦ τοῦ μακρολογεῖν. — Τῶν προὔργου] τῶν σπουδαίων. — 3. Ἀδάβετε δὲ αὐτοὺς...] ἀκούσατε δὲ τῶν λόγων μῆτε δυσμενῶς, ὡς πολεμίων ἀκούοντες, μῆτε ἀσυνέτως· ἀλλ' οἷα δὴ

Κίρκης τραπέντες χορεύει τῆς νέας.

— Μὴ ἐξ αὐτῆς] ὁρμώμενοι οἱ Ἀθηναῖοι. — 8. Ἀπό-
 βασιν οὐκ ἔχουσιν] λείπει, οὐτε εἰς τὴν νῆσον οὐτε εἰς
 τῆς ἡπειρον. — Τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου...] τὰ γὰρ
 5 αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω, τὰ ἀλίμενα, τουτέστι, τὰ ἔξω
 τοῦ εἰς πλου, οὐ παρέξειν προσόρμισιν τοῖς Ἀθηναίοις.
 — Καὶ δι' ὀλίγης...] οὐκ ἐκ παρασκευῆς τῆς Πύλου
 καταληφθείσης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ** ἔχειν ἐν τῷ τείχει
 τὰ πρὸς πολιορκίαν ἐπιτήδεια. ἔνιοι δὲ μετὰ ὀλίγης
 10 παρασκευῆς. — 9. Καὶ διεδίδασον] περιττὸς ὁ καί. —
 Λόγων] λόγοι Λακεδαιμονίων πέντε, Αἰδώλιος, Σίνης,
 Σαρῖνας, Πλόας, Μεσότης.

IX. Προσβάλλειν] τῇ Πύλῳ δηλονότι. — Ναυσί τε
 ἄμα καὶ πεζῶ] ἡγουν ἀπὸ τε τῆς νήσου καὶ ἀπὸ τῆς
 15 ξηρᾶς. — Παρασκευάζετο] πολεμικῶς ἡτοιμάζετο. —
 Ἄπερ ἦσαν αὐτῶ...] ἃς εἶχε λοιπὰς, ἀνασπάσας ὑπὸ
 τοῦ τείχισμα προσεσταύρωσε, τουτέστι νεωλκήσας ὁρθὰς
 πρὸ τοῦ τείχους προέφραξεν. ἔνιοι δὲ, ὅτι ξύλοις ὁρθοῖς
 προσωχύρωσεν αὐτάς. — Ἀνασπάσας] ἀπὸ τῶν ἀγκυ-
 20 ρῶν δηλονότι. — Προσεσταύρωσεν] ὁρθὰς ἔστησεν. —
 Φαύλαις] ταῖς τυχούσαις, ταῖς ἐπιτυχούσαις καὶ εὐτε-
 λέαις. — Οὐ γὰρ ἦν σπλα] οὐ γὰρ δυνατόν ἦν σπλα,
 καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐκ ληστρικῆς...] ἀλούσης τριακοντό-
 25 ρου ληστρικῆς καὶ κέλῃτος ὑπὸ Ἀθηναίων, τὰ σπλα
 τῶν ληστῶν ἔλαβον οἱ παρόντες τῷ Δημοσθένει Μεσσή-
 νιοι. ἔστιν οὖν ὑπερβατόν] ἡγουν ἐκ ληστρικῆς τριακον-
 τόρου καὶ κέλῃτος ἔλαβον οἱ ἔτυχον παραγενόμενοι
 τῶν Μεσσηνίων. ἔστι δὲ τριακόντορος μὲν ἡ ὑπὸ τριά-
 30 κοντα ἔρεσσομένη, κέλῃς δὲ ἔστι μικρὸν καὶ στενὸν
 πλοῖον. — 2. Ἀμύνεσθαι τὸν πεζόν, ἢν προσβάλλη]
 ἡγουν ἀποδιώκειν τὸν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς στρατόν, ἢν προσ-
 βάλλῃ τῷ τείχει. — Αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάν-
 τω] ἀποκόψας ἐκ τῶν προσόντων τῷ τείχει. Χα-
 35 λεπὰ] δύσβατα. — Τοῦ τείχους ταύτης...] τὴν κατὰ
 τοῦτο τὸ μέρος ἀσθένειαν τοῦ τείχους ἀφορμὴν παρέξειν
 τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥστε ἐπ' αὐτὸ ὁρμήσαι. περιττόν
 δὲ τὸ προθυμῆσθαι] ἥρκει γὰρ τὸ ἐπισπάσασθαι. ἔνιοι
 δὲ, ἐφελκύσεσθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο εἰς προθυμίαν ἐκαίνο τὸ
 μέρος. — 3. Αὐτοί] οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην. — Ἐλπί-
 40 ζόντες ποτε ναυσὶ κρατήσεσθαι...] οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἰσχυ-
 ρῶς τὸ πρὸς θάλασσαν ἐτείχισαν τῆς Πύλου, οὐχ ἡγού-
 μενοι ἐντεῦθεν ἐπιτήσεσθαι τοὺς ἐναντίους, ἄτε δὴ
 θαλαττοκρατούντων Ἀθηναίων. — Βιαζομένοις] βιαίως
 45 ποιούσιν. — Ἀλώσιμον τὸ χωρίον γίνεσθαι] ἄλπις
 ἦν δηλονότι. — 4. Χωρίσας] τοὺς δπλίτας δηλονότι.

X. Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι] δημηγορία Δημοσθένους.
 τὸ προοίμιον ἐκ προσοχῆς. εἰρηται δὲ τῷ δυνατῷ μόνῳ.
 — Οἱ ξυναράμενοι] οἱ συναρπάμενοι. — Τοῦδε τοῦ
 50 κινδύνου] ἀντὶ τοῦ τόνδε τὸν κίνδυνον· ἡ δὲ διάνοια ἀντὶ
 τοῦ, μηδεὶς ἐν τοιοῦτῳ κινδύνῳ γενόμενος ὀξεῖ τε καὶ
 ἀναγκαίῳ, συνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, καὶ ἐξαρι-
 θεμεῖται τὰ περιεστηκότα δεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἐναντίοις
 θαρσαλέως ἀντιταττέσθω, καταφρονήσας τοῦ περιεστη-
 κότες κινδύνου· μάλλον γὰρ ὁ τοιοῦτος κρατήσῃ τῶν

πολεμίων. — Ἐν τῇ τοιᾷδε ἀνάγκῃ] ἐν τῇ παρεστῶσῃ.
 — Ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφίκται] τοῦτο ἐξηγητικόν ἐστι
 τοῦ προτέρου· οἱ γὰρ ἀναγκαίως περισσώτερες κίνδυνοι
 οὐ διαλογισμοῦ γρήζουσιν ἀκριβοῦς, ἀλλὰ τοῦ διακιν-
 5 δυνεύειν ἀόκως καὶ ἀμελετήτως· τὸ δὲ ἥκιστα οὐκ ἐπὶ
 τοῦ ἤττον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ οὐδ' ὅλως κεῖται. — Ἐς ἀνά-
 κην ἀφίκται] ἡγουν ἀναγκαῖά εἰσι καὶ βίαια. — Τάδε]
 τὰ περισσώτα. — Ἐνδεχόμενα] τὸ ἐνδέχεται ἐνταῦθα
 ἀντὶ τοῦ ἀπλῶς δέχεται. — 2. Ἐγὼ δὲ καί...] σημειῶσαι
 τὸ δυνατόν. — Πρὸς ἡμῶν ὄντα] ἡμῖν σύμμαχα καὶ
 10 ὀφείλιμα ὄντα. — Αὐτῶν] τῶν ἐναντίων δηλονότι. —
 Τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρ.] τὰ παρόντα ἡμῖν πλεονεκτή-
 ματα. — 3. Ἡμέτερον] εἰς ἡμετέραν βοήθειαν. —
 Ὑποχωρήσας δέ...] ὑποχωρησάντων δὲ, καίπερ δυσ-
 ἔμβατον ὄν, εὐεπίδατον γενήσεται τοῖς Λακεδαιμο- 15
 νίοις. — Χαλεπόν] εἰς ἐπίδασιν δηλονότι. — Εὐπορον]
 εὐεπίδατον. — Καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἔξομεν]
 ἡ διάνοια τοιαύτη· οἱ πολέμιοι, φησὶν, ὑποχωρησάντων
 ἡμῶν, ἀποδάντες τῶν νεῶν, καὶ ἐπελθόντες τῷ τείχει,
 20 τήσωσιν, οὐ βραδίως ἀποχωρήσας δυνήσονται ὅπως διὰ
 τὴν χαλεπότητα τοῦ χωρίου, μετὰ ἀπονοίας ἡμῖν μα-
 χούνται, ἢ ἀπολέσθαι ζητοῦντες ἢ κρατῆσαι τοῦ χωρίου.
 ῥᾶστον γὰρ, φησὶν, ἔστιν ἔτι αὐτοὺς ὄντας ἐπὶ τῶν
 νεῶν ἀμύνεσθαι. — Ἀποδάντες δέ...] ἐκδάντες δέ, 25
 φησὶ, τῶν νεῶν ἴσοι γίνονται ἡμῖν. κατασκευάζει δὲ διὰ
 τούτου, ὅτι οὐδ' ὅλως δεῖ αὐτοῖς συγχωρῆσαι κατελθεῖν
 εἰς τὴν γῆν. — Ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη τότε] ἀπὸ κοινοῦ, ἡμῖν
 ἔσονται ἴσοι εἰς τὸν πόλεμον, διὰ τὸ ἀπορεῖν ποῦ χρὴ
 30 προσορμισθῆναι μετὰ ἀσφαλείας, διὰ τὸ δυσέμβατον. 30
 — 4. Φοβεῖσθαι] λείπει ἡμᾶς. — Καὶ οὐκ ἐν γῇ στρατὸς
 ἐστιν...] καὶ μείζων μὲν ἐστιν ὁ στρατὸς αὐτῶν, ἀλλ'
 οὐκ ἀπὸ γῆς ὁρμώμενος οὐδὲ ἐν γῇ παραταττόμενος,
 ὅπου πλεονεκτοῦσι Λακεδαιμόνιοι, ἀλλ' ἐν θαλάσῃ, ὅπου
 πολλὰ γίνετα ἀπροσδόκητα καὶ ἀπὸ τοῦ κλυδωνίου καὶ 35
 ἀπὸ τῶν ἀνέμων καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν. — Αἶς πολλὰ τὰ
 καίρια] αἵτισι ναυσὶ πολλῶν χρεῖα τῶν ἐπιτηδείων,
 οἷον εἰπεῖν, ἀνέμου καὶ χωρίων φιλανθρώπων καὶ εἰρε-
 σίας εὐκαίρου, ἵνα δυνήθωσιν ἀντιταχθῆναι τοῖς ἐν τῇ γῇ.
 — Δεῖ] τὸ δεῖ ἀντὶ τοῦ εἰσθῆν. — 5. Ὡστε τὰς τούτων 40
 ἀπορίας...] ὥς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἐπειδὴ πλείονες ἡμῶν εἰσιν,
 ἡμεῖς δὲ ἐλάχιστοι, ὥσπερ ἐξισοῖ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ
 ἡμέτερον τὸ πολὺ τῆς ἀπορίας, ἣν ἔχουσι. — Τῷ ἡμε-
 τέρῳ πλήθει] ἔξεστι λέγειν τὸ πλῆθος καὶ ἐπὶ ὀλίγων.
 Ὁμηρος [II. P, 330].

Πλήθει τε σφετέρῳ, καὶ ὑπερδία ἄλλον ἔχοντας.

— Ἀθηναίους ὄντας] ὥσπερ διὰ τῆς προσηγορίας
 ἀνέφηνεν αὐτῶν τὸ ἀξίωμα τῆς κατὰ θάλασσαν ἐπιστή-
 50 μης. — Ἐπ' ἄλλους ἀπόβασιν...] τὴν ἀπόβασιν τὴν
 κατ' ἄλλων εἰδόμενα, ὅτι, ἐάν τις καρτερήσας προσδέ- 50
 χηται [θαβρῶν], καὶ μὴ φύγῃ καταπλαγείς τῷ φόβῳ
 τοῦ βοθίου καὶ τῷ φόβῳ τῆς δεινότητος τοῦ κατάπλου,
 πάντα κατορθοῖ. βόθιον δὲ ἔστιν ὁ ἥχος ὁ ἀπὸ τῆς εἰρεσίας.

συνετοί, ὑπομνήσεως μόνης ἔνεκεν αὐτοὺς νομίσατε λέγεσθαι πρὸς εἰδότας ὑμῶς ἑκαστα. — Μὴ πολεμῶς ἦγουν μὴ διαθέσει πολεμικῇ. — 4. Καλῶς θέσθαι ἐπαινετῶς διοικῆσαι. — Καὶ μὴ παθεῖν] ἀπὸ κοινοῦ
 5 τὸ ἔξεστι. τὸ δὲ ἀγαθόν τι λαμβάνοντες ἐπὶ τοῦ εὐπραγοῦντες καίται. — Ἀεὶ γὰρ τοῦ πλείονος ἐλπίδι ὀρέγονται] ἀεὶ γὰρ ὀρέγονται τοῦ πλείονος, ἐλπίζοντες αὐτοῦ τεύξεσθαι. προσυπακούσαι δὲ δεῖ ἐξωθεν τὸ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκπίπτουσι τῆς εὐτυχίας. — Τὰ παρόντα... εὐτυχεῖσαι]
 10 ἦγουν μετὰ εὐτυχίας λαβεῖν τὰ παρόντα. — 5. Οἷς δὲ πλείεσται μεταβολαί...] οἷσισι δὲ ἐπ' ἀμφοτέρω, δηλονότι ἐπὶ τε τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ. — Δίκαιοι εἰσι...] τούτους, φησὶ, μὴ πιστεύειν ταῖς εὐπραγίαις προσήκει. — Καὶ ἀπιστοῦντα] περιττὸς ὁ καί. — Ὅ] τὸ μὴ
 15 πιστεύειν δηλονότι ταῖς εὐπραγίαις. — Δι' ἐμπειρίαν] τούτου τοῦ πράγματος.

XVIII. Γνωτὴ δέ] κατανοήσατε δέ. — Κυριώτεροι] δικαιοτέροι. — Ἐφ' ἃ νῦν] τὰς σπονδὰς λέγει. — 2. Οὐτε δυνάμεως ἐνδ.] ἦγουν ὡς ἀδύνατοι ὄντες. — Αὐτό]
 20 τὰς νῦν δηλονότι συμφορὰς. — Προσγενομένης] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δυνάμεως. — Ἀπὸ δὲ τῶν αἰ ἐπαχρόντων] τῆς συνήθους δυνάμεως, τῶν ὄντων αἰ τοῖς ἀνθρώποις. — Ἐν ᾧ] ἐν τῇ δυνάσθαι γνώμῃ σφαλῆναι. — 3. Τὸ τῆς τύχης...] Ὅμηρος [Od. Σ, 300].

25 Συνὸς Ἐνυάλιος.

— 4. Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν...] σώφρονές εἰσιν οἵτινες, ἀδήλου ὄντος τοῦ ἀποθησομένου, ἐκ τῆς παρουσίας εὐπραγίας ἐπὶ ἀσφαλέστερον βέπουσι, καὶ οὐκ ἐξυβρίζουσιν, ὡς παραμενούσης αὐτοῖς αἰ τῆς εὐπραγίας, ἀλλὰ συμ-
 30 θαίνουσι τοῖς ἐναντίοις. — Καὶ ταῖς συμφοραῖς οἱ αὐτοί...] καὶ γὰρ τὰς συμφορὰς οὗτοι δεξιώτερον ἂν καὶ ὡς συνετοὶ προσδέχοντο τε καὶ φέροιεν. — Τόν τε πόλεμον νομίσωσιν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες ἂν, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς. ἡ δὲ διάνοια,
 35 σώφρονές εἰσιν οἵτινες οἴονται τὰ ἐκ τῶν πολέμων μὴ κατὰ προαίρεσιν ἡμετέραν ἀποβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ τύχην. ἔνιοι δὲ τὸνδε τὸν τρόπον ἐξηγήσαντο· σώφρονές εἰσιν οἱ νομίζοντες τὸν πόλεμον, τουτέστι τὴν ἐκ τοῦ πολέμου νίκην, μὴ καθ' ὃ μέρος ἂν τις αὐτοῦ μεταχει-
 40 ριζῇται, ὡς ναυμαχῶν ἢ πεζομαχῶν, κατὰ τοῦτο συντυγχάνειν, ἀλλ' ὡς ἂν ἡ τύχη ἡγῇται τοῦ πολεμίου. — Καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίνοντες...] οἱ μὴ πιστεύοντες ταῖς κατὰ πόλεμον εὐπραγίαις. τὸ γὰρ ὀρθούμενον τὴν εὐπραγίαν λέγει. οὗτοι, φησὶν, ἐλάχιστα
 45 πταίοιεν ἂν οἱ τὸν πόλεμον ἐν τῇ εὐπραγίᾳ αὐτοὶ κατατιθέμενοι. ἐξηγητικὸν δὲ ἐστὶ τοῦτο τοῦ, σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες τὰ ἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο. — Ἐν τῇ εὐτυχίᾳ] ἀντὶ τοῦ εἰ εὐτυχοῖεν. — Καταλύουσιν] ἀναπαύουσιν. — 5. Ὅ] ἐν εὐπραγίᾳ κα-
 50 ταλύσασθαι καὶ ἀποδέσθαι τὸν πόλεμον. — Καὶ μήποτε ὑστερον...] ἵνα μὴ, ἐάν ποτε σφαλῇτε ὑστερον, ἀπιθῇσαντες ἡμῖν, (ἐνδέχεται δέ,) νομισθῇτε καὶ τὰ νῦν ἄλλως ἡτυγχάνειν καὶ χωρὶς συνέσεως, ἐξουσίας ὑμῖν οὐδης, εἰρήνης γενομένης, ἀνευ κινδύνων εὐδουλίας τε

καὶ ἀνδρίας δοῶν τοῖς μετὰ ταῦτα ἀνθρώποις καταλιπεῖν, ἰσχύος μὲν, διὰ τὸ μέναι ὑμῖν τὴν εὐτυχίαν καὶ μὴ μεταβληθῆναι, εὐδουλίας δὲ, ὅτι ἐσπείσασθε ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, εἰδότες τὸ τῆς τύχης ἄστατον.

XIX. Λακεδαιμόνιοι δέ...] κατὰ τὸ φρόνημα τῶν
 Λακεδαιμονίων τὰ τε ἄλλα καὶ μάλιστα τοῦτο εἰρηται
 οὐ γὰρ κολακεύουσι τοὺς Ἀθηναίους, καίτοι γε πτα-
 σαντες, ἀλλὰ μένουσιν ἐπὶ τοῦ φρονήματος· καὶ λέγου-
 σιν ὅτι Λακεδαιμόνιοι ὑμῖν εἰρήνην διδόσιν, ὡς ὄντες
 τούτου κύριοι, ἀνταποδόντες δὲ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας
 10 δηλονότι. καὶ ἐντεῦθεν κύριοι νομίζουσιν εἶναι τοῦ ποιή-
 σασθαι τὴν εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἰ γε, ὡς αὐτοὶ
 διδόντες αὐτὴν, ἀντ' αὐτῆς αἰτοῦσι τοὺς ἄνδρας. —
 Ἀμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις] ἡμῖν καὶ ὑμῖν, ὡς Ἀν-
 τυλλὸς φησιν, ἵνα δοκῶσι Λακεδαιμόνιοι καὶ τοῦ τῶν
 15 Ἀθηναίων προνοεῖσθαι συμφέροντος. § Ἡ ἀμφοτέροις
 λέγει ἐν ἀμφοτέροις, ἡ διαφυγεῖν τοὺς ἄνδρας ἢ ἐκπο-
 λιορκεῖσθαι. ὁ καὶ μᾶλλον εἰκὸς ἐστίν. — Διακινδυνεύ-
 εῖσθαι] πολεμεῖν. — Εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν...] τὸ δια-
 κινδυνεύεσθαι ἐξηγῆται, πῶς μέλλει διακινδυνεύεσθαι
 20 αὐτοῖς ἡ δόξα. εἴτε, φησὶ, βίᾳ διαφύγοιεν οἱ ἄνδρες,
 παραπεσούσης τινος διὰ τῆς τύχης σωτηρίας, καὶ
 γενησόμεθα πάλιν ἴσοι ὑμῖν, εἴτε καὶ ἐκπολιορκεθέντες
 παρ' ὑμῶν, τουτέστιν ἀπολόμενοι διὰ τῆς πολιορκίας,
 παρασκευάσουσιν ἡμεῖς καὶ ἐφαλκύνονται πρὸς τῇ κοινῇ
 25 ἔχθρᾳ καὶ ἑτέραν ἔχειν ἰδίαν Λακεδαιμονίους καὶ
 Ἀθηναίους. — Παρατυχούσης] παραπεσούσης. — 2. Νομίζομεν τε...] νομίζομεν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας
 παύεσθαι βεβαίως, οὐκ ἐπειδὴν κατὰ πόλεμόν τις
 30 πλεονεκτήσας τῶν ἐναντίων ἀναγκάσῃ δι' ὅρκων αὐ-
 τοὺς ἄκοντας συμβῆναι, καὶ μὴ δικαίως, (τουτέστι συν-
 θήκας ποιῆσαι πλεονεκτικὰς καὶ ἀδίκους καὶ ἀνίσους,
 καὶ ὡς ἂν συμφέρῃ τῇ νενικηκότῃ,) ἀλλ' ἐάν δυνάμενος
 αὐτὰ ταῦτα πείσαι τὸν ἡττηθέντα, τὰ ἀδίκαια καὶ πλε-
 35 νεκτικὰ, συνθέσθαι, μηδὲν τούτων ἀπειτήσῃ αὐτόν,
 ἀλλ' ἐκ τοῦ ἴσου διαλλαγῇ, καὶ τῇ φιλάνθρωπίᾳ αὐτὸ
 τὸ πλεονεκτικὸν κατακρατήσῃ παρὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ
 κεκρατημένου. ὅῃον γὰρ ὅτι ὁ κεκρατημένος ἐλπίζει
 παρὰ τοῦ κρατησαντος ἀδικεῖσθαι καὶ πλεονεκτεῖσθαι·
 οὐδεὶς γὰρ νικήσας ἀνέχεται ὁμοίως καὶ ἐν ἴσῃ τάξει
 40 σπένδεσθαι τῷ νενικημένῳ, ἀλλ' αἰ τὸ πλεόν ἐθέλει
 ἔχειν. — Τὸ αὐτό] ἦγουν τὸ νικήσαι. — Μετρίως] μετὰ
 ταπεινοφροσύνης. — 3. Ὁφείλων γὰρ ἦδη ὁ ἐναντίας...]
 ὁ γὰρ δι' ἐναντίας, ὡς ἂν μὴ βιασθεῖς, ἀλλ' ἐπεισιναι
 45 πεισθεῖς, εἰδὼς ὅτι οὐκ ἀμύνεσθαι δίκαιον, ἀλλ' ἀμεί-
 βεσθαι τὴν ἀρετὴν, ἐτοιμός ἐστιν ἐμμένειν ταῖς συνθή-
 καῖς, αἰσχυρόμενός τι παραβῆναι. τῷ δὲ ἐτοιμότερος
 προσυπακουστέον τὸ ἐκεῖνου, ἥτοι τοῦ μὴ πεισθέντος,
 ἀλλὰ βιασθέντος σπείσασθαι. — 4. Καὶ μᾶλλον...] καὶ
 50 μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχθροὺς τούτου δρῶσι, τὸ
 εὐγνωμονῆσαι ἥτοι προθυμῶς ἐμμένειν ταῖς συνθήκαις
 (ὡς γὰρ ἐκ μεγάλων ἐχθρῶν ἐκφυγόντες καὶ σωθέντες
 ἀσμένως φέρουσι τὸ ἡσυχάζειν, κέρδος νομίζοντες τὸ μὴ
 πάλιν κινδυνεύειν πρὸς μείζω μαχόμενοι) ἢ περ πρὸς

ἐκείνους τοὺς περὶ εὐτελῶν καὶ μετρίων αὐτοῖς διενεχθέντας. ἔστι δὲ ἀντίπτωσις· ἀντὶ γὰρ τοῦ περὶ μετρίων εἴρηκε τὰ μέτρια. — Πεφύκασί τε...] πεφύκασί τε οἱ ἄνθρωποι τοῖς μὲν εὐγνωμόνως συνθεμένοις μαλακώτεροι γίνεσθαι πρὸς τὸ ἐκείνοις σπένδεσθαι, πρὸς δὲ τοὺς ἐναντιουμένους παρὰ προαίρεσιν διακινδυνεύειν.

XX. Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτὲ, ἔχει...] ἡμῖν δὲ καλῶς ἔχει, φησί, τὸ διαλλαγήναι πρὸ τοῦ ἀνῆκεσθόν τι, παρ' ὅποτερον οὖν γινόμενον, εἰς ἀνάγκην ἡμᾶς καταστήσαι αἰδίου ἔχθρας. τὸ δὲ πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν τοιοῦτον· νῦν μὲν κοινὴν ἔχομεν Πελοποννήσιοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν· εἰ δὲ μὴ εἴτε τοῖς λόγοις ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἔχθροὶ ὑμῶν ἐσόμεθα. — Ων] τούτεστιν εἰρήνης. — 2. Ἐτι δ' ὄντων ἀκρίτων...] ἔτι δὲ ὄντων ἀδιακρίτων καὶ ἀμφοτέρων τῶν πραγμάτων τῶν κατὰ τὴν Σφακτηρίαν, εἴτε ἀλίσκονται οἱ ἄνδρες εἴτε διαφεύγουσι, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης προσγινόμενης καὶ φιλίας τῆς παρ' ἡμῶν, ἐὰν σπεισώμεθα ὥσπερ νῦν ἔχομεν, ἡμῖν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις, πρὶν αἰσχροῦ τινὸς πειραθῆναι, (ἀντὶ τοῦ πρὶν ἄλῃναι τοὺς ἄνδρας,) τῆς συμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης, διαλλαγώμεν. — Οἱ καὶ ἐν τούτῳ...] ἐν αὐτῷ τῷ γενέσθαι δηλονότι τὴν εἰρήνην, ὑμᾶς νομιοῦσιν αἰτιωτέρους, ἀντὶ τοῦ, πλέον τῶν Λακεδαιμονίων ὑμῖν τὴν χάριν τῆς εἰρήνης ὁμολογήσουσιν. ὁ δὲ καὶ σύνδεσμος οὐ περιττῶς κεῖται, ἀλλ' ἀναγκαίως. λέγει γὰρ ὅτι τοῦ τε νομίσαι ὑμᾶς νενικηκέναι καὶ τὴν χάριν τῆς εἰρήνης εἰς ὑμᾶς μέλλουσιν ἀνενεγκεῖν. — Πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς...] πολεμοῦνται γὰρ ἀδήλου ὄντος τοῦ πράγματος, τίς ἐστιν ὁ προκαταρξάμενος τοῦ πολέμου, εἴτε ὁ Λακεδαιμόνιος, εἴτε ὁ Ἀθηναῖος· καὶ τὰ ἐξῆς. — 3. Ἦν τε γνῶτε, Λακεδαιμόνιοι...] ἂν τε πεισθῆτε, ἔξεστιν ὑμῖν Λακεδαιμονίοις φίλους γενέσθαι, χάριν δοῦσιν μᾶλλον, ἢ περ βιασθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν. — Προκαλεσάμεν] δελησάντων καὶ προτρεψάντων ὑμᾶς ἐπὶ ταῦτα. — 4. Εἶναι] ἀντὶ τοῦ συμβῆσθαι. — Ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτα λεγόντων...] ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταῦτα σπενδομένων καὶ ὁμονοούντων, τὸ ἄλλο Ἑλληνικόν, ὑπήκοον ὄν, μεγάλως ἡμᾶς τιμῆσει.

XXI. 2. Τὰς μὲν σπονδὰς] τὸ ἐξῆς, τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι. — 3. Ἐνῆγε] κατέπειθεν. — Ἀθηναίων συγχωρησάντων...] Ἀθηναίων τὰ προειρημένα χωρία Λακεδαιμονίοις συγχωρησάντων ἐν ταῖς προτέραις σπονδαῖς, διὰ τὸ ἐν συμφοραῖς εἶναι. πᾶν γὰρ τὸ ἐπιταττόμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνεχώρουν. — Δεομένων τι μᾶλλον] τῶν Λακεδαιμονίων. τὸ δὲ τί παρέλκει.

XXII. Συνέδρους δέ] τοὺς διαλεγόμενους περὶ τούτων καὶ συνδοκιάσοντας. — Ξυμῃσονται] φιλιωθήσονται. — 2. Κλέων δέ...] πλαγία δημηγορία Κλέωνος. — 3. Διαβληθῶσιν] ψευθῶσι, μισθῶσι.

XXIII. Καθάπερ ξυνέκειτο] ἀντὶ τοῦ ὥσπερ ἐν ταῖς συνθήκαις ἦν δεδογμένον. — Ἐγκλήματα ἔχοντες] ἀντὶ τοῦ ἐγκλήματα ἐπιφέροντες κατὰ Λακεδαιμονίων. — Παράσπονδον] παρὰ τὰ ἐν ταῖς σπονδαῖς συγχε-

μενα. — Οὐκ ἀξιόλογα] εὐτελῆ τινα καὶ ψυχρά. — Ἰσχυρίζομενοι] ἐπηρειζόμενοι καὶ ὡς ἰσχυρόν πάνυ προτείνοντες οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐὰν καὶ οἰοῦν παραβαθῇ] ἐὰν βραχὺ ἀθετηθῇ. — Καὶ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες] καὶ ἐγκαλοῦντες ἡδικῆσθαι διὰ τὸ τὰς ναῦς μὴ ἀπειληφέναι. — Ἀπελθόντες ἐς πόλεμον καθίσταντο] μετὰ τὴν ἀκρόασιν τὴν ἐλθοῦσαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἀναχωρήσαντες ἐπὶ τὴν Σπάρτην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ τὸν πόλεμον. — 2. Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν...] ἀντὶ τοῦ, Ἀθηναίων μὲν δύο ναυσὶν ἐναντίας περιπλεόντων τὴν νῆσον. τοῦτο δὲ, ἵνα μὴ ἐν τῷ μέσῳ διὰ τὸ ἀπάντην [μὴ] ἐάσωσι τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ ἐξελεῖν. — Καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει] ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰς πόλεμον καθίσταντο.

XXIV. 2. Αὐτοὶ] οἱ Λοκροί. — 3. Τὴν νῆσον] τὴν Σφακτηρίαν. — 4. Εἰ γὰρ κρατήσιαν] οἱ Λοκροὶ δηλονότι. — 5. Ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσηνίας] ἡ ἐς τὸ μεταξὺ Ῥηγίου καὶ Μεσσηνίας ποταμηδὸν βρῆσσα. — Τοῦτο] τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. — Χαλεπῇ] εἰς τὸ πλεῦσαι δηλονότι.

XXV. 2. Μίαν ναῦν ἀπολέσαντες] οἱ Ὑρακούσιοι δηλονότι. — Καὶ νῦν ἐπεγένετο τ. ἔ.] ἤγουν γενομένη γὰρ νῦν ἐπέσχε τὸ ἔργον. — 3. Τὴν Πελωρίδα] Πελορίς ἀκρωτήριον Σικελίας τὸ βορειότατον. — 4. Καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβλ.] δηλονότι ὑπὸ τῶν Συρακουσίων ἐπιβληθείσῃ Ἀττικῇ νηϊ. μίαν οὖν ἀπώλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι. — 5. Ἀπὸ κάλῳ τῷ λεγομένῳ παρόλκῳ] οἱ γὰρ παρ' αὐτὴν τὴν γῆν πλέοντες οὐ δύνανται ἐρέττειν. — Προσβαλόντες] τοῖς Συρακουσίοις δηλονότι. — Ἀποσιμωσάντων] ὑπαναχωρησάντων καὶ μετεωρισάντων τὰς ναῦς, ἵνα ἐκ πολλοῦ διαστήματος δυνηθῶσι μετὰ μείζονος ὁρμῆς ἐμβάλλειν τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἀποσημωσάντων] τὰ σημεῖα τῆς ξυμμαχίας ἀραμένων καὶ ἀναδείξαντων. — Προεμβαλόντων] τῶν Συρακουσίων πρὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι ἐμβαλόντων. — 6. Τειγῆρεις ποιήσαντες] ἐντὸς δηλονότι τῶν τειγῶν ποιήσαντες. — Πρὸς τὴν πόλιν] τὴν Νάξον. — 7. Ὑπὲρ τῶν ἀκρων] ἀντὶ τοῦ οἱ ἐπὶ τῶν ἀκρων ὄντες καὶ τῶν ὄρειων, ὡς ἐκεῖ οἰκούντων αὐτῶν. — Ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους] τοῖς Μεσσηνίοις ἢ κατὰ τῶν Μεσσηνίων. — 10. Αἱ νῆες] τῶν Ὑρακουσίων. — Ἐπ' οἴκου ἔκασται διεκρίθησαν] ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου διακριθεῖσαι. — Κεκακωμένην] κακῶς πάσχουσαν, δεδυστυχηκυῖαν. — Ἐπειρώντο] γράφεται ἐπείρουν. τὴν Μεσσηνίην δηλονότι. — 11. Κατεδίωξαν] ἤγουν διώξαντες ἐνέβαλον. — Τεταραγμένοις] τοῖς Μεσσηνίοις. — Ἐπιγεγόμενοι] ἐπιτιθέντες.

XXVI. Κατὰ χώραν ἔμενεν] ἤγουν ἡσύχαζεν. — 2. Ὅτι μὴ μία] ἤγουν εἰ μὴ μία. — Διαμώμενοι] ἀντὶ τοῦ διασκάπτοντες. εἰρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ἄμην, ὃ ἐστὶ σκαφεῖον πλατὺ. βούλεται δὲ εἰπεῖν ὅτι διαστέλλοντες τὸν κάρχηκα, καὶ βόθρους ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ποιοῦντες, ἠβρισκον ὅδωρ, οἷον ἂν τίς εἰς ἀνάγκην πίοι δι' ἄκραν δίσταν. — 3. Ἐν ὀλίγῳ] διαστήματι δηλονότι τῆς γῆς. — Κατὰ μέρος] ἀντὶ τοῦ κατὰ διαδοχὴν. — Μετέωροι]

ἔχουν ἐπ' ἀγκυρῶν. — 4. Παρὰ λόγον ἐπιγιγνώμενος] πρὸς προσδοκίαν συμβαίνων. — [Ἡμερῶν ὀλίγων] ἐντὸς δηλονότι. — 'Εν νύσῳ τε ἐρήμῃ] ὄντας δηλονότι. — 5. Τάξαντες] τὸ εἰσάγειν. — 'Αργυρίου] ἔνεκεν δηλονότι. — 6. 'Ες τὰ πρὸς τὸ πέλαιος] ἐς τὰ ἀπορῶντα. — 7. Καταφέρεισθαι] κατάγεισθαι. — 'Απορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν] ἀπορον γὰρ ἦν, δηλονότι ταῖς ναυσί, περιορμεῖν τὴν νῆσον. — 'Αφειδῆς δ' ἀτάκτους καθεστήκει] ἔχουν ἀφειδοῦντες ἑαυτῶν κατέπλεον. — 8. 'Επὶ κέλλον γὰρ τὰ πλοῖα τ. χρ.] ἐξεδίδουσαν, φησί, τῇ πέτρᾳ τὰ πλοῖα ὠνηθέντα χρημάτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων. ὑπέσχοντο γὰρ τοῖς ναυκλήροις δώσειν τὰς τιμὰς, εἰ ἀπολήται τὰ αὐτῶν πλοῖα. — Περὶ τὰς κατάρσεις] κατάρσεις λέγει τοὺς ἐπιτηδεῖους εἰς καταγωγὴν τόπους — 9. καὶ εἰς τὸ προσορμίζεσθαι. τὸ δὲ ἐφύλασσαν ἀντὶ τοῦ φρουροὶ ἥσαν τινες τῶν πολιορκουμένων, ἵνα εὐθὺς ἀπολάβωσι τὰς τροφάς. — 10. 'Εξένον] εἰσεκολύμενων, εἰσενήχοντο. — Μήκωνα μεμελιτωμένην] εἶδος βοτάνης ἢ μήκων, ἧς δ' μὲν ὁπὸς θανάσιμος, ὡς λέγεται, τὸ δὲ σῶμα γλυκύτατον. δύναται δὲ πείνης ἀπαλλάττειν μὲνυμένη μέλιτι. — Αἵνου σπέρμα κεκομμένον] τοῦτο δίψαν θεραπεύει πρὸς ὀλίγον τινὰ καιρόν. ὅθεν καὶ τοῖς πυρέττουσι προσάγεται παρὰ τῶν ἱατρῶν. τὸ δὲ κεκομμένον, ἀληθεσμένον. — 11. XXVII. 'Εν τῇ νήσῳ] τῇ Σφακτηρίᾳ. — 'Επιλάβῃ] κωλύσῃ. — Περιγενήσεσθαι] ἀντὶ τοῦ περιωθῆναι, ζήσειν. — 12. 'Εχοντάς τι ἰσχυρόν] ἔχουν ἔχοντας πολλὴν δύναμιν. — 'Επικηρυκεύεσθαι] κήρυκα καὶ πρεσβεῖαν πέμπειν ἐπὶ ξυμμαχίᾳ καὶ φιλίᾳ. — 13. 'Απείσῃ] 30 μαινεν] ἀποσκόπτων ἐδήλου. — 'Εχθρὸς ὢν] τῷ Νικίᾳ δηλονότι. — 'Επιτιμῶν] ἐγκαλῶν, ἐπιμεμφομένους, δνειδίζων.

XXVIII. 'Υποβορυσθάντων] μετὰ βορῆς εἰπόντων. — Τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν] ἦτοι ἐπὶ τοὺς ἐν 25 τῇ Σφακτηρίᾳ ἡ μέρος τὸ ἐφ' ἑαυτῶν εἶναι τὸ δ' εἶναι παρέλκει 'Αττικῶς ἢ, ὡς 'Αντυλλος, ἐπὶ σφίσι, τοῖς στρατηγικοῖς δηλονότι. — 2. Παραδωσείοντα] ἐπιέμενον παραδῶσειν τὸν Νικίαν. — 'Ανεχώρει] ἀντὶ τοῦ ἀνεδύετο. — 3. 'Αλλ' ἐκείνων στρατηγεῖν] ἀλλ' ἐκείνων δεῖν 40 στρατηγεῖν. — 4. 'Εξίστατο] παρεχώρει. — 'Εξανεχώρει] ἀντὶ τοῦ ἀνεδύετο ποιεῖν ἄπερ ὑπέσχετο, ἀπέφευγεν.

XXIX. 2. Οἱ γὰρ στρατιώται] τῶν 'Αθηναίων. — Τῇ ἀπορίᾳ] τῇ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκάων. — Διακινδυνεύσαι] παρὰ βολὸν τι διαπράττειν. — 3. Αὐτῶν...] τῷ 45 Δημοσθένει προθυμίαν ἐνεποίησεν, ἢ ἐπτέρωσεν (ἐπέβρωσεν). — Αὐτοὺς βάλλειν] τοὺς Λάκωνας δηλονότι. — Σφίσι] τοῖς 'Αθηναίοις. — 'Εκείνων] τῶν Λακεδαιμονίων. — Αὐτῶν] τῶν 'Αθηναίων. — 'Ωστε προσπίπτειν ἂν αὐτούς] τοῖς 'Αθηναίοις δηλονότι προσπίπτειν 50 τοὺς Λακεδαιμονίους. — 'Επ' ἐκείνοις γὰρ εἶναι αὐ] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 4. 'Ομοσε ἰέναι] ἀντὶ τοῦ εἰς χεῖρας, καὶ πλησίον, ὃ ἔστιν εἰς συστάδην μάχην. — Τῶν πλεόνων ἀπειρῶν] τῶν 'Αθηναίων. — Τῆς προσώψεως] τῆς θεωρίας.

THEOCT. SCHOL.

XXX. Μέρους] τοῦ πάθους δηλονότι. — 2. Τῶν δὲ στρατιωτῶν] τῶν 'Αθηναίων στρατιωτῶν. — 3. Κατιδῶν] ὁ Δημοσθένης δηλαδὴ. — Αὐτοῦ] τὸ αὐτοῦ καὶ τοπικὸν ἐπιβόημα. καὶ 'Ομήρος [II. E, 282].

Αὐτοῦ ἐρυκαέειν.

4. 'Εκείνῳ] τῷ Δημοσθένει. — 'Αμα γενόμενοι] ἔχουν συνελθόντες ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης. — 'Ες τὸ ἐν τῇ ἡπείρῳ στρατόπεδον] τῶν Λακεδαιμονίων. — 'Εφ' ᾧ] ἀντὶ τοῦ οὐ χάριν. — Τῇ μετρίᾳ] ἔχουν φιλιθρῶν. — Περὶ τοῦ πλείονος ξυμβαθῆ] ἔχουν περὶ 10 σπονδῶν σύμβασιν γέννηται. § ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων. ἔως τέλειαι σπονδαὶ γίνονται καὶ παντὸς τοῦ πολέμου ἀπαλλαγῇ.

XXXI. 'Εχώρου δρόμῳ] ἔχουν ἔτρεχον. — 'Εχώρου... τὸ πρῶτον φυλακτῆριον] ὁραμόντες ἐπέθεντο 15 τοῖς πρῶτοις φυλάσσουσιν. — 2. Διετατάχοντο] διατεταγμένοι καὶ μεμερισμένοι ἦσαν οἱ ἐν τῇ νήσῳ. — Τῇ πρώτῃ φυλακῇ] πρώτῃ φυλακῇ φησὶν αὐτοὺς τοὺς φύλακας. ἐπιφέρει γὰρ ὅτι τρία τάγματα ἦν Λακεδαιμονίων τὰ φυλάττοντα τὴν νῆσον, ἐν μὲν ἐν τῷ ἄκρῳ 20 τῆς νήσου τῷ πρὸς τὸ πέλαιος, ἕτερον δὲ ἐν τῷ ἄκρῳ τῷ πρὸς τὸν λιμένα, ἕτερον δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου, ὅπου τὸ ὕδωρ. πρώτῃ οὖν φυλακῇ λέγει τὴν πρὸς τὸ πέλαιος. — 'Ομαλώτατόν τε] ἔνθα, φησὶν, ἦν τὸ ὁμαλὸν καὶ ἰσόπεδον καὶ οὐκ ἐν ὕψει κείμενον τῆς νήσου 25 μέρος. — 'Ο ἦν...] ὅπερ, φησὶ, μέρος, τὸ ἔσχατον καὶ προέχον ἐπὶ τὴν Πύλον, τραχύ τι ἦν καὶ δύσβατον. — 'Ερυμα] φρούριον. — Λογάδην] ἐπιλέκτωρ.

XXXII. Οἷς] ἔχουν καθ' ὧν. — Λαθόντες] λαθραῖαν ποιήσαντες. — 2. 'Εσκευασμένοι] ἔχουν ὥπλισμένοι. 30 — Οἱ βοεθηκότες] οἱ παραγενόμενοι τῷ Δημοσθένει ἐξ ἀρχῆς εἰς βοήθειαν. — 3. Διέστησαν] ἐτάχθησαν μεμερισμένοι. — 'Αμφιβολοὶ] ἑκατέρωθεν βαλλόμενοι, πανταχόθεν. — Τῷ πλήθει] ὑπὸ τοῦ πλήθους. — 4. Οἱ ἀπορώτατοι τοξεύμασιν] οἱ μὲν ἐξηγήσαντο, οἱ ἀπο- 35 ροὶ δὲ πλῶν καὶ τοξεύμασι μόνοις χρώμενοι οἱ δὲ λέγουσιν, οἱ εἰς ἀπορίαν καθιστάντες τοὺς ἀντιτεταγμένους τοῖς τοξεύμασιν. ὁ καὶ βέλτιον. καὶ γὰρ καὶ 'Ομήρος [II. H, 479, al.] ἐχρήσατο τῇ τοιαύτῃ λέξει, γλῶσσιν εἰπὼν δέος οὐκ αὐτὸ ἔχον τὴν γλῶσσην, ἀλλ' ἑτέροις 40 αὐτὴν ἐμποιῶν καὶ τὸν Διόνυσόν φασὶ μαινόμενον οὐχ ὅτι αὐτὸς μαινεται, ἀλλ' ὅτι ποιεῖ μαινέσθαι. — 'Εκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἐκ πολλοῦ διαστήματος τὴν δύναμιν ἔχοντες. πόρρωθεν γὰρ τὸ τόξον ἰσχύει. 45

XXXIII. 'Ες χεῖρας ἐλθεῖν] συμπλακῆναι. — Οἷ- 50 τοι] οἱ 'Αθηναῖοι. — 2. Τοῖς μὲν οὖν ὀπλίταις] τῶν 'Αθηναίων. — Τῇ σφετέρᾳ ἐμπ. χρήσ.] ἵνα λέγῃ τῷ πεζομαχεῖν, καθ' ὃ μᾶλλον ἐμπειροὶ εἰσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 'Εμπειρία] τῇ ἐπιστάμῃ τῇ πολεμικῇ. — 50 Καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύνοντο] οἱ φιλοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους τῆς διώξεως ὑποστρέφοντες ἡμύνοντο. — Κούφως τε ἐσκευασμένοι] ψιλῇ ὀπλίσει ὥπλισμένοι. —

Προλαμβάνοντες] φθάνοντες, ὥστε μὴ καταλαμβάνεσθαι.

XXXIV. Ἡεροβολ[σαντο] οἰοῖσι πόρρωθεν ἔβαλον αὐτούς. — Ἡ προστίπτειν] οἱ ψιλοὶ δηλονότι. — Τῇ τε ὄφει...] ἐθάβρῃσαν τῇ ὄφει, ἰδόντες ἑαυτοὺς πολλαπλασίους τῶν ἐναντίων ὄντας· ἡ πολλαπλασίους ἑαυτοὺς ὁδοῦντες τῶν κατὰ τὴν ἀλήθειαν ὄντων. — Ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια...] ὅτι, φησὶν, οὐκ ἔπαθον τοιαῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, οἳ ἀπροσδόκων παθεῖν ὑπ' αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὅτε ἐπέβησαν τῆς νήσου. — Τῆς προσδοκίας] ἀντὶ τοῦ τῆς δειλίας. — Τῇ γνώμῃ ἐδουλωμένοι] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, τεταπεινωμένοι φόβῳ ἕνεκα τῆς ὑπολήψεως τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς εἶχον περὶ αὐτῶν, ὡς ὅτι σφόδρα εἰσι πεζομάχοι καὶ πολεμικοί. — 3. Οἱ πῖλοι] πῖλοι εἰσι τὰ ἐξ ἐρίου πηκτὰ ἐνδύματα, ὥσπερ θωράκιά τινα ὑπὸ τὰ στήθη, ἀ ἐνδυόμεθα. οἱ δὲ τὰ ἐπικείμενα ταῖς περικεφαλαίαις.

XXXV. Ξυγκλῆσαντες] συνασπίσαντες, πυκνωθέντες, συναγθέντες. — 2. Ἐνέδοσαν] ἐνέκλιναν, ἔγκυνον. — Μετὰ τῶν ταύτῃ φυλάκων] ἐν τῇ ἐρύματι. — Παρὰ πᾶν] παρὰ πᾶν μέρος τοῦ ἐρύματος, ὅσον ἦν μέρος ἐπίμαχον, τούτεστι καὶ ὁ ἐδύναντο οἱ Ἀθηναῖοι προσελθόντες μάχεσθαι. — 3. Καὶ κύκλωσιν] λείπει τὸ ποιήσασθαι. — 4. Ἐς τὰ πλάγια] ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν πλαγίων.

XXXVI. Ἀπέραντον ἦν] τὸ ἔργον τοῦ πολέμου. — Ἄλλως] ματαίως. — 2. Ἐκ τοῦ ἀφανοῦς] ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ μὴ βλεπομένου τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἐκείνους] ἔχοντες τοὺς Λακεδαιμονίους. — Κατὰ τὸ αἰεὶ παρῆκον] τούτεστι κατὰ τὸ ἐνδιδοῦν καὶ ἀνάδασιν παρέχον. — 30 Τούς δέ] ἔχοντες Ἀθηναίους.

XXXVII. Ἀπεῖρξαν] τῆς μάχης δηλονότι. — Ἀκούσαντες] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπικλασθεῖεν] χυνοῦσθαι.

XXXVIII. Παρῆκαν] ἀφῆκαν. — Ἐφηρημένοι] ἀντὶ τοῦ μετ' ἐκείνων ἡρημένου καὶ χειροτονηθέντος. — Εἴ τι ἐκείνοι πάσχοιεν] ἔχοντες ἀποθάνοιεν. — 2. Διακηρυκεύεσθαι] ἐν ἴσῳ μὲν πῶς ἐστὶ τῷ ἐπικηρυκεύεσθαι· εἰ μὴ τις εἴποι το μὲν διακηρυκεύεσθαι πρὸς φίλους, τὸ δ' ἐπικηρυκεύεσθαι πρὸς πολεμίους. — Ὅτι χρὴ σφᾶς ποιεῖν] καίτοι εἶπεν ἄνω, ὅτι ἔδοξεν αὐτοῖς παραδοῦναι τὰ ὅπλα καὶ προσεῖσθαι τὰ κεκηρυγμένα. ἀλλὰ λέγομεν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἔλεγε περὶ τῶν στρατιωτῶν, ἐνταῦθα δὲ περὶ τοῦ αὐτῶν στρατηγοῦ. — 3. Ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων] τῶν Λακεδαιμονίων τῶν ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ. ἀφέντων δὲ λέγει, ὥστε ἐξελεῖν διακηρυκεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ Πύλῳ. — Μηδὲν αἰσχρὸν ποιοῦντας] ἀνίσταται ὡς ὅτι μᾶλλον βελτίον ἐστι πασεῖν, ἢ αἰγμολώτους ληφθῆναι, ὡς νόμος Λακεδαιμονίοις.

XXXIX. 2. Ἡ πρὸς τὴν ἐξουσίαν] τὴν ἰδίαν δηλονότι. — 3. Ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ] σὺν παντὶ δηλονότι. — Μανιώδης οὔσα ἢ ὑπόσχ.] ἀντὶ τοῦ ἢ περὶ τοῦ μέλλοντος προπετῆς ἀπόφασις. — Ὡς περ ἐπέστη] ὑπεσχέθη.

XL. Παρὰ γνώμην] ἀντὶ τοῦ παρὰ τὴν οἴησιν καὶ τὴν ὑπόνοιαν, καὶ παρὰ προσδοκίαν, διότι οὐδέποτε οὐδεὶς προσδόκα οὐδεμιᾷ ἀνάγκῃ Λακεδαιμονίους εἰσάγειν παραδοῦναι τὰ ὅπλα. — Ὡς ἐδύναντο] ἔχοντες εὐκαίρως περιστῆναι αὐτοῖς. — 2. Ἀπιστοῦντές τε μὴ εἰσῆναι] ἀπιστοῦντες, οἱ Ἀθηναῖοι· ἢ δ' ἀπόφασις περιττή. — Τούς παραδόντας] ἑαυτοὺς καὶ τὰ ὅπλα. — Δι' ἀχρηδονία] διὰ λύπην. ἢ διάνοιαν· Ἀθηναίων σύμμαχος τις ἀχρόμενος, ἥτοι τοῖς Ἀθηναίοις ὡς φορτικῶς ἄρῃσιν, ἢ ἀχρόμενος ἐπὶ τῇ τῶν Λακεδαιμονίων συμφορᾷ, ἥρετο ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου. — Αὐτῷ] τῷ ἐρωτήσαντι. — Ὁ ἐντυγχάνων] ὁ τυχὼν, εἴτε κακὸς εἴτε ἀγαθός.

XLI. Τῶν ἀνδρῶν] τῶν αἰγμολώτων. — Πρὸ τούτου] τοῦ συμβῆναι. — 3. Αὐτομολούντων] εἰς τὴν Πύλον. — 4. Πολλάκις φοιτῶντων] τῶν πρέσβειων.

XLII. 2. Ἐσχον] προσέσχον, ἐλιμένισαν. — Ἐρ' ὃν Δωριεῖς τοπάλαι ἰδρυνθέντες] ὅτι τὸ παλαιὸν πρὸ τῶν Δωριέων Αἰολεῖς εἶχον τὴν Κόρινθον. — Ἐπ' αὐτοῦ] ἀντὶ τοῦ ἐπάνω αὐτοῦ, τοῦ λόγου. — 3. Πλὴν τῶν ἔξω ἰσμοῦ] ἀντὶ τοῦ ἐκτὸς ἐκείνων τῶν Κορινθίων, ἐξ ὧν ἀπήρσαν εἰς βοήθειαν τοῖς συμμάχοις αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐκτὸς τοῦ ἰσμοῦ. εἴτα ἐπάγει ποιοῖς. — Φρουροί] ἐσόμενοι δηλονότι. — Οἱ κατασχεύουσιν] ἐλλοιμώσουσιν. ὅπου προσελύσονται αὐτοί, οἱ Ἀθηναῖοι. — 4. Τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη] αὐτοῖς, φησὶ, τοῖς Κορινθίοις ἤρθη τὰ σημεῖα παρὰ τῶν φίλων αὐτῶν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, σημαίνοντων αὐτοῖς ὅτι πολέμιοι ἐπῆλθον· δεῖ δὲ προσυπακοῦσαι τὸ ἡμέρας γενομένης.

XLIII. Τοῖς ἄλλοις] σὺν τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις. — 2. Τῷ ἄλλῳ στρατεύματι] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Παιωνίσαντες] ἀλαλάζοντες. δύο παιᾶνες ἦσαν, Ἐνυάλιος, ὅτε ἔρχον, ὅς καὶ πρὸ τῆς μάχης ἐγίγνετο, καὶ ἑτερος, ὅτε ἐνίκων. — 4. Τῷ εὐνύμῳ] οἰοῖσι τῷ ἡττημένῳ. — * Ἐαυτῶν] τῶν Κορινθίων δηλονότι. — 5. Τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον] τὸ δεξιὸν κέρως τῶν Κορινθίων καὶ τὸ εὐνύμῳ τῶν Ἀθηναίων. — Ἡλιπίζον γάρ] οἱ Κορινθιοί. — Πειράσειν] προσυπακουστέον τὸ ἔλθεῖν.

XLIV. Τῶν ἐτέρων] τῶν Κορινθίων. — Ἐθεντο τὰ ὅπλα] ἀπέθεντο. — 2. Αὐτῶν] τῶν Κορινθίων. — Ὁ στρατηγός] τῶν Κορινθίων δηλονότι. — Ἡ δὲ ἄλλη στρατιά] τὸ δεξιὸν κέρως τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ ἀριστερὸν τῶν Κορινθίων. — Τούτῳ τῷ τρόπῳ] τῆς ἀναχωρήσεως δηλονότι. — Οὐ κατὰ δίωξιν πολλήν...] οὐ φεύγοντες ταχέως, διωκόντων τῶν Ἀθηναίων. — 4. Ἐβοήθουν] ἔτρεχον εἰς βοήθειαν.

XLV. 2. Ἀπολαβόντες] περικυκλώσαντες. — Ἐτεῖχισαν τὸ χ.] εἰς τέλος ἤγαγον τὸ τεῖχος τοῦ χωρίου.

XLVI. 2. Τὸ μὲν τεῖχος] τὸ ἐπὶ τῆς Ἰστώνης. — Συνέβησαν] συνεβιάσθησαν. — 4. Οἱ Ἀθηναῖοι] οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις. — 5. Τῶν ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Πτυρίᾳ. — Καὶ διδάξαντες] τοὺς ὑποπέμπτους. τὸ ἐξῆς, καὶ διδάξαντες τοὺς ὑποπέμπτους λέγειν, ὡς δῆθεν ἀπὸ εὐνοίας.

XLVII. Μηχανησαμένων] αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πόλει Κερκυραίων. μηχανησαμένων δὲ λέγει οἰονεῖ εὐτρεπισάντων. — 2. Συνελάβοντο δὲ ...] ἀντὶ τοῦ, συμμετέσχον δὲ οὐκ ὀλίγως τοῦ τοιοῦτου πράγματος, ὥστε πι-
 5 θανὴν καὶ πιστὴν γενέσθαι τοῖς ἐν τῇ Πτυγίᾳ ἀνδράσι τὴν ἀπάτην, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων. εἴτα τὴν αἰτίαν λέγει· ἐπειδὴ, φησὶν, αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐπὶ τὴν Σικελίαν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, οὐκ ἐβούλοντο δι' ἄλλων τινῶν χομισάντων αὐτοὺς ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐκείνους καρ-
 10 πώσασθαι τὴν δόξαν. — Τοὺς τεχνησαμένους] αὐτοὺς τοὺς ὄντας ἐν τῇ Κερκύρᾳ, μηχανησαμένους τὸ πλοῖον. — 3. Διῆγον] διεβίβάζον. — Ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων] ἐκατέρωθεν δηλονότι. — Τῆς δδοῦ] εἰς τὸ ἔμπροσθεν τῆς δδοῦ.

XLVIII. Αὐτούς] τοὺς Κερκυραίους. — 2. Βιάζεσθαι] μετὰ βίας ἐξέρχεσθαι. — 3. Οἱ δὲ] οἱ δὲ ἐν τῷ οἰκῆματι. — Ἐς τὰς σφαγὰς] ἤγουν εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματος, ἔθθα σφάττονται τὰ ζῶα. σφαγὴν καλοῦσι τὸ κατὰ τὴν κλεῖδα τοῦ ἀνθρώπου μέρος, δι' οὗ καθιᾶσι τὰ
 20 σιδήρια οἱ θέλοντες ἑαυτοὺς ἀνελεῖν. — Τοῖς σπάρτοις] ὡς ἀπὸ εὐθέος οὐδετέρου τὸ σπάρτον. — Παραιρήματα ποιοῦντες] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, τελαμῶνάς τινας ἀποσχίζοντες τῶν ἱματίων, ὥσπερ ζώνας ἐποιοῦν καὶ πλέκοντες αὐτὰ, καὶ ποιοῦντες ὥσπερ σχοινία, οὕτως αὐτοῖς ἐχρῶντο
 25 πρὸς τὸ ἀπάγγεσθαι. — Ἐπεγένετο γὰρ νῦξ τῷ παθήματι] ἐπειδὴ εἶπε τὸ πολὺ τῆς νυκτός, ἵνα μή τις εἴπῃ, Καίτοι ἐν ἡμέρᾳ ταῦτα ἐγένετο, λέγει ἐν τῷ μέσῳ τὸ, ἐπεγένετο γὰρ νῦξ. — Φορμηδόν] ὡς ἔαν τις πλέξῃ φορμῶς, τοὺς καλουμένους ψιάθους, τοὺς μὲν κατὰ μῆκος
 30 αὐτῶν τιθέντες, ἄλλους δὲ πλαγίως ἐπιβάλλοντες κατ' αὐτῶν. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο τῶν Κερκυραίων τὴν ὀμότητα εἰς τοὺς ἀποθάνοντας, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὸν ἐκείνων θάνατον τοῦ πρὸς ἐκείνους μίσους ἐπαύσαντο. — Ἦνδραποδίσαντο] ὡς ἀνδραπόδοις ἐχρήσαντο.

XLIX. Καὶ ἐκπέμψαντες τ. Κ.] ἀντὶ τοῦ καὶ ἐκβαλόντες τοὺς ὄντας ἐκεῖ Κορινθίους. — Αὐτοὶ Ἀκαρνᾶνες οἰκῆτορας ἀπὸ πάντων] ἀφ' ἑκάστης γὰρ πόλεως Ἀκαρνανίας ἀπέστειλαν τοὺς οἰκῆσοντας.

L. Ἡϊόνι] Λυκόφρων [417].

L. Τὸν μὲν γὰρ Ἦων Στρυμόνος Βισαλία. — 2. Κομισθέντος] ἀχθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου. — Μεταγραφάμενοι] οἰονεῖ μεθερμηνεύσαντες.

LI. Περιεῖλον] καθεῖλον. — Ἐκ τῶν δυνατῶν] ἀντὶ τοῦ πάνυ καὶ ὡς ἐνεδέχετο.

LII. Αὐτόθεν] ἀπὸ τῆς ἡπείρου. — 3. Πάντων μάλιστα] σημειῶσαι ὅτι πάντων λέγει καὶ οὐ πασῶν.

LIII. 3. Προσβολή] ἀντὶ τοῦ προσόρμισης καὶ καταγωγῇ. § ἐπιθεσις. — Ἦσσον] ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. — Κακουργεῖσθαι] ἤγουν ληστευεσθαι. — Ἀνέχει] ἀνα-
 60 τίνει καὶ ἀναπέπταται.

LIV. Κατασχόντες οὖν] ἀντὶ τοῦ προσορμίσαντες ἐν αὐτοῖς τοῖς Κυθήροις. ἰστέον δὲ ὅτι δύο πόλεις ἦσαν τῶν Κυθήρων, μία μὲν ὁμώνυμος, ἑτέρα δὲ, ἣ Σκάνδεια

λέγεται, ἐν τῇ νήσῳ τῶν Κυθήρων παρὰ θάλασσαν κειμένη. — 3. Ἐπιτηδειότερον] ἀντὶ τοῦ συμφερόντως τούτοις τοῖς Κυθηροῖς. — Αὐτοῖς] τοῖς Κυθηροῖς. — Ἀνέστησαν] ἤγουν μετώκισαν. — 4. Ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὐ καιρὸς εἴη] στρατοπεδεύόμενοι εἰς τὸ
 5 ἐπικαιρότατον τῶν χωρίων. — Οὐ καιρὸς εἴη] ἀντὶ τοῦ, ὅπου δυνατόν ἐφαίνετο αὐτοῖς καὶ χρήσιμον τῇ δυνάμει τῇ ἑαυτῶν δηλονότι.

LV. Τοιαύτας] ἤγουν πολεμικάς. — Διέπεμψαν] διαμερίσαντες ἐπέμψαν. — Ὡς ἐκασταχόσε εἶδει] εἰς
 10 τὰ ἐν ἑκάστοις τόποις φρούρια. — Τῶν περὶ τὴν κατάστασιν] οἶον τῶν περὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν καὶ τὴν χώραν. — Περιεστώτος πολέμου τ. κ. ἀ.] προσπιπτόντων αἰφνίδιον πάντοθεν τῶν πολεμίων, καὶ ἄνευ τοῦ δύνασθαι προφυλάξασθαι. — 2. Οἷς τὸ μὴ ἐπιχειροῦμενον
 15 ...] οἷς τισιν Ἀθηναίοις τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν αἰεὶ τι πράττειν καὶνὸν ὑστέρησις ἐδόκει τῶν προσδοκῶντων. § οἷς Ἀθηναίοις μόνον ἐκεῖνο ἀπρακτόν ἦν τὸ μὴ ἐπιχειροῦμενον. ὡς δὲ γὰρ οὗτος *** οὐκ ἦν αὐτοῖς ἀπρακτόν μόνον θελήσασιν οὐδέν. — 4. Ἀτολμότεροι] ἀκνηρότε-
 20 ροι. — Κινησίαν] ὑπὲρ ἑαυτῶν δηλονότι. — Διὰ τὸ ... κακοπραγεῖν] διὰ τὸ μὴ πιστεύειν αὐτοὺς μηκέτι μηδέν. κακοπραγῆσαντες γὰρ παρ' ἐλπίδα οὐκ εἰωθότες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ ἀστοχεῖν, οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδα βεβαίαν εἶχον.

LVI. Τὸν μὲν δχλον] τὸ πλῆθος. — Ἐρόβησεν] εἰς φυγὴν ἔβαλεν. — Ἐπιδρομή] ἀντὶ τοῦ ἐξ ἐπιδρομῆς, δι' αἰφνιδίας ἐφόδου. — 2. Ἐς Ἐπίδουρον] ἄλλη ἐστὶν Ἐπίδουρος ἐν τῷ ἰσθμῷ. — Τὴν Λιμηρὰν] οὐκ ἀπὸ λιμοῦ οὕτως ὠνόμασται, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν
 30 λιμένας, ἀντὶ τοῦ λιμενηρὰν. — Σφίσι] τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὑπὸ τῶν Αἰγινητῶν. — Πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἔστασαν] ὁμόφρονες καὶ φίλοι τοῖς Λακεδαιμονίοις ὄντες.

LVII. Τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσῃ] ἤγουν τὸ παραθαλάσσιον. — 2. Συνετείχιζε] συνελαμβάνετο τοῦ τειχίσματος. — 3. Κατασχόντες] ἀντὶ τοῦ προσορμίσαντες τῇ
 40 Θυρέᾳ· οὐ γὰρ λέγει κρατήσαντες. — 4. Μεταστήσαι] μετανάστας ποιῆσαι. — Τοὺς ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Σφακτηρίᾳ.

LVIII. Ἐχειρία] διάλειψις τοῦ πολέμου. — Συν-
 45 αλλαγείν] φιλιθεῖν. — Ἀξιούντων ...] ἀντὶ τοῦ δηλούντων καὶ παραγγελλόντων ὅα ἕκαστος παρὰ τοῦ ἑτέρου ἐπλεονεκτήθη.

LIX. Οὔτε πόλεως ὧν ἐλαχίστης ...] δημηγορία
 46 Ἐρμοκράτους Συρακουσίου. τὸ προοίμιον ἐκ συστάσεως τοῦ ἰδίου προσώπου. σημειῶσαι τὸ παθητικόν. Τέμνεται ἡ δημηγορία αὐτῇ τῷ δικαίῳ καὶ τῷ συμφέροντι καὶ τῷ δυνατῷ, οὕτω· δίκαιον μὲν γὰρ, φησὶ, πρὸς τοὺς δημοφύλους συμβῆναι, καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἰρεῖ-
 50 σθαι πόλεμον· εἴτα δὲ καὶ συμφέρον μὴ ἔαν καταδουλωθῇναι Σικελίαν· τὸ δὲ δυνατόν, ὅτι, ἐὰν ὁμονοήσωμεν, βραδίως τῶν ἐναντίων περισσόμεθα. — Οὔτε πόλεως ὧν ἐλαχίστης, ὧ Σικελιώται] οἱ περὶ καταλύσεως πολέμου

παραينوῦντες αἰεὶ ὑποπτεύονται διὰ φόβον καὶ μαλακίαν· τὸν πόλεμον φεύγοντες ταῦτα παραινέειν. διὸ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης τοῦτο ποιεῖ. ἅμα δὲ καὶ αὖξει τὸ ὄνομα τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ἵνα συγγνώμην ἔχουσιν αὐτῷ οἱ λόγοι, μετὰ παβήσεως καὶ φρονήματος προερχόμενοι. 5
τὸ δὲ οὐ πονουμένης προσέθηκεν, ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὡς ὅτι διὰ τοῦτο ἔρξῃ τῆς εἰρήνης, ὅτι ἡ πόλις αὐτοῦ νῦν καταπονείται. — Οὔτε πονουμένης] κατ' ἀμφοτέρω συνιστᾷ ἑαυτὸν ὁ Ἑρμοκράτης, καὶ κατὰ τὸ εἶναι ἐνδόξου πόλεως, καὶ κατὰ τὸ μὴ πονεῖν τῷ πολέμῳ τὴν πόλιν αὐτοῦ· δι' ἧς μάλιστα εἰώθασιν ἀπιστεῖν πρὸς τοὺς λέγοντας. § Διὰ δύο αἰτίας εἰώθαμεν ἀπιστεῖν τοῖς συμβουλευούσιν, ἡ διὰ τὸ εἶναι ἄδοξον τὸ πρόσωπον, ἡ διὰ τὸ οἰκείων ἔνεκα χρεῶν λέγειν. τοῦ πρώτου παραδείγμα Ὅμηρος [Il. B, 200].

Δαιμόνι, ἀτρέμας ἦσο καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε
οἱ σέο φέρτεροί εἰσιν.

τοῦ δευτέρου [Od. B, 186].

Σφ' οἴκῳ δῶρον ποτιδέγμενος, αἶκε πόρῃσιν,

καὶ τὰ ἐξῆς. ἅπερ ἀμφοτέρω μαρτυρεῖ ἑαυτῷ ὁ Ἑρμοκράτης μὴ ὑπάρχειν. — 2. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ...] συμπέρασμα. τὸ γὰρ προοίμιον ὁμολογούμενον. — Τοῦ πολεμεῖν] τὰ μετὰ ἄρθρου λεγόμενα ἀπαρέμφρα ὀνόματα μᾶλλον εἰσιν ἢ ῥήματα. — Τί ἂν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγῃν ...] τὸ μὲν « πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγῃν » πάντα ὅσα ἐνεστὶ πολέμῳ κακὰ, φησὶν, ἐπιλεγόμενος. ἡ δὲ διάνοια· περιττὸν ἐν εἰδόσι διηγείσθαι ὡς χαλεπὸν ἔστι πόλεμος· οὔτε γὰρ ἐφίεται τις αὐτοῦ δι' ἄγνοιαν, οὔτε ἀποτρέπεται διὰ φόβον, ἂν γε δὴ σχῆσειν πλεόν ἑλπίσιν. — Οὔτε ἀμαθία] γλυκὺς ἀπείρῳ πολεμος. — Συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν ...] τοῖς πολεμῆσέουσιν. § συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν, ἔρῳσι τῶν χρημάτων, τὰ κέρδη ποιεῖν αὐτοὺς καταφρονεῖν τῶν δεινῶν τῶν ἐν τοῖς πολέμοις, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ πλεονεκτῆσθαι παρὰ τῶν ἄλλων καὶ δουλεῦσαι τι. — Οἱ δέ] οἱ πολεμῆσειόντες. Ὅμηρος [Il. Θ, 57].

Χρεῖοι ἀναγκίη, πρό τε.

— 3. Αὐτὰ δὲ ταῦτα] τὰ δύο ἅπερ εἶπεν. — Εἰ μὴ ἐν καιρῷ ...] εἰ δὲ μὴ ἐν καιρῷ ἑκάτεροι πολεμεῖν ἐθέλοιεν, οἱ τε τῶν ἐξ αὐτοῦ κερδῶν δηλονότι ἐφίεμενοι καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι μὴ ἔλασσοῦσθαι, ὠφελιμώτατα ἂν διαλλαγεῖεν. συνίστησι δὲ διὰ τούτων, ὅτι οὐ δεῖ τὸν περὶ εἰρήνης συμβουλευόντα πολέμου κατηγορεῖν, (ἔωλον γάρ,) ἀλλὰ μᾶλλον τῆς κατ' αὐτὸν ἀκαίριας. — Ἐκάτεροι] οἱ τε διὰ κέρδος ἴδιον πολεμοῦντες δηλονότι καὶ οἱ διὰ τὸ μὴ ἀφαιρηθῆναι τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς. — 4. Τὰ γὰρ ἴδια ...] τὸ ἐξῆς, τὰ ἴδια εὖ θέσθαι. — Ἐκαστοι] τῶν Σικελιωτῶν. — Θέσθαι] οἰκονομῆσαι. — Νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντίλ. ...] τὸ μὲν δι' ἀντιλογίῳν, δι' ἀντιβρίθσειον καὶ λόγων· τὸ δὲ καταλλάττειν, διαλλάττειν· ἴσον δὲ τὸ προσῆκον ἐκάστῳ καὶ δίκαιον· τὸ δ' ὡς ἐγὼ κρίνω, ὡς ἐγὼ νομίζω. ἡ δὲ διάνοια· εἰ

νῦν, φησὶν, μὴ προχωρήσει ἐκ τῆς ἐκκλησίας ταύτης τὸ νομίζειν ἑκαστον ἔχοντα τὸ ἴδιον ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀδικεῖσθαι, ὕστερον πάλιν πολεμήσομεν, ἂν δοξῇ, μετὰ τὸ ἀπελθεῖν τοὺς Ἀθηναίους. τέως δὲ νῦν βέλτιόν ἐστι τὸ διαλλάττειν, ἐν ὧν ἐπικαίεται ἡμῖν οἱ Ἀθηναῖοι. — ἴσον ἐκάστῳ ἔχοντι] Ὅμηρος [Od. I, 42].

Μή τίς μοι ἀτεμβόμενος κίσι ἴσῃς.

LX. Ἡ ξύννοδος] ἡ συναγωγή ἡ ἐνθάδε. — Καὶ διαλλακτάς] λείπει τὸ χρή· βούλεται γὰρ εἶπεῖν, ὅτι καὶ χρή διαλλακτάς· ἀπὶ κοινοῦ δὲ ἀκουστέον τὸ ὡς ἐγὼ κρίνω. § Ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρή, ἐν' ᾧ, χρή νομίσαι τοὺς Ἀθηναίους ἀναγκασιτέρους τῶν λόγων. — Περὶ τῶνδε] διαλλαγῶν. — Οἱ δύνανται ἔχοντες μεγ.] ἡγουν δυνάτωτατοι ὄντες. — Ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες] τινὰ τὰ ὀλίγαις ναυσὶν οὐκ ἔχουσι. — Καὶ ὀνόματι ἐννόμῳ...] 15 πρόσχημα μὲν ποιοῦνται τὴν πρὸς τοὺς Χαλκιδεῖς συμμαχίαν, ὡς διὰ συγγένειαν νομίμως αὐτοῖς ξυμμαχοῦντες· φύσει δὲ πολέμιοι πᾶσιν ὄντες Σικελιώταις, τὸ ἴδιον συμφέρον διὰ τῆς περὶ τὸ συμμαχεῖν εὐπρεπείας κατασκευάζονται, τούτέστι θηρῶνται. — Εὐ- 20 πρεπῶς] πιθανῶς. — Ἐς τὸ ξυμφέρειν] εἰς τὸ ἑαυτοῖς ξυμφέρειν. — 2. Τοὺς ἄνδρας] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Ποιούντων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἡμῶν. — Τέλεσι] ταῖς δαπάναις. ὅθεν καὶ εὐτελής καὶ πολυτελής. — Ἐκεῖνοις] τοῖς Ἀθηναίοις. τὸ δὲ προκοπτόντων, προσδοποιούντων, καὶ εὐτρεπιζόντων, ἡγουν προκοπῇ καὶ ἐπίδοσιν ποιούντων ἡμῶν τῆς ἀρχῆς ἐκεῖνοι. ἡ δὲ διάνοια· τῶν Σικελιωτῶν ἡμῶν αὐτῶν κακῶς αὐτοὺς διαθέντων τοῖς οἰκείοις 25 δαπανήμασι, καὶ περιαιροῦντων καὶ περικοπτόντων τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς πρὸς τὸ ἐκεῖνοις συμφέρον, εἰκὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅταν γνῶσιν ἡμᾶς ἐκτετραχυμένους, ἐπελθόντας πλείονι στρατῷ καταδουλώσεσθαι τὰ ἐνταῦθα.

LXI. Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ...] ὁ νοῦς τῶν λεγομένων τοιούτος· χρή, εἰ σωφρονούμεν, ἐκάστους ἡμῶν τῶν Σικελιωτῶν τὰ ἀλλότρια ἐπικτωμένους, καὶ ἄρπάζον- 30 τας, μᾶλλον τοὺς συμμάχους ἐπάγεσθαι, ἢ περὶ τὰ ἐτοίμα βλάπτοντας· τούτέστιν, ὅταν, τῶν ἰδίων ἡμῶν καλῶς ἐχόντων καὶ ἀδείως διακειμένων, βουλώμεθα κατὰ πλεονεξίαν ἀλλότρια ἐπικτήσασθαι, τότε δεῖ τοὺς συμμάχους ἐπάγεσθαι, καὶ τοὺς κινδύνους ὑφίστασθαι, καὶ μὴ 40 ὅταν ὁ κίνδυνος περὶ τῶν οἰκείων ἡμῶν γίγνηται. — Τὰ μὴ προσήκοντα] τὰ ἀλλότρια. — Νομίσαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρή. — Τὰς πόλεις καὶ τὴν Σικελίαν] τὴν Σικελίαν πᾶσαν ὡς μίαν πόλιν ἔλαβε. καὶ φησὶν ὅτι, εἰ πόλεμον ἔξομεν, διαφθαρσόμεθα. ὅπερ ἐπὶ μιᾷ πό- 45 λεως συμβαίνει. — Ἐπιβουλεύμεθα] ἐξ ἐπιβουλῆς πάσχομεν. — Κατὰ πόλεις δὲ δίσταμεν] διηρημένως κατοικοῦμεν. — 2. Κοινῇ] γνώμῃ δηλονότι. — Παρεστάναι δὲ μηδενί] μὴ νομιζέτωσαν διὰ τὸ συγγενεῖς, φησὶν, εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις οἱ Χαλκιδεῖς ἐν ἀσφαλείᾳ καθεστάναι. 50 οὐ γὰρ διότι πολέμιόν ἐστι τὸ Δωρικὸν γένος τῇ Ἰωνικῇ, διὰ τοῦτο ἐχθροὶ ὄντες οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Δωριεῦσιν ἐπείσιν, ἀλλ' ἐπιέμενοι τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν. τὸ

δὲ, οὗτοι τὸ δίκαιον μάλλον τῆς ξυνθήκης παρέσχοντο, ἀντὶ τοῦ, προθυμότερον ἤπερ ἐχρῆν κατὰ συμμαχίαν ἐδοθήσαν. — Παρεστάναι δὲ δόξαν ἐπέρχεσθαι. § ἀπὸ κοινοῦ τὸ χρῆ. — Τῇ ἰαδί ξυγγενείᾳ ὡς ἀναφέ-
 5 ρον δηλονότι τὸ γένος εἰς τοὺς Ἴωνας. — Ἀσφαλές εἰρηναῖον, ἐπιτήδειον, ἀκίνδυνον. — 3. Δίχα πέφυκεν ἡ Σικελία δηλονότι. — Ἐπίασιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἀ κοινῇ κεκτήμεθα] ἡγουν ὦν κοινῇ κεκτήμεθα τὴν ἀπό-
 10 λασιν. — 4. Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — 5. Προνοῖ- σθαι] ἀντὶ τοῦ προσκέπεσθαι. — Ἐτοιμοτέρους] ἀντὶ τοῦ ἐτοίμοις. — Πέφυκε] φύσιν ἔχει. — Ἐπὶ τὸν ἡγουν τὸ κρεῖττον. — 6. Ὅσοι δὲ γινώσκοντες αὐτὰ...]

80 ὅσοι, φησὶν, γινώσκοντες αὐτὸ, ὅτι πέφυκεν ἄνθρωπος διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν ἐθέλειν τοῦ εἰκοντος, φυλάτ-
 15 τεσθαι δὲ τὸ ἐπὶ, μὴ ὀρθῶς προνοοῦμεν, καὶ προσκο- πόμεν, ἀμαρτάνομεν. — Πρεσβύτατον ἤκει κρίνας] τὸ ἐξῆς, πρεσβύτατον εὖ θέσθαι. τούτεστιν, ἐν πρώτοις τοῦτο φυλάττεσθαι καὶ εὖ διαθεσθαι. τούτεστιν, τὴν δού-
 20 λωσιν. — Τὸ κοινῶς φοβερὸν ἅπαντας εὖ θέσθαι] κοινῶς φοβερὸν ἢ δούλωσις ἢ παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβουλεο- μένη πᾶσιν ὁμοίως. ὡς καὶ Ἱπποκράτης [Aphorism. 2. 46] « Δύο πόνοι ἅμα γινόμενων ὁ σφοδρότερος ἀμαυ-
 25 ροῖ τὸν ἕτερον. » — 7. Τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγῇ...]

30 εἰ πρὸς ἀλλήλους εἰρηνεύοιμεν, τάχιστα ἂν ἡ τῶν Ἀθη- ναίων ἐπιβουλὴ ἀδεστέρα ἔσται. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπι- φέρει, διότι οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας γῆς ὀρμύνονται πρὸς ἡμᾶς, (οὐ γὰρ εἰσιν ἀστυγεῖτονες,) ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλε-
 35 σαμένων. καὶ εἰ τοῦτο ποιήσομεν οὕτως, οὐκέτι πόλεμος πόλεμον διαδέξεται, ἀλλ' εἰρήνην τὴν διαφορὰν. σκόπει
 40 δὲ πῶς τὸν πόλεμον εὐφύμως διαφορὰν καλεῖ. — Αὐ- τοῦ] τοῦ κοινῶς φοβεροῦ δηλαδὴ. — Τῶν ἐπικαλεσα- μένων] ἡγουν τῶν Χαλκιδίων. — 8. Οὕτως] οὕτως, ὡς εἶπεν, [ῥήτοι] εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίμεν. — Οἱ τ' ἐπὶ κλητοὶ] οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι. — Εὐπρεπῶς ἄδικοι
 45 ἐλθόντες] οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ προφάσεως εὐπρεποῦς ἐλθόν-
 50 τες, ὡς δῆθεν συμμαχοῦντες τοῖς ἐνθάδε Χαλκιδεῦσιν, εὐλόγως ἄπρακτοι ἀπελεύσονται, διαλλαγέντων ἡμῶν. — Ἄδικοι] (Hom. II. 1, 63) :

Ἀρρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος.

40 — Εὐλόγως] εὐλόγως φησὶ διὰ τὸ ξυμβῆναι.

LXII. 3. Καὶ εἰ τις βεβαίως...]

45 βεβαίως τι καὶ πάντῃ πάντως οἶεται πράξειν, καὶ κρα- τήσιν τῶν ἐναντίων, ἥτοι διὰ τὸ δικαίως αὐτοῖς ἐπιέναι νομίζειν, ἢ διὰ τὸ ἰσχυρὸς οἶσθαι τυγχάνειν, μὴ χαλε-
 50 παίνετω, εἰ παρὰ τὴν ἰδίαν οἴησιν τε καὶ ἐλπίδα σφαλ- λόμενος ἐλέγχεται ὑπ' ἐμοῦ, ἐνθυμηθεὶς ὅτι πολλοί, δικαίως τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας διανοηθέντες,
 55 οὐ μόνον οὐκ ἡμύναντο αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ προςα- πύλοντο, καὶ ἕτεροι, δι' ἰσχὺν ἐλπίσαντες πλεονεκτῆ-
 60 σιν τῶν πέλας, πρὸς τῷ μὴ σχεῖν πλέον, καὶ τὰ αὐτῶν προςαπώλεσαν. διὰ τούτων δὲ τὸ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἐλεγχο- μένους χαλεπαίνειν συνάγεται. — Βίᾳ] ἰσχύϊ. — Οἱ μὲν] οἱ μετιόντες σὺν δίκῃ τοὺς ἀδικούντας. — Οὐχ

ὅσον οὐκ ἡμύναντο] ἡγουν οὐ μόνον οὐκ ἡμύναντο. — Προσκαταλιπεῖν] προσζημιωθῆναι. — 4. Τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως...]

6 οὐχ, ὅτι ἀδικεῖται, εὐτυχεῖ δι- καίως· οὐ γὰρ, ἐπειδὴ ὁ τιμωρούμενος προηδίκηται, διὰ τοῦτο ἐπεξίων εὐτυχῆσει. δίκαιον μὲν γὰρ τὸν ἀδι-
 8 κηθέντα εὐτυχῆσαι κατὰ τὴν εἰσπραξίν τῆς τιμωρίας, οὐ μὴν καὶ ἀποβαίνειν οὕτως. οὐδὲ δ' ἰσχυρὸς, φησὶ, διὰ τὸ ἐλπίζειν ἐκ τῆς δυνάμεως κρατήσιν, διὰ τοῦτο καὶ τὸ βέβαιον ἔχει. — Ἐπὶ δὲ ἀστάθμητον...]

10 τὸ δὲ ἀστα- τον τῆς τύχης καὶ τὸ ἀδύνατον ὡς ἐπιτοπλεῖστον πέφυκε
 15 κρατεῖν. ἔστι γὰρ πολλάκις νικῆσαι καὶ ἀπὸ ἰδίας ἀρε- τῆς, ἐκτὸς τύχης. — Κρατεῖ] τὴν ἰσχὺν ἔχει. — Προ- μηθεῖα] προγνώσει, σκέψει.

LXIII. Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου...]

18 καὶ νῦν τῆς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς ἐπιλαθώμεθα
 23 δι' ἀμφοτέρω, διὰ τε δηλαδὴ τὸ ἀδύνατον τυγχάνειν, εἰ πεισόμεθα τι ὑπ' ἀλλήλων, καὶ διὰ τὸ τοὺς Ἀθηναίους ἤδη φοβεροὺς ἡμῖν εἶναι παρόντας, ἱκανὰ νομίσαντες αἰτία τῆς ἀποτροπῆς ταῦτα. — Καὶ τὸ ἐλλίπες τῆς γνῶμης] καὶ τοῦτο, φησὶν, ἐνθυμηθέντες, ὅτι ἂ προσε-
 28 δοκήσαμεν πράξει (τούτεστιν κρατῆσαι κατὰ τὸν πόλε- μον) ἐλλίπως ἐγένετο, καὶ οὐ κατὰ τὰς ἡμετέρας γνώ-
 33 μας ἀπέβη· ταῦτα οὖν αὐτὰ, μὴ κατὰ τὴν ἡμετέραν γνῶμην γενόμενα, ἱκανὰ κωλύματα ἡμῶν καὶ ἐμπόδια γεγενῆσθαι νομίσωμεν, καὶ τούτοις εἰργχθέντες εἰς τὸ μὴ
 38 προβῆναι ἡμῖν τὰ πράγματα ὡς ἡδουλόμεθα, τοὺς ἐπικειμένους ἡμῖν πολεμίου ἀπράκτους ἀποπεμφώμε-
 43 θα. — 2. Τὸ ζύμπαν τε δὴ γινώμεν] τὸ σύνολον δὲ εἰ- δέναι, φησὶ, χρὴ ὅτι, πεισθέντες μὲν ἡμεῖς, τὰς πατρίδας ἐλευθέρας οἰκήσομεν, ἀπ' ὧν ὀρμύνομεν, καὶ τὰ ἐξῆς.
 48 — Πόλιν ἐξόντες ἕκαστος] τὴν ἰδίαν. — Αὐτοκράτορες] δεσπόται τῆς ἑαυτῶν πόλεως. — Ἀμυνώμεθα] τὸ ἀμυ-
 53 νώμεθα ἐπὶ καλοῦ. ἐνταῦθα γὰρ ἐπὶ τῶν δύο σημασιῶν ἔλαβεν αὐτὸ, καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ. — Ἀπι-
 58 στήσαντες] τοῖς ἐμοῖς λόγοις δηλονότι. — Οὐ περὶ τοῦ
 63 τιμωρήσασθαι τινα] λείπει τὸ, δ' ἀγὼν ἡμῖν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τοῦ δουλωθῆναι. τοῦτο γὰρ ἡθικῶς ἀποκέκοπται. — Εἰ τύχοιμεν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ τιμωρήσασθαι τινα. — Τοῖς ἐχθίστοις] τοῖς Ἀθηναίοις. — Οἷς οὐ χρή] τοῖς Σικελιώταις.

LXIV. Πόλιν τε μεγίστην παρεχόμενος] ἀντὶ τοῦ ἐκ
 40 μεγίστης πόλεως ὀρμύνμενος. — Καὶ ἐπιών τῳ μάλλον] καὶ δυνάμενος δηλονότι ἄλλω ἐπιέναι. δῆλον δὲ ὡς οὐχ ἀπλῶς περὶ ἑαυτοῦ μόνον λέγει τοῦτο, ἀλλὰ κοινῶς περὶ τῆς πόλεως τῶν Συρακουσίων. — Ἐπιών τῳ] 45
 50 Ὁμηρος

Οὔτε σοὶ οὔτε τῳ ἄλλῳ.

— Προειδομένους αὐτῶν] ἥτοι προγνόντες τὰ πράγματα, ἢ προνοοῦντες ἑαυτῶν, ἵνα ὁ νοῦς ἢ τοιοῦτος, συμβῶ-
 55 μεν προνοήσαντες ἡμῶν αὐτῶν. — Μηδὲ μωρία φιλο-
 60 νεικῶν ἡγεῖσθαι...]

65 οὐδὲ ἀξιώ διὰ μωρίαν φιλονεικῶν ἡγεῖσθαι καὶ νομίζειν τῆς τε ἰδίας γνῶμης αὐτοκράτωρ εἶναι καὶ αὐτεξούσιος, καὶ τῆς τύχης, ἥς τινας οὐκ ἄρχω

ἄνθρωπος ὢν. — 3. Καὶ περιβρύτου] τοῦτο οὐ παρέργως τίθεικεν, ἀλλ' ἐμφῆναι βουλόμενος, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν κατὰ τοὺς ἄλλους κοινωνία, διὰ τὸ νησιώτας εἶναι. — "Οτ' ἂν ξυμβῇ] ὅταν καιρὸς γένηται. — Ξυγχωρη-
 5 τόμει] φιλιωθῆσόμεθα. — Λόγοις κοινοῖς] λόγους συμ-
 βουλευτικοῖς. — 4. Τοὺς δὲ ἀλλοφύλους] τοὺς Ἀθηναίους. καὶ ἐν τῇ πρώτῃ [c. 102]: « Ἀλλοφύλους ἅμα ἡγήσάμε-
 νοι. » — Εἶπερ καὶ καθ' ἑκάστους ...] εἶπερ καὶ, ὠντινων-
 οῦν βλαπτομένων ἐν Σικελίᾳ, τὸ πᾶν ἔθνος ἀσθενέ-
 10 στερον γινόμενον κινδυνεύει. — 5. Οἰκείου] συγγενικοῦ.
 LXV. Πειθόμενοι] πεισθέντες. — Αὐτοὶ μὲν κατὰ
 σφᾶς αὐτοὺς ξυνην.] ὁμονόησαν ἀλλήλοις καθ' αὐτοὺς,
 μὴ κοινολογησάμενοι τοὺς λόγους τοῖς Ἀθηναίοις. —
 Γνώμη] σκέψαι. — Μοργαντίνην εἶναι] ἀντὶ τοῦ ἀπο-
 15 δοθῆναι] ἔστι δὲ Σικελικὸν πόλισμα. — Τακτόν] ὠρι-
 σμένον. — 2. Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Τοὺς
 ἐν τέλει ὄντας] τοὺς περὶ Πυθόδωρον. — Εἶπον ὅτι
 ξυμβήσονται] ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲν δέονται αὐτῶν
 εἰς ξυμμαχίαν ἔτι, καθὼ ἐσπίεσαντο εἰς ἑαυτοὺς πάντες
 20 οἱ Σικελιώται. Τὸ δὲ παρακαλέσαντες ἀντὶ τοῦ εἰς ἑαυ-
 τοὺς καλέσαντες. — Κάκεινοις κοιναῖς] οἷον τοῖς Ἀθη-
 ναίοις, ἵνα, ἐάν τις βουληθῇ ἀπὸ Σικελίας πλεῦσαι κατ'
 αὐτῶν, συμβαλλόμενος Πελοποννησίοις, κωλύουσιν αὐ-
 τόν. — Κάκεινοις] τοῖς συμμαχοῖς. — Αὐτῶν] τῶν
 25 στρατηγῶν τῶν Ἀθηναίων. — 3. Καταστρέψασθαι] δου-
 λῶσαι. — 4. Καὶ τὰ ἀπορώτερα] ἀδύνατα. — Κατεργά-
 ζεσθαι] νικᾶν. — Αἰτία δ' ἦν ...] αἰτία δ' ἦν τοῦ
 ταῦτα νομίζειν ἣ ἐν τοῖς πλείστοις πράγμασιν εὐπρα-
 γία παρὰ προσδοκίαν τοῖς Ἀθηναίοις, ἣ ἐλπίδας ἰσχυρὰς
 30 παρῆχε τοῦ πάντα κατεργάζεσθαι δύνασθαι.
 LXVI. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους] μετὰ θάλασσαν. — Ὡς χρὴ
 δεξαμένους τοὺς φεύγοντας ...] ὁ νοῦς τοιοῦτός ἐστιν· οἱ
 μὲν πλείονες τῶν Μεγαρέων ἐβούλοντο σπείσασθαι πρὸς
 τοὺς φυγάδας αὐτῶν· οἱ δὲ τοῦ δήμου πρостаταί, νομί-
 35 ζοντες ἀδύνατόν τι πρᾶγμα τοῦτο ἔσεσθαι, διὰ τὸ μὴ
 δύνασθαι καρτερεῖν (ὃ ἔστι συμπολιτεύεσθαι) τοὺς δη-
 μοτικούς μετὰ τῶν φυγάδων διὰ τὰ κακὰ τὰ μέλλοντα
 ἔσεσθαι παρὰ τῶν φυγάδων, οὗτοι τοῦτο δέισαντες λό-
 γους προσφέρουσιν. — Τῶν ἔξω] τῶν φυγάδων. — 2.
 40 Τὸν ὄρου] τὸν σύλλογον τὸν γινόμενον περὶ τῶν φυ-
 γάδων, τοῦ δεῖν δέξασθαι αὐτούς. — 3. Ἐνδοῦναι] αὐτοῖς
 δηλονότι. — 4. Αὐτοὶ μόνοι] ἥτοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων
 ξυμμάχων, ὧν εἶγον ἔξωθεν τῆς Πελοποννήσου. ἢ μό-
 νοι λέγει ἀντὶ τοῦ ἐκτὸς τῶν Μεγαρέων. ἄνω δὲ πόλιν
 45 αὐτὰ τὰ Μέγαρα καλεῖ. — Τὴν ἄνω πόλιν] τὴν ἀκρό-
 πολιν.
 LXVII. Ἐπλίνθουεν τὰ τείχη] πλίνθους λαμβάνον-
 τες ἐτείχιζον. — Ἀπείχεν οὐ πολὺ] οὐκ ἀπέχε, φησί,
 τῶν Μεγαρῶν ἡ Μίνωα, ἣ αὐτὸ τὸ δρυγμα τὸ ἐν τῇ
 50 Μινώᾳ. — 2. Περίπολοι] τῶν φυλάκων οἱ μὲν ἰδρυμένοι
 καλοῦνται, οἱ δὲ περίπολοι ἰδρυμένοι μὲν οὖν εἰσὶν οἱ
 ἀεὶ παρακαθεζόμενοι καὶ πολιορκοῦντες, περίπολοι δὲ
 οἱ περιεργόμενοι καὶ περιπολοῦντες τὰ φρούρια ἐν τῇ
 φυλάττειν. — Ἐλασσον ἄνωθεν] ἔλασσον ἀπέχοντες

ἤπερ οἱ ἐν τῷ δρυγματι καθήμενοι. πρὸς τὸ ἀπείχεν οὐ
 πολὺ τὸ ἔλασσον ἄνωθεν. — Ἥσθητο οὐδεὶς] τῶν Με-
 γαρέων δηλονότι. — 3. Ἐως] ἡμέρα. — Οἱ προδι-
 δόντες ...] οἱ προδιδόντες δηλαδὴ τοῖς Ἀθηναίοις τὰ
 Μέγαρα πλοῖον κατέφερον ἐκάστης νυκτός ἐπὶ θάλατ- 5
 ταν, τεθεραπευκότες τὸν ἐπὶ τῶν πυλῶν ἄρχοντα, ὅπως
 αὐτοὺς μὴ κωλύη, ὡς δῆθεν ἐπὶ ληστείας ἐκπλέοντας
 τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐν τῇ Μινώᾳ φυλαττόντων καὶ αὐθις
 πρὸ ἡμέρας ἀνέφερον αὐτὸ εἰς τὸ τεῖχος, ὅπως ἀφανές
 δῆθεν ἦ τοῖς Ἀθηναίοις, τί χρὴ φυλάττεσθαι. οὐ γὰρ 10
 ὄντος οὐδενὸς ἐν τῷ Μεγαρικῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ,
 διὰ τὸ ἐντὸς τειχῶν μεθ' ἡμέραν κρύπτεσθαι τὸ ἀκάτιον,
 ἀπορον ἦν γινώσκειν τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτ' ὠντινων ληστεύ-
 ονται. — Ἀκάτιον ἀμφηρικόν] πλοιάριον ἐκατέρωθεν
 ἐρεσσομένον, ἐν ᾧ ἕκαστος τῶν ἐλαυνόντων δικωπία 15
 ἐρέττει. — 4. Τότε] ὅτε προεδίδοντο τὰ Μέγαρα. —
 Ὡς τῷ ἀκατίῳ] ὡς τοῦ ἀκατίου μέλλοντος εἰσχομίζε-
 σθαι. — Ἀπὸ ξυνηθήματος] τῶν Μεγαρέων δηλονότι. —
 Κώλυμα οὕσα προσθῆναι] ἀντὶ τοῦ κωλύουσα συγκλει-
 σθῆναι. — 5. Καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν ...] ὑπερβα- 20
 τόν. τὸ δὲ ἐξῆς, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν μαχόμενοι
 τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν. τοὺς δὲ
 προσβοηθοῦντας λέγει περὶ ὧν ἔφη διὰ μέσου, « ἦσθητο
 γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι. » — Ἐπιφερομένοις]
 τοῖς ἐπερχομένοις. 25
 LXVIII. 2. Ἀντισχόντες] ἤγουν ἀντιστάντες. —
 Σφᾶς] ἤγουν τοὺς Πελοποννησίους. — 3. Ξυνέπεσε]
 συνέβη. — Θησόμενον τὰ δπλα] ἤγουν ἀποθησόμενον.
 — Οἱ δ'] ἤγουν οἱ Πελοποννήσιοι. — 4. Οἱ πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους πράξαντες] ἤγουν οἱ συνθέμενοι τοῖς Ἀθη- 30
 ναίοις. — 5. Ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς] ἤγουν συμφωνία ἦν.
 — Ἐσπίπτειν] μετὰ βάρους εἰσέρχεσθαι. — Μὴ ἀδι-
 κῶνται] ἤγουν μὴ βλάπτωνται. — Ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς
 μᾶλλον ἐγίνετο] ἀντὶ τοῦ, ἐν ἀσφαλείᾳ δὲ μᾶλλον
 ἐμμελλον ἔσεσθαι ἀνοίξαντες τὰς πύλας. — 6. Ἀηλιμμέ- 35
 νων δὲ αὐτῶν] ἤγουν τῶν προδοτῶν. — Καταγορεύει]
 καταγγέλλει. — Τοῖς ἐτέροις] τοῖς μὴ εἰδόσι. — Ξυ-
 στραφέντες] συσπειραθέντες. — Ἐπεξίνεαι] κατὰ τῶν
 Ἀθηναίων. — Εἰ τε μὴ πείσεται τις, αὐτοῦ τὴν μάχην
 ἔσεσθαι] εἴτε μὴ πείσονται οἱ ἀντιστασιῶται, τὴν μά- 40
 χην ἔσεσθαι οὐ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ πρὸς ἀλλή-
 λους τοῖς Μεγαρεῦσιν. — Ἐδήλουν δὲ οὐδέν] ἀντὶ τοῦ
 οὐδὲ ὅλους ἐδήλουν.
 LXIX. Οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί] οἱ ἐκτὸς ἔτι
 ὄντες τῶν Μεγαρῶν καὶ μήπω εἰσελθόντες. — 2. Σιδη- 45
 ρός τε] λιθοργός. — Ὑλην] ἄλλην δηλονότι. — Ἀπε-
 σταύρου] χρηρακώματα ἐποιοῦν. — 3. Ὅσον οὐκ ἀπε-
 τετέλεστο] ἀντὶ τοῦ παρὰ μικρὸν ἀπετελέσθη. — Οἱ
 ἐν τῇ Νισαίᾳ] οἱ Πελοποννησίοι δηλονότι. — Ἐχρῶντο]
 σίτω δηλονότι. — Τῷ τε ἄρχοντι] ἤγουν τῷ ἄρχοντι 50
 τῶν Λακεδαιμονίων. — 4. Ὅμολογήσαντες] ἤγουν συμ-
 φωνήσαντες.
 LXX. 2. Τῷ λόγῳ] ἀντὶ τοῦ τῇ φήμῃ. — Σφᾶς]
 ἤγουν τοὺς περὶ αὐτόν.

LXXI. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις] οἱ στασιδασάντες. — Σφίσι] τοῖς Μεγαρεῦσιν. — Οὐκ ἐδέξαντο] τὸν Βρασιδαν. — 2. Περιεῖδιν] περισκοπεῖσαι. — Σφίσιν] τοῖς Μεγαρεῦσιν.

LXXII. Διανενοημένοι] σκοπὸν ἔχοντες. — Πέμψαι] ἀγγελοῦν δηλονότι. — Ἀπῆλθον πάλιν] ἤγουν ἐπανεστρέψαν εἰς τὰς Θήβας. — 2. Τῶν δὲ ψιλῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Οὐδαμῶθεν] ἤγουν ἀπὸ οὐδενὸς τόπου. — 3. Ἀντεπεξέλασαντες] ἤγουν τοὺς ἵππους κινήσαντες. — 10 Εἰς χεῖρας ἤεσαν] συνεπλάκυσαν. — Ἐπὶ πολὺ] διάστημα χρόνου δηλονότι. — 4. Ἀπέδωσαν] τοῖς Βοιωτοῖς. — Τῷ παντὶ ἔργῳ] τῷ τῆς μάχης. — Πρὸς τοὺς ἐαυτῶν] ἐχώρησαν δηλονότι.

LXXIII. Περιορωμένοι] ἀντὶ τοῦ περιορῶντας. — 15 Ὅποτερον ἢ νίκη ἔσται] εἴτε τῶν Ἀθηναίων εἴτε τῶν Λακεδαιμονίων. — 2. Καλῶς δὲ ἐνόμιζον ...] θαυμαστικὰς ἦν καὶ στρατηγικωτάτῃ ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπινοία. Ἰσχυρὸν γὰρ χωρίον καταλαβόντες ἡσύχαζον, ἵνα μήτε οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοὺς διὰ τὴν τοῦ χωρίου ἰσχύον 20 ἐπίωσιν ἐπὶ πολέμῳ, μήτε οἱ Μεγαρεῖς καταγνώσιν αὐτῶν ὡς ἡττηθέντων, καὶ ἀποσταῖεν. ἐπεὶ δὲ ἐύρων τοὺς Μεγαρεῖς πρὸς τὴν τύχην δρῶντας, καὶ τῷ νικῆσαντι προστεθῆναι, οὐχ ἱκανοὺς ἐαυτοὺς πρὸς ἀπάντησιν τῶν Ἀθηναίων δρῶντες, καὶ δεδιότες τὸ μέλλον, 25 ἡσύχαζον, προσποιούμενοι μὴ θέλειν πρῶτοι ἀρᾶς τῆς μάχης, ἐκφοβούμενοι δὲ καὶ τοὺς Μεγαρεῖς μὴ προσχωρῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Εἰ μὲν γὰρ μή...] εἰ μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀμελήσαντες Μεγαρέων, μὴ βοηθήσοντες παρεγένοντο, οὐκ ἂν ἐμελλον οἱ Μεγαρεῖς εἰς τὴν 30 τύχην σκοπεῖν, καὶ τὸ μέλλον ἐσσεθαι περιμένειν, (ἤγουν, εἰ οἱ Λακεδαιμόνιοι παρόντες νικήσουσιν,) ἀλλ' εὐθὺς, ὡς σαφῶς Λακεδαιμονίων ἡσσηθέντων, Ἀθηναῖοις ἐμελλον ἐαυτοὺς παραδίδειν· νῦν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ Ἀθηναίους ἂν τυχεῖν πολεμήσειν μὴ βουληθέντας. — Οὐκ ἂν ἐν 35 τύχῃ γίνεσθαι σφίσιν...] οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ τύχῃ θέσθαι τοὺς Μεγαρεῖς τὸ μέλλον, καὶ περιμένειν ὁπότεροι κρατήσουσιν. ἢ δὲ διάνοια· εἰ μὴ ὥφθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ὑπὸ τῶν Μεγαρέων ἐλθόντες, οὐκ ἂν οἱ Μεγαρεῖς ἐν ἐλπίδι τινὸς ἐγένοντο, ἀλλὰ, καθάπερ ἡττηθέντων 40 Λακεδαιμονίων, καὶ διὰ τοῦτο μὴ παραγενομένων, ὡς οὐκ οὐσης αὐτοῖς βοηθείας, εὐθὺς ἂν τοῖς Ἀθηναίοις ὡς νενικηκόσι παρέδωκαν τὴν πόλιν· ὥστε σαφῶς στερηθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τῶν Μεγαρέων· νῦν δὲ ἐλθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν ἐλπίδι ἐγένοντο κρατήσειν 45 τῶν Μεγαρέων, εἰ οἱ Ἀθηναῖοι μὴ βούλονται διαγωνίζεσθαι. — 4. Μὴ ἐπιόντων] λείπει τῶν Λακεδαιμονίων. — Λογιζόμενοι κ. οἱ ἐκ. στρ.] ἐνῆλλακται ἢ πτωσίς ἀντὶ τοῦ, λογιζομένων καὶ τῶν ἐκείνων στρατηγῶν, τούτεστι τῶν Ἀθηναίων. ἢ δὲ διάνοια· τῶν Ἀθηναίων 50 οἱ στρατηγοὶ παρετάξαντο μὲν ὡς ἐς μάχην, ἡσύχαζον δὲ, λογιζόμενοι μὴ ἴσον εἶναι τὸν κίνδυνον αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Πελοποννήσις· ἀναλογιζόμενοι ὅτι νικήσαντες μὲν μικρὰ κερδαίνουσι, Μέγαρον λαβόντες, νικηθέντες δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως ἀπολέσουσι. τὸ γὰρ μαχιμώτατον

καὶ κράτιστον ἦν αὐτόθι τῶν Ἀθηναίων. — Ἐκείνων] τῶν Ἀθηναίων. — Τοῖς δὲ...] οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, πολλὰ μὲν ἔχοντες δύναμιν αὐτόθι, ἀρ' ἐκάστης δὲ πόλεως αὐτοῖς ὀλίγου μέρους παρόντος, οὐκ ἐφοβούντο τὴν ἤταν, νομίζοντες, εἰ καὶ κατὰ κράτος ἡττηθεῖεν, οὐ με- 5 γάλως βλάψειν τὰς πατρίδας. — Ἐπισχόντες] ἐκάτεροι δηλονότι. — Πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι] πρὸ τοῦ ἀπελθεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους. — Ὀρμήθησαν] ἤλθον. — Τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἀρχουσιν] ἤγουν τοῖς συμμάχοις τοῦ Βρασιδου. — Δεξάμενοι] τὸν Βρασιδαν δηλονότι. — 10 Τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων] ἤγουν τῶν προδοτῶν.

LXXIV. 2. Ὀφθήσαν] ἐρωράθησαν. — Ὀρκώσαντες] εἰς ὅρκους ἐμβαλόντες. — 3. Οἱ δέ] οἱ φυγάδες. — Ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο] ἀντὶ τοῦ ἐπειδὴ ἀρχεῖν 15 ἤρθησαν.

LXXV. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους] μετάδασις. — 2. Βιθυνῶν Θρακῶν] σημειῶσαι ὅτι καὶ οἱ Βιθυνοὶ Θρᾶκες. — Τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου] τὴν κατὰ τὸ Βυζάντιον· ὅτι ἡ κατὰ τὸ Βυζάντιον Χαλκηδὼν Μεγαρέων 20 ἐστὶν ἀποικία.

LXXVI. 2. Ἐπράσσετο] ἀντὶ τοῦ προεδίδωτο. — Τὸν κόσμον] ἦτοι τὴν πολιτείαν. — 4. Τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ] ὅν δηλονότι. — Ἀρόροι] ἤγουν πανδημεῖ. — Κινούμενα] ἀντὶ τοῦ ταραττόμενα. — 6. Ἢ πείρα] ἤγουν 25 ἢ πρᾶξις. — Καὶ οὐσης ἐκάστοις...] καὶ οὐσης ἐκάστοις οὐκ ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος καταφυγῆς τοῖς τῶν Ἀθηναίων λησταῖς, διὰ τὸ πλησίον εἶναι τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων, καὶ δύνασθαι αὐτοῖς βοηθεῖν, ἂν τι πάθωσιν ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν. — Κατὰ χώραν] ἦτοι 30 κατὰ τὴν οἰκίαν τάξιν. — Τοῖς δέ] ἤγουν τοῖς Βοιωτοῖς. — Καταστήσειν αὐτά] οἱ Ἀθηναῖοι τὴν δημοκρατίαν. — Ἐς τὸ ἐπιτήδειον] αὐτοῖς δηλονότι.

LXXVII. Εἶρητο] συνεπεφώνητο.

LXXVIII. Βρασιδας δὲ...] τῶν ἐς τρικαίδεκα 35 τέλους τῆς ἑκτῆς, ἀρχὴ τῆς ἐβδόμης. — Παρὰ τοὺς ἐπιτηδέους] τοὺς φίλους. — Διάγειν] διαβιάζειν. — Ἐπορεύετο] ὁ Βρασιδας. — 2. Ἦγον] ὠδήγουν. — Ἐπιτήδειος ὢν] φίλος. — Διέναι] διοδεῦσαι. — Ἐλλησιν] Ἑλληνας λέγει τοὺς περὶ τὰ Φάρσαλα, οἱ 40 Ἀχαιοὶ λέγονται. — Δυναστεία μᾶλλον...] ὅτι μᾶλλον δυναστεία ἢ περὶ ἰσονομίαν ἐγγωρίως ἐχρῶντο οἱ Θεσσαλοὶ. — 3. Αὐτῷ] τῷ Βρασιδᾷ. — Τούτοις] ἤγουν τοῖς ἐάσαι τὸν Βρασιδαν διέναι. — 4. Οἱ δὲ ἄγοντες] οἱ περὶ τὸν Πάναιρον. — Ξένοι ὄντες] φίλοι. — Οὐκ ἂν 45 προελθεῖν] ἤγουν ἐφασκεν οὐκ ἂν προελθεῖν. — 6. Ξυστῆναι τὸ κωλύσον] συναθροισθῆναι τοὺς κωλύοντας.

LXXIX. 2. Ἐξήγαγον] οἱ ἐκ τῆς Πελοποννήσου δηλονότι. — Πολέμιος μὲν οὐκ ὢν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — 3. Αὐτοῖς] ἤγουν τῷ Περδίκκῳ καὶ τοῖς ἐπὶ Θρά- 50 κης ἀρεστώσι τῶν Ἀθηναίων.

LXXX. Τῇ ἐκείνων γῇ] ἤγουν τῇ Λακωνικῇ. — Ἐτοίμων ὄντων] τῶν Χαλκιδέων καὶ τοῦ Περδίκκου. — Ἐπικαλουμένων] ἀντὶ τοῦ προκαλουμένων. — 2. Βου-

λομένοις ἦν] ἡγουν τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 3. Καὶ τότε ἐπραξαν...] σημειῶσαι τὸ Λακωνικὸν ἔργον τὸ εἰς τοὺς Ἑλλωτας γενόμενον, καὶ ὅπως αὐτοὺς λαθραίως διέφθειραν. — Φρονήματος] ἀλαζονείας. — 4. Προκρίναντες] ἀντὶ τοῦ προκρίθέντων. — Οἱ μὲν] οἱ διςχιλιοι. — Οἱ δέ] ἡγουν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

LXXXI. Πλείστου ἀξίον] ἡγουν ὠφελοῦντα τὴν Λακεδαίμονα. — 2. Μέτριον] ταπεινόν.

LXXXIII. 3. Μέσῳ δικαστῇ] ἀντὶ τοῦ μεσίτη καὶ διαιτητῇ. § Ἡ τῶν προϋχόντων ἀρετὴ ἐν τε πόλεσι καὶ ἐν στρατείαις πανταχοῦ καθίσταται τὸ ὑπέρκοον, καὶ τῶν ἐναντίων ποιεῖ μὴ καταφρονεῖν. ἐν μὲν τοῖς Ἑλλησι τὸν Βρασίδαν καὶ τὴν αὐτοῦ στρατικὴν, ἐν τοῖς ἡμετέροις δὲ Βελισάριον εἰς παράστασιν τοῦ παρόντος λόγου παραβάλλομεν. — 4. Ἡεὶ αὐτόν] τὸν Περδίκκην. — 5. Ἄκοντος] τ. ὧ Περδίκκου δηλονότι. — Τοῖς λόγοις] τοῦ Ἀρβριδαίου.

LXXXIV. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει] μετὰ θάλασσαν. — 2. Οἱ δέ] οἱ Ἀκάνοιοι. — Δέχεται] τὸ πλῆθος τὸν Βρασίδαν. — Ὡς Λακεδαιμόνιος] οἱ γὰρ Λάκωνες βραχυλόγοι. Ὁμηρος [II, Γ, 213].

Ἦτοι μὲν Μενέλαος ἐπιτροχάδην ἀγόρευε, παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως.

LXXXV. Ἐκπεμφεῖς] ἀποστολῇ. — Ἐπαληθεύουσα] βεβαίη, κυροῦσα. — Ἀθηναίοις] τὸ ἐξῆς, Ἀθηναίοις πολεμήσειν. — 2. Εἰ δὲ χρόνῳ ἐπλήθομεν...] εἰ δὲ βραδέως παρεγενόμεθα, μηδεὶς ἡμῖν μέμψεται· ἐλπίσαντες γὰρ τοὺς Ἀθηναίους ταχέως καταλύσειν, καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἀττικὴν πολέμου παύσεσθαι βραδίως, τῆς δοκίσεως ἐσφάλημεν. — Τοῦ ὑμετέρου κινδύνου] τῆς ὑμετέρας συμμάχιας. — Νῦν γὰρ, ὅτε παρέσχεν] νῦν γὰρ, ὅτε τὰ πράγματα παρουσίας ἡμῖν ἐξουσίαν παρέσχεν. — Παρέσχεν] ἔδωκεν ὁ καιρὸς. — 4. Ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι...] ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰς κίνδυνον τηλικούτον κατέστημεν, διὰ τῆς ἀλλοτρίας ὁδοιπορήσαντες, καὶ προθυμίαν ἅπασαν ἐνεδεξάμεθα, ἐλπίσαντες τὴν παρουσίαν ἡμῶν ἀσμένους ὑμῖν ἔσεσθαι, οὓς γε, καὶ πρὶν ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν προαιρέσει φίλους εἶναι, ἤξιν τε ὁπότε βουλοίμεθα, ὥς παρὰ φίλους ἀφικέσθαι. — Βουλομένοις ἔσεσθαι] αὐτοῖς δηλονότι τοῖς συμμαχοῖς. ἡ δὲ σύνταξις Θουκυδίδους. — Ἀνεβρίψαμεν] ἀπὸ μεταφοράς τῶν κύδων. — 6. Καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἔξωπιστήν...] καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐμῆς ἐξόδου λέγων οὐ πιστευθήσομαι, ἀλλὰ προφασίζεσθαι δοξῶ, ἐλευθεροῦν ἐπαγγελόμενος τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ τῷ ἀδικεῖν τι αὐτοὺς, ἢ ἀδύνατος εἶναι βοηθεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἂν ἐπίωσι τοῖς συμμαχοῖς.

LXXXVI. Ὅρκοις τε Λακεδαιμονίων...] τὸ ἐξῆς, ὅρκοις μεγίστοις τὰ τῶν Λακεδαιμονίων τέλη καταλαβόν· ἀντὶ τοῦ, ποιήσας ὁμοῦσι τοὺς ἄρχοντας τῶν Λακεδαιμονίων. — Οὐχ ἵνα ἔχωμεν] οὐ γὰρ δεόμεθα συμμάχιας... — 4. Ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερίαν] γράφεται ἄσφαλῃ· καὶ ὁ νοῦς ἔχει ὧδε· οὐδὲ γὰρ φανεράν ἐπιφέ-

ρειν νομίζω τὴν ἐλευθερίαν, εἰ, καταλείψας τὸ πάτριον, (ἡγουν τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν,) δουλῶσω τὸ πλέον τοῖς ὀλίγοις, ἥτοι τοὺς ἄλλους Ἀκανθιαίους τοῖς στασιάζουσιν, ἢ τὸ ἔλασσον, τοὺς αὐτοὺς Ἀκανθιαίους, τοῖς πᾶσιν, ἡγουν τοῖς Μακεδόσιν ἢ Θεσσαλοῖς, ἢ τυχόν τοῖς Λακεδαιμονίοις. τοὺς γὰρ αὐτοὺς Ἀκανθιαίους πολλοὺς τε καὶ ὀλίγους ἐφῆσεν εἶναι, πρὸς μὲν τοὺς στασιαστάς πολλοὺς, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους, Μακεδόνας τυγχόν καὶ Λακεδαιμονίους, ἐλάσσους. — Εἰ, τὸ πάτριον παρεῖς...] εἰ, τὴν πάτριον ἐκάστοις πολιτείαν καταλύσας, ἢ τὸν δῆμον καταδουλώσω τοῖς ὀλίγοις, ἢ τοὺς ὀλίγους τῷ δήμῳ. — 5. Τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς] τῆς τῶν Ἀθηναίων. — Οἷς τε] ἡγουν ἐφ' οἷς. — Ἐχθίονα...] χειρόνως καὶ [μετὰ] πλείονος μίσους κατακτώμενοι τὴν ἀρχήν. — Ὅ μὴ ὑποδείξας] ὁ μὴ προεπαγγειλόμενος. τὸν Ἀθηναῖον αἰνίττεται. — Κατακτώμενοι] ἀναδεξάμενοι. — 6. Ἀπάτη γὰρ εὐπρεπεῖ...] τοῖς γὰρ ἐν δυνάμει, φησὶν, οὓσιν, ὥσπερ ἐσμέν ἡμεῖς, αἰσχρὸν ἐστὶ μετὰ ἀπάτης εὐπρεποῦς κτήσασθαι, ἥπερ βίαια μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ· τὸ μὲν γὰρ βιάσασθαι τῷ τῆς ἰσχύος δικαίῳ γίνεται, καὶ ὥς παρέσχεν ἰσχὺν ἢ τύχην, τὸ δὲ ἀπατῆσαι ἀπὸ γνώμης ἀδίκως γίνεται. — Ἀπάτη... αἰσχρὸν] Ὁμηρος [II, Η, 243].

Ἄλλ' οὐ γάρ τ' ἐθέλω βαλέειν τοιοῦτον ὄντα λάβρη ὀπιπεύσας, ἀλλ' ἄμφαδόν, αἶκε τύχωμι.

—Τὸ μὲν γὰρ] τὸ βίαι' ἐμφανεῖ. — Τὸ δέ] τὸ ἀπάτη εὐρεπεῖ.

LXXXVII. Περιωπὴν] ἀντὶ τοῦ περίσκεψιν, ἢ περιάρθρωσιν, ἢ πρόνοιαν, ἢ ἐξέτασιν. Διαφόρων] ἀντὶ τοῦ διαφερόντων. — Πρὸς τοὺς ὄρκους βεβαίωσιν...] πρὸς τοῖς ὄρκοις, φησὶν, οὓς ὥμοσα, οὐκ ἂν σφιδίτη παρ' ἐμοῦ πίστιν βεβαίωτέραν λαβεῖν, εἰ μὴ ἀναμείνητε τὰ ἔργα, καὶ θεάσθησθε αὐτὰ ἀφομοιούμενα τοῖς λόγοις οἷς νῦν λέγω, πίστιν βεβαίαν τοῦ συμπερεῖν αὐτὰ τῶν λόγων παρεχομένων. — Ἀναθρούμενα] φανερά· γινόμενα. — 2. Εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα] εἰ δ' ἐμοῦ ταῦτα προτείνοντος καὶ ἐπαγγελλομένου, φήσετε μὴ δύνασθαι ἥτοι ἐλευθερωθῆναι ἢ συμμαχεῖν, μενούσης δὲ τῆς φιλίας ἀξιώσετε ἡμᾶς διωθεῖσθαι, ὑφορώμενοι μὴ ἄρα οὐκ ἀκίνδυνος ὑμῖν ἡ ἐλευθερία γένηται· ἐπεὶ δὲ εἰ λέγοιτε ὥς δίκαιον τούτους ἐλευθεροῦν οἱ καὶ δύνανται δέξασθαι τε καὶ κατασχεῖν τὴν ἐλευθερίαν, ἄκοντα δὲ μηδὲν ἀναγκάζειν ἐλευθεροῦσθαι· μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας καὶ τὰ ἐξῆς. — Ἐμοῦ] τὸ ἐμοῦ ὀρθοτονητόν. — Ἀδύνατοι] προσέρχεσθαι δηλονότι ἡμῖν. — Κακούμενοι] ὑφ' ἡμῶν. — Διωθεῖσθαι] ἡμᾶς δηλονότι. — Προσαναγκάζειν] ἐλευθεροῦσθαι δηλονότι. — Ἐπ' ἀγαθῷ] τῶν Λακεδαιμονίων, Βρασίδα, ἐπ' ἄλλων μὲν οὐ· πῶς γὰρ ἂν, ἐπ' ἀγαθῷ ἀφίξων, ἦλθε σὺν βαρεῖα τῇ στρατιᾷ, δαῖων αὐτῶν τὴν γῆν; — 3. Ἀνάγκας] ἡγουν αἰτίας. — Τῶν μὲν Λακεδαιμονίων] λείπει τὸ ἐνεκεν. — Προσχωθήσεσθε] ἡμῖν δηλονότι. — Οἱ δὲ Ἑλληνες] ἀντὶ τοῦ τῶν Ἑλλήνων. — 4. Οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν...] οὐ γὰρ ἂν εὐλόγως

ἐγχειροῖμεν ἐλευθεροῦν τοὺς Ἑλληνας, οὐδ' ἂν δικαίως τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦσθαι ἐλευθεροῦν ἐπεχειροῦμεν, εἰ μὴ κοινή πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι τοῦτο συνέφερε. — Ἐτέρους] τοὺς Ἀθηναίους. — Ἀυτονομίαν] ἰσότητα. 6 — α. Πρὸς ταῦτα] οἱ ἐπιλογοί. — Πρὸς ταῦτα] ἀφορῶντες δηλονότι. — Καταθέσθαι] ἑαυτοῖς δηλονότι. — Τὸ κάλλιστον ὄνομα] τὴν ἐλευθερίαν.

LXXXVIII. Πολλῶν λεχθέντων... ἐπ' ἀμφ.] ἀμφιβόλων λόγων λεχθέντων. — Κρύφα ψηφισάμενοι] 10 κατὰστασιν κρίσεως ποιήσαντες. — Καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις] ἀντὶ τοῦ, ὅρκον ἐξ αὐτοῦ λαβόντες, εἰς ὅρκον αὐτὸν ἐμβαλόντες, καὶ ἐκ τούτου πίστιν δεξάμενοι. ὅτε γὰρ λέγομεν, πιστῶ σε ὅρκῳ, ἀντὶ τοῦ, ὅρκον ἐκ σοῦ λαμβάνω, πιστοῦμαι σε δὲ ὅρκῳ, ἀντὶ τοῦ, ὅρ- 15 κων σοι δίδωμι. — 2. Στάγειρος] ἡ τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους πατρίς. — Ξυναπέστη] τῶν Ἀθηναίων.

LXXXIX. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος] μετά- 5 σις. — Ἐπὶ τὸ Δῆλιον] δηλονότι ἀπαντῆσαι. — Διαμαρτίας] ἀστοχίας. — Τῶν ἡμερῶν] τῶν συμπεφωνημένων. — Εἰς ἄς] ἦγουν ἐν αἷς. — Ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοῖς] ἐξείπον. — 2. Βοηθείας... πάντων Βοιωτῶν] ἦγουν πάντων τῶν Βοιωτῶν συνδραμόντων εἰς τὸ βοηθῆσαι. — Προκαταλαμβάνονται] ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν. 25 — Ἡ Χαϊρώνεια] πόλις Βοιωτῶν. — Τὸ ἁμάρτημα] τὴν προδοσίαν.

XC. 2. Τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεῶν] ἱερὸν ναοῦ διαφέρει· ἱερὸν μὲν αὐτὸς ὁ προσιερωμένος τόπος τῷ θεῷ, νεὸς δὲ ἐνθα ἴδρυται αὐτὸ τὸ ἀγαλμα τοῦ θεοῦ. — Ἀνέβαλ- 30 λον] ἀναρρίπτοντες ἐτίθουν. — Σταυρούς] ὀρθὰ ξύλα. — Ἡ καιρὸς ἦν] ἕως ἐοίδου ὁ καιρὸς. § ἦγουν ἐν ᾧ ἦν ἐπικαιρότατον καὶ ἀρμοδιώτατον. — 3. Μέχρις ἀρίστου] ἀρίστον τὸ νῦν λεγόμενον ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ· οὐ γὰρ δυναμέθα ἐπὶ ἐσπέρᾳ λαβεῖν αὐτὸ, ἐπεὶ ἔλεγεν ἂν καὶ 35 τὴν πέμπτην, ὡς καὶ τὰς ἄλλας. — Ὑπομένων] ἦγουν ὑπολειφθεὶς ἐν τῷ Δηλίῳ.

XCI. Προχωροῦντας ἐπ' οἴκου] ἦγουν ἀπομακρύναντας τοῦ Δηλίου. — Βοιωταρχῶν] Βοιωτάρχος καὶ Βοιωτάρχης. — Κινδυνεῦσαι] διὰ κινδύνου χωρῆσαι.

XCII. Χρῆν μὲν, ὧ ἄνδρες Βοιωτοί...] διαιρεῖται ἡ δημηγορία αὕτη τῷ συμφέροντι καὶ τῷ δικαίῳ, ὑποφαίνει δὲ ὀλιγάκις καὶ τὸ δυνατόν. § Ἡ παρούσα δημηγορία πλεῖον ἔχει τοῦ ἀναγκαίου, ἅφ' οὗ καὶ ἀρ- 40 χεται, ὥστε ἀνάγκη πολεμεῖν πολεμίοις οὔσι. § Ἡ μὲν πρότασις ἐξ ἐπιπλήξεως τῶν μὴ συνεπαινούντων μάχεσθαι· ἡ δὲ κατασκευὴ ἐκ διαβολῆς τῶν Ἀθηναίων, ὅτι πανταχοῦ ἔχθροί· τὸ δὲ συμπέρασμα προτρεπτικὸν εἰς τὰ πρακτέα κατὰ διορισμὸν τίσιν τῶν ἀνθρώπων 45 ἔτι μᾶλλον προμηθητέον. — Διὰ μάχης ἐλθ.] τὸ ἐξῆς, Ἀθηναίους διὰ μάχης ἐλθεῖν. — 2. Ἀσφαλέστερον ἐδ.] τὸ μὴ πολεμῆσαι. — Οὐ γὰρ τὸ προμηθᾶς...] ὁ νοῦς οὕτως· οὐχ ὁμοίως δεῖ τὸν ἐπιβουλευόντα καὶ τὸν ἐπιβουλεύμενον ἀσφαλῶς μεταχειρίζειν, ἀλλὰ

δῆλον ὅτι δεῖ προκινδυνεύειν τὸν ἐπιβουλεύμενον. Ὅμηρος [II. X, 101].

Ἀλλὰ περὶ ψυχῆς θεόν Ἐκτορος ἱποδάμιο.

οὐ γὰρ ὁμοῖον ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τῆς σφετέρας μάχεσθαι καὶ ὑπὲρ πλείονος· τοῦτο μὲν γὰρ φανερώς ἀδίκον, 5 ἐκεῖνο δὲ καὶ μᾶλλον δίκαιον. — Οἷς ἂν ἄλλος ἐπὶ] ἐκ τῶν τοῦ Αἰσώπου μύθων, ἄλλος ἄλλον ἀγρεῦσαι θέλων τρέχει τις, ἄλλος δ' ἄλλον ἐκ κακοῦ σώζων. — Ὁρεγόμενος] ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι. — 3. Πάτριόν τε ὕμιν] ἀπὸ τοῦ ἔθους ἡ ἐργασία τοῦ δυνατοῦ· προανα- 10 φωνεῖ δ' ὁ μέλλει διὰ παραδείγματος ὕστερον ἀποδείξει. — Ἀθηναίους δέ...] τὸ συμφέρον μεταληπτικὸν ἀπὸ προσώπου καὶ τρόπου. — 4. Πρὸς τε γὰρ τοὺς...] τοῖς πρὸς τοὺς ἀστυγεῖτονας ἀντιπάλους ἴσοις καθιστα- 15 μένοις ἐλευθερία περιγίγνεται. διόπερ καὶ ὁ καὶ σύνδεσμος περιττός. § ἦγουν οἱ γὰρ πρὸς τοὺς ἀστυγεῖτονας ἀντιπαλαίνοντες καὶ ἀντιμαχόμενοι καὶ ἐλεύθεροί εἰσιν. — Πρὸς τούτοις] τοῖς εἰρημένοις. — Ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν] ἦγουν ἀγωνίσασθαι μέγρι θανάτου. — Ἀγῶνος] ἀντὶ τοῦ κινδύνου τοῦ ἐκ τῆς μάχης ἀπαν- 20 τῶντος. — Διακείται] ὑπόκειται. ὡς αὐτοῖς ὑποτέτακται, ὡς ἔχει πρὸς αὐτούς. — Οὐκ ἀντίλεκτος] ἀντὶ τοῦ ἀναμφίβολος. — Εἷς ὁρος οὐκ ἀντίλεκτος] ὡς μηδένα ὁλως ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἡμῶν ὅρον ἀναμφισβήτητον πρὸς αὐτοὺς καταλειφθῆναι. ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι πᾶσαν κα- 25 ταδουλώσονται τὴν Βοιωτίαν. — 5. Τοσοῦτ' ἐπικινδυνότεραν...] τοσοῦτον ἡ τούτων γειννιάσις ἐστὶ φοβερώτερον, ἥπερ τῶν ἄλλων, οἷς γειννῶμεν. — Ἰσχύος που θράσει] ἦγουν μετὰ θρασεῖας ἰσχύος. — Ἐξω δρῶν] τῶν ἑαυτοῦ. — 6. Πολλὴν ἀδειαν τῇ Βοιωτίᾳ... 30 κατεστ.] ἦγουν ἀφοδὸν πεποιθήκαμεν τὴν Βοιωτίαν. — 7. Τοῖς πρὶν ἔργοις] τοῖς ἑαυτῶν. — Τὰς προσκηούσας ἦγουν τὰς συγγενικάς. Ὅμηρος [II. Z, 200].

Μηδὲ γένος πατέρος αἰσχυμένον.

— Πιστεύσαντες δὲ τῷ θεῷ] ἐντεῦθεν ὁ Δημοσθένης 35 ὁρμώμενος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ὀλυμπιακῶν [§ 10], καὶ τῶν θεῶν εὐνοίαν ἱκανὴν ἐφη εἶναι νίκην ἐπαγαγεῖν Ἀθηναίους, εἰ βούλωνται πολεμεῖν Φιλίππῳ. — Πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι] ἦγουν βοηθήσειν ἡμῖν τὸν θεόν. — Οἷς δὲ γενναῖον] ἦγουν πάτριον καὶ ἀπὸ γένους. — Καὶ τὴν 40 ἄλλων] δηλονότι γῆν.

XCIII. Τῆς ἡμέρας ὅψε ἦν] ἦγουν ἐσπέρα ἦν κλί- 5 ναντος τοῦ ἡλίου. — Προέμιζεν ἐγγύς] ἐπλησίασεν. — 2. Καθίσας] τὸ στράτευμα δηλονότι. — Αὐτῷ] τῷ Δηλίῳ. — Καὶ τοῖς Βοιωτοῖς] κατὰ τῶν Βοιωτῶν. — 45 3. Καλῶς αὐτοῖς εἶχε] τοῖς Βοιωτοῖς δηλονότι τὰ τῆς συντάξεως. — Ἐθέντο] περιέθεντο. — Ὡςπερ ἐμελ- λον] μαχέσασθαι. — 4. Ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἰκοσι...] οἷον ὡς ἐπὶ πάντας τοὺς στρατηγούς τοὺς ἑαυτῶν εἰς κ' καὶ ε' τάξεις ἔταξαν κατὰ βάθος. 5

XCIV. Ἀθηναῖοι μὲν οἶδε δπλῖται] Ἀθηναίων Ὅμηρικόν [ad I, 89]. — 2. Μελλόντων ξυνίειν] ἐκατέρων τῶν στρατῶν.

XCV. Δι' ὀλίγου] λόγου δηλονότι· ἢ ἐν βραχεῖ χρόνῳ· τὸ ἴσον δὲ ἔχει πολλοῖς λόγοις, καὶ ὑπομιμνήσκειν μᾶλλον ἢ προτρέπειν δύναται. — 2. Ἀναρρίπτου-μεν] ριψοκινδύνως λαμβάνομεν. § ἀντὶ τοῦ, οὐ προς-
 5 ἡκόντως τοσόνδε κίνδυνον ἀναδεγόμεθα. — Ἐν γὰρ τῇ τούτων] γῇ δηλονότι. — 3. Χωρήσατε οὖν...] τὸ ἐξῆς, χωρήσατε οὖν ἐς αὐτοὺς ἀξίως τῆς πόλεως. — Ἐς αὐτούς] τοὺς ἐναντίους. — Καὶ τῶν πατέρων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξίως.

10 XCVI. Τὸ δὲ πλεόν] τοῦ στρατοῦ. — Φθάσαντος] νῦν ἀντὶ τοῦ καταλαβόντος. — Προσέμιξαν δρόμῳ] αὐτοῖς δηλονότι προέχοντες. 2. Οὐκ ἤλθεν ἐς χεῖρας] ἤγουν οὐ συνέμιξαν. — Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθεν] ἑκατέρων δηλονότι τὰ ἔσχατα. — ῥύακες] βρέματα ὑδρηγὰ.
 15 — Ξυνέστηκει] ἑκατέρωθεν ἐστὼς ἐμάχετο. — 3. Καὶ ἐπῆσαν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθη-
 ναίοις. — Κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν ὀλίγῳ τόπῳ. — 4. Πρὸς τὸ μαχόμενον] μέρος τῶν Βοιωτῶν τὸ ἐπὶ μάχην ὑπομένον. § πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ
 20 μὴ ἡττημένον. — Ἐκράτει] κρείττον ἦν. — Ὡσά-
 μενοι] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — 5. Ξυνέθη...] τὸ ἐξῆς, ξυνέθη ἐς φόβον καταστῆναι. — Ὑπερρηνέν-
 των] τῶν ἱππέων τῶν Βοιωτῶν δηλονότι. — 7. Οἱ μὲν] τινὲς τῶν Ἀθηναίων. — Αὐτῶν] τῶν Βοιωτῶν.
 25 — Ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον] κωλυσάσης τὸν πόλεμον.
 — 9. Φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες] ἐν τῷ Δηλίῳ.

XCVII. Ἀνελόμενοι] ἀνελόντες. — Φυλακὴν] δηλονότι τῶν πολεμίων νεκρῶν, ἵνα μὴ ἀσπόνδους αὐτοὺς ἀνέλωνται οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπεβούλευον] ἐσχέ-
 30 πτοντο. — 2. Ἐπὶ τοὺς νεκρούς] ἐπὶ τῇ ἀναίρεσει τῶν νεκρῶν. — Πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ] πρὶν, φησί, ἐπανέλθῃ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτός. — Δράσειαν] ἔδρασαν. — Παραβαίνοντες] ἀθετοῦντες. — Τὰ νό-
 μιμα] ἤγουν τοὺς νόμους. — 3. Καθεστηκός] ἐννομον.
 35 — Ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων] ἤγουν εἰσβάλλοντας πο-
 λεμικῶς κατὰ τῆς ἀλλήλων γῆς. — Αὐτόθι] ἐν τῷ ἱερῷ. — Πλὴν... χρῆσθαι] ἀνευ τοῦ χρῆσθαι. — Πλὴν... χέρνιβι χρῆσθαι] ἤγουν οὐ οὐκ ἦν θεμιτὸν ψαῦσαι αὐτοὺς, ἤγουν τοὺς Ὀθηαίους, εἰ μὴ ὅτε τὰς
 40 χεῖρας καθαίρειεν δι' αὐτοῦ, δηλονότι τοῦ ὕδατος, μέλλοντες τῶν θυμάτων ἀψεσθαι. — Ἀνασπάσαντας] ἀνιμνησαμένους, ἤγουν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος ἀνιμωμέ-
 νους πρὸς τὰς κοινὰς χρεῖας χρῆσθαι. — 4. Τοὺς ὁμω-
 χέτας] ὁμωχέται οἱ συμμετέχοντες τῶν αὐτῶν ναῶν
 45 καὶ τῶν ἱερῶν. — Αὐτούς] τοὺς Βοιωτούς. — Ἀπιόν-
 τας] τοὺς Ἀθηναίους.

XCVIII. Οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδέν] ἤγουν οὐ-
 δὲν παραλυμήνασθαι. — Ἐπὶ τούτῳ] ἐπὶ τῷ ἀδικῆσαι
 τὸ ἱερὸν. — Τοὺς ἀδικούντας] ἤγουν τοὺς Ὀθηαίους.
 60 — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους. — 3. Ἐξαναστήσαντες] ἀπελάσαντες, μεταναστήσαντες. — 5. Ἐν τῇ ἀνάγκῃ
 ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ καιροῦ. — Ἐκείνους] τοὺς Ὀθη-
 αίους. — Ἐπὶ τὴν σφετέραν] τὴν τῶν Ἀθηναίων.
 — Βιάζεσθαι] ἀντὶ τοῦ βιασθῆναι. — 6. Ξύγνωνμόν

τινα γίγνεσθαι] ἤγουν ξυγνῶμην λαμβάνειν. — Ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν] ἀπὸ τῶν ἐπιβρέοντων δεινῶν. —
 — Τολμήσασι] τολμηρῶς πράξαι παρὰ τὰ καθεστη-
 κότα. — 7. Ἐκείνους] τοὺς Βοιωτούς. § τοὺς Ὀθη-
 5 αίους, ἀξιούντας κομίζεσθαι μὲν τὸ ἱερὸν τὸ ἐπὶ Δη-
 λίῳ, ἀνταποδιδόναι δὲ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις,
 ἀσεβεῖν μᾶλλον ἢ περ τοὺς Ἀθηναίους, μὴ θέλοντας
 κομίσασθαι τὰ μὴ πρέποντα τοῖς ἱεροῖς, μηδὲ νεκροὺς
 θεῶν ἀντικαταλλάττεσθαι. — 8. Μὴ ἀπιούσιν] ἀντὶ τοῦ
 μὴ ἀπιόντες. — Μὴ ἀπιούσιν] ὅτι οὐκ ἀναχωρήσουσιν. 10

XCIX. Ἐαυτῶν] τῶν Βοιωτῶν — Εἰ δὲ...] εἰ δὲ
 δοκοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἰδίαν εἶναι τὴν γῆν ἐν ἧ οἱ νεκροὶ
 κεῖνται, αὐτοὶ τὸ ποιητέον γιγνώσκέτωσαν. — Νομί-
 ζοντες] οἱ Βοιωτοί. — Καὶ οὐκ ἂν...] καὶ οὐκ ἂν τοὺς
 Βοιωτούς κατισχύσειν τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ Ὀρωπίᾳ, 15
 ὥστε τοὺς νεκροὺς κατασχεῖν αὐτῶν. — Οὐδ' αὖ...]
 οὐδ' αὖ ἐσπέδοντο προφάσει ὡς δῆθεν Ἀθηναίων οὔσης
 τῆς γῆς. τί γὰρ καὶ ἔδει περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ τοῖς
 Βοιωτοῖς σπένδεσθαι; — Τὸ δὲ...] εὐπρεπὲς δὲ εἶναι
 ἀποκρίνασθαι ἐκ τῆς Βοιωτῶν ἀπιόντας τοὺς Ἀθηναίους 21
 ἀπολαβεῖν ἄπερ αἰτοῦσιν.

C. 2. Ἀκριδῶς] κατὰ φύσιν. — Ἐσεσιδῶρω] ὥστε ὑπὸ τοῦ πυρὸς μὴ βλάπτεσθαι τὴν κεραίαν. — 4.
 Στεγανῶς] ταυτὸν εἰπεῖν διὰ στεγανοῦ σώματος.

CI. 5. Αὐτοῦ] τοῦ Σιτάλκου.

CII. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος] μετὰ βασις. — 2. Ἡ
 πόλις] ἡ Ἀμφίπολις. — Ἀρισταγόρας] οὔτινος καὶ
 Ἡρόδοτος μέμνηται πολλάκις. — Ἡδῶνων] ἀπὸ τῆς
 Ἡδωνες πλ[άσσεται], καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς Ἡδωνοί.
 30 ὅθεν ὑποκατιῶν Ἡδωνας ἔφη, καὶ οὐχὶ Ἡδωνούς.
 — 4. Διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν] τὸν Στρυμόνα. —
 Ἀπολαβῶν] ἀποκόψας. — Περιφανῆ... ὥκισεν] ἐν
 τοιούτῳ χωρίῳ κατῴκισεν, δ καταφανὲς ἐκ τε γῆς καὶ
 θαλάσσης ἐστί.

CIII. 4. Ἐγγὺς τε προσικοῦντες] τῇ Ἀμφιπόλει. 35
 — Παρέτυχε] συνέθη. — Ἐκ πλείονος] καιροῦ δηλονό-
 τι. — Πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας] μετέχοντας τῆς
 πολιτείας τῶν Ἀμφιπολιτῶν. — Δεξάμενοι] οἱ Ἀργί-
 λιοι. — Τῇ πόλει] τῇ οἰκίᾳ. — 6. Τὸ πολισμά] ἡ Ἀμφίπολις. — Τῆς διαβάσεως] τῆς γεφύρας. — 60
 Προςπεσῶν] ἤγουν ἐπιπεσῶν.

CIV. Διαβάσεως] διαπεραιώσεως. — 2. Τῷ στρα-
 τῷ] σὺν τῷ στρατῷ. — 3. Ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμεν] ἤγουν ἐληίσατο τὰ ἐκτός. — 4. Τὰς πύλας] τῆς Ἀμφι-
 πόλεως. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀμφιπολίταις. — Κελεύον- 45
 τες] τὸν Θουκυδίδην.

CV. Ἀφικνουμένου αὐτοῦ] τοῦ Θουκυδίδου. —
 Αὐτόν] τὸν Θουκυδίδην. — Περιποιήσιν] σώσειν. —
 2. Ἀνειπῶν] ἀνακηρύξας. — Ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ] κτήμα-
 σιν δηλονότι. — Καὶ ὁμοίας] πολιτείας. 60

CVI. Ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γκώμας] ἤγουν
 μετεβλήθησαν τὴν προαίρεσιν. — Τὸ δὲ πλεῖον ξύμ-
 μικτον] οἱ πλείους οἰκήτορες σύμμικτοι ἦσαν, ἤγουν
 ἐκ διαφόρων γενῶν. — 2. Παρασόντων] ἤγουν συνε-

γούντων εἰς τὴν προδοσίαν. — Διαδικασιούντων αὐτὰ] δίκαια κρινόντων διὰ τοῦ Βρασιδά. — Τετραμμένον] μεταβεβλημένον τῇ γνώμῃ. — Καὶ προσεδέξαντο] τὸν Βρασίδαν. — 3. Ὁψέ] μετὰ δυσμᾶς ἡλίου.

CVII. Ὁ μὲν] ὁ Θουκυδίδης. — Δεξάμενος] ὁ Θουκυδίδης. — Ἀνωθεν] ἔκ τῆς ἀνω πόλεως. — 2. Ὁ δέ] ὁ Βρασίδης. — Κατὰ τε τὸν ποταμόν] ἔκ τῆς ἀνω πόλεως. — Ἀμφοτέρωθεν] ἔκ τῆς ἀνω πόλεως. — γῆς καὶ θαλάττης. — 3. Αὐτῷ] τῷ Βρασίδῃ. — Καὶ Οἰσύμῃ] ἀπὸ κοινοῦ τὸ προσεχώρησε. — Ξυγκαθίστη] συνεβεβαίου.

CVIII. Διαγόντων] διαβιζόντων. — Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Τοῖς Λακεδαιμονίοις] τὸ ἐξῆς, πάροδος τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τριήρεσι τηρουμένων] ἀντὶ τοῦ τηρούντων τῶν Ἀθηναίων. — 4. Ἀσφαί... ἀσφαλεῖ] πάρισον. — Εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι...] τοῦτο ἐξηγητικόν ἐστὶ τοῦ προτέρου· εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οὗ μὲν ἂν ἐπιθυμῶσι, τοῦτο ἐλπίζειν τεύξεσθαι ἀνευ λογισμοῦ· (τοῦτο γὰρ ἔστιν ἐλπίδι ἀπερισκέπτῃ διδόναι) οὗ δὲ ἂν μὴ ἐπιθυμῶσι, τοῦτο μόνον λογισμῷ ἐξακριβοῦντες ὡς ἀνέλπιστον παραιτεῖσθαι. — Διδόναι] ἑαυτοὺς δηλονότι. — 5. Ἐφορκά] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 6. Ὁργάνων] ὥρμημένων, προθυμουμένων.

CIX. 2. Ὁ ἄθως αὐτῆς] μέρος ὧν τῆς Ἀκτῆς δηλονότι. — 4. Διγλώσσων] ἀντὶ τοῦ πολυγλώσσων. — Χαλκιδικόν] ἔθνος δηλονότι. — Κατὰ δὲ μικρὰ πολίσματα] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς.

CX. Τὴν πόλιν] τὴν Τορώνην. — Τῷ στρατῷ] σὺν τῷ στρατῷ. — 2. Πράσσοντες] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 3. Ἐτήρουν τὴν πρόσδοον] παρεφύλαττον τὸ τῆς παρουσίας. — Φρουρούς] τὸ ἐξῆς, τοὺς φρουροὺς διέφθειραν.

CXI. 2. Οἱ μὲν] οἱ πελτασταί.

CXIII. Οἱ δὲ πράσσοντες] τὰ τῆς προδοσίας. — 2. Αὐτῶν] τῶν περὶ τὸν Βρασίδαν. — Τῆς πόλεως] ἔκ τῆς Τορώνης. — 3. Ἐπιτήδαιοι] φίλοι.

CXIV. Ἐξεληθόντα] τῆς Ληκύθου. — Πολιτεύειν] πράττειν κατὰ τὸ ἔθος τῆς πολιτείας. — 2. Ἡμέραν] μίαν δηλονότι. — Ἐν ταύταις δέ] ταῖς ἡμέραις δηλονότι. — 3. Ἐλεξε τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλήσια] ἐν τῇ [fort. ζ'. *Supra* c. 85.] τῶν συγγραφῶν διάλεξις Βρασιδῶν πρὸς Τορωναίους. — Τὴν λῆψιν] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — Τῶν αὐτῶν] τοῖς προδόταις. — 4. Ἡγούμενος... φιλά] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 5. Ξυμμάχους] τῶν Λακεδαιμονίων.

CXV. Τῶν σπονδῶν] τῶν ἡμερῶν τῶν σπονδῶν. — Φαύλου] μικροῦ. — 2. Ἀπεκρούσαντο] οἱ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηναῖοι. — Ἀνεφύρσαν] ἀνεβίβασαν.

CXVI. Ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ] ἐπιτιθέμενος σὺν τῷ στρατῷ. — 2. Τὴν Ληκύθον] τὸ τεῖχος τῆς Ληκύθου. — Ἀνασκευάσας] ἀνοικοδομήσας.

CXVII. Ἐχευρίαν] ἀργίαν τοῦ πολέμου. —

Προσποσῆσαι] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — Ἄμα, εἰ καλῶς σφίσις ἔχοι] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — Ἄνακωχῆς] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — Μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 2. Εὐτόχει] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 3. Ἐχευρίαν] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 4. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 5. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 6. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 7. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 8. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 9. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 10. Ἐμελλον] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς.

CXVIII. Κατὰ τοὺς πατρίους νόμους] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 2. Δοκεῖ] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 3. Ἐπιμελεῖσθαι] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 4. Ἐκατέρους] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 5. Μηδετέρους] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 6. Πρεσβεῖαν] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 7. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 8. Τὰ ἀμφιλόγα] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 9. Εἴτε καλλιώτερον εἴτε δικ. τούτων] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 10. Τέλος] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 11. Τῷ δήμῳ] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 12. Πρυτανείας] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 13. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 14. Τὰς πρεσβεῖας] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς.

CXIX. Ὁμολόγησαν] συνεφώνησαν. — 3. Ἡ μὲν δὲ ἐχευρία] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς.

CXX. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 2. Διέπλευσε...] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 3. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 4. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 5. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 6. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 7. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 8. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 9. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 10. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 11. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 12. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 13. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 14. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς.

CXXI. Ἐπήρθσαν] ἐπετρώθησαν. — Ὁρασησάντες] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 2. Διέβη πάλιν] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 3. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 4. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 5. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 6. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 7. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 8. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 9. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 10. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 11. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 12. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 13. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς. — 14. Ἐπεφάνη] ἔκ τῆς ἐπαγωγῆς.

χέως ἂν ἔλθῃν εἰς βοήθειαν. — Φθάσαι] ἤγουν προ-
λαβεῖν ἐκείνους. — Ἐγχειρήσειν] ἐπιθήσειν.

CXXII. Παρ' αὐτόν] τὸν Βρασιῖδαν. — 2. Διέβη] ἀπὸ τῆς Σκιώνης. — 3. Κατήνει] συνετίθεται, κατένευσε
6 συναίνων. — 4. Αὐτούς] τοὺς Ἀθηναίους. — Τῆς πό-
λεως] τῆς Σκιώνης. — Περὶ αὐτῆς] τῆς Σκιώνης. —
5. Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ἀνωφελεῖ] λείπει, ἐν θα-
λάσῃ. — 6. Ὑστερον] ἤγουν μετὰ τὴν ἐκχειρίαν.

CXXIII. Φανερῶς] ἀντὶ τοῦ ἐκουσίως, ἀνευ προ-
10 δοσίως. — 2. Ἐτόλμησαν] ἐθάβρησαν προσιέναι τῷ
Βρασιῖδᾳ. — Ἐτοίμην] εἰς τὸ βοηθῆσαι. — Οὐ πρού-
δίδου] ὁ Βρασιῖδας. — 3. Ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις]
τὴν Μένδην καὶ Σκιώνην. — 4. Καὶ οἱ μὲν] οἱ ὑπολει-
φθέντες ἐν Σκιώνῃ καὶ Μένδῃ.

15 CXXIV. Ὁ μὲν] ἤγουν ὁ Περδίκκας. — 2. Τοὺς
Λυγκηστάς] τοὺς περὶ τὸν Περδίκκην καὶ Βρασιῖδαν.
— 3. Ἀπὸ τοῦ λόφου] τοῦ οἰκείου. — Οἱ δὲ λοιποὶ]
Λυγκησταί. — 4. Τροπαῖον στήσαντες] οἱ περὶ τὸν
Βρασιῖδαν. — Ἐπέσχον] αὐτοὺς δηλονότι κατὰ τὸν πό-
20 λεμον. — Οἱ ἔτιγον... μέλλ. ἤζ.] ἤγουν οἱ ἐμέλλον
ἤξειν. — Ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀρβιθαίου κύμας] ἀντὶ τοῦ
κατὰ τῶν Ἀρβιθαίου κυμῶν. — Καθίσθαι] ἀργὸς εἶ-
ναι. — Περιορώμενος] εὐλαδούμενος περὶ αὐτῆς, κηδό-
μενος. — Οὐ πρόθυμος ἦν] προίεναι δηλονότι.

25 CXXV. Δοκοῦν] ἀντὶ τοῦ δοκῶντος. — Αὐτῶν]
τῶν Ἰλλυριῶν. — Κυρωθέν δὲ οὐδέν] ὀρισθέν. § ἀντὶ
τοῦ κυρωθέντος οὐδενός. — Ἐκ τῆς διαφορᾶς] ἤγουν
διὰ τὴν ἔχθραν. — Ἀσφαῶς ἐκπλήγνυσθαι] ἀντὶ
τοῦ ἀδῆλως ἐκπλήττεσθαι, ἀνευ αἰτίας, σφαλερῶς. —
30 Πρὶν τὸν Βρασιῖδαν ἰδεῖν] πρὶν διαλεχθῆναι τῷ Βρασιῖδᾳ·
οὕτω γὰρ οἱ Ἀττικοὶ λέγουσιν, ὡς τὸ ἰδεῖν τί σε ἐβου-
λόμην, ἀντὶ τοῦ διαλεχθῆναι σοί τι. — 2. Ἐπιέναι]
αὐτοῖς δηλονότι. — Ἐς μέσον λαβῶν] ἀντὶ τοῦ περι-
λαβῶν τοῖς ὀπλίταις. — 3. Ἐκδρόμους δέ...] ἤγουν
35 ἔταξε τοὺς νεωτάτους ἐκτρέχειν, καὶ ἐπιέναι τοῖς μετὰ
τοῦ Ἀρβιθαίου, εἰ ἐπιχειροῖεν προσβάλλειν τοῖς μετὰ
τοῦ Βρασιῖδου. — Προσβάλλοιεν] οἱ μετὰ τοῦ Ἀρβι-
θαίου. — Τελευταῖος] τῆς συντάξεως.

CXXVI. Εἰ μὲν μὴ ὑπόπτειον...] προοιμιακὴ ἐν-
40 νοιά ἐστι, καὶ οὔτε κατασκευὴν ἔχει οὔτε συμπέρασμα.
— Μεμονωῖσθαι] τῆς συμμαχίας* τοῦ Περδίκκου. — 2.
Τοιούτων...] τὴν δημοκρατίαν λέγει. — 3. Προηγώ-
νισθε] προεπολεμήσατε. — Δεινούς] τὰ πολέμια. — 4.
Ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῇ ὄντα...] ὅσοι πολέμιοι, ἀσθε-
45 νεῖς ὄντες, δόκησιν ἰσχύος παρέχουσι τοῖς ἐναντίοις,
περὶ τούτων τὰληθῇ μαθόντες οἱ δι' ἐναντίας θαρσύνον-
ται μᾶλλον· ὅσοι δὲ τῷ ὄντι εἰσὶν ἰσχυροὶ, τούτους εἰ
μὴ τις ἐμπροσθεν μάθοι, τολμηρότερον καὶ οὐκ ὀρθῶς
αὐτοῖς προσερχήσεται. — Δόκησιν ἔχει ἰσχύος] ὥς περ
50 τὰ τῶν ἐναντίων βαρβάρων. — Οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσ-
εστιν ἀγαθόν] ὥς περ ἡμῖν. ἤγουν οἰτινές εἰσι τῇ ἀλη-
θείᾳ ἀνδρεῖοι. — 5. Οὗτοι] οἱ βάρβαροι. — Οὗτοι δὲ
τὴν μέλλουσιν μὲν...] τοῦ ἐπιέναι δηλονότι. ἤγουν ἐκφο-
δοῦσι μέλλοντες ἐπιέναι. § οἱ δὲ Λυγκησταὶ φοβεροὶ

εἰσι μέλλοντες, οὐκ ἐν χερσὶν ὄντες. — Πλήθει ὄψεως
δεινοί] δέος ἐμποιοῦσι. — Δήλωσιν ἀπειλής] ἔμφασιν
καταπλήξεως. — Ἀισχυνοῖεν ἄν] ὥς περ ἡμεῖς οἱ Λα-
κεδαιμόνιοι δηλονότι. — Ἡ τε φυγὴ καὶ ἡ ἐφόδος αὐ-
τῶν...] ὁμοίως καὶ τὸ φυγεῖν καὶ τὸ διώκειν καλὸν φαί- 5
νεται τοῖς βαρβάροις, καὶ οὐκ ἐξετάζεται, πότεροί εἰσιν
ἀνδρείοτεροι, οἱ φεύγοντες ἢ οἱ διώκοντες. — Αὐτοκρά-
τωρ δὲ μάχη...] μάχη δὲ αὐτεξούσιος, ἐν ᾗ ἐξεστὶν ὁ
βούλεται τις πράττειν, παρέχει πρόφασιν [τοῦ] φεύγειν
τοῖς ὀπικοῦν βουλομένοις σώζεσθαι. — Ἐκεῖνῳ] τῷ ἐξ 10
χείρας ἔλθειν. — 6. Ἀπ' αὐτῶν ὁρᾶται...] ὁρᾶται δὲ
σαφῶς, ὅτι τὸ ἀπ' αὐτῶν δοκοῦν δεινὸν εἶναι μὲν καὶ
ἀκοὴν καταπλήττεται, δυνάμει δὲ οὐδέν ἐστι. τοῦτο οὖν
ὑπομεινάντες, (τὴν φωνὴν αὐτῶν φημί καὶ τὴν ἀπει-
λῇν,) καὶ εὐκόσμως ἐν καιρῷ τοῦ ἀναχωρεῖν ὑποχωρή- 15
σαντες, ἀσφαλῶς ὑπονοστήσετε, καὶ γνώσεσθε τοῦ λοι-
ποῦ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθεστῶτες. — Κατασπέρχον] κι-
νοῦν εἰς δεξιάν, ἐκπλήττον. — Οἱ τοιοῦτοι...] τὸ τῶν
βαρβάρων πλῆθος τοῖς μὲν τὴν πρώτῃν ἐμβολὴν δεξαμέ-
νους ἀπὸθεν ἐστὶ φοβερόν ἀνδρείας ἀνάτασιν μέλλουσιν 20
ἀπειλοῦν· τοῖς δὲ μὴ δεξαμένοις, ἀλλὰ φεύγουσι, τὸ
διώκον εὐψύχως ὀξέως ἐπιφέρεται, ἅτε δὴ ἐν ἀσφαλεῖ
καθεστῶτες, ὡς ἂν τῶν φευγόντων οὐ μαχομένων. —
Μελλήσει] προσδοκίᾳ.

CXXVII. Ὑπῆγε] ἡρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἦγεν. — 25
2. Αἶ τε ἐκδρομαί] οἱ τεταγμένοι δηλονότι πρὸς τὸ ἐκ-
τρέχειν. — Παρὰ γνώμην ἀντέστησαν] παρ' ἐλπίδα τὴν
τῶν Λυγκηστῶν ἀντέστησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπι-
φερομένους μὲν] τοὺς βαρβάρους. — Οἱ λοιποὶ] τῶν
βαρβάρων. — Τὴν ἐξβολήν] εἰσόδον. — Φθάσαντες] 30
προλαβόντες οἱ βάρβαροι. — Ἀναχώρησιν] φυγὴν. —
Καὶ προσιόντος αὐτοῦ] τοῦ Βρασιῖδα. — Τὸ ἄπορον τ.
δ.] καθ' ἣν οὐκ ἦν πόρος ἐξελθεῖν. — Κυκλοῦνται]
ἤγουν κυλοῦσιν οἱ βάρβαροι. — Ἀποληψόμενοι] ἀπο-
κοφόντες. 35

CXXVIII. Πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν...] πρὶν
τοὺς πολλοὺς τῶν κυκλοῦν τοὺς Λακεδαιμονίους μελ-
λόντων παρεῖναι. — Σφῶν] τῶν βαρβάρων. — 2. Ἐν
μεθορίοις] τοῦ τόπου τοῦ Περδίκκα. — 4. Τὰ μὲν] τὰ
ζεύγη δηλονότι. — 5. Πελοποννησίων...] τοὺς Πελο- 40
ποννησίους ἐμίσει οὐ κατὰ γνώμης προαίρεσιν, οὐδὲ
ἔθος ἔχων· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους μᾶλλον [πρὶν] ἐμίσει.
— Ἦν δ' ἀναγκαίων ξυμφορῶν] ἔνεκεν τοῦ ἀναγκαίου
συμφέροντος. § Διὰ τὴν ἀνάγκην συμφέρειν νομίσας
μισεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀποστάς διεπράττετο, πῶς 45
Ἀθηναίους μὲν φίλος ἐσται, Λακεδαιμονίων δὲ ἀπαλ-
λάζεται.

CXXIX. Ἐαυτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Ἀραντες
δέ] οἱ Ἀθηναῖοι. — Οἱ δ' αὐτοὶ τε] ἤγουν αὐτοὶ δὲ οἱ
Μενδαῖοι. — 4. Τραυματιζόμενος] βαλλόμενος ὑπ' 50
αὐτῶν. ἔνιοι δὲ ἀναφέρουσιν ἐπὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.
— Βιάσασθαι] βίαν προσαγαγεῖν αὐτοῖς. — Ἄλλη ἐφόδῳ
ἐκ πλ.] ἄλλη μακροτέρα δόδῳ κατ' ἐκείνων. — Ἐκ
πλείονος] διαστήματος δηλονότι. — Δυσπροσβάτω]

δυσαναβάτω. — Ἐθορυβήθη] ἐδεύλασεν. — 5. Ὡς οὐκ ἐνέδοσαν] οὐχ ὑπεῖξαν. — Ἀναχωρήσαντες] ἐπὶ πόδα ἔλθόντες. — Οἱ Μενδαῖοι] οἱ ἐπὶ τοῦ λόφου. — Ἐς τὴν πόλιν] τὴν Μένδην.

5 CXXX. Τῇ δ' ὑστερίᾳ] σημειῖναι ἡμέρας ἀπάσας. — Τὴν γῆν] τὴν Σκιώνην. — Οὐδενὸς ἐπεξιόντος] τῶν Σκιωνάων. — Ἦν γάρ τι καὶ στασιασμοῦ] ἤγουν ἥσάν τινες στασιαζόντες. — 4. Καί τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος] ἤγουν δημότου ἐναντιω-
10 θέντος, κατὰ τὸ ἔθος τῶν στασιαζόντων, ἀντιλέγειν δηλονότι. — Κατὰ τὸ στασιωτικόν] κατὰ τὸ ἀντιστασιαίνειν. — Ὡς ἀντίπερ] ὁ δημότης. — Περὶ ὀργῆς ἐγώρῃ] ἀντὶ τοῦ ὑπὸ ὀργῆς. — 5. Φοβηθέντων] ἀντὶ τοῦ * φοβηθέντας. ἐφοβήθησαν δὲ, ὅτι ῥήθησαν ἀπὸ τῆς
15 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους συνθήκης αὐτοῖς ἐπιθέσθαι. — Προειρημένου] συμφώνου. — Τὴν ἐπιχειρήσιν] ἀντὶ τοῦ τὴν προδοσίαν. — 6. Διήρπασαν] τὰ ἐνόητα αὐτῇ. — 7. Πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν] τὴν οἰκίαν πολιτείαν ἔχειν. — Τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον]
20 ἐκυρίευσαν τῆς Μένδης.

CXXXI. 2. Αὐτῷ] τῷ λόφῳ. — 3. Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Βιασάμενοι ...] ὑπερβατόν· βιασάμενοι τὴν φυλακὴν, νυκτὸς ἀφικνοῦνται παρὰ θάλασσαν. — Τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον] τοὺς φυλάσσοντας τὴν
25 Σκιώνην.

CXXXII. Ὁμολογ[αν] ζύμβασιν. — 2. Ἐπειδὴ... ἐνδελόν τι ποιεῖν] ἐπειδὴ φίλος ἐγεγόνει τοῖς Ἀθηναίοις, ἡξίουν αὐτὸν τεκμηρίον τι παρέχειν φιλίας. — Αὐτόρ] ὁ Περδίκκας δηλονότι. — Χρώμενος αἰετὶ τοῖς πρώτοις]
30 δηλονότι ξένοις καὶ φίλοις. ἤγουν τοὺς πρώτους φίλους ποιήσας. — Τὸ στράτευμα] τῶν Πελοποννησίων. — 3. Καὶ τῶν ἡθῶντων αὐτῶν παρανόμως] ὡς οὐκ ὄντος νομίμου ἐξάγειν τοὺς ἡθῶντας. ἢ οὐκ ὄντος νομίμου ἄρχοντος καθιστάνειν ταῖς πόλεσι τοὺς ἡθῶντας, ἀλλὰ
35 τοὺς προβεβηκότας καθ' ἡλικίαν. — Παρανόμως] ἤγουν παρὰ τὸ καθεστῆκος ἔθος. — Τοῖς εὐτυχούσι] γράφεται ἐντυχούσι. καὶ τὰς πόλεις μὴ τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, ἀλλὰ Λακεδαιμονίοις ἐγγειρίζειν.

CXXXIII. Ἐπικαλέσαντες] ἤγουν ἐγκαλέσαντες.
40 — Παρεστηκὸς δὲ ῥᾶον ...] ἐξεγένετο δὲ αὐτοῖς ῥαδίως περιελεῖν τὸ τεῖχος, ἐπειδὴ τῶν Θεσπίων ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ τὸ ἀκμαϊότατον ἀπολώλει. — Αὐτῶν] τῶν Θεσπίων. — Ἄνθος διεφάρη] γράφεται ἀπολώλει.
45 — 3. Οἱ δέ] οἱ Ἀργεῖοι. — Ἐπέλαθεν] κατέσχε. — Καὶ ἔννατον ἐκ μέσου] τὸ ὁγδοὺν ἐπλήρωσε, τὸ δὲ ἔννατον ἡμιτελὲς ἦν, ὥστε τὰ πάντα πεντήκοντα ἐξ ἡμισυ ἔτι διήνυσεν ἡ Χρυσὴ Ἱέρεια.

CXXXIV. Ἀμφιδίηριτος] ἀμφισθητήσιμος. — Ἀγχωμάλου] Ἰσῆς. — Ἀγχωμάλου τῆς μάχης] σημειῶσαι ἀγχώματος μάχην. — 2. Ἐπυλίσαντο] κατεσκή-
50 νωσαν.

CXXXV. Τούτου] τοῦ προσθεῖναι τὴν κλίμακα. — Τοῦ γὰρ κώδωνος] Θουκυδίδης τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος, ἀρσενικῶς· Σοφοκλῆς δὲ [Α]. 17),

Χαλκοστόμου κώδωνος ὡς Τυρσηνικῆς,

εἶπε θηλυκῶς. — Τὸ διάκενον] διάκενον μὲν τὸ ἀφύλακτον λέγει. ἔλαθε δὲ ὁ Βρασίδας προσθεῖναι τὴν κλίμακα· ἕως γὰρ ὁ περιὼν μετὰ τοῦ κώδωνος ἄλλω παρεδίδου τὸν κώδωνα, χρόνου ἐγγινομένου, ἔλαθε 5 προσθεῖς τὴν κλίμακα. § ὑπερβατόν] τοῦ γὰρ κώδωνος, φησὶ, παρενεχθέντος ἐς τὸ διάκενον, οὕτως ἢ πρόσθεσις ἐγένετο. — Ἡ πρόσθεσις ἐγένετο] τῆς κλίμακος δηλονότι. — 2. Θουκυδίδης ξυνέγρ.] ἀποροῦσί τινες ψυχρὰν ἀπορίαν, διὰ τί Θουκυδίδης, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ 10 θ', ἢ συνεγράψατο ἱστορίας, ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ἔχων ἀπὸ τοῦ ἡ', ἔλιπε θ'. ὣν ἡ λύσις ψυχροτέρα, ὅτι ἐπειδὴ, φασὶν, ἀπὸ τοῦ ἡ' ἕως τοῦ β', θ' στοιχεῖα εἰσιν, ἀπὸ δὲ τοῦ θ' ἕως τοῦ ο' ὀκτώ εἰσι· τὸ πρῶτον ἐνταῦθα τοῦ ὀνόματος γράμμα ἀριθμήσαντες καὶ τὸ ὑστερον. ἢ δὲ 15 ἀληθεστέρα λύσις τοιαύτη, ὅτι ὁ Θουκυδίδης οὐ διεῖλεν εἰς ἱστορίας, ἀλλὰ μίαν συνεγράψατο. Καὶ ὅλῳν ἐκ τῆς διαφωνίας τῶν κριτικῶν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν διεῖλον εἰς ὀκτώ, οἱ δὲ εἰς ιγ', τὴν πρώτην εἰς β' καὶ τὰς ἄλλας ἑπτὰ εἰς ια'. § Ἰστέον ὅτι εἰς τὸ κομψὸν τῆς φράσεως 20 Θουκυδίδης Αἰσχύλου καὶ Πίνδαρον ἐμιμήσατο, εἰς δὲ τὸ γόνιμον τῶν ἐνθυμημάτων τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον Ἀντιφῶντα, εἰς δὲ τὴν λέξιν Πρόδικον, ὅθεν καὶ Προδίκου λέξεις ἐν τῷ κειμένῳ σημειούμεθα, εἰς δὲ τὸ γνωμικὸν τοὺς * Σωκρατικούς, Εὐριπίδην καὶ τοὺς 25 ἄλλους, (τοῖς γὰρ αὐτοῖς χρόνοις ἦσαν,) εἰς δὲ τὴν οἰκονομίαν τὸν ποιητὴν.

IN LIBRUM V.

I. Ἐνιαύσιοι σπονδαί] ἢ ἐφ' ἑνὸς χρόνου γενομένη ἐχεχειρία. — Ἐν τῇ ἐχεχειρίᾳ] ἢ πρὸς ὀλίγον χρόνον τοῦ 30 πολέμου ἀναβολὴ καὶ ἡσυχία· παρὰ τὸ ἔχειν τὰς χεῖρας, οἷον ἐχεχειρία. — Ἀνέστησαν ἐκ Ἀθήλου] μετανάστας ἐποίησαν ἐξοικίσαντες. — Ἐρωσθαι] τουτέστιν ἱερῶς ἀνακεῖσθαι τῷ θεῷ. — Ἐλλιπέες σφίσιν εἶναι τοῦτο... μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν τοὺς ζῶντας, ἔτι * δοκοῦντες ἐλλείπειν 35 τῇ καθάρσει, τὰς θήκας τῶν θευνώπων ἀνείλοντο ἐκ τῆς νήσου. — Ἀτραμύττειον] Ὀρου· Ἀδραμύττειον Εὐπολις, Ἀτραμύττειον Θουκυδίδης. — Ὀκησαν] λείπει τὸ ἐνταῦθα.

II. Μετὰ τὴν ἐχεχειρίαν] μετὰ τὴν λύσιν αὐτῶν 40 τῶν σπονδῶν. — 2. Σζών] ἐλλιμενίας. — 3. Ἐκ δ' αὐτοῦ] τοῦ λιμένος. — 3. Ἐν τῇ Τορώνῃ] ἐστὶ δηλονότι. — Ἀξιόμαχοι] ἱκανοὶ πρὸς μάχην. — Ἐς τὴν πόλιν] τὴν Τορώνην. — Τὸν λιμένα] τῆς Τορώνης. — 4. Προσπεριέβαλε τῇ πόλει ...] βουλόμενος ἐντὸς τοῦ τει- 45 χους ποιῆσαι τὸ τῶν Τορωναίων προάστειον, τοῦ παλαιοῦ τεῖχους μέρως διακόψας, καθ' ὃ ἦν τὸ προάστειον, ἔτερον τεῖχος καὶνὸν προσωκοδόμησεν, ᾧ περιέβαλε τὸ πρότερον, καὶ συνῆψε κατὰ τὴν διαίρεσιν τὸ καινὸν πρὸς τὸ παλαιόν, ὥστε ἐν τὸ πᾶν γενέσθαι. — Ἐντός] τῆς 50

πολεως δηλονότι. — Τοῦ παλαιοῦ τείχους] * τὸ μέρος δηλονότι. ἢ τὸν περίβολον.

III. Βοηθήσαντες] συνδραμόντες ἐπὶ βοήν. — 'Εβιάζοντο] ἤγουν ὑπὸ τῆς βίας τῶν Ἀθηναίων ἡττῶντο οἱ 5 περὶ τὸν Πασιτελίδαν. — Δρόμῳ ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν] πῶς ἐντὸς τοῦ τείχους ὡν ὁ Πασιτελίδας, δέσας ἀνέχωρει πρὸς τὴν πόλιν; μὴ ποτε ἦν μὲν ἐν τῷ κοινῷ τειχεὶ τῷ περιέγοντι τὸ προάστειον, δέσας δὲ μὴ ἡ πόλις ἄλλῳ, ἥτις ἦν ἐν τῷ παλαιῷ τείχει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ 10 καινῷ καταληφθῇ, καταλιπὼν τὸ προάστειον, ἐς τὴν πόλιν ἐχώρει ὡς περιποιήσαν αὐτήν. — 3. Ἀποσχὼν] ἀποστάς. — 4. Αὐτοῖς] ἤγουν αὐτοῖς αἰχμαλώτοις. ἢ διάνοια· ἐκ τούτων τῶν αἰχμαλώτων οἱ Πελοποννήσιοι ὕστερον ἀπῆλθον, γενομένων σπονδῶν, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκομίσθησαν ὑπ' Ὀλυνθίων. — Λυθείς] ἀπολυτρωθείς. 15

IV. Τρίτος αὐτός] τούτεστι μετ' ἄλλων δύο. — 2. Μετὰ τὴν ξύμβασιν] τὴν κοινήν τῶν Σικελιωτῶν. — Πολίτας ἐπεγράψαντο] ὥκειώσαντο. § ἐτέρους ἐπὶ τοῖς οὖσιν ἐνεγράψαντο εἰς τὴν πολιτείαν. — 'Επενδύει] 20 προσθυμείτο, ἡξίου. — Ἀναδάσασθαι] ἐκ ὑπαρχῆς δασμὸν καὶ μερισμὸν ποιῆσαι. — 3. Οἱ δὲ δυνατοί] τῶν Λεοντίνων. — 'Επάγονται] εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως. — 'Επλανήθησαν ὡς ἕκαστοι] πλανηθέντες διέστησαν. — Ὁμολογήσαντες] συνθέμενοι. — 'Ερημώσαντες] 25 καταλιπόντες ἐρήμην. — 'Επὶ πολιτεία] ἐπ' ἴση πολιτεία τῶν Συρακουσίων. — 4. Φωκέας] οἱ μὲν ἐκτεταμένως ἀναγινώσκουσιν, ὡς Πρασίας, οἱ δὲ συνεσταλμένως, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Βρικινιάς. — Καταλαμβάνουσιν] ἤγουν λαμβάνοντες εἰς κατοίκησιν. § τὸ ἐξῆς, 30 καταλαμβάνουσι χωρίων τι τῶν Λεοντίνων παρακαλούμενόν τε Φωκέας. — 'Επολέμουν] πρὸς τοὺς Συρακουσίους. — 5. Πείσαντες...] τὸ ἐξῆς, πείσαντες τοὺς ξυμμάχους ἐπιστρατεύσαι. §. Ὅπως, κοινῇ ἐπιστρατεύσαντες Συρακουσίοις ὡς δύναμιν περιποιούμενοις, διασώσειαν 35 τοὺς Λεοντίνους. — Τοὺς σφίσιν ὄντας] * τοῖς Ἀθηναίοις. — Δύναμιν περιποιούμενων] αὐξανόμενων. — 'Επὶ τοὺς ἄλλους] πρὸς τοὺς ἄλλους.

V. Παρακομιδῇ] παρελῦσει. — 'Εχρημάτισε] ὥμλησε. — 'Εχρημάτ. περὶ φιλίας] λόγους προσήνεγκε 40 πειστικούς. §. ἔταξε δοῦναι χρήματα ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας. — Σικελιωτῶν] ἰστέον δὲ ὅτι οἱ μὲν Ἑλληνες οἱ ἐν Σικελίᾳ Σικελιωταὶ λέγονται, οἱ δὲ βάρβαροι οἱ ἐν αὐτῇ Σικελίᾳ, οὕτως καὶ ἐπὶ Ἱταλιωτῶν καὶ Ἱταλῶν. — Ὁμολογίαν] τὴν κοινήν δηλονότι. — 2. Κομι- 45 ζόμενοις] ἀποδεχομένοις αὐτὸν τὸν Φαίακα. — 'Ἠδίκησεν] βλάβῃν ἐποίησε. — 3. Ξυνηλλάσσοντο] ἀντὶ τοῦ συνήσαν, εἰρήνην ἐποιοῦν. — Ἀποίκους] ἑαυτῶν, τῶν Λοκρῶν.

VI. 2. Πολλῇν] ὄνομα κύριον. — 3. Κατεφ. πάντα αὐτόθεν] ἤγουν πάντα, τὰ τοῦ Κλέωνος δηλονότι, ἐφαίνετο τῷ Βρασιδᾷ ἀπὸ τοῦ Κερδουλίου. — Προσεδέγετο] 50 δ Βρασιδάς. — Αὐτόν] τὸν Κλέωνα. — Σφῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Τῇ παρουσίᾳ στρατιᾷ ἀναδῆσθαι] τὸ ἐξῆς, ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἀναδῆσθαι τὸν Κλέωνα μετὰ τῶν παρόντων στρατιωτῶν, οὐ περιμέναντα πάν-

τας. — 4. Παρασκευάζετο] δ Βρασιδᾷς δηλονότι. — Ὁρᾶσθαι] ἀπὸ τῶν ἄνωθεν.

VII. 2. Τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθομένων] τὸ ἐξῆς, τῶν γὰρ στρατιωτῶν ἀχθομένων, αἰσθόμενος τὸν θοοῦν, ὁ Κλέων δηλονότι. — Τῇ ἔδρᾳ] τῇ προσημῶν, τῇ δια- 5 τριβῇ καὶ τῇ ἀργίᾳ. — Τόλμαν] τὴν τοῦ Βρασιδῶς. — Ἀνεπιστημοσύνης] δηλονότι τοῦ Κλέωνος. — Καθημένους] ἐνήλλαξεν, εἰπὼν καθημένους ἀντὶ τοῦ καθημένων. — Βαρύνεσθαι] ἤτοι ἀχθεσθαι. — 3. Ἐχρή- 10 σατο τῷ τρ....] τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐπῆλθεν ὁ Κλέων τῇ 10 Ἀμφιπόλει, ὧ καὶ πρόσθεν ἐπὶ Πύλον. τούτεστιν ἀλογίστως εὐτυχῆσας ἐν τῇ Πύλῳ, ὥσθι φρόνιμος εἶναι. — Θεάν] θεωρίαν — Τοῦ χωρίου] τῆς Ἀμφιπόλεως. — Οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ, ἢ ἀναγκάζεται...] οὐχ ὡς τῷ πλη- 15 θει τῶν ἐναντιῶν κρατήσων, εἰ ἀναγκάζοιτο πολεμεῖν, 15 (ὅς οὐδὲ τῇ παρουσίᾳ στρατιᾷ τοὺς πολεμίους ζῆτο ἀντιτάξασθαι,) ἀλλ' ὡς μετὰ τῶν ἐπελευσομένων αὐτῷ συμμαχῶν πᾶσαν ἐν κύκλῳ περιστήσων τὴν στρατιάν, καὶ βία ἐκπολιορκήσων τὴν Ἀμφίπολιν. — Περιστή- 20 σων] ἀντὶ τοῦ ὑπερσγήσων καὶ νικήσων. — 5. Ὅποτ' ἀν- 20 βούληται, ἀμαχεῖ] λείπει τὸ δυνατόν εἶναι. — Ἐδδ- 25 κει] οἱ αὐτοί.

VIII. Κινουμένους] παραγινόμενους ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν. — 2. Δεδώκ' τὴν αὐτοῦ παρασκευήν] οὐ θαρ- 25 βῶν τῇ ἰδίᾳ παρασκευῇ. — Ὑποδεεστέρους εἶναι] τοὺς 25 ἑαυτοῦ δηλονότι. — Ἀντίπαλα] ἰσοστάσια ἑκάτερα τὰ στρατεύματα τῶν ἐναντιῶν. — Τῷ ἀξιώματι] τῇ δυνάμει. — Καθαρὸν ἐξῆλθε] οὐχὶ * συγκλύδων οὐδὲ ἐπικούρων, ἀλλ' αὐτῶν τῶν πολιτῶν. — Τέχνη] δόλωρ. — 3. Ἀναγκαίαν] εὐτελῆ καὶ οὐκ ἐκ παρασκευῆς. — 30 Ἡ ἄνευ προσφύεως τε αὐτῶν...] ἤγουν, οὕτως ἐνόμισε περιγενέσθαι Κλέωνος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ἐπιτεθησόμενος κρύφα, ὅπερ ἔστι τὸ ἄνευ προσφύεως, καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ φανεροῦ, ὅπερ ἔστι τὸ καταφρονήσεως τοῦ ὄντος. 35 § Ἡ ἄνευ προσφύεως τε αὐτῶν] ἄνευ τοῦ μὴ ἐπιδείξειν 35 τοῖς ἐναντίοις τὸ ἴδιον πλῆθος καὶ τὴν ὀλίσιν αὐτῶν τοῦτο γὰρ ἔστιν ἄνευ προσφύεως καταφρονήσεσθαι γὰρ ὑπὸ Ἀθηναίων ὤφето, εἰ τὴν οὖσαν αὐτοῖς ἐπιδείξειε παρασκευήν. — Ἄνευ προσφύεως] ἀπροσδοκῆτως. — 40 Τοῦ ὄντος] τῆς ἀληθείας. — 4. Ἀπολεξάμενος] ἀποκό- 40 ψας ἐπιλεκτικῶς. — Κλεαρίδα προστάξας] μετὰ Κλεαρίδα τάξας. — Αὖθις μεμονωμένους] τῆς συμμαχίας δηλονότι. — Ἀπολαβεῖν αὖθις μεμονωμένους, εἰ τύχοι...] 45 ἄνευ τῶν ἄλλων λαβεῖν συμμαχῶν, εἰ τύχοι ἔλθοῦσα αὐτοῖς βοήθεια ἢ παρὰ τοῦ Περδίκκου καὶ τοῦ Πόλλη. 45

IX. Ὡν εἰώθατε κρείσσους εἶναι] ἀντὶ τοῦ οὐς εἰώθατε νικᾶν. — 2. Τὴν δὲ ἐπιχειρήσιν] τὴν ἐπίθεσιν τὴν κατὰ τῶν πολεμίων. — Ἴνα μὴ ...] ἵνα μηδεὶς ὑμῶν, διὰ τὸ κατ' ὀλίγους ὑμᾶς μέλλειν ἐξίεναι τῆς πόλεως, καὶ μὴ ἅπαντας ἀθρόους κινδυνεύειν πρὸς Ἀθηναίους, 50 οὐκ ἀξιόμαχον νομίσας τὴν παρασκευὴν, ἀτολμότερος γένηται. — Ἀτολμίαν] δειλίαν. — Παράσχη] ὑμῖν δηλονότι. — 3. Τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάζω ...] εἰκάζω 55 δὲ τοὺς ἐναντίους, καταφρονούντας ἡμῶν, καὶ οὐ

προσδοκῶντας ὅτι ἐπεξελευσόμεθα αὐτοῖς, ἀναθῆναι πρὸς τὴν Ἀμφίπολιν κατὰ θέαν, καὶ νῦν διὰ τὴν θέαν ἀτάκτως ἐσκεδασμένους ὀλιγωρεῖν, τουτέστι βραθυμεῖν.

— 4. Ὅστις δὲ τὰς τοιαύτας ἀμαρτίας ...] ὅστις δὲ τὰ τῶν πολεμίων ἀμαρτήματα ἰδὼν, καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἐπιχειρῶν, μὴ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀντιτάττεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἀρμολογούμενος, ὁρθῶς ἂν πράττοι. — 5. Τὰ κλέμματα] τὰ στρατηγήματα. — [Ἔγει] παρέγει. — [Α] ἀντὶ τοῦ δι' ὧν. — 6. Ἔως οὖν ἔτι ἀπα-
10 ράσκειοι ...] ἔως ἔτι διὰ τὸ θαρρεῖν ἀπαράσκειοι εἰσιν, ἀπιέναι τε διανοοῦνται μᾶλλον ἢ μένειν, βραθυμίας αὐτοῖς ἀδικαιμένους, καὶ πρὸ τοῦ συνταχθῆναι, ἐγὼ μὲν ἔχων ... — 7. Ἐπεκεθῆν] θέλησον δηλονότι. — 8. Ἐλπίς γάρ] ἡμῖν δηλονότι. — Οὕτω] δηλονότι ποιούντων ἡμῶν.
15 — Τὸ γὰρ ἐπὶ οὐστερον ...] οἱ γὰρ ὕστερον ἐπιόντες φοδερῶτατοι φαίνονται. — 9. Εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν ...] ὅτι ἐκ τριῶν γίνεται τὸ καλῶς πολεμεῖν. — Αἰσχύνεσθαι] Ὁμηρος [II. E, 531].

Αἰδομένων ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἢ ἐφάρτανται.

20 — Δούλοις ...] ἂν γὰρ νικηθῆτε, καὶ μὴ θανάτῳ ζημιωθῆτε ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ εὐτυχῆσθε καὶ ἀρίστα πράξετε, δούλοι ἐσσεσθε Ἀθηναίων, καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν ἢ πρὶν εἴχετε. — 10. Περὶ δυνάμιν] ἐπάθλων.

X. Τῷ δὲ Κλέωνι] τὸ ἐξῆς, τῷ δὲ ἀγγέλλεται, φα-
25 νεροῦ γενομένου τοῦ Βρασίδου, καὶ ταῦτα πράσσοντος. — 2. Κατὰ τὴν θέαν] διὰ τὴν θέαν. — 3. Ἐπῆλθεν] δ Κλέων δηλονότι. — Τους βοηθοὺς] τοὺς ἀπὸ τοῦ Περδίκκου. — Ἀναχώρησιν] ἀντὶ τοῦ ἀπιέναι. — Ὁσπερ μόνον οἶόν τ' ἦν] καθάπερ μόνον ἐξῆν δὴ ἐπὶ τὸ εὐώνυ-
30 μον. — 4. Σχολή γίνεσθαι] χρόνος ἐγγίγνεσθαι. — 5. Τοῦτο] ὅπερ πάσχουσιν αὐτοί. — Οἷς γὰρ ... οὐκ εἰώ-
θασιν μὲν. τ. ἐ.] οἱ κινουντες τὰς κεφαλὰς καὶ τὰ δόρατα, καὶ μὴ ἡσύχως ἀπιόντες καὶ τὸ δλον ἀτρόμως, οὐκ εἰώθασιν ὑπομένειν τοὺς πολεμίους. — 6. Ὁ μὲν] δ
35 Βρασίδης. — Σταύρωμα] χάρακα. — Εὐθείαν] ἤγουν εὐθείως. — Καρτερώτατον] ὑψηλὸν δὴ. — 8. Προκεχωρήκει] προαπεληλύθει, εἰς τὸ ἐμπροσθεν ἦλθεν. — Ἀπορ-
βράγην] ἀποσπασθὲν τῆς ἀλλης τάξεως. — Ὁ Βρασίδης ...] τρεψάμενος δ Βρασίδης καὶ διώξας τοὺς μέσους,
40 ὁρμήσας πρὸς τὸ ἀριστερὸν κέρας, καὶ οὐ καταλαβὼν αὐτὸ, μετέβη πάλιν πρὸς τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων. — Ἐπιπαριῶν τῷ δεξιῷ] πλησιάζων ἐπετίθετο τῷ δεξιῷ.
— Οἱ δὲ πλησίον] τοῦ Βρασίδου δηλονότι. — Ἀπῆνεγκαν δηλονότι εἰς τὴν πόλιν. — 9. Οἱ δὲ αὐτοῦ] ἦτοι
45 οἱ αὐτοῦ τοῦ Κλέωνος, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. — Καὶ δῖς] περιττὸς δ καὶ σύνδεσμος. — 10. Ἡ ὑπὸ τῆς Χαλκιδικῆς] ἤγουν ὕστερον μετὰ τὴν μάχην φεύγοντες. — Ἀπεκομίσθησαν] διεσώθησαν.

XI. Περιέρχαντες] ἤγουν περιφράξαντες. — Ἐν-
60 τέμνουσιν] ἐναγίζουσιν, ἐναγίσματα προσφέρουσιν, θύουσιν. — Ἀγῶνας καὶ ἐτῆσιους θυσίας] ἤγουν δι' ἔτους θυσιάζειν καὶ ἀγωνίζεσθαι. — Τὰ Ἀγῶνεια οἰκοδομήματα] Ἀγῶνεια τὰ τοῦ Ἀγῶνος ἐπειδὴ ὁ Ἀγῶν

Ἀθηναῖος ἦν, ὁ οἰκιστὴς τῆς Ἀμφιπόλεως. — Περιέ-
σεσθαι] φυλαχθήσεσθαι. — Ἐν τῷ παρόντι] πρὸς τὸ παρόν. — Τὸν δὲ Ἀγῶνα ...] οὐ τοῦτο λέγει, ὅτι ὁ Ἀγῶν οὐχ ἤδετο ταῖς τιμαῖς, ἀλλὰ οὔτε συμφέρειν τοῖς Ἀμφιπολίταις τιμᾶσθαι τὸν Ἀγῶνα, διὰ τὸ κολα-
8 κεύειν τοὺς Λακεδαιμονίους, οὔτε ἥδ' ἦν τοῖς Ἀμφιπολίταις τὸ τιμᾶν αὐτόν. — 3. Οἱ μὲν] οἱ Ἀθηναῖοι.

XII. Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους] Τζέτζου.

Ἐκ τῆς τρίτης ἑασα * τυπώσεις γράφειν
ἐντεῦθεν ἡρέαμην δὲ τῆς γραφῆς πάλιν
τὸ κληθρὸν ἦν δὲ τῶν ὀπισθίων λόγων.

10

— Ἐς Ἡράκλειαν] Ἡράκλεια ἢ ἐν Τραχῖνι τῆς Θράκης. — 2. Μάχη αὕτη] ἢ κατὰ τὴν Ἀμφίπολιν τοῦ Βρασίδου.

XIII. Οὐδένα καιρὸν ἔτι εἶναι] οὐκ ἐν καιρῷ ἔτι εἶ-
15 ναι. — Τῶν τε Ἀθηναίων ...] τῶν μὲν Ἀθηναίων διὰ τὸ ἡσσηθῆναι ἀποκεχωρηκότων, τῶν δὲ περὶ τὸν Ῥαμφίαν οὐκ ὄντων δυνάτων ὁρᾶν ὧν ὁ Βρασίδης διανοεῖτο.

XIV. Ὡς τε] Τζέτζου.

Βιβλιογράφου * στιγμὴν παρῆκα μὴ ξέων.

20

§. Πρὸς δέ] * Ἐνταῦθα μὲν στίχειας, ὡς Τζέτζης γράφει·
ἀρετὴ δ' ἀπαρτὶ τοῦ * πρὸς εἰρήνην λόγου.
σολοικισμοὶ, * οὐ σόλοικον * τυγχάνει.

— Μηδετέρους] Ἀθηναίους καὶ Πελοποννησίους. — Πληγέντες] ζημιωθέντες. — Καὶ δι' ὀλίγου αὐθις] ἀντὶ 25 τοῦ μετ' ὀλίγον. — Καὶ οὐκ ἔχ. ...] καὶ οὐκέτι πιστεύοντες τῇ ἰσχύϊ τῇ αὐτῶν, δι' ἣν τὸ πρότερον οὐ προσεδέχοντο τὰς σπονδὰς. — Καθυπέρτεροι] τῶν Λακεδαιμονίων. — 2. Ἐπαίρομενοι] δινοῦμενοι. — Ἐπιπλέον ἀποσπῶσι] τῶν Ἀθηναίων. — Καλῶς παρασχὼν οὐ §.] 30 ἐξὸν καλῶς, καιροῦ ἐπιτηδείως παρατυχόντος τοῦ πράγματος, οὐ συνέβησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ κατορθώματα. — α. Οἱ δ' αὐτὸς Λακεδαιμόνιοι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μετεμέλοντο. § ἀπὸ κοινοῦ εἶχον τὴν
γνώμην πρὸς τὴν εἰρήνην νοητέον. — Ὀλίγων ἐτῶν 35 καθαιρήσειν] ἤγουν δι' ὀλίγων ἐτῶν ταπεινώσειν. — Ἐν τῇ νήσῳ] τῇ Σφακτηρίᾳ. — Αὐτομολούντων] παρὰ τοὺς ἐν Πύλῳ δηλαδὴ Ἀθηναίους. ἢ δὲ ἔννοια· μήπως αὐτομολήσωσιν οἱ Ἐλλωτες οἱ ὑπομένοντες παρὰ τοῖς Λακε-
δαιμονίοις, πιστεύοντες τοῖς ἔξω, τουτέστι τοῖς ὑπομο- 40 λήκοσι διὰ τὰ συμβεβηκότα τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Οἱ ὑπομένοντες] οἱ ὑπολοιποὶ. — Τοῖς ἔξω] αὐτομολήσασαι δηλαδὴ. — Ξυνέβαινε δέ] ἐνταῦθα ἢ ἀπόδοσις τῆς ὅλης ἐννοίας ἀπὸ τοῦ, πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον. — 4. Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 45 Ἐπ' ἐξόδῳ] λήξει. — Σπένδεσθαι] ἤγουν μετὰ σπονδῶν ποιεῖσθαι.

XV. Ἀμφοτέροις αὐτοῖς] Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθη-
ναίοις δηλονότι. — Τῶν ἀνδρῶν κομίσασθαι]

Γλώσσης νόησον Ἀττικῆς εἶναι τότε,
ψωμοῦ φαγεῖν τε, καὶ λαβεῖν ἀνδρῶν, λέγειν,
οἶνων πιεῖν τε, καὶ τὰ τοιοῦτου τρόπου·
μηδ' αὐτὸ σόλοικον μηδαμῶς νέει τότε.

50

§. Πολὺς πόνος καὶ * τουτοὶ ξεῖν καὶ γράφειν, καὶ τῆς ἐκάστης ἡμέρας περιδρόμῳ, καίπερ νοσοῦντα, δυσπνούντα τὴν νόσον, φύλλων ἀναγνῶναι τοιάδε † ὦ... διπλὴν διεκτρέχειν με πεντηκοντέρα, ὅθεν * σκατῶσαι τὴν βιβλιογράφου κόπον ἐατέον νῦν ἐκφορεῖν τε καὶ ξεῖν.

— Ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιάται] τὸ οἱ ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ἔνιοι. ἦσαν γὰρ τινες αὐτῶν Σπαρτιάται τε καὶ πρῶτοι καὶ τοῖς πρῶτοις ξυγγενεῖς. ὡς τὸ εἰκὸς οὖν, οἱ ξυγγενεῖς αὐτῶν σπουδὴν ἐποιοῦντο. — 2. Πράσσειν] τὴν εἰρήνην δηλονότι. — Οὐπίως ἤθελον] οὐδὲ ὀλιως ἤθελον. — Εὖ φερόμενοι] ἤγουν εὐτυχοῦντες. — Ἐπὶ τῇ [σῇ] ὥστε τὸ προσῆκον αὐτοῖς μόνον ἔχειν, ἀλλὰ δηλονότι καὶ περὶ τῶν ἄλλων. — Ἐνδεξομένους] ἤτοι προσδεξομένους· λείπει τὴν εἰρήνην.

— XVI. Ὁ μὲν] ὁ Βρασιδᾶς. — Ὁ δὲ] ὁ Κλέων. — Πλείστα] ἤτοι ἐν πλείστοις πράγμασι. — Ἀπαθής] εὐτυχής. — Τοῦ ἀκινδύνου] τῆς ἀσφαλείας. — Καὶ ὅστις ἐλάτιστα τύχη αὐτὸν παραδίδωσι] τῇ ἀλόγῳ φορᾷ τῆς τύχης. — Τὴν εἰρήνην παρέχειν] ὥστε δηλονότι. — Πλειστοάναξ δέ] Πλειστοάναξ ὁ Πausανίου βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ὃς φεύγων καθόδον εὔρετο· ἔφευγε δὲ διὰ τὸ ποτὲ πρότερον δοῦναι δῶρα παρ' Ἀθηναίων λαβὼν ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. — Διαβαλλόμενος] ἤγουν ὑβρίζόμενος. — Καθόδου] ἀντὶ τοῦ ἀναχωρήσεως ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς δῆ. — Προβαλλόμενος] ἤγουν κατηγορούμενος. — Παρανομηθεῖσαν] ἤγουν παρανόμως δοθεῖσαν αὐτῷ. — 2. Τὴν γὰρ πρόμαντιν] ἤγουν τὴν προαγορεύουσαν ἐκ μαντείας. — Ἐπὶ πολὺ] πολλάκις. — Διὸς υἱὸς ἡμιθέου τὸ σπέρμα] ἡμιθέου μὲν τοῦ Ἡρακλέους λέγει, σπέρμα δὲ τὸν ἀπόγονον· οὗτος δ' ἦν ὁ Πλειστοάναξ. ἀναφέρειν δὲ τὸ κατὰγειν. εὐλάκαν δὲ τὴν ὕψιν Λακεδαιμόνιοι λέγουσιν· ἔνιοι δὲ, τὴν δίκελλαν, ἀπὸ τοῦ λακαίνειν, ὃ ἔστι σκάπτειν. εὐλάζειν δὲ ἀρόσειν, τοιοῦτο δὲ τι λέγει, ἀργυρεᾶ εὐλάκα εὐλάζειν, τούτεστι λιμὸν ἔσεσθαι, καὶ πολλοῦ σφόδρα τὸν σίτον ὠνήσεσθαι, ὥσπερ ἀργυροῖς ἐργαλείοις χρωμένους· ἔνιοι δὲ οὐ λυσιστελεῖσιν φασὶν αὐτοῖς τὴν γῆν γεωργεῖν, ὥσπερ εἰ ἀργυροῖς ἐργαλείοις ἐχρῶντο. — Ἐκ τῆς ἀλλοτρίας] ἤγουν ὑπερορίας. — Ἀναφέρειν] ἀνακαλεῖσθαι. — Ἀργυρεαίε]

* Ὅζει κόπος· κάκιστον ἢ βιβλιογράφου.

— 3. Χρόνῳ δέ...] ἡ σύνταξις οὕτως· χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους * αὐτὸν καταγαγεῖν τοῖς ὁμοίοις γοροῖς καὶ θυσίαις· τὰ δὲ λοιπὰ μεταξὺ λεκτέον· ἔστι γὰρ περιβολὴ διττή. — Μετὰ δώρων δ.] οἱ μὲν τὴν δόκησιν ἀντὶ τοῦ δοκῆσεως φασὶ κείσθαι, διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτὲ μετὰ δώρων δοκῆσεως ἀναχωρήσιν· οἱ δὲ, τηρήσαντες τὴν δόκησιν, τὴν ἀναχωρήσιν μᾶλλον ἀντ' ἀναχωρήσεως ἐδέξαντο· ἄλλοι δὲ τὴν δόκησιν ἐπὶ τῆς λήψεως τῶν δώρων ἔλαβον, ἢ ἢ, ἤτοι διὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ποτὲ μετὰ δώρων λήψιν ἀναχωρήσιν καὶ δεκτέον τοῦτο. § Διὰ τὴν ἀναχωρήσιν ἐκ

τῆς Ἀττικῆς μετὰ δόκησιν δώρων, ἀντὶ τοῦ μετὰ διαφορῆσιν, τοῦτ' ἔστι μετὰ τὸ λαθεῖν δῶρα ὑπ' Ἀθηναίων. — Ἡμ. τῆς οἰκίας... οἰκοῦντα] ὁ Πλειστοάναξ διαφυγὼν ὤκησεν ἐν Λυκαίῳ. τοῦ δὲ τόπου, καθ' ὃν ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν, τὸ μὲν ἤμισυ ἦν ἱερὸν, τὸ δὲ ἤμισυ βέβηλον. — Ἐτι ἐνός δέοντι] τοῦτο συντακτέον τῷ χρόνῳ δὲ προτρέψαι ἤγουν μετὰ τὸν χρόνον τῆς προβήσεως τῆς μαντείας προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους ἢ ἢ, χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐνός δέοντι εἰκοστόν.

XVII. Τῇ διαβολῇ] τῇ ὕβρει τῇ τῶν ἐχθρῶν. — Ἀνεπίληπτος εἶναι] μὴ ἂν αὐτὸς * παρέξειν κατηγορίας ἀφορμὴν, προθυμηθῇ τὴν ξύμβασιν. — 2. Ἦσαν ἐς λόγους] ἀλλήλοις δηλονότι. — Παρασκευὴ τε προπανεσείσθη] ἡ πολεμικὴ παρασκευὴ προηπειλήθη. — Ὡς ἐπιτειγισμὸν] ὡς μελλόντων φρούρια ἐπιτειγίσαι ἐν τῇ Ἀττικῇ τῶν Λακεδαιμονίων. § ἵνα τειγίξωσι τὰ ἑαυτῶν χωρία. — Ἐκ τῶν συνόδων] ἐπειδὴ συνεργόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἐπιζητοῦντες κατὰ τὸ δίκαιον παρ' ἀλλήλων τινὰς συνέδισαν. — Δικαιώσεις] αἰτήματα δίκαια. — Προενηγόντων] προβαλόντων. — Ἀνταπαιτούντων γάρ] τῶν Ἀθηναίων. — Ἄλλ' ὁμολογία] ἐκουσίῳ θελήματι. — Ἐχειν τὸ χωρίον] τὴν Πλάταιαν. — Τὴν Νίσαιαν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔχειν. — Τούτοις δὲ οὐκ...

* Ὑποστροφὴν γίνωσκε τὸ σχῆμα τότε· τὸ δ' αὖ σκοτεινὸν καὶ περιζυλόν λόγου ἄλλοις παρὲς ῥήτορσιν αἰνεῖν ἀσκοπῶς, τίς ἱστορούντων ἀκριβῆς· κανὼν, μάθε· σαφὲς μετ' ὀγκου, καὶ ταχύς, πειθοῦς γέμων. τοῦτον χρεὼν δ' ἦν τῆς δρυὸς καὶ τοῦ ξύλου υἱὸν καλεῖσθαι, τὸν ξυλοουργοῦντα λόγοις, οὐ τὸν μελιχρὸν Ἡρόδοτον ἐν τοῖς λόγοις.

XVIII. 2. Θεωρεῖν] θεωροῦς πέμπειν. — Αὐτονομίους εἶναι] ἤγουν τοῖς καθ' αὐτοὺς νόμοις χρωμένοις. — Αὐτοτελεῖς] αὐτοτελεῖς αὐτοὺς καὶ μὴ ἄλλοις συντελοῦντας. — Αὐτοδίκους] αὐτόδικοι ἄνθρωποι οἱ παρ' αὐτοῖς δίκας διδόντες καὶ λαμβάνοντες, καὶ μὴ ὑπ' ἄλλων κοινόμενοι, ἐν αὐτοῖς τὴν διαφορὰν δίχῃ λύοντες, καὶ μὴ μεταγόντες αὐτὴν εἰς ὑπερορίους ἀνθρώπους. — 3. Ἀβλαβεῖς... ὅπλα δέ...]

Σπονδὰς μὲν ἐξώρκωσαν ἀβλαβεῖς μένειν, ὅπλα· φέρειν δὲ μηδ' ὡς ἔστω, λένειν· Τζέτης σολοικίζουσιν ἐντάττει λόγους· οὐκ ἀττικισμὸς τουτοῖ * λέγειν. οὕτω γράφων δὲ τοῖς περιστροφῶν λόγοις πέφευγας ὅσον κρίνειν σε τεχνικῶς θέλει. πηλὸς λιθουργῶν συγκαλύπτει φαυλίαν, γραφῆς σκοτός δὲ τοὺς σολοίκους τῶν λόγων.

— 4. Πρὸς ἀλλήλους] ἤγουν Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους. — Δίκαις] ἤγουν κρίσει δίκαια. — 5. Ὅσας δὲ πόλεις]

Τὸ σὺν σκοτεινὸν καὶ τὸ τοῦ βιβλιογράφου Χάρυβδι * ὅταν ἐξεγείρουν λόγους· λοιπὸν τὰ πολλὰ σὺν περιτρέχων λόγων,

τὰ συμφανῆ σύμπασιν ἐγγράφω μόνα·
σὲ γὰρ σοιοικίζοντα πικρὸν δεικνύειν.

— Φερούσας τὸν φόρον] διδούσας τὸ ἐτήσιον τέλος. — Τὸν ἐπ' Ἀριστείδου] ταχθέντα δηλονότι. — Ἀριστείδου] τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Πλαταιαῖς ἐπὶ τῶν Μηδικῶν, τοῦ κληθέντος δικαίου, τοῦ υἱοῦ Λυσισμάχου. — Ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω...] ἐὰν ἀποδιδῶσι τὸν φόρον οἱ σύμμαχοι τοῖς Ἀθηναίοις, ὅπλα μὴ ἐπιφερέτωσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὰς σπονδάς. — Ἐπὶ κακῶ] τῶν πολέων. — Ἀποδιδόντων τὸν φόρον] τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι. — 7. Ἀποδόντων] ἀποδότῶσαν. — Κορυφάσιον] τὴν Πύλον λέγει. — Ἐν τῷ δημοσίῳ] ἐν τῷ δεσποτηρίῳ. — Κατὰ ταῦτά] ἤγουν κατὰ τὴν ὁμοίαν συμφωνίαν. — 9. Τὸν μέγιστον] ἤγουν τὸν ἰσχυρότατον. — 11. Ὅπῃ ἂν δοκῇ] ἤγουν ὡς ἂν δοκῇ.

XX. Ἐκ Διονυσίων] ἤγουν μετὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Διονύσου. — Αὐτοδεκαετῶν] δλοκληρῶν. πρὸς ἀκριβείαν. § τούτεστιν ἐν ἀκμῇ τῶν δέκα ἐτῶν. — Παρενεγκουσῶν] παρελθουσῶν. — 2. Καὶ μὴ] πιστεύσας τὴν ἀπαριθμησιν. — Σημαινόντων] σημασίαν καὶ δήλωσιν διδόντων. — Οὐ γὰρ ἀκριβὲς ἐστίν...] ἤγουν ἀκριβὲς ἡ ἀλήθεια ἐστίν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἷς καὶ ἀρχομένοις (ἤγουν ἐν τῇ ἀρχῇ οὖσι τοῦ πολέμου) καὶ μεσοῦσιν (ἤγουν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πολέμου οὖσιν) ἐπεγένετό τι. — Σκοπεῖτω δέ τις... 3. κατὰ θέρη δὲ καὶ χειμῶνας] κατὰ θέρη, φησί, καὶ χειμῶνας τὰ δέκα ἔτη σκοπεῖτω τις, καὶ μὴ ἐξαριθμείσθω μήτε τοὺς ἀρχοντας μήτε τοὺς ἀπὸ ἄλλης τινὸς τιμῆς ἐπινυνόμεους τοῖς ἔτεσι γεγεννημένους. οὐ γὰρ ἀκριβῶς ἐντεῦθεν οἱ χρόνοι τῶν πράξεων λαμβάνονται, ἐπεὶ καὶ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῶν ἀρχόντων καὶ κατὰ τοὺς μέσους καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους πολλὰ ἐπράχθη. αἷτιον δὲ τοῦτό ἐστι τοῦ τὸν Θουκυδίδην κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας τὸν χρόνον διηρηκέναι καὶ μὴ κατ' ἐνιαυτόν. — Ἐξ ἡμισείας] τοῦ μέρους. — Δέκα... γεγεννημένους] ὅτι δέκα ἔτη ἐπολέμησαν Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι.

XXI. Καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους. — Ὡς εἴρητο] συμφωνήθη. — 2. Οὐκ ἤθελον] δεῖξασθαι τοὺς Ἀθηναίους. — Τὴν πόλιν] τὴν Ἀμφίπολιν. — Ἐκείνων] τῶν Χαλκιδέων. — 3. Αὐτόθεν] ἤγουν ἀπὸ τῆς Ἀμφιπόλεως. — Μετακινήτῃ] ἤγουν δυνατὴ κινήθῃναι. — Κατελιγμέναις] ἰσχυράς. § τὰς σπονδάς.

XXII. Οἱ δὲ ξύμμαχοι] τῶν Λακεδαιμονίων. — Αὐτῶν] ἐξ αὐτῶν τῶν συμμάχων. — Ἀπέωσαντο] τὰς σπονδάς. — Δικαιότερας] ἰσχυροτέρας τῷ δικαίῳ. — Τούτων] τῶν γενομένων. — 2. Αὐτῶν] τῶν συμμάχων. — Οὐκ ἐρέχουσιν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ἐπειδὴ οὐκ ἤθελον...] οὐ βουλομένων, φησί, τῶν ἄλλων συμμάχων σπένδεσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτοὺς ἐσπίεσαντο, νομίζοντες ἥκιστα ἂν οὕτω πρὸς Ἀθηναίους χωρήσειν τοὺς Ἀργεῖους προσησόμενους αὐτοῖς. πεποιημένοι γὰρ ἐμπροσθεν πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδάς, τότε τῶν Ἀθηναίων εὖ φερόμενων, οὐκ ἐβούλοντο πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπισπένδε-

σθαι, ἐλθόντων Ἀμπελίδου καὶ Λίγου. οὐκ ἐβούλοντο δὲ ἐπισπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι, νομίζοντες χωρὶς Ἀθηναίων οὐ δεινοὺς εἶναι Λακεδαιμονίους. πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἄλλην Πελοπόννησον οἱ Λακεδαιμόνιοι ὥντο ἡσυχάζειν, γενομένων τῶν σπονδῶν. εἰ γὰρ μὴ ἐγεγόνησαν, ἀλλὰ ἐξῆν προχωρεῖν τοῖς Ἀθηναίοις, τοὺς τε Ἀργεῖους καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς πρὸς Ἀθηναίους ἂν ἀποστήναι. — Νομίσαντες] ἐκ παραλλήλου. — Χωρεῖν] τοὺς Πελοποννησίους. — 3. Λόγων] συμβατικῶν.

XXIII. Ταύτην τὴν πόλιν] τῶν κακῶς ποιησάντων 10 τοὺς Λακεδαιμονίους. — Καταλύειν... ἀμφὶ τὴν πόλιν] λείπει, τὴν ἐπέλθουσιν πόλιν. — 3. Ἦν δὲ ἡ δουλεία ἐπανιστήται] ἀντὶ τοῦ, ἣν δὲ οἱ Εἰλωτες ἐπανίστανται. ἤγουν τὸ πλῆθος τῶν δούλων. — Παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν] ἤγουν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

XXIV. 2. Μετὰ τὰς σπονδάς] τὰς κοινὰς δηλονότι, ὧν μετείχον καὶ οἱ σύμμαχοι. — Τοὺς ἐκ τῆς νήσου] ληφθέντας δηλονότι. — Ξυνεχῶς] ἀδιαστάτως, συνημμένως.

XXV. Διεκίνουν τὰ πεπραγμένα] κατέλυν τὰ κατὰ 20 τὰς σπονδάς. — 2. Καὶ ἅμα] σὺν τούτῳ. — Ὑποπτοὶ] ἤγουν διάφοροι. — Ἄ εἴρητο] ἐν ταῖς σπονδαῖς. — 3. Καὶ ἐπὶ ἐξ ἑτῆ μὲν καὶ δέκα μῆνας...] ἐξ ἑτῆ καὶ δέκα μῆνας ἡ ἀδέσβαιος εἰρήνη Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου ἔτους, παρέτεινεν. 25 — Ἐπὶ τὴν ἐκατέρω] ἐπὶ τὴν ἀλλήλων. — Ἐξωθεν] τῆς ἐκατέρω γῆς.

XXVI. Ἐπτά καὶ εἰκοσιν] εἴκοσι ἐπτά ἔτη ὁ πόλεμος τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων παρέτεινεν. — 2. Οὐκ ὀρθῶς δικαιοῦσαι] ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀληθῶς καὶ 30 δικαίως κρινεῖ. — Ἐξω τε τούτων] ἄνευ τούτων. — Οὐδὲν ἥσσον πολέμιοι ἦσαν] καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην δηλονότι. — Βοιωτοὶ τε ἐκχειρίαν δεχήμερον ἦγον] Βοιωτοὶ τε πρὸς δέκα ἡμέρας ἐκχειρίαν ἐπεσπένδοντο πρὸς Ἀθηναίους. — 3. Τῷ δεκαετῇ] τῷ προειρημένῳ. 35 — Παρενεγκούσας] προσθεμένας. — Ἰσχυρισσάμενοις] προτείνουσί τι ἰσχυρόν. — Μόνον δὲ τοῦτο ἐχυρῶς ζυμδάν] ἦτοι μόνον δὲ τοῦτο ἰσχυρῶς μαρτυρήσαν. — 4. Προφερόμενον] προλεγόμενον. — Ὅτι τρεῖς ἐννέα] περὶ τοῦ χρησμοῦ, ὅτι τρεῖς ἐννέα ἔτη ὁ πόλεμος παρέτεινεν οὗτος. — 5. Ἐπεβίω δέ] ἤγουν μετὰ τὴν κίνησιν τοῦ πολέμου. — Αἰσθανόμενός τε...] ἀντὶ τοῦ ἀκμάζων, διὰ τὸ μὴ παρηγηκέναι τὴν ἡλικίαν, παρακολουθῶν πᾶσι. — Ἐτῇ εἴκοσι] ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἴκοσιν ἔτη ἔφυγε τὴν πατρίδα, καὶ περὶ Πελοπόννησον 45 διέτριβε. — Παρ' ἀμφοτέρους] τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. — Αὐτῶν] τῶν πραγμάτων. — Καθ' ἡσυχίαν... αἰσθέσθαι] διὰ τὸ ἡσυχάζειν, καὶ μὴ πολεμεῖν αὐτοῦ, μᾶλλον παρηκολούθησα τοῖς γενομένοις. — 6. Ὡς ἐπολεμήθη] μετὰ τοῦ πολέμου κατέστη. 50

XXVII. Αἱ πεντηκοντούτεες] αἱ κοιναί. — Αἱ ξυμμαχίαι] ἤγουν αἱ ἰδικαί, αἱ πρὸς Ἀθηναίους ἐκ Λακεδαιμόνων, καὶ ἀνάπαλιν. — Ἐς αὐτά] τὰ αὐτὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. — 2. Τραπεζόμενοι] ἀπελθόντες. —

Πρὸς τινὰς τῶν ἐν τέλει ὄντων Ἀργείων] ἡγουν πρὸς τινὰς ἀρχοντας τῶν Ἀργείων. — Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ] οὐκ ἐπὶ συμφέροντι. — Ὅρᾱν] τὸ ἐξῆς, χρὴ δρᾶν. — Καὶ ψηφισασθαι] τοὺς Ἀργείους. — Τῇ ἀλλήλων] ἀσθενεῖ δηλονότι οὕση, καὶ κατατριβομένη ὑπὸ τῶν ἐναντιῶν. — Ἐπιμαχεῖν] ἐπιμαχεῖν καὶ ἐν τῇ πρώτῃ [c. 44]. — Ἀποδείξει] ἡγουν γνωρίμους καταστήσαι ἡμῖν. — Αὐτοκράτορας] ἀνάθεσιν τῶν ὅλων πραγμάτων ἔχοντας. — Μὴ πρὸς τὸν δῆμον τοὺς λόγους εἶναι] τοὺς σπενδομένους τοῖς Ἀργείοις μὴ τῷ δήμῳ διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τοῖς αὐτοκράτορα ἔχουσιν ἀρχήν. — Τοῦ μὴ καταφανεῖς...] [ἵνα μὴ φωραθῶσιν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ συνθέμενοι τοῖς Ἀργείοις. — Τοὺς μὴ πείσ.] ἐὰν μὴ πείσῃσι. — Τοὺς μὴ πείσ.] τοὺς Κορινθίους ἢ ἄλλους. — Τὸ πλῆθος] τῶν Ἀργείων. — Προσχωρήσασθαι] τοῖς Ἀργείοις.

XXVIII. Ἀκούσαντες] τῶν Κορινθίων. — Ἀνήνεγκαν τοὺς λόγους] τῶν Κορινθίων. — Ἐς τε τὰς ἀρχάς] εἰς τοὺς ἐν τέλει. — Τούτων] τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. — 2. Ἐπ' ἐξόδου] ἐπὶ τέλους. — Αἰσπονδαί] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἠγήσεσθαι] ἡγεμόνες ἔσεσθαι. — Τὸν χρόνον τοῦτον] τὸν τοῦ πολέμου δηλονότι. — Μάλιστα δὴ] υπερβαλλόντως. — Κακῶς ἤκουσεν] ὑδρίσθη. — Καὶ υπερώρθη] ἐξουδενώθη. — Διὰ τὰς ξυμφοράς] διὰ τὰς ταλαιπωρίας, ἃς ἔπαθον οἱ Ἕλληνες. — Ἀριστα ἔσχον] διετέθησαν. — Οὐ ξυναράμενοι τοῦ Ἀττικοῦ πολέμου] ὅτι οὐ ξυνεπολέμησαν τοῖς Λακεδαιμονίοις κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — Ἀμφοτέροις] τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις. — Ἐκκαρπωσάμενοι] τοὺς καρποὺς καὶ τὰς προσόδους λαβόντες ἀπὸ τῆς γῆς ἀκεραίους, διὰ τὸ μὴ πολεμεῖν.

XXIX. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀργείοις. — Αὐτῶν] τῶν Μαντινέων. — Κατέστραπτο] ἐδεδούλωτο. — Ὑπήκοον] τῶν Λακεδαιμονίων. — Οὐ περιόψεσθαι σφᾶς...] οὐκ ἐπιτρέψειν τοῖς Μαντινεῦσι τοὺς Λακεδαιμονίους ἀρχεῖν τῶν κατεστραμμένων, καὶ ταῦτα σχολὴν ἄγοντας τοὺς Λακεδαιμονίους. — Σχολὴν ἦγον] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Ὡστε ἄσμενοι] οἱ Μαντινεῖς. — Μεγάλην] ἰσχυράν. — Πόλιν τε μεγάλην] τὴν Ἀργος. — Διάφορον] μαχομένην. — Δημοκρατουμένην] εὐνομουμένην. — 2. Τοῦτο] ἡγουν τὸ προσελθεῖν τοῖς Ἀργείοις. — Νομίσαντες] οἱ Πελοποννήσιοι. — Εἰδότες] τοὺς Μαντινεῖς εἰδότες. — Ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ἀττικαῖς] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τοὺς Ἀττικούς. — 3. Τὴν Πελοπόννησον διεθορύβει] διὰ πάσης τῆς Πελοποννήσου θόρυβον καθίστη. — Πᾶσι τοῖς ξυμμάχοις] ἡγουν σὺν πᾶσιν. — 4. Οἱ πολλοί] τῶν Πελοποννησίων.

XXX. Προκταλαθεῖν τὸ μέλλον] φθάσαι πρὶν μέλειν τοὺς Κορινθίους προσχωρεῖν τοῖς Ἀργείοις. — Ἡτιῶντο...] ἐνεκάλουν ὅτι ἡγεμόνες ἦσαν τοῦ παντός κακοῦ, δὴ τῆς ἀποστάσεως. — Τῇ τε ἐσθήγῃσιν] τὸ εἰσγήσασθαι δηλονότι προσχωρήσαι τοῖς Ἀργείοις τοὺς Ἕλληνας. — Τοῦ παντός] δεινοῦ. — Καὶ εἰ] ἡγουν

ἡτιῶντο. — Σφῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Εἰρημέ-
νον] ἀντὶ τοῦ δρισθέντος. — Κύριον εἶναι] κεκυρωμέ-
νον, βέβαιον εἶναι. — 2. Κορίνθιοι] τὸ ἐξῆς, Κορίνθιοι
δὲ ἀντέλεγον. — Ξυμμάχων] αὐτῶν δηλονότι. —
Ἐδέξαντο τὰς σπονδάς] τὰς πρὸς Ἀθηναίους. § τὰς τῶν 5
Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. — Παρεκάλεσαν] λεί-
πει τὸ παρῆναι. — Αὐτοὺς αὐτοῖς] αὐτοὺς, τοὺς ξυμ-
μάχους, αὐτοῖς, οἱ Κορίνθιοι. — Πρότερον] ἡγουν πρὸ
τοῦ ἔλθεῖν τοὺς πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἀν-
τέλεγον τοῖς Λακεδαιμονίοις] τὸ ἐξῆς, Κορίνθιοι δὲ 10
ἀντέλεγον. — Οὔτε Σόλειον σφίσιν] ἀντὶ τοῦ αὐτῶν. —
Ἀπέλαβον] οἱ Κορίνθιοι. — Αὐτοῖς] τοῖς ἐπὶ Θράκης.
— Μετὰ Ποτιδιαίων] ἀρισταμένων. — Ἀφίσταντο]
οἱ ἐπὶ τῆς Θράκης. — Ἄλλους] ἀντὶ τοῦ ἄλλους ὄρκους.
— 3. Θεῶν γὰρ πίστεις] ἡγουν θεῶν ὄρκους ἐπὶ πίστει. 15
— Αὐτούς] τοὺς ἐπὶ Θράκης. — Εἰρήσθαι] ἔφασαν δὲ εἰ-
ρῆσθαι ἐν ταῖς σπονδαῖς δηλονότι. — 4. Τῶν παλαιῶν
ὄρκων] τῶν πρὸς τοὺς ἐπὶ Θράκης. — 5. Οἱ δέ] οἱ Κο-
ρίνθιοι. — Παρὰ σφίσι] τοῖς Κορινθίοις. — Προεῖπον
ἦκειν] τοὺς Ἀργείους.

XXXI. Ἐκεῖθεν] ἀπὸ τῆς Κορίνθου. — Ἐλθόντες] οἱ Ἥλαιοι. — Ξύμμαχοι ἐγένοντο] οἱ Ἥλαιοι δηλονό-
τι. — Διαφερόμενοι] ἐχθροί. — 2. Ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς
γῆς] ἡγουν ἐπὶ τῷ καρποῦσθαι τὸ ἡμισυ τῆς γῆς. —
3. Πausαμένων] τοῦ ἀποφέρειν δηλονότι. — Ἐπηνάγ- 25
καζον] ἀποφέρειν δηλονότι. — Οἱ δ'] Ἥλαιοι. —
Ἐπιτραπέισις] δοθείσης. — Μὴ ἴσον ἔξειν] ἀντὶ τοῦ
μὴ ἔξειν τὸ δίκαιον. — Ἀνέντες τὴν ἐπιτροπὴν] ἀντὶ
τοῦ παυσάμενοι τοῦ ἐπιτρέψαι τὴν δίκην Λακεδαιμο-
νίους. — Ἐτεμον] ἐδόχουν. — 4. Οὐδὲν ἦσσαν] ἀντὶ τοῦ 30
ἐπίσης. — Ἐμμεινάντων] τῶν Ἥλειων δηλονότι. —
Γῇ ἐπιτροπῇ] τῆς δίκης δηλονότι. — 5. Πόλιν] τὸ Λέ-
πρεον. — Σφῶν] τῶν Ἥλειων. — Ξυνθήκην] ζύμβα-
σιν. — Καὶ ἐξελεῖν] τοῦ πολέμου. — Ἰσον] τὸ δί-
καιον. § διότι τὴν αὐτῶν πόλιν εἶχον Λακεδαιμόνιοι 36
λήγοντος πολέμου. — 6. Ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι]
σύμμαχοι δηλονότι. — Μετ' ἐκείνους] τοὺς Ἥλείους
δηλονότι. — Τὸ αὐτὸ λέγοντες] τὴν αὐτὴν γνώμην
ἔχοντες.

XXXII. Ἐκπολιορκήσαντες] ἡγουν ἑλόντες καὶ δου- 40
λώσαντες ἐκ πολιορκίας. — Χρήσαντος] τὸ κατάγειν
δηλονότι Δηλίου. — 2. Ἠρξάντο πολεμεῖν] πρὸς ἀλλή-
λους δηλονότι. — 3. Μέγα μέρος ὄν] τῆς Πελοποννήσου.
— Προσγένοντο] προσκτῆθαι. — 4. Οὐδὲν ἄν] ἡγουν
οὐκ ἄν. — Ἐναντιωθῆναι] ἐναντίοι γενέσθαι. — Ἀνεῖ- 45
σαν τῆς φιλονεικίας] ἀπέστησαν τῆς μάχης. — 5. Ἐλ-
θόντες] οἱ Κορίνθιοι. — Ποιῆσαι] λείπει τὸ ἡξίου.
— 7. Ἀξιούντων καὶ αἰτιωμένων Κορινθίων] ἡτιῶντο
οἱ Κορίνθιοι δηλονότι τοὺς Βοιωτοὺς, ὅτι συνέθεντο αὐ-
τοῖς ἀπειπεῖν τὰς πρὸς Ἀθηναίους σπονδάς. 50

XXXIII. Ἐπικαλεσαμένων] τῶν Παρβάσιων. —
Σφᾶς] τοὺς Λακεδαιμονίους. — Αὐτοῖς] οἱ Μαντινεῖς.
— Αὐτοὶ ἐφρούρου] οἱ Παρβάσιοι ἦτοι τοὺς Παρβα-
σίους, οἱ ἦσαν ἐν Κυψέλῳ. — Κείμενον ἐπὶ τῇ Σκι.]

ἐπιτετεχισμένον ὥστε βλάπτειν τὴν Σκιρίτιν. — 2. Τὴν ζυμμαχίαν] τὰς ζυμμαχικὰς πόλεις.

XXXIV. Μετὰ τῶν Νεοδαμ.] μετὰ τῶν ἐκ τῶν Εἰλώτων ἐλευθέρων. § νέων πολιτῶν. — 2. Ἐκ τῆς νήσου] τῆς Πύλου. — Τὰ δπλα παραδόντας] τότε ἐν τῇ μάχῃ πρὸς Ἀθηναίους. — Μήτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας κυρ. εἶν.] ἤγουν μὴ εἶναι κυρίους ἢ πρίασθαι ἢ πωλεῖν. — Ἐπίτιμοι] ἤγουν ἐντιμοί.

XXXV. Ἐν τῇ Ἀθῶν] ἐν τῷ Ἀθῶν. — 2. Ἐπιμειζίαι] 10 ὁμιλῖαι, συνήθειαι. — Κατὰ τὴν τῶν χωρίων...] διὰ τὸ ἀλλήλοις μὴ ἀνταποδιδόναι τὰ χωρία. — 3. Προὔθεντο] ἔταξαν. — Ξυγγραφῆς] συμφωνίας γεγραμμένης. — Ἐσιόντας] εἰς τὰς σπονδὰς. — 4. Γινόμενον] ἀντὶ τοῦ πραττόμενον. — Ἄλλα χωρία εἶχον] τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀθηναῖοι. — Εἰρημένα] τεταγμένα. — 8. Ἡσυχία ἦν] ἀπραξία πολέμου. — Καὶ ἔφοδοι παρ' ἀλλήλους] ἐπιμειζίαι.

XXXVI. Ἐλουσῶν πρεσβειῶν] εἰς τὴν Λακεδαίμονα. — Οὐδὲν ζυμδάνταν] ἤγουν κατ' οὐδέν. — 2. Ὡς 20 ἀπῆσαν] οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ Κορίνθιοι. — Λόγους ποιοῦνται ἰδίους] ἰδίᾳ διελέχθησαν αὐτοῖς. τοῦ λύσαι τὰς σπονδὰς. — Γινώσκειν] εἰς νοῦν ἔχειν. § τὴν αὐτὴν τῇ προτέρᾳ γνώμῃν ἔχειν. — Ἐλίσθαι] προσέλθαι. — Ἡπίσαντο] ἔγνωσαν. — Καλῶς σφίσι 25 φίλιον γενέσθαι] βεβαίως φίλιον τοῖς Λακεδαιμονίοις γενέσθαι. ἢ αὐτοὶ βεβαίως ἠπίσαντο. 8 καὶ μάλλον. — Ἡγούμενοι] τὸ ἡγούμενοι οὐκ ἔστι κατάλληλον πρὸς τὸ ἐπιθυμοῦντας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἐσχηματίζονται ἀντὶ τοῦ ἡγούμενων. — Ῥᾶν] εὐκολώτερον. — 30 2. Ὅπως παραδώσωσιν] οἱ Βοιωτοὶ δηλονότι. — Ἐδέοντο... Λακεδαιμονίους] τὸ μέντοι Πάνακτον ἐδέοντο Βοιωτοὺς οὕτω ποιῆσαι ὅπως παραδώσουσι Λακεδαιμονίους.

XXXVII. Ταῦτα ἐπεσταλμένοι] ἀντὶ τοῦ τούτων 35 ἐντεταλμένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἐφόρων. — Ἐπεσταλμένοι] δεδιδαγμένοι. — Ἐπὶ τὰ κοινὰ] βουλευτήρια δηλονότι. — 2. Ξυγγεγόμενοι] ἤγουν συναφθέντες. — Ἐς λόγους] ἐς κοινολογίαν. — Σφίσι] τοῖς Ἀργείοις. — Κοινῷ λόγῳ χρωμένους] ὁμοφρονούντας, δηλονότι 40 Ἀργεῖους τε καὶ Κορινθίους καὶ Βοιωτοὺς. — 3. Οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος] οἱ περὶ τὸν Κλεόδουλον δηλονότι. — Ἐπεστάλκεσαν] προσέταξαν. — 4. Τοὺς τε φίλους] τοὺς ἐκ Λακεδαίμονος δηλονότι αὐτοῖς φίλους. — 5. Προκαλούμενοι] γράφεται παρακινοῦντες.

XXXVIII. Ἐν δὲ τούτῳ] τῷ καιρῷ. — Τὸ γὰρ αὐτὸ 45 ἐποιοῦν] ἤγουν τὴν κοινὴν πρᾶξιν ἐποίησαν. — 2. Ἐπ' ὠφέλειᾳ] συμμαχίᾳ. — 3. Τὴν βουλὴν] τοὺς βουλευτάς. — Κἂν μὴ εἴπωσιν, οὐκ ἄλλα ψηφισέσθαι...] ἀντὶ τοῦ, οἱ Βοιωτάρχοι ἕκαστος ὥστο τὴν ἰδίαν βουλὴν, κἂν 50 μὴ μαθῶν τὰ ὑπὸ τῶν Ἐφόρων ἐπεσταλμένα, μηδὲν ἄλλο ψηφισέσθαι, ἥπερ ταῦτα, ἅπερ οἱ μαθόντες ἐκ Λακεδαίμονος παραινῶσιν. — 4. Ἀντέστη] ἀντὶ τοῦ ἄλλως ἀπέβη. § ἐκωλύθη.

XXXIX. Ἦλθον ἐς τοὺς Βοιωτούς] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Καθηρεῖτο] ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν.

XL. Ἄμα δὲ τῷ ἤρῃ ἀρχομένῳ. — Ἐπιγιγνομένου] ἐπομένου. — Οὐδ' ἔφασαν πέμψειν] οἱ Βοιωτοί. — Ἰδῖαν] μονομερῆ. — Μὴ μονωθῶσι] τῆς συμμα- 5 χίας. — 2. Τοὺς τε Ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα] ὥντο δηλονότι. — 3. Ἀλλ' ἐν φρονήματι ὄντες] διανοίᾳ ἐπλημένη. § ἀντὶ τοῦ ἐλπίζοντες. ἤτοι φροντίζοντες. — Ἡγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων κράτιστα...] ὡς ἐν τῷ παρόντι, φησὶν, ἡγούντο κράτιστον εἶναι πρὸς Λακεδαι- 10 μονίους σπονδὰς ποιήσασθαι, ὡς ἂν ἐνδέχεται, καὶ ἡσυχάζειν. — Ἐκ τῶν παρόντων] ἤγουν ἐκ τῶν δυνατῶν. — Ὅπη ἂν συγχωρῇ] ἤγουν καθὼς ἂν συγχωρῇ δ' καιρὸς.

XLI. Αὐτῶν] τῶν Ἀργείων. — 2. Δίκης ἐπιτρο- 15 πῇ] κρίσεως φροντίδα. — Νέμονται δ' αὐτὴν Λακεδαιμόνιοι] ἤγουν τὴν νομὴν καὶ τὸ κέρδος ἔχουσι. — 3. Πάντως] ἐξ ἀνάγκης. — Ξυνεγράψαντο] συνθήκην ἐγγραφον δεδώκασι. — Δεῖξαι] τὴν συγγραφὴν, ὡς τὸ εἶκός. — Ἐς τὰ Ὑακίνθια] εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ὑα- 20 κίνθου.

XLII. Μηδτέρους] Ἀθηναίους καὶ Βοιωτούς. — Κοινῇ νέμειν] ἤγουν κοινὴν νομὴν ἔχειν ἐν αὐτῷ. — 2. Δεινὰ ἐποιοῦν] ἐδεινοπάθουν. — Ἰδῖα] ἀνευ τῶν Ἀθηναίων. — Ἐσκόπουν] ἐπιμελῶς ἀνελογίζοντο. — 25 Ὅσα ἐξελεόπεσαν] ὅσα ἐποίησαν ἑάσαντες τὴν συνθήκην. — Χαλεπῶς] σὺν ὀργῇ.

XLIII. Ἐνέκειντο] ἤγουν πιστοὶ ἦσαν πείθοντες. — 2. Ἀξιώματι δὲ προγόνων] εὐγενεία. — Μᾶλλον 30 χωρεῖν] τοὺς Ἀθηναίους. — Φρονήματι] ὄγκῳ, ἐπάρσει. — Κατὰ τὴν παλαιάν] διὰ τὴν παλαιάν. — Τοῦ πάππου ἀπειπόντας] τὸ γένος τῶν τοῦ Ἀλκιβιάδου προγόνων πρόξενον ἦν Λακεδαιμονίων. δ δὲ πάππος δ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀπέπειπε τὴν προξενίαν. αὐθις δὲ δ' Ἀλκιβιάδης ἀνέλαβεν αὐτὴν, καὶ ἤρχετο ὅτι οἱ Λακεδαιμό- 35 νιοὶ διὰ Νικίου τὰς σπονδὰς ἐποίησαντο, αὐτὸν δὲ, πρόξενον ὄντα, ὑπερεῖδον καὶ ἠτίμασαν. — Πάππου] Περικλέους. — Διενοεῖτο] σκοπὸν εἶχεν. — 3. Ἐλασσούσθαι] ἀδικεῖσθαι. § ἀτιμάσθαι. — Οὐ βεβαίως] ἀσθενεῖς. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. 40

XLIV. Καθεστῶτας αὐτοῦς] τοὺς Ἀθηναίους. — Σφίσι] τοῖς Ἀργείοις. — 3. Ὀργιζόμενοι] τοῖς Λακεδαιμονίοις.

XLV. Αὐτοκράτορες περὶ πάντων] ἐξουσίαν ἔχοντες περὶ τῶν ὅλων, ὡς, 8 τι ἂν οὗτοι καταστήσωσιν, ἀρέ- 45 σκον ἂν γένοιτο τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Ἐπαγάγωνται] καταπείσωσι. — Ἀπωσθῇ] γράφεται ἀποστῇ. — 2. Πίστιν] ὄρκον βέβαιον. — Ἦν μὴ ὁμολογήσωσιν] ἦν μὴ φανερώς εἴπωσι. — 3. Νικίου τε ἀποστῆσαι] ἤγουν τῆς φιλίας τοῦ Νικίου ἀποστῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίους. 50 § Ἀντὶ τοῦ ἐχθροὺς ποιῆσαι. — Διαβαλὼν] ὑδρίσας. — 4. Παρελθόντες] οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐσχέκουσιν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Παραγαγόντες] ἤγουν εἰσαγαγόντες.

XLVI. Τὰ πρὸς Ἀργεῖους] ἤγουν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀργείων. — Ὡς αὐτοῖς] τοὺς Λακεδαιμονίους. — Λέγων] ὁ Νικίας. — Εὐ ἐστῶτων] καλῶς φερομένων. — 2. Ὡν καὶ αὐτὸς ἦν] εἰς δηλονότι. — Ἄνευ ἀλλή-
λων] τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων. — 3. Ὡς πα-
ρεῖναι γε αὐτοῖς] γράφεται ὡς περὶ γ' αὐτούς.

XLVII. 2. Ἐπὶ Ἀθηναίους] τὸ, ἐπὶ Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους, ἕως τοῦ καὶ Μαντινέας καὶ τοὺς συμ-
μάχους, ἐν ἄλλῳ οὐ κεῖται. — 3. Ἐπαγγέλλωσιν] ζη-
τῶσι. — Ταύτην τὴν πόλιν] ἐξ ἧς οἱ πολέμιοι ὠρμήθη-
σαν. — 5. Ὅπλα δὲ μὴ ἔῃν ἔχοντας] τινάς. — 6. Τὴν
ἐπαγγελίαν] ζητήσασαν. — 9. Αἱ ἐνδομοὶ ἀρχαί] οἱ
ἐπιδημοῦντες ἀρχοντες. ἐν Ἀθήναις ἡ βουλή, αἱ ἐνδο-
μοὶ ἀρχαί, οἱ πρυτάνεις ἐν Ἀργεὶ ἡ βουλή, οἱ ὀδοσῆ-
κοντα, οἱ ἀρτῦναι ἐν Μαντινείᾳ οἱ δημιουργοὶ, ἡ βουλή,
αἱ ἄλλαι ἀρχαί, οἱ θεωροί, οἱ πολέμαρχοι ἐν Ἡλίδι
οἱ δημιουργοὶ, οἱ τὰ τέλη ἔχοντες, οἱ ἐξακόσιοι, οἱ
θεσμοφύλακες. — Θεωροί] μάντιες. — 10. Θεσμοφύ-
λακες] νομοφύλακες.

XLVIII. Οὐκ ἀπεῖρναντο] οὐκ ἀπηγορεύθησαν. —
3. Τῶν συμμάχων] ἤγουν τῶν Ἀργείων.

XLIX. Ἦν ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ] γράφεται, ἦν ἔκτω
Ὀλυμπικῷ. — Ἐν ταῖς Ὀλυμπ. σπονδαῖς] ἀντὶ τοῦ
οὐστῶν Ὀλυμπιακῶν σπονδῶν. — 2. Μὴ δικαίως σφῶν
καταδεδικάσθαι] ἤγουν καταδικάσαι τοὺς Ἡλείους εἰς
τὸ Ἀέπρεον. — 3. Σφῶν] τῶν Ἡλείων. — Οὐ προσδεχο-
μένων] πόλεμον δηλονότι. § προσδοκῶντων. — 4. Ὑπε-
λάμβανον] ἀντὶ τοῦ ἀντέλεγον, ἐκ διαδοχῆς ἀπεκρίνοντο.
— Νομίζοντας] ἀδικεῖν δή. — Γίγνεται] ὀφείλεται.

L. Ἐς ἡκουον] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Αὐθις τὰδε
ἤλθον] οἱ Ἡλείοι. — Ἰερῷ] νεῷ. — Ἀπομόσαι ἐναν-
τίον] κυρῶσαι δι' ὄρκου ἐνώπιον. — 2. Ἐθεώρουν] τῆς
θεωρίας μετεῖχον. — 3. Μὴ βίᾳ θύσωσιν] οἱ Λακεδαι-
μόνιοι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἡλείοις. — Χῶλιοι ἐκατέρων]
τουτέστι διχῶλιοι. — Ὑπόμενον τὴν ἐορτήν] προσεδέ-
χοντο τὴν ἐορτὴν τῶν Ὀλυμπίων. — 4. Τοῦ ἐαυτοῦ
[σύγου] τοῦ ἄρματος. — Ἀνακηρυχθέντος] ἀποδεχθέν-
τος. — Βοιωτῶν δημοσίου] τοῦ δημοσίου τῶν Βοιωτῶν.
§ ὑπρέτου δημοτικοῦ. — Κατὰ τὴν οὐκ ἐξουσίαν τῆς
ἀγωνίσεως] διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι Λακεδαιμονίους ἀγωνί-
ζεσθαι. — Ἀνέδρῃσε] ἐστεφάνωσε. — Αὐτοῖς οὕτω δι-
ῆλθε] τοῖς Λακεδαιμονίοις οὕτω παρῆλθεν.

LI. 2. Οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλη τινὶ γῇ] ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐπὶ
βλάβῃ ἄλλης τινὸς γῆς. — Τὸ χωρίον] ἡ Ἡράκλεια.

LII. Ἐξέπεμψαν] ἐξεδίωξαν οἱ Βοιωτοί. — Τὰ
κατὰ] λείπει διά. — 2. Αὐτόθεν] ἀπὸ Πελοποννήσου.
— Παραλαβὼν] τινὰς δηλονότι. — Συγκαθίστη]
* βεβαίωτα ἐποίησε. — Ἐς θάλασσαν] ἀντὶ τοῦ ἐγγὺς
τῆς θαλάσσης. — Βοηθήσαντες] μετὰ βοήθειας δρα-
μόντες.

LIII. Τῆς αἰτίας] ταύτης δηλονότι. — Βραχυτέ-
ραν] διὰ βραχέος διαστήματος.

LIV. Πόλει] αἱ Λακωνικά. — 2. Οὐ προχώρει]
ἤγουν οὐ καλὰ ἐφαίνετο. — Μετὰ τὸν μέλλοντα] μῆνα

δηλονότι. — Καρνεῖος] Μάιος. — Καρνεῖος δ' ἦν μῆν]
τοῦ γὰρ Καρνείου πολλὰς ἔχοντας ἱερὰς ἡμέρας, ἡ καὶ
πάσας ἱερὰς μέλλον, οὐκ ἐστρατεύοντο. — Ἰερομήνια]
ἡ ἐορτῶδης ἡμέρα. — 3. Καὶ ἀγοντες τὴν ἡμέραν ταύ-
την] ἐπιτηροῦντες καὶ καιροφυλακοῦντες. ἐνιοὶ δὲ, ἐορ-
τίζοντες διὰ παντὸς τὴν ἡμέραν ταύτην, τότε ἀπραδο-
κῆτως τοῖς Ἐπιδαυρίοις ἐπέπεσον. — Ἀγοντες] τὸν
στρατόν. — Ἐπεκαλοῦντο] εἰς βοήθειαν δηλονότι. —
Ὡν τινές] ἀφ' ὧν. — Τὸν μῆνα προὔφασίσαντο] τοῦ
μὴ ἐξελθεῖν δηλονότι. ἀντὶ τοῦ λέγοντες εἶναι ἱερομήνια. 10

LV. Ὀμιλεῖν] γράφεται ὁμολογεῖν. — Διαλῦσαι...]
τὸ ἐξῆς, διαλύσαι ἐλθόντας ἀφ' ἑκατέρας. — 2. Ὡχοντο]
οἱ πρέσβεις δηλονότι. — Ἐς τὸ αὐτὸ ξυνελθόντες] ἐνω-
θέντες. — 3. Τὰ διαβατήρια] τὰ ἱερὰ εἰς διάβασιν.
— Τὰ διαβατήρια αὐτοῖς ἐγένετο] καλὰ δηλονότι. — 15
4. Ἐδοθήσαν] μετὰ βοήθειας ἦλθον. — Ὡς] ὅτι.

LVI. Ἐςέπεμψαν] εἰσέβαλον πέμψαντες. — 2.
Ἐάσειαν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Καὶ εἰ μὴ κάκεινοι ἐς Πύ-
λον...] οἱ Ἀργεῖοι τοῖς Ἀθηναίοις ἔλεγον ὅτι, ἐάν μὴ
εἰσαγάγωσι πάλιν ἐς Πύλον τοὺς Ἐλῶτας καὶ Μεσση-
νίους, οὓς ἐξήγαγον ἐκ Πύλου διὰ τὰς πρὸς * Λακεδαιμο-
νίους συνθήκας, ἀδικήσεσθαι αὐτοὶ οἱ Ἀργεῖοι. ἐνιοὶ δὲ,
αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἤκουσαν. — Ἐπὶ Λακεδαιμονίους]
κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἀδικήσεσθαι αὐτοῖς] ἤγουν
ἀδικηθήσεσθαι οἱ Ἀργεῖοι. — 3. Τῇ μὲν Λακωνικῇ 25
στήλῃ] ἦν ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχουσιν τὰς Λακωνι-
κὰς σπονδάς. — Ἀηΐζεσθαι] ὥστε ληΐζεσθαι. — Τὰ
δ' ἄλλα] ἤγουν κατὰ τὰ ἄλλα. — 4. Ἐκ παρασκευῆς]
ἤγουν ἐκ φανερᾶς παρατάξεως. — Ἐνέδρα] δὲ καὶ κα-
ταδρομα] λεληθυῖαι ἐπιθέσεις. — 5. Ὡς ἐρήμου οὔσης] 30
συμμαχίας δηλονότι.

LVII. Καὶ τὰλλα] ἔθνη δηλονότι. — Τὰ μὲν ἀφει-
στήκει] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι. τουτέστιν Ἥλις
καὶ Μαντινεία. — Τὰ δ' οὐ καλῶς εἶχεν] ἤγουν ἐστα-
σίαζον. τουτέστιν ἡ Κόρινθος. — Ἐπὶ πλέον] ἤγουν 35
κακόν. — 2. Καὶ οἱ ἐξωθεν] Πελοποννήσου δηλονότι.
— Ὡς ἕκαστοι] ἐδύναντο.

LVIII. Ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τό τε πρῶτον...]
Ἀργεῖοι προαισθόμενοι τὴν τε πρώτην τῶν Λακεδαιμο-
νίων παρασκευὴν, καὶ αὐθις προσχωροῦντας τοὺς Λα-
κεδαιμονίους ἐπὶ Φλιοῦντος ὑπὲρ τοῖς ἰδίοις συμ-
μιζαί συμμάχοις, τότε καὶ αὐτοὶ ἐξεστράτευσαν. ἐνιοὶ
δὲ τὸ τότε πρῶτον ὥηθησαν σημαίνειν ἐν τῇ τότε καιρῷ.
— Ἐς τὸν Φλιοῦντα] τὸν Φλιοῦντα, ἀρσενικῶς.
— Ἐχώρουν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀργεῖοις. 45
— 2. Ὡς μεμονομένοις] ἐρήμοις συμμάχων. — Λα-
θῶν] τοὺς Ἀργεῖους δηλονότι. — 4. Χαλεπὴν] δύσδο-
ν. — Εἰρητο] ὄριστο.

LIX. Καταβάντες] οἱ Ἀργεῖοι. — Ἐς μάχην] φα-
νερὰν δηλονότι. — 3. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἵργον... πολ.] 50
ὥστε μὴ ἔρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν. — Τῆς πόλεως] τοῦ
Ἄργους. — Αὐτοῖς] ἤγουν τοῖς Ἀργεῖοις. — 4. Ἐν
καλῷ] ἐπὶ συμφέροντι. — 5. Προξενος] φίλος. — Ὁ-
σονοῦ ξυνιόντων] ἤγουν ὅσονοῦκ ἤδη μελλόντων.

LX. Ἀπήγαγε] ἔστρεψεν. — 2. Ὡς ἡγεῖτο] ἤγουν προηγεῖτο. — Ἐν καλῷ παρατυχόν σφίσι ζυμβαλεῖν] τοῖς Ἀργείοις τῆς τύχης δούσης ἐπὶ συμφέροντι συμβαλεῖν. — Αὐτῶν] τῶν Ἀργείων. — Ἀξίον τῆς παρασκευῆς] οὕσης μεγάλης δηλονότι. — 3. Τῶν μέχρι τοῦδε] τῶν στρατοπέδων. — Μάλιστα] ἀκριδῶς. — Ἔως ἐτι ἦν ἀθρόον ἐν Νεμέῃ] ζητεῖται πῶς, τριχῇ διαιρεθέντος τοῦ τῶν Πελοποννησίων στρατεύματος εἰς Φλιοῦντα, καὶ ἐνδὸς μόνου μέρους τὴν ἐπὶ Νεμέαν ἰόντος, τῶν δὲ ἄλλων ἄλλαις χρησαμένων ὁδοῖς καὶ οὐδαμοῦ συμμιζάντων, ἔφη ἀθρόους αὐτοὺς ὄφθαι περὶ Νεμέαν. μήποτε δὲ μετὰ τὰς σπονδὰς ἀναχωροῦντα τὰ τρία μέρη ὀπίσω ἐπὶ Φλιοῦντα, ἐν Νεμέᾳ πάντα ἐγένετο· εὐπορος γὰρ ἦδε ἡ ὁδὸς καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀργεῖοι, ἐγγύθεν πάντας ἤξεν ἐπὶ τὴν μάχην προσδεχόμενοι, προαπέντων εἰς τὴν Νεμέαν. — Λογάδες] ἐκλελεγμένοι. — Ἐτι προσγενομένη] προστεθεισῇ. — 4. Ἐχοντες] σημειῶσαι τὴν σύνταξιν. — Ἐπ' οἴκου ἕκαστοι] μεμερισμένως εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα. — 5. Κάκεινοι] οἱ Ἀργεῖοι. — 20. Πρὸς] πλησίον. — 6. Ἀναχωρήσαντες] εἰς τὴν πόλιν δηλονότι. — Περιγίγνεται] σώζεται. — Ἐδήμευσαν] δημόσια ἐποίησαν.

LXI. Χρηματίζαι] ἀποκρίνεσθαι. — 2. Τὸν Ἀρχαδικόν] τὸν παρ' Ὀμήρῳ [II. B, 606] πολύμηλον. — 25. 3. Προσγενέσθαι] προκητηθῆναι. — Αὐτόθι] ἐν τῷ ὄρχομενῳ.

LXII. Προσέθεντο] συνῆλθον τῇ γνώμῃ. — 2. Ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδουσαν τὰ πράγματα] ἡμέλουν τῶν κατὰ τὴν πόλιν πραγμάτων.

30 LXIII. Σφίσιν] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Παρασχὼν καλῶς] ἀντὶ τοῦ συμβάντος καλῶς τοῦ χειρώσασθαι αὐτούς. — Τοσοῦτους] ἤγουν πολλούς. — Τοιούτους] ἤγουν ἀνδρείους. — Λαθεῖν] ἀντὶ τοῦ συλλαβεῖν. § ἀθροίζειν. — 3. Ὁ δέ] ὁ Ἅγις. — Ῥύσεσθαι] ἀπολύσειν. — 4. Ἐν τῷ παρόντι] τῷ τότε καιρῷ, ὅτε ὠργίζοντο. — Μὴ κύριον] τὸν Ἄγιν.

LXIV. Παρὰ τῶν ἐπιτηδείων] τῶν ἐν τῇ Τεγέᾳ. — Εἰ μὴ παρέσσονται] οἱ Λακεδαιμονῖοι. § ἡ στρατιὰ ἡ βοηθήσουσα. — Ὅσον οὐκ] μόνον οὐχί. — 2. Καὶ 40 οἷα οὕτω] γράφεται καὶ ὡς οὕτω. — Ἐχώρουν δὲ ἐς Ὀρέσειον] οἱ βοηθήσαντες. § γράφεται ἐς Ὀρίσειον. — 2. Ἀρχάδων] ἤγουν ἐκ τῶν Ἀρχάδων. — Ἐπ' οἴκου] ἤγουν εἰς τὴν Λακεδαίμονα. — 4. Ἐξ ὀλίγου] ἐξαίφνης. § διασθήματος. — Ἐγίγνετο] ἔλθειν. — 45 Ξυνέκλειε γὰρ διὰ μέσου] ἀντὶ τοῦ ἐν μέσῳ γὰρ οὕσα ἡ πολεμία γῆ ἐφύλαττεν αὐτούς. ἢ, ὁ μᾶλλον, ἀπέκλειε τοὺς ἐξ Ἀργεῶν. — 5. Ἀναλαβόντες] ἤγουν ἀναστήσαντες, καὶ λαβόντες. — Ἀρχάδων] ἤγουν ἐκ τῶν Ἀρχάδων. — Πρὸς τῷ Ἡρακλείῳ] ναῷ δηλονότι.

60 LXV. Ἐρυμνόν] ὄχυρόν. — Δυσπρόσδοτον] δυσέμβατον. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Ἀργείοις δηλονότι. — Τῶν πρεσβυτέρων] Λακεδαιμονίων. — Ἀγιδι ἐπεδόθησεν] ἤγουν ἐνώπιον πάντων. — Διανοεῖται] ὁ Ἅγις. — Κακὸν κακῷ ἴσθαι] τὸ προγεγονὸς τῷ νῦν δηλονότι. τὴν ἀρ-

χαίαν παροιμίαν ἐξ Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος βηθεῖσαν, δεῖς τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον τῷ τῆς μητρὸς φόνῳ θεράπευσε. — Τῆς ἐξ Ἀργεῶν] ἐπατίου ἀναχωρήσεως] διὰ τὴν ἐξ Ἀργεῶν δηλονότι ἀναχώρησιν ἐν αἰτία γενομένον, νῦν ἀκαίρως αὐτὴν προθυμείσθαι ἀναλαβεῖν καὶ 5 ἐπανορθῶσαι τὴν τότε γενομένην ἁμαρτίαν. — Ἀνάληψιν] θεραπείαν. § κατόρθωσιν. — 3. Ἄλλο τι, ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ, ὁῖον] ἀντὶ τοῦ ἄλλο τι ὁῖον ἦπερ τὸ αὐτό. — Ἀπῆγεν] εἰς τοῦπίσω ἔστρεψε. — 4. Ἐξέτρεπε] μετωχέτευεν. — Ὅποτέρωσιν ἂν ἐκίπτη] εἰς ὅποτέραν 10 πόλιν ῥέη. — Πολεμοῦσιν] ἀλλήλοις δηλονότι. — Βοηθοῦντας] βοηθήσαντας. — Καταβιάσας] ἀντὶ τοῦ ἀνάγκην αὐτοῖς τοῦ καταβῆναι παρασχεῖν. — 5. Περὶ τὸ ὕδωρ] πρὸς τῷ ὕδατι. — Ἐξ ὀλίγου] καιροῦ δηλονότι. — Ἀναχωροῦντες] οἱ Λακεδαιμονῖοι. — Ἀπέ- 15 κρυψαν] ἑαυτοὺς δηλονότι. ἀφανεῖς ἐγένοντο. ἰδίως δὲ ἐπὶ τῶν πλοιοζόμενων καὶ οὐκέτι δρωμένων λέγεται ὅτι ἀπέκρυψαν. — Σφεῖς] οἱ Ἀργεῖοι. — Αὐθις ἐν αἰτία ἔχον] ἐμέμφοντο. — Καλῶς ληφθέντας] εὐκαίρως καὶ βεβαίως ἀποληφθέντας. — Οἱ μὲν] οἱ Λακεδαιμονῖοι. 20 — Σφεῖς δέ] οἱ Ἀργεῖοι.

LXVI. Ἦν περιτχῶσι] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Δι' ὀλίγου] ἐξαίφνης. — Ἐν τάξει] παρατεταγμένους. — 2. Ἐς δ' ἐμέμνηντο] μετὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων μνήμην. — Διὰ βραχείας γὰρ μελλήσεως] χωρὶς ἀναβολῆς 25 καὶ μελλήσεως. — Ἡ παρασκευὴ] ἐφόπλισις. — Ἐς κόσμον] εἰς τὴν σύνταξιν. — Ἐξηγουμένους] ἀντὶ τοῦ διατάττοντος, ἐρμηνεύοντος. — 3. Βασιλέως γὰρ ἄγοντος] ἡγεμονεύοντος, δρᾷ τὴν τάξιν τῆς ἀρχῆς [πρῶτος] βασιλεὺς, [δεύτερος] πολέμαρχος, [τρίτος] λοχαγός, 30 [τέταρτος] πεντηκοντῆρ, [πέμπτος] ἐνωμοτάρχης, [ἕκτος] ἐνωμοτία. — 4. Κατὰ τὰ αὐτὰ χωροῦσι] διὰ τούτων χωροῦσι καὶ ταχέως διέρχονται. — Σχεδὸν γὰρ τοι πᾶν ...] σχεδὸν ἅπαν τὸ τῶν Λακεδαιμονίων στρατόπεδον ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσὶ. — Τὸ ἐπιμελές] ἡ ἐπιμέλεια 35 τοῦ πράγματος. — Τοῦ δρωμένου] ἀντὶ τοῦ τῶν ἐπιγινόμενων, γινόμενων.

LXVII. Σχιρῖται] λόχος Λακωνικὸς ὅστω λεγόμενος. — Βρασίδειοι] οἱ μετὰ Βρασίδου. — Νεοδαμῶνδεις] νεοπολῖται. — Παρ' αὐτούς] πλησίον. — Ἡραϊῆς] 40 λεγόμενοι δηλονότι. — 2. Οἱ δ' ἐναντιοί] Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. — Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Τῶν ἐς τὸν πόλεμον] τῶν πολεμικῶν. — Ἀσκησιν... δημοσίᾳ παρεῖχε] ἤτοι δημοσίᾳ ἤσκει αὐτούς. ἢ, ὡς τινες, ἐξουσίαν παρεῖχε τοῦ ἀσκεῖν αὐτούς. — Τὸ εὐώνυ- 45 μον κέρας ἔχ.] τῶν ἀριστέρων συντάξεων δηλονότι.

LXVIII. 2. Ἐκατέρων] τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀργείων. — Διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν] διὰ τὸ ἔθος εἶναι Λακεδαιμονίους πάντα κρύφα πράττειν. — Διὰ τὰ ἀνθρώπειον κομπῶδες] διὰ τὸ περὶ τῶν οἰκείων καὶ μά- 50 λιστα περὶ τοῦ ἰδίου πλήθους κομπάζειν τοὺς ἀνθρώπους. — Παραγενόμενον πλῆθος ...] ἡ πεντηκοστὺς συνίσταται ἀπὸ ἀνδρῶν ἑκατὸν εἰκοσὶ ὀκτώ. ὁ δὲ λόχος, τούτων τετραπλάσιος, γίγνεται ἀνδρῶν πεντακοσίων

καὶ δυοκαίδεκα. οἱ δὲ ἑπτὰ λόχοι ἄνδρες τριχίλιοι πεν-
τακόσιοι ὀγδοήκοντα τέσσαρες. ὥστε μετὰ τῶν ἑξακο-
σίων Σκιριτῶν γίνονται ἄνδρες τῶν Λακεδαιμονίων
τετρακιχίλιοι ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τέσσαρες. ἡ γὰρ
πεντηκοστὺς ἑκακίδεκα εἶχε τοὺς πρωτοστάτας· ὁ δὲ
λόχος ἐξήκοντα τέσσαρας. οἱ δὲ ἑπτὰ λόχοι γίνονται
τετρακόσιοι τεσσαράκοντα ὀκτώ. — 2. Ἐν δὲ ἐκάστῳ
λόχῳ πεντηκοστὺς ἦσαν δ' εἶχε ἕκαστος λόχος πεντη-
κοστίας δ', καὶ γίνονται τῶν ζ' λόχων πεντηκοστὺς κη'.
ἔχει ἐκάστη πεντηκοστὺς ἑνωμοτίας δ', καὶ γίνονται
τῶν κη' πεντηκοστῶν ἑνωμοτίαι ριβ'. ἔχει ἐκάστη
ἑνωμοτία ἄνδρας λδ', ὡς γίνεσθαι τὸν πάντα στρατὸν
ἄνδρας τριχίλιους πεντακοσίους ὀγδοήκοντα τέσσαρας.
λόχοι ζ'. α' β' γ' δ' ε' ς' ζ'
πεντηκοστὺς κη'. ννν' ννν' ννν' ννν' ννν' ννν' ννν'
ἑνωμοτίαι ριβ'. ις' ις' ις' ις' ις' ις' ις'
— Ζυγῶν τάξει.

LXIX. Ξυνιέναι ἐμελλον ᾗδη] ἀλλήλοις δηλονότι
τὰ στρατεύματα. — Τὴν μὲν] τούτεστι τὴν ἀρχήν. §
τὸ ἐξῆς, τὴν μὲν μὴ ἀφαιρεθῆναι πειρασμένους. —
Τῆς δὲ] τῆς δουλείας. — Αὐθις] ὀπίσω. — 2. Μετὰ τῶν
πολεμικῶν νόμων] νόμους πολεμικοὺς λέγει τὰ ἄσματα,
ἅπερ ᾗδον οἱ Λακεδαιμόνιοι μέλλοντες μάχεσθαι· ᾗν δὲ
προτρεπτικά. ἐκάλουν δὲ ἐμβατήρια. ἡ δὲ διάνοια. ἕκα-
στος τῶν Λακεδαιμονίων αὐτοῖς παρεκελεύοντο, ἀγα-
θοὺς οὔσι, μεμνησθαι ὧν μεμαθήκεσαν καὶ ἠπίσταντο.
ἐποιοῦν δὲ τοῦτο ἄδοντες. — Εἰδότες ἔργων ἐκ πολλοῦ
μελέτην ...] εἰδότες ὅτι τὰ πλεῖω σώζεται ὑπὸ τῆς ἐν
τοῖς ἔργοις μελέτης ἐκ πολλοῦ γεγонуίας, ἡ ὑπὸ τῶν
καλῶς ῥηθέντων λόγων.

LXX. Ἡ ξυνόδος] ἡ ξυνελεύσις τῶν στρατευμάτων.
— Ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες] ἰσχυρῶς καὶ σὺν
ὀργῇ. — Ὑπὸ αὐλητῶν] ἡγουν μετὰ. — Οὐ τοῦ θεοῦ
χάριν] ὕμνου δηλονότι. — Ὁμαλῶς] ἡρεμαίως. —
Προσελθοῖεν ...] καὶ ὅπως, εἰ προσέλθοιεν, μὴ διασπα-
σθεῖν αὐτῶν ἡ τάξις. — Ἐν ταῖς προσόδοις] ἐν ταῖς
προσβολαῖς, ἐν ταῖς ἐνώσεσι.

LXXI. Ἐξωθεῖται] ἐκτείνεται. — Προστέλλειν τὰ
γυμνά ἕκαστον] ἀντὶ τοῦ σκέπειν καὶ προσάγειν. ἀπὸ
μὲν οὖν τοῦ στέλλειν καὶ στολῇ ὀνομάσθη· * ἐπὶ δὲ τοῦ
προσάγειν τὸ προστέλλειν δύναται λέγεσθαι. δῆλον δὲ
ἀπὸ τοῦ ἀπάγειν καὶ ἀποστέλλειν, προσάγεσθαι. — Καὶ
νομίζειν ...] καὶ νομίζειν τὸ πεπυκνῶσθαι καὶ ὑπ' ἄλ-
λῃων πεφράχθαι εὐσκεπαστότερον, ἡπὲρ τὸ διεστάναι
ὑπ' ἀλλήλων. — Ἐξαλλάττειν αἰ ...] μὴ κατὰ δόρυ
τοῦ ἐναντίου ἔχειν τὰ γυμνά τοῦ σώματος, τούτεστι τὰ
δεξιὰ. — 2. Περιέσχον] ἐκυκλώσαντο ἐπικαμψάντες. —
3. Ἐπεξαγαγόντας] ἐξαπλώσαντας. — Τὸ διάκενον τοῦτο]
τὸ ἐν μέσῳ κενόν. — Πληρῶσαι] τὸ διάκενον δηλονότι.
— Νομίζων τῷ θ' ἑαυτὸν δεξιῷ ...] νομίζων τό τε δε-
ξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἔτι ὑπερέχειν τῶν ἐναντίων,
καὶ τὸ εὐνύμιον τὸ κατὰ τοὺς Μαντινεῖς ἐν ἀσφαλεῖ
ἔσεσθαι, ὡς ἀν μὴ δυνάμενον κυκλωθῆναι.

LXXII. Ἀτε] καθάπερ, ὥσανεί. — Μὴ θελῆσαι

παρελθεῖν] καὶ οἱ πολέμαρχοι οὐκ ᾔθελσαν ἐς τὸ διά-
κενον ἀγαγεῖν τοὺς λόχους. — Φεύγειν] συνέβη δηλον-
ότι. — Μαλακισθῆναι] χαλύνους γενέσθαι. — Καὶ τοὺς
πολεμικοὺς φθάσαι τ. πρ.] καὶ φθάσαι τοὺς πολεμικοὺς
τοῖς Λακεδαιμονίοις προσμῖξαι, πρὶν εἰς τὸ διάκενον πα-
ρελθεῖν τοὺς δύο λόχους. — Αὐτοῦ] τοῦ Ἀγίδος. — Ὡς
οὐ παρῆλλον] ἡγουν ἐπὶ τὸ μέρος τῶν Σκιριτῶν. — 2.
Τῇ ἐμπειρίᾳ] τῇ στρατηγικῇ. — 3. Ἐν χερσὶν ἐγί-
γνοντο] οἱ Λακεδαιμόνιοι δηλονότι. — Ἐτρεψαν] τοὺς
Λακεδαιμονίους. — Ἐς τὰς ἀμάξας] ἀντὶ τοῦ ἔσω τῶν
ἀμαξῶν. — 4. Πεντελόχοις] ἄμα ἀναγνωστέον πεντε-
λόχοις, ὡς ἀρχιλόχοις. — Οὐδὲ ἐς χεῖρας τοὺς πολλοὺς
ὑπομείν.] ἐλθεῖν δηλονότι. — Ἐνδόντας] τραπέντας.
— Τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἔγκατ.] ὅτι μὴ ἐφθασαν τὸ
ἐγκατελιθῆναι ὑπ' αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων.

LXXIII. Ἐκυκλούτο] ἐκύκλου. — Τῷ περιέχοντι]
τῷ ἰσχυρῷ. — 2. Ἐπὶ τὸ νικώμενον] μέρος δηλονότι.
— 4. Μακρά] ἐπὶ πολὺ διάστημα.

LXXIV. Ὅτι] λίαν. — Τούτων] τῶν ῥηθέντων.
— Πλείστου δὴ χρόνου] ἡγουν διὰ πλείστου. § δὴ μα-
κρά. — 2. Ἐσχύλευον] ἀπεγύμνου. — 3. Οἱ στρατη-
γοί] τῶν Ἀθηναίων. — Οὐκ ἐταλαιπώρησαν] οὐ κακῶς
ἔσχον ἐν τῷ πολέμῳ. — Ἀπογενέσθαι] ἀποθῆναι. §
ἀποθανεῖν.

LXXV. 2. Κάρνεια] τὴν ἐπὶ τῷ Ἀπόλλωνι ἑορτὴν
λέγει. — 4. Ὡς ἔρμον οὔσαν] τοῦ στρατεύματος. — 6.
Ἐξεπαύσαντο] ἀντὶ τοῦ ἀπέκαμον τοῦ περιτελιχίζειν.
— Τὸ Ἡραῖον] τῆς Ἥρας τὸν ναόν.

LXXVI. Ἡγαγον] ἐώρτασαν. — 2. Ἦσαν δὲ αὐ-
τοῖς] ἐν τῷ Ἀργεῖ. — Ἐπιτῆδαιοι] φίλοι. — Τὸν δῆμον]
τὴν δημοκρατίαν. — Πείθειν τοὺς πολλοὺς ... ἡμολ.]
ἡγουν καταπεῖσαι ἡμολογῆσαι καὶ συνθέσθαι. — 3. Γενο-
μένης πολλῆς ἀντιλογίας] ἐν τῷ Ἀργεῖ. — Πράσσον-
τες] τὸ τῆς ἐνώσεως. — Ἐκ τοῦ φανεροῦ τολμῶντες]
ἡγουν ἀναισχυρτοῦντες καὶ εἰς τὸ φανερόν λέγοντες.

LXXVII. Καττάδε] Δωρισι, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὰδε.
— Ἐξ Ἐπιδάου] ἐξελεῖν δηλονότι. — 6. Ἐπὶ κωφῷ]
αὐτῆς, τῆς γῆς δηλονότι. — 8. Ἀπιάλλειν] ἐπιπέμπειν,
στέλλειν. § τέλος τῆς Δωρισι ἡμιλίας.

LXXIX. Τοῖς δὲ ἔταις κατὰ πάτρια δικάζεσθαι]
τοὺς δὲ πολιτευομένους ἐν μιᾷ ἐκάστη πόλει δι' ἀλλήλων
λύειν τὰ διάφορα.

LXXX. Τιθέμενοι] διατιθέμενοι, διοικονομοῦντες. —
Τὰ τεῖχη] τῆς Ἐπιδάου. — 2. Θυμῷ ἔφερον] ἐφέροντο.
§ ἐς τὰ ἄλλα θυμὸν ἐφωρμῶντο. — Ἀμφοτέροι] Ἀργεῖοι
καὶ Λακεδαιμόνιοι. — Διανοεῖτο] ἀφίστασθαι δῆ. — Καὶ
τοὺς Ἀργεῖους ἐώρα] ἀποστάντας. — 3. Ἀγῶνά τινα...]
ἀντὶ τοῦ ὑποκρίνας ποιεῖν ἀγῶνά τινα γυμνικόν.

LXXXI. Ἐκ τῆς ζυμμάχας] τῶν Ἀθηναίων.

LXXXII. Ἐπιτῆδείοις] συμπερόντως τοῖς Λακεδαί-
μονίοις, ἀρμοζόντως. — 2. Ἀναθαρσῆσας] ἀναλαβόντες
αὐθις ἐλπίδας ἀγαθὰς. — Ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις] τοῖς ἐν
αὐτοῖς ὀλιγαρχοῦσι. — Τὰς γυμνοπαίδας] ἑορτὴ τῶν
Λακεδαιμονίων, ἐν ᾗ γυμνοὶ ἡγωνίζοντο. — Ἐν τῇ πό-

πλείονος] ἤτοι πρὸ πλείονος χρόνου. — Δεομένων τῶν διαπεφυγόντων] ἤγουν, καὶ ταῦτα δεομένων. — Ἡγὼν] ἐώρταζον. — 5. Προσαγόμενος] οἰκειούμενος. — Σφᾶς ὠφελήσιν] τοὺς Ἀργεῖους δηλονότι τοὺς Ἀθηναίους. — 6 Ἐς θάλασσαν] ἕως τῆς θαλάσσης. — 6. Τειχισμόν] τῶν Ἀργείων.

LXXXIII. Αὐτοῖς] τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Αὐτόθεν] ἐκ τοῦ Ἀργους. — 2. Διελύθησαν] οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 3. Οἱ γὰρ πολλοὶ αὐτῶν] τῶν φυγάδων τῶν Ἀργείων. — 4. Ἐνταῦθα κατ.] ἐν τῇ Φλιασίᾳ κατήκνητο. — Κατέκλεισαν] τουτέστι τῶν εἰσαγωγίων [ἡ] τῆς θαλάττης αὐτοὺς ἀπέκλεισαν. — Ξυνωμοσίαν] ἐνορκον ξυμμαχίαν. — Ἀπάραντος] ἀντὶ τοῦ ἀναπισθέντος.

LXXXIV. 2. Οὐδετέρων ὄντες] γράφεται, μεθ' ἐτέρων, τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. — 3. Πρὶν ἀδοικεῖν τι τῆς γῆς] βλάπτειν. — Καὶ τοῖς ὀλίγοις λέγειν] διηριθμημένους καὶ ἐντίμους.

LXXXV. Ἐπειδὴ ...] ἐν πᾶσι μὲν ὁ Θουκυδίδης 20 ἔφυγε τὴν συνήθειαν τοῦ λόγου, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐνταῦθα· ἀντὶ γὰρ δημηγορίας διάλογόν τινα τῶν Μηλίων καὶ Ἀθηναίων ἐτόλμησε συνθεῖναι. ἐπεὶ δὲ ἐργάζεται τὴν ἀσάφειαν μάλιστα διὰ τὸ δύσκριτον τοῦ παρ' ἑκατέρων λόγου, διαιρετέον κατὰ πρόσωπα τὴν ῥῆσιν. —

Ἐπειδὴ οὐ πρὸς τὸ πλῆθος ...] ἐπειδὴ οὐ παρὰ τῷ δήμῳ κελεύετε ἡμᾶς ποιῆσθαι τοὺς λόγους, ἵνα μὴ συνεχοῦς ῥήσεως γινομένης καὶ ἐνὸς ἀποτετιμένου λόγου, 25 ὑποπτεύσῃ τὸ πλῆθος ἀπατάσθαι, ὡς ἂν ἀπᾶς ἀκούσαντες πιθανῶν μὲν λόγων, ἐλέγχους δὲ οὐ παρεχομένων οὐδ' ἀποδείξετε· γινώσκουμεν γὰρ ὅτι, ταῦτα ὑπονοήσαντες, πρὸς τοὺς ἄρχοντας ὑμῶν μόνους ἡγάγετε ἡμᾶς·

30 [δ] ὑμεῖς οἱ προεστῶτες ἀσφαλέστερον ποιήσατε· ἕκαστον γὰρ ὧν λέγομεν δοκιμάζοντες, πρὸς τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδεύως ἔχειν ὑποκρούετε, τουτέστι διὰ πλείονων λόγων κρίνετε. — Ἡμῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Τοῦτο φρονεῖ] 35 βούλεται. τοῦτο ἐστὶ σκοπὸς τῆς εἰς τοὺς Ἑλλήνας προσαγωγῆς. — Ἀγωγῇ] προσαγωγῇ.

LXXXVI. Ἡ μὲν ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν καθ' 40 ἡσυχ...] τῆς μὲν περὶ τοὺς λόγους εὐγνωμοσύνης οὐκ ἂν τις μέμψαιτο ὑμῖν· ἡρέμα γὰρ καὶ κατὰ σχολὴν ἀλλήλους ἀξιοῦτε πείθεσθαι· ἤδη δὲ πολεμοῦντες ἡμῖν οὐκέτι εὐγνωμονεῖτε, οὐδὲ ὅμοια οἷς λέγετε ποιεῖτε. κριταὶ γὰρ ἦκατε τῶν λόγων ὧν λέγετε αὐτοί· καὶ γνώριμον ἡμῖν τὸ τέλος ἐκ τῆς κρίσεως, ὅτι νικῶντες μὲν 45 ὑμᾶς τοῖς δικαίοις, καὶ διὰ τοῦτο μὴ θέλοντες προσχωρεῖν, εἰς πόλεμον εὐθὺς καταστησόμεθα· πεισθέντες δὲ, ἴσως δικαιότερα ὑμῶν λεγόντων, δουλείαν καθ' ἑαυτῶν καταψηφισόμεθα. — Τῶν λεχθησομένων] ὑπὸ τε 50 ὑμῶν καὶ ἡμῶν δηλονότι. — Καὶ τὴν τελ.] τῶν λόγων. ἀπὸ κοινοῦ τὸ δρῶμεν ἡμῖν δηλονότι.

LXXXVII. Εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν μελλόντων...] εἰ μὲν * ὑπονοήσοντες περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι συνελήλυθατε, ἢ ἄλλο τι σκεψόμενοι, καὶ μὴ περὶ σωτηρίας τῆς δυνάμεως ἐκ τῶν παρόντων, ἡσυχίαν ἀγοίμεν

ἀν· εἰ δὲ περὶ τοῦ δύνασθαι σωθῆναι συνελήλυθατε, λέγοιμεν ἀν. — Ἡ ἄλλο τι] διαzeugτικὸς σύνδεσμος. — Ἡ ἐκ τῶν παρόντων] τὸ ἢ ἀντὶ τοῦ ἤπερ.

LXXXVIII. Εἰκὸς μὲν καὶ συγγνώμη ...] εἰκὸς μὲν ἡμᾶς, ἐν τοιοῦτῳ καθεστῶτας, ἐπὶ πολλὰ καὶ ὑπονοούντας καὶ λέγοντας τρέπεσθαι· καὶ συγγινώσκετε ἡμῖν ὑποπτεύουσιν.

LXXXIX. Ἡμεῖς τοίνυν] τὸ ἐξῆς, ἡμεῖς τοίνυν οὐτε λόγων μῆκος ἀπιστον παρέξομεν. — Μετ' ὀνομάτων καλῶν] λέξων εὐπρεπῶν. — Οὐθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν] τὸ 10 ἐξῆς, οὐτε ἀξιοῦμεν οἰεσθαι λέγοντας ὑμᾶς πείσειν ἡμᾶς. — Διαπράσσεσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀξιοῦμεν. — Ἐπισταμένους πρὸς εἰδ.] ἀντὶ τοῦ ἐπισταμένων καὶ ὑμῶν καὶ ἡμῶν. — Ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ] ὁ ἀνθρώπινος λογισμὸς, φασί, τότε τὸ δίκαιον ἐξετάζει, ὅταν ἴσῃν 15 ἰσχυρὸν ἔχωσιν οἱ κρινόμενοι· ὅταν δὲ οἱ ἕτεροι προσέχουσιν ἰσχύϊ, προστάττουσι πᾶν τὸ δυνατόν, καὶ οἱ ἥττονες οὐκ ἀντιλέγουσιν.

XC. Ἡ μὲν δὴ νομιζόμεν γε ...] ἐπειδὴ ὑμεῖς, ὧς Ἀθηναῖοι, τοῦ συμφέροντος μᾶλλον ἀξιοῦτε στοχάζεσθαι, 20 νομιζόμεν ὑμῖν προσήκειν μὴ καταλύειν τὸ κοινὸν ἀγαθόν, τουτέστι τὸ πρῶτος τοῖς ἀσθενεστέροις χρῆσθαι· δεῖ γὰρ τοῖς κινδυνεύουσι τὰ προσήκοντα καὶ τὰ δίκαια νέμεσθαι, καὶ μᾶλλον τῆς φιλανθρωπίας ἤπερ τοῦ πρὸς ἀκρίθειαν δικαίου τυγχάνειν τοὺς ἥττονες. 8 δὲ καὶ ὑπὲρ 25 ὑμῶν ἐστίν, ὧς Ἀθηναῖοι· εἰ γὰρ δὴ μὴ πρῶτος χρήσεσθε ἡμῖν, αὐτοὶ σφαλέντες ποτὲ παράδειγμα πάντως τοῖς ἄλλοις γενήσεσθε· μεγάλως γὰρ ὑμᾶς οἱ νικήσαντες τιμωρήσονται [καὶ αὐτοί, τοὺς] περὶ ἡμᾶς χαλεποὺς γινόμενους. — Τὸ κοινὸν ἀγαθόν] τὴν ἐλευθερίαν οὕτω 30 φησί. — Σφαλέντες ἀν] τοῦ δικαίου.

XCI. Ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ...] ἂν καὶ καταλυθῇ, φασίν, ἡμῶν τὰ τῆς ἡγεμονίας, οὐκ ἀθυμοῦμεν περὶ τῆς καταστροφῆς. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, καὶ πάντες οἱ ἄρχειν εἰωθότες ἐτέρων, οὐ χαλεπῶς τοῖς νικηθεῖσι προσφέρον- 35 ται. ὥστε οὐ Λακεδαιμονίους δέδιμεν, ἀλλὰ τοὺς ὑπὸ κούρας· οὗτοι γὰρ, ἄτε οὐκ εἰωθότες ἐτέρων ἄρχειν, ἐπειδὴν κρατήσωσι τῶν ἀρχόντων, ὁμότατα αὐτοῖς χρῶνται. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου ἐν ἀδήλῳ κείσθω, ὅπως ποτὲ ἔξει. — Τῶν ἀρξάντων] τοῦ πολέμου δηλονότι. 40 [Ἀθηναῖοι γὰρ πρεσβεύουσι]. — 2. Ὡς δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ...] ὅτι δὲ ἐπ' ὠφελείᾳ πάρεσμεν, τοῦτο δηλώσομεν. βουλόμεθα γὰρ ἀνευ πραγμάτων αὐτοὶ τε ὑμῶν ἄρξαι, καὶ ὑμᾶς σωθῆναι συμφερόντως καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν. — Ἀμφοτέροις] καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν. 45

XCII. Καὶ πῶς χρῆσιμον...] πῶς, φασίν, ὁμοίως χρῆσιμόν ἐστιν, ὥσπερ ὑμῖν ἄρξαι, οὕτως ἡμῖν τὸ δουλεύσαι.

XCIII. Ὅτι ὑμῖν μὲν πρὸ τοῦ τὰ δεινότατα ...] ὅτι ὑμεῖς μὲν, ἂν εὐθὺς ὑπακούσῃτε, οὐδὲν δεινὸν πείσεσθε· 50 ἡμεῖς δὲ, μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς, ἔξομεν ὑμῖν εἰς δέον χρῆσθαι, καὶ γίνεται κέρδος ἡμῖν ἢ ὑμετέρα σωτηρία.

XCV. Οὐ γὰρ τοσούτον ἡμᾶς ...] ἐχθροὺς μὲν ὑμᾶς ἔχοντες οὐδὲν βλαδησόμεθα, μᾶλλον δὲ ὠφελήσομεθα,

τεκμήριον τῆς ἰσχύος ἡμῶν καὶ δῆλωμα τοῖς ἀρχομέ-
νοις παρέχοντες τὸ ὑμᾶς καταδουλώσασθαι· εἰ δὲ φίλους
ποιησόμεθα, διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν τοῦτο δρᾶσαι
νομισθησόμεθα, ὡς φοβούμενοι ὑμᾶς.

5 XCVI. Σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως...] εἰπόντων τῶν
Ἀθηναίων ὅτι οἱ σύμμαχοι ἀσθένειαν ἡμῶν καταγνώ-
σκονται, οἱ Μήλιοι ὑποφέροντες φασιν, εἰ οἱ ὑπῆκοι
ὑμῶν τοῦτο κρίνουσιν εὐλογον, ὥστε ἐν τῷ αὐτῷ τίθεναι
καὶ ὁμοίως ἀξιοῦν καταδουλοῦσθαι τοὺς τε μηδὲν προς-
10 ἴκοντας ὑμῖν, ὥσπερ ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἀποίκους μὲν
ὑμῶν ὄντας, ἀποστάντας δὲ, καὶ διὰ τοῦτο χειρωθέντας.

XCVII. Δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦν-
ται [...] οἱ ὑπῆκοι ἡμῶν δικαιολογίας μὲν οὔτε τοὺς
ἡμετέρους ἀποίκους ἀποστάντας οὔτε τοὺς μὴ προσήκον-
15 τας ἀπορεῖν ἡγοῦνται, τοὺς δὲ μὴ καταστραφέντας ὑπὸ
ἡμῶν οὐχὶ διὰ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ δι' ἰσχὺν μένειν ἐλευ-
θέρους, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς μὴ ἐπιέναι οὐ διὰ δικαιοσύ-
νην, ἀλλὰ φοβούμενους ὥστε, εἰ καταστραφεῖντε, οὐ μό-
νον ἡμῖν περιέσται τὸ πλεόνων ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ ἀσφά-
20 λεια προσέσται, ὡς ἂν μὴ καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν
συμμάχων. — Νησιῶται] ἰσχύοντες ταῖς ναυσὶ μάλλον
ἢ κατὰ τὴν ἡπειρον.

XCVIII. Ἐν δ' ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν [...] ἐν
δ' ἐκείνῳ οὐχ ἡγεῖσθε ἀσφάλειαν εἶναι, ἐν τῷ μὴ
25 πειρᾶσθαι τοὺς μὴ προσήκοντας καταστρέφεσθαι; δεῖ
γὰρ, ὥσπερ ὑμεῖς ἐκκρούσαντες ἡμᾶς τῆς δικαιολογίας,
ἀξιούτε πείθειν ὥστε ὑπακούειν ὑμῖν, στοχαζόμενοι τοῦ
ὑμῶν αὐτῶν συμφέροντος, οὕτω καὶ ἡμᾶς περὶ τοῦ
ἡμῖν αὐτοῖς λυσιτελοῦς πειρᾶσθαι διδάσκειν, ὅτι καὶ
30 ὑμῖν τὸ αὐτὸ σύμφoron, τούτῳ τὸ μὴ καταδουλώσασθαι
τοὺς μὴ προσήκοντας. τοὺς γὰρ μηδετέροις ζυμμαχοῦν-
τας πῶς οὐ ποιήσετε πολεμίους, ἐπειδὴν, ἀποβλέψαντες
εἰς τὴν γνῶμην ὑμῶν, ὑποπετεύσωσι καὶ αὐτοῖς ἐπιστρα-
τεύσειν; κἂν ταῦτ' εἰ ἄλλο ἢ καὶ τοὺς πρόσθεν πολε-
35 μίους αὐξήσετε, καὶ τοὺς μὴ διανοηθέντας ὑμῖν τὴν
ἀρχὴν πολεμεῖν ἄκοντας αὐτὸ ποιεῖν ἀναγκάσετε; —
Μηδετέροις] μήτε τοῖς Ἀθηναίοις μήτε τοῖς Λακεδαι-
μονίοις. — Πολεμώσεσθε] εἰς πόλεμον ἐμβαλεῖτε. —
Ἐς τάδε] τὰ ἡμέτερα πάθη.

40 XCIX. Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τ.....] οὐ γὰρ
νομίζομεν τοὺς ἐλευθέρους τῶν ἡπειρωτῶν ἡμῖν ἔσεσθαι
πολεμίους· μὴ δεδιότες γὰρ ἡμᾶς, ὡς ἂν κατὰ γῆν οὐ
μέλλοντας αὐτοῖς ἐπιστρατεύειν, πολλὴν μέλλουσιν τοῦ
φυλάττεσθαι τε ἡμᾶς καὶ πολεμεῖν ποιήσονται· τοὺς δὲ
45 ἐν ταῖς νήσοις ἐλευθέρους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ὑπα-
κούοντας μὲν ἤδη, διὰ δὲ τὸ ἐξ ἀνάγκης καὶ μὴ ἔκοντι
ὑπακούειν παροξυνόμενους καὶ ταραττομένους, τούτους
ἡγούμεθα, εἰ περιίδοιμεν ἡμᾶς ἐλευθέρους, ἐπαρθέντας
ἀλογίστως καὶ ἀντιστάντας ἡμῖν, αὐτούς τε καὶ ἡμᾶς
50 αὐτοὺς εἰς κίνδυνον καταστήσειν. — Τῷ ἐλευθέρῳ] ἐπὶ
τῇ ἐλευθερίᾳ αὐτῶν. — Τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ] τῇ
ἀνάγκῃ τῆς ἀρχῆς ἡγουν τῇ δουλείᾳ.

C. Ἡ που ἄρα, εἰ τοσαύτην...] εἰ ὑμεῖς τε, ὧς Ἀθη-
ναῖοι, σπουδὴν ποιεῖσθε πολλὴν ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀφαιρε-

θῆναι τῆς ἡγεμονίας, καὶ οἱ δουλεύοντες ὑμῖν ὑπὲρ τοῦ
ἀπαλλαγῆναι τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς διακινδυνεύειν θέ-
λουσι. πῶς ἡμεῖς, οἱ ἐτι ἐλεύθεροι ὄντες, οὐκ ἂν κάκι-
στοι καὶ δειλότατοι κριθείμεν, μὴ πάντα κίνδυνον
ὑπομείναντες πρὸ τοῦ δουλεῦσαι; — Ἐπεξελεῖν] εἰς
εἰς τέλος ἐργάσασθαι.

CI. Οὐκ, ἦν γε σωφρόνως βουλευήσθε.....] ἐὰν
σωφρόνως βουλευήσθε, οὐ καταστήσετε ὑμᾶς αὐτοὺς
εἰς κίνδυνον· οὐ γὰρ, περὶ ἀρετῆς ἀγωνίζεσθε, καὶ
ἐλάσσονες* ἡμῶν ὄντες αἰσχρὸν* ἡγήσεσθε τὸ αἰσχύνῃν
10 ὀφλεῖν· περὶ δὲ σωτηρίας ὑμῖν ἡ βουλὴ πρόκειται. διὸ
χρὴ μὴ ἀνθίστασθαι τοῖς πολλῷ κρείττοσιν.

CII. Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων...] ὁρθῶς
ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων τύχῃ μᾶλλον ἢ πλῆθους
ὑπεροχῇ κρινόμενα· προσέτι δὲ καὶ τοῦτο γινώσκoμεν
15 ὅτι τὸ μὲν εὐθὺς εἴξει οὐδεμίαν ἐλπίδα ἐλευθερίας ἔχει,
ἐν δὲ τῷ ἀνθίστασθαι ἐλπίς τις ὑπολείπεται τοῦ κα-
ταπρᾶξαι ὁρθῶς.

CIII. Ἐλπίς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον οὔσα...] τοὺς
ἐν κινδύνῳ καθεστῶτας αὐτὸ μόνον παρηγοροῦσιν· ἀλλὰ
20 τοὺς μὲν ἐν δυνάμει τυγχάνοντας, κἂν σφαλῇ ποτὲ ἡ
ἐλπίς, οὐ κατέλυσεν παντελῶς, διὰ τὸ ὑπολείπεσθαι δύ-
ναμιν αὐτοῖς· οἱ δὲ περὶ πάντων ὧν ἔχουσιν ἀγωνιζό-
μενοι ἐπ' ἀδῶλῳ ἐλπίδι, ἐπειδὴν ἡ ἐλπίς σφαλῇ, ἅμα
τε ἔγνωσαν ὅτι ἐσφάλησαν, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ὑπολείπε-
25 ται, ἐν ᾧ, γνωρίσαντες τὸ ἀβέβαιον τῆς ἐλπίδος, * ἐτι
φυλάσσονται. ὁ ὑμεῖς, ὧς Μήλιοι, ἀσθενεῖς ὄντες καὶ
μηδεμὶς μάχῃ ἐξαρκέσαι δυνάμενοι, μὴ πάθητε, τὸ
ἐλπίδι πιστεύσαι· μηδὲ τοῖς πολλοῖς ὁμοιωθῆτε, οἱ ду-
νάμενοι σώζεσθαι, ἐπειδὴν ὑπὸ τῶν φανερῶν ἐλπίδων
30 καταλειφθῶσιν, ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καταφεύγουσι, μαντι-
κὴν τε καὶ χρησμούς δηλαδὴ, καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ'
ἐλπίδων λυμαίνεται ἀνθρώπους, ἐν ἐλπίδι ποιοῦντες.
§. Τὸ δὲ « ἐλπίς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον » σφόδρα βρα-
χέως εἴρηται. τὸ δὲ « δάπανος γὰρ (τούτῳ δαπανῇ) »
35 ἡ ἐλπίς » καὶ αὐτὸ μὲν βραχὺ, δύναται δὲ τοιοῦτόν τι,
ὅτι οἱ ἐλπίζοντές τινος τεύξεσθαι πολλὰ προσδαπανῶσι
καὶ προσαναλίσκουσι. τὸ δὲ ἐπὶ κοπῆς, τοῦτ' ἐστὶ μιᾶς
μάχῃ μόγις ἐξαρκεῖν δυνάμενοι. ἐνιοὶ δὲ ἀπὸ τῶν ἐν
μιᾶς κοπῇ καὶ πληγῇ ζῶων ἀναιρουμένων τὸ ὄνομά φασιν
40 πεποιθῆσθαι, ὥστε εἶναι σύνθετον. — 2. Ἐπὶ ῥοπῆς]
Ὁμηρος [II. K, 173].

Ἐπὶ ἑυροῦ ἴσταται ἀμῆς.

Ῥοπῆς] κινήσεως. — Τοῖς πολλοῖς] τοῖς ἀπαιδεύτοις. —
45 Ἀνθρωπειῶς] κατὰ τὸ ὀφειλόμενον τῷ ἀνθρωπεῖω γένει.

CIV. Χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς...] τὸ ἐξῆς, πρὸς δύ-
ναμιν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν τύχην ἀγωνίζεσθαι. τὸ
δὲ « εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἰσοῦ ἔσται », ὅτι πρὸς ἀνίσον τε καὶ
τύχην καὶ δύναμιν τὴν ὑμετέραν ἀγωνιζόμεθα. — Τῷ
50 ἐλλείποντι] τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν. — Τοῦ ἄλλου] τοῦ κατὰ
δύναμιν ἐλλειποῦς. — Αἰσχύνη] δι' αἰσχύνην. — Θρα-
συνόμεθα] ἡγουν ἀνθίσταμεθα.

CV. Ἐς τὸ θεῖον νομίσεως] νομίσεως μὲν εἶπε διὰ

τὰ νενομισμένα· εἰς σφῆς δὲ αὐτοὺς βουλήσεως, τῆς εἰς
 ἀνθρώπους δηλονότι φησὶ προαιρέσεως. — Τῆς μὲν
 τοῖνυν...] ὁ νοῦς· οὐκ ἔλαττον ἡγούμεθα εὐμενεῖς ἡμῖν
 ἔσεσθαι τοὺς θεοὺς ἢ περ ὑμῖν. οὐδὲν γὰρ ἔξω πράττομεν
 οὔτε τῶν εἰθισμένων περὶ τοὺς θεοὺς οὔτε τῶν πρὸς
 ἀνθρώπους δικαίων. τό τε γὰρ θεῖον θεραπεύομεν κατὰ
 τὸ κοινὸν πάντων ἀνθρώπων ἔθος, τοὺς τε ἀνθρώπους
 ἡγούμεθα φύσει γεγρονέναι πρὸς τὸ ἀρχειν ὧν κρα-
 τοῦσιν. ὥστε οὔτε αὐτοὶ νομοθετήσαντες περὶ τοῦ
 ἀρχειν, οὔτε κειμένῳ νόμῳ πρῶτοι χρῆσάμενοι, πα-
 ραλαβόντες δὲ τοῦτον, καὶ τοῖς ἔπειτα καταλείποντες,
 ἀρχομεν ὧν ἂν κρατήσωμεν, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς
 καὶ ἄλλος ὅστις οὖν, ἐν τῇ ὁμοίᾳ δυνάμει γενόμενος
 ἡμῖν, τὸ αὐτὸ ἂν ἔπραττεν. — 3. Καὶ πρὸς μὲν τὸ
 θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος...] ὥστε οὐ διὰ ταῦτα φο-
 βούμεθα ἔλαττον ἡμῶν εὐμενέας εἶναι τὸ θεῖον. ἔπει δὲ
 τοὺς Λακεδαιμονίους δοκεῖτε βοηθήσειν ὑμῖν, αἰσχρὸν
 νομίζοντας περιιδεῖν τοὺς ἀποίκους πολεμουμένους, τὸ
 μὲν ὑμῶν μακαρίζομεν ἀπειρόκακον, τὸ δὲ ἄφρον οὐκ
 ἐπαινοῦμεν. Λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς μὲν ἀλλήλους καὶ
 τὴν κοινὴν πολιτείαν τὰ πλεῖστα μετ' ἀρετῆς πράττουσι·
 πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ὅπως ἔχουσι, μάλιστα ἂν τις ὑμῖν
 ἐν βραχεὶ δηλώσειεν, καίτοι πολλὰ εἰπεῖν ἔχων, ὅτι
 πάντων ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν ἐκφανέστατα Λακεδαιμό-
 νιοι ἐν ταῖς πρὸς ἄλλους ξυλλαγαῖς τὰ μὲν ἑαυτοῖς
 ἡδέα ταῦτα καὶ καλὰ νομίζουσι, τὰ δὲ συμφέροντα αὐ-
 τοῖς καὶ δίκαια. ὥστε οὐκ ἔστιν ἀλογίστως διανοεῖσθαι
 περὶ τῆς σωτηρίας ὑμῶν, προσδεχομένων τὴν παρ' ἐκεί-
 νων βοήθειαν. — 4. Ἀρετῇ] εὐταξίᾳ.
 CVI. Ἡμεῖς δὲ κατ' αὐτὸ τοῦτο...] εἰπόντων τῶν
 Ἀθηναίων, ὅτι Λακεδαιμόνιοι τοῦ ὑμετέρου συμφέροντος
 οὐ στοχάζονται, φασὶν οἱ Μήλιοι, ὅτι διὰ τὸ ἴδιον συμ-
 φέροντος Λακεδαιμονίους πιστεύομεν καὶ μάλιστα
 ἔξιν ἡμῖν βοηθοῦς, ὅπως μὴ τοῖς μὲν εὐνοοῦσι τῶν Ἑλ-
 λήνων ἀπιστοὶ φανῶσιν, ὑμεῖς δὲ τοὺς πολεμίους ὠφε-
 λήσασι, προδόντες ἡμᾶς τοὺς συμμάχους.
 CVII. Οὐκοῦν οἴεσθε...] ἀλλ' οὖν, ὥσπερ ἴστε, συμ-
 φέρει μὲν τὸ μετ' ἀσφαλείας ἕκαστα πράττειν, τὸ δὲ
 καλὸν καὶ τὸ δίκαιον διὰ κινδύνων περιγίγνεται. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ τοὺς κινδύνους περιεστάνται.
 CVIII. Ἀλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους...] ἀλλὰ καὶ τὸν
 κινδύνον αὐτοὺς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδέξασθαι ἡγούμεθα,
 καὶ πεπεισμεθὰ γε μάλλον ὑπὲρ ἡμῶν ἢ ὑπὲρ ἄλλων
 αὐτοὺς διακινδυνεύειν. εἰς τε γὰρ τὰς χρεῖας ὠφέλι-
 μοι τυγχάνομεν αὐτοῖς, ἐγγρὺς τῆς Πελοποννήσου κεί-
 μενοι, καὶ διὰ συγγένειαν**
 CIX. Τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις...] τοῖς
 ἐπὶ συμμαχίαν, φησὶ, παρακαλουμένοις· ἐχυρὸν φαίνε-
 ται πρὸς τὸ βοηθῆσαι οὐχ ἡ εὐνοία τῶν παρακαλούντων,
 ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτῶν, ἣν Λακεδαιμόνιοι μάλλον τῶν
 ἄλλων ἐξετάζουσι, καὶ διὰ τὸ ἐχυρῶς ἐξετάζειν καὶ τῇ
 ἰδίᾳ δυνάμει πολλὰκις ἀπιστοῦσι. διὰ τοῦτο γέ τοι μετὰ
 συμμάχων πολλῶν ἐπιστρατεύουσι τοὺς πέλας. ὥστε
 οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς, ἡμῶν θαλαττοκρατούντων, εἰς νῆσον

ἔνεκεν ὑμῶν περαιώσασθαι, εἰδότας ὅτι κατὰ τοῦτο
 ἥττους ἡμῶν εἰσὶν.

CX. Οἱ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιεν πέμψαι...] ἀλλὰ,
 εἰ καὶ αὐτοὶ πλεῦσαι ὀκνήσουσιν, ἔχουσί γε συμμάχους
 ἄλλους ἡμῖν πέμψαι βοηθοῦς· μεγάλου τε ὄντος τοῦ
 Κρητικοῦ πελάγους, δι' οὗ πέμψουσι τὴν βοήθειαν,
 μάλλον [γὰρ] οἱ πεμφθέντες δυνήσονται, λαθόντες ὑμᾶς
 θαλαττοκρατούντας, σωθῆναι πρὸς ἡμᾶς, ἢ περ ὑμεῖς,
 οἱ κρατούντες τῆς θαλάσσης, συλλαβεῖν αὐτούς. εἰ δὲ
 καὶ τούτου διαμάρτοιεν, τὴν γῆν ὑμῶν δῶσουσι, καὶ
 τοὺς ἄλλους συμμάχους, ὅσους Βρασιίδας οὐκ ἐπῆλθε,
 χειρώσονται· ὥστε ὑμῖν οὐ περὶ τῆς μὴ προσηκούσης,
 τῆς ἡμετέρας, ὁ ἄγων ἔσται, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν συμ-
 μάχων καὶ τῆς ὑμετέρας.

CXI. Τούτων μὲν καὶ πεπειραμένοις...] τούτων μὲν
 καὶ ὑμεῖς πεπειράσθε, καὶ οὐκ ἀνεπιστήμονές ἐστε ὅτι
 οὐδέποτε Ἀθηναῖοι, πολιορκούντες ἐτέρους, ἀπεχώρη-
 σαν διὰ τὸ φοβηθῆναι περὶ τῶν συμμάχων ἢ περὶ τῆς
 γῆς τῆς ἑαυτῶν δημομένης. ἐκεῖνο δὲ ἐνθυμούμεθα,
 ὅτι, περὶ σωτηρίας βουλευόμενοι, οὐδὲν ἐν τοσοῦτοις
 λόγοις εἰρήκατε σωτήριον, καὶ δυνάμενον πείσαι ὅτι
 δύναται σώζειν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχυρότερα ὑμῶν ἐλπί-
 δες εἰσὶ μέλλουσαι, τὰ δὲ ὑπάρχοντα, ὡς πρὸς τὰ ἡμέ-
 τερα, παντελῶς εἰσὶ σμικρά. πάνυ τε δὴ ἀλόγιστοι
 καθεστήκατε, εἰ μὴ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι βουλευσῆ-
 σθε φρονιμώτερον. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως ἐπὶ τὴν μάλιστα
 λυμνίνουσιν τοὺς ἀνθρώπους αἰσχύνην καταφεύξεσθε,
 δι' ἣν πολλοὶ, καίπερ ὀρώντες ὅτι εἰς κίνδυνον ἔρχονται,
 ὅμως, φεύγοντες τὸ ἀπρεπὲς τοῦ ὀνόματος, (τούτῃσι
 τὸ ὑπακούειν, ἔχον τι ποιητικὸν αἰσχύνης· τοῦτο γὰρ
 ἔστι τὸ ἐπαγωγόν,) συμφοραῖς μεγίσταις περιέπεσον,
 καὶ αἰσχύνην μέλζονα προσέλαβον ἥς ἐφειγον, μετὰ τοῦ
 ἀνοήτους αὐτοὺς νομίζεσθαι, καὶ οὐ δοκεῖν διὰ τύχην
 πταῖσαι. ἐν γὰρ τῷ « ἡ τύχη » ὁ ἡ σύνδεσμος ἀντὶ
 τοῦ ἢ περ κείται. ὑμεῖς οὖν φυλάξεσθε τὴν πάντα λυ-
 μνινομένην αἰσχύνην, ἂν εὖ βουλευσῆσθε· καὶ μὴ
 ἀπρεπὲς ἡγήσεσθε ὑπακοῦσαι πόλει τῇ μεγίστῃ, καὶ
 προκαλουμένην ὑμᾶς ἐπὶ μετρίοις, ὥστε συμμάχους γε-
 νέσθαι, ἔχοντας τὴν ἰδίαν γῆν ὑποτελῆ. αἰρέσεις οὖν
 προκειμένης ἢ πολεμεῖν ἢ ζῆν ἀσφαλῶς, μὴ τὸ χεῖρον
 ἔλθῃ φιλονεικήσαντες. ὅσοι γὰρ τῶν ἀνθρώπων τοῖς
 μὲν ἴσοις μὴ ὑπεῖκουσι, τῶν δὲ κρείττωνων ἡττῶνται,
 τοῖς δὲ ἡττοσι μετρίως προσφέρονται, οὗτοι μέγιστα δὴ
 κατορθοῦσι. βουλευσάσθε οὖν, μεταστάντων ἡμῶν, καὶ
 πολλάκις πρὸ ὀφθαλμῶν λάβετε ὅτι περὶ πατρίδος ἡ σκέ-
 ψις, μῖς οὕσης, περὶ ἥς ἐν μιᾷ βουλῇ ἡ κατορθώσετε
 ἢ σφαλῆσεσθε. — 2. Σωφρονέστερον] φρονιμώτερον. —
 3. Προορωμένοις] φανερώς βλέπουσιν. — Ἐπαγωγῶν]
 ἐπισταστικῶν. — 4. Προσφέρονται] διμιλοῦσι. —

CXII. 2. Οὗτε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως ἐπτακόσια...]
 ὅτι ἔτη ἐπτακόσια Μῆλος ἡ νῆσος ὑπὸ Λακεδαιμονίων
 ἐλευθέρως οἰκισθεῖσα, ὕστερον ὑπὸ Ἀθηναίων ἐπὶ δου-
 λεῖᾳ ἐξεπολιορκήθη.

CXIII. Τὰ δὲ ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι....] τὰ δὲ ἀδηλα διὰ τὸ βούλεσθαι οὕτως ἔχειν ὡς οἴεσθε, καθάπερ τὰ παρόντα καὶ γιγνόμενα θεᾶσθε. — Ὡς γιγνόμενα] δρώμενα, ἐνεργούμενα. — Παραβεβλημένοι] πρόβλημα

αὐτοὺς καὶ ἔρυμα ἔχοντες. § ἐπιτρέψαντες παραβόλως.

CXIV. Κατὰ πόλεις] τὰς συμμαχίδας.

CXV. 4. Τὴν φυλακὴν] τῆς Μήλου.

CXVI. 3. Πολιορκούμενοι] οἱ Μήλιοι. — Ἐκείνους] τοὺς Ἀθηναίους.

IN LIBRUM VI.

I. Ὅτι ... ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνηροῦντο] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀπειροὶ ὄντες. — 2. Ὀλκᾶδι] φορτιοφόρῳ. — Ἐν εἴκοσι σταδίοις] γράφεται ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ. ἔστι δὲ κατὰ ταύτην τὴν γραφὴν περιττὴ ἡ ἐν πρόθεσις. — * Διείργεται] περὶ τὸ ῥήγιον. — Τὸ μὴ ἡπειρος οὖσα] ἵνα μὴ ἡπειρος ᾖ.

II. Ἀρκεῖτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται] περὶ τῶν παρ' Ὀμήρῳ Κυκλώπων καὶ Λαιστρυγόνων, ὅτι τὴν Σικελίαν οἴκου. — 2. Καὶ πρότεροι] τῶν Λαιστρυγόνων. — Ἰδῆρες ὄντες] ὅτι Ἰδῆρων ἀποικοὶ οἱ Σικελοί. — Ἀναστάντες] ἤγουν μετανάσται καὶ μέτοικοι γεγονότες. — Τὰ πρὸς ἐσπέραν τῆς Σικ.] ἤγουν πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Σικελίας. — 4. Κατιόντος] λήγοντος. — Ἀπὸ Ἰταλοῦ]

οὐ κλύει οὕτως οὐδαμῶς Θουκυδίδης. ταῦρος δὲ τις ὡς ἐκφυγὼν Ἡρακλῆα ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς ἐκεῖ γῆς ἐξέδου· ζητῶν δὲ τοῦτον Ἡρακλῆς, πάντῃ τρέχων, ἀνδρὶ τυχὼν ἔρασκε βαρβάρῳ γένει, εἰ ταῦρον εἶδε τοῖς ἐκεῖ γῆς ἐν τόποις. δὲ ταῦρον οὐκ οὖν, ἀλλ' Ἰταλὸν ἰδὼν ἔφη, τὸν ταῦρον αὐτὸν βαρβάρῳ γλώσσει λέγων. κλῆσις τὸ λοιπὸν γίνεται χώρας τὸδε. Τζέτζην * ἀλεύου πᾶς δ' οὐ χρῆν δὲ γράφει· λαθεῖν γὰρ αὐτὸν οὐδὲ δαίμων ἰσχύει.

— 5. Στρατὸς πολὺς] τῶν Σικελῶν δηλονότι. — Πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἐσπέρια] περὶ τὸ Λιλύβαιον, ἀκρωτήριον τῆς νήσου. — Ἐσπέρια] δύσεις. — Διέβησαν] οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Σικελοὶ δηλονότι. — Μέσα] μεσόγεια. — 6. Ἀπολαβόντες] ἀντὶ τοῦ ἀποτειχίσαντες. γράφεται ἀναλαβόντες. — * Ἐκλιπόντες τὰ πλείω] ἤτοι οἱ Φοίνικες. — Συμμαχίᾳ τε πίσυνοι...] ὁμοῦ μὲν διὰ τοὺς Ἑλύμους, ὄντας φίλους καὶ οἰκοῦντας αὐτόθι, ὅπως συμμαχοῖντο, ὁμοῦ δὲ διὰ Καρχηδονίους, οἵτινες, ἐκ Φοινίκης ὄντες τὸ ἀνέκαθεν, τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Σικελίας**.

III. Ἑλλήνων] Νάξος, Συράκουσαι, Λεοντῖνοι, Κατάνη, Σελινούς, Γέλα, Ἀκράγας, Μεσσήνη, Ἱμέρα, Ἀκραί, Κάσμεναι, Καμάρια. — Θεωροί] χρηστη-
50 ριάζοντες. — 2. Συρακούσας δὲ...] οἱ Συρακούσιοι Κορινθιοὶ εἰσι. — Ὑστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προστε-
χισθεῖσα...] τὸ πρῶτον οἱ Συρακούσιοι τὸ νησιδίον

ᾤκισαν μόνον, αὐθις δὲ, μὴ χωροῦντος αὐτοῦ, συνάψαντες αὐτὸ τῇ Σικελίᾳ διὰ χώματος, κατώκησαν καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ ἐν τῇ Σικελίᾳ ἔξω πόλις. — 3. Λεοντίνους... Κατάνην] ὅτι οἱ Λεοντῖνοι καὶ Καταναῖοι Χαλκιδεῖς εἰσὶν ἐξ Εὐβοίας.

IV. Ὑπέρ] ὑπεράνω. — Ἐς Λεοντίνους] ἐγγὺς τῶν Λεοντίνων. — 2. Ἀνέστησαν] ἐδιώχθησαν. — Τῆς μητροπόλεως] τῆς ἰδίας μητροπόλεως. — Ἐπελθὼν] Πάμμιλος δῆ. — 3. Ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ]

οὕτως Ἐπαφρόδιτος, ὡς λέγεις, γράφει·
Γέλας δ' ἐκλήθη τῇ πόλιν πολλὴν φέρειν.
κλῆσιν ἐκεῖ γὰρ ἡ πόλιν ταύτην φέρει.

(σὺν Ἑλλανίκῳ)

ὁ Πρόξενος δὲ σὺν τισιν ἄλλοις λέγει

(οὗτος δὲ Γέλων υἱὸς Αἴτνης καὶ Ὑμάρου)

Γέλωνος ἀνδρὸς ἐκ τινος Γέλαν πόλιν.

(ὁ Θεόπομπος)

Ἐξ Ἀντιφῆμου δ' αὖ γελωτὸς τις λέγει·
Χρηστέμῳ μαθὼν γὰρ ὡς πόλιν μὲν * ἐκκτίσει,
γελᾷ, δοκῆσας τῶν ἀνεπίστων τότε·
κλῆσιν ὁθεν τέθεικε τῇ πόλει Γέλαν.

— 5. Ζάγκλη] οἱ Ζαγκλαῖοι ἀπὸ Κύμης Χαλκιδικῆς πόλεως καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας. — Δρέπανον] σημειῶσαι ὅτι τὸ δρέπανον Ζάγκλον οἱ Σικελοὶ καλοῦσιν.

VI. Τῶσθ'δε οὖσαν] ἤγουν μεγάλην καὶ πολυάνθρω-
25 πον. — Εὐπρεπῶς] εὐπροσφασίστως. — Τοῖς ἑαυτῶν συγγενέσι] τοῖς Χαλκιδεῦσι. — 2. Περὶ τεγαμικῶν τινῶν] συναλλαγμάτων. — Ἐπαγόμενοι] μεταπεμφάμενοι. — Δωριεῖς τε Δωριεῦσιν] οἱ Συρακούσιοι τοῖς Πελοποννη-
30 σιοις. — Τοῖς ἐκπέμψασιν] τοῖς Κορινθίοις. — Ἐκείνων] τῶν Ἀθηναίων. — Σφῶν] τῶν Ἑγεσταίων. — Ἐς τὸν πόλεμον] τὸν μέλλοντα. — 3. Τῶν ξυναγορευόντων] τῶν ῥητόρων.

VII. Ζεύγῃ] δισσοὶ βόες λέγονται ζεύγῃ. — 2. Ἀπωθεν] τῶν Ὀρνέων δηλονότι. — Ἐπ' οἴκου] ἀνεχώρησαν
35 δηλονότι. — 4. Ἀγοντας πρὸς Ἀθηναίους δεχημ. σπονδὰς] τούτεστιν οἵτισιν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχον αἱ δεχήμεροι σπονδαί. — Οἱ δ'] οἱ Χαλκιδεῖς.

VIII. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρου] ἀρχὴ τοῦ ἰζ' ἔτους τοῦ πολέμου. — Ἀσήμου ἀργυρίου] σημειῶν μὴ
40 ἔχοντος, ἀλλὰ μαζῇ τινά. — 2. Ἐπαγωγὰ] ψευδῇ μὲν, πιθανῇ δέ. § ἐφελκυστικά. — Ἐν τοῖς κ.] ἐν τῷ ταμείῳ. — Ἦν τι περιγίγνηται] περιουσία γέννηται. § τῇ νίκῃ. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Μετὰ δὲ τοῦτο] ἤγουν μετὰ τὸ ψήφισμα. — 4. Οὐκ ὀρθῶς] οὐκ ἀσφα-
45 λῶς. — Μεγάλου ἔργου ἐφίσσθαι] Ὅμηρος [II. K, 401].

Ἦν ῥά νύ τοι μεγάλων δώρων ἐπεμαίετο θυμός.

IX. Περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετ.] ἀντὶ τοῦ, πῶς χρὴ ἡμῖν τοῖς στρατηγοῖς τὴν παρασκευὴν ἀθροισθῆναι. —
Καθότι] διότι. — Ἄλλοφύλοις] τοῖς Ἑγεσταίοις. —
50 2. Νομίζων ὁμοίως ἀγαθὸν πολλὴν εἶναι ...] ἀγαθὸν πολίτην ἡγούμεναι καὶ τὸν ἀφειδούντα τοῦ σώματος καὶ τὸν προνοούμενον ἐν καιρῷ ὁμοίως, ἐκατέρου προσήκον-

τος τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις. — Ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ τῆς πόλεως ...) διὰ τὸ προνοεῖν τοῦ τε σώματος καὶ τῆς κτήσεως ἐθέλει ἂν καὶ τὴν πόλιν εὐτυχεῖν ὁ τοιοῦτος. πάνυ δὲ πιθανῶς ἀποτρέπει τοὺς Ἀθηναίους, ἐμφαίνων
8 ὅτι οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ σκοπεῖ. — Δι' ἑαυτὸν βούλοιοτο ὀρθοῦσθαι] διὰ τὴν οἰκείαν ζωὴν ἵστασθαι. — Παρὰ γνώμην] παρὰ τὴν προαίρεσιν. — 3. Ἀσθενὴς ἂν μου ὁ λόγος εἴη] ταῦτα δηλὰ μὲν, ἀπίθανα δέ. ὡς γὰρ τῶν Ἀθηναίων ἀμελούντων τῶν ὑπαρχόντων, διὰ τὸ αἰετι-
10 ριτοτέρων ὀρέγεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀναπεισομένων τῷ λόγῳ, φησὶν ἡττηθῆσθαι τῇ γνώμῃ. — Σώζειν παραινοῖν] ὑμᾶς δηλονότι. — Κατασχεῖν] κτήσασθαι. — Διδάξω] γράφεται δηλώσω.

X. Καὶ οἴεσθε ἴσως τὰς γενομένας... καὶ ἴσως μὲν
15 οἴεσθε τὰς σπονδὰς εἶναι βεβαίους, καὶ δι' αὐτὰς μηδὲν ἐνταῦθα ὑπολειφθῆσθαι πολέμιον. οὐκ ἔστι δὲ αἵτινες σπονδαί, μενόντων μὲν ὑμῶν κατὰ χώραν, ἔσονται μέχρις ὀνόματος, τούτέστιν οὐ βέβαιοι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἡμέτεροι ἄνδρες εἰργάσαντο μὴ βεβαίους αὐτὰς εἶναι.
20 οὗ τοῦτο δὲ λέγει ὅτι, συνθέμενοι περὶ τῶν σπονδῶν, οὕτως ἐπέεσαντο, ὥστε μὴ βεβαίους αὐτὰς τυγχάνειν (ἐπεὶ δοξεῖεν ἂν καὶ ἑαυτὸν διαβάλλειν αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ πράξας τὰς σπονδὰς) ἀλλ' ἀποτείνεται πρὸς Ἀλκιβιάδην τε καὶ Κλεόδουλον καὶ * Ξενάρην. οὗτοι γὰρ
25 ἠγναντιοῦντο ταῖς σπονδαῖς, καὶ οὕτως ἔπραττον, ὥστε μὴ μένειν αὐτάς. τὸ δὲ « ἐκ τῶν ἐναντίων σφαλέντων » ἀντὶ τοῦ, μεγάλως πταισάντων καὶ μεγάλην δυνάμει σφαλέντων ἡμῶν, ταχέως οἱ ἐναντίοι ἐπιχειρήσουσι. — 2. Διὰ ξυμφορῶν ...] διὰ συμφορῶν ἡ σύμβασις ἐγένετο
30 τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὰ ἐν Σφακτηρίᾳ. — Καὶ ἐκ τοῦ αἰσχίονος ...] τὸ « ἐκ τοῦ αἰσχίονος ἡμῖν κατ' ἀνάγκην ἐγένετο » ὑπερβιβάζει χρὴ καὶ κατ' ἀνάγκην ἐγένετο ἐκ τοῦ αἰσχίονος ἡπερ ἡμῖν. ἐξ ἀνάγκης γὰρ συνέβησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
35 βουλόμενοι τοὺς ἄνδρας κρῖναι, καὶ αἰσχυρῶς αὐτοὶ γὰρ ἐδεήθησαν διὰ τὸ πταίσαι. τὴν δὲ δημολογίαν πω οὐκ ἐδέξαντο Κορίνθιοι, οἱ καὶ ἀντικρυς πολεμοῦσι. δεχημέρους δὲ σπονδὰς οἱ Θηβαῖοι δεξάμενοι ἡσυχάζουσι. — 3. Τὴν δημολογίαν ἐδέξαντο] τῶν σπονδῶν δη-
40 λονότι. — 4. Τάχα δ' ἂν ἴσως ...] εἰ διηρημένην εἰς δύο μέρη, φησὶ, λάβοιεν ἡμῶν τὴν δύναμιν, τῷ μὲν ἐνταῦθα μέρει Πελοποννήσιοι, τῷ δὲ πλεόντι Σικελιώται ἐπιθήσονται καὶ οὐς οἱ Πελοποννήσιοι ἐτιμήσαντο ἂν ἀντὶ πολλῶν χρημάτων συμμάχους ἔχειν,
45 τούτους ἡμῖν σπεύδομεν, πλεύσαντες ἐπὶ Σικελίαν, πολέμιους ποιῆσαι. — Καὶ μὴ ... ἀξιοῦν κινδυνεύειν] καὶ μὴ ἀξιοῦν κινδυνεύειν, τῆς πόλεως ἡμῶν οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὁρμούσης. μετενήνεχται δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν πλοίων τῶν μήπω ὠρμισμένων. — Ἐνδοιαστῶς ἀκρ.]
50 οὐ βεβαίως ὑπακούουσιν. — Ἡμεῖς δ' Ἐγεσταίοις ...] ἡμεῖς δ' Ἐγεσταίοις ὅθεν ἀδικουμένοις. ἡ ὥς δῆθεν ὑμᾶς μάχοι οὖσιν.

XI. Κατεργασάμενοι] ταπεινώσαντες. — Τῶν δ' εἰ καὶ κρατῆσαιμεν] τῶν Σικελιωτῶν. — Διὰ πολλοῦ] δια-

στήματος. — Καὶ μὴ καθορθώσας ... ἐπιχ. ἔσται] πρῶτον μὲν γὰρ μὴ ἐπιχειρήσαντες Ἀθηναῖοι Σικελιώταις, οὐκ εἶχον αὐτοὺς πολέμιους· ἐπιχειρήσαντες δὲ, καὶ μὴ ἐλόντες, οὐκ ἐν τῇ ὁμοίᾳ ἐγίγοντο, ἀλλὰ πρλεμίους αὐτοὺς ἔσχον. — 2. Ὡς γε νῦν ἔχουσι, καὶ ἔτι ἂν ἦσαν δεινοὶ ...] οὕτε νῦν εἰσὶ δεινοὶ, καὶ ἔτι ἦττον ἔσονται δεινοὶ, ἂν ὑπὸ Συρακουσίοις πάντες γένωνται. ἡ ὥς διακείνται ὑπὸ τοῦ πολέμου. — 3. Ἐκαστοὶ] τῶν Σικελιωτῶν δηλονότι. — Ἐκείνως δὲ οὐκ εἰκὸς ...] ἤγουν εἰ ἀρχθεῖεν ὑπὸ Συρακουσίων, οὐκ εἰκὸς ἐπὶ τὴν τῶν
10 Ἀθηναίων ἀρχὴν στρατεῦσαι τοὺς Συρακουσίους, Σικελιωτῶν ἀρξάντας. — Ὑπὸ τῶν αὐτῶν] Πελοποννησίων δηλονότι. — Διὰ τοῦ αὐτοῦ] τρόπου. — 4. Δι' ὀλίγου ἀπελθοίμεν] ταχέως ἀπέλθοιμεν. — Τάχιστ' ἂν ὑπερίδοντες ...] τάχιστα ἂν ἐπιθόιντο μετὰ τῶν ἐνθάδε, ὑπε-
15 ἰδόντες, τούτέστι καταφρονήσαντες ἡμῶν. — Καὶ τὰ πείραν ἤμισα ...] ὅσα, ἐνδοξα ὄντα, ἐς πείραν οὐκ ἔργεται· τούτέστιν ὅσα ἀκούεται μᾶλλον ἢ περὶ ὁράται. 5. Ὅπερ νῦν ὑμεῖς ...] τὸ αὐτὸ, φησὶν, ἔπεται τοῖς Συρακουσίοις πρὸς ἡμᾶς, ὅπερ νῦν ὑμῖν ἐγένετο πρὸς Λακε-
20 δαιμονίους. φοβούμενοι γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ δήποτε, ἐπειδὴ παρὰ τὴν οἴησιν τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐκρατήσατε, καταφρονήσαντες ἤδη καὶ Σικελίας ἐφίεσθε. ἐμφαίνει δὲ ὅτι καὶ Συρακούσιοι, καταφρονήσαντες ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε ὀρέζονται. — Παρὰ γνώμην] παρ' ἑλπίδα. — 6.
25 Τὰς διανοίας] δηλονότι τῶν πολεμίων. — Μηδὲ Λακεδαιμονίους ...] μὴ νομίζετε Λακεδαιμονίους, φησὶν, ἄλλο τι σκοπεῖν, ἢ, διὰ τὸ αἰσχυρῶς ἐσπεῖσθαι, σπεύδειν, ὅτῳ τρόπῳ δύναιντο ἔτι νῦν, καθελόντες ἡμᾶς, ἀναμαρξάσθαι τὴν πρόσθεν ἀδοξίαν, ὅσῳ ὑπὲρ πάντα
30 τὰ ἄλλα τὴν ἀπ' ἀρετῆς δόξαν θηρῶνται, καὶ ἐν πλείεστῳ χρόνῳ μελετῶσιν αὐτήν. — Ἐπιβουλεύουσιν] ἡμῖν δηλονότι.

XII. Καὶ ταῦτα] ἀπὸ κοινοῦ τὸ μεμνησθαι χρὴ. — Ἐνθάδε εἶναι ἀναλῶν] ἐνθάδε ἐξεῖναι ἀναλίσκειν τὰ τε
35 χρήματα καὶ τὰ σώματα. — Οἷς] τοῖς Ἐγεσταίοις. — Τό τε ψεύσασθαι καλῶς] τὸ καλῶς πρόκειται διὰ τὸ μὴ πεφωρᾶσθαι ψευδόμενον· ἦτοι πιθανῶς. — Χάριν μὴ ἀξίαν εἰδέναι] Ὅμηρος [Od. Δ, 696].

Οὐδὲ τίς ἐστι χάρις μετόπισθεν.

— 2. Εἰ τέ τις ἄρχειν ἄσμενος ...] ταῦτα διὰ τὸν συστράτηγον Ἀλκιβιάδην. — Ἐς τὸ ἄρχειν] τὸ ἐς τὸ ἀντὶ τοῦ ἡ ὥστε. — Ἀπὸ τῆς ἵπποτροφίας] ἤγουν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἵππων. — Ἑλλαμπρύνεσθαι] ἐναλαζονεῖσθαι. — Βουλευσάσθαι] τε] λείπει τὸ περὶ αὐτοῦ τοῦ πρά-
45 γματος.

XIII. Παρακελευστούς] παρακεκλημένους. — Οἷς περ νῦν ὄροις χρωμένους ...] Ὅμηρος [Il. Α, 156].

Ἐπειὴ μάλα πολλὰ μεταξὺ

οὔρεά τε σκίοεντα.

XIV. Ταῦτα] τὸ ἐξῆς, ταῦτα ἐπιψήφισε. — Ἐπιψήφισε] δευτέρως ψήφους τίθει. — Ἰατρός ἂν γενέσθαι] ἡ διάνοια, μὴ εὐλαβοῦ * μεταθεῖναι τὰ ἐψηφισμένα· λύσας γὰρ αὐτὰ μετὰ τισούτων μαρτύρων αἰτίαν τε οὐχ

ἔχεις, καὶ τῆς πόλεως ἱατρὸς γενήσῃ κακῶς βουλευσαμένης.

XV. 2. Διαβολῶς] ἤγουν ἐπὶ διαβολῇ καὶ κατηγορίᾳ. — Καὶ Καρχηδὼνα λήψεσθαι] τοὺς Ἀθηναίους. — 4. Τῆς τε κατὰ τὸ ἔ. σῶμα παρανομ. ἐς τὴν δίκαιαν] τὸ παρανόμως διαιτᾶσθαι, ἢ τὸ παρανόμως τῷ ἑαυτοῦ σώματι χρῆσθαι κατὰ τὰς διατριβάς. — Ἐπιτρέψαντες] τὰ τοῦ πολέμου. — Οὐ διὰ μικροῦ] μετ' ὀλίγον.

XVI. Καὶ προσήκει] ἀγερωχ(ας ἢ δημηγορία μεστὴ τοῦ Ἀλκιβιάδου. — Ἐπιδότος εἰμι] γράφεται, περιδότος εἰμι. — Τοῖς προγόνους ... δόξαν φέρει ταῦτα] παρ' ὅσων ἡ οἰκία αὐτῶν ἵπποτρόφος ἐλέγετο. — 2. Καὶ ὑπὲρ ὅλα μιν μείζω] ἑαυτῆς. — Τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς Ὀλυμπίας] θεωρίας] διαπρέψαντος ἐμοῦ ἐν τῇ

15 Ὀλυμπιακῇ θεωρίᾳ. — Ἐνίκησα δέ, καὶ δεύτερος ...] ἐνίκησα δὲ τὰ τε πρῶτα, καὶ τὰ δεύτερα, καὶ τὰ τέταρτα. — Νόμῳ μὲν γὰρ τιμῇ τὰ τοιαῦτα] ἤγουν νόμιμος τιμὴ εἰσι τὰ τοιαῦτα. — 3. Χορηγίας ἢ ἄλλῃ τῇ] ἑκουσίοις ἑορτασμοῖς ἀναλώμασι. — Φθονεῖται] Σοφο-

20 κλῆς [A. J. 157]: « Πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντα φθόνος ἔρπει. » — Καὶ οὐκ ἄχρηστος ἦδ' ἡ διάνοια] εἰρωνεύεται ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων ὅτι, εἰ καὶ ἀνόητος φαίνομαι τισιν, ἀλλ' οὖν τῇ πόλει οὐκ ἄχρηστός ἐστὶ μου ἡ ἀνοία, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος. — Τοῖς ἰδίοις τέλεσι] δαπάναις. — 4. Πρὸς οὐδένα]

25 εὐπραγούντα. — Οὐ προσαγορευόμεθα] ἀντὶ τοῦ ὑπερορωμέθα τέθεικεν' ἐπεὶ συμβέβηκε τοὺς παρορωμένους ὑπὸ τῶν πέλας οὐ προσαγορεύεσθαι. — Ἡ τὰ ἴσα νέμων ...] ὥςπερ τῶν δυστυχούντων καταφρονεῖ τις, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀνεχέσθω ὑπὸ τῶν εὐτυχούντων ἐν μέ-

30 ρει καταφρονούντων ἢ εἰ βούλεται μὴ ὑπερορᾶσθαι κακοπραγῶν, μὴδ' αὐτὸς τῶν ἀτυχούντων καταφρονεῖτω. — Οἶδα δὲ τοὺς τοιούτους] ἦτοι τοὺς τοιούτους φησὶν ἐν λαμπρότητι. — Καὶ ὅσοι ἐν τινος λαμπρότητι προέσχον] καὶ ὅσοι ἐν τινος πράγματος λαμπρῷ κατορ-

35 θῶματι κρείττους ἐγένοντο. — Ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ] ἤγουν κατ' ὃν χρόνον ζῶσι. — Λυπηροὺς ὄντας] λυπηροὺς τοὺς ἐπιφθόνους ἤκουσα· ἐπειδὴ καὶ ὁ φθόνος λύπη κατὰ τὸ γένος ἐστὶ. — 5. Τοῖς ὁμοίοις] τοῖς λαμπρότητι προέχουσιν. — Καὶ ἄλλοις ξυνόντας] ἀπὸ κοι-

40 νοῦ * πρὸς τὸ λυπηροὺς ἀκουστέον. — Προσποίησιν τε συγγενείας τισιν...] οἱ ἔπειτα ἄνθρωποι τοὺς τοιούτους προγόνους αὐτῶν καὶ συγγενεῖς αὐχοῦσι, κἀν μὴ ὥσι πρὸς γένους. — 6. Ἐπιδοῦμενος] ἀντὶ τοῦ καταλαλούμενος, ἢ περιδότος ὢν. § ἐπιφημιζόμενος κατὰ τὰ ἴδια. —

45 Ξυστήσας] μεθ' ὑμῶν στήσας, καὶ φίλα ὑμῖν ποιήσας. — Ἐς μίαν ἡμέραν κατέστησα] ἀντὶ τοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἠνάγκασα. — Καὶ περιγενόμενοι] οἱ Λακεδαιμόνιοι.

XVII. Καὶ ταῦτα ἡ ἐμὴ νεότης. ...] καὶ ταῦτα ἐγένετο δι' ἐμὲ τὸν νέον καὶ παρὰ φύσιν ἀνόητον λογι- 50 ζόμενον, λόγοις τε χρῆσάμενον πρέπουσι πρὸς Ἀργεῖους καὶ Μαντινέας, καὶ ἀπειλήσαντα μετ' ὀργῆς αὐτοῖς, εἰ μὴ θέλοιεν προσχωρεῖν ἡμῖν. — Μὴ πεφοβῆσθαι αὐτήν] τὴν * νεότητα, ἢ τὴν ἀνοίαν, δ καὶ μάλλον. δηλον δὲ τῷ ἐπιφερομένῳ. τὸ γὰρ « ἀμάζω μετ' αὐτῆς » τοι-

οὔτος νέος εἰμι, φησί, μετὰ τῆς λεγομένης ἀνοίας. —

2. Μὴ μεταγινώσκητε ...] μὴ διὰ τοῦτο μεταγινώτε, ὅτι δοκεῖτε ἐπὶ μεγάλῃ δυνάμει στρατεῦειν. — Αἱ πόλεις] τῆς Σικελίας. — Καὶ ἐπιδοχάς] τὸ ἐγγράφειν βραδύς ταῖς πολιτείαις ξένους τε καὶ φυγάδας. — 3. Δι' αὐτό] διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδοχὰς τῆς πολιτείας. — Νομίμοις κατασκευαῖς] οὐ ταῖς νομιζομέναις, ἀλλὰ ταῖς ἱκαναῖς. οὕτω καὶ νόμιμον ῥήτορα τὸν ἱκανὸν καὶ νόμιμον ἀθλητὴν φαμεν. — Ὅ τι δὲ ἕκαστος ...] ὁ νοῦς τῶν δημαγωγῶν ἕκαστος οὐ τοῦ κοινῆ συμφέροντος στοχάζεται, ἀλλὰ οἰκείου λήμματος, εἴτε ἐκ τοῦ λόγῳ πείθειν περιγένοιτο αὐτῷ τὸ λαβεῖν, εἴτε ἐκ τοῦ στασιάζειν. οὐ χαλεπὸν γὰρ νομίζεται τῷ μὴ καθορθῶσαντι ἐκπεσεῖν τῆς πατρίδος, καὶ ἄλλην γῆν οἰκῆσαι. ἐμφανίζεται δὲ καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι οὐδεὶς ὡς πατρίδος τῆς 15 ἰδίας πόλεως πεφρόντικεν. — 4. Οὔτε λόγου μιᾷ γνώμῃ ἀκροᾶσθαι ...] οὔτε ὁμονοούντας ἐνὸς ἀκούειν λόγου, οὔτε ὁμοφρονούντας κοινῇ ἐπὶ τὰ ἔργα παραγίγνεσθαι. — 5. Ὅσοι ἕκαστοι σφᾶς ... ἦρ.] ὅσοι ἕκαστοι λέγουσι τὸν ἴδιον ἀριμὸν. — 6. Εὐπωρότερα] εὐκαταμαχανώτερα. 20 — 7. Τοὺς αὐτοὺς τούτους] τοὺς Λακεδαιμονίους. — Ὀβερπε νῦν φασὶ πολεμίους] φασὶν οἱ περὶ τὸν Νικίαν. πολεμίους δὲ τοὺς Πελοποννησίους. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Νικίαν, λέγοντα « φημὶ γὰρ ἡμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε ὑπολιπόντας. » — Τὴν ἀρχὴν] τῶν Ἑλλήνων 25 δηλονότι. — 8. Οὔτε ἀνέλπιστοι πω ...] οὐδὲν μάλλον ἀπηλπικᾶσι Πελοποννήσιοι τοῦ δύνασθαι καταλῦσαι ἡμᾶς.

XVIII. Σχηπτόμενοι] προφασιζόμενοι. — Οὐδὲ 30 ἐκεῖνοι ἡμῖν] ἐδοθήσαν. — Προσθέμεθα αὐτοῖς] συμμάχους ἐποίησάμεθα αὐτοὺς. — Κωλύωσιν αὐτοῖς] οἱ Ἑγεσταῖοι. — 2. Ἡ φιλοκρινοῖεν] ἐξετάζοιεν. — Αὐτῇ] ἦτοι τῇ ἀρχῇ. — Τὸν γὰρ προῦχοντα...] ταῦτα λέγει, ὅτι ἡμᾶς οὐ μόνον ἐπιόντας ἀμύνονται οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ καὶ, ὅπως μὴ ἐπιστρατεύσωμεν αὐτοῖς, προνοοῦν- 35 ται καὶ προεπιχειροῦσιν. — 3. Ἐν τῷδε] ἤγουν ἐν τῷ ἀρχεῖν. — Διὰ τὸ ... κίνδυνον εἶναι] διὰ τὸ κινδυνεύειν ἀν' ἀρχθῆναι ἡμᾶς ὑφ' ἐτέρων. — Καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ἡμῖν...] καὶ οὐχ ὁμοίως ὥςπερ τοῖς ἄλλοις ἡσυχίαν ἡμῖν ἐπιτηδεύεον, (τὸ γὰρ ἐπισκεπτέον 40 ἀντὶ τοῦ ἐπιτηδεύεον τέθεικεν,) εἰ μὴ καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τοῖς ἄλλοις, φησὶν, ἐξομοιωθήσεσθε. — 4. Τάδε] τὰ ἐνταῦθα πράγματα. — Στορέσωμεν τὸ φρόνημα] τῶν παρὰ Θουκυδίδῃ τροπικῶν ὀνομάτων τὸ σκληρότατον τοῦτό ἐστιν· ἀλλὰ κατὰ Ἀλκιβιάδην φη- 45 σιν. — Ἐν ᾧ] τῷ κακῶσαι Συρακουσίους. — 5. Τὸ δὲ ἀσφαλές] ἀσφάλειαν δὲ καὶ μετὰ ἀσφαλείας. — Αὐτοκράτορες γὰρ ἐσόμεθα κ. ξ. Σ.] οὐκ ἐπὶ τοῦ αὐτεξούσιοι τέθεικε τὸ αυτοκράτορες· ἐπεὶ πῶς συνάφει τις αὐτῷ τὸ « καὶ συμπαντῶν Σικελιωτῶν; » § ἀνθισταμέ- 50 νων ἐκ περιουσίας κρατήσομεν. ἐνιοὶ δὲ αὐτοκράτορες ἀντὶ τοῦ μόνου φασί. — 6. Διάστασις] ἦτοι ἀντίστασις. — Πάνυ ἀκριβές] ἀκρον. — Μάλιστ' ἂν ἰσχύειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ νομίσατε. — Τρίψεσθαι...] δαπανηθῇ-

σεσθαι ὑφ' ἑαυτῆς καὶ φθαρήσεσθαι, ὥσπερ φθείρεσθαι πέφυκε καὶ τῶν σωμάτων τὰ πολλὰ ὑπὸ τῆς ἀργίας. — Ὡς περ καὶ ἄλλο τι] ἀργὸν κείμενον δηλονότι. — Πάντων τὴν ἐπιστήμην] ἥτοι πάντων τῶν πολιτῶν τὴν ἐπιστήμην ἐκλυθήσεσθαι, ἢ πάντων τῶν ἐπιτηδεύματων. — Καὶ τὸ ἀμύνεσθαι...] καὶ τὸ δύνασθαι ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους οὐ λόγων κομπάσει, ἀλλ' ἔργων ἔξειν μελέτη. — 7. Ἡκιστα διαφόρος πολιτεύωσι] ἥκιστα μεταθῶσι τὴν πολιτείαν, φησίν.

XIX. Ἐκείνου] τοῦ Ἀλκιβιάδου. — 2. Ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων] ἀντὶ τοῦ τοῖς αὐτοῖς χρώμενος λόγοις.

XX. Συνενέγκοι] συντελῇ ἂν εἴη. — 2. Ἐπὶ γὰρ πόλεις...] καθ' ὑπερβατόν. ἐπὶ γὰρ πόλεις, ὡς ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι, μέλλομεν ἵναί τι μεγάλας, τὸ τε πλη-

θος, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ, πολλὰς τὰς Ἑλληνίδας. — Ὡς ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι] ἀκριβῆ κατάληψιν ἔχω ἀπὸ φήμης. — Μεγάλας] ἦγον ἰσχυράς. — Ὑψηλοὺς ἀλλήλων] ἦγον δεδουλωμένας ἀλλήλαις. — Οὐτε δεόμενας μεταβολῆς] αἱ ἐν Σικελίᾳ πόλεις οὐ δέονται μετα-

βολῆς, ὥσπερ αἱ πρὸς βίαν δουλεύουσιν. — 3. Ἀλλὰ εἰσὶν ἐπτά...] Συράκουσαι, Σελινοῦς, Γέλα, Ἀκράγας, Μεσσήνη, Ἰμέρα, Καμάρινα. ταύτας φησὶ τὰς ἐπτά ἐντιμάχους πόλεις τοῖς Ἀθηναίοις εἶναι. — Τοῖς πᾶσιν] πράγμασι δηλονότι. — 4. Ἐν τοῖς ἱεροῖς] ἦγον τὰ

κοινὰ. ἔθος γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὰ κοινὰ χρήματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ταμιεύειν. — Καὶ ἀπὸ βαρβάρων τινῶν ἀπαρχῇ] ἦγον ἔχουσι φόρον καὶ ἄρχοντες βαρβάρων τινῶν. — Ὡς] ἦγον ἐν ὧ. — Οἰκείῳ] ἦγον ἐκ τῆς οἰκείας γῆς. — Ἐπακτῷ] ξένῳ.

XXI. Πρὸς οὖν τοιαύτην δύναμιν] τῶν Σικελῶν. — Φαύλου] σμικρᾶς. φαῦλον τὸ ἀπλοῦν καὶ μονοειδές. — Πεζὸν πολὺν] χρήσιμον εἰς τὴν ἡπειρον στρατὸν δηλονότι. — Τῆς διανοίας] τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ. — Ὑπὸ ἱππέων πολλῶν] τῶν Σικελῶν δηλονότι. — Εἰρ-

γεσθαι τῆς γῆς] τῆς Σικελικῆς. — Ξυστῶσιν αἱ πόλεις] συνελθουσιν αἱ πόλεις εἰς κοινὴν βοήθειαν. — Φοβηθεῖσαι] ἡμᾶς δηλονότι. — Καὶ μὴ ἀντιπαράσχουσιν...] ἔὰν μὴ παράσχωσι τινες ἡμῖν ἱππικὸν φίλοι γενόμενοι, ἔξωθεν ἔγεσταιν. — 2. Αἰσχροὺς δὲ βιασθέντας ἀπελ-

θεῖν] ἐκχρυσθέντας δηλονότι ἡμᾶς τῆς Σικελίας ἀπελθεῖν. — Αὐτόθεν] ἦγον ἐκ τοῦ ἡμετέρου τόπου. — Ἀξιοῦσιν] ἀσφαλεῖ. — Ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν] ἦγον ἡμῶν αὐτῶν. — Αἱ κομιδαὶ] αἱ πορίσεις. οὐχ ὁμοίως εἰ μέλλετε στρατεῦσθαι ἐπὶ Σικελίαν, ἥπερ

ἐνταῦθα τοῖς ὑπηκόοις συμμαχοῦντες στρατεῦσθε ἐπὶ τινὰς οὐ πολλὴν ἀπέχοντας, ὥστε βραδὴν εἶναι τὴν τῶν ἀναγκαίων παρακομιδὴν ἐκ τῆς οἰκείας γῆς. — Ἀπαρτήσαντες] ἀντὶ τοῦ ἀπαρτηθέντες, ἀπελθόντες, καὶ πολλὴ τῆς οἰκείας χωρισθέντες.

XXII. Ἀντέχουσιν] ἀντιμάχωνται. — Ἀπολαμβανόμεθα] κρατηθῶμεν. — Τὰ ἐπιτήδεια] ἦγον ἐφόδια. ὧς ἦγον βρώσιμα καὶ πόσιμα. — Πολλὰ γὰρ οὖσα] ἀντίπτωσις, ἀντὶ τοῦ πολλῆς γὰρ οὐσης. — Μὴ ἐπὶ ἐτέροις γίνεσθαι] ἀντὶ τοῦ μὴ ἐν ἄλλοις ἔχειν τὰς ἐλπίδας.

— Αὐτόθεν] ἦγον ἐκ τοῦ ἡμετέρου τόπου. — Ἀλόγῳ] λόγῳ, φησίν, ἔτοιμα εἶναι, ταῖς δ' ἀληθείαις οὐκ εἶναι.

XXIII. Ἐνθένδε] ἦγον ἀπὸ τῶν * Ἀθηνῶν. — Πλὴν γε πρὸς τὸ μάχιμον...] πρὸς μὲν τὸ μάχιμον αὐ-

τῶν καὶ τὸ ὁπλιτικὸν οὐδ' ὅλως δυνάμεθα ἀντιτάξασθαι. πρὸς δὲ τὰ ἄλλα μὴ μόνον ἐξ ἴσου ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ μειζρόνως παρασκευασώμεθα. ἄλλως γὰρ οὐ δυνήσομεθα τὰ μὲν οἰκεία διασῶσαι, τῶν δὲ ἐκεῖ πραγμάτων κρα-

τῆσαι. — Τῶν μὲν] ἦγον τῶν πολεμίων. — 2. Οὐς] ἦγον τοὺς καθ' ἡμᾶς πλέοντας. — 3. Ὅτι ἐλάχιστα 10

τῇ τύχῃ παραδούς] τύχην τὴν ἐλπίδα λέγει. βούλομαι γὰρ, φησίν, οὐκ ἐλπίζειν, ἀλλὰ παρασκευῇ, θαρρῆν.

XXIV. Εἰ ἀναγκάξοιτο στρατεῦσθαι] ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι ὁ Νικίας. — 2. Τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν] ἦγον τὴν ἐπιθυμίαν. — Ἐξηρέθησαν] ἐξέβαλον. — 15

Ὑπὸ τοῦ ὀχλώδους τῆς παρασκευῆς] ὀχλῶδες μὲν ἦτοι τὸ περισκελές καὶ ὀχληρὸν, ἢ τὸ πολὺ. λέγει δὲ ὅτι τῆς τοῦ πλείν ἐπιθυμίας οὐκ ἔπαυσεν αὐτοὺς τὸ ὀχλη-

ρὸν τῆς παρασκευῆς. — Ὀχλώδους] χαλεπότῃτος. — Αὐτῷ] τῷ Νικίᾳ. — Τούναντίον περιέστη αὐτῷ] ἀντὶ 20

τοῦ οἱ ἐναντίοι παρεγένοντο αὐτῷ συγκαταίροντες. — 3. Ἐρως ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν...] Ὁμηρος [Il. B, 463].

Τοῖσι δ' ἄρα πόλεμος γλυκίων γένητο.

— Τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔρως ἐνέπεσεν ἐκπλεῦσαι. — Ἀπούσης...] γῆς. — Πόθῳ ὀφείως καὶ 25

θεωρίας] τὸ θεωρίας ἀντὶ τοῦ ἱστορίας κεῖται, ἵνα ᾗ, ποθοῦντες τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ ἰδεῖν καὶ ἱστορῆσαι. — Καὶ στρατιώτης] ἦγον τὸ στρατιωτικὸν πλῆθος. — Ἀργύριον οἴσειν] ἀντὶ τοῦ ἀποῖσθαι καὶ λήψεσθαι.

XXV. Καὶ παρακάλεσας] ἀντὶ τοῦ * ἐπικαλευσά- 30

μενος αὐτῷ. — 2. Ἄκων μὲν] περιττός ὁ μὲν σύνδεσμος. — Μέντοι] ὁ μέντοι ἀντὶ τοῦ δὲ κεῖται. — Ἀδ- 35

γον] ἀριθμόν.

XXVI. 2. Ἄρτι] ἦγον τότε ἤδη. — Ἀπὸ τῆς νό- 36

σου] ἦγον τῆς λοιμώδους. — Ἐπιγεγεννημένης] αὐξη- 36

θείσης. — Διὰ τὴν ἐκεχειρίαν] ἦτοι τὴν ἀνεσιν τοῦ πο- 36

λέμου.

XXVII. Ἐν δὲ τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Ὅσοι 40

Ἑρμαῖ ἦσαν] περὶ τῶν Ἑρμῶν. ἐπειδὴ φασὶ τὸν Ἑρ- 40

μῆν λόγου καὶ ἀληθείας ἔφορον εἶναι, διὰ τοῦτο καὶ τὰς 40

εἰκόνας αὐτοῦ τετραγώνους καὶ κυβοειδεῖς κατεσκευάζον, 40

αἰνιττόμενοι ὅτι τὸ τοιοῦτον σχῆμα, ἐφ' ᾧ μέρη πέση, 45

πανταχόθεν βάσιμον καὶ ὀρθιὸν ἐστίν. οὕτω καὶ ὁ 45

λόγος καὶ ἡ ἀλήθεια ὁμοία ἐστὶ πανταχόθεν αὐτῇ ἑαυτῇ, 45

τὸ ψεῦδος δὲ πολύχουν καὶ πολυσχιδὲς καὶ αὐτῷ μά- 45

λιστα ἀσύμφωνον. — Κατὰ τὸ ἐπιχώριον] δηλονότι 45

ἔθος. — Περιεχόπησαν τὰ πρόσωπα] ἰστέον ὅτι Παυ- 45

σανίας ἐν τῇ διαπεπονημένῃ αὐτῷ τῶν Ἀττικῶν ὀνομά- 45

των συναγωγῇ τοὺς τραχίλους καὶ τὰ αἰδοῖα τοὺς Ἑρ- 45

μᾶς περικοπῆναι φησι, καὶ τοὺς τοῦτο δράσαντας 50

Ἑρμοκοπίδας καλεῖσθαι. — 2. Μεγάλοις μηνύτροις] 50

μεγάλοις δώροις ἐπὶ μηνύσει. — Οὗτοι] οἱ ποιήσαντες. 50

— Καὶ κροεῖτι] ἐπὶ τῷ ζητεῖν. — Ἀσέβημα] ἦγον 50

ὕβριν εἰς τοὺς θεοὺς. — 3. Μεϊζόνως ἐλάμβανον] ἀντὶ τοῦ ὑπόθεσιν ἐξήταζον, ἐμεγάλυνον.

XXVIII. Καὶ ἀκολουθῶν] ἤγουν δούλων. — 2. Ὡν] ἦτοι τῶν ποιουμένων, ἢ τῶν πεποιτηκότων νέων. — 5. Ὑπολαμβάνοντες] ἤγουν λαμβάνοντες ἐν τῷ νῷ, καὶ προσδεχόμενοι αὐτὰ, ὥστε πιστεύειν. — Ὑμεγάλυνον] ἤγουν εἰς μέγεθος ἤρον τὸ ἐγκλημα. — Ἐπιλέγοντες τεκμήρια] ἤγουν ἐπιβοῶντες ἐκείνῳ. — Οὐ δημοτικὴν] ἤγουν τὴν ἐξω τοῦ ἔθνους τῆς δημοκρατίας.

XXIX. Τῆς παρασκευῆς] τῆς πολεμικῆς ὁπλίσεως. — Ἐπεπόριστο] ἐτετελεστο ἐκ τοῦ πορισμοῦ. — Εἰ δ' ἀπολυθεῖν] τῶν ἐγκλημάτων δηλονότι. — 2. Καὶ ἐπεμαρτύρετο] καὶ διεμαρτύρετο. — Ἀποδέχεσθαι] ἤγουν δέχεσθαι ὡς βεβαίαις. — 3. Δεδιότες..] φοβούμενοι τὸ στράτευμα ὡς οὐκ εὖνουν αὐτοῖς. γράφεται δὲ ἐν τισι, μὴ εὖνουν ἔχῃ καὶ ἀκουστέον, μὴ ἄρα εὖνουν ἢ τὸ στράτευμα τῷ Ἀλκιβιάδῃ. — Ἀπέτρεπον] τὴν δί-
κην. — Ἀπέσπευδον] ἤγουν ἀπεβρίπτουν μετὰ σπου-
δῆς. — Ἐκ μεζονος διαβολῆς...] βουλόμενοι μεγάλως
αὐτὸν διαβαλεῖν, ἐμμελλον αὐξήσῃν τὴν διαβολὴν ἀπόν-
τος αὐτοῦ. ἐμμηχανῶντο δὲ μεταπεμφθέντα αὐτὸν εἰς
ἀπολογίαν καταστήσαι.

XXX. Μεσοῦντος ἤδη] τὸ μεσοῦντος τρίτης ἐστὶ συζυγίας. Εὐριπίδης ἐν Μηδείᾳ [60].

25 Ζηλῶ σ' ἐν ἀρχῇ πῆμα, κούδέπω μεσοῖ.

— Τοῖς πλοίοις] τοῖς μικροῖς, & δὴ καὶ λεπτὰ ἄλλοθι εἶπεν. — Ἐκεῖθεν] ἤγουν ἐκ τῆς Κερκύρας. — Δια-
βαλοῦσι] διαπλεύσουσι, διαπεραιωσομένοισι. — Ἀναζό-
μενοι] ἤγουν μέλλοντες ἀναπλεύσειν. — 2. Ὅμιλος
ἀπας] δὲ μὴ ἐκστρατεύσιμος. — Τὰ μὲν] τὰ κατὰ τὴν
Σικελίαν. — Ἀλλήλους ἀπολιπεῖν] οἱ τε ἀπίοντες δη-
λονότι τοὺς μένοντας καὶ οἱ μένοντες ἐκείνους. — Ἀξιό-
χρεων] ἤγουν μεγάλην. — Ἀπιστον διάνοιαν] μετίζον τι
τῆς ὑπολήψεως.

XXXI. 2. Τετράκις γὰρ χίλιοι] οἱ μετὰ Περικλέους,
ἢ οἱ μετὰ Ἀγνωνος. — 3. Ἐξαρτυθεῖς] παρασκευα-
σθεῖς· ἐτοιμασθεῖς. — Ἐκπονηθέν] ἤγουν ἀπαρτισθέν,
μετὰ πορισμοῦ συσταθέν. § κτισθέν. — Ἐπιφοράς τε
πρὸς τῷ...] ἐξωθεν τοῦ δημοσίου μισθοῦ ἐκ τῶν ἰδίων
ἐπιδόσεις παρεῖχον· τοῦτο γὰρ ἐστὶν αἱ ἐπιφοραί. οἱ δὲ
θρανῖται, μετὰ μακροτέρων κωπῶν ἐρέττοντες, πλείονα
κόπον ἔχουσι τῶν ἄλλων· διὰ τοῦτο τοῦτοις μόνοις ἐπι-
δόσεις ἐποιοῦντο οἱ τριηράρχαι, οὐχὶ δὲ πᾶσι τοῖς ἐρέ-
ταις. — Σημείοις] ἦτοι κυρίως σημείοις λέγει, καθά-
περ καὶ τὰ στρατεύματα, ἢ, ὡς ἔνιοι, σημεία τὰς
ἐξωθεν καταγραφὰς τῶν τριήρων. — Ἐς τὰ μακρό-
τατα] ἦτοι ἐπὶ πλείστον. πολυχρόνια δὲ. — Καταλό-
γοις τε χρ. ἔκκρ.] καταλόγοις ἀκριβέσι δοκιμασθέν καὶ
προκριθέν. — Χρηστοίς] ἀληθεῖσι, βεβαιωμένοις.
— Τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν] οἱ μὲν ὁπλῖται ὅπλα
εἶχον, οἱ δὲ ἐρέται καὶ τέκτονες καὶ λιθουργοὶ τὰ ἐπι-
τήδεια ὄργανα. — 4. Προετάρχθη] ἄρχοι. — Εἰκασθῆ-
ναι] εἰκασμὸν δοῦναι. — Καὶ ἐξουσίας] τὴν περιουσίαν

ἐξουσίαν φησίν. — 5. Προεττετελέκει] προεανήλωσε.
— Μεταβολῇ] ὠνήσεως δὴ. — 6. Τόλμης τε θάμβει
...] ἐκπλήξιν τε παρασχὼν διὰ τὴν τόλμαν πλεόν ἤπερ
τῷ κατὰ πλῆθος ὑπερέχειν τῶν ἐναντίων. — Μέγιστος
ἤδη διάπλους] οὐ χρόνου, ἀλλὰ τόπου. — Ἐπὶ μεγίστῃ
ἐλπίδι] μείζονα ἐλπίσαντες δηλονότι τῆς ὑπαρχούσης
δυνάμεως.

XXXII. Ἐεκέιτο] ἐνεβλήθησαν. * ἐπετέθειτο ταῖς
ναυσί. — Τῇ μὲν σάλπιγγι] διὰ τῆς σάλπιγγος. —
Παρ' ἅπαν τὸ στράτευμα] ἤγουν διὰ παντὸς τοῦ στρα-
τεύματος.

XXXIII. Περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν]
ἦτοι περὶ τοῦ ἀληθῶς αὐτοὺς ἐπιπλεῖν. — Ἡ λέγοντες
ἢ ἀπαγγέλλοντες] ἤγουν, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν λέγοντες καὶ
λογοποιοῦντες, ἢ ἀπαγγέλλοντες, ἐξ ἐτέρων ἀκούσαντες
* πλασάντων. — Ὅμως δὲ οὐ καταφοβηθεῖς... πολ.]
ἤγουν, ὅμως οὐ καθέξω ἐμαυτὸν ἤδη κινδύνου ἐπερχο-
μένου τῇ πόλει, καταφοβηθεῖς τὸ δοῦναι ἄπιστα φθέ-
γεσθαι καὶ ἐκ τούτου ἄφρονα ὑπειληφθαι. — Οὐ κα-
ταφοβηθεῖς...] οὐ φοβηθήσομαι διὰ τὸ ἄφρων νομισθῆ-
σεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο σιωπήσω. — Ἐπισχῆσω] ἐμαυ-
τὸν δηλονότι. — Σαφέστερόν τι ἐτέρου εἰδώς] ἀκριβέ-
στερον τῶν ἄλλων ἐπιστάμενος, ἀληθέστερον. — 3.
Ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων] δυνατῶν. — Κάλιστα] ἤγουν
ἀνδρικότατα καὶ φρονιμώτατα. — Ἀφρακτοὶ] ἤγουν
ἄσπολοι. — 4. Πιστά] τὰ τῆς ἐφόδου τῶν Ἀθηναίων. —
Κατεργασώμεθα] ταπεινώσωμεν, νικήσωμεν. — Οὐ
γὰρ δὴ, μὴ τύχῳσι γε, ὧν προσδέχονται, φοβοῦμαι]
οὐ γὰρ φοβοῦμαι, φησί, μὴ ἐπιτύχῳσι τοῦ ἐλεῖν ἡμᾶς.
— 5. Οἱ λόγοι γὰρ δὴ στόλοι] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὀλγοί. —
Κατάρθωσαν] ἤγουν ἡρίστευσαν. — Τῶν ἐνοικούντων]
ἦτοι τῶν ἐνοικούντων ταῖς Συρακουσαῖς, ἵνα ἀστυγέ-
τονας τοὺς ἄλλους ἀκούσωμεν Σικελιώτας· ἢ τοὺς μὲν
ἐνοικούντας δεκτέον τοὺς Σικελιώτας, ἀστυγέτονας δὲ
Καρχηδόνους τε καὶ Ἰταλιώτας. — Πάντα γὰρ δὴ ὑπὸ
δέους ξυνίστ.] ὁ γὰρ φόβος δημοφρονεῖν ἀναγκάζει καὶ
τοὺς στασιάζοντας. — Ἦν τε δι' ἀπορίαν...] ἂν ἄρα,
φησί, δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων περὶ αὐτοὺς σφαλῶσι,
δόξαν ἡμῖν προσθήσουσιν ὡς ὑφ' ἡμῶν νενικημένοι.
— Τῶν ἐπιτηδείων] τῶν τροφίμων. — 6. Ὅπερ καὶ
Ἀθηναῖοι...] τρία πραγματεύεται διὰ τούτων· ἐν μὲν,
ἐν ἐλπίδι ποιῆσαι τοὺς Συρακουσικοὺς τῆς νίκης, ὡς
σφαλισσομένων τῶν Ἀθηναίων περὶ αὐτοὺς, ὅνπερ τρό-
πον ἐσφάλησαν οἱ Μῆδοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὴν Ἑλ-
λάδα· ἕτερον δὲ, τὸ μόνους Συρακουσικοὺς, ἂν κατορθώ-
σωσι, δοκεῖν νενικηκέναι τοὺς Ἀθηναίους, ἐπειδὴ γε
ἐπὶ Συρακουσικοὺς ἐκείνοι προηγουμένως στρατεύονται·
(καὶ γὰρ τὸν Μῆδον, ὑπὸ πάντων νενικημένον τῶν Ἑλ-
λήνων, ὑπὸ μόνων τῶν Ἀθηναίων ἡττηθῆναι νενομισθῆναι
διὰ τοῦτο, ὅτι ἐπ' Ἀθήνας λόγος ἦν στρατεῦναι αὐτόν)
τρίτον δὲ, ἀπαλλάξαι τοῦ φόβου τοὺς Συρακουσικοὺς·
ἐπεὶ γὰρ καταπεπλήγασιν ἄκοῃ τοὺς Ἀθηναίους νενικη-
κότας τὸν Μῆδον, παραδείκνυσιν αὐτοῖς ὅτι ὁ Μῆδος,
αὐτοὺς περὶ ἑαυτῷ πταίσας τὰ πλείω, τὴν δόξαν τῆς

νίκης ἐκείνους προσέθηκεν. — Παρὰ λόγον] παρὰ δόξαν.

XXXIV. Τὰ τε αὐτοῦ] ἡγουν τὰ ἐν τῷδε τῷ τόπῳ.
— Βεβαιωσώμεθα] βεβαίους φίλους ποιήσωμεν. — Καὶ
5 συμμαχίαν πειρώμεθα ποιεῖσθαι] ἐχθροῖς οὗσι δηλονότι.
— Ἐς τε τὴν ἄλλην Σικελίαν] οὐχὶ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκουμένην. προεῖπε γὰρ περὶ
τῶν βαρβάρων. — 2. Οὐ γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς] ἀφρον.
τὸ κακὸν δηλονότι] προσδοκῶσι γάρ. — Διὰ φόβου
εἰσι] φοβοῦνται Καρχηδόνιοι μὴ αὐτοῖς ἐπέλθωσιν
10 Ἀθηναῖοι. — Τάδε] τὰ καθ' ἡμᾶς. — Ἐν πόνῳ] ἐν
ταλαιπωρίᾳ. — Κρύφα] κρύφα μὲν χρήματα ἡμῖν λά-
θρα τῶν Ἀθηναίων πέμψαντες. ἐν δὲ τῷ ἢ ἐξ ἐνός γε
τρόπου περιττός ὁ ἢ σύνδεσμος] παρὰ γὰρ τὸ ἢ κρύφα
ἢ φανερώς ἀμύναι τρίτον οὐδὲν ἐστίν. — Ὅθεν δ' τε
15 πολέμος...] καὶ ἐν πολέμῳ δύναμιν ἔχει μεγίστην καὶ
ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις πράγμασι τὰ χρήματα. — Καὶ
τάλλα] τὰ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. — 4. Διὰ τὸ ζήτη-
σιν] διὰ τὸ σύνθετος ἡμῖν εἶναι τὸ ἡσυχάζειν. —
Καὶ ἐξ λογισμὸν καταστήσαιμεν] καὶ ποιήσαιμεν αὐ-
τοὺς ἐν φροντίδι καὶ διαλογισμῷ γενέσθαι. — Χώρας
20 φύλακες] λείπει τῆς Σικελίας. — Εὐεπίθετος εἴη...]
εὐεπιχείρητος ἡμῖν ἔσται ἡ δύναμις αὐτῶν, βραδείως τε
πλέουσα διὰ τὸν ἐν τῷ πελάγει κάματον, καὶ οὐκ ἀθρόα.
— Εὐεπίθετος] ἡ παρασκευὴ. — 5. Κουφίσαντες] ἥτοι
25 κοῦφοι ὄντες, ἢ καταλιπόντες ὅπισθ' αὐτῶν τὴν πᾶσαν παρα-
σκευήν. — Εἰ δὲ μὴ προσδοκίῃ] προσβαλεῖν δηλονότι.
— Περαιωθέντες] εἰς τὸν Τάραντα δηλονότι. —
Ἀποροῖεν ἄν] εἰς ἀπορίαν καταστήσονται τῶν ἐπιτη-
δεῶν. — Παραπλεῖν] τὸν Τάραντα δηλονότι. — Καὶ
30 τὰ τῶν πόλεων...] καὶ, οὐκ εἰδότες βεβαίως, εἰ αἱ πό-
λεις ὑποδέχονται αὐτοὺς, ἀθυμοῖεν ἄν. — 6. Ἐξωσθῆ-
ναι ἄν...] ἐκπεσεῖσθαι τὸν καιρὸν τοῦ πλοῦ εἰς χειμῶ-
νας. — Τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατηγῶν] τὸν Νικίαν
λέγει. — Ἀξιόχρευν] ἀξιόμαχον, βέλαιον, πιστὸν εἰς
ἀξιωμαχίαν. — 7. Τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα
35 ...] Ὅμηρος [Od. Σ, 136].

Τοῖς γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ' ἡμᾶς ἄγχι.

— Ἰσοκινδύνους ἡγούμενοι] ἥτοι ἐν ὁμοίᾳ κινδύνῳ κα-
40 ταστήσοντας αὐτοὺς, ἢ ἰσοπαλεῖς. — 8. Δικαίως] τὸ
δικαίως δύναται μὲν καὶ πρὸς τὸ ἐπέρχονται λαμβάνε-
σθαι, δικαίως ἐπέρχονται: δύναται δὲ καὶ πρὸς τὸ κα-
τεγνώκότες, δικαίως κατεγνώκότες. — Παρὰ γνώμην
τολμήσαντας] παρὰ τὴν δόξαν αὐτῶν θαρρῆσαντας. —
45 Τῷ ἄδοκ. μᾶλλον ἄν...] μᾶλλον ἄν καταπλαγεῖεν τῷ
ἀπρόσδοκῆτος ἡμᾶς αὐτοῖς ἀντιτάξασθαι, ἥπερ τῇ δυ-
νάμει ἡμῶν. — 9. Ταῦτα] τὸ ἀντεξορμῆσαι ἐπὶ τοὺς
Ἀθηναίους. — Καὶ παραστῆναι παντὶ] δόξαν εἶναι
παντὶ ἀνθρώπῳ. — Τὸ μὲν καταφρονεῖν τοὺς ἐπιόντας
50 ...] δεῖ τοὺς καταφρονούντας τῶν ἐπιόντων ἐν αὐτῷ τῷ
πολέμῳ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἀνδρεία φαίνεσθαι καταφρο-
νούντας τῶν ἐναντιῶν. ἔργον γὰρ κἀνταῦθα καὶ πολ-
λαχοῦ τὸν πόλεμον λέγει. — Τὸ δ' ἡδῶν...] τὸ δὲ, ὡς

φοβούμενους κίνδυνον, ἀσφαλίστατα παρασκευάζεσθαι
χρησιμώτατον.

XXXV. Λέγει] Ἑρμοκράτης. — Ὅ τι οὐκ ἂν μεί-
ζον ἀντιπάθοιεν] μείζονα ἀντιπαθεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἢ
δρᾶσαι. — 2. Πιθανώτατας τοῖς πολλοῖς] δυνάμενος ὁ
πεῖθαι τοὺς πολλούς.

XXXVI. Κακῶς φρονῆσαι] μωρούς εἶναι. — Τῆς
δὲ ἀξυνεσίας] ἔνεκα θαυμάζω δηλονότι. — 2. Ἐς
ἐκπληξιν καθιστάναί] ἡγουν, εἰς φόβον ἐμβαλεῖν. —
Ἐπηλυγάζωνται] τὸ ἐπιλυγάζονται, ἐπικρύπτονται. 10
8πως, φησι, κοινῇ φοβήσαντες ἅπαντας, τὸν ἴδιον φό-
βον ἀποκρύψονται. — Ἀπὸ ταυτομάτου] ἐξ ἀλόγου
συμπτώματος. — Ἐύγκεινται] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀγγεῖλαι.
— 3. Ἄλλ' ἐξ ὧν ἂν ἀνθρώποι] τὸ ἐξῆς, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν
δράσειαν ἀνθρώποι δεινοί. — Δεινοί] ἀντὶ τοῦ συνετοί, 15
φρόνιμοι. — Ἀξιώ] ἀξίους ἡγοῦμαι εἶναι. — 4. Κατα-
λελυμένους] ἀντὶ τοῦ καταλελυκότες.

XXXVII. Διαπολεμῆσαι] διενεγκεῖν τὸν πόλεμον.
5 δηλονότι περιγενέσθαι διὰ πολέμου. — Ἀμεινον]
τῆς Πελοποννήσου δηλονότι. — Αὐτόθεν] ἐκ τῆς Σι- 20
κελλας. — 2. Ὡς τε, παρὰ τοσοῦτον γινώσκω...] τὸ
μὲν « παρὰ τοσοῦτον γινώσκω » παρὰ τοσοῦτον δια-
φέρομαι τοῖς τὰ ἕτερα διαγαλλοῦσι] τὸ δὲ « οἷς τε »
ὑπερβιβάζει γρη, ἵνα μὴ σολοικοφανὲς ἢ τὸ σχῆμα,
καὶ οὕτω συντάξαι] παρὰ τοσοῦτον γινώσκω, ὥστε 25
μόγις ἂν μοι δοκοῦσιν οὐκ ἂν παντάπασι διαφάρηται
οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἴππὸ γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ Σικελία
γε] μήτοι γε ἐν Σικελίᾳ πάσῃ πολεμίᾳ καθεστῶσῃ.
— Στρατοπέδῳ τε] λείπει χρώμενοι. — Καὶ ἀναγκαίως
30 παρασκευῆς] οὐ τῆς ἐκ περιουσίας, ἀλλὰ τῆς οὐδὲ αὐ-
τάρκους. — Ἰπὸ τῶν ἡμ. ἱππ.] εἰργόμενοι τῆς γῆς ὑπὸ
τῶν ἡμετέρων ἱππέων. — Οὐδ' ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς
τῆς γῆς ἡγοῦμαι] οὐδ' ἂν ἀποδῆναι αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
νομίζω δυνήσεσθαι.

XXXVIII. Ἐνθὲνδε] ἀπὸ τῆς πόλεως. — Οὐτε ἂν 35
γενόμενα] οὐχ ὅτι τε γενέσθαι. — Λογοποιοῦσι] ψευ-
δέσι λόγοις συντιθέασι. — 2. Κακουροτέροις] πονη-
ροτέροις. — Ἡμεῖς δὲ κακοί...] ἡμεῖς δὲ διὰ κακίαν
ἀδύνατοί ἐσμεν καὶ προαισθέσθαι τοὺς πονηροὺς, καὶ
αἰσθανόμενοι ἐπεξελεῖν αὐτοῖς. — 3. Καὶ δυναστείας 40
ἀδίκους] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀναιρεῖται. — 4. Τοὺς δὲ τὰ
τοιαῦτα μηχανωμένους] ἡγουν τοὺς κακούργους. — Μὴ
μόνον αὐτοφώρους] ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνων· χαλεπὸν
γὰρ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἔχειν αὐτούς. — Καὶ ὧν βούλονται
μὲν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ κολάζων. — Ὡν] ἔνεκα δηλονότι. 45
— Εἴπερ καὶ μὴ προφυλαζόμενός τις προπεῖσται]
εἴπερ καὶ πάσχει τις κακῶς πρὶν αἰσθηταῖ ἄν. — Ἐλέγ-
χων] ἡγουν φανερώς δεικνύων. — Ἐσχεψάμην] ἡγουν
κατ' ἐμαυτὸν ἐπὶ συννοίας ἔσχον. — Τί καὶ βούλεσθε,
ὦ νεώτεροι] πρὸς τὸν Ἑρμοκράτην ἀποτείνει τὸν λό- 50
γον. — 5. Ὅ δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι...] ὁ δὲ νόμος
ἐτέθη διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ὁμᾶς ἄρχειν, κωλύων μᾶλ-
λον ἥπερ ὡς δυναμένους ἀτιμάζων. λέγει δὲ περὶ τῶν
νέων, ὅτι εἰργονται τῆς ἀρχῆς διὰ νόμον οὐκ ἀτιμαζό-

μενοι, ἀλλὰ κωλυόμενοι διὰ τὴν ἡλικίαν. — Μετὰ πολλῶν ἰσονομεῖσθαι ἰσότημοι εἶναι μετὰ τῶν πολλῶν. — Ἰσονομεῖσθαι τί καὶ βούλεσθε, ἀπὸ κοινοῦ.

XXXIX. Ἰσον] δίκαιον. — Τοὺς δ' ἔχ. τὰ χρ.]
 6 τούτεστι τὴν ἀριστοκρατίαν. — Μέρος] λείπει τῆς πόλεως. — Ἰσομοιρεῖν] ἰσότημίας ἀξιούνται ἐν δημοκρατίᾳ οἱ τε πλούσιοι καὶ οἱ συνετοί. — 2. Ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει] τῆς ὠφελείας δηλονότι. — Ὁ ὅμων οἱ τε δυνάμενοι καὶ οἱ νέοι...] ἀπερ ὑμῖν οἱ τε διγαρχικοὶ καὶ οἱ
 10 νέοι προθυμοῦνται πάντα ἔχειν, ἀδυνάτου ὄντος ἐν μεγάλῃ πόλει πάντα τούτους ἔχειν.

XL. Τὸ τῆς πόλεως ξύμπ. κοιν.] τὸ πᾶσι κοινῶς ὠφελίμον τῆς πόλεως, τοῦτο αὖτε. — Καὶ πλέον αἱ ἀγαθοὶ ὅμων...] οἱ ἀγαθοὶ ὅμων ἡγείσθωσαν τοῦτο
 15 καὶ ἴσον εἶναι καὶ πλέον τοῦ ἴσου, τὸ τῶν αὐτῶν μετασεῖν, ὧν καὶ πᾶσα ἡ πόλις. — Εἰ δ' ἄλλα βουλῆσεσθε] εἰ δὲ μειζόνων ἐφίεσθε, πάντων στερεθῆσεσθε. — Ὡς προαισθησόμενοι καὶ μὴ ἐπιτρ.] ἀντὶ τοῦ ὡς προαισθησόμενων καὶ μὴ ἐπιτρεφόντων ἡμῶν. — 2. Εἰ
 30 μὴ τι αὐτῶν...] τοῦτο ἀνταποδίδοται πρὸς ἐκεῖνο, « ἡ γὰρ πόλις ἦδε, καὶ εἰ ἔρχονται Ἀθηναῖοι, ἀμυνεῖται. » καὶ εἰ μὴ τι αὐτῶν ἀληθές ἐστιν, οὐ διὰ τὰς ὑμετέρας ἀγγελλίας αὐθαίρετον δουλείαν ἐλείπεται. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπιβαλεῖται. — Τούς τε λόγους ἀφ' ὅμων...] ἀπὸ
 25 κοινοῦ τὸ οὐκ οἶμαι. οὐκ οἶμαι γὰρ, φησὶν, ὅτι τοὺς λόγους ὅμων ἴσα ἔργους δύνασθαι ἡ πόλις κρινεῖ. — Οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀκ. ἀφαιρ.] οὐχὶ διὰ τὸ ἀκούειν καταπλαγεῖσα * ἀποστερησέται. — Ἐκ δὲ τοῦ ἔργῳ φυλασσομένη...] τὴν ἐλευθερίαν πειράσεται σώζειν ἐκ τοῦ δι' ἔργων μὴ
 30 ἐπιτρέπειν τοῖς ἀφαιρουμένοις αὐτήν.

XLI. 3. Μηδὲν δεῆσθ] μάχης δηλονότι. — Οἷς δ πόλεμος ἀγάλλεται] οἷς χαίρει ὁ πόλεμος, ὧν χρῆζει. — 4. Ἐπιτήδειον] ἀρμόδιον. — Ἐς ὅμας οἰσομεν] ἡγουν μὴνύσομεν ὑμῖν δηλονότι.

XLII. Νείμαντες] τὸν στρατόν. — Ἐν ἑκάστῳ] μέρει. — Καταγωγαῖς] λιμέσι. — Εὐχοσσότεροι] εὐταχτότεροι. — Στρατηγῷ προτεταγμένοι] κατὰ τάξεις ὑπὸ στρατηγῶς τεταγμένοι. — 2. Εἰσομένας] γνωριούσας. — Καὶ εἴρητο αὐταῖς] ὥριστο ταῖς ναυσί. —
 40 Αὐτ. προαπαντᾷ] τοῖς προπεμφθεῖσι τῷ στόλῳ δῆ. — Ἐπιστάμενοι] τοὺς φίλους.

XLIII. Τριήρεις μὲν ταῖς πάσαις...] τριήρεις ταχειαί, τριήρεις στρατιώτιδες, πεντηκόντοροι, ἱππαγωγοί, πλοῖα, δλκάδες. — Ταχειαί] πρὸς ναυμαχίαν
 45 ἐπιτήδειοι. — Στρατιώτιδες] στρατιώτας τοὺς πεζομαχῆσοντας ἄγουσαι. — Τὸ δὲ ἄλλο ναυτικόν] ἡγουν αἱ ἄλλαι νῆες αἱ ἔχουσαι τοὺς ναύτας.

XLIV. Συνδιέβαλε] συνδιεπεραιώθη. — 2. Ὡς ἑκαστοὶ εὐπόρησαν] ἀντὶ τοῦ ὡς ἑκαστοὶ ἔτυχον εὐ
 50 πλοῆσαι. — Παρεχομίζοντο] ἡγουν παραπλέοντες ἐκομίζοντο. — 3. Καὶ ἐνταῦθα] ἡγουν ἐν τῷ Ῥηγίῳ. — Παρεῖχον] οἱ Ῥηγῖνοι δηλονότι. — Ἀνελεύσαντες] ἡγουν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν. — Οὐδὲ μεθ' ἑτέρων] οὔτε μετὰ τῶν Ἀθηναίων οὔτε μετὰ τῶν Συρακουσίων.

XLV. Ἐπὶ τούτοις] μετὰ ταῦτα. — Παρεσκευάζοντο π. τῇ γν.] καὶ πᾶσιν ἐδόκει παρεσκευάζεσθαι, οὐδενὸς ἀντιλέγοντος. — Ἐνθα μὲν] εἰς τινας. — Φύλακας] τοὺς διαφυλάζοντας τὰς φίλας πόλεις. — Τούς] ἀντὶ τοῦ τούτους. — Καὶ ἐς τὰ περίπλοια] γράφεται 5 περίπλοια. § τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρία, & περιπλέοντες (surgra scripto τῶν περιπόλων) εἰσῆγον εἰς αὐτὰ φρουρούς. — Ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ] ὡς ἐν συντόμῳ ἐσομένῳ.

XLVI. 2. Ἀντεκερρούκει] παρὰ γνώμην ἀπηντήχει, 10 ἀποβεβήκει. — Καὶ εἰκὸς ἦν] συστρατεύειν δηλονότι τοῖς Ἀθηναίοις. — Προςδεχομένη] καθὼς προσδέχεται, κατὰ τὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν. — Τοῖν δὲ ἑτέροις] Ἀλκιβιάδῃ καὶ Λαμάχῳ. — 3. Ἐξετεχνήσαντο] μετεχρίσαντο. — Ἐπέδειξαν] ὑπ' ὅσιν ἔθνηκαν. — Ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως...] ὀλίγα τῇ δυνάμει ὄντα, μεγάλην φαντασίαν παρεῖχε. — Ξενίσεις] φιλοφρονήσεις. — Τῶν τριηριτῶν] τῶν ἐν ταῖς τριήρεσιν ἀφικομένων. — Αἰτησάμενοι] χρησάμενοι. τὸ δὲ αἰτήσαντες ἀντὶ τοῦ λαβόντες ἄνευ τοῦ μέλλειν ἀποδώσειν. — 4. Διεθρήσαν] εἰπόντες διετάραξαν.

XLVII. Ἐφ' ὅπερ] διό. — Παραμείναντες] τοὺς Ἀθηναίους. — Αὐτοῖς] τοῖς Ἑγεσταίοις. — Δι' ὀλίγου...] διαταχέως καὶ ἄνευ τοῦ προσδοκῆσαι. — Καὶ τῇ πόλει δαπανῶντας...] ἀντὶ τοῦ καὶ μὴ δαπανῶντας 25 τὰ οἰκεία κινδυνεύειν ἐν τῇ πόλει, ἡγουν κίνδυνον προξενεῖν τῇ πόλει.

XLVIII. Καὶ στρατιὰν ἔχουσιν] ἀπὸ τούτων τῶν πόλεων. — Ἐν πόρῳ] περαιώσει. — Προαγαγόμενους] χειρωσαμένους. — Εἰδότες μεθ' ὧν τις...] εἰδότες 30 τας, τινὰς ἔχουσι συμμάχους.

XLIX. Τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στράτευμα] τὴν πρῶτην προσβολὴν τοῦ στρατεύματος. — 2. Τῇ γνώμῃ] ἀντὶ τοῦ βουλή. — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους. — Αὐτοῖς ἐκφοβῆσαι] τοὺς Συρακουσίους δηλονότι τοὺς Ἀθηναίους. — Τῷ αὐτίκα κινδύνῳ τῆς μάχης] ἀπὸ κοινοῦ, τὸ ἐκφοβῆσαι αὐτοὺς τῷ προσδοκῆσαι αὐτίκα ἐν κινδύνῳ διαμαχῆσθαι. — 3. Μὴ ἤξουν] ἢ μὴ ἀπόρρουν περιττῇ. — Καὶ ἐσκομιζομένων...] καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν πόλιν μεταφερόντων τῶν Συρακουσίων 40 οὐκ ἀπορήσειν τοὺς Ἀθηναίους χρημάτων, ἂν, κρατούντες τῶν Συρακουσίων, προσκαθέζωνται τῇ πόλει. — Ἐσκομιζομένων αὐτῶν] φευγόντων αὐτῶν τῶν Συρακουσίων ἐς τὴν πόλιν. — 4. Οὐ ξυμμαχήσειν] τοῖς Συρακουσίους δηλονότι. — Καὶ οὐ διαμελλήσιν...] καὶ οὐ 45 διστάσειν, καραδοκοῦντας πότεροι κρατήσουσιν. — Ἐπαναχωρήσαντας καὶ ἐφορμηθέντας] ἐν τῷ ἐπαναχωρεῖν, ἐν τῷ ἐφορμᾶσθαι. — Οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν] οὔτε κατὰ γῆν οὔτε διὰ θαλάσσης πολὺ ἀπέχοντα.

L. 2. Ἐς Νάξον] τὴν Σικελικὴν. — 3. Βουλόμενοι] 50 φρονούντες. — Ἐπικαίρους] συντόμους, τεταγμένους. — 4. Τὰς ἄλλας ναῦς] οὐ μόνον τὰς ἐξήκοντα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας παραλαβόντες. — Τὰς ἄλλας] πλὴν τῶν δέκα.

— Ἐς τὸν μέγαν λιμένα] τῶν Συρακουσῶν δηλονότι.
— Καθειλυσμένον] ἑτοιμον εἰς τὴν θάλασσαν. — 6. Πο-
λεμητέα ἦν] πολεμῆν δυνατόν ἔσταιτο.

LI. Καὶ ἐκκλησίας γενομένης] τῶν Καταναίων δη-
λονότι. — Καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει] τῶν Καταναίων. —
Κακῶς] ἀτέχνως, σαθρῶς. — Ἠγούραζον] ἀντὶ τοῦ ἐν
ἀγορᾷ διέτριβον.

LII. Πληροῦσι ναυτικόν] ναῦς ναυτῶν πληροῦσιν.
— Ἐς τὸν αἰγιαλόν] τῶν Καμαριναίων. — Τὰ ὄρκια
εἶναι] τοῖς Καμαριναίοις. — 2. Ἀπρακτοὶ δὲ γινόμενοι]
οἱ Ἀθηναῖοι. — Τῶν φιλῶν] τῶν Ἀθηναίων.

LIII. Καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς] οὐ διακρί-
νοντες, φησὶ, τοὺς μηνυτάς, πότερον ψεύδονται ἢ ἀλη-
θεύουσιν, ἀλλ' ὁμοίως πᾶσι πιστεύοντες, διὰ τὸ προσέ-
χειν τοῖς πονηροῖς μηνυταῖς ἐνίοις τῶν πολιτῶν χρη-
στοὺς ὄντας κατέδουν. — 2. Διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων
πίστιν] πιστεύοντες πονηροῖς ἀνθρώποις μηνυταῖς. —
Χρησιμ. ἡγούμενοι εἶναι...] κρεῖσσον ἡγούμενοι βασι-
νίσαι μάλλον τῶν χρηστῶν τινὰ καὶ ἐξευρεῖν τὴν ἀλή-
θειαν, ἢ, διὰ τὸ μὴ πιστεύειν τοῖς πονηροῖς μηνυταῖς,
τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους ἀπολύσαι ἀνεξετάστως. —
3. Ἐπιστάμενοι γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ] γινώσιν ἔχοντες ἐξ
ἀκοῆς. — Τελευτῶσαν] ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις. —
Οὐδ' ὑφ' ἑαυτῶν] οὐτε ὑπὸ Ἀθηναίων κοινῇ, οὐτε ὑπὸ
Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος.

LIV. Δι' ἐρωτικῆν ξυντυχ[αν] ἐρωτος σύμβασιν. —
Ἐπεχειρήθη] ἐτολμήθη. — Ἐπιπλέον διηγησάμενος]
μακροτέρα διηγήσει χρησάμενος. — 2. Ὡρᾷ ἡλικίας
λαμπροῦ] ἐπιφανεστάτος ἐν τῇ ἀκμῇ. — Μέσος πολί-
της] οὐτε ἐπιφανὴς δηλονότι οὐτε ἄδοξος. — 3. Πειρα-
θείς] ἐρωτικῆν πείραν δεξάμενος. — Τοῦ Πεισιστράτου]
υἱοῦ δηλονότι. — Καὶ οὐ πεισθείς] αὐτῷ ἐρῶντι δηλονό-
τι. — Καταγορεύει τῷ Ἀριστογείτονι] μηνύει τῷ
ἐραστῇ αὐτοῦ. — Ἐρωτικῶς περιαλήγας] περιπαθῆς
γεγονῶς ἐπὶ τῷ ἔρωτι. — Αὐτόν] τὸν Ἀρμόδιον. —
Ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως] ὡς κατὰ τὴν ὑπάρ-
χουσαν αὐτῷ δύναμιν ἦν γὰρ μέσος πολίτης. — 4. Ἐν
τόπῳ δὲ τινι ἀφανεῖ...] ἐμχανᾶτο κρύφα προηλα-
κίσαι τὸν Ἀρμόδιον, ὡς δι' ἄλλην αἰτίαν τινὰ, καὶ οὐ
διὰ τὸ μὴ τυχεῖν αὐτοῦ. — 5. Ἀνεπιφθόνως] οὐ μεμ-
πτῶς. — Κατεστήσατο] εὐτάκτησεν. — Ἐπὶ πλεῖ-
στον] χρόνον δηλονότι. — Ἀρετῇ] δικαιοσύνην. — Εἰ-
κοστήν] μοῖραν. — Πρασάμενοι] ἀπαιτοῦντες. — Διέ-
φερον] διήνουν. — 6. Τὰ δὲ ἄλλα] κατά. — Τοῖς πρὶν
κειμένοις νόμοις ἐχρήτο] πολιτευομένοις. — Ἐπεμέ-
λοντο...] προενοοῦντο οἱ περὶ Πεισίστρατον ὥστε αἰεὶ
τινα ἐξ αὐτῶν ἄρχειν. — Πεισίστρατος] ἤρξε δὲ ἐνιαυ-
σίαν ἀρχήν. — Ἐν Πυθίῳ] τῷ τόπῳ. — 7. Προσι-
κοδομήσας] ἐπαυξήσας.

LV. Πρεσβύτατος] πρῶτος τῶν ἄλλων υἱῶν τοῦ
Πεισιστράτου. — Αὐτῷ τούτῳ] τῷ ῥηθησομένῳ. —
Αὐτῷ] τῷ Ἰππία. — 2. Διὰ τὸ πρεσβεῖν...] διὰ τὸ τῶν
ἐξ αὐτοῦ πρεσβύτατος εἶναι. — 3. Καθίστατο] λείπει, τὰ
τῆς ἀρχῆς πράγματα. — Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρότερον

...] ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκ μακροῦ χρόνου τοῖς μὲν πολῖταις
σύνθετος ἐμπεποιημέναι τὸ φοβεῖσθαι αὐτὸν, τοῖς δορυ-
φόροις δὲ τὸ φυλάττειν ἐπιμελῶς, ἐκ πολλοῦ τοῦ πε-
ριόντος ἀσφαλῶς ἐκράτει. — Ἐπικούρους] φύλακας.
— Καὶ οὐχ ὡς ἀδελφός...] οὐχ, ὡς νεώτερος ὢν, ἐν
ἀπορίᾳ ἐγένετο τοῦ πῶς δεῖ καταστήσασθαι τὴν ἀρχήν.
— Ἐν ᾧ οὐ πρότερον...] διὰ τὸ μὴ πρότερον ἄρχειν
μεμελετημέναι. — 4. Τῇ δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα...] διὰ
τὴν συμπεσοῦσαν αὐτῷ δυστυχίαν ὀνομασθέντα, ὀνο-
μαστὸν γινόμενον, ὑποληφθῆναι ὅτι ἐτυράννησεν.

LVI. Ἀπαρνηθέντα...] ἀρνησάμενον ὁμολῆσαι τῷ
πειρῶντι. — Ἐπαγγέιλαντες] ἀντὶ τοῦ προστάξαντες.
— Ἐν πομπῇ τινὶ] ἐν πανηγύρει. — Τὴν ἀρχήν] τοὺς
ἀρχοντας. — 2. Παρωξύνετο] ἐθυμοῦτο. — Τὰ πρὸς
τοὺς δορυφόρους] ἤγουν εἰς τὰ. — 3. Καὶ τοὺς μὴ προει-
δότες] τὴν ἐπιβουλὴν δηλονότι.

LVII. Ἐξω ἐν τῷ Κεραμεικῷ] ἔξω τῆς πόλεως. —
2. Οἰκείως] φιλικῶς. — 3. Τὸν λυπήσαντα οὖν] τὸν
Ἰππαρχον. — 4. Οὐ βράδιως διετέθη] ἤτοι χαλεπῶς διε-
τέθη, ἢ οὐ βράδιως οὐδὲ εὐκόλως ἀνῆρθε. ἤγουν οὐ
διάθεσιν τιμωριῶν ἐλάμβανεν βράδιαν ἐνεργεῖν.

LVIII. Ἀγγελθέντος δὲ...] ἡ διάνοια· Ἰππίας, ἀγ-
γελθέντος αὐτῷ τοῦ πράγματος, ἐβάδισεν οὐκ ἐπὶ τὸν
γινόμενον φόνον, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ὁπλίτας οὕτω αἰσθα-
νομένους. — Πρότερον ἢ αἰσθῆσθαι] ἤτοι οὕτω ἡσθη-
μένων τὰ περὶ τὸν Ἰππαρχον τῶν τὴν πομπὴν πεμ-
πόντων ὁπλιτῶν, διὰ τὸ ἀπῶθεν εἶναι. — Ἀδῆλως τῇ
ὄφει πλασάμενος] ὑποκρινάμενος φαῖδρος εἶναι τῷ
προσώπῳ. ἤγουν ἀσύγχυτον τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν τηρήσας,
καὶ μὴ ὑπεμφαίνουσαν τεκμήριον τοῦ πάθους. — 2. 30
Ἰπολαβεῖν] ὑφαρπάσαι. — Ἐξελέγετο] κατ' ἐκλογὴν
ἐλάμβανεν.

LIX. Ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς] ἐκ τοῦ εὐ-
θέως φόβου καὶ τοῦ φοβηθέντος αὐτοῦς, ὡς μεμνη-
μένους, ἀλογίστῳ τολμῇ ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον χωρῆσαι.
— 2. Διὰ φόβου... ὢν] ἤγουν φοβούμενος. — Εἰ ποθεῖ
ἀσφ. ...] εἰ τις αὐτῷ ἀσφάλεια γένοιτο ἐάσαντι τὴν τυ-
ραννίδα. — 3. Ἀριστεύσαντος] ἀρίστου γενομένου. —
Ἰππίου] θυγατέρα. — Ἀτασθαλίην] αὐθάδειαν, ἀλα-
ζονείαν. — 4. Ἐτι] ἤγουν μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἰππάρχου.
— Ἀλχημειονιδῶν]

Πολλοὶ μὲν . . γράφουσι, πλὴν κακῶς τὸδε·
ἐκ βήματος γὰρ οὐδὲ τῶν πατρωνύμων.

— Ὑπόσπονδος] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — Ὡς βασι-
λέα Δαρεῖον] ὡς Ἰππίας ὁ Ἀθηναίων τύραννος πρὸς
Δαρεῖον ἀπέδραμε.

LX. Ὑπόπτῃς] τοὺς ἵππους φασὶ τοὺς ταρασσομέ-
νους ὑπόπτως λέγεσθαι. — 2. Καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐπαί-
νετο] καὶ οὐδεμίᾳ ἦν ἀπόπαυσις τοῦ συλλαμβάνειν τοὺς
ἀνδρας καὶ ζητήσιν ποιεῖσθαι τῶν γενομένων. — 3. Λέ-
γων δέ] δ συνδεσμώτης. — Αὐτόν] τὸν κατειπόντα δηλονό-
τι. — Ἀδειαν ποιησάμενον σῶσαι] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀδείᾳ
γενόμενον σῶσαι. § ἀντὶ τοῦ τολμήσαντα. — 4. Ἐπα-

νεῖπον] εἶπον. τούτεστιν ὑπέσγοντο καὶ ἐκήρυξαν. — 5. Ὁφελίητο] οὐ γὰρ ὑπόπτευνον ἔτι ἀλλήλους.

LXI. Χαλεπῶς] κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου. — Καὶ κατέδαρθον] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἡ πόλις. — 3. Διὰ ταῦτα] διὰ τὰ κατηγορημένα τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ διὰ τοὺς ξένους αὐτοῦ τοὺς ἐν Ἀργεῖ, ὑποπτευθέντας ἐπιτιθεσθαι τοῖς Ἀργείοις, οἱ Ἀθηναῖοι παρέδωκαν τῷ δήμῳ τῶν Ἀργείων τοὺς δημήρους τοὺς ἐν ταῖς νήσοις ἀποκειμένους, ὡς οἰκίους ὄντας τῶν τοῦ Ἀλκιβιάδου ξένων. — 5. Εἴρητο δὲ προεῖπεν αὐτῷ] εἰρήχεσαν δὲ ὥστε προεῖπεν αὐτῷ. — Ἀκολουθεῖν] τοῖς ἐκ τῆς Σαλαμινίας ναός. — Τό τε πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ] τὸ τότε οὐκ ἔστι χρονικόν, ἀλλ' ἀνέστραπται οὕτω, θεραπευόντες τε τὸ πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ 10 πολεμίους μὴ θορυβεῖν, ὥστε μηδένα θορυβόν, συλλήφοντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, μήτε ἀπὸ τῶν Ἀττικῶν στρατιωτῶν ἀγανακτούντων γενέσθαι, μήτε ἀπὸ τῶν πολεμίων καταφρονήσαντων. — Παραμείναι] ἐν Σικελίᾳ. — 6. Τὸ ἐπὶ διαβολῇ... καταπλ.] προδιαβεβλημένοι ἐπὶ 20 δίκην καταπλεῦσαι.

LXII. 2. Τὸ μέρος το... κόλπον] τὰ δυτικώτατα αὐτῆς. — Οὐκ ἐδέχοντο] οἱ Ἱμεραῖοι. — 3. Παρεγένοντο γάρ] τοῖς Ἀθηναίοις. — Αὐτῶν] τῶν Ἑγεσταιῶν.

LXIII. 3. Καὶ εἰ ξυνοικήσαντες] οἷον εἰ γαμηθησόμενοι· τὸ δὲ εἰ ἀντὶ τοῦ πότερον κεῖται.

LXIV. Οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων... οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, προσελαυνόντων τῶν Συρακουσίων καὶ ἐνυβρίζοντων, ἀγανακτοῦντες, βουλόμενοι τε τοὺς Συρακουσίους ποιεῖσαι προελθεῖν πόρῳ τῆς πόλεως 30 πανδημεῖ, ἅμα τε καὶ αὐτοὶ στρατόπεδον ἐπιτήδειον καὶ ἡσυχίαν καταλαβεῖν. — Δυνηθέντες] ἀπὸ κοινοῦ τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν· εἰδότες, ὅτι οὐχ ὁμοίως οἱ Ἀθηναῖοι δυνήσονται στρατόπεδον καταλαβεῖν, οὐτ' εἰ κατὰ θάλασσαν φανερώς καὶ προσησθημένων τῶν Συρακουσίων ἐπιπλείοιεν, (χαλεπὴν γὰρ ἔσεσθαι τὴν ἀπόβασιν, ἀντιταχθσομένων τῶν ἐναντίων, καὶ οὐκ ἀπαρσκαμένον ὄντων) οὐτ' εἰ κατὰ γῆν ἐπίοιεν ἐκ τοῦ φανεροῦ· (καὶ γὰρ καὶ οὕτως ἐδόχουν βλαβήσεσθαι) διὰ ταῦτα δὲ ἀπάτῃ ἐβούλοντο χρῆσασθαι, καὶ παρασχεῖν 40 δόκησιν τοῖς Συρακουσίοις ὡς κατὰ γῆν ἰόντες, ὅπως ἐπεξεβλήοντες ἐκείνοι πανδημεῖ παρατάσσονται. — Τοὺς γὰρ ἂν φίλους καὶ τὸν ὄχλ.] τοὺς τε φίλους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν ἐπόμενον ᾤοντο βλαβήσεσθαι. — Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ὑπὸ τῶν ἱππέων] τῶν Συρακουσίων. — Αὐτοῦς] τοὺς στρατηγούς. — Οἱ ξυνεῖποντο] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τοιόνδε τι οὖν] τὸ ἐξῆς, ἀγινώσκοντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, καὶ βουλόμενοι, καὶ τὰ λοιπὰ, τοιόνδε τι μηχανῶνται. — Πρὸς δ' ἐβούλοντο] πρὸς τὸ καταλαβεῖν τὸ στρατόπεδον. — 2. Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τῇ δοκῇσει...] δοκούντων οὐχ ἥττον εἶναι φίλον ἐκείνοις, ἥπερ κατὰ ἀλήθειαν τοῖς Ἀθηναίοις ἦν φίλος. — 3. Ἀπὸ τῶν ὀπλων.] ἡγουν χωρὶς ὀπλων. — Ἐκείνοι] οἱ Συρακούσιοι. — Τῷ σταχυόματι] γράφεται στρατεύματι. — Καὶ ἡτοιμά- 50

σθαι ἤδη] καὶ ἐτοίμους εἶναι τοὺς ἄνδρας, παρ' ὧν αὐτὸς ἤκει.

LXV. Εἶναι ἐν διανοίᾳ] ἡγουν διανοεῖσθαι. — 3. Ἐς τὸν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον] τόπον ἐπιτήδειον ἐνστρατοπεδεύσασθαι, λιμένα μέγαν δῆ. — Ἀνῆκται] ἀνέπλευσεν. — Ἀποστρέφαντες] πρὸς τὰς Συρακούσας κινήθεντες. — Ἀποτρεπόμενοι] ὀπίσω ἐπανερχόμενοι.

LXVI. Αὐτοῖς] τοῖς Συρακουσίοις. — Ἐπιτήδειον] ἀρμόδιον ἐνστρατοπεδεύσασθαι. — 2. Ἐρυμα] φύλαγμα. — Εὐεφοδωτάτον] προσβῆναι δηλονότι δυνατόν. § εὐ- 10 πρόσιτον. — Λίθοις λογάδην καὶ ξύλοις] ὅτι λογάδας ἐν τῇ τετάρτῃ [c. 4 et 31] λέγει λίθους τοὺς ἐπιλέκτους, καὶ οὐ τοὺς ἐπιτυχόντας, ὅθλον ἐντεῦθεν. — Ὁρθωσαν] χαλεπῶς ἐποίησαν * ὀρθόν. — 3. Ἐκ μὲν τῆς πόλεως] τῶν Συρακουσίων. 15

LXVII. Ἐν πλαισίῳ] ἐν τετραγώνῳ σχήματι. — Τῶν ἐπιτάκτων] τῶν ὀπισθεν ἐπιτεταγμένων παρὰ ταῖς εὐναῖς. — 2. Αὐτοῖς] τοῖς Συρακουσίοις.

LXVIII. 2. Ἀπολέκτους] ἐξηρημένους. — Ὑπερφρονούσι,] ἡγουν περιφρονούσι, παρ' οὐδὲν ἀγούσι. — Διὰ 20 τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τολμῆς ἥσσω ἔχειν] ἡτοι διὰ τὸ τολμαὶν μὲν ἔχειν αὐτοὺς, ἐπιστήμην δὲ οὐ· ἢ διὰ τὸ ἥττονα εἶναι τὴν ἐκείνων ἐπιστήμην τῆς ἡμετέρας τολμῆς. — 3. Παραστήτω] δεδόχθω. — Ἐξ ἧς] ἡτοι λείπει τὸ ἐξ ἧς ὀρμυμένους, ἢ τὸ ἐξ ἧς ἀντὶ τοῦ ἐν ἧ. — 4. Καὶ 25 τὴν παρούσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν] τὸ ἐν ἀλλοδαπῇ τε εἶναι καὶ πόρῳ τῆς πατρίδος.

LXIX. Ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον] κατὰ τῶν πολεμίων δηλονότι. — Ἐπεληλύθεσαν] εἰς τὴν πόλιν δῆ. — Οἱ δέ] αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπεληλυθότες εἰς τὴν πόλιν. — Ὑστέ- 30 ριζον] ἡγουν ὕστερον ἤρχοντο. — Ἐλλιπείς] ἡγουν ἥττους τῶν Ἀθηναίων. — Ἀνδρεία οὐχ ἥσους] ἀνδρείαν νῦν λέγει τὸ θάρρος. θαρσαλέως μὲν οὖν, φρίσιν, οὐχ ἥσσαν τῶν Ἀθηναίων ἐχώρου εἰς τὴν μάχην, τῇ δὲ ἐπιστήμῃ λειπομένοι, καὶ τῇ προθυμίᾳ ἄκοντες 35 ἥττωντο. — Ἐς ὅσον] μέχρις οὗ. — Ἐπιστήμῃ] πολεμικῇ. — Ἀντέχοι] ἀντιπίπτει. — Τῷ ἐλλείποντι] τῇ ἐλλείψει. — 2. Σφάγια προὔφερον] ἐμπροσθεν τῆς * στρατιᾶς ἐσφαγιάζοντο. — Τὰ νομιζόμενα] τὰ κατ' ἔθος νόμιμον γεγόμενα. — Ξύνοδον ἐπώτρυνον] παρῳρ- 40 μων πρὸς τὸ ζυμίζειν. — 3. Περὶ τε τῆς ἀλλοτρίας οἰκειαν σχεῖν...] ἡ διάνοια· περὶ τῆς ἀλλοτρίας μαχούμενοι, ὥστε αὐτοὺς τὴν ἀλλοτρίαν ποιήσιν οἰκειάν. § ὥστε κτήσασθαι τὴν ἀλλοτρίαν, καὶ διὰ τοῦ ἥττηθῆναι μὴ κακῶσαι τὴν πατρίδα. — Ἐκείνοις] τοῖς Ἀθηναί- 45 οῖς. — Μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα...] μάλιστα μὲν διὰ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν προθύμως ἐμάχοντο, ἥτις ἦν ἀνέλπιστος αὐτοῖς, εἰ μὴ κρατοῖεν. — Ἐπειτα δὲ ἐν παρέρῳ καὶ εἰ τι ἄλλο... οἱ ὑπήκοοι πρότερον μὲν διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν προθύμως ἐμάχοντο, αὐθις δὲ, εἰ 50 καὶ δι' ἄλλο τι, διὰ τοῦτο μάλιστα, ὅπως, συγκαταστρεφόμενων αὐτῶν τὴν Σικελίαν, οἱ Ἀθηναῖοι πρῶτερον τῶν συναγωνισαμένων ἄρχοιεν· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ βαδῖως ὑπακούσονται. — Εἰ τι ἄλλο] δι' ἄλλο τι.

LXX. Γενομένης δ' ἐν χερσὶ τῆς μάχης] ἦτοι συνελθόντων ἐγγὺς, καὶ ἐκ χειρὸς μαχομένων μετὰ τὸ παύσασθαι τοὺς λιθοβολοὺς καὶ τοὺς σφενδονήτας. ἢ, ὥς τινες, ἀρξαμένης δὲ τῆς μάχης. — Ἀντείχον] ὑπέμενον. — Μαχομένοις] τοῖς Συρακουσίοις. — Ξυνεπιλαβέσθαι] αἰτίον φόβου γενέσθαι. — Τοῖς δ' ἐμπειροτέροις] τοῖς Ἀθηναίοις. — Ὡρα ἔτους περαίνεσθαι] κατὰ καιρὸν γενέσθαι. — Τοὺς δ' ἀνθεστώτας... παρέχ.] ἐκπλαγῆναι δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθεστώτων, μὴ νικωμένων. — 3. Καὶ ἀήσθηται] οὐ τὸ σύνολον, ἀλλὰ τότε ὅς ἡττημένοι. — Αὐτῶν] τῶν Ἀθηναίων. — Ἐπακολούθησαντες] οὐχ οἱ ἱππεῖς, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι.

LXXI. Αὐτῶν] τῶν Συρακουσίων.

LXXII. 3. Οὐ μέντοι τοσούτον γε...] οὐχ οὕτως ἡττηθῆναι, ὥς ἂν τις φέτο. — Τοῖς πρώτοις τῶν Ἑλλήνων ἐμπειρία] τοῖς ἐμπειρίαν ἔχουσι καὶ συγγυμνασίαν περὶ τὸ μάχεσθαι. — 4. Παρασκευάσασιν] ἡγουν παιδεύσασιν εἰς παρασκευήν. — Τὴν μὲν] τὴν εὐταξίαν. — Τὴν δ' εὐψυχίαν] τὴν ἀνδρείαν. ὁμοιον δὲ τούτῳ τῷ ἐν τῷ προοίμῳ [I, 18] « μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιοῦμενοι. » — Μετὰ τοῦ πιστοῦ τῆς ἐπιστ.] μετὰ τοῦ πεποιθέναι δηλονότι τῇ ἐπιστήμῃ. — 6. Ὅπῃ ἂν ἐπίστανται] ὅπῃ ἂν ἄγειν ἡγῶνται συμφέρον. — Κρύπτεσθαι] ἀντὶ τοῦ σιωπᾶσθαι.

LXXIII. 2. Ὁφέλειαν] ἡγουν συμμαχίαν.

LXXIV. Καὶ ἂ μὲν ἐπράσσετο] τὰ τῆς προδοσίας δηλονότι. — Ξυνειδώς τὸ μέλλον] εἰδώς τὸ μέλλον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἔσεσθαι. — Τοὺς τε ἄνδρας] τοὺς ὑπόπτους ὡς προδιδόντας. — Ἐπεκράτουν] βουλευομένων τῶν Μεσσηνίων, ἐπεκράτουν οἱ βουλόμενοι μὴ δέχεσθαι τοὺς Ἀθηναίους. — Ταῦτα] τὰ τῶν Συρακουσίων. — 2. Ἐπιτήδεια] τρόφιμα. — Κεὶ προὔχοντες οὐδέν] οὐδέν * ἡνέτο ὑπ' αὐτῶν. — Σταυρώματα... ποιησάμενοι] ὅρια περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι. οἱ μὲν τὰ νεώρια ἤκουσαν, ἀκολούθησαντες Ὀμήρῳ [II, B, 163] εἰπόντι,

Οὐρούς τ' ἐξεκάθαιρον

οἱ δ' ἀποθήκας.

LXXV. Δι' ἐλάσσονος] διὰ ταπεινοτέρου τόπου. — Εὐαποτείχιστοι ὦσιν] εὐκόλως ἀποτειχισθῶσι, ἵνα μὴ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέλθοιεν. — 3. Ἐπὶ Λάχης] ἀντὶ τοῦ ἀρχοντος Λάχης. — Προσγυρῶσι δ' αὐτοῖς] οἱ Καμαριναῖοι τοῖς Ἀθηναίοις ἀπὸ κοινοῦ τὸ μῆ.

LXXVI. Μὴ ὑμᾶς πείσωσιν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ δέισαντες ἵνα ἤ, δέισαντες τὴν τῶν Ἀθηναίων περὶ τοὺς λόγους δεινότητα. — 2. Τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις] τὰς περὶ τὰς Ἀθήνας. — 3. Τῇ δὲ αὐτῇ ἰδέῃ] τρόπῳ, διανοίᾳ. — Καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν] καὶ ὅσοι ἀποικοὶ ἦσαν αὐτῶν. — Εὐπρεπῇ] πιθανῇ. — 4. Οἱ μὲν σφίσιν... καταδουλ.] Ἀθηναῖοι δὲ περὶ τοῦ ἑαυτοῖς, ἀλλὰ μὴ τῷ Μήδῳ καταδουλωθῆναι τοὺς Ἑλλήνας. — Οἱ δ' ἐπὶ δεσπότῳ μεταβῶν] οἱ δὲ ἄλλοι Ἑλλήνες ὑπὲρ τοῦ ἀλ-

λάξαι δεσπότην, φησί. — Κακοῦνετωτέρου δέ] ἡγουν πανουργοτέρου.

LXXVII. Ξυστραφέντες] ἡγουν συνταχθέντες. — 2. Ταύτῃ] τῷ κατὰ πόλεις δηλονότι ληφθῆναι ἰδίᾳ ἕκαστοι. — Τοῦ ἀπωθεν ζ.] τοῦ συνοικοῦντος μὲν Ἑλληνος * ἐν τῇ Σικελίᾳ, πολὺ δὲ διεστώτος. — Πρὸ δὲ ... δυστυχεῖν] ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ ἕκαστος ἡγείται τὸν ἰδίᾳ κακῶς πάσχοντα δυστυχεῖν.

LXXVIII. Ἐμοῦ] τοῦ Συρακουσίου δηλονότι. — Βεβαιώσασθαι] βεβαιότατα σχεῖν ἢ περιποιήσασθαι. — 10

2. Εἴτε τις φθονεῖ μὲν...] εἴ τις ἡμοῦ μὲν φθονεῖ τοῖς Συρακουσίοις, ἡμοῦ δὲ δέδοικεν αὐτῶν τὸ μέγεθος, (προβεροὶ γὰρ ἄμα καὶ ἐπίφθονοι καθεστᾶσιν οἱ μείζους,) καὶ διὰ τοῦτο βούλεται μὲν κακωθῆναι Συρακουσίους, ὑπὲρ τοῦ σωφρονεστέρους γενέσθαι καὶ μὴ φορτικούς τοῖς ἀστυγείοις, σωθῆναι μέντοι γε ὅμως διὰ τὴν οἰκέλειαν ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ μονοῦθες αὐτῶν καὶ αὐτοὺς καταδουλωθῇ, οὗτος ἴστω οὐ δυνατῶν ἀνθρώπων δρεγόμενος. δοκεῖ δὲ πως ἀκαταλλῆλως ἀπηντηκέναι πρὸς τὴν πρόθεσιν. προσιπὼν γὰρ ὅτι εἴ τις ἡ φθονεῖ ἢ

φοβεῖται καὶ βούλεται (ὁ φθονῶν) κακωθῆναι τοὺς Συρακουσίους, ὠφείλει ἐπενεγκεῖν ὅτι ἄρα ὁ φοβούμενος αὐτοὺς πολλὸ μᾶλλον ἀπολέσαι σπουδάσει. ὁ δὲ αὐτὸ τῶναντίον εἰρηκέναι δοκεῖ, ὅτι ὁ φοβούμενος βούλεται περιγενέσθαι τοὺς Συρακουσίους. οὐ μὴν ἔστιν ἀκα-

τάλληλον· οὐ γὰρ ἄλλου μὲν φθινὴν ὀρέγεσθαι τοὺς φθονοῦντας, ἄλλου δὲ τοὺς φοβουμένους, ἀλλ' ἐνὸς ἀμφοτέρους, τοῦ κακωθῆναι δηλονότι τοὺς Συρακουσίους· τοῦ μὲντοι περιγενέσθαι αὐτοὺς ἐφίεσθαι οὐ τοὺς φοβουμένους, ἀλλὰ τοὺς προνοουμένους τῆς αὐτῶν ἀσφαλείας. μᾶλλον οὖν περιαιρετέον τὸν μὲν σύνδεσμον ἐκ τοῦ « κακωθῆναι μὲν, ἵνα σωφρονισθῶμεν. » — Φθονεῖ... φοβεῖται] ὅτι τὸ φοβερόν εἶναι καὶ φοβεῖσθαι. ὥς καὶ ὁ Σοφοκλῆς [Aj. 167]· Πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει.

— Ἴνα σωφρονισθῶμεν] ταπεινωθῶμεν. — Περιγενέσθαι δέ] τοὺς Συρακουσίους περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ἵνα καθυπέρτεροι τῶν Ἀθηναίων γένωνται. — Οὐ γὰρ οἷόν τε ἄμα...] οὐ γὰρ οἷόν τε τυχεῖν πάντων, ὧν ἐπιθυμεῖ ὁ Σικελιώτης, κακωθῆναι μὲν τοὺς Συρακουσίους, περιγενέσθαι δὲ ὅμως. — Τῆς τύχης] ἡγουν τῆς ἐκβάσεως τῶν πραγμάτων. — 3. Καὶ εἰ γνώμη ἀμάρτοι...]

καὶ εἰ, ὧν ἐπιθυμεῖ, τούτων διαμάρτοι δυστυχίας, βουληθεῖ ἂν ποτε τοῖς νῦν ἡμετέροις ἀγαθοῖς φθονῆσαι αὐτὸν, ἐπὶ ταῖς ἰδίαις συμφοραῖς ὀλοφυρόμενος. — Ἀδύνατον δέ...] βουλήσεται μὲν, οὐ δυνήσεται δὲ ἴσως, τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς τότε φθονῆσαι, ὁ μὴ θελήσας τοὺς αὐτοὺς ἐμοὶ κινδύνους ἐπανελέσθαι. τὸ δὲ « οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων » διὰ μέσου κείται, ὥς ἄξιον ὄν ἀναδέχεσθαι κινδύνους οὐ πρὸς τὰ ὀνόματα ἀποβλέποντας, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἔργα. τίνα δὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἔργα, ἐξῆς ἐπιτρέπει. — Λόγῳ μὲν γάρ...]

τούτῳ ἐξηγήσις ἐστὶ τοῦ προτέρου. ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ὀνόματα βλέπων οἰήσεται σώζειν, συμμαχῶν τὴν ἡμετέραν δύναμιν, τουτέστιν ἡμᾶς· ὁ δὲ πρὸς τὰ

ἔργα ἀπορῶν τῆς ἑαυτοῦ προνοεῖσθαι σωτηρίας ἡγή-
σεται. ἀσφαλέστερον δὲ εἶπε τὸ σωτηρίαν σώζει. —

4. Καὶ τὰ δεύτερα κινδυνεύουσας] ἀντὶ τοῦ καὶ μεθ'
ἡμᾶς εὐθὺς κινδυνεύουσας. — Αὐτοὺς δέ] ἡγουν ὑμᾶς.

5 — Δεόμενοι ἂν ἐπεκ.] ἐδεῖσθε ἂν ἡμῶν συμμάχων. —
Ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου] τὸ ἐξῆς· ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου

φαίνεσθαι παρακελευομένους. — Ὅπως μὴδὲν ἐνδῶ-
σωμεν] οὕτω, φησί, παρακελεύεσθαι * εἰκὸς μὴ μα-

λαχιζεσθαι, ὥσπερ ἂν ἡμῖν παρεκελεύεσασθε, εἰ ἐφ' ὑμᾶς
10 ὠρμησαν οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπὶ ταῦτα] τὰ εἰρημένα,

τοῦτέστι τῷ λόγῳ μὲν βοηθεῖν καὶ συμμαχεῖν τοῖς Συ-
ρακοῦσιν, ἔργῳ δὲ ἑαυτῶ, εἴπερ ἐκ διαδοχῆς ὁ κίνδυνος
εἰς πάντας.

LXXIX. Δειλία δὲ ἴσως...] δειλία δὲ προβλήματι

15 γρήσεσθε τῷ δικαίῳ δῶθεν, ἀξιοῦντες δημοῖος ἡμῖν τε
καὶ Ἀθηναίους προσφέρεισθαι. — Ἐπὶ τοῖς φίλοις] ἡγουν
κατὰ τῶν φίλων. — Τῶν δὲ ἐθρῶν...] ἡ] κατὰ δὲ τῶν

ἐπιστρατευσάντων ὑμῖν ἐθρῶν. — Ὑπ' ἄλλων] λείπει
τὸ ἐπιόντων ἀδικῶνται. — 2. Συγκατοιχεῖν] ἡγουν

20 τοῖς Ἀθηναίοις. — Τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικ.] ἔργον μὲν
τὴν τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν ἀφίξιν λέγει, ἢ τὴν
πρόφασιν τῆς ἀφίξεως· καλὸν δὲ δικαίωμα τὸ φάσκειν

διὰ τὸ συγγενὲς τοῖς Χαλκιδεῦσι βοηθεῖν. — Ἀλόγως
σωφρονουσιν] ἀντὶ τοῦ παρὰ λόγον. ἢ δὲ διάνοια· δει-

25 νὸν ἂν εἴη, εἰ Ῥηγῖνοι μὲν, καίτοι Χαλκιδεῖς ὄντες,
τὴν παρουσίαν τῶν Ἀθηναίων, εὐλογον δοκοῦσαν, ὡς
ἂν ἐπὶ βοήθειαν τῶν συγγενῶν ἤκουσαν, ὅμως ὑπο-

ποιούντες, οὐ προσέθεντο αὐτοῖς, παρὰ τὸ φαινόμενον
εὐλογον ἰδιοπραγοῦντες· ὑμεῖς δὲ, διὰ πρόφασιν πιθα-

30 νην, Ἀθηναίους μὲν βούλεσθε ὠφελεῖν, τοὺς δὲ συγγε-
νεῖς μετὰ τῶν ἐχθίστων διαφθεῖραι. — Τοὺς μὲν φύ-
σει πολεμίους] ἡγουν τοὺς Ἀθηναίους. — 3. Ξυστῶμεν]

ἡγουν εἰς τὸ αὐτὸ ἔλθωμεν. — Οὗτοι σπεύδουσιν] οὗ-
τοι οἱ Ἀθηναῖοι. § Ὁμηρος [II. A, 255]

35 Ἦ καὶ γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες,
ἄλλοι τε Τρῶες μέγα καὶ κεχαριστάο θυμῷ,
εἰ σφῶν τάδε πάντα πυθόιατο μαρναμένοιν.

— Πρὸς ἡμᾶς μόνους] ἐπὶ μόνους ἡμᾶς. — Περιγενό-
μενοι] ἡμῶν δηλονότι.

40 LXXX. Τὰ πολέμια] κατὰ τὰ πολέμια. — Καὶ
μὴ ἐκείνην τὴν προθυμίαν...] τὸ μηδετέροις συμμα-
χεῖν, ὡς ἀμφοτέρων οὐσι φίλοις, * μὴ δοκεῖτω προμη-
θὲς εἶναι, ὡς ὑμῖν μὲν ἀσφαλοῦς ὄντος τοῦδε, ἡμῖν δὲ

δικαίῳ φανησομένου. — Βοηθεῖν] ὑμᾶς δηλονότι. —
45 2. Οὐ γὰρ ἔργῳ ἴσον, ὥσπερ τῷ δικαίῳ, ἐστίν] ὅτι
τὸ ἴσον ἐπὶ τοῦ δικαίου πρόσθεν ἐτέτακτο, δῆλον ἐντεῦθεν.

* οὐ γὰρ, ὥσπερ λεγόμενον, φησί, δικαιοφάνες ἐστίν, οὕτω
καὶ ταῖς ἀληθείαις δίκαιον τυγχάνει. — Εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς

μὴ συμμαχήσαντας...] εἰ γὰρ, διὰ τὸ ὑμᾶς μηδετέροις
50 συμμαχεῖν, ἡμεῖς μὲν κακῶς πεισόμεθα, Ἀθηναῖοι

δὲ κρατήσουσι, τί ἄλλο ἢ, ἐκποδὸν ἀμφοτέροις στάντες,
ἡμῖν μὲν ὑπὲρ σωτηρίας ἀγωνιζόμενοις οὐκ ἀμυνεῖτε,

ἐκείνους δὲ οὐ κωλύσετε τῆς πλεονεξίας. — Ὅ τε πα-

θῶν] ἡγουν ὁ Συρακοῦσιος. — Καὶ ὁ κρατῶν] ἡγουν ὁ
Ἀθηναῖος. — Τοῖς μὲν] τοῖς Συρακοῦσιν. — Τούς δέ]

τούς Ἀθηναίους. — Τὴν τε κοινὴν ὠφελίαν] ἦτοι τὴν
δμοφροσύνην κοινὴν ὠφελίαν εἶπεν, ἢ τὴν ἐλευθερίαν

τῆς Σικελίας. — Φίλους δὲ ὄντας] προφασιζομένους
εἶναι φίλους. — 3. Οὐδὲν ἔργον εἶναι] οὐ χαλεπὸν εἶ-
ναι. — Δεόμεθα δὲ καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα] τὸ μὲν

« δεόμεθα δὲ, καὶ μαρτυρόμεθα ἅμα, εἰ μὴ πείσο-
μεν » ἀνέστραπται. οὕτω γὰρ ἦν ἐξῆς· εἰ μὴ πεί-
σομεν, ἅμα δεόμεθα καὶ μαρτυρόμεθα. προσαποδέδο-

10 ται δὲ πρὸς μὲν τὸ δεόμεθα, ὅτι ἐπιβουλεύμεθα ὑπὸ
Ἰώνων, πρὸς δὲ τὸ μαρτυρόμεθα τὸ προδιδόμεθα ὑφ'
ὑμῶν. — 4. Τῷ δ' αὐτῶν ὀνόματι τιμηθήσονται] τιμῆς

δὲ καὶ δόξης αὐτοὶ μόνον τεύξονται, ὅτι Ἀθηναῖοι Σι-
κελίας ἐκράτησαν μόνον. — Καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλον

15 τινὰ ἄλλον...] τὸ ἄλλον αὐτοῖς καὶ οἶον ἐπινίκιον οὐδὲν
ἄλλο ἢ ὑμεῖς γενήσεσθε δουλωθέντες οἱ τῆς νίκης αἵ-
τιοι. — Τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων] αἷτιοι τοῦ κινδυνεύ-

σαι γεγονότες. — 5. Σκοπεῖτε οὖν, καὶ αἰρέσθε ἤδη...]
σκεψάμενοι οὖν ἔλθετε ἢ εὐθὺς δουλεύειν τοῖς Ἀθηναίοις

20 χωρὶς κινδύνων, ἢ, μεθ' ἡμῶν στάντες καὶ κρατήσαν-
τες, μήτε ὑπ' ἐκείνοις ἀτίμως δουλωθῆναι, τὴν τε
πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν ἐκφυγεῖν, μὴ ἂν μικρὰν γενομένην,

εἰ Ἀθηναῖοις συμμαχήσετε. — Τούσδε] τοὺς Ἀθηναί-
ους. — Μὴ ἂν βραχίαν] ἡγουν ὀλιγοχρόνιον, ἀλλὰ

25 μεγάλην δηλονότι.

LXXXII. Ἐπὶ... ἀνανεώσει] ὑπὲρ τοῦ ἀνανεῶσαι περὶ
τῆς πρότερον γεγενημένης συμμαχίας. — Περὶ τῆς ἀρχῆς]

περὶ τῆς ἡγεμονίας. — Τὸ μὲν οὖν μέγιστον] κατὰ τὸ
μέγιστον ὑποστίχει χρῆ, ἵνα τὸ μέγιστον ἀντὶ τοῦ κε-

30 φάλαιον ληφθῇ, οὐσὲς τῆς διανοίας τοιαύτης κεφάλαιον
μὲν δὴ μετὰ τὸν Συρακοῦσιον αὐτὸν μαρτυρῆσαι. ἔνιοι
δὲ, μεταγράφαντες τὸ μαρτυρίας, μαρτύριον ἀνέγνω-

σαν, καὶ συνῆψαν, τὸ μὲν οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐ-
τὸς εἶπε. — Καὶ πλείοσιν οὖσιν] ἦτοι ἡμῶν τῶν Ἰώ-

35 νων, ἢ ὑμῶν τῶν Σικελιωτῶν, ὁ καὶ μᾶλλον· δῆλον
δὲ ἐκ τοῦ ἐπιφερομένου, τοῦ « καὶ παροικοῦσιν »
πλείοσι γὰρ οὖσιν ὑμῶν καὶ γειτνιωσιν ἡμῖν. — 3.

Οὐδὲν προσῆκον μᾶλλον τι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐσκεψάμεθα.
τὸ δὲ ἢ καὶ ἡμᾶς, ἀντὶ τοῦ ἥπερ καὶ ἡμᾶς. — Ἐν τῷ

40 παρόντι] ἐν τῷ τότε δηλονότι. — Αὐτοὶ δέ] ἡγουν
ἡμεῖς. — Τῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ πρότερον ὄντων]
ὑπερβατόν. τὸ δὲ ἐξῆς, αὐτοὶ δὲ οἰκοῦμεν, ἡγε-

μόνες καταστάντες τῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ πρότερον ὄν-
των. λείπει τὸ Ἑλλήνων. — Πρότερον ὄντων] ἦτοι

45 τῶν Ἰώνων καὶ τῶν νησιωτῶν. — Ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰ-
πεῖν] ἀντὶ τοῦ ὡς ἀληθεῖς εἰπεῖν. — Οὗς συγγενεῖς φα-
σὶν ὄντας...] ὧν συγγενῶν ὄντων φασὶ δεσπόζειν ἡμᾶς

οἱ Συρακοῦσιοι.

LXXXIII. Καὶ διότι... ἡμᾶς ἔβλαπτον] καὶ διότι οἱ
Ἰῶνες, τῷ Μήδῳ ἐτοίμως ναῦς τε καὶ προθυμίαν ἀπρο-

50 φάσιστον παρασχόντες, ἔβλαπτον ἡμᾶς. — Οὗτοι] οἱ
νησιῶται. — 2. Καὶ οὐκ ἄλλῳ ἐπόμεθα] ὡς ὑποχέριον
δηλονότι. — Τῇ τῶνδε] ἦτοι τῶν Πελοποννησίων, ἢ τῶν

Ἰώνων τῶν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ πρότερον ὄντων, δ καὶ μάλλον. τὸ δὲ α ἢ τῶν ξυμπάντων α, ἤπερ τῶν συμπτάντων Ἑλλήνων. ἐκινδυνεύομεν, φησὶν, ἐν τοῖς Μηδικοῖς μάλλον ὑπὲρ τῆς τῶν Ἰώνων ἐλευθερίας, ἢ περὶ τῆς ἡμετέρας
 5 τε καὶ τῆς τῶν συμπτάντων Ἑλλήνων. — Ὅρωμεν καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα] τὸ ἀποφαίνομεν δὲ, ἀπὸ κοινοῦ, ἄνω κείμενον ἀκουστέον. καὶ νῦν, τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας ἔνεκα καὶ ἐνθάδε παρόντες, καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα ἀποφαίνομεν. ἀποφαίνομεν δὲ, φησὶν,
 10 ἡμῖν τε ἀσφαλῆ ὄντα καὶ ὑμῖν ξυμφέροντα. ταῦτα δὲ ἔστιν, α διαβολῇ καθ' ἡμῶν λέγουσι Συρακούσιοι. — 3. Καὶ ὑμεῖς μάλιστα... ὑπὸν.] ὑμεῖς δὲ ὑποπτεύοντες ἐκφοβεῖσθε. ἴσμεν γὰρ ὅτι οἱ φοβερώτερόν τι ὑποπτεύοντες, καὶ ἐν τῷ παρόντι ὑπὸ τῶν τερπνῶν λόγων ψυ-
 15 χαγωγηθῶσιν, θύκος ὕστερον ἀκριθῶς ἐξετάζουσι, καὶ ἀναλογίζονται ἕκαστα, ὑπὲρ τοῦ τὰ ξυμφέροντα πράξειν. — Ὑπονοεῖτε] ἡγουν δειλιάτε ἐξ ὑπονοίας. — 4. Τὴν τε γὰρ ἐκεῖ] τὴν ἐν πατρίδι. — Διὰ τὸ αὐτὸ ...] διὰ τὸ αὐτὸ δέος ἤκειν, ὅπως μετὰ τῶν φίλων τὰ
 20 ἐνθάδε ἀσφαλῶς καταστησώμεθα. δέος δὲ λέγει τὸ περὶ τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας. ταύτης γὰρ ὀρεγόμενοι ὤρμησαν ἐπὶ τὸ ἄρχειν. — Τοῦτο] ἡμᾶς ἀπόντας καταδουλωθῆναι. καὶ δοκεῖ τὸ ἐπιφερόμενον τούτῳ μάλλον συνάδειν.

25 LXXXIV. Οὐδὲν προσηκόν] ἡγουν οὐδεμιᾶς συγγενείας οὕσης. — Σωζομένων ὑμῶν...] σωζομένων ὑμῶν, καὶ ἐν δυνάμει ὄντων, ὥστε ἀντέχειν δύνασθαι Συρακούσιοις, ἥττον ἢ ἡμεῖς βλαπτοίμεθα· οὐ γὰρ πέμψουσιν οἱ Συρακούσιοι Λακεδαιμονίοις δύναιμι, ἐνταῦθα
 30 θα πολεμούμενοι. διὸ καὶ ᾗ καθ' ὑπερβατὸν οὕτως ἀκοῦσαι, ἥττον ἢ ἡμεῖς βλαπτοίμεθα, τούτων πεμψάντων τινὰ δύναιμι Πελοποννησίοις. τουτέστιν, οὐ πεμψάντων, οὐκ ἂν βλαπτοίμεθα. — 2. Μὴ ὑπηκόους, ὥςπερ τοὺς ξυγγενεῖς...] μὴ οὕτως ὑπηκόους αὐτοὺς
 35 γενέσθαι, ὥςπερ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν ὑπακούουσιν Εὐβοεῖς. ὑποπτος γὰρ ὢν ὁ Ἀθηναῖος ἐπὶ τῷ τοῦς Λεοντίνους ἐπαγγέλλεσθαι κατοικίζειν, φησὶν, ὅτι οὐχ μολῶς αὐτοὺς κατοικιοῦμεν τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῦσιν, ἀλλ' ὡς ἐλευθέρους καὶ δυνατωτάτους. — Δυνα-
 40 τωτάτους] ἡγουν ἐλευθερωτάτους. — 3. Τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ...] τοῦ Ἑρμοκράτους Ἀθηναίου διαβαλόντος ὡς οὐχ ὑγιῶς τοὺς μὲν ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς καταδουλωμένους, τοῖς δὲ ἐν Σικελίᾳ ἐπαγγελλομένους ἐλευθερίαν, ὁ Ἀθηναῖος οὐκ ἀρνούμενος, ἀλλ' ὁμολογῶν, τε-
 45 γνικῶς διαλύει τὸ ἐπιχειρήμα. — Τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἀρκοῦμεν...] πρὸς μὲν γὰρ τὸν ἐκεῖ, φησὶ, πόλεμον αὐτοὶ τε ἀρκοῦμεν, καὶ οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς, οὕτως ἡμῖν δεδουλωμένοι, ὥστε δύναιμι μὲν καὶ πα-
 50 ρασκευὴν οὐκ ἔχειν, δι' ἧς ἐπιθήσονται ἡμῖν. χρήματα δὲ ἔχοντες εἰσφέρειν εἰς τὸν πρὸς Πελοποννησίου πόλεμον. οἱ δὲ ἐνθάδε, ἐλεύθεροί τε καὶ αὐτόνομοι ὄντες, καὶ δύναιμι ἔχοντες, μάλιστα ἡμῖν εἰσὶν ὠφέλιμοι. — Καὶ ὁ Χαλκιδεὺς] ὁ ἐν Εὐβοίᾳ δηλονότι. — Ἀπα-
 ράσσεως ὢν] γεγυμνωμένος πολεμικῆς παρασκευῆς.

LXXXV. Οὐδὲν ἄλογον δ τι ξυμφέρων] οὐκ ἔστιν ἄλο-
 γον τὸ ἐπὶ τῷ ξυμφέροντι πραττόμενον. — Οὐδ' οἰ-
 κείον, δ τι μὴ πιστόν] οὐδὲ φίλος τις οὐδὲ ἐπιτήδειος, ἂν μὴ πιστὸς ᾖ. — Ἡ ἐχθρὸν ἢ φίλον...] καὶ ἐχθρὸν
 δὲ, φησὶ, καὶ φίλον δεῖ πρὸς ἕκαστα ἐν καιρῷ γίγνε-
 5 σθαι, ἀρμοττόμενον τοῖς παροῦσι πράγμασι. — 2. Καὶ γὰρ τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους] ἀντὶ τοῦ, καὶ γὰρ τῶν ἐκεῖ συμμάχων. — Τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων β. φ.] τοὺς δὲ πολλοὺς χρήματα πρᾶσσόμενοι ἄκοντας. — 3. Καὶ, δ
 λέγομεν, ἐς Συρακούσιους δέος] δ λέγομεν δέος ἡμῖν εἶ-
 10 ναι διὰ Συρακούσιους, πρὸς τὸ ἡμῖν λυσitelοῦν καθίστα-
 ται. — Καὶ βούλονται, ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ἔστησαντες...]
 καὶ βούλονται, ὑπόπτους ἡμᾶς ποιήσαντες ὑμῖν, καὶ διαβαλόντες, ὑφ' αὐτοῖς ποιήσασθαι τὴν Σικελίαν, ἥτοι
 15 βίᾳ κρατήσαντες ὑμῶν, ἢ μόνους ἀπολαβόντες, ἡμῶν ἀπράκτων ἀπελθόντων. — Ἀνάγκη δὲ] ἀνάγκη τὸ
 ἀρᾶν τοὺς Συρακούσιους τῆς ὅλης Σικελίας. — Οὔτε γὰρ ἡμῖν...] οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐπὶ τοσαύτην συνάγειν ἀθρόαν
 δύναμιν καὶ μεταχειρίσασθαι δυνήσομεθα, οἷ τε Συρα-
 20 κούσιοι οὐκ ἂν εἴεν ἀσθενεῖς ὡς πρὸς ὑμᾶς, ἡμῶν μὴ
 συμμαγούντων ὑμῖν.

LXXXVI. Προσειόντες] προσποιούντες, ἐπανατεινόμε-
 νοι. — 2. Ὑποπτεύεσθαι] ἡγουν οὐδὲ δίκαιον ὑπο-
 πτεύεσθαι, ὅτι καταδουλώσασιν. — 3. Καὶ ἀπορία
 φυλακῆς...] καὶ οὐ δυνάμενοι φυλάττειν πόλεις μεγάλας 25
 καὶ παρασκευὴν ἡπειρωτικὴν παρεσκευασμένας, του-
 τέστιν ἱππεῦσι καὶ πεζῷ ἰσχυούσας, αὐτοὶ ναυτικοὶ
 ὄντες. — Οἷδε δὲ οὐ στρατοπέδου...] Συρακούσιοι δὲ,
 ἐφεδρεύοντες ὑμῖν (τούτο γὰρ ἔστι τὸ ἐποικούντες) οὐκ
 30 ἐπὶ στρατοπέδου, ἀλλὰ πόλεως μέλλοντος τοῦ ἡμετέρου
 στρατοπέδου. — Καὶ ὅταν καιρὸν λάβωσι...] καὶ λα-
 βόμενοι καιροῦ οὐκ ἀνήσουσιν, ἀλλ' ἐπιθήσονται ὑμῖν.
 — 5. Ἀντιπαρακαλοῦμεν] ἡγουν εἰς ἐναντίαν παρά-
 κλησιν κινούμεν. — Τὴν ὑπάρχουσαν] σωτηρίαν δη-
 λονότι. — Νομίσαι τε...] νομίσαι τε, φησὶ, Συρακού- 35
 σίοις μὲν τὸ ἐφ' ὑμᾶς στρατεύειν ἐν ἐτοίμῳ εἶναι καὶ
 χωρὶς συμμάχων, (πλήθει γὰρ εἰσι πολλοί,) ὑμῖν δὲ οὐ
 πολλάκις ἔσεσθαι μετὰ τοσῆςδε παρασκευῆς ἀντιτάξασ-
 θαι πρὸς αὐτοὺς, ὅση ἔστιν ἡ ἡμετέρα, ἣν δύναιμι,
 40 ἴστε, εἰ ὑποπτεύσαντες ἀπρακτον * ἑάσετε ἀπελθεῖν,
 εἴτε καὶ περισφύσθε νικηθεῖσαν, ἐθελήσετε ἂν ποτε,
 καταδουλωθέντες, ὅτε οὐδὲν ὄφελος ἔσται βοηθείας,
 πολλοστημόριον τῆς ἡμετέρας δυνάμεως ἔλθεῖν ὑμῖν
 σύμμαχον. — Τοσῆςδε ἐπικουρίας] τῆς ἡμῶν, ἣν ἔχο-
 45 μεν. — Ἡν] ἣν σωτηρίαν.

LXXXVII. 2. Ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτοί-
 μεθα] ἀπὸ κοινοῦ τὸ φαμέν. — Πολλὰ δ' ἀναγκά-
 ζεσθαι πράσσειν ...] πολλὰ γὰρ δὲ στρατεύομεν, χάκει
 καὶ ἐπὶ Σικελίαν, διὰ τὸ καὶ πολλοὺς φοβεῖσθαι. —
 3. Μήθ' ὡς σωφρονισταὶ ...] ὑπερβατόν· μήτε, δ
 5 χαλεπὸν ἤδη, ὡς σωφρονισταὶ ἀποτρέπειν πειρᾶσθε.
 χαλεπὸν δὲ ἤδη ἐστὶ τὸ ἀποτρέψαι ἡμᾶς. — Πολυ-
 πραγμοσύνης] πολυπραγμονεῖν λέγει τὸ πολλοῖς ἐπι-
 χεῖν καὶ παραχρῶ. ἐκ δὲ τῆς πολυπραγμοσύνης

καὶ τοῦ τρόπου ἡμῶν ὅ τι ἂν ὑμῖν συμφέρη, τούτῳ τῷ
μέρει χρῆσασθε. — Μὴ πάντας ἐν ἰσῳ βλ. αὐτά] μὴ
πάντας ὁμοίως δηλονότι βλάπτεσθαι ὑπὸ τῆς ἡμετέρας
πολυπραγμοσύνης καὶ τοῦ τρόπου. — 4. Ἐν παντὶ γὰρ
πᾶς ...] Ἐν πάσῃ γὰρ γῇ, καὶ ἥς οὐκ ἄρχομεν, οἱ τε
ἐπιβουλευόντες τοῖς πέλας καὶ οἱ φοβούμενοι ἐκείνους,
διὰ τὸ ἀμφότεροι προσδέεσθαι τὴν ἡμετέραν διὰ τάχους
παρουσίαν, οἱ τε ἐπιβουλευόντες διὰ τὸν ἀφ' ἡμῶν φό-
βον σωφρονέστεροι γίνονται, καὶ οἱ ἐπιβουλεύμενοι
σώζονται χωρὶς πόνου. — 5. Ἄλλ' ἐξισώσαντες...]
ἀλλ' ἐξισωθέντες καὶ ὁμοιωθέντες τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις,
τοῖς οὐ μόνον φυλάττεσθαι τοὺς ἀδικούντας, ἀλλὰ καὶ ἀν-
τεπιβουλεύειν τοῖς προεπιβουλεύουσιν εἰθισμένοι, καὶ
αὐτοὶ, πρὸς τοὺς Συρακούσιους μετ' ἡμῶν στάντες, τοῦ
αὐτοῦ μεταλάβετε, τούτέστιν ἀντεπιβουλεύσατε αὐτοῖς.

LXXXVIII. Ἐπεπόνθεσαν τοιόνδε] ἡγουν κατὰ
ψυχὴν διετέθησαν. — Πλὴν καθ' ὅσον ...] πλὴν εἰ
καταδουλοῖντο οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Σικελίαν. — Ἐπικρα-
τέστεροι] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Ἰσα] ἐπ'
ἴσης. — 4. Καὶ οἱ μὲν πρὸς τὰ πεδία...] οὐ τῶν Συρακου-
σίων ἀφειστήκεσαν· ἀλλ' οἱ ἐν τοῖς πεδίοις οἰκούντες
ἀφειστήκεσαν, καὶ οὐ προσεχώρουν τοῖς Ἀθηναίοις. —
5. Φρουροὺς τε πεμπόντων ...] ὡς τῶν Ἀθηναίων τοὺς
Συρακούσιους φρουροὺς κωλύοντων βοηθεῖν ταῖς πόλε-
σιν. — 7. Ἐπιβουλεύμενα] ἀντὶ τοῦ ἐπικίνδυνα ἐξ
ἐπιβουλῆς. — 8. Σαφέστερον] ἐπιφανέστερον.

LXXXIX. Τῷ ὑπόπτῳ μου] ἥτοι διὰ τὸ ὑπο-
πτεύειν με, τῇ κατ' ἐμαυτὸν ὑποψίᾳ. — 3. Εἴ τις καὶ
τότε ἐν τῷ πάσχειν...] εἴ τις πάσχειν τότε οὐκ εἰκότα,
τούτέστι κακῶς, ὠργίζετό μοι, νῦν τὸ ἀληθὲς σκοπῶν
μεταπειθέσθω. — Τῷ δήμῳ προσκειμένη] τὰ τοῦ
δήμου μᾶλλον ἐφρόνουν, τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. —
5. Καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις] καὶ ὅπερ ἐδέξατο τις σχῆμα,
τούτέστιν ἤντινα πολιτείαν παρέλαβεν. — 6. Ἐπεὶ δη-
μοκρατίαν γε ...] ἐπεὶ οἱ γε φρόνιμοι ἴσασιν, ὁποῖόν τί
ἐστὶ δημοκρατία, (τούτέστιν ὡς πονηρόν) καὶ αὐτὸς
ἂν ἐγὼ οὐδενὸς ἤττον λοιδορήσαιμι αὐτήν, ὅσω καὶ μέ-
γιστα ὑπ' αὐτῆς ἡδίκημαι. — Περὶ ὁμολογουμένης
ἀνοίας] ὁμολογουμένην ἀνοίαν τὴν δημοκρατίαν λέγει.

XC. 2. Καὶ τῆς Καρχηδονίων ἀρχῆς...] τοὺς τε ὑπη-
κόους τῶν Καρχηδονίων, καὶ αὐτοὺς, εἰ δυνάμεθα,
καταστρεφόμενοι. — Ἀποπειράσοντες] ἡγουν ἀποπειρα-
σόμενοι. — 3. Ἐντειχισάμενοι] περιτειχίσαντες, ἢ φρού-
ρια ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐπιτειχίσαντες· ὁ καὶ μᾶλλον.
— 4. Ὡς τε εὐπωρότερον γίνεσθαι ...] ὥς τε εὐπωρό-
τερον ἂν εἴη σίτου καὶ χρημάτων.

XCI. Καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοὶ ...] καὶ ὅσοι
στρατηγοὶ ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι εἰσιν, ἂν δυνηθῶσιν,
ὥς περ εἶπον, πράξουσιν. — Οὐ περιέσται] οὐ σωθήσε-
ται. — 4. Τοὺς τε παρόντας] εἰς Σικελίαν δηλονότι.
— Προκί(α)σιν] ἀντὶ τοῦ προσελεύσονται. — 5. Ἐν-
θάδε] ἡγουν ἐν Πελοποννήσῳ. — Φανερώτερον ἐκπ.]
ἥτοι φανερώς πολεμεῖν τοῖς Ἀθηναίοις, ἢ ἐπιφανῶς καὶ
μεγάλως. — Ἰνα Συρακούσιοι τε, νομίζοντες ὑμᾶς...]

Ἰνα Συρακούσιοι τε, εἰδότες οὐκ ἀμελοῦντας ὑμᾶς αὐ-
τῶν, μὴ προσχωρήσωσιν Ἀθηναίοις, καὶ Ἀθηναῖοι,
Δεκελείας ἐπιτειχισθείσης κακούμενοι, μὴ πέμπωσι
βοήθειαν εἰς Σικελίαν. — 6. Οὐ διαπεπειρᾶσθαι] πεί-
ραν οὐκ εἰληφέναι. — 7. Ἡ γῶρα] τῶν Ἀθηναίων.
— Καὶ ὅσα ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν...] ἐζητή-
ται πῶς, Δεκελείας ἐπιτειχιζομένης, ἔμελλον οἱ Ἀθη-
ναῖοι τῆς ἀπὸ τῶν δικαστηρίων προσόδου στερήσε-
σθαι. φαιμέν οὖν ὡς ἦν τις πρόσδος ἀπὸ τῶν δικαστη-
ρίων, οἳ ἀπὸ τῶν γραφῶν δωροδοκίας ὕδρεως, συκο-
φαντίας, μοιχείας, ψευδογραφίας, παραπροσθείας,
λειποστρατίου. οὐ γὰρ πάσαις ἀτιμίαις προετιμᾶτο ἡ
θάνατος, ἀλλὰ πολλαῖς καὶ χρημάτων εἰσπραξίς· ὁ γὰρ
ἐν αὐταῖς νικηθεὶς ἐζημιούτο. ταύτης οὖν τῆς πάσης
προσόδου στερήσεσθαι ἔμελλον οἱ Ἀθηναῖοι, πολεμίων
αὐτοῖς ἰδρυμένων ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ σχολὴν οὐ παρεχόν-
των δικάζεσθαι. καὶ γὰρ τὰ ἐκ τῶν τοιούτων ἀφορμῶν
χρήματα τῇ πόλει ἐδίδοτο. — Διαφορομένης] τούτέστι
πεμπομένης, διηλεκτῶς φερομένης.

XCII. 2. Ἐγκρατῶς ἐπέρχομαι] ἀντὶ τοῦ καρτε-
ρῶς. — Οὐδὲ ὑποπτεύεσθαι μου...] οὐκ ἄξιον ὑπο-
πτεύεσθαι μου τὸν λόγον, διὰ τὸ προθυμηθῆναί με φεύγειν.
— 3. Καὶ οὐ τῆς ὑμετέρας... ὡφ.] οὐκ εἰμι φυγὰς τῆς
ὑμετέρας ὠφελείας, τούτέστιν οὐ φεύγω τὸ ὠφελεῖν
ὑμᾶς. — Καὶ πολεμιώτεροι...] οὐχ οὕτως ὑμᾶς ἡγού-
μαι πολεμίους, ὡς Ἀθηναίους. ὑμεῖς μὲν γὰρ, εἴ τι
ἐβλάψατε, ἐχθροὶ ὄντες ἐλυπήσατε· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι φί-
λων ὄντα κατηνάγκασαν ἐχθρὸν γενέσθαι. — 4. Τό τι
φιλόπολι...] φιλόπολις, φῶσιν, οὐ νῦν εἰμι, ἡνίκα ἀδι-
κοῦμαι, ἀλλὰ τότε, ὅτε ἀσφαλῶς ἐπολιτευόμην. — 5. 36
Αὐτούς] ἥτοι ὑμᾶς. — Ἐκεῖ] ἐν Σικελίᾳ δηλονότι.

XCIII. Περιορώμενοι] περιορῶντες, καταφρονούν-
τες. — 2. Τῇ ἐπιτ.... προσείχον ἤδη τὸν νοῦν] ἀντὶ
τοῦ, σκοπὸς ἦν αὐτοῖς καὶ διάνοια ἐπιτειχίσμα ποιῆσαι
ἐν τῇ Δεκελείᾳ. — Τιμωρίαν] βοήθειαν. — Μετ' ἐκεῖ-
νων] ἡγουν τῶν Συρακουσίων. — 3. Ὁ δέ] ὁ Γούλιππος.

XCIV. 2. Τοὺς τε ἀγρούς] τῶν Μεγαρέων δηλονότι.
— Καὶ τὸν σίτον] ἡγουν τὸν στάχυν. — 3. Ἐπισιτι-
σάμενοι] ἡγουν ἐφόδια λαβόντες. — Καὶ προσαγαγόμε-
νοι] ἡγουν λαβόντες, ἐφελκυστάμενοι.

XCV. 2. Οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθήνας] ἐξεληθόντες ἐφυ-
γον εἰς τὰς Ἀθήνας.

XCVI. Σπᾶς] τοὺς Συρακούσιους. — Τὰς προσ-
βάσεις] ἡγουν ἐφόδους. — Ἐξήρτηται γάρ] μὴ ἐπὶ
τοῦ ἐξῆρθαι καὶ μετεωρίσθαι ἀκούεσθω, οὐσης τῆς
διανοίας τοιαύτης· τὸ γὰρ ἄλλο χωρίον, πλὴν προσβά-
σεων, ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ κρημνῶδες, καὶ ἐπικέκλι-
ται πρὸς τὴν πόλιν, ὥς τε καταφανὲς ἔσωθεν εἶναι. — 2.
Ἐξέκριναν πρότερον] ἐκκρίτους καὶ ἐκλεκτοὺς ἐποιή-
σαντο. — Ταχὺ ξυνεστῶτες παρᾶ·] ταχὺ παραγίνων
ταὶ διὰ τὸ συνεσταῖναι.

XCVIII. 2. Ἰνα περ καθεζόμενοι] ὅπου πολιορκούν-
τες. — Τὸν κύκλον] ἥτοι τὸν περὶ τὸ Λάβδαλον, ἢ τὸν
περὶ τὸ τεῖχος τῶν Συρακουσίων, ᾧ ἀπετείχιζον αὐτούς·

δ καὶ μᾶλλον. — 3. Καὶ ἀποσκήδνασθαι μακρ.] καὶ κακοῦν αὐτῶν τὴν χώραν διὰ τὸ πορρωτέρω προΐεναι. — Φυλὴ μία] ἀντὶ τοῦ ἐν τάγμα ἀπὸ φυλῆς μιᾶς.

XCIX. Οἱ μὲν] τὸ ἐξῆς, οἱ μὲν τῶν Ἀθηναίων. — 5 Ἦπερ βραχύτατον...] καθ' ὃ ἐμελλε βραχύτατον ἔσεσθαι τὸ διατείχισμα. — Ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος...] ἐπὶ χερσονήσῳ ἡ πόλις τῶν Συρακουσίων κεῖται, γινομένου τινὸς ἰσθμοειδοῦς τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ μεγάλου λιμένος, τῇ δὲ ὑπὸ τῆς ἐπὶ θάτερα θαλάσσης. — 2. Ὑποτείχῃ δὲ 10 ἄμεινον ἐδόκει εἶναι...] οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, φησὶν, ἐβούλοντο, ἐκ θαλάσσης εἰς θάλατταν τείχος οἰκοδομήσασμενοι, Συρακουσίους εἶρξαι τῆς ἑξω γῆς, κατακλείσαντες εἰς τὴν χερσονήσον. οἱ δὲ Συρακοῦσιοι ὄρθιον [ἢ πλάγιον] τείχος διὰ μέσου τοῦ ἰσθμώδους ὑπετείχισον, κώ- 15 λυμα ἐσόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὸ δύνασθαι διατειχίσαι. καὶ ἐνόμιζον, εἰ φθάσαιεν παρατειχίσαντες αὐτοὶ, ἀποκλείσαι ἂν ἐκείνους τοῦ ἔτι διατειχίσαι δύνασθαι. εἰ γὰρ δὴ καὶ κωλύειν αὐτοὺς ὑποτείχοντας οἱ Ἀθηναῖοι ἐθέλοιεν, μέρει μὲν ἂν τινι τῆς αὐτῶν στρατιᾶς ἀντιτά- 20 ξασθαι τοῖς ἐπιούσι τῶν Ἀθηναίων, οἱ λοιποὶ δὲ ἐν τούτῳ προαποσταυρώσειν τὰ βάσιμα τοῖς Ἀθηναίοις. ἐφόδους γὰρ τὰ βάσιμα λέγει. ὀλίγα δὲ τὰ ἐπιδαθῆναι δυνάμενα διὰ τὸ τελεματώδες εἶναι τὸ χωρίον. — Ἐπιδοη- 25 θοῖεν] οἱ Ἀθηναῖοι. — Αὐτοὺς] τοὺς Συρακουσίους. — Προκαταλαμβάνοντες] οἱ Συρακοῦσιοι. — Ἐκεί- νους δὲ ἂν...] ἡ διάνοια, τοὺς μὲν Συρακουσίους μέ- ρος ἀντιπέμπειν τῆς στρατιᾶς, καὶ συνεχῶς τειχίζειν, τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἅπαντας πρὸς αὐτοὺς τοὺς Συ- 30 ρακουσίους τρέπεσθαι, καὶ* οὕτω παύεσθαι τοῦ τειχίζειν. 30 C. Φοβοῦμενοι μὴ σφίσι...] κατὰ τὴν λεγομένην ἀναληψὶν τὸ « φοβοῦμενοι οἱ Ἀθηναῖοι » εἴρηται. τὸ δὲ « σφίσι δίχα γιγνομένοις » [μὴ] τῶν μὲν τειχιζόντων, τῶν δὲ μαχομένων. — Περιτείχισιν ἐπειγόμενοι] σπεύ- 35 δοντες αὐτοὶ διατειχίσαι. — Ὑπονομήδον] διὰ ὑπονόμων καὶ σωλήνων. — Πρὸς τὴν πόλιν] πρὸς τὴν τῶν Συ- ρακουσίων. — 2. Βία ἐξεκρούσθησαν πάλιν] ἀμφίβολον, πότερον βία ἐξῆλθον ἢ βία ἐξεκρούσθησαν. — 3. Ἡ πᾶσα 40 στρατιὰ] τῶν Ἀθηναίων. — Διεφόρησαν] διεκόμισαν. CI. Καὶ ἥπερ αὐτοῖς βραχύτατον...] καθ' ὃ μέρος 40 βραχύτατον ἐμελλε τὸ διατείχισμα ἔσεσθαι. — 3. Οἱ δ'] οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἦ πηλ. ἦν καὶ στεριώτατον] καθὼς τὸ ἔλος οὐχ ὑδατώδες ἦν, ἀλλὰ πηλώδες καὶ στε- 45 ρεόν. — 6. Τάφρον τινὰ μετ' ὀλίγων] γράφεται, τάφρον τινὰ, καὶ μονωθεὶς μετ' ὀλίγων.

CI. 3. Κατὰ τάχος ἀπήσαν] ἦτοι οἱ Συρακοῦσιοι. CIII. 2. Περιεωρῶντο] ἦγουν κατεφρόνουν. — 4. Κύ- 50 ρωσις] βεδαιώσις τῆς φιλιώσεως. — Ἐκείνον] τὸν Νικίαν.

CIV. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσμένοι] ψευδεῖς μὲν, σύμ- 50 φωνοὶ δέ. — Περιποιῆσαι] σῶσαι. — Τὸν Ἰώνιον]

Ἰώνιον μὲν Ἀττικῶς μέγα γράφε· ἄλλως δὲ μικρὸν οὐχ ἀμυρτήσεως γράφω.

— 2. Πρεσβευσάμενος] πρεσβεὺς ὢν αὐτός. — Κατὰ βορέαν ἐστήκως] ἦγουν κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ βορέου, οὐχ, δὲ κόλπος, ἀλλ' ὁ ἄνεμος. τὸ δὲ ἐστήκως ἦτοι στά-

σιμος ὢν καὶ διηνεκῆς, ὥς καὶ στάσιν ἀνέμου λέγομεν, ἢ κατ' αὐτὸν βορρᾶν. — Προσμίσγει] ἐλλιμενίζει. — Ἐπεσχεύαζεν] ἦγουν ἀνεκαίνιζεν. — 3. Ὑπερεῖδε τὸ 5 πλῆθος] κατεφρόνησε.

CV. 2. Ὅσον σχόντας μόνον] μέχρις οὗ ψαύσωσι μόνον τῆς Λακωνικῆς. — Καὶ τὸ ἐλάχιστον] ἦγουν καὶ 6 ἐπ' ἐλάχιστον. — Ἀποθάντες] ἦγουν οἱ Ἀθηναῖοι. — Εὐπροφάσιστον] εὐάφορμον.

IN LIBRUM VII.

I. Ὁ δὲ Γύλιππος] ἐνταῦθα ἡ τῶν Συρακουσίων ἀρ- 10 χεται νίκη καὶ τῶν Ἀθηναίων ἥττα· ὧν οἱ μὲν εἰς ἔσχα- τον ἀπορίας ἦγον, οἱ Συρακοῦσιοι, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι νικῶντες ἐγένοντο, καὶ ἐλπίδας εἶχον δι' ὀλίγου Συρακουσίων περιγενέσθαι· ἀλλὰ τοῖς μὲν Συρακουσίοις ἐκ τῶν ἀπό- 15 ρων ἐγένετο εὐπορία, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐξ εὐπραξίας ἡ 15 δυσπραξία. ὅθεν οὐ δεῖ* μῆτε ἀπελπίζειν ἐν ἀπορίαις, μῆτε θαρβεῖν ἐν ταῖς εὐτυχίαις, πρὸς ταῦτα ὀρῶντας. — Διακινδυνεύσωσιν εἰσπλεῦσαι] πειραθῶσι διὰ κινδύ- 20 νου εἰσπλεῦσαι. — Αὐτοὺς τε ἐκείνους] τοὺς Ἱμεραίους δηλονότι. — 2. Ἐδοξεν αὐτοῖς] καλὸν ἐράνῃ. — Οὕπω 20 παρουσῶν ...] ἦτοι οὕπω οὖσων ἐν τῷ Ῥηγίῳ, ἢ οὕπω παρουσῶν εἰς τὸ Ῥήγιον. — Ἀς ὁ Νικίας δῆμος, πυν- 25 θανόμενος ...] τὸ δῆμος διὰ τοῦτο πρόκειται, ὅτι ἐν τῇ 25 ἔκτῃ [c. 104] ὀλιγοῦρεν ἐφ' ἣν τὸν Νικίαν τῆς φυλακῆς τοῦ κατὰπλου** Πελοποννήσου. — Φθάσαντες δέ] προλα- 30 βόντες. — Ἐν ἡμέρᾳ] ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ λιμένι τῆς ἡμέ- 30 ρας. — Ἐς τι χωρίον] ὠρισμένον δηλονότι.

II. Αὐτοὺς] τοὺς Συρακουσίους. — 2. Ἐγγύς] τῶν 30 Συρακουσίων δηλονότι. — Ἡσθάνοντο] ἀντὶ τοῦ ἤκουον. — 4. Κατὰ βραχὺ τι] βαρυτόνως τινὲς ἀναγινώσκουσιν, 30 ἵνα μὴ τὸ ὀλίγον, ἀλλὰ τὸ* πηλῶδες ἀκούηται. — Τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου] κατὰ δὲ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ τείχους τῶν Συρακουσίων. κύκλον γὰρ τὸ τῶν Συρακουσίων 35 τείχος νῦν λέγει. — Παραβεβλημένοι] ἦγουν παρεβρίμ- 35 μένοι πρὸς οἰκοδομίαν. — Τῷ πλέονι ἦδη ἦσαν] ἦτοι 35 τῷ πλέονι μέρει τοῦ κύκλου.

III. Ὁ δέ] ὁ Γύλιππος. — Θέμενος] ἀποθέμενος. — 6. Τῷ λιμένι] τῷ μεγάλῳ.

IV. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχισον οἱ Συρακοῦσιοι] ἐν τῇ 40 ἔκτῃ [c. 99] δεδηλωται ἡμῖν, τίνα τρόπον ὑπετείχισον οἱ 40 Συρακοῦσιοι, περιτείχοντων τῶν Ἀθηναίων. — 2. Ἀναβεβήκεσαν] ἀναγεωρῆκεσαν. — 3. Ἐξῶ] τοῦ 45 τείχους. — Δι' ἐλάσσονος] διαστήματος. — 4. Πρὸς τῷ 45 λιμένι ...] λιμένα μὲν τῶν Συρακουσίων τὸν μέγαν λέ- 45 γει· τετειχισθέντος δὲ τοῦ Πλημμυρίου, τὴν ἐφόρμησιν 45 αὐτόθεν δι' ὀλίγου χωρίου ἔσεσθαι. — Ἐκ μυχοῦ] ἐντο- 50 σθεν. — Ἐπαγωγὰς] ἐπαγωγός, ἐφελκυστικός· ἐπαγωγῇ, συμφορὰ, αἰχμηλωσία, ζημία, ἦτοι τὸ ὅπως οὖν ἐπα- 50 γόμενον κακόν· ἐπαγωγὰ τὰ ἀπατηλά. — Ἦν τι ναυ- 50 τικῇ κινῶνται] ἐάν τι κατὰ θάλασσαν παρακινῶσιν οἱ 50 Συρακοῦσιοι. — Ἀνεπιστότερα ὄντα] τοῦ δύνασθαι 50 δηλονότι νικῆσαι. — 6. Τῶν πλεωρημάτων] ἦγουν τῶν

νηών. — Φρυγανισμόν] ξυλισμόν. — 7. Προςβολήν] εἰσοδόν. — Ναυλοχεῖν] ἐπιβουλεύειν.

V. 2. Τῆς ἐφόδου] ἐπιθέσεως τῆς πολεμικῆς. § Ἐφοδος, ἐπιδρομή, ἐπιβουλὴ ἢ μηχανή. — 4. Ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλ. ἔχοντας] ἀμφίβολον, πότερον οὐκ ἔλαττον νῦν παρασκευάσασθαι ἢ περ ἐν τῇ προτέρᾳ μάχῃ, ἢ οὐκ ἔλαττον τῶν Ἀθηναίων παρασκευάσασθαι· δ καὶ μᾶλλον. — Τῇ δὲ γνώμῃ] τῷ σκοπῷ. — Καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων] ἡγουν χυδαίων.

VI. Καὶ εἰ ἐκεῖνοι] οἱ περὶ τὸν Γύλιππον. — Σφίσι] τοῖς Ἀθηναίοις. — Παροικοδομούμενον] ἡγουν πλησίον. — Ἦδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ ...] τὸ τεῖχος τὸ ὑπὸ τῶν Συρακουσίων ὑποτετιχζόμενον ἐπὶ κωλύσει τοῦ τῶν Ἀθηναίων τεχνίσματος ἡδὴ ἐγγὺς ἦν παρεληλυθέναι καὶ ὑπερβεδηκέναι τὸ τέλος τοῦ τῶν Ἀθηναίων διατεχνίσματος. — Καὶ εἰ προέλθοι ...] τοῦ τῶν Συρακουσίων υποτεχνίσματος μὴ παραλλάξαντος τῇ οἰκοδομήσει, οὐδὲν ἔτι ὄφελος ἦν τοῦ τῶν Ἀθηναίων διατεχνίσματος. οἱ γὰρ Συρακοῦσιοι ἐν ἀσφαλεῖ ἐμελλον ἔσεσθαι μετὰ ταῦτα, εἴτε μάχοντο καὶ νικῶνεν τοὺς Ἀθηναίους, εἴτε καὶ ἡσυχάζοιεν ἐπὶ τῶν αὐτῶν. — 3. Ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν] ἡγουν τοὺς ἱππεῖς τῶν Συρακουσίων. — Κατηράχθη] μετὰ ἀραγμοῦ καὶ σφοδρότητος ἐνέπεσεν. — Αὐτοὶ κωλύεσθαι] αὐτοὶ οἱ Συρακοῦσιοι ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων, ἐκείνους δὲ, τοὺς Ἀθηναίους.

VII. 4. Ναυτικὸν ἐπλήρουν] ἡγουν ναῦς ἐπλήρουν ναυτῶν. — Ἀνεπειρώτων] ἐμελέτων. — Καὶ ἐς τὰλλα] τὰ κατὰ τὴν χέρσον.

VIII. Καὶ τὴν σφετ. ἀπορ.] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπιδιδούσαν. — 2. Γνώμῃ] τῆς αὐτοῦ Νικίου. — Ἐν τῷ ἀγγέλῳ] ἐν τῇ ἀγγελίᾳ. — 3. Καὶ οἱ μὲν ὄχοντο φέροντες ...] τὸ ἐξῆς, καὶ οἱ μὲν, οὐς ἀπέστειλεν, ὄχοντο φέροντες τὰ γράμματα. — Ὁ δὲ ...] ἡ διάνοια· ἐπιμέλειαν εἶχε τοῦ φυλάττεσθαι μᾶλλον ἢ τοῦ κινδυνεύεσθαι ἐκουσίως.

X. Ὁ δὲ γραμματεὺς] οὐ κυρίως γραμματεὰς λέγει τὸν τὴν ἀρχὴν ἔχοντα, ἀλλ' ὑπηρετὴν τὸν εἰωθότα ἐν τῷ κοινῷ τὰ τοῦ δήμου γράμματα ἀναγιγνώσκειν. τοῦτο δὲ οὐκ ἐντιμον ἦν.

XI. Οὐχ ἦττον] ἢ πρότερον δηλονότι. — 2. Ἐφ' οὔς] καθ' ὧν. — Ἐστὶν ὧν] ἡγουν καὶ ἀπὸ τινῶν. — Βιασθέντες ἀνεχ.] σεμνῶς πάντοτε τὸ «βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν» ἐπικρύπτει τοὺς ἀναιρεθέντας, ἵνα ἡ αἰτούμενη ἀποσταλῇ βοήθεια. — 3. Τοῦ περιτεχνισμού] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Ἀπαναλωκυίας ... ὅπλιτ.] τῶν γὰρ ὅπλιτῶν τινὲς πρὸς τὸ φυλάττειν ἦσαν τὰ τεῖχη. — Τὸ παρατεχνίσμα τοῦτο] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — 4. Πολιορκεῖν δοκοῦντας ... τοῦτο πάσχειν] τὸ πολιορκεῖσθαι μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν, δηλωτικὸν καὶ τῆς ἡττης, καὶ παρορητικὸν τοῦ πεμφθῆναι βοήθειαν, δι' ἧς σωθήσονται· τὸ δὲ ἀποστεῖλαι πρὸς Πελοπόννησον ἔνεκεν στρατιᾶς τοὺς ἐναντίους, καὶ τὸ τὸν Γύλιππον τὰς πόλεις ἀναπειθεῖν αὐτοῖς συμπολεμεῖν, τοῦ καὶ αὐτοὺς κλείσθην στρατιάν, πεζὴν τε καὶ ναυτικὴν, τὴν

ταχίστην ἐξαποστεῖλαι. — Κατὰ γῆν τοῦτο πάσχειν] ἐν τῷ κατὰ γῆν μέρει ἡττᾶσθαι· ἐπεὶ ἐν γε τῷ κατὰ θάλατταν ἐπεκράτουσαν οἱ Ἀθηναῖοι. — Ἐπὶ πολὺ διάστημα δηλονότι.

XII. Ἐπ' ἄλλην στρατιάν] ἡγουν δι' ἄλλην. — 3. Ὅπερ κἀκεῖνοι] γράφεται, ἡπερ καὶ ἐκεῖνοι. — Τῶν πληρωμάτων] τῶν ναυτῶν. — Διάδροχοι] σεσηπυῖαι. Ὅμηρος [II. B, 135].

Καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν, καὶ σπάρτα λείνεται.

— Θαλασσεύουσαι] ἡγουν ἐν θαλάττῃ οὔσαι. — 4. Διαφύξαι] διακαθῆραι. — Διὰ τὸ ἀντιπάλους ...] γράφεται, διὰ τὸ ἀντιπάλους καὶ τῷ πλήθει καὶ ὅτι πλείους. — 5. Ἐπ' ἐκεῖνοις] ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἶσι.

XIII. 2. Καὶ ἀρπαγὴν μακράν] καὶ διὰ τὸ ἐπὶ πολλοῦ διαστήματος ἐφ' ἀρπαγὴν ἐξέναι. — Αὐτοματοῦσιν] ἐκουσίως ἀποευνόουσιν. — Κατὰ τὰς πόλεις] τῶν Σικελῶν δηλονότι. — Πολλὰ δ' ἢ Σικελίᾳ] ἡγουν εὐρύχωρος. — Ὑκαρικᾷ] ἀπὸ Ὑκαίων πόλεως Σικελῶν, ὧν μέμνηται ἐν τῇ ἑκτῇ [c. 82]. — Τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφήρηνται] ἦτοι ἐλυμήναντο τὸ ἀκριβὲς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως.

XIV. Ὅτι βραχεῖα ἀκμὴ πληρώματος] ἀντὶ τοῦ οὐ πολλῷ χρόνῳ ἀκμάζει ἡ ναυτικὴ δύναμις. — Τούτων δὲ πάντων ἀπορώτατον ...] μείζονα πάντων τῶν εἰρημένων ἀπορίαν ἔχει τὸ μὴ δύνασθαι ἐμὲ κωλύειν τὰ ἀμαρτήματα. — 2. Χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι] ἀντὶ τοῦ ἀρχθῆναι παθητικοῦ ἐνεργητικὸν εἰληπταὶ τὸ ἄρξει. — Ἐπιπληρωσόμεθα τ. ν.] τὰ πληρώματα ἀναπληρώσομεν. — 3. Διαπολεμήσεται αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ κατεργασθῆσθαι αὐτοῖς, διαπολεμήσεται ὁ πόλεμος. — Ἀσφαλέστερον ἡγησάμην] συμφέρον κατὰ τὴν βούλησιν.

XV. Ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν] ἀντὶ τοῦ ὧν ἔνεκεν ἤλθομεν. — Ἀπασα ξυνίσταται] ἡγουν συνάγεται, εἰς ὁμόνοιαν ἔρχεται. — Μηδὲ τοῖς παροῦσιν αὐταρκ.] μηδὲ πρὸς τοὺς ἐνθάδε πολεμίους ἀντέχειν δυναμένων. — 2. Ἀξίῳ δ' ὑμῶν συγγνώμης τυγχάνειν] ἀντὶ τοῦ αξιοῦς εἶναι συγγνώμης ἐπιτυχεῖν. — Τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς] ἀκόλουθον ἦν τῷ προκειμένῳ, τῷ «δι' ὀλίγου ποριούμενων», «τὸ τὰ μὲν λησομένων ὑμᾶς, τὰ δὲ φησομένων. — Φθῆσονται] ἡγουν μέλλουσι προλαβεῖν.

XVI. Οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς] ἡγουν ἐξέβαλον. — Τῶν αὐτοῦ] τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἡγουν ἀπὸ τοῦ Νικίου.

XVII. Αὐτόθεν] ἀπὸ τῶν συμμαχῶν. — 2. Ἐπέρβοντο] διηγέρθησαν. — 4. Καὶ τὰς δολκάδας αὐτῶν ...] ὅπως τὰς δολκάδας τῶν Κορινθίων μὴ κωλύοιεν πλεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁρμώμενοι ἐκ Ναυπάκτου. — Ἦσσαν] ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὄλωσ. — Πρὸς τὴν... φυλ. ποιούμε.] Ἀθηναῖοι δηλονότι τρέποντες τὴν φυλακὴν πρὸς τὴν ἀντίσφι αὐτῶν τῶν «Κορινθίων».

XVIII. Προεδέδοκτο] προεκεκέρωτο. — Ἐναγόντων] ἐμβιβαζόντων καὶ κινούντων εἰς τοῦτο. — Ἐρδο-

λῆς γενομένης] τῶν Λακεδαιμονίων ἐς τὴν Ἀττικὴν.
— Διακωλυθῆ] ἡ βοήθεια δηλονότι. — 2. Εὐκαθαίρε-
τωτέρους] εὐχειροτέρους. — Ἐν σπονδαῖς] ἀντὶ τοῦ οὐ-
σῶν σπονδῶν. — Καὶ εἰρημένον] ἤγουν τεταγμένου
καὶ κεκυρωμένου ὄντος. — Προκαλουμένον] κινούντων.
— Διὰ τοῦτο] διὰ τὸ παρασπονδῆσαι. — 4. Ἐτοίμα-
ζον]

Ἐς τὴν μάχην τε καὶ ἐτοίμαζον γράφειν
τῆς Ἀττικῆς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' Ἰωνίδος.

10 — Θουκυδίδης]

Πᾶς τὸν Διὸς Κόρινθον ἐνταυθὶ βλέπε.

XIX. 2. Ἐπιφανές] ἀντὶ τοῦ καταφανές. — 5. Ἀν-
θώρμου] ἀντηυλίσαν.

XX. Ὡ εἶρητο] ὥριστο. — 2. Ἐκ καταλόγου] ἐκ
15 τῶν αὐτοχρόνων. — Ξυμπορίσαντες] λαβόντες. —
Αὐτῶ] τῇ Δημοσθένει. — 3. Παραλαβεῖν] ἀπὸ κοινοῦ
τὸ περιέμενε.

XXI. 2. Ἀπ' αὐτοῦ] τοῦ ναυμαχεῖν. — 3. Μὴ ἀθυ-
μεῖν ἐπιχειρήσειν] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὀκνεῖν ἐπιχειρῆσαι τοῖς
20 Ἀθηναίοις κατὰ θάλασσαν. ἢ ὑπὲρ τοῦ μὴ δεδιέναι. —
ὑπὸ Μήδων] τῶν μετὰ Ξέρξου. — Καὶ πρὸς ἄνδρας
τολμηροὺς ...] ἤγουν καὶ τοῖς οὕτω τολμηροῖς, ὡς Ἀθη-
ναῖοι εἰσι, τοὺς ἀντιτολμῶντας φοβερωτάτους φανί-
σεσθαι. — Ὡ γὰρ ἐκείνοι ...] ὧ γὰρ ἐκείνοι, φησι,
25 φοβοῦσι τοὺς πέλας, τούτεστι διὰ θράσους καὶ οὐχὶ διὰ
δυνάμεως ὑπεροχῆν, τούτῳ ἂν καὶ ὑπὸ Συρακουσίων
ἐκφοβήσεσθαι τοὺς Ἀθηναίους. — Ὑποσχεῖν] ὑπολα-
βεῖν, ἀπαίτηθῆναι, ἢ ὑποβάλλειν. — 4. Εὖ εἰδέναι
ἔφη ...] εἰδέναι φησὶν ὅτι Συρακούσιοι, τολμήσαντες
30 ἀντιστῆναι πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, μᾶλλον
αὐτοὺς τῷ ἀπροσδοκῆται καταπλήξαντες βλάβουσιν ἤπερ
ἐκείνους οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς ἰδίας ἐμπειρίας εἰς τὴν πεῖ-
ραν τοῦ ναυτικοῦ.

XXII. Ἐκ τοῦ ἐλάσσονος] λιμένος δηλονότι. —
35 Πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι] ταῖς ἰδίαις ταῖς ἐντὸς τοῦ
μεγάλου λιμένος συμμῖξαι. — 2. Ἀντιπληρώσαντες]
εἰς ἀντιπαράταξιν τῶν Συρακουσίων. — Οἱ μὲν] οἱ
Συρακούσιοι.

XXIII. Ἐν τούτῳ δέ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Ἐν
40 τῷ Πλημμυρίῳ] ἤγουν ἐν τῷ φρουρίῳ τῷ ἐν τῷ Πλημ-
μυρίῳ. — Τὴν γνώμην προσεχόντων] τὸν νοῦν. § τὴν
ναυμαχίαν θεωρούντων. — Πρῶτον] ἤγουν κατὰ τὴν
πρώτην εἰσβολήν. — 2. Ἐς τὸ στρατόπεδον] τὸ ἐαυτῶν
δηλονότι. — Ἐπεδιώκοντο] οἱ ἐκ τοῦ πρώτου τείχους
45 ἀλόντος διαφυγόντες δηλονότι. — Νικώμενοι] τῇ ναυ-
μαχίᾳ. — Οἱ ἐξ αὐτῶν] οἱ ἐκ τῶν τειχῶν τῶν Ἀθη-
ναίων τῶν ἐπὶ τῷ Πλημμυρίῳ. — 3. Βιασάμεναι] νι-
κήσασαι. — Καὶ παραχθείσαι] ἤγουν ἀπὸ παραχῆς
περιπίπτουσαι ἀλλήλαις. — Ταύτας τε γὰρ ἔτρεψάν]
50 οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι.

XXIV. Οὕτως ἐπεπράγεσαν] οὕτως ἐδυστύχησαν.
— 3. Αἱ ἐχομιδαί] αἱ εἰσάγωγαί τῶν ἐπιτηδείων.

XXV. Τὸν ἐκεῖ πολέμον] τὸν ἐν Πελοποννήσῳ. —

Ἐποτρύνουσι] ἐπισπεύσωσι. — Γέμοντα χρημάτων]
καὶ ἐπὶ τῶν τυχόντων πραγμάτων τὰ χρήματα λαμ-
βάνεται, καὶ οὐχ, ὥσπερ νῦν ἀδοκίμως, ἐπὶ χρυσοῦ
καὶ πολυτίμων εἰδῶν. — 2. Καυλωνιάτιδι] γῇ. — Ἐτοι-
μα ἦν] πρὸς τὸ ναυπηγεῖν δηλονότι. — 4. Φυλάξαντες
5 δ' αὐτοὺς] τηρήσαντες καιρὸν εἰς τὸ ἐπιθέσθαι αὐτοῖς.
— 5. Προσαγαγόντες] τοῖς σταυρώμασι δηλονότι. —
Ναῦν μυριοφόρον] μεγάλην, δυναμένην δέξασθαι μυρίον
φόρτον. — 6. Καὶ παραφράγματα] ἤγουν παραπετά-
σματα. — Ὡνεον ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς] * ὅνος 10
μηχανή ἐστὶ περιαγωγῆς, ἥ οἱ χρώμενοι ὀνεύειν λέ-
γονται. Ἄλλως. * ὅνος ἐστὶ μηχανὴ ἐπ' ἄκρων τῶν
ἀκατίων πηγυμένη, ἀφ' ἧς περιβάλλοντες βρόχοις
τοὺς σταυροὺς ῥαδίως ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνέσπων· ἐστὶ γὰρ
ἡ μηχανὴ ἐπὶ τοσούτων βιαιοτάτῃ, ὥστε καὶ σαγήνην 15
βαρεῖαν ὑπὸ δύο ἀνδρῶν ἀπόνως ἔλκεσθαι. καλοῦσι δὲ
τὴν μηχανὴν οἱ τοὺς χαμαιλιχόντας ἔλκοντες ἀλιεῖς
ἡλακάνην. ἐβρωμενέστερον δὲ πρὸς τὴν ἀνέλκυσιν κα-
θίσταται, ὅταν καὶ δίκρουν ξύλον πρὸ αὐτῆς τεθεῖη· ἐπ'
εὐθείας γὰρ ἡ ἀντίσπασις τῶν ἀνελκομένων γίνεται. — 20
7. Ἡ κρύφιος] σταυρώσις δηλονότι. — Ἐρμα] φαράγ-
γην. — Τούτους] τοὺς κρυφίους σταυροὺς. — Ἐσταύ-
ρωσαν] τοὺς σταυροὺς κατέπηξαν. — 8. Ὅτι ἐν ἐλπί-
σιν εἰσι] τοῦ κρείττονος ἔσεσθαι. — Ξυμβοθεῖν] βοή-
θειαν πέμπειν. — Ἰπροδοκίμων ὄντων] θαρρόντων 25
ἄλλῃ στρατιᾷ, ἐλευσομένη δηλονότι. — Τὸ παρὸν
στράτευμα] τὸ τῶν Ἀθηναίων φησὶ στρατόπεδον.

XXVI. Ξυνέλεγε] συνηθροίσθη. — Ἄρας] τὰ ἱστία
δηλονότι. — Ξυμμίγει] ἐνούται. — Παραλαβόντες]
ἀντὶ τοῦ ἀναλαβόντες. * ἥ τὸ χ. § δ μὲν ὀπλίτης ὡς 30
μὴ ἐρέσων παραλαμβάνεται, ὁ δὲ ναύτης ὡς κοινω-
νός τῆς εἰρεσίας λαμβάνεται. — 2. Τῆς λιμηρᾶς]
ἤγουν τῆς καταξήρου, τῆς ἐνδεοῦς. — Αὐτόσε αὐτομο-
λῶσιν] ἤγουν εἰς τὸ ἰσθμῶδες χωρίον φεύγωσιν. —
3. Ξυγκατ.] συμπεριέγραψε τὸ μέγεθος, καὶ μικρὰν ἀνά- 35
τασιν ἐκ τῆς οἰκοδομίας προσδέδωκεν. — Ἐξετείχισεν]
εἰς τέλος ἤγαγε.

XXVII. Τοῦ Διαχοῦ γενους] γράφεται τῶν Δαχι-
κοῦ. Διοι Θρακῶν γένος, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ
λέγει [c. 98]. — Οὐδ' εἰδει] χρεια ἦν, ὠρισμένον ἦν. — 40
2. Ὡς ὕστερον ἦκον] μετὰ τὸ ἀποπλεῦσαι δηλονότι τὸν
Δημοσθένην. — Πολυτελὲς ἐραίνετο] πολυδάπανον,
δαπανηρὸν, πολλὰ τελοῦν· ἐξ οὗ καὶ πολυτελὲς δεῖπνον.
— 3. ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς] τῶν Λακεδαιμονίων
δηλονότι. — Ὑστερον δέ] μετὰ τὸ τευχισθῆναι. — 4. 45
Τῆς γῆς] τῆς Ἀττικῆς. — Ξυνεχῶς ἐπικαθημένων]
ἀδιαστάτως ἐπικαθημένων τῶν Λακεδαιμονίων. —
Τῆς ἰσῆς φρουρᾶς] τῆς τεταγμένης δηλονότι φησὶν.
— Ἐκ παρέργου] ἀντὶ τοῦ ἀμελῶς, ματαίως. — 5.
Τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάσης] τῆς καρπίμου. — Πρό- 50
βατὰ τε πάντα] τὰ τῶν Ἀθηναίων. — Ὑποζύγια]
βόες. — Καταδρομάς ποιούμενων] τῶν Ἀθηναίων δη-
λονότι ἱππέων. — Ἀποκόρτω] καταξήρω, ξηρῶ.

XXVIII. Πολυτελὲς] πολυδάπανος. — Ἐπακτῶν]

εισαγωγίμων ἐξ ἀλλοδαπῆς. — Ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι]

Κάγῳ σε θρηγῶ καὶ κατοικτείρω, πόλις·
καὶ γὰρ πατρίς πέφυκας τῆς ἐμῆς φύλης.

— 2. Τὴν δὲ νύκτα καὶ ζύμπαντες] οὐ κατὰ διαδοχὴν,
5 ὥςπερ ἡμέρας, ἀλλὰ πάντες. — 3. Δύο πολέμους]
τόν τε Πελοποννησιακὸν καὶ τὸν Σικελικόν. — Τῷ
αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν] ἠπίστησεν ἄν τις ἀκούσας,
ἀπὸ κοινοῦ. — Οὐδὲν ἐλάσσονα] γράφεται οὐδὲν
ἐλάσσω. τὸ ἐξῆς, πόλιν Συρακούσας αὐτὴν κατὰ αὐτὴν
10 οὐδενὸς ἐλάσσονα τῶν Ἀθηναίων. — Τὸν παράλογον]
τὸ παράδοξον. παρὰ λόγον καὶ παρ' ἐλπίδα τῶν Ἑλ-
λῆνων ἦ τε δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων ἀντείχε καὶ ἡ τόλ-
μα. — Μετὰ τὴν πρώτην ἐξβολὴν] ἥ εἰσέβαλεν ὁ
Ἀρχίδαμος εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀρτί πρώτως κινήθεις
15 τοῦ πολέμου. τὴν αἰοῖαν διὰ τούτων τῶν ἀνακινήσαν-
των τὸν πόλεμον αἰτιᾶται, καὶ ὥςπερ ἐποδύρεται τὴν
πατρίδα. — Τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος] ἀντὶ τοῦ ὑπὸ
Πελοποννησίων ἐπαγομένου. — 4. Προσπιπτόντων]
συμβαίνοντων. — Ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασι]
20 ἀντὶ τοῦ ἐπέλιπεν αὐτοὺς χρήματα· ἦγον ἐνδεεῖς χρη-
μάτων ἐγίνοντο. — Τὴν εἰκοστὴν] εἰκοστὸν μέρος
πάντων τῶν ἑαυτοῖς προσόντων. — Ὑπό] κατὰ.

XXIX. Τοὺς οὖν Θρᾶκας] τοὺς κατὰ τὸν ἀπόπλου
τοῦ Δημοσθένους ἐλθόντας. — Τοὺς τῷ Δημοσθένει
25 ὑστερήσαντας] ἀντὶ τοῦ ὑστερον τοῦ Δημοσθένους
ἐλθόντας, καὶ μὴ φθάσαντας τὸν Δημοσθένην. —
Ὑστερήσαντας]

Καθυστερεῖν Ἀττικὸς σύμπαρ γράει.

— Ἀπ' αὐτῶν] ἀντὶ τοῦ δι' αὐτῶν. — 2. Ἀπεβίβασεν]
30 ἦγον ἀποβῆναι ἐποίησεν. — 3. Μάλιστα] ἀντὶ τοῦ κατὰ
ἀκρίβειαν. — Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ...] τὸ κατὰ Μυκαλησ-
σὸν γερονὸς πάθος ὑπὸ τῶν Θρακῶν. — Τῇ πόλει
προέκειτο] πλησιάζας ἐπέκειτο. — Καὶ αἰρεῖ] πορθεῖ.
— Ἐπιπεσὼν] ἐπιθέμενος. — Καὶ ἀπροσδοκίτοις] τὸ
35 ἐξῆς, καὶ ἀπροσδοκίτοις, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς ὄντος.
— 4. Καὶ πυλῶν ἄμα] τινῶν. — Ἐπόρθουν] ἔκαιον.
— Ὅμοια τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ] ἦγον
ὁμοίως ἔχει τοῖς βαρβαρικοτάτοις. — Ἐν ᾧ ἂν θρασῇ]
ἦτοι ἐν ᾧ ἂν πράγματι, ἢ ἐν ᾧ ἀντὶ τοῦ ἐξ οὗ. — 5.
40 Αὐτόθι] ἐν τῇ πόλει.

XXX. Ὄρμει] ἦγον ἐν ὄρμῳ καὶ λιμένι ἦσαν. —
2. Τοὺς πλείστους] ἀμφίβολον, πότερον οἱ πολλοὶ νεῖν
οὐκ ἠπίσταντο, ἢ οἱ πολλοὶ ἀνθρώθησαν. — Νεῖν]
κολυμβῆν. — Ὡς ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὀρμίσαντων]
45 γράφεται, ὥς ἑώρων τὴν φυγὴν, ἀνορμίσαντων. — Τοῦ
ζεύγματος] τῆς γεφύρας. § γρ. τοξεύματος. § ἀπὸ τοῦ
εἰγιαλοῦ ἐφ' ὀρμίσαι τὰ πλοῖα — Οὐκ ἀτόπως] οὐκ
ἐκόσμως. — Ἐπιχωρῶ] ἰδίᾳ, συνήθει. — Φυλα-
κὴν] ἀμυναν. — 3. Μέρος τι ἀπαναλώθη] ἦτοι παῖδες
50 μὲν πολλοὶ, τῶν ἀνδρῶν δὲ μέρος τι· ἡ τὸ μέρος τι ἀντὶ
τοῦ τὸ μέρος. — 4. Πάθει χρησαμένων ...] ἄξιον, φη-
σιν, ὁλοφύρμου τὸ κατὰ τοὺς Μυκαλησίους ἐγένετο,

οὐδενὸς ἄλλου πάθους ἦττον τῶν κατὰ τὸν πόλεμον
γενομένων. — Χρησαμένων] τῶν Μυκαλησίων δηλον-
ότι. — Ὡς ἐπὶ μεγέθει] ἦτοι πόλεως, ἢ, ὥς ἐπὶ με-
γέθει πάθους.

XXXI. 2. Αὐτοὶ] ἦγον * οἱ Ἀκαρνανες. — 3. Περί
ταῦτα] ἦγον περὶ τὸ συλλέγειν δύνανται. — Τὰ χρή-
ματα ἄγων τῇ στρατιᾷ] ἦγον τὰ πρὸς τροφὴν χρήματα
καὶ τὰ λοιπὰ τὰ συντείνοντα αὐτοῖς. — Τὰ τε ἄλλα]
80 ὅσα εἶδε δηλονότι. — 4. Ἀνθορμούσαι] ἐναντία οὔσαι
ἐπὶ τοῦ ὄρμου. — Πέμπειν] εἰς Ναύπακτον. — Αὐ-
τούς] ἦγον τοὺς Κερκυραίους. — 5. Ἀποτραπόμενος]
τὸ μὲν ἀποτραπόμενος καθ' ὑπερβατὸν τῷ δὲ μὲν Εὐ-
ρυμέδων, ἐς τὴν Κέρκυραν ἀποτραπόμενος τὸ δὲ ὥςπερ
καὶ ἡρέθη καὶ αὐτὸ καθ' ὑπερβατὸν τῷ ξυνῆρχε γὰρ
ἤδη Δημοσθένης.

XXXII. Ξουτραφέντες] σμναχθέντες.

XXXIII. Περί τὰς αὐτάς] ἦγον κατὰ τὰς αὐτάς.
— Αὐτοῖς] τοῖς Συρακουσίοις. — Ναυτικὸν τε ἐς
πέντε ναῦς] ἦγον λαὸν πέντε νεῶν. — 2. Σχεδὸν γάρ τι
...] ὅτι πᾶσα ἡ Σικελία, πλην τῶν Ἀκραγαντίνων, τοῖς 20
Ἀθηναίοις ἐπέθετο. — 3. Ἐπιχειρεῖν] μάχεσθαι. —
Τὸν Ἴονιον] ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἰο-
νίου, ἐφ' οὗ οἱ Ἰάπυγες οἰκοῦσι. — 4. Αὐτόθεν] ἦγον
ἐκ τῆς Ἰαπυγίας. — Κατὰ τὸ ξυμμαχικόν] συμφώ-
νημα δηλονότι. ἦγον καθὼς ἀποτείνει ἡ συμμαχία, 25

XXXIV. Καὶ προσπληρώσαντες] ἀντὶ τοῦ καὶ
προσέτι ἄλλας πληρώσαντες. — 2. Ἀνεχούσαις] ὑψη-
λαῖς, ἀνεχούσαις ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ ἀέρος. — 4. Καιρός]
πολέμου δηλονότι. — Χρόνον ἀντείχον πολὺν ἀλλήλοισ]
ἦγον κατὰ χρόνον τινὰ ἰσοπαλεῖς ἦσαν ἐναντιούμενοι, 30
καὶ χεῖρας ἀλλήλοισ ἀνταίρωντες. — 5. Ἀπλοὶ ἐγί-
νοντο] ἀχρεῖοι πρὸς πλεῦσιν. ἀχρηστοὶ ἐποιήθησαν ὑπὸ
τῶν πολεμίων. — Ἐμβολλόμεναι] ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τῶν
πολεμίων νεῶν τυπτόμεναι. — Ἀναβραγεῖσαι] ἀντὶ
τοῦ τρωθεῖσαι· ἐτρώθησαν δὲ ὑπὸ τῶν ἐπωτιδίων. — 35
Τὰς παρεξαιρεσίας] παρεξαιρεσία ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν
πρῶραν ποδὶ τῶν κωπῶν ὥς ἂν εἴποι τις τὸ πάρεξ τῆς
εἰρεσίας. — Τὰς ἐπωτιδας] ἐπωτίδες εἰσι τὰ ἐκατέρωθεν
πρώρης ἐξέχοντα ξύλα. — 6. Ἀντίπαλα μὲν] ἰσοστά-
σια. — Διὰ τὴν τῶν Κορινθίων ...] διὰ τὸ μὴ ἐπανά- 40
γεσθαι αὐτοῖς τοὺς Κορινθίους. — Οὐκέτι ἐπαναγω-
γὴν] ἦγον δευτέραν ἀνάπλευσιν. — 7. Νικᾶν] ἐνό-
μιζον.

XXXV. Ἐξετάσαντες] ἀκριβῶς ἀριθμήσαντες. —
2. Εἶναι] ἐξείναι.

XXXVI. 2. Τὶ πλέον ἐνεῖδον σχήσοντας] ὥς εἶδον
πλέον τι σχήσοντας, τούτεστι πλεονεκτήσοντας. ἦτοι
νικήσοντας. — Σχήσοντας] σχήσει, καθέξει. σχήσουσι,
κωλύσουσι σχήσεσθαι, κατασχεθήσεσθαι· σχήσεται,
ἐπισχεθήσεται. — Τὰς ἐπωτιδας] τὰ [ἐφ'] ἐκατέρωθεν
55 τῆς νῆος πρὸς τῇ πρύμνῃ ἐξέχοντα. ἀντερείσματα καθ'
ἐκάστην ἐπωτίδα δύο, ἀπὸ τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς μέρους,
τοῦ τε πρὸς τὸ τεῖχος τῆς νῆος καὶ τοῦ πρὸς τὸ πέλ-
γος. τὸ μὲν οὖν κάτω μέρος τῶν ἀντερείσμάτων ἐστὶ γ-

σαν ἐπὶ τοῦ τεύχους τῆς νῆος, τὸ δὲ ἄνω ἐγόμφωσαν
εἰς τὰς ἐπωτίδας. — Πρώρραθεν ναὺς ἐπέσκη.] γράφε-
ται ἐπισκευασάμενοι. ἔχουν τὰ κατὰ τὰς πρώρας ἐπι-
σκευασάντες. — 3. Πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς] πρὸς
5 τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐκ ἔλασσον σχήσιν. — Λε-
πτὰ] ἔχουν ἀσθενῆ. — Διὰ τὸ μὴ ἀντιπρώροις μᾶλλον
αὐτοὺς ...] οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ναυμαχίαις οὐκ ἀντί-
πρωροι ὁρμαῖς ἐνέβαλλον ταῖς ἐναντίας ναυσὶ, ἀλλὰ
κατὰ τὰ πλάγια ἐκπεριπλέοντες. — Ἐν πολλῷ] δια-
10 στήματι δηλονότι. — Πρὸς ἑαυτῶν] λυσιστελῆ αὐτοῖς δή.
— Πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι] ἐνόμισαν ἀπὸ κοινοῦ. —
Ἐμβόλους] ἐμβολον χάλκωμα ὡραῖον, περιτιθέμενον
κατὰ πῶραν ταῖς ναυσὶν. — 4. Σφῶν] τῶν Συρα-
κουσίων. — Αὐτοί] οἱ Συρακούσιοι. — Οὐ δώσειν
15 διεκπλεῖν] οὐ παρέξειν αὐταῖς δηλονότι διέκπλουν.
ἔρμηνεῖα τοῦ διεκπλεῖν καὶ περιπλεῖν τὸ μὲν γὰρ
περιπλεῖν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ καθίστασθαι, ὅσον χορευού-
της, καὶ ἀναστροφόμενης, ἐφ' ὅπερ βούλεται, τῆς
νεῶς (καὶ ἡ περὶ πρόθεσις τοῦτο δηλοῖ, τὸ κύκλω πε-
20 ριθεῖν) τὸ δὲ διεκπλεῖν τὸ, τεμόντα τὴν τάξιν τῶν
ἐναντίων, εἰς τοῦπίσω γενέσθαι. — Τὸ δὲ τὴν στενο-
χωρίαν κυλώσειν ...] ὑπὸ τῆς στενοχωρίας κυλωθήσε-
σθαι τοὺς Ἀθηναίους τοῦ περιπλεῖν. περιττὴ δὲ
πρὸς τὸ μὴ περιπλεῖν ἡ μία ἀπόφασις. — 5. Ἀνά-
25 κρουσιν] ἀνάκρουσις ἐν ναυμαχίαις ἐλέγτο ἐπὶ τοῦ
πρῶμναν κρούειν. — 6. Αὐτοῖς] τοὺς Ἀθηναίους. —
Ἦν πρὶν βιάζωνται] ἀντὶ τοῦ ἡνίκα ἡττώνται. — Βιά-
ζονται] τοὺς Συρακούσιους. — Οὐκ οὔσης αὐτοῖς ...]
προεῖπεν ὅτι ὀλίγους μέρους ἐν τῇ λιμένι ἐκράτουν οἱ
30 Ἀθηναῖοι, οὐς ἐς τὴν εὐρυχωρίαν οὐ δυνήσεσθαι περι-
πλεῦσαι, τῶν Συρακουσίων κρατούντων.

XXXVII. Ἐπεγείρου] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι
σὺν τῷ πεζῷ. — 2. Τὸν ἐκ τῆς πόλεως] τῶν Συρακου-
σίων. — Γυμνῆται] οἱ ψιλοί. — 3. Οἱ δέ] οἱ Ἀθη-
35 ναῖοι. — Ἀντανῆγον] δευτέρα ναυμαχία Ἀθηναίων
καὶ Συρακουσίων.

XXXVIII. Ἄξιόν τι λόγου παραλαβεῖν] ἔχουν κτή-
σασθαι τι ἀξιόλογον. — 2. Ἀντίπαλα] ἰσοστάσια. —
Ἐπισκευάζειν] ἀνανεοῦν. — Ἐπεπονήκει] ἔχουν ἐπε-
40 πόνθει κατεχυῖα. § ἐσείσθη. — Ἀντὶ λιμένος] ἵνα
ἦ αὐτοῖς ὥσπερ λιμὴν. — Κληστοῦ] ἔχουν περιειργμέ-
νου. — 3. Διαλειπούσας] ἔχουν δισταμένας.

XXXIX. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ] ἔχουν τῇ μετὰ τὴν προει-
ρημένην ἡμέρᾳ. — Τῆς μὲν ὥρας] ἔχουν τῆς ὀφειλο-
45 μῆνης ὥρας τοῦ πολέμου. — Πρωαίτερον] γράφεται τὸ
πρότερον. — 2. Πειρώμενοι ἀλλήλων] ἔχουν πλησιάζον-
τες ἀλλήλους διὰ τῆς πλεύσεως. — Τὴν ἀγορὰν τῶν
πωλουμένων...] γράφεται τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων
μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι.

50 XL. Πρῶμναν κρουσάμενοι] στραφέντες ἀπὸ τῆς ναυ-
μαχίας. — 3. Οἱ δέ] ἔχουν οἱ Ἀθηναῖοι. — 4. Χρόνον
μὲν τινα] μέχρι τινός. — Διαμέλλοντας] βραδύνοντας.
— 5. Δεξάμενοι] τοὺς Ἀθηναίους δηλονότι. — Αὐτοῖς]

ἀντὶ τοῦ αὐτῶν. — Καὶ ἐς τε τοὺς ταρασοὺς ὑποπί-
πτοντες] ἀντὶ τοῦ καὶ ὑποδυόμενοι ὑπὸ τοὺς ταρασοὺς.

XLI. Κατὰ κράτος ...] οὐχὶ κατὰ κράτος ἐναυμάχη-
σαν, ἀλλὰ κατὰ κράτος ἐνίκησαν. — 2. Ἐπειτα αὐτοὺς
αἱ κεραῖαι ...] ἐκ τῶν κεραίων δελφίνες ἦσαν ἡρτημένοι 5
μολιβδῖνοι, ὥστε ἐμβάλλεσθαι ταῖς προσπλευούσαις πο-
λεμίαις ναυσὶν· οἱ, ἐμπίπτοντες αὐταῖς, διέκοπτον τοῦ-
δαφος αὐτῶν, καὶ κατέδυνον.

XLII. 2. Ὀρῶντες] τὸ ὀρῶντες ἐσχημάτισται, συν-
ταττόμενον πρὸς τὸ τοῖς Συρακουσίοις καὶ ζυμμάχιοις, 10
δρῶσιν. — 3. Ὑπερώφθη] ἔχουν κατεργονήθη. — Ἐρ-
θασεν] προέλαβεν. — Στρατιᾷ] ἔχουν μετὰ πλήθους
στρατιωτῶν. — Ἰκανοὶ γὰρ αὐτοὶ ...] Ἰκανοὶ γὰρ οἱ
Συρακούσιοι νομίζοντες εἶναι πρὸς τὸ ἀντισχεῖν Ἀθη-
ναίοις κατ' ἰδίαν, ἅμα τε ἂν ἔγνωσαν ὅτι ἤττους εἰσὶ, καὶ 15
ἐν τούτῳ ἀπειτείχισθησαν. — Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ] τῆς
ἀφίξεως αὐτοῦ δηλονότι. — Ὅτι τάχος] ἔχουν τάχιστα.
— Τὸ παρατελίσμα] ἦτοι τὸ ὀρθὸν διατελίσμα. — 4.
Ἐκώλυσαν περιτελίσσαι σφᾶς] οἱ Συρακούσιοι δηλονότι
τοὺς Συρακούσιους. — Τοῦ ἐν αὐτοῖς στρατοπέδου] εἰ 20
κρατήσῃ δηλονότι. — Αὐτὸ ληφθέν] τὸ παρατελίσ-
μα. — Ληφθέν] ἔσεσθαι. — Σφᾶς] τοὺς Ἀθηναίους.
— Ἠλείγετο ἐπιθέσθαι] ἀντὶ τοῦ ἡλείγετο ἀποπειρᾶ-
σθαι. § ἔχουν ἐγγεῖρῃσαι. — 5. Καὶ οἱ] αὐτῶν. — Καὶ
οἱ ξυντομωμᾶται ἡγήετο διαπολέμειν] ἔχουν ἡγήετο εὐχε- 25
ρῆς ἀδρῆσαι τὸ τέλος τοῦ πολέμου. — Κατορθώσας]
ἔχουν τροπαιουχίσας. — Τὴν στρατιάν] τῶν Ἀθηναίων
δηλονότι. — Ἄλλως] ἔχουν ἀπράκτως. — 6. Ἐτεμνον]
ἔχουν ἐδενδροτόμουν. — Ἐπεκράτουν] τῆς χώρας.

XLIII. Ἀπεκρούοντο] οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι. — 30
Διατρίβειν] ἀργεῖν. — Ξυνάρχοντας, ὡς ἐπενόει, τὴν
ἐπιχείρησιν] γράφεται, ξυνάρχοντας, ἐπενόει καὶ τὴν
ἐπιχείρησιν. — 2. Λαθεῖν] τοὺς Συρακούσιους δηλονότι
— Προσελθόντας] τοὺς Ἀθηναίους. — Παρασκευῇν]
ἔχουν τοῖς τεύχεσι] τοῖς ἐκωτῶν δηλονότι. — 3. 35
Πρὸς αὐταῖς] ταῖς Ἐπιπολαῖς. — 5. Ὅπως τῇ παρούσῃ
ὁρμῇ ...] ὅπως μὴδὲ ὑστερήσῃσι τοῦ διαπερᾶναι τῶν
ἐνεκα ἦλθον. τὸ γὰρ « μὴ βραδεῖς γένωνται » ἀντὶ
τοῦ μὴ ὑστερήσῃσι κείται. — Τοῦ περαίνεσθαι] ἔχουν
τῆς τελεώσεως. — Ἀπὸ τῆς πρώτης] ὁρμῆς δηλονότι. 40
§ πόλεως. — 6. Καὶ ἀδοκῆτου] ἔχουν αἰφνιδίου. — Καὶ
βιασθέντες] οἱ Συρακούσιον δηλονότι. — 7. Τοῦ μὴ πω
μεμαχημένου] τεύχισματι. — Ξυστραφῶσιν] οἱ Συ-
ρακούσιοι δηλονότι. — Ἐς φυγὴν κατέστησαν] τοὺς
Ἀθηναίους δηλονότι. 45

XLIV. Οὐδ' ἀφ' ἐτέρων] οὔτε ἀπὸ Ἀθηναίων οὔτε
ἀπὸ Συρακουσίων καὶ τῶν ἐκατέρους συμμάχων. §
τῶν πολεμούντων. ἡ διάνοια· οὐδὲ αὐτοὶ οἱ πολεμοῦν-
τες ἐξηγήσαντο. — Ὅτω τρόπῳ ἕκαστα ξυννήχθη]
ἔχουν λεπτομερῶς, κατὰ ἀκριβείαν. — 3. Ἐφόδῳ] 50
ὁρμῇ. — Καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνώναι]
διὰ τὴν βοὴν οὐ βῆδιον ἦν αὐτὸ γνῶναι. — 4. Καὶ πᾶν
τὸ ἐναντίον] γράφεται, καὶ πᾶν τὸ ἐξεναντίας. — Τῶν
ἡδὴ πάλιν φευγόντων] δηλαδὴ εἰς τοῦπίσω φευγόντων

ἔχουν τραπέντων. — Τοῦ ξυνθήματος] γνωρίσματος, συμφωνίας. — ε Τὸ δ' ἐκείνων] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Ὡς, εἰ μὲν ἐντύχοιεν τισι...] τὸ ἐξῆς, ὥστε, εἰ μὲν τισιν ἐντύχοιεν τῶν πολεμίων κρείστους
 5 ὄντες, διέφυγον αὐτοὺς οἱ πολέμιοι. — Ἐκείνων ἐπισταμένων τὸ ξύνθημα] γράφεται, ἐκείνων ἐπιστάντων τὸ ξύνθημα. — Ὑποκρίνοιντο] τὸ ξύνθημα. — ε. Παιωνισμός]

Τὸν παιωνισμόν βουλευσάμενος εἰ γράφει,
 10 γράφειν μικρὸν γίνωσκε, μηδαμῶς μέγα.

— Ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων] τῶν δύο στρατευμάτων. — Ἀπορίαν παρῆχε] τοῖς δυσὶ στρατεύμασιν. — Οἱ τε πολέμιοι ὁμοίως] ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ὅποτε παιωνίσαιεν, φόβον παρῆχον. — 7. Φίλοι τε φίλοις ...] τὸ ἐξῆς, φίλοι
 15 τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις οὐ μόνον εἰς χεῖρας ἀλλήλοις ἑλθόντες ἀπελύοντο, ἀλλὰ καὶ εἰς φόβον καθίστασαν. — 8. Καὶ διωκόμενοι] ὑπὸ τῶν Συρακουσίων. — * Καταβάσεως] τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ὀπίσω ἀναχωρήσεως. — Ἄνωθεν καταβαίνουσιν] γράφεται, ἄνωθεν
 20 καταβαῖεν. — Οἱ δὲ ὑστερον ἤκοντες] Ἀττικὸν τὸ σχῆμα, ἀντὶ τοῦ, τῶν δὲ ὑστέρων ἤκόντων.

XLV. Ἀντέστησαν] τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. — 2. Οἱ μὲν ἀπώλλυντο] ἀπὸ τῆς κρημνίσεως δηλονότι.

XLVI. Ὡς] καθώς. — Ἀκράγαντα] τὸν Ἀκράγαντα
 25 ἄρσενικῶς.

XLVII. Οὐ κατορθοῦντες] ἀντὶ τοῦ ἡττώμενοι. — 2. Τὰ τε ἄλλα ὅτι ἀνέλπιστα αὐτοῖς ἐφαίνετο] καὶ ὅτι τὰ ἄλλα αὐτοῖς πάντα οὐδεμίαν ἐλπίδα νίκης παρῆχεν. — 3. Ἀλλ' ἅπερ διανοηθεὶς ...] διανοήθη, φησί,
 30 μὴ διατρίβειν, ἀλλ' ἀπάγειν τὴν στρατιάν. — Καὶ τοῦ στρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις φωναυσι κρατεῖν] τὸ ἐξῆς, ὥς ἔτι ὅσον τε τοῦ πολεμίου στρατεύματος κρατεῖν. ἔμπροσθεν μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν Συρακουσίων οἱ περὶ τὸν Νικίαν ἐν τῷ λιμένι κατεκέκλειντο κρατούμενοι,
 35 διὰ δὲ τὰς ἐπελθούσας μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς οἶοι τε ἦσαν κρατεῖν. — 4. Καὶ τῇ πόλει] τῶν Ἀθηναίων. — Συρακοσίους] πρὸς δὴ. — Προσκαθῆσθαι] τοῖς Συρακουσίοις δηλονότι.

XLVIII. Πονηρά] ἀσθενῇ, ἐπισφαλῇ, ἐπικίνδυνα.
 40 — Καταγγέλτους] δῆλους διὰ μηνυμάτων. — Λαθεῖν γὰρ ἂν ...] μετὰ γὰρ πολλῶν βουλόμενοι, οὐ δυνήσεσθε, φησί, λαθεῖν, ἐπιχειροῦντες ἀποπλεῦσαι. — 2. Τόδ' ἔτι ...] τὸ ἐξῆς, τότε ἐλπίδας τε ἔτι παρῆχε τὰ τῶν πολεμίων πονηρότερα ἔσεσθαι τῶν σφετέρων. — Ἀφ'
 45 ὧν] τῶν πολεμίων. — Βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι] ἔχουν, βουλόμενον κυρίου γενέσθαι τοὺς Ἀθηναίους τῶν κατὰ τὰς Συρακούσας πραγμάτων. — Ἐπεκρηκυέον] διὰ κηρύκων ἐμήνυε. ἀντὶ τοῦ, κήρυξ ἐπέμπετο πρὸς αὐτὸν, τὸν Νικίαν, παρὰ τοῦ
 50 μέρους τῶν Συρακοσίων * τοῦ βουλομένου τὰ πράγματα ἐνδοῦναι τοῖς Ἀθηναίοις. — 3. Καὶ διασκοπῶν ἀνείχεν] ἔχουν διατάζων, εἴτε χρὴ μένειν, εἴτε ἀπείναι, οὐδεμιᾷ προσετίθετο γνώμῃ. τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ διασκο-

πῶν ἀνείχεν. — Ἀπέειν] ἀπο τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Εὐ λέγων] ἔχουν πιθανῶς λέγων. — 4. Ἐκείσε] ἔχουν ἐς τὰς Ἀθήνας. — Οὐκουν βούλεσθαι ...] οὐ βούλεσθαι ἔφη ὁ Νικίας ὑπὸ Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μόνος αὐτὸς ἀδίκως, ἀλλὰ, εἰ δεῖ πάντως ἀπολέσθαι, ὑπὸ
 5 τῶν πολεμίων τοῦτο παθεῖν. — 5. Ἐν περιπολίῳ] ἐν περιδρόμοις. § ἐν τοῖς περὶ τὴν πόλιν τειχίσμασι καὶ οἰκοδομαῖς. § περιτειχίσμασι, πολυχνίοις. — Τῆς νῦν παρασκευῆς] τῆς πολεμικῆς οἰκονομίας. — Ἐπικουρικὰ μᾶλλον] μισθοφόρον τοῖς Συρακουσίοις ὄντων, καὶ οὐχὶ
 10 δι' ἀνάγκην στρατευσόμενον πολιτῶν, ὥσπερ Ἀθηναίων. — 6. Τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι] ἀντὶ τοῦ, διατρίβειν καὶ παρέλκειν. — Καὶ μὴ χρήμασιν, ὅτι πολλὰ κρείστους εἰσι ...] καὶ μὴ νομίζειν διὰ χρημάτων ἐνδεῖαν ἡττᾶσθαι. γράφεται, χρήμασιν ὥς πολύ.
 15

XLIX. Θαρσῆσαι] θαρσῆσας νῦν δηλονότι μᾶλλον ἢ πρότερον κρατηθεὶς καὶ νικηθεὶς. — 2. Τὰ τῶν πολεμίων] ἔχουν τοὺς πολεμίους. — Τὰ τε ...] ἔχουν τῇ ἐμπειρίᾳ αὐτῶν χρῆσασθαι δυνήσονται.

L. Ἐν τούτῳ] τῷ καιρῷ δηλονότι. — Ἡ τοῖς
 20 Συρακοσίους στάσις ...] ἀντὶ τοῦ, ἡ στάσις, διὰ Συρακοσίους κινουμένη, εἰς φίλιαν ἐξῆλθε. — 2. Ὅθεν ... ἀπέχει] ὅθεν ἐλάχιστον πρὸς Σικελίαν διάστημα· δυεῖν γὰρ ἡμερῶν καὶ νυκτὸς ἀπέχει πλοῦς. — 3. Αὐτοῖς] ἔχουν τοῖς Συρακουσίοις. — Τοῖς πᾶσι] κατὰ πάντα.
 25 — Ἀλλ' ἢ] παρ' δ. — 4. Ἐτοίμα ἦν ἀποπλεῖν] ἐτοίμα ἦν τὰ κατὰ τὸν ἀπόπλου. — Ἐνθύμιον ποιοῦμενοι] ἀποδεδισιδαιμονήσαντες, ἢ ἐκλογισάμενοι, κατὰ νοῦν σκόντες τὸ τῆς σελήνης. — Θειασμῶ] εὐχῇ καὶ μαντείᾳ. — Καὶ τῷ τοιούτῳ προσκείμενος] τῷ τοιούτῳ,
 30 φησὶν, εἶδει τοῦ θειασμοῦ προσέχων, τῷ παραφυλάττειν τὰς ἐκλείψεις καὶ τὰ οὐράνια. — Οὐδ' ἂν ...] τὸ ἐξῆς, οὐδ' ἂν διαβουλεύσασθαι, ὅπως ἂν κινηθεῖ πρότερον, τούτεστι πρὶν τρεῖς ἑννέα ἡμέρας κτλ. — Πρὶν δὲ οἱ μάντιες] γράφεται, πρὶν ὥς οἱ μάντιες.
 35

LI. Μὴ ἀνίεναι τὰ τῶν Ἀθηναίων] ἀντὶ τοῦ τοὺς Ἀθηναίους φεύγειν δηλονότι. — Σφῶν] τῶν Συρακοσίων. — Χαλεπωτέρους προσπ.] δυσεπιχειρήτους. — 2. Ἐπλήρουν] ἀνδρῶν δηλονότι. — Καὶ ἀνεπειρῶντο] γράφεται ἀνεπαύοντο. — Τῇ μὲν προτεραίᾳ] καθ' ἣν
 40 δηλονότι ἐκινήθησαν. — Ἀπολαμβάνουσι τε ...] ἔχουν ἀποκόπτουσι τινὰς τῶν ὀπλιτῶν τῶν Ἀθηναίων.

LII. Πρὸς τὰ τεῖχη] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι.

LIII. Τοὺς ἐκβαίνοντας] ἀπὸ τῶν νεῶν δηλονότι. — 3. Παρόντος] προσγενημένου. — Πάντας ἀπέχτειναν] 45 οἱ Συρακοῦσιοι δηλονότι.

LIV. Τῶν ὀπλιτῶν] τῶν Ἀθηναίων δηλονότι. — Τῶν πεζῶν] τῶν Συρακοσίων.

LV. Πρότερον μὲν γάρ] ὁ μὲν σύνδεσμος περιττός. — Παράλογος] παραδοξία. — 2. Οὐ δυνάμενοι ἐπε- 51 νεγκεῖν...] οὐ δυνάμενοι αὐτοὺς παραγαγέσθαι, καὶ υποχειρίους ποιῆσαι, οὐτε διὰ τοῦ μεταβάλλειν αὐτῶν τὴν πολιτείαν, ὅσον στάσις ἐμβαλόντες, ἢ ὀλιγαρχίαν παρ' αὐτοῖς ἐργασάμενοι. — Ὡς προσήγοντο ἂν] φησὶν

τῷ πράγματι, τῷ μεταβαλεῖν δηλονότι τὴν πολιτείαν, προσήγοντο ἂν οἱ διαφοροὶ αὐτοῖς τοῖς Ἀθηναίοις. οὐ δυνάμενοι δὲ οὐτ' ἐκ μεταβολῆς, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ἦν ἑκατέρων πολιτεία, οὐτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῶν μείζονος, 5 ὅτι καὶ ἵππους καὶ ναῦς εἶχον ἐκεῖνοι ὁμοίως τοῖς Ἀθηναίοις. τὸ ἐξῆς, οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν τὸ διάφορον αὐτοῖς. — Πολλῶν κρείσσους] λείπει τὸ ὄντες. § ἀντὶ τοῦ κρείσσονες. — Πολλῶν δὲ μᾶλλον] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν.

10 LVI. 2. * Καθυπέρτερα] τῶν Ἀθηναίων. — Φόβου] ἀπὸ φ. τῆς δουλείας δὴ. — Ἀπολύεσθαι] ῥύσεσθαι. — Τὸν ὑστερον ἐπενεγκησόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν] ἵγουν ἀντισχεῖν πρὸς τὸν ὑστερον πόλεμον δεῖσθαι. — Αὐτῶν] ἵγουν τῆς τε ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ 15 ἀπαλλαγῆναι τοῦ φόβου. — 3. Μέγα μέρος προκόψαντες] ἀντὶ τοῦ προκοπῆν μεγάλην τῇ ναυτικῇ στόλῳ παρασχόντες· τούτεστι πολλὰς ναῦς αὐτοῖς παρασχόντες εἰς τὰς ναυμαχίας. ἡ, ὡς τινες, ἐπὶ μέγα ἐν τῷ ναυτικῷ προκόψαντες. — 4. Ἐπὶ μίαν πόλιν] κατὰ 20 μιᾶς πόλεως τῶν Συρακουσῶν. — Πλὴν γε δὴ τοῦ ξύμπ. ...] πλὴν ὅσα συνῆλθεν ἔθνη πρὸς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους ἐν παντὶ τῷδε τῷ πολέμῳ· πλὴν γε τοῦ ξύμπαντος λόγου τὰ ἐν παντὶ τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τε τὴν τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων πόλιν 25 συνελθόντα· τούτεστι, πλείστα ἔθνη περὶ Συρακουσῶν μαχόμενα ἦλθε, πλὴν γε δὴ οὐ τοσαῦτα, ὅσα πρὸς Ἀθηναίους καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους προσενεμήθη. — Λόγου] ἀριθμοῦ.

LVII. Τσοῖδε γὰρ ἑκάτεροι ...] ἵγουν πολλοὶ γὰρ 30 ἦσαν συμμαχοῦντες ἑκατέροις τοῖς μέρεσιν. οἱ τε γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ Σικελίαν ἔλθοντες, ἔσχον πολλοὺς τινὰς συμμάχους· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ Συρακούσιοι, περὶ Σικελίας μαχόμενοι, ὡσαύτως ἐπήγοντο τοὺς μετασχησόντας τοῦ πολέμου, καὶ κινδυνεύουσιν ἐπὶ τῷ 35 διασῶσαι τὴν τῶν Συρακουσίων πόλιν, ὥσπερ τοῖς συμμαχοῦσιν Ἀθηναίοις σκοπὸς τὸ συγκτήσασθαι χώραν. Κατάλογος τῶν ἐθνῶν τῶν συμμαχησάντων Ἀθηναίοις κατὰ Συρακουσῶν· Ἀθηναῖοι, Αἰγυπτιῶται, Ἰμβριοι, Αἰγυπτιῶται, Ἐστιάει· (οὗτοι πάντες Ἀθηναίων ἀποικοὶ 40 ἦσαν)· Ἐρετριεῖς, Χαλκιδεῖς, Στυρεῖς, Καρύστιοι, Κεῖοι, Ἀνδριοι, * Τήνιοι, Μιλήσιοι, Σάμιοι, Χίοι, Μηθυμναῖοι, Τενέδιοι, Αἰνιοι, Πλαταιεῖς, Ῥόδιοι, Κυθήριοι, Κεφαλλῆνες, Ζακύνθιοι, Κερκυραῖοι, Μεσσήνιοι ἐκ Ναυπάκτου, Μεγαρεῖς φυγάδες, Ἀργεῖοι, Μαντινεῖς, 45 Κρήτες, Αἰτωλοὶ, Ἀκαρνανεῖς, Θούριοι, Μεταπόντιοι, Νάξιοι, Κατάναιοι, Ἐγεσταιοὶ, Τυρσηνοὶ, Ἰάπωνες. — Τοῖς μὲν] τοῖς Ἀθηναίοις. — Τοῖς δέ] τοῖς Συρακουσίοις. — Μετ' ἀλλήλων στάντες] συμμαχήσαντες ἀλλήλοις. — Ἄλλ' ὡς ἐκ. τῆς ξυντυχίας ...] ἄλλ' ὡς 50 ἐκαστοῖς, φησὶ, συνέτυχεν ἡ διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον ἢ ἐξ ἀνάγκης στρατεύεσθαι. — 4. Καὶ ἀπ' Ἀθηναίων] ἀποικοὶ δηλονότι. — Οὗτοι] ἵγουν οἱ Καρύστιοι. — 5. Ναυσί] ἵγουν σὺν ναυσί. — 7. Κατὰ δὲ τὸ νησιωτικόν] ἵγουν νόμιμον, ἔθος. — Οὐ μόνον Δωριεῖς] ὄντες

δηλονότι. — Ἀνάγκη μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς ...] Ὀλεον, φησὶν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν, ἢ εὐπρεπὲς ἀπολογισμὸς αὐτοῖς ἢ οὐχ ἦσαν δὲ βουλόμενοι, ἥπερ ἐξ ἀνάγκης, εἶποντο, διὰ τὴν Κορινθίων ἔχθραν. — 8. Κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο] ξυμφορὰν ἄρτι τὴν φυγὴν λέγει, ὅτι, 5 φυγάδες ὄντες, τοῖς ξυγγενέσιν ἐμάχοντο. — 9. Καὶ τῆς παραυτίκα] τῆς κατὰ τὸ ἐνεστώτος. — Οὐδὲν ἦσαν διὰ κέρδους] παροιμία· Πιπράσκει δ' ὁ κακὸς πάντα πρὸς ἀργύριον. τοῦ Καλλιμάχου. — 10. Μισθῷ καὶ οὕτοι πεισθέντες] ἦλθον μετὰ τῶν Ἀθηναίων. — Ξυγκτῆ- 10 σαντας] ἀντὶ τοῦ ξυγκτῆσαι. — 11. Ἐν τοιαύταις] ἡτο ταῖς μισθοφορικαῖς. — Οἵπερ ἐπηγάγοντο] ἐπεσπᾶσαντο. τοὺς Ἀθηναίους. — Κατὰ διαφορὰν] ἔχθραν.

LVIII. Συρακουσίοις δὲ ...] κατάλογος τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων τῶν συμμάχ[ησαν]των Συρακουσίοις 15 κατὰ Ἀθηναίων· Συρακούσιοι, Χαμαριναῖοι, Γελῶοι, Σελινούντιοι, Ἱμεραῖοι, Σικελιοὶ, Λακεδαιμόνιοι, Κορινθιοὶ, Λευκάδιοι, Ἀμπρακιώται, Ἀρκάδες, Σικυωνιοὶ, Βοιωτοὶ. — Ἑσυχάζοντων] ἀπὸ τοῦ πολέμου ἀπεχόντων. — 3. Καὶ οἱ αὐτόνομοι] δημοκρατοῦ- 20 μενοι. — Ὅσοι μὴ ἀφίστασαν] τῶν Συρακουσίων δηλονότι. — Νεοδαμῶνεις] Νεοδαμῶδης ὁ ἐλεύθερος παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις. — Κατὰ τὸ ξυγγενές] τῶν Συρακουσίων. — 4. Κατὰ πάντα] παντὸς γένους.

LIX. 2. Καλὸν ἀγώνισμα] ἔνδοξον, συμφέρον. — 25 3. Καὶ ὀλίγον ...] τὸ ἐξῆς, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐπενόουν ὡς οὐδὲν, τούτεστι τὸ ὀλίγον οὐκ ἐπενόουν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶν τὸ μέγα.

LX. 2. Καὶ ξυνελθόντες οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ 30 ταξ.] νῦν διὰ τὸ ἄπορον καὶ τοὺς ταξιάρχους οἱ στρατηγοὶ συνήγαγον, καθ' αὐτοὺς πρότερον βουλευόμενοι. — Ἀπολαβόντες] ἰδύσαντες, ἀποκόψαντες. — Τοῦτο μὲν] τὸ διατέχισμα. — Καὶ ἀπλωτέρας] ἀπλωτέρας οὐ τὰς ἀπλους παντάπασι λέγει, ἀλλὰ τὰς διὰ πληρωμάτων ἐνδεῖαν ἀπλόους ἱσταμένας. τοῦτο δὲ καὶ ἡ 35 τοῦ λόγου ἐπαγωγὴ δηλοῖ, πάντα τινὰ ἐξιδιάζοντες πληρῶσαι. — 3. Ἡλικίας μετέχων] νεότητος. — 5. Ὁ δὲ Νικίας] τῷ Νικίᾳ τὴν προτροπὴν τῆς διαλέξεως δίδωσι καὶ ὡς καθ' ἡλικίαν πρεσβυτέρῳ, καὶ ὡς μείζονι στρατηγῷ, καὶ ὡς πάλαι τοῦ Συρακουσίου νενικηκότι, 40 καὶ ὡς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τόποις τοὺς ἐναντίους διαπολεμήσαντι. — Πολύ] λίαν. — Διακινδυνεύειν] διὰ κινδύνου ἵνα.

LXI. Ἔστι τῷ τινὶ ἀφ' ἡμῶν. — 2. Ἐπειτα δια- 45 παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσιν] ἔπειτα, φησὶ, παντὶ τῷ χρόνῳ οὐς ἐλπίδες εἰσι, καὶ προσδοκῶσιν ὁμοίως ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς τὰ μέλλοντα. — 3. Τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων] Ὅμηρος [II. Σ, 309].

Συνὸς Ἐννάλιος, καὶ τε κτανέοντα κατέκτα.

60

— Καὶ τὸ τῆς τύχης] ἵγουν εὐτυχίας. — Κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στήναι] καὶ τὴν τύχην καὶ ἡμῖν συλλήψεσθαι ἐλπίσαντες.

δατόν. συντακτέον δὲ τῷ παραπλήσια, ἵνα ᾗ τὸ ἐξῆς·
 ἄλλα τε λέγων, οἷα οἱ ἐν τῷ τοιούτῳ ᾗδῃ τοῦ καιροῦ ὄν-
 τες ἄνθρωποι εἴποιεν ἂν, καὶ παραπλήσια· ἡ δὲ διάνοια·
 ἄλλα τε λέγων, ὅσα ἐν τῇ τοιαύτῃ περιστάσει καθεστῶ-
 5 τες ἄνθρωποι λέξαιεν ἂν, καὶ παραπλήσια, ὑπὲρ τετῶν
 ἄλλων πάντων, καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θεῶν οὐ
 φυλαττόμενοί τι αὐτῶν εἰπεῖν, μὴ δοῶσι τοῖς ἀκρα-
 ταῖς ἀρχαιολογεῖν, ἀλλὰ ὠφελίμα πρὸς τὴν παροῦσαν
 περίστασιν νομίζοντες. — 3. Καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ
 10 μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα] καὶ ὁ Νικίας ἀναγκαῖα μᾶλλον
 ἤπερ ἱκανά. — Πρὸς τὸ ζεύγμα τοῦ λιμένος] ὁ δηλαδὴ
 ἔξευξεν οἱ Συρακούσιοι, ἀποπράττοντες τὸ στόμα τοῦ
 λιμένος. — Καὶ τὸν καταλειφθέντα διέκπλουν] καὶ
 τοῦτο τὸ μέρος ὁ οὐκ ἔξευκτο, ἀλλ' ἀνεύγει, τοῦ στό-
 15 ματος τοῦ λιμένος. τοῦτέστι παρελέλειπτο, ὥστε μὴ
 ἔξευχθαι. — Βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω] μετὰ βίας ἐξελεθῆναι.
 LXX. Προεξαγαγόμενοι] πρότερον ἢ Ἀθηναῖοι. —
 Τοῦ παντός] στρατεύματος δηλονότι. — 2. Σφίσι] τοῖς
 Ἀθηναίοις. — Τῶν πρότερον] ναυμαχιῶν δηλονότι. —
 20 3. Οἱ τε ἐπιβάται ἐθεράπευν...] οἱ ἐπιβάται, φησιν,
 ἐπεμελοῦντο, (τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ ἐθεράπευν,) καὶ ἡγω-
 νίζοντο, ὅπως μὴ λείποντο τῇ προθυμίᾳ οἱ ἐπὶ τοῦ κα-
 ταστροφάματος ὄντες τῆς τε τῶν ναυτῶν καὶ κυβερνητῶν
 τέχνης. — Πρῶτος] ἀντὶ τοῦ ἔξοχος. — 4. Ἐν ὀλίγῳ]
 25 διαστήματι δηλονότι. — Αἱ δὲ προσβολαί...] συνεχῶς,
 φησὶν, ἐγίνοντο αἱ συμπλοκαὶ τῶν νεῶν αἱ μὲν γὰρ
 αὐτῶν φεύγουσαι ἐπεφέροντο ἐτέραις, καὶ οὐ συνεπλέ-
 κοντο, αἱ δὲ ἐκοντὶ ἐπιπλέουσαι προσέβαλλον. — 5. Προσ-
 φέροιτο] ἀντὶ τοῦ προσήλαιεν. — Ἐπ' αὐτὴν] ἤγουν κατ'
 30 αὐτῆς. — 6. Ξυνηγῆσθαι] συμπεπλέχθαι. ἡ ῥηται,
 κρέμαται ἡ δίδεται. — Καὶ τοῖς κυβερνήταις] τοὺς κυ-
 βερνήτας, εἴτε φυλάττεσθαι δέοι εἴτε ἐπιβουλεύειν, μὴ
 κατ' ἑν μέρος, οἷον δεξιὴν ἢ ἀριστερὴν, τοῦτο ποιεῖν,
 ἄλλα πανταχῶ. — Ξυμπιπτοσύν] ἀλλήλαις δηλονότι.
 35 — Καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς] καὶ μὴ δύνασθαι τῶν
 κλεισμάτων ἀκοῦειν. — 7. Πολλὴ γὰρ δὴ παρακλέυ-
 σις... τοῖς μὲν κλειυσταῖς] ὑπὸ τῶν κλειυστῶν. τὸ δὲ
 ἐπιβουόντες, συντακτόμενον τῷ « πολλὴ γὰρ δὴ παρα-
 κλέυσις ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κλειυσταῖς », ἐσχηματίζεται,
 40 ἦν γὰρ κατὰ φύσιν τὸ, πολλὰ γὰρ δὴ οἱ κλειυσταὶ
 ἀλλήλοις παρεκλεύοντο. — Κατὰ τὴν τέχνην] τέχνην
 λέγει τὴν ἰδίαν, τὴν κλειυστικὴν. — Αὐτίκα] παροῦ-
 σαν. — Βιάζεσθαι τε τὸν ἐκπλουν] μετὰ βίας καὶ ἰσχύος
 ποιεῖσθαι. — 8. Ἐκατέρων] τῶν Συρακουσίων καὶ Ἀθη-
 45 ναίων. — Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι...] οἱ τῶν Ἀθηναίων στρα-
 τηγοὶ ἐπυνθάνοντο τῶν πρύμναν κρουομένων τριηρα-
 χῶν, καὶ οἷον * εἰς γῆν ἀποβαίνειν διανοομένων, * εἰ
 τὴν γῆν τῶν Συρακουσίων, ἧτις ἐστὶ πολεμία, νομίζου-
 σιν οἰκειοτέραν εἶναι τῆς μετὰ πολλοῦ πόνου κεκτημένης
 50 θαλάττης, τοῦτέστιν ἧς ἐγένοντο ἄρχοντας, μετὰ πολ-
 λῶν πόνων θαλαττοκρατήσαντες.

LXI. Ἰσορρόπου] ἰσοπαλοῦς. — Πολλὴν τὸν ἀγῶνα
 καὶ ὕστασιν τῆς γνώμης εἶχε] ἀντὶ τοῦ ἰσχυρῶς ἡγω-
 νίου, καὶ τὰς διανοίας συνετέταντο. — Ὁ αὐτόθεν] δ

Συρακούσιος στρατός. — Περὶ τοῦ πλεονος ᾗδῃ καλοῦ]
 ὑπὲρ τοῦ νικῆσαι δηλονότι κατὰ κράτος. — Οἱ ἐπελ-
 θόντες] οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων
 τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς] ἦτοι πάσης τῆς ἐλπίδος
 αὐτοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν οὐσης. — Ἑοικώς] ὁμοιος. ἀντὶ
 5 τοῦ μείζων ἀπάντων τῶν φόβων. — Καὶ διὰ τὸ ἀνώ-
 μαλον...] καὶ διὰ τὸ ἐν ναυσὶ μόναις δηλονότι πάσας τὰς
 ἐλπίδας ἔχειν, ἀνωμαλῶς ἐκ τῆς γῆς θεῶντο τὴν ναυ-
 μαχίαν. ἡ δὲ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς χώρας ἄλλοι ἄλλως
 θεωροῦν τὴν ναυμαχίαν. — 3. Δι' ὀλίγου γὰρ οὐσης
 10 τῆς θέας...] σύνεγγυς γὰρ οὐσης τοῖς περὶ τῆς ναυμα-
 χίας εἰς τὸ πάντας δρᾶσθαι, καὶ ἄλλων ἄλλο ἔργον
 αὐτῆς θεωροῦντων, οἱ μὲν νικῶντας δρῶντες τοὺς οἰκειοὺς
 ἀνεθάρσουν τε διὰ τοῦτο, καὶ ἔχαιρον, οἱ δὲ θεώμενοι
 ἡττωμένους κατ' ἄλλο μέρος ἐταράττοντο. καὶ δρῶντες
 15 τὰ γινόμενα ἀθυμότεροί τε οἱ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ταπει-
 νότεροι τῶν ἡττωμένων ἐν ταῖς ναυσὶν ἐγίνοντο. — Ἀνε-
 θάρσησάν τε ἂν] ἤγουν ἀνέστησαν τὸ φρόνημα. —
 Γνώμην] θυμόν. — Ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι...]
 ἄλλοι δὲ, φησὶ, τῶν ἀπὸ τῆς γῆς, ἰδόντες ἰσορρόπον
 20 που ναυμαχίαν, διὰ τὸ πάνυ ἀδιάκριτον εἶναι πότεροι
 νικῶσι, συνεξομοιοῦντες τὰ σώματα τῇ περὶ τῶν γινο-
 μένων προσδοκίᾳ, ἀπένευσον τῷ σώματι τῇδε κἀκεῖσε.
 — Διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνηγῆς τῆς ἀμύλλης] γενομένης
 δηλονότι ἀκρίτως τῆς ἀμύλλης. — Τοῖς] τούτοις. — 25
 Παρ' ὀλίγον] μόνον οὐκ. — 4. Ἀγχώμαλα] ἴσα. —
 Ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι] Ὅμηρος [II.
 Δ, 450].

Ἐνθα δ' ἄμ' οἰμωγῇ τε καὶ εὐχολῇ πᾶν ἀνδρῶν,
 ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων.

30

— 6. Μετέωροι] ἤγουν ἐν τῷ πελάγει ὄντες. ἡ ἀποροι.
 — Κατενεχθέντες] ἤγουν πρὸς τὴν γῆν ἐλθόντες. —
 Οἰμωγῇ τε καὶ στόνῳ] Ὅμηρος [II. X, 400].

Κωκυτῷ τ' εἶχοντο καὶ οἰμωγῇ κατὰ ἄστυ.

— Ἐς φυλακὴν] ἀπὸ κοινοῦ, παρεδοθήθουν. — 7. Ἐν τῷ 35
 παραυτίκα] ἤγουν ἐν τῷ ἐνεστώτι τότε χρόνῳ. — Καὶ
 οἱ ἐν τῇ νήσῳ] ὑπερβατόν. τὸ ἐξῆς· καὶ οἱ διαβεβηκότες
 αὐτοῖς προσαπώλλυντο ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες.

LXXII. 2. Αἰτῆσαι ἀναίρεσιν] ἀνάληψιν.

LXXIII. Ἀποικοδομήσαι] ἀποπράξαι διὰ τινος οἰκο- 40
 δομῆς. — 2. Ξυνηγίνωσκον] τὰ αὐτὰ ἐγίνωσκον. του-
 τέστιν ὁμογνώμονες ἦσαν αὐτῶ. — Καὶ ἄμα ἐορτῆς
 οὐσης] ἤγουν ἀνεσίμου ἡμέρας. — 3. Ἦνίκα ξυνεσκότα-
 ζεν] ὅτε ἡδὴ σκοτεινὴ νύξ ἦν. — Δι' ἀγγελοῖς τῶν ἐνδόν]
 ἦτοι μηνυταὶ καὶ ἐξαγγέλλοντες τὰ Συρακουσίων. 45

LXXIV. Ἐπέσχον] τὸ στρατεύμα δηλονότι. — 2.
 Ἀπερράγυσαν] ἀντὶ τοῦ ἔφραττον. — Ἐτάσσοντο] πα-
 ρετάσσοντο, ὠπλίζοντο. — Ἀναδησάμενοι] ἤγουν ἐξα-
 ρτήσαντες τῶν ἐαυτῶν νεῶν.

LXXV. Καὶ ἡ ἀνάστασις ᾗδῃ] δ' καὶ σύνδεσμος πε- 50
 ριτός. — 2. Αἰσθέσθαι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀλγεῖν. — 4.
 Ἀντιβολίαν] παράκλησιν. ἀντιβολία, δέησις, ἱκεσία.

5 ὁ ἀντιβολία, δάκρυα καὶ στεναγμοὶ, παρὰ τὸ ἀντιβολῶν. — Ἐπιθειασμῶν] θέλων ἐπικλήσεων. — Περὶ τῶν ἐν τῷ ἀφανεί] ἤτοι περὶ τῶν μελλόντων. — 6. Ἀκολούθων] δηρητῶν. — Καὶ οἱ πλείστοι παραγρῆμα] ἀντὶ τοῦ
8 καὶ οἱ πλείστοι ἐν τῷ τότε παρόντι. — 6. Ἡ ἄλλη] ἤτοι τῶν ἄλλων. — Αἰκία] κάκωσις. — Καὶ ἡ ἰσομοιρία] καὶ τὸ κοινωρεῖν δηλαδὴ πάντας ἐπίσης τῶν κακῶν, καὶ οἷον ἰσοῦ μέρους ἕκαστον αὐτῶν μετέχειν. — Ἐχουσα τινὰ ὅμως...] ἔχουσα τινὰ κουφισμὸν δηλονότι ἡ ἰσομοιρία, τὸ μετὰ πολλῶν ἰσομοιρεῖν τῶν κακῶν. — Τὸ εἶναι. — Τὲ καὶ] ἐδοξάζετο. — Ἀφίκτο] τὸ στρατεύμα δηλονότι. — 7. Τῷ Ἑλληνικῷ στρατεύματι] οὐκ ἀπιθάνως περιαιροῦσι τὸ ἄθρον ἐκ τοῦ τῷ Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, ὡς οὐδενὸς Ἑλληνικοῦ στρατεύματος ἐν τοσαύτῃ μεταβολῇ γεγονότος. — Ναυδατῶν] ναύτης ἡ ἐπιβάτης. — Προσχόντας] ἐπιστάντας.

LXXVI. Ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων] ἐκ τῶν δυνατῶν.

LXXVII. Ἐτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων] θαυμαστῶς ἔστοχάσατο καὶ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν περιεχόντων πραγμάτων ἐν τῇ παρακλειούσῃ, * οὐδὲ προοιμιασάμενος. — 2. Ἄλλ' ὁρᾶτε δὴ, ὡς διάκειμαι...] τὸ μὲν « ἄλλ' ὁρᾶτε δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς νόσου » διὰ μέσου κεῖται. φησὶ δὲ ὅτι, οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε σώματι ἰσχυρότερος ὢν, (ὁρᾶτε γὰρ ὡς διάκειμαι,) οὔτε εὐτυχίᾳ τινὸς ὑστερῶν
25 κατὰ τε τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ κατὰ τὴν τῶν κοινῶν προστασίαν, νῦν ἐν ἰσῷ κινδύνῳ καθέστηκεν ὡς περ οἱ φαυλότατοι. — Τοῖς φαυλοτάτοις] ἀγεννέσιν, ἡγουν ἀνάνδροις. — Πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νόμιμα δεδιήτημαι] ἀντὶ τοῦ πολλὰ εἰς θεῶν τιμὴν ἐπετήδευσεν, πεπολίτευμαι νομίμως. — 3. Θαρσεῖα] ἀντὶ τοῦ θαρσαλέα· ἀνέπαίσχυντος. — Οὐ κατ' ἀξίαν δὴ] ἀλλὰ μειζῶνως δηλονότι. — Εὐτύχηται] ἡγουν μετ' εὐτυχίας κατάρθωνται. — Ἐπίφθονοι] μεμπτοί. — Ἀποχρώντως] ἱκανῶς, ἀρκούντως. — 4. Ἀνθρώπεια] ὅσα προσήκει τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει. — Οἴκτου... ἡ φθόνου] Πινδάρου [Pyth. 1, 164], « Κρείσσων οἰκτιρμῶ φθόνος. » — Ἡ φθόνου] μέμφεως. — Οἷοι δὲ πλείτοι ἅμα καὶ ὅσοι συντ. χωρεῖτε] ὑπήλλακται, ἀντὶ τοῦ τοὺς δολίτας καὶ τοὺς συνταγμένους χωροῦντας μὴ καταπεπληχθαι πάνυ. αὐτὸ
40 γε μὴν τὸ μὴ καταπεπληχθαι ἀπὸ κοινοῦ * τοῦ εἰκός. — Ἰδρυθέντας] ἡγουν οἰκήσιν ἀδιάδοχον σχόντας. — Ἐξαναστήσειε] μετοικίσειεν. — 6. Ἐν τῷ ἐχυρῷ] ἀσφαλεῖ. — 7. Τὸ δὲ ζῦμπαν] τὸ δὲ σύνολον.

LXXVIII. 3. Καὶ τρεψάμενοι] οἱ Ἀθηναῖοι. — 4. Ἀπεδὸν] ὁμαλὸν, ὁμόπεδον, ὡς καὶ ἄλοχος ἡ ὁμολεχος. — 5. Ἀπετερίζον] σκέψαι, πῶς χρῆται τῇ ἀπό· ἐπιτατικῶς γάρ. — 7. Ἀποχωρεῖν] ἀποσκιδνασθαι ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, οὐκ ἦν ἐπιτήδειον ἀποχωρεῖν, κωλύοντων τῶν ἱππέων.

60 LXXIX. Ἀραντες] ἀντὶ τοῦ κινηθέντες. — 2. Διικνοῦντο γάρ] ἀντὶ τοῦ ἐξικνοῦντο βάλλοντες. — 3. Φιλεῖ γίνεσθαι] ἐκ περιουσίας τοῦτο προσβέβηται.

LXXX. Τοῦναντίον ἢ οἱ Συρακοῦσιοι] ἀντὶ τοῦ ἡπερ. — 4. Τὸ ἡμισυ] δηλονότι τοῦ παντός. — Ἀφι-

κνοῦνται ὅμοις] ἡγουν οὕτω. — 5. Παρά] κατέ. — 6. Καὶ βιασάμενοι] σὺν βίᾳ ἀπωσάμενοι.

LXXXI. Ἡ οὐ χαλεπῶς ἡσθάνοντο] ἤτοι τὸ οὐ χαλεπῶς τῇ ἐγνώσαν συντακτέον, ἵνα ἤ, βραδίως ἔμαθον αὐτοὺς ἢ κεχωρήκεσαν· ἡ τῷ κεχωρηκότας, ἵνα σημαίνῃ, ἢ ἐδόκουν αὐτοῖς εὐκόλως καὶ βραδίως κεχωρηκεῖν οἱ Ἀθηναῖοι. — 2. Δίχα δὴ ὄντας] ἡγουν κεωρισμένους ἀπὸ τῶν μετὰ Νικίου. — Καὶ ξυνῆγον ἐς ταῦτο] ἀντὶ τοῦ ἐκύκλουν ἐς ὀλίγον χωρίον. — 3. Καὶ πεντήκοντα] περιττὸς ὁ καὶ σύνδεσμος. — Ἐν τῷ τοιούτῳ] καιρῷ δηλονότι. — 4. Ἀνελιθέντες γάρ] συστραφέντες. — 5. Καὶ οὐ ζυσταδόν] ἡγουν ἐκ τοῦ πλησίον. — Καὶ ἅμα φειδῶ τέ τις ἐγένετο] ὡς ἂν φανερὰ οὐσης τῆς εὐπραγίας, οὐκ ἐβούλοντο ἀποκινδυνεύειν, ἀλλ' ἐφείδετο αὐτὸς τις ἑαυτοῦ, ὥστε μὴ προαναλωθῆ-
15 ναι. τουτέστιν, ἐνόμιζον καὶ οὕτω λήψεσθαι τοὺς Ἀθηναίους, χωρὶς τοῦ αὐτοὶ προαναλωθῆναι καὶ κινδυνεῦσαι. — Ταύτῃ τῇ ιδέᾳ] ἡγουν τοῦτῳ τῷ τρόπῳ τῆς μάχης.

LXXXII. Πανταχόθεν] ἡγουν κύκλωθεν. — Ὡς σφᾶς] ἡγουν εἰς τοὺς Συρακοῦσιους.

LXXXIII. 4. Τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον] καθ' ὃ μάλιστα τῆς νυκτὸς ἐμελλον οἱ πολέμιοι ἡσυχάζειν. — 5. Κατέθεντο] τὰ ὄπλα. — Οὗτοι δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι] ἡγουν διελθόντες τοὺς φυλάκας σὺν βίᾳ.

LXXXIV. 3. Ἐπ' αὐτῷ] ἡγουν παρ' αὐτῷ. — Σχεύεσιν] ὄπλοις. — Οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέβρεον] ἀντὶ τοῦ ἐμπελόμενοι κατέπιπτον. ὃ ἐτοιμῶς ἐπίπτον. — 5. Καὶ περιμάχητον ἦν τοῖς πολλοῖς] ἡγουν σπουδαιότατον.

LXXXV. Τοῦ δὲ...] τοῦ δὲ διαφυγόντος. — 2. Ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο] ὅσους δηλαδὴ μὴ διέκλεψαν οἱ Συρακοῦσιοι. — 3. Καὶ κατεπλήσθη] γράφεται διεπλήσθη. — 4. Πλείστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος] ἀντὶ τοῦ πολλὸν πλείων τοῦτο ἀκουστέον. οὐδὲ γὰρ ἐγγὺς ἐν τῷ
25 Σικελικῷ πολέμῳ τοσοῦτος ἄλλος φόνος ἐγένετο. ὃ Ἐμοὶ δὲ φαίνεται γεγράφθαι, καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ πολέμῳ ἐγένετο. λέγει γὰρ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τῆςδε τῆς ἱστορίας [c. 87] « συνέβη τε τοῦτο τὸ ἔργον τὸ Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον
60 γενέσθαι, δοκεῖ δέ μοι καὶ ὢν Ἑλληνικῶν ἴσμεν. » εἰκεν οὖν κἀναυθα μὴ μόνοις τοῖς Σικελικοῖς, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς Ἑλληνικοῖς, ἀντεξετάζειν τὴν συμφορὰν.

LXXXVI. 2. Ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν] ἡγουν φυλακὴν. — Τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἀνδρας...] τὸ ἐξῆς, προδουμήθη, ὥστε ἀρεθῆναι, πείσας τὰς σπονδὰς τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι. — 5. Διὰ τὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν] διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν. διὰ τὸ πᾶσαν ἀρετὴν νομῖμους ἐπιτετηδευκεῖναι. οὐ γὰρ δὴ γε νενομισμένην ἀρε-
80 τὴν τὴν δοκούσαν φησι.

LXXXVII. Χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μεταχείρισαν] ἡγουν τοὺς πρώτους χρόνους χαλεπῶς περιέπινον. — Μετεχείρισαν] ἡγουν ὠκονόμησαν. — Καὶ εἰ

νύκτες ἐπιγιγνώμεναι] ἀντὶ τοῦ, αἱ νύκτες καὶ αἱ ἡμέραι, ἀνώμαλον ἐργαζόμεναι τὸ περιέχον, νόσων κατῆρχον. — 2. Πάντα τε ποιοῦντων] διὰ τὸ δύσφημον ἀπεσιώπησεν αὐτὰ ὀνομαστικῶς εἰπεῖν· βούλεται δὲ λέγειν τὰ ὑποχωρήματα, ἅπερ οἱ ἱατροὶ σχύδαλα καὶ ἀποπατήματα εἰώθασιν καλεῖν. — 3. Ἀθροοί] συχνοί. — Ἀπέδοντο] ἐπώλησαν. — 6. Καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες] ἐν παντὶ πράγματι μεγάλως κακοπαθήσαντες.

10

Ἀδέσποτον.

Αἱ πρὶν μέγισται φανερώς εὐπραξίαι, τὰ συνεχῆ τρόπαια καὶ ναυκρατίαι, αἱ τῶν μεγάλων πραγμάτων εὐπραγίαι, ὧς ὡν ἀνηνέχθησαν εἰς ὕψος θράσους Περσικοκρατῶν Ἑλλήνες οἱ πάλαι γόνοι, πρὸς δυστυχίας τῆς πανωλέθρου χάος ἄρτι κατηνέχθησαν, ἀντιπενυσσάσης τῆς εὐτυχίας εἰς μακρὰν ἀτυχίαν.

15

IN LIBRUM VIII.

30 I. Καὶ ὅποσοι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπῆλπισαν] ἀντὶ τοῦ θεοφορηθέντες ἐν ἐλπίδι ἐποίησαν, ἦγον θεία τινα ἐπιφωγέζαμενοι, εἰς ἐλπίδας ἐνέβαλον. — 2. Πάντα δὲ πανταχόθεν] δεινὰ δηλονότι. — Ἐν τῷ κοινῷ] ταμειῷ δηλονότι. — Σφῶν] τῶν Ἀθηναίων. — 3. Ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων] τῶν δυνατῶν. — Τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι] τοὺς πολίτας εὐτελέστερον πείσαι βιοῦν. — Ὡς ἂν] ἦγον ἕως ἂν. — 4. Πρὸς τὸ παραχρῆμα περιδεῖς] διὰ τὸ ἐν τῷ παραιτῆκα περιδεῖς εἶναι.

30 II. Μηδετέρων] ἦγον Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων. — 2. Αὐτῶν] ἦγον τῶν Ἀθηναίων. — Διὰ τὸ ὄργυντες κρίνεται τὰ πράγματα] ἦτοι μετὰ πάσης προθυμίας, ἢ, ὥς τινες, διὰ τὸ αὐτοὺς ὀργίζεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. — Καὶ μὴδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς] μὴδὲν ἐπιτρέπειν λέγειν περὶ αὐτῶν, ἢ, ὥς ἐμοὶ φαίνεται, μὴ ὑπολείπεσθαι μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ δυνήσεσθαι ἀντισχεῖν τοὺς Ἀθηναίους. — Τό γ' ἐπὶν θέρος] ἀντὶ τοῦ τῷ ἐπιόντι θέρει. — 4. Ἀπροφασίστως] χωρὶς τῆς προφάσεως.

40 III. Μεμφομένων] δηλαδὴ τοῖς Λακεδαιμονίοις.

IV. Ξυστελλόμενοι] ἀντὶ τοῦ συνάγοντες.

V. Ἀμφοτέρων] ἦγον τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. — Ἡ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ πολέμου] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου ἕκαστα ἐτοιμαζόντων. — 2. Τὴν διάδασιν] εἰς τὴν Εὐβοίαν δηλονότι. — Ὑπέσχοντο] τοῖς Λεσβίοις δηλονότι. — 3. Ἡ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων] ἀντὶ τοῦ, ἢ οἱ ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμόνιοι. — Δεινός] ἀντὶ τοῦ φοβερός. — 4. Ἐπρασσεῖν] ἦγον συνέπραττε. — Τῶν κάτω] ἐπαρ-
50 χῶν. — 5. Πειπραγμένος] ἀντὶ τοῦ ἀπητημένος. — Οὐ δυνάμενος πράσσεσθαι] ἀντὶ τοῦ οὐ δυνάμενος ἐκπρά-

ξασθαι αὐτὸς, βασιλεῖ ὠφελήσεν, ἦγον ὀφειλέτης γίνετο. — Ἀφροσύτα] τοῦ βασιλέως. — Κοινῇ κατὰ τὸ αὐτό] ἦγον ὁμογνωμονοῦντες.

VI. Φυγάδες τῆς αὐτῶν] πατρίδος. — Καὶ αὐτοῖς] ἦγον ὁ Φαρνάδαζος. — 3. Ἐνδῶ] ἢ εὐθεία ὁ Ἐνδῖος. 5 — Ἐς τὰ μάλιστα] ὑπερβαλλόντως. — Ὅθεν καὶ τοῦνομα Λακωνικὸν...] Ἀλκιβιάδης Λακωνικὸν ἦν ὄνομα, [δὲ ἦν πατὴρ τοῦ Ἐνδίου]. Κλεινίας δὲ ὁ Ἀθηναῖος, τῷ Ἀλκιβιάδῃ ξένος γενόμενος, τὸ ὄνομα τῷ παιδί ἔθετο. — Τὴν ξενίαν] φιλίαν. — 4. Φρύνιν] τὸ ἰο ἀρσενικὸν Φρόνις, Φρόνιδος.

Φρύνιν ἰῶτα· τὴν δὲ Φρόνην ἡγάμοι, πόρνην τελοῦσαν, ἥς πολὺ πάλαι κλέος.

— Περίοικον] περίοικοι εἰσιν οἱ ὀπῆχοι, γείτονες τῆς Σπάρτης. — Αὐτοῖς εἰσὶν] τοῖς Χίοις. — Αὐτοῖς πέμ- 15 πειν] τοῖς Χίοις. — Ἐκεῖ] ἦγον ἐν τῇ Χίῳ. — Ἀφ' ὧν] πόλεων ἢ συμμάχων δηλονότι. — 5. Τούτων] τῶν τεσσαράκοντα.

VII. Ἐπειγομένων] ἀντὶ τοῦ ἐπειγόντων. — Ἐς Χίον] 20

Τὸν Χίον ἂν γράψαις ὅσπερ ἐκ Χίου, σοφῶς περισπῶν, μηδαμῶς δισταξέ μοι.

VIII. Ὑπὲρ τοῦ Φαρναδάζου] ἀντὶ τοῦ, πρεσβευ-
ταὶ τοῦ Φαρν. — Οὐκ ἔκοιν...] οὐ μετέσχον τοῦ στό-
λου. — Ἐς τὴν ἀποστολήν] ἀπόπλευσιν. — Ἐφ' ἑαυ- 25
τῶν] ἦγον καθ' ἑαυτοῦς. — 2. Ξυνελθόντες]

Σολοικοειδὲς, οὐ σόλοικον τυγχάνει, ἀντὶ ξυνελθόντων δὲ κείται συμμάχων.

— Ἀλκαμένην ἄρχοντα] ἔχοντα. — 3. Τὰς ὑστερον διαφερομένας] μετὰ τοῦτο παρακοιζόμενας. — 4. 30
Ταύτῃ] τῇ θαλάσῃ δηλονότι. — Πολύ] λίαν. — 5. Καὶ διεκόμισαν εὐθύς] περιττὸς δὲ καὶ σύνδεσμος.

IX. Αὐτῶν] τῶν Λακεδαιμονίων. — Ἐτοιμος ἦν] συγγνώμην εἶχεν. — 2. Τὸ πιστὸν ναῦς σφίσι ζυμπέμ-
πειν] ὑπὲρ τοῦ πιστοῦς μῆναι αὐτοὺς ἡξίουσι οἱ Ἀθη- 35
ναῖοι ναῦς συμπέμπειν. — 3. Αἴτιον δ' ἐγένετο...] αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν τὸ τοὺς πολλοὺς μὴ εἰδέναι τὰ πραττόμενα. — Πρὶν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβω-
σιν] ἀντὶ τοῦ, πρὶν δύναμιν τινα προσλάβωσιν.

X. Ἐπηγγέλθησαν] αἱ σπονδαὶ δηλονότι. — Ἐθεώ- 40
roun] ἔπεμπον θεωροῦς. — Καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν] οἱ θεωροὶ δηλονότι. — 2. Οἱ δέ] οἱ Κορινθιοί. — Ἐ-
πῆγον ἐς τὸ πέλαιος] ὑπεχώρουν, ὅπως εἰς τὸ πέλαιος
ἐκαίνους προκαλέσωνται. — 3. Μετέωρον] πλέουσιν.
— Ὁρμίζουσιν] ἐν ὁρμῇ ἐποίησαν. — 4. Καὶ τῶν 45
νεῶν] τῶν Λακεδαιμονίων δηλονότι.

XI. Ἐπέταξαν] Ἀθηναῖοι. — Ἰκανάς] τὰς αὐτῶν.
— 2. Καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς] οἱ Πε-
λοποννήσιοι τὰς προτέρας. — Τῷ πεζῷ] διὰ τοῦ πε-
ζοῦ. 50

XII. 2. Αὐτός] ὁ Ἀλκιβιάδης.

XIII. Κοπεῖσαι] ἐπὶ τοῦ κακοπαθῆσαι καὶ οἶνει κοπιᾶσαι εἴρηται.

XIV. Ἐξάγγελτοι] ἦγουν δῆλοι. § διάνοια· πάντας τοὺς ἐμπέπτοντας αὐτοῖς συνελάμβανον, ἵνα μὴ ἐπαγγελίωσιν αὐτοὺς ἐπιπλεῦσαι. — Αὐτούς] τοὺς ἐαλωκότας. — 2. Καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶτες] ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων δηλονότι.

XV. Μεγίστης πόλεως] ἦγουν τῆς Χίου. — Τὰ τε χίλια τάλαντα ...] ἀντὶ τοῦ τὰς ἐπὶ τοῖς χιλίοις τάλαντοις ἐπικειμένης ζημίας. § διάνοια· ζημίας ἔλυσαν τὰς ἐπιτεθέντας τοῖς εἰποῦσιν ἢ ἐπιψηφίσασιν κινεῖν τὰ χίλια τάλαντα, ἅτινα ἐβούλοντο ἀκίνητα μῆναι διὰ παντός τοῦ πολέμου. — Ἐλυσαν] τὸ ἐξῆς, ἔλυσαν ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως. — Τῷ Πειραιῷ] τῆς Κορινθίας. — 15 Ἐφορμοῦσιν] πολιορκία τῶν πολεμίων. — 2. Ἐς τὴν βοήθειαν] ἀντὶ τοῦ τὴν μάχην.

XVI. 3. Ἐργάγοντο] προσεδέξαντο. — Ἐπέσχον] ἀπὸ τοῦ τεύχους.

XVII. 2. Ὅτι πλείστας] ἦγουν λίαν. — 3. Λαθόντες οὖν τὸ πλείστον τοῦ πλοῦ] λάθρα τὸ πολὺ πλεύσαντες ἔφευγον.

XVIII. Καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι] ἐκάτεροι δηλονότι. — 3. Ἦν δέ τινες ἀπιστῶνται] τὸ « ἦν δέ τινες ἀπιστῶνται » ἔως τοῦ « καὶ τοῖς συμμαχοῖς » 25 ἐν ἄλλοις οὐχ εὐρίσκεται.

XX. 2. Καὶ ἐπικαθελόν] ἦγουν ἐκ δευτέρου.

XXI. Τοῖς δυνατοῖς] κατὰ τῶν δυνατῶν. — Τοῖς γεωμόροις] γεωμόρος δὲ τὴν γῆν μερίζων.

XXII. Καὶ τῶν αὐτόθεν συμμαχῶν] ἦγουν τῶν 30 Χίων. — Παρήει] παρήλαθε. — Κύμης] σημειῶσαι, Κύμη πλησίον Φωκαίας.

XXIII. 2. Αὐτοβοεῖ] ἐκ μιᾶς βοῆς. — 3. Κατασχόντες ἐς τὸν λιμένα] ἐλλιμενίσαντες. — 4. Ἄ πυνθανόμενος] τὸ ἐξῆς· ἃ δὲ Ἀστύχοι τῶν τε Ἑρεσίων καὶ τῶν 35 Χίων νεῶν πυνθανόμενος, οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μιτυλήνην ὥρμησε. — Περιέτυχον αὐτῷ] συνέτυχον. — 5. Ἀναλαβόν] ἀναδιδάσας εἰς τὰς ναῦς. — 6. Ἐξ αὐτῆς] τῆς Λέσβου.

XXIV. Ἀπόβασιν ποιησάμενοι] ἀποβάντες τῶν 40 νεῶν. — Μετὰ κράτους τῆς γῆς] μετὰ τοῦ κρατεῖν τῆς γῆς. — 5. Βεβαίως] ὄντως. — Εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ βίου παραλόγους ἐσφάλησαν ...] εἴ τι, φησὶ, παρὰ λόγον ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν συνεξήμαρτον. τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ τὴν ἁμαρτίαν συνέγνωσαν. — 6. Εἰργόμενοι οὖν αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ, ἐν αὐτοῖς εἰργομένοις ἐνε- 45 χεῖρησάν τινες.

XXV. 4. Ἐώρων] οἱ Μιλήσιοι. — 5. Τὰ δπλα τίθενται] ἦγουν ἀποτίθενται.

XXVI. Ὅσονοῦ] ἦγουν μετ' ὀλίγον. — Ἐνάγοντος 60 ξυνεπιλαβέσθαι ...] ἦγουν πείθοντος συνεφάσθαι, ὥστε καὶ τὴν ὑπολειπομένην δύναμιν τῶν Ἀθηναίων καταλῦσαι. — Ὡς Ἀστύχοι τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι] προσταχθέντος τῷ Θηραμένει ἀγαγεῖν πρὸς Ἀστύχον τὰς ναῦς.

XXVII. Βουλομένων] ἀξιοῦντων (ἀξιομένων). —

Ἵπομεινάντας] ἀντὶ τοῦ ὑπομεινάντων. — 2. Ἐν ὑστέρῳ] χρόνῳ δηλονότι. — Ἔσται ἀγωνίσασθαι] τὸ ἔσται περιττόν. τὸ δὲ « οὐδέποτε τῷ αἰσχυρῷ ὀνειδεῖ εἶξας ἀλόγως διακινδυνεύειν » ἀντὶ τοῦ οὐδέποτε, 5 φεύγων ἀδοξίαν, ἀλόγως διακινδυνεύειν. § τὸ ἐξῆς· ὅπου ἔξεστιν ἐν ὑστέρῳ εἰδότας πρὸς ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας ἔσται ἀγωνίσασθαι, καὶ ὅσας ταῖς σφετέραις πρὸς αὐτοὺς παρασκευασαμέναις ἱκανῶς καὶ καθ' ἑσχίαν, αὐτὸς δηλονότι οὐδέποτε, εἶξας τῷ αἰσχυρῷ ὀνειδεῖ, ἀλόγως κινδυνεύειν. — 3. Συμβήσεσθαι] ἦτοι κατὰ γνώμην τῶν πολεμίων ἔστι δὴ συνθήκας ποιεῖν. — Ἢ μόγις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις συμφοραῖς ...] ἦτινι, φησὶ, πόλει διὰ τὰς κατεχούσας συμφοράς μολὴ 15 ἔξεστι μετὰ μεγάλης παρασκευῆς καὶ ἀναγκαζομένη πρὸς ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις, οὐχὶ δὲ ἑκουσίως, ταύτη πῶς προσήκει μὴ ἀναγκαζομένη πρὸς αὐθαίρετους κινδύνους ἰέναι; — Μετὰ βεβαίῳ παρασκευῇ] ἦγουν ἐτοιμασίας πολεμικῆς ἀσφαλοῦς. — Καθ' ἑκουσίαν] ἐκόντως. — Ἀνάγκη] διὰ ἀνάγκην προτερεύουσιν. — 6. Καὶ 20 πρὸς ὀργὴν τῆς συμφορᾶς] ὀργιζόμενοι διὰ τὴν συμβῆσαν αὐτοῖς συμφορὰν περὶ Μίλητον.

XXVIII. Ἐπικατόγονται] ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. — Ἐβούλοντο] τὸ ἐξῆς, ἐβούλοντο πλεῦσαι πάλιν ἐς Τει- 25 χιοῦσσαν. — 2. Προδεχομένων] προσδοκησάντων. — 3. Προετάξεν] ὁ βασιλεὺς δηλονότι. — 4. Συνέταξαν] ἦγουν συνηθίμηνσαν. ἀντὶ τοῦ, κατέταξαν εἰς τὸ ἴδιον στράτευμα.

XXIX. Πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκεν] ἀντὶ τοῦ τοῖς ἐν πάσαις ταῖς ναυσὶ. — 2. Παραδοῦναι] ἕνεκα τοῦ πα- 30 ραδοῦναι. — Μαλακός] ἀργός. — Μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ] ἦγουν οὐκ ἐντόνως οὐδὲ σφοδρῶς ἀπῆται. — Παρὰ πέντε ναῦς] πλὴν ε' νεῶν πλεῖν. — Ὡμολογήθησαν] συνεφωνήθησαν.

XXX. Διακληρωσάμενοι] διαμερίσαντες κλήρω. 35

XXXI. Τοὺς δμηροὺς καταλεγόμενος] ἀπαριθμῶν. — Τούτου μὲν ἐπέσχεν] ἑαυτὸν δηλονότι, ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν δμηρούς. — 4. Διὰ τοὺς ἀνέμους] ἐναντίους δη- 40 λονότι ὄντας. — Ἐσβαλόμενοι] τειχομαχοῦντες.

XXXII. Σφάλμα] τὴν ἥσσαν λέγει. — Καὶ χειμα- 45 σθαισῶν τῶν νεῶν] ἦγουν διασπαρεισῶν ὑπὸ χειμῶνος. — 3. Αὐτῷ] ἦγουν τῷ Ἀστυχῷ.

XXXIII. Ἡ μὴν] ὄντως. — Προσβαλόν] ἦγουν ἐλλιμενίσας. — Τῇ στρατιᾷ] ἦγουν σὺν τῇ στρατιᾷ. ἦτοι πανστρατιᾷ. — 3. Ἀφειμένοι] ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. — 4. Ἀναζητήσαντες] βασανίσαντες.

XXXIV. Ὡς περ] ἐπειδὴ. — Ὁρμήσασαι] ἐπὶ τὰ τῶν Χίων.

XXXV. 2. Συλλαμβάνειν] βοηθεῖν.

XXXVI. Ἐφερον] ὑπέμειναν. — 2. Ἐπὶ Θηραμέ- 40 νους] ἐνώπιον.

XXXVII. 3. Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι] τῶν Λακεδαιμονίων. — 4. Κοινῇ] γνώμῃ δηλονότι.

XXXVIII. Κέλητι] πλοῖον κέλοικι. — 2. Ἐς ὀλίγον

κατεχομένης] ἤτοι ἀναγκαζομένης ὀλιγαρχεῖσθαι, ἢ ἐπ' ὀλίγον πειθομένης καὶ ἀκρουμένης· δ καὶ μάλλον. — Κατεχομένης] κατεργομένης. — 5. Νῆες] οὖσαι τοῖς Ἀθηναίοις. — Ἀντανάγοιεν] αἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ δηλονότι
6 ὅτι νῆες.

XXXIX. Ἡλίου τροπᾶς] τὰς χειμερινὰς δηλονότι. — 2. Πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολάς] ἀντὶ τοῦ διὰ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ἐπιστολάς. — 3. Καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι] καὶ μακρότερον
10 τὸν πλοῦν ποιησάμενοι ὑπὲρ ἀσφαλείας. — 4. Τοῦ ξυμπαροκμοισθῆναι] ἵνα συμπαρηληφθῶσι παρ' ἐκείνων.

XL. 2. Καὶ μῖξ γε πόλει, πλὴν Λακεδαιμονίων, πλείστοι γενόμενοι] πλείονες οἰκεῖται ἦσαν ἐν Χίῳ ἤπερ
15 ἐν ἄλλῃ τινὶ πόλει, πλὴν Λακεδαιμονίων· ἢ δὲ Λακεδαιμονίων πλείστους εἶχεν οἰκέτας. — Ἐπιστάμενοι τὴν χώραν] ἐμπειροὶ τῆς χώρας. — 3. Κωλύσαι κωλύμενην ποιεῖν. — Διὰ τὴν τότε ἀπειλήν] ἣν δηλονότι ἠπειλήσε τοῖς Χίοις, μὴ ἐπιδοθῆσθαι αὐτοῖς.

XLI. Νομίσας πάντα ὑστερα εἶναι...] νομίσας, φησί, πάντα ἐν δευτέρῳ εἶναι τοῦ παρακοιμῆσαι τὰς ναῦς, ὅπερ τοῦ θαλασσοκρατεῖν. — 2. Καὶ ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα] τὴν Μεροπίδα περιττῶς προσέθηκεν· ἄλλη γὰρ οὐκ ἔστι Κῶς. — 3. Ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν Κνιδίων παραινούντων] ἀντὶ τοῦ πείθεται παραινεσάντων.

XLIII. Προσβαλόντες] τειχομαχούντες. — 2. Ἀμφοτέρους] ἦγον τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τῷ Τισσαφέρνει.

XLIV. Οἱ δ'] ἦγον οἱ Λακεδαιμόνιοι. — 2. Καμῖρω] Κάμιρος· Ἡρώδ. καὶ Χοιροβ. — Καὶ προσεχώρησε] ἦγον ὥκειώθη. — 3. Ἐφάνησαν] τοῖς πολεμίοις. — Ὑστερίσαντες δὲ οὐ πολλῶ] ἦγον μετ' ὀλίγον ἐλθόντες. — Τὸ μὲν παραχρῆμα] ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ ἐνεστώς. — 4. Ἐξέλειξαν] ἦγον ἀπήτησαν. — Ἀνελεύσαντες τὰς ναῦς] εἰς τὴν γῆν δηλονότι.

XLV. Ὑποχωρεῖ] ἦγον λάθρα ἐχώρησε. — 2. Συνέτεμεν] ἀντὶ τοῦ, εἰς ὀλίγον συνέτειλε. — Τοῖς ἐαυτῶν] ναύταις δηλονότι. — Ἐκ περιουσίας] ἦγον πληθυσμοῦ. — Χείρω] ἦγον ἄχρηστα ἐς μάχην, ἢ ἀσθενῆ. — 3. Ὡς τε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι]

40 ἔπειθε, φησὶν, δ' Ἀλκιβιάδης τὸν Τισσαφέρνην δοῦναι χρήματα τοῖς τριηράρχοις τῶν Πελοποννησίων, ἵνα συγχωρήσωσιν αὐτῷ ἀντὶ τῆς δραχμῆς τριώβολον τῷ στρατιώτῃ διδόναι. § ἢ σύνταξις οὕτως· ἐδίδασκεν ἔτι τὸν Τισσαφέρνην, ὥστε δόντα χρήματα αὐτὸν πείσαι
45 καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγούς τῶν * πόλεων, πλὴν τῶν Συρακουσίων, συγχωρῆσαι αὐτῷ ταῦτα. — 6. Τοῖς ἰδίοις .. εἰκότως φειδόμενον] εἰκότως φειδῆσθαι διὰ τὸ ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλίσκειν.

XLVI. 2. Καθ' ἐν] μέρος δηλονότι. — Εὐτελέστερα] ἀντίκειται τῷ πολυτελεῖ τὰ εὐτελέστερα. ἀδαπανώτερα οὖν λέγει. — 3. Τὸν λόγον τε ξυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον...] τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων συμφορωτέρους εἶναι ἔφη βασιλεῖ, καταπολεμούντας τὴν Ἑλλάδα. — Τοὺς μὲν γὰρ συγκαταδουλοῦν ἄν...] τοὺς

μὲν γὰρ Ἀθηναίους, θαλασσοκρατοῦντας, οὐ μόνον ἑαυτοῖς καταδουλοῦν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ τοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ οἰκοῦντας. — Ἦν μὴ ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσιν] ἀντὶ τοῦ, καταδουλώσωνται τοὺς Ἀθηναίους. — 4. Καὶ ἀποτεμόμενον ...] ἀποτεμόμενον, φησί, 6 μεγίστην μοῖραν τῶν Ἀθηναίων, τουτέστι μεγίστων αὐτοὺς στερήσαντα. — 5. Καὶ ἐκ περιόντος] ἦγον ἐκ τοῦ ὑπερβάλλοντος.

XLVII. Παρ' ἐκείνοις] ἐμπροσθεν ἐκείνων. — Ἐπιθεραπεύων] ἦγον μετὰ θεραπείας καὶ οἰκονομίας 10 πραγματευόμενος. — Εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν] ἢ, τὴν εἰς τὴν πατρίδα καθόδον εἰ μὴ διαφθερῇ· ἢ, αὐτὴν τὴν πατρίδα εἰ μὴ ἐάσῃ διαφθερῆναι. — Πείσαι δ' ἄν' τοὺς Ἀθηναίους. — 2. Ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων] φρονιμωτάτους.

XLVIII. Τὴν πόλιν] τὰς Ἀθήνας. — Καὶ ὑποτείνοντος αὐτοῦ] ἐλπιδας δηλονότι. — 4. Κόσμου] εὐταξίας. — Σφίσι δὲ περιοπτέον εἶναι ...] αὐτοῖς δὲ περιοπτεῖν εἶναι, ὅπως μὴ στασιάζωσι. — Περιοπτέον] 20 σκοπητέον. — Ὁμοίως ἐν τῇ θαλάττῃ ὄντων] ὁμοίως, ὥς περ καὶ Ἀθηναίων, κρατούντων τῆς θαλάττης. — 5. Τὰς τε ξυμμάχιδας πόλεις ...] περὶ τῶν ξυμμάχιδων πόλεων, αἷς ὑπέσχεοντο ὀλιγαρχεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, ὥς καὶ αὐτοὶ ὀλιγαρχησόμενοι, σαφῶς ἔφη εἰδέναι περὶ τούτων δ Φρύνιχος ὅτι οὔτε αἱ ἤδη ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσου- 25 σιν οὐδὲν μάλλον, οὔτε αἱ ὑπὸ ἡμοῦ βεβαιώτεροι ἔσονται. — 6. Τοὺς τε καλοὺς κάγαθους] ὑπερβατὸν, τοὺς τε τοῦ δήμου καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὀνομαζομένους· δ δὲ νοῦς· οὐκ ἐλάττω παρέχειν πράγματα, ἥπερ τὸν δῆμον, ποριστὰς ὄντας καὶ εἰρηγητὰς τῶν κακῶν τῷ δήμῳ, τοὺς 30 ὀνομαζομένους μὲν καλοὺς κάγαθους, τῶν δὲ κακῶν πάντων αἰτίους ὄντας τῷ δήμῳ, διὰ τὰ ἴδια κέρδη πράγματα παρέχοντας τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστάσιν. — Καὶ τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι] τὸ εἶναι περιττόν.

λέγει δὲ ὅτι ὅσον ἐπὶ τοῖς ὀλιγαρχικοῖς μάλλον, ἢ ὅσον 35 ἐπὶ τοῖς καλοῖς κάγαθοις λεγομένοις, οἱ ἄλλοι ἂν καὶ ἀκριτοὶ καὶ πρὸς βίαν ἀποθησκόειν. — 7. Ἐπισταμένους] διδαχθείσας. — Σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι ...] καὶ αὐτὸς σαφῶς εἰδέναι ὅτι αἱ πόλεις ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων οὕτω φρονούσιν. — Οὕκουν ἑαυτῷ γε] γράφεται οἰκεῖν. 40

XLIX. Ὡς περ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει] ἐδόκει γὰρ, φησὶν, αὐτοῖς καὶ τὸ πρῶτον τὰ παρόντα δέχεσθαι. — Καὶ τῆς τοῦ ἐκεί δήμου] τοῦ ἐν ταῖς Ἀθήναις δηλονότι. καὶ γὰρ δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ἐν τῇ Σάμῳ 45 στρατὸς τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἦν.

L. Ἐνδέχονται αὐτήν] ἦγον ἐνδιαθέτως καὶ γνησίως δέχονται. — Δείσας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν ...] δείσας, φησὶ, μὴ, ὑπεναντίως τῇ γνώμῃ αὐτοῦ κατελθόν, δ' Ἀλκιβιάδης κακώσῃ αὐτόν. — 2. Καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀξυμφόρου] εἰ καὶ μετὰ * τοῦ τῆς πόλεως 60 * ἀξυμφόρος. — 3. Ἄλλως τε ...] ἄλλως τε οὐδὲ διανοεῖτο τιμωρεῖσθαι, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμμίσγοντα αὐτῷ. — Ἐς γεῖρας] ἦγον εἰς ὁμιλίαν καὶ δεξιῶσιν φιλικήν. — 4. Προσέθηκε τε, ὥς ἐλέγετο] τὸ, ὥς ἐλέγετο, ἀνταυθα

πρόκειται ἐνδεικτικὸν τοῦ περὶ ἀδελῶν μὴ πανυ δια-
τείνεσθαι. τὸ δὲ προσέθηκεν ἀντὶ τοῦ προσέθετο. § ἡ διά-
νοια· καὶ Ἀστυόχος ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῷ Τισσαφέρνει
τοῖς ἰδίοις κέρδεσιν, ὡς ἐλέγετο, καὶ περὶ τούτου καὶ
6 περὶ τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τοῦτο ὠλιγώρει μὴ ἐντελῇ
μισθὸν ἐκδόναι Τισσαφέρνην τοῖς ναυτικοῖς. — Ἀνθή-
πτετο] ἀντέσχετο. — 6. Οἱ οὐ καλῶς ἐκρύφθη] ἀλλὰ
ἀπεκαλύφθη δηλονότι. — Ὡς ἂν τρόπῳ] ἡγουν * ὅπως.

LI. Ὅσον οὐ παροῦσαν] ἡγουν μετ' ὀλίγον ἐλευσο-
10 μένην. — Ὁρμουσῶν] αὐλιζουσῶν. — 2. Καὶ ἐκ τοῦ τοιού-
του] ἀντὶ τοῦ διὰ τὸ τοιοῦτον. λέγει δὲ τὸ μῆνυμα τὸ τοῦ
Φρυνίχου. — Μέλλουσα] τειγισθῆναι. — 3. Δόξας δὲ
δ' Ἀλκιβιάδης...] τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, φησί, γράμ-
ματα οὐδὲν ἐβλάψε τὸν Φρυνίχον, ἀλλὰ μᾶλλον ὠφέ-
15 λησεν. ὥφθησαν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀλκιβιάδην παρὰ
μὲν τῶν πολεμίων μεμαθηκέναι ὅτι μέλλουσιν ἐπιθί-
σεσθαι Σάμῳ, κατεψεύσθαι δὲ ταῦτα Φρυνίχου διὰ τὴν
πρὸς αὐτὸν ἔχθραν, ὅτι ἀναπειθεῖ τοὺς πολεμίους ἐπιθέ-
σθαι Φρυνίχῳ.

LII. Δεδιώται μὲν τοὺς Πελοποννησίους...] φησὶν
ὅτι ἐδεδίει μὲν ὁ Τισσαφέρνης τὴν ἰσχύιν τῶν Λακεδαι-
μονίων, ἐβούλετο δὲ δημοῦ πεισθῆναι, εἰ δύναίτο, ὑπὸ
Ἀλκιβιάδου, μεταθέσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — Πι-
στευθῆναι] ταῖς Ἀθηναίοις. — Ἐπηλήθευσεν] ἀντὶ τοῦ
25 ἀλήθειαν εἶπεν ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον. — Ἀνε-
κτὸν εἶναι] συγχεῖσθαι] ἀντὶ τοῦ ἀνεκτὴν εἶναι συνθήκην.

LIII. Κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν] ἀντὶ τοῦ ἐκ πολ-
λοῦ ἀποδεικνύντες. ἡγουν κεφαλαιωδῶς καὶ ξυντετμη-
μένως λέγοντες. — Μάλιστα δέ, ὡς ἐξεῖη αὐτοῖς] δὲ σύν-
30 δεσμος ἀντὶ τοῦ ὅτι καίται, ὡς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ [c. 3], ἐν
τῷ « καθ' ἑκάστους δὲ ἦδη τῇ ἑμιλίᾳ. » — 2. Καὶ ἐπι-
θιαζόντων] ἡγουν θεῖα τινα ἐπιβουλήν. — Πρὸς
πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλιασμόν] πρὸς πολλοὺς ἀν-
τιλέγοντας καὶ σχετλιαζομένους. — Σχετλιασμόν] ἡγουν
35 δεινοπαθεῖαν. — Οὐκέτι ὄντων] χρημάτων δηλονότι.
— 3. Σωφρονέστερον] ἡγουν ταπεινότερον.

LIV. Χαλεπῶς ἐφέρετο] ἡγουν δυσανασχετῶν ἦν
σκληρὸς ἦν καὶ ἀνένδοτος. — 4. Τὰς τε ξυνωμοσίας,
αἵπερ ἐτύγγανον... ἀρχαῖς] ὅσαι δηλονότι ἦσαν ξυνω-
40 μοσίαι κατὰ τε τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν δικῶν. — Ἀπάσας
ἐπελθὼν, καὶ παρακλευσάμενος...] ὁ Πείσανδρος
ἀπάσας τὰς συνωμοσίας ἐπελθὼν, παρεκλεύσατο,
θεῖας πάντες οἱ ἐν αὐταῖς συστραφέντες μὲν γνώμῃ
καταλύσῃ τὸν δῆμον. — Ἐπὶ τοῖς παροῦσιν] κατὰ
45 τῆς παρούσης δημοκρατίας.

LV. Ἐς δὲ τὴν γῆν] δηλονότι τῆς Ῥόδου. — Τοὺς
προσδογησάντας] τῇ χώρᾳ πορθουμένην. — Εὐφυλα-
κτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο...] παραφυλάττειν γὰρ
ἐντεῦθεν μᾶλλον ἐδύναντο τὰς τῶν Πελοποννησίων
50 ναῦς, εἰ ποὺ ἀπαίρειεν. — 2. Διανοοῦντο] ἡγουν ἐμε-
λέων. — 3. Ἐπεκδογησάντων δέ] ἡγουν ἐκδραμόντων
εἰς βοήθειαν ἐπὶ τῷ συμβάντι.

LVI. Αὐτόθι] ἐν τῇ Χίῳ. — 2. Ἐἶδος] τύπον, μη-
χανήν. — 3. Ἐπειδὴ ἑώρα ἐκείνον...] ἐπειδὴ ἑώρα

τὸν Τισσαφέρνην, καὶ εἰ τὰ μέγιστα λαμβάνει, μὴδὲ
οὕτω ξυμβησόμενος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — Συμβα-
σιόντα] ἐπιμένον ἡμῶν. — Μὴ ἱκανὰ δίδόναι] τῇ
αἰτήσῃ δηλονότι. — 4. Ὑπὲρ παρόντος Τισσαφέρνου]
ἐμπροσθεν τοῦ Τισσαφέρνου. — Ὡς τε τῶν Ἀθηναίων
... ὥστε τοὺς Ἀθηναίους αἰτίους γενέσθαι τοῦ μὴ
συμβῆναι, καίπερ δίδοντας τὰ αἰτούμενα. — Ἡξίου]
δ' Ἀλκιβιάδης δηλαδὴ καὶ ὁ Τισσαφέρνης. — Τὰς
ἐπικειμένας] δηλονότι τῇ Ἰωνίᾳ. — Συνόδῳ] συνελεύ-
σει, ἑμιλίᾳ. — Ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ 10
συγγυροῦντων ἀκουστίον.

LVII. Παντάπασι ἐκπεπολεμησθαι] ἡγουν εἰς
τελείαν ἔχθραν ἔλθειν τοῖς Πελοποννησίοις. — Κνω-
θεῖσων τῶν ναῶν] ἀπολιπόντων αὐτὰς τῶν στρατιωτῶν
διὰ τὸ μὴ λαμβάνειν μισθόν. — 2. Ἐπανισοῦν τοὺς 15
Ἑλλ.] ἴσους αὐτοὺς ποιεῖν. — Μεταπεμφάμενος οὖν]
τὸ οὖν ἐκ τοῦ παραλλήλου.

LVIII. 6. * Λάδωσιν] εἰς τροφήν δηλονότι τῶν νεῶν
καὶ εἰς ἄλλην δαπάνην. — 7. Πρὸς Ἀθηναίους] γρά-
φεται, τοῖς Ἀθηναίοις. ἐὰν ἐθέλωσι, φησί, πρὸς Ἀθη-
20 ναίους διαλλάττεσθαι, ἀμφοτέροι διαλλαττέσθωσαν.

LIX. Ὡς περ εἴρητο] ἐν ταῖς σπονδαῖς δηλονότι.

LX. Ἐπιβουλεύοντες ἀπόστασιν τῆς Εὐβοίας] λα-
θραίως ποιοῦντες τὸ ἀποστῆναι τὴν Εὐβοίαν ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων. — Ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ τὸ χωρίον ἐν] 25
ἀντὶ τοῦ ἐπικείμενον γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ. — 2. Ἐπικα-
λούμενοι] ἡγουν ἐπὶ βοήθειαν καλοῦντες.

LXI. Πεζῇ] ἡγουν διὰ ξηρᾶς. — Ἀποστῆσων] τῶν
Ἀθηναίων δηλονότι. — 2. Ἐτυχον... κεκομισμένα]
ἀντὶ τοῦ ἔλαβον. — Ἐπιδάτης ξυνεξήλαθε] οὐ τριήρα- 30
χος, οὐδ' ἄλλον ἀρχὴν ἔχων. — 3. Ἡδὴ γὰρ καὶ ὁμῇ ἦν]
ἡγουν ἐσπέρως ἦδη καταλαβούσης.

LXIII. Τὴν ναυμαχίαν] τὴν γενομένην δηλονότι
περὶ τὴν Χίον. — Ἐθάρσεν] ἡγουν ἀγαθὰς ἔσχεν
ἐλπίδας. — 2. Ἀλλήλους] κατὰ σφᾶς αὐτούς. — 2. 25
Ὑπὸ γὰρ...] τὸ αἷτιον τῆς ὑποψίας. — Καίπερ ἐπανα-
στάντας αὐτούς...] καίπερ ἐπαναστάντων αὐτοῖς τοῖς
ὀλιγαρχικοῖς τῶν δημοκρατούντων ὑπὲρ τοῦ μὴ ὀλι-
γαρχεῖσθαι. — 4. Ἀνεθήσεται] ἀφήσεται. — Τὰ
πράγματα] ἡ ὀλιγαρχία. 40

LXIV. Πράξοντας τάκει] ἡγουν καταστήσοντας τὰ
ἐν Ἀθήναις. — Εἴρητο] προσετέτακτο. — Αἷς ἀνίσχου-
σιν] ἀντὶ τοῦ προσορμίσωνται. — Καθιστάναι] ἡγουν
νομοθετεῖν. — 4. Καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν] καὶ
γὰρ φυγάδες αὐτῶν ἦσαν παρὰ Πελοποννησίοις, π. 45
φευγόντες ὑπὸ Ἀθηναίων. — Καὶ αὕτη] ἡγουν αὐτοὶ οἱ
φυγάδες. — Ναῦς] Λακεδαιμονίων. — Ναῦς τε κοί-
σαι] εἰς τὴν Λακεδαίμονα δηλονότι. — 5. Σωφροσύνην
γὰρ λαδοῦσαι αἱ πόλεις...] εὐδουλότεραι γὰρ γενόμεναι
αἱ πόλεις ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρυς ἐλευθερίαν, τῇ 50
ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπόλου εὐνομίας οὐδὲν φροντίσαν-
τες. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ προτιμήσαντες. Ἄλλως· οὐ
προτιμήσαντες, οὐ προτιμότεραν σχόντες.

LXV. 2. Ἀνεπιτηδεύουσιν] τῇ ὀλιγαρχίᾳ δηλονότι. —

2. Λόγος τε ἐκ τοῦ φανεροῦ προσερίγαστο αὐτοῖς] λόγος τε ἐν τῷ φανερῷ, φησίν, ἐκ παρασκευῆς ἐλέγτο.

LXVI. Εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους] πιθανὸν πρὸς τοὺς πολλούς. εὐπρεπὲς μὲν ἦν πρὸς τοὺς πλείους, ὅμως δὲ ὀλίγοι οἱ μεθιστάντες τὰ [τε] πράγματα ἐμελλον καὶ ἀρξέιν αὐτῶν. — Βουλὴν ἀπὸ τοῦ κυάμου] κλήρους ἔβαλον κυάμους, καὶ οἱ λαχόντες συνήρχοντο εἰς τὴν βουλὴν. — Ξυνεστῶσι] συνωμόταις. — Ἀλλὰ καὶ οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν] ἦγουν οἱ δημηγοροῦντες ἦσαν ἐκ τῶν καταλυσάντων τὴν δημοκρατίαν. — Προὔσκέπτετο] πρὶν ἐλθεῖν ἐς τὴν συλλογὴν. — 2. Ἐπιτηδεῖου] ἀντὶ τοῦ εὐπροσώπου ἐσκεμμένου. — Δικαιώσις] ἀντὶ τοῦ κώλασις· ἢ εἰς δίκην ἀπαγωγῇ, ἥτοι κρίσις. — Κέρδος δὲ μὴ πάσχων τι βίαιον ... ἐνόμιζε] δὲ μὴδὲν, φησὶ, πάσχων βίαιον κέρδος ἡγεῖτο τὸ μὴδὲν πάσχειν. — 3. Καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλεόν ἡγούμενοι ...] καὶ τοὺς συνεστηκότες κατὰ τοῦ δήμου πλείονας νομίζοντες εἶναι, ἥπερ ὅσοι ἦσαν, τεταπεινούντο ταῖς γνώμαις. — Διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως ...] καὶ διὰ τὸ μέγεθος, φησὶ, τῆς πόλεως ἡγούουν τοὺς συνεστῶτας, καὶ οὐκ ἐδύναντο αὐτοὺς ἐξευρεῖν· καὶ διὰ τὸ κρύφα δὲ ἐκείνους πράττειν οὐκ ἐδύναντο εὐρεῖν αὐτούς. — 4. Κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ...] κατὰ τὸ ἀγνοεῖν, φησὶ, τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας, οὐκ ἦν δυνατόν (τουτέστιν ἀσφαλές) ἀγανακτήσαντά τινα τοῖς πραττομένοις ἀπολοφύρασθαι παρὰ τῷ πέλας. — 5. Ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ...] τὸ μὲν ἀλλήλοις ἀντὶ τοῦ ἄλλος ἄλλω, τὸ δὲ ὡς μετέχοντα ἀντὶ τοῦ μετέχοντι. — Καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι ...] καὶ οἱ μὴ δοκοῦντες μὲν ὄλως ὀλιγαρχικοὶ εἶναι, ὄντες δὲ ἐν τῇ συνωμοσίᾳ, μεγάλως ἐποίησαν ἄπιστεῖν αὐτοὺς ἀλλήλοις. ἢ ἄπιστεῖν αὐτοὺς ἐποίησαν ὅτι ἐστὶ συνωμοσία. — Ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν ...] ὠφέλησαν ὥστε ἐν ἀσφαλείᾳ εἶναι, ἄπιστεῖν ὄλως ποιήσαντες τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις. ἐκείνων γὰρ τῶν μὴ ἂν ποτε νομισθέντων ὀλιγαρχίας κοινωνήσιν μετασχόντων τῆς συνωμοσίας, οὐδεὶς οὐδὲν ἔτι ἐπίστευεν.

LXVII. Εἶπον γνώμην] βουλὴν. — Ἀριστα] ἦγουν ὠφελιμώτατα. — 2. Ἡ ἡμέρα ἐφῆκεν] ἀντὶ τοῦ παρῆν 40 ἢ ἡμέρα. — 3. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου] ἦγουν ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ δημοτικῆς καταστάσεως. ἦγουν ἐκ τῆς δημοκρατίας. — Ἐκαστον πρὸς ἑαυτῷ τρεῖς] γράφεται καὶ πρὸς ἑαυτόν.

LXVIII. Ἀντιφῶν] δὲ τοῦ παρόντος συγγραφέως 45 διδάσκαλος. — Δεινότητος] ῥητορείας. — Πλείστα ...] πλείστα εἰς ἀνὴρ δυνάμενος ὠφελεῖν ἐν τῷ συμβουλευεῖν. — 2. Ἐπειδὴ τὰ τῶν υἱ] καίμενον· ἐπειδὴ μετέστη ἡ δημοκρατία, καὶ ἐς αἰῶνας μετέστη μετὰ τῶν υἱ. — Ἀριστα] τὸ ἐξῆς, ἀριστα ἀπολογησάμενος. — Ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτίας] ὑπὲρ τῶν αἰτίας τῆς τούτων, τουτέστι τῶν κατὰ τὴν ὀλιγαρχίαν, ὡς συγκαταστήρας. — 3. Εἰδότα αὐτόν] τὸν Ἀλκιβιάδην. — Ὑπίεστη] ὑπέσχετο. — Φερεγγυώτατος] ἱκανώτατος.

4. Χαλεπὸν γὰρ ...] τὸ αἴτιον τοῦ μεγέθους τοῦ ἔργου.

LXIX. Ἐν τάξει] παρατάξει. — 2. Εἴρητο ἡσυχῇ ...] κρύφα, φησίν, εἴρητο παρ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις, μὴδ' ἐν τῇ εἰθισμένῃ χώρᾳ, ἐνθα ἐφύλαττον, μένειν. — Εἰ τί 5 ποὺ δέοι χειρουργεῖν] ἦγουν διαχειρίσασθαι τινα καὶ ἀναίρειν. — Ἀπὸ τοῦ κυάμου] τουτέστι διὰ ψηφισμού ἡρημένοις. — Ἐφερον δὲ αὐτοῖς] ἦγουν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς.

LXX. Σφῶν] ἐκ σφῶν. — Ἀπεκλήρωσαν] ἦγουν 10 διὰ κλήρου ἀποκατέστησαν. — Πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως] ἦγουν μεταβάλλοντας τὴν πολιτείαν. — Ἐνεμον] ἦγουν ἐνέμοντο καὶ ἐκαρποῦντο. — 2. Ὑπεξαίρεθῆναι] εἰς τὴν ἀρχὴν.

LXXI. Ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας ...] ἡλπισε βραδίως 15 κρατήσιν τῶν Ἀθηναίων τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὡς αὐτοὶ βούλονται οἱ Πελοποννησίους· ἴσως δὲ καὶ παραχρῆμα χειρώσεσθαι τὴν πόλιν, ἰδὼθέν τε θεθορυμμένην διὰ τὴν στάσιν, καὶ ἔξωθεν διὰ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς προσελθόντας τῇ πόλει τῶν Ἀθηναίων. 20

LXXII. Καίτοι αὖ πώποτε Ἀθηναίους ...] τοὺς Ἀθηναίους, διὰ τὸ αἰεὶ πρὸς ὑπερορίους [πολεμίους] πολέμους εἶναι, καὶ τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀποδημεῖν, οὐδεπώποτε οὕτως ἐν μεγάλῳ πράγματι γεγενῆσθαι, ὥστε 25 ἀθρόους πεντακισχιλίους συνελεῖν σκαφόμενους περὶ τῶν κοινῶν. δηλοῦται δὲ ἐντεῦθεν ὅτι οἱ τετρακόσιοι δημοκρατικωτέρων τῆς πρόσθεν ἐπηγγέλλοντο ποιήσιν τὴν πολιτείαν, πεντακισχιλίους κοινωνοὺς παραλαβόντες, ὅσοι οὐδεπώποτε πρότερον βουλευσόμενοι συνῆλθον. — 2. Ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ] κακοῦ τῆς ὀλιγαρχίας 30 λέγει, φησὶ δὲ ὅτι, μὴ, ἀφορμὴν καὶ ἀρχὴν λαβοῦσα ἡ ὀλιγαρχία ἀπὸ τῶν ἐν Σάμῳ, καταλύση τοὺς τετρακόσιους.

LXXIII. 2. Καὶ ὄντες δῆμος] καὶ δημοκρατίαν καταστήσαντες. — Καὶ ἐμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δήμῳ 35 ὄντι ἐπιθήσεσθαι] ἐμελλον, φησὶ, τοὺς μὴ συνομώσαντας καταλύσειν. — 3. Οὐ διὰ δυνάμεως... φόβον] οὐ φοβούμενοι τὴν δύναμιν οὐδὲ τὸ ἄξιωμα αὐτοῦ. — Παρὰ σφῖσιν] παρὰ σφῖσιν ἦσαν, ὅτι ἐδίδουν αὐτοῖς πίστιν σῶας ἔσεσθαι. — 4. Τῷ δὲ ὀπλιτεύοντι] ἀντὶ 40 τοῦ ὀπλιτικοῦ ἀρχοντι. — Οὐκ ἡξίου περιεῖν] οἱ πλείονες ἐδέοντο οὐ περιεῖν. — Αὐτούς] Θρασύβουλον καὶ Θράσυλλον καὶ τοὺς ἄλλους. — Σφᾶς] τοὺς πλείονας. — Ἐς τοῦτο ξυνέμεινεν] ἦγουν μέχρι δεῦρο μεμένηκεν. ἢ ἐν τούτῳ τύχης μεμένηκεν. — 5. Ἐνα 45 ἕκαστον μετήσαν] ἀντὶ τοῦ ἐδέοντο ἕκαστου. — Τοὺς Παράλους ἀνδράς] ἦγουν τοὺς ἐκ τῆς νεῶς τῆς Παράλου. — Καὶ μὴ παρούση ἐπικειμένους] ἀχθόμενους ὀλιγαρχίᾳ, καὶ εἰ μὴ εἶναι τύχοι. — Αὐτοῖς] τοῖς ἐκ τῆς Σάμου δημοκρατικοῖς. — 6. Οἱ τῶν Σαμίων 50 πλείονες] οἱ δημοκρατικοί.

LXXIV. Ἐς τὴν μετὰστασιν] ἦγουν ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν ὀλιγαρχίαν. — Ἐπὶ τὸ μείζον πάντα δεινώσας] ἦγουν εἰς τὰ δεινότερα τῷ λόγῳ ἐπάρας. — Λαβόντες

εἶρξιν] τὸ εἶρξιν ἀντὶ τοῦ εἶρξαι καίται. τὸ δὲ, ἵνα, ἢν μὴ ὑπακούσωσι, τεθνήκωσι, ἤγουν, ἢν μὴ ὑπακούσωσιν οἱ ἐν Σάμῳ, ἀποθάνωσιν αὐτῶν οἱ προσήκοντες.

LXXV. 2. Τῆς μεταβολῆς] τῆς ἀπὸ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν. — Ἡ μὴν δημοκρατήσεσθαι τε] γράφεται, ἢ μὴν δημοκρατήσεσθαι τε, καὶ ὁμονήσῃν, καὶ τοὺς τετρακόσιους πολέμιοι τε ἔσεσθαι, καὶ οὐδέν...

LXXVI. Οἱ μὲν τὴν πόλιν] ἤγουν οἱ ἐν Σάμῳ τὰς Ἀθήνας. — Οἱ δέ] οἱ ἐν Ἀθήναις. — 3. Ἡ πόλις αὐτῶν] ἤγουν αἱ Ἀθῆναι. — 4. * Καὶ εἰ ἐκείθεν ὄρμηνται] ἤγουν τὸ ἐνδόσιμον ἔχουσιν ἐκείθεν, ἤγουν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν, αἱ πόλεις. — Καὶ εἰ ἐκείθεν ὄρμηνται] ἤγουν ἐκ τῆς Σάμου. — Ὁρμῶντο] λέγειν δῆ. — Οὐκ ἀσθενῇ, ἀλλ' ...] ἰσχυρίζεται ὅτι οὐκ ἀσθενὴς ἦν ἡ Σάμος, ἥτις

μονονουχὶ ἐκράτησε τῆς θαλάσσης, πολεμοῦσα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — Ἦλθε τῶν Ἀθηναίων] γράφεται, διῆλθε τῶν Ἀθηναίων. — 5. Ἐν τῇ Σάμῳ προ[ς] καθημέρους ...] ἐγένετο, φησὶ, παραίνεσις ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἐν Σάμῳ προ[ς]καθημένους πρότερον κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν

Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ ὅτι νῦν, εἰ μὴ βούλονται ἀποδοῦναι τὴν δημοκρατίαν αὐτοῖς οἱ τετρακόσιοι, ἐν τούτῳ δυνάμει αὐτοὶ καθεστᾶσιν, ὥστε τοὺς τὴν πόλιν κατέχοντας εἶργειν δύνασθαι τῆς θαλάττης αὐτοὶ μᾶλλον ἢ περὶ ὑπ' ἐκείνων εἶργεσθαι. — Ἐς τοσοῦτο καταστή-

σονται] οἱ ἐν Ἀθήναις δηλονότι. — 6. Μῆτε βούλευμα χρηστὸν ...] ἡ διάνοια· περὶ ὀλίγου ποιητέον ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφρόστηκεν. ἐπειδὴ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἦν κυρία, εἴωθε εἶναι τῶν στρατοπέδων ἡ πόλις. νῦν αὕτη οὐκ ἔστι χρηστὴ, ἀλλὰ ἐν αὐτοῖς τοῖς στρατοπέδοις ἡμάρ-

τηκε ἐν τῷ καταλύειν τοὺς νόμους, καὶ ὁμῶς ἀναγκάζειν βούλεται τοὺς στρατιώτας πολεμεῖν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς. — Προαναγκάζειν] ἀπὸ κοινοῦ τὸ σῶζειν. — Ὡς οὐδὲ τούτους ...] τοῦτο δυνάμει τοιοῦτόν ἐστιν·

ὡς χρὴ τούτους, ὅτινες ἂν παρ' αὐτοῖς χρηστὸν βουλευμάτων, χεῖρους ἐκείνων νομίσκωσιν. — Χείρους] τοῦ βουλευματος τοῦ ἐν τῇ πόλει.

LXXVIII. Διεβόων] ἤγουν διάτορον ἐβόων. — Τοῦ μὲν] τοῦ Ἀστυόχου. — Οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσὶν] ἤγουν οὐχ ὁμονοοῦσι. — Ὅνομα ...] κατὰ τὸ ὄνομα μὲν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ ἔργον κινδυνευσούσας. — Διατριβῇ] διαφθαρῇ. ἡ ἀπολεῖν τὸν χρόνον. — Κακοὶ τὸ ναυτικόν] ἤγουν εἰς κακοπάθειαν ἐμβάλλει.

LXXIX. Ἀπὸ ξυνόδου] ἤγουν ἀπὸ ὁμονομίας. — 2. Ὁρμούσαι] αὐλίζουσαι. — Πρὸς τὴν Μυκάλην] κατὰ τὸ τῆς Μυκάλης μέρος. — 3. Ναυμαχησεῖοντα] μελλοντας ναυμαχῆσιν, ἢ ἐπιθυμοῦντας ναυμαχῆσιν.

LXXX. Κακῶς διδόντος] σὺν κακώσει. — 3. Χειμασθεῖσαι] ἤγουν ταραχθεῖσαι ὑπὸ χειμῶνος. — Καὶ αἱ μὲν Δήλου ...] ὑπερβατόν. τὸ δὲ ἐξῆς οὕτω· καὶ αἱ μὲν πλείους Δήλου λαβόμεναι μετὰ Κλεάρχου, καὶ ὑπεροπὴν ἐλαθούσαι εἰς Μίλητον, αἱ δὲ μετὰ Ἑλίζου τοῦ Μεγαρέως στρατηγοῦ δέκα εἰς τὸν Ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι, Βυζάντιον ἀφιστάσθαι. — Μετὰ Κλεάρχου] οὔσαι. — Ἦρχεν] τοῦ στόλου τοῦ λοιποῦ δηλονότι.

LXXXI. Καὶ τέλος ἀπ' ἐκκλησίας] ἦτο ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ οὐκ ἄλλως ἢ ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ. — 2. Τὴν τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπητίασεν] ἤγουν ἐπητίασατο τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ἰδίας ξυμφορᾶς τῆς κατὰ τὴν φυγὴν. — Ἀνωλοφύρατο] ἤγουν τὰ ἑαυτοῦ πάθη μετὰ ὀλοφυρμῷ * διηγῆσατο. — Καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ] ἤγουν οἱ * Ἀθηναῖοι. — Διαβάλλοιτο] ὑβρίζοντο. — 3. Ἐπικομπῶν] ἤγουν κομπωδῶς λέγων. — Ἐως ἂν τῶν ἑαυτοῦ λείπηται] μέχρις ἂν ἐξαρκῇ τὰ Τισσαφέρνης. — Τῶν ἑαυτοῦ] Τισσαφέρνης δηλαδή. — 10. Ἦν Ἀθηναίοις πιστεύη ...] ἦν ὁ Τισσαφέρνης δηλονότι πιστοὺς κρίνη τοὺς Ἀθηναίους, οὐκ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, μέχρις ἂν ἐξαρκῇ τὰ Τισσαφέρνης. — Ἐξαργυρίσαι] ἤγουν ἀργυρίου πωλῆσαι. — Εἰ αὐτὸς κατελθὼν ... ἀναδέξ.] ἤγουν εἰ ἀνασωθεὶς Ἀλκιβιάδης ἡ ὀπίσω ἀνάδοχος γένοιτο. — Αὐτῷ] δι' αὐτοῦ τοῦ Τισσαφέρνης.

LXXXII. Ἠλλάξαντο] ὠνήσαντο διὰ τὸ αὐτάκα. — 3. Ἐκείνου] τοῦ Τισσαφέρνης. — Τῷ μὲν Τισσαφέρνηι ... ἐκείνοις δέ] διὰ τοῦ Τισσαφ. ... διὰ ἐκείνων * προσέτι.

LXXXIII. Διεβέβληντο] ἤγουν εἰς διαβολὴν καὶ λοιδορίαν τὴν κατὰ τοῦ Τισσαφέρνης ἐκινήθησαν, ἐν διαβολῇ εἶχον. — 2. Ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς ...] τῶν Ἀθηναίων ἐπιπλευσάντων τῇ Μιλήτῳ, καὶ βουλομένων * διαναυμαχεῖν τοῖς Πελοποννησίοις, τῶν δὲ Πελοποννησίων οὐκ ἀντιταχέντων αὐτοῖς, ἀλλ' ἀποδειλαισάντων, ὁ Τισσαφέρνης, καταφρόνησας αὐτῶν, πολὺ ὀκνηρότερον ἢ περὶ πρότερον παρήγειν αὐτοῖς τὸν μισθόν. τοῖς οὖν Πελοποννησίοις, καὶ πρότερον μισοῦσιν αὐτὸν * ὡς φθείροντα τὰ πράγματα, συνέβη τότε, διὰ τὸ μὴ προθύμως μισθοδοτεῖν, ἐπιτεῖναι τὸ εἰς αὐτὸν μῖσος. ἡ τὸ ἐξῆς, συνηνέχθη ἦτο ἡκολούθησεν αὐτοῖς ἐπιδεδωκένοι καὶ τὸν Τισσαφέρνην πολλῷ ἄρρωστοτέρων γενόμενον ἐς τὴν μισθοδοσίαν, τὸν ἐπίπλουν, διὰ τὸν ἐπίπλουν τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Μίλητον, ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταγαγόντες ναυμαχῆσαι· καὶ αὐτὸς συνηνέχθη ἐπιδεδωκένοι τοῦτο δηλονότι τὸ μισεῖσθαι διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν καὶ πρότερον. ἡ ἄλλως καὶ ἄμεινον· συνηνέχθη καὶ τὸν ἐπίπλουν ἐπιδεδωκένοι * τὸν Τισσαφέρνην γενόμενον πολλῷ ἄρρωστοτέρων, καὶ εἰσέτι αὐτὸν ἐπιδεδωκένοι ἐς τὸ μισεῖσθαι αὐτὸν πρότερον καὶ ἑκατέρων ἐς τὴν μισθοφορίαν, δηλονότι διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην. — 3. Καὶ τινες τῶν ἄλλων τῶν ἐξῶν λόγου ἀνθρώπων] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἀνελογίζοντο, οὐ μόνον * στρατιώται· ἀνελογίζοντο δὲ τὰ ἐπιφερόμενα. — Ἡ ἀπαλλάσσεται θθεν] ἤγουν ἀποστήσεται εἰς τόπον θθεν. — Ἐπιφέροντα ὀργάς] τὸ ἐπιφέρειν ὀργὴν ἐπὶ τοῦ χαρίζεσθαι καὶ συγχωρεῖν ἔταττον οἱ ἀρχαῖοι. μάρτυς Κρατίνος ἐν * Χείρωσι, λέγων * τὴν μουσικὴν ἀχορέ * στους ἐπιφέρειν ὀργὰς βροτοῖς σῶφροσιν· * ἀντὶ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς σῶφροσιν.

LXXXIV. Καὶ τῷ γε Δωριεῖ] τῷ Ἑρμοκράτει. — Καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν] ἀντὶ τοῦ ἐπανετεινέαι

ὡς πλήξων. — 3. Οἷα δὴ] καθάπερ. — Ἐγκραγόντες] ἦγουν μετὰ μεγάλης βοῆς ἀπειλήσαντες.

LXXXV. Κατὰ δὲ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων] τῶν Πελοποννησίων, φησὶν, ἐντοιαύτῃ 5 διαφορᾷ πρὸς τε Τισσαφέρνην καὶ Ἀστυόχον καθεστῶτων. — 2. Διγλωσσον] ἦγουν καὶ τὴν βάρβαρον καὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐπιστάμενον. — 3. Φυγόντος] ἀντὶ τοῦ γενομένου φυγάδος.

LXXXVI. 3. Οἰκεῖοι αὐτῶν] τῶν στρατιωτῶν. — 7. Ἀντέχειν] ἦγουν ἀνθίστασθαι. § τοῖς πολεμοῖσι. — 9. Περιπλεῖν] περιζητεῖν. — Ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμπτοῦς πρέσβεις] ἀγόντες πρέσβεις, οἵτινες ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἀπεστάλησαν εἰς Λακεδαίμονα. γράφεται, πέμπουσι πρέσβεις. — Πρέσβεις] τοὺς Ἀργεῖους.

LXXXVII. Ἀττικίζοντι] ἦγουν τὰ τῶν Ἀθηναίων φρονοῦντι. — 3. Πολλαχῇ εἰκάζεται] ἦγουν κατὰ πολλοὺς τρόπους ἐν στοχασμῷ κεῖται. — Οἱ μὲν γάρ] λέγουσι δηλονότι. — Ἐκρηματίζονται] ἀντὶ τοῦ πράξαιτο ἀργύριον, χρήματα λάβοι. § χρήματα συλλέγει, ἐς τὴν Ἀσπενδον προαγαγὼν, ἥτοι προενεγκῶν. — 4. Ἐκεῖσε] ἦγουν ἐς τὴν Ἀσπενδον. — Καὶ διέμελλεν] ἦγουν ἐδράδουνεν. — Κομίσας] τὰς ναῦς. — Ἀντιπάλως] ἦγουν ἰσοπάλως. — 5. Ὁ δὲ χάριν ἂν δῆπου ἐν τούτῳ μεῖζω ἔτι ἔσχειν] ἦτοι χάριν μεῖζονα παρέσχειν ἂν βα- 20 σιλεῖ, ἢ χάριτος μεῖζονος ἡξιώθη.

LXXXVIII. Δι' αὐτὸ ... ἀναγκάζεται προσχωρεῖν] ἀναγκάζεται ὁ Τισσαφέρνης διὰ τὸ ὑποπτεῦσθαι ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων.

LXXXIX. Τὸ στράτευμα] τὸ ἐν τῇ Σάμῳ δηλονότι. — Ἀπαλλαγέντας] ἀπαλλαγέντας ἂν καὶ ἀπαλλαγησο- 30 μένους. — 2. Τοῦ ἄγαν ἐς ολίγους οἰκεῖν] ἦγουν τῆς ἀκριβοῦς ὀλιγαρχίας. — Ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ...] οὐκ ἀντίκειται τινὶ τὸ ἀλλὰ, ὥς λέγομεν, οὐ τότε, ἀλλὰ τότε· ἔστι, δὲ παρακελευστικόν, ὥς καὶ παρ' Ὁμήρῳ [I.I. N, 292], 35 Ἄλλ' ἄγε, μηκέτι ταῦτα λεγόμεθα.

ἡ δὲ διάνοια· οἱ περὶ τὸν Θηραμένην ἄρχοντες τότε τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ μετασχόντες αὐτῆς ἐν πρώτοις, ὁρεγόμενοι δὲ δημοκρατίας, ἔλεγον, οὐχ ὅτι ἀπαλλακτικῶς (ἀπαλλακτικῶς) ἔχουσι τῆς ὀλιγαρχίας, (ἔπερ ἦν ἀληθές), ἀλλ' ὅτι φοβοῦνται τοὺς ἐν Σάμῳ, καὶ Ἀλ- 40 κιδιάδην, καὶ τοὺς ἀπίοντας εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις, μὴ τι οὗτοι κακὸν ἐργάσωνται τὴν πόλιν, ὀλιγαρχίας γενομένης. ὅθι οὖν ἤξιον τοὺς πεντακισχιλίους καθιστάναι. — 3. Πολιτικόν] ἦγουν δημοκρατικόν. — Αὐ- 45 θημερόν] ἦγουν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. — Ἐκ δὲ δημοκρατίας αἰρέσεως γιγνομένης ...] ἀντὶ τοῦ, ἐν δημοκρατίᾳ δὲ ἄρχοντός τινος αἰρεθέντος ἢ πρωτεύοντός τινος, βαδίως φέρουσιν οἱ μὴ τυχόντες τῶν ὁμοίων· οὐ γὰρ ὁμοίου ἀνδρὸς νομίζουσιν, ἀλλὰ κρίσους ἐλασσῶσθαι.

XC. Τῷ τοιούτῳ εἶδει] τῷ τῆς δημοκρατίας δηλονότι. ἦγουν καταστάσει. — Ἄνῃρ ἐν τοῖς μάλιστα] τοῖς ἰσχυροτάτοις. — Κατέστησαν] ὀλιγαρχίαν. — 2. Αὐ- 50 τοῦ] ἦγουν ἐν Ἀθήναις. — Ὅστις καὶ ὅπως οὖν ἀνεκτός] ὅστις τρόπος. τουτέστιν, ὅπως οὖν ἀνεκτῷ τρόπῳ. —

3. Ἦν δὲ τοῦ τείχους ἡ γνώμη] ἦγουν ὁ σκοπὸς τῆς ἀνοικοδομίας τοῦ τείχους. — 4. Ὡς τε καθεζομένους ...] ὥς τε τοὺς αὐτόθι φυλάττοντας τοῦ ἐπίπλου κρατεῖν. — 5. Τούτου] τοῦ ἀνοικοδομημένου δηλονότι. — Τὸν ὑπάρχοντά τε] τὸν ἐν τῇ πόλει. — Καὶ τὸν ἐπιπλέοντα] 5 τὸν ἐξωθεν ἐρχόμενον. — Ἐξαιρεῖσθαι] ἐκβάλλειν. ἐκκομίζεσθαι.

XCI. Διεθροῖε] θροῦν ἐποίει διὰ τῆς βοῆς. ἦγουν ἐφήμιζεν. — Οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασι 10 ζυμβατικόν] οὐκ ἴσχυσαν γὰρ πᾶσι Λακεδαιμονίοις 10 συμβῆναι, ἀλλὰ τισὶν αὐτῶν. — 2. Ἐπικαλουμένων] ἐφελχομένων. — Ὅμοῦσαι ἤδη ἐπὶ τῆς Λακωνικῆς] καθ' ὑπερβατὸν τοῦτο συντακτέον τῷ, δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες. — Φυλάσσεται] ἦγουν φυλακὴν ἔχει. — 3. Ἦν δὲ τι καὶ τοιοῦτον . .] ἦν δὲ καὶ τῷ ὄντι ἀληθές 15 τὸ φοβεῖσθαι τοὺς περὶ Θηραμένην καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἔχοντας τὴν ὀλιγαρχίαν (ἐφοβοῦντο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔλωσι τὸ τεῖχος) καὶ οὐ μόνον ψευδῶς τοῦτο ἐλέγετο καὶ διεβάλλετο. οἱ γὰρ ὀλιγαρχικοὶ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο, ἐν ὀλιγαρχίᾳ ὄντες, ἄρχειν καὶ τῶν συμμά- 20 χων· εἰ δὲ τοῦτο μὴ δύναιντο, αὐτονομεῖσθαι ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, ἔχοντας τὰ τεῖχη καὶ τὰς ναῦς· εἰ δὲ καὶ τούτου διαμάρτοιεν, μὴ ὑπὸ γε δημοκρατίας αὐθις γενομένης αὐτοὶ διαφθαρήναι. δῆμον γὰρ νῦν τὴν δημοκρατίαν λέγει. — Κατηγορεῖν] κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν. — Αὐτο- 25 νομεῖσθαι] τοῖς ἰδίοις νόμοις χρῆσθαι. — Εἰ τοῖς γε...] ἐὰν τούτου μόνου τύχωσι, τοῦ σώζεσθαι δηλονότι τὰ σώματα, τὰ τῆς πόλεως οὐκ ἂν περὶ πολλοῦ ἐποίησαν.

XCII. 2. Περιπόλων] φυλάκων. — Ὁ δὲ ξυνεργός] συναίτιος. — Κελεύσαντος] τὸν φόνον. — Ἀπ' αὐτοῦ] 30 ἦγουν μετὰ τὸν φόνον τοῦ Φρυγίχου. — Καὶ τῶν ἐξωθεν] τῶν τετρακοσίων δηλονότι. — 3. Ἐς Αἰγίαν κατακολπίσαι] εἰς τὸν τῆς Αἰγίνης κόλπον πλεῦσαι. — 4. Καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν ἔχων] ἦγουν τοῦς ἑαυτοῦ φύλακας. — 5. Ταῦτα] συλλαβεῖν ἐκείνον δῆ. — 6. Πλὴν 35 ὅσοις μὴ βουλομένοις ... ἦν] πλὴν ὅσοι μὴ ἐβούλοντο, δηλαδὴ ὀλιγαρχεῖσθαι. — 7. Ἐκπληκτικῶς] ἦγουν ἐκπληξιν ποιῶν τοῖς ἀκούουσιν. — 8. Ὅσον ἀπὸ βοῆς] ἦγουν ἀπὸ βοῆς καὶ οὐκ ἀληθῶς. — 9. Τῷ πλήθει ἐχαλέπαινον] τῷ δημοτικῷ δηλονότι. γράφεται, τῷ ἀληθεῖ 40 ἐχαλέπαινον. — 10. Ὅμοσε τε ἐγώρουν οἱ πλείστοι τῷ ἔργῳ] ἦγουν ἐβούλοντο συμπλακῆναι τῇ πράξει. — 11. Ἴέναι ἐπὶ τὸ ἔργον] ἦγουν ἐπὶ τὸ κατασκάπτειν τὸ τεῖχος. — Ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμοις ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τ. ὄν.] ὅσοις ἦν βουλομένοις δημοκρατεῖσθαι τὴν 45 πόλιν, οὗτοι δὲ μόνως προσηγόρευον τὴν κατάστασιν, ἢ ἐβούλοντο γενέσθαι, φοβούμενοι τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὑπαλλάττοντες, πεντακισχιλίους ἐκάλουν. — Μὴ ἀντικρυς δῆμον] καθ' ὑπερβατὸν, ὅστις βούλεται τὸν δῆμον ἄρχειν, μὴ ἀντικρυς ὀνομαζέιν. ἔνιοι δὲ οὕτως ἐδέξαντο 50 ὅστις αὐτῶν ἐβούλετο ἄρχειν, οὐ δημοκρατίαν τὴν κατάστασιν ὀνόμαζεν, ἀλλὰ πεντακισχιλίους, ὥς καὶ αὐτὸς μετέξων αὐτοῖς. § διάνοια· οὐκ ὀνομαστί προσηγόρευον ὅστις βούλεται τὸν δῆμον ἄρχειν, φοβούμενοι

μη οἱ προσαγορευόμενοι ἀληθῶς ὦσιν ἐκ τῶν βουλομένων δημοκρατεῖσθαι. — Φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὦσι φοβούμενοι δηλαδὴ μὴ τις, εἰπὼν ὅτι ὀρέγεται δημοκρατίας, πρὸς τινα ὃς ἐστὶ τῶν πεντακισχιλίων, ἀγνοῶν
 5 ὅτι ἐστὶν εἰς ἐκείνων, ἐν κινδύνῳ γένηται. — Μετόχους) κοινωνοὺς τῆς ἀρχῆς. — Τὸ δ' αὖ ἀφανὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρέξειν] ἀδήλου δὲ, φησὶν, ὄντος, ὅτι εἰσι πεντακισχιλιοί, φόβον παρασκευάσειν τοῦτο καὶ ὑποψίαν τοῖς Ἀθηναίοις πρὸς ἀλλήλους. ἕκαστος γὰρ τὸν
 10 πῆλας φέτο τῶν πεντακισχιλίων εἶναι.

XCIII. Θέμενοι τὰ δπλα] ὀπισθέντες. — Ἔθεντο αὐτοῦ] ἤγουν ἀπέθεντο. — Ἀνακείψ] Διοσκουρῶν ναῦ· ἀνακῆς γὰρ οἱ Διόσκουροι. — 2. Καὶ τοὺς ἄλλους παρακατέχειν] καὶ τοὺς ἄλλους ἡσυχάζοντας παρακατέχειν
 15 εἰς τοὺς πολεμίους. — Καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει] ἤγουν καὶ * κατὰ μέρος τῶν πεντακισχιλίων. — 3. Περί τοῦ πάντος πολιτικοῦ] ἤγουν περὶ τῆς πάσης πολιτείας. — Ξυνεχώρησάν τε] ἤγουν συνέδραμον, ὡμονόησαν. δέον εἰπεῖν συνεχώρησε τὸ πλῆθος, ἀλλὰ πρὸς τὸ σημαινόν
 20 μενον ἀποβλέψας, οὕτως εἰρήκε συνεχώρησαν τὰ πλῆθη.

XCIV. 2. Τάχα] ἴσως. — Ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου] ἤγουν προδοσίας. — Δι' ἐλπίδος] ἀγόμενον δηλονότι. — Ταύτη ἀνέχειν] ἤγουν ἀπέχειν. — 3. Ἡ ἀπὸ τῶν πολεμίων] περιαιρετέον τὸν ἡ σύνδεσμον.

25 XCV. Καὶ περιβαλοῦσαι] ἤγουν περικυκλώσασαι. — 2. Καὶ ἐξυγκροτήσις πληρώμ.] ἤγουν ἐτοίμοις ναυσίν. ὧ μὴ ἡρημένοις ἐπιβάταις. — Ἀποκλεισμένους] οὐκ εἰσαγομένων δηλονότι κατὰ θάλασσαν τῶν ἐπιτηδεύων. — 3. Θαλάσσης μέτρον ἐξήκοντα σταδ.] ἤγουν
 30 οἱ ἐξήκοντα στάδιοι πάντες θάλαττά εἰσιν. — Ἐπισιτιζόμενοι] ἀντὶ τοῦ λαμβάνοντες. — 4. Ἀπὸ προνοίας τῶν Ἑρετριέων] ἀντὶ τοῦ ἀπὸ γνώμης καὶ παρασκευῆς. — Σχολῇ πληρουμένων] ἤγουν βραδέως πληρουμένων τῶν νεῶν. — 5. Περιγίγνονται] περισώζονται.

35 XCVI. Τὰ περὶ τὴν Εὐβοίαν γεγεννημένα] ἤγουν τὸ μήνυμα τῶν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ γενομένων. — 2. Ἐς θησομένων] ἐπιβατῶν. — 3. Καὶ δι' ἐγγυτάτου ἐθορύβει] ἤγουν ἐγγυτάτω ὄντων τῶν πολεμίων. — 4. Καὶ διέστησαν ἄν] ἤγουν εἰς στάσις ἐνέβαλον. — Σφετέροις
 40 οἰκείοις] χρήμασι. — Καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἄν ἦν αὐτοῖς] λείπει ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. — 5. Συμφορώτατοι] συντελέστατοι. — Ἄλλως τε καὶ ναυτικῇ ἀρχῇ] ἄλλως τε καὶ ἡπειρώται ὄντες πρὸς θαλαττοκρατοῦντας.

XCVII. Μηδεμιά] λείπει ἐν. — 2. Ἀνῆνεγκε τὴν πόλιν] ἀντὶ τοῦ ἀνενεγκεῖν ἐποίησεν.

XCVIII. 2. Ἐπολιόρκουν δ' αὐτὸ ...] ἐπολιόρκουν οἱ Κορίνθιοι τὴν Οἰνόνην, παραλαβόντες τοὺς Βοιωτοὺς ἄνευ τῶν ἄλλων συμμάχων, δι' ἰδίαν τινὰ συμφορὰν. συμφορὰ δὲ τοῖς Κορίνθίοις ἐγένετο περὶ τὴν Οἰνόνην, διαφθαρέντων ἀνδρῶν αὐτοῖς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκ τῆς Οἰνόνης ἐξελθόντων. ἀνεχώρουν δὲ ἐκ Δεκελείας πεφρουρη-
 50 χότες οἱ Κορίνθιοι. τοῖς οὖν τιμωροῖς αὐτῶν πολιορχοῦσι τὴν Δεκέλειαν κοινολογησάμενος δ' Ἀρίσταρχος προδίδωσι τὴν Οἰνόνην.

XCIX. Τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους...] τῶν καλεουσθέντων δηλαδὴ ὑπὸ Τισσαφέρνους, ὅτε αὐτὸς εἰς Ἀσπενὸν ἀπῆει. — Πόλεις τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων...] τὰς ἐν τῇ αὐτοῦ δηλονότι ἀρχῇ, ὅσαι ἐπῆσαν ὑπὸ Ἀθηναίοις, πρόθυμος ἦν ὁ Φαρνάβαζος ἀποστῆσαι αὐτῶν, ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης τὰς ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ ἤλπιζε γὰρ ὁ Φαρνάβαζος, τούτου γενομένου, πλεονεξίαν σχήσειν αὐτὸς. — Κατέδραμον] ἤγουν ἐπείσαντο.

C. 2. * Αἰσθόμενος] ἤγουν μαθὼν. — Κατέκειν] ἐνδιατρίψειν. — Ὡς, ἢν πλείων χρόνος γίγνηται] ἤγουν τῆς ἐν τῇ Χίῳ διατριβῆς τοῦ Μινδάρου. — Προστειριστοὺς] εἰς συμμαχοὺς ληφθέντας. — Ἐξω] τῆς Μηθύμνης. — Κομισθέντες] ἀχθέντες. — 4. Ὑστερίσας] ὑστερον ἐλθὼν. — 5. Ἀφ' ὧν παρεσκευάζοντο] ἀφ' ὧν δηλαδὴ
 15 νεῶν τοὺς στρατιώτας παραλαβόντες παρεσκευάζοντο.

CI. * Τεσσαρακοστάς] ἀρχαῖα νομίσματα καὶ ἐπιχώρια. — Παλάγια] ἐς μέσον τοῦ πελάγους.

CII. Ὑπομίζαντες] ἐγγίσαντες. ὑπειρελθόντες. — Ἐκπλεύσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν] ἀντὶ τοῦ ἐκπλεύσαντας
 20 διαφυγεῖν. — 2. Ἀνακῶς ἔξουσιν, ἢν ἐκπλεύσῃ] τὸ μὴ ἀνακῶς ἀντὶ τοῦ προνοητικῶς καὶ φυλακτικῶς ὁ δὲ νοῦς, οἱ Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἐκκαίδεκα ναυσὶν ἔλαθον τοὺς ἐν Ἀδύδῳ Πελοποννησίου παραφυλάττοντας, καίτοι προειρημένου τοῖς ἐν τῇ Ἀδύδῳ ὑπὸ τοῦ φίλου ἐπὶ πλοῦ, 25 (τουτέστιν ὑπὸ τοῦ στόλου τοῦ μετὰ Μινδάρου), ὅπως παραφυλάττωσι τοὺς Ἀθηναίους, ὑπὲρ τοῦ μὴ λαθεῖν αὐτοὺς ἐκπλεύσαντας. — Διώξιν] φυγὴν. — 3. Ἐποκείλασαν] εἰς γῆν ἐπόωσαν.

CIII. 2. Ψευθεντές τῶν σκοπῶν] ἤτοι διὰ τοὺς 30 σκοποὺς, ἢ ψευθεντῶν τῶν σκοπῶν καὶ ἀμαρτάνων.

CIV. 2. Θράσυλλος] εἶχε. — 4. Ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων...] ἀντὶ τοῦ, ἡπείγοντο οἱ Πελοποννήσιοι πρότεροι τε συμμιζαί... — Συμμιζαί] ἤγουν συμπεσεῖν, συβράξαι. — 5. Ὑπερεβλήκει] ὑπὲρ 35 δραμῆς. — Κάτοπτα] τοῖς ἐκεῖ Πελοποννησίοις κατὰ τὸ μέσον.

CV. Τῷ ἔργῳ πολὺ περισχόντες] ἤγουν περιγενομένοι, κρείττονες γενομένοι. — 2. Τῶν ἐπικειμένων] ἤγουν τῶν ἐπιπλεουσῶν νεῶν. — Ἀταχτότεροι γενέσθαι] ἤγουν μὴ ἐπὶ τάξει προϊέναι. — 3. Τὰς ἐπὶ σφίσι ναὺς ἐπεχούσας] ἤγουν ἐφεδρευούσας. ὧ τὰς ἐπικειμένας ναῦς. — Ὑπολαβόντες] ἤγουν δεξάμενοι.

CVI. 2. Κατὰ βραχύ] ἄρτι. πρὸ ὀλίγου γεγεννημένα. — 4. Προσαγαγόμενοι] ἤγουν ἰδιωσάμενοι.

CVII. Προηγάγοντο] ἤγουν ἐδουλώσαντο. ἀνέλαβον. — 2. Τῶν αἰχμαλώτων] ὡς αἰχμαλώτους ἀπῆγον Ἀθηναῖοι. — Ἀπέπεμψαν] οἱ Πελοποννήσιοι δηλονότι.

CVIII. 2. Ἐξέπραξεν] ἀπήτησεν. — 3. Ἀναζεύει] ἤγουν ἐπαναστρέψας ἀναλύων. — Ἡλαυνεν] ἡπείγετο. 40 — 4. Παρακομισάμενοι] παραλαβόμενοι. — Παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀδύδου] ἤγουν λεληθότως καὶ ἔξω τῆς πρακτικῆς δόξου ἀγαγόντες, δηλονότι δὲ τοῦτο δὲ τοῦ εἰρηκέναι, ὅτι διὰ τοῦ ὄρους, δηλονότι δι' ὅδου

ἀτρίπτου καὶ ἀσυνήθους. — Ἐπαγγελίας] προῖξας. — Κατηκόντισεν] ἤγουν διέσφαξε δι' ἀκοντίων. — ε. Ἐπιβάλλοντος] ἐπιτιθέντος αὐτοῖς τοῖς Ἀντανδρίοις.

CIX. Διαβεβλήσθαι τε] ὑδρισθῆναι. — Καὶ τὰς διαβολὰς] λείπει τὸ ἀπώσθαι.

[Ἐδει] μὲν εἰς γόργυραν, ὡς Θουκυδίδη, τοὺς Ἀττικοὺς βῆσαι σὲ σὺν τῷ βιβλίῳ, οὐκ ὁστρακίζειν Θρακικοῖς σὲ τοῖς ὄροις. [οὐχ] ἱστορῶν φαίνεται γὰρ ἃ προὔθη πάλαι, κρύπτων δὲ μᾶλλον ἃ παρήξεν ὁ χρόνος, τῷ σὺ σκοτεινῷ καὶ ξυλῶδει τοῦ λόγου. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ὥς περ ἐγγράφω τάδε, [Τζέτζης] κατειδὼς ἱστορας πολλὰς βίβλους πράξεις τε πάσας ἃς τανῦν αὐτὸς γράφεις, ὥς περ διοβλῆς καὶ κατεβροντημένος τοῖς οἷς ἐγραψας λοξοσυστρόφοις λόγοις μνήμης ἀπασῶν ἐστερήθην ἀθρόως. [τί γάρ] τις ἄλλος τῶν ἀνιστόρων πάθοι; τὸν ἱστορούντων τεχνικὸν λόγον γινέει.

σαφῆ μετ' ὀγκου, πειστικὸν, γλυκὺν ἅμα, καὶ γοργόν, οὐ χρεῖ, πῇ δὲ καὶ μήκος φέρειν.

Ejusdem Tzetza hæc sunt in Marcellinum dicta, vitæ Thuc. § 35 :

Καὶ σὺ δὲ, Μαρκελλίνε, τὰ ψευδῆ γράφεις. Ἀναξαγόραν Εὐριπίδου διδάσκαλον ὄντα παλαιὸν πῶς λέγεις Θουκυδίδου; ὁ τοῦ ἑξέλου παῖς * τοῦδε προχρονώτερος. οὐ συγγράφοντος παῖς τελῶν Θουκυδίδης ἀκηκοὺς ἐκλαυσε τῶν συγγραμμάτων. ὁ δ' Ἡρόδοτος φησὶ πατρί τουτου· τάδε * Ἐνθεον, Ὀλοῦρε, παῖς ὁ σὸς ψυχὴν ἔχει.

(Ἡρόδοτος)

Οὗτος χρόνος δ' ἦν * ὑστέροις Εὐριπίδου. Εὐριπίδης δὲ Ξερξικοῖς ἦν ἐν χρόνοις. Εὐριπίδου πρῶτος δὲ πῶς Θουκυδίδης, ἐτι τελῶν παῖς * Ἡροδότου ταῖς συγγραφαῖς καθυστεροῦσαις τῶν χρόνων Εὐριπίδου;

LECTORIBUS S.

Thucydides quum præ ceteris Græcis qui pedestri scripserunt oratione, interpretem requirat, veteres autem scholiastæ in paucis modo editionibus habeantur vel raris hodie vel magno prostantibus, in Vestram gratiam *scholia vetera* Thucydidi nostro subjungere decrevimus. Hæc difficilium locorum partem magnam utiliter explanabunt : sed monendi estis, ut in legenda hac farragine utamini cautione maxima. Nam doctorum grammaticorum et rhetorum scripta Thucydidem illustrantia, velut Antylli, Asclepiadæ, Didymi, Evagoræ, Numenii, Phœbammonis, Sabini, perierunt universa; et nostræ collectionis pars illa, quæ doctæ antiquitatis vestigia ostendit, aucta et interpolata est ingenti copia notationum vix pueris necessariorum, futilium, atque etiam falsarum. Fuerunt enim magistri Græculi, singula verba aut phrases singulas explicuisse contenti, mentem scriptoris et rerum sententiarumque tenorem minime curantes : quare sæpissime accidit, ut voces dictionesve, si per se spectes, tolerabiliter exponantur; si rationem totius loci, falso et inepte. Etiam in rerum gestarum et antiquitatis explanatione absurda quædam ab novitiis illis et indoctis magistris profecta sunt, quorum partem jam in duodecimi sæculi codice deprehendi. Ab his igitur si cavetis, attente legentes et in sententia reddenda majorem fidem translationi latinæ hujus editionis quam scholiis adhibentes, reliqua omnia magno Vobis adjumento erunt ad intelligendum historicorum principem.

Post HStephanum, Dukerum, Grammium, alios, diligentissimam operam in his scholiis digerendis, emendandis et examinandis posuit E. F. POPPO. Cujus editionem secuti sumus, mutatis quæ nobis videbantur esse mutanda. Nam primum inutilis futura erat

in hac editione codicum qui singula scholia præberent omittentve distinctio : quæ ut criticas quæstiones quasdam præclare adjuvet, minime tamen ipsi naturæ scholiorum respondet, velut respondet in Aristophanicis plerisque : nam vel optimi codices, Italus Bekkeri, Cassellanus, Augustanus, recentium et indoctorum magistrorum notationes offerunt vel futes vel falsas. Deinde in multis vocabulis quæ ubique permutantur, id posuimus quod res postulabat, quum Poppo ejusmodi emendationes plerumque in animadversionibus indicasset, relicta scriptura vitiosa. Asterisco autem notantur omnes illi loci, quorum emendatio nonnullis paullo audacior videri possit, vel ubi corriguntur scholiastæ librariive lapsus manifesti, verbi caussa Lacedæmonios memorantis pro Atheniensibus. Quæ fere omnia, sive de conjectura sive ex codicibus correctæ, subministravit diligens annotatio Popponis, si discedas ab iambis Tzetæ. Eos enim, pessime exaratos in codice Palatino, ille adeo neglexit, ut sibi persuaderet « ab ipso librario, qui hunc codicem transcripsit, confectos » esse (I, 2, p. 69), quod longe aliter se habere omnia clamant. Nos, dum plagulas typothetarum legebamus, locis non paucis adhibuimus medicinam, quorum majorem certe partem recte sanata esse opinamur. Immensæ depravationis specimen unum esto. Ad hæc verba Thucydidis, V, 14 init. : *Ευνέβη τε εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην καὶ τὴν Ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ Θεσσαλίας, ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἄψασθαι μηδετέρους, πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κτλ.* ascribitur : *Ὡστε] Τζέτζου.*

Βιβλογράφου † *στε πᾶν* † *παρῆκα* *μη ξέων.*
 § *Ἐν τῷ μὲν* † *στε ξείας* † *ὥς Τζέτζης* *γράφει.*
ἄρξη δ' ἀπαρτὶ τοῦ τῆς εἰρήνης λόγου.
σολοικοειδὲς καὶ σόλοικον † *τάχα.*

Ita hæc edidit Poppo, in annotatione referens : « Inde a secundo versu, ubi μὲν *στι* legitur, hæc ad πρὸς δὲ τὴν appicta sunt. Tertius versus in libro sic scribitur : *ἄρξη δ' ἀπαρτ' πῆς* (sic) τοῦ εἰρήνην λόγου. In quinto versu pro *τάχα* ibi est *τύχα*. Sed tam male hæc picta sunt ut legi vix possint. » Quæ ita constituenda esse putavi : *Ὡστε] Τζ.*

Βιβλογράφου * *στιγμὴν παρῆκα* *μη ξέων.*

Πρὸς δὲ τήν]

* Ἐνταῦθα μὲν στιχέιας, ὡς Τζέτζης γράφει.
 ἄρξῃ δ' ἀπαρτὶ * τοῦ « πρὸς εἰρήνην » λόγου.
 σολοικειδὲς, * οὐ σολοικον * τυγχάνει.

Quem postremum verum posterius vidi αὐτολεξὶ in libro octavo repetitum, ubi non est depravatus.

Quum in Regia bibliotheca quærerem si quid his scholiis utile superesset, non inveni nisi decimi quinti sæculi codices quattuor aut quinque, cum hac notatione : « nihil habet ab editis diversi. » Ab his igitur, quanquam nullus codex prorsus frustra excutitur, nihil tamen sperari poterat otio insumendo et devorando tædio dignum. Sed jam in quinto libro versantibus operis ex Millero meo audiui, nuper accessisse duos codices Thucydidis, alterum XII, alterum XIV sæculi, utrumque cum scholiis. Posterior, licet Marcellini Vita cum Palatino codice examussim consentiens spem meliorem iniecisset, in scholiorum locis collatis non præstare aliis est inventus. Verum prior, cujus pervolaui scholia antiqua manu scripta, ad quartum librum pertinentia, sæpe accuratius loquitur græce quam editus scholiastes, sed res ipsæ prorsus sunt eædem. Quare hæc tantum memoro. I, 12, § 3, ad πρότερον δὲ Καδμηίδα : Ἐπειδὴ πρότερον Καδμηΐς ἐκαλεῖτο· ὁ δὲ Ὀμηρος Βοιωτοὺς καλεῖ, ἀναχρονισμῷ χρώμενος· ἔσχατος γὰρ τῶν Τρωϊκῶν ἐστίν. I, 13, l. 20 post υἱέως αὐτοῦ addit, ὃν ἀνεῖλον οἱ Κερκυραῖοι. I, 102, l. 33, verba κατὰ τὸν Ἀριστείδην γ', prorsus separata sunt ab hoc scholio, ascripta sequenti vocabulo μάλιστα. II, 9, l. 43, post Παλλήνη additur : τούτων δ' ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν· Πέλληνεῖς δὲ Ἀχαιῶν. II, 22, l. 23 habet Πειράσιοι, Θεσσαλοί, ut Heringa emendavit. At jam non poterat in usum nostrum converti codex præstantissimus, scholia non multa continens, sed ea accurate scripta et distinctis plerumque signis ad sua vocabula in Thucydidea oratione relata.

Adjecimus indicem nominum et rerum, quem ipsi collegimus.

Valete, et curis nostris, ut facitis, favete.

F. D.

Parisiis, mense decembri MDCCCXL.

Ad IV, 73, § 3. Recepti scholii loco codex Basil. hoc præbet.
 Εἰ μὲν γὰρ μὴ...] εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀπῆντων εἰς πόλεμον Ἀθηναίοις, οὐκ ἂν
 εἰς τὴν τύχην αὐτῶν οἱ Μεγαρεῖς ἔμελλον βλέπειν, ἵνα, εἰ μὲν νικήσωσιν οὗτοι,
 μὴ ἀποσταῖεν, εἰ δὲ νικηθῶσιν, προσχωρήσαιεν τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ παρα-
 χρῆμα ὡς ἡττηθέντων ἔμελλον ἀποστῆναι. νῦν δὲ ἐπειδὴ ἤλθον, οὐκ ἂν ἐθε-
 λήσαιαν Μεγαρεῖς ἀποστῆναι, βλέποντες πρὸς τὴν τύχην, ἕως ἂν ἄδελος
 ἐκατέροις ᾗ. καὶ διὰ τοῦτο καλῶς ἔχειν αὐτοῖς μήτε ἀπιέναι μήτε προφυλε-
 μεῖν, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ μένειν.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

(*Marc.*, Marcellini Vita Thuc. *Anon.*, anonymi Vita Thuc. Numeri, *primus* librum, *secundus* caput, *tertius* versum paginae denotant.)

A.

- Acamas (in expeditione Trojana), 1, 11, 8.
 Acestor, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Achæi sunt Græci circa Pharsala, 4, 78, 40.
 Achaia duodecim urbes habebat, 2, 9, 42.
 Achelous, 2, 102, 33, 36.
 Acherdusius (Thucydides poeta), *Marc.* 44.
 Actium, portus, 1, 29, 25.
 Acusilaus *citatur*, 1, 51, 43.
 Adimantus, Themistoclis inimicus in republica, 1, 60, 28.
 Admetus auxilia petit ab Atheniensibus, 1, 136, 17.
 Adramyttium. *Vide* Atramyttium.
 Æacus, Jovis f., *Marc.* 3.
 Ædoli, λόχοι Lacedæmoniorum, 4, 8, 11.
 Ægialeos, alii masculino, alii neutro genere efferunt, 2, 19, 41.
 Ægina, 1, 23, 15; *Marc.* 39.
 Æginetæ fenore oppressi a Thucydide, *Anon.* 22. — *Vide etiam* Samii.
 Æoles, conditores Lesbi, 3, 2, 6; Corinthum possidebant ante Dorienses, 4, 42, 18. Æoles φιλοῦσιν, 3, 61, 9.
 Æolica est Thebana dialectus, 3, 61, 11.
 Æolus, Hellenis filius, 1, 3, 17.
 Æschylum imitatur Thucydides, 4, 135, 21. Æschylus *citatur*, *Marc.* 7.
 Æsopi Fabulæ *citantur* 4, 92, 7.
 Æina, mater Gelonis, 6, 4, 15.
 Africa, olim Carthædon dicta, 1, 13, 37.
 Agamestor, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Agathon tragicus, *Marc.* 44.
 Agenor, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Ajax : ejus posteri usque ad Miltiadem, ex Pherecyde, *Marc.* 4.
 Alcarnenes, in suburbio μεταρρίων, ab Lacedæmoniis puniuntur, 2, 37, 29.
 Alcibiades, nomen Laconicum, 8, 6, 7; quod filio indidit Clinias Atheniensis, ob hospitium cum Alcibiade Lacedæmonio junctum, *ibid.* Alcibiadi hereditaria erat προξενία Lacedæmoniorum, 5, 43, 32 *sqq.* Alcibiades puer Pericli dat consilium, 1, 67, 11.
 Alcithæa, mater Pausaniæ, 1, 134, 36.
 Alcmaeon, 2, 68, 36.
 Alcmaeon et Alcmaeon, 2, 102, 47 *sqq.*
 Alexander, rex Macedoniæ Philhellen cognominatus, belli Persici tempore vixit, 1, 57, 54. *Conf.* 1, 137, 36.
 Alexander, rex Macedoniæ, pater Perdiccæ et Philippi, 2, 95, 1.
 Amorgus. *Vide* Rhene.
 Ampelidas, 5, 22, 1.
 Amphipolis cur dicta, 1, 100, 18; ab Hagnone condita, 2, 95, 33; 5, 11, 54. Ejus portus Eion, 1, 98, 30.
 Ampraciotæ, 1, 12, 51. Sunt Corinthiorum coloni, 2, 68, 41; 2, 80, 33.
 Anactoria, terra, 1, 29, 24.
 Anactorii, 1, 12, 51.
 Anaxagoras philosophiam docuit Thucydidem, eapropter atheum ab nonnullis habitum, *Marc.* 35. Quam rem ex temporis ratione refutat Tzetzes p. 133.
 Andocides, unus decem oratorum, 1, 51, 42.
 Andromachus, pater Timæi historici, a Timoleonte regia potestate non exutus, *Marc.* 42.
 Androtion *citatur*, in Attide, *Marc.* 44.
 Anoblacha, nomen recens Dolopie, 2, 102, 35.
 Antilochus (Nestoris f.), 1, 11, 8.
 Antiphemus, 6, 4, 18.
 Antiphon, rhetor eximius, præceptor Thucydidis, qui ab eo habuit τὸ γόνιμον τῶν ἐνδομημάτων, 1, 135, 23. *Conf.* 8, 68, 44, *Marc.* 35. Ejus mortui corpus ex urbe projectum ab Atheniensibus nonnulli dicunt, *Marc.* 36.
 Antiphon Rhamnusius, in judiciis suspectus; quare ibi non orabat, sed aliis orationes suas scribebat; circa finem belli proditoris accusatus, perit, *Anon.* 4-7.
 Antyllus, interpres Thucydidis, *citatur* 3, 95, 22; 4, 19, 14; 4, 28, 36; *Marc.* 35; 56; 94.
 Apia olim appellata Peloponnesus, 1, 9, 25.
 Aphytis, urbs Pallene, 1, 64, 30.
 Apsinthii, hostes Thracum et Doloncorum, *Marc.* 7.
 Archelaus rex, *Marc.* 45.
 Archeptolemus et Onomacles cum Antiphonte periere ἀπμοι, ut proditores; domus eorum destructæ, opes publicatæ, *Anon.* 7.
 Argilius, nomen proprium? an gentile ab urbe Thracica? 1, 132, 8.
 Argivi annos numerabant per sacerdotia (Junonis), 2, 2, 54. Hostes Lacedæmoniorum, 1, 71, 15; 21.
 Argos : ibi rebus præerant ἡ βουλή, οἱ ὀγδοήκοντα, οἱ ἀπ-τῦναι, 5, 47, 14.
 Aridæus, pater Derdæ, 1, 57, 1.
 Arion Herodoti, *Marc.* 76.
 Aristides Justus, filius Lysimachi, 5, 19, 6. *Conf.* 1, 91, 52. Primus tributum instituit, 1, 96, 7.
 Aristides *citatur*, Panathenæico, 1, 2, 45; in tertio, 1, 102, 33.
 Ariston, pater Thucydidis (quarti), *Marc.* 44.
 Aristophanes. *Vide* Eupolis.
 Aristotelis patria Stagirus, 4, 88, 15. Aristoteles *citatur* 1, 26, 21; in Ethicis, 3, 45, 35.
 Arne, urbs Thessaliæ; unde condita Arne Boeotica, postea Chaeronea dicta, 1, 12, 32.
 Artaxerxes, 1, 109, 10.

Asclepiades, interpres Thucydidis, *citatur* 1, 56, 46.
 Asclepius *idem interpres vocatur in Marc.* 99, ubi *restituendum* Asclepiades.
 Asia, ἡπειρος dicta, 1, 5, 26.
 Asiani barbari, 1, 6, 35.
 Asine, urbs Laconiae, 4, 13, 8.
 Asopis, Hellenici liber, *Marc.* 5.
 Aspasia, magistra Periclis, a Megarensibus meretrix appellata, 1, 67, 18.
 Astacus, urbs Acarnaniae, 2, 30, 34.
 Aslydamea, mater Eurysthei, soror Atrei, 1, 9, 32.
 Atalante urbs, nunc Casandria, 1, 32.
 Athenae: eas prytaneum et metropolin Graeciae constituit Theseus, 2, 38, 45. Civium Atheniensium sunt ordines quattuor, 3, 16, 30 *sqq.*
 Athenienses secundum nonnullos ipsi destruxerunt urbem suam, ne Xerxes in ea sedem belli poneret, 1, 74, 30. Sunt φιλόδοχοι, 1, 77, 8; et θαλασσοκράτορες, 1, 141, 36.
 A Sitalca auxilium petunt, ut Thracicas colonias tueantur, 2, 95, 14. Urbes Siculae Atheniensibus adversae in expeditione in Siciliam enumerantur, 6, 20, 21 *sqq.*
 Eorum socii in bello contra Syracusanos enumerantur, 7, 57, 37—46; eorum hostes, 7, 58, 16 *sqq.* Post cladem in Sicilia acceptam in patriam revocant exsules, praeter Pisistratarum posteros, *Marc.* 48, 50.
 Atramytteum scripsit Thucydides, Adramytteum Eupolis, 5, 1, 37.
 Atreus exul post caedem Chrysippi, 1, 9, 35.
 Attaginus μηδίζων, 3, 62, 40.
 Attica dialectus vetus, 3, 37, 12.
 Attici tones, 1, 113, 2.

B.

Bacchus μαινόμενος, insanire faciens, 4, 32, 41.
 Bardaris, 2, 99, 19.
 Beroea vel Berrhoea, urbs Macedonica, 1, 61, 36.
 Beroetarchae undecim, 2, 2, 3.
 Boeoti sunt Eoles, 3, 2, 7.
 Boeum, Cytinium, Erineus, tria oppida circa Parnassum, 1, 107, 37.
 Bottiae in Thracia, 2, 29, 25; prope Chalcidem, coloni Macedonum, 2, 79, 19.
 Budorum, 2, 93, 33; promontorium Salaminae, 3, 51, 24.

C.

Callimachus *citatur*, 3, 88, 30; 7, 57, 9.
 Carchedon. *Vide* Africa.
 Cares invenerunt umbilicos clypeorum et cristas, 1, 8, 4.
 Caricum mare, postea Hellenicum dictum, 1, 4, 6.
 Carneus mensis, Maio respondens, habebat plurimas series, 5, 54, 2.
 Carpathus, ad orientem Cretae, 2, 9, 53.
 Carthaginienses, ex Phoenicibus oriundi, 6, 2, 45.
 Casandria urbs, olim Atalante, 1, 32.
 Casus, ad orientem Cretae, 2, 9, 53.
 Catanæ a Chalcidensibus conditi, 6, 3, 4.
 Ceadas, barathrum in Laconia, 1, 134, 43.
 Cecryphalea, insula ad occidentem Peloponnesi, 1, 105, 10.
 Cenotaphii quod sit Athenis indicium, *Marc.* 46.
 Cephallenia quattuor urbes habet, 1, 27, 40.
 Ceramicus, 1, 34, 11.
 Cercinae, mons, 2, 98, 12.
 Charonea, Boeotiae urbs, 4, 89, 25. *Vide etiam* Arne.
 Iones et Thucydides scribunt Χαρπονία et Κορωνία, quae vulgo sunt —ώνεια, 1, 113, 51.
 Chalce, ad orientem Cretae, 2, 9, 53.

Chalcedon, prope Byzantium sita, colonia Megarensium, 4, 75, 20.
 Chalcidenses Euboeae condiderunt Chalcidenses in Thracia, 1, 37, 4. Chalcidenses Euboeae exules dicuntur condidisse Spartae adem Minervae Chalcioeci, 1, 128, 36.
 Idem Chalcidenses Euboeae condiderunt Leontinos et Catanæos in Sicilia, 6, 3, 4. Chalcidenses sub Perdicca erant, eosque aggreditur Sitalces, 2, 95, 14 *sqq.*
 Chalcioecus. *Vide* Minerva.
 Chalcis. Chalcides quattuor, Thraciae, Euboeae, Siciliae, Acarnaniae, 1, 108, 5.
 Chersonesus Thracica: colonia Graeca quomodo eo deducta, et qui ejus principes, *Marc.* 7—17.
 Chœrilus poeta, *Marc.* 44.
 Cherooboscus *citatur*, 8, 44, 29.
 Chrysippus, Pelopis filius, patris jussu occisus, 1, 9, 35.
 Chrysis, sacerdos Argiva, 2, 2, 53.
 Cimon, inter majores Thucydidis, *Marc.* 2.
 Cimonia monumenta ubi, *Marc.* 27. *Conf.* 48.
 Circes novae χορσίδες, *Tzet.* 4, 8, 1.
 Citium, urbs Cypri, Zenonis philosophi patria, 1, 112, 36.
 Cleomenes. *Vide* Pausanias.
 Cleobulus, 5, 37, 41; 6, 10, 24.
 Clinias Atheniensis, pater Alcibiadis, quem cur ille ita nominarit, 8, 6, 8.
 Cnidæum et Cnide, urbs; Cnidii, incolae Cnidi, 3, 88, 27.
 Cnidus. *Vide* Rhodus.
 Cœle, ubi Cimonia monumenta, *Marc.* 27. *Conf.* 94, 95.
 Cometes patria eiecit Diomedem, 1, 12, 29.
 Corinthii condiderunt Syracusas, 6, 3, 50. Eorum coloni sunt Ampraciota, 2, 68, 41. Cur ab Herodoto traditi fuerint Salaminiam pugnam subterfugisse, *Marc.* 42.
 Corinthus Eolensium erat ante Dorienses, 4, 42, 18. Δόος Κόρινθος prov., 7, 18, 11.
 Coronea, urbs Boeotiae, 1, 113, 3. *De Κορωνία vide* Chæronea.
 Coronta, -τά, 2, 102, 32.
 Cos Meropis: praeter eam alia Cos non est, 8, 41, 23. *Vide* Rhodus.
 Cranæa, urbs Cephalleniae, 1, 27, 41.
 Cratinus in Chironibus *citatur*, 8, 73, 50. *Vide* Eupolis.
 Cratippus *citatur*, *Marc.* 51.
 Cresphontes, 1, 10, 10.
 Creticum mare, 5, 110, 6.
 Criseus sinus, 1, 12, 46; 2, 90, 41.
 Crœsus, rex Lydiae, *Marc.* 9.
 Curetis, antiquum nomen Acarnaniae, 2, 102, 7.
 Cyclades insulae quenam et undae dictae, 1, 4, 10 *sqq.*; secundum allos quindecim, secundum alios duodecim, *ibid.*
 Cyclopes in Sicilia, 6, 2, 18.
 Cydonia, urbs Cretae, hostilis Polichnae, 2, 85, 34.
 Cyllene diversa ab Arcadica, 1, 30, 54.
 Cyloneum piculum, 1, 118, 53; tempore pugnae Marathoniae, 1, 126, 34.
 Cyme Chalcidica, unde Zancle in Sicilia conditi, 6, 4, 22.
 Cyme prope Phocæam, 8, 22, 31.
 Cyprus sub rege, 1, 94, 18.
 Cyri, primi regis Persarum, effigies in anulo signatorio regum Persarum, 1, 129, 54.
 Cythera: in ea insula duae urbes, altera Cythera, altera Scandia appellata, 4, 54, 54.
 Cytinium. *Vide* Boeum.

D.

Dacicus, *var. lect. pro* Diacus, 7, 27, 38.

Daiclus, nepos Ajacis, *Marc.* 4.
 Darius : ejus equus hiuniens in annulo signatorio regum Persarum, 1, 129, 1.
 Darius, filius Artaxerxis, pater Cyri minoris, 2, 65, 14.
 Demetrius *citatur*, in libro de Archontibus, *Marc.* 50.
 Delphi, unum ex viginti duobus oppidis Delphicis, 1, 112, 41. Gentile, Delphi, *ibid.*
 Delus, sacra Apollini, in medio Cycladum, 1, 4, 11.
 Demosthenes orator; laus ejus, *Marc.* 1. Demosthenis artificia oratoria, *Marc.* 96. *Citatur* 1, 76, 43; 1, 113, 50; *tacito nomine* 3, 39, 34; in prima Olynthiacarum, 4, 92, 36.
 Derdas, Aridæi filius, Perdiccæ et Philippi patruelis, 1, 57, 1. Derdas filium, secundum alios fratrem, habuit Pausaniam, 1, 61, 38.
 Diasia, festum, 1, 126, 42 *et* 44.
 Didymus *grammaticus, citatur Marc.* 4; 25; 47.
 Dli, genus Thracum, 7, 27, 39.
 Diomedes, a Cometa ejectus patria, in Liburnidas insulas concessit, 1, 12, 29.
 Dionysius junior a Philisto historico acriter incessitus, *Marc.* 42.
 Dionysius Halicarnassensis Thucydidis dictionem reprehendit, *Marc.* 90.
 Dionysius Periegetes *citatur*, 2, 69, 53.
 Διὸς Κόρινθος prov., 7, 18, 11.
 Dioscurorum, ἀνάκων, templum, 8, 93, 12.
 Dolonci. *Vide* Thraces.
 Doracium. *Vide* Dyrrhachium.
 Dorcis, 1, 95, 47.
 Dorienses Heraclidæ, 1, 12, 35 *sqq.* Dorienses fortitudine celebres, 1, 124, 1.
 Dorieus, nomen proprium, 3, 8, 16.
 Dorus, Hellenis filius, 1, 3, 17.
 Dragameste. *Vide* OEnias.
 Ducum ordo in exercitu, 5, 66, 29.
 Dyrrhachium, per παραγραμµατισµὸν Doracium, dicta Epidamnus, 1, 24.

E.

Edones *et* Edoni, 4, 102, 29. Edoni, Edonæ, Edones, 2, 99, 20.
 Eion. Eiones duæ in Thracia, portus Amphipolis et urbs, 1, 98, 29. Eion ad Strymonem, *Marc.* 38.
 Elæatis, 1, 46, 14.
 Eleusiniae deæ, et ager iis dedicatus, 1, 139, 43.
 Elis, duplex, montana et cava, 2, 25, 51. In Elide rebus præerant οἱ δημιουργοὶ, οἱ ἐξαχόστοι, οἱ θεσμοφύλακες, 5, 47, 17.
 Emathia, antiquum nomen Thessaliae, 1, 2, 14.
 Endius, 6, 8, 6, 5.
 Enyalius, pœan quem ante pugnam initam caneant, 4, 43, 31.
 Epaphroditus *citatur*, 6, 4, 10.
 Ephesia Diana, 3, 104, 41.
 Ephori quinque Lacedæmoniorum unde dicti, 1, 86, 29.
 Ephyræ duæ, 1, 46, 15.
 Epidaurus in isthmo, 4, 56, 29.
 Epidemiurgi, magistratus quales, 1, 56, 45 *sqq.*
 Epidycus, pronepos Ajacis, *Marc.* 4.
 Epigramma in Orsippum, 1, 6, 27.
 Erineus. *Vide* Boeum.
 Erinnyes; earum templum prope Arcopagum, 1, 126, 6.
 Eriphyle, 2, 68, 36; 2, 102, 3.
 Erythra, prope Chium, 3, 29, 47.
 Euarchus, Astaci tyrannus, 1, 33, 50.
 Eubœa subacta a Pericle, 2, 36, 43.

Eumolpidæ, tribus Attica, 2, 15, 39.
 Eupolis, Cratinus, Aristophanes, Thucydides, veteris Atticismi scriptores; Menander, novi, 1, 30, 50.
 Eupolis *citatur*, 5, 1, 37.
 Euripidem in gnomis imitatur Thucydides, 4, 135, 28. *Citatur* 1, 10, 33; 2, 102, 50; 3, 38, 14; in Medea, 6, 30, 24; *tacito nomine* 1, 137, 46.
 Eurotas fluvius, 2, 39, 10.
 Eurytanes, 3, 94, 10.
 Euthynus archon septimo anno belli, *Anon.* 23.

F.

Formæ dicendi tres, *Marc.* 59.

G.

Gebre, Doberi nomen recens, 2, 98, 13.
 Gela urbs unde dicta, 6, 4, 16 *et* 21.
 Gelas fluvius unde dictus, 6, 4, 9 *sqq.*
 Gelon Gela urbi nomen dedit, Ætnæ et Hymari filius, 6, 4, 15.
 Geræstus, promontorium Eubœæ cum portu, 3, 3, 23.
 Gerania, promontorium Megaridis, quale et cur ita dictum, 1, 105, 16.
 Gignus, locus inter Macedoniam et Thraciam, non multum dissitus Potidæa, 1, 61, 39.
 Gorgias Leontinus : ejus παρίσωσις et ἀντιθέσις, Thucydidis tempore maxime probatæ, *Marc.* 56. *Adde* 83.
 Gorgieum schema, 1, 2, 40. Gorgiea παρίσωσις, 4, 144, 29.
 Gortys, Cretæ urbs, mille stadiis distans Cydonia, 2, 85, 31.
 Græca ab Homero vocatur Tanagra, 3, 91, 25.
 Græcæ urbes in Sicilia quænam, 6, 3, 47 *sqq.*
 Γραῦων genera, 6, 91, 9 *sqq.*

H.

Hagnon, conditor Amphipoleos, 5, 11, 54.
 Haliaæ, Ἀλῆαι, oppidum Argolicæ prope Træzenem, 1, 105, 7.
 Halimusius (Thucydides), *Marc.* 26, 95.
 Harmodius et Aristogiton, *Marc.* 29.
 Hebrus, fluvius Thraciæ, 2, 96, 41.
 Hecateus *citatur*, 1, 3, 8.
 Hegesipyle, Olori Thracum regis filia, uxor Miltiadis, *Marc.* 17.
 Hegesipyle, mater Thucydidis, *Marc.* 2.
 Hellanicus *citatur*, 6, 4, 13; in Asopide, *Marc.* 5.
 Hellen, Pronoi filius, 1, 3, 10. Hellenis filii, 1, 3, 17.
 Hellenotamiæ qui, 1, 96, 3.
 Helos Laconiae, unde dicti Helotæ, 1, 101, 23.
 Heraclidæ, 1, 2, 32. Eorum reditus in Peloponnesum, 1, 12, 35 *sqq.*; quo tempore, *ibid.* 48. Heraclidæ sunt reges Lacedæmoniorum, 2, 37, 9.
 Hercules, 5, 16, 31; taurum, qui effugerat, quærens, audit *italum* vocari; unde Italiæ nomen, 6, 2, 25 *sqq.*
 Hermæ : earum forma quid significet, 6, 27, 39—45. Colla et pudenda ipsis ablata ab Hermocopidis, *ibid.* 49.
 Hermione, urbs Laconiae, 1, 128, 39.
 Hermippus *citatur*, *Marc.* 29.
 Hermocopidæ. *Vide* Hermæ.
 Herodianus grammaticus *citatur* 2, 19, 40; 2, 99, 21; 8, 44, 29.
 Herodotus, a Corinthiis spretus, Salaminiam pugnam eos subterfugisse scripsit, *Marc.* 42. In historia tentavit conciones sine successu, *Marc.* 58. Media usus dicendi forma, *ibid.* 60. Digressionibus ad delectandum factis plenus, libro secundo præsertim, *ibid.* 76. Historias suas recitantem audiens quum Thucydides illacri-

- maasset, quid ille dixerit patri ejus, *ibid.* 92. Ejus sepulchrum, *ibid.* 27. Scriptori *μελιχρός*, 5, 17, 33. *Citatur* 1, 7, 48; 1, 10, 32; 1, 13, 21; 29; 1, 20, 4; 9; 1, 21, 17; 1, 22, 47; 5; 1, 74, 20; 1, 123, 42 (ubi ejus liber De vita Homeri ab nescio quo correctus memoratur); 1, 126, 9; 1, 137, 51; 2, 8, 25; 2, 97, 6; 2, 99, 19; 3, 54, 26; 3, 55, 30; 3, 61, 8 (Herodoti liber ab nescio quo correctus); 3, 104, 34; 4, 102, 28; *Marc.* 19.
- Hesiodus *citatur*, 1, 3, 18; 3, 45, 40; 3, 67, 54.
- Hestiae, urbs Euboeae, nunc Oreus, 1, 114, 15.
- Hipparchus, tyranni Athenarum frater, occisus, *Marc.* 29.
- Hippoclidus, ex posteris Ajacis, archon Athenis, sub quo Panathenaea instituta, *Marc.* 4.
- Hippocrates *citatur*, 2, 49, 33; 4, 61, 21.
- Homerus *citatur* 1, 3, 40, 42 (spurius esse versus Iliad. B, 530 et 867); 1, 5, 37; 1, 6, 18; 22; 1, 9, 25; 38; 42; 1, 10, 35 (de navium Graecarum numero); 1, 11, 8; 1, 25, 31; 1, 33, 7; 12; 1, 71, 4; 1, 77, 23; 1, 78, 43; 1, 81, 36; 1, 84, 38; 1, 89, 25; 1, 93, 35; 1, 122, 7; 1, 124, 5; 2, 2, 8; 2, 10, 19; 2, 41, 12; 16; 2, 43, 51; 10; 2, 47, 2; 2, 52, 24; 2, 54, 41; 2, 81, 48; 2, 95, 53; 2, 102, 42; 54; 9; 3, 3, 14; 3, 4, 27; 3, 7, 13; 3, 37, 45; 3, 39, 29; 3, 40, 8; 21; 3, 41, 17; 34; 3, 42, 22; 3, 45, 21; 3, 57, 9; 3, 59, 46; 51; 3, 61, 23; 3, 74, 12; 3, 87, 22; 23; 3, 91, 25; 3, 104, 36; 3, 111, 21; 30; 4, 10, 45; 4, 13, 11; 4, 18, 24; 4, 30, 4; 4, 32, 38; 4, 59, 15; 17; 36; 6; 4, 61, 39; 4, 64, 46; 4, 84, 21; 4, 86, 23; 4, 92, 2; 33; 4, 94, 52; 5, 9, 18; 5, 61, 24; 5, 103, 42; 6, 2, 18; 6, 8, 46; 6, 12, 39; 6, 13, 48; 6, 24, 22; 6, 34, 35; 6, 74, 36; 6, 79, 34; 7, 12, 8; 7, 61, 49; 7, 69, 46; 7, 71, 27; 33; 8, 89, 34. Homeri *οἰκονομίαν* imitatur Thucydides, *Marc.* 55, 57.
- Hyacinthi festum, 5, 41, 20.
- Hyccara, urbs Siciliae, 7, 13, 17.
- Hymaras ex Aetna Gelonis pater, 6, 4, 15.
- I.**
- Iapygium promontorium, 7, 33, 22.
- Iberes colonos in Siciliam deduxerunt, 6, 2, 20.
- Iberia: eo venit Menestheus exul, 1, 12, 31.
- Icarus. *Vide* Rhene.
- Iones mollitie infames, 1, 124, 57. Iones *φιλοῦσιν*, 3, 61, 9.
- Ionia, 1, 2, 35 *sqq.*
- Ionium (mare) usque ad Iapyges pertingit, 7, 33, 22. *Ἰώνιον* et *Ἰόνιον*, 6, 104, 50.
- Isthmus, 2, 10, 10.
- Itali et Italiotae. *Vide* Siceliotae.
- Italia, 1, 144, 16; *Marc.* 40; 52. Italiae nomen unde, 6, 2, 25 *sqq.*
- Ithome, ad Messeniam pertinet, 1, 101, 28.
- Itylus dicitur qui aliis Itys, 2, 29, 20.
- J.**
- Junonis templum, 3, 68, 32; 5, 75, 28.
- L.**
- Lacedaemone famuli multi, 8, 40, 16.
- Lacedaemonii magistratus *τέλη* vocabant, 1, 58, 14. Lacedaemoniorum ingenium, 2, 37, 31. Lacedaemonii quomodo pueros ad fortitudinem bellicam instituerint, 2, 39, 4-12. Lacedaemoniorum turmae (*λόχοι*) quinque, 4, 8, 11. Eorum exercitus ratio describitur 5, 68, 52-54, 1-16. Lacedaemoniorum νόμοι πολεμικοί, 5, 69, 22 *sq.*
- Lacones *μισοτύραννοι*, 1, 134, 38; *βραχυλόγοι*, 1, 84, 50; 4, 84, 20.
- Lastrygones in Sicilia, 6, 2, 18.
- Laius, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
- Laurium, mons Atticae cum argentifodinis, 2, 55, 48.
- Lelandium: de eo pugnant Eretrienses et Chalcidenses, 1, 15, 7.
- Lemnus, Atheniensibus subdita, 1, 115, 23.
- Leocorium Athenis unde nominatum, 1, 20, 50.
- Leontini, 1, 112, 43; a Chalcidensibus conditi, 6, 3, 4.
- Leos, cujus filiarum caedes famem sedavit in Attica, 1, 20, 51.
- Lepreum, 5, 49, 26.
- Leucas, 3, 7, 14.
- Leucymna, promontorium Corcyrae, 1, 47, 25.
- Λευκόν. *Vide* Memphis.
- Liburnides insulae; in eas venit Diomedes, 1, 12, 30.
- Lichas, 5, 22, 1.
- Lilybaeum, Siciliae promontorium, 6, 2, 37.
- Limera unde appellata, 4, 56, 30.
- Limnae, locus in arce Athenarum, 2, 15, 46.
- Locris. Locrides tres, Opuntiorum, Epizephyriorum, Ozolarum, 3, 89, 1.
- Lycaean, 5, 16, 4.
- Lyces, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
- Lycophron, filius Periadri, occisus a Corcyraeis, 1, 13, 20.
- Lycophron *citatur* 1, 10, 34; 1, 98, 31; 4, 50, 39.
- Lycurgi leges imitantur leges Cretensium et Egyptiorum, 2, 37, 2.
- Lysimachus, pater Aristidis, 5, 19, 6.
- M.**
- Macedones: eorum coloni Bottiae, 2, 79, 19.
- Macedonia inferior dicta, quam mare alluit, 2, 99, 14.
- Macedoniae regum stirps, 2, 75, 22.
- Magnesia duae, Thessalica et Asiana, 1, 138, 32.
- Malacia, urbs a Philocteta condita, cur ita appellata, 1, 12, 26 *sqq.*
- Malea, promontorium Lesbi, 3, 4, 38.
- Mantinea: ibi rebus praerant *οἱ δημιουργοί, ἡ βουλῇ, οἱ θεωροί, οἱ πολέμαρχοι*, 5, 47, 15.
- Marathonius, Deucalionis filius, 1, 3, 10.
- Marcellini Vita Thucydidis, p. 1-9.
- Mardonius, 1, 93, 14.
- Massilia, urbs Africae, a Phocæensibus condita, 1, 13, 35 *sqq.*
- Megabazus Prosopitidem insulam cum continenti (Egypti) junxit, 1, 109, 15.
- Megareses illudunt Aspasiae, 1, 67, 18. Periclis decretum quo portubus et foro Atheniensium arcentur, *ib.* 10. Sunt conditores Chalcedonis, 4, 75, 20.
- Melanippides poeta, *Marc.* 44.
- Melanthus, Messenios ducens, 1, 2, 32.
- Meligunis, antiquum nomen Liparae, 3, 88, 29.
- Melitides portae, *Marc.* 27.
- Memphis tres muros habebat, quorum unus *Λευκὸν* dictus, a colore laterum, 1, 104, 2.
- Menander. *Vide* Eupolis.
- Mendesium, nunc Thmuin vocatum, 1, 110, 23.
- Menestheus, qua in re laudetur ab Homero, 4, 41, 13; a Thesidis patria ejectus, concessit in Iberiam, 1, 12, 31.
- Menon Platonius, a Xenophonte calumniose depressus, *Marc.* 42.
- Menon, pater Thucydidis (tertii), *Marc.* 43.
- Mesoates, *λόχος* Lacedaemoniorum, 4, 8, 12.
- Messeniacam quando acceperint Lacedaemonii, 1, 10, 10.
- Messenii sub Melantho, 1, 2, 31. Messenii Naupacti, 2, 25, 53.
- Metagitnion mensis, 2, 15, 43.

Milesias, Thucydidis demagogi pater, *Marc.* 43.
 Milesii cupiunt Prienen, 1, 115, 20.
 Miltiades *antiquior* : ejus genus, *Marc.* 4.
 Miltiades, inter majores Thucydidis, *Marc.* 2; ab *Æaco*
 Jovis descendens, *ib.* 3; ejus genus ab *Ajace* deducitur,
ib. 4; Chersonesum Thracicam colonis frequentavit, *ib.*;
 quo modo id evenit, *ib.* 7-14. Ejus sine liberis mor-
 tui successor, *ib.* 15.
 Miltiades (Cimonis filius), frater Stesagoræ, tertius Cher-
 soneso præfuit, *Marc.* 16; alteram uxorem ducit He-
 gesipylen, Olori Thracum regis filiam, *ib.* 17. Persis
 invadentibus, cum suis ex Thracia Athenas fugit; ibi-
 que, criminibus de tyrannide in Chersoneso exercita
 absolutus, dux contra barbaros creatur, *ib.* 18-21. Qua
 causa Thucydides ab eo genus suum ducere dicendus
 fuit, *ib.* 22 *seqq.*
 Minerva cur Chalciceus dicta Spartæ, 1, 128, 34.
 Mitylene et Mytilene, 3, 2, 38.
 Morgantine, oppidum Siculum, 4, 65, 15.
 Mortuorum corpora cremabant Athenienses et Græci
 omnes, 1, 34, 3.
 Mycale, 1, 73, 5; 1, 75, 5; 1, 76, 23; 1, 93, 15.
 Myonnesus cur dicta, 3, 32, 30.
 Myrcinius peltasta occidit Cleonem ad Amphipolin, *Anon.*
 10.
 Myræ, Cariae urbs, 1, 138, 33.

N.

Nanpactus, 2, 25, 53; in sinu Crisæo sita, 2, 90, 42.
 Neodamotæ qui, 5, 34, 4; 7, 58, 22. *Conf.* 5, 67, 40.
 Nericum, pars Leucadis, 3, 7, 14.
 Nesus vel Nestus, fluvius Thraciæ, 2, 96, 40.
 Niceratus, epicus poeta, *Marc.* 44.
 Νίξιου. Vide Prosopitis.
 Nilus septem ostia habet, 1, 110, 25.
 Nisæa, Megarensium ἐπίστατον, 1, 30, 3; 2, 31, 48; vel
 portus, 1, 103, 49.

O.

Odryæ, Thraciæ gens, 2, 29, 15.
 OEnias, urbs in ostiis Acheloi, nunc Dragameste dicta, 2,
 102, 33.
 OEnoe, pagus Atticus, in finibus Bæotiæ, 2, 18, 27.
 OEnophyta, locus Bæotiæ, 1, 108, 2.
 OEtæi, 3, 93, 2.
 Olius, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Olorus, Thracum rex, *Marc.* 2 et 17. Ejus filiam in ma-
 trimonium ducit Miltiades, *ibid.*
 Olorus, pater Thucydidis, cui nomen inditum ab Oloro
 Thracum rege, *Marc.* 2. *Conf.* *ib.* 92; 95. Olorus dictus
 in monumento sepulchrali Thucydidis, recte, judice Di-
 dymo, *ibid.* 25, 26.
 Olpæ, tumulus, 3, 107, 14.
 Olympia in Macedonia et Athenis, 1, 126, 39.
 Olynthus, metropolis Chalcidensium, 2, 79, 23; alte sita,
 1, 63, 4.
 Onomacles. Vide Archeptolemus.
 Ὀνος machina describitur, 7, 25, 10-20.
 Opuntii Locri, 1, 113, 4.
 Orchomenus, urbs, ἡ Thucydidi, ὁ Demostheni, 1, 113,
 49. Orchomenus duplex, altera Arcadiæ, Homero πο-
 λύμηλος, altera Bæotiæ, Homero Μινυέτιος, 3, 87, 22.
 Orestes Agamemnonis, a quo ductum verbum κακὸν κακῶ
 ἵσταται, 5, 65, 1.
 Orestheus, Deucalionis filius, 1, 3, 9.
 Oreus Eubææ, olim Hestiaræ, 1, 114, 16.
 Oriseum, 5, 64, 41.
 Orædus, 2, 80, 37.

Thucyd.

Orolus. Vide Olorus.
 Oropia Bæotiæ, 3, 89, 36.
 Orsippus Megarensis primus in Olympicis nudus certa vit,
 1, 6, 25. Epigramma de eo, *ibid.*
 Orus grammaticus citatur, 2, 19, 40; 5, 1, 37.
 Oscius, fluvius Thraciæ, 2, 96, 40.

P.

Pæanes Græcorum duo : alter ante pugnam Marti, alter
 post pugnam Apollini canitur, 1, 50, 21.
 Pale, urbs Cephallenæ, 1, 27, 39; 1, 35, 40.
 Pammilus, 6, 4, 9.
 Pamphylia, 1, 73, 6.
 Panathenæa sub Hippoclide archonte instituta, *Marc.* 4.
 Panormus, 6, 2, 92, 19.
 Parasii. Vide Parrhasii.
 Paris a Philocteta occisus, 1, 12, 26.
 Parnassus, 1, 107, 38.
 Parnes, mons, 2, 23, 28.
 Parrhasii in Arcadia, Parasii (*corrigere Παράσιοι*, Pirasii)
 in Thessalia, 2, 22, 23.
 Patmus? 3, 33, 36.
 Pausanias, frater, secundum alios filius Derdæ, 1, 61, 38.
 Pausanias, ad Platæas victor, pater Cleomenis et Plistoa-
 nactis, 3, 26, 24; 5, 16, 22.
 Pausanias : ejus συναγωγή Ἀττικῶν ὀνομάτων citatur 6,
 27, 47.
 Pegæ, emporium prope Megara, 1, 103, 48.
 Pelasgicum Athenis locus ubi olim Pelasgi habitaverant ;
 quibus ob insidias ejectis, locus devovebatur, 2, 17, 17.
 Pellene, urbs Achaïæ, 2, 9, 43.
 Peloponnesi partes quinque, 1, 10, 9.
 Pelops filium Chrysippum occidit, 1, 9, 35.
 Peloris, promontorium Siciliæ ad boream spectans, 4, 25,
 24.
 Peneus fluvius, 2, 102, 36.
 Peparethus, insula Cyclas, 3, 89, 5.
 Periander, Cypseli filius, pater Lycophronis, Corinthi ty-
 rannus, 1, 13, 19.
 Perdiccæ et Philippi dissidia, 2, 95, 2—20.
 Pericles, Samum et Eubæam subjecit Atheniensibus, 2,
 36, 42. Alcibiadis consilio usus, rationes non reddidit,
 sed decretum de Megarensibus scripsit, 1, 67, 8 *sqq.* Ejus
 magistra Aspasia, *ib.* 18. In causa judiciali, quæ apud
 Areopagum disceptabatur, vincitur a Thucydide
Anon. 19.
 Perinthus, 2, 9, 48.
 Persarum rex. Quæ in ejus annulo signatorio fuerit scul-
 ptum, 1, 129, 53.
 Phæaces, 1, 25, 47 *sqq.*
 Phalius, Corinthius in Cocyra habitans, conditor Epida-
 mni, 1, 24, 46; 1, 25, 19—25.
 Pharsala [τὰ], 4, 78, 40.
 Pharus, insula parva ad Alexandriam, 1, 104, 51.
 Phaselis, urbs Pamphylia, 2, 69, 52.
 Pherecydes citatur, in primo Historiarum, *Marc.* 4.
 Phidias : ejus statua Minervæ, 1, 67, 10; 2, 13, 11.
 Philæas, Ajacis filius, *Marc.* 4.
 Philliellen. Vide Alexander.
 Philippi et Perdiccæ dissidia, 2, 95, 2—20.
 Philistus historicus Dionysium juniorem acriter vitupe-
 rat, *Marc.* 42.
 Philochorus citatur, *Marc.* 50.
 Philocletes, ob Paridis cædem muliebri morbo laborans,
 exul condidit Malaciam, 1, 12, 26.
 Philostratus citatur, 3, 10, 7.
 Philus, 6, 5, 58, 44.

..

Phocæenses et Phocenses differunt, 1, 13, 33. Phocæenses, Ionia patria relicta, condunt Massiliam, *ibid.*
 Φωκέας α producto, 5, 4, 27.
 Phœbammōn, interpres Thucydides, *citatur*, 1, 53, 8.
 Phrygia, locus Atticæ, 2, 22, 14.
 Φρυγίοι quid, et eorum usus in bello, 2, 94, 35—44.
 Phryne celebris, 8, 6, 13.
 Phrynis, Phrynidis, 8, 6, 10.
 Pindarum imitatur Thucydides, 4, 135, 21; *Marc.* 55.
Citatur 7, 77, 35. *Ejus non nominati dictum*, 1, 80, 12, et 2, 8, 18.
 Piræei murus, 1, 93, 51.
 Piræus agri Corinthii, 8, 15, 14.
 Pirasii. *Vide* Parrhasii.
 Pisistratidæ, tyranni Athenarum, *Marc.* 9; 29; ab rexit exulim exclusi, *ibid.* 48.
 Pisistratus annuum imperium habebat, 6, 54, 47.
 Pissuthnes, 3, 31, 27.
 Pitane, vicus Laconicus, 1, 20, 9 et 11.
 Plato. *Vide* Xenophon. Platonis scripta, *Marc.* 63.
 Plato comicus, *Marc.* 44.
 Plistoanax, Pausaniæ filius, 3, 26, 24; rex Lacedæmoniorum, in exilium actus, quia corruptum ab Atheniensibus putabant, et revocatus, 5, 16, 22.
 Ploas, λόχος Lacedæmoniorum, 4, 8, 12.
 Plutarchus, *citatur*, in Politicis Præceptis, 1, 86, 27; 2, 60, 14; 2, 72, 7.
 Poeta anonymus *citatur*, 1, 44, 40.
 Polemon *citatur*, in libro de Arce Athenarum, *Marc.* 28, et 43.
 Polichna, urbs Cretæ, 2, 85, 35.
 Polis, nomen proprium, 2, 67, 22.
 Potidæa, 1, 23, 15; 1, 40, 50.
 Potidæatæ sunt Dorienses, 1, 71, 14.
 Prasiæ, 5, 4, 27.
 Praxiphanes *citatur*, in libro de Historia, *Marc.* 44, 45.
 Priene, urbs prope Miletum, et a Milesiis appetita, 1, 115, 19.
 Prodicus Ceus : ejus accuratum verborum delectum imitatur Thucydides, *Marc.* 56. *Conf.* 4, 135, 24.
 Prônæa, urbs Cephallenia, 1, 27, 41.
 Pronous, Deucalionis filius, pater Hellenis, 1, 3, 9.
 Prosopitis, ἡ νῦν Νήσιον, olim insula, a Megabazo cum continenti juncta, 1, 109, 15.
 Proverbium, quod ad Callimachum refertur, 7, 57, 8.
 Proxenus *citatur*, 6, 4, 14.
 Prytaneum quid, 2, 15, 30.
 Pydna, urbs Macedonica, 1, 61, 36.
 Pylus, 5, 19, 12.
 Pylilampes, ob suspicionem quandam occiderat civem amicum et amasium; apud Areopagum accusatus a Pericle, prospero successu defenditur ab Thucyde, *Anon.* 19.
 Pythes, 2, 29, 11.

R.

Reges Lacedæmoniorum. *Vide* Spartani.
 Regini sunt Chalcidenses, 6, 79, 25.
 Rhene, Scyrus, Icarus sive potius Amorgus, a nonnullis non referuntur inter Cycladas insulas, 1, 4, 16.
 Rhia in Crisæo sinu, 2, 90, 40.
 Rhodus, Cos, Cnidus, insulæ Doricæ, 2, 9, 46.
 Ritus, Oro Περὶός, Herodiano Πίτος, 2, 19, 40.
 Romani, nihil negotii agunt nisi si pecuniam des, 2, 97, 2.

S.

Samæa, urbs Cephallenia, 1, 27, 41.

Samæus a Same, Samius a Samo, 2, 30, 36.
 Samii : bellum in Samios et Æginetas, 1, 39, 35.
 Samus Atheniensibus obnoxia facta a Pericle, 2, 36, 43.
 Sardes. Σάρδεις urbs, Σάρδεις cives, 1, 115, 28.
 Sarinas, λόχος Lacedæmoniorum, 4, 8, 12.
 Scandha, urbs Cytherorum insulæ, 4, 54, 54.
 Scaptesytle in Thracia, ubi Thucydides aurifodinas possidebat et historiam conscripsit, *Marc.* 22; 30; 40; 74.
 Sciritæ quid, 5, 67, 38; 5, 68, 3.
 Scomium, mons, 2, 96, 43.
 Scyllus, librarius qui Thucydides codicem exaravit illum cui scholia ut plurimum metrica Tzezes ascripsit; 1, 63, 8; 1, 123, 29, et fortasse 22.
 Scyrus. *Vide* Rhene.
 Scytala Laconica, 1, 131, 21 *sqq.*
 Scythæ, 1, 77, 9.
 Sermylis, urbs Chalcidica, a partibus Atheniensium, 1, 65, 42.
 Sestus urbs, Σηστός, δ et ἡ, 1, 89, 17.
 Siceliotæ sunt Græci Siciliæ coloni, Σικελῖοι, barbari Siciliæ. Idem discrimen inter Itali et Italiotæ, 5, 5, 41.
 Sicilia : enumerantur Græcæ urbes in ea conditæ, 6, 3, 47 *sqq.* Siciliæ urbes Atheniensibus adversæ enumerantur, 6, 20, 21 *sqq.*
 Siculi sunt Iberum coloni, 6, 2, 20.
 Sines, λόχος Lacedæmoniorum, 4, 8, 11.
 Sintii Lemnum incolentes, postquam in Thraciam transierant, Sinti appellati, 2, 98, 10.
 Sitalces, rex Thracum, 2, 29, 12; quomodo egerit in reducendo Philippo, 2, 95, 4, 20; contra Chalcidenses et Perdiccam pugnat, *ibid.*
 Socrates diversus a philosopho, 2, 23, 30.
 Socraticos [codd. Isocraticos] in gnomis imitatur Thucydides, 4, 135, 25.
 Solium, oppidulum in continenti Acarnaniæ, 2, 30, 33.
 Solon legislator, 1, 35, 17.
 Sophocles *citatur*, 4, 135, 54; 6, 16, 20; 6, 78, 34.
 Sparta sine muris, 1, 90, 29.
 Spartanorum regum suffragia qualia, 1, 20, 5.
 Sphacteria insula pro portu Pyli sita, 4, 8, 39.
 Stesagoras Samius, 1, 116, 43.
 Stesagoras, uterinus frater (?) Miltiadis prioris, cui in principatu Chersonesi successit, *Marc.* 15. *Alius* Stesagoras, germanus frater Miltiadis alterius, *ibid.* 16.
 Stratus urbs, ἡ, 2, 80, 38.
 Strymon, fluvius Thraciæ, 1, 98, 33; ad Amphipolin, 1, 100, 14; 2, 96, 38.
 Sybaris, *Anon.* 21.
 Sybota, tres insulæ parvæ, suis abundantes, 1, 47, 23; et ab iis dictæ, 3, 32, 31. Sybota alia in continenti, 1, 50, 14; 1, 52, 46.
 Syracusani, Corinthiorum coloni, 6, 3, 50; prius insulam habitarunt, quam deinde per molem cum continente junxerunt, *ibid.* 52, 1—3. Syracusanorum socii contra Athenienses enumerantur, 7, 58, 14 *sqq.*

T.

Tænarum, Laconia promontorium, Neptuno sacrum, 1, 128, 32.
 Taulantii barbari, 1, 24, 1; 1, 28, 9.
 Temenidarum genus, 2, 95, 23.
 Teres, 2, 29, 14.
 Tessera-costæ, quæ numismata, 8, 101, 17.
 Teucer exul in Cyprum abiit, 1, 12, 24.
 Thasus, insula e regione Thraciæ, ubi sunt aurifodinae ab Thasiis exercitæ, 1, 100, 7 et 13. Metalla circa Thasum, *Anon.* 8.

Thebais (Thebana) dialectus est Æolica, 3, 62, 11.
 Thebani, 1, 74, 47.
 Themistocles Corcyraeos tuetur, 1, 136, 10; Admeto ne auxilia mittantur efficit, *ibid.* 18.
 Theognis δ ποιήσας τὰς ὑποθήκας, *citatur* 2, 43, 15.
 Theopompo nonnulli tribuerunt librum octavum Thucydides, *Marc.* 68; *Anon.* 15—17. Sex annorum a Thucydide non scriptorum gesta supplēvit, *Marc.* 72. *Citatur* 6, 4, 16.
 Therme, urbs Macedonica, nunc Thessalonice dicta, 1, 61, 35.
 Thesens rex quantam auctoritatem conciliarit urbi Athenarum, 2, 38, 43.
 Thesidae ejiciunt Menestheum, 1, 12, 31.
 Thesprotis, 1, 136, 16.
 Thessalonice. *Vide* Therme.
 Thraces et Dolonci bellum gerunt cum Apsinthiis; quomodo Miltiadem ducem habuerint, *Marc.* 7—14.
 Thracia aurifodinæ, e regione Thasi, ab Thasili exercitæ, 1, 100, 7.
 Thumi. *Vide* Mendesium.
 Thucydides : ejus genus, *Marc.* 2—29. Erat ex gente Pisistratidarum, 1, 20, 37. Ejus uxor et possessiones in Thracia, *Marc.* 30, *coll.* 21; ejus filius Timotheus, *ibid.* 28. Ejus præceptores, *ibid.* 35. Magistratum non gessit; sed exercitum duxit, quæ ei exsilii causa, *ibid.* 37; 38; 73. Exul in Ægina insula vixit (*secundum schol.* 5, 26, 45, viginti annorum exilium περὶ Πελοπόννησον transegit) et Scaptesylyæ, ubi scripsit historiam, *ib.* 39; 40. Quibus expensis, qua cura res in historia Peloponnesiaci belli tradendas exploraverit, *ib.* 31—34; 74. Ejus integritas in historia scribenda, *ib.* 41; 42. Diverse traditur de loco ubi sit mortuus, *ib.* 46—52, 71, 93, *Anon.* 25—27, plus quinquaginta annos natus, non finita historia, *ib.* 54. Ejus facies, *ib.* 53. Ejus monumentum Athenis cum inscriptione, *ib.* 26, 27, 94, 95. Quid Herodotus de eo sit auguratus, *ib.* 92. — Thucydides Pyrilampem feliciter defendit in Areopago, accusante Pericle, *Anon.* 19. Accusatur a Xenocrito, *ib.* 21. Æginæ exsul, Æginetas fenore oppressisse dicitur, *ib.* 22. — Thucydides dicendi genus per singula describitur, *Marc.* 55—64; 75—90; 96—98. *Conf.* Eupolis. Quosnam fuerit imitatus, 4, 135, 20 *sq.* Opus ejus critici diverso modo in libros diviserunt, 4, 135, 16—20; *Marc.* 99. Ridiculum ζήτημα cum λύσει sua de numero

librorum Thucydides et Herodoti, 4, 135, 9—15. Opinionones de octavo libro Historiæ minus quam reliqui perfectæ, *Marc.* 65—70. De præmio quædam, *Anon.* 23; 24. Caput 74 libri 3 ei adjudicatur a criticis, pag. 68, 37. Thucydides πεντηκονταετηρίς, 1, 18, 53; 1, 42, 25; 1, 97, 25.
 Thucydides, Milesiæ filius, adversarius Periclis in republica administranda, *Marc.* 43. *Conf.* 1, 117, 46.
 Thucydides, Menonis filius, Pharsalius, *Marc.* 43.
 Thucydides, Aristonis filius, Achærdusius, poeta, *Marc.* 44.
 Timæus Tauromenita in historia scribenda iræ cedit, *Marc.* 42. *Citatur ib.* 40; 52.
 Timoleon qua causa dilaudatus a Timæo, *Marc.* 42.
 Timotheus, Thucydidi filius, *Marc.* 28.
 Tisander, ex gente Ajacis, archon Athenis, *Marc.* 4.
 Trachin Thraciæ, 5, 12, 12.
 Tragia, prope Samum, 1, 116, 36.
 Tricennales inductæ, 1, 23, 30 *sqq.*
 Tripus de victoria Persica dedicatus, ab imperatoribus Romanis in hippodromo Byzantii positus, 1, 132, 52.
 Træzen, 1, 89, 20.
 Trojana expeditio. Navium Græcorum numerus, in quo variant scriptores, 1, 10, 33.
 Typhon, ex gente Ajacis, *Marc.* 4.
 Tzetzes, 1, 113, 52; 1, 123, 24 *et* 30; 2, 102, 53; 3, 61, 9; 5, 12, 8; 5, 14, 19; 21; 5, 18, 44; 6, 2, 35.

X.

Xenares (*codd.* Xenagoras), 6, 10, 24.
 Xenocritus accusat Thucydidem, *Anon.* 21.
 Xenophon tenui dicendi forma utitur, *Marc.* 60. Platonis odio inductus mala præter veritatem scripsit in Menonem Platicum, *ibid.* 42. Xenophon nonnulli immemore tribuunt librum octavum Thucydides, *ibid.* 65—67. Historia Græca, quam edidit, supplēvit Thucydidem, *ibid.* 72; *Anon.* 15. Ejus Anabasis, 2, 65, 15.
 Xuthus, Hellenis filius, 1, 3, 17.

Z.

Zacynthii, socii Corcyraeorum, 1, 44, 54.
 Zancleæ conditi ex Cyme Chalcidica et Eubœa reliqua, 6, 4, 22. Unde dicti, *ib.* 24.
 Zeno Citiensis, 1, 112, 37.
 Zopyrus *citatur*, *Marc.* 47. Nugatur, *ib.* 51.

21
RF11

